Joan. Fabri super Institu.

¶ Solennis et pene diui
na vtriusq; iuris doctoris ac interpre-
tis profundissimi Joãnis Fabri gallici
lectura sup quatuor libros Institutio-
nũ multoꝝ doctorũ ⁊ nuprime dñi Joã-
nis de gradib⁹. J.V. pfessoris regij cõsi
liarij additiõib⁹ ⁊ apostillis illustrata.
Addito indice seu reptorio flosculos de
cisiões ⁊ qõnes qui in his cõmẽtarijs cõ
tinent cõplectẽte per. S. J. V. pfessorẽ
dñz Jo. dñicũ de Rebacinis i almo Ti-
cinẽsi gymnasio compilato. Postremo
ne tã excellẽtis iuris interpretis cõ-
mẽtaria minori ꝯsistãt ornatu ꝙ̃
aliorũ insigniũ doctorũ, addi
ta sunt summaria p ipsuz
de gradibus consuetu-
dine ⁊ gallici nomi
nis dignitate in
presentiaruz
suadenti-
bus.

1531

Alº paez
Ceuergara

Delos Remedios
de Triana

Ad lectorem exhortatio.

Habes peritissime lector domini Joan. Fabri doctoris luculẽtissimi, lecturam auream ac vtilem, nuper exactiori lima quã prius expurgatam. Quam Jacobus frañ. de Giuncta vir profecto de republica quã optime meritus, assiduo studẽtium impulsu commotus, suis sumptibus sub minori quã prius, formula impressoribus tradidit imprimendã. Ea enim plerisq; in locis ob nimiam calcographorũ celeritatem deprauata, ac pene manca habebatur. Nunc autẽ mendis omnibus exclusis emuncta, et pristino nitori restituta, in lucem prodit: Quapropter si hanc accurate: si diligenter: si attẽte perlegeris: te nulla legum ac paragraphorum allegatio interlegendũ decipiet.

Vale.

Index rubricarum.

Rubrice oēs per alphabetum posite, et ad loca sua per ordinem remisse.

Index rubricarum.

36

¶Finis tabule rubricarum.

¶Petri Pomarij Ualentini ad saguntū lectori.

Vis elementa tibi q̄ꝑ si daret attica tellus
 Noscere:sed non hec conditione pari.
Bistonius dedit illa senex:faber ista Joannes
 Naturam et mores ille vel ille gerit:
Cesarei set te iuris rudimenta docebit
 Noster: iudicium institiamq; sequi.
Est breuis:et verus:longa farragine non est.
 Et sua tam liquido sensa notata vides.
Set propera archetypos tibi charta impressa patebit.
 Perlege non ante hanc verior vlla fuit.

¶ Repertorium alphabeticū sup lectura celeberrimi in risvtriusq doctoris Joānisfabri gallici in quatuor libros Institutionum. Incipit.

¶ De litera. A

Abbas si sit obligat⁹ alicui priori suo si pcedat: vl' decedat prior nou⁹ cui abbas cōtulit: an possit agere ꝯ abbatē rōne sue admistrationis. de le.§.idē rescripserūt.nu.2. fo.cxlij.

Abbas an possit agere actione iniuriarū pro religioso.de iniur.§.patitur.numero.2.⁊.3. fo.ccxlij.

Abbates ⁊ priores tenent de delicto monachorū suorum claustralium nisi scientes prohibuerint.de noxali.actioni.in prin.nu.4. fo.ccclx.

¶ Abfutur⁹ cā reipublice qualiter excusatur a tutela.de excu.tu.§.itez ei qui reipublice.nu.1. fo.lij.

¶ Absolutionem petens an videat fateri excommunicationem.de inge.§.cū autem.nume.2. fo.xxj.

¶ Absentia sola an sit cā dandi restitutionem legatis.de actio.§.rursusex diuerso.nume.28. fo.cclxxiiij.

¶ Acceptilatio inutilis ratiōe rei hʒ vim pacti.sec⁹ si est inutilis ratione inepte conceptionis.q.mo.tolli.obli.§.itez p acceptilationem.nu.1. fo.ccxxxv.

Accusans tutorē de suspecto an teneat se inscribere.de suspe.tu.i pn.nu.1.fo.lv.

Adde ad idez vbi distinguit in hac materia.ibidem.nu.2. fo.lv.

¶ Accusare aliquem ⁊ se inscribere ad penam tallionis an sit peccatuʒ.de pub.iudi.nu.7. fo.cccciiij.

¶ Accusator si ante sentētiam desistat vel moriatur.qualiter potest fieri transit⁹ ad viam inquisitionis.de publi.iudi.nume.4. fo.cccciiij.

¶ Accusat⁹ fuit qdam de delicto ex mero officio ad finem punitiōis: an sufficiat litis contestatio: aut si gagiata fuisset emenda.de perpe.⁊ tempo.act.§.penales.nume.10. fo.ccclxxviij.

¶ Acta per iudicem an reuocentur ex falsa iniusta causa.q ⁊ ex quib⁹ cāis manumitte.§.semel.nu.2. fo.xxiij.

Acta per iudicem etiam facta solēniter retractantur per viam restitutionis.ibidem.nume.3. fo.xxiij.

¶ Actio legis aquilie si fuerit intentata propter seruuz occisuz: q̄diu durat nō potest intentari actio legis corneli.de sica. sec⁹ si fuerit finita.de lege aqli.§.liberum.nu.1. fo.ccxl.

Actio legis aqlie nō pōt intentari criminaliter.ibidem.nu.2. fo.ccxl.

Actio legis aqlie an transeat in heredē.de lege aq.§.his autē.nu.1.⁊.2. fo.eo.

Actio furti competit quandoq licet non intersit.de oblig.que ex delict.nascun.§.furti.nu.2. fo.ccxxxv.

Actio in factuz cōpetit pro aliena charta si interest.de pupilla.substi.§.sinaūt.nume.2. fo.cxvij.

Actio communi diuidundo qualis ⁊ que sit.de actio.§.quedaz actiones mixtā.nume.21. fo.ccccxv.

Actio cōi diui.an detur cuilibet habēti rē cōem: sicut detētatori vl' bonefidei possessori.ibidem.nu.22. fo.ccccxv.

Actio cōmuni diui.an det tutori vel curatori.ibidem.nu.83. fo.ccccxv.

Quid de personis ecclesiasticis an posint agere actio.cōi diui.ibidē.nu.24.f.e.

An feudatarij ⁊ vtiles domini.ibidē.numero.25. fo.ccccxv.

Actio cōi diui.ad quid cōpetat. ⁊ que veniant in ea.ibidē.nu.26. fo.eo.

Actio exēpto datur ad diuersa.de actio.§.actionum.nu.24. fo.ccccxv.

Actio furti: ⁊ vi bonoꝝ raptorū: quare datur pro minimo.actio vero de dolo nō vi bo.rapto.in prin.nu.2. fo.cxxxviij.

Actio cōi diuidūdo datur inter socios.de obl.q̄ ex quasi contrac.nascū.§.item si inter.nu.1. fo.ccxxij.

Actio mādati non cōpetit vbi merces vel pecunia interuenit.de man.§.in summa.nu.3. fo.ccxxij.

Actio ex cōducto cōpetit ad multa.de ac.§.actionū.nu.25. fo.ccccxv.

Actio oneris aduersi an sit bonefi.ibidez nume.26. fo.ccccxv.

Actio seruiana competit locatori p rebus coloni.quasi seruiana cōpetit alijs cre

De litera. D

¶De litera. L

¶ Opus excellentissimi iuris vtriusq; monarche domini Joannis Fabri super institutionibus: sine quo nugũ cunabula incassum iuuenculus animus assequi laborat.

1 ¶ Modus attendendus est circa multa.
2 Modus attendendus est in docendo.
3 Notarius si omittat ponere in pricipio instrumēti. In nomine domini: an valeat instrumentum.
4 Imperator hoc nomen quid significet.
5 Imperatoris electores qui sunt.
6 Justinianus imperator cuius filius fuit: & qualiter successit patri suo: cum imperator fiat per electionem.
7 Justinianus quare potius notauit prouincias illas: q̃ alias.
8 Augustus quare sic dicatur.
9 Juuenes debent incipere addiscere sciētiā legum.
Sigillū solū nō sufficit ad ꝓbādū mādatū.
Liber institutionū quare dicatur liber elementorum.

HOmo nat⁹ de muliere: breui viuēs tpe: replet multis miserijs. Aduersus q̃s arma & virtutib⁹: idnit sciētijs que donū dei sunt. xvj. q. j. reuertimini: & sola viuēdi rō optima. ff. de fideicō. li. l. apd iul. summope appetēda. j. in phe. §. fi. xxiiij. q. iij. si habes. nā ignorātia scripturarū ignorātia christi est. xxxviij. dist. c. si iuxta. & ignorās ignorabit. xxv. q. vj. c. j. xxxviij. dist. c. q2 ea. vñ dñs. Qr sciaz repulisti & ego te repellā. ex de renū. c. nisi. Ois em scriptura diuinit⁹ ispirata vtilis ē ad docēdū: ad arguēdū: ad corripiēdū: ad erudiēdū i iustitia: vt ꝑfect⁹ sit hō dei ad oē op⁹ bonū istruct⁹. ꝭm aplm ad Timo. ij. c. Mod⁹ tñ adhibēd⁹ ne ꝯ doctrinā eiusdē apli qs plus sapiat q̃ sapere oporteat xliij. di. c. hic paul. ex de renūt. c. j. li. vj. & ꝭm eūdē. Qui se putat scire nōdū scit quō oporteat eum scire.

1 ¶ † Modus aūt is attēdēd⁹ est circa mlta. Et pmo circa q̃d. vñ Ber. Uigilātissime obseruate q̃d scire magis ꝓrsus oporteat. tps enī breue est. icciro tu q̄ cū timore et tremore tuā ipsi⁹ optare salutē ꝓ tpis breuitate festinas. ea pri⁹ scire ampliusq; curato q̄ senseris viciniora saluti. Nā ꝭm Señ. demētia est supuacua addiscere in tāta tpis egestate. Quid em ꝯgerit ad ꝟtutū cumulū. & in q̄ excitat aius ad salutē ꝑ vboꝝ grāmaticaliū diligētias: metrificātiū pedes: logicoꝝ fallacias: rhetoricoꝝ ornat⁹: musicoꝝ modulos: arithmeticoꝝ numeros: geometroꝝ mensuras: astrologoꝝ diuinatiōes? poti⁹ em sunt onus & sarcina ad beatitudinē q̃ subsidiū. vñ hie. In vanitate sensus & obscuritate mētis igredit q̄ dieb⁹ ac noctib⁹ in dialectica arte torquet. xxxvij. dis. c. nōne. illa em addiscēda sunt q̄ docēt honeste viuere: alterū nō ledere: ius suū vnicuiq; tribuere: sicut iur ꝯcq; no. & ciuilis scia. ff. de iusti. & iur. l. j. §. iuris ꝑcepta. j. e. & ex i ꝓhe. decre. §. iōq;. Maiores isormāt. ff. de admi. tut. l. cū ples. §. cū tutor. de tuto. & cur. da. ab his. l. scire opz. §. cū reliqs. C. de ꝓfess. l. magros. C. de secū. nup. l. j. ff. de iust. & iur. l. j. circa pn. de ri. nup. l. libertin⁹. Cupiditates & neqtias refrenant. in aut. vt iu. sine quoquo suffra. §. cogitāti. xlvij. di. c. bonoꝝ. ex de elec. auaricie. & c. q̃ sit. li. vj. ff. de enict. l. in creditore. j. de le. fu. ca. tol. dic

vt ibi. Docēt pudicitiā.
cōpescūt carnis petulā
tiā vt i aut. q̄.mo.na.ef.
le.§.nouimꝰ.ff.de adul.
C.ꝑ totū.ex̄ de vit. ⁊ ho.
cle.ꝑ totū.⁊i ꝓemio ꝗ̄ āti
q̄s. Instruūt sui ipsiꝰ fra
gilitatē cog̊sceř.ī aut.vt
oēs obe.in.ꝓui.i.j.col.i
aut.ꝺ nup.i pn̄. Hortāť
ad clemētiā ⁊ ipietatē ꝺ
testāť.j.i rub.sup verbo
piꝰ. Et i suma ad bonū i
nitāt.C.de nup.l. ipiaľ.
Et mala puniunt ⁊ exe
crāť.ff.ꝺ insti. ⁊ in.l.j.§.
ius.vbi multas ꝯcoꝛ.re
ꝑies sup v̄bo metu pēa
rū.oē eiꝰ studiū legislato
rū ē vt hoies bn̄ viuāt. i a
aut.vt ñ luxu.host.circa
pn̄.⁊ nō suas ꝑdāt aīas
e.t.§.pp.vn̄ ꝺz Sen̄.hoc
ē sapie sublime.cetā v̄o
pusilla ⁊ puerilia sūt.nō
tn̄ dico ea penitꝰ ꝓiicie
da.xxvij.q.i.si q̄s grāma.
⁊.c.legimꝰ.⁊.c.q̄ ꝺ mēsa
⁊.c.turbat.sz a limie ꝓ=
spiciēda:nec ea debemꝰ
discere sz didicisse ꝺz eū
dē.vi ꝺ.j.i ru.sup v̄bo cu
pide.vana em̄ doctria ē
q̄ vitia aīaꝝ aut moꝝ ñ
curāť.ꝺm Jo. apľm. vn̄
Hieř. i oꝛigiali loq̄ns ꝺ
car.poetaꝝ ⁊ pōpa v̄bo
rū. ibi nľla societas mē
tis:nľla iustitie refectio
repiť.studiosi eaꝝ in fa
ma v̄tutū ꝑseuerāt. Itē
Ber. Multi multa sciūt
stulte cog̊sce teipz:qꝛ mľ
to laudabilioꝛ ⁊ melioꝛ
es si teipz cog̊sceꝭ:q̄ si te
neglecto cog̊sceres cur=
sus siderū:vires herba=
rū:cōplexiōes hoiz:nās
aialiū:oīz celestiū ⁊ ter=
restriū sciaz obtineres. 2
¶ Itē Basi.i hōeľ. Sup

a ¶ Modꝰ
est attēdē=
dus. Ad ꝺ
Spec.i tit.
de aduo.§.
vj.ver. mo
dus igiť.
Inn.i.c.su
ꝑ.de off.de
le. ⁊ Cy.in
l. muto.§.
j.ff. ꝺ tute.

rerū nā grecoꝝ phi disputarūt:sz nulľꝰ
apꝺ eos ꝺmo fixꝰ ⁊ stabiľ hř ꝑoꝛe semꝑ
a seq̄nte deiecto.neq̄ em̄ opꝰ nobis est
q̄ illoꝝ sūt isinuare:cū ad destructionē
ꝓpꝛia sibimetipsi sufficiāt. ¶ Itē Sen̄.
in epľa vltia ad Lucillū. An tu q̄c̄q̄ in
his credis eē boni q̄ꝝ ꝓfessoꝛes turpis
simos oīz ac flagitiosissimos cernis:q̄
āt de liberalibꝰ studijs q̄rēdis iudica=
uerūt:nec virū bonū faciūt nec permit
tūt:nec huiꝰ rei scia affectāt. Disce ğ cū
Hieř.i ꝓemio biblie ꝓpe finē. Tale q̄d
nitarꝭ q ꝺ tecū ꝑseueret i ceľ.isanꝰ etem̄
ēst itinerās q̄ vltra necessitatē itinerꝭ se
onerat his q̄bꝰ ꝓ voto i termio abūda
bit. Vn̄ i vita bti Ber. legiť ꝙ Ber.ap=
parēs cuidā abbati dixit. nľla hic scia.
nulla hic xp̄i cognitio.sursuz scie plēi=
tudo v̄a notitia v̄tutis. ¶ Itē attēdē=
a dus ē modꝰ a ad quē finē.sunt nāq̄ nō
nulli q̄ scire scribere disputare ⁊ legere
volūt vt sciāt q̄rētes supare nō ꝓficere.
eminere nō sistere ⁊ hoꝝ finis vanitas.
Nōnulli vt sciāt ⁊ hoꝝ turpis curiosi=
tas. Nōnulli vt honoꝛes ⁊ diuitias ha
beāt.⁊ hoꝝ finis cupiditas. Nōnulli
vt edificēt ⁊ hoꝝ charitas. Nōnulli vt
edificēť.⁊ hoꝝ prudētia:duo vltimi lau
dabiles.ꝓmi abusus ⁊ dn̄atiōis cumu
lus. Nō tn̄ nego q̄n paup possit ⁊ dēat
discere ꝓ pane lucrādo.ff. de ori. iur.l.
ij.§.vj.ex̄ de cēsi.c.cū ꝺm apľm. nā ꝺm
Arist.iij.topicoꝝ.idigēti magꝭ eligēdū
ē ditari q̄̄ phari. ¶ Itē attēdēdū est ad
quē vsuz. nā ꝺm psal. itelľs bonꝰ oibꝰ
faciētibꝰ eū.vn̄ sicut cibꝰ sumētiꝰ nō in
digēti ꝑniciosus ē sic sciēti ⁊ nō faciēti
bonū peccat scꝺz est illi.vn̄ psal. Descē
dāt i ifernū viuētes.i.sciētes ⁊ vidētes
malū.vn̄ Greg. Admonēdi sūt q̄ accu=
sant praua nec tn̄ euitāt vt videāt: qꝛ
occulta iā retributiōe iudicij est ꝙ coꝝ
mēs malū q ꝺ ꝑpetrat illūinať vt vide=
at:sz nō conať.vt vicat:vt q̄ meliꝰ videt
eo deteriꝰ ꝑcat. Disce ğ ⁊ i te practica
vt bonus fias:⁊ hec est illa v̄a scia quā
psaľ.req̄rit:bonitatē ⁊ disciplinā ⁊ sciaz
doce me ⁊c.⁊ ꝑ illā cōseq̄ris btitudinē.
de q̄ idē ꝺt. btūs quē tu erudieris ⁊ do
2 cueris de lege tua ⁊c. ¶ † Itē est atten=
dēdus in docendo modus. Sunt em̄

nõnulli q̄ se inter q̄ões ⁊ subtilitates gl. ⁊ doc. iuoluũt. ⁊ textũ deserũt, ⁊ ignorant. Nonnulli q̄ multas leges noĩare sciũt ⁊ ad aliq̄d modicũ notabile allegare: ⁊ tñ casus coꝝ ignorãt. ⁊ q̄d ad q̄õnẽ dubiã scirẽt alle. aliq̄d. ⁊ tñ de mille casib⁹ legũ interrogati nescirẽt ex improuiso de vnico r̄ndere. Sũt nõnulli q̄ libroꝝ multitudine delectãt̃ ⁊ ꝑ eos vagãt ꝯ doctrinã Señ. dicẽtẽ; distrahit libroꝝ multitudo. itaq̧ cũ legere nõ possis q̄ntũ habueris satis est hr̃e q̄ntũ legas. ꝓbatos itaq̧ semꝑ lege. ⁊ si qñ ad alios diuerti libuerit ad p̄ores redi. fastidiẽt', ei stomachi ẽ multa degustare: q̄ vbi varia sũt ⁊ diuersa inq̄nãt ñ alũt. Igit̃ si hui⁹ sciẽtie ver⁹ ⁊ secur⁹ vis esse ꝓfessor text⁹ seu eoꝝ effect⁹ ĩ mẽte retine ⁊ ꝯclusiões doc. disputatiões aũt lõgas charti; ꝯmẽda. cũ oĩa nõ possint simul memoria retineri: vt. l. ij. §. si q̄s autẽ. C. d̄ vete. iur. enu. Hoc hortor q̧ ñ sis opinionũ inuẽtor nec facilis rephẽsor ʒ in dubio seq̄re cões opiñ. [a] ⁊ illoꝝ q̄ ꝯsueuerũt in pluris approbari: sicut facit legislator. ff. d̄ excu. tu. l. scire. §. ali⁹ et papa de sum. tri. ⁊ fi. ca. c. j. ĩ fi. in cle. adhibẽda. ẽ eñ fides ꝑitis ĩ arte. C. de põdera. ⁊ au. illa. l. j. ff. de vẽ. ĩ pos. mit. l. j. §. j. ex̃ d̄ trãsla. c. iter corpo. ⁊ l. septĩo mẽse. ff. de sta. ho. ⁊ minime sũt ĩmutãda q̄ semꝑ ⁊c. ff. d̄ legi. l. minime. ⁊ ꝯmẽdãdi sũt: vñ s̃m phm ex falsis cõmẽdabor: q̄r materiã inuestigãde v̾itatis p̄bui. Temere aũt q̄s rephẽdit mlt̃is modis. ⁊ Hos. xij. modos q̄s vide ĩ summa in p̄n. ij. col. ⁊ vide ẽt suꝑ hoc in ꝓe. lib. sniaꝝ. §. fi. Vñ tñ plʒ q̧ si veritas claret q̧ aperiat̃ cũ possit vn⁹ multos et maiores in aliq̄ ꝑte suꝑare. C. de vete. iur. enu. l. j. §. ʒ neq̧. ¶ Ceteꝝ cũ ꝯ̃trarias ĩterp̄tũ snias totũ ius pene turbatũ est queãdmodũ ⁊ antiq̄orib⁹ factũ erat tẽporib⁹. vt. d. l. j. §. nullis ĩ repetitis. ⁊ sicut tũc colligere necesse sit dignũ duxi dimissis arg. ⁊ disputatiõib⁹. iuxta gl. institutionũ doc. opi. q̄ materiã tãgũt ꝓut occurrerit cũ his q̄ addere potuero deo ⁊ beatissima v̾gine Maria agẽtib⁹ ad lectorum ⁊ auditoꝝ hui⁹ volu. vbi nox nocti idicat sciẽtiã. ⁊ vt pluriũ noui sunt subsidiũ ꝓut breui⁹ ⁊ plenius potero cõpilare nõ tacẽdo eoꝝ noĩa: vt ab ipsis recipiãt vt appeat a q̄b⁹ opi. orte ⁊ tradite fuerint. ff. de orig. iur. l. ij. §. iuris ciuilis. C. de vete. iur. enu. l. ij. §. tãta. ⁊ vt hec scriptura tãtoꝝ testimonio fulciat̃. ff. de vulg. substi. l. in substõne. ꝓpe fi. ff. si ser. vẽ. l. siq̄ñ. §. j. etẽm iuriscõ. all'. opi. iuriscõ. ff. de noxa. l. ij. §. fi. C. de cõdi. ĩde. l. pe. ⁊ q̄r eoꝝ opi. ꝓpter autoritatẽ ĩ iudicijs vt plurimũ approbant̃. illa tñ q̄ ꝓprijs nõ reꝑies autorib⁹ attributa reficies ꝑ q̄ntovolueris. ⁊ si q̄d boni receperis lauda deũ: cui magisterij doctrina seruet̃: vt d̄t Hiero. ĩ ꝓlogo suꝑ Joã. in fi. ¶ Incipiẽs ĝ anteq̧ veniã ad rub. q̄ro q̄ sit materia seu subiectũ in scia legali. Dicit Azo ĩ summa q̧ duplex materia est gñalis s. ius ⁊ iustitia. Itẽ negotia ⁊ duo vitia error ⁊ ꝯtumacia. Materia cõmunis est ius approbatũ rudis eq̄tas q̄ ꝑ lege seruat̃ vt ꝯ̃ct⁹ ⁊ vltie volũtates. ista v̾ba sũt obscura ⁊ rudia: ⁊ ad ĩtellcʒ eoꝝ Jac. ⁊ Pet. h̄ multa scripserũt q̄ omitto. cũ ꝑ oẽs he opi. reprobent̃ et ideo circa ei⁹ intellectũ nõ expedit laborare ¶ Vñ Dy. eã impugnat egregie. nã cui attribuit̃ gen⁹ vniuersale ⁊ ei⁹ spẽs attribute. videt̃. ff. de leg. iij. l. si chorus sed negotiũ ita se hʒ ad ꝯ̃ct⁹ sicut gen⁹ ad spẽʒ. ff.

[a] ¶ Cões opi. Vide bal. ĩ. l. j. in fi. C. d̄ vul. ⁊ pub. substi. l. j. ĩ fin. de natura. succes. feu. vbi tʒ q̄d cões opiñ. doct. sũt tenẽde. Add̄ limitando hoc dictuʒ vt per ea q̄ notaui in apostil. ad Panor. ĩ. c. prudentiã nume. iiij. ĩ apost. in v̾. in quaʒ p̄res. ex̃ de of. deleg. ⁊ ibi habes an ⁊ ĩ q̄b⁹ sit adherẽdũ opi. cõi. ⁊ ab ea nõ recedẽduʒ de q̄ ẽt ꝑ fely. late ĩ. c. ne innitaris. colũ. iij. de consti.

a ¶ Sz qri tur. Uide Ange.are. sup hac q̄stione hic. & maxie in ṽ. vel clarius aut q̄ rit &c. Itez vide do. fely.in.c.j. ð fi.instr. in j. col. ppe fi.ṽ. in gl. j.in fi. vbi late ponit q̄ sūt de essentia istri publici.p⁹ oēs docto. Itē vide h̄ are.i j.col. an notari⁹ cōficiēs in strm inter xpianū et iudeū vł iter duos iudeos dēat iuocare nomē dñi nři iesu xpi.et etiaz vide Bar.i pria q̄sō.C.

de acqr. re.do.l.li. hō. ḡ az.ponēdo negotiū sub gñali mā vr̄ spēz posuisse vez Ƶctū quez posuit sub cōi. ¶ Preterea posita spē ponit gen⁹:vt. l.inter agnatos.ff.vñ legi.& ff.ð le.iij.si q̄d eo.§.iterē ptū.& sic posito Ƶctu q̄ ē spēs i materia cōi:vr̄ poni negotiū qð est gen⁹. ¶ Preterea remoto gñe ab vno vr̄ remota spēs ff.ð fun.istr.l.fūdi.§.fi.& no.ff.ð suis & le.l.j.§.fi. ḡ remoto negotio a mā cōi:& Ƶct⁹ remot⁹ videt. ¶ Pretea cū cā dēat p̄cedere causatū:vt.l.j.ff.de acq̄.pos.i p̄n.& mā materiatū.ff.de ori.iur.l.ij.§. deide nō p̄t dici q̄ ipm ius qð ē scia sit mā ssuip si⁹. ¶ Pretea cū ðlicta & Ƶct⁹ sint paria q̄ ad obligatiōez iducēdā.ff.ð iudi.l.oēm. quō i diuersis mēbris ponunt. ¶ Preterea cū iustitia & ðlicta sint Ƶria:vt i aut.vt hi q̄ resmio.ob. ha.i p̄n.quō ponūt sub eodē.ff.de ṽ. sig.l.hecṽba. Aliq dñt q̄ iustitia ē subiectū.& hāc vr̄ seq̄ gl.ff.ð iust.& iu.l. j.sup ṽbo a iustitia.aliq q̄ bonū& equū.i.ð.l.j.§. j.& hāc tz Ja.ð ra.dy.dt z q̄ subiectū p̄t sumi sim a plr.Uno mō pro mā disponēte seu disposita et nihil aliō ē q̄ act⁹holz. i aut.ð fi.istr.§.q̄r.Sz si q̄rat ð subiecto illi⁹ materie disponēti vł dispo site tūc p̄t dici q̄ vnūq̄dq̄ hoꝝ iustitia bonūz & equū.vez iustitia tanq̄ radicale p̄ncipiū. bonū equū tanq̄ illð ad cui⁹ cognitiōez oia tēdūt.ff.

de ṽ.obl.l.si seruū.ð reli.ac sum.l.si q̄s §.hec actio.sed si ponas subiectū p toto collecto ius approbatū fz eū. ¶ Tu aūt potes dicere q̄ nō sit triplex sz vnū Uñ subiectū nō est nisi materia ex q̄ aliq̄d fit:vt vas fictile de terra.vel in quā. vt albedo in pariete.Et iō dic eē subiectū hui⁹ sciētie iustitiā.bonū āt & equū nō sunt nisi qualitates iustitie q̄ semp bona est & eq̄:vt dices.j.de insti. & iur. in p̄n.sicut de possessiōe naturalit ciuili ɔsuetuit dici.C.de acq̄.pos.l.lz.et non sūt pprie materia hui⁹ scie sz q̄litates ipsi⁹ materie vł effect⁹.Fateor tñ q̄ materia.ffoꝝ.& C.fuerūt antiq̄ lib.et leges et ita intellige.C.de vete.iur.enu.l.j.§. iubem⁹.q̄ alˀs obstarēt huic opi.sed nō sunt materia scie. ¶ Itē not. q̄ hec scia est moralˀ & supponit ethice.C.de secū. nup.l.j.ṽ.ne his.ff.ð spōsa.l.libertin⁹. & no.i aut.de nup.in p̄n. ¶ In noie dñi nři Jesu xp̄i impator Cesar flau⁹ iustinian⁹ alemanic⁹ frāc⁹ germanic⁹ atticus vuādalic⁹ afric⁹ pi⁹ felix indit⁹ &c. ¶ Quicq̄d agim⁹ debem⁹ i noie dñi incipe.xxvij.q.vij.c.nō obseruet͡s. Qr q̄cq̄d habes meriti p̄uētrix grā donat.nihil eñ debem⁹ assignare nře prudētie xvj.q.j.reuertimini.& iō q̄si gestores vł pcuratores loq̄mur:vt no.i aut.de hr. & fal.i rub.qr q̄ a semetipō loquit gliaz ppriā q̄rit.Jo.vij.c.itē Pet.i epła.si q̄s loq̄t q̄si sermones dei. & sic semp icipit iustinian⁹ i rubricis.& q̄nq̄ i legib⁹.C. de of.p̄fe.pre.afri.in noie dñi. et papa extra de testi.i noie dñi.xxiij.disti. c.in noie p̄ris.& sic de ɔsuetudie notaru incipiūt istrā. ¶ † Sz q̄rit[a] q̄d si notari⁹ hoc omittat.gl.dicit q̄ nō valet instrm. vt in aut.vt p̄ponat nomē ipatoris.in gl.vtputa in noie &c.gl.pōt esse vera in arduis & ppetuis:sz i minorib⁹ vel breui tpe duraturis pōt dici Ƶ.& ita tz spe. in ti.de instru.edi.§.j.circa p̄n. ¶ No. q̄ papa nō incipit sic libros decretaliū nec i antiq̄s nec in nouis cōpilatiōib⁹ qr papa nihil p̄t facere q̄n sit i dei noie cū sit dei vicarius.extra de iureiu.c.romani.i cle.vł forte hoc omisit cā breuitatis.gl.dt q̄ ex hoc pōt notari q̄ ipator fuit xp̄ian⁹.Insultat Ja.de ra.Ƶ gl.

q̄ nō. ex hoc ꝓbat: q2 saracen⁹ inuocat nomē dñi. Sz certe imo satis ꝓbat additis v̄bis sequētib⁹ iesu xp̄i: q̄ nō inuocat p iudeos nec p saracenos. ¶ Itē pz q̄ impator inuocabat v̄ginē Mariā, vt epl'a iter claras. ⁊ epl'a liquet, ⁊ credebat trinitatē: vt. C. de sum. tri. l. j. C. de vete. iur. enu. l. j. ⁊. ij. ⁊ scias q̄ ꝫm chronicas is prim⁹ iustinian⁹ fuit heretic⁹ errore euthiceni. postea ad fidez reductus p agapitū papā. ⁊ incepit iperare anno dñi. cxxvij. ⁊ regnauit. xxxviij. annis. ⁊ tpe ei⁹ florebat btūs bn̄dictus in mōte cassino. sctūs Cassiodor⁹ apd̄ rauēnā. sctā Genouefa in pago parisieñ. ꝫm chronicas. ego vidi nomē iustiniani scriptū in cathalogo sanctorum primo Kal. augusti.

Jesu christi. ¶ Expone hec v̄ba i rub. d̄ here. ⁊ sal. p gl. ipator. dicit Isidor⁹ q̄ hoc fuit antiq̄tus nomē illi⁹ cui summa rei militarꝫ admistratio ꝯmissa fuit ⁊ postea sibi iudices vsurparūt finaliter senatus hoc nomē soli cesari ad aliorꝫ regū differētiā appropriauit i psonā Octauiani q̄ regnauit tēpore natiuitatꝫ xp̄i. ¶ † Et scias q̄ hodie duo sunt iperia[a] cōstātinopolitanū ⁊ romanū. nā olim facta diuisiōe seu donatiōe vrbis p cōstātinū eccl'ie. de qua extra de elec. fundamēta. li. vj. ⁊ de q̄ no. i aut. qūo oporteat. iu. i p̄n. caput iperij fuit cōstātinopoli vsq̄ ad tpa. Stephani pape q̄ trāstulit romanū ipiū i Germanos ex eo q̄ ꝯstātinopolitan⁹ nolebat succurrere ecclesie neq̄ vrbi, vt ple. no. eꝫ. d̄ elec. c. venerabilē. ⁊ id̄ elect⁹ p alemanos ē ver⁹ ipator romanorꝫ nō ꝯstātinopolitan⁹.
5 xvj. dist. si ipator. vij. q. j. in apib⁹. † Et sunt electores, Magūtin⁹. Colonieñ, Treuerēsis archiepi. et q̄tuor p̄ncipes sclares. de qb⁹ p Host. d. c. venerabilē. extra de sen, ⁊ re iu. ad apl'ice. li. vj. ⁊ p hoc pz rn̄sio ad q̄ddā argumētū pueri le qd̄ Jac. facit h̄ ipator d̄r ab iperādo cū ergo q̄libet impet i domo sua. videt q̄ posset dici quilibet iperator. nō sic.
b **Cesar.** ¶ Glo. dicit q̄ ipator[b] dict⁹ fuit cesar a cesare augusto q̄ regnabat tpe natiuitatis xp̄i.

a ¶ Duo sunt ipia. Adde alterū duorꝫ sit verū iperiū. adde gl. q. vj. dis. c. si imperator. ⁊ ibi gemi. vbi dixi i apostī. ad ipꝫ vbi dicit iperiū romanū eē verꝫ iperiū ⁊ ei⁹ iperatorē legitimū nō ꝯstātinopolitanū. de quo etiā z p panor. et docto. i. c. per venerabilē. vbi etiā notaui in apostil. ad ipum eꝫ d̄ elec. et ibi bo. text. et gl. i. c. solite. d̄ malo. et obe.

Salua pace gl. imo a iulio cesare ei⁹ auūculo q̄ fuit p̄m⁹ monarcha romanorū ꝫm chronicas. Quare aūt ille dict⁹ fuit cesar. Referūt q̄ fuit ex secto ventre tractus. l. si mater. C. d̄ inoffi. test. et q2 iā magnā cesariē pilorū habebat cū extractus fuit de ventre secūdum chronicas.

Flauus. ¶ Dicit gl. q̄ fuit rubeus. vl' dic q̄ flau⁹. i. ruff⁹ sic̄ fuit dauid rex. vt legit. j. Reg. c. xvij. ⁊ ego Jo. fabri de mōte dulphi dict⁹ diocesis Engolosine Burdegalensis. sum.

Justinian⁹. ¶ Expone oppositiōe ⁊ solue vt gl. Justinian⁹. illd̄ aūt approba q̄ fuit fili⁹ iustini ꝫ chrōicas dixi. s̄. sup v̄bo i noie ⁊c.
6 † Sz tūc opp. qūo successit p̄ri. q2 p successionē nūq̄ impator creat: sz p electionē. ⁊ sic administrator. C. de offi. p̄fe. pre. l. j. ⁊. s̄. dictū ē p nouā electōnē no. C. d̄ mu. ⁊ ho. iter p̄rēz ⁊ fi. nō cōsit prescribere vt nō h̄eat ipatorē in superiorē. vide p do. Fely. latissime. ⁊ meli⁹ q̄ alibi i. c. cū nō liceat. d̄ p̄scrip. co. iiij. i pri. i v̄. ceterū. subdit Abb. cū sex seq. char. xlix. Itē an ipator possit ꝯcedere laico vt solū corā ecclesiastico ꝯueniat. vide eūdē in. d. ca. penul. circa fi. p̄si. item adde q̄ licet.

b ¶ Impator. Areti. dicit h̄ qd̄ imperator nō potest dici nisi post triplicez coronationē. Reuocat etiā h̄ i dubiuz an priuilegia ꝯcessa ab ipatore añ ei⁹ coronationem valeāt vid̄ eū i. ij. co. cir. fi. in fi. v̄. ij. p̄ncipal'r nota. et ver. seq. itē q̄s pos

a ¶ Dñs mundi sit. An ipator sit dñs toti⁹ mundi. Bar.i.l.itē si ꝟberatū. ff.de rei vē di.⁊ıexua. ad repmē. i ꝟbo toti⁹ orbis.⁊ ibi an sit dñs rerū singularū.⁊ l.j. cōsti. ffoꝝ. an oēs ciuitates sūt subiecte iperio.in.l. oib⁹.ff. ad treb. ꝺ ipe ratore vide multa pulchra .ꝟ lazi⁹ ꝯ alibi p fe.i.c.cū nō liceat p discursū ex de pscript. b ¶ Frācie An aūt regnū frācie sit subiectū ipio.tꝫ autor nr̄ h ꝙ n̄ idē tꝫ Inn.i.c.p venerabi lē. h alle. i sua gl. i ꝟ. recogñscat: ibi nos ꝯ late p Ol. f ꝯsi.lxix.⁊ l deci. dalphi.q. cexxix.ꝟ.circa pmissa,

ti.l.j.⁊ no.in rub.⁊ ex de fil.psb.p totū.nec aliqs fuit i med.ſꝫ chronicas pōt dici ꝙ ille leges nō obtinēt i electiōe ipatoris sicut nec fore electio nū i electiōe pape.ex de ele.lꝫ.⁊.c.vbi maius. li. vj.Uel forte fuit elect⁹ i defectū alteri⁹.ff.ꝺ mu. ⁊ ho.l.honor.§.fi.ꝺ decu: l.gñalr.§.spurij. ¶ †Alemanic⁹ dic.vt glo. Sed qro qre melius ponit illas puincias qs deuicit ꝙ alias.dicit Jac. qꝛ ex probitate sua fuerūt acqsite.⁊ maior honor est ꝙ qs vocet noīe acqsito ex pbitate ꝙ illo qꝺ ei euenit alr̄:qꝛ l his q̄ ex nā puenit nec laudari nec vitupari ꝺbem⁹. vn̄ illꝺ qꝺ meū est p acquisitionē magis ꝺꝫ eē meū ꝙꝙ p successionē ſꝫ ia. ⁊ no.ff.ꝺ cap.l.fi.arg. ff. de vsu.⁊ ha.l.plenū.§.si vsufruct. ad municip.l. assum.§.filius. C. de sa. san.ec.l.sacroscte.ꝙuis illa q̄ ex gñe veniūt difficili⁹ amittant.ff. de se na.femi.ꝺ interdic.⁊ re. l.iij.in feu.epm vl' abbatē.§.fi. q̄ sit prima cā bn̄ fi.amit.§.fi.si vas. feud. pri.cui defe.c. j. si ꝺ feu. cōtro.fue.c.ij. ¶ Et hec faciūt p ꝯsuetudie q̄ in plurib⁹ locis obtinet ꝙ qs pōt testari vel donare ꝯquestas suas ad libitū:ſꝫ pr̄imonialia nō q̄ sibi ex successione obuenerūt.Sed qd si acquisiuit illꝺ qꝺ erat sibi ex successione obuenturū an censebitur ꝯquesta. ¶ Arg.hic ꝙ sic:qꝛ he puincie debebāt esse ipe-

rij cū impator dñs mūdi sit a.vt.l.depcatio.ff.ad.l.rhodiā de iact.⁊ tn̄ dicūtur acqsite p iustinianū. ¶ Sꝫ ꝯ facit in feu.de vas.decre.c.j.ff.si qs in franpatro.l.j.§.qui autē.et.§.sed si libert⁹. Quod est notabile p illis qui habent decimas infeudatas quas dederunt in vita filijs ꝙ nō videantur translate nec acquirātur ecclesie cum essent alr̄ successuri.

Pius. ¶ Dicvt in glo.vel dic ꝙ quilibet imperator dꝫ eē pi⁹.vn̄ Seneca. Nulla clementia ex oībus magis decet ꝙ pncipē.Adhibenda tn̄ ē moderatio.vn̄ nec pmiscuam nec vulgarē hr̄e oportet clemētiā nec abscisam.vnde rome in capitolio scriptum est.Parce victis frange supbos. ¶ Uide pleni⁹.C.ꝺ sum.tri.l.j.sup verbo clemēs.vbi scripsi.⁊ facit.C.ꝺ nup. imperialis.i aut.vt iu.si.quo.suffra.§ itaqꝫ.et scribitur Prouerb.xxviij.Leo rugiēs princeps impius super populum pauperem.

Felix. ¶ Juxta fi.gl.hec ē fal.et mēdax exturbie fortune veniēs q̄ nō permanet.⁊ ſm hanc vsurarij cupidi male cōditionati q̄ vt plurimū abūdāt ⁊ pn̄t in hoc seculo dicūtur felices.Un̄ tn̄ felicitas est eterna btitudo.Felicitas em̄ mūdana nō est via:imo deuiū ad felicitatē verā.vnde Boeti⁹ de cōso.Quid em̄ pecuniā congregare conaberis eripies habēti.dignitatib⁹ fulgere velis dāti supplicabis:⁊ q̄ preire ceteros honore cupis po scendi humilitate vilesces.potentiam ne desideres subiectorū insidijs obnoxius piculis subiacebis.Gl'iā q̄ris ſꝫ per aspera quoqꝫ distract⁹ secur⁹ eē desistis.voluptariā vitā degas.Sed qs non spnat atqꝫ abijciat vilissime atqꝫ fragilissime rei cē seruū.hec em̄ mēdacis felicitatis formā habēt.

Francus. ¶ Nō glorient imperiales ex hoc arguere ꝙ regnū frācie b eēt subiectū imperio: qꝛ hic loqt ꝺ qdā fracia q̄ ē alemania.ꝺ q̄ ex ꝺ spō.c.j. ¶ Et si sup hoc loq pleni⁹ volueris:vid Hos.ex q̄ fi sint leg.p venerabilē.⁊ qꝺ scri.C.ꝺ su.tri.l.j.

a Augustus. a ¶ † Augusti ab octaniano q̄ regnabat tp̄e natiuitatis xp̄i q̄ p̄rio vocat⁹ fuit august⁹: q2 adeo auxerit rēpublicā q̄ vniuerso orbi pacifice dn̄atus fuit. xiiij. ānis. Diuinos honores refutauit: imo nec se dn̄m nolari p̄misit s3 chronicas. ꝛ ab ip̄o nolat⁹ mēsis augustus non ip̄e a mēse sicut ignorantes aliq̄ astruxerūt. ¶ Sed mirabile ē quō impator se ita magnificat cū scriptū sit Nec te collaudes ꝛc. ꝛ laus ī ore ꝓprio ꝛc. s3 forte nō facit pp̄ se s3 ad exaltationē dignitatis. vñ Sen̄. Tibi dico auguste induere p̄tiosis nō pp̄ te s3 ꝓpter honorē imp̄ij. Papa aūt ī v̄bis se dicit seruū seruoꝝ se noiando de sctō tm̄ se adorari p̄mittit qd̄ Aug. in Apocalip. refugit.

9 Cupide legū iuuē- tuti. ¶ † Et no. q̄ iuuenes debem⁹ icipe addiscere hmōi sciētiā post grāmaticā logicā ꝛ rhetoricā q̄s dbem⁹ addiscere ī pupillari etate. ille eñ sermocinales sunt ꝛ sine magna rōne. S3 post xiiij. ānos debemus accedere ad has scias rōnabiles. C. de stu. li. vr. ro. l. j. §. ꝛ qm̄. ꝛ no. cupide: q2 nisi auide ꝛ cupide q̄s studeat nō p̄t esse pfect⁹. vñ v̄s⁹ Si q̄s voluerit iuriscōsult⁹ haberi. Cōtinuet studiū velit a q̄cūq3 doceri. Inuigilet nec vicat eū tortura laborū. fortior īsurgat cūctisq3 recētior horis. Nā labor īprob⁹ oīa vicit. C. de pe. bo. sub la. l. j. ex̄ d purg. cañ. c. cū ī iuuētute. §. ceterū. d pe. di. j. ip̄ortuna. nō tm̄ semp ī actu sis s3 īterdū requiē aīo tuo datō s̄m Sen̄. Jac. v̄o hoc allegat q̄ pigris ꝛ negligētib⁹ iura nō subueniūt. ff. ex q̄. cau. ma. nā eñ ꝛ iuuenes sunt pspicaciores. ff. d edil. edic. l. pcipimꝰ. ¶ Vñ si vides aliquē īstitutariū senē dic ei. amice tu eris aduocat⁹ ī alio sclō. s̄m eū q̄ r̄fert q̄ pp̄ hāc rubricā cassauit q̄dā aduocat⁹ q̄ddā ꝓcuratoriū: q2 nō erat ibi nomē iudicis. s3 tm̄ pēdebat sigillū

10 q2 nomē scribentis d3 īseri. ¶ † Ego bñ credo q̄ sigillū nō sufficit. vñ nō sufficeret ad ꝓbādū mādatū si q̄s approbaret sigillū dn̄i sui. vt no. spe. ī ti. d ꝓc. §.

a ¶ August⁹. Nota hic aret. q̄ imperator d3 cē hui⁹ ꝓpositi. s. q̄ augeat ip̄eriū. q̄ si ñ sit hui⁹ ꝓpositi nō d3 dici ip̄erator. ꝛ pōīt h̄ q̄onē vulgatā an valuerit dōatio fctā btō Siluestro ab imp̄atore cōstātino. vide eū hic ī. iij. col. ī p̄nc. v̄s. Tertio nota. ꝛ v̄s. seq̄nt.

restat. ꝛ arch. ex̄ d pc. x. c̄ñis. li. vj. ꝛ scripsi. C. d ꝓcu. l. j. si q̄s hēat lr̄as ī q̄b⁹ ꝯstituēs loquat ꝛ dicat ī fi. q̄ dcās lr̄as fec̄ tali sigillo ad sui instātiā sigillari: ñ video cur fidē nō faciat c̄ñis iudex nō loquat. nā si ꝓpriū apposuisset fidē faceret. ff. d ꝓc. si ꝓcu. absentē. Ergo mlto forti⁹ si fecit poni autēticū. s3 bñ cōcedo q̄ ꝓcuratori posset iputari pp̄ dfectū stipulatōis. q2 iudex d3 referre se fuisse stipulatū. vt. j. de satis. §. si v̄o.

b ¶ Elemētorū. Querit hic are. an hec rubri. et alie possint allegari vt tex. vid eū hic pulchre distiguētē p quattuor mēbra ī. v. col. añ me. versic. q̄ro an hec rubri. Itē circa finē eius dē col. v̄. vlti. q̄rit. q̄rit an rubrice necessario sint ꝯtinuāde vna ad aliā. vbi plene vid p eū Itē vide p gl. ī. l. gallus. in p̄n. ff. d libe. et posthu. et glo. ī rub. ff. de condi. ꝛ dmō. p glo. ī. l. j. d peti. bo.

Elemento- b rū3. b ¶ † Quare d2 ele-

11 mētorū. videbis. j. ī ꝓhe. §. igit. s3 d2 īstitutionū. i. īstructionū: q2 per ei⁹ p̄mitiua p̄ncipia ꝑuenim⁹ ad altiora legū scita. vł q2 ī statutū romani iuris nos erigūt. vel institutionū. i. itroductionū siue ysagorū. S3 q2 meli⁹ sonat īstitutionū id hmōi vocabulo vtit s̄m Azo. ī sūma.

1 ¶ Duces ꝛ barōes an dicant habere maiestatem vt ī eos conspirantes teneant crimine lese maiestatis.

2 Notoriū l3 nō indigeat ꝓbatione: tm̄ allegari d3 in iudicio.

not. sub la. lib. x. Jac. may. An aūt rub. decreti sint autētice. vid do. Feli. ī. c. ij. col. xxiiij. v̄. rub. q̄ sunt extra. d rescrip.

a ¶ Itē miles. Vid̄ h̄ pang. q̄ sit differētia īter doctorē & militē. & q̄s eorū sit p̄ferēd⁹ q̄ est q̄stio pulchra et hic tractata per ip̄z partim remittendo ad bart. et bal. & alios ptim ēt declarando opinionē suam. Itē miles & clericus quādo equiparātur. vide do. Fely. pulchre in c. cū ex officij. de prescrip. i. xj. colū. post me. in impressione Lug. v̄. in quantum abb. Item quomodo doctor imperialis vl' papal. alios precedat vide eūdem fely. in. c. per tuas. in. ij. col. de maio. & obed. vbi etiam tractat q̄bus prerogatiuis p̄fulgeat.

3 Notoriū & manifestū q̄lia sunt: & q̄lr differunt.
4 Notoriū an īdigeat citatione.
5 Et q̄d si ps cōpareat: an debeat dari libellus.
6 Notoriū an dēat p̄bari
7 An āt sit necessaria sētētia & an possit appellari
8 Exceptiōes dilatorie an admittant̄ i notorijs.

IMperatoriā maiestatem. † 1 querit̄ vtrū duces & barōes dicant̄ hr̄e maiestatē vt eorum subiecti i eos ɔspirātes maiestat̄ crimie teneāt̄ arg. q̧ sic. ij. q. j. i p̄mis. vj. q. j. si q̄s. iij. q. v. c. iij. C. d̄ epi. aud. l. iij. v̄. re⁹ aūt. & hācvr̄ tenet̄ arch. ex̄ d̄ pe. c. felicis. Posset dici ɔ̄. q2 spāle vr̄ vt hi q̄ ɔ̄ iperatorē vl' in illos q̄ ei⁹ cōsilijs vel ɔsistorio intersunt ɔmittunt: illo crimine teneāt̄. vt. C. ad l. iul. maiest. q̄sq̄s. Et iō nō videt̄ ad alios extēdēdū a ne pene exageret̄ ff. d̄ pe. l. iterp̄tatiōe. & facit p̄ hac pte ex̄ de sen. & re iudica. i ca. pastoralis. i cle. §. rursus. sed tn̄ i magistratu populi romani est exp̄ssum q̧ cōmittitur si occidatur. ff. ad. l. iul. ma. l. j. §. cuius ne opera Sz illud ideo quia p̄ imperatorē instituuntur et ei⁹ personā representant: negare tn̄ nō possuz quin iudices habeāt maiestatē. ff. de iust. & iur. l. pe. ppe fi. vl' p̄t distigui an tales habeāt superiores vt tunc ɔmittatur alias non. et facit. ff. d̄ cap. l. nō dubito. §. j. cetera dic in gl. adde tn̄ ibi post v̄bū &c. sic. C. d̄ cōsul. l. fi. ¶ Itē in. e. gl. sup v̄bo attēdere cū ipse miles sit & alios cōmilitōes vocat. ff. d̄ test. mil. l. j. C. d̄ vete. l. j. Igitur nō legi sed armis intēdere deberēt. C. de iu. deli. l. fi. vñ nō fuerūt imperatores q̄ sex mēsibus vacabant studio: sz armis. vt no. de excu. tut. l. j. §. item diu⁹. & no. ex his que hic leguntur & notan. q̧ fatui scholares q̄ quandoq; armati oberrāt sibi causas excusationum causant quia cum leges et arma sint adinuicem correlatiue propter necessitatē gloriantur se p̄fectos si vtroq; se iuuare sciant. Tu autem tene q̧ vix aut nūq̄ in eadem persona concurrunt militia et scientia. miles eni3 debet esse in continuo cursu corporis exercitio. C. d̄ de re mili. l. miles. studēs vero in quiete. C. de stu. li. vr. ro. l. j. Nam s̄m philosophum anima sedendo &c. et s̄m Sene. Nusq̄ est qui vbiq; est primum mētis composite existimo cōsistere posse et secum morari. vitam in peregrinatione agentibus hoc euenit vt multa hospitia habeant nullasq; amicitias. Idē accidat necesse est his qui nulli⁹ se ingenio familiariter applicāt: sz oia cursu & properanter trāseūt. otiū eñ necessariū est docētib⁹ & discētibus. C. de excu. tut. l. iij. ¶ Itē miles a d3 eē dur⁹ & fortis: studēs mollis. vñ s̄z ph̄z. molles carne aptos mente dicimus et facit. ff. de cap. l. plurimum. §. fi. repit̄ tn̄ p̄ oēs historiographos q̧ militia sp secuta est clerū & p̄hiam. primo fuerunt in egypto vñ p̄pter admirari ceperūt p̄mo ph̄i in egypto. scd̄o in asia. tertio in grecia. quarto rome. q̄nto in frācia vbi fauēte dn̄o manebit vsq; ad finē. Et no. q̧ nobilior & melior est sapiētia q̄ militia. vnde Eccl̄i. ix. c. Melior est sapientia q̄ arma bellica. & Psal. Nō in fortitudine equi volūtatē hēbit nec in tibijs viri beneplacitū erit ei. et iō de rōne maior honor debet̄ sapiētib⁹ q̄ militib⁹: q̄ nō debēt eē nisi executores p̄ceptoꝝ sapiētū. & iō lex dixit milites nr̄os op3 eē d̄fēsores nō dn̄os. C. de cap. l. ab hostib⁹ i fi. totum est con-

uersuz.hostie milites iprudētes dñantur:sapientes obsequūtur ꝛ multi opprimuntur.iuxta illud qđ scribit Prouer.xxviij.Dux indigēs prudētia multos opprimet ꝑ calūniā.Item in fi.gl. q̄ est sup ṽbo gubernare.suppōit ergo ꝙ tpe guerre nō seruant iura nec iustitia.qđ verū est de facto:sanctior tñ eēt ꝙ tūc faceret ꝙ̄ alio tpe.ꝛ legit in vita bti Gregorij ꝙ Traian⁹ impator fuit saluat⁹ ꝛ de inferno extract⁹:qꝛ vadēs ad bellū fecit iustitiā de quodā principe.verum est tñ ꝙ nō dꝫ tūc rigor olno ṡuari.vt extra đ treu.c.fi.ꝛ ibi no.xxxi. dist.c.sciēte.¶Gl.q̄ incipit.i.leges.in fi.verius videtur ꝑ tramites.i.semitas qꝛ sicut occurritur ꝑ semitas fugientibus:sic per leges calumniātib⁹.ꝛfacit extra i ꝓphe.decre.de his q̄ hic scribūtur.videbis plenius.j.de pe.te.litig. ¶In gl.nō quē.ibi.C.de legi.ꝛ cō.l.leges.religio em̄ dr a religo religas.Uñ cū leges volūtates hoim religēt ꝛ coartent ad iuste viuendū faciūt hominē religiosū.ꝛ est sīle.ff.de leg.ij.l.vnū ex fa.§.fi.¶Itē in.e.gl.cuz dicit ꝓportionabilia.nā sicut se habent arma et vsus armorum ad victoriam:sic victoria ad triūphū.ꝛ sic leges et vsus legū ad calumnie expulsionē:ita calūnie expulsio ad religionē.¶In gl.quo ad leges.meli⁹ in aut.vt iu.si.quoquo suffra.i fin.C.de asses.l.j.¶Itē glos.s.quo ad arma.i fi.vnde Sene.de virtutib⁹. Si prudēs est tu⁹ anim⁹ trib⁹ tpibus dispensetur.pñtia ordina.futura preuide.p̄terita recordare.¶In gl.sub q̄ in fi.C.đ offi.p̄fe.pre.afri.l.j.deo auxiliāte.¶ † Protestant.i.ꝑ testimonijs
a sunt:qꝛ notoriū[a] est ip̄o facto nec ꝓba
b tione indiget[b].vt no.ff.q̄ satisda.cog. si ṽo.§.q̄ ꝓ rei q̄litate.ff.de do.prele.l. ij.i fi.sed ꝯiū no.C.de acc.l.ea q̄.Doc. iuris canoñ.distinxerunt triplex notorium.Quoddam cōtinuū qđ cōtinuo perseuerat.sicut ꝙ philippus filius comitis valetij obtinet sceptrū frācie.et in hoc nō reqrunt ꝓbatiōes:imo valeret ꝓcess⁹ sine lit.ꝯtest.sine testiū receptiōe nisi ꝑs negaret esse notoriū.tūc em̄ ꝫ eos oꝫ ꝓbari notoriū.ꝙ ꝑ duos testes probabitur q̄ deponant factū esse notorium ꝛ maiorem partez ppl'i hoc scire reddēdo causas sufficiētes suoꝝ test.Et sic tꝫ Jo.glo.de cre.ij.q.j.c.đ manifesta. Inn.ꝛ Host.extra de coha.cle.ꝛmuli.c.tua.spe. ti.de noto.cri.iā đ notorio testes ꝛ.§.j.ṽ.sꝫ q̄lit. ¶Itē quoddā actu trāsiēs sicut si q̄s publice occidit hoiez.Itē quoddā interpellatū.vt si q̄s nō ꝯtinue sꝫ iterpellatiz tꝫ ꝯcubinā ꝛ in his req̄rūt ꝓbationē:vt no.i.d. c.de manifesta.ꝛ hec videtur seq̄ Inn.ꝛ ho.i.d. c.tua.i gl.fama.ꝛ Spe. i.d.§.iā vero istud aūt.ꝛ Archi.in.c.roma . extra de cēsi.de offi.dele.c.statuim⁹.in glo. ordi.ṽ.sꝫ q̄d si ex postfacto.hec sētētia non videtur vera per.c.qm̄.extra de fi.presby.vbi actu trāsmerat nec requiritur ꝓbatio. C.de sta.ꝛ ima.l.ij.ꝛ bñ re iu.vbi sunt septē declaratiōes valde solēnes ꝛ noue ad illud vulgare dictū ꝙ nō releuet ab onere ꝓponēdi:lꝫ releuet ab onere ꝓbādi.adde pleni⁹ ꝙ̄ ꝑ aliū ꝑ ca.i.cle.j.q.xxij.i fi.ꝛ ꝙ ibi posui i apostil.ad ipsū de fo.cōpe.pa.i.c.qm̄ nu.iij.ꝛ qđ ibi posui i apostil.ad cū in ṽ.ꝯstat indici.extra de fil.presby.ꝛ i.c. lꝫ hely.ꝛ ibi iterū i apostil.ad cū.i ṽ.reqrit ꝓbatio.de symo.Aduerte tñ ꝙ dꝫ ꝓbari id qđ ꝑ notorio allegat eē notoriū.vt dixi plene vbi.s.ꝛ Spe.i ti.de ꝓba.§.iy.ṽ.iiij.ꝛ in ti.de aboli.§.q.i pn.

a ¶Notorium.Ang.hic dicit materiaz istā nō mltū hic ꝯgruere:sꝫ eē materiā canonistaꝝ in.c.vestra.de coha.cle.et mulie.vbi tu vide ꝑ do.Abb.post oēs alios amplectentem.

b ¶Indiget.Lꝫ ꝓbatiōe notorium nō idigeat: tñ dꝫ ꝓponi i iudicio vt dicit āge. hic.nec tñ releuat ad minus ab onere ꝓbādi esse notorium. vt no.gl.in.l. ea q̄dē. C. de accu.et a re. h. itē sal.C.de accusa . l. ea quidez.qñ tñ notoriū releuet ab onere allegandi late et vtilit per.d.fely. in.c. cum ordinem . viij.col. ṽ. ad glos.in clemē. appellāti. de

facit de his q̃ i eccl'ia ma.l.j.⁊ vr̃ exp̃s-sum i feu.de pa.te.⁊ ifir.§.si q̃s hoiez. ex̃ de sen.⁊ re iudi.c.pastoralis.§.noto riū.de sen.excō.si iudex laicus.li.vj.et ptz hoc q: africa.fuit diu rebellis.⁊ p⁹ victa per iustinianū ⁊ hoc ptestat ipz factū ꝯ rebelles.⁊ tñ rebellio actu trā-sierat:imo ēt ipa victoria:q̃s em̄ iudex exigeret ꝓbatiōes si negaret Joā.na-tione cateranē.papā fuisse vel Bñdi-ctum post eum.vel Philippum mo-dernū regē frācie ꝓstrasse flamingos apd casellū.q̃ oia trāsiert.¶Uñ vt hec materia q̃ ē legistꝭ ignota ⁊ penes ca-nonistas varia pleni⁹ liq̃at.Prio loq̄-tur quid sit notoriū.Scdo i quo diffe-rat a manifesto.Tertio an in notorio sit opus citatiōe.Quarto an litis con-test.Quinto an ꝓbatiōe.Sexto an sen tētia ⁊ an scrip.Septimo an ⁊ qūo pos sit appellari.Octauo quomō exequi.

3 ¶†Circa pmū dic ꝙ notoriū est ꝙ est ita euidens ꝙ latere nō potest nec ter giuersatiōe celari ⁊ cui⁹ cū testis ppl's vt in.d.c.tua nos.⁊.c.d manifesta.lxj. dist.c.sacerdotale.i fi.xxv.q.iij.qd scri-psi.¶Manifestū dr qd vulgo dr coraz plurib⁹ factū.vt testm̄ tiuj factū fuit co ram plurib⁹ testib⁹.ff.de testa.l.here-des palā.Quid ergo si q̃s occidit ho-minē corā plurib⁹ testib⁹:an dices no toriū vel manifestū.Quidā dicūt ꝙ si occidit corā decē ꝙ est notoriū.⁊ d hoc no.in.d.c.de manifesta.Alij reliquūt arbitrio iudicis.⁊ i hoc pseuerat Spe. ti.de noto.cri.§.iā de notorio.ṽ.⁊ hoc notoriū.Sz quid arbitrabit iudex.Di cas ꝙ verum notorium est quando fa ctū ē tale qd de sui natura oēs sciūt vl' scire eos verosil'e est:sic ꝙ nō possit ca dere ignorātia q̄n sit supina.sic̄ si q̃s gerat se ꝓ epō in aliq̄ ciuitate vel si q̃s in mercato toto ppl'o ꝯspiciēte occidit hoiem vel suspēdit publice vel aliuui actū exercuit in p̄ntia ppl'i.Et iō cre-do ꝙ sit notoriuz illud qd i iudicio fit vel indicit i ecclesijs dieb⁹ festiuis po pulo ꝯgregato vl' publi.⁊ magnis as-sisijs.nec req̄rem⁹ ꝙ simul tot⁹ ppl's sciat:sufficit em̄ ꝙ p vicos hi ⁊ alij di-cāt.Uñ latro dicit manifest⁹ q̃ m'ltos

spoliat.ff.d ininst.rup.⁊ irri.si q̃s.§.hi aūt.nisi ꝙ intelligit i diuersis vicib⁹. vt.d.l.j.de his qui in eccle.ma.extra d trāsla.epi.c.quāto.de cle.excō.c.illud. C.d lati.li.tol.§.sz ⁊ si q̃ dñi i publi.te-sta.¶Et caue quia si proponēs noto-rium in aliq̄ prouincia opz ꝙ factum sit tale quod de sui natura oēs d ꝓuin cia sciāt vel scire possint:si i villa:ꝙ il-li de tali villa municipio vl' castro.ff. d iur.⁊ fac.igno.l.j.§.sz facti.¶Quid ḡ si i villula vbi sunt pauci habitātes si i ꝯspectu oim̄ fcm̄ fuit q̃ forte nō sūt sex vel octo.vr̃ ꝙ sit notoriū.ff.de ver-bo.sig.l.nerati⁹.extra de elec.c.j.Hoc nō credo.q: dz eē notū plurimis ⁊ mul titudini.extra de coha.cle.⁊ mu.c.fi.⁊ vicinia dz scire.extra ⁊ pur.ca.c.pe.ṽ. fi.ff.vi bono rap.l.p̄tor.§.j.de ṽb.sig. palā.ff.de insti.sed si pupilli.§.p̄scri-bere.⁊ ita pz differētia iter manifestū ⁊ notoriū.euidēs qñq̄ p̄dicat de vno qñq̄ de alio.ex̃ d elec.si forte.lib.vj.et c.ab eo.qñq̄ tñ manifestū ponit ꝓ no torio.C.de appel.l.ciues.ff. ad turpil. ab accusatore.§.nūtiatores.de do.p̄le. l.ij.extra de ṽb.sig.c.constitutionē.in vj.de offi.dele.c.j.eo.li.vñ vbi manife-stum scribitur in materia q̃ non req̄rit iudicialem indaginē nec probationē: sp expone manifestū.i.notoriū.alioq̄ in ꝓpria significatione retine:vt ṽba fm materiam intelligātur.ff.loca.l.si vno.⁊ ita saluabuntur gl.iuris ciuilis q̃ qñq̄ dicunt ꝙ manifesta probatiōe iura nō indigent.vt no.i.d.l.ij.de do p̄ le.¶Itē dicit ꝙ est etiā notoriū vbicū q̄ constat iudici tanq̄ iudici.vt si i fi-gura iudicij aliq̄d factū vl' dictū sit q̄ uis popul⁹ vel maiores ppl'i hoc non sciēt.⁊ sic itellige.C.q̃ ⁊ apd q̃s.l.j.ff.d app.l.creditor.§.iussus.ex̃ d sen.excō. c.venerabilib⁹.§.secus.de ap.c.roma-na.§.si aūt lib.vj.de offi.deleg.c.d cau sis.Quidam autez exigunt quod sint tot cū iudice ꝙ possit dici notoriū.⁊ ita videt tenere Spe.§.dicto iam.§.pe.et de sansone.pro quo.C.de cust.reo.l.ij. ibi.cum dicit publico testimonio.qd nō ē verū:q: fmhec nihil faceret figu-ra iudicij q̃ multuz facit:per predicta.

a ¶Itē ē notoriū illō qđ p acta[a] ꝛ ꝓcessus per partes concordatos vel aliter solēniter factos apparet. C.de lit.contest.auē.offeraē.ꝟ.ꝙ nō tm̄.no.eꝫ de re scrip.cū ↄtingat.ij.q.j.de⁹ ops.§.qm̄āt C.de ꝺlator.l.ij.lj.x.vel resultat ex iurꝫ p̄sūptiōe.i auē.de rest.ꝛ ea q̄ pa.§. vnū ff.ad turpil.l.j.ff.ꝺ his q̄ sunt sui vl ali. iur.l.fili⁹. ¶Itē est notoriū ꝙ cōis ꝛ an tiq̄ traditio hꝫ icōcusse.sicut ꝙ Karol⁹ vicit hispaniā.seu passio xp̄i ꝛ sitia.C. de sum tri.l.j.ibi.q̄̄ diuinū.ꝛ ff.ꝺ re.di. l.fi.de cada.pu.l.j.j.de adopt.§.fi.ff.de legi.l.fi.i auē.vt nō luxu.ↄ̄ na.cir.me. ꝛ no.Hosti.i.ꝺ.c.q̄̄to.de trāsac.ꝛ Spe. de noto.cri.§.iā.ꝟ.notoriū facti. Inn. tn̄ dicit ꝙ illud est ꝓbādū ꝛ dat modū ꝓbādi.eꝫ.ꝺ ꝟb.sig.c. veniēs.primū tn̄ ego seq̄r p leges q̄s allegaui. ¶Itē pōt dici notoriū qđ indubitatus rumor et vulgaris asserit.ꝛ videē exp̄ssum eꝫ de elec.vbi maius.ꝛ.§.fi.ibi.indubitatus ꝛc. ¶Itē illō ꝙ oculis iudicis pꝫ de se. ff.ꝺ mino.l.minor.xxv.an.eꝫ.de cor.vi. c.tua.ꝺ elec.si forte.ꝺ ꝟb.sig. ↄstitutio nē.li.vj. ¶Et no.ꝙ securū ē ꝛ cautū ꝙ anteq̄̄ ꝓcedaē i notorio ꝓnuntieē esse notoriū.vt no.Ioā.an.extra de sen.ꝛre indic.c.pastoralis.in cle.sꝫ ps ēt caute facit si appellet ex illa ꝓnūtiatiōe ꝛ ad mittēt.eꝫ de appel.c.romana.lib.vj.§. sinaūt in dubio securi⁹ iudico ordinē iudicariū obseruari ne forte reputetur notoriū qđ nō est:ꝛ annihilareē ꝓcess⁹ nisi esset ita notoriū euidēter ꝙ esset ri diculū ordinē iudicariū obseruare. eꝫ ꝺ ap.c.ↄsuluit.ꝛ no.Hosti.i.c.cū sit.e.ti ꝺ pur.ca.c. pe.C.ꝛ ē sile ↄsiliū eꝫ de iu.

4 dispēdiosaꝫ.in cle. ¶†Circa tertiū an

b op⁹ sit citatiōe[b].gl.di.ꝙ sic i.c.ad nr̄aꝫ idē inn.eꝫ de ap.cū sit romana.idē spe ti.ꝺ noto.cri.§.j.ꝟ.j.ꝛꝟ.dicit q̄ꝫ:qb⁹ob ꝺ.c.cū sit ꝺ elec.bone.ꝛ.c.p venerabilē. ꝛ vr̄ exp̄ssū in.ꝺ.c.qnāto de trāsla.ꝛibi inn.xj.q.j.statuim⁹.ꝛ.ꝺ.c.qm̄.ꝺ fi.p̄sbr ¶Dicas ꝙ i notorio iudici vt iudiciꝙ illa die ꝓcedat p pte p̄nte n̄ ē op⁹ cita tiōe.vt si q̄s iuriat⁹ fuerit i p̄ntia iudi cis ꝓtribunali sedētj ex q̄ ei hꝫ ptis p̄n tiā nō oꝫ ampli⁹ euocari. ꝛsic pt intelli gi.l.creditor.§.iuss⁹.ff.ꝺ ap.eꝫ ꝺ iureiu

c.fi.li.vj. Sꝫ de elapsa ꝛ maxie pte abn̄te, vr̄ necessaria citatio. eꝫ ꝺ ꝟ. sig.cū oli.ꝛ pꝫ qꝛ p cōfes sionē emissā i idicio fit res notoria.c.romana. ꝺ.alle.ꝛ tn̄ ps q̄ ↄfessa ē vocaē i snia.vt.ff.q̄ sen. si.app.l.j.§.itē cū ex edi cto.In notorio ꝟo facti trāslati vel interpellati dn̄t oēs ptē citādā:sꝫ in ↄtinuo sunt op.securi⁹ est tn̄ ptē vocare. vt no. Ho.in dicto.c.cū sit.ego credo.ꝙ sit necesseꝫ. qꝛ i c.pastoraē.extra de sen. ꝛre indi.in cle.papa nō negat notoriū:ꝛ tn̄ sniā infirmat p p defectū citatiōis.ꝛ facit.ꝺ.§. iuss⁹ si tn̄ iudex timeat scāda lū vel periculū pōt sine citatiōne ꝓcedi.vt.c. p venerabilē.ꝛ.c. bone. et maxime ad sniam excō. q̄ ferē in absentē. extra ꝺ simo.c.accusatū.ꝛ.ꝺ. c.cū sit.ꝛ no.ꝺ.c.de manifesta.et facit bn̄ extra de sen.excō.ↄstitutionē. lib.vj.in fin. tn̄ in p̄ria op⁹ eēt monitiōe: vt ibi no.Ho.ꝛ.c. cū sit qđ itel lige si possit fieri sine p̄i culo vt dixi ꝛ citabiē pe rēptorie sic in alijs causis:ꝛcū iternalē si sit pos sibile.vt ibi. Nec ob. eꝫ de sen.ꝛ re ind.cū oli.qꝛ ibi vel ps fuit citata vel papa ꝓcessit de plenitu dine ptātis vt ibi no. p glo.ꝛ Ho. ¶Quid si re⁹ bōas ꝺfensiōes hēbat ꝛ nihilomin⁹ ↄdēnaē absens qđ potuit fieri cū i notorijs ꝓcedaē p viā i q̄sitiōis:vt.l.ea q̄dē.C.ꝺ acc.ꝛ sic absens pt dam nari.vt.c.qm̄.ꝫ.vt li.nō

a ¶Per acta. Utrū acta faciāt notoriū.vide.ꝺ.Feli. post oēs in c.significa uerūt.i.ij. colum. ꝟ. sed in ↄtra riū.de tes.

b ¶Citatione. Qn̄ possit omitti citatio. vide gn̄aliter per do. Fely. i.c.i ter q̄tuor. de maio.et obe.in fi.

a ¶.c.ad nostrã. Ad dc.c. qm.§ si.presby.& vide ibi ab ba.& inno. b ¶ Audire. Licet in notorio de necessitate non sit necessarie recipiẽda probatõ. di.d. c.ad nrãm iij.de iureiuran. potest tñ iudex ad cautelam probationem & reliquum ordinem iudiciarium seruare. Sz si pars pro q̃ facit notorium potest resistere ne probationem cogatur adducere q̃a nõ dz superflua pbatione onerari.argu.in.c.sicut.de pb. et.d.ca.ad nostram.si tñ pars nõ resistit nõ vitiat pcess. vid in perhorsdo. abb.i.c.bone.de elec. colum.v.

ste. ¶ Spe.dt q̃ audiet & si fuit cõdẽnat⁹ tñ de notorio cũ ñ eẽt reuocabil.ẽ,d sen.& re in,.c.cum berto. ¶ Tu dicas q̃ si vult dicere sniaz nullaz ex eo q̃ nõ ẽ notoriũ & ñ fuit ordo iudiciarj⁹ obs uat⁹ vl' q̃ iiqtatẽ euidẽ tẽ ẽtinet q̃ audiet.vt.c. pastoral.al's aũt nõ audiet nisi sicut ali⁹ audiret q̃ cõdẽnat⁹ eẽt absẽs dbita solẽnitate obuata.sic itellige q̃ idẽ spe. no.e.ti.§.j. Sz an dbeat vocari ad singulos act⁹ iudiciales. Innoc.vr. tenere q̃ nõ l.d.c.tua nos in gl.puta. ¶ † Circa q̃rtum q̃rit q̃d si ps cõpeat an dbeat darj libellus: Dic q̃ñ nec ẽ necessaria lit.contes.vt.dicto.c. ad nrãz³ &.c.de manifesta &.c.scelus.& no.in.c.tua nos de lib.ob.c.j.l ant.d exhi.re.§. statuimus. ¶ Quid si re⁹ velit excusatiões seu dfensiões p ponere.do. Innoc.& Hosti.in.c.tua nos.& Spe. eo.ti.§.j.vl.si auditz,dicũt q̃ iudex audire dz. et si nõ audierit non vz pcessus.si tñ audierit & pbatiões ñ admittat tũc bñ vz & sufficit q̃ iudex corã supiore possit oñdere crimẽ notoriuz. ¶ Sz p deo nũq̃d saltẽ supior dz pbatiões illas audire b admittere.q̃re non. ergo pncipal' iudex.vr veri⁹ distiguẽdũ. q̃r aut factũ & facti q̃litas sunt notoria vbigrã.notoriũ est q̃ reus interfecit hominem: & quod interfectũ cum armis assalinit occiso non percutien-

te nec se defendẽte tũc ego credo q̃ re⁹ nõ audit nec ad pponẽdũ nec ad pbãdũ q̃ ad sui defensionẽ fecerit.& est exẽplum i feu.de pa.te.& infir.c.si q̃s hominẽ.si vo facti q̃litas nõ sit notoria,vbi grã,q̃s i iure ẽfessus ẽ q̃ occidit hominẽ vel forte eũ occidit plurib⁹ pñsentib⁹ q̃ viderũt mortuũ:nõ tñ pmũ isultũ.nec vult pbare q̃ occisus iuasit iniqu⁹ eẽt iudex q̃ pbare euz nõ admitteret.& p hoc facit.§.si q̃s hoiem.imo põt dici q̃ obiect⁹ talis exceptiõis facit desinere rẽ eẽ notoriã:& hoc bñ pbat.ff.d ta.exh.l.j.§.sed si neget.extra de sen.ex cõ.c.venerabilib⁹.§.idẽ cũ.§.seq.in.6. Et iõ cõseruatores q̃ pñt se intromittere d notorijs nõ pñt se itromittere si exceptio talis pponat.extra de offi.dele. c.j.li.vj.& ibi no. ¶ † Circa q̃ntuz q̃rit nunq̃d debeat pbari notoriũ. Doc.dicũt vt.s.q̃ in cõtinuo non reqrat pbatio in alijs sic & hoc tz Inno.& Hosti.in c.tua. Spe.in ti.de noto.cri.§.iã.versi. istud.cũ seq. Archi.extra de censi.c.romana,de offi.dele c.statuimus.in glo. ordinaria,ver.sed q̃d si.qb⁹ obstant iura q̃ superi⁹ allegaui. ¶ Unde vr meli⁹ indistincte tenẽdũ q̃ nõ sit necessariũ testes recipe in casu veri notorij i eo q̃ notoriũ est & q̃ cõdẽnatio valeat & pcessus dato q̃ nihil sit pbatũ p iura alle. sufficiet q̃ supior repiat notoriũ. & sibi fiat fides q̃ sit notoriũ si dubitaret esse notoriũ.& pcedet supior p informationẽ ad hoc vel rei euidẽtiã sicut prim⁹. p iura.s.alle.& maxime p.§.si q̃s hoiez ¶ Quid ergo si crimẽ dẽũtiatũ ẽ iudici sicut notoriũ. Dic q̃ sit tale q̃ iudex & ppl's videre possint sicut epm sedẽtẽ in solio publice tũc statim pcederet sine informatione.sin aũt informationẽ recipiet & p eã pcedet.& sic itellige.l.ea q̃dẽ.C.de accu.& d dfen.ciui.l.defensores ciuitatum oblatos.& i illa informatione dz vocari ps sz sm Inno.et Hostiẽ. in.d.c.tua.sm Arch.non est necesse.vt no.d.c.j.lib.vj.de offi.dele. ¶ Ego credo q̃ sit tutum eam vocari per.c.bone §.licet.de electio.& vide q̃d ibi no.Innoc.& q̃ plures testes recipiant in i formatiõe sit tergiuersatiõi loc⁹. ¶ Quid

si ppl's sit mutat⁹. Arch. dicit nō eē no a toriū. d. c. j. q pōt esse verū nisi qn cōis traditio ⁊ idubitata hoc retinuit vt. s. 7 pbaui. ¶ † Circa sextum an sit necessa 8 ria snia^a nō vr. ff. de act. emp. l. empto rē. ex de diuor. c. significasti. ⁊ hanc Ar ch. ex. de eē si. romana. §. fi. in gl. sciēdū 8 qd est verū vbi tendit ad pniam salutā rem: secus al's. extra de diuor. porro. de pur. ca. c. pe. iij. q. v. qr suspecti. ⁊. d. §. si b qs hoiem. ¶ Sz an dz dari in scriptis nō vr. cū nec libell⁹ dek. vt. s. scripsi. C. de sen. ex peri. re. auk. nisi breuiores. in auk. de ma. prin. §. si tibi quoqꝫ. tutū tñ est scribere. extra de verbo. sig. c. sepe. §. sniam. in cle. ¶ Sed an pōt appellari. nō vr. ex de ap. c. ɔsuluit. ⁊. c. ppposuit. ⁊ c. puenit. C. quorū appel. nō reci. l. abstinendū. ibi. dūmodo euidētis ɔuicti. ¶ Dic q nō pt appellari. si tñ appellet 1 de facto ⁊ corā iudice appellationis pponat nō esse admittendā appellationē qr fctā sup notorio ⁊ iudici appella 2 tiōis de hoc ɔstet nō admittet: al's sic. ex de ap. c. romana. §. si aūt. ⁊ dz iudex appellationis pcedere p informationes sicut primus. ⁊ si reperiat notoriū conformabit pcessum⁊ sniam. si nō antē 1 oīa annullabit vt no. Inno. ⁊ Host. i. c. tua. ⁊. s. dixi. ¶ Nunqd ergo iudex pncipalis exequet sniam nō obstante appellatione. Dic q nō. immo iudex appellatiōis pōt ei inhibere ex q incipiet cognoscere an sit appellatio admittenda vel non. vt. d. c. Sed ante inhibitionem posset exequi vt no. docto. in. d. c. tua. qd ego non credo in casu quo non posset executio retardari. ff. de appellatio. l. sciendum. nisi in casu. ff. de ap. l. cōstitutiones. ⁊ videk notari. ff. nil no. pen. appel. l. j. gl. appel. ⁊ facit. ff. de iniust. rup. ⁊irri. l. si qs exhibere. §. hi aūt ꝟ. qd aūt. Sed an hi modi pcedēdi obtinent in ɔtib⁹ ⁊ in alijs qꝫ in criminibus. Inn. vr tenereqꝫ nō in. c. tua. in fi. magne gl. Sed vr verius q saltē semp obtineat q notoriū pbari nō dz. et ibi b no. Hostiē. sed bene verū est q illa q. s. dicta sunt nō obtinēt nisi in casib⁹ qb⁹ in ɔtibus pceditur per viā inqsitiōis de qb⁹ no. per Inno, extra de iureiurā,

¶ Necessaria snia. Sententia in notorijs reqrik. Bar. in. l. emptorē. in pn. ff de act. emp. p. c. cū sit romana. §. de appel. Bal. in. l. cū fratrē. C. de his q. vt indi. i. iij. col. ꝟ. dubitare ɔsueuit. nisi delictū sit graue. c. ppposuit. et ibi phi. frā. de ap. dt tñ i no. in. c. ex pte. de ꝟb. sig. ⁊ pe. i c. cum dilect⁹. d pur. cano. q in notorio nō requiritur pnuntiari sicut super notorio. sz pviā prece pti pōt ferri tal' snia. adde tu cōcludēdo q reqrak sententiavt plene p Bal. in. c. j. qualiter do. p prie. pne. Et ista potest esse rō: qr notoriū p sentētia non habek vbi requiritur iudicis ministeriū ad pnādū vl' puniendū. vt ad nostrā. ¶ † Itē no. q exceptiōes dilatorie nō admittunk in cā notorij nec excep. spoliatiōis.[b] vt Spec. de pe. ⁊ pos. §. qm. ꝟ. veri⁹. ¶ Itē qdā dicūt q pbatio fieri dz īfra octo dies. dic p Innoc. de sen. excō. c. solet. li. vj. in Spe. e. tit. §. j. ꝟ. itē notoriū facti. hec sufficiāt nouis lectorib⁹ et auditorib⁹ de notorio.

1 ☞ Leges extēdūt tm ad eosqui sunt subiecti imperatori.

2 Statuta ⁊ ɔsuetudines an ⁊ quando ligent nō subditos.

1 **Oēs popu**li. ¶ † Subaudi q de facto obediūt. nam qꝫuis imperator sit dñs toti⁹ mūdi. vt. l. depcatio. ff. ad. l. rho. de iac. ⁊ omēs pncipes ei subsint. vij. q. j. c. in apib⁹. ⁊ oēs nationes. xj. q. j. si qs. vers. volum⁹. et oēs puincie lxiij. d. c. adrianus. nihilomin⁹ tñ leges nō extēdūtur nisi ad illos q de fcō obediūt. vt. C. de sū. tri. l. j. ibi cū dicat quos ⁊c. de ɔmer. ⁊ mer. l. mer no. idē Bal. in. l. j. C. an fil. p pa. ⁊ no. i alle. c. ppposuit. de appel. Bar. in. l. ict⁹ fustiū. ff. d isa. ⁊ alex. i. l is cui. ff. d ꝟ. ob. ¶ Nec exceptio spoliak. Addo io. an. i. c. frequēs ⁊ ibi Do. de scō gemi. ⁊. §. solet nu. ij. ⁊ qd. ibi posui in apostil. ad eū ix. in notorijs. de resti. spo. li. vj. ⁊ Philip. frā. sing, in. c. ppposuit. extra de appel,

a ¶ Nō subditos. An aūt statutū laicorū possit disponere sup bonis clericoꝝ pr̄imonialib⁹. vide. d. Fely. in. c. ecclesia scte marie. col. iiij. de cōsti. Tu adde 2 ꝓ dcō origi. hui⁹, qd notaui i apost. ad a Gui. d cu.

i. l. cūctos populos. i prin. C. de summa trini. ꝛ fi. catho.

b ¶ Deo. Not. h do. are. qn aliquid committitur faciendū alicui dz mitti. illi q est peritus i eo qd p eū faciendū est ꝛ dz eē peritus toti⁹ artis: non ptis tm̄. et dz eē fidel. Et ex hoc infert idez Are. ad q̄stionem.

catores. i feu. de pa. te. ꝛ infir. c. j. extra d sen. ꝛ re indi. c. pastoral' i cle. Et idō vr̄ ꝙ rebelles: de gestis vł cōmissis de tpe rebellionis nō dbeāt iudicari fm leges romanoꝝ. ex̄ d diuor. c. gaudem⁹. Et idē vr̄ in decretis p. d. c. ꝛ sic tenēt Bar. ꝛ Hos. extra de ꝯsti. c. j. ꝛ Spe. ti. de cōsti. sz Inno. ꝯ in. d. c. j. Et p hoc vr̄ ꝙ illi de regno frācie nō debeāt iudicari p leges romanoꝝ. ¶ Sz pt dici ꝯ. nā ecclesiā leges nō ligāt. extra de ꝯsti. c. que in ecclesiarū. etiā si essent ad ei⁹ cōmodū. vt. c. eccl'ia. e. ti. x. distin. c. j. ꝛ tn̄ dz p eas i causis eccl'iasticis iudicari si canōes nō repugnāt. ex̄ de iur. ca. c. j. de cau. possel. c. ad vlti.

Statutū dicit ꝙ potestas habeat ꝯsiliū medicoꝝ an vulnus sit mortale: necne iste tex. est ar. ꝙ ptās nō dz credere nec stare illi medico q est chirurgic⁹ tm̄: sz opz ꝙ sit perit⁹ toti⁹ artis siue scientie medicine: vt hic in tex. ibi. q̄ꝝ oiz solertiā. ꝯiūcta gl. p hoc facit. j. e. § fi. ibi toto legitimo ope pfecto. Itē aliđ singulare no. hic idē are. sup ꝟbo autoritate nr̄a. qđ ille dr opus cōponere et facere cui⁹ autoritate cōponit. qđ facit in qt ipse. Si conciliū gn̄ale cōmittit. aliqd aliqb⁹ electis ꝛ deputatꝭ ꝛ cōmissio fiat in spē vt hic: qđ illđ qđ fecerit illi ciues electi vr̄ fecisse totum cōciliū. facit qđ notat bar. in. l. absenti. circa fi. ff. de dona. ꝛ. l. ij. ff. de insti. et iur. et in. l. ambitiosa. ff. de decr. ab or. faciē. facit. l. ij. § ne diutius. ff. de ori. iur.

de noui ope. nū. c. j. ꝛ si vis pleni⁹ scire quas leges eccl'ia admittat ꝛ q̄s nō dic p Host. extra de solu. c. fi. vt dixi in. d. l. j. C. de sum. tri. ¶ † Et est ar. ꝙ statuta ꝛ ꝯsuetudies nō ligāt nō subditos[a]. Super q̄ dic ꝙ ligāt ꝯhentes vel delinquētes in territorio subiecto dū tn̄ sciāt. C. vbi de cri. agi opor. l. j. et in auten. qua in prouincia. ff. de euic. l. si fundus. Si ignorāte. Dy. dicit ꝙ in delictis ligant si quis faciat rem al's de se ꝓhibitā al's nō. vt. ff. de accu. l. si cui. § pe. Jac. dicit ꝙ immo indistincte ligāt ignorātes si statuta cōtineāt vtilitatem publicā. ff. de offi. p̄se. vr. l. j. § cura carnis. ꝛ hoc vr̄ debat' secꝫ Spe. ti. de ꝯsti. veri⁹ vr̄ ꝙ indistīcte nō ligēt ignorātes vt pena statuti teneant'. sz si rē faciāt al's ꝓhibitā pūniāt' iure cōi nisi eēt ignorātia crassa vel supina. vt extra de ꝯsti. c. j. lib. vj. ff. de decre. ab or. fa. l. fi. sz quo ad obligationes ex ꝯctib⁹ seu quasi resultantes ligāt. vt. l. si fundus. ff. de euic. Dic plene vt scripsi in. d. l. j. q̄ posset hic cōueniēter allegari ꝛ adaptari. ¶ In glo. scꝫ ab aliis. hanc Jac. In gl. s. in vnum de quo. C. de iusti. co. emen. ¶ In glos. i. statim. sic'. ff. de cōdi. ꝛ demon. l. iiij. Jac. ¶ In gl. post digesta. in fi. Sed ex hoc nō ꝓbat': qꝛ plerūqꝫ fit mētio de eo qđ fiendū est. Sz ꝓbat' qꝛ tpe cōpōnis hui⁹ libri p̄nceps erat in tertio gradu ꝯsulat⁹. C. de vete. iur. enu. l. ij. § leges tpe editionis. C. quē habem⁹ erat in q̄rto. ꝛ sicut terti⁹ an̄ q̄rtū: sic iste liber ante codicē. C. de emē. iusti. co. in fi. sz Ja. nec ob. j. d libertinis § libertinoꝝ. vbi fit mentio de cōstitutionib⁹ codicis: qꝛ de prima constitutione loquitur.

1 ¶ Negationes due quid importāt.

2 Officiales ipatoris cui⁹ q̄cqꝫ sit dignitatis ꝛ preeminentie.

3 Bonus vel malus non dz quis iudicari ex vnico actu.

4 Suasiōes ꝛ suggestiones sunt ꝑmisse in opere ordinato ad bonum.

5 Cause nō debent cōmitti ignaris.

Cūqꝫ hoc deo[b] propitio. ¶ In glo. pro suo simplici. ibi cū dicit p mūdum his diuersis noib⁹ nū-

tupant in iure: q2 susceptores ꝛ opinatores. C. de suscep. in rub. de an. ꝛ tri. l. missi. opi. de cano. la. ti. l. j. ¶ Itē in ea. gl. cū alle. §. ꝺcide cū erariū. Sumit̄ et q̄rto mō. i aut̄. de q̄store. Itē q̄nto mō p cācellario. C. de di. rescrip. l. fi. ꝛ ibi no. ¶ Itē in fi. e. gl. oēs iste expōnes recidūt ivnū: q2 ex̄ administrationē posit⁹ q̄s retinet dignitatē. C. de digni. o2. et l. j. ꝛ. ij. ſm Jac. ¶ † In gl. no. due negatiōes. i fi. ff. de v̄b. sig. l. duob⁹. Cōtra. C. de ser. fug. l. j. Dic q̄ vbi ponunt̄ circa idē affirmāt: nisi sensus ꝯri⁹ seq̄ret: s3 si circa diuersa negāt: q2 tūc nō sūt due s3 vna. S3 q̄d si sint tres. dic q̄ ꝯtrecūq̄ in pari nūero affirmāt: tātecūq̄ i impari negāt. ff. de cada. pu. l. j. de vē. in pos. l. nūc extraneo. de iure deli. necnō i aut̄. de his q̄ ingre. ad ap. §. si v̄o neuter. de here. ꝛ fal. §. inordinatū. ¶ † In gl. q̄tuo2 sūt o2dies. ꝛ in q̄ gradu q̄sq̄ sit pt3 ex o2die officio2. ff. ꝛ. C. nā icipit a supillustrib⁹ vsq̄ ad offi. p̄si. p2e. ꝛ exinde sunt illustres vsq̄ ad rub. de offi. p̄to. spectabiles vsq̄ ad rubricā de off. p̄si. ꝛ ille ē clarissim⁹ ſm Ja. hoc aūt sic pbat̄: q2 ꝯsules supillustres sunt. vt. C. vbi se. vī cla. l. iij. ꝛ no. ff. de ap. l. j. §. j. ꝯsulis q̄nq̄ vocent̄ illustres. C. de dig. l. j. itē q̄sto2es p̄fect⁹ vrbis sūt illustres. C. de app. p̄cipim⁹. itē p̄to2es duces p̄fectus vigil. sunt spectabiles. in aut̄. de ap. §. siti mō. ff. de of. p2e. v2. l. iij. §. itaq̄ et pcōsul. C. de cō. ꝯsisto. l. j. itē p̄ses est clarissim⁹. C. de p̄ua. car. l. fi. ꝺ epi. ꝛ cle. l. rapto2es. ¶ Itē i ea. gl. cū ꝺt merū iperiū. in aut̄. de defen. ciui. §. iudicare. ¶ In gl. scia in fi. Uel antecesso2ib⁹. i. docto2ib⁹ q̄ alios antecedūt. sic noīantur in pemio. ff. §. s3 cū hos v̄. iōq̄. ꝛ. §. nos vero. in fi. Itē docto2es dicunt̄ p̄ceptores. ff. de dā. infec. in edib⁹. in fi. itē pfesso2es: vt in pemio. §. itē magistri. vt ibi in. §. hic agit̄ itē doc. C. de pfes. ꝛ me. l. medico. ff. de excu. tu. l. s3 ꝛ rep2obari. §. legū. ex̄ de magi. c. ij. itē dn̄i. vt in aut̄. habita. C. ne fili⁹ p2o p̄re. ¶ In gl. hic est iterpositio in fi. hic aūt ꝯstat q̄ p̄ncipes debēt q̄rere sup oīa fideles cōsiliarios. nā sapiēs infidelis pl⁹ nocet q̄ insipiēs. in aut̄. de his q̄ igre. ad 3

ap. §. ill̄s. ¶ † In gl. j. ex multis. not. q̄ ex vnico actu nō d3 q̄s iudicari mal⁹ vel bon⁹ nec ē p̄a pbatio p vnicū actū. et iō l3 q̄s p̄sumat̄ bon⁹. ff. de leg. ij. l. cū q̄dā. ꝛ. l. cū pr̄. §. rogo. C. de iof. test. l. oīno. nisi malū fecerit ff. de acc. l. si cui. §. ij̄sdē. ꝛ plene no. d2. ex̄ de reg. in. c. semel. li. vj. si repiat̄ ip̄m fecisse bonū ꝛ malū vr̄ pōderādū q̄d pl⁹ cōsueuit vt non dēat iudicari mal⁹ si semel bn̄ fecerit ꝛ semel deliq̄t. ff. ꝺ testi. l. ob carmen. ꝛ hoc nisi deliberate deliquisset. sicut ille q̄ accusat calūniose: vt. ꝺ. §. ij̄sdē. i illo em̄ tenerē doctrinā3 Dy. datā i. d. c. vt presumat̄: talis q̄li3 vitio repit̄. dic vt ibi. ¶ Itē i ea. glo. cū ꝺt magistratū. i. cā laudis est. C. de offi. ma. mili. p armeniā. de off. recto. p certissimas. de postu. l. q̄sq̄s. §. nēo. 4 ꝺ ope. pu. l. fi. ¶ † In gl. in bona pte vel dic suasiōib⁹. i. suggestiōib⁹ q̄ pmisse sunt i ope o2dia to ad bonu3. vt not. ff. si q̄s aliquē test. l. fi. C. e. l. iudiciū. nisi fieret dolose: vt ibi. ff. de dolo. si legatari⁹. ꝛ. l. si quis affirmauerit. C. ꝺ apo. l. eū q̄ ꝛ facit p religiosis q̄ suggerūt pueris q̄ intrent religionē. ex̄ de ꝯuer. cō iu. §. fi. itē in text. fabul. no. ꝯ illos q̄ delectātur in romantijs ꝛ fabulis: q̄s rep2ehēdit Pau. Ad fabulas aūt cōuertent̄. et tunc vide qđ ꝺixi in p2oemio ante rubricam splendo2e. idest cōstitu-

a ¶ O2dines. vid̄ h̄ Are. meli⁹ istos o2dines declarātē. ponit em̄ quintū gradu3 q2 sunt q̄da3 infimi vt magr̄atus municipales: ꝛ loco2ū defenso2es et ciuitatum.

a ¶ Pri⁹ approbet. Adde Bal. i. l. si ex
multis. C. de anna. exce. ꝛ in si. i. l. j. C.
cōmo. cardi. in cle. nō pōt. de ꝑcu. ꝛ Jo.
and. in. c. que ad agendū. c. ti. lib. vj.
b ¶ Uel diffinitas. Not. hic ar. ꝙ iste
tex. loquit̃
ēt ī iustitia
creature.
Nā aia est 5
quid diui=
nū ꝛ imor=
tale. ꝛ istō
vt in Bal.
ad qō. Cō=
ꝓmissuz
est in titiū
ꝺ insti. ꝛ iu
re ꝛ verita
te: q̄d pōt
facere arbi
ter. Cōclu=
dit Bal. in
l. iustitia.
ff. de insti.
ꝛ iu. ꝙ pro
pter dicta
v̄ba gene
ralia nō vr̄
eē a iure re
cessum. ar.
l. si qn̄. C. ꝺ
inoffi. test.
Et iō talis
arbiter dꝫ
s̄uare ius a
cōeꝛ muni
cipale. cuz
em̄ pactuz
sit seruan=
dū: ergo et
statutuz ꝛ
cōsuetudo
cū habeāt
instar ꝯuē
tiōis. vt. ff.
de pacti. l.
nō est ipos
sibile.

tiōib⁹ ipialib⁹ q̄ splēde
re dn̄r. ꝛ ꝑ hūc. §. dt Ja. 1
ꝙ † nō debeāt cāe comit 2
ti viris ignarꝭ: ꝛ ꝙ recu
sari pn̄t nisi ṗnceps ex
certa sciētia cōmitteret.
vt in aut. de iu. §. j. de re
iudi. l. q̄dā ꝯsulebat sed
iudices ordiarij possint
esse. C. de iudic. l. certi.
¶ Ego non credo ꝙ ex
hoc possint recusari si
tn̄ al's hēant fcōꝝ expiē
tiaz. ꝑ. l. certi. qꝛ pn̄t hr̄e 1
assessorē. ex̄ de rescri. sta b
tutū. §. pe. li. vj. q̄ loquit̃
ī delegato ꝛ ignaro q̄ in
diget assessore. ꝛ in hac
snia est spe. ti. de deleg.
§. excipi. ver. itē q̄ est il=
literat⁹. q̄uis nō vidis=
set. c. statutum.

Quas ex oī

bus. ¶ No. fm Ja. ꝙ in
arduis negotijs nō suf=
ficit mādatuz nisi ille q̄
mādauit prius appro=
bet a qō ꝑ mādatariū fa
ctū est ꝛ ratū hēat. ff. de
ri. nup. l. gn̄ali. sꝫ illa lex
nō ꝓbat hoc: qꝛ ibi n̄ mā
dauit qō mr̄imoniū cō=
traheret. sꝫ ꝙ q̄reret ma
ritū. vn̄ si exp̄sse mādas=
set bn̄ valeret absq3 alia
ratificatōe: vt pꝫ hodie
exp̄sse ex̄ de ꝑcu. c. fi. li.
vj. Sꝫ si Jac. dixisset ꝙ ī
arduis mādatari⁹ nō p̄t
aliū substituere: tūc bn̄
dixisset: vt ibi patet: nec
ista lex facit ad ꝓpositū 2
qꝛ hec nō dt q̄n valuis=
set si ita mādatū fuisset
sed mādatuz fuit ꝙ op⁹ faceret postea
probaretur. sicut. ff. loca. l. op⁹. ꝛ. l. ma=
ritus. cetera dic vt in glo.

¶ De iustitia ꝛ iure. Rubrica.

¶ In gl. rubrice cū dicit mater. hoc ꝓ=
bat̃. in aut. vt oēs obe. iudi. ꝓuin. ī ṗn.
ibi cū dicit. q̄ iura nobis distribuit.
1 ☞ Justitia diffinitur alio modo.
2 Justitia an sit summum bonum.

Iustitia ē cō
stās. In. j. gl. cir. me. cū
alle. §. vt autē. intellige
ꝙ illa duo v̄ba tollunt̃
i. a ꝑte subiecti ponūt̃
vt dicam⁹. Justitia cōstās ꝛ ꝑpetua vo
lūtas est ius suū vnicuiq3 ꝛc. al's si tol
leres oino gl. rep̄hēderet tex. q̄ ponit v̄
ba illa in diffinitiōe. et posset dici glo.
1 Aurelianeñ. fm Jac. ¶ † In fi. glo. vel
b diffinias b fm Ja. si vis eē p̄dicator. Ju
stitia est habit⁹ mētis bon⁹ ius suū vni
cuiq3 tribuēs fm suā dign tatē. maio
rib⁹ reuerētiā: minorib⁹ disciplinā: deo
religionē: parētib⁹ obediētiā: paribus
concordiā: sibijpsi castimoniā miseris
seu paupibus cōpassionē. ꝛ fm eū hoc
totū qō hic scriptū est ī gl. est truffa: qꝛ
hic loquit̃ de iustitia q̄ cadit in hoie. et
illa v̄ba cōstās et ꝑpetua intelligūtur
de constātia ꝛ ꝑpetuitate q̄ cadere pōt
in hoie. vn̄ nō opꝫ ad hoc ꝙ hō sit iust⁹
ꝙ sit ita ꝯstās sicut btūs Pet. sꝫ ꝓut ca
dit in hoie ꝛ humana fragilitas ꝛc. in
aut. qūo opor. epi. ꝛ cle. §. ordināđ⁹. ff.
de edi. edic. l. si q̄. l. Et qō dꝛ ius suū ꝛc.
distribuit pro gn̄ib⁹ singulorū nō pro
singulis generū fm eū. Uult dicere qō
generale est ꝙ hō reddat vnicuiq3 ius
suū non tn̄ semꝑ de facto sit. ¶ Tu dic
ꝙ iustitia est vna de quattuor virtutib⁹
cardinalib⁹ sine qua alie nihil pn̄t. vt
pꝫ in aut. vt oēs obe. iudi. ꝓuin. ī ṗn.
et hic diffinit̃ prout est virtus in se: nō
aūt prout exercet̃ per hoies: qꝛ si hoies
nō faciūt iustitiā: nō ꝓpter hoc iustitia
prout est virtus de suo esse mutat̃: sicut
nec ius si iudex male iudicat. ff. eo. l. fi.
2 §. j. ¶ † In gl. pōt recte in fi. quidā re=
prehendunt hanc glo. dicentes ꝙ iu=
stitia nō est summū bonuz: immo feli=
citasque

citas q̄ ex quatuoꝛ virtutibus perficit.
Itē qꝛ iuris prudētia est scīa iuris⁊ ma
ius bonū est habere sciētiā ꝙ̄ libꝛos in
arca in q̇bus est ius. ꝭm Ja. gl. est. vera
nā iustitia est prius ꝙ̄ ius. sicut abstra
ctū añ cōcretū. itē ante prudētiaꝫ sicut
scibile ante scientiā. ⁊ sicut iustitia est
prima ⁊ per consequens summa. nam
si summū dicit primū: prima eñ pars 3
rei dicitur summitas ꝭm eum. j. de iu.
per. in prin. j. de obli. §. j. Et not. ꝙ vo-
catur cōcretū. i. coaceruatū seu conglo
meratū: qꝛ cōcretū hoc propꝛie signifi-
cat.
1 ☞ Doctrina prudentū facilis est.
2 Iuuenes introducti in aliȷ̈s artibꝰ: de
bent animū ad oīa applicare.
3 Uagās per sciētias vix erit perfectus.
1 **His itaq̃.** ¶ † In tex. sup ꝟ-
bo leui. vñ ꝓuer-
biorum. xj. Doctrina prudentium faci
lis. item philosophus. j. ethicoꝝ. quod
dicitur sufficiēter de morali negotio si
fiat manifestatio secunduꝫ subiectam
materiam. Unde Ambro. Melius est
vt intelligant nos populi faciliter lo-
quendo quā si commendent grāmati
ci obscure loquēdo. et facit. C. de nudo
iu. quiri. tol. l. j. j. qđ cū eo. circa princi. 1
¶ Simpliciter ī bona pte. j. de fideius
so. here. §. sed qꝛ ꝭm Jac. ¶ † Rudē. Lo 2
quit ꝓ iuuenibꝰ: qꝛ si sit introductꝰ in
aliȷ̈s artibꝰ dꝫ statim ad oīa aīm appli 1
care ꝭm Ja. caueat tñ de testibꝰ preci-
pue vt dixi. s. in pn. ¶ Multitudine.
Multitudo eñ onerosa nihil hꝫ hone
stum: vt in aut. vt determi. sit cle. nu.
in prin. de testi. § nouimus ¶ Deserto
rē. Quia vidēs tātā multitudinem spe
rans nō posse attingere totum qñq; di
mittit. Et caue ꝙ non terreāt tot legū
volumina: qꝛ addiscēdo vnū addiscis
alia. ¶ Hostes aūt scholasticū īpugnā
tes sunt q̈tuoꝛ timoꝛ difficultatis: ter-
roꝛ ꝓlixitatis: pauoꝛ aduersitatis: tre-
moꝛ īstabilitatꝭ. Primū hostē īpugnat
studiosus magnificētia⁊ magnanimi
tate. Scđm ɔterit fiducia ⁊ securitate.
Tertiū sustinet patientia ⁊ lōganimi-
tate. Quartū repellit perseuerātia ⁊ fir
mitate. Propter p̄mū dꝛ. Sap. viȷ̈. hūc
amaui et exq̄siui a iuuētute mea: ⁊ fa-
ctus suꝫ amatoꝛ forme illius. Propter
secundum dicit Hier. super illo verbo
nā⁊ ego filius fui patris mei tenellus
⁊c. Prouer. iiȷ̈. nihil magis ad spē per
cipiēde scientie erigit ꝙ̄ cuꝫ eos quos
in scientia clarescere miramur aliquā
do paruulos⁊ indoctos fuisse memini
3 mus. ¶ † Aduertit. No. ꝭm gl. de incō
stātia tene secure ꝙ vix vagās per sciē
tias erit perfectꝰ. vnde Seneca. Illud
autem vide ne tua lectio sit actoꝝ mul
torum ⁊ omnis generis voluminū ali
quid vagum habeat ⁊ instabile certis
ingeniȷ̈s immorari ⁊ nutriri opoꝛtet si
velis aliquid cōtrahere qđ in animo fi
deliter sedeat. An aūt inconstantia ad
mittatur de iure. Distinxit Dy. qꝛ cir-
ca idem vel connexū⁊ non admittitur.
ff. de leg. ij. l. neminē. de dā. infec. l. pre
tor. § inde queritur. Sed circa separa-
ta vel diuersa. sic. ff. de act. emp. l. si ste-
rilis. § fin. Et no. dy. ff. re. amo. l. de re-
bus. ¶ Potuisset. Prouidentia erudiē
di est scđm capacitatem recipientium
secundum Tullium. Et facit. C. de ve-
te. iur. enuclean. l. secunda. §. contra-
ctum.
1 ☞ Ius hoc verbum quot modis su-
mitur.
2 Clericus seuiens in seipsum an possit
puniri ⁊ qualiter.
1 **Iuris precepta.** † Hic
sumi
tur ius ꝓ arte sicut. ff. e. l. j. § ius ē ars.
⁊ vide. xxiȷ̈. significata huius verbi: ex-
tra de re iudica. in rubꝛi. per Joan. an.
in nouella. libꝛo. vj. ⁊ per Cardina. de
electio. c. cupientes. eodem titul. ¶ In
gl. j. cū dicit punit. ff. de pen. ⁊ C. ¶ Ue
tat. C. de agri. quemadmodum. in fine
glos. C. de oꝛdi. iudi. l. adire. ¶ In glos.
scilicet quantum. ff. de rit. nup. l. liber-
tinus. ⁊ l. adoptiuus. § item econtra.
¶ In glossa. vnde ī fine. C. de solutio.
cum pꝛo pecunia. ¶ In glossa. vt not.
cum allegato capitulo non satis et le-
git textualiter in feud. de no. foꝛ. fide.
circa međ. ⁊ facit. ff. de ri. nup. l. q̇ liber
tinos. de regulis iuris. qui non facit.
¶ In eadeꝫ glossa. ibi duo scilicet hoꝝ

a ¶ Nō ledere. Querit hic are. an q̃s possit seipsuz offēdere impune. ꝛ cōcludit q̄ nō. Item querit anquis possit alteri permittere offensionē: ꝛ distignit. vide eū hic.

neste viuere. alterū non ledere[a]. Et rō ſm Jaco. q2 hic expresse sunt: igit nō continētur sub clausula generali. ff. de ver. obli. l. doli clausula. de
2 pe. sanctio legū. ¶ †Ex isto. §. sumit Ja. q si clericus seuiat in seipsum non est excōicatus. naz cum hic ius prohibeat alium ledere videt per mittere de seipso. argu. ff. de pe. sed si dānuz. § si ipse. ipse tn̄ tenet ɔtra per. l. omne delictuz. §. qui se. ff. de re milit. ꝑ q̃ ff. de pe. si quis ad. §. fi. ff. de bo. eo. l. fi. §. sic antem. Credo q sit grauiter puniēdus per leges predictas, non tamē credo q incidat in canonē cum verba canonis hoc nō patiantur. loquitur eniz vbi est alter agens alter recipiens. xvij. q. iiij. si quis suadēte. itez in ea. glo. ꝛ no. ꝛc. hic loquitur inutilia ꝛ remota. vnde Dy. verū dicit q hic imperator nō diffinit ius. aliud eniz est ius diffinire: aliud iuris p̄cepta enarrare: vnde licet ex verbis possit extrahi: nō tn̄ ex diffinitione. j. de test. in prin.

Hui⁹ studij.

¶ Simile de v̄bo ad v̄bū. ff. e. l. j. §. huius. Circa glo. j. species. Dicas q legiste alio modo sumunt speciem q̄ logici. nam legiste vocant species quod logici vocant indiuidua. vt stich⁹ pāphilus. ff. si cer. pet. l. ij. vnde Pla. hic exposuit positiones. i. ipēs. Joā. et Azo. voluerunt dicere q ipse intelligebat species pro idiuiduis ꝛ q essent tot species iuris quot indiuidua de q̄bus ius tractat: quod nihil est nec scribi debuit nec scriptū ꝓdest. ꝛ vide glo. d. §. hui⁹. ff. que est magis clara q̄ ista v: inam hec ꝛ alia q̄ magis onerant q̄ ꝓsint ꝛ q̄ forte facta fuerunt pro reprehensione essent delete. ¶ In glo. in in re. ibi. nam natura. glo. videtur dicere contra: q2 cum iure naturali oīa essent communia. ff. eo. l. ex hoc iure hoc exemplum non conuenit iuri naturali: nisi paliando dicas iure naturali. i. rōne naturali. ꝛ est simile. ff. de ɔdi. inde. l. si non for. §. libertus. ſm Ja.

¶ De iure naturali gentium et ciuili. Rubrica.

1 ¶ Matrimonium est de iure naturali et diuino.
2 Alere liberos quis parentū debet pater an mater.
3 Quid autem si quis habet patrē ꝛ auū a quo debeat ali.

Ius naturale. ¶ In. j. gl. q̄ incipit. ꝛ nolatiue. ibi. eū allegat de minorib⁹. hec exēpla nō sunt ɔueniētia: q2 ibi nō loquit de natura sz de rōne naturali ſm Jac. ¶ In fi. glo. sed nō videt hic loqui de deo sed de natura naturata q̄ est q̄dā virtus insita reb⁹ ex similib⁹ similia ꝓcreans ſm Jac. vnde istud ius est qd prouenit cuilibet animate rei ex sensualitate sine factor doctrina cuius q̄. ꝛ ex hoc q est sine constitutiōe quacūq: vt in prin. decre. c. ius aūt. Et cane q oia animalia nō vtuntur eodem iure. ꝛ tn̄ est ius naturale. ¶ Lep⁹ eī fugere scit sua natura: canis insequi. Grues habent magistram ꝛ cōstituūt de nocte excubias quod nō faciūt alie aues. Apes hn̄t regē, cui ꝓuidēt et seruiūt. vij. q. j. c. p̄nceps. ꝛ. c. in apib⁹. qd nō reperit de alijs muscis seu auibus ꝛ vn̄ intellige hic q oia animalia ꝛc. videlz qdlibet in suo genere. ꝛ vide multos altos modos iuris naturalis. d. §. ius. in glo. qui quasi in idem recidūt.

1 ¶ †In glo. j. effectum. dic ꝙ matrimo- a
a niū a est de iure naturali et diuino. vel
i. naturali rōne. ex. de biga. c. vt debitū
quia ats nō videtur ꝙ sit de instinctu na
ture matrimoniū: sed cōiunctio corpo-
rū sic: quia natura adeo pna est ad forni
cationē sicut ad matrimoniū. nec decre
talis dicit de matrimonio sed de cōiun
ctione. vñ glo. q̄ est. s. pri. sup verbo cōiu
gatio. nō videt bona. rō em naturalis
sic dictat ꝙ liberi per vtrūq₃ parentē si
mul educari debeant et erudiri. et nō ne
parentes incerti sint rō naturalis et ne
cessaria dictat matrimoniū: et p hoc dicit
esse de iure naturali etiā put diffinit. j.
de pa. po. in prin. et adulteriū eē natu-
ra improbū. ff. de verb. sig. l. pbū. et hoc
pz in aut. q̄. mo. na. effi. le. §. si quis igi
tur. ver. licebit. col. vij. circa princ. colla
tionis. et facit. ff. de agno. li. l. si qs alij.
§. parens. Itez op. quia vermes nascunt
sine cōiunctione. Dicit Jaco. ꝙ hoc ver
bū oia distribuit p generib9 singulorꝫ
habendo respectuz ad vniuersale oim
q̄ in celo q̄ in terra &c. nō p singulis ge
2 nerū: et de hoc etiā not. ff. e. ¶ †Sed qs
parentum dz liberos alere. gl. dicit ꝙ
mater vsq₃ ad triennium post pater: vt
no. C. de pa. po. l. nec filiū. qd nō est in-
distincte veruz. ideo dic: quia aut q̄ris de
naturalib9 et legitimis filijs: et tūc aut
matrimoniū durat et pater tenet alere
matrem et liberos: vt. ff. solu. matri. l. si
cū dotē. §. sin autē. de ven. in pos. mit. l.
j. §. idē ait. aut est separatū: et tūc si sine
culpa viri obtinet glo. alleg. si propter
culpā viri nutriunt penes vxorē expē-
sis tñ viri. in aut. vt li. ma. et auie. §. illd
quoq₃. que est. C. de alē. li. aut. si pater.
Aut de naturalib9 tm: et tūc tenet glos.
alleg. et sic intellige in aut. qui. mo. na.
effi. sui. §. pe. Aut de vulgo quesitis: et
illos alit mater si hz de quo. ff. de alen.
li. si quis ali. §. j. Aut de incestuosis: et
tunc nullus de iure ciuili. vt aut. ex cō
plexu C. de inces. nup. de iure cano. cō
tra. extra de eo qui du. in ma. quā pol.
3 p adul. c. cū haberet. ¶ †Sed qd: si qs
habet patrem et auū: videtur ꝙ auus
alat. ff. de iniur. l. sz si vni9. §. qd aūt ait.
de castrē. pecu. l. dotē. fami. herc. si ma-

¶ Mrimoniū. An mrimoniū possit p-
hiberi p statutū: et videt ꝙ sic. quia est de
iure ciuili. vt hic: cū lex etiā hoc faciat.
vt. l. qd ait ptor. ff. de diuor. In cōtrariū fa-
cit. quia mrimoniū ē res spūalis: igit nō
pōt phiberi per statutuz. hoc tz Jo. an. i nouel. i. c. statutū. de heret. l. vj. sz bal. i. l. j. §. ius nāle dt ꝙ per statutū pt phiberi p pter publicā vtilitatē vel eqtatē: quia tz statutū respectu pene vt. C. de interdi. ma. l. si tu tor. tu dicas ꝙ hoc voluit barto. i. l. edicimus. C. de muri. li. xij vbi vult p illū text. ꝙ pōt statui ꝙ mlier ñ nubat hoibus alteri9 tritorij sub pena. qd no. Bar. et Cy. et dicit Ang. hui9 qōnis auctor se vidisse de facto i burgo sancti sepulchri. itē subiungit hoc idem Ange. ꝙ cōtractus dotis est de iuregē. p. l. eas. per. l. ff. de capi. dimi. sz cōtractus arrarū ad nuptias ē de iure ciui. l. fi. C. d spō. Itē hic tractat Ang. materiā statutorum vtiliter post Bar. et Bal. vide eum hic.

ritus. Quidam cōtra. C. de infan. expo. l. j. Priorum opi. indubitanter vera est vbi pr̄ et nepos sunt in potesta. et au9 omnia possideat. ¶ Et not. ꝙ pater tenetur alere filium etiam infidelē et forte magis q̄ alium pauperem fidelem. et de hoc vide in spec. qui fi. sint legiti. v. quid si pr̄. Et p hunc. §. pōt dici ꝙ si quis quietauit patrē de alimentis p̄standis forte recepto aliquo vel nō recepto ꝙ non valet quietatio quin pater teneat filiū alere si indigeat: quia cū hec educatio sit de iure naturali: vt h̄ nō potest tolli pacto. ff. de pac. l. ius naturale. et hāc partē tenet Specu. in. d. ti. versi. sed quid si emācipatus. et si de mā hac aliq̄ vis videre ego scripsi. C. d alē. libel. l. j.

1 ¶ Legatū si fiat ecclie simpliciter cui ecclie debeat: et an vitiet pter incertitudinem.

Sz quoties

1 ¶ †Ex hoc. §. potest redargui sententia doct. qui dicūt. C. de sac. san.

a ☞Si teneas. Pro ꝯfirmatiōe ꝛ declaratione huiꝯ gl. ponit hic do. are plura gn̄a belloꝝ. Nā q̄ddā ē publicū: q̄ddā bellū priuatū. priuatū est qđ indicitur a priuato ꝛ ad vtilitatem priuatā ꝛ tale si ꝯ vel p̄ter autoritatē legis fiat est illicitum: si legis autoritate scp̄te fiat est licitum cuȝ p̄ re sua defendenda vel recuperanda facit et cum moderamine iculpate tutele. vt. l. j. C. vñ vi. ꝛ pro tali bello ñ h̄nt locum iura de captiuis loquētia. q̄ddā ē publicū bellū qꝛ a p̄sona publica ē dictū. ꝛ hoc subdiuidit: qꝛ q̄ddā dꝛ iō publicū qꝛ a p̄sona publica ītroductū pro exercitio sue iurisditionis: ꝛ in casibus de iure p̄missis: ꝛ hoc est ēt p̄missum. C. de his q̄ latrones occi. l. ij. et. ff. de rei vē. l. q̄ restituere. ꝛ p̄ tali bello titulus de ap. nō hȝ locū vt. d. l. ij. Qđdā est publicū qꝛ a p̄sona publica ītroductū ꝛ rōne publice vtilitatis vl'is romanoꝝ ip̄ij: ꝛ istđ est qđ pp̄ls roma. hodie princeps indicit: ꝛ istud est p̄prie bellū publicū in quo locū habet titulꝯ de captiuis. vt. l. hostes. ff. de capti. ꝛ imobilia efficiunt̄ p̄ncipis indicentis. vt. l. si captiuis. §. fi. ff. de cap. mobilia v̄o capiētiū. vt. l. si q̄s in bello. eo. tit. verūt̄n assignari dn̄t duci vt distribuat īter milites ꝯm merita. vt. C. de do. l. pe. §. simili mō. Item dicit hic christofo. φ captꝯ i bello licito si fugit peccat mortaliter p̄ glo. or. in. c. insgentium. distin. j.

eccle. l. j. φ si legetur ecclesie vz legatū. ꝛ intelligitur de p̄pinqua. in aut. de eccle. titu. §. j. de cōdi. ꝛ demō. l. q̄ ꝯditio §. fi. et si sint due vitiabūtur p̄pter incertitudinem. ff. de lega. ij. sicut seruum. Ego dico φ cū legatur ad pias cās nō vitiet̄ p̄pter incertitudinem. C. de episco. et cleri. id qđ. ꝛ. l. si q̄s ad declinandā. φ tale legatū non vitiatur: sed intelligitur de maiori ecclesia per hunc. §. quem etiaȝ ino lenit modus romane curie. de quo caue si velis supplicare p̄ prebenda eccl'ie cathedralis φ nō nomies eā specificādo vel dicēdo in eccl'ia Lugd. scti Joannis: sȝ pone tm̄ in eccl'ia Lug. q̄uis sint ibi plures eccl'ie alioq̄n nō valeret gr̄a: nec trāsiret i cācellaria. mosē em̄ romane curie φ qn̄ nomiat̄ ecclesia Lug. vel parisiē. φ intelligit̄ in cathedrali p̄ hunc. §. sed magna est cerimonia q̄ exp̄ssio vitiet: ita tn̄ vidi seruari de fctō. Itē no. p̄ hūc. §. φ si cā cōmittat̄ officiali ꝛ sint plures: intelligit̄ de p̄ncipaliori. vt no. C. de rescr. ꝛ si p̄ncipalis in cle. vel si archidiaco. ꝛ sint plures.

1 ☞Pigmei ꝛ aliȷ habētes diuersas effigies an sint de semine adam.

2 Defendere quis se potest ꝯm tria moderamina.

3 Defendere se incontinenti quis dicat̄ Adde nu. 4.

5 Defensio est de iure naturali quo iure nulla est differentia personarum.

6 Diues aut potēs aliq̄s ducēs magnā familiam minat̄ pauperi φ eū occidet paup̄ qui non pōt secū habere familiā captata die ꝛ hora occidit illum diuitem. quid iuris.

7 Duo si reperiant̄ vnꝯ viuus alter mortuus ꝛ nō cōstet quis fuerit aggressor viuus debet absolui.

Ius autem gētiū.

☞Iuxta tex. sup̄ v̄bo ꝯctꝯ ex q̄bꝯ oriūt̄ iura in aut. q̄. mo. na. effi. le. in p̄n. hec cōsti. Inno. cōsti. que pres. c. an in p̄nc. col. viiȷ. ☞In glo. sed nūquid. Gl. querit ꝛ intēdit oppo. iste tex. innuit φ plura sunt humana genera: ex eo φ hic dicit omnium: qđ signum tria exigit appellata. ꝛ rn̄de vt in glo. Uel dic φ hoc verbū omni ponitur p̄ toto: vt in proe. ff. in prin. ꝯm Jac. 1 ☞†Ego vidi q̄ri an pigmei ꝛ plures aliȷ q̄ h̄nt diuersas effigies seu hoīes syluestres fuerūt de semine adam. Et cōiter tenēt doc. theologi φ sic. in glos. sed qūo. ☞Si teneas a hanc glo. bella nō sint de iuregē. qꝛ nō repeterēt omni humano generi: sȝ huius tm̄. ꝛ sic essent d̄ iure romanoꝝ particulari nō gētiū. s. §. oēs. qđ est contra hunc tex. Unde dicit φ nedū popꝯ. roma. immo quicūq̄ pōt facere licite bellū p̄ suo recuperādo si p̄ superiorē, ali

recuperare non possit etiã priuatus de licẽtia tñ superioris sui. ⁊ nedũ bona detinẽtis suum occupare ⁊ capere: immo ⁊ ipm̃ iuuãtiũ: vt plene no. Inno. ⁊ Hostien. de resti. spo. in. c. olim. et hoc satis ptz in feu. de mili. vas. qui contu. est. c. j. in fi. ⁊ facit. ff. q̃ in frau. cre. l. ait pretor. §. si debitorẽ. in aut. vt iud. sine quoquo suffra. §. necessitatez: ⁊ sic text. est plan⁹. q᷑ etiã bella sunt de iuregẽ. et anteq̃ roma fundata esset bella plura fuerãt q̃ fuerant post. ante eñ fuerat bellum troianũ: ⁊ de ci⁹ residuis asserit̃ roma fuisse fundata. et Alexãder fuerat ante tpa im̃patorꝝ: vt patet per chronicas. ⁊. l. hostes. loquit̃ de subiectis romano imperio qui bellũ nõ p̃nt ĩdicere cũ subiectis cũ possunt ius suũ ꝑ supiorẽ recupare. Et ꝑ hoc vr̃ q᷑ rex anglie nõ possit indicere bellũ regi frãcie ꝓ rebus quas tz ab eodẽ si rex francie velit sibi ius facere in sua curia: vt d. c. in fi. nec q᷑ ei⁹ vasalli qui sunt de regno debeãt ipm̃ iuuare: vt no. in spe. ꝺ feu. ver. xv. An aũt possum⁹ ĩdicere bellum saracenis vel eorum bona occupare. vide plene de vo. ⁊ vo. re. c. q᷑ sup. sꝫ alij non subiecti bene possunt alijs: vt dixi in. §. ius aũt gẽtium. iũge. j. de re. di. §. itẽ ea q̃ ab hostib⁹. An aũt duellũ sit permissum, nõ est dubiũ. de pace te. et infir. §. si quis hominem ⁊. §. si quis aliũ. sed de iur. ca. est in omni casu ꝓhibitũ, dic in spe. de act. §. sequit̃. v. sꝫ q̃d.

2 ¶ †Itẽ in fi. e. glo. Dic q᷑ hoc moderamen attẽdit̃ circa tria: vcꝫ vt taliter q̃s se defendat sicut iuadit̃. si cũ armis se defendat armis. itẽ incõtinẽti. itẽ non ad vindictam. Circa pmũ dicũt glo. q᷑ aggredientẽ etiã sine armis possuz armis cõpellere: vel al's meliori ingenio quo potero si al's tute me defendere non possum: vt. d. l. j. not. q᷑ doct. approbãt in defensiõe ꝑsone. sed secus in defensiõe rerũ ꝓ q̃b⁹ extra de homi. suscepim⁹. xxiij. q. iij. c. null⁹ christian⁹. Ego vero indistincte cũ gl. teneo. ⁊ idẽ videt̃ tenere Inn. in. c. olim. et facit extra de senten. excom. c. dilecto. li. vj. C. quãdo li. se sine iu. vin. l. j. ff. ad. l. cor.

3 de sica. si quis percussorem. ¶ † Circa secundum dicunt q᷑ in defensione ꝑsone dꝫ incontinẽti ipa act⁹ flagrãtia. ff. ad. l. aq̃l. l. sciaz. §. q̃ cũ aliter. ff. eo. l. vt vim. sꝫ in defensione rerꝝ põt eẽ interuallũ qđ vr̃ expssum extra de resti. spo. c. olim. i. dũtñ non diuertat ad act⁹ extraneos. vt no. ff. de vi ⁊ vi. ar. l. iij. §. cum igit̃ vñ p̃t q̃rere amicos vl' ire ad iudicẽ ꝑ Jac. ꝺ ra. q̃ hoc no. ff. de acq̃. pos.

4 l. clã possider̃. §. q̃d ad nũdinas. ¶ † Circa tertiũ dic q᷑ attẽdit̃ modus facti et qualitas ꝑsonaꝝ ⁊ potẽtia ex quibus bonus iudex põt apprehẽdere an ad defensionẽ ꝓcessum fuerit vel ad vindictaz. vt no. d. l. j. ⁊ caue ne erres post gl. vt magis attẽdas potẽtiã facti q̃ diuitiaꝝ: q᷑ gl. min⁹ caute ibi trãsiuit. q̃d eñ si paup miles fortis ⁊ potẽs ad talia cõsuetus burgẽsez diuitẽ inuaderet min⁹ potẽtẽ corpore ⁊ ad talia non cõsuetũ. nõne bon⁹ iudex in talib⁹ aduerte dꝫ potius potẽtiã corporalẽ q̃ diuitiarũ non est dubitabile. ¶ Sꝫ cur in⁹ defensione ꝑsone inspicit̃ an alias possit euadere. vt. §. q̃ cũ alit̃. alle. ꝺ defensione rerꝝ nõ vt. §. cũ igit̃. alle. rõ potẽs est: q᷑ res nõ tenet̃ relinq̃re ibi. et ideo satis posset dici q᷑ si essent res mobiles quas faciliter posset seq̃strare qđ nõ deberet expectare aggressorem nec captare aggressum per rationẽ. §. q̃ cũ aliter. Sed an tenet̃ fugere ĩ defensione persone. Docto. dicunt q᷑ non in. d. l. j. quod satis admitto si iuasus sit honesta persona cui esset vituperiũ fugere habito maxime respectu ad ꝑsonaz inuadentis. arg. ff. ex q̃. cau. ma. l. i ea dẽ. sꝫ hec rõ nõ vr̃ sufficiens cum non reperiat̃ q᷑ quis põt eẽ cã homicidij ꝓ fama ꝺfendẽda immo ꝯ. ff. qđ met. cã.

5 l. nec timorem. ¶ † Item: quia defensio est de iure naturali quo iure nulla est differẽtia ꝑsonaꝝ nec ꝯditionũ earũ vt hoc. §. ff. e. l. manumissiões. ⁊ hec rõ posset ĩpugnari: q᷑ ꝺ iuregẽ. est hoc vt in. l. vt vim. ff. de iusti. ⁊ iur. vel dic vt. j. dicã. vl' si esset piculũ: q᷑ forte suadens erat ꝓpe qui forte posset a tergo ꝑcutere vl' forte redderet audacior. et facit. C. ad. l. cor. de sica. l. si quis ꝑcussorez. Uel dic q᷑ nemo tenet̃ dimittere

a ¶ Dimit tere plateã Uide hic are. prope fi.ij.col. ꝟ. q̃uo autẽ ꝓbari.

b ¶ Non debeat puniri vt dolus. Adde ꝙ solũ punit ꝑ. solo accessu. casus est sin. in.l. adulteriũ cum incestu .§. imperatoris. ꝯm Ange. ibi.ff. ꝺ adul. Joã. and. sing. l.c. significasti. ex̄ de pe. ꝛ remis. l.l. sciaꝫ.§. q̃ cũ alr. ff. ad le. aq̃l. Ang. are. i suo tract. male.in ꝟ. defendendo. Bal. in l. vt vim.ff. de justi. et iur. ꝛ oĩno Alex. cõsil. xxiiij. vol. ij. ꝛ ꝯsi. cxl. vbi plene. eo. volu. et cõsil. lxxvj. volu. j.

a plateã[a] suã vel iter p.l. illã. et sic nec fugere. ibi eñ expectabat venientem: ꝛ hoc placet mihi. nec.§. qui cũ aliter. facit ad contrariuꝫ. ibi eñ a longe stabat ꝓijciendo lapides. ꝛ videbat̃ posse fugere sine periculo: ſꝫ q̃ñ est ꝓpe semper est in fugiẽdo periculũ: ꝛ aduersari⁹ efficitur audacior: vt dixi. Itẽ credo ꝙ si inuasus excessit moduꝫ in defensione ꝙ nõ debeat puniri vt dolosus[b] sed vt culpabilis. b argu. ff. de adulte. l. imperator. ad turpil. l. j.§. q̃ñ. nõ enim deliquisset nisi alius cãm prestitisset. C. de raptu.§. penul.

6 ¶ † Sed quid dices potens q̃ magnã ducit comitiuã continue est minatus mortem pauperi qui comitiuã nõ duxit: et eum forte diffidauit. pauper vidẽs ꝙ si expectet ꝙ diues inuadat eũ occidet̃: nec se posset defendere aduersus tot nec semp potest tenere comitiuã q̃ ipsuꝫ defendat. hora et loco captatis occidit potẽtẽ, queritur an debeat puniri. Uidet̃ ꝙ sic p.§. qui cuꝫ aliter. Itẽ q: constat eũ aggressorẽ: ꝛ sic est i culpa. ff. si quadru. pau. fe. di. l. j.§. cũ arietes. Ego credo ꝯtrũ in casu ꝓdicto. certum est eñ ꝙ ille semper erat in periculo mortis: q: alius q̃ mortẽ minatus fuerat poterat eũ interficere vel facere interfici q̃ñ vellet: et sic videt̃ ad defensionẽ facere q: metu mortis facit. ff. ad le. aq̃l. ſꝫ si q̃cũq3 a principio etẽ odiũ ꝛ mine potẽtis mortis periculũ indicãt imminere: vt pꝫ ex̄ ꝺ sen. ꝛ re iudi. ca. pastoralis. in cle. ꝛ sic cũ ei semp periculũ immineat iuste semp ꝛ quacũq3 hora se defendit: ꝛ totũ dꝫ ad defensionẽ reputari. et ꝑ hoc facit. qꝺ no. in. d. l. j. ibi cũ dicit glo. ꝙ nõ hꝫ expectare ꝙ alius pcutiat. et bene facit. C. q̃ñ li. sine in. l. j. ad le. cor. de sic. l. si vt als. et ꝑ hoc videt̃ ꝙ si toxico occidat eũ in casu ꝓdicto ꝙ nõ teneat̃ in ꝯsciẽtia nec in foro iudiciali. ¶ Sed q̃d de iuuãtib⁹. Glo. variãt. ff. eo. l. vt vim. et de vi ꝛ vi ar. l. cũ fundũ. Doc. iuris ciuilis dicũt qꝺ iuuãtes excusant̃ a dilicto i defensiõe ꝑsonarũ sed nõ rerꝫ. Uerius videt̃ ꝙ etiã in defensione rerum sint excusati. vt ex̄ de sen. excõi. ca. dilecto. li. vj. e. ti. c. quãte. in antiq̃s. xxiij. q. viij. in ꝓn. C. de meta. l. deuotũ. ꝟ. receteq3. li. xij. nec incidũt i canonẽ si pcutiant clericũ. ex̄ de sen. excõi. si ꝟo. ꝛ ibi per Inno. ꝛ eo. ti. c. olim. in gl. ſꝫ forte sunt irregulares q̃uis pars inuasa nõ efficiatur irregularis. ex̄ ꝺ homici. c. j. dic vt ibi. ¶ Quid si q̃s hꝫ quasi possessionẽ alicui⁹ iuris corporalis an ꝑt eã armis defendere. Inno. videt̃ tenere ꝙ nõ. ex̄ de cẽsi. c. significauit. de immuni. eccle. c. j. qꝺ põt esse verũ vbi debitor ꝯdicit soluere annuã ꝓstationẽ. ſꝫ si alius per vim leuet redditus q̃s mei coloni mihi prestabãt vel i meis mãsis gagiat: ego nõ video cur tale armis nõ possum repellere: vel si me ipediat in possessione seruitutis mee. nã nedũ possessiõe redditũ priuaret me immo ꝛ ipoꝝ fundoꝝ q̃s per colonos seu emphy. ciuilr possideã. ex̄ ꝺ restit. spo. c. pisanis. ꝛ. c. cũ venissent. ꝛ. c. oli de ꝓscrip. ad audientiã. ff. ꝺ acq̃r. pos. q̃uis.§. j. ꝛ de hoc aliquãtulũ per Jo. and. ex̄ de cẽsi. c. ij. in cle. cetera. vide i d. l. j. C. vnde vi. vbi hec et alia scrip. vt ꝫ. no. lꝫ quis teneat̃ ad dãna si excessit in defensione: nõ tñ ꝓpter excessũ tenet̃ ad restitutionẽ rei, vt. d. c. olim. de restitu. spo.

7 ¶ † Itẽ not. ꝙ si duo reperiantur. vn⁹ viuus ꝛ alter mortu⁹: nec cõstet q̃s fuit aggressor: viu⁹ absoluen

dus est. ff. si quadru. pau. fe di. l. j. §. cū
arietes. ⁊ ibi no. i simili. Uel dic debe-
re cōsiderari vite eius p̄cedentis actu.
ff. de re mili. l. desertorē. §. is qui. l. non
oēs. §. a barbaris. Et no. q̄ sm cañ. vr̄
q̄ violētie repulsio sit de primeuo iure
naturali. in decre. dist. j. c. ius aūt. sꝫ de 1
iure ciuili videt̄ q̄ sit de iuregē. ff. d iu
sti. ⁊ iur. l. vt vim. ¶ Sꝫ potes dicere q̄
defensio psone sit de primeuo iure na
turali: defensio rerū de iuregē. q̄ fuerūt
disticta dñia. ff. de iusti. ⁊ iur. l. ex hoc
iure. itē no. q̄ de iure cano. nō vr̄ licitū
occidere hoiem p defensiōe rex. p. c. su 2
scepim⁹. alle. ¶ Uel dic q̄ ibi loquit̄ d
psonis eccl'iasticis. ¶ In gl. ab initio.
dic q̄ d iure natu. oēs nascunt̄ liberi. b
nō q̄ ius natu. hoc disponeret: q̄ȝ illd
ius nil disposuit: sꝫ q̄ȝ nō erat seruitus
illo iure nec meū nec tuū vtinā nec ad
huc eēt. ¶ In glo. pene ibi. §. cōstituta
ille. §. nō pbat sm Jaco. q̄ȝ ibi nil dicit
nisi q̄ ciuil'r obligat̄. ita posset dici in
mutuo ⁊ aliīs. ff. de ꝯdi. ide. si fideius.
vñ sꝫ eū stipulatio dr̄ de iure ciui. q̄ȝ p 1
ius ciuile fuit reposita in ꝯctu sp̄ēū. ⁊
idē de aliīs seq̄uē. ¶ Uult vt credo di-
cere[a]: ⁊ hāc credo intētionē tex. q̄ ꝯct⁹
dñr de iuregē. q̄s olim hoīes negotiā-
do p se inierūt absq̄ ꝯstōne iuris seu
legislatorū: sꝫ ex necessitate mercādi. vt
emptio ⁊ aliī de ꝯhē. emp. l. j. sꝫ ꝯct⁹ q̄
p legislatores fuerūt ꝯpositi certā for
mā acceperūt sic̄ stipulatio quā legisla
tor introduxit ex iterrogatiōe ⁊ rñsiōe
vltra pactū simplex. ⁊ lr̄arū obligatio.
ꝯct⁹ emphi. donatio pp nup. ⁊ colona
ri⁹ de q̄ in aut. de nō alie. §. lex itaq̄. ⁊
feud. ⁊ forte pactū. l. cōmissorie. et si q̄
sint sil'es sunt de iure ciui. q̄si aūt ꝯct⁹
vident̄ esse de iure ciui. et pretor. j. de
obli. q̄ ex quasi ꝯctu. l. lr̄is. ff. d vb. sig.
obuenire. j. de tute. i pn. ff. de act. ⁊ ob.
l. ex maleficiīs. §. j. ¶ In fi. gl. dic q̄ na
turalis obligatio q̄ orit̄ ex ꝯsensu ē de
iuregē. q̄ pacta seruari vult. ff. d solu. i
his. §. impator. sꝫ ciuilis large recipiē
do ciuilē ⁊ pretoriā est a iure ciui. ff. ad
macedo. l. creditorē. mā. l. si fideius. §.
j. ¶ Itē obligatiōes ex dlictis oriunt̄ d
iuregē. in his delictis q̄ iuregē. coerce-
bant̄. j. de oblig. que ex
delic. §. j. ff. de orig. iur.
l. ij. §. deinde cornelius.
ff. re. amo. l. rex quidā.
sꝫ de iure ciuili in his q̄
iure ciuili cohercentur.
¶ Actor dicit in libel 1
lo q̄ semproni⁹ spolia-
uit eū sua possessione: ⁊
in processu nō pbat eū
hoc egisse: sed aliū eius
mandato ⁊ nomine an
debeat obtinere.
Genus ⁊ species qualr̄ 2
accipiunt̄ in iure: ⁊ sm
logicos.

b **Lex est.** [b] ¶ In
gl. exē-
plificatiue. i fi. §. nouissi
me. ⁊ §. deinde cū esset.
¶ In gl. nā cōsul. i fi. ff.
de reli. l. ossa. de admi.
tu. l. ita aūt. §. gessisse. ff.
qd cuiusq̄ vni. l. itē. §. si
decuriones. ¶ † Quid 1
ergo si q̄s dicat in libel
lo q̄ semproni⁹ ipsum
spoliauit possessiōe sua
vel aliquid aliud exigit
ex quo agit ꝯ ipsuꝫ ⁊ in
pcessu nō pbat hoc euꝫ
egisse: sꝫ aliū eius man
dato ⁊ noie an dꝫ obti-
nere. Uidet̄ q̄ sic p hāc
l. eū ꝯcor. ff. d vi ⁊ vi ar. l.
j. §. deiecisse. ff. p socio.
l. fi. q̄ in frau. cre. l. si pr̄.
qd crederē rationabile
tñ ꝯtrium seruatur de fa
cto ⁊ vr̄ glo. Inno. ex̄ de
do. inter dilectos. in gl.
licitos. An aūt libellus
admittat̄. tu vl' ali⁹ tuo
noie tale q̄d cōmisisti.
Spec. dicit q̄ sic. de lit.
cōte. §. iam nūc. v. itē ta
lis. ⁊ sic de facto seruet̄.
¶ In gl. exēplificatiue.
in fi. sꝫ nec hodie illa: vt
ibi no. qd vex est d his
q̄ habent salaria: secus

a ¶ Dicere. Uide h̄ Christoso. porc. in. §. ius aūt ciuile. ij. col. post me. i vsi. in glo. pene.

b ¶ Lex ē. An d essentia. l. sit scriptura, vid p ang. i. §. cōstat āt. i. j. col. añ me. i v-sic. q̄ro an deeē legis vid etiam do. Fely. i rub. de cō stit. in. iij. colū. circa pn. col. v. tāgūt hic scribētes.

i dlegat. ex d res. c. statu
a tu. §. isup. lib. vi. ¶ † In
gl. e at gen. hec gl. reci
pit gen. et spez sic logi-
ci. sz legiste aliomo i mlt
tis locis vt dixi. s. d inst.
et in. §. hui. ff. d re. si. l. ij.

Sz et plebi 1

scita. ¶ Scire debes q
anq princeps rome co-
stitueret erat dissentio
iter nobiles et plebeios
qlz em suas leges pde-
bat et volebat per alios
seruari q tade fuit sopi
ta p ortensiuz q statuit
vnu principe creadu in
quem fuit tota trasslata
ptas. et tunc plebs reti-
nuit q ordiatioes qs ia
fecerant haberent vim
legis: et hoc pot meli re
colligere. ff. de ori. iur. l.
ij. Et facit iste. §. fm. Ja.
q statuta laicoru no li-
get clericos. dic extra d
a psti. c. q i ecclesiar^a. et di
ca. j. e. §. ex non scripto.
Ite facit fz eu q ppls
no possit inducere psue
tudine sine volutate su
perioris. ibi et dica.

1 ¶ Impator solus pot
codere lege generalem
toti mudo.

2 Capla vel collegia an
possint facere statuta si
ne rectore.

Sz qd prici

pi. ¶ Glo. dicit q hac le
gem regia no hem de
ea tn fit metio h. et ff. e.
l. j. C. de testa. ex impfe-
cto. de vet. iu. enu. l. j. §.
studiosuz. et §. hic nihi-
lomin. ff. d ori. iur. l. ij.
§. deinde. ¶ Et est mi-
rabile q de iperij et ipa-
toris creatione ita pau

cas leges hem: et par heant canoni
ste antiquit de electioe pape sz hodie
mltu: vt pz ti. d elec. li. vj. et cle. et ex hoc
q hic d vr q null possit hodie legez
codere nisi pnceps cu i ipz tota sit tras
lata ptas. et vr exp̄ssuz. C. de legi. l. fi. C.
Sz. q. ff. d leg. l. no abigit. C. d offi. pre.
l. formaz. † Ad hoc dicit Jo. an. q. d. l.
non ambigitur. est hodie correta. et ita
no. ibi in glo. sz certe no est correcta p
hunc. §. quia. l. illa fuit facta per vlpia
nuz qui fuit tpe Alexadri iperatoris q
cepit post annos dni. cc. et xx. vel circa
vt ptz p chronicas. quo tpe sine dubio
et an erat impatores costituti et in eos
translata ptas. Preterea se. cosul. tre-
bel. fuit factu tpe Neronis imperato-
ris. ff. ad trebel. l. j. qd tn lex e vt ibi pz
ff. de do. inter vi. et vxo. l. cu hic stat. in
pn. Sz si velis illam opi. tenere dicere
posses q sit correcta per. l. fi. C. de legi.
Meli tame videt q sol impator pos
b sit lege facere gnale vniuerso mudo.[b]
vt. d. l. fi. senat aut et pfec. pto. pnt etia
facere legem gnale ex vi: et potestate p
lege et pncipe attributa: sz lege parti-
culare pnt facere mlti sicut legat i p-
uicia sua. extra d offi. dele. c. fi. et ide vr
de quolibz ordinario q possit facere le
ge quo ad subiectos. vt not. ff. qd qlq
iur. l. j. §. p hoc. ff. de custo. reo. l. diuus.
ibi. sed et caput &c. et ptz de epo. extra d
his que fiut a maiori pte ca. c. fi. d ma-
io. et obe. c. ij. extra de costi. c. vt aia. lib.
vj. Ite quicuq rector collegij approba
ti vna cu collegio de his qui ad colle-
gium pertinet. extra de rescri. c. ex lris.
et multomagis ipsuz collegiu. d pul.
cre. l. anthiocesiu. ad munici. l. luci. §.
fi. vr ibi d cosuetudine tn dic. vt. j. vsi.
no aut. Qd aut dixi ordiarios posse le-
ges. et statuta facere intellige sup his
q ad sui iurisditione ptinet et ad sui de
fesione et sine pindicio iur alieni: als
no: vt no. Inn. ex de loca. et condu. c. ij.
et sic itellige qd no. ff. d vb. sig. l. pnutia
tum. C. de sen. l. nulli. item intellige q
no obstet iurib et costitutionib supe-
rioris. minor enim lege superioris tol
lere no potest. extra de maio. et obe. cu
inferior. xxj. di. c. iferior. immo. nec mo

a ¶ In ec-
clesiarum.
Ubi vide
do. fely. la
tissime de
ista qstioe
tractatez.
b ¶ Gene-
ralem vni
uerso mu-
do. Tu dic
hoc ee vez
si existatro
me q ibi
pt facere le
ge gnalem
q vniuersu
orbe pre-
hedit i tpa
lib no at i
spualib.
vt no. bal.
in. ru. ipa-
tor lotha-
ri. et guil.
d cu. i. l. cu
ctos pplos
nu. j. et ibi
posui in a
po. ad ipz
C. de sum.
trinita.

dificare nec corrigere nec mutare. extra. de elec. c. ij. i cle. adiuuare tñ pt pene adiectione vt ibi no. & i facto singulari dispẽsare. extra de eta. & qualita. c. ij. li. vj. ff. de his q̃ no. infa. l. q̃d ergo. §. pena grauior. C. ex qb[9] cau. infa. irro. l. & si seuerior. ¶ † An aũt capitula vl̃ col
2
legia possint facere statuta[a] sine rectore vl̃ epo. Dic q̃ sic de minimis tm̃. extra de cõsti. cũ oẽs. C. de le. l. fi. de decu. l. si quis. et plene no. Archi. de verbo. sig. cõstitutionẽ. li. vj. intellige ergo q̃ sol[9] impator se. cõ. & p̃fec p̃. pñt legẽ generalẽ facere. alia poti[9] dicunt̃ statuta. & sup hoc vide. ff. d̃ ori. iur. l. ij. §. deinde. & §. nouissime cũ se. et qd̃ dicit tex. sol[9] itellige q̃ null[9] ali[9] nisi senat[9] & p̃fe. p̃to. q̃ inuicẽ ius faciũt & ei[9] autoritate & ptãte p legẽ sibi attributã: s3 collegiũ card. nõ posset facere legẽ. vt p3 i d. c. ij. Põt ergo pnceps oia vt pt3 hic an possit ↄ ius diuinũ natu. vel gent. vide. j. §. sed naturalia.

¶ Imperiũ processit a deo dispositiue et permissiue.
Pplˀs an possit deponere impatorem.
Pnceps maior ẽ pplˀo & ad eũ hr̃ recursus tanq̃ ad maiorem.
Populus an hodie possit facere legẽ.

Populus ei & i eũ.

¶ Et sic vr̃ hic q̃ princeps h3 iurisdictionẽ a pplˀo. & ↄcor. d. l. ij. §. deinde. & §. nouissime. C. de vete. iur. enu. l. j. §. hoc ẽt nihilomin[9]. xxiij. di. c. legim[9]. & c. l. ãtiq̃ S3 ↄ. ino. a deo. xx. di. §. j. xxj. di. c. i nouo. xvj. di. c. duo. xj. q. iij. c. q̃ resistit in aut. d̃ fide istr. i pn. qũo opor. epi. et cle. i pn. gl. ibi d̃t q̃ iperiũ pcessit a do dispositiue: q: ei[9] dispositiõe factũ est.
1
¶ † Meli[9] diceret gl. si diceret q̃ pcessit a deo[b] pmissiue s3 a pplˀo dispositiue q̃ ita disposuit et voluit ex q̃dã necessitate. vt. §. deide. s̃. alle. si ei cẽt dei dispõne nõ fuisset p̃lati mlˀti turpes luxuriori & fatui multis sapientib[9] sctis cõtinẽtib[9] & honestis. Nero em̃ incõtinẽs & in honest[9] p̃fuit petro paulo et senece q̃s i biẽnio occidi fecit: vt pt3 p chronicas nec tot mali iperassent qui sanctos occidebant. sicut patet in historijs ecclesiasticis & i legẽdis sctõrũ: immo et si historias legas reperies q̃ ptãs rõanoꝝ fuit per violentiã acquisita. & maxie tpe iulij cesaris q̃ multas puincias debellauit. Sed de papatu nõ dubiũ q̃n a deo pcesserit: vt plene per Inno. extra de fo. ↄpe. c. l3 dic vt ibi. & iõ ille preest oĩb[9] tã in spũalib[9] q̃ i tpalib[9]. vt plene no. hosti. q̃ fi. sint leg. c. per venerabilẽ. non tñ de tpali d3 se intromittere nisi in casib[9] qui no. in. d. c. l3. s3 in illis casib[9] põt & d3: & quoscũq̃ pnceps d̃ponat̃ si male r̃gãt. & p minoꝝ cã q̃ aliũ. vt pt3 extra de sup. negli. prel. c. grãdi. libro. vj. d̃ sen. & re iudica. c. ad apostolice eod. li. extra. d̃ elec. venerabilem. cũ ibi no. xc. distinc. ↄstantinus. xcvj. dist. cum ad verũ. x. di. q̃uis. extra de vo. & vo. redẽ. c. licet in fin. et hec negari non pñt p fidelem. nam cũ sit vicari[9] xp̃i cui[9] ẽ plenitudo orbis &c. & q̃ est princeps rex regũ s̃m aplˀm. & cui data ẽ ois ptãs &c. mar. vltima & omnis iurisditio trãseat in vicariũ. extra de offi. vi. c. sua. C. de eo q̃ vi. al. ge. l. j. absurdum est dicere quin habeat potestatem in temporalibus & superioritatem. non tñ d3 exercere: s3 tenere illũ gladiũ in vagina. extra de appel. l. si duobus. de fo. ↄpe. ex tenore. qui fi. sint legi. causaꝫ q̃. d̃ iudi. c. nouit. nisi i casib[9] vt dixi.

a ¶ Facere statuta. de hoc vide p bar. i. l. oẽs pplˀi. ff. de leg. in. j. q. ibi. prio q̃ro q̃s p̃t facere statuta & ibi ẽt alex. i suis add. & per do. feli. i. c. cũ oẽs. ex de ↄsti.

b ¶ Processit a deo vñ ipiũ pcesserit. et an fuerit añ pncipatũ. vide p do. feli. i. c. nõ liceat. de p̃sc. iiij. co. i pn. v. ceteꝝ dũ subdit abb. cũ sex. sequẽ. & an iperator fundet itẽtionem suã sup toto mũdo & fuerit q̃n: q̃ i sua pacifica possessiõe. ibidẽ vid. col. xj. p[9] me. v. postremo p istam pte.

a ¶ Imperatorē deponere. Hāc q̄stio-
nē ponit are. & eā determiāt hoc mō. s.
q hodie popul⁹ nō pōt deponere ipe-
ratorē cū electio non spectat ad eū sed
ad principes alemanie: & ius priuādi
ipsum spe
ctat ad pa
paz nō tñ
ex oi cā s̄z
bal. in. l. fi.
C. de legi.
sed solū ex
cā ita no-
toria ex q̄
turbat̄ vni
uers⁹ stat⁹
xp̄ianorū
vel ecclīa:
vt extra de
re iudi. c.
aplīce. i. vj
Et facit q
no. glo. i. c.
ali⁹. xv. q.
vj. adō hāc
q. posuisse
alex. in. l. j.
§. j. ō req.
reis quam
late vētila
tā in nega
tiuā ptem
discussi in
apostil. ad
panor. i. j.
nu. vj. i la-
post. in. v̄.
a pplo. ex-
tra de trās
latio. epi.
b ¶ Dic q
hāc dist.
approbāt
doc. hic & maxime Arct. q̄ recitat hanc
dist. & est publica declaratio. Et qñ sen
tentia pape vel pricipis faciat ius ge
nerale. vide late p do. Fely. in. c. in cau
sis. in fi. j. colū. vsq̄ i fi. c. & ibi q senten
tia ɔ̄ sniam principis extrauagātem &
nō notā non est nulla. in fin. colū. ij. in
ver. hinc sequit̄ q sententia lata.

& hoc scripsi plenius. C.
2 de sū. tri. l. j. ¶ † Sed an
pplo pōt ipatorē depo-
a nere^a. Uidet̄ q sic. q: cū
ad pplm ptinet ei⁹ crea
tio vt h. & p ɔ̄ns & depo-
sitio seu restō. vt. C. ō of.
p̄. aug. l. ij. extra de her.
cū ex iniūcto. ō sta. mo.
ea q̄. §. p̄cipim⁹. ō cape.
mo. pbri. li. vj. ¶ Preter 4
ea cum mādatū iurisdi
tionis sit reuocabile de
sui natura. ff. de iudi. l.
iudiciū ɔ̄soluit. & ipa-
tor iurisditionē & ptātē
habeat a pplo vt hic cū
ɔcordā. vr̄ q ppls reuo 1
care possit. ¶ Preterea
ɔstat hoc fctm̄ fuisse an 2
tiq̄s tpib⁹. ff. de ori. iu. 3
l. ij. & ex actis. ¶ S̄z ɔ̄vr̄
p hūc. §. q̄ dicit ei & i eū 4
vñ plus sonat q̄ si dice
ret ei tm̄. vñ s̄m grāma
ticos pl⁹ credis i eūz q̄
ei vl eū. & p hoc facit q:
electores nō pñt varia-
re electionē factā. extra 1
de elec. i causis. & c. cum
inter. & c. publicatio. et b
hāc ptē tz gl. ff. de legi.
3 l. nō ābigit̄. i fi. ¶ † Itē
q: imperator maior est
populo & ad eum tanq̄
ad maiorē habetur re-
cursus. in feu. si de inuesti. iter do. & va
sal. lis ori. c. j. §. j. & sic p minorē nō dz ō
poni p iura. s̄. alle. ex'ra ō maio. & obe.
c. cū inferior. & vr̄ expssūz q ppls ātiq̄
iure habebat iurisditionē supponēdo
q hodie nō. C. ō pa. po. l. ij. i fi. nec ob.
q ō iurisditiōe argnit̄: q: iurisditio re
uocari nō pōt vbi tota trāslata est nec
q̄cq̄ remanet penes trāsferētē & maxie
ex q̄ alius vsus est. extra. de offi. deleg.
c. q̄uis. li. vj. et facit q: cōstituētes nō
possunt destruere dignitatē p eos con
stitutā. extra de ɔstit. c. cū accessissent.
¶ Sed tñ satis posset dici q ppls ex cā
posset eā destruere: vt in ɔ̄trijs. ff. de ex-
cusa. tuto. l. s̄z & reprobari. hoc tñ atten
tare periculosum est. ¶ † S̄z an popu
lus pōt hodie legē facere. glos. dicit q
nō cū totā potestatē trāstulerit: qd ē ve
rū generalē: s̄z municipalez sic. s̄. co. §.
oēs populi. dū tamē habeāt collegiūz
approbatū: als non cū tota iurisditio
sit trāslata: vt hoc. §.

1 ☞ Imperator si fert sniam interlocu
torīā aut diffinitiuā an faciat ius cōe.
2 Lex generalis quot modis cognoscit̄.
3 Debitor si ipetrauit dilatiōez an extē-
dat̄ ad fideiussores.
4 Quid si fideiussore cōuēto debitor ca-
su qui habet p̄uilegiū suscipiat defen
sionē fideiussoris: an possit ex sua p̄so
na allegare priuilegium.

Q̄ōcūq̄ ergo im-

1 pator. ¶ † Cōcor. ff. de cōsti. princi. l. j.
C. de legi. l. ij. S̄z ob. eo. ti. l. iij. v̄. inter
b locutionib⁹. dic q ^b aut princeps inter
loquit̄ aut diffinit. Primo casu ei⁹ in
terlocutoria nō facit ius in. d. l. ij. & no
tatur. d. l. j. & hoc nisi esset i corpore iu-
ris redacta. C. de no. co. compo. §. fi. xx.
dist. c. j. ff. qd met. cā. l. metum. §. s̄z qd
p̄tor. C. de cōsti. pecu. l. fi. Et idez si pri-
ceps ad ɔsultationē vel supplicationē
cuiusq̄ rñdeat vel rescribat. nam non
facit ius nisi illa cā. rñdeo esset in cor-
pore iuris clausa: vt no. C. de sen. l. ne-
mo. in. j. gloss. Scdo casu quādo diffi-
nit: aut presentibus partib⁹ & tūc s̄m
Jaco. non facit ius nouum: sed qd ē de
clarat. ff. de acqui. re. do. l. ad eo. §. cum

quis.j.de re.di.§.si qs.ff.de testa.l.heredes palā.§.sed & si.ɔ̄ ius ita parū. vt j.e.§.C.de pe.si vindicari.ff.de arbi.celsus.in auť.de indi.§.oēs autē.si preter ius tunc facit ius.vt hic.C.de legi.l.fi. Si vero patribus absentibus pōt dici ꝙ nō facit ius.quia magis ex cōtumacia &c.ff.de inoffic.testa.l.qui repudiantis de appel.si perlusorio.§.j.de euic.si ideo.§.fi. ¶ †In glo.generalē.l.leges. imo sex modis.vt ibi ptz: & ibi notatur In.l.sez nō ibi minorē.dic.C.de pe.l.si vendicari. ¶ In.gloss.vt clericus.in fi. dic vt dixi.s.in dist.intellige tñ ꝙ in illo negotio facit ius.vt.l.ij.C. de legi. 3
¶ In.glo.ff.qd.quisqꝫ iur.in fi.glo.;sed adhuc restat ɔ̄trū huiꝰ litere ꝑpter qd Pet.de bel.per.intelligit.l.illā fi.scdm scds casus positionez q̄ est ibi in gl.et reprobat primū ꝑ hūc.§.sed hoc nō est tutū astruere:qꝛ fieret violētia lr̄e. Preterea videt expressum pro propria posi tione.C.de ꝑpo.sa. cubi.l.in sacri.§. fi. Propter qd dicas ꝙ est regula q̄ fallit n iudicijs ratione etiaz inequalitatis vitande vt in ɔ̄rio. ¶ Itē quando quis ad sui postulationē impetrauit iusiniquum.vt.d.l.j.& de hoc Dy.extra de regu.iur.c.in iudicijs.lib.vj. Et itellige hāc regulā in priuilegio non clauso in corpore iuris.ff.de reg.iur.l.neratius. ¶ Itē vbi est cōcessuz cōsideratiōe persone tñ:nā si cōtemplatione rei secus. vt.ff.de cen.l.iij.si rei cōcedat cōtēplatione persone esset personale.ff. de serui.rusti.predi.l.predio.&.l.luciꝰ.in dubio autē censet reale vbi dignitati vel rei cōceditur vel loco.extra de insti. cū venissent.ff.queadmodū vsufru.amit. l.si vsufructus de reli.c.cū loca. et no.. in specu.de instru.edi.§.nūc autē ver. item quid fuit. ¶ Itez dic ꝙ vbi conceditur persone & eius heredi nō excedit primū.si heredibꝰ transit ad oēs.C.de mune.patri.l.sordidoꝝ. dic vt ibi.priuilegiū autē in corpore iuris clausum egreditur personam vbi cōceditur:rōne naturali & equitate iuris attēta.C. 4
ad velle.l.heredes.ff.de in integ.resti. l. non solum.de mino.l.interdum.C.si aduer.transac.l.j.de repu.que in iudi. de in integ.restitu.fina l.j.et potest dici vt not. ff.de mino.l. ꝙ si minor sed ibi conceditur mere in fauorem persone: & ea attenta tātum non transgreditur personā: vt.ff.de admini. tuto.l. ex pluribus. eo. titu. a tutoribus.§.j.ff. de reg. iur.l.in omnibus. in fi. nisi casu quo transit ad suum.ff.solut. matrimonio.l.maritum.&.l.etiā. ¶ †Sed quid si debitor impetrauit dilationem nunquid extenditur ad fideiussores.[a] Uidetur ꝙ sic saltem per quandam consequentiaz. vt in auť.de fideiusso.§. sz neqꝫ.videtur contra.ff. de re iud.l. si fideiussor. Hanc q̄stionē plene ꝑsequit Cy.in lec.C.de preci.impera. offe.l. quoties. Et dicas ꝙ priuilegio non gaudet nec ad ipsum extenditur directe:gaudere tam posset indirecte. vt si reus in mora non fuerat: & erat electa persone idustria quo casu fideiussor non potest conueniri quousqꝫ reus in mora fuerit.ff.de vb. ob.l.si pupillus.& nō potest eē in mora ꝑpter dilationem ex quo iustā exceptionē habet.ff.de re iud.l. vbi nulla. sed si nō eēt electa industria:tūc ex sua mora posset conueniri. Et idē in q̄buscūqꝫ obligationibus dandi. ff.iu di.solui.si reus.et.d.l. si pupillus. ¶ †Sz quid si fideiussore conuento reus pricipalis qui habet priuilegiū defensio=

[a] ¶ Ad fideiussores De hac qōne vid bar to.in.l.fin. §.fin.C.de vsu.rei iudi.et idem Bart.in.l. quoties.C de p̄ci.impera. offe. Bart.in.l. cum filijs §.j. de ver bo. oblig.

nē fideiuſ. recipiat: nun qd ex pſona ſua poteſt ſaltem allegare priuilegiū ꝛ ita fideiuſ. ōſendere. Nō videtur qꝛ ita demū principalis pōt exceptiones ex ſua pſona competētes allegare ſi ſua interſit. ff. ō fideiuſ. l. marcellus. C. manda. l. idēꝙ. et gñaliter. ff. rez ra. ha. ℞l. procurator. ad exhi. §. j. Hic autez non videtur eius itereſſe cū exceptionem habitur⁹ ſit contra fideiuſ. ſicut ꝫ alios creditores, ſʒ hoc non eſt expeditum. naz actio mādati icipit effectualiter competere a tempore quo ſoluit fideiuſ. C. māda. l. ꝑ ea. ꝛ priuilegiū non extēdit ad futura. vt ſcripſi. C. ō ſerui. l. nō modus, extra ō cen. c. cum ſit. in cle. ꝛ iō videt intereſſe. ¶ Preterea fideiuſſor poſſet dāna ſuſtinere q̄ de curſu dilatione an eo repeteret: ꝛ propter interuſuriū mediū tpis. iō dic qō ſemper poteſt ſubuenire defenſionez: ꝛ priuilegio ex pſona ſua vti niſi in caſu quo fideiuſſor nullum haberet recurſum cōtra eū vt no. Dy. l. ō. l. ꝛ fideiuſ. ff. de re iudi. ¶ Itez dicit ꝙ ꝯnis priuilegium non excedat perſonā, ex quo tamen ſemel conceſſuz eſt poteſt ab aliis impetrari. ff. de ſena. l. fi.

g ¶ Archi. ꝫ. Adde ꝙ iſta ē ꝟior ꝛ cōior opinio quā pa nor. ſeqt in c. ex ſei. co. lū. ij. extra de clericis nō reſi. vbi dicit cardina. nō poſſe pſcriber ꝙ papa nō faciat arduas ſine eorū ꝯſenſu. vid eūdē i c. qm̄ nu. j. ꝛ qō ibi addidi ad eū i apoſ. i ꝟſ. vbi lex eſt multū dubia. ex de vſu. fet. i. c. cū nobis. i pn. ō pſc. ꝛ pau. de ca. cōſi. cclxx icipiē. i facto pſenti.

¶ Princeps an poſſit facere legem ſine conſilio pcerum.

Alleāt. Sub. dū tñ appeat eas factas ꝑ. l. qō deprehendit ex multis. vt dixi. ꝫ. in gl. gñalē. ¶ † Sʒ an priceps pōt legē facere ſine ꝯſilio procerū nō vr. vt. C. ō legi. l. hūanū. ne ſi. ꝑ patre. aut. habita. Dic contra. cū ei et in euz ſit tranſlata poteſtas. ꝫ. §. ſed qō principi. De papa ſunt opi. Dicunt quidā ꝙ papa debet ꝛ tenetur ꝯſulere cardinales i arduis et ita tenet Jo. mo. extra de hereticis. ꝛ. ſuper eo. ſed Archi. contra de offi. ordi. ꝯnis. libro. vj. dic vt ibi.

Pretorū. ¶ Uidelʒ ea q̄ erant facta, anñ legez regiā hodie ptores nō poſſunt legē facere. dixi. ꝫ. §. ſʒ ꝙ pncipi. ¶ In gl. vt ō morbo in fi. ꝛ vide. ff. de origi. iur. l. ij. §. itemꝙ. de edil. curu. in conſtitutione grc.

¶ Reſpōſa doctorū an hodie faciant legem. vel legis interpretationem. Doctores qualiter aut qua auctoritate creantur in francia: et qualiter auctoritate apoſtolica: et q̄liter doctor creat doctorem.

Reſponſa. ¶ † Nūqd ergo hodie ſtaret reſponſis et rōnibus doctorū vt habeantur ꝑ lege ſeu eoꝝ interptationib⁹. Uidet ꝙ non per hunc. §. q̄ dicit hoc antiquit⁹ fuiſſe. et ita ſupponit ꝙ nō hodie et ꝑ hoc. C. de legi. l. j. et hāc ptē tenuit glo. ff. de legi. ſi de interptatione. Sʒ ꝫ vr. ff. de iure fiſ. l. non puto. et ibi not. Dic primā veram. vt hic. De quo ergo operant illa ꝟba. licētia docēdi regēdi interptādi ꝛc. que i licētiis baccalariorū ponunt. Dicas ꝙ ſolūmodo vt docere poſſint publice qō als nō poſſent C. de pfeſ. q̄ in vr. ꝯſtan. l. j. de ſtu. li. vr. ro. l. j. Sed. tñ iudex benefacit qui coꝝ opiniones ſequit ſi ſint cōſone rōni. ff. ſi ſerui. vē. ſi qn̄. §. j. de vul. ſub. l. in ſubſtitutione. §. fi. ¶ † Sʒ cū ad impatorez ptineat creatio doctoꝝ: vt hic ptʒ cū dicit. qb⁹ a ceſare ꝛc. ꝛ. ff. de ori. iur. l. ij. §. primus diuus. quo iure docto. legum creant i regno frācie vbi impator nullā ſuperioritatē hʒ ſaltē de facto vt ſcripſi. C. ō ſum. tri. l. j. ¶ Itē qūo autoritate apłica creant cū hec ſcia ciuilis ſit ſecularis nec ad eccleſiaſticos pertineat extra ne cleri. vel mona. ſuper ſpecula.

C. de test. hac ꝯsultissima. ¶ Itē quo iu re doctor creat doctorem cum hoc ad imperatorē ptineat: vt hoc arg. C. de re mili. l. neminē. vel ad ordinē ciuitatis de pfes. et me. l. magistros. decretalis no ua hoc debuisset declarasse q̄ est extra d magi. c. j. in cle. et fuisset efficacior q̄ in eo qd ibi statuitur.

1 ¶ Cōsuetudo q̄nq̄ sonat factū nudū et in quo differt ab vsu.
2 Cōsuetudo qualiter differt a stilo et sta- tuto. et nu. 3. et 4.
5 Cōsuetudo q̄ ius tribuit q̄liter differt a prescriptione.
6 An āt necesse sit ponere et pbare q̄ vigo re ꝯsuetudinis negotiū sit expeditū.
7 Cōsuetudo an inducat si pp̄ls errat.
8 Cōsuetudo vt introduci possit an req- ratur consensus superioris.
9 Consuetudo vt valeat requiritur q̄ sit prescripta et quanto tp̄e.
10 Consuetudo vt valeat requirit qd sit rōnabilis: et an seuera teneat. et nu. 11.
1[illegible] Cōsuetudo qualiter obtinet circa mo- dum agendi.
1[illegible] Consuetudo an debeat probari.
1[illegible] Et per quot testes debeat probari.
1[illegible] Cōsuetudo an trahat ad casus sites.

Ex nō scripto.

¶ Circa materiaz cōsuetudinis est insistēdum principa liter circa sex. Primo circa nomen. Se cūdo circa diffinitionē. Tertio circa in troducēdi modū. Quarto circa modū agēdi. Quinto circa modū pbādi. Se 1 xto circa vires. ¶ † Circa primū sciēdū est qd cōsuetudo q̄nq̄ sonat factū nu- dum. vt. C. de epis. audi. l. iij. §. fi. de ser ui. l. j. C. cōmunia. de ma. l. fi. de iur. fis. l. super creandis. ff. de verbo. sig. vt al- phenus. eo. ti. l. anniculus. et ita sumitur hic. Sed q̄nq̄ sonat ius. et ita sumitur hic. et. C. q̄ sit long. cō. ff. de legi. l. de qui bus. et intellige qd sonat ius q: ius ex ea resultat. ipsa tñ in facto est vt pate- 2 bit. j. ¶ † Sz in quo differt ab vsu[a]. dic a pprie sumendo vsuz differt tanq̄ cā a suo effectu: q: cōsuetudo per vsum in- ducitur: et vsus pprie dicit factū: ꝯsue- tudo ius. ¶ Sed tamen vsus pro con- suetudine quandoq̄ sumitur. extra de

verbo. sig. speciā. in cle. ꝟ. et quia. et in vsi. feu. ti. de feu. cogni. et multis alijs locis. et eodez. mō cōis obseruātia tz. beta. et qua. c. iij. de ap. q̄uis. i cle. ff. de pe. l. pgnātis. et etiam mos. C. de cōsti. pe. l. ij. i fi. ff. de supel. le. 3 l. labeo. ¶ † Itez differt b a stilo[b]: q: stilus pprie dicitur circa illa que tā gunt modum ordinan di acta et sñias et alia q̄ scribunt a stilo cuz quo scribit. et facit. C. de vet. iur. enu. l. ij. §. sz si que. d sac. san. eccle. l. j. vnum p reliquo sepe poni vi- deo: vt ptz extra d fal. c. q̄ graui. et facit. C. de do na. l. serui. de test. l. test. ff. de act. empt. l. veteri- bus. ¶ Itē differt a sta- tuto: q: illud exp̄sso con sensu introducit ꝯsuetu do tacito. vt hic. ff. eod. ti. sed ea. §. eo. §. oēs po- puli. et no. q̄ cōsuetudo dr a cō. qd est simul. q̄si 4 cōis vsus. in decre. dist. j. c. cōsuetudo. ¶ † Nū- quid ergo iter singula- res pōt cadere cōsuetu- do. Host. dicit i summa eo. titu. §. qualiter. ꝟ. se- quitur. et ꝟsi. qd ergo. q̄ multi pñt ponere cōsue tudinem ꝯ singularem vt. ff. cōia predi. vendi- tor. §. si constat. sed sin- gularis ꝯ singularē: vel singularis contra mul- tos nō pōt nisi nōie vel rōne dignitatis. et ita in telligit ex̄ de of. archi. c. dilecti. et. C. q̄ sit lōg. cō. l. fi. sz Jo. de tre. dt ꝯtra q̄ ꝯsuetudo cadit inter singulares. xvij. q. iij. seruitiū. et glo. extra eo.

a ¶ Usu. vi de h̄ xposo rū porcum bñ loq̄ntē. b ¶ Stilo. lati⁹ vtū h̄ q̄ are. quo cōsuetudo differt a sti lo: et tq̄ sti lus est ius nō scriptū ab vni⁹ iu dicis volū tate sepi⁹ stilatū. et in hoc differt a cōsuetu- die: q: illa a tacita vo lūtate et vsu pluriū idu cit q: ppli vl maioris pt̄s eiusdē. et ista ē me lior differē tia quā po nat h̄ Jo. fa. et hācdif ferētiā an ge. confir- mat auto- ritate pe. et Cyni.

a ¶ Diffinit. Tu diffine ꝫ bar. pleni⁹ s. ꝙ ꝯsuetudo est ius nõ scriptũ morib⁹ ⁊ vsib⁹ ppl'i vł maioris ꝑtis ipsi⁹ recte initiatũ ⁊ ꝯtinuati itroductũ hñs vim legis ⁊ dicit hic ang. ꝙ h̄ diffinitio bar. cõiter tenetur.

b ¶ Introducẽdi modum. Plenius vide hic ꝑ an. l. ij. col. circa fi. v̄. not. ꝙ consuetudo. Christi. por. succincte põit quinqꝫ eẽ necessaria ad inducẽdã ꝯsuetudinẽ. Prio ꝙ morib⁹ vtẽtiũ vel ppl'i. i. ꝯsẽsu eorũ sit itroducta vt h̄: vł maioris ꝑtis ppl'i. vt. l. si qs a filio §. fi. de leg. iij. l. qḋ maior. ff. ad muni. Scḋo req̄rit ꝙ sit ꝯtinuata ꝑ diuturnitatẽ tpis. s. x. an. vt in gl. l. de q̄b⁹. v̄. iueterata. Tertio req̄rit frequẽtia actuum l. an in totũ. C. de edifi. p̄ua. et aliquando duo act⁹ req̄rũt si sũt notorij. vt h̄ in gl. nec est necesse ꝙ sint iudiciarij: al's si act⁹ nõ sunt notorij ḋꝫ iteruenire frequẽtia actuũ. Quarto req̄rit ꝙ hec cõsuetudo sit itroducta nõ erronee ſꝫ rõne al's est corruptela. c. fi. ex̄ de consue. l. qḋ nõ rõne. ff. de legib⁹. Quinto ꝙ sit ius nõ scriptũ nisi esset scriptũ ad memoriã. l. ꝯhit. ff. ḋ pigno. hec ḋt Christ. por. adde bal. i suo trac. ḋ tabel. i. ij. q. panor. in. c. fi. v̄si. q̄rto requiritur extra de cõsue. ⁊ eũdẽ i. c. ꝯsuetudines. et ibi posui remissi. in apo. ad ip̄m in apo. in ver. tacitum. nu. j. de rescrip.

c. fi. ⁊ Inn. ex̄ ḋ cã pos. cũ eccl'ia. Et ꝑ eis. ḋ. c. cuꝫ eccl'ia. C. ḋ agri. ⁊ cẽ. l. litib⁹. ⁊. l. cũ satis. §. ij. ⁊. l. dñi extra de reli. do. c. q̄ sepe. i cle. C. loca. l. exceptio. satis potest dici ꝙ in protestationibus cõsuetudo possit cadere inter singulares ⁊ ex ea agi ꝑ iura p̄dicta: ⁊ hoc in iurib⁹ ſꝫ nõ in alijs. ¶ Itẽ ꝙ singularis põt consuetudinem proponere ꝯ cõitatẽ ville vel patrie. ff. de iniurijs. l. sane. ⁊ ibi nota. Hic tamẽ nõ est ꝓprie cõsuetudo de qua hic tractamus: quia ꝑ hãc ius acquirit per illam de qua ibi tractatur ius constituitur
5 vniuersaliter. ¶ † Queritur ergo in q̄ differt cõsuetudo ꝑ quã ius acq̄rit a p̄scriptiõe. si seq̄ris opi. Ho. ḋria ẽ se ptꝫ. q̄ ꝯsuetudinẽ acq̄rit multis. Et nõ magis illi q̄ꝫ illi ꝑ p̄scriptionẽꝫ põt acq̄ri ẽt singulari si aliã opi. seq̄ris dicit Jo. ꝙ non est ḋria. vt no. in. ḋ. c. seruitiũ. Tu dicas ꝙ immo. q̄ in cõsuetudine nõ opꝫ cãm ꝓponere i p̄scriptiõe sic. vt no. in. ḋ. c. fi. extra de cen. ꝑuenit. et. c. super eo. ⁊. ḋ. c. cũ ecclesia. qḋ antẽ de prescriptione dixi intellige nisi allegeẽ tp̄s. xl. anno. vel maius. dic extra de p̄scrip. c. j. lib. vj. ¶ Itẽ q̄ priuilegiũ et cõsuetudo pñt ꝯcurrere sed nõ p̄scriptio: vt in summa host. eo. ti. v̄. ex̄ summã. dic vt ibi. ¶ Item cõsuetudo ligat oẽs etiam ꝯ q̄s nõ est vsitata. vt. c. dilecto. ex̄ de off. arch. ſꝫ p̄scriptio nõ. ¶ Itẽ q̄ cõsuetudo nõ admittit in corporalibus. vt no. i. ḋ. §. fi. v̄. extra summã. prescriptio sic. Illud no. ꝙ per consuetudinẽ ita demũ acq̄rit ius m'tis ꝯ singularẽ: si tp̄e q̄si ꝯsensu recipiẽdo forte aliq̄d: al's nõ vt not. Inn. extra eo. in rub. ꝓ quo: q̄ cũ ppl's hoc nõ posset exp̄[...] multominus tacite. ff. q̄ ⁊ a q̄. ⁊ si prin[...] tus ḋ polli. l. toties. §. fi. intellige tñ ni[si] esset tm̄ tp̄s elapsum quod sufficeret [...] ad p̄scriptionem. ff. de aqua plu. ar. l. [...] §. fi. ⁊. l. si prius. §. j. ⁊. ḋ. c. j. lib. vj. C. d[e] au. coro. l. j. li. x. ff. de offi. ꝓcõ. obseru[a]re. ver. magni. ¶ Circa scḋm qḋ diffin[i]-
a tur[a]. dic ꝙ tex. decreti diffinit. vno modo in. ḋ. c. cõsulendo. ⁊ Azo alio modo: vt no. C. eo. l. j. dicendo ꝙ consuetudo est ius non scriptum morib⁹ introductũ. ⁊ illã sequit Inn. extra eo. in rub. Hosti. diffinit magis plene in summa eadem §. quid sit. quilibet sit tibi bona: q̄ per diffinitiões nihil mutat i iure nec obolũ lucraberis. ¶ Circa tertiũ vꝫ intro-
b ducẽdi modum[b]. Prio q̄rit q̄ requiruntur ad cõsuetudinẽ inducẽdã. i hoc varij varia dixerunt: vt ptꝫ in multis scripturis glosaꝝ ⁊ doctoꝝ: tu aũt ꝯclusiones ipsas veriores videtur i q̄ summa recolliges. dic ꝙ si q̄d vsitatũ fuerit per tm̄ tp̄s qḋ nõ extat memoria de cõtrario i casib⁹ q̄ cõtigerũt qḋ est ꝯsuetudo dato ꝙ nõ ꝓbetur snia nec aliud. ⁊ illa firmãt se Inn. ⁊ Hostiẽ. ex̄ eo. in rub. et Hosti. in summa. eo. tit. §. qualiter. ver.

quāto. pro quib⁹ est. C. de iuris. om. iu. l. magisterie. et c. allega. q̄ de obseruātia loquūtur. C. de calum. l. j. et istō vult dicere. l. si ea aduersando. et l. p̄cedēti. nec est opus declarare act⁹. vt. j. dicet. circa quartā partē. et iste est vn⁹ modus. ¶ Item est alius si libelli q̄rimoniales non fuerint admissi. vel si fuit indicatū pro ꝯsuetudine ꝯm gl. q̄ est hic. et. l. de quib⁹. Et idē Inn. et Host. in dictis locis allega. plus tamē hoc casu est necesse ꝯm Inn. ꝙ iudex habeat animū inducēdi cōsuetudinē: et ꝙ hoc probet. sꝫ Host. i hoc cōtradicit: vt. d. §. ꝟ. ij. Un ꝯm eū sufficit ita fuisse bis iudicatū. et ꝯcor. in hoc cū gl. que est hic. et l. de quibus. vt not. i. d. §. ꝟ. ij. In gl. decreto. vꝫ seq̄ opi. Inn. et vltra ponit ꝙ necesse est ꝙ maior pars populi vsa sit aio inducēdi ꝯsuetudinē et ex certa sciētia. si sit sic vix aliqua consuetudo probabitur. Unde ego credo post Ia. et Pe. et alios bonos doc. et in hac etiā videtur reside re Hosti. ꝙ cū cōsuetudo inducat ꝑ tacitū ꝯsensuꝫ ppl̄i: vt. ff. e. sed ea. ꝙ qn̄ꝙ vn⁹ actus sufficit qn̄ꝙ req̄runt plures nā si vnus actus ita solennis fuerit ꝙ potuerit ad notitiā populi peruenisse: vel maioris partis sicut si inter duos magnos comites vel barones sit cōtētio de comitatu vel baronia ꝙ per illū vnicū actū inducit vna cū tp̄is trāscursu. in auk. q̄. mo. na. effi. sui. §. si q̄s igit̄ sīāt vnū vel modica negotia expediāt opꝫ ꝙ fuerint tot et cū tāta frequētia ꝙ potuerūt ad notitiam maioris partis populi peruenisse. et iō tex. dicit frequētissimos. in. d. §. sed si qui. et facit extra de test. cogē. c. ceterū. et ista apparēt ad sensum: q: si tacitus cōsensus ppl̄i cōsuetudinē inducit: ergo opꝫ ꝙ popul⁹ sciat al's sequeret ꝙ quilibet fatuus iudex seu ignorās posset ꝯsuetudinē inducere et tollere legeꝫ. Nec credo ꝙ sit necesse ꝓponere nec ꝓbare ꝙ sit obtēta in cōtradictorio iudicio si tn̄ probari posset bonū esset nec ꝙ maior ps populi vsa sit nec de aio vtentiū nec ꝙ ex certa scia. nā oia ista p̄sumūtur ꝓbata frequētia actuū et trāscursu tp̄is p. l. sꝫ ea. C. de edi. pri. an in totū. et l. j. C. eo. et

ad. l. iul. maiest. l. fi. ibi cū dicit nr̄o tp̄e ff. de test. l. iij. §. fi. ff. ad sille. l. j. §. eo. tecto. in feu. q̄ sit prima cā bn̄. amit. §. de

6 niq;. ¶ † Sed an necesse sit saltē ponere et ꝓbare q̄ virtute cōsuetudinis fuerit negotiū expeditū. Uerbi grā. et probattur ꝙ cū duo fratres diuiderent hereditatem primogenitus habuit auātagium. et ita de duobus vel pluribus nunquid est necesse probare ꝙ tūc allegatur super hoc consuetudo et ꝙ virtute illius cōsuetudinis habuit vel an sufficit probare nudum factum: videlicet ꝙ ita fuit diuisum pōt dici ꝙ si allegaretur tēpus de quo non extet memoria vel prescrip. xl. anno. de iure cano. ꝙ non sit opus his. cū nō queratur sibi titulus vt. l. j. §. fi. de aqua plu. ar. l. j. §. fi. et extra de p̄scri. c. j. li. vj. Alias videt q̄ hoc sit necesse per iura predicta et hāc vꝫ tenere Host. i. d. §. j. i p̄n. et doc. moderni eā sequunt. vel dic ꝙ sufficit probarē vsum per. l. alleg. s. in p̄n. ver. sed tamen⁹.

7 ¶ † Quid ergo si populus erret. Certe consuetudo nō inducitur ff. eod. quod non rōne. et hoc tenet glo. vbiq;. et doc. vt no. in summa. e. §. fi. ꝟ. est et sexto. et §. qualiter. ver. quid ergo. Et hoc veruꝫ nisi erraret circa cām impulsiuā ꝯm Iac. et Pet. ff. de ꝯdi. et demō. cū tale. §. falsam. Sed nō p̄sumitur error i populo vbi tot ꝓbati sunt. C. de testa. l. omniū. Sed ob. ff. e. ꝙ nō ratione. vbi supponit ꝙ erroneatꝫ. sꝫ nō trahitur ad similia. Dicas ꝙ bene inducitur si primo fuit error postea sciētia. Sed qn̄ semꝑ fuit error nō: vt ibi cum ꝑmū etc. et ita potes intelligere. ff. de iniur. l. iniuriarū. §. fi. ver. vsurpatū. Uel dic quod illa vsurpatio non erat prescripta plene: vt no. in. l. ij. eo. ti.

8 ¶ † Sꝫ nunqd requiritur cōsensus superioris in cōsuetudine introducēda. gl. videt dicere q̄ sic. C. e. l. j. et idē Inn. extra. e. in rub. et in. c. penul. de fide instru. nec sufficeret tollerātia: imo op⁹ est expresso consensu ꝯm eū. vt not. extra de preben. cum non ignores. de concess. prebē. c. literas. pro quo: quia sequeretur inconueniens ꝙ lex inferioris tolleret legē superioris q̄ est absonū et maxime

a ¶Queritur. Vide hic areti. bene loquentem in .ij. col. circa fi. versi. nota ꝙ consuetudo inducitur.

b ¶Ca. fi. vbi ꝑ abb. tractātē. vide qñ cōsuetudo dicitur rōnabilis vel nō.

c ¶Irrationabilis vide are. h in pe. colū. añ me. ꝟ. quero an mala cōsuetudo. vbi pulchrā q̄stionem decidit. Itē an cōsuetudo inducatur ꝑ actus negatiuos. vid late domi. fely. in c. ij. extra d̄ cōsti. ⁊ vtrū cōsuetudo possit disponere suꝑ ꝓbatiōe. per eundē i. c. ij. l. iij. col. cū pluribus seq. extra de ꝓba. ⁊ ibi qñ faciat validam ⁊ ecōuerso per multa exēpla bñ applicata. et ibi l. vj. co. an dānata cōsuetudine intelligitur etiaz de futura.

cū hodie ppl's totā ptā
tē ⁊ iurisditionē trāstu-
lerit. vt dixi. s. eo. §. sed
qd̄ principi ego credo ꝓ
post Jac. dy. ⁊ Pe. q̄s ei
cōsensus requirit ex q̄ ꝑ
leges data est popu. ta
lis potestas: vt ptz hic
⁊ l. de quib⁹. Et est mi-
rabile ꝙ populus pos-
sit tacite legem tollere ⁊
nō posset expresse simi-
le. ff. de procu. filiussa. §.
veterani. extra de iura.
calum. l. j. lib. vj. et pro
hac parte videt̄ expres-
suz extra de cōsti. lz. lib.
vj. de hoc etiam dicet̄. j.
9 circa sextā ptē. ¶†Itez
reqrit̄ ꝙ sit p̄scripta. vt
l. de q̄bus. §. inueterata
ff. de legi. ⁊ hic. nā diu-
turni ⁊c. ⁊ C. e. l. j. ⁊ ij. ex
a tra eo. c. fi. ¶Querit[a] q̄n-
to tpe. gl. post Joan. di-
cit/ꝑ. x. an. vt no. in. d. §.
inueterata. Innocē. di-
stinguit aut ꝙ acquirit̄
hz cām cōtinuā: ⁊ tūc tz
cū gl. Aut discontinuā
⁊ tūc tp̄s ꝙ non sit me-
moria. vt not. extra eo.
c. pe. Host. tz cū gl. de iu
re ciui. sz de iure canoni
co. requirit̄ vniformiter
xl. annos et idē Bal. l. c.
fi. Ja. ⁊ Pe. tenēt cū glo.
nr̄a indistincte: q: hic nō
agit̄ de iure alicuius in
prescribēdo: sed de ꝯsen
su ppl'i colligēdo q̄ p̄su
mit̄ ꝑ lapsuz. x. anno. ff.
q̄ ⁊ a q̄. fideiuss. §. aristo.
Arch. disting. an sit s̄m
ius cōe. an citra. extra
eo. c. fi. li. vj. ꝑ. c. j. de p̄script. eo. li. mihi
vr̄ vera opi. Host. q̄ cōcor. cū opi. glo. ⁊
doc. quatenus tāgit ius ciuile. ⁊ credo
ꝙ ꝓcedit in vera ꝯsuetudie ꝑ quā ius
statuit: sed in ꝯsuetudine per quā ius
acq̄rit̄ singulari: vel ꝯ singularē videt̄
ꝙ dz seruari. l. cū de in rē ꝟso. ff. de vsu.
⁊ habi. ⁊ q̄ ibi no. ⁊ C. de pac. si certi an
nis. de iure ciui. ⁊ hoc iter liberos. q: q̄
ad colonos vr̄ sufficere min⁹ tēpus. C.
de agri. ⁊ cē. l. dñi. no. in gl. sed de iure
cano. esset p̄scriptio vniformis. xl. āno
rū. ⁊ Hosti. no. extra de cē. suꝑ eo. ⁊ hoc
in cōsuetudie ꝑ quā ius statuit̄ in alia
dist. an habeat tit. vel non. ⁊ an sit ꝯtra
ius cōe: q: tunc requirit̄ ꝙ sit tāti tpis
qd̄ nō extet memoria. ꝑ. d. c. j. de rescri.
⁊ in hoc casu posset precedere opi. Ar-
10 chi. ¶Itē requirit̄ ꝙ sit rōnabilis. ex-
b tra. e. c. fi. [b]Sed videt̄ ꝙ irratiōabilis[c]
c teneat saltem in terminis suis. lz ad cō
sequētias trahi nō debeat nec ad silr'ia
vt. l. qd̄ nō rōne. ff. e. in feu. si de feu. cō-
tro. fue. c. filij. Preterea cū sit ius videt̄
ꝙ teneri debeat q̄uisdurū. ff. qui ⁊ a q̄.
ꝓsperit. ¶Ad hoc dicas ꝙ sit cōsuetu-
do est irrationabilis que est cōtra fidē
ius naturale diuinū vel q̄ inducit occa
sionē peccandi vel al's est ꝯtra bonos
mores nō valet. vt plene no. Innocen.
et Hosti. ex eodem in rubrica. ⁊ in sum
ma Host. d. titu. §. quid si cōsuetudo. ei
ptz in aut. vt nulli iu. §. j. Alias autem
q̄uis sit seuera nec ita rationabilis est
sicut lex est nihilominus in suis termi
nis ⁊ terris saluādo: vt. l. ꝯtria. Qñ q̄ va
let ꝯtra istitutionē iuris diuini. extra
11 de cog. spiri. c. suꝑ e. dic vt ibi. ¶†Itē
ꝙ dicit̄ qd̄ seuera tenet. dic vel minus
rationabilis. dūtamē non sit oīno irra
tionabilis valet nisi per. l. vel cōsuetu
dinē reprobet̄ expresse. vt. C. de suis et
legi. aut. oēs. de fur. aut. nauigia. ⁊ feu.
de va. qui cō. li. codē per totū s̄m Host.
hec sunt remittenda iudicis arbitrio q̄
ꝯsideratis singulis circūstātijs videat
an tendat ad noxā vel non. vt no. d. §.
quid sit. vnde s̄m eum nō valet cōsue-
tudo que dat ius pignorandi auctori
tate propria cum possit generare scan
dala: nec ꝙ delictorū punitio reducat̄

ad emēdas

ad emẽdas pecũiarias: nec illa: ꝑ quã interdicit ꝙ canonicus nõ habeat vocem in. c. vsq̧ ad tp̃s vt ipse ibi no. videlicet in. §. fi. ver. quid ergo. mediam credo verã cum sit cõtra bonũ iustitie. de alijs videlȝ prima & vltima nõ credo cũ cõsensus partiũ hoc posset. C. de pigno. l. iij. cur non cõsuetudo. Itẽ req̃ritur bonafides ẽm Inn. in. d. rub. qđ posset esse verũ in cõsuetudine ꝑ quã ius acquirit vt dixi: in alia nõ in qua nõ agit nisi de cõsensu populi colligẽdo: item nec in illa per quã ius acquirit singulari vel ↄtra singularẽ de iure ciuili si excedat. xx. annos. sicut in corpalib⁹: vt plene dixi. C. de ẽui. l. j. ¶ Sȝ q̃d si maiore parte ppl̃i tacẽte aliq̃ ꝓtestant nõ cõsentire. videt ꝙ maior ps eos liget. ff. ad munici. ꝙ maior. sed illa in necessarijs: secus in volũtarijs extra de cõsti. c. cũ oẽs. & c. cũ accessissent. et in. c. dilecto. de offi. arch. qđ videtur obstare. nã cõstabat de cõditiõe expressa: vt pȝ ibi cũ dicit pacifica. Et facit. l. cũ de cõsuetudine. ff. e. de publ. l. licitatio. §. earũ iuncto qđ no. eo. ti. l. si publicanus. §. j. in gl. magna ver. itẽ expeditur & nota. in summa. verũ est tamẽ ꝙ si post cõtradictionẽ illã sequeret pacifica frequentia actuũ cũ tpis trãscursu posset introduci cõtraria. j. §. pe. extra de prescri. c. auditis. vl' dic ꝙ maior ps populi ligat minorẽ. vt videt notari in
a sum. §. qualiter. ver. sequit. ¶ Itē [a] dic ꝙ si introducta consuetudine & prescripta fieret contra semel vel bis vel pluries ꝙ non ex hoc tollitur consuetudo nisi tanta sequeretur frequẽtia actuũ & tpis cursus ꝙ possint nouã inducere vt no. in spe. de prescrip. versi. q: si post et. C. eo. l. ij. ff. de re iudi. l. nemo alieno. §. j. arg. ff. de iti. actuq̧ priua. l. j. §. fin.
12 ¶ † Circa quartũ videlicet modũ agẽdi. sciendum ꝙ quandoq̧ consuetudo dat ius in re: q̃nq̧ est ita introducta vt vides in aliquib⁹ locis in q̃b⁹ cõpetit ius in re proximi de gñe vẽditoris facta obligatione emptori & cõsignatione pretij. & dño feudali in re feudali ꝑ vasallum allegata. et: tunc agi potest actione reali: vel confessio si sit ius incorporale. interduȝ dat ius ad rẽ vel ad dãduȝ. et tũc cõdi. ex cõsuetudine cũ non sit cautũ quogñe &c. ff. de cõdi. ex le. l. vnica. vel implorat officiũ iudicis. vbi consuetudo tribuit tale ius qđ deberet de iure per officiũ iudicis expediri vt alimentorum & similiũ. Caueat tñ pars ꝙ semꝑ cõmemoret ↄsuetudinẽ in libello: q: cũ sit in facto ponendo est & ꝓbãda. extra de constitu. c. j. nisi esset notoria quo casu iudex debet supplere extra de consuetu. cum inter. in fi. de testa. Raynaldus. de reli. do. constitutus. ¶ Sed quid si quis agat condictiõe ex ↄsuetudine de eo qđ est iure scripto cautũ. Iac. dicit ꝙ nõ ꝓcedit libellus cũ ↄdi. sit subsidiaria sicut condi. ex lege. Et hanc opinionem videtur tenere Inn. in. c. cum ecclesia sutrina. de caus. pos. & ꝓprie. sed tu potes dicere ꝯ per illud c. extra de insti. cum venissent. C. de ve. iu. enu. l. ij. §. sed si q̃s. ex̃ q̃ ma. ac. poss. c. videtur. C. de decur. l. quib⁹. extra de test. cogẽ. c. ceterũ. & fa. ff. de act. & obliga. quoties.
b ¶ Circa quintuȝ [b] videlicet modũ probandi queritur.
13 † Primo an consuetudo probari debeat: non est dubiuȝ ꝙ sic: q: ĩ facto est. vt. s̃. dixi. sed forte statuta & cõstitutiões nõ debẽt probari vel superiori consuli. ex̃ de fide instru. c. pastoralis. & hoc nisi sit no

a ¶ Itẽ vide sup hoc Abb. extra de consue. c. fi.

b ¶ Circa quintũ. Vide Cy. C. q̃ sit lõga cõsue. Aret. h̃ in. vij. col. post me. ẽ. q̃ro an necesse sit ꝙ ꝓbetur &c. Christ. porcus h̃ ĩ pe. col. bar. in l. de quib⁹. ff. de lega.

toria: qr forte quotidia-
na. ff. de preca. l. ante. in
fi. dic vt. s. in proe. i ma
teria notorij. vel nisi tē-
deret ad litis ordinatio
nē quo casu iudex si du
bitet dz se iformare sum
matiz. ff. ad exhi. l. iij. §.
sciendum. & §. ibidez. et
ita / fuat curia laicalis.
¶ Sz qd si iudex se ita
informauit summarie:
nec in scriptis redegit &
pnūtiauit pro cōsuetu-
dine & fuit appellatum.
quid faciet iudex appel
latōis. Satis pōt dici qꝫ
iudex appellationis eo
dē modo se informet. vt
dixi in simili i materia
14 notorij. ¶ † Item queri
tur per quot testes pba
bitur. [a] Potest dici per
duos. ff. de testi. vbi nu-
merus. curia tu francie
x. recipit & i turba. ¶ Sz
quid deponēt. pro solu-
tione hui⁹ repetas que
circa modos introducē
di dixi. Unde si produ-
catur ad probandā con
suetudinem tēporis cu
ius non extet memoria
dponet ita se vidisse ob
seruari suis temporib⁹:
et a suis maioribus au
diuisse sic obseruatum
nec vidisse nec audiuis
se quēq̄ qui al's viderit
obseruari. vide. j. de p- [b]
ba. si arbiter. de vb. sig.
qd per nouale. e. ti. c. ve
niens. lib. vj. ¶ Nec cre
do qꝫ sit necesse depone
re. quib⁹ casib⁹ nec in-
ter quos viderit obser-
uari. Nāz leges que al-
legant consuetudinem
hoc nō dicunt: sed tātū-
modo dicūt fuisse sic ob
seruatū. Nec dicūt iter
quos & tn̄ hoc tanq̄ efficax ad decisio-
nē adducūt: vt. d. l. fi. C. ad. l. iul. maie.
ibi cū dicit nostro tpe & c. de verb. sig. c.
sepe. & in cle. & in alijs iurib⁹. s. allega.
que de obseruātia loquunt qn̄q̄ tn̄ spe
cificat. vt. ff. ad. l. iul. maie. l. in qōnib⁹.
¶ Itē qr in tāto tēpore nō q̄rit titulus
vt. d. c. j. de prescrip. Si vo pducant su
per consuetudine minori tpe inducta
oportet qꝫ deponāt tot & tales actus qꝫ
presumat scietia populi. & decursus ex
quo presumatur anim⁹ & alia q̄ neces-
saria dixi ad cōsuetudinē inducēdā. s.
in tertia parte. & iō hic videt necesse qꝫ
specificēt casus & personas inter quas
hoc viderūt al's nō posset ex eoꝝ depo
sitionib⁹ deprehēdi qui sint sufficien-
tes act⁹ ad consensum ppl'i p̄sumēdū.
¶ Si tn̄ illi q̄ pducunt essent sapiētes
hoies & scirēt qd est cōsuetudo: & dicāt
se nō recordari inter q̄s psonas vide-
rūt obseruari: nec in qb⁹ casib⁹ satis es
sent eoꝝ depositiones admittēde p. d.
l. fi. C. ad. l. iul. maie. cū alijs quas p cō
cor. allegaui. ff. de pe. p̄gnāt. ¶ Quid
si deponāt ꝯsuetudinē esse videt qꝫ nō
valet testimoniū. nā vident se potius
iudices cōstituere q̄ testes. Ipsi em̄ de
bēt deponere super actib⁹ & expletis &
cursu tpis. & post iudex ex hoc discer-
net an sit ꝯsuetudo al's nō vz testimo-
niū. & ita no. Inn. extra in simili de te-
sti. c. cū causaz. vel dic qꝫ valeat eoꝝ de
positio si vlterius nō fuerint interroga
ti. C. de test. solā. cū ibi notatis. Et idē
si deponāt eē cōsuetudinē dicāt & cām
sufficiētē deponēdo de frequētia actuū
et tpis transcursu. et hoc satis amittit
Inno. in simili. in. d. c. & facit de test. co
gen. ceterū. ¶ Quid [b] si sint plures qui
deponūt de freq̄ntia actuū & tpis trās-
cursu singulariter tamē: qr vnus vidit
vnū alius aliud. do. Jaco. & Pet. dicūt
qꝫ nō valet testimoniū. nec ob. qd nota
tur. ff. de test. ob carmē. § fi. de aq̄ plu.
arcē. in summa. de probatio. si arbiter.
qr ibi deponunt circa vnū factū: hic cir
ca diuersa ſm eos. ego em̄ hoc nō cre-
do. oēs em̄ hic inducunt ad probādū
prescriptionē. Unde ego admitterē ta
les depositiōes in omni ꝯsuetudine &

a ¶ Per q̄t testes pbabit. Adde istuz debere intelligi loq̄ de consuetudine particulari. nam cōsuetudo generalis nō indiget pbatiōe. vt no. Bal. in l. iij. l. j. col. vsi. attēde h. C. de ser.

b ¶ Quid. De hoc vide p Ang. in §. ex nō scripto. in viij. col. circa me. v. q̄rit h Ang.

per quā ius acquirit̄ ⁊ p quā cōstituit̄. ¶ Circa sextū q̄ sint ei⁹ virtutes seu vires. dicendū q̄ multe. nā per eam qn̄qꝫ ius ꝯstituit̄: qn̄qꝫ acq̄rit̄ vt satis dixi in p̄cedētib⁹. Itē p eam derogat̄ iuri scripto sup quo dic q̄ aut ꝯsuetudo p̄cedit ⁊ ius subsequit̄: ⁊ tūc si ꝯdens ius ipaꝫ nō ignorat: q: forte generalis. vel al's ꝯstat eā nō ignorare ꝯsuetudo tollit̄. C. de testa. l. fi. al's nō. ff. de sepul. vio. l. iij. §. diuus. ex̄ de ꝯsti. c. j. li. vj. nisi ꝯdens ius exp̄sse eā reuocaret sicut facit i mltis locis. ex̄ de sepul. super cathedram moysi. in cle. cū ꝯcor. C. de fur. aut̄. naui gi. de legi here. aut̄. oēs vbi autē ius p̄cedit ꝯsuetudo subseq̄ns tollit ip̄m: dūm̄ sit rōnabilis: vt. s̄. dixi circa tertiā partem. Nō tn̄ oīno: sed particulariter in loco in quo seruat̄: ⁊ hoc vult dicere l. ij. C. e. ti. s̄m Jo. Azo. ⁊ gl. vel expone eā vt extra eo. c. fi. legit̄ ⁊ no. de hoc plene per Hostiē. in summa. §. fi. nō tn̄ teneas q̄ ibi scribit̄ vsqꝫquaqꝫ: q: dictum cap̄. licet corrigitur in aliquib⁹. ¶ Sed
a queri⁹ an cōsuetudo tollat legē. Uerbi gratia. Nunq̄ fuit auditū in regno francie q̄ adulter puniret̄ pena iuris: nunquid si hodie accuset̄ debebit ⁊ poterit puniri pena iuris. doc. dicūt q̄ sic vnde s̄m eos ꝯsuetudo nō tollit legē. nisi qn̄ hꝫ factuꝫ iplicitū: vt q: adulter alia pena punitus sit: ⁊ hoc sequit̄ Hosti. in. d. §. v. nunq̄d ergo. ⁊ iō reprobat̄ opi. Bal. C. de indi. rē nō nouā. Et pro eis facit. C. de iure do. impe. l. fi. sed ob. C. de la. li. tol. l. j. et de dedi. li. tol. l. j. ff. de pu. indi. in. l. ordo. in decr. dis. iiij. c. leges. sed itellige eas s̄m modificationem predictā: vcꝫ q̄ per desuetudineꝫ et factū ꝯtrariū. Quidā aūt distinguūt aut lex imperat ⁊ penā apponit: vt no. Jo. and. post Host. extra de treug. ⁊ pace. c. j. in nouel. ⁊ facit. j. de iniur. §. pena. j. per q̄s pso. §. j. j. de satisda. §. j. ff. ad. l. rhodi. de iactu. l. de precario. Iteꝫ consuetudo cōstituit: ius et artat singulos etiā illos qui nō habent cōsensum: vt furiosus ⁊ pupillus. ff. de admi. tuto. l. tutor siue. §. lucius. sed ꝯsuetudo laicorū nō ligat clericos nec ecclesiā. vt no. extra de ꝯsti. que in ecclesiaꝝ. ⁊ in summa. d. §. fi. ver. sed pone nisi esset generalis qua clerici ⁊ laici vterent̄. vt no. Inno. extra eodem. cum dilectus. in fi. Sed an ligat fiscum vel dn̄m terre in qua cōsuetudo obtinet. non videtur cū lex inferioris non liget superiorem. vt dixi. s̄. §. sed qd̄ principi. de hoc fuit q̄sitū in facto ducatus britānie. Tamen potest dici q̄ sic. nō eīn inferior ligat: sed ius ex cōsuetudine emanat. vt plene no. Archi. in simili. extra de rescript. c. vt animarum. lib. vj. ⁊ facit bene. C. d̄ serui. l. manifeste. ff. qd̄ vi aut claz. l. iiij. §. plene. versi. et si. l. ad municip. l. lucius. §. fin. de priui. credito. l. anthiocensium. Aut liget extra territorium. Et quid vbi sunt diuerse Et quid si aliquis habet possessiones in vno loco ⁊ habitet alibi. dic plene vt dixi. C. de sum.
15 trini. l. j. ¶ † An autem cōsuetudo trahatur ad causas similes. glo. dicunt quod sic vbi ratio consuetudinis se extendit. vt not. C. eo. l. j. ff. de legi. l. de quibus. potes dicere q̄ ꝯsuetudo non extenditur ad casus determinatos a iure in eo q̄ exorbitaret a iure cōmuni. ff. e. l. qd̄ ratione. ⁊ hoc nisi esset maior ratio dubitādi in casu ad quē trahit̄ q̄ in casu cōsuetudinis. vt si esset cōsuetudo q̄ bānitus possit impune iterfici ⁊ vulneretur: vel si consuetudo excludat filiā a suc-

a ¶ Sꝫ q̄rit̄ur. Uide do. Cardi. in cap̄. j. de treug. ⁊ pace.

a ¶ Sed naturalia. Ex hoc. §. in gl. no. Are. q ius naturale est imutabile qd i tellligit i sui totalitate: sz i sui spē r i certis casib⁹ alr obseruat: vt in seruitute r emācipatiōe r vsucapione: r hoc ēt tz glo. in. c. a nobis. ex de deci. Item ea q̄ sunt d necessitate nature nō mutant vt hic. s̄m ea q̄ sūt ex p̄sumptiōe nature: vt leo p̄sumatur ferus: r hō mansuet⁹. mutari pñt vt l. j. §. bestias. ff. d po stu. et ibi Bar. r per Dy. i rła semel mal⁹. de reg. iur. et in his q̄ sunt de p̄sūptiōe nature q̄ mutari possūt magis ispicit accñs q̄3 natura. Et de hoc inducit ad qōnē ꝯcesse sunt rep̄salie ꝯ̄ ferrarienses. nō poterit capi ferrariēsis qui non moratur in terra originis naturalis: sed ex accidenti mutauit domiciliū nisi ferrarie subiret onera per se vel p patrem vel fratres: licet ipe alibi habiret. vide lati⁹ p bar. in tractatu suo rep̄saliaꝝ. i. vj. q. p̄ncipali. r i. d. §. bestias.

cessione r tractet: an excludat ei⁹ liberos. ff. de ser. expor. l. cui pctō. in feu. de suc. feu. in p̄n. sz ad casus nō determinatos pōt extēdi dūtamē cōueniāt in rōne vt dixi. r sic itellige in feu. q̄ sit cā bñf. amit. §. p̄dict; ver. sz q: natura. ¶ Ubi ergo casus determinandus occurrit p̄io attenditur cōsuetudo si qua sit. Scdo ius expressum si sit. Tertio sile iuris. Quarto ꝯsuetudo. Quito si p̄missa deficiāt consuetu. metropoli. Sexto locoꝝ ppinquorū. Septimo ciuitat; romane gradatim descendēdo. sic intellige. l. de qb⁹. ex de cēsi. super eo. de cog. spi. super eo. Jo. tñ alio mōdt i. c. ꝯsuetudo. j. di.

1 ☞ Ius naturale non potest tolli.

2 Princeps an possit tollere ius partis.

3 Quid si rescribat in possessorio.

4 Princeps an possit reuocare priuilegiu3 per ipsum concessum: aut p predecessores suos.

5 Princeps non pōt aliquid irrationabile precipere vel tollere cōsuetudinē aut pmulgare leges iniquas.

a **Sz naturalia.** ¶ Iuxta tex. reassumit tractatū iuris naturalis volēs differētiā inter ius naturale r ciuile assignare. ¶ In fi. gl. magne. sed tūc obstant magis cōtraria nec aliqd est solutum.

1 ¶ † Uñ vt latius videas. dic q ius naturale nō potest tolli: vt hic. nec obstant contraria videlicet de seruitute r libertate: quia de iure primeuo nō erat seruitus. ff. de iusti. r iur. l. ex hoc iure r per ꝯñs nec libertas formalis. Uñ pro tāto dicunt omes nasci liberi: q: nulli serui r sic non mutat qd nō fuit. Item nec qd obijcit de vsuc. q: cū rerū dñia sint de iuregētiū. vt. d. l. ꝯstat. q ius illud nō loqtur de iure p̄imeuo. Ite3 nec q arguit de cogn. q: de iuregentiū est. Uel dic vt i gl. ve3 q nō tollit cognatio sed ius succedendi. Sed tūc obstat qd dicitur de successione filij que est de iure naturali. in aut. de triē. r se. §. j. de here. r fal. §. semp. ff. de bo. dā. l. cū rō. sed expone ibi de iure naturali. i. rōne naturali s̄m Jaco. vel dicas s̄m eū q ius naturale nō pōt mutari in suis totalitate. sz i aliq articulo sic. vł dic q mutari non potest faciliter: mutatur tñ sicut dicitur vniuersitas consentire nō pōt: q: difficile est. ff. de dolo. l. sed si ex dolo §. j. de acq. pos. l. iiij. §. pe. de deli. vni. l. j. s̄m eum. Uel dic q destrui nō potest vt hic: sed potest modificari r declarari vt hic. r pnisionib⁹ adiuuari. sicut vides i matrimonio qd est de iure naturali. s̄. de iur. na. in prin. r tñ modificat ex causis impedit r dirimitur p iura ciuilia r canonica. vt p3. j. de nup. C. r. ff. per totū. Et idē de iure diuino qd licet tolli nō possit cum lex inferior rc. nihilominus tñ in singularibus casib⁹ modificat declarat et puisionib⁹ alterat. extra. de ꝯuer. ꝯiu. c. verū. r. c. ex publico. de spon. commissum. xxx. q. iij. quod de⁹. extra de biga. super. r de deci. c. ex parte. vel dic q ius naturale nō mutatur: hominū tamē ꝯstitutiones faciūt perinde habere ac si esset mutatū: r p3 ff. de vsufruc. ea. re. que vsu. consu. l. ij.

2 ¶ † Nūquid ergo princeps potest tol-

a lere ius pris[a]. gl. dicūt q sic quātū ad act. sed nō q̄tuz ad dn̄ia. vt nota. C. de pre. impato. offe. l. q̄ties. extra de cōsti. q̄ in eccl'iaꝝ. p Inn. tu dic q immo ex cā tollit dn̄iuz. ff. de rei vē. l. itē si v̄berat ū §. ij. de euic. lucius. C. de sacrosan. eccl. iubem⁹. de q̄dri. p̄scr. bene a zenōe. Caue tn̄ qꝛ p̄nceps p rescriptū nō v̄r velle tollere ius vel dn̄iuz nisi fiat mētio de iure partis. ff. ne q̄d in loco pub. l. ij. §. si q̄s a p̄ncipe. ex̄ de deci. c. dudū. sed si fiat mētio etiā de iure partis tūc tollit etiā p v̄ba gn̄alia si rescriptū nō posset in altera opari. ff. de bo. lib. l. etiā. §. j. extra de dona. cū dilect⁹ p Inno. restringi tn̄ debent verba generalia quantuz potest fieri nec p̄iudicent aliꝭ dūtn̄ nō fiat eis vis, vt no. extra de consue. cum

3 oliz. ¶ † Quid si rescribat i possessorio dic idem q̄d in dn̄io. C. vn̄ vi. l. iiij. extra de priui. c. dudū. ꝛ p Inn. dic ergo q p̄nceps ex cā possit tollere dn̄iuz: dūtamē faciat ex certa scia, ꝛ ita intellige. l. quoties ꝛ appet de bonis dāna. C. ꝛ. ff. ꝛ in oibus iuribus penas cōfiscationū et cōmissionū imponētib⁹: ꝛ semp est cā p̄sumēda. Caueat tn̄ de cōscientia ꝛ forte sciēs ꝛ recipiēs nō h̄ret iustū titulum q̄ ad deū: nisi subesset cā vera et iusta: et p̄nceps male iformat⁹ d3 reuocare fctā informatiōe. ff. de iur. aur. ann. l. diu⁹.

4 de nata. resti. l. fi. † Sed an p̄uilegiū p ipm seu p̄decessores cōcessum possit re

b uocari[b]. nō v̄r maxie si sit aliꝭ ius q̄sitū nisi ex cā. vt dixi. Et ita no. hos. in summa de priui. §. q̄liter. v̄si. s3 q̄d si ille. Et in spe. de instru. edi. §. nunc aūt. v̄. q̄d si impator. Et sic intellige. C. d̄ interd. et relega. l. iussio. immo forte nō posset etiā cū cā si dedisset nō subiecto v̄l saltē oporteret cām p̄bari. extra de iud. c. nouit. p Inn. ꝛ Host. s3 iuri q̄rendo p̄iudicari pōt etiā sine cā: ꝛ rescriptū p q preiudicat̄ iuri q̄rēdo q̄tuis nō p̄bet ex certa sciētia cōcessum v3. vt no. Host. in summa qui filiꝭ sint legi. §. q̄liter. v̄. per spāle. Pro q̄. C. de pac. l. pactū cū curatore. cū sua gl. ff. de in ius. s3 siuu⁹. §. j. ꝛ C. de repu. here. l. fi. ꝛ hoc in eo in q̄ p̄uilegiū se extēdit nō in alio. vt in filio legitimato p rescriptū cui⁹ p̄uilegiū nō extēdit ad successionez alioꝝ nec p̄iudicat̄ al's successuris. i aut. q̄ mo. na. effi. sui. §. filiū. Sed an p̄nceps possit rescriptū tollere q̄rtā iure na

c ture d̄bitā. Dy. t3 q sic[c] ex̄ de re. iur. c. iura sanguinis. ꝛ pt3 ex̄ de test.

5 raynu. ¶ † Itē no. q p̄nceps nō p̄t p̄cipe aliq̄d oīno irrōnabile: vt si inhibeat ne inuasus se d̄fēdat: vt pt3 ex̄ de sentē. ꝛ re iudi. pastoralis. nec ē ei obediendū si constat notorie. vt notat. Innocē. ex̄ de sen. excō. c. inq̄stioni. viij. dist. q̄ cōtra mores. xxxiij. q. vj. flagitia. In dubio tn̄ nemini l3 de hoc iudicare vt

6 ibi no. ¶ † Itē no. q p̄nceps nō videtur tollere consuetudinē per rescriptum nisi de ea faciat mētionem extra de constitu. licet. lib. vj. de eo q̄ mit. in poss. c. cum venis

7 sent. §. fi. ¶ † Illud autē not. q princeps cōdendo leges vel faciēdo statuta iniqua cō̄ institiam in opp̄ssione ppl'i peccat. vel cōdendo ius iniquū. Jō scribit Esa. x. ve qui cōdunt leges iniq̄s etiā scribētes iustitiam scripserūt vt opprimerēt ꝛc. ꝛ de hoc Hos. ex̄ d̄ cēsi. §. ex quibus. ꝛ §. qꝛ pena. ver. q̄d de cōdētibus leges.

Omne aūt.

¶ Juxta tex. nam parū ꝛc. facit. ff. de iure co. l. q̄ possit minui: aut in totum tolli. q̄d si. pau. de cast. ꝛ doc. i aut. nouissima. C. d̄ inof. test. car. i cle. ij. i p̄n. q. vj. d̄ re ind.

a ¶ Tollere ius p̄ris Add̄ q̄ ista q̄d ē dubia ꝛ in vtrāq3 p̄tē h3 doctores fautores. de q̄ vid̄ fely. late i. c. ij. co. xiiij. v̄. sm v̄o mēbrū. ex̄ d̄ cōsti. ꝛ dixi. i apostī. ad pañ. l. c. admonet. n. xiij. in apostī. i v̄. nō subsistēte cā. de renun.

b ¶ Reuocari. priuilegium an p̄t reuocari. ꝛ ei⁹ tenor īspici. paul. d̄ ca. cōsi. cclxxxiiij. lci. i fcō p̄nti n̄ ltēdo adulari fuerēdissimo i xp̄o ꝛ q̄d d̄ p̄uilegio imunitatꝭ q̄d trāsiuit i3 ctuz p al'. cōsi. ccxv. ij. pte. et per bart. ꝛ alex̄. i. l. oēs ppl'i. ff. de iusti. ꝛ in.

c ¶ T3 q sic S3 an p statutuz

a ¶ plura e. vide hic Ang. Et vltra oẽs pulcherrime et latissime. d.fely. i. c. oẽs leges. j.di.in pn.
b ¶ Disiũctiua. De hac disiũctiua vide late p.d.fely.in.c.itercetas.j.co.cũ.x.se.de rescri. Itez iste tex.fm are. inducit ad. q. Titi⁹ et ei⁹ vxor sil' dõanerũt eius bona post mortẽ eoꝝ a seio. vno moriẽte dz sei⁹ hr̃e ptẽ illi⁹ fm Jaco. de arena. Adde bal.i.l. ea. co.fi.ỽ. vl. q̃rit. C. de pdi.ob cãz bar.in.l. si qs ita ad se.ribiale. et doc. ď ỽ. ob.pañ.in c.cũ iter.ex de rescri. et gl.et card.i cle.j.in versicu. q etiã de concess. preben.

dam referunt. de lega. ij.l.non oportet.

¶ De iure psonaꝝ. Ru.

¶ Cõtinua p notata.s. eo.tit.j.in fi.gl.fi.

1 ☞ Plurale resolui' in singulare qñ nõ põt remanere in ppria significatione qn aliqd inconueniens sequeretur.

2 Aliq dederũt bona sua eccl esijs vno decedente eccl'ia recepit bona decedentis non superstitis.

Summa diuisio. In fi. prie glo. nã nulla breuior illa q̃ i duo mẽbra diuidit.ff.ď pd.ide. l.i summa. ď eo q certo loco.l. qd si ephesi.§.'fi.

1 ¶ †In gl.sz pone dicas qd plurale a resoluit in singl'are vbi nõ pt remanere in ppria significatiõe qn seqret iniquũ vl' icõueniẽs. al's nõ resoluit.vt legib⁹ alleg. hinc inde. ¶ Item singulare in plurale: quando nomen est collectiuum. vt l.in vsu. allega. in glos. vel rõnis paritas seu cõnexitas hoc inducat de leg.iij.l. si cui lana. al's non.ff.de verbo.signifi. l.seruus. Sed videt' fm Ja.et Pe. q solutio glo. non sit vera ad veritatẽ disiunctiue oportet qd altera pars sit vera.vt.l. sed is q ducenta.§. vtrũ ff.de re.du.de verb.obl. si quis stipuletur. Si ergo ponas hic alteram veram.et omnis homo est liber. alia erit falsa. omnis homo est seruus constat autem q illa non est vera.omnis homo est liber.et sic videtur q alia sit vera.omnis homo est seru⁹.q̃ est manifeste falsa. Ad hoc dicas q vbi disiũctiua habet diuersa predicata:tũc pcedit argumẽtum ac si esset disiunctiua. ista verba sunt Ja.q̃ videntur corrupta vel vitio reportatoris vel scriptoris.

b ¶ Uñ dic q ille.§.nõ pbat in disiũctiua b oporteat alteram esse veram.sz dicit q sufficit ad hoc q stipulatio pmittatur vel legatuz debeatur q altera sit vera.que valde sunt diuersa.nec h' de hoc agitur.sed de diuisiõe artis i qua quelibet vera est.vnde vbi verbũ aut ponitur a lege p modum artis ponit verum et cõsideratur distincte:et disiũctiue et verificat' in vtroq mẽbro.ff.de au.et ar.le.l.quintus.et.l.titie.dũtamẽ verificari possit.al's non.ff.de fideius. vbicũq.iuncta.l.valeri⁹ de preto.sti.

2 ¶ †Et per hec que notantur in gl.Jaco.dicit q potest determinari q̃stio de illis qui dederũt bona sua eccl'ie post mortem eorũ q ãltero decedẽte ecclesia recepit bona decedẽtis nõ supstitis: quia plurale resoluitur in singulare.et p Hosti. pbatur glo.ff. ad treb.l.luci⁹ .§.caio. Spe.videtur tenere contrariũ in ti.de loca.et conduc.§.nunc aliq.ỽ. lxix.p quo.ff.de vsufr.le.l.codicillis.C. de impu.et ali.sub.l.pe.ff.de vulg.qui duo.p q̃ facit cõclusio quã.s.posui:q plurale nõ resoluitur in singulare vbi potest remanere in propria significatiõe.et.§.caio.et.s.cũ ita.de.l.heredes. eo.tit.loquuntur in fideicommissaria substitutiõe in qua videt' electa vnius cuiusq fides.ff. ad.l.fal.pater.§.fi.secus i directa et vbicũq ỽba directa pferunt' vt in cõtrarijs. Uel potes dicere q vbi mulier erat successura marito ex pacto vel donatiõe vl' al's obtineat vltima opinio:quia non presumit' se postposuisse sic nec pater filiuz.vt.ď.l. penul.sic enim paciscẽdo videt reseruare ius suũ.ff.ď verb.obligatio.si ita stip.§.grisogon⁹.al's prima vz opi.Jaco.§.caio.cum concor.

1 ☞ Seruitus est contra naturã:quia oẽs debemus pars esse tanq ab eo-

dem progeniti.
2 Ascriptitij an sint serui: et an testari possint
3 Monachi an sint liberi: et an possint ferre testimoniuz.
4 Liber homo .xx. annorum qui se patitur vendi efficitur seruus. quatuor ꝯditionibus existētibus: an autē hec oīa requirantur in alijs cōditionibus hoīm cōstituendis. vide.
5 Dñium an ꝓbetur cursu tpis: ita ꝙ vasallꝰ et sui p̄decessores fecerit homagiū p. xxx. annos teneantur facere ꝑpetuo.
6 Genitus ab epō vsqꝫ ad subdiaconuz quilibet est seruus ecclesie.
7 Locans operas suas in perpetuū: an talis locatio valeat.

Seruitus est cōsti

tutio. ¶Sup tex. ibi ꝯstitutio. Sz ob. l. ver. aut iure. Sed dic ꝙ p̄dicta inuētio fuit de iure gē. vt hic ciuile tñ i multis addit prouidet et declarat: vt dixit i
1 si. ti. j. §. sed et naturalia. ¶†Cōtra naturam. not. ꝙ seruitus est cōtra naturam: quia omnes esse deberemꝰ pares. cum ab eodē ꝓgeniti et transducti simus. et quo ad deum nō est differētia inter liberos et seruos. i. aut. de mona. §. hinc nobis. extra de cōiu. ser. c. j. j. q. j. si ergo sacramēta. qd male aduertūt quidā dñi q̄ sue nature imemores seruos trāctāt vt aīalia et eos in mēsa vel al's recipere dedignant. ¶In gl. sz q̄d ibi statu libero. et l. statulibe. de ꝟb. signi. l. cedere. C. de fideicō. lib. l. cū libertatē. q̄uis quo ad aliqua habeatur ꝓ libero. vt. ff. de questioni. l. statuliber.
2 de pe. modi. §. fi. ¶†In ea gl. cū alle. l.
a quēadmoduz hec est vera[a] sine dubio qd liberi sunt. et est exp̄ssuz. extra de iudi. c. ij. et dic plenius i. d. l. ne dinti. sz sic credo ꝙ possint testari iter extraneos cū non possint alienare. C. in qbꝰ causis col. dños accu. pos. l. fi. et dando vel legando extraneo in testamento censetur alienare. ff. de leg. ij. l. codici. §. in rē de verbo. obli. si ita quis. §. ea. lege. sed inter suos possunt testari. et ita nota. in d. l. fi. et est sile in feu. de suc. feu in pn. de hereti. cognouimus. de incest. nup. si quis. et not. in Specu. de instr. edi. §.

cōpendiose. ꝟ. q̄d si scripto. et ꝟ. sed q̄d. An aūt possint eē testes in iudicio. gl. ꝙ sic. C. de test. an tē. si suꝰ. et ꝑ hoc vr̄ possint eē ꝯ eos i iudicio ꝙ ꝑterq̄ ꝯ dñm et hoc supponit satis. d. l. fi. et vr̄ mirū ꝙ dñs de peculio teneat: cū ipi possint eē in iudicio. et tñ gl. dicūt qd dñs eorum tenet de peculio in. d. l. ne dinti. et l. fin. Sz potest dicere ꝙ ipsi ascriptitij ꝯueniūt et fit executio ꝯ dñz i peculio ad istar monachi vt. C. de epi. et cle. aut. cā. ¶In e. gl. ibi liberi sūt q̄uis monachi districtior dicatur seruitus q̄ seruitus secularis. liiij.
3 di. multos. ¶†Itez in ea. gl. cum dicit. §. cogitandum. qd est verū cū supiorís licētia al's nō vt in Specu. e. ti. §. j. ꝟ. itē excipit. et ꝟ. itē est seruus. ¶In gl. in q̄ facto ibi cū alleg. l. si ministeriū. nec hoc est correctū hodie p. §. fi. j. ex q̄. can. ma. quia loquitur in vltima volūtate. vt ibi nota. ¶In glo. ibi cū dicit qui. ad li. ꝓcla. non licet l. j. sed quō p̄tium participat cum totum acqritur dño. j. per quas pso. Rñdet Jaco. ꝙ pticipat fictione vel añq̄ sit vere seruꝰ. arg. ꝓ eo. ff. de le. j. l. si post mortē. et vid. ff. de sta. ho. l. in seruorū. ¶Itē i fi. e. gl. ia. vr̄ dicere ꝙ possint ruocare eū ff. de lib. cau. l. iij. vel dic ꝙ patronus habet maius ius in liberto q̄ pater in filio. qd ptz: qz patronus oīa alienata in

a ¶Est ꝟ. An ascriptitij sint serui. vide in specu. de libel. cōcep. §. nūc videāuz. ꝟ. xxiiij. qñ agit. ꝙ no. spec. de natis ex libe. ven. versi. actor.

sui fraudẽ renocat pa-
ter nõ.ff.de obse.patro.
prestã.l.ij.si q̃d in fran.
pa.l.j.ꝛ.ij.Spe.ð bel.pti.
vr̃ velle ꝙ de equitate
possint renocare per le-
ges predictas.opi.glo.
preualet de iur.satis tñ
posset ↄcedi ꝙ si cogna
ti velint restituere ꝑtiũ
qð possint renocare.ar.
C.de pa.q̃ fi.di.l.ij.ff.de
priui.cre.l.j.in feu.si de
feu.ↄtro.fue.c.titius.C.
de cõ.ser.ma.l.j.de cap.
4 l.fi.¶†Itẽ an hec q̃ hic
in gl.dicunt requirant
in alijs cõditionib⁹ ho
minũ ↄstituẽdis:sicut i
ascriptitijs cẽsitis et co-
lonis:ꝛ alijs cõditiõib⁹
q̃ plures sunt:vt not.C.
de agri.ꝛ cẽ.in rub.Dic
ꝙ nõ immo tales fiũt p
pactũ si cuz scriptura se
obligẽt ꝛ hoc ↄstet.scri-
ptura tñ sola nõ ꝓbaret
nisi adminiculet:velu- a
ti cursu tpis vel scda cõ
fessione in actis facta:

vel si fecit vel pmisit se tanq̃ talẽ ascri
bi i libris publicis cẽsualib⁹.vt h̃ pz.
C.de agri.ꝛ cen.l.cũ scimus.ꝛ.l.litib⁹.
nec scriptura adminicularet testib⁹ q̃
cũ ea deponerẽt nedũ de confessiõe sz
etiã de cõstitutiõe cõditiõis sufficeret
nisi esset tpis trãscursus.vt ibi no.i gl.
quo accedẽte.nec solũ tp̃s sufficit nisi
titul⁹ supponat.e.ti.cũ satis.§.j.ꝛ ibi
no.ꝛ vide plenius in summa Hosti.de
na.ex li.vẽ.§.ex quib⁹ cau.i casu tñ effi
cit colon⁹ inuit⁹.C.de mẽd.va.l.j.Sz
illa est correcta vt ibi no.Sz an q̃s vol
sit se hoiem ligiũ alteri⁹ ↄstituere solo
pacto.Spe.disputat ꝛ tz ꝙ sic p.c.grã
di.ex̃ ð sup.neg.p̃la.lib.vj.ibi cum ad
nos accesserit ꝛc.C.ð dcu.ꝛ li.si q̃s spõ
sa.q: nõ tm̃ ifringit libertas sicut per
seruitutẽ.ꝛ iõ solo pacto p̃t obligari ẽt
nulla alia cã adiecta.ꝛ hoc ipse dispu
tat ꝛ tz in ti.ð feu.℣.j.ꝛ ℣.quarto q̃rit.
vide ibi plene.†Sz an p cursus tpis 5
ꝓbet ius dñij sic ꝙ si vasall⁹ ꝛ ꝑdeces-
sores sui homagiũ p.xxx.an.fecerĩt qð
ppetuo facere teneant.Spe.vr̃ distin
guere an vasal.ꝓuocet ð possessiõe ho
magij in libertatẽ an ecõtra.sic ð fuo
dz.C.de li.cã.l.libẽs.§.fi.cũ dicit ꝙ p̃-
scriptio.xxx.an.sufficit sine ti.vel.x.vl
xx.si titulus supponat p.l.cũ de in rez
℣so.ff.de vsu.ꝛ.ð.ti.℣.q̃rit.hoc satꝫ vr̃
ꝓcedere etiam de iure feu.vt in feu.si
ð feu.ↄtro.fue.c.si q̃s.ð ↄsue.recti feu.
c.j.Itẽ dic ꝙ sunt alij modi a seruitutẽ
introducẽdi.vt.C.q̃.ad li.ꝓcla.nõ li.l.
ij.ex̃ de iud.ita quorũdã.ꝛ.c.ad abolẽ-
6 dã.¶†Itez ali⁹ mod⁹ satis extrane⁹:
q: quilibet genit⁹ ab ep̃o vsq3 ad sub-
diaconũ est seru⁹ eccl̃ie.vt.xv.q.vlt.cũ
mlt̃e.De⁹ me⁹ quot cẽnt hodie serui:
q: i multꝫ locis ꝛ ꝓuincijs dominant.
canoniste dicũt ꝙ seruitus incepit ab
ebrietate.xxxv.dist.vj.expone ibi ser-
uit⁹.i.seruitiũ.nõ aũt loquit ibi ð ser-
uitute q̃ ius ↄstituit i ꝑsona.de qua h̃
al's ob.huic tex.ꝛ ð.hoc notat.ff.℣ his
7 q̃ sunt sui vel alie.iur.l.j.¶†Sz q̃d di
ces de eo q̃ locauit operas suas i ppe-
tuum.Videt ꝙ non valeat locatio:q:
si priuaret libertate ꝛ seruitus iduce-
retur qð nõ p̃t fieri:nisi certis modis:

a ¶Alij modi.Querit Ang.an hodie
capti efficiant serui.ꝛ dicit ꝑm Bar.ꝙ
si sunt due ciuitates q̃ nõ recognoscũt
superiorẽ q̃ interant sibi inuicẽ bellũ
ꝙ de iure capti deberent effici serui:sz
ð antiqua
cõsuetudi
ne hodie
inter chri-
stianos nõ
seruatur q̃
ad ꝑsonã:
q: nõ p̃nt
vendi nec
p̃nt dici s-
ui.lz quo
ad res iu-
ra cõia ser
uent q̃ cõ-
suetudo ẽ
seruanda.
vt.l.postli
minij.ff.ð
capt.qð di
cit Ang.eẽ
notãdum.
ꝛ se vidisse
semel i pra
ctica.item
q̃rit de bã
nito nr̃i tẽ
poris q̃ ha
bet ꝓ ho-
ste ciuita-
tis eoipso
ꝙ idicitur
sibi belluz
ꝙ possit ipune occidi.vt.l.amissiõe.§.
q̃ deficiũt.ff.ð cap.si ẽ capt⁹ liceat occi
di.rñdet ꝙ si ẽ capt⁹ a familia officiał
ñ p̃t occidi:q: ẽ effect⁹ s̃u⁹:iõ dz cõser-
uari vt h̃:sz añq̃ capit p̃t occidi.ꝛ alł.
Ja.ð are.ꝛ bar.i.l.iij.§.fi.ff.ð sica.ꝛ i.l.
iij.laqueũ.ff.ð acq̃.re.do.sz q̃ñ capt⁹ ẽ
a ꝓuato vł ñ capt⁹ ẽ:sz vadit ad iudicẽ
ꝛ q̃ñ ẽ añ ↄspectũ iudicis vł añq̃ ad iu
dicẽ ꝑuenerit est tñ i motu eũdi ad iu
dicẽ an possit occidi.de his q̃stionib⁹
remittit ad Bal.l.libertas.ff.ð sta.ho.
et ad suũ tractatũ maleficiorũ in ℣.fa-
ma publica precedẽti.vbi ple videas.

vt hic satis apparet ⁊ dictū est.et hoc
tenuit gl.C.ꝺ li.causa.l.post certi.Sʒ
cōtra.notauit:de vsufru.antiquitas.J.
de vsufru.§.ne tñ.ff.ꝺ vsufru.l.immo.
Doc.cōsueuerūt distinguere an sit ele
cta industria vel nō.Primo casu dicūt
nō valere.Scḋo sic.Uel dic ꝙ valet lo
catio īdistincte.⁊ poterit seruire ꝑ sub
stitutum etiā illo casu quo esset electa
industria ne īpediat libertas:sʒ si lo=
casset vsqꝫ ad certū tp̄s tūc ñ posset ser
uire ꝑ substitutū.vt.ff.de ope.no.nū.
l.stipu.§.sine.⁊ hāc tenet Spe.ī tit.de
loca.§.ꝓpter.ṽ.quid si q̇s.Sʒ legatuʒ
sic relictū nō valeret vt cōditionē tene
ret implere.ff.de ꝯdi.⁊ demō.l.titio.§.
titij.Sed q̇d si q̇s se obligauit ad car=
cerē vel ad tenēdū ostagia.Nō vr va=
lere ꝑ premissa presertim ꝓ debito pe
cuniario.C.de act.⁊ ob.l.ob es.sed po
tes dicere ꝯtra⁊ maxime qñ iurauit.ff.
de iur.fis.diuꝰ.xxiij.q.viij.c.si tñ sit cle
ricus non pōt ob hoc detineri inuitꝰ
sine nota excōicatiōis.extra de iureiu.
ex rescripto.dic vt ibi in tex.⁊ glos.⁊ ꝑ
Inno.et Hosti.

In seruorū. ¶Suꝑ text.cū dicit differētia
hoc veꝝ hodie:olī secꝰ.C.ꝺ nu.iur.q̇ri.
tol.Itē ī gl.q̇dā.ibi cū ꝺt duo tm̄ vcʒ ꝺ
illo q̇ se cū erat.Itē ꝺ illo q̇ manu se po
terat adiuuare.Itē de illo q̇ voce.Itē ī
eadē gl.ibi.cū ꝺt.dic ergo ꝙ.iiij.sunt.
immo multe:vt dixi.s.pri.§.

¶De ingenuis. Rubrica.

¶Rubrica scipsam ꝯtinuat euidēter.
1 ☞ Partus an semꝑ sequat ventrē:et
in quibus non.

Ingenuꝰ ¶Suꝑ text.
sup ṽbo īgenuo.quāq̄
tñ repit qḋ liber nascit
ex duobꝰ seruis.vt.C.de
fideicō.liber.l.cū.ꝭʒ Ja.
¶Item in alio casu.ff.de fideicō.li.l.
ṽo.§.apparet.⁊.l.si q̇s rogatꝰ.Itē suꝑ
ṽbo vulgo ꝯceptus q̇d sit dic.ff.ꝺ sta.
1 ho.l.vulgo.¶†In fi.gl.q: vētris statꝰ
⁊c.et hoc intellige quo ad cōditiones
quo ad honores et originem semper
sequitur patrem.ff.de sta.ho.cū legiti
me.ad mu.l.j.dū tñ sint ꝺ legitimo ma
trimonio ꝓcreati.ff.de sta.ho.l.j.ex na
ture.et ideo filiꝰ picardi ex matre gal=
lica debet seq̇ nationem picardorum
secūdū Jac.⁊ facit.ff.de decu.l.ij.§.i fi=
lijs.C.de decur.l.exēplo.⁊ caue qḋ hoc
nō oportet in filio coloni vel inquili=
ni:sed in filio ascriptitij sic.vt no.C.de
agrico.cū satis.§.fi.⁊.l.fi.eo.titu.
1 ☞ Liber an seruꝰ quis nascat.qḋ tē
pus inspici debet.
2 Macula parentū nō dʒ nocere filijs.
1 Sufficit. ¶†Oppo.ff.ꝺ ho.
l.paulꝰ rn̄dit.vbi
inspicit tp̄s conceptionis:sʒ ibi agit
de nouo statu q̄rēdo.hic ꝺ naturali iu
re ⁊ pumeno retinēdo qḋ est fauorabi
lius ſm Jaco.⁊ q: res de facili ⁊c.ff.ꝺ
2 pac.sʒ si vnꝰ.§.qḋ ⁊ in specie.¶†Suꝑ
verbo calamitas.no.ꝙ macula paren
tum nō dʒ nocere filijs.verū est natis
ante:sed natis post sic.C.ꝺ li.⁊ eoꝝ li.
l.ij.ff.de sena.l.emancipatū.ff.ꝺ decu.
l.ij.§.in filijs.Sed si auus viuit macu
la patris nō nocet.vt.ꝺ.l.emācipatū.
ff.de iterdi.⁊ rele.l.iij.dūtamē nascant
in vita aui.ff.vnde cog.l.iij.vel ꝯcepti
sint.vt h̄ ⁊ ibi.⁊ facit qḋ filij dānati nō
sint nobiles si post dānationē generē
tur.vt.ꝺ.l.emācipatū.ff.ꝺ exc.tu.l.sʒ et
milites.§.q̇ numero.sʒ quo ad deum
pctā parentuʒ nō obsunt nisi filij eoꝝ
iniustitiā ꝑsequerent:vt ptʒ in aut.vt
oēs obe.indi.prouin.circa primā col.
sed cū res debeat denominari a prin=
cipaliori et ip̄m seq̇.vt.l.q̇rit.ff.de sta.
ho.et semē hois sit principalius in ge
neratione cur magis ꝯditionē matris
q̄ patris partꝰ sequitur? Preterea cuʒ
libertas sit res fauorabilissima:cur nō
sequitur patrē quē sequi magis esset
fauorabile:vcʒ liberum.Potest dici ꝙ
causa partus coaguletur ⁊ reuiuiscat
⁊ creat ī matre ꝙ matrē sequit ad in=
star arborum que coagulascunt in ter
ra.ff.de acqui.reꝝ do.adeo.in fi.de re.
di.l.si titius.
1 ☞ Scripture nataliū an plene ꝓbēt
aliquē esse seruum vel liberum.
2 Absolutionē petens an videatur fate
ri excōmunicationem.

a ¶ Multis. Sup hoc. §. q̄rit 1 Are. ĩ multis q̄õnib⁹ primo an act⁹ possit ĩ eccl'ia celebrari. et distignit: aut loquimur ĩ ɔ̄cti b⁹: aut ĩ iudicijs. p̄mo casu aut q̄ ɔ̄trahit nõ põt secure exire ecclesiam ⁊ valet ɔ̄ctus. p. l. p̄nti. §. cũ autẽ. C. de his qui ad eccle. cõfugi. Aut p̄nt exire ⁊ tũc aut est ɔ̄ct⁹ respiciẽs pietatẽ ⁊ potest fieri ĩ ecclesia. vt in aut. q̄. mo. na. effi. legi. §. q̄ñcũq3. Si vero sũt alij cõtractus vt emptio locatio et similes, isti nõ debent fieri ĩ ecclesia. et si q̄s facit pec= 2 cat mortaliter: t̄n facti ɔ̄ct⁹ valẽt. p gl. in c. decet. ex̄ ȷ imu. ec=

Cum autẽ.

¶ † In gl. ingenuitati. ibi. cum v̄r. dicit nisi cõtradiceret. hoc nõ verũ. vnde tales scripture nõ plene ꝓbant ⁊ maxime inter alias personas. vt not. ff. de execu. tu. l. ij. §. etas. ⁊ facit qd̄ notat̄. C. de ɔ̄hen. et cõmit. stip. l. optimã. sed probat cũ alijs. ⁊ facit qd̄ notat̄. C. de lib. causa. l. nec omissa. ff. de sta. ho. l. imperator. Et facit is. §. s̄m Ja. q̄ in habendo treugã nõ presumat̄ diffidatio: nisi precessisset. ipse 1 t̄n tenet cõtra: q2 cũ treuga nõ possit eẽ sine diffidatione tacite videtur diffidatio post t̄pis lapsum. ar. ff. de ꝑcu. l. ad rẽ. ⁊ l. ad legatũ. Et hoc loquit̄ in actu qui depẽ 1 det nec fieri potest simplici voluntate. ff. de li. cau. l. nec si volens. melius faceret pro eo. ff. de acqui. here. l. illud. cum cõcor. ff. de repu. l. iulia. Dy. t̄n tenet ɔ̄ p. l. de cõdi. ⁊ demõ. cũ tale. §. fi. ⁊ ibi no. hec opi. Jaco. v̄r melior. treuge em̄ non semper fiunt ad tollendaz guerrã: immo q̄ñq3 ne icipiant̄: ⁊ ex treugis vidim⁹ duriorẽ guerrã q̄ñq3 ĩsurgere. ⁊ si cõsideres b̄n vix p̄nt iniri treuge quin fiat mentio aliqua de guerra seu deba a to. Itẽ facit is. §. q̄ † q̄s petendo absolutionem non videatur confiteri se excõicatum. pro quo. C. de ingenuis. l. ij. que huic ɔ̄cor. ⁊ hanc partẽ tenet Inn. ex̄ de or. cog. cum dilectus. §. licet. ⁊ Specu. ti. de ꝓba. §. fi. sed. G. contra ex̄ de elec. c. venerabilem. super verbo postulauit. et ibi idez Hostieñ. pro quibus. d. l. iulia. de rep. here. ⁊ bene facit. ff. de iure au. annu. l. ij. ¶ Potest dici q̄ si petat absolutionẽ pure ⁊ simpliciter qd̄ sit v̄a opi. Ber. si cõditionaliter. puta si ĩ aliquo sit ligatus tunc opi. Inno. valet. ⁊ potest inducere qd̄ notat Dy. ĩ simili modo excipiendi. ex̄ de regu. iur. c. null⁹. lib. vj. ⁊ caue q̄ nõ obest manumissio de facto. vt hic dicitur. Tamẽ credo q̄ manumissus redeat ĩ statũ quo erat. nam si ante erat in possessione seruitutis ita ⁊ nunc. arg. l. j. ff. de nata. restit. C. de inge. l. penulti.

¶ De libertinis. Rubrica.

1 ☞ Nemo dat qd̄ nõ habet. hec regula qualiter intelligitur.

Libertini sũt

¶ In. §. j. ĩ gl. j. detectio. ibi cũ dicit. absurdũ. ff. ȷ acq̄r. re. do. l. traditio. 1 ¶ † Itẽ ĩ fi. ea. gl. hec solu. nõ est bõa q̄ multiplicat ĩcõueniẽs scilz q̄ q̄s dat qd̄ nõ h3. vñ dic q̄ regula de se vera est. nemo dat qd̄ non habet: sed beneverum est qd̄ dat aliter q̄̄ habet vt apparet. in. l. qd̄ nostrum. §. j. hic allegato. creditor nõ transfert dominiũ: s3 lex. vnde hic dñs nõ dat suã libertatẽ: sed remittit seruitutẽ ex hoc causatur libertas. vt. ff. de ser. v2. pre. si edes. §. libertas. sic si remitto tibi. x. q̄ debes ego libero te. nam remittere est dare: ⁊ sic dare d2. ff. de cõdi. causa da. l. si mulier. s̄m doc. Nec ob. j. §. ideoq3. vbi dicitur q̄ eandem libertatez ⁊c. q2 dicit eandẽ qua ipse ⁊ alij vtuntur. vel dic. q̄̄uis nõ sit eadem numero: tamẽ est eadem specie.

a **Multis.** a ¶ In glo. ⁊ in hoc. in fi. ⁊ hoc verum vt valeat inter viuos: sed valeat vt ex vltima volũtate: vt ibi no. Uel dic verius: vt in hac glo. quod no valeat: vt ex vltima voluntate s̄m doc. ¶ In gl. j. notabãtur. in fi. hoc nulla. l. probatur s̄m Jaco. tamẽ bene facit. C. de la. li. tol. §.

illud. et que hic dicuntur faciunt cōtra illos qui faciant se milites in mortis articulo. ff. de ma. test. l. fi. de vsufruc. l. titio cū moreret. ¶ In glo. ex. quo contingit. in fi. Uel dic ꝙ ibi loquit̃ vbi remisit ius p̃ronatus. C. de bo. li. l. fi. al's nil videtur corrigi, immo oīa iura antiqua seruant̃. C. de li. ⁊ eoꝝ libe. §. manumissus. ꝑm doc. ¶ In glo. quas non habemus. in fi. sed non videtur valere talis impositio libertatis. vt. ff. de manumis. test. l. si alius in aut̃. de monachis. §. primo. in aut̃. de nupt. §. si vero ab initio.

¶ Qui et ex quibꝰ causis manumittere nō possunt. Rubrica

1 ¶ Paupertas quando prodest ⁊ quādo noceat.

2 Paupertas voluntaria est res beatissima.

3 Concessum si sit aliquid: videtur concessum illud sine quo cōsistere nō pōt

Onū. ¶ In gl. s. vt noceat. i fi. Sz ob. ff. de cōtrahē. emp. si sciēs. i fin. dic secꝰ in libertate quā i aliis: q: difficilius reuocatur. j. §. semel. secundum Jaco. ff. de mino. si ex causa. ¶ In glo. scilicet vnum. in fi. et est ratio ꝑplexitas cōtingens ex testatoris voluntate. et si plures nominet prius nominatus erit heres. ff. de heredi. insti. qui soluendo. qui ⁊ a qui. si qs habēs. si tñ aliq̃ alia causa ipediret̃ illa causa nō tollit̃ p. l. eliescētiā. ff. de here. insti. si ꝟo. ⁊. d. l. j. C. ꝺ ser. he. insti. l. j. ⁊ facit qꝺ dispēset̃ cū illegitimo sup natalibꝰ qꝺ nō videat̃ dispensatū sup alio impedimento si qꝺ sit: vt quia forte minor. arg. ff. de in ius vo. l. liber

1 tū. ¶ † In gl. no. ꝙ ꝓdest paupertas a

2 in fi. al's quod fauet. in fi. Dicit Jaco. ꝙ aut tractatur ꝺ fide adhibenda: tūc obest. Magis enim creditur diuiti ꝙ̃ pauperi, ceteris paribus. in auten. de test. circa princ. ff. de testi. l. iij. §. primo. Aut ꝺ honore adipiscendo: ⁊ tunc idē ceteris paribꝰ. C. de decur. l. ad subeunda. ff. de muneri. et hono. l. rescripto. §. primo. Aut tractatur de donatione facienda: et tunc magis pauperi. ꝙ̃ diuiti. C. de episco. et cleri. l. si quis ad declinandam. §. pe. ꝑm Jacob. de ra. Quod intellige si detur causa pietatis: secus si causa honoris. ff. de lega. j. si seruus plurium. §. fina. aut tractatur de remissione: ⁊ tunc pene corporales vel pecuniare. prima causa nō prodest. ff. de incen. rui. naufra. pedius. C. de summa tri. l. iij. ff. de iur. oīm iudi. si quis id qꝺ. de mino. l. ꝙ si minor. §. si seruus. de pen. l. j. §. generalr. al's prodest. ff. de offi. pre. l. illicitas. §. penul. C. de mo. mul. l. eas. aut de remis. satisdatiōis: ⁊ tūc prodest. C. de asseri. tol. l. j. §. hoc procul. ff. si cui plus ꝙ̃ per le. falc. l. cum non facile. C. de episco. audien. l. de creationibus. de curato fur. l. finali. §. si vero talis. idē quo ad excusationē munerum. j. de excusa. tuto. §. sed et propter paupertatem. ꝑm Jacobū.

2 ¶ † Et nota ꝙ beatissima res est paupertas voluntaria: et qui cum paupertate bene conuenit diues est ꝑm Senecam. et est cum leta ꝑm eum secura. non sollicita. non litigiosa. ad oē bonum expedita. Caue tamen: q: possessio non facit pauperem nec diuitem: sed cupidum. ¶ In textu iniuria. Interest enim defunctorum heredem habere. ff. de interroga. act. l. et quia. ¶ Item ꝙ iuris. ȝ.

cle. lib. vj. Si ꝟo q̃rit̃ ꝺ iudiciis. ⁊ tūc iudicia ecclīastica p̄nt in ecclesiis exerceri. vt di. c. decet. iudicia ꝟo secularia nō oīno. quia quedā ꝑtinent ad iurisditionē volūtariā ⁊ ista p̄nt i ecclesiis exerceri. vt. l. j. de his q̃ i eccl. ma. q̃ aūt cōcernūt iurisditionē cōtentiosam nō possunt in ecclesiis fieri.

a ¶ Prodest paupertas. Si vis videre pulchra paupertat. vi de post oēs ꝑ do. Fely. in ca. ij. de ꝑscrip. col. pe. cū. inc.

dixit qn̄ īstituūtur cū li-
bertate ħ sine. ¶ In tex.
cuz non est verosimile.
3 ¶ † No. q cum concedi
tur aliquid ⁊ aliud sine
quo stare nō potest vide
tur cōcessum ſm Jac. ꝑ
quo facit. ff. de re. iu. l. q
dā. ff. de excu. tuto. l. idē
vlpi. ⁊ pro hoc vř posse
dici ⁊ si pꝛiceps commit-
tat iurisditionez alicui
nō capaci sciens ip̄m eē
talē qd vř ip̄z habilitare
vt si committat mona-
cho. et hoc tenet Inno.
extra de priui. c. cuz olī.
⁊ extra ƌ rescrip. c. ⁊ si pn
cipis. in cle. Ar. cōtra ex
tra de rescrip. c. statutū.
super ver. audiatur. ex-
tra. vř si episcopus con-
ferat beneficium illi cū
quo poterat dispensare
quod conferendo dispē
sasse videatur tacite. ex
tra de fi. presby. veniēs.
de. clerico, coniuga. c. di
uersis, quod est verum
si apparet per aliquas
coniecturas de aīo cōfe
rentis eū dispensare vel
le: vt quia ante factus
fuerat sermo de dispēsā
do: alias non secunduz
Specu. titu. de lega. §.
qualiter. iij. vers. quib[a].
et ver. dn̄t. Caue tamen
quia nūq̄ȝ cuz indigno
videtur dispensatum:
a nisi expresse fiat[a]. sic ꝓ-
missa procedūt vbi per
sona non est idigna: sed
alias est defectus sine
eius vitio proueniens.
et sic intellige quod scri
bit. ƌ. §. ver. nunquid er
go ⁊ si plures modos ta
cite dispēsatiōis videre
volueris. dic vt i spec. de
le. §. vt. āt. v. postre. ⁊ se.

a ¶ Expsse
fiat. Qn̄ di
spēsatio ex
tēdat. vide
latissime p
do. Fely. ⁊
ordinatissi
me vltra
oēs i. c. po
stulasti. xi.
co. v. cir. iij
cum. xi. co.
seq. ƌ resc.

1 ☞ Vēditoꝛ si sit deceptus vltra dimi
diā iusti pretij ignorās valorem rei an
teneatur probare ignorantiā

In fraudem. ¶ In gl. ħ diligēter. i
fi. dic plene ibi: quia inter viuos requi
ritur consilium et euētus in vltima vo
lūtate: nō nisi in directa libertate. vt. ff.
si qd in frau. pa. l. j. de probatio. patro
nus ſȝ ob. ff. de inoff. test. l. si autem.
vbi nō peunt fideicō. ſȝ directe Ja. op.
⁊ non soluit. sed dic q ibi ideo directe
peūt: quia nō possunt deberi: nisi ex te
stamento quod ruptū est: sed fideicom
mis. possunt etiam intestato deberi. C.
de fideicō. eam quā. ff. de leg. iij. l. j. §. fi.
⁊ ideo si directe remanerēt esset ibi ab
sonum non sic de fideicō. hic autē alia
ratio reformat pactum: vt ibi no. ¶ In
glo. respondet, in fin. sed ibi dr qd scire
debent: ſȝ nō sequiř qd ꝑpter hoc sciāt
semp. ⁊ ideo dicit Spe. Odof. dicit vt
dicitur qd hic loquiř in mercatoꝛib[9] q
nō habēt res determinatas: ibi i alijs
q̄ h̄nt possessiōes. vel ibi valorē ƌ pn̄ti
1 ħ i futuro. iō ħ dicit sperāt. ¶ † Et facit
is. §. qd ille q vendidit rē ⁊ fuit decep[9]
vltra mediā iusti pretij ignorās valo-
rē nō teneař ꝓbare ignorantiā ad finē
qd possit gaudere beneficio illius. l. rē
maioris. C. ƌ resci. vendi. q nō hȝ locū
vbi sciēs valorē rei vēdidit min[9]. nec
lex quisquis ob. quia loquiř qn̄ fuit in
modico deceptus non autem quando
vltra medietatē iusti pretij vt ibi appa
ret qd est notabile.
1 ☞ Dies cepta an, ⁊ quando habeař
pro completa.
2 Minor. xxv. annorū nō p̄t esse procura
tor ad iudicia. nec minor. xvij. anno-
rum ad negotia.
3 An autez minor. xvij. annis procura-
tor ad negotia possit esse procurator
in iudicio virtute constitutionis facte
ad negocia.

1 Eadē lege. ¶ † In gl. suffi-
cit, in fi. i actib[9]
qb[9] fauor ampliař cōputādo ƌ momē
to ad momētū: alś dies icepta hř ꝓ cō
pleta si fauor ex hoc āpliež. hoc itellige
ff. de mino. l. iij. §. minor. ƌ vaca. mu. l.

iij.de vsucap.l.in vsucap.⁊ hoc in tem
pore per ius constituto: secus forte si
ab homine conditionaliter.ff.de verb.
signi.inter illam.de conditio. ⁊ demō.
si in annos.de leg.j.si cui.annus autē
inceptus nō habetur pro completa: ff.
de condi.et demon.non putabam nisi
in casibus specialibus. ff. de mune. et
hono.l.ad rem publicam. ad trebelia.
qui filium.§.sabinus.extra de elect.li-
cet canon.ff.de ma.test.si ita fuerit. re-
licta.vel ibi fuit alius modus loquen
di quod est verum.⁊ notat.in.l.si cui.⁊
2 l.inter illam.❡ † In glo.fi.que incipit
quomodo.in fi.dicit Jac.ꝙ minor.xxv.
anno.non potest esse procurator ad iu
dicia ⁊ imputet sibi quod talem elegit
ff.de mino.l.cum mandato. ❡ Hodie
expeditum est quod minor.xxv. anno.
non potest esse procurator ad iudicia
nec minor.xvij.ann.ad negotia: vt pa
tet extra de procurato.capi. qui gene-
raliter.§.licet.cui nō obstat.ff. de insti.
sed si quis.§.fi.quia ibi non constitui-
tur proprie ꝓcurator.sed opponit Jac.
quando potest esse iusta hec causa cum
ita bene pōt esse procurator seru⁹ ad
negotia: sicut liber.ff.de procu.seruum.
sed ſm eum nō ita plene possit expedi
re negotia sicut liber.vel dic ꝙ seruus
non potest esse procurator etiam ad ne
gotia vnde qui negotium gerit non ꝓ
curat.et sic non obstat.l.sed si quis su-
3 pradicta.❡ † Sed cum procura. ad ne
gotia possit agere: vt.d.c.qui generali-
ter.nūquid minor.xxv.an.maior. xvij.
an.possit esse procurator in iudicio vir
tute constitutionis facte ad negotia.
Videtur ꝙ sic.quia constitutio procu.
valuit.vt.d.c.⁊ hoc ideo videtur quod
admitti debeat ad om̄e illud ad quod
constitutionis effectus extendi potest.
Et est simile de iudi.c.si annum.li. vj.
vbi pro beneficio agit quādo collatio
tenuit ꝯtinuis agere alias non posset. vt
ibi patet.et facit extra de here. c. ij. in
cle.in eo quod ibi loquitur de etate in
quisitoris et episcopi.⁊ per hoc posset
dici ꝙ potest substituere procuratorem
etiam ad iudicia.iuxta.c.j.extra eo. ti.
lib.vj.ar.de serui.vr.pre.l.cum esset.§.

fi.⁊ facit.ff.de procur.l.inuitus.⁊ quod
scripsi.j.qui.da.tu pos.in prima gl.ar.
contra.extra de ꝓcura.c.penul.in cle-
men.hec satis noua sunt; et super his
disputet nouus lector.

1 ❡ Manumissio serui facta ex falsa cā:
an teneat vel non.
2 Acta per iudicem an reuocetur ex fal-
sa iniusta causa.
3 Acta per iudicem etiam facta solenni
ter tractantur per viam restitutionis.
4 Sēnia qn̄ petit̄ reuocari ꝑtextu falsita-
tis que sunt necessaria.
5 Iudex motus ex falsa causa tulit sentē
tiam: cum tamen potuisset iuste indi-
care ex causis propositis ⁊ ꝓbatis: an
sententia valet.
6 Sententia excommunicationis lata
ex falsa causa an teneat.

Semel. ❡ In fi.glo.que inci-
pit.q.d.Jaco.videtur
improbare hāc glo.dicendo text.debe-
re plane intelligi de causa vera falsa: ni
hil tn̄ allegat.sed ita sicco pede transit
1 hunc.§.❡ † Sed tu opp.quod libertas
sit ipso iure nulla.C.si ex fal. alle.l.j. et
ij.ff.de mino.l.verū.§.facto.ff. de trans
ac.cum hi.§.si pretor.glo.oppo.de hoc
§.cōtra illas leges.dic ꝙ hic loquitur
de falsa causa.sed de iniusta quam di-
cit non impedire actum quominus va
leat cōtra minorem: sed causa falsa im
pediret: vt in contrarijs. Et ita nota.
C.de predi.mino.⁊ sic presens.sed in.l.
tutores.C.si ex fal.alleg.videtur nota-
ri contra quod etiam iniusta cā impe-
diat seu reddat nullum quod agitur.
Queritur q̄ verior ⁊ ita intellectus hu
ius.§.reuocetur in dubiū quasi factus
nō esset. Et videtur ꝙ causa iniusta et
falsa impediat ⁊ quod non sit differen
tia.ff.de reb.eo.l.magis puto.§.si eis.
et.§.manet.qui loquuntur de falsa et
iniusta causa. ⁊ ita non sit vnꝗ͂ locus
huic.§.ad hoc dicas quod is.§. intelli
gitur in falsa causa: vt satis patet. ff.
de man.vind.l.iusta.de fideicommiss.
lib.cū vero.§.hic senat⁹.C.de ma. vin.
2 l.j.❡ † Unde vt plenius videas cum

a ¶ An ac-a ta. An aût acta i vno iudicio faciât fidē in alio. vid p do. fel. pul b chrci. c. cãz el. j. dtel. p totū cōmētū. xi. c. iter dilectos. d ñ. istr. ᵭ. in gl. supᵭ. iter alios. i medio. vij. colum.
b ¶ Pro casu. Hãc dis. põit ẽt ang. h. z vide eū. an d cretū iudicis emanatū ex falsa cã sit nllū vt. h aret. i ij. col. i me ver. ij. pnci palr. vsq ad finem.

querit an actaᵃ per iudicē reuocentur ex falsa vel iniusta cā distigue: q: aut queris in ꝓhibitis p legē: cū cā tñ cōcessis aut alijs. primo casuᵇ aut lex aliquid inhibet z dispensatjonez ex cā cōmittit iudici absq cause limitatiōe: et tūc valet quod iudex facit siue causa sit vera siue falsa vel iniusta: vt hic cum cōcor. lex enim eliescentia prohibet minorem manumittere nisi ex cā vel illā cām dimittit iudicis arbitrio: vt ptz. ff. de ma. vin. l. ẽt. §. j. z idcirco quicquid iudex agit tenet: vt ibi cū concor. vnde q̄uis per iurisconsultus legē eliescentiam declarātes alique cause fuerunt declarate: vt. l. si minor. eodē titu. cum legibus sequētibus. nunq̄ tñ fuit arbitriuz iudicis ad illas restrictū: vt ptz. d. l. etiā §. j. idcirco valet dūtamen minor fuerit pñs z consentiens vt hic. sec⁹ si absens: vt nullus legitimus pro eo. vt ar. l. verum. §. ex facto z hoc nisi esset error expressus i declaratiōe iudicis: vel causa esset impossibilis considerata qualitate z materia vt eodem titulo. l. fina. z. l. annulos in fi. ff. de tuto. et cura. d. a. ab. his. l. sexe. j. eod. ti. l. si tutor petitus. Aut lex ihibet et causam specificat z limitat ex qua possint tantum dispensari: et tunc ex alia non põt. et illa nō subsistente nō valet quod agitur vt in alieñ. prediij minoris que inhibetur. sz ex causa eris alieni tantū permittitur. ff. de re. eo. z. l. j. §. j. vnde non valet nisi illa subsit. vt. d. §. si es. z. §. manet. Idē vbi certa forma datur per legem super modo decernendi seu dispēsandi: q: si non seruetur nō valet quod agitur: sed ipsa seruata tenet ipso iure q̄uis causa non sit vera vel iusta. z sic intellige. ff. de transac. l. cū hi. §. si pretor. z quod ibi nota. iuncto. §. vult ergo eadem. l. C. de sacrosanc. eccle. aut. hoc ius: concedo tamen quod rescindi posset ex cã sicut. j. videbis. vide super hoc Innoc. de re eccle. non alie. c. dudum. li. vj. z p Archi. in. c. hoc consultissimo. sup verbo. forma. li. vj. Aut queris in alijs p. l. nō ꝓhibitis: z dic q aut queris i hisin quibus requiritur certa z substãtialis solennitas. z tunc si q̄d de substãtialibus deficiat vel falsum fit nō valet qđ agit vt. C. de fi. instru. z iur. ha. fisc. l. ij. li. x. de rescin. ven. l. si quos ff. ex q̄ cau. in pos. ea. fulcinius. §. si quis possideat aut in alijs: z tunc aut in hisque fiunt de sui natura et fieri possunt parte absente et non vocata: tunc dic q nō valet ipso iure in preiudiciū minoris. sic intellige. C. si ex fal. alle. l. j. z. ij. ff. de mino. l. verū. §. ex facto. Aut in hisq̄ fiunt parte vocata: z tunc de iure cōi nisi error sit expressus in sententia vel decreto. vt. ff. q̄ sen. sine ap. l. j. §. j. vel nisi appareat error ex actis vel alias notorie. ex̄ de sen. z re indi. c. cum bertoldus. e. titu. c. pastoralis. in cle. quib⁹ casib⁹ est nullum ipso iure qđ agit ꝓpter errorē et falsā cām. z sic intellige. C. de adul. si qui. ex̄ de pur. vulg. c. ij. ¶ Uel dic q hoc casu valeat si ab initio nō appebat error: verūtamen tractat: sed vbi ab initio apparebit sit nulla ipso iure. sic intellige ex̄ de sen. excom. venerabilibus. §. idem est. lib. vj. ¶ † Itē dic q acta p iudicē ẽt solēniter facta q̄nq annullãtur z tractantur per viam restitutionis et alš. vt si falsum factū approbatum fuerit per falsos testes vel instrã: z hoc siue interuenerit dolus aduersarij siue non. vt no. ff. de re iudi. diuus. ¶ Sed pla. dicit q opz probari dolum aduer-

sarij & corruptionez vbi p falsos testes snia lata fuit. vt ibi no. p quo facit. ex de pba. c. licet. ¶ Canoniste dicũt post Inn. q ante sniaz sufficit pbare testez falsũ deposuisse. qd pbabit idirecte. C. de his. & cõsti. l. optimã. post sniam opz pbare duo: vcz corruptionẽ vl' do lũ aduersarij. & ipos falsũ dixisse. ¶ Itẽ & tertiũ vcz iudicẽ eorũ dicta secutum fuisse. C. si ex fal. istr. l. ij. & no. in. d. c. lz. ¶ Sz host. dicit q sufficeret pbare cor ruptionẽ tm seu dolũ aduersarij. vt ibi no. & idẽ vr tenere Jo. an. i. q. iiij. §. itẽ. Satis tñ inuit q illã sit pbare necesse nec sufficeret pbare testes falsũ dixisse post sniaz bz eoz. p q. C. d sen. ad fis. la. l. j. in vltimo. d. & d. c. lz. opi. gl. iuris ci uilis est satis bona. & est iusta saltẽ vbi post sniaz suuenit copia pbatiõis qd falsuz deposuerũt vel puenit de nouo ad notitiã. Iuxta illa q notant. C. de ex cep. l. fi. ex de elec. vt circa. li. vj. Als vr opi. Inn. melior ne lites fiãt immorta les sz quõ pbabit iudicẽ eoz dicta se cutũ fuisse. dic q pbat si iudex appa ruerit hoc i snia vel añ. vel si nulle pba tiões alie fuerint pducte. vt no. i. d. l. si ptor. §. j. in Spec. de sen. §. q. ver. & no ta. ¶ Sz qrit an is §. obtineat si cã fuit per falsos testes pbata vel falsa instru mẽta vt nõ retractet data libertas. Vr q sic per hũc §. qui indistincte loquit sed si tu exponas probata idest per iu dicez approbata. is §. nihil facit. & ita exponit gl. Ad hoc aũt videt posse di ci q qñ aliquid factũ est iudicialr debi ta solẽnitate seruata: nõ reuocat nisi p restitutionem. vt. l. diuus. ff. de re iud. nisi aduersari⁹ dolũ cõmiserit. quo ca su ipso iure reuocat. vt notatur. in. d. l. si ptor. §. marcell⁹. & de iud. vt pz extra de excep. cũ venerabilis. & de pbat. lz. Jõ videt q cũ minor restitui nõ posset aduersus libertatẽ. C. si ad. liber. l. j. q i pmo casu nõ posset retractari: in secun do sit ipso iure nulla p predicta. Itẽ q hoc. §. dicũtur intellige de minore ma iore tñ. xiiij. an. als vr q sit op⁹ autori tate tutoris si maior sit ĩfante si minor nõ pt manumittere ex quacũq cã. ff. d ma. vindi. l. pe. ¶ † Insup no. q vbi agit

de retractãda snia pte xtu falsitatis solẽt mul ta qri. prĩo an necesse sit prio agi crimialr: & gl. & docto. dicũt q nõ. per. l. damus [a]. C. de fal. & no. C. de fide instrumẽto. l. fin. ¶ Sed contra. C. de aduo. di. iu. l. j. si ex fal. instru. l. ij. de accu. si qs homicidij. d iure fis. ei⁹. de adul. denũtiasse. §. fi. qui videtur concludere q prio agi oporteat cri mialiter & hoc mihi plz vbi tertius cõmisit fal sitatem: non ille qui ob tinuit alias opini. glos. ¶ Item cõsueuit qri an vbi qsitũ fuit de falso in pmo iudicio ciuili pos sit postea de falso qri cri mialr dy. tz q sic sine ci uilr sine crimialr qsituz sit. vt no. ff. de excep. qui agnitis. & idem Inn. ex tra de pur. ca. c. pe. d or. cogni. c. ij. ar. C. de fi. in stru. l. fi. sed ibi non ne gat. qn possit agi crialr: sz ciuilr nõ. ¶ Itẽ po test queri an snia lata ptertiũ [b] qui forte falsum commisit preiudicet il li qui obtinuit p falsas pbatiões & ille q succu buit restituat absq alia pbatione Inn. dicit q non extra qui fi. sint le gi. cãz q. Sed de simo. dilect⁹ fili⁹. xij. di. ppe tuã. Itẽ an solutio pdes set. Videt q sic de adul. denuntiasse. de appel. si qui. §. fi. et qd not. ff. de excep. rei iudi. si cũ vno ar. ff. de adul. l. adult. §. fina. & quia res inter alios &c. Et hec videtur verior. & spec. tz in siti d aduo. §. vtriusq. psi. ti

a ¶ l. da mus. Vbi vide Saly. b ¶ Cõtra tertiũ. Di cit h areti n⁹ singlr d decreto iu dicis q lz decretũ iu dicis iter positum ex falsã cã sit ipo iure nl luz. hoc est vex in piu diciũ alte ri⁹ sz . i piu diciũ ipe trãtis vz. p l. j. §. pe. ff. d scpa. bo. & p hoc fa cit ẽt qd so let dici qñ dol⁹ dedit cãm ctui q tñ vz i p iudiciũ do losi. p gl. i l. elegãter. i pnc. ff. de dolo. et i. l. a diuo pio ff. de re iu di.

5 lud.¶†Itē cõsuenit q̄ri
an sit iudex mot⁹ ex fal
sa cā tulit sniam cuȝ tñ
potuisset iuste idē sentē
tiasse ex aliis causis for
te ꝓpositis ꝛ ꝓbatis an
valeat.Et gl. dicit ꝙ de
bet retractari : vt not.ff.
de acq̄.her.si is ad quē.
Sȝ Inno.tȝ cõtra extra
de renũ.in pñtia.Uidet
casus pro gl.ff.de excu.
tuto.l.qui testõ.C.de de
cu.l. decurionũ formã.
¶Sed tamen credo ꝙ
si appellatũ fuerit ꝙ iu
dex possit ꝯfirmare sen
tentiam ex cā vera.ff.qõ
6 cũ eo.l.fi.¶† Sed quid
de sententia excõicatio
nis an tȝ si ferat ex fal
sa ca. forte excõicat qs
tāq̄ꝯtumax q̄ cõtumax
non est. Uidet ꝙ nõ te
neat p.l. C.si ex fal.alle.
ꝛ hoc tȝ host.extra de te
sti.cog.c. j.cõtra quē est
hodie casus in.c.vene
rabilibus.§.idē.de sen.
excõ.lib.vj. De hoc fuit
dubitatũ p Inno.de of.
deleg.p.ꝛ.g. et p glo.de
testi.co.cũ super.sed ab
solutio ex falsa cā data
nõ tȝ:ꝛq̄ sit rõ.dic plene
extra de offi.or.ex pte.p
Inno.Sȝ an dispēsatio
obtēta ex falsa causa te
neat.Dicas ꝙ nõ.extra
qui fi.sint legi.transmis
se.ar.ꝯ.eo.ti.q̄ circa.sed
illa dissimulatio q̄ ē ibi
est contra ius cõmune:
vt ibi no.Inno.ideo cõ
cordat . et facit extra de
elec.c.duduȝ.ff.de fidei
com.li.cuȝ vero.§.peñ.ꝛ
de nata.restitu.l.j . Nec
ob.is.§.qi hic nõ decipi
tur in causa manumit
tens ibi decipitur dispē

a ¶Sȝ p deo Docēt tenet aret. hic: cũ Jo. fab. reprobādo opi. gloss. vide Bart.in.l. ij.ff.man.

sans.ꝛ hic manumissio fit per minorē
ibi dispensatio per superiorem.
1 ¶Minor si sit procur.alicuius: ꝛ per
imprudentiā amittat cām: an teneat
2 Aduocat⁹ qui per imperitiā cāȝ ami
sit:an teneat parti ad interesse.

Cum autē. In gl. vsq; huc. in fi. glos.dic ꝙ
vbi ratio concludēdi seu determinan
di se habet indifferenter ad quodlibet
extremorum et sunt inter se cõpassibi
lia.obtinet qñ hic dicit.vt.ff.ad treb.l.
titi⁹ rogat⁹.de pe.here.l. sed si lege cõ
1 mis.§.ꝙ si alias.obtinent ꝯria.¶†In
glo.j.desideriũ.vñ non tenet si per im
prudētiā causaȝ amisit.vt no.ff. de po
stu.l.j.§.pueritiam.ꝛ hanc rõnem red
dit.ibi gl.quare non potest esse procu.
ad iudicia:ꝛ tamen potest esse aduoca
tus:quia si esset procura.teneretur mã
dati:sed aduoca.non tenetur.Hec ra
tio nõ est bona:quia procurator ad ne
gotia tenet mãdati: ꝛ tñ est sufficiens
etas.xvij.an.vt dixi.s̄ §.eadeȝ. ¶Dic
ergo ꝙ i iudicio requirit ꝙ partes sint
legitime persone quo ad etatem ꝙ mi
nor.xxv.anni.non est.C.qui legi.perso.
p totũ.sed aduocatus nõ tenet ad dã
nũ partis nec est pars nec persona ne
2 cessaria ad iudiciũ fundatũ . ¶†Sed
a pro deo[a] cur aduocat⁹ non tenetur ad
damnum partis si per imprudentiam
causaȝ perdidit sicut tenetur iudex.vt
ff.de va.ꝛ extraord.cog.l.fina.ff.de iu
di.filius et medicus.ff.ad.l.aquiliā.l.
qua actione.§.fina.cum.l.seq.ff.loc.cũ
plures.§.locator . ꝛ maxime si dolũ cõ
misit.quo casu põt etiā crimialiter ac
cusari.C.de aduo.di.iu.l.j.extra de iu
reiur.c.fina.non video.ꝛ ideo talis vr
sequenda opi.spe.qui tȝ ꝙ aduocatus
teneat de iperitia.ti.de aduo.§.fi.ver.
quid si per imprudētiā . ꝛ hoc est verũ
si se obtulit.Si autem iudex eum coe
git. posset dici glo.vera in foro autem
consciētie non dubiũ quin teneat. Ut
in summa Host.de peni.satis poteris
videre.ꝛ in titu.de postulatio.Contra
me loquor qui aduocatus sum et fui
annis.xiij.distractus a studio:sed par
cant socij : quia me indico sicut ipsos
ꝛ est arg.

et est ar. q̄ q̄s possit fieri doctor i. xvij. anno. & de hoc fuit quesitũ propter quẽ dã filiũ Accursij qui voluit fieri doc. in xvij. an. s̄m Jaco. ar. ꝯ. q: doctorat⁹ est honor. extra de magi. c. ij. in cle. & sic re b qrit etas. xxv. an. ff. de mune. & hono. l. ad rem. & facit in proe. ff. §. pe.

¶ De lege fusia canina tollẽ. Rub.

1 ☞ Argumẽtũ de cõtractibus ad vltimas volũtates: vel contra: an valeat.

2 Fontez habens in fundo suo: quo nõ vtitur vicinus vult ducere aquam ad suum fundũ: an hoc ei liceat. Et notat hic quatuor pulchras regulas.

Lege fusia canina. ¶ In glo. s; q̃ũo. ibi cũ dt. laborabat i extremis. nã tũc viuẽs est: iõ d: viuẽs q̃ morit. ff. de

1 colt. bo. l. j. §. s; si mãcipato. ¶ † In gl. hic no. in fi. ar. cõtra. ff. de re iu. l. in testamẽtis. Dic q̄ aut cõtract⁹ & vltima voluntas in rõnis idẽtitate ꝯueniũt. &

a ar. de vno in aliud est bonũ a: vt hic. ff. de le. j. l. si seruuz filij. §. eũ q̃. & ibi Dy. de le. iij. eũ q̃ chirographũ. Aut discon ueniũt: & tũc si sit maior rõ i vltima vo lũtate argumẽtat de ea ad ꝯctũ negatiue; & de ꝯctu ad vltimã volũtatẽ affir matiue. C. de le. l. fi. ff. de act. & ob. l. obli gationũ fere. §. placet. aut est minor rõ in ꝯctu, & tũc semp negatiue. ff. de pac. l. pactum. vt le. no. ca. l. scire. In dubio obtinet regula i testis. & ar. de ꝯctu af firmatiue & de vltima volũtate negati ue s̄m Dy. i. d. §. eũ q̃. Et est ar. hoc ꝯ cõ suetudinẽ q̃ in q̃busdã locis obtinet p quã ꝑ põt q̄s dare iter viuos q̃cq̃d h3. s; in vltima volũtate nõ nisi tertiã ꝑtez. Et no. ꝯtra inuidos s̄m gl. vcz q̄ nõ de

2 beant sustineri. ¶ Quid ḡ. pone q̄ habes fontẽ i fundo tuo de q̃ nihil facis: ego sine tuo dãno volo ducere aquaz ad prata vel fundos meos qd possum facere cũ modico riuulo absq; tui lesio ne. ita inhibes nullã cãm ꝑtendere vo lẽs: nisi q̄ nõ pl3 tibi. nũq̃d iure possis inhibere. Uel pone habes vacuã terrã iuxta domũ meã de q̃ nihil facis. nũq̃d possuz te inuito aĩalia mea imittere de pascẽda cũ te nõ ledãt. ar. q̄ nõ. ff. de ser. ru. pre. diu⁹. de iniur. l. iiur. §. si q̄s. ¶ Dicas lati⁹ ponẽ do q̃tuor regulas. b Pri mã q̄ ego possuz facere i tuo te inuito qd mihi ꝓ dest: & te nõ ledit ar. hic. & satis ꝓbat. ff. de aqua plu. ar. l. ij. §. j. sec⁹ si lederet. C. de ser. l. aquaz. ¶ Item scdam. q̄ quis nõ põt facere in suo qd alij noceat: & sibi nõ ꝓdest: immo tenet de dolo si animo nocendi faciat. vt. ff. d aqua plu. ar cen. l. j. §. deniq;. & no. ff. de dã. infect. l. ꝓcul⁹. & sic intellige. ff. de reg. iur. l. domum. cũ ibi no. nec tñ põt agi iniuriaꝝ. ff. de iniur. l. iiuriarũ. §. si q̄s d honorib⁹. ¶ Itẽ tertiã. etiã q̄ quis non possit facere i suo qd no cet alij: & sibi non ꝓdest etiã ad vtilitatez tertij. vt. ff. de leg. prestan. l. iu lia. al's icipit virilis por tio. §. s; si adierit. & hoc si facit aĩo nocẽdi alij et causa inuidie. si aũt ꝑn cipal'r vt gratificet alij vr̃ q̄ possit. ff. de iur. do. l. cum in fundũ. §. diuor tio. in fi. etem̃ anim⁹ faciendi facit illicituz qd de se al's est licitũ: vt ex̃ de exces. ꝑla. c. j. in cle. & ibi not. de re iudi. locupletari. cũ ibi not. ¶ Itẽ q̃rtã. q̄ q̄s cõpellit facere q̄ alteri ꝓdest et sibi nõ nocet: dũ tamẽ contract⁹ precesserit ex quo portare portasse d:. & ad hoc alt. l. j. i fi. ff. q̄ q̄sq; iur. & no. p gl. i. l. arborib⁹. §. cũ illo. ff. de vsufr. q̃ dt lup⁹ exit syluã si tñ adhuc crinito q̃ hr̃ i. l. fugitiui. C. d s. f.

a ¶ Est bonũ. Uide h̃ Ang. ꝯclu sive ponẽtẽ d hac. q. vtrũ licita sit argumẽtatio de ꝯctib⁹ ad vltimas volũtates: et eꝯ vide i. l. si a substituto. §. fin. cuz. l. seq. & ibi doc. de le. j. & i. l. pactũ iter heredẽ. C. de pac. & i. l. iure ciuili. ff. de ꝯdi. & de mon.

b ¶ Quatuor regulas. Istas q̃tuor reg. põit et h̃ a re. vid h̃ eũ dẽ. iteno. h̃ xposo. Si statuto caueat q̄ si q̄s portauerit frumẽtũ ex territorio puniat. x. si aliq̄s recipiat in via portare nõ d3 puniri: sicut nec ille q̃ tendit ad mortẽ d: mortu⁹ ita nec ille q̃ inuẽt⁹ est

agi possit. ad hoc. ff. de euic. l. in credi-
tore. so. mat. l. ij. al's nō. ff. de aqua plu.
ar. l. ij. §. item varijs. Nec obst. C. de no
ua. l. j. q: ibi intelligitur s'm hoc. vt ibi
notāt docto. cōtrais gl. ꝯ. credo tñ ꝙ cuz
quis nō presumat dolo facere qui suo
iure vtitur. ff. de reg. iur. l. nō vr. ⁊ ei nō
incūbat onus pbādi qui dicit. vt. ff. de
pba. ei q̄. ꝙ semper incūbat onus pbā
di ei qui dicit inuidiose ⁊ aio nocendi
alijs qd fecisse vel phibere ꝙ ei nō psit
⁊ sic videtur tenere glo. ff. de dā. infe. l.
fluminuz. §. fi. in glos. que incipit aius
nocendi ⁊c. Posset tñ dici ꝙ satis pbet
eoipso qd ostendit sibi pdesse ⁊ illi nō
nocere per. l. alleg. que al's imponeret
vbis. ⁊ p has cōclusiōes pdictas mul
tas alias qōnes solues q̄ quotidie oc- 2
currūt. sicut vidi qñq; de illo qui hoies
suos phibet venire ad molendinū. vi
cini facit eos ire ad aliū. ⁊ etiā qōnes
ꝗs gl. mouet. C. qñ ⁊ a q̄. q̄rta pars. l. ij.
multas alias hic satis sūt notabilia et
multis occurrunt malitijs vtinam be-
ne seruarentur.

¶ De his qui sui vel alieni
iuris sunt. Rubrica.

1 Filiusfamilias si facit testamentū
patre existēte penes hostes an valeat.
2 Seruus si qd acqrit p fraudē: an dño
acquirat: ⁊ an dñs restituere teneatur.

Sequitur alia
diuisio. Super tex. alia diui
sio. i. subdiuisio mēbrū eniz
liberarū personarū subdiui
dit. In gl. h restrigit. i fine. Hec gl. pōt
tolerari sūpto iure ciuili largo mō put
sumit sexto mō. ff. de iusti. ⁊ iu. l. ius ci-
uile. s. de iu. naturali. §. sed quo ad rei
veritatē iurisq;. est cū hic tractet de po
testate quā in seruos habem⁹ q̄ est de
iuregen. s. de iure psonarū. §. seruitus.
1 ¶ † In glo. quedā neutro iure. De hoc
magis not. in. d. §. si ab hostib⁹. Et dic
opi. gl. que est hic ⁊ ibi verā. ff. de test.
lege cor. de suis ⁊ le. l. in suis. §. j. de sti-
pu. seruo. capto. ff. de vsucap. l. si is qui
pro emptore. ¶ Quid ꝗ si faciat testm̄
pr̄e existēte penes hostes. Uidet ꝙ va
leat cum sit liber in casu quo mortuus

fuit ante regressum patris. ff. de leg. j.
si tibi homo. §. cuz seruus. iūcta. l. huic
scripture. ff. ad. l. aquil. Gl. tenet tñ con
tra in. d. l. fi. C. de senten. pas. sed sec⁹ in
testō filij deportati. dic plene vt ibi. et
tene opi. Azo. quā doct. ibi sequuntur.
¶ In glo. nam vt in fi. ⁊ intellige disci
plina. i. notitia seu doctrina. q: qd po
nitur de vno negatur de alio. nō tñ est
eadē dispositio: immo ꝯria. vide qd no
tat extra de re iudi. c. q̄ sentit li. vj. per
Dy. ¶ In gl. in aio. in fi. vt ait Cato in
prin. proe. libri sui. Cū aiaduerterē q̄p-
plurimos hoies ⁊c. al's alio mō sumit.
ff. de iur. om. iud. l. imperiū. ¶ In glo.
improprie. ibi cuz allegat. ff. eod. l. j. sic
al's pñs p p̄terito. ff. de v. obl. l. vbū erit.
¶ † In fi. glo. Hodie nō sic: si tñ peccat
in patrē. dr ei snia quā in pr̄ vult. e. tit.
l. iij. ¶ In gl. s. iuste ibi. cū dicit. nā red
dere tenetur. Pe. de bel. pti. videt hoc
iprobare q̄ tz ꝙ si iniuste acqsiuerit nō
acqrit dño ignorāti: sz sciēti sicut pate
re dicit in. d. l. ꝙ seru⁹. ⁊ assignat ratio
q: qd seru⁹ acquirit videt acquirere de
volūtate dñi: q: in dubio nō videt ac-
cōmodare voluntatē ad illicita. vt. l. si
pcurator. ff. de cōdi. inde. q̄ in frau. cre.
si pater. Hec rō nō vr sufficiēs: q: inuito
acquirit. ff. de acq. re. do. l. etiā inuitis.
j. p quas p. circa mediū. ff. de v. obli.
seru⁹ vetāte. ¶ Preterea ꝯtra ip̄z vr. ff.
de litig. l. si seru⁹. Quid ergo dices. Gl.
vr. ꝯtraria isti l. l. qd seru⁹. vbi exp̄sse tz
ꝙ nulli q̄rit. ¶ Sz ꝯtra illā gl. ⁊ p ista
vr. e. t. si de eo. ¶ Dicas ꝙ possessio nō
acquirat ex maleficio dño ignorāti: sz
scienti sic. vt. l. qd seruus. Nec ob. d. l.
si de eo q: ibi dñs sciebat dñiuz: aut ac
quirit etiā ex cā iniusta vbi titulus est
apt⁹ ad querēdū dñiuz: nec est aliud qd
impediat. vt. §. celsus. ⁊. d. l. si seru⁹. ff.
de li. causa. ⁊. l. immo. Et est rō in pos-
sessione: q: opus est aio. vt eo. ti. l. quē-
admodū. ⁊ ita has gl. cōcor.

1 Paterfamilias qualr pōt familiaz
castigare pro delictis.
2 Seru⁹ si ad ecclesiā cōfugiat: an ⁊ qua
liter possit eū dñs vēdicare.
3 Excōicati ⁊ infideles si ad ecclesiā con
fugiūt an gaudeāt immunitate.

4 Malefactor cõfugiens ad ecclesiã: per quem extrahetur in casibus in quibus potest extrahi de ecclesia.

5 Deprecatio iusta est audienda: iniusta repellenda.

Sed et hoc tẽpore.

¶ Sup tex. sub imperio. No. q lex dat subditis nõ aliis. vt dixi. C. de sum. tri. l. i. Et no. q is. §. est q̃si de v̄bo ad v̄bum 3
1 ff. e. l. ii. ¶ † In tex. supra modũ. i. immoderate: vt hic no. et idẽ in famulo mercenario filio et vxore. ff. de penis. l. respiciẽdũ. §. furta. ff. de furtis. l. libert⁹. Vel dic in his cãm reqri p dictas. ll. et credo q q̄sq3 p̄rfamilias possit familiã ligare et carceri mãcipare p domesticis minorib⁹ delictis: vt vr̃ notari. C. de priua. car. l. i. ff. si q̄s ali. testa. phibue. l. i. ver. q̄d tñ. sup v̄bo. coerceret. et facit. ff. ad sille. et si peuissor. de fur. l. serui et filii. C. de agri. et censi. l. pe. Et in vxore clerici expressum est qñ ẽ suspecta de adulterio. xxxiii. q. v. c. placuit. et q. vi. ab ista. et facit. C. de adul. q̃uis. et idẽ de abbate seu priore q̄ curã h3 subiectox. ex̄ de of. or.
2 c. q̃to. et ibi de hoc. ¶ † In glo. ad q̃ lo-
8 ca[a] i fi. ibi parũ. vñ ob. huic. §. C. de his q̄ ad ecc. ɔfu. l. ii. vbi dño dat lnia ppria autoritate auellẽdi. Itẽ ob. eo. ti. l. fi. §. et hoc qd ibi dr q d3 reddi dño. Super b
hoc dicas q si seru⁹ fugiat armat⁹ ad eccl̃iam h3 locũ. l. si seru⁹. et ex̄ de imu. ec. c. iter. in fi. si sine armis. tũc si pter seruitiũ dñi et ei⁹ delicto nõ p̃cedẽte h3 locũ is. §. et ff. e. l. ii. Si v̄o pter suũ delictũ dubitãs correctionẽ dñi: tũc h3 locũ. d. §. et hoc est qd est dictũ l. c. iter pe. dicto. et hoc vbi dñs reposcit eũ. si v̄o iudex p grauioris cri̅s punitiõe q̃ ad dñ3 nõ ptinet: vt hic. et C. de emẽ. ser. l. i. tũc crederẽ q eccl̃ia deberet ip3 tueri sicut liberũ cũ nõ sit dñia3 q̄ ad deũ. extra de ɔiu. fuo. c. i. ¶ De liberis aũt qũo gaudeãt securitatẽ eccl̃ie. dic q q̃uis de iure ciuili oẽs homicide. v̄ginũ raptores et ɔsiles nõ gaudeãt: vt. §. neq3 homicidas allegato i gl. cũ ibi no. De iure tñ canonico et approbata ɔsuetudie oẽs gaudẽt exceptis depopulatorib⁹ agrorũ: insidiatorib⁹ itinerũ. vt. d. c. inter et homicidiis p̄latis insidiis. ex̄ de homici. c. i. vel in eccl̃ia delinq̄ntib⁹. ex̄ de imu. ec. c. fi. et vide gl. sup v̄bo ex q̄ faciũt se indignos. vl̃ ppe fm Hosti. i. sum. e. ti. vel ɔ ip̄az. extra de sen. excõ. c. conquesti. xi. q. iii. c. canonica. ¶ † Et not. q hac securitate gaudẽt excõicati et ĩfideles: vt notat in sum. Host. §. a qui. v̄sic. q̄d ergo. nisi infideles simulate ad eccl̃iam ɔfugerẽt. Et sic intellige. C. e. l. i. isto casu debet credi iudici iurãti ei seruare vitã et membra: vt ibi no. Host. et si reddit⁹ fuerit iudex non audiet accusantem. xvii. q. iii. minor. et. c. reũ. et ibi no. et sic vr̃ q officiũ ep̃i põt extrahere clericũ de ecclesia p tpali pnia iniũgẽda. et hoc vr̃ tenere Inn. d. c. inter. et hoc priuilegio gaudent etiã ecclesie nõ ɔsecrate et interdicte et cimiteria[b]. extra de immu. ecc. c. fi. et c. cũ ecclesia. sed capelle q̃ fiũt in domib⁹ nõ gaudent. ¶ Idẽ nedũ ip̄e gaudẽt eccl̃ie: immo adherẽtia muris matricis ecclesie vsq3 ad. xl. passus: s3 alii non matrici ecclesie. vsq3 ad. xxx. nisi sit ĩfra ambitum murorũ. xvii. q. iiii. et. c. frater. et. c. sicut. dic ple. vt in. §. inquantum i dicta summa. S3 an gaudet qui adheret corpi xp̄i forte cum portat p vicũ ad infirmos. ar. hic q sic: q2 corp⁹ xp̄i maiori d3 gaudere prerogatiua q̃ statuta pncipis. et hoc etiam videt

a ¶ Hãc distin. approbat h aret. ponendo et recitãdo i hoc loco.

b ¶ Cimiteria. Idẽ Ang. hic et xp̄oso.

tenere hosti.in.d.sum.
4 ¶†Sed q̃ro ꝑ quez exhibeẗ malefactoꝛ d̃ eccl̃ia in casib⁹ q̃b⁹ pōt exhi. ¶Uñ ꝙ ꝑ clericos et rectoresecclĩaꝝ.C.d̃adul. auẗ.sed si q̃s. Sed forte hoc nō ꝓcederet de iure canonico:qꝛ fierēt irregulares. Uñ potes dicere ꝙ iudex possit exhere:vt pȝ i.§.neq; homicidas.alleg.¶Sȝ q̃d i casu hui⁹.§.seru⁹ fugit ad eccl̃iam causante senitia dñi dñs ipsuȝ reqrit dicēs se nō eē seuerū et seruū hr̃e culpā vult t̃n añ oia restitui ad possessionē suā quā añ hēbat nūq̃d lit.pē.sup hoc an imoderate seruū tractauerit restitui dȝ dño vř ꝙ sic ne ꝑueẗ sua possessioñ.C.de li. cā.l.litē. de oꝛ.cog.l.fi.de agri. ⁊ cē. l.litib⁹.ꝙ satis est rōnabile:nisi eēt tāta senitia de q̄ ꝓ̄pta fieret ,fides ꝙ nō posset de securitate ꝓuideri.eẍ d̃ rest.spo. c.lr̃as.§.fi.¶In gl.qꝛ i‑
1 terest.i fi.dic ꝙ expedit i.vtile est:nō t̃n i ꝓpꝛijs
2 ad hoc coercetur.vt.l. si q̃spossessoꝛ.§.sicut d̃pe.
3 here.sol.ma.l.si ꝯstāte.
4 §.si maritus.⁊ ibi no.⁊ hoc nisi ꝑpter magnaȝ senitiā:vt hic:vel nisi iñ cereẗ bōis.ff.de ꝟ.obl.l.
5 is cui.¶†Et no.ex hoc §.iustā dep̄cationē exaudiendaȝ.ff.eo.l. ij. de
1 euic.l.minoꝛ.d̃ his q̄ in test.delē. ꝓxime. de ser. rustic.p̃di.l.attilicin⁹. ⁊ ecōtra iiustā respuēdā. ff.d̃ vsu.l.iij.in fi.C.q̃ ac cu.pos. si q̃s ex familia.
a Et pōt dici ꝑ hec iura ꝙ

s¶Sȝ dic
Idez dicit
are.licet ta
ceat nomē
Ioan.fab.

vbi q̃sgrauaẗ ꝑ supioꝛē suū duri⁹ sic ꝙ possit ad seuitiā reputari ꝙ pōt eximi ab ei⁹ iurisditiōe ⁊ subiectiōe.C.de off. co.sacra.lar.l.j.si q̄ p̄.po.l.j. ff. de adul. l.si postl̃auerit.§. iubet si q̃s a parē. su. ma.l.fi.C.de episc.au.si lenones. ⁊ sup hoc dȝ iudex ex offō ꝓuidere.ff.de offi. p̄si.si illicitas.§.ij.ꝟ.neq;.⁊ vide i spe.d̃ denū.ꝟ.ꝓuata.imo si supioꝛ grauaret idistincte subiectos pōt oino ei iterdici administratio ⁊ ex minoꝛi cā q̄ȝ aliȷ̃ administratio bonoꝝ suoꝝ.vt eẍ d̃ sup. neg.p̄la.c.grādi.li.vj.⁊ ibi no.ꝑ archi. de sen.⁊ re iudi.ad apl̃ice.li.vj.et facit q̃d no.eẍ de elec.ꝑuenerabilē.¶In gl. vľ euidētē. Uel dic fraudē.qꝛ supponit emptorē a q̃ iteꝝ redemit.⁊ hoc vult dicere tex.ita vt i ꝑtāte dñi ⁊c.⁊ hoc dȝ iudex adijcere i vēditione. Et est ar. ꝙ iudex pōt modificare sniam suā:vt pȝ.C. de sen.⁊ iterlo.om.iud.l.cū coꝝ. q̄ȝuis non possit ꝯditionē apponere.vt.ff.q̃n appel.sit.l.j.§.biduum.

¶De patria ꝑtāte. Rubꝛica.

In ꝑtāte nostra. ¶Uiso de his q̃ sūt in ꝑtāte dñoꝝ: subiūgit de hisq̃ sunt in ꝑtāte parentuȝ:vt pꝛomiserat.s. titu.j.§.j.in fi.§.Sequitur.§.nuptie.

1 ☞ Matrimoniū quare magis dicaẗ a matre q̄ȝ a patre.
2 Matrimoniū vt sit legitimū: an semꝑ sit opus verbis.
3 Matrimonium quandoq; fit ex cōiunctione corpoꝛum si verba p̄cesserint.
4 ¶Quid aūt si duo simul cohabitauerint:nec apparent ꝟba matrimonij p̄cessisse:an sit matrimonium.

Nuptie autem. ¶Diffinit quid sint nuptie pꝛoximum respōsum declarando.¶ † In gloss. et dicuntur.
1 ibi.vt mater fiat sed ꝰm hoc debet dici patrimonium a patre qui est nobilioꝛ et votum habet ad liberosvt mater.ff. de verbo.signifi.l.liberum.⁊in auten. quomodo op.episco.et cle.§.ꝙ si lectoꝛ vbi de hoc.sed dic^a ꝙ mulier plura sustinet ⁊ magis officiū exhibet circa par

tum q̄ vir: q: mulier est onerosa añ par
tũ: in ptu dolorosa: ⁊ post ptũ laborio-
sa. ⁊ iō vocat mr̃imoniũ nō p̃rimoniũ.
et hec rō reddit̃ i tex. ex̃ de ꝯuer. ifi. c. fi.
2 ¶ † In gl. aioꝝ. ibi cũ allegat. ff. de re.
a iur. l. nuptias. q̄d ĝa si adulescẽtes for
te in via sibi obuiãtes ⁊ sibiĳnuicẽ cõ-
placẽtes. i ꝯsensum mutuũ mr̃imonĳ
ꝯcurrerũt nullis v̄bis sup hoc p̄ceden
tib⁹ an sit mr̃imoniũ. Ur̃ ꝙ sic: q: ē aio
rũ ꝯiũctio p hec iura. Sꝫ si sic eēt mul-
ta eēnt mr̃imonia ⁊ forte pauca legiti
ma. vñ dic op⁹ eē v̄bis nec ꝯiũctio aioꝝ
sola sufficeret etiã si de ea p cõfessionẽ
vtriusq ꝯstaret. ex̃ de spō. c. tue ⁊ ibi de
hoc p Inn. ⁊ gl. ⁊ no. ff. de spō. l. sufficit.
b Sꝫ an signa sufficiãt b. Nō est dubiũ ꝙ
sic iter duos mutos vl' alteꝝ. ex̃ de spō.
c. cũ apō. sꝫ iter loquẽtes vr̃ Inn. dice-
re ꝙ nō. Sꝫ glo. ꝯ̄dicit dũm̃ sint signa
certa vt no. e. ti. c. fi. q̄ p̄t eē vera vbi al-
ter pfert v̄ba ⁊ alter annuit signis: vt
si forte subaratōeꝫ recipit vl' tradit: al's
tꝫ cũ Inn. ⁊ hoc itellige q̄tũ ad eccl'iaꝫ
q: q̄tũ ad deũ sola ꝯiũctio aioꝝ suffice
ret: dũm̃ deliberata sit ⁊ p̄ns. et hoc tꝫ
Host. fixe. post multas disputationes.
¶ Quid si optarẽt se adinuicẽ. Nō eēt
mr̃imoniũ: q: nō ꝯsentiũt adhuc i mr̃i
moniũ: sꝫ q̄libet optat ꝯsensuꝫ ꝯcurre-
re. ⁊ facit qō notat. C. de ꝯ̄hẽ. emp. l. in
vẽdendo. Sꝫ dic cũ Inno. ꝙ nec tũc sit
mr̃imoniũ etiã quo ad deũ ex q̄ iura sic
ordinãt q̄ possunt mr̃imoniũ impedi-
re: vt dixi. s. de iur. na. §. sꝫ naturalia: ⁊
securior ⁊ verior alleg. iura ⁊ eccl'ia de
ciperẽt multos ꝙ nō est dicẽdũ. ⁊ hoc si
null⁹ tractat⁹ seu v̄ba p̄cesserũt. Si aũt
tractat⁹ p̄cederet vel v̄ba. ⁊ ꝯiugãdi in
hoc ꝯsentirẽt. ⁊ hoc ꝯfiterent. vl' al's eui
dẽter ꝯstaret: satis videret̃ tuta opinio
Host. extra de despō. impu. c. j. §. porro.
5 ¶ † Itẽ dic ꝙ nuptie sunt ⁊ mr̃imoniũ
fit q̄nq ex ꝯiũctiōe corporũ. dũm̃ v̄ba
spōsalioꝝ p̄cesserint vl' v̄ba mr̃imonĳ
sꝫ mr̃imoniũ ex cã aliq̄ ipediebat̃. ⁊ de
hoc extra de eo q̄ duxit in matri. quaꝫ
pol. p adul. c. veniẽs. de ꝯiug. ser. c. fin.
de spon. is q̄ fidẽ. ⁊ intellige cũ effectu:
ita ꝙ emiserint semẽ. vt. e. ti. c. fi. ⁊ p ar-
chi. i. c. j. de spōsa. li. vj. ¶ Quid si alter

emisit alter nō. Inn. vr̃
dicet̃ ꝙ nō sit matrimo
nium extra de eo q̄ cog.
consang. vxo. sue. c. fra-
ternitati. ¶ Dic ibi qō
copula illa dꝫ probari
p alios q̄ per confessio
nem partium si cũ alia
contraxerit: nã sola cõ-
fessio nō sufficeret in p̄
iudicium tertĳ: sed in p̄
iudiciuꝫ sui sic. extra de
eo q̄ cog. ꝯsang. vxo. sue
c. sup eo. dic vt ibi. ¶ An
c aũt c sit op⁹ trãsductio-
ne. Dic ꝙ non. vt no. ff.
ad municipa. l. ea que.
de cōdi. ⁊ demon. l. cui
fuerit ⁊ de hac materia
plenius q̄ alibi in iu-
re ciuili. in aut. de nup.
§. disponat. versi. si v̄o
moriatur circa quartaꝫ
4 colũ. ¶ † Quid ergo si
duo simul cohabitaue-
runt nec apparent v̄ba
matrimonĳ inter eos p̄
cessisse sibi tamẽ carna
lit̃ adheserunt. Glo. vr̃
sentire ꝙ non sit matri
monium de iure ciuili:
sꝫ secus de iure canoni
co. vt not. in. l. in concu
binatu. ff. d ꝯcu. ¶ Sa-
tis pōt dici ꝙ etiam de
iure ciuili nō sit matri-
monium: sed qō sic deti
nẽs possit compelli cuꝫ
ea nubere: vt ibi patet
ꝙ etiam equũ ⁊ iustum
est hodie. extra d adul.
c. j. ⁊. ĳ. ⁊ facit qui. mod.
na. effi. sui. §. q̄m autem
interpellationibus. Et
p̄stat hoc ar. ꝙ si q̄s bñ-
ficiatus ꝯtraxit p v̄ba d
p̄senti cũ muliere q̄ an-
te carnalẽ copulã ꝯuo-

a ¶ Quid
ergo. Hãc
qōnẽ ap-
pbat are.
eã r̃citãdo
b ¶ Suffi
ciãt. Ideꝫ
ang. ⁊ xpo
fo. hic.
c ¶ An ãt.
De hac qō
neviō p a-
reti. Et po
nit angel⁹
hic vnã. q.
quid si tra
ctat̃ de lu-
cro dotꝭ: vt
puta i sta-
tuto cauet̃
ꝙ muliere
dcedẽte in
mr̃imōio
vir lucret̃
dimidiam
dotꝭ an lu
crabit̃ si fu
it mr̃imo-
niũ p v̄ba
d p̄nti nō
dũ tñ mu-
lier fuit tra
ducta i do
mũ ⁊ dicit
bar. tenuis
se ꝙ sic. i. l.
nihil. ff. re.
amo. ⁊ istã
sñiam etiã
tꝫ bal. i. l.
do nob. tñ
i v̄. remit-
tit ad ea q̄
ip̄e scripsit
j. de ac. §.
fuerat. itẽ
vide h are
ti. qōnes
q̄s pōit h
Io. fab. ⁊ al's pulchas vcꝫ an vxor spō-
sa vidua concubina sequat̃ foruꝫ viri.

a ¶ Subie
cti ipio. Ui
de h aret. i
fi. ff. i gl. ro
manorum.
b ¶ De nu
ptijs ang.
hác rubri.
ita ptinu=
at ex glos.
Uisuz ē de
pria ptate
q sine nu=
ptijs eē nō
pt. vt. s. ti.
j. i pn. seq=
tur videre
de ipis nu
ptijs. et qz
s. dictū est
qd sit mri=
moniū si=
ne nuptie.
i hoc ti. nō
dicet ppt
supsluita=
tē euitādā
sz tantum
mō dicet q
liter 9hat
mrimoniū
a inter qs.
Aliomō cō
tinuat. Di
ctuz est. s.
tit. pri. in
pn. q i ptā
te nra sunt
liberi no=
stri qs ex
iustis nu=
ptijs pro=
cream⁹ iō
h subiūgit
inter qs di
cte nuptie
9hantur.

lauit ad religionem iu=
xta. c. j. extra de conuer.
coniu. q beneficiū nihi
lominus vacet ar. 9tra
extra de regula. c. bene= a
ficiū. li. vj. Uin. tz primā
vt no. in spe. de cle. 9iu.
§. fina. ¶ In fi. glo. sub 1
intrat materiā theolo=
gie. de qua vide extra. d
biga. c. debitum. in tex. a
glo. et docto. ¶ In glo.
quo ad affectionem. ibi
a liceat matri et auie. §.
quia ff. hodie iure ca=
nonum ex paucis cau=
sis fit separatio. vide ex
tra de diuor. per totum
maxime in. c. quanto. a
c. gaudemus. fit tamen
aliqñ vt ibi. a qñq quo
ad thorum. vt eo. tit. ex
literis de adul. c. intelle
ximus. ¶ In. e. gl. cū di
cit. C. de iudeis. l. ne qs
dic nō esse pmissum mu
lierē alterius legis reli
gionis vel secte in con=
iugem recipere etiā sub b
conditione q fiat xpia= 1
na. xix. q. vij. c. fin. ver. si
alter 9uertitur alter re=
maneat in fide. dicvt di 2
ctis. c. q̄to. et. c. gaude=
mus. a vide. xxviij. qō. j.
p totum. ¶ In ea. gl. cū 1
alle. l. ex 9cubinatu. dū
tñ vnuz de quatuor in=
terueniat. ff. de 9cu. l. j. a
ibi plene notat. Sz ho=
die fm fidē nō est pmis
sum: immo qlibet etiaz
simplex fornicatio est
mortale peccatuz q̄uis
aliqui voluerūt astrue=
re 9triū: quoz opi. 9fun=
duntur extra de here. c.
ad nostram in cle.

Ius aūt.

¶ Gl. pseqt
multa iura q i libris ha

bem⁹ sup qb⁹ multa possent dici: sz me
lius est ad loca ppria reseruare. vt. j. d
act. §. vindictales. ¶ In gl. j. oim in fi.
Hec gl. suppōit q frācigene sūt subie=
a cti ipio a de q satis dixi. C. de sum. tri. l.
j. a tāgit extra q fi. sint legi. c. p venera
bilē. a aliquātulū. s. in rubr. prohe.
1 ☞ Matrimoniū est legitimū licet sit
impedimētum aliquod: si vnus cōiu=
gum illud ignorat.

Cum igitur.

¶ † Sub ltis
a idē si illegi
tima si vterq ignoraret cāz ipedimēti
vt. C. d icest. nup. l. q 9. qd si alter. Glo.
ibi dt q ignorāti ē legitim⁹. a p 9ns in
ptāte. j. d nup. §. sūt a alie. p quo facit.
C. solu. ma. l. si ignorans. p quo. ff. qui
ad li. pcla. non li. l. si nō scienti. Cano
niste dicunt vtrūq legitimū vt no. In
no. extra q fi. sint legi. c. fi. a vide. eo. ti.
ex tenore. a idē spe. d succes. ab inte. ff.
sz pone e. ti. Et ad. l. si ignorās. poterit
dicere q nō pōt seruus esse legitim⁹ i=
pediēte. serui 9ditiōe: sec⁹ si 9ditio pa=
tris nō impediret a 9cordat cuz hoc. §.
ff. de his qui sunt sui vel alie. iu. l. i po=
testate. cum. l. sequen. quasi de verbo
ad verbum.

¶ De nuptijs. b Rubrica.

☞ Matrimoniū 9hi debet. nō luxurie
cā sed dilectiōe posteritatis in qua no
mē domini benedicatur.

Matrimonium qui vult contrahere:
tria principaliter considerare debet. q
sint illa vide.

¶ † Habeat vnusquisq suā. j. ad cori.
vij. non luxurie cā sed posteritas dile=
ctione in qua bñdicat nomē dñi: vt q
pmanere p se nō pōt p filios pmaneat
Tho. viij. ff. de vb. sig. liberoz. ppe fi.
in aut. de nup. ppe prin. Itē vt habeat
cui credat cui credit q iudicium nō hz
eccl'ie. xxxvj. di. Est illō. vbi nō ē sepes
diripit possessio. a vbi nō ē mulier ige=
miscit vir pfruere ergo vita cū vxorem
quā diligis cūctis dieb⁹ vite tue. ec. ix.
a sit vena tua bñdicta a leteris cū mu=
liere adulescentie tue. prouer. v. necte
alliciāt dignitates ecclesiastice nec ea
rum pinguedo. cum fm apostolū me=
lius sit nubere q̄ vri. nō valētib⁹ con=

a tinere loquor. ¶ †Si nubere volueris tria pricipal'r attēde. q nubes pari ɔdi tione et etate. et iō dictū est. leter ɔ cū mu liere adulescētie tue. puer. v. vñ Ouid. Quā male ineqles veniunt ad aratra iuuēci. Cū pmit magno ɔiuge nupta minor. si igit voles apte nubere nube pari. Itē mulieri formose magnitudie et pulchritudine: q vt plurimū pueri matrizāt i corpore. et itellige pulchritu dine ɔpetēti nō tñ mira vel nitēti: q il le vētis patiut. et ð illis ɔcludit sapiēs est pulchra ergo fatua. Itē mulieri bo ni pacifici et fidelis gñis: q vt plurimū nedū labē sanguis: sz et morꝫ ad poste ros trāsduci. et si possis probes añ oia mores ei⁹. et i ɔctu cane q tibi tradat qeta et libera ab oi obligatiōe seu do natiōe seu alio vinculo. Et si ɔhas in pria i q ptē hre ðbeat in mobilib⁹ seu ɔqst⁹ puide tibi qtū habeat ne si pre moriarꝫ filios tuos spoliet: et ð tuis la boribus aliū ditet virū. inter cetera in illo negotio deo te ɔmenda: q pr dat dotē: dñs bonā mulierē: et q q inenit bo nā mulierē inuenit bonū et hauriet iu cūditatē a dño. puer. xviij. Nuptie aūt dicunt ab obstuēdo. i. velādo. nā vela te incedere debēt seu coopte. xxx. q. v. c. nec illud.

1 ☞ Serui an ɔhāt iustas nuptias.

2 Matrimoniū lꝫ sit istitutū a deo: aliqñ tñ ex certis causis separari potest.

Iustas autem.

1 ¶ †In gl. j. liberi in fi. hoc cō

a stat a vt extra de cōiu. seruo. c. j. etiā dño inuito: vt ibi. et si dominus vellet eū vēdere in lōginquā regionē

b nō pōt b nec mulier defraudet debito cōiugali. ar. C. de inoffi. test. l. filia. cōia vtriusꝫ. iudi possessiōis. de insti. et sub sti. rephēdēda. q ñ ē pmittēdū ei abu ti. s. de his q sūt sui vel alie. iur. §. sed et hoc tpe. Si tñ alter ɔiugū erraret i cō ditiōe separet matrimoniū. vt eo. ti. c. lꝫ et c. fi. N. ij. qð verū est si ɔditio errātis fieret deterior. sicut si crederet liberū et eēt seru⁹. ar. extra de ɔuer. ɔiu. c. ex pte q cle. vt vo. c. veniēs. j. ð vulg. §. fi cuꝫ notatis. Sꝫ forte sec⁹ si liber nuberet

cum ascriptitia vel ecō tra: quia illi liberi sunt vt dixi. s. de iur. pso. in prin. Quidaꝫ contra. in aut. de nup. §. ascripti tio. col. iiij. Doc. pmam

2 approbāt. ¶ †In glo. q sunt. in fi. Quis em̄ ma

c trimonium c sit institu tum a deo: nec p homi nē valeat separari ex de test. lꝫ nihilominus ta mē ex causa iura diri mūt et modificant: vt di xi. s. de iure natura. §. sꝫ naturalia et contrahē da impediunt. vt no. ex tra de conuer cōiu. c. ex publico.

1 ☞ Temp⁹ spōsaliorū est vniforme inl mascu lo: et femella: nō aūt tps matrimonij: quare hoc ita diuerse vide.

2 Matrimoniū si qs ɔhat infra etateꝫ debitā: erit vxor cū puenerit ad eta tem debitam.

3 Homo frigidior de mū do calidior ē muliere ca lidissima.

Masculi.

1 ¶ †Sup tex. repete in stas nuptias coeūt ma sculi &c. In gl. maiores. ibi cū allegat. l. sponsa libus. Sed quare tēp⁹ spōsaliorū est vniforme in masculo: et femella tē pus ɔtractus matrimo nij difforme. Quidā rñ dent q spōsalia sunt p consensuꝫ: et ita cito pōt ɔsentire vnus sicut ali⁹ sed certe et nuptie. vt. ff. de regulis iuris. l. nup.

d Sed dic d quod licet nu

a ¶ Hoc ɔstat. vt h are. lꝫ alið sit ð iur ca nonico: tñ h nō hꝫ p iudicare dño. q de bita et con sueta serui tia ðbēt ei a seruo vel ancilla ex hiberi. et hoc intelli ge qñ vter q ɔiuguꝫ scit condi tionē alte rius: si aūt alter cōiu gum erra ret ɔditio nē psone separaret matrimo niuꝫ ex de ɔiugio ser. c. lꝫ el. ij. et c. fi.

b ¶ Non pōt. Idem tꝫ h are. et alle. gl. In no. et Io. an. i. c. j. ð coniu. ser.

c ¶ Matri moniū. Vi de plchra dctā ð mri monio p d. Fel. i ru bri. ð spō. et mri. q ppe tue ɔmen da memo rie. vbi ēt pōit xxiiij. priuilegia matrimonij valde notāda.

¶ Sed dic. Idem tenet Ang. hic.

a ¶ Sed secus. Idē ang. tenet hic.

b ¶ Cōsensus psonarum. Uide hic Are. dicētē q si filiafa. contrahat matrimoniū sine cōsensu patris pōt patrez cogere vt ei dotē cōdignā assignet.

c ¶ Tacite cōsentire. Idem Are. hic tenet.

ptie cōtrahant per consensum nihilominus: qz fiunt ad effectū coniunctionis corporū: requiritur q ille cōsensus sit inter personas habiles ad cōiunctionē psentē. ideo cuz mulier sit ante habilis: qz facilius est pati q̄ agere citius pubescit. q̄ ratio reddi nō potest in spōsalibus quin videat attendenda malitia. ex de spō. c. iuuenis. ff. de spon. l. in spōsalibus contrahē. etas.
2 ¶ † In fin. glo. pro hac pte est casus. ff. d adul. si vxor. §. fi. Ibi em̄ fuit cognita: et tamē non cōmissum fuit adulteriuz quasi in nuptā. Sed de iure canonico est cōtrariū. vt ptz ex de despon. impube. c. cōtinebat. et c. a nobis. et c. de illis. et in hoc stabit iure canonico. vt. d. c. cōtinebat. ¶ In gl. a[?]s non valet cū alleg. l. paulus. Sed
a secus[a] de iure canonico: vt ibi no. ex qui ma. ac. pos. vel non. c. videt. ¶ In glo. nā de filia. cū alleg. §. cū agit. melius
3 in. §. optimū. ¶ † In ea. gl. in fi. qz falsa etenim frigidior homo de mūdo calidissima mulier fm naturales. ratio autem est: quia facilius labitur et labes corruptionis est turpior q̄ in viro et maior infamia. ¶ In glo. s. cum autoritate. in fine. Uult dicere glo. q honestū est ꝯherere sicut itrare monasterium. et ideo sicut tenet ingressus sine curatore ita et matrimoniū. et hec

est veritas de iure canonico cū de necessitate non requiratur nisi cōsensus
b personarū[b] de quarū ꝯiunctione agit. xxvij. q. ij. c. sufficiat. et. xxxiij. q. ij. c. fi. ex de spon. cū locū. et c. apud. sed de honestate reqrit. xx. q. ij. c. j. et c. ij. et si vis plenius videre: vide in sum. Hostiē. de spon. §. qualiter contrahatur. ver. contrahuntur. Sed si pater cōtrahat nole
c filie vel filij videtur tacite ꝯsentire[c] nisi expresse dissentiat. vide Hostien. ex de despon. impu. c. si infantes. li. vj. et vid eo. ti. c. j. in antiquis.

Inter eas. ¶ In glo. adeo. in fi. Hanc opi. tz fixe Hosti. i ti. d ꝯsang. et affi. §. vsq ad q̄rtū gradū. et nedū stipes: immo et filius stipitis vel filia cū ab nepote q est in. v. gradu a stipite cōtrahere matrimoniū prohibet. ff. de ritu nup. l. sorore pneptem. que nō reperitur correcta de iure canonico. et stipes et eius filius reputantur eadez caro. j. eo. §. fratris. et. §. sed nec neptem.

Itaq3. ¶ In fi. op. ff. de adop. l. l omni. Sed propter hunc casum et quosdā alios dicitur ibi fere. ¶ In glo. s. vsq ibi cū dicit vsq ad q̄taz. ff. de ritu nupt. l. per adoptionē. §. fi. Hodie e ꝯo videtur idem fm canonistas: cōputatis tamen gradibus fm q ipsi cōputant: qz cū sit restricta phibitio ad quartū gradū inter agnatos ꝯo videt q fortiori ratione inter adoptiuos: ex de cōsang. et affini. c. nō debet. ¶ In gl. hoc ideo. in fi. sed ille. §. fi. parum facit. sed facit. C. de le. tu. l. iiij. sed illa loquitur in casu quo tm̄ valet quo ad cautelam. vnde nō remouet in ceteris differentia emancipatiōis sicut consueuit notari in aut. ex causa. C. de li. pre. idcirco videtur satis q hmōi cōsiliū remaneat. Sed fortius ob. q: hodie filius adoptiuus non transit i potestatez. j. ti. j. §. sed hodie. C. de adop. cū in adoptiuis. et sic videt istd ꝯsiliū cessare immo et phibitio. Sol. quidaz dicunt q hoc obtinet in filio arrogato in adoptiuo nō per. ll. cōtrarias: filius em̄ arrogatus semper transit: vt. e. l. cū in adoptiuis. §. fi. et hanc tenet Inno:

ex. de cog.le.c.j.glo.ibi trãsit apponẽ- 1
do Hosti.⁊ Spe.tit.de cog.le.tenet ꝙ
hmõi ꝓhibitio durat ꝓ quib⁹ facit:q2
decretalis est magis noua ꝙ̃ lex q̃ iter
adoptiuos inhibet.Sz Inn.opponit
adoptiuos.i.arrogatos.vl' adoptiuos
ab aliquo ex superioribus.Sed tunc
alia ratio impedit.j.§.affinitates.opi.
Inn.est rationabilis.alie tenerent͂ for
te d facto:nõ tamẽ possunt colorari ra
tione attenta huius.§.et.j.eo .§. eius.
Pro eis tamẽ facit:q2 patrẽ adoptiuũ
nõ potest vocare in ius etiam hodie.
vt no.de i ius voc.l.adoptiuũ:s3 illud
parum facit:ibi em̃ non attendit͂ p2ia
ptãs in naturali sic vt ibi no.

a **Fratris.** a ℂIn glos.sed opp. 1
in fi.vult dicere.e.§.
duoꝝ.⁊ vult dicere gl.ꝙ neptẽ fratris
adoptiui possum ducere:quia mihi in c
quarto gradu de iure ciuili:s3 non ne-
ptem fratris naturalis.⁊ idẽ vult dice
b re gl.in.§.duorũ.tu autẽ b dicas idem
in vtroq3.etenim is tex.vtrũq3 equipa
rat.Itẽ qd dicit de vno intẽdit de alio.
vt apparet. j .§.iter eas.vsq3 h̃ vbi po-
nit similitudines ⁊ differẽtias vbi dif
ferẽtie sunt vere:h̃ nullã ponit in hoc
.§.et ideo cõueniũt.vnde dic ꝙ ꝙ̃uis
in quarto gradu sint licite nuptie d iu
re ciuili.vt.§.duorũ.⁊.l.in celeb2ãdis.
C.eo.Hoc tamẽ fallit etiã in adoptiuo
⁊ naturali filio vel filia stipitis:q2 nul
lum de inferioribus transuersalib⁹ ex
stipite eodẽ descẽdẽtib⁹ possum duce
re.et hoc est qd dicunt hi.§.vt dixi.s.§.
inter eas.nec reperio hoc co2rectu3 de
iure canonico vt ibi dixi.⁊ ad hunc ca
sum restringe rationẽ que sequit͂ cui⁹
em̃ ⁊c.⁊ sic intellige.ff.de ritu nup.l.ꝑ
adoptionem.§.fi.⁊.l.so2ore ꝓneptẽ.et
hoc sati notabile.⁊ hoc ẽt voluit gl. di
cere.j.§.itẽ nec materiam in glo.ma-
gna.non tamen declarat cõueniẽtia3
inter adoptiuos ⁊ naturales.

Eius vero. ℂFacit is.§.et
est quasi expres
sum quod filia adoptiua possit nube-
re frĩ suo filio naturali tm̃ patris ado
ptiui.vt.s.§.sed si que.et tñ sec⁹ esset
in cognitiõe spũali.ex. de cog.spi.c.fi.

ℂ Auxiliu3 generale
habẽs an possit petere
speciale.

Affinitatis

ℂDic ꝙ oli3 fuerũt tres
gradus affinitatis ⁊ in
oĩbus ꝓhibebatur ma-
trimoniũ: hodie solum
in primo.et de isto pri-
mo ꝓsequentur hi .§.et
no.ꝙ ꝓhibet͂ tãtũ mo-
do vsq3 ad quartũ gra-
dum.⁊ dic de his olb⁹
ex. de consan.et affi.nõ
debet.per glos.⁊ docto.
ℂ†In glos.arg.p2esu-
mitur hic.i fi.in hoc re-
periuntur iura contra-
ria.vnde dic c ꝙ aut cõ-
petunt cõtra diuersos ⁊
vnũ nõ excludit aliud.
C.si tu.vel cura.l.etiã.⁊
hoc verũ vbi o2dinariũ
o2iginẽ habet a necessa
rio actu.vt.d.l.etia3.ff.
de mino.etiã si a patrẽ.
in prin.et.§.imperato2.
ff.d admi.l.si mino2es.
Fallit si modica sit le-
sio.C.de iudi.properan
dum.ꝑ quo modico nõ
recedit͂ a via iur.cõis.
ff.de in inte.resti.l.scio.
⁊ ideo si de iure cõi cõpe
teret bene cõcurrerẽt et
circa modicũ.ff.de ꝯiũ.
cũ emanci.li.eius.l.j.§.
illud.vel dic speciale in
iudiciјs.⁊ ita soluũt gl.
quibus non obstant.C.
qñ p2ouo.non est neces.
l.si pater.si aduer.rem
iudi.l.fi. vbi concurrũt
appellatio ⁊ restitutio:
q2 restitutio plus conce
ditur ꝙ̃ appellatio.⁊ iõ
concurrunt sicut no.in
edi.de ope.noui nun.⁊
in confes.sed habuerũt
o2iginẽ ab actu volun-

a ℂFris.
Quia sup
hoc.§.Io.
fab.pauca
loquit͂.vid
Christofo.
et Angel.
pleni⁹ hũc
.§.discutiẽ
tes vsq3 ad
.§.affinita
tis.

b ℂTu au
tẽ.Are.hic
app2obat
Io.fa. vid
eum hic.

c ℂUnde
dic.de hac
materia vt
de lati⁹ ꝑ
Bal. in.l.
quidã.ff.d
eden.⁊per
Bal. in.l.
in ꝓuicia
li.§.j.dno.
ope.nũ. et
ꝑ Inno.in
c.ex trans-
missa.d p̃-
scri. vbi ẽt
d.Fely.la-
tissime.itẽ
vide glos.
Bar.Cy.⁊
Saly.in.l.
j.C.de iur.

a ¶ Honestas publice iustitie. Ponit hic Ang. sequēs do. Ant. but. i. c. pe. ex de cōsang. ⁊ affi. quatuor modos p quos dicit honestas publice iustitie. ipse vo addit quintū modū. vno mō dicit honestas publice iustitie qñ adest affinitas: et hoc est ad impedimētū publice honestatis concurrēs cū affinitate: quia turpe ē cōtrahere cū affine. et de hoc loquitur. c. cū discretionē. ex de spō. duo. ⁊ q casu dicit gl. i. d. c. pe. q sublata affinitate tollit impedimētū etiā publice honestatis: quia publica honestas hz pedes sup radicē affinitatis. facit. C. de nup. l. pe. i fi. ē alia publica honestas q erat vt soboles ex scda ꝯiuge vel viro suscepta nō possit iungi ꝯsanguineis pmi viri vel ꝯiugis q phibitiōe sublata tollit et publica honestas ē ⁊ tertia publica honestas q surgit ex spōsalibꝰ de futuro: ex q casu affinitas olim ꝯtracta mrimonio ⁊ secuta copula impediebat mrimoniū eo casu spōsalia ex publica hone- 1
state ipediebāt ⁊ dirimebāt: ⁊ hoc hodie est sublatū. vt dicit gl. in. d. c. pe. quia impedimētū publice honestatis oino 2
sequit ad istar impedimēti affinitatis. vt ibi impediebat i matrimonio cū co 1
pula ibi ipediret i spōsalibꝰ d futuro. p qd pz q cū hodie sit restricta affinitas ad qrtū gradū et ad pmū genꝰ sic et erit restricta hec publica honestas. a
qdā ē publica hōestas q surgit ex ꝯtractu mrimonij d fctō ipediēte etatē psona existēte ihabili ad mrimoniū habili tñ 2
ad spōsalia. d q hr i. c. fi. de despō. ipu. qdā ē publica hōestas q isurgit ex ꝯtractu mrimonij vel spōsaliū cū ihabili ad spōsalia d futuro ex defectu copule. de q ex de spō. c. iuuenis. fz itellectū dñi Ant. de bu. ⁊ idē p oia i ista: vt in pria: quia sequunt limites ꝯsanguinitatis ⁊ affini.

tario tunc non currunt qdiu ordinariū pt effectū habere. ff. de mino. l. cū mādato. de dā. ife. l. dāni. §. emptor. aut cōpetūt ꝯ eundē: ⁊ tūc aut vtrūq ꝯ ius cōe ⁊ vnuz excludit aliud. ff. de mino. interest. nec obst. l. si pater. vt dixi. aut d iure

cōi: tunc aut extraordinariū est inuentū ad suppletionē seu subsidiū. ⁊ excluditur p ordinariū: als nō: vt ibi dixi. ⁊ sic intellige. ff. de ope. no. nūcia. l. ⁊ in prīciali. §. j. de dā. infec. q bona. §. de illo. ⁊. l. ⁊ edibꝰ. ⁊. l. iter qs. ⁊. l. dāni. §. qui hz. ⁊ hec sunt de mēte Dy. in. d. l. ⁊ in pricipali. §. j. i sua magna di. is aūt §. nō facit p nec ꝯ. quia hic nō loquit de remedijs ordinarijs nec extraor. sz de phibitionibus q nō videnf posse ꝯcurrere circa idē etiā ex diuersis causis p hūc. §. sed ꝯ est. ff. de here. insti. si vero lex eliescētia. ff. ad sylli. l. si qs i graui. §. fi. qd vr verū. ⁊ hic nō inhibet ꝯcursꝰ: sz alia ratio impedimēti. et ostēdit. j. §. illud. In gl. f. post natiuitatē ibi cū dicit de arbore. gl. intēdit loqui de arbore affinitatis quā doc. iuris canonici habēt sicut arborē ꝯsan. si vis plene videre. vade ad sum. Hosti. de ꝯsan. ⁊ affi. ⁊ hec gl. vera est hodie. vt in. c. nō dz. s. alleg. vñ canones primo correxerūt iura ista inhibēdo ꝯiunctione in tertio ⁊ scdo gradu affinitatis q hic videbatur permitti. sz. c. nō dz. reddi ad hec iura. dic plene vt ibi. ¶ In fi. gl. hec gl. non vr vera nec aliquo iure pt pbari q cognati vxoris excludāt fiscū ⁊ cōsuenit reprobari per docto. C. vnde vir ⁊ vxor. aut. preterea. ⁊ ibi scripsi.

¶ Honestas publice iustitie ipedit matrimoniū contrahendū: ⁊ etiaz dirimit contractum.

Affinitas an cōtrahat per actū fornicariū: aut alio modo illicitum.

Si vxor. ¶ † In fi. is text. vr ꝯcludere q nō dirimet mrimoniū iā ꝯtractū ibi cū dicit rectus ⁊c. qd hodie est falsum. dicit em honestas publice iustitie a q dirimit. ex de spō. c. spōsam. ⁊. c. ad audientiā. de despon. impu. c. accessit. ⁊ vide Host. ex de spō. c. j. li. vj. † Sed cū loquat de nuptijs querit an per fornicariū vel als illicitū coitū contrahat affinitas. vr q nō de iure ciuili. ff. d gradi. nō facile. §. affines. cū se. §. i qbꝰ vr reqri nuptias. sz hec opi. reprobat p doc. iuris canonici: vt plene no. Archi. d. c. j. li. vj. ⁊ qd dz in. d. l. nō facile remanet hodie: quo

ad testim̄ ꝛ alios effectus affinitatis ꝺ quib⁹.e.ti.l.affinib⁹.ſꝫ nō quo ad mrī moniū impediendū:qꝛ illud nedū per nuptias imo ꝑ coitū illicitū impedit inter affines vt dixi.ꝛno.ꝙ lꝫ affinitas nō ꝯtrahat nisi ꝑ coitū nisivterq̄ emit tat:vt ibi no.ꝛ dixi.s̄.de pa.po.ij.rn̄.tn̄ bn̄ ꝯhit publice honestas institie q̄ ad ꝑsonas que sponsalia ꝯhūt vt nulli de genere nuberepossint ꝑlura p̄dicta ꝛꝑ hūc.§.ſꝫ hoc nō est ex cā affinitatis:sed propter illā honestatē:vt hic patet.sed quo ad alias ꝑsonas non contrahit:vt c.nō debet.ex̄ de consan.et affi.vnde fi liā nouerce mee possum ducere.

Illud. ¶Multofortius is.§.ob tinet.ꝺ iure canonico.ex̄ 2 de conius.ser.c.j.

1 ☞ Matrimoniū prohibetur inter ba ptizatū ꝛ baptizantem ꝛ eius liberos.
2 Impedimēta mr̄imonij q̄ ꝛ quot sunt.
3 Consuetudo an'possit impedire vel di rimere matrimoniū.

Sunt ꝛ alie. ¶In gl.ꝑn̄t aūt.ibi cū an cillis.Is modus cessat hodie: vide.s̄. eo.in prin.¶In ea.glo.cū alle.ij.rn̄so. dic vt ibi dixi.¶In ea.glo.§.duoꝝ.dic vt in.d.§.¶In ea.glo.j.§.itaq̄.ꝛ.§.affi nitatꝭ.dic vt ibi.¶In ea.gl.cū.dicit de septimo:octauo: nono. Hi tres modi nō repiunt ds iure: ꝛ iō eos dicim⁹ in sufflatos.ꝛ sic tenēt doc.iurꝭ canonici. vt i sum.Hosti.de matri.§.qualr impe diat matrimoniū.ūſi.q̄ si.sint legiti.§. qualr.ꝟ.sed ꝑpterea.cuꝫ seq.In ea.gl.
1 ꝟ.dicim⁹.ibi cū dicit.nō reperiat. †qꝛ hoc vr̄ intricatū dic in sum. matrimo niū inhiberi iter baptizatū ꝛ baptizā tē.et eius liberos.Itē inter baptizantē ꝛ parētesbaptizati.Itē inter suscipien tem ꝛ parētes baptizati. Itē inter vxo rem vel virū suscipiētis an̄ carnalr co gnitā.hi soli vident ꝑhiberi :alij autē nō ꝑhibent.ꝛ iō oēs alij liberi cōpatrū an̄ vel post geniti ꝑn̄t cōiūgi : ꝗuis tn̄ de hoc fuerit dubitatū.Itē dic ꝙ cōpa ter posset ꝯiūgi filie filioli vel cōmater filio filioli:ꝗnis secus in cognatiōe le gali.vt dixi.s̄.§.fratris.Et est rō:qꝛ spi ritualia nō acquirunt; ita ꝑ aliū sicut tꝑalia ꝛ cognatio legalis tꝑalis est: et hanc rōnē reddit Host.in sum.de cog. spi.§.qs sit effectus.ꝟ.ꝛiō no.cū se.vbi satis de hac materia est.ex̄.ꝺ cog.spi.c. j.lib.vj.vbi tex.ꝑsonas ꝑhibitas sum marie recolligit:ꝛ ꝑ hoc restringit q̄st tot⁹ti.ex̄ de cog.spi.ꝛmaxime.ca.j.ꝛ.c. martin⁹.Et ē mirādū ꝙ nō repit' ꝑhi bita cōiūctio inter vxorē vel virū susci piētis ꝛ ipm baptizatū.ꝛ tn̄ vr̄ tāta vl' maior ratio sicut de parētib⁹ baptiza tis.Sꝫ q̄d si aliq̄ mulier filiū vxoris tue quem de alio viro susceperat de sa cro fonte leuauit.Dicūt doc'.ꝙ nō ꝑhi beris illā ducere in vxorē.vt no. Host. in.d.§.ꝟ.quid si aliq̄.vl' ecōuerso si vir aliquis tuū infantē leuauerit .¶†In ea.gl.ꝟ.xiij.i fi.dic ex̄ de voto ꝛ vo.re. c.j.lib.vj.vbi agit de his duob⁹.vꝫ de xij.ꝛ.xiij.i fi.eiusdē glos.Is modus est correct⁹.ex̄ de rap.c.fi. Sunt autē alij modi multi:vꝫ error ꝑsone vel ꝯditio nis seruilis.ex̄ de cōiug.ser.c.ꝑposuit. non tn̄ qualitas vt si crederet eā virgi nē ꝛesset corrupta.diuitē ꝛ eēt pauper nobilē ꝛ esset rustica.xxix.q.j.c.j.Itē vo tum nō solēne impedit ꝯhendū ꝛ solē ne ꝯctum dirimit.vt.d.c.j.li.vj.Itē cri men cōtrahēdū impedit ꝯctum ꝛ diri mit.ex̄ de eo q̄ du.i ma.quāpol.ꝑ adul te.c.fi.et.c.super hoc.ꝛ.c.significasti.ꝺ cōuer.infi.c.laudabile.ꝺ diuor.gaude mus.ꝛ.c.quāto.Itē in casib⁹ q̄ sequū tur crimē ipedit ꝯhēduꝫ:ſꝫ nō dirimit iā ꝯctū.ex̄ ꝺ eo q̄ cog. ꝯsan . vxo.sue.c. trāsmisse.vt icest⁹ i casu.ex̄ ꝺ eo q̄ cog. consan.ꝑ totū.Itē rapt⁹ alteri⁹ vxoris xxvij.q.ij.c.statutū.Itē si interficiat q̄s vxorē ꝑpriā.ex̄ ꝺ diuor.c.j.Itē si ꝑpriā sobolē de sacro fonte leuauit.xxx.q.j.c. dno autē.Itē si iterfecerit presbyterū. ex̄ de pe.ꝛ remis.c.ij. Itē q̄ peniteret so lēniter ꝑm'quosdā.xxxiij.q.ij.c. de his. Itē q̄ recipit monialē in cōiugē.xxvij. q.j.c.hi ergo. Itē disparitas cult⁹ dixi s̄.de pa.po.circa prin'. Itē violētia dū tn̄ interuenerit metus q̄ caderet i con stantē virū:nec ꝯsensus tacitus vel ex pressus subsecut⁹ fuerit.dic ex̄ de spō. c.veniens.et.c.de muliere. ꝛ.c.cōsulta tioni.et.c.ad id q̄d.qui ma.acq.pos. vl'

a ℭ Si ad uers⁹.no.h̄ are.ꝙ act⁹ fcūs ꝯ legē non solu ꝫ nō sortitur effectū din re:ēt q̄ ad effectū:sed nec ēt q̄ ad nomē.fac. qđ hr̄ i. l.n̄ dubiū.C.đ leg. qđ est no.dignū. b ℭ Habe at pena.vi de sup hoc aret.h̄ pleni⁹ loqntē ⁊ seqntēdo ctrinābar. itē tractat h̄ xpof.an bastardidi cātur etiā de familia vide p eū. c ℭ Sz qđ hanc distinctionē recitando eam vt hic ſz dicit sub sequenter quod bartol. angel. rap.⁊ imo. dicunt in illa.l.si ante quod vir lucratur si femi na erat maior secus si minor. qꝛ non posset expsse dare in dotē ⁊ p ꝯñs pdere fruct⁹ vt.l.siue gñali.ff.đ iure dotiū.sine dcre to vt.l.lex q̄ tutores.C.đ admi.tu. mul to minus tacite.l.qui ad certū.ff.loca. c

nō.c.ſup. Itē honestas publice.vt extra de spō. c.spōsā. Itē defect⁹ ꝯsensus.ex de spō.c. dilect⁹. Itē ipotētia coeūdi.ex đ fri.⁊ male.p totū.itē ipedit faciēdū ſz factū non dirimit vetitū eccl'ie et tp̄s feriar̄. dic ex đ ma. ꝯ.cō.iter.ec.p to.⁊ i ti.đ
3 ferijs. ℭ †Sz querit an ꝯsuetudo possit dirimere vel impedire matrimoniū. De hoc fuerunt opin.hosti.tn̄ vr̄ tenere ꝙ sic si sit per papā approbata: ⁊ etiā remouere impedimentū i gradib⁹ qb⁹ pa. pōt dispensare:vez in nō ꝓhibitis l.diuina. immo et in illis potest ꝑm ipsum dispensare quo ad ꝑterita lꝫ ab initio nō potuisset vt plene no. Jnn.extra de cogni. spi.§.quis sit effectus.versi.item sine post cū se. de hoc extra de spon. duorū.§.fi.de consona.⁊ affi.qđ super his.de cog.spi.super eo de consanguin. ⁊ affi.c.
b quod dilecto.

1 ℭ Dos data pro mrīmonio cōtracto ꝯ legitimas sanctiones: cū nō sit matrimoniū cui restitui dꝫ:aut q̄ actiōe peti.
2 Pene legū an habeāt locum in gradibus prohibitis de iure ciuili tm̄: non de iure canonico.

a # Si aduers⁹ a

1 ℭ †Querit iuxta hunc §.cum non sit dos:vt h̄

cui restituit id qđ datū est noīe dotis et qua actiōe.gl.dicūt ꝙ i oibus casib⁹ p̄dictis in quibus inhibetur matrimonium applicatur fisco.⁊ hꝫ locū auk.đ inces.⁊ nefa.nu.⁊ i auk.de inces.nupt. §.i.super ver.illicitas. sed hoc esset durum. Quid enim si cū minore.xij.an. aliqs nupserit.vl'. libera cū seruo. Durū esset dotē ꝯfiscari ⁊ forte ꝯ canonica iura.extra de do.inter vi.⁊ vxo.c.i.⁊.c. si necesse.de coniu.seruo.c.ij.ff.de condi.sine cā.l.fi.so.ma.si cum dotem.§.fi. Unde.dic ꝙ aut fuerūt tm̄ ꝯcta sponsalia:⁊ nil ꝯfiscatur immo repetit.vt.d.l. fi.ff.de cōdi.sine cā. Aut nuptie:⁊ tunc aut non fuit carnalis copula subsecuta ⁊ nil confiscatur. vt.d.c. ⁊ si necesse. Aut fuit et tūc aut scienter.⁊.glo.dicūt ꝙ applicatur fisco quoquo mō ihibeatur mrīmoniū etiā si alter esset seruus vt no.in.d.auk.de inces.nup. C.de condi.ob cām.l.j.⁊.d.l.fin. ℭ Ego credo ꝙ vbi matrimonium inhibetur rōne etatis:ꝙ tunc nil cōfiscat.⁊ idē si rōne cōditionis:⁊ maxime đ iure canonico:ꝑꝫ qđ tenet matrimoniū cū seruo.vt dixi. s.i pri. ⁊ cū ipubere cognoscibili.vt.s. §.j.⁊ sic intellige.ff.de ꝯdi.ob causā. quod seruus. Jn alijs autē casib⁹ adhereo gl.quo ad hoc vt loc⁹ sit ꝯ.l.j.et penis ipositis. Sꝫ quo ad hoc vt locū b habeat pena b de inces.nup.q̄ est.C.c. auk.incestas.non adhereo: quia non credo ꝙ habeat locū:nisi sint incesteꝰvl' nefarie ratio generis vel nature.⁊ hoc tenet Jaco.in.d.auk. Aut ignoranter:⁊ tunc aut ignorantia iur.⁊ tūc glo. variant faciendo differentiam iter virū ⁊ mulierē:vt no.d.l.ff.de ꝯdi.sine cā.⁊.d. auk.de inces.nup. Uerius tn̄ vr̄ ꝙ mulier nō excuset cū nō reperiatur hoc casu excusari et nō possit error accuratissim⁹ allegari q̄ esset necessari⁹ vt.C.de incest. nup.l. qui contra. Nec ob.ff.de adulte.l. si adulterium cum inces.§.i. qꝛ loquitur quo ad penam corporalē. Aut ignorantia facti ⁊ tūc dic vt.l.qui ꝯtra.in tex.⁊ gl. An aūt possim adinicē donare.dic.vt.d.l qui cōtra. ff.de le. j.l.fi.de do.iter virū ⁊ vxo.l.cū hic stat⁹ §.fi. Sed quid c de fructib⁹ glo.dicit.

ꝙ vir nõ lucrat̃ eos. vt no. ff. sol. ma. sꝫ si ante. Et idem videtur tenere spec. ti. de do. inter vi. ⁊ vxo. §. formatis. gl. vᷓ velle. extra de dona. inter vir. ⁊ vxo. c. j. qđ vir lucratur q̃diu durat matrimoniũ. Dic ꝙ aut matrimoniũ tenuit sed dissoluitur ex aliquo accidenti. et tunc lucratur. ff. sol. ma. l. dotis fructus. aut nullo tpe tenuit. ⁊ tũc si vir fuit bone fidei possessor ⁊ alia malefidei: lucrat̃. ff. solu. matri. l. insulam. §. fructus qđ fal. autore. l. pe. Si vterqꝫ bonefidei vł malefidei non lucratur. vt. l. sed si ante. ff.
2 solu. matrimo. ¶ † Sed an pene legis locum habeant in gradibꝰ non ꝓhibitis de iure tm̃ ciuili de iure canoni. nõ vᷓ em̃ ꝙ lex coercuit qđ nõ nouit: et de hoc scripsi in auł. incestas. Et no. ꝙ ꝯhẽtes incestas. nup. sunt infames: ⁊ etiã qđ ꝓbantes seu defendẽtes seu patrocinium p̃stantes. iij. q. iij. cõsanguineorum. ⁊ ipso iure excõicati. extra de spõ. c. j. in cle. qđ verũ est in illis sex casibꝰ q̃ ibi cõtinentur. secꝰ in alijs: vt ibi no.

1 ☞ Legitimãdi modi sunt multi. quorum duos vide.
2 Legitimãdi quãdo erãt ꝑ subsequẽs matrimonium de iure ciuili multa requirebantur.
3 Legitimare quis potest.
4 Legitimatus ꝑ papam an censeatur legitimatus quo ad bona tẽporalia.

1 Aliqñ. ¶ † Juxta hos. §. nota ꝙ multi sunt modi legitimandi. ⁊ iste tex. ponit hic duos vꝫ ꝑ oblationem curie. Item ꝑ subsequẽs matrimoniũ. Et iõ iustinianꝰ circa hec duo q̃rit. Et primo q̃rit̃ q̃d sit hec curia de qua hic loquit̃. Dic ßꝫ doc. si offerat̃ seruitio ĩpatoris vel p̃sidis ꝓuincie vł cuicũqꝫ officio rei seruiat publice in curia iustitie vł in curia p̃rie sue vel in romana veteri vel noua. vel vbicũqꝫ seruit in metropolitano ⁊ idẽ intellige de filia si nubat tali curiali: ⁊ hec satis patẽt. C. de na. li. l. iij. Opꝫ tm̃ ꝙ hec oblatio ꝓcedat de volũtate eoꝝ: vt ibi pꝫ in auł. q̃. mo. na effi. sui. §. ĝnaliter. cõpellũtur tm̃ in casu quãdo opes paternas possidẽt. vt. d. l. iij. §. hic autem. sed an sic legitimati succedãt patri. Dic ꝙ sic ex testõ ⁊ ab ĩtestato: sic tm̃ vt nõ plꝰ habeãt q̃ꝫ vere legitimi. vt i. d. auł. q̃. mo. na. ef. sui. §. j. col. vij. non tm̃ succedunt cognatis: nec sibi adinuicẽ vt. e. ti. §. filiũ. Sꝫ si ipsi seipsos offerrẽt legitimarẽtur: nisi supersit legitima ꝓles. vt. e. ti. §. primus itaqꝫ modus. Et premissa procedunt si tales filij fuerunt ex libera suscepti: secus si ex ancilla: quia illi non legitimantur per oblationem si legitimi supersint. vt eo. ti. §. si quis igi-
2 tur fuerit. ⁊ §. iste modus. ¶ † Circa secundum quomodo legitimãtur ꝑ subsequens matrimonium. sciendum est ꝙ de iur. ciuili. multa requirebantur. valet quod essent suscepti ex libera cõcubina: vt hic. secus si ex ancilla. vt in auł. de trien. ⁊ se. §. fi. ⁊ no. in. d. auł. q̃. mo. na. effi. sui. §. si quis. Item ꝙ post fierẽt dotalia instrumẽta: vt hic pꝫ hodie vero đ iure cañ. sublate sunt hmõi differentie. vt extra q̃ fi. sint legi. tanta hoc tm̃ verũ de natis ex cõcubina cum qua poterat esse licitum matrimoniũ secus de alijs. vt. d. c. ⁊ hoc cũ dicit minime legibꝰ ĩterdictũ. ⁊ iõ nati ex adulterio vel alias nefario coitu nõ legitimant̃ per matrimoniũ subsequens. et hoc intellige in matrimonio ꝓhibito ꝓhibitione iuris cano. cui standũ est ĩ hoc: vt no. ß e. in prin. ti. quia si esset interdictum leg. ⁊ nõ iure cano. legitimarẽtur ꝑ matrimoniũ qđ ẽt retrotrahit̃ ex̃ q̃ fi. sint le. c. quod nobis. ⁊ dixi. ß. §. sunt ⁊ alie. Caue tm̃: q² host. dicit ꝙ geniti ⁊ nati ex clandestino matrimonio non legitimantur: licet etiam post approbetur matrimonium: vt no. in summa qui filij sint legitimi. §. scđo. Sed quid si fuerit conceptus ex damnato coitu: forte tempore matrimonij alterius parentum: natus tamen tempore quo erant soluti. Verbi gratia. generasti in vxorem titij filium tpe quo erat titij vxor: deinde nascitur. mortuo titio potest dici quod sit legitimus sit tu et vxor titij nupseritis tempore natiuitatis vt legitimet̃ si post nupseritis. vt in d. c. tãta. ⁊. c. quod nobis. ⁊ ibi no. host. ⁊ pro hoc facit. ß. de inge. §. sufficit. Itẽ est alius tertius modus legitimãdi. ß

a ¶ Princi a
pi p̄ces. an
q̄t valeat le
gitiationē
exprimēs
spēz illegi
tiat;. vid̄ p
do. se. in c.
postulasti.
l. iiij. co. v̄.
seruit ēt de
rescrip. itē
an statutū
loq̄ns d̄ le
gitimis in
telligat̄ de
ltiatis vi=
de do. are.
h i pe. col.
post me. in
v̄s. q̄ro an
stante.
b ¶ De a=
doptiōibꝰ
do. are. sic
continuat;
Dictū ē. s.
q̄l'r filij nr̄i
sunt i nr̄a
ptāte: h̄ āt
pōt q̄l'r ali
eni efficiāt̄
ēt nr̄e ptā
tis. vel sic.
dcīm ē. s. d̄
nup. ex q̄=
bꝰ acq̄rūt fi
lij legitimi
⁊ nāles: se=
q̄bat̄ vide
re de ado=
ptiōibꝰ ex
q̄bꝰ acq̄rūt
filij legiti=
mi.

pater principi preces a
super hoc offerat si legi
tima proles deficiat et
non possit nubere cōcu
bine. vel q̄r defuncta: vt
occultet: vel venire ꝓhi
beatur: vel alꝰ impedia
tur q̄here. vt sacerdotio
duz tn̄ preces princeps
admiserit. vel si pr̄ istos
velle succedere dixerit ⁊
filij testm̄ ostēdāt ⁊ sup
plicēt vt i aut. q̄. mo. na.
ef. leg. §. sed alid̄. co. vj. ⁊
§. si q̄s g̃. itē est aliꝰ q̄r=
tus si pr̄ i testō manu ꝓ
pria scripto cū subscri=
ptiōe triū testiū vel sub
gestis monumētoꝝ di=
xit hos suos filios nec
adiecerit nāles. ⁊ si plu
res sint alij ⁊ vni testio=
nium adiecerit prodest
alijs ex eadē matre nat;
i. aut. q̄. mo. na. ef. leg. §.
si vero solūmodo. vj. co.
vt li. ma. ⁊ ani. §. ad hoc
co. viij. ⁊ hec omnia ꝓce
dunt q̄n hi sunt ex vera
cōcubina. que aūt sit ve
ra cōcubina. dic vt. ff. de
cōcu per totum ti. Item
alius q̄intus impetra
tur a pricipe directe nō
seruata solēnitate q̄ est
in tertio membro. Sed
hoc concedi nō dz extā=
tibus legitimis: vel vbi
possunt p matrimoniū
legitimari. vt in aut. q̄.
mo. na. ef. le. §. si vero so
3 lūmodo. ¶ † Sed q̄ue=
uit q̄ri q̄s possit legiti=
mare. ⁊ nō est dubiuz ꝙ
papa pōt: vt pz ex̄ q̄ filij
sint legi. c. p venerabilē.
⁊ imperator. vt ptz. C. de
na. li. l. j. ⁊ in dictis aut.
q̄. mo. na. effi. leg. ⁊ qui.
mo. effi. sui. per totum.
reges autē nō possunt:

vt no. Inno. extra de sen. ⁊ re iudi. c. cū
te. quod intellige de regibus qui supe
riores habent: in alijs videtur idem ꝙ
i imꝑatore iuxta illa q̄ scripsi. C. d̄ sum.
tri. l. j. Sed cū pa. possit indistincte sal
4 tē quo ad regimē: vt dixi. d. l. j. † queri=
tur an legitimatus per papā cēseatur
esse legitimus quo ad bona tempora=
lia. in hoc fuerunt doct. varij. Innocē.
dicit ꝙ non nisi in terris in quibꝰ pa.
iurisditionē obtinet tēporalem. vt no.
in. c. cum te. ⁊ in. c. p venerabilem. Ho=
stien. tenet ꝙ solus pa. legitimat etiā
quo ad hereditates imperator non le=
gitimat: potest tamen facere vt q̄s ad
mittatur tanq̄ legitimus ad heredita
tem et dignitates temporales: vt ple=
ne scribit in sum. qui fi. sint legi. §. qua
liter. Salua reuerētia opi. Inno. videt̄
probabilior de iure, absurdum em̄ est
ꝙ imperator nō possit legitimare: ⁊ cō
tra omnes illos tit. in auten. qui. mo.
natu. efficiun. leg. per totum. ⁊. §. si ve
ro solūmodo. ff. de na. resti. l. q̄ris. C. de
nup. l. imperialis. §. itaq;. Hec autem
procedunt in illis qui sunt ex dānato
coitu: quia in illis non videtur posse
dispensari saltem in gradibꝰ diuina. l.
ꝓhibitis. cū lex inferiores ⁊c. vt dixi. s.
de iure natura. §. sed naturalia. sz host.
facit ꝙ q̄uis papa tales legitimare nō
possit: tn̄ potest facere vt admittat̄ ad
successiones ⁊ dignitates. vt. d. §. vers.
nūquid ergo ⁊ sic intellige extra de trās
ac. c. fi. In glo. sed nūquid in fi. de iure
cano. contra ex̄. q̄ fi. sint legi. c. tanta. ⁊
nota. Hos. in sum. qui fi. sint leg. §. qua
liter vere aūt. In gl. vt no. C. de no. li. l.
fi. dixi. C. de na. li. aut. licet, ⁊ iūge. j. ad
senatuscon. orfici. §. pe.

b ¶ De adoptionibus b. Rubrica.

Non solū. ¶ In
gloss.
subaudi. i fi. itē dic p̄t's
alios modos legitiman
di. s. ti. j. §. fi. dic ibi. item
fit alio mō per iudicis p
nūtiationē. ff. de li. ag. l. j. §. fi. ff. de ex=
ce. rei iu. l. j. Et no. ꝙ in naturalibꝰ repi
tur distictio. Quidā em̄ sūt naturales
vt nati ex soluto ⁊ soluta. Alij mā zeres

nati ex ſcorto. Alij ſpurij vt ex ꝓfeſſo et a ꝓfeſſa. Alij nõ nati ex adulterio dic ple ne ex de renũ. niſi cũ pridem.§. ꝑſone.

1 ☞ Adoptio quid ſit.

1 **Adoptio.** ¶†In gl. eſt aũt. i fi. ſed hec diffini-

a tio[a] nõ vr̃ bona: q: loquit̃ de filio tm̃ nõ de nepotib⁹ ꝛ tñ ꝯſtat ꝙ nepos efficit̃ ꝑ adoptionẽ vt fili⁹. j.§.l3. ſ3 potes dicere ꝙ appellatiõe filioꝝ ꝯtineãt nepotes. ff.ð ꝟ.ſi.l.liberoꝝ.§.ſ3 qð.ð le.iij.l.vxo rẽ.§.ꝯcubin⁹. large ſumẽdo vocabulũ: ſ3 ꝓꝑe ꝛ ſtricte nõ. ff.ð teſ.tu.l.q̃ filiab⁹ ꝙ nepotes efficiãt̃ ꝑ adoptionẽ p3.j. q̃ ða.tu.poſ.§.ſi ſiue lis p̃t ſuſtinere diſti ctionẽ Jo. dũmõ ꝙ illa ꝟba ad ſolatiũ nõ ſũt apposita vt ſit de ſuba: ſ3 vt cã i- pulſiua. ¶In gl. hoc eſt veꝝ vl' añ ip3 in fi. ſic papatu vacãte cet⁹ cardinaliũ nullã h3 iuriſditiõe3 niſi i caſib⁹ vid ex ð elec.c.vbi ꝑiculũ.li.vj.ð ele.c.ij. i cle. Hodie ãt vr̃ ꝙ papa poſſit vacãte ipio q̃cq̃d impato: poſſet cu3 teneat̃ ab eo. ex de ſen. ꝛ re iu.c.paſtoralis.§.vt igit̃. in cle. extra de fo.cõpe.c.l3. ex ſuſcepto ꝛ iõ vr̃ qð a papa poſſit ipetrari qð ar- rogare liceat ſaltẽ in terra iperij ꝑ p̃di cta: ꝛ multo forti⁹ i patrimonio eccl'ie.

1 ☞ Delegat⁹ ab imperatore an poſſit legitimare.

2 Et an ius legitimãdi cõmitti poſſit.

1 **Imperio.** ¶†Mũq̃d ipio de leg. Satis põt di- ci ꝙ ſic ſi ad hoc deleget̃ a p̃ncipe: q: ẽt merũ iperiũ p̃nceps cõmittere põt. C.ſi ꝯtra ius vel vti.pu. ꝛ ſic nõ cognitio. cũ no. idẽ ſi ab ordinario ad vniuerſitatẽ cãrũ. ff.de offi.ꝓcõ.l.ſolẽt. de iuriſ.om. in.l.ſolet. in aut.ð col.§.aliq̃n. S3 ſi ad hoc cõmittat̃ ſpẽit̃r poſſet dubitari per l.nec q̃cq̃.§.vbi decretũ. ff.de offi.ꝓcõ. ꝛ de re iu.l.oia. vñ i adoptiõe requirit̃ 1 autoritas iudicis q̃ vr̃ idẽ qð decretũ. vt no. ff.de off.aſſeſ.l.j. ſup verbo decre ti. ꝛ facit. C.eo.l.j. ibi cũ dicit apud quẽ b

a plena legis actio. ¶†Itẽ ꝯ̃triũ facit: q: vr̃ cõpetere iure magr̃at⁹, vt hic cũ no. ꝛ ſic p̃t cõmitti. ff.ð of.ei⁹ cui mã.ẽ iur. l.j. ꝛ hoc vr̃ veri⁹: q: i adoptõe nõ ẽ op⁹ decreto: ſed ſufficit apð acta ꝓfiteri. C. e.l.fi. ꝛ ſic nõ ob. ꝓria ꝯ̃ria. Itẽ nec obſ. C.e.l.j. quia apud dele- gatũ ẽ plena legis actio quo ad hoc Jac. de ra. qui nihil in preceden- ti dixerat: reſumit hic le cturam et querit quare maior ſolẽnitas requiri tur in arrogatiõe q̃ȝ in adoptiõe. et rñdet quia in arrogato mai⁹ eſt pi- culum: q: arrogatus bo na h3 q̃ȝ in adoptato q̃ nulla h3 cu3 ſit in ꝑtãte patris. vel potes dicere ꝙ maius eſt perſonam liberã alteri⁹ ꝑtãti ſubij ci q̃ȝ de poteſtate i ꝑtã- te3 transferri. C.ne lice- re metro.ha.l.j. ꝛ tamen in monachis cõtrariu3 videm⁹: q: facili⁹ de no no monachus efficitur q̃ȝ de monaſterio in mo naſterium transferatur iuxta illa que notantur per Innocent. extra de renun.c. in dubijs. ꝛ c. poſt tranſlatio. ꝛ per ar chi. extra de elec. ſi reli- gioſus.lib.vj.

Sz hodie. ¶In gl. ſed ſi ego in fi. idẽ no. in.l.cũ in adopti uis. ꝛ eſt notabile.

1 ☞ Cautionis nomine quãdoq̃ȝ fideiuſſor con tinetur.

Eumautẽ[b].

¶Diffinitio. Do. ang. ſic diffinit adoptio ẽ act⁹ ltim⁹ ꝑ quã ſit trãſit⁹ ð ꝑtãte vni⁹ i ꝑtãte alteri⁹ nãli viculo ꝯcur rere pene nã3 imitãs q̃ nõ ꝯcurrẽte nõ ſit trãſit⁹ ꝑtãtis: ſ3 ſola ſucceſſio ab ite ſtato ðfert. Et arrogatio ẽ act⁹ le gitim⁹ per quẽ hõ ſui iuriſ p̃ncipis autori tate i alteri⁹ igredit̃ ꝑtãtẽ pene nã3 imitãſ ꝛ ð hoc ple ne cy. i.l.j. ff.eod.

b ¶Cũ ãt q̃rit h̃ are. ſi ð oib⁹ iſti3 cauſis q̃ in tex. ponũt̃ nõ ſit q̃ſitũ an valeat arrogatio ꝛ arguit̃ ꝑ̃ mo ꝙ ſic ꝑ l.ſenatoris filiũ. ff.ð ſe nato.ꝛ.l.j. ff. de vẽ.in ſpici.§.fi.ð mũ concluſ dit ꝙ non valeat ꝑ.l. cũ hi.§.ſi p̃ tor.ff.ð trãſ ac. ꝛ ſic reſi det. itẽ q̃- rit. hic idẽ aret. qñ ta bellio ſti- pulat̃ q̃ũo d3 ꝟba ſti- pulatiõis cõcipe ꝛ reſpõdet ꝙ d3 dicere ꝓmittis mihi recipiẽti pro alio. Itẽ q̃rit hic an notari⁹ teneat̃ ſcire iura. Itẽ vtrũ nota riat⁹ officiũ ſit dignitas. vide cũ hic.

¶†In gl.i.cautione habeas hic cũ fi-
deiussore, nõ aũt habeas sine sicut aliq̃
habuerunt quos Jac.reprehẽdit.vt pz
C.e.l.ij.ff.e.nec ei.§.fi.cũ.l.seq.In gl.vł
ex iure successionis.ibi cũ allegat.i. de
pup.sub.§.q̃d ergo.si esset facta substõ
fideicõ.maiori puta si sine liberꝭ deces
serit qd ipossibile ẽ.⁊ plene videbis. i.
de vulg.⁊ pub.sub. vel forte legata ab
eo relicta vel libertates cui nõ subue-
nit̃ p hãc stipulatiõez.Dicas q̃ hec cõ
stitutio diui pij nõ remediauit nisi in
directa pupillari.⁊ i casu i quo ipubes
morit̃ in arrogatiõe.ff.e.hic aũt q: alr̃s
nõ esset periculũ:nã p datione in arro
gationẽ substõ pupillarꝭ euanescit q̃si
testm̃ ipsi⁹ pupilli.ff.de vulg.l.patris.
⁊ qd euanescat est exp̃ssum.ff. e.nec ei.
§.eoꝝ.⁊ ideo subueniẽdũ fuit ne testm̃
tertij preiudicet: sed sec⁹ in quibusuis
alijs substitutionib⁹ a patre factis : q:
ille non euanescunt:cum copetãt ex te
stamẽto patris qd nõ euanescit p arro
gationẽ filij. imo petunt̃ a patre arro-
gãte tãq̃ debitũ arrogati,ff.de pecu.l.
i arrogatorẽ,C.de bo.aut.iudi. pos.l.i.
vñ solũ subueniẽdũ fuit tabulis pupil
larib⁹ ⁊ legatis in eis ⁊ vẽturis ab in-
testato impubere decedẽte. Sed q̃d si
pr̃ arrogator p̃moriat̃ et post pupillus
in pupillari etate:tũc cessat rõ hui⁹ §.
q: pr̃.nõ occupat iure peculij:et tñ pu-
pillares tabule euanescũt:sz dic qd cõ-
ualescũt ſm doc.i.qui.mo.test.infir.§.
nõ tñ.ff.d le.iij.l.i.§.i. Nec ob.ff.de bo.
pos.ſm tab.l.q̃ ex liberꝭ.§.plane.q: lo-
quit̃ in illis q̃ nouã volũtatẽ ⁊ ꝯsensuz
habere pñt qd nõ est i pupillo ſm euz.
Itẽ in.e.gl.cum alle.C.de rei vxo.acti.
supponit s qd agit̃ ex stipulatu q̃ na-
scit̃ ex ficta stipulatiõe.Sz Jac.dicit qd
hoc casu agit̃ vtili ex testõ qd fingit̃ nõ
fuisse irritũ p puisionẽ huius.l.vt.ff.e.
l.in verbis,i fi.Et idẽ sequit̃ pe.de bel.
pti. Sed querit̃ q̃s aget ex hmõi stipu
latione, Jac.dicit Ros.dixisse q̃ fili⁹ ar
rogatus si emãcipet̃ pro restõne bono
rũ suorũ. Sed in hoc non est insistẽdũ
q: certũ est qd hec stipulatio solũ obti-
net vbi arrogat⁹ ipubes morit̃.vt.s.di
xi.ita ei nõ prodest:sed alijs q̃ ius pote
rãt habere ex ipsi⁹ morte:vt pz p predi
cta.⁊ i.l.si arrogator.In fi.e.gl.⁊ ipsos
exheredasse. Quid ergo si pr̃fa. dedit
se i arrogationẽ q̃ liberos habebat q̃s
nõ poterat exheredare q̃n ꝯpeteret eis
q̃rela vł habuit patrẽ ⁊ matrẽ q̃s exhe
redare nõ potuit.C.de inoffi. testa. cũ
filiũ.ff.de inoffi.test.l.pater. ⁊ ei succe-
dũt etiã si in arrogatione moriatur:vt
i.de acq̃.per arro.§.mortuo . Videt̃ qd
his debeat subueniri p satisdationẽ p
rõnẽ q̃ hic reddit̃ in glos. nõ eñ facere
potuit arrogatus quin eis debitã por
tionẽ relinqueret vt est dictũ .⁊ tñ non
subuenit̃ cũ hec cautio non subueniat
nisi q̃n ipubes arrogatus in pupillari
etate moriat̃:vt dixi.s.eo.§. Sed forte
ꝯditor legũ nõ aduertit hos casus:vel
non curauit:q: paterfa.potuisset ven-
didisse bona sua.et ita non erat firma
spes primis heredi.sicut i casu in quo
impubes morit̃.Quõ ergo his proui-
debitur.Videt̃ dicẽdũ sicut in illo qui
monasteriũ itrauit.C.de sa.san.ec.aut.
si qua.Verius tñ est hoc casu qd si mo
riat̃ patre arrogante viuente q̃ tales
persone succedant insolidũ in bonis
aduẽtitijs per.§.mortuo.in cognatis⁊
agnatis vlteriorib⁹ exceptis fratribus
saluo qd hoc scribit̃ in glo.vcz q̃ pater
occupat iure peculij . Et caue q̃ cõ̃uis
non reperiat̃ scriptũ equũ esset dicere
qd hmõi psone quib⁹ per satisdationẽ
succurrit̃ vocarẽtur ⁊ qd fieret inuẽta-
riũ de bonis.arg.C.si vt se ab here.ab.
aut.si omnes.C.de iure delib.scimus.
dic.i.eo.§.sed illud.

1 ☞ Emancipari quis põt ex eisdẽ cau
sis:ex quib⁹ ⁊ exheredari.

2 Quarta que debet̃ filio arrogato a pa-
tre arrogante : an hodie sit aucta sicut
quarta que debetur filio naturali ⁊ le-
gitimo.

3 Qua aũt actiõe agi possit p̃ ista q̃rta.

1 **Itez non aliter.** ¶In glo. ve
luti.in fi.est vera.vnde ex.eisdem cau-
sis põt quis emãcipari quib⁹ exhere-
dari ſm Jac. ¶In gl.quid ergo.in fi.
hãc tenet vbiq̃ gl.et hanc approbat in
aut.de here.⁊ fal.§. primum quidam.

Et hanc

Et hāc tenēt doct. qui etiā dicūt vltra ꝙ hmōi quarta nō est hodie amplianda per auť. de trien. ⁊ se. Pet. tñ de bal. ꝑti tȝ quod sit aucta: qꝛ cū illa auť. intēdat subuenire aduersus q̄relaȝ inoffi. test. ⁊ is pōt q̄relare sicut naturalis legitimus: ⁊ videť qđ sit aucta. ⁊ alleg. ff. si q̄s cau. l. si cū. §. qui iniuriaꝝ. Pria vñ verior: qꝛ hoc non conditionaliter ꝑm quartā debitā naturalib⁹ ⁊ legitimis vt dicā. i. ꝑ xi. §. in glo. ⁊ repete ibi cum allegat. ff. fa. her. si filia. §. j. Jac. hoc improbat dicēdo ꝙ statim totuȝ restituit: qꝛ. §. ille cū aūt. fact⁹ fuit in fauorē filiorū: ⁊ ita non dȝ in lesionē retorq̄ri. ꝯstat aūt qđ retorqueť in lesionē: qꝛ hoc iure stati plene restituiť: vt h. ⁊ sic ille. §. q̄ factus est ad ampliandū nō restringeret
2 ꝑm eū p. l. qđ fauore. ff. de le. ¶ † Preterea is. §. loquiť in naturali filio. ꝑterea p. §. illū nō retinet totū vsumfru. sed dimidiā. vñ veri⁹ est qđ statim totuȝ restituat si cū eā ipȝ emācipet. d. l. fi. si q̄d in frau. pa. Et caue: qꝛ bona restituit statim cū emancipat: sed quartā post mortē suā. q̄uis Ro. contradixerit ꝑm Jac. qui etiam in illo male dixit ꝑm eum dicendo ꝙ si impubes moriatur in vita patris arrogatoris qđ trāsmittit quartā ad heredē suum. ff. de col. bo. l. j. §. si impuberi. sed hoc nō est verū. ⁊ ibi lo-
3 quiť cū pater erat mortuus. ¶ † Sed q̄ritur q̄ actiōe ageť ad hāc quartā. ⁊ dicit Ja. ꝙ nō peti. here. cū istitutio nō facit eū heredē. itē nec actio d testō si q̄rta fuerit relicta: qꝛ debita erat. ⁊ ita nō valuit legatū. ff. de le. ij. l. si debitor. si non fuit relicta certū est qđ nō cōpetit actio ex testō: vñ ꝑm eū dic qđ agitur actione ex testō si fuit relicta ex ꝯstitutione diui pij. Et ad formā argumenti r̄ndet ꝙ hic pater nō legat qđ dȝ: qꝛ nō erat obligat⁹ ad quartā: sed ad eā relinquēdā sicut in illo q̄ ꝓmisit pecuniā mutuare qui nō est obligat⁹ ad mutuandum: et tñ si post mutuet agiť condi. ex mutuo. ff. si cer. pe. qui pecuniā. Satis ꝓbabiliter loquiť text. cum dicit alio mō. ff. fa. herc. l. ij. §. j. quare dic ꝙ siue pater moriať testat⁹ siue intestat⁹: dū tñ nō referať questio ꝓprietatis petiť ꝑ iudiciuȝ fami. her. vt. d. l. vbi est casus. Si aūt referať qđ ⁊ fili⁹ arrogat⁹ in fi. possideat: tūc si exheredat⁹ sit recurrat ad q̄relā inoffi. testa. vt. l. papi. §. si q̄s ipubes. sȝ ꝑterit⁹ potest dicere testm̄ nullū: vel petet eā vt debitā ex ꝯstōne diui pij. Et dicit qđ habebit. q̄rtā bonoꝝ q̄ pater habebit tēpore mortis. ff. de bo. li. l. etiā. §. fi. C. de ioff. test. l. cū queriť. et ita si sint plures naturales ⁊ legitimi habebit plusq̄ȝ ipsi ⁊ est simile i auť. de triē. et se. §. j. Quid ergo si alienauit. dic ꝙ si ti. gratuito filius reuocat. ff. si quid in frau. pa. l. fi. Si ti. non gratuito videtur idē p. d. l. q̄ dat quasi caluisianā sicut creditori q̄ reuocat. ff. si q̄d in frau. cre. l. q̄ aūt. §. simili modo. Et hoc videtur glo. sentire. C. si q̄d in frau. pa. l. ij. de hoc. C. de inoffi. do. si vt alle.

Minorem.

a ¶ In glo. j. tot annos [a]. in fi. de quo i feu. de pa. te. ⁊ infr. c. j. cir. ꝑnc. dic pl̄e vt ibi. Caue tñ vbicū q̄ fit mētio de pubertate intelligiť in dubio in masculo de. xiiij. annis in femella de. xij. et casus alibi sunt sp̄ales vt pȝ i. l. mella. ⁊ ibi no. ff. de le. iij. cum filio. Et is. §. facit cōtra multos de summis pontificib⁹ qui carnis affectu ⁊ precib⁹ multos fatuos iuuenes expando fecerūt patres antiquorum sapientum: sed non est mi

a ¶ Tot annos. Ad de bart. i. l. si arrogator. ff. de adopti. ⁊ i. l. deide. §. fi. ff. de li. exhi. ⁊ in. l. ꝓ perādū. §. j. i ꝑn. ⁊ ibi remis. in apposti. meis ad Gui. de cu. C. de in de. aduerte tñ ꝙ quo ad alimēta pubertasē in masculo xviij. āno. ⁊ i femina xiiij. ita notant Bart. Alex. ⁊ docto. i. l. mela. ff. d adi. lega.

randū: qꝛ dn̄s in euāgelio dixit. Faciaȝ ꝓdigia magna ꝛ signa in populo hoc autē prodigium est ꝛ mōstrum: vt hic patet in litera.

1 Actꝰ qñ fit q̄ plꝫibꝰ b preiudicare pōt oēs deȝ bēt vocari.

2 Comes dicit baronem sibi subiectū: an vasalli baronis debeāt vocari.

Licet autē.

¶ In gl. qḋ nō est. ibi cū alleg. ff. e. cū adop. Hec ratio nō videt̄ bona: qꝛ qñ adoptat̄ loco nepotis nō ipedit i successione filiū qui p̄cedit. vt videbis. j. de exhere. li. per totū. ff. eo. si is cui. Sed est rō: qꝛ lex noluit ꝙ eo inuito agnoscat̄ filiꝰ ei cui tenet̄ ꝓuidere et de bonis suis relinq̄re: vt l. cuȝ in adoptiuis. C. e. sed cur nō vocant̄ agnati q̄bus succedit. vt. j. de le. ag. suc. §. per adoptionem. ff. de suis ꝛ le. her. l. post. §. hoc autem. Dicas ꝙ illi non tenentur ꝓuidere adoptato: nec eis succedit inuitis: nec pn̄t eū exheredare si velint ꝛ instituere aliū. ꝛ ideo tene primaȝ opi. q̄ sequit̄ hic in glo. videlȝ qḋ inuito filio adoptatur in nepotē ꝛ succedit

1 vt sequitur. ¶ † Et not. ꝑ hec que hic legunt̄ qḋ vbi id qḋ agit̄ pōt p̄iudicare pluribꝰ irremediabiliter. qḋ oēs sunt

a vocandi[a]: al's nō vt hic. ꝛ hoc intellige in actibꝰ voluntariys vel vbi agitur de aliqua ꝓuisione facienda per officiū iudicis. Secus si via actiōis: qꝛ tunc sufficit vocare illum contra queȝ agit̄: ꝛ sic intellige hec iura. ꝛ. ff. de aqua plu. ar. l. si in cōcedendo. C. si vt ab here. se ab. aut. si oēs. Et hoc facitꝰ ad multas questiones si agitur de iure subiectiōis inter duos. Uerbi gr̄a [b]. ¶ † Comes dicit baronē sibi subiectū: nunq̄d debent vocari vasalli baronis. vel p̄latus prelatū: an vocabunt̄ subiecti illiꝰ qui petit̄ in subiectū. Et determina ꝑ precedentia: qꝛ si fiat ꝓuisio ex officio debent vocari: si in via actiōis nō. ꝛ de hoc extra de ma. ꝛ ob. c. humilis, dic ibi per doct. Sed in casu quo debent vocari valebit ꝓuisio si nō vocentur: non tn̄ in preiudicium absentiū: vt ibi no. Inn. Sed glo. iuris ciuilis videtur notare ꝯrium vt. d. aut. si oēs. Dicas ꝙ nō valet. ꝛ sic intellige qḋ no. ff. de mino. l. ēt. §. fi. Cōcedo tn̄ ꝙ nō oēs quoꝝ i futurū iteresse poterit vocādi sunt de necessitate: sed illi quoꝝ principaliter: ꝛ prio ꝑ hunc. §. ꝛ. ff. de ventre inspi. l. j. §. denium. nō tn̄ portabit eis preiudiciū nisi cōsenserit. ff. de leg. ij. l. pe. §. fi. ꝛ. l. cū ita. §. in fideicom. in feu. si vasal. feu. ꝓue. cui de defer. c. j. quin possint venire ꝯ: si tn̄ al's nō disponāt facit eis p̄iudiciuȝ ex ꝯña: vt. s̄. dixi ꝑ. §. ꝑ adop. j. de le. ag. suc. non tn̄ in iure q̄sito nō vocatis inuitis. vt p̄dictis iuribus. Item glo. videt̄ ꝙ sic. in fi. Hoc verū qñ dat̄ extraneo i adoptionē: secꝰ si auo vel alicui ascendēti. vt. d. l. cū in adoptiuis. §. si ħo pr̄. ꝛ no. ꝙ pōt dari casus in quo neuter succedit nec pr̄i naturali nec adoptiuo: veȝ si adoptatꝰ ab auo materno emācipet̄ post mortē patris naturalis: vt ibi no. facit ꝙ vna ecclesia pōt vniri aliȷ absq; consensu rectoris q̄ eā gubernat. non tn̄ faciet ei p̄iudiciū q̄n eā teneat q̄diu viuet. ꝛ hoc est hodie exp̄ssum extra ḋ rebus eccle. nō alie. c. ij. in cle.

In plurimis.

¶ In fi. text. hoc veruȝ si filius vult. ff. e. l. in adoptiuis.

Sed illud.

¶ In gl. qui oēs Jac. narrat dn̄ȝ suum dicere ꝯ: videlicet spadonē sic natum castratū cui fuerūt amputata vi-

a ¶ Sunt vocādi. Uide hic do. Aren. ꝑpe fi. j. colū. in ħ. in gl. cōsentire.

b ¶ Uerbi gr̄a. Hanc q̄ōneȝ recitat etiā hic do. aret. allegādo Jo. fa. ꝛ approbādo eius opinionē.

rilia. et melius est tenere cũ glos. vt hic ff. de iu. do. si serua. §. j. et tene rõnẽ glos. pro qua facit. C. q̃ testa. fa. pos. l. discretis. Item põt reddi alia ratio: quia spa 1 do semel fuit aptus ad generandũ alius non argu. ff. de leg. ij. cuz filius. §. heres. ff. de cura. l. fi. in fi. glos. ff. de verborum 2 sig. l. spadonum.

1 ☞ Rescripta principũ sunt intelligẽda ẽm ius commune.

Femine. ¶ In glo. in acie. ibi 1 cũ alleg. l. si suspecte. a .§. fi. sed ille leges hoc nõ dicunt. vnde potes plane intelligere q̃ femina semper cum rescripto possit arrogare. cum 1 non hz liberos. ¶ † In fi. ea. glos. rescripta enim principũ sunt intelligẽda ẽm ius cõe. ff. de vul. l. ex facto. et hoc satz patet. C. e. l. mulierem. ibi cum dicit. perinde atq ex te ꝓgenitum.

Illud. ¶ In glo. j. per principez. habebas in gl. et ideo trãsit affirmatiue: non aũt habeas nõ trãsit sicut quidam libri habent.

Sicenim. ¶ Gl. recitat hoc diuinando historiam quam non videt nosse. Debes scire q̃ octauianus iperator q̃ fuit filius sororis iulij cesaris adoptauit Tiberiuz qui erat priuignus suus et gener. et post ei successit imperio et ꝑ adoptionẽ tiberij habuit germanicũ i nepotẽ qui prius erat adoptatus per tiberium. et hec plene leguntur in chronicis. et huius tẽpore passus fuit xp̃s. et no. per hunc. §. qd licitũ est q̃rere vias indirectas vt possit ad propositũ perueniri. ff. de le. ij. l. cuz pater. §. titio. in fi. de ne. ge. at q̃ natura. §. cũ me hoc bonũ. et ẽm fidem licitũ: dum tñ nõ fiat dolose ad finẽ nocendi alij: sz consulendi. volũtas em̃ et propositum distinguũt maleficia. ff. de iniur. l. q̃ iniurie. de fur. l. vnde. Et facit ꝑ illis qui diuertunt et distorquẽt cõtractus ne sit locus distrahendi proximis de genere vel dñio caueãt de ꝯscia. Et no. q̃ in casu quis nõ põt adoptare etiam cũ ꝑncipis rescripto. C. de na. li. l. legem. ẽm Iaco. Uel ibi supplicabat super legitimatione. si autem super arrogatione supplicasset et princeps rescripsisset posset fieri. et ita itellige in aut. quib. mo. natu. effi. sui. §. illud.

☞ Si id quod ago nõ valet vt ago: valebit vt valere poterit.

2 Filius an ex sola noiatione ꝑsumatur filius.

Apud catonem. ¶ † In fi. glo. j. corã[a]. Dy. dicit q̃ aut tractat de actu obligatorio et tũc si non valet vt agitur: nec al's. vt. ff. de vb. obl. l. j. §. si quis ita. aut deliberatorio: et tunc si non valet vt agitur valeat vt valere potest. ff. de consti. pecu. l. ij. §. euz qui. sed hec solutio videt tolli. ff. de acceptila. l. inutilis. scdm communem litteram. sed respõde vt ibi dicit text. scdm eum: quia non videtur habere consensum: si ergo non valet iure pacti consensu deficiente: ergo nullo modo. Preter ea facilius datur exceptio quam actio: vnde licet valeret acceptilatio iure pacti quo ad exceptionem non tamen contraheretur obligatio iure pacti. et hec procedunt scdm eum in cõtractibus: quia in iudicijs habet locum pars illa si non valet etc. ff. de iureiuran. sed et si possessori. §. si iurauero. ẽm eũ. sed oppo. contra primum membrum. ff. loca. insulam. §. in operis. ff. de dona. causa mor. l. vbi de condi. et demonstra. in testamento. ff. de serui. si tam angusti. de serui. rustic. predi. l. via.

a ¶ Corã. No. hic angel. q̃ quasi possessio filiationis nõ facit eũ filiũ q̃ non est: vt hic. et per. l. iubemus. C. de li. cau. An autẽ quasi posses. trãsferat onus ꝓbandi in aliũ. d' hoc remittit ad Bar. in. l. si prius. et ibi docto. ff. de ope. no. nũtia. ibi bal. et lud. late.

a ¶Uideam⁹. Diuide hūc ti. i sex ptes pmo q̄lr dissoluat pria ptās. scdo q̄liter morte ciuili ex d̄licto ꝑueniēte. tria q̄lr ppt dignitatē a filio acq̄sitā. q̄rto ppt captiuitatē pris ꝛ filij q̄nto q̄lr emācipatiōe. sexto q̄liter ꝑ dationē in adoptionē nō auo paterno vl' materno. Secunda ibi. cū āt. Tertia ibi filiusfa. Quarta ibi. si ab hostib'. Quinta ibi preterea. Sexta ibi. sed et pater.

b ¶Ad qō nem. Hāc q̄stionē po uit do. are. ti. hic. in. j. col. ꝛ determinat eam ꝑ3 opi. Jo. fab. hic itē inducit ad aliā q̄ōnē3 si illeq̄ ipetrat primā vacaturā3 interim accepit vxorē tpe vacature sit mortua: q̄ntum poterit obtinere p̄mā vacaturā. ꝛ addit ea q̄ not. in. c. gr̄a d̄ rescr. in cle.

q̄dā distinguūt an act⁹ peccet in forma: ꝛ tūc si nō v3 vt ago: nec v3 ꝛc. Aut in materia: tūc aut intrinseca aut extrinseca. ff. de ꝯhen. empt. l. in ven. in brocardicis vix pōt dari certa regula. t3 tamē opi. Dy. in ꝯctibus obligatoriis. Dicas tñ q fallit in ꝯctib⁹ libertatem cōtinētibus vt. l. vbi allegat. ꝛ in vltimis voluntatibus. vt l. in testamento. ff. de re. 1 du. l. in ambiguo. ¶Itē fallit vbi contractus tenet de se. verūtamē aliquid incōpassibile q̄ ad executionē adijcitur: vt a l. insulam. §. in ope. et. l. 1 si tam angusti. allega. ꝛ si qui alij casus occurāt b semper poteris causas fallentie reperire. Et facit is. §. q si testes deponant aliquem esse filiu3 titū simpliciter qd eorum testimoniū valeat: q̄uis non dicant filiu3 naturalem ꝛ legitimu3 quia de tali intelligun tur deposuisse: vt in autē. vt li. ma. ꝛ auie. §. ad hoc. ꝑm Jacob. ꝛ Pet. in aut. qui. mo. na. effi. le. §. si vero solummodo colum. vj. ꝛ scripsi. s. de nupt. ppe fi. ¶Sequit in tex. l3. Hic q̄rit nūq̄d c saltē ex tali nōiatiōe p̄sumat filius. Ur q nō: vt 1

c ¶Si annum Ubi vide do. Gemi. in §. vlt. illius c. ꝑ. Quero an filiusfa. ꝛ christ. por. hic. 2

hic. C. de testi. nec ꝓfessio. de here. insti. si pr. de ꝓba. nō epl'is. ff. de here. insti. nemo. Dicas ꝯtra. immo nō talē p̄sumptionē inducit nōiatio q̄n possit ꝯ ꝓbari. ff. de ꝓba. l. fi. de ag. li. l. j. §. iul. de in offi. testa. si istitut⁹. §. j. ꝛ patet extra de probationib⁹. c. per tuas. nota. extra de fil. p̄sby. c. Michael. ꝑ gl. ꝛ doc. q̄ fil. sint legi. c. transmisse. Et ꝑ hoc pōt dici q q̄uis papa noiando aliquē etiam ex certa scientia decanū vel canonicū non vr eū in dignitate approbare. vt extra de sen. excōi. c. fi. in. cle. ꝛ nihilominus. fit p̄sumptio ꝓ eodē: nisi contrariū ꝓbetur ꝑ iura p̄dicta. Item hūc. §. intelligo q̄n dñs non errabat. vt. d. l. neq3. sed in dubio presumo ipm nō errare: vt ibi scripsi. j. qui tu. test. da. pos. §. j.

¶Quibus modis ius patrie potestatis soluitur. Rubrica.

☞ Cōsuetudo est i aliqua terra q si q̄s moriat sine liberis in ptāte existentibus dñs terre h3 bona illi⁹ morientis. Morit q̄spiā relicto filio sacerdote vel epō an dñs terre habebit bona.

Ideam⁹. a ¶†In gl. nisi in casu in fi. doc. Jas. ꝛ Pe. inducūt hāc gl. ad. q. b q vbi aliq̄s morit sine liberis in ptāte existentib⁹ dñs terre h3 bona iure man⁹ mortue de cōsuetudine terre. Pone q aliq̄s morit relicto filio sacerdote vel epō q̄ ꝑ dignitatē exiuerat de patria ptāte: nunq̄d dñs habebit bona iure manus mortue. Ipsi dicūt q non: q2 nō vr exiuisse de patria ptāte in suū damnū ꝑ hec q̄ hic dicunt ꝑm eos exēplum eorū bonorū est in epō. vt. C. de epis. ꝛ cle. aut. sed epālis dignitas. s3 in sacerdote nō vr verū q liberet. vt pt3. C. de epi. ꝛ cle. aut. presbyteros. ꝛ ita t3 Inn. extra de eta. ꝛ qua. indecorꝫ. q̄uis gl. ibi ꝯ. sed bene verū est qd quo ad beneficia non curatur de patria ptāte. extra de iudi. c. si annu3 c. lib. vj.

☞ Uicegerentes pape vel p̄fecti vrbis an possint deportare.

2 Nō vbi est eadē ibi idē ius ꝯstitui d3 q̄lr hec regula intelligitur. [stui.

3 Deportati hodie an ꝑ reges possint rsti

4 Princeps si aliquem deportatum resti tuit in integrũ: an possit preiudicare si alteri sit ius quesitum.
5 Bãniti ⁊ deportati an sint filij vel differant ⁊ qualiter.
6 Defensor ciuitatis an possit relegare.
7 Pater si ingredit religionẽ: an filius liberetur a patria potestate.

1 2 **Cum aũt.** ¶ † In glo. hic not. doct. dicunt [a] ꝙ vicegerẽtes pape vel pˢce. vt. possunt deportare. ⁊ intelligunt vicegerentes qui in locum defuncti substituti sunt de quibus. C. de eo qui vi. al. obti. l. j. tales eñ ordinarij reputantur ⁊ ideo dicũt ꝙ si duo sint ordinati in locum epĩ mortui ꝙ quilibet põt exercere p se. ff. de off. p con. l. j. hic non sunt hec multum necessaria nec bñ sedent. Sequitur in .e. glo. ibi si aũt alius iudex. cũ allegat. l. si qs. §. eius gl. alibi vr̃ tenere ꝙ vz. sz est in suspẽso quousqꝫ pnceps deliberet. ⁊ insulam assignet. vt no. in. l. inter. §. alle. ⁊ illam gl. seqtur Dy. extra de re iudic. c. cũ lz. q: cũ licitũ sit ei animaduertere ⁊ ad litterã attẽdere: ergo multoforti⁹ deportare. sed hec vr̃ verior: p. l. alle. sz bñ verũ est qd põt in insulã relegare. vt l. relegatorũ. ꝗuis glo. videãtur dicere 3 contra. ff. de offi. pre. l. oĩa. ¶ † In gloss. hic not. in fi. illa non ob. quia ibi est diuersa rõ ⁊ idez ius. ⁊ nos loquimur qñ est eadẽ ratio. Sed ob. C. de iterdi. ma. l. ma. l. cura. de predi. curi. l. fi. Quidam dicunt ꝙ vbi prohibitio vel pmissio est odiosa non obtinet regula. vt in Jrijs: al's sic: vt hic. ff. ad. l. aquil. l. illud. Sed his ob. ff. de iniu. ru. testa. l. iij. §. j. quare tenet regula ⁊ dic ꝙ in. d. l. non est p omnia eadẽ ratio. in. l. eñ fin. ratio est: quia proclíuior est qs ad vendendũ ad fi. qd habeat ptiũ ꝗ̃ ad donandũ, ⁊ in. l. curatorẽ. est etiam alia ratio: quia non est vero simile ꝙ filia trahat ita filiũ ad voluntatem patris sicut vir vxorẽ q̃ p omnia obsequitur viro. ⁊ hanc opi. seqtur Dy. extra de re iud. in argumentũ ⁊ Jo. mo. extra de elec. c. vbi maius. Et caue: quia hic prima facie non videtur eadẽ ratio: quia si fili⁹ exeat de patria potestate patre amittẽte ciuitatem nõ est mirabile: quia pater ex delicto suo eam amittit. sed ꝙ pater amittat ex delicto filij: ⁊ sine suo delicto nõ videtur eadẽ ratio: sed dic qd est eadem ratio attento quod vterqꝫ ciuitatem ⁊ iura ciuili ex quibus patria potestas inducit amittit. ¶ † In glo. alias pncipali. in fin. Ego credo ꝙ hodie possint reges q̃ non habẽt superiores [b] sed alij non. ⁊ ita restringo quod not. Jnn. extra de sentẽ. ⁊ re iudi. c. cum te. ⁊ dixi. s̃. de nupt. prope fin. ¶ In glos. scilicet ꝗ̃tum ad honores. in fi. hoc approbatur p omnes docto. et vbiqꝫ: non tñ intelligas qd verbuz restituo solum hoc faciat. ar. in. l. si pater fuit restitutus. sed hec verba in integrum restõ. vt 4 eo. ti. lib. j. ¶ † Sz quid si fuit alij ius acquisitum ꝟbi gratia aliquis qui tenebat res in feudum vel ad cẽsum fuit condẽnatus ad amissionẽ corporis ⁊ bonoꝝ sic et bona fuerunt dño applicata vel fisco a quo ea tenebat vel de cõsuetudine vel de iure iuxta illa q̃ scripsi. C. de bo. dã. au tẽ. bona dã. q̃ro an si pnceps in integrũ resti. bona alij acq̃sita reddant eidẽ. videtur ꝙ sic. ⁊ pper hec iura cõtra est: quia pnceps nõ tollit dñium C. de pci. imp. offe. l. q̃ties. ⁊ l. rescripta. ⁊ facit C. de re. mi. semel. de sentẽ. pas. l. fi. vers. ita tñ. ff. de decur. l. ij. ff. de nata. resti. l. fina. ¶ Sed quid

a ¶ Doct. dicunt lati⁹ h̃ p are. in ꝟ. in gl. in ꝟbo deportatum.
b ¶ Habẽt supiores. Querit hic ang. an ciuitates nõ recognoscẽtes superiorem possint ea que sunt reseruata pncipi: veluti indulgere et restituere dportatũ ⁊ silia. vide eũ hic pulchre loquẽtem.

si ante habeat officium ⁊ in inte. resti-
tutus videretur secus: quia pñceps po
test tollere ⁊ dare officia sicut vult nec
tertio preiudicat: cum tñ sint officialiū
quo ad proprietatem. Sed satis potest
dici contra saltem in casu quo delique
rant in officio. C. de susce. ⁊ arca. si ali-
quid. docto. Ja. ⁊ Pe. inducunt hunc. §.
cum glos. sua. ad qd. Quidam cui gra-
tia facta fuerat i aliqua ecclesia sub ex
pectatione prebende et reuocatus per
summum pontificem impetrauit resti-
tutionem sue gratie: queritur an prefe
ratur alijs qui impetrauerant inter re
uocationem ⁊ restitutionē. ipsi videntur
dicere ꝙ sic ꝑ hec iura. ff. de bo. posses.
contra ta. l. j. ad fi. Tamē dicunt qd do
minus eorum dicebat quod posse dici
cōtra ⁊ qd bñ responderet ad hoc. ⁊ ita
transeunt. Tu vero dic ꝙ restitutus non
preferatur ꝑ illa q̄ dixit. ⁊ est casus ex-
tra de rescrip. c. quibus. lib. vj. ¶ In glo.
not. hic differentiam. ibi. cum alle. ff. de
5 bo. dam. l. j. ¶ † De his bannitis habe
mus parum in iure nisi in iuribus no-
uis: vt. C. de sacrosan. eccle. aut. itē nul
la. de here. aut. gazaros. in feu. hic fin.
lex. in princi. ⁊ debes scire qꝛ interdum
nonnulli banniuntur ꝓpter contuma
ciam: qꝛ non veniunt vocati ꝑ bannū.
et de his non est. q. quia non assimilantur
deportato quia nulla sñia fertur ꝯtra
tales: sed solum bona annotantur iuxta
materiam de req. re. Sed sunt quidā q̄
banniuntur ꝑ sentētias ⁊ bannum eis
ꝓ pena imponitur. ⁊ de his poterat eē
qd. ⁊ quibus glos. ꝓbabiliter loquantur:
tñ doc. dicunt ꝙ non similantur depor
tato cū nulla eis īsula assignetur: ⁊ qꝛ oēs
bāniuntur de ꝯsuetudine. ⁊ tñ non depor
tantur: vt apparet. ff. de leg. iij. l. j. §. a p̄
fatis ⁊ ita consueuerunt notare. C. de
her. insti. l. j. spe. tñ approbat opi. glos.
de fi. instru. §. compē. ver. quid de ban
6 nitis. ¶ † Itē in fin. ea. glo. doct. dicunt
ꝙ immo non tñ ꝑ rationē gl. quia rele 1
gatio non est de mero imperio cum non
contineat mortem nec membri abscisio-
nem: sed quia specialiter committitur
p̄sidi. ff. de inter. ⁊ rele. l. relegatorum. ⁊ 1
ideo credo qd minores iustitiarij q̄ non
habēt aliā iustitiam possint bānire vel
7 relegare. ⁊ ita fiunt de facto. ¶ † Sed
q̄rit an si pater ingrediatur religionē
filius liberetur a patria potestate vel
econtra si filius intret. videtur ꝙ sic cū
amittat ciuitatem ⁊ mundum ⁊ intret
in alterius ptātē: vel abbatis vel supe
rioris. xviij. q. ij. abbatē. ff. de adul. l. sic
eueniet. Hec qd tāgit in spe. de sta. mo.
versi. xij. ⁊ ibi recitantur diuerse opi. fi
naliter tamē plus placet ꝙ retineatur
patria potestas cū non reperiatur inter
modos eam soluentes. Satis tamē po
test dici quod professus non possit pro
uidere de tutore nec substituere ⁊ ita
intellige quod ipse plenius no. in. c. ti.
ver. liij. ⁊. lv. ⁊ de tut. §. sin autem. ver.
sed queritur. quia testari non pōt. vt in
autē. ingressi. C. sac. sanc eccl. ⁊ de hoc
scripsi in autem. si qua mulier. eo. titu.

Si ab hostibus. ¶ In gloss.
hostes sunt. i fi. ego credo ꝙ hodie etiā
sint hostes quibuscunqꝫ bellum licite
indicitur per quoscunqꝫ qui licite indi
cere possunt. ⁊ vide ple. s. de iure na. §.
ius autē. ¶ In glo. hec colliguntur. ff.
ad mac. l. j. §. j. ff. de sti. ser. l. si seruus cō
munis. §. penul. verum est tamē ꝙ tex.
dicit quod nō est plene liberatus. ff. de
suis ⁊ legitimis. here. l. in suis. §. j. do-
ctores Jacob. ⁊ Pe. mirātur quomodo
lex introduxit quod nostri captiui per
hostes essent serui. quia hoc est contra
nos et nostros: sed finaliter dicunt qd
hoc fuit ex quadam necessitate: quia si
non essent serui sequeretur quod habe
rent bona ⁊ bona illa hostium essent:
sed propter hoc non sequitur quod es-
sent sua ex quo de facto non tenerent.
vnde potes dicere quod sit vtile etiam
ipsis captiuis quod sint serui: ne forte
inimici faciāt eos ꝯhere: vel alrs testari
ꝓut vellent: vel alrs forte sine vi fauore
inimicorum hoc facerent.

¶ Pater habet hodie certam partē
bonoꝝ filij in premium emancipatio-
nis: an autem mater admittatur simul
cum patre.

Preterea. ¶ † In fin. magne
gl. querūt doc. nō-

a q̄d finis hui⁹.§.sit hodie correct⁹ a per auk.de her.ab intest.§.p̄ns.viij.col.im̄mo mater ꝯcurrit cū p̄re. Dicūt doc.q ꝺ azo.dicit ꝙ sic.Hug.dicit ꝯ.Caue:quia doc.nō multū bene recitāt opi.doc.qb⁹ Azo.ꝛ hu.mouenꝭ.vñ meli⁹ recitanꝭ in gl.ff.si qs a parē.fu.ma.l.j.circa p̄nc.in gl.qꝛ eadē.vbi tāgiꝭ rō q̄ mouebat azo q̄ hic recitaꝭ ſm illa ſcripta.dic opini. hu.ꝟiorē:qꝛ rō illa q̄ ibi reddiꝭ nō penitus correcta imo remanet in auꝺ.ētitijs q̄ ad vſumfr.in pfec.in toto:qꝛ in illis nil corrigit.l.cū op3.C.de bo.q̄ li.ſed de eo qꝺ doc.ſubintrāt de q̄ azo.ꝛ hu.non ſe intromiſerūt.an hodie mater admittaꝭ cū patre p.d.§.p̄ns.Queram⁹ profundius:ꝛ certū eſt qꝺ de iure antiquo p̄r excludebat matrē.C.de tertul.l.ij.ꝫ.c.§.ꝑferunꝭ.ꝛ iō dicūt doc.hic de iure autēticorū in caſu p̄nti:ꝛ qñ tractaꝭ de ſucceſſiōe ex teſtō ſicut hic ꝛ.§.p̄ns .loquiꝭ in ſucceſſione iteſtati vt ꝯſueuit notari.C. de li.p̄.auk.ex cā.ꝛ ita rō.§. ſtat.nec mutaꝭ in aliquo ſm cos.ſalua tātoꝝ doct. reuerentia.immo parificanꝭ p̄r ꝛ m̄r qñ fili⁹ fecit teſtm̄.in auk.vt cū de ap.cog. .§.ꝛ hoc qꝺ.vñ dic ꝙ ābo ſimul veniunt nō extātibus liberis.p.d.§.diuerſis tn̄ iuribus:qꝛ ſi mater ꝑteriretur vel exheredareꝭ daꝭ ei q̄rela.C.ꝺ iof.teſt.cū filiū patri ꝟo exheredato daꝭ q̄rela.ff.de in off.teſt.l.pater.ſi ꝑtereaꝭ pōt dicere nullū p.d.§.et hoc qꝺ vel pōt dici ꝙ hodie mater ꝑterita poſſit dicere nullū p.d.§. q̄ vtrūq3 parificat nec hodie obtinet qꝺ hic dr̄:nec dictus titu.vel poſſet dici qꝺ ille ti.obtineat ſi pater ꝑteriretur cū cā ꝑmū tn̄ magis placet.de hoc ſcripſi.C. de li.pre.auten.non licet.

1 ℭ Tacēs an habeaꝭ p ꝯſcētiēte vꝭ nō.
2 Pater hñs duas filias:maritauit vna3 ex illis de bonis ꝓprijs:poſtmodū maritauit alia3 de bonis matris:preſente nec non contradicente prima maritata an ei preiudicet.

1 Admonēdi. ℭ†In ꝟ.ſed ꝛ ſi pater.in glo. no.patientiā.in fi.Ja.dicit ꝙ hec eſt re
b gula b ꝙ q̄ tacet non conſentit.ꝯ ſpālia ſunt vel ꝓpter coniunctionem pſonaꝝ vt hic.ff.de do.inter vi.ꝛ vxo.ſi ſeruus. vel qꝛ interuenit aliq̄d ex quo cōſenſus pōt preſumi:qꝛ re ſua vēdita recipit ꝑtiū.vt.ff.de euic. l.qdā ex pte gl.vꝭ a ꝯtrario ſenſu ꝙ q̄ tacet ꝯſentit.ꝛ ꝯ̄ria ſunt caſus ſpāles:vt not.i.l.cai⁹.ꝺ pig. ac.Dy.extra de re iudi. c.is qui tacet diſtinguit qꝛ aut tractatur de aliq̄ obligando:ꝛ taciturnitas nō operatur conſenſum.ff.de procu.l.filiuſfa.§.inuit⁹.fallit ꝓpter fauorē puplicum.ff.ad muni.l.ij.de decu.l.heres.§.fi.Jte3 fauore pupilli.ff.de fideiuſſ.tut.l. iiij.§.fi.aut de exceptione q̄renda vel ꝑiudicio generando:tūc dic qꝺ q̄ tacet nō cōſentit nec diſſentit :immo tacere eſt medium inter cōſenſu3 ꝛ diſſenſum.vt pt3.ff.de tribu.l.j.§.ſciam.alꝭs autem trahitur ad alteru3 extremorū cōſenſus vel diſſenſus.in quo dic ꝙ aut ꝯ̄dicēdo poterat impedire:ꝛ tunc trahiꝭ ad conſenſu3 .ff.de pig.l.fideiuſſor.§.pater . de aq̄ plu.arc.l.labeo.aut non tunc nō aſſimilatur contradictiōi.ff.de pig.act. l.caius .de leg.ij.l.titia. .§.lucius.extra de re iudic.in Spe.li.vj.S3 op. ꝯ primum mēbrū.C.de fideiuſ.l.j.ff.de vſu.cu3 de in rē verſ. Sed dic ꝙ regula intelligiꝭ de nuda taciturnitate non de adminiculata aliq̄ extrinſeco ꝙ faciat ꝑſumi ꝯſenſu3.in legib⁹ aūt ꝯ̄rijs eſt adminiculū ꝑſtationū ꝛ tpis trāſcurſus ex q̄bus ꝑſumitur con-

a ℭCorrectus. Uide hāc qōne3 lati⁹ h̄ tractatā p do. are. i.ij. co. poſt me.in ꝟſ.Querūt hic. Ja.pe. ꝛ Jo.fa.ꝛ vide hic are. an p̄r poſſit emancipare filiu3 ad vnum actū tm̄.in iij.co.in ꝟ. Quero an pater.

b ℭRegula.Uide de hac regula hic are.i.ij. co.in ꝟſ.in gl.nō ꝯ̄dicēte. ꝛ xpo por. qui remittit ad bal.i.l.ſi ſine volūtate.ꝛ hic.C. ad ſenatuſ. vell.itē p⁹ oēs vide pulchre.d. fel.c.cū .m. ferra. col. xix.p⁹ me. in ꝟ. quarta ꝯcluſio.

a ¶ Causa pene. Uid hic ple.do. Are.de intellectu huius glos.et alidd per Bal.

b ¶ Transeam⁹. Iste ti.sm Ange. diuidit i quatuor partes.primo subdiuidit pmu mebru pso naru positu.§.tit.de his q sunt sui vel ali. iur. Scdo diffinit qd sit tutela. Tertio qui sunt tutores ⁊ vn dicat. Quarto q sut illi q pnt tutores testamento dare ⁊ qui dari. Scda ibi e aute. Tertia ibi tutores. qrta ibi pmissu.

sensus. ¶ Item oppo.ff. si ser.ve.si a te.vbi operat obligatione ⁊ actionem. Sed dic q regulariter no obtinet nisi qs compelli posset ad ↄsentiendu.C.de acqr.pos.l. min⁹. ¶ Item non obtinet in actu cocupiscibili:qr tuc videt cosentire secus in oneroso.vt not. Inn.extra de ele.c.i generali.extra de despo.ipu. c.j.§.porro.li.vj.item regula no obtinet qn agit de obligando vbi tacet in fraude.C.ad vell.l.si sine.C.si res ali.pig.da. l.ij.illud no.q vbi in casib⁹ quib⁹ opus est expresso consensu patientia nil operat.ff.de aut. tu.l.ij.docto.inducunt huc.§.ad.q. ¶ † Quidaz maritauit vna de duabus suis filiabus de bonis ppriis:post maritauit alia de bonis mris: presente ⁊ no contradicente pria maritata nuquid preiudicatur ei vt non possit petere parte in bonis maternis datis in dotem.videtur qd sic propter coiunctione personarum.⁊ in.l.si seruus.ipsi distinguunt an esset emacipata:et tunc pindicet:als no in aut. de nup.§.si vo expectet. ite facit q si alter de fratribus indiuisis maritet filiam suam de bonis co munibus sciente ⁊ non ↄtradicete altera quod sciens et non contradicens preiudicet sibi per l.si seruus.

Illud. ¶ In gloss. secus.in fi. ⁊ est ratio fauor libertatis vt ibi scripsi.

Et quidem. ¶ In glos.hic no etia ex vna de causis pdictis.qr suuz non esset sibi causa pene[a] immo libertatis acquiren de cotra.l.relegator.ff.de inter.et rele. C.de decu.l.ne quis officialiu.vnde propter ingratudine reducitur ad potestatem.C.de mag.l.j.quasi sibi sit pena.ergo propter delictum non debet habere premium libertatis.

¶ De tutelis. Rubrica.

¶ Hanc rubricam tex.continuat.

Traseamus.[b] ¶ Ad aliam diuisionem.i. subdiuisione.nam primuz membru diuisionis posite. §.de his q sunt sui vel ali.iur.subdiuidit. ¶ In glo.qd ergo in fi.glos.hec non pcedit in casib⁹ in quib⁹ patri vsufru. no querit.vide.C.de bo.q li.l.cu no solum.§.sinaut.⁊.l.cum pater.§.exceptis. cum aut.ibi posita.ff.ad treb.l.in parte ¶ In glo.na nisi.in fi.hec distinctio no est sufficiens:qr primuz membrum destruit.§.sed ⁊ si seruo.de le.co.vn dic q aut hereditas ⁊ libertas relinquutur ab eodem herede.aut a diuersis heredibus.aut ab vno libertas.ab alio hereditas.aut a diuersis vno legatario alio herede.primo casu aut seru⁹ erat hereditari⁹ ⁊ potest cogere.aut heredis ⁊ non potest:sic intellige.§.sed et si seruo.⁊.§.fi.de.l.co.⁊.ibi no.Scdo casu non pot cogere:vt.l.si res.§.j.eo.ti.nisi vtriusq portio ad vnum deuenerit:vt d.§.fi.In tertio casu dic q si sit vn⁹ heres no cogit:vt.l.no eu cogendus.e.tit. si plures cogunt.vt.d.§.fi.⁊ no.eo.tit.l. apud iul.antistes.⁊ sm hac dist.intellige.l.mulier.§.no est.eo.tit.sed cu seru⁹ heredis no possit cogere quid si alij no fuerit relicta libertas ⁊ fideco.hereditas.Satis pot dici q iste possit cogere si dns suus velit eu vedere:vt videt notari.ff.ad treb.l.ita.§.fin.Hec distin.vt plenior ⁊ planior q illa doc.Ja.⁊ pe.⁊ est de mente Dy.in.d.§.fi.⁊ glos.⁊ doc. querut hic an tutor debeat sustetari de bonis pupilli.⁊ dicut q sic:in eo quod

plus expedit negotiando pro pupillo quam expederet in domo sua: et si esset homo qui als viueret de laboribus suis dz ei satisfieri de eo quod posset lucrari. et sic intelligo. ff. e. l. a tutoribus. §. fi. ff. ad exhi. l. si hereditas. fa. herci. ex parte. de pe. here. sed si lege. cū. §. quod sūt. ❡ In glos. no. tutelā. Et hec est pro opi. Azo. qui dixit quod hec verba iure ciuili sunt de diffinitione pla. Ja. contra cuius opi. reprobat. de hoc ff. eo. l. j. in glo. ❡ In glo. s. a. l. vel a iudice. in fi. vel dic data a lege: vt patz in legitimis tu. quos lex dat. ff. de le. tu. l. legitimos. ac permissa: vt patz in tutoribus testamētarijs et datiuis quos. l. nō dat sed dare permittit: vt patet expresse. ff. de testa. tu. l. j. de tuto. et cur. da. ab his. l. j. eo. §. permissum.

Itaqz. ❡ Sic in defensore. C. de defen. ci. l. defensores: nihil. et in cōsule. in auk. de cōsu. §. aliorum.

1 ☞ Femine nō possunt dari tutrices.

2 Tutor vnus si detur in testamēto: alius in codicillis: an vterqz erit tutor.

a 1 **Permissum.** a ❡ † Parentibus. intellige masculis. nā femine nō possunt dari tutores. ff. de cōfir. tu. l. ij. itē hoc verū in patre naturali. quid de adoptiuo vel arrogāte. potest dici de arrogāte quod possit prouidere: quia pōt substituere saltē in. iiij. ff. de adop. l. si arrogator. §. ij. et ideo de adoptiuo si sit de maioribus per quorum adoptionē filius transit in potestatē: secus in alijs. de quo. C. de adop. l. cū in adoptiuis. §. de adop. §. sed hodie. ❡ In glo. naturalibus. in fi. cū tutor detur psone non rebus. j. eo. titu. §. certe. quō hoc casu datur rebus. potes dicere quod in hoc casu datur persone. et quod datur rebus exponit. i. propter res. In gl. vel codicillis. in fi. als si nō essent cōfirmati. vt. ff. de cōfir. l. iij. vel cōtra hodie cū habeant pro cōfirmatis. j. de cod. §. nō tm. et sic vr tenere gl. in. d. l. iij. ff. eo.

2 ❡ † Quid si vnus detur in testamento alius in codi. dic. C. de test. tu. l. ij. quia vterqz erit: et secus in procur. l. si quis cū procura. §. fi. quia pupillo plures expedit habere tutores. non sicut dño habere plures procu. ❡ Sed quid si testm fit imperfectū vel minus solenne. vr quod nō valeat. vt. d. l. iij. ff. e. C. de cōfir. tu. l. ij. ❡ Sed hoc videtur correctum per. l. hac cōsul §. ex imperfecto. C. de testa. et ita tenet ibi gl. et. d. l. ij. sz als cōtra. cuius opi. videtur sequi quedā glo. noua eo. tit. l. j. et Spec. in ti. de tuto. §. j. ver. quid si detur. et Jaco. de ra. in d. l. ij. pe. No de bel. pti. tenet primam: sed opi. Abb. et aliorum magistrorū placet vt euitetur legū correctio: et quia tutor qui ligatur ex dispōne testātz est extranea psona. et sic nil facit ex perfecto immo ad cōtrium. ❡ In gl. fi. et nunquid. in fi. l. iij. tres em sunt alle. que hic incipiūt. ❡ In gl. si autem. ibi cuz dicit. nepotes sub. nati. et concepti ante emancipationē. ff. de cu. fu. si furioso impuberi. ❡ In glo. nō ergo. ibi cū allegat. §. si decreto. Cōtra quod non sit datiuus: quia datiuus qui se excusat non amittit legatum: et tn cōfirmatus amittit quasi testamentarius. ff. de excus. tu. l. nesennius. cuz. l. sequē. ❡ Itē quia precedit legitimū quod nō faceret si esset datiuus. ff. de test. tu. l. ideoqz. de tu. et ra. di. l. si tutor. j. Itē quia nō satisdat vt. l. quia patre. ff. de cō fir. tu. et tamē confirmatur sine cognitiōe cause. vt e. ti. l. j. §. pe. Sz opi. gl. vr verior et illam sequitur Dy. in. l. que a pre. alr. pro qua facit. ff. de fal. l. verori. §. j. et. l. si furioso puberi. que hic allegan gl. de

a ❡ Permissuz. Diuide i tres primo ponit dictuz l secūdo il lud modificat. tertio modificationem exēplificat scōa ibi. ne poribus. tertia ibi. itaqz. Et no. h Aret. quod ad hoc vt valeat datio tutele testamentarie opz quod plura copulatiue cōcurrāt: vcz quod ascēdēs sit qui dat tutorē descēdenti. scōo quod descendēs sit impubes. tertio quod sit in eius ptāte. quarto quod per mortē talis ascendētis impubes non sit recasurus in alienā ptātez. quinto quod talis datio tutele fiat in testō.

admi.tut.l. qui nego.§.1° testamēto.q2 confirmatio aliqd addit.ff.de iusti.⁊ iu.l.ius ciui.aliqd tn̄ sapit de natura testamētarij:vt legib⁹ ꝯtūs. ¶In ea.glo.in ⁊ ꝓ hoc etiā.d.l.ideoq̄z.Dy.dicit ꝙ ibi certū est testm̄ nō tenere: tūc precedit legitimus vbi est dubiū tūc ꝯfirmat⁹: s3 ipse nō euadit.l.si furioso puberi.alle.p quā vr̄ qd dat⁹ curator a pr̄e ꝯfirmat̄ ⁊ excludit legitimū:q2 cura.furiosi legitim⁹ est. vt.l.de creationibus.C. de epis.au.de cu.fu.l.fi. ⁊ tn̄ ibi certū erat nō tenere cu.dationē.si opi. glo.tenere vis dic ꝙ ibi erat nullus legitimus. Uel potes dicere ꝙ ibi testm̄ tenet vel semel tenuit:verūtn̄ tutoris datio nō t3 ex aliqua cā:q2 tūc p̄cedat ꝯfirmat⁹ sed vbi testm̄ de se nullū est ip̄o iure ⁊ ordinata i eo: q2 factū forte ab intestabili p̄cedat legitim⁹.vt l.p et ꝯtra.alle. facit.ff. de testa.tu.l.si qs sub cōditiōe.¶In gl.q2 nō satisdat.ibi cū allag.d cu. fu.l.fi.in fen..si vas.ꝯtra 1 ꝯsti.lota.§.j.in fi.ea.gl. sed nō vr̄ anceps ꝓpter fidē testātis p quā fuit approbat⁹.j.de satisda. tut.§.j.itē ꝙ hic dicit ꝙ nō fit inq̄sitio:intellige nisi de illis que pr̄ ignorare potuit.vt.ff.de con fir.tu.l.vtilitatem.

¶Qui testamēto[a] tutores dari p̄nt. Rubri.

☞Mutus nō pōt esse tutor:pōt tamē esse ꝓcurator ad negotia.

a ¶Qui testamento. Continua ꝯm Areti. ad p̄ceden tia. Dictū est.s̄.tit.j. §.pmissū. vsq̄z nūc d tutoribus datis in testamento. verū quia aliq̄ i testamēto dari a non p̄nt.iō ista rubri. 1 hic ponit̄.

Tari. ¶†In gl.nisi sit in fin.sed pōt esse ꝓcu.ad negotia.ff.de ꝓcu. l.mutus.nunquid ergo tenet̄.vr̄ ꝙ sic cū detur cura. bonoꝝ administrationi.j.e.§.certe.sed cū ꝓcu.habeat agere in iudicio ⁊ causas defendere satis videtur par inhibitio in tuto.⁊ cur.vt.C.qui da.tuto.pos. in rubrica nisi ꝓficiscant̄.⁊ eo.ti.l.luminibus.¶In gl.cū eī̄ sit.in fi.vbi videt̄ casus ꝯ gl.in vltio dicto ibi.nec multū ⁊c.vn̄ dic ꝙ aut dat̄ a testōre: tūc tenet̄ tm̄ de peculio siue agnouerit siue non: vt.l.luci⁹.ibi,cū nec multū.⁊ ibi no.vel a iudice.⁊ tunc distinguit̄ aut agnouit vel nō:vt hic no.in hoc tn̄ est differētia inter tutelā ⁊ alia munera publica:q2 in alijs pater presens tacite agnoscit si non ꝯdicat.ff.ad muni.l.ij.hinc autem opus est aliquo actu p quē agnationis cōsensus deprehendat̄.⁊ ita pt3 in.l.si fili⁹.⁊ scripsi.C.qd cū eo.l.j.⁊ de hoc nō vr̄ gl.cauisse.s3 q̄ est ratio quare pater agnoscēdo magis tenet̄ qn̄ datur a iudice,q̄ȝ si a testatore.rn̄deo:q2 dat⁹ a testatore nō satisdat.iō nec pater agnoscēdo tenetur vt fideiussor.vt.d.l.ij.ad muni.iūcto.j.de excu.tu.in prin.secus si a iudice.S3 hec ratio nō est ꝑpetua: q2 si datur a iudice cū inquisitiōe nō satisdaret:vt videbis.j.de atti.tu.iō dicas ꝙ lex nō ꝓuidet ita sedulo qn̄ testator tutorē dat sicut qn̄ iudex de quo nō ita cōfidit:vt apparet per totam hanc materiam.

☞Tutela testamētaria recipit diem et conditionē:secus vero datiua.

Sed ⁊ seruus. ¶In glo. sed a p̄side.in fi.q2 preses nō posset dare libertatem.ff.de nata.resti.l.fi.¶In glos.hoc nō exp̄sso:q2 si sic exp̄meret̄ nō valeret datio nec casu ex cōiectura tacite volūtatis cōpeteret libertas:cū in incertis ⁊ certis ⁊c.ff.de ver.ob.l.ꝯtinuus.§.cū ita ꝯm Ja.⁊ Pe.s3 ob.q2 adiectio inutilis deberet reijci ⁊ actus valere.C.de lati.li.l.j.§.illo ꝓcul.de pec.le.l.si peculium.§.j.So.ibi qn̄ cōstabat de datiōe volētis libertatē dare.hic ecōtra.ff.de

ma.te.l.fi. ¶ In glo.ibi.videt.in fi. vel dic q seruus hz testamenti factionē cū adijcit libertas.ff.de leg.j.l.si seru9 legatus.z.l.pe.C.de neces.ser.here.insti. ¶ In gl.si prius.in fi.illa videt ptra:qz agendo nō hz iustā cām ignorātie qui in alterius ius succedit:vt testator qui agit dando tutorē:sed dic q illud obtinet quando assistit in iudicio:non sic in actibus extraiudicialibus.ff.p socio.l.fina.et facit.C.de iure emphy.l.ij.circa fi.no. ¶ † In gl.nā non erit.in fi.lex quā gl.alleg.non videtur pro ea:qz tutela testamētaria bene recipit diem vel cōditionem:ꝯtra is non datiua.s.proxi.ff.eo.l.tutor datus.et.l.si quis sub conditione.sed dic qd gl.intendit ita inducere actus legitimi non recipiunt diē vel cōditionem prohibitam.ita autem est prohibita in odium domini qui potuit puidere statim dando libertatē qd nō potuit qn dat alienū seruū tutorē:ideo nō valet tutoris datio fm doc.Jo.an. Ho refert hic q Accur.secūdā approbat.et facit hic.§.ad illa que notaui.s.qui et ex qui.cau.ma.non pos.§.idēqz.

Furiosus. ¶ In glo.siue hoc dictum fuerit.ibi cum allegat.§.furiosus.z est mirabile. Qz si in institutionibus z legatis esset: secus si institutus et legatarius essent inhabiles seu nō capaces tēpore mortis.vt dices.j.de here.qua.et diffe.§.in extraneis.Sed tutor datur ad prouisionem alterius nō sui.z ideo ei9 inhabilitas nil impedit quin valeat cū valere poterit:sed illi ad sui cōmodum recipiunt.ff.ad treb.cogi §.hicqz.z facit q si furiosus cōstituitur procur.q valeat constitutio vt possit exequi furore cessante.z ita intellige.ff.de procu.l.ij.Et pro hoc vide q possit ei cōferre beneficium cum nedum prouidetur persone sed ecclesie:sed hoc non credo cum collatio non possit esse in pendenti.extra de electio.c.ij.lib.vj. ¶ Item is.§.non obtineret si daretur a iudice cum non possit dare sub conditione.vt videbis j.§.proximo.

☞ Judex quare nō pōt dare tutorē sub conditione.

Si certum. ¶ In glo.a testatore.habeas hic glo.non.a iudice.quidam a iudice habent vel ab iudice.z est falsa.ff.d tute.l.mixto.§.sub conditione. ¶ † Sed quare non potest dare iudex sub conditione.Respondeo quia actus iudiciales non debent esse in pendenti.ff.de iud.non quēadmodum.qnādo appel.sit.l.j.§.biduum. ¶ Certe docto.dicunt q si pupillus habet rem tm in iurisditione vnius iudicis q ille iudex potest dare tutorem.de hoc videbis plenius j.de excusa.tuto.§.datus.de atti.tut.§.hoc iure.

☞ Nepotes an contineantur appellatione filiorum.

Si quis filiab9. ¶ In gloss.ab omnibus.in fi.Sed fm hoc videtur qd quilibet dilectus appellatione filij contineatur.ff.de here.insti.nemo.§.j.qd tamen.l.liberorū non innuit.immo contrarium Jaco.sol.vt not.ff.eo.q si nepos.qui dicit talis dicendi varietas non cadit in idiotā.vult dicere q idiota cum loquitur nō facit differentiam inter liberos z filios.z ideo non est vis quomodo nominet: sed in sciente est bene,vis:vt hic.tu dic latius † q de ppria significatione vocabuli appellatione filiorū non continentur nepotes nec vlteriores.z hec est regula:vt hic.z ff.eod.quid si nepotes.in au.de res.fideicom.§.j.de non eli.se.nuben.§.cum igit.ver.si intestatus.C.ad treb.iubemus.ff.de excusa.tu.l.sz z milites.§.j.Ho.hoc autē.z reprobz qd hic no.Et ita tenet glos.que videt huic contraria.ff.de ver.sig.l.filij.Et Dy.eo.titu.in sta.vbi est casus.ibi cum dicit ex interpretatione.quādo tamen ad eos ex interpretatione extenditur.vel propter duram separationem.vt.d.l.liberorū.§.sed z pap.ff.de lega.iij.l.vxorem.§.concubine.C.cōmuni a vtriusqz iudi.l.possessionum.vel propter identitatem rationis.ff.de ri.nup.l.senatus.vel propter materiam in qua confertur.vt.d.l.liberorum.Et ideo si testator nullos filios haberet crederem nepotes

a ¶ Appel latiõe filio a rũ ꝯtineri. Addõ nico. d neap. i. l. sꝫ ꝛ milites ff. de excu. tuto. bar. i l. gall⁹. §. in stituẽs. ff. d lib. ꝛ posth. ꝛ pleni⁹ i. l. j. §. pe. ꝛ ibi gl. ff. d ꝯiũ. cuꝫ eman. libe.

appellatione filiorum contineri[a]. ff. de legat. iij. liberorum. §. quod tamen cassi⁹. Uel propter vsum loquendi ꝛ ignorantiam testantis si teneas opinio. Ro. et Jaco. vt. ff. de fund. instrumen. l. cum delanionis. §. asinã. i fi. de leg. j. l. si seruus plurium. §. fina. ¶ In glo. etiam nati. in fin. intellige hanc glos. quando filius mortuus erat in vita patris vxore pregnãte ꝛ auus moritur ea adhuc pregnante. vel alias non esset posthum⁹: vel caderet in potestatem patris: nec posset ei dari tutor. §. ti. j. §. permissum et. §. cũ ãt. ꝛ glo. nõ ꝓcederet

¶ De legitima agnatorum tutella. Rubrica.

¶ Post testamẽtariam venit legitima: vt hic in tex. subijcitur: ideo seqtur de le. ag. tu.

Quib⁹.

Opp. qr. cum ꝑcipalr̃ tutor det ꝑsone ꝛ §. tit. j. §. certe. ꝛ semper proximiores vocentur. §. ti. j. §. fi. ff. e. l. si plures ꝛ hi q sibi successuri sũt ꝛ tales suspecti sunt. C. 2 vbi pu. edu. de. l. ij. vr̃ ꝙ tales admitti nõ debuerunt. Sꝫ dic eos admitti: quia lex presumit ꝙ diligentius ꝛ melius faciant ꝙ alij. si tamen sit suspitio persone educat alibi ꝛ ita ptꝫ. ff. vbi pu. edu. de. l. ij.

Sunt autẽ.

¶ In gl. nomẽ. in fi. melius. ff. vnde. li. l. inter agnatos. ¶ In glos. ꝛ si masculus. in fi. ꝙuis enim nihil per patres sibi attineant nihilominus: quia ab initio fuerint coniuncti ꝑ lineam femininã sunt cognati et omnes descẽdẽtes ab eis. C. de le. her. l. fi. mater vero cognata est ꝛ omnes qui ex parte ipsius attingunt. j. ad or. fi. i prin. de suc. cog. §. vulgo. ff. vnde cog. l. hac parte. ꝛ l. spurius. ꝛ ibi no.

Quod autem ¶ In text. in fi. sup ꝟbo dcesserit. secus si excusaret vl' remoueret. ꝛ gñaliter vbicũqꝫ remanẽt reliquie testamẽtarie. vt. ff. d test. tu. l. si qs sub conditiõe. §. j. sed qd si fecerit testm̃ et dederit tutorem postea testamentuꝫ annullat ex aliqua cã. Dic nõ esse locũ huic. §. ff. de test. tut. l. iure nostro. §. fin. cum. l. se. ꝛ §. de tu. §. ꝑmissum. ꝛ. §. fina. ¶ Sed quid si legitimus primus i gradu tutor fuerit ꝛ desierit ex aliq cã. glo. dicit in. l. si qs sub cõditiõe. qd sequẽs legitim⁹ admittit qd põt eẽ verũ si non remaneant ꝑores reliqe. vt no. ff. de le. tu. l. intestatos. §. j. que. l. cõcor. cũ isto. §. et ideo satis videntur approbande glo. que dicunt ꝙ matre conuolãte ad secundas nup. succedit datiua. vt not. d. l. si quis sub ꝯditione. ꝛ in aut. matri. C. qui da. tu. pos. ꝛ in aut. de nuptijs. §. sin aũt tutelã. ꝛ has seqtur Dyn. multi tamen contra.

¶ Hereditas cũ deferatur iure ciuili pariter agnatis et cognatis: quare in tutela danda sit differẽtia inter agnatos ꝛ cognatos. Et quare citius vna perditur capitis diminutione: ꝙ alia.

Agnati an hodie amittant tutelã: ꝑ capitis diminutionem.

Sed agnatiõis. ¶ In gl. diligenter. ibi cum dicit his autem deficiẽtibus. Similis gloss. C. de le. tu. l. j. sed contra not. ff. ea. l. j. cir. princi. in gloss j. rõne naturali: sed hec videtur verior ff. e. l. ij. §. non tm̃. ꝛ. l. pe. Itẽ in. e. gl. ibi csi allegat. §. cum admonendi. hoc intellige q n̄ desierũt habere ius al's ꝙ ꝑ repudiationem: quia si ꝑ repudiationẽ non admittãtur: vt cognati si repu-

dient simpliciter ꝛ scienter.ff.ď acqui.
possc.l.illud ꝛ.l.in pluriū. secus. si spe=
cifice repudient alteruz ius.ff.vñ legi.
l.ij.istud ponitur in glos.fi.que est sup
1 verbo omnem.¶†In fi.glos.sed cum
tutela ꝛ hereditas deferantur de iure
ciuili ꝛ agnatis ꝛ cognatis.vt.ś.de tu=
te.circ.prin.ff.de tute.l.j.ff.de ver. si.l.
obuenire. cur fit hic ista differētia.Itē
querit̄ quare melius perditur vna ca=
pi.dic.quā alia.Dicas ꝛ hoc vult dice=
re ista gl.ꝙ lex.xij.ta.dedit prerogati=
uā agnatis cōtra rōnē naturalē:qꝛ na=
tura ꝛc.C.de lib.p̄teri.l.maximum vn=
de ꝙuis vtraqꝫ ď iure ciui.deferat̄:ni=
hilominus ius spāle ꝛ prerogatiuū fa=
cilius tolli debuit.vnde hoc nō negat.
tex.quin deferantur de iure ciuili.ābe.
sed nō tm̄ ille ꝗ cognatis sicut ille que
agnatis sic valet ꝙ lex dicit in stipula=
tiōibus ius versari.non negādo quin et
in pactis versef̄:sꝫ nō adeo.ff.de pac.l.
vn⁹.§.pactus.ſm Ja.ꝛ Pe.¶In glo.j.
per oēm capi.di.ibi cū dicit.nisi duo=
bus casibus.hic glo.refert se ad ius no
uuz.de quo.C.de leg.tu.l.iij.sed de iure
antiquo tollebantur:vt nota.in.d.l.iij.
hic alle.¶In glo.j.certe. cum allegat.
ff.man.l.si fideiussor.hec est vera in he=
reditate:sed nō in tutella.illa enim pe
rit adepta minima cap.di.j.ꝗ b.mo.tu.
fi.§.minima.ibi enim dicit perit:ergo
erat alias pire nō posset.ff.de iniu.rup.
ꝛ irri.l.ꝛ si sub ꝯdi.§.non scriptū.ꝛ post
defectum de ꝯ.l.qđ vulgo.Et est rō di=
uersitatis:quia hereditatis aditio vno
tpe ꝛ momēto acquirit̄ ꝛ actu vnico et
ex sola animi declaratiōe.ff.de acqrē.
here.paul⁹ rñdit.igit̄ ex quo pfectionē
recipit ex supueniēti actu tolli non de=
bet.ff.de ꝟbo.ob.l.plurib⁹.§.j.C.de ꝯh.
emp.si gaudēti⁹.nō sic i tutella:qꝛ vno
actu non pficit̄:qꝛ sicut hodie gerit ita
cras et sunt actus successiui ꝛ multa im
pediūt ꝯhēda ꝛc.vt.l.p̄re fu.ff.de his ꝗ
sunt sui vel ali.l.ij.de mi.l.emili⁹.ex ꝗ.
cau.in pos.ea.apđ iul.ſm Jac.ꝛ pe.hec
op.plꝫ mihi.ꝛ vr̄ exp̄ssa ꝑ eis.ff.ď.le.tu.
l.legitimos.§.fi.sꝫ coꝝ rō posset ipugna
ri:qꝛ tutela semel ab initio acqritur si=
cut hereditas ꝛ iō excusatiōes supue=
niētes nō ꝓsunt nec eā tollūt nisi i casi
bus.vt ptꝫ.ff.de exc.tu.l.ij.ꝛ.l.tutor.§.
fi.ꝛ no.ꝑ leve.ff.de mino.l.verū.§.ex fa=
cto.Preterea hereditas acqrit̄ per suc
cessiuos act⁹ q̄ ñcꝫ.C.de pe.he.l.fili⁹.iō
posses dicere ꝙ citi⁹ perditur tutela q̄si
min⁹ dāni pdēti cū nō sit nisi onus:quā
2 hereditas q̄ est lucrosa cōiter.¶†Itē
in ea.gl.ibi cū allegat de here.ab itest.
.§.ex his.sed ille.§.nō tollit differētiam
nisi ꝗ ad delationē tutele ab initio:sꝫ
quo ad missionē non loquit̄.vñ cū hoc
nō reperiat̄ correctū vr̄ stādū iurib⁹ an
tiqs.vꝫ ꝙ hodie agnati amittant capi.
di.p hūc.§.ꝛ p.l. tutelas.h allē.ꝛ ita vr̄
notari.ff.ď le.tu.l.legitimos.Sꝫ dicas
cōtra:qꝛ cū ab initio nō ipediat incho=
ari sequitur vt recte inchoata non desi
nat illa ď cā.C.ď cōfir.tu.l.si vt ꝑponis
ꝛ.l.illi.§.fin.ꝛ hanc opi.tꝫ Dy.in.d.l.ij.
Et credo ꝙ hoc noluit dicere hec gl.qđ
ergo.Tu dic ꝙ in q̄busdā ptib⁹ in qb⁹
de cōsuetudine stat̄ iurib⁹ antiquis ꝙ
agnati p̄ferunt̄ cognatis i heredit atib⁹
ꝛ tutelis sicut in ptib⁹ pictauiēsib⁹ xā=
ctonēsibus ꝛ angoleñ.videretur quod
amitterēt capi.di.cū sit eadē ratio.sed
l.tutelas.cogit ad ꝯtrariū:nō eēm.ll.xij.
ta.deferunt̄ sꝫ virtute cōsuetudinis.ꝛ
ideo iudicādū quasi ex alia.l.noua.vel
se.cō.delate essent que non admittun=
tur:vt ibi patet.

¶De capitis diminutione. Rubri.

¶Js ti.ponit̄ hic ad declarationē.§.fi.
p̄cedētis ti.alias inepte sederet hic.

1 Seru⁹ nō est ciuis:sꝫ incipit esse p
manumissionē.

2 Mors an semper contingat dei dispo
sitione.

3 Ingenuus an efficiatur seruus auto=
ritate sententie.

4 Seruus pro leui culpa nō dꝫ redigi in
seruitutē:sed al's castigari.

Est autē capi.

1 ¶†In glo.hic status ibi di
cit.ꝛ duo vltima vez ciuita=
tē.seruus eēm ciuis non est:
sed per manumissionem incipit.vt.ff.
ad muni.l.ei⁹ ꝗ.§.j.¶In glo.non ergo
ibi cuz suo defuncto.qđ facere dꝫ.ff.de

2 do.l.fi. ¶ In gl.nunq̄d
lz mori.certū sit dei di=
spōne.ff.ď con. ꝛ dem ď.
l.j.i aut.ď her.ꝛ fal.§.ex
his nō ēt credas q̄ dei
dispōe seu facit vnicui
q̄ sit dispositū qñ ꝛ qūo
morietᷣ:q̄uis q̄dā fanta
stici mathematici hoc
astruere voluerūt dicē=
tes qď fatū ꝛ cōstellatio
hoc etiā necessario face
re debeāt.q̄s elegātissi=
me rephēdit gre.i hom̄.
sup euāg.Mat.qď legitᷣ
i die epipha.ꝛ pz.xxvj.
q.iiij.c.igᷣ.ꝟ.gētilitati.
ꝛ.q.ij.c.illud.ꝟ.neq̄ ab
3 hoc.† In gl.ē āt.ibi cū 1
alľat.§.pena āt meli⁹.
C.ď ve.iur.enu.l.ij.§.se 1
ptim⁹.In fi.e.gl.meli⁹ i a
.§.q̄d aūt pri⁹.ꝛ ē signa
ta de do.iter vi.ꝛ vxo.l.
res vxoris.q̄uis āt isti
hodie retineāt liberta=
tē nec hac diminutiōe
capitis diminuantᷣ.ni=
hilomin⁹ tñ credo eos p
dere ciuitatē cū quo ad
hoc nō sit correctū.et iō
crederē media capi.di=
4 minutos.¶ † In gl.s.i
fi.b gl.ē de bñ eē ꝛ ē ꝟa
in se.Sz ob.qď pro leui
culpa i faciēdo nō dēat
redigi i seruitutē:sz alľs
castigatᷣ.C.de op.li.l.ij.
sz dic qď in electᷣ.dñi est
vtrū malit castigare vľ
i seruitatē reducere.itē
hāc gl.itellige i eo q̄ spō
te manumisit:sec⁹ si co=
act⁹:qꝛ tūc nō redigitᷣ i
fuitutē:sz alľs castigatᷣ.
C.ď op.li.l.mᷣ.ď libe.l.
j.ff.de iu.pa.l.prima.

a ¶ Non mutatᷣ status. Adde ia rebuffi. i.l.null⁹.la ij.nu.iij.et qď ibi posui in apostil.ad ipz. C.ď decu.li. x.ri.l.j.vbi ēt notaui i aposti.C.ď digni.libr. xij.

1 ☞ Excōicati ꝛ relega
ti an equiparentur.

1 **Minor.** ¶ † In gl.hāc
penā.ibi cū dicit.denegari.sz iuris cā
eq̄parantᷣ excōicati ꝛ relegati.extra de
ap.c.pasto.ꝛ ibi no.in fi.e.gl.vel meli⁹
dic vt ibi no.in gl.secus si in metallū:
qꝛ tunc vtrūq̄ perdit.in fi.e.gl.ꝛ sic est
ibi speciale:vt ibi no.

Minima. ¶ In gl.alľs i fi.nā vbi due rōnes cir
ca idē ꝯcurrūt vna sublata remanet di
spositio alteri⁹.ff.de iti.actuq̄ pri.l.iij.
.§.plane.i aut.ď rest.ꝛ ea q̄ pa.§.ꝙobrē

Seru⁹. ¶ In gl.idē.ibi cū dicit in libero capite: seru⁹
eñi i capitalib⁹ p libero hᷣ:ꝛ sicut liber
legitimat.ff.de ac.l.hos icusare.§.om=
nibus.de edil.edic.l.q̄d sit fug.§.quid
aūt.in glo.fi.e.glo.C.de ser.expo.l.mo
neor.ff.lo.l.si quis ignorans.

☞ Status nō mutatᷣ ex dignitate.ho
nor eñi auct⁹ est non cōditio mutata.

Quib⁹. ¶ † No.q̄ ex dignitate nō mutatᷣ stat⁹ a honor
eñi auct⁹ ē nō ꝯditio mutata.ff.de ꝯdi.
ꝛ demō.l.falsa.ver.sz cui.hoc male ad
uertunt nōnulli dñi q̄ ꝓuecti i actū cre
dētes se glorificatos nō dedignātᷣ post
se respicere quosdā socios atq̄ pares
ꝯ q̄s fuit dictū.Degeneres aio cū q̄ ꝓ=
uehuntᷣ in altū.Hos nouisse negāt q̄s
habuere pares.Et poterat ar.q̄ si ta=
bellio efficiatᷣ p̄sbyter vel iudex vocetᷣ
ad aliquā dignitatē q̄ nihilomin⁹ pos
sit ꝯficere instrā.C.de dig.l.maior.de
mag.muni.l.j.de decu.l.si quis decu=
rio.nō tñ cōpellitᷣ.C.ď ta.l.vniuersos.

Od aūt. ¶ In gl.aliud.ibi cuz dicit ꝛ.l.ij.ꝯ sed oēs lo
quuntur in restituto:sec⁹ si alľs ex in=
dulgentia sola.dic ple.ē.q.mo.ius pa.
po.sol.§.cū aūt.ꝛ facit in feu.de bene.
feu.c.j.¶ In ea.gl.ibi cū dicit.de mini
ma capi.di.vel qñ ibi loq̄tur de restitu
to:vt ibi no.p ro.In fi.e.glo.q̄dā hanc
approbāt p.l.j.in aut.vt li.dece.i p̄nc.
glo.tñ alia:vt no.in.l.cōtraria.ff.vnde
cog.l.is op3.ꝛ facit is.§.q̄ resuscitatus
non recuperet bona vxo. de quo no.ff.
de act.ꝛ obli.l.seruus.ꝛ pleni⁹.xxxij.q.
vij.c.dicite.dic vt sᷣt.

Cū aūt. ¶ Uer.sed eiusdez.sup tex.ibi cū dicit ꝑtinet

vnū tamen teneretur eligere qui gerat quia segnius expediunt commissa negotia plures: sed si nō possint cōcordare pretor eliget. dic plene. ff. d. admi. tu. l. iij. §. apparet. vsq ad fi. l. & sic itellige auk. sicut. C. de rit. nup. & facit. ff. de leg. tu. l. legitimos. & in legitimis illud summe no. quod statim pertinet periculuz ad legitimū: nisi administret vel accedat ad iudicē pro se excusando: nec debet expectare quod super hoc requirat vt patet. C. qui da. tu. pos. l. si sororis

De legitima patronorū tutela. Rubrica.

1 Equitas eadem vbi est: idem ius statui debet.

2 Exercere si qs nō pōt officiū: an debeat pdere emolumentū ipsius.

3 Mulier si succedat habenti merum imperium: deuoluetur ad eam: & faciet iudicare per alium.

Ex eadez. l. xij. ta. In glos. quocunq modo in fin. intellige hāc glo. per. l. illam quia qñq libertas representatur p. l. & tamen est tutor qui manumittere debuit vt patet. in. d. l. §. sed si hac. vnde hoc procedit quando libertas representatur per. l. et fit orchinus quo casu est tutor filius testatoris. ff. de fidecom. li. l. si filius. §. erit. In glo. s. ex legū mu. ibi aut cā. qr forte nō diligebat pupillū. ff. de tut. et cura. da. ab his. l. si pub. vel qr se ingerebat. ff. d tute. l. eos. de fal. l. vxo. §. j. de procura.

1 quia omnia. In gl. vt. s. de le. tu. in fi. vide. s. plene qui mo. ius pa. po. sol. §. peri. In gl. quare hic dicit. l. fi. ar. 5 hoc ff. e. l. j. §. interdū. commo. l. si is cui §. si quē questū. j. e. §. fi. quando circa commo. & incommodum est eadē rō & par & persone suscipientis habilitas. ff. d peri. & commo. rei ven. l. serui. j. de contrahen. empt. §. cum autem alias non ob. vt h. j. vel si veniat ex diuersis causis: tunc nō obtinet regula: vt. l. is cui. §. si quē qstū. & de hoc per Dy. extra de reg. iu. c. qui sentit. p hunc. §. posset fundari q si vasallus qui nihil possidebat nisi feudum moriat relicto pupillo nullis agnatis existentibus qui in feudū possūt succedere q tutela pupilli ptineat ad dñm feu. qui successurus ē p hāc literam. ibi cum dicit. eo em ipso. Itez q si quis in casu quo pupullus moreret i pupillari etate substituat vel quemcuq aliū quod tutela pupilli debeat pertinere ad substitutum ad quem est hereditas deuentura. † Item no. in fi. huius ti. qd qs licet non possit exercere q nihilominus exercere non valens priuetur iure sibi debito ex successiōe alterius sed reuera compelli et fieri debet per alium. & ideo videtur q mulier et clericus possent succedere in feu. & per alium seruire. ff. ad. l. iulia. de vi. l. ij. de contrahen. emp. l. qui officij. & tamē de iure feu. est secus: vt in feu. de suc. feud. c. j. d mili. vas. qui ar. bel. depo. c. j. post ea seruatur de consuetu. in regno Fräcie vbi feuda nobilium sunt eorum patrimonia et hereditas et venduntur. & est magis rationabilis. † Et per ista pōt ēt dici q si mulier succedat habenti merum imperium quod deuoluatur ad eā & faciet iudicare p aliuz. extra ne cle. vel mo. c. fi. li. vj. Uel posset ipsa iudicare si hoc consuetudo habeat. extra de arbi. c. dilectus. Contra. l. cum pretor. ff. de iudi. Sed queritur cum hec tutela deferatur a. l. pretoria: quia successurus est. quid de cura liberti furiosi vel prodigi. videtur enim quod illa deferatur a lege sicut tutela. j. de cura. §. furiosi. C. de episcop. audien. l. de creationibus.

De legitima parētū tutela. Rubr.

Quia hec legitima quo ad mentem: ideo de ea subiungitur.

Exemplo. In glo. scz per interpretationez ibi cū dicit cum desinebat. vult dicere glos. quare non est legitimus ex verbis. Certe non quia desinebat &c. In fine. ea. glo. non tamen ex. l. xij. tabel. vt dicetur. j. proxi. tit. in fi. magne glo.

De fiduciaria tutela. Rubri.

1 Curator adulti an sit legitim9 vel datiuus.

2 ¶ Fr an sit tutor legitim⁹.
3 Emãcipati an possint
eẽ tutores suoꝝ fratrũ.

Est et
alia. ¶ In
glo.nã si pu
beres.in fin.
1 ¶ † Sʒ dic^a ꝙ ibi loqui
a tur extensiue de curato
re:hic ꝓprie.⁊ sic cura=
tor adulti nõ est legiti=
mus sed datiuus.vt hic
no.⁊ idem no.ff.de tu.⁊
cu.da.ab his.l.neutri.
.§.j.C.de epis.audi.l.de
creationib⁹.Sed ꝯ no.
in.d.§ lucius.sʒ he ve=
riores sunt:vt apparet
in.d.§ luci⁹.vbi fuit da
tus.eo.ti.l.sed ⁊ milites
.§.finaũt.verũ est tñ qđ
papa dʒ dari curator si
nõ habeat excusationẽ:
vt.d.§.luci⁹.nec obst.C.
de epi.⁊ cle.aut.p̃sbyte
ros.q⁊ qđ ibi dr̄ đ cura.
restringe ad casus ꝓri=
mos qb⁹ sunt legitimi:
sʒ furioso ⁊ prodigo da
tur a lege.j.đ cu.§.furio
so.⁊ põt esse rõ:q⁊ sunt
mi℞abiles ꝑsone ⁊ ipu=
pillo dat tutor in testõ:
sed nõ curator puberi.
In glo.qui reman serũt
in fi.glos.dic plenius.j.
in gl.sed certe.Et caue:
quia hic gl.in ver.item
puto.loquitur qñ eman
cipauit ⁊ extabãt filie ⁊
nepotes.⁊ sic satis pla=
2 na est.¶ † In gl.sed cer
te in fi.glo.videtur con=
tra intentionem littere
in ver.atq̃.qui videtur
dicere ꝙ frater nõ ẽ tu
tor legitimus ⁊ ex men
te.⁊ i hoc differt a patro
no et a filio patroni:vt
euidenter apparet.vn

a ¶ Sʒ dic.
hanc glos.
cõiter ap=
probãt do
cto.⁊ ad ꝯ=
riũ rñdent
ꝙ loquit i
certis casi=
bus ibi ex=
pressis: q⁊
nõ est dare
curã legiti
maʒ nisi in
furioso pro
digo vł mẽ
te capto.§.
furiosi.j.de
cura.l.de
creationi=
bus.C.de
epi.audiẽ.
cum si.

de dicas ꝙ frater emãcipatus est fidu=
ciarius tutor fratris sui emãcipati vel
in potestate constituti ⁊ nullo modo le
gitimus:sed si post mortem patris fra=
tris vel eorũ alter efficeretur sui iuris:
tũc esset legitimus.⁊ sic intellige.l.ad=
uersus.hic alleg.q̃ vocat eũ legitimũ.
⁊.ff.ad vell.l.tutor.§.nec difficilẽ.C.de
le.tu.l.fi.Et est rõ:q⁊ qñ per emancipa
tionẽ exiuit de patria ꝑtãte vel eorũ al
ter:tũc capite diminuit emancipat⁹ et
ius agnationis ꝑdit.ff.de capi.di.l.tu=
telas.⁊ apparet.s.in ti.de le.agna.tu.
⁊ de capi.di.⁊ incognitus p.l.xij.tabu.
⁊ de iure ciui.q̃tum ad successionẽ.sed
p p̃torẽ vocat tm̃ per bo.pos.vnde co=
gnati vt hic pleni⁹ videbis.j.de le.ag.
succes.§.fi.C.de legi.here.l.fi.⁊ ideo cũ
nulla.l.vocarẽtur ad succes.nec ad tu=
telã:sed quia conditores legũ maiorẽ
fiduciã habuerũt de ipso ꝓpter ꝓpin=
quitatẽ q̃ de alio vocauerũt eũ ad tu=
telã q̃uis emãcipatũ ⁊ vocauerũt eum
fiduciarũ:sed qñ p mortem patris effi
ciunt sui iuris:tũc nõ minuunt capite.
ff.ad mace.l.si fili⁹.§.fi.nec desinũt esse
agnati.ideo sunt legitimi.Et põt dici
qđ ex ℣bis ⁊ ex mẽte.ff.de legi.ag.tu.l.
j.⁊ ita intellige ti.l.iij.§.fi.cũ.l.se.de pa
tre aũt nõ põt ita dici in casu quo emã
cipauit:q⁊ ille vocat de iure ciuili ad
succes.ff.ad tertu.l.ij.§.obijcit.sed fra=
ter emancipat⁹ nõ erat incognit⁹ de iu
re ciuili:iõ nullo mõ põt vocari legiti=
mus:vt p̃dixi.an aũt hodie sit legitim⁹
dic.j.in gl.proxi.in fi.⁊ qđ dixi de fratri
bus intellige de nepotib⁹:vt hic in tex.
3 ⁊ in gl.¶ † In gl.atq̃ pro certe.in fi.hec
opi.nõ est vera.cũ.l.xij.ta.fratres emã
cipati sint incogniti:vt dictũ est.s.su=
per gl.proxi.sed bene verũ est ꝙ põt di
ci legitimi:q⁊ cognati sunt vocati p le=
ges nouas:nõ tñ per.l.xij.tab.hoc attri
buendũ est legi noue tollẽti impedimẽ
tũ:vt hic appet:q⁊ q̃uis p.l.xij.ta.here
ditas deferat ꝓximis agnatis:si tñ sit
impedimentũ q⁊ forte ille cui⁹ erat he
reditas morit captiu⁹ lex cornelia tol=
lit illud impedimẽtũ fingẽdo ipm̃ esse
mortuũ pria hora captiuat ⁊ talis he=
reditas non censetur deferri per.l.xij
tab.sed per

tab.sed per.l.cor.q̃ impedimentū tollit ff.de vulg.ꝛ pupil.l.cor.in fi.ꝛ sic est di cendū in ꝑposito ſm doc.Ja.ꝛ Pe.quo rū opi.videtur satis vera q̄uis nō pro betur p.l.quā alleg.immo facit ad con trariū:sed hoc satis ptʒ.ff.ad.l.fal.l.fi liussa.ꝛ no.ff.vnde li.l.ij.§.pe.ꝛ ſm hoc hodie frater emancipatus sit legitim⁹ ptʒ.C.de leg.tu.l.pe.que corrigit.l.fra tres.de inoffi.testa.

1 ☞ Proximior si repellitur a tutela ꝑ pter minorem etatē:an sequens in gra du admittatur.

1 **Item.** ¶ † Tñ.in fi.sup text.Sed querit quid si ꝓximior ꝑ
a pter minorē etatē repellit[a] an admit tet sequens in gradu.Uidet q sic.ff.de legi.tu.l.fi.Cōtra.ff.ď test.tu.l.idē fiet. Dicas q si spes sit alterum fieri pfecte etatis anteq̄ alter ad legitimā etatem peruenerit:tūc succedit datiu⁹ nō legi timus:als legitimus.ꝛ sic intellige qď no.ff.de excu.tu.l.nō solū.§.si libertus. vbi de hoc.Sed an adulto facto pfecte etatis datiuus desinet.videtur q sic.ff. de tu.ꝛ ra.di.l.si tutor.§.j.ꝛ vide qď ibi not.ꝛ de hoc i spec.de tu.§.j.ꝟ.pe.ꝛ añ pe.ꝛ Ꝭ.ti.pri.super glo.ex testamento.

¶ De attiliano tutore. Rub.

¶ Hucusq̄ tractatum fuit de testamē taria ꝛ legitima.sequitur de datiua.

1 ☞ Tutela testamētaria ꝛ legitima p̄cedūt datiuā:intantū q nō valet da tio facta p iudicem tutore testamenta rio ꝛ legitimo excusato.

2 Pupillus si sit institutus heres solus: cuius autoritate dʒ adire hereditatē:

3 Pupillus si habet domicilium ꝛ bona in diuersis prouincijs:quis iudex da bit tutorem.

4 Judex eccl'iastic⁹ an possit dare tutorē

5 Ep̄s an possit dare tutorē laicum.

6 Quid si episcop⁹ de ꝯsuetudine cogno scit inter laicos.

7 Superior an possit dare tutorē i terra subiecti.exemplum ponit.

8 Tutores qui dantur pupillis corā qui bus iudicibus debent venire ꝛ iurare

9 Tutele datio an possit delegari.

Adde nu.10.vbi distiguit in hac q̄ōne.

10 Officialis ep̄i:baillīu⁹ vel senescalus

an possint dare tutores pupillis.

Si cui. ¶ Prio tra ctat ius an tiquius vs q̄ ad.§.sed ex his.et ibi ius antiquū vsq̄ ad.§. sʒ ꝟ iur.ꝛ ibi ius nouū vsq̄ ad.§.nos autē.vbi aūt nouū supplet quasi ipsum de nouo creādo. ꝛ sic sunt quatuor iura. ꝛ q̄uis tex.lōgus sit bre uis est tñ substātia ꝛ ef fect⁹.¶ In glo.ex testō in fi.glo.ꝛ hic probant. videlicet primum.ff.de test.tu.si tutor.§.j.ꝛ scďʒ e.tit.si quis sub cōditio
1 ne.† Et caue tibi:quia adeo testamētaria ꝛ le gitima precedunt dati uā q nō valet datio fa cta p iudicem testamē tario vel legitimo non excusatʒ:vt patet i.d.l. si soror:vñ bene caueāt legitimi q periculū ad ministrationis ad eos pertinet ex quo pupill⁹ tutore indiget:vt patet in.d.l.si sororū.ꝛ hoc est notabile:qꝛ nō omnes hec aduertunt nec pre uident periculuʒ q eis imminet ex negligētia administrandi vel accu sandi.Ista aūt non ob tinent in matre ꝛ auia: qꝛ ille non sunt tutrices nisi hoc velint et requi rant:vt in aut.vt li.ma. ꝛ auie.Et ideo dicūt gl. quod valet datiua an teq̄ requirātur.C.de cō fir.vti.l.ij.ꝛ not.in aut. C.quādo mulier tu.of. sed eis requirentib⁹ da tiuus desinit.ꝛ sic itel

a ¶ Repel lit.Et ē ad uertenduʒ ſm Ang.q sicut mior nō pōt esse tutor:ita ñ pōt eē.exe cutor vlti marū volū tatū:qꝛ eq̄ parant.vt no.in glos. in.l.in tute las.ff.de tu to.ꝛ ibi do cto.de q̄ p Bar.in.l.q̄ duos.ff.de re.du.i p̄n. ꝛ p hoc ex tra de test. c.fin.in.vj. et idem in procurato re ad iudi cia:vt.l.mi nor.ff.de ꝓ cur.sec⁹ ad negotia.et no.in.§.ea dem.ff.qui manu.non pos.

lige qđ not.ff.de tu.ꝛ cu.da.ab his.l.tutor si petit⁹.vbi gl.tz ꝫ.¶In glo.in duobus.ibi cū alleg.de of.p̄.p̄.l.ij.hec.l.nihil facit ꝫz Ja.ꝛ Pe.qꝛ loquit̄ d̄ munero p̄torū nō tribunorū ꝫz eos.Sz dicꝙ satis pꝫ p.§.hisdē tp̄ib⁹.¶In gl.ꝛ hodie.in fi.hoc verū in hisdē trib⁹ casib⁹: sed nō p.l.attilij vel titij:qꝛ ille sublate sunt.ī.§.sed his.sed p.d.l.si q̄s sub cōdi
2 tione.ſm eos.¶†In glos.sed q̄d si nullus.in fi.de hoc pleni⁹.ff.de testa.tu.l.si nemo.vbi sunt varia remedia. Spe.tm̄ vr̄ tenere illđ qđ dicit̄ p iudicē tutor ad adeūdū:vt in spec.de tu.in p̄n.Quidaꝫ aūt dicūt ꝙ adeant de facto p.l.ff.de cōdi.instit.l.mulier.§.j.Uel dic ꝙ ex quo tutor non dat̄ nisi suo.qđ suitas habet̄ ꝓ aditione.ff.ad treb.l.ita tm̄.§.si pater cū notatis.ī.de here.ab intest.§.post humi.¶In glo.hic tutor.in fin.Uel dic ꝙ hoc casu posset exp̄sse:qꝛ cū hec conditio itelligeret̄ in datione si exprimatur nō facit actum cōditionalē.ff.de le.ij.si ita.de condi.ꝛ de.l.j.in fi.ꝛ.l.conditiones que extrinsec⁹.ſm doc.ꝛ hoc satis appet in.l.mutuo.§.si sub ꝯditione.ff.de tu.Sed q̄d si cōditio nō euenit vel tutor testamētari⁹ mortu⁹ fuit an̄ diei vel ꝯditionis euentuꝫ.Uidet̄ qđ etiam sic datus desinat ꝛ ꝙ succedat legitim⁹ cū nulle remaneant reliquie:vt.l.si q̄s sub ꝯditione.ff.de test.tu.ꝛ.d.l.si tutor.§.j.de tutelis ꝛ rōnibus.đ tu.ꝛ cu.da.ab his.l.si impuberi.Nec ob.ff.de tu.l.quesitū.qꝛ ibi fuerat tutor ille in cuius locū dat⁹ fuerat:hic nō.¶In.gl.s.inq̄rēdo.in fi.melius.ff.de tu.ꝛ cur.da.ab his.l.scire.§.cū reliq̄s.de sus.tu.l.suspectus.In glo.ad p̄ceptuꝫ.in fi.Sed quō cū ille qui hꝫ cognitionē tm̄ de criminibus de ciuilib⁹ se intromittere nō possit.ff.de iudi.l.solemus.§.latrūculator. Dicas ꝙ p̄fect⁹ vr.etiā de ciuilibus cognoscebat:vt pꝫ i.l.j.§.q̄ es.ꝛ.§.cura.
3 ꝛ in.l.ij.¶†In glo.s.cum qui.in fi.sꝫ ad quē locum reducet̄.Glo.hic non aperit:sed tex.videtur hoc expedire.C.vbi petant̄ tutores.Ut tm̄ clari⁹ matrie notitiam habeas in qua doc.ꝛ gl.variāt distingue:qꝛ aut pupillus hꝫ domiciliū ꝛ bona i eadē ꝓuincia:ꝛ tūc nō dubiū q̄n iudex illi⁹ loci debeat ꝓuidere de tutore:vt.d.l.vnica.Aut hꝫ i vna domiciliū tm̄ ꝛ i alia bona:ꝛ tūc sunt opi. Hu.dicit ꝙ iudex domicilij nō dabit:sꝫ iudex bonorum.ff.de tu.ꝛ cu.da.ab his l.pupillo.Azo.dicit ꝙ immo iudex domicilij.ff.de tu.ꝛ cu.da.ab his.l.j.§.j.ꝫz diuisionem hanc Dyn.tu potes dicere vtrūq; dare posse.si tamen alter p̄ueuerit alter dare nō potest:qꝛ tutorē habenti ꝛc.nisi in casu quo illa oia gerere non posset.vt.ī.dicetur.sed si nō apparet quis p̄uenerit forte impedient se in concursu:vt.l.duo sunt titij.de test. tu.Uel dic meli⁹ ꝙ ambo administrent quilibet in iurisditione sui iudicis.C. de test.tu.l.ij.ff.de tu.ꝛ cu.da.ab his.l. filius.ꝛ in.l.duo sunt titij.vbi fuit mētis testantis dare vnum:sed non cōstabat de quo.hinc constat ꝙ duo fuerūt dati ꝛ de mēte dantiū.Aut habet domiciliū ꝛ bona i vna ꝓuincia ꝛ in alia bona tm̄:ꝛ tunc gl.variant.Uerius tm̄ est ꝙ datus tutor in loco domicilij potest vbiq; administrare:siue datus fuerit a testatore de quo nō est dubiū:siue a iudice.C.de excu.tu.l.ij.ī.de excusa.tuto. §.dat⁹.sed si excuset se de his que sunt extra ꝓuinciam.tūc iudex illius ꝓuincie in qua sunt bona ꝓuidebit de tutore.ꝛ sic intellige.ff.de excu.tu.l.non solum.§.qui testamento.cum ibi notatis ꝛ.l.ꝓpter.§.licet.ꝛ.l.iurisperitos.§.cū oriūdus.de rebus eorū.l.magis puto. §.illud.ꝛ sic debet intelligi.l.ex pupillo.Ubi aūt morat̄ in vna prouincia in alia hꝫ domiciliuꝫ ꝛ bona:debet reduci ad locū vbi habet domicilium ꝛ bona:vt hic no.ꝛ pꝫ in.l.vnica predicta.ꝛ fiet hec reductio p suppositionem iudicis iuxta.l.cum vnus.§.is qui.ff.đ bo. auct.iu.pos.de hac materia no.in.l.hic alleg.ꝛ in specu.ti.de tu.§.generaliter. ver.itē no.ꝙ pupillus.¶Not.tm̄ ꝙ hic voco locum originis pupilli vbi pater tenebat domiciliū tempore mortis sue non originis patris.immo nec suuꝫ si pater domicilium trāstulerat.C.đ municip.et orig.l.j.ff.ad municip.l.assumptio.§.filius.ꝛ sic restringe.ꝛ intellige
4 l.j.C.vbi pe.tu.¶†Sed queritur nun

quid iudex ecclesiastic⁹ possit dare tutorem. ꝛ videtur ꝙ non: qꝛ absurdū est ꝛc. C. de test. consulta. xj. q. j. c. te quidē. de primo videtur expressum. j. proxi. §. ¶ Preterea cum datio tutoris nedū respiciat personam: immo etiā patrimonium: vt. l. pupillo. ꝛ alijs. s. alleg. ꝛ iudex ecclesiasticus de hoc se intromittere nō debeat: vt extra de iudi. c. noui. ꝺ fo. compe. c. ex tenore. Nō vꝫ qꝺ possit ꝛ ad hoc possunt induci oīa iura q̄ consueuerūt induci ad antiquā questiōez an legitimatus per papam sit legitim⁹ quo ad temporalia. extra qui fi. sint le. c. per venerabilez. Potest dici ꝙ pupillo clerico dabit tutorez eps si detur pn cipaliter persone. vt. s. qui da. tut. pos. §. certe. ꝛ datus per eum bona omnia administrabit: nisi se excuset de parte q̄ casu iudex territorij dabit in pte illa quia tunc datur rebus. per. l. pupillo. ꝛ alias allegatas. s. secularis autē iudex ꝺꝛ qꝺ non possit dare clerico cum non sit de iurisditione sua per hunc. §. C. de episc. ꝛ cle. auꝫ. statuimus. ff. de tu. ꝛ cu. da. ab his. l. j. in fi. ¶ † Sed an eps pos

5 sit dare tutorem laicum. non videꝫ cuz non hꝫ iurisditionē tēporalem sup eū: nec ius cogēdi. ff. de tu. et cu. da. ab his l. ius dandi. dabit ergo clericos presbyteros ꝛ monachos. et eos coget de iure. cano. lxxxvj. di. c. peruenit. xvj. q. j. c. generaliter. licet de iure ciuili secus. C ꝺ epi. ꝛ cleri. auꝫ. presbyteros. ꝛ si tales non reperiat poterit nominare seculares quos iudex secularis ad ei⁹ requestam coget. ff. de tu. ꝛ cu. da. ab his. l. diuus marcus. laico non vꝫ ꝙ possit dare ꝑ iura predicta: nisi in defectū secularis iudicis quo casu deuoluitur iurisditio ad ecclesiasticū iudicez: vt. ꝺ. c. ex tenore. ꝛ. c. cum sit. ꝛ. c. licet. ꝛ hoc in terris in q̄bus nō obtinet tēporalē iurisditionē: i illis em̄ pn̄t sine dubio. extra

6 de appel. c. si duobus. ¶ † Sed quid dices de epis q̄ de ꝯsuetudine cognoscūt inter laicos indistincte de causis ciuilibus vt vꝫ engolineñ. eps. Adhuc nō videꝫ qꝺ possit: q̄uis em̄ ꝯsuetudo det ei cognitionem causarum ciuiliū: non tn̄ dat ei cognitionē causarū misti iperij. cū sint articuli diuisi. vñ ille q̄ hꝫ de iure vl' de ꝯsuetudine iurisditionē simplicē nō ꝑpꝫ hoc pt̄ dare tutorē cū tutele datio sit misti iperij. ff. ꝺ tute. l. muto. §. tutoris datio. ꝛ ꝺ' nisi facultas esset ifra q̄ngētos aureos. ꝛ tūc posset vna cū magistratu. vt. j. ꝑxi. §. li tn̄ ꝯsuetudo aliud ei tribuat spāliter in hoc casu vꝫ tenēda. C. ꝺ emā. li. l. j. iudex aūt secularis nō pōt dare nec cogere clericū: sꝫ requirere pōt epꝫ p'dictas. ll. nisi sit clericus ꝯiugat⁹. extra ꝺ cler. cōiu. c. j. li. vj. eps tn̄ nullo mō pōt cogere: nisi ꝑpter pietatez in casu q̄ ali⁹ nō repirireꝫ. vt xxj. q. iij. c. iij. C. ꝺ epis. ꝛ cle. auꝫ. p̄sbyte

7 ros. ¶ † Sꝫ an superior pōt dare tutorē in terra subiecti. Uerbi grā. senescallus regi⁹ dedit tutorez pupillo q̄ est de terra baronis sibi subiecti: ꝛ in q̄ baro hꝫ oimodā iurisditionē merū ꝛ mistū iperiū: nunq̄d tenet datio: vꝫ ꝙ sic qꝛ p̄ses pōt dare in locis in quib⁹ est defensor. in auꝫ. ꝺ defen. ci. §. nō valētes. ꝛ. §. nō iudicare. ff. de offi. ꝑcō. l. meminisse. ꝛ facit bene. C. de do. l. in hac. ¶ Dic ꝙ cū senescall⁹ sit iudex ꝛ superior in terra baronis in casib⁹ vcꝫ ressortij tm̄. ꝛ sic non pōt exercere iurisditionis actū nisi in defectum ipsius ad instar archiepi q̄ est superior epō: ꝛ tn̄ nō pōt exercere iurisditionē in dioce. epi nisi in casibus vt apparet extra ꝺ offi. ordi. c. pastoralis. ꝛ. c. romana. eo. tit. libro. vj. ꝛ ad hoc facit. C. de offic. prefec. vr. l. j. Nec obst. contraria: quia loquūtur in locis ꝛ in terris in quibus omnimoda iurisditio pertinebat ad vnū solū. vt ad imperatorē q̄ vtrosqꝫ instituebat: nec erat alicuius officialiū propria. hic autē est propria baronis: ꝛ hec satis declarant statuta regia que inhibēt ꝙ gentes regie non expleut in terris baronū: nisi

8 in casu ressortij. ¶ † Premissa obtinēt in datiuis in quibus loquitur hec materia. Sed quid dices de legitimis ꝛ testamentarijs. Dic ꝙ debent venire coram iudice ꝛ iurare. vt i auꝫ. vt hi q̄ res mi. oþ. ha. per. §. fina. et de mandato iudicis vel eius autoritate res recipere C. arbi. tu. l. fi. et de admi. tuto. l. fi. de tuto. qui satis non de. l. fi. ¶ Coram quo

iudice hoc facere debēt. Dic ꝙ corā il=
lo ꝗ̄ dare deberet si nō essent testamēta
rij vel legitimi.ar.l.i hac.⁊.d.l.cōsulto
9 iuncta.ī.gl.proxi. ¶ † In gl.ergo dele=
gatur.ibi cū dicit.dicit̄. Sꝫ adhuc ob.
qꝛ legatus procōsulis dat tu.ff.de tu.⁊
cur.da.ab his.l.j. Gl.variant.qꝛ in.d.l.
j.in gl.absente.dicit ꝙ p̄ses pōt cōmit
tere ꝓpter sui absentiā.⁊ i.l.j.ff.de off.
eius cui mā.est iurisdi.vr̄ dicere ꝯtriuꝫ
Dy.cas ꝯcordat:qꝛ cognitio seu inꝗ̄si=
tio pōt cōmitti:sed nō datio.⁊ videt̄ no
10 tari.e.l.j.§.huius rei. ¶ † Sꝫ dic clariꝰ
ꝗ̄cunqꝫ habet regimen ꝓuincie vel ter
ritorij ⁊ in eo oē imperiū pōt dare tuto
res ꝑ.l.j.alij qui nō habēt oē imperiuꝫ
nō possunt:nisi facultas ⁊c.vt.§.sequē.
⁊ sic intelligo.d.l.j.ff.de tuto.⁊ cur.da.
ab his.⁊ eo.titu.in princ.⁊ hoc si habēt
ex vi dignitatis et quasi instituti.sed
sunt nonnulli ꝗ̄ nō instituuntur:sed lo
co defuncti ponuntur ꝑ illum qui pos
set instituere vel quibus officiū cōmen
datur ad tp̄s vel ꝯmittit̄ a tali ꝗ̄ posset
instituere ⁊ dare titulū dignitatis vel
officij:⁊ tales possūt etiā dare tutores
⁊ de talibꝰ loquit̄.d.l.j.C.de eo ꝗ̄ vi.al.
gerit.illi em̄ possunt oīa qui ordinarij
possunt:vt ibi patet:nec de illis meruit
fieri cōtrarium.sunt aūt alijs ꝗ̄bus cō
mittitur nō ꝑ illos ꝗ̄ ītitulare possunt
in officio:sed per intitulatos sicut ꝑ p̄si
des ⁊ alios officiales ītitulatos ⁊ ď his
nō reperio ꝙ possint dare tutorem:nisi
delegato proconsulis in quo videtur
speciale.vt in.d.l.j.de tuto.⁊ curato.⁊
sic videtur ꝙ tutoris datio delegari nō
possit cum vniuersitate:nec alias spe=
cialiter.ff.eo.nec mādante. Sed an ho
die possit delegari saltem in casu quo
competit iure magistratus.ī.,pri..§.ff.
eo.l.ius dandi.⁊ tamē non poterat de=
legari.vt.l.ius dādi.gl.videt̄ dicere ꝙ
non.in.d.l.j.de off.eius cui mā.est iur.
¶ Quod satis videt̄ veruꝫ qꝛ speciali
ter ꝑ.l.cōmittitur ⁊ sic nō pōt delegari
per.d.l.j. Itē etiā de iure ffoꝝ.iure ma
gistratus ꝯpetebāt.vt.d.l.ius dandi.⁊
tm̄ nō poterat delegari.vt.l.nec ,mādā
te.de iure canonico vr̄ ꝯ̄.extra de.off.ď
leg.c.venerabilis.extra de offic.vica.c.
ij.lib.vj. ¶ Sed ꝗ̄re pōt iuberi saltē vbi
nō sunt magne facultates ⁊ non pōt
mādari. ¶ Rn̄deo lex que tēdit ad vti=
litatem pupilloꝝ magis cōfidit de offi
cialibus etiam minoribus ꝙ̄ de priua
tis:quia magis sunt electi ⁊ cum maio
ri maturitate: ideo ꝑmisit illis iuberi
11 non alijs cōmitti. ¶ † Quid ergo dices
de officiali ep̄i vel iudice balliuo vel se
nescallo baronis. Nō vr̄ ꝙ possint da=
re tutores:qꝛ loco alteriꝰ sunt:nec sūt
intitulati tanqꝫ in officio quod appa=
ret:quia vnum ⁊ idē auditorū est ipo
rū ⁊ dn̄orū suoꝝ:extra de ꝯsue.c.nō pu
tamꝰ.li.vj. ¶ Preterea in tales nō trā
sit nisi simplex iurisditio nisi largior de
tur potestas.extra de offi.vica.c.ij.lib.
vj. ¶ Sed contrarium est expressuꝫ.ex
tra de iudi.c.si annum.li.vj.⁊ ꝙ̄uis ibi
loquatur de curatore ad litem:nihilo=
minus loquitur de generali nō ad cer=
tam litem:sed in ꝟsi.seq.loquitur quā
do ad certas lites que dixi de datione
tutoꝝ intellige in datione curatorū.de
cura.§.j. Sed forte legati possunt dare
curatorem ad litem:quia ille nō insti=
tuit̄ cum tanta solēnitate:nec est ante
periculū vt dixi.C.arbi.tut.l.fi.qď verū
est de legatis a ꝑncipe. Secꝰ si ab alio
⁊ ita ptꝫ.i.c.si annū.alle.li.vj.⁊ ibi no.
ꝑ archi. Inn.tm̄ notabat alio mō.extra
de ꝓcu.c.petitio. cuius opi.est adhuc
vera in alijs delegatis quā a principe.
1 ☞ Aurei vel libra auri quātū valēt.
2 Solidi quingenti quantū hodie valēt.
Adde ad idem.nu.3.

Nos autē. ¶ In gl.quā non
habemus sꝫ quo
modo sibi blanditur iustinianus:quia
de iure.ff.videbatur idem.vt.l.ius dā=
di. Sꝫ dic.ꝙ.l.illa intelligebatur sꝫ.§.
sed hoc iure.allega.s̄.proxi.vt ibi not.
ideo iste.§.addit ad illam sicut ad.d.§.
1 ¶ † In glo.l.aureos.in fin.qn̄qꝫ autem
valent libram argenti.C.de argen.pre
tio.ꝙ thesau.infer.l.j.libr.x.⁊ ita libra
auri vꝫ.xij.libras argenti ⁊ vltra duos
aureos.⁊ tamen mercatores regni di=
cunt ꝙ marcha auri non debet valere
nisi.xij.marchas argenti:sed tūc forte
erat aurū carius quā nūc sit:vn̄ hodie

in regno est magna abūdātia auri ⁊ iō
2 vilius. ¶ † Sed quātū valēt hodie qn
gēti solidi vt sciam⁹ vim hui⁹. §. ¶ Glo.
videtur dicere ꝙ septuagintaduo au-
rei valent libram auri. vt no. in auē. de
defen. ciui. §. ⁊ iudicare. ponendo librā
auri ꝑ sex libris argenti. Sed certe vel
moneta de qua loquitur erat nimis for
3 tis vel aurum nimis vile. ¶ † Vñ scias
ꝙ in libra sunt. xij. vncie. ⁊ in marcha.
viij. ex quo scias ꝙ. lxxij. aurei faciunt
4 libraz[a] auri. ⁊ quot vncie faciūt librā
satis cito cum campsorib⁹ scire pōt q̄n-
tū valēt regula seu doctrina certa ꝓdari nō pōt ꝓpter diuersos valores mone
te auri ⁊ argēti q̄ in diuersis tꝑib⁹ ⁊ ctibus regnis ⁊ regionib⁹ ponunē ascen
dunt ⁊ descēdūt ꝑ voto regentiū. ¶ In
glo. scilicet tabellionum. in fi. ibi vide-
bis. ff. de ma. con. l. magistros.

Impuberes. ¶ In. §. reddit rationez quare impubere debent esse in tutela ⁊ et est planus.

1 ☞ Tutele actio seu obligatio quo tēpore nascantur.
2 Tutores tenenē actione de rōnib⁹ distrahendis que cuius sit nature. vide. Adde ad idem. nu. 3.
4 Tutor an ⁊ q̄l'r teneaē actione furti ꝑ mala administratione tutele.

1 **Cum igitur.** ¶ † In gl. sz si ibi cū dicit nō nasciē actio tutele: sed obligatio nasciē ex q̄libet mala administratiōe. ff. de tu. l. tutorē q̄ tu. ge. obligatio aūt bonoruz censeē esse nata a tpe delate ⁊ suscepte tutele. vt. C. de admi. tut. l. ꝓ officio. C. de bo. q̄ libe. cū opz. §. fi. de epi. au. l. de creationib⁹ q̄n mulier. tu. offic. fun. po. l. fi. de secū. nup. hac edictali. §. is illud. Cōtra de priui. fis. si debitor. Sed in casu isto ꝓcessit q̄si ⁊ ctus ibi nō: sz in eo ꝙ subijciē ꝙ alie nō intentanē ob. ī. ti. j. §. fi. ibi videbis plenius. ¶ In gl. j. actiōe in ver. est ⁊ alia ibi. ꝓpter dolū. Dicūt doct. Ja. ⁊ Pe. qui parū aut nihil dixe
2 runt hic † ꝙ glo. q̄nq3 dicit ꝙ hec actio datur ex dolo. vcz ꝙ tutor male ⁊ dolo se versatus est in administratione. Sz quādoq3 dicūt ꝙ datur siue dolose siue nō: qd est veri⁹ ſm eos. ⁊ sic transeūt. Scias ꝙ hec actio de rationibus distrahendis est ꝓpriū nomen actiōis: ⁊ ponitur inter ciuiles in arbore: vt ibi videbis. ⁊ oriē ex intercessione rerū pupillariuz. vt no. ff. de tu. ⁊ ra. distra. l. j. §. considerandum. versi. hunc tamen. super verbo eiusdem facti. vult dicere interceptione in amotiōe alicuius vel aliquaruz rerum de illis reb⁹ pupillarib⁹ forte ponēdo iter suas vł i vsus suos cōuertendo: vel sicut de proprijs negotiando: ⁊ in ista actione sufficit ꝓbare rē iceptā: nec opz ꝓbari dolum. ¶ † Itē nec ꝙ inuito domino: sz in actione furti opz probare dolum: vt no. in. d. gl. si tn̄ ille qui agit hac actionez velit ꝓponere ⁊ probare dolū bene pōt ⁊ in hoc casu concurrit cū actione furti. ⁊ sic intellige. ff. de admi. tut. l. tres tutores. ⁊. l. nō estimo. in fi. ⁊ hec actio non tollit. ac. furti: nec econtra: sz actio tutele: ⁊ hec adinuicem se tollūt: vt no. ⁊ ibi pz. In hoc ē mirum quare hec actio de rationibus distrahēdis ⁊ furti non se tollunt: nisi saltē in eo qd excedūt iuxta regulā. ff. de act. ⁊ oblig. l. q̄ seruum vi bo. rap. l. j. cōmo. l. vñ q̄riē. sed tex. rñdet. in. d. §. pe. nec em̄ eadez obligatio ē furti ⁊ tutele: vt q̄s dicat plures esse actiōes eiusdē facti: sed plures obligationes. nā ⁊ tu. ⁊

a ¶ Septuagintaduo aurei faciūt libraz. l. quoties. C. de susce. ⁊ archa. li. x. Sed aduerte qd lz Bar. i auē. sz nouo iure. C. si cer. pet. dicat librā auri cōstat ex cētuz aureis hodie librā auri constat ex xcvj. ducatis venetz. vt no. idez Bar. i alle. l. quoties ꝙ quo vide ꝑ feli. i. c. con q̄rēte colū. j. extra de offi. or.

fur.obligat.hec sunt ver=
ba tex.⁊ sunt multū ob
scura.vnde gl.dicit ibi
q diuerse sūt.qr vna ex
sola interptatione non
dolosa alia ex dolosa.
Itē vna qn pfide altera
qn dño inuito. ¶ Sz hoc
nō vr posse sustineri in
casu saltē quo currūt:qr
tūc vtrobiqz dol9 ⁊ volū
tas dñi.sz dic q adsunt
diuerse obligatiōes: qr
ꝗuis actio de ra.dist.ex
tendat ad casuz illū nō
mutet suā originez nec
naturā nec in casu quo
currit ille q agit actiōe
de ra.distra.pbat dolū
nec volūtatē dñi:vñ ibi
nihil tangit de materia
acti.furti.nisi de sola in 1
terceptione:sed in hac
furti opz habere doluz
qd aio lucrādi sibi ⁊ for 2
te voluntatē pter ius
administrādi qd hz tu= 1
tor q eū excusat a furto
vt.d.l.merito.ff.pro socio
⁊.d.l.tres tutores.et ita
diuerse sunt obligatio=
4 nes. ¶ † Itē dat actio
furti ꝗsi ꝯ extraneū:nec
hz dicere nec pbare eū
tutorē in actione de ra. a
dist.opz q dicat ⁊ pbet
tu fuisse q vellet dicere
q hec actio de ra.di.ori
tur ex ꝗsi ꝯtu sicut tu=
tele:sz ex interceptiōib9
tutor obligat sicut ex sin
gulis malis administra=
tionib9 in act.tu.vt dixi
s.in pn.§.tūc apparent
magis diuerse obloga=
tiōes huius act.⁊.fur.⁊
text.satis h innuit.d.§. b
pe.vr.in tutela ex vna ob
li.⁊c.vnde act.tut.⁊ de
ra.di.quasi eadez sunt.
nā vna non pōt intenta
ri:nisi finita tutela sicut nec alia.vt.l.f.
§.fina.de tu.⁊ ra.dist.Itez est aliud mi
rabile quare act.tu.tollut hanc saltē in
eo quod excedit contra dictas.ll.qr si
dicas q sint ex vna obligatiōe sicut tex.
dicit in.d.vr si.in tutela.non videt bona
ratio:quia conditio furti eā in totū tol
lit:q tn non est ex eadem obligatione.
vt.s.dictum est.vt.l.act.eo.ti.Sed po=
test dici q ideo cōditio furti illam tol=
lit:quia ambe continent rei psecutionē
Sz cur tollit in eo quod est pena:quia
forte fuit visuz legislatori q sufficiebat
actio furti.⁊ videt speciale in ista actio
ne:quia forte nimis rigorosa.punit eñ
tutorem de cuius malo animo nō con=
stat quod fuit contra rationem fauo=
re pupillorum.

¶ De autoritate tutorū. Rubrica.

¶ Postq̄.s.dixit qlr tutores creantur:
subiungit qlr creati se regere debeant

☞ Pupill9 si sibi stipulatur nō est ne
cessaria tutoris autoritas:dūmodo sci
licet sit maior infante.

Pupillus quando obligetur ex contra
ctu vel non.

Autoritas. ¶ † In text.ibi
cum dicit.nō est necessaria
tūc aūt si sit maior infante
ff.de verbo.obli.l.si mulier
§.j.ff.rē pu.sal.fo.l.ij.⁊.l.seruum publi
cum. ¶ In glo.quia tunc ibi cum dicit
de pac.ꝯ iur.Et intellige q valet auto
ritas in cōtractibus[a] ex quib9 potest
vtilitatē reportare:qr donare non pos
set etiā cū aut.C.de admi.tu.l.nō oim
fm doc.Jaco.⁊ Pe.in.l.fin.C.si ma.fac.
sine decreto ali.ra.ha. ¶ In eadē glos.
ibi cum dicit.quid ergo in excommuni
cato.Est econtra quia pōt facere dam
nū suū ⁊ se obligare:sed nō acqrere fz
Hosti.in sum.de peni.§.fin.vers.qd sis.
Sed Innocē.dicit q potest sibi acqui=
rere.vt no.de dona.⁊ cōtu.c.veritatis.
¶ In gl.⁊ sic no.ibi.§.pspeximus.hoc
speciale fauore pupilli[b] ius cōe.C.de
rescin.vē.l.ratas.⁊ est ar.q si quis ma
ior ⁊ habilis ꝯhit matrimoniū cuz pu=
pilla.q maior sit ligatio.Sed dic q nō
est ligat9 vinculo mrimonij:sz pmissio

a ¶ In ꝯ=
ctibus.Pu
pill9 i deli
ctis cadēti
bus in eo
obligat.l.
pupillū.in
princ.ff.de
reg.iur.et
§.fi.cū si.s.
de ob.ex d.
Itē ad fin.
vt liberet p
acceptila=
tionē:quia
tunc effici=
tur locu=
pletior.vt
p gl.sing.i
l.ij.ff.de ac
cep.itē pōt
sine tutore
ea q sunt fa
cti vt.l.pos.
ff.de acqr.
re.do.et.l.
ꝗuis.ff.de
ac.pos.his
casibus ob
ligatur pu
pillus sine
tuto.auto=
ritate.vt p
Jas.may.

b ¶ Fauo
re pupilli.
An ⁊ quan
do contra
ctus potest
claudicare
vide plene
p Cy.in.l.
j.C.si seru9
exter.

nis.extra de despō.ipu.c.de illis.et ibi
2 no.¶In ea.glo.in fi.i hac materia sunt
diuerse opi.gl.⁊ doc.Unde recolligēdo
dicas ꝙ aut pupillꝰ est infans ⁊ dic qd
nullo mō obligat.ff.de cōdi.indeb.l.ꝙ
pupillus.de act.⁊ obli.l.pupillus.Aut
maior infante:⁊ tunc si sit proximus in
fantie videtur glo.dicere ꝙ sit idem ac
si esset proximus pubertati.vt no.ff.de
dolo.l.j.Quidam dicunt ꝙ est idem si-
cut de infante.⁊ sic videt tenere Dy.in
l.puberes.ff.eo.⁊ glo.C.de inuti.stipu.
l.j.Et hec satis est consona rationi.cuz
enim obligatio contrahat per consen-
suz.ff.de pac.l.j.vix posset dici ꝙ pupil
lus ꝓximꝰ infantie consensum habeat
qui oia daret pro vno pomo vel ꝑ vna
bursa.Et ad hoc facit:qꝛ nō delinquit
anteꝗ̄ sit proximꝰ pubertati:⁊ ꝯsensus
ꝓcedit ex animo sicut delictuz.vt.ff.de
reg.iur.l.pupillū.⁊.l. pupillus.de fur.
l.impuberem.ad.l.aquil.l.sed si quēcū
ꝗ̄.§.si infans ⁊c.hoc casu potest dici ꝓ-
ximus pubertati nō ex annis sed ex ca
pacitate intellectus:⁊ ita forte volunt
leges proxime alleg.pleriꝗ̄ enim repe
riūtur magis dolicapaces in nono vel
decimo anno ꝗ̄ alij in.xiiij.vñ multū
aduertendū esset an sit malitiosus vel
capax doli ⁊ consensus.vt tunc oblige
tur.⁊ hoc videtur bene ꝓbari.ff.de spō.
l.in spōsa.ꝯ etas ſm vnū intellectū ta-
men in omni dubio ex quo est.vij.anno
rum iura ꝓ̄sumunt ipsum habere ꝯsen
sum:vt ptz extra de despon.impu.ꝑ to
tum de iud.si animū.lib.vj.ff.de admi.
tu.l.j.§.sufficit.⁊ iō nisi euidēter appa-
reret ipsum nihil sentire dic qd obliga
tur sicut pubertati ꝓximus.In quo dic
ꝙ aut habet tu.⁊ tūc aut contrahit cuz
tutore ⁊ refert an clam vel palam ⁊ an
cū tutoris auto.vel not.ff.eo.pupillus.
.§.j.⁊.§.sane.de admini.tu.l.non existi
mo.an cū extraneo:⁊ tunc si cum auto.
tu.rite adhibita obligat naturaliter et
ciuiliter.sed restituit si sit lesus:vt ple-
ne no.in.d.l.j.de noua.ff.eo.l.impube-
res.Si sine auto.glo.dicunt ꝙ obligat
naturalr:vt no.i.d.l.j.⁊ vbiꝗ̄.⁊ hoc se
quit Dy.ſm Ja.⁊ Pe.ꝙ nullo modo ꝑ
l.si curatorez.C.de in integ.resti.immo

eqꝑarat ꝓdigo ⁊ furio
so:vt ibi ⁊ sic pōt intelli
gi.l.j.C.de inuti.stipu.si
nō hz tutorē obligat na
turalr.vt.d.l.j.d noua.
ad.l.fal.si pupillus.qñ
di.le.ce.l.illō.§.heres.
⁊ ciuilr ⁊ naturalr si sit
a factꝰ locupletior[a] vl do
lū cōmisit.ff.de po.l.j.§.
an i pupillū.in.l.hic al-
leg.in gl.ff.d exce.do.l.
apud celsum.§.si qs tu-
torem.⁊ hoc in casibus
in quibꝰ obligat natu-
ralr:sed nullo mō obli-
gat etiā factus locuple
tior:sz agit ad exhiben
dum vel rei vē.vt no.ff.
cōmo.l.ij.℣.sz mihi als
est lex.dic vt ibi.ex qsi ꝯ
ctu extra iudiciuz obli-
gat.si sit sibi vtile als:ñ
vt pz.ff.de nego.gest.si
pupilli.⁊.l.iij.§.curato
res in iudicialibꝰ qua-
liter obliget.videbis.j.
proxi.§.dic vt ibi.

1 ☞ Pupillꝰ qñ sibi est
delata bonoꝝ possessio
si non habet tutorez iu-
dex pōt supplere auto-
ritatem tutoris.

2 Tutor an possit acqre-
re bonorum possessionē
delatā pupillo sine ipo
pupilo.

3 Pupillus seu minor qñ
possit stare iudicio vel
nō:⁊ an ⁊ quando actꝰ
ꝑ euz in iudicio gestus
valeat vel non.

4 Adde ad idē nume.4.
vbi ponit casus in qui-
bus pupillus potest es-
se in iudicio sine tutore
vel curatore.

5 Minor si non vult com
parere ⁊ sic cadat in cō
tumaciam quid est agē
dum.

a ¶Locupletior. Qñ pupillus sit factꝰ locupletior. vide h ꝑ do.aret. itē cui incūbat onꝰ ꝓbādi an pupillꝰ sit factus locupletior vel nō. Itē qd si pupillus nec meliorē nec deteriorē cōditionē suaz facit. Item hic vide distinctionez pulchrā ꝑ eūdē aret. qñ pupillꝰ sine tutore obligetur.

a ¶ Tutorē. Et his, casib⁹ q̄ sunt in gl. pōt iudex supplere autoritatē tutoris alios casus q̄b⁹ iudex supplet defectū tutoris vel impedimentū. vide p Ang. hic. Et hec pcedūt in iurisditiōe volūtaria: ꝛ q̄n ex actis apparet q̄ iudex facit ex certa sciētia. Itē vbi tutor solus sufficeret al's sec⁹ fz eūdē Ang.

b ¶ Soli tutori. Idē Ang. ꝛ Ias. hic. idē pōt sol⁹ bono. pos. agnoscere qꝛ in fctō ꝯsistit fz eosdē h.

c ¶ Nō pt. Itē nec gerere pōt: qꝛ nōdum est decreta administratio: al's secus vt per gl. in. l. iiij. ff. eo. Ang.

d ¶ Adulto sufficit. Idē tz Ias. dicēs q̄ bn̄ sufficit i curatoꝛ adulti. l. cū q̄dā C. de admi. tu. ꝛ est rō vt ibi not. gl. qꝛ adulto daꝛ iure ordinario: pupillo ῡo extraordinario fz eū dē Iaso.

Necꝫ tamē.

1 ¶ † In gl. ex testamēto. ibi cū dicit. cū pupillus nō hꝫ tutorē[a]. ergo a cōtrario sensu si haberet nō posset iudex autorisare: vt videꝛ exp̄ssum. extra de iudi. c. si annū. li. vi. C. ď iu. deli. l. si īfanti. in fi. ꝛ hoc itellige in hoc casu: qꝛ in alienatione rerū immobilium nō sufficeret iudicis autoritas. C. si pp̄ter pu. pen. l. fi. ꝛ videꝛ notari de fideiussori. mino. l. ij. sed in alienatione rerū mobiliū forte sufficeret et ita posset intelligi qď not. ff. de mino. l. qď ait pretor. §. pmittiꝛ. vbi videꝛ glo. cōtraria q̄ si iudex ꝛ tutor autorisarūt eū non videꝛ valere. vt no. in Spe. eo. §. generaliter. ῡ. q̄ si pupillus. q̄ pōt esse verū si iudex crederet eū verū tutorē. vt ď. l. i. C. q̄ admi. ad bon̄. posses. ¶ In glo. fi. e. gl. in hoc dubitat in. l. ipu. ff. de tu. ꝛ cu. da ab his. ꝛ Dy. vꝛ tenere opi. primam q̄ est ibi fm quosdam: sed hoc non est in meo Dy. vnde videtur hic verior per. l. si infanti. in fi. alle. ¶ Item dic alios casus in quib⁹ fallit. j. de here. ab intes. §. sui. Itē. C. ď e bo. q̄ libe. l. fina. §. si autē patre.

2 ¶ † Sed posset dubitari an tutor sine pupillo possit bonoꝝ possessionē acquirere. Et glo. q̄nq̄ dicit q̄ nō si pu. sit ma. infan. sicut nec hereditatē. C. ď iure deli. l. potuit. ꝛ ita not. C. qui admit. ad bo. pos. pos. bonoꝝ. sꝫ in. l. potuit not. ꝯtra. ꝛ. ď. l. impu. qď est verius fm Dy. qꝛ in bo. pos. interueniūt iudex ꝛ tutor qď nō est in additione fm eū. ff. de bo. pos. in pupillo. ꝛ. l. tutori. nunq̄d ergo iudex ꝛ tutor possent adire: non qꝛ nō cōmittiꝛ iudici aditio. q̄n pupillus hꝫ tutorē. vt. l. si infanti. in fi. sicut datio bo. pos. C. qui admit. ad bo. pos. l. fi. ¶ In glo. vt p se. cū allegat. §. sed qꝛ. ꝛ hoc vbi maior est infante: al's fit restitutio soli tutori[b]. ff. ad treb. l. restituta. §. i. C. ad trebel. sancimus. in fi. glos. j. de eo cui bo. li. causa adi. §. i. ¶ In glo. cui administratoris. ibi cū allegat. ff. eo. l. iiij. hoc verū si nō administrat: qꝛ nō pōt[c]: qꝛ forte prohibitus vel oēs iussi sunt. ff. de admi. tut. l. titium ꝛ meuiū. al's autē si nō administrat: qꝛ nō vult. secus. ff. de acq̄. here. l. si pupille. in dubio autēz oēs possunt: nisi testator aliď disposuerit vꝪ iudex. C. de auto. presi. l. fi. si vnus ex pluri. l. i. ff. e. l. qď dicim⁹. §. i. vide in. ď. l. iiij. ff. e. ¶ In fi. eiusdem glo. quidā habēt hoc in adulto sufficit[d]. C. de admi. tu. l. cūz quidā. si nō habes suppleas. ꝛ vide qď not. in. ď. l. cum in vna. §. i. ¶ In gl. ea. ꝛ alia ibi cūz allegat minor. xxv. an. Sꝫ hec ratio nō vꝛ perpetua: qꝛ posset esse adeo lucrosa qď expediret talia ꝛ plura sustinere. vel forte nullos habet creditores. Odof. reddit: vt fertur: aliā rationē: qꝛ pupillus obligaꝛ adeundo. ff. de acq̄r. here. l. more. ex qui. cau. in pos. ea. l. apud celsum. §. fi. quē constat non posse obligari sine tu. vt dixi. s. ff. e. l. et si conditionalis. §. i. ideo adire nō pōt sine tutore etiā lucrosam Sꝫ quare nō saltem vt alios obligaret ꝛ ipse obligaretur sicut dictum proximū. §. Dicunt Iaco. et Pe. q̄ in proximo casu pūideꝛ cōtrahentib⁹ cū eo: qꝛ habet exceptionem. ff. de rei ven. l. si id qď. nō sic creditoribus hereditarijs. nō eñ debitores hereditarij possent excipere ad vtilitatem creditoris cum nil eoꝝ intersit fm eos. Uel dic q̄ ꝯhenti pōt imputari q̄

cũ minore cõtraxit.ff.de mino.l.cũ mã 5
dato.nõ sic creditoribus hereditarijs.
5 ¶†In ea.glo.cũ allegat.l.clarũ. Doc.
ꝛ maxime Dy.ꝯsueuerũt hic distingue
re:qꝛ aut pu.seu minor fuit semꝑ sine
a tu.vel cura.in iudicio ꝛ nõ valet[a]·vt.l.
cũ ꝛ minores.hic alleg.qḋ verũ est ꝯtra
ipsos sꝫ ꝓ eis sic.l.nõ ideo minus.C.de
ꝓcu.Sed Ja.ꝫ ꝙ indistincte non valet
vt ibi scripsi.qḋ põt esse verũ de diffini
tiua:secus de interlocutori.ff.de boñ.
auto.iudi.pos.l.si minor.ex qui.cau.in
possessio.e.l.hoc aũt.aut fuit ab initio
tu.ꝛ cu.sed nõ in fi.ꝛ tunc si vsqꝫ ad cõ
clusionẽ vel cãm plene examinatã va
let snia ꝛ ꝓcessus si quis secut⁹ sit.C.de
adult.l.q̃uis.ꝙ posset ꝓcedere si tutor
vel curator esset legitime cõtumax:al's
nõ valeret snia.vt.C.quõ ꝛ q̃n iudex.l.
si vt ꝓponis.aut fuit ex post facto:sꝫ nõ
inito:tunc nõ valet:vt.l.momentanee.
C.q̃.li.perso.ẜm doc.¶Sed ẜm glo.va
let q̃ nõ potest esse vera si nõ fuit in cõ
testatione:ꝛ in alijs substãtialib⁹ sine
quib⁹ iudiciũ reddit̃ nullũ.C.de li.ꝯte.
4 l.j.ꝛ.l.ꝓlatã.de sen.¶†Hoc aũt fallit
in quatuor casib⁹ qui sunt hic in quib⁹
minor põt esse in iudicio sine tu.ꝛ cu.ꝛ
valet ꝓcessus ꝛ snia ẜm glo.Et caue:qꝛ
prim⁹ ꝛ vltim⁹ posset loqui in pupillo: c
sꝫ mediũ nõ:vt pꝫ in glo.multos alios
cas⁹ ponũt gl.ꝛ doc.extra de restit.spo.
c.ex parte.vt in cã matrimonij bñficia
li seu eccl'iastica.in voto morte pr̃is ꝛc. 1
de quibus.xv.q.iij.c.de crimine.sꝫ hoc
nõ vr̃ verũ.ꝑ.l.clarũ.C.e.vñ credo ꝙ in
beneficialib⁹ ꝛ spũalib⁹ depẽdẽtib⁹ ab
eisdẽ possint esse in iudicio sine curato 2
b rib⁹ minores.xxv.ann.[b] maiores.xiiij.
ꝛ in quo casu veniã etatis impetraue
rũt in alijs nõ nisi habeãt curatorẽ ꝑ.c.
si annũ.extra ḋ iud.li.vj.ex quo eñ ibi
spãliter illis permittit inhibet ḋ alijs. 3
vt.l.maritus.C.de ꝓcu.ꝛ hoc ibi vr̃ te
nere Azo.pupillus aũt non potest esse 1
in iudicio in aliqua cã sine tuto.auto.
vt ibi ptꝫ.ff.de acq̃r.pos.vel nõ.l.ij.vbi
est casus qḋ ꝓsequẽdo mortẽ pr̃is op⁹
est tu.nisi in casu momentanee pos.vbi
etiã seruus agere posset.ꝛ sic intelligo
l.momẽtanee.ꝛ si per vim vel alio mo
do.l.j.¶†Quid ergo si
agã cõtra minorẽ ꝛ nõ
vult ꝯparere.¶Respõ.
si sit maior.xiiij.annis ꝛ
sit cõtumax potest ꝯdẽ
nari si talis sit causa vł
in tali statu ꝙ possit fer
ri snia in absentẽ.ff.de
mino.l.mi. etiã si quasi
ꝯtumax vel põt excõi
cari etiã pupillus si sit
doli capax etiã ꝯtra cõ
tumaciã tuto.vel cura.
nisi purget cũ possit.vt
no.in Spe.de ꝯtuma.§.
nũc dicam⁹.ꝟ.fi.de sen.
excõi.§.sequit̃.versi.sed
pone.ꝛ põt fieri missio
ꝯtra tales immo ꝛ ꝯtra
infantẽ.vt.l.hic autẽ.ex
quib⁹ cau.i pos.ea.nec
doli capaces restituent̃
aduersus cõtumaciam
quin soluant̃ expẽse.ff.
de mino.l.cuꝫ mãdato.
si autẽ ipsi aut tutor et
cura.si quos habeãt te
nentur:vt in.l.ꝑperan
duꝫ.C.de iudi.¶In gl.
fi.[c] in fi.ff.man.l.heredi
tatꝫ.sꝫ q̃uis nõ subesset
nihilominus ideꝫ esset
vt hic apparet.

☞Tutor an possit cõ
pelli autoritateꝫ pstare
pupillo si vtilitas eius
requirat.
Jussus patris quare dꝫ
precedere in aditiõe he
reditatis pupilli:sꝫ au
toritas tutoris sufficit
quod sequitur.
Quid autem de decre
to iudicis.

Tutor. ¶†In glos.nõ
compellitur.in fi.dic vt
ibi:qꝛ in iudicialib⁹ cõ
pellitur q̃n pupillus est
re⁹ C.de admi.tu.l.fi.§.
pe.ꝛ idẽ vbicũqꝫ est ei

a ¶Nõ valet. Et q̃n iudiciũ cuꝫ minore agitatum teneat. vide plene hic ꝑ Ange.

b ¶Minores.xxv.annis. Ponit hĩ Are. qõnem an iudiciũ agitatũ cũ minore valeat.ꝛ distinguit ꝑ multa mẽbra. vide eũ hĩ.

c ¶In gl. fi.Uide hic Ang. lati⁹ circa fi.

a Cōpellitur. Dic sm Angel. q̄ i gñe cogit̄ administrare. itē i certo actu iudiciali autorisare l. fi. ff. et. C. de admist. tu. sȝ in extraiudicialibus nō cogit̄ nisi ex hoc pupillum dānificari cōstet: vt p eū hic.

b In cōtractu. adde de hoc Anto. cor. sing. suis i ꝟ. decretū. lo. ij. ⁊ i singu. i ꝟ. minor. lo. j.

c Pe. distinguunt. Tu vide h̄ dist. Ange. in ꝟ. in gl. j. ibi cōclude p̄te. vbi loqt̄ de curatore tutore ⁊ pcuratore conueniendis durāte officio vel finito.

dēs ⁊ indubitatū dānū pupilli vel tertij qd̄ cōmode resarciri nō posset. melius est em̄ ⁊c. C. in q̄. cau. in integ. restit. nō est neces. l. fi. ⁊ ita vr̄ sentire Dy. in solutiōe 3 dicte. l. fin. q̄uis glo. ibi al's. Si em̄ q̄s cōpellit̄ de pprio facere vtilitatem alteri⁹ sine damno b suo: vt plene dixi. s̄. de leg. fusia. cani. cur nō tutor p euidēti pupilli vtilitate cōpellit̄[a]. + In a 2 glo. si nō modicū. in fi. sȝ cur iussus patris dȝ p̄cedere in aditione: sed autoritas tutorum sufficit sequi in cōtinēti. Quidā dicunt q̄ fili⁹ nō est itegra psona iussu nō p̄cedēte: ideo opȝ p̄cedere: sȝ ita nō parū pupillus. s̄. pri. §. alij dicunt q̄ aditio dȝ esse certa vt ptȝ p totum ti. de acq̄. here. et maxima in. l. lȝ si dubitet̄. ⁊ l. sȝ si de sua. iō mādatū precedere opȝ ne aditio filij depēdeat ex volūtate patris. Sȝ idē per oīa in pupillo ante autoritatē p̄stitā adeūte pōt dici q̄ nō est idē: q̄ penes filiū nō remanet hereditas etiā per momentū. ff. de acq̄. heredi. l. placet. iō opȝ p̄cedere volūtatem patris 1 cui acquirit̄ emolumentū ⁊ dānū: non sic de pu 2 pillo ⁊ tutore pōt dici. ⁊ si dicas q̄ ius hereditariū residet in psona filij 3 cui querit̄. ff. de sol. qui hoiem. §. quidā. de le. j. c cū filio. cū ibi not. rn̄deo 1 q̄ non sic sicut in psona pupilli cui querit̄: et nō alij quo ad vtilitatem ⁊

dānuȝ: sed in psona filij remanet adeo nudū ius hereditariū q̄ eius substantia tota ⁊ exercitiū cū emolumēto et dāno trāsfert̄ in patrē. ⁊ ideo opus est ei' animū ⁊ declarationē procedere cū penes filiū in tali qualitate ⁊ substantia remanere nō posset. + Sȝ q̄d de decreto iudicis. Uidet̄ q̄ sufficiat si interponatur ex postfacto. C. de iu. fis. l. instar. de decu. si quos. Sȝ doc. iuris cano. vident̄ velle q̄ debeat iterponi in ꝯtu[b] statim argu. hui⁹. §. ⁊ de hoc no. Archi. de reb. eccle. nō alie. c. j. lib. vj. ⁊ facit. ff. de re. eo. l. si pu. §. si pretor. et de hoc scripsi. C. de sacrosan. eccl. aut̄. hoc ius. De cōsensu capituli ꝯstat q̄ sufficit iteruenire ex post facto in casib⁹ in quib⁹ requirit̄. extra de his q̄ fiūt a p̄la. sine cōsen. ca. c. cū vos. In glo. no. cau. ibi cū alleg. de obli. ex cōsensu. ⁊ hoc intellige vbi tutor ⁊ pupillus mittūt ep̄lam: al's si ꝯhere volēs cū pupillo mittet eam si tutor ⁊ pupillus sint presentes ⁊ acceptātes: q̄ si tūc pficit̄ ꝯtract⁹ viderent̄ valere. Et ad hoc facit qd̄ nota. ff. eo. l. obli. §. tutor. vbi est is. §. quasi de ꝟbo ad verbū. ptȝ in. §. fin. eiusdē. l. ⁊ obtinet q̄ hic dr̄ in ꝯtu qui p pupillū geritur: secus si p aliū q̄ pupillo possit acquire re. ff. de acq̄r. here. si per ep̄lam: q̄ videt̄ obstare. dic vt ibi in fi. eiusdē glo. quia forte nō autorisauit expresse. ff. e. l. etiā. ⁊ ibi no. ⁊ ptȝ de tute. l. j. §. mutus. ⁊ dico expresse si appareat p verba vel scripturam q̄ autorisare vult. ff. e. obligari. §. fi. d acq̄r. here. si q̄s mihi. §. antepe. ⁊ pe. vel non sponte. vt dixi. s̄. pri. vel conditionaliter. ff. eo. l. si condi. vel generaliter. vt. l. si quis mihi bona.

☞ Tutor curator ⁊ pcurator an possint conueniri durante officio.

Debitor pupilli an possit esse tutor in aliquo genere tutele.

Adde ad idem. nu. 3.

Si autem. In gl. s. rei vē. ibi cū dixit vt hic dr̄. doc. Ja. ⁊ Pe. distingūt[c] h̄an actio nata eēt ante vel post. + Ego aūt magis late recipio: q̄ aut actio erat aū nata: ⁊ agit̄ vt h̄ p cōtutores si sint duo vl' plures tutores vel curatores: vt hic. ff.

de testa.tuto.l.si plures.aut post durā
te administratiōe:ꝛ tūc aut ex alia cā q̄ꝫ
administrationis:tūc cōtra tutorē na=
scit̄ sꝫ nō iterp̄taṫ.ff.de tu.ꝛ ra.di.l.si tu
toꝛ.ꝛ.l.si cū adhuc.Sed ꝯ curatorē na=
scit̄ ꝛ interpꝛetaṫ.ff. de admi.tuto.l.cū
curatoꝛe.si ex cā administrationis tūc b
ꝯtra tutorē nō nascit̄ nec interp̄taṫ du
rante tutela:sꝫ ea finita sic.vt.d.l.si tu
toꝛ.Cōtra cura.nascit̄ ꝛ iterp̄taṫ ꝑ vna
specie:sed nō generaliter:nisi demū fi=
nita cura.C.d admi.tu.l.aduersus.nisi c
in cura furiosi:qꝛ incertū est qñ illa,si=
nieṫ.ff.de tu.ꝛ ra.dis.l.nisi.§.cū furiosi.
sub hac dist.intellige oia iura.ff.rē pu.
sal.fo.l.nō quasi.§.hāc stipulatiōnē.et
de admi.tu.l.actus.ꝛ.l.cum plures.de
2 cōtra.iu.tut.l.j.§.finito.¶†In ea.glo.
a ibi cū dꝫ diximᵘˢ [a].gl.i hoc variat.nā in
auṫ.minoꝛ debitoꝛ.C.q̄ da.tu.pos.non
tꝫ hanc vltimā sed primā vꝛ̄ tenere.ff.
de procu.l.pater.Doc.tñ cōiter appꝛo
bāt gl.q̄ est in auṫ.minoꝛ.qꝛ sole mater
et auia excipiunṫ.vt in auṫ.ad hoc.C.
qñ mulier tu.offi.fun.pōt.ꝛ sic vꝛ̄ rubꝛi
3 ca in alijs confirmari.¶†In glo.in fi.
idē not.in coꝛ.vt hi q̄ res mino.obli.se
ha.perhi.C. de iu.deli.dā.tu.l.plures
Sed cōtra auṫ.minoꝛ.q̄ per doc.appꝛo
baṫ.ꝛ idē si rem cōem habeat cū pupil
lo:lꝫ ꝯtra videaṫ notari.C.de excu.tu.
l.ꝙ res.maioꝛ eñ rō dꝫ tales repelle=
re cū possent magis pꝛeiudicare q̄ꝫ ꝑso
nales creditoꝛes.ꝛ hec ꝓcedūt ꝭm opi.
illoꝝ qui dicunt eos repelli.alij dicūt
eos admitti sed perdere debitū.vt no.
in.d.auṫ.sꝫ alio modo.no.in.d.l.pater.
qđ doc.cōsueuerūt sequi.¶In gl.facit
ad hoc in fi.sed ibi de voluntate here=
dis iuramentū deferētis.¶In glo.nā
olim.in fi.istud olim erat de iure codi.
C.de in.li.dā.tu.in rubꝛi.

¶Quibᵘˢ modis tutela finiṫ. Rubꝛi.
¶Uidistis ingressum tutoꝛis vsqꝫ ad d
[...]proximum.ꝛ ibi progressum.restat
tractare de fine quibus modis tutela
finitur ꝛc.sic est in operibus nature in
gressus progressus finis ꝛ totum vani
tas vanitatum ꝛc.

1 ¶Iudex an debet iudicare ꝭm alle
gata ꝛ ꝓbata an ꝭm conscientiam.

2 pupertas cognoscitur
ex annis quo ad finien
dam tutelam:an autē
sic in matrimonio.

Upil
li [b].¶†In
1 glo.j.aspe=
ctiōe.in fi.
communiter tenetur ꝙ
ꝭm allegata debet iu=
dex iudicare [c]:vt nota.
ff.de offic.pꝛesid.illici=
tas.§.veritas.si tamen
sciat vt priuata perso=
na contrarium de eo ꝙ
pꝛobatur dꝫ omittere
ne edificet ad gehennā
hoc pleniᵘˢ extra de offi.
oꝛdi.ca j.in casu.tamen
notoꝛij posset esse vera
opi.Mar.quia tunc iu=
dex ꝓcedere potest sine
oꝛdine et pꝛobationi=
bus:vt scripsi.s.in pꝛo=
hemio in materia noto
2 rij dic vt ibi.¶†In gl.
facit ad hoc in fi.si ergo
pubertas ex annis co=
gnoscitur:vt patet hic.
ꝛ hoc verum quo ad tu
telas:secus quo ad ma
trimonium vt ibi scri=
psi.ꝛ no.extra de despō
satione impube.capit.
pube.¶Item sic quod
in casibus adhuc serua
tur illa impudicitia:qꝛ
mulieres respiciuntur
etiam pꝛofundius.ex=
tra de pꝛoba.pꝛoposui=
sti.et capitu.causam.
qualiter autem pꝛebe=
d tur etas [d].vide.ff.de ex
cusatio.tuto.l.secunda
.§.etas.

Itē finitur.

¶In textu vel depoꝛ=
tati propter suum deli=
ctum:quia foꝛte doli=

a ¶Dixi=
mus.Bal.
vꝛ̄ hic tene
re ꝙ si cre=
ditoꝛ pu=
pilli se im=
misceat tu
tele cadat
a debito:ꝛ
si designat
esse tutoꝛ.

b ¶Pupil
li.Diuide
hūc ti.vt ꝥ
per are.

c ¶Iudi=
care.De q̄
vide p An
ge.j.d acti.
.§.pterea.ꝛ
hic.

d ¶Pꝛobe
tur etas.
Uid Paul.
de ca.i con
si.cxxxviij
vbi pleniᵘˢ
qualr̄ etas
ꝓbetur.

capax.ff.de regu. iuris. l.pupillũ.de fur.impuberem.ad.l.aquil.sz si q̃ cũq3.§.j.al's nõ punit.ꝺ rei vendi.ꝙ infans.C. de fal mo.l.j.

1 ☞ Donatio si sit facta religiosis an possit reuocaui propter ingratitudinem.

2 Pupill⁹ an possit amittere feudum propter feloniam commissaz contra dominum.

3 Pupillus si captus efficiatur seruus hostium. quis administrabit ei⁹ bona.

a ¶ No.argu. de hoc tractat hic Ang.in ℣. in gl.redigitur.

Itẽ si i seruitutem.

1 ¶ † In gl.ꝙ ex in
a gratitudie i si.not.arg.[a] ꝙ si religiosi quib⁹ fctã est donatio cõmittãt ingratitudinẽ ꝯ donatorẽ ꝙ possit reuocari.nã pupillus nõ p̃t alienare sicut nec ille.ꝛ tñ ꝑ ingratitudinẽ p̃t ꝑdere:vt hic ꝛfacit.C.de sa.sanc.ec.l. iubemus nullam.vñ vi. l.meminerit.spe.mouet h̃ ꝛ vr̃ tenere ꝙ nõ reuocet ti.de do.ver.q̃d si aliq̃s Baro.Sed tu potes dicere ꝯ si totũ collegiuz delinq̃t:vel p̃latus saltẽ ad vitã ꝯmittẽtiũ igratitudinẽ.i feu. ꝺ ca.cõra. .§.fi.de hoc.j.ꝺ do.§.sciẽ
2 dum.¶ Item facit is.§. ꝙ pupillus possit amittere feudum ꝑpter feloniã a se commissam.ar. ꝯ in feu.de ꝑhi.feu alie ꝑ se.§.preterea.sed ibi i nõ faciẽdo h̃ i faciẽdo inter que ẽ magna differẽtia.C.de lib.ꝛ eoꝝ lib.si manumissori.cũ ibi no.
3 ꝛ vide eo.tit.l.fi.¶ † Itẽ

b ¶ Non posset.¦ Sz s̃z Jasonẽ p̃t saltẽ cũ ꝯsẽsu p̄ris: q̃uis Joã. fa.ꝛ ang.teneant indistincte per d.l.fi.

hoc intellige in doli capace.vt.s̃..proxi.§.dixi.Sup tex.captus tutor.s̃z tunc ita demum si sibi remanet.dic vt.s̃.de atti.tu.§.ab hostibus.ꝛ dicunt docto. Ja.ꝛ Pet.ꝛhoc in casu non finitur ipso iure nisi cuz demũ remaneat:sed in casu.j.pri.finitur ipso iure:q̃uis temp⁹ nõ sit mod⁹ ꝛc.ff.de actio.ꝛ oblig.l.obligationum fere.§.placet.quod prodest sciri s̃m eos:vt sciatur an succedat legitima vel non.iuxta.l.si quis sub conditiõe.de testa.tu aũt potes dicere ꝙ imo in primo casu etiam desinit ipso iure ex quo alter desijt in ciuitate.j.eod.§.sed et captis.ꝛ dicta.l.si quis sub condi.in fin.et potest agi tutele.ff.de tut.et ra. dis.l.si pupillus.§.j.Sed bene verum est ꝙ remanet species post liminij.ff.ꝺ legiti.tu.l.j.§.apud hostes.Sed ꝑ deo quis administrabit bona huius pupilli capti serui hostium potest dici quod detur eis curator.l.ab hostibus.ff.ex q̃. cau.ma.ꝛ.ꝺ.§.j.tutor aũt dari non potest cum sit seruus hostium.s̃.de iur.p. .§.fi.iuncto.s̃.de tuto.§.j.cum dicit in capite libero.

1 ☞ Filiusfamilias an possit esse tutor legitimus.

2 Tutor si fiat monachus vel ep̃s an desinat esse tutor.

1 # Minima.

¶ † In gl.scilicet emancipatione.in fi.hec glo.nõ videtur posse stare:nec in primo nec in secundo dicto:q: filius viuente patre potest esse tutor legitimus si pater sit impeditus tali impedimento ꝺ quo spes nõ sit ꝙ tolli debeat:tũc eñ ꝑmior succedit iure tutele.vt patet.ff.de legi.tu.l.iij.§.fi.l.fi.ff.de excut. tuto.l.nõ solũ.§.si quis.ꝛ ibi not.Item nõ procedit in eo qꝺ dicit nisi i casu ꝛc. q: cõstat ꝙ talẽ seruũ filius manumittere non posset[b].C.de bo.que libe.l.fi. .§.filius autem.Preterea si gl.intendit dicere in hac exceptione quod in casu quo talem seruum manumisit perdat tutela per emancipationez falsum est: q: q̃uis ꝑdat illa q̃ iure actionis pertinet:q: desinit esse agnatus nõ tñ illa q̃ iure patronatus:quia in illa nõ inspicitur agnatio.sed solum iuspatronat⁹ ꝛ

nō nōpetit ex verbis:sz ex mēte.ff.ō le. a
pa.tu.vnde si hec gl.nō fuisset hic scri= b
2 pta nō esset vis.¶†Sed quid[a] si tutor
a fiat monachus vel episcopus videtur
ꝙ desinat ad instar illorū qui fisco ser=
uiūt vel reipu.j.de excu.tuto.§.j.Spec.
hoc tāgit in ti.de tuto.§.gñalr.ver.itē
oppone.ꝛ tz ꝙ desinūt ꝙ pōt esse verꝫ ō
iure cano.s.ꝙ possent gerere tutelas.
lxxxvj.di.c.puenit.xvj.q.j.gñalr.sz de
iure ciuili videt ꝯtrā.C.ō epi.ꝛ cle.aut.
psby.in fi.ff.de exc.tu.l.athlete.§.gētiū
psidat⁹.sz si ipe pupillus intret religio
nē vr tutela finiri ad istar illi⁹ q̄ se dat
i arrogationē.j.proxi.sz dic nō finiri ad
istar illi⁹ cū nō possit fieri monach⁹ añ
xiiij.an. extra ō regula.c.j.ꝛ.c.significa
tū.ꝛ.c.cū sum⁹.e.ti.ꝛ.c.j.ꝛ.c.bñficiū.li.
vj.ꝛ no.p hūc.§.ꝙ legitia tutela ēt adē
pta perit capitis di.vt dixi.ff.ō legi.ag=
na.tu.§.fi.dic vt ibi.ēt p hec iura pt di=
ci ſm.Ja.ꝛ Pe.ꝙ si cā cōmittat alicui
cañ.vel i dignitate existēti ꝙ nō posset
cognoscere si desierit esse cañ.vl i digni
tate:qꝛ cessante cā cesset effect⁹.ꝛ ē.C.
ō epis.ꝛ cleri.gñalr.ff.ō pac.l.ꝙ dierū.
ſm eos.hoc disputat plene arch.extra
de rescri.c.statutū.§.sancim⁹.li.vj.vbi
tenet ꝙ pt.ar.C.de vetera.l.fi.li.xij.Jn 1
gl.vt.j.de suspec.tu.ibi cuz dicit.qñ tu.
vel cu.esse:desinit.l.j.caue tñ:qꝛ ꝗuis
finit tutela predictis modis tutores tñ 2
non liberant piculo:nisi curatores pe
tāt.C.q̄ pe.tu.admone.de admi.tuto.l. 3
ita autē.§.fin.ꝛ.l.a tutoribus.§.j.ꝛ.l.tu
tores.qui post finem.

¶De curatoribus. Rubrica.

¶Continuatio patet.finita tutela mi=
nores indigent curatorib⁹.seqt de eis.

b **Masculi[b] datur** d

c ¶Jn gl.j.a pretore.i fi. vi 1
de plene.ff. de atti.tut.§.sz
hoc iure in fi.§.rō aūt hui⁹
est:qꝛ lex magis voluit subuenire pu=
pillo q̄ minori ꝯsiliȷ̄ ē ꝗ puberi.Sz ob.
in aut.vt.li.ma.ꝛ aui.§.j.spe.dicit ꝙ ꝗ
uis curator nō possit dari in testamen
to.pōt tñ dari in vltima voluntate.in
titu.de cura.circa pn.hoc est mirabile:
qꝛ.lz plus in non solenni ꝗ in solenni ꝛ

ꝯ oia iura.argu. vacil=
lat.extra de iudi.si an=
nū.li.vj.c.cyprian⁹.xxj.
q.iij.sz certe illud.c.ni=
hil facit.vnde dic apte
ꝙ curator non datur in
testamento nec illud.c.
quicꝗ facit contra.sed
tm̄ inhibet ne clericus
vl deo seruiēs noiet in
curatorem vel tutorez.
¶Jtē non ob.aut.vt li.
ma.ꝛ auie.in pri.qꝛ ibi
nō ē ver⁹ curator:sz di
spensator seu guberna
tor:ꝛ bñ hoc declaratur
ibidē:qꝛ noiatū p testā
tē nūꝗ vocat curatorē
ac dispēsatorē vel alio
noie:sz illū quē dat iu=
dex ō q̄ ibi subiicit no=
miat curatorē:vt ibi pz
☞Agere volēs ꝯ pu=
pillū q̄lr puidebit ipi pu
pillo ō tutore si ñ hēat.
2 Tutor an det furiosis ꝛ
prodigis inuitis.
3 Curator dat⁹ ad litē an
dēat ꝯpelli subire on⁹.
4 An aūt talis curator te
neatur appellare.

Jtez inuiti.

¶Jn glo.[d] tūc enim in
fin.vnde dic secundum
doctor.Jaco.ꝛ Pe.†qd

¶Sed quid.Uide hic.Ang.
¶Masculi.Diuidit iste ti.i tres ptes.
prio ponit ō curatorib⁹ datꝫ puberib⁹.
scdo de datis illis q̄ laborāt aliq̄ mor=
bo tertio ō curatore dato pupillis scda
ibi. furio=
so. tertia
ibi.iterdū.
c ¶Jn fin.
Delegat⁹
tñ non pōt
dare cura=
torē nec p
curatorē vt
not.Jmol.
i.c.petitio.
de procur.
nisi in bñfi
cialib⁹. vt
in.c.si an.
xiiij.ff.ō iu
di.in.vj.vl
in cā coraꝫ
eo. vertēte
l.fi.§.j.C.ō
admi.tuto.
d ¶Jn gl.
sup hac gl.
q̄rit Ange.
an curator
detur iuit⁹
ꝛ dicit ꝙre
gularit vo
lens cōsti=
tuit:sed ex
cā cogi pōt
ꝛ dr in cu=
rator bōis
dādo.vt.l.
ij.§.itē q̄rit
de cur.bo=
nis dā.Jtē
q̄rit hic idē
an iudex ex officio suo nemine petente
possit dare curatorē.ꝛ dicit ꝙ pdigo et
furioso sic:sed non aliȷ̄s p glo.in.l.hoc
aūt i pn.ff.ex ob⁹ cau.i pos.ea.ꝛ ibi oio
vide bar.ꝛ vide bar.i.l.iij.in pn.de cu.
bo.dā.item q̄rit idē an absens possit
dari curator.ꝛ dicit ꝙ nō.qꝛ potest ser=
uari forma data a.l.

aut aliqs vult agere ꝯ infantē ⁊ illi nō accipiūt nec eis datur.vt.ff.de tute.l.q̇ hꝫ.§.si pupill⁹.q̇d ergo fiet qꝛ citari nō pōt.ff.de in ius vo.l.neqꝫ.Dicūt doc.ꝙ volēs agere habet duo remedia:vel ꝙ adeat iudicē vt prouideat ei de tutore. C.q̇ pe.tu.l.j.vel ꝙ citet amicos ⁊ si nullus cōpareat q̇ eū defēdat fiet missio in bono.pos.ff.ex qui.cau.in pos.ea.l.hoc aūt.⁊.l.apud iul.si vero sit maioꝛ infante vel adolescens:tūc illi citabūtur vt veniāt recepturi curatores.ff.de admi.tu.l.j.§.sufficit.⁊ tunc cogenꝭ recipere. nō tñ hūc vel illū:ſꝫ ꝙ vnū eligāt.⁊ ita intelligiꝭ.d.§.qui sibi vꝛ ꝯtrius ₚm eos hoc idē no.ibi in glo.¶Quo si nolint venire videtur ꝙ iudex ecclesiasticus possit eos excōicare.vt dixi.s.d auto.tuto.§.neqꝫ vel fiet missio contra eos fortiori rōne ꝗꝫ ꝯ infantē.vt.s.dixi.vel iudex faciet eos venire realiter si actoꝛ hoc requirat.C.quomodo ⁊ qñ iudex.l.cōsentaneum.vel captis pignoribus coget vel aliis remediis de quibus diceꝭ.j.ti.

2 j.§.pe.¶†Doc.q̄runt nūquid furiosis et prodigis inuitis daꝭ.⁊ dicūt ꝙ sic:nec expectaꝭ velle eorū cū velle nō possint. ff.sol.mat.l.ij.§.voluntatem.sed muto surdo vel alia infirmitate detentis nō datur inuitis cū sint maiores ⁊ possunt ꝓcu.cōstituere ₚm eos.¶Videnꝭ ergo concludere ꝙ prodigi furiosi seu mente capti non vocabuntur qñ dabiꝭ eis curatoꝛ sicut nec pupill⁹.ff.de tut.⁊ cu.datis ab his.illud. Sed ego credo ꝙ bonū est eos vocare et ꝙ iudex eos audia ⁊ statū eorū videat.⁊ eñ cum magna et plenissima cāe cognitiōe ad hoc ꝓcedēdū est.ff.d cu.fu.l.obseruare.ex talib⁹ eñ poterit ꝗplurimū informari.argu.ff.de mi.l.minoꝛ annis.§.aspectu.C.qui.⁊ ad quos.l.j.ff.d testibus.l.iij.§.sicut.Sed quid si adolescens conuentus dicat nolo habere curatorem ad litē:ſꝫ volo habere generalē.Vꝛ qd sit audiendus cum lex dicat pete ei curatorē ⁊ itelligat d generali.C.qui pe.tu.l.j.⁊ hec nisi faceret in fraudeꝫ forte vt cā actoris differeꝭ:qꝛ curatoꝛ gñalis faciet inuētariū.⁊ hoc pēdēte nō ꝯuenire tur.vel forte si sit iudex delegatus a pñcipe q̇ nō posset dare tu.gñalē ⁊ pōt dare ad litē i eū his casib⁹ nō crederē audiēdū iuxta.c.si annū.extra d iud.li.vj.

3 ¶†Sed nunq̇d talis cura.ad litē pōt cōpelli suscipe onus.Nō vꝛ.ff.d cu.bo.dā.l.ij.§.queriꝭ.Cōtra.C.de administ.tu.sancim⁹.credo ꝙ verius iura indistincte dicūt eos cōpellendos.j.titu.j.§.pe.Et credo ꝙ etiā dꝫ cōpelli satisdare rē minoris saluā foꝛe.ff.rē pu.sal.fo.l.⁊ si ad species.sed non iudicato soluendo ex quo constat de ei⁹ constitutione. C.de admi.tut.l.sancimus.§.defensionē.ff.de admi.tut.l.vulgo.⁊ hoc no.in specu.de curatore.ver.sed nunquid in

4 uitis.¶†Sed an tenetur appellare ⁊ an potest prosequi.Dic vt not.in procuratore.C.de procurato.l.inuitus et ibi scripsi.quia si appellaꝭ ab interlocutoria pōt.si a diffinitiua non.vt.C.d appella.si actoꝛ.ꝗuis de ꝓcu.aliud dicaꝭ.Vel dic ꝙ secus in actore qui non hꝫ ita latā potestatē.Et nota.ꝙ hmōi cur.nō pōt dari:nisi sit pñs.vt.d.l.qui hꝫ.§.si pupill⁹.ff.de tute.⁊ tñ secus vꝛ in tutore seu curatore generali:ideo nō currit tp̄s ad excusandum nisi a tpe quo sciuit se datū.C.de admi.tu.l.⁊ si scisses.ff.de admi.tu.l.j.j.ti.j.§.quinquaginta.⁊ pꝫ.ff.de tu.⁊ cura.da.ab his.l.ij.⁊.l.fi.⁊.l.illud.⁊ forte est rō:qꝛ in talibus curatorib⁹ non seruaꝭ tanta solēnitas in eorū excusationib⁹ admittendis ⁊ audiendis ne lites prorogentur sicut in illis q̇ gñaꝉr danꝭ:iō lex statuit ꝙ essent p̄sentes hi q̇ danꝭ ad litē:vt citius expedireꝭ ne lites ex litib⁹ ⁊c.C.de fru.⁊ litis expen.terminato.Sed an dꝫ dari p̄senti.Et certū est i pupillo ꝙ sic vt.d.l.q̇ habet.§.si pupillo.sed in adulto ꝯ vt ibi no.p.l.inuit⁹.§.his qui.ff.de ꝓcu.Sed dic ꝙ tenet si ratificet:vt ibi:aꝉs nō.ff.de iudi.licet.⁊ qd hic dꝛ de cura.ad litē videꝭ dicēdū de curatore ad speciale negotiū ad qd cōstat posse dari.ff.de iu.do.l.siue generalis.

1 ☞Furiosus ⁊ ꝓdig⁹ an differāt quo ad curatoris dationem.

2 Prodigus quis dicatur esse.

3 Erroꝛ in datione tutoris in facti causa vitiat actum.

a **Furiosi.** ¶ In gl.no.hic in fi.[a] vide de hoc.§.de fidu.tu.circa pri.sz vr̄ q mēte captis dat cu. a lege.i aut.vt hi q res mi.obli.se ha.p hi.§.⁊ hic puenit.Sz expone ibi itroducūt leges q puideat de cur.diuersis tn̄ modis:vt h.q̄ qbusdā puidet p.l.ipo iure:alijs p ptorē a lege hoc disponēte vt mēte captis ⁊c.j.pri.§.⁊ hoc bn̄ hic colligit p verbū:sz q aduersat diuersi
1 tatē denotat.¶ †Et no.q q̄uis hic eq̄ parētur furiosus ⁊ pdig⁹:ē tn̄ dr̄ia:q̄ furioso statī est curator agnat⁹ prim⁹ sed pdigo nō nisi demū post iterdictionē:vt no.ff.e.l.j.pz eo.ti.l.obseruare.ff. de verb.obli.l.is cui.⁊ ibi no.imo q̄cq̄d facit pdigus tz aī interdictionē.ff.pro emp.l.si q̄s cū sciret.qd ver̄ est fz quosdā:nisi esset notorie pdigus:nā tūc nō est opus interdictiōe.iuxta illd qd no. ff.d test.l.is cui.p quo facit.ff.d admi. tu.l.tres tutores.§.fi.q̄ in notorijs nō est op⁹ declaratiōe.vt.ff.de aut.emp.l.
2 emptorē.de ver.obli.l.decē.¶ †Sz q̄s vr̄ pdig⁹.ille q tp̄s seu finē expēsar̄ nō hz.ff.e.l.j.§.j.subaudi ihonestarū seu idēniū.nō em̄ ex eo q vēdit d bonis suis ⁊ magna facit ɔuiuia honestarū psonarū censet pdigus notori⁹:q̄ ⁊ sapiētes qn̄q hoc faciūt.Itē si semel male consumpsit nō seq̄t q semp h faciat iō necessaria est modificatio i oib⁹ talibus casib⁹.⁊ licitū est reb⁹ pprijs abuti.vt l.j.§.j.ff.so.ma.de pe.here.si q̄d post.§. sicut nec eū censerē notoriū pdigū:nisi aptissime appareat:vt si dat qd valet cētū libras p cētū denarijs.vel idistincte cuilibet petēti sine mēsura sine cā ⁊ frequenter hoc constat populo.⁊ si bene consideres paucos reperies notorios q̄uis multi alij reperiātur.Unde si reperirentur ita notorij sic qd nullus ignoraret satis crederē de eq̄tate q nō deberet reportare fructū q cū tali sciēs cōtrahit.ar.l.tres tutores.§.fi.⁊ idē crederē si sciret euz expositurū in turpes vsus.p.l.si q̄s cū sciret.in fi.q̄uis gl.ibi ⁊ in.l.j.ff.de ali.aliter intelligat.Item no.q ɓm Hu.prodigus est vltra modū largus et effundens.Papias vero dicit prodigus profusus consumptor et luxuriosus sumptuos⁹ gluto.vnde.i Thob.prodigus excedit mensuram:largus honori seruit: fructificat parcus. auarus eget.vnde hierony.auarus obolo indiget.auarus est qui retinet necessario vel vtiliter expendenda ⁊ que vsus postulat. Largus qui sumptuz facit ex ratiōe mentis.Frugi moderator seruator et abstinens alieno suo contentus.Unde Seneca. frugalitas est paupertas voluntaria nec potest studiuz salutare fieri sine frugalitatis cura David in scripturis cōmendatur:quia in liberalitate parcus fuit vel melius sobri⁹.ff.d edil. edic.si quis venditor.d transac.l.cum hi.§.sed ⁊ personarum. prodig⁹ dicitur.vt.s.Sed gloss. querūt q̄d si interdicat alicui vt prodigo q pro dig⁹ nō est ⁊ gl.vidētur tenere q valet interdictio.vt nota.in.l.is cui. de vb.obli.de vsucap.si ab eo.facit pro gl.quia snia lata ex falsa cā tz: vt dixi plene.s.q.ma.ac. pos.vel nō.§.semel.Itē erronea nisi sit error expressus.ff.que sen.si ap pel.l.j.in.pn.Item.sententia facit ius.ff.de li. ag.l.iij.i pri.de inoffi.testa.pap.§.fina. ¶ †Itē 3
facit pro glo.ff.de cura fu.l.si furioso.In contrarium facit.ff.de tu.⁊ curat.da.ab his.l.seie. Item quia quoties in datione tutoris erratur in facti cā.non valet qd

a ¶ In gl. hic in fi.cōtra hāc gl. tenēt Bal. Jo.de pla. christ.⁊ ias. hic vt omnes accipiāt a.l.curatorē q ex defectu mētis ipz petere neq̄ūt lz ange.teneat cū gl. itez an notorie pdigo censeat interdicta administratio ipo iure ⁊ q̄lr iterdicat.⁊ an ei⁹ ɔct⁹ firmetur iuramēto.item an obliget ex delicto. et an teneat datio curatoris a prodigo ei qui nō est pdigus.⁊ item q̄s dicatur furiosus vl pdigus et qūo differāt. vide h per doct.

Agit.ff.de tuto.et cura. da.ab his.l.tutor si petitus.et per cõsequēs idē in datione curatoris cū sit cõformitas: vt in rubrica eiusdē ti.s.eo.§.j. Itē q2 quādo qd disponitur seu ↄstruit in statu quo ab initio erat recte dispositū seu ↄstitutū ipo iure expiraret nullum est qd agit: s3 sic est i pposito: q2 recte facta interdictio.seu cura.datio desineret ipso iure si desineret esset pdigus.ergo in casu quo nō est nō valet interdictio seu cura.datio ipo iure.maior pbatur.ff.ad carboñ.l.iij.§. puberi.ar.ff.d vsufru.l. titio.cū moreret minor ff.de cur.fu.l.j.in fi.Quidā dicūt q t3 si iudex credebat eū pdigū si sciret a nō esse no.ar.ff.de iudi. si ptor.§.marcell9.et qd no.C.d satisd.l.j.ff.de p cu.l.si procu. Ego credo q nō t3.ad ↄria p3 responsio.snia p veritate ꝛc.verū est in casib9 ꝛ quando t3.Ite3 nō ob.q ex falsa causa lata teneat ꝛ ex errore ꝛc.q2 hoc in datiōe tutoris nō obtinet.vt.l. tutor si petitus.§.alleg. l.aūt si furioso debet intelligi in casu dubij: q2 si certū esset nō esse pdigū nō dareꝛ curator: vt ibi dicit Jac.de ra.Sed quid ecōtra si cū esset verus pdigus iudex pnūtiauit eū reductū ad sanos mores an t3 snia: vel an remaneat iterdictio primo facta.Ar.q remaneat.d.l.j.de cur.fu.Cōtra.ff.de mino.l.minor. xxv.an.addito. C.si mi.

a L.pe. Quidē verum in habente dilucida interualla. vt.l. nō solu3.§. fi. et.l. post susceptā3. ff.de excu. tuto .secus i perpetuo furioso sm Ange. hic.

se ma.di.l.j.ꝛ.ij.d in ite.resti.l.de tutel Et no.q quāuis ex negligētia nō possit fieri interdictio priuate persone ar. l.etiā.§.j.sol.ma.tñ regibus ꝛ principibus terrarū quoꝝ negligentia plus ledit q priuatorū pōt fieri ꝛ multo fortius prelatis.extra de sup.neg.prela.c.grādi.lib.vj.dic vt ibi.iunge.s.de his qui sunt sui vel alie.iur.§.fi.

Sed ꝛ mēte captis.

Idem potest dici de quibusdã alijs qui reb9 suis supesse nō possunt: ꝛ iō si qs dbeat se absentare cā reipu.vel alia iusta ꝛ necessaria causa pōt dici q possit petere curaꝛ.dari bonis suis.vt no. in specu.de tu.§.viso.ver.sed an is qui. Tutor nō datur habenti tutore3.

1 Interdum. In gl.vel etiā tutores.i fi. pro hoc facit.ff.de aut.tu.l.curatorē.de ap. l.cū in vna.§.tutor.ꝛ hoc tñ fieri nō d3 nisi ex cā.ff.de tuto.ꝛ cu.da.ab his.l.curator.ꝛ.l.curatore3. In glos.fallit ibi de tute.l.pe.[a] hoc verū de pperuo furioso.Sec9 in eo q cōsueuit habere dilucida interualla.vt.ff.de excu.tu.l. nō solum.§.pe.ꝛ no.eo.tit.l.post susceptam. In fi eiusdē glo.bene reperit q non dātur simul ꝛ vterq administrat.C.de test.tut.l.ij.s3 ibi dātur simul habito respectu ad tps mortis quo vtrūq confirmaꝛ. Itē pro rōne glos.s.posita q plenū nō admittit ꝛc.facit qd dicimus q duo non possunt esse dñi insolidum ff.cōmo.l.si vt certo.§.si duobus.de castrē.l.hereditatē.§.pater.ꝛ de possessorib9 ibi.ff.de acq.pos.l.iij.§.econtrario.

1 †Est ergo regula q nō datur tutor tutorē habenti: vt hic si primus non fuit verus tutor: q2 forte non iure datus videꝛ q prim9 debeat remanere antequā alius detur ad instar electionis q secūdo non pōt fieri: nisi prima cassata.extra de electi.cōsideramus.ꝛ.c.auditis. Sed cōtra videtur expressu3.C.de cōfir.tut.l.si vt proponis.ꝛ pro hoc videtur q collatio facta de beneficio quod alius detinet vel in quo institutus fuit de facto t3.qd est verū si fiat ab ordinario.Sec9 si ab executore.vide extra de preben.

preben. c. licet. lib. vi. cum ibi notatis. a
1 Actor vel procurator quando possit dari pupillo.
2 Iconomus ecclesie a quo debet constitui et an debeat esse ecclesiasticus.
Adde ad idem nu. 3. et 4.
5 Actor et sindicus an et in quibus differunt.
6 Universitas an possit facere procuratorem.

1 **Quod si tutor.** ¶ In glo. si enim in fi. si sit ergo minor infante vel absens tunc necessario actor fit: vt. l. decreto. si autem maior sit et phs innuit is. §. quod non possit dari actor sed constituatur procura. quia tunc nulla necessitas nec causa interponendi decretum et sine causa neminem adit pretor: vt hic. et ff. de transact. cum hi. §. vlti. § et istud satis videtur probabile: quia non recurritur ad iudicis autoritatem de eo quod pupillus potest per se. ff. rem pu. sal. fo. l. ij. et iij. C. de iu. deli. l. potuit. glo. tamen videtur velle quod etiam eo casu possit constitui actor. vt. l. decreto. ff. de admi. tu. per quod facit tex. ibi cum dicit si tamen etc. sed expone ipm per ut secundo modo exponitur ibi in gl. ¶ In gl. tutor. ibi cum alleg. l. in
a omnem. hoc non videtur verum[a]: quia alius adiutor sive actor alius curator est. adiutor enim sive actor constituitur a curatore seu a tutore cum decreto iudicis: sed curator a iudice vt no. in. l. solet. dic vt ibi. ¶ In ea. glo. 3 cum allegat. §. h. proculdubio[b]. hoc verum in
b rebus temporalibus in rebus capituli ipm capitulum cum consensu episcopi si res sint discrete in casibus simul constituunt episcopus et capitulum: vt not. in spec. de sindico. v. item quod non est constitu
2 tus. ¶ † Item no. quod debet constitui de illis qui sunt de ecclesia. C. de epi. et cle. l. in ecclesijs. ad instar sindici. ff. quod cuiusque vniuer. l. plane. et ibi no. dummodo tamen non sit cognitus episcopi. vide quod scripsi. C. de sac. san. ecc. aut. quibuscumque. et. l. iubemus. an autem requiratur decretum in constitutione. glo. voluit quod sic extra de iura. ca. c. imperator. sed Inno. et doc. ibi I. c ¶ In ea. gl. ibi cum allegat. §. defensores constituuntur autem sindicus ab vniuersitate ad omnes causas presentes et futuras: nec in eius constitutione opus est decreto: vt potest colligi. ff. quod cuiusque vniuer. l. item eorum. §. si decuriones. cum seq. ibi sed hodie hec omnia. Quidam tamen voluerunt dicere quod esset opus decreto. per quibus. ff. vt in pos. leg. l. a mu

¶ Non videtur verum. Ang. enim h ponit differentiam inter curatorem et actorem. et no. quod si constituatur a tutore cum decreto iudicis satisdat ipse tutorem rem ra. ha. nisi esset dubium de tutela tutoris. si vero constituatur a iudice ad petitionem tutoris satisdat pupillum rem ra. habe.

b ¶ §. hic proculdubio. Quod est verum in rebus temporalibus episcopatus: sed in rebus capituli constituitur a capitulo de consensu episcopi debet constitui de illis qui sunt in ecclesia. nec requiritur decretum sicut nec in sindico. et an vbi requiritur presumatur interuenisse. item si interuenerit an tunc sindicus a sola vniuersitate poterit reuocari:

nicipio. C. de bui. reipu. manu. l. i. et ij. exemplum: vt not. in spec. de sen. v. item quod constitutus est. quare opi. non est vera. vt autem huius pleniorem notitiam habeas quaeritur an omnes de vniuersitate debeant vocari in creatione sindici. Ad hoc dicas quod si vniuersitas commisit aliquibus quod hoc facere possint illi vocandi sunt et facere possunt alijs non vocatis. ff. quod cuiusque vniuer. l. item eorum. §. si decuriones. si autem non commisit videtur omnes vocandi quo commode vocari potuerunt quod arbitrio iudicis relinquitur. extra de elec. cum inter. Si tamen in hoc sit aliqua consuetudo serua eam. eo. tit. in. c. genesi. et. c. ne pro defectu. sed quid si vocati non veniunt omnes. ¶ † Dicunt quidam quod si due partes sunt presentes possunt procedere ad creationem[c]. et illud

et sic cuius morte finiatur mandatum a quibus creetur sindicus: et ipsius creationis instrumentum qualiter formetur. item quis possit obligare dictus sindicus. item quis dicatur inimicus capitalis. vide per bar. i. l. iij. §. fi. ff. de ali. leg. et qui dicantur inimicitie capitales ibi bar. et gl. in. l. 3. ff. de arb. et in aut. de testibus. §. si vero odiosus.
c ¶ Ad creationem. Adde de veritate huius q. per bar. i. l. neque pignus. C. de ne. ge. et in. l. procuratores. et ibi dixi in apost. ad Ia. reb. nu. iij. C. de decurio. li. x. ibi dixi sigillatim an debeant consentire constituentes: et an eorum nomina debeant scribi. de quo etiam per bar. in. l. fi. C. de ve. re. ci. et doc. presertim panor. i. c. i. col. iij. v. vlt. quaero de sindico. vbi etiam notaui in apost. ad eum. extra de procura.

in quo cõsentiat maior pars duarũ partiũ tenebit. vt not. ff. qd cuiusq; l. q maior. C. de decu. l. noiationũ. pro quo. ff. de decre. ab ordi. fa. l. iij. et hãc opi. sequit Inn. extra de elec. eccl'ia. Hos. e. ti. cũ iter. glo. lxiij. dist. c. iiij. Ber. hãc opi. sequit extra de elec. c. lz. de his q̃ fiant a ma. par. capl'i. c. j. Sz in. c. qr pp̃ter. tz opi. cõtriã q valeat qd fit a minore pte p̃sentiũ: p quo facit. d. l. noiationũ. et hãc tz archi. extra de rescrip. c. duob9. Posset dici q in his q̃ nõ necessario incũbũt: sed fiunt ex grã q si sint ardua qd oporteat adesse duas ptes et oẽs cõsentire. i. aut. de dfen. ciui. §. fi. iuxta illa q̃ cõsueuerũt notari ex de cõsti. c. cũ oẽs. in his q̃ incũbũt necessario vr distinguẽdum an negotiũ sit ita artũ q esset dãnũ vel periculũ expectare p̃sentiã aliorũ: et tũc p̃sentes possunt expedire q̃uis sit minor pars. et sic saluaret opiñ. archi. Si vero nõ sit ita artuz vr q due partes sint necessarie et q maior pars illarũ duarũ partiũ cõsentiat. ar. l. maior. ¶ Sed qd an saltẽ ad defensionẽ posset minor pars cõstituere sindicũ. videt q sic: qr vn9 sol9 posset defendere. extra de cõces. p̃bẽ. c. p lr̃as. et hoc tz spe. ti. de sindico. circa pñcipiũ. et ita asserit fuisse obtentũ. q̃ opi. põt pcedere fz ea q̃ dixi: qr necessario incumbit defensio in casu tñ vnus posset cõstituere

li ius vniuersitatis rediisset ad vnuz. ff. quod cuiusq; vniuer. l. sicut. §. fi. dic vt

4 ibi. ¶ † Quomodo autem probabunt non vocati. dic extra de elec. c. bone. in magna glo. Sed quid si vniuersitas hz rectorẽ et consules an possint creare sindicũ etiã si nõ sit specialiter hoc eis cõmissum. ¶ Glo. videtur dicere q sic. ff. ad trebel. l. ita tamẽ. pro qua facit qr ordo decurionũ constituit. vt. l. nulli. et l. item eorum. et facit. ff. de ori. iu. l. ij. §. deniq; inq̃re quid consuetum est. vt. l. nulli. ibi cũ dicit lege. et facit. ff. de cõdi. et demon. l. municipes. ¶ Sz qd si ostenditur instrumentum in quo cõtinet q talis vniuersitas facit sindicũ: nũquid sufficit. Docto. dicunt q si instrumentũ dicat q tota vniuersitas vel omnes de vniuersitate q sufficeret. Si autẽ oportet nominari constituentes nisi essent tot q esset impossibile inscribi in pelle pergameni: tunc eñi sufficeret si tabellio scribat maior et sanior ps &c. vt plenius not. Hostien. in sum. de sindico. §. qualiter. et Spec. eo. v. porro. s. v. quid si in aliquo. que dixi in duabus partibus et maiori parte vniuersitatis: intelligo etiam de administratoribus. et maiori parte procuratorum in quo sunt et possunt expedire non vocata vniuersitate. Item hec omnia seruiũt ad cõstitutionem economi. illud autẽ cõstat q in constitutione sindici debet vocari rector vniuersitatis: vt not. in spec. v. sed nunquid vniuersitas. nisi esset excõicatus: vt in summa Hosti. d. §. v. tametsi. Ego vidi cõtrariũ iudicari Parisi9 q vbi maior pars seu rector est excõicatus q vniuersitas nõ põt cõstituere sindicũ: et nõ video quomodo possit sustineri iudiciuz: qr cũ excõicatus habeat p mortuo. xj. q. iij. nemo epõrũ. ius vniuersitatis resedit penes alios. vt. l. sicut. §. fin. extra de regula. c. fi. li. vj. vide extra de pcu. c. fi. vel forte fuit iudicatum: qr curia laicalis ñ admittit exceptionẽ excõi

5 catiõis. ¶ † In fi. eiusdẽ glo. hec est veritas q differunt sumẽdo pprie v̓bum

a actoris[a]: qr actor cũ decreto et ad lites p̃sentes: sindicus sine decreto et ad omnes presentes et futuras vt. s. dixi. Sz

a ¶ Actorẽ Hodie tñ ñ fit differentia in noie vt in. c. petitio. de pcur. vt per Angel. hic. adde Spe. in ti. de his q̃ alie. not. i iud. iter. §. sindicus. in seq. glos. in l. neq; pignus. et ibi Bart. C. de nego. gest.

inter actores videtur esse differẽtia: qꝛ actor constitutus a tutore constituitur cum decre. sed actor vniuersitatis non vt no. ff. rem ra. ha. l. actor. sed hoc non est verum: immo et actor vniuersitatis fit cum decre. vt. l. item eorum. §. si decuriones. de liber. vniuer. l. j. i fi. est ergo differentia solum in modo cauendi: vt ibi not. glos. in. l. neq3. C. de procura. videtur assignare aliam differentia3: qꝛ actor vniuersitatis potest dari ad vnũ casum: sed actor tutoris nõ. sed illa gl. non est vera et est cõtraria. C. de app. si actor. ¶ † Sed quero an vniuersitas possit facere procuratore3. Et dic ꝙ sic tota qꝛ domina est: sed ei⁹ administratores non: ⁊ sic intellige. C. de decu. l. procuratores. ⁊ in aut. de san. epi. §. si quãdo. extra de pcu. qꝛ in causis. ⁊ per hoc videtur ꝙ executores testamentorum non possunt constituere procuratore3. de quo scripsi. C. d epis. ⁊ cle. l. nulli. specul. tñ 3 tit. de instr. edi. §. nũc vero. v si. sed nun ãd ante litis cõtest. p quo facit qꝛ procura. ad negotia procur. ꝯstituit. extra d procu. c. j. §. si li. vj. ⁊ est magnũ d mirabile ꝙ pcur. ad negotia possit facere procura. ⁊ tutor non qui latiorem administrationem habere videtur. Uides ergo plura nomina ⁊ quid significant ⁊ in quo differant de iure ciuili. d iure vero canonico videtur hec differẽtia sublata [a]. extra de procu. c. petitio. Hoc non credo: qꝛ frustra ponerentur ibi duo tituli diuersi. vnus de procuratoribus ⁊ de sindico hoc tñ bene credo ꝙ differẽtia noim sit sublata q̃ ad hoc ꝙ non vitiet mandatũ factũ p illũ qui mandare põt seu facere: sed solẽnitas cõstituendi nõ. Unde si quis qui pcur. põt ꝯstituere dicat cõstituo talẽ meum sindicũ vel actorẽ cum plena potestate agẽdi: non credo ꝙ debeat vitiari ex q̃ constat de mandato ⁊ simplex mãdatũ sufficit: sed vbi simplex mandatum nõ sufficeret: qꝛ non dñs forte cõstituit tũc modus cõstituendi nõ immutat nec solennitas: immo credo ꝙ nec differẽtia nominum in casu illo.

¶ De satisdatione tuto. Rub.

¶ Cõtinua vt in. j. gl. que est supra tex. ¶ Differẽtia sublata. Dic vt p Ang. h. ¶ Ne tñ. Diuide hunc tit. vt h p Ange. ¶ Eo. ti. l. j. itellige qꝛ dat⁹ a mr̃e dz ex inq̃sitione ꝯfirmari: nõ aũt satisdare: vt est tex. ibi. ẽm Ang ⁊ Ja. hic. An aũt tutor dat⁹ a mr̃e i testõ debeat cu3 inquisitiõe vel nõ distiguit: aut si li⁹ fuit ab ea institut⁹ aut nõ: aut fuit dat⁹ a maiori magr̃atu: aut nõ. vt dt angel. s. de attilia. tut. §. s3 hoc iur. d ¶ In ꝯriu3. Puta patre reddẽde rõnis al's si i pñti nõ teneret datio saltẽ i pjudiciu3 pupillorũ. itẽ põt pcedere hec gl. si iudex nõ sit vsus debit cautel dãdo. de q̃b⁹ i. §. s3 ex his. s. de atti. tu. al's secus. l. j. §. si mgr̃at⁹. et l. ꝙ ad heredẽ. ff. d magi. ꝯue. nec ob. §. sciendũ. qꝛ ibi n dr ꝙ inq̃sierit: s3 ꝙ malos fideiusso. accep it s3 ang. hic.

Nec tamen [b]. ¶ In gl. idẽ in curatorib⁹. ibi cum allegat. eo. tit. l. j. [c] vel dic ꝙ ille satisdat cũ confirmetur cum inquisitione. eodem titule. l. ij. de inquisitione. tamen intellige vt dicã j. proximo. §.

¶ Tutores vel curatores datiui an satisdare debeant.

Itẽ ex inquisitione. ¶ In gl. scilicet presumptione. ibi cum dicit in cõtrariũ [d]. C. ad macedonianũ. l. fi. d rei vxo. actione. §. accedit. si tamen appareret notorie de contrario deberet remoueri. ff. d admi. tuto. l. tres tutores. §. fi. ¶ In eade3 gl. ibi. vt hi qui res minorum. §. fin. debent etiã de mandato iudicis bona recipere. C. ar. tu. l. fina. ⁊ facere inuentariũ. C. de administra. tut. l. tutores. ff. de admi. tuto. l. tutor qui reperto. hoc not. ff. de leg. tut. l. legitimos. in prin. ¶ † In fi. eiusdẽ glos. distinguitur. ergo in datiuis an dati fuerint cũ inquisitione vel sine: vt hic no. Sed glo. videtur dicere ꝙ indistincte oẽs datiui satisdãt. C. de tu. q̃ satis non de. l. j. p qua videt expss

a ¶ Dic q. De hoc dic vt h p ang. late scribit de ceter; vide h Ang. de diuidenda tutela late et d bn ficijs tutorum et cur. et cessione actionum. q oia bono ordine hic scribit Angel. et late. Add tu meli9 q p aliu p An. cons. 1 i suis sing. i v. vniuersitas. vbi ponit regulā affirmatiuā cū qnq fallētijs et ibi vid et qd addidi ad eum.

b ¶ Sciendū. Diuide hūc §. et pone casu; su a per eo. vt h per ange.

c ¶ Mgratus. Et no. hic q in oibus casib9 pupill9 cōueniēs tutorem pfertur ceteris creditoribus. vt. l. dabimus. ff. de priuile. cre. secus si queniat iudicē. l. j. §. priuilegium. ff. de magi. que.

sum. s. de attili. tu. §. sed hoc iure cōtinuando. §. nos autē in fi. ¶ Dic q aut dat a maiorib9 iudicib9 et cū inquisitione et nō satisdant. vt. l. pe. C. e. et hic. Aut a minorib9 cū inqsitiōe vl a maioribus sine iqsitiōe et illi satisdāt vt i 3rijs. et. ff. de magi. cōue. l. j. §. si curatores. vn qnq dant sine inqsitiōe. vt. d. l. fi. p3. C. de aut. pre. et sic vr notari in ;aut. vt hi qui res mino. ob. ha. perhi. §. fi. dic vt ibi. ¶ Ite; not. q patron9 nō satisdat. vt 2 d. l. legitimos. in princi.

☞ Maiori parti an et quando sit standum.

Ordo non seruatur vbi iuris dispositio certa ē vel esse potest.

Sed et si ex

testamēto. ¶ In gl. duo ponit in fi. et est expressum. d. l. legitimos. §. in legitimis. dic vt ibi. hodie vr q etiā iudex hoc facere debeat. C. d legi. 1 tu. aut. sicut. ¶ † In gl. dūmō. dic q a in his que 2 spectāt ad singulos iure ppie tūc nō stat ma 3 iori pti. ff. q et a qui. l. et. si puat9. §. fi. de polli. l. to b ties. in reb9 cōib9 est potior qditio phibētis. ff. cōi diui. l. sabin9. et. l. per fundū. nisi vellet vti ad vsum destinatu;. vt. l. si edes. ff. cōi di. de re. di. l. et intm. §. fi. vel nisi in casibus fauorabilib9. C. q bo. ce. pos. l. fin. C. de cōi ser. ma. l. j. d pact;. l. maiorem. In his aūt q spe c

ctant ad vniuersos: tūc maior pars obtinet in his q facienda incūbūt: et idē in delictis. ff. ad munici. l. q maior. d reiu di. l. aliud. §. refert. Fallit in casu. ff. de magi. cō. l. j. §. j. vel ibi in negotio qd vniuersitatē non tangit. vt. d. l. circa prin. S; in his que sunt gratie no. extra de cōsti. cū oēs in aut. de defen. ci. §. fin. in his q ptinent ratione officij. idem. ff. de arbi. l. itē si vnus. de re iudic. duo ex tribus. C. de aut. pstā. l. fi. in glo. j. se. in fi. q dā habent. l. quoties p cōcor. alij p 3ria. Potes dicere q ob. in eo q ibi ordo attēdit hic non. ad pmū dic q hic ordo non attēdit: quia oēs simul possunt admitti. ibi nō. Itē hic cōcursu se non impediūt: qr dissensus eor causaret damnū publicū. ibi dissentiētib9 tm. ¶ † Itē ordo non cōseruatur vbi iuris dispositio est certa vel esse potest. ff. de solut. l. nec enim. Item intellige q pretor interponet partes suas non tamen compellet si nō consentiant. ff. de admi. tut. l. iij. §. plane. que als ob.

Ite; et in pluribus.

¶ In gl. p omnia. ibi nisi: qr hic est glo. obscura et nulli9 vtilitatis: vnde vult dicere, q illud qd dictū ē. s. v. qd si. nō pōt ap pbari ad dictū ex inqsitiōe. Vn q ad hoc nō ē idē: sed q ad alia sic ibi cū alle.

☞ Actio subsidiaria q et qlis sit: et in locum cuius actionis detur pupillo.

Tutores plures et magistratus quo ordine conueniri possunt.

Tutor vbicūq vn9 insolidū qenit dātur ei tria remedia. que sint illa vide.

Sciendum.

b ¶ † In glo. s. tutele. ff. d admi. tu. l. si plures. et. l. ij. hoc verū s; opi. Azo. quā glo. sequit vbiq et maxime. ff. de tute. et rō. dis. l. j. §. nūc tractemus. s; Hu. dicebat contra. vt no. in. d. l. si plures. §. si parcus. Itē intellige hos pmos tres casus q primo ipsi tutores deinde magistrat9: si ibi nō fuit fideiuss. q. pmiserit p tutoribus. Si autē fideiussores fuerunt: tunc primo fideiussores postea magistratus c. C. de magistr. cō. l. aduersus. et no. C. eo. titu. l. j. que valde obstat nisi exponas ibi quā si exercuerij. s.

actionem 𝔷 tutorē: vel eos ꝗ cām ab eo habuerūt. nō aūt itelligas 𝔷 magistratus. ⁊ hoc facit. d. l. luci⁹. §. pe. ꝟ. ꝓ cōtu. vbi ponit hūc ordinē. Sꝫ an hi duo casus ꝓcedāt siue sit diuisa administratio siue nō. Gl. supponit ꝙ sic cū hic nō distinguat: sed in sequēti casu nō distinguit. ⁊ idē in. §. nūc tractemus. Sꝫ videret verius ꝙ esset in his duobus casib⁹ distinguēdū sicut in illis vt si diuisa esset a testatore vel a iudice ꝙ primo ꝗlibet ꝓ parte demū magistratus: ⁊ vr̄ expressum in. d. §. pe. ⁊. d. l. duo. ⁊ glo. hoc satis dr̄ velle in. l. ij. C. de di. tu. Sꝫ an in ꝑdictis duob⁹ casib⁹ ꝗlibet tenetur in soliduꝫ. gl. nō aperit hic. sed in. l. si plures. de hoc tangit. vn̄ Hu. dicit qd̄ non. Azo dicit ꝙ immo. Gl. sequit̄ opi. azo. C. de transa. l. j. ⁊ in. l. ij. de admi. tu. ꝼm opi. Hu. in. d. l. si plures. ⁊ in hoc nō est magnus effectus: quia Azo concedit ꝙ ꝗlibet insolidum ꝯuenitur. nō tn̄ vnus sine alio. vnde bene ꝯcedit ꝙ ꝗlibet insolidū cōuenit̄. sed hꝫ bn̄ficiū diuisiōis sed Azo dicit ꝙ nō hꝫ vbi dolū commisit. vide ibi.

2 ¶ † In fi. eiusdē glo. hec gl. nō facit mētionē nisi de quatuor casibus. Sed. C. de di. tu. l. ij. ponit ꝗnqꝫ: videlicet tres qui sunt i tex. ⁊ duos alios addit in gl. idē si vn⁹. tu potes addere sextum. ff. de admi. tu. l. tutores. §. haberes. Item hec glo. omittit vnum membruꝫ qd̄ bn̄ tangit in. §. nunc tractem⁹ videlicet qn̄ vnus gessit gn̄aliter. alius aliqua. ⁊ dicit ꝙ ꝗlibet pro sua gestione ꝯuenit̄. ⁊ pro toto oēs āte magistratum: quod est verum qn̄ administratio ē indiuisa. ⁊ pro illis ꝗ gesta sunt. sed ꝓ omissis est idem ac si nil gessissent. vt. l. tres tutores. §. item in eo. nisi esset contrra: vt ibi pꝫ. ⁊ sic quo ad magistratū in hoc nō est differentia sꝫ ꝗ ad se. qꝛ ꝗlibet primo ꝯuenit̄ de eo qd̄ gessit. Sed quare prius cōueniant̄ vbi nil gesserūt ꝙ̄ quando vnus gessit alius non. Dic ꝙ vbi oēs gesserūt vel nō gesserūt ē culpa equalis: ⁊ nō est dare ordinē in ꝯueniēdo. vt. ff. de admi. tut. l. tutores. §. in eū. nō sic vbi vn⁹ gessit ali⁹ nō: qꝛ in maiori culpa est ꝗ male gessit ꝙ̄ ꝗ nil gessit ⁊ eodē modo magistratus ꝗ male officium suū exercuit est in maiori culpa ꝙ̄ tutor qui nō gessit: ⁊ iō añ ꝯueniunt̄. arg. ff. de ac. emp. l. si sterilis. §. cū per vēditorem. Contra. j. de suspec. tu. §. libertus. dic vt ibi. Et eadem rō pōt reddi ꝗre in casibus exceptuatis primo conuenit̄ magistratus qn̄ est diuisa ꝙ̄ collega. Sꝫ qn̄ vnus gessit alius non primo nō gerēs ꝙ̄ magistrat⁹ qꝛ in illis casibus maior culpa est in nō gerēte ꝙ̄ in magistratu: qꝛ perfide videtur agere in illis casibus: sed quādo est diuisa nō est ei tanta culpa inquirere quid agit collega sicut magistratus si male officium exerceat. ¶ Item que dixi intellige vbi administratores sunt in eadem prouincia: si in diuersis non videtur ꝙ vnus pro alio teneatur. C. de peri. tu. l. ij. de di. tut. l. ij. a ꝯtrio sensu. ⁊ ibi no. ꝙ videtur veruꝫ nisi in prouincia vnius incideret negotiū alterius. vt. l. titiū ⁊ meuiuꝫ. §. j. ⁊. l. tutore. §. haberes. si vis ergo hāc materiā ꝯstringere distingue quia aut est diuisa administratio aut non. primo casu aut per diuisas ꝓuincias aut in eadem: ⁊ si in eadeꝫ aut oēs vel nulli gesserunt. aut vnus gessit ali⁹ nō. aut vnus generaliter alius aliqua. Si non sit diuisa distingue eodem modo. aut oēs gesserūt vt nullus. aut vn⁹ gessit alius non. aut vnus quedaꝫ ali⁹ gn̄aliter. ⁊ dic ⁊ determina ꝓut ex supradictis: de his que hic not. potes de quolibet colligere.

3 ¶ † Item vbicunqꝫ vnus insolidum conuenitur dantur ei tria remedia: scilicet cessio actionum. item vtilis si modo sit cessa. item beneficium diuidendarum actionū nisi argueretur de dolo ꝼm Azo. vel etiaꝫ tūc ꝼm Hug. cui⁹ opi. consueuit approbari p. §. nunc tractemus. C. de contra. iu. tu. l. ij. ⁊. d. l. si plures. si tamen quilibet ex propria culpa conueniat̄ nulla fit ei cessio vt ibi hoc autem obtinet in publicis administrationibus vsqꝫquaqꝫ. C. de conue. fisc. debi. l. quoniam. caue tn̄ qꝛ ibi est vna glo. ꝗ est ꝯtria isti in eo qd̄ hic dr̄: ꝙ vbi vn⁹ gessit ali⁹ nō. ꝙ primo ꝯuenit̄ ꝓmo gerens post mgr̄at⁹ tertio nō gerens. qꝛ glo. ibi vr̄ dicere ꝙ immo in tutorib⁹ primo non gerens post ma

a ¶ Multa ſũt. Nõ põt tñ q̃libet mgr̃a
tus al'r mulctare ꝗ̃ꝫ i iure ſit expſſũ pu
ta ter ꝓ oĩ delicto vl'iobediẽtia. l. fi. C. ꝺ
mõ mulcta. nec tũc põt ilico aliquẽ pu
nire niſi priꝰ eũ citauerit ad ꝯdicẽdũ q̃
re mulcta=
ri nõ ꝺbeat
l. ij. §. j. ff. ſi
q̃s i ius vo.
ñ ierit. nec
cogit̃ ſeq̃ ta
xatã i ꝯmi
natione pe
nã: ſ ꝑt ex
cã minuere
vel augere
ꝓ libito vo
lũtatꝫ. l. int̃
locutio. ꝛ. l.
pro grãma
§. ꝯmi. vel
epi. ſm an
ge. hic.
b ¶ Cau=
tionẽ reci=
piant. Et ſi
differãt exi
ger̃ ſatiſda
tionẽ vl' ex
pedir̃ ꝓceſ
ſu: vt hoc
onꝰ trãſeat
ad ſucceſſo
rẽ poterũt
ꝯueniri in
ſindicatu. a
vt. l. j. §. ſci=
ẽdũ. ff. e. tit.
ſm Jaſo.
c ¶ De ex=
cuſatiõibꝰ
Continua
ſ xp̃o. por.
ẽ. viſuꝫ ẽ ꝺ
tu. ꝛ cu. ve=
rũ q2 hi va
rijs ex cãis
excuſari ſo
lẽt: iõ merito ſubdit de excu. tu. ꝛ cura.
d ¶ Excuſantur. Diuide hũc ti. ꝛ pone
caſum ſm Ang. hic ſup ſingulis. §.

giſtratꝰ qñ non eſt diui b
ſa adminiſtratio: cuius
ꝯ̃riũ dicit hic ꝛ in. §. nũc
tractemꝰ. q̃ vident̃ ꝺio=
res. Nec ob. ff. de admi.
tu. luciꝰ. §. j. q2 ibi q̃ñ oẽs
geſſerũt ꝛ diuiſerũt iter
ſe quo caſu eſt differen
tia: ſ in caſu quo inter
ſe nihil diuiſerũt tũc nõ c
ẽ dr̃ia: imo vterq ꝯueni
tur añ magiſtratũ et ſic I
intellige. C. q̃ q̃ſq ox. cõ. d
l. ij. lib. xj. ꝛ qꝺ ibi no. ſ I
in curatore bonis dato
ẽ etiã dr̃ia: q2 illi tenẽt̃
inſolidũ niſi iuitꝰ ꝛc. ff.
ꝺ cur. bo. dã. l. ij. §. fi. hec
liga bñ q2 labilia ſũt ꝗ̃ꝫ
uis nodoſa ꝛ ſpinoſa.

Subſidia=

ria. ¶ In tex. vbi donec
vel al's i culpa fuerũt ẽt
leuiſſima. vt no. ff. ꝺ ma
giſ. conue. l. antepe.

Quibꝰ.

¶ In fi. gl. vel a=
lijs remedijs ꝑ̃torũ que
multa ſũt a. ff. ad. l. iu. pe
cu. cũ eo. ꝛ no. ꝺ reg. iur.
l. nõ poteſt dolo.

Neq.

¶ Circa gl. ibi cum di
cit ſed nõ exigere. ſ qui
ſunt illi etenim ꝑ̃ſes ſa
tiſdationẽ exigit ꝛ reci=
piendã ꝯmittit. ff. ꝺ ma I
giſ. cõ. l. j. §. ſi curatores
ꝓpter qꝺ dic qꝺ magni
iudices non tenent̃ hac
actione: quia preſumitur ꝙ ſolenniter
omnia faciant. ꝛ ſic intellige. ff. co. l. j. §.
neq pretor. q2 ad ip̃os nõ ꝑtinet recipe
re fideiu. ſed ad minores. vñ ſi dederũt
cũ inq̃ſitione tutores non cauent. ſi ſine
debẽt remittere minoribꝰ vt cautionez
recipiãt b: vt. § ſi curatores. ꝛ ipſi tuto=
res debent ſe offerre: q2 al's nõ poſſunt
adminiſtrare. vt. l. nõ dubiũ. C. de tu. et
cu. qui ſa. de. l. plene. vbi minores iudi=
ces tutores dãt debẽt ibi cauereq fide
iuſ. recipiãt. vt. ff. ꝺ admi. tu. l. emelius.
de tabellionibꝰ nõ credo ꝙ ſe ad hoc in
tromittere debeãt niſi eis committeret̃
nec hoc iure aliquo reperitur.

¶ De excuſationibus c tutorum.
vel curatorum. Rubrica.

☞ Priuilegiũ exorbitãs nõ extendit̃.

Excuſant̃.

I ¶ † In gl. ſ nũ=
q̃d in fi. igitur vltra non ex
tendit̃. ff. ſo. ma. l. ſi vero. §.
de viro. de edil. edic. ſcien=
dum. §. illud ſciendum. ¶ In gl. j. one=
rum. ibi que honori ſub patrimoniali
vt. l. in honoribus. ¶ In gloſſ. ꝛ hoc di=
co ibi maxime. ſ. nõ preſtant excuſatio
nem. ¶ In fi. eiuſdẽ gl. ratio autem po
teſt eſſe quare non habentur loco filij
hoc caſu: quia in poteſtate eẽt adoptã
tis tot adoptare ꝙ reſpu. defraudare=
tur muneribus. ꝛ eſt ſimile vbi non ha
bentur pro filijs in feu. ſi de feu. cõtro.
fue. c. adoptiuus. ff. de lega. ij. l. ſi ita de
condi. ꝛ demon. l. fideicõ. In gl. appa=
ret. in fi. hoc eſt mirabile cum auus ha
beat curam ꝛ onus alendi eos. ſed ra=
tio eſt: q2 proſunt patri ſuo ꝛ nõ debẽt
ꝓdeſſe duobus. C. q̃ mili. l. ij. in fin. ꝛ fa=
cit qꝺ ſi canonicus habeat duas ꝑ̃ben
das in eadẽ eccl'ia forte ex diſpẽſatiõe
qꝺ nõ habeat niſi vocẽ vniꝰ. ꝯ. ff. ꝺ opi.
li. l. duoꝝ. de aſſi. li. l. j. §. fi. cũ. l. ſequen.
I ☞ Filij ſi nõ ceciderũt in acie: ſ extra
aciem ex ictibus in acie receptis an ꝓ
ſint patri quo ad excuſationẽ tutele.

Sed ſi in bello.

¶ In te
xtu. ibi
ſolos ſupponit ergo ꝙ ſi moriantur ex
tra aciẽ qꝺ nõ ꝓſit. vt. ff. e. bello amiſſi.
I † Quid ꝗ̃ ſi extra aciẽ moriant̃ ex ictibꝰ

ibi receptis.Non vꝫ ꝙ ꝓsint.arg.ẜ.ff. de incen.rui.nau.l.si quis ex incendio. de dam.infec.l. damni.§.sabini.ad.l.aquil.ita vulneratus.ꝛ forte posset hoc probabiliter dici.ꝛ per hoc posset dici ꝙ equus saltadarij ꝑcussus in acie videtur ibi mortuus ꝛ facit extra de preben.c.presenti.li.vj.

Item diuus. ¶In glo.qui dicitur ꝑcur. in fi.sed q̄d de administrantib⁹ res aliorum principū.dic idē vt.ff.e.l.administrantes.ꝛ.l.athlete.§.gentiū ꝑsidatus ꝛ dic a tutela q̄ tunc defert sed nō a delata.vt.d.l. administrantes.

1 ☞Affutur⁹ causa reipublice qualiter excusatur a tutela.

1 **Itē ei qui reipu.** ¶†In glos.vel affuturi in fi.docto.Jaco.ꝛ Pet.dicunt hoc verum vbi de ꝓximo est affuturus ꝛ parat se ad eūdū.vel si de magno tpe esset nominat⁹ ad legationē nō pōt se accusare anteꝙ̄ recedat vel se paret ad eundū.ff.ex q̄.cau.ma.l.qui mittunt.§. similiter ẜm eos melius.ff.de.le.l.legato.de vaca.mune.l.tp̄s.Itē debent hoc obtinere in affuturo longa absentia.C. de leg.l.transmarina.ego credo in idē breui si vocari nō possit ad administrādū cū sit eadē ratio:immo nō compellitur gerere nisi in casu necessitatis.ff. de le.j.si absenti.§.j.in tex.naꝫ nec anni quem habuerunt reuersi de legatione.de quo.C.si tutor causa reipubl.l.fi. ab aliis muneribus habent biennium ff.de lega.l.filius.ꝛ.l.se.Et nota ꝙ hic antipophorizat.

Et qui. ¶In gl.vt q̇ꝛ.ibi cū allegat.l.administrātes melius eo.ti.athlete.§.gentium.et hoc in potestatib⁹ magnaꝝ ciuitatū:secus si municipioꝝ.ff.e.propter magistratuꝫ. vt no.in.l.athlete.§.remittūt. ¶Itē in gl.vt.ẜ.proxi.§.vbi est ꝯtraria:q̇ꝛ excusantur a suspecta salteꝫ ad tēpus quia maior occupatio.

Item propter liteꝫ. ¶In glo.immo ꝛ sine.in fi.dicitur ibi in aut.minor debitor.vt.dixi.ẜ.de aut. tuto.§.fin.ꝛ hec faciūt ad id quod nota.C.de testi.auten.si vero odiosus.extra de restitu.spo.frequens.§.illum autem. libro.vj.

Itē tria onera. ¶Super tex.ibi.vel cure prestant.argu.ꝙ pluribus existentibus in vna domo communibus ꝛ pro indiuiso non sit imponēda nisi vna collecta.C.de fi.fa.et quemad.pa.pro eiste.l.si hi qui.de mulieri.ꝛ in quo loco l.j.libro.x.sed cum omnia bona estimabuntur quomodo fit pro solido ꝛ libra de ope.pu.l.omnes ꝛc.Item dic ꝙ quādoqꝫ vna tutela prestat excusationem. ff.eo.si is qui.§.fin.

1 ☞Pauper non dꝫ dari tutor:ꝛ si datus fuerit potest se excusare.

Sed ꝛ propter paupertatē. ¶†In gl.ꝛ si nō.in fi.illa loq̄tur in munere q̇d in mero obsequio ꝑsone ꝯsistit:q̇d de tutore non pōt dici.Unde dic ꝙ pauꝑ non pōt dari:ꝛ si datus sit pōt se excusare:vt hic.ff.eo.l.pauptas. non em̄ esset rōnabile ꝙ pauꝑ operari⁹ esset tutor magnatis qui tota die haberet agere cū magistratib⁹.ꝛ hoc vult dicere iperator:imparitas em̄ esset si vn⁹ pauꝑ teneret locum vnius baronis.et ꝓpter hec.ff.de mune.ꝛ ho.l.rescrip.in prin.C.de cura.fu.l.fi.§.si vero.ꝛ super hoc iudex debet arbitrari:si tamē dat⁹ sit ꝛ se non excusauit non dꝫ remoueri si al's sit fidelis.ff.de suspe.tut.l.suspectum.ꝛ videbis.ĩ.ti.j.§.fi.non tamē permittendus est solus administrare.C.de suspe. tu.l.j.

Itē propter aduersam. ¶In glo.ibi cum dicit ꝛ quidam illud autem aduertendū est an sit spes vel dubium de sanitate.et tunc excusatur ad tempus.an non:ꝛ tūc in perpetuum.vt ibi ptꝫ.ꝛ not.ꝛ tamen in milite videtur ꝙ semper excusetur perpetuo nisi iterum vocet.C.de re mili.l.semel.q̇ꝛ ibi statim loco illius alius substituitur si deficiat numerus.ff.de cura. l.ij.si iudex incidat in infirmitatē videtur distinctio adhibenda que hic.vide

a ¶Silv. Dicit hic ang. quod nobiles et alij ne 1
gotiorū ac rerū experti licet sint ignari 2
lrarum possunt eē rectores a
fratr. et habere admistratione officiorum. per tex.
l. l. certi iuris. C. de iu.
b ¶Ponit iudicare. An autē illiterati possint esse delegati. istam. q. ponit hic ang. quē vide ibi i ꝟ. q̄ro an ignarus lrarū.
c ¶Ubi offensa. No. Ange. quod inimicitia excusat arbitrū a laudando. itē excusat iudicē a iudicādo. pcuratorē a pseq̄ndo. legatariū excludit a legato. itē repellit testē testimonio itē donatariū ingratū a donatiōe. tē q̄ dicat inimicitia capital et q̄lr pbet. vid p eū de ang. d

ff. de vaca. mu. l. pe. §. fi. non sic in plato. no. vij. q. j. pastoralis. in fi.

☞ Illiterat⁹ an possit iudicare et alia officia reipubli. administrare. Quid si nescit legere latinū sed bene gallicum.

Similiter[a]. 2

¶In fi. glo. hoc notabile nō bene sumit hic: quia admittit illiterat⁹ si sit b
expertus negotiorū. l. athlete. §. pe. sed videt probari in. l. ij. de postu. C. secundum quod tex. iacet. de admini. tut. l. nemini. §. iurisperito. in auk. de iud. circa prin. vnde in actibus q̄ non possunt expediri sine lris nō admittit illiteratus. † Et ideo credo quod illiteratus non possit iudicare: quia cū snia habeat i scripti recitatione proferri: et per se 1
nō per aliū. C. de sent. ex peri. reci. l. fi. et est expres 2
suz hodie. extra de sentē. et re iudic. c. et si. lib. vj. et illiteratus hoc non pos= 1
set facere idubitate nō pōt esse iudex. nec obst. l. certi iur. C. de iudi. quia ego nō credo quin ignarus iuris possit iudicare vt militares et tales. sz de illiterato nego. de quo loquit illa lex. vñ 2
miles potest esse illiteratus. vnde in aliquib⁹ c
causis op⁹ est quod sit iurisperit⁹. extra de cōsan. et affini. c. j. Uel dic quod bonum est qd̄ sit. et ita esse debet. si tamen nō sit nihilominus est capax iurisditionis secundum Hostien. ibi. et sic intellige dictā auk. de iudi. Specula. et

nōnulli alij dixerunt contra astruēdo quod sufficit quod sniam recitent verbo et cō clusionē legant: vt no. in Spe. de sen. §. iuxta. ver. et no. cū seq. sed ego nō video quō leget cōclusionē si nescit lras: ideo nō credo eorū opi. pcedere nisi in casibus ex quibus pro nō scripto pnuntiari potest de iure vel consuetudine sicut dr
2 de ceco. ff. de iud. cecus. cū not. † Quid si nescit legere latinū sz bene gallicum sicut sunt multi in francia hodie: et sperat quod erūt plures proh dolor vr quod nō pos
b sunt iudicare[b] cū debeant scribi in latino. ff. de re iud. l. decreta. nisi in partib⁹ vbi omnes literati sciunt gallicum legere et intelligere. in auk. vt prepo. nomen impe. §. fi. C. de sentē. l. iudices. qd̄ hodie nimis viget in francia. vñ quandoq fiunt. vñ dicitur aurelianeñ. lectores qui partim latinū: et partim gallicū in cathedra loquebātur: quib⁹ melius esset quod haberēt grossum idioma engolisinā: vel pictauieñ. et scirēt loqui latinum et intelligere scripturas q̄z latinū spernere et falsa opinione gallicū iudicarent suppremū eloquiū obtinere.

1 ☞ Inimicitia in tribus casibus excusat a tutela.

2 Testator an videatur remisisse inimicitiā ortā ante testamentū si in testamento dedit inimicū tutorē filijs suis.

1 # Itē si propter

¶† In gl. vt quia ibi cum dicit vt dixit. et hoc semper presumit si recōciliatio nō interueniat. vt. §. dat remissionē. ꝟ. ppter hoc autē. et hoc obtinet secundum doct. quando est grauis: secus si leuis. ff. de adimē. leg. l. iij. §. fi. cuz. l. se. ¶In. e. glo. ibi cū dicit. post testamen=
2 tū hoc sit grauis. vt. s. proxi. ¶† In ea. gl. ibi. quia videt remisisse. hec opi. videt
c indubitate vera vbi offensa[c] venit ex parte dantis quia dās remisisse videtur. sec⁹ si ex parte testamētorū. vt. d. §. dat. Sz gl. ibi vr sentire idē a quacūq parte, veniat quia ex eo quod dat⁹ tutor se excusat: nō vr recōciliationē recipere nec forte deponere aim iratum. vñ Sene. nemo cuz inuito tutus in gratiā redit. vnde melius est excusationez admitti. prima tamen est magis amica litter[e]

Alius. §. sed ego teneo secūdā. ff. de suspec. tu. l. ij. §. suspectus. In fi. ea. glo. q hoc dicit de capitali. intellige idē si sit grauis p. d. l. iij. §. fi. & not. q totus is. §. 2 & glo. loquitur in testamētario. de datiuo videbitis. J. eo. §. item ppter. dic vt ibi. Itē q̄muis als distinguat cui culpa inimicitie interuenerint. ff. lo. mat. l. in his. loca. l. si merces. §. culpe. hec tamen nō distinguitur: q2 q̄muis ex parte creati sit culpa magis est suspect. vnde dato q se non excusaret non deberet admitti tanq̄ suspectus. vt. d. l. iij. §. suspectus. hoc indubitate in datiuo.

Nō esse autē. [a] ¶ In fine gloss. hic glo. & §. quem allegat procedunt in testamētaria. nā dari nō pōt extraneus nisi in subsidiū: & tunc suo requisito iudice: quo casu ppter excusationē nō pdit. ff. d tu. & cu. da. ab his. l. diu & facit extra de iudi. c. cū deputati. s3 secus in testibus qui debēt cognoscere cōtrahētes. l auf. de hered. & fal. §. si vo adsunt. in aut. de test. §. si vo ignoti. in feu. d pace te. §. si tres. dic p Inn. extra de testi. c. cū causam. cōsueuit dici q vbi deponit de facto persone d3 eā cognoscere: als nō est opus vt si deponat aliquid, sic fuisse aliquo tpe. de hoc scripsi. C. de iur. deli. l. fi. §. sinautem. vsi, testibus.

1 ☞ Infamare aliquē de turpi crimine reputatur crimen capitale vel inimicitia capitalis.

Adde ad idem numero. 2.

2 **Inimicitie quas.** † In glos. capitales. in auf. de testib. §. si vo odio sus. ¶ In ea. glo. ibi cu3 dicit sm Azo. arg. C. qn li. se sine iudi. vindi. l. j. de extraordi. cri. l. saccularij. §. sunt queda3. in feu. quot testes sunt ne. ad pban. in grati. c. j. idē si infamauit de turpi crimine. ff. de arbi. l. licet. q2 hoc capitale reputat. ff. d ma. vin. l. iuxta. vel si habent qōnem inter se debēt cēseri capitales: dū tamē de oibus bonis vel maiori parte. ff. eo. l. ppter. S. eo. §. itē ppter. vel si forte alter alterum atroci iniuria afficit. C. de reuo. do. l. fi. Uel dic qd his casibus sunt graues non capitales: q2 in. l. diffamatio distinguit tanq̄ diuersa species a capitalib inimicitijs. ¶ † Fateor tn̄ qd diffamatio & etiā minor causa vel nulla posset esse causa inimicitiaru3 capitaliu3: vt. J. dicet. et vide in feud. q̄ sit prima causa bene. amit. §. porro. Et videt vbicūq3 tale: quid cōmisit vn erga aliu3 qd verosimile est q vn mortē alteri appetat: vl si appetat etiā sine causa & hoc conslet possunt dici capitales. in feu. q̄ sit prima causa bñ. amit. §. porro. talia em non possunt sub rubrica tradi. in feu. q̄ sit prima cā bene. amit. c. j. sed quia natura immo q̄muis nulla fuisset offensa. si tamē alter se teneret p offenso: & hoc dicere t viderent inimicitie: vt. J. §. pxi. vñ Sene. & si nullos causauerit inimicos iniuria: multos tamē pparabit inuidia. & idem credo si haberet amicitias cu3 inimicis pris vel cū ipsis cohabitaret: vt extra d accusa. repellant. & c. cū. p. & d. ti. quot testes sunt ne. vl forte sit vasallus dñi cū quo habeat inimicitias. vt. d. ti. quot testes suntne. et ex hoc qd dr nisi recōciliatio &c. vr q si testis sit odiosus propter excusationē q̄muis accusatio facta fuerit q nihilomin remanet inimicus & odiosus & tāq̄ inimicus possit repelli a testimonio quousq3 recōciliatio interuenerit. iij. q. v. accusatores.

a ¶ Nō eē autē. Iste. §. sm Angel. facit q nō sit necesse q testis cognoscat ɔhētes. tamen Iaiu3 tenet gl. in l. fi. §. sinautē dubius. C. de iure delib. vide hic Angel. qui dicit q si testis deponit d facto ɔtrahētis d3 eum cognoscere alias non.

eũ ibi nota. in ȝrium fa-
cit tex. in auth. si testes. §.
si ꝟo odiosus. ibi cũ di-
cit. nõ ante audiat q̃ de
crimine iudicet. suppo
nit ergo qđ post audit.
sꝫ sub. si recõciliatio in-
teruenerit. đ hoc videt
notare glo. ff. de testi. l.
iij. sed ꝑ prima parte fa
cit in feu. que sit prima
causa. §. sed ⁊ qui. et di-
ctum. c. cum pe.

a ¶ Militibus nr̃i tẽporis. adđ Spe. ita tenere in terminis in ti. de ꝑcu. §. j. ꝟ. itẽ quid est miles. ⁊ Jo. and. in c. cũ desideres. extra đ sen. excõ. đ q̃ notaui in apostil. ad đci. capel. tholo. deci. cxxxj. inci. itẽ fuit q̃si-tum.

Item maior.

¶ In glo. s. iã cõpletis. ibi cũ allegat. l. fi. lib. x. idcirco cum iudicatura sit munus ꝑsonale maior. lxx. an. nõ potest cõpelli esse iudex. ff. đ mune. ⁊ ho. l. fi. §. iudicādi. qr maior labor est in iudice q̃ plures hꝫ regere q̃ in tutore ſm Jaco. et Pe. idẽ videt in accessore. C. de ꝑri. sa. scrinio. l. ij. li. xij. ⁊ iudice deleg. C. de aduo. diuer. iudi. l. scimus. sed de teste vꝫ q debeat hr̃e. lxx. an. sicut tutor ad hoc q propter seniũ excusetur: qr nõ est magn⁹ labor ſm eosdem. de hoc no. ff. de testi. l. inuiti.

b ¶ Itẽ rome. Ange. ponit hic decẽ priuilegia q̃ habẽt docto. que vide ꝑ eum hic.

1 Milites nostri temporis an gaudeant priuilegio excusationis a tutela.
2 Clericus an possit esse tutor.

Minores.

¶ In glo. C. de le. tuto. l. fi. dic vt ibi. idẽ in milite. ¶ In glo. j. in militia existẽte. ibi q̃ reipu. dic plenius. ff. e. l. sꝫ ⁊ milites. ꝑ totã. l. et. l. ꝑpter magistratum. §. j. dic vt
ibi: qr si nõ det in castris a ꝑsidẽte nulla est datio. nõ ꝑpter ꝑuilegia militũ sꝫ ꝑpter defectũ iurisditionis dãtis: vt ibi plene no.
1 ¶ † In fi. gl. ff. ex qb⁹ cau. ma. l. pe. de militib⁹ nr̃i tp̃is [a] nõ est dubiũ q nõ gaudẽt hmõi ꝑuilegio q nõ gaudeāt nisi militātes vel veterani. vt l. sꝫ ⁊ milites. §. q̃q̃. cuꝫ. §. se. dic vt ibi. nisi essent in acie vel castris: qr tũc est eadẽ cã dãdi priuilegia q̃ antiquit⁹: et sic gaudẽt. ⁊ ȝsueuerunt notare doc. C. đ iu. ⁊ fac. ig. l. j. ⁊ ibi scripsi.
2 ¶ † In gl. ⁊ ita. l. fi. doc. Ja. ⁊ Pe. dicũt q nulla. l. ꝑbat qđ hic dr̃ de quarto. qr in. §. ꝑsbyteros. de san. epi. nõ fit mẽtio de hoc. sꝫ dicũt q p̃t purgari argumẽtatiue p. §. interdicimus. in aut. de eccle. ti. q̃ est si gnata. C. đ epi. ⁊ cle. aut. licẽtiã. vbi dr̃ q de his q̃ obuenerũt ep̃is a cognatis vsq̃ ad quartũ gradũ p̃nt testari ep̃i. Certe verũ dicũt q illa ꝟba nõ sunt in corpore. Jr. tñ posuit ea in bursa sua in aut. ꝑsbyteros. q̃ hic allegat. hodie ꝟo mutatũ est de iure canonico vt ibi scripsi. ⁊ scripsi. s̃. de attilia. tu. §. sꝫ hoc iure. vñ p̃nt hodie oẽs clerici ⁊ ꝑuecti monachi ⁊ ep̃i suscipe tutelā ex cã pietatis. xxxvj. dist. ꝑuenit. xvj. q. j. generalr tamẽ nõ coguntur nisi ꝑ miserabilib⁹ ꝑsonis q̃ al's tutorẽ nõ reperiũt. xt. d. c. ꝑuenit. ⁊ sic itellige. xxj. q. j. Cyprian⁹.

Item rome [b].

¶ In gl. j. magistri ibi cuꝫ allegat iurisperitos. et est mirabile: qr cũ excusent ab alijs munerib⁹ etiã patrimonialib⁹. vt. C. đ ꝑfes. ⁊ me. l. medicos. nõ tamẽ excusentur ab isto. Sꝫ forte est ratio pupillorũ ⁊ fauor: qr ꝑpter peritiam pupilli per eos melius defendent ⁊ regent. ⁊ not. q regẽtes actu vident gaudere illis priuilegijs. vt. l. medicos. ⁊. d. §. fi. ⁊ hec materia clare liq̃t in tota. l. si duas. cum. l. sequen.

1 Tutor sciens se noiatum debet venire ad iudicẽ ifra quinquaginta dies ⁊ excusationes suas ꝑponere: al's non auditur ⁊c.
2 Quid si ignorauit ius excusatiõis sibi cõpetere an lapso tp̃o admittetur.
3 Quid si certus terminus fuit prefixus ad proponendas omnes exceptiones

et sunt contrarie.
4 Quid si aliqs proposuit plures excusa tiões ꝛ nõ ꝓbauit nisi vnã an sufficiat.

1 Qui autem. ¶ †Pro euidẽtia huius.§.scire debes ꝙ ex quo tutor scit se noīatuz dz venire ad iudicẽ ifra.l.dies ꝛ excusationes si quas hz ꝓponere: alr̃s non audit.ff.eo.l.scire.§.quinquaginta.ꝛ ifra quatuor menses ꝓsequi: vt videbis.ĩ.pri.§.ꝛ videbis.ff.e.l.v.ꝛ iudex dz vocare amicos pupilli ꝛ alios q̃ defendere velint vel dare ad hoc curatorẽ.vl' p se adire.C.si ex fal.alle.l.j.¶Oppo.ad hũc.§.ꝙ quinquaginta dies nõ currãt ex quo alterã ꝓsequent̃.C.de inof.test.l.ꝯtra maiores.ff.de bo.pos.l.cũ quidã.ff.de adul.l.denũciasse.§.quare.ꝛ.l.q̃nquẽniũ.Dices ꝙ ibi tp̃s prefixũ est ad faciẽdũ aliq̃d si plurima sunt remedia defensiõis seu iura cõpatibilia et q̃ p̃nt simul ab aliquo intẽtari seu ꝓsequi ei tp̃s currit nisi ꝓsequat̃ vt hic.si aũt nõ põt ꝓsequi siml' nõ currit vt in ꝯrijs.ꝛ hoc nisi sciẽter ꝛ calũniose prosequeret̃ primo ius qd nõ cõpetebat sibi: qꝛ tũc currit: vt.d.l.cũ quidã.ff.qd vi aut clã.l.seruus.ꝛ semp vr̃ ꝙ calũniose ex quo succũbit.ff.de admi.tu.l.tutor vel curator ff.de appel.l.negotiorũ.nisi al's de bõa fide appareat.ff.e.l.q̃ testamẽto.§.
2 fi.¶†Sz q̃d si in primo casu ignorauit ius sibi cõpetere. Uidet̃ ꝙ debeat admitti no ob.lapsu tp̃is.ff.de pe.he.l.lucius.ꝛ ita vr̃ ꝙ hoc casu debet admitti post.l.dies.vt no.in sili.C.de excep.ꝛ vr̃ expressuz extra ð excep.pastoralis. Sz hoc nõ vr̃ verũ in istis.q.qꝛ si de nouo post lapsuz tp̃is excusatio nata esset nõ posset ꝓponi: vt.ff.co.l.ij.§.pe.ergo ita par, immo multominus si ꝓueniat ad notitiaz de nouo.Etenim hi duo casus equiparant̃ in.c.pastoralis.ꝛ hoc totũ vr̃ dicẽdũ fauore pupilli: qꝛ al's crederẽ ꝙ semp deberet admitti siue tp̃s eẽt prefixũ ab hoie siue a iure: vt no. Inn.ꝛ Host.d.c.sz glo.ibi ꝯtra.ꝛ in Spe.tit.de excep.§.nũc videndũ in tp̄e p̃fixo ab
3 hoie.¶†Sed q̃d si certũ tp̃s fuit p̃fixũ ad oẽs exceptiones proponẽdas ꝛ sunt cõtrarie.Glos.dicit ꝙ nihilominꝰ post tp̃s potest ꝓponere: vt no.extra ð reli.ꝯstitutus Sz hoc nõ credo ꝑ hunc.§ cũ plures exceptiões etiã cõtrarie possint simul ꝓponi saltem cõditiõaliter.ff.de except.l.nemo.ꝛ not. Dy.ñ.extra de reg.iu.c.nullꝰ.Et idẽ dicerẽ de eo qui ꝓsequebat̃ nullitatẽ sentẽtie ꝙ post nõ possit appellare.Secus credere in eo q̃ dicebat rẽ vẽditã ꝑ cognatũ ad se pertinere ꝛ succubuit: qꝛ põt petere tanq̃ꝫ primus ꝛ retrahere virtute cõsuetudinis q̃uis annus sit elapsus nisi sciẽs ꝛc.l.cũ d̃das.s.
4 alleg.¶†Querũt doct. Iaco.ꝛ Pe.qui hic nihil aliud dixerunt.Quid si q̃s plures excusationes ꝓposuit vnaz probauit aliã nõ.Et dicũt ꝙ sufficit.illa eñ clausula q̃ tota die apponitur libellis ꝓtestãs ꝙ nõ astringit se ad omnia ꝛc.apponit̃ superfluo f̃m ipsos et nihil allegant.tu autẽ pro illis allega.ff.de app.l.appell'.§.j.sed certe non supfluo opponitur: qꝛ euitatur oppositio de decretali.licet extra de proba.que videt̃ esse contraria.sed illa intelligitur vbi se astrinxerat ad hoc.vt satis nota.extra de rescript.ca.ex parte.

1 ¶Tutor datꝰ vel nominatus si q̃s sit que est differentia an appellet an vero se excuset.
2 Dieta legitima est.xx.miliarium.

a Qui autez.

a ¶Qui autẽ.Proponẽs vnã excusatio nẽ ꝛ nõ ꝓbãs p̃t intra statuta tp̃a aliam ꝓponere. Item iste text.est ar.ꝙ si datur alicui dilatio: vt ifra certuz tp̃s aliquid faciat: sufficit qd infra tp̃s vel in p̃ncipio vl' in fine faciat: secus si statueret̃ tp̃s in quo vt cõpareat tali die qꝛ illomet die et non ifra tp̃s dz cõparere: vt h̃ p Ange.Itẽ q̃rit hic idem. Quid si q̃s plures excusatiões ꝓposuit et vnã tm̃ ꝓbauit.ꝛ respondet qd sufficit si ꝓtestatꝰ ẽ q̃d se nõ artauit ad ꝓbandũ nisi necessaria de quo in.c.lz cãz.extra ð proba.

¶ † In glo. sz ꝯ. in fi. q̄runt doc. quis est effectus an se excuset an appellet. certe magnus. quia appellando conqueritur de iniquitate iudicis. et ideo non ipse sed alius cognoscit. C. de appella. eos. nō sic qn̄ se excusat. Item qn̄ appellat hz. x. dies tantuz ad appellandum. sed tutor hz quinquaginta ad se excusandum. Sed quare diuersum in tutore nominato q̄ȝ in alio. Dicūt qdā̄ ꝙ in nominatione aliorū interponit̄ decretū qd̄ imitat̄ sniam. C. de appel. l. noiatiōes. in noiatione tutorū nō. Sed ipsi reprobāt p. l. naturali. ff. ď cōfir. tu. ⁊ dicūt ꝙ in nominatiōe aliorū fit plena deliberatio et inquisitio: ideo si male nominent appellatur ab eis vt eorum iniquitas detegatur. ff. de ap. l. j. i creatione aūt tutorū non tāta. ⁊ est ratio: quia ibi nō de tāto agitur preiudicio sicut in creatione magistratus qui multos hz regere f̄m eos. Sed hec ratio non videtur ꝑpetua. Quid em̄ si cū magna inq̄sitione creetur seu noiet̄ tutor. qd̄ fit qn̄ ꝙ vt vidisti. s̄. de satisda. tu. ⁊. C. ď aut. prestan. l. fi. ¶ Preterea canon reperit̄ ꝙ maior fiat inquisitio in vno q̄ȝ i alio. Itē possibile est ꝙ nominatus ad munus publicuz noiat̄ ad min⁹ negotiū ⁊ min⁹ piculosuz q̄ȝ tutor: vt si nominet̄ ad faciendū aliqd̄ modicum opus reipu. Propter qd̄ potes dicere ꝙ vbi q̄s noiat̄ ad aliqd̄ mun⁹: noiat̄ per illos de ciuitate: vel p illos qb⁹ reipu. administratio cōmissa ē: vt. §. solēt. ⁊ in aut. de defen. ci. §. interim. C. de decur. l. noiationū. de leg. j. vñ ille appellare pōt et debet ⁊ hoc merito: quia si haberet proponere excusatiōes suas corā noiatoribus ipsi essent iudices in causa sua. qd̄ non esset iustum. Ideo lex statuit ꝙ deuoluat̄ ad superiorem per appellationē. Nō sic in noiatiōe tutoris: qr nolanti nullum gñatur p̄iudicium nec vtilitas emergit si vel nō sit tutor. ideo ipsemet excusationē audit. sed alias emergeret vtilitas vel dānū si noiat⁹ mun⁹ nō acceptaret vel eo oneraretur: qr referret̄ ad eos: iō nō audiūt excusatiōes qr ipsi sunt ps. Preterea si tutor appellaret nō esset qui prosequeret̄ appellationē ꝓ pupilo: ideo meli⁹ est qd̄ se directo excuset. ⁊ iudex qui dedit sup hoc videat summarie vocatis amicis. C. si ex fal. alle. l. j. in alio tn̄ casu ipsa respu. ꝓsequit̄. In veterano aūt ē speciale ꝙ nō tenet̄ appellare. C. qn̄ ꝓuo. non est ne. l. veteran⁹. ¶ In gl. ita tn̄. in fi. hec ē opi. Azo. que approbatur vbiq̄ȝ ⁊ p oēs ⁊ maxime in. l. quinquaginta. ff. eo. vbi plenius de hoc not. in alijs aūt muneribus causa non durat nisi per duos mēses. C. ď tempo. ⁊ repa. ap. l. j. dic vt ibi. ¶ In gl. sz nūquid. in fi. hec Ja. ⁊ vide qd̄ no. in. l. hoc aūt. ⁊ i. §. fi. ď. l. p̄cedenti. ¶ In gl. s. dādo. in fi. qdā̄ dicūt ꝙ hec q̄ hic scribūtur ⁊ p. d. §. opz. ꝙ excusatio ē dāda i scriptis. ⁊ p hoc qr oia acta i scriptis redigēda sunt. C. ď app. l. cās. ⁊. l. p cōsulib⁹. extra de pba. c. qm̄ ꝯtra. sz hoc argumētū nō est verū: qr nō sequit̄ redigēduz est in scriptis: ḡ ps dz in scriptis dare f̄z do. Ja. ⁊ Pe. q̄ sic trāseūt. Quid ergo dices. Ber. dicit qd̄ dz dari in scriptis. extra de offi. dele. prudētiā. in glo. ex hoc loco. ⁊ ita seruatur de facto. Credo tn̄ ꝙ si nō det̄ nō vitiet̄ process⁹: cū hoc repiat̄ iure cautū nisi i vna. C. ď nō nu. pec. aut. hoc aūt. ¶ In gl. cau cas. l fi. h nō est difficultas: imo est facillimū f̄m docto. sed adhuc remanet iniq̄tas nō obstāte ꝓuisione sceuole. nam ille q̄ est infra centesimum lapidē non hz tm̄ quātū ille q̄ est in ciuitate q̄ hz itegros l. dies. ⁊ illi detrahit̄ quātū distat. Itez illi qui distāt vltra. xx. dietas. vel p. xx. vel minus nō hn̄t tm̄ tp̄s sicut ꝓpiqui: qr redigūtur ad. xxx. dies si distēt vltra xx. dietas ⁊ si minus in diebus computatur eis tp̄s infra quod veniunt. Sed dic ꝙ q̄ȝuis hec verū sit rat⁹ est legislator ꝙ habet tp̄s sufficiens ad proponēdas excusationes suas. ⁊ ideo ita vniformiter statuit. Simile vides in eo q̄ hz testes vltra mare ⁊ in prouincia. p̄mo dātur nouem mēses. alij tres. attamē citi⁹ ⁊ facilius poterit hr̄e in trib⁹ mēsib⁹ ď ꝓuicia q̄ȝ forte ď duob⁹ ānis ď vltra mare. Itē nō fit dr̄ia iter oriētales occidētales ⁊ mediterraneos. ⁊ tn̄ ꝯstat ꝙ mediterranei facili⁹ possēt hr̄e q̄ȝ occidētales vel de oriēte. Uel posses

ponere aliud exēplū fm doc.nā vides q vbi ꝑtes sunt de eadē ꝓuincia ꝑscri bunt adinuicē.x.annos.si de alia sunt necessarij.xx.anni.¶ Pone ergo q duo sunt vicini in cōfinio duarū ꝓuinciaꝝ hn̄t tp̄s.xxx.annoꝝ:ꝛ tn̄ sunt ꝓpiquio res sibi q̄ꝫ si alter esset in alio cornu ei⁹ prouincie.Sed hoc exēplū nō bene plꝫ eis:qꝛ.ibi p̄t dari alia rō:qꝛ forte i alia ꝓuincia nō est q̇s ita stipatus ꝯsilio si cut in sua:ꝛ ita parat⁹ ad litigādū.hoc exemplū est notabile.ꝛ qn̄qꝫ de hoc du bitaui.Et posset argui q vbi sunt ita vicini fꝫ eos cessat rō legis:ꝛ ꝑ ꝯn̄s ip̄ꝫ ius.ꝛ facit.ff.ad syl.l.fi.de adul.l.i maritus.§.j.ꝛ scripsi.C.de ꝑscri.lō.tem.l.fi.

2 ¶ † Et no.q legitima dieta[a] est.xx.mi

a liaria ꝑ diē.ff.si q̇s cau.l.j.ꝛ ita dꝫ cōpu tari dieta in decretali q̄ ilꝫibet q q̇s nō trahatur vtra dietā.fꝫ Ja.ꝛ Pe.¶ Sꝫ doc.iuris cano.dicūt q dꝫ intelligi de vulgari:vt no.extra de rescri.c.statutū §.cū aūt.lib.vj.ꝛ ibi Archi.pōt dici qd̄ in italia ꝛ alijs locis vbi sunt miliaria sit vera opi.Ja.in alijs vbi nō sunt mi liaria vt in frācia opi.canonistarum.

I ☞ Procurator simplr̄ datus vl̄ ꝯsti tutus videt̄ cōstitutus ad oēs causas.

b **Datus**[b] ¶ Do.Ja.ꝛ Pe.itelli- gūt hūc.§.si bona sint in eadē ꝓuīcia:al's q̇lꝫ iudex dabit i ter ritorio suo ꝑ.l.cū vnus.§.j.dic pleni⁹. s̄.ō attilia.tuto.§.j.per hūc.§.pōt dici

I † q ꝓcur.simplr̄ ꝯstitut⁹ videat̄ cōsti tut⁹ ad oēs cās vt de tute.l.q̇ habet.§. fi.cōtra.ff.de ꝓcur.l.procura.vbi alia forma dat̄.Et hoc vident̄ tenere Ja.et Pe.Dicunt tn̄ q q̇ vellet tenere ꝯ̄riuꝫ posset bene rn̄dere ad.l.illā.ꝛ sic trāseunt.Sed q illa loquit̄ qn̄ ad certam cām dat̄ ꝓcurator:qꝛ si generaliter nō posset habere locum.ꝛ ita vsus appro bat.vt no.in Spe.de procura.§.ratiōe aut forme.ver.sed quid si procuratoriū et videtur hodie exp̄ssum extra de pro cura.c.j.in cle.

Item rescripserunt.

¶ Ad hunc.§.concor.l.maritus.hic al legata.ff.de cura.fu.l.virum.sꝫ pōt esse procura.vt hic no.Et ē rō:qꝛ ō tāto pre iudicio agitur cū possit faciliter reuocari.ꝛ per hoc videt̄ q possit eē cu rator ad vnā litē.ꝛ forte hoc casu loquit̄.l.lꝫ.ꝛ is.§.in hoc qd̄ dicūt de excusatione.nisi intelligas cum gl.q hic excu satio accipiatur impro prie.qd̄ videt̄ veri⁹:qꝛ alias nocuisset imistio. vt.ff.e.l.nō tm̄.§.vacare ꝛ.l.iij.C.si ex fal.allega. hanc opinio.q possit eē ad vnam litem.tenet Spec.ti.de tuto.§.viso. ver.sed nunquid vir.sꝫ vitricus potest esse pri uigne tutor vel curator C.de cōtra.iudi.tute.l. fi.vel socer vel nurus.l. licet.C.de excu.tuto.

I ☞ Sententia lata er ronee cōtra ius partis: errore nō exp̄sso tenet: secus in excusatione tu toris.

Si quis āt.

¶ De materia huius.§. dixi.s̄.qui ꝛ ex qui.cau. §.semel.tamen quan tum tangit materiam hanc tutorum potes di

I cere † q leges que dicūt q sententia lata ex fal sa causa ꝛ q̄ue est con tra ius partis vel erro nee errore non expresso

a ¶ Legitima dicta.Adde feli.in.c.olim col.ij.ver.ēt q stantib⁹.extra de rescri. et in.c.nonnulli.col.xxiij.ver.collige ēt eo.titu.et ibi qua via dꝫ attendi si sunt multe an vsitatior vel breuior vbi etiā pōit.xj.ca sus in q̇b⁹ nō allegat̄ exce.de tra ctu vltra vnam die tam.ꝛ qua liter cōpu tet̄ vid̄ eū dē in.c.di lect⁹.colū. viij.vsi.cō putāt̄ die te.eo.titu.

b ¶ Dat⁹ autēꝫ.Sic summatur Tutor sim pliciter da tus vl̄ da tus ad to tū p̄rimo niū scd̄ario vbicūqꝫ sit situ.h.d.fꝫ areti.Ang. facit hic dif ferentiā in ter tutorēꝫ datum in testō ꝛ a iu dice dicēs q de tuto re dato in testō nō est dubium q datus sim pliciter vi deatur da tus ad to tum patri monium.de dato aūt a iudice dubitat dicit tn̄ q sufficit q iudex habeat pso nā tutori sibi subiectā ꝛ pupilli:qꝛ tu tor dat̄ principali persone.ꝛ quod ve nit secundario nō attenditur.

a ¶ Sciendum. Diuide istū titulū ſm
Aret. Et pone casū. Crimē suspecti tu
toris descēdit ex.l.xij.tabulaꝝ ⁊ ṗtor ro
mę ⁊ ṗses i ꝓuincia de eo cognoscit. Et 2
q̄libet tutor pōt de suspecto accusari. ⁊
etiā patro.

dūmō ei fa
ma ꝯserue
tur. sec⁹ in
alijs. h. d.
ſm Are. vſ
q̄ ad. §. cō-
sequens.
b ¶ Se in
scriberī. istā
questionez
ponit hic
Areti. in. j.
col. in ꝟ. in
gl. ex. l. itez
quid si ac-
cusator de-
ficit in pro 1
batiōe an
i eadē snia
qua reus 2
absoluitur
possit accu
sator dam-
nari de ca- a
lūnia. ⁊ di-
cit Ange. ⁊
christ. ꝙ sic
sed pone ꝙ
iudex i sen
tētia abso-
lutoria fcā 1
ꝯ tutore nō
cōdēnauit
accusatorē
de calūnia
vtrū possit b
ex nouo ꝓ
cessu cōdē
nari. vide
de hoc an-
ge. hic.

tenet. qḋ fallit i hac ma
teria: vt hic. ⁊. ff. eo. qui
testamento. de mino. l.
verum §. ex facto. nec di
stinguo an fuerit defen
sus vel non q̄uis text.
innuat ꝯtra. C. si ex fal.
alle. l. j. ⁊ hoc totū fauo-
re pupilli vel minoris.
nā quoquo mō erratū
fuerit etiā in facti cau-
sa nullum est, qḋ agit. ff.
de tuto. et cu. da. ab his.
l. tutor si petitur.

¶ De suspectis tuto-
ribus. Rubrica.

1 ☞ Accusans tutorem
de suspecto an teneatur
se inscribere.
2 Adde ad idē vbi distin-
guit in hac materia.

S Cien
dū a. ¶ Pri
mo dictum
gn̄ale. scdo
ponit ꝑ q̄s. Tertio q̄ re
moueri. Quarto q̄ hoc 1
pn̄t req̄rere. Quinto ex
quib⁹ causis. partes pa 2
tēt i lr̄a. ¶ † In gl. ex q̄.
in fi. dicūt doc. ꝙ ꝓpter
ea nō bn̄ ꝓbatur: q̄r licz
ꝯdēnatus sit ifamis nō
ꝓpter hoc seq̄t ꝙ actor 1
debeat se iscribere b. nā
sicut videm⁹ in act. mā
dati depositi ⁊ iniuriaꝝ
in quibus reus efficitur
infamis si condēnetur
et tamē null⁹ diceret ꝙ
agens debeat se inscri-
bere. ⁊ iō videnť in hoc
remanere ꝙ nō sit op⁹
inscriptōe. ⁊ idē tenent

C. e. ti. l. vl. sed ipsi non euadūt scdm̄ an
rationē gl. q̄ est pena corporalis q̄ re-
moto imponiť. ff. eo. l. iij. §. tutor qui. de
offi. prefe. vr. l. solent. ¶ † Sed potes di 2
cere ꝙ cum ex oi crimine possit agi cri
minaliter ⁊ ciuiliter: vt. ff. de priua. de-
lic. l. fi. ꝙ si quis agat ciuiliter ad finez
ꝙ remoueatur ꝓ vtilitate pupilli: tūc
non sit locus inscriptioni: alias si ꝯclu
dat ꝙ remoueať ⁊ puniatur videť ꝙ
sit locus per. d. l. fi. ⁊. ff. ad turpil. l. ⁊ in
priuatis. de iniurijs. l. q̄ iniuriarū. C. de
accu. l. fin. ⁊ puniť arbitrio iudicis: vt
not. d. l. priuatus. ⁊ scripsi in. d. l. fi. vñ
cū nō reperiať istud exceptū quomodo
excipiem⁹. bene tamē reperitur in isto
speciale quod desistens non incidit in
turpil. ff. ad turpillia. l. iij. §. suspecti. ꝑ
quam. l. docto. fuerunt moti ad predi-
cta dicenda.

Datum est. ¶ In glo. j. de le
gato. in fi. glo. in
fert hic ꝙ hi duo possunt cognoscere ⁊
remouere alij nec cognoscere nec remo
uere. ⁊ idem. ff. e. l. j. §. j. sed in. l. solent.
ff. de offic. prefe. vr. diciť ꝙ alij possunt
cognoscere sz nō remouere nihil ad te:
q̄r hodie oēs ordinarij cū ipsos abesse
contingit possunt facere vicarios q̄ oia
possunt q̄ ipsi possunt ṗter mortis illa-
tionem vel mēbri abscissionē: vt in auť.
vt nulli iudi. §. ad hoc ꝓhibem⁹. vt no.
de offi. procon. l. aliquando.

1 ☞ Patronus ꝯdēnat⁹ tanq̄ tutor su-
spectus an et qualiter fiat infamis.
2 Quid si patronus remouetur vt suspe
ctus: iudex tn̄ reseruauit sibi famam
in sententia.

Ostēdimus. ¶ In gl. sz q̄lr
i fi. hoc nō pl3
1 doc. Ja. ⁊. Pe. † q̄r obiect⁹ doli facit ifa
mē: vt no. j. e. §. suspect⁹. ꝓpter qḋ dicūt
ipsi parcēdū: q̄r actio ꝟbis tēꝑabiť: q̄r
si petēs patronū a tutela remoueri di-
cat p̄ronū dolū ꝯmisisse iudex ipm non
audiet. sz si al's dicat eū male admini-
strare admitteť. ff. de do. l. nō dz. ꝑ ipsis
facit. ff. de obsequijs. l. si parens. in fin.
Uel potest dici secundum Ja. ꝙ patro
nus condēnatus, ex cā famosa nō sit in
famis. ff. de pu. iudic. l. fina. Sed huic

obstaret.l.nō dz.ꝛ.l.parēs.§.fi.q̄ suppo nūt ꝙ esset infamis.ꝛ.l.illa finalis hz causam singularē propter iustū dolo rē. Forte posset dici ꝙ fame sue parcat ꝓpter.l.q̄ sibi parcit. Uel posset dici qd̄ 1
si dolus ꝓbet nō remoueat sed curator adiungit: vt.l.si tutor.ff.d̄ suspec.tuto.
2 ꝛ ita ei parcitur. ¶ † Sed q̄d si remouet vt suspectus forte dolo ꝓbato: iudex tñ in sententia reseruauit ei famā: nunq̄d esset infamis. Uidetur ꝙ nō ꝑ hūc.§.ff. de tu.l.gnāl'r.de le.iij.si q̄s.§.miles.de 2
bo.liber.si pater exheredat⁹.in.3riū.ff. de furtis.l.non pōt.ad turpil.l.j.§.j.de 3
diuersis offi.quicūqꝫ.ꝛ videtur exp̄ssuz. ff.de iniur.l.diuus.ꝛ ꝑ hoc videtur ꝙ si 4
iudex pronunciet notariū falsariuz ꝙ non possit ei famā reseruare: nec ꝙ pos sit facere instrumenta.

Cōsequēs. ¶ In gl.ideo.in a fi.non est ꝓprie 1
publica nec desistens incidit in turpil. ff.ad turpil.l.j.C.suspec.iuncta.l.q̄s re= petens.§.j. ¶ In glo.etiam in publico. in fi.hoc cōtrariū meruit signari: nō tñ decipiat te.gl.sed intellige eā vt no. ff. de in litē iurā.l.in actionib⁹.sup verbo ex magna causa.

Sed ꝛ si qua. ¶ Sz an de bet se inscri bere hoc casu: qꝛ de p̄e nō est dubium ꝙ non.vt.l.de crimine.C.q̄ acc.nō pos. sz in hoc casu videt ꝙ sic ꝑ ea q̄ ibi no. iuncto eo qd̄ scripsi.s.in prin.ꝛ illū se= quūtur doc.iuris ciuilis. Doc.iuris ca= nonici tenent ꝙ non: vt in sum.Hos.de accu.§.q̄s possit.ꝛ vide i Spe.de accu. .§.item ver.ꝛ qd̄ mulier.vbi ple.enume rant casus q̄b⁹ mulier admittit inter quos est vnus iste q̄ est hic.ff.ad.l.iuli. maie.l.fi.ꝛ.l.i q̄stiōib⁹.ff.de accu.q̄ acc. pos.l.ij.ꝛ.l.mulierez.ij.q.j. ꝓhibent.§. mulierem.dic vt ibi.

Suspectus aūt est. b
¶ Quid si nullo modo gerit expressum est.ff.e.l.he em.§ fi.pūt em̄ remoueri sz nō accusari: vt ibi ptz. Et no. ꝙ pei⁹ fa cit q̄ gerit ꝛ male q̄z qui nullo modo ge rit.ff.de act.empt.l.si sterilis.§.cū ꝑ ven 2
ditorē.ſm doc.Jac.ꝛ pet.melius hoc

ꝓbatur ex his que no. ꝛ scripsi.s.de satisda.tu to.§.sciendum.ꝛ hoc tā git glo.satis hic.

¶ Sententia q̄ se pōt habere ad maiorem pe nā ꝛ ad minorem ad in famiā ꝛ nō ad infamiā intellligitur de minori pena et non de diffama toria.

Officium iudicis an in famet.

Tutor non tenetur de culpa leuissima.

Ignorātia iuris an sem per sit lata culpa.

Suspect⁹ āt remotus a. ¶ † In glos. excepto.in fi. mel.ue.ff. de pe.si p̄ses.ſz hoc do. Jas.ꝛ pe.ꝛ caue: qꝛ hec gl.procedit scḋm opi. Azo.q̄ est.j.gl.pxi.de q̄ ibi dices. quia secundū opi.que est in.d.gl.esset distinguēdum an ob le uem an ob latam.ꝛ iun ge hic quod no.j.in glo. j.similiter. Sed contra hanc gloss.ꝛ opi.docto. qui eā sequūtur op.d.l. militis. arg.§.missionū ff.de re mili. Sed illam intellige ſz hanc distin ctionem: vt no.ff.de his qui no.ifa.l.ij.§.est em̄ in glo.not. Quis videa= tur fieri calūnia textui ꝛc. Item dic ꝙ ea que ſ dicuntur non procedūt vbi tutor remouetur ex officio iudicis: quia iu= dic.offi.non infamat b. vt no.ff. co.l.iij.§.pe.C. de mo.mul.l.j.quā Dy. seq̄t ꝑ.l.quā gl.alle.i.d. .§.p̄terea.C.si tu.nō ges. l.j. ¶ Sz spe.dicit ꝙ iu 2
dicis officiū ifamat vbi

a ¶ Suspe ct⁹ āt remo tus. Propt dolū ē infa mis: ꝓpter culpā non. b ¶ Nō ifa mat. d̄ hoc vide ſ per ang.i fi.q. lati⁹. Item dicit āg. ꝙ a pricipio ifamis pōt dari tutor ad silitudi nē ꝓcura= toris: ꝛ eti ā p̄t eē tutor legitimus: qd̄ nota.

pter delictū pena infli gitur. in Specu. de sent. §. species. v. est autē. r v. quid ergo. Credo q infamet saltē infamia facti. C. d his q no. ifa. l. vbū. Et pōt pbari qr reuocatio q fit officio iudicis. ff. de req. reis. l. j. in famat. C. de req. reis. l. ij. et ibi no. Et vr expressum vbi pu. edu. debe. l. si ibi. cuz dt tali no. rc. Et si potes intelligere has opi. scz vt non infamet infamia iuris sed facti. r facit qd no. j. in glo. j. non similiter.
3 ¶ † In gl. j. leuē. ibi cum dicit leuissima. hec gl. nō est bona qr tutor de leuissima nō tenetur C. arbi. tu. l. quicquid. et ibi not. in glo. q est huic contraria. ¶ In ea. glos. cum dicit. vt non fiat infamis. cuz fame amissio morti cōparetur. ff. de ma. vin. l. iusta. r hoc videtur probari in. l. in actionibus. sz ob. d. l. fi. vbi pu. edu. de. ¶ Sed saluādo glo. potes dicere q loquitur de infamia facti: vt s. dixi. Et si hanc opi. teneas restringas et subaudias text. C. de tu. qui non sa. de. l. ij. r hec satis vera. C. de tu. l. fin. et hic. ¶ In glos. j. non similiter. tota hec gloss. pcedit fm opi. illoruz qui dicebāt q lata culpa infamat. de quo. s. glo. pxi. sed tenendo opi. Azo. non est differentia inter latam r leuem: vt ibi dixi.
4 ¶ † In glos. ibi cum alleg. l. late. sed fm hoc oēs de mūdo sunt in lata culpa: quia null9 oia iura scit maxime ex improuiso. Sz doc. intelligūt q hoc sit verū de iurib9 vulgarib9 r cōibus r frequētātur satis in factis. secus forte de materia de manumissio. et de vulga. ¶ In ea. glo. ibi cū alleg. §. not. vult dicere q qs per sentētiā infamatur dānatus ex lata culpa non infamatur sed vbi ipso facto tūc ex lata culpa sit infamis. r in illo casu loquitur. §. cōtrari9 q non meruit signari fm docto. ¶ In fi. eiusdem glo. pōt addi quartus in criminibus priuatis: nam. d. l. loquitur de publicis. vt not. ff. de verbo. signi. l. magna. r patet. C. d iniur. si non conuitij. et hoc casu ad infamiam: sed quo ad dandam actionē 1
de dolo equiparantur. ff. de incen. rui. 2
nau. l. qui edes. r. l. si fortuito. si quis testa. li. esse iussus. l. j. §. non autem. 1

c ¶ Si qs aūt. pēdēte accusatione interdicitur accusato administratio. Qui si decesserit extinguitur accusatio. h. d. fm are. Sz a quo tpe interdicatur ei admistratio. vide h per areti.

a **Si quis aūt.** [a] ¶ In gl. ar. in fi. doc. distiguūt an accusetur de mala administratione: r tūc interdicitur. Si de alio crimine non vt. ff. de sol. l. calipodius. als ꝗ nis. De iure po cañ. nō interdicitur etiam primo casu nisi demū facta informatione de dilapidatione: vt extra de suno. licet heli. r ibi Inno. de offi. delega. l. venerabili. r ibi per glo.

Sed si suspecti. ¶ In glos. q non nisi. in fi. quidam tñ dicūt q duratlis pter expensas: quis extinguatur quo ad principale. C. si reus vel accu. mor. fu. l. ij. sed fm Ja. r Pet. illa facit magis ad cōtrarium: qr obtinet vbi super bonis erat expressa questio. Si aūt accessorie nō durat etiā propter bona: vt ibi pz. r in. l. ij. e. ti. ff. de iure fisci. l. lucius. sed melius faciat. ff. de rei vend. l. vbiqz. sed illa nō dicit q duret propter expē. sed pter fruct9 r part9 r stipulationē de euictione sz pter expē. nō apparuit: vñ nō vr q pter expē. debeat ea durare p hunc tex. vbi extinguūtur: r. ff. e. l. post finitā. vbi dicit. soluitur vnde post dimissum negotiū nephas est rc. C. de fruc. r li. ex. l. terminato. r hec pcedunt quando agitur de re que nullum habet interesse causa finita vt de accusatione: quia non agitur ad dandum sibi aliquid sed ad meram vindictā r in re non

re non transmissibili ad heredē. Sz si agat iter duos de cā bñficiali: vel sit cō tentio de aliquo officio: vr̄ nō vr̄ q̄ heredes teneant nec possint ꝓsequi: imo quo ad defunctū extinguit cognitio. ex vt lite pen.c.j.lib.vj. Et ideo videt q̄ si mulier agat ad dotem: q: vir vergit ad inopiā: q̄ si pendente lite efficiat locuples q̄ cessat actio.ff.sol.ma.l.constāte .§.fi. in rebus aūt acq̄sibilibus agēti ꝛ trāsmissibilibus, non puto q̄ extinguatur actio semel q̄sita q̄uis desierit interesse.ff.si quis cau.l.qui aūt.§.j.cum multis alijs c ōcor. que sunt ibi.

1 Tutor subterfugiēs p̄stare alimenta pupillo est suspectus.

2 Pupillus qui nō hz patrem ꝛ nō hz vn̄ alat quis eum nutrire debet.

1 **Si quis tutor.** ¶ † In text. ibi: cū dixit q̄ non p̄stat alimenta. eo em̄ q̄ subterfugit p̄sumit ꝯ eū.ff.de suspe.tu. l.impuberibus.§.fi.ꝛ.l.fi.ꝛ no. q̄ p̄sumitur ꝯ fugientē.ff.de lib.cau. qd̄ dixim⁹. C. vt oēs tā ci. q̄ mili.l.j.de asses.l.cōsiliarios. de cōi agro deserto.l.locorum. in aut. de exhi.ꝛ intro.re.§.si vero intm̄ q̄ pōt supponi q̄stionib⁹ vl' indici duellū. vt not. in spec. de accu.§.sequit. vsi. q̄d autē. si tn̄ nō habet ꝓ conuicto: vt no. C. de requi.reis.l.j.de fal.l.vbi. Et si qn̄ repias haberi ꝓ ꝯuicto dic speciale. Et pōt dici p hunc.§. q̄ vbi ꝓcedit ex officio pōt ꝓcedi ſm sn̄iam lite non ꝯtest. ſm doct.ff.e.l.fi. hoc est expedite ð iure canon̄. extra vt lit. nō ꝯtes. c.qm̄. ¶ † In glo. q̄d si nō. in fi. glo. videtur velle.ff.e. l.fi. q̄ mater nutriet infra trienniū. tu potes dicere q̄ i casu isto qn̄ nō h̄nt patrē: nec de quo viuāt q̄ mater ꝛ superiores tenent alere: vt.ff.de alē.li.l.si q̄s ali.§. j. dic vt ibi. vide pleni⁹ vbi scripsi. C. de pa.po.l.nec filiū. ex de ꝯuersi.ifide.c.fi.

(margin numbers beside this paragraph: 1 at its first line; 2 at the line “canon̄. extra vt lit.”)

1 Libertus si fraudulenter tutelā filiorum patroni gerat remouetur vt suspectus: ꝛ cū hoc poterat accusari tanquam ingratus.

Libertus quoq̄.

1 ¶ † In glo. ob hoc. in fi. hec gl. vr̄ sentire qd̄ ob hoc reuocet in seruitutē.ff.e.l. ij. distinguit: aut nil gessit: ꝛ tūc reuocatur: aut gessit ꝛ male: ꝛ tūc nō p.l. magistrat⁹.ff.de iure pa. vbi tz idē. Cōtra qd̄ facit q: magis delinq̄t q̄ male gerit q̄ q̄ nullo mō: vt scripsi.s. de satisda.tu.§. sciendū.s.eo.§. suspect⁹ aūt. Sed dic q̄ magis delinq̄t q̄tum ad arguēdā p̄fidiā: sz nō quātū ad ꝯtumaciā ꝛ ingratitudinē q̄ ex ea ꝓuenit. Uel dic q̄ non reuocat in seruitutē nisi qn̄ denegat alimēta. Et videt notari i.d.l. magistrat⁹. tūc em̄ est impi⁹ ꝛ homicida.ff.de libe. agno.l.necare. Sup textu ibi cuz dicit puniēdus. hoc verū in vrbe sz in ꝓuincijs ad p̄sides.s.de attilia.tut.§.sz hoc iure.ff.ad turpil.l.j.§. suspecti ꝛc.

1 Emptor an teneatur solū pretium si post emptionem reperiat rem emptā alienam vel vitiosam.

Nouissime. ¶ In glo.j. animādi. i. fi. vl' dic i. maleficiose isidiose.ff.e.l.iij.§. nūc videam⁹. ¶ † In gl. facit. in fi. doct. dicūt q̄ sufficit vēditori si de euic. caueat ꝛ cauebit, cū fideiussorib⁹. C. ð euic.l.si post pfectā.ff.de peri.ꝛ cō.rei vē.l.habitationū.§.fi.de excep.doli.l.fi.§. ex quadrāte. ꝛ cauebit nedū de apparēti euic. i limine ꝯct⁹ imo ꝛ de alia.ff.de rescin.vē. l.fi.ꝛ ibi ð hoc. idē dico de vitio si sit dubiū: si tn̄ sit notoriū ꝛ euidēs pōt p̄tiū retineri.ff.vt i pos.le.l.si is a quo. ſm eos satis posset dici idē si euincēs haberet ius notorie. ꝛ hoc forte vult dicere glo. hic. de acti.empti.l.emptor.

(margin number 1 beside the line “deam⁹. ¶ † In gl. facit.”)

Suspectū. ¶ Uide h̄ q̄ scripsi.s.de excu.tu.§.sz ꝛ ꝓpter paupertatē. dic vt ibi ꝛc.

¶ Explicit liber primus.

¶ Incipit liber secūdus Institutionū.

¶ De rerum diuisione. Rubr.

1 Seruitutes an sint in bonis n̄ris: ꝛ an censeantur per se subsistere.

2 Donans oīa bona sua an intelligatur donasse homagia redditus ꝛ alia iura incorporalia.

3 Feuda an veniāt in ḡnali alienatione bonoꝝ: ꝛ presertim in regno francie.

a ¶ Vult dicere. Vide ang. super ista glo. lati⁹ seq̄ntē. 1
b ¶ Et quidē. Querit a hic Ang. et Christo. si ɔct⁹ est celebratus i mari vl' delictū cōmissum q̄s est iudex. ⁊ dixit q̄ illa ciuitas q̄ hꝫ merū ⁊ mistū iperiuꝫ q̄ dicet̃ esse ppinq̄or illi loco vbi ɔct⁹ vel delictum fit erit iudex vt. l. vnica. C. de classi. et ibi not. bal. lib. xi. Si autem eq̄l'r distat 2 a duab⁹ ciuitatib⁹ eq̄liter vtraqꝫ erit iudex: vt. l. labor in pn̄c. ⁊ §. vestibulo. ff. cōi diui. Et puenisse dr̄ q̄ capturā psonalem pri⁹ fecerit ipi⁹ delinquentis i mari.

Uperiori libro de. ¶ † In gl. talis diuisio. in fi. glo. vult dicere[a] q̄ nō possunt cēseri 3 tanq̄ p se stās. ⁊ hoc bene verū in causali seruitute q̄ formata nō est: q2 q̄uis fundū habeas in q̄ posses cōstituere aliȷs seruitutē: non tñ habes seruitutē formalem nec ius s'uitutꝫ formatū qd̄ sit in bonis vel ex bona. Uel dic etiā q̄ potest intelligi in forma reali: q2 illa p se nō cēsent̃ cū nō b possint acquiri nec trāsferri sine re ipsa: ⁊ multominus psonales. vñ p se nō cēsentur cum non possint stare sꝫ cū re vl' psona cui⁹ sūt. ff. de vsu cap. l. si aliena. §. hoc iure. ff. de cōtrahē. empt. l. si aqueductus. q̄cq̄d sit lex illa loquit̃ de vsu vl' vsufru. alterius seruitutis legato. ¶ † Quid ḡ si q̄s vēdit oīa bona sua vl' totū patrimoniū suū nū quid veniunt homagia redditus ⁊ alia iura incorporalia. videt̃ q̄ nō q2 sūt in bonis vl' in pr̄imonio p. l. p̄dictā. ⁊ pro hoc i feu. si de feu. ɔtro. 1 fu. c. gn̄ali. d̄ capi. q̄ cur. vē. c. j. Dic q̄ trāseūt bona q̄ trāsferri debēt etiā de se: al's singularit̃ nō possent transferri. vt. l. 1 q̄dā. ff. de acq. re. do. ff. si s'ui. vē. l. pe. §. j. de serui. rust. pre. l. vna est via. de ɔtrahē. empti. l. creditor. §. fin. ⁊ l. modicis. ex de iur. pa. c. ex lr̄is. ⁊ hoc de illis q̄ ex trāslatione nō ɔmitterent̃: q2 de illis nō est verosile q̄ trāsferre vellet: vt. c. in gn̄ali. s. alleg. Et iō credo q̄ si q̄s daret oīa bona laico qd̄ nō vr̄ dare decimā que nō acquiritur p trāslationem: secus si eccl'ie cui acquiri posset. vide qd̄ not. in dicto. c. ex lr̄is. ¶ † Itē credo etiā q̄ cum hodie de ɔsuetudine regni frācie feuda alienari possint etiā sine volūtate dn̄i licet dn̄s habeat ius retinēdi p pretio qd̄ veniāt in generali alienatiōe per leges predictas cum cesset ratio dictoꝝ capituloꝝ ⁊ idem credo de mero imperio. ⁊ no. in quadam additione. ff. de offi. presidis l. j. §. in initio.

Quedam eniz. ¶ In quo differat cō mune a publico. vide. j. §. littorum.

Et quidem. b ¶ In glos. j. iurisgentium. vel potes dicere q̄ cū oīa essent de iure naturali cōmunia ⁊ post iusgē. dn̄ia reperit in aliȷs rebus q̄̄ in his in quib⁹ nihil immutauit: qd̄ primeuo iure naturali hec remanent cōmunia. j. e §. fere. ⁊ vide di. viȷ. c. quo iure. al's nō esset differentia inter publicuꝫ ⁊ communē: sicut. j. subiunget̃. ¶ In glos. j. de celo. hec expositio videt̃ satis extranea. vnde posset dici q̄ ipsa aqua que currit ē elementum. ¶ In gl. j. per consequens in fi. glo. nō nouit materiam maris occidentalis que in plenilunio equinoctioꝝ crescit tm̄ q̄ quandoqꝫ cooperit prata et ripas. vnde non est dicendum q̄ illud sit cōmune. ff. de flu. l. j. §. ripa. vnde tene primā rationem que in pn̄. glo. ⁊ vide. j. e. §. est autez littus.

☞ Mare an ⁊ qualiter itelligat̃ esse de iuregentium.

Nemo igitur. ¶ In gloss. j. cōmunia. in fi. hec glo. videtur contra hunc text. dum tamen villis ⁊c. qui † videtur prohibere villas monumenta ⁊ cetera edificia. preterea si intelligas sicut glo. intelligit hunc ꝟ. quia non sint iurisgen. ⁊c. in edificiȷs factis inferetur q̄ mare sit commune de iuregen. quod tex. negauit. s. proxi. §. Unde potes dicere q̄ nullus potest facere villas monumen

ta edificia perpetua in littore maris ex quibus icōmodet vsus. ꝛ hoc vult dicere is.§.ff.de acq.re.do.l.q̄uis.et.l.qd in littore.ne quid in loco publico.l.littora.ꝛ.l.in littore.sꝫ casulas modicas sic.j.§.littorū.ꝛ tunc sequit qꝛ non sunt sub littore iurisgen.vt cadant in dominio. ¶ Sicut ꝛ mare sub.nō est iurisgē. quo distinguuntur dn̄ia:sed cōe de primeuo iure naturali: vnde q̄uis suppo nens casellā sit dn̄s materie supposite nunq̄ tn̄ littoris.vt legib⁹ supradictis ꝛ.d.l.in tantum.ꝛ sic intellige.ff.e.l.nemo .vbi est is.§.de verbo ad verbum.ꝛ ꝓpter hoc in.d.l.q̄uis.dꝛ q debet interponi decretum.ꝛ debent vocari vicini: al's pōt prohiberi.dic vt ibi.

1 ☞ publicū flumen quod dicatur.
2 Domū tenens depressam non pōt prohiberi eam eleuare nisi al's fuerat prohibitus eam exaltare.
3 Consuetudo ꝛ prescriptio differunt.

a Flumina[a] ¶ In glo.scilicꝫ in perpetua.in fine.

1 ¶ † Caue qꝛ publicum est siue fluat cōtinuo siue non:duꝫ tamen sit perenne: sed priuatū quādo nō est perenne si forte de quinq̄ vel de sex annis vel de pluribus non contingit q fluat.ꝛ ideo torrēs q̄ fluit tm̄ in hyeme ꝛ q̄libet hyeme est public⁹:vt pōt colligi.d.l.j.ff.e.§.itē flumina.cum.§.seq.cuꝫ notatis ibidē. Quid ergo de riuis perennibus.Uidetur q sint publici.§.item fluminum.q̄uis distinguatur a fluminibus:vt in.§.j.e.l. ¶ In glo.nec qui primo.in fi.Quidam intelligunt opi. Joan.an.q loquitur qn̄ ille qui piscabatur erat in actu piscandi.qꝛ q̄diu est potest alios prohibere.Sed is intellect⁹ nō vꝛ sufficiēs qꝛ sic nihil faceret p̄scriptio.vt.l.qd in littore.ff.de acq.re.do.Jac.ꝛ Pe.intelligūt q si quis pluribus annis piscatus fuerit ꝛ alios prohibuerit:q querit sibi ius:ꝛ potest alios prohibere:sed si non prohibuisset q̄uis frequentissime et q tot annis solus piscatus fuisset:non q̄
2 rit sibi ius ad alios ꝓhibēdos. ¶ † Simile in illo qui tenuit domum depssaꝫ q̄ nō pōt ꝓhiberi eleuare nisi al's ꝓhibitus fuerit:vt.C.d͛ serui.ꝛ aqua.l.j.sꝫ eos.ff.de ser.ru.pre.l.q̄ luminibus.ꝛ ibi no.bene dicūt sed nō respōdēt ad.l.fi.de vsuca.que de nihilo seruiet si hec opi. sit vera:qꝛ hoc est regulare in rebus etiā priuatis q nunq̄ q̄s querit sibi ius in iuribus q̄bus fas est vti oīb⁹ nisi a tēpore quo alios ꝓhibuit vt.ff.de aqua quot.l.fin. facta est ꝓ nihilo. ¶ Tu potes dicere q nūq̄ ꝓprescribantur talia iura:vt dicta.l.fi. sed tamen de ꝯsuetudine possunt acquiri. vnde si pluribus annis piscat⁹ solus fuerit quis et alios prohibuerit sciente populo ꝛ nō cōtradicēte vꝛ q possit sibi ius querere ex tacito ꝯsensu populi.ꝛ sic intelligo.ff. de iniurijs. l.iniuriarum.§.fina.cuꝫ l.sequen.Et videtur expressum.ff.quod vi aut clam.l.iij.q.ij.versic. hoc
3 ita veruꝫ. ¶ † Uñ aliud est cōsuetudo:aliud est prescriptio:vt dixi in.§. ex non scripto.s.de iure natu. ¶ Et ita vides obtinere hodie de consuetudine regni francie vbi sunt piscarie ꝛ dfense in multis locis fluminuꝫ. ¶ Quid ergo de baronibus qui prohibent piscari in fluminib⁹.dicūt doct.q non possunt de iure ꝓhibere sed eodem errore quo dicūt se dn̄os ꝛ imperatores in terra sua:vt no.C.d͛ stu. lib.vr.ro. in rubrica . vꝛ q possint hoc facere:qꝛ impator hoc posset.ff.d͛ serui.l.seruitutes.et tamen ibi dꝛ sine incōmo

a ¶ Flumina. Querit hic Aret.lꝫ prescriptio xxx.an. nō habeat locuꝫ in istis rebus publicis ꝛ maris vel fluminis publiciqd est ppl'i romani vel p̄ncipis.vt.l. littora .ff. ne q̄d i lo.pu. An p̄scrip. tanto tēpe cuius initij mēoria nō existit i cōtrariū p̄ncipe sciēte ꝛ nō ꝯdicēte.ꝛdicit q sm̄ Joā.d͛ plate.h̄eat locuꝫ talis prescriptio vt.l. vsum aque ꝯiuncta.l.diligēter.cuꝫ sua gl.C.d͛ aq̄du.lib.xij.

do. Ego credo q barones qui superiores habent hoc nō possunt facere sicut nec p̄sides. vt d.l.iiij.§.plane.ff. quod vi aut clam. nisi consuetudo pinguius ius eis tribuat. et ita seruat curia francie. ¶ In glo. in cōmuni in fin. vult dicere q ius piscandi nō sit 1 publicum licet ipm flumen sit publicum. sz cōtra. j.§.riparum. 2 vide. j.§.littorum.

a ¶ Que sit drīa. Add Bar. 2 are. l.l.serui. ff. d le.j. Dy. ple.in.l. illud. 2 ibi dixi i apostil. ad eū.ff.de ritu nup. 2 dic melius hāc esse differētiā: q2 cōe cum sit singulorū sit occupātis: publicū aūt cum sit etiā oibus cōe in nullius tū bonis est.

Est āt litt⁹. 1 a

¶ In glos.j. hyemalis. Gl. vr̄ sentire 2 clari⁹ i l.litt⁹ q sit drīa iter maris littora 2 fluminū: q2 littora maris sunt quāq3 maxim⁹ fluct⁹ puenit nō sic de ripis si flumen inūdet. vt.l.j.§. ripa. de flu. Ego credo q littus maris sit quantū maximus fluct⁹ estuat in hyeme perenniter qn̄ fortiter ī vēto cōcutit: sed nō credo q illd qd vltra coopit in plenilunio martij semel vel bis in anno sicut euenit in mari occidētali sit littus per d.§.2 dixi.s.§.quidē. 2 p hoc solui possunt multe questiones: q2 qn̄ cōtingit q quis habet ius in his que in mari capiunt sicuti forte etiam decimā i his q̄ in terra nihil: vel forte vn⁹ hz iurisdictionem in mari alius in terra. vnde per hec iura videtur q ille q̄ hz ius in mari hz i littoribus: 2 quantū littora durāt ptz p hec q̄ dicta sunt de littorib⁹ lacuū 2 stagnorū. dic. ff. de 2 acqui.rc.do.l.lacus.

Riparū quoq3.

¶ In gl. qd si. in fi. 2 hoc si concurrant: al's est melior cōditio occupantis. ff. eod. l. intantum. ff. ne qd in loco publico. l.ij.§. hoc interdictum. vide qd ibi no. p illā. l. posset dici q neuter vinceret vbi concurrunt. de hoc no. ff. eo. l. riparum.

☞ Publicū 2 commune an 2 qualiter differunt.

Uie sunt ppl'i: 2 dn̄i terrarum non possunt vias dare nec mutare.

Littorū.

¶ In gl. s.e.§. 2 qdē. i fi. doc. Ja. 2 Pet. approbāt opi. Pla. † Primo tū p euidētia sciēdū est q̄ sit drīa inter cōe 2 publicū. Et dicūt q cōe est qd oib⁹ aiantib⁹ ptz hominib⁹ 2 aialibus. s.e.§. 2 quidē. vide ibi cū dicit oim dz esse aialium. 2 ita habēt quidē libri. sed publicū dr q est in vsu hoim tantū. vn̄ publicū quasi populicū. 2 appellatione populi nō cōtinent aialia. ¶ Item cōmunia maioris cōmunitatis sunt omnib⁹ animantib⁹ q̄3 publica. etem̄ mare aer 2 aqua de celo perfluēs omnib⁹ patēt: flumina non tot se offerūt. ¶ His visis dicūt q opi. Pla. est vera. Pla. dixit q ipm mare est cōe nec est in alicuius dominio nisi dei ita 2 flumina 2 omnib⁹ se offerūt 2 ita quodlibet publicum est commune. nō sic de vsibus: q2 quidam sunt vsus q̄ cōgruunt hominib⁹ tantū vt nauigare 2 piscari q̄ non congruunt aialibus. alia sunt q̄ cōgruunt hoib⁹ vt bibere alere transnatare. Prim⁹ vsus est de iure gē. q2 solis hominib⁹ applicat. 2 ita intelligit is.§. 2 est public⁹: sed q2 ali⁹ vsus est cōis 2 public⁹: sz q2 mare aer aqua pfluēs magis applicant oibus in cōi q̄3 flumina. idcirco fuerūt reposita sub noīe communis. et alia idem nomine publici: sed omniū sicut flumina: vnde tantū ius habet vn⁹ de anglia in via q̄ ad eūdem quantū illi de partib⁹. 2 hoc de vijs militarib⁹. ¶ † Et ideo cum vie sint populi domini terrarū nō possunt dare vias nec mutare. q2 qd omniū intereſt ab omnib⁹ concedi dz. C. de auc. pstan. l fi. Fm eos. hec opi. non placeret

mihi: qz ex q tex. diuidūt cōe z publicū opz q sint specifice differētie: alˀs esset 2 frustratoria diuisio vt hic no. vñ credo q aer z aqua pfluēs mare z littora sūt 3 cōia z iure naturali nūq̄ i alicuiˀ dñio 1 fuerunt: sed fuerunt relicta in suo iure z esse primeuo quo omnia erant cōia. sed flumina portus zc. sunt publica: qz sunt populi quo ad dominiū. z per ius gentium quo fuerunt dominia adinuē ta fuerūt appropriata z in dñio ppli re posita. z hoc vult dicere is. §. z vr expſ= suz. ff. de acq. re. do. quo in littore. j. eo. §. fere. z ista publica differūt ab alijs q̄ sunt ciuitatum z vniuersitatum: qz ista sunt citius populi: illa non sed illiˀ vel illius vniuersitatis vel ciuitatis q̄ vice vnius persone funguntur non populi ff. de fideius. l. mortuo. z not. j. proxi. §. vnde ratio eorū non videtur bona qz mare nō est magis in vsu oim aiantiū q̄ flumina. qd apparet qz bestie terre nū 2 q̄ vtunt mari. z tñ bestie z aues oēs et bestie terre fluminibˀ vtunt: vñ qz ma re est incōphensibile sicut aer: ideo nō fuit in bonis populi applicatū sed dei vñ ps. Tu dñaris mari zc. nō sic de flu= minibˀ. sed vsus maris z littoris est de iuregē. quo fuerūt distincta dñia vnde de iuregē. repertū est q si qs edificaue rit in littore maris vel pilā iactauerit in mari dū tñ nō noceat vsui publico sit illiˀ q̄ edificauit q̄diu erit desuper. ff. eo. l. intantū. z quicqd ibidē ceperit sit suū vnde eius vsus est de iuregen. ex q̄ resultat meum z tuum. ex quo reperta 3 sunt dñia z ius acquirendi sibi vt. s. de iure na. §. ex hoc iure. z hoc vult dicere is. §. nec cōtradicit. §. z quidam. qui de ipsa re loquitur: sed is. §. de vsur. et est mirabile: qz Jo. z glo. ponūt opi. suas z tamen nō respondent ad contrariū. Illud autez quod docto. dicunt de via publica satis credo. Sed contra vsur= pat vt scripsi. s. e. §. flumina. Dic vt ibi dixi. ff. de flumi. quo minus. ¶ In glos. scilicet hominis singularis. in fi. immo dic q in bonis nulliˀ sunt vt dixi. s. §. proxi. et patet. ff. de acquiren. re. do. l. quod in littore.

1 ¶ Ciuitates z vici possunt habere p prium z bursam communem.

Uniuersitatis noie intelligit quodlibet corpus approbatum.

Publica vere que dicantur.

Uniuersitatis. ¶ In gl. neces= sitatis. idē si sine necessitate. nā oēs ci= uitates z vici pñt hře pprium in cōi z bur sam cōem de iure. vt. ff. ad treb. l. oibˀ. d leg j. l. ciuitatibus. z. l. si qs a §. fi. z. l. si heres. §. j. immo ṡm Inno. possunt sibi maiorē pstituere q̄ eos iudicet. vt no. ex tra de offi. ordi. c. cū ab eccliarū. Credo tñ q debeāt pfirmari in auē. d defē. ci. §. j. z no. C. de iuris. om. iud. l. priuatoꝝ curia frācie de facto pmissa nō pmittit nisi ville habeāt vniuersitatē approba tā spāliter p curiā: immo nec pgregare p faciēdo pcu. sine licētia dñi sui: tñ cū licentia pmittit eos agere z cōueniri z facer bursaz cōem quo ad illd z nō plˀ ¶ Itē qd hic dicit de vniuersitate in= telligo d q̄buslibet corporibˀ approba tis. de q̄bus. ff. qd cuiusq vniuer. l. j. de colle. illi. l. j. Et p hec iura gl. psueuerūt dicere q q̄libet d vniuersitate possit es se testis in cā vniuersitatis: vt not. ff. e. l. intm. §. j. z ptz extra de testi. in. c. insu per. Dic q pōt in defectū alioꝝ. extra ꝯ iurein. c. z si xps. si cā nō tāgat pprieta tes z puatas vtilitates vt cāe pascuoꝝ de hoc in Spe. de test. §. j. ṽ. sed nunqd in defectū alioꝝ. sed administratores vniuersitatis repellunt. extra d testi. c. cū tu. z in. d. c. insup. z ibi no. z maxie Inno. ¶ In ea. glos. ibi. sed pla. dixit vsu tm. p quo vr expressum. j. eo. §. the= sauros. in fi. ff. de pen. empt. l. sz z cel= sus. dicas q quedā sunt destinata vsui publico totius populi. z illa sunt vere publica: nec sunt vniuersitatis: vt via publica. s. e. §. flumina. Quedā sunt de stinata vsui totiˀ ppli alicuiˀ ciuitatis z ista vere sunt publica: nec sūt vniuer tatis vt via publica vt. s. eo. §. flumia. q̄ dā sunt destinata vsui totiˀ ppli atq ci uitatis. z illa sūt vniuersitatis vt thea tra. vñ q̄uis extranei qnq vadant ad theatꝝ nō tñ fuit pncipaliter destinatū p illis. z sic itellige. ff. de acq. pos. l. j. §. fi. q̄ vr pria: sz corrigit per. l. seq. z facit

a ¶ Nullius. Querit h̄ are. an ī dubio ꝑsumat᷑ res eē alicui⁹. ⁊ dt ꝙ sic: si res ē ꝓphana. vt. l. fi. C. vñ vi. ſʒ poſ. nūq̄ꝫ ꝑſumit᷑ niſi ꝓbet᷑ vsus. vt. ff. ď ꝟ. ſi. l. qō. ita dt bal. i. l. j. i ꝑn. ff. e. Et ib̄ ꝑt eē rō: q̄ꝛ poſſio ē facti. vt. l. iij. ī ꝑn. ꝯiūcta l. ij. i ꝑn. ⁊ ꝙ ibi no. ff. de acq̄. poſſe. vbi fcm̄ requirit ꝗ nō ꝑſumit᷑. vt. l. ꝺniqꝫ. ff. ex q̄. cau. ma. ⁊ l. cū heredes. i ꝑn. ff. ď acq̄. poſ. itē q̄rit hic an bñficia eccľiaſtica ꝑſumāt᷑ vacātia. item q̄d ď gēmiſ ⁊ lapidib⁹. Itē q̄d ſi in quodā nemore iueni ſacculū pecunie vľ anulū ꝑtioſum: ⁊ cui⁹ ſit diligent᷑ q̄ſiui ⁊ reꝑire nō potui: q̄d debeo facere. nūq̄d poſſuʒ mihi retinere. ⁊ ſic ꝑſumat᷑ habit⁹ ꝓ derelicto. Et dt ſm̄ Bal. ꝙ nō poſſum retinere ⁊ ď beo ꝯſignar̄ ep̄o loci vt det ⁊ diſtribuat᷑ iter paupes. ita dt h̄ are. Itē q̄d ſi q̄s reꝑiat᷑ in poſſiōe feudali an ꝑſumat᷑ illō hr̄e ď iur̄. vid h̄ ang. i ſi. §. ꝟ. Querit bal.

de ꝯhē. emp. l. vēditiōis ⁊ hec dñr publica i larga ſignificatiōe. ¶ Quedā ſūt vniuerſitatis nō tñ ďſtinata ad vſū ppľi ⁊ illa dicunt᷑ publica in largiſſima ſignificatiōe ⁊ hoc eſt qď poteſt deꝑhendi: vt. l. inter publi. ff. de ꝟbo. ſigni.

☞ Cōia in nulli⁹ ſunt bonis: ⁊ q̄lr differūt cōmunia a ſacris.

1 Cōia in nulli⁹ ſunt bonis: ⁊ q̄lr differūt cōmunia a ſacris.

2 Imperator an poſſit cōſecrare.

3 Res eccľie q̄ nō ſunt ꝯſecrate veluti fundi ⁊ ꝑrimonialia i cui⁹ dñio ſūt

4 Rector ⁊ bñficiū fungūtur vice vnius ꝑſone ſicut hereditas et heres.

5 Bōa eccľie q̄ ñ ſūt ꝯſecrata an poſſint alienari.

NULLI⁹. a ¶ † In gl. ſ. hois cū dicit ſingularis. immo dic ꝙ cōia in nulli⁹ bonis ſunt: vt. §. fere. ff. de acqui. re. do. l. iij. et dixi. ſ. §. littorū. differūt tñ cōia a ſacris ⁊ religioſis: q̄ꝛ ſacre ſunt in vſu ⁊ ſuitio ďi: cōia ſūt i vſu et ſeruitio hoim. Item cōia efficiūt᷑ occupātis: ſacra nō. ¶ † In gl. papa. in fin. Pro hoc vr̄ ꝙ imperator conſecrat᷑: vt eē ď elec. c. ꝑ venerabilē ď iureiur. c. ne romani. i glo. ⁊ ſic vr̄ ꝙ poſſit cōſecrare: ſʒ impꝛoꝑrie ſumit᷑ ꝯſecratio: vt no. ď. c. ꝑ venerabilem. ꝑ hoſt. hodie certuʒ eſt ꝙ ad imperatorē nihil ꝑtinet de talib⁹. extra de deci. c. tua. ⁊ not. hoſt. in ſum. de re. do. §. quid ſit. vnde tene ꝙ nullus loc⁹ dicitur hodie ſacer niſi per pontificem ſit conſecratus. vt hic ⁊ ꝑʒ de cōſecra. di. j. c. nemo. in aut. vt null⁹ fa. ora. do. in rubro ⁊ nigro de mona. §. illud. de ecccle. §. ſi quos oraculū: ſed ex quo fundatur cū autoritate ⁊ volūtate ep̄i ſtatim efficitur locus ſacer ſeu religioſus. de cōſe. diſtin. j. vnicuiqꝫ. xviij. q. ij. q̄dam. ⁊ capelle q̄ fiunt in domibus vt ibi ꝑʒ. In eccleſia cathedrali eſt neceſſaria autoritas pape. extra ne ſe vac. c. j. xenodochia ⁊ hoſpitalia poteſt vnuſquiſq̄ edificare de voluntate ep̄i: ſed nō dicetur loc⁹ religioſus: vt extra de rerū ꝑmu. c. ad hec. ⁊ c. emancipiū. ¶ † Sed q̄ritur de rebus eccleſie que non ſunt conſecrate vt fundi et alia patrimonialia in cui⁹ dominio ſunt. Inno. videt᷑ velle ꝙ ſint dominio vniuerſalis eccľie ⁊ ei⁹ capitis qui eſt chriſtus: vt not. extra de cau. poſſeſ. c. cū ſuper. ſed mihi videtur ꝙ quelibet eccleſia habet dominiū rerꝫ ſibi aſſignatarꝫ vľ donatarꝫ: vt videt᷑ expreſſum de ſen. ⁊ re iudi. c. abbate. ſane in. vj. de reb. eccle. non alie. c. j. ⁊. ij. e. li. ⁊ in antiquis. de teſta. c. requiſiſti. ď reſtitu. ſpolia. c. j. ⁊ c. cum ad ſedem. ⁊ ca. piſanis. de donatio. c. paſtoralis. de pecu. cleri. c. j. ⁊ fina. cum infinitis. ⁊ apparet ꝙ eccleſia preſcribit contra eccleſiā ⁊ c. illud. extra de preſcrip. Item romana eccleſia habet aliud tēpus preſcriptionis pro reb⁹ propriis: ⁊ ſic quelibꝫ eccleſia videt᷑ habere propriū. C. ď ſac. ſan. eccle. aut. quas actiones. ⁊ hoc ſatis ꝑʒ in aut. ſi qua mulier. ⁊ l. iubem⁹. §. ſi quādo. co. ti. ⁊ de ep̄is ⁊ cle. deo nobis. §. huius autē. ⁊ ꝑ in infinitis iurib⁹ ⁊ quelibet eccleſia vicem perſone obtinet: vt dixi de vniuerſitate. ſ. proxi. §. ⁊ hoc in illis eccleſiis ſeu domibus religioſis que poſſunt habere propriuʒ in cōi: ſecus in illis que nō poſſunt vt fratres minores: q̄ꝛ papa eſt domin⁹ bonorū que ad tales deueniūt quo ad ꝓ

prietatez: vt extra de verbo.sig.c.exiui
.§.deniq;. Itē videt q ecclia possideat
vt extra de elec.c.querela.q̄uis sit vi=
duata rectore: secus in vniuersitate: vt
no.ff.quod cuiusq; vniuer.l.sicut.§.fin.
4 ¶ † Et no. q rector τ bn̄ficiū vni⁹ pso
ne vice fungunt sicut dicitur de heredi
tate τ herede.ff.de vsucap.l.hereditas
ideo non refert an in libello rector di=
cat res ad se nomine ecclesie pertinere
vel ad ecclesiam seu beneficium suum
sed in possessione videretur differētia
q2 si dicat se possessorem nomine eccle=
sie videtur q debeat cedere si possessio 1
nem non fuerit adeptus.ff.de acquirē.
pos.l.cū heredes. Uel dic ꝯ hoc casu: q2
sicut dixi ecclesia possidet τ habet vice
persone. idcirco τ minister nomine ei⁹.
non sic de hereditate: q2 illa non possi=
det nisi quo ad vsucapionē.ff.de acq̄r.
pos.l.pomponi⁹.§.quesitū.ff.de vsuca.
l.fi.τ hanc partē videt tenere Inno.in
c.cū super.τ Spe.ti.de peti.τ pos.℣.sed
pone.sed si nō ageret noie beneficij: sed
suo: q2 diceret se in possessione benefi=
cij: esset secus. vt ple.not. Hostien.in.c.
5 literis. vide ibi. ¶ † In glo. nam homi=
num.in fi. In hoc dicas q quedaz sunt
deputata seruitio dei immediate: vt ca
lices cruces τ ornamenta. τ in illis vi=
detur hic loqui: quedā vero ad seruitiū
seruientium deo: vt fundi τ alia. et de
illis videt loqui aut.de alie.τ emphy.
.§.hoc igitur super his.col.viij.τ inter
ista videtur faciēdā differentia: q2 pri=
a ma non possunt alienari^a nisi propter
cām pietatis redemptionis captiuoꝝ
pauperꝝ tempore famis. vt hic. sed alia
possunt ꝑpter vtilitatez ecclesie vel eq̄
tatē: vt.C.d sa.san.eccle.aut.hoc ius.τ
aut.si quas.τ aut.ꝑpetua.τ de mō alie
nandi dic vt scripsi in auten.hoc ius.
¶ Sz an hec possint alienari causa ne=
cessitatis. Non videtur de iure isto per
has leges: sed de iure canonico vide=
tur contra extra de pig.c.j.sed forte ibi
loquitur deficientibus alijs: vt.c.aurū
hic allegato.
1 ☞ Hospitale edificās vł capellā cui
assignauit bona sine autoritate epi: an
talia sunt prophana.

Siquis āt.

¶ Per hunc.§.videtur
q res date ecclesie sint
prophane. quod verum
est de fundis τ alijs que
non dantur ꝑ seruitio
dei immediate. vt.s̄.ꝑ=
xi.§.et nota. Hostien.in
c.ad hec.de reli.do.ta=
mē ex quo acquisita est
ecclesie nō possunt alie
nari nisi ex causa: vt di=
xi.s̄.proxi.§. ¶ † Quid
ergo si quis construxe=
rit hospitale vel capel=
lam cui assignauit red=
ditus vel bona sua pro
pria autoritate sine vo
luntate episcopi. Uide
tur q remaneat ꝑpha
num. vt.s̄.proxi.§.dixi
argu.extra d religi.do.
adhuc a contrario sen=
su quod videtur veruz:
sed tamen construens
obligatur ad tenenduz
vel complēduz. ip̄e ta=
men res non efficiunt
sacre vel religiose.ff.de
polli.l.si quis rez.in au
ten.de ec.tit.§.quis au=
tem. ¶ Quid ergo de il=
lis qui construūt orato
ria in suis domib⁹. Ui=
detur q non possint. et
q domus debeat publi
cari. vt.d.autē.de ec.ti.
.§.si q̄s in sua domo. qd
verum est sibi faciat ce
lebrari. nam oratoriuz
simplex potest quisq; in
domo sua habere τ pau
peres recipere: vt dicto
c.ad hec. τ ibi doct. In=
no.τ Hostien.

1 ☞ Ecclesia quādo sit
iterum consecranda ꝑ=
pter eius diruptionem.
2 Quid autem de altari.

a ¶ Non
pn̄t aliena
ri. Adde q
ēt ꝟuata so
lēnitate. de
q̄ in aut.de
re.eccle.nō
alienā. Sz
vtrū possit
pignorare
illas res ſi
ꝟuata illa
solēnitate
vide bar.i
auten. hoc
ius porre=
ctū.ꝑ istuz
alle.C.d sa
san.eccle.τ
vtrū.d.au
tē.ꝟuet de
iure cano=
nico. nota.
ibii tracta.
rep̄saliarū
ij.quest.ar
ti.iij.

Locus autem. ¶In hoc tenendū
1 eſt ſm Hoſt. ꝙ ſi eccl'ia ſit dirupta dum
tamen remaneant parictes: vel ſi diru
pta ſit ex vna parte dū tamē remaneat
maior pars ꝙ nō eſt iterū cōſecranda:
al's ſic. de cōſe. di. j. eccleſia. ar. ff. de cō=
trahen. emp. l. dūm. ff. de ſer. l. ſeruitu=
tes. §. ſi ſublatū. ſi vero tota rūperet̃ ſuc=
ceſſiue ꝑ partes nō eſt opus: vt. c. d̓ fa=
brica. ff. de lega. j. l. ꝙ in rerum. de iud.
proponebatur. Item nec videt̃ opus ſi
ex eadē materia reperiat̃ q̄uis tota di
ruat. ff. de verb. ſig. l. inter ſtipulātē. §.
ſacrā. ſed forte hoc non eſſet de iure ca
2 nonico. ¶† De altari vero dic ꝙ ſi mē=
ſa mutetur vel deſtruatur enormiter
ſuper quo ſtandum eſt arbitrio epi an
oporteat iterū conſecrari: al's non niſi
lapis in quo includuntur reliquie frā
gerer̃ vel diminueret̃. ſic intellige ex̃ d̓
cōſe. eccle. vel alta. c. j. ⁊. c. qd̓ i dubijs.
⁊ in. c. ligneis. hic quo ad conſecratio=
nem quo ad hoc tn̄ ꝙ non debeant in
vſus ꝓphanos redigi p̄t dici ꝙ rema=
net ſacrū: vt hic d̓r. ff. de re. di. l. in tan=
tū. §. ſacre. in fi. ex̃ de reli. do. inter quat
tuor. xix. q. iij. c. que ſemel. ſz locus qui
dicitur religioſus ꝓpter reliquias deſi
nit eſſe religioſus ablatis reliquijs: vt
hic no. ¶In gloſ. deſinit. ibi cū allegat
l. cū loca. Secus videtur de iure cano.
vt. vij. q. j. paſtoralis. dic vt ibi.

1 ☞ Religioſuz ⁊ ſacrū qual'r differāt.
2 An autem alio modo poſſit fieri locus
religioſus q̄ mortuum inferendo.
3 Prophana ſunt illa que dantur a chri
ſtifidelibus eccleſijs.
4 Religioſus locus manet q̄diu ibi eſt
corpus quādo ſine autoritate epiſcopi
locus efficitur religioſus.

1 **Religioſum autez.**
¶† Videtur ergo differentia ex his. §.
inter religioſum ⁊ ſacrum. Et ſcias ſz
Hoſti. in ſum. de relig. do. ꝙ religioſuz
eſt genꝰ: ſacrū ſpecies: ſicut d̓r d̓ adop.
⁊ arrogatiōe. ff. d̓ adop. l. j. §. fi. cū. l. ſe. ⁊
de cognatione ⁊ agnatiōe. ff. vñ legi. l.
inter agnatos. d̓ gradi. l. ex affinibꝰ. §.
j. ſz qn̄ religioſum trāſit ad ſpeciē diffe
2 rūt vt ſpēs: vt hic. ¶† Sz cū hoc dicat
ꝙ vnuſquiſq̧ pōt locū religioſuz face
re inferēdo mortuū ⁊c. Querit̃ nūquid
alio modo hoc poſſit. dic ꝙ nō niſi auto
ritate epi. vñ debes ſcire ꝙ ex his que
predicta ſunt potes colligere ꝙ eccle=
ſia tres modos hz habendi premium:
videlicet illa q̄ habet immediate ad
dei ſeruitiū ⁊ autoritate pōtificū: ⁊ illa
ſunt ſacra ⁊ inalienabilia: nec ad vſus
ꝓphanos redigenda. xix. q. ij. c. ꝙ ſe=
mel. Quedā hz pro ſeruitoribꝰ imme=
diate ⁊ pro vſu perſonaruz vt domos
ordinatas ꝓ religioſis autoritate pon
tificū: ⁊ illa dicuntur religioſa: vt ex̃ d̓
reli. do. in rubro ⁊ nigro: ⁊ illa etiā nō
ſunt redigēda ad vſum ſecularē. vt co.
3 tit. inter quatuor. ¶† Quedā vero hz ꝓ
emolumētis: vt fundos ⁊ alia patrimo
nialia q̄ ex largitione fideliuz tota die
acquirūtur ſine autoritate epoꝝ ⁊ illa
ſūt ꝓphana. vt. l. ſi q̄s rē. ⁊ dixi. ſ. pri. §.
⁊ illa poſſunt alienari ꝓ vtilitate eccle
ſie ⁊ tradi in manus laicoꝝ. Nunquid
ergo hodie ſm canones locus vbi in=
fert̃ mortuus ſine epi autoritate ſit reli
gioſus. Satis vr̃ ꝙ ſic: cuz iura ciuilia
non reperiant̃ in hoc correcta expreſſe.
Sed Inno. tenet ꝯrium ex̃ de ſepul. c.
ad abolendā. Satis credo ꝙ nō efficit̃
ſacrū ſeu religioſum ea religione qua
cimiteria per epōs benedicta. ſed cre=
do ꝙ eſt locus religioſus vt vēdi ſeu pi
gnorari nō poſſit cū iura ciuilia nō re=
periātur correcta quo ad hoc. C. q̄ res
pigno. obl. poſ. l. iij. nūquid ergo quis
poſſit hr̃e ꝓpria ſepulchra. Vr̃ ꝙ non
cū in nullius bonis ſunt: vt hic. ⁊. ſ. ꝑ=
xi. §. ⁊ hoc niſi cū autoritate epi ſz Ho=
ſti. in. d. c. ab abolēdā. Cōtra. ff. de reli.
l. familiarē. cū. l. ſe. ſed ibi de locis que
religioſa fiebant ꝑ illationem mortui
ſine alia benedictiōe: ſz nos loquimur
de cimiterio bn̄dicto qd̓ in nullius bo=
nis eſt ⁊ eſt ſacrū. ⁊ vide qd̓ no. xiij. q. ij.
c. in eccl'iaſtico. verū eſt tn̄ ꝙ cū maio=
ribus debeat quilibet tumulari. certa
perinde eſt ac ſi eſſent proprie ſepultu=
4 re. ex̃ de ſepul. c. j. ¶† Et not. ꝙ efficit̃
religioſum quātū durat corpus. ff. co.
l. j. §. ſepulchrū. nec tale in quo iſertur

mortuus sine autoritate epi est religio= 2
sum nisi quandiu corpus est ibi.ff.eo.l.cum
locs.et.l.cum in diuersis. ¶ In glo.s.totum
in fi.quia non est caput quod ita diuisum est.
ff.de verb.oblig.inter stipulantem.§.sacram.
Jac.tamen et pe.dicunt quod vterque locus
est religiosus.ff.de ser.ru.pre.l.via.§.si
fundus. deberet allegare.§.quecunque. 1
1 Socii loci cois si sint qualiter dz vnus
alteri preferri quo ad vsum illius loci.
2 Et quid si concurrant in casum in quo
vnus tantum vti potest.

1 **In coem.** ¶ † In gl.hoc fauore.in fi.hoc non videtur verum.et glo.melius sol.in.l.sabinus Unde fatius dic secundum Dy.quod aut socius vult vti facere seu reficere in re comuni ad eum vsum ad quem parata est et potest alio prohibente.vt.ff.coi diui.l.si edes.pro socio.l.cum duobus.§.item mela.Si ad vsum ad quem res parata non est subdistinguit:quia aut interest prohibentis non vti.et est melior conditio prohibentis:vt.l.sabinus.ff.de ser.vr.pre. l.quidam iberus.§.parietem.aut non interest:et tunc est melior conditio facientis.ff.de ser.vr.pre.l.fistulas.§.pen.d.l. cum duobus.§.idem respondit.nisi vellet facere iure seruitutis.vt.l.parietem.ff.de ser.vr.pre.Sic no.Dy.extra de reg.iur. comuni.li.vi.premissa fallunt:vt.ff.de reli.l.si plures.C.de coi ser.ma.l.i.ff.de 2
offi.prefe.vrb.l.iii.§.effracte.in fi.C.de dona.l.scimus.§.ne autem.Item in refectione:sed ibi aduersus destinatos.ff. de dam.infec.l.si edibus.et.l.in reficiendo.
2 ¶ † Quid si concurrant in casu quo vnus a
solus tantum vti potest.dic preferri illum qui vult vti ad vsum destinatum.alias dic ff.de vsufru.l.quot.alias determinata per illa que notantur.ff.ne quid in loco publi. l.ii.§.i.Item intellige hunc.§.iuxta determinationem.l.sunt persone.l.si plures.ff.de reli.per quas videtur quod is.§.obtinet vbi socius vult inferre extraneum.secus si ipsum socium.et non sit locus alius vbi ita comode possit reponi.ff.comuni di.l.si 1
quis putans.§.si quis in comunem.
1 Dns alicuius loci si consentiat quod mortuus inferatur in locum suum:et postea peniteat ante illationem an possit.

2 Quid si quis in fundo alieno fecerit cosecrare ecclesiam per epm inuito domino fundi:an fundus efficiatur sacer.

In alienum.

1 ¶ † In glo.quid si primo. in fi.Ja.hanc glo.improbat per.l.qui saxum.ff.de do.et idem Pe.ff.de do.si cum mihi.Sed videtur quod hec litera sit directe contra eos et lz etc. cotinuat enim casum precedentem quando dns concesserat:et post diuersificat:sed si velis eos saluare dices quod post ratum non habuit cum iam esset illatus mortuus.et sic ad veritatem loquitur litera:secus si post cocessionem et ante illationem prohibuisset.et sic saluant eorum opi.et reprobant glo.Sed hodie satis posset sustineri gl. per illa que no.in.l.si eum et forte melius:quia sola voluntas obligat in talibus que religionem tangunt. ff.de polli.l.si quis rem.
2 ¶ † Quid ergo dices si quis i fundo alieno non cosentiente dno fecerit ecclesiam vel cimiterium per epm dedicari.non videtur quod efficiatur sacrum[a] per hunc.§.arg.C.de his que a non do.l.fi.doc.iuris canonici dicunt contrarium extra de prebe.c.cum secundum aplz. et no.Host.in sum.de ec. edi.§.i.versi.i.xiiii.q.vi.c. coperimus.scripsi.C.de epi.et cler.aut.si seruus sciente domino.
1 Barones vel iustitiarii non possunt dare licentiam appodiandi super muros villarum in quibus obtinent iustitiam:nisi

a ¶ Ob efficiatur sacrum. Adde bar. in.l.si nondum.C.de furtis.et ibi ponit modos quibus res fiat sacra.idem i.l. sacrilegi. la.ii.ad le. iul.pecu.et plenius per Guil.de cu. in aut.preterea.et ibi remis.in apostillis meis ad ipsum.C.de sacrosanc. eccle.

accedat consensus sene scalli ꝛ baillivi regis.

2 Trāscendentes muros civitatis rūpēdo vel nō rūpēdo qualr puniant. a

Sctē quoqꝫ

a ¶ Dic ꝙ non. Adde Bar. i.l. sacrā. ff. eod. ti. ꝛ eundē ꝛ Bal. in. l. ad portus. C. de pub. ope. et ibi tāgit Gui. de cu. vbi aliq̄d notavi i apo. ad ipsum Bal. in. l. si quē℞. C. de epi. ꝛ cle.

1 res. ¶ † In fi. gl. j. civitatis. cū alleg. §. muros. ꝛ l. sꝫ divi. ¶ In fi. eiusdē gl. immo nec lꝫ vniversitati sine ꝓside esse. vt. d. §. muros. et per hoc videtur ꝙ barones seu iustitiarij nō possunt dare licentiā appodiādi sup muros villarū in quib⁹ iustitiā obtinent nisi cū ꝯsilio ꝛ assensu senescalli vel baillivi regis. per d. §. ꝛ satis ptꝫ in. l. oēs. hic alleg. q̄ dirigitur rectoribus ꝓvinciarum. ¶ Sup text. ibi. quodaꝫ modo divini iuris. ꝑ similitudinē: qꝛ sicut illa nō sunt in cōmercio nostro sic nec hec. vt. ī. loquit. Ideo autē alia rō redditꝛ in. l. sꝫ divi. ff. de re. di. ¶ † In glo. ſ. transcendēdo. Quidā habēt hic vel rūpēdo: alij ℞o habēt nō rūpendo. Un si habes vl rūpendo vr intentio gl. ꝙ rūpentes puniantꝛ capitalr: si habes non est ꝯria potes dicere ꝙ distinguatꝛ an dolo vl als. primo casu punitꝛ capitaliter: scdo nō. ff. ad le. cor. de sica. l. in lege. Et per hoc vr ꝙ nullus possit appodiare vel aliqd opus facere ad muros et si fecerit ꝙ debeat puniri vt hic et opus dirui. C. de oper. pu. l. edificia. ꝛ. d. §. muros. qd verū est si opus noceat vsui publico: als non diruitur sed imponitꝛ salariū. ꝛ hoc nisi edificare prohibitus. ff. ne quid in loco publi. l. ij. §. si quis a principe. et. l. fi. Sed an saltem licitū est reficere sine licētia. Dic ꝙ nō a. vt. §. muros. hic alle. in glos. sed forte emēdare seu resarcire esset licitum. ff. ne quid in lo. sa. l. j. in fi. Vel dic qd sic. ff. de lo. pu. fru. l. fi.

1 ☞ Jus naturale et iusgentium an in aliquo differāt quo ad rex acq̄sitionē.

Singulorū.

¶ In glo. sed vbi. in fi. imo ibi loquitur de vero iure naturali quo oīa sunt cōia. vt dixi. s. eo. §. littorū. in decre. di. j. c. ius autē. dic ergo in. §. sed naturalia. ꝛ ſm hoc videtur approbari hic vltima opi. que ibi ponitꝛ in glo. sed illa nō videtur vera. vnde dic vt in. d. §. j. ver. ꝙ vero. s. de iure natu. ¶ † In gl. j. statim. in fi. sed ſm hoc iusgētiū nihil distat a iure naturali primevo. ꝛ tamē tex. cōtradicunt doc. c. ius autē. ff. de iusti. ꝛ iure. l. j. §. iusgen. dicas ꝙ radicale principiū iurisgen. simul cū iure humano ꝓcessit vcꝫ ratio naturalis q̄ apud oēs homines idem ꝯstituit. sed ipsum iusgen. ꝓcessit postea multiplicato populo vt potes videre. s. de iure natu. §. ius autem gen. ꝛ qñ hic dicit vetustius sub iure civili. sed ipsum merū naturale vetustius est. 2

1 ☞ Aucupās si post ꝓhibitionē ne ingrediatꝛ fundū aliq̄d ceperit an ei⁹ fiat.

2 Dominus fundi si fecit prohiberi ꝑ iudicem ne occupans ingrediatur fundum suum: si postea aliquid ceperit in illo fundo an efficiatur suum.

Fere igitur bestie.

¶ In ver. plane. in gl. aliud ibi cū allegat. C. de ser. fugi. l. ij. vide. ī. de oblig. q̄ ex delic. nascū. §. furtū. ¶ † In glos. ad si post. in fi. gl. tenet ꝯriū. ff. de ser. rusti. pre. l. divus. ff. co. l. iij. §. plane. que videtur veriores. nec eīn quis ꝓhibere potest aucupantem: sꝫ ingressum. vt. ff. de iniur. l. iniuriarū. §. fi. ℞. sed nec agitur. 1 nec ꝓhibitio debet operari nisi quo ad ingressum vt ipsum faciat iniuriosum nec actum impedit. ff. de leg. prestan. l. 2 virilis. §. sed si adiret. ꝛ facit. ff. de acq̄r.

pos.l.peregre.in fi.§.rñ.ff.de acquir.re. do.in laqueũ.in eo qđ ibi qđ reprobat distinctio sui ꝛ alieni.ꝛ in.l.fundũ.ꝛ in.l.certum.duo requirunt ad hoc ꝙ quis fructus lucretur: ꝑceptio ꝛ bona fides. Hic aũt sufficit sola occupatio.s.ꝓxi.§.
2 ¶ † Sed quid si fecit inhiberi ꝑ iudicẽ forte tũc non facit suũ si inhibitio facta fuit cũ cognitione.ff.ꝑ emp.ꝗ fundum.§.qui sciẽs.l.pollicitatiõibus.de pollicita.in fi.etenim ꝓhibitio iudicis impedit dñij trãslationẽ.ꝛ multofortiꝰ 1 acquisitionẽ.ꝛ facit qđ not.Inno.ex̃ de accu.c.fi.ꝛ hoc si iudex inhiberet venari:secus si ingressum tantũ per rationẽ iam dictã.ꝛ ꝑ hoc apparet ꝙ nõ potest in fundo retineri.vt not.d.l.diuus.hodie vero de consuetudine per quã tolerant garene.ꝛ defensi non videnť ꝙ faceret suuz capiẽs ꝛ ꝙ debet restituere nã si ꝓhibitio iudicis hoc facere possit vt dictũ est multofortius lex consuetudinaria q̃ magis potest interdicere dominij translationẽ.ff.de in.pa.si libertus.de agri.ꝛ cen.l.quẽadmoduz.li.xi. vnde cum talis occupatio tribuat ius de iuregen.vt dixi.s.ꝓxi.§.per ꝯsuetudinem tolli ꝛ militari põt:vt dixi.s.de iu.na.§.fi.qui aľs videretur obstare.de iure vero feudoruz est inhibitũ venari cũ laq̃is nisi ad apros lupos ꝛc.in feu. de pa.te.ꝛ eiꝰ vio.§.nemo rhetia.col.x.

Quicquid. ¶ Hunc ver.naturalẽ habes fere de verbo ad verbum.ff.de acqui.re. do.l naturalem. ¶ In gloss.j.impossibilis.in fi.melius videtur ꝙ intelligatur plane difficilis dũ tamen sit adeo ꝙ ad habendã diligentiã capi non possit.ff. de acquir.pos.l.iij.§.nerua.aľs sequeretur ꝙ vix aut nũꝙ naturalẽ recipiet libertatem:cum non est ita leuis fera quin possibile sit eã capi.ꝛ hoc vult dicerre iste tex.in ver.naturalez.ꝛ.j.eo.§. examen.ꝛ in sili no.j.ꝓxi.§.ꝛ facit.ff.de acqui.re.do.l.in laqueum.

1 ☞ Iustitiarij duo si sint in vno territorio conditio illius qui primo ceperit malefactorem realiter an sit melior.
2 Inspiciẽdum an sit qđ euenire potest hec est via brocardica.

Illud. ¶ In glo.cõsiderata.in fi. vult dicere ꝙ non omnimodo facultas considerať:sed illa que posset fieri cũ maxima exactissima ꝛ solita ꝛ consueta sollertia:vt si cõgregarẽ canes et homines vnius ciuitatis ꝭm facultatẽ solitam ꝛ consuetam sicut cõuenit ꝛ incepera venari.ff.de edi.edi.si quis venditor.ꝛ hoc confirmatur ꝛ scripsi.s.ꝓxi.§.si tamen propter incertũ non efficitur capientis nisi realiter capiat vt sequiť in tex.facit † ꝙ si sint duo iudiciarij insolidum in eodem territorio:ita tamẽ ꝙ nõ sit melior conditio occupantis ꝙ videať occupasse qui primo malefactorẽ cepit realiter.C.de rei ven.quoties.ꝛ facit qđ scribam.j.eo.§. itẽ lapilli. ¶ † In glo.no.ꝙ respicitur. 2
i fi.q̃uis vie brocardice sint periculose et glosator sapientissime egerit nõ ꝓsequendo:potest dicere ꝙ in his que ex presenti tẽpore estimantur ꝛ incõmutabiliter statuunť ꝛ statui possunt rationabiliter presenti statu attento:nõ est inspiciendũ qđ euenire potest ad hoc ꝙ iuris dispositio varieť vel differať. vt.ff.de fur.l.eum qui.§.paꝑ.ff.de iuris di.om.iudi.quedã.§.fi.iũcta.l.ampliorem.C.de appel.ff.qui satis.cog.l.sciendum.§.fi.de in litẽ iur.l.j.ꝛ de pecu.eo tpe.in alijs autez põt distingui:q2 aut queriť quo ad ius disponendum:ꝛ tũc inspiciť ꝛ intendiť qđ euenire potest si natura rei sit parata et apta ad immutationẽ.vt.ff.de dã.infe.qui bona.§.cũ inter.instit.q̃.mo.ius.pa.po. sol.§.si ab hostibꝰ.de iur.om.iu.si idẽ.§.si.so.ma. l.ij.cũ not.ꝛ hoc nisi expectare hoc ꝛ attẽdere esset in ciuile sine irrationabile. ff.de ṽ.ob.l.inter stipulãtẽ.§.sacrã.q̃ ꝛ acqui.l.inľ.aut quo ad culpã arguẽdã seu negligẽtiã tendẽtẽ ad vtilitatẽ vľ dãnum priuate persone:tũc ille cuius interest inspicere debet:si verosimile sit et prospicere possit.ff.loca.si quis domum.§.fi.ex qui.cau.ma.l.sz si ꝑ pretorem.§.si ferie.de nego.gest.diuortio.§. sed si.ad tre.lucius.in glo.pe.

Apium quoqz. ¶ In gl. qđ bul...u fin.facit is.§.ad questionem que ibi

notatur. videlz φ fera non efficiaẗ illi⁹ in cuius incidit laqueū quousq3 eā ap prehenderit saltem per oculorū inspe ctionē ⁊ affectionem: ⁊ sit ita constricta φ ita reluctando euadere non possit. q̄ opi. per omnes communiter approbaẗ reprobata opi. Mar. q̄ ibi no. ¶ In glo. 1 φ si fuit ingressus in fi. hec gl. loquiẗ cū fuit ingressus ante prohibitionem: sed idem post prohibitionem vt scripsi. s̄. §. fere.

1 ☞ Examē apum quousq3 tuū esse cre datur si euolauerit ex alueo.

2 Sed an dn̄s possit hoc casu prohibere ne quis ne intret fundum suum.

Examen. ¶ † In glo. ibi vni uersitatis. in fi. hoc bene verum est in regno francie vbi do mini terrarū occupāt ⁊ vocāt hespana s3 quero iuxta fi. tex. quid si prosecutio sit facilis: non tamen est in conspectu. quia forte intrauit foramē vel pinacu lum ecclesie. Uidetur idē vt sit tuū. ar. s̄. §. naturalem. adhuc em̄ est in tua cu stodia. ff. de acquir. posse. l. iij. §. nerua.

2 ¶ † S3 an dn̄s pōt prohibere hoc casu ne intres dn̄ium vel fundū suu3. videẗ φ sic. ar. s̄. prox. §. ⁊ §. plane. ¶ Ueri⁹ vr̄ ꝯ. nam ex quo res tua est vr̄ φ eā ꝓseq̄ possis. ff. ad exhi. l. thesaur⁹. ꝺ dā. in fec. hoc amplius. §. alphenus. immo pos ses agere rei vendicatiōe cōtra detinē tem cū dn̄s remaneas. ff. de rei vendi. item pōponius si fur. §. de arbore. et cō traria loquūtur qn̄ prosequebaẗ quod suum non erat.

In his. ¶ Sic ergo dico φ tales 1 fere nostre sunt et in bo nis nostris. ⁊ hoc de feris que domum vadūt ⁊ redeunt inter homines vel q̄ sunt incluse in loco stricto. secus i alijs que sunt i loco circunsepto ⁊ lato. ff. de acqui. pos. l. iij. §. itē feras. ⁊ §. sequenti. ¶ Quid ergo de colūbis q̄ volant ⁊ re uolāt i colūbarijs. Satis vr̄ φ sunt dn̄i colūbarij fm̄ quosdam. ⁊ ꝓ hoc facit. §. aues. ⁊ itē apes. ⁊ hoc de cōsuetudine approbaẗ in regno frācie. magis em̄ ac cedūt māsuetudini φ̄ pisces q̄ sunt i sta gno vel fere q̄ sunt i foresta circūsepta. ⁊ hic vr̄ dn̄ia i illis. §. colligi. q̄d ꝯ ꝺ fal conib⁹ q̄ fugāt ꝯ̄uis esset māsueti seu māsuete. vr̄ φ sint capiētis ex q̄ natura 1 lē recipiūt libertatē. s̄. §. naturalē. ⁊ in 2 §. nerua. ⁊ quia non reuertunẗ vt ꝯsue uerūt. vt h̄. §. contrarium tamen seruā a tur de consuetudine.

☞ Dimittēs locū quo q̄s ꝯsueuit ire ⁊ redire videẗ relinquere animo non 1 reuertendi.

Reuertendi. ¶ Facit q̄ꝺ qn̄ quis di mittit locū quo ꝯsueuit ire et redire φ videaẗ ꝺsinere aio possidēdi. iuxta illꝺ qꝺ cōsueuit notari. ff. de vsucap. l. furti §. 1. Itē facit ꝓ capellano q̄ petit cereū vel aliud donū qꝺ cōsueuit parochia nus i aliquo festo offerre φ possint ad hoc eū cōpellere. ex tali em̄ ꝯsueta diu tina prestatione vr̄ se velle obligare q̄ uis ab initio liberaliter receperit. arg. h̄ ⁊ ita tenet Inn. ex̄ de simo. c. ad aplicā. S3 ꝯ facit qꝺ no. de cā pos. c. cu3 eccl'ia 2 sutrina. ⁊ ff. quēad. ser. ami. l. fin. de aq̄ quo. l. fi. ꝺ acq̄. pos. l. q̄ iure familiarita tis. Sed potes dicere φ si cōstaret φ iu re debiti hoc nō faceret: q2 forte hoc p̄ testareẗ φ nulla diuturnitas eū obliga ret: i dubio aūt p̄sumiẗ ex diuturnitate animus obligādi. ⁊ iō si q̄s inuitat⁹ co mederit in domo alicuius quātiscūq3 tēporib⁹: nō credo φ possit allegare qꝺ iure debiti q2 inuitatus veniebat q2 qꝺ apparet φ iure familiaritatis: si aūt si ne inuitatiōe frequēter fuisset sic rece ptus ex antiqua ⁊ diuturna ꝯsuetudie presumere3 animū obligandi p̄ p̄dicta. ¶ † S3 q̄ro in hoc qn̄ vr̄ dimisisse reuer tēdi ꝯsuetudinē nūq̄d tm̄ tp̄s req̄raẗ si cut fuit ad inducēdā ꝯsuetudinē reuer tēdi ⁊ māsuescēdi. arguiẗ φ sic. ff. de re iudi. l. fere. ff. de acq̄. pos. l. quēadmodū Satis pōt dici φ ex quo nō reuertiẗ qn̄ 1 vidit dn̄m vel familiares ad quos con sueuit redire ⁊ venire qꝺ vr̄ deposuisse aīm. ¶ Sed tn̄ hoc nō crederē si p̄ dies b aliq̄t iret ⁊ oberraret p̄ syluas ar. ff. de edil. edi. l. q̄d sit fugitiu⁹. §. illꝺ. hoc aūt itelligas de aiali cōsueto nō detēto in vinculis. si aūt i cathena tenereẗ vel in cabia sicut fit in domibus potentum tunc obtinet. s̄. eo. §. naturalem. ⁊ ff. de

acqui.pos.l.iij.§.nerua.cū.§.sequētib⁹.
1 Furtum non fit sine dolo.
2 Expense modice an et quando possint repeti.

a **Gallinarum**[a]. In gl.s. vt habeat ibi.cū allegat.ff.d pen.l.aut facta.§.fi.
1 hec rō nō vr bona:†q furtū nō fit sine dolo.j.de ob.q̄ ex dlic.§.j.et.§.placuit.et dolus bn̄ ꝯmittitur sine furto:vt p totū ti.de dolo.et sic frequētius dol⁹ q̄ furtū cōmittit:ppter qd dic q actio de dolo est odiosa et restringenda.vt no.ff.e.naturalē.§.pe.sz certe eq̄ odiosa vr actio furti cū infamet vt illa.vt.ff.de fur.l.nō pt.sed potes dicere q furtū est iprobi⁹ q̄ simplex dol⁹ et ideo magis puniēdū vt.d.l.aut facta.§.fi.vel dic q actio de dolo dat pro restringēdo ea que cōsensus partiū firmauerat.ideo non datur p modico.ff.de in integ.restitu.l.nō so-
2 lū.de ꝯhen.emp.l.res bona. †In ea.glo.ibi cū dicit.vt dictū est.potes dicere generalius q circa expēsas in sustētatione rei factas de qua ministrās vtitur non curatur de modico.ff.de impē.in re.do.fa.l.qd dicitur.i fi.de edi.edic.item si serui.§.j.et in.§.possunt.sed si nō vtatur vel non recipiat emolumentuz tunc bene curatur.ff.de pig.ac.si necessarias.circa alia vero bene curatur.vt ff.vt in pos.le.l.q̄uis.de bo.li.et si ex modica nisi petatur rescindi per restitutionem quod de iure cōi als tenet.vt.s.dixi.Itē i fi.eiusdē gl.hec exceptio nō bn̄ sedet h:q ibi nō tractat an curet d modico sed an de magno.Et no.ex hoc.§.q illa q̄ vocātur diuersis vocabulis ad sui differentiā debent cēseri diuersa et diuerse species.C.de codi.l.si idem.et facit q sint due possessiones.vt not.ff.de acquiren.pos.l.j.C.de acqui.pos.l.lz.

1 Res capte ab hostibus an et qn̄ efficiantur capientium.
Quid si bella sunt illicita et nō iusta.

b **Itē ea que[b] ex hosti**bus. In glo.in quibus.i fi.dic meli⁹.s.de iure na.§.bella.Sed opponitur cōtra hūc.§.de.l.ab hostibus.C.de capti.ff.de iure fisci.l.diuus.de captiuis.l.si captiuus.§.publicā-
1 tur.†Dicas quod aut capiuntur res que fuerunt nostre:et tunc mobiles efficiuntur capiētiū.vt hic.et.ff.e.l.naturale.§.fi.et.l.transfugā.immobiles publicātur.vt.l.diuus.§.publicantur.debent tamen per principē distribui.xxiij.q.v.c.dicat.j.dist.j.cap.ius militare.C.de do.si quis pro redemptione.§.j.aut res q̄ alias fuerunt nostre:et tunc immobiles reddantur illi cuius erant.ff.de capti.l.captiuus.§.expulsis.mobiles efficiuntur lucrantiū seu capientiū.e.titu.si quid in bello.nisi fuissent acquisite ab initio probitate armorum vt ibi not.et in illo casu potest intelligi.l.ab hostibus.Uel forte posset dici q etiaz mobilia deberent reddi p.d.l.et hoc vbi capiuntur in bello romanorū.et idem credo in quocunq alio iusto bello idicto.et ita videtur sentire Ho.i summa de treu.§.j.circa.iij.colum.Sz vbi fit insultus et pugnatur forte p defensione rerum vel psone.nō credo q sit licitū occupare bona partis aduerse:sed sua et se tantuz defendere:quia nullo iure reperit.et ita videtur sentire Inn.extra de iureiu.c.sicut.itē dic q nedū possum occupare bona illorū cui⁹ est pricipaliter guerra nnus iura captiuitatis q̄tuz ad psonas licet bn̄ q̄tū ad res captas ab hostib⁹.

a Gallinarū.Galline et anseres tui sūt:ēt si cōspectū tuū aufugerūt:et q̄ eas accipit aio lucrandi furtū ꝯmittit.hoc dicit Areti.
b Itē ea q̄.ēt si hominē liberū ex hostibus ceperim⁹ de iure gen.nr fit:q̄ si exierit ptātē nraz recupat pstinā libertatez.h.d.are.itē q̄rit hare.si est guerra iter duas ciuitates liberas:vt ē florētia et senean isti dicātur hostes talr q iura captiuitatis et postliminij locū habeāt:sicut qn̄ est ꝯtētio iter pplz romanū et sarracenū.et ꝯcludit aret.q s̄m mores tpis pn̄tis iter xpiāos non seruanus

immo ꝛ iniuſtum.ꝛ ita no. Inn.in.c.olim.de re sti.ſpo.ꝛ hoc itelligo vbi guerra erat licita ꝛ iuſta

2 ℭ † Sꝫ q̄d ſi ſit illicita ꝛ nō iuſta.qꝛ forte rex q̄ ſuperiorē nō hꝫ vel imperator iniuſte indixit. Dicas ꝙ ſuperior ille q̄ hꝫ iniuſtitiā tenet̄ ad oia dāna:nec q̄cꝫ facit ſuū ſubiecti āt obediētes veritate declarata tenent̄ ēt reddere capta i bello iuſto.ſi āt hoc fuit d̄claratū i dubio poſſūt retinere in foro ꝯtētioſo in feu.ħ finit̄ lex.circa pͥnci.co.x.ſꝫ in foro aīe caueāt d̄ intētione.qꝛ illa dānat ꝛ ſi i hac materia quo ad forū anime vis delectari:vide plene hoſti.i ſumma de pe.§.fi.ꝟ ſic.quid ſi de rapina vel p̄da.cū ꝟſi. ſequētibus

ℭ Que aūt faciāt bellū iuſtū.vide.xxiiij.q.iij.c. domus.ꝛ in.c.iuſtū.In gl.iure poſtliminij.ille parū facit:qꝛ ibi loquit̄ de illis qui reuertūtur ab hoſtib⁹ ad nos.ħ de illis q̄ a nobis vadūt ad illos in q̄b⁹ nō videt̄ eē ius poſtliminij.

a ℭ Preterea.per alluuionē fluminis.i.ꝑ incremētū latēs res nobis acq̄rūt̄ nō āt ꝑ viꝫ ipſius terrā euellentis.nīi radices arbores emiſerint.

Itez lapilli.

ℭ In gl.ita demū.in fi. doc.Ja.ꝛ Pe.dicūt ideꝫ in theſauro qđ in lapillis:vnde ſi duo ſint q̄ inueniāt nō eſt illius qui primo vidit:ſꝫ q̄ primo occupauit.ff.d̄ acq.poſ.l.iij.§.neratius.eo.tit.l.j.circa pͥn.ꝛ l.peregre. vnde ille dicit̄ proprie inuenire q̄ capit.C.de fideiuſ.ſi baſardo.nōnulli autem qui tenebant opi.glo.reddebant rationem diuerſitatis:quare ſec⁹ in lapillis et ſecus in theſauris quia ille q̄ iueuit theſaurum grauat̄:qꝛ nō hꝫ niſi medietatē.j.co.§. theſaur⁹.ſꝫ in lapillis ſec⁹.ſꝫ hec rō nō eſt ꝑpetua.qꝛ ſi quis inueniret theſaurū in littore eſſet totus inuenictis.Alij aūt reddebāt aliā rōnē diuerſitatis.qꝛ hic loquit̄ de eo qui nunq̄ fuit in dn̄io acquirētis:ſed theſaur⁹ q̄nq̄ fuit.Sꝫ verior eſt alia opi.ſm eos Sꝫ quare ħ potius loquit̄ de lapillis q̄ i litore maris inueniūtur q̄ꝫ qui in fundo alteri⁹. pōt dici qđ ſit idē qđ in theſauro.nō cōparētur ſequēdo opi.doc.

Item ea que.

ℭ In gl.non mutat.in fi. que conſiſtit in mente nec ſenſibus corporalibus corporaliter perficitur.al's eſſentialiter percipitur.ℭ In gl.feminini gn̄is.ibi cū allegat.l.ſi frumentuꝫ al's incipit.l.idē pōponius ſcribit.ꝛ dic ꝙ hoc regulare eſt:fallit tamē in multis caſibus qui notant̄.C.de agri.ꝛ cēſi.li.ne diuti⁹.ℭ In gl.vel q̄ſi.i fi.dic vt ibi

1 ☞ Dioceſes ep̄orum q̄ ſunt limitate: an habeāt acceſſionē in limitib⁹.

2 Fund⁹ emphiteotic⁹ vel cēſualis ſi alicui det̄:an illud qđ illi fundo accedat per alluuionē fiat illius fundi.

3 An aūt penſio creſcat propter alluuionē vel decreſat.

a Preterea[a].

ℭ Iſte.§.cū gloſ.ſua eſt quaſi d̄ verbo ad verbū.ff.eo.l.adeo.§.j.ℭ In gloſ.licet tota.in fi.ibi cū dicit agrū autem.

1 ℭ † Alij reddūt aliam rōneꝫ:vcꝫ ne detur materia militibus qui ſatis ad hoc ꝓni ſunt occupādo alienū.ff.d̄ pac.do.cōuenire.ꝛ vr̄ ꝑ legem illaꝫ ꝙ dioceſes ep̄oꝝ q̄ limitate ſūt nō habeāt acceſſionē i ipſis limitibus ſicut nec preſcribi pōt.extra de paroch.ſuꝑ eo.de p̄ſcrip.

2 qꝛ indicāte.xvj.q.iij.quicūq̄.ℭ † Sed quid ſi quis dedit aliquem fundū limitatū ad cenſum vel emphi.ꝛ ei accedat per alluuionē an incrementū ꝑtinebit ad emphi.vel cenſorem.Uidetur quod non ex quo fuit datum limitatum.per d.l.in agris. Uidetur diſtinguendum an fuerit incrementū patēs an latēs.ff.

de vsufr. si feudū. §. huic. Vel forte posset distingui an dñs ad cēsuz vl' emphi. aliqd sibi retinuerit vel nō. vt in feu. q̄ suc. te. c. ij. §. si q̄s māso. gl. tñ vr sentire idisticte q̄ ptineat ad ēphi. C. d. iu. ēph. l. ij. §. fin. pro quo. ff. de. aqua quo. l. hoc iure. §. aquam. in fundis tributarijs est
3 expressum. C. de alluuio. l. iij. ¶ † An autem ꝑpter alluuionem crescat pensio vel diminuatur si fundus fuerit diminutus. dic vt ibi scripsi. ¶ In glo. j. longo. in fi. ff. de flumi. l. j. ar. C. de re mili. l. semel. ¶ In glo. vtilis. in fi. immo nec in factū datur. vt. d. l. hoc amplius. §. ita demū. Nec ob. §. de arbore. ꝛ. §. itē quicunq3. q2 ibi loquit̄ q̄n fuit facta vnio facto hominis: sed hic fuit facta facto fluminis: ꝛ idcirco cum queritur de flumine hoc videt̄ satis rationabile: ꝛ fuit opini. antiquorum. sed opi. que hic no. in glo. fuit opi. Azo. q̄ satis est equa.

1 ☞ Domū habēs sup aliquo pōte vel transitu: an mutato ponte vel transitu amittat domum.

a **Insula** [a] ¶ In gl. q̄ poterit. ibi cum allegat inter eos ꝛ facit. ff. de ope. no. nun. l. non solum. §. j. ¶ In glos. existens. in fi. vide ibi in text. Sed ob. eo. titu. l. penul. §. si qua. et §. fin. Sol. vt ibi. q2 publica est quo ad vsum vt ibi: non quo ad proprietatem
1 vt hic. ¶ † In glo. q̄ntum. ibi cum allegat. l. adeo. §. insula. in fi. §. dic vt ibi. et hanc approbant ibi doct. ꝛ per hunc. §. potest dici si quis haberet aliquod debitū vel domū sup aliquo pōte vel passagio q̄ mutato pōte vel passagio domū amittat. ff. q. mod. vsufru. amit. l. si ager. de aqua quo. et esti. hoc iure. §. si aq̄. ꝛ ibi de hoc. s3 si rediret ad priorem locū restitueret̄. ꝛ hec ꝓcedūt vbi naturaliter vel ex causa necessaria mutant̄ si autem facto hominis ꝛ volūtario eēt secus quia dolose videretur facere. pro quo. ff. de leg. iij. nomē. §. filio. de dam. infec. l. inter quos. §. dāni. de eo qd cer. lo. l. ij. §. stichum.

1 ☞ Species si facta sit ex aliena materia: etiam si non sit perfecta: an desinat esse prioris domini.

2 Quid si duo specificauerunt vnus bona fide alius mala.

3 Frumentum excutiens an efficiatur excutiētis.

Cū ex aliēa.

1 ¶ † In glo. facta autez. hoc non videtur verum nisi esset ita coopertum qd non posset redire ad priorem materiam: vt. j. versi. ꝛ post multam. immo posset probabiliter dici q̄ cum specificatione dominum acquiratur: ꝛ res non dicat̄ esse specificata nisi sit perfecta ꝛ consummata. ff. ad l. fal. si is qui. §. quedaz. de verbo. signi. l. edificia. §. j. q̄ hoc intelligatur de specificatione realiter perfecta. argu. ff. de legat. iij. l. librorum. §.
2 chartis. ¶ † In glo. scilicet bonafide. in fine. Jaco. et Petr. dicunt quod determinatio vltime q̄stionis est vera: sed superioris non: immo est distinguendum secundum eos ex parte cuius maius est. et si equalia sunt quod nobilius et quod maioris pretij qd minoris vt min⁹ cedat maiori ignobilius nobiliori vilius magis caro. ꝛ ita totum erit alterius. vt. ff. de acquirendo rerum dominio. l. de q̄. §. finali vbi loquitur in ferruminatis. et vbi subtiliter totum est vnū per ferruminationem: secundum hoc procedit determinatio glos. vbi est omnis equalitas: alias non. vel vbi possūt: locus distinctus ab alijs per aquā que est in medio inter aquā ꝛ insulam.

a ¶ Insula. Insula nata i mari efficitur occupātis secus si in flumine: s3 est eorum qui habēt predia vicina pro modo latitudinis fundi si est in medio: al's est illi⁹ cuius predio est vicinior Si vero ex diuision e fluminis vnus fundus includatur remanet antiqui domini. h. d. are. Querit hic areti. vtrū tales accessiones concretis fundis nostris incipiam⁹ ipso iure possidere sine aliquo alio corporis actu: et tenet secūdū Barto. q̄ sic. dicit tamen secus esse in isula: quia dominium ipso iure ꝑuenit s3 nō pos. cuz sit

ad priorē materiam re=
duci. ꝛ ita per glo. ff. de
do. inter vi. ꝛ vxo. si spō
sus. §. j. quoꝛū le. l. j. §. si
due. de duob⁹ reis. his
verbis. ¶ In glo. q̄ nec
vni. in fi. dic ꝙ in dubio
ratiōe administra. quo=
libet extremoꝛū equali
ter se habēte media via
eligenda est: sed vbi cla
ruz est pro altera parte
nō vt in ꝯrio. ꝛ vide qđ
scripsi. j. q̄ ꝛ ex qui. cau.
5 ma. pos. §. cuz §. ¶ † In
gl. ꝛ ita apparet. ibi cuz
dicit corrigi. sed rō quā
reddit ibi Caius vide=
tur foꝛtissima: vnde vi=
2 detur verius ꝙ frumen
tum efficiatur excutien
tis. Quid ergo est qđ h
dr. dic ꝙ grā exēpli po
nit de his q̄ non redeūt
ad prioꝛez materiā sed
nō vt inferat eandez de
terminationē in illo im
mo est alia attēta ratio
ne iurisconsulti que ibi
reddit. ꝛ hoc voluit di= 3
cere pla. ꝛ bene.

Qđ si par=

a tim. ¶ In glo. sed si pos
sint. in fine. scđm hoc is
. §. est inutilis ꝛ nihil ad
dit ad p̄cedētē. quare
pōt dici ꝙ in casu hui⁹
. §. nō distiguitur an bo
na vł mala fide. ꝛ in hoc
addit: q̄ duo cōcurrant
hoc casu. vt in fi. §. subij
citur: q̄ non concurrunt
in precedenti.

1 ☞ Minus pretiosum
qn̄ cedat magis pretio=
so: vel econtra.

2 Cōditio furtiua an sem
per detur soli dn̄o.

3 Rei vendicatio an det
contra furē re extincta:

qđ videtur: q̄ fur semper est in moꝛa

1 ## Si tamen.

¶ † In glo. p̄tio
sius. in fi. intelli
ge neutrum possidere simul: sed separa
tim sic: vt ibi pz. ¶ Sed quid in dubio
hoc casu qn̄ materie non ꝯfundunt: sz
vniunt. glo. videt sentire ꝙ neutrū ac
cedat alteri. ꝛ ꝙ vtrūqꝫ possideat: vt no.
in. d. §. q̄d ergo. hic allegato. ¶ Sed sa=
tis videtur posse dici saltē in ferrumi=
natis ꝙ minus p̄tiosum cedat p̄tiosio=
ri. ꝛ vilius magis caro. per. l. quicq̄d. §.
fi. ff. de acq̄. re. do. ꝛ appet in hoc. §. quo
ad legata vř dicendū qđ gratia oꝛnan
di ꝛ qđ pretiosi⁹. ff. de leg. iij. legatis. § 1
si ex officio. ꝛ. l. seruis vrbanis. §. seruis.
ꝛ. d. l. ꝛ si non sint. §. puenim⁹. ¶ In glo.
al's istis. in fi. vn̄ eo ip̄o ꝙ itellexit scien 2
alienū furtū cōmittit ꝯtrectando. C. qđ 1
2 cū eo. l. si liberā. de fur. l. alienū. ¶ † In a
glo. veluti a p̄donibus. in fi. Sed ob
q̄ cōdi. furtiua nō datur nisi dn̄o. ff. de
condi. furti. l. j. j. de obli. ex deli. §. furti.
Sed dic ꝙ verum est qđ nō dat. i. nō ac
quiritur nisi dn̄o: sed si desierit esse dn̄s 2
sine facto suo bene durat. ff. d cōdi. fur
ti. l. sine. §. tandiu. cum. l. se. ꝛ se. ¶ Item
oppo. q̄ res extincte vēdicari pnt. ff. de
rei ven. l. item si verberatum. §. fi. cuius
3 cōtrarium dicit hic. ¶ † Dicunt docto.
Jac. ꝛ Pe. qui ꝯriuz p̄uiderūt ꝙ rei vi.
a datur ꝯtra furē[a] re extincta cū semp̄ sit
in moꝛa: sed cōtra nitentem nō daret. ꝛ
ita loquit hic. p quo facit. ff. de condi
fur. l. fi. ꝛ. l. in re furtiua. §. si ex cā. Hec
solutio non videt vera: q̄ hic dicit ꝙ a
furib⁹ vendicari nō pōt sed cōdici. vn̄
hic loquit qn̄ agit ꝯ furē vel possessoꝛē
malefidei qui pro fure hr: vt hic pz cuz
dicit. lz vendicari non possit condici tn̄
pōt a furibus. ꝛ tn̄ nō pōt dicere ꝙ in. l.
item si verberatū. §. fi. erat lis mota. et
hic loquit qn̄ lis nō erat mota. Uel dic
quando dn̄ium est amissum ibi non vi
detur dominū amissuz cū semp̄ p̄su=
matur res extare. p̄pter moꝛam furis.
ff. de verbo. obli. si seruum. §. fi. Uel dic
indistincte ꝙ res vēdicari nō pōt extin b
cta: lz reperiat ꝙ actio intentata durat
p̄pter fructus ꝛ part⁹ ꝛ alia accessoꝛia
scđo durat pro estimatione. ff. de cōdit.
fur. l. in re.

a ¶ Rei vē
dicatio. ad
de Host. in
c. int dilec.
col. ij. ꝛ ibi
Feli. late
ex̄ de fi. in=
strum. ꝛ de
materia rei
vē. ꝛ foꝛ. li=
belloꝛuz in
spē. ꝛ in ge
nere. Adde
ange. ꝛ istū
in. §. actio=
num. in gl.
in vsi. oim.
col. xj. ꝛ se.
vsqꝫ ad fi.
§. j. de act.

fur.l.in re furtiua. Et per hoc potest di a ci q͂ q̄tuis p actionē psonalē res extincta possit peti a moroso quasi extās: vt l.si seruū.§.fi.tñ vēdicari nō pōt cū dñiū sit amissum vt hic.sed q̄re meli⁹ pōt cō b dici cū ↄditio reqrat dñiū sicut rei ven. vt.l.j.ff.de cōdi.fur. Dic q̄ nō adeo req̄rit sicut rei vēdi.vt hic.ff.ꝺ ↄdi.fur.l.sine.§.tādiu.ideo casu quo res esset per act.ad exhibendū separata posset vēdicari.ff.ad exhibē.gēma.⁊ ita nō ꝺr proprie extingui sed cessare.sicut al's ꝺr ꝺ ac.ff.de verbo.obliga.inter stipu.§.sacram.de solu.que res.§.aream.

1 ☞ Materie eiusdē generis vel diuersorū si confundantur ex voluntate dominorum efficiuntur cōmunes.

2 Electrū q̄d sit: ⁊ quas virtutes habet.

1 a **Si duorū** a ¶†In gl. bene dicit.in fi.⁊ hoc verū si fecit noie suo.⁊ idē esset in hoc casu si alter fecisset noie suo.ff.de acq̄. re.do.l.vbi.Itē dic q̄ efficit̄ duoꝝ pro portione cuiuslibet vt eo.ti.q̄cq̄d.§.fin.

2 ¶†In glo.gen⁹ vasis glosator fuit maximus legista.sed paꝝ vr̄ nosse in alijs facultatibus.vñ scire debes q̄ electrū est genus metalli p̄tiosuȝ diuersum ab auro ⁊ argēto: vt hic.ff.de leg.l.si q̄s in fundū.coloris valde splēdentis nō ita rubei sicut aurū.nec ita albi sicut argētū: vñ legit̄ i apoca. Et erat species ei⁹ sicut spēs electri ⁊c.⁊ si sit verū electruȝ habet multas proprietates ⁊ virtutes. nam si in vase facto de vero electro venenū infundat̄: statim efficitur vas diuersorū coloꝝ vt arcus celi: sed electrū sophisticat̄: veȝ de auro ⁊ argēto ⁊ ponunt̄ due partes de auro ⁊ tertia de argēto ad rectū pōd⁹ ⁊ fit simile vero electro de quo hic loquit̄.ff.eo.adeo.§.voluntas.hoc reperies in libro ethymolo. Isid.in materia de metallis.et prodest hoc scire si vis seruire alicui magnati de aliquo vase metalli extranei.sic ego tentaui ⁊ feci.

Quod si frumentū.

b ¶In gl.q̄d fit p errorē.in fi.gl.vel dic b nisi speciale in pecunia.ff.de vsufr.vinarij ⁊.l.si in vinarij.sȝ cā est ibi bona

¶Si duorū. Notat hic are.dñiaȝ inter cōfusionē ⁊ cōmistionē. Nam cōfusio dicitur que separari nō potest: sed cōmistio que separari potest.

¶Uel dic. Tu dic ꝺm Ang.q2 in pecunia non cadit affectio sicut in frumēto.l.minimis.ff.ꝺ in liteȝ iur. sed ꝓposo. dicit illud totū attendenduȝ an possibil' sit separatio ⁊ non cōicet̄ nisi ex volūtate dñorū cōmista ⁊ ↄpetit tūc actio cōi diui.l.j.C.cōi di. Sȝ si ꝯ volūtatem dat̄ tūc rei vēdicatio. l.si frumentū.§.si plūbuȝ.ff.ꝺ rei ven. Aut ē impossibile: ⁊ tunc sicut in cōfusione ita et in ↄmistione etiam ꝯ volūtatem dñoꝝ fctā cōicat̄: ⁊ iudex arbitrabit̄ circa q̄litatē ⁊ q̄titatē: nō circa corpora: vt hic.fallit i casu.l.si alicui.ff.ꝺ sol. vbi nūmi efficiūt̄ ꝓprij ↄmiscētis ꝓpter ↄcursuȝ haꝝ cāꝝ.s.p̄cedētis tituli bonefidei ↄmistiōis ⁊ ipossibilis separationis. Ista sunt dicta elegātia ⁊ notāda.

fides: ⁊ q2 suū recipit et sic dicit ibi Iaco. Sȝ verior vr̄ opi.gl.q2 bonafides seu receptio debiti nō faciūt pecuniā alienā recipiētis. vt.e.ti.de solu.l.cassius.est ꝫ cā in ministro q̄ ꝓ ↄsumptiōe habetur: vt ibi pȝ. ¶In gl.j.q̄ cuilibet añ ꝟsuȝ. Et no.hec gl.est difficilis ꝺm Iac.⁊ Pe.vñ vult dicere ꝺȝ eos q̄ p̄ncipiū hui⁹ ꝟ.sȝ si alterutro loquat̄ qñ frumētū duorū mistū fuit sine volūtate eoꝝ ⁊ est coꝝ impossibilis separatio: q2 tūc cōe ⁊ agit̄ cōi diui.nō rei vē. cū ipossibilis sit separatio.⁊ petet̄ ꝓ qualitate ⁊ quātitate ⁊c. Sed a ꝟ. arbitrio loquit̄ qñ ē possibilis sepatio ⁊ agit̄ rei vē.⁊ tūc exponit̄ lr̄a q̄le i.q̄d ꝫet hoc vult dicere gl.vsq3 ad ꝟ.vel dic ꝺm eos.⁊ ibi intēdit ponere aliū intellictū vt ambo ꝟ.loquant̄ qñ est ipossibilis sepatio et agit̄ cōi diui.in quo estimat̄ q̄le sit frumentū ⁊ q̄tū ⁊ tūc quale stat ꝓprie. Sȝ ꝺm eos hec lr̄a ñ patit̄ has lecturas que ꝺt agi i rē. q̄re dicūt q̄ ambo ꝟ.loquunt̄ qñ sine volūtate. dñoꝝ fuit mistum.⁊ est

a ℭImmo. ibi. Hanc opi. approbat hic do. Ang. allegãdo. Joã. fab. postea subdit. Tu dic q̄ littora maris q̄ ad ꝓprietatē in nullius bonis sunt ſʒ sūt cōia vn̄ edificãdo occupauit: et ꝑ ꝯn̄s facit solū suū ⁊ cedit edificio sʒ dirupto edificio solū recupat statutū suū ꝓstinū vt.d. l.i tm̄. sicut dicim⁹ de libero hoie q̄ in nulli⁹ bonis est ⁊ i capto ab hostibus ⁊ postea reuerso vt.s. eo.§. sed si ab hostib⁹.

impossibilis separatio. nã agit in rē ⁊ estimabitur q̄ttū.⁊ quale fuit:an grossius ⁊ albi⁹ ⁊ q̄libet restituet grana sua ⁊ is casus ē leuior ⁊ planior ſʒ eos. Quid ergo si nō pōt discerni. Satis pōt dici q̄ tunc sit vera opi. azo. vt tm̄ faciat restitui q̄ttū ⁊c. Sed hec lr̄a hoc nō dicit ſʒ satis ē lucrū in se.⁊ ita ꝯsequunt̄ partem ꝑ rei ven.⁊ diuisionē indirecte.cōtra.l.ff.si ꝑs here.pe.l.n̄ possum⁹ ſʒ hoc ꝯtingit ꝓpter iustã cãm quã hʒ.ff.de rei vē.q̄ ꝺ tota.§.i. ℭIn fi. e.glo.⁊ ē rō:q2 hic remanet q̄libet in sua specie ⁊ substãtia vt hic dr.

1 ☞ Tignū alienū iniūctuz hn̄s an teneat̄ dn̄o tigni in duplum.
2 Quid aūt si vellit tignū eximere:⁊ non soluere duplum an audiatur.
3 Prescriptio an currat ꝯ actionē ꝺ tigno iniūcto.
4 Domini duo possunt esse eiusdem rei.

Cū in suo so

lo. ℭIn gl. suū in fi. facit.ff.de ꝟb.ob.l. pupillo.§.fi. ℭIn gl.i. in ipsa in fi. immo ibi[a] nō edificatur i alieno nec in suo sed in cōi oim.s.eo.§.et q̄.⁊ regula loquit̄ qn̄ in dn̄io alicui⁹ edificatur. ℭIn glo.s. ibi cuz dicit. sed alia cã.s. vsucapionis vl' ꝓscriptiōis.⁊ dic vt i.l.q̄ h̄ allegat̄. ℭIn gl.s. vt estimat̄ ibi cū dicit. sed tunc nō estimat̄ nec ad hoc agit̄ seu cōcludit̄:ſʒ vt ꝓtiū seu estimatio reddatur, vt.d.l.

i.§.fi.ff.de tig.⁊ no.in.§.tignū.in.i.glo. In glo. qua actione ibi cū allegat.l.cōpetit.§.fi. vt hanc glo.q̄ videas. 1 †Quero an tencatur in duplum ille qui iniūctū habet. Et videt̄ q̄ nō ꝑ leges hic allegatas et sic tenet glos.in.l.in rē.§.tignum.per.l.de eo.ff.de dona.inter vi.⁊ vxo.sed potest dici q̄ sic:vt in actiōe bonefidei.v.ff.de aqua plu.ar.is cuz q̄.et l.emptor. Hoc ergo ꝓmisso dic q̄ vnus aliū liberat si duplū soluit̄:al's si simplū remanet alius obligatus i eo q̄ est pena.ff.ad.l.aqui.itē mela.§.si plures. 2 vide ibi. ℭ†In ea.glo.ibi cum allegat l.certa.§.si duobus melius.ff.de dã.infec.l.si curatorū.⁊ hoc verū indubitate in malefidei possessore. sed i bonefidei possessore videt̄ q̄ teneat̄.⁊ ita tenet h̄ glo.⁊ vbiq̄ q̄ videt̄ vera saltē ad hoc q̄ ꝓstet ꝑ dictas.ll.is cum quo.⁊.l.si terti⁹.§.fi.eo.tit. Dicas q̄ successor singl'aris bonefidei nō tenet̄ ꝑ.d.l.de eo. Nec ob. q2.ll.ꝯrie q̄ dicūt q̄ tenet̄ patiētiã ꝓstare q2 loquūtur in alijs operibus q̄ꝝ cōstructiōe vel destructiōe reipublice nō interest.nec vetite sūt destrui.hic autē vetitū est tignū eximi ne vrbs ⁊c.⁊ ideo nullo mō pōt agi cōtra.cū agi nō posset nisi vt ꝓstet ei patiētiã q̄ nihil operaretur:cū in eo nihil sit patiētiã ꝓstare. ff.de leg.i.l.cetera.§.si duob⁹.⁊ hoc verum vbi ꝯtra aliū agi pōt qui iniūxit. si aūt agi non posset videt̄ q̄ agi posset ꝯ bo.fi.pos.ad estimationē.vt.d.l.cetera.§.fi.cū.l.seq.ar.C.de rei ven.sed ipse iniūgēs bo.fi.videt̄ semꝑ teneri in estimatiōe ꝑ.d.ll. Item videt̄ q̄ si sit talis materia q̄ possit romoueri absq̄ defor matione q̄ non sit locus huic materie ff.loca.sed addes.§.si inquilin⁹. Et no. q̄ in casu quo tenet̄ possessor bo.fi.liberatur cedēdo toti rei ꝑ.d.l.is cū quo.ff. de vsufru.l.cuz fructuari⁹.si ser.vē.l.si forte ſʒ ēt. ℭSed eadē glo.ibi.cū dicit. sed ꝯ malefidei pos.subiniūgentem.secus si alius iniūxit:q2 tūc nō videt̄ teneri furti ne cōdi.furtiua is qui nō iniunxit:lʒ malã fidē habeat cum nō possedit nec ꝯctauerit rē mobilē:sed totum edificiū vt.s.in prin.ff.de vsu.l.rerum mistura.§.labeo.cetera que desūt huic gl.

vez qualr vna harum actionuz tollat aliã ⁊ an faber q̃ iniũrit teneat. dic vt in .§.tignũ. In glos. nulla ibi cum allegat C. de an.ex.l.j.§.fi. ⁊ hoc nisi vsucapio est set incepta ⁊ pauci dies restarẽt ad perficiendũ.ff.de vsuca.l.reruz mistura.§.
3 labeo. ¶ † In fine[a] eiusdem glo. p glo. facit quia non refert cum quo agi possint.ff.vi bo.rap.l.iij.C.de his qui a nõ do.ma.l.fi. Doc. Ja. ⁊ Pe. dicũt indistincte q nõ currit prescriptio. quia nõ potest agi ad ipsam rem: sed ad estimationem: vt patet hoc.§.cum notatis. et sic non debet eis imputari: quia alias cõpelleretur rez suam vẽdere quod esset
4 iniquum.ff.rc. amo.l.non eniz. ¶ † Et no.per hũc q duo possunt esse dñi eiusdem rei. hic enim edificãs efficitur dominus edificij. et tamen prior remanet dominus materie iniuncte. ⁊ per eundem modum facit.ff.de acquiren.rerũ do.l.adeo.§ cũ in suo. sed hoc procedit diuersis respectib⁹. immo nec est verũ q duo sint dñi hic. qꝛ ꝑpuis edificãs efficiatur dominus edificij: non tamẽ materie. ⁊ aliud est edificium. aliud materia. vt.d.l.rerum mistura.

1 ☞ Faber dicitur quicunq est cõstructor operis.
2 Clericus si edificat i fundo eccl'ie ex ꝓpria pecunia edificiũ efficit ecclesie.

b **Ex diuerso.** ¶ In gl. q̃ alienata in fi.[b] vel ibi qñ de re ꝓpria vel aliena presumit animus donãdi si semp fuit malefidei: sz si aliquando fuit bonefidei aliqñ ma
1 le secus vt.j.notabit. ¶ † In glo. fabrorũ.i.magistroꝝ d lignamine. in fi.ff.de ꝟ.signi l.ferri.§.j. vnde quicũq operis structor dr faber. vt innuit in.d.§.item in l.cũ de elec. fundamẽta. circa prin. vñ dñs fili⁹ fabri fuit. vt ibi fabricauit aurorã ⁊ solẽ. ⁊ fuit fabri filius putatiu⁹ vez ioseph qui fuit faber lignarius. et hoc improperabant ei iudei. vnde si bene cogites sine fabro etiã ferrario pauca seu nulla opa manualia exercent. et ego dictus fui faber nõ ferrari⁹: sz qꝛ libẽter operor ⁊ facio opari. ¶ In glo.cũ de nouo. ibi cum allegat.ff.de pe.here. l.planc. hec sñia Jo. approbatur cõiter p doc. Uel dic q aut ex pẽse fuerũt tales ad q̃s faciendas dñs necessario tenebat: tunc loquit opi. Mar.ff.de reli.at si q̃s.§.fi quis duz. aut nõ tũc opi. Jo. qꝛ neminem ⁊c. de hoc in Spe.tit.de expẽ.§.j. ¶ In ea.gl. ibi cũ allegat.l.in hoc iudicium. fm Jo. p hoc videtur.ff.de except.l.vir ab vxore. de do. inter vi. ⁊ vxo.l.si vxor filio. in fin. Sed distingue an edificãs nullã cãm a nõ dño habuit et obtinet opin. Joã. aut habuit ⁊ tunc aut ea tali a q̃ donatione nõ poterat recipe: ⁊ tũc recuperat vt dictis legibus. ⁊ no.in.l.si vxor filio. Aut poterat ⁊ tũc in dubio nõ presumo eum velle dare expen. vt.d.l. ij. de rei vẽ.ff.de sol. si cũ
2 aurũ. ¶ † Et not. q hoc qd in hoc.§. dicit fallit in clerico qui edificat in proprio solo de pecunia eccle. edificiũ est eccl'ie. not. Spec. in ti.de emp. ⁊ ven.§.iij.ꝟsi. q̃d si clericus. ¶ In ea. gloss. ibi cũ allegat.ff.de rei ven. l.in fundo. ibi si abrase non essent alicuius vtilitatis.ff.de impen. pro voluntarijs. ⁊ est similis glos.ff.de rei vendi. ex diuerso. Sed quid si fuit bo.fi. quo ad alios male. verbi gratia. credebat venditorem esse dominuz: sed sciebat rẽ esse obligatam. videtur q agente aliquo pro domino censetur bonefi. sz agente creditore nõ. vt ff. qui ad li.procla. non li.l.fi.§.penulti. de con-

a ¶ In fin. Dicit multas actiões cõpetere. An aũt q̃tenus cõcurrit tollat aliã. vide angel. hic i fi. col.j. in ꝟs. i ea. gl. ibi, Sz pe. J.

b ¶ In fin. Et nõ ꝑiudicat dño rei quominus dirupto edificio illã vendicare possit. ⁊ an edificatũ in alieno qd supra meum pẽdet nullo iure seruitutis possim tollere. Et an due arbores simul iuncte censeantur vna arbor vel plures vide Jaso. hic.

a ¶ Radices imisit. 1 Quero an possim pro 2 pa autoritate icider radices q̄s 1 arbor imisit i fundo meo. et dic q̄ ñ sine autoritate iudicis. vt. l. si plures. §. pe. ff. arbi. fur. cesa. in fi. p̄mo denūtiē vt tollas: q̄ fcō si eris negligēs possuz non tm̄ qd pendet in meo vr q̄ ē 2 i meo: sz ēt ꝛ stipitē icidere ꝛ exportare ligna. vt. l. j. a ff. d arb. cedē. ꝛ ibi bar b ¶ In fin. Et istā tz h ange. p istū text. ibi lz aurea. q̄zuis gl. i. l. q̄ rōne. ff. d ac q̄. re. do. ꝛ i l. rē. §. si id. ff. de rei vē. tenuerit 𝔠 riū. ꝛ eas dixit xpofor. cōiter approbari qd ē veꝝ sz ange. vbi pictura fieret i re imobili vel veniret accessorie: al's secus vt hic. 4

trahē. emp. l. fund⁹ ille.

☞ Plātās suā plātā i fūdo aliēo vr̄ eā donar̄. Arbor qual'r efficit̄ cōis ꝑpter radices extensas in alium fundum.

Si titi⁹.

¶ † In ꝟ. ante aūt. q̄ is casus nō ē dubius i p̄mo casu q̄ñ alie= 1 nā plantat in suo sz q̄ñ suā plātat in alieno vi= 2 detur dubius. Nam donare vr̄. sed intellige q̄ñ 1 ignorans plātauit i alieno: secus si sciens. s. §. ex diuerso. ¶ In gl. sed vr̄ nō commutari ibi cum dicit vel damus de estimatione hec consueuit approbari ad instar ferruminatoꝝ. ff. de rei vē. l. in rē actio. §. itē si quo cūq̄ꝫ. ¶ † In gl. immo videtur ibi cū dicit poterat. hoc cōsueuit approbari. ꝛ vult dicere q̄ vbi arbor ab initio radices immisit a in solo vnius ꝛ nutrimētū recepit: tūc nō efficit̄ cōis: q̄zuis radices extēderit ad soluz alteri⁹ ex postfacto. vt 2 l. si plures. §. j. sz vbi fuit b plātata nō recta: sz p̄ssa. sic q̄ oēs radices egerit in terra vicini tūc ē vicini vt hic. si autē in terra vni⁹ ita tamē q̄ radices egerit i vtraq̄ꝫ ē cōis vt hic. ꝛ idē intellige q̄ efficit̄ cōis eq̄l'r si eq̄liter viuebat d cōi alioq̄ ꝑut nutrimētū recepit a q̄libet vt. l. adeo. §. si. cuz. l. seq. Et is. §. facit ad qō= 1 nē de eo q̄ seminat porros in vna parrochia ꝛ 2 post trāstulit ꝛ planta= 3 uit in alia q̄ decima debeatur fcdo cu rato. hanc qōnē disputat Jo. an. ꝛ tz qd vtriq̄ꝫ. extra de re iu. c. qui prior. lib. vj. 5

Qua ratione.

¶ In glo. §. certe. i fi. intellige totā hanc glo. in bonafide seminante. item in eo qui seminatum habet bonafide ꝛ dic vt plene dixi. s. eo. §. cū in suo. sup glo. qua actione.

☞ Scriptor si scripserit i aliena charta. non videtur scripturam donare. 1
Scriptura q̄zuis sit pretiosior q̄ꝫ charta cedit tamen charte. 2

Litere quoq̄ꝫ.

¶ † In gl. si aūt mala ibi cū allegat. §. certe hanc glo. intellige ꝑm distinctionē magne glo. que est ibi: quia si in reficiendo seu corrigēdo literas scripserit vel fecerit expen. eas non videtur donare si causam habuit a dño vt ibi scripsi. ¶ Item in ea. glo. ibi cum allegat. §. idem si quecūq̄ꝫ Sz ob. q̄ qui facit expē. in alieno etiā bonafide non repetit iure actionis. vt fuit notatum in. §. ex diuerso. sequēdo opin. Joan. vnde hec glo. non videtur posse sustineri nisi dicas q̄ scribēdo videtur rez specificare: ꝛ est expressuz in pictore. j. proxi. §. si bene inspicias text⁹ nō videtur velle q̄ scriptor rem specificet: quia si efficeretur scriptoris. s. eo. §. cū ex alienata. quod tamen text⁹ negant hic ꝛ in concor. ¶ † In ea. glos. in fin. b glosator fuit in hoc passu varius nam. ff. de rei vē. l. in rem. §. sed ꝛ illud approbat aliam opinionez Azo. p qua facit quia non mirum si ad variationē factorum ꝛc. in auten. de nō alie. §. sancimus. sed hoc verum per conditores iurium non per alios. ¶ Preterea hic non constat q̄ illa esset vnica ꝛ finalis ratio: quia membrana pretiosior vt dicam. j. proxi. §. sed supposito q̄ ratio legis cesset ex quo determinatio certa est vr̄ tenenda. ff. q̄ et a quib⁹. l. prespexit.

☞ Pictor si pinxerit in marmore: an marmor cedat picture.
Cōditio possidentis q̄ñq̄ꝫ nō ē melior.
Pictor et dñs tabule si velint agere cōtra tertiū possidentem. quis ꝓferri dꝫ.
Tabula si sit de cedro vel de cypresso si

in ipsa pingatur de carbone aut alia vili materia an tabula cedat picture.
5 Scriptor si scribat librum in pargameno alieno an pargamenum cedat scripture.

Si quis in aliena.

¶ In gl. siue bona in fi. gl. Hec gl. vr verior: qr in specificatione vr opus ee bo
1 nefidei. vt no. s. §. cu3 ex aliena. ¶ † In
a gl. qd si in marmore. in fi.[a] sed ibi nō refert. qr idē effectus seqtur & idētitas. rōnis. hoc nō est ratione idētitatis: qr tñ ptiositas attēdatur & marmor sit ptiosus tabula sequit diuersa determinatio. Dic tamē plenius de hoc. j. post fin. magne gl. ¶ In gl. ff. de rei ven. ibi cu3 dicit. hic corrigit illam. Hoc non videt verum: quia de iure. ff. ide3 erat cautū
b vt. ff. e. qua ratione. §. sed nō. ¶ In fi.[b] eiusdem gl. hec differentia de homine & vrso non videtur bona: quia ita ptiose & tam de bonis coloribus potest pingi imago hominis sicut vrsi. item nec alia in bono colore vel attramento: qr ibi eqparatur pictura scripture in qua non refert an attramento an literis aureis scripta sit. vt. s. proxi. §. in principio. vnde dicit q ibi Pau. non respondet ad qstionē de pictura: sed de scriptura. si respondet corrigitur p Caiu3 in. l. qua ratione. §. sed non cuius opi. hic approbatur per imperatorē. ¶ In glos. propria. in fin. iste appelles videtur fuisse iudeus qui pinxit tumulum vxoris Darij. de quo plene describitur in Alexandro. ¶ In glos. in rem. in fin.
2 ff. de publi. l. fina. ¶ † In glo. hoc mirabile cum dicit hic petentis. quia si peteret rem haberet eam oblato ptio tabule si possideat res ei aufertur et recipit ptium picture. vt hic videtur innui. et caue quia leges quas glos. allegat ad concordantias huius inconuenientis non pprie faciunt ad hoc. sed faciūt ad hoc q conditio possidentis est deterior qs non possidentis. In eadem glos. ibi cum dicit. item cum hec glo. vult rñdere ibi ad hoc inconueniens quod fuit hic allegatum. et vult dicere q sicut pictor agendo potest offerre pretiu3 & habere tabulam. ita defendendo. et sic nullum est incōueniēs & ad hoc magis aperte in. d. §. s3 nō.
3 ¶ † In ea. gl. ibi cū dicit sm Jo. ar. ff. si ag. vecti. pe l. j. de pecu. in cause. §. fi. sed ibi vtraqs natiua: hic aūt vtilis datiua est. dat eñ a lege ex qdam eqtate s3 Jac. Uel dic q vbi habens vtile3 esset restitut9 habēti directā pfertur directa vt hic: causa vitādi circuitus. ff. de cōdi. indebi. l. dñs testō. in fi. eiusdem glo. Hec rō non vr ppetua: qr scriptura pretiosior esse pōt & charior qdā pictura. Quid eñ si modica imago pigeret de carbonib9 vel nigro atramento. vel econtra littere de auro videtur q mēbrana cederet litteris & tamē constat de contrario, vt. s. §. littere in princip. Quidam dicunt & attribuit Jaco. de ra. q in scriptura tota substantia non mutatur cū sit spatiū inter lrās lineas & dictiones s3 i picturis ex toto mutatur. ita q nil apparet nisi pictura. & sic pinde est acsi non esset. ff. de cōtrahend. em. l. in. l. & sic videtur forma mutata. Hec non videtur bona ratio. cum substātia tabule remanet et posset ad rudem materiam reduci coloribus abrasis et nulla videtur transformatio p quā dñium deberet amitti. e. §. cum ex aliena. ¶ Preterea possibile est totā tabulā nō pingi vel dimitti spa

a ¶ In fin. S3 ibi loqtur in re separabili a materia h secus: & iō nō actionē s3 exce. h3 p istū text.

b ¶ In fin. Xpofo. dicit q bñ loqtur: s3 male in eo qd dicit de vrso: qr semp depictū; exornat materiam dū modo sit honestum.

tium inter picturas. Alij dicūt ⁊ attri=
buūt Frā. accursij. ꝙ scriptura nō pt ita
ↄuenienter fieri sicut in pergameno. sꝫ
pictura sic. ff. de rei ven. l. in rē. §. j. istud
est male sapidū ⁊ forte vitio scriptoris.
§. qd ergo dicemꝰ. Pōt dici ꝙ de rōne
stricta pictura ⁊ scriptura cedūt mate=
rie i q̄ depingunt̄ sicut ea q̄ inedificant̄
aut iterserūt̄. ⁊ hoc cōsiderauit Paul. in
l in rē. §. sed ⁊ illud. ff. de rei vē. Caiꝰ tm̄
aduertēs ridiculū esse ꝙ pictura cede
ret tabule dixit ↄtra cū pingitur in ta
bula ꝓpter vilitatē ꝑtij tabule. ⁊ hanc
4 approbat imperator hic. ¶ † Quid er=
go si tabula sit de cypresso vl' cedro que
sunt ꝑtiose ⁊ pingātur de carbone vel
alio vili colore. Uidetur cōtra ꝑ dictā
rōnem. sed potes dicere ꝙ cū i cōstitu=
tione iuris nō attēdātur q̄ raro sꝫ que
frequēter fiūt. vt. l. nā ad ea. ff. de legi.
⁊ raro ↄtingat ꝙ ꝑtiosa tabula pingat̄ 5
vili colore sed econtra. vilis tabula co=
lore nobili ꝙ semp tabula cedat pictu=
re. ff. de v̄b. sig. l. labeo. ⁊ Sabi. ⁊ ēēt se=
cus si statua etiā lignea pingeret̄ vel
paries ēēt ligneꝰ qꝛ pictura cederet ma
terie cū nō deroget̄ rōni pauli nisi i ta=
bula tm̄. ff. de rei. ven. l. in fundū ꝓpter
eius vilitatē. vñ si pictura fieret in mē
branis sicut tota die fit de pincello. cre=
derem ꝙ cederet charte vel mēbrane.
Quid ergo si scriberet̄ in tabula forte
dealbata. sicut fit lemouicis. semp sta=
rē rōni Pauli ꝙ scriptura cederet tabu
le ꝗ̄uis secus i pictura: nā vt plurimū
pictura esset difficiliꝰ ⁊ ꝑtiosior ꝗ̄ scri
ptura. cū enī̄ scripsisses vnū foliū papi=
ri ꝗ̄ aliq̄s pictor pinxerit imaginē quā
tūcūqꝫ modicā. ⁊ picture vt plurimum
fiūt de coloribꝰ ꝑciosis. ⁊ iura ↄdaptan
turʳ ad ea q̄ frequēter ⁊c. ¶ Quid ergo si
in ꝑncipio tabule sit pictura in ꝑmo lo
co: ⁊ scriptura postea sequat̄. Ur̄ ꝙ tūc
pictura cedat tabule: quia illa pictura
fuit apposita gratia ornādi literā: ⁊ sic
cedit tabule vt scriptura. ff. d̄ auro ⁊ ar
gen. lega. si nō sint. §. perueniamꝰ sꝫ il=
lud obtinet in legatis: sed quo ad trāś=
lationē dñij ꝓpter specificationē vel ꝓ
pter id quod ꝓ specificaciōe hr̄. vel pro
pter immissionē in alienū nō ↄsiderat̄

illud. ff. eo. quicquid. ⁊ ff. et dixi. s̄. eo. si
tamen. Cur ergo nō est sic in litteris si=
cut in alijs vbi viliꝰ cedit ꝑtiosiori. vt. l.
q̄cquid. §. fi. cuꝫ litere ⁊ maxime auree
et pictura sint ꝑtiosiores mēbranis. vt
dixi. Preterea ex quo parti facit de suo
attramento auro vel coloribꝰ ⁊ sua ope
ra: cur non efficitur totum suū. s̄. eo. §.
ꝙ si partim. Ad hoc respondeo ⁊ dico
ꝙ illa materia a. §. cum ex aliena. vsqꝫ
ad. §. cum in suo loquitur vbi quis ex
mixtione vnione seu confusione nouā
facit speciem ⁊ qualiter ex hoc domi=
nium habeat. sed a. §. cum in suo. citra
loq̄tur cum aliquid immittit̄ in alienū
tantuꝫ nec q̄ritur an dñium q̄ratur vel
ꝑdatur ꝑ specificationem: sed an q̄rat̄
vel ꝑdatur ꝑ immissionem in alienum:
vel de alieno in suuꝫ inter q̄ est magna
differentia vt apparet ꝑ ꝓcessum huiꝰ
materie. ¶ † Quid ergo si quis de alie
no pergameno facit librum. Uidetur ꝑ
hunc. §. ꝙ liber sit illius cuius erat ꝑga
menum. At cōtrarium videt̄ nam cum
aliud sit charta seu membrana ꝗ̄ liber
ꝙ specificando in librū efficit̄ dñs ꝑ. §.
ꝙ si partim. vnde videtur debere intel
ligi hanc materiā qñ scribit in charta
seu membrana nō faciendo nouā spe=
cieꝫ. sed qñ fit liber efficit̄ noua species
qꝛ aliud liber aliud charta. ff. de le. iij.
libroꝝ. §. qꝺ tm̄ cassiꝰ. ⁊ ideo videtur qꝺ
ꝑ specificationeꝫ efficit̄ dñs iste q̄ librū
facit. sed si librum incepisset ⁊ non ꝑfe=
cisset, sic qꝺ non esset species ꝑfecta non
fieret dñs: immo esset locus huic. §. vt
dixi. s̄. in. §. cum ex aliena. hoc non est
verum quia in hac materia a. §. cum in
suo. tractatur vbi aliquid immittitur
vel fit missio in alieno. ⁊ materia est ta
lis nature ꝙ trahit ad se materiatū nec
species efficitur specificantis. sicut vi=
des in edificio quod non efficitur edifi
cantis: sed domini soli. s̄. e. § ex diuer=
so. ⁊ ideo clarum est ꝙ liber est illiꝰ cu=
ius erat ꝑgamenum. sed in precedenti
materia a. §. cuꝫ ex aliena. vsqꝫ ad. § cū
in suo. apparet ꝙ de specificatione di=
citur. sed ab illo. § quid si cedit mate=
rie in qua fit quasi radicali ⁊ principa
li materie.

1 Bonefidei possessor q̄tūcūq̃ faciat fruct⁹ suos si tñ supuenit malafideles: tenebitur restituere fruct⁹ a tpe a quo sciuit rem alienam.
2 Bonefidei possessor an quis possit dici sine titulo.
3 Bonefidei possessor an teneť de fructibus naturalibus cōsumptis.
4 Quid ergo si alter coluit an bonefidei pos. lucratur fructus.
5 Fructus pcipiendi dicūtur duob⁹ modis. de quibus vide.
6 Adde distinctionē sup restituendis fructibus vel non.

Si quis anō domi

no. ¶ In glo. que ab initio. in fi. Jaco. ⁊
1 P. dicunt † q̄ quātūcūq̃ faciat fructus suos bo. fi. possessor ab initio nihilominus teneť p officium iudicis restituere fructus quos perceperit a tpe quo sup uenit malafides. ⁊ allegant. ff. de rei vē di. si a bo. fi. que parum facit. put gl. eā intellegit. sed no. ī. de of. iu. §. illeꝝ. Itē hec glo. pcedit nisi fieret ma. fi. p lit. cō testa. in singularibus. C. de rei vendi. l. certum. vel p contrcuersie motionē in
2 vniuersalib⁹. C. de peti. here. l. j. ¶ † In glo. cū multe. illa lex nō hoc dicit ẜ; ia. ⁊ Pe. ⁊ tñ he leges videnť supponere q̄ habeat titulū vt hic alia q̄libet iusta cā̄ ⁊c. ⁊ tñ doct. hoc tenent ẜm eos. Sz potest instari contra hoc: quia non vř posse dici aliquis bo. fi. posses. sine tit. cum illud qd̄ ad se nō ptinet scire debeat ad alios ptinere. C. vnde vi. l. fi. ¶ Sed potest dicere q̄ immo vt si iustam cām̄ habuerit credendi ppter confinium duorum locoꝝ. vel si credebat ti. ⁊ non erat ⁊ hoc vult dicere hec gl. q̄ est notabilis ⁊ est simile. ff. de rei vē. l. ex diuerso. p qua facit. ff. de pe. here. l. sed si. l. §. scire.
5 ¶ † In gl. s. industriales.[a] in fi. Suppo
a nit ergo glo. qd̄ de industrialibus consumptis non tenetur etiam factus locupletior. ⁊ ita videť q̄ gl. q̄ est in. §. illorum. ī. de offi. iu. sit intelligenda de naturalib⁹ cōsumptis: q᷑ al's esset huic ꝯ ria. ⁊ ita no. gl. in. l. ex diuerso. q̄ dicit q̄ nullomō teneť. sed hoc veꝝ si hz titutū si nō hz vř q̄ teneať de ꝯsumptis inq̄tū fact⁹ est locupletior. ff. de peti. here. l. item veniūt. §. eos. naz pe. here. dať ꝯ illuz q̄ possidet sine ti. ⁊ ideo q̄ in illa statuiť ⁊ in rei ven. vt not. s. §. ex diuerso i magna glo. prope fin. ẜm Jac. et Pe. doc. ẜ; ille. §. eos. nō clare loquiť de consumptis. sed eo. ti. sed si lege. §. consuluit. cum. §. seque. vsq̃ ad. §. itē loq̄ť satis clare. ¶ In glo. vt segetes. in fi. ¶ † Quid
4 ergo si alter coluit. Dicunt docto. q̄ bo. fi. pos. nihilominus lucratur. ff. de vsu. qui scit. §. in alieno. hoc est satis clarum. ff. eod. l. bo. fi. circa princip. ⁊ p hoc diciť q̄ si fructus rei sint in redditibus q̄ sit idē iudicā dum sicut de industrialibus q̄uis ille qui pcipit nullū laborē adhibet i cultura rei nec i pceptione sicut nec in naturalibus. ⁊ hoc si peruenit ex cultura colonorum. secus si percipiuntur sine cultura quia in illis cessat illa rō. Quid ergo dices de mortuarijs que debētur capel. ibi vř idē q̄ de idustrialibus: q᷑ debentur propter seruitiū. Item intellige hanc materiam de bo. fid. pos. qui possidet ciuiliter. secus si naturaliter tantum. vnde si vado vltra mare ⁊ possessionem meā retines animo ciuil'r licet alius intret de facto rem illā ⁊ fructus pcipiat: nō faciat suos. Nec obstat q̄ vsufructuari⁹ facit fructus suos qui tñ possi-

a ¶ Scz industriales Dñs ang. ponit materiam fructuū p amplā distinctionē q̄ diligenť vid. itē q̄'r formaᷓ libell⁹ i fructibus Deide no. singulariť q̄ q̄s sp dz ꝯcluderē ad estimationē fructuū simpl'r. Itē nota. q̄ q̄n fruct⁹ sunt ꝯsupti: ⁊ sic teneť q̄s ad estimationē fructuū q̄ nō pt petiestimatio q̄ti plimi ⁊ sic cessat materia. l. vinum. ff. si cer. pe. Sz i omni tpe dz peti dcā q̄titas estimationis nec aliquo tpe crescit. vt p gl. or. ⁊ p casū;. ⁊ ibi oēs docto. in. l. diuortio. §. ob donatiōes ff. sol. mat. cetera hic vide. ⁊ per ipm angel.

det naturaliter: qr illud non ex eo qr naturalem possessionem habet. sed qr habet ius vtendi fru. secundum Ja. et Pe. Hoc est notabile. et facit pro eis. ff. e. acquirit. §. fi. de acquir. pos. l. j. §. per eu. et hanc opinionem attribuunt Azo. qui tamen de hoc loquitur sumendo hanc materiam in ti. de rei ven. ¶ In gl. nec ad pretiu. in fi. qualiter teneatur bo. fi. et male. et qua actione videbis ple. j. de offi. iudi. circa prin. et notatur plenius in. l. ex diuerso.

5 ¶ † In glos. distincte. pro euidentia huius gl. est sciendum quod fructus percipiendi dicuntur duobus modis. Uno modo nondum percepti qui pendebant: percipi tamen possunt quando placuerit. et de illis non loquitur hic: qr illi cum re veniunt: quia et pars rei sunt. ff. de rei vendi. l. fructus Alio modo qui nullatenus fuerunt percepti nec adhuc percipi possunt: sed perierunt vel non fuerunt procurati. et de illis loquitur hic. et dic percipiendis. i. qui percipi poterunt. Sed a quo consueuit dici quod a vero dno rei. doc. Ja. et Pe. dicunt quod malefi. pos. vnde et dominus erat bonus cultor et possessor malus solum tenetur de his quos percipere potuisset possessor. p. l. domum. C. de rei ven. secundum eos quibus ob. ff. de rei. vendi. si nauis. §. fi. per quam glo. monetur ad dicendum contra. in. l. fructus. eo. ti. Unde posset dici quod omnes quos possessor percipere potuit debet restituere per. d. l. domu. Item nedum illos: sed quos dns percipere potuisset. et si plus potuisset percipere quam possessor. vt. d. l. si nauis. §. fi. et hoc si potuisset percipere honeste: alias dns non potest petere. vt no. in. d. l. si nauis. § fi. nisi eos malefidei possessor percepisset. vt. l. cum hereditas. ff. de peti. here. et. l. si quid possessor. Hoc supposito dicunt doct. quod nulla lege cautum reperitur qui titulus excuset a percipiendis. nec lex illa si fundum hoc dicit quod tantum presupponit. in eo enim quod dicit quod tantum ad fructus perceptos videtur denegare quod tenetur ad percipiendos. vt. l. cum pretor. de iudi. Ipsi tamen nec hoc approbant nec reprobant: imo quasi tenendo cum glos. dicunt quod illud quod dicit glos. est veru ante lit. contest. nam post litem contestatam omnes possessores equiparantur. ff. de peti. heredi. l. sed si lege. §. si aute. Item dicunt quod quattuor casus qui hic ponuntur in glo. possunt reduci ad vnum quando quis non habet iustum titulu. vnde nullus est iustus secundum eos.

6 ¶ † Collige ergo hanc materiam et dic quod ois possessor reddit naturales extantes [a] consumptos nisi inquantum factus est locupletior secundum glo. quod intellige in eo qui fuit bonefidei semper: alias si fuit malefidei semper: vel si superuenit malafides tenetur vt scripsi. s. in gloss. industriales. et de industrialibus dic quod quilibet bonefidei possessor facit fructus suos siue habeat siue non. si tamen extant tenetur restituere. si non extant non tenetur. quamuis superueniret mala fides. et si factus sit locupletior [b]. sed secundum doc. superueniente malefide tenetur restituere: et maxime si superueniat per litem contestata: vt dixi in prima glo. malefidei tenetur extantibus et consumptis perceptis. de percipiendis distingue an habeat iustum titulu vel non iustu vel nullu. vt s. proxime. qua aut actione fructus petantur dic. j. de offi. iudi. §. illorum.

¶ Fructus efficiuntur bonefidei possessoris per quencunque leuentur: an idem in fructuario.

Prelati et rectores eccliarum an faciant fructus suos ex quo eos leuauerunt.

a ¶ Naturales extantes. Si extant restituet eos per rei ven. verum intelligunt Ja. et Ol. si non habeat titulu verum vel putatiuu: alias facit suos non ratione seminis sed ratione possessionis Jaco.

b ¶ Locupletior. Sed si non sit effectus locupletior non tenetur nisi esset malefidei secundum Ange.

5 Fructus an fiant coloni a quocunq3 re colligantur.

Is vero. ¶In glos.alio.in fin. dic.vt.j.glo.pri. in fi. ¶In glo.vt sit in horreo.ibi cum alleg. l.si vsufructuarius.et hec fuit vna de opinionib9 que hic notant que tamen ibi nō approbatur per doc.Iaco.et Pe. fm opinionē Ioā.et Azo.q ibi notant.
1 vcz† q bone fidei posses.sunt p quecūq3 leuentur fructuarius nō nisi ipse leuet vel alius eius noie.si tamen ipse leua-
a uerit[a] vel alius ei9 noie:sui sunt q̄uis non sint reconditi.et ita reprobatur gl. que videtur requirere q sint cōsumpti.
2 ff.d fur.si apes.§.j.¶†Quid ergo de rectoribus et prelatis ecclesiarum.Uidet q faciant fructus suos ex quo leuauerūt eos ad instar fructuarij.Sz de hoc iure non est verum:cū non trāsmittāt ad heredes.vt ex de testa.ca.ad hec.de offi.ordi.c.fi.li.vj.si tamē esset alia consuetudo:videret idem q in vsufructua
b rio.Sed quid[b] de redditibus seu pensionibus que debētur ratione fructuū et fructus iam percepti sunt:verūtamē dies non venit.Uidetur q attendatur 3 dies pensionis defuncti non tēpus collectionis fructuum.ff.de iur.fis.l.fina. c Uidetur cōtra.ff.de vsufru.l.defuncta. Itē vr q diuidant.ff.solu.ma.l.diuortio.Item videt q totū sit acquisitū ex quo ann9 inceperit.ff.d varijs et extraor. cog.l.j.§.diu9 seuerus.d leg.l.legatus autē.de offic.asses.l.diem functo.C.de pri.sac.scri.l.si quis i sacris.et vide ibi multas cōcordantias.Dicas q aut qs facit fruct9 suos iure suo nō pter officium vel seruitiū vel supportationem oneris:et tunc aut res trāsfertur ex voluntate illius ad quē pertinebat:et tūc attēditur dies pensionis.vt.l.fi.de iure fisci.aut sine puta per mortē.et tunc tpe collectionis fructuū.vt.d.l. defuncta.et nō pēsionis.Et est ratio q2 in primo casu est qd imputetur trāsferenti:in scdo nō. vbi autē debet pter officiū vel seruitiū dic ple.ff.loca.si vno.§.item cum quidē.et si pter onus qd supportatur diuiditur.vt.d.l.diuortio.¶Item glos. qui nūmis ibi cum dicit.vt hic dr.Hec differētia nō videt bona sequendo opinionē Ioan.et Azo.vt dixi.s. pri.§.¶In eadē gl.ibi cū dicit fm Azo.vult dicere inter colonum partiarium et fructuariū est dria:q2 fructuarius facit suos fructus pcipiēdo:colonus partiarius nō p.§.messem.sed hoc nō videtur pcedere:q2 fm hoc nulla est incōuenientia inter colonum et fructuariū quo ad acqsitionē dnij fructuū.quod tamē iste.§.vult eadem fere et c. Preterea.§.messem non potest loqui in partiario:q2 ibi dicitur agi ex cōducto q actione non agit partiari9.ff.de po.l.j.§.si qs seruū.quare dic q ideo dicit fere: q2 fructuarius nō trāsmitit ad heredes vt sequitur in glos.¶†Sed nunqd fructus fiunt coloni[c] a quocunq3 decerpant.Uidet q sic.vt.d.l. si apes.in fi.ibi cū dicit decerptus est impersonalr.et sic vr vt ibi glo. sentire hic nō.vide verum primo ex cōtinentia ipsorum.§.q2.s. pri.§.loquit de bo.fi.pos.in hoc.§.de fructuario. denotando differētiā inter eos quo ad hoc ibi q̄s si ipse et c.et post equiparat colonum fructuario quo ad hoc. Preterea si efficerentur coloni a quocūq3 decerperētur cōstat q fur decerpēdo acquireret eos colono.et sic daretur ei conditio fur.ff.de vsufr. l.si fur.als est.§.iul.sub l.arboribus.qd tamen tex.denegāt.vt dicto.§.

a ¶Leuauerit. Et ē rō:q2 vsufructuari9 adminiculū facti desiderat.l.j. ff.qn diui. vsu.le.ce. nec sola naturalis possessio quaz hz sufficit ad acqrendū sine separatione noie suo facta p Ang. hic.

b ¶Sz qd. Hāc.q.ponit etiā hic Areti.et remittit ad.l. dfuncta.ff. de vsufru. vbi videas glo.et ll. qs ibi alle.

c ¶Fiunt coloni.adde Bar.in l.si mores .§.vis maior.ff.loca. et i.l. diuortio.ff.solu. ma.meli9 i l.si apes.p istū alle.et ibi omnino Alex.ff.de fur.

messez. ¶ Dic ergo esse idez quo ad hoc in eo q̄ nūmis colit ⁊ in partiario: saltē quo ad portionem suā. ff. de vsu. l. qui sic. in prin. Quare ergo . §. ille d. l. si apes. loquitur de eo qui nūmis colit. dicas ideo quia illi datur acti. furti ꝑ solis fructib⁹. partiarius aūt nō posset agere nisi pro parte sua: sed null⁹ eoꝝ cōdicere potest. nec hoc dicit iste text. vñ ibi expone furti actuꝫ ñ ꝯdi. furti. qꝛ vt primū ⁊c. hoc autē non credo ꝓcedere in colono qui conduxit ad nō modicū tēpus: qꝛ ille sit vtilis dñs ꝓprietatis multo fortius fructus. ff. si ager vecti. l. j. ⁊ ple. fiunt eius ex quo separati sunt. et sic pñt intelligi. ff. de vsu. l. qui scit. versic. sicut. que als multum ob.

a ¶ Quid ergo. Hāc q̄onem ponit hic Ange. ⁊ cōcludit cuz Jo. fabri.

Sed si gregis.

¶ In gloss. aliunde. in fi. vł dic q̄ tenetur ex ante natis nō aliunde. ff. de iu. do. l. plerunqꝫ. §. si serui. ⁊ no. ex his. §. qd̄ rectores seu ꝓlati ecclesiarū nō possunt affrancare seruos seu ascriptitios ecclesiarū cum non sint in fructu. et sic non sui nec alienabiles. ar. contra. ff. solu. ma. l. dotale. C. de iur. do. ⁊ sic dotis. dic q̄ possunt si sunt soluendo vt alium dare possint. C. de ser. pig. da. ma. l. j. et de seruis non ordi. c. de familia. dic vt ibi. vel si bene meruit et tamen cum decre. C. de ser. reipu. l. j. ⁊ ibi d̄ hoc.

b ¶ Aliud dixerit. Sz q̄d si cōcurrat vnus ꝯ alium vel ambo ꝯtra tertium. itē q̄d in vsufructuario vide Ange. hic.

1 Et pecuniam aliquis extraxit de tuo fundo vbi abscondita fuerat tu medietatem petis dicēs q̄ est thesaurus: ille negat esse thesaurum: cui incumbit probatio.

2 Feudatarius vel emphiteoticari⁹ habens fundum: si quis in illo fundo inuenerit thesaurum an dimidia spectat ad eum.

3 Quid si quis prescripserit tuū fundum longissimo tempore: et ita non est factus dñs: an quod inuentum fuerit in eo ipsius erit.

4 Mercenarius si inuenerit thesaurum in fundo duz laborat in fundo alieno vel creditor in fundo hipothecato inuenit thesaurum cuius erit.

5 Destinata vsui publico: non sūt in bonis alicuius. videntur enim esse ciuitatis fisci: vel vniuersitatis.

Thesauros quos.

quis in loco. ¶ † In gloss. in auf. in fi. et ergo[a] si quis pecuniam extraxit d̄ fundo tuo vbi fuerat abscondita tu petis medietatem dicens esse thesaurū: ille negat ⁊ ponit se deposuisse vł ibi abscondisse cum protestatione qd̄ non astringit se ad probāduz cui incumbet onus probandi. videtur q̄ agenti: eo q̄ reus habet possessionē pecunie. ī. de interdi. §. cōmodo. Potest dici q̄ agenti incumbat probare qd̄ memoria non extet et probabit per modum qui traditur in l. si arbi. ff. de proba. Sed reo incumbit onus probandi factum quod ponit: videlicet q̄ deposuerit vel abscōderit et q̄ de hoc extet memoria. vt. l. ab ea parte. ff. de proba. ¶ † In glo. iure directo. ibi cum dicit. licet ꝓla. aliud dixerit[b] in his quatenus tangit feudatarium. facit pro ꝓla. quia feudatari⁹ censet vsufructuarius. in feu. quibus modis feud. amit. §. in primis. ⁊ de inuesti. de rebus alie. fac. §. fina. sed ad vsufructuarium non pertinet sicut nec virum. vt ff. solu. matrimonio. l. diuortio. §. si fundum. et notatur in. l. j. C. de thesauris ergo nec ad feudatarium. idem videtur de emphiteota cum non dicatur vere dominus. C. de emancipa. ⁊ colo.

l.ij.pro glo.facit.ff.ar.fur.l.cedere.§.fi. qui satisda.cog.l.sciendũ.Itẽ ꝙ feudatarius est vtilis dñs ⁊ ei cõpetit vtilis rei ven.in feu.de inuest.de re.ali.fac. Item qꝛ emphiteota dñs vocatur.ff.de fun.pa.l.possessores.in fin.⁊ pro hoc qꝛ cũ incõmoditas ex forma ꝓueniens ad emphi.pertinet.vt.l.j.C.de iu.emphi. per cõsequens ⁊ cõmodum.ff.de re.iu. l.ſm naturã.doc.Iaco.⁊ Pet.dicunt si res mobilis reperiatur ꝑtinet ad emphy. vel feudatariũ.si immobilis vt argentifodina ad directuȝ dñm: nihil tamen allegãt nec pro ea nec contra.¶Si vis tenere opinionem glosatoris potes respõdere ad ꝯtraria ꝙ cẽsetur fructuarius. verũ est qꝛ facit fructus suos.vltra tamen hȝ:qꝛ vtilis dñs vt.s.dixit.¶†Itẽ
5 nec ob.l.ij.C.de mãci.⁊ colo.vt ibi not. Sed quid si aliquis prescripserit fundum tuũ longissimo tẽpore sic ꝙ nõ est factus dñs iuxta illa que notantur.C.de bo.ma.aut.nisi.de prescrip.xxx.an.l.si quis emptionis.⁊ in illo fundo inuentus sit thesaurus videtur pertinere ad te verũ dñm per hec iura.In hoc dicas ꝙ possessor rei qui prescripsit tȝ thesaurũ ⁊ repellit dñm sicut si rẽ principaliter peteret.Si autẽ dñs agat cõtra tertiũ forte inuentorẽ vel aliũ ille non põt eũ repellere sicut nec repelleret si peteret fũdũ .vt.d.l.si quis emptionis.ptȝ in tex. ⁊ in glo.⁊ in his que ibi scripsi.sed vbi quis prescripsisset longo tpe ⁊ bona fide:tunc pertineret ad prescribentẽ.cuȝ prescribẽti datur actio etiã cõtra dñm:vt ibi not.sed si anteꝗ̃ prescripserit verus dñs agat ⁊ obtineat cõtra bo.fi.pos.bo. fi.possessor restituit thesaurũ inuentũ: qꝛ non est in fructu.vt.§.si fundũ.⁊ ita restituit sicut partũ.s.§.in pecudũ.Sȝ quid si plures dñi ex inequalibus partibus.videtur applicari pro equalibus partibus.ff.de ope.li.l.sed iura.ꝯtra.C.de cõi ser.ma.l.j.§.fin.j.de iniur.§.si seruo
4 cõi.ibi videbis ple.in simili.¶†In ea.
a glo.in fi.dic de mercenario[a] verũ si ad hoc locatus nõ fuerat:si autem ad hoc dñs locasset eũ videretur totũ esse dñi.ff. de ꝓcura.l.qui proprio.§.ꝓcur.vt in ceteris.cũ ibi notatis.¶In gl.ff.de iure b fis.l.fi.he solutiões sunt valde ꝯtrarie:qꝛ ſm primam istud obtinet.ſm secundam illud nõ istud.Et videtur verũ ꝙ illud obtineat etiam iure nouissimo i feu.ꝗ̃ sunt rega.in fi.⁊ est mirabile qd hec lex ꝗ̃ est magis noua nõ obtineat:nonnulli dixerũt ꝙ ille ver.deniqȝ.dȝ exponi idẽ sicut i ꝟ.pxi. seq.nõ idẽ sicut in precedenti.istud nõ est absqȝ violentia lr̃e:⁊ maxime cuȝ sequatur aduersatiua atsi ꝗs:vnde probabilis vr̃ ꝙ hec corrigat illã:⁊ illa ꝗ̃ sunt regalia si faciant ius istã.Sed cum hodie religiosa ꝑtineãt ad ecclesiã que in nullo subest imperatori.vt.c. sup spec.ex̃ d ma.⁊ obe. i aut.quõ opȝ.circa ꝑn. videntur applicari eccłie. ⁊ maxime si in bonis ecclesie reperiantur.vide.s. eo.§.religiosuȝ.¶In gl. aliás totũ dño redditur etiam si volẽte domino ꝗ̃siuit.vt patet.d.l.vnica.Et est rõ forte ne homines propter hoc derelinquãt culturas naturales.vel forte inuitarentur ad malas artes ꝓpter hoc addiscẽdas. in metallis querendis est aliud.C.de metallar.l. quosdaȝ.qd autẽ dix: si volente dño ⁊c.intelligo noie proprio querentis.al's si tanꝗ̃ mercenarius dñi ⁊ eius noie faceret ipse dñs facere videtur cui licitum est vt sequitur.¶In gloss.sed per quaȝ.in fi.sic al's.C de iur.emphi.l.ij.melius. est autẽ agi rei vendi.[b]

a ¶Mercenario.Idẽ tȝ Ange.h.

b ¶Rei vẽdi.Pecunia tñ recõdita in muro domus vẽdite non cedit ẽptori.sȝ remaneat reconditoris: vt hic p Ang. itẽ an sufficiat solus oculorum aspectus vel etiã requiratur apprehẽsio: ⁊ ꝗs ꝓferatur.vid hic p Christofo.ꝗ̃ tenet cõmuneȝ opi.qd solus aspectus sufficiat: lȝ ꝗs nõ apphẽderit thesaurum reali apprehensione.

⁊ maxime si terti⁹ nō inuentor thesaurū teneat absq; dolo ⁊ culpa inuētoris.tunc em̄ est neces-
5 saria vēdicatio.¶ † In glo.⁊ publice.i fi.ex hoc nota.ꝙ illa que vsui publico destinata sunt nō sūt i bonis alicui⁹ vel videntur fisci non ciuitatis vel vniuersitatis ꝑ quo quia non sunt in cōmercio hominum.ff.de contrahen.emp.sed celsus ð le.j.apud iul.§.fi. Sed contra patet.s.e.§.vniuersitatꝫ.dicit ibi qꝛ qð dicit hic applicari fisco si in publico sit inuētum est verum si in tali publico sit inuentuꝫ qð nō sit vniuersitatis:al's videtur ꝙ vniuersitati. vnde intellige hoc secūdū distinctioneꝫ quam ibi scripsi.⁊ iūge quod ibi scripsi.s.eod.§.item lapilli.

1 ¶ Res vt efficiatur eius cui tradita est requirit ꝙ tradens ⁊ accipiēs in causa conueniāt ⁊c.

2 Predia italica ⁊ ꝓuinciala qualiter ⁊ in quibus differūt.

Per tradi-

tionem[a]. ¶ In gl.cā precedēte ꝟa vel putatiua.

1 ¶ † Hoc verum vbi tradens ⁊ accipiens i causa conueniunt.⁊ tamen si tradēs credat causaꝫ subesse:accipiēs sciat eā nō subesse cōmittit furtū si res mobiles tradat
2 ff.ð fu.si iussu.§.j.¶ Si discōueniāt tūc si ꝓcessit
3 ꝟa cā imputat illa vt l.cū corp⁹.ff.e.sed si plures cause ꝓcederēt.tūc

a ¶ Traditionē. Uide hic ang.de multiplici traditiōe ⁊ notat hidē ꝙ vltra traditionē fa-
1 ctam a dn̄o ex cā habili reqritur
2 vt recipiēs impleat ꝯctuꝫ ex pte vcꝫ:vel qð soluat ꝑtiū
a vel ꝙ fides hēat ð ꝑtio
1 vel al'r impleat ꝯctuꝫ vt ꝑ gloss.⁊ doc.i.l.traditiōib⁹ facit.l.ex placito.C.ð re.permu.

obtinet.l.j.ff.de solu.si nulla ꝟo ꝓced.
bat distinguit an vellet ex illa sola tr.
ferre.ita ꝙ nulla alia.an nihilomin⁹ e
2 alia.ff.si cer.pe.l.si ego.vide ibi.¶ † i
gl.s.ꝯtum in fi.item differūt ꝯtum a
dn̄iū:qꝛ ꝓuinciales sunt tm̄ vtiles d
pro eo qꝛ soluūt tributa:⁊ per hoc p
sunt vitiari quasi omnes libelli quis
mant in rei vendi.pro re immobili
vix est aliquis quin soluat censum
pensionem pro re immobili:vel qui
teneat in feu.⁊ sic non habent direct
dn̄ium:sed vtile.ideo cū agunt rei v.
debent cadere quasi inepte intētāte
ff.si agri.mes.fal.mo.dix.l.j.ꝯm doc.
Jaco.⁊ Pet.In contrariū posset dici
in dubio agendo rei ven.videt tale
actionē in iudicio deduxisse qualis i
bi cōpetit.ff.de.le.j.si domus.§.fin.ar
ff.de.iureiuran.l.sed si possessori.§
si iurauero.de iudi.l.si quis intentioni
primum non est veruꝫ quod soluente
tributa non sunt domini:quia tribut
non erant nisi quedam impositio sic
collecta pro subsidio populi romani.
de nullo iure reperitur quod ex hoc
minia amittantur:immo lex suppo
ꝓuinciales dominos sicut italicos
ð.l.vnica.de vsuca.trans.⁊ ita debet i
telligi qð no.ff.de no.ope.nunc.l.⁊ i 2
uinciali.sꝫ vtiles domini sunt soli
qui recipiūt in emphiteosim vel in feu
dū:vel conducunt ad non modicum t
pus.⁊ sic intellige qð not.ff.si ager vec.
in rubrica.⁊ in illis adhuc posset dici
procedit libell⁹ ꝑ predicta.possunt e
se dicere dominos.vt.l.possessores.C.
de fun.pa.¶ In regno autem francie
non sunt predia tributaria.vt.l.fi.ff.de
censi.ibi.Lugduni ⁊ galli.⁊ ita cessaret
opinio docto.in regno . Item iunge.
.§.interdum.⁊.j.de actio.§.omnium.

1 ☞ Uēditor si rē tradidit emptori simpliciter an videat habuisse fidē de ꝑtio vt ita acquirat dn̄ium emptor.

2 An autē preferet venditor aliis creditorib⁹ in re vēdita.

3 Procurator priuati si vendit rem dn̄i ⁊ tradit.an trāsferat dn̄ium.

Vendite vero res.

¶ In glos. que loco. in fine. intellige ꝙ
non est pignus[a] qꝛ adhuc res sua est vt
ante traditionem. ⁊ sic non hꝫ pignꝰ in 3
ea. ff. de reg. iu. l. neqꝫ pignꝰ. verūtñ em b
ptoꝛ nō pōt agere nisi offerat vt ibi ptz
⁊. e. ti. q̄ pēdēte. ¶ † In gl. q̇d si dedit in
ver. itē q̇d qꝛ pactū. l. cōmissorie fingit
ꝯctū nō fuisse factū. ff. ꝺ le. cō. l. j. Itē qꝛ
dādo diē hꝫ fidē de ꝑtio. ⁊ sic trāslatū ē
dñium vt hic. ideo nō datur vēdicatio.
⁊ hoc est expressum. C. de pac. inter em.
⁊ ven. l. q̄ ea. l. C. de pac. iter em. l. j. i ea.
glo. in fi. illa parū aut nihil facit ꝯ im=
mo ibi notaꝛ idē qđ hic. ⁊. ff. de ꝯhē em.
l. ꝙ vēdidi. doc. tñ ꝯsueuerūt tenere cō
trariū vꝫ ꝙ in dubio non videatur ha=
bere fidē de pretio tradēdo rē venditā
Et dicūt ꝙ Azo hoc tꝫ in summa. C. de
summa. tri. circa prin. vbi parū loqꝛ de
hoc. vnde satis credo ꝙ tradēdo nō hꝫ
fidē de pretio. sed potiꝰ vr velle iplere
ꝯctū: sꝫ permittēdo duci vel tacēdo cuꝫ 1
duciꝛ. credo ꝙ vr habere fidē. ⁊ sic itelli
go. C. de acqui. pos. l. minus de rei ven.
in ciuile nisi appareat de ꝯrio. qꝛ dolo
esset inductus. vt. ff. de pig. ac. l. si qñ de
exce. rei ven. l. j. in fi. ⁊ facit pro hac opi 2
nione. ff. de deposi. l. die sponsaliorū. §.
j. Itē vr hr̄e fidē si recipiat fideiussores
2 vel pignꝰ. ff. de ꝯhē. em. l. vt res. ¶ † Sꝫ
an saltē preferet venditoꝛ alijs credito 5
ribus in re vēdita. Satis vr expeditū
ꝙ nō i. d. §. sꝫ si dedi. ⁊ tñ spec. tꝫ ꝯriū in
ti. de ob. ⁊ sol. ver. sꝫ q̇d si prio. ⁊ hoc ni=
si vxori. ⁊ ver. q̇d si vēdidi. pro quo. ff. ꝺ
le. ij. impatoꝛ. §. fi. de priui. cre. l. venter. 1
. §. in bonis. pro prima. ff. de in rem. ver
so. §. quidā fundū. Sꝫ q̇d in permuta=
tione. Ur idē cū sit vicina emptiōi. vt. ff.
de re. permu. l. fi. gl. videꝛ sentire ꝯriū.
C. de rerū permuta. l. ij. pro quo eo. ti. l.
cum precibus. sunt enim aliqua singu
laria in emptione ⁊ vēditiōe ꝑpter fre
quētiā ꝯctus. ff. ꝑ so. l. iij. C. ꝺ vsuc. pro
emptore. l. vēditiōi. cū notatis i glo. nisi
in fi. idem qđ in procu. fisci. vr in econo
mo vel prelato ecclie vel tutore seu cu=
ratore rē pupilli vel minoris vēdēte vt
notatur in. d. l. si dominus venderet ꝑ
primo. C. de sa. san. ecclesi. auꝛ. hoc ius
pro secundo, ff. de re. eodem. l. magis
puto. §. ne aut melius.
de curat. furiosi. l. fina.
¶ † Sed quid[b] de ꝓcu
ra. priuati vēdēte. Ui
detur idem ac si dñs vē
deret ⁊ traderet. ff. de in
sti. l. q̄cunqꝫ. §. si ei de tri
bu. procu. ver. non autē
Et quamuis illa loqua
tur generaliter in istin=
tuto, idem tamen in spe
ciali habente mandatū
vendidi: quia potest fa
cere cōditionē dñi dete
riorē. Et caueat sibi ⁊c.
ff. de mino. l. cum man=
dato. ⁊ hoc vult dicere
versus nihil qui sequiꝛ.
qui equiparat habētes
specialem mandatum vel
generale cū libera.

¶ Constituens se pos
sidere ꝓ aliquo an ꝑ do
miniū rei transferaꝛ ad
eū cuiꝰ noie q̇s se cōsti=
tuit possidere.

Dominium transfertur
in aliquibus casibus si=
ne actu corporali. ⁊ nu=
mero. 3. ⁊. 4.

Res intelligitur preses
si sit apud eum cui erat
tradenda.

Interdum.

¶ † In glo. scilicet a tra
ditione in fine. hic nō vi
dētur bone ꝯcordantie
ad hunc. §. imo vr potiꝰ
ad ꝯriū qꝛ in quolibet ē
aliud qđ ꝑ traditiōe ha
beꝛ ⁊ aliquis actus cor
poreus vl visus vl actꝰ
corporis alieni vel pro
prij. ⁊ sic nō vr ꝙ suffi=
ciat nuda volūtas cuiꝰ
contrariū hic dꝛ. Ad hoc
dicas ꝙ illa iura q̄ hic
allegātur loquūtur pro
maiori parte in acq̇sitio
ne possessionis. sꝫ tñ gl.

a ¶ Pignꝰ
Sꝫ ꝓprie
qꝛ cū ante
traditōeꝫ ⁊
satisfactio
neꝫ sit dñs
ñ hꝫ pignꝰ
rei sue. l. ne
qꝫ pignꝰ. ff.
ꝺ. re. iu. vl i
telligit hec
lex qñ dñiū
ē irreuoca
bile: als se
cus vt h. et
l. ex sextāte
§. latiꝰ. ff.
de except.
rei indi. ꝺm
Christo.

b ¶ Sꝫ q̇d.
Hāc q. ple
niꝰ exāinat
hic Are. vi
de eum hic
itē q̄rit idē
ꝺ executo=
re vltimaꝝ
volūtatum
cui ē data
ptās alie=
nandi: an
possit vēde
re habēdo
fidē ꝺ ꝑtio.
itē an ꝓcu
ratoꝛ possit
cōfiteri pre
tiū, vide h
ꝑ eūdē are
ti. qūo ⁊ qñ
videaꝛ con
cessa ꝓcu=
ratori libe
ra ptās ⁊c.

collligit ꝙ sicut ibi acq̄ri tur possessio ita: ⁊ dn̄iū: vt satis pꝫ in.l.q̄dā̄ mu lier.ff.de rei vē.vnde ad veritatem nihil allegāt nec est vera traditio. sꝫ est q̄ꝺ pro traditione hr̄ ⁊act⁹ corporalis vl̄ acq̄ rētis vel illi⁹ qui ei acq̄ rit nec ibi acq̄rit̄ domi= niū nudo consensu imo opus est facto. nec sunt vere fallētie quo ad hoc nisi in casu.l.q̄squis.⁊.l. quidā.ibi em̄ nullus est act⁹ corporalis ⁊ trāsfer tur dn̄iū sine actu corpo rali. Et idē credo vbi cū ꝗ celebrat̄ ꝯct⁹ ex quo dn̄iū trāsfert̄ sibi tn̄ reti nēdo tale ius qꝺ nō est cōpatibile cū pleno do= minio: vt si det i emphi teosim vel retineat pi= gn⁹. vt no.ff.ꝺ re.eo.l j. .§.fi. ¶ †Potes tn̄ adde 2 re alios casus i q̄b⁹ trās fertur sine actu corpali: vt i vltia volūtate: eccle sia: ciuitate: pacto: adie ctiōis in diē: man⁹ inie= ctiōe: legis cōmis. ⁊ i do na. cā mor. vt not. C. de pac.l. traditiōis. ¶ Itē in societate oim bono= rum.ff.p socio.l.ij.ex eo em̄ ꝗ ꝯhit̄ societas oim bonorū fingit̄ traditio cū alter pro solido possi dere nō possit. ⁊ ideꝫ vr̄ 3 q̄n donat oia bona vel q̄dā.arg.dicte.l. ¶ †Itē in beneficiis ecclesiasti= cis acq̄rit̄ ius p solā cō= cessionē.dic plc.de hoc e.. de p̄bē.c. si tibi.li.vj. p Arch. Itē in aliis casi bus nō est op⁹ traditiōe C.de iu.do.l.i rebus. de a do.q̄ sub mō.l.j.de pac. iter ēp.⁊ vē.l.cū te. †Sꝫ 4

a ¶ Qr cla ues.q̄d im= portet tra= ditio claui um ꝺt ang. sꝑ ispicien dā eē cām pp quā fit. Nā si p̄ces sit cā habi lis ad tras= ferendum dominium tunc indu= bie vident̄ tradite vt dn̄iū trāsfe rat̄ vt.l.cla uibus.ff.ꝺ ēpt.⁊ vē.cū si. Aut non p̄cessit ta= lis cā: ⁊ vi= dent̄ tradit cā custodie vt ē text. ⁊ ibi bart.i.l. cū pater.§. pater plu= ribus.ff.de le.ij.⁊ ideꝫ no. Pet. de anchar in cle. j.§. sa= ne.ꝺ heret.

q̄d in feudali. Vr̄ ꝙ ibi sit necessaria in uestitura.nec i eo obtineat iste.§.vt in feu.q̄.mo.feu cōsti.pos.c.j.⁊ ibi nō ne gat quin sit feudum ⁊ quin dn̄ium vti le trāsferat̄.sꝫ dicit ꝙ nō trāsit ad here des.quasi verū feudum nō cū verū feu dū possit esse sine inuestitura etiā per traditionē: vt in feu.de cog.feu.§.fi.ni si fieret in presentia partiū si sint vel te stiū extraneorū si non sint.nam in illo casu sufficeret traditio: vt in feu.de cō fir.feu.c.j.hoc autem intelligo quando feudū de nouo cōstituit̄.nam cōstitut dn̄ium pōt trāsferri sine inuestitura: sine dn̄i volūtate: vt extra de fide istru. c.inter dilectos.ibi em̄ erat rex feuda lis ſm doc.⁊ tn̄ supponit ꝙ erat trāsla tū dominiū ⁊ ante cōfirmationē dn̄i.Si an inuestitura abusiua q̄ fit p traditio nē anuli vel haste: vt i feu.quid si in= stitura in prin.habeatur pro traditiōe vt p eā dn̄ium transferat̄. Nō vr̄ cum hoc non reperiat̄ immo ꝯ extra.de do na p tuas.de cōsue.c.ij.⁊ p Arch.ꝺ pb̄ cū in illis.§.j. ¶ Et de hoc Dy.extra de regul.iur.c.j.⁊ vide hos.§..§.q̄si ad li teram.ff.eo.qua rōne.⁊.§.interdū.ꝺ= se.j.pri.§. ¶ †In glo.si res ibi cum al legat.ff.pro empto.l.iij.immo dic vt ibi qr intelligit̄ presens sit sit apud eum: eam habeat alioqui opus est apprehe sione: vt ibi.is autem.§.non obtinet in transa.ff.ꝺ trāsac.si sup.sed ibi⁹ nō erat animus transferre volentis.

1 ☞ Claues horrei tradite emptori q̄= liter ⁊ qua rōne faciant transire domi= nium in emptorem.

2 Dominiū an transferatur per assigna= tionem.

3 Venditor eque si tradat equū per capi strum vel frenum: videtur transferri possessionem equi.

1 **Item si quis.** ¶ †In gl. et possessionem ibi ⁊ hoc pp p̄ntiū visionē.sꝫ visio nihil opat̄: qr lꝫ q̄s sit corā horreo non videt merces q̄ ibi sunt.vn̄ visio nihil facit: sꝫ traditio clauiū i p̄ntia horrei: quia cla a ues[a] reputātur ps rei.imo ipam rē rep sentat ad instar iudicioꝝ.C. de dona.l. j.sꝫ p traditionē festuce vel chirothecas

rum dñiū. nō qrit nec ius: hoc dicit. nec rō patit ṡm doc. Jac. & Pe. Idem dy. ff. de acq. pos. l. j. §. si iusserim. vide. s. pri.
4 §. ¶ † Sed an per assignationē dominium trasferatur. Uidet q sic. ff. de rei ven. l. itē si xberatum. de euic. lucius. d leg. j. si fundū per fideicom. Contra de leg. ij. l. cum pater. §. pater plribus. ff. de sol. l. titia. fa. hercis. ex parte. §. fin. Pōt tn̄ dici q p assignationē transferatur si res sit in pn̄tia & pcedat causa habilis & volūtas transferēdi: vel si res sit absens ea apprehensa: alias non. vt in iuribus hincide allegatis. ¶ Quid ergo si quis absens redditus portantes dominium eos mihi assignet an fiam dn̄s fundorū super quibus assignati sunt. non videtur nisi essent in conspectu vel coloni vel emphyteote apprehendant nomine meo ipsos fundos: etiam si se obligassent mihi: quia obligatio nō est modus querende possessionis vel trāsferēde obligationis: vt no. Inno. extra
5 de electio. querelam. ¶ † In ead. gloss. in fine si glo. intelligit q equus tradatur per capistrum vel per frenum videtur questio nam alias non potest bene necapte tradi. Preterea equ⁹ ducitur. & sic nō mirum si dominium transferatur per visum. Sed forte glo. intendit querere quid si frenū vel capistrum tradatur non super equo nec equo forte in presentia existēte. & i hoc casu nō videtur equus traditus. ar. ff. depositi. l. que depositis.

Hoc amplius. ¶ In glo. arg. 3 i fi. magis ob. eo. titu. §. an certis. sed ibi certificari nō possunt. hic autem certificātur ex postfacto: vl' ibi nō valet vt actio oriatur sicut nec hic. sz bene valeret vt dominium transferatur si heres vellet dare sicut hic ptores & cōsules volebāt

1 ☞ Pro derelicto rem habere quādo quis dicatur.
2 Inueniens rem aliquam si eā ceperit: nō autez reperiat quis eam aduocare velit quid iuris.

1 **Qua ratione.** ¶ † In gl. si abiecit. i fine. dic clarius vt in qualibet illarum. vn oportet q abijciat rē mobilē: vel q exeat de re imobili aio pdēdi possessionem & dominium. sed vbi vult in aliquem trāsferre. tūc nihil pdit quamuis exierit vel tradidit animo derelinquēdi nisi alius capiat. ff. d acquiren. possessio. l. q d meo. §. si furioso. cū notatis. ff. de donatio. inter virum et vxorem. l. vir vxori. vel dic q ibi non habuit animum perdēdi. ¶ In gloss. ff. de furt. ibi cum allega. §. si quis metu. hec distinctio intelligitur vbi non erat instans periculū: alias semper presumitur pro quo instanti periculo sic consueuit distingui in eo qui sibi manus intulit. ff. de bo. eo. qui sibi mor. l. j. secunduz. Jacobum. et Petruz. ¶ In gloss. fina. intellige de casu rei vtrobiq cum occupatio fit domino
2 ignorāte. ¶ † Sed quid in casu huius. §. si quis reperit rem et non appareat aliquis qui eaz pro sua aduocet vel requirat. Facit quod lex consulit proponat libellum continentem quod talem inuenit rez & redditur⁹ &c. ff. de fur. l. falsus. §. qui alienū si nullus requirat poterit retinere si sit pauper. si sit diues dabit pro deo. vt
a in summa Hostiensis[a]. de penis. §. que pene. versi. quid si quis inuenerit. xiiij. q. v. si qd inuenisti hodie aūt nostri iustitiarij regis francie sibi vsurparūt q sic iuē-

a ¶ Sūma hosti. hāc opi. approbat h ang. Itē qrit an domin⁹ debeat restituere inuētori pretiū inuentiōis & distiguit ṡz bar. aut res ē iā iuē ta & ñ dz p miuz dari: aut nō rep ta sz vult p quiret pro re: & tūc licz tū ē pmiuz accipe arg. le. iiij. §. si cui ob iudiciū. ff. d condi. ob tur. cām. et q d ibi not. glo. et doc.

a ¶ Quedam. Diuide et pone casuz. vt p Aret. hic.

b ¶ Scire debes. hāc materiā re 1 citat h dñs Ang. ꝛ ap 2 probat Jo. fab. in his dictis.

c ¶ Rubrica. Continua sic ꝭm Ange. Dictū est. ṡ. de a reb⁹ incorporalib⁹ in gñe. sequit̃ videre in specie. ꝛ iō 1 a seruituti bus initiū facit q̄ sūt incorpora b les. vt. ṡ. titu. j. in fi.

ta faciūt sibi reddi ꝛ tra hūt ad emēdas nō red dētes. qđ est cōtra ius ꝛ male faciunt.

¶ De reb⁹ corpalib⁹ ꝛ icorpalib⁹. Rubr.

¶ Hic est q̄dā gl. q̄ hr̃ diuersimode ꝛ vt plurimū est corrupta: effect⁹ tñ est ꝙ q̄dā hñt rubricā đ rebus corpalibus tm̄. et vult dicere gl. ꝙ rub. sic bene sedet: qꝛ i hoc tit. ꝛ seq̄ntib⁹ tractat̃ de icorporalib⁹ vsq̄ ad tit. de vsu. si sic habeas hec rubrica est gñalis ad tres titu. seq̄ntes. si habeas rubricā de reb⁹ corpalibus ꝛ incorpalib⁹ ē gñalior ad oēs sequētes vsq̄ ad finē. qꝛ nedū i his reb⁹ ꝓrim⁹ tit. tractat̃ de incorpalib⁹ immo in vltimis alijs ꝛ in materijs hereditatū obligationū ꝛ actionū de q̄b⁹ tractatur in īferiorib⁹.

☞ Incorpalia q̄re dicuntur iura.

Agere volēs ꝓ possessio 2 ne iuris corpalis si non dicat in libello ꝙ sit in possessiōe iuris sꝫ in q̄si possessione vtēdi fruēdi ꝛ vel ꝑcipiēdi an libell⁹ procedat.

Quedā a ꝑterea. ¶ In glo. q̄d de hac diuisiōe. i fi. dic pleni⁹ vt in q̄libet notat̃. ¶ † In gl. q̄ in iure. in fi. sꝫ q̄re corporalia dicunt̃ iura seu in iure ꝯsistere. scire debes b ꝙ legislatores no c minauerūt ꝛ posuerūt esse in iure ꝛ esse iura il

la q̄ videri nō pñt nec tāgi corpalr̃. s ꝯsistūt ꝛ hñtur ꝓ animi notitia ꝛ ex a vt vides i materia possessionū. nā po sessio đr iuris seu in iure ꝯsistere q̄ in lo aīa ꝯsistit. ff. de acq̄. pos. l. j. §. furios eo. ti. qui salt⁹. vñ cū hic incorpalia vi deri nō possint nec tāgi: sꝫ i sola cogni tiōe animi sunt. ꝛ ꝑ solā cognitionē c sistūt iura vocant̃. ꝛ merito qꝛ ꝑ ius s stātiāt̃: creant̃: ꝛ noiant̃: ꝛ ꝑ hoc pōt ci ꝙ talia iura q̄si possident̃ ciuilr̃ t nec pñt q̄si possideri naturalr̃ tm̄ et qđ đ facto vtunt̃ nā cū ꝯsistūt i iure ꝛ corpalr̃ nō possit insistere iuri cū ius incorpale nō pōt dici q̄s possidere iur naturalr̃. i. corpalr̃: ꝙ idē ē: vt. ff. đ ac q̄r. pos. l. j. circa ꝑn. ꝛ đ est ꝙ intēdūt đ acq̄. re. do. l. acquirit̃. §. fi. đ vsuc. l. se tur. §. si viā. đ ꝑca. l. certe. §. is q̄. ꝙ vi clā. l. j. §. ꝙ ait. sꝫ quasi possident̃ ciu vt. ff. ex qui. cau. ma. l. ait pretor. §. ite ei. si vsufruc. petatur. qui vsufruc. §. f ꝛ. l. vti frui. ꝛ ꝓpter hanc quasi ciuile dantur interdicta. ff. đ serui. l. quoties de v i ꝛ vi ar. l. iij. C. vnde vi. l. j. vti p l. j. circa ꝑnc. Nec ob. ff. de acqui. pos naturaliter. vt videbis. ĩ. per quas p nas. §. de his. in fi. qꝛ de re ipsa in est vsufru. intelligit̃ non de iure vsu ē ergo aliud ipsuz ius icorporale: a vsus: vt patet per ꝑdicta. ¶ † Quid go si quis agere intendat pro possessio ne iuris corporalis non dicat in libello qđ sit in quasi possessione iuris: sed quasi possessione vtendi fruendi vel p cipiendi. nō videtur procedere per p missa: cum sit aliud ius ꝛ aliud vsus ris. ꝛ tñ Inno. videt̃ tenere ꝯtrariuz c. querelā. extra de elec. quod satis p test esse verū: qꝛ verba referri debēt a verū intellectū. vcꝫ quasi possessorē iu ris. ff. de iureiur. sed si possessori. §. itē iurauero. ꝛ facit. ff. de vsu. ꝛ habi. l. per seruuz. §. j. ¶ In glo. de quib⁹. ĩ. tit. pro xi. in fin. ꝛ tamē anima patitur ab igne qui corporalis est: et est in loco nec ta men locum occupat nec loco circūscri bitur ꝭm theologos ꝛc.

¶ De ser. rusti. predi c. Rub.

¶ De hac materia parum hic: qꝛ de ea aget̃ inter solēnia. ĩ. de actio. §. eque.

pensiones

1 ¶ Pensiones vel deueria que debent pro emphiteosi: vel pro feudo: an sint seruitutes.

a Rusticorum. a ¶ Ordine. ff. retrogradat primo tractando de rusticis quam vrbanis: et etiam diuisiones recitat. s. pri. in glo. j. seruitutes. in fin. ff. de ma. test. l. meuia. ¶ † Sed queritur de feu-
1 dis emphi. et de his que tenentur in feudum. et cetera debent deueria: an pensiones seu deueria sint seruitutes. Et non vr per. l. vt pomum. ff. e. Preterea si seruitutes essent deberentur a re persone: et tamen non reperiuntur nisi tres que debeantur a re persone que hic notantur et. ff. eo. si binas. ¶ Ad hoc dicere consueuerunt doc. quod prestatio canonis non sit seruitus nec possit agi confes. vt dicam. j. loca. §. adeo. Sed ob. ff. de publi. l. imperator. sed ibi loquitur de tributariis vt ibi not. Inno. ¶ Nonnulli tenent quod
1 res non est obligata pro canone: nec possessor posset conueniri nisi ille cum quo est contractum: vt not. in Spec. de loc. §. nunc aliqua. v. queritur. tu autem dicas quod in iure pauce vel nulle reperiuntur seruitutes nisi tales de quibus hic dicitur: sed per consuetudinem multe potuerunt introduci. vnde in hoc aduerte quomodo consuetudo loquatur: quia si sit consuetudo in aliqua terra quod dominus castri habeat aliquam domum in territorio castelline: b et ratione castri talis est realis. si sup personas est personalis. si a personis castro est admixta: quia persona rei. vnde solum attende ius quod consuetudo stat et indicat seruitutem ex modo. Sed an pro his iuribus et maxime personalibus seu pro prestationibus competant confessoria et negatoria. videbis ple. j. de act. in. §. eque. in gl. que est differentia: in fi. inter iter et actum
1 apparet differentia: quia qui habet iter non potest ire cum iumento nisi sit de sup. qui habet actum potest ducere coram se. et credo quod vehiculum trahere: sed non lapides vel trabes ad terram sine vehiculo. et hoc voluit dicere glo. hic et in. l. qui sella. ¶ In glo. hoc. s. in fi. ff. quemadmo. serui. amit. si sic. cum ibi notatis. ¶ In glos. hec. scilicet pecora in fi. dicas quod vbi fructus prediorum sunt in pecoribus et vterque hz predium. tunc est realis nisi fuerit concessa persone quo casu est personalis vt extinguatur cum persona: sed persona viuente est predialis et realis secundum Joan. ideo contra cuius opinio non approbatur. dic plene in. l. mel.

1 ¶ Donatio fieri potest ecclesie nondum edificate: vel monasterio non fundato.

Ideo autem. ¶ In glos. nec quisque in fin. sic intelligitur. ff. de ser. vrba. predio. si seruitus. §. futuro. et per hec
1 iura videtur † quod donari possit ecclesie nondum edificate vel monasterio non fundato. Contra extra de senten. et re iudi. c. abbate sane. lib. sexto. et dic vt ibi. et extra de eccle. edificandis c. ad ecclesiam.

¶ De vsufructu. Rub. ¶ Hic est ordo preposterus b: quia in. ff. et. C. premittit. de seruitutibus personalibus hic de realibus: sed propter diuisionem quam facit. s. de re. cor. et in cor. §. fi. hoc factum est vt vno contextu diuisionis materia sequeretur.

1 ¶ Usufructus dicitur esse duplex: scilicet causalis et formalis: et qualis vterque sit.
2 Cautio an sit de substantia vsufructus: ita vt si eam vsufructuarius non prestet: non faciat fructus suos.

a ¶ Rusticorum. Diuide titulum et pone casum vt hic per Ange.

b ¶ Preposterus. Tamen tu potes sic continuare secundum are. Uisum est. s. de seruitutibus realibus: sequebatur videre de personalibus. ideo sequitur de vsufructu que est seruitus personalis. vt. l. j. ff. de serui. quia plures sunt species seruitutis. vt not. glos. s. ti. j. in princ.

a ¶ Usufruct⁹. Divide hūc titu. ⁊ pone casum vt hic per Ange.
b ¶ §. plane. Inq̄stū dt h gl. q certis casib⁹ nulla req̄rit cautio a fructuario vt §. plane. hoc verū esse itellige respectu rerū q̄ vsu nō ɔsumūt als sec⁹: vt j. eo. §. ɔstitutū. i fi. q̄s nis Jas. dubitet per l. hoc senat⁹ §. j. ff. d vsu fru. ea. re. q̄ vsu ɔsumūtur. et ppt spālia hui⁹ glo. an aūt ante p̄stitā 1 cautionē d vtēdo fruēdo arbi. boni viri fruct⁹ pceptos faciat suos Et q̄d si cauere n̄ possit. Itez q̄s dictā cautionē remittere possit. 2 vide ange. b
c ¶ An nō. Et si opet vl seruiret p aliuz hoc esset picu lo suo etiā si fuerit approbat⁹ a iudice put requiritur. itez dz esse talis q̄ als pro se esset idone⁹. itē hoc verū si non fuerit electa industria psone et nō possit p semetipm seruire: als sec⁹. vt per Ang.

Usu fruct⁹ a est ius. ¶ In gl. j. seruit⁹ ibi cū dicit vtile dn̄ium habet tales enim mai⁹ ius habēt q̄s fructuarij. ⁊ habēt iurare alia ⁊ ppetua q̄ ad heredes trāsmittūt. ff. ar. furt. cesa. l. cedere. §. fi. i feu. q̄. cau. feu. amit. §. fi. ff. d vsuca. qui sit. §. porro. ¶ † In ea. glo. i fi. ⁊ ideo magistral'r cōsueuit dici esse duplicē vsumfr. s. causalem ⁊ formalem. Causalem habet q₂ habet fundum in pprietatem vel quasi. Formalem q₂ habet separatuz vsumfru. a pprietate p leges predictas: vt. ff. solu. mat. l. vsufru. ¶ † In glo. ibi p̄stita ibi cum allegat. §. plane b i hoc fuerūt opi. Alex. q cautio est adeo de substantia q non facit fruct⁹ suos quousq̄ eam prestiterit. Azo dicit q immo si bonafide credēs se nō teneri ignorantia facit vel iure percipit: vt notatur in. d. l. vxori. glo. sequitur quādoq̄ opi. Alex. quādoq̄ c opi. Azo. vt. d. l. vxori. h aūt magis fixe ⁊ deliberate. tenet q non sit de substātia: ⁊ q faciat fructus suos nec distiguit ignorātiā a sciētia: ⁊ in hoc videt̄ d... sificare ab Azo. ⁊ hanc credo verā: q̄ esset de ea substātia: nunq̄ esset vsufr. sine ea: cū substātialia separari nō p... sint: ⁊ tn̄ constat de ɔ̄rio vt hic no. ⁊ h... est expressum: vt. ff. de vsufruct. ea. re. q̄ vsu ɔsu. l. h senat⁹. §. si pecunia. ... cū dicit finito vsufr. ergo aū erat. itē ... cū dicit ɔstante vsufru. ⁊ sic erat. ⁊ tn̄ ... nō erat p̄stita cautio: vt. ff. ad exhi. l. ... li. §. si tibi. d p̄scri. ꝟ. l. ptis. Preterea ... stat q heres pōt remittere cautionē ... C. e. l. j. vt ibi plene. notat̄. ⁊ sic nō est ... substātia sicut ɔsueuit dici de ɔtestatione. vt. C. de lit. ɔte. aut. offerat̄. extra ... iura. cal. c. j. lib. vj. bene tn̄ credo q si ... prietari⁹ possideat rē ⁊ excipiat de cautione q fruct⁹ suos faciat q̄s diu cau... nō p̄stabit: vt. l. vxori. s̄. alle. si tn̄ rē ... didit: vel als vsufructuari⁹ adept⁹ fu... rit possessionē sine rei vitio nec fuerit mora p̄stādi cautionē pculdubio fac... fruct⁹ suos. ⁊ hoc facit. ff. de do. p... pater. ¶ Sz q̄d si ppter paupertatem ... possit p̄stare cautionē. ¶ Gl. vñ velle ... nō gaudeat vsufr. vt no. C. e. l. iiij. q ... durū est. ideo potes dicere ɔ̄riū. ff. si... plu sq̄ p lc. fal. l. cū nō facile. C. de sc... nupt. l. hac edictali. §. is illud. ⁊ hoc ... rebus immobilib⁹ q̄ deperdi nō p̄ss... immobilibus autē est iniqui⁹ ⁊ mag... durū. si pprietari⁹ traderet sine cau... ne: q₂ hic posset rem pdere ⁊ ea priua... ideo esset forte res seq̄strāda in tut... co ⁊ emolumēta tradēda vsufr. ar. C. ... agri. ⁊ censi. l. fi. ¶ In glo. no. deducto. in fi. facit. ff. de vsufru. leg. l. si aliq.

Ne tamen. ¶ In glo. j. separato. i fi. de h... scripsi. s̄. de iure perso. §. seruitus. ¶ ... no. q nullo locoꝝ in quib⁹ gloss. not. ... hoc fecit hanc distinctionē an hic age... retur vt per se tm̄ operaretur an nō ... mo doct. hoc semp sibi attribuūt. ⁊ fa... cit pro cartusiēsib⁹ ⁊ monialib⁹ ⁊ reclu... sis q se nō poterunt obligare ad perpetuam clausulam. contra de statu mo... periculoso. lib. vj. C. de capti. l. fin. Item facit pro eo qui habet tot exploratores in sua foresta q fundus est ei inutilis. q posset eos facere restringi tantuz q

pprietas aliquid si valeat. sic vides q lex restringit illud ad tps qd de se debeat esse perpetuu ne inutilis sit pprietas. ff. eo. l. si vsufruc. nomine. C. eo. antiquitas. vnde interpretandu est q quilibet sic vtatur ciuiliter q dno aliquid remaneat nec forte valet log9 vsufru. immo nec concessio ad contrariu. arg. harum legu. Arg. cotra. ff. quead. ser. amit. l. nam satis. §. ceterum. ff. quead. vsufru. amit. l. repeti. sed ibi non omnino redditur inutilis proprietas. vnde quemadmodu est de natura vsufruct9 q no dz esse inutilis nec esistit in reb9 in qb9 nullam vtilitate afferret: vt. ff. e. l. statue. et l. si infanti. et l. arborib9. §. de illo. ita videt q esse debeat de pprietate. et facit. ff. de pac. do. l. si conuenerit.

a **Constituitur.** a ¶ In glo. ff. e. si quid. in fi. glo. caue: quia hec glo. intendit allegare. §. et si vestimentorum. in fin. §. in eo q dicit q locare potest quasi sint perpetua: et sic videatur verus vsufr. quod glo. videtur hic concedere. sed contrariu notare videtur in dicto. §. quod videtur verius. et q etiam illa tradantur estimata. ¶ In glo. namq communiter est glo. hic male scripta. debet enim esse extinguitur vbi est communiter scriptum distinguitur. et ita facit. §. si tamen qui hic allegatur. In gl. sed nonne ibi: cum allegat. C. de vsufru. l. j. sed heres potest remittere vt ibi notat. ¶ In glo. improprie. in fi. vide. C. eo. l. iiij.

1 ☞ Usufructuari9 si cedat actione competete ad vsumfructu an perimat vsufructus morte cedentis.

Adde ad idem numero. 2.

3 Actio qn ceditur de volutate debitoris quare perit per morte primi: sed qn constituitur ipsum ius distinguitur.

4 Uasallus vasalli mei an dz priuari feudo si meus vasallus immediatus commisit causam contra me.

5 Paterfamilias si no vtat vsufructu vt vir bonus: an amittat vsumfructum.

1 **Finitur.** ¶ † In glo. §. naturali in fi. videtur ergo con

b cludere glo b q cedendo actionem competentem ad vsumfruc. non perimitur vsufruct9 morte cedentis: sed cessionarij: sz cedendo ius constitutum perimitur morte cedentis. et magis expresse videtur hoc notare i. l. contraria. sed 3 qr non maius ius trasfert q actionem habet q ille qui re habet. et tamen costat q ille cedendo amittetur nec ius aliquod acquiretur cessionario: g nec per cessionem actionis acquireret immo pdet. et hoc videt probari. ff. de vsufru. leg. l. sempronius athalus. ff. quibus modis vsufru. amit. l. j. et pro hoc facit. l. contraria. in prin. que dicit no nouatur et c. propter qd dicit q ibi de voluntate debitoris seu proprietarij fuit translatus. ideo non finitur morte vsuf. primi: sed vbi sine eius voluntate tunc videtur amitti per cessionem: vt hic. versicu. item finitur. et hoc videtur probari ff. solu. matrimo. l. vsufruc. versic. vel si. et tunc obstat. l. necessaria. §. fina. que dicit finiri morte primi non per cessionem. sed dic q ibi non fuit venditu ipsum ius vsufruct. sed fructuum perceptio. vt not. j. pro-

2 xime. ¶ † In glo. que incipit. j. titu. sed hoc non videtur textus. ibi pati. qui dicit interest vtrum ius et c. dic ergo qd aut ceditur seu transfertur actio pro vsufructuario competens: aut ipsum ius constitutum. Primo casu si sine voluntate debitoris no videtur

a ¶ Constituit. Querit hic ange. an si cui relinquit vsufruct9 oim bonoru an teneat ad debita hereditaria. et tz q sic. sed dicit q talis vl'is vsufructuari9 no tenet ad legata psta da. ite q tenet soluere collectas p tpe quo est vsufructuari9. si aute fiat danu i fructib9 pendentib9 no hz actione pro dano vsufructuarius: sed proprietari9. per tex. sing. in. l. si furt. ff. e. vt p ang. hic.

b ¶ Cocludere gl. Dicit hic ang. q vsufructus formalis vt formalis trasire no pot: sed in causale sic et ez et io ibi tm comoditas vtendi tm ceditur.

a ¶ Ad qõnẽ. Ang. format hic. q. istã et remittit huc. ad Jo. fa. Et ꝯsequẽter nota ꝙ si dom⁹ vsufructuaria idigeret refectiõe ⁊ impẽsa sit magna spectat ad ꝓprietarium. vt. l. hacten⁹. ff. eo. si vero est pua spectat ad vsufructuariũ. Que autez ipẽsa sit pua vel magna est i arbitrio iudicis. itẽ querit an vsufructuari⁹ debeat primo expendere magnã pecuniã ꝑ ipensa ⁊ postea repetere a ꝓprietario ⁊ rñdet ꝙ ñ. Nã ad hoc vsufructuari⁹ hꝫ tm̃ curã ⁊ solicitudinem rei vt ꝓcurator in rẽ suã. alle. l. j. i fi. ff. vsufru. quem ad. ca. Sed ꝓcurator ad op⁹ faciendũ potest agere vt sibi detˀ pecunia añ op⁹ factũ. ff. mã. l. si ꝟo nõ remunerãdi. §. fi. cũ. l. seq. itez in fi. no. Ang. ꝙ qñ vxor vl' ali⁹ hꝫ vsumfructũ nõ põt mutare vnã domũculã ⁊ facere domũ amplã: ⁊ sic si mutat i nouã formã etiã i meli⁹. ꝑdit vsumfructũ vt. l. vsufructuari⁹ nouuz tectoriũ. ff. de vsufructu. qḋ dicit singulariter tenẽdũ esse mẽti: qꝛ multi vsufructuarij errãt. Quinimo etiã si quoddã edificiũ eẽt inchoatũ ꝑ defectũ nõ põt vsufructuari⁹ etiã si eo indigeret ꝑficere al's ꝑficiẽdo cadit a iure suo. ꝑ casum sing. in. l. vsufructari⁹ nouũ op⁹. ff. de vsufru.

ꝙ valeat trãslatio sicut 3
nec vsufr. iã ꝯstituit ꝑ. l. semproni⁹ athal⁹. si cuz volũtate debitoris vꝫ ⁊ ꝑit ꝑ mortez cessionarij vt. l. si vsufruc. de nouo. scḋo casu qñ ius iã ꝯstitutũ est aut trãsfertˀ ꝑceptio seu emolumentum fructuũ iure vtendi penes fructuariũ remanẽte ⁊ vꝫ translatio. verũtamen perit vsufru. per mortem veri ⁊ ꝓmi vsufructuarij. vt. ff. ꝺ iu. do. l. si vsufruc. ⁊. l. cũ in fundo. §. ꝙ si mulier. ff. eoꝺ. arboribus. §. fi. ⁊ ibi no. aut ipm̃ ius: ⁊ tunc aut sine volũtate ꝓprietarij ⁊ nõ valet: vt. j. proxi. §. immo perijt ꝑ translationẽ: vt. ꝺ. l. si vsufru. ꝺ iu. do. aut cũ voluntate 4
⁊ tunc vꝫ vt obstet doli a
replicatio saltem deberi si excipiat. argu. ꝺ. l. si vsufru. verũtamẽ ꝑ cui⁹ mortem pereat distinguit: qꝛ si simpliciter ꝓprietari⁹ ꝯsenserit perit ꝑ mortẽ primi. si aũt non simpliciter sed agẽdo ⁊ quasi constituẽdo vsũfruc. de nouo: tunc ꝑ mortẽ secundi sic itelligo. l. necessario. §. fi. ⁊. ꝺ. l. vsufru. ff. so. ma. ꝟ. sed si vel. ¶ † Sed quare qñ ceditur actio de voluntate debitoris perit simpliciter ⁊ in distincte ꝑ 5
mortẽ primi. sed qñ ipm̃ ius ꝯstituitur distinguitur. Respõdeo qñ ceditˀ actio de voluntate debitoris: semꝑ nou⁹ est vsufructuarius in persona secũdi. ideo eius morte perit. nõ sic in alio casu: qꝛ ipm̃ ius iam cõstitutum est. dic ergo ꝙ in. l. ꝯria hic signata fuit facta cessio actionis ⁊ de voluntate debitoris nec fuit ibi nouatio: qꝛ obligatio ⁊ actio q̃ celebratur non transit de ꝑsona in ꝑsonam pro eo ꝙ vsufruc. ꝑsonam respicit et speciale in eo. vt. l. si id qḋ. ff. de duobus reis. qꝛ al's ꝓmittẽdo alij sine voluntate ꝺbitoris fieret nouatio. ff. de noua. si stichũ. §. fi. ⁊. l. si q̃s absente. sed actio cõpetẽs ꝑ vsufr. nõ põt trãsferri quomõ vt sit eadẽ. nec idẽ debitũ: iõ non fit nouatio. ff. de noua. l. j. sed bñ verum est ꝙ noua actio ⁊ nou⁹ vsufr. possũt creari si hoc agatˀ. sed nõ est nouatio. i. prioris obligatiõis in aliã trãslatio ꝑ. ll. predictas. ¶ † Et hic faciũt ad qõnẽ: vasallus vasalli mei dꝫ priuari feudo si me⁹ immediatus vasall⁹ cõmisit ꝯtra me ex qua priuare eũ possuz. Quod videtur posse ꝑ ꝓmissa determinari: aut secund⁹ vasallus fuit infeudatus de ꝯsensu meo aut nõ. ꝓmo casu nõ debent ꝓuari scḋo sic. vt in feu. de inuest. de re ali. fac. §. j. ⁊ de ali. feu. §. ⁊ si clientulus. sed ob. l. necessario. put. s. fuit intellectũ: sed non est bonum argumentum de ea qn. s. vsufru. c. non possit in aliã ꝑsonam transferri sine voluntate ꝓprietarij feudũ ꝟo bñ transfertˀ ꝑ infeudationẽ scḋam sine volũtate dñi ꝺ ũtñ fiat sine fraude in feu. si de feu. cõtro fue. ⁊ bñficiũ. de. l. cõra. l. j. §. j. vsq̃ ad fi. vnde indisticte credo ꝙ si dñs nõ ꝯsensit secundus vasallus non possit priuari ꝓpter feloniam primi. ⁊ idẽ in scḋo emphi. qui non priuetur si primus de emphi. committat. nã sicut factum secũdi nõ obest

primo in feu. de phi. feu. ali. p Fed. §. illud. ita ecōtra factū primi nō dz obesse scdo. et hoc est exp̄ssum in feu. qualiter olim feu. po. ali. § fine. et facit. ff. de vb. signi. l. modestin⁹. et qd ibi no. et l. lz. §. j. ff. p socio. l. nā socij. ff. de act. et obl. l. accessionibus et ibi de hoc. et vide in spec. de feu. ver. xiiij. ¶ † In gl. f. ibi paterfamilias. gl. hic vr̄ sentire q si vsufructuarius non vtatur vt bonus paterfamilias q ex hoc nō amittat vsūfruc. in eo q sequit vel melius etc. sed dz agi vel. l. aql. vel ex cautiōe interposita. ff. de vsufru. l. si cui⁹ de p̄teritis. et l. eq̄ssimū. §. j. cum seq. et l. seq. et se. §. de re. diui. §. sz si gregis. ff. de vsu et habita. l. diuus. §. fi. ¶ In ea. glo. ibi cum allegat. C. de vsu. l. corruptionem. Uel dic p modum per quē legatus fuit. sed aliomodo. ff. qui. mo. vsu. amit. l. is q̄ quemad. ser. amit. l. si qs aq̄. §. fi. ¶ In eadem glo. ibi cū allegat. l. an vsufru. nisi alias perierit. vt quia passa est aratrum ducere. ff. quib. mo. vsufru. amit. l. si vsufruc. §. sed non vten. C. de p̄scri. xxx. an. l. omnes. ¶ In fi. eiusdem glo. de hoc plenius notatur in. d. l. corruptionem. Quidā enim dixerunt q actio cōpetens pro vsufru. constituendo nō finitur de decē vel viginti annis: sed durat sicut cetere p̄sonales. et intelligunt. l. corruptionē. in vsufruc. constituto. et illoꝝ opin. sequitur. ibi gl. ¶ Alij dicūt q sicut ipse vsufruc. finiretur tpe. x. vel. xx. an. sic actio cōpetens ad ꝯstituendū. et illā opi. sequitur ibi azo. et docto. per. l. sempronius. ff. de vsufru. leg. ff. qui. mo. vsufru. amit. l. j. et horum opinionem videtur hic seq̄ glo que videtur ibi contraria.

1 ☞ Decimarum ius licet non possit transferri in laicum: perceptio tamen fructuum vel emolumentū potest trāsferri.

2 Usufructuarius an possit cedere vsum fructum extraneo.

1 **Item finitur.** ¶ † In prima glo. in fi. illa paꝝ aut nihil facit sz. l. vsu benefacit. et vide plene. ff. eo. l. arboribus. §. j. et per hoc potest dici q q̄uis ius decime non possit transferri in laicum: q nihilominus possit p̄ceptio fructuuz et emolumentum trāsferri. et maxime si fiat p modum locationis. ff. de le. ij. l. pe. §. instituto et facit. d. l. si vsufru. quod est indubitatum si ad modicū tempus fiat si non ad modicum. videtur idem per dictum. §. cum ibi no. ¶ Sed contra qz talis locatio equiparatur emphi. C. de lo. predi. l. fina. cum ibi notatis et ex ea vr̄ ius cōstitui in re. vt in autē. de ali. et emphi. §. locatione. et sic videtur inhabita sicut alienatio. C. de reb. alie. non alie. l. fin. in aut. de nō ali. aut per res. ec. §. alienationis. et hoc est expressum hodie quo ad bona ecclesiastica. extra de reb. eccle. non alie. c. j. in fi. in cle. et sic videtur debere intelligi in feu. qualiter feu. po. alie. §. donare. versicul. licet posset. Quid ergo si videantur ad modicuz tēpus. et ex nunc ad aliud modicuz. Uidetur q non licet. vt in autē. de non alie. aut per. §. neq3. arg. contra. ff. quib. mo. vsufr. amit. l. sicut. et l. repeti. ¶ † In eo. 2 §. sup tex. ibi cū dicit nihil agit. et sic videtur q vsufru. nō amittatur ex hoc: sz q concessio annihilet. et hoc tangit glo. et vr̄ tenere in. l. arboribus. §. j. §. alleg. sed alij dicūt q nihil agit de eo q intendunt. agitur tn̄ vt vsufru. pereat et cōsolidetur: vt. l. si vsufru. et ibi not. post Jo. et hoc videt verius et est simile in feud. de feu. ali. in princip.

Eo amplius. ¶ In glo. sic ff. in fi. dic qd ibi in creditore qui certat de damno vitando hic in vsufru. de lucro captando et non pariter. C. de conditio. l. fina: sed certe vsufruct. potest constitui in titul. oneroso: vt. l. necessario. §. fina. ff. de pericu. et com. rei vendica. et sic non videtur hec solutio bona q̄uis gloss. innuat ff. de lega. j. si ita legatum. §. final. vnde dic q oblatio pignorum rem concernit principaliter. ff. de pignori. l. et que nondum. §. quod dicitur. et ideo idem constituitur qd in seruitute reali. sz vsufru. p̄sonam ideo aliud ibi q̄ hic. ff. de seruitute rusticorum prediorum. l. seruitutes. § si sublatum. et videtur notari. ff. de lega. iij. l. si grege legato. §. de legatis. l. si grex.

a ¶ De vsu. a ꝛ hab. Ru.
1 ¶ Seruit⁹ vsufruct⁹ q̄re est diuidua: alie ꝟo seruitutes indiuidue.

a ¶ De vsu Continua sic ꝟ3 ang. Supra tractat̃ ð vna seruitute ꝑsonali: sc3 de vsufructu: hic tractatur de alijs.

b ¶ Hisdē. Diuið hūc titulum et pone casuz ꝟm Are.

b Hisdē b istis. ¶ In glo. s. in fin. vide pleni⁹. 1 C. de vsufru. l. iij. ¶ † In gl. ibi cū allegat. §. si vsu. ꝛ est rō q̄re seruitus vsufru. est diuidua: alie indiuidue: q2 vsufruct. est diuiduus sed vsus ceterarum est indiuiduus. ff. ad legem falc. l. si fundum mihi. Hanc rationem reddit Dy. ff. de ꝟbo. obliga. l. stipulationes non diuidunt̃. Uel dic quod vsus aliarum seruitutum est incertus quia nescitur quantuz quis expendet vel quātum ibit: ꝛ sic de singulis. ideo incerte rei non potest certa ratio assignari: sed vsufruc. semper est certus. quia semper recipit q̄cquid crescit in re. ꝛ ita videt̃ qð vsus vestis est indiuiduus. ita tamen vsufr. est in veste ꝛ ē diuidu⁹. Item casus reperiuntur in quibus est idem modus vtendi et vtendi fruendi. vt notatur. ꝟ. proximo. §. ꝛ sicut in illis videretur: idē in vsufruct. ꝛ vsu per dictam rationem. quod euidenter falsum est. Quid de iure percipiendi certaz ꝛ annuaz pensionēz annone vel quartam vel quintam vel decimam in fundo. Uidet̃ qð sint diuidua ad instar vsufru. cum sit eadem ratio vnde licet leges dicere videātur q̄ cete seruitutes videantur indiuidue: intelligitur de seruitutibus cognitis iuri ꝛ de q̄bus agit̃ in iure. si tamē alie reperiantur inducte per consuetudinem in quib⁹ sit eadem ratio q̄ in vsufr. cur non dicetur idem. Et vide qð scripsi. ꝟ. de seruitutibus.

Minus autem. ¶ In glo. si in casibus ibi cum allegat. l. fundi. qð hic dicitur ð feno: intellige idē de alijs fructibus qui sunt omnes necessarij ꝑ vsu. vt in seruo. et domo. ibi Azo. ¶ In eadē gl. fi. s3 cur meli⁹ vsuz sylue vēdere postquā aliarum rerū. ff. eoð. si habitatio. ꝟ. proxi. §. glo. hic videtur intelligere qð lex illa loquitur in sylua remota de qua nullū fructuz habere posset vt est vsurarius. vnde si esset prope sic quod vsurari⁹ posset habere vtilitatem videretur secus. ꝛ hoc satis innuit. [illegible] uus. hic allegat. ꝛ facit quod hic dicit. lignis ꝛc. ff. eodem. plenum. §. j. et. §. [illegible] debet enim aliqð emolumentuz reportare. ff. de legatis. j. si quādo de vsu. l. [illegible] stipulatus. ꝛ hec faciunt qð illi qui habent vsum in foresta aliena: possunt locare vel alij vendere emolumentum: [illegible] ipsi vti non possunt. ꝛ de vno loco trāsferre ad aliū. ff. eodez. l. plenū. §. pomis contrarium tamen seruatur de consuetudine.

In eodem. ¶ In gl. allega. in fi. dic q̄ est differentia inter vsum domus et rur. vt patet. ff. eodem diu⁹. §. licet et ibi nota in glos. ꝟ. tit. j. in fine. Et est ratio: quia seruitutes prediales debent̃ au rei. ꝛ ideo sine re esse non possunt. ff. communia predia. l. j. locari non possunt. sed cum ipsa re possent cum rem sequantur. ff. de serui. rustico. prediorum. l. via. §. si fundus.

Item is. Super tex. ibi cum dicit hospitem ꝛc. etiam inquilinū cū pecunia. cum tamen ipse inhabitet. vt. l. ceterum.

¶ De vsucapionib⁹ ꝛ longi t̄pis prescriptionibus. Rubri.

¶ In fine glo. que est super rubri. bene

tame reperit̃ in .ff. ꝙ pscriptio est in rebus immobilib⁹ .ff. đ diuer. ⁊ temp. prescrip. l. rescriptis.

1 ☞ Temp⁹ vsucapionū q̃tuz ⁊ quale erat de iure. ffoꝝ.
2 Bonafides an semper presumat̃ in acq̃rente rem aliquam.
3 Usucapio magis dз permitti ꝑpter frequentiam: ⁊ subueniri temporibus.
4 Petitio hereditatis vt alicui competat an req̃ratur titulus.
5 Possedisse aliquem cõtinuo qualiter ꝓbari possit.
6 Usucapio est fauorabilis. prescriptio vero odiosa.
7 Prouincia q̃d sit: ⁊ quousq; se extẽdat. Adde ad idem numero .8. ⁊ ibi tractat qñ reputant̃ absentes vel presentes illi qui prescribũt: vel contra quos prescribitur.
9 Habitantes in diuersis presidatib⁹ vel senescallis sunt tamẽ in eodem episcopatu: an reputentur pro absentibus. ⁊ numero .10.
11 Quid si domicilia sint in diuersis prouincijs res tamen contentiosa est in ꝓuincia actoris. adde ad idem nu. 12.
13 Quid si domicilia sunt in eadem prouincia: reus tamen priuilegiat⁹ non tenetur respondere coram ordinario aliquo illius prouincie.
14 Quid de abbatib⁹ prelatis ⁊ religiosis vbi censeant̃ habere domicilium.
15 Quid de seculari q̃ possidet rem ꝑtinẽtem ad aliquam ecclesiam. Adde ad idem nu. 16. ⁊ 17. ⁊ 18. vbi ponit rationes rationũ sue q̃stionis. vsq; ad .§. Sed aliquando.

a IUre[a] ciuili. ☙ In glo. j. in fin. nec glo. supponit qđ hoc non erat iure. fforum.
1 ☙ † Qđ ergo temp⁹ erat in vsucapionibus iure ffoꝝ. Respondeo quantũ est de vsucapione rerũ mobiliũ. non declarat̃ sed supponit̃ .ff. co. l. iij. ibi cũ dicit diffiniti. sed satis videtur ꝙ ann⁹ erat. arg. ff. eodem. ideoq; ⁊ ita videt̃ glo. sentire. in .đ. l. iij. remittendo ad princi. hui⁹ .l. sed de reb⁹ immobili- b i

bus erat decẽniũ ⁊ vniformit̃. nec fiebat dña inter absentes ⁊ ignorãtes pñtes ⁊ sciẽtes. vt .đ. l. rescriptis. ⁊ .l. bonefidei .ff. de acq̃ren. re. do. eo. tit. l. pscriptio longe pro emptore. l. q̃ fundũ q̃si per totam. l. eođ. tit. l. alienã. prescriptio aũt longissima non erat nota iure ffoꝝ. vt notat̃ .ff. ex q̃. cau. ma. l. non solũ in aut̃. vt eccle. ro. c. an. circa pñ. immo nec isto iure institutionũ cũ hic nulla fiat mentio de ea ⁊ vide .j. proxi. §.
2 ☙ † In gl. ꝙ presumit̃ ibi cũ allegat. l. veri⁹. hec glo. vadit variando hic finaliter tamẽ se firmat i hoc ⁊ meli⁹. C. de prescripti. long. tempo. l. si super. ⁊ l. empt. de euict. l. pen. ⁊ hoc veꝝ scđz cano. si habet tit. alias non. extra de in inte. resti. c. cũ venissent. per Inno. đ prescri. vigilanti. ⁊ idem si non hз tit. dũ tñ innitat̃ iuri cõi. extra đ priui. c. cũ persone. de prescrip. c. j. li. vj. ⁊ hoc i reb⁹ corporalib⁹ et seruitutib⁹ vř ꝙ non psumat̃ sз qđ oporteat eã probari. vt notat̃ .ff. de iti. ac. q; priua. l. j. §. ij. de hoc videbis pleni⁹ .j. eodem. §. actio eq̃. ☙ In eadem gl. ibi cũ dicit tempore traditionis. ff. pro sol. l. iij. ⁊ est rõ ꝑpter frequẽtiã ɔct⁹ emptionis ⁊ vẽditionis: vt no. ff. ꝓ empt. l. ij. [b] circa princ. ☙ † In glo. sed cur. sз illa rõ vř magis ad contrarium: qꝛ propter frequentiaз debuit magis permit-

a ☙ Iure. Diuiđ hũc tit. et pone casum vt h̃ ꝓ Are.
b ☙ l. ij. Ur dic melius fm̃ ꝓposo. qꝛ si primo fui in malafide non debeo tpe traditiõis psumere ꝙ rẽ ipam vẽditor redemerit vt dominiũ de q̃ non tenebat̃ in me transferret Sec⁹ aũt in alijs cõtractib⁹ ex q̃bus q̃s dominiũ trãsferre tenet̃ ar. l. si is q̃ pro ẽptore. ff. eođ.

ti vsucapio. ⁊ tpib⁹ subuenıri. ff. de vsucap. l. iusto. circa prin. Si vis sustinere gl. potes dicere ꝙ in. l. iusto. nullus dānificaꝛ ex illo ꝯtractu ſ; in emptione et vēditiōe dn̄i rerū dānificanꝛ per vsucap. q̄ priuanꝛ dn̄ijs suis: ideo stricti⁹ ⁊ ꝑpēsius cōcedi dꝫ vsucapio alieni ꝙ̄ acquisitio ex re dn̄i. ⁊ hāc rationē potes reddere ad. l. celsus. cuꝫ ibi no. ff. e. vbi nulla reddiꝛ ratio ꝙ̄uis dicta gl. d. l. ij. ibi remitat erronee. Quid ergo in casibus vbi nō est opus traditione de quib⁹ scripsi s̄. de re. diui. §. interdū. dic ꝯsiderari tp̄s ꝯctus tm̄. cū totū sit vnū ⁊ idē tp̄s arg. qd̄ ꝯsueuit dici d̄ extraneo herede ⁊ suo ı̄. de here. qua. ⁊ diffe. §. in extraneis. cū ibi not.

4 ¶ † In ea. glo. ibi cū dicit secus in peti. heredi. intellige quo ad hoc ꝙ cōpetat here. peti. quasi ꝙ non sit titu. sed secus quo ad vsuca. seu p̄scriptionē. q꞉ here. nō p̄scribiꝛ: sed res singulares: et illo casu prescribitur actioni. xxx. an. vt. C. de peti. hered. l. hereditatē petitio. in qui. cau. ces. lon. tēp. prescri. l. hereditatē. in qua nō requiritur bonafides: etiā ab initio. ſ; in casibus qb⁹ dantur peti. here. cōtra titu. possidētē sufficere credere habere bonāfidē ab initio quo ad prescriptionem: vt quādo res est ꝑ modico distracta vel emptio nō cōpetat: vel emit a fisco. tunc enim idem iudicatur in peti. here. sicut in alijs realibus ⁊ tollitur. x. annis. C. de edic. diui adri. tol. §. fi. ⁊ vide in casibus illis qui notantur. d. l. hereditati. Nec obst. d. l. fi. §. de eo. versi. quid si ab initio. que hic allegaꝛ in glo. q꞉ non loquitur quo ad p̄scriptionem. ſ; quo ad hoc vt peti. here. cōpetat. vt. s̄. dictum est. vn̄ hec regula ꝙ sufficit habere bonāfidem ab initio. non obtinet nisi quo ad prescriptionē ⁊ vsucapionem. nam alꝰs obstaret. d. §. ⁊. C. de inces. nup. l. cū ancillis. ff. deposi. l. j. §. fi. hoc autē procedit de iure ciuili. de iure canonico requiriꝛ bonafides ⁊ ab initio ⁊ ex postfacto. ex̄ de prescrip. c. quoniā. ⁊ hoc ante completaꝫ vsucapionem seu prescrip. ¶ Quid si ea cōpleta superueniat malafides. Dic ꝙ qui prescripsit vel suscepit potest rē retinere etiā sine peccato. vt not. extra de prescrip. vigil. per gl. et Inn.[a] ex̄ de iurepa. c. cura pastoralis. ¶ In gl. q̄ tpa ibi cū allegat. l. nunꝙ̄ §. j. ibi loquitur de vsuca. mobilisi tm̄ idē tamē in immobilib⁹. C. de prescrip. lō. tēp. l. ij. ff. eo l. iij. eo. titu. l. naturaliter

5 ¶ † Sed quomodo[b] ꝑbabitur ꝙ continue quis possederit. nemo enim posset deponere ꝙ ꝯtinue viderit quē tenere fundum vel euꝫ ibi esse. doc. consueuerunt dicere ꝙ sufficit probare ab initio possedisse ⁊ in medio ⁊ in fi. ⁊ ita notaꝛ in Specu. de ꝑbatio. §. j. ver. sed queritur qualiter. xvj. q. iij. c. volumus. extra de preben. cum de beneficio. libr. vj. et ibi per Archi. vel posset dici qd̄ presumaꝛ continuasse ex quo semel probat se possedisse nisi aduersarius probet contra. argu. eius quod consueuit dici et notari. C. de probationi. l. fina. Sed an hec omnia de necessitate sint probanda in libello vel exceptione: videlicet titulus bonafides: ⁊ continuatio. Innocē. videtur tenere quod nō: extra eo. titu. olim. de decimis. cap. dudum. eo enim ipso quod proponit prescriptionem videtur ⁊ ea proponere sine quibus. ı̄. de fideiusso. §. fina. C. de fideiusso. blanditus. ff. de v̄bo. obli. l. sciendūꝫ. Et caue: quia in aliquibus prescriptionib⁹ non est tēpus cōtinuum. dic vt. ff. de diuer.

a ¶ Inno. Uid ibi dominū Abba. ⁊ do. Felı. latius.

b ¶ Sed quō. Uide hic Ang. et Jaso ı̄. de actio. §. sic itaꝗ. adde qd̄ notaui in apo. ad Lanfrā. de oria. in ca. qm̄ ꝯtra falsam. §. testamentuꝫ. de proba. nu. xlv. in apo. in versic. diutina possessio. ex̄ de ꝑba.

6 et tempo. prescrip. in rubri. ¶ † In fin. eiusdē glo. intellige hāc glos. in pscrip. xxx. an. secus in prescrip. x. vel. xx. quia
a ibidem vt in vsucapione[a]. ff. de diuer. ⁊ tēp. prescrip. l. in vsucapione. in prin. ⁊ ibi not. ⁊ no. eo. ti. l. j. sed nō videt pcedere: qꝛ ſm hoc lex illa in oibus loquit in prescrip. xxx. ann. qd est impossibile. cū illo iure illa prescriptio sit incognita: vt dixi. s. in prin. sed dic vt prescrip. x. vel. xx. an. que procedit bonafide ⁊ ti. sicut vsucapio est fauorabilis saltez in parte. vt dicit Dy. ex̄ de re iudi. c. possessor. lib. vj. Et ideo dicit idem vt in vsucapione. et. l. in oib⁹. loquit in redhibitoria ⁊ in aliis personalibus quib⁹ per iura. fforum. prescribatur absq; titu. in quibus cōputatur de momento ad momentū. et idem hodie in pscrip. xxx. an. non per illā. l. sed per rationis idētitatem. ⁊ vide in. l. in oibus. in additione. ¶ In glo. quādoq; ibi cū allegat §. non aūt. dic remitti arbitrio iudicis quādo nō est in iure declaratuz. ff. de re mili. l. desertorem. §. mansor. ver. desertor. Et no. q breuius est diu q̄tē tēpus plixum. vt ibi not.
7 ¶ † In glo. sed in eadē. in fi.
b sed quid vocas hoc puinciā[b]. Gl. dicit in. d. l. fi. q olim vnum presidatum. sed cū iurisditiones sint hodie diuise glos. videt vocare vnā prouinciā quodlibet regimen iurisditionis diuisum ab alio vt si vnus sit de vna iurisditione alius de alia: vt ibi no. alii recipiūt puinciā sicut canoniste. i. vnum archiepiscopatum. ⁊ hanc approbat Pe. de bel. ptica. in. d. l. fi. pro quo facit ex̄ de elec. c. corā. Alii vnā dio. p quib⁹ ex̄ de elec. c. ne ro
8 mani. in cle. ¶ † Mihi vr̄ q iura auerterunt facultatem conueniendi. xt. d. l. fi. in ver. nihil em̄. ⁊ ideo hoc casu recipio vnā puinciā vbicūq; est vnum auditorium ⁊ vnus iudex cui vterq; subditus sit. in aut. vt iud. sine quoquo suffra. §. illud. in fin. vnde si sint plures iurisditiōes sub vno preside vel sub vno senescallo q̄uis partes sint de diuersis territoriis ⁊ de diuersis iurisditionib⁹: qꝛ tamē coram vno maiore vel superiore vz eorū senescallo litigare possunt. dicerē eos psentes. ar. d. l. q̄ loquit de psidatu nō de qualibet ciuitate. ⁊ tñ certū est q in qualibet ciuitate de iure sunt singulares iudices subiecti presidib⁹: vt apparet in aut. d defen. ciui. ergo. C. de defen. ciui. per totum. sicut sunt barones subiecti senescallis in regno francie. Quid ergo dices hodie in hoc casu. tu rem meā possides qui est subiectus vni baroni seu domino castri sum subiectus alii ambo barones vni senescallo seu presidi cōuenio te corā senescalle superiore ꝯsuetudo est in curia senescalli seu superioris qd vbi immediatus iuridicus seu baro rei petit obedientiā seu cognitionē cause sibi remitti. qd ei remittatur ⁊ reddatur. ⁊ hec ꝯsuetudo obtinet quasi in toto regno francie. nūquid hoc casu diceremur absentes vel presentes. Videt qd debeamur reputari absentes: qꝛ causa remāsura est in auditorio superioris. ⁊ ita ex quo puētura est ad diuersa loca diuersaruz iurisditionum nec in supiori curia remanere potest vr̄ cessare rō legis. nā pinde erit difficile actori litigare. ⁊ sic oportebit actorē venire ad forū ⁊ domū rei sicut si essent d diuersis puinciis. ⁊ facit. ff. si q̄s in ius voca. nō ierit. l. j. de ali. iu. mutā. cā facta. l. j. § fi. sed durū est recedere a textu qui incipit psidatus. non singulas iurisditiones seu ciuitates

a ¶ Vsucapiōe. Que est fauorabilis: qꝛ solo fauore vsucapientiz nulla inspecta negligētia petētis currit ſm Christofo. qd tñ est falsuz p hūc. §. ibi. putātib⁹. ⁊ l. j. ff. ec. rō ergo est. qꝛ in reb⁹ mobilibus vt plurimum agit de minori piudicio ſm Ja.

b ¶ Prouinciā. Angel. dicit q iter clericos singuli epi: inter laicos p̄o singule ciuitates cū suo territorio singulas puincias constituūt. Et vide eū lati⁹ hic siuis in v. col. circa me. in p̄. in glo. pn̄tes. Cetera vide hic per Ang. ⁊ per Christofo. late et eleganter.

tes: vt in. d. l. fi. vt dixi. ⁊ ꝑ hoc: q2 in iudicialibus nō inspicit̄ qđ euenire pōt: sed ex p̄nti tp̄e iurisdictionē estimam⁹. ff. de iurisdi. om. iudi. l. si idē cū eodē. §. fi. ↄstat etiā ꝙ si preses seu senescallus iudex est in p̄nti. nō ergo inspiciendū est an alius sit obedientiā petiturus q̄ forte nō petet. Preterea cū prescriptiones sint introducte contra presides. vt l. fi. C. de serui. ⁊ de an. excep. l. fi. in magna desidia est qui non facit partē ↄueniri corā preside superiore vt saltē interrūpat. C. de an. excep. vt perfectius. Opi. autē Pet. de bel. ꝑti. nō credo verā nec cōsonantē rōni. Tum q2 lex diuidit ꝓuincias ꝑ presidatus nō ꝑ archiep̄atus: vt. d. §. illud. Tum q2 illi de diocesi nō possunt agere nec ↄueniri corā metropolitano nisi in casibus: vt ꝑ3 per oīa capitula que incipiūt romana. que sunt ex̄ li. vj. maxime de foro cōpe. ⁊ de appel. ⁊ de offi. ordi. ca. pastoralis. nec illā opi. que loquitur de diocesi: q2 lex non loquitur de diocesi: sed de prouincia. Preterea dioce. ep̄orū fuerūt ignote legū conditori. vnde de illis non vr̄
9 sensisse. ¶ † Sz q̇d si domicilia actoris et rei sunt de diuersis presidatibus seu senescallis: sunt tamē vicina: q2 ambo sunt i finib⁹ cuiuslibet ꝓuincie. Dic vt dixi. s̄. de excu. tut. §. qui autem. prope
10 fi. §. ¶ † Sed quid si sint in diuersis p̄sidatibus seu senescallis: sunt tn̄ in eodē ep̄atu. Per premissa videt̄ ꝙ debēt reputari absentes. Satis potest dici ꝙ si ep̄s consueuerit cognoscere de causis realibus ⁊ secularib⁹ qđ censeant̄ p̄sentes ⁊ ꝙ negligētes sint cū agere possent corā ep̄o. ⁊ sic nō refert cum quo fit. nec debet referre coram quo. ff. vi bo. rap. l. ij. C. de his qui a nō do. ma. l. fin. ⁊ facit
11 l. vt pfectius. C. de anna. excep. ¶ † Itē quid si domicilia sint in diuersis ꝓuinciis: res tn̄ contentiosa est in prouincia actoris. ¶ Videt̄ ꝙ nihilomin⁹ debent reputari absentes cū lex illa finalis solūmodo domicilia notet non locum rei
12 contentiose. ¶ † Posset dici cōtra. nam cū actor posset reum trahere corā suo ꝓprio iudice. ⁊ ad forū suū rōne rei. C. vbi in rem act̄. l. fi. cessat ratio. l. ad. l. finalē predictā que inspicit domicilia: dic ꝙ domicilia inspiciunt̄ in alijs casibus qn̄ res est in tertia prouincia: vel qn̄ domicilia sunt in eadē. ⁊ res alibi: s̄ in hoc casu non: q2 esset cōtra rationem.
13 facit ex̄ de prescrip. ca. j. in cle. ¶ † Sed quid si domicilia sint in eadē ꝓuincia reus tamē est priuilegiat⁹ qđ nō tenet̄ r̄ndere corā ordinario aliquo de ꝓuincia: q2 forte exemptus est: vel forte habet propriū iudicē extra ꝓuinciam ex priuilegio vel consuetudine. videret̄ ꝙ tales priuilegiati deberent haberi pro absentib⁹ cū conueniri non possint in prouincia. ar. predicte. l. fi. sed tn̄ ↄtrariū videt̄ verius per. l. vt pfectius q̄ expsse cōcedit p̄scrip. x. an. currere. etiā si cōtra possidentem non possit agi: q2 forte sit in ꝑtāte magna vel furore vel in frācia. fiat ergo fm̄ cōsiliū illius. l. in casu
14 predicto. ¶ † Sed quid dices de abbatibus prelatis ⁊ religiosis q̇ domos habēt in diuersis locis ⁊ ꝓuincijs nunqđ si possideant alienū attendem⁹ locum sui domicilij: puta abbatiā vel monasterium principale vel locū domus ad quē ꝑtinere asserit illud qđ detinet̄. Et videt̄ ꝙ debeant inspici domicilia: vt. d. l. fi. dicas ↄtra ꝑ dictū. c. ex̄ de rescrip. in cle. ⁊ per ea que doc. consueuerūt notare in. c. statutū. de rescrip. li. vj. Item q2 actor potest conuenire gubernatorē vel gestorē: ⁊ quasi contestari litē cū eo. C. vbi in rem ac. l. ij. ⁊ hoc indubitabile vbi actor ⁊ domus ad quē pertinet res ipsa cōtentiosa sunt in eadē ꝓuincia: si autē res esset in alia adhuc idē dicerē per premissa. Si domus esset priorat⁹ seu beneficiū per se. ⁊ haberet personā intitulatā casus nō esset dubius: q2 tūc prior agit ⁊ cōuenit̄. ex̄ de rescrip. c. edoceri. Et hoc est verū vbi religiosus vel prelat⁹ vel alius potēs secularis possi
15 det rē alterius. ¶ † Quid ecōtra si secularis possidet rem q̄ pertinet ad aliquā domū ecclesiasticā. Hec questio non est dubia in re q̄ pertinet ad eccl̄iam. q2 in reb⁹ eccl̄ie nil agit̄ de prescriptione. x. vel. xx. an. sed de. xl. in quo nō curatur de p̄sentia vel absentia. vt in auē. quas actiones. de sacrosan. eccle. sed questio

potest pcedere in nobili vel potēte qui a
habet plura castra vel maneria cuius
res detinetur. Et certe gl. tenet φ si hʒ
vbiqʒ domiciliū: vbiqʒ p presente ha-
16 bet: vt no. in. d. l. fi. ¶ † Sed ego quero
vbi nō habet vbiqʒ sed vno loco. nō in
illo in quo est castrum seu dom⁹ cuius
est pertinentia seu res contentiosa. Et
videretꝛ per pmissa φ esset idē acsi ha-
beret ibi domiciliū p. d. c. j. pbabilius
videretur posse dici contra hoc casu. qꝛ
cū prescriptio sit introducta cōtra desi-
des. vt. s. dictum est. ꝛ iura subueniant
absentibus duplicando eis temp⁹ pro
eo: quia in loco domicilij proprij detē-
tores rerū suarum trahere nō possunt.
merito huic subuenire debēt hoc casu.
secus in casu diuerso: quia actor in cō-
uerso casu potest trahere reuʒ ad locū
sui pprij domicilij: vnde deses est nisi
trahat. ideo currit ei tēpus decēnij per
predicta. hec satis noua sunt ꝛ possunt
esse quotidiana: ꝛ ideo placuit plenius
attingere. ff. de lib. lega. l. legaui. ¶ In
a glo. hac litera. in fi.ᵃ hec glos. videtur
sentire cum bul. videtur tamen φ opi.
Mar. sit verior per hūc tex. cui sit manife
sta violētia si referatur ad vsucapionē
tantū. sicut glos. hic dicit. immo nec est
possibile: qꝛ tex. loquitur pluraliter. et
is modus ꝛc. referendo se ad oia supe-
17 riora. ¶ † Preterea cū relatio sit faciē
da ad proxima. magis debet referri ad
prescriptionē de qua nouissime locut⁹
est: φ ad vsucapionē. ꝛ hanc opi. sequitꝛ
in ar. glo. ff. de diuer. ꝛ tēpo. prescrip. in
rubrica. ff. d vsuca. l. iij. Dy. dicit φ per
vsucapionem. acquiritur directum per
prescriptionem. x. vel. xx. an. si bonafi.
tenuit vtile per prescriptiones. xxx. an.
malefidei possessor nullū: sed exceptio-
nem tm: vt plene no. ex de re iudi. c. pos
sessor. lib. vj. Uerius videtur qd acqui-
ratur directū per prescrip. x. vel. xx. an.
cuʒ in eo bonafides requiratꝛ et titulus
18 sicut in vsucapio. ¶ † Item qꝛ possessio
rerū immobiliū est fortior φ mobiliuʒ.
ff. de acqui. pos. l. si rem. ꝛ ideo fortioreʒ
effectuʒ debet parere. ꝛ hanc opi. tenet
Jo. glo. decretorū. xvj. q. iij. in summa.
ꝛ Archi. extra de prescrip. c. j. lib. vj. Et

¶ In fi. Inquantū glo. hic in fi. dicit qd possessio rerū mobiliū est vilis hoc in-intellige respectu amissionis nō actus possidendi qꝛ est nobilior inspecta nobilitate possidentis ꝛ fragilitate ipam possessionē perdentis pdēdi insurgit fauor p possidente vt directuʒ dñiuʒ qratꝛ pscriptiōe lōgi tpis: qꝛ ex mista cuʒ fauore possidentis ꝛ odio non petētis acqritꝛ dūtaxat vtile dñiū. Sʒ lōgissimi tpis. qꝛ solū currit in odiū nō petentis et absqʒ bona fide vel titulo possidētis ex solo cursu tē poris pficitꝛ sola excep. acqrit. ar. l. obligatio-nuʒ fere. §. plʒ. ff. d act. ꝛ obl. Jaso. itē an directū dñium acqratꝛ prescriptione: vide post omnes per do. Feli. in rubri. de prescrip. in. ij. colū. vsi. directum dominium. cum pluribus col. sequen.

pro hac facit: qꝛ prescri. xx. an. tollit dominiū. et facit seruum quē ꝛ liberum. C. de prescrip. lon. tem. que p lib. l. ij. in fi.

1 Seruus si detent⁹ fuerit tanqʒ seruus per decem annos: an talis presumatur.

2 Res sacra prescribi non potest: ꝛ de qua re sacra intelligatur.

3 Seruus qualiter potest possideri: et quanto tpe prescribi vel non.

4 Prescriptio non currit in certis casibus.

Sʒ aliquā-

do ᵇ. ¶ † In glos. nullo
1 tpe. in fi. tn per. x. an. vt seruus detentus fuerit psumitꝛ talis. C. de inge. l. ij. cū not. arg. C. de pa. pos. l. j. ꝛ hoc in vera fui tute: sʒ ius ascriptitium vꝛ acqri solo tpis transcursu. vt vꝛ notari. C. de li. cā. vt li. sʒ hoc non est verū. vt no. C. d ag. ꝛ cē. l. cū sancim⁹. §. cū autē. Itē solo temporis trāscursu ꝛ lapsu anni obligatur et astringitꝛ quis religioni. vide extra de

b ¶ Sʒ aliqñ. Sic summatꝛ. Homo liber res sacra vel religiosa ꝛ seru⁹ fugitiu⁹ nō pt vsuca. h. d. fm Are. addit tn Jas. i hoc sūmario aliū casū no. s. qñ instrm est iuratū: qꝛ nō currit pscriptio vt per Bu. ꝛ Host. in. c. si diligēti. ex de pscrip

regu.c.j.r.iij.lib.vj.sed homo legitim⁹ efficitur per prescriptionem.in spec.de feu.ver.r queritur.cum seq.in feu.si de feu.fu.ɔtro.c.si ḋs p.xxx.ann.an ꝗt obligetur curie vel alicui officio per cursuz temporis. Nō videtur.ff.de decu.l.herennius.de serui.reipu.ma.l.fi. Sz vna curia bene prescriberet psonā ꝯ aliā.C.de decu.si q̇s ḋcurio.de fun.reipu.l.eū qui.de cohar.l.si cohartali. Et p hoc vr ꝙ si quis religiosus apostatauit de aliquo monasterio ꝙ non possit vendicari per primum monasterium si in alio intrauerit r steterit per.xl.annos secus si remanserit in seculo.vide.C.de p̄scri.
2 xxx.vel.xl.ann.de prescriptiōe. ¶ †In glos.nisi desinat.in fi.hec non est bona fallentia:quia si desierit nō est sacra.et ideo nil agitur tunc de prescriptiōe rei sacre r caue:quia hoc quod hic dicitur intelligitur de tali sacra que i nullius dn̄io est.al's em̄ q̄uis est res ecclesie si sit in dominio ecclesie prescribi potest. vt in au.quas actiones.C.de sacrosanctis eccle. Et vide quod not.ff.de mor. infe.l.longa.r ad intellectum horuz vide quod scripsi.ꝯ.de reruz diuisione.§. nullus. Sed ob.quia decima videtur res sacra:quia eam dominus retinuit i signum vniuersalis dominij. extra.de deci.c.tua nos.r tamē p̄scribit.extra de prescripti.c.causam. ¶ Sed dic q̇ḋ decima non est destinata immediate ad seruitiū dn̄i.sed ad vsum deseruiētiuz deo de q̇b⁹ nō loquitur hic:qz illa prescribi possunt.vt.ꝯ.dixi. Cur ergo non prescribit laicus decimam sicut prescriberet aliam rem ecclesie. Posset dici: quia nec possidere pōt.extra de decimis.c.causam.sed cur nō eque bene sicut alias res. Respōdeo:quia deus specialiter pro suis seruitoribus decimas retinuit quod non reperit de alijs reb⁹
5 ¶ †In glo.qui facit in fin.sed hoc non sufficit immo quatuor requirūtur.vcz ꝙ apprehensus fuerit r paratum se obtulerit ꝓ libertate litigare.r diu steterit et bonafide:vt.ff.e.si is q̇.§.si seru⁹. vbi videt alia gl.q̄z hic. Sed dic ꝙ nec illa nec ista penitus vera est:vnde distigue ꝙ aut fuit diu moratus aut apprehensus se pro libero gessit:r tunc nō est opus bonafide.immo his concurrentibus ex tunc incipit possidere aut non fuit diu moratus:r tunc nō bene requiritur bonafides.r sic intelligitur.ff.de lib.causa.quod.autē.r ibi not.nec approbo quod glo.no.in.§.si seruus.ff.de acqui.pos.l.iij.vult ꝙ.l.quod autez loquatur quo ad onus probandi:qz nec onere probandi oneratur dominus:nisi diu rc.C.de proba.l.vis de hoc nota. Inno.extra.de ser.non ordi.c.ij. Itē videtur glo.hic in eo quod dicit ꝙ seru⁹ fugitiuus prescribit libertatem.r prescribitur ab alio.xxx.an.sic contra text. huius.§.qui dixit. Non tamen illi vsucapio vllo tempore rc.sed dic ꝙ is text. loquitur secundū tempora ffoꝝ.r suis quibus erat incognita prescrip.xxx.an. vt.dixi.ꝯ.circa principium.vnde text.loquitur secundum sua tempora gl.secūduz iura noua.r nō idē ꝙ hic.C.de ser. fug.l.j.de p̄scri.lōgi tempo.que pro li. l.j.r sic iste casus quo ad hoc est diuersus a primis duobus:qz in illis nullo
4 tempore hic.xxx.an. ¶ †Sunt r alij casus in quibus nulla currit prescriptio. vt.C.de prescrip.xxx.an.l.prescriptiōe de ag.et cen.l.cum satis.r.l.fi.ḋ fun.reipu.l.eum qui.ne rei domini.vl' templo l.j.r.de fundis limitosis.li.xj.l.fi.ḋ murile.l.fi.ff. eodem.ti.vsucapionem.C.de ope.pu.l.prescriptio.ff.de via.pu.l.vias publicam.extra de prescri.causam.xvi. q.iij.c.potest.et.c.clerici.r.c.lz.r.c.nam liber extra de prescript.cum ex officij.r.c.cum non liceat.in feu.de leg.cora.c.j.de prohi.feu.alie.circa principiū de hoc nota.ꝯ.eod.§.res fisci extra eod. c.causam.per Inno.r per Ber.in.c.cū non liceat.non tamen tot casus ponuntur ibi sicut hic posui.

1 Autentica malefidei.C.de prescri. lon.tē.an habeat locum in re mobili.
2 Malafides predecessoris nocet successori vniuersali.
3 Malafides administratoris ecclesie acquirentis an noceat ecclesie.
4 Ignorantia iuris an noceat vel prosit quo ad vsucapionem.
Adde ad idem nu.5.

a **Furtiue** a **quoq;** ℂ In gl. no. q̄ preualet in fine. illa põt induci sic: q2 actio mãdati que specialiter daẽ cõtra procu. ⁊ actio tutele que datur cõtra tutorẽ preualẽt magis q̃3 generalis prouisio actionis in factũ. sed non meruit signari: q2 ex eo sunt generalis mãdati ⁊ tutele sicut actio in factũ in p̄nti proposito. ℂ In gl. sed videtur ibi cũ allegat. l. dolum. imo in singulari plenius distiguitur an sit ex causa lucratiua vel non: ⁊ an ad agẽdum vel defendẽdũ: ⁊ an sit reuersura res ad dñm vel nõ. vt plene notatur. C. de acqui. pos. l. vitia. sed illa distinctio obtinet vbi successor singularis agit: secus si conueniatur vt no. in. d. l. an vitiũ in gl. cũ ɔtra me. vñ indistincte nõ obest quo ad vsucapio-

1 nẽ: nisi vtaẽ acces. eius vt h̄ no. ℂ † In fi. eiusdẽ glo. hec glos. videtur suppone

b re quod auẽ. malefidei b. C. de prescri. long. tẽp. habeat locum in re mobili. et tñ doc. tenẽt cõtra. in. d. auẽ. ⁊ est ista veritas: q2 malefidei possessor nõ põt alienare quin furtum cõmittat: ⁊ sic res nõ vsucapitur: vt hic. ⁊ sic distinctio illius auẽ. nõ posset locũ habere. ⁊ sic vr̄ supponere gl. in. d. l. an vitiũ in glo. cũ con

2 tra me. in fi. ℂ † In gl. an ipse heres. in fi. dic pleni9. ff. pro here. l. ij. vñ semper malafides predecessoris nocet successori vniuersali: quia reputaẽ vna psona vt i auẽ. de iureiu. a mo. presti. circa. p̄ncipiũ ⁊ bonafides prodest. j. e. diutina. Quid de successiõe in bñficio eccl'iastico. Nõ vr̄ idẽ cũ ille habeat nouo iure nec cãm habet a predecessore. arg. ĩ ex̄ de deci. c. dudũ. ⁊ qđ no. Inn. ex̄ de iure

3 pa. cura pastoralis. ℂ † Preterea cũ p̄lat9 seu rector q̃ malãfidẽ habuerit administrationẽ habere. ⁊ eccl'ie dñiũ. vt dixi. s. de re. diuisio. §. nulli9. vr̄ qđ illa malafides administratoris ⁊ acq̃rẽtis q̄ dʒ nocere eccl'ie debeat semp nocere eccl'ie ẽt ipo acq̃rẽte ab administratione remoto. ff. ,p emp. l. nõ solũ. §. põponi9.

4 ℂ † In gl. ⁊ ita in fi. In solutiõe horũ ɔ̃riorũ sunt glo. varie q̃nq̃ eñ dicũt iuris ignorãtiã nõ ,pdessẽ. imo nocere idistĩcte q̃ ad vsucapionẽ. ff. e. si fur. §. j. q̃nq̃ dicũt q̄ ,p dest ⁊ cau sat bonãfidẽ. ff. ,p ẽptore l. iiij. Dy. tʒ idistincte q̄ nocet ⁊ causat malãfidẽ: vt no. ex̄ de re iud. c. possessor. Uñ potes dicere q̄ iuris error causat bonãfidẽ quo ad fruct9 ff. de pe. here. l. sʒ ⁊ si lege. §. si scire. Sʒ q̃ ad vsucapionẽ distiguiẽ: quia aut ẽ error ex pte tradẽtis: ⁊ nõ nocet q̃ ad hoc qđ causet malãfidẽ: vt h̄

c aut ex pre accipiẽtis c. ⁊ tunc aut p errorẽ pueniẽ ad ,phibitũ. ⁊ tũc causat malãfidẽ: ⁊ vsucapionẽ ipedit. vt dictũ. ll. aut nõ. ⁊ nõ causat malãfidẽ. Nec ob. l. si vir. ff. ,p dona. ⁊ no. ff. d iu. ⁊ fac. ignor. l. iu. ignorantia.

5 ℂ † Quidam autem distinguere voluerunt an erretur in apicib9 iuris vel non. ff. man. si fideiuss. §. pe. errãs aũt in iure ⁊ in facto est bonefi. vt nota. in dicta. l. si vir. in glo. ⁊ in. c. possessor. p Dy. de reg. iur. li. vj. ⁊. j. eodem. §. error.

1 ☞ Possessio an perdatur per obliuionem.

2 Possessor si sit presens ⁊ videat alium occupare presumitur q̄ deposuerit animũ possidẽdi ⁊c. vide vlterius.

3 Quid si possessor sit presens et nemo occupat nec ipse colit ⁊ fuit per aliquod tempus q̄ non itrauit ali9 aũt occupat an cẽseaẽ occupare possessionẽ vacantem.

4 Possessor ãtiq̃u9 si vult probare q̄ non habuit animum desinendi possidere q̄ quando ali9 occu.

a ℂ Furtiue. Sic sũma fʒ are. Res furtiua vł vi possessa nõ potest vsucapi vel p̄scribi ẽt p bonefi. possessorẽ vel emptorẽ. et vẽdẽs rẽ alteri9 scienter committit furtum.

b ℂ Auẽ. malefidei. De intellectu dicte autẽ. vide ang. h̄ ponẽtẽ. xij. notabiles limitatiões q̃s bene vide.

c ℂ Accipientis. Et est ratio diuersitatis q2 in p̄scribente req̃riẽ nedum bonafides sʒ ⁊ iustus titul9 quez hic error ipedit: sed i tradẽte sufficit bonafides.

pavit possessionē an debeat admitti.

a Quod autē.[a] ¶ Super tex. ibi cum dicit tale ius .i. talis iuris responsio. ¶ Itē ibi cuz dicit incuriā .i. nō curā. r expone vt̄ p.i. ¶ † In gl. sed hoc in fi. doc. consueuerunt reprehendere glo[b] .i eo quod dicūt q̄ per obliuionem non pditur possessio p.l. per egre. ff. de acqui. pos. q2 oblitus non habet animum perdendi r possessio non pditur sine animo. vnde dicunt non p obliuionem: sed per negligentiam presumitur depositio animi. et per depositionem animi p ditur possessio. ¶ Sz si bene aduertas glo. idez intellexisse videtur. dicit enim hic per obliuionem et depositionē animi rc. Sed cuz tale tempus remittitur arbitrio iudicis. quid arbitrabitur iudex. Quidam dicunt q̄ si quis stetit per annum quod non operetur in re. vel non vadat et veniat presumitur deposuisse animum r hec opinio attribuitur Host. pro quo bene facit in feu. si de feu. inter do. r vasal. lis or. c. ij. i fi. sed tex. qui dicit aliquā diu simul videtur supponere de maiori tempore. ff. de dam. infect. l. si finita. §. non autem. ¶ Unde dic q̄ iudex debet aduertere ad oēs circunstantias nam si possessor p̄sens sit r videat alium occupare et detinere presumitur depositio animi similiter si negligat quod alter collectum sine contradictione sine murmure receperit quod deposuerit animum possidendi: r hoc casu videtur animus sufficeret per. d. cap. vel si forte non negligat: sed non audet venire ibidem suspicans se repelli desinit possidere certi: vt. l. si id qd. §. fi. ff. de acq. pos. sz tūc non occupatur possessio vacās: imo sic suspicatus spoliatur: si autē esset absens causa neccssaria vel voluntaria nō presumeretur i causa modico tēpore animū deposuisse. r maxime si ignoraret occupatam. vel si aliquo impedimēto detineatur quominus vti vel venire possit imo vr̄ in casu possessore absente qui venire nō pōt vel mittere qd semp possessionem suam retineat animo: cū in dubio non p̄sumat̄ velle quis suum iactare vel delinquere vt. l. cū de indebito. ff. de proba. r bene facit. s. de re. diui. §. fi. cum ibi no. nō enim p̄sumit̄ relinquere q̄ venire non pōt. ff. de edil. edic. l. qd sit fugitiuus. §. item ait. Uerius tn̄ videtur q̄ amittat nō tamen tā breui tēpore. ff. de iti. actu. priua. l. j. §. si qs pp̄ter sicut vbi absens est venire potuit vel mittere pro suis rebus gubernandis nam tūc presumit̄ desposuisse animū si aliquādiu steterit qd non venerit vel miserit r forte sufficeret quiquēniū. ar. ff. de repu. l. vxores. §. fi. ¶ † Quid autē si sit p̄ns r nemo occupat nec ipse colit nec intrat. r ita fuit p aliqd tps qd nō intrauit: deide venit ali⁹ r occupat. nūqd cēsetur occupare vacantez possessionē et presumitur dsijsse possidere ante. videret̄ q̄ sic propter icuriā r negligētiā vt hic r. ff. eo. furtū. §. j. r videt̄ sufficere bienniū arg. de nup. l. ij. de omni. agro. de ser. l. qui agros. in hoc tamē esset aduertendū. nā est respicienda rei qualitas. nā in vinea videret̄ minus tps sufficere q̄z in nemore. si em̄ p annū dimisit vineā icultā: nec eā vindemiauit cū faceret alias suas vineas coli vel vindemiari: cur nō p̄sumit̄ velle eā desinere possidere. Sz si steterit per sex vel decē annos qd nō iuit ad syluā: cū nec ire nec colere opus sit: q2 crescit per se sine

a ¶ Qd āt Sic sūmat̄ Malefidei possessor transfert i bonefidei possessorez rē n̄ vi possessam cuz vsucapiendi pditiōe. Itē in reb⁹ soli nō committit̄ furtū: sz illi q̄ possidet cū titulo r bonafide p̄ncipalibus cōstitutionibus subuenit̄. h. d. s̄m areti.

b ¶ Rephēdere gl. de hac materia vide angel. hic in ver. in glo. per absentiam.

cultura sine alia diligētia: cur p̄sumeret velle syluā desinere possidere. cum nō sit negligētia nec icuria. Itē est attēdēda cōditio persone: vt ex ea p̄sumat animus: vt si p̄sueuerit ita deserere res et ad alios trāsire. ff. de repu. l. fi. ff. de re mili. l. nō oēs. §. a barbaris. si eñi sit diligens qui bene curat de alijs: et vnā vineā incultā dimisit per bienniū vel circa presumit facilius animus derelinquēdi q̄ si esset negligēs q̄ alias male coleret oēs. Item attēdendū an p̄pter paupertatē dimittat: q2 tūc nō p̄sumeretur ita cito animū desinēdi habere. Itē est attēdendus mos regionis i cul
4 tura. ff. de flu. l. j. §. j. ¶ † Sed q̄d si antiquus possessor vult p̄bare p̄riū: vcz q̄d non habuit animum desinendi: an ad mittet. Non videt: q2 hec presumptio est iuris et de iure cōtra quā nō admittitur probatio. C. de proba. l. siue possidetis. cū ibi not. ego hoc non video q̄d enim si probare velit se coluisse terraz vel breuē absentiam: cur nō admittet ad talia probanda. ff. de proba. l. circa. Non videt dubium. Sed hoc est dubiū an probata vel confessata longa absentia vel incuria vel negligentia primus possessor admittatur ad probandū non deposuisse animuz. Et videretur q̄ sic. Nam cum vt dixi in his que animo cōsistunt debeat iudex inquirere et audire circunstantias rei. vt. d. §. a barbaris non video quin vtrāq̄ partem admittere debeat ad ponendum super hoc et reprobandū. ¶ Quid ergo si probet se fuisse protestatum nolle desinere possidere per absentiam vel incuriam. Nō vr̄ quod sufficiat. ff. loca. l. cum in plures. §. locator. ff. nau. cau. l. debet. §. itez si predixit. Contra. ff. de acqui. here. l. q̄ in aliena. §. fi. Satis potest dici q̄ valeat eius protestatio: maxime vbi causam adijcit iustā: q2 dicit se nō posse colere p̄pter paupertatē vl̄ al's vl̄ se affuturū ex causa. ar. ex̄ q̄d metus cā. c. j. de spō. cū in tua. et ibi de hoc notat. Forte idē in iurib9 vt videat amisisse possessionē q̄ eis nō vtit per negligentiā vel absentiā. et vide q̄d no. Inno. extra de elec. c. querelaz. Et per ista posset reperiri via quod vix aut nunq̄ res absentis possessoris prescri iberetur. nam cuz vsucapio seu prescriptio incipiat et tēpore quo primus desijt. et secund9 incipit ciuiliter possidere: vt plene notat Dyn. extra de re iudica. l. sine possessione. prope fin. lib. vj. ff. eo. l. sine. et primus non desinat q̄diu durat animus possidendi. et de hoc costare potest per modum premissum. sequitur q̄ nunq̄ contra talem absentem prescribatur: intellige tamen vt scripsi. s. per quas p̄ so. §. de his. in fi. ¶ Secundū hoc ergo intellige glo. et docto. iuris ciuilis et canonici qui nec in quoq̄ iudicem instruxerunt. et vide alios modos quibus dicitur vacua possessio in. l. cōquerebat.
¶ † In gl. s. x. vel. xx. an. in fi. ex quo est 5
extracta aut. malefidei. C. de prescrip. xxx. vel. xl. anno. Et caue: quia primuz q̄d hic dicit gloss. non est verum: vcz q̄ huiusmodi possessio sit violenta: quia dr in. l. conquerebatur. Qui vacantem possessionem occupat vt predonē intelligat dz intelligi quo ad hoc vt ei competat remedium illius. l. quod operat eundē effectū quo ad restitutionē sicut si esset predo: non quo ad vsucapionez seu quo ad alia. vt ibi not. alias illa. l. multas. ll. corrigeret quod nō ē dicēdū et hoc vult dicere glo. C. de acqui. pos. l. vitia. que dicit quod clandestinitas nō est vitiū reale. et. s. e. §. nouissime. et certū est talem occupantem esse clandestinū vn̄ notanter tex. dicit in. d. l. conquerebatur. vt predonē non dicendo eū verū predonem. et eodem modo corrige glo. que est huic similis. ff. eo. l. sequitur. §. item si occupaueris. s̄m autē. d. glo. verū est concurrentibus duobus que sūt in illo aut. alias obtinet in. §. Sed q̄d si ego emi a malefidei pos. bonafide: et vendidi alij bonafide et sic ego et ipse eramus bonefi. posses. sed primus venditor malefi. an prescribatur res. Et videtur q̄ sic. quia malefides non est vitium reale. vt no. in. d. l. vitia. ¶ In fin. tex. ibi cum dixit nec cui longa. id est longe possessionis effectus qui aufertur si in vitium furti rei caderet vel violentie.

a ¶ Et hoc. Idẽ tz Ang. h̃. Itẽ q̃d si res
sit surrepta vsufructuario. itez bonefi.
emptori. vide hic per Ange.
b ¶ Dic pleni⁹. Tu potes sic distiguere
ẽm ang. s. q res incorporata p̃scribitur
spacio. xxx
anno. vt. l. 1
oẽs. C de p̃
script. xxx.
an. fallit in
q̃tuor casi=
bus not. in
l. fina. C. de a
sac. san. ec.
⁊ in. l. pe. et
fi. C. ꝺ fun.
pri. Incor
porãda ꝟo
⁊ iã denun
tiata p̃scri=
biẽ spacio
xl. an. Idẽ
si ñ sit ꝺnũ
tiata: dum
mõ defera
tur ppẽ ve
ctigal non
solutũ. Sz
si ex alia cã
distinguiẽ
an posside
at cuz titu.
an sine titu
lo. vt in gl. 1
fi. iurib⁹ au
tẽ ꝯcernẽti
bus statũ i
perij vel su
perioritatẽ
aut tribu=
torum pre
stationẽ nõ
prescribiẽ:
nisi tãto tẽ
pore cuius
itij memo
ria non existat. Et q̃d de iure colligẽdi
pedagia. itẽ iurisditione mero et misto
imperio. itẽ q̃d in reb⁹ ciuitatis. reb⁹ ec
clesie. reb⁹ pupilli. i reb⁹ aduẽticijs fi=
lijfa. vide h̃ ang. p ordinẽ bñ loquẽtẽ.

☞ Res aliqua si surri
piaẽ cã vsus tãtũ an ca
dat in vitium furti.

Aliquando

¶ In gl. vel quasi. in fi.
⁊ hoc[a] vbi debitor surri 1
puit alĩa si extrane⁹. vn 2
de dic q aut dedit rem
suã pignori: ⁊ tũc si ipse
met surripiat nõ incur
rit vitium. vt in. §. si rez.
hic alleg. si ali⁹ incurrit
opz q veniat in potesta
tem debitoris: nec suffi
ceret q creditoris: vt. ꝺ.
l. sequiẽ. §. qꝺ autez aut
alienã: ⁊ tũc aut ipse de
bitor surripuit ⁊ opz ve
nire: vt in potestatẽ cre=
ditoris. vt. l. fi. ff. p solu.
aut extrane⁹: ⁊ tũc i po=
testatẽ dñi p. §. qꝺ autẽ. 1
alleg. ¶ Quid autẽ si in b
penultimo casu veniret
in potestatẽ dñi ⁊ nõ cre
ditoris. Videẽ sufficere
per. §. qꝺ aũt. ¶ † Sed q̃
ro an si res surripiatur
gratia vsus tãtũ: an ca=
dat in vitiũ furti. Et nõ
videẽ cuz talis fur non
intẽdat re lucrari. ⁊ ita
nõ ꝯmittit furtũ: vt. s̃ §.
itẽ si is. nec priuat pos=
sessione cũ hoc nõ inten
dat. ff. de acqui. pos. l. si
rem quã. sz ꝯriũ põt di=
ci: q2 nedũ vsus imo ip̃a

res estimatur cuius gratia vsus fu
fiat. ff. de fur. qui iumẽta. de condi. fur
qui furtum. ⁊ pro hoc bene facit. ff. co
sequiẽ. §. labeo. ibi eñ seruus furabi
vt vtereẽ tanq̃ peculio tantũ nõ vt
lucrifaceret. ⁊ tamẽ in expellẽre q
tabat tñ vti ad tempus ⁊ nõ acquire
possessionẽ: secus esset. ff. co. l. non so.
. §. si dñs. ⁊ l. sequitur. §. si tu me vi
cit. ff. de acqui. re. do. l. bonefidei. C.
empt. l. si partẽ. vide qꝺ ibi scripsi in
vel quasi. in fi. Fallit ea. l. § si rem.
☞ Res fisci qñ prescribi põt vel n
Ecclesia quãto tempore prescribat
contra eam prescribatur.

Res fisci.

¶ In gl. s. trienn
ibi cuz allega. C
rei dominice vel tempo. illa est cont
q2 ibi dicit multo tempore: sed spec
casum ꝯtinet: vt ibi not. ¶ In ea. gl
allegat hec constitutio innouat con 2
stitutionẽ. circa mediuz. de hoc plene
vt no. ꝺ. l. fi. ⁊ auẽ. ibi posita. ⁊ vide
ibi scripsi. ⁊ qꝺ not. Dy. extra ꝺ re.
possessor. ¶ In ea. glo. ibi. cum alle
l. bonefi. C. de prescrip. xxx. ann. l. si
¶ In fi. eiusdem glos. vide alios ca
s̃. §. sed aliquando. ¶ In gl. scilicet
nio vel. x. in fi. glo. † Dic penius
aut queritur de iuribus concernen
statum imperij ⁊ superioritatem tri
butorum prestationez ⁊ non currit
scriptio temporis cuiuscunq̃. C. de p
scrip. xxx. ann. l. competit. extra de p
scrip. cum ex officij. ⁊. c. cum non lice
Aut de alijs: ⁊ tunc aut de quesitis a
querendis. primo casu habet locũ p
script. xl. ann. regulariter vt. l. omnes
C. de prescrip. xxx. vel. xl. anno. ⁊ hoc
casibus in quibus currunt prescrip
nes triennij. x. xx. xxx. an. contra ali
nam in alijs in quibus minora temp
ra specialiter statuuntur. illa seruãt
in fisco que in alijs vt in tẽpore ad ap
pellanduz in redhibitoria ⁊ in mino
bus prescriptionibus. arg. ff. de diuer
sis ⁊ tempo. prescri. l. in omnibus. item
hoc est verum: nisi reperiatur aliud te
pus specialiter in casibus specialibus
in fisco statutum qꝺ quandocũq̃ repe
ritur. vt. C. de fun. rei priua. eum qui
si de fun

si de fun. pa. l. fi. de decuri. l. eum qui. de sen. in fiscum la. non retractã. l. j. in quibus casibus fallit et in casu dicte. l. j. ne rei dñi. vel temp. in scdo casu vbi tractatur de acquirendis. distinguitur an qs possidet cum titulo et prescribit rem mobilẽ triennio rem immobilẽ. x. an. vt hic in scdo dicto. ff. eo. quis. nec approbo qd glo. hic et ibi dixit de. xx. an. qr fiscus dz semp presens reputari. C. de qua. prescrip. l. j. cũ ibi no. Aut sine tit. et tũc aut fiscus admittit contra ius cõe: et tunc si possessor tempus vult computare et tpe quo bona fuerunt renũtiata prescribit quadriennio si a tpe quo fiscus incipit ius habere. xx. annis. vt. l. intra. hic allegata. ff. de iure fisci. l. j. §. prescriptio. 1 si de iure cõi admittat videt qd. xl. an. vt. l. omnes. hodie vero statuit aliud tẽpus in acquirendis quo ad ecclesias.
2 extra de prescrip. c. fi. li. vj. ¶ † Uel verius dic: vt ibi non statuit aliud tempus: qr a ibi loquitur in his que erant ecclesie q ad directum dominium: vt que ab ea tenebantur et que ecclesia petit vt sua: et iam sibi consolidata per promissionem: vnde nõ est mirum si sit necessarium tm tempus ad eam excludendam sicut in re sua in qua habet directũ dominium 1 et vtile. extra de prescrip. c. auditis. in fi. sed secus in re que a fisco tenebatur ad censum emphyteoticũ vel fundum: vt hic. et ideo videt q si res teneretur a fisco ad homagium vel censum qd requireretur prescriptio. xl. an. nec sufficeret xx. et fm hoc cõcordare viderentur iura canonica et ciuilia. et tñ tex. ibi dicit contra lz leges humane etc. sed intellige qd ibi dicit. videant etc. ad veritatẽ tñ aliud non statuũt in hoc casu quẽ etiã nõ prouiderũt cum feudalia et cẽsualia essent antiquis legum latoribus incognita: immo et emphyteo. j. loca. §. adeo. sed ex eo q gñaliter statuerãt tps. xx. an. videbant statuisse: et in isto casu: sed non est sic cũ sit alia ratio in eo. De rebus autem pub. distinguit: aut sunt vere publice totius ppli: aut vnius. primo casu nullo tpe pscribunt. scdo prescribunt. xl. nisi i quatuor casibus qbus centũ an. spatiũ requiritur. vt. C. de sa. san. ec. l. fi. de prescrip. b

xxx. anno. l. omnes.

Nouissime.

¶ In glo. vel quasi. in fi. de hoc no. plene in. l. vitia. C. de acqui. pos. et ad de qd scripsi. s. e. §. furtiue. et pauca sũt vere realia: nisi vi possessa furtiua: et data ɔtra. l. iul. repetũdarũ. sed quasi realia sunt quãdo inhibet vsucapio propter fauorẽ persone: vt pupilli et fisci. vide plenius ibi. ff. eo. l. vbi. §. fi.

☞ Error iustus vel iustissimus qs dicat in acquirente rem aliquem.

Error.

¶ In glo. de errore. ibi cũ allegat. l. nunq̃. dic plenius. s. co. furtiue. ¶ Prope fi. eiusdẽ glos. ibi cũ allegat. ff. p ẽpto. l. ij. dic plenius. s. eo. celsus. vbi dicit glos. q in aliis sufficit iustus in emptore iustissimus. ¶ † Sz p deo dic mihi qd est iustus error et qd ẽ iustissimus. ¶ Gl. dicit q est iustissimus in alieno facto quo ad emptionẽ. Sed in aliis ɔctibus qcũq3 reputat iustus: etiã cũ cã tali qli: vt no. ff. pro so. l. iij. in glo. als nõ. sed hoc non vr pcedere: qr si in alieno facto est iustissimus: g vr q in suo sit iustus qd nõ vr verũ: imo est supinus: vt. ff. de acqr. here. l. cũ falsum. de iur. et fac. igno. l. pluriũ. Unde melius videt qd in qlibet ɔctu requirat iusta cã erroris. sed in emptione iustior et maior b. et sic loquit hec glo. que melius loquitur q̃ di. l.

a ¶ L. nũq̃. Et ẽ aduertẽdũ fz Ang. q ad hoc vt ex iusta cã quis possit mutare pos. fz gl. i. d. l. nemo opz qd primã pos. penitus a se abdicauerit. itẽ vide hic p eũdẽ Ang. siugularia dicta q dicit nunq̃ obere ex ire mẽtem tuã. de qbus tñ Jo. fab. nullã facit mentionem saltẽ hic.

b ¶ Justior et maior. Adde alberi. de ro. in l. si existimans. C. p so. eũdẽ in l. error. et in l. cũ qs. C. d iur. et facti igno. et barto. in. l. celsus. p istum alleg. C. de vsuc.

a ¶ Diutina. Super hoc §. notat ħ ange. q̄ lz hereditas nō possideat̄ vt.l.j.§.sceuola ff.si qs test.lib.esse ius.fue.tñ vsucapionē inceptā p defunctū pōt adimplere lz de nouo vsucapionē inchoare ñ possit: vt.l.ceptā. ꝛ q̄ ibi no. ff.eo.ti.Itē vide hic distinctionez pulchram ang.de accessiōe possessionis.

b ¶ Edicto Super hoc §. recurre ad ange.et xpofor. hic multa ꝛ plenius loquentes.

celsus.Et est iust⁹ si forte ꝑcura.vel seruus dicat dño rem sibi donatā fuisse vel al's acquisisse vel forte ali⁹ cui credēdū sit.vel si dicatur res legata ꝑ aliquos de testibus testamēti: ꝛ post apparet testamētū nullū.vnde q̄cunqꝫ cā sufficiens ad mouendū animum ad credendū facit reputari iustū errorē.si aūt non esset sufficiens secus.Uerbi gr̄a.Si seruus vel procur.diceret dño donatū sibi equum ab auaro potēte cui nil deseruierūt.ꝛ nullā cāz proponant cur dare deberet vel aliud q̄ nō est facile credenduz:sed in emptiōe requirit̄ causa sufficiētior.vnde vbi nō sufficeret si crederet simpliciter dicto familie:nisi interrogaret causam ꝛ modū:vel nisi videret instrumentuz emptiōis vel audiret testes:ita q̄ quilibet ꝯstās ꝛ diligēs indagator hoc deberet credere:ꝛ sic dꝫ intelligi l.qd̄ vulgo.ff.pro emp.ꝛ hec arbitrio iudicis cō- a
mittunt̄ q̄ hec et alia q̄ mouere pn̄t debet indagare ꝛ aduertere.et pro hoc facit.ff.e.iusto.§.fi- 1
lius.i fi.vnde ꝗuis glo. exponat ibi nō leui.idē b
si leui ꝛc.tu dicas q̄ nō 1
idem in emptione ꝑ predicta:ꝛ sic debes intelligere opi.glos.Jac.tñ de ra.in.d.l.celsus.dicit q̄ quicunqꝫ error cū bona fide causat vsucapionē per.l.hominez.ff.ꝓ suo. excepta vēditiōe in qua requiritur iustus.ff.pro emp.l.qd̄ vulgo.ꝛ respōdet ad.l.cel. que videtur contra eum q̄ ibi quos celsus reprehēdit dicebant duo.pri q̄ errans vsucepit pro suo.secundo etiam illo titulo quo putabat verū pro donato pro legato.ꝛ in hoc vlt reprehendit eos non in primo fm eā opi.gl.videtur securior:q̄ leges que vbiqꝫ loquunt̄ d̄ iusta causa erroris dum in emptione:immo in alijs.ff. l.non solum.§.qd̄ vulgo.versi.hoc amplius.eod.tit.l.iusto.in prin.ꝛ.§.filius. Preterea est hic expressuz.ꝛ.C.pro dona.l.fi.Nec ob.l.hominem.q̄ intelligitur vbi fuit error iustus:q̄ credebat sibi deberi ex causa hereditaria vl' ex contractu procur.vel serui:al's non vsucaperet cum non posset habere bonam fidē.ff.pro emp.l.qui fundū.§.seruus. intellige q̄ qñ error est sufficiēs ad pariandum vsucapionem qd̄ est opus traditione vl' eo q̄ ꝑ traditione habet plene no.in.l.celsus.sed quid si traditio non intercessit.credebatur tñ interuenisse iusto vel iniustiore errore. dicit dubitatiue qd̄ sufficit.Jac.de ra. reprehendit eam ibidez:q̄ si dominiū nō transfertur sine vera traditione ergo nec causa vsucapiendi.ff.de contrahen.empt.l.clauibus.sed Dy.tenet cum glo.ꝛ videtur expressum.ff.eo.iusto.§.filius.in.ij.dicto.Nec obst.ratio Jac.quia procedit ex falsis:vt patet.ff. de acqui.pos.l.fundum.

Diutina [a] ¶ In glo.vt conti- nuentur.in fi.iuris ẽ.eo.§.furtiue.dic vt ibi.et.ff.de acq. pos.l.pompo.§.cum quis.

¶ Procurator rerum imperialiuz dicitur procurator fisci.

Edicto [b] ¶ † In glo.vt a pro- imperialiū rerū q̄ cur.fisci vocatur.vt.l.bene a zenone j.¶ In glos.s.a fisco ibi cum allegat si aduer.fiscum.l.fi.item obtinet hoc vbi fiscus ignorās ius tertij alienat cus si sciret.vt no.C.de ven.re.fis.c. prin.l.j.lib.x.et hoc vbi alienaret cum cā sufficienti ꝛ reipublice euidenter li.ff.de eui.l.ex mille de rei vendicatione l.item si verberatum.§.si forte.item

obtinet vbi princeps habet aliqd ius in re: qr tūc illud soluz vr̄ alienare non ius tertij nisi exprimat. C. d loca. predi. l. fi. ff. de leg. j. si domus. §. fi. sed quia ni hilominus hec lex est iniqua non vide tur obtinere de iure canonico. xvij. q. ij. quicunqꝫ. itē non obtinet etiaz de iure ciuili in rebus in quibus nō cadit com mertium. C. de li. cā. l. nō ideo. ¶ In ea. gl. cū allegat. l. quero. ff. de interdi. gl. di cit forte: qr nonnulli dixerūt qd statim cadit per. l. imperator. ff. de publi. hoc tñ approbat. C. si propter pub. pen. l. j. ¶ In glo. ff. de peti. here. in fi. he solu- tiones non videntur bone: qr secus in vniuersitate qꝫ in re singulari vbi ipsa vniuersitas petitur. Unde dic ꝙ nō ob tinet hec lex vbi creditores agunt con- tra illum q̇ emit hereditatem: qr fiscus non videt vendidisse vel alienasse nisi ius suū. ꝛ sic intelligitur. C. de rei vēdi. l. j. sed vbi ipsa hereditas petitur tota secus erat de iure. ffor. et secus de iure codicis. Et ideo melius videt dicendū quod illud vetus hoc nouū: quia de iu re. ffor. hmōi prescriptio erat incogni- ta sicut ꝛ multe. alie. vt scripsi. s. eo. cir- ca prin. sed hodie redditur per ius ca- nonicum ad ius vetus vt dixi ꝛc.

¶ De donationibus. Rubrica.

1 ☞ Donatio vt valeat quinqꝫ reqrūt. ¶ Tex. ꝯtinuat hāc rubricā. est ꝛ aliud ꝛc. Et no. ꝙ quidem habēt sup rubri ca talē glo. donatio est quedam libera litas que nullo iure debet. pro qua. ff. 1 eo. l. donare. de re iudi. l. donari. † Ut aūt hoc plenius videas scire debes qd ad hoc ꝙ donatio posset dici vera ꝛ ꝓ- prie donatio quinqꝫ requiruntur. Pri- mo ꝙ fiat pure et mera liberalitate: et sic ꝙ donatarius: nō sit astrictus ad ali quid dandum vel faciendum. ff. eo. l. j. ꝛ. l. hoc iure. Secundo ꝙ nō det ob cāz C. eo. l. fi. Tertio ꝙ sit libera vcz ꝙ do- nans non sit obligatus ad danduz ali quo vinculo inducente actionē vel im pediente repetitionē: qr si als esset vin culum qd actionez induceret vel repe 1 titionez impediret: vt qr erat obligat⁹ ad antidota. vl ꝯfessus fuerit accepisse pecuniam quam non receperat. ꝛ erat a infra bienniū. nō impe dit retro quin esset vera donatio. sic intellige. ff. eo. l. hoc iure. §. si qs ser uo. ꝛ. l. donari. ff. de re iu di. ꝛ ibi de hoc. Quarto ꝙ sit absoluta sine aliq repetitione. ff. e. l. senat⁹ §. j. Quinto ꝙ fiat inter viuos. vt. j. eo §. alie. et hec consueuerunt poni in instrumentis literis donationum et bene. et hec faciunt ad questio- nez de illo qui donauit seu vēdidit omnia que ti. donationis acquisi- uerat a sempronio: qd nō videatur dedisse: ni si illa que data ei fue- runt vera pura ꝛ simpli ci donatione: cum ver- bum donationis pro- prie sumptum plus im portet. ꝛ de hoc solū pre dicetur per pri⁹. ꝛ ideo sic videtur recipienduz ff. si ager vectig. l. j. ꝛ be ne facit. ff. pro socio. l. ij. §. de illo. et. ff. eodē. l. ex hoc iure. §. j. et sic non veniunt donata ob cau sam quod potest esse ve rum: nisi appareret aliud vel p cōiecturas vel als. vt quem forte non acquisiuerat titulo do- natiōis a sempronio ni si ob causam. ff. de leg. j. l. si quādo. C. de inoffi. testa. si quando.

☞ Donatio an ꝛ quā- do possit fieri nudo pa- cto.

Est et aliud gen⁹. ¶ † In glo. scilicet de iu re ciui. ibi cuz allegat. §. de cōstituta[a] hec allega-

a ¶. §. d cō stituta. In quātū hec gl. vult di- cere ꝙ do- natio pōt fieri nudo pacto hoc etiā intelli git Ang. et christo. in donationi bus causa mortis: de quo p ipm ange. in. §. in p sonaz. j. de act. et christo. j. e. in gl. mani festauerit.

a ¶ L. seia. §. fi. Dicit h gl. q donatio causa mortis dz exprimi: als nõ est do. cã mortis. hoc itelligit verum nisi ex piecturis appareat eum velle donare cã mortis q̃s ibi ponit glos. 1 Jaso.

b ¶ Obligat donãs Reuocabilit tñ. & hoc verum sine stipulatione oli sine pacto nudo hodie fiat non si per traditionẽ vt. l. pen. §. marcellus. ff. e. tit. sine q̃ etiã trãsfert dñiũ vt l. vel mortis. ff. d publi. Ange.

tiões faciũt p q̃ũtionẽ nã. §. de ꝯstituta pec. p bat q stipulatio sit d iure ciuili. vt. l. si q̃s argẽtũ. C. de dona. qd hodie pacto contrahit. vide. j. eodẽ. §. perficiunt. ¶ In glo. scilicet large ibi ꝯtinent. naz sub donatione inter viuos continẽtur mlto largo sumpto vocabulo. ff. e. l. j. ¶ In gl. ibi cũ alle. j. de leg. in pn. ff. de leg. ij. l. legatũ est donatio. ¶ In glos. l. instantis in fi. et. l. heres meus. §. j.

1 ¶ Donatio cã mortis qualiter cognoscat a donatione inter viuos.

Mortis cã. 1

¶ In glo. j. si moriat. in 2 fi. hec gl. multas habet similes. nã ibi no. C. eo. 3 l. fi. ff. eod. l. mortis cã. §. titia. ff. de excepti. do. l. 1 apud cel. §. iulia sed cõtra no. ff. sol. matrimo. l. que do. de dona. ple. l. seia. ¶ † Dicas q aut donatur simpliciter absq eo q fiat mẽtio de morte extunc in omi dubio est donatio inter viuos nec distinguitur an esset euidens periculum vel non. & hoc dicit. d. l. seia. §. fina. a Si autem fiat mẽtio mortis & post mortem confertur vel p conuentionem vel als presumit donatio causa mortis. Et iõ credo si nulla fieret mẽtio mortis: si tñ de natura ꝯct b effect ois referret post mortẽ donãtis. vt. l. seia. de do. prel. arg. ff. de le. ij. cum pater. §. mater. et 2 facit. d. §. iul. ibi ei ex eo

qd volebat vxorem habere conferri a in temp mortis de natura donationis inter virũ & vxorem &. d. l. seia. in prin. ff. eo. & fm hoc est intelligenda. C. de. trahen. & cõ. stipu. scrupulosaz. & j. de uti. stip. §. post mortem. quando qs stipulat ex alia cã q̃ donationis: alias donationis. dic qd valet stipulatio donatio causa mortis. non alias. et j innuit. d. l. scrupulosam. in fin. cum dicit pro tenore contractus vel testamenti &c. & hoc vult dicere. §. & i summa 3 si recte intelligas. & hoc nisi cõtrariũ b exprimat p contrahentes. vt. s. in r. dixi. ¶ In gl. q& voluntas. in fi. hic videtur perpetua ratio: q& quãdo dat. ob cãm impedit q̃nq; peniten. repetio. vt. l. si pecuniam. eo. ti. & ibi plene quod non est trahendũ ad donatio. mortis. sed tamen est argumentum. vt. d. l. senatus. §. j. in fin.

¶ Legatum est liberalitas. Substitutio an & q̃liter fieri possit [illegible] natione causa mortis. Interdictuz quorum legatorum dat [illegible] to non p donatione causa mortis.

Hec mortis cã.

¶ [illegible] gl. j [illegible] natio ibi cũ dicit liberalitas. Sed cõtra legatũ est liberalitas. ff. de lega. j. l. legatum est deliberatio. vnde collige [illegible] signia ex his q̃ notantur. j. glos. ij. ¶ [illegible] glo. fere dicit ibi cum allegat. ff. eod. [illegible] natus. §. fina. dic ibi plene. ¶ In ea. gl. ibi cuz allegat. j. de leg. in prin. hec ct [illegible] non dicit bona legatũ quando q tra [illegible] tur a defuncto. ff. de leg. ij. l. luci [illegible] et nota. eo. tit. l. legatũ. est q̃dam. in fi [illegible] glo. sed potes dicere q q̃uis tradatur testante semper videtur ab herede p [illegible] ficisci. ff. ad. l. fal. l. cum quo. §. fin. [illegible] sic in donatione causa mortis in q̃ do [illegible] nans obligat. vt. j. statim nota. vnde [illegible] donatione contrahit cũ testante: in l [illegible] gato quasi contrahit cuz herede. ¶ [illegible] eadem glo. ibi obligat donãs b vt p [illegible] mortem soluat nisi als actum sit. ff. e. [illegible] mortis causa donatio. sic et in. l. vt d [illegible] bitori. et nota. ff. eod. tit. l. non videtur [illegible] ¶ In eadem glos. ibi cum allegat. l. [illegible] heredib vult dicere gl. q in donatio [illegible]

a cā mortis nō pt substitui[a] sine pmissio 1 ne substitutio faciēda in legatis. ꝛ hoc idem videt tenere. C. eo. l. fi. sed hoc ve 2 rū est directe sed p fideicommissum potest. ff. de le. j. cuz pater. §. eoꝝ. l. seia. de do. pre. ꝛ ideo absens potest substitui p fideicōmissum ßm Dy. in. d. l. si cui. ꝛ sic 3 intellige. C. eo. l. j. cū ibi notatis. ¶ In ea. glos. cuz allegat. §. in extraneis. hoc 4 non est veꝝ. ꝛ ibi dicam. ꝛ not. ff. eo. l. in morte. de here insti. si seruū. §. in extraneis ¶ † In fi. eiusdē gl. Azo. i tit. s̄. quo 1 3 b rum leg. hoc tamen nō est verū[b]: immo datur saltem in eo qđ est vltra falcidiā sed in hoc differūt: qꝛ quoꝝ legatorum c datur ad reuocandum totū legatū: sed non ad reuocandam totam donationē causa mortis: sed illud tantū qđ est vltra. ꝛ ita no. ff. quorū leg. l. j. §. si quis ex mortis. in glo. pōt vtiqꝫ. ¶ Itez est alia differētia: qꝛ donatio causa mortis nō pōt repudiari: legatū sic. ff. de lega. ij. l. cū pater. §. mater. ꝛ ibi no. qđ pōt esse verū vbi fuit facta pactio vel p stipulationē: secus si valeret vt fideicōmissum nisi agnouisset post mortē. vt. ff. de bo. lib. l. si vero. §. sz mortis. ¶ Itez dat alia differentia: qꝛ legatum inter absentes sed donatio causa mortis a p̄sente presenti. ff. eo. l. inter mortis. sed hoc veruz vt valeat iure donationis: sed vt valeat iure fideicommissi potest fieri inter absentes. ff. de lega. ij. l. miles. ꝛ. l. cum pater. §. donationis. ꝛ sic intellige qđ not. Azo. in summa qui dicit qđ valet ex nuda pollicitatione: qđ est verū vt valeat iure fideicommissi. ꝛ de hoc scripsi. C. đ iure do. l. ij. ꝛ vide. j. proxi. §. Quidā dixerūt qđ sit opus traditione. vt. l. papi. ff. de donatio. inter virū ꝛ vxorem. Uerius dicit contra. ff. de public. l. ij. et ibi not. ¶ Item intellige ꝙ hic. no. ꝙ tempus mortis inspicitur quantū ad donatariū: sed quātū ad donantem inspiciūtur duo/ vt in legante. ff. de leg. iij. l. j. §. j. qꝛ cū habeat instar legatoꝝ ꝛ regula catoniana locū habeat vbi est defectus ex parte legātis seqtur ꝙ impediat donationem causa mortis sicut legatū: ꝛ sic reproba quod not. in. l. in mortis. et doc. ibi etiam reprobant.

¶ † Donatio an valeat facta p v̄ba futuri tpis. Quid si qͥs dicat dabo tibi talē fundū: tu v̄o acceptas gratias agendo an valeat donatio.
Donator an teneat precise rem tradere.
Donator an teneat de euictione.
Adde ad idem nu. 5.

Alie. ¶ † In gl. manifestauerit l fi. glo. hec gl. non videt pcedere[c] in eo qđ valet donatio per v̄ba dabo: quia iure pacti valere non potest cuz non fiat pactum per verba đ futuro: vt hic notatur. et in. l. tale pactum. Item nec iure stipulationis: quia non precedit interrogatio. ff. de v̄bo. obligatio. l. j. Preterea videtur simplex pollicitatio que non obligat. ff. de pollici. l. prima. Preterea nullus contract⁹ perficitur nec ille per verba de futuro si enim promisi mutuare non mutuo: vel si promisi vendere non vendo. ff. de actio. empt. l. si sterilis. §. fina. si certum peta. qui pecuniam. ꝛ testator nō videtur vendere q̄ damnat heredem vendere. ff. de leg. j. l. si equo. de lega. ij. si cui. de lega. iij. qui concubinā. §. si fundus. vnde in. §. stipulatio. fuerunt verba de p̄senti. nam ibi precessit interrogatio que nō potuit esse alia q̄ꝫ p hec v̄ba promittis te daturū et respondes bene. ista stipulatio et promissio erāt in p̄nti đ re in futu

a ¶ Nō pt substitui. Adde bar. in. l. si p̄rfa. ff. de here. insti. ꝛ in. l. hoc iure. §. si aliter. ff. de vulg. et pup. ꝛ pleni⁹ p barb. in sua rep. c. raynaldus. colū. lxvj. ibi ad fi. extra de testa.
b ¶ Uerū. Idē tz ange. recitās opi. Jo. fa. itē idē are. ponit hoc ple. si q̄rat an donatio cā mortis eq̄pare tur vltime voluntati an contractui. vide eum hic in ij. colū. post mediuz. in ver. Adde si q̄rit. vbi ple. distinguit.
c ¶ Procedere. Hic ang. cōcordat cū Jo. fa. recitando ꝛ approbando ei⁹ opini.

rū danda.ꝛ ideo bñ aduerte ꝙ donatio nō potest fieri p̄ ꝟba de futuro q̄n sint aliqua verba de p̄senti vel exp̄ssa vel subintellecta.vñ si te interrogē.p̄mittis te dare vel daturū mihi.x.et tu respondeas p̄mitto.appareat qꝺ est p̄missio de p̄senti.vel si sic dicaꝫ dabis mihi.x.ꝛ tu respōdeas dabo.non est dubium qꝺ est stipulatio ꝛ valet ꝛ est exp̄ssum.ī.de verb.oblig.circa princi. Nā sunt verba eq̄pollētia p̄senti.nam interrogando dabis est perinde ac si diceret.promittis ꝙ dabis.Vñ p̄cedente interrogatione vꝫ sine dubio.sed si nulla p̄cederet:tunc non videt̃ valere cū pactū nō fiat p̄ ꝟba de futuro.ꝛ sic vr̃ qꝺ gl.possit saluari que al's esset sibi contraria.

2 ¶†Quid ergo si q̄s dicit ego dabo tibi talem fundum.et tu acceptas dicēdo magnas grates non vr̃ valere donatio ſm promissa:qꝛ non donat in p̄senti:nec in pactū donationis p̄sentis sed de facienda in futurū.ꝛ istud pactū vr̃ nudū:nā.l.si q̄s argētū loq̄tur q̄n p̄ pactū donat̃ i p̄nti.sed in scd̄o casu q̄s nō donat:sꝫ se daturuꝫ paciscit̃ in futurū:ideo non vꝫ donatio nec vt forte pactū efficax ad agendū:vt det:qꝛ nuduꝫ de iure ciuili.secus forte de iure canonico quo agit̃ ex pacto nudo vt.c antigonꝰ.extra de pac.ſm illud ius pōt eē vera opi.Host.q̄ post hanc gl.dixit ꝙ non refert vtrū donatio fiat p̄ ꝟba de p̄nti vel de futuro:vt no.in sum.eo.tit.circa fi.Vel verius dic nō eē verā:qꝛ tale pactū nō causat donationē qꝺ ipse ꝯcludere vult.Sꝫ bñ verū est qꝺ ex tali pacto pōt agere:vt det sicut q̄n p̄ stipulationē promittit dare.ī.de act.§.appellamus.ꝛ.§.sic itaqꝫ.ꝛ caue qꝛ q̄n fit donatio p̄ verba de futuro in casu q̄ agi pōt nō agit̃ simpliciter vt res tradat̃.sꝫ vt res donet̃.ꝛ ex cā donationis tradat̃ ꝛc. ff.de ꝯhē.empt.l.q̄ fundū.C.de pac.inter emp.l.ij.Vel forte pōt dici ꝙ etiā in p̄dicto casu agit̃ vt rē tradat ꝛ agit̃ ad hoc ex stipulatu vel certi cōdi.nō ex lege:vt potest colligi ex.l.si q̄s argentum §.sin autē.hic minime.ꝛ hoc.§. ¶Sed an illud qꝺ hic dicit̃ videlicet qꝺ agatur ex pacto obtineat in donatione ob causam.Vr̃ ꝙ sic.C.de dona.ante nup.l.non veterum.ꝛ idē videtur in donatione causa mortis vt dixi proxi.§.ꝛ nota.ff.de lega.ij.l.cum pater.§.meuio.

3 ¶†In glo.ex hoc verbo.ibi cum allegat de actio.emptio.l.j.dic vt ibi.ꝛ videbis.ī.de contrahen.emp.§.pretiū.quicquid tamen ꝛ in venditione sit ꝛ donatione vr̃ expressum qꝺ teneat̃ rem p̄cise tradere si eam habet in feu.si de feu.cō tro.fue.c.si facta.ꝛ facit.l.si q̄s argentū

4 ꝛ quod hic dicitur necessitas ꝛc. ¶†In eadem gl.in fin.hec est communis opi.glo.vbiqꝫ.et forte fuit ratio sic opinandi:quia vbi traditione nulla fuit obligatio:idcirco causa vel obligatio super euictione non habuit super quo fundaretur:sed vbi a promissione secus.sed

a hec ratio non placuit[a].Jacob.in.d.l.j. de iure dotium.quia donatio non fit sine verbis:nisi inter mutos.constat autem ꝙ per hec verba contrahit̃ obligatio.vt hoc.§.ꝛ.l.si quis argentuꝫ.ꝯ quis tradendo p̄oferendo.Unde si q̄s equū tradendo venderet ꝛ vendendo traderet:quis dubitaret obligationeꝫ nasci. Traditio eñi nō tollit:immo validat ꝯtractum ꝛ obligationē:immo vestit pactū vt videbis in materia obligationum.

5 ¶†Et ideo vr̃ ꝯcludere indistincte qꝛ donator nō teneat̃ de euic.nisi exp̄sse p̄mi

a ¶Non placuit.Vide sup hoc ang.hic.in j.col.circa fi.in ver.in glo.in fine.

ferit.C.de euict.l.ii.& hec opi.plz mihi. 2 nã oẽs tex.dicũt nõ teneri.& est diuina re eis imponere qd loquantur vbi a tradi tione inceperit.vt.d.l.aristo.ff.de edil. edic.l.ad res donatas.si fa.fur.fe.di.l. quot.§.finaũt.C.de fal.l.& si a te.& vr ex pressum.ff.de ver.ob.l.iul.§.qui fundũ in fi.ibi enim incipit a pcedẽti cõuentione & tex.supponit nõ agi:immo dicit tradi tione reũ ptinus liberari.Nec ob.e.ti. l.vbi autẽ.ff.de so.l.si rem.qr intelligitur vbi ex aliqua cã onerosa fuerat promis sum dari.quo casu põt agi de euictiõe hodie Pet.de bel.perti.tz opi.glo.in.d. l.j.sed cõferẽs bñficiũ vr teneri.extra de pben.c.cũ sm.&.c.inter cetera.itẽ dñs q̃ cõfert vel dat feudũ in feu.si de feu.vas.

5 ab ali.interpel.fu.c.j.¶ † In gl.p cõdi. hoc verũ vbi fit donatio p pactũ:sed si p stipulationẽ agitur ex ea vt.s.scripsi.et probatur in.l.si q̃s argen.§.finautẽ.¶ In ea glo.ibi cum allegat.l.eum q̃ pleni⁹ eo.ti.l.in edibus.§.j.

1 ☞ Insinuatio donationis qualiter et corã quo fieri debeat.

2 Donationes facte corã custodibus si gillorum autenticorum:an habeantur pro insinuatis.

1 **Et cũ retro.** ¶ † In tex.soli dus idẽ ẽ q̃ au reus.j.de pe.te.liti.§.pe.Quid aũt fuit & quãtũ vz de moneta currẽte.vide.s. de attil.tu.§.nos aũt.¶ In glos.j.in scri ptura.in fi.cũ dicit publ.nõ intelligas notariorũ & tabellionũ:sz illorũ q̃ sunt. vt.l.in hac.vnde nõ sufficeret facere co ram notario immo cõfectũ instrm sup donatione per notariũ dz donans de

a ferre ad iudicẽ[a]:& ei insinuare etiã post contractũ perfectũ.C.de dona.añ nup. l.fi.§.j.& iudex dz recipere & videre in a ctis seu i papiro curie reponere instru menti tenorez & diem insinuationis:& dare literam de hoc parti si hoc reqrat nullũ autem decretum interponat:nec aliam informationem faciet.hoc potes colligere in.l.hic alle.&.C.de offi.iudi. alex.l.j.& potest hmõi isinuatio fieri co ram quocũq̃ iudice & coram alio q̃z vbi res sunt posite.vt in.l.in hac.Nec ob. b l.si pdium.C.de predi.mi.vt ibi scripsi.

¶ † Quid ergo dices de donationibus que fiunt hodie coram auditori bus sigillorũ autentico rum qui conficiũt de do nationib⁹ literas quas presentant custodibus sigillorum et eas faciũt sigillari:nunquid habẽ tur pro insinuatis.Et promptum est dicere qd non:si custos nõ habeat iurisdictionem p.ll.pre dictas.sed si iurisdictio nem habent de consue tudine custodes sigillo rum regis in pluribus locis videretur suffice re per.d.l.vnicaz.¶ Ve rius tamẽ est qd nõ suf ficiat:nisi ipse donata in sinuet.vt.l.in hac opor tet ergo q̃ sit presens co rã iudice ad instar emã cipati.C.de emanci.lib. l.iubemus.&.l.fina.vel forte procu.ad hoc con stitutus cum non repe riatur cautum de con trario.¶ Sed quid si in litera cõtineatur quod donans confiteatur do nationẽ insinuatam so lẽniter:non tñ als con stat.non vr sufficere:qr cum solẽnitas requira tur opz qd probetur in tercessisse.C.de agric.et cen.cum satis.C.de ad ministra.tuto.l.tutores. vbi iubet exhiberi pu blicas psonas:vt de so lẽnitate cõstet nã p tales confessiones mutaretur forma a legib⁹ data qd nõ est faciendũ.ff.de ad mi.tut.l.qdã decedens de leg.j.l.nemo.quinim mo expressa renũtiatio donantis non teneret[b]. C.de sacr.san.eccle.l.il

a ¶ Ad iu dicem.An ge.hic.

b ¶ Nõ te neret.Idẽ h ange.ad dẽs rõnez: qr insinua tio ẽ itrodu cta ne fiãt fraudes.& non põt re nuntiari.& dicit hãc eẽ opi.Bart. bal.& Sal. quã etiã se q̃tur.Jo.de imo.i.c.cuz cõtingat.de iureiur.lz Guido.de suza.tenue rit cõtrariũ.ita dicit ange. hic in.ij.co lũ.ppe fin. in ver.q̃ro an tali insi nuationis solennita ti.

lud.in fin.per.ll.predi-
ctas.credo q si donans
iurasset nō posset veni-
a re cōtra[a] confessionem
suā etiā de iure canoni
co:qnimmo nec repe-
tere qd est vltra summā
dato quod nō cōfessus
fuisset. cum iuramentū
hoc seruari possit sine
preiudicio salutis eter-
ne.ex de iureiur.c.licet.
libr.vj.Si tamen hmōi
donatari9 caderet a pos
sessione non posset rem
vendicare quaten9 exce
dit:immo nec agere cō
tra aliū q̄z cōtra iuran-
tem.z ideo si donās da
ret obligaret vel vende
ret alij vltimus esset po
tior cum sit nulla dona
tio ipo iure in eo qd ex-
cedit.argu.l.sancimus.
C.eo.nam non obst.iu-
ramento vēdere potuit
z in aliū transferre etiā
de iure canonico:vt no.
Inno.ex de preben.c.di
lecto.z scripsi.C.de con
di.ob causam. l.ea.l.vl'
potes dicere q cōfessus
non audiatur contra cō
fessionē suam si in iure
confessus fuerit.ff.eod.
quidam ibi.C.de li.cā.
l.interrogatam.sed qua
act.repetitur id qd exce
dit.potest dici q rei ven
di.cum donatio non te
neat ipso iure in eo qd
excedit.C.e. sancimus.
z hoc si extat res al's da
tur ɔditio sine causa.ff.
eo.l.vt mihi.Sz vsq ad
qd tēpus potest repeti.
videtur q vsq ad decē
niuz.C.si ma.fac.ra.ha.
l.fi.vel vsq ad quinquē
nium.C.de contra.iu.l.
j.§.qd dictuz.verius vi
detur qd tūc danatio nulla sit ipso iu[re]
in eo qd excedit qd nō causet titulum
per ɔsequens possit repeti vsq ad.xx[x].
an.vbi interueniret iustissimus erro[r]
vt scripsi.s.de vsuca.§.error.excipi a[utem]
potest perpetuo.ff.de excep.do.l.j.§.
Sed an heres possit reuocare si don[ator]
non reuocauit.Dic q sic.ff.de leg.ij.l.
solidū.§.prediū.C.de dona.inter vir.
et vxo.l.donationes.circa medium
fideiussor posset excipere.z credo q[uod]
repetere.ff.eo.l.fideiussori .etiam si in-
tercessisset animo donandi.q̄uis gl[o.]
ibi notet contra que per omnes rep[ro]-
batur.¶ In tex.ibi cum dicit nostra [con]-
stitutio.C.eo.l.pe.¶ In gloss.si nost[ra]
in fi.item alius.C.de do.ante nup.l.
noribus.sed ille redactus est ad ius [com]-
mune per.d.auk. vt sponsalitia larg[i]-
tas.C.de do.ante nup.auk.eo.de cu[rsu]
item donatio ob causam.ff.de dona.l.
aquilius.z ibi no.hoc tamē sane intel-
lige quando donans tenebatur ad re-
munerationem:al's sic.vt ptz in.l.p[e].
C.eo.qr ibi donabatur ob causam.ta-
men ibi supponit q al's debet fieri i[nsi]-
nuatio ponēdo illos casus pro spec[ia]-
libus.ff.ad munici.l.j. donatio aut[em]
causa mortis nō eget insinuatione.
de dona.causa mortis.l.fi.

1 ☞ Heres donatarij si sit ingrat9 er[ga]
donatorem:an donator possit reuoca-
re donationem.

2 Iniurie atroces que dicātur:ita v[t do]-
nator possit reuocare donationem p[ro]-
pter iniurias atroces sibi a donatar[io]
illatas.

3 Donatio facta ecclesie an possit reuo-
cari ppter ingratitudinē prelati.

4 Pupillus an priuetur donatiōe sibi fa-
cta ppter ingratitudinem tutoris.

Scienduz est.

¶ †Sup tex. ibi cū dicit collatuz est:secus si heres eius
esset ingratus vel successor.vt.l.fi.C.de
reuo.do.§.hoc aūt.Sed ob.s.de libe.et
eorū lib.l.fi.item qr sicut vasallus pri-
mus ppter ingratitudinē amittit feu-
dum:ita filij z posteri.in feu.que sit pri-
ma causa bene.amit.c.j.circa prin.ver.
et econuer.Qui vellet tenere hanc par

a ¶ Uenire contra. Uide super hoc Ange. hic in.iij. colū.in p̄n. Vsi.qro an rōne iuramenti.vbi ponit diuersas docto. opiñ. quorūdam q iuramētum nō cōfirmet donationem sine isinuatione: quorūdā vo q cōfirmet et maxie Jo.an.q̄ seruari dbere iuramētū dicit quē ipe Ang.sequi vr dicens noluisse semel in tali casu consulere eo q timeret iuramentum.

tem posset respōdere ad.§.hoc autem quia ibi dicit φ ex ingratitudine commissa nō potest agere successor donantis cōtra ipsum donatariū vel eius successorem: sed si successor donantis committeret ingratitudinē contra donantem viuentē non aperit: sed de mente text. videt̃ qd̄ ex eius ingratitudine nō reuocet̃ ibi cū dicit hoc autē vsq̧ ad primas personas specialr̄ referendo se ad personas donantis ⁊ donatarij. ⁊ eo.ti. l.j. ⁊ iura cōtraria loquunt̃ in alijs casibus: vcʒ in libertis quib⁹ fit maior gratia: vt.j.videbis. ⁊ in feudalib⁹ que nō sequunt̃ naturā aliarū donationuʒ. vt dicā.j.pxi. Satis tamē vr̄ posse dici qd̄ ipse donator posset agere contra heredem donatarij ꝓ ingratitudine cōmissa per donatariū. C.de adul.l.fi. sʒ forte non cōtra singularē successorē. C.de reuo. do.l. his solis donatoribus non successoribus. vt.d.§.hoc autē. ⁊ hoc verum si habuit satis tp̄s ad cōquerendū donator ⁊ non fuit conquestus. Si ꝓ cito mortu⁹ fuerit sic φ cōqueri nō potuit videt̃ heredē eius posse agere. arg. ff.de confir.tu.l.in cōfirmādo. ⁊ l. vtilitatem. item hec non intelligunt̃ vbi donatarius nō implet cōuētiones factas in donatione: quia tunc successor agere posset ⁊ cōuenire. C.de do. que sub mō. l.quoties. ¶ Sed de qua querimonia intelligit̃ an de iudiciali vel extraiudiciali. vr̄ φ d̄ iudiciali per.l. his solis ad suos tamē vr̄ trāsmittere extraiudicialem. vt. C.de in offi.testa.l.sancimus.§. fi. vel ibi in alio casu. ff.de fideicō.lib.l.
2 testē.§.j. ¶ † In glo.s. quinq̧ ibi effundat. que autem sunt atroces dic vt.j.de. iniur.§.atrox. ⁊ pōdera verbum effundat.i. sepe immoderate dicat vl̄ faciat. C.de do.promis.l.fi. ibi effuso ⁊c. vn̄ non sufficeret semel: nisi qn̄ iniijceret manus impias vl̄ fur. faceret specialitatem de iniectione cū manus iniectio sit atrox. vt.d.§.et cōprehenderet̃ sub primo mēbro. ¶ In ea.gl. cū dicit intulit qd̄ dicit de dāno intellige graui arbitrio iudi. in feu.ꝗ sit prima cā bn̄.amit. delator. nō aūt intelligas q d̄ sit necesse de oib⁹ bonis sicut.s.de excu.tu. Itē ꝓpter paupertatē: al's litē. nisi in casu. C.d̄ re.do. auł. qd̄ mater. Itē d̄ vite periculo intellige ex insidijs: vt ptʒ. ⁊ no.in.d.l.fi. sed querit̃ an sint alie cause igratitudinis. gl. dicit φ sic: si donatorē egētē nō alat: vt notat̃ in.d.l.fi. sʒ hoc nullo iure reperit̃: vt no.ff.de reg.iu.l.in condēnatiōe. Tamē oēs docto. hoc approbāt per.l. alienāda.ꝗ hic allegat̃. idem videret̃ si alie cause emergerent maiores ingratitudines ingerentes: vt si eū cucurbitauerit. naʒ est grauior ingratitudo φ̄ graue dānum bonorum vel alia atrox iniuria: ⁊ nōnulli vellent plus esse vulnerati φ̄ talia pati. vel si occidit filium donatoris vel patrē. et pro hoc facit qd̄ lex dicit φ abolitis certis prescriptionibus certe admittuntur contra crimē adulterij que enumerant̃ in.l. ⁊ tamen cōstat φ nōnulle alie admittunt̃. ⁊ ideo φ̄uis cetere enumerent̃ hic vident̃ alia admitti. de quib⁹ est tāta ratio vel maior.j.de adul.l.ita nobis. cū nota. ⁊ hoc videtur expressum in feu. que sit prima causa bene.amit.§.sed quia. hoc nō credo. ex quo eñ lex enumerat certas causas nulle alie sunt admittende sicut in simili. in auł. vt cū de app.cog.§.aliud quoq̧. ibi cum dicit. preter igitur istas nullas liceat ⁊c. ⁊ hoc in simplicib⁹ donationib⁹: qr in donatiōe feudi secus. ibi eñ multe alie cause sunt ⁊ leuiores φ̄ iste ex quib⁹ cōmittit̃ feudū ꝓpter fidem quā vasallus debet que nō debet̃ ex alijs donationib⁹. et ita intellige in feu.ꝗ sit prima causa bene.amit. per totum. ⁊ ex qui.cau.feu.amit. tacite enim importat datio feudi seruitium et fidē φ̄uis expressa fides fieri non deberet. in feu. si de feu. cōtro.fu.c.pe. item et in libertate sec⁹. ibi eñ sufficit etiaʒ leuis ingratitudo ꝓpter immēsitatē beneficij. vide. C.de li. et eod.li.l.iij. ¶ † Item 3
est hodie casus spālis in quo donatio reuocat̃ tātū ex trib⁹. causis. C.d̄ reuo do.auł. φ si mater. sʒ ille casus correct⁹ est fm̄ cano. dic vt ibi scripsi. Sʒ an donatio facta eccl'ie reuocet̃ ꝓpter ingratitudinē ꝑlati vl̄ rectoris eiusdē. Videt̃ φ sic. C.de sacrosan.eccle.l.iubem⁹. qd̄ pōt esse verū ad vitā ingrati.i feu.d̄ ca.

cõra.§.fin.de hoc.§.qui.
mod.tu.fin.§.idem si is.
4 ¶†Sz an pupillus pri
uatur donatione sibi fa
cta ꝓpter ingratitudinẽ
tutoris.arg.qd sic.C.de
admi.tut.l.si tutoris.ff.
de polli.l.imperator.§.
fi.Contra.C.vñ vi.l.me=
minerint.vid qd ibi no.
⁊ scripsi.¶Quid si renũ
tiatũ sit.Spec.videt̃ te=
nere qd nõ teneat renũ
tiatio.in Spe.e.versi.ꝙ
si actũ.sunt ⁊ alie cause
ꝗꝫ ingratitudinis ex q̇=
bus donatio reuocatur:
vt si q̇s irat⁹ dedit.xiij.
q.ij.c.si quis irascit̃.ff.de
reg.iur.l.qd calore.vel
per dolum inductus.ex̃
de testa.c.fili⁹.xx.q.iij.
c.cõstituit.itẽ ꝓpter dã=
di impotentiã.ex̃ de te=
sta.c.fili⁹.ff.de re iudi.l.
cum ex causa.¶Item si
ob tur.causam ⁊ res nõ
esset tradita:vt per totũ
ti.d ɔdi.ob tur.cau.ex̃ d
simo.c.de regularibus.

a ¶Nõ curat̃. Dicit hic Are.qd argumẽtatio nois est relinq̃nda pertinacib⁹.vt.l.ij.in fi.C.de consti.pec. Ex quo sequit̃ qd non est bona ɔña. aliq̇s vocat̃ Aretinus: ergo est de Are. vel Bononieñ. ergo est de bononia.

1 ☞Nomina debẽt cõ=
uenire reb⁹:non tamen
debet recedi ab inten=
tione ꝓpter nominum
consonantiam.
2 Marit⁹ sicut fit domin⁹
dotis ita vxor efficitur
domina donationis pro
pter nuptias.
3 Sponsalitia largitas
quid sit.

Est ⁊ aliud.

¶In gl.sic.C.de epis.et
cle.in fi.hec.l.q̃ hic alle=
gat̃.ff.de ali.le.nil facit
ad ꝓpositũ:sz forte vo=
luit allegare de supell.
le.l.iij.⁊.l.labeo.q̃ satis
a ɔcludunt qd nõ curat̃ ª
de nomie:sz de effectu.

1 ¶†Sz dic ꝙ cõsonum est qd noia cõue
niant rebus ⁊ decens nõ tñ ꝑ captãda
cõsonantia debet recedi ab effectu seu
intentione.nã verba deseruiũt intẽtio
ni non intentio verbis.vt.d.l.labeo.de
leg.j.l.si q̇s in fundũ.⁊ scripsi.§.de test.
si quis in noie.¶In glos.si de nouo.ibi
propter nuptias maritus.vide de pac.
cõ.aut̃.equalitas.⁊.l.si cõstante.et.l.fi.
2 ¶†In ea glo.ibi sic illa donatiõis.pro
hoc videtur:quia datur ei rei ven.C.de
dona.ante nup.aut̃.dos ꝓmissa.de iu.
do.aut̃.donatiõe.Sz ɔ̃ facit:q⁊ dat̃ hy
pothe.vt aut̃.siue a me.ad velle.et sic
nõ ẽ dñia.ff.de re.iu.l.neqꝫ pign⁹.¶Sz
ad hoc posset respõderi sicut in legata=
rio.C.cõia de lega.l.j.⁊.ij.Uerius tamẽ
videt̃ qd non sit differẽtia ⁊ videt̃ nota
ri in aut̃.dos data.ar.ff.de leg.ij.l.cum
pater.§.pater plurib⁹.de solu.l.titia cũ
ꝓpter.Ad q̇d autẽ proficit huiusmodi
donatio ante nuptias sequitur in glos.
hic.¶In ea.gl.ibi cuz allegat aut̃.siue
a me.Itẽ proficit in casu.l.vbi.C.de iu.
dotiũ.Itẽ q⁊ melius est rei incumbere
ꝗꝫ in personã agere.j.de obliga.que ex
de.§.furti.vñ potest agere vt fiat ei do
natio ꝭm glo.immo etiam vt tradatur
ꝭm opi.Mar.quã approbat Ja.in aut̃.
data.¶In ea.glos.ibi cum allegat de
equali.do.§.j.hodie est hoc expressum
ex̃ de dona.inter vi.et vxo.c.fi.§.j.⁊ in=
tellige qd redit si tradita fuit.al's rema
net.et sic intellige in aut̃.de nupt̃.§.per
3 occasionem.vbi dicit remanet.¶†In
eadẽ glo.in fi.hoc nõ videtur verũ.c.ti.
si tibi.⁊.l.si filio.dic ꝙ aut stat per alte=
rum:⁊ habet tacitã cõditionẽ:vt.l.vbi
veterũ.aut per fortuitũ:et tunc distin
guitur an interuenerit osculũ.vt.l.si a
sponsa.gloss.tamẽ alio modo intelligit.
ff.de do.l.j.§.fi.vbi distinguit qñ stat ꝑ
alterũ an interuenit osculũ vel nõ:sed
primũ credo verius:vt scripsi in.l.vete
rum.Et no.ꝙ ꝗꝫuis gl.hic assignet dif=
ferentiã inter donationem ante nup.et
spõsalia.lex tamẽ recipit vnũ q̃nqꝫ pro
alio:vt in aut̃.e.decursuz est.⁊ aut̃.siue
a me.sed improprie:vt hic notatur.
1 ☞Dñi duo si sint vnius serui si alter
consentiat ꝙ seruus cõmunis promo=

neatur ad ordines an alter teneatur re a cipere partem pretij.

1 **Erat olim.** ¶†In glo.sic.C. de proba.ff.de pe. l.si quis aliqd.§.abortionis.¶In glo. vel eo.in fin.vide.s.de his qui sunt sui vel alie.iur.§.fi.Et no.qd idē videtur si alter cōsentiat qd pmoueatur ad ordi nes.et idem dicerē de hominibus tal= liabilibus ad voluntatem:q̄uis non sint serui quo ad personā qd possint li= bere recedere:bonis tamē dimissis:qr quoddam genus seruitutis videtur q̄ nō possint recedere:nisi bona dimittāt. 2 C.de do.l.iij.spoliatio em̄ ōim bonorū est similis morti.ex qd me.cau.c.ij.

a ¶Quib[a] alienare licet vel nō. Rub. c

1 Dominij effectus est q̄ liceat ven dere et obligare ꝛc.
2 Fundus dotalis an possit alienari.
3 Maritus si prouocetur ad diuisionem fundi dotalis an alienare possit.
4 Itē qd si vertat̄ ad vtilitatē mulieris.
5 Prelat⁹ si alienauit rē ecclesie an pos= sit venire cōtra ꝯctū durante p̄latura. Adde ad idem.nume.6.et.7.
8 Venditio si est nulla:an cōtrahat̄ obli gatio de euictione.
9 Quid si promissa sit euictio per stipu= lationem.
10 Iuramentū si sit interpositum per mu lierem in alienatione fundi dotalis nō repetere ab emptore forte emptor ceci dit a possessione tertius autē tenet rem alienatā:an mulier poterit vēdicare.
11 Quid si mulier sit mortua an liberi po terunt vendicare.
12 Cōmittentes crimē lese maiestatis re= manent dñi rerū suarū vsq̄ ad sniam.
13 Alienare qui non possunt numerantur in titulo.

1 **Accidit aliqn̄.** ¶†Supra dixit de domi= nijs ꝛ de modis ea acquirē di.nunc declarādo aliqua de effectibus dominij subijcit quibus ali.licet vel non.etenim effectus domi nij est qd liceat vēdere ꝛ obligare.ff.de re iud.l.fructus rei est.¶In gl.j.inesti b matum [b] ibi de fundo.l.j.in dubio an= tem presumitur estima tum vt sit emptio. vt no.in.l.si inter. ꝛ patet in.l.quoties.ff.loca. cū fundus non sit in com= modato s̄m Io.sed po= test dicere ꝯtra.vide qd scripsi.C. commoda.l.j. ¶†In ea.glo.in fi.ff.so. ma.l. dotalem.gl. tamē tenuit indistincte quod possit alienari[c] in.§.et cū lex.ꝛ illam opi.tenet Azo.in summa de fun. do.¶In hoc dic qd res que pondere numero ꝛ mēsura cōsistūt possunt alienari.ff.de iure do.l. res in dotē.al's non nisi essent date estimate:vt eod.titu. plerumq̄.nisi essent tales res que ser= uando corrumperētur: quia non minus debet ei permitti q̄ tutori cui hoc permittitur.C.d ad mini.tuto.l.lex que.im= mo si talia non aliena= ret esset in culpa.ff. ad treb.l.mulier.§.sed em̄. versi.sed si cum.Distin ctionem autem que hic fit videlicet an maritus sit soluendo vel non.nō multum approbo. du= rum enim est quod ma ritus quantuncūq̄ sol= uendo sit rem dotalem que d natura sui est in= alienabilis possit alie= nare.et videtur specia= le in manumissione ser ui.et vide qd scripsi.C. de iur.do.l.et si.sed pro glo.facit aut̄.siue a me. C.ad velleianū.que est

¶Quibus.Continua s̄m Ange.Visuz est.s.de alienatione facta p vsucapio= nez vel per donationē.Nunc dicit per quos donatio fieri possit ꝛ p quos nō.

b ¶Inesti matuz. In his autem casibus in quib⁹ non potest alie nari.An si deiussor da tus a viro obligetur. vide hic p Iasonem. c ¶Aliena ri.Inquan tum gloss. alle.d fun= do dota.l. j.dic tūc ea ꝯsentiente potest alie nari s̄m cō munē opi. vt not.in.l. estimatis. ff.sol.mat. Et hec de iure ciuili. et de iure canonico indistincte valet alie= natio vxo= re cōsentiē te et iuran te.c.l. licet. de iureiur. lib. vj. nisi pri⁹ iuraf= set se nūq̄ tali aliena tioni fien= de velle cō sentire. vt no.christo. in.§.pen.s. ti.proxi.

plenius in cor. vt imo. añ nup. do. sz ille loquūtur in donatiōe ppt nupt.

3 ¶ † In gl. nisi prouocet ibi cū allegat de fun. do. l. fin. sz ⁊ ipse prouocare pōt si expediat mulieri. arg. l. si ita ꝯstāte. ff. ꝺ iu. do. ⁊ eius qꝫ h̄ scribit ⁊ scri psi. in. d. l. fi. ¶ In ea. gl. a ibi cū allegat. ff. de fun. do. l. j. ⁊ intellige ꝺ neces sitate ⁊ vniuersitate i ta libus sicut ibi fit mētio vñ propter necessitatē suā nō pt vēdere. nisi eēt ne cessitas famis. nā tūc vr satis tolerabile propter sustentationē sue mulie ris ⁊ liberorum si nō hz aliūde. C. de iu. do. l. vbi arg. C. de pa. q̄ fi. distra. l. j. itē nō credo qꝫ si vēde ret oia bōa sua vniuersa liter vel al's alienaret qꝫ venirēt bona talia: q2 nō est verosimile qꝺ aliena re vellet bona q̄ sunt al terius vsibus affecta: et ad certos vsus data: q̄ nec ꝑprie sua sunt in feu. si de feu. cōtro. fu. c. l gñali. C. q̄ res pigno. ob. pos. l. spem eorꝫ ꝑmiorꝫ. si tñ ꝯstaret qꝺ hoc vellet vi deret qꝺ trāsirēt cū vni uersitate. nā hz oēs ꝓhi bita alienare ꝑ legē trās eūt cū vniuersitate: vt. l. q̄dam. ff. de acq. re. do. et ibi no. ⁊ plenius ꝟm Dy. ff. de ꝟ. ob. si ita quis. §. ea. l.

4 ¶ † In ea gl. in fi. ⁊ hoc siue ꝑmutat ꝺ re in pecuniā siue ꝺ pecunia in rē. e. ti. l. si ita ꝯstāte. ⁊ facit. ff. de le. ij. cū pr. §. q̄ dotalē. ꝺ fun. do. l. dota lē. §. fi. ⁊ ꝑ hoc vr qꝺ alie natio rei ecclesiastice te neat si sit vtilis ecclesie: qꝫuis non interuenerit solēnitas. ff. de trāsac. cū hi. §. causa. ꝟ. quid ergo. ⁊ ibi hoc. ff. de offi. pcu. ce. l. j. super ꝟbo cō sensu. de bo. que lib. l. fin. §. ipsum aūt. Sed securius est dicere qꝺ sit opus so lēnitate: alias nō teneat ipso iure. ff. de re. co. l. fundus extra de dona. c. apostoli ce. C. de sac. sanc. ecc. aut. idez si prediuz

5 ¶ † In glo. quid si fiat. in fi. etiā si iuras set[a] tenere ꝯtractū ⁊ nō venire ꝯtra: vt no. in. §. hac tñ. ⁊ hoc de iure ciuili: sed de iure cano. est cōtrariū. extra de iure iu. c. cum contingat. e. ti. licet. li. vj. cau tela tñ pōt dari ad finē qꝺ iuramētum nō liget. videlicet qꝺ prio iuret nō alie nare ⁊ iuramētū scđm contra primum non tenebit: vt not. Hostiē. in. d. c. cum ꝯtingat. ⁊ arch. ⁊ Jo. mo. in. d. c. licet. in spe. tit. de emptio. ⁊ vē. §. j. Sed hec cau tela non est bona quo ad animaz: quia non ꝓseruat a periurio: immo ꝓcipitat in infernū.

6 ¶ † Preterea si fiat ad frau dādos emptores iniquū esset qꝫ gaude ret tali fraude contra emptores primū iuramentū ignorantes. Vñ satis eque posset dici quod non obstante primo iu ramēto secunduz liget eam in casu ꝑdi cto qñ emptor ignorat primū iuramen tū. ⁊ multo magis si ignorat rē esse do talem saltē quo ad hoc vt teneat ad in teresse. ar. ff. de contrah. emp. l. ⁊ liberi. de le. ij. l. fi. §. fina. C. ad velle. aut. siue a me vide quod ibi scripsi. Itē vide quod no. glo. in. c. cum cōtingat. vbi nota. qꝺ si sint liberi iuramētū ñ ligat eā. ⁊ nul tominus si vēderet sine voluntate viri: quia iuramentum cederet in detrimen tum alterius videlz viri q̄ debet facere fructus suos: vt. l. pro oneribus. C. de iur. do. immo cū publice intersit dotes mu lieribus cōseruari. vt. l. j. ff. so. ma. non pōt dici quin iuramētum cedat in alte rius detrimentum vez reipubli. ⁊ ita di cta decretalis videt continere negatio nē. sed voluit intelligere alterius pri uati detrimentū non reipu.

7 † Sed cur nō ita reipublice attēditur: vt eod. tit. quāto. sed dic qꝺ hoc casu non ita in terest reipublice principaliter sicut in illo. Sed quid in casu ꝑmisso quo dici mus iuramētū nō ligare eam qñ habet

a ¶ Si iu rasset. De hoc vide h̄ Ang. in. ij. col. post me. in ꝟsi. i gl. nec cōsen tiētibus viđ fel. in. c. cuz contingat. extra de iu re iud. dñi cū. in. c. qꝫ uis. de pa ctis. li. vj.

liberos de iure canonico vel de iure ci
uili indistincte. nūquid saltē soluto ma
trimonio ligaꝶ vt vendicare non pos=
simus. Videꝶ ꝙ sic. vt. l. cum vir. sed ibi
de viro i cui⁹ fauorē nō fuit facta ꝓhi=
bitio. Hic de muliere i cui⁹ fauorē fuit
facta in qua durat ratio auꝶ. vt imobi=
lia añ nupꝶ. do. §. finali. Sed an ipsa te=
neatur de euic. Videꝶ ꝙ sic. C. de predi.
mino. l. ꝛ si is. ꝛ maxime si sciēs vēdidit
ꝛ emptor ignorans emit. ff. de contra=
hē. empt. l. ꝛ liberi. ꝛ videꝶ notari. ff. de
fideicom. li. l. cū lex. sed hoc videꝶ durū
nam cū lex succurrere ei intēdat null⁹
erit succursus si de eui. teneatur. vt. d. l.
8 cū lex. in fin. ¶ † Preterea ex quo vēdi=
tio nulla est non videꝶ contrahi obli=
gatio pro euictione. ff. de ꝯhē. emp. l. si
in emptiōe. §. itē si ēptor. e. ti. l. domū. §.
fi. In hoc articulo vr̄ dicēdū ꝙ si mari=
tus alienauit etiam ipsa volēte ꝙ ma=
rit⁹ teneaꝶ de euictiōe: ꝛ sic intellige ꝙ
no. in. d. l. cū lex. ff. de fun. do. l. fundum
ar. in auꝶ. de non alienan. §. si q̄s igitur
emere. cum seq. ꝛ hoc si emptor ignora
bat: alias non: nisi esset stipulatus. vt. l.
si fundū. C. d̄ eui. Si aūt ipsa mulier so
la vel ipā ꝛ marit⁹ alienauit: non vr̄ ꝙ
mulier teneaꝶ ꝑ ꝓmissa i feu. d̄ ꝓhi. feu.
ali. ꝑ fe. in fi. primi rn̄si. teneꝶ tñ reddere
ꝓtiū bonafi. emptori si cōuersum sit in
9 vtilitatē suam vt ibi. ¶ † Sed q̄d si pro
misit ꝑ stipulationē. Adhuc credo idē
ꝑ. l. cū lex. ꝛ ꝑ illō q̄d no. in dicto. §. Nec
ob. quod no. in. l. quemad. C. de agri. et
cen. quia prohibitio que ibi facta fuit:
fuit facta in fauorem seruorum nō ven
ditoris. hic autem in fauorem venditri
cis. qui fauor nihil operaretur si posset
alia via regressus haberi contra eā. ꝛ
ita perueniretur ad vetitum per. l. q̄d
non est faciendum. ff. de noua. l. doli. et
per hoc non ob. l. ꝛ is nec. §. si quis igiꝶ.
quia ibi non recuperat ab illo in cuius
fauorem vetitum erat emere sꝫ ab alio
si tamen iurasset de iure canonico esset
contra. per. d. c. Et videtur ꝙ maritus
vel ipsa so. ma. possint reuocari ad op⁹
seu nomine liberorum. vt. C. de donat.
l. si quis argentum. §. sed si quis. Et nō
mouearis ad reprehendendum illam
glo. s̄. alleg. ex eo ꝙ filij non habēt ius
in re dotali viuente matre: ꝛ ita non vi
deretur in eorum detrimentum iura=
mentum interpositū nec possunt con=
queri de venditione rerum parentum
ff. si quis a paren. fu. ma. l. et non vsqꝫ
adeo. quia illa lex est hodie correcta se
cundum quosdam. vt scripsi. C. de inof
fi. do. l. j. Preterea illa lex loquiꝶ i alijs
rebus q̄ꝫ dotalibus: quia in dotalibus
filij habent ius saltem quod exinde ali
debent. vt. l. vbi. C. de iu. do. et ita esset
10 eorum detrimentum. ¶ † Sed quid si
iuramentum fuit interpositū: ꝛ ita mu
lier non poterat petere nec vendicare
rem ab emptore: emptor forte cecidit a
possessione: ꝛ tertius tenet rem aliena
tam an mulier potest vendicare. Videꝶ
ꝙ non quasi mulier veniat contra suū
proprium iuramentum per. d. c. In cō=
trariū videtur qꝛ contractus de se non
tenuit vt hic. ꝛ. §. at cum lex. et sic ex eo
dominiū trāsferri non potuit. ff. de acq̄
ren. re. domi. l. nunq̄ꝫ nuda. et ita possit
vendicare ab alio: licet non ab empto=
re sicut dicimus de illo cuius res pre=
scripta est malafi. ꝛ sine titulo qui ven=
dicat ab alijs cui dominus remisit: sed
non a prescribēte. C. de prescri. xxx. vel
xl. annorum. l. si quis emptionis. nec
deierat. nam ille tertius qui possidet
non potest excipere de iure emptoris:
nec de venditione ei facta: ꝛ sic in nul=
lo venit contra vēditionem. ff. de testa.
mili. l. milites. §. veteranus. si vsufru=
ctu. pe. l. vti frui. si pars he. pe. l. j. sed si
ipse possessor haberet causam ab em=
ptore credo quod posset repellere eā:
quia exceptio rei vendi. transit ad eū
ff. de except. rei ven. l. pe. ꝛ fi. et except.
iurisiur. que est in rem. ff. de excepti. l.
que exceptiones. ꝛ facit ad premissa. ff.
de iureiur. l. nam et postea. §. fi. cum. l.
se. ꝛ seq. vnde si bene inspicias decreta
les non dicunt quod contractus sit va
lidus: sed quod mulieres ipse seruare
debent huiusmodi iuramentum vnde
iuramentum non est causa validandi
contractū: nec ipsū vestiēdi: vt scripsi.
C. de ope. li. l. j. ꝛ ibi de hoc ꝛ extra de in
11 stitu. capi. cū venissent. ¶ † Quid ergo

a ¶ Quod sic. Vide hic Ang. i. ij. col. an̄ me. in ꝟ. vnū aūt tradas obliuioni.
b ¶ Sine denūtiatiōe. Etiā p pactū nudū: nec ē necessaria aliqua denūtiatio de pignore luēdo. qđ no. p limitationē l. si ꝯuenerit. ff. đ pig. act. si āt cō uenerit ne pign⁹ vendat ter dz dnūtiari et q̄ iterualla sint necessaria iter denūtiatiōes itē q̄d si emptor nō reperiat vel pign⁹ plus vł min⁹ valeat q̄ȝ creditū itē i pignore iudiciali vel p̄torio. ꝛ an huic bn̄ficio đ vēdēdo possit renūtiari vide h̄ p ang.
c ¶ Quid ergo. Ange. sic dicit ꝙ res mobiles pōt alienare sȝ lesus restituitur nisi tales q̄ seruari non pn̄t. vt. đ. l. si curatorē imobiles vero nō p̄t alienare nisi cum iuramento vel cū solēnitate. ꝛ. l. magis puto. §. ne passim. ꝛ. §. sequenti. ff. de re. eo. ꝛ sic lesus restitui poterit. ita dicit Ang. l. ꝛ.

si mulier sit mortua: an liberi possunt rē vendicare. Videtur ꝙ sic a qꝛ iuramētū vr̄ personale ꝛ solū ligare aiam iurātis. vt not. Hostie. extra đ iureiu. c. veritatis. ꝛ vide i spe. đ ꝯpe. iudi. adi. ꝟ. sȝ pone clari⁹. ꝛ iō decretales notāter videnť dicere ip̄e mulieres ꝛc. q. d. asi dicāt ꝙ nō liberi seu alij: sȝ ob. l. nā ꝛ post ea. §. fi. de iureiur. ff. ꝛ. l. ait p̄etor. §. fi. cuȝ. l. seq. ff. đ iure dotiū. nisi illas intelligas i iuramēto iudiciali. Sȝ ea viua ꝛ durāte matrimonio haberēt meliorē cōditionē p. l. vbi Itē videtur ꝙ talis emptor qui emit etiā iuramēto iterposito: nō possit vendicare ab alio q̄ȝ a muliere si cadat a possessiōe: qꝛ dn̄ium nō fuit i eū trāslatū ex p̄dicto ꝯtractu inutili sicut s. dictum est. agat ergo possessorio vel seruet bene possessionem si velit. Sȝ an quod hic dicitur obtineat in paraferna: lib⁹. nō vr̄ cū. l. nō dicat. ꝛ sic tenet Inn. ex̄ de cō sue. c. ex pte. i. fi. ¶ † In glo. similia sunt ibi cum alleg. ad. l. iul. ma. l. fin. supponit cum gl. qđ cōmittentes crimen. l. iul. ma. vel hereseos rema-

neat dn̄i vsq ad sententiā. Et vr̄ expressum. ff. qui ꝛ a qui. l. quesitum. sed decretalis bonifacij dicit in here. contra extra de hereti. cū secundum leges. li. vj.
¶ † In ea. glo. fi. multi autē sunt alij vt minor an. xxv. habens curatorem ꝛ vasallus furiosus pdigus ꝛ phibitus p testatorem alienare: prout in singulis materijs patet. Item potest fieri p contractum inter viuos ꝙ quis nō possit alienare: vt no. ff. de acquiren. poss. qui absenti. §. si q̄s. ꝛ notant doct. C. de re. alie. nō alie. l. fi.

Econtra autem.

¶ In gl. vj. si actum ibi cum dicit vendere possit sine denunciatione b. vt no. in. l. iij. C. de distrac. pigno. ¶ In ea. gl. in fi. elapso. biēnio. vt no. đ. l. iij. C. de distra. pig. a quo tēpore currat bienniū. vide in. d. l. si conuenerit. et dic vt ibi.
☞ Minor nō habēs curatorē q̄d alienare potest vel non.
Adde ad idē nu. 2. ꝛ. 3.

Nūc āt admonēdi.

¶ Hic ponitur alius casus quo dn̄s nō alienat continuando se ad primum casum. ¶ † In glos. ratio in. fin. hec gl. videtur sentire quod minor non habens curatorem non possit alienare: nisi res que seruando seruari non possunt: ꝛ tamen. l. que hic allegatur in secundo responso vr̄ ꝯtra supponere: videlicet qđ valet alienatio: sed restituitur. dic plenius: quia aut tractatur de rebus mobilibus: aut immobilibus. Primo casu omnes alienat et tenet venditio ipso iure. vt. đ. l. si curatorē. ¶ † Quid ergo vult dicere ista glos. loquendo de hijs q̄ seruando seruari nō possunt. Dicas ꝙ in illis tenet alienatio. sic qđ non possit restitui: nisi sit graue damnum. in alijs autem restituitur quamuis non sit graue dānum datum: sit dānum non modicum quinimmo si intersit eius rē habere dato qđ nō esset vendita legitimo p̄tio. vt potes colligere. ff. de mino. l. ꝛ si sine. circa pri. ꝟ. idē faciūt. e. ti. l. pe. cū notatis i qualibet. ¶ † Scđo casu nō ꝛ ff. de re. co. per totum. C. de p̄di. mino. l.

non solū. et l. si minor. sed si iurauerit nō pt venire cōtra. C. si aduer. vē. l. j. et auf. sacramenta. dic ibi. In glo. credens. in fin. dic vt ibi. et ff. pro dona. l. si vir. vnde quo ad fructus et alios cōtractus ꝙ vsucapionem ex errore iuris videt causare bonam fidem. vt dixi. s. de vsuca. §. furtiue. in fi. vide de regu. iur. c. possessor lib. vj. per Dyn. ¶ In gl. certi cōdi. in fin. et plenius. ff. si cer. peta. l. ij. §. appella. In gl. ex quacūqꝫ cā. in fin. et hoc intellige. Si habeat cōsensuz vel affectū alioqui opus est vt pro eo recipiat. C. de dona. l. si quis emācipatum. de acqui. pos. l. donatarius.

1 ☞ Debitor pupilli si soluat pupillo an sit necessaria tutoris et iudicis auctoritas: an vero sufficiat auctoritas iudicis.

2 Beneficiū restitutiōis in itegrū cedi potest et trāsit ad heredē extraneum.

3 Tutor an possit recipe laudemia vł vēdere vel inuestire de reb⁹ q̄ tenent a pupillo: aut inuestire de nouo.

Ideoqꝫ. ¶ Qr in solutiōe nedū recipit. sed dat liberationē ideo &c. iūge. j. de inuti. sti. §. si q̄s aliij. nō tñ dicas qđ is pupill⁹ teneat stipulatori: sed iputet sibi qui talē eligit. ff. de mino. l. cū mā data. ¶ In gl. scz interlocutoria. in fi. q̄d si nō dicat ita: sed dicat permitto. Nō videtur idem vt ibi no. C. de fideius. mino. l. ij. vel dic idem cū cōstet de mēte iudicis et contraria loquūtur in decreto iudicis apposito super alienatione rei imobilis. ¶ In glo. vel sportularū ibi cū allegat de fruc. et

a litis expen.[a] et videtur expressum. C. de proxi. sacr. scri. l. in sacris. prope finem. ¶ In ea. glo. in fin. quod hic dicitur de sportulis: intellige ab executorib⁹ percipiendis. C. de princi. agen. in re. l. fin. de priui. schola. l. quoti. §. fin. lib. xij. iudex enī nō recipit. ff de offi. pretī. l. plebiscito. et in cor. auf. scriptū exemplar. nec ordinarius vt dictum est nec delegat⁹ cum decretum interponere non possit ff. de offi. proconsu. l. ne quisqꝫ. §. vbi de

1 cretū. de re. iur. l. omnia. ¶ † In glo. no. ꝙ tutor. in fin. hec glos. est vera in hoc casu. et in alienatione rerum mobiliuz sed in alienatione rerū immobilium opus est

q vtriqꝫ[b]: videlicet iudice et tutore seu curatore et sic itellige quod no. C. de fideiusso. mino. l. ij. si prop. pu. pen. l. fin. et qđ not. in. d. l. si curatorem. et facit. ff. de soluti. l. si stipulatus. §. qui lancem. ¶ In glo. vt nec restitutio i fi. sed certe emptio quādoqꝫ fit ex necessitate. ff. de re. eo. l. magis puto. §. non possunt. sed

c est ratio[c]: quia in alienatione mobilium maior solennitas requiritur. et ideo opus est autoritate vtriusqꝫ: vt scripsi. s. proxi. glo. et ideo quia maius damnum nihilo minus dat in integrū restitutio. In glo. quod est in fine. hoc intellige in casu illius. l. quod rē necessariam emit que periijt. alias si simpliciter et generaliter intelligeres haberes dicere ꝙ semper esset pauperior si non haberet debitum nec pecuniam. et qualiter sit locupletior. vide ff. pro emp. euz. l. qui cū

2 ibi notatis. ¶ † In glo. j. ipso minore. in fi. glos. vult allegare. l. filius. et

d intellige[d] suo nomine vel habentis causaz ab eo: qr beneficium in integrum restitutionis cedi potest et transit ad heredem extraneum. ff. de mino. qđ si minor. e. ti. l. minor. ¶ In glos. cōtra hanc. ibi cum allegat. C. ad trebelli. l. sancimus. ibi sunt tres cas⁹. et due ll. statim ille continent vnū et sic reperies com-

a ¶ Et litz expen. Ubi dr ꝙ pͥuilegiū datuz sup expē. litis vni litigātiū extēdit ad aduersariuz. Nā pͥuilegia: vt inqt Ang. ordinationē litis siue pcessuz respiciētia trāseūt ad aduersariū vt dr i. l. fi. C. d fru. et lit. expē. sec⁹ si dcisionē nisi Bba refert pti hic sonēt vt dicit Ang. hic.

b ¶ Utriqꝫ Idez tenet hic Ang. i. §. et ecōtrario i. ij. col. in me. B. in glos. pmittat.

c ¶ Sz est rō idē dicit hic Ang.

d ¶ Et itellige. Idem tenet hic Ang. p eadem Bba.

putum.gl.❡In.fi.e.gl.
q̃d de ꝑsonis eccl'iasticꝫ.
Videretur idē cū eccl'ia
equipareṫ pupillo : vel
saltē minori q̃tuz ad in
integrū restitutionē:vt
pꝫ extra de in īteg.rest.
per totū.⁊ videṫ nota=
re Innoc.⁊ Hosti.extra
3 de spon.c.j.†per hoc vi
detur qđ tutor possit re
cipere laudimia seu vē
dere ⁊ iuestire de rebꝰ q̃
teneṫ a pupillo sed nō
ꝺ nouo:vt dixi.C.ar.tu.
l.sancimus.dic ibi.item
q̃d si solutū sit ꝑ tutore.
Dic.ff.ꝺ sol.l.debitores
e.ti.l.filie.❡In glo.di=
stingue.ibi cū dicit cum
nō sint excepti.ff.de mi=
no.l.verū.§.itē nō resti=
tuiṫ.❡In gl.ibi cū dicit
si legitime.i.cuꝫ tutore.
❡In ea.glo.in fi.immo
a vēdicabit [a].si extat si nō
petat in iteg.restitutio
nē ⁊ ꝯdicet:vt plene no.
in.l.interdum.C.si ad=
uer.sol.l.j.⁊c.

❡Per q̃s ꝑsonas no=
bis acquiriṫ. Rub.

❡Glo.ponit hic in rub.
versus multum notabi
les ⁊ post infert ex eis.sꝫ
tamē nō videṫ recta nec
bona illatio versus eñ
illi facti fuerūt ad refre
nādas ꝯcupiscētias de
quo aliquātuluꝫ scripsi
s.in ꝓhemio.circa prin.
❡In ea.glo.ibi cū dicit
de quibus hic titu.dicit
sunt ⁊ alij q̃ acq̃runt.si=
cut religiosi suis mona
sterijs.ex̃ de sta.mo.cuꝫ
ad monasteriū.circa pn
ci.⁊ beneficiati suis be=
neficijs.ex̃.de pecu.cle=
ri.per totum.C.de epi.⁊
cle.auṫ.licentiam.

a ❡Immo vēdicabit. Uide hꝭ plenius Ang. in fi.ij.col.

b ❡Acquiriṫ. Diuide et pone casum:vt hꝭ per areti.

c ❡Quod scia. De iure cano.requiriṫ bo.fi.ꝯtinuata vsq̃ ad ꝑfectionē prescriptionis ⁊.fi.cum ibi no.ex̃ de p̃scrip.⁊ facit iste tex. q' mōachꝰ transiēs de vno monasterio ad aliud acquirat secūdo bonafi.possidenti ꝭm Angel.

1 ☞ Possidens seruū alienum vel libe
rum hominem potest per eum acqui=
rere:an autē requiratur semper bona
fides in possidente.

b 1 Acquiriṫ. [b] ❡†In glos.vlt.j.
eo.§.idē placet.ibi.de vsu=
ca.l.qui scit.§.fin.dic ibi.
Ia.de ra.videtur sentire.
ff.de acqui.re.do.l.quesitū.qđ scientia
c semꝑ noceat ⁊ indistincte.nam.ff.de ac
quir.rerum do.l.qui bo.fi.§.j.loquitur
in liberto ⁊ seruo bo.fi.possesso.⁊ fit vio
lentia litere si al's intelligatur ꝭm eum
sed tanta fit violētia.l.qui scit.§.fi.que
directe dicit contrarium si intelligas:
vt ipse al's non soluas:vnde potes di=
cere quod semper acquirit.vt.l.qui scit
.§.fi.sed tenetur restituere si extēt:vt.l.
qui bona.§.j.et.l.quesitum.in fi.et hoc
in alijs q̃ in hereditate.de qua dic.eo.
titu.homo liber.ff.de acqui.here.l.si ex
semisse.j.e.§.de his.⁊ vide.ff.de rei vē.
l.pater.cum ibi not.et hec possunt esse
vtilia pro illis qui se transtulerunt de
monasterio in monasterium:vt acqui=
sita per eos remaneāt scđo monasterio
quod bonafide recipit ipsum : etiam si
appareat translationem esse minus ca
nonicam:vel si coniugatus quem mo=
nasterium non credebat coniugatum
intrauit religionez quod acquisita per
ipsum remaneant monasterio si vxor
ipsum vendicet.

1 ☞ Aduocati et notarij qui nō habēt
hodie salariuꝫ de publico an habeant
peculium quasi castrense.
2 Qui autem sunt illi qui habent pecu=
lium quasi castrense.
3 Peculia habētes quasi castrēsia:an qđ
acquirūt censeaṫ esse quasi castrense.
4 Quid aūt si sit aduocatꝰ vel mercator.
5 Pater non habet vsumfructum in bo=
nis aduentitijs in certis casibus.qui
sint illi vide coniuncta.glo.super ver=
bo vsumfructum.
6 Onus cū emolumēto pecuniario ꝑt cē
cā honoris:honor aūt sine emolumen=
to non debet esse causa oneris.
7 Pater emancipando filiū videtur eidē
donare peculium profectitium.

Igitur

Igitur. ¶ Super text. de primo membro non tractat: quia iam satis dictũ ẽ in superioribꝰ. ¶ In glo. idem in quasi. ibi cum allegat. l. castrensis. sed obstat huic glo. l. sed si forte. in eo ꝙ gl. dicit hic a quolibet: quia ibi distinguitur an a notꝫ prope castra an alĩs. vnde dic latiꝰ: quia aut dãtur necessaria pro guerra: vt equus vel arma ⁊ tunc non refert a quo. alia vt fundus. bos vel asinus: ⁊ tunc habet locum distinctio an ab alĩs noto vel nõ: ⁊ sic põt intelligi. C. de castrẽ. om. pa. pecu. l. j. li. xij. scđm Dy.[a] ¶ † In ea. gl. i fi. quid ꝫ
1 hodie de illis qui nõ recipiunt salaria de publico vt aduocati ⁊ notarij. Spec. videt̃ dicere qđ nõ habẽt quasi castrẽse in ti. de actore vel quasi castrẽ. glos. Accur. variant in. l. fori. C. de aduo. di. iudi. videlꝫ antiqua cũ quadã additione nam antiqua vr̃ tenere opi. Spe. addo contrariuꝫ. Põt tñ dici ꝙ habẽt quasi castrense: quia assessores nõ recipiunt salariuꝫ de publico. extra de rescrip. c. statutum. §. pe. lib. vj. ⁊ tñ ꝯstat qđ habent quasi castrẽse. C. de assesso. l. velut. que nedũ vr̃ loqui de salarijs: immo de lucris. ¶ Preterea. l. fori. nedum dicit de eo qđ ex ꝓfessione seu salarijs acquirit̃ immo q̃cq̃d occasione ⁊c. et pro hoc facit. C. de castrẽ. oim pala. pecul. li. xij. l.
2 j. ibi cũ dicit. ⁊ labore ⁊c. ¶ † Sꝫ q̃ sunt hi qui quasi castrense habẽt. Et certe. l. fi. C. de inoffi. testa. satis declarat: quia quicunqꝫ dignitates habent seu administrationes a principe: et etiam oẽs q̃ de publico habẽt ⁊ percipiũt salaria ꝗ̃uis forte nõ habeãt administrationes seu dignitates. itẽ credo de alijs q̃ non ꝑcipiunt de publico: sed hñt officia p q̃ cõpellunt̃ seruire q̃busslibꝫ sicut aduocati ⁊ notarij: vt. l. ꝓuidendũ. §. si q̃s vero. ⁊ ideo videret̃ qđ proxenete ciuitatũ qui publice instituunt̃ ⁊ publice seruiũt habeant quasi castrẽse. et idẽ videtur đ q̃buslibet officialibꝰ q̃ cuilibet tenent̃ seruire: ⁊ cõpellunt̃ pro pecunia de consuetudine vel de iure. vt seruientes curie: cuꝫ rõ ad hoc se extendat. In ꝯ̃rium tñ videt̃. C. de silen. l. fi. de castrẽ. pe. pala. l. j. in quibꝰ videt̃ speciale. Sꝫ ibi loquit̃ de illis q̃ sunt in seruitio hospitij ꝑncipis vel reipublice: et in illis est bñ speciale. ego aũt loquor de his q̃ destinati sunt ad seruiẽdũ vniuerse reipubli. ⁊ cuilibet de populo in quibus est cõe: vt q̃si castrẽsia habeant. ¶ Quid ergo dices de officialibus episcoporuꝫ comituꝫ ⁊ baronuꝫ. Et certe. l. illa fi. de inoffic. testa. videt̃ innuere ꝙ tm̃ officiales principis habeãt quasi castrensia ibi cũ dicit a nostra consequunt̃ manu ⁊c. ¶ Sꝫ satis põt dici qđ cum hodie de consuetudine quilibet instituat officiales suos: ⁊ đ iure imperiũ seu iurisditiones terraruꝫ sunt diuise: ⁊ ad diuersos titulos translate hereditario. Quod oẽs tales habeãt quasi castrensia cũ ratio antiqua ad hoc se extendat: vt hic videantur surrogari in locum alioꝝ. vt no. in. l. fori. in
3 additione in fi. ¶ † Sꝫ an quicq̃d acquirunt tales qui quasi castrensia habere possunt dicetur quasi castrẽse. Uidet̃ expeditũ qđ non nisi illud qđ ex officio acquirit̃ vl' occasione officij. vt. l. fori. ⁊. đ. l. fi. de inoffi. test. In contrarium facit. l. illa. vnica. i. fi. C. đ castrẽ. pe. pala. vbi dicit parsimonia. circa princ. item in fi. cum dicit ⁊ labore: vt dictum est ⁊c. ⁊ videt̃ expressum in clericis. C. de epi. ⁊ cle. auť. presbyteros. que extracta ẽ de corpore fere de ꝟbo ad

[a] ¶ Scđm Dy. Idẽ videtur sentire hic ang. cũ Io. fa.

a ¶ Aduocat⁹. Adde Iac.rebuffi.in.l. vnica.⁊ q̇ ibi posui remis.in apost.ad eū.C.ꝺ castrē.pe.pala.lib.xij.bar.i.l.fi. C.de testa.⁊ oino ꝑ Alex.in.l.castrē.pe.
b ¶ In gl.large. Ibi cū dicit.q̄cūq̄ mō q̄siti. itelli=ge.i.licite: ⁊ tūc id q̇ tribuereṫ ꝑ sone ꝓpter laborē ⁊ in dustriā cē=seṫ aduēti=tiū ⁊ ipsi⁹ fi lij ꝓpriū: al's ex de=licto puta vsuris nec p̄ri q̄riṫ nec fratrib⁹ cō fertur sicut nec cetera aduētitia: vt.l.fi.C.de colla. ꝭʒ ange.hic.
c ¶ Alios casus. Que rit h̄ Ange. q̄d si detur monacho sub cōditio ne vt nihil q̄raṫ mona sterio.et de hac q̄ōe re mittit ad Bar. bal.⁊ Imol. in.l. si alienū. ff. de here. instituē. in prin. ⁊ ad bar. in sua disputatio ne q̄dā do=nauit.vl' reliquit monacho.itē vide ali os casus ꝑ ang.hic.i q̇b⁹ oib⁹ lʒ nō ha=beat p̄r ius vsufruct⁹ dʒ tñ h̄re cōmodi tatē iuris:nisi de ip̄a in pacto vel remis sione fiat exp̄ssa mentio.⁊ hic per eum.

verbum.de san.episc.§. p̄sbyteros.vbi dicit quo cunq̄ ti. Ad hoc pōt re=sponderi q̇ nō dicatur quasi castrēse:nisi illud q̇ ex officio vl' officij oc casione acquisitum est. vt.l.j.alle.ad instar ca=stren.de quo.s̄.dictū est ⁊ de hoc satis probatur C.de silen.l.fi. Nec ob.l. C.ꝺ castr.pe.pala.q̄ꝛ de b bet intelligi ꝭʒ p̄dictas leges:cuʒ dicit proprio suo labore.sub adhibi=to seruiēdo principi vel parsimōia.subaudi par cendo ꝑ seruitiū acqui=sita.si ergo mercādo ac quirat vel ei detur a no to nō est quasi castrēse 5 nisi ille notus esset col=lega ⁊ simul essent.iu= c xta.l.cū allegas.C.ꝺ ca strensi pecu. mili.li.xij.
4 ¶ † Quid ergo si eēt ad a uocatus[a] vel mercator Dic inspicienduʒ vnde acquisiuit si sciri possit alioqui recurriṫ ad con iecturas vt diceṫ in simi li.ſ.eo.§.et not.in simili in.l.cum oportet.⁊ auṫ. presbyteros. Dic q̄ spe ciale est in clericis: sed an illa auṫ. obtineat in coniugatis nō videtur per.c.j.extra de cleri.cō iug.quod est verum in eo qui priuilegiuʒ impetrat ꝯ ius cōe. Sed in eo q̇ est ius cōe:q̄ꝛ forte ex cle ro vel occasione clericatus acq̄siuit.vr cōtra cū illud.c.tollat priuilegiū.istud aūt nō vr̄ priuilegiū ꝭʒ ius cōe q̄ tales habeant quasi castrēse pec.cū quodā modo deseruiāt reipublice deo seruiē do ⁊ orādo pro populo.vñ per iura an tiqua habebāt quasi castrensia salē in rebus ex clericatu acq̄sitis : vt.l.j.C.de sacrosan.eccl.⁊.l.cum le. Sed quid si ac quisiuerit non cōiugatus ⁊ postea con iugetur.⁊ ita non gaudet priuilegio in ciuilibus.extra de cleri.coniu.c.j.li.vj. nunq̄d remanet totum ante quesitum quasi castrēse.ar.q̄ sic.in.l.fi.de inoffi. test.ver.ꝭʒ veterani.⁊ cogita si velis su
b per hoc. ¶ In glo.large[b] ibi cum oppo nit de.l.eo tp̄e.in fi.illa.l.obstat ad hūc §.q̄ꝛ glo.dicit hic vel occasione patris ⁊c.ibi cum dicit.quoniam magis ⁊c.ꝭʒ dic q̄ ibi nil cōtēplatione bo.fi.pos.da=batur sed ꝓpter rem quā putabaṫ euʒ posse dare quā dare non poterat:vnde nil ei queriṫ:ꝭʒ hic cū occasione patris datur vel ꝓpter reʒ que vere sua erat.
5 ¶ † In ea.gl.in fi.dic vt ibi in glo. ¶ In glos.quā habet in aduētitijs.in fi.vide
c multos alios casus[c].C.de bo.que lib. auṫ.idē ē.dic vt ibi.⁊ ad alios potest ad dere alios in auṫ.de inces.nupt.§.j.de sen.pas.l.fi.de iur.do.l.vbi.de fideiuss.l. ꝯpuis.ff.ad treb.l. imperator.itē si nu=da proprietas filio legaṫ.ff.de vsuc.l.si cui fundū.in glo.quid dicemus.in fi.si=milis est.C.de bo.q̄ li.cū oportet. Et ca=ue:q̄ꝛ videṫ implicare contrarietatem. Primo eñ dicit q̄ presumiṫ q̇ habue=rit de bonis patris.⁊ post dicit q̄ recur rendū est ad coniecturas. Dic tñ q̄ hec est veritas q̇ presumiṫ ꝺ bonis patris habuisse cadē rōne qua vxor:q̄ꝛ ita bñ cōmitteret furtū fili⁹ sicut vxor.ſ.de ob. q̄ ex delict.§.hi aūt.⁊ facit ad hoc.C.de colla.l.filie. Sed bene admittitur ꝓba tio in cōtrarium.probat autem directo si ponit q̄ fortuna laborib⁹ vel al's ac=quisiuit:⁊ si directo nō possit ꝓbabit ꝑ ꝯiecturas q̄ hic notātur.⁊ ꝑ alias vide licet an sit industriosus vel non. Sed quid si acq̄siuit de fructibus reruʒ sibi

assignatarum p alimentis suis. Satis pōt dici q videat quesitū de bonis patris. ff. ad treb. l. balista. ¶ Item quid si de pecunia patris vsuras qsiuit. ¶ Videtur qd nō queraẗ patri. ff. d do. inter 1 vi. z vxo. l. fin. de verbo. signifi. l. vsura.
6 ¶ † In gl. ar. cōtra. in fi. Pōt dici q on⁹ cū emolumento pecuniario potest esse causa honoris sed honor sine emolu-
a mento non debet esse causa oneris[a]. ff. b de leg. j. l. si fundum. §. fi. cum. l. seq. z sequen. in prin. z. §. fi. cōtingit tamē qñq q honor est sumptuosus. ff. de mune. z hono. l. honor munici. C. de cōsuli. l. nemini. negari th non potest qn detrahaẗ 2 honori p rerum dāna p hunc. §. p quez potest argui qd ille qui plus expēdit in festo doctorat⁹ sui minus honoris habeat: habet tamē plus de vanitate. extra de mag. c. cuz sit. in cle. z hoc nisi potens esset cui est honor large expendere. l. nemini. s. alleg. item opponit contra hec verba. z quod honous zc. ff. de adop. l. per adoptionē. sed ibi loquiẗ d cogitatione extrinseca que non diminuitur ex transiatione: sed honor persone videẗ diminui z libertas. vt hic.
7 ¶ † In glos. q semp. in fi. In hoc videtur mirabile: quia pater emancipādo videtur plus iuris retinere in peculio aduentitio in quo minus iuris habet cum proprietas pertineat ad filium q in peculio profectitio cui⁹ proprietas pertinet ad eundez patrē quod tamen emancipando donare videtur. ff. d dona. l. donaẗ. §. pater. arg. C. de pecu. ei⁹ qui li. me. l. j. sed hoc cōtingit propter. l. prouisionem que prouidit i peculio qd pater adimere non poterat. in alio autē non fuit necesse puidere cū ipse adimere possit z totuz ex eius depēdet voluntate: vt patet. d. §. pater. ff. de lib. le. l. post emancipationem.

1 Beneficiū nō confertur in inuitū.
2 Legatum factū a domino seruo pprio an valeat saltem quo ad alimenta.
3 Pactū factum inter abbatem z monachos de certo modo viuendi debet officio iudicis seruari.

Item vobis. ¶ Super tex. ibi aut pmissiōe sub simplici sine interrogatione. vel ex donatione sine promissione. de dona. l. donationes. §. perficiūẗ. ¶ † In glo. iic. ff. in fi. in hoc est contra: quia p se inuito regulariter. hic autem queritur: sed nō incommutabiliter[b]: quia refutare potest: vt ibi notaẗ ff. de re. iur. l. inuito iunge. s. de his qui sunt sui vel alie. iuris. §. quod-
2 cunq. ¶ † Itē gl. scz ad suaz. in fi. glo. supponit quod valet quo ad alimenta. z tamen in. §. illi dicit cōtra quod nō valet legatū etiam quo ad alimenta qñ pprio seruo legatur: sed qñ alieno sic. sed potes dicere qd valet vt per officium iudi. compellaẗ exhibere ẛm voluntatē testantis: vt. l. seruos. ibi eniz erant serui testatoris: z remanebunt in dñio heredis anteq tēplū esset extructū: z hoc videẗ dicere. §. ille. Et ideo diciẗ q si aliqnid legetur vel doneẗ alicui religioso q non potest habere proprium pro vestiario vel alia necessitate corpis qd valeat saltem qd possit officium iudicis implorare p. l. seruos. z qd in tali casu possit esse in iudicio q̄uis al's nō posset et accedit quod not. in spec. de denun. §. j. v.
3 priuata. ¶ † Itez facit[c]
c q conuentio facta inter abbatem et monachos de certo mō viuendi vt de danda certa quantitate vini panis vel carniū debeat p iudicis offi

a ¶ Oner̄. Hodie fili⁹ emancipatus succedens cum suis qd seruare debeat vide per ange. in fi. ij. col. in versi. et aduertas. vsq in fin.

b ¶ Incōmutabil'r. Idē Ange. tenet hic.

c ¶ Itez facit. Idē tenet. h ange.

ciū seruari. ⁊ de hoc plene extra de reg. iur. c. nō est obligatorium. li. vj. in nouella. Jo. an.

1 Bonorum possessio si sit seruo delata domini iussus precedere debet vt seruus agnoscat bono. possessi. secus est in legato.
Et ibi vide que sit ratio diuersitatis.

Sz si seru⁹. 1

1 ¶ † In gl. no. ibi cum allega. rem ra. ha. l. pe. ff. de bono. pos. l. ij. §. acqrere. que aūt sit ratio diuersitatis no. C. qui ad. ad bo. pos. l. j. quia aditio est de iure ciuili fm quod curatur de patria potestate. sz de iure ptorio non curat de patria ptāte. ideo in bo. pos. q̄ est de iure ptorio solēnitas iuris nō attēdit: sed fm hanc rōnē ita paruz deberet curari de ratificatione q̄ tn̄ est necessaria: vt ita ptz. ¶ Preterea hec ratio cessat restitutione hereditatis seruo faciēda. Quare dic q̄ p additionē dsinit vacare hereditas ⁊ actiones directe acqruntur. et iō dz esse ⁊ fieri certa nec suspēdi pōt. nec sub incerto fieri. vt. l. eū qui. §. fi. ff. de acqui. here. q̄ fieret si sine iussu posset adire: qr si dn̄s nō ratificaret nihil esset actum ff. ad trebe. l. qui ita. §. j. sz p bo. pos. ⁊ restitutionem ex causa fideicom. facta nō acqrunt nisi vtiles actiōes a vt patebit. j. de fideicō. here. §. restituta. he aut vtiles pos=

a ¶ Utiles actiones. Uel dic fm ange. qr ex solo aio sit aditio: et eius cui q̄ritur aius reqrit: iō maior adhibet solēnitas. vni⁹ em̄ aius alterius cēseri non pōt: in alijs ꝓo reqritur vl' agnitio coram iudice vel factum restituentis.

sunt eē in suspēso cū p bo. pos. seu restitutionē ius hereditariū qd inheret ossibus: ⁊ p qd heres fingit vna psona cū defuncto non q̄ratur: nec fiat verus heres. ideo ratificatio in his valet. ff. de bo. pos. l. ij. vnde magna differentia est in iure ipsius rei: ⁊ cōmodo seu vtilitate ipsi⁹. ⁊ ideo vides ius vsufru. nō pōt cedi: ⁊ tn̄ commoditas eius pōt cedi. ff. de vsufru. arboribus. §. vsufructuari⁹. ⁊ ibi no. ¶ In ea. glos. in fin. immo nec consensu serui. j. in glo. ⁊ nota. plenius in. l. seruo inuito.

1 Dn̄ium quare q̄ritur dn̄o ignoranti ⁊ nō cā vsucapiēdi cū idē sit iudiciū.

Nō solū. ¶ In gl. s. iuste. vide ibi. ff. de acq. pos. l. q seruus. ¶ In gl. etiā in fi. vide. ff. de acqui. pos. l. j. §. itē acqrimus. ⁊ qd ibi no. dic ibi. ¶ † In gl. in rebus. in fi. ff. p em. l. ij. §. celsus. sed q̄re dn̄ium acqrit ignoranti dn̄o: vt. §. item nobis. ⁊ nō cā vsucapiendi cuz sit idem iudiciū de vtroq; ff. de publi. l. sunt et alie. §. fi. ⁊. l. eum q. de ꝯhen. em. l. clauib⁹. pōt rn̄deri p ea q̄ notantur in. d. l. ij. ff. pro solu. 1

1 Seruus in quo qs habet vsumfructum si fuerit institutus heres: cui⁹ iussu adire debet hereditatem: an domini an vero vsufructuarij.
2 Liber homo ab alio possessus an possit sub ijpsi querere possessionem.
3 Fructuari⁹ an possideat seruū in quo habet vsumfructum.
Adde ad idem nu. 4.
5 Fructuari⁹ an possit prescribere rez in qua habet vsumfructum.

De his aūt. ¶ Sup tex. ibi adijciat iur dn̄ij acq̄ritur sup tex. b o na fi. ibi cū dicit seruum. l. alienū. ⁊ nō loquit de libero homine bo. fi. poss. qr ille vsucapi non pōt vt no. s. e. in p̄n. ¶ † In gl. nisi cōteplatione. in fi. sz adibit iussu dn̄i q fructuario restituet cōdi. sine cā: vt no. eo. ti. l. si qs mihi. in p̄n. ⁊ si dn̄s iubere non vult coget. vt ibi no. ff. de vsufr. l. si fui. Quidā autē vt Jac. de ra. hoc improbāt. vt d. l. si qs mihi. arbitrātes iniquū qd dn̄s cogat iubere. ⁊ se p ꝯsequens oneribus hereditarijs implicare et creditoribus 1

obligare et maxime in hoc casu quo fieret translatio actionũ p se. p quibus.ff. ad treb.l.q ita.§.etiã.sed dicunt q dñs debet ꝯsentire: et seruus debet fructuario iubente adire.vt.l.liber homo.ff.de acq.re.do.Uerior videtur opinio glos. Nec ob.qd obijcitur qd iniquũ esset ec. qr hoc casu ipse dñs nõ vr fieri heres cũ tñ iubeat ad vtilitatẽ alterius.ff.de regu.iur.l.non vult.Sed huic responsioni.ob.ff.so.ma.l.seruus dotalis.Sz posset dici q ibi dicit nõ qd iubẽdo obligetur.sed vt eius sollicitudini cõsulatur vel transferuntur omnes actiones in fructuarium sicut in fidecom. vniuersalem.et dñs iubens nullũ commodum consequitur siue damnũ.ff.ad trebel.l. nam qd liquide.§.qui cõpulsus.j.de fideicom.here.§.sed etiã.Et dic q in dubio seruus videtur institui cõtemplatione fructuarij si instituendo fiat mentio de eo.C.de iur.delib.l.cum aliquis.

2 ¶ † In glo.propter possessionez.ibi cũ allegat.l.sic eueniet.Sz an mihi querat possessionez.Dic plene.ff.de acqrẽ. posse.l.j.§.sed nec per eũ.in tex.et in gl. iuncto qd no.eo.ti.cum heredes.§.item quero.¶ In ea.glo.ibi cum dicit.item põt dici.hoc posset esse verum vbi iussus non interuenit: qr tunc nõ videt sibi velle acquirere[a] in dubio.vt nota.ff. de acquiren.hered.l.qui aliena.§.j.Et põt distingui: qr aut adijt necessitas et nulli qrit: siue sciret cõditionem suaz siue ignoraret.ff.de acq.re.do.l.liber homo.ppe fi.Fallit.C.de iur.deli.l.cũ aliquis.¶ Aut spontaneus.et tunc aut habuit ppositum sibi querẽdi et querit sibi: sed dño restituit si eius cõtẽplatione fuit institut⁹: vt.d.l.liber homo.aut non habuit ppositum sibi querendi: et tunc nulli.Aut dubitatur de pposito. tũc aut iussus pcessit.et non videtur habere ppositum.Aut nõ et videt habuisse.et hoc si sciat conditionem suam.ista tamen fallũt in.l.cum aliquis.et hoc potes colligere ex his q hic notant: et in.l. liber homo.de filio vide.ff.de acqrẽ.he. hui⁹.§.si is q.tñ multũ imutatũ est in filio.in.l.cũ opz.C.de bo.q li.

3 ¶ † In glo. s.ciuiliter intellige ergo.ll. que dicunt simplicit q nõ possidet fructuari⁹.ff.de acqr.re. do.l.acquirit.§.fi.de preca.l.certe.§.his q ad exhi.l.celsus.§.iul.quorũ le.l.j.§.qd ergo.sm hãc gl.qd verũ est ciuiliter sed naturalr sic sm ius vtẽdi fruẽdi quasi possideat ciuilr.et ita vr notari.ff.de vi et vi ar.l.j.§. deijcit.ex qui.cau.ma.l. ait pretor.§.ei q.et p hũc §.et p.l.acquiritur.§.fi. consueuit dici q naturalis possessio non est apta: nec sufficiẽs ad causandã vsucapionẽ seu pscriptionẽ.et ad hoc quotidie allegat.¶ Sed sm doct.vr qd emphy.vasalli et coloni ad nõ modicum tps nõ pscribunt qui tñ possident naturaliter.vt cõsueuit dici. ff.de acqui.pos.l.iij.§.ecõtrario.vt ptz: qr vasallus eqparat fructuario.in feu.in quibus cau.feu. s.huius q tantuz possidet naturaliter: vt est dictum.Et tñ cõstat de cõtrario qd vasallus prescribit in feu.si de feu.cõtro.fue.c.si qs p.xxx.annos.et ptz in feudo vectigali.ff.de dam.infect.l.si finita.§.si d vectigalib⁹. ff.de pub.l.cum sponsus.§.in vectigalibus.absurdum eñ esset dicere q emphyteote et aliqui soluunt pensionẽ ad ppetuum nõ pscriberent. Ad hoc põt dici q sunt nõnulli qui simpliciter detinent rem nihil pro suo in re ipsa sibi vẽdicãtes.vt coloni ad modicã rẽ depositarij.vñ tales dicunt naturalr pos

a ¶ Uelle acquirere. Idem hic Angel.qui tenet hic p omnia.

sidere.ff.cōi di.l.cōi di.§.
neq3.⁊ tales nullo mō p̄
scribunt:nec talis natu
ralis est apta ad vsuca
pionē.C.cōia de vsuca.
l.j.§.quinimmo nec ta=
libus datur vnde vi:vt
4 d.§.deijcit.¶†Sz sunt
quidā qui aliquod ius
vendicant sibi in re rō=
ne cuius eam tenēt ⁊ il
lud ius pro suo habent
⁊ quasi possident perpe
tuo:vel ad vitaz vel ad
tempus non modicum
⁊ hec possessio censetur
habere aliquid ciuilita
tis.et ideo sufficiens est
ad parandam vsucapio
nem seu prescriptionez
ƀm qualitatem iuris q̄
possessor in ea se iactat
habere: vnde vasallus
⁊ emphyteota et vecti=
gales dicendo se tales
confitentur se non esse
directos dominos rei:
sz vtiles.vnde respectu
dominij directi nihil p̄=
scribūt:nec cōtra ipsos
dños : nec cōtra alios.
immo illo respectu na=
turaliter tantū ⁊ nuda
naturali possident:sz re
spectu vtilis dominij.⁊
vt tales sicut se dicūt vñ
p̄scribunt ⁊ rez possidēt
naturaliter.⁊ illa natu=
ralis habet tm̄ ciuilita
tis qd̄ parat ⁊ causat p̄
scriptionē si ex qualita
te iuris res ipsa p̄scribē
da sit ⁊ tenēda ⁊ explicā
da p manutenentē.⁊ pa
tet qd̄ talis possessio ha
beat aliq̄d ciuilitat3:q2
exiens retinet eā aīo si=
cut ciuilē.⁊ iō reuertē=
di dat interdictū vñ vi. a
vt pt3.ff.de vi ⁊ vi.l.iij.
§.vnde vi.Sed ƀm hāc

a ¶ Dic pleni⁹. Quia hic est longa distinctio an p procuratorē q̄rat dñium siue possessorium. melius est remittere ad Angel, hic in ꝟ.in gl. possessionē vsq3 ad fi. titu.

doctrinā vr̄ qd̄ vsufru.qui possidet na
turaliter rez predicta naturali presc
bat eam qd̄ est aperte falsu3:immo nec
ipse vsufructus pōt p̄scribi:vt consu
uit notari.C.de p̄scrip.lōg.tēp.l.fi.in f.
5 ¶†Ad hoc dicas q̄ vsufr.nō p̄scribit:
nō ꝓpter defectū possessionis:sz q2 ad
hoc nō tendit.etem̄ vsufr.nihil cōten=
dit:nec se iactat habere i ꝓprietate n
vtili vel directa de natura et qualitate
vsufruc.ideo nil p̄scribit de proprieta
te.secus de supradictis et tenent tanq̄
domini vtiles rei.⁊ hoc vult dicere tex.
cum dicit.quia non possidet sub pro
prietatem rei pro suo.Et posset dici q̄
illud qd̄ dixi.s̄.de vsucapio.§.qd̄ autē
in fin.magne glos.non optinent in his
casibus:vc3 quod naturaliter possides
ita demum incipiat prescribere cu3 ab
sens desierit habere aīm desinēdi possi
dere:q2 illud intelligit de illa naturali
que non est apta nec habilis ad p̄scri=
ptionem.Ista autem est apta habilis
⁊ sufficiciens.vt.s̄.dictum est.

Liber homo ab alio possessus quid ei acquirere potest.

Non solum. ¶In glo.no.de trib⁹.in fi.
quid ergo de libero homine.¶†Uide
plene.ff.de acquiren.posses.l.j.§.sed et
per eum.eodem ti.l.cū heredes.§.item
quero.vñ ex re et opa acquirit posses=
sori benefi.sicut seruus alienus bona
fide possessus.extra rem ⁊ operam sibi
ipsi vel possessori ƀm intentionem quā
habet:sed tunc non vt possessus:sed vt
quilibet extraneus.eodem titu.l.si me
in vacuam.§.fi.¶Sed q̄d si seru⁹ alie
nus nō possidetur a me:vult tamē mi=
hi querere.Uideretur quod possit pos=
sessionem querere mihi.et videtur no
tari.eodem titu.l.pompo.§.si liber.et
hec faciunt quod religiosus vnius mo
na.possit acquirere possessionem alij
si hoc gerat in animo.

☞ Procurator an possit acq̄rere dñio dominiū ⁊ possessionem.

Ex his. ¶†In gl.C.de acq̄.pos.in fi.dic pleni⁹.c.ti.l.j.
§.p ꝓcuratorē.vñ vr̄ distinguendum
an nō habuit mandatū an habuerit.⁊

si habuerit aut vterqꝫ gerebat in aio et a mihi q̃rit. aut neuter aut alter. ⁊ si alter aut tradẽs aut accipiẽs. ⁊ sic accipiens distingue inter dominiũ ⁊ possessionez vt potest colligere ex his q̃ ibi notant̄ ⁊ ibi scripsi. Sz q̇d de seruitute p̄diali vr̄ idem. ff. de castren. pecu. l. ex castrensi. cõtra. ff. cõi predi. l. proprium.

¶ De testamentis. Rubrica.

¶ Hec rubri. continuat̄ in text. s̄. titu. j. §. fi. Et no. ꝙ diuersis modis rubricat̄ hec materia. ff. C. et hic. hec tñ plenior est: ⁊ hic fit diuisio rubrice vt melius capiatur materia per iuuenes. et eodem modo fit in codice.

1 ☞ Testamentũ dicitur quasi argute inuentum.

2 Tes̄m̄ p es ⁊ libram qualiter fiebat.

Testamentũ.

1 ¶ † In gl. ponit. ibi q̃si ar-
2 gute inuentuz[a] sic alludit vocabulo. ff. de acq̇r. pos. l. j. s̄. de dona. §. est ⁊ aliud. ¶ In ea. glo. ibi ⁊ s̄m hoc codicillis ⁊c. non tñ ad veritatem est testamentũ. C. de codi. l. fin. Et idem de quolibet legato siue fideicõ. dic plene. ff. eo. l. j. ¶ In fi. glo. op. cõtra distinctionem ⁊ solue. d. l. j. ¶ Item op. ꝙ q̃ꝫuis sit institutio nõ est testamẽtum. ff. de leg. ij. l. codicillis. §. fi. sed dic ꝙ ibi nõ recipit vt heres directus ⁊ verus testamẽtari⁹ vel solẽnis. vt ibi no.

b ¶ In gl. vt. C. in fi. dic ꝙ[b] bonũ est scire breuiter veteris iuris sciẽtiã nõ onero sam non ꝓlixam: sed si esset prolixa ad sciendum non: ⁊ maxime si p eius sciẽtiam introducamur ad ꝑfectius sciẽdũ nouũ vel ad melius iudicandũ: qꝛ forte ideo correcta sicut dꝛ. ff. de cõiun. cuz eman. in rub. ⁊ facit ꝯ multos q̇ nõ student iura antiqua ⁊ correcta negligũt ¶ In glos. prima bonis. in fin. dic. ff. de

2 verbo. signi. l. bissextus. ¶ † In gl. proprium. in fi. immo s̄m Iaco. ⁊ Pet. ⁊ per es libratum seu estimatum: quia testator emancipabat filios ⁊ heres institutus emebat bona a testatore pro modico: et erat ibi quidaz qui librabat: id ẽ estimabat ⁊ modice. et sic heres detinebat. ⁊ hoc fiebat vt heres teneret firmi⁹

a ¶ Argute inuẽtuz. Ethymologia est vocabuli a qua si non ab euẽtu: sed ab essentia vocabuli licitum est arguere negatiue non autem affirmatiue s̄m Rapha. vel s̄m cõem opi. dic ꝙ non valet argumẽtũ ab alusiõe vocabuli i noibus ꝓprijs sed in appellatiuis sic si nõ habeãt diffinitionem vl' habeãt ⁊ cũ ea ꝯueniat allusio: secus si discrepet: qꝛ tunc sta m⁹ diffinitiõi: vt h̄. et ff. eo. s̄m ange. hic.

b ¶ Dic ꝙ Idẽ h̄ are. post Io. fa. in. iij. col. in ꝑn. ꝟ. in gl. sed vt.

c ¶ No. et Immo sufficit ꝙ interroganti an velit talem eẽ heredez vel ita disponere: vt corã eo ⁊ testib⁹ legit notari⁹ respõdeat ꝙ sic. vt p Ange. hic i. iij. colũ. in me. in versi. in gl. testium et an ⁊ qñ valeat testamẽtũ factũ a balbutiente: vel penit⁹ nõ loquente q̇ solitus erat articulate loq̇ vide p are. hic in fi. iij. col. ver. q̇d si fiat testamentum.

quia fortior ẽ causa nõ lucratiua q̃ꝫ lucratiua. C. de iure deli. l. final. §. licẽtia. de impo. lu. des. l. vna. Uel dic q̇d quando pater habebat filios i ꝑtestate debebat eos emancipare anteq̃ꝫ testaretur: quia viuente patre filij sunt quasi domini. vt. l. in suis. ff. de libe. ⁊ posthu. ⁊ ideo vt testator esset magis plene dominus debebat emãcipare. modus autem emancipandi erat antiquit⁹ per imaginarias venditiones. vt. §. preterea. hic allega. ⁊ ď ista imaginaria venditione loquitur hic scd̄m ipsos. et scd̄m hoc glos. non bene exponit familie. i. hereditates immo debet recipi proprie s̄z hunc intellectum nihil ad nos hoc scire non ꝓficit. ¶ In glo. si non potest in fi. immo si ali⁹ nominet[c] ⁊ ipse approbet sufficit vt no. in. l. iubemus. ⁊ hoc veruz nisi in casu quo non posset articulate loqui. vt ibi patet quod est notabile. et vide in Specu. eo. titu. versi. ꝙ si is. ¶ In glos. est aũt tenor in fi. sed illud correctum est: vt nota. s̄. proxime.

1 Signum et sigillum idem sunt.
2 Sigillo quando sit credendum.
3 Sigillum autenticum quod dicatur: et quando ei sit credendum: et quorum sigilla dicantur autentica.
4 Litere facte sub sigillo an faciant fidē si non sint facte de consensu vtriusque partis.
5 Testamenta sunt secreta propter duo principaliter.

1 **Possunt.** ¶ † In gl. s. habēte. i fi. Not. quod signū et sigillū idē sunt. Nā quod antiquitus dicebatur signū hodie noiatur sigillū: vt notatur in Spe. de pba. §. videndum. & C. et videtur per hāc glo. quod nō possit sigillari aliquo signo vel sigillo: nisi habeat characterē: vt p. d. §. signū. ¶ Sed quid vocas characterē. Et certe tex. videtur dicere quodcūque suū vel alienū. in. §. signuz aūt. vt si habeat imaginē illius cuius est: vel arma: vel nomen vel alium characterē quecunque vel alterius imaginē cuiuscūque. Sed ob. ex. de fi. instr. c. inter dilectos. vbi videtur expressum quod habet suspectū: quia nō imaginē illius cuius dicebatur: sed aliā pferre videbatur. s. imaginē. ¶ Ad hoc potest dici quod in materia in qua sumus sufficit signare sigillo quod non habet propriū characterē signantis. et ratio est: quia in his sigillis que apponūtur in testamentis nō adhibetur fides plena. Sed solūmodo apponuntur ad finē quod testes ipos recognoscāt. et ipsis recognitis attestētur. ff. quēad. testa. ape. l. si quis ex signatoribus. et videbis. j. eo. §. sed cum aliquis. sed in cōtractibus et in omnibus casibus quibus fides adhibetur sigillo tanque autētico est secus. ibi enim requiritur quod habeat characterē illius cuius est sigillū et nomen vt in Spec. ¶ Quid ergo dices de his qui sigillāt cū lapidibus israeliticis vbi sunt sculpte vel ignote imagines bestiarū vel diuersorum characteruz. Satis potest dici quod talibus sigillis nō eēt credēdum: nisi lapides essent impressi in auro vel argēto in cuius circūferentia esset nomē sigillantis p. d. c. et per. c. ij. eo. ti. sigillum enim debet cōtinere nomen sigillantis. C. de aqueduc. l. decernimus. §. vniuersos. de meta. l. j. ff. de aur. et argē. le. l. quintus. §. si aurum. Et hoc verū nisi probaretur quod tali sigillo vteretur tanque publico et autentico vel erat persona autentica vel si priuata et vteretur eo cōmuniter vbi agitur de fide facienda contra illuz cuius est iuxta l. si procuratoris. ff. de procur. tunc enim videretur sufficere: quia vsus multum in talibus attenditur. extra de appell. c. significauit. de fide instru. c. cū dilecti. facit ergo fidē sigillū siue habeat proprium characterē siue alienū: opus est tamen quod pbetur quod tali vtitur apponens. ¶ Sed quid si litera hoc contineat. Verbi grā. in lrā sigillata scriptum est. Ego talis tale signū cū tali charactere apposui quo vtor. non videtur adhuc sufficere quo ad fidē faciendā: nisi aliter adminiculetur: vt dictū est: quia quicūque scriptor posset hoc apponere: et alio sigillo: vt dictū est sigillare. et esset aperta via fraudibus patenter. ¶ Sed quid si alieno sigillo sigillauit: et hoc exprimatur in litera. ¶ Videtur hic expressum quod valeat litera. Et faciat fidē. Sed pōt dici cōtra: quia nō facit fidē: nisi probaretur per testes quos apponi fecerit. et hoc dico ratiōe qua supra. quinimmo posset dici quod quantumuis pbaretur quod fecisset apponi quod non faciat fidem nisi cōtra seipsum. nā ad hoc quod scriptura sit autentica et faciat fidez requiritur quod habeat formā: videlicet subscriptionis et signū tabellionis: vel sigillū autēticum. et quo ad hoc parificantur instrumentū publicum et litera sigillata: vt patet. d. c. ij. de fi. instru. sed instrumentū de manu vel signo alterius cōsignatū non valeret: vt ptz in auk. de tabel. §. nos autē. ergo sigillū alienū nō facit fidem. vt. §. signuz. s. alleg. et is. §. ver. sed alieno. loquitur in alio casu quem prediri. immo plus credo quod quantumuis credatur litere sigillate vel de cōsuetudine vel de iure quod nō crederetur ipsi sigillifero: nisi ostēdatur lrā sigillata. ex. de pba. c. cū a nobis. C. de arbi. l. ne in arbitris. Vel forte posset dici quod si habēs sigillum autenticū faciat apponi illud sigillum autenticum in absentia pprij faciat fidē: secus si priua-

tum: vt. ff. eo. ti. de tabelli. §. vt tamen. et facit qd scripsi de attili. tu. §. nos autē. et sic potest intelligi extra de offi. ordi. ca. ij. lib. vj. et vide ibi per Archid. q̄uis posset dici q ibi facit fidem in facto illorum qui faciūt apponi quo casu sine dubio facit fidem. Sz in facto mere extraneo posset esse vera opinio quā p̄dixi.
2 ¶ † Et no. q creditur sigillo seu litere sigillate. Super hoc tn̄ dic q aut est priuatū: et tunc nō creditur: nisi contra priuatū. C. de re. ali. l. ij. de pba. instrumenta. ff. de pcura. l. si pcurator absentem. aut est autenticū: et fuerūt opinio. Nonnulli dicūt q vni nō credit sz pluribus: et p hoc Archi. extra de elec. vt circa. lib. vj. Alij q vni soli creditur: et de hoc in Spec. de pba. §. fi. ver. x. Uerius videtur q vni credatur: dū tn̄ sit autenticū: qr iura q̄ de hoc loquunt: non dicunt sigilla in plurali: sed sigillo in singulari: vt patet. d. §. ij. extra de fide instru. de offi. or. c. ij. de sen. excō. c. cū medicinalis. lib. vj. de pba. post cessionem in antiqs. Sed quid si litera continet q duo sigilla debeāt apponi et non fuerit appositū: nisi vnū illud tn̄ est autenticū: an faciat fidem. Non videt ex quo contrahentes vtrūq apponi voluerūt ad hoc se quodāmodo astringētes. extra de pba. c. lz. Sed dicas cōtra. C. de testa. l. testm̄. et in. c. lz. astrinxerat se expresse. vt ibi notatur. extra d rescrip. c.
3 ij. ¶ † Sed quid vocas autenticū. Satis pōt dici q sit autenticū sigillū cuius
a libet ordinarij[a]: et etiā acta facta corā ipsis faciunt fidē sicut si corā tabellionibus in forma publica redacta essent C. de sacrosan. ec. iubemus. §. his quoq iudicibus. de ma. vin. l. ij. de pac. l. pacta nouissima. de testa. l. omniū. et l. sancimus. sed ob. extra de fide instru. c. cuz dilectus. vbi videtur sigilluz regis demū fidem facere si cōsuetudo terre hoc habeat innuendo q non al's: sz pōt dici q ibi loquitur de instrumētis nō de literis sigillatis: vnde iudex ordinarius non posset creare tabelliōes publicos: et tamen habet sigillum autenticum vt premisi. ¶ Item dic q sigillo cuiuslibet persone creditur in his que ad eius officium spectant. et id creditur sigillo exequētis citationem et cuiuslibet commissarij in negocio ei cōmisso: et cuiuslibet domini ruralis: si asserant se emptorē inuestiuisse de rebus cēsualibus venditis: et ita notant doc. maxime. Inn. lz talia non ponāt, exēpla. extra de fide instru. c. j. de pba. c. qm̄ contra falsaz. sed nunqd opus est subscribere nomina testium in literis sigillatis sicut in instrumentis publicis. ¶ Uidetur expressum q sic. vt in. c. cum a nobis. extra de testi. videtur contra. C. de dona. l. in donationibus si bene inspicias decretalem cum a nobis. parum facit fidem: qr ibi nō dicetur qd facit fidē sed q tale scriptum nō est tante autoritatis qn duoꝝ vel trium bonorū testium debeat testimonium preualere: in his tamen sunt consuetudines patriarum potissime attendende. vt. c. cū dilectus. de fide instru.
4 ¶ † Sed posset dubitari an litere facte sub sigillo faciant fidē si non sint facte et requisite de consensu vtriusq ptis. Uerbigratia. si petij literā mihi fieri sub sigillo de aliquo vbo emisso vel de aliqua obligatione vel alio negotio in quo vtraq pars nō consentit: an debet fieri et an facta fidē faciat. De instrumēto publico nō videtur dubiuz: tamen idez de litera sigillata.

a ¶ Ordinarij. vtrū aūt sigillū epi pbet vide do. Fel. i. c. post cessionem. in ij. col. ver. prima conclusio. de pba. et ibi in prin. vj. colū. ver. sed est aduertenduz. de his q̄ sunt requisita ut signū probet.

et ita videtur tenere. Inn. extra de fide
instru. c. j. ⁊ in rubrica. ꝓ quo. c. cũ medi
cinalis. de sen. excõ. lib. vj. de offi. ordi.
c. ij. Itẽ nota ꝙ in fide faciẽda ⁊ exhibẽ
da sigillo sunt multũ attẽdende ꝑsone
sigilliferoꝝ. ⁊ illoꝝ ad quoꝝ relationẽ
sigillatur. vnde si sint persone faciles ⁊
que indistincte signant ⁊ sigillãt q̃ offe
runt eis: nõ est adhibenda fides oino:
vt. c. cum dilectus. de fide instru. ⁊ facit
ex̃ de iureiur. in. c. ne romani. in cle. ibi
cum dicit magno sigillo ⁊c. Ubi innuit
qd̕ magis creditur magno sigillo q̃ꝫ mi
nori: qꝛ diligẽtius obseruat. ¶ Sed qd
si sigillũ sit ignotũ. forte es in partibus
alienis. Inn. videtur dicere ꝙ nõ facit
fidem in arduis negotijs: nisi formetur
super hoc sed in modicis sic Spec. non
admittit tales opiniones: nisi ꝓducẽs
esset persona suspecta. vide qd̕ scripsi.
C. de epis. ⁊ cle. l. si quis per calũniam. ⁊
qd̕ no. ex̃ de procura. ca. j. hec de sigillo
dixisse sufficiant. ¶ In gl. hac ratione.
in fi. horum opinio nõ videtur rationa
bilis: sed tamen hoc dicebant adheren
5 do textui. ¶ † In glo. etiã lintheũ. in fi.
debes scire ꝙ nõnulli testantur ⁊ nolũt
ꝙ quisq̃ꝫ sciat qd̕ in testamẽto cõtinet:
vt. l. hac cõsul. C. eo. Et est valde cautũ
ꝓpter duo. Primo ne illi qui sperãt ha
bere emolumentum ex testamẽto ꝓuo
centur ad odium si nullum emolumen
tum ibidem capiant vel si exheredant.
¶ Secũdo ne illi quibꝰ datur legatur
vel si instituuntur captẽt vel procurẽt
mortem testãtis ad finem qd̕ nõ mutet
testamentũ. vel vt citius capiant qd̕ se
habituros spectãt: sicut de quodam vi
cino meo fuisse dudum factuz audiui.
modus autẽ iste testandi traditur. C. e.
l. hac ꝯsul. Dic tñ apertius. nam primo
scribes testamẽtũ per te si velis qd̕ nul
lus sciat vel per secretariũ tuum si ma
gis velis: nam in hoc est correcta. l. iu-
bemus. C. eo. per aut. ibi positam. dein-
de vocabis testes et dices in eoꝝ p̃sen-
tia qd̕ hoc vis fore testamentum tuũ: et
rogabis qd̕ sint tibi testes. et si per te et
manu propria scripseris et hoc conti-
neatur in cedula non est opus qd̕ plus
subscribas: si autem oportet qd̕ sub-
scribas si scribere scis: si nescis octauũ
adhibeas qui subscribat: et in hoc cor-
rigitur. l. hac cõsultissima. in parte per
l. cuz antiquitus. C. eo. in fi. et in parte:
⁊ post facies testes subscribere in eodẽ
tempore et instanti. et poterit talis esse
subscriptio vbi per te subscribes. Ego
talis volo esse huiusmodi chartam te-
stamentum meum: et sicut in ea est scri
ptum testatus sum: et subscriptio te-
stium debet esse talis. ego talis vocat'
et rogatus in testem ad testamentum
talis quod hac cedula continetur mea
propria manu subscripsi ⁊ tali signo si-
gnaui. et hoc satis patet in. l. hac con-
sul. et melius. ff. eo. l. penulti. Et fiet sic
quia recipies satis de pergameno: ⁊ in
prima parte scribes totam ordinatio-
nem tuam: ⁊ plicabis in rotulo: et pli-
cato rotulo remanebit tm̃ de pergame
no quod possint fieri subscriptiones: et
quando fuerint facte plicabis totam
chartam: et in quadro sicut plicantur
bulle romane curie. et inuolues in pa-
no seu lintheo: et illud lintheuz suetur
ita large quod possint poni chorde ad
latera et de subtus que transibunt per
lintheum: et illis chordis pendebũt
sigilla et erit bonum si ponuntur duo
sigilla ad quodlibet latus: ⁊ desubtus
tria. si non habeas lintheum ponas in
rotulo totum et recipe chordas vel li-
ceas de pgameno quas perforato per-
gameno figas per vltimã superficiem
rotuli: et claudas cum sigillis et sic de
consuetudine clauduntur attestatio-
nes testium. Et q̃ꝫuis iure non caueat:
bonum erit subscribere diem et locum.
de hoc no. Azo in summa. an ita clare.
vide ibi. Sed an debeat fieri mentio in
subscriptione vbi alieno sigillo sigil-
latur nõ reperitur iure cautum. tutum
tamen erit si fiat.

1 ☞ Mulier est corruptibilis et varia
ideo non potest esse testis in testa-
mento.

Adde ad idem numero. 2.

3 Religiosi mandicantes an possint esse
testes in testamento.

4 Testis an possit esse in testamento ille
qui testari non potest.

a **Testes autem.** a ¶ In glo. passiue. in fi. vult dicere gl. quod is text. vult dicere quod illi possunt esse testes qui possunt facere testamētum vt bona sit exceptio &c. sed certe hic nulla videtur exceptio: immo est additio diuersorum casuum: vt patet ex serie tex. Item ptz: quia aliqui sunt casus qui concordant cum rubrica: qr impubes nō dicitur facere testamentū: nec ipse dicit. et idē de furioso. Preterea non cures an actiue vel passiue recipiatur. de his tamen vi 2 debis plenius. ff. co. l. cum lege. ¶ † In gl. in aliis. ibi timor falsitatis b. Est enim mulier corruptibilis & varia. vt no. d. §. mulier. pro quo. C. de inoffi. testa. l. filia inorbitate. & de institu. & substi. sub ɔdi. fac. l. reprehendenda. Item qr varium et mutabile semper profert. ex de verb. signifi. c. forus. §. fi. Sed ille. §. videtur expresse cōtra glo. hanc. quia ibi videtur concludi expresse φ mulier non possit esse testis in aliquo negotio: glo. ibi dicit φ potest esse testis in ciuili nisi in testamento: sed in criminali non per. d. c. de iure canonico: sed de iure ciuili conceditur qđ possit in criminali. Sed videtur φ etiā de iure ciuili possit repelli in criminali: qr si nō potest esse testis in testamento propter ponderositatē negotii vt hic multominus in causa criminali. vbi de pōderosiori negotio agitur ff. de pe. l. in seruorum. §. fin. quia corpora &c. C. de sacrosan. ecc. l. sancimus. Et hoc fortificat: qr nos videmus quod pubes quicunque potest esse testis in testamento. & tamē in criminali nō potest nisi sit maior ann. xx. ff. d. testi. l. i testimonium. in fi. etenim in criminalibus ꝓbatiōes debent esse luce clariores. C. de proba. sciant. Satis posset dici φ possit esse testis in criminalibus de iure ciuili. ff. de accusa. l. ii. de adult. l. si postulauerit. §. haberi. & tamē in testamēto non pōt esse testis: vt hic. Et est ratio: qr in testamēto possunt bene alii ꝓ voto adhiberi & repeti. & est in ipo testāte quos adhibeat nō sic in maleficio vbi delinquēs nō vocat testes qñ delinquit: ideo ne probationum facultas angustetur mulier admittitur. ¶ Sed cur nō ita pubes minor. xx. an. admittitur in criminali sicut mulier et quare admittitur in testamento melius φ̃ mulier. Respōdeo ad primum: quia minor non ita perfecte de vno negotio et eius circūstantiis iudicat sicut mulier perfecte etatis: vt. l. qui. ff. ex quibus cau. ma. §. eo dē. ¶ † Ad secundum respondeo φ mulier est vaga & instabilis: vt. s̄. dictum est in testamentis autē vt plurimū plures articuli cōtinētur quo sensus mulieris vagus & mutabilis capere nō possit faciliter: et si caperet facil'r narraret quare non admittitur in testamento. ¶ Preterea testificari in testamēto est quoddam officiū & fere publicū. ff. de test. curie. & ff. quēad. testa. ape. l. si quis ex senatoribus. q̄ officia mulieribus non bene cōueniunt. ff. de reg. iur. l. femine. et ex hoc se haberent cōsortiis hoim volūtarie iungere qđ non cōuenit. C. de offi. iu. l. i. ex de iudi. ca. mulieris. lib. vi. ¶ Quidā vero canoniste videntur velle qđ mulier possit esse testis in causa criminali etiam de iure canonico. vide in Spe. de testi. §. i. ver. itē qđ est mulier. ¶ Sed an mulier possit esse testis in codicillis. glos. et doc. tenent φ sic. vt. d. §. mulieres. C. de codi. l. fi. not. Et ideo dicunt Ja. & Pe. φ cū hodie pauca fiant testamēta seu insti

a ¶ Testes autem. Sic summatur fm are. In testamēto potest esse testis quilibet qui potest heres institui: exceptis hic enumeratis.

b ¶ Falsitatis. In testamēto tñ militis vel pagani facto inter liberos vł ad pias causas. itē i codicillis & dona. cā mortis pōt esse testis. qđ no. ꝓ testamētis in q̄bus hodie ponitur clausula codicillaris fm Ange.

tutiones heredū qđ mulieres possint vocari ad testamentum ſm eos. ¶Itē no. qđ est dare casum ciuilē in quo repellit: vt i casu feudorū in feu. q̄ test. sunt neces. ad proba. no. iues. c. j. ¶In gl. q̄d de eo. i fi. sitis glo. est. ff. đ testa. l. iij. §. j. do. Jac. ꝛ Pet. dicūt qđ qui dā eorū dñi tenuerūt ꝯ gl. nec est bonū arg. de l. notationē. §. j. qꝛ seruꝰ erat discretus sicut si liber esset. ꝛ ideo factꝰ liber testificatur nō sic de pupillo. arg. ff. de ser. ex por. l. si minor. ſʒ ipsi dicunt quod de his que vidit proximus pubertati pōt ferre testimoniuz[a] de his que vidit proximus infantie non. ff. ad syll'. l. excipiuntur. illa lex bene facit ꝛ est de legibus quas glo. allegat in. §. j. s. alleg. ¶Super text. Nec seruus. vide ff. eod. l. qui testamentū

3 .§. seruus. ¶†Quid de monachis et aliis religiosis presertim mendicantibus qui ad hoc libenter se ingerūt. Scis quod gloss. tenet quod religiosi possunt esse testes in iudicialibus. C. de testi. auḱ. si testis. qđ est verum cum licentia superioris sui: vt not. in Spe. de testi. §. j. ver. itē excipiḱ. sed in testamentis nō bene quia ex hoc se mūdo ingerūt ꝛ secularibus ꝛ oportebit eos venire corā iudice: et se imiscere secularibꝰ disceptationibꝰ. C. e. l. hac ꝯsul. ꝛ hec est vna de rōnibꝰ q̄re mulier ꝓhibetur esse testis in testamēto. vt dixi. s. proxime. Satis pōt dici ꝙ possint eē testes cū licētia alias nō: ꝛ facit qꝛ possūt esse executores vltime volūtatis. ex. e. c. j. in cle. multa ergo testamēta imputare poteris in q̄bꝰ religiosi sunt testes inscripti sine licētia. ¶Quid de ascriptitiis. Dic ꝙ illi possunt esse testes cū testari possint: vt dixi. ꝛ no. s. de iure p. in pam ci. ¶In gl. qui nihil. in fi. sed q̄d si alterū habeat vitium a casu ꝛ scit literas. Uḱ ꝙ possit eē testis cū testari possit. C. e. l. discretis. ꝛ hec sunt cōuertibilia testari ꝛ testificari: vt in fine huius. §. ff. e. l. cum. l. Satis potest dici ꝙ non possit esse testis: vt hic. etenim testis debet deponere verbo quod mutus facere non potest. ff. quēad. testa. app. l. cum ab initio. Item testes debēt audire qđ surdi facere non pōt. ff. e. heredes palam. §. j. Preterea credo ꝙ testimonium qđ redditur in scriptis sicut ibi qñꝙ fieri non valet: vt no. in spe. de teste. §. nūc tractādum. ver. quid de muto. etem plurimū in excutiēda veritate vox ipsa ꝛc. ff. de q̄stioni. l. de minore. ꝛ facit. C. de testi. l. nullum. ibi cum dicit verborum. ¶In glo. vel a lege. in fi. vide quod scripsi. s.

4 de cura. §. furiosi. ¶†In gl. de criminē in fi. per leges hic allegatas videtur probari quod qui non potest esse testis non potest testari: ꝛ econtra: vt bene patet in. l. is cui. quod aperte falsuz est: quia mulier nō pōt esse testis in testamēto: tñ pōt testari: ꝛ ecōtra filiꝰ nō pōt testari: ꝛ tñ pōt esse testis. j. §. pater. vnde intellige hanc regulā i eo q̄ ꝓpter impro

b bitates[b] efficiḱ intestabilis: vt dictis. ll.

hic allegatis in glo. etiā p dictas. ll. videtur ꝙ infamis infamia iuris nō possit testari: cum repellatur a testimonio ff. de testi. l. iij. §. i lege. ꝛ hec videtur intentio gl. in. l. ob carmē. ff. de iniur. l. lex cor. §. si quis li. sed in hoc obstat aperte. C. de secū. nup. l. j. vbi supponit. l. qđ mulier scđo nubēs ifra tp̄s luctꝰ testatꝰ. ꝛ tamen cum testatur eam infamez esse de incestis nupḱ. l. si q̄s in testa. pōt dici ꝙ infamis potest testari: nisi in casu quo leges expresse dicunt eum intestabilē sicut qñ diffamaḱ ob carmen famo

a ¶Testimonium. Idem Ange. hic.

b ¶Improbitates. tales testes repellūtur ꝓpter improbitatem: alḱ secus: vt hic per Ang. q̄d āt in infamibus infamia iuris: relegatꝭ dānatis ad mortē: bānitis et excōicatis cecis. an isti possint esse testes in testamēto vide eūdem.

sum: vt. l. ob carm en. §. alleg. ibi em̄ da a tur intelligi qd̄ secus esset si ꝓpter aliā iniuriā damnaretur. q̄uis ad veritatē scientiam infamaret. Et sic intelligas C. d her. auk. credētes. ⁊ hoc vult dicere. d. l. cū. l. seq. quā sic itellige ⁊ restringe ⁊ hoc apparet qꝛ relegati ꝓpter crimē te stāk ñ disticto ob qd̄ crimē dānati sint. ff. e. l. is q̇. §. sꝫ ⁊ relegati supponēdo qd̄ relegati propter crimē famosuꝫ testan tur: condēnati vero ad morteꝫ nō testā tur: etiam hodie: vt. d. l. si cui. ⁊ ibi not. De bānitis potes respōdere per ea q̄ scripsi. §. q̇. mo. ius patrie po. sol. §. cum autem. Quid de excommunicatis. In no. videk velle quod possint testari. ex de sentē. excō. c. cū voluntate. de dolo ⁊ cōtu. c. veritatis. Alij contra. vide per archi. de excep. pia. lib. vj.

1 ☞ Testari an quis velit nūcupatiue an in scriptis qualiter cognosci potest.
2 Testamētum scriptū an faciat plenam fidem. ⁊ nu. 3. ⁊. 4.
5 Scriptura publica ⁊ in formā publicā redacta: an fidē faciat sine depositiōe testiū: ⁊ sigillorū recognitione.
6 Quid aūt de testamētis q̄ trāseūt sub sigillis autenticis ad relationē audito rum sigilli vel sigilliferi.
7 Solēnitates testōruꝫ requisite de iure ciuili an possint tolli cōsuetudine.
8 Episcopi vēdicāt sibi bona clericoꝝ in testatorū de cōsuetudine bona alicuiꝰ clerici petūk tanq̄ itestati: excipitur ꝙ fuit testatꝰ exceptio huiusmodi ꝑ quot testes probari poterit.
9 Quid autē si repellik ꝙ non fuit solēne.
10 Mulier que creditur vir qꝛ erat in habi tu virili: si sit testis in testamento an te stamentum valeat.
11 Seruus vel infamis si sit adhibitus te stis in instrumento publico an valeat instrumentum.
12 Quid si probetur aliquos de populo scire cōditionē testis: aliquos vero nō.
13 Seruus adhibitus in testamento tan q̄ testis queꝫ testator ⁊ communis opi nio credebant eum esse liberuꝫ. tamen quidam de contestibus sciebant eum esse seruum.

Adde ad idem nume. 14. ⁊. 15.

Sed cū. ali quis. ¶ In glo. fi. in fi. dic ibi ꝙ aut veritas pa tens est ⁊ attēdik. aut oc culta: ⁊ tūc non vel dic ꝙ aut attendendo opi. fauor ampliatur ⁊ attē dik vt hic: ⁊ ibi: aut nō: ⁊ tūc nō dic vt ibi. 1 † Itē glo. quidā hoc itelligūt vt hāc gl. que est hic va ria illi q̄ ē. C. e. l. j. de bo. pos. ſm ta. bene vt intel ligas debes premittere qd̄ est quoddā testame tum in scriptis qd̄ fit cū solennitate contenta in hoc ti. §. pr. §. ⁊ quoddā nūcupatiuum. de quo. j. §. fi. ¶ Et vt bñ videas primo querik quō scik an quis velit testari nū cupatiue an in scriptis. Dicunt antiqui doc. vt Ioan. d beluosco quod apparet si testator hoc dixerit sicut dꝛ i ꝯctibꝰ. C. de fide instr. l. contra ctus. vel si fecit sigilla ri et subscribi chartam clausam vel apertā: vt scripsi. §. proxi. §. alias autē q̄uis fiat inde scri ptura non presumitur ꝙ fiat nisi ad memoriaꝫ vel ad probandū ꝑ. d. l. ꝯctū: cū ibi notatis. Ja. aūt ⁊ Pe. dicūt. j. §. fi. ꝙ in dubio testm̄ valet: vt i scriptis ⁊ sine scriptis. Non quod sint duo te stamenta: sed vnuꝫ qd̄ valet quasi cuꝫ scriptis ⁊ sine scriptis sicut ex eo dem contractu resultāt duo vincula: vt si mihi vendenti ⁊ interrogāti ꝓmittas pretiū: qꝛ orik ex venditione ⁊ stipula tione ſm eos. Sꝫ cōtra

a ¶ Sꝫ cū. Sic sum ma ſm an gel. Seruꝰ communi opi. repu tatus liber potest i te stamento esse testis.

hoc facit. ff. de noua. l. cũ eũ. sed ꝓ hoc facit de actio. emp. l. nõ est nouũ. ⁊ ita heres nõ habet eligere ẜm eos. Uel dic primã verã ⁊ ẽ indubitatũ si nõ posset valere vt testm̃ in scriptis: q: nõ ẽ presumẽdũ testatorẽ voluisse testasse i scriptis si ex hoc ei⁹ iudiciũ posset ipugnari. ff. d test. mili. l. si miles ex d p̃bẽ. c. nisi
2 ⁊ facit. C. e. l. i testamẽtis in fi. ¶ † Secũdo queritur nunquid scriptuz testamẽtum faciat fidem. gl. hic videtur distinguere testamentum in scriptis a nũcupatiuo vt primũ probetur per scripturaz scdm̃ non nisi testes deponãt. Cõtrariũ videtur notari. C. eod. l. j. vbi parificat vtrũqꝫ. Ad hoc dicas ꝙ qñqꝫ testamentum fit in scriptura priuata coram priuatis quandoqꝫ in publica ⁊ in formã publicã redacta: ⁊ coram publica persona: vt fit in priuata ⁊ coraz priuatis. Si queratur an illa scriptura fidem faciat videtur ꝙ sic per hũc. §. q: cũ seru⁹ defect⁹ testificari non possit: vt hic not. testm̃ nõ posset ꝓbari nisi illa scriptura faceret fidẽ. ⁊ tñ ꝑ hũc. §. testõ subue
3 nitur vt hic ⁊ azo. ¶ † Preterea pro hoc vr̃: q: talis charta d: aut. ff. quemadmodum. test. ape. l. fi. de secun. ta. l. j. §. sed si vnum. glos. sentit contra in. d. l. j. vbi dicit ꝙ testm̃ deficit ꝓbatione nisi ꝓbetur ꝑ scripturã redactã in formã pubilcã vel ꝑ partis ꝯfessionẽ. Dicat qd̃ testamẽtũ in scriptis ꝓbatur ꝑ illã chartã: ⁊ illi statur. hoc tñ addito qd̃ testes debeãt venire corã iudice ⁊ sua sigilla recognoscere ⁊ subscriptiões ⁊ iudex i ea charta vel in alia d: hoc referre ⁊ discernere an illa charta faciat fidez vel alia si i alia trãslatũ sit corã iudice ⁊ testib⁹. ⁊ hoc ẽ qd̃ vult dicere. C. e. l. publicati. al's aũt illa charta fidẽ nõ faceret imo si alter testiũ esset mortu⁹ ante recognitionẽ deficeret testm̃ ꝓbatione. ⁊ hoc volũt dicere iura. ff. queãd. tes. ape. l. cũ ab initio. ⁊ l. si qs. i fi. ⁊ no. C. quem ad. test. ap. l. ij. nisi ꝓbaretur ꝑ cõfessionẽ vel ꝑ scripturã. C. e. l. j. s: i hoc obijs. §. ⁊ C. eo. l. j. q: certũ ẽ qd̃ seru⁹ nõ admittitur ad testimoniũ. ff. e. l. q̃ testõ. §. seru⁹. si ḡ alter de testibus detectus sit seru⁹ quo modo veniet pro recognoscendo signo ⁊ subscriptione cũ tũc suũ videatur ferre testimoniũ ⁊ tp̃s testamẽti est inspiciẽdũ. ff. de test. l. iij. §. l. iul. de ꝓ. signi. l. notionem. §. j. Timore huius. l. oppositiones glo. ⁊ sic variant vt dictum est. Ad hoc dicunt quidam ꝙ si tempore testamenti ⁊ tempore recognitionis sigillorum credebatur liber quod testamentum valet ⁊ sic potest intelligi is. §. pro quo facit. l. barbarius. ff. de offi. pre. al. supponunt quod conditio ei⁹ est detecta tempore quo testamentum aperitur quod non valet. et ita intelligebat quidam do. meus. Sed hoc videtur contra mentem huius. §. ⁊ ff. eo. ad testi. §. j. vbi dicitur quod inspicitur conditio cum testamentum fiebat non tempus mortis. ⁊ multominus tempus quod post mortem currit: vnde videtur melius dicendum testamentuz valere dato ꝙ status sit detectus ante aperturaz nec obstat contrarium: quia hoc est speciale propter fauorẽ testatoris. ⁊ hoc dicit is tex. subuenire se ex sua liberalitate testamenti de iure speciali ꝯ iuris communis rigorẽ ⁊ in hoc est liberalitas et subuentio innuẽdo qd̃ de iure cõi secus esset: vnde non habeas hic in tex. libertate sicut glo. habuit ⁊ male: sed liberalitate. naz si habes libertate nõ est propria nec bona scientia. ⁊ hoc etiam apparet. C. eo. l. j. ibi cum dicit in hac causa quasi dicat nõ i alijs. ⁊ ẽ ratio quare specialiter sic statuitur hoc fauore testõrũ q̃ emẽdari seu retractari nõ possunt post exitũ. Itẽ iusta ignorãtia: q: ab omnibus credebatur talis. Itẽ q: nihil contra tertiũ deponit. s: ꝓ testõ. nisi i casu quo instituit talez qui nõ esset successurus ab intestato. naz tunc deponeret ꝯ
4 tertium: sed leges nõ respiciũt ad ea q raro accidũt ⁊c. ¶ † Item nec illi testo erat ius quesitũ iure speciali. vel dic ꝙ nõ sit speciale. v t. j. dicã in fi. huius note. ⁊ hec procedũt in testõ in scriptis de quo loquitur is titul⁹ vsqꝫ. j. §. fi. ¶ Quid si fuerit adhibitus in nuncupatiuo: an sit locus huic. §. glo. tenet hic ꝙ nõ contrariũ tenet. C. e. l. j. pro hoc gloss. videtur q: in testõ in scriptis testes nihil hñt facere: nisi recognoscere sigilla ⁊ subscri-

ptiones.nec de necessitate hñt depone
re de substãtia testi: vñ ivr nudū factuz
seu ministerium: sed in testō nuncupa=
tiuo oportet q deponat de substantia
testamenti.ī.§.fi.ideo videtur aliud: ꝛ
q magis eorū cōditio indagāda sit. Et
hanc sniam tenent Ja. ꝛ Pe.ī.§.fi. Po=
test dici q possit loqui nuncupatiuo|cū
omnes predicte rationes concurrant.
q̄uis ad veritatē hi text. oēs loquūtur
in testamento in scriptis: qꝛ dicūt cū si=
gnaretur vel signabatur: sed si bene co
gites tantum periculum est seruuz ad
mittere in testamēto in scriptis: sicut in
testamento nuncupatiuo: ideo semper
sequendo fauorē potes dicere. hec au=
tem procedūt vbi testamentū fit in scri
5 ptura priuata. ¶ †Quid si fiat in publi
ca. certe habet locuz is.§.multomagis.
Sed an scriptura publica ꝛ in formam
publica redacta probet testamentum
absq alia depositione testium vel reco
gnitione sigillorum. Fuerunt opi. Jo.
an. dicit q sic. ꝛ hāc opinionē approbat
consuetudo. Et istud est qđ gl. vult hic
dicere. Azo tenuit contra. vt no. plene.
C. de fideicommi.l.fi. tamen opin. Azo.
videtur verior de iure secundum glo. ꝛ
doct. ꝛ iuxta tacta hic vt bene itelligas
pone q īnstrumentum dicit q talis. sic
testatus fuit ꝛ presentibus talibus te=
stibus. Si queras an talis scriptura fi
dem faciat ꝛ valeat vt testamentum in
scriptis. certū est qđ nō: quia non facit
mētionē q solennitas iuris fuerit ad=
hibita: vt de sigillis ꝛ subscriptionibus
testium: sed quomodo procedit in casu
quo instrumentum facit mentionem: ō
hoc videlicet quod talis sic fuit testatꝰ
in presentia taliū qui subscripserunt et
sigilla sua apposuerunt videlicet talis
tale ꝛ talis tale. Et pone q de facto fue
runt apposita et subscriptio facta ꝛ nō
videtur ad hoc dubiū: qꝛ de iure requi
ritur solēnitas in testamēto in scriptis
q testes recognoscant sigilla ꝛ subscri
ptiones. vt.ś. dictū est. alias ad qđ ap=
ponerent̄: vnde lex sic voluit ꝓuidere
ꝛ in tanto numero ꝛ tali modo ne quid
falsitatis ꝛc. C. de fideicō.l.fin. ideo non
videtur q talis scriptura probet testa=
mētum in scriptis: immo nec nuncupa
tiuū: qꝛ et ibi oportet q testes deponāt
de substantia testi corā iudice. nec suffi
ceret fieri corā notario simplici. C. eo.l.
6 testamēta oia. †Quid ḡ dices de testis
q̄ trāseūt sub sigillis autēticis ad rela=
tionē auditorū sigilli vel sigilliferi. Cer
te credit̄ de cōsuetudine ꝛ posset ꝓbari
de iure: qꝛ de stilo iudex committit tali
bus auditoribꝰ vices suas super pote
state audiēdi ꝛ in actis redigendi con=
tractꝰ et vltimas voluntates. Sed con
stat quod si iudex esset presens ꝛ i actis
redigere non oporteret aliam publica=
tionem fieri. vt. C. eod. omnium ergo
nec in presenti proposito. Notarius ve
ro publicus habet officium a lege seu
intitulatum ex quo creatus est: nec vti
tur vice iudicis cuiusq secus ergo de
iure in litera sigillata. ꝛ secus in lite=
ra reducta in formam publicaz per no
tarium q̄uis ad veritatem tantum vl'
maius periculum falsitatis possit esse
in simplici auditore sicut in notario vñ
in hoc multū attenderem conditionez
7 ꝑsone: vt dixi.ś.§. possunt. †Uel dic qđ
lex omnium loquitur quando iudex in
propria persona fuit p̄sens nec pōt cō=
mittere. vt.l. testamenta. eod. titu. ibi
nec vsq permittatur. ¶ Item dic quod
he solennitates possunt tolli consuetu
dine. vt nota. in specu. de instru. edi.§.
compendiose. versi. sed premisse. Caue
tamen q q̄uis credatur de consuetudi
ne literis sigillatis in patria consuetu
dinaria. Nihilominus consuetudo nō
tollit quin debeant in testamentis se=
ptem testes apponi. Et credo q si testet̄
in scriptis q tota solēnitas subscriptio
num ꝛ sigillorꝫ debeat seruari. ꝛ vix pos
set consuetudo in tali casu probari ad
contrarium. Et hec indubitate proce=
dunt quod litera non facit fidem: nisi
septem testes deponāt vbi querit̄ ō vi
ribus testamenti ꝛ volūtatez testantis
sed si dubitet̄ de solēnitate. dicūt Azo.
ꝛ.G. q sufficiunt duo testes. vt not. ī.l.
ij. de bo. pos. ſm tabu. ꝛ ꝑ ꝯsequēs vide
ret̄ q sufficeret instrumētū q vicē duo
rū testiū obtinet. vt.l.i. exercēdis. C. de
fide. istru. ꝯsueuit notari. sꝫ illa opinio

reprobat ibi in glo. & per doct. Unde vi
dentur septem testes requiri & eorum de
positiones per modum. s. tactum siue
de volūtate siue de solēnitate vbi fit q̄=
stio. Sed vbi esset questio an factū esset
testamētū: tūc sufficerēt duo: vt ibi no.
8 ¶ † Quid ergo dices episcopi in aliqui
bus locis: & in alijs collegia vendicant
sibi bona clericorum intestatorū de cō
suetudine: sicut Aureliani. Pone ergo
q̄ bona alicui9 clerici petunt tanq̄ in=
testati. excipitur. q̄ testat9 fuit. p quot
testes pbabitur hmōi exceptio. Satis
pōt dici q̄ p duos per. d. gl. & etiā per
alios testes q̄ per illos qui fuerunt per
testatorē ad testamētū vocati: q2 queri
9 tur tm̄ an testamentū factū sit. ¶ † Sz
quid si replicetur q̄ fuit minus solēne.
& ideo p̄supponit intestatus. j. de here.
que ab intesta. §. aut nō iure. circa p̄n=
cipiū. tūc videt q̄ posterior quadrupli
cās debeat pbare solēne p septē testes
q2 ibi querit de solēnitate in qua septē
sunt necessarij per. d. glo. q̄uis pbabi
liter posset dici q̄ ex quo re9 pbauit te
stamentū factum qd̄ dicenti minus so
lēne incūbat pbatio: sicut dicim9 in si=
mili si dicā te excōicatum: quia nō sol=
uisti infra tempus incūbit mihi onus
pbādi. vt no. Ja. extra de accusa. super
his. & glo. iuris ciuilis videtur ɔcorda
re. C. de condi. ob tur. causam. l. j. Item
dic q̄ premissa procedunt. vbi est q̄stio
de substantialib9 testamēti: q2 si sit q̄=
stio de aliqua declaratione facta post
testamentum sufficiūt duo testes: vt. ff.
de testa. l. heredes palam. §. sed si quis
post testamentū. & iunge. ff. de lega. ij.
l. cū proponebatur. Hec que dixi q̄ in=
strumentum nō pbat testamentū pro=
cedūt de iure ciuili. Sed quid de iure
canonico videtur contra: quia de iure
canonico sufficiunt duo testes saltē in
legatis ad pias causas: vt oim opinio
nes includam. extra de testa. cū essent
& c. relatum. et sic cū instrumentū ob=
tineat vicē duorū testiū: vt. s. dictū est.
videtur q̄ probet in foro ecclesiastico
& idē videret in foro seculari in patria
in qua duo testes sufficiūt de cōsuetu=
dine. In his autem est multū cōsuetu=
do attēdēda. extra de fide instru. c. cum
dilectus. C. eo. l. si non speciali. Inspici=
tur ergo in testamentis conditio testis
quā habebat tpe testamenti quantum
ad notā seruilē. ¶ Sed q̄d si in alijs no
tis: vt q2 infamis vel alia nota notari
q̄ testificare non posset. Uidetur idem
10 cū sit eadem ratio. ¶ † Preterea. §. con
ditionē. ff. eo. l. ad testiū. loquit gene=
liter nō distiguēdo nec specificādo no
tā seruilē ab alia. & ideo si adhiberetur
mulier q̄ crederet vir: q2 forte erat in
habitu virili. vel minor. xiiij. annis qui
crederetur maior videret valere testa
mentū p hūc. §. est ergo hoc speciale in
testa. q2 in alijs inspicitur cōditio quā
habet testis tpe quo recipit vt. s. dic.
Sz q̄d si tpe receptionis nō poterat re
probari: sz tempore depositiōis pōt. vi
deret q̄ nō possit reprobari: q2 tps rece
ptionis inspicit. vt. l. iij. §. le. iu. ff. de te
sti. & illo tēpore est faciēda protestatio
de dicēda. extra de testi. presentata. &
eo. si quis testibus. In cōtrariū facit q2
tales ideo repellūtur: q2 presumuntur
ppter vtilitatem cito a veritate decli
re vt dicta. l. iij. §. j. et sic etiam tempus
quo deponūt est aduertēdū: q2 tūc agit
de veritate faciēda & extorquēda. & in
hoc posset esse lesio non in alio tēpore.
et hec est veritas. & hoc tz specu. titu. de
testa. §. j. ver. quid si testes & ver. itē op
11 ponit qd̄ est criminosus. ¶ † Sed quid
si seruus vel infamis fuerit adhibitus
testis in instrumento publico. Non vi
detur idem q̄ in testamento cū sit spe
ciale in testamento vt dixi. Spe. videt
tenere idem. dicit tm̄ q̄ si instrumentū
vertit in dubium qd̄ non pōt verificari
p tales testes. vt Spec. de fide instru. §.
postremo. versi. quid si testis. & facit qd̄
no. extra de transact. c. ex literis. p Jo.
de hoc vide plene extra de reg. iu. c. fa=
ctum legitime. lib. vj. in nouella Joan.
an. Uel posset dici q̄ i omni casu & actu
in quo ppter solēnitatē plures testes
q̄ duo requirunt q̄ is. §. obtineat. & qd̄
stat depositioni illi9 q̄ nunc repelli pōt
vna cū depositionib9 alior. & sic intel=
lige in feu. an. re. test. q̄ pa. esse desie. c. j.
etem̄ lex voluit q̄ introductio solēnita
tis esset

tis esset iusta cā destruēdi actū vbi est iusta ignorātia: vt hic. ꝛ sic iste. §. nō cōtinet spālitatē q̄ ad act⁹ solēnes: sꝫ quo
12 ad alios sic. ¶ † In glo. no. errorē. in fi. hec gl. supponit ꝙ is text. intēdit loqui
a de ꝯsensu oim de pp̄lo[a]. ꝛ hoc apparet per lea q̄ allegat. ¶ Sꝫ q̄d si ꝓbetur aliquos de pp̄lo scire cōditionē testis aliquos nō. Uideretur sufficere ꝓbari ꝙ maior pars credat liberū: qꝛ in popularib⁹ talib⁹ minor pars cedit maiori. ff. ad muni. l. maior. ꝺ re. iur. l. aliud. §. refert. ꝛ hoc vr̄ sentire Spec. tit. de teste. §. j. ꝟ. itē qꝺ est seruus. Sed ob. is text. qꝛ dicit oim: sꝫ maior pars reputat̄ oēs p p̄dicta. ꝛ facit. ff. ad mace. l. si q̄s patrē ibi cū dicit plerīq̄. ꝺ edi. edi. l. q̄d sit fugi. §. apud celsum. ¶ Sed q̄d si credebat̄: cōiter liber. testator tn̄ sciebat vel credebat eū seruū vel aliqui de testib⁹. Uidetur ꝙ sciētia testatoris debeat ei nocere: qꝛ est qꝺ ei imputari possit cur alios testes nō vocauit ex quo sciebat: ꝛ cessat ratio ignorātie que. s̄. allegata est. ꝛ facit. ff. de acqui. he. l. cuꝫ quidā. §. quod dicitur. qui. ad li. ꝑcla. non licet.
13 l. fi. §. fi. ¶ † Sed q̄d si testator ꝛ cōmunis opinio credebāt eū liberū. quidam tamen de cōtestibus sciebāt seruū. Uidetur ꝙ nocet: qꝛ contestes sunt de mēbris solennitatis actus. ꝛ sic eorū scientia videtur nocere sicut reuocato procuratoris mandato scientia iudicis nocet ꝗuis pars ignoret reuocationē. C. de satisd. l. j. §. j. et consueuit dici et notari extra de procu. c. mandato. sed potest dici contra: ꝛ hec solennitas huius actus non tantum dependet a cōteste sicut iudicium a iudice: ꝛ ideo cum lex aduertat iustaꝫ ignorantiā ꝛ cōmunē opinionem sufficit in hoc casu public⁹ error ꝛ ignorantia testantis. ꝛ idē crederēꝫ si oēs contestes crederent seu scirent ip̄m seruum. dū tamē tastator crederet cōtrariuꝫ. ꝛ maior pars populi p predicta. Et is. §. facit ad multa. p̄rio ad illud si instrumentum proferatur ꝛ neget̄ cōficientem fuisse tabellionē an sufficiat ꝓbari ꝙ pro tali publice haberet̄. de qua p Dy. ff. ꝺ decu. l. herēnius. vbi videt̄ tenere ꝙ nō sufficit ꝓ quo. ff. de re. eo. l. q̄ neq̄. de eo q̄ ꝓ tu. ne. ge. l. is. C. si a nō cōpe. iu. l. fi. ꝛ facit. l. barbari⁹. qꝛ ibi habuit titulū ꝛ sic supponit ꝙ si nō habuisset nō obtineret. l. illa. Inno. videt̄ tenere ꝯtrariū. extra ꝺ fi. instr. c. j. ꝛ spe. tit. de ꝓba. §. j. Cōcedūt tn̄ si ip̄e tabellio viueret ꝛ si tabellionem diceret: tunc nō crederet̄ ei nisi doceret: vt ibi no. ꝑ q̄bus facit. ff. qui ꝛ aqui. l. ꝯpetit ꝑut iacet. C. de sen. ꝛ inter. om. iudi. l. ij. de fidei cō. li. l. ij. ff. de ma. test. l. cū ex falsis. de iurepa. l. pe. §. fi. Sed si bene aduertas in. l. barbari⁹ nō attēdit̄ tm̄ titulus ꝗtū vtilitas publica. ꝛ ꝙ ꝓ tali publice habebatur. Un̄ pōt dici ꝙ i officijs public; autoritate ꝛ vtilitate gesta iudicialia ꝛ alia statū reipublice cōcernentia etiam per nō capacem officij dumtamē publice pro tali haberetur valēt: nec oportet doceri de intitulatione ex quo pro tali publice habebatur p iura ad hanc partem allegata. immo plus ꝙ si aliqua nota opponeretur ipso existente in officio veluti infamia vel excōmunicatio vel factum ex q̄ esset ipso iure priuatus ꝙ nihilomin⁹ acta per ipsum valent: nec talis oppositio esset admittēda siue opponatur post actū siue ante. ꝛ hoc videtur notare Inn. extra de offi. dele. c. cū super. ꝛ hoc in ordinario. secus in delegato: vt ibi not. ꝛ

a ¶ De populo. Ang. ponit hic modum articulādi ꝫ testm̄ quādo vnus ex testib⁹ erat seruus. vide eum hic in. ij. colū. post p̄n. in ꝟs. in gl. cōsensu.

a ¶ Pr̃.Si vis plene scire an pater sit idoneus testis ꝓ filio: ⁊ econtra. vide hic ꝑ areti. i.j.col. post pn.in ꝟ.in glos.alieno Itē vide h̃ ꝑ ordinem ang. Quid i matre.q̃d de amicis. q̃d in subdito regis q̃d in socero.q̃d de tutore. q̃d de proxeneta. q̃d in ꝓcuratore. vide per ordinē hic āge. vsq ad finem.§.

not.Jo.and. magis ple
ne extra de re.iur.c.mo
ra.in nouella.lib.vj.In
alijs aūt que non cōcer
nūt statū reipublice:for
te q2 ꝯtraxerūt vel rece
perunt fructus vel solu
tiones debitorū ad di-
gnitatem ꝑtinentiū.sa-
tis posset dici ꝙ si fuerit
intitulati: ⁊ appareatꝙ
etiam facta per ipsos te
neant dūtamē haberēt
bonā fidem: ⁊ sic pōt in
telligere que Inn. ⁊ Ho
stien.not.extra de resti.
spo.c.in literis.de cau-
sa pos.c.cum olim. ⁊ hec
indubitate procedūt in
his que possent pertine
re ad eos si essent vere ⁊
legitime intitulati sicut
fructus ius p̄sentandi.
extra de iurepa.c.cōsul
tationib⁹. ⁊.c.ex literis
⁊ in illis administrato-
ribus qui faciūt fruct⁹
suos sicut administrato
res ecclesiarū. secus di
cerē in alijs q̃ nō faciūt
fructus suos sicut tuto
res. ⁊ sic intellige.l. qui
neqꝫ.et.l.si is.s̃.allega.
ff.de solu.l.debitorū.et
14 l.filie. ¶ † Itē ⁊ i dictis
administratoribus dice
rē.secus in his que tan
gunt ꝓprietatē rei.per
l.qui neqꝫ.nisi in liberta
te in qua est speciale ꝑ
l.allega.nec credo addi
tionē que est in.l. cōpe-
tit.esse veram.Sed q̃d si
tali seruo eēt mota que
stio status testator tñ et
populus nihilominus
credebāt liberū nunq̃d
obtinet is.§.Uidetur ꝙ
sic.q2 ꝓpter hoc ab offi-
cio non remoueret̃.ff.d
solu.l. casibus.§.j.Uide
ret̃ distingui an de possessione liber-
tis ꝓuocetur in seruitutem vel ecōtra
C.de ord.cog.l.fi. ⁊.l.cū hic status.ff.
15 libe.cau.l.ordinata. ¶ † Itē videretur
dicendū ꝙ deponeret ex euentu.C.
testi.aut̃.si testis.quod videtur verius
et hoc satis apparet hic in fi.non enim
est iusta ignorantia vbi status questio
esset mota vt hic patet. ⁊ hoc si testator
sciuit. ¶ Quid si testator ignorauit mo-
tam ⁊ populus illius loci: q2 forte alibi
bi erat mota vł secrete. Dic ꝙ habet lo-
cum ratio hui⁹.§. ¶ Sed quid si appa-
reāt oēs testes fuisse seruos.nūq̃d ob-
net is.§. Non videtur cum hic dicat si-
cum aliquis quasi diceret.secus si om-
nes: sed.ff.de testamē.at testamentū.§.
j.C.de testamen.l.j.videtur loqui ge-
raliter de omnibus quod pōt conced.
arg.l.barbarius.
1 ☞ Testes ex vna domo plures adhi-
beri possunt in testamento alieno.
a Pater[a]. ¶ † Rō dubitandi fuit
1 i hoc.§.q2 suspitio vide-
ri poterat qđ plures de eadē domo cō
ferrent inter se ⁊ premeditatos. ⁊ facile
falso cōpositos sermones proferrent.ff.
de testi.l.iij.§.tu magis.sed hoc nō ob-
stāte nihilominus admittunt̃: quia nō
sequit̃ ꝙ si sic fieri possit qđ ꝓpter hoc
fiat.quid ergo si se adinuicem instrue-
rint testes: nunquid valet testimonium
spec.videtur dicere ꝙ nō in ti.de testi.§.
j.versi.item opponitur.sed illud potest
intelligi cum pars eos instruxit.
1 ¶ Pater non potest esse testis filio in te
stamento: nec filius patri.
2 Seruitores testatoris an admittantur
in testes in testamento domini sui.
In testibus. ¶ Super ver-
bo. Qui in po-
testate.in tex.Quid si sit emancipatus.
Non videtur idem vt hic a contrario
sensu. ⁊ facit.ff.ad.l.fal.l.si pater.glo.te-
nent contra.C.de testi.l.parentes.nam
affectio per emancipationem non tol-
lit̃.In gl.aliud si añ.i fi.que sit ratio no-
not.quia añ missionē etiā cū nullo te-
ste valeret.sed illa ratio: nō est vera.vt
ff.de testa.mili.lucius . est ergo ratio
quia ante remissionē quinqꝫ testes sut

ficiunt sine solennitate etiam non rogati. C. eodē milite. ff. de testa. mili. l. j.
1 ¶ † Item dic quod que dicuntur, in hoc §. obtinēt indistincte siue recipiāt vtilitatem siue non: quia nec pater filio: nec filius patri possunt esse testes in testamento. in alijs negotijs pater nullo modo filio nec mater: nisi in casibus q̄s scripsi. C. eodem. l. parentes. sed filius potest patri si nihil filio acquiratur. ff. eodem. qui testamento. §. quecunq̄. dic ibi plene. ¶ In glo. idem ⁊ in alijs ibi cum allegat. l. pridem. intellige quod hic dicitur de colonis conditionatis in persona non de simplici colono. ¶ Quid ergo dices de hominibus. Et certe si sint de corpore vel taliter habiles ad voluntatē: et videtur idem: quia imperari eis potest. ff. de testib. l. testis idoneus. et de alijs hominibus non videtur idem nec de subiectis ratione iurisditionis. quicquid ibi notetur illos credo posse testificari. extra de offic. delega. c. causam. ij. cum notatis. nisi essent tales qui non auderent aliquid domino displicens astruere attentis austeritate domini et eorum paupertate et impotentia vt scripsi. C. eodem. l. ij. hic allega. ¶ In ea. ibi cum allegat. §. item cum his. pro hoc facit. C. de remis. l. quicunq̄. sed contra facit. ff. de falci. l. vxori. in princip. iuncta. l. domitius. ff. eod. sed hec verior secundum Dynum. et talis potest ascribere qui non potest esse testis. eodem titulo. l. impuberem. §. j. et idem videtur in quolibet alio negotio quod non admittantur: nisi pars hoc requirat: tunc enim debent admitti et cogi secundum Specul. de test. §.
2 j. versicu. quid si aduersarius. ¶ † In eadem glos. in fine. hanc glos. sequitur Dyn̄. in dicta. l. qui testamento. §. j. Doctores tamen iuris canonici videntur in hoc varij. quia Innocē. videtur velle quod seruitores admittantur in testimoniū nisi sint in potestate vt videtur notari extra de test. in literis. eodem titulo. cum nuntius. Alij dicunt econtra q̄ non admittuntur. vt not. in Specu. l. eodem titu. §. j. versi. item quod est domesticus. q̄ glos. iuris ciuilis. sequitur hic. ⁊ dicta. l. ij. de testi. et consuetudo approbat: hoc tamē intellige de seruitore commensali. nam si non esset cōmensalis crederem cōtra. sicut de illis qui testes recipiunt stando in domib⁹ suis non in expensis domini: et ad hoc facit extra de verbo. signifi. c. fi. de priui. c. licet. lib. vj. docto. Jacob. ⁊ pe. qui parum locuti sunt in hoc titulo: dicunt quod dominus eorum dabat consiliū quod si quis vult probare per seruitores tales vel familiam quod det ei licentiam. et tūc poterit testificari: quia tempus quo producitur et deponit inspicitur. ff. de testi. l. iij. §. j. nec facit dolum dominus qui parat sibi probationes: sed dicunt ipsum dicere q̄ si posset contestare quod esset data illi licentia sub spe lato testimonio reuertendi q̄d non admitteretur in testem. ff. ad legē iulia. de adulterijs. si postulauerit. §. iubet. quod ipsi prosequuntur. ⁊ facit pro eis. ff. de edil. edicto. l. quid si fugitiuus circa principium. de ritu nuptiarum. l. plurimi. de dona. inter virum et vxorem. l. vir vxori. sed nunquid familiares seu seruitores possunt esse testes filio vel illi filij patri. Uidetur quod sic: quia non prohibentur. ff. de tistibus. l. ex eo. Forte potest dici eos suspectos: et videtur notari in simili extra de officio delegato. c. insinuante. per Innocen. et glo. ⁊ hoc indubitate verum vbi insimul morarentur. ⁊ videtur notari in cap̄. in literis. extra de testibus per Innocentium.

1 ☞ Filius an pōt esse testis ꝓ patre in his in quibus nihil queritur patri.

Sed nec. ¶ In glosa. quia eorum. in fi. ⁊ hoc apparet quia per filium acquireretur patri. ⁊ per consequēs ipsi omnes possent habere vtilitatem: videlicet pater cui acquiritur: et fratres propter prouisionem que debetur eis in bonis patris. Item propter successionem immo quoddam modo sunt domini in vita patris. J. de heredum quali. ⁊ differētia. §. sui. ¶ Quid ergo hodie quando non queritur patri quo ad proprietatē videtur idem propter vsumfruc.

a ¶Sed qd. hanc qõnem etiam ponit hic ange. ⁊ determinat eã sicut Jo. fab. b ¶Nõ ɔcederẽt. Idẽ tз hic an. cũ Jo. fab. Itẽ q̃rit hic idẽ Ang. si villa vel castrũ vel vniuersitas instituatur heres an illi ð villa vel vniuersitate poterũt eẽ testes. Et ðterminat; ꝙ si resultat tam in cõi quã in particulari tunc illi de vniuersitate non possunt eẽ testes q2 testificantur in cã ꝓpria ꝓ pticulari vtilitate aut r̃sultat tãtũmodo vtilitas in cõi et non in pticulari: et ponit exẽpluз in molẽdinis bonoñ. q2 ẽ vtilitas i cõi ⁊ nõ in particulari: q2 ita soluũt ciues ꝓ molitura ⁊ sicut forenses: ⁊ tũc illi ð vniuersitate pñt eẽ testes. q2 ẽ vniuersitat; ⁊ nõ singłoꝝ c ¶Potes dicere. Uel dic ẽm ang. hunc tex. ꝓcedere indubitanter in testõ i scriptis. Idẽ in nũcupatiuo nisi qñ esset ꝙ inter heredẽ ⁊ legatariũ volẽtẽ vna cũ testibus testificari ꝓ suo legato tũc nõ admitteret nisi eẽt vltra numeruз. vij. testiũ vel testm̃ haberet cłaз codicilla=

1 a ¶ †Sз ód[a] in casib' q̃bus nihil q̃rit patri' q̃ non tant. C. de bo. q̃ lib. aut. excipit. Uidet hec ratio cessare ⁊ ita prohibitio: sed cum iure cautũ sit ꝙ parentes non possint dicere testimoniũ filio nec filij eis: vt. l. parentes. ⁊ l. testis idone'. de testi. C. ⁊ ff. ꝓpter affectionẽ quã habent adinuicem credo ꝙ hodie non possint sicut nec antiq̃s tẽporibus. ⁊ in testamentis non attenditur an q̃ratur vel non: vt dixi. ẽ. §. in testibus. sed de fratribus est maius dubiũ q2 al's consueuit dici ꝙ possunt esse testes vnus alij: vt not. in. l. parẽtes sз satis potest dici ꝙ nõ possint esse sibi testes in aliquo negotio vbi simł morantur et sunt in eadem potestate. Et sic intellige quod ibi not. et per hoc videtur ꝙ si instituatur monasterium ꝙ religiosi illius monasterij non possint eẽ testes sз hoc casu nõ cõcederẽt b q̃ dicũt ꝙ religiosi ẽt possunt eẽ testes in factis monasterij. extra

de testi. c. insup. ¶Sup text. qñ [inter] testatorẽ ⁊c. vult dicer̃. ꝙ sicut in negotio ꝑsone hic cõtente non ꝑnt sibi testes: sic nec in hoc: q2 quoddã negotiũ agit inter heredes ⁊ testatẽ non tñ tale qð descendat in specie ɔctus q̃si iõ ðt agi. ¶In gl. nã oli. i ꝑmis [...]bus gñibus de quib'. ẽ. e. titu. in pri.

1 &c Fideicõmissari' vniuersalis an possit esse testis in testamento.

2 Legatarius an possit esse testis in testamento si agat de viribus testamenti.

1 **Legatarijs.** ¶In glos. [di]screpant. in[...] dic ibi de lega. j. l. per omnia. ¶In glo sed melius. C. de her. instit. quoties [...] dona. l. eris. ff. ad trebell'. §. si heres. [...] hoc apparet ꝙ fideicõ. vniuersalis possit esse testis: q2 habet loco hered. ẽ. de fideicõ. here. §. restituta. ¶In gl. greca. in. fi. vel forte vult decere de lega-
2 dictantis. C. eo. ij. dicto. ¶†In glos. de testi. ibi alij hec glo. videtur velle ꝙ si agatur inter duos de viribus testamẽti: q2 forte vendicatur hereditas ab herede scripto ꝙ legatari' nõ possit eẽ testis: sed si petat legatuз null' legatari' possit eẽ testis: nec in cã quã agere[t] nec in cã collegatarij: sed alio modo videtur dicere. ff. de re. du. l. si qs ita. vbi videtur dicere gl. ꝙ principaliter nõ ẽ testis in re sua sed secũdario. ⁊ ita vult concludere ꝙ valet legatũ. ⁊ ꝑ sequẽs eius attestatio: q2 alias non valeret: cũ oporteat ꝓbare ꝑ septem testes. C. de fideicom. l. fi. ẽ si. cũ enim. Dy. ff. eo. l. qui testamento videtur dicere ꝙ testamentum valet ⁊ legatarius possit esse testis q2 non sequitur valet testamentũ ⁊ valet institutio ergo ⁊ legatuз ⁊ ita supponit ꝙ legatum probari nõ poterit. ⁊ sic non valebit. Jaco. ⁊ Pet. dicunt ꝙ ꝓ testamento potest esse testis: sed nõ ꝓ legato suo: sed de cõtentis in testamento sic: licet tunc videatur esse testis indirecte pro commodo suo arg. ff. de ali. tut. l. ij. hec verba fuerunt male reportata ⁊ videnf implicare ɔrietatẽ potes dicere c ꝙ is. §. loquit in testamento in scriptis in quo nõ est dubiuз quin legatarius possit esse testis: q2 non testificatur

nec deponit de legato suo: nec de contẽtis in testamento: sed solũ recognoscit sigillũ suum. immo possibile ẽ ꝙ ignorat an sit sibi legatũ: vt dixi i supioꝛib⁹ sed cur heres non possit esse testis q̃ ita põt ignoꝛare contenta in testamento sicut legatarius. Responde quia quicq̃d ẽ in testamento tangit heredem vel ad suum commodum vel incõmodũ: ideo lex ꝓuisionem maioꝛez adhibuit in eo pꝛohibendo ꝙ̃ legatariũ: quia totũ negotium heredis ẽ. s̃. §. sed nec. ¶ Quid ergo in testamẽto nũcupatiuo: nunq̃d obtinet is. §. Uidetur ꝙ non: qꝛ ibi deponit testis de substantialibus: ⁊ de toto tenoꝛe. vt dixi. s̃. circa prin. ⁊ §. ſʒ cũ aliquis. ¶ Ego credo contra. ⁊ ẽ expꝛessum in. l. dictantibus. ij. responso. etẽm lex illa nedum loquitur de testamento immo de qualibet voluntate. vnde cõtinuando pꝛimum ⁊ secundum responsum videt̃ ibi expeditũ. ⁊ q̃cq̃d sit in locis vbi testamentũ ꝓbatur ꝑ literas sigillatas casus non est dubitabilis sicut nec est de testamento inscriptis. Et ad. l. in oibus respondere potes: vt no. d. l. si q̃s ita non ꝑncipaliter dicit testamẽtum in re sua. sed secũdario. Sʒ hec solutio nõ videt̃ bona: qꝛ habens cãm cõsimilẽ nõ fert testimoniũ ꝑncipaliter in causa sua: ⁊ tñ repellitur. extra de testi. c. ꝑsonas. põt dicere ꝙ hoc sit speciale in testamento: qḋ lʒ possit ad legatarium ex ꝯsequentia ꝯmodũ vel incõmodum pertinere qḋ nihilominus possit esse testis. ⁊ idẽ i aliis casib⁹ vbi est magnus numer⁹ testiũ: ſʒ vbi nõ ẽ tantus nũer⁹ testiũ ⁊ duo sufficerẽt haberet locuʒ lex ꝯ̃ria. ⁊. c. ꝑsonas. sed vbi sunt tot testes põt dici ꝙ illi quos secũdario tãgit admittant̃ ꝓpter adminicula alioꝛũ. Quid ergo si oẽs sint legatarij. dic idẽ vt ẽ expꝛssum in. l. si q̃s ita. etiã si oibus esset vnũ legatũ factũ cũ sit eadem ratio. Sed cur nõ põt ita bñ legari scribẽti sicut testi. C. de his q̃ sibi in testa. a scri. l. ij. ⁊ ꝑ totũ. Rñdeo qꝛ scriptoꝛ posset falsitatẽ maioꝛẽ cõmittere: ⁊ hoc in testamẽto in scriptis cui⁹ tenoꝛẽ testes ignoꝛãt. in aliis vr̃ ꝙ legari possit etiã scribenti cum cesset ratio. ⁊ hoc scripsi C. eodeʒ. l. dictantibus ⁊ ꝑ hoc videtur ꝙ si fideiussoꝛ velit pꝛobare reũ principalem esse soluendo vel esse pꝛesentez: qḋ possit ꝑ cõfideiussoꝛem vt ibi scripsi. item ꝙ beneficiati ꝑ pꝛelatuʒ possint ei esse testes de creatiõe sua i articulo. ¶ In eadem gl. ibi quod erat dictum. sed ad id solum qḋ de expensis sibi subiungitur. ¶ In ea. glos. in fi. ⁊ hoc nisi essent eedem defensiones vtriusꝙ simile per dictũ. c. personas. ff. de liber. cau. l. duobus.

Nihil autẽ.

¶ In glos. sic. s̃. in fine. sed an possit in tabulis cereis. dic ꝙ sic. ff. de bono. possessio. ſm tabul. l. charte que inuoluerẽtur panno. vt dixi. s̃. circa princio. ⁊ etiam in ꝑgameno raso. vt nota. d. l. charte. non sic de instrumento. in auten. de tabelli. §. illud ꝙ̃uis notetur. d. l. chate.

1 ¶ Notarius vel auditoꝛ literarum an possit facere duo instrumenta ḋ vno ꝯtractu ⁊ vtrũꝙ sit originale.

Adde ad idem nu. 2.

3 Testamẽta duo an possint scribi i eadẽ charta.

Sʒ ⁊ vnũ.[a]

1 ¶ † In glos. sic in autẽ. in fin. hic in fin. deberet se additio que dicit: sed hec ambo sũt pꝛincipalia: quia in quolibet seruatur solẽnitas subscriptionum ⁊ alioꝛum supꝛadictoꝛũ: ⁊ facit ꝙ no

rẽ. vel esset in publicã scripturaʒ redactum siue ipsius tenoꝛez heres ꝯfessus fuisset. Itẽ q̃d dicẽduʒ in executore vltimarũ voluntatũ. Iteʒ q̃d i fideiussoꝛe ꝑ suo ꝑncipali. Iteʒ q̃d in testibus dicẽtibus se scire aliquẽ vsurariũ quia certã quãtitateʒ sub vsuris ab eo mutuati fuerunt vide h̃ Angel. in. ij. et iij. col.

a ¶ Unnʒ. Hic tractat ang. an lr̃e antiq̃ i muris faciant fidẽ. Itẽ an rasura ⁊ cãcellatio noceat. Item an exẽpluʒ ꝓbet originale. vide hic ꝑ ange. in. ij. col.

tarius vel auditor literarū possit cōficere duo instrumenta vel duas literas de eodem contractu & vtrumqꝫ sit originale: & de consuetudine non audent conficere de debitis semel soluendis: sed de ppetuis
2 sic. ¶ † Et est rō: quia litere talium debitorum cōsueuerunt reddi: nec recipitur alia litera de solutione. & ita si creditor haberet duas posset fraudari debitor: veruz est tamen q si vnam semel reddiderit q ñ pōt ɔficere aliam. nisi parte vocata. de hoc. C. de discus. l. ne casu. li. x. vide in speculatore de instr. edi. §. postq̄ ver. sed nū
3 qd. ¶ † Sed quid ecōtra nunquid duo testamēta possunt scribi in eadem charta. videtur qđ sic. §. de anna. excep. l. fina. ff. de euic. l. cum plures. de here. instit. duo socij. caue tñ q testes p vtraqꝫ parte rogent et alie solennitates obseruentur. ff. de vulg. & substi. l. patris. eo. titu. l. ex pupillari.

1 ☞ Testes testamētarij per quē debent rogari vt sint testes.

Si quis autem. ¶ † In gl. quando qꝫ nullus ibi cum allegat. l. milites. ibi nota. contra q immo sunt ne
a cessarij duo[a] ad minus dic. §. proxi. tit. §. j. ¶ In glo. j. rogatus. in fin. sꝫ per quem rogabuntur videtur q sufficiat per quemcūqꝫ cum. l. non dicat per quem. ff. eo. l. heredes. §. penul. sed contra in auť. rogati videtur q sic sicut dicitur de tabellione. vt not. in auten. de tabellio. §. j. Dyn. tenet contra per. l. quicunqꝫ. ff. de publicatio. & not. in Specu. de instru. edi. §. nunc autem. & vr̄ expressum in. d. §. licet. ibi cū dic. per testatorem demonstrare. An autem presumatur nuncupatiuuz: vel in scriptis. dic. s. §. sed cum aliquis.

a ¶ Duo. Idē Ange. hic.

¶ De militari testamēto. Rub.
1 ☞ Miles an dēbeat eē de gñe militari
2 Militem quis pōt creare.
3 Milites nr̄i temporis an gaudeant priuilegio testandi sicut olim gaudebant
4 Milites dicūtur a malo: qr nos a malo seruare debent.

¶ In gl. rub. ibi. cū allegat ex qui. cam. ma. l. fi. Et de hoc i autē. de man. prin.
1 §. titulos. † An autez reqratur q sit de genere militari. non videt: quia libertini possunt esse milites. C. de liber. & eorum li. l. fi. ff. de tes. mili. si duobus. C. qui mili. pos. l. penulti. de bono. posses. ex testa. mili. l. j. ¶ Contra in feu. de pace tenen. viola. pac. §. si miles. C. nego. ne mili. l. j. lib. xij. sed ad primaz posset responderi: qr in illa non pꝛhibetur fieri miles qui nō ē de genere militū: sed ad actū duelli nō admittit nisi sit de genere. imo facit p prima parte: qr supponit q aliqui sunt q nō sunt ex genere quos pꝛhibet duellare. item ad aliū responde: qr ibi non ob defectū generis prohibent: immo ppter negotiationē que nō ptinet ad milites. C. de loc. l. milites. de re mili. l. milites. sed de cōsuetudine debent esse de genere militari: multi tamē his diebus consuetudinem interrumpūt.
2 ¶ † Sed quis pōt creare militē. vr̄ qđ solus princeps. C. de re mili. l. neminē. sed de consuetudine miles creat militē vt tota die videmus. sꝫ an miles est in dignitate. videtur expressuz q sic. C. qui mili. pos. l. fina. de eques. dig. in rubro & nigro. li. xij. sed glo. dicit ibi contra pro qua facit: quia condemnatꝰ de crimine publico et capitali efficitur infamis. ff. de publi. iudi. l. infamem. & tamen miles condemnatus miles remanet. ff. de iniu. rup. & irri. test. si quis ex

heredato.§.irritum.𝔷 tamen si esset di= a
gnitas amitteretur per infamiã.C.de
dig.l.neq3 vnde legitur q͂d non ẽ liber
a laqueis diaboli qui mundane mili=
tie se volunt implicare.de peniten.dis.
3 v.c.contrarium.𝔷.c.falsas.¶†An au=
tẽ milites nr̃i temporis isto priuilegio
gaudeant.põt dici q̃ sic:q𝔯 hoc priuile
gio non gaudeant.nisi illi q̃ sunt in p=
cinctu.vt.j.in prin.ti.𝔷 pp̃ter rõnem q̃ b
reddit.ff.eo.l.diuus.𝔷.l.j.q̃ h3 locum in
militibus nr̃i temporis sicut in illis cũ 1
hoc casu defendãt rẽpublicã sicut illi.
𝔷 ideo priuilegiũ idem habẽt.Na3 fm
doc.milites nr̃i temporis eisdem gau=
a dẽt priuilegijs q̃bus antiqui[a] quod ad
hoc eadem ratio sic extendit:vt scripsi.
C.de iur.𝔷 fac.igno.l.j.𝔷 hoc notãt Jac.
𝔷 Pet.q̃ dicũt q̃ milites nr̃i tp̃is q̃ va=
dũt ad bellũ licitum gaudẽt hmõi p̃ui=
legio.s3 si in iudicio omisissent aliqua3
exceptionem pemptoriã nõ gauderent
q𝔯 hodie non continue stant in castris
sicut antiquitus:immo vadunt ad assi=
sias 𝔷 litigia fm eos.verum dicunt ma
xime in normania 𝔷 pictauia vbi sunt.
vt plurimum aduocati.Et nota q̃ ne=
dum gaudent hoc priuilegio testandi
milites immo quicũq3 alij qui ad bel= 2
lũ iuerunt.duo tamẽ sunt necessaria q̃
sint in loco hostili.𝔷 ibi moriant̃:vt p3
ff.de bo.pos.q̃ ex testa.mili.l.j.ff.e.l.fin.
Jtẽ tertiũ ẽ q̃ ad bellum licitũ vadant
vide q͂d scripsi.s̃.de re.diui.§.item ea.
¶Jte3 videt̃ q̃ vxores 𝔷 familieres mi
litũ predictis concurrentib[9] gaudent
illorũ priuilegijs.C.de vxo.mili.𝔷 eorũ
qui reip.causa.l.j.vide q͂d ibi scripsi.et
hoc priuilegium consistit in tribus.vt
d.l.𝔷 no.ff.de bono.pos.q̃ ex test.mili.l. c
4 j.¶†In fi.ea.glo.Jac.𝔷 pe.dicũt q̃ mi
lites dicuntur a malo nõ q̃ nobis ma=
la faciant:s3 q𝔯 a malo nos seruare de
bent.C.de offi.pre.afri.l.ij.𝔷 facit:quia
milites defensores esse oportet non do
minos.C.de capti.l.ab hostibus.in fine
Joan.fabr.

1 P rebẽda dat̃ pp̃ter seruitiũ dei:𝔷
cessante seruitio d3 cessare prebenda.

2 Peculiũ quasi castrense nõ subiacet q̃=
rele q̃diu est peculium.

¶Quib[9] antiq̃. Adde spec.§.riu3 tenuit
se in ti.de pcu.§.j.ṽ.itẽ q̃ ẽ miles.Pa=
nor.post Jo.an.in.c.cũ desideres.i p̃n.
𝔷 ibi dixi in aposti.ad ip̃m extra de sen.
excõ.𝔷 dixi etiam in aposti.ad deci.ca=
pel.tholo.deci.cxxxj.inci.fuit q̃situm.

Supra dicta.[b]

¶Text.se=ipsum cõtinuat euidenter.¶†In gl.arg.cessant 𝔷c.in fin.vult dicere q̃ causa finalis pp̃ter quã prebẽda datur est seruitium dei.igitur cessante seruitio cessat prebenda.videlicet quod nõ debeat gaudere.𝔷 hoc est exp̃ssum in auten.de cle.qui re.colum.v.in rubro et nigro.extra de cleri.nõ resi.quasi per totu3.nec valet cõsuetudo seu statutum ad contrarium.saltem in distributionibus.in eodem titul.§.j.libro.vj.¶†In glo.quo ad solennitatem ibi cu3 allegat glos.l.papinia.vt hanc gl.recte intelligas dic q̃ peculiũ quasi castrẽse nunq̃ subiacet q̃rele q̃diu est peculium:vt.d.l.fina.§.fi.C.de inoffi.test.Sed in castrensi.est diuersitas in glos.Unde dic q̃ castrẽsia bona non subiacẽt[c] querele si testamentum fiat in castris.vt.l.si instituta.C.de inoffici.testamen.Sed si alia bona sint non castrensia illa subiacent.vt.ff.eodẽ.l.si a milite.§.fina.et in hoc differt filiusfami.a patrefami.quia filiusfamil.non potest habere alia bona de q̃b[9] testari

b ¶Supra dicta.Diuide hunc ti.fm ang.Jtẽ fm eũdẽ sic pone casum.miles i expeditiõe põt facer̃ testamentu3 iure militari quõ vult:extra expeditionẽ nõ h3 priuilegiu3 nisi q̃ filiusfa.ẽt testari põt.c¶Nõ subiacẽt.Hodie tñ fm cõem opi.i filiofami.milite p p̃teritionem facta3 sine cã annulletur eius testamẽtũ q̃tũ ad institutionẽ.vt in autẽ.ex cã.C.de libe.p̃te.Si ṽo cũ cã hr̃ p exheredatione et subiacet q̃rele.vide p ang.§.post me.colũ.j.

a ℂ Plane.
Sic sũma.
lz remittaẜ
solẽnitas l
re agẽda :
nõ tamẽ re
mittiẜ con
grua pba=
tio rei ge=
ste. Et licet
lex priuile
gij z aliq̃d
factũ intel
ligiẜ: tamẽ
iquãtuz de
fctõ appa=
reat et legi
time ɔstet.
Angel.
b ℂ Qđ p=
beẜ. Ite z tz
Ange. hic.
Itẽ querit
ħ Ange. an
milites nr̃i
tpis gau=
deant hoc
puilegio z
post dispu
tatã mate=
riã vr̃ tene
re q̄ nõ. vi
de eũ ħ i.j.
col. ℣. q̃ro
an milites
nr̃i tpis.
c ℂ Ego
credo. An=
ge. ħ tz cuz
Jo. fab. eũ
allegãdo p
hoc i.d. ℣.
i gl. ẜmoni
b⁹. itẽ ang.
i fi.j.col. in
℣. iste text.
ibi ponit
vulgatam
q̃õnem an
sufficiat qđ
testes au=

possit. z ita nunq̃ ei⁹ te
stamentũ subiacet que
rele: sed patrifami. sic. z
ideo quãdoq̃ subiacet.
Si ℣o testamẽtum fiat
extra castra a veterano
tunc est differẽtia inter
filiũfami. qz illius testa
mentũ non subiacet: sz
patriffami. sic: vt ħ not.
gl. que est verior q̃ illa
que est in dicta. l. fi. vbi
contra. notatur. hodie
℣o debet semper relin=
quere legitimã. in auẜ.
vt cũ de appel. cog. §. sz
hoc de parentuz. Sed si
nõ delinquat consueuit
queri quõ expugnabiẜ
testamẽtum. Et alique
glo. dicunt q̄ per quere
lam. vt not. d. l. fin. C. de
inoffic. testa. l. pap. §. j. si
quis a paren. fu. ma. in
rubrica. Alibi dicũt per
condi. ex. l. C. de episc. z
cleri. auẜ. presbyteros.
ff. de inoff. testa. l. aduer
sus. z hec consueuerunt
per doc. approbari. z est
magnus effectus: quia
querela rumpit omnez
institutionem sed con=
ditionẽ nõ: vt scripsi. C.
de inoffi. test. l. de inoffi.
testa. z ibi docto. de hoc
iunge. J. de exher. li. §. sz
si in expeditione.
1 ℂ Testamentuz mili
tis an valeat nullis ad=
hibitis testibus.
2 Dans alicui bona sua
et forte dicit causa ioci
quid presumetur et an
sit vera donatio.
Adde ad idem nu. 3.
4 Uerba si proferantur sa
pientia cõtractum pre=
sumuntur obligatoria:
nisi ex cõiecturis aliud
appareat.

a **Plane**[a] **in testamẽ**
1 tis. ℂ † In gl. saltẽ ibi cũ allegat. C. d.
milites. hec gl. hz similẽ. J. ti. j. §. fin. sz
cõtra no. in. d. l. milites. z. ff. eo. l. j. sz
q̄ nulla est cõtrarietas: he eñ dicũt q̄
nullo teste vocato valet testamentum
sed non negant quin oporteat post p
bari qđ miles sic voluit. vt in cõtrarijs.
in hoc tamen bene aduerte: qz si miles
in conflictu scripsit testamentum suum
in quacũq̃ materia z de quocũq̃ nullo
teste vocato nullo presente nec sciente
quid scribitur valet testamẽtũ oportet
b tamen qđ pbetur[b] vel per testes qui co
gnoscãt manum suam: vel per cõpara
tionem literarum vel per testes qui eũ
viderunt scribere qđ hoc sit de manu
sua vel de voluntate eius per aliũ scri
ptũ: z hec est pbatio de qua fit mentio
z in. d. l. lucius. z voluit dicere hec glo.
ℂ In glo. forte. in fi. et pro hoc facit qđ
not. C. in quib⁹ cau. co. cen. do. ac. pos.
2 l. ij. li. xj. ℂ † Sed quid si aliquis dedit
bona sua non dicit donationem nã ta
lere: qz causa ioci dixit quid presumet
in dubio. Docto. Jaco. de ra. z pe. post
eum dicũt q̄ presumiẜ qđ sit vera dona
tio. ff. de pac. l. iurisgẽ. §. qđ fere nouissi
ma parte. nisi per cõiecturas appareat
de cõtrario: cõiecture autẽ possunt esse
modus et cõsuetudo loquẽdi: puta ille
qui protulit verba ɔsueuit dicere quic
quid habeo vestrũ est vt ex conditioni
bus hominũ dicta pensemus. C. si quis
impa. maledi. l. j. ff. de pig. l. vel vniuer
sorum. itẽ dictũ precedens. ff. de mino.
l. deniq̃. §. j. meli⁹ allegarẽt. ff. de testa.
l. heredes palam. §. sed si notã. de leg. j.
3 l. si seruus pluriũ. §. fi. ℂ † Itẽ mos re=
gionis. ff. de fund. instru. l. cũ de lanio=
nis. §. labeo. et. §. asinam. melius. ff. de
c verb. signi. l. anniculus. ℂ Ego credo[c]
q̄ nulla verba operentur testamẽtũ: et
presertim institutionem: nisi expresse
appareat q̄ testator volebat testamen
tem facere: z ad hoc se disposuisset: sed
per hanc literam in ver. is ergo. z. d. l.
diuus. z facit qđ not. ff. de here. institu.
l. j. §. si autẽ. z hoc nisi in discrimine vite
positus verba proferret sapientia vlti

4 mam voluntatē.ff.de lega.iij.l.pāphi-
lo.§.propositū.¶†In contractib9 cre-
do cōtra q̄ q̄uis nulla verba precesse
rint alia nec cōtractus q̄ si verba pfe
rentur cōtractū sapientia qđ ōsumant
obligatoria nisi ex ɔiecturis aliud ap-
pareret per predicta.⁊ hec faciūt q̄ ver
ba quecūq3 pferant inter masculos et
femellas q̄ matrimonium sapiunt sint
matrimonialia:nisi ex ɔiecturis aliud
appareret.Docto.Jaco.et Pet.querūt
si quis dicat relinquo tali omnia bona
mea an sit testamētū.Et dicūt q̄ hec lex
inducit q̄ sic.⁊.ff.ad trebel.l.cogi.C.de
sacrosan.eccle.l.fi.Sed illa nihil facit: 1
quia ibi verbum relinquendum perti-
net ad institutionem ⁊ legatū.Ipsi di-
cunt qđ vltima voluntas in qua talia
verba proferuntur nō potest valere vt
testamentum:quia forte non sunt nisi
quinq3 testes.⁊ tunc vt res potius va-
leat q̄3 pereat erit codicillus.ff.đ reb9
du.l.quoties.si potest valere vt testa-
mentum.tunc aut reperitur in aliqua
parte institutio directa et operatur le
gatum si non reperiatur operat̄ insti- 1
tutionē.ff.de heredi.insti.l.j.§.si ex fun
do.C.de heredi.insti.l.quoties.hic s̄m
eos hec lex nihil facit ad hoc:q2 hic nō
ideo reprobatur talis ordinatio:quia
vsus est miles verbis relinquo:sed q2
voluntas non pbatur.⁊ ita no.in aut.
de here.et falci.§.si vero nullo.vbi de
hoc.vnde circa hoc dic plenius:q2 aut a
per v̄bū relinquo dimittitur vel relin-
quitur aliquid singulare.tūc operetur
legatum seu fideicōmissum indistincte
siue alius esset institutus siue nō.ff.de
lega.iij.l.pamphilo.§.propositum.de
vulg.l.paterfami.aut aliquid vniuer-
sitatem importās de quibus in.d.l.co-
gi.ff.ad trebel.⁊ tunc aut alius est insti
tutus sine parte per v̄ba directa.⁊ tūc 1
est fideicomiss.Verbi gratia:herede in-
stituto dicit.bona mea relinquo tali vi
detur fideicōmittere instituto q̄ resti- 2
tuat.⁊ ita no.ff.de here.insti.l.is v̄bis.
pro quo.ff.ad trebel.l.lucius.§.filiā.se
cus si per v̄ba directa instituerit:quia
tūc videret̄ vocare in aliū effectū.ff.đ 1
here.insti.l.lucius.si autem alius esset
institut9 i parte postea
diceret bona mea relin
quo tali videretur qđ đ
beret venire i partē vo
cantē:q2 operatur insti
tutionez:vt not.d.l.his
verbis.¶Sz quid si pri
mus esset institutus ex
fundo ⁊ postea dicit ta-
li oīa bona mea relin-
quo.per premissa videt̄
institutio.ar.C.de test.
l.quātū.⁊ facit.ff.de ta-
bu.exhi.l.j.§.fi.

☞Surdus ⁊ mutus a
natura qualiter potest
facere testamentum cū
ignoret quid sit testm̄.

Quinimmo.

¶In glo.habet.hec gl.
vult cōtinuare hunc.§.
precedētibus.qui male
⁊ inepte videtur hic se-
dere:sed continua put
gl.dicit hic.¶†Sed mi
randū si sit surdus ⁊ mu
tus a natura quomodo
facit testamētū cū igno
ret quid sit testamentū
⁊ omnia idiomata.nec
quicq3 intelligat:nisi q̄
ratio naturalis mini-
strat.Forte pōt dici[a] q̄
signis intelligat: vnde
hoc pbare oporteret q̄
esset talis qui intellige-
re posset per signa:⁊ qđ
talia signa facta essent
per q̄ appareret ipsum
voluisse sic testari.arg.
ī.prori.§.

☞Filiusfamilias ve-
teranus miles debet te
stari iure cōmuni.

Conditio qñ ⁊ qualiter
retrotrahatur.

Sed hacte-

nus.¶†In glos.quidā
dicunt.in fi.hanc gl.sp

diant vocē testatoris: lz cortina sit i medio vide eum hic.

a ¶Potest dici. Idem tenet hic Angel. s̄m Io.fab.

a ¶ Mala eēt gl. Angel. tenet h̄ ɔ̄rium dicēs etiā si sit surdus & mutus a natura qd̄ possit testari intelligēdo tñ vt. ī. in. §. proxi.

b ¶ In gl. Hic dt Ange. q̄ scholaris abñs a studio p quinquennium perdit priuilegium.

c ¶ Sed. Hic ponit Ange. decē priuilegia militū i. ij. col. ibi vltimo q̄r priuilegia &c. a

probāt doc. Jaco. & Pe. quicquid hic recitant & non p̄bant: sed pro primis facit multū. l. iure militari. vbi dicit ante causariā missionē: supponit ergo q̄ nō post. dicas q̄ hec glos. bene dicit faciendo hic. §. q̄r ad veritatē hic loquit̄ general'r de quolibet milite qd̄ apparet in eo qd̄ subijcit. post missionem vero &c. vbi non debet esse. §. sed versus. vnde hec est veritas indubitata q̄ filiusfa. veteranus testat̄ cōi iure. & est exp̄ssum. ī. eo. circa p̄n. ver. sed et testari. sed de surdo & muto a natura: quia de illis loquimur: al's nullū esset priuilegiū. vt. l. discretis. C. eo. non est verū: q̄r cū post missionem testari oporteat iure cōi: hic in. d. ꝟ. sed & testari. & impossibile sit q̄ tales testant̄ iure cōi cū noīa olim rerū ignorent. nec scribere possint cū nullā doctrinā literarū recipere potuerūt que per auditū ingreditur: nec sciāt q̄d est institutio nec legatū. sequit̄ q̄ dicta lex & .§. proxi. ī. nō habeant locū post missionē intelligendo eas de muto & surdo a natura. ideo signāter tex. dicit ibi in. l. iure ante causariā. et si sic gl. intelligeret mala esset glo.[a] tamen nō loquitur de muto: sed in nullo nullum est priuilegium: dūtamē scribere sciat. vt. d. l. discretis. in fi. al's non pōt facere testamentum post causariā cū iure cōi testari oporteat. & iure cōi testator d3 exprimere nomē heredis. C. de testa. l. iubem⁹. ¶ In glo. b scz honestā ibi cum dicit finito tpe militie. scz. xx. anno. vide. ff. de excu. tu. l. sed & milites. maxime in. §. qui. ī. super tex. ibi vel extra castra cōmeatu accepto. ff. q̄. ex cau. ma. l. qui mittuntur. §. fina.

2 ¶ † In glo. q̄r cōditio. in fi. ɔ̄ extra de rescrip. c. si pro te. de spō. c. j. lib. vi. ff. de leg. ij. l. lucius locusto. solutio cōditionis non retrotrahit̄ quo ad fruct⁹: nec quo ad hoc qd̄ mora contrahatur: nisi a tpe existentis ɔ̄ditionis. vt. l. lucius alleg. itē nec retrotrahit̄ in casu irreuocabili per apponentē cōditionē si aliū actū pendente cōditiōe fecerit nō cōpatibilem primo vel ex quo posset p̄iudicari secūdo actui si retrotraheret̄: vt. d. c. j. 1
sed vbi nō esset reuocabile per celebrātem actū scdm̄ secus & partem hui⁹ solutionis potest colligere ex dictis Dy. 2
ex̄ de reg. iur. c. qui prior. li. vj. & facit. C. de test. ma. l. statuliberis. & hec faciunt ad aliud qd̄ ibi scripsi. siq̄s excōicet̄ sub cōditione & ante cōditionis euētū dicit 3
nat esse subiect⁹ an ligetur sñia in quo sunt diuerse opi. vt ibi scripsi.

c **Sed & si quis.** ¶ In glo. a videl. i. fi.
Quid si nil addidit nec detraxit: nec al's apparet eius voluntas: nec cōtraria videtur qd̄ nō valeat: vt hic a contrario sensu. ff. eo. l. tribunus. §. j. & l. titius. sed cōtra est. eo. ti. l. in fraudē. §. j.
Solue vt in. d. l. tribun⁹. q̄r in. l. in fraudem testamentum fuit factū a milite: 1
nō tamen militante: s3 hic quā do a pagano: sed quō intelligis a milite nō militante. Forte sicut. C. de bono. pos. que ex test. mili. l. j. §. fi. sed ibi valet iure militari p̄pter qd̄ intelligas de milite nō militante: q̄r missio ob causam. ī. §. post missionē. Et not. ex hoc qd̄ hic dicit detraxit. q̄ qui detraxit i vno articulo videtur in alijs confirmare: vt hic. & d. l. tribunus. §. j. & ita illud qd̄ fit ad diminutionem videtur operari augmentū contra. l. penul. de condi. & demon. l. cū tale. §. fin. Et facit qd̄ per instrumentū emphi. p̄betur dñium. ff. de repu. l. iul.

Sciendum. ¶Ad materiā huius.§. vide.s.p quas perso.ius nobis acqui. circa princi.vbi scripsi. ¶In glos.s.castrensi.in fi.dic.j.titu.j.§.j. ¶In gl.nisi sit in fi.dic.s.eo.§.j.

¶Quibus non est permissum facere testamentū. Rubrica.

¶Supra dixit de modo ordinandi testamenta: sequitur de personis q̄ ordinare possunt. declarando enim que nō possunt declarantur que possunt.ff.de accu.l.qui accusare.ordo tamen videt̃ preposterus: q2 prius debebat inquirere de personis quā de rebus.ff.de leg.ij.l.nō oportet.de iure codicil.l.quidaꝫ referunt.§.j.sed non est vis: quia fit in eodem contextu.

1 ☞ Filiusfamilias potest donare causa mortis patre consentiente nō tamē testari: que est ratio diuersitatis.

2 Quid si filiusfa.voluntate patris legat et dicit si non valet vt legatum valeat iure cuiuslibet vltime voluntatis: an saltē valebit sicut donatio cā mortis.

3 Codicillandi actus nō est ita solennis sicut testandi.nam in codicillis non fit institutio.

a **Non tamen.** ¶Sup tex.ibi dicit subiecti ratione filiationis.de illis enim qui subiecti sunt al's dixi.s.de test.§.testes.de iure psona.§.seruitus.C.de sacrosan.eccl'.aut. ingressi.
1 ¶†In gl.sed causa mortis.in fi.Alia ratio redditur.C.qui testa.face.pos.l.senium.vcꝫ q2 testamenti factio publici iuris est: ⁊ in his que ad ius publicū pertinent non curatur de patria potestate: vt.l.ille a quo.§.fin.cū.l.seq.ff.ad trebel.l.nam qd.sed ex hoc posset opponi: quia si publici iuris est: ergo filiusfa.potest testari. ¶Sed ad hoc pōt responderi q solennitas introducta in testamentis est publici iuris.i.pro publica vtilitate reperta que non est pro voto cuiuslibet immutanda nō autem est al's publica: sed ṡm hec predicta ratio non remanet ratio propter qd tene hanc que hic not.sed cum ista donatio causa mortis sapiat naturam vltime voluntatis: vt.l. marcellus.§.fi.⁊.l.omnib9.ff.de dona.causa mortis.C.eo.l.fi.cur ista donatio magis potest dependere ex arbitrio patris q̄ legatū. Dicas qd donatio causa mortis plus accedit contractui q̄ vltime voluntati: vt dixi.s.de donatio.§.j.⁊ not.ff.de do.prele.l.ij.de donat.l.aristo.ideo sicut cōtractus potest depēdere ex alieno arbitrio.vt.C.de cōtrahen.emptio.l.fi.sic ⁊ donatio causa mortis. Jaco.et Pet.dicunt qd actus testandi est solennior q̄ donandi causa mortis: sed certe actus legandi vel codicillandi nō videtur solennior cuꝫ vtrobiq requirant̃ quinq testes: vt.d.l.fin.
2 ¶†Quid ergo si filius de voluntate patris legat et dicit q si non valeat
b vt legatum qd valeat iure cuiuslibet vltime voluntatis.nūquid saltem valebit vt donatio causa mortis. Specula.videtur dicere qd nō.in Specu.de instrumento edicto.§.cōpendiose.versicu.quid si filius.sed obst.ff.de donatio.causa mortis.l.vbi.extra de desponsa.impube.c.j.lib.vj.C.de codicil.l.fi.Quid si donauit causa mortis de voluntate patris nunquid solus pater potest reuocare.arg.qd sic.ff.de pecu.l.non statim de sponsa.l.in potestate.hodie videtur q possit

a ¶Nō tamen. Diuide hunc titulum ṡm do.Areti.⁊ pone sic casuꝫ ṡm eū. Qui alieno iuri subiect9 est nō potest facere testamētum etiam patre ꝯsentiente: nisi de castrēsi peculio vel q̄si de quo testari pōt siue sit miles siue veteranus ēt patre inuito.

b ¶Nō valeat. Quid in aduentitijs in qb9 prī nō querit̃ vsufructus an testari possit pr̄e consentiente.⁊ dicit Ang.q non. Item qd ad pias causas an in talibus aductitijs possit permittere testari. vide Ange. hic l iij. colum. post prin. i ꝟ.quid ad pias cās.

legare p anima sua de cõsensu patris. extra de sepul. c. lz. §. q̃uis. li. vj. Sed an ipsi patri possit donare causa mortis de voluntate ipsi⁹. Nõ vr̃. ff. de auto. tuto. l. j. et ibi no. et hec faciũt q̄ religios⁹ nõ possit testari etiã cũ lnia superioris: sed forte potest dare cã mortis vel bona diuidere. C. de sa. sanc. ecc. auk. si qua mulier. in fi. ꝛ ibi scripsi. ¶ In gl. nã liberi. in fi. ꝛ si nõ sint liberi pater admittit cũ fratribus. vt eo. ti. §. si vero. ꝛ hoc si castrẽse peculium deuoluat tanq̃ hereditas. de q̃. j. prori. §. ¶ In glo. nõ hereditario. idẽ not. in. d. auk. circa princi. dic vt ibi. ꝛ idez in aduentitio. vt ibi nota. in Specu. de succes. ab intest. ver. quid si filius. sz tamen propter hoc fili⁹ nõ põt testari etiã in casibus quibus nil queritur patri. vt no. ff. ad trebel. l. j. §. i filij. ꝛ est exp̃s sum. C. qui testa. fa. pos. l. nemo. ꝛ hoc est nisi haberet castrẽse vel quasi: vt. j. sequitur. vel nisi sit cleric⁹. illi eniz possunt de bonis vndecunq̃ q̃sitis. vt. C. de epis. ꝛ cler. auk. presbyteros. ¶ Sequitur tex. ibi nec aliter inquietare. sed quid in aduẽtitio et profectitio videretur idẽ. ff. de mino. l. iij. §. sed vtrum. sed is tex. facit ad cõtrariũ. Unde potest dici q̄ ppter debita p̃ris possit fieri executio in pfectitio peculio p hũc. §. ꝛ etiã i fructib⁹ aduẽtitijs q̃tenus

a ¶ Momẽtũ. Dic qd i ꝯtib⁹ semp fit cõputatio de momento ad momentũ siue tp̃s iponat ad inchoãdaz siue ad finiẽdã obligationez. l. eũ qui kalẽ. ff. de v̾b. oblig. al's ꝟo dic idez si tp̃s ponitur a. l. ad excludẽdũ beneficiuz secus ad ichoãdum. Sz quid si ponitur p iudicẽ ꝛ q̃liter dilatio mensis cõputet. vide hic per Ange.

ad patrẽ ptinẽt deducto tñ qd ei necessariũ est in prouisione filij ꝛ rerũ oneribus supportãdis: qꝛ illd ñ videt fuisse i bo. patris. C. d bo. q̃ libe. l. cũ nõ solũ. §. sin aũt. facit. ff. de regu. iur. l. a diuo pio. §. q̄ si res. Sed filio cõdemnato an fiat executio i bonis paternis: vid. j. de noxa. §. fi. ꝛ scripsi in. l. cũ non solũ. §. necessitatem. ¶ † In gl. idem de seruo. in fi. ꝛ est ratio: qꝛ actus codicillandi non est ita solennis sicut testandi: qꝛ in codicillis non fit institutio. ideo nõ est tãtũ periculũ. ꝛ vides in simili q̄ in institutione tria requirũtur tp̃a. ff. de here. insti. l. si alienũ. §. in extraneis. in legato tp̃s mortis. ff. de iure fis. l. non intelligitur. §. quando. ꝛ de rebus dubi. l. si cognatis. ꝛ dic q̄ etiã in codicillis opus est q̄ appareãt aliqua signa retẽtiõis volũtatis. arg. l. tribunus. §. j. ff. de test. mili. ꝛ dixi. s. ti. j. §. sz si quis dic vt ibi. sz opponitur. ff. de bono. pos. s̃m tab. l. q ex liberis. §. testõ. dic ibi ꝛ videbis. j. q. mo. testa. infir. §. alio. ꝛ concor. huic. ff. de testa. l. si filius.

☞ Promissio si sit facta d soluẽdo sub pena computatio fit de momento ad momentum.

Preterea. ¶ † In gl. sz ex q. l. fi. Et id si qs pmisit soluere sub pena ifra certos dies fit cõputatio de momẽto ad momẽtũ a sz Jac. ꝛ Pe. sz ꝯputatio mẽsis fit alio modo vt scripsi. C. d tẽpo. appel. l. cũ prioribus. ꝛ vide p Hostien. extra de supplẽ. neg. prela. c. licet ꝛ per archi. ex̃ de rescrip. si propter. lib. vj. Et facit q̄ si pupillus sit canonic⁹ q̄ nõ habeat vocem in capitulo. vide extra. de elec. ex eo. li. vj. ¶ In glo. hac eadez. in fi. qꝛ equiparat. s. de cura. §. sed ꝛ mẽte cap. ꝛ hoc intelligo de tali q nõ intelligit pfecte nec hz iudiciũ: secus si dicerẽ in fatuo qui iudicium rei recipit ad instar discretoruz surdi ꝛ muti q intellectũ capiũt. C. eo. l. discretis.

☞ Notori⁹ prodig⁹ ẽ interdict⁹ a lege. Preceptum impossibile non tenet licet error nõ exprimatur in sententia.

Itẽ prodigus. ¶ † In g. si dicas. ll

fi.dic pleni⁹.j.§.fi.i fi.magne gl.hec aūt
lr̄a nō pōt loq̄ de illa īterdictiōe:sꝫ ď fa
cto prodigo vt euidēter apparet hic:sꝫ
ꝛ illi interdicitur a lege qn̄ est notoriū.
2 vt scripsi.ſ.§.furiosi.¶†In glo.quid si
fiat.Ja.ꝛ Pe.primam approbāt qꝛ im
possibile preceptū nō tenet dato ꝙ nō
exprimatur error in sententia. vnde si
condemnat ad hominem mortuuꝫ red
dendū non valet dato ꝙ non exprimat
quod sit mortuus ſm eos.vide de hoc
plenius in.d.§.furiosi.

1 ☞ Fictio legis cornelie que fingit ca
ptum ab hostib⁹ ꝑambula hora capti=
uitatis mortuorū qualiter intelligat.
2 Obsides si testantur an eorꝫ testamen
ta cōfirmentur per legem corneliam.
3 Jus postliminij nihil fingit sup his que
apud hostes gesta sunt vel acquisita.

1 **Eius qui.** ¶†In gl.q̄ fingit
ibi ꝑambula hora.
credo ꝙ doc.Ja.Pe.habēt hic primaꝫ.
dicunt enī si verū sit qḋ glo.dicit ꝙ fin=
gat mortuus ꝑma hora captiuitatis:
ergo mortuus fuit seruus ergo testa=
mentum non valet sꝫ ipsa prima hora.
idest ex quo incepit venire in captiuita
tem et de libertate in seruitutem.vnde
non est seruus:tūc quousqꝫ vere capti=
uus sit.sicut si de albo velis facere ni=
grū semper est album q̄uis ceperis de
nigrare quousqꝫ denigratū sit ſꝫ eos si
habes preambula sicut ego habeo nō
2 est opus his.¶†Sed quid dices de ob
a sidibus[a] qui testari nō possunt.ff.e.ob=
sides.Nō videtur ꝙ eorū testamēta cō
firment p.l.cor.cum hoc non caueat:sꝫ
si bene aduertas.l.loquitur de omnib⁹
qui apud hostes decesserunt. Et ideo
videtur idem in illis.quia equiparan=
tur.ff.de iure fis.diuus.ꝛ hoc intelligas
de captis vel obsidibus datis a veris
hostibus. secus si de vna ciuitate alij.
ff.de cap.si quis ingenuam.§.fi.ff.eo.l.
qui a latronibus.qui autem sunt veri
hostes.vide.ſ.de iur.natu.gen.et ciui.
§.bella.¶Item quero cur in casu quo
captiu⁹ reddit testamentū:eius nō va=
let cū fingat semp in ciuitate fuisse.ff.
3 de cap.l.retro.¶†Dicas ꝙ ius postli=
minij nil fingit in his que apud hostes
gesta fuerūt vel acq̄sita
nisi haberēt preiacentē
materiā.vt.C.ď cap.l.j.
ff.de capti.l.diu⁹.sꝫ q̄d
de codicillis.videtur ꝙ
valēt si redeat vt.ff.eo.l
bello.§.codicil.sꝫ ibi ꝑ=
pter ꝯfirmationē prece
dentē.¶Sed q̄d si nul=
la fuerit cōfirmatio ꝑce
dēs.Ur idē.ff.de leg.iij.
l.j.§.j.¶In ea.gl.ibi.cū
dicit.ff.e.l.si fili⁹ dic ibi
in prin.ti.¶In ea.glo.
cū allegat.l.cū lege. dic
vt scripsi.ſ.titu.ij.§.te=
stes.¶In ead.glos.ibi
cum allegat auk.si qua
mulier.dic vt ibi scripsi
quia ibi nō testatur:sꝫ
diuidit inter liberos.et
scripsi plenius in auk.
ingressi.eo.tit.¶In ea.
glos.in fi.hoc est verum
ꝛ indubitatum vbi seq̄=
tur cōdēnatio i vita vł
post mortē.ff.de dona.l.
post contractuꝫ.sed vbi
sequitur absolutio est p
ꝙ durū.gl.tamen videt
velle hoc.ſ.eo.§.itē pro
digus.ff. de dona.l.do=
natiōes.et.l.donās.§.fi.
sed hoc est iniquuꝫ ꝙ si
absoluatur ꝙ nō value
rit testamētum.vn̄ tex.q̄
interdicūt alienationeꝫ
loquūtur a tēpore quo
contraxit crimen. vt.l.
ex iudiciorum.ff.de ac=
cusa.ꝛ.d.l.fi.ad.l.iu.ma
ie.supponēdo ꝙ si non
contraxit ꝙ nō interdi=
cit alienatio:sꝫ in hoc ē
differētia iter hec ꝛ alia
crimina:qꝛ in criminib⁹
exceptuatis depēdet te
stamētū ab euētu scie si
an̄ moriat i his vꝫ.vt.l.
qui a latronibus.§.fi.ff.
ď iniu.rup.ꝛ irri.l.si q̄s.§.

a ¶Obsi=
dib⁹.Item
q̄d de bāni
tis nr̄i tem
poris vide
hic ang.in
ij.colū.post
ꝑn.in ꝟ.q̄d
de bannitꝫ
nr̄i tpis.itē
q̄d de mo=
nachis et
canonicis
regularib⁹
q̄d ď excōi
cato infa=
me:prescri
ptitio cēsi=
to hoīe ali
eno:vasal=
lo iter suos
de familia
vsurario
manifesto.
vide hic an
gel.per or=
dinē.in.iij.
colum.

a ¶ In fi. Immo hodie p̄terit⁹ dicit nullū d̄ iur̄ ciuili sicut i ptā- te ↄstitut⁹ vt p gl. i. §. exhereda- tus. i auẗ. d̄ here. ⁊ fal. vt p Ange.

b ¶ Cōiunge. Sic dicit do. ang. ge. p eadez Aba. ⁊ vid̄ sexdeciz cō clusiōes q̄s ponit h̄ ange. sup p̄te- ritione filij in testō pa terno an sit ip̄o iur̄ nul lū. in. ij. col. post me. in ver. an aūt ⁊c. Et post ea in. iij. co lū. ibi i me. i ver. ex his not. ponit. xx. casus in quibus bo. pos. est hodie neces- saria.

irritū. cū seq. §. al's pos- sent fieri multe fraudes nā si quis vellet impedi b re quominus aliq̄s te- staret̃ posset eū accusa- re vel facere falso accu- sari de crimie exceptua to: ⁊ nō posset tēstari q̄ nil iniqui⁹. ¶ Itē no. ali quos casus ⁊ causas im pugnandi testamēta. in spe. de fi. instru. §. com- pendiose ⁊c.

¶ De exheredatiōe liberorum. Rubri.

¶ Quia iter cetera que testamentis inseruntur principalior pars est he redis institutio a qua omnia alia depēdent. j. de legatis. §. ante here- dis. idcirco primo de in stitutione ponit. verum quia institutio nulla est nisi de liberis sit proui- 2 sum instituendo vel ex heredando. j. §. 1. igitur de ea preponit questio- nem: hoc principale ius est. ff. de libe. ⁊ posthu. l. inter cetera. Uel ↄtinua s̄m tex. s̄ dixit de solen- nitate q̄ in testamēto re quiritur: sequit̃ de alijs que etiam requiruntur ad hoc q̄ testamentum valeat.

1 ☞ Filius suus prete- ritus rūpit ipso iure te- stamentū: exheredatus vero p̄ contratabulas.

2 Preterire filiū iaz natū maiorē proteruitas q̄ posthumum ⁊c.

Adde ad idem nu. 3. vbi assignat aliā rōnem.

1 C On ta men. ¶ † In glo. secus in

a fi. a nō tn̄ per

oia idē q̄ suus rūpit ipso iure exhere datus p cōtratabu. vt ibi. in fi. ¶ In §. ff. de iniust. rup. Coniunge b has duas solutiōes. vn̄ dic q̄d vbi fili⁹ natus pre teritus testamentum non valet ipso iu re si filius moriatur in vita p̄ris: vt h̄ ⁊. ff. de lib. ⁊ posthu. l. si filius. Si filius moriatur post mortem patris glo. vide tur velle hic q̄ valet: ⁊ eodem mō in l. filio. ⁊ hoc intellige de equitate non de iuris ciuilis rigore. immo est nullum: vnde attenta illa equitate contra tale testamentum datur contratabu. ff. de lega. prestan. l. si qui. C. de libe. prete. 3 maximum. q̄ dari non deberet si omni no esset nullū: ⁊ hoc indubitate q̄n fili⁹ supuiuit ⁊ abstinet exp̄sse confirmādo testamētū. Quid si moriatur post mor tez patris anteq̄ abstineat se ⁊ volūta tem suā sup hoc declaret. Glo. videtur tenere idem hic. ⁊ in. l. filio. vbi non re quirit confirmationem: nec de ea loq̄ tur: s̄z solūmodo q̄ viuat fili⁹. s̄z in. l. fi lio. dicit text. abstinuit q̄d non videtur dictuz sine ministerio. ¶ † Preterea ta ta ⁊ maior proteruitas est preterire iā natum filium q̄ preterire posthumū: difficilius reconualescit testamentū nato preterito q̄ posthumo p̄terito: s̄z posthumo preterito post mortē patris morientis approbatum nō reconuale scit. ergo nec nato preterito sic morien te maior ↄbat̃: q̄ posthumo preterito moriēte viuēte patre testamentū valet vt. l. posthumus. ff. de iniust. rup. ⁊ irri. testamen. ⁊ tamen non sic in filio prete rito. vt. l. si filius. ⁊ hec minor probatur. C. de posthu. here. insti. l. ij. Ad hec po test dici q̄ ad hoc q̄ testamētuz valeat oportet constare de voluntate abstine re volentis per aliqua signa: quia for te permisit sibi tempus ad abstinendū vel recipiendū prefixum labi iuxta. l. si quis instituatur de here. insti. ⁊ sic vide tur notare. ff. de excep. rei iudi. l. ij. vel recipit vel petijt legatum vel emolumē tum in testamento relictum ff. de con trata. l. si p̄terit⁹. vel alias appet de vo lūtate. al's si p̄terit⁹ mortu⁹ fuerit ante q̄ posset dicere nullū. vl̄ appet ip̄m vel le ↄfirmare vl̄ se abstinere dicerē testm̄

nō recōualescere nec tenere p dictā rōnē. Quid ergo dices sempronius habebat tres filios istituit extraneū i bessez. duos filios in triētē. tertiū pterijt terti⁹ pterit⁹ abstinet duo instituti dicūt testamētū nullū: et volunt repellere coheredē extneū et legatarios et succedere ab intestato queritur an debeāt audiri. et vr̄ q̄ sic: q2 testm̄ est nullū: et ita vr̄ eis ius q̄situ ad repellēdū tertiū. igit̄ repudiatio seu abstētio tertij preteriti eorū 1 ius tollere p̄t. ff. de edi. edic. l. j. §. vnusq̄sq3. ¶ † Preterea vr̄ expssuz. ff. de 2tabu. 2 l. si post mortē. §. fi. et l. aliud. §. fi. et l. nō putauit. §. fi. Sed. l. filio. obstat dicere. 3 Quidā dicūt q̄ l. filio. obtinet vbi erāt instituti qui alias erāt ab intestato successuri: secus si extranei. et allegāt. ff. de vul. l. si fili⁹ qui patri. et hanc videntur tenere hic docto. Jaco. et Pe. non disputando sed narrando pro quibus facit. ff. de libe. et posthumi. l. si posthumus. §. ideo. Secundum vnum modum intelligēdi potest dici q̄ l. filio abstineat indistincte quamuis loquatur vbi non erat scriptus extraneus. et hoc pōt probari: quia vbi posthumus moritur in vita testantis quicunq3 scriptus succedit. et omnia legata et fideicom. valent q2 tunc testamentū valet et tenet de eq̄tate. vt. d. l. posthumus. in prin. ergo et in casu presenti quo tenet de equitate sicut ibi: nec sic in questiōe premissa vr̄ q̄ filij instituti nō debeāt audiri. et hāc 1 partem videtur sequi spec. in ti. de test. ver. pone berta. nec obstat. l. si post mortem. §. fina. quia ibi loquit̄ q̄n erat edictū per preteritum commissum. i. apertū quia agnouerat bo. pos. corā iudice in absentia partis. iuxta illa que notātur plene. ff. de bo. pos. l. iij. et post nō prosequebatur immo agnitam repudiare volebat. et sic intelligit gloss. que est illi contraria. eo. tit. l. iij. §. si quis ex liber. et. l. is qui. de lega. prestan. secus si ab initio repudiasset vel non agnouisset. vt. l. filio. s. allega. et hec faciunt ad illa que consueuerunt notari extra de conces. preben. c. autoritate. li. vj. ¶ Jn gl. aliud. in fi. Et est ratio bonū initiū q̄d 2 multum operat̄. ff. de fur. l. qui vas. §. si ergo. de lega. ij. l. cū filius. §. heres. et hoc intellige si viuo testatore posthumus moriatur. vt dixi. s. proxi. C. de posthu. here. insti. l. ij. ibi vide. ¶ Jn glo. scilicet hoc mō. i fi. ista ē additio que nihil probat sed probatur de institutione oportet q̄ cōstet d quo sentit. C. qui testa. fa. pos. l. hac consul. ff. de here. insti. l. quoties. §. si quis nomē. cum. §. sequen. et vide. i. proxi.

Testator si dicat oēs liberos vel ceteros: an inter hec verba sit differētia. Testator quando videatur nominatim exheredare.

Papa si fecit gratiā vni et postea faciat alij preferēdo eū q̄buscūq3 alijs i data alijs prioribus an preferatur si nō expsse nominet primos.

Sic nec nominari.

¶ Hic imperator facit interpretationē anteq̄3 veniat ad decisionez et correctionem iuris antiqui. ¶ Jn glo. item alijs modis. in fin. hec glo. habetur diuersimode. nam quidam habent. s. circa principi. ibi cum dicit. sunt exheredati vel vnus etc. Et si habeas ibi vel sicut habeo et omnes habent vt communiter videtur in glo. deficiunt duo verba videlicet siue sint plures. et tunc bene sequeretur vel vnus etc. sed tunc glo. nō esset vera vt apparet manifeste. in. l. ij. de libe. et posthu. habeas ergo si. et si non habeas expone vel pro si. ¶ † Jtem post medium glos. ibi cum dicit extraneum instituo. Quidam habent ceteros liberos etc. et dicunt q̄ glo. vult facere differentiam an testator dicat omnes liberos an dicat ceteros liberos. vt primo casu videatur nominatim exheredari. secundo non. sed hoc non est veruz p. l. ff. de ver. signi. l. ceterorum. vn̄ nō habeas ibi ceteros: quia etiam male sederet. et s̄m hoc facit differentiā an dicat oēs liberos vel an dicat liberos tm̄ vt primo casu sint omnes nominatim exheredati secundo non. 2 no. in. l. titius. vbi dicit q̄ si dicat oēs liberi exheredes sumpto q̄ nō videtur nominatim exheredare. ¶ † Et illam approbat ibi. Dyn. dicendo q̄ refert an dicat liberos an

filios:qꝛ appellatiõe li
berorũ[a] nedũ cõtinent
liberi primi gradus:im
mo ꝛ nepotes nõ sic ap=
pellatione filij.s.q̇ test
tu.da.pos.§.fi. Dic ergo
ꝙ aut exheredãs habet
vnicũ:ꝛ tũc videt nomi
natim.aut plures:ꝛ tũc
aut vtit verbo singula=
ris numeri ꝛ videt nul
lus exheredatus.vt.d.l.
ij.aut pluralis tũc si di=
cat filios vel filias noia
ti siue dicat oẽs siue nõ
si dicat liberos secus vt
predixi ꝛ hoc indubita
te.vbi habeat nepotes
ꝛ filios.q̇d si nullos ha=
beret nepotes. Uideret
cõtra per illa que dixit
d.§.fi. Uerius tñ videtur
ꝙ in presenti casu nõ vi
deatur noiatiz propter 1
odium exheredatiõis ꝛ
largã significationẽ vo
cabuli.ff.d lib.et posth. 1
l.cũ quidã.doct.Jaco.et
Pe.dicũt ꝙ quidã eorũ b
dñi dicebãt ꝙ rescriptũ
cõcessum in preiudiciũ
alterius nõ valet ꝗ̃uis
clausula adijciatur etiã
si iuri preiudicet alieno
nisi nominetur persona
cui p̃iudicatur. ¶†Et 3
idem dicunt si papa fe=
cit gratiã vni ꝛ post fa=
ciat alij preferendo euz
quibuscunqꝫ alijs prio=
ribus in data ꝙ nõ pre
fertur nisi exp̃sse noiet 1
primos.ipsi tenẽt ꝫ ꝛ di
cũt ꝙ hic valet exhere= 2
datio dicẽdo oẽs filios
ꝛc.vt titius.ꝛ hoc nisi il
le cui p̃iudicat esset ta=
lis p̃sona cui nõ est ve=
rosimile principez vel=
le preiudicare vt pupil
lus vł vidua.arg.ff.que 1

res pigno.obliga.pos.l.obligation
dicunt quasi expressum.C.quando
pera.inter pu.ꝛ vi.l.j.ꝫ Jac.ꝛ pet.
cit extra d prescrip.c.si ꝓpter.lib.vj
de nata.rest.l.fi.de iure anul.aure.
uus.§.fin.pro eis facit ne quid in lo.
publi.l.ij.§.si quis a principe.in fin.
bo.liber.l.etiam. Dicas latius ꝙ au
rescriptuz preiudicatur iuri quesito
re aut iuri querẽdo in re ꝗ̃uis quesi
ad rem.primo casu dic ꝙ aut preiudic
tur tali preiudicio ꝙ faceret ẜm resc
ptum nõ valere etiam si totum expre
suz esset.de quo vide.C.de preci.impe
offe.l.quoties.ꝛ tunc non est questio
debeat specificare vel non ius pel per
sonaz cui preiudicat.extra de rescrip
c.cum ordinem.de priuile.c.dudum
l.fi.de nata.resti.vbi vero preiudicatu
iuri querendo non oportet specificare
vt extra de cõces.preben.c.autoritate.
lib.vj.ꝛ per hoc apparet opi.docto.p
dictorum procedere in aliquo.

☞ Locutio indefinita an extẽdatur ad futura:ꝛ quid si per verba multipli catiua vel vniuersalia.

Posthumi. ¶†In glos.ista institutiõe in fi.
glo. No.contra in.l.placet[b].sed potes
dicere ꝙ si loquitur indefinite non ex=
tenditur ad futuros vt hic.si per verba
multiplicatiua vel vniuersalia secus.
vt si dicas quisquis vel quicunqꝫ po=
sthumus nascetur sit exheres.sic intel=
ligc.ff.de iniu.rup.l.iij.§.he etenim.hec
verba:quisquis ꝛ quicunqꝫ multum im
portant.vt.ff.de here.insti.l.hoc articu
lo.ad trebel.l.balista.ꝛ facit.C.de libe.
prete.l.fi.ꝛ qđ ibi scripsi.hoc aũt hodie
correctum est.C.de inoffi.test.l.omniũ.
ꝛ.l.si quis.hic sequitur in glo.

☞ Posthumus si nascatur filio mor= tuo post mortẽ aut rumpit testm̃ aut. Dein de ponit quoddam cõsiliũ galli.

Posthumorum. ¶ In gl.sci
licet in fi.ꝛ est ratio quia preteritio ma
tris habetur ꝓ exheredatione.ff.de cõ
tratab.l.illud.§.ad testamẽta.quo casu
opus est querela.j.de inoffi.testa.l.po=
sthumi. ¶†In gl.secus ibi ꝯdicit a No
posthumo

a ¶Appellatione liberoꝝ. Adde q̇ veniãt appellatione liberoꝝ et vsqꝫ ad quẽ gradũ ꝛ maxie in priuilegijs vide p bar. in.l. liberorũ.ff. de v. sig.ꝛ in.l.liberoruz.ff. de sena.ꝛ i l.ij.§.ꝙ ait ff.q̇ satisd. cogan.

b ¶L.placet. Adde h̃ ẜm Ang.et Rap. ꝙ indefinita institutio posthumi cõprehendet etiaz filios postea adoptatos qui dicunt posthumi ciuiles.l. si q̇s posthumos.ff.eo. An aũt naturales tãtum:ꝛ q̇d si īstituat vẽtrez vxoris sue. vide p Ange. hic.

a posthumo b. hec glo. videt inferre qd si
posthum9 nascat filio mortuo post mor
tē aui ꝙ rūpit testamētuz aui. ⁊ hoc nō
esset verū: vt. d. l. si quis exhere. ff. d lib. ⁊
posth. l. si qs posthumos. §. si filiuz. sz in
tellige eā in vero posthumo testatoris
qr ille rumpit nascendo post mortē vt
2 hic. ¶ † In ea. gl. i veris posthumis ibi
cū alleg. §. vide ꝙ cōsiliū galli fuit qn̄ fi
lius institutus habet vxorē grauidam
ꝙ instituatur vel exheredet nepos na
sciturus post mortem aui filio premor
tuo per hec verba. si filius meus me vi
uo moriat tunc ⁊c. sicut heres vt. l. gal
lus. in prin. ⁊ qr istud consiliū non suffi
ciebat ad oēs casus qui contingere po
terant fuit facta. l. velle. que habet duo
capita et prouidet in quatuor casibus.
¶ Primū caput ꝓuidet in casu qn̄ po
sthum9 nascitur viuo auo post factum
testamentū ⁊ mortuo patre suo de quo
gallus nil dixerat. et hec ꝓuisio habet
duos casus: videlicet qn̄ tempore testa
menti fili9 erat mortuus vxore relicta
grauida: vel qn̄ erat viuus tpe testamē
ti ⁊ post morit. et posthumus ei nascit
in vita aui in quib9 casibus. l. velleia.
cōsuluit prouidendum de institutione
vel exheredatione. Secundū caput ꝓ
uidet quando filius ⁊ nepos viuebant
tēpore testamenti ⁊ filius moritur i vi
ta aui. ⁊ is casus tāgit hic in tex. Et est
quartus qui non continet nec sub vno
nec sub alio qn̄ filius viuit tēpore testa
mēti ⁊ eius vxor ex grauida. vnde pos
sibile est ꝙ posthum9 nascet i vita aui
⁊ filij: nec ꝯtinet sub primo capite qd lo
quit. vbi pater erat mortu9 tpe quo na
tus fuit posthumus: nec sub secūdo qd
loquit qn̄ ambo viuebāt tpe testamēti
et hoc plenius reperies in. l. gallus. in
ꝑn. in. §. nūc de leg. cum. §. se. vsqꝫ ad fin.
⁊ not. in. §. fin. ⁊ sic vides quomodo tibi
ꝓuidere debes in his casibus testādo.
si autem has difficultates aperte velis
pone talē clausulaz. omnes natos ⁊ na
scēdos qui mihi agnascere vel esse pos
sent in tali portione vel in talibus por
tionibus heredes instituto: vt. l. gallus
⁊. l. instituēs. sic eīn non est opus talib9
ꝓuisionibus exqsitis. ⁊ cessant oēs pre
dicte difficultates q̄ sūt
modici effectus hec pro
uisio nō obtinet quo ad
exheredationē q̄ noia
tim nō fieret ꝑ hunc mo
dū ſm opi. aliquoruz. vt
dixi. s. §. noiatiz. dic tn̄ q̄
ad exheredationez po
sthumorū hoc est hodie
vt insufflatū: qr exhere
dari nō possunt. vt. l. oi
modo. et. l. si qs in suo.
Sz q̄ ad exheredationē
quasi posthumoꝝ q̄ es
sent etatis tpe testamē
ti pōt dici ꝙ i illis opor
teret noiatiz ⁊ ex cā exꝑs
sa fieri mentio. idcirco
oportet dici talem nepo
tez meū si quādoqꝫ me9
fuerit ex tali cā exhere
do. ita ꝙ eos nominet.
vt. §. noiatim. alioquin
posset rumpere tale te
stamentum si pater mo
reret vel d potestate exi
ret. ergo si filius fiat re
ligiosus nūquid nepos
eius fili9 rumpit testa
mentū aui. Hec questio
dependet ab illa an reli
giosus exeat de potesta
te patris per ingressum
religionis. et si dicas ꝙ
exeat certuz est ꝙ rūpit
per hunc. §. ibi aut qua
libet alia rōne ⁊c. Idez
dicas si fili9 fiat eps vel
aliā dignitatem conse
quat q̄ ipsum liberet. C.
de epis. ⁊ cle. aut. sz epi
scopalis dignitatis.

1 ☞ Filius non hz ne
cesse instituere patrem
vel exheredare vt testa
mentum valeat: nā pre
terito patre valet testa
mentum licet rūpi pos
sit per contratabu.

a ¶ Posthumo. que
rit hic An
ge. quis sit
posthum9.
⁊ dicit reso
lutiue qd
posthum9
ē q̄ posthu
matiōe ꝑn̄
nā nat9 est
⁊ sic p9 mor
tē patris na
tus vt. l. po
sthumi. ff.
de iniusto
⁊ irrito te
sta. et ideo
dicit idē ꝙ
si in statu
to fiat men
tio de po
sthumis in
telligitur d
his qui na
scunt post
mortez pa
tris: qr ver
ba i statutis
accipiūtur
proprie: vt
l. iij. §. hec
verba. ff. de
nego. gest.
Itez q̄rit h
idē q̄d q̄ est
seminatus
viuus ⁊ an
teqꝫ ꝑfecte
exhat mo
riat an ha
beat ꝓ na
to: ita ꝙ rū
pat testm̄:
⁊ respōdet
qd nō. vt. l.
iij. C. de li
ber. et po
sthumis.

Emancipa

1 tos. ¶ † In gloss. supple ibi cū dicit ad filios &c. hec impugnatio non vi
a detur bona[a]: qr fili⁹ nō habet necesse patrē instituere vel exheredare quo ad hoc vt testm̄ valeat: nā preterito patre valet testm̄ de se: lz posset rūpi p ꝯtratabu. ff. si quis a parē. fu. ma. l. j. fm doc. Jac. & Pet. Sed forte glo. voluit se referre ad iura noua & astruere ꝙ de iure nouo pater preteritus dicat nulluz de quo videbis inferi⁹. ¶ In glo. licet in fi. vult gl. ꝙ de iure ꝑtorio non est differentia qꝺ veruz est in exheredatione: qr vtrūqꝫ exheredari opz: sz in modo exheredādi est dr̄ia etiā de iure ꝑtorio: vt hic in tex.

a ¶ Bona. Idez dicit hic Ang.

1 ¶ Emancipatus preteritus an rūpat ipso iure testamentum.

Sz hec quidem.

¶ In glo. s. differētia. in fi. quia illa nō corrigit immo remanet differentia vt nota. j. ¶ In
b gl.[b] quo ad cōmodū ibi cū dicit. C. de libe. prete. l. maximū. hoc indubitatum de iure antiquo.
1 † Quid de iure nouo gl. variant qñqꝫ dicunt qꝺ emācipatus preteritus rumpit ipso iure: vt no. j. de inoffi. test. §. j. ¶ In gl. hoc tm̄ ad lineā: sed hic videtur dicere cōtra ff. de mino. l. si filius. de libe. & posthu. l. gallus. §. quid tamen. C. de lib. preteri. aut. ex causa. et in. l. maximuz. pro quo facit is tex. qui remouet

b ¶ In gl. Uide ħ distin. Ange. pulcħrā super ista gl. in. j. col. ibi in ꝟ. in gl. habeāt q̄liter testamētū sit nullū vel annullandū filio preterito.

c ¶ Sed si. Preteritio militis in expeditiōe testantis si scit se habere. liberos pro exheredatione habetur. h. d. fm Areti.

differentiaz suitatis & emancipatur. in auf. de hered. ab intesta. quasi per totū sed rñde vt hic no. & in auf. ex cā. vñ dic ꝙ is. §. & alia iura q̄ cōparant emācipatos & suos loquūtur q̄ ad exheredationē & eius effectū. sed quo ad preteritionem nil immutāt. Sed §. aliud in aut. vt cuz de appel. cog. videtur immutari in ꝑteritione qr ibi preteritus olim nō poterat dicere nullum ipso iure: hodie 2
a pōt nisi cā inserat in ꝑteritione: sed vbi cā inserit: nil immutatur quin preteritus ijsdem remedijs et vijs venire debeat qb⁹ olim: & hic vult gl. dicere i aut. b
de here. & fal. §. exheredatos. C. de inof. test. l. filiā. Dic ergo ꝙ suus preteritus nullūꝺicit siue cā preteritionis siue nō qr noua iura nō intēdūt suū facere deterioris ꝯditionis q̄ esset olim. immo semper ipsi ꝓuidēt: & ita tenet Azo in summa. & Dy. in. l. gallus. in magna distinctione. & glo. in auf. nō licet. & q̄si vbiqꝫ. Emancipatus preteritus causa non inserta nullū dicit per. §. aliud. Causa vo inserta nō dicit nullū ipso iure: sed rūpit per contratabu. sicut hic not. Sz de hoc pōt dubitari quomō preteritus filius causa adiecta forte si dicat filium ꝑtereo ex tali cā: & hec videt exheredatio. C. de lib. pre. l. iij. Uel dic ꝙ in illa. l. c
sunt verba exheredationis expressa dicendo hereditatis mee alien⁹ esto. vel dic ꝙ est preteritio cū causa si forte dicat filio meo quē ex tali causa preterelego centum. vel potes dicere ꝙ vbicūqꝫ non nominatim exheredat. sed inter ceteros. s. eo. in prin. 1

1 Miles occupatus in expeditione non habet necesse liberos suos istituere vel exheredare in testamento suo. 2
d
2 Renunciatio facta de iure ꝙ quis ignorat valet. 1

[c] Sz si in expeditione.

1 ne. ¶ † Dictum est testatorem liberos debere instituere vel exheredare. fallit hoc casu. & ideo sequit: sed si in expeditione. ¶ In glo. quid si non est. in fi. melius. ff. de test. mili. l. si filius. §. sed si quidem. et intellige in expeditione siue in castris siue in campum verum: dum ta

men missus non sit.vt eod.titu.§.post a missionem.et est mirabile q huiusmodi priuilegium non datur nisi militantibus:sed priuilegium ne querele subiaceat omnib9.de quo dic vt in.d.§.j.s. b
de testa.mili.item dic q licet in casu in quo ignorat non videatur exheredare ꝛ rumpatur testamētum q ꝓpter hoc legata nō tolluntur.ff.de heredi.insti.l.
2 fi.¶†In gl.si eū.in fi.ᵃ ꝛ per hoc potest
a dici q si quis renūtiat iuri qd ignorat sibi cōpetere valet renūtiatio. ¶In gl.
b ideoq in fi.hec gl.non est vera ᵇ vt scripsi.tt.de test.mili.§.illa sup gl.fi.quo ad solēnitatē.itē dicit q is.§.ē hodie correct9 nisi preterea cū causa:vt not.C.de test.mili.l.si cum.vel dic vt ibi.

c **Mater.** ᶜ ¶In glo.quo emancipati.in fi.vide qd ibi no.¶Item dic q is.§.hodie corrigitur quia nullus pteriri pōt sine cā.vt.§.j.auk.vt cum de appel.cog.ꝛ dixi.s.§.sed hec quidem.ꝛ not.in.l.filiaz.C.de inof.testamen.et auk.ex causa.C.de libe.prete.et idem in ascendentibus.vt in cor.eod.tit.§.ꝛ hoc quidem.ꝛ dixi in auten.non licet.C.de libe.preteri.ꝛ.de inoffic.testa.§.non tantum.dic vt ibi.

¶De heredibus institu. Rubri.

¶Alias est in rubrica de heredū institu.et continua vt.ff.eod.in rubrica.

1 ☞Jura eadem numero non trāseūt in heredem que penes defunctum erāt sed finguntur eadem.

2 Compilantes dicta vel scripta aliorum sibi appropriant illa.

d **H**
1 **Eredes.** ᵈ ¶†In gl.q.d.in fi.non sic in possessione.ff.d acquiren.posses.l.cuz heredes.ꝛ intellige secundum docto.Jac.et Pet.q non eadez iura numero transeunt ad heredem que erant penes defunctū:quia mors omnia soluit:sed finguntur eadem sicut et heres fingitur eadem persona cum defuncto in autenti.de iureiuran.a mo.pres.que fictio non habet locum in possessione:quia herediditas non tenet quo ad illam vitam defuncti:quia non habet animum.ff.si quis test.lib.esse iuss us

¶In fi.Et si vba eēnt gnālia apta cōprehēdere casuz nascitur fm bal.lz ang.h videak dubitare secus tn̄ i pagano.vid sup hoc Ang.hic in v.in glos.ignorans. ¶Uera.Idē dicit ang.h i v.i.gl.facta.

fue.l.j.§.sceuola.secun-
2 dum eos.¶In alia glo.q.d.non induximus ibi cum non est verosimile facit pro illis qui scripta ꝛ dicta alioruz compilant:q videantur cōpilantis.ff.de ori.iur.l.ij.circa principiuz.¶In ea.glo.ibi.ꝛ liber esse videak.immo dic fm doct.Jac.ꝛ Pe.q primo fuit ius in legis necessitatez ꝛ post abrogatuz tertio per iusti.ad.l.redactuz.sed nō per innouationē qꝛ ante erat dictum et ꝑ iure seruatuz scdm eos.¶In ea.glos.in fi.gl.dicit hic dubitatiue.ff.eo.seruus.ꝛ tamen hoc est hodie expeditum.C.de ne.ser.here.insti.l.fin.si autem eum instituat et eū nolle habere libertatem exprimat:dic q nō valet institutio.vt.d.§.idē iuris.in fi.ꝛ ibi no.ꝛ vide quod ibi scripsi.

1 ☞Proprietari9 debet inuestire vasallos laudemia autem pertinent ad vsufructuarium.

2 Maritus si instituat dotalē suū suū heredē anefficiatur liber ꝛ heres.

Proprios
1 autem.¶†Facit is.§.q proprietarius debet inuestire

c ¶Mater Sup.§.ponit ang.triplicē pteritionē.item triplicē exheredationē.itē quid iuris si pr ptereak a filio.q̄ vide p ordinē h p eūdē āg in.ij.colū.

d ¶Heredes.Diuide hūc titu luz ꝛ pone casum fm Are.ꝛ not.fz eū q triplex ē institutio.s.propria cū alk qs istituik in totū vel in qta.secūda istitutio dr ipropria cum fili9 instituik in legitimo vel i eo qd ad legitimā reducitur.tertia dr istitutio improprijssima:qn institutio heredi vniuersali ali9 extraneus istituik in re certa qꝛ talis institutio nō ē quota hereditatis nec bonorū adeūte herede vniuersali.vt.l.ex facto.ff.eod.ꝛ.l.quoties.C.eod.

a ¶ Quid si maritus. Hãc.qõ.ponit h Ang. ꝛ vide.euz latius.

b ¶ Videt Idẽ tz hic Ang. allegans Joã. fab.

c ¶ Est autem casus. Seruus accusatus de crimine adulterij cõmissi cum dña sua nõ potest ãte sniam manumitti: nec ab ea heres institui.h.d.fm are.

uestire vasallos et emphiteo.vt.ff.ad silla.§.j. Sz forte vtilitas seu emolumẽtũ laudimiorũ ptinet ad vsufr.ff.d vsu.l.vsu.legato.ꝛ op.ꝛ sol. vt no.in.d.§.j.Sz si qdẽ instituẽs partẽ hz in seruo posset argui p ꝛ ɔ̃ p ll.pdictas.ff.de lega.ij. l.si quis seruos. Dic tñ ꝙ si instituat cũ libertate vz institutio ꝛ erit liber.si simpliciter valebit institutio ꝛ non erit liber:sed acquirit alteri socio hereditatez.vt nota.ff.e.l.sz si in ɔditio.§. si seruuz cõem.sed qd si institutus erat vicarius ordinarij instituẽtis nũquid censebit pprius. ¶ Non vr.ff.de lega.iij. l.eos.§.fin.de verb.sig.l. lz.§.j.ꝛ.l.modestin⁹. cuz concor.ꝛ ita non vr loc⁹ huic.§.nec huic materie Uerius videt ꝙ hoc casu sit heres ꝛ liber.cum nulli posset acquirere.ꝛ pro hoc facit.ff.de pec. l.si seruus ordinarius. ꝛ.d.l.eos.§.fina.si sit ibi litera affirmatiua ꝛ cõcor. ¶ † Quid si marit⁹ a dotalem seruum instituit.ꝛ videtur ꝙ sit liber ꝛ heres:quia eum manumittere potest ꝛ inter viuos ꝛ in vltima volũtate.ff.de manumi.vin. l.seruuz dotalem .solu. matri.l.dotalis.et sic in dubio videtur facere liberum dũ tamẽ sit soluẽdo.C.de ser.pig.da.ma. l.j.et sic corrigit. ff.solu. ma.l.seruũ dotalẽ.de acqui.hec.l.aditio.vel intellige quando alius instituit ꝙ̃ maritus.quid

2

b in alieno seruo bona fide possesso instituto sine libertate.Ur b idẽ qꝛ ɔtinet appellatiõe sui.vt.d.l.eos.Itẽ qꝛ libertas vr valer si det a bonafide possidẽte.ff.q ꝛ a q.l.cõpetit.fm vnã literam.ꝛ sic corrigitur.ff.de acqui.he.l.si quis mihi bona.in pnc.Uel dic ꝙ nõ corrigit.§.p qs personas no.acqui.§.de his.

c

Est aũt casus.

c ¶ In gl.j. accusata ibi respondeo bene potest manumittere. hoc non videtur verũ.qꝛ manumissio phibetur indistincte infra tps qd compu tatur a tẽpore diuortij non accusationis ꝛ facit.ff.qui ꝛ a qui.l.psperit.in.§. fi.cũ.l.seq.ꝛ.l.si maritus.§.fi.Sed nunquid saltẽ post tẽpus erit liber ꝛ heres si reperiatur ignot⁹.vr ꝙ sic.ff.et.C.ad sylla.l.cum syllanianum.Contra.ff.q a aqui.l.si priuatus.§.fina.C.qui ad liber.perue.pos.l.j.ff.de leg.ij.l.cum filij .§.seruus.de libe.cau.l.qui de libertate. ¶ In glo.quia si valeret.in fin.Contra.ff.de autẽ.tut.l.j.Solutio.aut in se prohibitum sequitur ad positionem pmissi seu non prohibiti:et tunc obtinet contrariũ.ff.de pac.l.si vnus.ꝛ.§.illud. ff.de vsucapio.l.si aliena.§.hoc iure.de libe.le.l.si quis duos.Et idem si pmissum non põt procedere sine prohibitione.C.de iudi.l.quoties.Sed huic solutioni obstat hec.l.qꝛ hic ad positionem institutionis sequitur datio libertatis tñ ꝛ tñ neutrũ valet.Itẽ videt ꝙ phibitum remaneat in terminis phibitionis ꝛ pmissum de se procedat.ff.de do. inter vi.ꝛ vxo.l.si sponsus.§.j.Põt dici ꝙ vbi est eadem ratio cã ꝛ modus phibẽdi ꝙ obtineat regula que est hic vel vbi per obliquum puenitur ad vetitũ directo nec alias posset operari obliquum alias contra.vt.§.illud.

Alienus seruus.

¶ In glo. ꝛ iõ ibi cum allegat.l.in venditione.ff.ad sylla.l.j.§.dictũ. ¶ In ea.glo.cum dicit nihil duraret.ff.de manu.test.l.fina.de vsufr.l.titio.cũ moriet. ¶ In ea.glos.in fin.oportebit tñ ꝙ adeat iussu dñi.ff.de acq.here.l.si qs mihi.§.iussu.ꝛ facit.C. de ne.ser.here.insti.l.quidam.§.illo.

Seruus. ¶In gl.nisi aliqua lex.ibi cum allegat l.quoties.§.fin.sic debet intelligi.ff.de test.tu.l.qui tutelā.§.j.lȝ gl.ibi alio mō intelligat.vñ qñ aliqua dispositio fit p testātē de libertate nō cōperit libertas nec repñtat.p.l.nisi ẽm ordinationē testātis.vt.d.§.qm̃ Jac.ꝛ pe.glo.idē.ff. eo.l.seruus alien⁹.§.j.vr tñ decisionez in casu singulari.C.de ne.ser.l.fi.ꝛ.l.q̄dā.§.sed cū veteres.item vide.ff.de cōdi.insti.l.seruus alien⁹.cū ibi no. ¶In gl.directa em̃ in fi.hec ratio non vr bona:qꝛ in hereditate inspicit tēpus quo cedit.ff.eod.l.seruum meū.¶Preterea l.quam gl.allegat nihil facit ad ꝓpositum:qꝛ ibi dicit ꝙ quo ad acquisitionē inspicit tēpus quo cedit dies:sed quo ad hoc ꝙ valeat non loquitur.sed posset sic induci ꝛ gl.forte hoc vult dicere in legato inspicit tps quo cedit legatū sed tpe quo cedit inspecto nō pōt valere hmōi legatum.qꝛ libertas nō potest cōpetere ꝓpter alienationem.vnde cū connexa ambo fuerūt legata:si vnum non valet nec aliud:qꝛ nō vr intētio testantis ꝙ haberet vnū sine alio.ꝛ certe idē vr in hereditate.sed in illa est ratio qꝛ difficilius reuocat institutio ꝙ̄ legatum.ff.de adimē.le.l.ex parte:ȝ an hoc sit verum ꝙ p alienationē extinguat legatū.doc.Jac.ꝛ Pet.dubitatiue trāseūt dicentes ꝙ vbi expresse libertas ꝛ legatū legantur ꝛ expresse admittitur libertas ꝙ tūc legatū reuocatur ꝙ̄uis non valeat ademptio libertatis:qꝛ illa reuocādo vr reuocasse legatum:qꝛ p.l. si seruo.connexe data fuerant.ȝ ibi nō adimitur expresse libertas sed alienatur tantum seruus legatus vr ꝙ legatū pertinere debeat ad emptorē ꝙ̄uis sustinendo glo.exp̄sse possent dici ẽm eos.ꝛ facit pro ipsis.ff.eo.qui filio.§.si quis seruus.ver.igitur.

Alienus. ¶In glo.scȝ precedente.in fi.nō sic in patre.C.de bo.q̄ libe.l.fi.nec in bo.pos. nec in fideicō.ff.ad treb.l.seruo inuito. ꝛ iunge.ī.p quas personas.§.si heres ¶In gl.hoc in hereditate in fi.si bñ cogites idē est vtrobiꝗ qꝛ a tpe cessionis hereditas cedit a tpe additionis.C.de cadu.tol.l.vnica.§.nouissimo.

1 ☞Recedi nō dȝ a certo ꝓpter icertū.
2 Institutio heredis vt valeat cui⁹ ꝑsona dȝ ispici:defuncti an heredis instituti.
3 Quid aūt si defunct⁹ non esset capax.
4 Institutio facta de herede nō capace quid prodest.
5 Hereditas iacēs an possit istitui heres.

Seru⁹ aūt alienus.

1 ¶†In gl.scilicet passiue in fi.dic.ī.i gl. ꝛ est forte rō ibi cū allegat.§.posteriore ꝛ sic a certo nō recedit ꝓpter incertū. ff.de rescindē.vēdi.l.id quod.de here. insti.si te solum.sed obstat.ff.de noua. l.nouatio.vbi aperte dicitur ꝙ hereditas sustinet vicē heredis non defuncti

2 ¶†Itez ob.ff.de regu.iur.l.omnis hereditas.ꝛ.l.omnia fere. Item ob. huic tex.et glo.ī.proxi.ff.de lega.ij.l.si mihi ꝛ titio.que in duobus obstat: quia ibi dicit non inspici ꝑsonam defuncti.Itē dicit inspici personam heredis.Ad hoc dicas ꝙ inspicitur ꝑsona defuncti quo ad hoc ꝙ actus valeat:qꝛ perinde valet ac sic defunct⁹ viueret.vt in his cōcor.nisi in casu.ff.de stipu.seruo.l.vsufruc.sed quo ad acquisitionem inspicitur ꝑsona heredis.qꝛ supposito ꝙ defunctus esset capax:non tamen heredi acquireret nisi sit capax.vt in cōtrario.

3 ¶†Quid ergo si defunctus esset nō capax.Uidetur expressum ꝙ nō valet institutio.vt.l.seruus hereditarius. eodē tit.l.nō minus.de serui.l.ꝛ si maxime. C.eodem.l.neꝗ.ꝛ no.ī.proxi. Uidetur contra.d.l.si titio ꝛ mihi.§.j.eodem tit. l.debitor.§.fina.Posset dici ꝙ institutio tenet ꝛ vr expressuȝ.ff.de acq̄.here. l.si seruus eius.veruntamen non acq̄ritur ipsi hereditati quousꝗ adita fuerit hereditas.ff.de acquirē.re.do.l.hereditas.ij.et p cōsequens nec heredi si sit non capax:qꝛ legatum statim acquiritur hereditati.vt.l.si mihi.§.j.sed hereditas non.Et similiter differt in alio legatū ab hereditate.vt.ff.de leg.ij.l.ꝙ seruus.ꝛ.d.l.hereditas.Quid ergo est quod dicitur in.l.seruus.ibi si modo testamenti ꝛc.ꝛ in alijs concordantijs.vt

ff.de leg.j.l.si mihi ⁊ tibi §.j.respōdeo subaudiē dum est ibi maxime:q̄ȝ idē eēt si nō eēt testamē ti factio cum defuncto vt dictis legibus.Uel si modo ⁊c.q̄ȝ erat talis ꝑ sona q̄ habeat heredita tez.sec⁹ enī in filio habē te seruuz in castrensi pe culio mortuo intestato cuius pater bona pecu lij occupauit.vt.l.ij.ff.de castren.pecu.quia in il lo nō posset obtinere h̄ lex:quia non est heredi tarius:licet hodie sit ser uus:quia habet heredē vt notatuz est.s̄.qui.nō est per.fa.testa.§.j.Hec autem cessant hodie in filio istituto.q̄ȝ valet in stitutio siue pater sit ca pax siue non.vt.l.cū nō solum.C.de bo.que lib.

4 ¶†Sed q̄d prodest ta lis institutio quādo he res ē non capax.Dic ꝙ multum:quia si seruus manumittatur ante adi tā hereditatē in qua in stitut⁹ ē vel aliquo mo do perueniat ad liberta tem acquireret sibiypsi. vt.d.l.si seruus.de acq̄ ren.here.vel si forte he res sit non capax ⁊ here ditas non perueniat ad successores ab intesta to.vł si forte esset capax tēpore mortis instituen tis et post mortem illi⁹ instituentis efficiaẗ non capax tempore institu tionis serui.⁊ tempore quo aditẗ hereditas pri mi testantis est iterum capax.habebit vtrāqꝫ.

5 ¶†Sed nūq̄d ipsa here ditas pōt institui heres vř ꝙ sic.q̄ȝ persone vice

a ¶In fin. Uide h̄ an ge.q̄n capa citas vel i ca pacitas serui inspi ciaẗ ex ca pacitate vł icapacita te dñi.not. h̄ ãg.ꝙ q̄s pōt istitue re hoc mō. Ego insti tuo omes hoies mū di.ztractat istaz q̄ōnē vsqꝫ in fin. §.⁊ vnū⁊c.

fungitur.vt.l.mortuo.ff.de fideicō.⁊ cō paraẗ municipio vel curie.vt ibi q̄ pos sunt institui.C.e.l.hereditatis.⁊ eis pōt legari.ff.de leg.j.l.si heres.§.vicis.⁊.l. a ciuitatib⁹.Et multo forti⁹ ecclesia va 1 cans potest institui ꝑ p̄dicta.sed si non dū esset creata seu edificata non posset istitui nec ei legari.vt extra.de snia ⁊ re iud.c.abbate sane.li.vj.¶In ɔ̃riū fa cit q̄ȝ seruus illius qui est in vtero pōt institui:vt hic quinimmo ipse posthu mus.s̄.titu.j.§.posthumus.

1 Institutio facta de oib⁹ hoib⁹ qui sunt in mundo.an valeat.

2 Paupes an possint heredes institui. 2

Seruus pluriū.

¶†In gl.si ve a ro in fi.a dic melius.s̄.e.§.ꝓprius.¶In gl.q̄d ergo.i fi.doc.Ja.⁊ Pe.dicūt ꝙ nō vȝ institutio talis immo est derisoria. arg.ff.de iur.do.l.cuz post.§.gener.⁊ fa cit q̄ȝ cum heres nominari debeat.vt C.de testa.l.iubem⁹.vel certis demon strari signis indubitabilibus.ff.e.quo ties.§.si quis nomē.⁊ .§.heres.quod nō hoc fiet de toto mundo.¶Preterea cum in certis personis legari non possit.j.de leg.§.incertis.quomodo possunt insti 2 tui incerti.¶†Sed an paupes possint institui.dico ꝙ sic.extra de testa.c.j.lib. vj.C.de episco.⁊ cleri.l.id q̄d paupibus ⁊ videbis in.d.§.incertis ⁊ est speciale b per proprietatem.Si velis tenere glos. posses dicere ꝙ licet omnes adhuc non possint:aliqui tamen poterunt quibus partes quas alij nō adibunt accrescēt ff.eo.l.liber homo.§.si titius.Sȝ si aliaz teneas responde huic text.qui videtur tenere pro gl.vsqꝫ in infinitum exclusi ue vt infinitas excludatur que faceret c institutionem incertam.

1 Hereditas regulariter diuidiẗ in xij.vncias quando nō apparet de alia 3 dispositione.

2 Uncia quid sit quantum ad heredita tis diuisionem pertinet.

3 Testator an aliquo mō possit decedere ꝓ parte testatus:⁊ ꝓ parte intestatus.

4 Bona alicuius nō possunt alicui defer ri iure testati ⁊ iure intestati.

5 Decedere ꝓ parte testat⁹ ⁊ ꝓ parte in

testatus an q̃s possit si dicat instituo titium in semisse: in alijs aūt bonis volo decedere intestatus.

a 1 **Hereditas.** [a] ¶ †In gl. iō dicit in fin. sed cur hic ponit̃ ꝓ rubrica cū regulariter ꝛ de ꝓpria significatione vocabuli ꝯtineat. xij. vncias. vñ vr̃ hic poni iꝓprie plerūq;. Sʒ dic ꝙ hoc iō q: hoc dependet ex facto ꝛ volūtate hoim super quo regula dari non pōt. certū est tñ ꝙ si nō appareat de alia dispositiōe diuisio fit in. xij. vncias vt ptʒ in iferiorib᷒. ¶ In glo. j. imposite in fin. ff. de leg. j. l. si seruus plerūq;. in fi. de testa. l. heredes pa

2 laʒ. §. sed si notã. ¶ †In glo. j. vncia ibi cum alleg. l. nã natura. immo dic ꝙ vncia est ip̃m nomẽ ꝓprium ꝛ conuenientissimū. ꝛ ab ip̃a residue partes deriuãtur glo. tamen quesiuit quare vncia de oībus dicat̃. Nam si q̃ras quot vncias cōtinet sextans: dicam duas ꝛ sic deinceps. vnde vncia est ꝑncipiū pōderis sicut vnū est principiū numeri. Sed potius vr̃ potuisse queri cur vncia cū dimidia habet ꝓpriū nomẽ ꝛ tñ sextans seu due vncie cum dimidia nō habent ꝓpriū nomen. nec deinceps reperit̃ aliqua dimidia que ꝓpriū nomẽ habeat forte sextans octies sumpta facit totū assem ꝛ recte ꝑuenit ad suū numerū toti᷒: nō sic ꝺ alijs dimidijs ꝛ iō huic fuit

b data prerogatiua nomine in glo. [b] ea. ibi cuʒ dicit sextans em̃ dicitur. hoc nō est veruʒ ꝭm docto. Jaco. ꝛ Pe. quia sextans est octaua pars assis. ꝛ sic denominaret̃ a quotitate in qua se habet respectu assis. vnde non dicit̃ a quotitate i qua se habet respectu assis sʒ a numero vnciaꝝ. ¶ In glo. nam in totum

c ibi cū allegat. C. de testamen. mili. l. iij. [c] hoc nō est verū indistincte. dic plenius ff. de testa. mili. l. si miles. C. de testa. mi

3 lit. l. j. dic vt ibi. ¶ †In glo. immo videtur ibi cū allegat. l. cuʒ duobus. sʒ vr̃ ꝙ nec ex postfacto. ff. ꝺ iniu. ru. ꝛ irri. test. l. si ego. de fideicō. libe. l. si pater duos. dicas ꝙ nec ab initio nec ex postfacto pōt decedere ꝓ parte testatus ꝛ ꝓ pte intestatus vt in regula iuris ius nr̃ʒ. ff. de reg. iur. nisi sit miles vt hic. ꝛ hoc est verū quo ad hoc vt bona deferant̃ iure testati ꝛ intestati. sed bene pōt testm̃ rūpi ꝓ pte ꝛ ꝓ parte teneri bona tñ solida deferent̃ iure testati. vt ff. de iniuſ. ru. ꝛ irri. test. l. iij. §. fi. i casu tñ inofficiosi fallit predicta regula. ius nr̃m. vt in gl. ꝛest rō; q: qñ rūpit̃ testm̃ per ꝑteritionẽ declarat̃ peccasse in forma ꝛ substãtialib᷒ ꝛ institutione seu exheredatiōe liberorū q̃ est ꝑncipalior pars testi. §. de exhere. lib. in ꝑn. ff. de lib. ꝛ posth. l. inter cetera. idcirco totuʒ annihilat̃: sʒ sec᷒ ẽ in q̃rela: q: p illã nō declarat̃ peccasse in forma sʒ in quadã qualitate videlicet in falsa cã q̃ totum subiectum non vitiat. ergo nō itelligas ꝓ regula qđ ex postfacto possit decedere pro parte ꝛc. sicut glos. dicit. sed intellige. vt. §. dixi. Hodie vero in aliquo imitatur: vt in auk. ex causa. C. de liber. prete. vel exhere. vel illud dispensatiue ex quadam eq̃tate.

4 te. ¶ †In ea. glo. ibi cū alleg. l. iurisgentium. §. adeo. sed ibi est eadẽ ratio in parte que in toto non sic hic. quia absurduʒ ẽ ꝙ bona alicui᷒ deferent̃ iure testati ꝛ intestati cū sit vna hereditas ꝛ quasi vnū corpus vñ regula idem iur. de parte ꝛc. obtinet vbi est eadem ratio secus si dicta possunt aptari ad ius cōe: al's presumitur testat᷒ de iure spāli. in. l. si miles vnū ex fundo. ff. de test. mil.

a ¶ Hereditas. Hereditas ꝓprie diuiditur i. xij. vncias siue ptes: quarū q̃libet suo ꝓprio noie nuncupat̃ pōt tñ diuidi in pauciores vel in plures prout volūtas extiterit testatoris. h. d. ꝭm Areti.

b ¶ In gl. Appellatiōe partis siue sub designatione numeri siue quote siue dicatur pars ptis an referat̃ ad. xij. vncias an ꝓo ad totã reʒ ꝛ quō intelligat̃ vide hic p ange. in. ij. colū. circa ꝑnci. in versi. aduertenduʒ tamẽ est.

c ¶ L. iij. ꝛ ista cōis opi. lʒ ange. putat de iure veri᷒ sic distinguere ꝛ procedat qñ verba possunt aptari ad ius cōe: al's presumitur testat᷒ de iure spāli. in. l. si miles vnū ex fundo. ff. de test. mil.

uersa.& patet.ff.de peti. here.l.sed & si.l.§.adeo. cum ibi notatis. ¶ In fi. ea.glo.melius in regula.ius nostrū.s.allegata.et not.illud qđ hic.§. dicit procedit indubitate.vbi scripsit in parte & nō fecit mentionem de
3 alis. ¶ † Quid si expressam facit mentionē dicendo instituo titium ex semisse.in residuis bonis volo esse intestatus satis potest dici idē:quia semp via testati trahit ad se aliā vitio de medio sublato.ff.eo.hereditas.vel ex die.eo.ti.l. potest.cum no.

Sed si plures.

¶ In glos.ea.ibi cū dicit nō ignorat.s.assem non esse cōpletum si vocaretur q̃ sine parte est in aliū assem nam semp sequimur id qđ testator credebat.vt.ff.de libe.& posthu.l.titius.et facit qđ si papa vel ali⁹ cōferat beneficiū q vacare credebat per mortem q valeat collatio si vacabat per cessionē vel resignationē vel al's.

1 Noiatim hoc v̄bū quid importat.

2 Testator q transeat ad dipondiū vel non quis est effectus.

a ¶ Videamus.Pars hereditat(p testatorē non distributa accrescit heredibus pro portionib⁹ hereditarijs. idem ecōtra si testator plus distribuat q̄ sit in hereditate: tunc cuilibet heredū decrescit p rata h.d.p̄mo et si plures q̄ xij.sint distribute et al's sit institutus sine parte transit ad dipōdium.h.d. sm Are.

Videam⁹.[a]

¶ In glos.j.qđ diximus ibi cū dicit & ita concordat.Nā ibi dicit q institutus completo dipondio vocat̃ in trientē & est perinde acsi diceret in alium assem.vt ibi not. ¶ In ea.glo.ibi cum dicit cōputatio vnciarū quia ibi trāsfertur ad dipondium.sed si ad assem reducit tm̄ faciunt quinque vncie in asse quantum x.in dipondio.vt.s.proxi.est dictum. ¶ In ea.glo.in fi.Ja.& Pe.dicūt q lex illa non obstat quia in primo legauit vni fundum & postea alij dimidium & nihil vltra:sed si postea legasset alicui vltra sine parte esset cōtraria:sed sic nō cum est cōtraria:quia habet tot adiectiones finaliter procedunt recitādo distinctionem glo.nihil addendo.& sic transeūt. ¶ Supponūt ergo quia si expleto asse legasset vel instituisset in semisse vel in aliqua parte q nō transeat ad dipondiū.sed detrahat̃ tm̄ primo quantū legatur scđo.sed huic opi.ob.ff.eo.l.interdum.§.sed si duos.et.§.fin. ¶ Item ob. distinctio glo.ff.eo.l.q̃ non militabat.§. filijs.vbi vr̃ concludi q in dubio videt̃ ad dipondiū transire cum asse toto distributo nominatim residua portio nō inuenitur.Preterea videtur q nō fiat trāsitus ad dipondium plenū sed vsque ad cōputationē vnciarum quas distribuit.vt.d.l.interdū.§.fin.Propter has opiniones glo.valde intricate processit. in.l.quo questio.potes tamen dicere q interdū agitur de hereditate diuidēda in casu omisso & non puiso.& de hoc nihil in presenti speculatione:sed de hoc agitur.ff.eo clemēs patronus.de libe. et posthu.l.si ita.interdum agit̃ de ea diuidenda.vbi nulla facta est mentio de quota.& de hoc.ff.ad treb.l.marcellus.Interdum vbi facta fuit mentio de quota.& de hoc tractat̃ in quo casu distinguit glo.quia aut certū est q excedere voluit aut q noluit aut dubiū.& in casu dubij subdistingue.quia aut impleuit nominatim assem & tūc in dubio videt̃ trāsire ad dipondiū.aut nō & tūc nō:vt
1 d.l.q̃ non militabat.§.filijs. ¶ † Sz qd vocas noiatim.forte si dixit instituo talem insolidū.vel lego tali solidum fundum.vel instituo talē in duodecim vncias hereditatis me & post alium sine
2 parte vel cū parte. ¶ † Sz quis est effectus vtrū trāseat ad dipondiū vel nō. glo.in.l.interdum.§.sed si excesserit.vr̃ supponere q nullus quātū ad substan

tiā sed quātum ad numerū vnciarum supponendo ꝙ nec plus nec minus habebit per pluriū vnciarū cōputationez nisi quantū haberet si infra assem tota cōputatio facta esset. vt no. ff. e. l. interdum. §. pater. ⁊ §. sꝫ si excesserit ⁊ i. l. cū questio. ⁊ ꝑ hoc faciunt. l. ita ꝙ sabinꝰ. in fi. ⁊ l. ex vncijs sex. Sꝫ ob. l. iterdū. §. sed si duos. et. d. §. sed si excesserit. Dic ergo ꝙ vbi est trāsitus sic ad dipondiū est magis effectus: q2 si primꝰ fuit institutꝰ in. xij. vncijs scd̄s in semisse primꝰ habet bessem scd̄s trientem. vt in. d. §. sꝫ si excesserit. sꝫ si nō fieret trāsitus ad dipōdium haberet tm̄ scd̄s quantū primus. Et caue q2 leges qñq3 dicūt ꝙ vbi fit trāsitꝰ ad dipōdiū fit cōputatio vsq3 ad. xxiiij. vncias qñq3 minꝰ. vt. d. l. interdum. §. peñ. ⁊ fi. ⁊ hoc qñ propōtior est sub illo numero diuisio. et in hoc casu bene pōt dici ꝙ quo ad substātiā idem ac si ad. xxiiij. vncias fieret cōputatio. Sed gl. in. d. l. cū questio. querit q̄d ecōtra si p̄mo legauit semissem post assem ⁊ dicit ꝙ nō idem rōne q̄ ibi no. Illā gl. reprehendūt hic doc. dicentes ꝙ nō refert: q2 verba trāsposita ⁊c. ff. d̄ leg. ij. l. cū pater. §. fidei hereduz eorū cōmitto. C. de testa. l. preposteri. ꝑ ipsis. ff. eo. l. vlt. §. fi. ⁊ glo. hoc vr̄ notare ibi q̄ est contraria illi de. l. cū questio. sꝫ hoc nō potest esse verū in casu quo nō fit trāsitus ad dipondiū: q2 si primo legasset semissem deinde alij assem vr̄ detrahi seu diminui primo qd̄ legat̄ scd̄o ⁊ primo nil haberet. ⁊ tm̄ glo. illa dicit ꝯtrariū. ⁊ sic in hoc casu pōt esse vera glos. de. l. cum questio. ⁊ hec faciūt ꝙ si papa ꝓuideat duobꝰ d̄ eadē prebēda ꝙ vterq3 admittat̄. qd̄ potest esse verū si ex certa sciētia ꝓuideret. eī de rescrip. c. duobus. in fi. lib. vj. al's cōtra ex eo. c. mandatum. de prebē. maio. et. c. vacante. ⁊ iunge. ff. de leg. j. l. si pluribꝰ eadē res. cū. l. seq.

1 ☞ Heres semel qui est: nō potest desinere esse heres.

2 Institutio ad diem certum facta valet vitio temporis ablato.

3 Libertas nō potest dari ad tēpus.

1 **Heres.** ¶ † In gl. ibi cū allegat l. extraneum. ⁊ est ratio quare nō ad diē: q2 si semel est heres nō pōt desinere eē heres. ff. de minori. l. j. §. fine. ⁊ §. sꝫ qd̄ papa. itez nec ex die: q2 quis nō potest ꝑ parte tp̄is decedere testatꝰ et pro parte intestatus sicut nec ꝑ parte rerū qd̄ cōtingeret si ex die institueretur. ff. de test. mili. l. miles. sꝫ non sic si sub conditione fiat institutio: q2 cōditio quantuncunq3 tarde impleat̄ retrotrahit̄. ⁊ ita semꝑ vr̄ fuisse heres a tp̄e mortis. ff. d̄ peri. ⁊ cō. rei vē. l. qd̄ si pendente. ⁊ ideo valet sub cōditione ⁊ in diē incertā [a] que pro cōditione habet̄. ff. de condi. ⁊ dem ō. l. dies incertus. fm̄ doct. ꝑ quibꝰ. ff. eo. l. potest. Sꝫ in eo qd̄ glos. hic dicit sequendo Azo. qui hoc tenuit in summa huius ti. C. vez ꝙ talis institutio cū heres moriat̄ valet ibidē. doc. ꝯtradicūt ꝙ si talis institutio valeret suspēderet̄ vsq3 ad extremuz mortis articulum quo casu non posset fieri heres cū non habeat velle nec nolle: immo est mortuo filio siliis. C. d̄ testa. l. iubemꝰ. idcirco nō valet sed Azo. qui hoc tenuit dicit qd̄ nō intelligit cū morietur qd̄ expectetur vltimꝰ articulus mortis. sꝫ dicit ꝙ debet intelligi fm̄ opi. vulgi. ex quo in lecto mortis decidit de quo nō surrexit ꝗuis moriat̄ per. xl. annos post. ff. de fund. instr. l. cū delanionis. §. asinā. doc. tamē hoc nō

a ¶ Diem incertam. Qd̄ est verū qñ incapacitas est respectu heredis tm̄: secꝰ etiaz si respectu testātis: vt i spurio sup quo vide ħ per Ange. item Ang. format hic qōnē talē. testator dicit lego vel relinq̄ vxori mee vsū fru. oiz bonoꝝ ⁊ post mortez eiꝰ istituo fratrē meū an interi vxor hēbit vsūfructū. vid̄ hic ꝑ Ang. in. ij. col. in prin. ✠ si. et ista faciūt. itē q̄d si testator dicat: istituo titiuz vsq3 ad pascha ⁊ nullo mō vlteriꝰ possit esse heres. vide eūdē hic in fi. ij. colū. in ✠ si. quid si testator.

approbant.in suo satis
videretur tolerabile.ff.
de condi.institu.l.si.dic
tū vt ibi.ff.eo.l.seru⁹.si
velis substinere gl.pos=
ses dicere q viuēs mo=
ritur iuxta.l.j.§.si.eman
cipato.ff.de colla.bono.
2 †Uel potest dicere q tē
pus subducat seu tolla
tur ⁊ valeat d pñti.⁊ ita
vr̄ tenere glo.in.l.extra
neum.C.sed Azo.ibi te
net cōtra cuius opi.vr̄
hic sequi glos.q2 institu
tio ad diē certā facta va
leat vitio tpis ablato;⁊
si in hac institutione vi
tiū tpis tolleret.glo.est
hic que videt facere dif
ferentiā iter diē certū ⁊
incertum et ponit inter
exempla diei icerti hoc
cū heres moreret est fal
sa vel cōtraria illi:q2 si
tollat vitiū tpis nō erit
differētia inter hāc insti
tutionē vel diei incerti
cū vtrobiq tollat tpis ⁊
valeat de p̄senti.et hoc
videt verius.quid ergo
si quis instituat vnum
heredē vsq ad certum
diē.⁊ aliū ex die illa.vi=
detur q valeat institu=
tio:q2 tūc pro illa parte
tpis reperit intestatus.
⁊ ita cessat rō supradi=
cta.sed alia vr̄ obstare
primo institutus nō po
test desinere heres esse.
quid ergo vr̄ q teneant
ambe institutiones ⁊ q
ambo sint hr̄des acsi pu
re instituissent detracto
vitio tpis:vt hic.et.d.l.
hereditas.in fideicom=
misso vniuersali videt
q valeat ex die.ff.ad tre
bel.l.recusare.§.et.l.sed
3 si ante.†Et est ratio:q2

ibi cessat ratio supradicta q2 nulla par
te tpis reperit intestatus.in libertat
vr̄ idem qd ad tēpus dari nō potest.
l.libertas ad tēpus.ff.de manu.test.
ex tpe sic vt eo.titu.l.qui duos.de sta
libe.l.cum heres.§.seruire.in legato
detur q possit dari ex tpe ⁊ ad tēpus.
de lega.ij.l.si ita legatus.§.pegasus.
annu.le.l.eum qui.eo.ti.l.iij.§.sed
sed beneficia ecclesiastica non possu
ↄferri ex parte nec ad tēpus.ex̄ de elec.
c.ij.li.vj.vij.q.j.pastoralis.⁊ ibi de hoc
sicut nec adoptiones.ff.de adop.l.que
situm.⁊ vr̄ per hanc.l.q si prelatus co
ferat beneficiū ad tempus vel ex tpe
valeat collatio vitio tēporis sublato
hunc.§.⁊.l.hereditas.s̄.allegata.
1 ☞Conditio dicitur impossibilis tri
bus modis.
2 Perplexitas dicitur quādo duo se non
compatiuntur.
3 Cōtractus pficitur ↄsensu duor;:sz vl
ma volūtas nitit tm̄ volūtate testātis

Impossibilis[a]

1 †glo.trib
ibi cū allegat.l.cū heres.§.j.pe.de bo
perti.dicit q ibi nulla est impossibili
tas facti sed difficultas ⁊ de tali loq
ibi ⁊ pro ea facit tex.ibi cū dicit caus
difficilē immo pene impossibilē.⁊ h
potes tenere vñ si sibi esset apposita c
ditio impossibilis valeret libertas.
si ponit tria de longo tpe de condition
difficili qñ itē cōfert i tps q nō pdesse
⁊ p hac opi.facit.ff.de lega.l.ab oib⁹.
intestato.ibi em̄ tollitur conditio de
cto; impossibilis.vñ ibi nō erat impos
bilis de natura q2 nō est cōtra natura
q rationes extarent et tm̄ habet p non
scripta.que em̄ bona ratio posset reddi
quare impossibilis de facto vitiat ⁊ nō
impossibilis de natura seu de iure.in
hoc tm̄ remanet questio cur ↄditio diffi
cilis ⁊ pene impossibilis vitiat actū:sz
ois impossibilis habet p non scripta
actū nō vitiat.Ad hoc pōt rn̄deri q2 qn
apponit cōditio impossibilis vr̄ appo
nēs causa derisionis apponere nec
eum velle astringere seu teneri ad hoc
in quo nō caderet obligatio etiā per cō
uentionē:sed vbi apponit difficilis cō

a ☙ Impossibilis. do. Angel. hic ponit pli=xe tres impossibilitates. primā impossibilitatem dicit eē nature. secundā dicit esse iuris. tertiā perplexitatis, quas late prosequitur p tres colū. ⁊ ideo vide eum hic ad longum.

ditio est secus: qr difficultas non impedit obligationē seu astrictionē. ff. de v. obli. l. cōtinuus. §. illud. Et ideo qr testator sciebat q ad hoc astringi non dz videt velle actū valere talē difficultatem apponēdo quā sciebat astrictaz et cōpleri non posse. et hoc est etiam ratio quare perplexitas vitiat actū vt sequit
2 in glo. ¶ † In ea. glo. ibi cū allegat. §. si impossibilis. docto. Jaco. et P. e. dicūt q sic est perplexitas. ff. de v. bo. obli. l. si titius. vt dicūt quidā asini. sz falsissimuz dicūt qr potest dari vterqz vel neuter. et perplexitas est qn duo nō se compatiunt fm eos. de hoc videbis plenius. j.
3 §. si impossibilis. ¶ † In ea. gl. solue vt ibi dic et plene dicam in glo. sed cur secus. in fi. Aliā rationē reddit glos. ff. de condi. insti. l. j. qr contractus perficitur duo cōsensu. sed vltima voluntas nititur tm de voluntate testantis: et ideo vult cōcludere q minus subuenit Zhētibus qui potuerūt apertius planius et pure Zhere et declarare qz legatarijs institutis libertate donatis qui nil poterunt facere declarari. et hoc in cōtractibus nominatis secus in innominatis. vt ibi nota. videbis. j. §. si impossibilis. dic vt ibi.

¶ Conditiones plures si cōiunctim sint descripte in testamento an et qualr sit omnibus parendum.

Quid in conditionibus disiunctiuis.

Licentiā habens intrandi religionem artiorem censet artior non inspecta regula: sed modo tenendi eam.

Si plures.[a] ¶ † In gl. si sit potestatiua. i fi. Ja. et Pe. dicunt hanc glo. diabolicā. dicūt em q vbi plures cōditiones 9iūctim ascribunt q oēs sunt implēde nec sciūt quo spiritu glos. fuit ad hoc mota vere mirā dū est: qr nulla lex cogit hūc §. sic restringere nec. l. sic heredi. ff. de cōdi. insti. que huic cōcordat. vñ intelligē. l. si here. edi. put Jo. an. ibi intelligit et iunge. j. se. gl. ¶ † In glo. j. sub disiunctiua. ibi cuz dicit obtemperari. hoc vr verū in legatis. in institutionibus videt q prior qui extiterit. vt. d. l. si plures. et in hoc casu est differentia inter institutionē et legatū. et hoc debuisset glos. scripsisse et forte cōtingit ex errore scribentis et in hoc casu posset forte distigui causalis a mista et potestatiua. sicut gl. dicit. ¶ † In
3 ea. gl. ibi cuiuslibet que ipsi cōmodior et leuior. ff. de cōdi. et demon. l. qd traditū. et. l. leuissima. et facit q si quis habeat licentiā intrandi religionem artiorē q cēseatur artior: nō inspecta regula: sed modo eā tenendi et ideo religio monachorū nigrorū nō censetur artior illa fratrū minorū vel predicatorū inspecto modo seruandi. per l. qd traditū. et. l. nouissimo. ¶ In ea. glos. ibi cū allegat. l. qd traditum. fm Jo. et est ratio qr hec equiparātur legatis cū p manū heredis debet. C. qui manumit. pos. vel non. l. fina. et qr testator nō ita liberaliter voluit subuenire fideicōmissarijs sicut directis. C. de leg. l. cum questio.

Ubi quos. Facit ad hunc. §. C. eo. l. extraneum. Et per hūc. §. potest dici q omnino ignotus possit eligi et ei beneficium conferri. extra de iud. c. cum deputati. arg. contra extra de cleric. peregri. capi. tue. et capi. finali.

¶ De vulgari substitutione. Rubrica. ¶ In glo. rubrice ibi cū dicit substitutiones dicūtur. ff. ad legē falci. l. in rōne. §. quod vulgo. ¶ In ea. gloss. in fine. ff.

a ¶ Si plures. Ad veritatē copulatiue requiritur implemētum vtriusqz: ad veritatem vo alternatiue sufficit verificatio alterius. de quo hic p Ange.

a ❡Sunt a
gnā. Uide
hic ƀz Ang.
b ❡Pōt āt
Diuiđ hūc
titulū vt ħ
ƀz ang. do.
ange. i hoc
principio
tractat ele-
gāter mate
riā substi-
tutiōis vul
garis inci-
piēs in. iij.
col. post pn
ci. ibi. nunc
aggredior
materiā. et
seqr̄ bar. in
l. j. ff. e. tit. ꝛ
primo tra-
ctat q̄re di
cař vulga-
ris scđo q̄-
tuplex sit.
tertio q̄r ꝛ
qbꝰ verbis
fiat q̄rto q̄s
sit effectus
vulgaris
substitutio
nis. q̄nto q̄
impediant
effectū vul
garis sub-
stitutiōis. q̄
ħ vide p eū
p ordinē. đ
inde subiū
git. xj. vel
xij. qōnes i
mā hmōi
substitutio
nis vulga-
ris quas lō
gū ē hic re-
citare ideo
meliꝰ ē ad
ipm remit-
tere.

e. l. j. quot aūt sunt gnāa
ꝛ que sint videbis. j̄. ti. j.
.§. qua rōe. i magna gl.
Et dr̄ vulgaris: qꝛ vul-
gariter et cōiter fit. vel
qꝛ pt̄ fieri ab oibꝰ. vt hic
no. Et no. ꝙ diuersi sūt
modi intitulādi. C. ꝛ. ff.
ꝛ hic vnꝰ tñ est effectꝰ ꝛ
hic diuidiř p titulos p-
pter faciliorē doctrinaʒ
iuuenū. vt. j̄. ti. j. dicam.
1 ☞ Testator nūq̄ꝫ vř co
dicillare i casu i q̄ facit
istitutionē pmā vł secū
dā nisi ƀ expsse dixerit.
2 Testator istituit titiū si
nauis ex asia venerit et
si nō venerit istituit seiū
an videanř ābo istituti.
3 Seruꝰ an possit substi-
tui heres i alio loco testi
q̄ꝫ in nouissimo: idest
post oēs substitutos.
4 Epi ꝛ barones an possit
plures gradus iudicuʒ
cōstituere. ita vt appel-
letur de vno ad alium.

Potest ātb. ❡† In
gl. i alia ibi
cū allega. l.
sceuola. i casu tñ vʒ isti-
tutio. ff. đ her. isti. l. asse.
de condi. ꝛ demō. l. si ita
scriptū. Et caue qꝛ nūq̄ꝫ
vř codicillare in casu in
quo facit institutionem
primam vel secūdā: nisi
hoc dixerit. C. de testa. l.
nō codicilluʒ. sed si dixe
rit ꝙ si non valet iure. te
stamenti valeat iure co
dicillorum. tūc satis ap
paret ꝙ debet valere iu
re fideicō. si non potuit
valere iure testamenti.
qꝛ si semel valuit iure
testi ammodo nō vʒ iu-
re codicilli qꝛ conditio

habuit locū suū. ff. de inoffi. test. l. titia
de leg. iij. l. patronus. §. fi. ꝛ scripsi. C. de
libe. prete. auř. ex causa. ꝛ ideʒ si heres
hoc elegisset quasi ex testamento. C. de
2 cōdi. l. fi. ꝛ ibi no. ꝛ scripsi. ❡† In gl. ad
similitudinē in fi. hoc verū vbi cōstat
quia dixi si heres nō erit talis sit heres
quid in dubio. verbi gratia instituit ti-
tiū si nauis ex asia venerit ꝛ si nō vene-
rit seiū. nūq̄d cēsebūtur ambo istitu.
vel vnus institutꝰ aliꝰ substitutꝰ. ꝛ p-
dest hoc scire quia si sint istituti ambo
possent petere secunduʒ tabu. ff. de bo.
pos. secundum tabu. l. ij. §. defertur. ꝛ
.§. sub conditione. doc. tangunt in ru
brica ꝛ dicunt recurrēdū ad mētē testa-
tis. Sed quid in dubio. videtur ꝙ cen-
sentur ambo instituti. ff. de here. insti.
lucius. ꝛ. l. titius ꝛ seius. nisi institue-
tur pater ꝛ filius per ascendenteʒ. ꝛ sic
intellige quod no. ff. de libe. ꝛ posthu.
gallus. §. j. ff. de here. insti. l. interdū. ꝛ
contra. ff. de bo. pos. ƀm tabu. in. l. sur-
3 cir. prin. ❡† In gl. j. vltimo. in fine. no
vult negare quin substitutio valeat. ꝛ
dit tamen ꝙ nullum habet effectū. Sed
non videtur veruʒ ƀm doc. qꝛ ratio
impediri potest dupliciter: ꝛ de facto
iure. primo via facti. Pone ꝙ titiꝰ fuit
institutꝰ si heres nō est seius substitu-
tus ꝛ seruꝰ tertius liber moritur seruꝰ
anteq̄ꝫ adeat. primꝰ repudiat certe
tius admittitur: quia verum est seruū
non fuisse heredem ecce viam facti. Ec
ce viaʒ iuris. quia q̄ꝫuis seruꝰ sit heres
necessariꝰ domino in casu quo fuit sim
pliciter institutꝰ in casu tamē quo ha-
buit substitutū vř commissum eiꝰ volū
tati. ff. de here. insti. l. iam dubitari. igi-
tur pōt hoc casu repudiare. ꝛ ita here-
ditas veniet ad substitutos ƀm eos. ꝛ
posset domino inobedire. C. de here. in
sti. l. iij. ꝛ facit bene pro eis. ff. si q̄s om.
sa cā testa. l. j. §. si proponař. s̄. qui. ma.
pos. §. licet. ff. de here. insti. si is qui sol-
4 uēdo. ❡† Et facit is. §. ꝙ episcopi. ꝛ ba
rones possint plures gradus iudicum
sub se constituere ita ꝙ de vno ad aliū
appelletur. vt prepositos ꝛ castellanos
iudices foraneos. Sed contra quia idē
auditoriuʒ videtur sicut episcopi ꝛ offi

cialis.extra de consue.c.non putamus. lib.vj.ꝛ quodammodo videntur vices dñorũ suorũ gerere.ꝛ ita non appellet nisi ad illos quos ab ipso instituẽte appellaretur sicut de vicarijs dr.C.de appella.l.precipimus.¶Preterea cũ princeps gradus appellationum in.l.scripta statuerit.vt.d.l.precipim⁹ ꝛ in aut. de appel.iiij.co videtur qd nemo alius hoc possit.Ex hoc enim posset via reperiri ꝙ nunꝗ appellaret ad eorũ superiores si plures gradus facerẽt cũ nõ liceat tertio ꝓuocare.C.ne in vna eadẽ ꝗ causa ter.li.pro.ꝛ p hoc apparet qd is.§.cum concor.nihil facit.hic enim testator plures gradus faciendo nulli preiudicat.sed in casu premisso esset ꝑiudiciuꝫ reipublice superiorũ ad quos cognitio causarum appellationum deuolui debet.

Et si ex disparibus.

¶In glo.puta in fi.hoc verum si nominib⁹ appellatiuis sint nominati in substitutiõe:secus si proprijs.ff.ad trebel. l.nonnunꝗ.¶Itẽ hoc verũ nisi aliud appareat per coniecturas.ff.d re.du.l. vtrum.§.fin.¶Sed quid si nominauit eos nominib⁹ proprijs ꝛ appellatiuis. Distingue vt no.in.d.l.nõnũꝗ.ꝛ vide ff.de re.du.l.sine.cum ibi notatis.

1 ☞Substitutus vulgariter ei qui est coheredi suo vulgariter substitutus:instituto ꝛ eius substituto coherede non adeuntibus:in portionem vtriusꝗ admittitur ex substitutiõe vulgari:ꝛ altero adeũte in nõ adeũtis portionẽ soluꝫ modo admittitur.

2 Quid aũt ꝓdest cũ iure accrescẽdi eẽt habiturus portionẽ vtriusꝗ.

3 Quid aũt si nõ esset substitut⁹ coheredis:sꝫ substituti singulariter.

a **Sed si istituto.** ¶In gl.s.ordinis.ibi cum dicit in fi.d.l.dic melius ibi.j.titu.§.liberũ.in fi.eiusdẽ glo.bene ꝓcedit distinguẽdo hos tres casus.sed

1 in casu huius.§.verum est † ꝙ indistincte substitutus admittitur ad partem vtriusꝗ.vnde is casus nullam distinctionem recipit.sicut tex.plene dicit sed an hoc obtineat in pupillari substitutione.nõ videtur per.l.qui habebat.ff.e.tit.glo.ibi videtur velle cõtrariũ.dicit enim qd ibi in substitutione defecerunt conditiones vnde vult concludere qd si nõ defecisset nõ obtineret illa lex. Sed hoc nõ est verũ ꝫ doc.Jaco.ꝛ Pe.vbi eñi testator aliquẽ heredeꝫ instituit ꝛ filiũ vel filiaꝫ exheredatã substituit ꝛ illi exheredato adhuc substituit adhuc pupillariter ꝛ pupillus morit anteꝗ loc⁹ sit substitutioni primi instituti:nũ quid ius illius substitutiõis qd erat cõditionale ꝛ nõdũ euenerat trãsmittitur ad substitutũ. vt.§.sinaũt.C.de cadu. tol.ꝛ ideo substitut⁹ pupillo nõ succedit primo instituto ꝗuis pupill⁹ esset illi primo substitutus si pupillus mortu⁹ fuerit anteꝗ sit loc⁹ substitutioni primi.Quid ẽ ergo in casu nostro.Dicunt ipsi ꝙ hic erat habitur⁹ iure accrescendi. pro quib⁹ facit.ff.e.l.lu ci⁹.§.fi.¶† Sed qd pro

2 dest hoc cũ iure accrescẽdi eẽt habitur⁹ vtriusꝗ partẽ.Posset dici ꝙ prodest forte:qꝛ expedit magis vno iure habere ꝗ̃ alio iuxta illd qd not.ff. de acqui.hered.l.ne is. pro quo.ff.ad trebe.l.recusare.§.titius.de lega. j.l.si seruo meo stichus. Item prodest i casu qui sequitur.¶Pone ꝙ testator tres heredes instituit titium semproniuꝫ

a ¶Sed si. Si istitut⁹ fuerit coheredi substitutus et demuꝫ tertius institu to substitutus admittit ad partes vtriusꝗ neutro institutorũ adeunte ceteri docto. super hoc §.paꝝ scribunt Joã: fa.auteꝫ latius vt hic vides.

a ¶ Si ser|uū Si substitutio vulgaris fctā fuerit seruo alieno quē testator liberū putabant substitutꝰ. venit ad ptē hrēditatē q̄uis seruꝰ adierit hereditatem iussu dñi. itē q̄rit hic ang. an dispositio huius .§. habeat locū i filiof. quē testator putauit sui iuris ꝛ patrē fa. vide per eū h. itē testator scit suum esse seruū alienum et scit casum esse filiūfa. facit ꝛ fcit titiū eē monachum et eos instituit ꝛ dedit substitutū vulgarē et istituti nolunt adire an admittat substitutus.

et meuium: titio substituit sempronium ꝛ sempronio lucium. interest istius lucij potius habere partem titij virtute substitutionis quam iure accrescendi si eniꝫ iure accrescendi lucius admitteretur ad portionem titij. meuius haberet iure accrescēdi tantum sicut substitutꝰ lucius ꝛ tñ si ꝟtute substitutiōis admutit meuiꝰ nihil habebit. ꝛ facit. ff. de iniuſ. ru. teſt. l. si ego. ꝛ ideꝫ in omni casu vbi erāt plures coheredes
3 ¶ †Quid ergo si nō eēt substitutus coheredis sed substituti singulariter. ꝟbi gratia. testator titium instituit isolidū titio substituit sempronium et sempronio lucium. sempronius moritur. demum repudiat titius. nunquid luciꝰ admittetur. Uidetur ꝙ nō secundum intellectum doc. ꝙ tunc substitutus substituti admittit quā do vnam partē erat habiturus virtute substitutionis aliam iure accrescēdi. vt. ṡ. dictuꝫ est in pñti aūt ꝓposito non sic est. ideo videt ꝙ substitutꝰ nō admittat. ꝛ facit qd̄ no. ff. e. l. qui duos ꝛ hoc vr̄ probari in. l. q̄ habebat. ibi em̄ fuerūt substituti mater ꝛ soror filie que substituta fuerat fratri. ꝛ non admittitur virtute substitutionis filia premortua. nec pōt dicere sicut gl. dicit ꝙ ideo substitute nō admittant: qꝛ defecerūt cōditiōes ex eo: quia filia

pubes decessit ꝛ ipē erāt substitute fratri teq̄ nuberet mulier decessisset ꝛ ita esset facta pubes deficit conditio q̄ hoc non est verum. nō enim pubertas faceret deficere conditionem quicquid ibi gl. notat nec impleret eam si nupt. de facto. vt. C. de nup. l. sancimus. vnde illud quod ibi dicitur de illa cōditione si nuberet nihil facit: sed ideo non admittuntur ibi qꝛ pupillaris substitutio expirat et erat ibi dubium per hunc. §. ꝛ per. l. si titius. per quas videbatur ꝙ deberent admutti quasi essent substitute pupillo mediante persona filie. sed hoc non est verum vt ibi patet. quia in .§. ꝛ cōsilēs obtinēt in casibus suis vbi est facta substitutio coheredi ꝛ per iure accrescendi substitutus deberet habere partem illius cui non fuit substitutus vt. ṡ. dictum est. ¶ Quid ergo si vterq̄ coheredū habuit substitutum. Satis pōt dici ꝙ alter ō substitutis habeat portionē istitutorū amborū aliis omnibus repudiātibus vel morientibus per hunc. §.

a **Si seruū.** ¶ Si eēt ꝓprius testator crederet eū liberū nō obtineret is. §. sꝫ si eēt institutio oino nulla. ff. ō test. mili. l. neq̄. §. si seruū. ¶ In gl. sed inquā. i fi. gl. semper hanc sustinet. vt. ff. e. si pater. ꝛ hanc videnī sequi doct. Jaco. ꝛ Pet. recitando ꝛ tñ videretur ꝙ magis esset sequenda opinio testantis. ff. de here. insti. l. quo loco. §. j. ꝛ. d. l. si pater. §. acqui. ¶ Item pro hoc facit quia in dubio fit interpretatio contra fiscum. ff. de iure fis. l. non puto. Sed quomodo hic substitutus admittitur cuꝫ instituto cōtra regulā. ff. de acqui. here. l. iij. ꝛ. l. q̄diu institutus doc. Ja. ꝛ Pe. respondēt ꝙ dubia voluntas testantis. nam rationabiliter videbatur posse dici ꝙ dñs instituit totum haberet attenta opi. testantis per iura hic in glo. allegata. Et ideo imperator eos coniunxit mediam viam eligendo ꝓpter conflictū rationū ꝛ iuriū. ꝛ idem reperit in filio emācipato qui repellebat nepotem in potestate detentum de iure pretorio. ꝛ de iure ciuili nepos repellebat filium propter qd̄ via media

fuit electa vt vterqꝫ admitteret.ff.de cō a iū.cum: eman.li.per totū. Sed cuz dñs habeat fortiorē rōnem pro se videlicet veritatem cur non repellit in totū.sub stitutum. Dicunt idē doc.propter du= bium voluntatis testantis sed in tanto dubio videretur nullus admittendus. ff.de re.du.l.si fuerit.de testa.tuto.duo sunt titij.sed ibi dubium de personis. hic constat vnde leges vel nihil faciūt ad propositū.¶In gl.supple.in fi.⁊ ha bes.ff.de condi.⁊ demon.l.falsa docto. tñ dicūt in.l.cū ꝓponas.ꝙ in hoc casu fient duo semisses:vt hic.⁊.ff.de vulg.l. fi.⁊ vnum habebit institutus aliū sub stitutus.quod est satis rōnabile in du= bio.¶Item premissa procedūt vbi ha bet substitutum.si non haberet substi= tutū ⁊ testator crederet eum liberū cuz 2
esset seruus proprius nō valeret insti= tutio.ff.de testa.mili.l.neqꝫ.§.si seruuz. secus si esset communis.vt plene no.et scripsi.C.e.de here.insti.l. cum propo= nas.¶Quid si esset religiosus ⁊ crede retur secularis. Forte possent hec iura locū habere ⁊ ad hoc possent eē vtilia.

¶De pupillari substi. Rubrica.

¶Materia se cōtinuat euidenter ⁊ po nunt hic duo tituli pro euidētiori intel lectu.j.de leg.§.sed non vsqꝫ ⁊c.

☞ Substitutio pupillaris vt valeat quot sunt necessaria.

Substitut⁹ pupillo an admittet ad bo= 3
na pr̄is pupillo moriēte in vita pr̄is.

Pater quare non pōt sustituere emāci pato impuberi:cum substitutio fiat ad prouisionem.

Liberis[a] ¶†In gl. no.ex hac ibi cū alleg.ff.e.l.ij.§.j.[b] ni= si sit miles.ff.de test.mili.l. miles ita.§.exheredato. et hec tria requiruntur ex parte pupilli. ¶Item requiritur ex parte pupilli ꝙ non fiat sui iuris ante mortē testantis ff.eo.l.coheredem.§.cum filic. ¶Itē ꝙ moriatur post mortē patris.alias sub= stitutus non admittitur:ꝙ nulla bona habet pupillus.totum eñ deuenit ad patrem hoc iure.¶Sed quid si hodie fm iura noua fm que hz heredez vt.s. q.est pmis.fa.testa.circa pn.dicas idē:qꝛ illa nō est sola rō cur nō vz sub stitutio:sz rō cur testm̄ pr̄is nullū est viuo pr̄e q ad effectū.nec ex eo ali qs adhuc ē heres nec eē pōt ideo nō vz pupilla= re.ff.e.l.ij.§.qsqua.⁊ sic itellige.ff.e.l.lex corne. de capti.l.ꝙ si fili⁹.⁊ ad hoc facit ex de sepl.c.lz.
li.vj.¶†Sz an saltem substitutus pupillo ad= mittet ad bona pr̄is pu pillo moriēte in vita pa tris.glo.variāt vt vide= bis.j.in materia. Itē ex pte pr̄is requirit id qd pro quarto hic ponit vt exheredet vel instituat de quo vide.j.§.nō solū Itē ꝙ testet sic qd pos= sit adiri hereditas ⁊ ad eatur de facto.vide.j.e. .§.qua ratiōe.super ver
bo adoleuerit. ¶†Sed quare non potest substi tuere emancipato cum substitutio fiat ad pro= uisionem.forte ideo qꝛ substitutiones sunt de iure ciuili secundum ꝙ emācipatus reputatur extraneus.vt dixi.s.de exhere.lib.circa princi. ¶In glo.no.hoc caute ibi cum dicit prima ver ba institutionis.qꝛ sub stitutio non potest esse sine institutione vt no. ff.eo.l.j.lz vbi institutio

¶Liberis.diuide hūc titulū ⁊ pone ca suz fm ang.liberis ipuberib⁹ ⁊ i ptāte testatoris existētib⁹ pōt substitui nō so lū vulgariter sz ēt pupillariter p quam substitutionē substitutus efficit heres ipsi⁹ pupilli.h.d.

b ¶L.ij.§.j. Etē rō:qꝛ substitutiones sunt d iure ciuili fm ꝙ emā cipatus hr̄ p extraneo fallit tamē hoc in mili te.vt.l. mi= les ita.§.ex heredatos ff.d test. mi li.dūmō fi= li⁹ nō sit in ptāte aui: al's secus. l.cū fili⁹.ff. e.ti.itē sub iungit glo. ꝙ ē necessa riū quātuz ꝙ filij sint i stituti vl' ex heredati ⁊c.⁊ hoc re qrit ex pte pr̄is et ab initio.item ꝙ faciat si= bi testamē tū validū ⁊ ex post req rit ꝙ ex eo adeat here ditas de q bus oibus reqsitis et de ma. pu= pillari sub stitutionis quotuplex sit quibus ⁊bis fiat.quos ef fect⁹ habeat ⁊ qualr corruat vide h p ang.

est nulla incipiat a substitutione. ff. de here. insti. l. ex facto eo. ti. §. si filius. & ff. eo. l. ex facto. §. lucius. ¶ In ea. glos. in fi. Jac. & ȓ e. reprehēdūt hāc gl dicētes φ immo hec oīa verba sunt vba substitutionis pupillaris q2 nedū substituitur pupillo in casu quo heres fuerit imo etiā si nō fuerit veluti exheredato vel si premoriať añq̃ sit heres. vñ tex. nō voluit hic exēplificare vulgarem q2 de ea. §. locutus est: sʒ pupillarē tm̄. Sed bene pōt colorari glo. in tali exēplo titiuʒ filium instituo. & si heres non erit semproniū ei substituo. & si heres non erit vel in pupillari etate decesserit talē ei substituo. est em̄ exemplum vulgaris & pupillaris. Sed is text. nō ita loquiť nec hoc intendit ſm eos ꝑ quibus facit. ff. eo. l. j. vers. duplex. circa prin. Credo φ veruʒ dicūt φ tex. hoc non intendit si tñ fieret per talia verba si heres fuerit & infra pupillarē etatē decesserit talē substituo bene valeret non tamē esset ita plena in glo. et solius in fi. de hoc vide bis in materia quia in hoc est magna dissentio inter doctores.

a ¶ Qua rōne. Exēplaris substitutio fit pluribus. mente captis ad exēplū pupillaris & filio facto sane mētis expirat queādmodum pupillaris cū filius pubescit. h. d. aret.

1 ¶ Substitutiones q̃t sunt. vide plene coniuncta glos. super verbo ad exemplum.
2 Substitutio vulgarę fit aliq̃ñ verbis negatiuis: & quādoq̃ affirmatiuis.
3 Substō vulgaris quādo expiret.
4 Substitutiōis vulgaris q̃s sit effect.
5 Substitutio vulgaris fit quandoq̃ verbis negatiuis.
6 Substitutio exemplaris an possit fieri impuberibus.
7 Substitutio exemplaris an possit fieri a matre filio mentecapto.
8 Pater si sit in potestate an possit facere testamentum filio suo mentecapto.
9 Pater legitimus tm̄. i. adoptiu⁹ an possit facere substitutionē exemplarē fil. adoptiuo mentecapto.
10 Legitimā an debet relinq̃ liberis mentecapti non substitutis.
11 Pater si relinquit mente capto minus legitimaʒ an valebit testamentū fact. mēte capto: an autem aget curator ad supplementum legitime.
12 Quid si pater nullū sibi faciat testm̄. tm̄ mentecapto: an valebit.
13 Substitutio breuiloqua q̃ sit: aut quare ita dicatur.
14 Pater si substituit adinuicē duos impuberes: alter vero factus sit pubes: expirent ambe substitutiones.
15 Pater si instituit vnū filiū impuberē aliū puberē furiosuʒ: nullos habētē liberos. quot erunt substitutiones. 2
16 Substitutiones que ꝯtinenť sub breuiloqua an oēs sint tacite vel expresse.
17 Substitutio est semper censenda directa: qñ verba sunt directa: et persona talis cui directo pōt substitui.
18 Substitutio qñ fit per verba equiuoca veluti per verbū substituo. an sit fideicōmissaria an pupillaris.
19 Quid si testator dixit: substituo vulgariter: & pupillariter: & ꝑ fideicōmissum: an substitutio quelibet habeat locum tempore suo.
20 Quandocunq̃ vel sine liberis: an hec verba sint de substātia substitutionis compendiose.
21 Substitutio si fiat pupillo ī codicillis: & ita valet iure fideicōmissi: an extēdatur ad tempora pubertatis.

Qua ratione [a]. ¶ † In gl. & ita ibi: cū dicit alia cōpēdiosa gl. solūmodo diuidit directas substitutiones. Est alia quando

q̄ñ substitutus deberet recipere de ma nu heredis.de qua.ī.de fideicom.here. per totū.sed vr̄ q̄ non sint nisi duo gña substitutionū directarū.al's rubrice de hac materia.ff.ꝛ hic sunt insufficiētes q̄ nō faciunt mētionē nisi de vulga.ꝛ pu. Ja.de ra.ff.e.in rubrica dicit q̄ in sub= stantia ꝛ vera pprietate substituendi nō sunt nisi duo genera.scꝫ vulga.ꝛ pu. ꝛ vides in breuiloqua que ɔtinet semꝑ vulg.ꝛ pu.vel altera.ꝛ eodē modo in cō pendiosa que continet solū vulga.sine dubio oēs vadunt ad casum aditionis vel nō aditiōis.ꝛ hoc respectu nō essent nisi due.verūtamē habito respectu ad hoc qd̄ cōtinent ꝛ caꝝ naturam pōt di ci q̄ sint quinq̄ vnde breuiloqua certū genus facit.vt pꝫ.ff.e.l.naꝫ hoc iure.ꝟ. qd̄ ius.nā q̄ñ ex diuersis materijs vnū cōgerit̄ efficit̄ tertia species:vt.s̄.de re rū di.§.si duorū.Preterea vbi compen= diosa fit a milite pubere non est vulga ris:nec pupillaris:igitur opꝫ dici q̄ sit genus per se.idē de exemplari.nec ob. q̄ in rubrica non fit mentio nisi de vul gari ꝛ pupil.qꝛ hoc ideo:qꝛ ille sunt pn̄ cipales ꝛ ad illa sequit̄ aliaꝝ tractat⁹.
2 ¶†In glo.ibi cū allegat.l.cuꝫ liberis .§.Nec verba.doc.Ja.ꝛ Pet.ꝛ Dy.dicūt q̄ñq̄ expressa fit verbis affirmatiuis.vt si titius heres instituat̄ ꝛ vltra dicat̄ si institutus me viuo moriat̄ vl' anteq̄ sit heres vel adiuerit talis sit heres vel ta lem substituo.vt.l.cū in testamento in prin.vnde non cures de verbis.hoc tñ̄ solū attende q̄ expressa dr̄ q̄ñ ex certa si gnificatione ꝛ vi verboꝝ deprehendit̄ prolata.sed tacita dr̄ q̄ñ vis verboꝝ de sua recta significatione hoc nō impor= tat sed deprehendit̄ ex cōiecturata vo= luntate testantis verbis patiētib⁹.hoc etiaꝫ aduertas q̄ substitutionis effect⁹ refert̄ ad casum non existentie heredis vel expressa si verba exprimāt vel taci ta si nō exprimant vt dixi.Illud ꝟo no ta q̄ nūq̄ sub expressa cōtinet̄ tacita si ambe exprimant̄.ff.e.cū ex filio.§.filio de ali.leg.l.alimēta.§.basilice.de le.j.l. si fundū sub ɔditiōe.§.si pater.de here. insti.l.cū i testō.§.fi.itē nec vbi esset im= paritas.C.eo.q̄ñuis.ff.eo.l.nā. hoc iure iūge.ī.in quarta aditio= ne.Sed q̄d si pupillū in stituat sub conditione si nauis ex asia āte puber tatē venerit nunq̄d cen sebit̄ pupillaris expssa. rn̄deo nō:qꝛ non pupil lo sed sibi expresse pui det.Sed tñ̄ in illa intel ligit̄ tacita pupillaris.ꝛ de hoc.ī.in materia pu= pillaris.
3 ¶†In ea.glo. cū all'.l.post additā.fal lit hoc in casibus vt ibi no. videlicet vbi heres q̄ adiuerat restituit̄:vt l.a sine.§.sed quid papi. ff.de mino.ꝛ.ff.eo.l.ij.§. ergo.
a ¶Quid si^a al's ōsi nit esse heres prim⁹ vr̄ idē in aut.de here.ꝛ fal ci.§.si q̄s ꝟo nō implēs ꝛ hoc intelligunt quidā si primus heres esse de sinet ipso iure.al's ꝯ.ff. ad sylla.l.si sequens.de suc.edic.l.fi.veri⁹ vr̄ esse dicendū q̄ si primus ab stinuit qd̄ substitut⁹ ad mittat̄:vt no.in.d.§.sed quid pap.qꝛ in integrū restitutio oīa in pristinū statum reponit.ꝛ perin de facit haberi ac si te= stamentū nō fuisset con tradicit.c.q̄ñuis.de test. lib.vj.C.ō repu.q̄ fiunt in iudi.l.j.si aduer.trāſ. l.j.vbi aūt al's ōsinit pri mus tūc vr̄ q̄ expiraue rit p aditionē nisi in ca su.§.si quis ꝟo.i quo est ratio singularis.ibi em̄ ius facit ipꝫ desinere eē heredem vt melius im= pleat̄ volūtas testantis nō ꝑpter aliā cāꝫ.si igi tur substututus repelle retur nō adimpleret̄ vo lūtas.immo impugna= ret̄ in pte illa.idcirco iu

a ¶Quid si. Querit bald.et sa= lic.an mo= nach⁹ pos= sit substitu exēplarie. ꝛ dicunt q̄ sic si potest facere te= stamentuꝫ alias secus q̄ñ cogno= scit̄. habet̄ in aut̄.si q̄= mulier.C. de sac.san. ecc.itē q̄rit hic ang.an mater filio fami.pos= sit substitu ere patreꝫ furiosi ꝛ re spōdet hic ſm bal.q̄ i bonis que mr̄ cōtulit filio valet substitutio in alijs nō. immo po= tius ab in= testato fi= lio succe= det.ar.l.fi. ff.eo.ꝛ.l.ſꝫ si plures.§. in arroga= to.ꝛ.l.si ar= rogator.ff. de adop.

ra in casu illo voluerūt
substitutū admitti ꝛ ma
gis ibi admittit aucto=
ritate iur; ꝙ ꝟtute sub
stitutionis si bene inspi
cias vt ibi no. Jo. ¶Itē
hoc verum de expressa.
4 ¶†Sed quid de tacita
vulgari q̄ cōtinetur sub
pupillari exp̄ssa distin=
gue: qꝛ aut pupill⁹ adit
ꝛ tūc extiguit. vt. l. post
additā. aut non. tūc aut
morit in vita testātis. ꝛ
in hoc casu gl. variāt q̄=
dā em̄ dicūt ꝙ vulgaris
tacita extinguit vt not.
ff. de capti. l. ꝙ fili⁹. Sz
ꝯ not. ff. e. l. lex coꝛ. ꝛ. l. si
pater captus. Dy. dicit
ꝙ si pupillus habuit co
heredē vulga. tacita du
rat si nō habuit extigui
tur. ꝛ ita cōcoꝛdat illas
glo. Jaco. de ra. vr̄ velle
ꝙ extinguat idistincte:
qꝛ cuz pupillaris exp̄ssa
extiguat multofoꝛti⁹ ta
cita vulgar;. ff. de ser. ru
sti. p̄di. l. itē. §. qui hz. et
ista: vr̄ ꝟioꝛ ꝛ rōnabilioꝛ
ꝓ qua. ff. ad treb l. apd
iulianū. §. j. sz de exp̄ssa
nō est dubiū. qꝛ nō extin
guit casu. ff. de fideicō.
li. l. thays. §. sp̄edofoꝛ⁹.
aut morit post mortē te
stātis. ꝛ tūc aut post pu
pillarē etatē ꝛ dic ꝙ ex
pirat exp̄ssa ꝛ ꝑ ꝯ̄ns ꝛ ta
cita. vt. s̄. dictū ē. ff. eo. l.
ex facto. §. itē q̄ro. vnde
sicut tp̄s p̄fixū a testāte
extinguit oino substitu
tionē exp̄ssaz ꝛ tacitā. ff.
e. si plures et. l. ita si qs:
ita tēpus p̄fixū a. l. mul=
tomagis: vez pubertas.
Aut in pupillari etate:
tūc si nō habuit cohere
dē admittit substitutus
ex tacita vulgari. idē si habuit duntaxat
oēs essent sui ꝛ abstineat. ff. e. si fili⁹ qui
p̄ri. ꝛ ibi. Dy. etem̄ existētia sui ꝗuis
abstineat facit valere scōas tabulas. ff.
e. l. si fili⁹. de acq̄. here. si filius. ad treb.
ita tn̄. §. si pr̄. Si habuit heredē vr̄ q ta
cita vulg. expiret si ille adijt. ff. eo. l. ij. §.
interdū. ad treb. l. apud iulianū. §. j. Sz
q̄d si pupillaris exp̄ssa sit nulla. vel ꝓ
pter etatē vel qꝛ nō in p̄tāte vl' ex alia
cā̄. Ur̄ ꝙ vulga. tacita sit nulla. ff. d ser
ru. p̄di. l. itē. §. q̄ hz. de dona. inter vi. et
vxo. l. si donāte. Cōtra q̄. mo. pig. vl' hip
sol. l. fi. §. j. ff. de leg. j. l. fideius. ¶ p̄ma
est vera. ff. de bo. aut. iud. pos. l. cū vn⁹.
ꝛ cōtraria loquunt qn̄ expressuz vitiat
de iure speciali. vt. d. l. j. vel qn̄ nō est oi
4 no inutile. vt. l. si fideiussoꝛ. ¶†Sz q̄ri=
a tur a quis sit effectus vulgaris. ꝛ prom
ptum est dicere ꝙ effectus expresse vul
garis ē ꝙ substitutus habebit bona te
stantis solius ex vi vul. vt not. s̄. prox.
. §. ibi em̄ fuit exp̄ssa vulga. et expressa
etiam pupilla. vt ibi not. sup hoc. Di
lati⁹ ꝙ sola vulgaris nō extendit nisi
ad bona testātis. sed si misceant vl' am
be fiūt, expresse. vt. s̄. §. j. vel vna exp̄ssa
alia; tacita: tūc veniūt bona patris. Jt
bona impuberū si impubes moꝛiat nō
ex vi vulgaris sz ex vi pupil. exp̄sse ta=
cita. ꝛ ita no. Dy. ꝛ illū tex. intelligit. ff.
ad. l. fal. l. qui fundū. §. coheres. de acq̄.
hered. l. iulianus. ¶Sed an p̄allegata
veniāt in hac substitutiōe. dic ꝙ nō. ff.
de lega. iij. l. sextilia. in fideicōmissario
5 dic. C. de fideicō. l. cū virum. ¶†In ea.
glo. ibi cuz dicit. s̄. ꝓxi. §. dic ibi. qꝛ imo
qn̄ꝙ fit ꝟbis negatiuis. vt ibi scripsisse
quēdo Ja. q̄ ponit ꝙ oia illa verba sūt
exemplum pupillaris. Uel potest pone
re exemplum si sic dicas. si pupillarem
etatē nō excesserit vel nō attigerit vel
si ad annos testandi nō peruenerit. vn̄
de verbis non cures. vt scripsi. s̄. in ma
teria vulgari. ꝛ p̄tz in. c. si pater. extra
de testa. li. vj. In ea. glo. ibi cuz allegat
l. nā hoc iure. hoc veruz si pupill⁹ fuit
institutus solus alias si habuit cohere
dem. ꝛ ille adijt nō videt ꝙ tacite vul=
ga. contineatur vel si cōtineatur expi=
rat vt dixi. s̄. proxi. ¶Item vbi est expe

a ¶Sed q̄
rit. Querit
hic ang. de
alia q̄ōne.
an parens
possit se=
metipsum
substitue=
re. dicit q̄ð
non qꝛ opꝫ
testātē mo
ri an̄ꝙ sub
stitutio lo=
cuz habere
possit. vt. l.
ꝙ si fili⁹. ff.
de ca. item
hic esset he
res ꝛ testa=
toꝛ. itē que
rit idem de
alia q̄ōne.
pater ꝛ mr̄
fecerunt si=
mul substi=
tutionē eā
dem: an ad
cōfirmatio
nē ei⁹ req̄=
ratur moꝛs
vtriusꝙ. et
r̄ndet ꝙ nō
qꝛ ꝯsensus
viuētis ac=
cidit iudi=
cio moꝛtis
l. sicut. §. vē
ditionis. ff.
q̄. mo. pig.
vl' hip. sol.

redatus nulla est tacita vulg. cum non succedat patri. vel vbi pater nulla habet bona nam vulgaris non habet effectum nisi in bonis patris vt dixi. §. pxi. hoc autem de exheredatione est hodie correctū. dic. j. e. §. non solum. Sed q̄s est effectus hui⁹ pupillaris. Dic q̄ trahitur ad bona patris et filij si pupillus fuit solus institutus vel substitutus. institutus cū ipso. vel si oēs instituti erāt sui, et abstineant. ff. e. si filius. et l. si plures. §. filio. de acqui. here. l. iul. vn̄ substitutus pupillo admittitur ex vi tacite vulgaris pupillo se abstinēte a bonis suis vt scripsi. §. proxi. §. sed ita. ff. e. l. ij. et hoc no. eo. ti. l. si mater. §. j. et vtrobiq̄ Dy. et hoc quo ad bōa patris. itē hoc intellige qn̄ substituit ei p verba directa pupillariter si decesserit infra pupillarem etatē s3 qn̄ substituitur ei sub cōditione. verbi gr̄a. pupillum heredē instituit et ei substituit post modum si nascat infra. viij. menses vel alium forte fratrē suum natū si doctor fuerit ipso pupillo existēte si doctor fact⁹ sit vel posthum⁹ nat⁹ sit ipo pupillo viuēte et ex vi substōnis petat nō video q̄ hr̄e d̄beat bōa pupilli quē grauare nō pōt illo casu nisi d̄ bōis suis vt. l. coh̄r̄di. §. cū filie. ff. e. s3 bn̄ cōcedo q̄ si pupill⁹ moriat in pupillari etate q̄ substitutus erit coheres ex tacita pupillari que in illis v̄bis intelligit et hoc verū nisi al's sit puisum p testantem. ff. co. cū filio. §. filio. et l. ij. §. si ita. et hoc qn̄ substō fit a p̄re naturali et legitimo sec⁹ si a legitimo tm̄. ff. e. l. s3 si plures. §. i arrogato. Itē sec⁹ si eēt substitutus talis q̄ solidū cape non possit. ff. de vulg. l. si is q̄ itē sec⁹ in fideicō. ff. e. cohe redi. §. cū filie: s3 ad quē deueniēt bona que nō cadūt in substitutione. dic. ff. de adopt. l. si arrogator. ¶ In ea. gl. ibi cū dicit vt in fi. hui⁹ dic vt ibi. ff. e. l. impu-

6 beri. ¶ † In. e. glos. ibi cum dicit q2 hic etiā maioribus glo. supponit q̄ impuberibus possit fieri exemplaris substitutio. pro ea facit tex. ibi cū dicit et si pu beres sint argumentū cōtra. ff. de tute. l. qui habet. §. qui pupillari. Sed hec ratio: quia si pupillaris tantum fieret non esset plene prouisum si mētecaptus mo

a reretur post pupillarem etatē. vn̄ in. l. qui h3. pōt ei prouidere post pubertatē per iudicē de curatore. hic non posset p testantē de substituto qui forte mortuus esset quāuis posset dici q̄ ab initio potuit prouidere vt dicat si filius me⁹ mentecaptus infra pupillarem etatem decesserit vel post anteq̄ resipiscat talē ei substituo hoc enim casu est pupillaris ifra tēpus pubertatis. post exemplaris: qui vellet sustinere aliam partem q̄ impuberibus nō possit fieri exemplaris a patre qui potest substituere pupillariter per p̄dictam. l. qui habet. esset multū absonum. Et ad hūc text. potes dicere q̄ istud et si q̄d est hic in litera non ponit p c̄puis immo declaratiue. et si sint puberes. sed hoc esset recedere a pprio sensu litere idcirco prima videtur magis de mente tex. vnde q2 pupillarem nō potest fieri nisi ab illo qui habet in potestate hec aūt i oib⁹. lex vniformiter voluit q̄ possit fieri oib⁹ puberib⁹. et impuberib⁹. et i hoc differt

7 a pupillari. ¶ † Sed q̄ritur nunq̄d fieri possit a mr̄e. glos. dicit q̄ sic in. l. humanitatis. vt pt3 i ea l. ppe. fi. ibi cum dicit qui vel que testant. et ibi testatori vel testatrici fiūt

a &c. ¶ Sed q̄d si pater et mater mentecapto fecerint testamentum: et diuersos heredes quis p̄fertur. Uidet q̄ substi-

a Sed q̄d. Querit an fili⁹ sui iuris et sane mētis possit patri furioso substituere exēplariter. dicit areti. q̄ non: q2 parēs d̄r substituere filio de liberis furirosi ergo filius d̄beret substituere seipsum vt. l. hmmanitatis. C. d̄ vulga. et pupi. substi.

a ¶ Mentecapto. Sed p q̄ v̄ba fit ista substitutio exemplaris. dicit Ang. q cū sit substitutio directa pōt fieri q̄buscūq̄ verbis directis: vt si fili⁹ meus in furore vel demētia vel mutitate vel ,pdigalitate decesserit talis sit heres ei cum morief. vt c. si pater. de testa. in vj. itez pōt etiam fieri verbis cōmunibus: ⁊ talez substitutio. q̄ꝛ cum exemplarē de oī tēpore possit valere d̄ iure directo qꝛ om̄e tempus furoris ē idē ⁊ non mutatur: igif nō est differentie ratio assignāda. vt. l. j. in fin. de lib. ,prete. item querit hic q̄re. q̄d si furiosus redijt ad sanā mentez ⁊ postea relcidit in furorem: an substitutio interim sit expirata vł cessauerit vide eū hic in. v. colū. prope fin. v̄s. Quid si furiosus.

tutus a p̄re q̄ hz p̄tātez in filio. ⁊ facit qꝛ p̄r dat tutorē filio nō mater. ff. de ɔfir. l. j. ⁊. ij. ¶ Itez qꝛ hoc iure pater excludit matrē in successione filij. ff. ad tertu. l. ij. §. obijcif. ⁊ sic forti⁹ ius v̄r habere q̄̄ mater q̄uis pietas eq̄lis sit. ff. de curat. furio. l. furiose matris. Sol. pōt dici q substitutus p matrem preferaf in bonis q̄ ab ip̄a proueniunt. substitut⁹ per patrē in bonis q̄ euenerūt ab ip̄o. ff. de ado. l. si arrogator. ff. eod. l. sz si plures. §. ad substitutos. v̄. i arrogato. ¶ Sz q̄d d̄ alijs aduētitijs. pōt r̄nderi p illa q̄ no. in. d. l. si arrogator verius t̄n v̄r q ambo substituti veniāt ,p verilib⁹ in aduētitijs. ff. de hered. insti. l. q̄ties. §. si duobus. ⁊ l. si alterius. ⁊ hoc verū si pater ⁊ m̄r habēt bona in quibus mētecaptū īstituāt si autē mater nulla bona habuit ⁊ pater multa vel eȝ tūc videref p̄ferri ille q̄ maiorem affectionē habuit ad mentecaptū ⁊ a quo mentecaptus hz bona. C. d̄ testa. tut. l. pater. de ɔfir. tut. l. vtilitatē. ¶ Sz q̄d si mētecapt⁹ hz patrē ⁊ matrē ⁊ auiā ⁊ cōcurrūt in faciendo ei testm̄ cuius ordinatio p̄ferf. v̄r q p̄ris ⁊ matris qꝛ ,ppinq̄ores sunt. vt. l. ij. §. obijcitur

ff. ad tertu. C. d̄ suis ⁊ legi. heredi. aut. ⁊ defuncto. ¶ Potes r̄ndere p p̄missa q preferaf ordinatio illius a quo bona pueniunt mentecapto quantum ad illa. quantuȝ ad alia v̄r q om̄es substitut. admittantur ,p equalibus portionib⁹ vt. s̄. dixi. Attende tamē oia q̄. s̄. dixi in patre ⁊ matre. hoc verum si pater sit ex8 tra p̄tātem. ¶ † Sed quid si pater sit in p̄tāte nunq̄d pōt testm̄ facere filio mentecapto. Uidef q q̄uis non possit sibi testari tamen posset filio mentecapto. ff. de serui. rusti. predi. cum essent ciem non capaces sibi possunt capere ad op⁹ alterius. ff. ad trebel. l. cogi. §. hi qui soliduȝ. ⁊ facit. ff. de manu. vin. l. si pater. ⁊ ad hoc facit. quia intestabiles testantur liberis. C. de sacrosan. ec. auf. si qua mulier. C. de secun. nup. l. femine. §. fin. alias posset occurere iniq̄tas. vt si forte auus vel mater nollent facere testm̄ mentecapto ⁊ filius non posset sequeretur q remaneret sine testamento qd̄ esset iniquum. contra tamen facit extra de procur. c. si religiosus. in cle. j. eo. §. liberis. Item oia iura que dicunt filiūfa. non posse testari. Sz ad illa multipliciter posset responderi. ⁊ primo ad. c. si religiosus. q ibi est ratio: qꝛ monach⁹ nō habet velle nec nolle. Et ad. §. liberis. q ibi in pupillari que in hoc differt ab ista. Et ad iura que ,phibēt filiūfa. posse testari ⁊c. quod hic nō testaf sibi sed alij vt est speciale. tuti⁹ t̄n v̄r posse dici filiūfa. posse hanc substitutionē facere cū nō reperiaf iure cautū. Preterea lex humanitatis supponit qd̄ al's posset testari. ibi cū dicit testatori vel testatrici. ⁊ ibi cū dicit legitima portione. Preterea q̄uis lex tollat vnam prohibitionez vcz q quis possit testari puberi. qd̄ est contra ius non tollit aliam vcz q habilitat inhabilem. ff. de here. insti. l. si non 9 lex. ¶ Sed an pater legitimus t̄n possit hanc substitutionem facere. videf q sic in bonis que ab ipso obuenerūt mentecapto. ff. eo. l. si plures. §. in arrogato. ¶ In ea. glo. ibi cum dicit hoc incertuȝ Quid si fiat ad certum tempus. Uerbi a gratia. substituit mentecapto a si infra x. annos in tali statu decesserit nō video

cur nō valeat.ꝛ maxime q2 hec introdu
cta ad exēplū pupillaris i qua sine du
bio fit.vt.l.hic alle.nec est lex que ꝓhi=
beat.nō eīm ex hoc hereditas dat̃ in diē
vt scripsi.s.titu.ij.§.heres.sed glo.retu
lit se ad hoc ꝙ cōiter fit. Sed q̄d si fuit
substitutū mētecapto simpliciter ꝛ resi
ꝑuit deinde iteꝝ reincidit ꝛ sic moritur
nūquid tȝ substitutio.vr̃ ꝙ sic.C.de cu.
fu.l.cū alijs.ꝛ facit qḋ scripsi.s.de exhe
re.li.§.j.Forte posset distingui an rein=
cidat in vita p̄ris vel post mortē ꝑ illa
que scripsi vnde ꝓbabiliter pōt dici ꝙ
si post mortē resipuerit ꝙ non conuale
scat substitutio.nā certū est ꝙ fuit fini=
ta.vt hic.ꝛ.ff.eo.l.ex facto. ¶Quomo=
do ergo reconualescit que semel desijt
ip̄o iure.ff.de so.l.qui res.§.areaȝ. Nec
ob.l.cum alijs.quia ibi tenet cura ex ꝓ
uisione legis contra ius cōe.nam iure
communi cura erat finita ip̄o iure.vt.l.
j.ff.de cura.fu.ꝛ ideo nō est trahenduȝ
ad consequentias.nec ad alios termi=
nos in quibus hoc nō reperit̃ cautum.
¶In ea.gl.ibi cum dicit lex humanita
tis si filij sint alioqui fratres vel quicū=
ꝗ vt ibi ptȝ.ꝛ statim notabit̃ in gl.pro=
xi.¶Sed cū mater hodie concurrat cū
fratribus vt in aut̃.defuncto.s.allega.
Nunquid hodie pater vel mater de=
bent substitui cum fratribus . videtur
ꝙ sic cum sint in gradu equali.vt dictū
est cum fratribus.¶In contrarium fa
cit quia hic substitutio fuit introducta
ad exemplum pupillaris ꝛ contra pu=
pillare testm̄ mater nō pōt dicere.vt.ff.
de inoffi.testa.pap.§.sȝ nec impuberū.
Uidetur ꝙ nec contra istud si non insti
tuatur.ꝛ hoc est expressum in pupilla=
ri.extra de testa.c.si pater.li.vj.¶Iteȝ
quia hoc iure mater vocabitur cū fra=
tribus sicut de iure autē.j.ad tertul.§.
sed cum a natura.ꝛ tamen nihil cauet̃
ꝙ mater debeat de necessitate institui.
ꝛ si lex voluisset hoc dixisset. Preterea
in hoc nō attenditur quomodo succedi
tur ab intestato.nam si hoc attenderet̃
oporteret substitui oēs fratres equali=
ter quia sic omnes ab intestato succe=
derēt ꝛ tamē testator vel testatrix pōt
vnū eligere.vt.l. humanitatis.in fi.vel
vnū de liberis mētecapti.¶Sȝ an opȝ
alteri parenti nō testāti legitimā relin
qui alioq̄ possit dicere testm̄ factū mē=
tecapto nullum vel ip̄m impugnare vr̃
ꝙ sic cū non possint p̄teriri nec exhere=
dari sine cā.vt aut̃.ex testamēto.ḋ suis
ꝛ leg.here.in aut̃.vt cū de app.cog.§.sȝ
hoc quidā.¶Sed cōtra vr̃ in.l.huma=
nitatis.ibi cū occasione huius ꝛc.vñ si
cut mater preterita vel exheredata nō
pōt impugnare testm̄ pupilli.vt.§.sed
nec.ꝛ.ḋ.c.si pater.ita nec testm̄ mente=
capti.Uel dic ꝙ ibi loquitur de testamē
to parentis.Sed ob.qḋ dicit̃ ad exem=
10 plū pupillaris.¶†Sȝ an dȝ delinqui
liberis mētecapti non substitutis legi
tima.non video cur non maxime si mē
tecaptus alioqui priuaret̃ ꝓpter mor=
bū patris legitima sua qḋ esset iniquū
et ita not.in.l.humanitatis.Nec ob.qḋ
s.dixi q2 matri non debet̃ adeo legiti=
ma sicut filijs.ff.de inoffi.te.l.naȝ et si.
11 ¶†Sȝ quid si pater relinquit mēteca
pto min9 legitima nūq̄d valebit testm̄
fcm̄ mētecapto vel aget curator ad sup
plementuȝ tm̄ iuxta.l.oīmodo.C.de in
offi.te.Et videt̃ ꝙ sit nullū vel rūpendū
lege q̄ ꝑmittit testari parenti dispensa
tiue sub certa forma:videlicet legitima
portione derelicta ꝛc.si ergo forma nō
seruetur nullum est quod agitur.C.de
fi.instru.ꝛ iure haste fis.l.ij.lib.x.extra
de rescri.c.cum dilecta.ꝛ.l.omnimō.lo=
quitur in casu suo cum quis testatur si
bi ꝛ alijs fm ius cōe.oportet ergo ꝙ re
linquat mētecapto legitimā de bonis
suis.nō et eodem legitimam de bonis
mentecapti qui non substituitur.Et in
hoc differt a pupillari.q2 illa pōt fieri
omnino exheredato.j.§.non solū.cum
12 ibi no.¶†Sed quid si parens nullum
faciat sibi testm̄ sed tantum filio men=
tecapto nunq̄d valeret.non vr̃:q2 pu=
pillaris non valeret.ff.eoḋ.l.ij.§.quis=
quis.j.§.si liberum. ergo nec ista que
ad exemplum eius fit vt hic.Preterea
pro hoc facit.l.humanitatis que sup=
ponit ꝙ parēs faciat sibi testm̄ in eo qḋ
dicit de legitima portione ꝛc.Sed hoc
esset durum astruere ex quo lex hoc nō
dicit vnde exemplaris ē introducta ad

exēplū pupillarꝫ.vt sicut pōt parēs sub
stitueꝛ ipuberi sic posset puberi mēteca
pto.sꝫ nō ꝑpter hoc sequiꝛ ꝙ oīa que re
quiruntur ⁊ obtinēt in pupillari requi
rātur ⁊ obtineant in exemplari nec ccō
tra immo in multis differunt vt hic no
ta.fm hoc ergo sunt multe differentie
inter pupillarez ⁊ exemplarē tres sunt
in gloss.hic.quarta quare hoc non pōt
fieri omnino exheredato illa sic.Quin
ta q illa non pōt fieri nisi sibi testetur
ista sic scꝑsi.§.pxi.Sexta q̄ depēdet q
pupillarꝫ ñ vꝫ nisi videaꝛ hrditas pris
ista sic.Septia q illa filio i ptāte ꝯstitu
to tm̄ hec ēt sui iurꝫ ꝯstituto.Octaua il
lā pr hec etiā mr ⁊ auus mrnus.sꝫ q̇d
si hmōi mentecapt⁹ habeat dilucida in
teualla.Nō vr ꝙ possit ei substitui.vt.
d.l.humanitatis.ibi cū dicit ꝑpetuo.Et
est ratio:q cum ē in dilucido interual=
lo pōt sibi ꝓuidere de testō.sec⁹ qñ ē in
ꝯtinuo.vnde expone ibi ꝑpetuo.i.con=
tinuo..§.Sed quid in aliꝭs qui propter
morbū testari non possunt:vt mutus ⁊
surdus.Itē q̇d in ꝓdigis.vr idē.q ea=
dē ratio.⁊ facit.s.de cura.§.sed ⁊ mēte
capt⁹.¶In ꝯtriū facit.ff.e.l.ex testō.Itē
q lex nō loq̇tur de his q̄ locuta fuisset
si idē statui voluisset:equū tamen esset
hāc legē eq̇ssimā ad oēs extēdere.vt in
l.ex facto.pater habuit ꝑ impetrationē
q tūc nō erat hec lex cōdita.sꝫ certe ibi
supponit ꝙ erat cōdita de furioso.sꝫ ñ
de muto.⁊ sic facit ꝓ prima opi.nisi di=
cas eam correctam qō erit durū cuꝫ nō
13 reperiatur correcta expresse.¶†In ea.
glo.ibi cum allegat.l.iam hoc iure.§.j.
Hec diciꝛ breuiloqua respectu verbo
rum.quia breuibus verbis multas sub
stitutiones continet ⁊ est nomen magi
strale nec reperitur in text.Sed cōpen
diosa de qua.j.proxi.dicetur respectu
temporis.q multuꝫ tempus continet.
Et vt hāc gl.recte intelligas no.ꝙ hec
breuiloqua quādoꝗ cōtinet quatuor
substitutiōes qñꝗ plures qñꝗ paucio
res.nā si fiat duob⁹ impuberib⁹ ꝯtinet
quatuor qō intellige si sunt in ptāte.
⁊ tales ꝙ possit eis substitui pupillari
ter.⁊ sic intellige.ff.eo.l.lucius.cum ibi
nota.et hanc glo.Si autem essent plu=
res impuberes continerēt multas sub
stitutiones:quia in persona cuiuslibet
duas ⁊ sic multas pōt continere fm nu
merum impuberum.eadē ratione qua
quatuor quando fit duobus.sed si fiat
vni puberi ⁊ aliꝭ impuberi nō continet
nisi vnam in persona cuiuslibet.C.e.l.
ꝗuis.⁊.d.lucius.⁊.l.iaꝫ hoc iure.Si tñ
essent duo impuberes instituti cū extra
neo cōtineret duas in ꝑsona cuiuslibet
impuberis.et in persona tertiꝭ vnam
vulgarē.argu.ff.eo.l.coheredi.§.qui di
14 scretas.¶†Sed quid si testator adin=
uicem substituit duos impuberes ⁊ al=
ter sit factus pubes:nunq̇d expirat pu
pillaris in persona vtriusꝗ.vr ꝙ nō.ff.
de duobus re.l.eadem.de carbo.edi.l.
iiꝭ.§.ibidem.Quidam dicunt ꝙ nō ex=
pirat per dictas.ll.sed si emancipatio=
ne efficeretur sui iuris:tunc sic ꝑ istud
qō no.ff.de fur.l.falsus.§.fi.de conditi.
fur.l.⁊ iō.ego non video quin finiaꝛ pu
pillaris in ꝑsona maioris ꝑ pubertatē
vt hoc.§.in fi.ff.e.in prin.q illa quan=
tūcunꝗ recte facta ⁊ nata euanescit ꝑ
aduentū pubertatis.In alia ergo que
fuit in ꝑsona illius qui remanet impu=
bes posset obtinere illa opi.Sed mihi
vr ꝙ expiret quia certū est ꝙ non sunt
nisi ex coniecturata mente testātis.vt
l.iam hoc iure cum igitur lex non pre=
sumat testantem velle esse duas nisi in
persona vtriusꝗ esse possent.vt.l.iam
hoc iure.ibi incongruens eniꝫ videba=
tur ⁊c.sequitur ꝙ testator nō videatur
velle remanere in casu quo in persona
vtriusꝗ obtinere nō posset.⁊ facit.ff.de
adi.le.l.alteri.Nec ob.lex eandē.quia
ibi in ꝯctu qui ab initio suā formā reci
pit.vt.ff.deposi.l.j.§.si cōuenerit.d xb.
oblig.si filius.hic in vltima volūtate q̄
secundū volūtatē testātis expressaꝫ vel
ꝯiecturatā regulariter ⁊ ambulabat vo
lūtas aūt non videtur hic vt dixi.¶Sꝫ
quid econtra si instituit impuberē suū
quem postea arrogauit vel adoptauit
nunquid contineantur quatuor condi
tiones.videtur quod sic.ff.e.l.ij.§.sed si
extraneū.⁊.l.si is.de he.insti.l.q̇ soluen
do non erat duos.ad treb.l.si res.§.fin.
sed cuꝫ in suo requiranꝛ tria tpa vbi ex

testamento nitit̃.vt.j.de here.qua ꝛ dif=
fe.§.in extraneis.nec videt̃ hoc bene ꝑ
cedere.Sed quid si alteꝝ de impuberi
bus instituit ꝛ alterum exheredauit et
eos inuicez substituit nunq̇d tunc qua
tuoꝛ substitutiones continet.Non vi=
detur ꝙ exheredatus posset succedere
ex vi vulgaris:qꝛ exheredato non fuit
substitutum vulgariter.vulgaris enim
non fit nisi instituto.igitur nec in perso
nam instituti fuit vulga.ne sit impari=
15 tas.vt.l.lucius.ꝛ.l.q̄uis.s.alle.¶†Itē
qd si istituit vnū filiū ipuberē ꝛ aliū pu
berē furiosū q̇ nullos habebat liberos
vr̃ ꝙ sint quatuoꝛ substitutiones due
vulgares vna pupillaris ꝛ alia exēpla
ris cum testatoꝛ vtrasq3 facere poterit.
vt hoc.§.sed cōtra.facit qꝛ vbi testatoꝛ
duas pōt facere vnam iure priuilegia=
to aliam iure cōi non vr̃ in dubio face
re nisi illas quas pōt iure cōi.vt.C.d te
sta.mili.in testō.Et ibi scripsi post Ja=
co.de ra.igitur cum hoc sit priuilegia=
tū ꝙ q̇s furioso puberi possit testari:nō
videt̃ ꝑ hec verba vos inuicē eos substi
tuere:nisi vulgariter ꝑ dictā.l.luci⁹.iū=
cta.l.in testō.itē qꝛ pupillaris ꝛ exēpla
ris non sunt ꝑ oīa eiusdem nature im=
mo in multis differūt.vt.s.pri.in addi
tione scripsi.igit̃ non esset paritas ꝛ sic
nō ꝯcurrūt:vt.l.iam hoc iure.¶Sz q̇d
si nō substituant̃ ꝑ hec vba sed sepatiz
vbi grā titiū ipuberē istituit i pte ꝛ illi
substituit luciū frēz suū ipuberē:deide
istituit luciū i alia pte ꝛ eidē substituit
titiū nūq̇d est hoc gen⁹ certū substitutio
nis nō vr̃.sz idē videtur effect⁹ sunt em̄
due pupillaris ꝛ vulgaris tacite vel ex
presse secundū modū loquendi.ꝛ videt̃
expressum extra de testa.c.si pater.lib.
16 vj.ꝛ facit.l.hoc iure.§.pe¶†Sed q̄rit̃
an he substitutiones q̄ ꝯtinent̃ sub bre
uiloqua oēs sint tacite vel omnes ex=
presse[a].In hoc fuerūt opiniones inter
antiquos doc.ꝛ sunt inter nouos.azo.
dicit ꝙ oēs sunt expresse.Hug.dicit qd
oēs tacite.Dy.sequitur opi.Azo.ꝛ glo.
in.l.lucius.Ja.de ra.ꝛ Pe.de bel.perti.
sequunt̃ opi.Hu.nō hic qꝛ aut parum
aut nihil dicūt.sed in.l.precib⁹.ꝛ vbiq3
vbi tractāt de hac materia.pro prima
opi.videtur qꝛ si essent
tacite pupillares in bre
uiloqua nō excluderēt
matrē.vt.C.e.l.precib⁹
ꝛ certū est ꝙ pupillaris
que continetur in breui
loqua eā excludit.ff.eo.
l.luci⁹.¶Sed ad hanc
rōnem ꝯsueuit respon=
deri qd tacita pupilla=
ris nō excludit matrem
verū est nisi aliud appa
reat ex ꝯiecturata men
te testantis qꝛ excludit.
vt in.l.lucius:ibi enim
filios heredes institue=
rat ꝛ adinuicem substi
tuerat.vnde non presu
mitur ꝙ testatoꝛ vellet
matrez preferre filio.ff.
de lega.iij.l.paulo calli
macho.§.pomponius.
cum ibi no.C.de insti.ꝛ
substi.l.generaliter cuz
autem.Sed alius si ex=
traneus fuisset substi=
tutus mater excluderet
eum.ꝛ hoc videt̃ sentire
glos.in.l.luci⁹.in gl.hāc
differentiā.ibi forte ꝛc.
C.de insti.ꝛ substi.l.fin.
ꝛ sic non ob.Hug.Et ꝑ
opini.ei⁹ facit quia taci
ta substitutio dicit̃ que
non fit verbis expressis
vt dixi.s.circa princip.
hui⁹.§.in breuiloq̄ nō ex
primuntur verba vul=
ga.seu pupilla.que sūt
s.§.j.idcirco videtur ꝙ
sint tacite ꝛ hoc videtur
expressum in compēdio
sa.in.l.precibus in ver=
sicu.si vero substitutio.
¶Sed huic opini.ob=
stat directe.c.si pater.ex
tra de testamē.li.vj.vbi
nō sunt verba expressa
ꝛ pupillaris extranei sz
pauperes fuerunt sub=
stituti et tamē censetur

a ¶Vt̃ om
nes expsse.
Adde bar.
in rub.ff.d
vul.ꝛ pu.ꝛ
in.l.centu
rio.in.j.ij.
ꝛ iij.q.e.tit.
ꝛ pleni⁹.in
l.pcib⁹ vbi
plene alex.
ꝛ do.meuz
Jaß.may.
post alios
C.d impu.
ꝛ al.substi.

expresse pupillares. et mater excludit vt ibi pz: vñ ibi nõ sunt verbo expresse pupillaris. dicit em̃ si sine liber; obiret siue moriatur ⁊c. que nõ sunt verba expressa pupillaris. verba enim expressa pupillaris sunt si infra pupillarem etatez decesserit ⁊c. vt. s̃. in prin. titu. si vis sustinere opi. Jaco. dices q verba illa non sine liberis valent tantũ acsi infra pupillarẽ etatem ⁊c. ⁊ tantũ importãt. et ita ibi est expressa pupillaris qd vr contra. l. precibus. vbi sub cõpendiosa est tacita pupillar;. ¶ Quid si fiat duobus puberibus an saltem valeat in fideicõmissaria. Dyñ. dicit q non qr potuit valere ⁊ vulgari iure directo. ⁊ sic non trahitur ad fideicõmis. vt. l. centurio. ff. ad trebell. l. sceuola. in fi. ¶ In ea. glos. ibi cũ allegat. C. eo. l. precibus. in hoc dixit Pyleus cõtra vez q semp valet iure fideicõmis. Sed eius opi. reprobatur vt not. in. l. centurio. ff. eo. Et hoc intellige quando miles substituit directo: vt. l. centurio. al's si per fideicõmis. valeret vt fideicõmis. ⁊ tunc procederet opiñ. Pylei ¶ In ea. glos. in fi. qr super hoc sunt glo. varie ⁊ diuerse. Dic plenius qr aut paganus substituit per ꝟba oĩno obliq̃ aut p ꝟba oĩno directa aut p verba equoca. Primo casu vbi p ꝟba oĩno obliqua Verbi gratia: talem instituo ⁊ quãdocũq; decesserit volo q restituat ⁊c. nõ em̃ dubiũ q non est cõpẽdiosa: sed est obliqua que pro omni tpe valet iure fideicõ. vt. l. coheredi. §. cũ filie. ⁊ in hac non veniunt nisi bona testantis. vt ibi. ⁊. ff. eo. l. centurio. vide j. de singu. re. per fideicõ. §. hoc solum. Secundo casu qñ per verba oĩno directa. Verbi gratia. talẽ instituo ⁊ qñcũq; decesserit talis sit heres. gl. variãt. Nã in. l. centurio d̃r qd valet si fiat pupillo: et morit̃ i etate pupillari vt pupillaris postea est nulla in. l. precibus. dicit idẽ nisi addantur illa verba si sine liberis. nõ d̃r tunc pro omni tpe fideicõmis. vt

17 not. in. d. l. iij. ꝟ. si vero. ¶ † Sed ille gl. nõ vedentur vere in hoc vltimo dicto. nã cũ ꝟba sint directa ⁊ persona talis cui directo substitui potest: semper est directa censenda. vt. C. de fideiusso. l. si super. ⁊ est exp̃ssuz de testa. ca. si pater lib. vj. igit̃ illa glo. vr̃ reprobanda vbi substituebatur pupillo. si autez puber gl. dicũt q est nulla substitutio: vt hic et. ff. eo. l. verbis. ⁊. j. eo. §. fin. nec retrahitur ad fideicõ. etiam si talis substitutio fieret in codicillis. nã certũ est q talis substitutio nõ dz esse maioris effectus nec magis dz valere si fiat in codicillis q̃z si fieret in testamento: qr qñ in codicillis duo reputant̃: vez qr maior substitui non põt. Itẽ qr in codicillis nõ potest dari hereditas sed constat q substitutio facta verbis directis in testamẽto nõ valet. vt hic no. ⁊ in. l. in verbis ciuilibus patet. ⁊. j. §. fi. ergo sequitur q multominus si facta sit in codicillis. Est ergo intelligẽda. l. sceuola. quãdo substituebatur pupillo. ⁊ i illo casu ad veritatez loquit̃ vel si maiori qñ verba erãt equiuoca. ⁊ ita itellige gl. difficilẽ et male cõpositã que est in. l. verbis. qr si verba essent directa nullo modo traheretur ad fideicõmis. vt dixi. Itẽ intellige qñ constabat q codicillari volebat q in dubio non presumit̃ ex quo faciebat mentionẽ de institutione ⁊ substitutione. C. de testa. l. nõ codicillũ. sz cõtra hoc extra de testa. ca. raynutius. ibi cũ substituit altero che per verba directa ⁊ valet iure fideicõ. post pubertatẽ. sed ibi est verbũ equiuocũ succedat. ⁊ ideo

18 trahit̃ ad fideicõ. vt. j. pxi. dicã. ¶ † In tertio ꝟo casu quando substitutio fit p verba equiuoca sicut per verbũ substituo: ⁊ tũc aut puberi. et glo. dicũt q valet vt fideicõmissum. vt hic no. j. §. fi. et d. l. precib⁹. ⁊ in hoc nulli seu pauci discordant. si aũt fiat pupillo. glo. dicũt q p tẽpore pupillaris etatis vz iure directo. post pubertatem trahitur ad fideicõmis. ⁊ ita no. hic. ⁊ in. l. cẽturio. sed in. l. precibus. non distinguit nec. j. §. fina. presupponendo eam fideicõ. pro omni tẽpore. Et hanc opi. tenet Inno. in. d. c. raynutius. in glo. si quando verba illa apponũtur: si sine liberis ⁊c. Alij dicũt q in pupillari etate valet iure directo. post pupillarẽ etatẽ euanescit. vt no. in l. sceuola. ⁊ hanc vltimã tenent Jaco. ⁊ Archi. in. d. c. si pater. qui hoc plene di-

sputant. Dy. dicit q pro omni tempore valet vt fideicommissaria. vt. ff. ad trebel. l. ex facto. z l. q filiū. d cōdi. z demō. l. pater. §. conditionū. z. l. si tibi. de lega. l. filiussa. §. j. de codicil. l. ij. § et si econtra. Ego non video quomodo posset respōderi ab. c. raynutius. vbi fuit facta substitutio impuberi que valet iure fideicōmis. post pubertatem. vbi eñ altereche fuit facta pubes z desponsata et filiū concepit et tamen valet substitutio iure fideicōmis. Item opi. illoz qui dicunt qđ pro omni tempore iure fideicōmis. valet videtur expresse cōtra. c. si pater. vnde videtur tutius dicendum per illa capitula q pro tempore pupillaris valeat iure directo. vt. c. si pater. z post pupillarē etatez iure fideicōmissi vt. c. raynutius. z ita dicim9 q per vnū de dictis. c. determinat aliud. et iunge

19 qđ scripsi. s. in. q. sed an. ¶ † Sed quid si testator dixit substituo vulgariter et pupillariter et per fideicōmis. Dy dicit q quelibet substitutio locum habebit suo tempore. ff. eo. l. cum ex filio. §. filio.

20 et. l. ex facto. §. item quero. ¶ † Sed an hec verba quandocūq vel sine liberis sint de substantia compendiose. Dic q sic vel equipollentia. si eñ diceret titiuz tali substituo. contineret tantū vulgarem si fieret puberi. si impuberi vulgarem z pupillarē tacitā et in eum casuz directa est substitutio interpretenda. vt. c. si pater. verba autē equipollentia sunt vt si dicas quādocūq talis institutus religionē intrauerit talē substituo. vel si vltra mare iuerit. vnde apponendo talia verba videtur velle extendere vim substitutionis ad tēpus pubertatis z ad fideicommis. cuz pupillus talia facere non possit. videlicet procreare liberos, ire vltra mare. intrare religionem. vnde cum in potestate testatoris sit regulare substitutiones prout vult. vt in. §. filio. z satis volūtas eius possit deprehendi q vltra pubertatem potest extendi vis substitutionis: apparet qđ fideicōmittere voluit pro tempore pubertatis: quia al's substitutio in euentum illius non posset habere locum. Quid ergo si testator substituit pupillo z hoc non apparet. Verbi gratia. Dixit instituo filiū z qñ frater eius doctor fuerit: eum ei substituo: quia forte tunc erat prope doctoratum vel doctor commode fieri poterat instituto existēte pupillo nunquid trahetur ad fideicōmis. vel valebit iure directo. Certe ratio. s. proxime posita cessat hic. vnde videret directa per. c. si pater. z forte in hoc casu posset habere locum quod nota. in. l. sceuola. videlicet q ex quo potuit valere iure directo: non valeat iure fideicō. nisi sint verba precaria. vt. l. coheredi.

21 . § cum filie. versicu. nec aliud. ¶ † Sed quid si substituatur pupillo in codicillis z ita valet iure fideicō. vt. l. sceuola. an extēdatur ad tempora pubertatis. Dyn. dicit qđ non per. l. si fundum per fideicommissum. § fina. cum. seqn. ff. de lega. j. Et hoc credo verum quo ad bona pupilli: sed quo ad bona patris non video cur non si appareat de eius voluntate. vt. s. scripsi. Et no. quia verba equiuoca dicūtur que possunt trahi ad vtrūq. vt verbum substituo. s. titu. j. §. generaliter. vt ī buz succedat. vt. c. raynutius. etenim fideicōmis. vniuersalis loco heredis est. j. de fideicommis. here. § restituta. sed vbi sunt vel procedunt verba precaria tunc sunt omnino obliqua. vt. l. ij. C. cōia de leg. quādo iniungit instituto qđ faciat ex persona sua vel sui heredis: vt. l. s. alleg. de lega. j. l. filiusfami. §. vt quis. ad trebel. l. ex facto. §. j. et. l. qui filium. ¶ In gloss. scz filios. in fi. vide. s. in materia exemplaris. ¶ In glo. item finitur. in fi. Alia ratio redditur in. d. l. ex duobus. § fina. qz cōtratabu. rumpit testamentum de iure pretorio z valet de iure ciuili sed querela rumpitur ipso iure qđ in idem recidit. et fm hoc non obtineret si cōtratabu. impetraretur ante aditam hereditatem: qz tunc rumpit ipso iure. vt. C. de colla. l. filie dotem. et. l. vt liberis. et esset idē sicut in querela cum sit eadem ratio. veruz est tamen q in vtroq casu existentia sui heredis si suus sit institutus facit valere ita pupillares tabulas. ff. ad trebel. l. ita tamen. §. si pater. et dixi. s. in materia.

a Igitur[a]. ¶ In glo. no.
b ꝙ duo. in fi. [b] dic plene
ff. eo. l. patris ⁊ filij.
1 Charta vel cera nō
pōt vēdicari qua signa
tum est testamentum: si
cut neq; tignum iniun-
ctum domui. rōnes red
dit ad vtrūq; dictum.
2 Actio in factū cōpetit ꝓ
aliena charta si iterest.
3 Testamētum qualiter
fieri dꝫ quādo fit substi
tutio pupillarꝭ secreta.
4 An autem sit opus solē
nitate sigillorꝫ: vel alio
rum que debēt adhibe-
ri in testāmentis.

a ¶ Igitur. Facta pupillari substitutiōe cēsentur duo testes vel vnū duarꝫ hereditatū

b ¶ In fin. Et circa q̄ vnum vel duo testamenta eē cēseantur vide hic notabilr Angel.

Sinautem.

¶ Dictum est. s. ꝙ duo
testamenta sunt. et ita
supponitur ꝙ fuerit in
diuersis chartis seu ta-
bulis. ita ꝙ paternum 3
sit clausuꝫ pupillare ap
tum. sequitur. Sinautē
c ⁊c. [c] ¶ In glo. linum ap
pellat. ibi cum dicit con
silium nulluꝫ esset. hoc
non procedit ꝭm docto.
Ja. ⁊ Pet. qui dicūt post
dn̄iuꝫ eorum † ꝙ sicut ti
gnum iniunctū domui
nō pōt vendicari ꝑpter
vtilitatē publi. ne vrbs
deformetur. ff. de rei vē.
l. in rem. §. tignū. sic nec 4
charta nec cera qua fa
ctum vel sigillatum ē te
stamentuꝫ nec detraha
tur copia ꝓbationis: qꝛ
sicut vertit publica vti
litas in vno sic in alio.
C. de here. l. quoniam.
¶ † Item cum pro alie
na charta exhibēda pos
sit agi si interest actiōe.
in factum. ff. ad exhibē
§. interdum. multo for-

c ¶ Sinautē ⁊c. Pōt facere pr̄ fi 1 lio substitutionem separatim clausam et signataꝫ et disponere ꝙ non aperiat viuo filio ipubere: que dispositio vꝫ etiā si non fuerit ꝑ se 2 ita clausa ⁊ signata. h. d. Areti.

tius posset excipi si dominus vendice
ret. vnde ad veritatem hec non fuit
tentio legislatoris: sꝫ illa que sequit
¶ In fi. eiusdē glo. qdā hn̄t htalē ad
tionē. hoc ꝯsiliū ē ꝯ impitos. vult dic
re ꝙ hoc ꝯsiliuꝫ nihil vꝫ ꝯ pitos q
statiꝫ cogitabunt qd in vulgari cōtin
tacita pupillaris. vt. l. iam hoc iure
sic semper remanet periculum. Ad c
dicit Jaco. ꝙ posset dici vulgaris ex
sa non continet tacitam pupillarem
cet expressa pupillaris contineat taci
vulgarē. Et est ratio diuersitatis: qu
charitas bene ordinata incipit a seip
ideo prouidendo pupillo videtur s
ꝓuidere. vt. l. si preses. C. de ser. ⁊ aq
non sic ecōtra. Sed cōmunis doctri
est in contrariū idcirco dicas qd est b
num consiliū qꝛ expressa; non intellig
tacita quando als ordinatum est. vt
q̄ ratione. circa prin. ⁊. ff. e. l. cū ex fil
. §. filio. igit vulgaris expressa nō fa
certū substitutum de tacita pupill
quia possibile est ꝙ testator ordina
als de substituto pupilli ⁊ ita cōsiliu
3 remanet bonū. ¶ † In gl. vel alia. vt
fi. immo iste tex. supponit ꝙ sit in ali
quia als remanet periculum. vt. i. p
. §. Uel potes dicere ꝙ i ea. ⁊ erit is m
dus faciendi. Primo eñ faciet sibi t
stamentum: ⁊ post interposito mag
spacio pergameni faciet substitution
et testamētū pugillo. ⁊ in fine fient sub
scriptiones iuxta modum quē. s. trad
di de testamē. ⁊ deinde finis plicabitur
vsq; ad illud spacium pergameni ⁊ ibi
finis ille claudetur cum lino seu cho
dulis per mediuꝫ ⁊ per latus sicut di
4 s. de testa. ¶ † Sꝫ queritur an sit opus
solēnitate sigillorū ⁊ aliorū de quibus
in. d. tit. de testa. in testamento pupilli
sicut in principali. ⁊ non videtur. ff. eo.
patris. ⁊. ff. de bo. pos. ꝭm tabu. l. xt bo
norum. ¶ Ad hoc dicas ꝙ si testamen
tuꝫ vtrūq; fiat in eadem charta suffici
solennitas adhibita in testamento pa
tris. ⁊ hoc intelligo dumtamē subscri
ptiones ⁊ signa ponant in fi. Uel si post
testamentum paternum vel ante testa
mentū filij qd clauditur sicut. s. dictum
est. ⁊ sic intelligo leges ꝑdictas. Sinau

tem in diversis chartis: tūc non credere nisi testaretur in scriptis & includeret chartam pupillarem cū alia. ita q utraq esset clausa & i fine paterni eēnt subscriptiões & sigilla. nam tunc videt sufficere. & sic dictas leges intellige & q ibi notantur

Illud. ¶ In glo. diximus. in fin. nā nō est preceptū sed cōsiliū qd sequi non tenet. ff. ad trebell. l. pater. nisi adijceretur q esset irritū si contra fieret. eo. ti. l. titium & meuium. in princi. & §. j. vel nisi adijciens faceret ad sui ꝓuisionē. vñ si dicerē fac hoc qd ad me pertinet de cōsilio talis. tunc videretur q debeas petere & sequi cōsilium illius. ff. de acqui. here. l. si quis mihi bona. §. si coram. & vide de hoc ex de arbi. c. cum olim. de rescrip. ex parte. ne sede vacāte. c. j. & ibi per Archi.

¶ Testator an possit substituere emancipato.
Impubes an & quādo possit exheredari propter ingratitudinem.
Pater an possit eligere sepulturam filio impuberi.

Non solum [a] ¶ † In glos. immo videt in fi. [b] certe immo videtur ibi loqui de suo sicut emācipato qd apparet. q loquitur de exheredato quod videt intelligi de constituto in potestate: q in alio esset res inepta. ff. de verbo. obli. l. quidam cum filiū. Sed dic qd in emācipato nō ē res iepta qui al's veniret ꝑ cōtratabu. ff. de cōtratabu. l. non putauit. §. si emancipatum. et minus hodie per aut. de heredi. ab intesta. vide. s. de exhere. li. iūge igit istā solutionē & illā que ibi not. ¶ In glos. qui substitutus. ibi cū allegat. l. cū quidam. Et est speciale in odium exheredantis quia al's posset. ff. de le. iij. l. si fuerit. ¶ † In fi. ca. glo. No. hanc glo. quia al's non sic tangit. & ita obtinet adhuc is. §. i casu illo. sed al's nō cum exheredari non possit. Quid si sit exheredatus bona mente & ad sui prouisionem. iuxta. l. si furioso. ff. de cu. fur. de libe. & posthu. l. mulier. de bo. libe. l. si patronus. §. si quis non mala. Videt q possit substitui etiā hodie per leges predictas que nō vident correcte. Et hoc verum in eo qui prouidet ultra bonorū subsidiū. Quid in debito bonorū subsidio. Videtur tolli oīs cōditio & oīs modus. C. de inoffi. testa. l. qm̄. eo. tit. sed ibi no. contra. Dy. videt q in debito bonorū subsidio potest pater substituere directe sed nō per fideicō. C. de inoff. testa. l. ex tribus. Et est ratio ſm eū: q substitutus directo recepit quasi heres ab impubere scriptus. §. igit. sed fideicō. videt a p̄re fideicōmittente recipere. ff. de leg. ij. l. unū ex fa. §. si de fal. Dic ergo q is. §. hodie obtinet in casu qui hic no. si ꝓrimus pubertati commisit ingratitudinem & fuit exheredatus causa incerta. ut in aut. hic allega. ¶ Itē quādo fuit exheredatus bona mente: & tūc potest substitui etiam in legitima ſm Dy. & glos. & hoc directe. per fideicō. autem non potest substitui pupillo exheredato nec instituto in legitima tantum per rationem quā dixi. ut not. ff. eod. l. j. §. substituere. ¶ Sed an preteritus possit substituere. dic q non ut ibi no. & hic ut preterit⁹ dicit ipso iure nullū: al's si veniret ꝑ ꝯtab. de quo vide. s. d exhe. li. ¶ † In gl. ut q gratiosus. in fi. Hoc videt mirabile cū i bonis his substituere possit: cur nō pōt elegere sepulturā. extra de se

a ¶ Nō solū. Substō pupillaris pōt fieri nō solum filio istituto: sed ēt exheredato: & veniunt in ea oīa bōa pupilli ubicūq quesita. qd locū habet etiā in posthumis h. d. Are. et in eo qd dt etiā exheredato est ratio: q est ꝓuisio seu testm̄ filij: secus aūt i fideicōmissaria. ar. l. ab eo. C. de fideicom.
b ¶ In fin. Immo existēti i ptāte qd pz q exheredat q exhr̄datio eēt iepta in emācipato vñ dic qd ibi loqt in milite qui istituto vel emācipato pōt substituere ꝑ pte & ꝑ pte nō: sec⁹ i pagano. hec ſm Ang. q aliqual'r v̄r discrepare a Jo. fa. h ut videre poteris.

a ¶ Liberis. pupillaris substitutio est ps & seqla testi pncipalis: & nisi qs sibi testet nō pōt pupillarē substitutionez facere q pt fieri liberis ipuberib⁹ singulis vel tm ei q vltio morieē. h. d. fz bal. cū. §. seque.

b ¶ In fin. Sz hāc reprobāt docto. qr nō habēt rōnē & dicūt istum tex. d. §. pcedere qn substitutio fit ex interuallo: sec⁹ si eodē contextu qr nō curat qd p cedat secūdum. Ang. hic.

c ¶ Substituitur. P ōt pupillo substitui nominatiz certo ppo i noie designato p personā vel gnalr p vba he. qsqs mihi heres erit q casu q heredes erūt ex iudicio defūcti p hereditariis portiōib⁹ ex pupillari substitutiōe vocātur. h. d. fm bal. qrūt hic bal. & ang. iure caueē q qn ē delegata aliq cā alicui sub noie dignitatis qd illo defūcto succedat i delegatū successor. vt i. c. qm ab bas ex de offi. deleg. & l. & qr. ff. de iuris. di. om. iudi. Sz pone q cōpromissa est cā in aliquē sub noie dignitatis & mortuus est certum est q si compromissuz esset sub noie pprio nō trāsiret cōpromissum ad successorē in dignitate qr cōpromissum arbitri morte finitur. vt. l. diem proferre. ff. de arbi. sed nunquid hoc casu transibit ad successorez. & post ar. ad vtrāq partem concludit secundum Innocen. in capitu. fina. extra de offic. delegat. quod nō transeat tale cōpromissum ac successorē vide hic Bal.

pul. c. licet. li. vj. Credo q papa hoc sic ordinauit in fauorē ecclīaꝝ parochialiū seu antiquaꝝ sepulturarū ꝯ ius cōe. & docto. olim tenebant ꝯ. vide ibi Archid. Vel dic verius q illud. c. loquit qn in vita patris filius morit quo casu non valeret substitutio ēt pupillaris. vt scripsi. s. in princi. huius ti. secus si faceret sibi testm & pupillo & in illo eligeret ei sepulturā quia illo casu videt q possit eligere & valeat electio sicut pupillaris substitutio valet. & sic non corrigūtur opi. docto. qui notabāt contrarium.

1 Pater si faciat testamentum sibi & filio: quod illorū debet precedere.

2 Donat aliquis bona sua: & retinet q eis possit testari & ordinare an testamentum valeat.

3 Quid autem si aliquis alienauerit bona sua: aliquis autem se gerit p herede: an obligetur aditione.

Liberis a ¶ † In gl. hic … fi. b. vel dic q … continenti facit sibi testm & pupillo nō est vis cui prius: secus si ex interuallo. ff. e. l. si quis. super vlt. gl. ¶ In ea gloss. ibi cum allegat. l. femine. ¶ Et alius. C. de sacrosanct. eccles. auten. si qua mulier. ¶ † Quid si quis bona sua alienauit titulo donationis vel … retēto sibi q d eis possit testari & ordinare an valeat testamētū qd de ipsis … non videt. ff. de iuris. om. iudi. l. cum. §. j. de pe. l. fi. etenim testator per expressionez non mutat iuris dispositionem. J. quib⁹. mod. testa. infir. §. sed si quis in fine. ff. de legat. primo. l. nemo. Contra videtur cum pacta apposita in contractu seruari debeāt. C. de do. que sub mo. l. j. C. si māci. ita fue. alie. ne p… & ij. & p to. ti. ¶ † Sed quid si qs … na sua alienauerit & aliquis gerit se … herede an ligat aditione. Nō vi… nulla sit hereditas. ff. de here. ven. l. hereditatem. J. de heredi. q ab inte… §. per contrariū. dic vt ibi.

Singulis. ¶ In glo. po… esse i fi. nō ē … q per illa verba velit vnum substitue re alij. sz propter illa verba quibus … gauit nouissimū alij substituere vol… qd de iure accrescēdi de vno ad alium deueniret fm Jaco. & Pe. p glos. ff. … a lega. ij. l. cum pater. §. libertis. ¶ Item obstat. ff. eo. l. si pater. sz ibi fuit facta reciproca inter ipuberes. ideo sibi adinuicē vi substitutionis succedūt hic nō imo ab intestato.

c **Substituitur** c aūt. 1

¶ In gl. sibimet i fi. dic pleni⁹ i. d. … vba. ¶ Sz an fili⁹ emācipat⁹ vel … 2 sui iuris effectus per quorum personam fuit hereditas paterna domino vel p…

tri acquisita succedat. vñ ꝙ nõ saltē seruus manumiss⁹. q2 nec re nec noie fuit heres.ff.de acqui.here.l.placet. Sed de filio videret contra.ff.de lega.j.l.cum filio. & sic tenet Jaco.ff.eod. vbi de hoc. Ego tamen credo ꝙ sit idem de seruo manumisso sicut de filio. quia hec verba sunt conditionalia: vt.l.qui liberis.§.hec verba. & cõditio impletur in persona serui.ff.de condi. & demõ.l.qui here. & pro hoc.ff.eod.l.ex testamento.§.fi. de acquiren. heredi.instit.§.si solus de heredibus instituendis.l.si pater.s.tit.j.§.fi. ¶ Sed quid dices de fideicõ. vniuersali. Videretur idem quod de herede vel patre vel domino. argumen. contra.ff.de lega.prestan.l.ij. Item habet loco heredis.j.de fideicom.hered.§.sed quia in alia materia loquunt. ¶ Item obstat quia conditionalia in persona heredis & illius qui per alium fact⁹ est heres implentur.ff.de statuli.l.statulibera pene.§.si filius.sed ille est alius casus ibi enim queritur an in persona illorum impleri possit dãdo eius vt implenti queratur. hic autem an possit impleri in personis eorum vt eis queratur quod non est idem quia dispositio conditionalis nõ trãsmittit ad heredē non impleta cõditione.ff.de cadu.tol.l.vnica.§.sinautem sub conditione.

Masculo. ¶ In glos. scilicet directo in fin. hoc verum si verba sonent a fideicommis. alias si iure directo potuit valere non trahitur ad fideicommis.ff.ad trebelli.l.sceuola. & not. extra de testa.capitu.si pater vide.s.§.proxi. qua rõne in materia compendiose.

a **Extraneo**[a]. ¶ In glos. quod semper in fine. dic.s.eodem.§.qua ratione in materia compendiose.

¶ Quibus modis testamen. infirmentur.

¶ Continua vt in glo.

1 ¶ Testamentum ruptum & irritũ qualiter differunt.

2 Exheredatio nõ est res inepta in nepote: immo lex consulit debere nepotē exheredari vel institui.

Testamentum[b]. 1 ¶ † Textus intēdit facere drñam inter ruptũ et irritũ et determinat q̃d sit ruptũ. & exemplificat vsqꝫ ad.§.alio.j.eo. & ibi 2 tractat de irrito. ¶ † In glo. si autē. ibi extraneũ c nepotē[c] accipe. hoc non videt verũ in nepote. q2 in illo nõ est exheredatio res inepta. imo lex cõsuluit exheredare nepotē vel istituere.s.de.ex here.li.§.posthumorum.ff. de liberis. & posthumis.l.gallus. vñ si gl. hoc voluit dicere mala esset sꝫ forte voluit dicere extraneũ accipere nepotē illa extraneitate qua extrane⁹ est emãcipatus: vt sicut ille põt exheredari: ita et iste. nec est res inepta. & sic bñ seq̃t post in gl. al's frustra esset substitut⁹ si esset oino extrane⁹. ¶ Sequit in glo. & tunc exheredatur &c. Ja. de ra. dicit hic ꝙ si quis fecit testm̃ & intrat religionē ꝙ rumpitur & eius monasterium est loco filij. in aut. de eccle. titu.§.sed hoc de presenti. & ita agnascit ei quasi filius adoptatus quod potest esse verũ si non reliquerat monasterio legitimã & ita no. C. de sacrosan. eccl. aut. si qua. verius tamen videtur ꝙ fiat omnino irritũ: quia cadit in potestatem.

a ¶ Extraneo. lꝫ hic io.fa. & bal. sicco pede ptrãseant Ang. tñ hic solenniter tractat materiã ṽborũ directorũ: indirectorũ & cõmuniũ quã materiã expedit per tres regulas pncipales cũ multis alijs elegantib⁹ q̃stionibus.

b ¶ Testm̃ diuide istũ ti. ẽm ang. & pone casum ẽꝫ bal. Sui hr̃dis agnatiõe & cũ p⁹ testm̃ q̃s adoptatur adoptione p quã q̃s i ei⁹ trãsit ptã tē rũpit factum solenniter testm̃.h.d.

c ¶ Extraneũ nepotē. Et intellige extraneũ extraneitate q̃ fili⁹ emancipatur. & sic inepte exheredat. immo lex ɔsuluit.§.posthumorum.s.de exheredatione libero. & ita bñ sequit in glo. al's frustra et sic Angel. hic concor. cum Joan. fab.

a ¶ Posteriore. pone casum secundum Bal. hic et vide hic ange. per totum.

b ¶ In fin. Et sic ex qualitate praefationis colligitur causa finalis ipsius dispositionis: et tunc ab ea licitum est arguere vt hic per ange.

state alterius omnino: vt j. §. alio. et hanc sequuntur canoniste. extra de proba. in. c. presentia.

1 ☞ Testamenti vnius qualiter fieri possunt duo originalia.

2 Rumpitur quandoque quod plus valet per illud quod minus valet.

a Posteriore[a] vero.

1 ¶ † In glo. hoc est verum ibi cum dicit cum ex secundo adeatur hereditas et hoc intellige vbi ex interuallo fuerit. si autem vno contextu et coram eisdem testibus possunt fieri duo originalia. ff. de test. l. si vnum de his que i testa. deleg. l. fi. de secun. ta. l. j. §. si quis duobus consi. sed si. ¶ In e. gl. i fi. hoc est verum vbi contraria continent si autem vnum et idem videtur quod vtraque valcat: vt no. C. quando pro. non est ne. l. j. quia gl. est contraria isti nisi sic intelligas

2 ¶ † In glos. no. non considerandi in fi. Solutio. aut actus nuda vel tacita voluntate tollitur. et tunc id quod plus valet tollitur per illud quod minus valet: vt legatum non sic in actibus solennibus vbi concurrit voluntas duorum. vt. l. id quod. vel solennitas adhibetur. j. §. ex eo. et ibi plenius videbis. et hoc Dy. extra de regu. iur. in. c. non prestat. lib. vj.

1 ☞ Agi an debeat ex prima sententia. an ex sententia appellationis.

Sed et si quis

1 ¶ † In gl. no. argumentum. in fin. In hoc sunt glo. varie. Nam quandoque dicitur quod est sicut ibi videtur hic. ff. de his qui not. in furti. §. j. ad trebel. l. si quis priores contra videtur notari. i. l. eos. C. de appella. Jac. dicit quod ex prima agitur vides in permutatione in qua agitur ex contractu dudum inito rei traditione ex interuallo secuta. vt. l. ex placito. C. de rerum permutatio. Sed minus suus dicebat semper ex secunda agi tribus rationibus. Prima quia prima sententia fuit extincta per appellationem. vt. l. fi. ff. ad turpi. Secunda quia iudex appellationis facit executionem. C. de appel. precipimus. Tertia quia primi fideiussores liberati sunt et oportet alios dare et ita supponitur ex secunda agatur alias frustra interponitur secunda cautio de iudi. sol. ff. de iu. so. iij. et. l. cum apud. et ita transit. Tu autem distingue plenius vt scripsi. C. de epa. aud. 1
si quis litigantium quia aut appellatur ab interlocutoria aut a diffinitiua. primo casu 2
aut pronuntiatur male appellatum et est questio quia causa principalis remittitur ad primum iudicem qui eam decidit et 3
quitur. extra de appel. c. vt debitus et 4
in casu. extra de appel. c. cum appellantibus li. vj. quo casu dic. vt. j. pri. Aut 5
ne appellatum tunc causa principalis manet apud iudicem appellationis: et a
per consequens eius diffinitio et executio. vt. d. c. vt debitus. eod. titu. c. dilecti. Si appellatur a diffinitiua. tunc prima confirmatur. et tunc sunt opiniones. Innocen. videtur tenere quod ex prima agitur et primus exequitur. extra de officio dele. c. pastoralis. Hostien. quod ex vtraque b
in sum. de apella. §. quis sit effectus et hoc satis est rationabile. si vero infirmatur non est dubium quod ex vltima. C. 2
de appella. l. precipimus. circa medium si vero pronuntietur appellatio deserta ex prima agitur. extra eodem. sententia. ¶ In glo. testator in fine. b Quid si in primo continetur clausula derogatoria videtur quod primum valeat. vt. l. si quis in princi. ff. de leg. iij. de hoc disputat Dy. extra de re. iu. c. quod semel. finaliter tenet quod primum testamentum tenet nisi in secundo facta fuerit mentio specialis derogatoria. Et caue quia spe-

cialis mentio videtur fieri si exprimat a clausulam derogatoriã: quis nõ adimpleat. verbi gratia si in primo dixerit q non vult valere secundum nisi in scdo tota biblia adyciatur valere scdz si dixerit se penitere de illa clausula q uis non adyciat totã bibliã. ff. de iure codi. l. diui. §. lz. Et vide hunc. §. fere de vbo ad verbũ. ff. ad treb. l. si qs priore.

Alio autẽ mõ. ¶ Collige ergo differẽtiã inter ruptũ et irritũ. nã irritũ dr cũ p casuz in psona testatoris cõtingentẽ ad nullitatẽ deducetur: sed ruptum qñ alio modo. Sed certe irritum pprie dicitur quãdo nõ adit hereditas. ff. e. l. ij.

1 ¶ Ciuis roman9 an quis esse desinat per maximam et minimam capitis diminutionem.

2 Capitis diminutio an sit de iure ptorio vel de iure ciuili.

3 Bonorũ possessio nõ cõpetit: nisi tabule testamenti extent.

4 Sigillum autenticum facit fidẽ de cõsuetudine.

5 Filiusfamilias facit testamentuz in casu quo facere potuit: postea dedit se in adoptionẽ: an. §. iste. Non tamen. habeat locum.

a **Non tamen**[a]. ¶ † In glo. vt qñ in fin. Caue q hic habeas bonã gl. qdaz hñt affirmatiuã et dz eẽ negatiua: vt qñ maximã vel mediã capi. di. passus nõ fuerit. als eẽt euidẽter falsa vt apparet. s. de capi. di. §. j. et ij. et iij. ¶ In gl. et i antiquo. in fi.

b [b] dũtñ in illo iudicio sint quinq testes. vt ibi no. p q de test. l. hac consul. §. penul.

2 ¶ † In glo. no. q de iure ciui. i fi. hec gl. fuit Azo. et Hu. q reprobatur in. d. §. testõ. vnde vult dicere q capi. di. est de iure pretorio testamentum est de iure ciuili idcirco ca. di. que est de iure pretorio non potest tollere testamẽtũ qd est de iure ciuili. valet ergo testm̃ de iure ptorio nõ obstãte cap. di. Hec gl. fundat ex falsis et falsũ concludit nã dicit q capi. di. ẽ d iure ptorio q falsuz est. s. de leg. ag. tu. §. fi. et ita reprehẽdit gl. hãc opi. d. §. testõ. Itẽ dicit q testamẽtũ tz de iure ptorio nõ obstãte ca

¶ Nõ tñ. Testm̃ iure factũ postea irritũ capitis diminutio testatoris recõualescit d eqtate ptoris si testator tẽpore mortis fuerit ciuis romanus et sui iuris. hoc dicit Aretinus.

pi. di. nõ est vex qz sic se queret q testãte remanẽte i pris adoptiui potestate valeret de iure pretorio. quod euidẽter reprobat. h. d. Dic ergo q testamentum fuit ruptum. sed de iure pretorio conualescit propter nouam voluntatẽ et statum testatoris renouatũ quod quidẽ ius pretorium equitatẽ sequit et sm hoc est vn9 casus in quo bono. pos. secundum tab. est necessaria etiam hodie. nam is de iure ciuili non admitteretur ad adeunduz sed admittitur de iure ptorio per sz tab. vt supponit is. §. et. §. testamento.

3 ¶ † Quid ergo fiet si tabule non extẽt. dicit Jaco. q heres videtur omni remedio destitut9 qz bonorum possessio non competit nisi tabule extẽt. ff. si ta. test. nulle ex. l. j. §. si heres. et dicit q dñs suus nullum voluit dare consilium sup hoc. Certe supposito q testamentum non tenet de iure ciuili nulluz est remediũ. et ideo dixi. s. q is ẽ casus i quo bono. pos. secundum tabu. est necessaria. Uerũtamen in casu quo tabule extitissent post mortem testantis bene esset remedium: quia sufficeret hoc probare. ff. de secun. tab. l. j. §. semel. sed

b ¶ In fi. Et h verũ qñ volẽs stati mutauit se c9 si inuit9: qz tũc nõ videtur mutare volũtatez nec obstat istetex. qz arrogationem et amissionez ciuitatis seu libertatis non eqparat nisi qñ tpe mortis adessẽt itẽ sec9 si fuissent instituti veniẽtes ab intestato. et not. q tale iudiciuz debet probari p quinq testes: et tunc si ab initio valuit primuz testm̃ cõfirmatur de iure ptorio nõ ciuili: nisi essẽt codicilli: secus si non valuit qz cõfirmat d iure pretorio sed requiruntur. vij. testes. vt h et. l. j. ff. d le. iij. ange.

vbi non fuerunt facte vel desierunt extare in vita testantis non est remediũ.
4 ¶ † Quid si erat testamentũ sigillatum sigillo autentico quod facit fidẽ de consuetudine: vt scripsi.s̃.in materia de cõ testa. Nõ videtur sufficere.qz is.§.supponit q̄ heres non admittitur nisi per bono.pos ẽm tab.illa autem non competit nisi ex testamento in scriptis.vt h̃ cum dicit. Nam si testm̃ signis 7c.ff.de bo.pos.ẽm tabu.l.j.in prin.7 ibi no.Et hoc veruz sequendo doc.7 communes opiniões que tenent qd̃ de iure p̃torio solum ẽm tabu.admittitur. Qui autez vellet dicere q̄ huiusmodi ĩstitutꝰ etiã potest adire que esset iniuria.nunquid is titulus loquitur de testamẽto in scriptis et nuncupatiuo.7 textus refert se indifferenter ad premissa non tamen p̄ omnia. Nec ob.ṽsi.nam 7c.vbi dicit qd̃ venit per bonorum possessionem.nam non sequitur q̄ tantum per illaz immo 7 per.aditionem:que bene concurrunt
5 j.de bono.pos.§.aliquando. ¶ † Itez q̃ro quid si filiusfa.facit testamentum in casu quo potuit.de quo.s̃.qui.non est permis.facere testa. Deinde dedit se in adoptionem nunquid obtinet is.§.et precedens non videtur:quia non mutatur status quo, ad facultatem testandi.semper enim potest testari de quasi castrẽsi.7 ita ratio cessat quare testamẽtum primo factum irritatur. Et ad hoc facit is textus qui videtur notare causam huius impedimenti.ibi et mortis tempore in patris adoptiui potestate sit:7 p̄ hoc videtur.s̃.de test.mili.§.pe. cum ibi not.dicit enim ibi glo.sicut tũc de nouo facere potest:ita vetus non rescinditur.7 est quasi similis modus arguendi.ff.de iniusto rupto 7 irri.l.si qs 1 .§.sed si quis. ¶ Sed contrarium videtur verum:quia certum est quod p̄ capi.di.testamentum irritatur: vt hic.igi 2 tur non cõualescit nisi aliquid accedat vt noua voluntas:nec testamentũ militis valeret nisi noua voluntas accede- 3 ret:vt in.l.allegata. In hoc tamẽ caue: qz nuda voluntas militis militãtis facit conualescere:vt.l.in fraudem.§.j.de testa.mili. Sed in casu nostre questio- 5 nis oportet eam declarari cum quinq̃ testibus: quia filiusfa. in quasi castrensibus testantur iure communi:vt.s̃.de testa.mili.§.illud.7 ideo idem in pagano patresfa.7 sic restringe hunc.§.quod non obtinet in adoptiuo qui primo testatus fuerat:scilicet de quasi castrensi. Sed econtra si testatus sit de quasi castrensibus existens in potestate 7 post emancipatur dic qd̃ capi.di.minuitur eius testamentum irritatur.7 videt expressum in.d.§.pe.verũtamẽ videtur q̄ conualescat ex noua voluntate vt.s̃.dictum est in casu proxi. ¶ Quid si fiat religiosus 7 post exit vel de licentia pape vel absoluitur a regula quia fit episcopus vel a patria ptãte. Et videtur idẽ dicendum 7 in omnibus similibus casibus. ¶ Quid si dedit omnia bona sua presentia 7 futura.et ita videtur testamentum prius factum irritari.quia de alienis nemo testat̃:vt dixi.s̃.tit.j.§.liberis.7 post donatarius quittat donationem. Potest dici idem in omnibus his casibꝰ et similibus. ¶ Sed quid dices hodie si filiusfa.qui testatus fuerat de quasi castrensi adoptetur ab extraneo 7 ita non transit in potestatez.s̃.de adoptio.§.sed hodie.C.de adop.l.cum in adoptiuis.nunquid irritatur testamentum.videtur q̄ non cum cesset causa.quia sui iuris remanet:quia mutat familiam:7 ideo videtur testamentum irritari.7 hoc satis probatur.qz in emãcipato non habet locum illa ratio:7 tamen dicimus testamentum per emancipationem quia mutat familiam:vt dixi.s̃.proxi.7 est quasi simile quod not. s̃.de capi.dimi.§.minor.in gloss.al's est in litera.

Testamẽtũ primũ an reuocet̃ per scd̃m imperfectum:an per mutationez voluntatis testatoris. 1

Testamentũ si reperiatur ruptum aut cancellatuz in domo testatoris:an presumatur consulto ruptum. 2

Filius si reperiatur offendisse patrem 7 testm̃ cancellatuz an presumatur voluntas testatoris mutata. 3

Adde ad idem numero.4.

Perfectũ qd̃ non est an saltez fit aliqd̃. 5

Ex eo aũt.

a Ex eo aut. a ¶ † In gl.immo in fi.hec gl.e multu notabilis si sit vera: vt tu luculetius videas distingue: qr aut testator reuocauit primu testm nudo vbo aut facto. Primo casu dic q no vz reuocatio quo ad institutione vt hic patet. Fallit si decenuu effluxerit.intellige a tpe coditi testamenti.vt.l.sancim9.C.de testa. Item fallit si dixit heredes imeritos.C.d his qui.vt indig.l.hereditas.et vide qd ibi scripsi. Sz an reuocatr legata. Doc.co sueuerut dicere qd sic.p.l.ff.de testa.mili.l.milites codi.§.veteranus moriens qr sola volutate reuocantr.ff.de adime.lega.l.ex parte. Scdo casu qn facto reuocauit tunc aut cancellando vel delendo aut scdm testm faciendo. Primo casu aut fuerut plura aut vnu.si plura vl si plures tabule:dic q si oes delete sut no valent si qdam sint delete quedam non delete:non delete valet nisi probetur alia voluntas testantis:vt.l.fi.ff.de his que in testa.delen.si vnum:vel quedam tabule fuerunt tantum:tuc aut fuerut cancellate vel delete per testatore vel per alium aut per casum fortuituz. Si per testatorem:aut consulto aut no consulto aut dubitatur:si cosulto reuocatur ante consummatione ipso iure illud qd cancellatum est vel deletu post consummatione ope exceptionis.ff.de his q i test.dele.l.j.§.j.et.§.sed si legi.§.sz si cosulto. Sz an alia q no sunt cacellata valent. Dico q sic in dubio: vt.l.j.et.l.pri.co.ti.dic vt ibi. Si icosulto.aut deletu pot legi et valet vt in prin.l.j.eo.ti. Aut no tuc deleuit vel cacellauit an cosummatione et non valet.aut post:et
2 valet:vt.§.sed si legi.cu.l.se. ¶ † Si dubium sit an consulto vel inconsulto co sueuit dici q si testamentu sit repertuz ruptum vel cacellatu vel deletu in domo testatis q psumitr q consulto.si aut extra domum q incosulto.sicut dicitur in chirographo cancellato.ff.de pba.l.si chirographu.de pac.l.postq cu ibi not. ¶ Scdo casu qn per aliu aut de voluntate testantis.et dic vt.s.pri.qr non valet.aut ipso nolente:et tuc valet nisi quis induceret illud de quo emolumetu hre deberet.na tunc quo ad illd no valeret. et sic intellige.ff.de his q in testa.dele.l.j.v.id vo et v.si quide.si sit dubiu an de volutate testatoris vel non. videt q in dubio psumatur q non de voluntate testatoris. naz si no presumit q sit de volutate vbi penes aliu repertu est cacellatu vt scripsi.s.pri.multomin9 vbi p aliu. ¶ In tertio casu qn per casuz fortuitu:dic q si an morte testatis valet hereditas q possit adiri de iure ciui.sz bo.pos.no pot peti de iure ptorio.sz si post mortez.tuc pot adiri.et bo.pos.peti.vide.C.e.l.nraz.ff.de inui.rupt.test.l.fi. de bon.pos.sm tab.l.j.§.semel.i dubio autem presumitur q testator hoc fecerit si habeat testm penes se vt s.dixi nisi illud probet. Sed ad quem deueniet hereditas vbi testamentu annullatr propter deletionez vel cancellaturam.gl.dicunt q si ideo cancellauit vel deleuit: qr noluit venire ad successionem ab intestato: tunc ad illos si ideo qr reputauit scriptos indignos tunc ad fiscu quia soluit legata:vt no.in.l.nostram.ff.eo.l.pri.sed hoc improbant omnes doc.dicunt em q in dubio venit hereditas ad successores. Et qr h maior fauor est q esset si legata soluerentr et iura magis eis fauent:vt apparet.C.de test.l.hac 9sul.§.pen.item qr in dubio

a ¶ Ex eo. Per posteri9 testm iperfectu vl aliam vltimam volutatem non solenez no tollitur primuz testm. Querit hic Ang. an sit dare remediu q pmu testm non possit reuocari. vide hac qonem in.iij. colu. post me.in vsi.qro an sit dare remedium.

heredes scripti nõ p̄su=
munt̃ offendisse.ff. ď le.
ij.l.cum pater.§.rogo.
3 ¶ †Quid si ꝓbat̃ eos of
fendisse ⁊ testm̃ cãcella
tũ. Tũc videret̃ satis ve
ra opi.gl.nã ex hoc p̄su
mit̃ mutata voluntas si
offensa sit grauis.ff.de
adi. leg.l.iij.§.fi.cũ.l.se.
C.fa.herc.l.in ipsi⁹. Ja.
tñ vr̃ tenuisse ɔ̃ in.l.ꝑx.
q̃ꝛ nõ lꝫ accusare mores
⁊c.so.ma.l.alia.§.j.C.de
inoffic.test.l.oimõ.C.de
adul.l.fi.ď reuo. do.l.fi.
Sꝫ dic ꝙ testatoꝛ satis
vr̃ cõquestus fuisse can
cellando testm̃. ¶ In se
cũdo ṽo casu distinctio
nis p̃ncipalis qñ ꝓces=
sit ad aliud testm̃ factũ:
tũc aut nõ ꝑficit: aut ꝑfi
cit: q̃ꝛ forte voluit cõple
re: tũc vr̃ p̃mũ valere:
vt h.ff.de test.l.ex ea.de
codicil.l.j.de leg.iij.l.fi=
deicõ.§.j. Aut q̃ꝛ nõ po=
tuit. ⁊ tũc dicũt q̃daꝫ ꝙ
primũ vꝫ q̊ ad istitutio
nes: sꝫ legata reuocant̃.
l.ꝑ milites.§.veteran⁹.
sꝫ ille.§.hoc nõ ꝓbat. ꝙ
loquit̃ qñ testatoꝛ exp̃s=
sit ꝙ volebat decedere
intestat⁹: ⁊ ea q̃ ordina
uerat volebat esse irri=
ta ꝙ hoc nõ est imo vole
bat testari ⁊ forte lega=
re illis q̇b⁹ p̃mo legaue
rat: vñ nõ vr̃ velle rece
dere a priore volũtate 1
nisi posteriore teneret.
⁊ sic ꝓbat̃.ff.de le.iij.l.si 2
inter. Nec ob.ff.de his
q̇.vt indig.l. cũ q̇dã. q̃ꝛ
loquit̃ i casu. q̊ volũtas 3
posterioꝛ valuit et fuit
solẽnis. verũtñ heredes
erant indigni. vt ibi no. a
itẽ nec obstat.ff.de adi. 1
le.l.ex parte. q̃ꝛ ibi inimicitie interuene
rũt q̃ plus faciũt p̄sumi mutationẽ vo=
4 lũtatis q̃ꝫ scđz testm̃. ¶ † Itẽ nec ob.ff.ď
ꝓba.l.q̇nq̃ginta. q̃ꝛ ibi sunt due volũta
tes cõpassibiles quarũ vna nõ reuocat
aliã. In scđo casu qñ ꝑficit. tũc aut non
solẽne. ⁊ nõ reuocat̃ primũ regulr̃. fal=
lit in casu: vt not.C.ď testa.l.hac ɔsul.§.
pe. ⁊ in casu.l.sancimus. ⁊ in casu.l.he
reditas.s̃.alle. ⁊ credo delegatis sicut
s̃.ꝓxi.dixi. q̃ꝛ cum posteri⁹ nõ valeat
etiã quo ad legata videt̃ primũ rema=
nere.ff.de codicil.l.j. vbi ṽo fuit scđz so
lẽne: scđm reuocat primũ vt.s̃.§.poste=
riore. q̃ꝫuis scripti in scđo sint nõ capa=
ces.ff.de his q̇.vt indig.l.cũ quidã. nisi
fuerit adiecta clausula derogatoria: vt
s̃.e.§.posteriore. i casu op⁹ est solẽnita
te singulari.C.de test.aut̃. hoc iter. ⁊ vi
de multos modos ipugnãdi testamen
5 ta. Spec.ď fi.instr.§.cõpẽdiose. ¶ † In
glo.no.nihil.in fi. ⁊ı signat̃.C.de testa. ⁊
incipit hoc inter liberos quẽ.s̃.ꝓxi.al=
lega. Sed obstat huic tex.de auro ⁊ ar.
leg. ⁊ si nõ fuerit.§.infecti.ff.de ṽb.sig.
l.edificia. Solutio quo ad illos q̇ opus
non hñt facere si sit eis fauoꝛabile op⁹
infectũ habet̃ ꝓ facto: ⁊ obtinent ɔ̃ua
dũtamen ad instar habeat operis.ff.de
ope.no. nũci.l.stipulatio.§.sine. sꝫ quo
ad illos qui opus habẽt facere. not.ff.
de lega.iij.l.fideicõ.§.fin.ad.l.fal.l.si is
q̇ §.q̇dã. ⁊ de hoc no.ff.de ṽb. sig.res.§.
j.ɔ̃ primũ membꝛũ.ff.de leg.iij.l.libꝛo=
rũ §.chartis. sed ibi non fuit ceptum. ⁊
hoc i reb⁹ q̃ possunt fieri cõpellunt̃ suc
cessiue ⁊ per partes in illis que vno cõ
textu fieri debẽt: secus sicut testamẽtũ
qđ vno ɔtextu fieri dꝫ. vt.l.heredes.pa
lã.§.fi.ff.de testa. ideo nihil est nisi sit ꝑ
ꝑfectũ.ff.de leg.iij.l.fideicõ.§.j. ⁊ hic.

Testamentũ nõ p̄sumit̃ factuꝫ in
fraudem neq̃ꝫ iudicij mutandi causa.
Princeps licet sit solut⁹ legib⁹: non ta=
men est solutus canonibus in his que
peccatum implicant.
Princeps si habet hereditatem in pa=
tria consuetudinaria: an ligatur cõsue
tudine patrie.

Eadem. [a] ¶ † In glo.s.in solẽ
ni. hoc veruꝫ si constet

a ¶ Eadẽ.
Nõ vꝫ isti=
tutio facta
de impatoꝛe
re rõne litꝫ
quaꝫ testõꝛ
hꝫ cũ alio:
siue institu
tio sit ꝑfe=
cta siue nõ:
⁊ lꝫ iperiuꝫ
sit legibus
solutum tñ
vult viue=
re legib⁹. q̃
rit hic ang.
post Cyn.
an si prin=
ceps faciat
aliquẽ con
tractuꝫ vel
aliq̃đ pa=
ctũ cũm ali
quo baro=
ne vel pri=
uata perso
na teneat̃.
illud obser
uare. vide
eũ hic in ṽ.
querit Cy.

ꝙ inuidiose. sed in dubio non vr̄ ꝙ fiat in fraudem nec causa mutandi iudicij vt. ff. de alie. iudi. mutā. cau. fa. l. ex hoc §. sed vt here. glos. in. l. quā hic allegat dicit ꝙ speciale est in principe qui plus dꝫ sibi ꝓuidere. Jac. dixit ꝙ ibi in fisco idē est ꝛ priuato si de dolo cōstet. al's in vtroqꝫ valet. non recedas a gl. quia bona ꝛ sancta est ꝛ ꝓ ea facit quia nec ex cōtractu inter viuos fiscus dꝫ alienam litem recipere ꝗ̄uis priuatus posset. C. ne fis. vel resp. l. ij. iij. ꝛ. iiij. vnde presumptio est contra illū qui fiscum instituit ꝙ facit causa vexationis. nam non est verosimile ꝙ vellet fiscuꝫ preferre ꝓximis nisi propter odium aduersarij. Et idem dicunt de nostris baronibus qui quasi imperatores in suis terris dominantur cum sit eadem ratio. ꝛ hoc verū nisi habeāt litem inceptaꝫ vel sperabatur incipi de ꝓximo agendo vel defendendo: secus si tunc sperabatur. ꝛ ideo dic litis causa. ¶ Item dic ꝙ hoc obtinet vbi est questio de magna parte bonorum. si cū de modica non videretur. argu. ff. de excu. tuto. §. item post litem. ¶ Itē posset dici ꝙ ī casu quo instituēs nullos haberet ꝓpinquos ꝙ is. §. non obtinet. quia tunc fiscus erat habiturꝰ alia via tanqꝫ vacantia. ff. de vulg. l. si 1

2 filius patris. ¶ † In glos. j. viuere in fi. Et no. ꝙ licet princeps sit solutus legibus non tamen est solutus canonibus in his que tangunt peccatū. extra de iudi. ca. nouit. immo nec in alijs de sen. et re iudi. c. ad aplice. lib. vj. ex̄ de iureiu. 2

3 c. ne romani. in cle. cum no. ¶ † Quid si princeps habet hereditateꝫ in terra cōsuetudinaria nunqd ligetur consuetudine patrie. Certū est ꝙ nō: qꝛ solutus 3 est legibus qꝛ consuetudo est lex. s̄. de iure natu. §. ex non scripto. ¶ Preterea cum cōsuetudo introducatur tacito cōsensu populi quomodo populus inferior ligabit superiorē vt scripsi. s̄. de iu. na. §. sed qꝺ ꝑ̄ncipi. Posset dici qꝺ nō ligatur. nihilominus tñ debet iudicare ꝼm ꝯsuetudinem: quia cause principis debent iudicari ꝼm leges nisi reperiatꝛ priuilegiatus. ff. de peti. here. l. item inueniunt. §. in priuatoꝝ. Constat auteꝫ ꝙ cōsuetudo habet vim legis et auctoritateꝫ legis ꝛ principis qui vult eam habere vim legis: vt. l. de quibꝰ. §. inueterata. C. q̄ sit lōga con. l. fi. ꝛ sic ꝑnceps debet ꝼm eam iudicare. ꝛ pro hoc facit. ff. de ser. l. si manifeste. et hoc de consuetudine reali seu rem efficiente que etiā ligat pupilluꝫ: vt. ff. de admi. tu. l. tutor. sine herede. §. lucius. Sed argu. contra ff. de iure fisci. l. si procurator. Sed ibi se priuilegiabat ꝛ ego excipi. s̄. casus in quibus se priuilegiabat specialiter: quia de iure communi teneri deberet si esset vsus religionis. ff. ꝺ. pigno. act. l. si pignore. §. fi.

¶ De iofficioso testamento. Rub.

¶ In gl. rubrice ibi cuꝫ dicit ipso iure. vide qꝺ no. C. ꝺ testa. l. sancimꝰ. ☞ Querela de iofficioso testō cōpetit adita hereditate: licet bonorum pos. ꝯtratab. possit competere añ aditam hereditatē. rationem ponit. Hereditas an ꝺbeat restitui per querelā absqꝫ dando libello in petitione hereditatis.

Testm̄ in quo pr̄ exheredat filiū dicitꝛ inofficiosum: qꝛ pater debet officium pietatis filio.

Quia plerumqꝫ a. ¶ In glosa hoc testm̄ in fi. Sup hoc sunt glo. contrarie: qꝛ ibi not. ʒ. et. ff. de mino. l. si filius. vide

a ¶ Qꝛ plerūqꝫ. Diui de hunctiluluꝫ scd̄m aret. Et pone casuꝫ ꝼꝫ Bal. Exheredatus a quauis linea vel p̄teritiōe mr̄na iniuste q̄relā inofficiosi testamēti intentat ꝑ quaꝫ iudicis officio testm̄ rūpitꝛ qꝺ ēt vendicat sibi locuꝫ in ascēdētibꝰ ꝑteritis vel exheredatꝭ h. ꝺ. scd̄m Bald.

a ¶ In fin. In ea tñ si ne hereditatis petitione non obtinet. Ange.

b ¶ In libello. Concordat ange. h cũ io. fa. Jtẽ q̃rit hic ang. an sit necesse ꝙ filius petat legitimaȝ ita vt posset eam trãsmittere vide eũ hic in .ij. colũ. post me. in ꝟsi. q̃ro. an hec ⁊c.

ꝟ. de exhere. li. §. emãcipato. ¶ † In glo. scilicet ab adita ibi cum dicit. C. qui. cau. in integ. rest. l. ij. secus in bono. poss. contrata. q̃ competit ante aditaȝ ⁊ post. ff. de bono. pos. contrata. l. illud. Et potest esse ratio quia q̃rela datur contra heredem igit cum heres fiat per aditionem. vt ptȝ. j. ti. j. per totũ. ante nõ cõpetit. sed bo. pos. dat cõtra testm̃. vt. d. l. illud. e. ti. qd̃ vulga. testm̃ autẽ ante ⁊ post ⁊ ideo põt ante ⁊ post impugnari. vel potest dicire ꝙ bon. posses. datur absꝙ parte iudicialiter vocata ⁊ absꝙ figura iudicij. ff. d bono. pos. l. seruus. ⁊ nota. ple. eo. ti. l. iij. §. si causa non sic in querela vbi requirit figura iudicij et pars cum habeat actionis vim. Sed cur secus in bono. pos. ꝟm tabul. que dat liberto que cõpetit ante ⁊ post. Respõdeo qꝛ illa dat cõtra heredẽ sicut querela ⁊ partẽ hereditatis ab eo reuocati. vt. l. sed cum patrono. eo. titu. ¶ Sed miranduȝ qꝛ ꝟm hoc q̃rela parum aut nihil ꝓficiet si heres malitiose differat additionẽ qd̃ põt vsꝙ ad. xxx. ãnos. vt. l. ãtiquiorib⁹. C. de iure delibe. qꝛ sic oportebat euȝ xxx. an. expectare ãteꝙ moueat q̃relã ⁊ interim mẽdicare. ¶ Sȝ ad hoc põt respõderi ꝙ statuet hr̃di scripto tps ad adeunduȝ. ff. de here. insti. l. si qs instituat. vt not. in sili. ff. de acq. here. l. ꝙ diu. §. ij. ¶ † In. ea. gl. in fi. ᵃ ꝯsueuit dubitare an p q̃relam debeat obtineri institui hereditas absꝙ libello dando [...] pe. here. ⁊ nonnulli vident dicere q [...] p qb⁹ vr̃ expssuȝ. C. e. l. j. Gl. tȝ ꝯ ibi plnius scribit in. l. q̃ de inofficioso. Ja. [...] cũ glo. ꝙ opȝ intẽtari petitionẽ hereditatis aliõq̃ nõ fiet restitutio heredita[...] p querelam. Dic tñ ꝙ querela ⁊ petiti[...] hereditatis possunt simul ⁊ eodẽ libello intẽtari sicut iudiciũ rescindẽs et rescissoriũ. iuxta illa q̃ notabunt. j. de ac[...] rursus. Et ꝟȝ hoc cõcludet in libello [...] re petit testm̃ predictũ tanꝙ inofficiosum p querelam rescindi. ⁊ ipso rescis[...] declarari hereditateȝ ad ipsum acto[...] tanꝙ legitimum ptinere ⁊ hoc declarato talem scriptũ heredẽ ad dimittend[...] eidem hereditatem ꝓdictam compell[...] iuris remedijs cũ fructib⁹ ⁊c. ⁊ hec conclusio est plenior ꝙ illa que no. in. l. q[...] de inofficioso. ¶ † Sup text. ibi nos autem exofficioso. Not. ꝙ hoc dicit testm̃ inofficiosum. quia pater debet filio ofciũ pietatis. vñ hõ dȝ hmõi officiũ pietatis. vt. l. si seru⁹. ff. de ser. expoꝛ. sed p[...] magis filio q̃ dȝ eũ alere ⁊ instruere. [...] ꝯ officiũ pietatis qd̃ ei incumbit agit [...] ipȝ exheredet sine causa. C. de neg. gest. l. officio. ⁊. l. alimenta.

Nõ autem liberis.

¶ In glo. scilicet est ibi cũ dicit exheredati si vero sunt preteriti siquidẽ pater hoc iure dat ei contratabu. ff. si quis a paren. fue. ma. l. pantonius. ¶ Sed q̃d hodie videt quod si pretereant parentes simpliciter nulla mentione de eis facta quod possint dicere nullum. vt in aut. vt cum de appella. cog. §. sed hec q̃deȝ. sed si pretereant causa adiecta mater agit querela. C. eod. cum filium. pater per ꝯta. ff. eodem. l. pater. no. in. d. l. cum filium. ⁊ ꝟm hoc mater plus habebit ꝙ pr̃. quia mater in totũ impugnat per querelam: pater non nisi turpi persona instituta: vt. d. l. pantonius. Sed rõ est: quia mater habet p exheredata pr̃ pro preterito. ¶ Jtẽ est quod põt priimputari: quia emancipauit filiuȝ matri nihil. hec autem procedunt in bonis

filij emācipati. In bonis in ptāte cōstituti dic: q2 aut nō est miles nec valet testamentū. aut est miles ꝛ nō subijcitur querele. vt hic no. gl. q̄ nō vꝫ vera ꝓut iacet. q2 filius in ptāte cōstitutus pōt testari de quasi castrensi. Item testamētum filij multis pōt impugnari per condi. ex lege. quare supple ꝛ intellige eaꝫ per illa que notantur: ꝛ scripsi. ꝟ. de testamē. mili. ꝟ. j. qui testa. facere pos. circa princip.

1 Agnatio ꝛ cognatio hodie nō differunt quo ad ius succedendi.
2 Infames ꝛ turpes persone an ideꝫ sint
3 Quid ꝟ viles: vt excoriatores equorum lusores. ebrios brigosos ꝛc.

1 **Soror.** ¶ † In gl. [a] hoc accipe
a in fin. sed an hoc hodie sit correctum per auк. ꝺ here. ab intest. ꝑ quam remouetur differentia cognationis ꝛ agnationis. dic ꝙ nō vt ibi not. et Spec. de test. ꝟ. nunc dicendum. versic.
2 sed hodie. ꝛ idem docto. hic. ¶ † In gl. scilicet infamibus in fi. hoc idem sentit glo. in. l. fratres. ꝛ tamen tex. videtur supponere ꝙ nedū potest agi contra infa-
b mes [b] immo ꝛ cōtra quascūꝗ turpes ꝑsonas. ibi enim ponit disiunctiuam inter infames ꝛ turpes quasi sint diuersi: ideo dic ꝙ contra omnes infames agi-
3 tur. ¶ † Item cōtra turpes qui al's sunt viles vt excoriatores equorū. lusores. ebrios. brigosos. dissolutos. ꝛ male vite ꝛ inhoneste. vt. ꝟ. magis dicetur. ff. de testi. l. testiuꝫ. circa prin.

1 Scortum. i. meretrix an sit turpis ꝑsona: ita vt contra eam agi possit querela inoffi. testamenti.

1 **Scortis.** ¶ † Quid de mulie-
a re soluta q̄ semel aut bis lapsa est in peccato carnis. Non videtur ꝙ agi possit ꝯtra eam q2 non est infanis. ff. de ri. nup. l. palam. ¶ Preterea non repelluntur a testimonio nisi ille que publico questui se exponunt. ff. de testi. l. iij. ꝟ. l. iulia. ꝛ tamen turpes reprehēsibiles repellunt. vt ea. l. ij. in pn-ci. Ita nō videtur talis: sed cōtra facit. ff. de ri. nup. l. stuprū. ij. responso. Itē q2 filia pōt exheredari q̄ in corpus suū peccat q̄si inhonesta ꝛ turpis. C. e. l. filiā. cū auк. ibi posita. sꝫ text. vꝫ notanter loq̄ de scorto. Preterea q̄d adderet ꝟbū adulterinis qꝺ sequitur. ¶ Sed q̄d si est passa se immiscere sine pecunia seu questu solum ardore libidinis. Dicerem eam vilem. iuxta illud qꝺ nota. ff. de his q̄ no. infamia. l. athletas. ꝟ. ait pretor. sꝫ q̄d si dudum fuit meretrix, nunc non est. Uidetur ꝙ adhuc sit turpis. vt. d. l. palam. ꝟ. non solum gl. videtur cōtra notare in si mili. ff. de testa. mil. l. miles ita. ꝟ. mulier. Prima videtur vera in illa q̄ fuit infamis: quia palā ꝛ cum persona se exposuit: que est infamis. vt l. iij. ꝟ. l. iulia. ꝛ ibi no. sꝫ q̄n sine questu nō est infamis. vt no. in. d. l. pantonius. ꝛ in illa posset secūda obtinere. Et facit C. de nup. l. imperialis. vbi post pn̄iaꝫ remanet infamis ꝛ turpis quousꝗ diuinos affatus meruit. Et eodē modo posset rn̄deri de eo q̄ malā vitam sequebatur: non tn̄ talē q̄ faceret eū infamē ꝛ post emādat⁹ ē. ¶ Sꝫ quid si erat turpis persona tempore testamenti. tempore mortis emēdatus vel post mortem anteꝗ q̄rela intētaretur. Uidetur ꝙ essent attēdenda tria tempora. ꝟ. titul. j. ꝟ. in extraneis. vide. ff. de condi. ꝛ demon. l. euꝫ qui. cum ibi no. ꝛ. l. itercedit. ꝺ re. du. l. si cognatis. de his q̄ ꝓ nō scrip. habē. l. in delictis. de lega. iij. si deportati.

a ¶ In gl. Ibi sup gl. vꝫ ꝯsanguineis. tm̄ intellige dūmō sint ex legitimo mr̄imonio nati: alias secus etiaꝫ si per rescriptum principis sint legitimati. item procedit iste tex. siue sint exheredati siue preteriti dummodo legitimā in totū vel pro pte nō habeāt q2 tunc agūt ad supplemētū. vt ꝑ ang. hic i iij. col. āte me. in ꝟ. in glos. soror.
b ¶ Infames. Et talis ifamia iuris vꝫ facti etiā excludit a q̄rela vt. l. in arenā. vt ꝟ ꝑ ange.

1 ¶ Mulier deprehẽsa i adulterio: an sit infamis vt cõtra eam cõpetat querela inoffi. testamenti.
2 Quid de mimis.
3 Frater an habeat conditionẽ ex lege in casu in quo non est locus querele inoffi. testamenti.

1 **Adulterinis.** ¶ † Si sint damnate vl' deprehense in adulterio non est dubiũ q̃n infames sunt. vt. l. palã. §. q̃ in adulterio. al's non sunt infames. Sz an sint turpes. Credo q̃ sic. nam filia q̃ in corpus peccat cuz pater nõ differt eã m̃rimonio copulare põt exheredari tanq̃ mulier flagitiose z turpis vite. vt. d. l. si filiũ. ergo multofortius cẽsenda est turpis q̃ matrimonio fuerit copulata. Preterea tex. vult facere d̃riam inter adulterinas. s̃. cuz locut⁹ ẽ de scortis publice expositis: hic loquitur de adulterinis q̃ forte cũ vno peccauerũt. z in hoc adit. vnde sicut ille censent̃ turpes peccando cum pluribus sic adulterine peccando cũ vno q̃uis non sint condẽnate nec reperte in crimine. ¶ Sed q̃d de crimine adulterij. non vr̃ idez vt no. in l. palã. §. fina. sed in hoc multũ videret̃ attendenda conditio psone. si em̃ sit p̃sbyter vel forte ali⁹ q̃ continuo adulterio pseuerat nõ video q̃n talis debeat vilis z turpis reputari. extra de testi. c. testimoniũ. de vi. z ho. cle. c. clericorum. Ego credo q̃ nedũ infamis infamia irrogata ipso iure vel p sñiam immo omnes diffamati de criminibus q̃buscũq̃ homicidio: rapina: furto: falsitate: vel alij censeantur esse turpes q̃uis nõ fuerint cõdemnati nec interlocutiones p talibus habite per iudicez. z contra tales possit intẽtari querela. z hoc satis p batur. C. de dig. l. ij. libr. xij. Primo casu loquit̃ de infamibus infamia iuris vel per sententiam. Secũdo d̃ infamib⁹ infamia facti. Tertio de turpib⁹ z sceleratis faciẽdo diuersa membra. vnde turpes proprie dicunt̃ criminosi malaz vitam ducentes. vt ibi ptz. z p̃ tales intẽtat̃ q̃rela: vt pz in. l. fratres. ¶ Sed q̃d si non pbent̃ criminosi: sz probat̃ q̃ sunt diffamati apud bonos z graues videt̃ idem: vt. d. l. ij. in vltimo dicto. Item ex hoc grauatur opinio quod videt̃ dicere infamiaz facti. C. ex qui. cau. infa. irro. l. ea que. sed in hoc obstat. ff. de in officio. testa. l. si filiam. vbi supponit̃ q̃ opz q̃ pbetur flagitiũ. sed ibi est ratio quia exheredatio filie ẽ odiosa. z eodem modo respondet̃ ad. §. aliud. vt in auth. vt cum de appella. cogno. hic autez loquitur in extraneo instituto repellẽdo z legitimo admittendo qd̃ ẽ fauorabile. z ideo: videtur sufficere probare talem esse infamem apud bonos et graues: licet non pbet̃ factũ ipsum. Item nota q̃ aliqua faciunt turpẽ psonaz in qua req̃rit̃ maior honestas que non facerent alios in q̃bus non req̃rit̃ tanta si em̃ religiosus mẽdicãs vacat negotiationibus mercaturis: vel repertus ad pstibulũ vel in taberna. reputaretur turpis z tamẽ scutifer vel mercator non reputaretur ex hoc. vnde hoc videt̃ satis fuisse committendum iudicis arbitrio q̃ ex conditione personarũ z vulgi opinione põt multa pensare: vt. l. iij. §. tu magis. ff. de testi. 2 ¶ † Mimis. hoc intellige de talibus qui sui faciũt spectaculum propter pecuniaz z publice: al's si secrete cã solatij luderent cum guiterna contrariũ nota. ff. de his qui notan infa. l. quod ait. §. fi. sz si sine pecunia penes socios facerent se ioculatores turpes verbis vel factis reputarem eos turpes. extra ne cleri. vel mona. c. j. lv. di. c. clericus. Et idem credo de illis q̃ vadunt cum guiternis in societatibus inhonestis de nocte z per hospitia sociorum. C. publice leti. vel consu. l. j. li. xij. ibi cũ dicit. Actũ iubem⁹ eẽ castissimũ. ¶ In glo. s. q̃ de facto ibi cum dicit excludi. z ẽ exp̃ssuz. C. e. fratris. ¶ In fi. eiusdez glo. Ja. vr̃ tenere post d̃nm suũ q̃ nullomodo admittant̃. Nã cũ vnus laborauerit. videt̃ ad opus sui tm̃ laborasse. Sed hoc non credo. z illa rõ non pcedit. ff. de bo. autẽ. iudi. pos. cũ vnus. C. e. ti. l. fi. Unde potes dicere q̃ non admittit̃ ad querelam: sed rupto testamẽto p patrẽ vel auũculũ z redacta re ad cãm itestati tunc admittit̃. vt. §. si q̃s ex his. ff. de p̃tab. l. si post mortẽ. §. fi. z hoc

si extrane⁹ esset institut⁹. si alter frater non vr̄ ꝙ agens q̄rela rūpat nisi ꝓ portione sua: vt. ff. eo. l. matri ꝛ filio. in p̄n. Sed in hoc videt mirabile: qꝛ patri p̄terito non datꝫ q̄rela: sꝫ fratri. nā he leges nō videntꝫ facere differētiā an frater sit p̄teritus vel exheredatus: sꝫ datꝫ q̄rela indistincte fratri turpi ꝑsona instituta sed hoc ē qꝛ frater non dꝫ necessario instituere fratrem. idcirco p̄terito ꝓ exheredatione habetꝫ sicut matris q̄uis nō esset res incepta exheredatio fratris turpi persona instituta. vt no. ff. de ꝯtrata. l. nō potuit. §. si q̄s emancipatū. ꝛ ꝑ hec q̄ hic notantꝫ pōt responderi ad aliā q̄onem. Pone ꝙ extabant parentes ꝛ fratres illius q̄ instituit extraneū turpem nūq̄d omnes concurrent in q̄rela. Ur ꝙ sic: qꝛ hodie pariter succedunt. vt in autē. defuncto. C. de suis ꝛ le. here. ꝛ oībus competit q̄rela. Sed ad hoc pōt responderi ꝙ autꝫ. illa loquitꝫ vbi nullum fuit factū testm̄. si vero factū sit nil immutatꝫ de iure antiquo: vt no. in autꝫ. ex cā. C. de libe. p̄ter. vel exhere. vt. s̄. dixi. a
Dic tn̄ ꝙ si pater ꝛ mater fuerint preteriti nulla de his facta mētione: tūc testamētū est nullū. vt dixit. §. j. ꝛ ideo parentes succedūt cū fratribus iuxta autꝫ. defuncto. si non fuerint p̄teriti cuꝫ causa vel exheredati. tunc si ambo agāt de inofficioso vel mater sola vbi fuerint p̄teriti ꝛ rescindāt testm̄ succedant eodē mō redacta ad causam intestati. si vero mater non sit vel nō negat tunc si pater fuit exheredatus ꝛ agatur q̄rela: dic idem: si vero nō fuit exheredatus oportet ꝙ veniat ꝑ ꝯtratab. ꝛ in totum rumpitur hoc casu quando fuit turpis persona instituta. ꝛ ad hoc credo q̄d testamento sic rupto fratres defuncti succedent cū eo. si nō fuit turpis ꝑsona instituta: tūc pr̄ nō auocat nisi portionē suā ꝛ videtꝫ ꝙ fratres nihil habeant ꝛ ideꝫ videtꝫ vbi parentes agunt cōdi. ex. l. iuxta autꝫ. p̄sbyteros. nā non auocāt nisi portiones suas idcirco videtꝫ ꝙ tūc fratres nihil habeant ꝛ has solutiones potest colligere ex his que. s̄. scripsi. vt. s̄.
3 §. proxi. ꝛ. s̄. de test. mili. §. j. ¶ † Sed q̄ro an frater habeat condi. ex lege in casu quo non est loc⁹ q̄rele. iuxta illa q̄ scripsi in d. §. j. vcꝫ turpi ꝑsona instituta a milite militante vel a filiofa. testante de quasi castrensi. ꝛ non videtꝫ cum auten. presbyteros non loquatꝫ nisi de parentibus ꝛ filijs. Sed certe eadem ratio videretur in fratribus. super hoc tamen adeas augustum pro lege condenda. item nota. ꝙ frater potest exheredari tribus de causis: vt in auten. de nup. §. ingratitudineꝫ. ꝛ si sic exheredatꝫ non daretur ei querela probata causa ingratitudinis etiam turpi persona sicut nec patri nec filio ingratis. vt. l. omnimodo. C. eo.

Tam aūt[a].

¶ In glo. s. ꝛ legitimi in fine. illa nihil facit. l. humanitatis. C. de natur. li. quam glos. ad hoc allegat. ff. de bono. posses. contratab. l. j. vbi idem no. ¶ In glos. i. arrogati ibi cū allegat. §. si q̄s impuberes. Docto. Jaco. ꝛ Pet. dicunt ꝙ text. bene ponit adoptati et male exponitur. i. arrogati quia arrogato succurritur per condi. ex. l. vt. d. §. fi. de adop. l. si arrogator. ꝛ ita illi non cōpetit querela cū ei alio remedio cōsulatꝫ. vt hoc. §. ¶ In gl. j. venire possent in fi. vel dic venire possent alio remedio vl̄ alia actiōe. C. de li. p̄te. l. maximū: ꝛ vide quod not. C. de li. p̄te. autē. ex causa. j. eo. §. fin.

a ¶ Tā autēꝫ. Hoc dicit s̄m bal. Querela inofficiosi testamēti exh̄dato vel ꝓ exheredato habito nō cōpetit si eis potest al̄r subueniri cuꝫ insubsidiū tm̄ nō detꝫ. Et tā post hūo q̄s nato oliꝫ poterat q̄rela inofficiosi competere Bald.

a ¶ Igit. Sufficit q filius habeat vnam q̄rtā q̄q̄ re= 1 licti titulo ad hoc vt excludat a 1 q̄rela siue sit vn⁹ siue plres. h. d. ſm Are.
b ¶ In fin. Qd est verum ēt in legitima que debet parētibus. Et an sit necesse q expsse relinquat iure instōnis An sufficiat relinq̄re pro legitima. vel falcidia. vide p Angel. h. An aūt dotem maternam nepos ex filia teneat cōputare in legitimam si auo succedat. vide h per Ang. et Christofo. Item q̄rit h Angel. an hodie aucta sit legitima debita parentibus. vid cū in .ij. colū. post me. in ꝟ. In glos. magna.

Sz hec. ¶ In gl. scz iure institutionis. in fi. dic .j. §. finali.

Officium aduocationis est necessarium 1 ex postfacto.

Si tutor. † In gloss. testator. in fin. sed certe 2 officiū aduocationis est necessariū ex postfacto: 3 vt. ff. de postu. l. puidendum. §. si quis ꝟo monitis. ff. de bo. lib. l. qui cū 4 maior. §. patroni. sed dicas qd suspicatur natu a ra officij pmeua que est 1 necessaria in tutore. et io b videtur q si aduocatus cōpulsus prestaret patrocinium q nihilominus perdit querelam. sz si tutor etiam ab initio spōtanee suscepisset officium nihil perdit inspecta natura officij primeua. sed huic obstat. ff. de his qui. vt indig. l. post legatum. §. his ꝟo. cum .§. se. cum ibi not. ¶ In glos. vt aduocatus vel procurator. propter qd potest distingui an ab initio fuit cōpulsus an voluntarius vt ibi no. et hec procedunt in querela que est odiosa. i alijs 2 iuribus distingnitur an sciens vel ignorans. vt not. ff. de rei ven. l. inter officium. dic vt ibi. ¶ In gl. hic testator. in fi. illa est cōtraria. ff. de condi. inde. l. si nō for. §. si fil⁹. de le. ij. l. fin. §. quatuor. potest dici q est regula qd non potest vt ipse po 3 test vt alius vt hic cum concor. ex de iurepatro. cum dilecti. C. de fal. l. si quis decurio. cum ibi no. ex de priuilegiis cum capel. fallit vel rōne fidei. vt. l. j. C. de do. ff. mā. l. cum duob⁹. §. j. vel cōmunionis. vt. d. §. quatuor. §. vel contrarietatis. vt. l. si. ff. eo. dic vt. s. proxi.

Quarta que debetur filio p legitima an debet relinqui iure institutionis: ita vt non competat querela inofficiosi testamenti.
Donata filio inter viuos a patre an cōputentur in legitimam.
Quid de filio quem pater facit pmoueri ad sacros ordines: et ei assignat redditus pro victu.
Pater nō potest exheredare filium nisi cū legitima causa.

Igitur ᵃ quartā. ¶ † In glo. sed hodie. in fin. ᵇ gloss. hic sequitur opin. Azo. et. s. §. sed hec. Sed in corpore in cum de appel. cog. videtur indistincte velle q semper sit opus q iure institutionis pro quo facit: qr honorabilior ti. est. ff. de leg. prestan. l. filium. §. sed si legata. et vtilior pter ius accrescēdi. C. de cadu. tollen. l. vnica. §. in nouissimo. ¶ Sed huic opinioni videt obstare. c. raynutius. extra de test. vbi nō fuit alterocha istituta. Et illā sequit ibi hostiē. sz ibi factū recitat. nec apparet qd hoc fuerit oppositū et si fuisset oppositū nō transiuisset. vñ multa non opposita transeunt que opposita non trāsirent. ff. eo. posthumus. §. si quis ex his. et pro recitatione vadas reperies decretalem vbi institutionis iure habuit filiā institutā in re certa. ex de testa. c. si pater. li. vj. ¶ † In glo. s. data in fi. alis autē non cōputaret: sed legata et fideicō. cōputarentur exceptis fructibus. secus in falcidia. vt not. ff. ad legem fal. l. pater. C. de testa. mili. l. si cum vel in vtero. C. fa mil. hercis. l. filiū quē habētem. ¶ Sed an prebēda vel pēsiones date vel acq̄site expēsis patris. Dic q nō nisi essent talia que possent vendi vel essent trāsmissibilia: vt. l. oimodo. §. imputari. C. eo. ¶ † Sed quid dices de illo quē pater facit ad sacros ordines pmoueri et cui p titulo redditus assignauit: sicut fit tota die nunquid hmōi titulum te-

netur in quartam computare. Non vi a
detur cū non possit vendi nec ad here=
des transmitti per dictum.§.¶ In glo.
vt scʒ hʒ ibi vt tertia illius partis quā
essent habituri ab intestato : vt not.in
auth.nouissima. Uel posset dici tertiam
partem hereditatis: vt in auth.de trien
te ⁊ se.§.j.quod est idem in effectu.vt in
4 auth.nouissima.dic vt ibi.¶ † In ea.gl.
ibi cum dicit vt olim: immo dic ꝙ non
per omnia vt olim vt plene nota.in.§.
aliud quia olim facta exheredatiōe cū
causa vel sine causa hodie non nisi cau
sa legitima inserta ⁊ nō ꝓbato: vt ibi
no.item hodie datur preteritio cū cau=
sa in bonis matris cū non sit nullū ipo
iure.vt dixi.ꝭ.de exhere.li.in prin.item
hodie datur matri p̄terite querela vt
dixi.ꝭ.§.nō tantū.Jaco.bo dicit hic qđ
preteritus per patrē semper dicit nul=
lū si erat su⁹.nec đ iure nouo facit diffe
rentiam an fuerit preteritus cū causa
vel sine causa.sed prima opinio est vsi
tatior.¶ In ea.glo.ibi cum dicit.nihil
tenebatur dimittere: verūtamē de hoc
faciet mentionē: vt in.§.aliud.

¶ De heredū q̄litate.⁊ dr̄ia. Rub.

a HEredes.[a] ¶ In gl. ad hoc
ibi cum alle.l.si alienuʒ.et
hoc insolidū vel pro parte.
dic vt.ff.e.l.sed si in condi=
tione.§.si seruum cōem.¶ In glo.ꝭ.sta=
tim.in fi.immo videt̄ demū post aper=
tas tabu.ff.de heredi.insti.l.qui soluen
do non erat duos glos.dicit ibi ꝙ illud
olim hoc hodie.Sed certe idem videt̄
⁊ olim.ff.si cer.pe.l.eius qui in prouin.
vn̄ dic hanc glo.fuisse verā ibi cum di=
cit.ante apertas tabu.sub.⁊ ante mor
tem testātis.vt ibi scripsi.item in eo qđ
dicit glo.ꝙ a seipso vr̄ contra qđ immo
a testante ideo đr orchinus.ff.de fidei
commis.libe.l.iiij.§.hi qui.ꝭ.de singulis
rebus per fideicō.re.§.qui antē.immo
dicit lex ꝙ ex ipsa scriptura libertateʒ
accipiunt.ꝭ.ex qui.cau.ma.non pos.§.
idemqʒ.dicas ꝙ quis đr capere liberta
tem diuersis respectibus vel legatum.
vno modo a testante tanqꝫ dātē.⁊ ideo
transit recta via.Alio modo ab herede

¶ Heredes.Diuide hunc titulum vt ꝑ
Are.Et pone casum in isto ꝑncipio fm
Bal.heredum triplex est cōditio.⁊ ser=
uus necessari⁹ heres dicit̄ ideoqʒ insti=
tutus a dn̄o statim dn̄i etiā inuitus fit

tanqꝫ ab alio cui tantū
detrahit̄ ⁊ q̄ in hoc one
ratur.⁊ isto respectu re
cipit a seipso: vt.d.§.fi.
in.l.si alienū.¶ In glo.
ante aditam.in fi.quia
loquitur quando liber=
tas est legata sine insti=
tutione que statim non
cedit.vt.C.de cadu.tol.
l.vnica.§.libertatibus.

1 ☞ Titul⁹ de cōiungē
cum emāci.an sit hodie
correctus: vel non.
2 Promisit quidaʒ ꝑ se et
heredib⁹ non facere tur
rim: sub pena: heredes
sui faciūt turrim ipso vi
uo an incidāt in penā.
3 Sui heredes an statim
post mortē patris obli=
gent̄ creditoribus.
4 Libellus formatus hoc
modo.pater tuus tene=
bat̄ mihi in tali quātita
te: mortuus est: tu es si=
bi vnic⁹ ⁊ suus.peto te
condēnari.an debeo ꝓ=
bare ꝙ te immiscueris.
5 Quid autem in emanci
pato.

b Sui autē.[b]

1 ¶ † In gl.ita.i fi.immo
dicas ꝙ hʒ hodie locuʒ
quādocūqʒ filius venit
per ꝯtab.nam auth.illa
loquit̄ qn̄ nullū fuit fa=
ctū testm̄ et succedit̄ ab
intestato.et illo casu est
correctus ille ti.⁊ mate=
ria de coniungem.cum
emanci.sed qn̄ factum
est testm̄ ⁊ rūpit̄ per cō
tratabu.vel ꝑ querelaʒ

heres: in q̄
sitis tamen
per eū post
mortē dn̄i
sui si sepa=
rationem
impetrauit
ab heredi=
tarijs credi
torib⁹ inq̄e
tari nō po=
terit.h.d.
Bal.

b ¶ Sui
autē.De=
scēdens in
ptāte parē
tis mortis
tpe existēs
primo loco
su⁹ erit ne
cessari⁹ he
res qui su⁹
heres nun
cupat̄: qr
reꝝ heredi
tariarū pa
rētis: parē
te supersti=
te dn̄s cen=
setur earū
solum pro
heredita=
rijs: et ad=
ministratio
ad eū tran
sit.et tn̄ ne
cessari⁹: iō
dict⁹ đ iure
ciuili ēt fit
hr̄s iuitus:
lʒ đ iure p̄=
toris hēat
bn̄ficiuʒ ab
stinand: .h.
d.fm Bal.

non est sublata. ꝛ illo ca
su remanent iura anti=
qua ꝛ predict⁹ ti. de con
iungē. sed Jac. ꝛ Pe. idē
tenuit in glo. ff. de libe.
ꝛ posthu. l. gallus. §. qd
tamē. C. de inoff. testa. l.
fratris. de libe. pte. aut.
ex causa. dic ergo ꝙ ille
titul⁹ obtinet filio emā=
cipato preterito cū cau
sa ſm glo. vel sine causa
ſm doc. vt dixi. s. tit. j. §.
fi. vel ambobus preteri
tis ꝛ vr̄ ꝑ ꝯtratab. cōpe
tit semp cōiungit etiam
hodie. Sz iuxta hūc. §. 2
querit quid si sit exhere
datus fili⁹ q̇ erat in po=
testate. nunquid nepos
ex eo qui est etiā in pote
state est suus. Dic qḋ sic
ſm Ja. ff. de acqui. here.
l. qui aliena. § interdū.
ꝛ ꝓ hoc facit qꝛ exhere=
datus ꝓ mortuo habet.
facit de cōiūgē. cū emā.
li. l. j. §. si pater. nec obst.
ꝙ pater procedit ꝛ suffi
cit eū exheredari: vt. s.
de exhere. li. §. posthu=
morum. ꝛ qḋ dr̄ hoc. §. qꝛ
nō intelligunt sui quo
ad hoc ꝙ rūpat testm̄:
sed bene quo ad hoc di
cunt sui vel sint sui ꝛ ne
cessarij ex testamēto vel
ab intestato. vt. d. §. ꝛ ad
hoc bene facit. ff. de iniu
sto rup. ꝛ irrito testa. l. si
quis exheredato. ¶ In
glo. s. ex artificio. q. d. ꝙ
nō vere dn̄s. ꝛ glos. dicit
in. l. in suis qḋ hoc cōsi=
stit in nudo intellectu.
qꝛ nō est realr̄ sequeret
ꝙ essent duo dn̄i eiusdē
rei quod esset absonum. 3
¶ In ea. gl. ibi cū dicit. a
ita et possessiōe Hec gl.
habet similē in. l. cū he=
redes. ff. de acquir. pos. sz in. l. cū miles.
ff. ex qui. cau. ma. vr̄ tenere cōtra. Veri⁹
tamē vr̄ ꝙ nō habeat possessionē. ff. de
acqui. pos. l. possessio quoqꝫ. §. fi. Et po=
test dici ꝙ ꝑ fictiones p̄dictas censeat
possessor. vt dr̄ de dn̄io. s. et ideo videt
ꝙ si quis mortuo patre occuparet pos=
sessionē anteꝙ̄ filius adipiscat realiter
eandē ꝙ filius possit agere interdicto
retinende vel recuperande et se dicere
fuisse semel possessorē ꝙ̄uis realiter nō
extiterit ꝛ hoc satis posset dici vbi mo=
rabat cum patre ꝛ maxime qn̄ negotia
administrat. et hoc nō est nouū qꝛ oīo
videmus possessionem cōtinuari. ff. de
vsuca. l. ceptā. ꝛ ita seruatur de cōsuetu
dine curie laicalis. ¶ † In glo. s. ꝛ libe=
ris. in fi. Ja. inducit hunc. §. ad qōnē fa
cti. pone ꝙ aliquis ꝓmisit ꝓ se ꝛ heredi
bus nō facere turrim vel aliquod factū
ꝛ si ipse vel heredes ꝯtrium facerent ꝓ
misit magnā penam. filij faciunt cōtra
eo viuo. querit an cōmittat pena. vr̄ ꝙ
sic qꝛ filij sunt dn̄i vt hic. ipse dicit post
dn̄m suum recurrendum ad cōez ꝛ vul
garē locutionem patrie vez an appella
tione heredū filij cōtineant. vt. l. cū de=
lationis. §. asinā. ff. de fund. instru. hec
questio nō videtur multū dubia in his
terminis qꝛ vba stipulationis nō se ex
tēdūt ad hoc. nā filius nō est heres ipso
viuo. ꝛ factum filij non dz obligare pa
trē nisi in peculio. vt. j. de noxa. §. fi. vi=
debis pleni⁹. ꝛ ꝓmissio fuit facta ꝓ se ꝛ
herede ꝛ ita non factū filij vt filijs: sz vt
heredis cancellat. ff. de pac. l. heredi. §.
fi. cū. l. se. Sed questio melius ꝓcederet
si ponas filios abstinuisse ꝛ alios eē he
redes patris ꝛ ꝙ filij faciunt cōtra post
mortē ꝓmittētis ꝛ nō heredes. ꝛ tūc fa
cit magis hec lex. itē facit qꝛ filij q̇ absti
nēt nihilomin⁹ sunt heredes. ff. de bo.
lib. l. et si ex modica. §. fi. ff. ad tertu. l. ij.
§. adoptiui. sz verū est ꝙ sunt heredes
nōie non re. vn̄ durū vr̄ ꝙ videat ꝓmi
sisse factū eoꝝ. Sed ad hoc vt hūc. §. lu=
culentius videas et eius intellectum.
¶ † Querit an sui statim post mortem
patris obligent creditorib⁹. Gl. dicūt a
ꝙ nō qḋ not. in. d. l. j. que hic allegat. ff.
de acqui. here. l. necessarijs. Doc. tenēt

a ¶ Glo. di
cunt. Vide
hic Bald.
circa fin. ij.
colū. vᵒ. q̄ro
nūquid ce=
tera. vide
hic per do.
Jo. fab.

ibi contra et videtur tex.ad ptrariū sz
4 expone ipz vt gl.ibi exponit.¶†Quid ergo dices an talis libell⁹ pcedit.Pater tu⁹ mihi ex tali causa tenebatur in tali quātitate:mortuus est:tu es sibi vnicus et su⁹ peto te cōdēnari an habeo pbare q te immiscueris.glo.et Dy.post eam videtur obtinere q debeo pbare q sis hrs.vt no.ff.sol.ma.l.si cum dotē.§.transgrediunt.illa glo.non est vera put iacet.quia nō habeo pbare qd sis heres sz qd te immiscueris et forte hoc voluit dicere glo.Sed pōt dici q libellus pcedit.certū est em q su⁹ est heres velit nolit sz ei pmittitur abstinere:vt in d.l.necessarijs.¶Igitur añq abstineat est fundata intētio actoris qz heres est nisi reus pbet se abstinuisse.Nec obst.l.j.C.si vt ab here.se absti.qz verū est q non est necessaria testificatio:vt ibi dr:scz q se non immiscuit vel protestatus fuerit se nolle esse heredem:qz sufficit q conuentus dicat volo abstinere vel abstinuit ex quo se non immiscuit.hoc tamen dicere dz etiam si actor nō ppo nit immistionē sed pbat.sz hoc proposito ex parte rei vcz q abstinere vult et abstinuit dato q hoc non probet oportet qd actor pbet immistionē als succū
5 bit.hec aūt pcedūt in suo.¶†Quid diceres in emancipato.Hodie videtur idē cuz sit remota differētia etc.per aut.de here.ab intest.et no.in simili.C.de repu.here.l.fi.Sed pōt dici cōtra:qz iura nō debent dici correcta nisi reperiātur.et aut.illa si bene cogites non tollit differentiā nisi quo ad succedēdū:sz quo ad modos succedendi nō tollit.vñ emācipatus nō est suus hodie sicut nec olim fuit.et ideo iura ista remanent quo ad hoc.Itē qd hic dicit ex testamēto vl ab intestato intellige qñ fuerūt instituti.si b
cū essent exheredati cā legitima inser 1
ta nō essent ipso iure heredes quousq obtinuissent in querela.vt dixi.§.ti.pxi.et hoc satis ptz in.l.necessarijs.

1 ¶ Extraneus heres quis dicatur.

a
1 **Ceteri qui**[a]. ¶†In glos.sic.C.j fi.Alio mō dr extrane⁹ q nihil attinet.i aut.d here.et fal.§.inordinatū.Alio mō q nō est de ascēdēti vel descēdēti linea.C.de ipo.lu.des.l.j.sup vbo dic ibi ple.Et hec faciūt ad qōnem de illo qui pmisit penaz si alienaret rem in manū extraneā q cōmittat penam si alienet ex illorū manū qui sunt in ptāte vl forte extra cognationem.vt.§.inordinatū.

1 ¶ Heres institutus si sit inhabilis tpe institutionis:fiat autem habilis ante aditam hereditatē:an sufficiat.

2 Bonafides requiritur in cōtractu emptionis tēpore cōtractus et traditionis:quid autem in alijs contractibus.

3 Tempora q requiruntur vt heredes sint habiles ad hereditatem acquirendam.

4 Tempus testamenti et tempus existentie conditionis adite hereditatis inspicitur in institutione conditionali.

5 Quid autē in legatis.

6 Heres quidā institut⁹ q tpe cōditi testi et mortis testatoris erat secularis:intrauit religionez fratrū minorū:eāq professus est:deinde absolut⁹ a regula p papā:an possit adire hereditatē.

In extraneis[b].¶†Sup tex.ibi cū dicit mortis vero.Quid si erat inhabilis tempore mortis ante hereditatem aditam sit habilis.videtur qd sufficiat.ff.de manumissis testamen.l.verum.que huic obstat:quia ibi satis videtur fuisse defuncti ex

a ¶Ceteri.Quicunq heres i potestate morientis tpe mortis nō existēs etiā si filius sit extraneus est.Et vt necessari⁹ seru⁹ dicatur heres expedit vt libertatē et hereditatem ex testamēto domini consequatur.h.d.fm Bal.

b ¶In extraneis.Heres extraneus trib⁹ tpib⁹ dz esse capax:vz tpe testamēti:mortis et aditionis.Incapacitas autem medij tpis nō nocet:et testamenti factio capitur in actiua et passiua significatione.h.d.fm Are.Cetera hic bene explicat Jo.fa.iō vide euz diligenter.

quo acquisitus fuit hereditati. quia hereditas vicez defuncti sustinet vt. s. de here insti. §. quod seruus. fm hoc videref q sufficeret esse capacē ante aditaz ꝛ ꝓ hoc facit qꝛ aditio hereditatis continuatur cū tpe mortis ꝛ ad illud tempus refertur. ff. de reg. iu. l. ois hereditas. ꝛ l. oia. ꝛ sic vr q sint vnū. Sed hoc nō vr verū: nā is tex. ꝛ similes euidēter ostēdūt q nō sit vnū immo tria tpa ꝛ diuersa: vñ dic ibi spāle in libertate. sꝫ ꝛ illud ē speciale q per alienationē legatū libertatis nō reuocef si reclamatur
2 ꝯ. l. cū seruus. ꝺ adimē. lega. ¶ † In gl. vt qꝛ in fi. qꝛ hec ꝯria parū aut nihil faciūt gl. nō curāt soluere. vñ pma valēt. ff. pro emp. l. ij. allegaf ꝓ cōcor. l. si alienū. §. in extraneis. ꝛ cōcor. quo ad ꝯctuz emptiōis in quo requirif bona fides tēpore contractus ꝛ traditiōis sicut ꝛ hic tpe testi mortis ꝛ aditiōis q̄ acq̄rif dominiū sicut p traditionē. Sꝫ i alijs ꝯctibus in quibus sufficit tps traditiōis videtur discordare arguēdo de contractibus ad vltimas voluntates: sꝫ ibi loq̄tur in eo qui capere poterat nec ex ꝑsona sua patiebatur defectum quominꝰ fieret dominꝰ si tradēs esset hic loquif i eo qui est nō capax. Ad scđꝫ dic q est fauore fidei vt penitētes admittantur. in auf. de priui. here. mulie. nō pre. ibi licebit ꝛc. ¶ † In gl. s. in extraneo. i fi. vt be
3 ne hanc materiā perstringas dic q aut est pura institutio aut cōditiōalis. Primo casu dic qđ aut queris de extraneo ꝛ requiruntur tria tempora: vt hic. ꝛ l. si alienum. §. in extraneis. Aut de suo. ꝛ dic qđ aut queris quo ad hoc an repute tur suus aut an reputef capax. Si quo ad hoc q reputef suus. dic qđ aut succedif ex testō aut ab intestato. Si ex testō ꝛ est institutio pura vr qđ inspiciaf tps mortis. ꝛ sic ꝓcedit opinio Jo. ff. de here. insti. l. iij. §. fi. de li. ꝛ post. l. fi. §. fin. Si ab intestato vr ispici tps mortis si illo tpe deferaf hereditas. sinaūt tps quo deferf. J. de here. que ab intesta. §. cū āt. dū tñ eēt talis q̄ tpe mortis potuisset eē suus si nullus precederet eū vt ibi: sꝫ si quo ad hoc an reputetur capax. Glo. dicit in suo inspici tria tpa si nitatur ex te

stamēto. verūtñ tps mortꝭ ꝛ existētie heredis idē sunt vt no. i. §. in extraneis. sꝫ ab intestato videtur sufficere tps mortis. ff. ꝺ cōtratab. l. j. ꝛ §. idē i necessario. ff. e. l. si alienū. i prin. ꝛ l. seruū meū si sit ꝯditionalis ꝛ ea ꝯditiōe q̄ suspēdat: qꝛ forte extraneus vel suus sub potestatiua de q̄. C. de isti. ꝛ subst. l. si pr. ff. ꝺ her. isti. si suꝰ videref debere inspici q̄tuor tpa testi mortis cōditionis existētis ꝛ adite hereditatis i extraneo in suo existētia cōditionis ꝛ heredis idem sunt. tria probatur hic. quartū de existentia cōditiōis probaf. ff. de condi. ꝛ demon. l. cū qui. tunc enim cedit dies hereditatis. C. de cadu. tol. §. sed si sub ꝯditione ideo tūc cōditio heredis videf inspici. Uerius videtur q in cōditiōali sufficit q si capax tēpore existentis cōditionis q̄uis non esset tpe mortis et hoc probaf hic. ꝛ §. in extraneis. in ver. medio ibi vel cōditione institutiōis. vbi aperte videtur innui q nō cōsideraf in conditionalibus tempore mortis ex eo q ponit distinctionem vel innuēdo q tñ facit in cōditionalibꝰ existētia cōditionis q̄tū in puris tēpus mortis quo ad
4 ꝓpositū. ¶ † Preterea qñ loquif de tēpore testamēti ꝛ mortis textꝰ nullā facit mētionē de cōditione quasi diceret q quo ad hoc idē est i pura ꝛ cōditionali sꝫ in superiori respōso nō sic. Dic ergo. in cōditionali inspici tps testi et existētie cōditiōis adite hereditatis. sꝫ obstat. ff. de regula catoniana. vbi videf innui q non habet locum regula cato. in conditionalibus institutionibꝰ. q. d. qđ q̄uis nō sit capax tempore testamēti q valet institutio nec catoniana obstat. Ad hoc dicas q regula catoniana nō hꝫ locū in institutionibus cōditionalibus: immo nec i puris nisi quoad mentem fm quosdam vel nullo mō fm aliquos vt ibi not. verūtamē nō ex hoc sequif quin is. §. locuz habeat. ꝛ quin fm ipsum debeat iudicare: alias sequeretur q esset correctꝰ is. §. qui dicit inspici tria tempora ꝛc. ¶ Unde opinio quorundā dicētiū q sufficit q̄uis non possit capere tempore testamenti dū tñ ex postfacto possit reprobaf. vt ibi not.

5 ¶ † Quid in legatis glo.non tangit hic sed in.d.§.in extraneis bene tãgit.vbi dicit ꝙ in legatis sufficit ꝙ sit capax tẽpore mortis.⁊ idẽ no.ff.de legat.ij.l.si deportati.de do.cã mor.l.i mor.ꝺ doñ. inter vi.⁊ vxo.l.sed interim.§.j.sup ver bo vitia.Sed cõtra no.ꝙ etiam dꝫ esse capax tempore testamenti.ff.de cõdi.et demon.l.eũ qui.de iur.fis.non intelligi tur.§.qñ.¶ Alibi dici ꝙ inspiciunt tria tempora sicut in hereditate.s.ꝺ dona.§.j.in glo.fere.Quid dicem⁹.do.Jaco.⁊ Pe.non intelligunt has glo.ſꝫ trãseũdo dicunt ꝙ in legatis cuꝫ queritur an legatarius sit capax vel non inspicitur tempus quo dies legati cedit ⁊ ideo in puris inspicitur tempus mortis in his que cedũt a tempore mortis.i.cõditionalibus tempus existẽtis conditionis qñ aũt cedat dies.vide.ff.qñ di.le.ce.ꝑ totum.C.de cad.tol.§.in nouissimo.et idem tꝫ Dy.in.§.in extraneis.Sꝫ ꝯ.ff.de leg.j.l.si minor.eo.titu.l.si seruus legatus.de leg.ij.l.fi.§.q̃ in diuisam.j.de lega.§.sed an seruo.dicas qꝺ predicte qõnes ⁊ rñsiones procedunt quãdo legatũ deficit ꝑpter personam legatarij. vbi vero propter personã legantis vel qualitatẽ rei vel mista consideratione vtriusqꝫ tunc non obtinet:vt videbis in.§.sed an seruo.Jtem non obtinet quãdo queritur que qualitas seu q̃ estimatio rei legate inspicitur.vt.§.qui quiqꝫ ⁊.§.qui in diuisam.Sed quid in fideicõmisso vniuersali.de singulari videtur idẽ qꝺ in legato.doc.Jaco.⁊ Pe.dicunt ꝙ tria requirunt tempora sicut in directa institutiõe.⁊ allegãt.ff.ad trebel.l.facta.§.fina.illa lex parũ facit prima facie tñ potest inspici finis ibi cum dicit ꝙ in fideicom.est perinde ac si seruus fuisset ab initio liber ⁊ heres institut⁹. sed tunc requiruntur tria tꝑa ergo ⁊ fideicom.Jtẽ qꝛ sicut in directa istitutiõe testator potest vnum necessariũ istituere.Jta ꝑ fideicõ.Sꝫ in hoc videt̃ cõtra qꝛ in institutione inspicitur temp⁹ testi vt constet institutio a q̃ cetera depẽdẽt que est basis ⁊ fundamẽtũ testi.q̃ rõ locũ nõ hꝫ in fideicõ.etiã vniuersali.quia testm̃ bñ teneret ẽt si fideicõ.nõ teneret idcirco videtur ꝙ solum debet inspici temp⁹ quo dies fideicõ.cedit.qñ aũt cedat vide.ff.ad trebel.l.apd̃ iul.§.vtruꝫ.eo.ti.l.quidaꝫ.⁊ hec iura faciunt ad qõnem.Pone qꝺ quidam ipetrauit a papa primum beneficiũ vacaturũ deinde post impetrationeꝫ facto legitimo processu contraxit mr̃imoniuꝫ vel dimisit habitũ clericalẽ.demum vxore mortua vel iam resumpto habitu vacat beneficium.querit̃ nũq̃d possit acceptare ⁊ sibi facere prouideri.Videt̃ ꝙ sic:quia sicut vides in institutione ispici tria tꝑa ita in impetratiõe duo.extra ꝺ rescrip.c.si eo tꝑe.li.vj.igit̃ sicut media tꝑa nõ nocẽt in institutiõibus.ita vr̃ ꝙ nec in impetrationib⁹.Contrariũ vr̃ verum: qꝛ recipiendo vxorẽ vel talẽ habitũ vr̃ renũtiasse grẽ seu impetratiõi.⁊ sic vr̃ extincta.vt no.Jnno.extra.de rescrip.c.mãdatuꝫ.qũo ergo retinuisset ex postfacto.ff.de solu.l.qui res.§.areã.Sꝫ bene dicerẽ ꝙ si occurreret aliqꝺ impedimentũ seu inhabilitas ꝑ quas nõ posset tacita renũtiatio colligi vt excõicatio vel aliqua irregularitas ꝙ nõ noceret si esset habilitatus tempore vacationis per hec iura.ff.de cõdi.⁊ demon.l.interdicit. 6 ¶ † Quid ergo in casu nr̃e legis.Quidã heres institutus q̃ tẽpore cõditi testi ⁊ mortis erat secularis intrauit religionẽ fratrũ minorũ ante aditã hereditatem et eã professus est deinde absolut⁹ a regula per papã vel ẽ fact⁹ eps nũq̃d põt adire:vr̃ ꝙ sic ꝑ hũc.§.qꝛ mẽdia tꝑa nõ nocẽt.Sꝫ ex ꝑmissis credo ꝯtrariũ.etem̃ vouẽdo talem regulã renuntiat oi proprio ⁊ improprio vel cõi. igitur repudiat hereditatẽ tacite faciẽdo actum cõtrariũ nõ compassibilẽ.ff.de acq̃.hered.l.illud.vñ cum ipse ⁊ religio nõ sint capaces tacite repudiat:sed secus dicerem si intraret religionem q̃ haberet ꝑpriũ in cõi:vt monachorũ nigrorum vel predicatorum.qꝛ tunc posset acq̃rere monasterio.iuxta legẽ deo nobis.C.de epi.⁊ cleri.¶ Quid ergo si tota hereditas est in rebus feudalibus que non possunt acquiri monasterio de consuetudine vel de iure.Videretur qꝺ intrando monasterium q̃uis possit ha

bere proprium in cõmuni tacite repudiet p premissa cũ monasteriũ nõ sit capax rerũ feudaliũ ꝛ ꝙ nõ possit adire etiã absolutus a regula nisi esset de liberis. C. de repu. here. l. fi.

1 ¶ Heres adiẽs hereditatẽ an ꝛ qñ teneat creditorib⁹ ꝛ legatariis isolidum: vel secunduꝫ vires hereditatis.
Adde ad idẽ nu. 2.

3 Fideicõmissari⁹ vniuersalis an gaudeat bñficio inuẽtarij.

4 Fideicõmissari⁹ vniuersalis an possit inuẽtariũ facere ꝛ gaudere ei⁹ beneficio si heres non fecerit.

5 Quid aũt si heres fecit inuẽtariũ ꝛ moritur: an heres suus gaudebit tali beneficio.

6 Tempus ad faciénduꝫ inuentariuꝫ a quo tempore currat.

7 Heres conuentus permisit se condemnare nõ allegando beneficiũ: an post sententiam possit allegare beneficium inuentarij.

8 Fili⁹, si sit heres alicui⁹: quis faciet iuẽtariũ: pater an filius.

Extraneis*.

a ¶ Extraneis. extraneis heredib⁹ facultas libera est adire vł repudiare nisi semel fuerit hereditas adita: qꝛ nõ pt repudiari nisi a minore hodie vero põt heres sine deliberatiõe cõficiẽdo inuentariũ secure ꝛ sine damno adire hereditatem. h. d. Are.

1 ¶ † Ingl. Sꝫ qd erit. i fi. hoc non exprimitur ibi sed in auten. de heredi. ꝛ fal. §. si vero non fecerit vnde ꝛ bene videas distinguere: qꝛ aut statim abstinet seu repudiat aut statim adit vel se immiscet ꝛ tunc claꝝ est: vt. l. sancimus. primo responso: quia i primo casu nullo modo tenetur in secũdo insolidũ creditoribus. Sed an legatariis insolidũ. Clarum est ꝙ nõ sed vsq ad vires patrimonij de iure. ff. ad. l. fal. in rõne. §. qđ vulgo. si cui plusq̃ per leg. fal. l. j. §. fi. ff. ad treb. l. j. §. si is q̃ quadringenta idem videtur de iure. C. qꝛ per. §. j. de lege sancimus. nil immutat de iuribus antiquis: sed hodie immutatur: quia tenetur insolidum legatariis si non fecit inuentarium. vt. §. hinc nobis. in fi. in auć. de here. ꝛ fal. Si vero dubitauit ꝛ non petit tempus ad deliberandum tunc si fecit inuentarium legitime clarum est: vt in. §. sin autem dubius. si petierit tempus ad deliberandum ꝛ non fecit inuentarium insolidum omnibus tenetur si fecit insolidum creditoribus tenetur. legatariis vero vsq ad fines matrimonij ꝛ detrahet falcidiam ꝛ is casus non corrigitur per. §. hinc nobis.
2 ¶ † Sed in casu in quo non fecit inuentarium quando tenetur insolidum nec falcidia detrahit: nunquid potest saltem portionem iure nature debitaꝫ detrahere ꝛ retinere glo. ꝛ doc. dicunt quod sic: vt no. in. d. l. sancimus. §. penul. ꝛ. d. §. si vero non fecerit.
3 ¶ † Sed queritur nunquid de hoc beneficio poterit gaudere fideicõmissarius vł'is. hec q̃stio est pregnãs nam potest querere primo an si heres institut⁹ fecerit inuẽtariũ ꝓsit fideicõ. vł'i: an eius beneficium ad fideicõ. transeat facta restitutiõe.
4 ¶ † Scđo põt querere an fideicom. vł'is possit facere inuentarium ꝛ ei⁹ beneficio gaudere si heres non fecerit. ꝛ vtrumq mouet Spe. post Bultiniũ de bononia a quo multa extrahit in Spe. de istru. edi. §. d. versi. qđ si heres rogatus. ꝛ videretur prima pparte affirmatiua quia facta restitutione omnia iura transeunt in fideicom. ff. ad trebellia. l. facta. in princi. ꝛ. §. fin. ff. de cõsti. pecu. l. si post constitutã. veritas est ad contrarium: qꝛ iura q̃sita heredi ante restitutionẽ ꝛ maxime q̃ heres facit seu ꝓcurat sibi ad suã ꝓuisionem nõ trãseũt ad fideicõ. ff. ad trebel. l. si heres pecuniã. ꝛ hoc nisi exp̃sse crederet: quia tunc fideicom. gauderet. et

5
a

ſm ipſos i ſcd̃a.tũc dicũt ꝙ cũ fideicõ.
vl̃is ſit loco heredis.ff.qd̄ cũ eo.l.ſi fili⁹
ꝙ poſſit facere inuẽtariũ ⁊ facto gau=
dere ſup ꝑmo heſito i eo qd̄ dicũt ꝙ ce
dẽdo trãſfert ius ſibi acq̃ſitũ ꝑ bñficiũ
iuẽtarij:q₂ nõ vr̃ ꝙ tale ius poſſit trãſ
ferri ꝑ ceſſionẽ etẽm̃ hoc eſt ius quo=
dã priuilegiatum ꝯ ius cõe ꝑ qd̄ heres
hȝ exceptionẽ ꝯ creditores naȝ de iure
cõi inſolidũ tenebat̃.vnde iſtud ius qd̄
ei ꝯceſſuȝ eſt vt heredi nõ vr̃ poſſe trãſ
ferre ꝑ ceſſioneȝ.ff.de admi.tu.l.ex plu
ribus.⁊ facit.ff.ad trebel.l.q̇ ita.§.ſi le
gat⁹ ⁊.l.ſi patroni.in prin.⁊ hoc bñ pa
tet:q₂ nulli gaudent beneficio inuẽta
rij niſi illi quibus heres vẽdidit res he
reditarias.pro legatis ſeu creditorib⁹
ſoluendis.vt.l.ſacimus.§.ſed ſi prefa=
tã.⁊ cedere poſſent legatarij ⁊ alij gau
dere poſſent facta eis ceſſione qd̄ eſſet
contra rationem ⁊ diſpoſitioneȝ legis
vnde ſi facto inuentario ſponte vende
ret vel daret hereditatẽ ⁊ cederet ius 6
ei queſitum ex beneficio inuentarij ſeq̃
retur ꝙ emptor vel donatari⁹ eſſent tu
ti aduerſus primos creditores ſi ſoluiſ
ſent vltimis vel legatarijs ꝙ nulla rõ
patit̃.nec lex q̃ eſt ꝯtra ius cõmune ad
5 hoc eſt attendenda.¶ †Sed quid ſi he
a res fecit inuẽtariũ[a] ⁊ moritur nunq̇d
heres ſuus gaudebit.Credo ꝙ ſic q₂ re
preſentat ei⁹ perſonam ſi fingit̃ eadeȝ
perſona.in aut.de iureiu.a morië.ꝑſti.
ſed tunc opponitur:q₂ iura trãſmiſſibi
lia ad heredem ſunt ceſſibilia.ff.de mi
no.l.qd̄ ſi minor.et ibi not.ff.de admi.
tu.l.ſi minor.ſȝ ego reſpondeo ꝙ illud
verbũ vbi eadẽ rõ ꝙ hic nõ eſt.vñ he=
reditas nondũ q̃ſita trãſmittit̃ quãdo
ꝙ.⁊ tñ ius adeũdi nõ cedit̃.ff.d iure do.
l.ſi mulier.§ ex aſſe.In ſecundo videt̃
mihi idẽ ꝙ fideicom . vniuerſalis non
poſſit facere inuẽtariũ cũ hoc nõ repe=
riatur cautũ.⁊ hec lex ſit cõtra ius cõe
vñ nõ eſt extẽdẽda.vnde lex non dicit
ꝙ fideicõ.ſit heres ſȝ effectu quodãmõ
eſt heres. Preterea ꝙuis reperiat̃ de
ſubſtitutis ꝙ detur eis tempus ad deli
berandũ ſicut principaliter inſtitutis.
vt de.ff. de iure deli.l.pe.nõ tamẽ repe
ries ꝙ d fideicõ.vniuerſali fiat ibi ver

bum.Si cõcederes ꝙ fi
deicõ.vniuerſalis poſ=
ſet facere inuentariũ et
ipſo gaudere.ego cõce=
derem in caſu quo nul=
let heres adire ⁊ ipſum
faceret cogi:quia tũc eſt
perinde ac ſi ab initio
fuiſſet inſtitutus.ff . ad
trebel.l . facto.§.fin.vel
vbi defert̃ hereditas fi=
deicõ.q₂ heres non cõ=
plet.iuxta aut̃.de here.
⁊ fal.§.is.⁊.§.ſi q̇s autẽ
nõ iplẽs.Ratio eñi qua
re fauetur heredib⁹ eſt
ne teſtamentum defera
tur ⁊ defunctus rema=
neat ſine herede q̃ põt
extẽdi ad hos caſus nõ
ſic vbi heres ſpõte adit
vt dixi.⁊ iũge.s̃.eo.§.in
6 extraneis.¶ †Sed q̃ri=
tur a quo tempore cur=
rat tempus ad inuenta
rium faciendum.glo.di
cit ꝙ a tẽpore adi:e vel
aditionis miſtionis. vt
no.in.l.ſancimus.§.fin=
autem.Sȝ in aut.ſȝ cũ
teſtõr.C.ad.l.falci.tȝ ꝙ
a tempore ſcientie. Do
cto.tenent primã vt ibi
ſcripſi per.§.ſi vero poſt
ꝙ.in.l.ſancimus. Et ca
ue q₂ hȝ.xxx.dies ad in
cipiendũ.⁊.lx.ad perfi=
ciendũ qui omnes col=
lecti faciunt tres mẽſes
vnde in cõputatiõe triũ
menſiũ de q̇b⁹ loquit̃ in
.§.donec cõputãtur pri
mi.xxx.dies ſicut.lx.di=
es q̇ dãt̃ ad ꝑficiẽdũ al̃s
nõ eſſent tres mẽſes ſȝ
duo.Sȝ an hoc tp̃s cur
rat minorib⁹.Dic ꝙ ſic
cũ tales minores ⁊ bre=
ues ꝑſcriptiões currãt
ꝯ eos.Et vr̃ notari.ff.d
mino.l.auxiliũ.in ꝑnci.

a .§.Inuẽ=
tariũ. ang.
tractat hic
maȝ iuẽta
rij:⁊ primo
ponit quot
ſunt neceſ=
ſaria:⁊ q̃ re
quirũt̃ i in
uentario.q̃
vide hic ꝑ
ordinẽ i.ij.
co.añ me.l
ꝟ.i gl.ꝑſti=
terit. deide
q̃rit q̃ for=
ma credi=
tor hr̃s dȝ
practicare
vt ſuũ debi
tũ ꝯſequat̃
Item q̇d ſi
vxor eſt he
res inſtitu
ta a viro et
non confi=
cit inuen=
tariũ ⁊ ꝯue
niat̃ a lega
tarijs item
q̇d ſi heres
omiſit ſciẽ=
ter appone
re q̃ obeſt
apponi.itẽ
an non ꝯfi=
ciẽs iuẽta=
rium ꝑdat
trebelli. ſi=
cut ꝑdit fal
cidiã.q̃ vi=
de hꝑ an=
gel . in . iij.
col.ꝑ totũ.

7 glo. ¶ † Sed quid si he=
res conuentus permisit
se condemnari non alle
gando beneficiũ inuẽta
rij. Spe. tenet q̄d nihilo
min⁹ post sñiaʒ pōt obij
cere vt. d. §. ver. sed nun
quid heres. ¶ Itē quid
si soluit insolidum vni
anteq̄ faceret inuenta=
rium. Ipse dicit q̄ nihi
lominus pōt facere ⁊ eo
8 vti. vt ibi not. ¶ † Quid
si filius sit heres nunq̄d
pater faciet inuentariũ
vel filius. Uidetur q̄ pa
ter. ff. de iure delibe. l. j.
Et idem videtur de mo
nasterio si monacho de
feratur hereditas. In fi
lio esset aduertendum
quis esset heres iuxta. l.
cum non solum. ⁊ q̄ ille
faciat qui est heres. sin=
autem voluntas ambo
ruʒ concurrant: ⁊ vnus
habet vsumfructum al
ter proprietatem expe=
dit q̄ ambo faciant cuʒ
vterq̄ possit habere pe
riculum. Si vis habere
formam faciendi huius
modi inuentarium vel
aliud recurre ad Spec.
d. §. ⁊ formam huiusmo
di reperies circa finem
. §. dic vt ibi.

1 ☞ Ratihabitio menta
lis an inducat obliga=
tionem.
2 Legat quis fundum ti=
tio si sunt duo titij nul=
lum est legatum.
3 Uerba ista nolo esse he=
res: ⁊ v̄ba volo non esse
heres an sint verba re=
pudiationis vel non.
4 Positio talis an sit bōa
pono q̄ tu d̄sinasti i aio
te velle esse heredē. Iteʒ
q̄ voluisti esse heres.
5 Protestatio non est necessaria vbi ius
facit actũ purũ q̄ nō recipit dilationē.

a **Itē extraneus.** [a] In gl. s.
i fi. ⁊ ideo
si emancipatus gessit pro herede nō ob
stat ei nisi petat bono. posses. sed hoc est
hodie correctum saltem in successione
1 ab intestato vt ibi scripsi. ¶ † In gloss.
oportet ibi cum dicit declarent docto.
Iac. ⁊ Pe. dicunt q̄ gl. bene dicit: sʒ ne
sciunt an hoc aduertat. vnde querunt
b nunquid ratihabitio mētalis [b] inducat
obligationē. Pone aliquis gessit nego=
tia mea. ego ratuʒ habui null⁹ scit nisi
deus ⁊ ego nūquid obligor ipsi. Dicūt
quod nō nec obstat lex duo sunt titij. ff.
de test. tu. vbi dicit q̄ nō deficit ius: sʒ p
batio iuris. ⁊ sic supponit q̄ de iure te=
net: sed quia incerta est probatio fingi
tur nō teneri. ⁊ sic talis mentalis aditio
seu ratihabitio q̄: illud nō est verū s̄m
2 eos immo non tenet datio. ¶ † Unde si
legē fundum titio ⁊ sunt duo titij ⁊ nul
lum est legatũ ipso iure: al's sequeretur
q̄ heres non posset rem legatam pete=
re si caderet a possessione q̄d esset euidē
ter iniquũ. ¶ Sed contra hanc opinio
nem facit. ff. de heredi. insti. l. qui sol=
uendo. Dic ergo s̄m eos q̄ volũtas ta=
lis non facit aliquē heredem nisi decla
ret per verba vel facta vt hic no. Simi
le scripsi de matrimonio q̄d contrahit
consensu. ⁊ tamen sunt necessaria etiaʒ
cum non consensu vt dixi. s̄. in materia
de nup. ⁊ extra de sponsa. c. tue. per In
no. Quid si dicat volo adire. Quidam
dicunt q̄d non est aditio. Nam non se=
quit̄ volo currere: ergo curro. volo ascē
dere arborem. ergo ascendo. ipsi tenent
contra per illa que notantur. C. de con
trahen. emp. l. fi. ⁊ dicūt q̄ si quis dicat
volo eligere: perinde est ac si dicat eli=
3 go per illam gl. ¶ † Item dicunt q̄ ver
ba nolo esse heres non sunt repudiatio
nis: vt. ff. ad tertu. l. filij. §. j. Sed si dicat
volo non esse heres: tunc repudiat: sed
tamen s̄m eos caute faciet heres si a p̄
mis ⁊ secundis verbis temperet ne effu
so sermone ⁊c. C. de do. promissi. l. fina.
4 ¶ † Secundum hoc ergo est realis posi
tio impertinēs ad probandum q̄ quis
sit heres.

a ¶ Itē ex
trane⁹. he
res d̄r adi=
re heredi=
tatem gerē
do se p̄ he
rede in ali
quo actu
vl' nuda vo
luntate: vl'
v̄bis decla
ratis: ⁊ ita
pōt repudi
are dūmo=
do sciat he
reditateʒ si
bi delatam
quãuis sit
mut⁹. h. d.
s̄m Aret.

b ¶ Mēta
lis. Uide s̄
Ange. late
in. j. col. v̄.
i gl. nuda.

sit hfs. Pono q tu designasti in animo te velle eē heredē: itē q voluisti esse heres q est notabile si sit veruz. Sed ego nō recedo a v̄bis text. ⁊ credo q nuda volūtate est heres vt hic. ⁊ in. l. si aua C. de iure deli. ff. de acqui. here. l. gerit. Et ideo tales positiones admitterem. ⁊ si cōfiteretur starē sue ꝯfessioni ꝯ ipz: sed bene verū est q si nō cōfitetur qd impossibile est probari nisi p verba vel
5 actus declarauerit. ¶ † In ea. gl. ibi cū
a dicit. Nisi protestet[a] hec ꝓtestatio nō est necessaria vbi ius facit actū purum qui dilationē nō recipit. vt. ff. de relig. ⁊ sum. fu. l. si qs. §. plerisq. vide. ff. eo. p herede. §. si quis fuos. Et hec iura possunt induci ad materias canonistaruz videlicet q impetrans videatur acceptasse infra mēsez beneficium si fecerit actus per quos possit presumi acceptatio q̄uis de acceptatiōe expssa nō appareat. ⁊ facit extra de ꝯces. prebē. c. j. §. secus. in cle. itez videret q si confiteret se acceptasse nuda volūtate qd sufficit in preiudiciū sui forte petat aliā prebēdam ⁊ efficietur ei acceptasse aliaz nec fecisse determinari ad quē pertineret. Et breuiter de tota hac materia pōt argui ad illā in multis punctis. ¶ In gl. dūmodo in fi. sed ibi erat acquisitū domino vel ibi in actu qui realitatem requirit. ¶ In glo. no. ergo. Quid de illis. vide. C. de cura. fu. l. fina. ⁊ facit. ff. de acquirē. heredi. l. v. vide ibi.

¶ De legatis. Rubri.

¶ Textus cōtinuat hanc rubricam. idcirco non est insistendum.

1 ⁊ Materie debent continuari ſm cōgruum modum artis.

1 b Post hec. ¶ † Hic nihil notat[b] nisi q ſm verum ⁊ cōgruū modū artis materie debēt continuari. C. d ve. iu. enu. l. ij. §. id que. sed quandoq ex causa fit intermissio: vt hic pz ſm doct.

1 ⁊ Donatio iter viuos q̄nq reuocat.

k Legatum. [c] ¶ In glos. sunt eniz in fi. Hec gl. procedit ſm ea que communiter fiunt quia donatio inter viuos quandoq reuocatur. vt per totū titulū. C. de reuo. do. itez legatū est cuz honore: vt ff. de lega. iij. l. j. §. pe. cū l. sequen. ⁊ se. habes ergo hic q legatum est q̄daz donatio. ¶ Quid si testator testando donet alicui presenti ⁊ recipiēti fundum nūquid est licita donatio iter viuos: et ita irreuocabilis vel legatum. Videret q donatio iter viuos qr verba hoc importāt. ⁊ in vltimis volūtatib⁹ fit q̄nq cōtract⁹ inter viuos ff. d assigna. li. l. assignare. iuncto eo. titu. §. assignare. ⁊ no. ff. de testa. l. heredes palam. §. fi. ⁊ p hoc facit qr in testamēto quandoq constituūtur duo rei qui adinuicem videtur inter se fideiubere. ff. de lega. ij. l. si titio aut seio. §. fi. ¶ Sz ego credo ꝯtra: etem in dubio sermōes sunt interpretandi ſm statū et materia ad quam se testator ꝑparauit. vt dixi. s. de testamē. mili. §. plene. ff. de heredi. insti. l. j. §. si aūt cū notatis. vnde cū legatū dicatur donatio. vt hic. si testator in testamento ita dicat censebit legatuz. ⁊ facit extra de sepul. c. dudum §. veruz. in cle. propter hoc. in glo. caute respōdet. in. d. l. heredes palam. §. fi. q valet venditio ⁊ nihil respondet de donatione supponēdo q illa valet vt legatum in causa dubij. si autem certum esset q volebat valere vt cōtractuz inter viuos bene valet. vt

a ¶ Nisi p testet. Vide hic ange. i ij. col. in fi. p. in ea. gl.

b ¶ Nihil notat. Vide tamen h Ange.

c ¶ Legatum. Diuide vt hic p are. ⁊ pone casum vt p eum.

§.premissuz est. hoc aũt qđ dixi ꝙ valet iure legati minus habet dubiũ vbi erat absens ille in quẽ ↄferebať liberalitas tũc non potest valere iure donationis inter viuos vt scripsi.§.i materia donationis. ꝛ no. C. de sac. san. ecc. auť. illud.

1 §. Actio hipothecaria non datur legatario in re legata: licet in alijs rebus defuncti detur.

2 Actio hipothecaria an detur cõtra collegatarios.

3 Testator si legat redditus vel deueria competit actio confessoria.

4 Actio personalis qualiter competat legatario cũ ipse sit dñs rei legate.

Sed olim. ¶ In gl. interdũ. ibi: cum allegat l. labeo. Dic ꝙ semper est validior si cõstet. vt no. in. l. si aliḹ. ꝛ.ĩ. sequitur ea glo. qđ verũ est ꝛc. ¶ In glo. j. per rei vẽdi.

1 in fi. vide qđ ibi not. ¶ † In gl. scз in rebus q̃ fuerunt defuncti. s. alijs ꝙ̃ legatis: qꝛ pro re legata non datur cum statim efficiatur legatariꝭ: vt. l. a titio. ff. de fur. ꝛ in re sua pignus nõ consistit. ff. de regu. iur. l. neqꝫ pignus. ꝛ ita no. in. d. l. j. C. cõmu. de lega. sed doct. dicunt qđ ꝑ re legata ꝛ ad eam datur hipothecaria si legatarius nõ dicat eam suam sed sibi debitaз. per. l. hmõi. §. fi. ff. de lega. j. illa nõ multũ facit. vnde glo. satis videtur rationabilis. si eñ res sic excipiat si res quaз per hipothe. petis esset tibi legata tu esses factꝰ dñs. ꝛ iõ posset eẽ tibi obligata: vt posses hipothe. agere cur non bene excipit non video: sed in eo qđ glo. dicit ꝙ hipothe. competit pro rebꝰ defuncti videtur supponere ꝙ nõ pro rebus heredis vel grauati fideicõ. vel legato bene dicit melius ꝙ̃ i. l. j. C. cõia. de leg. vbi dicit ꝙ post sex menses põt agi ꝑ rebꝰ heredis vel grauati: qđ non est verum: sed bene veruз est quod põt fieri missio in bonis heredis: ꝛ constitui pretorium pignus. vt. l. certa for-

2 ma. C. vt in posses. lega. ¶ † Sed cũ hipotheca detur pro rebus defuncti queritur an detur ↄtra collegatarios. Doctores consueuerunt dicere qđ non ne qđ datur vni aliḹ tollatur. C. qui po. in pig. ha. l. assiduis. ¶ Sed quid si res q̃ per hipothe. auocatur non erat defuncti: sed eaз bonafide possidebat. Dic ei sufficere. ff. de pig. l. ꝛ que nonduз sunt. §. quod dicitur. ¶ In ea. glos. ibi cum dicit competunt iste tres. hoc verbum

3 vbi corpus rei legatur. ¶ † Sed quid si testator legat seruitutem vel aliud incorporale sicut deueria vel redditꝰ. Ui detur ꝙ tũc cõpetat cõfessoria. ff. quẽadmodum seruĩ. amit. l si partem. §. si nd rei ven. vt. l. vendicatio. non vt gregis. ff. de rei vẽ. item actio ex testamẽto. iteз hipothe. ꝛ hoc pro alijs rebus testãtis. pro ipsa enim re nõ põt agi. ff. de excep. rei iudi. l. penulti. §. latius. item quid si damnat heredẽ certo ꝑtio vẽdere. Satis videtur ꝙ possit vendicare oblato pretio. ff. de leg. j. l. vxore. §. agri plagã. item datur actio ex testamẽto. ff. de leg. j. l. si fideiussor. §. fin. et agetur hipothe. 4

saltez pro alijs rebus testantis. ¶ Sed quid si res nõ erat defuncti sed eam bona fide et titulo possidebat. Potest dici ꝙ detur publiciana legatario cõtra heredẽ sicut vendicatio si testator esset dominus. vide. ff. de publ. l. ij. ꝛ de hoc ibi not. ¶ Sed quid si alius rẽ legataз possidebat nunquid legatarius possit eaз per publicanam petere. dic ꝙ non sed aget contra heredem vt cedat ei actiones. ff. de leg. j. apud iul. §. idem scribit. quicquid olim fuerit videtur hodie in casu predicto ꝙ legatarius agere non possit sed heres. C. de legi. tu. auť. nũc si heres. ¶ In ea. gl. ibi cum dicit sin genere idẽ si quãtitas est idẽ videť si species alternatiue legẽtur. Nam nõ videtur cõpetere vẽdicatio q̃ non dať ad incerta. ff. de rei. ven. l. si in rẽ. cum ibi no. ¶ In ea. gl. ibi. ꝛ vna exceptio cuз auť. ex testamẽto cõpetit pro liberatione. vt l. qđ mihi. ꝛ not. in. d. l. j. C. cõia de lega. plenius. ¶ In ea. gl. ibi cum allegat §. varijs. hec glo. caute loquitur. nam nihil dicit hipotheca. illa eñ vř passa intentari cũ actione ex testõ. in auť. de fideius. §. sз neqꝫ. ꝛ. §. hoc verum. dũtamẽ ab initio simul intẽtenť. vt not. d. c. nullus pluribus. extra de regu. iur. l. nemo ex his. §. quoties. in fi. glos. ff. de reg. iu. nec ob. §. varijs. qꝛ loquiť de hipo. ꝛ res

vẽdicatione ex testõ & iure.ffor.nõ competebat hipothe.ꝓ legato sed ꝑ constitutiones ꝗuis videat̃ ꝫ.ff.de separa.l.creditorib⁹.sed intellige habere ius pignoris ꝑtorij si fiat missio.ff.de euict.l.heres seruũ.cũ.l.seq.ff.vt le.no.ca.l.si filiosa.in fi.vñ actio ex testõ & vendicatio nõ possunt simul intẽtari q2 est quedam cõtrarietas.nam vendicãdo dicit rem suã agendo ex testamẽto dicit debitam.Sed rei vẽdicatio & hipothe.nũquid se cõpatiuntur.satis videt̃ ꝙ sic si agatur rei vẽ.ꝓ re legata & hipothe.ꝓ alia re testatoris. ¶Et not.ꝙ hmõi hipothe.tacita nõ dat̃ nisi ꝓ portiõib⁹ hereditarijs.ff.de iu.fis.l.mochis.C.de debi.ciui.l.fi.lib.xj.& idẽ videt̃ de rei vẽdi.ff.de leg.j.l.si tibi homo.§.si fundus.sz ibi fuit legata res heredis.secus si te
4 statoris.¶†In fi.e.glos.hec opiñ.non procedit ita generaliter q2 multe actiones ꝑsonales dãtur dño sicut depositi cõmodati.& oẽs que dantur ad restitutionẽ rei.& videbis in.§.sic itaqꝫ.alleg.in glos.¶Sed opi.procedit q2 actio ex testamẽto videtur cõpetere ad dandũ.& ita non videtur dari dño.Sed Jac.de ra.dicit ꝙ fortior est opinio in cõditione q̃ dat̃ ꝓ legato facto.ff.si cer.pe.l.certi conditio.§.competit.Sed ipse dicit ꝙ certi cõditio datur ꝓ legato facto in genere vel pecunia vel pro legato facto in specie cui⁹ dñiũ transiuit ad legatarium.Nonnulli dicũt ꝙ cõditio nõ datur dño nisi ꝯtra furẽ.l.fi.ff.vsufru.quẽadmodũ.Fallit hoc casu sicut est sp̃ale ꝙ domino detur hipothe.in hoc casu & in muliere que est dña donationis ꝓpter nup.& ei datur vẽdicatio & hipo.sz ipse nõ videt causaz specialitatis q̃re p̃ma verior.& videt̃ ꝙ ex hoc nõ respõdet̃ quomodo agitur:vt detur res que est actoris & legatarij.contra.§.sic itaqꝫ nisi dicas ꝙ actio ex testamẽto nõ competit nisi quando est legatum in genere vel in pecunia sicut ipse dicit in conditione:sed hoc est falsum.quia si nunꝗ competerent simul tres actiones ꝓ legato.ꝙ tamen is tex.supponit.vt.l.j.C.cõis de lega.Et hoc vult dicere.gl.ꝙ actio ex testamẽto competit pro possessione.sed si sic concludetur ad possessionem.vt.d.l.ij.de triti.& tamen per actionem ex testamento concludetur ad prestandam rem legatam.ff.de legatis.j.l.nõ quocunqꝫ.§.j.l.apud iul.§.j.&.l.si domus.§.qui confitetur. Dicas ꝙ legatarius non est verus dominus de iure cõmuni per quod non acquiritur dñium nisi traditione:sz efficitur dñs dispẽsatiue legis potestate.vñ.§.si itaqꝫ loquitur in dño vero per traditionem facto:& obtinet in dño legis potestate facto:et est simile.C.de dona.que sub mo.l.j.non enim ꝑ omnia legatarius ante traditionem cẽsetur verus dñs vel realis.ff.de lega.j.l.si heredis seruus. Uel dic ꝙ per actionem ex testamẽo agitur ad prestandum non ad dandum inter que est magna differẽtia.ff.de vsu.l.videamus.§.si actionem.Itẽ no.ꝙ premissa & q̃ in hoc.§.dicunt̃ ꝓcedunt vbi legat̃ in testamento. Qui si in codicillis.dic vt.j.de codicil.§.penul.

Sed non vsqꝫ. ¶In gl.quantuz ad sentẽtiã.hoc procedit in fideicom.& legato singularibus.secus in vniuersalibus vbi enim remanet quo ad substãtiam:q2 in vna fit heres directe in alio ꝑ obliquũ.ita in vna cogit̃ in alio non:vt.j.sequit̃.Item non sunt exequata ꝑ oia quo ad singularia vt põt colligi.s.qui ma.pos.vel non.§.ꝓualuisse.C.qui ma.pos.l.fi.vñ intellige equari regulariter quãdoqꝫ tamen fallit sicut dicitur de regula catoniana.ff.de reg.ca.l.j.et ibi no.Sz de qua antiquitate loquitur hic cũ iure.fforũ.idẽ sit.ff.de leg.j.Item quõ sibi blandit̃ Justinianus cũ vulpi.idẽ dixisset.Responde.vt.d.l.no.in hoc tñ aduerte q2 illa gl.in prin.in eo.ꝙ assignat ibi multas differẽtias non ꝓcedit de iure.ffor.immo est falsa si singulis nã de iure.ff.petuntur fideicõ.efficaciter.ff.de leg.j.si alien⁹ seru⁹.ff.de libe.le.l.ꝙ mihi.Itẽ & de iure.ffor.nedũ legabat̃ in testõ imo & i codicillis cui⁹ ꝯ̃riũ sentit ibi gl.ff.de le.j.l.si tibi hõ.§.j.de leg.ij l.codicillis.vide pleni⁹.j.de fideius.§.preterea.Itẽ de iure.ffor.post mortem poterat legari vt dices.j.e.§.si

a ¶ Nō solum. Etiaz res aliena pōt legari ꝛ heres tenet eā redimere si pōt et soluere: al's tenet estimationē eius prestare. ꝛ hoc veruz si testator scit eē rē alinā ꝛ agēti incūbit onus pbādi hoc dicitare. late vsq3 ad §. sz ꝛ si rez null9 doct. melius explicat q̄3 ioan. fab.

post mortem. non adhereas illi glo. vnde expone hic antiquitatē subaudi que fuit ante compillationem . ffoꝝ ū ante tempora vlpi. Et nota ꝙ leges debent addisci in adulescentia. vide. s. in rubrica prohe. super verbo cupide iuuentuti dic vt ibi. ꝛ ego dico qđ tunc incipiendum ꝛ per totū tp̄s vite continuandum reseruatis cōgruis horis pro seruitio dei et recre corpis. C. de athletis. l. j. lib. x. non tamen semper scientie insistendum est. immo frequenter negotiādū fm Sen. in epistola ad lucilū. vnde huiusmodi sciētia parum proficit nisi bene ꝛ frequenter negotijs applicetur. Item no. ꝙ traditio diuisa melius capitur. s. de pupil. substitu. in rubrica. dumtamē diuisio nō sit nimis onerata ꝛ prolixa: quia tūc habebat vt in me expertus sum.

1 ¶ Testato si legat rē hr̄dis nil refert an sciat eam esse heredis vel nō qđ in re legatarij.

2 Res hostiū q̄ nunq3 fuit nostra an possit legari.

3 Emere nullus regulariter compellitur. fallit vt hic dicit.

4 Laic9 si legat ecclesie decimam an legatum valeat distinguit.

5 Res ecclesie si leget eccle sie an valeat legatum.

6 Quid si leget palafredū vel corseriū abbatis vel poris q̄ semp mutāt ꝛ vēdūt equos suos an debeatur estimatio.

7 Legatum si relinquat ei q̄ nō est cap[...] ppter corporis vitiū an indistincte [...]beatur estimatio.

8 Quid si leget res feudalis que non p[...] alienari: an debeatur estimatio.

a 1 Non solum. a ¶ † In gl. his idem vi[...]tur si leget rem legatarij. ff. de lega. [...] imperator. vel heredis cum sit eade[m] ratio. ff. de lega. iij. si fuerit. §. j. ¶ In [...] 3
eadem glo. vult dicere ꝙ vbi credeba[t] totam suam non valet nisi in parte[...] si sciret communem tunc valeret in [to]tum: hoc est falsum fm docto. Jaco. [...] Pet. immo indistincte valet in parte[...]tum siue sciret siue ignoraret. Sed q̄ e[st] ratio ꝙ vbi legat alienam sciens val[et] in totum vbi communem non valet ni[si] in parte cum idem ius deberet esse [...] parte ad partem qđ de toto ad totū. [ff.] de rei ven. l. q̄ de tota. Respondent doctores ꝙ vbi legat rem alienam sciens valet in totū: q2 non est maior rō ꝙ valeat in vna parte q̄3 in alia: sed sec9 ei[...] vni res est communis: quia tunc refert[ur] ad eam partem in qua habet ius. ff. de lega. j. l. si domus. §. fin. de fun. instru. fundus q̄ fm eos. Sed nondum respō[n]detur: q2 in parte in qua non habet ius 4
videretur eadem ratio que est quando legat totum ex quo sciens legat. sed credo ꝙ ipsi volunt dicere ꝙ in re communi legatum affert vtilitatē in portiōe te[...]stantis: sed in re penitus aliena nulla ratio seu diuisio portionis fieri pōt: q2 nulla ratio posset dici ꝙ teneat magis in vna portiōe q̄3 in alia. ꝛ ideo vt legatum emolumentum afferat valet in totum. ꝛ hoc verum indubitate vbi legat fundum suū. ¶ Quid si simpliciter fundum suum vel fundum cornelianum. Glo. in. d. l. v. dicit ꝙ tunc videtur totū legare. sed contra. ff. de lega. iij. l. iulia. que videtur verior per. l. si domus. §. fi.
2 ¶ † In glos. etiam hostium. hec gl. vult dicere ꝙ res hostiuz que nunq3 fuit nostra potest legari: sed in. l. id qđ videtur 5
contra notari: sed cum ista concor. glo. q̄ est in. l. liber homo in stipulatū. ꝛ ibi reddit rationē diuersitatis inter cōtractus ꝛ vltimas voluntates. docto. hoc

non approbant. immo dicūt idem in legatis & ɔtractib⁹ vt res que semꝑ fuit hostium non possit legari nec in cōtractum deduci. sed si quādoq₃ fuit nostra sic: & hoc probant per regulam catonia nam que locum habet vbi legatum deficit propter conditionem rei legate sicut & hic est & sic non valet legatum cū non valeret si testator moreretur tēpore testamēti. ff. de regula catoniana. l. j.
3 ¶ In glo. redimere. in fi. dicas nil speciale: quia null⁹ compellitur emere regulariter. Fallit vbi precessit cōtract⁹ obligatorius ad hoc sicut preceptu₃ testatoris vel alius contractus ꝑm doct. & de hoc scripsi. s̄. de his qui sūt sui vel alie. iur. §. fina. dic vt ibi. vnde ibi precessit preceptum testatoris. ¶ In glo. si apud. ibi vel cum grandi difficultate. ibi dicitur contra. §. fi. de. l. apud iulia. Preterea nunquid est grādis & maxima difficultas quando dn̄s vēdere nō vult: & tamē valet legatū. vt. l. non dubiū. vnde intellige hāc glo. in re de qua nullū est commerciū: vel si sit non tn̄ de iure cōi: nec sine impetratione priuilegii: & de qua nō est verosimile principē alienationem cōcessurium: al's aūt difficultas nō impedit quominus valeret
4 quo ad estimationē. ¶ † Quid si laicus qui habebat decimā eā legauit. dic q̄ si ecclesie ad quā de iure cōi ꝑtinet nō est dubiū si alij q̄₃ eccl'e. nō v᷑ valere nec estimationē deberi cū nō possit trāsferri in aliam ecclesiā sine voluntate & decreto epi. vnde vide᷑ idē sicut in rebus patrimonialibus ꝑncipis que sine ei⁹ iussu distrahi non possunt. vt. d. §. fina. iuncto. c. extra de his que fiunt a maio. par. ca. cum apostolica sedes. & ideo videtur q̄ non deberetur etiā estimatio multominus si legetur laico cu₃ illi nō sit commercium. extra de deci. c. prohibemus. Potest dici q̄ valeat legatū factum ecclesie de decima: q: etiā ecclesia potest eam possidere & prescribere. vt. c. ad aures. extra de prescrip. sed laico nō q̄ non h₃ cōmerciū nec possidere
5 pōt. vt. c. cām. eo. tit. ¶ † Sed qd si alia res ecclesie legetur ecclesie vel laico. videtur q̄ nō valeat etiā vt estimatio debeatur. & hoc videtur exp̄ssu₃ extra de testa. c. filius. al's incipit dilectus filius & hoc ibi no. Innoc. Hostiē. videtur tenere contra. et dicit q̄ estimatio debe᷑ c. illud. nō intendit excludere quin estimatio debea᷑: sed si sit onerosa heredi ecclesia non debet onerare heredē singulari & excessiua estimatione: sed moderatam debet recipere. Potest dici q̄d quedam sunt res ecclesie que nō cadūt in commercium: sicut sacre seruitio dei dedicate & iure spiritualia: & sic ille lege᷑ nō debetur estimatio sine dubio. vt. d. §. fi. l. apud iul'. Quedā sunt res ecclesie que cadunt in commerciū. sed cū difficultate iuxta formā auten. hoc ius porrectū. & in illis videtur ꝑm hāc glo. q̄ estimatio & nō res debeatur. & ita videtur etiam tenere. Inno. in. d. c. filius in hoc potest dici q̄ si legetur res qua₃ nō est verosimile vnq̄₃ alienari sicut domus episcopalis vel aliud patrmoniū potentis ecclesie de quo non est verosimile q̄ alienari debeat: tunc nil valet sed si legetur res ecclesie quam verosimile est alienari. quia forte ecclesia est onerosa debitis & iā tractatur de aliq̄ re vēdēda & illa lega᷑ videre᷑ satis deberi estimatio ꝑm doctrina₃ quā. s̄. posui: & hec ꝓcedūt in re immobili. na₃ si sit mobilis q̄ si nō sit dedicata & seruitio
6 dei debe᷑ estimatio. ¶ † Quid em̄ si lege᷑ palafredū vel corseriū abbatis vel ꝑoris q̄ semꝑ mutāt & vēdūt eq̄s suos Ego nō video cur estimatio nō debea᷑ & sic intelligas. d. c. cū filius. nō autē intelligas sicut aliq̄ dicere voluerūt q̄ illud. c. corrigat iura ciuilia q̄ nō posset res aliena legari etiam vt estimatio debea᷑: q: hoc esset irrationabile: nec em̄ ex tali legato fit preiudiciū tertio sicut ipi dicere voluerūt. ¶ In ea. gl. ibi cu₃ dicit ɔ̄riū manifeste. i. vt estimatio preste᷑. ¶ In ea. gl. ibi intelligi᷑. l. s₃ si res. S₃ certe illa. l. nō loqui᷑ in isto casu. immo d₃ reponi in sequēti mēbro qn̄ lega
7 tarius nō h₃ cōmercium. ¶ † In fi. gl. doc. dicunt indistincte hoc casu deberi estimationē siue testator sciret siue nō ꝑ. §. si q̄s alicui. & ꝑ. l. multū interest. sed vbi non est capax ꝓpter ɔditionē ꝑso-

ne sue vt sibi acq̄rat: sed alij tūc obtinet
illa distinctio. vt in. §. si seruo. Sz q̄ est
ratio diuersitatis nō videtur bona ra-
tio: idcirco satis est gl. rationabilis. Sz
opponit ꝯ primū membrū huius gloss.
qꝛ vbi non est commerciuz saltē estima
tio debeꝫ. ff. de lega. l. cetera. §. si duob⁹
sz dic ꝙ ibi est rei illius cōmerciū. verū
tamē ꝓpter causaz aliquā prohibetur
quo rasu nō obtinet qd̄ hic no. immo de
8 beꝫ estimatio: vt ibi ptz. ¶ † Quid ergo
si legeꝫ res feudalis q̄ nō pōt alienari in
feu. quali. feu. olim po. ali. §. donari vi
detur ꝙ debeat estimatio: quia d̄ se res
est alienabilis: verūtñ propter quandā
causam extrinsecam ꝓhibetur ne alie-
netur seu detrahaꝫ dominis inuitis: vt
d. §. si duobus.

1 ¶ Testatoꝛ si legat rē alienā ignorās
esse alienā: an talis ignorantia noceat
etiam ꝑsone coniuncte.

2 Heres si redemit rē legatam ꝛ tradidit
eam legatario si res illa euinciꝫ an he-
res teneatur de euictione.

3 Ignorare an ꝛ qualiter q̄s possit rē ali
quam esse suam.

1 **Quod autem.** ¶ † In gl.
q̄ ignoran
tia ibi cum allegat. l. cū alienam. ꝛ hoc
intellige nisi haberet causam credēdi
quod ad ipsum ptineat. nam tūc igno-
rantia noceret etiam coniuncte ꝑsone.
ff. de vsufr. l. sticho. ꝛ dicuntur coniūcte
ꝑsone arbitrio iudicis ſm glo. ꝛ ſm do
cto. vsqꝫ ad decimuz gradum. vt scripsi
in. l. cum alienam. ¶ In ea. glo. ibi cum
allegat. l. si a substituto. §. si heres. nisi
esset legatum coniuncte ꝑsone. vt. s. in
princip. glo. vel nisi sciēs alienum lega
uit. vt nota. in. l. heres seruuz. ¶ In ea.
gloss. ibi cum allegat. l. pater. §. euictis.
docto. dicunt ꝙ idē est etiaz si essent co
heredes extranei ꝛ alteri esset legatum
vt scripsi in. l. cum alienam. sed glos. est
magis rationabilis. ¶ Quid si non est
coniuncta ꝑsona: sz est ꝑsona que me-
ruit ꝛ quam diligebat vt proximaz. Ui
detur idē ac si esset proxima: vt. l. cū alie
nam. ibi vel alij tali ꝑsone ꝛc. ff. de he-
2 redi. insti. l. nemo. §. qui frater. ¶ † Sed
iuxta premissa potest q̄ri quid si heres
rē redemit ꝛ tradidit eam legatario ꝙ
post euincitur: nunquid in illo casu te-
netur heres de euictione. Durum est
quod totum retineatur. ff. de lega. in.
fideicom. §. si q̄s id quod. sz cedit acti-
nē quam hz contra vēditorē. ff. de eu
3 ctio. l. in creditore. ¶ † In gl. qui neg
in fine. Dic plenius. ff. de probatio. l.
ꝛ scripsi. C. de probatio. l. actor. Sz op
ponitur contra hunc. §. quia non est ve
rosimile aliquez res ignorare. C. de re
scindē. vēditio. l. quisquis. propter hā
igitur ꝑsumptionē videtur legatari
releuatus ab onere probandi sciētia
docto. Jaco. ꝛ Pet. dicunt ꝙ nisi sit iu
sta causa ignorantie semper ꝑsumit
scire: ꝛ sufficit relegatio ꝓbatur ꝙ testa
tor emerit vel alias acquisiuerit: quia
in suo facto non cadit ignorantia. ff. p
suo. l. fina. ſm eos. Hec verba vident
mirabilia. si enim testatoꝛ emit rem vel
alias acquisiuit quod ex hoc ꝑsumatur
scire quod non sit sua. ꝛ ideo nulla incū
bit probatio legatatio. imo ex hoc ma
ioꝛ incūbit ꝓbatio: qñ eñ emit vel ali
acquisiuit ꝑsumitur bona fides propter
titulum: ꝛ qd̄ credebat eam suam. ff. de
euictio. l. pe. igitur oportet ꝙ legatari
ꝓbet ipsum scire alienā. vñ non vide
ꝙ opi. docto. procedat in quocūqꝫ: ꝛ cre
do qd̄ male fuit reportata. Sed magis
obstat: quia quod suum non est dz scire
ad alium ptinere. vt. l. cuz q̄rebatur. C.
vnde vi. igitur ꝑsumptio est ꝙ testator
sciat alienam. quomodo ergo incum
bit onus probandi legatario de eo qd̄
ius ꝛ rō ꝑsumit. ¶ In hoc ergo dicas ꝙ
aut testatoꝛ possidebat rē legatam aut
ali⁹. Si rē possidebat tunc aut vt suam
ꝛ credēs esse suā nō hz locuz hec distin
ctio nec ꝓbatur immo heres dabit etiā
talis qualis est. nec estimationē reddet
vt. l. sticho. ff. de vsufr. le. si vt alienam.
qꝛ si vt depositā vel cōmodatam: tūc de
beꝫ estimatio. ꝛ tūc merito legatari⁹ p
bat sciētiā testātis quā ꝓbat eo ipso qd̄
testatoꝛ eā ꝓ tali habebat vel probet ꝙ
penes eū fuit deposita vł ei cōmodata.
nā cum aliq̄s rē tz ꝑsumiꝫ ꝙ sit sua. ꝛ sic
ꝑsumiꝫ ꝙ testatoꝛ crederet suā. ꝛ iō lega
tario petēti estimationē q̄si nō eēt testā

tis & sciret nõ eẽ sua: incũbit onus pbã di. C. de priui. fis. l. j. de bon. pscri. & hoc vbi agit ad estimationẽ. naz si rẽ petat sufficit pbare sibi legatã tũc si testator credebat eã ad se ptinere vel ius habere ad eã fuerunt diversa iura olim hodie videtur expeditũ q heres petet eã: & si obtinere potuerit reddet eã. si autẽ nihil: nec hoc casu distinguit an sciẽter vel ignorãter: vel an piuncte psone vl extranee. ius em quod habebat videt tantum legasse vel qd se habere credebat. vt aut. nũc si heres. C. de lit. & dic vt ibi. Si vo nec ius nec actionẽ ad rẽ haberet nec habere se crederet. tunc hz locum distinctio huius. §. non tamen credo q hoc casu legatari9 teneat pbare sciẽtiam eo em ipso quod euidẽter ali9 tenebat sicut suã: nec testator ius in re reclamabat habere presumitur qd sciret ad alium ptinere. vt. l. cum qrebat. solum ergo hz locum probatio vbi testator rẽ legatam tenebat & fuit euicta heredi anteq daret legatario & legatarius petit estimationẽ q est nota. ¶ Sz quid si testator rem tenebat & in veritate fuit sua sz alius habebat ius ad eam quia forte vẽdita ei fuerat vel donata nunquid dices ipsum legare rez suam vel alienam, Jac. mouet hoc. j. de sing. re. p fideicommissa. re. §. cũ aũt. & tenet quod alienam: quia res abesse videtur que restituẽda ẽ. ff. de neg. gest. l. si quis mandato. pro quo facit. ff. de lega. iij. l. qui habebat.

1 ☞ Legata res si dz redditus an legatarius teneatur soluere redditus.

Sequẽtes due questiones sunt dependentes a prima.

a **Sed et si rem.** ¶ In gl. trib9 modis. in fi. dic vt ibi nota. vñ psumit scire

1 si ipsemet obligauit. vt ibi no. ¶ † Quid si res debebat redditus perpetuos videtur quod legatarius debebat soluere pro tpe suo. ff. eodẽ. apud iulia. §. heres. de vsufructu. le. l. qro. quod est verum. nisi essent tãti q redderẽt inutilẽ rẽ. ff. de lega. iij. l. qui cõcubinam. §. qui hortos. item hoc verum si sint assignati sup re ipsa tantum: secus si sup toto patrimonio. nam tunc heres dz soluere & vniuersum patrimoniuz. ff. de iudi. l. fideicõ. §. tractuz. ¶ Sz quid si redditus sint assignati sup re legata & nihilominus totũ patrimoniũ est obligatum. Uf idẽ dicendũ ac si sup re ipsa tantum C. de pig. l. ij. ¶ Quid si dz aliã seruitutẽ. in hoc refert an deberet vsum fructũ vel aliam seruitutẽ. vide. ff. de leg. ij. l. meui9. §. pe. Item qd si legatarius agit ꝯ heredẽ vt rem habeat heres dicit recipe rẽ si ali9 euicat p hipothecariã vel alr's. ego te defendã vel luã. nunqd sufficit. videtur q sic. ita q ne legatarius ante agere possit C. de euict. l. qui rẽ. ff. de euicti. l. si non adducta. Dic contra. C. de euicti. l. si ex prediis. ff. de acti. empt. l. creditor. §. pdiũ. Itẽ que in hoc. §. dicuntur non videtur pcedere vbi testator sic rẽ obligatam acquisiuit. videtur talẽ legare sicut acqsiuit. ff. de do. prele. l. licet. Uel dic contra: quia ibi loquitur casu quo legauit illi a quo acquisiuit quo casu forte heres non tenetur luere p legẽ illam quod est notabile. Itẽ hoc nõ pcedit vbi res diuerse sũt obligate p quãto valẽt. C. e. l. si vniuerse. nisi in casu quo heres nõ fecit inuẽtariũ. in aut. de here. et fal. §. si vero nõ fecerit.

1 ☞ Res qñ est in obligatione an et qualiter potest peti estimatio.

a ¶ Sz & si. Hoc intendit fm bal. rẽ ppriã alteri obligatam sciẽter legataz eẽ tenetur heres luere & legatario tradere nisi expsse testator senserit q legatari9 eã lueret. h. d.

2 Quid si petã rem ⁊ fuit facta cõdemnatio in ea que tamen in rerum natura nõ erat: an snia sit reliqua aut nulla.

3 Res si semel fuit legata in vno testamento legatarius egit rei vendicatione cõtra quẽdã possessorez rei qui desierat dolo possidere ⁊ habuit estimationẽ rei an possit iterũ vẽdicare a possessore vel agere contra heredẽ actiõe ex testõ.

Si res alie

a ¶Si res aliena. Si legatarius fact9 fuerit dñs rei legate ex cã lucratiua non debet̃ legatũ. secus si ex cã onerosa. h. d. Areti. itẽ vid hic bonam distinctionez Angel. de hac materia. l. ij. col. ante me. in ꝟ. in gl. nõ posse.

a na[a]. ¶In glos. j. illa parum facit. sed facit. ff. de lega. ij. l. hmõi. §. qui seruum. ⁊ hic dicit text. viuo. q2 tũc magis dubiũ quasi videret̃ quod tũc melius agere possit.

1 ¶†In gl. not. caute ibi cũ allegat. l. in re furtiua. Hãc opi. tenebat doctor meus. Inno. distinguit aut actor scit rem nõ extare. ⁊ tunc dz petere estimationem aut ignorat: ⁊ tunc rem petit. vt. d. §. effectus. ⁊ no. eẽ de sen. excõica. sacro. Jaco. de rauc. videt̃ hic tenere cũ glo. dicit tñ q iudex dz instrui in processu. al's impossibile est iudicẽ posse condẽnare in estimatione. Et dicet sic actor in libello. Legatus est mihi stich9 in testamẽto cuius heres es. vñ cuz stichus mortuus sit vel ipsum cõsecutus sum ex causa non lucratiua peto stichum vt ꝯsequar pretiũ. Nisi sic dicat̃ non posset fieri condemnatio in estimatione: ⁊ is libellus probatur in simili: q2 lex dicit. peto fundũ vt de euictione caueatur. vt. l. iul. §. qui fundũ. ff. de ver. obli. fm eũ. pro quo. C. de fideicõ. li. l. fi. ¶Quid dicemus iura vident̃ multa qd petat̃ estimatio. nam al's fieret cõdemnatio in alio q̃ꝫ q peteretur per. d. l. fi. C. de fideicõ. li. ⁊ sic cum iura dicãt q fit condemnatio in estimatione videntur supponere q estimatio det̃. ff. de cõfes. l. iul. de dolo. l. arbitrio. §. j. de cõdi. inde. l. si non sortẽ. § libertus. ¶Preterea videtur expressum eo. titu. in sum. §. in frumẽto. Pro opi. glo. videtur expressum. ff. de fur. l. si qs vxori. §. penult. ff. de condi. furti. l. si cum dicatur. ⁊ hec videt̃ melior cum declaratione Ja. de ra. s. posita per quẽ respondetur ad. l. fi. de fideicõ. lib. Et hanc videtur sequi. Specu. in ti. de solu. et li. § sequit̃. ver. ad liberiorem. ⁊ hoc verum quando agitur actione personali. nam per realẽ nõ põt peti res q̃ non obstat: vt dixi. s. de re. diui. §. si tamen vide ibi. ¶Sed qd si quis petat rem vel estimationẽ. Specu. videtur tenere q talis libellus ꝓcedit in. d. ꝟsi. sz hoc nõ videt̃ verũ. nam cũ estimatio nõ sit in obligatione quomodo petet̃ p iura ꝑdicta. vñ tñ credo q si ignoret an res extet vl' nõ. tunc possit concludere sic peto stichum mihi dari si extat: si nõ extat peto eundem stichum vt mihi eius pretiũ detur sicut. s. dictũ est. vñ propter iustã ignorãtiã videt̃ satis talis cõclusio admittenda. ff. quo. le. l. j. §. qd autẽ.

2 ¶†Sz quid si rem ipsam petã: ⁊ fuit facta cõdemnatio in ea. q̃ tamẽ non erat in rerũ natura. Videt̃ sentẽtia nulla. ff. que sen. sine ap. rescin. l. fi. dic ibi meli9. ¶In ea. gl. ibi cũ allegat. l. qui res. j. rñ. he due leges nihil faciunt. nam loquunt̃ qñ res fuit euicta: et tũc nõ habet eã. ⁊ ita non sunt de ꝑsenti ꝓposito: nec ibi põt dici rem habeo ⁊ rẽ peto. sz facit de lega. j. l. non quocũqꝫ. in princi. Itẽ pone alium casum qñ res tradit̃: forma tamẽ mutata. vt. ff. de ꝟb. sig. l. mulier. §. res abesse. ad exhi. l. iul. si quis. ¶In ea. gl. ibi cũ dicit. vt qui. et. d. l. nõ quocũqꝫ. co. titu. l. huiusmodi. §. q̃ seruũ. ¶In ea. glo. ibi cum dicit si aliquid iuris quod concer-

nat totā rem. ⁊ ex quo totus pēdet esse a
ctus. ff. de leg. j. l. si domos. §. j. ¶ In ea.
gl. in fi. ff. de verbo. sign. l. labeo. ⁊ idem
iuris in illis q̄ sunt stricti iuris que sa-
piunt naturam bo. fi. vt. ff. de lega. ij. l.
meuius. §. in fundo. et. l. huiusmodi. §.
edes. ⁊ sub hac determinatiōe dꝫ intel
ligi. ff. de solu. l. qui sibi. §. fin. ¶ In glo.
etiā si sua nisi desineret in vita testātis
vt ibi no. ⁊ ꝓbatur. ff. de leg. j. l. si a sub-
stituto. in prin. ¶ In glos. ff. de lega. l. si
seruus. in fi. glo. vel dic melius qđ con-
currit: qꝛ ille. §. nō obtinet. vbi per ser
uum acquiritꝰ dn̄o in cuius rem versū
est: vt ibi no. Itē qđ hic dicitur obtinet
vbi ab initio due cause lucratiue cōcur
rūt in eadē ꝑsona. secus videtꝰ si ab ini-
tio fuerunt in diuersis: ꝗuis redigantꝰ
ex postfacto ad vnā. ff. de act. ⁊ obli. l. si
is qui stichum. ⁊ sic forte posset intelli-
gi. l. assignata hic ꝑ cōtraria. gl. tamen
intelligit aliter. d. l. si is qui. Sꝫ tamen
tex. multū facit pro opiniōe. ¶ In gl. j.
speciē. in fi. idē videtur si in genere: vt
ibi no. ¶ Itē dic ꝙ is. §. nō obtinet. vbi
alternatiue legatur. ff. de lega. j. l. non
quocūqꝫ modo. ⁊ fi. ¶ In glo. scꝫ duorū
hominum. ibi cū allegat. §. posteriore.
hoc verū si duo testamenta esse voluit.
sinautem vnum. verūtamen due scri-
pture facte fuerunt. ⁊ in vno cōtinetur
plus in alio minus debetur tantum ꝙ
min⁹ est. ff. de legatis. ij. l. sempronius
proculo. Et nota quod hi. §. obtinent
siue sciens siue ignorans acquisiuerit.
3 vt not. in. l. si a substituto. ¶ † Quid si
esset res semel legata in vno testamen
to ⁊ legatarius egit rei vēdicatione cō
tra quendam possessorem rei qui dolo
forte desierat possidere et habuit litis
estimationē: nūquid potest iterum ven
dicare a possessore vel agere contra he
redem actione ex testamento. Uidetur
ꝙ sic per hūc. §. ⁊. ff. de solu. l. stichus. §.
dolo. ⁊ de peti. here. l. etiā. §. fin. nisi ille
qui litis estimationem dedisset habe-
ret regressum cōtra possessorem vel he
redem. ff. de re. eo. l. illicite. si fami. fur.
fe. dica. l. quoties. §. quoties. §. sane.
1 ☞ Legare an quis possit eccl'ie vel ca
pelle que nondum fundata est.

Ea quoqꝫ[a].

1 ¶ † In glo. tūc cōpetit.
in fi. ⁊ cēsetur cōditiona
b le[b] legatum. ff. de pac. l.
item qꝛ conuentiones.
nō tamē impedit trans
missio. vt ibi not. qđ qs
possit legare ecclesie vel
capelle que nōdum fun
data est. ff. de serui. vrb.
predi. l. si seruitus. §. fu
turo. de serui. rusti. ꝑdi.
l. labeo. Contra videtur
de iure canonico. extra
de sen. ⁊ re iudi. c. abba
te. lib. vj. de eccle. edifi.
ad audientiam.
1 ☞ Res si legetur duo-
bus an ⁊ qualiter pars
eius accrescit alteri col
legatario.
2 Testator legando rem
alteri an ⁊ quando vi-
deatur adimere primo
legatario.
3 Locus accrescendi quā
do habet locum inter
duos legatarios.
4 Re cōiuncti quando di
cantur in legatis.
5 Testator instituit hoc
modo. Quisquis ex co-
gnatis meis capitoliū
ascenderit sit heres ti-
tius heres esto. plures
ex cognatis ascendunt
alter repudiat: an isti
cognati sint re ꝯiuncti ⁊
verbis vt accrescat tm̄.
6 Coniuncti re an prefe-
rantꝰ verbis ꝯiunctis.

c Si eadez[c].

¶ In glo. s. legatarius.
in fi. per modum doctri
1 ne posset dici † ꝙ aut de
ficit legatum ꝑpter de-
fectum legatarij. ⁊ tunc
si propter suum delictū
tale ꝙ legatū debeat fi-

a ¶ Ea qꝫ. Etiā res futura q̄ tamē esse speratur legari pōt. h. d. ſm Are.

b ¶ Conditionale. vide hic per Ange. in. ij. col. ꝟ. cum queritur.

c ¶ Si eadē. Si vna res ab eodez duob⁹ legatꝰ ꝯiunctim vł disiūctim. Si ambo concurrunt ad legatū medietas datꝰ vni et medietas alteri. Sꝫ deficiēte legato in persona vni⁹ totū ad collegatarium datur. h. d. Itē vide h̄ dist. Ange. qñ ille qui nō admittitꝰ ad partem faciat partē. in. ij. colū. ante me. in ꝟ. in ea. gl. in fi.

sco applicari facit partē: vt. l. si titio et
ei qui. aut deficit al's quā propter eius
delictū tale: qr forte repudiauit vel nō
erat in rerū natura: tunc non facit par
tem. immo totum accrescit coniuncto.
vt hic. et. §. i. j. & §. pro. ij. & hoc si nō erat
nec esse sperabatur in rerū natura. al's
contra: vt dicta. l. si duobus. in princip.
ff. de lega. j. vbi vero deficit legatum
alia ratione. tunc aut ratione rei lega-
te & facit partem. vt. §. si titio. aut atten
ta persona legatarij vel mista conside-
ratione rei & persone legatarij vel ipsi⁹
legantis tunc non: vt. §. si duobus. d. l.
plane. & hoc verum vbi legatū omnino
deficit: si autem valere potest vel equi
tate iuris & iudicis officio: tūc secus vt
in legato facto proximo suo. vt. §. si con-
iunctim. fm notam rogerij que est ibi.
¶ Sed queritur que sunt rationes ho-
rum. De primo est prōptum responde-
re: qr vbi acquiritur fisco non capax ca
pit ad opus fisci. ideo nō mirū si partē
faciat: vel ipse fiscus. ff. de vulg. l. ex fa-
cto. §. iul'. de secūdo vbi deficit ratione
rei legate querit' fortius quare magis
facit partem vbi res sua legatur sibi q̃z
quādo legat' a seipso sibiipsi. Sz respō-
deri pōt q' maior est defectus quando
deficit ratione rei quā in alio casu: ideo
minus subuenit' legatario. hoc vides
in regula catoniana q̄ non pmittit le-
gatū cōfirmari vbi est defectus ex par-
te rei: & tamen secus si ex parte psone. ff.
de regu. cato. l. j. cuz ibi no. ideo in vno
casu magis subuenitur vt valeat lega
tum in totum in alio non valet: nisi pro
parte. item minus valet legatū quādo
a se sibi legatur: quo casu semp inutile
est q̃z quando alicui res sua legat': quo
casu pōt valere si viuo testatore aliena
uerit. j. §. sed & si rē. cū ibi not. idcirco nō
mirum si sit hec diuersitas sic ibi. Sed
obstat. ff. d bo. pos. fm tab. l. si post mor
tem. §. liberi. sz alia materia est: qr nos
loquimur hic an quis admittat' virtute
relicti ibi in potestate legis. hoc est spi-
nosum transi cito glo. sapienter agētes
nullā doctrinā dederunt in hoc articu
lo. recipe predictā pro quanto voluerit.
¶ In gl. re & verbis. in fi. dic plenius. j.

2 in magna glo. ¶ † In glo. sz ratione in
fi. & hoc pbabit si testator expressit: vt. l.
sicut. vel si nō expressit sz cū cōmemora
tione primi legauit scdo per hec verba.
Funduz quē seio legaui lego sempro-
nio. ff. de cōdi. & demon. l. nam ad ea. se-
cus si simplicem faceret cōmemoratio
nem: vt si dicat lego fundū meuio. eun-
dem lego sempronio: vt hic in fin. ff. de
lega. ij. l. nemo. nisi faceret ex interual-
lo. vt. d. l. nā ad ea. vide plenius. j. tit. j.
3 in fi. ¶ † In glo. scz v̄bis tantū ibi cū di
cit. vt. d. l. & proculo. Ista glo. videt' con
tra legē illā in qua dicit' q' vbi est loc⁹
iuris accrescēdi. Dicas qd inter duos
quoꝝ cuilibet fuit legata dimidia non
erat locus iuri accrescendi: qr omnino
erāt defuncti: sz tamē titio totum legat
istud cōiungit eos re cū illo titio seu ti-
tulū cū eis: ideo habet locuz ius accre-
4 scēdi. & hoc voluit dicere gl. ¶ † In ea.
glo. cū dicit. s. pri. §. vult dicere de pri-
mo responso v̄. cōiunctū vt lego titio &
seio stichū. Sed cōtra hoc opponit' & vi-
detur q' non sint in re cōiuncti: sz tantū
v̄bis in predicto exēplo. illi em̄ dicunt'
cōiuncti qb⁹ singulis totū dat' sz partes
cōcursum sibi faciunt. ff. de leg. ij. l. cōiū
ctū. ¶ Sed constat q' sic legando videt'
cuilibet medietatē legare. ff. de lega. ij.
l. & procur. de v̄bo. obli. l. si mihi & titio.
de re iudi. l. paulus. igitur videt' q' non
sunt re cōiuncti. ¶ Timore huius opi.
quidā dicunt q' hoc exēplum nō est bo
nū & ponūt aliud. Lego fundū sempro
nianū meuio & titio eundē fundū: & di-
cunt q' sunt hi re & v̄bis cōiuncti. & pro
hoc facit. ff. de heredi. insti. l. id qd sabi
nus. ibi nam quantū ad ius accrescen-
di &c. Sz cōtra hoc videtur expssum. ff.
de v̄. obli. l. tripliciter. nec dubiū. Quid
dicimus pro primis facit multū. l. re cō
iuncti. vbi cum dicit separatim dādo. &
intelligo q' si simul q' nō essent re cōiū-
cti. Sed si hāc teneam⁹ quid respōdebi
mus ad. l. tripli. in qua vlpi. videt' con-
tradicere celso & paulo qui condiderūt
leges pdictas. Potest dici q' lex tripli.
intelligit' in casu suo. vcz quādo testa-
tor instituit tres vel legauit trib⁹. Uer-
bi gratia. titius & meui⁹ sunt heredes

quilibet pro dimidia sempronius ex parte dimidia: vel lucius et titius heredes sunt sempronius heres esto: certe in his casibus sunt re coniuncti. Nam instituendo titium et meuium in dimidia quilibet instituitur in dimidia totius non in dimidia dimidie: et per hanc institutionem non sunt re coniuncti: sed cum alius instituitur totum restringitur ad vnam dimidiam. et in illa faciunt sibi partes concursu et ratione illius concursus re coniunguntur. et hoc vult dicere illa lex. et.l.meuio.de lega.ij.de heredi.insti.l. si ita quis heredes. dic ergo secundum hos quod si quis leget titio et meuio fundum non sunt coniuncti re: sed si leget titio et meuio fundum et alij dimidiam fundi: vel econtra sunt re coniuncti: et sic legem illam intellige et restringe. doc. autem Jaco. et Pe. recitant exempla glo. nihil obijcientes nec soluentes: vel aliter reprobantes. et sic videntur ipsam approbare. et idem di. Quid ergo respondemus ad legem re coniuncti. Dic quod verum continet prout iacet: sed si nihil excipiendo titio et meuio lego stichum videtur singulis insolidum legari: et ideo partes concursu faciunt: vt no. in.l.j.§.fi.ff.de vsufru.accrescen. Sed lex et proculo. dicit contra: sed dic 6 quod ibi nulla est coniunctio. cum enim testator sciret seruum communem et quod vnicuique dominorum sua pars erat acquirenda non presumitur eos velle coniungere ff.de vul.l.fi. nec est aliquid quare debeat presumi. Sed hic quando coniungit eos verbo presumitur quod eos velit coniungere: et alterum vellet totum habere in casu quo alius non possit habere. vnde quasi vnum corpus eos efficit. C.de cadu. tol.§.his itaque.et.§.sin autem ex his. vbi hoc probatur. et ideo notanter dicitur in.l.re coniuncti. equis portionibus. et facit quia vbi per copulam coniunguntur presumitur coniungi vno corpore rei. ff.de verbo.obl. 1 l.cum qui. in prin. de lega.j.l.si quis testamento. Nec obst.l.si mihi et titio. hec lex paulus que loquuntur in actibus inter viuos in quibus non habet locum ius a 7 accrescendi nec talis coniunctio. ¶ † Sed 1 quid si dicatur. quisquis ex cognatis meis capitolium ascenderit sit heres titius heres esto. plures ex cognatis ascendunt alter repudiat vel moritur antequam sit heres. nunquid hi cognati sunt coniuncti re et verbis vt accrescat tantum. Jaco. dicit quod non: quia verbum quisquis distributiuum est. C.de impu. et alijs substi.l.fi. Sed quid si dicat per verbum omnes. Verbi gratia. lego meis omnibus et titio fundum. Jac. distinguit: quia aut dicit demonstratiue cum essent presentes. et tunc habet eos pro nominatis proprijs nominibus: quia demonstratio vicem nominis etc. ff.si certum pe.l. certum. et essent disiuncti si non demonstratiue: vt quia dicit volo quod omnes legatarij mei et meuius habeant fundum. tunc sunt coniuncti per verba pluralis numeri appellatiui. ff. de vsufr.accres.l.si quis titio. ¶ † In ea.gl. in fi. et de hoc fuit dubitatum an re coniuncti preferantur verbis coniunctis vel econtra. in hoc tamen residet omnes quod simul admittantur. Et Dyn. dicit quod est casus in.l.re coniuncti. bene intellecta. et i.l.si ita quis heredem.ff.de here.insti. et de hoc vide plenius in d.l.j.ff.de vsufr.accres. multa possent tangi circa ius accrescen. sed non est materia huius.

¶ Res consolidata non videtur acquisita eo iure vel titulo quo res cui consolidatur tenetur.

Sicut[a] ¶ † Js .§ facit quod illa que consolidantur non videantur acquisita illo iure seu

a ¶ Si cui. Summa hic per Ang.

titu. q̄ res cui ꝯsolidant tenet. Et ē notabile ad facti qōnē. De cõsuetudine mulieres hn̄t pte in reb⁹ emptis p virū & acqsitis vir hēbat feuda que tenebātur ab eo añq̄ nuberet. & ita vxor nihil habuit in illis contingit q̄ durāte matrimonio aliqua cõsolidātur & redeūt ad dominū ex aliqua cā querit vtrū mulier habere d̄beat ptem in his cõsolidatis. Et vr̄ q̄ sic q2 cēset alia a rei proprietate p hūc .§. & idcirco tāq̄ alia iudicāda sunt & p se. idcirco hec q̄ cõsolidata sunt videt̄ p se iudicāda. ff. d̄ le. ij. l. meni⁹. §. fundo.

a ¶ Si qs. Valet legatum rei testātis lz testator putauerit alienam. h. d. Areti.

1 ℞ Dominū se dicere quis non potest ex pluribus causis. s. agēdo an autem defendendo.

Sed si rez.

¶ In gl. vt. ff. de libe. le. in fi. preterea valet rōne iuris qd̄ i ea creditor habebat vt ibi no. † In glo. 1 sic. j. de atti. tu. in fi. & per hoc apparet quod quis nō potest dicere se dn̄m ex pluribus causis nec rem ad se pertinere qd̄ veruz est agēdo: sed forte defendendo. sic extra de fid. instrumē. c. inter dilectos. vt not. archid. extra de elec. vt quis. et de hoc scripsi. C. de contrahen. emp. l. cum res. ¶ In gl. ff. de regu. c. j. in fi. Hāc aperit Dy. & gl. in. d. l. cetera.

1 ℞ Ueritas an & quando plus attendit̄ q̄ opinio vel econtra.

2 Dispensatio si fiat cum aliquo per papam vel episcopum qui tamen secum dispensatum esse ignorauit an ex tali dispensatione sibi ius acquiritur.

3 Desponsauit quidam mulierem quandam credens vxorem suaz viuere post ea reperitur q̄ tempore quo secundaz desponsauit prima erat mortua an sit ligatus.

a

Si quis[a] rem suaz.

1 ¶ † In causa huius. §. faciebat dubiuz error: alias nullum dubium esset quin valeret legatum etiā rei aliene ex quo sciebat. s. §. quod diximus. ¶ In gl. no. sic in fi. Dicit q̄ aut actus ex sui natura requirit veritatem & opi. concurrere vt aditio hereditatis. tūc requiritur vtrūq̄. vt. l. is qui putat. & l. heres institut⁹. eod. titu. cum. l. seq. aut non: tunc autē cōis opinio & eaz sequimur in casibus de quo dic vt. s. de testa. §. sed cum aliquis. ff. de offi. preto. l. barbari⁹. aut singularis. & tūc aut i delictis aut in aliis si in delictis tunc aut in delicto causando. & tūc aut in delicto quod causatur ex solo animo vt iniuria que fit patri vl dn̄o per delictū cõmissum in psona serui vel filij. nam due oriuntur. vna q̄ cõcernit personā iniuriati de facto. alia q̄ concernit patrem vel dominū: & in illa magis causatur. ex animo q̄ ex facto & attendit̄ magis opinio q̄ v̄itas. & idē l aliis q̄ ex aio magis q̄ ex facto causant̄ ff. d̄ iniu rijs. l. itē apud. §. interdū. & l. cū qui. §. fi. Aut in delicto qd̄ causat̄ ex facto. & tunc attenditur veritas magis q̄ opinio. ff. d̄ fur. l. vulgo. §. si quis eo. de iniurijs. l. cū qui. §. si iniuria. & hoc si habuit animum delinquēdi: alias non. ff. de fur. l. inter omnes. §. recte. Aut queritur in delicto causato reponendo sub certa forma aut sub certa specie criminis et ibi magis attendit̄ veritas. ff. de cri. expi. here. l. fi. in aliis autē regulariter attēditur magis veritas q̄ opinio. vt hic cū concor. doc. Ja. & P. e. nihil dicūt: nisi q̄ opinio p̄fertur veritati i his que cõsistūt ex animo. Et inducūt hoc ad questionez facti. De iure canonico nullus potest tenere duo bn̄ficia subam

di curata vel plures dignitates. extra
2 de preben.c.de mlta. ¶ Item pone q papa 1
concedit cuidam episcopo q posset dis-
pensare cum aliquo de clericis suis
q posset duo talia beneficia obtinere.
Episcopus dispensauit cum quodam suo cleri
co habente vnum beneficium tale quod
possit aliud cum illo obtinere clerico
ignorante confertur clerico aliud quod
acceptauit credens se primo per acceptatio-
nem secundi priuatum superuenit
ad eius notitiam dispensatio et ambo retine
re contendit an poterit dicunt q dominus eorum
dicebat q sic: quia iurisditio acquirit igno-
ranti.ff.de iudi.l.cum furiosus.et ad hoc
inducunt.l.eius qui in prouincia.ff.si cer.
pe.ff.de fur.l.inter omnes.§.recte.ff.de
condi.et de.l.multum interest.q multum
bene facit: quia in casu questionis est im-
pedimentum iuris sicut in conditione iu-
3 ris de qua ibi dicit. ¶ †Item hec faciunt
ad multas alias questiones. Quidam
credens vxorem suam viuere disponsauit
aliam reperit q tempore quo secundam desponsa-
uit prima erat mortua queritur vtrum sit
ligatus. Et non videtur quia non habebat
consensum nec propositum contrahendi ex
eo q credebat primam viuam et se non liga
ri et nuptie non causant sine consensu.vt.l.
nup.ff.de reg.iur. ¶ Contrarium videtur per.§.
quoties.cum concor. Preterea vbi conditio
impossibilis apponitur non videtur animus
contrahendi.ff.de testa.lib.l.cum heres.§.j.et
tamen est matrimonium.extra de con-
di.appo.c.fi. Et hanc questionem potes
formare iuxta.c.veniens.extra de eo qui
du.in matri.quam pol.per adul.quando eris
canonista.

1 ☞ Errans an et quando possit transferre dominium
rei alicuius legatarij.

2 Testator si legat rem legatarij non cre
dens eam legatarij: sed sibi debitam et ve
re debita non erat an legatum valeat.

Sed et si legatarij.

¶ Opponitur contra hunc versi.quia cum le
gatum dependeat ex sola voluntate et
animo testantis.vt.l.ex parte.ff.de ali-
men.le.et testator qui scire presumitur
credebat legatum non valere cum credebat
eam esse legatarij non videtur q lega-
tum valeat nec habuit animum legandi.
¶ † Preterea cum errans non videatur
dominium transferre quomodo hoc casu trans-
fert.ff.de condi.causa da.l.iij.§.subtilius
doctores dicunt q testator credebat esse
rem legatarij: veruntamen aliquod ius
habebat in ea re quod etiam credebat
se habere vt pignus vel redditus.et ita
habuit animum legandi. Sed ex hoc non
respondetur: quia sic non haberet animum
legandi ipsam rem sed illud ius: et ita
non valeret in re ipsa legatum. ¶ Preter
ea nil respondet ad.§.subtilius. Sed ad pri
mum potest responderi q immo: quia etiam rem
legando videtur ius quod habebat legare: et
ita rem ipsam si erat sua: vt.l.si domus
.§.fi.ff.de leg.j. Ad secundum dic quod illud
obtinet in contractu inter viuos. hoc in
vltima voluntate in qua dominium trans-
fertur facilius autoritate iuris sine tra
ditione vel intellige plane sicut iacet.
Nec ob. quod non habuit animum le-
gandi etc. immo constat quod habuit quod
apparet per verba: quia legauit et potest esse
et hoc etiam presumitur q errauit in iu
re: et quod credidit valere legatum: et hoc
2 dicit verius. † Sed quero quid si testator non
credat rem legatam legatarij, sed eam ei de
bitam et vere non erat debita: numquid tenet lega
tum. Videtur q sic per hunc.§.non enim refert
an rem legatam credat legatarij vel ei de-
bitam.C.de fal.cam adiec.l.ij. In contrarium fa
cit: quia sicut non valet confessio probato er
rore.ita non videtur valere legatum.C.de
proba.l.rones.C.com vtri.iu.l.scriptura
ff.de lega.iij.l.titia.§.caius.et videtur
expressum de aur.et argen.lega.qui vxo-
ri.in fi.j.respon.ibi nisi in contrarium.etc.
¶ Quid dicendum.glo.videtur sentire quod si
probetur testatorem errasse q non valet
legatum.vt.l.lucius.§.quisquis.de lega.ij.vide
retur posse dici q legatum valet non obstante
errore per rationem huius.§.et per.§.quisquis.
Nec ob.l.qui vxori.quia ibi dicit q va-
let legatum et presumitur testatorem habuisse
animum legandi nisi probet heres contrarium: vel q
non habuit animum legandi.et hoc probauit si
forte testator hoc expressit: vnde non suffice-
ret probare ipsum errasse hoc casu per hunc
.§.quod est notandum. Sed his obst.C.de fal.
cam adiec.l.j.vbi supponit q probato er-

a ¶ Si rez suã. alienatione rei legate a testatore fcã nõ adimit legatum nisi pbet aius adimendi. h.d. Areti. b ¶ Uẽdendo. Scz per solũ ɔctum ẽt sine traditiõe: nec reconualescit si recupet nisi fauore libertat; vl' pietatis cãe. z hoc verũ qñ 1 fuit legatũ simpl'r: z alienatio remãsit i suo 2 eẽ. als si p dissolutionẽ spẽi vel a trãslationẽ ad aliã spe b ciẽ alienat seu fiat legatum cuz adiectiõe si meus erit reuocat indistincte nisi aliud loco illius re 1 dimat vt.l. fili9.§.j.ff. de condi.z de.si vo legatur spẽs vt ɋntitas hoc est ptiũ rei nõ reuocat ex actio aũt debitoris legati vl' sola snia ɔ eũ lata an ipm legatũ reuocet vide.ang.hic.

rore nõ psumit aius legãdi. In hoc dicas ꝙ refert de errorib9 an fuerit decept9 vl' nõ. Uerbi gratia. si legatari9 falso suasit testatori ꝙ soluerit forte pcuratori vel seruo suo pecuniã quã debebat. vel ꝙ res que erat testatoris ad ipz p tinebat tunc nõ vr aius legãdi vt ibi. si autẽ nõ fuit deceptus sz simpl'r errauit z forte iprobabiliter i facto suo tunc vr fuisse aius legandi imo in tali casu psumit scire errorẽ: z nõ obstãte eo legare. z forte i tali casu loquitur is.§. z ad hũc debet restringi. 2 (margin: 2 1 2)

Legatũ vr indistincte reuocatũ in cõditionali si res sit aliena tpe conditionis existentis. 1
Procurator an ceseat reuocat9 si dñs i aliq articulo ɔparuit in iudicio.

Si rẽ suaz[a].

¶ In glo. vendẽdo[b] ibi cũ dicit si ex alia cã esset voluntaria dũtñ pp ter lucrũ. vt no.i.d.l. rẽ legatam. ¶ In ea.glo. in fin. hoc verũ vbi ex necessitate alienauit vt ibi no. ¶ In glo. qz animus. in fi. z hec obtinẽt in legato puro. † In conditionali videt indistincte legatũ reuocatuz si res sit aliena tpe existẽtis ɔditionis. ff. de au. z arg. le. 2 l. qñt9 scribit.§. fi.ɔ leg. j.l. stichũ. vel ille in casibus qñ fuit apposita cõditio si me9 erit vl' similis.

et hanc glos. inducunt docto. ad qstionem. ¶ † Pone quod dñs qui procuratorem ad cãm cõstituerat cõparuit in aliquo articulo cause: nunquid ex hoc censetur pcurator esse reuocatus. Ipsi distinguunt an ex necessitate ɔparuit vt tũc nõ videat reuocat9. Hoc est expeditũ hodie extra de pcur. si quẽ. lib. vj. vbi approbatur eorum opinio.

Donatio inter virũ z vxorẽ reuocat si res donata detur pignori z nõ legatum si res legata pignoretur. quare tam diuerse.
Quid in donatiõe facta a pre in filio.

Idez rescripserunt.

¶ In glo. fin. sub dicta distinctione ibi. vel dic nullo modo hoc non est verum qz semp admittit illa distinctio an habuit aiz adimẽdi vl' nõ. Sz gl. hec vt credo fuit corrupta vitio mali scriptoris: 1
debuit enĩ dicere ꝙ illa distinctio an ex necessitate vel ex volũtate dedit pignori nõ admittit hic. z ita no. in. l. q post. 2
¶ † In ea. gl. in fi. gl. vult reddere rationẽ diuersitatis quare donatio iter virũ z vxorẽ reuocat si res donata detur pignori z nõ legatũ z dicit ꝙ legatũ valuit ab initio de se: iõ nõ ita faciliter reuocat. sz donatio iter virũ z vxorẽ nulla fuit ab initio. z ideo zc. Et hãc solutionẽ glo. pleni9 declarat z pbat p leges. z reprobata solutiõe quorundaz q dicebant ꝙ donatio est odiosa. ff. de dona.l. fina.§. pe. dic ibi. z per hãc solutionem potest respondere ad duas videlicet. Quid in donatione causa mortis. 1
nunquid reuocatur si donans dedit rẽ pignori. videtur quod sic per. l. si maritus. ff. de dona. inter virum z vxo. l. cuj hic status.§. si maritus. Per hanc solutionem dices contra: quia donatio causa mortis tenet ab initio sicut legatũ. z ideo dicendũ est quod in legato. † Sed quid in donatione facta a patre in filiũ nõ emancipatum. In illa dicitur idem sicut in donatione inter virũ z vxorẽ q nõ tenet. doct. qui nihil dicũt circa glo. adducunt hunc.§. ad questionem facti. 2
¶ Pone ꝙ baro quidam pmisit ad magnã penã ꝙ nihil acqreret i terra alte=

rius contingit q cepit magnam manū pignoris: nūquid incidit in penā. Non videt. ff. pig. l. i quorū. Itē facit ad hoc is. §. qz res nō vr alienata si det pignori. ergo nec alij acquisita. ¶ Sed cōtra qz appellatione alienatiōis cōtinet pignoris datio. C. de re. alie. nō alie. l. fi. Finalr dicūt q nō cōmittit pena. nisi esset res obligata p tāto debito qd nō esset vnq̃ verosimile posse redimi ispecta psona obligationis et eius statu. ff. de lega. iij. l. qui habebat. de supellec. leg. l. legata. §. fi. Secūm eos p hās leges posset restringi intellectus hui⁹. §. nā si testator dedit rē pignori p quāto valet et pl⁹ sit impotens ad redimendū satis potest reprehēdi mutatio volūtatis. nec sit locus huic. §. per dictas leges.

1 ☞ Legata res si est et pars alienet an pars nō alienata dbeat etiā si testator habeat animū adimēdi.

2 Vasallus si alienat partē feudi sine licentia domini an perdat totū feudum. Adde ad idē nu. 3.

1 **Si vero.** ¶ † Is. §. vr suppōnere q pars nō alienata debebat ēt si haberet aim adimēdi: qz dicit oimō: et in sequēti distinguit an haberet aiz adimēdi vel nō: et tū hoc vr apte falsuz: qz legata sola adimūtur. vt l. milit. §. veteran⁹. ff. de test. mil. ¶ Sz dicas q hec litera se reprobat ad pbationē. qz ps nō alienata debet dato q legatari⁹ nihil probet. sz in alio casu nō. Si tamē heres pbaret in primo casu q animo adimendi audiet p iura pdicta. Iaco. et Pe. inducūt hunc. §. ad qstionē.

2 † Vasall⁹ q alienauit feudo absq lnia dñi ipsum perdit in feu. q sit prima cā. de. amit. §. fi. Pone q alienat ptē nūqd perdit totū. Nō videt p hunc. §. et qz nil vr actū q̃diu aliqd remanet etc. C. de his q. vt indig. l. fi. Ad propositū arguūt qd res incepta hr p cōpleta. ff. de aur. et ar. leg. l. si nō sint. §. quid ergo. Ipsi determināt pro hac parte q totū admittit: quia in indiuiduis qui delinquit in parte reus habetur in toto. Hic est quedā indiuiduitas in feudo: quia si pars rediret ad dominum: non esset forte sufficiens ad seruitium. vnde lex dicit q si dominus sit occisus a familia et heres aperiat testamentum priuatur hereditate: nisi questio pħabita fuerit de familia. et idem si pat tē testamenti apuerit. ff. ad syll. l. si quis i graui. §. si autem non totum. ¶ † Si liber feudorum sit autenticus est casus contra eos. i feu. de vas. qui contra consti lota. c. j. Unde aduerte quod quedaz sunt cause amittendi feudū q cōcernūt psonā dñi et totum feudum: vt si vasallus committat feloniā: et in qb⁹ non est maior ratio qd vna pars feudi magis perdatur quam alia et in illis obtinet opinio. docto. Sed in casu nostro est ratio perdendi vnam partem. et non est ratio perdendi aliam. quia sufficit q quis puniatur in eo in quo deliquit. ff. de his qui. vt indig. l. rescriptum. et l. heres qui ad. l. fal. l. paul⁹ et ideo non videtur opinio eorū procedere: nec de iure feudorum nec romanorum salua eorum reuerentia.

1 ☞ Heredem meuz petere nolo: et heredē meū dāno ne exerceat actiones: an idem sit dicere. Adde ad idem nu 2.

3 Heres singularis qui tenet rem que erat obligata pro debito pro quo liberatio fuit legata debitori an sibi prosit ita vt non possit agi contra eum.

Si quis [a] de

a ¶ Si qs Legatū liberationis vz vt ṗt fieri i ppetuū et ad tp̄s et contra non valet legatū factum a debitore suo creditori nisi afferat sibi aliquā vtilitatem. h. d. Areti.

a ¶ In grosso. Omissa scilicz scrupulosa inquisitione.

bitori. ¶ In glo. q̄ trib⁹
ibi cū allegat. l. aurelio.
.§. fi. q2 dolus nō remit-
tit. pōt dici q̄ tenet ra-
tiões reddere i grosso a:
ff. de leg. j. l. si seruus ve
tit⁹ immo plus: q2 si do-
lus remittit expresse ni
hilominus tenet redde
re chartas et papyros.
ff. de lib. le. l. creditor. §.
1 iter cetera. ¶ † In. e. gl.
ibi ne exerceat. Hec glo.
stomachauit Jac. 7 eū fe
cit prūpere ad blasphe
miā. dicit enim. Dic mi-
hi asine. nōne idē est di
cere heredem meū pete
re nolo vel damno here
dem meum ne exerceat
actiones. Certe mirādū
quomodo glo. de hoc fe
cit tertiū modum 7 pri-
mos modos duos re-
posuit sub vno q̄ vidē-
tur inter se differre: sed
glo. videtur intellexisse
q̄ is modus oino differt
ab alijs. q2 quando per
hūc modum legatur pe
ti nolo. tunc indistincte
valet legatuz liberatio
nis: 7 potest agere lega
tarius vt liberet. vt. ff. d
2 libe. le. l. q̄ mihi. ¶ † Sz
quando testator dānat
heredem q̄ nō exerceat
actiones tūc distinguit
an valeat legatum vel
non: vt hic subijcit. 7 pa
tet in. l. petitor. Nec for-
te potest agere vt libere
tur cuz hec nō videatur
fuisse mens testātis. et si
agat oportet quod di-
cat se habere malā cām
q̄ non oportet quando
legatur p verba illa pe
ti nolo. 7 ita videtur idē
moduz seu effectus le-
gandi. Preterea is mo-
dus legādi obtinet in actionib⁹ intētatis vt patet in. l. petitori. ali⁹ i itētādis. vnde nō sunt idē nec idē effect⁹: vt ptz in superioribus. 7 is intellect⁹ nō ē alienus do. Jac. satis tñ posset dici q̄ vbi essent actiones intentate q̄ esset vn⁹ modus legandi peti nolo vel dāno heredē ne actiones exerceat. et in illo casu pōt saluari Jac. ¶ In fi. ea. glo. contrarium no. q̄ teneat legatū i sumptib⁹. ff. de le. iij. l. iij. §. si rez. Sz illa pōt intelligi vbi testator habuit iustam cām: tunc enim valet legatū in principali 7 in sumptibus. Sed vbi iniustam tunc nō videtur valere etiam in sumptibus: q2 si nō valet expressum nec tacitū: vt. l. spōsus. §. j. ff. de dona. inter virū 7 vxo. ¶ In glo. licet sua. in fi. vide. ff. de lega. iij. l. fideicō. §. si rē. ¶ In gl. sicut est bo. pos. in fi.
3 ¶ † Sz quid de successor singulari qui tenet rem que obligata erat pro debito p quo fuit liberatio legata debitori: vel rem p qua testator poterat agere. Dic non prodesse illi 7 posse agi contra eū, nisi haberet regressum cōtra illū cui legata est liberatio. ff. de lib. le. l. si q̄s reū ideo is text. loquitur notanter de vniuersali successore. ¶ In gl. s. p acceptilationem: sz cur nō cōpetit ipso iure deliberatio sicut ipso iure trāsit dñiuz rei legate sit q̄ agere nō oporteret pro vlteriori deliberatione: qui sic statuisset nō peccasset: verūtamē potest dici q̄ obligationes magis inherent ossib⁹ q̄ꝫ proprietates rerū: 7 nō ita faciliter trāseunt ff. de pecul. l. sticho. p suo. l. iij. ¶ Item dic q̄ is. §. pcedit idubitate quādo re⁹ liberādus est acceptilatione. ¶ Sz q̄d si pacto tm̄ liberādus sit iuxta. l. si quis reū. Non videtur obtinere is. §. q2 frustra fieret cum competat exceptio ex legato. Dic contra vt no. ff. de lib. le. l. iu. .§. nunc de effectu. ¶ In gl. sed nunq̄d Nec obstat. ff. de peti. here. l. pe. q2 sec⁹ in cautione. secus in pacto. vt. d. glos. et est ratio: q2 difficilius est dare cautionem cum non ab omnibus 7c. in aut. de depo. §. fin. q̄ꝫ pacto liberare. idcirco concedēdū est q̄ facilius fiat per pactū ad maiorē securitatē q̄ꝫ detur cautio superflua seu non necessaria.

Potest

Potest. ¶ hoc casu nō pōt agi vt liberet̃ p acceptilationez: sed an per pactū dic ꝙ sic: vt in l. aureli⁹. §. centū. ꝛ no. in l. nō solū. §. j.

1 ¶ Legatum si nullum afferat emolumentum in obligatione bonorum vel al's non valet.

2 Testator si dicat volo debita mea psolui p manus executorū meoꝝ: an creditores ꝟtute illi⁹ clausule poterūt iplorare offm̄ iudicis vt eis faciat soluere.

3 Actus si puenit ad illū casum a quo incipere nō potuit an vitietur. hec est via brocardica de qua vide distinctionem.

4 Actio furti perfecte quesita extinguit̃ si puenit ad casuz a q̄ icipere nō potuit.

1 **Ex contrario.** ¶ † In gl. sz nūq̄d. in fi.[a] doc. Jac. ꝛ Pet. dicūt ꝙ quocūqꝫ sit plus vel in hipotheca vel al's semp tenet legatum per l. si creditor. Sine dubio illa lex vr̃ expresse contra gl. q̄ ibi non continet plus actio de dictis quatuor modis: quoniaz honorarie addit̃ ciuilis: ꝛ tamen valet legatū. Unde aduerte si legatum non afferat emolumētum vel in obligatione bonorū vel al's tūc nō valet: vt si q̄s teneatur in actione bonefidei et obligauit bona. ibi: em̄ nullum emolumentum affert: quia nō additur obligatio bonorum que iam erat contracta. Item nec per legatum additur cursus vsurarum que currūt in actione bonefidei. sicut in actione ex testamēto vnde nō valet: sed vbi testator legat illud qđ debebat per obligationē personalē tantū videtur ꝙ semp valet: q̄ additur realis hipothe. et rei vendi. si species debeat̃: vt dixi. s. in pn̄cip. titu. ꝛ dn̄iuz statim trāsit in quo est emolumentū. ff. de leg. iij. l. iij. §. si rem. Plus dico ꝙ vbicūqꝫ legat̃ id qđ debetur ex cōtractu stricti iuris: ꝯuis in prima esset sub obligatione bonoꝝ ꝙ valet legatū: q̄ semp est plus in re ꝑpter vsuras que currūt in actione ex testō: ꝛ nō in actione stricti iuris. C. qui. cau. in integ. resti. nō est neces. l. in minoꝝ. ꝛ hoc de iure ciuili. sed attēto iure canonico cessaret hec rō. Itez cessaret si esset vsuras creditor stipulat⁹: vnde illo casu nō crederē valere legatuz. Aduerte ergo ad naturā cōtract⁹ ꝛ rei: et si reperias ꝙ emolumētuz aliq̄d afferat. dic valere. al's nō obstat. ff. de le. iij. l. si deportati. §. fin. q̄ non valet vt possit fideicō. onerari valet tn̄ vt agi possit. ¶ † Quid

2 ergo dices de his qui dicūt tota die in testō. volo debita mea persolui p man⁹ executoꝝ meoꝝ nūq̄d creditores ꝟtute illius clausule poterūt agere vel iplorare offm̄ iudicis quod virtute illius clausule faciat eis solui. Dicas ꝙ si legatū debeat importare emolumentū: quia forte debuit executores ad hoc obligatos: q̄ non sunt nudi ministri: iuxta illud qđ scripsi. C. de epis. et cleri. l. nulli. vel forte est promptior executio de consuetudine vel de iure quod tenet allega. al's non. ¶ † In glo. no.

3 argu. in fi. Jaco. et Pet. dicūt ꝙ hec via brocardica soluitur per hunc tex. quia quando actus puenit ad casum a quo incipere nō potuit: aut erat completus et perfectus aut non. primo casu tenet. secundo nō. vt hic: cum dicit qđ semel constitit ꝛc. hanc eandē solutionē sequitur Dy. qui plures allegatiōes colligit et contra. extra de regu. iu. c. factum legitime. Sed contra hoc ꝛ cōtra hunc. §. facit apte. ff. de his que pro non scrip. ha. l. si in metallū. in fi. ibi eniz consistit ab

a ¶ In fin. Ista gl. dicit verū respectu hipothe. sed r̄spectu dominij valet legatū. Angel.

a ¶ Sed si vxori. Legatū dotis factū a marito vxori valet etiaz si maritus nullā dotē habuit dūmō in legato certū exprimat. q̄rit hic āge. quid si dos fuit pmissa marito sed nō data legando dotem vxori nunqd maritꝰ videat legasse vxori. vide hic p Ang. circa fi. §. ver. extra gloss. quero.

initio legū. ꝛ tamen redactum ad casuz a quo incipe nō potuisset annullatur quantum tangit cōtrarietatē huiꝰ. §. gl. soluit ibi casus cōtingens in psona legatarij impedit. hic vtilitas rei legate. ꝛ ita vult ꝯcludere qd casus sunt diuersi non aduersi. Sed certe adminus nō vident diuersi in ratione: quia eadē videt ratio in vtroq; nisi des causam diuersitatis. ¶ Sz dicas q nō est ratio: qꝛ qñ dies vel conditio viuo testante euenit nullum absurdū sequit si legatuz teneat ꝛ debeat: qꝛ est persona cui debet ꝛ res q̄ deberi pōt: sz vbi testator redemit seruū alienum non est psona in qua possit consistere legatum. vnde sine persona stare nō potest. ꝛ ideo non mirū 1 si sit nulluz ꝛ pro nō scriptum. ꝛ hoc quantū tan 2 git contrarietatem huius. §. sed quantum tan 3 git viā brocardicā obst. primo membro. Itē ob a stat: quia sacerdotiū re 1 cte dat ꝛ perfecte amittitur si sacerdos contrahat cum corrupta: quia venit ad casuz ꝛc. i aut. quomō opor. epis. ꝛ cle. ad sa. ordi. per §. sacer-
4 dotio. ¶ † Itez qꝛ actio furti pfecte quesita extinguit si pueniat ad casum a quo ꝛc. ff. de fur. l. falsus. §. fi. Quidam addūt ad distinctionē pcedentem: qꝛ aut venit ad casum illū facto illiꝰ ad quē res ptinebat: aut alteriꝰ. pmo casu annul-

lat. scdo nō. ꝛ ita ibi nō. Sz ꝯtra hoc q̄ seruitus recte ꝯstituta non tollit: ꝯuis facto acqrentis perueniatur ad casum ac. ff. de ver. obli. si sub vna. §. j. Itē ob. ff. de ritu nupt. l. si qua. Itē ad scdm mēbrū qd intitulatū lz non perfectuz non vitiat: nec casus supueniens impediat ff. de ritu. nup. l. si q̄s officium. ¶ Si vis euadere dicas q vbi casus supueniens est talis q ex dispositione iuris vl' rōne actum annullat: vt' forte qꝛ sequeretur non cōpassibile vel absurdū vel ex alia causā: tūc casus superueniēs ꝛc. al's obtinet regula que hic tradit. ff. de reg. iu. l. ambiguis. §. non est novuz. ad. l. fal. l. verbis legati. ꝛ hoc in his que consistūt ab initio: qꝛ in his q̄ pendebant ꝛ retrotrahunt inspicit status ad quē re trotrahit. vt. ff. ad mācedo. l. j. §. si pendeat. ꝛ hec faciunt ad illa q̄ Dy. not. in d. c. factum legitime. que ꝯgruenter potes hic adducere: dic vt ibi. Item facit q si q̄s de genere virtute cōsuetudinis retrotrahat rem a suo primo vendita ꝛ moriat pendēte lite extraneo instituto q extraneus nō admittat contra. ff. de inoffi. testa. l. posthumus. §. fi. 2 3

☞ Dos si cōsistat in immobilibꝰ soluto matrimonio qñ erit restituenda.
Falcidia detrahit de cōmodo representationis nō de ipsa dote legata.
Dos si legat vt certū corpus aut certa quātitas qualiter erit vtile vel inutile.

Sed si vxori[a]

¶ † In gl. ✝ scz incōmodo ibi cū dicit olim. glo. supponit q immobilia olim reddebātur annua bima ꝛc. q posset obtinere qñ morte soluebatur matrimoniū. secꝰ si diuortio. vt no. ff. solu. mat. l. diuortio. Vel dic qd olim statim reddebant: vt. d. l. diuortio. Sed sm hoc nō videtur q hodie teneat legatum dotis quo ad res immobiles cum non esset cōmoduz representationis: si ita nullum emolumentū afferat. ¶ Preterea si vera esset opi. Jac. de ra. qui dicit. C. de rei vxo. act. §. ex actio. q mobilia statum debent restitui si extēt vt sint parata. cessat etiam predicta exactio in casu illo. nec dicas q propter aliam rationez teneat que est. ff. de. do. prele. l. j.

.§.est & illud.qr illa etiã cessat:qr hodie nõ fieret retẽtio ob res donatas.vt.d.l.j.§.sileat.de rei vxo.ac.videt ergo q nõ teneat legatũ dotis:nisi in casu quo potest afferre aliquod emolumẽtũ vel cõmodũ representatiõis:vel al's.vnde si nulla essent mobilia in dote:vl ñ essent & esset pactũ qd statim redderet non videretur tenere:iuxta illa q dixi.s.pri.§.
2 ¶†In ea.glo.ibi nisi in falcidia.falcidia enim detrahit de cõmodo representationis nõ de ipsa dote.ff.ad.l.fal.l.si vsus.§.j.& no.eo.ti.l.cum dotem.ff.eod.l.ij.§.idez querit.¶In fi.eiusdem glo.expense aũt nõ vident legate.ff.de leg.ij.l.nemo.§.j.& ibi no.&.l.iij.C.de fal.cã adie.¶Super tex.inutile esse.nisi pbetur pecunia numerata vel dos soluta.vt.C.de fal.cau. adie.l.iij. Nam tũc videt legatũ valere.
3 ¶†Itẽ super vbo certũ corpus.Huic versi.obstat.ff.eo.l.j.§.adeo.v.nã si quis.Gl.soluit ibi:qr aut quantitas exprimit vt corpus & nõ debetur:qñuis fuerit certa:aut quãtitas in genere & tũc debet.Sed huic solutioni videt obstare hec lra q videt dicere q qñtitas certa fuit legata et vt corpus & dici deberi.Item obstat.§.qsquis.d.l.lucius vbi testator referabat se ad certum corpus & vz legatũ.Dic plenius q aut legatur quantitas certa vt qñtitas.tũc semp debetur vt.l.legaui.d lib.leg.&.d.l.iij.C.d fal.cã.Aut vt species vt lego centũ q sunt in illa arca tũc nõ valet vt.l.adeo.Aut est dubiũ quomõ legat:& tũc aut testator se retulit ad certã qñtitatẽ quã asserebat de pñti:& tũc legat vt spẽs.ff.de lega.j.l.plane.§.sed si non corp⁹.Si vero nõ referebat se ad certã spẽm:sz in gñe,& ad cãm certã sicut dotis vel aliã:tũc si sit cã ex qua cõsueuit pecunia deberi vt quãtitas sicut dotis vel mutui:psumitur legata vt quantitas.& est idẽ ac si leget vt quantitas:vt l.si nõ designata allega.Si vero cõsueuit deberi vt species sicut ex cã depositi tũc psumit vt species.& est idem ac si leget vt species. ¶Sz obstat.§ qsquis qr fm hãc doctrinã non valeret legatũ hoc vltimo casu.tñ constat de ẽrio:vt ibi dicit.qr ille.§.loquitur vbi legat illi penes quem deposuisse se dicebat.sec⁹ si alij fm Dy.q premissa notat in .§.adeo. Intellige ergo hunc tex.cũ dicit.Si vo certa pecunia vt quantitas:vt.x. vel.xx.non certa vt species seu vt certũ corp⁹.sz litera nõ vr cho pati:qr videtur loqtur vbi pecunia fuit legata vt species: equiparãdo hmõi legatũ legato fundi:sed dic q hec lra loqtur vbi res extabat:verũtñ falsa demõstratio erat in cã.vbi gra. Centuz q in arca habeo que recepi in dotez ab vxore mea vxori mee lego.qñuis eñi nihil receperit: ex quo tamẽ certa est qñtitas & est in arca debet. & hoc dicit is.§.Sz si nihil esset in arca tunc nil deberet. vt.§.adeo. Dic ergo aut legat certa qñtitas vt quãtitas:& debet in.d.l.iij.nisi in casu.d.l.virilis.§.si qd.de leg.p.ff.vt no.d.l.iij.aut vt corpus tũc aut extat & debetur nõ obstãte falsa demonstratiõe seu cã aut nõ:& tũc nõ debet.& hec sola distinctio vr sufficere ad omnia contraria.

1 ☞Res legata veluti seru⁹ si interierit an heres teneat cedere actione legis aquilie ẽ euz q eum interfecit.
Et ibi vide distinctionẽ bonã quã ponit nu.2.

3 Heres si manumisit seruum a se legatum:an teneat manumissio.

Si res legata.

a ¶In glos.vel non cõpareat in fi. b dic.ff.de

a ¶Si res legata. Si res legata sine fcõ heredis pempta sit vel ad impossibilitatẽ pstãdi deducta sit legatario decedit & heres seruo legato ei⁹ facto intercedente ab se vel ab alio manumissio herede etiã ipm seruũ legatũ fuisse ignorante tenebit ad estimationẽ eiusdẽ.h. d.fm Bald .vsq ad.§.si qs ancillas.

b ¶In fin. De quo vide gl. in.l. cum seru⁹. eo.ti.& in.l. qd legatur ff.de iudi.

leg.j.l.cũ seruus.vbi distinguũt quatuor tẽpora vt ibi plenius no. ¶ In gl.qr q̃ i spẽ i si.
1 ¶ † Sed an tenet cedere actiões contra interficientem. sunt opiniones[a]. Quedam enim gl.vident tenere q sic:vt no.ff.de dolo.l.arbitrio.§.fin.Quedã q nõ.ff.ad.l.aquili.l.pinde. Jac.tz primam pro quo.ff.de cõdi.furt.l.si seruus.§.bone de cõtrahend.emptio.l.quod sepe.§.item.si res.Itẽ in d.l.pinde. Pet.de bel.p ti.quẽ moderni sequunt tz scdam p.d.l.arbitrio.§.final.z.l.si fideiussor.de in di.adie.l.vbi autẽ §.j.Quid dicemus.pro Jacob.facit.ff.de fur.l.eum qui.de admi.tut.l.fi.de pet.here.l.qd si idẽ §.iuli.Et videtur expssuz de pi.z cõ.rei.vẽ.l.lectos cum.l.seq. Pro petro vr multuz facere.ff.de here.vend.l.vẽditor hereditatz circa mediuz in vsi.nam si eundẽ.vbi dr q si habeat rei ptiuz non tenet reddere:ergo multominus actionem ce
2 dere. ¶ † In hoc est aduertendũ: qr interdum quis hz actionẽ ad rẽ tãq̃ ad suã:interdũ tanq̃ ad rẽ sibi debitã vbi hz actionẽ vt ad suã:qr verus sit dñs tunc nihil dz remanere penes possessorẽ.z iõ p eo q extat siue corium siue caro dat actio ↄ possessorẽ etiã si nihil habeat nisi actionẽ q̃ ei ↄpetat saltem ad hoc q cedat.vt.l.si seruus.§.bone.ff.de lega.iij.l.mortuo.cũ no.ad.l.aql.

[a] ¶ Sunt opi. Ange. tz q non tenetur cedere actiones legatario. vide euz hic

l.huic.in pn.In eo qd distingui an ad aditam vel post.ff.de rei vẽdica.l.iuli.ait non solum zc.aut tanq̃ ad sui debitam tunc aut nulla actio competit contra occidẽtẽ:quia forte nil eius intererat qr liberatur interitu speciei:tũc frustra queritur in actionẽ cedere teneatur cũ nulla ei competat.vt.d.l.arbitrio.§.fi.cum.l.seq.Aut competit:qr forte eius intererat.z tunc aut pcessit mora vel quitio vel aliud propter qd non liberat p interitũ z iste articulus non cadit in terminis nostre qõnis:qr nos q̃rimus quãdo liberatur interitu an teneatur cedere actionem.In isto autem articulo nõ liberatur interitu:vnde clarũ est qd tenetur ad rẽ vel estimationez.vt dixi.s.§.si res aliena.vel ad cedendum actiones.vt.d.l.idẽ iul.Aut liberatur tunc si non omnino:qr res nõ ẽ oino pempta:sed in eo tantum qd deterioratũ est tenetur cedere.vt.l.huic scripture.ij.respõ.z ita loquit.l.lectos.cũ.l.se.ibi enim edilis decidit lectos:sed nõ cõbussit.et ita saltẽ remanebãt frustra seu spẽs.et ideo nõ fuit liberatus vẽditor oino.et sic nihil ad qõnem q̃ loquitur vbi res fuit pempta oino z debitor liberatus in quo casu videretur qd non teneretur cedere p dictas.ll.huic scripture.j.respõso.z.l.vẽditor. ¶ In gl.contra.ff.de le.pres.Quidã habent hic natura alij nõ nam in.d.titu.non repies.l.naturam.sed bñ repies.l.nam.in qua non labores:quia nihil facit.ideo glos.non sol
3 uit. ¶ † In glo.licet ad estimationẽ ibi.ff.qui z a qui.l.heres.Hec glo.est male situata hic.dz eniz esse sup sequẽti vsi.si vero heredis contra quam glo.debet deponere de.d.l.heres. Nam ibi dicit quod tenetur heres qui manumisit et supponit q estimationẽ per.d.l.si quis inquilinos.§.j.z ita supponitur q manumissio tenet.z tamẽ in.d.l.videtur ↄ qd non tz glo.respondet z vr fuisse additio legis.z caue quod si bñ scripta.dicit enim.sed hic non dicit tenere manumissionem.sed quod non minus vz legatũ q̃ ad estimationẽ:sz hoc nõ vr pcedere.nã si nõ vz manumissio q̃re agit ad estimationẽ:imo res ipa petẽda ẽ.s.

§.si res aliena dixit. Certe verū ē q̄ illa lex nō obstat huic.§.hic dr̄ heredē teneri sz nō apit ad q̄d an ad seruū vl' estimationē. Sz ob.gl.q̄ dicit ad estimationē.vt.d.§.j.de.l.si q̄s inq̄linos.sz solue vt no.in.d.l heres.ꝛ plenius.ff.de manu.l.seruum q̄ sub conditione.vn̄ dic q̄ aut legatur seruus proprius testātis ꝛ non pōt manumitti.vt.l.seruū aut heredis.tūc sunt gl.varie tamē vt in pluribus sequuntur Joā.vt valeat manumissio ꝛ teneatur heres ad estimationē vt nota.in.d.l.heres.ꝛ.l.quidam.§.fin. ff.ad treb.ꝛ hoc siue testamēto manumiserit siue inter viuos q̄cūq̄s glo.q̄n̄q̄ aliter dixerit.sz q̄n testator ꝓhibendo seruū heredis manumitti ipedit libertatē sicut si prohibet seruū propriū.ff.d̄ manumis.test.l.si quis ita.§.j.C.de testa.manu.l.contra voluntatē.ꝛ tamē legando non impedit si leget seruum heredis.sz si proprium sic. Solutio.si prohibitio impediret manumissionē serui heredis in nullo satisfieret volūtati defuncti seu testantis si heres faceret contra.at hic satisfit: quia estimatio prestatur legatario.vt hic nota. ¶Quid ergo si prohibuit manumitti seruum heredis ꝛ in casu quo contra fieret legauit estimationē vel penam alicui.vr̄ attēta hac ratione q̄ tūc possit manumittere: nec sit locus illius.l.in gl.cur secꝰ in fin.hec ratio vr̄ in contrarium: quia magis factum est eius qui recipit ꝛ manumittit q̄ꝫ qui soluz recipit ꝛ non legauit.sed gl.vult dicere q̄ factum testatoris censetur factum heredis cuz fingat eadē ꝑsona: sed hoc nō pōt dici quo ad tractatum ignorātie: qꝛ ꝓbabilis ignorantia non cadit in facto ꝓprio.ff.pro suo.l.fina.ꝛ tamē in facto testatoris.ff. de regu.iur.l.qui alterius ideo videtur melior ratio q̄ ibi not. Ul' dic q̄ is.§.obtinet vbi non cadit probabilis ignorā- 1 tia.quia heres iam adiuerat hereditatē.ꝛ sciebat vel verosimile est quod scire p̄t onera ꝛ quod sup hoc fecerat dili- 2 gētiam.ꝛ ideo tenetur q̄ꝫuis legatariꝰ non probet sciaz.secus si posset habere 3 probabilez ignorantiam: qꝛ forte ante aptum testamētum vel anteq̄ꝫ sciret sibi delatam hereditatē manumisit.naz tunc non videretur teneri.ff.de lib.leg. l.cum heres.ꝛ ibi vr̄ notari.ꝛ eodē modo pōt intelligi.§.si seruum.quia sic nō posset cadere probabilis ignorātia ſm qualitatē facti: quia forte fuit ei solutū tanq̄ꝫ debituz ex contractu suo de quo ipse est vel dz esse certus: tunc indistincte tenetur ad pretium.arg.ff.de dona. causa mortis.l.si is cui.sed si fuit ei solutum debitum ex contractu alteriꝰ forte procuratoris vel ꝑdecessoris sui tūc non tenetur nisi sciret: ꝛ hoc satis consonat rationi.tamen de mente legum videtur q̄ nulla ignorantia excuset heredē sed recipiētem indebitum excuset ꝛ ideo adherendo litere est meliꝰ sequi. illud quod nota.in.§.si seruum. ¶Sed contra illam rationez que ibi redditur facit.d.l.cum heres.vbi iusta ignorantia vr̄ excusare.sed ego intelligo illud qd̄ ibi dicitur q̄ post aditam pōt repeti ꝛc.maxime nam idē si ante per hanc legem cum concordantijs.

Sed et si alij. ¶Intellige hūc.§.si extet seruus.nam si mortuus sit non tenetur q̄ꝫuis in culpa fuerit manumittendo.ff.de actio.ꝛ obligati.l.is qui ex stipulatu.ꝛ ita etiam intellige.ff.de verbo.obligatio.l.si seruum.§.j.ꝛ.§.de illo Sed cum manumissio similis sit morti cur heres tenetur seruo per illū in quē transtulit manumissio.ꝛ tamē eo mortuo non tenetur. Potest dici quod factum successoris reputatur suum.ꝛ illa culpa que fuit cōtracta alienando erat ordinata ad casuz illum. Cogitare eñ heres potuit quod successor manumittere posset: sed culpa que contrahitur manumittendo non est ordinata ad casum mortis.ideo non facit teneri de interitu.

☞ Ancilla pregnans si sit legata ꝛ moriatur an partus ex ea secta debeatur legatario.

Quid in equa vel vaca mortua an partus debeatur.

Monasterium si quis intrauerit ꝛ non teneat igressus an teneat dedicatio bonorum.

a ¶Si q̄s ancillas. 1 Duab⁹ rebus eq̄ p̄ncipalib⁹ mediāte copula legatis vna pēpta alia debeť: sʒ si vna alteri⁹ est accessoria p̄empto legato q̄ ad p̄ncipalem etiam q̄ ad accessoriaʒ extinguiť. h.d. fʒ bal. vsqʒ ad .§. 2 si grex.

Si quis ancillas

cillas[a]. ¶† In gl. quia duo. ibi cū alleg. de pecu. le. l. iij. ꝛ ff. de le. j. l. si quis. Quid ergo si pregnans moreretur ꝛ partus ex matre secta extraheret̃ viuus nunq̄d debētur. Non videť p hāc solutionēʒ sed tñ potest dici ꝙ: qꝛ cum hō hoi nō accedat: vt. ſ. nō pōt dici qđ sint duo legata principalia: nec obstat ꝙ sit portio viscerū q̄diu est in ventre: qꝛ non ex hoc sequiť quin possit legari per se. ff. de leg. j. l. qđ in reꝝ natura. ꝛ ita attēta ista rōne vʒ legatum quasi p̄ncipale. ¶† In glo. qꝛ accessio. ibi cum alle. l. iustissime p hanc rōnē vr̃ ꝙ si legat equā vel vaccaʒ cum fetu. qđ equa vel vacca mortua 1 nō debeatur fetus. ꝛ ita iste. §. in prin. obtinet tātuʒ in ancillis legatis. ¶Itē quod hic dicitur obtinet in his que se habēt p modum principalis et accessorij. secus si vnū nō esset de natura seu accessiōe alteri⁹. vt si dicat lego equuʒ cum asino: tunc perinde est: ac si diceret equum ꝛ asi 1 num scđm Jaco. et Pe.
3 ¶† Etiam hec faciunt ad q̄stionē de eo qui intrauit monasterium qđ si non valeat ingressus ex aliqua cā: nec dedicatio bonoꝝ. Sʒ si diceret exp̄sse do me ꝛ mea. tūc essent duo principalia. ꝛ si non valeret vnū nihilomin⁹ valeret aliud s̄m eos. ¶Quid si non diceret do me ꝛ mea. sʒ dicat ꝯcedo me huic monasterio cū bonis meis. Videreť p hanc theoricā ꝙ tūc nō valeret datio bonorum vitiato ingressu. Qꝛ bona sunt accessoria ingressui de natura sua vt in auť. igressi. C. de sacrosan. eccle. sicut hic peculiū. igitur si nō valet principale nec accessorium vide in dicta autenti. ingressi. vbi consueuit de hoc agi solēniter. Itē pōt induci ad multa alia. vt si papa ꝯferat dignitatē cū p̄bēda ꝙ valeat colatio p̄bēde q̄uis non valeat collatio dignitatis ꝓpter defectū etatis: vel al's nisi p̄bēda eēt accessoria. extra de p̄b. c. sup eo. li. vj. e. tit. c. fi. in cle. Et no. ꝙ peculiū censeť accessoriū vbi legať alij: sʒ ꝛ ipsi seruo cū libertate secus. ff. de pecu. le. l. cū dñs. §. j. ¶In ea. gl. in fin. videreť idē si essent in peculio vicarij ꝛ alie res eadē rōne. obtinet ergo is. §. qñ vicarijs exp̄munť. ¶Quid ergo si legat ordinariū cū vicarijs ꝛ peculio: tunc vr̃ obtinere q̄si separet vicarios de peculio. ff. de pec. le. l. si peculiū. §. si seru⁹. ꝛ facit ꝓ hac gl. ff. de rei vē. l. vēdicatio. de vsur. l. eq̄s. cum ibi nota.
1 ☞ Fundus si legeť cuʒ instrumento: siue instructus: siue fundus ꝛ instrumentum: videť legatuʒ instrumentū fundi ꝛ alienato fundo extinguitur legatum instrumenti fundi.

Idē est.

¶In gl. huic primo. ibi cuʒ dicit sic loquiť. Ista non vʒ: vt ibi no. ꝛ in simili. ꝭ. de rerum diui. §. j. ¶In ea. gl. ibi cū dicit sub. tñ. ꝭ. de vsu. ꝛ habi. §. fi: ista glo. hic vult se referre ad opinionē quorūdā q̄ no. plenius. C. de ꝟ. sig. l. ij. vbi no. in. ij. oppositione † ꝙ siue legeť fundus cū instrumēto siue instruct⁹: siue fund⁹ ꝛ instrm̄. semp vr̃ fuisse legatum instrumentum fundi patrissa. ꝛ ꝙ alienato fundo extinguiť legatū instrumēti fundi: vt hic. sʒ nō istrumēti patrissa. vt. l. ꝯtria. ꝛ sic quo ad reuocationē ꝯcordat cum solutione Azo. q̄ pleni⁹ in. d. l. ij. ꝛ in. d. l. ꝯtria. vbi dicit Dy: ꝙ solutio Azo. est veritas. sed in. d. l. ij. gl. discordat in p̄mo dicto vbi dicit ꝙ vbi legať fundus cū instrumento non venit in legato instrumētuʒ patrissa. ꝛ ideo in duobus modis legandi

quādo legat fund⁹ instructus vel fundus ⁊ instrumētū alienato fundo vz legatum in instrumento patrissa. vt ibi sed nō instrumēto fundi. vt hic. Docto. Jac. ⁊ Pe. dicūt esse duas differētias inter hec legata. vnaz φ si leget fund⁹ instructus venit in legato instrumētum fundi ⁊ patrissa. sed si leget fundus cū instrumēto vel fundus ⁊ instrm nō venit instrumētū patrissa. ⁊ hec differētia est vera ⁊ olim ⁊ hodie. Sed est alia. qr quando legat fundus cū instrumento alienato fundo extinguebat legatū instrumēti: sed in alijs duobus modis legandi nō: vt no. in. l. si cui. Sed hec differētia hodie corrigitur in altero casu: qr qñ legatur fundus instructus alienato fundo extinguit legatū istrumēti sicut qñ legatur fundus cū instrumēto: sed si legetur fundus ⁊ instrumentum remanet legatū in instrumēto p. l. si cui. que hic non corrigit quo ad hoc. nec de eo fit mētio. ⁊ est ratio qr duo sunt legata principalia: vt dictum est. s. proxi. §. et sic videretur accedere proximā solutionē qr lex si cui corrigit hoc casu. et huic solutioni videt accedere gl. in. d. l. si cui ibi cuz dicit φ satis esse potest. Ego credo φ pma differētia quā Jac. ⁊ Pe. ponunt sit vera olim ⁊ hodie. In secunda credo φ verum dicunt in altero mēbro vcz si legat fundus ⁊ istrumētū φ alienato fundo remaneat legatū in instrumento: qr duo sunt pncipalia legata vt dixi. Sz in alio casu. vcz qñ legat fundus instructus credo φ remanet legatum in instrō patrissa, vt. l. si cui. sz nō in instrō ipsius fundi: vt hic ⁊ ita euitabitur correctio que regulariter non fit in hoc libro quia hic liber nullas aut paucas cōstitutiones noui iuris introductorias continet: sed factas colligit ⁊ recitat. vt. s. pro faciliori introductione. s. in prohe. §. cunctꝫ. et est videre per totum hoc volumē. Quidam cōtra primam differentiā voluerūt dicere qđ esset differentia inter hec verba fundus vt instruct⁹ est: ⁊ tūc veniat instrm patrissa. ⁊ illa fundū instructū: ⁊ tūc non quos cōfundit. §. neratius. ⁊ §. pap. d. l. q̄situz. ¶ Sed quare est plenius huiusmodi legatum fundi instructi q̄ʒ alioꝝ duoꝝ. Respondeo pter vim ⁊ ṽba: qr vbi legat fundum cū instrumēto vel fundū ⁊ instrumentum semp fit relatio ad fundum fm verū modū intelligendi ⁊ cōstituēdi. vñ qđ dicit cū instrō vel instrumentū opz subaudiri fundū: als nihil significaret. iō venit istrumentum fundi tm̄: sz in alio modo legandi fundū instructū. vt sicut instructus est nō obtinet hoc imo significatio est larga ⁊ potest referri ad oia que paterfa. in fundū habebat vt esset instructio. Ut ergo hunc text. sane intelligas ibi cuz dicit extinguit sub. quo ad legatū istrumēti fundi: sz nō quo ad legatū instrumēti patrissa. vt. l. si cui. que als obstat. ⁊ est ratio: qr vnum est magis accessorium ipsi fundo q̄ʒ aliud: ideo facilius accedit ad naturam principalis sui.

1 Grex ɔstituit ex. x. ouibus: collegium vero ex tribus hominibus.

2 Collegium si redigatur ad vnum: an ille possit eligere.

3 Impetrās canonicatuz cū pbēda: si vacet pbenda cui durante expectatiōe sit facta vnio: an totum sibi debeatur.

4 An aūt idē videatur in legato singulari.

a Si grex.[a] † In glos. qui ex. x. in fine. quot equi boues vel asini. dic ibi. sed homines tres fa

a ¶ Si grex Grex etiā i vna oue retinet. et i legato gregis veniūt c. oues adiūcte gregi post testm. Idem in legato ediū. h. d. ꝟz are, vsꝗ ad. §. si peculium.

a ¶ Si peculiū. Peculij legati augmentū vel diminutio ante mortem testatoris cōtingēs ad legatariū pertinebit. Augmētū vero post mortē ⁊ añ aditionem hereditat᷑ aliūde ꝙ̄ peculiari obueniens ad legatariū nō spectabit: nisi ipsius dies solū adita hereditate cederet. h. d. ſm Bal. vſq̧ ad. §. peculiū.

ciunt collegiū. ff. de ꝟb. sig. l. neratius decē populū. x. q. iij. vnio. x. vel xv. turbā. ff. vi bo. rap. l.
2 fi. §. j. ¶ † In gl. sic. ff. in fi. facit ꝙ si collegiū redigatur ad vnum ꝙ ille sol⁹ possit eligere. vide ex̄. de elec. c. j. de iurepa. postulastis. p Inn. Itē quod hic dicit obtinet siue viuo testatore siue mortuo ad vnam puenerit. vt. l. grege. ff. de lega. j. ſm doc. qui nitunt reprehēdere hic quādā glo. contrariū supponētem quā ego nō habeo.
3 ¶ † In glo. tria. in fi. Et facit is. §. qd̄ si quis impetrauit canonicatū in aliqua ecclesia cū expectatione prebende ꝙ si post vacauerit aliq̄ prebēda cui forte facta fuerit vnio etiā pēdēte expectatione: ꝙ totā ꝑbēdam habeat ꝟtute gratie. Itē credo qd̄ hoc dz obtinere in oībus q̄ habēt pertinentiā vel maneriū cū pertinētijs. Sz idem videt in singulari legato. ff. de lega. j. l. qd̄ in rerū. §. ij. ⁊ l. seruū filij. §. si aree. et ideo is. §. videt inutilis.
4 ¶ † Dic ꝙ idē est in vtroq̧. sz in grege erat maius dubiū: q᷑ quando reducit ad vnā vel minus vna desinit eē grex. vt. l. grege. s̄. alleg. ⁊ ita videbatur ꝙ sicut interitu speciei reuocatur legatum singulariū rerum quod reuocet legatū gregis cum vnum corpus censeatur: vt hic. ⁊ tamē cōtra statuit. vt. s̄. proxi. et in casu illo non consideratur: vt vnum corpus: sed vt multa sicut ⁊ in. l. rerum mistura. §. fi. ff. de rerū di. Sed que est ratio quare in superiori casu habetur consideratio ad singularitatem. hic non respondeo vt vtrobiq̧ fauor legatorum extendatur. Itē dic ꝙ is. §. obtinet etiā si augetur post mortem testatoris ⁊ ante morā: secus si per morā singularitatis fuisset legatum. ff. de vsu. l. equis. eo. ti. l. herennius. cum no. in qualibet.

1 ☞ Dies legati quādo cedere dicatur tria sunt tempora consideranda.
2 Quid si sui succedunt qui statim fiunt heredes velint nolint a quo tēpore cedit dies legati.
3 Cur autem in legato in certam diem cedit dies quo ad obligationē ab adita hereditate: tamen non transit dominium vsq̧ ad euentum diei. quare tam varie.
4 Legatarius si decedit ante diē vel conditionem euenientē legatum nō transmittitur. vide coniuncta glo.

a **Si peculium**[a]. ¶ † In
1 glo. nota. tria tempora ibi cum dicit relictum est vnum: vt hic. In hoc dicit plenius q̄ pure est relictū vel in diem certā quod aut querit quantū ad transmissionē: aut quantū ad dñij translationem: aut quantū ad obligationem. Primo casu vt hic. Scdo casu distingue plenius: q᷑ aut res erat aliena: ⁊ tūc a tēpore traditionis facte de voluntate dñi: alioqui a tēpore vsucapionis complete. ff. pro lega. l. j. et idem si res heredis legat. ff. de lega. j. l. si seru⁹. cū notatis per Azo. ibi. ⁊ not. ff. de serui. l. pap. de act. emp. l. titius. Sed contra no. C. cōia de lega. l. ij. sed prime veriores. ff. de lega. j. l. si quis inquilinos. §. j. ⁊ l. si tibi homo. §. penul. vbi opz dici qd̄ agebat ex testamēto: al's obstaret. ff. de preto. stip. l. ij. §. fi. aut erat testatoris: ⁊ tunc fictitie a morte testatoris. ff. de furt. l. a titio. de noxa. l. si seruus vera adita hereditate. ff. de leg. ij. l. legatum. quēadmodū ser. amit. l. si partē. §. j. cōmutabiliter tamē sz incōmutabiliter ab agnitione. ff. de condi. insti. l. si quis ita. in hoc tñ caue:

qr ꝯ͂uis dñium fingat̃ quesitũ a tẽpore mortis tñ in actionib⁹ acquisitis ante aditã nihil fingit̃ quo ad hoc vt acqui rant̃ legatario.ff. ad .l.aquil.l.ꝓinde ⁊.l.huic scripture. de leg.l.seruũ filij.§. j.⁊.d.l.si heredis seruus.⁊.l.si tibi ho mo.§.cum seruus.⁊ vide qꝺ ibi not.sed quo ad hec ꝙ acquirãtur heredi sic.ff. de sti.ser.l.si ex re.§.fina.⁊ hoc intellige nisi causa subsit translationẽ dñij impe diẽs.vt quia litigiosa hodie.in aut.de liti.§.hoc autẽ.ibi ⁊ earũ dñs fuerit de mõstratus.et hoc verũ de legato pure: qr in legato in diẽ certũ non videt̃ dominiũ trãsire vsqꝫ post diẽ.ff.de vsufr. leg.l.semproni⁹ athalus.In tertio casu qñ querit̃ quãtũ ad obligationẽ cõtrahendã.gl.dicit ꝙ in legato in certã diem nõ querit̃ obligatio nisi post euẽ tum diei de legato pure subticet.vt no. C.de cadu.tol.circa prin.super ver.cedere.quasi aliud esse innuat. Dicas ꝙ in puris obligatio contrahit̃ ab adita hereditate sed ficte a tpe mortis.qr ois hereditas ⁊c.vt i regula iuris.l.ois hereditas.qr per aditionẽ heres primum obligatur:⁊ tunc nascit̃ actio ex testõ.ff. de ob.que ex quasi cõ.§.heres.⁊ ibi no.
2 de iudi.l.de eo.¶†Sed quid dices qñ sui succedũt qui statiꝫ velint nolint he redes sunt.ꝭ.de here.quali.⁊ dif.§.sui. Uidet̃ ꝙ ibi cedat a tpe mortꝫ cũ extũc sit heres:vt dixi.sed satis põt dici ꝙ in illis cedat a tpe immissionis:qr tũc in cipiũt effectualr̃ obligari.ff.ex qui.cau. in pos.eatur.l.sed ⁊ is qui.In legato in diem certam tenet glo.qꝺ cedit quo ad obligationẽ ab euentu diei.⁊ tamen satis põt dici qꝺ cedit ab adita cũ tex.in distincte equiparãt legatũ in diẽ certã ⁊ pure:nec faciãt differẽtiã quo ad cessionẽ:vt.d.l.vnica.de cadu.tol.ff.de ꝟ. sig.et.l.cedere.cur ergo nos faciemus.
3 ¶†Nunc restat[a] querere cur in legato
a in diẽ certam cedit dies quo ad obligationẽ ab adita ꝫm hãc opinionem.⁊ tñ nõ trãsit dñium vsqꝫ ad euentum diei. Solutio vbi testator diẽ opponit in legato vult remanere rem cũ fructib⁹ penes heredẽ ante diẽ:ideo nõ trãsit dominiũ ante alioqui cẽseret̃ heres medio tpe fructuarius:qꝺ non videt̃ fuisse de mẽte testantis:sed si heres obliget̃ statim in nullo sit ꝯtra mentẽ testãtis: nec per hoc preiudicat̃ in aliquo heredi: qr legatarius ante tẽpus petere non potest:nec modus nec qualitas percipiẽdi fructus mutant̃. Itẽ querit̃ cur fingitur dñium quesitũ a legatario a tẽpore mortis.⁊ tamẽ quo ad actiões ꝑsonales ei querẽdas nihil fingitur. vt.ꝭ.dixi. Rñdere potes per ea q̃ no. ff.pro socio.l.ea que.heres em̃ fingit̃ eadẽ ꝑsona cum defuncto ⁊ here ditas vicẽ defuncti obtinet.ꝭ.de here.insti.circa princi.dixi.⁊ per hoc actiones personales ei acquirunt̃:⁊ q̃site transferri nõ possunt dñium: qr magis inherent ossibus:vt.d.l.ea que.cum
4 ibi not.¶†In ea.gl.ibi cũ allegat.l.si cum prefinitione.sed ibi in diem certã.In hoc tamen distinguit̃ qr aut inest cõditio tacite.⁊ habet̃ pro pura.ff.ꝺ lega.j.l.iij.de cõdi.et demõ.l.cõditiones.⁊.l.si in diem.§.fi.⁊ hoc ꝙ͂tum ad trãsmissionẽ:quantum aũt ad obligationem videt̃ qꝺ differat̃ in euentũ cõdi. vt not.ff.de pac.l.itẽ qr. dic vt ibi.aut nõ inest tacite:⁊ tũc vere est necessaria:⁊ refert:qr aut certũ est eã exiturã in vita legatarij:⁊ qꝺ ipe olno hꝫ ad esse obligatiõis:⁊ tunc habet̃ ꝓ pura ⁊ in ꝯctib⁹ ⁊ in legatis.ff.de

a ¶Nunc restat.Ange. ponit h̄ ordiate qñ dies i lega ti cedit. Et dicit quod duob⁹ modis principalr̃ dꝫ cedere dies legati. Pri mo quo ad trãsmissionem. Alio mõ quo ad obligationẽ ⁊ petitionẽ siue dñij translationẽ.⁊ ꝓseq̃t̃ ista mẽbra pulchre:vt hic ꝑ eũ videre poteris.⁊ sic habebis materiã hui⁹ §. elucidatã tam per Ange. ꝙ͂ ꝑ Jo. fab.

a ¶ Peculium. Peculium serui nõ intelligit esse legatũ seruo cui testator reliquit libertatez in vltima voluntate: secus si inter viuos fuit manumissus.

ver.obl.l.in illa.de noua.l.si pupillus.§.q̃ sub a cõditione.ff.qñ di.le.ce. l.cũ heres.ij.respon. de condi.& demon.l.heres meus.j.respõ. nõ tamẽ potest statim agi.vt no. d.§.sub conditione. Si autẽ est certũ eam exiturã: sz dubiũ an vẽtura sit ad effectũ obligationis: tunc habet pro conditiõali & casuali.vt.d. l.heres me⁹.ij.rñ.et.l.si post diẽ.j.respõso.& ita determinat gl.que indistincte loquit in hoc articulo.ff.de ver.sig.l.cedere.de reg.iur.l.i oĩb⁹. 2 aut est casualis.& tunc certum est qd nec cessit: nec venit dies ante conditionis euentũ.vt.l.cedere diẽ.C.de cadu.tol. l.vnica.§.sinautem sub cõditione.vbi aũt dies apponitur.tunc si cert⁹ sit dic.vt.§.proxi.in aditione precedẽti.si incertus: tunc quo ad transmissionez distinguit vt in cõditione casuali: q2 aut est certũ ipsum venturum in vita legatarij. aut non.vt dictis legibus. Ad obligationẽ cõ 1 trahendã glo.variant. Nõ in.l.cedere.dicit statim cedere i.l.in oĩbus. 2 dicit contra. sed determina eas per precedentia: q2 refert an sit certũ in debitũ iri.tunc cedit statim.an dubium tunc idẽ: vt in condi.ff.de cõ 1 di.& demõ.l.dies incertus.de leg.j.l.talis scriptura.§.si sub cõditiõe.

1 ☞ Manumissus nõ dz exhibere filio operas.

2 Eleemosynam dans, viuens magis meret q̃ si det moriens.

Peculium[a]

¶ † In glo.cur taz.ibi alleg.§. papi. Hec ratio non videtur efficax cũ manumissus debeat opas exhibere filio.vt.l.si operarũ iudicio.ff.de ope.li. ¶ Preterea opere debent si ɔuentũ sit. C.de ope.lib.l.j.vñ potes dicere q magis videt affici dñs ad seruũ cum manumittit iter viuos q̃ qñ in vltima voluntate: q2 qñ inter viuos ex affectione dimittit illud qd retinere poterat.s.dominium serui & eius seruitiũ quo se priuat.& ideo ꝓpter exuberationẽ affectionis ius presumit munificentiã: vt etiã peculiũ cõcessisse videat non sic ibi moriens dat: q2 tũc dat qd retinere nõ ipse potest sibiipsi.nec de quo amplius potest vti. ¶ † Et hoc facit: q2 magis meretur qui dat eleemosynã viuẽs q̃ qui moriens: q2 qd moriens dat ideo dat quia retinere non põt.sicut dixit btã Lucia matri sue. Uñ auari tunc sunt largi fm Senecã qui dicit q auarus nisi cũ moritur nil rõne agit. Item qd hic dicitur de seruo obtinet in filio cũ emancipat. ff.de donat.l. donatione.§.pater. Item si detur libertas per epistolã nunquid videtur dari inter viuos vt peculiũ habeat manumissus nõ videtur.vt.C.de lati.li.l.sancimus.sed ibi dicit similitudinarie.q.d.valet vt codicillus.& tamẽ est inter viuos. Si quis conueniet de peculio qñ peculium transit ad manumissum.dic.ff.de pecu.l.si sticho.

☞ Seru⁹ iussus est liber esse si rõnes reddiderit cum reliquis habebit peculium cũ libertate.rõnem assignat.

Abbas si sit obligatus alicui priori suo si prior cedat vel deceda: prior nouus cui abbas contulit an possit agere contra abbatẽ rõne sui administrationis.

Idem rescripserũt.

¶ † In glo.quasi dicat ibi cum allegat l.si seruus vetitus. Et potest esse ratio: quia cum iubetur rationem reddere et reliqua prestare testator videtur hoc preeligere ꝓ herede magis q̃ peculiũ. si eñ peculiũ penes heredẽ remaneret nihil vltra petere posset heres a seruo

nec aliqua reliqua.C.an ser.ex suo facto.l.si vt allegas.vbi ergo cum de reddendis reliquis onerat videtur & peculium dimittere & magis velle heredem habere rationes & reliqua q̄ peculiū et onerando eum videt̄ ei relinquere de c quo facere possit.ff.de lega.ij.l.titius. ff.de pe.le.l.deniq̄.& facit.e.ti.l.seruus libertates.secus vbi vetat ratiões reddere. ¶In glos.al's reliquas.in fi.Ille leges non dicunt hoc.vnde videret̄ q̄d cuicūq̄ peculiū legetur non possit agi contra dn̄m cum ipso iure debituȝ dn̄i non augeat peculiuȝ:vt ibi.ff.de pecu.
2 sȝ si dānum.§.si creditor. ¶†Et facit q̄ si abbas esset obligat⁹ alicui priori suo q̄ si prior cedat vel decedat nou⁹ prior cui abbas cōtulit non possit agere contra abbatē pro debito etiā ratione sue administrationis:sed hoc non est bonum argumētū:q: q̄suis abbas possit remouere priorē ad nutuȝ.vt ex̄ de sta.mo.c.cum ad monasteriū.§.tales.sicut dn̄s seruo peculiū.ff.de pecu.l.peculiū. nihilominus iura prioratus nō potest diminuere.vt ex̄ vt eccle.benefi.c.j.

a **Tam autem**[a] ¶In glos. †actiōes.in fi.dic plenius.ff.de ser.le.per totum de serui.rusti.predi.l.pecorū.& vide q̄ ibi no.& qua actiōe possit tale legatū peti. vide.s.hoc titu.circa princ.vbi scripsi. ff.quē ad.serui.amit.l.si partē.§.j. ¶In glo.sine successione.in fi.et hoc vbi res
b est litigiosa vel lis cepta[b] tūc em̄ aliud est.C.de liti.l.quoties.& aut.si heres.et vide q̄d scripsi.C.de ac.& obli.l.j.

1 ¶Legatum si sit relictum in genere cui cōpetat electio.
2 Electio legati si sit heredis an teneat̄ dare mediocrem.
Adde ad idem numero.3.&.4.
5 Electio seu interpretatio quare est heredis vbi legatur incertum de certis:& sensit de certo al's electio est legatarij.
Adde ad idem.numero.6.
7 Uerba sapientia electionē sunt hec sumito vel capito &c.
8 Quid autem in contractibus cuius sit electio.
8 Quid si fuerit prefixum certum tēpus per legem vel per testatorem illi,ad quem spectat electio & tp̄s labit̄.

Si generaliter[c]. ¶†In gl.a prin. cum dicit s̄m Roma.credo ex defectu scriptoris corrupta narrat.Nam in.l.legato.et in.§.cum homo.attribuit primaȝ opi.Roma.hanc Joan. et hic attribuit secundam.Roma.et primam Bul.quicūq̄ tamen secūdam tenuerit approbatur per docto.§.cum homo.de opti.leg.l.ij.et l.seruo generalr̄. ¶In ea.glo.ibi.& tunc subdistingue. glo.debuit distinguere plenius:quia aut legauit i genere indefinite aut incertuȝ de certis.Primo casu subdistingue:aut quod legatur habet dictos fines q̄ nec cresci nec minui possunt facto hominis commode:vt homo vel equus:aut possunt: vt fundus vel domus. hec omnia membra intendit glos.prosequi vt apparet ex lectura eiusdem.et quāuis inordinate membra accipiat sequamur ea:quia effectus non immutatur. Primo casu quando legat in genere indefinite et habet certos fines vel formam qui mutari non possunt recipe glo. q: aut habeat &c. ¶In eadem glo.cum allegat l.qui duos.hoc est de sequenti membro quādo allegat incertum de certis sȝ faciat argumētū. alie bene p̄bant.et.§.cū

a ¶Tam autē.Jura corporalia et ēt sacra possunt legari.h.d. Ange.

b ¶Lis cepta. Nota s̄m Angel. q̄ q̄uis directā p̄sonalē exercere n̄ possit nisi cedat̄ poterit tn̄ exercer̄ directā realē:q̄ q: nō ossibus affixa trās fert̄ in euȝ directa via l.sine.§.fin. cū.l.seq.ff. de cō.furt. Ang.hic.

c ¶Si gn̄aliter. Legati in genere electio est legatarij.h. d.Ang.

a ¶Improbāt. Tu s3 ange. circa hāc mām distingue: qr aut agit de dclaratiōe mētis testatoris ⁊ dic vt i glo. aut de electiōe ⁊ tūc is eligit i quē dirigūt ƀba executiua seu electionē sapiētia siue loquamur i legatis: siue in ꝓuilegijs ⁊ beneficijs siue in ɔctibus. In dubio āt in ꝑmis duob9 casib9 electio erit legatarij. itē illi9 cui sub noie ꝓprio facta ē grā als sec9. ꝑ c. si plurib9 de prebē. i vi. in tertio ƀbo casu. s. in cōtractibus electio est debitoris. vt. l. plerūqꝫ in fin. ff. de iure do. ⁊ sic ordinate habes distinctionē huius materie.

hō. q̄ sub hoc mēbro dz reponi. ¶In ea. gl. cum allega. l. iij. ⁊ iiij. ⁊ meli9 ff. d leg. j. l. hmōi. §. si cui homo. ¶In ea. glo. ibi dicit cū dicit expsso noie sed ꝓpter equiuocationez nominis est dubiū. ¶In ea. gl. in fi. do. Ja.
a ⁊ Pe. hoc improbāt[a] dicētes se nō videre cām diuersitatis iter fundū ⁊ domum. naz sicut fundus destinatione hominum constituitur. ita domus interiecto pariete. ff. communia predio. l. si quis duas. ⁊ sicut fūdus posset dari derisori9 sic dom9 ita modica qd nō posset caput reclinari. Dicunt ergo idem in domo ⁊ fundo ⁊ vtrobiqꝫ valeat si testator habeat fundū vl' domū alias non. ⁊ sic videtur probari per. l. si domus. Quid in alijs corporib9 sicut granarijs dolijs. ⁊ dic idem quod in domo eadem ratiōe: ⁊ ꝺm hāc opi. restringēde sunt leges que dicunt ꝓmissionez fundi in genere nō valere vt. d. §. genere. ff. de ƀbo. ob. l. ita stipulatus. ad casum in quem testator non habet fundum in bonis suis. ⁊ ꝓcedunt in specieb9 legatis specialiter vel generaliter. ¶Quid i quātitatibus. Uidetur q premissa cessent et debeat qd min9 est. ff. de leg. iij. nūmis. nil aliud possit percipi ex cōsuetudine testātis vl' dignitate ⁊c. ff. de leg. j. seru9 pluriū. §. fi. de le. ij. l. q̄dā. vl' nisi legaret deo vel eccl'ie.

ff. de auro ⁊ ar. le. l. titia. §. fi. ⁊ ibi no. qd
2 est notabile. ¶†Sz q̄rit. dictū est. s. qd vbi est electio legatarij qd nō pōt eligere meliorē: sed mediocrē. Quid in casu quo electio est heredis. videtur quod sit idem quod teneatur dare mediocrē et hoc tenet Ja. ⁊ Pe. in rebus in quib9 est dare tale quid quod potius expediret nō habere q̄ȝ habere: sicut i seruis. talis enim seruus posset dare qui plus damnificaret q̄ȝ prodesset: sed in nummis ⁊ quātitatibus dicūt secus. ff. mā. l. fideiussorē. pro hac opi. facit. C. de dona. l. si quis ar. §. simili modo. ff. de verbo. ob. l. quicquid astringēde. ij. respon.
3 de leg. j. l. si heres generaliter. ¶†Sed contra. ff. de lega. j. l. apud iu. §. scio. de ver. obli. l. qui ex plurib9. Dicas quod vbi est electio heredis vel promissoris potest dare vilius, dūtamen non sit oino inutile. vt not. d. l. quicquid astringende. ⁊ l. legato. ⁊ hoc nisi contrarium possit coniecturari. vel propter contractum precedentem. ff. de verbo. obliga. l. triticum. cum ibi notatis. vel ex alijs coniecturis que sunt in. l. apud iul. §. fina. ⁊ in. l. nummis. quas hic admitto sicut in casu precedenti cum sit eadē ratio alias si semper deberet dari mediocris paruz referret in effectu cui9 esset electio heredis vel legatarij promisso-
4 rum vel stipulatorum. ¶†Sed quare magis restringitur arbitrium electionis ex parte legatarij. vel stipulatoruz qui non possunt eligere meliorem quā ex parte heredis vel stipulatoris q̄ possunt eligere, viliorem. dūtamen nō omnino inutilem. Dicas q in talibus dubijs fit interpretatio: prout verosimile est ptes sensisse. vñ qñ legat' vel ꝓmittitur: ⁊ est electio creditoris nō est ƀsimile qd q̄s velit legare vel promittere illud quod non esset in specie concessurus. videlicet actorem domus sue. vel alias meliorem. vt. l. legato. C. que res pign. ob. pos. ⁊ l. qui filios. Sed vbi est electio debitorum testator ⁊ stipulator bene poterant cogitare q obligat9 daret minus. ⁊ ideo sic legando vel stipulationem recipiendo videtur se committere eius voluntati interpretatio-

ne iuris. ¶ Et hec itellige vera vbi ius dat electionem legatario vel stipulatori. si autem detur per hominē sunt opinam quidam dicunt quod potest eligere optimum. vt nota. ff. de op. lega. l. ij. C. communia de lega. l. iij. §. sed si quis. Alij dicūt contra quod satis videtur ra
5 tiōabile p p̄dictā rationē. ¶ † Sz quare est electio seu interpretatio heredis vbi legat incertum de certis ꝛ sensit de certo alias est legatarij. Respōdeo vbi sensit de certo ꝛ est dubium de quo forte ꝑpter equiuocationē nois ē magis interpretatio ꝙ̄ electio. vnde cum nullus sit qui tantā idētitatē habeat cū testatore sicut heres qui fingit̃ vna ꝑsona cū eo cōmittēda ei fuit interpretatio sicut qn̄ dubiū est inter ꝑsonas legatariorū quo casu ei committitur. ff. de leg. ij. l. si quis seruum. §. si inter. Sz q̄d si legatur alternatiue ad quez pertinet electio. Glo. distinguit ad quem diriguntur verba: ꝛ i dubio dicit ad legatariū pertinere. ff. de leg. ij. l. lucio. ꝛ hanc sequunt̃. Ja. de ra. ꝛ Pe. de bel. pti. per d. l. lucio. de leg. j. l. plane. §. fina. ¶ Sed contra notatur. ff. de re. du. l. j. C. de ver. sig. cum quidā pro quibus. ff. de lego. j. si quando. §. fin. ꝛ. l. cum res. §. stichum.
6 ¶ † Potest dici ꝙ in alternatiua reruz sit vera predicta legis distictio quo ad duo prima membra. ¶ Item tertio potest subdistingui: quia aut res sub alternatione comprehense sunt quasi equi valoris: ꝛ tunc sit electio heredis. aut vna maioris valoris ꝙ̄ alia. ꝛ tūc legatarij sic dicas gl. concor. quia si hoc casu vltimo esset heredis semper eligeret minorem ꝛ hec procedūt in casibus in quibus cadit alternatio: quia in quātitatibus nō cadit huiusmodi distinctio ff. de berbo. obli. l. si ita stipulatus fuero. x. aut. xv. Sed an premissa procedāt in contractibus. Videt̃ ꝙ sic. ꝛ q̄d sit electio illius cui debetur vbi verba ꝓferūtur in personam eius. ff. de verbo. obli. l. si sic stipulatus fuero per te non fieri. ¶ Sed contra facit. ff. de cōtrahē. emp. l. si in emptiōe. §. pe. ¶ Potest dici q̄d in contractibus stricti iuris prima obtineat. alia in cōtractibus bo. fi. sed hoc nō ꝓcedit. nā i ꝯtib⁹ bo. fi. faciēda est vberior interpretatio ꝙ̄ in legatis. vt notat̃ in. l. lucio. vnde bene aduerte: qꝛ in. l. si in emptionē. verba sapientia electionem non cōferūtur in personaz em
7 ptoris. ¶ † Que sunt verba sapiētia electionē certe verbū sumito vel capito vt si dicatur. sit tibi venditus stichus aut pamphilus quē sumere placuerit. vel sit mihi emptus stichus aut pamphil⁹ quem sumam vel capiam in his omnibus cōpeteret electio ad emptorem. sz in. d. §. penul. non sunt hec verba vel similia: sed tantum illa esto mihi empt⁹ stichus aut pamphilus. vnde illa verba nihil super electione sapiunt: sed tātum super substantia contractus. vnde si testator dicat stichus vel pamphilus sit tibi legatus non ex hoc videretur cōferre in personam legatarij verba. ꝛ secundum hoc nō differt cōtractus alle
8 gatus in primus duob⁹ mēbris. ¶ † Sz i dubio bene credo ꝙ differāt legata a cōtractibus: qꝛ in cōtractib⁹ est indistīcte electio debitoris. vt. l. plerumqꝫ. §. fi. ff. de iur. do. In legatis distinguitur: vt. s. ꝛ hoc in alternatione rerū: sed vbi est alternatio inter personas accipitur pro coniuncta. vt. l. cum quidam. C. de verbo. signi. vbi expresse datur electio. ff. de le. ij. si quis titio. vel nisi appareat forte propter cōiunctionē personaruz
9 ff. d le. ij. l. cuz pr̄. §. a te peto. ¶ † Quid si certum tempus fuerit p̄fixū per legē vel per testatorē illi ad quē pertinet electio et tempus labitur: ꝛ nihil sit dictū quis post illud tempus eliget. Videtur ꝯuerti ad aliū. extra de prebēd. c. si pluribus. in fi. lib. vj. C. de fideicom. lib. l. si quis. ff. de ver. ob. l. si stipulatus fuerim. illud aut illud. Sed an postꝙ̄ elegerit sit licitū variare. Dic. ff. d lega. ij. l. statu liberū. ¶ Itē p̄missa ꝓcedūt ꝙ̄diu res extant si altera perierit. ¶ Dic. ff. de solu. l. stichū. in prin. de ver. obl. l. si stipulatus sum damam.

1 ☞ Legatum optionis in se conditionem habet: et cōditio adheret persone cui est ascripta.

2 Testator si nō sit vsus v̄bis cōtētis. sz sic lego titio illud aut illud quod elege

rit. an tale legatũ transmittitur si titius decesserit anteq̃ eligat.

3 Sorte si quid dirimi debeat q̃liter debet fieri.

4 Patroni ecclesie si sint plures ⁊ pñtant diuersos quis preferetur.

a ¶ Optionis. Legatũ optiõis hodie trãsmittit̃ ad heredẽ si legatari⁹ decedat anteq̃ optet: et plurib⁹ habẽtib⁹ eligere discordantib⁹ dirimit̃ sorte h. d. secundum Ang.

b ¶ Cũ taxillis. Uid hic distinctionẽ ange. in ꝟ. gl. ⁊ forte.

c ¶ Legari. Illi pñt ex ti. legati capere qui possunt heredes institui.

Optionis[a].

¶ † In glo. bona rõ. i fi. s3 nõ vr̃ bona. aut h3 cõditionẽ expssã ⁊ hoc nõ pt dici: q2 legatũ nõ trãsmitteret̃: aut tacitã ⁊ tũc trãsmitteret̃ vt dixi. s̃. §. si peculiũ. ff. de ꝯdi. ⁊ de mõ. l. ꝯditiões. q̃ extrisecus. ⁊ hoc casu gl. nõ ꝓcederet. Dicũt doc. Ja. ⁊ Pe. q legatũ optiõis h3 i se ꝯditionẽ. cõditio ãt adheret ꝑsone cui ẽ scripta. ff. d ꝯdi. ⁊ demõ. l. q̃ here. vñ si esset dictũ in forma cõditiõis lego tibi seruum si tu optaueris ⁊ si nõ optares viu⁹ non valeret legatu3 hodie. sed hic nõ erat in vi cõditiõis. iõ valet. hec sunt verba eorũ fere ad literã. ¶ † Quid ergo si testator nõ sit vsus verbis cõtẽtis sed sic lego titio illud aut illud qd elegerit. Nũquid tale legatum trãsmittitur si titi⁹ dcedat anteq̃ eligat nõ videtur quia hec verba qd ⁊ qui ad futurũ tẽp⁹ adiecta important conditionẽ. ff. de leg. iij. l. nuper. ⁊ licet i alternatiua hoc tacite itelligeret̃. videlicet que3 eliget nihilominus expssam vr̃ importare cõditionẽ. ff. de leg. j. l. si ita legatũ. §. illi si volet. In ꝯtrariũ videtur expressum. ff. de ver. ob. si stipulatus fuerim illud aut illud sed ibi in contractu inter viuos in quo cõditio nõ ipedit trãsmissionẽ. j. de ver. ob. §. ex cõditionali. videt̃ tñ melius qd trãsmittat. vt. d. l. fi. §. j. C. cõia de le. nec ob. quod videt̃ cõditionale: quia ex equitate illius legis ⁊ isti⁹. §. hic tollitur q̃tum ad transmissionem ꝯ iuris rigor: ⁊ idem crederem quocũq3 modo detur electio siue per verba elegerit siue per alia3 cõditionẽ faciẽtia. nõ eñ testator videret̃ velle suspẽdere substãtiã legati. ff. d verb. ob. l. si decem cum petiero. ¶ † In gl. vel cũ taxillis[b]. in fi. Itẽ cur nõ sequimur ordinẽ vbi apparet. ff. de vsufruc. l. quoties. Dicas qd vbi vnus solus admitti debet primo: alius post successiue: tunc sequitur ordine3: quia ⁊ de ordine tantum queritur. ⁊ dicta. l. quoties. sed vbi simul ⁊ eodem tẽpore plures admitti debent: tunc distinguit quia aut vni eorũ est maior pars relicta: ⁊ tunc ille eligit. vt nota. l. fi. C. communia de leg. aut nõ: sed vterq3 equaliter: tũc aut discordia redundat in preiudiciũ tertij. sed tunc compellũtur concordare et sortiri. vt. s̃. de excu. tu. §. sin aũt. ⁊. d. l. huiusmodi. §. penul. aut i preiudicium solummodo discordantium. tunc si alter petat cõpellitur alter venire ad sortẽ. ff. de iudi. l. in tribus. fa. hercis. l. si que sunt cau. si nullus vult seu petat: tunc non compellũtur precise s3 causatiue: quia denegantur eis actiones. vt. ff. qui. mo. vsufru. amit. l. ij. §. fin. ⁊. d. l. quoties. ¶ † Quid ergo si plures sunt patroni eiusdem ecclesie ⁊ presentant diuersos. Ite3 quid si alter legatariorum sit mortuus pluribus relictis heredibus. vide hodie extra de iurepa. c. fin. in cle. dic ibi. An autem licitum sit hodie sortiri. vide Hosti. in summa. tit. de sortilegijs.

Legari illi potest qui possunt heredes institui.

Collegia licita que dicantur esse.

Legatum si fiat non capaci cui applicabitur.

Legari[c].

¶ In glos. ⁊ econtra. in fi. non tamen itelligas quod hec sit cõsequẽtia: vt illis so

ius legari possit q̄ testm̄ facere possunt actiue: q2 falsum esset. nam serui ⁊ filij fa. impuberes an possūt testari: vt. s. q̄. non est permis. fa. test. per totū. ⁊ tñ possunt ex testamēto capere. ff. de le. j. l. seruo le. ⁊. l. si post mortē. ⁊. l. cum filio. ⁊. §. posthumo. j. e. ¶ In gl. j. passiua ibi cuȝ allegat. de here. insti. l. j. nec ad sui commodū nec fif. ff. de iu. fisc. l. in metallum sȝ glo. tenet contra in. d. l. j. q̄ videt huic contraria quaȝ doc. nō approbant. nec ob. ff. de leg. ij. si deportati seruo. quia secus in seruo deportati q̄ fisco/cuius est seruus acquirit. et secus in ipso deportato qui omnia ciuilia amisit. ff. de bo. damn. l. sed si alia. ¶ In eadem. gloss. cum allegat. §. secundo ibi loquitur de institutione: sed probatur: qua manumitti non potest: vt ibi. et sic nec ei le-
2 gari. C. de lega. l. seruis. ¶ † In ea. glos. ibi cum allegat. l. collegium. Que autē sunt licita collegia. vide in glo. ff. quod cuius. vniuer. l. j. an autem singuli capient vide. C. de sacrosan. eccle. l. j. ⁊ ibi scripsi. ¶ In ea. glos. ibi cum allegat. q̄. mo. na. ⁊c. ⁊ hoc intellige a parentibus sed ab alijs sic: vt ibi nota. ad orfi. §. fi-
a na. hodie No [a] de iure canonico possit legari saltem ad alimenta. vt extra de eo qui duxit in ma. quā pol. per adult. cum haberet. vide. j. §. posthumus alienus. ¶ In eadem glo. ibi cuȝ allegat. l. hi qui idem videt in excommunicatis. extra d̄ hereti. c. excōicam⁹. §. credētes. C. e. aut. credētes. no. Host. i sū. de test. §. q̄s sit effect⁹. N. ⁊ p̄dest. ¶ In fi. e. gl. sed hoc hodie cessat. vt scripsi. C. de secū. nup. l. j. doc. Ja. ⁊ Pe. dicūt ꝙ q̄dam sunt qui capiūt. q̄dā sunt q̄ accipiūt: sȝ nō capiūt. nā inter capere ⁊ accipere ē differentia. ff. de ver. si. l. aliđ est capere vnde tituli. C. ⁊. ff. de his qui. vt indig. intelligūtur de his qui possunt accipere sed nō capere. Ubi gratia. si heretico leget: ille non pōt capere nec accipere. ⁊ ideo pro non scripto habet: sed ille q̄ nō vindicat morteȝ defuncti vel fidem accōmodat de restituēdo nō capaci accipit. sȝ nō capit. Nā nō capit ad suum commodū sed fisci. ipse tamen accipit. ⁊ heres remanet. ff. de vul. l. ex facto. §.

iul. Nec satis sunt modi cum tamē instruunt. vñ videt posse dici ꝙ omnes sūt capaces: nisi reperiantur prohibiti: ⁊ q̄ prohibentur hic not. in magna parte glo. † Cui auteȝ applicetur si legetur non capaci potes distinguere sicut ipsi distīguūt aut capiat si nō capiat: aut non capiat nec accipiat: vt dictū ē. ⁊ iūge qđ scripsi. C. de his q̄. vt indig. l. hereditas. et vide. s. §. non soluȝ cum ibi notatis.

Legari pōt incerto de incertis dū tamen post certificetur. 1

Legari an possit incertis personis. 2

Legari incertis personis vel incerte pōt dum tamen legatarius probet ꝙ testator de se intelligebat. 3

Testator si iubeat satisfieri creditorib⁹ querelantibus an talis dispositio valeat. 4

Legari an possit ab incerto. 5

Incertis autē [b].

¶ † In gl. q̄si. di. ille nihil faciūt: q2 loquunt de icertitudine rei legate hic loquit de icertitudine psonaꝝ. Uult ergo gl. cōcludere ꝙ incerto de icertis: dūtamē post certificet potest legari hodie. ⁊ hoc probatur p hanc literam secunduȝ Jac. dicit enim: sed nec huius. quasi dicat nedū species premisse. immo hec ē correcta: ⁊ b̄ vbi ex postfacto p̄t fieri certū al's si semp i icertū re

a ¶ Hodie No. de quo vide hic p ang. i. ij. colū. in versi. i ea. glo. ibi efficiūtur.

b ¶ Incertis aūt. Incertitudo psone legatū libertatis ⁊ tutele dationē viciat et alieno postremo pōt hodie legatuȝ et hereditas relinq. h. d. fȝ bal. vsq; ad. §. si quis in nomine.

maneat non valet. vt si dicat reliquo vni de mū do: ꝛ hoc nisi legeť pauperibus in q̄bus est speciale. ꝛ erat ratio antiq̄rum: qꝛ quod legatur ratione amicitie vel meriti: nullam autē amicitiā habemus cum incerto. q̄uis sub certa demonstratione: si eniz dicat lego illi qui primus capitoliuz ascenderit. nulla erat affectio: qꝛ nesciebat quis prioꝛ ꝭm eū gl. hoc reuocat in dubiuz. ff. de re. du. l. quidā. ꝛ videť tenere q̄ non valet relictū incertū de incertis: etiā q̄uis sub certa demōstratione: vt ibi in prima solutiōe. Sꝫ ego credo q̄ possit legari incerto de incertis duz tñ post certificeť etiam de iure. ffoꝝ. Et videť expꝭsum. ff. ꝺ re. du. l. si quis ita scripsi. Uñ ātiquitas de qua h̄ loquiť fuit añ tēpora. ffoꝝ. seu cōpilationē eoꝝūdem. ꝛ ille codex de quo hic loquitur fuit etiā ante cōpilationē noui codicis quo vtimur foꝛte in codice hermogeniano vel theodosiano.
2 ¶ † Sed vr q̄ et icertis a possit legari: qꝛ legať collegio. C. ꝺ sa. san. eccle. l. j. Sed ibi non legať incertis: immo ipsi collegio q̄ vice ꝑsone certe fungiť. ff. ꝺ fideicō mis. l. mortuo. ꝭm Pet. Hec oppositio non meruit signari: melius potuisset opposuisse ꝺ. l. ciuitatibꝰ. ff. de leg. j. ff. de re. du. l. ciuibꝰ Et dic generaliter q̄ vbicūq̄ aliquibus legatur qui coꝛpus faciūt q̄uis incerti sint valet legatum per leges p̄dictas: dūtamē corpus ipsum certum sit. Sed si coꝛpus vel collegiū esset incertuz non crederē valere sicut nec si incerte ꝑsone legareť. et hoc nisi legeť eccl'ie: vt collegio eccl'iastico tunc em̄ icertitudo nō vitiat: vt in aut. de eccle. titu. §. si q̄s in noie. et. §. si quis aūt. C. de epi. ꝛ cle. l. si quis ad decli. ꝛc. nisi reipu. ff. de cōdi. ꝛ demō. l. que cōditio. §. j. qꝛ pia causa reputať. C. de sacro san. ecc. l. illud q̄ ex veteribꝰ. §. j. ꝛ idē credo in omni pia cā: cum sit eadē rō. q̄ aūt sint pie cause satis colligiť in. d. §. j.
3 ¶ † Itē hoc q̄ hic dicitur videť intelligendū: nisi legatarius velit ꝓbare q̄ testatoꝛ senserit de ipso per aliquas vero similes cōiecturas. ff. de here. insti. l. tēpus. §. j. ꝛ ita vr̄ q̄ legatū de se valeat: nec incertitudo vitiet: sꝫ defectus ꝓbationis. sed hoc nō videreť ꝯ mētē huiꝰ. §. Potest dici q̄ vbi testatoꝛ legat oīno incerto sicut vni de mūdo vel de ciuitate q̄ nō valet legatū ip̄o iure. vt hoc §. sed vbi sēntit de certo verūtamē nō constat de quo tunc valet ipso iure legatū: sed propter defectum probationis nullus admittiť: nisi heres gratificet vel aliter probet de se sensisse. ff. de. le. ij. l. si quis seruum. §. si inter. de re. dub. l. si fuerit. ꝛ vide. Dy. extra de reg. iu. c. i obscuris. li. vj. ꝛ vide. j. e. §. ante heredis. in fi. Sꝫ de iure canonico videtur q̄ valeat in casu quando cōmittitur in alterius dispositione. extra ꝺ testa. c. cū tibi. ibi em̄ testatoꝛ nō sentiebat de certo: sed ibi loquitur qñ ad pias causas. vel ibi certificandus erat ex post facto ꝑ electionē.
4 ¶ † Quid ergo si quis iubet creditoribus ꝛ querelātibꝰ satisfieri. an valeat talis dispositio. Non videť propter incertitudinem: sed satis potest dici q̄ sic cuz sit pia causa ꝓpter liberationē anime. Item qꝛ ex post facto sit certuz. ꝛ vide in spec. de instru. edi. §. nunc autē. ꝟ. de hoc autē.
5 ¶ † Sed nunquid pōt legari ab incerto b. Dic q̄ sic si post certificetur. ff. de cōdi. l. ab intestato. ꝛ. l. si quis cum. de condi. ꝛ demon. l. publius. sed cum hec antiquitas coꝛrigatur per modum qui dictus est. nunquid codē modo coꝛrigiť

a ¶ Incertis. Tu vide hic distinctionē per ange. in ꝟ. in glos. processuz erat.

b ¶ Ab incerto. An autē executoꝛ vltimarū volūtatū possit dari incertus vide hic ꝑ ange. añ fi. §. in ꝟ. q̄ro autem.

do corrigitur quod dictuz est de tutore s.versi.tutor quoqz.q2 sequens.§.nihil aperit.de hoc.ibi em̄ loquitur de persona tutoris.⁊ supradictus.§.seu ꝟ.loquitur de persona illi⁹ cui datur. Et potest dici ꝙ sic in testamentaria:q2 incerte persone datur tutor in testamēto:dū tamen post certificet.s.de tute.cū autē.ff.de testa.tu.l.si quis ita dixerit.§.fina. Sed de datiua non videt cū iudicialia non debeant esse in pendēti.ff.de iudi.l.non quēadmodū.et sic non videretur posse dari tutor posthumo per iudicez. vnde hic loquitur tantum de testamentaria.⁊ ideo in materia testamentoꝝ ō hoc agitur hic. ¶ Item dicit ꝙ.§.libertas etiam corrigitur vbi post certificari potest.⁊ est idez sicut in legato:vt no.in.l.cū ex pluribus.hic allegata in glo. 1

1 Tutor quare non potest dari incertus qui potest postea certificari:sicut potest dari incerte persone postea certificande. 2

1 **Tutor autem.** ¶†In gl.vt si ita.in fi.Sz ꝓ deo que est ratio quare tutor incert⁹ qui pōt post certificari dari non potest sicut pōt dari icerte persone post certificande ⁊ legari vt.s.ꝓxi.dictū ē. a Respondeo ƀm Jac.de ra.iura quantū possunt prouidēt pupillis.vnde si pos- 1 set dari tutor incertus:vt ille qui ꝑmo veniet ad portam:vel alias sub conditione:posset esse ꝙ aliquis ribaldus veniret pumus.⁊ ita non esset ꝓuisuz vel improuisum pupillo.idcirco nō potest dari incert⁹ ƀm eū.Et ideo dicit tex.certo iudicio ⁊c.vt hic in tex.satis exꝑmit.

Posthumus. ¶In glo.s.iure ꝓprio.in fi.quidam habent in glo.§.hūc ꝓ cōtrario:sed nihil facit ꝫ.quod em̄ hic dicit antea.nō refert ad ius antiq̄ssimuz de quo fit ibi mentio.sed ad ius.ff.ƀm qō pōt posthum⁹ alien⁹ heres institui.ff.de leg.j.l.pe.de testa.l.fili⁹.q̄uis glo.videatur dicere contra.ff.de liber.⁊ posthu.l.si quis posthumos.§.j. ¶In glo.sed que est.in fi.sed mirandum cuz hic in tex.dicitur. ¶Qui vix esse nō potest ⁊c.cū hic loquitur de alieno posthumo q̄ pōt ab alio q̄ a parentibus capere:vt scripsi s.§.legati et sic videtur posse istitui q̄uis in rerum natura non possit:tñ natus posset institui vt est dictum.oportet dici vel ꝙ ista cauda non loquatur in posthumo proprio.sed subauditur sic post illa ꝟba.et nūc potest sub.sicut ⁊ ꝓpri⁹ qui potest istitui nisi in vtero ⁊c.⁊ cōcor.ff.de libe.⁊ posthu.l.si q̄s posthumos.§.j.vel ꝙ dicamus secus in iam nato:vel ꝙ illa glo.sit falsa.

Error i nomine an et quando vitiet actum vel dispositionem.

Impetrauit quidam capellaniaz sancti stephani fundatam in tali ecclesia:⁊ tñ nulla est ibi capella sancti stephani sed forte sancti petri:quid iuris.

Si quis[a] **in nomine.** ¶†In glo.nomen est genus ibi agnomen.de agnomine non agitur hic licet ō eo fiat mentio in.d.l.iiij.C.de test. ¶In glo.a testante in fi.dic ꝙ interdum est error in nomine persone heredis vl' legatarij:⁊ ille non vitiat.non tñ cōstat ō persona vt hic. Interdum in noīe rei legate:⁊ tunc aut erratur noīe ꝓprio aut appellatiuo.Et si in appellatiuo aut verborum prolatorum significatio se potest extendere ad mentē testantis:vel de significatione sui vel ex cōsuetudine loquēdi tunc va

a ¶Si q̄s. Error proprij nominis si ō corpore constat est falsa demonstratio siue cā dummō non sit ꝯditionalr̄ apposita legatum nō vitiat.h.d.ƀz Bald.vsqz ad.§.an seruo.

a ¶ Videtur velle. Quid si est erratũ in patria legatarij. Quid si erratũ in noie artificij. Itẽ si errat̃ i noie ꝓprio: sꝫ nõ in noie dignitatis vł artificij. vide h. d. Ang. in. ij. col. ꝟ. q̃d si erratũ. vsq; i fi. §.

b ¶ Nulla ẽ ibi capellania. Videt̃ iste sentire quod error in noie proprio ecclie vitiet r̃scriptũ. de q̃ vide Feli. in c. significãte. col. ij. ꝟ. declara q̃n quibus modis. ꝛ ibi dixi in apostil. ad Panor. nu. iiij. i apost. in ꝟ. error. de rescrip.

c ¶ Huic proxima. Falsa demonstratio non vitiat legatũ. h. d. ſm Ange.

d ¶ In fin. In demonstratiõe nominis: ꝓnominis: vel dignitatis dic vt. s. §. primo. In alia autẽ si let. vt. §. qđ tñ. ff. đ suppel le. leg. l. labeo. Aut non ꝛ tunc glo. q̃ est in. l. iiij. ff. de leg. ij. videtur velle[a] qđ valeat dumtñ cõstet de mente: quia sine verbis nutu posset legari. Sed cõtra facit. ff. de reb. dub. l. in ambiguo. de verbo. signi. l. nepos proculo. ibi. naꝫ qui ꝛc. ꝛ ibi no. ff. de here. insti. l. j. §. si autem. de lega. ij. cum pater. §. cuꝫ imperfecta. ꝛ hoc nisi res esset in conspectu. ff. de verb. obli. l. quicquid. et. s. similiter in re. Interduꝫ erratur i nomine regionis: et ille error non vitiat. ff. de leg. iij. l. patronus. §. libertus. ꝛ hoc nisi in rescriptis. extra de rescrip. c. significãte. vel dic melius vt ibi no. per doc. in dubio autem nõ presumit̃ alia mẽs testãtis quam que verba significant. Etenim nemo estimãdus est aliud dixisse quam quod in mente cogitauerit: vt. d. l. labeo. circa medium. ff. de auro ꝛ arg. le. l. plauti⁹. et ideo adijcit̃ generi limitato in dispositione nõ vitiat: si nõ limitato vitiat. Si vero adijcit̃ certe speciei: puta rei nõ vitiat dũmodo reperiatur res in rerum natura: nisi de cõtraria volũtate testãtis cõstet. Itẽ si adijcit̃ ꝑsone honorate nõ vitiat vt hic nisi designatiua affinitatis. ꝛ est ratio: quia tunc ex mẽte testatoris inducit causam finalẽ que si reperiat̃ falsa vitiat dispositionẽ. vide hic ꝑ Ang.

opus est ꝓbare aliã fuisse mentem: vel forte quod testator hoc alias expresserat sicut no. i. l. iiij. vel ꝑ ꝯiecturas. vt ex contextu materie. ff. de leg. ij. l. vnũ ex fa. §. fi. vel ex vsu loquẽdi. vide. ff. de leg. iij. l. nõ aliter. ¶ † Quid ergo si quis impetrauerit capellaniã sancti stephani institutã i tali ecclia ꝛ nulla est ibi capellania[b] sancti stephani: sed forte sancti petri. nũquid vitiet̃ gratia vł extẽdet̃ ad capellaniã sancti petri. Videt̃ quod nõ vitiet̃ ꝑ hũc. §. cũ concor. ¶ Cõtrarium videt̃ in. c. significãte. ¶ Itẽ quia impetrãs dedit causaꝫ errori qui potuit melius declarare: vt ibi no. Satis põt dici quod si cõstet đ mẽte cõferrentis: quia forte expressit capellaniã institutã ꝑ talẽ et vacãteꝫ ꝑ mortẽ talis quamuis sit error in noie sancti: in cui⁹ noie fundata est qđ valeat per predicta. ꝛ vide. C. đ le. si fortidianũ. de fideicõ. l. volũtatis. ꝛ ibi scripsi. ¶ In glo. vñ in fi. Vel dic quod non refert: dũtamen sine fraude ꝛc. vt ibi no. Sed veri⁹ credo quod seruo nõ possit. alias tex. frustra diceret. si liber ꝛc. vt. d. l. vnica. Et est ratio ne sit eis materia fuge. ꝛ vt facilius reperiantur si fugiãt. ꝛ ideꝫ forte i monachis ꝛ alijs religiosis q̃ debent residentiam cũ sit eadẽ ratio.

1 ☞ Conditionalis dispositio per q̃ verba cognoscitur.

Adde ad idem numero. 2.

3 Causa falsa an et quando vitiet legatũ vel dispositionem.

c **Huic proxima**[c] ¶ † Sicut error nois nõ nocet: sic nec demõstratio falsa. ¶ In gl. vna. in fi. ff. de le. j. l. titiae textores. ¶ In glo. idẽ et si nõ emit. sed alio titulo acquisiuit. In fine[d] eiusdem glo. sed ibi fuit cõditio. ¶ In glo. no. cõditio. ibi cũ allegat. l. muto. §. sub cõditione. Item per dictioneꝫ vbi de leg. ij. l. si ita scriptũ. §. si pater. Iteꝫ per dictionem quisquis de condi. ꝛ demon. l. publius. ibi. in honorem consulat⁹. Iteꝫ ꝑ dictionem ita. ff. eo. l. iul. noster. item ꝑ ablatiuum absolutum a preterito formatam. ff. de sta. li. l. si quis ita libertatem. §. si duos. item per dictionem quisquis. ff. de lib. ꝛ posthu. l. iij. §. filius. iij.

dicto.item p quique vel per qd ad futurũ tps relatum.ff.de le.j.stichũ.de lega.iij.l.nup.vide.s.§.actionis.et.l.si sic.§.
2 j.hic alleg. ¶ † Idem videtur si ad preteritum.ff.de here.insti.l.ij.& hoc intellige: vt ibi scripsi: quia illud intelligit cum ad factũ pprium refert conditio.tũc enim distinguitur an de preterito an de futuro.dic vt ibi per gl.& docto.idez fit conditio per dictionem ad.ff.de ma.tes.l.si duos.item per dum.ff.de leg.ij.l.qui cõcubinaz.§.vxori.itez p quoad.C.de leg.l.j.sed illa videtur contra.dictũ: vt ibi: itẽ per quadiu.ff.iudi.sol.l.hec stipulatio.sed per nullam harũ dictionum fiet expressa conditio nisi per si.et cum.vt notatur.ff.de here.insti.l.trebatius.& in.d.l.stichum.super verbo conditionalis.pro quo facit.ff.de condi.et demonstra.l.j.in fi.& hoc est multuz notabile si sit verum propter effectuz trãsmissionis cum sit tacita conditio nõ impedit trãsmissionez.ff.de cõdi.& demõ.l.conditiones que extrinsecus.cum ibi notatis.qñ di.le.ce.l.cum illis.§.fi.sed expressa impediret.vt in.§.sin aũt.C.de cadu.tol.sed hoc forte non procedit: nisi qñ talis conditio per talia verba apponit que de natura legati subintelligebantur.ff.de le.j.l.iij. ¶ Item no.hec verba de se non cõditionalia faciũt cõditionem si testator sentiat, vel ptes hoc agant & constet.ff.de verbo.obli.l.si ita stipulatus fuero hanc summam.de cõdi & demon.l.in conditionibus.ibi cũ allegat.§.sub conditione.hoc videtur cõmune vbicũq apponitur in act⁹ executione non in substantia actus.ff.de ver.obli.l.si decem cum petiero.et tale qd apponit qd ipso iure inhereat: vt in cõcor.ibi allegatis. ¶ In ea.glo.ibi cũ allegat.C.de dona.que sub modo.l.ij.sed quandoq apponitur causa per vt: quando gratia legatarij apponitur.C.de in.do.l.si mulier.ff.de do.l.ij.§.fina. ¶ In ea.gl.ibi cuz allegat.l.si sic.§.j.vide plenius.ff.de conditio.& demon.in
3 rubrica. ¶ † In eadem gl.ibi cum dicit non nocet: vt hic.hoc verum nisi conditionaliter apponat: vt hic in tex.& not.in.d.l.si sic.licet sit improprie conditio de pterito: vel nisi aliter legatur⁹ nõ erat vt.ff.de cõditio.& demonstr.l.cum tale.§.falsam.in fi.Scdm hoc ergo videtur distinguendũ de causa aut fuit impulsiua aut finalis aut ẽ dubiũ sicut distinguit in contractibus. Primo casu certũ est quod valet legatum cuius causa sit impulsiua vt hic. Secundo casu nõ.vt d.§.falsam.in fi. In tertio videt psumi q sit impulsiua cuz incũbat pbatio illi qui dicit testatorẽ non aliter fuisse legaturũ.vt.d.§.falsaz.in fi.Vel põt distingui hoc vltimo mẽbro: qr est talis causa q si vera esset compelleret testatorẽ inuitũ ad dandũ: vt lego tibi decẽ que in meis negotijs expendidisti.& tunc psumitur finalis.ff.de pactis.l.si cuz te.Aut nõ cõpelleret: vt lego decem: quia mea negotia tanq ver⁹ amicus tractasti.tũc nõ.ff.de cõdi.indebi.l.in summa.§.id quoq quod ob causam. ¶ Quid ergo si testator poterat compelli ad dãdum.nõ tamen legat illud qd poterat sz aliud. Verbi gratia.quia decem in negotijs meis expendisti.lego tibi librum vel castrum.satis videretur impulsiua ea ratione qua donare noluit.& hoc si notabiliter excedebat pretiuz in quo credebat se teneri.arg.dicti.§.id quoq. ¶ In eadẽ glo.ibi cũ allegat.l.itaq.ff.de condi.insti.l.si quis ita hereditatem.de cõditio.& demon.l.qui heredi.§.& hoc nisi conditio ex aliqua causa remittatur a iure vel improbetur.ff.de condi.insti.l.conditiones.& l.quedam.& l.que sub conditione.j.eo.§.fina.dic vt ibi. ¶ In ea.glo.ibi cũ allega.l.si tibi legatũ.immo in modo est distinguenduz sicut in causa: qr aut ipulsiua: aut finalis: aut est dubiũ: & si sit dubiũ: aut apponit ad vtilitatẽ testamentoruz vel tertij & presumitur finalis. Aut ipsius legatarij: & tunc impulsiua.ff.de condi.& demon.l.titio.de dona.inter vir.& vx.l.sz si mors.§.fi.& hoc nisi implementum modi cõtineret piam causaz: vt qr alicui fuit legatum ad sui redẽptionẽ.tũc eñ presumitur finalis. C.de dona.l.pe.§.nulla.ff.de iure do.l.promittendo.& l.dotis & l.si ego. ¶ In ead.glo.in fi.vide.C.de fal.causa adiec.l.iij.§.sed si vxori.

1 ¶ Legatū factū seruo cedit ab adita hr̄ditate.

a **An seruo.** [a] In glo. C.de neces.ibi cū alle.l. seruos. vide plenius.s. per quas perso.no.acq̄. §.itē nobis.vbi scripsi. 1 ¶ † Et dic.q̄ l.cōtraria non obstat q̄ ibi loquitur quando testator legat seruo pprio: hic qñ seruo heredis. ¶ In ea. glo.in fin.hec ratio non videtur procedere: q̄ legatum factum seruo cedit ab adita hereditate. C.de ca.tol.§.in nouissimo.C.d. op.le.l.si optio. qñ di.le.ce.l.legato.⁊ sic videtur valere in casu q̄ eēt manumissus vł alienatus per dictas leges. pro quo.ff.de conditio. ⁊ demon.l.iulia.noster. ¶ Item regula [b] catoniana non haberet locum hic cum non extēdatur ad legata quorum dies cedit ab adita hereditate.ff.de regula catoniana.l.catoniana. Et not. in.d.l.si optio. Solu.dicas q̄ aut libertas legatur seruo proprio vel heredis. Et nihilominus aliud legatum pure. et tunc dies cedit indubitate a die competētis libertatis vł ab adita vbi vtrūq; legatum purum est. vel a die existentis conditionis vel euent⁹ diei si libertas fuerit relicta sub conditione vel in diem. ff. de lega.iij.q̄ concubinam.§.cum testamento. ad.l.falsi.l.in ratione.ij.§. pe.⁊ d.l.iuli.eo.ti. cum seruus.nisi liqueret de mente ₇traria testātis.vt.d.l.iul.i fi.de sle.j.l.quesitum.§.j.dic ibi ⁊.§.cum testō.⁊ ita intelligitur.§.in nouissimo.aut legatur sine libertate ⁊ pure ⁊ tunc aut seruo legat̄ ⁊ valet ⁊ cedit ab adita hereditate.vt.l. cum legato.⁊.§.in nouissimo.s.alle.⁊ ideo hoc casu distinguitur an succedat necessarius heres vł nō.vt.d.l.si optio. aut legatur simpliciter seruo testatoris vel heredis:tunc obtinet is.§.⁊ statim dies legati cedit.et est locus catoni.et sic voluit intelligere hic gl.⁊.ff.de here. insti.l.si socius.vbi idē no.nec refert an viuo testāte manumissus fuerit vel nō vt hic ptʒ.q̄uis gl.h̄.C.e.l.seruus.Sed oppo.adhuc contra hūc.§.ff.de fideicō. lib.l.gn̄aliter.§.si homini.sʒ ibi in libertate relicta cuius dies cedit ab adita. vt.s.scripsi. ¶ Preterea ibi deficit legatum propter impedimentū persone legatarij.quo casu nō obtinet regula hic mista ₉sideratione vtriusq; qñ obtinet vt plene nota.ff.de regula cato.l.j.vide ibi. Iteʒ is.§.non obtinet in testamen. mili.C.de testa. milit.l.si ex his. ¶ In ea.gl.quia actus sub purus conditionalis sit.vt per totum titu.ff.de condi. ⁊ demon.⁊ de condi.inser.⁊ de condi.insti. ¶ In glo.nā nemo.in fi. Hec glos.intendit reddere rōneʒ diuersitatis inter hunc casum ⁊ primum.tex.reddit aliaʒ sed rō text.non vr̄ bona in eo qd̄ dicit. nam posset p eū alius heres effici.quia ita posset in primo casu possibile eīm est in primo casu q̄ institut⁹ se. vēdat ad pretiuʒ participandū vel dabit se in arrogationem:⁊ acquiret̄ hereditas alij. Sed hoc nō est considerandū expectare aduersam fortunam ⁊c.ff.de ver.ob. l.inter stipulantē.§.sacram.sm docto. Iac.⁊ Pe.sed quid si legetur filio a patre instituto vel ecōtra patri a filio instituto.Videret̄ qd̄ in primo casu sit idē sicut qñ legat̄ seruo a dn̄o herede instituto cū vterq; acquirat.vcʒ seruus dn̄o.filius patri.Sed hodie acq̄ritur ppietas ipi filio.ideo videt̄ valere.⁊ hoc pōt dici pbabiliter.In alio casu est distinctio olim non valebat donatio facta de patre ad filiū:q̄ filius patri acq̄rebat sed hodie non acq̄rit̄ quo ad proprie-

a ¶ An seruo. Seruo heredis pure nō pōt legari: sʒ sub cōditiōe sic si tpe existētis ₉ditionis nō sit i ptāte heredis sed ecōtra suo alieno herede instituto pōt eius dn̄o legari pure vł sub cōditione: sed si iussu dn̄i hereditatē adeat legatū euanescit. h.d. b sm Ange.

b ¶ Itē regula. In q̄bus regula catoniana locū habeat ⁊ in qb⁹ nō: vide h̄ ple.p ang. in.ij.col.circa me.in ṽ. conclude ⁊ dic.⁊ ponit sex casus i q̄bus dicta regula nō hʒ locū.q̄s vide diligēter.

tatem. ¶ Sed ista opinio est reprobanda in auth. de immen. do. secundum doc. Jac. et Pe. quorum sunt hec verba. non bene percipio quid volunt concludere. He tamen questiones videntur expedire. quia a filio potest legari patri. ff. de le. j. l. a filio. et a patre filio. e. tit. l. quesitum. in prin. primus casus non est dubitabilis quin possit a filio patri legari: 2 quia et a suo domino potest legari: ut hic. Sed secundus videtur dubius: quia a non domino non potest legari seruo. et videtur idem in patre et filio saltem de iure. ff. unde vi. l. quesitum. ideo videlicet: quia cum uterque filius institutus et nepos suus fiat legatarius et essent in potestate unius videbatur legatum a filio illi in cuius potestate ambo erant. et perinde est ac si filio esset legatum patri directo quo casu sine dubio valeret. sed ubi institutus non est in potestate alicuius videtur quod non valeat cum sit eadem ratio quam in legato prestando seruo domino instituto saltem de iure. ff. Et in hoc errat gl. in d. l. quesitum que videtur sentire quod l. quesitum procedat secundum iura noua. immo dicas quod in casu quem ponit procedit secundum iura ff. ut dixi. Sed in casu de quo ego quero ubi legatur directa a patre instituto filio non procedit. nec lex illa casum istum tangit. Unde credo quod de iure. ff. non valet. Quid de iure nouo. Forte doc. in eo quod s. dixerunt voluerunt sentire quod non videlicet: quia iura noua nil corrigunt quo ad acquisitionem in his que proficiscuntur a patre. ut in auth. de immen. do. circa prin. hoc tamen non est verum: immo censetur aduentitium. ff. de iu. do. l. profectitia. §. si quis dotem et idem videtur de monacho vel religioso instituto et legato facto abbati vel superiori alij vel contra. sicuti hic dicitur de seruo.

1 ¶ Ordo scripture quando sit attendendus.
2 Ordo quando est de substantia tunc bene consideratur.

a 1 **Ante heredis** ¶ † In glo. not. ordinem. dic quod ubi in dispositione iuris vel testatis unus admittendus est vel primus vel solus: tunc recurritur ad ordinem: ut. l. contra. ff. de usufru. l. quoties. C. de hered. insti. l. qui soluendo. alias autem si non constet quod alter sit admittendus non admittitur ordo: sed impediunt se concursu. ff. de usufr. ea. re. que usu consu. l. ij. §. fi. vel propter incertitudinem repelluntur. ff. de testa. tu. l. duo sunt titij de re. du. l. si fuerunt. vide. s. e. §. incertis. et §. optionis. ¶ † Item dic quod ubi ordo est de substantia: tunc bene attenditur: ut extra de ele. c. fal. primo. per totum. C. de sen. l. prolatam. de acqui. here. l. ut debitum. ff. de iure codi. l. quedam. et vide ff. de vul. l. moribus. ¶ In glo. nisi in duobus. ibi cum allegat. l. si quis a filio. §. pen. Caue quia iste due leges faciunt per coniunctionem. et allegantur pro primo casu: quia incertitudo vitiat libertatem. ut. l. cum ex pluribus. non aut aliud. ut. d. §. penu. Dic tamen quod hoc non est verum: immo dicitur idem utrobique: quia incertitudo vitiat legatum. ut. l. si fuerit. de re. du. unde ubi est incertitudo inter personas legatariorum tunc incertitudo vitiat et legatum et libertatem. Secus si in re legata. ubi autem libertas legatur est incertitudo in re et in persona et si vitiat: ut plene nota. Dy. extra de reg. iu. c. in obscuris. li. vj. ¶ In ea. glo. in fi. illa nil facit. ut ibi no. quia heres non cogitur adire: nec pro legato: nec pro libertate: ut ibi notatur.

a ¶ An heredis. An institutionem heredis et post et inter medias istitutiones heredum hodie utiliter legatur: et ordo non necessarius si de mente constat non est curandus. Et post mortem heredis potest hodie legatum relinqui. h. d. secundum Bald. usque ad. §. pene quoque.

Post mortem. ¶ In glo. in stipulatione. in fin. he leges parum faciunt. unde vult dicere glo. quod in stipulationibus statim contrahitur obli=

a ¶ Pene qꝫ. Hodie pōt pene noīe legari ⁊ legatū trāsferri vł adimi nisi ꝓcipiatur aliq̄d ihonestū vel opprobriosum vel legibus interdictum. h. d. ſm are. vſqꝫ in fi. titu. Querit hic Ange. q̄d si testator reliq̄t monasterio cē̄tum vt recipiat titium monialem alˀs q̄ pdat legatum si nō receperit: an tale grauamen de recipiendo valeat. Itē q̄d si pr̄ reliq̄t filio mille et si intrauerit monasteriuꝫ habeat tantum centuꝫ: an istud videatur detractum de illa quantitate maiori noīe pene: an vero fit cā̄. Iteꝫ testator reliq̄t vxoreꝫ suam vsufructuariā̄ oīꝫ bonorū̄ suoꝝ: ⁊ vetuit eā̄ molestari. ⁊ ca a su q̄ molestaret̃ p heredeꝫ ꝑuat eū̄ sua hereditate: nec dixit cui applicet̃. pꝛio querit quō̄ intelligat̃ vxorē̄ molestare. ſcd̄o cui applicet̃ talis hereditas. itē̄ an testator possit idicere vsuras i testō̄. vt si heres nō̄ soluat intra mē̄sem soluat decem pro vsuris. Ista oīa vide hic ꝑ ang. vſqꝫ in fin. §.

gatio non sic in legatis.
In hoc aduerte ſm docto. q̄ð hoc ꝓcedit quā̄do legatur post mortem
heredis: sicut si legatur
cum legatarius moriet̃.
ff. quā̄do di. le. ce. l. si cuꝫ
heres ſm Jaco. ¶ Item
dic q̄ hec gl. non ꝓcedit
vbi concedit de contraria mente contrahē̄tiū.
Nam tunc possunt etiā̄
obligatiōes ꝯ heredes
in stipulationibus incipere: vt. d. l. vt ac. ab here. ⁊ ꝯ here. l. j. ⁊ hoc vbi
tale quid legatur quod
pōt compelli post morteꝫ. ¶ Quid si dā̄net heredem post mortē̄ facere domū̄ vel scribere librū̄. Nō̄ videt̃ valere q̄
si impossibile: vt. ī. §. fi.
Sed satis pōt dici ꝯtra.
semper em̄ in dubio videtur intellexisse q̄ð heres heredis faciat. C. de
contrahē̄. ⁊ cōmit. stip.
l. veteres.

1 ☞ Pena si adijciatur legato ꝑ testatorem petitur iure legati ⁊ detrahitur falcidia.

Pene quoqꝫ.

¶ Sup tex. dic ā̄tea i. antea iura ffoꝝ. Idem q̄ð de hoc iure. ff. de pe. leg. l. j. quaꝫ di le. ce. l. cum sine. ⁊ l. si penum. ad. l. fal. l. ꝑma. § atē̄ si ita. vbi esset probrosa vł impossibilis. ff. de conditio. et demonstratio. l. multa. ff. de his que pe. no. l. j. et placet hoc magis q̄ꝫ illud quod not. C. eodem. l. j. vbi gloss. videtur sentire quod hec antiquitas erat de iure. ff. illud sequitur ibi multi docto. Sed cō̄trarium videtur verius per leges predictas. Unde in dicta. l. j. reijcitur probrosa vel impossibilis. et sic supponit
1 q̄ nō̄ alia. ¶ † Et nota. q̄ð illud quod nomine pene adijcitur petitur iure legati: ⁊ detrahitur falc. vt dicto. § si ita. extra de testamen. c. raynutius. ⁊ ibi de hoc per docto.

1 ☞ Angustie temporis an ⁊ quando noceant in contractibus, vel in vltimis voluntatibus.

2 Cōditio impossiblis si apponat̃ heredi an valeat legatum: quid si imponatur legatario. vide.

3 Difficultas non īpedit obligationem.

4 Testator si legauit alicui fundū̄ ⁊ voluit q̄ adipiscatur possessionē̄ autoritate ꝓpria ⁊ adiecit penam si heres cō̄trauen iret an pena committatur si heres contraueniat.

1 **Exceptis.** ¶ † In glo. ff. eod. ibi cum dicit. non autem soluere. hoc nihil valet: q̄ꝛ tunc non esset dubium. et frustra diceretur angustias temporum non nocere: cum tunc nulle essent angustie. Quid dicemus. Dy. sequitur primam. extra de regu. iur. c. nemo potest ad impossibile. libro. vj. sed illi soli non ob. regula. cato. docto. Jac. ⁊ Pe. dicunt q̄ angustia tē̄poris non nocet in contractibus: vt. ff. lo. l. insulam. §. j. ergo nec in vltimis voluntatibꝰ in quibus est plenior interpretatio facienda. ff. de re. du. l. cum in testamento. sed adhuc non respondetur: quia hec impossibilitas vitiat: ibi nō̄. ¶ Sed si dicas q̄ ibi fuerū̄t duo. ipꝫ legatum ⁊ tempus dandi. legatum nō̄ cōtinet impossibile: ideo valet: sed adiectio tp̄is est impossibilis q̄ nō̄ vitiat legatū̄ purum ⁊ possibile. sed hic loquitur quando ip̄m legatū̄ est impossibile

sed certe eodē modo sunt hic duo.ipm legatū qđ est impossibile et pena possibilis.cur ergo nō valet i pena possibili respondeo legatuʒ est principale:pena ē adiectio.vñ cū ipʒ pncipale nō tʒ nec accessoria adiectio.ff.de ver.obliga.l.si homo mortuus.sʒ in ɔ̃rio tenet ipsum

2 principale.¶†In.c.gl.in fi.hāc sequit Dynus in.d.c.nemo doctores vo Ja.ꝛ Pe.dicunt ꝙ hāc sequebat dñs eorū ꝛ reddebat rōnem.qꝛ qñ ɔditio apponitur in persona honorati nūꝗ͂ valet qđ implet.vnde testator nō videt velle valuisse legatū:sʒ vbi apponit i personaʒ onerati certū est ꝙ ille vellet implere si posset.ꝛ nihil est qđ ei debeat immutari si non impleat:ideo valet legatū:ipsi tñ dicunt idē esse siue in persona onerati siue honorati apponit cōditio:sed dicunt referre an apponatur impossibilitas p modum precepti an p modū conditionis.nam si p modū pcepti nō valet.Uerbi grã.heres meus dat montem aureū sempronio vel ascendas celum. ꝛ si nō feceris da ei centū hoc casu neutrū vʒ:sed si p modū cōditionis apponeret impossibilitas bñ vʒ.verbi grã. heres meus si celū digito nō tetigeris: vel si montē aureū nō dederis sempronio da ei centū.Hoc casu bene vʒ.ꝛ est rō:qꝛ hoc casu non vr legatuʒ in conditione necessaria q̃ casu vʒ:vt si sol cras orietur.sic vides in cōtractibus:qꝛ si pmittis dare stichū mortuū.ꝛ si non dederis pmittis dare penā neutra vʒ:qꝛ impossibile apponit in cōuentione:secus si p modū conditionis.ff.de v.ob.l. si hō mortuus.ꝛ.l.impossibilis fm eos hec solutio vr bona ꝛ glo.voluit eā ponere.ff.de condi.insti.l.j.in secunda solutione ibi cū dicit vel ibi non fuit impossibilitas ꝛc.sed si pfundiꝰ inspicias leges ɔ̃ric nil faciunt contra hanc literam:quia hic nihil agitur de conditione.sed adiectiōe pene que nō sunt idē ff.de his q̃ pe.not.l.ij.idcirco iura eloquētia de ɔditio.nil faciūt ad propositū:nisi p simile.vñ pena dici nō pōt:nisi vbi pcedit dispositio testātis de aliquo dādo vel faciēdo:ꝛ adijcit pena ad ɔfirmationē dispositionis p vba negatiua tūc em̄ certū est qđ neutrū vʒ si pncipale dispositū sit impossibile.Uerbi gratia.dāno heredē meū attingere celū cū digito.ꝛ si nō fecerit dāno eū centū dare neutruʒ valet.ꝛ est ratio.qꝛ nemo ad impossibile obligat.vt.ff.de regul.iur. l.ipossibiliū.p penā aūt nollet eū obligare ad pncipale dispositū qđ est ipossibile ꝛ nullum:ergo accessoriū dʒ eē nullum:ꝛ maxime quia pena debet cōmitti:nisi sit culpa vel mora.vt.l.sed si decesserit.ff.qui satis.da.cog.de excep.do. l.apud celsum.§.si in arbitriū.nā dādo vel faciendo impossibile non pōt mora argui vel culpa:ꝛ sic nō dʒ pena ligare.nec h casu locꝰ eē pōt illi distinctioni an apponat in persona onerati vel honorati.quia pena de sui natura non pōt apponi:nisi in psona onerati:et is est verus intellectꝰ huius.§.nec vltra de cōditione loqui oportuit:nec disputare.ꝛ tamen glo.subintrat queramus an conditio impossibilis vitiet dispositionē testātis vel vitietur.ꝛ sicut vides glo.distinguit an apponatur in psonā onerati an honorati.Dy.plenius distiguit:qꝛ aut apponitur affirmatiue aut negatiue.secūdo casu habetur pro pura.In primo subdistinguit aut semper impossibilis aut aliquo tempore impossibilis aut possibilis.Et si semper impossibilis aut apponit in persona onerati aut honorati.ꝛ nota.in.d.c.nemo. subijciamus ista examinatiōi.certe primum mēbrū est indubitatū qñ ponitur negatiue.qꝛ illa est necessaria nec facit actū conditionalē.ff.de cōdi.ꝛ demon. l.heres meꝰ.de ver.ob.l.impossibilis. sed qñ ponit affirmatiue non cōsentio subdistinctioni:an fuit ab itio impossibilis ꝛc.quia illa distinctio rephendit per regulaʒ catoñ.vt.s.dixi.ꝛ in.l.si mihi ꝛ tibi.non fuit ɔditio sed q̄daʒ adiectio.extra substantiā legati q̃ nō vitiat sicut nec in ɔ̃ctibus.vt.s.dixi.idcirco lex illa nihil facit ad ppositū.¶Item nec illa qua subdistinguit an in personam honorati vel onerati:quia leges indistincte dicūt conditionem impossibilē pro non scripta haberi.vt.s.de heredi.insti.§.impossibilis.ff.de condi.in

stitu.l.j.⁊.l.cōditiones.de ꝯdi.⁊ demō.
l.obtinuit.et.l.multa.§.fi.⁊.l.cū tale.§.
falsum.nec aliqua lex dicit cōtra.q⁊ est
.§.ob cuius timorē fuit facta distinctio
nihil facit:immo alio casu loquit̃:vt.s̃.
respōsuꝫ est.nec aliqua bona ratio red
di potest cur debeat distingui. ¶Igit̃
vr̃ indistincte dicenduꝫ ꝙ impossibilis
ꝯditio de natura reijciat̃.nec in hoc est
faciēda difficultas:nec est sufficiēs p̄di
cta distinctio:quia debuit distingui an
fuit impossibilis de facto:an ꝓpter ꝓpli
xitatem.quibꝰ casibꝰ vitiat.vt.ff.de cō
di.insti.l.si titiꝰ.de sta.lib.cū heres.§.j.
sed ego hoc nō admitto in impossibili
de facto.vt dixi.s̃.de hered.insti.§.im=
possibilis.recollige ergo cum queritur
an impossibilitas vitiet dispositionem
extremā.distingue:q⁊ aut apponit̃ im=
possibilitas in vim precepti.⁊ tunc aut
in substātia ipsius legati ⁊ vitiat hic cū
ꝯcor.aut in circūstātijs ⁊ nō vitiat.vt.l.
si mihi ⁊ tibi.§.j.aut in vim cōditionis.
tūc aut est impossibile ꝓpter difficulta
tem tantū.⁊ vitiat.vt.l.cū heres.§.j.aut
de natura vt q⁊ forte res nō est in rerū
natura:tunc habetur ꝓ nō scripta.vt.l.
ab oibus.§.j.de lega.j.⁊.d.l.j. de condi.
institu.cū cōcor.aut ꝓpter perplexitatē
tunc vitiat si sit oino perplexū.vt.l.si ti=
tius.hoc solū tene alijs subdistinctio=
nibus omissis.quomodo aūt impossi=
bilitas vitiet contractus videbis in ꝓ=
pria materia.j̃.de inuti. stipu.§.si im=
possibilis.sed queramus.hic dicitur ꝙ
vbi testator precepit impossibile pena
5 adiecta qd̄ neutrum valet.¶†Quid si
difficile nō videt̃ idē:q⁊ difficultas nō
impedit obligationē.vt.l. cōtinuus.§.
illud.⁊ scripsi. d.§. ipossibilis. de here.
insti.ad hoc pōt dici ꝙ vbi est talis dif=
ficultas q̄ annullat legatū oino pōt di=
ci idē qd̄ impossibilis:sꝫ vbi oino non
annullat sed facit teneri ad estimatio=
nem.tūc nō idē:imo cōmittit penā nisi
det legatū vel estimationē:q̄ autē sunt
ille difficultates que annullant vel nō.
vide.s̃.§.nō solū.¶Quid ergo si prece=
pit fieri tēplū vl' palatiū.vel aliud opꝰ
ꝙ est supra vires hereditarias ac ipsiꝰ
heredis.⁊ si ñ fieret adiecit penā. satis

potest dici qd̄ neutrū valet:q⁊ talis pe
na impossibilis nō valet.vt.l.cū here
des.§.j.⁊.d.§.nō solū.¶In gl.vt inqui
linos.idem si nō sint interdicta:si tamē
de iure rescindi possint.vñ si filiuꝫ gra
uaret in portione legitima sic qd̄ locus
sit querele ⁊ apponeret penā si cōtra=
niret nō cōmitteret̃.⁊ idem credo si p̄ci
peret aliq̄d cōtra cōsuetudinē patrie:
adijceret penā.j̃.de offic.iudi.in princ.
trāsgressor eni̇̄ legis et ꝯsuetudinis ea
4 dem pena punit̃.xj.di.c.in his ¶†Sed
quid si legauit alicui fundū ⁊ voluit ꝙ
adipisceret̃ possessionē autoritate p̄=
pria.et si heres impediret adiecit penā
nunq̄d heres in penā incidit si ipedi=
videt̃ ꝙ nō:q⁊ hmōi preceptū est cōtra
legis interdictū.certū est eni̇̄ ꝙ interdi
ctū est ꝑ ius legatario ne autoritate p̄
pria adipiscatur legatū.s.sine volunta
te heredis.ff.quo.le.l.j.igitur tale p̄ce
ptuꝫ nō valet nec adiectio pene:vt l.
C.de his que pe.not.l.j.hoc non credo
immo testator hoc pōt ordinare qd̄ le
gatariꝰ autoritate ꝓpria adipiscatur
vt.ff.de lega. ij.l.titia cū testamento.§.
lucius.et ibi no.idcirco valet pene ad
iectio.vnde aduerte qd̄ vbi aliquid est
per ius dispositum ꝙ testator immuta=
re nō potest:vt q⁊ forte ob ius publicū
vel fauorē tunc obtinet hec lex.⁊ potes
ponere exempla.ff.de testa.tute.l.iure
nostro.de admi.tu.l.quidā.C.de condi.
inser.l.ij.ff.de leg.j.l.nemo pōt.¶Sed
in his quibus potest disponere contra
iuris ordinationē sicut in cautione de
legato p̄stā.vt.C.vt in pos.le.l.scire.vel
de nō faciēdo inuētario.C.arbi.tu.l.fi.
hec lex non obtinet:nec vbi ordinatio
est preter.l.vide.ff.ad le.fal.l.qd̄ de bo
nis.§.j.C.de pac.l.pacta.

¶De adēptione legatoꝝ. Rubri.

1 ☞Uoluntas vltima non pōt ligari.
¶In glo.q⁊ ambulatoria doc.et Jaco.
1 ⁊ Pe.dicunt†ꝙ nō potest ligari vltima
volūtas etiā per iuramentuꝫ iure isto.
Uñ si quis fecit testamentū ⁊ iurauit se
in eo ꝑsistere:nihilominus pōt reuoca
re.Quia ambulatoria ⁊c.ff.eo.l.iij.§.fi.
ff.de dona.inter vi.⁊ vxo.l.cū hic statꝰ.
.§.omnino.ſm eos.¶Hec questio est

multum antiqua ꝛ frequēter est in facto. Uñ Spe. tenet ꝙ primum testm̄ iuratum tenet ꝛ non reuocat̄: vt Spe. de fi. instru. §. cōpendiose. v. q̄d si iurauit. Hostiē. distinxit: qꝛ aut reuocauit sine causa ꝛ tenet primū: aut cū causa ꝛ tenet scd̄m: vt not. Archi. post eū ex̄ de sepul. c. j. gl. decre. tenet idē qđ Jac. ꝛ Pe. xiij. q. ij. c. fi. Jo. an. disputauit plene de hoc. ꝛ tenet idem ex̄ de regu. iu. c. quod semel. in nouella. Et hoc placet. Et v̄r ibi. d. c. j. đ sepul. ibi cm̄ nō sepelitur in loco iurato. ꝛ ita supponitur qđ valuit reuocatio. verūtamen in penā periurij eligitur alia via. Unde si dicerē non tenere scd̄m testamētū adhuc dicerē primum reuocatū in effectu. Quia primū nō habuit voluntatē testātis. ff. de his qui. vt indig. l. cuz quidā. de testa. mili. l. miles. §. veteranus. ¶ Preterea conuentio ex qua ligat̄ arbitrium est ꝯtra bonos mores. ff. de ver. obli. l. stipulatio hoc modo. Ideo non ligat̄ iuramento. ex̄ de reg. iur. c. nō est obligatorium.

1 ☞ Impugnā̄s testamentū nō debet habere cōmodum ex eo.

2 Ademptio legati an ꝛ quando fiat ipso iure vel per exceptionem.

3 Repugnantia verborum quādo impediat vel vitiat actum.

4 Testator si ademit legatū a titio ꝛ legauit seio: si seius est incapax an valeat ademptio legati facta a p̄mo scz titio.

a 1 Adēptio[a]. ¶ † In glo. s. testamento. in fi. ille. §. parū facit ɓm doc. Ja. ꝛ Pe. ꝛ prima fuit opi. Pla. q̄ pōt fundari ɓm eos: qꝛ nititur impugnare testamētū non hꝫ cōmodū ex testamēto. C. de leg. l. si legatarius. ff. de inoffi. testa. l. pōpo. §. meminisse. item frustra legis auxiliuz inuocat q̄ in legē cōmisit. ff. de mino. l. auxilio. ergo codicilli qui cōtrariant̄ testamento nō cōfirmant̄ p testamentū nisi hoc exprimatur. Quia nō est verosimile ꝙ illud qđ fit ad ɓnē cōtrariū cōfirmetur per id. ff. de cōdi. et demō. l. tale. §. fi. ipsi tenent cū glos. ꝛ dicunt ꝙ non est ridiculum si codicilli cōtrarij cōfirmant̄ per testm̄: qꝛ qñq3 videmus agi ex cōtractu vt contractus destruat̄. ff. de cōtrahen. emp. l. sꝫ ꝛ celsus. §. j. de act. emp. l. ex empto. §. is q̄ vina. tene ergo ꝙ legata in testamento possint adimi in codicillis cōfirmatis expresse vel nō. sic de hereditate. C. de codi. l. ij.

2 ¶ † In glo. vt si eodē testamēto cuz allegat. l. si ita scriptū. dic meli⁹ ibi. ꝛ. C. de lega. l. datum. qꝛ aut adimit̄ expresse aut tacite. Et si exp̄sse: aut in eodem testō: aut alia volūtate. ꝛ si alia volūtate: aut eque solenni: aut minus solenni. si tacite aut per deletionē: ꝛ tunc aut ante cōsummatum testamētū aut post vel al's tacite vt p inimicitias: ꝛ tunc glos. tenēt ꝙ per exceptionē vt potes colligere ex his que notantur in dictis legibus.

3 ¶ † In ea. glo. in fi. Jaco. dicit ꝙ vix potest dari bonū exemplū illi regule: sꝫ videam⁹ modum apponēdi: vt melius soluamus. Hic d̄r ꝙ vbi testator dicit. lego titio nō do non lego. valet ademptio. Cōtra vbi est repugnātia in testamēto neutrū valet vt dicta regula. Sꝫ in his verbis est manifesta cōtradictio. ergo videt̄ qđ neutrū valet. ergo male dicit hic tex. qđ valet ademptio. Illud cōtrariuz intēdit soluere Ja. distinguendo. nam aut contradictio seu repugnantia fit incōtinēti: ꝛ tūc vitiat̄ vtrūq3. aut ex interuallo: tūc nō sꝫ va

a ¶ Ademptio. Diuide hūc tit. vt h̄ p Angel. ꝛ sūma sic ɓm eundē. Ademptio ꝛ trāslatio legator̄ potest fieri i eodē testamento vl' alia scriptura. h. d. vsq3 ad fin. tituli.

a ¶Supe-
eſt. Diuide
iſtum titu.
ſm Are. Et
ſumma ſic
in hoc ṗn.
Lege falci
dia q̄ fauo
re teſtātiū
fuit intro-
ducta caue
tur vt teſta
toꝛ vltra
partes bo
noꝝ ſuoꝝ
legare non
poſſint q̄ vē
dicat ſibi lo
cū vno vel
pluribꝰ he
redibꝰ iſti-
tutis. Itez
vnuſqſqꝫ i
ſtitutoꝛum
hr̄e dꝫ ꝑtē
poꝛtionis
ſue vt lex
falcidia ceſ
ſet al's ꝺ le
gat; ab eo
qui partez
quartā nō
hꝫ falcidia
ꝺtrahitur:
qꝛ ſi in ſin-
gulis rebꝰ
rō legis fal
cidie ē ipo
nēda ꝛ poꝛ
tio vniꝰ he
redum nō
oneratur:
alij onera-
to non ꝑfi-
cit. h. ꝺ. ſm
Bald. vſqꝫ
ad. §. quan
titas.

let vltimū. ꝛ hoc dicit p
l. nam ad ea. ff. de cōdi.
ꝛ demon, de ma. teſta. l.
ſtichus immo pamphi-
lus. Nōnulli voluerunt
dicere ꝙ oia verba teſta
menti quocūqꝫ tpe ſcri-
bant vel ꝓferant debēt
referri ad idē tp̄s qđ iṗe
reprobat. Sꝫ ſalua gra
tia tāti doc. hec ſolutio
nō videt vera nec bonꝰ
intellectus illius regu-
le: qꝛ regula dicit ꝙ neu
trū valet: ꝛ tn̄ i. l. nā ad
ea. ꝛ. in. l. ſtichus. valet
vltimū. ff. de here. inſti.
l. ſi ita ſcriptū. qđ eſt cō-
tra mentē regule ꝛ ſolu
tionis. Vn̄ de oibus exē
plis que dātur in dicta
regula nō videt aliquid
ꝓcedere niſi exemplū
perplexitatis verboꝝ.
Quid ergo rn̄debimus.
Dicas qđ regula nihil
facit ad ꝓpoſitū. loquit
em̄ qn̄ ſunt verba incō-
patibilia nec vnum ma
gis interpꝛetatione pōt
eligi ꝙ̄ aliud: tūc enim
vtrūqꝫ vitiat: vt in exē-
plo perplexitatis. l. ſi ti
tius. Vel ſi dicat iſtituo
ſemproniū ꝛ meuiū. ita
qđ quilibet habeat iſo-
lidū. vel lego fundū ti-
tio ꝛ ſeio ita ꝙ quilibet
ſit inſolidū dn̄s. nec ob.
huic exceptio. l. cū que-
ſtio. C. de lega. qꝛ ibi nō
expꝛeſſit qđ quilibet eēt
inſolidū dn̄s. Nec ſimi-
liter. ff. de leg. j. l. ſi pluri
bus. q̄ videt obſtare. Vt
pone exēplū ſi in eodē
teſtō dicat volo ſepeliri a
penes fratres minoꝛes 1
ꝛ predicatoꝛes ſub vna
clauſula. vel ſi dicat vo
lo qđ mihi fiat capella

ſup tumulū meum penes predicatoꝛes
Itē penes minoꝛes cū elegerit ſepeliri
in altero loco. ¶ Sed tex. noſter loquit
qn̄ ex interpꝛetatione vel ex vi verboꝝ
apparere pōt ꝯtraria volūtas reuocato
ria perſone: ꝛ vbi non implicat impoſſi
bile ex dictis: tunc em̄ vel alterū valet
vel vtrūqꝫ ſm diſtinctionē dicte. l. nam 2
4 ad ea. nec eſt repugnātia. ¶ † In glo.
ſeruus. in fi. e. l. legatū. §. penul. ꝛ ꝯtra
tiō: qꝛ cum nuda volūtate adimat ꝯ
ſtat volūtatē mutatam: ꝯſuis aliud ni
capiat. ff. de his qui. vt indig. l. cū quē
dam. ¶ Sed opponit qđ. non vr̄ adem
ptum primo ſꝫ debeant cōcurrere. ff. de
leg. j. l. cū pluribus. Poſſet dici qđ iſ. §.
obtinet ſi ꝓbet animus adimendi: al's
nō. ꝛ ita not. s̄. tit. j. §. ſi eadem. in gl. ſed
nōne. Alij dicūt ꝙ aut legat ſcđo cū com
memoꝛatione primi: vt fundum quē ti
tio legaui lego meuio. tunc preſumitur
animꝰ adimendi: al's nō. vt ibi ſcripſi.
Et hāc tenet Dy. i. ꝺ. l. ſi pluribꝰ in qua
dam interlineari. pro quo. ff. eo. l. ſicut 3
ꝛ hic. Sed huic ob. ff. de leg. ij. l. meuio.
verbi eſt verbū cōmemoꝛatiuū eundē.
¶ Sed ibi cōmemoꝛat rē legatā tm̄: nō
ipſum legatuꝫ. ¶ Item obſt. ff. de here.
inſti. l. iul. ſed ibi in inſtitutione q̄ non
ita faciliter reuocat ſeu adimit. Vel re-
fert vtrū incontinēti adijciat verba cō-
memoꝛatiua: vel ex poſtfacto. ꝛ pꝛimo
caſu non videatur adimere: vt in cōtra
rijs. ſcđo ſic: vt hic p. l. nam ad ea.

¶ Ad legē falcidiā. Rubrica.

1 ☞ Lex falcidia fuit ītroducta a falci
dio: nā falcidia ipo iure reſecat legata.
2 Lex falcidia nō ſolū continet fauorē te
ſtantis: ſꝫ etiā heredis et iuris publici.
3 Teſtatoꝛ an poſſit ꝓhibere trebell.
4 Lex falcidia an habeat locum in dona
tione cauſa moꝛtis.
5 Et quid in donatione inter viuos que
moꝛte confirmatur.
6 Datum a teſtatoꝛe cauſa implēde con
ditionis: an ꝛ quādo patitur falcidiā.

S Upereſt[a] ¶ † In
glof. iō
ſic dicta. i fi. iſta magis pla
cet Iaco. ꝙ̄ pꝛima. qꝛ eodē
modo poſſet dici ab enſe q

melius resecat. ⁊ dic q̄ lex fuit introdu a
cta a falcidio consule nō pretore: quia
falcidia ipso iure resecat: vt l. linea. ff.
eo. ⁊ si esset p̄tor nō posset ipso iure tol=
lere ⁊c. vide que plene notantur in gl.
sicut ipse scribit hic. ff. eo. l. j. Et nota q̄
lex falcidia h3 duo capita. et nominat̄
2 ab effectu vltimi vt. d. l. j. ¶ † In glo. nō
tñ licet. in fin. quidā habēt additionē:
sed hodie ⁊c. si nō habeas pone eā. Et
in fi. pone ⁊ dic vt ibi nota. ⁊ scripsi. ⁊rñ
de ad. l. fi. C. de pac. q2 i. l. falci. nō solū
vertit̄ fauor testantis: immo heredis ⁊
iuris publici. vt. d. l. qd̄ de bonis. §. j.
¶ Sed mirā du3 cur corriguntur iura
antiqua cum predicta ratio semper re
maneat: sed dicas q̄ principaliter fuit
statutū ob fauorē testatoris: vt hic pa
tet: ne decederēt intestati. Hodie vero
aliter prouisum est sup hoc. vt in auk.
de here. ⁊ falci. per totū. maxime in. §. si
vero expressu3. ⁊ ideo cessat illa princi
palior ratio. Et potest ꝓhibere fal. ex=
presse s3 nō tacite: vt scripsi in. d. auk. s3
3 cu3 testator. ¶ † Quid in trebellianica
glo. sunt adinuicem contrarie. nam in
d. §. si v̄o expressu3. tenet idē in vtraq3.
in. d. auk. sed cum testator. tenet cōtra.
Docto. tenēt idem in vtraq3: vt ibi scri
psi. Pro quibus: quia est eadē ratio in
vtraq3. ⁊ sic idem ius. C. eo. l. fin. immo
maior: q2 in trebellianica cesset ratio q̄
erat in falcidia: videlicet q̄ testator ha
beret heredē: vt hic. Et certum est q̄ p
tre. nō magis habetur heres: q2 etiam
inuitus erit heres ⁊ cogitur. vt. l. apud
iulia. §. antistia. ff. ad trebel. Multoma
gis ergo potest eam testator ꝓhibere
q̄ fal. cū non sit tanta ratio eam in du=
cendi ⁊ fouendi sicut de falcidia quan
doq3 ꝓhibere potest. vnde. l. promiscue
vtitur his verbis falci. ⁊ trebell'. C. eo. si
vt allegas. ff. eo. l. filius qui militaue=
rat. Uñ satis fuit q̄ lex loqueret̄ d̄ falc.
q2 idem videtur intellexisse de trebel.
quinimmo videtur q̄ noua lex que lo=
quitur de falcidia videtur loqui de tre
bellianica. de hoc. ĩ. titul. j. §. sed quia.
4 ¶ † In glos. etiam causa mortis. ibi cū
allegat. l. exceptis. S3 ibi loquitur qñ
ꝓficiscitur ab alio q̄ ab herede. Unde
dic plenius[a]: quia aut
q̄ causa mortis capitur
recipitur contra volun
tatē testantis: tunc non
detrahitur fal. ff. de do=
nak. causa mortis. l. qui
pretio. ⁊ ibi no. aut non
proficiscitur ab herede:
et non detrahitur. vt. l.
acceptis. aut proficisci=
tur: ⁊ tūc detrahitur: vt
hic no. nisi heredis mo=
ra vel culpa caperetur.
ff. eo. l. j. §. item si ita. De
hoc not: glo. et docto. C.
5 eodē. l. si mortis. ¶ † In
eadem glos. ibi cum di=
cit morte confirmatur.
secus si valuisset ab ini
tio. ff. de dona. inter vi=
rum ⁊ vxo. l. si spōsus. §.
concessa. ¶ In glo. j. ix.
vncias ibi cu3 dicit etiā
rei vendi. hoc indubita
tum si legatarius vel' fi=
deicōmis. possideat sine
facto heredis. S3 si he=
res tradiderit vl' de vo
luntate eius legatarius
occupauerit: non videt̄
procedere maxime attē
ta auk. sed cu3 testator.
¶ In eadem glo. in fin.
dic plenius. Quia aut
legatur pluribus: ⁊ tūc
obtinet opi. huius glos.
Aut vni: tunc propter
vtilitatem vel necessita
tem potest in vna reti=
neri. vt dicta. l. plauti⁹.
et. l. plane. §. fina. cum. l.
sequē. ⁊. l. lex falci. ⁊. l. si
is. §. fina. sed in trebel=
lianica in vna re. ff. ad
trebell'. l. marcellus. §.
res que. C. fami. hercis.
l. filium quē habentem.
¶ In gl. s̄. quartā par=
tem. ibi cū dicit imputa
bit in quartam: nisi illi
q̄ sibi dat: vt not. C. eo. l.

a ¶ Dic
pleni⁹. Ui=
de hic. An=
ge. idē sen=
tientē in. ij.
col. ver. in
glo. legare.
Querit hic
idē Ang. si
testator di
cat q̄ soluā
tur legata
itegra vtrū
idem sit qd̄
prohibere
falcidiā. vi
de eū. Ite3
an id qd̄ p̄t
p. falcidia3
detrahi di
cak natura
liter debi=
tu3. idē hic
in. iij. col. i
fi. in v̄si. an
aūt qd̄ pōt.

pe.vel nisi testator hoc
expressisset .ff,eo . quod
6 autem.❡†In eadem
glo.ibi cū alleg.qd̄ sta=
tuliber.hoc verum si sit
solus heres.si vero ha=
bet coheredem sunt gl.
ecōtrarie.Nam quedā
dicūt q̄ iputat pro par=
te sua:non pro parte he
redis.vt.d.l.quod statu
libe.no.sed in.l.illō aūt
no.qd̄ totū iputat.r idē
no.i.l.nēsenius.eo.ti.et
illas approbāt ibi Dy.
r Jac.r in.l.cū pater ip
semet percipiebat.in ca
su aūt nostro dabat sta
tulib.r hoc indubitāter
vbi non fuit peculium
prelegatum . ❡Quid si
fuit prelegatum r datū
de peculio,Nō videtur
imputari.ff.eo. si a me.
Sed veritas videtur q̄
legatū peculij nō teneat
quousq̄ sit impleta ɔdi
tio:r implendo cōditio
nem tradit rem heredi=
tariam:secus in tali exē
plo si libertate r pecu=
lio legatis pure legaret
fundū si.x.dedisset.tunc
eīn nō hereditario iure
capit.vt ibi not.Ja.hec
aūt nō ꝓcedūt i quarta
trebel.vt.l.in quartam.
eo.ti.r vide qd̄ ibi not.r
d.l.nēsenius.ad trebel.
l.deducta.§.nūmis.

1 ☞Augmentum here=
ditatis vel decrementū
ad quem spectet:an ad
hr̄dē an ad legatarios.
2 Debitor quando efficit
non soluendo cedit dā=
no heredis:vbi augent
facultates cedit lucro le
gatariorum.

a Quātitas a .

a ❡Quāti
tas.In rō=
ne leg.fal.
ɔsideratur
quantitas
p̄rimonij q̄
erat tēpore
mortis te=
statorꝫ:nec
augmētuꝫ,
nec dimi=
nutio ɔtin=
gēs postea
r ante adi=
tā heredi=
tatē legata
rijs nocet,
dicit h̄ āg,
q̄ fruct9 p=
cepti post
mortē testa
toris nō cō
putatur in
falcidiam,
et ponit q̄=
tuor fallen
tias ab hac
regula i fi=
ne.j.colū.r
in sequēti,

❡In gl.s̄.de le.§.si peculiū ɔ quidā
1 non habēt plus i gl.alij habēt.❡†so a
lutio.ibi remanet seruus quasi pec...
dn̄s.Hec solutio supponit talem o...
nionē tu dicis qd̄ ispicit tp̄s morte...
quantitate potrimonij.r ita suppo...
q̄ augmētum superueniēs spectat...
heredem nec imputabitur in fal.Cō...
immo ad legatarium:vt.§.si peculiū...
ver.q̄ si post mortem glo.soluit ibi r...
manet seruus quasi peculij dn̄s.Ua...
dicere q̄ seru9 est quasi peculij dn̄s i...
vita:r post morteꝫ remanet quasi dn̄...
Ideo non mirum si ad eum pertine...
augmentum.Hoc contrarium non ...
ruit signari ideo gl.antiqua non solu...
in quo enim tangitur hic ad quem p...
tineat augmentū.certe frustra de h...
2 agitur hic.❡†Sed glos.debuit oppo... 2
nere de.l.cum quo.ff.eo.sꝫ soluit ibi.q...
qd̄ hic dicitur obtinet in estimatone r...
rum hereditariorum non in estimatio...
ne debitorum.Et ibi obscura glo.nam
in principio sequēdo Azo.r hic recita...
vnum in fi.videtur variare ibi.sed in
debitore ꝛc.Tamen docto.ibi dicūt q̄
hec est veritas quod vbi debitor effici... 5
non soluendo cedit dāno heredis vbi
augentur facultates cedit lucro legata
riorum quo ad fal.Sed pro deo q̄estiō
q̄ augmentuꝫ pertineat ad commod...
legatoriorum diminutio ad dānū here
dis.Potest dici q̄ spes est qd̄ de inopia
veniat ad pinguiorem fortunaꝫ.C.ar.
tu.l.si defunctus.sed non econtra.Si
cut ergo maior hereditas reputat̄ pro
pter debitum conditionale conditione
adueniente.sic facultatibus auctis p̄
pter spem que erat ad augmentandū
r sic soluit ibi Jaco.❡In glo.r tūc idē
ibi cum dicit quod hic dicitur.hoc ve=
rum nisi essent relicte per modum spe=
ciei.ff.de leg.j.§.sed si certos.❡In glo.
j.aliquid oportet in fine.vide.s̄,titu.ii.
ff.de le.j.l.j.r concor.quasi de verbo ad
verbū.ff.e.l.in quantitate.

12 ☞Legatari9 si sit onerat9 vt ꝓpriū
seruū manumittat an patit̄ falcidiam,
2 Quid si legatarius non vult agnosce=
re legatum.
3 Lex falcidia in quibus casibus cessat.

a **Cū aūt** [a] ¶†In gl.mos erat.p ⁊pe finē ibi tūc nullam patit.imo dic q tūc patit.vt.d.l.sz si nō seru⁹.in pn.Uñ ⁊ bene videas hic dicit q vbi seru⁹ testatoris manumittēd⁹ ē nullo mō detrahit fal.de ipo seruo.de alio legato ei vel aliu legatorio relicto fc.vt.l.si seru⁹.⁊.l.plane.⁊ hic.Ubi aūt 2 seruus heredis tunc etiaz nō detrahit vt.l.sz si nō seruus.ver.si vero.Ubi seruus legatarij tūc detrahitur.qr tāti videtur estimasse ⁊c.vt.l.sed si nō seru⁹. Ubi autem alienus:tūc heres deducit totum pretium:sed legatarius patitur fal.in eo quod sibi remanet vltra estimationem serui.ff.eo.l.eius serui.§.j.⁊ d.l.iul.⁊.l.si nō seru⁹.ver.q si alienus.

2 ¶†Sed quid dices.Dixi q vbi legatarius debet suū propriuz manumittere certo legato sibi facto quod detrahitur fal.hoc veruz si agnouit legatum.Sed pone quod nō vult agnoscere propter metum fal.nunquid detrahitur falci. Potest dici q non:quia impediretur libertas et eadem ratio habet locuz que 1 in aliis in quib⁹ detrahitur falcidiam.

3 ¶†In gl.improprie in fin.Super.hoc 2 cōsueuerūt dari versus magistrales. Falcidiā cessare facit pars debita nato.Calculum.dos miles.pietas prohibitio crimen. Res vetite vendi.liber= 1 tas sponte solutum.Debita nato.C.de inofficio.testa.l.sancimus.⁊.l.quoniā. Calculum.vt.C.e.l.si prediorum.Dos ff.e.l.cum dotem.Miles.C.e.l.in testamēto.Pietas.C.e.aut.similiter.Prohibitio.C.eo.aut.sed cū testator.Crimen. C.eo.l.etiā.vendi vetite.C.eo.aut.sed 2 in ea.Libertas.C.eo.l.si ea.pri.§.Spōte solutū.ff.e.l.qd de bonis.§.j.⁊.d.aut. sed cum testator.

¶De fideicō.heredi. Rubri.

1 Fideicommissum an olim poterat peti saltem per officium iudicis.

2 Princeps pōt facere valere vltra suā dispositionē quod alias non valeret.

Hunc transeamus [b].

b ¶†In gl.j.p actio=

1 nē.in fi.sed nec p officiū iudicis fm hanc antiquitatē vt appet;ibi cū dicit tm pudore.itē nihil esset innouatū p ius nouū per qd petitur iudicis offō: vt videbis.j.§.sed qr.et .§.sed si quis recusct.in textu.vel qr p augusti.

¶†Nota q pnceps potest vltra iuris cōis dispositionez in eo qd suā tangit personam facere valere quod alias non valeret.sicut facit p sui presentiā ⁊ facere teneri.C.de testa.l.oim.Sed hoc fuit dispēsatiue:nō de iure cōi vt ptz in lra ob insignē quorundam qui erant amici vel credebātur in vita ⁊ post: rumpunt fidē.iuxta.l.ff. de here.insti.l.quidā cū filiū.vnde insigne sumitur in malam partem.

1 Fideicōmissum an possit relinq ab itestato.

2 Testm̄ an ⁊ qñ possit valare sine heredis istitu.

In primis.

1 ¶†In gl.pt.in fi.videt ꝯ sed non est:qr hic loqtur quando volebat testari.⁊ hoc ꝯstat ibi ecōuerso quando cōstabat q non:sed codicilli tantū vt dicit super glo.se.

2 ¶†In glo.no.nō valere.Dic q aut constat testatorem non voluisse facere testamentum:et tunc requiritur ibi institutio.heredis.ff.de codi.l.j.Aut constat quod voluit solum legare vel fideicōmittere:⁊ tūc valet sine herede scripto.j. .§.preterea.aut ē dubiū: et tunc si fecit mentionē de here.videtur quod vellet valere vt testamē

a ¶Cū aūt creditores hereditarij legatarijs pferūtur ⁊ rōne legis falcidie imponēde primo es alienū ddducit: deinde impēsa funeris deducitur:deinde de hereditate tota si qd supest ad legata nō sufficit de qlibet legato diminuit vt qrta suppleatur.h.d.vsq ad fi.tit. fm bal.

b ¶Nunc trāseam⁹. Diuide hūc tituluz fm ang.de are.et hoc pn.sic summat bz eū.a gnalibus tanq̄ a dignioib⁹ ē inchoādū. ⁊ olim hrs de fideicōmisso grauatus non cogebat de necessitate ad fideicōmissū pstātionez:hodie ꝟo sec⁹ si reliquat capaci.

tum.⁊ ideo si non valet institutio:nec legata vt d.l.j.ff.de testa.si is qui. C.de testato.l.non codicillum nisi testator hoc expssisset.C.de codicil.l. fina.vel nisi in alia dispositione fecisset mentionem de institutione. vt.d.l.fi.vel alias cōstaret ꝙ vellet valere vt codicil.ff.ad tre.l.sceuola.

Cuz igitur.

¶Sup tex.i fi.vel dic secus i directa.ff.d he.isti. l.hereditas.§.eo.§.heres.Et est rō:qr per hoc ius hereditariū nō ē in suspēso qd remanet penes.directo institutum. j.proxi.§.

1 ☞ Quod semel est an semper erit.

2 Seneca qs:⁊ qualis fuit ⁊ qualiter per neronem fuit occisus ⁊ quare.

3 Senatusconsultum trebellia.cum sit de iure ciuili cur primus heres ipso iure non desinit eē heres:et secundus ipso iure sit heres.

4 Actiones pretorie an cōpetant in fideicommissarium cui restituta est hereditas.

a ¶Restituta. Que restituit hereditatem a remanet heres nomine: ⁊ in 1 fideicom. transeunt oēs actiones. h.d. Arcti.

Restituta[a].

¶In gl.no.ꝙ semel.i fi. †Hoc obtinet in immutabilibus de natura vł cōstitutione iuris.Naz in alijs qd fuit semel nō est semper vt.s.qui.mo.tu.fi.p totū.ff.de cur.fu. l.i.§.j.immo omnia sub proprio motu consistūt in aut.de non alie.§.vt autem.Unde hoc quod glo.hic elicit nō est multū notabile:sed magis eēt notabile illud qd fuit semel psumaꝛ hodie.Verbi grā:dico me dnz rei i libello nō me dnm in presenti:sz pbo me olīz fuisse vel ago interdicto vnde vi.dicēs cum essez in possessione talis rei tu vi deiecisti.Et pbo ꝙ ante deiectionē possidebam:non tamen quod tempore deiectionis:nunquid sufficit.In hoc consueuerunt docto.dicere quod aut est talis actus qui solo tractu tēporis immutatur:⁊ tunc quod semel fuit non presumitur hodie:nisi alias probetur C.de i integrū resti.l.si minorem.l.illa facit ad contrarium:sed probatur in cum te.C.de proba.dic ibi.Et quod ibi scripsi de minoritate:intellige idem in alijs que tractu temporis solo mutantur.Aut est actus qui solo tractu temporis non mutaꝛ:tūc aut nō mutaꝛ de difficili:vt dnium:⁊ tūc qd fuit oliz psumiꝛ hodie Aut de facili vt possessio.⁊ tūc fuerūt opiniones.vt nota.in.l.sicut possidetis.C.de probatio.vide ibi ⁊ qd ibi scripsi.Illud autem videꝛ qd illud qd est hodie presumitur olim fuisse nisi ꝯ pbetur.ff.de ma.cō.l.j.§.pbatio.In qōne aūt de qua supra tetigi an agenti vn̄ vi sufficiat pbare se possedisse ante tpa deiectiōis:consueuerūt doct.dicere qd nō:⁊ maxime doc.iuris canonici.extra de restit.c.cum ad sedem.de causa pos.c.cum ecclesia.sed Hosti.ibi tenet contra quod est verius.Naz cū possessio non admittaꝛ sine aio.ff.de acq.pos. ꝗuis.⁊.l.iij.§.in amittēda.semper presumitur possidere saltem ciuiliter qui primo possedit.⁊ pro hoc facit.C.ad exhi.l.non ignorabit.¶†In glo.j.non 2 existentibus.iste fuit Seneca sapiens magister neronis quez nero fecit occidere ex eo quod dubitabat ⁊ fremebat pro eo quod correxerat eum iuuenē.⁊ post fecit occidere apostolos Petrum ⁊ paulum.Hec autem omnia fuerunt post passionez dn̄i.Et propter hoc apparet ꝙ iura.ffoꝝ.⁊ iurisconsultoꝝ q tot iura addiderūt ad cōmēdationē hui9 Senece fuerūt post passionē dn̄i ⁊ post tps gratie:⁊ p hoc pt reprehēdi qd nota.ff. de ferijs.l.pridie.de iusti.⁊ iure.in ru-

drica i prin. sup v̄bo in noie. de an. le. l. ann⁹. §. a titio. ¶ In glo. immo non oẽs ibi ẽm Jo. Ja. voluit facere differẽtiam inter oĩs ⁊ tot⁹: q̃ primũ distributiuũ v̄tium. aliõ singulorũ. Sed ego non video hoc: q̃ q̃ oẽ dicit nihil excludit. ff. õ le. iij. l. iul. de re. du. l. si is qui ducẽta. §. vtrũ quare tene sequentẽ solutionẽ q̃ ẽ
3 ipa veritas. ¶ † In glo. nõ, facta cessione. in fin. C. de le. l. ex legato. Sed in hoc v̄r mirabile qõ senatuscõsul. sit de iure ciuili cur primus ipõ iure nõ desinit. et scõus ipso iure sit heres ⁊ ei cõpetant actiones directe: q̃ qui semel est heres põt iure ciuili desinere esse heres. ff. de vul. l. in substitutione. ⁊ ibi de hoc ⁊ senatuscõsul. heredẽ facit ⁊ trãsfert directas ⁊ põt r̃nderi quod non sic decreuit potuisset enim hoc si voluisset. ⁊ est quasi similis r̃nsio. ff. de fideicõ. heredi. pe.
4 l. ij. ¶ In glo. vel etiã p̃torio ibi cum allegat. ff. e. l. j. §. q̃uis. ibi est. §. q̃q̃. non §. q̃uis. Et ille. §. parũ facit. ⁊ t̃n glo. est verissima: q̃ si penales nõ transeũt ad heredes certũ est qõ nõ transferuntur. Quid ergo si lis erat contestata in vita testãtis ⁊ sic transeũt ad heredẽ. ¶ Po
a test dici q̃ tunc trãsferãtur [a]. ff. de actio ⁊ obliga. l. omnes.

1 ☞ Quarta hodie est aucta: q̃ debet triens vel semis.
2 Quarta quedam est que debetur in bonis curialis.

1 **Sed quia.** ¶ † In gl. j. dicere ibi cũ allegat. l. si totas. ⁊ non debetur hodie proprie quarta semis vel triens. Item nec iure nature saltẽ in transuersalibus ẽz Ja. ¶ In ea. gl. cũ allegat. s̄. ti. j. hoc potest dici iure institutionis: q̃ pro institutis fuit ab initio inuẽta: s̄z t̃n debetur non institutis vt venientibus ab intestato C. vt le. no. ca. l. fi. ẽm Jac. ⁊ idẽ in tre. C. de fideicom. l. si p fideicõmissuz fa. her-
2 cisc. l. quoties. ¶ In fine eiusdẽ gl. item est alia q̃ debetur in bonis curialis. C. de sacrosan. eccle. l. sancimus. q̃n ⁊ qui quarta pars. l. ij. C. de epi. ⁊ cler. aut. s̄z neq̃z. Itẽ alia. C. de secũ nup. l. hac edictali. Item alia. C. de diuor. l. fin. Item alia. C. vnde vir ⁊ vxo. aut. p̃terita. Itẽ alia s̄z quosdã. C. õ epi. ⁊ cle. aut. p̃sbyteros. S̄z illa iure nature. itẽ alia ff. de here. insti. l. si p̄r. s̄. õ vul. §. fi. itẽ est alia. C. ad treb. aut. h̄ rogatos ẽm Ja. itẽ alia. C. õ suis ⁊ le. l. fi. alia. J. de succe. lib. §. ad nr̃az. alia. ff. õ iudi. l. s̄z si restituat. in fi. si ps here. pe. l. antiq̃. itez est alia extra de test. c. req̃si sti. itẽ alia ex̄ de sepul. c. dudum. in cle.

1 ☞ Legatari⁹ an aliq̃ modo supportet onera hereditaria.
2 Judex si recusatur vt suspectus an sit assignanda causa recusationis: vel non.
3 Quid in eo qui allegat causam futuri periculi.

Post quod.

1 ¶ † In glo. s. iure ibi cuz dicit sine onere. dicas in hoc pleni⁹: q̃ aut legat p modũ quote v̄lis. tũc aut vtit his v̄bis. Lego p̃tẽ hereditatis v̄l aliis sonãtibus ad ius ⁊ nomen hereditariũ. ⁊ tunc legatari⁹ supportat onera pro illa parte: ⁊ sic intellige qõ hic no. ff. õ le. ij. cum filiis. §. j. Aut per verbum bonorum. ⁊ tũc nõ supportat onera precise. Sed heres tantum deducit quantuz est es alienum. ff. de legat. ij. l. cum autẽ. Nec obstat ff. ad trebellia. l. naz qõ. §. fina. cum. l. sequenti vbi verbum bonorũ importat tantum quantũ hereditatis. q̃ illud verũ in materia illa ne͡q fideicõmi. intercedat. sed nõ de propria significa-

a ¶ Trãsferãtur. Idẽ dicit hic angel. itẽ nec acq̃site per heredẽ trãseunt nisi cedãt. ⁊ ideo earuz occasiõe heres restituens faciat sibi caueri de idemnitate iuxta. l. cuz hereditas.

a ¶Sz qr. Querit hic ãge.vtꝝ testator possit ꝓhibere trebel. viꝺ eũ hic in.ij. colum.post med.in ꝟs. in gloss. liceat. itẽ q̃rit an de legatis piȷs ꝺtrahatur falcidia itẽ an fideicõ. possit facere inuentarium et an heres q̃ nõ fecit inuentarium perdat trebel. viꝺ ꝑ ang. hic in viti. col.⁊ de illa qõne an de legatis piȷs detrahatur trebelli. vide Bal.hic.

tione verbi.vt.l.cogi.in fine.j.responsi.Si aũt ꝑ modum singularitatis. Qꝛ forte certam rẽ q̃ valet tertiam vel quartã. Tũc nõ portat onera sz heres:dũtñ de residuo satisfieri possit creditoribus.Uide.ff.ad trebel.l. fin.§.si is qui.C.de iure
2 delibe.l.scimus.¶†In glo.licet in fi.idẽ videꝶ in recusatione iudicis: vt ibi not.Sed cõtrariũ est expressuz.extra de offic.delega.c.prudentia. ⁊ de appel.cum speciali.De hoc scripsi.C. de iud.l.apertissimi.sed in operis noui nunciatiõe an debet eã exprimere. Dic ꝙsic.ff.de ope.not. nũ.l.non solum.§.sz cũ
3 inter.⁊ ibi ꝺ hoc.¶†Sz an allegans causam futuri periculi.Credo qꝺ sic:vbi propter periculũ vult vitare illud ad qꝺ. alꝭs tenetur:vt si dicat se non posse comparere coram iudice ꝑpter periculum:alꝭs non.vide qꝺ scripsi ibi.C.de his qui ad eccle.cõfu.l.denũtiamus.⁊ vide.ff.sol.ma.l. ij.ij.rñ. super text.iussu ꝑ̃toris ⁊c.⁊ ad hoc iudicis officio compellitur. ff.de iudi.l.sz si restituatur.in princ.ad trebel.l. facta in princi.⁊.l.nõ est cogẽdus.⁊.l.si legatus. cuz notatis in quolibet j.§.sed ⁊ id.

1 ☞ Simplicitas ẽ amica legibus:non illa que dicitur fatuitas.

2 Judex si ferat sentẽtiã an debet repetere allegationes.

3 Heres si restituit here-

ditatem fideicommissario an in alie[na] teneatur ad onera:vel an deducto [ere] alieno debeat consequi quartam.

a 1 **Sed quia** [a] ¶†In gl.[in] †simplicitat[e]. Et de hac simplicitate que est cõtra fraudi.C.de fur.l. manifestũ.§ tales quedam est simplicitas.i.fatuitas. illa nõ est amica legibus immo inimica ⁊ dãnabilis.ff.de suspe.tut.l.iij.§.
2 ¶†In glos.hic nota.in fi.simile not. C.de sen.ex peri.reci.l.ij.Doc.tamen c[on]sueuerunt dicere contra ibidem:q[uia] [nul]la lege reperiꝶ hoc expressum.cõsuetudo vbiqꝫ tenet ꝙ sint recitãdo p[ri]ncipales allegationes sicut libellus lit.c[on]t[estatio] ⁊ exceptiones.idem tenet Spe.qui[bus]. formã sententiandi.In Spec.de sen. nunc videnduz.ver.ceterum.ego v[ero] cõfiteor qꝺ bene ⁊ congrue fiat.¶S[ed] si factuz non sit an tenet sententia.n[on] video cur non cum nulla lege exp[ri]matur quod debeat tractari vt dixi.Unde si dicat lite orta corã nobis inter.p.[u]endicantem fundum ex vna parte ⁊ titi[um] defensorẽ ex alia parte.¶Uisis libe[llis] exceptionibus ⁊ allegationibus vtriusqꝫ partis pronũtiamus ⁊ declaramus fundum ad actorem ꝑtinere.cur nõ valet huiusmodi sententia cum referatur ad acta.ff.de penis.l.si preses.In s[ente]n[tia] tamen absolutoria posset dici quod s[it] opus declarare causam quare mouet. Non tñ omnia acta.ff.de iur.fi.l.ij.§.senatus.ꝺ fideicom.li.l.si legatario.§.fin. de hoc per Dy.ff.de ver.obli.l.qui rome.§.fi.¶In gl.etiam contra.in fin.dic plene.s̃.titu.j.in prin.⁊ dic vt ibi nota. ¶In gl.propter facti.in fi.vide plen[ius].
3 C.de iu.⁊ fac.ign.l.cũ quis.¶†In glo. si creditoris. in fi.dic plenius.ff.eo.l.j. .§.fi.vnde plenius potes dicere q[uod] aut heres nihil retinet.⁊ tunc fideicom.soluit totum:vt hic in fi.§.aut retinet tũc aut vnam rem:⁊ nõ tenetur nisi in subsidium.C.eodez.l.j.§.si quis.Aut quotam tunc aut rectam quartam.⁊ teneꝶ pro illa parte creditoribus:sed non legatariȷs.C.eo.l.fi.si retinet plus quarta tunc in pluri teneꝶ vt no.ꝺ.§.fi.⁊ hec procedunt post restitutionem.naz ante tenetur

tenet omnibus et tanto minus restituit. ff. eo. ita tamen. §. qui ex trebel. item in duobus casibus quae notantur. C. eo. l. i. fideicommis. aut detrahit quartam de relictis ab herede: sed non de relictis a se. ff. codem l. i. §. inde. et. l. mortis. §. i. et. l. patroni. §. qui fideicommis.

1 Fideicommissarius debet cauere heredem esse indemnem quando sibi restituit hereditatem.

2 Quod iuris est de toto quo ad totum: idem iuris est de parte quo ad partem: an hoc semper sit verum.

1 **Sed etiam id.** ¶ In gl. cui etiam ibi cum al legat. l. cum hereditas ex fideicommisso. et intellige bene quod pro preteritis: id est pro iam inceptis seu motis cauet et etiam pro futuris etc. vt sequitur in glo. non tamen intelligas quod fideicom. teneatur cauere nisi pro

2 motis. ¶ In gl. vt. S. e. in fi. sed dic, quod vbi est identitas rationis tunc obtinet regula: alias non. ff. de peti. heredi. l. sed si lege. cum. §. adeo. ¶ Unde in contrarium non est eadem ratio vbi pars euincitur: quia remanet alia cui potest accrescere que quando totum quo casu nil accrescere potest: vt ibi satis not. Et not. quod vbi vna ecclesia vnitur alii quod omnia iura sua transferantur in illam cui fit vnio et pro nomine illius debet exerceri. C. de rei vxo. acti. l. i. §. i. not. per doc. extra de reli. do. c. quia monasterium. ne se. vacan. c. i. ¶ In glo. vel etiam minus. in fi. et vide quod ibi. no. quia eo casu quo agit ad supplementum tenetur creditoribus pro eo quod suppletur.

Preterea. ¶ In glo. in codicillis vel sine codicillis nudo verbo. j. eo. §. et quia. Et caue: quia vbi fideicom. committitur certe persone non vz: nisi illa persona succedat. ff. de leg. iij. l. j. §. j. cum. l. seq. dic ibi. ¶ In gl. sed quo iure. in fi. glo. supponit quod legata directa possint hodie relinqui in codicillis. Et tamen notauit contra in dicta. l. legata. quod non valent iure directo. nisi in testamento: sed valent in fideicommissa que hodie idem est re et effectu. vt. l. ij. C. com. de leg. Unde potest dici quod illa differentia semper manet. est tamen sine effectu. vnde potest dici quod si testator leget in codicillis quod valet vt fideicom. etiam hodie: licet tamen effectu legati: nisi in libertatibus et tute. dic. j. de codicillis. §. non tantum.

1 Peccatum non est si quis contendit alterum superare in bono vel in virtute.

2 Conuenitur aliquis ad decem: negat se debere: conuincitur de mendacio vult dicere quod promisit per pactum nudum: potest ne.

3 Testator instituit heredem solenniter: postea completo testamento duobus vel tribus testibus adhibitis rogat heredem de aliquo restituendo: quid iuris.

4 Quid si in testamento vel codicillis.

5 Heres scriptus agit peti. heredi. contra legitimum legitimus dicit illum non scriptum: et si probetur ante esse scriptum dicit eum minus soleniter scriptum esse: quid iuris.

6 Heres negans fideicommissum prestat iuramentum si conuenitur ad restitutionem fideicommissi: que sit forma huius iuramenti.

a

1 **Et quia.** [a] ¶ Super verbo contendentes. nota quod non est peccatum velle superare aliquos in bono non in laudem humanam: sed propter incrementum virtutum. in auth. de mona. §. cogitandum. ibi zelus. alias esset peccatum superbie.

2 ¶ In glos. sed commodo. in fi. dicunt docto. quod Jo. hoc dixit vt puniatur ratione mendacii: vt in casu de non nu. pec. auth. Jo. fab.

a ¶ Et quia. Qui primo negauit fideicommissum esse relictum postea conuictus non potest dicere in minus soleni voluntate fuisse relictum. h. secundum aret.

cōtra qui propriam.Et
querūt in simili.petis a
me.x.negaui. conuincis
me de mēdacio.volo di
cere ꝙ per pactū nudū
ꝓmisi:possuʒ ne.Dicūt
ipsi ꝙ sic.sed ipi dicūt ꝙ
homo viuēs non possit
colligere in.l.fi.qđ loq̄=
tur de pena mēdacij:et
hec lex est intelligenda
ſm illam.Unde dicūt ꝙ
casus illius legis ⁊ nr̄e
debet eē.¶ † Pone ꝙ in
stituo heredē solēniter. a
deinde facto et cōpleto.
testō sine aliq̄ teste:ro=
go heredem vel fideicō.
de aliquo dando seu fa
ciendo vel duobus vel
tribus testibꝰ adhibitis
certe hr̄s cogiꝶ iurare:⁊
si ꝯfiteaꝶ cogiꝶ soluere si
ue ꝑmo negauerit siue
nō.Et lr̄a soluit oēs opi
nio.Prio illā đ.l.si veri
tas.⁊ qđ dn̄t eē ad minꝰ
q̄nq; testes ⁊c.q⁊ illđ ve
ruʒ vbi legatū vel fidei
cō.fuit in testō vel codi=
cillis.Sed vbi extra te=
stamentum vel codicil=
los tunc cōpellitur sol=
uere si ꝯfiteatur nec au
ditur si velit impugna=
re ꝓpter defectum solē
nitatis ſm eos.Hoc nō
videtur posse dici ꝙ illa
lex loquatur seu iste.§.
nisi i casu quo heres cō=
fiteatur ab initio.Nam
l.illa ⁊ is.§.qui in parte
est cōmentū ⁊ glo.illius
legis fundantur super
delatione iuramēti. qđ
frustra deferretur si he=
res vel grauatus confi=
tereꝶ ab initio.Unde nō
pōt poni casus nisi gra=
uato seu onerato negā=
te.Et maxime in hoc.§.

a ¶ Quid dicemꝰ. Uide h̄ ange. in ꝟ.no.ergo.itē i ea. col.circa finē.q̄rit idē Aret.an iuramētū de quo in hoc tex.possit ꝑ heredē deferri.⁊ videꝶ tenere ꝙ sic.

vbi lr̄a hoc exprimit ꝙ hic heres nega
bat:⁊ sic absq; dubitatiōe est verū ſm
membrum intellectus. Dicit Jo.ꝙ vbi
grauatus seu oneratus negauit cōpel
litur soluere si confiteaꝶ in iuramento:
nec audietur si dicat voluntatē minꝰ 4
solēneʒ per.d.l.fi.⁊ hunc.§.qui ponit
hūc casum.¶ Sed de primo mēbro ꝗ
vbi heres seu grauatꝰ ab initio nō ne
gauit pōt in dubiū reuocari qđ nō ē ca
sus harū legum.vt dixi.⁊ vides ꝙ Jo.
dicit ꝙ tunc heres pōt dicere nō solēne
⁊ ꝑ hoc impugnare legatū.doc.dicūt
vt dixi qn̄ legatū fuit extra testm̄ vel e
codicillos.Quid dicemus[a] is tex.ꝓut
ego ipm̄ habeo facit multū ꝓ Joā.ego
habeo in tex.i libro meo.⁊ idem vidi i
aliquibus libris bonoñ.in ver.quid si
is a quo relictū diciꝶ hec ꝟba.postq̄ ne
gauerit ⁊c.in quibusdaʒ libris deficiūt
dicta verba.Postq̄ negauerit.Si sunt
ibi textus euidenter exprimunt a con
trario sensu ꝙ si ab initio non negasset
qđ possit recurrere ad iuris subtilitatē
opponendo de non solennitate.Et pro
hoc facit:q⁊ alr̄s cōfitens factum pōt
ipsum impugnare propter defectuʒ so
lēnitatis.C.si aduer.rem iudi.l.si eū.C.
de fid.instr.⁊ iure has.fis.l.j.lib.xj.ff.de
transac.l.cum hi.§.si emptor.ff.de re i.
l.magis puto.§.non passim.Jac.sentit
vt.s.dixi nihilominus qđ tale legatū
valet qn̄ est factū extra testamentū vel
codicillos.⁊ facit pro.Jac.C.de legatis
l.j.cum not.ff.de leg.j.in tacitis.Et est
quasi silr̄s casus i feu.quot testes sunt
necessarij ad ꝓbanduʒ inuestiturā.c.j.
Preterea hoc videꝶ cōcludi ꝑ rationē
dicte.l.fi.C.de fideicōmis.que reddit in
tex.in ver.cum eñ.⁊ ver.cuʒ aūt.si enī
coactus cōfiteaꝶ ad alienam fidem nō
recurriꝶ cur si spōte dicat recurriꝶ. Te
ne ergo cū Jac. Nec obst.l.pro alia pre
allegata:q⁊ ibi alia solēnitas requiri=
tur q̄ testamentuʒ.Ego bene credo ꝙ
cōfitens actum seu negotiū pōt ipsum
impugnare ꝓpter defectū aliarū solē
nitatum:sed vbi solennitas testiū non
requiritur cessat ratio adhibende solē
nitatis quando pars confitetur:⁊ ideo
opinio illorum qui dicūt valere inue=

stitura; ⁊ dato quod pares non fuerunt est bona si dñs eam non confiteatur: ⁊ satis hoc supponit tex. ibi in. d. c. j. ⁊ hec procedunt vbi extra testamentum per codicillos legatur vel fideicōmittitur.

4 ¶ Quid si in testamēto vel codicillis. Jac. supponit ꝙ tunc hoc non obtinet sed hꝫ locū. l. si veritas. ⁊. l. ex testamē- to. ʒ. allegate. sed cum testamentum ⁊ codicilli nuncupatiui probētur per te- stes: cur nō idem sicut quando extra te- stamentum vel codicillos legatur cum ratio dicte. l. ad hoc extendatur cū eīn ⁊c. Certe videtur idē maxime qñ extra- neus est institutus qui al's nō erat suc- cessurus qui non pōt allegare testamē- tū nō iure factū: qꝛ eoipo se repelleret. Preterea si legatū fieret in pñtia qnqꝫ testiuꝫ essent codicilli vel haberet vim codicilloꝝ: vt. l. in ep'la. C. de fideicō. et tñ tex. dicit in. d. l. fi. ꝙ si qnqꝫ testes fue- runt in legato est locus illi. l. Preterea si dicas ꝙ vbi heres cōfitetur legatum ⁊ negat solēniter esse factū haberet ꝓ- bare legatariꝰ solennitatē: ⁊ beneficiū huius. l. esset nullū: quia semꝑ heres cō- fiteref legatū ⁊ negaret solēnitatē: ⁊ le- gatarium oneraret ꝓbatione ⁊ nunqꝫ peruenireƒ ad remediuꝫ huiꝰ. l. Potes ergo dicere ꝙ vbi heres cōfitetur lega- tum non sit opus probare solēnitateꝫ. Quādo ergo obtinent ille. l. si veritas. ⁊. l. ex testamēto. Dicas qñ heres in iu- dicio negat lit. cōte. tūc legatarius ha- bet duas vias vꝫ ꝙ deferat ei iuramē- tū: ⁊ tūc obtinent is. §. ⁊. d. l. fi. vel si ma- gis vult onerabit se ꝓbatione: ⁊ tūc qñ se onerat oportet qꝺ probet dispositio- nem solēneꝫ: ⁊ si nō probat cadit: ⁊ hoc casu obtinent dicte leges. ¶ Sed si con- fiteaƒ ab initio legatum condēnaƒ: nec ad legis subtilitateꝫ recurriƒ per hunc §. sed per rōnem. d. l. fi. Si velis tenere opi. Joā. que est cōis oportet restringi rationē illiꝰ legis ad casum ipsiꝰ qñ he- res negat. et deferƒ ei iuramentuꝫ. Et hec que dixi loquūtur qñ legaƒ in testō nūcupatiuo vel volūtate nūcupatiua. ¶ Quid si in scriptis. Nō videƒ ideꝫ. vt d. l. fi circa pñ. ibi cum dicit sine scriptu- ra. sed expone ibi si ꝓ quis. vt ibi no.

5 ¶ † Sed quid si sit questio inter institu- tū scriptū ⁊ ꝓmū. Verbi grā. scriptꝰ agit peti. here. ꝯ legitimū: legitimꝰ ex- cipit negando eum scriptuꝫ. ⁊ si scriptꝰ ꝓbaretur dicit eū minus solēniter scri- ptum fuisse vel ab initio confitetur euꝫ institutuꝫ: sed dicit ꝙ minus solēniter nūquid est idem sicut in superioribꝰ di- xi. Non videƒ: qꝛ. l. ꝓdicta fi. ⁊ is. §. sunt cōtra ius cōmune quodāmodo. qꝺ ap- paret: qꝛ heres compelliƒ iurare ꝯtra. l. generaliter. ¶ Iteꝫ nō audiƒ ꝓpter de- fectum solēnitatis impugnare volen- tes igitur nō sint extendende. ff. ꝺ legi. qꝺ vero. si eniꝫ legislator hoc voluisset vtiqꝫ hoc dixisset. ⁊ statuta legatis non extēduƒ regulariter ad institutiōes. C. de fideicō. l. ⁊ ep'la. ꝺ testa. l. iubemꝰ. §. fi. ¶ Sꝫ quid si legatarius agat ꝯ le- gitimuꝫ a quo potest legari. ʒ. §. preter- ea. Dic idē qꝺ in scripto cuꝫ sit eadē ra-

6 tio. ¶ † Sed que erit forma huius iura- menti qꝺ prestat heres. glo. dicit in. l. fi. ꝙ si heres erat absens tēpore istitutio- nis ⁊ ignoret legatum dꝫ iurare qꝺ ni- hil tale a testatore audiuit ⁊ alleg. hūc §. hoc non videtur equum nec rationa- bile: nam vbi absens erat semper iura- bit: et iurare absqꝫ periculo poterit qꝺ nihil tale audiuit a testāte. vnde meliꝰ videreƒ qꝺ seruareƒ hec forma iura- mēti qñ ꝓsens fuit oneratus: ⁊ testator fuit fideꝫ eius secutus qꝫ si esset absens vnde credo ꝙ si presens oneratus fue- rit ꝙ compellatur iurare: vt hic dicitur qꝛ nihil tale ⁊c. ¶ Si vero absens esset tempore legati videreƒ quod possit re- cusare iuramentum vel petere tempus ad certiorandū se. vt. ff. de iureiuran. l. iurisiuradū. circa pñcipiuꝫ. ne anceps periuriū subeat. ff. de in lit. iuran. l. vi- deamus: rerum amota. l marcellus. et in illo casu crederem quod deberet iu- rare non fuisse legatum: vel saltem se hoc non credere. si enim iuraret se hoc non audiuisse a testatore frustatoriuꝫ esset huiusmodi iuramentum: vt ibi di- xi. ¶ Item nota quod is text. facit pro Joan. qui dicit quod testamentum po- test probari per scripturam. de quo. ʒ. de testamen. §. sed cum aliquis et si vi-

potes iũgere quod scripsi in autenti. cõtra qui propriam.

¶ De singu. reb⁹ p fideicõ. relictis. Rub.

¶ In. ff. pponunt fideicõ. singularia. et eodem modo in. C. hic econtra. Sed ratio quare hoc fit in hoc volumine tangitur in rubrica. s. tit. proxi. etc.

a ¶ Põt autẽ. Diuide hũc tit. ẽm ang. et summa sic ẽm bal. Ab herede legatario vel q̃ a cuncq̃ alio ex defuncti iudicio cõmodũ sẽtiẽte pt pticulare fideicõmissũ relinqui. et eatenus quis poterit grauari q̃ten⁹ est honoratus. hoc. d. vsq̃ ad. §. cũ autem. 1

Legari põt a quocũq̃ qui sentit commodũ quocũq̃ modo.

Potest autẽ[a]. † In gl. antiqua: in fin. alleg. hic. l. j. §. fi. C. cõia de legatis. q̃ nihil facit sed. l. ij. §. fi. eo. titu. Et posset forte dici q recipiendo legatum pprie nõ possit legari ab herede: sed fideicõmitti. ff. de lega. iij. si fuerit. §. j. sed qr legata et fideicom. vnuz et idẽ sunt et facta sunt hodie sinonima. ideo illa differentia non tenet. vt d. l. ij. §. fina. 2

1 Legatari⁹ nõ põt onerari a testatore vltra q̃ honoretur.

a ¶ In fin. De q̃ dic vt in. d. §. nun q̃. allegato in glo. et in l. j. §. deniq̃. et ibi barto. ff. ad trebel. et p angel. hic eleganter. 2 3 1

2 Quid si estimatio rei legate põt pmo variari.

3 Quantitas si legatur et in eadem q̃titate legatarius grauatur an põt retinere quartam iure falcidie.

Hoc solum. ¶ † In glo. facit. ff. de lega. j. ibi cũ dicit. vt ex eo dem colligitur hoc verũ vbi species erat sua. 1

¶ Quid si aliena. Docto. q non tenetur: nisi in quãtũ. vz legatũ et nihil allegãt. [illegible] cit. ff. de fideic. lib. l. generaliter. §. si alienũ. ¶ Sed q̃d si in specie legat [illegible] quãtitate grauat. Dicũt doc. q de [illegible] nõ est lex. tamẽ dici põt q nõ tenet [illegible] vltra valorẽ rei. nã rõ est in casu q [illegible] sibi quãtitas et grauat in spẽ: qr [illegible] scire estimationem rei sue. C. de resc. vendi. l. quisquis et pro tanto estima [illegible] que ratio cessat quãdo species legat in pecunia grauat. Nam põt pbabi [illegible] ter ignorare valorẽ speciei q̃ sibi dat. ¶ Sed attenta hac ratione dz in [illegible] teneri qñ quantitas legat et in quan [illegible] tate grauat: cũ sciat estimationẽ ab [illegible] tio. Sed põt dici q qñ in pecunia g [illegible] uatur et onerat: nõ est locus alicui [illegible] cture: qr pecunia ẽ certa estimatio [illegible] per: sed nõ specierũ. ff. de eo q̃d cer. lo. l. ideo. vñ dñs cõiecturatur tm̃ estim [illegible] re spẽm quantũ legat. ¶ † Quid [illegible] estimatio primo possit variari [illegible] lego tibi centuz onera frumenti [illegible] q̃d post triennium des. ex. semper [illegible] horum estimatio est incerta: qr po [illegible] le est q centũ valẽt plus nũc [illegible] ex. l. C. de vsu. l. si ea lege. tunc põt dic [illegible] cut in speciebus p p̃dictã rõnẽ. Item [illegible] hanc distinctionẽ. ff. de adi. le. l. [illegible] §. j. Sed ibi speciale pter alimen [illegible] Et vide q̃d no. ff. ad. l. fal. l. si obito [illegible] treb. l. ita tamen. §. trebellianuz. [illegible] ta q hodie hoc nõ obtinet in heredi [illegible] nõ facit inuentariuz. in aut. de here [illegible] et fal. §. si vero non fecerit inuentar [illegible]

b ¶ † In ea. gl. in fi.[b] de hoc not. plen [illegible] C. cõmunia de le. l. j. vnde detrahit [illegible] primo fuerit detracta: vt no. in. d. l. [illegible] nales. §. annua. nec in illo casu. nisi [illegible] fuit rogatus de portione rei legate [illegible] stituenda. secus si de tota vl de alia [illegible] et est ratio. quia vbi de portiõe leg [illegible] testator videt velle aliquid penes [illegible] remanere ẽm docto.

Cum autez. ¶ Dic supra [illegible] lega. §. nõ sol [illegible] cum. §. sequenti.

Quod differtur non aufertur.

Libertas. ¶ † In glo. q̃d [illegible] fert ibi cum alle [illegible] l. si vsufru. legatus. quia plures sunt [illegible]

sic incipiunt. Sed illa concordat. Naz differendo non aufert cum damnũ resartiat vt ibi. Item l. scunus. §. si nihil 1 quia ibi non permittitur differri. item dic q̃ hec regula nõ obtinet in actibus qui solo lapsu temporis pereunt: vt ibi in versi. Nec aliis ibi directo. secus per fideicom. ff. de fideicõ. liber, l. generaliter. §. si hominum.

1 Fideicommissum põt relinqui quibuscũq; verbis dumtñ sint apta importare fideicõmissum & importent dispositionem, & numero. 2.

a 1 **Verba aũt**[a] ¶ † In gl. in fi. dũtamen vba possint per fideicom. importare vel ad hoc extendi ex cõiecturata mente testãtis: al's non. ff. de lega. iij. l. pr. §. mater filios. & l. iul. §. ex his. de le. i. l. etiã hoc modo. Itẽ op. q̃ verbo mando operet consilium tm̃. de lega. ij. l. cum pater. §. mandato. Sed dic q̃ ibi verba illa fuerunt apposita fauore onerati tantum.

2 ¶ † Itez adde q̃ verba importẽt dispositionem: alias non habet vim fideicõ. nisi ex coniecturata mente testantis. ff. de lega. ij. l. ij. & l. pcto. in princip. et l. vnum ex fami. §. fina. cum not. de lega. ij. l. codicilli. §. matre. Item dic quod vba recommendationis non operantur fideicõ. ff. ad treb. l. lucius. §. filiã. ¶ Itẽ dic quod verba fideicõ. sunt quando diriguntur ad personaz onerati: secus. s. pri. §. & scripsi. C. cõ. de le. l. ij.

¶ De codicillis, Rubri.

1 Codicilli se habent ad testamẽtuz: sicut scapha ad nauem.

b 1 **Ante augusti**[b] 1 ¶ † In glo. codicillorũ ibi cum dicit scapha ad nauez ff. de fundo instr. l. fi. ¶ In ea. gl. in fi. põt ergo q̃s codicillare nũcupatiue vel in scriptis. quãdo tamẽ fit in scriptis debẽt testes subscribere & solẽnitates seruari: quas scripsi. s. de testa. §. possunt vbi de hoc. C. eo. l. fi. §. fin. in glo. fi. ¶ In ea. gl. hoc no. in fi. iunge, i. §. sed cum ante.

1 Reputat̃ qñq; p lege q̃d princeps non expresse statuit.

Post que tẽpora. ¶ † Sup text. not. hoc mirabile quod reputet̃ ius & habeat̃ p lege illud q̃d princeps expresse nõ statuit contra l. ij. C. de legi. et sena. l. nemo. Sed hec tria concurrunt. vtilitas. consilium q̃d princeps requisiuit et habuit vsus labeonis iuriscon. Et nota. q̃ actus pricipis nostra dz esse istructio, dũ tamen sequendo rationez cõmunem faciet: secus si puilegiaret. vt. d. l. ij. Itez no. hic locũ ab autoritate. Item not. q̃ licet princeps cẽseatur habere omnia iura inscrinio pector̃, vt. l. oiz. C. d̃ testa. nihilominus tamen petit consiliũ iurisconsultorum. C. de legi. l. humanam.

Nõ tantuz. ¶ Uide. ff. eo. si quis cuz & l. ab intestato.

1 Codicilli facti ante testm̃ an videãtur confirmari per testamentũ post factum.

Sz cũ ante. ¶ † In gl. s. expressuz. ibi cũ dicit fm Joan. et melius sederet hic. Sz hodie. vt. d. l. ante. no. Nã de iure ffor. dubitatum fuit an codicilli post testamentum facti confirmarẽtur per testamẽtũ tacite. & quidaz dixerũt q̃d non & illorum opi. & vr̃ secd gl. ff. de lega. iij. l. prõnus. §. codicillis. sed in. l. ante. tenet contra. hodie tamẽ istud est ex-

a ¶ Uerba aũt. Siue pceptiuis siue rogatiuis vbis fideicom. fit ange.

b ¶ Añ augusti. Diuide vt h̃ p ange. & hoc dicit fz euz Olim codicil. nõ erãt in vsu: hodie vo eo℞ vsus ẽ vtilis & necessarius. h. d. vsq; ad. §. non tantũ Jo. fab. hic sicco vestigio trãsit. iõ vide ange. h̃ & xpo. por. latius hanc materiaz pstringentes.

peditũ:vt ibi not.Sz si bñ aduertas is.§.loquitur de factis añ:ꝛ sic remanet idẽ dubiũ ꝙ añ.ppt qꝺ gl.vult dicere qꝺ Jo. est in opi.illoꝝ ꝙ siue ante siue post videntur cõfirmari.Unde qñ glo.dicit.Jo.ꝫ vide opinionẽ illoꝝ qui dicebãt qꝺ codicilli facti post indigebant expssa cõfirmatiõe per.l.si qs cum.§.fi.qui necessario loqtur in factis post:qꝛ si loqret in factis añ obstaret.l.ãte. In hoc tñ remanet hodie differentia ẜm doct. quia quando ꝯfirmantur expsse valẽt:qꝛ ibi ꝯtinẽtur directo ac si testamẽto dati essent.secꝰ si non sint confirmati expresse. ff.de manu.testa.l.libertates.de testa.tute.l.ij.ꝛ hoc satis põt substineri ꝯtrauis glo.ibi notet ꝫ.et iũge qꝺ scripsi.ꝫ.ꝺ fideicom.here.§.preterea.

1 ☞ Hereditas nõ pt directo dari in codicillis: sed p fideicommissum.

2

Codicillis a.

☐In glo.directo.in fin.
1 ꝫ.tit.ij.§.pterea. ☐†Sz quid si in codicillis apponãtur ṽba directa viderentur qꝺ deberẽt trahi ad fideicõ.ff.ad trebe.l.sceuola.de le.iij.l.cũ qs decedens.§.seiam.ꝛ ibi no.ff.e.l.ij.§.fi. ☐In gl. sed quia hac.in fin.glo. alibi dicit qꝺ officio iudicis.C.eo.l.fin. põt dici ẜm docto.ꝙ vbi codicilli fuerunt expresse in testamento confirmati. quod tunc agitur directe ex testamento:quia

a ☐Codicill.In codici.hereditas neqꝫ dari neqꝫ adimi põt: neqꝫ ꝯditio institutiõi appõi: nec substitutio fieri:sz per fideicõ.sic ꝛ vnus põt plures codicillos facere.si vis huiꝰ.§.materiam plenius videre recurre ad Bald. ang.ꝛ xpo. porꝭ et sic satiaberis.

b ☐Non bñ.Idẽ hic Ange.sup rubri.

iure directo legata valent:vt.l.libertates.ꝫ.allega.alias vtili ex testamen ff.eo.l.ab intestato.☐In glo.cui certioni.in fine.illa consueuit appro per docto.

1 ☞Plenũ non cõpatitur aliud ple ꝛ testamẽtum est plena voluntas ꝛ non compatitur aliam plenam volũtatem secus in codicillis.

2 Solẽnitates q̃ reqrantur in codicill

Codicillos.

☐Ibi cum: legatur.l.cõponas.vide ibi.☐In eadem gl.ibi:
1 allegat.§.cum posteriore.†Et estra quia plenum non compatitur aliud plenum:testamentum est plena volunta ꝛ non cõpatitur aliaz penam:sed codicilli sunt minꝰ plena volũtas:ꝛ alia tiuntur.Sic vides:qꝛ tutorẽ habenti datur alius tutor.C.in quib.cau.tut ha.tut.da.potest.per totum ꝛ maxi in.l.licet.☐In glo.scilicet de illis in
2 ☐†Hec glo.est falsa ẜm doct.qꝛ imo oẽs solẽnitates requirunt quo ad sila ꝛ subscriptiones q̃ in testamẽto non quo ad numerũ testiũ.C.eo.l.si de testa.cũ antiqtas.Et hoc verũ qñ codicilli fuerũt facti in scriptis.vide.ꝫ. prin.in secunda additione.

☐Finit feliciter liber secundus.

☐Incipit liber tertiꝰ Institutionũ.

☐De heredita.que ab intestato deferuntur. Rubrica.

b ☐In gl.hec rubri.in fi.glos.non bene allegat:qꝛ ibi tractatur satis in genere qñ certum petitur.vt.l.certi.condi.sed debuit allegare.C.de re.cre.ꝛ iureiu.vel decre.nihil tractat.ꝛ de reli.ꝛ alee vsu vbi de alea nihil in tex.sed in.l.greca non est de textu.

1 ☞Priuatio ppriе dꝛ respectu habitꝰ.

2 Decanus sancti aniani aurelian.de cosuetudine appropriat sibi bona clericorũ ab intestato decedentiũ:qdam clericus filiusfami.decedit intestatus:an sibi dꝫ appropriare eius bona.

3 Testamentum ruptum et irritum qualiter differunt.

a Intestat⁹ ᵃ de
cedit. ¶ In glo. vel qr vo
luit in fi. † Et est ratio: qr
priuatio dr ꝓprie respe=
ctu habit⁹. ff. de reg. iur.
l. eius est nolle. ⁊ per hoc videtur expe=
dictum de quo dubitari posset de cõsue
tudine. Decanus sancti Aniani Aure
lian̄. capit ⁊ sibi appropriat bona cleri=
corum ab intestato decedentiu3. Pone
ꝙ clericus erat filiusfamilias qui habe
bat aduentitia: tamen de eis testari nõ
poterat. nunquid pertinẽt ad decanũ.
2 ¶ † Uel forte erat impubes vel alias in
testabilis: nunquid pertinent ad deca
num. Potest dici ꝙ non: quia vbi ver=
bum duo significans vnum proprie et
aliud improprie profertur in materia
odiosa restringitur ad significationem
propriam. ff. de vendi. in posses. mit. l. j.
§. queritur. de lib. ⁊ posthu. l. cum q̄dam.
Sz hec consuetudo est odiosa. qr cõtra
rationẽ ⁊ contra ius cõe per q̄ dz succes
sio deuolui ad ꝓximos: vt patet ꝑ totũ
hunc titulũ. ff. de bo. dã. l. cum rõ. ergo
restringenda vt intelligatur de illis q̄ ꝓ
prie dicuntur intestati: v3 qui possunt fa
cere testamentũ: qr alij non possunt ꝓ=
prie dici intestati: vt. d. l. j. ff. vnde lib. l.
ij. §. si quis decesserit. ⁊ facit. ff. de lega.
l. quod ratione. Sed quid si testari po=
terat ⁊ fecit codicillos nũq̄d dicetur in
testatus. Uidetur quod sic ex quo non ha
bet heredem. ff. de iur. codi. l. ab intesta=
to. ⁊ l. si quis cum. ¶ Posset dici ꝙ sal=
tem de benignitate canonica non pos=
set dici intestatus q̄ quoquomodo di=
sponit. extra de testa. c. cum tibi de beni
gnitate. Nam spõte suam censetur pro
ximis relinquere hereditatem. ff. de iu
re codi. l. conficiuntur. circa prin. ⁊ sup
posito ꝙ decan⁹ succederet deberet sol
uere legata. vt. d. l. ab intestato. ⁊ eode3
modo posset dici de episcopis qui iure
consuetudinis vendicant sibi bona ca=
pellanorum suoru3 seu de dominis ter
3 rarum. ¶ In glos. arrogatione. ibi cum
allegat. s. quibus modis testa. collige
ibi plenius differentiam inter ruptum
et irritum vt ibi dixi. ¶ In ea glos. in
fine. vide plenius. C. de
libe. preteri. autẽ. ex cau
sa. ⁊ ibi scripsi: quia ho=
die valent ex vtroq3. ff.
de test. tu. l. iure nostro.
§. fi. et l. si pater. de cap.
l. bona. §. fi. in glos. sunt
alij. i fi. Sed ꝑ ꝯtrat ab.
non rumpitur ipso iure.
siue intentetur ante aditã
siue post: quia p̄tor non
potest facere vel desine
re heredẽ. j. de bo. pos. §.
quos aute3. Sunt ⁊ alij
modi quib⁹ quis rema=
net intestatus. C. d test.
l. sancim⁹. eo. ti. l. nr̄am.
1 ¶ Testator si instituat
ex̄neos herdes potius
q̄ꝫ proximos an peccet.

Intestatorũ

autẽ hereditates. ¶ In
tex. xij. tabul. que legiti=
mis succes. defert. ff. de
verboru3 significatio. l.
lege multos vidi q̄ pec=
care credunt qui tamen
bene instituunt alios q̄ꝫ
proximiores ad quos d
beret deuolui hereditas
ab intestato. Pro quorũ
formidatiõe facit. qr he
reditas est quasi debita
legitimis. C. de codic. l.
fi. ⁊ ad ipos pertinet: vt
hic. ⁊ pro hoc facit extra
de penitẽ. et re. c. officij.
1 ¶ † Ad hoc pōt dici ꝙ si
ꝓpter rancorem ai iniu
stum ipsos priuaret he=
reditate qd tũc peccaret
sed si alias ex affectione
alium eligat nõ video ꝙ
peccet: cum hoc sit ei li=
citu3 iuris permissione
legitima relicta illis ad

a ¶ In te=
status. Di
uid hũc ti.
s̄m ange. ⁊
summa fz
eũ. Intesta
tus dr q̄s d
cedere plu
ribus mo=
dis q̄ hic d
scribuntur
format hic
are. talẽ. q.
statuto ca=
uetur ꝙ stã
tib⁹ fratri=
b⁹ vl agna
tis mat ex
hereditate
filij itestati
non succe=
dat. an si d
cesserit fi=
li⁹ pupill⁹
mat exclu=
datur vide h
ang. i. ij. co
lũ. i. pn. itẽ
Bald. for=
mat h talẽ
q̄õnẽ. Per
summũ põ
tificẽ cõces
su3 ẽ priui
legium ꝙ
ciues areti
ni non pos
sint trahi
ad aliq̄ꝫ cu
riã i p̄mis
causis ex=
tra ciuitatẽ
aretinam.
statuto ca=
uet ꝙ q̄ i ci
uitate are=
tina habi=
tauerit per
q̄nq3 ãnos habeat ꝓ ciue: nũq̄d ad hũc
extẽdit priuilegiũ. ⁊ determinat ꝙ nõ
vide eum hic in versi. qd facit.

a ¶ In fin. Itē in emācipato.l.posthumorū.ff.de iniu.test. qui ēt 1 de iure ci. hodie admittitur vt i aut. eo.§.j. 2 ⁊ §. nullaz fo dūmodo sit descēdēs ex masculo scdm a Ang.hic.

b ¶ Ita tñ. Querit hic Ange.qd si filius abstinet ab hereditate pa 1 tris an nepos fiat heres su⁹ an sui et dicit ꝙ non erit heres su⁹: sed voluntarius.

quos pertinet:vt per totum titulum de inoffi.testa.nec ob.capitulū officij.qꝛ ibi non priuabat sua:sed alterius hereditate ꝓpter factū suū dānabile ac culpā.vnū tñ credo ꝙ si quis institueret extraneos omissis legitimis indigentib⁹ seu 2 mēdicātib⁹ qđ facit contra officiū pietatis ⁊ peccat:al's non posset anathematizari.xxx.dist.ca. si quis reliquerit.

☞ Uasallus adoptando aliquē an possit preiudicare propinquis in feudo.

Quid autē si dñs consensisset in adoptione.

Sui autez. b

heredes estimant. ¶ In glos.item aliud.in fi.a.j. eo.§.ita demū. ¶ In gl. prima ꝑcul.in fin. Doc. mediam approbāt. nec interest. ¶ In glos.quo ad hoc.ibi cum dicit vt sui dicantur hoc verum ab intestato:sed ex testō secus.vide.C.de adopt. .§.sz hodie.s.de adopt. l.cū i adoptiuis. ¶ † Itē hoc obtinet in feudo.si ð feu.contro.fu.§.adoptiuus.Et hoc forte in adoptiuo extraneo.secus si aliquis de ascendentibus adoptetur cum tūc naturalia ⁊ adoptiua iura cōcurrāt:vt.l.cum in adoptiuis.capl'm enim illud restringendum est cum sit contra ius cōe. Uel melius dic idem in omni adoptiuo.nā cum 1 vasallus nihil possit in 2 feudo in preiudiciū suc- 3 cessorum testando vel

alienando sine cōsensu dñi.videtur ꝙ nec adoptando.in feu.de suc.feu.circa princ. ¶ Preterea cum translatio feudi pertineat ad dñm et sine consensu eius fieri nō debeat.vt patet in titu.de ali. feu.per adoptionē factam sine ei⁹ voluntate suū feudum ad alium trāsferre nō debet:nec talis adoptio quo ad suū feudū teneret.ff.de adoptio.l.si is qui. ¶ † Sed quid si dñs cōsensisset. Uidet ꝙ nō possit preiudicare agnat'.in feu. si vasal.feu.priue.cui defe.ca.j.de alie. feu.pac.c.j.Sed ab initio potuisset per dñm ita dari.in feu.si de feu.con.fue.ca. pe.⁊ vide eo.titu.c.si vasal.culpam.de alie.feu.pac.c.j.et eodem modo si esset feudum nouum.vt.d.c.

Quibus cōnumera

ri necesse est. ¶ De materia huius.§.vsqꝫ ad.§.ita demō.vide.s.de nupt.§.fi.

Ita tamen h demum

nepos. ¶ In gl.vel capitis.in fin.quod de emancipatione hic dicitur est hodie correctum.vide.s.de here.qua.⁊ diffe. .§.sui.et quere vt ibi quesiui.et facit ad .§.qđ si res sit vendita alicui de genere remotiori gradu qđ ꝓximior possit retrahere virtute cōsuetudinis.ff.de inoffi.testa.filio.⁊ videt expressum in feudis.si de feu.cōtro.fu.c.titius.ff.de leg. ij.vnum ex fa.§.j.cum ibi no.

Sui autez heredes

fiunt. ¶ In glo.s.sui.in fin.dic ibi. ¶ In glo.hoc ideo.in fi.vide.s.de here.qua. ⁊ diffe.§.sui.⁊ dic ꝙ quasi sit continuatio:qꝛ suus censetur quasi dñs in vita patris.ff.de libe.⁊ posthu.l.in suis.vñ quasi continuatur dominium. ¶ Sed non vere continuatur:quia non erat vere dñs.illud autem qđ hec glos.dicit ꝙ possessio est incorporalis est verum de iure ciuili.ff.de acqui.posses.l.quāuis. nō de naturali que est quasi pedu3 positio.ff.de acquir.pos.l.j.

☞ Delicta nō trāseunt ad heredes.
Duella an sint permissa de iure.
Bona rei criminalis nō ꝯfiscant ipso iure:sz remanet dñs vsqꝫ ad sniam.

Per contrariũ autẽ

1 hoc eue. ¶ † In glos. not. quedã delicta ibi cũ allegat. l. apostatarum. in fi. hoc est pessime dictũ ꝓm doc. quod delicta transeant in heredem: qꝛ sic heres accusaretur ꝛ dãnaretur: sꝫ hec nõ est intẽtio glo. vt. j. gl. hoc. s. mõ. ¶ In ea. gl. in fi. doc. dicunt qꝺ non est facienda differentia inter publica ꝛ priuata vbi agitur criminaliter: qꝛ nulla transeũt in heredem. ¶ Sed actio ciuilis descẽdens ex priuato delicto transit ad heredem lit. contesta. alʳs non. C. si ex deli. defun. l. j.
a Potest dici[a] ꝙ quicũqꝫ ciuilis trãsit ad heredẽ siue ex publico siue ex priuato quatenus cõtra heredẽ datur. ff. de pu. iudi. l. defuncto. ¶ In gl. ideo dicit ibi nisi de iure esset. Hoc non videtur verum de iure. C. de act. ꝛ obli. l. negãtes. C. de gla. l. j. ꝛ qꝛqꝺ sit de iure canonico sunt inhibita: nec sunt administrãda sacramẽta eccl'iastica maxime ꝓuocãti. vide ij. q. v. monomachiã. in specu. de accu.
2 §. sequitur. v. sꝫ quid si. de † iure vero feudoꝝ ꝑmittitur duellũ. in feu. de pa. tenẽ. et eius violatori. §. j. ꝛ. §. si qs aliũ. ꝛ. §. si miles. de ali. feu. pa. c. nõ est. ¶ Per statuta regis francie toleratur in omni casu cuius pena est mors excepto furto: qñ crimẽ est ita occultũ qꝺ non põt ꝓbari clare per testes: ꝛ est ꝑsumptio ꝯtra reũ talis qꝺ posset supponi qõnib⁹ si accusator hoc requireret: alʳs non ꝑmittitur. ꝛ sup hoc sũt statuta regia Phi. pulchri. quicquid sit ꝓuocans ꝛ spõte recipiẽs ꝛ iudex iudicãs peccãt per. d. c. nec abusus cõsuetudinis a peccato excusat. in aut. vt nulli iudi. §. j. ibi male eñ adin
3 uenta. ¶ In glo. lata snia. in fin. ¶ † Et potest esse ratio: qꝛ bona non cõfiscantur ipso iure: imo remanet dñs delinquẽs vsqꝫ ad sniam: ꝯꝑuis alienatio ei interdicatur. ff. qui ꝛ a quib⁹. l. quesitum. de accu. l. ex iudicioꝝ. ¶ Quid ergo in casibus in quibus bona cõfiscantur ipso iure. Uidetur qꝺ ipso iure nõ sit heres: qꝛ ex quo desineret si ab initio fuisset heres: ꝛ ad taleꝫ statuꝫ res deuenisset: ergo multo forti⁹ ex quo est nunc in tali statu non efficitur heres. ff. ad carbo. l. iij. §. parui. ff. ex quib⁹ cau. in possess. ca. l. fulcinius. §. si quis non latitat. et hoc facit ad id qꝺ scripsi. s. de pup. substi. §. liberis. videlicet qꝺ vbi nulla sũt bona aditio non tenet. Sed nunquid qui heres esse desinit: desinit teneri creditoribus. Non videtur quando propter dolum vel culpam suaꝫ desinit esse heres. ff. ad sillia. l. propter necẽ. §. neptis. de iure fis. l. eius qui. §. fiñ. Contrarium est expressum. ff. de his qui. vt indig. l. eum qui. §. bonis. facit. ff. de vulg. substitu. l. ex facto Juliani.

☞ Jure nouo sublata est differentia sexus quo ad successiones. 1

Nepotes an admittantur ad successionem cuꝫ patruis in feudo. 2

Quid in iure patronatus ecclesie. 3

Quid si hereditas ẽ indiuisibilis: vt regnum: ducatus ꝛc. 4

Pronepos an succedat cum nepote in hereditate aui. 5

Representatio qñ habeat locum vide. 6

Cũ filius [b] **fi**

1 lia ve ex altero. ¶ † In gl. secus si ex filia. in fi. ibi loquitur de alio iure vetustissimo. naꝫ hoc iure idẽ. vt. j. tit. j. §. hoc etiam. C. de legi. hered. l. lege. xij. tabula. ¶ In glo. sic in aut. in fi. Credo ꝙ glo. debuit allegare. §. filium. ibi cum dicit quid eñ legalius ꝛc. ¶ In glo. idem est. in fi.

a ¶ Potest dici. Ang. sic dicit. si pena iposuit ipo iure a lege illa trãsit ad heredeꝫ: si ab homine idẽ dũmodo delictũ sit cõmissũ circa ꝯctũ ꝛ purget ꝑ actionẽ ex ipso ꝯctu. idẽ si extra ꝯctuꝫ dũmodo lis sit ꝯtestata alʳs regulariter nõ datur cõtra heredẽ nisi id qꝺ ad eũ ꝑuenit. l. j. ff. de pri. delic.

b ¶ Cum filius. Nepos ex filio ꝑmortuo succedit simul cuꝫ alio filio viuẽte: qꝛ assumit locũ pr̃is sui. et ideo succedit cum patruo ꝛ filijs patrui in stirpes et nõ in capita. Ange.

hec solutio est ꝯtra text.
qui reprobat hãc distin
ctionem an in locum fi=
lij patris nepotis fuerit
adoptatus vel non ⁊ ibi
glo. contraria huic glos.
et alia solutio ibi datur
per glos. videlicet quod
nõ loquitur vbi omnes
qui veniunt per cõtrata
bu. sunt i potestate: al's
secus vt ibi. sed Dyn. di
cit qđ. l. illa loquitur in
eodem casu: qꝛ oẽs erãt
in potestate: vt potest
deprehendi in litera,
quare dic ꝙ ibi fuit ado
ptat⁹ in loco patris ne=
potis. et si non expresse:
tamen presumitur scđm
Dy. ⁊ hoc vult dicere li=
tera illa. ¶ Oppone con
tra hunc. §. qđ nepotes
non succedant in locum
patris sui. i. tit. j. §. si plu
res. Sed dic ꝙ is. §. lo=
quit in successione aui:
in successione ꝓ colla=
teralium nõ obtinebat
hoc iure. vt. d. §. si plu=
res sed hodie obtinet in
successione patrui. C. de
suis ⁊ legiti. heredi. aut.
cessante. sed non in suc=
cessione aliorum collate
ralium. vt aut. post fra=
tres. ¶ Item obst. ff. de
bo. libe. l. si libertus pte=
rito. §. j. Sed dic specia=
le in iurepatronatus qđ
non defertur iure here=
ditario. vt. ff. de ope. li=
bel. vt iusiurandum. §.
2 fina. ¶ † Quid ergo di=
ces in feudo qđ non vi=
detur iure hereditario
deuolui: cum possit ob=
tineri p agnatos repu=
diata hereditate. in feu.
an agna. vel fi. repu. pa.
heredi. c. j. Videt idem,

⁊ tamẽ est contrariũ expressum, in feu.
de suc. feu. circa princi. de gradi. suc. in
3 feu. cap. j. §. his vero. ¶ † Sed nunquid
a de iure patronatus [a] ecclesie. Decere
nepotes admitti cum patruis: cum il=
lud hereditario iure etiã ad extraneos
deuoluatur nec reguletur: vt iuspatro=
natus libertorum. extra de iu. pa. c. cum
scđm. et vide per Inno. in rubrica eius
dem titu. de sen. ⁊ re iudi. c. cum bertol
4 dus. ¶ † Sed quid dices si hereditas
sit indiuisibilis: sic quod oportet vnum
admitti: vt regnum: ducatus: marchio
natus. in feu. de prohi. feud. ali. perfe.
. §. preterea. nũquid filius excludet ne=
potem filiuz fratris. ¶ Satis potest di=
ci qđ sic. al's esset deterioris conditionis
filius quã nepos ꝯtra. l. iij. C. de bo. ma.
et hoc indubitate vbi filius vnius pri=
mogenitus est: et nepos est filius secun
do geniti defuncti. ¶ Si vero nepos sit
filius primogeniti defuncti videtur cõ
tra. quia cum is nepos representet per=
sonam patris sui: et ille si viueret exclu
deret secundo genituz per consequens
5 ⁊ iste per hunc. §. ¶ Item not. ꝙ is. §.
loquitur in filijs filiorum vel filiarum
quid si essent pro nepotes. Verbigratia
auus habuit vnum nepotez: ex alio ne
pote defuncto pronepotem: nunquid
pro nepos succedit cuz nepote. videre
tur ꝙ sic propter representationem: de
qua hic loquitur. sz dicas huiusmmodi
representatio non extendit vltra perso
nas nepotum. vt in aut. de here. ab in=
testa. §. huiusmodi. et sic ille pronepos
excludit: ⁊ idem in Specu. de succes. ab
intesta. versi. qđ si aliquid. sed huic ob.
6 j. §. fi. vide ibi. ¶ † Itẽ dic ꝙ huiusmo=
di representatio non habet locum nisi
in succes. ascendentium vel patruorũ.
vt in aut. cessante. ⁊ in aut. post fratres
s. alleg. ¶ Item nec habebat locum qñ
parentes superant ⁊ fratres mortui. vt
in aut. de here. ab intesta. §. sed ⁊ ipsis.
sed illa corrigitur: vt ibi no. ¶ Itẽ obti=
net huiusmodi representatio quando
ascendentes succedũt descendentib⁹.
vt in aut. de here. que ab intesta. §. con
sequens. et iunge. i. titu. j. §. hoc etiam
item hoc non obtinet quando rũpitur

a ¶ Iure=
patrona=
tus. Vide
hic Angel.
in. ij. col. p
pe. fi.

testamentum. vide. s. de inoffi. testa. §. soror. in fine.

1 ☞ Nepotes qui patruos non habēt an succedant per capita.

Itē si ex duobus fi-

1 lijs. ¶ † No. hic casum contra Azo. qui dicit ꝙ nepotes q̄ patruos non habent succedūt per capita. glo. dicebat cōtra. vt no. in auc. cessante. ⁊ in auc. eo. tit. §. sin autem defuncto pro qua est hic expressum. sed hic loquitur in successione descendentium. vide. j. §. fi. ¶ Sed Azo querit in successione collateraliū. vide j. tit. j. §. hoc etiam. vbi scripsi.

Cum autē queritur

an quis. ¶ Supra gl. s. eo. §. ita demū. contra. sed hic qñ fuit factū testamentum: ibi nullū. vt. j. titu. j. §. pri. in text. In glo. anteq̄. in fin. hec glo. fuit hic p nihilo: q2 nil tractatur hic de aditione: nec de querela. sed solūmodo quādo filius mortuus fuit anteq̄ testamētum destitueretur. ¶ In glos. nec enim fuit.

a in fi. hanc etiam sequunt̄ docto.[a] ¶ In glo. prima cognati. in fi. hanc etiam sequuntur docto. sꝫ magna est iniquitas ꝙ in nullo succedat ⁊ tamē ita oportet dici: q2 iura sunt expressa q̄ sic ordināt: ⁊ tamen admittitur ad bon. pos. liberti auitini. ff. de bo. liber. l. paulus respondit. §. pe. ⁊ que sit ratio ibi notat̄. ¶ Sꝫ cur saltē per representationē psone patris sui non admittit̄. vt. s. §. proxi. Dicas ꝙ illi solum representant qui nati erant et agnati vel cognati tpe mortis vel cōcepti. hic autem nō fuit agnatus nec cognatus tempore mortis. videtur ergo ꝙ omni remedio destitutus Sed aperiamus hoc et videtur qđ succedat in omni casu. Quia aut pater huius cōcepti fuit preteritus: ⁊ tūc testamentū fuit nullum. et transmisit hereditatem ad liberos etiam non aditam ⁊ etiam ignorans. C. de suis ⁊ legi. here. l. apud hostes. aut fuit exheredatus: ⁊ tūc trāsmittit querelam. vt. l. scimus. §. fi. C. de inoffic. testa. si erat emancipatus ⁊ fuit preteritus competit ei cōtratabu. quā transmisit etiam ante aditam. ff. de cōtratab. l. illud. Dicas ꝙ hodie is casus procedit quādo filius fuit exheredatus rite ⁊ iuste ⁊ non fuit secuta aditio đ quo scripsi. s. de exhereda. libe. cirtu princi.

Hac ratiōe.

si filius exhereda. ¶ In glo. de cōtratabu. ibi cū alleg. §. sed hodie. oportet ꝙ dicas ꝙ ista differentia esset ꝟm ius antiquum: q2 ꝟm iura noua deberet dici econtra. q2 qñ datur ascendenti nō admittitur ad successionem patris naturalis. qñ extraneo sic. vt. d. §. sed hodie. ⁊. l. q̄ statim. q. j. allegant̄. ¶ In gloss. si autē morte patris. ibi cum alleg. de adop. l. ante pe. melius. ff. vñ cog. l. j. §. cognationē. in fin. glo. sed nō durat vt matrimoniuꝫ impediat. ff. de ritu nup. l. sed si adoptionē. ex̄ de cog. leg. c. j. s. de nup. §. si qua.

Post mortē

ꝓo naturalis. ¶ In glo. nā ⁊ si nō. in fi. sꝫ hec ratio non est bona q2 pōt in vita emācipare. et sic debet ex eius arbitrio ⁊ remanet incōueniēs. sꝫ dic ꝙ nō est eadē ratio: q2 si in vita emāciparet pater naturalis pōt sibi ꝓuidere ordināndo sicut ei placuerit. ¶ Itē post mortē auferet̄ ius questū agnatis: qđ esset incōueniens. ff. de pac. l. fin.

1 ☞ Electio quādo imminet vt fiat: si aliquis coruꝫ qui debuit interesse electioni contemna

a ¶ Sequūt̄ doct. Idē Ange. hic.

tur nulla est electio. an alij que iterfuerunt electioni si velint eã dicere nullã ex persona contempti: an possint.

2 Filij in ptãte habent bonorũ posses. cõtra tabulas sicut emancipati.

Eadẽ hec obseruan

tur 7 in ea. ¶ In gl. his eñ istitut⁹. vide qđ scripsi, §. de exher, li. circa prin. 7 hec

1 inducunt docto ad questionẽ. † Si aliquis qui debuit vocari ad electionem contemnatur nulla est electio. Pone ꝙ contemptus non vult prosequi contemptum suum nec dicere nullam. alij qui interfuerunt volunt eam dicere nullaꝫ ex persona eius: nunquid pñt. ¶ Uř qđ sic. ꝑ. l. si post mortẽ. §. fi. ff. de contrata. ¶ Arguit̃ ꝯ in. l. filio. de iniu. rup. ipi dicunt ꝙ non possunt, ꝑ. d. l. filio. 7 ipsi disputant de casu. extra de electio. c. sicut.

2 ¶ † In glo. emancipatum. in fi. hãc approbant omnes 7 videt̃ur text. illarum legũ. 7 sic suus hꝫ duo remedia. 7 forte eadem emancipatus per auť. de here. ab intesta. sed auť. illa nõ loquit̃ vbi factum est testamentũ. vide, §. de exhere. li. §. finali.

Sed ea oĩa quideꝫ

antiquitati. ¶ In glo. hoc idem. in fin. glo. videtur reprobare hanc in. l. cuꝫ in adoptiuis. 7 videtur cõcludere ꝙ si est omni auxilio destitutus imputet sibi ꝙ se emancipare permisit. ¶ In glo. nũ qđ in fi. ꝑ lacẽtin⁹ nõ ẽ solus in respõsione prime questionis: quia Azo tenuit idem. ff. de in ius vo. l. oppositum. Et pro hac opi, facit tex. dic. l. adoptiuum. ibi cũ dicit iure potestatis. in alia videtur satis ꝯclusum. gl. vera nisi oparetur patri adoptiuo: quia tunc pater adoptiuus tenetur ipsum alere. ff, commo, l. in rebus. §. possunt vel nisi pater naturalis egeret. nam cum sit fili⁹ quo ad successionem ab intestato: 7 quo ad omnes effectus excepto ꝙ non transit in potestatem et matrimonium impediatur 7 cognatio protrahatur satis videtur ꝙ teneatur eum alere ff. de adoptio. l. pe. ¶ In glo. simul cũ alijs in fin. hoc veruꝫ iure nouo: secus de iure antiquo, ff. de adopt. l. qui in adoptione, de suis 7 legi. here. l. ij. §. parui.

1 ¶ Uendens fundũ dicit euꝫ esse decẽ iugerũ vel parũ minus an possit agere si sit minus tertia parte.

2 Nepotes nedum succedunt in stirpes: sed etiam pronepotes.

Itẽ vetustas ex ma

1 sculis. ¶ † In gl. no, paruꝫ. in fi. illa parũ facit. Et hec pñt induci ad multa. si aliquis vendit fundum 7 dixerit eũ esse decẽ iugerũ vel parũ minus qđ nõ possit agere si sit minus tertia parte. 7 pro hoc facit. C. de decu. l. nominationum forma. sed hoc esset durum. Uñ credo ꝙ in dubio debeat intelligi de modica summa arbitrio iudicis, ff. de verb. sig. l. hec stipulatio. habita consideratione

2 ad pretium. ff. de re. du. l. j. ¶ † In glos. ꝙ de hac. in fi. q̃ est signata. C. de colla. super, l. illam. 7 incipit q̃ tertie. Et not. hic in. §. fina. ꝙ nedum nepotes succedunt in stirpes: immo 7 pronepotes et veniunt per representationem cui⁹ cõtrarium dicit̃ in auť, de here. ab intest. §. huiusmodi. sed dic ꝙ illa corrigitur. vel dic quod illa obtinet vbi pronepotes veniunt ad succes. patruoꝝ cũ ascẽdentibus. tunc enim non est locus representationi nisi sicut ibi dicitur. 7 est ratio, quia tunc pronepotes veniunt cõtra ius commune cum ascendentibus secus autem vbi pronepotes i pari gradu soli succedũt ascendentibus vt hic item secus in successione collateraliũ: ꝯ. ti, j. §. hoc etiam.

¶ De legitima agnatorum successione. Rubrica.

¶ Hec rubrica proprie sequit̃ post pcedentẽ habito respectu ad ius legis. xij. tab. per quã agnati succedũt post legitimos. ꝯ. tit, j. §. frater. ff. de suis 7 le. here. l. j. §. post suos. Sed habito respectu ad ius nouũ non bene continuaretur: quia parẽtes veniũt post suos. vt appret per processum auť. de here. ab intesta: 7 ideo tituli sequentes melius sederent hic illo respectu.

6 Si nemo suus heredes. ¶ In glo. capite ibi cũ allega. ff. e. vult allegare de suis ꝛ legi. † In gl.
1 sic. ff. caue: quia hec est mala allegatio cõmuniter. ꝛ credo ꝙ deberet allegare ff. de suis ꝛ leg. l. ij. §. j. ¶ In glos. scꝫ ad suos. in fi. vide. s. ti. j. §. cum autem. vbi dixit agnationis.

Per adoptionem quoqꝫ. ¶ In glo. quasi diceret in fine. dic. s. titulo. j. §. sed omnia. ¶ In glo. j. agnoscitur in fi. vide. s. titulo. j. §. eadem in fine.

1 ¶ Iura quattuor fuerunt de successione feminarum que fuerũt illa vide.
2 Filij ꝛ filie fratrum ꝛ sororum succedũt in stirpes.
3 Adde questionem de baronia quis succedat an filius baronis an filia filij primogeniti iam mortui.
4 Masculus primogenitus habet annagiũ inter nobiles de consuetudine regni francie: ꝛ vnus masculus habet annagiuꝫ: ꝗuis habeat sorores antiquiores ꝛ primo genitas. pone ꝙ filius primogenitus moritur in vita patris relicta filia: an illa habebit annagium an filius superstes.

1 **Ceterum.** Inter masculos quidem. ¶ † In glos. nota. caute cum dicit et per mediã iurisprudentiam glo. vult soluere quandã oppositionem. Textus iste videtur ꝙ per. l. xij. tabu. non vocentur mulieres vel sorores. Contra immo omnes. i. eodem §. ꝛ hoc quedam glo. vult soluere quod hoc principium nedum recitat ius. l. xij. tabu. immo et mediam iuris prudentiam in genere sed in inferiori-
1 bus magis specificat ꝛ declarat. ¶ † Et vt bene videas scire debes ꝙ quattuor fuerunt iura in sucessione femellaruꝫ ante igitur de succes. fratrum patruorum vel auunculorum. Primo fuit ius legis. xij. tabu. per quod admittebantur omnes siue masculi siue femelle dũ tamen essent in eodem gradu. Postea superuenit secundũ ius. s. media iuris prudentia quẽ distinxit masculos a femellis et admisit masculos ꝛ repulit oĩno femellas preter sorores consanguineas quas admittebat ad successionẽ fratrũ ꝑ gl. vel forte nullas. Tertium ius fuit ꝑtoriũ qd vocauit eas post agnatos ꝑ bo. pos. Quartum ius fuit imperatoriũ qd vocauit sorores vnã cũ agnatꝫ eiusdẽꝫ gradus. Et hoc siue sint ꝯsanguinee germane siue non. ꝛ hoc intẽdit text. vsqꝫ ad §. hoc etiã addẽdũ. vbi addit et dicit ꝙ nedum sorores ꝯsanguinee vel vterine admittũtur cuꝫ agnatis imo ꝛ eoꝝ filij ꝛ filie admittũtur ad successionẽ patruoꝝ ꝛ auũculorũ. ꝛ ecõtra patrui ꝛ auunculi admittuntur ad successionẽ filiorũ et filiarũ fratrũ ꝛ sororuꝫ: ꝛ hoc vbi frater et soror non sunt: quia tunc illi precederent in successione fratrum sororum defunctorum filios ꝛ filias aliorum primo defun-
3 ctoruꝫ. ¶ † Et fit diuisio hoc casu quando filij et filie sororum: et fratrum succedunt in capita nõ in stirpes. In alijs autẽ remotioribus nihil est immutatum quin agnati excludant cognatos. et hoc intendit vsqꝫ ad §. si plures. Hodie vero est quintum ius quod immutat precedẽtia in pluribus articulis. Primo in eo ꝙ nõ distinguit hic germanos seu vtrinqꝫ coniunctos ab illis qui sunt tantuꝫ ex vno late

a ¶ Si nemo. Diuide hũc tit. vt ꝑ ꝑ aret. Et summa vt ꝑ eũ sic. Deficiẽtibꝰ suis hereditas deuoluit ad agnatos exꝫ l. duodecim ta. q sunt illi qui ex linea masculina descendũt vel etiaꝫ ꝑ adoptionẽ dũmõ sint in priori gradu.

a ¶Si plures. Indefinita equipollet vli: ꝛ singularis nūerus cōcipit plura lez. primusq3 dꝛ nullo testō cōdito quē nullꝰ p̄cedit tpe mortis ɔdito aūt testō ꝛ postea destituto cū certū est esse testm̄ destitutuz.

h.d.fz bal. ꝛ facit secū dum euz in ar. statuto cauetur ꝙ ille qui pri mo cucur= rerit ad bra uiū ꝛ illud tetigerit habeat il= lud. Pone ꝙ duo vel tres cucur= rerūt ꝛ ip̄m simul teti= gerunt qd omnes ha= bere debēt brauium si mul. ꝛ qui= libet potest dici primꝰ secundum Bald. hec Item facit etiam ꝙ si capitaneꝰ fecit edictū ꝙ si qs pri mus intra uerit castrū debeat ha= bere centū: si plures si mul intra= uerit debe at vnusqs= q3 habere cētū cū oēs possint dici primꝰ cum nullus eos precedat. Bald.

re est hodie imutatū: qꝛ hodie distinguit ꝛ q ad fratres filios fratrū: qꝛ vtrinq3 cōiūcti repellūt ex vno latere cōiūctos. ¶Itē in eo qꝛ filij ꝛ filie fratrū ꝛ sororū admittū tur cū patruis ꝛ auūcu lis. itē i stirpes nō capi= ta. ptz i aut. cessante. C. de suis ꝛ legi. ꝛ clariꝰ in 4
aut. d her. ab intest. §. re liquū. ꝛ de hoc nullꝰ du bitauit qn succedūt cuz patruis. Sed vbi nulli sunt patrui fuerūt opi. vt no. in. d. aut. cessante. ꝛ hic. sz cōis opi. ē ꝙ filij fratrū succedant in stir pes. ¶Sed abinde in antea p capita in colla= terali succes. l descēden ti vr ꝙ in ifinitū in stir= pes vt dixi. s. ti. j. §. fi. e. li. §. itē si ex duobꝰ. ꝛ est rō: qꝛ magis debet filijs 1
hereditas: et iō magis ius suū ꝛ repn̄sentationē trāsmittūt. idē vr i ascē dētibꝰ vt in stirpes suc cedāt. vt i aut. de here. 2
q̄ ab intesta. §. ɔsequēs.
4 ¶†Et hāc materiā de repn̄tatiōe iducūt doct. ad qōnē. Filia nō succe dit de ɔsuetudine in ba ronia imo masculꝰ etiā scdo genitꝰ eā excludit. Pone ꝙ quidā baro ha 1
buit duos filios quoruz primogenitꝰ in vita pa tris morit relicta filia. patre viuēte morit ba= ro. masculꝰ supest vult excludere filiā a baro=

nia et dicere. vos non debetis plus hr̄e q̄ si essetis filia pris mei q̄ istis neptis sed si essetis filia ego excluderem vos: ergo multofortius vos neptem. Dicit filia. ego represento personam patris mei q̄ te excluderet si viueret: ergo ego te excludam. Et in hac videntur decli nare per. l. pater. §. quindecim. ff. de le ga. iij. vbi emptor representat personā vendentis qui est de familia. ꝛ est qua si simile quod scripsi. s. titu. j. §. cum fi lius. Sz huic ob. quia femina non suc cedit existentibus masculis etiā remo tioribus. in feu. de succes. feud. c. j. d be nefi. femine. c. j. Et sic videt qd mulier hic prohibita succederet i baronia: nō
4 succedit extātibus masculis. ¶†Eo demmodo posset queri ꝛ determinari 2
alia de cōsuetudine. Masculis primo genitus habet annagium inter nobi= les: ꝛ si vnus sit masculus habet anna gium q̄uis habeat sorores antiquio= res ꝛ primogenitas. sz pone ꝙ habuit fratrem primogenitum qui moritur in vita patris relicta vnica filia: nūquid illa habebit annagium vel filius sup stes. Hec questio cadit freqūter in fa= cto in regno francie. Et communiter te netur ꝙ filia de consuetudine repellit que satis consona est iuri secundū opi. doc. tactam. s.

1 ☞ Dux belli fecit p̄conizari ꝙ qui primus ingrederetur castrum haberet centū: plures simul ingressi sunt ꝛ ne= scitur quis primus sit ingressus: quis habebit illa centum.

2 Proximus de cōsuetudine retrahit rē venditā extraneo a suo proximo: sunt plures eiusdē gradus qui veniunt ad retractuz: quidē tamē attinēt ex parte patris alij ex parte matris: querit qui preferantur.

a **Si plures a sint gra** dus agnato. ¶†Sup gl. hic corrigit in fi. imo ēt p ɔstitutiōes. s. §. hoc ēt. sz hic loqt de iure legis. xij. ta. qd postea fuit tēperatū: vt. s. dictū ē. doc. inducūt hūc 1
§. ad q̄stionē. dux belli p̄conizari fecit 2
ꝙ q primꝰ igrederet castrū hrēt centuz plures igrediūt nec ɔstat qs primꝰ: qs

hēbit cētū.q̄dā voluerūt dicere q̄ null⁹ ff.de re.du.l.si fuerit.⁊ ita dterminauit Guido cor̄ dn̄s.Sed ipsi dicūt se audiuisse q̄ Odof.dterminauit ꝯ p̄ hāc lr̄a₃ q̄uis em̄ lex vsa sit singulari numero si plures sunt plures admittunt vt hic. nec ob.l.si fuerint.q₂ loquitur in testamētis in q̄bus nō fit ita larga interpretatio sicut in bn̄ficijs principū vbi fit latissima.ff.de cōsti.prin.l.fina.vnde non esset dicēdū idē i rustico faciēte talē munificentiam ⁊ apparet q̄ fiat latior interpretatio:q₂ nō requiritur insinuatio.C.de do.l.sancimus.circa prin.que tamē requireẗ si pater daret filio.quinimmo dicunt docto.q̄ quilibet habebit cētū.ff.de leg.j.qui filiabus.§.j.fm eos.
2 ¶†Item inducūt ad aliā questionem.de consuetudine p̄ximus pōt retrahere rem venditā a suo proximo extrance persone pone quod sūt plures qui veniunt ad retractū q̄ sunt eiusde₃ gradus.quidam tn̄ attinēt ex parte patris:aliqui ex parte matris:q̄s eor̄ preferet. Dicunt q̄ sint plures in q̄bus sit eadē ratio oēs admittāt:vt si sint eiusdem gradus et qui eque ad successionem admitterentur.Et in hoc dicūt q̄ frater vtrinq₃ coniunctus excludit oēs q̄ ex vno latere sunt tm̄.Et si nulli sint vtrinq₃ cōiuncti tūc agnati in quesitis ex parte patris:cognati in quesitis ex parte matris.C.de le.here.l.de emāci patis.vltra fratres ⁊ fratru₃ filios succedunt proximiores pro equalibus nō habita differentia vndecunq₃ venerint bona.vt.C.de leg.her.auẗ.post fratres cōmunia de succes.auẗ.itaq₃.sic dicunt esse seruandū in retractu quicquid sit de iure certum est de cōsuetudine q̄ si sint equales vt fratres consanguinei vel ex eis descendētes:q̄ equaliter admittentur.Si nō sint cōsanguinei:tūc illi q̄ attinēt ex parte illius a quo bona deuenerūt vendēti admittunẗ:alij nō etiā alijs nō venientibus ad tornū et sic seruatur de cōsuetudine.

1 Gradus:⁊ capita succedēdi que ⁊ quot sint vide magistraliter.
2 Successoriū edictū qn̄ ⁊ inter quos habet locum.

3 An autem hodie habeat locū de capite in caput: veluti de agnatis ad agnatos.

a Placebat autē. 1 ¶†In gl.j.accessorium.vt bn̄ videas hāc gl.caue q̄ sit bn̄ scripta.dz em̄ esse scriptū.Sz inter agnatos ⁊ cognatos i aliq̄b⁹ libri₃ deficit istd ꝟbū ⁊ cognatos:⁊ tn̄ nō hz bonū sensu₃ sine hoc.Et vt meli⁹ videas volote.scire q̄ est reperire caput seu ordinem.Itē est reperire gradus.capita sunt quatuor seu ordines:vn̄ liberi:vn̄ agnati:vnde cognati.vn̄ vir.vnde vxor.in quolibet capite sunt plures gradus:vt in vnde liberi: primo sunt filij:secundo nepotes:tertio p̄nepotes.⁊ sic deinceps.⁊ eodem modo in quolibet capite.nam prout sunt remotiores faciunt gradū inter se.⁊ he fuerunt dn̄e magistrales.tex.tn̄ quandoq₃ caput gradū nominat.ff.si tab.testa.nul.ex.l.j.circa prin.j.de bo.posses.§.adhuc.⁊ super his fit q̄stio an successorium edictum habeat locum de capite in caput.vel de gradu in gradum.et glos.dicunt quod non habet locum de gradu in gradu₃ sed de capite in caput:quia qui excluditur vt filius nō admittitur vt nepos sed bene vt agnat⁹ trāsuersalis: vt.§.quibus.
2 ¶†Sed hodie habet locum de gradu in gradum per hunc.§.in hoc

a ¶placebat.p.l.xij.tab.in successionib⁹ agnatoru₃ de p̄sona i p̄sonā successoriū edictū obtinebat obtinet et i cōmodo ⁊ in cōmodum succedēdi.

a ¶ Succes-soruz edi-ctũ. Quare aũt fuerit i nẽtũ suces-soriũ edi-ctũ. ⁊ an ha-beat locuz ex testõ in q̃rela inof-ficioſi ⁊ in bõe fi. pos-ses. ↄ tab. vi-de p ang. h̃ ab intesta-to aut non hz locũ int̃ suos. s. de gradu in gradũ etiã hodie d̃ iu-re ciuili q⁊ cñ primus efficiat̃ he-res necessa- 3
rius q̃uis repudiet ñ põt desine-re esse hr̃s: g̊ sequens eodez iure heres esse nõ põt. sed bene hz lo-cũ de capi-te in caput puta d̃ suis i agnatos. Itẽ de co-gnatis i co-gnatos. vt hic p ang.

tñ dic pleni⁹ q̃ successo-riũ edictũ [a] in suis non habet locũ nec oliz nec hodie de iure ciuili per l. xij. tabu. vñ si filius re-pudiet nepos nõ admit-tit̃ de iure ciuili q̃ fuit fi- 1
lius heres non põt desi-nere sed p pretorez põt abstinere. ⁊ illo iure ad- 1
mittitur p bo. pos. C. de bo. pos. contra tab. l. qui se patris. ⁊ hoc obtinuit olim ⁊ obtinet hodie. et is. §. nihil facit ad hunc articulũ qui loquitur in casu suo: vez in succes-sione agnatorum trans-uersalium nõ suorũ: sed in agnatis bene habet locuz hodie successoriũ edictum de iure ciuili: li-cet olim secus: q⁊ ratio precedẽtis casus cessat: q⁊ agnatus repudians non fuit heres. ¶ † Sed nũquid hodie habet lo-cum de capite in caput vt de agnatis ad agna-tos. Rñdeo non: q⁊ ho- 2
die agnati ⁊ cognati si-mul succedunt remota differẽtia ⁊c. per aut. de here. que ab intest. sz be-ne habet locũ de gradu in gradũ: sed ego do ti-bi casum vbi potest ha-bere locum qñ frater cõ-sanguine⁹ repudiat ve-nit vterinus per succes. edictum. tunc eniz fit de capite: q⁊ vterin⁹ est co-gnatus. Item qñ testm̃ rumpit̃ per querelã nã tunc non habet locum materia de here. que ab intesta. vt scripsi. s. de ex-here. li. circa prin. vnde successoriũ edictum ha-bet locum in querela. ff. de inoffi. testa. l. pater fi-lium. ⁊ l. pe. ⁊ ibi not. ff. de cõtra tabu. l. non tm̃. §. si filius. tunc nõ fieret de capi-te in caput nisi ponas q̃ fili⁹ exhereda-tus repudiet: nã tũc parẽtes possent succedere ⁊ fratres turpi p̃sona insti-tuta per edictum succes. p. d. l. si is qui.
☞ Filius emãcipat⁹ an designat esse agnatus p emancipationẽ etiã hodie. Adde ad idem numero. 2. 1

Ad legitimam. 1

¶ † In glo. sec⁹ contra. in fi. glo. hec ⁊ superior intẽdũt q̃ fili⁹ emãcipatus designat esse agna-tus p emancipationẽ etiã hodie: sz p̃r nõ desinit esse agnatus ei ⁊ hoc idẽ te-net in. d. §. emancipati. ¶ Sed alibi di-cit q̃ hodie filius emancipatus nõ de-sinit esse agnatus per huuc. §. vt not. ff. vnde cog. l. legitimus. de adopt. l. q̃d fi-lius. C. vnde legitimi. l. fi. de bo. pos. ↄ ta-bu. l. fi. Quid dicemus. Durum dicere videt̃ q̃ pater sit agnatus filius nõ p̃-pter relationẽ: cum de duobus relati-uis vnũ nõ possit esse sine alio. Sed ad hoc põt rñderi q̃ hoc est verum ab ini-tio. sed ex post facto nõ: q⁊ p̃sona filij p emancipationem solã alterat̃ non per-sona patris in qua fit nulla alteratio. ideo remanet pater agnatus: vt hic.
2 ¶ † Sed certe hoc idẽ vr̃ de iure. flor. ff. ad tertul. l. ij. §. obijcit̃. ff. de leg. here. l. si ad patrẽ. Posset dici q̃ pater nõ sit legitimus filio emancipato: sicut nec fi-lius patri per. l. xij. tabu. sed per leges nouas q̃ dicunt eum succedere qñ ↄtra-cta fiducia emãcipauit expresse vel ho-die tacite d̃r legitimus. ⁊ hoc vult dice-re. l. si ad patrẽ. Et eodem modo d̃r legi-tim⁹ tutor filij ⁊ frater etiã tutor fra-tris. q⁊ per leges nouas vocantur vt di-xi. s. de fidu. tu. ⁊ de legi. parẽ. tut. per q̃ põt determinare ⁊ intelligere q̃ hic di-cunt̃. Sed hodie certũ est q̃ filius emã-cipatus est legitimus ab intestato per leges nouas: vt in aut. de here. que ab intest. sed non per hunc. §.

¶ Ad senatusconsultum tertu-lianum. Rubrica.

¶ Rubrica euidẽter se cõtinuat. Dictũ est. s. de succes. suorum ⁊ legitimorum: nunc de successione cognatoruz. mater enim

enim cognata est vt statim.i.dicetur.

1 Preponi proprie nõ dicitur quez nullus sequit: quis proximus dicatur postq̃ nullus est.

2 Uxor non est in ptãte mariti nisi quo ad debitum carnis.

a Ex.xii.tabu[a] + c

Text.clarus est & brevis nec sũmatiõe eget. In glo.improprie.in fi.nam pprie nõ dicit preponi ille, quẽ nemo sequitur: quis dicet proximus post quẽ nullus.ff.vñ cog.l.j.§.prim⁹.de verb. sig.l.primus.

2 In gl.hodie.i fine.nõ tñ simul vt ibi. In gl.j.matris.ibi nisi quo ad debitũ carnis.& quo ad opes[b].ff.de ope.li.l.sicut. In eadẽ gl. in fi.de cõsuetudine regni francie trãsiuit in potestatẽ viri: nõ tamen eam eximit a potestate patris.

1 Auus vincit patrem: pater vincit matrẽ: ergo auus vincit matrẽ. Ergo si vinco vincentẽ te a fortiori vinco te.

1 Pater vero. In glo.scz auum & matrẽ dicas q põt induci pro regula sic auus vincit patrem pater matrẽ: ergo auus matrem.q si vinco vincentẽ te multo fortius &c.ↄtra regulã si pater vincit matrem mater auũ.ergo pater vincit auũ fm regulã: sed nõ est verũ & regula fallit hic.vel sic.mater vicit auũ auus patrẽ ergo mater patrẽ fm regulã.qd est falsum ista regula fallit hic. Uel dicas q regula pcedit in victoria naturali & transmissibili & rebus existẽtibus i vnũ & tunc: sed in his fallẽti;s non existunt vnũ.mater vincit auũ verũ est qñ pater non est in medio. Si ergo sit in medio casum varias & terminos & tunc loquit regula. Itẽ dic in casu;transmissibili.q si sit victoria personalis.victoria vnius nõ extẽdit ↄ aliũ.q res inter alios iudicata &c.& iũge eẽ de pbẽ.c.auctoritate.vide ibi. Itẽ not.q hoc hodie corrigit: q pr & mater insimul admittunt auo excluso.C.eo.auk.defuncto.in auk.de here.ab intest.§.consequens.

Sed nos. Quidam habent hic in gl.C.qd nõ habemus.alii habẽt super verbo cõstitutionez que est de iure deli.l.ij. illa non dicit in libris quos vidi.& tñ doc.sic al legant sequendo hanc additionem.

Sed cum.[c]

In glo.etiã pater.que est.C.eodem.auk.defuncto. In glos.hoc casu est hodie.in fine.vt bene pstringas hic dicas q hec materia i multis est correcta.nam hodie pater non excludit matrẽ immo simul admittunt si sint soli & in stirpes: si sint fratres seu sorores cum eis hoc iure admittebant siue essent consanguinee siue vterine.& istd est hodie correctum: quia parentes excludũt fratres ex vna parte cõiunctos. Itez & in alio q pater et mater excludunt auum hodie & alios ascendẽtes. Sed fm doct.duo restant dubia hoc iure: q filius in potestate constitutus moriebat: pater retinebat vsũfruc.vt l.fi.C.eo.hodie veniunt simul.hoc verum quando filius erat emãcipatus: sed si erat in potestate pater toto tempore vite sue habebit vsũfructum.proprietas diuidetur fcdm docto.credo q fuerũt male reportata: q contrarium videtur expressum.in.d.§.consequẽs.ver.nullum vsum &c. Scdm dubiuz fuit.si filius emancipatur facit testamentum patre & matre pteritis:

a Lex.xij tabu. Diui de hũc tit. scdm aret. tex. clarus est.

b Opas. Etiã here dib⁹ viri p stãdas itra annũ quo dos dz resti tui qñ ab eis hz ali mẽta. de q̃ materia an recipiẽs ab aliq alimẽ ta eidẽ te neat opari et an vxor seq̃ debeat virũ peregrinantez. vide hic p Ange.

c. Sz cũ. Mater prefert oibus aliis agnatis except fratribus & sororib⁹: et cũ sororib⁹ soluz venit ad mediã: & cũ sororibus & frib⁹ venit p virili.h.d.fz Aret.

a ℂSz. Dicit. §. q mater tenetur petere tutorē filijs: hoc intellige ifra annū. ⁊ istam opini. dicit Angel. esse cōem. et eā tz tāq̄ magis equā p l. sciant. C. de leg. her. q̄uis bart. ibi ⁊ doct. velit q petere teneat stati cū posset nisi fuerit impedita legitima causa itaq annū nō trāscendat. an aūt morā purgare possit itē q̄d si nō idoneū petierit et an teneat nō admistrantem ad administrandū cōpellere. vide hic p ange. i. ij. ⁊. iij. col.

pater habet cōtratabu. mater nullum habet remedium patre supstite: eo mortuo mater habet querelā. nunq̄d hoc est correctum ex quo simul succedunt hodie. Nō videtur: quia aut. de here. ab intesta. non loquitur quando factuz est testamentuz. nec quando locus est querele. ⁊ q non fiat titul⁹ exequatio apparet: qꝛ fratres patrueles et vterini exequant in successione ab intestato. ⁊ tamen non exequātur i querela ad quā admittunt tantum consanguinei. vt. l. fratres. C. de inoffi. test. sed secundūz eos ratio est q exequentur. qꝛ equale officiū patris ⁊ matris. ff. de cu. fu. l. furiose. mr̄is. sic pater admittet p ꝯtab. mater per querelā. sic alibi. ff. de ꝯtratab. l. filiam. s̄m docto. vide qđ scripsi. s. de inoffi. testa. §. soror. in additione Ja. vt ⁊c.

Sz[a] queadmodū.

ℂIn glos. aliud. habeas bona glos. cōiter est male scripta. qꝛ aliqui habent impuberes ⁊ debet esse si puberes. Et est rō. qꝛ quādo impubes moritur nō potest testari. nec punitur 1
delictum seu negligen- 2
tia matris. sed ex quo factus est pubes potest: licet forte ex hac causa eā 1
exheredare nō possit cū nō sit de causis enumeratis i. §. causas. et in. §. aliud. in auten. vt cū de appel. cogen. sed adminus potest eam grauare excepta legitima vel alium instituere. Item not. multas causas ex quibus matres excusant. ff. e. l. siue ingenua. §. si mater. quem vide cuz. §. sequen. quia notabiles sunt.

Licet autem.

ℂDe materia huius. §. vide. j. §. nouissime.

ℂAd senatusconsultum orficianum. Rubrica.

ℂContinuatio per se patet.

Per cōtrariuz.

In glo. j. ecōtrario. in fi. isti versus sunt legistaruz qui regulariter nō sūt boni metrificatores. sunt eñ falsi in metrificatura in multis. nō sit tñ tibi cure. qꝛ nil immutatur in effectu de determinatione iuris. In glo. stricte, in fi. vide. s. quis tu. da. pos. §. fi.

Sed cum.

ℂIn gl. idē i alius ibi cum dicit ... quia descendentes succedūt in infinitum vt in aut. de here. ab intesta, circa principium.

Sciendū autez est.

ℂIn glo. ff. vñ li. in fi. vel in acquisitis que nō pereūt. vt dixi. s. de leg. ag. §. fi. vide ibi. Et hec faciunt ad argumentū q si causa sit cōmissa canonico ecclesie cathedralis: qꝛ alijs ꝯmitti nō pōt p statutū. extra de rescrip. q nihilominus possit cognoscere si desinat esse canonicus. dumtamen ante incepisset cognoscere. de hoc not. in. d. c. statutum. ⁊ p panius in nouella Joan. and. in. c. ratio ni. lib. vj. de reg. iur. et scripsi. C. de ap. precipimus.

☞ Vulgo quesitus succedit matri. Quid autem de nato ex cōcubina.

Nouissime sciendū est.

ℂ† In gl. nūq̄d in fi. vr ergo hec ... cōcludere q vulgo q̄sit⁹ succedat m... Et est rō qꝛ lex nō intromittit se de meretrice sic palā exposita ppter vilitatē: vt. l. q̄ adulteriū. C. de adul. n... esset illustris. vt. d. l. si qua illustris ... spurius vulgo q̄situs ⁊ natus ex ꝯcub...

na succedunt matri.vt hic.quinimmo cognatis.ff.vñ cog.l.si spurius.& l.hac parte.Sed videam⁹ circa primuz quid si meretrix palã exposita erat coniugata.Satis põt dici q partus sit ex dãnato coitu.ff.de adul.l.si vxor.§.j.
2 †Sz q̃d dices hodie de nato ex cõcubina[a].Videt q sit ex dãnato coitu:qr q̃uis de iure ciuili cõcubinatus esset pmissus nihilominus ſm iura canonica et fidem est dãnatus.extra de here.ad nostrã.in cle.& sic tales liberi nõ videnť posse succedere.sz hoc esset durũ dicere cũ iura hec nõ reperianť correcta expresse.vñ q̃uis ↄcubinatus sit peccatũ mortale non tñ reperiť q liberi sint adeo dãnati sicut qñ nascũtur ex coitu dãnato oĩno.iunge.j.de ſuili.cog.§.fi.in fi.tractatus.Item dic q hec iura nõ obtinẽt in feudo in quo nulli succedũt etiam matri nisi sint de vero & legitimo matrimonio.in feu.si de feu.cõtro.fu.c.naturales.nec forte in emphiteosi.vt notatur in Specula.de loca.§.nunc aliqua.versiculo.lxvij.

Sed si ex. ¶Pluribus legitimis heredibus.facit.ff.de suis & legitimis heredibus.l.si ex plurimis.

¶De successio.cognatorũ. Rub.

¶Continuatio patet de se.

Post suos he-redes.¶In glos.nunquid ergo.in fi.Sed hoc non obtinet i iure nouo.vide.s.de here.que ab intest.§.post mortẽ.in fi.

Liberi quoq. ¶In glo.vt.s.d here.que ab intesta.in fi.Hoc non est immutatum vt scripsi.per.l.cum adoptiuis.C.de adop.¶Uulgo.videas.s.ti.j.§.nouissime.

1 Sobrinus et sobrina dicuntur filij duorum fratrum et duarum sororum.

2 Sobrini quos vulgo cognatos germanos vocamus.si hñt descendentes vsq ad quem gradum admittuntur ad successionem.

Hoc loco & illud. ¶In glos. immo videtur.in fi.prima approbatur & ob.in duob⁹ quo ad agnatos & cognatos:sed ibi speciale.qr ius priuilegiatum quod non transit sicut ius commune.¶In glo.sed nunquid.ibi cũ allegat.l.scripto.i fi.debes scire q sobrin⁹ 1 †& sobrina dicuntur filij duorum fratrum vel duarũ sororꝝ quos †vulgo vocam⁹ cognatos germanos.nati ex ipsis admit 2 tuntur vsq ad septimũ gradum quando cognatione iungũtur alij vsq ad decimũ & est ratio qr successio ex sui natura descendit hi vadunt descendendo:sed si consideres in ascendenti sicut tritauuz matris vel nepotes vel pronepotes patruoruz vel propatruorum vel amitarum vel proamitarum ibi ascendendo potius q̃ descẽdendo.ideo nõ tm̃ extenduntur ſz glo.Doc.vero dicunt q causa est frequentia naz frequenti⁹ reperitur qd descendentes ex consobrinis viuant et reperiantur superstites vsq ad viij.gradum q̃ de ascendentibus:vix enim aut nunq̃ tritauus viuit tẽpore trinepotum:sed secus in linea transuersali.nam ibi frequenter reperitur.ff.de vsuca.l.iusto.supponunt q in omni transuersali extendatur successio vsq ad septimũ & tamẽ tex.vř solũ dicere de natis ex sobrino & sobrina.¶In.e.glo.in fine.doct.appro-

[a] ¶Ex cõcubina.Uide de hoc late p ang.hic et per duas colũ.qr lõgũ esset hic recitare.Et incipit in.ij.col.añ me.in versic.in gl.magna.

bant opi.gl.Ad ɔ̄ria pōt dici ꝙ ibi ma=
ior trahit ad minorē.qꝛ ɔ̄stat partes in
hoc cōuenisse.ꝛ de maiori non constat
hoc autem satis ɔ̄stat de mēte legis q̄
ampliare voluit iura cognatoꝝ in suc=
cessionibus.¶ Preterea vocati ꝑ quā=
cunqꝫ legem sunt legitimi.vt.s.in prin
ci.ti.ꝛ lex hodie vocet cognatos ꝛ agna
tos constat iure legitimos censeri ꝛ vt
in legitimos debere succedere vsqꝫ ad
x.gradū.vt h.§.siue ð lege ꝛc.ꝛ pꝫ.xxxv.
q.v.ad sedē.de iure xo feu.vsqꝫ ad.vij.
qui feu.da.pos.§.hoc quoqꝫ.de suc.feu.
.§.hoc ideo in iurepatronatus vsqꝫ ad
v.j.de suc.li.§.ad nostrā.

¶ De gradibꝰ cognationū. Rub.

¶ Textus se continuat.

1 ¶ Jus canonicū nihil īmutat in gra
dibus cognationum:nisi quo ad ma=
trimonium.
2 Gradus quotus ꝛ q̄lis quisqꝫ sit quali=
ter potest cognosci.
3 Gradus est distātia vniꝰ ꝑsone ab alia
in lignea consanguinitatis.
4 Arbor consanguinitatis quare ita di=
catur:ꝛ qualis fiat in ea cōputatione
numero.5.ꝛ.6.

1 Hoc loco. †In glo. sed q̄d ad
nos.in fi.in his em̄ nil mu=
tatur ꝑ ius canonicū:vt pꝫ
xxxv.q.v.c.ad sedē quo ad
2 matrimonia tm̄.¶ †In gl.sed quare.
in fi.debes dicere ꝙ gradus nō pōt di=
cisnisi descēdendo vel ascēdēdo in pla=
no non est gradus.igit̄ vbicūqꝫ volue=
ris scire quoto gradu q̄s ex transuerso
opꝫ ꝙ incipias ascēdere a ꝑsona a qua
computas versus personam ex qua de
scēderunt.Uerbi gratia.sunt duos fra
tres inter ipos non est gradus:qꝛ eadē
plana ꝛ linea sunt quid ergo.ascēde ab
vno filio ad patrem ꝛ est vnus gradus
descende ad aliuꝫ filium ꝛ est secūdus.
ꝛ sic hi duo sunt in secundo.ꝛ ita com=
puta deinceps in collateralibus.¶ In
glo.hoc autem.in fi.non possum vide=
re quid mouit.Rn̄.qui bonos cōsueuit
motus habere.¶ In glo.hoc veruꝫ.ibi
cuꝫ allegat.§.transeamus.ꝛ ibi cū alle.
C.de transactio.naꝫ tunc omnes faciūt
nisi vnum cum oēs sint in eodē gradu.
¶ In.e.gl.in fi.de hoc dicet̄ statim ma=
3 gis in inferioribus.¶ †In glo.hoc pōt
colligi.in fi.dicūt doc.ꝙ gl.diffinit gra=
duꝫ ꝑ gradū.ꝛ est absurdū ꝙ idē cadat
in sui diffinitione.¶ Canoniste cōsue=
uerunt diffinire altero de duobus mo=
dis.Gradus est distantia vnius ꝑsone
ab alia in linea consanguinitatis.Uel
gradus est habitudo distantiū ꝑsona=
rum qua cognoscitur quota agnatio=
nis vel cognationis distātia approba
quam volueris qꝛ nihil mutatur in re.
¶ In gl.ꝓpter duos.in fin.vt videbis
statim in fi.¶ In gl.vnde quidā habit
hanc arborem tex.vr̄ supponere ꝙ hic
sit arbor.sed ego nō habeo nec vnq̄ꝫ vi
di arborem agnationis in iure ciuili.si
bene vidi in iure canonico ꝛ Hosti.po
nit in sum.vsqꝫ ad quartum gradum.
4 ¶ †Ego tamen ponam vnā nouā vsqꝫ
ad decimum gradū q̄ inferius pinget.
Pro cuius euidētia primo videamus
cur dicatur arbor.Rn̄.qꝛ arborem imi
tatur sicut em̄ arbor.iiij.hꝫ videlicet
truncum in medio:ramos ad latus:et
palmites desursum:pedamenta ð sub
tus.sic ista.Sed vt melius videas hāc
materiam ꝛ arborem scire te volo aliq̄
preambula per modum regularū.pri
mo ꝙ persona persone addita per car=
nis ꝓpagationem gradum adycit in li
nea ascendenti ꝛ descendēti.Uerbi gra
recipe filiuꝫ addas patrē est vnus gra
dus ascendendo.recipe patrem addas
patrē est vnꝰ gradus ascendēdo.reci=
pe patrē ꝛ auū ē aliꝰ ꝛ sic deinceps sem
per ascendendo.Eodē mō descendēdo
recipe patrem adde ei filiū est vnꝰ gra=
dus.recipe nepotē adde ei filiū ē aliꝰ.
¶ Et sic deinceps descendēdo.vn̄ quot
sunt persone vna minus tot sunt gra=
dus.si quatuor sunt persone est tertius
gradus.si quinqꝫ quartus opꝫ enim ꝙ
vna excedat pro gradu faciendo.ꝛ hoc
patet in.§.hactenus.ꝛ per totum titul.
Et not.ꝙ in omni casu computatur ꝑ=
sona a qua fit computatio ꝛ ꝑsona ad
quā.ꝛ hec regula est communis ꝑ iure
ciuili ꝛ canonico.nec est variatio de iu=
re ciuili ꝛ canonico in linea ascendenti

et descēdenti. in linea vero transuersa li est variatio. nā quos nos legiste dici mus in secūdo gradu ipsi dicunt in pri mo. ꝛ quos nos in quarto ipsi in secun do. vt no. s. in glo. hoc verū. ¶ Et vr̄ ꝙ nos legiste meli⁹ moueamur nos ꝯpu tamus agnationē. x. gradus. grad⁹ nō potest dici nisi in ascendendo ꝛ descen dendo. vis ergo scire de duobus cogna tis quoto gradu distant de iure ciuili. incipe ab vno ꝛ computa ab alio ascē-dēdo ad ꝑsonā ex qua oēs descēderūt ꝛ post descēde ab illa ad aliam vsq; ad quā vis cōputare. ꝛ apparebit q̄to gra du sunt sicut vides de duob⁹ fratrib⁹ ascende ab vno ad patrē ꝛ est vn⁹ gra dus descēdas a patre ad aliū est ali⁹. ꝛ ita sunt in secūdo gradu. vel de filijs fratrū vel sororꝝ de q̄bus. §. ꝯsobrinus. recipe alterū. ascende ad patrē ei⁹ est vn⁹ gradus ꝛ de patre ad auū est ali⁹ ꝛ post descēde de auo ad filiū est alius. de filio ad aliū nepotē est ali⁹. ꝛ sic sunt in quarto. sed de iure canonico fit alia computatio: q2 canoniste incipiūt a sti pite vez a ꝑsona ex q̄ descendunt ꝑsone de quaruz gradu agitur. Uerbi gratia vis tu scire quoto gradu sunt filij duo rum fratrū de iure canonico incipe ab auo ꝛ fac vnum gradum ad filiū: de fi-lio aliū ad nepotez: ꝛ sunt duo gradus. ꝛ eodem modo ad aliuz nepotē. ex alio qui similiter est in secundo gradu. vnde quoto gradu quilibet distat a stipite ta li gradu sunt inter se. et si distent in-equaliter quoto gradu remotior distat a stipite toto gradu distant inter se ꝛ re motior addit graduz. vt. d. c. ad sedem. ꝛ sic vr̄ vna cōputatio iure ciuili ꝛ cano nico in effectu duplicando de iure ciui li numerū iuris cano. ꝛ sic videtur con-cludi in. d. c. ad sedem. Sed hoc non vi-detur verū. nam abauus est in quarto gradu de iure ciuili ꝛ abpatru⁹ ꝛ aba mita frater abaui ꝛ abauie sunt in. vj. s. §. vj. ꝛ. §. iiij. ꝛ sic fm dictā doctrinam abpatru⁹ ꝛ abamita de iure cano. i ter tio ipsi stipiti simplando qđ ius ciuile duplicat: ꝛ tñ ꝯstat ꝙ sunt in quinto sti pite de iure canonico. q̄tuor eñ sunt de scendentes ab attauo vsq; ad abnepo-tem ꝛ ipse est in vno cuz attauo. ꝛ sic in quinto. Solutio in ascendentib⁹ ꝛ de-scendentib⁹ est cōuenientia in iure ci-uili ꝛ cano. vt. s. dixi. in computatione ergo ascendentium ꝛ descendentiū ni-hil duplicaẗ nec simplatur sed idē nu-merus seruatur in cōputatione. Cōpu tando ergo vsq; ad abauū nihil dupli-caẗ de vtroq; iure. sed statim qñ fit trās gressio ad abpatruū q̄ collateralis est tūc fit variatio q2 legista computat in ter abauum ꝛ abpatruum duos grad⁹ canonista vnum. ideo abpatruus est in quinto de iure canoñ. ꝛ ideo prefata ꝯob tinent hoc casu in transuersali q̄ est du plex de iure ciuili. q2 ꝙ legista in trans uersali duplicat canonista simplat. ¶ Sz vr̄ obstare alteri regule que dicit qđ isto gradu distat remotior inequali gradu ꝛc. q2 abauus nō distat ab abne pote nisi per quatuor gradus. ꝛ ita in-spicitur gradus qui ē iter abauū ꝛ ab-patruuz. ꝛ tñ de iure canonico nō dz in spici nisi quantū remotior distat a sti-pite non aūt computatur gradus pro-pinquorum. Sed dic ꝙ cōcordat: q2 de iure canonico incipiẗ cōputū a stipite. ꝛ ita abattauo patre abaui et ille facit graduz. ꝛ sunt quinq; gradus absq; eo ꝙ abpatruus cōputeẗ. ꝛ ita in alijs gra dibus computa. et non potes deficere ꝛ habes clarā ꝛ certā doctrinā i vtroq; 5 iure. ¶ † Et pro euidētia arboris scias ꝙ ego pono ꝑ stipite locū vbi ē caput. ꝛ ad locū illum reducuntur ꝛ incipiūt cōputationes ꝛ licet non reperianẗ ꝓ-pria noia nisi vsq; ad. vj. gradū ego vo lo facere gradus vsq; ad. x. cum tantuz successio hodie extendaẗ ꝛ fingaẗ vl re periā noia que deficiūt. ¶ Itē scias ꝙ ꝑ arborem non reperies gradus nisi de persona illa cuius est caput depictuz ꝛ que ponitur pro stipite ꝛ alias nomina tas in arbore et de alijs ad illam non autem de qualibet linea ad aliā lineā. sed ꝑ doctrinā p̄cedentē potes lucalen ter gradus discernere ꝛ nihilominus ꝑ arborem leuius cognosces. nam potes computare in successiōe transuersaliū quot sunt celule in arbore ascendendo vsq; ad personam ex qua descenderūt

et ꝙ ab illa vsq3 ad ꝑsonā ad quā ꝯpu
tare vis et repies statim quoto gradu
distant. stipes autē pro nulla parte po
nitur sed quando volueris descēdere
repn̄sentat ꝑsonam patris: quando vo=
lueris ascendere personā filij: ipm̄ em̄
caput nec addit gradū nec interrum=
pit nec ab ipo computū3 incipit. ¶ In
hoc tn̄ aduerte q2 si velis cōputare de
alia linea transuersali ad aliā trāsuer
salem superiorē op3 ꝙ superuenias a
ꝑsona a qua inciperes computare ver
sus truncū. Et quando eris vsq3 ad trū
cum ascende ad personā a qua ambo
descēdunt ⁊ repies gradum. Uerbi grā
si vis scire in quo gradu sunt filij fra=
tris stipiti ad filios patrui magni: seu
ad ei⁹ nepotes incipe a filio fratris et
ascēde ad patrē suū fratrē stipitis ⁊ est
vnus gradus. deinde ad auū patrē sti
pitis ⁊ est ali⁹. ⁊ ex illo ad ꝓauū ꝑsone
a qua icepisti auūq3 stipitis ⁊ est ali⁹.
⁊ exinde descende ad patruū magnū ⁊
est ali⁹. exinde ad filiū ⁊ est ali⁹. ⁊ exin=
de ad nepotem patrui magni ⁊ est ali⁹.
⁊ sic deinceps. vnde hec super om̄ia te=
ne in mēte ꝙ qn̄ ascēderis vsq3 ad trū=
cum ⁊ volueris intrare lineā alicuius
frondis ꝙ ascendas vnū circulū vltra
frōdem ⁊ cōputes personā que est in il
lo circulo ⁊ ex illa descendas ad linea3
frondis qua3 intrare volueris ⁊ no. ꝙ
linea arboris que continet ascenden=
tes ⁊ descendentes voco trūcū: oia que
sunt ad latus voco frondes. lineam ve
ro que ꝯtendit personas contentas in
6 vna frōde. ¶ † Per doctrinā supra po
sitā potes infallibiliter cōputare gra=
dus huius arboris. In hoc tn̄ caue ꝙ si
de vna linea transuersali velis cōpu=
tare ad aliam ꝙ descendas sicut. s̄. dixi
Itē no. ꝙ q̄uis posuerim. x. circulos tā=
tū in lineis descendentiū ⁊ ascendētiu3
nihilomin⁹ succedūt in infinitū si esset
possibile ꝙ tm̄ durarent ꝑsone. vt ꝓdica3
j. titu. j. §. fi. Itē not. ꝙ multi sunt in hac
arbore in frondibus qui nō attinent si=
bi adinuicē sed oēs attinent stipiti ⁊ cel
lule vbi est caput qd̄ faciliter potes vi=
dere per doctrinā. s̄. datam qualiter au
tem parentela ꝓbatur ⁊ quid testes de

ponere debeant. vide extra de testi. c. li
cet. ⁊ c. quoties. ⁊ c. series. qui filij sint
legitimi. c. tua. ⁊ c. ex transmisse. ff. de p
bationi. l. fina. C. eodem. l. non episto=
lis. ⁊ l. non nudis.

¶ Sequitur arbor.

¶ De seruili cognatione. Rubr.

¶ Credo ꝙ nō debeat hic esse Rubr si
tamen est non est magna vis.

1 ☞ Cognatio seruilis non admittitur
ad aliquam bonorum possessionem: ex
ceptis tribus casibus.

2 Seruus quare non acq̄rit dn̄o ex testa=
mento sicut ab intestato.

Illud certum
1 est. ¶ † In gl. sed nec alia3
in fi. sed in alijs casib⁹ non
est proprie fallentia: cū ha
beatur pro libero quo ad illos casus.
2 In glo. hic videt. in fi. aliud est in mo=
nacho ⁊ monasterio. vt. l. deo nobis. C.
de epis. ⁊ cle. s3 mirādū cur nō acquirit
dn̄o ab intest. sicut ex testō. s̄. de heredi.
insti. in prin. ff. de here. instit. non mir⁹
sed pōt esse rō. q2 ius solū defert succes
sionem ab intestato s̄m ꝙ seruus nihil
est de iure ciuili. ff. de reg. iur. l. qd̄ atti=
net. sed ex testō volūtas testātis qn̄ iura
sequit. ⁊ idē no. C. cōia. de suc. l. seru⁹ ⁊
semper sine lege. ¶ In gl. aliud. ibi cu3
alle. §. qd̄ aūt. dic vt ibi. ¶ In. e. gl. in fi.
hec ꝯior. ¶ In gl. j. parentes. in fi. opi.
Jo. vr̄ prestātior q2 forti⁹ ius h3 patro
nus q̄ ipugnat testm̄ liberti q̄buscunq3
institutis q̄3 frater q̄ nō impugnat nisi
turpib⁹ institutis. vt dixi. s̄. de inoffi. te
sta. §. soror. Et qd̄ hic dicit alterū in al=
terius ⁊c. restringe ad parentes: vt pri
mo no. ⁊ vide. j̄. de bo. pos. §. cunq3.
1 ☞ Successiones qualiter fiant inter
ascēdētes: descēdētes ⁊ collaterales.
2 Ascēdentes q̄lr succedūt descēdentib⁹.
3 Collaterales qualiter succedant colla
teralibus.
4 Quid si nulli fratres supsunt: ⁊ tn̄ sup=
sunt eoꝝ filij. qualiter fiet successio.
5 Spurij vel naturales tm̄. an succedāt
hodie attinentibus ex parte patris: at
tento ꝙ sit sublata differentia agnatio

nis et sola natura inspiciatur.
6 Quid aūt de legitimis tantum.
1 Reperitis itaqꝫ. ¶†In gl.no. rubr.in fi.circa hanc materiā posset fieri longa distinctio que potius iuuenes oneraret ꝗ̄ instrueret si vellemus antiquas sūmare et sub distinctione pstringere. et vtinam imperator p̄dictis antiqtatib⁹ non furat⁹ fuisset hūc librū. Dicas ergo pleni⁹ ꝙ hodie obtinet de successionibus sub distinctione: qr aut q̄ritur q̄l'r descēdētes succedāt ascendentibus: aut qual'r ascēdētes descendētib⁹ aut qualiter collaterales collateralib⁹. ¶Primo casu aut supersunt legitimi et naturales tātū: aut legitimi tantū: aut naturales tantū: seu ex damnato coitu aut pmistiꝫ vtrinqꝫ. Primo casu aut p̄mi gradus tm̄ aut vlterioris tm̄. Si primi gradus tm̄ certū est ꝙ succedūt eq̄liter siue masculi siue femelle siue emācipati siue in ptāte. vt i auk. de here. que ab intest. §. relinquūt. et §. nullā. Si vlteriores et primi gradus: tūc si omnes primi gradus supersunt precedūt alios. si aūt aliq̄ sint mortui tūc liberi premortuorū succedunt in loco parentū suorū in infinitum. ꝫ. de here. que ab intest. §. fina. et §. cū filius. Et ideꝫ credo ꝙ si patres non sint mortui. verūtamen ex aliqua causa non possunt succedere. ff. de iu. pa. l. siue. §. fin. de bono. li. l. si ex modica. § fili⁹. et l. si necesse. §. si deportat⁹. de cō. tab. l. j. §. filiū. de his q̄ sūt sui vel alie. iur. l. si qua. ad tertul. l. ij. §. sed sint ꝭ. titul. j. §. si vero. si impedimentū erat tempore mortis vel destinationis testamēti. ꝫ. de here. ab intesta. §. ita demū. et §. cū aūt. Si vero vlteriores supsunt et nulli filij superstites in infinitū succedunt siue sint in eq̄li gradu siue ineq̄li seruato iure representationis. ꝫ. de here. ab intesta. § item si ex duobus. et §. fina. i feu. de prohibi. feu. ali. per lotha. §. fi. et hoc si erant concepti. d. §. cū aūt. versic. plane. dic vt ibi multi tm̄ dicunt ꝙ nō succedūt in stirpes nisi q̄n succedūt cum patruis. et sic vr̄ tenere Dy. in magna distīctiōe quā fecit sup hac materia. ff. ad tertul. l. ij. hoc aūt fallit in iure patronat⁹. vt videbitis. ꝭ. ti. j. §. multis. ¶Secūdo casu q̄n supersunt legitimi tantū. vide plene. C. de adopti. l. cuꝫ in adoptiuis. ꝫ. de here. que ab intest. §. athi. ꝭ. de acqui. p arro. §. mortuo. et dic ibi. ¶Tertio casu: quando naturales tantū: aut ex cōcubinatu aut ex damnato coitu. Primo casu aut fuerūt legitimati altero de quatuor modis de quibus dixi. ꝫ. de nup. §. fina. et succedūt patri et non alijs nisi fuerint legitimati p matrimonium. vt ibi dixi et allegat hic vt ibi allegaui. Aut non fuerunt legitimati et tūc serua auk. licet. C. de na. li. et hoc quo ad successionē p̄ris. In success. matris dic vt. C. ad orfi. l. j. §. si qua illustris. ꝫ. ad orfi. §. nouissime. in auteꝫ. de nup. §. damas. C. de na. li. in auk. lꝫ. in fi. Sed si sint permistim naturales et legitimi: et naturales tm̄ et legitimi tm̄ potes ex predictis. ꝫ. allegatis plenaꝫ doctrinā capere i. d. l. cū in adoptiuis. et. d. auk. licet. quia legitimi tm̄ ꝯcurrunt in successione ab intestato cū legitimis et naturalib⁹ naturales excludūtur etiaꝫ legitimati: excepto etiam si per matrimoniuꝫ. vt potes colligere in dictis iuribus. ꝫ. allegatis. et in dicto. §. fina. de nup. et vide quod scripsi. C. de natu. lib. l. si quis. et quere hic de eo q̄d ibi q̄siui. Item dic ꝙ premissa non procedūt vsqꝫ quaqꝫ ibi mater conuolauit ad secūda vota. vide. C. de secun. nup. l. femine. et l. generaliter. et hoc de iure romanorū. nam de iure feudorum aliud obseruatur quia filia nō succedit in re feudali etiam si esset pactum: dūtamen supersint masculi. in feu. episcopū vel abba. §. quinetiaꝫ. de suc. feu. §. filia. de eo q̄ sibi et here. suis. §. j. de gradi. succes. in feu. c. primo. ¶Item nec succedunt adoptiui nec naturales etiaꝫ legitimati nec filij secūdi matrimonij. si de feu. contro. fue. c. adoptiuis. et c. naturales et c. mulieres. Et vide de hac successionē descendentium. C. de suis et legi. autem. in successione. ¶†In secūdo casu cum queritur qualiter ascendentes succedunt descendentibus. ¶Et dic quod aut extent descendentes et tunc nullo modo succedunt: vt in autentics. de

here.ab intesta.§.j.aut non extant.⁊tūc
aut supsunt pater ⁊ mater tm̄ aut alter
tm̄:aut vterq̨ seu alter cum fratribus:
aut auus seu auia cū fratribus:aut su
perest auus seu auia cū matre.vbi sup
sunt pater ⁊ mater dic ꝙ quicquid oliz
fuerit hodie ambo pariter admittunt
exclusis omnib⁹ collateralib⁹ exceptis
fratrib⁹ vtrinq̨ cōiunctis de quib⁹ sta
tim subijciet.vt.in aut.de her.ab ite.§.
cōsequēs.⁊ aut.defuncto.C.de tertul.⁊
hoc siue filius esset emācipatus siue in
potestate dūtamē haberet peculiū ca=
strense vel quasi vel aduentitiū.vt no.
d.§.cōsequēs.vide.s̄.qui.nō est per.fa.
test.§.j.sup verbo cōi. Jaco.tn̄ de ra.di
cebat hoc verū quo ad ꝓpritatē:quia
pater in aduētitijs retinet vsūfruc.vn̄
sibi querit ꝓ quo facit.C.de vsufru.l.fi.
vide.s̄.de se.con.tertuliano.§.sed cum
antea.¶ Scdo casu qn̄ supersunt alter
tm̄ ille solus admittit exclusus omnib⁹
alijs ascēdentibus ⁊ collateralib⁹:nisi
sint fratres vtrinq̨ cōiuncti.illi enī ad
mittunt vel cū vtroq̨ parente vel cum
altero pro virilib⁹ ;et p capita.nec est
locus representationi ex parte ascēden
tiū.immo nec ex parte fratrū p dictum
aut.de here.ab intest.⁊.§.hmōi.§.sed ⁊
ipsis:sed per aliam aut.admittunt filij
fratrū cū ascēdentib⁹:vt ibi no.¶ Ter=
tio casu qn̄ auus vel auia vel ambo su=
persunt cū fratrib⁹ vtrinq̨ cōiūctis vel
eoꝝ liberis sunt opi.quidā dicūt ꝙ fra
tres vtrinq̨ cōiūcti excludūt auum et
auiam.alij dicūt ꝙ admittunt cū eis ⁊
hoc cōiter approbat:vt no.i.d.aut.de=
functo.Si autem per se sine fratribus
vtrinq̨ coniūctis excludūt vterinos et
alios collaterales.et si sunt plures in
eodē gradu admittunt p stirpes non p
capita si sunt in equalib⁹ gradib⁹ ꝓxi=
mior succedit excluso remotiore.vt po=
tes plene colligere in d.§.ꝯsequēs.hec
aūt non ꝓcedūt feudo in quo ascēden=
tes non succedunt in feudo.de na.suc.
feu.c.j.itē hec non procedūt vbi mater
conuolauit ad scda vota.sed dic vt scri
psi.C.de secun.nup.l.femine.§.illud.et
aut.ex testō.C.ad tertull'.l.mater.¶ In
tertio ꝟo casu pncipali cū querit qual'r

collaterales succedāt.dic ꝙ aut extant
fratres seu sorores vtrinq̨ cōiūcti aut
3 non vtrinq̨ aut nulli. ¶ † Primo casu
dic ꝙ vtrinq̨ ꝯiūcti alijs cognatis pfe=
runt ex vna parte ꝯiūctis ⁊ quibuscūq̨
alijs cognatis ⁊ agnat(exceptis fratrū
vtrinq̨ cōiūctorū filijs q̄ cū eis admit=
tunt in stirpes:vt.C.de legi.here.aut.
cessante.vide.s̄.de here.ab intest.§.cuz
fili⁹.dic ibi.⁊.§.fin̄.nisi in casu.ff.de bo.
lib.l.cōi liberto.et.l.si libertus pterito.
§.j.¶ Scdo casu qn̄ nō vtrinq̨ cōiūcti
supsunt illi admittunt equal'r vna cū fi
lijs taliū fratrū vel sororū pmortuoruz
si q̄ sint q̄ in stirpes cū eis succedunt.in
aut.de here.ab intes.§.reliquū est.q̄ est
C.de legi.here.aut.post fratres.⁊ exclu
dūt patruos ⁊ alios agnatos ⁊ cogna=
tus:vt ibi ptz.⁊ hoc; vbi sunt ex vno co
dēq̨ latere tm̄ coniuncti:qꝛ sunt ex vno
patre vl' ex vna matre.¶ Si aūt sint ex
diuersis lateribus:qꝛ forte habebat cō
sanguineos ⁊ vterinos:tūc fuerūt opi.
vt no.in aut.itaq̨.C.de legi.here.sz cō=
munis opi.est gl.⁊ doc.ꝙ in bonis que
obuenerunt defuncto ex parte patris
preferunt cōsanguinei in bonis ex par
te matris vterini in bonis aliūde queśi
tis succedūt equal'r.vt ibi not.⁊ scripsi.
4 ¶ † Tertio casu qn̄ nulli fratres super
sunt tūc si supersint eoꝝ filij vr̄ ꝙ exclu
dant patruos defuncti q̨ sint in equali
gradu:qꝛ representant psonas patrum
suoꝝ fratū defuncti:vt in aut.de here.
ab intest.§.si vero.⁊.d.aut.post fratres
⁊ apparet in.§.itē si ex duob⁹.C.d here.
ab intest.vbi veniunt p presentationē
al's succederent per capita.⁊ intelligo
eandē distinctionē in his obtinere quā
obtinēt in fratrib⁹ si viuerēt:qꝛ vtrinq̨
coniuncti pferunt post ex vno latere.⁊
in illis distinguunt patrimonia sicut.s̄.
ꝓxime dixi de fratribus.Si vero tales
nō extent tunc semp succedūt ꝓximio=
res in gradu p capita non habita diffe
rentia agnatiōis ⁊ cognatiōis.vel quā
sint ꝯiūcti an vtrinq̨ vel ex vno latere:
vel an sint collaterales ascendētes vel
descendentes:vt ptz in.d.aut.post fra=
tres.et in cor.de here.ab intest.§.si vo.
5 ¶ † Sed querit cū sit remota differen=

tia agnationis & sola nature inspiciat an spurij seu naturales succedunt hodie attinentibus ex parte patris. Et vr̄ q̄ sic q2 succedūt cognatis & ipsi sibi: vt l.spurius.&.l.hac parte.ff.vñ cog.et sic cū per ius nouū sit remota dn̄ia cognationis & agnatiōis vr̄ q̄ succedāt agnatis & agnati eis adinuicē. ¶Sz hoc nō credo q2 predicta auк.de here.ab inte. nō loquit̄ nisi de legitimis & naturalibus.al's seq̄ret̄ q̄ naturales tm̄ succederēt sicut naturales legitimi & cū ipis naturalibus & legitimis patribus suis qđ nō est dicēdū.sequeret̄ etiā q̄ auк.licet esset correcta.C.de natu.li.qđ nusq̄ʒ auditū est.dic ergo q̄ nō succedūt etiā hodie.vt in auк.qui.mo.na.effi.sui.§.filiū.que non reperit̄ correcta. Sed cum natus ex ꝯcubina succedat patri ab intestato in duob⁹ vncijs sobole vel ꝯiuge legitima nō extātibus nūquid eodē modo pater ei succedat in duab⁹ si naturales nō habeat liberos. Non video cur nō: nisi q2 non reperit̄ l.cautū.& cesset agnatio: vt.ḋ.l.ex parte.nec reperit̄ immutatū nisi in casu illo quo fili⁹ succedat in duab⁹ vncijs q̄uis ibi videat̄ a contra in eo qđ dicit hi ergo &c.sed intelligit̄ quo ad alimēta.hec autē ꝓcedunt in parentib⁹ & agnatis legitimis & na-
6 turalibus. ¶† Quid de legitimis tm̄. videbis.ī.de acquir.ꝑ arro.§.mortuo. Item dic q̄ hec nō ꝓcedūt in feu.q2 ibi i successio non excedit.vij.gradū.vt dixi ş.de succes.cogna.§.fi. Itē ibi nō succedūt agnati in nouo feudo.i feu.de suc.feu.§.fiñ. ¶Itē nec in patruo nisi illi q̄ descendūt ex persona q̄ fuerit primo infeudata.de gradi.suc.in feu.§.his ꝟo. et ibi dant̄ exēpla i tex.ḋ feu.marchie. c.fi.de ꝯsti.feu.dn̄i lotha.c.ij. ¶Itē nec agnati qui nō sunt de linea illi⁹ in cui⁹ portionē feudū deuenit.in feud.de na.suc.§.j.ꝟ.paternū voco. ¶Itē durat in feudo dn̄ia agnationis nisi fuerit inuestitura facta vel sit feminceuz.quo casu etiā extātib⁹ agnatis non succedūt femelle.de suc.feu.c.filie.de bene.feu.c.j. ¶Sed quare fiūt.ş.tante distinctiōes in successione fratrum & paternoꝝ.sed abinde i antea nulla fit distinctio.Rñ. legū cōditores maiorē ꝓuisionez adhibuerunt in his que sepe contingunt q̄ in his q̄ raro.in auк.vt ma.de hi.& credi.§.q2 vero.ff.de legi.l.qđ semel.vnde q2 frequentius cōtingit q̄ fratres & filij fratrū succedūt q̄ remotiores lex maiorez ꝓuisionem adhibuit: in predictis ꝓpinquiorib⁹ distinguendo proximiores et faciēdo locuz representationibus q̄ in remotioribus. Itez dic q̄ hec que dixi de successione ascēdentiū ꝓcedūt vbi nullū fuit oino testamētū factū.si autez fuit factū rūpatur.vide ş.de inoff.testa.§.soror. ad se.cōsul.tertul.§.sed consul.antea.

¶De successione libertorum. Rub.

Nunc[a] de libertoꝝ. ¶Glos.continuat rubricam statim in prin.tex.& tamen male eā ꝯtinuat ſm doc.q2 supra dictū & tractatū est de successione libertoꝝ.s.ti.j.vñ dʒ cōtinuari sic.ş.tractatū est de successiōibus que iure agnationis deferuntur seu patrie potestatis.hic de successionibus que iurepatronat⁹ deferuntur.

1 ❧ Imperator iustinianus scripsit legem grecam de qua habetur in hoc.§.

Filij liberti siue sit pauper siue diues semp excludunt patronū a successione.

a ¶Nunc. Diuid̄ hūc ti.ſm Bre. et summa ſm Bal.ꝑ l.xij.tabu. Patronus ad successionē liberti.sine libetis defuncti veniebat cōdito testamēto excludere poterat et adoptiu⁹ filius eū ab itestati successione nō repellat.

3 Bonorum possessio contratabu. in quo differt ab illa que datur filio emancipato: ⁊ qualr.

a **Sz nostra** a.

1 ¶ † In glos. ⁊ huius vt hic credo. in fi. in illo. §. nihil agitur de hoc sed ponitur q̄ dicta constitutio erat facta ante tēpora. ffoꝛuz. quo iure. ff. videtur idem qd̄ hic. ff. de iurepa. l. si libertus. de bo. li. l. liberto sine liberis. l. libertoꝛū octuaginta. Sz dicas q̄ illud fuit additum a noui iuris cōpositoꝛib⁹. ¶ Super tex. centum aureis. Quid sit aureus vide. s̄. de attil. tu. §. nos autez. de dona. §. ⁊ cuz retro. ī. de pe. te. liti. §. peñ. Sed quid si libertus habeat hereditatē que valebat centum aureos ⁊ vltra veruntamen obligata erat creditoꝛibus forte q̄tuz valebat vel vltra: nunquid reputabit̄ maioꝛ centenario. videtur expꝛessuz q̄ sic. ff. de bo. li. l. libertus qui soluendo. ¶ In gl. et in hoc. in fi. hec glos. est cōiter male scripta. ⁊ eā cōiter est
2 scriptū. ¶ † Not. q̄ pꝛodest paupertas filio liberti. qd̄ est falsum qui si sint filij liberti siue libertus sit pauper siue diues semper excluditur patronus. vt. ī. §. cū Jo. sed si diceret heredi liberti vbi dicit filio melius succederet. ⁊ iunge s̄. de excu. tu. §. sed ⁊ pꝛopter paupertatē. In gl. qꝛ iusta causa. in fi. vide s̄. de exhe. li. vbi scripsi.

a ¶ Sz nostra. Summa vt hic per Ang. ⁊ vide eum in quietoꝛ qꝛ in partib⁹ hic Jo. fab. est breuis. ille oīno supplet

3 ¶ † In gl. f. cōditione. in fi. immo videt̄ per cōtrata. et in hoc differt querela. ff. de iu. pa. l. siue. §. excludere. ⁊ §. ex duobus. de bo. libe. l. nihil. Et no. q̄ hec bo. pos. cōtratab. differt in multis ab illa q̄ datur filio emācipato: qꝛ hec datur ita demuz si fuit adita hereditas: illa siue fuerit adita siue nō. ff. de cōtabu. l. illud. in pꝛin. de bo. lib. l. etiā. §. vt patronus. Scd̄a differētia est qꝛ hec compatit̄ bo. pos. ſm tab. illa nō. ff. de bo. pos. sed cuz patrono. in pꝛin. de bo. pos. ſm tabu. l. equissimū. Tertia qꝛ hec rūpit in parte: illa in totū. vt hic. ff. de le. pꝛestā. l. j. C. de col. l. vt libertis. Quarta qꝛ est intētata p̄ntant̄ legata oibus illa intētata nō nisi certis p̄sonis: vt. d. tit. Sz hec differentia est sublata p̄ aut. ex causa. ⁊ quere hax rōnes ſm doc. de prima reddidi vnā rationē. s̄. de inoffic. test. circa pꝛinc. etiā aliam reddidi: qꝛ p̄ hanc bo. pos. remanet quis p̄ parte testatus ⁊ p̄ parte intestatus: qꝛ nō rūpit̄ testm̄ nisi vsq̄ ad tertiā ⁊ hoc non est possibile de iure ante aditā hereditatē sed post sic. vt. l. cōtra. C. inoffi. test. sed p̄ illā rūpit̄ totum. vt. s̄. dixi. ⁊ nō habet locū ratio pꝛedicta. ¶ De scd̄a p₃ ratio: qꝛ ex quo nō rūpit̄ testm̄ in totū nisi vsq̄ ad certā seq̄t̄ q̄ p̄ alijs partib⁹ cōpetat bo. pos. ſm tabu. secus in illa q̄ in totū rūpit vt dixi. De tertia potest dici q̄ magis peccat qui pꝛeterit filiū q̄̄ qui patronum: cū filio debeat̄ magis hereditas p̄ris. ff. vñ. li. l. scripto. ff. de bo. lib. l. nihil. De quarta pt₃ ratio: qꝛ testamentū nō rūpitur in totum. ¶ In gl. pꝛeter hoc ius ibi cum allegat. in aut. vt li. dece. et hoc verum quo ad ius succedendi sed quo ad reuerentiam debitā non vt. d. aut. ſm docto. vide. C. de bo. li. l. fi. ¶ In ea. glo. ibi cum allegat. l. qui cōtra. an aūt hoc noceat filijs dic ibi de in ius vo. l. adoptiuū. ⁊ vide. ff. qui. et a qui. l. pe. de suis ⁊ leg. l. testatoꝛ. §. si quis libertam. ¶ In ea. glo. ibi cuz allegat. §. toties. sed ibi non perditur iuspatronatus immo retinetur cū recipit̄ qd̄ ex iurepatronatus debet̄ ſm doc. ¶ In ea. glos. cū alle. l. siue. sed ibi loquitur de deportato nō de relegato i quo nō est verū qd̄ hic no.

ſm doc. s. qui. mo. ius pa. po. sol. §. rele- 1 gatis. ¶ In e. gl. ibi cũ alleg. l. etiã. §. j. b dũtamẽ fiat restitutio ꝯsentiẽte patrono. ff. de nata. res. l. fiñ. ⁊ pe. secus si ius anulorũ impetraui. ff. de iu. anu. au. l. pe. ¶ In ea. gl. cũ alleg. si qs a li. §. si qs. vide d hoc. C. de ope. li. l. si quã. vbi plene distinguit. ¶ In ea. glo. ibi cuz dicit itẽ. quidã habẽt hic. si libertus. ⁊ debet esse in glo. si filius. et intellige hoc si filius esset in mora vindicãdi ſm doc. ff. ad tertul. l. ij. §. qd ergo. ¶ In ea. glo. ibi cũ dicit. si suis nũmis. sz tũc nõ admittit iuspatronatus. sz nõ acqrit. et vide ff. de suis ⁊ legiti. here. l. intestato. C. de ope. li. l. iiij. In ea. glos. ibi allegat. l. qui cũ. Hoc nõ est verũ in patrono sed in filio patroni. ff. de fideicõ. li. l. si filius. §. erit. ſm doc. ¶ In ea. gl. in fi. hoc veruz si de volũtate patroni. vt. s. dixi. Sz qd dices de libertis eccl'ie nũquid obtinet is. §. Nõ vr ex. de ser. nõ ordi. c. de famulis ecclesie. Sed dicas ꝯtra ⁊ ibi loquit qñ sub illa cõditione fuit manumissus. vt ibi no. vel dic ꝙ ibi spãle in libertis eccl'ie. vt ibi no. Inn. ꝙ si liberti sint clerici non obtinet is. §. vt ibi no. Inno. ꝓ quo. C. de epis. ⁊ cleri. aut. presbyteros. ¶ In glos. sic in aut. in fin. hec vr mala allegatio. ¶ In glo. sed nũquid. quedã glo. vr dicere ꝙ coheres prestat in solidũ ꝯiũctis. vt. ff. de cõdi. ⁊ demõ. l. plautius. quinimmo vr ꝙ esset oib⁹. pro hoc facit tex. iste. qr illud qd incõbebat patrono soluerũt coheredes. vnde is text. aperte facit cõtra hãc glo. qr si coheredes nõ soluerẽt nisi ꝓ portionib⁹ suis frustra diceret. sed ad coheredes hoc onus ⁊c. ¶ Qd onus. Certe illud qd patrono incũbebat: qr de illo loquit. Potest dici qd ad coheredes trãsferat saltẽ in indiuisibilibus. ⁊ ita no. ff. de leg. j. si fundum per fideicõ. §. si libertus. eo. tit. ab oibus. Itẽ opp. ꝙ patronus teneat prestare legata coniũctis personis. ff. de condi. et demon. l. si his. sed nec illaz corrigit. vt ibi no. Io. fab.

ij ☞ Liberi vocantur ad successionem in infinitum.

a. Multis autez aliis casibus. ¶ † In gl. nunquid fili⁹. in fi. b Dic ꝙ liberi vocant in infinitum ſm doc. ff. de in ius vo. l. sz si hac. §. liberos. ⁊ vide. s. tit. j. §. repetit⁊. ¶ In glo. per nostrã cõstitutionẽ. in fin. doc. vident dicere ꝙ cognatis patroni nõ cõpetit contrata. sed succedunt tm̃ ab intestato non autez rũpũt testm̃. de hoc ma gis in. d. §. v. et. §. cunctis. ¶ In glo. cũ eo. in fi. nõ sic in patronatu ecclesie vbi plures heredes habẽtur loco vnius. ex. de iurepa. c. plures. in cle. Item succedũt filij alterius fratris cũ patruis. vt ibi. ⁊ tñ nõ in isto iurepatro. ff. de bõ. li. l. cõi liberto. Sed cur tam diuersuz in isto iurepatronatus. Rñdeo propter ampliorẽ libertatẽ. ne libert⁹ plures patronos habeat in gl. ꝓpter tria in fi. itẽ aliud mirabile: qr frater preponitur in successione filio. vt. d. l. cõi. contra omne aliud ius ⁊ contra rationem.

¶ De assignatione libertorũ. Rubri.

¶ Supra dictum est de successione libertorũ. et quõ patroni ⁊ eoꝝ liberi succedũt libertis. verũ qr successiõe facta libertoꝝ sunt aliqua singularia circa eorũ successiones. vt patz hic in tex. ⁊. ff. eo. l. vtrũ. sequit de assignatiõe libertoꝝ.

1 ☞ Pater quare nõ potest assignare libertum filio emancipato sicut constituto in potestate. et numero. 2.

a ¶ Multis. Liberto non tm̃ patronus succedit sz etiã cõiuncti ipsi patrono vsqz ad. v. gradũ in capita. tñ q̃ ꝓximior ẽ patrono prefertur. h. d. Ang.

b ¶ In fin. Ista gl. nõ vr ꝓcedere ſm Angel. duab⁹ rationibus. Prima qr hic assumitur ꝑsona alterius vt altero pariter succedat. Scda qr etiã i casu vbi assumitur hoc nõ est vsqz in infinitũ vt hic per Ange.

3 Quid si fuit facta assignatio filie: an post mortē eius iuspatronat⁹ trāseat ad filios.
4 Quid si eēt facta assignatio iter viuos.
5 Promittit aliqs titio assignare centū libras terre et dat fideiussorē: postea assignat verbaliter: an fideiussores sint liberati.

1 In summa. ¶ † Ingl. ff. e. l. vtrū i fi. eius. gl. doct. approbare videntr opi. Azo. sz vr mirabile cum iurapatronatus sint transmissibilia ita in emācipatos sicut in constitutos in ptāte. ff. de oper. li. l. vt iusiurandi. §. fi. cur pater nō possit assignare emancipato sicut in cōstituto in ptāte. Preterea fit violentia. d. l. vtrum. sequendo Azo. item vr q saltē hodie possit assignari emancipato cuz
2 sit remota dria emācipatiōis. ¶ † Sed ad hoc dicetr q illud q ad successionē ab itestato h aūt nō pōt dici ab itestato saltē q ad assignationē ex q facta est q pōt fieri quocunqz. j. §. fi. Sed que pōt esse ratio sequendo Azo. q non possit assignari emācipato. Potest dici quod ius patronatus de natura sua et iure communi transit ad oēs liberos. nec pr poterat disponere alias. senatus autem qui permisit assignationez fieri vni nō dispensauit contra dictū ius commune nisi quo ad illos qui sunt in potestate. et ideo ad alios dicta dispensatio nō extenditur et potest esse ratio quare melius permittit assignari illis qui sunt in potestate q aliis: qr maiorē cōformationē habēt cum patre: cū reputentr eadē persona. ff. de iurepa. l. fi. et quasi dñi in vita patris. s. de here. quali. et dif. §. sui et vox illorū vox pris est. j. de inuti. stip. §. ei quoqz. Et secundūz hoc quod hic dicit q filie et nepti pōt fieri assignatio. intellige de nepte ex filio: qr neptis ex filia nō esset i potestate. s. de pa. po.
3 §. fi. ¶ † Sz quid si filie fuit facta assignatio nunqd post mortem eius trāsit iuspatronatus ad eius liberos. Videtur q sic: quia ex quo filius semel habuit ius virtute assignationis videtur purgata phibitio et vitiū. ff. de leg. iij. l. pater. §. quindeciz. et pro hoc facit qr q uis nō possit fieri assignatio filio emancipato vt hic nihilominus si facta fuerit filio in potestate constituto. et ille habeat emancipatum transit ad illum. ff. eo. l. iij. §. emancipatos. et maxime hodie iure nouo quo ē remota dria agnationis et cognationis per auk. de here. ab intesta. ar. contra in feu. de bñ. feu. c. j. ff. e. l. j. §. vtiqz. Sed mirandum quod p emācipationē admittit assignatio. et tū nō per exheredationē. ff. eo. l. j. §. sed et si exheredato. ver. sed si potest. item qr legatum factum filio per patrem p emancipationem nō admittit sicut nec seruo per manumissionem. ff. de adi. le. si seruus. §. j. cur istud magis. Pōt dici q qn filius emancipatr desinit substātia materie et persona in qua assignatio possit consistere: que non consistit nisi i filio i ptāte constituto. sed in alio legato non potest ita dici: qr illud potest consistere in psona emācipati sicut in ptāte cōstituti. Et ex hoc ptz rō cur exheredatio nō reuocat assignationē et emācipatio eam reuocat: quia assignatio potest cōsistere in persona exheredati. ff. de bo. li. l. paul⁹ rñdit. Sed nō in psona emā-
4 cipati. ¶ † Quid si esset assignatio facta inter viuos quod est possibile. ff. eod. l. assignare nunquid emancipatione tollitur. Nō videtr qr illa que fiūt inter viuos non sunt reuocabilia. C. de actio. et obli. l. sicut. Dicas cōtra: qr ea que fiūt inter viuos sunt reuocabilia qn fiunt cū illis q sunt in ptāte. C. d do. inter vi. et vxo. l. donationes. sic in pñti proposito doc. nihil dicunt in hoc tit. nisi qd inducunt principium huius tit. ad qōnez nūquid dñs possit transferre homagiū vasalli in extraneum inuito vasallo. et arguunt q nō sicut patronus iuspatronatus. vt hic. Tñ ipsi dicūt q potest in potentiorez sed non in inferiorē: qr qn fit translatio in potentiorez nō iterest vasalli. imo est sibi vtile habere potentiorē dñm. in auk. d defenso. ci. §. audiet. et ideo pōt tali delegari. ff. sol. ma. l. ij. fm eos. de hoc est casus in feu. l. contradi. §. ex ead. l. Ratio docto. non est multum bona: qr immo interest potius va

falli q̄n̄cq̄ eē hoiez capellani sui q̄ modi cū eū vexabit:q̄ magni tyrāni q̄ multas dat molestias.et istō tota die videmus i facto ius em̄ patronat⁹ eccl'ie vr̄ a meli⁹ posse assignari cū facilius possit trāsferri vt dixi.s̄.de here.que ab itest.
5 .§.cum filius.¶†In glos.etiam nutu. Dicunt doc.scis tu ad quid valēt ista ecce in terminis ego promitto tibi assignare centū libras terre ꝛ do fideius. postea assigno verbaliter q̄ tali loco capias.nunq̄d sunt liberati fideiussores. Arg.q̄ sic lz nō sit terra tradita ex quo ē assignata fz eos ꝛ ē ratio:q̄ se nō obligauerūt nisi ad assignationē q̄ vr̄ facta absq̄ eo q̄ ius ↄstituat̄ iure fm̄ eos.ꝑ quibus.C.ne vxo.ꝑ ma.l.cū te.ergo caueas q̄ qui ꝑmisit assignare redditus nō tenet̄ tradere fundos nec dn̄ium eorū sed sufficit dicere sup̱ isto fundo recipiatis redditus vestros.arguit̄ ꝯ in aut.q̄ nō alie.§.alienatiōes.C.de do.l.1 si q̄s argentū.vide q̄d ibi scripsi.ꝛ hoc si assignatio sit bona ꝛ vtilis.vt extra de do.per tuas.

¶De bonorum possessionibus. Rubrica.

¶Continuatio rubrice patet de se.
¶Dictū est.s̄.de.suc.ꝛ ex testō ꝛ ab itestato sequit̄ quō ꝛ quo iure ad eas puenit̄ saltē quātū tāgit ius p̄toriū nō tn̄ ē instr̄z agēdi vt plene no.ff.e.l.iij.§.bonorū.Et no.q̄ lz v̄ba trāsposita al's idē significēt:nō tn̄ hic q̄ aliud ē bonoruz possessio aliud possessio bonoꝝ.primū ē in iure seu ius.vt.d.§.bonoꝝ.ꝯ.i p̄nci. Aliō ē facti.ff.de acq̄.pos.l.j.cir.p̄n.Et ista iducūt doct.ad q̄ōnez.Quidā cōstituit ꝑcuratorē ꝛ cauit ꝑ eo solui iudicatū.nūq̄d ē ꝑcurator sufficiēter releuat⁹ b
1 Arguit̄ q̄ nō:q̄ iudicatū solui ē v̄bū iuris:ꝯtinet tres clausulas.ff.iudi.sol.l. iudicatū.q̄s nō cōtinet solui iudicatū. arg.p̄missorū:q̄ v̄ba trāsponūtur.ꝛ facit.C.de pac.iter emp.ꝛ vēd.l.iij.ipsi determināt ↄtra per.l.de preto.stipu.l.ij. .§.incertam.vbi verbū solui iudicatuz tantū importat sicut iudicatū solui fm̄ eos.caue q̄ q̄n̄ bono.pos.sonat ad possessionē facit.ff.de acq̄.here.l.si.minor. c de suc.edic.l.j.circa p̄ici.ꝛ hoc si profe-

ratur in tali materia al's obtinet q̄d.s̄.dictū est.ff. de cōtratabu.l.filiū.§.j.

Jus [a] bonorū possessio.
¶In glos.j. supplēdi ibi cū alleg.ad.l.rho.d.iac. allegat̄ ꝑpter correctionē pauli que est ibi. Et caue q̄ glo.hec non est vera fm̄ doc.nā.emācipatio est de iure ciui.s̄. de legi.ag.suc.§.vlt.melius.ff.de re.iur.l.actus legitimi.¶Sed glos.nō vr̄ dicere q̄ emancipatio sit incognita de iure ciuili:sed ip̄e emancipatus erat incognitus.

Bonoruz possessor hz tantum actiones vtiles penes quē autē sunt directe que competebāt defuncto.
2 Que autem sit vtilitas quod heres habeat actiones directas potius q̄ vtiles.
3 Quid autem si ille qui adire poterat de iure ciuili petit bonorum possessionem an videatur heres de iure ciuili et p̄torio.
4 Jus duplex habens an eligendo vnū ꝑdat aliō.

Quos [b] aūt.
¶In glos.vt.C.in fin.ff. de re.iu.l.pretor.nec.habet nisi actiōes vtiles: non tamen ciuiles efficiuntur pretorie. Uide quod no.ff.de bono.possessio.l.ij.fm̄ hoc bonorum possessor succumberet si ageret directa actione.¶Sed pro deo [c] penes quem sunt dire-

a ¶Jus. Diuide h̄ūc titu.vt hic ꝑ ang.

b ¶Quos Pretor sol⁹ nō facit̄ heredē:sz cōstituit eum loco heredis.

c ¶Sed ꝑ deo. Hic in ij.colū.post prin. versi. querit Jo. fab.

cte que competebāt de functo. Et est promptū dicere q̄ si aliqd fuit heres de iure ciuili q̄ sint penes illuz.ff.de mino. l.z si sine.§.sed quod papi.sed si nullus fuit heres de iure ciuili.sicut si emancipatus intentet contratab. anteq̄ adeatur hereditas.ff.de contratabu.l. illud remanent in aere.alias directe efficiuntur inutiles. Et in hoc videtur magnꝰ effectus.
2 ¶ †Quia ille q̄ est heres de iure ciuili forte poterit res vendicare z actiōes directas intentare vt dixi in simili.§.qui.ali.li.vel non.C.de prescript.xxx. an.l.si quis emptionis. Nec poterit exceptione repelli. Ueruntamē est quod bono.possess.preferetur ei si cōcurrerēt. ff.de procur.si ager.vec. pe.l.j.Et vide quod no. ff.ad trebellia.l.ex asse.
3 a †Sed quidᵃ si ille qui adire poterat de iure ciuili bono. posses.petijt quod potest.j.§.sunt autem. Uedetur heres de iure ciuili z pretorio.qz adire de iure ciuili non est nisi voluntatem suā declarare q̄ quis velit hereditatem ad se pertinere.§.d her.qua.z dif. .§.pro herede.ff.de acq̄. here.l.pro here.sed petēdo secundum tabu.constat quod vult eē heres ergo sequit̄ quod adit z facit quia sicut repudiādo simpliciter repudiare videtur hereditatē q̄ duplici iure deferr̄. §.de acqui.here.l.illud. ita acquirendo videtur duplici iure acquirere.§.de heredi.qua.z diffe.§.sicut contrariū videtur veriꝰ per.l.ff.de bo. pos.ſm tab.l.equissimum.§.si duo.ibi enim tex.euidenter aperit q̄ qui petit ſm tabu.non est heres de iure ciuili.
4 ¶ †Itez qui habet duplex ius eligēdo vnū nō amplectit̄ aliud.C.de test.mil. in testō sicut nec perdit.ff.de re.iu.quoties duplici z ideo 𝔷ria nō obstant que loquūtur vbi simplex agnitio vel repudiatio potest ad vtrumq̄ extendi quod hic non est cū expresse agnoscat ex vno iure videlicet pretorio.

a ¶ Sz q̄d. Hanc questionē format hic ange. allegādo Jo.fab. in.ij.col.

1 ¶ Testamentum in quo suus est preteritus non tenet de iure pretorio:quia nec d iure ciuili potest ex eo hereditas adiri.
2 Bonorum possessio cōtratabulas quare dicatur ex testamēto cū potius rumpat testamentum.

1 **Sunt autē.** ¶ †In glo.sed quare.cum ibi allega.§.quos autem.hec gloss.supponit q̄ testm̄ in quo suus est preteritꝰ tenet iure pretorio.z tamen hoc nō est verum ſm docto.nam de iure ciuili non potest ex eo adiri hereditas:ergo nō tenet.Itez nō potest peti ex eo bono.pos. ſm tabu.z ita nullum est iure pretorio. Sed alibi r̄ndet gl. verū est q̄d nullum est si filius dicere velit alias non sicut contractu bo.fi.vbi dolus dat cām contractui nullus est ipso iure. veruz est si hoc vult allegare dolū passus al's non. Tū ipsi dicunt q̄ est nullum pure sine vlla cōditione vnde nō est nullū si filiꝰ velit dicere nullū immo simpliciter.sed tamen ex bono et equo conualescit.vt d.l.filio.z ita ꝑpter conualescentiaz est spes aliqua et contra spem illaz datur contratab.ſm eos satis ꝯsonat hec solutio ad illam quā glo.ponit.ff.de leg. prestan.l.is qui.et vide q̄d scripsi.§.de exhere.li.§.fina.z facit.ff.de cōtratabu. l.si ex duobꝰ.§.si prius.eo.ti.quod vulgo.Timore quarū fit ista oppo.qz contrata.nō datur nisi tale sit testm̄ ex quo possit adiri hereditas.sed ex nullo non potest adiri:ergo zc.Sed responde vt §.Et facit quod si quis petat in libello

appellationis sniam cassari que de se nulla est libellus pcedat.nā ps adversa nō pōt hoc proponere quin libellus valeat:qr si diceret nullam sniam diceret r assereret cōtra se:r cassabitur snia quatenus de facto pcessit.ff.de appel.l.si expressum.r idē in causa electionis.r vide in Spec.de sen.§.iuxta.ver.
a quid si snia.¶†In ea.glo.ibi cū dicit qr sine testō cōpetere nō pōt.vt.d.l.qđ vulgo.s.allegata.¶In ea.gl.in fi.hoc 1 verū de ascēdētibus p masculinū sexū: sed ascendentibꝰ p femininū daī querela.ff.de cōtratab.l.illud.§.ad testamenta.ar.ad istā illationem.ff.de inoffi.testa.l.nā r si parentibus ſm doc.r hoc si pater pterierat cū causa:al's est nulluz testm̄.vide.s.de exhere.li.§.sed hec quidē.r.§.fi.vel dic dari contratab.etiā qn̄ est nullū sicut de filio.s.dictū est.¶In glos.sic.ff.in fin.vult dicere alias ſm nūcupationē sibi datur bono.pos.que proprie nō pōt dici ſm tabu.sed ſm nūcupationem. 1
1 ☞Successio deferī hoc ordine:qr patroni excludunt cognatos.

Et cū de testamētis.

1 ¶†In glo.s.inter eos.in fi.vult dicere 2 successio deferī ſm hunc ordininem qr patroni excludunt cognatos.s.de suc.libe.§.sed nostra.tn̄ in hoc ordine postponuntur.¶In glo.quid erit ecōtra ibi.cum allegat.s.de leg.agna suc. a .§.fi.de hoc no.magis plene.C.vn̄ li.l.fi.¶In glo.fina.r tn̄ potest dici habeat vnde legitimi nam cum per leges 1 nouas vocetur ad succes.filij emancipati.vt.d.§.fina.r etiā in potestate cōstituti si habeat castrense peculiuz vel quasi vel aduentitium.vt in aut.de here.ab intesta.§.consequens.cum ibi notatis.sequitur cōpetat vnde leg.vt l.iij.vnde legitimi.¶Prime vero opiniones non procedunt nam vnde parentes nunq̄ fuit introducta.r si pretor voluisset vtiq̄ introduxisset.¶Itē nec vnde liberi potest competere vtiliter cum sit introducta tantum pro liberis. vt nomen sonat et tranctatus indicat. ¶In eadem glo.ibi cum allegat.l.fin.

sed datur septima.j.eo. septima.r hoc ibi qr liberi ad succes.mr̄is vocantur p se.cōsul.vt.C. ad orfi.per totum r ideo per illam bono.posses. sio. venit. vide.j.§.septima.

Sz nostris.

¶†In gl.j.vtiles.in fi. immo sunt alique necessarie vt videbis.j.§.fin. super tex.sextem autez. Contra.s.versi.quarto vbi dicitur quarta.Dic quod est quarta computando tantū bono.pos. que ab intestato competunt.Sed est sexta si cōputes primas duas q̄ cōpetunt ex testamento.
☞Bonoruz possessiones vnde legitimi r vn̄ cognati cōpetunt tā patronis q̄ eorum liberis et eorum agnatis et cognatis.
2 Quid autem si libertinus habeat cognatos r agnatos: an excludat agnatos r cognatos libertini.

Cūq̄ [a] antea

1 ¶†In glo. scilicet tam cognatis.in fine.gl. hec debet referri ad id qđ hic dicitur in tex.Tam vnde legitimi et vnde cognati.hec enim competunt ab intestato tam patronis quam eorum liberis et eorum agnatis r cognatis.nam non videtur quod agnatis seu cognatis patroni detur contratabu.nec succedant nisi ab intestato: sicut nec succedunt agnati et cognati ex

a ¶Cūq̄. Bonorum possessio cū qua ex familia.r vn̄ liberi r parētes r patroni.r vn̄ cognati patroni. sunt sublate: et remanent tantuz sex bo.pos.ordinarie.

carne qui nõ possunt querelare nec intẽtare cõtra tabu. nec succedunt nisi ab intestato: vel nisi fuerint instituti. vt. l. fratres. C. de inoffic. testa. ꝛ ita videtꝛ sentire docto. s. de suc. li. §. multis. ꝛ ibi
2 scripsi. ¶ †Sed quid si libertinus habebat cognatos ꝛ agnatos nunquid excludit agnatos ꝛ cognatos libertini. Bonum fuisset ꝙ imperator hoc declarasset. tamen credo ꝙ sic ꝛ videtꝛ cautũ ff. de bo. li. l. liberto. sine liberis. ibi enim traditur pro expedito ꝙ vbi libert⁹ nõ habet liberos succedit patronus ꝛ post ipm agnati ꝛ cognati eiusdẽ nõ faciẽdo mẽtionẽ de agnatis ꝛ cognatis liberti vñ nulla iniuria fit eis: qꝛ si remãsisset libertus in statu seruitutis nullũ ius habuissent eius ꝓximi in sua successione. s. de serui. §. j. sed parẽtes excludũt patronum. vt dicto. §. primo.

1 ☞ Mulier nobilis an possit petere vt prohibeatur mulieri minus nobili ne prima sedeat in ecclesia aut prima offerat.

1 **Aliã vero.** ¶ †In glo. not. in fi. sꝫ an agi ad hoc possit. Verba gra. In questione q̃ sepe est in facto inter vxores duoꝝ nobiliũ quarũ vna tanꝙ nobilior vult prima sedere in eccl'ia ꝛ offerre: alia se preferre cõtendit: nobilior dat libellũ. nunq̃d põt agere ꝙ inhibeatꝛ minus nobili ne prima sedeat vel ne prima offerat. Hec iura sunt ar. ꝙ sic. sed hic. §. nihil facit. qꝛ hic nõ dicit ꝙ sit dignior sed ꝙ est in altiori loco melius ergo sequitꝛ est in altiori ergo digniori. in questione autẽ proposita videretꝛ ꝙ in officijs possit intentari officiũ iudi. vt minor cedat maiori in sedendo et in aliis. C. vt dig. or. ser. l. j. ꝛ. ij. ff. de al. scri. l. fin. extra de maio. ꝛ obe. c. j. ꝛ satis est cõsequẽs ꝛ inter priuatos posse agi. nõ tñ posset agi iniuriarum si minor non cedat maiori. ff. de iniur. l. iniuriarum actio. §. si quis. de honoribus. vide. s. de rerum di. circa princi.

1 ☞ Bonorũ possessio septima vt cõpetat reqritur vt ille qui eam intentat sit incognitus de iure ciuili.

2 Ius ciuile oẽs captiuos agnoscit quo ad ius postliminij.

3 Bonorum pos. defertꝛ ꝑ edictũ ordinarium: non per legem.

4 Lex cornelia defert hereditates postliminio reuersis ac si captiuitas nõ intercessisset.

5 Bonorum possessio septima vno casu cõcurrit cũ bonorum possessione vnde legitimi.

Septima etas secuta quã. ¶ In glo. ponũt q̃dã ibi cũ alle. s. eo. §. j. hoc exemplũ nõ valet ꝫm doc. ꝙ aut queritꝛ de iure nouo: aut de antiquo. de iure nouo succedit de iure ciuili: ꝛ de iure antiquo succedit ꝑ bo. pos. quã dat ei p̃tor nõ lex. s. de le. §. posthumus. ꝛ. s. §. j. ¶ In. e. gl. i fi. ꝛ hoc siue intestatus sit ꝛ tũc datꝛ ꝫm ta. ac si fuisset mortuus in ciuitate. siue nõ: ꝛ tũc dat bo. pos. hic ab intest. ac si mortuus fuisset prima hora captiuitatis. ꝛ hoc ex l.
1 corne. †Dicit Jac. de ra. hoc exemplũ non ꝓcedit: qꝛ ad hoc ꝙ hec bo. pos. cõpetat opꝫ ꝙ ille q̃ eã intẽtat sit incognitus de iure ciuili: vt. l. vna. ff. vt ex le. ca. se. con. sed certum est ꝙ de iure ciui. succeditꝛ moriẽti apud hostes ac si semper fuisset in ciuitate. ergo non cõpetit in casu glo. sed ip̃e dat alia exẽpla i eisdẽ terminis ꝛ soluꝫ addit ꝙ institutus sit emãcipatus. Uerbi gratia. pater filium emancipatũ heredẽ instituit deinde pater capitꝛ apud hostes ꝛ ibi moritꝛ filius emãcipatus nõ põt venire nisi per bo. pos. sil'r si pater existens ciuis te filium emãcipatũ instituit q̃ eras apd hostes ꝛ post redis habebis boñ. pos. ꝛ hoc ex extraor. qꝛ lex ad talẽ hereditatẽ te vocat ꝛ dicit bo. pos. cõpetere. vt. d. § [illegible] cius. dicit Pe. de bel. pti. hoc exemplum
2 approbo multũ: †qꝛ ius ciuile oẽs captiuos agnoscit quo ad ius postliminij. vnde ꝗuis aliq̃ essent incogniti de iure ciuili nihilominus ius postliminij facit eos cognosci. vñ nec exẽpla gl. nec Jac. placuit sibi. Reprobat tñ exempla alia ratione ꝙ Ja. qꝛ lex cor. nõ defert hereditatẽ nec facit heredẽ. sꝫ remouet obstaculum captiuitatis. ꝛ hereditas defertꝛ eo iure quo deferretur si captiuitas non

tas nō itercessisset ergo nō deferꝫ ex.l.illa. Ubi ergo reperiemꝰ exēplū. Ecce dicit ipē qn̄ testm̄ rūpiꝫ ꝑ cap.di.⁊ ex noua voluntate recōualescit.§.qui.mod.test.infir.§.nō tn̄.sed dicit ipse ꝙ nō est ausus dicere ꝙ illa bo.pos.sit extraor. immo est ſm tab.plus dicit ꝙ imo illa bo.pos.est extraor.qꝛ nō defertur ꝑ edictum illud pretoris mortui sed ꝑ legez illā specialē de qua agiꝫ.d.§.nō tn̄. Itē ponit aliud exemplū qn̄ aliqs est institutus sub cōditiōe ⁊ pēdente cōditiōe agnoscit ſm tab.ff.de bȝ ta.l.equissimū
3 .§.i. †Sȝ dicit ipē hoc exēplū nō est bonū:qꝛ bo.pos.ōferꝫ ꝑ edictū ordinariū nō ꝑ legē.⁊ ita trāsit sicco pede ꝑ lutuȝ ⁊ sic vr̄ residere i illo exēplo de.§.nō tn̄.§.alle. Sed ego nō video qd̄ ꝓcedat:qꝛ ſm Tan.⁊ hec septima sūt due species bo.pos.vt apparet ꝑ totū hūc tractatū ⁊ differt spē ⁊ numero.nā vna d̄r scd̄a numero.alia septima extraordinaria. vna ex testō:alia ex testamento ⁊ ab intestato cū ergo tex.dicat ꝙ in illo casu competit ſm ta.quomodo dicere possumus ꝙ illa ſm tabu.sit hec septima nō video. Quid ergo dicemus. Uidetur ꝙ ratio per quā Pe.reprehēdit Jac.veȝ ꝙ lex corne.nō defert hereditatē sed remouet obstaculū nō procedit:qꝛ immo defert.ff.ad.l.falci.l.filiussa.⁊ no.ff.vn̄ li.l.ij.in fi.⁊ ptȝ.ff.de testa.l.lege corne.§.de here.ab intest.§.interdū.C.de suis
4 ⁊ legi.l.apud hostes. ¶ †Item exēpluȝ Ja.nō videꝫ verū in emancipato instituto.nā lex corne.perinde defert hereditatē ac si captiuitas nō intercessisset: vt dictis legibus. Nūc cōstat ꝙ si captiuitas nō intercessisset emācipatus istitutus posset succedere de iure ciuili sicut ⁊ quilibet extraneus ergo ⁊ hic poterit.⁊ sic cōpetit hec bos.pos.cum sit cognitꝰ de iure ciuili:⁊ sic nō videꝫ bonū exemplū Jac.in filio emancipato instituto. ¶ Preterea cōpeteret ei ſm tabu.⁊ nō ista. Quid ergo dicemus vr̄ remanere sine exēplo. ¶ Preterea si vera sit huiusmodi conclusio ꝙ hec bo.pos.nō habeat locū cū aliquis est cognitus de iure ciuili.predictum exemplū nō ꝓcedit:qꝛ lex cor.⁊ postlimi.agnoscūt heredem ⁊ dāt licentiā adeūdi de iure ciuili.vt.l.§.alle.videꝫ posse defendi predictū exemplū glo.qꝛ lex corne.defert hereditatē:vt dixi:⁊ est noua lex ⁊ dat bo.pos.vt.§.sed eiꝰ.⁊ sic ista competit. Nec obstāt ꝯria. ¶ Primo qd̄ opponiꝫ ꝙ hec bo.pos.nō daꝫ cognitio de iure ciuili.qꝛ salua gr̄a.glo.⁊ doct.immo daꝫ. nā certū est ꝙ quicunqȝ vocaꝫ ꝑ leges vel ꝯstitutiones est legitimus nō legitimitate legis.xij.tab.sed legitimitate legis eū vocātis:nā sicut daꝫ facultas adeūdi de iure ciuili cognito per.l.xij.tab.ita cognito seu vocato per se.cō.sen nouas.ll.factas post dictam.l.xij.tab. vt.C.ad orfi.l.mater.ff.vnde legi.l.ij.§.fi.⁊ dixi.§.de le.agna.suc.§.fi. Sed constat ꝙ vocatis per nouas leges se.cō.⁊ cōstitutiones datur ista bo.posses.dūtamen lex deferat bo.pos.⁊ illi possunt adire vt predictū est.ergo videtur ꝙ cognito de iure ciuili ⁊ valēti adire hec bo.pos.daꝫ.⁊ hoc videꝫ expressuȝ.C.de le.here.l.si his de quorū.ibi eīm loquiꝫ de hac bo.pos.cum lex noua eam deferat:vn̄ dico ꝙ valēti adire de iure ciuili ex testamēto ab intestato daꝫ hec bo.pos.dūtn̄ hereditas bo.pos.per nouas leges deferaꝫ.⁊ intelligo nouas leges post.l.xij.tabu.qꝛ illi non dareꝫ:vt.d.l.vna.ff.e.nec ob.l.iij.ff.vn̄ cog.quia ibi sunt diuerse here.ſm tamē verū intellectū debet esse tam vn̄ legitimi ꝙ̄ ista cōcurrūt in casu ꝓposito.⁊ hoc etiā apparet in.d.l.ij.§.fi.eo.ti. Itē non ob.ff.e.l.vna.℟.nunqȝ.qꝛ dȝ intelligi ꝙ nunqȝ boñ.pos.q̄ ex altera parte edicti agnita est ꝑ pretorē mortuū pollicita impedit istā.qꝛ ista cōcurrūt cū illis in casu qn̄ per leges nouas deferꝫ hereditas ⁊ bono.pos.vt dixi.⁊ ita pōt cōcurrere cū ſȝ tabu.⁊ cū alijs in casu suo premisso.et sic multa exempla poteris reperire.⁊ ꝓcedit exemplū de.§.nō tamē.§.qui.mo.test.infir.item.ff.de bo.pos.l.sed cū pa-
5 trono. ¶ †In glo.orficiano.in fi.⁊ hoc casu cōcurrit cuȝ vnde legitimi.vt scripsi.§.proxi.ff.vnde le.l.ij.§.fi. ¶ In glo. ponūt quidam exemplū.in fi.vide.§.in glo.ponunt quidā. ¶ In glo.no.duobus.in fi.dic vt in quolibet not.

1 Repudians bonorum possessionem nominatim ex uno capite an admittatur ex alio: et quid si simpliciter repudiauerit. et numero. 2. et. 3.

4 Expectantes plures si sint sub diuersis datis: an tempus mensis constitutus ad acceptandum currat posterioribus quamdiu primus potest acceptare.

5 Bonorum pos. agnoscere volens quid agere debet: et que sit forma petendi eas: et coram quo iudice petantur.

6 Bonorum pos. sunt decem: septem tribuunt ius: tres vero nihil iuris tribuunt.

7 Bonorum pos. litis cognoscende causa et ventris nomine quando mulier est pregnans infra quod tempus peti possunt.

8 Deinde enumerat bonorum pos. usque ad finem distinguens que sint necessarie vel non.

Cum igitur

plures species. ¶ In gl. alio modo in fi. quia scripture edicti preposterantur. vt ibi vbi scripsi et dixi. ¶ In glos. partes enim in fi. et hoc ipso iure si eodem iure veniant: secus si diuerso. ff. de bo. poss. l. iij. §. fi. cum seq. et l. seq. et l. sed cum patrono. de iur. patro. l. fine. §. si ex duobus. ¶ In glos. hoc intellige in fi. dic plenius vt ibi scripsi. ¶ † In glo. exclusus. in fi. hoc verum si repudiauerit nominatim ex illo capite. ¶ † Quid si simpliciter glo. dicit [a] ibi quod nullo modo admittitur. quod non videtur. verum quia nunc repudiatio nocet in omni iure quando omne ius est delatum, nam repudiatio super iure non delato non tenet. vt. ff. de suc. edic. l. j. §. decretalis. sed constat quod vnum li. et vnum legitimum non deferuntur simpliciter vt hic. et. ff. quis or. in bo. pos. ser. l. j. nec secundum tab. et ab intest. ff. si tab. te. nul. ex. l. j. §. ita aut ergo repudiatio simpliciter non potest extendi nisi ad delatam. ff. de le. ij. si ita scriptum. §. sub conditione. Nec ob. l. plurium. ff. de acqui. here. quia ibi repudiauit vtrumque expresse et in presentia iudicis vt ibi notatur. Item nec ob. quod vtriusque petitio pendebat ex voluntate sua quia non simul. propter quod dic quod vbi repudiatio vnius non potest procedere sine repudiatione alterius. et vtrumque simul competit ad electionem et voluntatem repudiantis vno repudiato expresse vel facta repudiatione simpliciter videtur totum repudiatum. ff. de acq. he. l. illud. et l. nec is. §. heres. sed vbi non simul competunt: tunc secus vel vbi alterum repudiatur nominatim. ff. de reg. iu. l. quoties. et hoc videtur satis fouere. Dy. post dictum glo. ¶ † In ea. gl. ibi

4 cum allegat. l. fi. tu vides quod in forma gratiarum sedis apostolice semper ponitur talis clausula de beneficio seu prebenda quam infra mensem duxerit acceptandam queritur si sint plures expectantes sub diuersis datis an tempus mensis currat posterioribus quamdiu primus potest acceptare. Et videtur quod non per hunc §. et. d. l. fi. e. tit. quamdiu. ff. de adult. l. quinquennium. et l. denunciasse. §. queritur. Sed contra. quia potest acceptare saltem de facto: et post ius suum declarabitur: et ita tempus currit. s. de execu. tu. §. quod autem. ff. de execu. tu. l. scire. §. scire. de bo. pos. l. cum quidam. de admi. tu. l. tutor et cu. et in. l. j. allegata non poterat simul concurrere nec simul intentari. Sed hoc quilibet potest acceptare sub potestate si tibi de iure debeatur. ideo

5 videtur currere tempus predictum. ¶ † In glo. erat enim ibi cum allegat. l. pen. in fi. Ut bene videas hanc materiam scire te volo quod quando quis volebat venire per bono. pos. oportebat quod veniret coram iudice et formaret requestam suam quomodo hereditas defuncti ad ipsum pertinebat et quod peteret se admitti ad bo. pos. per bo. pos. et tunc iudex informabat se

[a] ¶ Glo. dicit. Vide hic ang. i. ver. in glos. cum esset.

super hoc & decernebat ei bono.pos.in hac tñ cognitione nõ vocabat pars.vt ff.de bo.pos.l.iij.§.si causa.cũ notatis. nec erat instrumentuz a gẽdi.ff.eo.l.iij. §.bonoꝝ.& ibi not.& dicitur duplex edictalis & decretalis vt hic not.An autez essent due species not.ff.e.l.iij.§.a municipibus.Hodie vero sufficit qđ veniat corã iudice & quibuscũqꝫ verbis agnoscat boñ.pos.nec iudex aliquid cognoscit nec decernit:sed facit poni in actis tantum ad memoriam.& ideo cessat de decretalis.vt.d.l.fi.

6 ¶ † In ea.glo.in fine. dic plenius ꝙ decez sunt bo.pos.tres q̃ non tribuũt ius.& septem que tribuũt. de primis trib⁹ habuisti.s.§.decima.vẽ. not.modis duobus &c.C.vñ legitimi.l. fin.vbi plenius de hoc.Caue tamen de eo qđ ibi not.nam glos.vr̃ ibi sentire ꝙ ille tres nõ tribuũt ius in ꝓprietate sꝫ in possessione.qđ non est verum immo nec in possessiõe duo videlꝫ que gratia agnoscende litis & q̃ ventris noie.Prima eñ que gratia agnoscende litis nec possessionẽ nec detentationẽ tribuit.C. de inoffi.testa.l.iij.sꝫ solũ emãcipatus venit ad ꝓtorẽ.& petit se agnosci vt admittat ad querelã inoffi.testa.qꝛ querela est de iure ciuili quo emãcipat⁹ erat incognit⁹.ideo necesse fuit ꝙ agnosceret tanqꝫ eam intentaret et hec vt olim est necessaria:vt.d.l.fi.de hac hahes.ff. de inoffi.test.l.papinianus.§.j.&.d.l.ij. & in.d.auk.de here.ab intest.nihil imutat facto testõ.vt no.in auk.ex causa.C. de li.prete.& ideo opꝫ ꝙ emãcipat⁹ hodie agnoscat sicut olim.Scđa vero que ventris noie nõ tribuit ius in possessione.vnde est facti nõ iuris:vt no.ff.đ vẽtre in pos.mit.in rubrica.& ptꝫ.ff.de acqui.pos.l.ij.§.fi.sed bene est verũ ꝙ mulier est i possessione facti vt pꝫ ꝑ totũ ti. de ven.in pos.mit.ff.& si ventris noie.& est aliud possidere aliud in possessione esse.ff.de acqui.pos.l.si quis ante.Tertia vero videlꝫ carboniana tribuit ius in possessione:vt plene.not.ff.de carbo.

7 edi.l.iij.§.missum. ¶ † In his aũt trib⁹ nõ hꝫ locũ qđ in hoc.§.dꝛ:videlꝫ ꝙ habeat peti infra annum vel centũ dies:& ꝙ nõ sit opus cognitiõe.qꝛ illa q̃ agnoscende litis datur qñcunqꝫ infra quinquenniũ.& illa que ventris noie muliere existente pregnãte tantũ & non plus. sed carbo.infra annũ qui tñ annus incipit ab alio tẽpore q̃ aliarũ bonoꝝ pos. ff.de carbo.l.iij.§.pe.& fi.Itez carbo.& q̃ ven.noie dant cuꝫ cause cognitione.ff. ad carb.l.iij.§.cõe.de ven.in pos.mit.l. vbicũqꝫ.Sũmarie tñ & de plano dꝫ cognosci vt plurimis.ff.e.l.iij.§.si cã.& ibi not.alie aũt dant sine aliqua cognitione hodie vt hic.&.d.l.fi.C.eod.¶ † Alie vero q̃ ius tribuũt sunt septez:vt ptꝫ in hoc ti.de quib⁹ prima Itab.§.sunt aũt. Hec olim fuit necessaria & hodie vt hic not.&.d.l.fi.qꝛ cõtratab.est ex testamento.vt.d.§.sunt aũt.& in successione ex testamẽto nihil immutat ꝑ auk.de here. ab intest.vt.s.dixi.& ideo facto testamẽto emãcipat⁹ est incognitus sicut olim. qđ intelligo vbi preterit⁹ cũ causa:als si sine causa diceret testamentuz nullũ ipso iure & succederet ab intestato đ iure ciuili:vt not.in auk.de here.& fal.§.exheredatos.& scripsi.s.de exhere.libe.§. fi.Scđa est ẜm tab.& hec nec oliꝫ nec hodie est necessaria nisi in tribus casibus vt no.in.d.l.fi.Item addunt duo.ff.ad treb.l.cuꝫ heres institutus.itẽ alius.ff. de iniusto rupto & irri.test.l.posthum⁹. §.idem ait.Tertia est vnde liberi & hec olim fuit necessaria emãcipato:hodie nõ:vt not.d.l.fi.qđ est verum nisi in casu quo suus eũ precederet:& aliquo casu desineret esse heres:qꝛ forte abstineret vel per restitutionẽ vel als.Naz cũ remaneat heres de iure ciuili:sequit ꝙ successor alius veniat de iure pretorio. ff.de mino.l.si siue.§.sed quod papinianus.si quis omis.cau.testa.l.j.§.qui in potestate.C.vnde li.l.qui se patris.vbi de hoc scripsi.Quarta est vnde legitimi.hec non est necessaria nec olim nec hodie ẜm glo.quod intelligo nisi suus precederet qui abstineret:vl alius qui fuisset heres.et per restitutionem vel als dimitteret hereditatem:vt.s.dixi ꝓxime.Quinta vnde cognati que;olim fuit necessaria hodie non est:vt no.d.l. fi.intellige vt.s.nisi alius precederet q̃ abstineret vel dimitteret &c.vt dicta.l.

qui se p̄ris. Sexta est vñ vir ⁊ vxoꝛ. hec fuit necessaria olim ⁊ est hodie vt ibidē no. Septima q̄ est extraoꝛdinaria fuit oliz ⁊ est hodie necessaria ſ͞z gl. sed ſ͞m illud qd̄ scripsi. s̄. §. vij. nō est necessaria qꝛ cōcurrit cū additiōe vt ibi dixi posset tñ esse necessaria in casu q̄ alius fuisset heres ⁊ desineret bñficio p̄toꝛis vł p restitutionem. vt. s̄. dixi. Sed cū hodie saltem de iure cano. qd̄ etiā cōsuetudo in hoc sequitur non sit necesse exprimere nomen actoꝛis vt satis scripsi iuxta. l. edicta C. de edendo. Nunquid si aliq̄s daret libellū in casu quo bono. pos. est necessaria ⁊ recitaret totum factū suum ⁊ cōcluderet ſ͞m narrationē facit in po. pos. hered. pe. absq̄ eo qd̄ al's venisset corā iudice pro agnoscēdo bo. pos. libellus ꝓcederet: sic ꝙ pars teneretur rñdere. Uidetur qd̄ sic: quia cuz agnitio bo. pos. hodie depēdeat ex declaratiōne animi vt hoc. §. ⁊ per narrationē facti: ⁊ conclusionem appareat ꝙ eam agnoscit sequitur ꝙ non sit opus alia agnitione. sed hoc non est tutuz dicere: qꝛ tex. omnes supponūt ꝙ agnatio debet fieri corā iudice: vt hic. ⁊. d. l. finita. sicut i illa q̄ gr̄a agnoscende litis de qua. s̄. dixi. Satis tñ posset dici qd̄ eodem libello posset agnoscere ⁊ agere sicut videbis i simili. j. de ac. §. rursus.

¶ Text. Diuide istum tituluz ſ͞m are. ⁊ sūma sic i hoc p̄n ci. Olim ēt proprietas oim bonorū acq̄rebatur arrogatori exceptis his q̄ per capitis diminutionem ꝑdūt hodie vero acq̄rit sol⁹ vsufruct⁹ ⁊ sit p̄ri naturali cetera in hoc. §. bene declarat Joā. fab.

¶ De acquisitione per arrogationem. Rubrica.

¶ Tex. rubri. ꝯtinuat euidēter: qꝛ post al's successiōes vniuersales tractat de ista. ⁊ est mirabilis successio. quod hic succedatur viuo sicut in sequētib⁹ duobus ti. vt ibi videbis ⁊c.

1 ☞ Arrogatus ab aliquo si prius contraxerat societatez: an societas trāseat ad arrogatoꝛem.

2 Jura incoꝛpoꝛalia an ⁊ qñ transeūt in alium sine cessione.

3 Possessio an transeat de arrogato ad arrogatoꝛem.

4 Opere q̄dā sunt obsequiales. Quedam artificiales. Quedam fabꝛiles de singulis. vide.

5 Jus agnationis an amittatur propter arrogationem vel non.

6 Sed q̄d erit de aditione iuris ciuilis.

7 Quid si arrogatus nō vult adire.

8 Homagia si q̄ debeant̄ arrogato vł feuda an transeāt in arrogatoꝛem.

9 Arrogat⁹ si habeat vsum fructū in aliqua re. per cui⁹ moꝛtē extinguet̄: an arrogantis: an arrogati.

a EST[a] et alteri⁹ genere. ¶ † In gl. ff. ꝓ so. in fi. illa. l. est ꝯ. qꝛ ibi dicitur ꝙ societas nō transit ad arrogatoꝛem: ⁊ tamen hic dicit ꝙ omnes res coꝛpoꝛales ⁊ incoꝛpoꝛales trāseūt. Sed dicas ꝙ ibi est speciale in societate ꝙ transeat per rationem que ibi redditur. si quid tñ debetur ex societate ꝓ tempoꝛe preterito. arrogatoꝛ pōt petere p actionē pro socio: qꝛ actio ꝓ socio bene transit pro preteritis sicut et cetere actiones: cū in illa cessat ratio predicta. ¶ † Item ob. e. ti. l. ⁊ qꝛ. vbi nō trāseunt incoꝛpoꝛalia sine cessione. et hic supponitur transire. Solu. dicas ꝙ ibi nō pꝛopꝛie est successio vniuersalis. vnde per consensum solū non potest quis constitui successoꝛ vniuersalis vt iura coꝛpoꝛalia transeāt: immo op⁹ est duobus. ⁊ qd̄ consensus interueniat et qd̄ ius introducat. nunc de iure non reperit̄ ꝙ quis sit successoꝛ vni per vniuersitatem nisi in casibus istoꝛum triuz ti. ⁊

ideo non vt q ipso iure trāseant actio
nes directe in alijs casib9: qz vtiles qñ
q cōpetunt. C. de pet. here. l. emptor. de
le. l. ex legato. sed hoc casu trāseunt sine
cessione sicut ad heredem. Et idem qñ
quis intrat religionem. nam monaste-
ria habent iure successionis oia. vt not.
C. ð sac. san. ec auk. si qua mulier. vnde
hec iura magis adaptant ad illā mate
riam q̄ iura mundi. ꝛ sic pōt dici nec fie
ri successio vniuersalis per aliquē con-
tractuz inter viuos nisi in his casib9. s.
3 per quas p. §. j. iunge. j. §. fi. ¶ † Sed qd
dices de possessione. nūqd trāsit in arro
gatorez. Non videt cū non transeat ad
heredem nisi apprehensa: vt. l. cū here-
des. ff. de acq possessio. Doc. dicūt con-
tra. per. l. si adoptauero. ff. de preca. illa
parū facit. nam non aperit qd sine app
hensione transferat possessio. sed dicit
ego quoq precario possidebo verū est
cum adoptatus fuero. vnde videt ab-
surdū q arrogator plus iuris haberet
q̄ heres q representat eandez personā
cū defūcto ad quē nō trāsfert possessio
nisi apprehensa. ¶ Sz ad hoc posset di
ci quod mortuo testatore vacat posses-
sio. nec est persona sup qua se retineat.
ideo opus est apprehensione in perso-
na heredis: sed his casibus est persona
super qua sustinet: videlicet illius q ce
dit in arrogationem per cuius perso-
nam arrogans pōt possidere. ff. de vsu-
cap. l. si homo. in fi. Probabilius est su-
stinere q oporteat quod arrogans adi
piscat possessionem per se vel per aliū
vt dixi. s. de re. di. §. interdū. hodie vero
non possidet pater arrogans res adu ē
titias: sed vsufru. tantū sicut pater na
turalis de quo nota. ff. de acqui. poss. l.
possessio. §. j. et hoc facit contra multos
qui faciūt actiones singulares vniuer
sales. Uerbi gratia. dico qd talis obli-
gauit mihi omnia bona sua. tu ea possi
des peto qd dimittas p actionem hipo
the. nam cum sit actio singularis nō vi
det q possit intentari pro vniuersitate
sed pro certis rebus iuxta q notant. ff.
de eden. l. j. in gl. vt exinde. vnde nō est
in ptāte actoris mutare naturas actio
nū ꝛ facere ð singulari vniuersalē sicut
nec constituere successorē vniuersalem
vt. s. dixi. Arg. q. ff. de leg. iij. l. vxorem.
§. legauerat. de ope. no. nūcia. l. de pu-
pillo. §. q nūtiat. ad trebe. l. cogi. §. sed ꝛ
si quis. Certe em res videnk peti ex quo
constat: vt. §. qui nuntiat. Solutio. per
actiones singulares reales etiā nō pos
sunt peti vniuersales que continēt cor
poralia ꝛ incorporalia: vt. ff. de rei ven
dic. l. vendicatio. non vt gregis sed be-
ne possunt peti q continent solū corpo
ralia vt ibi ptz. et ideo cum appellatio
bonorū cōtineat corporalia ꝛ incorpo-
ralia: vt. ff. de verbo. signifi. l. bonorum
non videt q possit peti per hipothe. in
terminis propositis ꝛ ita obtinui. ꝛ fa-
cit. C. de iur. do. impe. l. j. de bono. auk.
4 iu. posses. l. pro debito. ¶ † In gl. hoc in
tellige cum allegat. l. si operaruz iudi-
cio. Scire debes q glos. diuisit operas:
qz quedā sunt obsequiales. quedā arti
ficiales. quedā fabriles. ꝛ vocat fabri-
les incertas artificiales certas. ꝛ dicit
q obsequiales ꝛ fabriles non trāseunt
ad extraneū. sed artificiales sic. vt not.
ff. de condi. indebi. l. si non sortem. §. li-
bertus. ꝛ hoc etiam vult dicere glo. hic
docto. dicunt qd obsequiales non pos-
sunt proprie dici opere. Itē dicūt qd ar
tificiales possunt dici fabriles ꝛ eā. vn-
de ipsi diuidūt alio modo qz quedam
sunt officiales quedā artificiales. Offi-
ciales sunt seu dicunk que sine doctri-
na ꝯsistūt. ff. ð leg. iij. l. fu9. §. si ex offō ꝛ
ex his certas dicunk q declarantur ꝛ ex
primuntur. incertas que non exprimū
tur nec declarantur. Si velles substine
re glo. potes dicere qd artificiales sunt
semper certe qz in dubio videtur pmi
sisse tales opas quales libert9. sic. ff. de
ope. li. l. he ope. Que autem transeūt ꝛ
q non. dic pleni9 in. d. §. libert9. ꝛ scripsi
in. d. l. liberti. q hic recitare esset longū
5 ꝛ quodāmodo extra materiam. ¶ † In
glo. j. ius succedendi. ibi cū allegat. j. §.
mortuo. Dicūt doct. hoc esse hodie. s. p
arrogationez amittitur ius agnatiōis
i. iure hui9 voluminis. sed non per ius
autēticorū: quia nō admittit ius agna
tionis per capi. di. ꝛ ius agnationis et
cognationis non desinit p autē. de he-

re.ab inte.⁊ sic videtur ꝙ arrogat⁹ re=
tineat successionē patris naturalis qꝛ
remanet cognitio.de adoptato non est
dubiū facta distinctiōe an detur extra
neo vel alicui de descēdētib⁹ ſm ipos.
C.de adop.l.cum in adoptiuis. Sed in
hoc mirandū est qꝛ adoptatus non re=
tinet successionem patris naturalis si
detur in adoptionē alicui ꝺ ascēdētib⁹
qꝛ transit in eius ptātem.quō ergo reti
nebit arrogatus q̄ transit eodē modo
in ptātem arrogātis.Preterea in arro
gato nil reperiꝰ correctum de iuribus
antiq̄s vt ꝺ.l.cū in adop.§.fi.per quem
nō succedebāt prī naturali.ſ.de he.ab
inte.§.at hi.vnde nō videꝰ debere vo=
cari ad successionē patris naturalis ni
si in casu.§.admonendi.eo.tit.ſ.de suc.
ad.§.liberi.succedit ergo datus in ar=
rogationē patri et remotioribus cum
cognatis non cum liberis.mater autē
videtur succedere cū liberis:qꝛ illi suc
ceditur iure cognationis.ſ.de legi.tu.
circa prin.Item in successione matris
in aliquo non derogatur ⁊ alij subiect⁹
sit.ſ.de sena.con.orfi.circa princi.sꝫ pa
tri non succedit,vt filius.sꝫ vt cognat⁹.
quia desijt esse ꝺ liberis.vt.l.fi.ff.vnde
lib.et ideo liberi alij excluderent eum
si sint.Sed si non sint liberi sed cogna=
ti succedit cū eis.vt.ꝺ.§.admonendi.ff.
vnde cogna.l.j.§.cognationem.⁊ ideo
de iure autenticorum agnati exclude=
bant filium arrogatum.Sed hodie cū
cognati vocenꝰ vt agnati ⁊ cum eis:vi
detur ꝙ succedant cum agnatis per au
ten.de here.que ab intest.que corrigit:
quia hic agitur de successione natura=
lium.sed vbi agitur de successione legi
timorum nil corrigit.vt dicam.ī.§.mor
tuo.Item no.ꝙ ius succedendi.nō trāſ
fertur in arrogatorem quia hoc ius nō
potest transferri.ff.de iu.do.l.si mulier
§.ex asse.ideo intellige hic in eo ꝙ di=
cit quod ius agnationis.i.ius.succedē
di tanq̄ agnat⁹:quia desinat esse agna=
tus per ca.di.et ita perdit ius succedē=
di tanq̄ cognatus.alia tamen ratione
quia non est transmissibile anteq̄ que
ratur nec transducibile.vt.ꝺ.§.ex asse.
in hoc tamen casu ipse succedit ⁊ patri
acquirit:sed in precedenti ipsemet nō
6 succedit tanq̄ agnat⁹.¶†In fi.eiusdē
glo.sꝫ q̄d erat in aditione iuris ciuilis.
Satis vꝫ ꝙ arrogat⁹ possit adire:etiā
si ante aditionē dedit se in arrogatio=
nem ⁊ hodie acq̄rit sibijpsi proprietatē
⁊ patri vsūfru.olim totū patri arroga=
tori.ff.de libe.⁊ posthu.l.sub ꝯditione.
7 ¶†Quid ergo si arrogat⁹ nō vult adi
re.Non videꝰ ꝙ aliquid acquiraꝰ arro
ganti.C.de her.insti.l.cū proponas.ff.
si quis omissa causa test.l.j.§.j.sed for=
te potest dici idē quod in patre natura
li cū illi cōpareꝰ.⁊ in illo est expressum
C.de bo.que li.l.fi.Sed cur arrogatus
non potest ita bene bo.pos.petere si añ
arrogationē nō petijsset sicut adire de
iure ciuili.Dicas ꝙ ille qui dat se in ar
rogationem desinit esse de liberis prīs
naturalis.et ideo desinit ei competere
contrata:⁊ vnde liberi que non compe
tunt nisi liberis ⁊ maxime ꝯtrata.que
non competit nisi emancipato.vt.ꝺ.§.
si emancipato. vnde secus dicerem in
bo.pos.quia ille competunt in arroga=
to.arroganti non nisi ſm formam.l.cū
non solū.vt dixi.ſ.in proxima additio
ne.Et hec faciunt ad questionē q̄ꝺ pro
ximior de genere pōt rem proximi ven
dicare ⁊ retrahere intra annum.pone
q̄ꝺ quis dedit se in arrogationem.vel
dedit bona sua vel cessit actionem suā
quam habet pro retrahēdo alicui qui
nō est de genere.Nunq̄d ille poterit re
trahere.Non vꝫ qꝛ dictum priuilegiū
daꝰ ei de genere talia nō transeunt ad
extraneū sicut nec iura sepulchroꝝ.ff.
ad trebel.qꝛ perinde.§.j.⁊ hic.Itē ces=
sat ratio consuetudinis que fuit inuen
ta nec res exiret de genere.vñ si ius re
tractandi posset transferri in extraneū
fieret fraus cōsuetudini:⁊ contra eius
mentem ⁊ ideo non pōt transferri etiā
cum vniuersitate.ff.de lega.ij.l.peto.§.
fratre.ff.de verbo.obli.l.si ita quis.§.le
ge ea.iura aūt sepulchroꝝ videnꝰ debe
re transferri ad patrem arrogatorē:qꝛ
transeunt ad heredē extraneum.ff.de
reli.⁊ sump.fu.l.vel que.C.eo.l.ius.⁊.l.
8 pe.¶†Sꝫ quid de homagijs si que de
beantur arrogato.vel de feudis que ꝗ

a arrogatus a dño. Videt q̃ nõ trãseãt[a]. in feu.si de feu.contro fu.c.in generali. de capi.qui cu.ven.c.j.qz talia nõ trãseũt ad extraneũ iure hereditato:sz concernũt genus.in feu.an.ag.repu di.here.de fun.c.j. Docto.tamen consueuerunt dicere post glo.et determinare in auten.ingressi.C.de sacrosan.ec.q̃ trãseunt in monasteria contra quos videtur expressum de mil.va.qui ar.bel.c.j.
9 de feu.cogni.c.qui clericus. ¶†In glo. nunc dando in fin. Sed per cuius mortem extinguet an arrogatoris vel arrogati. ¶In patre naturali distinguitur cuius contemplatione relinquitur.C. de vsufru.l.fi.z in dubio durat ad vitaz filij z patris superstitis per illam.l.z tamen qñ ingreditur religionẽ.gl.z doct. dicunt q̃ perit per mortẽ ingredientis vt not.in.d.auten.ingressi.Vel dic idez in hoc casu.lex fi.loquitur quando potest esse dubium cuius cõtemplatione fuerat relictus vsufructus.hic autẽ nõ potest esse dubium.quia non habebat patrem arrogantem tempore acquisitionis.Et hec faciunt q̃ si maritus acquirat vsũfru.q̃ mulier que habet partem de consuetudine in conquestis debeat habere portionem.Arg.contra qd not.C.de bo.que li.autẽ.idẽ est.sed non obtinet hic.vt no.in.d.l.fi.sed d qua cõstitutione loquitur. Dic quod de.l.corruptionem.C.de vsufru.

1 ¶ Arrogatus si moriatur que persone succedunt.

Adde ad idem nu.2.z.3.

1 Mortuo. ¶†In gl.vt descẽdentes.in fin. Doctores dicunt q̃ ille persone succedunt ei que sibi succederent si non fuisset datus in arrogationez ex stipulatione tacita vel expressa.ff.de danatio.l.non aliter.z ita pater arrogator repellitur. Sz hoc non credo si arrogatus fuisset pubes:quia illa stipulatio non habet locum nisi quando arrogatur et moritur impubes.vt ibi no.z scripsi.S.de adop. §.cuz autẽ.vt hic.al's sequeretur q̃ q̃daz de genere excluderet patrẽ arrogatorem qd esset cõtra hũc.§.Unde videt esse dicendum q̃ hoc iure descẽdentes z fratres arrogati excluderent patrẽ arrogantẽ z non alij.z hoc dicit iste.§.cũ.d.l.fi.C.cõia de succes.z id mater excluderet p patrẽ arrogãtez z in hoc pla.male dixit. nec ob.ff.ad tertul.l.patrẽ adoptiuũ.z eo.ti.l.ij. §.obijcit.qz intelligũt qñ arrogat⁹ fuerat emãcipatus.vt ibi not.al's aũt de iure ffoꝝ.nõ haberet heredẽ.nec isto nisi p̃sonas exceptas.d.l.
2 fi.¶†Sz q̃d de iure autẽticoꝝ.Glo.vt velle q̃ sit immutatum quo ad fratres z succedãt cũ arrogatore.sz si sit immutatũ cuz fratrib⁹.cur nõ cũ parentib⁹ naturalib⁹ q̃ ita pingue ius habent sicut fratres in successione filij.vt.d.§.conseq̃ns qd si esset verũ parentes naturales excluderent patrez arrogatorẽ z corrigit in fi.§.iste qui exp̃sse dicit q̃ nulle alie p̃sone excluderẽt patrẽ arrogatorem nisi ille que excludũt p̃rez naturalẽ z sic non ip̃e pater naturalis excludit eum scdz hũc.§. Põt dici q̃.d.aut. nihil corrigit de hac materia.nam aut.illa non loquitur nisi de successione parentum et liberorum naturalium z legitimoꝝ.vt apparet.qz al's corrigeret aut. licet C.de naturali.li.z plura alia specialia iura q̃ nõ est dicendũ. ¶†Primo non est dicendũ q̃ aut. ista que loquit generaliter corrigit iura q̃ i casibus specialib⁹ prouiderunt et maxime.l.in

a ¶Non transeant. An autem possessio trãseat ad arrogatorez.vide b ang.i.j.co. in fi.vs.q̃d de possessiõe. Item q̃d i nouo prelato an possideat ip̃o iure.et hic p ang. in.ij.co.vs. Sed q̃d in nouo prelato.

adoptiuis.C.de adopt. que nõ posset stare siue illa aut. loqueretur de adoptione siue de arrogatione:qr filius datus in arrogationem alicui de ascendentibus succedit patri naturali p illã aut.et tamẽ nõ succedit per.d.l.qui illo puncto ꝛ in multꝭ alijs esset correcta.ꝛ hic.vides i alijs aut.loquẽtibus in simili.qd non extendunt ad filios arrogatos.Quis eni quarta debita iure nature sit inaucta in liberis naturalibus ꝛ legitimis:nõ tamẽ sequit ꝙ quarta debita arrogato ex cõstitutione diui.vt not.in.§.cũ autẽ.ĩ.de adopt.nec mireris si filiꝰ potest parẽtes fraudare dando se in arrogationẽ:qr et al's posset se vendendo.ff.si quis a pa.fu.ma.l.ij.Item mutuũ recipiẽdo.ff.si quid i frau.patro.l.j.§.si mutuam.Et propter hoc ꝙ opiñ.eorũ sit verior qui dicunt ꝙ intrando mona.potest parẽtes fraudare ꝗ̃ alie de quo not. ꝛ scripsi.C.de sacrosanc. eccle.aut.si qua mulier. ¶Sed glo.vt in aduẽtitijs.in fi.qr.l.non oportet.nihil.mutat in illis: vt no.in aut.de heredi. que ab intesta.§.j.ꝛ patet in.d.l.cum oportet. C.de bo.que libe. 1 2

1 ¶Arrogatus si sit debitor qualiter prouidebitur creditoribus:ꝛ ꝗs talia dibita soluet. 3 1

Adde ad idẽ nume.2.

a ¶Sed ex diuerso.et no.ꝙ arrogãs impuberẽ debet sibi quartam relinquere:ꝛ ꝑt ei pupillariter ꝛ directo substituere.s.ãn pubertatẽ ñ post.Itez dz cauere:seruo publico de bonis impuberis restituendis cõ functis pso nis.l.his ꝓbis.ff.de adopt.

b ¶Intellige. Uide Angel.hic idẽ tenẽtẽ.

Sed ex di-

a uerso a.¶†Dixit prime de ꝯmodo qd 1 prouenit arrogatori.nũc de onere.ꝛ ita est ex diuerso.¶In glo.de facto.in fin. sꝫ pro his que ante debebat nõ fit missio nisi in bonis ꝓprũs arrogati:vt hic sed in mona.videtur dicere glo.et doc. post eam.secus vt no.in.aut.si qua mulier.in glos.saluo peccato.prope fin.vñ mirandum est cur arrogator non teneatur de ꝯtractibus ante initis.nam fiscus tenetur si bona ad eũ vniuersaliter deueniant:vt.l.j.C.ad le.iul.de vi pu.ꝛ hec est successio vniuersalis:vt.ĩ. in princ.magis ꝗ̃ illa.Unde potest dici 2 ꝙ possit conueniri.†Naz sic videmus in eo cui bona adijciunt qui non tenet ipso iure:vt.ff.de fideius.l.iiij.§.pe.ꝛ tamen vtilibus actionibus cõuenitur eo.ti.l.ij.Dic ergo hic cõuenit nedũ de facto immo de iure vtilibus actionibus. verũtamẽ dimittendo bona liberatur: vt hic.idem in fisco.ff.de iur.fis.l.j.§.an bona.vnde fiscus nõ potest dici verus heres nec iste:vt no.ff.de nona.l.quoni. in fi.ꝛ idem posset dici in ecclesia.argu. horũ iurium.¶Itẽ qd hic dicit in glos. ꝙ de cõtractibus tenet de pecu.intelli- b ge b si cõtraxit de profectitio alioqui si delata fuit ei hereditas.distinguũt an iussu patris acquisiuit vel non.Itẽ an filius repudiauit ꝛ pater acquisiuit vel ecõtra sicut in filio naturali ꝛ legitimo dicit.in.l.cũ non solũ.C.de bo.que lib. ꝗ̃ distinctio bñ cadit in arrogato ꝛ arrogatore cũ assimilent:vt.ĩ.§.nũc autez.

¶De eo cui libertatis causa bona adijciuntur. Rubrica.

¶Rubrica seipsam continuat.

Executoros vltimarum voluntatũ nullam habent potestatem nullis heredibus institutis vel nisi herede ab intestato adeant.

Cautionis nomine quid cõtineatur in hoc titulo.

Seruꝰ cui libertatꝭ cã bona adijciũt pt petere sibi bõa adijci alijs dissẽtiẽtibꝰ.

Accessit. ¶†In glo.idem priuilegium.in fi.et prefert qui preuenit.vt.l.fina.§.sancimus.C.de testa.manumis.

¶In glo.quõ em̃.in fi.No.cõtra multos qui legatis exhauriũt hereditates suas certis executoribus deputatis.vt nullis heredibus institutis ꝙ executores nullam potestatẽ habent nisi heredes ab intestato adeãt.⁊ idẽ si aliquos 1 fecissent heredes qui nolunt adire:imo legata videntur nulla.ff.de testa.tu.l.si
2 nemo.de re iu.l.si nemo subijt. ¶†In glos.fideiussoribus.in fi.non ergo sufficeret si obligaret bona ⁊ non traderet. nec credo ꝙ propter impossibilitatem huius cautionis remittat̃.ar.cõtra.ff. si cui plusq̃ per.l.fal.l.cum non facile. Sed ibi legatũ petit̃ s̃m voluntatẽ testãtis.hic bona adijciũtur preter vel cõ 2 tra.Nec credo quod sufficeret si maior pars creditorũ fidẽ haberet:qꝛ hic dicit de solido qd̃ cui ⁊c. Nec ob.ff.de pac.l. ⁊ si.§.fin.cum.l.se.C. qui bo.ce.pos.l.fi. qꝛ hoc beneficiũ est contra ius cõe.⁊ ei adijcit̃ certa forma quã nõ lz trãsgredi. Uel forte posset dici idẽ hic qd̃ ibi.⁊ qd̃ hic dicit de solido intellige qñ hereditas est soluendo vel qñ maior pars nõ conuenit.⁊ hec fauorabilior.prima tamen
3 videt̃ de mente iurium.¶†In gl. al's in seruitute.in.fi.vide qd̃ no.in.d.l. fi.qꝛ qd̃ hic dicit obtinet vbi extraneus petit adijci sibi bona.secus si aliquis de illis q̃b⁹ fuit relicta libertas:qꝛ ille pt̃ sibi petere adijci dissentiẽtib⁹ alijs.
1 ☞ Fiscus si succedat put in titulo de eo cui liberta.cau.bona adij.seruat libertates ⁊ soluit legata.
2 Res licet inepte fiat:⁊ sic in casu a quo incipere non poterat nihilominus.vz.

Et ne huius. ¶In gl.olim in fi.ibi parõ aut nihil d̃r de hoc.⁊ gl.in.d.§.pe.alio modo ibi dicit q̃ hic.qꝛ ibi dicit ꝙ isto .§.corrigit.ll.antiquas.⁊ non dicit de.l. illa.Sed põt dici idẽ vtroq; iure saltẽ. ffor.nam aut fuit certioratus prefect⁹ erarij:⁊ tunc valet aditio nec reuocat̃. aut nõ:⁊ tunc aut bona sunt soluendo: aut nõ:vt.d.§.peñ.qui etiã hodie obtinet.Sed hodie vr̃ ꝙ siue sint legate li- 1 bertates siue nõ siue sit hereditas soluẽdo siue nõ qd̃ sui ⁊ etiã extranei p̃fe- 1 rant̃ fisco.in aut.de here.⁊ falc.§.in oibus.Et not.C de fideius.aut.hoc amplius.lz contra notet̃ in aut.de here.et fal.§.iordinatũ.Uel dic ꝙ ibi loquit̃ in casu quo fuit adita hereditas et nõ cõplet̃ volũtas defuncti:sed hic est alius casus.†Et no.ꝙ hoc casu fiscus seruat libertates et forte soluit legata sicut in dicta aut.idem vbicũq; succedit ꝑpter delictũ heredis.ff.ad sylł.l.cum fisco.si q̃s aliquẽ testa.ꝓhi.l.ij.§.fi.de condi.et demõ.l.in facto.§.fi.secus si ꝑpter delictuz testatoris.ff.de leg.ij.l.cũ filio.§.fi. qm̃ aũt deferunt̃ ei vt vacantia:qꝛ forte nemo adit vel adire nõ potest:tũc vr̃ tm̃ teneri ad credita.ff.de iu.fis.l.non pñt. ¶†Et not.q̃uis res inepte fiat:⁊ sic in casu a quo incipere nõ potuisset nihilominus vz.ff.de bo.liber.l.libertus sub cõditione iurisiurã. Sz hoc nõ obtinet in casib⁹ in quib⁹ reqrit̃ certa forma.sicut i electiõe qꝛ si nõ seruet̃ nõ valet qd̃ agitur.ex̃ de elec.c.qꝛ ꝑpter.vide.ff.de trãsac.l.cũ hi.§.causa.⁊ pleni⁹ qd̃ scripsi.C.de sacro san.ecc.aut.si quas.ff.de fundo do.l.fi.vbi vr̃ concludi ꝙ si certa solẽnitas introducat̃ in fauorẽ alicui⁹ ⁊ spreta solẽnitate faciat meliorẽ cõditionẽ suã ꝙ vz.secus si ob fauorẽ publicũ solẽnitas itroducat̃ in Jrijs.Et hec valẽt ad multa:vt si eccl'iam ad cẽsum dat vel in emphi.nõ seruata solẽnitate qd̃ valeat si sit vtile ecclesie.⁊ idẽ in minore ⁊ in alijs priuilegiatis:quorũ res trãsferri nõ possunt sine certa solẽnitate.⁊ de hoc.ff.de offi.ꝓcu.ce.l.j.sup verbo cõsensu.⁊ plenius in dicta aut.si q̃s. in fi.scripsi.¶In glos.heredẽ.in fi.similis tex.ff.eo.l.iiij.in prin.¶Sz quõ erit certuz si repudiauerit vel si hoc facere noluit.Prefigetur ei tẽpus.ff.de here. insti.l.si quis instituatur.

Hec cõstitutio. ¶Sup text.ibi cessat cõstitutio:sed non cessat illa que est in aut.de heredi.⁊ fal.§.si vero ablata.vt ibi no.super verbo extraneorum. C.de fideius.aut hoc amplius.
1 ☞ Negatio sicut facit rẽ dubiã:ita et oppositio.

Quid ergo. ¶†Super tex.no.ꝙ sicut ne-

a ¶ De obligatiõib⁹. Do. Ange. facit h tertiã partem principalẽ toti⁹ istius opis. dicit eñ q h tractat de tertia pte siue de tertia materia i qua versatur ius nostrũ: qm versat circa tria. aut circa psonas. aut circa res. aut circa actiões et obligatiões. et. s. de iure na. gẽ. z ci. §. fi. vsq h tractauit de psonis z reb⁹. vt dicit glos. rubri. igit aliã et scdam ptẽ a faciem⁹ de obligatiõibus z actionib⁹: z p cõsequens de tertia materia toti⁹ iuris ciuilis. scdm Ange. hic.

b ¶ Nunc diuid hũc titulũ scdm Ang. hic.

gatio facit rem dubiã: sic oppositio cũ causa. z ideo conseruatores seu gradiores qui non pñt nisi in notorijs nil possunt cũ oppositione z cũ causa. ff. de tabu. exhi. l. j. §. sz si neget. z facit qd desinat quid esse notorium vbi quis se opponit ex causa. vide. s. in pḣemio super verbo protestat. ¶ Super tex. z ne de hoc querat: qz eo qd petunt sibi adijci et cauent apparẽt q creditores non fraudantur.

¶ De successionibus sublatis q̃ fiebãt per bonoꝝ vẽditiones z ex senatusconsulto claudiano. Rubrica.

Erant autẽ. ¶ Hodie mulier nõ efficitur serua nec ei⁹ partus. C. de ag. li. l. fi. z valet matrimonium nisi alter alterius conditionẽ ignoraret. extra de coniuga. seruo. c. ij. z iij.

¶ De obligationibus[a]. Rubrica. b

¶ Glos. hanc rubricã cõtinuant cõpetenter: doctores tamen alio modo continuant: non tamen discedunt a cõtinuatiõe glo. s. dictũ est qualiter aliquis fiat nostrũ in titulis singularibus vel vniuersalibus a titu. de re. diui. vsq hic. sequit videre qualiter fiat nobis debitum. Uel aliter s. de re. corpo. z incorpo. enumerauit inter incorporalia de acti. z obli. cũ ergo tractatũ sit de icorporalib⁹ scz in materia de serui. z vsuf habita. z de hereditatib⁹. sequit videre de oblig. z act. Et primo de obliga. que est mater. vt hic no. Quelibet est bona. illa glo. elegantior.

1 ☞ Obligatio quid sit.

2 Obligatio naturalis z ciuilis an simul iuncte faciant tertiã speciẽ.

3 Imperator composuit quatuor libros institutionum causa instructionis rudium quos non vult grauare eis subtilia aperiendo.

4 Obligatio naturalẽ orit ex pacto nudo.

5 Obligatio naturalis habet hunc effectũ q parit exceptionem.

6 Obligatio naturalis que a iure recipitur cum efficacia agendi que sit: z quod est eius exemplum.

7 Obligatio naturalis sola parit actionẽ in cõtractib⁹ iurisgentiũ que transeunt in nomen contractus.

An aũt sit ibi sola naturalis. vide ibidẽ Adde ad idem numero. 8.

9 Obligatio naturalis vnde oritur.

10 Obligatio ciuilis est triplex. Sola. Cõcamitata nunc. Concomitata dudum de singulis vide.

11 Obligatio naturalis an oriat ex snia.

12 Diffinitio obligationis quã ponit imperator in titulo de obligatiõibus: an comprehendat obligationem naturalem z ciuilem.

13 Obligatio non est vinculum sed qd resultat ex eo quo vincimur.

Nunc transeamus. ¶ Doctores psequũtur obligationũ materiã p longa z trũcata verba. ego vero abbreuiando plura tangam: nec sequar in oibus stilum coꝝ. ¶ † Et primo querit quid sit obligatio. et de hoc remitto te ad textũ et glosam et ad ea q iuxta eam scribam. Secundo queritur de diuisione obligationum. z vides qd tex. diuidit hic in psonales z ptorias: vt. j. §. j. sz videtur q sit alia diuisio: qr quedam ciuilis: quedam naturalis. ff. de condi. inde. l. si fideiussor. ad macedo. l. creditorem. ff. de condi. z demõstra. l. quibus diebus. §. domus. vnde vt ple-

ne videas scire te volo qđ est quedā na
turalis obligatio: quedaꝫ ciuilis que-
dam naturalis ⁊ ciuilis simul iūcta ꝯm
2 cōem opi. ¶ † Sed an simul iuncte fa-
ciant tertiā speciē. Nō videt̃ qꝛ species
simul iuncte nō causant tertiā speciem
vbi suū esse retinēt sicut videre potes.
ff. đ interdic. l. j. §. interdictoꝝ. de vbo.
obli. l. ij. in prin. cū no. in glo. j. ꝑmissio-
ne. j. de ac. §. omniuꝫ. Si eñ sequeret̃ ꝙ
miste vel iuncte facerēt tertiā speciem.
text. statim allegati minus sufficienter
distinguerēt qui ponunt diuisiones bi
mēbꝛes ⁊ deberēt ponere trimēbꝛes: vt
ibi satis ptꝫ ꝙ nō est faciendum. vt. no.
đ. §. omniū. ⁊ facit. s̃. de re. di. §. si duoꝝ.
sed mirandū cū hic sit solennis diuisio
obligationū. cur tex. istius ti. non facit
mentionē de ea que nitit̃ diuidere obli
3 gationes. ¶ † Ad hoc pōt respōderi qđ
is liber fact⁹ est principaliter causa in
structionis iuuenū rudiuꝫ. s̃. in pꝛohe.
§. cūqꝫ. quos impera. grauare nō vult
aperiendo eis subtilia. Et ideo hāc di-
uisionem pꝛetermisit. ⁊ sic respondetur
s̃. de iusti. ⁊ iur. §. fi. super verbo priua-
to. Uel dic ꝙ appellatiōe ciuilis largo
sumpto vocabulo cōtinetur naturalis
ad differētiā pꝛetoꝛis que quodāmoda
abusiue đꝛ obligatio: vt videbis iuxta
tex. Redeam⁹ ḡ ad naturaleꝫ ⁊ est snīa
ꝯm doct. ꝙ reperitur triplex naturalis.
Quedā que a iure nō recipit̃ sꝫ eā dissi
mulat vt obligatio ad antidota. Que-
dam que a iure recipitur ī suo esse ⁊ in
statu in quo est absqꝫ eo quod pꝛestet ei
aliquā efficaciam agēdi: vt obligatio q̄
ex pacto nudo ꝓficiscitur. Quedā q̄ a
iure recipit̃ ⁊ dat efficaciā agēdi: vt illa
que ex ꝯtu iur. gen. descendit. Redea-
mus ad pꝛimam que a iure nō recipit̃ ⁊
hec sunt verba docto. et tamē non sunt
multū pꝛopꝛia: qꝛ immo hmōi obliga-
tio a iure non recipit̃ non tamē aliquā
efficaciam sibi pꝛestat. vt satis ptꝫ. ff. de
pe. here. l. sed ⁊ lege. §. consuluit. et hoc
verū quo ad agendum vel defenden-
dum. Habet tamē alios effectus quos
vltra doc. hic placet annectere. Pꝛimo
qꝛ facit pꝛesumere animuꝫ donandi. ff.
māda. l. si vero non re. §. pōpo. Secūdo
inducit repetitionē vbi al's non repete
retur. eo. ti. l. idēqꝫ. § fi. cum. l. seq. Ter-
tio obligat ad alimēta donatoꝛum. C.
de reuo. dona. in fi. cū ibi nota. Quarto
impedit reuocationē rei: al's de natura
sua reuocabilis: vt. ff. de donat. l. aqui
lius. eo. ti. lucius. Sed foꝛte in. l. aqui-
lius erat obligatio efficax: vt ibi not. et
idem posset dici. ff. de tutc. et ra. distra.
l. j. §. sed nōnullos. de admi. tu. l. cuꝫ in
plures. §. in pꝛimis. Quinto facit quem
teneri de furto. ff. de fur. l. si pignoꝛe. §.
j. Sexto facit valere donationem q̄ al's
non valeret. C. de sacrosan. eccle. l. iube
mus. quo autē iure introductū sit. vide
4 qđ no. in. §. cōsuluit. s̃. alleg. ¶ † Nunc
accedamus ad scđam naturalē que est
sola. ⁊ hec ex pacto nudo oꝛit̃. vt. s̃. dixi
ff. de pac. l. j. ⁊ ptꝫ in tex. ad hoc speciali.
ff. de solu. l. his. §. impa. ⁊ de his pactis
nudis videbis. j. ti. j. circa prin. vñ qñqꝫ
est nudū ⁊ solā naturaleꝫ parit ꝓpter
frigiditatem cōtractus. ff. de pac. l. iur.
gen. §. sed cū nulla. qñqꝫ nō est nudum
sed naturalis causat̃ ⁊ sola remanet ꝓ
pter cōditionē personarū: vt est videre
in seruo. vt. đ. l. quibus dieb⁹. §. dom⁹.
ff. de actio. et obli. l. serui. de pecu. l. nec
seruus. ⁊ l. sed si dānum. §. j. ⁊ in fratri-
bus in eadē potestate ꝯstitutis si inter
se vel cū patre contrahant. ff. de condi.
inde. l. frater a fratre. ⁊ in pupillo. ff. de
noua. l. j. in fi. ad le. fal. l. si pupillus. qñ
dies le. ce. l. cum illud. §. heres. ad tre-
bel. si eius. vñ multa exēpla possunt re-
periri in quib⁹ est sola naturalis sine
cōcomitātia ciuilis ab initio: vt in reli
giosis qui reputantur moꝛtui quo ad
actus ciuiles. C. de epis. ⁊ cleri. deo no-
bis. in aut. de nupt̃. §. distrahunt̃. ⁊ etiā
reperit̃ casus in quo ab initio fuerunt
due sc; naturalis ⁊ ciuilis ⁊ post rema-
net sola naturalis. vt si eras obligat⁹ ci
uiliter ⁊ natural'r ⁊ fuisti absolutus tol
lit̃ ciuilis ⁊ remanet naturalis. ff. de cō
5 di. indebi. l. iul'. ¶ † Sed querit̃ quis sit
effectus hui⁹ obligationis naturalis.
dicas ꝙ parit exceptionē: sꝫ nō actionē.
ff. de fideiusso. l. fideiussoꝛ. obligari. §. fi
deiussoꝛ. ⁊ impedit repetitionē. ff. đ act.
⁊ obli. naturales. ff. de ꝯdi. inde. si pene

causa. Itē inducit ꝯpēsationē. ff. de ꝯpēsa. l. etiā. itez pōt nouari, ff. de noua. l. j. Itē ꝯstituit. ff. de cōsti, pe. l. iij. Doc. querūt hic q̄ iure est itroducta ista naturalis obligatio: ⁊ dicūt ꝙ de iuregē. ⁊ hoc est necesse dicere. q: cum meū ⁊ tuū illo iure sint iuēta. §. de iusti. ⁊ iur. §. ex hoc iure. ff. eo. l. ex hoc iure. sequit̄ ꝙ obligationes que supponunt propriuz illo iure sunt inducte: vt ibi patet. ff. de pac. l. iur. gē. sz hoc iusgē. q̄nq̄ dr̄ naturale. §. de re. di. §. singulorū. Sz cōtra hoc doct. opponūt primo q: hic naturalis parit exceptionē: ⁊ exceptio est actiōis exclusio, ff. d excep. l. ij. exceptiōes aūt sunt d iure ciui. ff. de ori. iur. l. ij. §. deinde. ergo videt̄ ꝙ naturalis sit de iure ciuili. istd ꝯrium non meruit singulari: q: q̄uis p efficaciā datā a iure ciuili pariat exceptionē: nō ꝓpter hoc sequit̄ ꝙ ius ciuile reposuerit eā in esse. negari tñ nō pt quin possit dici de iure ciuili ꝓpter aditionē ⁊ alios effect⁹ a iure ciuili datos. ff. de iusti, ⁊ iu. l. ius ciuile est ꝙ neq̄ ⁊c. ¶ Itē op. ꝙ seruit⁹ est de iur. gē. vt. d. §. ex hoc. ⁊ sic seruit⁹ nil est de iur. gē. sicut nec de iur. ciuili. ff. de re iudi. l. qd̄ attinet. ⁊ ideo si hmōi obligatio sit de iuregē, seruitus obligari non pōt, qd̄ tamē falsum est immo naturaliter obligatur: vt. §, satis ꝓbatū est. ergo videt̄ falsum qd̄ hmōi obligatio sit de iuregen. ergo videt̄ ꝙ obligatio sit de iuregen. ¶ Dicunt docto. qd̄ q̄uis seruus nihil sit de iu. gen. nihilominus tñ de iure obligatur nō cōsiderato statu i quo ē de iu. gē. sed considerato statu primeuo iure naturali quo omnes sunt liberi. ff. de condi. inde. l. qd̄ si dñs. ¶ Sed pro deo cur ꝯm ius ciuile non obligat̄ considerato primo statu iuris naturalis sicut fz iusgen, potest dici: quia ius ciuile nō vitiatur ita primeuo iure naturali sicut iusgē. ¶ Uel pōt dici ꝙ q̄uis seruit⁹ sit de iur. gē. nō tamē serui ita reputāt̄ nihil de iuregen. sicut de iure ciuili quod in multis addit ⁊ detrahit de iuregen, vt

6 predicta. l. ius ciuile. ¶ † Sequitur videre de tertia. s. de naturali que a iure recipit̄ cum agendi efficatia ⁊ de hoc pōt poni exēplū in oi cōtractu iur. gen. quo sunt fere oēs. vt. d. l. ex hoc iure. in quibus dicit Ja. de ra. solū cōtrahi naturalē ⁊ ex ista sola agi. ⁊ hoc probat p verba legis que dicit tota obligatio extincta. ⁊ sic non dicit oēs in plurali. immo supponit vnam ⁊ cū hoc signū totū distributiuuz est vnius ⁊ sic inducit. ff. de fideiuf. l. si debitori deportato. preterea omnes fere obligationes dicuntur esse de iur. gent. vt. d. l. ex hoc iure. ¶ Si ergo ponas in ꝯctibus iurisgē. vinculū seu ciuilē obligationē nō dicetur de iuregen. sed potius de iure ciuili cū ipsum haberet sibi partē. ff. de iusti. ⁊ iure. l. ius ciuile. falsuz ergo concluderet ille tex. quod esset nefas dicere ꝑterea naturalis orit̄ ex consensu. ff. de pac. l. j. contractus autem iurisgen. solo consensu perficiuntur. ff. de contrahen. emp. l. in venditionib⁹. ⁊. l. j. et sic videtur causari tātū naturalis. ¶ Sed pet. de bel. perti. dicit ꝙ contra hanc sniam ob. forte. quia per pactum tollitur naturalis obligatio ⁊ remanet ciuilis. ff. de solu. l. stichū aut pāphilū. §. naturalis. ergo supponit̄ ꝙ sint due. ¶ Salua ei⁹ gratia si bene aduertas tex. non dicit ꝙ remanet ciuilis. Item lex dicit ꝙ per pactum eliditur ciuilis, ⁊ remanet naturalis, ff. de pact. l. si vnus. §. pact⁹. ergo sunt due. ⁊ hoc argu. est difficile secūdū eū. Uerū dicit si tex. sic diceret. illud qd̄ ipse dicit quod ꝓprie nulla dicitur naturalis obligatio nisi illa q̄ est de iure gen. nec ciuilis nisi illa que mero iure ciuili inducit̄: sed q̄dam est naturalis ⁊ quedaz est ciuilis improprie per transumptionē. Uerbi grā. qñ est sol⁹ ꝯsensus ⁊ nudus absq̄ qualificatione iuris ciuilis. illa est proprie naturalis. Itez quando est sola ciuilis inducta a iure ciuili absq̄ consensu obligationis illa est proprie ciuilis: sed quando ius ciuile qualificat naturalez ⁊ inducit ciuilē ⁊ cum ea qualificatuz consensum. tunc nec est ꝓprie ciuilis nec ꝓprie naturalis ⁊ talis naturalis nō tollitur per pactum. sed propria sic. et ita intelligit̄. §. pactus: et hanc sententiam credit esse veram quantum ad presens: tamen dubia est secundum. eū vult ergo conclu

dere ꝙ in contractibus iuregen. est na=
turalis q̃lificata a iure ciuili per qđ pōt
dici ibi ciuilis: improprie tamen. Quo=
modo ergo ponemꝰ exēplū de ista nāli
sola q̃ recipit a iure cū agēdi efficacia.
Sz bene attēdas gl.j. huius tit. vr̄ hic
cōcludere ꝙ ex nulla sola naturali oria
tur actio: ⁊ sic nulla naturalis recipiat
cū agēdi efficacia: vt ptz i eo qđ dicit ꝙ
sola naturalis hic nō efficit: qꝛ ex ea so
la nō agit. sz hoc stare nō pōt. nā tex. ex
presse dicūt ꝙ ex sola naturali agitur ⁊
ex ea actiones ꝯpetūt. ff. de act. ⁊ oblig.
l. naturalis. de fideiuſ. l. fideiussoꝛ obli=
gari. §. fideiussoꝛ. ⁊ gl. huic ꝯria ibi niti=
tur dare exēpla de casibꝰ quibꝰ ex sola
naturali agitur: vt in donatiōe: in qui=
bus casibꝰ ex pacto nudo oritur actio
qui notant. ff. de pac. l. iuregen. §. sz cū
nulla. vnde ratio gl. ibi querit exempla
extranea. qꝛ supponit ꝙ in cōtractibus
iurisgent. sit vtraqꝫ. pro qua facit. ff. de
condi. inde. l. si fideiuſ. ⁊. d. l. creditoꝛez.
ad macedo. C. de pact. l. creditoꝛi. ⁊ iu=
ra. s̃. per pe. al. opponēdo contra iura.
7 ¶ † Ego credo fixe ꝙ in contractibus
iurisgen. qui transeunt in nomen con=
tractus sola naturalis parit actionem
et hoc potest hic probari. certum est ꝙ
iusgent. fuit ante ius ciuile. ⁊ ideo vo=
catur vetustius. s̃. de re. diuisio. §. singu
loꝛuz. ⁊ illo iure fuerunt inducti isti cō
tractus ⁊ obligatio ex eis resultans et
actiones: al's fuissent frustratoꝛie intro
ducti nisi ptes obligarent et posset age
re. ergo cum tunc ciuilis non esset inuē
ta sequitur ꝙ ea sola naturali ageban
tur. ⁊ hoc videt expressum in. d. l. iure=
gentiū. in princi. Cōstare ergo videtur
ꝙ sola naturalis parit actionez in illis
contractibus. Nunquid ergo est ibi so
la naturalis. credo quod non: immo est
ibi ciuilis. nam certum est quod hi con
tractus sunt approbati ⁊ excepti de iu=
re ciuili: igitur ciuile ius aliquid appo
nit de suo: vnde cum ius ciuile confir=
mando iusgent. dicat ex talibus con=
tractibus contrahentes obligari et ex
eis agi: posset dici ibi esse ciuile vincu=
lū ⁊ hoc vides in materia possessionis:
naturalis eñ possessio acquirit de iure
gen. vt. l. j. ff. de acquirē. pos. ⁊ quando
ius ciuile illam naturalē recipit vel cō
firmat accedit ei ciuilis. ⁊ est duplex. C.
de acqui. pos. l. cuz nemo. ff. pro here. l.
ij. §. quod vulgo. ¶ Si autem ius ciuile
non confirmet: sed infirmet remanet so
la naturalis. ff. de acquiren. posses. l. qđ
vxoꝛ. ff. đ vi ⁊ vi ar. l. j. §. deijcit idē in si
mili obligatiōe dicā qđ enim de vna pt
dici de alia p similitudinē. ff. đ acq. pos.
8 l. quāuis. ¶ † Cōcludo ergo ꝙ ibi sunt
due sicut ⁊ gl. dicūt: sz naturalis tm̄ pa
rit actionē nō ius ciuile qđ factū est ad
eā ꝯfirmādā: vt no. j̃. proxi. nihil eñ dz
tollere de primis viribꝰ: sz coꝛroboꝛare
⁊ cōfirmare qđ al's ei tolleret de virtu=
te sua qđ esset absonū. ff. đ. cōdi. ⁊ demō.
l. cuz tale. §. fi. ⁊ hoc vult dicere. d. l. iur.
gen. in prin. iuncta. l. legitima preccdē
ti ibi cū dicit ꝙ cōuētio parit actionem
in cōtractibus iur. gen. qui trāseunt in
nomē ꝓpriū: ⁊ ex cōuētiōe orit natura
lis de iure. gen. ⁊ sic ista naturalis cum
agēdi efficacia pōt exēplificari i oībus
contractibus iur. gen. quibꝰ lex dat ro
bur agendi: vt. l. legitima. ff. de pact. vñ
nō vr̄ procedere qđ glo. volūt dicere ꝙ
solum sint exempla istius naturalis. ca
sus in quibus agit ex nudo pacto: quia
cum lex dat ei robur ⁊ efficaciā agendi
in casibus illis cur non dicerem meliꝰ
esse ibi vtrāqꝫ: ⁊ nasci actionē ex vtraqꝫ
q̄ in contractibus iur. gen. cū ius ciui=
le magis addat in his casibꝰ q̄z in illis
vnde si bene cōcederē ꝙ in cōtractibus
iur. gē. actio nasceret ex vtraqꝫ: multo
fortiꝰ cōcederē in casibꝰ istis: qꝛ ius ci=
9 uile in illis plus operat. ¶ † Queritur
vnde oritur hec obligatio. ⁊ prōptū est
dicere ꝙ ex consensu. ff. de pact. l. j. ⁊ ex
quadam equitate: vt. d. l. stichum aut
pamphilum. §. naturalis. ff. de solu. sed
hoc nō videt verū immo sine consensu
vt qñ deliquimꝰ. j̃. §. fi. ⁊. j̃. de obli. que
ex deli. na. per totum. ¶ Preterea non
descendit ex equitate. vbi enim qs obli
gat per metū vel per fraudez non esset
equū cum obligari. . ⁊ tamē constat me
tum vel dolum passum obligari lz iuue
tur remedijs. ff. quod met. causa. l. me=
tum. §. ex hoc edicto. ff. de verb. obli. l. si

quis cuz aliter. ¶ Item
qñq; obligatio re ꝯhi-
tur non consensu.j.tit.j.
per totum Solu.dicũt
doct.ꝙ sicut est reperire
actionẽ natiuã ⁊ datiuã
ita est repire obligatio-
nẽ natiuã ⁊ datiuã. Na
tiua dr qñq; ħ nõ hz: sz
dat᷑ vel itroducit᷑ a.l.si-
cut i delictis.vñ natiua
orit᷑ ex ꝯsensu.alia itro-
ducit᷑ p.l.sicut videbis i
mã.actionũ ẜm Pe.ꝑ q̃
ff.de act. ⁊ ob.l.obliga-
10 mur. ¶ † Nũc videndũ
est de ciuili.⁊ est sciẽdũ
ꝙ reperit᷑ ciuilis triplex
sola:ꝯcomitata nũc:ꝯco
mitata dudũ.de sola p̃t
poni exẽplũ in illo q̃ ni
hil debebat ⁊ fuit cõdẽ-
nat⁹: vt hic no.ð cõcomi
tata dudũ pz exẽplũ qñ
fuit vtraq; simul.⁊ fit pa
ctũ de nõ petẽdo vt hic
no.i pma gl. De cõcomi
tata ꝑ nũc ẽ exẽplũ i sti-
pulatiõe ⁊ in emphi.⁊ i
alijs ꝯctib⁹ p ius ciuile
itroduct᷑. Nũc ð vtraq;
simul iũcta.⁊ de hoc ptz
exẽplũ i stipulatiõe em-
phi.vt statim ⁊ i ꝯctib⁹
iur.gẽ.sequẽdo opi.gl.⁊
meã: sz nõ sequẽdo opi.
11 Ja.vt.s̃.ẽ tactũ. ¶ † Gra
tia õmissoꝝ ꝗrunt doct.
nũq̃d ex snia oriat᷑ obli-
gatio naturalis et post
multa ṽba declinant in
hanc sniaz qð ex snia la
ta i reali nulla orit᷑ obli
gatio: qꝛ nil dat sz decla
rat.ff.de rei vẽ.ex diuer
so.si ser.vẽ.l.sicut.§.sed
si querat᷑. In ꝑsonali di
cũt nasci ciuilẽ sicut hic
no.⁊ ex illa agi.C.de iu-
reiu.l.actori.⁊ hec sola
gignit actionẽ ꝓpt au-

a ¶ Diffinitur. vide hic ange.in prin.ij. col. versic. not. ex glo.

ctoritatẽ rei iud.ff.mã.si fideiussor.§.in
oibus. ¶ His p̃libatis pro prouectiore
deam⁹ ad tex.⁊ gl.ꝑ nouis lectorib⁹ ⁊
auditorib⁹ q̃ nõ multũ indigẽt dictis.
¶ In gl.vr idem ibi cũ allegat ð dona.
l.hoc iure.§.fi.vide ibi melius tñ facit
ff.de pac.l.iur.gẽ.§.sed cũ nulla.iuncta
12 l.in his.§.imperator.de solu. ¶ † In.e.
a glo.ibi diffinit᷑ª.hec gl.bene dicit in eo
qð dicit ꝙ vtraq; diffinit᷑ sz male dicit
in eo qð dicit ꝙ nulla p se: qꝛ imo in ca
sibus quibus pariũt actiões per se: vt
est videre i ciuili que orit᷑ ex snia.vt.s̃.
scripsi.⁊ no.ff.de cõdi.inde.l.iuliano.⁊
in chirographo post biẽniũ vt videbis
j.de lit.ob.§.j. Itẽ in naturali sola nisi
in casib⁹ in quibus pacto nudo agit᷑: vt
no.ff.de ac.⁊ obli.l.naturales.de fide-
ius.l.fideiussor obligari.vbi sunt gl.cõ-
trarie isti.⁊ hec patulo patent in his q̃
s̃.scripsi. ¶ In ea.glo.ibi cum dicit cuz
suo diffinito.ff.de do.l.j. ¶ In fi.eiusdẽ
gl.no.de illa que instinctu nature ue-
13 nit. ¶ † In gl.j.ius vinciens.in fi.ff.de
act.⁊ ob.l.obligamur.⁊ no.ꝙ ipsa obli
gatio nõ est vinculũ sz ius qð resultat
ex eo quo vincimur sicut dicit᷑ seruit⁹
est constitutio: non quod seruitus sit il
la constitutio: sed per illaz constitutio-
nez fuit inducta.s̃.de iu.perso.§.j.ideo
obligatio non est ipsum vinculum: sed
verba quibus ligamur ẜm Jaco. Uide
j.§.fi.in fi. Hoc videtur etiam de mẽte
glo.ff.de act.⁊ obliga.l.nõ figura.et ta-
men text.nõ vr ibi dicere cõtra.qꝛ ex in
tellectu resultãte ex verbis vel literis
obligat᷑.⁊ hoc est necesse dicere qꝛ ver-
bũ proprie dicit᷑ illud qð in corde cõci
pit᷑.illud qð eructat᷑ est vox vel sonus.
vnde nec vox nec sonus nec cõcept⁹ in
corde ꝓprie obligant: sed ius resultãs
ex eis.⁊ illud ius dicit᷑ rei obligatio q̃
q̃s obligat᷑.i.fortiter ligatur.⁊ est obli-
gatio ens per se ⁊ incorporale.s̃.de re.
cor.⁊ incor.§.j. ¶ An autez sit ens reale
vel intellectuale disputa logice qui no
uiter venisti de parrhisius: qui nondũ
te applicasti ad illa ex quibus fluunt
lac ⁊ mel ⁊ disputãdo parũ laudaberis
de iure tñ vr intellectuale cuz corpore
demonstrari nõ possit.ff.de stipu.ser.l.

seruus cōis. ¶ In glo. tunc em̄ ibi diffi a nitur hoc. ff. de re iu. l. nō videtur cepisse. ¶ In ca. gl. ibi cū maced. ⁊ vellei. ff. 1 ad mace. q̄ naturalis. ad vellei. l. si mulier. ita parū cum he diffiniuntur cum necessitate nō astringāt. ¶ Quid ergo vult sibi ista glo. Credo q̄ vult dicere contrarium quod talis obligatio diffinit ⁊ vult differētiā inter exceptiones descēdentes ⁊ causatas ex facto pariēte alterā vel vtrāq̄ de obligationib⁹ ⁊ ille nō diffiniunt. et causatas ex facto vel materia elidente ⁊ ille sic. Et mouetur forte ex hoc q̄ res diffiniunt s̄m sui naturam non s̄m varietates acciden- 2 tium. vnde q̄n semp cōpetit actio q̄uis possit elidi accidētaliter diffinitur: que sui natura suspecta q̄ necessitate astringit sub diffinitione comprehenditur: ⁊ hoc dixi quasi in simili diffinitione iustitie que est constans et perpetua ⁊c. q̄uis tantū accidentaliter nō sit apud aliquod constans ⁊ ppetua tn̄ sua substantialis naturalis est. ⁊ in illa diffinitur: vt dixi. s. de iusti. ⁊ iur. in prin. Et ideo credo q̄ ois obligatio q̄ pōt exceptione vera concludi hic diffinit. ¶ Sz vbi esset tale factū qd̄ ipso iure extinxisset actionē: credo q̄ illa nō diffinit: q̄ nec tunc ad veritatē est obligatio et potius dicitur exceptio que tunc opponitur exclusioni intētionis q̄ actionis ff. de excep. l. ij. in prin. ¶ In ea. glo. ibi per sniam. Quidā doc. dicūt q̄ per sententiā nō tollit ciuilis: sed efficax reddit quod est nō multuz pbabile. ¶ In glo. istud de euic. l. ij. vide. s. §. si res. ff. de cōdi. causa da. l. fi. ¶ In fi. eiusdem glo. caue quia si esset competēs iudex q̄uis forte inepta actio teneret sentētia. vide extra de iudi. examinata. C. de an. ex. l. fina. ⁊ vide in. l. edita. C. de edē. ⁊ ibi scripsi. ¶ Omissis tamen alijs expositionibus credo q̄ hic diffinit obligatio que recipitur a iure ciuili cū agēdi efficacia. ⁊ hoc vult dicere s̄z nostre ciuitatis iura.

1 ☞ Furtum est prohibitum lege naturali.

2 Pater an obliget ex psona filij: aut dn̄s ex persona serui.

Om̄ium[a] autez

obligationū. ¶ † In gl. diuisio in fi. s. de lēga. §. sed nō vsq̄ adeo. de excep. do. l. j. ¶ In gl. vt. l. aql. i fi. hoc quo ad penā ipm tn̄ furtū. l. naturali phibitū est. ff. de fur. l. j. in fi. ¶ In glo. q̄ p̄tores in fi. vt q̄n p̄tores aliq̄d p̄cipiūt vel phibēt. ff. de act. ⁊ oblig. l. obligamur §. iur. Uel pone i actiōe de pēculio ⁊ noxali. † Et sic is tex. vr̄ expedire q̄ pr̄ obligat ex psona filij vel dn̄s ex psona serui. sup quo gl. variāt: dicūt em̄ q̄nq̄ q̄ obligat psonalr: vt no. ff. de aq̄ plu. ar. si tertius §. celsus. si serui. vendi. l. si forte. §. ētiam. Quandoq̄ dicūt quod obligantur ciuiliter. vt no. ff. de conditio. inde frater a fratre. l cōtentione que est ibi inter Azo. ⁊ Hu. Sz dicas quod obligatur pretorie: sed non personaliter nec ciuiliter nec naturaliter. ff. de acceptil. an inutilis. §. fi. C. qd̄ cuz eo. l. dominum. ¶ Et no q̄ hmōi obligatio p̄toria in noxali ⁊ de pupillo non est proprie obligatio cum non astringat immo abusiue. vnde hec diuisio est potius distinctio vere obligationis ⁊ abusiue q̄ vere obligationis sequendo diffinitionē. Et tūc caue q̄ in hac diuisione sub appellatatione ciuilis comprehenditur naturalis. vn̄ hec diuisio solū fit ad differētiaz abusiue obligationis p̄torie.

a ¶ Om̄i. Non sumatur: q̄ ponitur diuisio. Ansel.

Sequens diuisio.

¶In glo.ꝑpriē ibi si valet ponitur verbuz proprie ꝛ improprie. ¶Eadē glo. ibi cū dicit hincinde nascitur. facit.ff. mandā.l.j.Contra de cōdi.inde.l.oēm. Sed ibi improprie vt ibi no.ꝛ vide pleniorē diuisionē.ff.de act.ꝛ obli.obligamur:sed satis pōt illa reduci ad istam.

¶Quibus modis re cōtrahitur obligatio. Rubrica.

¶Cōtinuatio patet ex fine precedētis tit.incipiēdo ab vltima subdiuisione.

1 Pactū nudū dicit̄ cōuentio habita inter duos vel plures:cuius vnus nō prestat efficaciam agendi.

2 Pactū nudū est si quis ꝑmittat ex causa que credebatur vera.

Alia exēpla pacti nudi ibidez vide.

3 Cōtractus q̄ cōsensu cōtrahunt̄ ꝛ trāseunt in speciale nomen cōtractus:perficiuntur ipso consensu.

Adde ad idem numero. 4.

5 Promisisti mihi pecuniā mutuare:post modū tradis:an dicatur oriri obligatio ex conuentione ex cōtractu permutationis.

6 Pactum nudum an vestiat̄ alio modo ꝙ̄ re vel rei interuentu.

Re contrahit̄.

¶In glo.in primis no.ibi cum allega.l.ex placito.Ut meliꝰ videas hoc scias qd est pactum nudum.

1 †Et est certū ꝙ pactuz nudum dicitur conuentio habita inter duos vel plures cuius vnus non prestat agendi efficaciaz.vt.l.legē quā C.de pact.ff.de pact.l.iuregē.§.sed cuz nulla.al's tamen nudum pactum dicit̄ quandoqꝫ a vestibus.C.de re mili.l.cū.§.de ca.di.tutel.as.§.fi.Item nudum a sufficiente causa.ff.de acqui.re.domi.l.nunqꝫ nuda.de dona.l.nuda.¶Ita nudum sine accessorio.§.de vsufru.in pn.ff.de eden.l.si quis ex argen.§.rationē. Sed videtur ꝙ nudum pactuz sit nudum ꝛ ꝙ omnino sit efficax ad agendū quia quando quis promittit:per pactum videtur donare.ff.de oper.lib.cāpanus.de re iudi.l.cuius ꝑ errorem.et ex pacto nudo agitur in casu donationis.C.de dona.l.si quis argen.§.fi.sed hoc arg.non cōcludit:quia si promitteret errans nō videretur donare.ff.sol. matri.l.in his.§.mulier.¶†Itē si promittat̄ ex causa que credebatur vera. 2 vide tñ de hoc pleniꝰ.ff.de doli excep.l.ij.§.circa.j.de acti.§.sequēs.¶In cōtractibus nominatis.Si promitto facere domū tibi vt vadas pro me Romā. Item si facio tibi pactū de bonis cōibꝰ diuidendis.C.de re.permu.l.ex placito ff.de pac.l.diuisionis placituz.¶Item si promisi mutuare vel cōmodare vel vendere vel quodcūqꝫ aliud:oia enim pacta talia q̄ non transeunt in speciale nomen contractus sunt pacta nuda.ff de pac.l.iuregen.in prin.ꝛ.§.idem fere. ¶His presuppositis redeamus ad gl. et scias ꝙ cōmunis opi.gl.est ꝙ pactū nudum vestitur sex modis vt hic not.ꝛ plenius in.§.quinimmo.ꝛ addunt̄ aly duo vt ibi.ꝛ hic no.Itē septimus vt.j. in fi.dicetur.Ja.autem de ra.ꝛ pe.dicunt ꝙ pactum nudū vestit̄ vno modo videlicet rei interuentu.ꝛ sic transeūt hic:quod dicet̄ probabile prima facie. illud eñ dicit̄ proprie vestiri qd̄ semel fuit nudū:ꝛ nō qd̄ semper fuit vestitū. nam non dicit̄ vestitus q̄ nunqꝫ nudus fuit:sicut nec equus deferratus nisi als fuerit ferratus.¶†Nunc in contracti- 3 bus qui cōsensu cōtrahunt̄; ꝛ transeūt in speciale nomen contractus:certū est ꝙ ipso consensu perficiuntur.j.de obli. que ex cōsensu perfici.in prin.ꝛ in.d.l. iuregen.vnde illa contentio seu pactū non potest dici fuisse nudū.Item in cōtractibus q̄ re cōtrahantur orit̄ obligatio rei traditiōe nō ex pacto:vt patet hic.ꝛ.ff.de actio.ꝛ obli.l.obligamur.ergo cōuentio seu pactuz nō vestitur nec ex ipsa resultat actio sed ex re.ꝛ hoc patet qꝛ aliud est si cōuenio tibi mutuare 5 aliud est si mutuo. non enim mutuat qui mutuare cōuenit.ff.qui po.in pig. ha.l.potior.ff.si cert.pe.l.qui pecuniaz. vnde ex re ipsa oritur obligatio ꝛ actio ꝛ est alius cōtractꝰ a primo:vt hic not. Item in stipulatione que verbis conficitur:semper enim est ab initio verbis vestita

vestita: nec vnq̄ fuit nuda. Itē in literis. q2 ex ipsis oriť obligatio & actio nō ex cōuentione. i. de lit. ob. & ibi videbis. Et idē pōt dici in coherentia ɔctus. ex quo eñ statim & incontinenti fit: censetur vestitum etiā ab initio. ff. de contrahen. emp. l. pacta. iūge q̄ dicā. i. in additione ex dicis. §. sed rei interuentu est bene verū q̄ pactū vestitur: q2 tūc re secuta oriť actio ex p̄mo pacto vt. l. ex placito. C. de re. pmu. & idez intellige in oī cōtractu innominato: vt promisi facere domuz si manumitteres seruum vel ires romā. etem̄ implendo ex parte tui vestis pactū & datur actio. ff. de cōdi. cā. da. l. si pecuniā. & idē videť vbi vestitur legis auxilio. nunq̄ eñ fuit nudū: imo ab initio vestitū. Itē i principio rei nō pōt dici vestiri pactuz. sed pollicitatione que est alud a pacto. ff. de polli. l. pa

4 ctum. ¶ † Sed pro deo si quis conuenerit aliquid alicui noie reipublice paciscenti. cur nō vestieť ita istud pactū initio operis sicut pollicitatio cū maioris effectus debeat esse pactum q̄ pollicitatio. vt. d. l. pactū nō video. vnde hoc casu dicerē pactū vestiri initio rei sicut & pollicitatio. ¶ Itē vestiť iuramento. ff. de li. causa. l. fi. de oper. li. l. iurisiurādi. ille tamē videnť loqui in casib⁹ specialib⁹ & innuit esse cōtra de iure cōi. ff. de fideius. l. si qs pro reo. & hoc cōiter tenent doc. alibi vez q̄ iuramētū nō vestiat: q2 nō reperiť inter modos vestiēdi pactū. & sic non debemus ampliare. ff. de act. & ob. l. obligationū fere. §. ptz. Nec ob. C. de iureiu. l. actori. q2 ibi in iudiciali. Itē nec ob. auť. sacra. C. si ad. vē. q2 ibi loquiť in contractu q̄ de se tenet vt ibi scripsi. ¶ Sz canoniste nō approbarent hoc vt scripsi in. d. l. actore. sed nihil ad eos de hac materia. q2 s̄m eos oē pactū parit actionē. extra de pactis c. antigonus. vide ibi. & C. de opc. lib. l.

5 j. per doct. ¶ † In ea glo. ibi cū allegat. l. ex placito. hec ratio non videtur bona. q2 idem posset dici in mutuo. pone q̄ cōuenisti mihi mutuare pecuniam: postea tradis. cur nō diciť ita bene oriri obligatio ex conuentione sicut ex cōtractu pmutationis. Forte glo. vult dicere q̄ in ɔctibus qui re cōtrahunť res ipsa designat ad quid cōtrahať obligatio. q2 ad rē eque bonam reddendā. et in contractu cōmodati ad ipsam rem reddendam. nō sic in pmutione seu aliis cōtractibus. immo voce opz declarari & v̄bis. & hec est bona ratio quare oriť vna a re alia non. Differentia autem de se pz. q2 in obligationibus q̄ re contrahunť. obligatio & actio a re cōtrahiť in ɔtractibus innominatis ex consensu dudū inito re postea interueniente: vt. l. ex placito. §. alleg. vnde cum queriť que sit differētia. dic q̄ hec quā vltimo dixi. cum queriť q̄ est causa differētie. dic q̄ illa quā. §. dixi primo inter-

6 ptādo. ¶ † In fi. e. glo.[a] Ex dictis. §. in primo in additione potes colligere. qd̄ recipiēdo pactū p consensu simplr pcedit opi. glo. & antiquoꝝ docto. q2 verū est q̄ cōsensus assumit efficaciam agēdi ex altero de nouē modis p̄dictis. vt. §. dixi sed recipiendo pactū nuduz propria & simpliciter videť verius q̄ nō vestiať nisi rei interuentu vel re vel initio rei in casibus. vt. §. dixi. vel coherēti cōtractus quo casu nondū fuit ɔsiderata veritas originis sue. et hoc satis ɔcludit tex. i. l. iureg. §. sed cū nulla cū v̄. sz qnimmo &c. tex. eñ in. §. sed cū nulla. loquiť de nuda cōuētiōe & post seqť excipiēdo & ɔtinuā

a ¶ In fine eo. gl. Uide hic ang. in ij. col. i me. v̄. in eadez gl. in fi. & q̄rit hic idez Ang. an ex pacto d̄ donando qs possit cōueniri. vi d̄ eū hic. i. iij. colū. post p̄n. ver. an aūt de pacto.

do qñimmo supponẽdo etiã q pactũ nudũ dr in cõtinenti appositũ al's nõ bñ cõtinuaret nec esset bona exceptio.

1 Mensurari põt omnis res.
2 Mutuũ an sit si qs tradat pecuniã in sacco.
3 Mutuũ quot modis reconciliatur.
4 Certi cõditio an sit tãtũ vna an vero plures.
5 Certi cõditio an det ad interesse.

Mutui. ¶ In glos. vt.ff.si cer.pe.in fi.ꝛ vide plenius in 2rio. ¶ † In glo.vt vinũ oleũ ibi cuz dicit aptitudoq; [a] .ff.de libe.ꝛ posthu.l.si qs posthumos.vñ nihil est qn mẽsurari posset mẽsuratur eñ terra.C.de meta. per totũ.ff.fi.regũ.ꝑ totuz.ꝛ si agrimen.fal.di. l.j.turres ꝛ menia ꝛ vniuersaliter oia numerantur qñimmo ad hoc humana pitia scientias adinuenit ꝑprias vez geometriã ꝛ arismeticã.sed hic sumitur ꝑ reb9 que ita dari solent sub noie mutui.ꝛ hoc vult dicere tex.quas res ꝛc.restringendo ad ea q̃ cõsueuerunt ita mutuari recipi ꝛ tradi.ꝛ vide plene ea. l.ij.§.mutui. ¶ † In ea. glo.in fi.ff.eo.ti.sed et si certos. de ꝟb.oblig.l.si certos.ꝛ hoc verum vbi fuit tradita pecunia assignata vel sine numero: alias si ad numerum sicuti ad.x.libras q̃ i hoc sacco sunt ꝛ sine assignatione esset mutuũ si recipiens fungatur eadem. [d] ff.deposi.l.die sponsaliorũ.cuz notatis. ff.loca.l.in naue sauseli.§.idẽ iuris.et idez si traderetur signata ꝛ conueniret q posset vti si vellet.vt.not.d.l.die.in

3 glose. ¶ † In glo.componit.in fi.potest addi quartus: vt ibi not.Itẽ quint9 legali repudiatione.vt.l.perinde.in fi.e.ti.Itẽ sextus debitis agnitione.ad macedo.l.si pater fami.in prin.Itẽ septimus ĩn inficiatione.C.de nõ nume.pe.

4 aut.cõtra q̃ ꝑpriam. ¶ † In glo.sz certi [b] ibi cũ allegat.l.certi cõdi.i prin.hec est opi.glo.vbiq;.Quidã vero doc.antiqui vt Odof.dicunt q non est nisi vna certi cõdi.ꝛ illa datur pro mutuo:ꝛ ꝑ omni vbi ad certuz agit:nec est speciale pro mutuo ꝛ pro hoc qꝛ ad idẽtitatẽ nominis sequit idẽtitas rei vel ex noĩe arguamus: vt.§.proxi.cõstat aũt q idẽ est nomine ꝛ sic eadẽ res ꝛ ꝑ hoc facit quia ꝗuis actio ꝛ factũ diuersificetur per varias figuras causarũ nihilominus vna est.ff.de ꝑscri.ꝟb.l.quoties.C. de sacrosan.ec.l.sancimus.ꝛ hoc videtur in petitione heredi.de qua notat in simili.ff.de bo.pos.here.pe.l.f.ꝛ etiã ibi videtur glo.notare idem ĩn certi cõdi. ꝛ hoc videtur expressum.ff.si certũ petatur.l.certi conditio.§.quoniam quicquid sit de certi condi.que datur ꝑ mutuo adminus triticaria est nomẽ actionis per se:vt.ff.de tritica.l.j.de certi cõdi.ex stipulatu videbis.j.de verb.obli. sed quamcunq; opi.teneas si specifices nomen actionis in libello:fac mentionez de mutuo dicendo.quare peto per certi condi.ex mutuo ꝛc.vnde siue sint plures siue vna non multum cures q: modicus est effectus.iunge.j.de ac.§.

5 sequens. ¶ † In fi.eiusdem.glos.hec opi. potest esse vera vbi in libello declarat summam sui interesse.alias quomodo daret certi cõdi.si cõcludat ad incertũ in libello.ex cõclusione eñ metuntur iudicia.C.de fideicõ.li.l.fi.de his plenius videbis.j.de acti.§.curare.

1 Conditio indebiti an det tantũ si pecunia sit facta accipientis.vel etiã si non sit eius facta.

Is quoq;. [c] ¶ In glos.aliud. i fi. [d] vide ibi ple-

a ¶ Aptitudoq;. Quãuis eñ inter aliquas species sit omnimoda similitudo tñ nisi ex cõsuetudine recipiãt fictionez in gñe suo in eius mutuũ nõ cõsistit ẜm Angel.

b ¶ In pñ. Et vide hic Ange. qualiter differant in modo concludẽdi. l.iiij. colum.ante medium ver.in glo. conditio.

c ¶ Is quoq;. Si soluitur debitũ per errorẽ re cõtrahit obligatio sicut ex mutuo: pupillus tñ sine tutoris autoritate nõ obligatur.

d ¶ In fin. Not. hic ꝑ Ange. me-

ne de re iudi. l. cuius per errorem. C. de iur. et facti igno. l. cū quis. plene ibi scri
1 psi. ¶ † In glo. j. conditio cuž allegat. l. indebiti. §. j. immo et quandoqꝫ et si nō sit facta accipientis: vt ibi notatur saltem vcž quo ad possessionē: vt ibi patet idem videtur in mutuo. C. si cer. pet. l. si ꝗ̄buis. et hoc erit difficile probare quod suā pecuniā soluerit cuius erat dominus caueat ergo in libello in casu quo non posset probare dominiuž quod petat possessionem tanqꝫ de pecunia aliena solutam vel si petat pecuniam solutam dicat se dominum et probet aliter succumbet: nisi fuerit consumpta. nam tunc reconciliatur vt notatur in. l. indebiti. §. j. in fi. magne glos. An autež ipsa pecunia vel tantūdem petetur. Glo. videtur velle ꝙ tantūdem. ff. de condi. indebi. l. quod indebituž. pro qua facit. ff. de iur. fis. l. titius. in fi. Forte non est vis in hoc. sed cōcludat sic. quare petit reū condemnari in decē sibi reddendis nec dicat in predictis decē ex solutis. ¶ In ea. glo. ibi cuž dicit nō ad ciuilia: vt vsure. et dic plene in. d. l. j. ¶ In ea. glos. in fi. quia non datur nisi quando soluens errauit in persona vt ibi not. ¶ In glo. quia neuter si tenetur efficaciter, naturaliter autem tenetur si sit maior infante et cum extraneo contrahat: vt scripsi ꝰ. de auc. tu. in magna distinctione.

1 ☞ Commodatum et mutuum qualiter differant.
2 Dolus et culpa seu sola culpa: quando veniant in contractu.
3 Casus fortuitus non venit in ꝯtractu.
4 Quid si dolus vel pacti ꝑcedit casum.

a
1 **Item is[a] cui.** ¶ † In glo. q. d. nota differētam inter illum qui mutuum accepit ⁊ illum cui commodata est res: quia si cōmodauero tibi equum meum ego non do tibi ita eum vt tuus fiat. ⁊ ideo teneris mihi de eadež restituenda sicut re⁹ in mutuo. quia si mutuaui tibi non teneris mihi reddere eādē rem: sed aliaž rem eiusdē nature ⁊ eque bona. ¶ Alia est differentia quia qui mutuū accipit si casu fortuito amiserit qđ accipit mutuo, veluti incendio, ruina, naufragio, aut incursu latronū. nihilominus possum agere contra euž ex mutuo sed commodatarius diligenter debet custodire rem sibi commodatam nec sufficit si adhibeat talem diligentiam in custodiendo quaž in suis rebus solet adhibere si alius homo diligentius potuerit custodire. ꝑpter maiores vero casus cōmodatarius non tenetur: si tamen ꝑpter culpam suam casus iste non accidit alioqui si tibi commodauero sciphuž meum vt habeof in domo tua: ⁊ tu forsan tecum in peregrinatione detuleris: et incursu latronum amiseris vel naufragio: teneris mihi de eo restituēdo vel eius estimationem: licet glos. hanc differentiam tetigerit nihilominus eam hic posui. ¶ In glos. hic nota. in fine glos. dic melius ff. de regulis iuris. l. cōtractus. in fine. ⁊ hoc si
b sine culpa accidunt[b]: vt
2 videbis inferi⁹. ¶ † In glos. al's exactissimam. in fine. ista materia consueuit tradi per moduž doctrine: vt in hoc ꝯtractus et in alijs: quia aut cōtractus fit gratia tradentis tantum: et tunc

dium concludendi esse ꝙ soluit debitum per errorem iuris vel facti prout fuerit et est necesse hic exprimere: nisi qualitas persone egētis esset causa dāde conditionis: vt in pupillo de mente vel furioso vt hic per eū in. j. colum. in versicul. in gl. j. in fine. itē prope finē §. querit h Angel. cui competat ista conditio indebiti. vide euž hic.

a ¶ Item is. Qui recipit commodatum obligatur et differt a mutuo: quia i commodato nō transfertur dominiuž: nec tenet̃ đ casu fortuito nisi culpa ei⁹ precedat casū ⁊ hoc si gratis concedat. al's si cum mercede esset locatio vsus.

b ¶ Accidunt. Naž quod hic de incēdio dicitur intellige verum quando ab alio sine culpa inhabitantiū exortus fuerit ignis: al's secus vt per Angel. hic.

solus dolus ⁊ culpa la-
ta venit.ff.deposi.l.qd
nerua.ad gratiã vtriusq;.et tūc venit leuis.j.e.
.§.fi.ff.cmo.l.si vt certo.
.§.sed vbi.aut gratia ac
cipiētis tm̄:⁊ tūc leuissi
ma.vt.d.l.si vt certo.§.
custodiaz.hoc aūt vlti-
mū fallit i p̄cario qd fit
gratia accipiētis tm̄:et
venit sol⁹ dol⁹.ff.de pre
ca.l.q̄sitū.§.illud.Et est
ratio:q2 q̄nq; pōt reuo-
cari vt ibi notat in text.

a ¶Casus autē.Quid fit dol⁹: q̄d culpa leuis q̄d leuissi-ma.⁊ quid venit i vno cōtractu: ⁊ q̄d in alio. vide latissime p bar. in .l. quod nerua.ff.de positi.

Et ideo imputet sibi cō z
cedens nisi cito reuocet a
si p̄cario recipiens abu
tatur.Et scias q quan-
do quis tenet de leuissi-
ma tenetur ad exactissi
mā diligētiā.Et pōt dici
exactissima quā diligē-
tissimi patrisfa.discreto
p̄stiturā essēt. Sinautē
de leui:tenet ad exactā
j.§.fi.quā diligēs pater
fa.adhibet nec sufficere
ret talē qualē in suis re
bus adhibere cōsueuit
si in suis esset min⁹ dili
gens:vt hic.ff.sol. ma.l.
si constante.§.si marit⁹.
Si aūt de lata sufficit q
p̄stet talem quā cōis na
tura hominum qui non
admodū sapientes ⁊ vi
gilantes reputant con-
sueuerunt in talib⁹ pre
stare:dūtamen tantam
adhibeat diligētiā quā
tam in suis quasi diligē
tior esset:dz talē qualez
in suis diligentiā adhi-
bere.ff.deposi.qd nerua
vide plene.ff.fa.herci.l.
heredes.§. non tantū.j.
pro so.in .§.fi. ¶Exem-
pla aūt horū debent cō
mitti arbitrio boni viri
qui s̄m factorū varieta

tem dz iudicare de diligētijs hm̄oi.Et
potest ponere exēplum in equo cōmo-
dato.naz qn̄ cōmodatarius tenet de le
uissima:non dz cōfidere etiā in diligen
ti famulo.immo ipse dz videre pprius
oculis ⁊ manibus palpare ne stabulet
seu adequet calidus ⁊ qd sit bene ⁊ s̄m
mēsuram ligatus ⁊ cetera puidere ne
cessaria.Qn̄ de leui sufficeret q p̄cipe
ret famulos al's diligēti q bn̄ curet de
eo de cuius famuli diligentia est exper
tus.Si aūt de lata tantū:sufficit q cō-
mēdat famulo non ita expto quē crede
bat bonū quē forte reperit in caupona
seu in stabulo hospitis sui:⁊ sic de simi
bus possunt poni exēpla.¶†Casus au
tem a fortuitus nō venit in cōtractu:vt
ptz.⁊ hoc in cōtractu ex quo dn̄ium nō
transfertur:al's secus vt hoc ver.sz hic
ff.de peri.⁊ cō.rei ven.si vēdita.vide q
scripsi.C.si cer.pe.l.incēdiū.fallit mi
multis casib⁹ q̄b⁹ quis tenet q̄uis do-
miniū nō fuerit trāslatū.vide.ff.depo-
si.l.j.§.sepe.qui quāuis loquant in de
posito tamen conuenienter possunt ad
alios contractus adaptari.nam culpa
mora pactio ⁊ dolus faciunt teneri de
casu fortuito vt ibi notat.⁊ hoc expsse
ptz q vbi culpa p̄cesserit cōmodatari⁹
tenetur de casu fortuito. Qd pōt ita
verum vbi culpa est ordinata ad casuz
⁊ est causa quare casus euenit.ff.de rei
vendica.l.qui petitorio.§.j.ff.loca.l.vi-
deamus.in fi.de damno infec.l.fluminū
.§.idem ait si damni.argu.ff.de sta.li.l.
non oē.Sinautem culpa non fuit ordi
nata ad casum nec est causa casus tūc
aut fuit culpa cum mora:aut culpa si-
ne mora.Primo casu videtur dicendū
prout.j.dicam vbi mora processit.Se-
cundo casu vbi nulla mora sed simplex
culpa precessit.dic q aut ante casuz nō
erat nata actio nec ius agēdi in inter-
esse:⁊ tūc excusat.Uerbi gratia.i actio-
ne de dote que oritur demū soluto ma-
trimonio.ff.de bo.dā.sed si alia.in qua
casus excusat culpā.ff.de impē.l.iij.ĉ.fa
cit.ff.de solu.l.si stipulatus.§.si lance.
Si actio erat nata:tūc excusat ab eo qd
non venit p̄ncipaliter in obligatiōe:sz
p modū accessorij.ff.ad.l.rho.de Jac.

fi.§.si ea.sz nõ ab eo qđ pñcipaliter ve- a nit i actiõe.vt.ff.loca.l.ex cõducto.§.fi. de ali.iu.mutã.causa.l.nõ solũ.§.pe.Et hoc in 9ctibus in delictis vel quasi vñ qđ si p factũ actoris desijt iteresse q̃ casus excuset.ff.ad.l.aq.l.legis aqlie debitoris al's nõ excusat culpã latã sz leuã.ff.qđ vi aut clam.l.si ali⁹.§.est ⁊ alia de vi ⁊ vi ar.l.j.§.rectissime.đ fur.l.iter oẽs.in pñ.de re mi.l.q̃ cõmeatus.si qs
4 cau.l.ij.§.si tñ.¶†Ubi aũt mora dolus vel pactio p̃cedit casum dic plene.ff.de re iudic.l.cõtractus.per glo.extra de re 1 gu.iur.c.9ctus.lib.vj.per Dy.C.cõmoda.l.j.p doc.Quos casus non ꝓsequor: 2 q2 nec tex.noster tangit:sed tñ vbi culpa p̃cessit super quo distinxi:vt.š.scripsi.quaz distinctionẽ supportes ⁊ emẽdes charitatiuo calamo.scio eñ q̃ pe- 3 riculosuz est ⁊ maiori elimatione indigere posset.¶In gl.sic.ĩ.loca.in fi.Hoc verum cum res cõsistit in pecunia al's b p̃scrip.x̃bis agit.ff.deposi.l.j.§.si quis seruuz.de prescrip.verb.l.j.§.at cũ do. 1 iunge.ĩ.de ac.§.sequenti.

1 ☞Dolus ⁊ lata culpa leuis ⁊ leuissima quid sint.

2 Incendiũ qñ sit casus fortuit⁹ vel non vide remissiue.

a **Preterea.** a ¶In glos.not.in deposito.i fi.Uide melius.e.ti.si plures.§.fina.⁊.d.§.sepe.

1 ¶†In gl.hoc no.aliud ibi studiosa cũ imitatione veritatis.in auẽ.de fi.instr. in pñ.ibi cũ allegat.l.late.e.ti.l.cedere. 2 .§.fi.¶In ea.gl.ibi cuz dicit leuissima. immo sine aliqua.ff.de fur.l.euz qui.§. idẽ scribit.⁊ no.ff.pro socio.l.cũ duob⁹. .§.dãna.Si tamẽ sit leuissima adhuc reputat casus fortuitus.⁊ forte hoc vult 3 gl.dicere hic.⁊ not.ff.nau.cau.l.⁊ ita.§. c mirant.Sz si leuis p̃cedat tũc nõ cõputat iter casus fortuitos.⁊ sic itellige qđ no.eo.tit.l.nauta.vbi notat q̃ furtum nõ est casus fortuitus.Et potes ponere exẽplum si fiat a familiari al's ꝓbato ⁊ bone fame ⁊ q̃ nũq̃ al's cõmiserat ⁊ de loco vbi tales res furate sũt ẽt dili
2 gẽtissimi ꝯsueuerũt fure.¶†In e.gl. ibi cũ allegat.l.si vẽdita.ille due sũt 9rie:sed dic vt notat i.d.l.iiij.§.j.de offi.

¶Preterea.Depositari⁹ obligat et tenet de dolo.Itẽ no.q̃ depositum est fauorabile:q2 hz executionẽ paratã:⁊ in eo ꝓcedit sũmarie.nec põt opponi exceptio dñij qb⁹ ꝓuilegijs gaudet etiã pecunia nũerata penes cãpsorẽ deposita etiã si ea vtatur Itẽ de forma libelli i ista actiõe: ⁊ de ei⁹ materia vide ang.hic et ĩ.de acti.§.seq̃ns.itẽ q̃rit hic angel.quid si sint plures heredes deponẽtis.et vn⁹ vult p tẽ rei deposite.Itez si deposui penes cãpsorẽ cẽtũ ⁊ ipse vtit illis an dicat depositũ.vid ang.hic.

pre.vigi.Et caue q2 põt esse casus fortuit⁹ illis q̃ nõ sunt cã incẽdij sed illis qui sunt cã nõ.vñ aduertẽda est culpa.vt dixi.š.proxi.

☞Actio tutele nascit demũ finita tutela.

Creditor si perdit pign⁹ casu fortuito dz casum probare:debitor culpaz vel dolum.

Creditor an credere debeat de casu iuramẽto debitoris.

Creditor. b

¶†In gl.no.caute.i fi. ff.de pig.grege.§.i supficiẽs.audiui tñ quosdam voluisse astruere necessariã traditionẽ.de quo pleni⁹ videbis in.§.Itẽ seruiana si icidit.¶In glo.q̃ nascit.in fi.prima vera non tñ nascit ex solutione:sed ex 9ctu dudũ inito.vt videbis in materia actionũ.¶†In glo.sz qs.in fi.cõis.opi. quasi oim est qđ creditor probat casum:debitor culpã vl' dolũ si allegat.¶†Sz an de casu c creditor iuramento creditoris.Arg.q̃ sic.C.de

b ¶Creditor. Creditor ex pignore recepto obligatur re ⁊ tenet solũ de leui culpa. Ange.

c ¶An de casu.Adde Ant.corse.in sing.suis i ver.testis.vbi instruit passos dãnũ p casuz fortuitũ i locis remoti q̃ faciãt ibi examinari testes qb⁹ credet.obstãte q̃ nõ fuerit ps i eoꝝ ꝓductio citata.vix q̃ dixi ibi i apostil.ad cũ.vbi remitto me ad ea q̃ notaui i apostil.ad Lãfrã.in.c.qm̃ 9.§.testiũ depositiones.extra de ꝓba.

fi.instru.l.fi.sed ibi spe-
ciale.Unde doctores cō
a sueuerūt dicere q pbet[a]
p testes.itē p coniecturas.
ff.de re mili.l.q cōmeat9.
eo.ti.nō oēs.§.a barba-
ris.r de hoc in specu.de
pig.vs.sed qualiter.De
his no.p glo.r docto.in
d.l.si creditor.de edē.l.
si qs ex argentariis.§.fi.
loca.l.si qs domū.§.im-
perator.¶Et caue qr q
dem habent hic quādā
additionem q male ia-
cet q dicit sed tertio rc.
hoc enī est falsuz immo
primo creditor pbat ca-
sum vt dixi.

¶De verborum obli
gationibus. Rubr.

¶Cōtinuatio patet ex
his que leguntur.s.tit.
ij.§.fina.

1 ☞Stipulatio ita pōt
fieri vt promittat quis
se facturum.
2 Stipulatio dr a stipite.
3 Inuestitura feudi an sit
necessaria de iure ciuili
vel non.

VEr-
b bis[b] obli-
1 gatio.†In
gl. est autē
in fi.dic ibi r dic pmitti
tur futurū.vt ibi notat.
¶In glo.si aūt incertū.
Hoc satis videt proba-
bile.ff.de acti.empt.l.sit
ibi liberū.de serui.rus.
predi.si binarū.qnqz tn
ponit pro aditide.ff.de-
posi.l.pe.de vsu.l.si sti-
pulatus.de li.le.l.nō so
lum.§.pe.si quis in ius
vocan.non ierit.l.fina.
de arbi.diez proferre.§.
2 fi.¶In glo.nisi in casu
in fin.vide.s.de lega.§.
si generaliter.ff.eodem qui ex pluribus.
¶In glo.nam r bacculum.in fi.illa lex
facit.qr ibi exponit pactuz sicut hic sti-
pulatio.Uel dic stipulationē dici a sti-
3 pite.j.col.q fortis ē r firma.†De inue-
c stitura[c] de qua hic in glos.tangit dicas
q nō est necessaria de iure ciuili:sz de
iure feudorū est necessaria.i feu.de cog.
feu.c.fi.qd sit inuest.in pn.r quasi p to-
tū.r in beneficialibus de iure cano.nō
tamen p inuestituram possessio adipi-
scitur.vide extra de cōsue.c.ij.de his q
fi.a ma.par.ca.ex ore.p doc.de re.iu.c.j.
sz Dy.de feu.de noua.for.fi.c.ij.in feu.
1 ☞Promittens etiā dicit stipulari.
2 Stipulatio dz fieri vbis habilib9.alis
non valet.

d In hac[d] re ¶†In glo.ppie.
in fi.r dic habeat
1 p se vl p suū sufficientē interpretē.ff.e.
l.j.in fin.signa aūt non sufficerēt.ff.eo.l.
j.¶Sup tex.cgruēter sm interrogata.
2 ¶†In gl.habilib9 meli9.ff.de re.du.l.
in ambiguo.§.itaqz.de re.iu.in ambi-
guis.d suppel.le.l.legata.r.l.labeo.ido
si alterent noia vt si boui imponat no-
men asini vel econtra.sicut truffatores
qnqz alterāt et mutant non videret bo
na stipulatio qui adinuicē cōsentiret
p dictas leges.r facit qd libell9 debeat
offerri laico in romantio.Sed hoc non
videtur verum.qr per interpretationē
pōt scire quid continet in latino.r si sit
oino expers literarum r ita parum sci-
ret qd continet in romantio sicut in la
tino nisi haberet expertē literaruz q ei
legeret.in hoc tamē esset attendendus
vsus r stilus curie.C.de emā.li.l.j.ff.de
re iu.l.decreta.

☞Promissor simpliciter pmittēs an
r qn videat ab eo peti posse.vide distin
ctionem.r nume.2.r.3.
4 Obligatus in diem an gaudere debeat
aliqua dilatione vltra diem.
5 Actio an sit danda creditori an diez qn
debitor est obligatus in diem.
6 Confestim.hoc verbum determinatur
per decem dies.
7 Iudex si statuit diem partibus ad au-
diendam sententiam:vna partium il-
la die non veniente quando debeat iu

a Qd pro-
bet.An cre
ditor tenea
tur pbare
casuz.vide
h ang.post
bart.r sali.
itē practi-
cā i formā
do libello
vide hic p
eundē.

b ¶Uerb.
Diuid hūc
tit.vt hic p
aret.qr hic
Jo.fab.le-
uiter ptrā-
sit.vide hic
ang.bal.et
xpo.porcū.

c ¶De in-
uestitura.
Uide de di
cto ang.h i
ij.col.r cir-
ca fi.in ver.
i gl.firmū.
idē tenen-
tē r allegā
tē Jo.fab.

d ¶In hac
Uide ang.
sup hoc la-
tius tractā
tem.

dex ferre sententiam: eadem die vel die sequenti.

8 Singulis annis siue in ānos singulos an sit idem.

Adde ad idem nu.9.

10 Promisisti mihi p stipulationē.x.ānua vel annis singulis: an post mortem stipulatoris obstet exceptio.

a 1 **Omnis.** [a] ¶ In gl.j.statim.in fi. ¶ † In hoc puncto sunt gl. varie. nam in.l.promissor videt tenere q sit speciale in constituta pecunia. & idem videtur tenere in.d.l.eum q̄ .§.fi.remittendo illam. & idem in.l.omnibus.de re iudi. Hic tz contra. alibi distinguit inter debitum quantitatis et speciei j.de inutili stipu.§.fina. Dicas latius qz aut q̄ritur an i obligatione p̄senti detur tp̄s quo ad obligationez ꝯhendam: aut quantum ad petitionē inchoandā. aut quantū ad morā inducēdā: aut quantū ad exactionē seu execu-

2 tionē faciendā. ¶ † Quantū ad primuz dic q nisi insit tacita conditio q statim ꝯhitur obligatio etiā si dies tacite inesset.ff.de op.li.l.quoties.si tacita ꝯditio inesset ab euentu cōditionis.vt not.ff. de pac.l.item quia conuentiones.et sic intellige.l.interdum.ff.eo.l.inter stipu

3 lantem.§.sacram. ¶ † Quantū ad scdz dic q statim peti potest: & hoc vult dicere hec litera. et videtur quasi expressuz ff.de lega.j.l.si domus.§.in pecuniam. de verbo.obli.l.liber homo.§.decez de ac.emp.l.ratio.§.cuz per ven.nec est aliquid speciale in consti. qz si bene aduertas ad tex. illum ibi dat tp̄s non ad petitionem inchoandam: sed ad exactionem celebrandā. vt ibi ptz cuz dicit. Ut exactio celebret &c. vnde q̄uis in pric. loquat de petitione nihil tm̄ de ea loqtur in respōsione. vt p ꝯsequens rursuz est ad morā inducendā: qz statim interpellari pōt effectus tm̄ more differt modico tpe arbitrio iudicis.ff.de col.bo.l. si qs filiū.§.stipulatio. & d.l.qd dicim⁹. de vsu.l.sciendū. Uel dic q ad petitionē & interpellationē dat tp̄s qd potuerit tradidisse p.§.fi.j.de inuti.stipu.saltem in speciebus.ff.de leg.j.l.cum res. ¶ Quātū vero ad exactionē tpis est arbitrariū vel q̄tuor mēsium vt in.l.si debitori.de re iu. vel.x.diez.vt.l.pmissor. vel aliud put iudici videbit ḃm locorū & psonaz varietatē. vt.l.qd dicimus.ff.de solu. & ḃm summaz quātitates.ff. de iur.fis.l.in fraudez.§. fiscalib⁹.suspect⁹ tm̄ cauere dz.vt.l.si debitori.

4 & ff.d pig.l.q̄situ. ¶ † Sz an obligatus in diem gaudebit hmōi dilatione: ¶ Nō vr ex qua dilatiōe sibi puidit. C.d pac. cō.l.fi.ff.de p̄ca.l. & hz.§. cū q̄s extra de dila.c.preterea.ff.de vsu.l.j.fideic. ¶ Cōtra. C.de repu.hered.l.fi.ff.de act.et obli. qd d sepu.vio.l.q sepulchra.de.an.le.l.titia.§.q marco.d li.le.l.alimēta .§.basilice. & hoc fauorabilior cū dilatio seu puisio ista sit de iure ꝯmuni & oriatur ex precepto sue condēnationis. vnde primū tp̄s seu prima dilatio est apposita ad differendā condēnationē tm̄ non aūt ad executionē & sic possunt euadi ꝯria q̄ loquunt vbi puisiones tēdūt ad vnuz et nō sunt de iure cōi: & ex eis seq̄ret iniquū: aut cōtrariū prorogatio.vt.d.c.pterea.

5 ¶ † In gl.sic.ff.si cer. pet.in fi. Maxima qō cōsueuit eē an ex obligatiōe in diē sit dare actionē aū diei euentum. De obligatiōe nō dubitat: qz illa bn̄ ē nata. Et glo. & Ja.de ra.dicunt q sic. Pet.de bel.per.tenuit ꝯ & super hoc multas allegationes hincinde concesserunt.de quibus fa-

a ¶ Omis. Stipulatio vbi est pura statiz potest peti Si vero est i diē nō pōt peti nisi pereat tota illa dies.an sel.

tis Cyn.recitauit.C.vt act.ab herede & ctra heredē.l.j.tñ quasi omnes moderni tenēt q sit nata.& ad hoc allegant.ff. mā.l.j.§.mandatū.modicus tamen est defect⁹ huius disputationis.recurre ad Cy.si velis hoc
6 dilatare.¶†In glo.nisi ab intio.in fi.Uide melius.s.super dicto verbo confestim.vñ in.d.§. decē.nō censet dies apposita q̄ differat.vt ibi patet.¶Itē not.q illud qd hic dicit de stipulatione ↄcepta in diē obtinet si inter diē.ff.de vb. signi.l.si quis intra.&.l.
7 quicquid.§.fi.¶†In gl. hic no.qōnem in fin.De hac questiōe [a] est casus ex de offi.deleg.ↄsuluit. vbi dicit q eadē die pōt ferre sniam circa vltimā horam vel expectare in diem sequentē [b] nisi in illa die deberet ei⁹ officium finire.dic vt ibi.
8 ¶†In glo.aliud si dixeris cū allegat.l.nec semel.dic q nō est contra. qz idē est siue dicat singulis annis siue in annos.vt no.d.l.j.qñ di.le. ce.vbi est contraria glo. huic.sz illa verior vt videbis pleni⁹ J.de inuti. stipu.§.pe.¶In ea.glo. ibi cū allegat.l.cum in annos.Sz que est ratio huius rōnis vt pluries spectetur tēpus in legatis q̄z in ↄctibus.Respōdeo qz cōtractus cedunt in vna hora & in vno tēpore:sz nō legata.vt dictis legib⁹.Sz cur non eque.Rñ.qz ↄctus sunt fortiores:qz voluntate duorū nitunt q̄z legata.& hoc satis apparet in trāsmissione:qz legata cōditionalia non trāsmittunt:sed ↄctus s j.§ ex conditionali.fm doc.Jaco.
9 ¶†In ea.glo.ibi cum dicit vna est verborū conceptio.ff.eo.l.stipulationū stipulatio.¶In ea.glo.in fi.de quib cōstat q sunt plures.vt.l.senatus et ideo videtur precedens approba & Dyn.eā approbat in.l.senatus dicit singulis annis nō exprimunt diuerse species tēporū:iō stipulatio Sed vbi dr annua bima &c.exprim diuerse species tēporū.vñ qua ratio expressio pluriū facit rerū diuersas stipulationes.vt.l.scire debem⁹.ff.eo. eadē rōne expressio diuersorū tēpo de testa.mili.l.miles ita.§.qd dixim fm eū.¶In gl.ratione primi.in fi. est veritas.cū em̄ sit vna.vt.d.l.sena tota est in diē & ꝓ primo & sequētib nis.& in hoc differt a legato qd est cōditionale prosequentibus annis.vt.d. senatus.satis.not.ff.eo.l.stichū.§.fi.
10 ¶†In glo.j.donec viuat.in fi.Sed si nō esset adiectū verbo quoad viu Uerbigratia.promisisti mihi per stipulationē.x.annua vel singulis ann d.l.si stichū.§.j.videtur velle q exceptio post mortē stipulatoris glo.reprobat ibi per oēs per casum lius.§.& est secus in legatis.C.de leg in annalib⁹.ṗsumit em̄ paciscendo et heredib⁹ ꝓuidere.ff.de ꝓba.l.ip tum.§.ex cōditionali.Itē no.q si q obligatus vsq ad diē & sint plures tiones faciēde vt annuum diurnū vel mēstruū:tenetur ante diē cū effectu post diē sine effectu:sed post diē cū effectu:sed vbi est vna ṗstatio facienda netur ante diem sine effectu:& cōd do si promisit ex die:nā ante diē gatus est sine effectu tm̄.ff.de act. l.obligationū fere.§.patet.in gl. intelligo nisi dies apposita fuerit mitationis & obligationis.tūc em̄ ret ante diē sz nō post.ff.de dā.infec de preto.sti.l.valeri⁹.ff.mā.l.si fide sor.§.fi.nisi esset ante ↄcta obligatio post diē duraret.vt eo.tit.l.si mandato titij.§.paulus respōdit die adiecto

a ¶Qōne De hac.q. vid h Ang. in fi.ij.colū. v.in gl.dz. itē q̄rit hic Ange.i.iij. col.an snia possit ferri d nocte.vide eū hic.

b ¶Sequētem.Ange. hic et ante fi.iij.col.v. q̄ro an die sequēti.dicit tamē h Christofo. cū Jo.fab. de hoc esse clarū casū in.c.consuluit.ex d offi.delega.

Ale. vide q[uo]d ibi no. in dubio aut[em] p[ro]mittendo ad die[m] videt[ur] p[ro]mittere: vt post teneatur [et] no[n] ante nisi essent plures [sti]pulationes faciende: q[uia] tunc p[re]sumeretur co[n]tra. ff. eo. titu. l. eum qui ita. §. qui ita. ¶ In glo. j. aliqua[m] fortuna[m]. in fi. q[uia] vbi se habet omnimodo adesse censetur in die[m]. vt. j. glo. fi. [et] not. q[uod] tex. plenius hoc distinguit in. d. l. obligationu[m] fere.

1 ☞ Legatari[us] si stipulat[ur] sibi legatum solui an tunc transmittat actionem ad heredem.

2 Stipulatio vbi iterponitur super actu non transmissibili ad herede[m]: non tra[n]sit ad heredem.

3 Promisit aliquis facere aliquid sub pena: heres facie[n]do potest euitare pena[m]. Quid aute[m] si fuit electa idustria [per]sone.

a 1 Ex co[n]ditionali. a ¶ † In glos. sed quare legatarius. in fi. q[uo]d ergo si legatarius stipulatur legatu[m] sibi reddi. Uidetur q[uod] tunc tra[n]smittat attenta hac ratione. sed hoc non est verum. vt. ff. vt in posses. le. l. j. §. si quis sub conditione. de co[n]stitu. pec. l. si id q[uo]d. si quis cau. l. si eu[m]. §. qui iniuriaru[m]. [et] glo. hic loquitur qu[ando] principaliter quis stipulatur: ita q[uod] stipulatio no[n] succedit in locum alterius actionis no[n] transmissibilis. nam tunc non obtinet is. §. nec ratio glo. ad hunc casum extendit[ur]. est ergo s[ente]n[t]ia glos. q[uod] pactum [et] stipulatio censent[ur] realia [et] tra[n]smissibilia ad heredes. hoc tamen fallit in duob[us] casibus qui notant[ur] in. l. si pactu[m]. ¶ Ite[m] vbi [per]sona apponit[ur] in executione negotij. ff. de pac. do. l. ob res donatas. § fi. so. ma. l. si marit[us]. §. j. de pac. l. qui in futuru[m]. §. j. ¶ Item fallit. ff. de ser. rust. p[re]di. l. lucius. s[ed] ibi forte no[n] fuit pactu[m]: s[ed] simplex co[n]cessio. vel dic q[uod] vbi seruitus co[n]stituit[ur] facta me[n]tione [per]sone no[n] p[re]dij vel predij [et] [per]sone. [et] tu[n]c no[n] tra[n]sit ad herede[m] nisi fiat mentio de eo: s[ed] si co[n]stitueret[ur] predio tra[n]siret. et est secus in alterius rei obligatio[n]e q[ue] transit q[ui]buis fiat me[n]tio de persona: q[uia] illa est magis transmissibilis de natura sua et magis perpetua q[uo]d p[ate]t: q[uia] durat vsq[ue] ad. xxx. annos. [et] seruitus vsq[ue] ad. x. si sit co[n]stituta. vt p[ate]t. C. de prescrip. xxx. anno. l. o[mn]es ff. de serui. l. seruitutes. Si ergo aliquis stipulatus fuerit sibi seruitute[m] sub conditione stipulatio huius non tra[n]sit ad heredem per. d. l. luci[us]. S[ed] nec ratio posset impugnari p[er]. l. corruptionem. C. de vsufr. ¶ † Ite[m] 2 dic generaliter vbicu[n]q[ue] stipulatione[m] q[ui]s interponit sup[er] actu no[n] tra[n]smissibili de natura sui non obtinet is. §. p[er]. ll. s[upra]. allega. in p[ri]n. ff. de vsu. l. si stipulatus. ¶ Item nec obtinet in casu quo stipulator deberet condi. implere in p[ro]p[ri]a persona. Uerbigr[ati]a. promitto tibi ce[n]tu[m] si roma[m] ad indulge[n]tia[m] veneris: vel si te co[n]tingat capi ab inimicis: si enim moriaris ante co[n]ditione[m] impleta[m] no[n] transmittit[ur]. [et] eodem modo no[n] obtinet in co[n]ditionibus q[ue] sunt in no[n] faciendo quaru[m] impleme[n]tu[m] depe[n]debat ex no[n] facto stipulatoris. tunc e[ni]m no[n] tra[n]smittitur species: s[ed] ipsum debitu[m] purificatum. s[upra]. pri. §. in fi. Sed an debitu[m] co[n]ditionale tra[n]smittatur co[n]tra herede[m] p[ro]missoris. et certu[m] est q[uod] sic si erat in faciendo [et] factu[m] faciendu[m] erat ex parte p[ro]missoris nisi esset tale factum q[uo]d no[n] posset p[er] aliu[m] adimpleri. C. de [con]t[ra]he[n]. [et] co[m]mit. stipul. l. veteris. S[ed] si factu[m] erat in non faciendo no[n] transit co[n]tra herede[m] promissoris nisi esset co[m]missa in vita p[ro]mitte[n]tis. ff. eo. l. et ea. § fi. si serui. ven. l. loci. §. si fundus. vel nisi de hoc fuerit fa

a ¶ Ex conditionali. Stipulatio co[n]ditionalis tra[n]smittitur ad heredes. Ange. Jo. fab. latius scribit sup[er] hoc. §. que[m] Ang. [et] bal. io[n] vide eu[m] diligenter.

a Loca. Adiectio loci i stipulatiõe eius effectum sicut dies re 3
tardat & obligationis natiuitas nõ suspendit: & impossibilitas i stipulatione adiecta eã dẽ infringit. hoc dicit Bal.
b In fin. Uide ang. hic i.j.colũ. in vẽ. in gl. repromissio.
c Donẽ. Hãc ẽt mouẽt h doc. & Ang. i fi. in j. colũ. vẽsi. qrit h Pe. & Jo. fab.
d Cõditiones. Cõditio de pñti stipulatiõis valorẽ nõ suspẽdit: sz vera statim puraz reddit b stipulationẽ falsa vo reddit firmam. h. d. sm Bald.
e In fin. Angel. hic. tz sm Joã. fa. in vẽsi. in gl. incerta. c

cta mentio. ff. de pac. l. q
in futuro. §. j. & hoc si in 1
stipulatiõe fuerit facta mẽtio de psona sicut in stipulatione patet non fieri. Itẽ al's contra per d. l. si partum. ¶ †Quid ergo si quis promisit factũ facere sub pena. Potest dici q heres faciendo euitat cõmissionẽ pene p. d. l. veteris. Sz qd si esset electa industria: tunc vr obligatio extincta per mortẽ pmissoris vel posset dici q duret: qr illa electio fuit in fauorẽ stipulatoris. si ergo stipulator vult recipere operas vel factũ alteri9 cur nõ potest renũtiare fauori suo. Et forte hoc vult dicere. l. veteris. vi 1
de ibi. & facit. l. inter artifices. ff. de so. ibi nõ cõsentiente stipulatore et hoc verũ in priuatis psõ d
nis: secus in ecclesiasti 1
cis. in feu. q fuc. test. c. j. e
hoc põt esse tit. si de feu. cõtro. fu. c. moribus.

☞ Promisit aliqs centuz dare parrhisius sub pena: venit parrhisius infra diẽ: nõ aũt soluit: an pena cõmittatr absqz aliqua interpellatione.

Loca[a] etiaz.

¶ In glo. ratione in fi.[b] sed opp. cõtra hunc. §. ff. loca. l. insulã. §. j. Sz ibi in cõtractib9 bonefidei in quibus tpis angustia nõ vitiat. itez cõtra. ff. de lega. j. l. si mihi. §. j. Sed ibi in legatis que fauorabiles interpretatiões reperiuntur. Dñs Pet. de bel. perti. mouet hic 2
vnã questionẽ[c] et parũ

alĩud aut nihil dicit vltra gl. in hoc tit. nec precedenti. †Pone q aliquis pmisit cẽtum dare parrhisius sub pena: venit parrhisius infra diem: sed nõ soluit nũquid cõmittit penã absqz aliqua interpellatiõe. Uidetur q sic qr sicut dies expressa cõstituit in mora. C. de ꝯuen. cõmit. sti. l. magnã. ita videtr qd tacita. ff. eo. l. si insulã. igitur videtur q pena hoc casu cõmittatur cuz tacita dies sit elapsa. Pet. ipse dicit q si venit parrhisius infra diẽ nõ cõmittit pena sine interpellatione si nõ venit cõmittit. & est ratio: qr tẽpus qd ceditur a lege ceditur ad veniendũ nõ ad soluendum: & ideo licet non soluerit nõ cõmittitr pena: qr per ipsum non stetit quin dando venerit. & ita non ob. d. l. si insulã. qr nihil fecit nec cõpleuit ad hoc fecit q in se erat veniendo ad locum. ¶ Cas si conceditur ad soluendũ vt hic constituta. Dic vt. j. de act. §. de constituta.

☞ Incertitudo scientie quãdo suspẽdat actum vel non. 3

Adde ad idez nume. 2. et. 3. qr subastationes sunt.

Cõditiones.[d]

¶ †In gl. ff. de regu. iur. in fi.[e] & nõ requirit scientia de pñti qr partes volunt ex certa scientia tales scientiã requiri: & sic nõ errant. sz qd dices in casu quo certitudo requirit sicut in additione hereditatis. ff. de acq. her. l. is qui putat. & l. si is. nunquid sub talibus cõditionib9 põt fieri. Uidetr q sic cũ tales ꝯditiones nõ suspendãt actuz vt hic. ¶ Cõtra qr in aditione hereditatis debet quis esse certus, vt. ff. de acqr. here. l. qui hereditatẽ, & l. in repudianda. ista aũt possunt esse incerta. vt in fi. huius. §. Solu. quantũ est de aditione potest talis ꝯditio apponi & valet additio. cũ tamẽ tria concurrant q talis sit sua ex iusta causa & cõi. opi. Item & veritas rei. & sic valet al's nõ. vt eo. ti. l. cum quidã. §. qd dicitr. cũ ibi no. ¶ Sz an qd dixi: qd in aditione obtinet in alijs actibus legitimis q non recipiũt diẽ nec cõditionem. ff. de re iud. l. actus legitimi. ¶ †Et posset dici q sic si agentes negotium apponãt cõditionẽ que sit vera: &

quam credant verã vehemẽti presum
ptione et cõi opi. cũ sit eadẽ ratio. vñ si
iudex qui dat tutorẽ. ꝛ ipse tutor credat
patrẽ pupilli mortuũ. et sit cõis de hoc
opinio. vt verum sit ꝙuis iudex appo-
nat talẽ cõditionẽ. si pater pupilli mor
tuus sit crederẽ valere dationẽ qꝛ etiaꝫ
tacite hoc intelligebaꝛ. ff. de tute. l. mu-
to. §. sub conditione. ꝛ facit. d. l. cũ qui-
dam. §. fi. cũ. l. seq. alʼs non credo. ¶ Sed
contra videtur ꝙ ꝙuis tales conditio
nes nõ suspendãt obligatiões tñ dies
tacite inest quo sciaꝛ veritas an ita res
se hꝫ nec ante peti põt quousqꝫ certum
sit. s. pxi. §. ꝛ tamẽ ꝯstat ꝙ illi actus nõ
recipiunt diẽ sicut nec cõditionẽ. ¶ Po
test dici ꝙ in hmõi cõditionibꝰ nõ inest 1
dies etiam tacita. immo statim põt fieri
interpellatio et res peti. post in proba-
tiõe veniet ꝙ res ita se habet sicut in cõ 2
ditione appositum est: ꝛ ita in actibus
illis legitimis nullam diem importãt
3 hmõi cõditiones. ¶ † Sed hoc videtur
nõ posse stare. pone ꝙ tu ꝓmittis mihi
x. dare si aretusa sit pregnãs. hoc est de 4
presenti. ꝛ d natura sua videꝛ importa
re diẽ. ff. eo. l. interdũ. Sed dicas ꝙ hoc
non est verũ: immo statim possunt peti
decẽ: vt dixi. Nec ob. d. l. interdũ. qꝛ ibi 5
loquiꝛ in casu quo partus deducebaꝛ
in stipulationẽ i illo em̃ casu est dies ꝛ
tacita cõditio vt ibi no. ꝛ. s. de pac. l. itẽ a
qꝛ conuentiones. qꝛ nisi sit partus ꝛ na
scaꝛ dare non potest. nõ sic in hoc casu 1
vbi ꝓmittuntur. x. si sit pregnans: quia
tunc statim potest peti. sed habetur ꝓ-
bare ꝙ sit pregnans. Sed op. ꝯtra hũc.
ff. de here. insti. l. si meuia. vbi videꝛ cõ-
cludi ꝙ valet actus non obst. ꝙ non sit
vera cõditio. hic aũt cõtrariũ. Nec põt
dicere ꝙ sit speciale in vltimis volũta-
tibus: qꝛ in illis dꝛ idem quod hic. ff. de
iniust. rup. et irri. testa. l. cũ in scdo. glos.
soluit ꝙ ibi est nugatio ꝛ truffa ꝛ nõ cõ
ditio. Sed certe idẽ posset dici de qualĩ
bet cõditionali de pͥterito vel de pñti si 2
testator sciret non esse veraꝫ. ꝛ ita is. §.
posset restringi ad casum quo cõtrahẽ
tes ignorarent ꝛ essent incerti de condi
tionis veritate. Unde põt dicere ꝙ ibi
sunt verba de futuro. illa enim verba si b

viuerent simpliciter ex
tenduntur ad futurũ. ff.
de cõdi. ꝛ demon. l. mul
ta. §. j. et sic is. §. obtinet
siue contrahẽtes scirẽt
veritatem conditionis
siue ignorarẽt quecũqꝫ
dixi in actibꝰ legitimis
qui nõ recipiũt diẽ nec
cõditionem. vij. q. j. pa-
storalis. vnde tales pro
uisiones non videntur
valere prouideo tibi de
tali beneficio si vacat
nisi concurrant illa que
s. dixi.

Pars an potest cõ-
pelli apponere penam
in contractu.

Dolus si arguitur in cõ
tractibꝰ siue in delictis
an interesse probetur ꝑ
iuramentum.
Adde ad idem nu. 3.

Testes producti ad pro
bandum interesse quid
ꝛ qualiter deponere de
bent.

Stipulatio penalis qñ
et qualiter potest plu-
ries cõmitti.

Non soluꝫ.[*]

¶ † In glos. hoc in fi. sed
an pars potest cõpelli
apponere penam in cõ
tractu. Dic qd non nisi
fuerit conuentuꝫ vt ibi
no. bene verum est ꝙ iu
dex ex causa põt appo-
nere penã pͨceptis suis.
C. commi. vel epis. l. j. in
fi. et facit. C. de re iudi. l.
si pecuniam. de vsufru.
l. j. ff. d excep. do. l. apud
celsum. §. labeo. ¶ † In
glo. sed quomodo. in fi.
supponit gl. ꝙ vbicũqꝫ
dolus arguiꝛ siue in cõ
tractibus siue in delic.
ꝙ interesse ꝓbetur [b] per

a ¶ Nõ so
lũ. Etiã fa
cta pñt i sti
pulationẽ
deduci in
quibꝰ vtile
est penam
adijcere ne
alʼs stipu-
lator habe
at probare
interesse.
b ¶ Inter
esse ꝓbeꝛ.
Qualʼr pro
beꝛ inter-
esse. vide h
ꝑ do. Ang.
in. ij. col. in
℣. in gl. pro
bare. Itẽ i
iij. colũ. i ℣.
qro si peto
expensas.
tractat quo
modo ꝓbẽ
tur expẽse.
Itẽ subse-
quẽter i. e.
col. in ℣ sic.
quotidie q̃
rit de tali
qõne. Si ꝓ
mittiꝛ hoc
mõ de qdꝰ
dãnis expẽ
sis ꝛ inter-
esse ꝓmisit
titiꝰ stare
simplici di
cto vel iu-
ramẽto di
cti scij: an
talis pro-
missio va-
leat. vide
eum hic.

iuramētū.ꝛ facit.ff.de i li.iur.l.ij.ꝛ.l.in actionib⁹.ꝛ idem not.ff.qđ vi aut clā.l. semper.§.hoc interdicto.idē not.Host. extra đ fo.cōpe.c.dilecti.ꝛ extra qđ me. cā.c.fi.Sꝫ gl.vř alibi distinguere inter interesse singulare ꝛ cōe vt primū nō ꝓ betur p iuramētū scđꝫ sic.C.de i lit.iur. l.alio.Sꝫ ibi i alio casu qñ culpa argui tur:sꝫ ꝯ primā opinionē vř apte:qꝛ fur tum non committiť sine dolo ꝛ affectu ꝭ.de ob.que ex delic.nas.§.furtū.ꝛ tñ in talibus furtis videť qđ oporteat alias probari ꝙ̄ per iuramentum.ff.de fur.l. quidam tabularuꝫ.ff.ad.l.aquil.l.in.l. ¶In hoc potest sic distingui:qꝛ aut pe titur interesse ratione delicti aut ratiōe cōtractus.Prio casu dic qđ interesse ꝓ batur per iuramētū nō in litē sed quan ti res est in veritate si res non possit re stitui.vt.ff.de in litē iuran.l.cū furti.de aqua plu.arcē.l.si terti⁹.§.fi.ꝛ.đ.l.semꝑ .§.hoc interdicto.si aūt res possit resti tui ꝛ iudex condemnauerit ad restituē dū ꝛ nō vult restituere iuratur in litē. ff.de in litē iurā.l.ij.ff.de do.l.arbitrio. de appella.l.creditoꝛ.§.iussus eodē mō in casu speciali quando quis in ius vo catur vi eximitur propter autoritatem iudicialem.ff.ne quis euꝫ qui in ius vo ca.est vi exi.l.fin.§.j.Et forte posset hoc tradi pro regula vbicūꝗ iudicialis au toritas contemnitur per leges ꝑdictas nisi in casu qñ qs missum in possessionē nō admittit vel prohibet.ff.ne vis fiat ei qui in posses.missus est.l.j.§.hec ver ba.Sed certe tunc crederēꝫ iurari in li tē si vim adhiberet vel iussu iudicis in speciali sibi facto ꝯtumaciter resisteret vñ illuꝫ.§.itelligo qñ iudex simpliciter decreuerat aliquē mittēdū in possessio nem cui aliquis se opponit prohibēdo qui alias non fuit vocatus nec condē natus:alias si ad hoc vocatus speciali ter ꝛ iussus vt non impediret prohibe ret ꝛ parere contemneret:vel si missum per iudicem violenter in predicto casu expelleret:non video cur nō iuretur in

3 liteꝫ contra ipsum per.l.ꝰ.alle. ¶†Sꝫ adhuc op.primo dicto.đ.l.quidā tabu larū.vbi đꝛ ꝯcludi ꝙ opꝫ ꝓbari per te stes.immo dic ꝙ nō op.sed intellectum ꝑmissoꝝ aperit.nā quod dixi ꝙ in deli ctis interesse probatur per iuramentū intellige.i.estimationem damni seu rei ipso delicto probato.nam ipsum de lictum ꝓbare oportet Uerbi gratia.si di cā ꝙ tu surripuisti mihi equū vel boue hoc debeo probare.ꝛ hoc probato sta biť iuramēto meo de estimatione ipsi[us] ꝛ hoc vult dicere.đ.l.quedā tabular[um] ibi eñ oportet ꝓbare ꝙ habeat tales ta bulas ꝛ tale debitū continentes ꝛ reu[m] eas surripuisse ꝛ hoc probato stabit iu ramēto suo de dāni estimatiōe.In vio lētia tñ est aliquid speciale nā ibi pro bata violentia creditur iuramento [illegible] dum de rerum estimatione:imo de [illegible] que se amisisse dicit.nec habet proba[re] quales res amisit:ꝛ hoc in odium vio lentie.C.vnde vi.l.si qñ.In secūdo ca[su] qñ petitur ex cōtractu tūc aut dolus [ar] guitur aut culpa.Primo casu aut ag[itu]r is de actionibus arbitrarijs seu bo[nae fidei] ꝛ in illis constat quod probatur per iu ramentum in litem nisi in casu [illegible] de veritate.ff.de in li.iu.l.minus.[illegible] tamen plenius.ꝭ.de act.§.preterea.[illegible] de alijs:ꝛ tunc si res nō extat estima[tio] vero probatur per iuramētū si nō pos sit als sciri si extat opꝫ ꝓbari ꝑ teste[s] vt hic.ff.de in li.iu.l.videamus.§.fi.[illegible] l.sequē.si aūt culpa arguiť singular[e] dꝫ probari ꝑ testes de cōmuni.vult di cere glo.ꝙ ꝓbať per iuramentuꝫ.[illegible] l.ꝰ.alleg.que potest esse vera vbi alias non potest probari estimatio per.đ.§. plane.ꝛ ita c porteret dictū.§.extēdi ad oia ꝑcedētia.ꝛ satis hoc innuit ꝯsequē tia litere.vel dic illam glo.veraꝫ in ca su illius legis.vbi ex officio tenebatur fecisse diligentiam.ꝛ hoc nisi fuerit con tumacia in non petendo.tunc enim di cerem vt.ꝰ.proxime in delictis [illegible]

4 ¶†Sed quid debent deponere testes 1
qui producūtur ad probādū interesse. Dicas ꝙ si producūtur ad probādū sin 2
gulare interesse deponētꝙ si haberent talem rem.ꝛ ita eis cedentē gratiosam vel vtilē nollēt ea carere pro tanto.Sꝫ 3
communi vero ꝙ res tantum valet fm cōmunem estimationē.Sed qđ si dice rent se tantum daturos.Dicas ꝙ non

bene deponerēt p ea q̄ no. C. de rescin. ven. l. ij. de his scripsi. C. de sen. q̄ pro eo qd̄ interest. l. j. & vide qd̄ ibi no. p gl. & do a cto. ¶ In gl. puta nō ire. ff. e. l. vbi aūt
5 .§. q̄ id qd̄. ¶ † In gl. hoc ad primū. in fi. sup hoc dic pleni⁹: qr aut stipl'atio fuit 1
apposita sup facto nō iterabili vel sup eo toto qd̄ principaliter in obligationē deuenit: & nō pōt pluries cōmitti qr nū q̄ stipulatio penalis pluries cōmittit. ff. de here. vel act. ven. l. vēditor heredi tatis. de ver. obli. si ita q̄s. aut fuit apposita in facto iterabili vel plura capita cōtinēte: & tūc vr̄ sepius cōmitti pro quolibet facto iterabili vel pro quolibet capite si cōtineat interesse vel loco interesse sit apposita pena. ff. e. si sit. ff. rē pupil. sal. fo. l. ij. rez ra. ha. l. fi. procura. si cui plus q̄ per. l. fal. l. iiij. §. quesitum. vsufru. quēadmo. ca. §. hoc aūt. ¶ Sin autē nō ɔtinet iteresse: sz mere sit penalis propter contentū. forte tunc nō committit nisi semel. ff. de arbi. l. si duo. §. j. illa em̄ ibi erat aposita loco ɔtentus vt eo. ti. l. si quis rem. cuz ibi bene no. videtur ergo q̄ pnūciatū fuerit in cā q̄ vertebatur inter vniuersitatem & ecclesiaz tullencā. in palatio apostolico vbi dicebat ecclesia quod dicta vniuersitas sub certa pena promiserat nō insultare psonas ecclesiasticas. & plura alia capitula. et quod dicta vniuersitas fecerat contrarium frequenter et in pluribus
capitulis. & petebat solidam penā pro 2
quolibet. determinatum fuit quod po- b
terat de quo multi fuerunt admirati & maxime legiste sequentes glo. ¶ Item oppo. q̄ cōsiliū hui⁹. §. sit nullū. & solue vt. j. de inutili stipu. §. alteri.

¶ De duobus reis stipulādi et promittēdi. Rubri.

¶ Glo. sufficiēter continuat rubricam. ideo transeas.

1 ☞ Ius vetus non requirebat vt expresse fierent duo rei stipulandi vel promittendi.

2 Interrogationes et responsiones debent fieri sine interuallo in stipulationibus quibuscunq̄.

3 Quid autem si agitur q̄ sint duo rei & adhibetur interuallū: an erūt duo rei.

ET stipulandi. a ¶ In glo. dicitur reus. i
fi. dic pleni⁹ ibi. ¶ † In gl. hoc adiecto. in fi. Scire debes q̄ gl. in. d. §. cū tabulis vr̄ velle q̄ iure antiquo & nouo sufficiebat exprimi q̄ essēt duo rei nec oportebat dici q̄ tenerentur insolidum. & illā sequitur ibi. Ja. dy. dicit q̄ de nouo oporteret dici qd̄ sint duo rei & q̄ insolidum teneantur & ideo hic glos. errauit hoc dicēdo hoc adiecto vt sint insolidū &c. quia de iure veteri non oportebat dici q̄ essent insolidum quod glo. hic supponit & male quia. §. cuz tabulis. dicit contra: et magis etiam errauit. in aut. hoc ita. C. eo. tit. vbi dicit q̄ si vnus promisit decem et postea alius eadem decem q̄ sunt rei debendi qd̄ nō est veruz nisi hoc agatur expresse per dictū. §. cuz tabulis.
2 ¶ † In gl. ex interuallo
b in fi. b dicas q̄ sine interuallo debent fieri interrogationes & responsiones. ita quod nō fiat diuersio ad alios actus extraneos: quia si diuerterentur ad alios act⁹ nō extraneos. & nō esset magnum interuallum valeret. Verbigratia. Si alter de duobus reis promittēdi esset presens: et alter non & interrogatione facta ille psens iret

a ¶ Et stipulādi. Diuide hunc ti. vt p angē. hic. & sūma sic hoc pncipium Duo rei stipulādi sūt qn̄ sepatiz interrogāt debitorē et ipse simul vtriq̄ rn̄deat.

b ¶ In fin. Dicit ang. q̄ iteruallū magnuz puta vni⁹ diei cum actu ex̄neo: vitiat ɔstitutionē duorū correorum si interueniat interrogationē & rn̄sionē: al's si iter obligationē vni⁹ pfectam et aliā pficiēdā n̄ vitiat ɔstōnē correoꝝ expssaz: sz tacitā sic saltē in duobus reis credēdi. Qn̄ aūt duo rei credēdi dicāt socij. Et si vn⁹ totum exigat q̄ actiōe tenet correo. Itē an & qn̄ factū vni⁹ psit vl' noceat alteri vide bar. in. l. ex duob⁹. ff. e. ti. & ang. hic.

a ¶ Duo. Si duo pmittã eidē eadē pecuniā efficient̄ duo rei: ƺ vni⁹ solutiōe ꝛ receptiōe tollit̄ obligatio vtriusq̃. ang. In hoc. §. format ang. multas pulchras ꝛ q̃tidianas q̄stiōes. An plres rei debēdi pos sint vno libello cōueniri. et non obstante ꝙ vn⁹ fuerit ꝫ ꝯuētus alter cōueniri et exigi possit. item q̄d si ꝯueniatur ille ad quē pecūia nō ꝑuenit. Itē opposi tio diuisionis vel de duob⁹ re. bñficio cui correctū eē vl̄ nō eē sol uēdo pbādi on⁹ incū bat. ꝛ q̄n di cāt̄ esse pn̄tes vel nō. Itē ex ꝯ̄ctu vni⁹ de ge rētib⁹ vnā negotiatio nē q̄libꝫ agere vel cō ueniri pos sit vt duo rei. Itē vbi ꝺ̄ titi⁹ ꝛ so cij ꝑ quāta pte'i spē no miat⁹ h̄eat actionē vel obligatio nē. vid h̄. p ang. Et de q̄ōne vide

q̄situ aliū q̄ erat ppe nō esset diuersio ad alios actus ꝛ sic pōt itelligi. l. duos. e. ti. §. si. ꝛ hoc ē in dubitatū. ¶ † Sꝫ pōe ꝙ adhibet̄ iteruallum: tñ agit̄ ꝙ sint duo rei. an erunt duo rei. Glo. mo= 1 uet hoc i. l. si ex duob⁹. e. ti. ꝛ vr̄ dicere ꝙ nō. Dy. dicit ꝙ vbi fuit vna in= 2 terrogatio si vn⁹ rñdeat hodie: ali⁹ cras nō eēnt duo rei: ƺ vbi vn⁹ iter= a rogat̄ hodie alius cras: erunt duo rei. dūtñ hoc 1 agat̄ exp̄sse ꝛ q̄libet rñdeat post suā iterrogationē ꝛ idē i duob⁹ reis stipulādi: vt scripsi i. d. l. si ex duobus. s̄. allega. ego nō video ꝙ hoc pos sit sustineri. naꝫ aut dices ꝙ hoc ꝯtingit pp diuersas ꝛ separatas iter rogationes aut hoc agi tur expresse: sed nutruꝫ 2 eorū pōt esse cā ergo ꝛc. Quod diuerse interrogatiōes diuersis tēpori bus facte nō sint magis cā q̄ si esset vna interro gatio: patet quia nō refert aut fiat sub vna interrogatione an sub diuersis vt hic pꝫ. ꝛ d. l. iij. §. parui. cū ergo nil referat cū fit incōtinēti: & ita parū si diuersis tpibus imo diuersitas iter rogationū magis faceret cēseri diuersitatē ob 1

elegās cōsiliū do. Alex. consi. cxlvij. vbi 3 plene de illa questione tractat.

ligationū q̄ vnā. ad hoc ver. nā si pu ꝛ sic diuersitas iterrogationū nihil fa cit. ¶ Itē min⁹ facit q̄d ē ꝙ actus fu ꝛc. q: ēt si icōtinēti fierēt iterrogatio ꝛ rñsiōes oporteret ꝙ ageret̄ exp̄sse eēnt duo rei. vt. s̄. i prin. scripsi. ꝛ si illa esset causa nō esset differentia an in tinenti fieret vel ex interuallo: quia cundū hoc sequeretur ꝙ essent duo ꝛ siue incontinenti siue ex interuallo ageretur. et tamen hec iura innu contra. ꝛ ideo tene cū gl. ꝛ intellige ctā. l. si ex duob⁹. vt ibi nota.

&☞ Obligatio duorum reorum est vna in effectu plures aūt sunt quia plures tenentur

Reus stipulādi qui totū debitū recep an teneat̄ reddere partē alteri correo stipulandi.

Duo^a pluresve.

¶ In gl. b acci vide. s̄. proxi. §. ¶ † In glo. ibi. i. vtrius ꝙ dic melius i. d. l. ij. quia plures sunt in essentia ꝛ cōsiderata rei veritate: vt ibi nota. secundū Pet. de bal. perti. hic Et nota. ꝙ caute dicit hic ter. debitum accipiendo. nam agendo non liberantur etiam lite contesta. vt. ff. de pec. l. quo ties. §. si creditor. ꝛ no. in sum. ꝛ in glo. in aut. de duo. re. vnde pendēte appellatione vnius potest alius conueniri. ff. ad mace. l. creditor. j. respon. ꝛ de hoc per glo. ꝛ Dyn. ff. eod. l. ij. ¶ † Consueuit. queri an ille qui debitum totū recepit teneat̄ reddere partē alteri correo s. stipulanti. Et doct. alibi cōsueuerūt determinare ꝙ sic. ꝛ videtur notari per hanc glo. ff. de condi. inde. l. frater a fratre. ff. de leg. ij. l. si titio. ꝛ hanc opinio. se quit̄ Jacob. de ra. per. l. ff. de noxa. l. si rem communem. ꝛ ideꝫ videtur tenere ff. de so. l. qui hoiem. §. j. Pe. de bel. per. tenuit cōtra per. l. ij. ff. eo. ti. ꝑ quo vide tur casus. ff. ad. l. fal. in. l. fal. ƺ hoc esset nisi essent socij vel esset ex re communi debitum vel propriū alterius nō exigentis iunge. §. si.

&☞ Impitas an pōt esse in obligatiōe. Adde ad idem nu. 2.

3 Quare autez secus in fideiussore ꝛ reo.

4 Duo rei pmittēdi an videātur ꝑ se in

uicem intercessisse.

5 Reus vnus debēdi si totū soluerit vni reo stipulādi an cōpellat cedere actionem alteri reo stipulandi.

6 Obligatio duorū reorū debēdi si sit indiuidua an fiet diuisio obligationis.

7 Quid si vnus pure alter sub cōditione obligatus est an fiet diuisio.

8 Quid si creditor diuisit et reperit alterū nō soluēdo: an poterit reuerti ad alterū.

9 Duo rei debēdi vel plures an possint cōueniri vno libello.

Ex duobus. ¶ †In glo. sed nōne. in fine. dic plenius qr aut disparitas est circa rem que vertitur in obligatione: tunc vitiat saltē quo ad cōstōnem duorū reorū. ff. eo. l. si id qd. Aut est disparitas circa substātiā obligatiōis et nō vitiat. ff. e. l. si ex duobus. §. fina. Aut circa qualitatem: et tunc non vitiat vt hic. et. ff. eo. l. ex duobus. Aut est disperitas circa id qd habet loco qualitatis: vt puta vt vnus teneatur de lata culpa: alius de leui et sic vitiat. ff. e. l. eadē. §. j. Hāc distinctionē ponit Dy. ff. e. l. si ex duob⁹. ¶ †Sed

2

que sunt rationes diuersitatis inter tā dispares casus. Item quare nō ita bene dicitur disparitas in qualitate quādo vnus obligat se de leui alius de lata sicut quādo vnus pure: alius sub cōditione vel ex diuersis. Unde sup hoc videretur posse dici breuius q dispari tas que nō pōt re vel spe reduci ad paritatem vitiat: alias nō. Uerbi gratia qn vnus promittit vnū ali⁹ aliō: vel vnus leuē alius latā. nunq hmōi oblatio re vel spe erat par. sed vbi vnus pure ali⁹ sub cōditione est spes q cōditio impleatur. §. eo. ti. §. ex conditionali. et ipsa existente retrotrahitur quasi pura ab initio extitisset. ff. qui po. in pig. ha. l. q potior. §. j. de peri. et com. rei vēn. l. quod si pendente. eodem modo vbi in diuersis locis pecunia est danda qr elapso de q quilibet dare potest vna et eadem efficitur in effectu. ff. de cōsti. pe. l. id quod

3 et. l. eum qui in prin. ¶ Sed cur secus in fideiussore et reo. ff. de fideius. l. grece. §. istud. J. de fideius. §. si fideiussores. Respondeo fideiussoria est accessoria. ideo respondetur fm principalem materiā. hic vtraq principalis et propria in psona cuiusq. ff. eod. l. eadem in fine. et hoc est magnum argumentum q non videantur adinuicem fideiubere. de quo vide. ff. ad vellei. l. vir vxori. §. finali. vbi sunt opi. Mar. dicit qd videt fideiubere. Jo. contra Azo. distinxit an pecunia peruenerit ad vnum in toto vel pro parte. et tunc alius videtur fideiubere pro parte qui peruenit ad illum vel pro toto si tota puenerit et illā sequit gl. ibi. et in aut. de duo. re. et illaz etiaz sequitur Dy. Sed. C. eo. l. j. glos. videt sequi opi. Jo. quā etiaz sequunt Jac. et Pe. et credo q sit verior. †In gl. sed aduenientē ibi cum allegat. C. eod. l. j. Uide ibi per doc. et glo. vnde dic aut ille qui soluit habuit totam pecuniam et in vsus proprios conuertit: et tunc nulla actio ei datur: quia ipse teneret correo si soluisset. Si autem cōuersa est in vtilitatem communem vel forte est perdita tunc si sunt socij agunt pro socio vel man. si mādatū intercessit alias non fm Jo. opinio. sed fm Mar. semper videtur intercessisse. ideo dat man. vel ne. ges. si predicta cessant. ff. de nego. gest. l. cum pecuniam et datur vtilis ff. communi diui. l. si quis putans. §. j. C. de nego. gest. l. fine. C. si cer. peta. l. sed in rem communem. ff. de solu. l. qui hominem. §. j. vel actione cessa si cessa fuerit a creditore. ¶ †Sed an compellitur cedere. Glo. videtur velle quod sic: nisi renutiatum esset beneficio diuisionis ff. commo. l. vnde quia in fine. glo. sed docto. consueuerunt tenere idem si renunciatum esset nisi ppter dolum proprium fuisset conuentus. ff. de admini. tuto. l. si plures. et fit cessio contra reum inquantum peruenit ad eum: vel si nihil pro media parte. ff. de in rem ver. l. si patre. §. fin. ad mace. l. sed et iul. §. j. et vide plene in dicta. l. j. per glo. et doct. Illud autez constare videtur q si duo rei promiserūt nulla recepta pecunia vel re forte ex causa donationis. quod si vnus soluit solidum non videtur habere actionem contra alium. vt. d. l. in l. fal. hoc esset obseruandum nisi esset

4

5

6 cessa vt dixi. ¶ † In. e. gl. a
in fi. iuxta hanc materiaz
cõsueuerunt multa que
ri que nõ prosequor dis
putãdo: sed ponẽdo cõ-
clusiones tãtũ: qz docto.
satis late notauerũt in
d. l. j. et in auk. hoc ita.
¶ Et primo cõsueuit q̃-
ri quid si obligatio sit in
diuidua an fiet hmõi di
uisio. ¶ Glos. dicit ꝙ sic
in. l. reos. §. cũ tab. ⁊ idẽ
dicit i quolibet casu vbi
plures re ipsa insolidũz
tenebantur: vt no. eo. ti.
tandez. ff. deposi. l. j. §. si
apud man. l. creditor. §.
duob⁹. Sed cõtra notak
in corpore auk. de duo-
bus reis ⁊ veri⁹ kz doc.
7 † Itẽ cõsueuit queri q̃d
si vnus pure ⁊ alius sub
cõditione. Glos. dicit in
auk. hoc ita. qd obliga-
tus pure põt insolidum
cõueniri absq3 beneficio
diuisionis. ⁊ ita corrigik
hic in fi. ⁊. l. ex duob⁹. ff.
eo. que idez dicit. Et pro
hoc faciunt verba dicte
auk. qz ille qui sub cõdi-
tione promisit nõ est ha
bilis ad couẽtionẽ. Dy.
tñ tz cõtra p. l. si plures.
8 ff. de fideius. ¶ † Itez q̃d
si creditor diuisit ⁊ post-
ea reperit alterũ nõ sol-
uendo: nunq̃d potest re
dire ad alterum. Dic ꝙ
non. ff. de fideius. l. inter
eos. §. ¶ Sz si alk eẽt ab
sens ⁊ rediisset post lit.
contest. fieret diuisio. ff.
vt in pos. le. l. si pecunie
§. j. ¶ Itẽ q̃d si alius im
petrauit priuilegiuz vt
nõ conueniatur. Dic ꝙ
nõ pter hoc alter per-
det bñficiũ diuisionis. ff.
9 de fideius. l. titi⁹. ¶ † Itẽ

a ¶ Uno libello. Dic vt p Ange. in superiori. §. prope princi. ꝟ. q̃ro an plures. Itẽ hic ang. que diuersitas impediat cõstitutionez duorũ reorũ in. ij. colũ. circa fi. ver. quero itaq3.

an oẽs possunt conueniri vno libello
Dic ꝙ sic dumtamẽ de hoc fiat mentio
in libello. Et vide plene de his p doc.
C. eo. auk. hoc ita. ⁊ de hac materia tra-
ctat spec. in tit. de cõclu. ⁊ renũ. ¶ Sed
ego moueo tibi vnam questionẽ nouã
que sepe potest cadere in facto supposi-
ta ɔsuetudine que est talis. ꝙ vbi aliq̃s
vendit redditus obligando bona sua
etiaz generaliter ꝙ proximior de ge-
re potest retrotrahere ⁊ ab emptore vin-
dicare rem venditam seu redditus sol-
uendo pretium q̃ cõsuetudo est in mul-
tis locis regni francie. Casus talis ac-
dit. duo forte cõiuges ne q̃s alij ven-
derunt. x. libras rẽdales perpetuas su-
per oibus bonis suis certo pretio obli-
gauerũt se insolidum ac oia bona sua
acto ꝙ essent duo rei debẽdi ⁊ renũcia-
uerũt auk. de duo. re. venit vnus de ge-
nere alteri⁹ vẽditoris: offert pretiũ ⁊ vin-
dicat solidos redditus. venit ⁊ alius de
gñe alterius ⁊ sibi vendicat etiã offeren-
do p̃tiũ. queritk q̃s eorũ admittitk vel an
ambo. Et si ambo an q̃libet ad solidũ
obligationis: ⁊ sic emptor habebit du-
plex pretiũ ⁊ q̃libet ad insolidũ obliga-
tionis admittek. Et sequerentk duo in-
cõueniẽtia. Primũ ꝙ emptor habebit
duplex p̃tiũ. Scõm ꝙ ille qui nõ est de
gñe retrotrahit illud qd ali⁹ qui nõ est
de suo gñe vendidit: alˀs nõ admitte-
tur ad solidũ ꝙ cessat ɔ cõsuetudinem
predictã ⁊ si dicas ꝙ q̃libet admittitur
ad solidũ obligationis venditionis de
suo gñe adhuc seq̃rek p̃mũ incõueniẽs
qz habebit emptor duplex pretiũ. Et si
dicas ꝙ q̃libet soluet medietatẽ p̃tij:
sequitk incõueniens qd admittatur ad
solidũ soluẽdo medietatẽ p̃tij ⁊ ɔtra ɔ-
suetudinis verba q̃ dicunt solidum pre-
tiũ offerri. Preterea si vn⁹ solus de ge-
nere alteri⁹ vẽditoris veniret esset ma-
ior questio: qz ille solueret totũ p̃tiũ
⁊ nõ retrotraheret: nisi obligationẽ p-
ximi sui: ⁊ sic remanerẽt penes ẽptorẽ
alia solida ⁊ totũ ɔtiũ quo nihil iniq̃us
Et si dicas ꝙ q̃libet admittek ad medie-
tatẽ: sic due alie medietates remanerẽt
penes emptorẽ sup hoc cogita ⁊ inter
roga maiores tuos q̃ tibi annũciabũt

De stipulatione seruorū. Rubr. a
Cōtinuatio patet de sequenti: qr de materia de verbo.oblig.semp agitur.
1 Usufructus persone accedit.
2 Impersonalitas nō vitiat ex parte stipulantis: intelligitur enim seruus stipulari sibi vel domino.

a **Seru⁹ [a] ex persona.** In tex. ius stipulā di.i. vim ⁊ potestatē.idē in legatis.ff.de lega.j.l.si mihi ⁊ tibi.§.scripta.⁊ in ꝯstitutione.ff.de
1 heredi.insti.l.neq̄.† In gl.hec propterea.in fi.⁊ est ratio que ibi ponit̄: qr vsusfru.accedit persone.vnde si non sit persona deberi non pōt.ff. de vsufru.
b l.si titio.§.fi. In glo. [b] nō heredis,cuz allegat.§.seruus.vide quod ibi scripsi. In gl. nisi in casibus in fi.glo.in pn-
2 cip.l.vbi est idē tex.qui hic.† In gl. nulli⁹.in fi. ipersonalitas eñ nō vitiat ex parte stipulantis: quia semper intelligitur acquirere sibi vel dño.ff.de verbo.obliga.si ita stipulatus.§.grisogonus.sed ex parte promittentis vitiaret C.de cōsti . pecu.l.si qñ.qr nō est verosimile ꝙ aliquis velit se obligare.ff.de ꝓba.l.cum de indebito.

1 Seruus sibi stipulando factū cui acquirat.
2 Quid si seruus stipulatur sibi tradi domū vel rē aliquā an ei tradi debeat: ita vt nō sufficiat tradi domino.
3 Seruus an stipulet̄ per verba vel'p nomen est differentia.ponit exemplum.
4 Quid autem in legato.

c **Sed cum [c] factum.** 2
d In glo.sed si stipulatur.in fine [d]. Innoc.videtur idem etiam si ob alia.ff.de verbo.obli.l.stipulatio ista.§.hi qui.&.cum verbo.† ibi enim sibi acquirit sti-
1 pulādo vt ei possessio per aliū auferat̄ Preterea vbi ab alio dandum est inspicitur persona serui ⁊ non dñi.ff.de condi.et demō.l.modo qui heredi.multofortius vbi ab alio faciendum. Solu. ibi in stipulatione seruus personā suā adijcit vel vbi adijcitur per aliuz si res in stipulationē deducta posset extendi ad effectū qui possit cadere seu ꝯferri in persona serui: tūc ꝑsona serui inspicit̄ vt in eius ꝑsona effectus cōferatur non vt sibi acquiratur: qr cum nihil sit sibi acq̄rere nō potest: sed in ei⁹ persona effectus ipse cōplendus est re: verū est ꝙ si emolumentuz inde exeat dño acquiritur.et hoc vide i dictis legib⁹ cōtrarijs.cōditionis implementuz facti est et factum concernit.ff.de cōdi. indebi.l. mulier.§.j. ideo in persona serui cōferri potest et ei dandū est.Unde licet dare in ꝓpria significationis importet ius.i.accipientis facere.j.ō act.§.sic itaq̄ tñ vbi materia subiecta se refert ad factū: ⁊ eius effectus quasi facti censetur in stipulatione cōfertur in ꝑsonam serui. videlicet vt ita faciēdū sit in eius persona.et ꝓ hac solutione bene facit ff.de verbo.obliga.l.,qō ōr.in fin.† Quid ergo si stipulet̄ sibi tradi domum vel rem nunqnid ei debet tradi ita ꝙ non sufficiat tradi domino: vel promissor nō teneat̄ tradere domino.sed ipi seruo Dico ꝙ si contractus vel causa precedat talis ex qua dominium vel proprietas vel possessio vel emolumentuz irreuocabil'r posset acq-

Seru⁹. Diuide hūc ti.ſm Aret.⁊ hoc principiū sic summat̄ ſz eū. Etiā seru⁹ hereditari⁹ pōt stipulari: ⁊ acquirit heredi futuro. Itē seru⁹ si ꝯ filiusfa.a q̄cūq̄ stipuletur: et i cuiuscūq̄ ꝑsona stipulationē cōcipiat acq̄rit dño et patri.h.d. vsq̄ ad.§. ſz cū factū. b In gl. Ista glo.facit ad q̄ōnē vt mōach⁹ sine cui⁹ vitio monasteriū ē destructū acq̄rat futuro mōasterio sic ille seruus hr̄di. q̄ tñ ficte et ipropriecē set̄,dñs.qō no.ꝓ statuto de re alicuius vel dño loquēte.vt hic ꝑ Angel. c Sz cū. Si seru⁹ stipulat̄ ire iure licere sol⁹, ipse ēt dñs ei⁹ ire pōt.Ang. d In fin. Dicit ang. ꝙ factū sip sone fui inhereat aq̄cunq̄ siue ipo seruo siue sibi ab alio sit prestādum nō acq̄rit̄ dño al's secus.

ri domino: q tūc dominus aget ⁊ ei da
ri vel tradi poterit sine seruo seu ei⁹ vo
luntate.ff.de vsu ⁊ habita.l.filio.C.de
vsu.l.fi.alias non.ff.de sol.l.si stipula=
tus sim.ibi enim ex adiectione serui ni
hil debebatur queri domino quin resti
tueret.ff.de verb.oblig.l.iul.§.cui fun=
duz.Unde pro breui doctrina potes di
cere q vbi tale quid cōfertur in perso
na serui quod domino acquirendum
non est in effectu:et attento affectu po
test cedere in persona ipsi⁹ serui tantū
et continetur: vbi autez potest vtilitas
acquiri domino.tunc si in stipulatione
adijciatur persona serui.⁊ est tale qd
quod potest habere effectum collatum
in persona ipsius serui.tunc etiā eius
persona inspicitur et continetur: verū=
tamen per eum domino acquiritur. vt
l.qui heredi.⁊ in.§.hi qui.quo ad vtili=
tatē non quod dominus exercere pos=
sit per se sed si vtilitas resultat ex facto
in stipulationem deducto ipsi domino
acquiritur.nam si stipulatus fuerit sibi
ire agere licere per fundum vicini ad
funduz domini seru⁹ ire agere potest
non dominus.⁊ tamē ipse seruus agit
vel addit ad vtilitatem domini.et illa
vtilitas domino acquiritur.nisi in ca=
su speciali.ff.eodē.l.si seruus meus a li
3 berto.⁊ sic intellige pro ⁊ cōtra.¶†In
glos.hec vba.in fi.gl.hic facit differen=
tiam vtrum seruus per verba vel p no
men stipuletur.Uerbi gratia.an dicat
promittis mihi ire agere licere per tuū
fundum.et tunc ipse prohiberi nō pos
set an promittis iter seu actum:⁊ tunc
domino liceat.et domino acquiratur
seruitus.¶Sed que est ratio huius po
test dici.quia cuz per verba stipuletur
factum in stibulatione vertit.quia fm
grammaticos omne verbuz significat
agere vel pati igitur cuz talis qualitas
facti possit conferri in personam serui
eius persone factuz inspicimus.sed no
mina significant substantiam cuz qua
litate propria vel communi.et sic in ta
li stipulatione ius vertitur quod seruo 1
acquiri non potest vt dixi.s.xxi.⁊ ideo
4 acquiritur domino.¶†Sed cur secus
in legato.ff.de serui.le.l.et si maxime.

tex.reddit ibi rationem.quia in lega=
tis inspicimus personam serui:an pos
sit capere si liber esset.ff.de legatis.ij.l.si
debitor.in fine.cōstat autez qd seruus
si liber esset:non posset acquirere serui
tutem talem ex quo funduz non habe
et ideo non valet legatum.¶Sed pro
deo quare inspicitur magis psona ser=
ui in legato talis seruitutis:vt non va
leat q in stipulatione que valet.vt hic
Dyn.dicit.ff.eodem.l.proinde.in fine.
quia in stipulationibus versatur facti
serui quod censetur domini.in lega
vero nulluz.ideo facilius ex stipulatio
ne acquiritur.simile est videre in stip=
latione a filio concepta et legato ei re
cto.nam facilius ei acquiritur in stip=
latione q ex legato ratione predicta.ff.
de rei vēdicatione.l.que legata.de ver
borum obligationibus.l.si filius.hec
sunt fere verba sua.sed hec ratio nō v
detur bona quo ad seruum qui in hoc
differt a filio.vt.ff.eodem.l.fi.Unde ra
tio est:qr in stipulationibus inspicim⁹
initium et tempus cōceptionis stipula
tionis quo ad acquisitionem:et ideo nō
mirum si inspiciatur solum persona il
lius cui acquiritur:sed in legatis inspi
cimus diem legati sedentis quo ad ac=
quisitionem.et ideo quia possibile esset
quod die legata seruitutis cedētis va=
let tēpore aditionis seruus posset esse
liber ⁊ ita seruitus esset ei querēda.ff.
quando dies lega.cedat.l.si post diem.
sed eius persona magis in legatis in=
spicitur.¶Sed cur non inspicitur sal=
tem tempus legati sedentis:ita quod
ex tempore illo videretur legatum te=
nere vel non tenere.¶Respondeo qd
legatis factis seruo inspicimus temp⁹
mortis..vt dixi.s.de heredum qualita
te et differen.§.extraneus.s.de legatis
.§.an seruo.ista iura non sunt hodie in
utilia:quia quicquid diximus de seruo
rum stipulatione potest applicari ad
religiosos qui frequenter paciscuntur
et stipulantur.

☞Causa si committatur alicui sub
nomine proprio et sub nomine digni=
tatis an transeat ad successorem in illa
dignitate.

a Seruus cōmunis. 1 ¶In glos.impersonaliter.in fine.Pet. de bel.perti.dicit quod per hec iura cō-
1 sueuit determinari questio ista.†Ita ē quod vbi alicui committitur causa sub
b nomine dignitatis[b] successor non pōt cognoscere si sub nomine proprio non de quo not.ff.de pact.l.tale.§.finali et est expressum extra de offi.deleg.c.quoniā abbas.¶Pone quod committitur expresso vtroqꝫ.vt titio abbati:tunc refert scdm eum qui precedat ꝑ hec iura. ¶In glos.hoc disiunctim.in fine doct. antiqui ante tempora codicis.vide.ff. eodem.l.si ex re.§.j.¶In glo.nam cum sua.in fine huic dicto ob.ff.eodē.l.ꝑinde.§.j.ibi paternaz partem.vide ibi.qr ibi loquitur quando ab altero ex dominijs stipulabatur quo casu non acquiritur alijs pro portione eius quam iure retentionis sibi vendicat:vt ibi notatur:ꝛ vide plene hanc materiam.ff.eo. si communis seruus ita stipuletur.

¶De diuisione stipu. Rubri.

¶Declaratis quibusdā qualitatibus stipulationum venit ad diuisionem earundem continuando materiam.

Stipulatio-
c num[c].In gl.sꝫ cum ibi.cū dicit accipit iudicialis a iudicio vti ille solū q̄ in causis iudicis officio prestant cōtinuātur. ¶In eadē gl.hic a iudice.vt quecunqꝫ per iudicem seu eius officium prestās cōtineātur.ꝛ intelligas iudicem viuū. sed cū verbum ꝑtorie recipiat generaliter quare nō fit ibi quadrimēbris diuisio sicut hic.Rñdeo diuidit hic stipulatio in genere generalissimo:ibi stipulatio pretoria in genere sub alterno.

1 Pretores olim erant iudices.
2 Stipulationes pretorie ꝛ iudiciales ꝑ quos iudices interponi possunt.
3 Stipulationes an sint pretorie vel iudiciales quis sit effectus.

Pretorie. ¶In gl.j.puro ibi. sic ꝙ nō iudicis officio:sed alteri⁹ iꝫ pretoris.naz pretores erāt iudices.vide.j.sup glos.cū ediles.

1 ¶†In gl.vt si ab his.i fi.ꝛ hoc in cautione:qr prestatur ꝑpter vitia nam ꝑ dupla est cōmunis.ff. de verb.oblig.l.stipulationez alie.§.cōmunes. ¶In gl.cum ediles.ibi pretoria ꝛ iudicialis:qr prout sumitur.ff.de preto.stipul.l.j.differentia patet in eadem glos.ibi cum dicit vt patet.s.dictis exemplis.Hec non videtur bona:quia cautio de rato ꝛ iudicatum solui sunt ꝑtorie vt patet.ff.de pretorijs stipulationibus.et tamen iudex non aditur principaliter ꝑ eis immo super petitione seu causa que intentatur.¶Preterea in iudiciali principaliter adit iudex quādoqꝫ.ff.de iudi.l.in omnibus.sed glo.vult recipere alio modo hic pretorium videlicet prout est species quaz recipiatur.ff.de preto.stip.vbi recipitur vt gen⁹.vt.s. in princip.titu.not.sed adhuc ob.l.in omnib⁹. ¶In eadem glo.ibi cuz dicit.ff.de preto.stipul. l.j.hec non videtur vera:quia cautio quā prestat filius de bonis conferendis est pretoria.ff. de colla.bono.l.j.§.iubet.et tamen de ipsa nihil dicitur in dicto tra-
2 ctatu.¶†In fi.eiusdez glos.vult dicere glos.ꝙ pretorie sunt que per solum iudicem ordinariū interponuntur sub.habentem merum vel mistum imperium:sed iudiciales per minores iudices possunt iterponi.

a ¶Seru⁹. Uide hic distinctio.angel.que faciūt ad qōnem de monacho qui mandato meo a titio stipulat itē ꝺ institore pluriuz sociorꝫ ꝫhēte cui ꝛ ꝑ q̄ta pte acq̄rat.

b ¶Sub noie dignitat⁹.Adde Albe.de rosa.in.l.placet.C.de peda.iudi.ꝛ i l.more:ff.ꝺ iurisd.om. iud.ꝛ Fel. plene in.c. cuz bertoldus.c.suborta.ꝛ.c.fi. extra de re iud.pleni⁹ in.c.nōnulli.col.ij.ꝟ. inquātū dicit supra.ꝛ in.c.sup literis.colū. xvij.de rescrip.et i.c. cuz forma. col.xxv.de consti.

c ¶Stipulationum. Diuid istū tit.vt hic ꝑ Angel.

et pro hoc facit.ff.de iurisdi.om. iudi.l.iubere. ꝛ hãc vr̃ pe.de bel.pti. hic seq. Nec ob. ꝙ minores iudices cautionẽ de dã.infec. faciũt interponi. ꝛ tñ ẽ p̄toria.ff.de dã. infec.l.j.qꝛ istud ex q̃dã accidẽti fuit cõcessuz ꝓpter piculũ.sꝫ ð natura sua spectat ad maiores ibi ꝑm euz.sed hec opi. põt impugnari.qꝛ scd̃m eos iudiciales dicunt̃ ille q̃ a minorib⁹ iudicib⁹ iubent̃ iterponi ꝑm hoc seq̄ret̃ ꝙ ois iudicialis sit cõis ꝛ ois cõis iudicial'.qꝛ certũ est ꝙ cões dicunt̃ q̃ a p̄torib⁹ ꝛ iudicialib⁹ sub minorib⁹ iterponũt̃.j.pxi.§. Tũc arguo sic.non lꝫ minori q̃n liceat maiori i actib⁹ iudicialib⁹. Sꝫ ꝯstat ꝙ minores iudiciales iubẽt iterpõi.ḡ ꝛ maiores ḡ vterq̃ ꝛ sic sũt cões: ꝛ sic nõ ðbuerũt h̄ poni ꝓ specieb⁹ oppositis vł' diuersis. Preterea cautiones de rato ꝛ de euictione sunt p̄torie.vt.s̄.pxi. dixi. ꝛ cuz null⁹ negaret q̃n possint interponi a minorib⁹ ꝛ cautio ð bonis ꝯferẽdis. Quid ergo dicem⁹. Teneam⁹ p̄mã q̃ hic ponit̃ in gl.nã p̄torie dicunt̃ q̃ a p̄tore mortuo vident̃ interponi. et sunt iuẽte sicut dr̃ de actionib⁹ p̄torijs vt videbis.j.ð ac.sꝫ iudiciales q̃ ꝑ iuriscõsultos vel ex officio iudicis q̃n videt̃ equũ ꝛ iustũ p̄stari. ꝛ ad hoc facit hec lr̃a cũ dicit ꝓficiscunt̃ ꝛc.a iurisditiõe. ¶ In glo.abnegatiue. vult dicere gl.qð nõ

sunt p̄torie nec iudiciales sꝫ tertia spẽs s.cões. ¶ In ea.gl.vel dic cões alio mõ vcꝫ q̃s p̄tor mortuus statuit interponi ꝛ iudex viu⁹ iubet.sed gl.infert sed sic oẽs ꝛc. ¶ Sꝫ dic ꝙ hec illatio nõ est bona qꝛ frustra ponerent̃ vt diuerse spẽs vñ expone hic tex.vt exponit̃ in.l.stipulationũ.§.cões.in gl.mortuus.versi. cõsilis. ¶ † In gl.hec est cõis.in fi.hec videret̃ melior qð dicerent̃ cões q̃ partim ꝑ p̄torẽ partim ꝑ iuriscõ.sunt inuente. Uerbi grã.p̄tor cõstituit ꝙ pcurator actoris caueat si sit dubiũ de mãdato sꝫ iuriscõsul.hoc statuerũt etiã in pcuratorei in casibus.vt.l.hic allega.iõ cautio de rato ðr cõis.silr̃ p̄tor statuit cautio in seruo vẽdito iuriscõ.hoc etiã statuerũt in p̄tiosa re alias vẽdita.ff.ð euic.l.ꝑ ri. ¶ Sed pro deo ad q̃d tñ laboram⁹ in hoc q̃ est effect⁹ harũ diuisionum q̃ ad nos an sint pretorie vel iudiciales. Posset dici magnus: qꝛ p̄torie habẽt aliqua singularia: qꝛ in illis ꝑ alium acq̄ritur.ff.de ꝓpreto. sti.l.in oib⁹. Sed ego credo ꝙ hoc nomẽ pretorie cõprehẽdit etiam cões.qꝛ stipulatio rẽ pupilli saluam ꝛ alie cõprehendunt̃.ff.rẽ pupilli sal.fo.l.ij. Preterea p̄torias necesse est p̄stari semꝑ ꝛ qð semꝑ.sed iudiciales ꝛ cões nõ nisi ꝑm qð iudici constiterit. ꝛ eñ si vult inquirere de ꝑsona tutoris ꝛ sic de magnis iudicib⁹ nõ coget cũ satisdare. vt vidisti.s̄.de attili.tuto.

¶ De inutilibus stipulationibus[a]. Rubrica.

¶ Materia seipsam continuat.

& Hypocentaurus quid sit.

Omnis.[b] ¶ In glos. cuius in fi. ff.de verbo.signi.l.mouentium. ¶ In glo.maxime.in fin. ꝛ essent cõtra.nisi sic intelligerentur: sed he leges nil faciũt ad propositũ glo. videlicet ꝙ non sit differentia an scienter vel ignoranter: sꝫ facit quod ibi scienter minus valeat stipulatio.ff.de contrahen.emp.l.domuz. ¶ † In glo.animalis.in fi. Isidorus dicit ꝙ hypocentaurus est hõ equo mist⁹ ꝛ nunq̃ fuit in rerum natura: sed dictũ fuit sic ex quadam imaginatione.quia

a ¶ De inutilib⁹ stipul. Licet ioã.fab.dicat hic qð materia seipsaz continuat.tñ angel.lati⁹ cõtinuat istã rub. vt hic per eum.

b ¶ Omis. Iste titu. ꝑ Ang.nõ diuidit̃ qꝛ dicit ipm habere multos.§.ꝛ quilibet.§.suã ꝓpriã materiã ꝛ si fieret diuisio eẽt nimis plixa tñ p̄mũ. hoc. d. Stipulatio rei q̃ nõ est nec esse põt in rex natura nõ vꝫ.secus si possit i nr̃o dominio esse. h. dicit. Ange.

equi res currentes in bello videntur fa= cere cū eq̄s vnū corpus. et eodē modo de syrena maris ꝛ de sylla oia cū hec ꝛ similia dicit fuisse ficta ꝛ nō eē nec fuisse in rerū natura. vide in fi. lib. xj. in lib. ethymologiarū. ¶ In gl. j. vitiosa. in fi. adeo ꝙ nulla obligatio orit̄ etiā natu= ralis q̄uis sit ibi cōsensus. vide p Dy. extra de reg. iur. c. nemo ad impossibile.

1 ¶ Res aliena bonafide possessa po= test obligari.
2 Quid si stipuletur rem sibi tradi.
3 Respublice si non sunt in vsu reipubli ce an possint alienari.
4 Emphitheatrum quid sit.
5 Commercium est generale nomen ad omnes contractus.
6 Stipulatio quare non pōt esse in suspē so sicut ceteri contractus.
7 Quid si stipulor rem cuius cōmercium non habeo.
8 Res sacra an potest promitti cum erit prophana.

a **Idem iuris.** [a] ¶ In gl. lꝫ nō valeat. in fine.

1 ¶ † Hec similitudo non vr̄ vera: qꝛ res aliena bonafide possessa pōt obligari. vt. d. §. qđ dr̄. ff. de pig. l. si ab eo. sed pōt dici ꝙ ille reputat̄ quasi dn̄s: quia ita possidet: vt videbis. ī. de actioni. § aliē. ¶ Sed adhuc nō vr̄ pcedere prima rō qꝛ ipse obtinet vbi stipulatur rem dari.
2 ¶ † Sꝫ quid si stipulat̄ rē sibi tradi. tūc cessat illa rō. vñ illo casu vr̄ valere. ver bi gratia. mihi ignoranti vendidisti rē sacrā vel hoiem. ꝛ stipulat⁹ sum eā mi hi tradi. cur nō valebit stipulatio sicut emptio cui accedit non video. vnde di cas ꝙ vbi stipulatio cōcipit̄ sup hmōi reb⁹ ex cā non lucratiua qđ stipulator ignorās possit agere ne decipiat̄: sꝫ vbi ex cā lucratiua nō pōt agere: ita cessat q̄re. ꝛ erit idē in stipulatiōe qđ in vēdi= tione. ¶ Si velles tenere gl. posses di= cere ꝙ vēditio est ꝯct⁹ bo. fi. stipulatio stricti iuris. iō vr̄ qđ magis debeat do= lus abesse in ꝯctu bo. fi. ꝛ magis sit sibi ꝯrius q̄ in stipulatiōe. ff. de do. l. elegā ter. sꝫ hec rō nō obtinet vbi ambo igno rarē i n q̄ casu valeret emptio. ꝛ tñ nul lus dolus est. ff. de ꝯhen. empt. l. liberi.

¶ † In gl. al's si nō ē. in fi. ne q̄d in lo. pu. l. ij. § hoc interdictū. ij. vid. s. de re. di. §. vniuersitatis cū. §. pcedēti et sequenti idē de dcimis q̄ ad eccle sias dn̄t ptinere. ꝛ idē d reb⁹ eccl'ie vl' pncipis ꝛ de oib⁹ q̄ nō cadūt in cō mercium sine autoritate principis. ff. de lega. j. l. apud iul. §. fi. extra de te sta. c. dilectus fili⁹. vide s. de re. di. §. nulli⁹. ꝛ ple nius. s. de leg. §. non so= lū. ꝛ qđ ibi dr̄ de legato potes h' trahere ad sti= pulationē. ¶ In glos. s. vbi reddit̄. in fin. prima verior. et pbat̄ extra de
4 verb. ob. c. forus. ¶ † In gl. expone. in fin. debes scire qđ repit̄ theatrum emphitheatrū et scena. ¶ Emphitheatrū ē qđ dā edificiū rotūdū altū p latera vbi ascēdit po pulus p ludis vidēdis. ꝛ ifra fiūt ludi vel circū q̄s fiunt lipsis pugilib⁹ ꝛ capharium in gallico. ¶ Theatrum est semi= circul⁹ hñs figuram me diū ēphiteatri. ¶ Scena est loc⁹ infra theatrū vl' ēphiteatrū ꝯstitut⁹ pul pito vbi cantant comici ꝛ tragici saltant histrio nes et mimi. vide plene in Isido. li. ethy. xviij. meli⁹ q̄. ff. de his q̄ not.
5 infa. l. ij. § fi. ¶ † In glo. generale nomē. in fi. dic pleni⁹ in. l. multā. et vi= de qđ scripsi. ꝛ not. s. de lega. §. non soluꝫ. de le= ga. j. l. sꝫ si res. ꝛ caue in eo qđ gl. dicit in pn̄. hic q̄ ad oēs ꝯct⁹ ꝛc. qꝛ qñ= q̄ inhibet̄ vēditio ꝛ nō aliꝫ cōtractus. C. de luti.

a ¶ Idē iu ris. Stipu latio rei q̄ in nr̄o dn̄io non est vel q̄ est sꝫ post ea desinit lꝫ possit ef= fici i nostro cōmercio nō vꝫ: siue pure siue ꝯditiona= liter sit con cepta. h. d. Ange.

l.fina.Quandoqz donatio ⁊ non alij.C. de predi.cu.l.fina.⁊ in his non tenet stipulatio in alijs sic.¶†In glo.j.statim in fi.sz q̄ est ratio quare nō ita pōt pendere stipulatio sicut ceteri ɔct⁹ seu act⁹ vmorū cuz possit suspendi ɔditiōe.s.de ver.obli.§.oīs.pōt dici ɔct⁹ nō pendent sicut nec stipulatio.sed qualitas ɔctus sicut translatio dn̄ij vel cui acq̄raṫ ex cōtractu pēdere pn̄t ⁊ ex his dr̄ pēdere cōtract⁹.ff.de do.cā mor.l.ij.⁊ ibi de hoc. ō vsufr.l.sz si q̄s.§.interdū.ad macedo. l.j.§.si pēdeat.Sed bn̄ recipiṫ q̄d etiā ex postfacto cōfirmaṫ:vnde pendere dr̄ ꝓpter euentū ɔfirmationis in veritate tn̄ nō pendet:immo interim null⁹.ff.si cer. pe.l.ꝓinde:de actib⁹ ṽo defunctoꝝ dicunt glo.ꝙ illi pendere nō possunt ex q̄ dies cesserit:qd̄ tn̄ vr̄ falsum ꝭm Dy.in d.l.ij.nam legatū cui tacita cōditio inest statim cedit.ff.de ɔdi.⁊ demō.l.cōstitutiones q̄ extrinsec⁹.qn̄ di.le.ce.l.cū illud.§.fi.⁊ tn̄ cōstat suspendi.e.ti.l.hereditis aditio.Dic ergo ꝙ aut q̄ris an act⁹ moriētiū possit pēdere ante mortē.Et dic ꝙ sic.ff.de do.cā mor.l.in mortis.et an post.⁊ dic ꝙ puri act⁹ nō.sed ɔditionales habētes cōditionē tacitā vel expressam sic:vt in cōtrarijs loquiṫ.ergo

7 hic in actib⁹ puris.¶†Quid si sub conditione stipulor rē cuius non habeo cōmerciū.tex.vr̄ tenere idē in.d.l.vsufru. ⁊ in.d.§.sacrā ⁊ tn̄ ɔ caueṫ.ff.de verbo. obli.l.existimo.⁊.l.si rē meā.in hoc glo. dedit diuersas solutiones min⁹ veras in.d.l.vsufr.Dicas tn̄ cū Dy.q2 aut est circa ꝓsonā stipulātē:aut circa rē in stipulatione deductā:aut mista ɔsideratiōe vtriusqz rei ⁊ persone.Pmo casu nō pōt suspēdi:immo statim est nulla. ff.ō ser.expor.l.si min⁹.⁊.d.l.vsufr.Se 8 cūdo casu dic rōnē.vt.d.§.sacrā.In tertio casu vz stipulatio sub cōditione.vt l.existimo.⁊.l.si rē meā.ibi eñ nō est defectus in ꝓsona stipulātis:q2 talis est q̄ pōt stipulari nec in re q2 bn̄ cadit in cōmertio:sz habita ɔsideratiōe de vno ad aliū est defect⁹ mistim:⁊ idē in seruitu 1 te pōt videre.Sed q̄ est rō q̄re magis vz qn̄ ē defect⁹ mista ɔsideratiōe vtriusqz 2 q̄ in alijs duob⁹ casib⁹.Pōt dici ꝙ defectus q̄ est in alijs duob⁹ casib⁹ est circa substātiā rei vz ꝓsone stipulātis vel rei in stipulatiōez deducte in q̄b⁹ ɔsistit rei effectus.nō sic in dicto tertio casu:quia tūc deficit in qualitatib⁹ q̄ non faciunt tm̄ defectū.ff.de iniusto rup.⁊ ir.testa.l. posthum⁹.¶Et hec possunt facere ad q̄stionem de ɔsuetudine parlamēti est ꝙ dn̄s q̄ comparuit in propria persona non pōt dimittere pro se ꝓcuratorem: nisi obtenta licētia a curia vel gratia regis.Pone ꝙ ante obtentam gratiā vel licentiā constituit procura.deinde obtinuit gratiā vel licentiā nunq̄d vz ꝓcuratio.vr̄ ꝙ sic:q2 nō est defect⁹ in ꝓsona ɔstituētis vel ɔstitute dicas q2 si ɔsuetudo dicat ꝙ nō possit ɔstituere ꝓcuratorē cōstitutio nulla est:q2 facta est pure sicut ⁊ stipulatio rei sue contracta pure esset nulla vt hic.Sz si cōsuetudo dicat ꝙ nō possit cōparere ꝑ ꝓcuratorem nisi obtenta gratia vel licentia:tūc non est q̄stio:q2 valet procu.de se cum cōsuetudo nō refrageṫ:sed ꝓcurator admittiṫ sicut gratia.¶Pet.de bel.pert.inducit hūc.§.ad q̄stionē p̄supposita cōsuetudine ꝑ quā qui nubit ancille efficiṫ seru⁹ dn̄i ancille.Quidam manumisit seruū lege adiecta ꝙ nunq̄ seru⁹ efficeretur manumissus demū nubit ancille.nunquid efficitur seruus virtute cōsuetudinis.videtur ꝙ sic:q2 hec cōuentio facti de libero homine nullius est momenti per hunc.§.sed is.§.parū facit ꝭm eum q2 loquiṫ quando conuentio fuit facta tēpore libertatis:sed hec conuētio fuit facta tempore manumissionis:sed bn̄ facit ꝙ nō sit seruus manumittētis.ff. de re.eo.q̄ sub tu.vel cu.l.ij.in fi.cum.l. seq.ꝭm eum.¶In glos.ar.ɔ.in fi.dic vt ibi.¶†In gl.puto rē sacrā.Sed ɔ.ff.de leg.iij.si chor⁹.§.fi.sed ibi erat ꝭu⁹ q̄ tēpore potuit legari:hic erat liber tp̄e stipulationis.⁊ tn̄ si tp̄e seruitutis stipularet ip̄m ⁊ post efficeretur liber ⁊ iterū seruus nō ɔualesceret stipulatio.vide ff.de solu.l.qui res.§.aream.

☞ Promissio facti alieni quando teneat vel non.

Promittens stichū sistere ꝓmittit alienum non suum factum.

3 Stipulatio habere licere an ptineat factum alienū an proprium.
Adde ad idem nu.4.

a Si quis alium. a ¶In gl.prorsus extraneū.ibi q2 factū heredis pmittere pōt.j.gl.proxi.in fi.vel forte factuz filij vel serui.z hoc supponit hic glo.et apparet q2 loquāt opas eox.ff.de ope.
b li.l.patron9.§.fi.¶In gl. b z est rō ibi cū allegat.§.versa vice vel interesse.vt.l.
1 stipulatio ista.§.at si qs.¶†Sed contra arguit cū factuz pmittitur semp vr pmitti interesse:nisi fiat qd fieri consueuit.ff.de ver.obli.l.stipulationes.§.celsus.de regu.iur.l.si qs ab alio.§.fi.Sequit ergo q facti alieni puisio semp teneat.dicit Dy.in.d.l.stipulationes.verum est q interesse videtur promissum vbi promissio facta est vtilis.s3 vbi est inutilis sicut qn factuz alienū pmittit qua rōne expressum est inutile eadē rōne z tacitū vc3 interesse.arg.de do.inter vir.et vxo.l.si sponsus.§.j.de libe.leg.l.petitor.de serui.rusti.pdi.l.iij.§.qui h3.
2 ¶†In ea.gl.cū allegat.l.quoties.dicit Pe.q hoc nō est verū.nā suū nō alienū fcm pmittit pmittēdo stichuz sistere et ide3 dicit Jaco.in.d.l.quoties.¶Quid ergo dices si pmittebat q titi9 sistet vel veniet die assignata.Uidetur non valere:z sic videtur tenere.Jac.in.l.quoties.ibi nō promisit sistere sed sisti.Unde si bene cogites pmittēdo sisti pmittere videt q faciam vel curabo sisti.et iō factū suū videt promittere z forte.et idem in omi alio facto:vt si promitto librum fieri vel domū.verbū em hoc nihil aliud importat nisi q faciam fieri.z sic procedet opinio Jac.z idem videtur tenere in omni infinitiuo tali:vt pmittis fundum dari vel prestari.ff.de verbo.obli.l.si fundum certo die.de euict.l.si ita quis.in fin.et hoc dicit text.in.d.
3 l.quoties.in ver.na3 qui alium.¶†In ea.glos.ibi habere licere.hec glos.posset procedere:vt hic stipulatio interponitur super 9ctu emptionis vbi de euictione promissor tenetur:nam tunc hec stipulatio cōprehendit factū extraneorum:al's videtur promittere tantum factū suū z heredis sui.vt d.l.stipulatio ista.§.qsi tū.z ibi d hoc 9pleni9.ff.de act.empt.l.emptorē.§.si aūt.S3 ob.ff.de verbo.obli.l.inter stipulātem.Gl.ibi soluit multis modis.hic tm cōsueuit approbari qd intelligatur in casu quo pcessit talis 9ctus zc.s3 hoc est diuinare.Preterea i l.stipulatio pcessit vēditionē:vt apparet in.§.si quis forte.cum.dicit distractum est nec videtur valere euasio quam dat gl.in.d.§.q autez.q2 ibi est maior diuinatio.Idcirco posset dici q nec i 9ctu emptiōis nec i alio teneatur.nisi de fctō suo heredis siue pmisit simpliciter habere licere siue hoc adiecto per se et alios zc.nisi promiserit vel quāti interest vel penā.z hoc appet i.l.stipulatio ista.in pn.z in toto processu eiusdem.h' etiā apparet in.d.l.inter stipulantem.in pnci.Nec ob.q ibi sequit ide3 zc.debes em exponere nō simpliciter ob mutuum spōdet.i.spondere d3 si vult alienū factū pmittere:sed curatur se:z sic nihil est [illegible] in stipulatiōe habere licere nec est fallentia.verosimile em est q si essent tot fallentie sicut glo.ponit q tex.aliqd expssisset q hoc p regl'a ponit q nō t3 pmissio nisi dicat effecturum zc.Nec ob.§.q aūt.ibi enim non dicit q si pmittatur p oēs q habere liceat q teneret pmissio nec quicq determinat...

a ¶Si qs aliū.Fctm alienū non pōt i stibulationē deducit.h.d.Ange.

b ¶In gl.Sup hac glos.ponit ang.regulā q factuz alienuz regulariter pmitti nō pōt ab hac regula ponit septem fallentias qs diligenter hic vid in ver.i ea.gl.in fi.Cetera valde bn explicātur hic per Joan.fab.

minat de hoc.⁊ ita non obst.ꝙ si hoc diceret deberet intelligit modo et forma quo obligatio teneat ꝑ verba ſe curaturum facturum ⁊c.nec fit violētia textui:q̄ꝛ ibi ꝟba illa nō apponunt̄ ad determinationē an valeat promiſſio vel non: ſed ad differentiā oſtendendā.ideo breuius ponēdo terminos tacens pertrāſiuit.¶ In ea.gl. ibi cum alleg.l.ſi ita q̄s. hoc nō eſt fallētia ꝑmittere eñ factū alienū eſt qd̄ ille faciet vel dabit. ſꝫ ꝑmittere ꝙ res talis ſit vel q̄s ita indut⁹ vel equus bene ambulans hoc nō eſt factū alienuꝫ i.ab alio faciendūꝫ.ſed quedā qualitas ſm̄ preſens tp̄s vel preteritū.⁊ ideo in edilitijs non eſt aliq̄d ſpeciale.¶ Quid eñ ſi q̄s ꝑmitteret librū eſſe bonū ⁊ fideliter ſcriptū vel ſimile.vñ ſalua reuerētia gl.illa lex nihil facit ad ꝓpoſitū.In eadē glo.ibi cū alleg.rē pa.ſal.fo.Pe.de bel.pti. dicit ꝙ ibi nō ꝑmittit factū alienū:ſꝫ ſuuꝫ cū ꝑmittit pupilluꝫ ſeruari indēnē.vt.l.ij.rē pu.ſal. fo.certe ſi ſic ꝑmittat nō

a ¶ Curatur. Adde Tho. ferrarieñ. moderñ. Aret. de aduocatis de brixia in ſuo tracta. cautelarū vbi dat optimā cautelā q̄ ꝑmiſit fructū alienū ſub pena curādo ꝓ poſſe negotiuꝫ illd̄ in penā nō incidit. ita no.⁊ ibi poſui in apo. ad ipſum.

4 eſt dubiuꝫ.¶ † Sꝫ quid a ſi ꝑmittat ſm̄ ꝟba que ſunt in gl.q̄ vident̄ ꝟba illius p̄torie vr̄ ꝙ tūc ſit fallentia.Itē maior videt̄ fallentia in ſtipulatiōe de rato ibi eñ promittit dn̄m rem ratā habiturū.ff.rē ra.hab.l.in ſtipulatione.⁊.l.ſi ꝓcu. ⁊ ita factum alienū:⁊ tñ valet. Poſſet dici ꝙ vbi quis promittit expreſſe factū alienū [illegible] luti ꝙ titi⁹ faciet ꝙ titi⁹ dabit nō val[illegible] ꝑmiſſio:vbi ꝟo nō ſic exp̄ſſe:ſed indefinite:tunc valet ſi ſtipulatio eſt apta [illegible] prehendere factū ꝑmittētis ⁊ ab [illegible] faciēduꝫ.⁊ extranei ſicut habere licere tūc cōprehendit factū ꝑmittentis [illegible] eius heredis:vt ibi ⁊ nō extranei.vt [illegible] dixi.vbi ꝟo nō cōprehēdit factū ipſi[illegible] ꝑmittētis tm̄ et ab ipſo faciendum [illegible] alienū ⁊ indefinite ꝓfert̄ ꝑ verbū [illegible] nitū.tunc valet ⁊ ſubintelligit̄ ꝙ ꝑm[illegible] tit ſe curaturū:vt his ſtipulationib⁹ [illegible] pupilli ſaluā fore rē ratam dn̄m habiturū iudicio ſiſti.⁊ ita poteſt intelligi quoties.⁊.l.inter ſtipulātē.⁊ ſic cō[illegible] ra opi.doc.q̄ no.C.de ꝓcu.l.j.ꝙ ſtipulatio rem ra.ha.pōt ſic interponi ꝑmit[illegible] rem ra.dn̄m habituꝝ.lꝫ Odo.tenuet contra ibidē.Sꝫ q̄ eſt ratio quare m[illegible] lius in his ſubintelligitur curaturū [illegible] in illa habere licere tantū tāgit factū extranei in qua nō ſubintelligit̄ [illegible] eſt nulla quo ad hoc.Reſpondeo ſtipulatio illa habere licere ſatis operat[illegible] abſq̄ ſubauditione:q̄ꝛ cōprehendit [illegible] ctū ꝑmittētis ⁊ eius heredis:ſꝫ iſta [illegible] hil operarent̄ niſi ſic itelligerent̄ [illegible] ba ſunt audienda:vt res valeat q[illegible] hoc poſſunt extēdi.ff.de re.dub.l.quoties.de reg.iur.l.ſemper.in fi.⁊ ſm̄ hoc in parte ceſſat vna difficultas quā glo. faciunt quō fideiuſſoꝛ poteſt accedere in obligationib⁹ facti.nā ſi ꝑmittat [illegible] factū ꝑmittit factū alienū.ſi ꝟo ſuum ꝑmittit aliud q̄ꝫ principale.ff.de fideiuſſo.l.grece.§.illud.¶ Sed ad hoc [illegible] ci pōt ꝙ poteſt ꝑmittere ſimpliciter.ff. loca.l.quero.⁊ vident̄ ꝑmiſiſſe ſe curaturū^a per p̄dicta.vide plene.ff.de re[illegible] di.l.nemo.de fideiuſ.l.ſi q̄s ꝓ eo in [illegible] et.l.ſicut reus.ff.de ope.li.l.ſi libert[illegible] morā.¶ Sed huic doctrine refragat[illegible] qd̄ dicit in ratihabitione.nā ibi ꝑmittit factū alienū exp̄ſſe vcꝫ dn̄m rē rata habiturū.⁊ tamē tenet ſtipulatio [illegible] deberet tenere ſm̄ primū mēbꝛū [illegible] doctrine.Sed ad hoc pōt dici ꝙ doctrina p̄dicta in primo mēbꝛo itelligit̄ [illegible] principalr̄ ꝑmittit̄ factū alienū ſꝫ [illegible] cōſecutiue ſeu acceſſoꝛie ad fortificatio

nem facti alicuius principalis ꝑsertim per ipsum ꝓmissorem initi. tunc valet ꝛ vr̃ ꝓmittere se curaturuꝫ seu facturum seu stipulatio nõ potest al's habere effectũ: sꝫ si posset hr̃e al's affectũ nõ. vt dixi in stipulatione habere licere. ꝛ est ratio q2 aliqua precedit obligatio principalis ꝑsertim ex qua ꝓmittẽs obligat⁹ est semp vr̃ factũ suũ adiicere. s. se curaturũ: al's nõ fortificaret. sicut in stipulatione de rato iterũ cõparẽdo vel ꝯhendo ꝓ dño contrahit vel quasi igit̃ si ad fortificationẽ illoꝝ q̃ agit ꝓmittat dñs ratũ habiturũ: videt̃ ꝓmittere factum suũ qd curabit vel efficiet: al's nil fortificaret̃ p illã ꝓmissionẽ. ¶ Est ergo distinguẽdũ aut q̃s promittit factũ alienum expresse. ꝛ tũc refert an principal'r aut secũdario aut per indefinita v̾ba. ꝛ tunc etiã refert an possit stipulatio al's habere effectũ vel nõ p p̃dicta. q̃uis autem sit cõis opinio et quasi oim q̄ he stipulationes de rato ꝛ rem pupilli ꝛc. valeant simpl'r cõcepte. tñ cõsultius fiet si adiiciat̃ v̾bũ curaturũ ꝛc. ꝛ erit sine dubio. ¶ Sꝫ q̃ est rõ quare nõ põt ꝓmitti factũ alienũ expresse sicut p v̾ba inflexa me curatuꝝ. Respõdeo factũ alienũ exp̃sse non põt q̃s ꝓmittere: q2 ꝓmittẽdo nõ potest aliũ obligare. se aũt nõ vr̃ velle obligare nec verba important. nã quẽq3 de se ꝓmittere opꝫ: sꝫ qñ ꝓmittit se curaturũ velle subaudit̃ tũc q̄ factũ suũ ꝓmittit: vt hic no. ꝛ verba sunt magis apta ad se obligandũ. quoꝝ aptitudo respicit̃ in verboꝝ obligatiõe. ff. de verb. obli. l. q̃cq̃d. ¶ Sꝫ q̃d si ꝓmittens alienũ factũ iurauit. Rñdeo de iure ciuili nõ valere. C. de legi. l. nõ dubiũ. Sꝫ de iure canonico forte ꝯ. ex̃ de iureiur. c. ex rescripto. vide in sũi. ĩ. proxi. §.

1 ¶ Persone quedã que aliis stipulãdo querere possunt numerantur hic.
2 Institor stipulãdo cui acq̃rat actionẽ.
3 Stipulationes sunt inuẽte vt quis sibi querat.
4 Iudex an et quando stipulando possit aliis acquirere.
5 Notari seu officiales qualiter ꝛ quãdo possunt aliis stipulari.
6 Quid i arbitrio an aliis stipulari possit.
7 Donator paciscendo in rei traditiõe an alii acq̃rere possit.
8 Sipulans alii si premissor iurat se alteri daturum an teneatur.
9 Procurator si quis constituatur ad negotia si fiat de frugi inutilis debitores ꝯstituẽtis an teneantur ei soluere.
10 Adiect⁹ in stipulatione si recipit monetã quam stipulator ñ teneret̃ recipere soluẽs nõ liberat̃.
11 Utile p inutile an et qñ vitietur vel non.
12 Adde ad ideꝫ nume. 12.
13 Ius accrescendi an habeat locuꝫ in cõtractib⁹ inter viuos.

Si quis[a] alii. ¶ In gl. j. dñio. in. fi. † Itẽ multi alii sicut bñficiati bñficiis suis. ex̃ d pecu. cle. p totũ. ꝛ. videbis. ĩ. gl. pxi. ¶ In gl. et est rõ. ibi cũ dicit. rẽ pu. sa. sal. fore:. vide. ĩ. eo. §. si q̃s stipulet̃. ff. de v̾. ob. l. liber homo. §. j. ¶ In ea. gl. ibi cũ allegat. §. si q̃s insulã. sed nõ vr̃ fallẽtia in his casib⁹: q2 nõ alii sꝫ sibi principal'r stipulatur ꝓpter interesse suum ꝛ sibi principalem actionẽ querit vt videbis. ĩ. §. sꝫ si q̃s stipulet̃. ¶ In ea. gl. ibi. cum allegat. l. in cause. §. fiñ. etiã si formet verba in persona dñi q̃uis al's nõ vꝫ: vt videbis. ĩ. §. alteri. Dy. tamẽ tenet cõtrariũ in. l. in oibus. ꝛ est ratio autoritas iudicialis per quã interponũtur. s̃. de diui. stipu, circa princip. ¶ In ea. glos. cũ allegat

a ¶ Si q̃s. Alteri stipulari nemo potest nisi ei cui⁹ potestati sit subiect⁹ extraneus v̾o põt solutioni eẽ adiect⁹. h. d. sꝫ Ang. Cetera dic vt: h p Io. fab.

l.si ꝓcuratori.in cuius persona habeat
cōcipere verba not.gl.ꝙ in sua.vt in.d.
l.si procuratori. Docto.ibi tenēt cōtra ꝛ
in illo ꝛ in omni casu quo acquirere po
test qd̄ non refert in cuius persona ver
ba concipiant sicut nec in tutore vel in
alijs.ꝛ idē videt̃ notare glo.in.l.qd̄ ꝓ
2 cura.ꝛ.i.§.alteri.¶ † In ea.glo.ibi cū
allegat.de insti.l.j.in fin.idē videtur in
omni ꝓcuratore.ff.de act.emp.l.ex em
pto.§.si procu. ¶ Sed glo.intelligit ibi
in institore.vt ibi no.ꝛ in.l.multū.C.si
q̄s alte.vel sibi.nō sic in gestore.vide.i.
§.alteri.ꝛ idē videtur in q̄buscūꝗ ha
bentibus administrationis officiū qd̄
possint acquirere ratione rei quā admi
nistrant: vt baillivis contrariorū ꝓcu
ratoribus operū publicoꝝ ad instar tu
torū ꝛ curatorū ꝛ rectores eleemosyna
rum vel alioꝝ officioꝝ eadē rōne.ff.qd̄
cuiusꝗ vniuersi.l.fin.de vsu.l.caius in
stipulando.tn̄ est seruādus ordo.ff.de
admi.tu.l.quoties.nō tn̄ necessario: vt
ibi not. ¶ Item quicūꝗ simplex ꝓcura
tor pōt acquirere vbi ex re dn̄i stipulat̃
vt.l.qd̄ ꝓcu.ff.de ꝓcura.al's nō videt̃ ꝙ
procurator acquirat dn̄o sine cessione.
ff.de acq̄r.pos.l.posses.quoꝗ.§.fin.vide
retur em̄ iustū ꝛ equū ꝙ p̄dicta.l.j.§.fi.
cū.l.seq.de insti.obtineret in omni ꝓcu
ratore ꝙ actio detur dn̄o in subsidium
procura. mortuo sine herede.arg.C.de
act.et obli.l.j. ¶ Item in mutuo ꝓcura
tore acquirit dn̄o certi cōdi.ff.si cert.pe.
l.certi cōdi.§.si nūmos.ꝛ in casu actiōe
ex stipulatu.eo.titu.l.si pecuniā.ꝛ iūge
3 .i.qd̄ cū eo.vbi plenius dicā. ¶ † In ea.
glo.ibi cū allegat.§.ex his.ibi videtur
loqui in p̄torijs seu iudicialib⁹. ¶ Sed
quid in cōuentionalib⁹. Nō videt̃ idē
qꝛ nō reperit̃.ꝛ stipulationes inuente:
sunt ad hoc vt vnusquisꝗ sibi acquirat
i.§.alteri. Preterea omnes text.viden
tur cōcludere ꝙ publica ꝑsona semꝑ sti
pulatur vbi pars nō potest stipulari.vt
d.l.ij.et.l.iij. rem pu.sal.fo.eo.ti.seruū.
ꝛ.d.l.quoties.de admi.tu. Igitur in cō
uentionalibus q̄ cōficiuntur mera vo
luntate q̄d ad ipsum si partes conue
niāt si velint inter se.ꝛ pro hoc facit qd̄
no.in cor.de execu.ꝛ qui cū ꝛc.sup verbo

cautionē.vt autem super hoc plenius
instruaris: ꝛ ne he glo.te decipiant.sci
re debes ꝙ iudex stipulari pōt.ꝛ istud
nō reperitur in multis legib⁹ exp̄ssum:
nisi de magistratu.in.§.exigere.tamen
hodie bene expressum est.ex̃ de vsu.ca.
ꝯ̃ꝯ̃.li.vj. ¶ Preterea si lꝫ minori mul
tomagis ꝛ maiori.et in.§.ex his.be
reperitur ꝙ recepit renuntiationē.si
stipulatione nō loquit̃.itē notarius se.
tabellio public⁹.de hoc.C.eo.l.cum a
gnatos.et.d.l.ij.rē pu.sal.fo.de adopt.
l.non aliter.S.de adop.§.cum autem.
ff.de vsu.l.caius. scd̄m vnum intelle
ctū.et multis alijs legibus. ¶ Itē dicit
glo.vel simili publica persona. Que
deo q̄ est ista similis persona.certe offi
cialis seu executor curie.in.d.auten.
his qui con.ꝛ recon.que est.C.de lit.co
testa.aut̃.libellū.ff.de in ius vo.l.eum [illegible] 5
pro quo quis.ꝛ.l.iij.ff.rem pu.sal.fo.C.
de ope.no. nun.l.fi.itē de iure canoni
co sacerdos proprius.ex̃ de cōuer.cō
iuga.c.dudū Sed Hosti.dicebat ꝙ illud
fecerant sacerdotes de mādato epi.ho
die est expressum cōtra.ex̃ de vsuris.c.
4 ꝯ̃ꝯ̃.li.vj. ¶ † Igitur redeundo ad [illegible]
gularia credo ꝙ iudex nō possit acqui
rere nisi in rebus et causis que ad eius
pertinent officiū: ꝛ in casu quando non
est pars que stipulari possit.et hoc [illegible]
expressum ca.ꝯ̃ꝯ̃.et.d.§.exigere.ꝛ.d.l.
seruū.hoc etiā not.in.d.aut.de execu.
lꝫ videat̃ notari cōtra.C.de tabel.l.ge
nerali.sed illa in tabellione.de quo [illegible]
dicetur. Et est optima ratio: quia huius
modi stipulationes fuerunt inuente in
subsidium ꝛ cōtra ius commune: qꝛ de
iure cōi vnusquisꝗ debet sibi stipulari
i.§.alteri.ideo in terminis suis tenen
dū.ꝛ hoc etiā sentit Inno.in.c.dudū.s.
allega.ꝛ bn̄ apparet ꝙ hoc fit in subsi
diū: qꝛ lex dicit ꝙ seru⁹ emēdus est pu
pillo ꝑ stipulando si habeat de q̄ [illegible]
he ꝑsone stipulent̃.vt.d.l.ij. Et credo [illegible]
si nō ꝑtineat ad officiū sicut in mere vo
luntarijs cōuentionalib⁹ cito extra [illegible]
dictalibus ꝙ nō valet stipulatio.imme
nec in illis si sit ꝑsona p̄sens qui sibi sti
pulari possit seu ꝑsona eius iuri subie
cta ꝑ dicta iura q̄ dant ordinē: ꝛ nō [illegible]

ministerio.vt videt ibi.Sz huic obstat qd nota.in.d.l.quoties.de admi.tu.vbi dicit glos.q valet stipulatio etiã si turbet similis ordo.sz supposito qd illa gl. esset tex.non est idẽ q in tutore z pupillo z alijs publicis psonis:qz tutori nedũ permittit.immo iniũgit p vtilitate pupilli stipulari his aũt nil iniũgit sed pmittit in casib9 pdictis pter necessitatẽ z apparet q nõ est idẽ q in tutore: qz ille nõ dz emere seruũ p stipulãdo: sed iudex hoc dz facere.vt.l.ij.ff.rẽ pu. sal.fo.itẽ ob.q si absenti põt acquirere: vel als impedito multofortius psenti. ff.de ver.obli.l.si pcu.presentis.Sz ratio est hec:qz hoc est repertũ i subsidiũ tm.vt.s.dictũ est ex necessitate quadã. in procu.nõ sic.Preterea pcurator hz mãdatũ a dño et ei9 psonã representat
5 magis q iudex.¶†Circa ho acquisitiones seu stipulationes que fiunt p notarios seu officiales:credo idẽ.nõ ob.eo qd not.in.d.l.generali.z per iura predicta.Et plus qz illi nõ possunt sine iussu iudicis stipulari nec acqrere iudex ho põt sine iussu.z ita not.Inn.in.c.dudũ. s.alleg.z ptz in.d.c.qsqs.de vsur.s.allega.et hoc satis dicit in.d.l.ij.rẽ pu.sal. fo.ibi apud tex.ptorẽ zc.z p hoc posses per multas procurationes z lras alias impugnare in quib9 notarij stipulant absq iussu iudicis.¶Quod aũt dixi in sacerdote qd possit stipulari sine iussu iudicis.hoc intellige in actib9 morientium z psciẽtie in quib9 esset periculũ iussum expectare in alijs non crederẽ.z satis innuit text.in.d.c.qsqs.ibi cautionem huius psentis pstitutionis autoritate.q.d.q nõ als de iure cõi cõcederet: z facit qd cõsueuit dici iuxta.c.cũ esses. cũ de testi.z p hoc credo q iudex nõ possit stipulari in negotio cuius iurisditio ad ipsum nõ pertinet.vel rõne rerũ vel personarũ:qz quo ad illos est priuat9. z sicut dixi nõ potest stipulari nisi negotiũ tangat ei9 officiũ:sz satis põt dici q si pmissor in hoc prorogeet iurisditionẽ eius z se subijciat q valeat stipulatio. ff.de iurisdi.om.iu.l.receptũ.de iudi.l. j.z bene facit qd not.in simili.ff.de tu.z cura.da.ab his.l.diu9.Et idẽ si officialis vel notarius stipularetur de iussu iudicis z rogati in casu predi
6 cto.¶†Sed qd de arbitro.Ur idẽ:qz ad morez iudicũ redacta sũt zc.[a] Sed põt dici ptra:qz priuata psona est arbiter. ff.d arbi.l.arbiter intra
7 certã diẽ.¶†In ea.glo. cuz alleg.l.quoties.sup hoc reperies iura varia quedã em leges dicunt q ex pacto apposito in rei traditione acquirit alij.vt.d.l.quoties.et.l. publica.z.l.caius.C.de pac.cõ.l.pater.ad exhi. l.si res.de pig.act.l.si cũ vẽderet.Alia iura.dicũt cõtra.ff.ad trebell.l.debitor.§.fi.C.de dona.cũ res.ff.de pact.do.l.inter socerũ.§.filia.C.de pac. con.l.pactũ.de iure do. l.si genero.ff.de solu.l.si cum cornelius.Docto. cõsueuerunt dicere in.l. cum reg.C.de dona.qd ibi ideo nõ querit actio qz alia via creditoribus puisum erat.Que solutio nõ videtur sufficiẽs: qz in.l.si res.etiam alia via erat puisum.z in.l. si cũ vẽderet.Pe.de bel. perti.parũ dicit hic.sed ibi cũ gl.allegat.l.quoties.opponit de.l.ff.ad trebel.l.debitore.§.fi.et soluit q debitor maritus nõ habebat dotem ex causa lucratiua.ideo non mirum.si nõ potuit onerari p pactũ filie.ff. man.l.iul.in.l.quoties. habebat cãm lucratiuã nihil aliud dicit ptinẽs ad hoc.§.nisi.q aliquãtulum tractat materiaz quãdo cõmittat stipula

a ¶Ad morẽ iudicuz redacta sũt zc.add hoc esse verũ in arbitris iurĩ z statutarijs.vt not. cano.z pser tiz Feli.in c.fi.col.pe. et fi.ho.snie arbitratis ex de re iudi.z an eqparent iudicib9 ordinarijs vt delegatis ponit idez Fel.vbi.s. ver.vñ dicit Bal.

tio penalis q̄ nō ē ꝓprie hic. supponit̃
ergo ꝙ vbi recipiens hʒ lucratiuā cāz
pōt onerari pacto. vt tertio q̄rat̃ actio.
Sʒ ꝯ̄ hoc est. l. cū res. de dona. vbi habe
bat tn̄ lucratiuū. ⁊ valet pactū. Itē ꝯtra
hoc ē. l. si cū vēderet. vbi habebat nō lu
cratiuū: ⁊ tn̄ vʒ. ⁊. l. caius. ⁊. l. pr̄. Preter
ea q̄d refert ex qua causa ille qui pacto
onerat̃ haberet rem cū certū sit ipm̄ ex
volūtate ⁊ cōuctione onerari. Preterea
videretur dicendum quod aut pactum
apponit̃ in traditione ꝓ tertio q̄ ē dn̄s
rei vel ad quē ꝑtinet: vl' al's ꝑtinere de
beret: ⁊ tūc de rigore nō agit: sʒ d̄ eq̄tate
dat̃ vtilis. vt. l. si res. ad exhi. ⁊. l. pr̄ de
pac. cō. ⁊. l. caius. so. ma. Si ṽo pactum
apponit̃ ꝓ alio tūc si donare voluit illi
pro quo apponit dat̃ ei actio ex eq̄tate.
vt. l. quoties. s̄. alleg. alias no. vt in iu=
ribus allegatis ꝓ ꝯ̄rio. ¶ Sʒ nōne sem
per vr̄ donare ex quo stipulat̃ ei reddi.
rn̄deo nō. ff. d̄ do. l. donatiōes. §. pe. nisi
hoc dicat vel rō affectiōis hoc faciat p̄=
sumi. ff. de ꝓba. ꝓcur. de dona. iter vi. ⁊
vxo. l. si seruꝰ cōis. ¶ Cur ergo acquirit̃
matri. in. l. debitor. §. fi. cū ibi presumat̃
affectio. Dicas ꝙ loquitur ẞm antiqua
tempora sed ẞʒ iura. C. acq̄retur vtilis
per. l. quoties. Uel dicas ad. ll. que di=
cunt non acquiri verū est de rigore: sʒ
de equitate sic. per. l. codi. in casibꝰ pre
dictis rationes autem premissorum sa
tis patent. q2 iura fauēt dn̄is ⁊ interest
plus eorū agere ex pacto quā rei vē. in
qua vix ꝓbarēt. ⁊ qd̄ dixi de dn̄is idem
crederē de quasi dn̄is cū equiparentur
quinimmo de omnibus qui rem ꝓ suo
tenebant si pactū apponat̃ per illos q̄
causam habebant ad eis et qui eis re=
stituere tenebant̃ rem ab ipsis traditaʒ
secus si alias debitam per. l. cum res.
8 ¶ † Sed quid si quis alteri paciscat̃ vl'
stipulatur. ⁊ promissor se obliget iura=
mento. rn̄deo de iure ciuili nō valet. vt
dixi in simili. s̄. proxi. §. Sed Jo. glo. de
cretorū videtur tenuisse ꝙ is. §. sit cor
rectus de iure canonico. maxime quan
do appositum fuit iuramentū: vt no. j.
q. vij. quoties. Ego non credo hoc ma=
xime: q2 de iure canonico nouissimo est
speciale in certis personis ⁊ casibus ꝙ

alij acquirant. vt. c. ꝑcꝗ. sepius alleg
to. ⁊ sic in contrarium est ius com
ne. Sʒ bene credo qd̄ vbi iurame
fuit appositum qd̄ eccl'ia debet co
re ꝓmissorem ad tenendū iuramen
⁊ sic quo ad hoc possit verificari q
9 dicit Jo. ¶ † In gl. non tamen
ibi cum allegat. l. cum quis
per. l. illam potest dici ꝙ si quis a
rus cōstituit procuratorem ad
cum potestate exigēdi: ꝙ si proc
mutauerit conditionē suaʒ de
prodigum qd̄ debitores non li
soluendo tali. subaudi sciēter
dicit esse casum. ff. de solu. l. si c
nelius: pro quo facit. ff. de test
ter. ¶ Sʒ quid si erat talis temp
stitutionis. cōstituens tn̄ ignor
bitor sciebat: ⁊ tali sciens solu
idem si constaret sibi de ignora
stituētis per. d. l. ff. de confir. tu
tem. sʒ in casu quo constituens
deretur liberatus. ff. pro empt. l.
cū sciret. ⁊ idē dicerem de execu
vltime voluntatis quos ep̄us
remouere si mutata fuerit co
ditio vel ab initio fuerint insuffi
vide. C. arbi. tu. l. fina. vbi scrips
ꝙ is. §. obtinet quādo adijcitur
iūctiua aut secus si diceret ⁊ m
proxi. quia tunc adijceretur ad
tionē quo casu non operat̃ adiect
10 ff. de ver. obli. l. cum qui. §. ij. ¶ † In
nisi in casu. in fi. ⁊ per hoc videtur
adiectus reciperet monetam
pulator nō teneret̃ recipere qu
uens ei non liberatur. ¶ In gl.
ibi cum allegat. l. qui fideiussor
patitur. eo. titu. ¶ In glos. tenet
d. l. vero procuratori. §. interdū
tellig is quod not. ff. de sol. l. cum
mihi rome. de vsufru. l. sed si
letur. ⁊ hoc nisi animo donandi
qd̄ nō presumit̃. vt no. § q̄ in fi
adijceretur in facto ꝙ filius
ris nō iteresset: vt. §. mihi rome
tunc enim non videtur habere
obligādi adiectū sicut nec si
alieno, edificasset. vt. s̄. de re di
11 uerso. ¶ † In glo. pro parte. in §.
brocardo consueuerunt glo. di

re an vtile ⁊ inutile pñt separari vel nõ primo casu vitiet. secundo non. vt not. ff. de vsufru. l. pecunie fenebris. per. l. ĩ. §. trebati⁹. ⁊ §. item queritur. de aqua quotidiana ⁊ esti. de condi. fur. l. si seruus. §. bone. ¶ Sed contra hoc instat: quia seruitus est indiuidua. nisi seruitus vsufru. ff. ad. l. fal. l. vsufru. ⁊ tamen in eo inutile non vitiat: vt in le. ff. cõmunia predi. l. propriũ. Dy. distinguit tres casus extra de re. iu. c. vtile. dicit enim ꝙ quãdoq; reperiunt duo ꝯcurrere ad ꝯfirmationẽ alicui⁹ actus quorũ vnum vtile alterum inutile: tunc si vnum sufficeret vz qd agitur. ff. qd cum fal: tuto: aut. l. j. §. põp. meli⁹ in. §. interdũ. de arbi. l. sed si ita. alias si vtrumq; requireretur nõ vz. vt. l. parui. §. j. allegata pro contraria. sed ꝫ primum mẽbrũ est manifeste extra de offi. deleg. cũ super vbi alter solus poterat. ⁊ tñ propter adiunctũ inutile totũ vitiat. Sol. q̃cq̃d agant hoĩes intentio iudicat oẽs. nã si anim⁹ agentis negotium erat talis quod negotium virtutẽ reciperet ex vtroq;: tũc non valet etiam si vnum sine alio esset sufficiens: qꝛ intentio non fundabatur sup vtili. ⁊ hoc si de hoc ꝯstat: al's i dubio procedere deberet qd Dy. dicit. Qñ ꝙ act⁹ cõstat ex plurib⁹ q̃busdã vtilib⁹ q̃busdã iutilib⁹ ⁊ talia plura sub eodẽ actu cõprehendũtur: et tunc distinguit an possint separari vł nõ ẽm Dy. ¶ Sz ob. l. ꝓpriũ. ⁊ l. fundus ille. q̃ statim allegãt. j. gl. pri. Itẽ. ob. ff. de pecu. le. l. j. ⁊ ij. ff. de ꝯdi. ⁊ demõ. l. cũ tale. §. meuie. põt al'r distigui: qꝛ aut act⁹ vtiles ⁊ inutiles se habẽt ꝑ modũ principalis: aut alterũ ꝑ modũ pricipalis: alterum per modũ accessorij. primo casu aut idez põt assignari cogẽs qd vtile dẽat ad se trahere inutile: ⁊ tũc trahit. vt. l. fund⁹ ille ff. de do. inter vir. ⁊ vxo. ⁊. l. si sponsus. §. ij. aut econtra quod inutile trahit ad se vtile: ⁊ tunc inutile trahit. de fal. l. filius emãcipat⁹. ⁊ dicta. l. ꝓpriũ. aut nõ põt ratio assignari maior in vno ꝙ̃ in alio: sed quolibet habet rationez suaz separatã et absq; icõueniẽtia pñt separatim iudicari: ⁊ tunc vnũ nõ trahit ad se aliud: sed vnum remanet vtile aliud inutile. C. de dona. l. sancimus. ⁊ ħ. ⁊. d. l. j. §. sed si nihil. ¶ In scdo casu qñ alterũ se hz ꝑ modũ ꝑncipalis: tũc aut erat queiuũ in vtroq;: ⁊ tũc ꝑ vnũ nõ vitiat alterũ. de pecu. le. l. tũc inutile. aut nõ: ⁊ tũc aut per accessoriũ deuenit ad principale. ⁊ potest dici quod vno vitiato vitietur aliud. vt in. d. §. meuio. Aut non tũc vitiato principali vitiatur accessorium. vt. d. l. j. ⁊. ij. de pec. leg. ã. de lega. §. si q̃s ancillas. qñq; sunt plures act⁹ distãtes ⁊ separati quorũ alterũ vadit ad destructionẽ alterius. ⁊ illud membrũ ꝓseq̃re vt Dy. ibi. qꝛ nõ tang. ı hãc
12 materiã. ¶ †Modo re[...]eam⁹ ad declarandũ aliquãtulum hmõi mẽbra: aut rõ põt ⁊c. ⁊ õ hoc ꝑt ponere exẽpliũ. ff. q̃ ad. li. ꝓcla. non li. l. fi. §. fi. vbi eñ rõ est ꝓ vtili videlicet bonãfides illius emẽtis. Itẽ qꝛ malafides vnius nõ debet nocere alteri. itẽ ex parte vendẽtis erat intẽtio se insolidũz iugo seruitutis supponendi sciẽter. vñ rõ dictat qd vendẽtis sctẽtia ⁊ alteri⁹ emptoris ei nocere debeat. nõ aũt alij ignorãti qui bonãfidẽ habebit. eodẽ mõ in. l. fundus ille erat intẽtio vẽditoris totũ vẽdere: ⁊ defect⁹ sit quin totus sit vẽditus perueniebat ex parte emptoris qui aliũ intẽdeat associare. ideo expedit venditori qd totus sit venditus: qꝛ sic satisfit rationi ⁊ nullũ sequit incõueniẽs. ⁊ eodẽ modo in. §. gñaliter. qꝛ cuz prohibitio sit quodãmodo cõtra ius cõmune nõ est mirũ si vtile trahat eã: sed secus in casu isti⁹ §. qñ promittit ex causa donationis: qꝛ tũc magis expedit ꝓmissionez in parte nõ tenere ꝙ̃ si tota teneret. ⁊ hec rõ not. ff. de acquir. re. do. l. per seruuz. §. quod vnus sed econtra vbi fortior ratio facit ꝓ inutili vitiat vtile. vt in. §. itez querit ibi eñ fortior est ratio ꝓ inutili: qꝛ vbi vtẽs aqua aliam immiscuit. ⁊ ita facto suo dãnificat aliũz ⁊ alio modo vtiq; ꝙ̃ deberet. Idcirco maior ratio est ⁊ quod ipse prohibeat in totum ꝙ̃ qd vteretur in totum ne lucret ex culpa sua. ideo in totuz prohibetur. Itez in. l. propriũ. qñ stipulat sibi ⁊ socio. ratio est qd inutile trahat ad se vtile: qꝛ sequeret absurdũ iuris qd vnus posset querere seruitutẽ

aliʒ quod est contra ius
vt ibi ⁊ sic potes dicere
in multis aliis casibus.
⁊ per hoc videtur quod
si res idiuidua vertere
tur in obligatiōe vel ali
qua alia cuius rō trahe
ret totū ad alteram par
tium quod non obtine=
ret is.§.imo.aut tota sti
pulatio valeret:aut to=
ta annullareẗ per predi
B cta.℄ †Et no.ꝙ ꝑ hunc
.§.cum concor. consue=
uit dici ꝙ in ꝯctibus in
ter vivos nō est locꝰ iu=
ri accrescēdi.ff.de verb.
ob.l.si mihi ⁊ titio.de li=
be.causa.l.liberum.§.si
duo.queādmodum ser.
amit.l.aquam.in fi.⁊.d.
l.per seruū.§.qđ vnus.
aliq̄ inducūt in feud.de
duo.fra.de nouo bene.
inuest.c.j.⁊.ij.q̄ feu.da.
pos.c.j.sed illa parū fa=
ciūt:qꝛ ibi agitur de suc
cessione non de iure ac=
crescendi.Sed pro con=
traria pte facit.ff.đ aut.
tu.l.seruꝰ cōis.s.de sti.
seruo.§.fi.Sed ibi nō iu
re accrescēdi.imo ab ini
tio illi qui capere pōtest
totum acquirit ex dispo
sitione legis perinde ac
si esset seruus solus illiꝰ
iteʒ facit.C.si libera.im
peria.so.sine here.dece.
l.j.li.x.ibi nil agitur de
iure accrescendi sed de=
successione.℄ Item fa=
cit dicta.l.fundus ille.
Sed ibi ex proprio con
tractu totuʒ acquiritur
lege disponente.Et idē
dicas ad.l.iul.§.idem
celsus.đ ac.emp.de bo.
li.l.communi liberto.de
assig.liber.l.vtrum.ad
l.cor.de fal.l.filius emā

a ℄ Si vo. Si pr̄ stipu
laẗ filio ac=
quiritur si
bi cetera h
late prose=
quiẗ. Joan
nes fab.

cipatus.§.j.qꝛ in nulla reperies qu[...]
hoc sit iure.accrescendi:ſʒ ꝓpter indi[...]
duitatē vel aliā rōneʒ:nisi in vsuf[...]
not.ff.de vsufruc. accres.l.j.§.quoti[...]
℄ In glo.scilicet per patientiam.v[...]
proprie ius accrescēdi locū hʒ qñ du[...]
bus vel pluribꝰ poterat res acqui[...] 2
alter repudiat.sicut ptʒ in materia[...]
qñ non peten.par.pe.accrescen.
1 ☞ Pater an semꝑ stipulādo acqu[...]
filio.vide distinctionem.
Adde ad idem nume.2.⁊.3.
4 Pater si stipulatur a magistro ꝙ fi[...]
instruat in aliqua scientia vel art[...]
an valeat.
5 Pater an stipulādo filio in peculio [...]
uētitio possit sibi acquirere ꝓprieta[...]
6 Quid si pater stipulatꝰ sit filiis na[...]
ris ⁊ nascuntur in vita:an valeat.
7 Pater si stipulatur filio ire licere [...]
per fundū vicini ad fundū pecul[...]
aduentitiū:aut acquireret noie fili[...] 3
risditionem:aut aliud ius:an vale[...]
8 Quid si pater stipuleẗ sibi ⁊ liberis [...]
an valeat.

a **Si vero** [a] **qui.** ℄ In gl[...] de ver[...]
si.gl.ſʒ huic.§.ob.ff.de v̄.obli.l.qđ[...]
de pac.do.l.cū dos.đ pac.l.tibi.§.sip[...]
1 dus.†vbi pr̄ nō acquirit filio neces[...]
vox immo diuerse voces reputantur[...]
diuerse stipulationes.℄ Dicas plen[...]
qꝛ aut pr̄ stipulaẗ filio emancipato au[...]
in ptāte cōstituto.Primo casu nō [...]
rit filio.C.de in.do.l.si genero.⁊ ib[...]
⁊ hoc tenet Dy.in.l.qđ dr.s̄.alle.nisi[...]
casu quo extraneo posset pacisci vel [...]
quirere.de q̄.s̄.§.pri.scripsi.vide ibi[...]
nō ob.ff.sol.ma.l.caius.vbi acquir[...]
beris filie q̄ nō sunt in ptāte ⁊ alie l[...]
ges q̄ cōcordāt cū.d.l.caiꝰ.q̄ loquu[...]
in casibus suis:vt ibi scripsi ℄ Se[...]
opi.ob.ff.de castrē.pe.l.ex castrensi [...]
pr̄ acquirit filio in castrēsi peculio[...]
filius quo ad castrēse peculiū hr̄ [...]
tretā.ff.ad maced.l.ij.⁊ multo fo[...]
derctur qđ filio emancipato acqui[...]
deberet.⁊ hanc opi.tenet Ja.đ ra[...]
p.d.l.ſʒ satis.nōt dici ꝙ nō acq̄rat [...]
cipato:nec ē bonū argumētū de ca[...]
si peculio:qꝛ pater maius ius hʒ in [...]

q̄ i bonis emãcipati qđ appet:qꝛ illud
occupat iure peculij.sʒ bona emãcipa
ti.nõ p̄terea pr̄ reputať q̄si dñs castrẽsis
peculij.ff.de ca.pe.l.ꝓponebať.ꝛ.l.fili⁹
ꝛ.l.de hr̄ditate.§.j.ꝓpť qđ vr̄ pria opi.
gl.ꝛ Dy.verioꝛ.nã cũ pr̄ nõ possit acq̄re
re filio i ptãte ꝯstituto.vt.ĩ.patebit mul
2 tomin⁹ in emãcipato.¶ †In scđo casu
qñ stipulať filio i ptãte ꝯstituto gl.disti
guit:qꝛ aut stipulať filio vt heredi.aut
vt filio:aut vt extraneo:aut filio i ptãte
bñ merito:aut ẽ dubiũ.vt no.ff.de pac.
l.si tibi.x.§.si pact⁹.Alij dicũt q̄ aut sti
pulať dari aut fieri.ꝛ si fieri aut p aliũ
ip̄i filio:aut p ip̄m filiũ alij.vt no.i.l.qđ
dꝛ.ꝛ ibi Dy.dicit q̄ ꝯiũgẽdo illas duas
gl.hẽs plenã notitiã hui⁹ materie.ꝛ mi
hi vr̄ q̄ p illã hẽas ignorãtiã.nã pria di
stinctio gl.vr̄ isufficiẽs.ibi eñ dꝛ q̄ vbi
pr̄ stipulať filio vt herẽdi dať directa:ꝛ
i dubio vr̄ vt heredi stipulari.ꝛ sic illa
distictio vr̄ loq̄ qñ pr̄ post mortẽ suã sti
3 pulať.¶ †Quid ğ si i vita distinctio p̄-
dicta nõ te istruit.Itẽ p̄dicta distictio ẽ
isufficiẽs:qꝛ loq̄ť đ excẽptiõe doli:nõ de
actiõe doli q̄rẽda.ꝛ ita illa gl.nõ plene
loq̄ť:nec plene istruit.¶ Preterea p̄di
cta distictio hʒ necessario itelligi qñ pr̄
post mortẽ suã stipulať:qꝛ si i vita sibi
acq̄reret vľ nulli.vt.d.l.qđ dꝛ.ꝛ sic i illo
casu nõ posset obtineri p̄dicta distictio
ꝛ i hoc ẽ isufficiẽs.nã nõ đclarat nec ple
ne distiguit qñ fiet stipulatio i vita vľ
post morte i q̄ cadit distictio vt.l.qđcũq̄
§.ij.itẽ illđ qđ no.i.d.l.qđ dꝛ.nõ vr̄ ꝓce
dere.dicit eñ ibi gl.q̄ vbi stipulatiõe p
patrẽ fcã v̄tiť factũ p filiũ faciẽdũ nõ vʒ
sʒ vbi vertiť factũ p aliũ filio faciẽdum
bñ vʒ:qꝛ nõ ꝯferť i p̄sonã filij hoc nõ vr̄
ꝓcedere:qꝛ oĩ fcm̃ ꝯcurrit circa p̄sonas
illoꝝ q̄ edũt et q̄b⁹ edunť.ff.de ope.li.l.
ope.ꝛ sic aliq̄d ꝯferť i p̄sonã filij.¶ Pre
terea si bene cogites in.l.qđ dꝛ.nõ vr̄ in
stipulatiõe factũ a filio faciẽdũ:ibi eñ
pr̄ stipulabať a tio filio ire agere lice-
re.Certe i hac stipulatiõe nõ v̄tiť qđ fi-
li⁹ eat vel agat:nec ad hoc q̄d obligať
nec q̄sq̄ hoc ꝓmisit.Sʒ vertiť q̄ posses
soꝛ nõ ipediat eũ ire agere:vt.l.stipula
tio ista.ff.de verb.obli.ꝛ scripsi.s.e.§.si
q̄s aliũ ꝛ ita factũ.nõ promittẽti o est in
obligato nõ factũ ipsi⁹ filij vñ glos.illa
vr̄ errare manifeste salua reuerẽtia sua
propter quod dicas plenius:quia aut
pater paciscitur vel stipulať pro filio:ꝛ
ad ei⁹ liberationẽ:ꝛ tũc pactũ vʒ indi-
stincte si pater noie filij ꝯueniať seu cõ
ueniri possit.ff.de iureiur.l.qui iurasse
.§.j.ff.de pac.l.hr̄di.§.nos aũt.ꝛ ꝓdest
vterq̄ patri ꝛ filio vt ibi.¶ Si vero pa
ter non posset cõuenıri:quia filius non
habebat peculium.tunc potes distigue
re.vt.d.gl.in.§.si pact⁹:qꝛ aut paciscıť
vt heredi ꝛ post heres efficiť:ꝛ tunc da
tur directa exceptio.aut simpliciter:tũc
doli.illud autẽ mẽbrũ quod sequiť in
glo.aut vt extraneo:tunc nulla:nõ mi-
hi placet nec leges quas gl.ibi allegat
faciũt.qꝛ loquũtur qñ pr̄ stipulatur ad
obligãdũ.de quo statiʒ subijcieť.¶ Pre
terea talia verba ꝓmittis vt extraneo,
ꝛ alˀs bene merito nõ vt filio.nõ abdi-
cãt filiũ nec iura filiatiõis tollũt:qꝛ nõ
nudo ꝯsẽsu ꝛc C.de emãci.li.l.nec au⁹.
ff.de pac.l.ius agnationis nec tales ex
pressiões vel dispositiões iuris immu
tãt.ff.de castrẽ.pec.l.sʒ si forte.vnde ta
lia v̄ba essent valde extranea i stipulã
do:ꝛ ip̄e esset bñ fatuus talia apponere
ꝛ miroꝛ vbi glos.atores repierũt hoc.sʒ
huic opinioni ob.§.si pact⁹.sʒ intellige
quod non prodesť filie directa etiam si
heres extitit ex quo nõ paciscebatur vt
heredi.sʒ ꝓdest exceptio doli.vt.§.nos
autem.¶ Si vero pater stipulatur vbi
paciscitur filio alium obligando.tunc
aut stipulať simpľr aut post mortẽ suã.
Primo casu aut tale q̄d vertiť i obliga
tione qđ est acq̄sibile.ꝛ tunc ad ipsum
patrẽ trãsit ꝛ sibi ipsi acquiritur:vt hic.
ꝛ.l.qđ dicitur.ꝛ.l.eũ qui.§.ij.aut de na-
tura rei est acq̄sibile filio:qꝛ forte eius
personam solũ ꝯcernit ꝛ nõ patris:tũc
nihil valet stipulatio nec filio acq̄riť
vt.l.qđ dꝛ.ij.r̃ñso.ff.de iu.do.l.cum dos
ꝛ hic i fine.cũ dicit in his reb⁹ que tibi
ꝛc.ꝛ hoc nisi tẽderet ad exonerationeʒ
4 patris.¶ †Quid eñ si pr̄ stipuletur a
magistro quod alat et instruat filiũ in
aliqua scientia vel artificio.dic q̄ in vi
ta patris non valet.ff.de pact.l.ꝛ he-
redi.§.nos autem.¶ In secundo ca-

a ¶ Post mortē. Vide h ange. in .ij. colū. post me. in ꝟ. quid autem si ꝯferat. Itē inducit hic i fi. ij. col. angel. vnā q̄stionē. pater recipit in emphiteosim ab eccl'ia ꝓ se & pro filijs. ꝙ videt pacisci pro filijs vt filijs nō filijs vt heredibus q2 de natura emphiteosis ecclesie est ꝙ nō trāseat ad heredē extraneum vt in auk. de nō alie. §. emphiteosim. & iō si pater instituat filios ex disparib9 partib9 tm̄ emphiteosis diuidit eq̄liter: & etiā si repudiarēt hereditatē paternam tm̄ emphiteosim debent habere: vt hic p ang. allegantē Jac. de belui. et Barto.

su qn̄ post mortē stipulatur filio acq̄rit vtilē fm oēs gl. & doct. vt. l. q̄d cū q̄. §. ij. et si bn̄ respicias hoc volūt tex. qui nūq̄ faciunt drīam: nisi inter res acq̄sibiles & nō acquisibles. ¶ Modo videam9 de rōnib9 diuersitatū: & certe quatenus tangit prima mēbra. ꝙ pater melius acquirat ad liberandū q̄ ad obligandū ptz rō vulgaris: q2 ꝑniores sumus &c. ff. de act. & obl. l. arrianus. ¶ Sed quatenus tāgit duo mēbra sequentia q̄rit quare melius acquirit filio stipulando post

mortē a q̄ in vita. Potest 5

dici ꝙ q̄diu pater viuit filius nō h3 integrā personā, & est sub regimine patris. & ideo iura non curāt q̄d ei aliq̄d queratur per patrē in vita sed post mortē ei9 sic. ¶ S3 ꝯ hoc obijcitur q̄d pater post mortem nō debeat stipulando acq̄rere filio sed sibiipsi: q2 in stipulationib9 inspicimus quo ad acquisitionē tempus stipulationis interposite. ff. de ver. obl. l. si fili9. q̄uis suspendat vel differat stipulatio per euētum cōditionis. igit. vr̄ q̄d stipulando post mortem debeat sibi acquirere non filio inspecto tpe interposite stipulatiōis. ¶ Sed ad hoc posset dici q̄d illud obtinet vbi stipulatio suspēdit per conditionē extrinsecā secus si agat vt in aliq̄d tps differat. ff. de stipul. seruo. l. si. ¶ Sed forti9 opponit illa stipulatio

nō valet que ꝯfert in tps quo finiret… tenere nō posset. C. de do. ante nup. l. q… spōse. sed qn̄ ꝯfertur post mortē pa… cōfert in tps quo filius futurus est… iuris quo casu acquirere non posset… nec teneret stipulatio. vt. l. si genere… ibi notatis. s. allega. ergo nec isto… acquiret: immo nec valebit stipula… ¶ Solu. verum est q̄d non valet nec… quirit de rigore: sed ex quadā equi… dispensatiue valet vc3 vt vtilis acq… ratur. Uel si velles posses dicere q… §. de lege quocūq3 intelligatur in c… quo posset stipulari alij. vt. l. caius… continuat in commune. Sed fm h… ille nō restringeret vel posset intel… qn̄ in vita stipulat sibi & post mor… filio: tūc em̄ videt valere iure pa… ¶ Sed huic ob. l. cu3 dos. vbi est… & tn̄ nō prodest pactu3 filie. iunge… proxi. ¶ † In glo. vt in ꝑfectitio… nunquid proprietatem pōt acquir… filio. vr̄ ꝙ nō: q2 illa patri non acq… per allegata. s. pxi. §. glo. videt… contra. ff. de verb. ob. l. dn̄s. in glo… ¶ Preterea ꝓ hoc facit: q2 ex quo… rit in castrensi peculio. vt. l. ex castr… s. allegata. multo fortius in aduē… vbi pater h3 maius ius. & hoc non… dubitabile iure isto. & ff. sed q̄d de… nouo. adhuc. d. glo. idē sentit pro… facit. C. de bo. que libe. l. fi. §. non au… vbi iniungit patri q̄d de pecunia… titij acquirat nomine filij heredita… Item acquirit infanti hereditate… §. vbi autē. de iu. delib. l. si infanti… & facit. d. l. ex castrensi. Sed multum… predicte leges q̄d dicitur. & alie le… dicunt stipulatione3 non tenere… q̄ non sunt acquisibilia patri: s3 p… quod castrēsia & aduentitia cens… acquisibilia propter legitimam ad… nistrationem vsufruc. quod cōsequ… in aduētitijs et castrensibus cen… quasi dn̄s: vt. l. de hereditate. §. i. de ca… strensi pecu. ¶ Quid ergo in casu… q̄bus nil queritur. de q̄bus habes… bo. q̄ lib. & in auk. ite3 excipit. l. q̄d… alijs. Nō videtur quod pater possit ac… quirere filio p. l. q̄d dicitur. s. alle… ¶ Sed pro deo cur ita bene quer… in dote

in dote profectitia cuius actio est communis. et tamen non queritur. vt. l. cuz dos. sicut filio in castren. et aduentitio. et maxime cum dos possit soluto matrimonio ad eum redire. C. solu. matri. l. dos. sicut peculiū castrense vel aduentitium solutio. quantum ad aduentitium pater maius habet in eo quam in dote quod apparet: quia habet vsufruct. et solus agit et conuenitur quod non est in dote. In castrensi autem pater quasi dominus reputatur: vt dicta. l. hereditate. §. j. et idem deberet dici in castrensi et quasi castrensi cum equiparentur: de inoffi. testamen. l. fina. ¶ Resume ergo: quia aut pater stipulatur filio emācipato: et non querit ei nisi sicut extraneo. aut in potestate constituto. et tunc ad liberandum: et subdistinguitur an tanquam heredi: aut an tanquam filio aut ad obligandum: et tunc aut erat acquisibile patri et querit sibiipsi. aut non: et tunc in peculiaribus castrensibus seu quasi seu aduentitijs querit filio in profectitijs sibiipsi. in alijs non querit. nisi stipularetur post mortem. Et hoc in liberis natis: sed an in nascituris possit stipulari post mortem. Uidetur quod sic: quia post mortem suam videtur collata stipulatio. ff. de ope. libe. l. si quis operas. Sed hoc verum si esset posthumus. et facit quod nota. extra de eccle. edific. c. ad audientiaz. el. ij. de stipula. seruorū. l. vsufruct. ¶ † Quid si stipulatus sit nascituris: et nascuntur in vita non videtur valere nisi ex natura rei apparet quod post mortem suam vellet dari. et hec omnia potes colligere ex premissis nec facias differentiam inter facta a filio vel ei faciēda: sed in hoc an sint patri seu peculio acquirēda vel ipsi filio simpliciter tanquam patrisa. ¶ † Quid ergo si pater stipularetur filio ire licere agere per fundum vicini ad fundum peculiarem aduentitium: vel acquireret nomine filij iurisditionem vel aliud ius: nunquid acquirit filio. Uidetur expressum quod nō: vt. l. quod dicitur que loquitur quando pater stipulabatur filio licere ire agere simpliciter non habito respectu ad rem pupillarē: sed ad personam filij quo casu tota vis stipulationis et effectus conferebatur in personam filij nec patri aliquid acquirebatur: sed hic secus in casu questionis nostre quo habetur respectus ad peculiuz. Et per hoc videtur quod pater non posset querere in alijs que tangerent hereditatem per patrem repudiatam: vel per filium agnitam. cum illa hereditas nō videatur cōtineri sub aliquo gradu peculij. Uel dic quod sit aduentitium habens instar castrensis vel quasi. et idem dicatur quo ad acquisitionem vt in illis dicitur. ¶ Item quid si pater emat vel acquirat nomine filij in vita quod non queratur filio quod est notabile: nisi circa res audentitij peculij. naz nō potest querere nisi circa res peculiares que obuenerunt filio ex successione vel ex industria vt pmisi: vel nisi post mortem suam ex equitate. Unde non credo quod. l. ij. C. si quis alteri vel sibi. sit in aliquo mutata. nam traditio seu quasi que sit in emancipatione facit valere quasi donationem. Et hec faciūt quod abbas non possit acquirere prioratibus sibi subiectis qui habet speciales administratores et intitulatos. Uel dic quod possit quasi prioratus sint de natura castrensis peculij vel quasi per predicta.

8 ¶ † Quid ergo si quis stipuletur sibi et liberis. sicut tota die fit. Satis potest dici quod valeat et proderit eis. quamuis heredes non sint: quia videtur collata post mortem. l. quodcunque. §. ij. s. allega. sed in vita nihil possunt petere nec cum eo concurrunt. ff. de libe. et posthu. l. gallus. §. j. in gl. hoc ideo dicit videtur eum fecisse ordinem. ff. ad treb. l. heredes. itē quod dixi quod querit sibiipsi intellige si talis sit intentio. C. de iure do. l. si genero. si quis alteri vel sibi. l. multum. in dubio presumitur quod vellit sibi qrere nisi verba aliud importēt. ff. de ver. obli. l. si ita stipulatus. §. grisogonus.

1 ☞ Stipulatio an et qn vitietur ppter diuersitatem responsionis.

2 Summa minor est in obligatione in alternatiua summarum.

3 Interrogatio vbi pcedit i summis alternatiua rnsio singularis nō vitiat.

4 Quid in aliis q̃ in summis in quibus interrogatio totũ continet: responsio vero partem.
5 Quid si iterrogatio cõtinet genus rñsio speciez.
6 Quid si interrogatio cõtinet totũ integrale: rñsio partem.
7 Uenditio si fiat hoc modo. vendo tibi fundum. Tu respondes. ego retineo sub cõditione si nauis ex asia venerit: vel si sempronio placet: an talis venditio valeat.
8 Que in ꝓfationibus dicunt in cõtractib⁹ repetita credunt: an hec regula sit semper vera.

a ❡ Preterea. Diuersitas in quãtitate interrogationũ & responsionum vitiat stipulationem quatenus est discordia.

a Preterea[a].

1 ❡ † In glo. interduz. in fine. vide. ĩ. gl. proxi. In glo. scilicet congrue. ibi cum allegat. §. cuz adijciat in hoc articulo fuerunt glo. diuerse & doct. antiqui. Quidam enim restrinxerunt illuz. §. cũ adijcit quãdo est diuersitas in quantitate non in speciebus. et hanc videtur innuere gl. & quasi sequitur in. §. cũ adijcit. in glos. cum diuersitas. sed Azo & Jo. etiam quãdo est diuersitas in qualitate. vt ibi not. in glo. ꝙ constat. Hec autẽ glo. videtur velle ꝙ vbicunq; est diuersitas qđ valeat si diuersitas illis placuerit. et hec verior. qz. §. ille cum adijcit indistincte loquitur: & hoc intelligo cuz adijcit vel detrahitur interrogationi: non si omnino aliud premitteret. Uerbi gratia stipulor equum promittis bouem. non videtur valere qz esset omnino alia. et ideo videtur text. notanter dicere cum adijcit vel quod detrahit: illo autem casu nõ adijcit nec detrahit immo omnino aliud dicitur. ĩ. §. fi. de alia. ❡ In eadez glo. ibi cum dicit sin aũt nõ placet: id ẽ nõ dicat sibi placere: quia si displiceret non acceptaret non esset locus il li. §. cuz adijcit. nec huic
2 materie. ❡ † In fi. eiusdẽ
b glos.[b] & est ratio: quia in alternatiua summaruz minor est in obligatione. ff. de verbo. obliga. l. si ita stipulatus fuerim. x. aut quinq;. & ideo non videtur diuersitas in interrogatione et responsione. quia interrogatũ et responsum videt de v. tantuz. Sed in speciebus vide de qualibet interrogare sub conditione. et ideo cum respondetur de vna est diuersitas in qualitate. quia interrogatio conditionalis est responsio pura de vna scđm Dy. in. d. §. cuz adijcit. Et hec eadẽ ratio potest reddi quando copulatiue fit interrogatio de pluribus. et respondetur de vna valet. sed non quãdo fit alternatiue: quia alternatiua iterrogatio est quodammodo conditionalis. promittis illum aut illum hoc est si illum nõ dederis dabis illum. et sic est difformitas i qualitate. secus quãdo procedit copulatiue interrogatio. et sequitur re-

b ❡ In h[...] glos. [...] hic dis[...] cte ang[...] ver. in g[...] magna [...] pulchra notabili[...]

sponsio simpliciter vnius rei. quia tunc respondetur scd̃m qualitatem interrogationis. lz diminuatur de numero rerum contentarũ in interrogatione. Et facit pro hac ratione. ff. qui ꝛ a qui. ma.
3 li. non fi. l. iij. i fi. ¶ † Habes ergo quod vbi precedit interrogatio in summis alternatiua responsio singularis non vitiat: q2 sicut stipulatio censet minorem summam continere: ita interrogatio. ¶ Quid ergo si sit vna summa in interrogatione et responsione diuersitas tamen monetarum. Uerbi gr̃a pmittis mihi centum libras in sterlingis vel in turoneñ. grossis ꝛ pmissor rñdet d̃ altero tũc cessat ratio p̃dicta. Sz tñ credo idẽ: q2 nõ vr̃ difformitas cũ vna sit summa. ꝛ q2 vna moneta põt solui p alia: sed secus forte vbi vna nõ possit solui p alia sicut p aurea argentea vel pro argẽtea ere ꝯtaminata iuxta ille que notãtur ꝛ scribunt. ff. si cer. pe. l. ij. C. de colla. eris. l. j. ꝛ C. de sol. aut. hoc amplius. et vide bis. s̃. qui. mo. tol. ob. ¶ Itez huic glo. in v̄. si v̄o i quãtitate. obstat is tex. cui gl. nõ videt respõdere. sz solue vt i. §. si stipulãdi. q2 nolebat al's valere. nisi valeret in totum ibi sic. dic qd̃ glos. intendit hic soluere hoc contrarium: dicit enim in alio non valet: vt hic veluti ꝛc. vult dicere quod h̃ debet intelligi quod dicit text. ¶ Preterea inutilis est ꝛc. sub. quo ad illud in quo excedit: vt hic. sed in summa qua conueniunt valẽt vt. §.
4 si stipulãti. ¶ † Quid in aliis q̃s in summis in quibus interrogatio totum continet responsio partez. Uerbi gratia interrogo te promittis fundum sempronianum. tu respõdes promitto vsũfru. eiusdem fundi. vel promittis hominem tu promittis stichuz. In primo exemplo potest dici quod fit difformitas recipiẽdo vsũfructũ tanq̃s ius separatuz. ff. de except. ꝛ p iusiurãduz. §. illud. ff. de adi. le. l. j. ꝛ ideo vitiat stipulatio: q2 vsufru. nõ est pars rei: nisi p similitudinẽ. ff. de vsufr. l. iiij. sed ob. ff. de fideius. l. si area. §. si fundũ. sed nõ est bonũ argumẽtuz de fideius. in quo non inspicitur difformitas sed soluz ne obligetur in duriorem partẽ. vt patet. ff. de fideiusso. l. grece. §. illud. ver. item si accepto. 5 ¶ † Sed quid in secundo exemplo quando interrogatio continet genus respõsio speciem. Uidetur etiam non valere stipulatio: quia obligatio generis equiparatur speciei aliernatiue. ff. de condi. inde bi. l. cum is. §. fi. ꝛ in alternatiua certuz est quod talis responsio non valeret. ff. de verbo. obliga. l. inter stipulantem. ¶ Quid si stipulor omnes seruos tuos tu respondes promitto preter vnũ. Jo. et glo. post eum videntur tenere quod non valet in. §. cuz adijcit. in glos. cum diuersitas. Sed Jac. ibi tenet cõtra pro quo. q2 ibi non est difformitas in quali tate: sed in quãtitate. ideo valet per. §. si stipulanti. et idem si interrogatio continet totum hominem responsio partez
6 per. d. §. ¶ † Sed quid si interrogatio continet totum integrale. respõsio partem. Uerbi gratia. prommittis domum promitto tignum vel promittis gregez promitto ouem talem. dicas quod hic est difformitas. ꝛ non valet: q2 quodãmodo res alie cẽsent. ff. de euic. l. naue. de acq. pos. l. q̃ vniuersas. de vsuca. l. eũ qui. ꝛ l. rer. mistura. Sec9 tñ dicerẽ si rñsio ꝯtineret partẽ quãtitatiuã. vt pmittis domũ vel pmittis gregẽ. promitto partẽ mediẽ vel tertiã. ar. §. si stipulãti. et illorum que. s̃. dicta sũt. ꝛ facit. ff. de re. iu. l. si quis cũ totũ. ꝛ l. si mater. §. eãdẽ. et vide qd̃ ibi no. in glo. immo ꝛ idez. e. ti. si quis argẽtũ. §. qui fundũ. ff. de ver. obli. l. qui vsufru. ¶ Itez iuxta illud qd̃ d2 h̃ q difformitas i q̃litate vitiat sicut si vna pure ꝛ alia sub ꝯditiõe ꝛc. Querit q̃d si in interrogatiõe ꝛ pmissiõe cõtineant ꝯditio vel dies diuerse tñ. Uerbi gratia: pmittis si nauis ex asia venerit pmitto si titi9 cõsul fact9 fuerit videtur quod nõ vitiaret presertiz si ꝯditio apposita i pmissione sit facilior vl' pri9 existat. ff. de fideius. l. si a reo. Dic contra. quia semper est difformitas in qualitate conditionum. nec obst. l. si a reo. quia ibi non querit de huiusmodi disparitate: sed an causa sit durior. vt. s̃. dixi. Hec precedunt in stipulatione.
7 ¶ † Quid in aliis contractibus vltro citroq̃s obligatoriis. Uerbi gratia. ego

dico vẽdo tibi fundum tu dicis ego retineo sub ꝯditiõe si nauis ex asia venerit vel si placet, sem pronio. nunqd tz venditio. Et idẽ põt q̄ri i alijs cõtractibus. Et certe videtur qꝺ difformitas nõ vitiat: qꝛ ex vna pte põt esse pura ex alia cõditionalis. ff. de in diez adie. l. sabinus. et de. l. cõmis. cũ, vendicor. vnde appo sita cõditione p emptorẽ venditor vr̃ in ea consentire. ff. de ꝯtͥhen. emp. l. si celsus. §. fin. nec opz ꝗ verbis exprimat difformitatem sibi placere sed in stipulatione credo qꝺ opz. vt. s̃. dixi. ꝛ ẽ rõ: qꝛ cũ stipulatio dicatur a firmitate ꝛ sit firmum vinculũ. ꝛ ad hoc sit iducta. iura voluerũt oẽm firmitatẽ ꝛ claritatem verboꝝ intercedere ꝛ hec ratio põt etiã assignari: qꝛ iterrogatio dꝫ precedere rationẽ in stipulatiõe magis quã in alijs cõtractibus. ¶ Super tex. idẽ si cui is tex. videt̃ repetere qꝺ statiz dictum est: sed dic ꝗ repetit et addit de die añ diẽ em̃ fuerat factus sermo de cõditione tm̃mo- do. ¶ † In glo. que eniz 8
a ꝓfatiõibus. in fin.[a] hoc fallit vbi per repetitiões actus vitiaret̃. vt. d. §. idem rñ. ff. de leg. j. l. seruo muto. §. si ab impubere. et. l. si q̄s a filio §. j. ¶ Item fallit, si, primo dicto vel psone vel materie singulari cohe ret. ff. ꝺ adi. le. l. legatũ. ¶ Item si ex aliquibus cõiecturis. apparet nol

a ¶ In fin. Not. Ang. ꝗ ex ꝓfatio nib⁹ ꝛ ꝯctu postea incõtinẽti celebrato aliqd iter partes actum fuisse pbatur ꝛ iõ pbato ꝗ, partes egerãt de pignore lꝫ incõtinẽti factũ fuerit instr̃m de vẽditione ꝯctus ẽ simulat⁹ secus si ex interuallo vt hic p euz. q̄ sunt notabilia dicta.

b ¶ Itẽ inutilis. Non idiget summario: qꝛ clarus est.

le repeti: qꝛ forte illud qꝺ in plurib⁹ [...] cite itelligebatur fuit exp̃ssum sup [...] ꝛ ita in alijs nõ videt̃ velle intellig[...] de iudi. l. cum ꝑtor. ꝛ sic potest intell[...] gi. ff. de condi. ꝛ demon. l. si in diẽ. [...] al's apparcat. ff. de vulg. l. iam hoc [...] §. fi. ı. de here. insti. l. sub conditione [...] de impu. l. q̄uis.

1 ☞ Filiusfamilias obligat̃ patri in p[...] culio castrensi vel quasi castrensi.
2 Filiusfami. an et q̃n obligetur ex vot[...]
3 Pater an possit obligare filium eiz [...] uendo.

b
1 Item inutilis. [b] ¶ † In[...] ꝯptũ ad[...] uile. in fi. idẽ põt dici in aduentũ [...] patri nõ q̄rit̃ vsufru. vt in casibus [...] ptis: vel qꝛ forte non vult iuxta. l. fi. [...] de bo. que li. tunc em̃ vident̃ ꝛ acti[...] obligatiões ꝯtrãhi efficaces. ff. ad [...] l. imperator. ꝛ. e. ti. l. mulier. §. ij. ff. [...] cu. l. hi tñ. §. j. idẽ in beneficialib⁹. [...] tra de iudi. c. si annum. li. vj. In glo[...]
2 omni. in fi. ¶ † Hec glos. fuit male [...] pta prope finem ibi non licet alias [...] vnde vult dicere ꝗ licet al's qui vou[...] possit conueniri a prelato. vt. l. [...] si quis autem. tamen hoc non valet [...] liussa. Et caue: quia hec glo. videt̃ [...] bere contraria in. d. l. si quis rem. [...] to. hic enim videtur gl. dicere ꝗ no [...] getur deo se vouendo. ꝛ ibi dicit cõ[...] riũ: qꝛ immo psonaliter põt vouere [...] et obligatur. ꝛ hoc idẽ no. ff. de mu[...] si ex causa. §. paꝑ. p quo. C. de epi. ꝛ c[...] ri. l. fi. §. j. in autẽ. de sanc. epis. § [...] cimus. Dic plenius ꝗ aut filiusfa. [...] tit votuz personale. i. in sua persone[...] sistente aut reale. i. rerum prest[...] consistente. primo casu aut intrat [...] gionem ꝛ votum ibidem professionis emittit et obligatur: vt ex dictis. §. et §. interdicimus. aut non intrat religionem: ꝛ tunc non obligatur in preiudicium patris: nisi in voto vltra marino vel nisi i necessitate: vt quia inice[...] nus violentas in clericum. sed in p[...] iudicium suum sic. vnde si placet patri debet complere: vel cum erit liber [...] patria potestate. Si autem vouet re[...] dic ꝗ aut intrat religionez. ꝛ dic ꝗ [...]

castreñ. et quasi aduentitie dedicantur a saluo iure patris q̄tū ad vsumfruc. Si vero non intrat sed al's vovet: tunc in castrensibus vel quasi in aduētitijs in quibus pater non habet vsūfruc. tenet in alijs non cum non possit alienare. et ideo non videtur quod possit vouere res pfectitii peculij: nec eleemosynas facere etiam moderatas sine licentia patris. prout hec omnia reperies nota. extra de voto. c. scripture. per Innocē. et docto. et plenius in summa hostiē. eo. titu. §. quis vouere. ver. sed nunquid filiusfa. An autem pater priuetur patria potestate. Doct. iuris canonici dicunt q̄ non. in his tamen que tangunt religionem non curatur patria potestas. vide per Innocē. de eta. et quali. c. inde corem. et in specu. de sta. mona. ver. xij. q̄ritur. et ver. ij. et vide quod scripsi. C. de
3 sacrosan. eccl. auth. ingressi. ¶ † Sed an pater possit eum obligare vouēdo ipm glos. dicit q̄d sic. et notatur. C. de agri. et censi. l. nec diutius. Contrarium est verum: nisi consentiat tacite vel expresse. vide extra de regula. c. cum virum. xx. q. ij. c. j. et ij. dic vt ibi. vnde videtur mirabile q̄ non possit filius se obligare deo cum in spiritualib⁹ non curetur de patria ptā te. immo nec de his que ius publicum tangunt. vt. ff. ad treb. l. nam q̄d ad ius 1 publicū. sed dic q̄ non curatur quin act⁹ teneat sine preiudicio tamen patris. et eñ pater nō dz ex facto filij priuari sua 2 potestate: nisi in casibus. vt fauore religionis vel ppter consulatum et simili 3 bus. C. de epi. et cle. auth. sed epālis. intellige ergo q̄. l. si q̄s. §. voto. dicit indistincte fm distinctionem predictam. et q̄ñ 1 dicit non obligatur sub voto rerum nec voto personali in preiudicium patris nisi intraret religionem vt predixi. per hoc cessat quare melius obligatur diabolo relinquendo quā vouendo: q2 vt dictum est et deo obligatur. itē est alia ratio. q2 deus qui iustus est nō requirit sacrificia cū aliena iactura: ideo quia preiudicaretur patri nō obligatur: diabolus qui semper iniustus est nihil querit nisi iniustitiam et alienam iacturam cur non mirum.

Mutū

a ¶ Hic nihil notādum est. et concor. ff. e. l. j. et vide ibi: q2 ei puidetur de remedio stipulādi: alios aūt contractus qui consensu pficiuntur pōt inire. ff. de iur. do. l. mut⁹. extra de spon. c. cū apud. et vide q̄d scripsi. s. de test. mili. §. quinimmo. et per hunc. §. ptz q̄d nō possit testis esse cū testis verbo deponere habeat. vide. s. de testa. §. testes.

Furiosus.

¶ In glo. f. obligatorium ibi idem in pdigo. intellige idem q̄d non possit obligari promittēdo: sz non idem quin possit stipulari: vt. d. l. is cui. et vide quod scripsi. s. de cura. §. furiosi. ¶ In ea. gl. in fi. hoc intellige de mētecapto qui oīno nil rationis sapit. j. proxi. §. sz quod diximus.

¶ pupillus quādo dicatur esse proximus pubertati.
2 pupill⁹ an possit obligari cum autoritate patris.
3 Filius non pōt acquirere hereditatem sine patris autoritate.

Pupill⁹

¶ † In gl. i. vsq3 ad. x. i fi. hec fuit opi. gl. vbiq3 et no. ff. de reiudi. l. pupillum. canoniste glo. et Inno. dicūt pubertati proximum q̄ per semestre tp̄s accedendo vel excedendo propinquat. vt no. extra de de spon. impu. c. cōtinebatur. sed Hostiē. ibi dicit q̄ est proximus per tres

d ¶ Mutū. Clarus ē. Querit hic ang. q̄liter mutus vel surd⁹ possit alium contractum preter stipulationē celebrare. et dicit q̄ debēt adhiberi amici noti et cōiūcti sui et ipse mutus faciat talia signa p que det intelligere q̄ vellit vēdere vel emere: et tūc illi noti muto dicāt q̄ ipsi itelligūt ex talibus signis q̄ vellet vēdere librū p decē et ita scribat notari⁹ et sic valebit contract⁹: et hic p eum.

a ℂIn fin. Ang.h concludit hoc mō. Qñq; tractaȝ de pupillo obligãdo mere ꝛ autoritas patris nõ sufficit. vt hic qñq; tractaȝ de mera vtilitate ꝛ tunc potest etiã sine patris autoritate vt.ʒ.de auto.tu.in pñci.qñq; tractaȝ ꝺ actu in quo põt eẽ vtilitas ꝛ dãnuȝ:et tũc pris autoritas sufficit.vt.l.infanti.C.de iu.deli.ꝛ ẽ rõ:qꝛ iura noua faciunt patreȝ legitimum administratorem.

dies ante vel post per.c. ad nostram.extra de regula pro glo.ꝛ Innocẽ. facit.ff.de excu.tu.l.non tantum quam.l.ipi etiã allegant pro hostieñ.facit.ff de libe.exhi.l iij.§.pe.si sequaris opi.glos. et.Innoc.in iudicis coronaberis: presertiȝ in curia ecclíastica vbi adorantur:vt idolum.inter has opi.potest mediari quod sit arbitrio iudicis qui ex maleficio ꝛ ꝑspicacitate ipuberis poterit maius vel minus tempus interpretari.reperiuntur enim quidaȝ maioris indolis ꝛ intellectus in.x.anno.q̃ alij in.xiiij.C.si mi.se ma.di.l.iij.et facit.ff.de ꝟb.ob.
2 l.mulier.ℂ†In glo.sed que est ratio ibi cum dicit ad corrigendum.ex hoc apparet quod sexagenarius posset esse in potestate patris. ℂIn
a eadem glos.in fi.ᵃ meli⁹ in §.hoc proculdubio. et hoc est veruȝ iure antiquo quo pater nõ erat administrator. ℂQuid hodie scd̃m iura constãtini scd̃m que pater habet legitimam administrationeȝ filij. Uidereȝ contra:et hoc tenẽt Ja. et P̃ct.in.ꝺ.l.fi.C.de bo. que lib.et.l.cuȝ oportet §.nõ aũt eo.ti.item facit qd̃ legiȝ ꝛ not.in.ꝺ.l.fi.§.fili⁹ aũt fa.vbi alienat filius cũ licẽtia patris.ꝛ ita pȝ q̃ autoritas patris facit valere: qꝛ alias alienatio esset nulla.Preterea ꝯstat q̃ sine patris volũtate fili⁹ nõ debet nec põt acquirere hereditatẽ.vt.ꝺ.l.fi.põt dici q̃ is.§.hodie stat cũ nõ reperiaȝ correct⁹ nec ob.ꝺ.§.fili⁹.nec qd̃ ibi no.nã qd̃ ibi dꝛ de licentia seu volũtate nõ est autorizatio.sed solũ cõsensus seu voluntas requiritur propter ius quod habet pater in re:et apparet bene supposito q̃ filius esset.lx.anno.requireretur cõsensus seu voluntas predicta per illuȝ §. et ita illud nihil facit quo ad autorizationem minoris etatis:q̃uis ratio que ibi redditur videaȝ restringere.ꝺ.§.melius est enĩ coartare iuueniles ꝛc.Sed illud non ob.quia illud ideo ponitur: quia iuuenes magis consueuerunt vendere suum q̃ alij:ideo illa ratio inducitur.ℂItem tamen si sint perfecte etatis.ℂItem nec ob.quod adhibetur cõsensus in hereditate.quia illud ꝑpter ius vsufru.quod est acquirendum patri:qꝛ pater debet implicari oneribus non ob.l.si infanti.C.de iur.delib.quia ibi nihil agitur de patris autoritate ꝓstanda.sed bene verum est quod acquiritur filio per patrem propter periculũ quod esset si hereditas non acquireretur et deuolueretur ad alios in cuius vera acquisitione non est maius periculũ q̃ simplici contractu et specialia iura: cautele adhibentur.ʒ.de auto.tuto.§ neq;.

1 ☞ Conditio impossibilis an vitietur quibuscunq; contractibus.
Adde ad idem nu.2.vbi format aliud contrarium.
3 Promittis dare vel sistere stichum:si non dederis promittis centuȝ:moritur stichus ante moram:an valeat.
4 Cõditio si sit impossibilis propter suã perplexitatem.an idem sit ac si esset impossibilis ex sua natura.

1 **St ipossibilis.** ℂ†In glos.quibuscunq;.vide ibi.et qd̃ ibi scripsi.sed op.C.de condi.ob cau.l.si militem glo. dicit in.l.non solũ.hic allegata q̃ ibi in contractu qui re contrahiȝ hic in contractu qui cõsensu.Sed hoc nõ valet:quia is.§.obtinet in quibuscũq; contractib⁹ vt hic no.in prin.gl.ꝛ hec gl.est ꝯtraria illi.hec tñ verior.illa enĩ est cõtra casum

ff.si cer.pe.l.certi condi.§.item q̄rit. Ad 9rium dic qd̄ concordat:q2 hic et ibi cō ditio seu causa impossibilis effectū an nullat.nec ex eo agi pōt ad cōficiendu3 sed bene verum est qd̄ agi potest ad re uocanda data ex tali cōtractu ⁊ hic cre derem.ide3 si res esset tradita vigore 9 ctus talis.ff. de ac. emp.l.si ex empto.§.
2 is qui viua. ¶†Item ob.ff.loca.l.insu lam.§.j. al's.l. in operis.si velles intelli gere.l.illam prout glos. secundo modo intelligit in nullo ob.sed si fm primum intellectu3 intelligas oportet dicere q̄ interdum illud qd̄ in vim conditionis apponitur est impossibile de se.⁊ in illo casu obtinet is.§. interdum. non est im possibile de se:nec de sui natura:sed p̄ pter circunstantias que per p̄tes appo nuntur efficit̄ impossibile.et in illo casu distinguitur 9ctus bo.fi.a 9ctibus stri cti iuris.vt in primo valeat:in secundo nō.vt scripsi.s.de v̄.obl.§.loca.ff.de le ga.j.l.si q̄s seruos. Item opponit̄ extra de condi. app.c.j.et fi.vbi conditio im possibilis adiecta 9ctui matrimonium non vitiat nisi esset 9tra substantia ma trimonij.S3 dicas q̄ speciale est fauo re matrimonij.vt ibi no.Ite3 quero an is.§. obtinet vbi obligatio incipit a cō uentione. an vbi incipit a conditione. vel an in vtroq3 casu.nam interdum re peritur promissio seu stipulatio incipe re a precedenti conuentione.interdum a precedenti conditione. Uerbi gratia promittis hominem dare ⁊ si non dede ris promittis dare equum vel centum. hic incipit a precedenti conuentione. Quādoq3 a p̄cedenti conditiōe. Uerbi gratia si stichum non videris promit tis.c.qui stichus mortu⁹ erat:vel si ce lum digito non tetigeris p̄mittis cen tum.et videtur expressum q̄ obtineat vbi a precedenti cōuentione. ff. de ver. obli.l.si homo mortuus.ibi enim a pre cedenti conuentione incipit. item in.l. non solum. in secundo dicto de acti. et ob.op3 dici q̄ incipit a precedenti con uentione in eo qd̄ fit ibi mentio de em ptiōe ⁊ locatione.vbi vero a preceden ti conditione incipit non est dubiu3 qd̄ obtinet:q2 is est casus hui⁹.§.et hoc in dubitate vbi ab initio erat impossibile. ¶†Quid si ex postfacto. Uerbi gratia. p̄mittis dare vel sistere stichum:⁊ si nō dederis promittis dare centum stichus tunc viuebat:sed post moritur an mo ram nunquid valet:⁊ caue: q2 hoc solū debuit querere Dy.⁊ distinguere casus an ab initio esset impossibile.an ex post facto:⁊ tamen ambos casus miscuit. ex tra de regu. iur.c. nemo ad impossibile in.q.fin. Et v̄r expeditum qd̄ tunc non sit locus huic.§. ff.de verb.obl.l. in illa. Super hoc glos. variant. nam quedam voluerunt dicere q̄ pena non commit titur nisi in iudicialibus.et ita videtur sentire.ff. qui satisda. cog.l.sed si deces serit.de do.ex.l.apud celsum.§. si in ar bitrium.Sed in.l.si homo.tenetur con tra.⁊ illa approbatur.ff. ad.l.rho.d iac. l.pe.¶Item constat q̄ casus post pro missionem contingens magis debet li berare q̄ si esset ab initio.sed si esset ab initio obligationem vitiaret:ergo mul to forti⁹ post 9tingens. Prima p̄batur q2 difficultas que ab initio nō impedit obligationem.ff.de verb.obl.l.cōtinu⁹. §. illud.⁊ tn̄ superueniēs impedit in effe ctu.ff.de contrahen. emp.l. si in emptio ne.§.item si res. si cer.pe.qd̄ te ibi in po testate ⁊c.Secunda patet per supradi cta ideo dic q̄ non cōmittitur in aliū re gressum.ff.ad.l.aquil.l. proinde.item h̄ verum vbi incipit a precedenti conuen tione:secus si a precedenti conditione. vt.d.l.in illa. Que sit ratio patet: quia vbi a precedenti conuentione res que moritur fuit in obligatione: ideo ius interitu liberatur:secus vbi a preceden ti condutione. et hanc rationem reddit Dy.in dicto.c. nemo. Nec obstat. ff. de noxa.l. si ad libertatem.§. si quis. quia ibi damni estimatio erat in obligatio ne que euanescit ex persona delinquen te:vt ibi nota. Dyn. ¶In glos. non ita ibi. Ioan.illa.l. quam Ioan.allegat est directe contraria:q2 ibi ide3 qd̄ hic. hic en̄i nō valet stipulatio:nec ibi in facto.
4 ¶†In ea.glo.ibi fm Azo.dicas q̄ ide3 est si sit impossibilis p̄pter perplexita tem:ac si esset de eius natura per.l.si ti tius.ff. de conditi. institu.et est mirum

quomodo Jo. allegauit eam ad cōtrariū. Sed credo qd fuit error scriptoris: Nec ob. l. si titius. ff. de verb. obl. quia ibi non est perplexitas. naz perplexū dr indissolubile. ita ꝙ ad positionem vnius requirat remotio alterius vel inconueniens qd nō est in. d. l. si titius. ff. de vb. obli. immo vtrūqꝫ perplexū se cōpatit: quinimmo dissolutio perplexitatis pēdet ex facto ꝓmissoris. vt ibi Dyn. not. Itē dic idem si sit turpis vel de iure impossibilis. s. eo. §. idem de iure. cum ibi notatis. ¶ In glo. j. cum spatio. vide. s. de obli. §. omnis.

1 ☞ Uox plerūqꝫ auditur: et verbuz nō intelligitur.
2 Scriptura priuata qñ faciat fidem.
3 Hora an sit ponenda in instrumento.
4 Dies an et qñ debeat poni in instrō.
Et an debeat edi instrm cū die et ꝯsule. Adde ad idem nume. 5
6 Exhibitio diei et cōsulis: an pariat materiā falsum fabricandi.
7 Testes et nomen tabellionis: an sint edenda.
8 Presumptio trāsfert onus probandi in aduersarium.
9 Instrumentum an et qualiter possit reprobari per testes.
10 Instrumētum continet ꝙ de consensu partium fuit redactuz in forma in qua est: an per hoc probetur instrumentuz fuisse in forma: vt sic pars nō admittat ad reprobandum instrumentū.
11 Instrm ꝑ quot testes possit reprobari.
12 Quid si pars contra quam producitur instrumentū dicat ipsum esse falsum: et vult probare ꝑ testes instrumentarios qui oēs dicūt se nō interfuisse: an ꝓpter hoc instrumentū dicatur reprobū.
13 Quid si tabellio et duo testes viuerent quorum alter deponit cuz tabelliōe: alter deponit pro instrumento: alter cōtradicit: an instrumenti fides debilitatur.
14 Quid si tabellio negat se confecisse instrumentum: testes autem duo vel plures inscripti dicunt contrarium.
15 Quid si alij testes ꝙ instrumentarij ꝓducunt contra instrumentum.
16 Quid si tabellio et ambo testes viuunt et deponunt pro instrumento.
17 Quid si tabellio et testes sunt mor[tui].
18 Quid si tres testes alij ꝙ inscripti [...] nant contra instrumentum.
19 Quid si tabellio solus viuit depon[...] pro instrumento testes mortui sun[t] aduerso testes duo deponunt contra [in]strumentum.
20 Tabelliōes duo si sint inscripti: an [in]strumentum continet vicem duorū [...] quolibet tabellione.

1 **Item verboruz.** ¶ [...]
gl[o] [...]
intellige ibi cum alleg. §. eo. Itē intel[li]
ge audiri sub. et intelligi. plerūqꝫ en[im]
vox auditur et verbuz non intelligi[tur]
eo. l. j. §. fi. In ea. glos. cum alleg. de [...]
l. iiij. iuncta. l. ij. eo. tit. In glo. posti[...]
in fi. quo tpe forte fuerūt testes mor[tui]
et non potest probari presentia: nisi s[cri]
ptura probet. ¶ In glo. no. standum [...]
hoc qñ habet formā publicā puta ma
nu tabellionis consignatam vel au[then]
tico sigillo cui de iure vel consuetu[dine]
adhibetur fides. vide ex. de fide instr[u].
2 c. ij. qd ibi not. per glo. et doct. ¶ [...]
eiusdem glos. melius facit pro scdo m[em]
bro. ff. deposi. l. publia. §. fi. C. de proba[tio]
instrumēta. et. l. exceptio. de con[...]
de. l. j. li. x. et hoc nisi esset subscriptam
no teste. C. qui po. in pig. ha. l. scriptu
ras. sed nec tūc facit fidem mortuis te
stibus: et nisi olim in rationibus publi
cis. ff. de eden. l. vbi. §. nūmularios. ho
die contra vt ibi no. Idē dic ꝙ si priua
ta scriptura sit vetus vel als non susp[e]
cta facit semiplenā fidem: ita ꝙ per ea
possit deferri iuramentū si alia concur
rāt. de quibus. C. de iurerur. admonēdi.
dic plene per Spe. de instru. edic. [...]
decēdū. per totū. §. et in. d. l. scriptu[ras]
d. ca. ij. de. fi. instru. s. de testa. §. [...]
§. possunt. ¶ In glos. j. pñtes. sed [...]
hec scriptura nō ꝯtineat: nihilomi[nus]
dicat stipulationem fuisse interpo[sitam]
3 ꝓsumit. C. de vsu. l. j. §. si scriptū. ¶ [...]
glo. no. ibi cuz alleg. C. de diuer. rescr[ip].
l. si qua. melius. C. de. tabel. l. gene[...]
¶ Sed an hora sit ponēda. doc. ꝯsue[ue]
runt dicere ꝙ non. ff. de accu. l. libello
rum. C. de apo. pu. l. j. in quibus nulla [...]
mentio de hora. ¶ Sz an locus debe[at]

apponi. Docto. cõsueuerũt dicere q sic etiaz singularis. vñ nõ sufficeret dici in instrõ actũ in tali ciuitate: nisi etiã diceretur in tali domo vel tali loco: vt consueuerunt notare doc. in. l. optimam. & facit in aut. qui. mo. na. effi. leg. §. quãtum. &. d. l. libellorũ. item consul. mensis. et alia que in. d. l. nominant. als nõ valeret instrm. vt no. in Spe. de instru. edi. §. postremo. ver. quid ergo. cũ ver. seq. & hoc nisi sit alia cõsuetudo que in talibus est multũ attendenda. vt no. in aut. vt prepo. no. impera. circa mediũ. in glo. puta in noie. ¶ Premissa autem intellige in instrumentis publicis. naz in priuata scriptura nõ requirit tanta solennitas: dũtamẽ sit scripta per illuz cui preiudicat vel per aliũ eius consensu. vt. d. l. publia. §. fi. ff. de pig. l. cum taberna. §. idem querit.
4 ¶ † Quidã aũt faciunt differentiã an fiat ad probadum vel ad contrahendũ. vt primo casu debeat apponi dies. scdo nõ per dictũ. §. idem querit in ea. glo. ibi cum dicit vel datur. hec glo. supponit q siue velit arguere de falso criminaliter accusando siue ciuiliter excipiendo qd debeat edi cũ die & cõsule: & tamẽ ꝯtrariũ innuit in d. l. fi. de fi. instru. sup verbo falsum. & ꝓ illa facit ibi ter. cũ dicit inscriptionum pagina &c. que pagina non interponit: nisi cum criminaliter accusat. vt. l. fi. C. de accu. Pe. de bel. perti. vñ in hoc facere quandã distinctionẽ que notat in. §. editiones. nam aut quis vult accusare seu redarguere instrumentũ de falso in ea parte qua est dies & consul: et tũc dz edi. aut in alia parte: & tunc non. & si dubitetur an malitiose dicat se velle accusare in illa parte iurare debet fm eum. finaliter tñ dicit q hic loquitur vñ vult accusare ciuiliter ad finẽ q instrm non faciat probationẽ quo casu nõ est loc⁹ inscriptioni. Sed si dubitet de malitia debet apponi mulcta per iudicẽ si accusans succumbat. C. q̃ accus. pos. vel non l. iij. & ita videtur declinare in hanc sententiam qd siue criminalr siue ciuilr qs velit instrumentũ reprehẽdere debeat huius editio fieri. & ita tenet de ꝯsuetudine. verũtamẽ si iudex presumit q falsitas apponat malitiose cogere debet accusatorẽ se obligar ad penã extraordinariã. & ita no. Spe. de fi. instru. §. videnduz. ver. facienda. cũ ver. se. & facit C. de epi. & cle. l. si qua per calũniam. in prin.
5 ¶ † Sed pone q instrumentũ nõ est in casu exhibitionis cũ die & consule: quia forte pars nõ audet se ingerere ad reprehendendũ de falso: sed facit talem positionem. Ponit q si instrumẽtũ habet aliquis de tali cõtractu qd est de tali data nunquid exhibens tenetur respondere. & non videretur: quia prestaretur materia falsum fabricandi sicut si instrumentum exhiberetur cum die & consule. & ita non videretur respondendum per. §. editiones. argu. ff. de spõsa. l. oratio. Spec. tãgit hoc in tit. de teste. §. qualiter autẽ. ver. quid ergo. & videt tenere q sit respõdendũ: tñ sufficeret respõderi. ita credit sicut in instrõ ꝯtinet. vnde q̃uis sit respõsio incerta satis tamen certificat iudex cui totuz exhibet. vide ibi. Ista sunt valde bona i practica qñ re⁹ opponit ꝑscriptionẽ & lapsum tpis: tunc eñ necesse est ita articulari.
6 ¶ † Sed pro deo qñ quis vult reprehẽdere instrumentũ tanq̃ falsum & exhibet ei dies & consul. nũquid parstur ei materia falsuz fabricãdi: sicut in omni alio casu. Nã die exhibito poterit querere testes falsos per quos probabit se alibi fuisse. & sic videt eadẽ suspitio. Ad hoc põt respõderi: verũ est qd vñ suspitio posse falsum cõmitti: sed iustius est hoc casu audire opponẽtẽ q̃ si forte veritas remaneat coopta. vñ vt tenebre criminis falsi ꝓcedant in lucem hoc cõcedit: qr in hoc crimine dz fieri acerrima indagatio. C. de fal. l. vbi. & iunge. s. de his qui ma. accusa. possunt. §. semel. Uidentur ergo dicere glo. & P. e. de bel. perti. q non debet edi dies: nisi petens edi velit ꝓbare falsitatẽ in data. secus in alia parte. vt. s. scripsi. & ad hoc facit c. cuz ioannes. extra de fide instru. vbi reprehendebatur instrumentũ. qr puram venditionẽ cõtinebat. & tamẽ debebat cõditionalẽ ꝯtinere. vñ ibi dies nõ erat exhibitus. qd apparet: qr testes nõ deponebant de certo tpe quos verosi-

mile est deposuisse si dies fuisset eis ex=
hibita. Ista tñ opi. mihi non placet: qr
sequeret̃ incõueniens. pone em̃ q̃ ego
volo probare qd̃ die ⁊ hora instrumen=
ti fuit alio modo factũ q̃ instrumẽtũ di
ctat ⁊ ita in alia parte quã in data. qũo
ꝓbabo nisi exhibeat̃ data: opz em̃ arti=
culare qd̃ fuit vnicus actus sicut in ca.
cum Joannes. vñ si plures contractus
fuissent vel pars que producit instru=
mẽtũ hoc diceret nõis ꝓbatio mea esset
inutilis. semꝑ em̃ ꝓducens instrumẽtũ
poterit dicere: frater ꝓbatio tua nil va
let. nã plures fuerunt contractus. is tñ
qui in meo cõtinet̃ instr̃o nouissimus ⁊
purus fuit ꝑ quẽ fuit recessum ab aliis.
vnde nisi dicas q̃ die ⁊ hora dati istru=
mẽti fuerit conditio apposita. nihil ꝓ=
bas. opz ergo necessario edi hoc casu et
similib⁹ datã. nec ob. c. cum ioan. qr ibi
nõ fuit petita dies edi. vel si fuit testes
nõ recordabantur de certo tp̃e. ¶ Pre
terea ibi nõ redarguebat̃ instr̃m de fal
so: sed qd̃ minus cõtinebat. ibi em̃ cõti=
nebat̃ qd̃ vẽdiderat ⁊ pars aduersa di
cebat qd̃ plus debebat cõtinere vz ꝯdi
tionẽ. Sed si instr̃m diceret q̃ pure ven
diderat tũc bene esset falsum si proba=
retur conditionẽ adiectã: semꝑ ergo di=
cerẽ datam edendam in quacũq̃ parte
falsitas ꝓponat̃ si alio modo nõ possit
falsitas bono modo probari nec detegi
qd̃ ex qualitate factoꝝ põt bono iudici
7 apparere. ¶ † An autẽ noia testiũ ⁊ ta=
bellionis debeant edi. not. in. §. editio=
nes. in fi. magne gl. ¶ In ea. glo. ibi cuz
allegat. l. quedã. vt act̃. ad exhibendũ.
vide. ff. ad exhi. l. iii. §. pe. C. de cõdi. sine
causa. l. dissolute. item cõditione ex le=
ge. C. de li. cau. l. sicut data. itẽ act̃. ex sti
pulatu. C. de fideius. l. si barsatoraz. Et
potest dicere q̃ ibi secũdario seu acces=
sorie petit̃ supereditio imploratur offi
ciũ iudicis si principaliter: tũc si ꝑcessit
cõtractus vel materia cuius actio pote
rit extẽdi illa datur in factũ vel officiũ
iudicis que concurrunt. ff. de tu. et rati.
dis. l. j. §. officio. ⁊ ibi per Dyñ. et hec qñ
petit̃ exhiberi cautio. sed si dari vel red
di cõdi. sine causa. vt. l. dissolute. s̃. alle.
8 ¶ † In ea. glo. ibi cũ allegat. §. cũ fere.

presumptio em̃ transfert onus proba
di. ff. de fideicom. li. l. generalr̃. §. si pa
9 tum. ⁊. ff. de ꝓba. l. ei qui. ¶ † In ea. gl
ibi itẽ nunquid. Ut plene videas h
qõnem ⁊ materiam oppono cõtra lit
ram ⁊ intentionẽ glo. et vr̃ qd̃ nõ pos
probari cõtra instr̃m per testes. Ce
est q̃ scriptura publica maioꝝ virtu
est q̃ priuata: sed ꝯtra scripturã pu
tam nõ põt ꝓbari ꝑ testes: ergo nec
tra publicam. maior ꝓbat̃. C. de ꝓba
instrumẽta. iuncta. l. exercẽdis. C. de
instru. minor ꝓbat̃. C. de nõ nu. pe. l. g
neraliter. Preterea aut qs vult ꝓb
instrumentũ per testes ibi scriptos a
per alios: sed per neutros põt. ergo
q̃ nõ possit per testes ibi scriptos ap
ret certũ est q̃ subscriptio facta per n
tariũ habet̃ pro eorum attestation
als nõ faceret fidẽ instr̃m. vt in aut
fide instru. §. si vo. sed ꝯstat q̃ testis
depositioni siue attestationi contra
cens nõ admittit̃. ex̃ de testi. c. sicut n
bis. ergo videtur q̃ si dicti testes vel
instrumẽto cõtradicere nõ audient
¶ Preterea certũ est q̃ instr̃m de fa
cit fidem vice testiũ. vt. l. in exercẽd
Itẽ certũ est q̃ si duo testes aliqd d
nerẽt affirmatiue plus eis credere
centum qui deponerẽt de negatiua. e
de elec. c. bone. ⁊. c. cũ dilectus. et not. f
de arbi. l. diẽ ꝓferre. §. si plures. Sed
stat qd̃ instr̃m ponit ⁊ affirmat ergo
testes ecõtra ꝓducti negãt seu negat
uam astruũt ergo magis credit̃ instr
mento q̃ quibuscũq̃ testib⁹ ⁊ quan
cũq̃. Qd̃ hoc sit verum vz qd̃ instr̃m po
nat ⁊ affirmet ptz de se. Dicit em̃ instru
mẽtũ. Notũ sit qd̃ talis in p̃ntia no
rii et testiũ subscriptoꝝ ꝯstitut⁹ sic fec
sic operatus est ponẽdo factũ. ⁊ sic ne
cessario sequit̃ qd̃ testes qui cõtra dep
nunt negent ita fuisse: ⁊ sic negatiu
astruãt: vt ptz in. d. c. cũ dilectus. Qu
plura. casus sunt q̃ nõ dz admitti tal
ꝓbatio. C. ad vellei. l. antique. C. ar
tu. l. fi. nõ em̃ põt dici ibi sp̃ale cũ rati
que ibi redditur videatur ad casus s
niles extendenda. Contrariũ appare
esse verũ hic. ⁊ in. l. optimã. ⁊ ex̃ de p
batio. c. iii. de testi. c. tam literis. de fid

instru.cũ Jo.C.de pba.l.iubem9. ad .l. cor.de fal.quasi per totũ.r de fid.instru. l.fi.que oia iura cũ infinitis cõcludunt scripturã posse reprobari etiã p testes. Solu.super hoc videnł due qões eodem modo principales Prima an scriptura possit reprobari:r que.Secunda qũo r per quot testes.¶Ad primam dicendũ q casus sunt distinguendi. nam aut quis vult reprobare scripturã quã cõstat per eius cõfessionẽ:vel alr factã in tali forma fuisse:r de ei9 cõsensu aut alia de qua sic non constat. Primo casu queriŧ an debeat admitti ad pbandũ. Et vr q nõ:nisi saltẽ p aliã scripturã. vt.d.l.generalr.nõ em presumiŧ aliqs esse ita stultus q in publico instro vel alia publica scriptura aliqd permiserit ptra se scribi.vt.l.fi.C.arbi.tu.Preterea p hoc facit.ff.de vsufru.le.l.si alij.Preterea vr fortiter pbari in cõtractib9 q consensu ptrahunł a quib9 recediŧ nudo consensu:r per nouũ consensum de nouo ptrahiŧ.ff.de cõtrahen.emp.l.pacta.de pac.l.ab emptione.in quibus vr q quicquid ante plocutũ seu cõuentũ fuerit debeat reduci ad id qd de cõi cõsensu scriptũ est.cũ in hoc partes finaliter pcordarũt.r pro hoc.C.plus valere qd agiŧ.l.fi.r id solũ agi videaŧ inter partes.r hoc maxime cõstare vr qñ fit cõtractus in scriptis.quo casu vis r effectus totius ptractus nitiŧ ex scriptura. r videbis.j.de emp.r vendi.in prin.igiŧ alia oia q in scriptis non sunt p nihilo sunt.r sic id qd ibi scriptũ est tenẽdum est inconcusse.r pro hoc facit.l.cũ preci bus.de pba.cũ dicit ignorante rc.a cõtrario sensu.Oppositũ vr expressum.C. de do.nec ignorans.ff.de pac.l.item.qr cõuentiones.in fi.et.l iuregentiũ.§.qd fere.C.plus vale.qd agiŧ.l.j.et.ij.Sup hoc dicũt quidã q si sit priuata scriptura põt contra pbari per aliã scripturã. vt.l.generalr.de non nume.pe.sed si sit publica nõ hoc casu qñ fuit facta de voluntate r consensu reprobare volentis. r ita tenet hic Pe.de bel.pti.trãseũdo q parũ aliud dicit hic ex glo.Sz hec opinion vr bona per.ll.quas.s.allegam p parte ptraria.r maxime per.l.nec ignorans.r.C.de fal.l.et si ad te.ibi em subscripserat:et sic cõsenserat.Preterea sequeretur magna iniustitia si hoc indistincte verũ esset.Pone q ego r tu fecimus finale cõputũ corã tabellione publico et testib9 r sub instrumẽto in quo continet q refusis hincinde omnibus vterqз remanet quietus si eisdem die r hora:r forte corã hisdẽ tabellione r testib9:vel coram alio etiã alio tpe dans instrm qd quãtũcũqз in tali instro cõtineaŧ qd ex fine cõputi remanem9 inuicem quieti quod nihilominus tu debes mihi ex fine cõputi centũ nunquid hoc instrumentum reprobat primũ r hmõi probatio admitteŧ.Et certũ est qd non fm opi:Pe.in casu quo cõstaret primũ factũ de consensu qd esset iniquissimuз cũ hoc sit vltimũ r cõtineat clausulam derogatoriã r faciat mentionẽ de alio. ff.de iu.do.l.diu9.§.licet.C.de pac.l.pacta.vel pone q tu ostendis instrumẽtũ in quo cõtinetur q ego dedi tibi pure r simplr fundũ:ego cõfiteor dictũ instrumentũ factũ de voluntate mea:sз volo pbare per aliã scripturã q tpe dati instrumenti agebaŧ inter partes qd esset conditionalis non obstante dicta scriptura q forte ob cãm fictitiã fiebat cur nõ potero etiam per testes non video r iura illa plus valere qd agiŧ hoc cõcludunt.Unde vt hoc plenius videas distingue casus.nam aut quis vult pbare cõtrariũ illius qd cõtineŧ in instro et ipsum falsum cõtinere nullo allegato errore vel fictiõe alia vel alio facto ptinenti:r tũc non potest si constet ipsum de sua volũtate factũ r absolutũ in forma qua est.Uerbi gratia. instrm dicit q tu mihi vendidisti funduз titianum pretio.x.talibus die loco r hora.r constat qd illud instrm seu nota ex qua extractuз est:fuit per te visum r si concordatum.tu vis pbare q alio pretio:nũquid admitteris.Põt dici q nõ:nec per aliã scripturã nec p testes.nec credo q deberet audiri si vellet pbare absentiã hoc casu:qr pdiceret instro r ipз argueret falsum ad qd nõ dз audiri p premissa.vbi vo allegat errorẽ vel fictionẽ tũc audiŧ ad hoc pbandũ.vt si alleget pl9:

vel al's ꝯuētū cū clausu la nō ob istr̄o. verbi gr̄a ꝓducit istr̄m p me subscriptū vel de consensu meo i forma q̄ est actū: vel i nota redactū: ꝛ hoc forte ꝓbat vel ego hoc confiteor veruntā dico ꝙ fuit error: ꝛ hoc volo ꝓbare: tūc debeo audiri vt. l. nō ignorās. hic alle. ꝛ hoc si allego iustū errorē vt si mihi assertū sit ꝙ ita erat scriptū sicut actū. ꝛ ego fidē adhibui ꝛ subscripsi: vel dixi plꝫ mihi i forma i qua ē. vel si sim laicus ꝛ aliqua pūcta sint ibi subtilia que nō itelligo nec fuerunt mihi declarata. et dixi trāseatis placet mihi in forma in qua est ꝯcor. si em̄ possit ꝓbari error nō video qui debeat admitti ꝓbare volēs. ꝛ hoc satis cōcludūt iura alleg. ff. d̄ ver. ob. l. si q̄s cū aliter. ꝛ eodē mō si velit ꝓbare fuisse q̄ scripta sūt fictitia vt i tota materia plꝰ valere ꝙ agit: vt. s̄. satꝫ exēplificatū ē. ꝛ multo magis si velit ꝓbare qd̄ in cōcessiōe istr̄i alio modo actū fuerit nō ob. cōcessione istrumēti seu cōtenti in eo siue eodē tp̄e siue alio sicut. s̄. satꝫ tactum est. ꝛ nō est mirādū si in his vltimis casibus admittit: qꝛ hic rep̄hendit istr̄m de falso: immo pars confitetur ipsum esse verum. tn̄ dicit aliud vel plus extra istr̄m esse cōtentū. Sꝫ vbi reprehēdit de falso tūc secus vt in primo casu. in sc̄do vero casu pricipali qn̄ nō constat qd̄

a ¶ Quō ꝛ per quot testes. Adde feli. in. c. ij. col. pe. ex̄ d̄ fi. instr. ꝛ qd̄ nocaui in proxi. mea apostil. in versic. p testes.

instrumētū fuerit in tali forma de veritate ꝛ ꝯsensu partis reprobare volēs factum certum est posse reprobari per aliā scripturam vel per testes. ꝛ intelliguntur omnia iura ad hoc inducta que dicūt reprobari posse. vt in
10 suis concor. s̄. alleg. ¶ † Sed quid instrumento cōtinetur quod de consensu partis fuit redactum in forma ... nunquid ex hoc probabitur consensus partis instrumentum in forma ... fuisse. vt sic pars nō admittat ad reprobandum ipsum. Videt ꝙ sic: cum instrumēto dari debeat donec ꝯtra ꝓbet ... cum precibus. probatio autem huius negatiue videtur impossibilis. ꝛ sic videt ꝙ non admittat. Sed si hoc esset ... rum notarijs aperiret via excludendi oēs ab obiectu falsi semper em̄ ponit in instrumentis ꝙ par ipsum approbauit in sui forma. vnde ego partem admitterem: ꝛ super illa clausula ꝛ sic veritatem indagarem. ad officium enim iudicis pertinet vt acerrima fiat indagatio. vt. l. vbi. C. de fal. ꝛ forte probata falsitate in alijs articulis censeretur in illo. C. de proba. iubemus. ꝛ ita expressa lex illa finalis. C. arbi. tu... continet specialitatem est intelligenda ... premissa. vt. l. antique. ad velle. ... si ponas mulierem instrumentum ... basse in forma qua est. sꝫ si pones ipsam non approbasse quod videtur verius tunc est speciale. Et est ratio odium exceptionis pecunie. Item quia vix posset probare negatiuam quod non recepit pecuniam. ¶ † Nunc veniamus ad
11 sc̄dam questionem quomodo ꝛ per quot
a testes[a] potest reprobari instrumentū. Et varij varia dixerunt: vt hic no. C. de fi. de instru. l. in exercendis. in aut. de fi. instru. §. si vero aliquid tale. ex̄ ... ba. c. iij. ꝛ glo. hic per doc. de fi. instru. cum Jo. ꝛ ibi plenius per innocē. ꝛ hostien. ꝛ per Specu. de fi. instrumen. §. ... stat. ver. tu vero. per Joan. iiij. q. ... item si testis. Omissis autem his videtur dicendum qd̄ ad solutionem huius questionis aduertendi sunt casus ꝛ negotia et eorum veritates. nam intendit quis nititur probare istr̄m per testes

ibi subscriptos. interdu3 per alios. item interdū adminiculatur fides instrumē ti. interdū non idcirco oēs istos casus ꝛ alios q̄ occurrent dicam⁹ p̄ questiōes.
12 ¶ † Et primo q̄rit quid si ps cōtra qua3 producit istr̄m dicat ip̄m falsum. ꝛ vult ꝓbare per testes ibi scriptos qui oēs dicunt se nō interfuisse. nunq̄d ex hoc censetur reprobum. ꝛ vr̄ ꝙ nō. certū est em̄ ꝙ tabellio ex officio facit fidē ꝛ sol⁹ dat robur instr̄o seruata solēnitate debita. et instr̄m ab eo factū probat sicut depositio testiū absq̄ oī alio adminiculo: vt clamāt oia iura. si ergo ꝓbationē facit q̄uo debilitat̄ fides ei⁹ p̄ negationē testium iuxta. c. sicut. cum sint singulares ꝛ negatiui iuxta illō qđ scripsi. s. i p̄nci. hui⁹ note. Cōtrariū cōiter tenet̄ p. c. iij. ex̄ de proba. de testi. ta3 literis. nec ob. quod opponitur videlicet testes singulares ꝛ negatiui non debilitant probatione3 affirmatiue: quia illud verbū vbi fit ꝓbatio per testes vel etiam per scripturam inductam ad probandū aliq̄d negotiū aliud a viribus ꝛ falsitate instrumenti. Sed vbi fit probatio ad probandum scripturam per testes ibi scriptos non obtinet. ꝛ est ratio. Certū est quod de ratione naturali nō debet credi vni
a persone[a]. Item nec voci mortue: sed ex quadam necessitate fuit inductum ne periret probatio quod crederetur voci vnius persone etiam mortue: videlicet tabellioni adhibita solennitate que fit in instrumentis ꝓdcīs. ꝛ inter alias solēnitates predictas fuit ꝯstitutū qđ adhiberent̄ duo testes ad finē ꝙ min⁹ falsitatis posset committi. ꝛ per illos veritas posset sciri si instrumentum reuocaretur in dubiū. vt in auk. de fi. instru. §. sed et si vnde non mirū si his stetur tm̄ saltē qđ fidē instrumēti faciēt vacillare cum sint de substantialibus solennitatis et ad hoc adhibiti. vn̄ non proprie probant falsum sed fidem instrumenti debilitant ex qua debilitatione indicatur falsum: sic quod nullam probationem facit. Sed quid si alter ex testibus subscriptis sit mortuus alter viuus: qui viuus est contradicit instrumento. nūquid ex hoc debilitatur fides instrumēti. ¶ Nō videtur per argumēta. s. inducta pro hac parte. Potest dici cōtra per rationē. s. tactā ex quo falsu3 obijcitur. acerrima d3 fieri indagatio cū testib⁹ scriptis Vn̄ cū alter de testib⁹ cōtradicit: apparet vacillare fidē instru. ff. quēadmodum test. ape. l. j. §. fi.
13 ¶ † Itē quid si tabellio ꝛ duo testes viuerēt quorū alter cū tabelliōe deponit ꝓ istrumēto: alter cōtradicit nunq̄d debilitat̄ fides instru. vr̄ ꝙ nō q2 duo supsunt q̄ deponunt pro instr̄o. ꝛ in ore duorū stat omne verbū ꝛc. Ego credo ꝙ immo fides instr̄i debilitat̄ cū sit cōtradictio in altero teste q̄ est de substantialibus. vn̄ ego credo qđ factū in instr̄o contentū bene potest ꝓbari p̄ tabellionē ꝛ alte2 testē: s3 non credo nec video qđ ipsu3 instr̄m ꝓbet cū careat altero de testibus. ꝛ hoc si ille alter contradicat tenori instrumēti. ¶ Quid si dicat se non interesse et producūtur tabellio ꝛ alter testis deponent quod ipse interfuit. nunquid instrumentum facit fide3. Credo ꝙ non eadem ratione: quia nō adsunt substantialia instrumenti: ꝙuis etiam per multos alios probaretur ipsu3 presentem fuisse. arg. ff. de excu. tu. l. q̄ testō. ꝛ facit quod no. in auk. de fi. instru. §. si vero neq̄. in glos. j. ad probationem. ¶ Sed contra. quia nō videtur de substātia in-

a ¶ Nō d3 credi vni p̄sone. adde bal. in j. c. j. §. nō aūt. i ti. de cōtro. inuesti. i vsi. feud. ꝛ Lud. ro. in repe. rubri. de arbit. co. viij. ꝛ in singu. Ubi an papa vel iperator possit statuere ꝙ solo teste credat i alterius preiudiciū. de quo p feli. i c. veniens. colū. pe. ꝟ. glo. fi. extra de testi. et an cōitas q̄ non recognoscit supiorē possit statuere ꝙ vnico testi credat̄. vide Ro. in singu. suis.

instrumēti quod testes testificētur pro eo: sz q ꝺ ab initio fuerūt inscripti et cū cautio facit fidē. vñ nō videt̄ ꝙ ꝯdictio debeat hoc casu nocere. ff. ꝺ arbit. l. diē.
14 .§. si plures. ꝛ. l. itē si vn⁹. §. fi. ¶ † Sz q̄d si tabellio negat se ꝯfecisse istr̄m: testes aūt duo vel plures inscripti testificant̄ de ꝯtrio. Semꝑ pōt idē rñderi qꝺ instr̄m nō faciat fidē: sz factū ip̄m cōtētū in ip̄o instr̄o bene potest ꝓbari ꝑ illos testes. in his tñ casib⁹ ꝛ similib⁹ dicerē qꝺnis veritatē inspiciendā. C. de fal. l. si q̄s decurio. Quid si testes dicūt se nō recordari. Dic nihilominꝰ valere. nā instr̄m de se facit fidē: nisi ꝑ alia impugnet̄. vñ testes q̄ dicūt se nō recordari in nullo impugnāt instr̄m: igit̄ fiat i robore: qꝛ semper ꝓsumēdū est ꝓ instr̄o: nisi ꝯtra probet̄. vt hic ꝛ. j. §. si scriptum. et̄ de v̄bo.
15 sig. c. abbatē. §. ꝯ. ¶ † Sz q̄d si alii testes q̄ꝫ inscripti in instr̄o ꝓducūtur ꝯ instr̄z tūc esset distinguēdū aut instr̄m nō adminiculatur aliis probationibus: sz solū mortua voce. l. per se. qꝛ forte nec sup est tabellio seu testes inscripti vel alij: tūc p̄t reprobari ꝑ duos nō ꝙ ex hoc cōuincat̄ falsum: sed quod eius fides vacillet. extra de testi. c. cuꝫ a nobis. ꝛ hoc ceteris paribus. si eñ alia sunt que debeant inclinare iudicē ad aliam partē pronuntiabit pro parte instrumenti. Verbi gratia si factum sit antiquum et inuolutum testes homines ignorātes quos non ē verosimile tales inuolutiones seu intricatiōes potuisse concepisse ꝛ memoria tenuisse. ff. de carbo. l. iij. §. huic. extra de prescrip. ad audientiā. de proba. l. si arbiter. de dam. ifec. l. qui bona fide. §. fi. vel si tabellio esset persona honesta ꝛ eius fides in multis approbata: testes vero viles ꝛ faciles vel econtra. Si tabellio esset facilis ꝛ leuis ꝛ forte minus intelligens testes honesti ꝛ bene intelligentes: talia enim sunt attendenda. ff. de eden. l. si quis ex argēta §. j. de testi. l. ob carmen. §. fi. nec valent rationes que fiunt ad ꝯtrariū scilicet ꝙ instrumentum vicēz obtinet duorum testium ꝛ tabellio vnius. ff. de testa. l. domitius. quia hoc sic simpliciter intellectum esset falsum: vnde verū est quod instrumentum vicē duorum [illegible] tinet: idest attestatio tabellionis ꝛ [illegible] scriptio duorum testium. ꝛ hoc toti[illegible] cem duorum obtinet sine alio adm[illegible] culo: vt fideꝫ faciat vbi nihil datur [illegible] probatur contra. sed vbi probatur [illegible] tra illa probatio elidit̄ ꝛ vacillat. [illegible] est ratio. quia magis creditur viu[illegible] ci q̄ꝫ mortue. vt in aut. de fide instr. si vero aliquid tale. qꝛ ꝓbatio viu[illegible] cis est naturalis: probatio autē [illegible] mortue ex quadam necessitate [illegible] tionem communē quodāmodo [illegible] uēta. vt. s. est satis tactuꝫ. ꝛ ideo [illegible] viui reprobant instr̄m ceteris pa[illegible] de quib⁹. s. dixi. nec bene dicitur [illegible] instrumentum vicem duoruꝫ obt[illegible] tabellio vicem vnius: quia sic seque tur quod attestatio tabelliōis esset [illegible] plex. vna tanq̄ꝫ publice persone [illegible] q̄ꝫ priuate. qꝺ non videtur verum [illegible] verbo. obli. l. qui his. ꝛ hoc verum [illegible] bitanter vbi instrumentum non a[illegible]
16 niculat̄ vt dixi. ¶ † Sed q̄d si tabe[illegible] ꝛ ambo testes inscripti viuunt ꝛ [illegible] nunt pro instrumento. tunc ego cre[illegible] rem requiri quatuor testes ad rep[illegible] tioneꝫ. ꝛ ita posset verificari opinio [illegible] vel si plures testes essent iscripti [illegible] strumento: ꝛ deponerēt de instr̄o [illegible] requirerent maioreꝫ numerum ad re probationem: nisi natura negotij [illegible] sonarum honestas ꝛc. vt. s. dixi. ꝛ [illegible] de testi. ob. l. carmē. §. fi. ꝛ vide que [illegible] j. de verbo. obliga. ¶ Sed quid si [illegible] inscripti nō viuūt: sed se subscrip[illegible] instrumento ꝛ constat legitime [illegible] de manu eorū sunt subscriptiōes [illegible] vr̄ qꝺ tales subscriptiōes habeant̄ [illegible] testimonijs. ar. extra de ꝓcu. c. j. qu[illegible] in pig. ha. l. scripturas. ar. ꝯtra. [illegible] ff. queādmo. testa. per. sed forte ibi [illegible] constabat sigillum fuisse appositum.
17 ¶ † Itē quid si tabellio ꝛ testes [illegible] sunt mortui: ꝓbat̄ tñ ꝑ plures test[illegible] ctū contentū in instrumento. qui [illegible] dicūt se p̄ntes fuisse in negotio ꝛ in [illegible] quisitione ꝛ cōcessione instrument[illegible] quid fides instrumenti roborat̄. [illegible] deo cur nō nisi testes inducti ad [illegible] banduꝫ excederēt numero. ꝛ sic [illegible]

testimoniũ ꝓderit ad duo vcȝ ad roborandũ instrumẽtũ ⁊ ꝓbãdũ negotiũ: qꝛ diuersi sunt articuli: vcȝ veritas negotiȷ̃ ⁊ cõcessio instr̃i. vñ si solũ deponerẽt de facto ⁊ nõ de cõcessione instrumẽti: nec de pñtia tabellionis ⁊ testiũ inscriptorũ scio ⁊ ꝯcedo qd̃ i nullo roborarẽt fidẽ instr̃i: qꝛ sup̲ hoc nihil deponũt: sȝ factũ ipm̃ ꝓbarẽt: vñ si duo testes deponerẽt tabellionẽ vel alterũ de testibus absentes fuisse: ⁊ centũ deponerẽt de veritate facti tm̃: tũc crederet̃ illis duobꝰ quo ad debilitandã fidem instrumenti qꝛ instr̃ȝ nõ adminiculat̃ p̲ aliquã. sed si sup̲ vtroq̲ȝ deponant. tunc adminiculatur instrumento ⁊ elidũt deponen
18 tes contrarium. ¶ † Quid ergo si tres testes aliȷ̃ q̃ȝ subscripti deponant contra instrumentum. forte absentiam alterius patris vel testium sunt duo ex diuerso qui deponũt de presentia ⁊ de veritate contractus: queritur quorũ fides preualet. Uidet̃ qd̃ triũ cũ sint maiores numero: vt. l. ob carmẽ. §. fi. In oppositũ vr̃: qꝛ illi duo qui deponunt pro instr̃o elidũt duos de aliȷ̃s: et sic remanet vnꝰ ꝯ instr̃ȝ: q̃ est de nõ scriptis q̃ solus nõ reprobat istr̃m vt sat̃ ex p̃missis colligit̃. ergo obtinet hoc casu istr̃m vicem duorũ: ⁊ sic ꝓbat. nec ob. qd̃. s̃. dixi qd̃ vnus testis facit fidẽ instrumẽti vacillare: qꝛ illud verũ de inscriptis qui sunt de numero ⁊ de substãtialibus instrumẽti. secꝰ si alius nõ est inscriptus solus deponit ꝯtra instr̃m qꝛ cũ instr̃m plenã ꝓbationẽ faciat: ⁊ qñ est cõflictꝰ probationũ plena ꝓbatio tollit minus plenã. relinquit̃ q̲ vnus testis extraneꝰ q̃ nõ facit plenã fidẽ nõ ipugnat plenã fidẽ instr̃i. ¶ Sȝ pone q̲ tabellio solꝰ viuit q̃ d̃ponit ꝓ istr̃o. testes iscripti sunt mortui. ex aduerso testes duo deponũt contra instrumẽtum: queritur qui sunt
19 potiores. ¶ † Uidet̃ expeditũ per premissa q̲ instr̃m ⁊ depositio tabellionis qꝛ instr̃m facit fidẽ ꝓ duobus ⁊ depositio tabellionis pro vno et sic sequit̃ qd̃ vincãt duos: sed hoc nõ credo imo credo qd̃ depositio tabellionis nõ adminiculet̃ prio qꝛ eiꝰ depositio ẽ i istr̃o. vñ si iterũ ꝓducat̃ nõ plus adminiculat̃. qꝛ alias sequeret̃ qd̃ eius testis depositio scd̃o in eodẽ facto ꝓducti ⁊ examinati: hẽret̃ ꝓ duobꝰ testibꝰ: q̃ nil magis ridiculũ ⁊ ideo ip̃e tabellio ⁊ suũ instr̃m obtinẽt solũ vicẽ duorũ secꝰ dico in depositione testiũ inscriptorũ in instrumento: quia illorum depositio computatur in numero testium. ⁊ est ratio. qꝛ illi nil affirmant nec deponũt in instrumẽto: sȝ solũ vocãt̃ ad solẽnitatẽ: ⁊ ideo si examinati d̃ponãt: nõ mirũ si cõputant̃ in numero testiũ. sȝ secꝰ i tabellione q̃ solꝰ affirmat cui creditur adhibita solẽnitate v̾tute sibi cõmissi officiȷ̃. nisi ꝯ ꝓbetur. vnde si ille cõputaret̃ eiꝰ attestatio cõputaretur bis qd̃ esset iniquũ ⁊ sequeret̃ qd̃ esset testis in causa sua cum probata falsitate ipse sit reus ⁊ hoc vbi dubitatur de veritate cõtentorũ in instrumento. Si autem dubitatur solum an instrumentum sit de manu sua: tunc bene ei creditur ⁊ ad fidẽ eius recurritur. vt. d. l. si quis decurio. quia tunc nulla ei facultas impingit̃: ⁊ ideo secure concludo quod ad faciendum vacillare fidẽ instrumẽti non adminiculati sufficiunt duo ceteris paribus vel adminiculati per vocem tabellionis solius. si per testes requiro plures ex aduerso.
20 ¶ † Item quero quid si in instrumento sint plures tabelliones inscripti: nunquid instr̃m obtinet vicẽ duoꝝ ꝓ q̃libȝ tabelliõe. videret̃ qd̃ nõ qꝛ vnũ ẽ tm̃ instr̃m. ff. de rex. l. veterũ. Sȝ ꝯ vr̃ si vna cũ tabelliõe q̃libet sint duo testes. v̾bi gr̃a sunt duo tabelliões ⁊ q̃tuor testes hoc casu q̃libet tabellio vr̃ reddere instr̃m ⁊ sic vident̃ plura instrumẽta sup eodẽ fctõ q̃uis i eadẽ charta sint sȝ si nõ sint nisi duo testes subscripti q̃uis plures sint tabelliones: tunc non habentur nisi vno instrumento. ar. ff. de excusa. tuto. l. tria onera. et hoc satis apparet: qꝛ nullum instrumentũ hȝ publicã formã nisi inscribãtur duo testes. vt. s̃. sepissime dictũ est. igit̃ cũ instr̃o non sint nisi duo testes non põt hr̃e publicã formã seu vires: nisi vnius instrumẽti: al̃s seq̃ret̃ qd̃ idẽ testes in eodẽ facto vices plurium obtinerent qd̃ esset ridiculũ. vt. s̃. satis tactum est. bene enim crederem

a ¶ Post mortem. Stipulatio cōcepta post mortē stipulatoris vel pmissoris vel postea ꝙ alter moreret̄ olim nō valebat hodie vȝ. Itē rōe ꝑpostere ꝯceptiōis nō vitiat̄ stipulatio cū moreret̄ stipulator vel pmissor: vel post mortē tertij vȝ ēt de iure veteri. h. d. ꝑ Ange. vsqȝ ad. §. si scriptum.

b ¶ Si scriptum. Verbū pmisisse i scriptis reptū ipo: tat stipulationem.

c ¶ In fin. Vel dic ꝑm Bar. et cōiter doct. ꝙ stipulatio in iure cōsistit et testis d eo qd sensu corporeo percipi pōt depone re dȝ. Item vide h angel. de ꝟbo pmisisse reperto. in instrumēto.

d ¶ Quoties. Et facit iste tex. ad sciēdū vtrū sit vnic⁹ ꝯct⁹ vel stipulatio an plures. Et ē magni effect⁹ talis iuestigatio qꝛ si sit vnic⁹ p vnū resolui poterit ēt ꝗ ad alia. Itē nec solutio ꝓ pte fieri nec ad vnā rē tm̄ poterit. Itē insinuatio donationis euitabit̄ si simul oia ꝯphensa ccc. aureos excederēt. Itē ꝯdēnat⁹ i bis decē nō dicet̄ ꝯdēnat⁹ i. xx. Itē res vna tāꝙ ꝯmissa peti nō poterit: sȝ tāꝙ debita ex ꝯctu ꝑambulo. Quid autē si cētū ꝓmissis ꝗnquaginta tāꝙ ꝓmissa petātur et eȝ si cētū petant̄ et de ꝗnꝗginta tm̄ ꝓbet̄. vide hic Ang. et Christo. por.

qd maior fides adhibeatur. qꝛ etiaȝ subscriptio priuatorꝝ fidem adminiculat̄: vt. d. c. j. extra de procur. ¶ Sed quid de lr̄is sigillatis. dic ꝙ de iure vel ꝯsuetudine faciūt plenam fidem idem qd dixi in instr̄o. vt. d. c. cuȝ a nobis extra de testi. et easdē questiones et solutiones potes applicare que autem fidem faciāt vide de ꝓba. c. post cessionē. de fi. instru. l. cum delictus. et scripsi. s. de test. §. possunt.

Post mortem.

a ¶ In glo. j. iure vetustissimo. nā de iure. ff. vr̄ idē qd hic. ff. de ꝟ. ob. l. cētesimis. §. j. et repete hec que dixi s. de ꝟ. ob. §. ex ꝯditiōali. ¶ In gl. exactio. in fi. dic. vt dixi in. d. §. añ hoc ad dito. ꝙ aut est certa iuris seu testatoris dispositio: et nō curat̄ vt hic. aut in cer=

ta. et tūc sic ꝑm Dy. in. d. l. nō em̄ [illegible] su in quo curat̄ recipere mēbra [illegible] in. d. §. ante.

Si scriptum.

b ¶ In gl. in fi. q [illegible] fiunt per tabelliones q̄ debent nos [illegible] ra vt notat̄. C. de tabel. l. generali. [illegible] tenet ꝯ. vt not. in. d. l. j. de vsu. cui⁹ [illegible] sequuntur ibi doc. vnde testes non [illegible] nent̄ de hoc deponere: nisi de hoc in [illegible] rogent̄. C. de testi. l. solā. et hoc videt̄ minus dubitabile in actibus qui req [illegible] runt stipulationem vt ibi quis sm [illegible] turam rei videntur deponere: vt [illegible] §. fi. si tamen iudex velit pōt eos ex [illegible] nare ex officio cū super hoc nō fuer [illegible] interrogati. de hoc dic plene extra [illegible] ba. c. in ꝑsentia. et hoc securius: quia euitabunt̄ oim ꝯopiniones. ¶ Sed [illegible] ro. hic dicit lr̄a si scriptū fuerit in in [illegible] qd si in charta priuata. dic idē vt [illegible] pressuȝ. ff de ver. ob. l. sciendū. §. ti. [illegible] que hic desunt vide ibi.

Quoties.

d ¶ Pet. de bel [illegible] inducit hūc [illegible] stionem. petebā a te. x. liteȝ cōtestat [illegible] petitionē negasti. conclusum est [illegible] sa apparet quod teneris tm̄ ad [illegible] dicis ꝙ lis non fuit contesta. nisi [illegible] x. de quibus nō ꝓbat̄. et ita debe [illegible] ui a tota instantia. Actor dicit [illegible] querit̄ qd iuris. Is. §. facit pro [illegible] videris ad totam interrogationem [illegible] spondisse et super tota cōtestatus [illegible] sed si bene vides tm̄ facit ad [illegible] p. nā videtur ad singula respōdisse [illegible] hic cōcludit̄. et facit. s. eo. §. preterea. [illegible] ibi notatis. ipse tm̄ tenet ꝙ fiat cōdem [illegible] natio in. v. et ꝙ in illis videtur lis [illegible] sta. nam rem legando simplr̄ fals [illegible] cit et quo ad totū et quo ad partem [illegible] cum potuerit declarasse veritat [illegible] oibus interpretatio cōtra eum [illegible] interrog. ac. l. de etate. §. si cum [illegible] eum glo. tenet idem. ff. de cōdi. in [illegible] seruus. §. bone et patet. ff. ad vellei [illegible] vxori. §. fi. de eo qd cer. lo. l. qd si [illegible] videbis. j. de ac. §. plus. cetera que hic dicenda pro intellectu. §. vide [illegible] et supra. §. preterea.

I

¶ Stipulari alteri nemo potest.

Stipula[illegible]

2 Stipulatio hoc mō facta. ꝓmittis mihi ꝙ dabis mihi recipiēti noīe talis: an et qualiter valeat.
Adde ad idem numero. 3.
4 Pena cōprehensa in stipulatione facta alteri qñ cōmittatur vel non.
Adde ad idem numero. 5.
6 Principale si non tenet: an ⁊ quādo teneat adiectio.
7 Pena an possit peti qñ est apposita incōtinenti ex pacto apposito.
8 Pena an possit excedere principale vel non: ⁊ nume. 9. vbi ponit distinctionē.
10 Petr⁹ de bel. perti. scripsit suꝑ quatuor libros institutionum.

a **Alteri.** [a] ¶ Primo dictuz ponit. scdo rōnem. tertio instātiam. quarto rōnē instātie. quinto exemplum. sexto nouos casus adyicit ꝑ quos
1 primā regulā restringit. ¶ † In gl. §. e. ibi cuz allegat. §. ei. hoc nō est verū siue bonū exemplū: qꝛ ibi non censetur stipulat⁹ aliȷ immo eadē vox. vt. §. eo. §. post mortem. sed in mutuo pōt poni exēplū. vt. ff. si cer. peta. l. certi. ꝯdi. §. si nūmos. ⁊ vix in alio casu pōt dari bonū exēplū ſm Pet. de bel. ꝑ. iūge. §. e. §. si q̇s alteri ¶ In ea. glo. ibi ꝓmittis mihi ꝙ dabis illis ⁊ hoc nisi interesset. vt. j. subyicitur. ¶ In ea. glo. ibi. sed aliud ⁊c. hec glo. videtur ꝯria illi de. l. si ꝓcu. ff. de verb. ob. vi
2 de. §. §. si q̇s aliȷ. ¶ † In ea. glo. in fi. no. bene hanc gl. qꝛ alibi nō est ita plena ⁊ hoc qđ vltimo dicit pōt esse verū si habet mandatū. secus si nō hꝫ mandatū. nā tūc non acq̇rit etiā sibiyꝑsi vt cedat qꝛ tūc sua nō interest. sed primo casu interest sua vt adimpleat mandatuz ſm Pet. Sed ꝯtra. ff. de ne. gest. l. si ego. Itē si ꝓcu. ideo acquirit qꝛ interesset sua ꝓpter actionem mandati qua tenetur ex culpa. C. de nego. gest. l. tutori. Pōt dici qꝛ nulla culpa imputatur gestori si nō stipulatur cū acq̇rere nō possit. sicut nec qñ nō agit cū nec actionē habeat. ff. de ne. gest. l. si pupilli. §. fi. Sed eodē mō posset dici i ꝓcura. qꝛ nulla culpa posset ei imputari si nō stipularetur si acq̇rere posset: ⁊ sic nullū haberet interesse sicut nec gestor. Sꝫ in illo dic ꝙ interest sua ꝓpter officium ⁊ fidē susceptaꝫ. nō sic in gesto re qui fidē non suscepit. ¶ Sed dices nunq̇d tenetur gestor ꝑstare bonaꝫ fidē ex quo accessit ad nogotia. cur ergo nō tenetur stipulari. dices ꝙ non potest. Sed cur nō pōt sicut ꝓcu. Restat ad huc soluendū. vnde forte posset dici ꝙ gestor saltem generalis poterit sibi nomine alterius stipulari vt sibi acq̇rat ⁊ post cedat sicut ꝓcur. cū ratihabitione ⁊c. C. ad macedo. l. fi. ⁊. d. l. si ego ⁊ pro hoc facit qꝛ absenti pōt donari si sit q̇ nomine donatariȷ recipiat C. de do. l. nec ambigi. vbi scripsi. ⁊. §. de dona. vbi propria materia. et tamen donatio qñqꝫ incipit a precedenti ꝓmissione: vt. l. si q̇s ar. C. de doñ. ⁊ ꝯsueuit notari. C. de iur. do. l. j. Nec potest dici qđ sit cōtra regulā. §. e. §. si quis aliȷ. qꝛ non alteri q̄rit sed sibiyꝑsi. et post cedit sicut procur. vel ipse idē agit. vt. j. in fi. no. Itē nec ob. is. §. qꝛ non obtinet vbi ꝟba cōcipiuntur ꝑ modū qui notatur hoc vltimo ꝟ. aut quarto modo ⁊c. sed solū vbi verba concipiuntur sic promittis mihi ꝙ tu dabis illis: tunc eniꝫ nō valet nisi intersit sua vt sequitur: sed ſm hoc videtur qđ semꝑ valebit talis stipulatio: quia sic stipulādo semper gerit negotiū alteri⁹. ⁊ sic ſm premissa semꝑ interest gestoris ⁊ semper valebit. frustra ergo ponuntur hic regula et exceptio.
3 ¶ † Sed ad hoc pōt rñ-

a ¶ Alteri. Stipulatio de dādo alteri nō valet nisi fuerit apposita pena. angel.

deri qd nō semp gestor agit negotium alteri⁹ sic stipulādo immo suū. Uel dic q̄ gestoris nil interest vbi non accessit nisi ad negotiū illius stipulationis recipiēde. sed vbi accessit ad negotia plura quorū explicatio i parte reqrit tales stipulationes seu pacta: tūc pōt dici qd valēt stipulatiōes ꝛ pacta hmōi q₂ sua interest qd negotia p ipm acta vtiliter gerantur ꝛ ꝯsumanꝭ: ꝛ maxime qn̄ fecit expē. quo casu vr̄ indubitabiliter stipu
4 latio vtilis. ¶ † In glo. stipulanti. in fi. Uult dicere gl. q̄ ibi est ratio sola: q₂ aduersarius nō debuit venire. ꝛ qd subijcitur est ratio rōnis: q₂ non intererat: sed si bene cogites ambe rōnes faciūt vnā vel saltē in vnā reincidūt. vn̄ prima videꝭ verior. nā ibi in pena ꝯtoria. i. multa q̄ p iudi. imponiꝭ. nō aūt intelligas de pena stipulatiōe ꝯtoria stipulata. de qua. s̄. de di. sti. §. ꝯtorias. secus in cōuētiōali: sꝫ ꝯ: q₂ imo vr̄ idē. ff. si q̄s cau. l. j. ꝛ. l. si p⁹ tres. ibi ꝛ actoris ius ꝛc. Preterea in pena ꝯuētionali vr̄ ispici interesse vt ita demū cōmittaꝭ si itersit sua ꝛ vsq₃ ad quātitatē interesse. ff. de ꝟ. ob. l. ij. §. fi. ff. de ser. expor. l. seruus ea. l. sup hoc dicas q̄ aut pena apponiꝭ p pactū: aut per stipulationeꝫ. Primo casu dic reduci ad interesse in casu quo pacto potest exigi. vt. d. l. seru⁹. scdo casu aut apponitur loco interesse: ꝛ hoc cōstat: aut loco cōtent⁹ seu fidei fracte: ꝛ hoc ꝯstat: aut est dubium. ¶ Primo casu cōsueuerūt docto. dicere qd reduciꝭ ad interesse: vt ꝯm ei⁹ modū exigaꝭ: vt. d. l. ij. §. fin. ꝛ ita no. Dy. in. §. alteri. sed hoc nō vr̄ ꝓcedere: q₂ sic esset frustratoriū. l. cōsilium qd daꝭ. s̄. de verb. obli. §. fi. ff. de ꝯto. sti. l. fi. Preterea videꝭ exp̄ssuꝫ qd vltra interesse petaꝭ. ff. si q̄s cau. l. sed ꝛ si q̄s. §. fin.
5 ¶ † Qui vellet tenere opinionē Dy. posset dicere q̄ prima opinio nō ob. q₂ dato qd pena deduceretꝭ ad interesse: cōsilium esset adhuc vtile. nam si pena non apponaꝭ actor habebit ꝓbare iteresse. Si vero apponaꝭ nulla incumbet sibi ꝓbatio sed alij qui petet eam modificari ad valorē interesse. ꝛ ita ꝓdest consilium. ¶ Ad secundaꝫ potest dici q̄ ibi plus promisit q̄₃ statutum fuerat nō au

teꝫ plus q̄₃ interesset. Si velis tene[...] non deducatur ad interesse respōd[...] l. ij. §. fi. q̄ ibi est causa diuisio facta [...] ꝑsonas heredū: ꝛ hoc satis innuit [...] ij. ꝛ. iij. de verbo. obli. Et hec vide[...] verior alia equior et forte verior de [...] re canonico. extra de pe. c. suam. ¶ Se[...] cundo casu qn̄ apponitur loco cont[...] tus seu fidei fracte distinguitur: q₂ [...] rumpitur fides stipulanti directe [...] inspicitur interesse. vt. l. cuꝫ pena. ff. [...] arbi. aut rumpitur alteri. verūtn̄ [...] cutiue res ipsum tangit: ꝛ tunc red[...] ad interesse. ff. e. ti. aduersus. in fi. [...] ne exempla vt ibi. ¶ Tertio casu q[...] do non constat: tunc si apponitur [...] cōtractum ex quo efficax obligatio [...] corrigi ad interesse: tūc presumit [...] sita loco interesse: sed vbi non prec[...] sufficiens materia cōtrahendi obli[...] tionem ad interesse. tūc nō vdeꝭ ap[...] sita loco interesse. ꝛ sufficit ꝯmitti[...] cto. ff. de ver. obl. l. quidā cū filiū [...] vltimū notat Dy. in. d. §. alteri. S[...] non videꝭ posse stare: q₂ in cōpro[...] ꝯtrahiꝭ obligatio ad iteresse si pen[...] apponaꝭ. ff. de arbi. l. diem ꝓferre [...] ꝛ tn̄ pena apposita videꝭ apposita [...] ꝯtētus. e. ti. l. si quis rem. ꝛ ibi no[...] nec ad interesse reducitur p pre[...] Sed dicas addendo ad Dy. qd vb[...] precedit ꝯtus vel materia sufficie[...] gignendū obligationē ad interesse [...] ibi precedit materia tn̄. de sui natu[...] refert ad punitionē cōtentus tunc [...] videtur succedere loco iteresse sicu[...] promittitur stare dicto arbitri. ma[...] eīn habet qd pena apposita videa[...] gis loco cōtentus q̄₃ principalis. in[...] esse: quia illud nō tangitur: sed q[...] stetur ꝛ obediaꝭ: vnde cū hic sit pri[...] pale obedire: pena se refert ad illu[...] dubio. ¶ Quid ergo si aliquid ind[...] duum sit ꝓmissum noīe pene in ca[...] reduciꝭ ad interesse. Dici pōt q̄ tc[...] potest peti ꝛ estimatio residui offer[...] de leg. ij. l. cuꝫ filius. in prin. ꝛ vide[...] mili q̄ cōsueuerunt dici. ff. de ver. ob[...]
6 §. cato. ¶ † Item opponitur ꝯ pri[...] q₂ si principale nō tenet nec adie[...] pene. ff. de ver. ob. l. stipulatio hec [...]

do.ff.de re iudi.l.cũ principale.glo.soluit in.§.alteri.nã aut stipulatio principalis est ꝑter.l.ꝛ tũc tenet penalis: vt hic.aut cõtra:ꝛ tũc nõ: vt in ꝯtrãs.Sed certe hoc est ꝯtra legẽ cum lex hmõi stipulationes annullet.vñ ꝑter legeʒ esset si lex non assisteret cõcedendo vel ꝓhibendo:sed vbi ꝓhibet nõ est cõtra legẽ ff.de fideius.l.cũ.l.C.de le.l.non dubiũ. ṡ.de leg.§.fi.Dicas ꝙ glos.intellexit in hoc ꝓposito esse preter legem qđ dispositiõe legis nõ valet ꝑter defectũ rõnis. 8 sed esset ꝯtra legẽ qñ improbaꝛ per legẽ quasi probrosum turpe iniquũ vel incõueniens:quibus casibus non valet pene adiectio vt satis ptʒ.d.§.ṡ.de leg.Et idem dicerem si adyceretur dispositioni seu solẽnitati ꝑ legeʒ introducte quã adyciens mutare seu ei renuntiare nõ posset.ff.ad.l.falc.l.qđ de bonis.§.j.Et ꝑ hoc ptʒ rñsio ad multa. Consuetudo dicit ꝙ nullus possit dare in testamẽto vltra tertiã bonoꝝ sicut teneꝛ in partibus engolismeñ.xãctoneñ.ꝛ pictauieñ. Pone ꝙ quis dedit vltra tertiã ꝛ adiecit penã ꝙ si heredes venirẽt contra ꝙ soluerẽt.c.heredes. veniunt contra nũquid incidũt in penam. Dicas nõ ꝑ dictã.l.Uel si consuetudo dicat qđ proximus in genere admittiꝛ ad possessionẽ bonoꝝ defuncti nõ obstãte ꝯria dispositiõe testãtis ꝛ testatoꝛ disponat qđ ꝓximus nõ admittaꝛ ꝛ adyciat penã nõ tenet pene adiectio:cõsuetudo eñ habetur pro.l.et eã imitatur.ṡ.de iu.na.§. ex nõ scripto.ꝛ ideo pena ꝯtra eã apposita nõ tenet.ꝛ vide.C.de pac.l.pacta q̃ ꝯtra leges.ff.de pac.l.pacisci.et iũge.ĩ.

7 de ꝯhen.emp.§.fi.¶†In glo.not.quod caute.in fi.doc.insurgũt ꝯtra hãc gl.in eo qđ dicit ꝙ pena nõ põt peti ex pacto incontinenti apposito sicut nec vsura. Cõtra qꝛ vsura peti põt:ex nudo pacto incontinenti apposito in ꝯctibus bone fidei.ꝛ allegant.C.de vsu.l.j.melius allegarent.C.de pac.inter emp.ꝛ ven.cũ po.l.in initio.ꝛ tñ non est pena.vt.l.seruus.ꝛ sic videꝛ mẽtiri glo.ꝛ falsuʒ dicere ƀm Pe.O dñe deus quãta operatus est ꝛ nunq̃ fuit sibi similis:ꝛ nõ meruit audiri.Dicas qđ glos.intellexit ꝙ sicut in contractu stricti iuris vsura non potest peti nudo pacto:sic nec pena in contractu stricti iu.vel bo.fi.nisi in casibus d.l.seruus.nec est credendũ ꝙ glo.errauerit in tam debili puncto.ipsi ƀo doc. hic ꝛ alibi dicũt qđ vbi pena apponiꝛ ꝑ pactũ in ꝯctu bonefidei incõtinenti apposito qđ debetur ꝛ põt peti qđ satis obtinere põt vbi apparet ꝙ pena apponitur loco vsurarũ vel interesse.ar.d.l.seruus in penult.dicto.de quo dic vt.ṡ.in

8 prima additione.¶†In glos.j.q̃ sit ꝗtitas.in fi.no.magnã varietatẽ gl.ibi cõsueuerũt approbare distinctionẽ illam an apponatur pena ꝑ noĩa multiplicatiua:vt duplũ triplũ vel quadruplũ:et tunc nõ excedit.an apponatur in summa certa:ꝛ tũc exigiꝛ quãtacũq̧ vt no. in.l.si dictũ.ꝛ.C.de sen.que pro eo qđ interest.l.j.de ser.fugi.l.si q̃s seruũ.ꝛ hãc videtur sequi Dy.in.§.alteri.Doct.aũt citramõtani.Ja.ꝛ Pe.dicũt ꝙ pena cõuentionalis põt peti quãtacũq̧ ꝑ hunc .§.ꝛ per.§.alteri.ꝛ huic opi.adheret hec glo.sicut vides qđ videꝛ rationabilius: quia al's esset imponere vim verbis et nõ rõni legis.Quare enim magis ꝓhibereꝛ qñ apponũtur illa noĩa q̃ qñ certa pena:nisi dicas qđ plerunq̧ expressa nocent.vt.l.nõnunq̃.ff.de ꝯdi.ꝛ demõ. magis autẽ presumiꝛ excessus qñ noĩa illa apponunꝛ quadrupluʒ vel quintuplũ quã qñ certa summa.Sed hoc non bene.l.ꝓbatur.ideo sequere hanc gl.cũ citramõtanis ꝓ quibus.C.de vsu.l.cuʒ allegas.Sed ꝯtra tex.ꝛ glo.d.l.cũ allegas.ff.de act.emp.l.ex empto.§.ibidem. per quas euidẽter apparet nõ posse peti penã quãtãcũq̧.Solutio ƀm Pet.de bel.perti.qui hanc oppo.facit.dic ꝙ ibi loquiꝛ qñ pena apponiꝛ dationi pecunie hoc facto.vñ si tu ꝓmisisti dare.x.titio:ꝛ si nõ dares ꝓmisisti mihi centũ nomine pene.tu ꝓmittꝭ factũ.s.dare titio. ff.de ver.obl.l.liber homo.§.fi.igiꝛ pena quãtacunq̧ põt peti:quia illa datio nõ est in obligatione:nec pro ea possuʒ agere:sʒ vbi dare pecuniã esset in obligatiõe.Uerbi gratia:promittis mihi dare.x.ꝛ si non dederis ꝓmittis cẽtũ:tunc ꝑsumiꝛ qđ sit in fraudẽ vsurarum.vt.ll.

ꝫrijs ſm eū. Ut autem hanc materiam
plenius videas distingue latiꝰ: qꝛ aut
est pena regalis. ꝛ de illa dic. ĩ. de act. §.
oēs. aut cōuentionalis: ꝛ tūc aut appo=
nitur obligatiōi dationis q̄ꝑtitatis: aut
9 speciei aut obligationi facti. ¶ † Primo
casu sunt opiniones. q̄dā eñ dicunt ꝙ
pena reducit̃ ad legitimū modū vsura=
rū. ita demū si stipulans solitus fuerit
vsuras exercere: ꝛ hanc bul. Alij oēs di
cunt indistincte debere penā reduci ad
modū legitimū vsurarū. ꝛ ita cū de iu=
re diuino vsure non possint peti nec pe
na: vt no. in. d. l. cuꝫ alleg. ꝛ. d. §. ibidem
ff. de vsu. l. pena. ꝛ hanc sequunt̃ docto.
moderni iuris ciuilis posset distingui
an illud qđ ꝑ modū pene apponitur sit
multiplicatiuū. vt diurnū mēstruū vel
annuū: ꝛ tūc p̄sumit̃ qđ oppositū sit in
fraudē vsurarꝫ: qꝛ naturaꝫ vsure sapit
ex mō stipulādi ꝛ p̄stādi. Uerbi grā. ꝓ=
mittis mihi dare. x. ꝛ si nō dederis ꝓmit
tis pro quolibet die duo nomine pene
vel ꝓ qualibet septimana vel pro quo=
libet mense. ꝛ hoc casu pōt saluari opi=
nio cōis: an aľs sit nō multiplicatiuum
sed semel p̄standū. Uerbi gratia. ꝓmit=
tis mihi dare centum in festo natiuita=
tis dñi. sed si nō dederis ꝓmittis. xx. no
mine pene: tunc nō fit p̄sumptio vsure
nisi esset stipulans solitus fenerari ſm
opini. Bul. que hoc casu pōt esse vera.
Itē pōt dici ꝙ q̄ꝑuis vsura sit hodie ꝓ=
hibita: nihilominus talis adiectio pe=
ne tenet etiā si esset multiplicatiua vsq̄
ad q̄ꝑtitatem legitimi interesse. vt nota.
in. §. ibidem. Et incūbet onus ꝓbandi
illi qui dicit penā excedere interesse: vt
scripsi. s̄. eo. §. in hoc tamen est aduertē
dum naturam ꝯtractus ꝛ ꝑsone. Quid
eñ si diues homo qui nō cōsueuit mer=
cari vel persona ecclesiastica mutuauit
pecuniā: ꝛ stipulatꝰ fuit penā si nō sol=
ueret̃ certa die. Hoc nō crederem posse
exigi: q̄ꝑuis nō fuerit per verba multi=
plicatiua apposita: immo presumerem
fraudē vsure: cum tale interesse nō pos
sit pretendere. extra de penis. c. suā. sed
si esset mercator q̄ lucratur cū pecunia
sua posset dici cōtra. In secūdo casu qñ
adijcitur ꝓmissioni speciei gl. dicunt ꝙ

tota pōt exigi ꝛ quātūcūq̄. vt no. in
§. ibidē. Dy. aūt distinguit in. d. §. ab
ri. an apponat̃ per noia repetitiua
multiplicatiua. vt dixi. s̄. in alio mēbro
sed Doc. citramōtani tenēt indistincte
gl. q̄ est in. d. §. ibidē. In tertio casu
adijcitur ꝓmissioni facti glo. cōiter di
cunt indisticte totam posse exigi: vt
ta. in. d. §. ibidem. sed quedā gl. videt̃
dicere qđ hoc casu non potest exercere
duplū: vt no. ff. de verb. ob. l. stipulatio
ista. circa princi. in glo. penali. pro qua
facit. quia in stipulatiōe facti succedit
interesse: vt. l. stipulationes nō diuidun
tur. ꝛ ita quātitas. sicut ergo in stipu
latione q̄ꝑtitatis non potest excedere in
teresse vel legitimas vsuras: ita nec in
stipulatione interesse. sed illa glo.
videtur vera: quia ipsum factum est in
obligatione vera. ꝛ originali cuius na
tura inspicitur. ff. de do. l. id qđ. et id
dicendū est: vt tota possit exigi. ff. de
emp. l. lucius. ꝛ. ff. de col. bo. l. j. §. si cum
duobus. ff. de tab. exhi. l. locum. §.
nec vnq̄ fuit reuocatum in dubium
si ꝑ. d. glo. ¶ Quid ergo si sit princi
lis obligatio q̄ꝑtitatis ꝛ factū adie
gratia eius: vt si nō fieret est pena
bi gratia. ꝓmittis mihi dare cen
festo penthecostes ꝛ venire coram
sigillifero regio tali die ꝛ obligare
vires dicti ad penaꝫ mille librar
potest dici ꝙ hoc casu sit idem
adiecta donationi sue ꝓmissioni
tis: vt inspiciat̃ ip̄m principale
naria cā ꝑ premissa. vñ q̄ꝑuis p̄
nalis stipulatio cōtineat factū
minus illud factum ex grā datio
eiꝰ naturā sentire dꝫ. ff. de ꝯdi.
stra. l. cuꝫ seruus. in fi. ꝛ. l. q̄ꝑuis. de
tes. l. si ita fuerit seruus. §. qđ. ¶ Sed
dices in casu quo pena fuit adiecta
tioni q̄ꝑtitatis: ꝛ deberet deduci ad
gitimum modum interesse vel vsu
ꝛ id qđ in pena ponit̃ est spēs vel
indiuiduum. Uerbi gratia. ꝓmittis
re centuꝫ in tali festo: ꝛ si nō dederis
mittis equum vel facere domum
reducet̃ ad interesse si excedat pe
bel. perti. mouet hanc q̄stionem
10 arguit † ꝙ appositio pene sit nulla

indiuiduis vtile p inutile vitiat: vt dixi s.§.q si qs.facta autez sunt indiuidua. ff.de verb.obl.l.eo.§.cato.ꝛ datio speciei.ff.de cōdi.inde.l.si non forte.§.fina. ipse tz contrariū ꝛ dicit penā exigendā ꝛ totā si hoc casu posse peti offerēdo estimationē residui p.l.quoties.C.de vsuris.l.eos.eo.titu.de do.l.sancimus.ff.de lega.ij.l.cum filius.in princ.¶In gloss. j.i.penali.in fi.si titio nō dederit ꝛ oportet q ille titius agat de facto: vt not.in l.stipulatio ista.§.alteri.vł nisi dies certa esset adiecta dationi quo casu elapsa die pōt agi.C.de contrahen.ꝛ commit. stipu.l.magnum.

1 Procurator ↄstitut⁹ simpliciter ad causas an possit ↄsequi futuras.

a
1 **Sed et si quid.** ¶†In glo.non vt pcuratori.hec gl.videtur supponere qđ procu.constitutus simpliciter ad causas non possit futuras ↄsequi ꝛ tamen consueuit dici cōtra per.l.ff.de tute.l.qui habet.§.fi.cum.l.seq.ꝛ not. specu.de procu.§.ratione aūt forme.versi. sed qđ si procu.sed gl.intelligit qđ non dat procurator tanq̄ ex obligatione ei acq̄sita: sed noie dñi sic.ꝛ hoc est necesse dicere in procura.generaliter constituto.ꝛ maxime si ad negotia: qꝛ ille omnes actiones intentat.extra de procu.c.qui generaliter.li.vj.

b **Versa vice** ᵇ¶In glo.ad superiorem.in fi. quia ibi stipulabatur alij dari vel fieri hic alium daturum vel facturum .vnde est facti varietas: sed iuris idētitas sed dic plenius.s.eo.§.si quis alium.vnde is.§.positus fuit tantum propter illud qđ addit de pena de q̄ nō fuerat ibi locutus: ideo non superfluit.

Item nemo. ¶Nil notanduz sed iunge s.eo.§.j.

c **Si de alia** ᶜ. ¶In gl.est verꝫ ibi als autem si pōt ꝛc.ꝛ ꝟba ista bene possunt trahi ad intellectum vnius sicut alteri⁹: quia stichus promissus sit: ꝛ est dubiū an alb⁹ vel niger.¶In ea.glo.ibi cum allegat .§.eum q̄.nisi esset verosimili⁹ vel fauorabilius intentari scđm intellectū stipulatoris: vt.ff.de re iu.l.in ambiguo.¶In ea.glo.ibi cū dicit videlicet.dūm ver ba trahi possint.ff.de ꝟ. obl.l.si mihi ꝛ titio.§.j.ꝛ vide.ff.de ꝟ.ob.l.q̄ties.

Qđ ex turpi. ¶Dicas cām turpez legib⁹ interdictam. vel morib⁹ derisoriā vel verecūdiaz.ff.de condi.in sti.l.ↄditiones.ꝛ.s.de lega.§.fi.et vide quod ibi scripsi.

Cum quis. ¶Uide plene i.§.ex cōditionali hic allegato.

1 Debitū annuuz qñ debeat: vel peti possit. Adde ad idem numero.2.et.3.

4 Legatuz si relinquat.x.s. x.vsq ad annos.x.an videatur esse annuum.

d **Qui hoc anno** ᵈ.¶†In gl.ibi.i.ela
1 psis.ibi.C.qñ di.le.ce.l. j.hic non ↄcedit: qꝛ inter viuos annuum debetur in princi.anni.ff. de verbo.oblig.l.eum q̄ stipulatur.§.quesita.de stip.ser.l.sz si seruus cōmunis meuij.§.cum seruus.¶Item in vltimis volūtatibus in fi.anni. ff.de condi.ꝛ demonstr. l.si i annos.¶†In ea.
2 glo.ibi in.ff.teneris annis.glo.valde variant in hoc articulo.qñq3 eñ faciunt differētiam an ↄmittatur singulis annis tot⁹ termin⁹ sit elaps⁹.h.d.Ang.Quot āt dies hēat ān⁹ vł mēsis.vide h p An.

a ¶Sed ꝛ Stipulatio qđ debet ei cui dari mea iterest valet .h.d. Ange.

b ¶Uersa vice . Promissio facti alieni non vꝫ nisi apposita sit pena: ꝛ nēo pōt stipulari rē suam.

c ¶Si de alia . Dissensus i corpe vitiat stipulationē .an ge.Itē vid h pulchre p ange.qđ in iudicijs Itē an snia dubia possit interpꝛtari.Item an lit .ↄte.seu libell⁹ domini possit per procuratorez declarari .itē qualiter testes ad concordiam reduci possint p ang. hic post alios doct.

d ¶Qui hoc anno. Qui ↄmittit certo tēpore dare nonpotest ↄueniri nisi

nis.an annum.⁊ no.ſ.de verb.oblig.§.at ſi ita.q̄n q̄ faciunt differentiam inter annuum ⁊ quolibet anno.vt hic nota.q̄n q̄ inter annū ⁊ annuum.vt.l.qui hoc anno.Quib⁹ omiſſis dicas qḋ vbi vnica ſumma debetur vel vno anno vł pluribus preſtanda tunc debetur in fi.anni.ſed vbi nō debetur vna certa ſumma.ſed per plures annos debentur plures quolibet anno.tunc in p̄n.anni debētur.⁊ eſt ratio:q꞉ vbi vna ſumma debetur ⁊ adijcitur tp̄s vni⁹ anni vel pluriū ad ipſam p̄ſtandā:illud tp̄s adijcit gratia debitoris ⁊ ad differēdā ſolutionez.ff.de re iud.l.cū tp̄s.igit cū adijciatur gratia debitoris ⁊ ad differēdū:differt vſq̄ ad finē tp̄is.ſed vbi non debet certa ſumma ſed plures.verbi gratia.legātur vel p̄mittunt.x.ſingulis annis tūc temp⁹ adijcit gratia ſtipulātis vel legatarij ad impugnādū ⁊ multiplicādū debitū.igitur non mirū ſi oſtenditur obligatio ⁊ multiplicat fauor vt in p̄ncipio debeat.ff.q̄n di.le.ce.l.nec ſemel.in p̄n.§.j.hoc tn̄ fallit vbi pōt ex cōiectura volūtatis aliud p̄ſumi.Uerbi grā.titius debebat.x.annua preſtāda certis diebus:tu illa vendidiſti vel legaſti mihi vel al's in me trāſtuliſti.certe hoc caſu debebunt mihi eiſdē terminis q̄bus tibi:q꞉ p̄ſumit qḋ talia in me tranſtuleris qualia tibi debebant.vt.d.l.nec ſe-

3 mel.§.ſi inhabitatione.¶ †Sed his vident obſtare.ff.ſi cer.pe.l.lecta.ſed pōt dici q̄ ibi erat vna ſumma ⁊ diuiſa gratia debitoris:q꞉ totū ſtatim deberet:niſi eſſet illḋ adiectū.vł dic ſpeciale odio vſurarum.vel poſſet intelligi ſcđm pre-

4 dictam determinationem.¶ †Quid ergo ſi quis legat.x.vſq̄ ad.x.annos:nec dicit in annos ſingulos.Uideretur poſſe dici legatum annuū.⁊ tp̄s appoſitū.gratia legatarij.ff.de an.leg.l.legatum.ſecus ſi diceret centū vſq̄.ad.x.annos quolibet anno.x.p̄ predicta.qḋ aūt dixi de anno intellige de alio tēpore multiplicatiuo vel mēſtruo vel ſeptimanario.⁊ ſic de alijs.In fi.e.gl.ff.de ver.ob.l.eum q̄ ita.§.q̄ ita.qḋ eſt verū vbi plures ſumme debent qḋ preſumitur in dubio.ff.de an.l.legatum.in p̄ncip.q̄b.mo.

vſufru.amit.l.ſicut.in p̄n.⁊ facit ... ⁊ obl.l.obligationum fere.

Si fundum. ¶ In glo... ſit.in fi.de... brobant hāc diſtinctionē ⁊ dicūt ... in quāti tatib⁹ ⁊ ſpecieb⁹ p̄.l.in fid... ff.de vſufr.q̄ videt parū facere.Si ... tenere opinio.quā ego.ſ.ſcripſi de ... obli.§.oēs.vcʒ q̄ ſtatim poſſit agi... fectus more differet.expone hunc ... nō poteris continuo agere.ſub q... effectū:vt exinde expenſas vel eff... more cōſequaris niſi tm̄ ſpaciū tp̄is... ſi tamen ante agas non teneris ad ... penſas parti.immo reſpondebit ... ſi cōfiteatur fiet ſibi p̄ceptum ... domus.§.in pecuniam.ff.de leg... vellet tenere opini.gloſ.deſeruire... gis textui huius.§.

¶ De fideiuſſoribus. Rubric...

1 Fideiuſſor:ſpōſor:mādator ... mina eoꝝ q̄ pro alijs interuen...
2 Expolutor et principalis debitor ... cto obligatur in contractibus q̄ ... ſu contrahuntur.
3 Stipulatio quare requiritur quand... deiuſſor intercedit potius q̄ in alijs ... tractibus.
4 Debitor p̄ncipalis q̄n pro alio inter... nit qualiter pōt apparere.

¶ Potes ſic continuare.viſum eſt ... ỽbo.obl.⁊ ſtipulationibus ſane q̄ ... iuſſores verbis obligant.ff.de ver... l.v.§.ſatis acceptio.C.eo.blandit... quit de fideiuſ.rubrica.Et no.q̄ h... brica dicit ſolum de fideiuſ.ſed.c... dicit ⁊ mandatoribus:ſed forte hic ... verbū impator ſubticuit:q꞉ de eo ... tractat.hic aūt nihil ſed in tit.mand... j.⁊ ne oneraret iuuenes p̄ q̄b⁹ ... factus eſt p̄ncipaliter.Uel dic q꞉ mā... tores ⁊ fideiuſ.in pauco differūt.ff.... l.ſi hereditatē.§.⁊ ſumma ſufficit ...
1 in rub.exp̄ſſiſſe.¶ †Et no.q̄ repu... uerſa noia de his q̄ interueniūt p̄ ... ſ.fideiuſ.ſponſor.mādator.vt in ... fideiuſ.§.j.ɔfirmator.e.ti.§.nō ſolū ... firmator.ff.de fideiuſ.tu.l.cū oſtē... .§.fi.ſecūdus autor.ff.de eui.l.illud ... ſtitutor.ff.de ɔſti.pe.p̄ totū.⁊ p̄ncip... debitor.itē ⁊ p̄miſſor.⁊ in quo differ...

vide.d.§.j.i auf.de fideius. In hoc autē differt fideiussor pcipue a mādatore et ɔstituēte: qꝛ fideiussor nō iteruenit citra stipulationē: sꝫ ɔstituēs ꝛ mandator sic. ff.de ɔsti.pe.l.j.in pnc.ꝭ.de ac.circa pnc. Hoc tn̄ fallit in casu q̄ fideius.tenet̄ circa stipulationem fauore pupilli.vt.d.l. cū ostendimꝰ.§.fi. et qđ dico de fideius. intelligo de ɔfirmatore secūdo autore ꝛ affirmatore put affirmator sumitur p fideiussore: al's em̄ sumit̄.ff.de do.l.eleganter.§.j. qꝛ put hec oīa noīa sumunt̄ p fideiussoribꝰ sunt sinonyma: ꝛ dꝫ esse
2 eadē rō ꝛ determinatio in eis. ¶†Sed q̄d dices de expromissore vel pncipali debitore.nunq̄d pacto obligāt̄ saltē in ɔctibus q̄ cōsensu ɔhunt̄. Satis videret̄ ꝙ sic: qꝛ pncipalis debitor ɔhit sicut aliꝰ ꝛ fiūt duo rei debēdi q̄ possunt geri in q̄libet ɔctu.ff.de duo.re.l.eadē.cōmo.l.si vt certo.§.nunc videndū. In hoc dicendū ꝙ si appareat ꝙ vnꝰ pncipal'r solus cōtraxerit ꝛ aliꝰ p eo interuenerit: licet tanq̄ principalis qđ nō tenet̄ citra vinculū stipulationis.ꝛ idē in expromissore.et hoc satis apparet p.d.§.satis acceptio. et per illa que no.in.d.§.j.in auf.de fide
3 iusso. ¶†Et aduerte hic cām quare requirit̄ stipulatio in fideius.obligatione certū est ꝙ in ɔctibꝰ noīatis tm̄ obligatur q̄s efficaciter p pactū nō in aliis: vt l.iur. gentiū.ff. de pac. nūc q̄n fideiussor interuenit etiaꝫ in ɔctibus nominatis ipe non ɔtrahit ɔctum nominatum sed principalis.qꝛ est alia obligatio principalis alia rei.ff. de accep.l. per usurā. §.et fideiussori.de acti.ꝛ obli.l.j.§. verbis.cū not. Igit̄ cū sua promissio non sit ɔctus noiatꝰ est nuda: nisi addat̄ stipulatio.ꝛ iō opꝰ est eaꝫ addi.in mādatore aūt nō pōt reddi ista rō: qꝛ ille mādato contrahit mandatum qđ solo consensu contrahitur: vt.ꝭ.de obl.que ex cōsensu Sed his obstatur: qꝛ cōstitutus p alio facit pmissionem nouā sicut fideiussor ꝛ tn̄ obligatur pacto.vt.d.l.j. de ɔsti.pecu.l.ij.§. eum qui. ¶Sed pōt dici ꝙ in illa est speciale qđ ex pacto nudo oriat̄ actio.vt.ꝭ.de acti.§.de ɔstit. ꝛ ibi reddit̄
4 rō in gl. ¶†Sꝫ quō apparebit qđ debitor pncipalis.iteruenia p alio. Dic ꝙ apparere pōt m'ltis modis. Si ei instr̄m vel l'ra narret ɔctum initū cum vno ꝛ post dicat ꝙ talis cōstituit se pncipalē debitorem p eo: clare apparet ꝙ p fideiussore habet̄. Sed si narret ꝙ talis duobus vendidit vel mutuauit: tūc nō pōt p bari nisi p confessionem partis vel p testes q̄ fuerunt in ɔctu. Pone eniꝫ ꝙ vnꝰ emit vel mutuum suscepit: alter volebat esse fideiussor creditor noluit recipere: nisi poneret̄ in l'ra vel instr̄o ipm̄ principaliter emisse vel mutuo recipisse cuꝫ alio satis vr̄ tunc interuenire p alio: vt plus attēderet̄ qđ in veritate ageret̄ q̄ ꝙ simulate concipere tur iuxta materiaꝫ plus valere ꝛc.ff.ad maced.l. si filiusfa.C. ad vellei.l. senatusconsul.et.l.cū ad eas. Ista aūt non obtinerent de iure canonico sed qđ agitur ex pacto nudo.extra de pac. antigonus. p̄sertim si iteruenisset iuramētū. vt.c. cū ɔtingat.extra de iureiu. Uel dic.vt.ꝭ.§.fideiussores. ꝛ p p̄missa ptꝫ rn̄sio ad hoc. de q̄ aliq̄ fecerūt dubiū. an fideiussor eadē actiōe ɔueniat̄ q̄ pncipalis. ꝛ est certū ꝙ nō per.d.§.fideiussori.

1 ☞Cautio plena dꝛ cū fideiussoribus. sed plenior cum pignoribus.

a ¶Pro eo Diuiđ hūc titu.ſm ange. Sic sūmat̄ scđm Bald. Pro pncipalit̄ obligato solet itercedere fidiussor vt creditori cautiꝰ sit puisuꝫ: qꝛ obligatiōi cuicūq̄ ꝛ quocūq̄ ɔhēte et naturali tm̄ accedere pōt.h.d. vsq̄ ad.§. fideiussor.

PRo
a eo ¶†In
1 gl.ꝛ est cautuꝫ.in fi. vn̄ plena cautio dꝛ cū fide=

a ¶ Intelligit. Idē tz hic Ang. & Christofo. Item querit hic Bal. an exceptio competens principali cōpetat etiam fideiussori. et facit longam & pulchrā distinctionē.

Ange. autez expedit hāc q̄stionē paucis v̄bis. Aut est exceptio personalis competens reo & nō cōpetit fideiussori. Aut est in rem & transit in fideiussorem vt. l. exceptio. ff. eod. Et que dicātur in rē & que in p̄sonam. ibi est textus. vide Cyn. in. l. quoties. & ibi alij docto. C. de preci. impera. offe. Itē querit An. hic an priuilegiū salui conductus principalis et similia prosunt fideiussori. de q̄ vide etiā per Barto. et Ang. et Imol. in. l. cum filiusfami. §. j. in fi. ff. de ver. obliga.

iussorib⁹: sed plenior cū pignorib⁹: quia melius est pignori incūbere &c. j. de obl. q̄ ex delic. nasc. §. furti. equiparātur tamen. ff. man. l. si mandato titij. §. fi. Sed cautio simpliciter p̄stata sine fideiussoribus intelligit C. de ver. sig. l. sancim⁹. vñ qñ verbū cautio profert ab hoie intelligit a sine fideiussoribus: nisi vlterius addatur sicut idonee vel plene. et ita cōcordant. l. sancimus & d. §. fi. Sz qñ a lege dicto. consueuerūt dicere qd̄ dz teneri cū fideiussoribus. ff. de iudi. l. in oībus iuncta. l. j. qui satisda. cog. & idē si a pretore ff. de p̄to. stip. l. si p̄torie. Hanc autē opi. credo p̄cedere: nisi lex procederet vltra declarādo nudam cautionē sufficere. al's obstaret. ff. de euict. l. illud. & hoc scripsi plenius. in. l. sancimus. & vide qd̄ not. in. d. l. si mandato. §. fina. 1

In omnib⁹.

¶ In glos. siue ex maleficio. in fi. & tūc si p̄miserit certam summā illaz soluet. sinautē arbitrariaz vel punietur in corpore si fuerit in dolo vel extraordinarie non pena qua punietur ille p̄ quo fideiussit. & hoc vbi agebatur criminaliter. si ciuiliter ex delicto fieret condemnatio ad in- 2

teresse partis: & hec omnia potes de-
hendere ex his que leguntur & not...
ff. de custo. reo. l. si quis reum. § eod.
qui barsatoram. ad turpil. l. ij. hoc a...
fallit. ff. eo. si a reo. §. fi.

1 &c Ciuilis obligatio tm̄ que est eff...
ad agendū impedit repetitionem.
2 Fideiussor quādo accedit obligati...
naturali nō habet exceptionem...
quādo accedit ciuili.
3 Obligatio principalis vbi nulla est...
tenet accessoria.
4 Quid si principalis sit penes vnum...
alius recipit fideiussorem.
5 Quid si fideiussor sciat debitorem...
esse obligatum quando fideiubet...
eo an teneatur.
6 Fideiussor potest accedere obliga...
naturali vel ciuili & tenet: si tñ si...
rans habet exceptionem.
Adde ad idem nume. 7.
8 Monachus vel religiosus pōt obli...
ri saltē naturaliter: & fideiussor ac...
dere: an autē teneat saltē natural...

At nec.

¶ † In gl. s. tm̄. in fi... p̄cedit indubitare i...
ciuili que est efficax ad agendum...
illa que oritur ex snia: q2 illa impedit...
petitionem: vt in. l. iul'. ff. de cōdi...
sed in illa ciuili non videtur obt...
q2 fideiussor illi obligationi pōt ac...
dere q̄ repetionem impedit. ff. eo...
eū. sed alia ciuilis non impedit...
de cōdi. inde. l. si nō sortem. § adeo...
indebitū. ergo nō videt posse fide...
riam accedere & p̄ hoc facit. ff. de...
pecu. l. iij. §. j. & l. j. §. debitū. ¶ Si v...
sustinere glos. habebis dicere ad l...
eū. q2 obligationi que impedit repe...
tionē cōueniens est obligationē fi...
iussoriā accedere. ita etiā ei qui non...
pedit dūtamē sit obligatio. vñ pone...
do de illa nō excludit de alia. sed q...
cūq3 teneas fideius. vt in plus oblig...
tuz q̄ principalis, & sic non vr̄ tene...
eo. §. fideiussor. sed ibi dices plen...
¶ † In gl. s. vt p̄ seruo. in fi. ...
ad fideiussionē obligationez videt ...
ad interesse: q2 qñ accedit naturali...
habet exceptionē. quādo accedit ci...
hz. & ita no. glos. q̄ vr̄ huic ɔtraria. ff. eo.

l.qđ eñ.§.alleg.ꝛ satis pōt elici ex.gl.§.
pri. Dicas ꝙ vbi est exceptio intentio-
nis cōueniunt. Uerbi grā. non est nata
actio.nam si fideiussor velit excipere de
hoc non potest ꝙuis principalis posset
qui erat tm̄ naturaliter vel ciuilr obli-
gatus: qꝛ illa ratio cessat in fideiussore
q̄ efficaciter est obligatus: sed vbi actio
esset nata verūtamē cōpeteret reo prin
cipali ex aliqua cā exceptio: tūc esset se
cus: qꝛ illa cōpeteret fideiussori.vt.l.tā
mandatori.§.alleg.ibi eñ competebat
actio verūtamē debitor poterat excipe-
re ex alia causa: qꝛ pecunia non erat nu
merata: q̄ exceptio extēdit ad fideiusso
rem.ꝛ ita hec glo.vr̄ verior ꝙ illa. Item
si velis tenere primā opi. positam.§.in
additione proxima posses dicere idem
in cōstituta et obligatione fideius.vt ci
uilis impediēs repetitionē posset con-
stitui ꝛ ei fideiussor accedere: alr̄s nō pos
set cōstitui nec ei fideiussor accedere qđ
5 videt satis ꝓbabile. ¶ † Ex his ergo.§.
apparet qđ vbi nulla est obligatio prin
cipalis non pōt tenere accessoria.ꝛ hoc
ptz.ff.eo.l.fideiussor obligari.in prin.et
facit ꝙ actio hipothe. nō possit cedi si-
ne principali.ff.de pig.l.res hipothece.
In ɔtrium vr̄ expssum.C.man.l.ꝓ diuer
sas.itē qꝛ ꝙuis ab initio ꝑncipalis nō
possit esse sine accessoria. vr̄ ꝙ poterit
esse ex post facto.ff.de except.rei iu.l.ex
sentētē.§.i.latiꝰ de ꝑscri.xxx.an.l.c: no-
tissimi. Dy. mouet hanc qōnē in.l.fide-
ius.obli.ff.e.t: ꝙ nō possit cedi.ꝛ respō-
det ad ɔria ꝙ ibi remansit aliqua ciui-
lis vel naturalis: sꝫ adhuc ob.l.per di-
uersas.nisi intelligas ꝙ ibi fiebat cessio
vtriusqꝫ. ¶ Itē ob.huic.§.qꝛ dñs est fi-
deiussor pro ꝓcuratore qui nullo modo
obligat.ꝛ ita est ibi accessoria sine prin
cipali.j.de satisda.§.si vo aliquis. sꝫ ibi
4 videbis de hoc. ¶ † Sed qđ si sit princi-
palis penes vnū ꝛ alius recipit fideius
sorē. Uerbigratia. Stipulatus sum a te
stichū sempronius recipit fideiussorē
noie meo cōcipiendo verba in persona
sua tanꝙ ꝓcu.meꝰ: nūquid vꝫ obliga-
tio fideiussoris. Uidet expssum ꝙ non:
qꝛ in psona stipulantis a fideiussore dꝫ
esse aliqua principalis obligatio.ff.e.si
fideiussor obligari.in princip.e.tit.l.oui
contra. Sꝫ forte posset dici ɔ hoc casu:
qꝛ ꝓcu.repñtat psonam dñi.ff.de con
sti.pecu.l.et licet. Itē is vsi.obtinet vbi
5 fideius.credit eū obligatū. ¶ † Quid si
sciat eū esse nō obligatū. Uidet teneri:
qꝛ donare videat: vt no.in sili.ff.de con
sti.pe.ꝙ si maritus.§.j.ꝛ ꝓ hoc.ff.de no-
ua.l.si q̄s delegauerit.de reg.iu.l.cuiꝰ
p errorē.iuncta.l.fi.C.ad.l.fal.ff.ad ma
cedo.l.si paterfa.§.nō solū.de lib.le.l.si
q̄s reū.ff.eo.marcellus.si sic velis eam
intelligere Sꝫ hoc nō videt de mēte iu
riū que valde idistincte loquunt deter-
minā do ꝑcise nō obligari fideiussorem
nisi principalis sit obligatꝰ.et loquunt
in casibꝰ in quibꝰ nō potest ꝑtēdi igno-
rātia sicut qñ interuenit ꝓ deportato.
ff.eo.si debitori vel furioso.ff.eod.l.si a
reo.§.si a furioso.ꝛ ibi no. ¶ Itē vbi sti-
pulatur pure a fideiussore qđ stipulatꝰ
fuerat a principali sub ɔditione. hi eñ
casus ꝛ ꝙplures alij vident loqui in ca
sibus sciēte fideius.facit tm̄ multū ꝓ pri
ma parte.l.si q̄s postꝙ.ff.e. Forte pos-
set dici ꝙ ibi supererat aliqua obliga-
tio: lꝫ non actio.vt.l.obligationū fere.
6 de actio.ꝛ obli. ¶ † Uñ videtur nō im-
probabiliter posse dici ꝙ naturali obli
gatiōi vel ciuili fideiussor accedere pōt
ꝛ tenet tñ si sit ignorans excipit p.d.l.si
q̄s postꝙ.si sciat vel non subdistingue
hoc casu an ambo sciāt vel alter.vt di-
cam in simili.j.de act.§.in personam.
7 ¶ † Uidet ergo cōcludendum ꝙ vbi fi-
deiussor accedit ꝓ eo q̄ est tm̄ naturalr
vel ciuiliter obligatus: tūc si sciēter te-
net ꝙuis nō possit agi ɔtra principalē:
nec excipiet de eo ꝙ actio non cōpetat:
sꝫ tamē alia exceptiōe bñ vtetur si cōpe
tat reo ꝛ nō sit principalis. vide.ff.mā.
l.si fideiuss.p totā.l.et.§.quedā.C.eo.l.
vbicūqꝫ. Si erronee nō videt teneri p.l.
si q̄s postꝙ.§.alle. Si vo nulla sit obli-
gatio nullomodo tenet ꝙuis sciens.ff.
vt le.no.ca.l postꝙ. hec restrīgūt mul-
tū hūc.§.ꝛ sine his nō ptz intellectꝰ nec
patuit. ¶ In gl.qui seruꝰ.in fi.et iō hoc
casu teneret fideiussor ꝓ eo.secus tñ in
filiofa.ff.de pecu.lꝫ.§.sꝫ si filiꝰ.ꝛ iō si ille
sit fideiussor ꝛ ꝓ eo interueniat aliꝰ te-

netur. ¶ Sz quid dices de monacho vel alio re
8 ligioso. †Uẽ ꝙ ille obligetur naturaliter: ꝛ ꝙ si deiussor interueniẽs ꝓ eo teneat. arg. huius. §. Sz cõtra. in aut. de san. epi. §. eũ etiã. ¶ Sed an ipse fideiubẽdo teneat saltẽ naturaliter. videt ꝙ nõ. ex de fideius. c. pe. qꝛ cõparat seruo. liiij. dist. multos. q̃ non obligant fideiubẽdo, ꝛ qꝛ. l. ihibet in aut. d̃ san. epi. §. aliũ. xj. q. j. c. de persona. ꝛ ibi de hoc. vide plenius. j. qd̃ cũ eo. §. preterea.

1 Fideiussor qñ fide iubet in actione penali: an obligatio fideiussoria trãseat ad heredẽ
2 Quid si reus principalis fuit vocatus ꝓ emẽda: ꝛ recognoscendo gagiauit emendã: ꝛ dedit fideiussorẽ ꝓ ea: an tenebitur heres principalis ꝛ heres fideiussoris.

a ¶ Fideiussor. Obligatio fideiussoria est transitoria ad heredẽ ꝛ fideiussor põt adhiberi etiã ꝓ futura obligatiõe. Angel.

a Fideiussor[a].

¶ † In glos. siue hoc dictũ ibi cũ alle. l. ex cõtractibus. ꝛ hoc etiam si arguatur dolus defuncti. vide eo. ti. l. ex deposi. ff. depositi. l. si apud. §. dolo. ¶ In ea, gl. ibi. §. fuerat. intellige[b] hãc gl. de
b eo q̃ fideiussit in actiõe penali sicut furti. aquil. iniur. vel alias que non trãseunt cõtra heredes. nã si penã ꝓmisisset nõ esset dubiũ ꝙ trãsit ꝯtra heredẽ. ff. de v. obl. l. ad diẽ. Itẽ intellige ꝙ non ꝓmisit certã summã ꝓ maleficio ꝓ quo dedit fideiussorẽ: nec fuit condemnatus: qꝛ tũc teneretur fideiussor ꝛ heres eius sicut principalis: quinimmo etiã si lis fuit ꝯtest. C. ne ex delic. defun. l. j. ꝛ sic intelligetur de sepul. c. fiñ. In quo ergo casu loquitur hec glo. Põt dici ꝙ in casu quo reus ꝓmisit emendare si reperiret culpabilis vel in casu quo fideiussor. ꝓmisit sistere reũ vel iudicatũ solui ꝓ eo. ꝛ est mortuus ante lit. ꝯtest. vnde generaliter dices ꝙ vbi nõ trãsit actio cõtra heredẽ principalis: nec cõtra fideiussorẽ seu heredẽ fideiussoris. qꝛ obligatio fideius. regulat ẽm principalẽ. ff. vt le. no. ca. l. j. §. si
2 quis sub ꝯditione. ¶ † Quid si reus vocatus fuit sup delicto ꝛ absq; lit. cõtest. recognoscendo delictũ gagiauit emendam et eplegiauit seu dedit fideiussorẽ ꝓ ea. nũquid tenebitur heres principalis ꝛ fideiussor eius heres. videt ꝙ non nisi fuerit taxata. ex de hereti. accusat[o]. ꝛ. c. pe. li. vj. de hoc videbis magis in ꝓpria materia. j. d̃ ꝓpe. ꝛ tẽ. ac. hec eñ nõ est ꝓpria materia. immo gl. sine cã tetigit hoc hic. qꝛ tex. loquitur de herede fideius. ꝛ gl. de herede principalis.

b ¶ Intellige. Idem tenet hic Ange.

Fideiussor.

¶ Cõcor. ff. eo. l. stipulatus sũ. §. fi. ꝛ caue de quadã falsa additione q̃ est. ff. eo. in rubri. q̃ dicit cõtra hos text. sed forte ꝯsiderauit effectũ quãdo ante non tenet: vt. j. eo. §. fideius. ¶ Itẽ not. ꝙ in fideius. obligatiõe debet fieri mentio qd̃ future accedit ꝛ qd̃ extũc teneat alias si simpliciter ꝓmitteret vel accederet nulli: vel promitteret plus tempore. ff. de iudi. l. non queadmodũ. cõtra. ff. eo. l. si a reo. in prin. §. j.

1 Mandãtes iubentes plures tenẽtur insolidum sicut fideiussores.
2 Fideiussores plures an teneant insolidũ si accipiant diuersis tẽporibus.
3 Fedeiussores an habeãt bñficiũ epl'e diui adriani si aliq̃ eoꝝ nõ sunt soluẽdo.
4 Fedeiussores nõ habẽt beneficiũ diuisionis si sint fideiussores: sed nõ ꝓ codẽ debitore. Et quid si sint duo rei.
5 Exceptio diuisionis q̃ cõpetit fideiussoribus: an sit peremptoria an dilatoria
6 Fideiussor habens exceptionẽ diuisionis. si eã non opponat et soluat totum debituz. an possit repetere ꝓ portione.

a
1 **Si plures** a ¶ † In glos.idē in pluribus.in fi.doc.tenent hanc.⁊ hanc videntur gl. approbare.C.eo.l.nō ratione.ad velł. l.sine.tamen contra no.ff.man.l.creditor.§.duobus.⁊.l.si mādato tity.§.paulus.in auł.de duo.reis.§.j.¶ Sed que est ratio quare mandatores iubētes ⁊ fideiussores tenentur magis insolidum ꝙ duo rei qui nō tenebanł:nisi hoc expresse agere.vt.l.reos.§.cum tabulis.ff. de duo.reis forte quia aly adhibentur pro securitate.s̄.in prin.ti.vt ergo magis securitas extendatur constitutum
2 fuit tales insolidum teneri.¶ † Sꝫ nūquid obtinet etiam si diuersis temporibus recipiantur.Uidetur qđ obtineat tantū quando simul recipiuntur .ff.eo l.si a titio.C.de cōsti.pecu.l.fi.Dic contra.ff.eo.l.si titius.⁊ vide quod no.in.l. si plures.in prin.eo.titu.Et ad.l.si a titio.dic ꝙ ibi diuerse persone fuerūt stipulate.et.ad.d.l.fina.cum dicit simul subaudi vel successiue.¶ In gloss.hec autem epistola ibi cum allegat.§.nunc tractemus.et hoc intellige ex se si tamē fuerint plures tutores ⁊ vnus dedit fideiussores illi cōueniantur possunt petere diuisionē fieri cum alys contutoribus non ex epistola:sed ex sena.consul. qꝛ tutor qui eos dedit petere potuisset. ff.de fideius.tu.l.pupillus.et ibi de hoc cum.l.sequē.¶ In ea.glos.cum allegat l.si plures.§.fina.Hoc verū si petat diuisionem cū fideiussore qui eum dedit. secus si fideiussor plures dedit ⁊ illi petant beneficium epistole inter se:quia tunc cessat ratio illius.l.⁊ non est cau- b
3 sa denegandi eis.¶ † In ea.glos.ibi cū dicit:vt.j.subÿcit .contra.C .de probał. l.ex persona.ff.eo.l.si fideiusso.sed.l.ex persona.loquitur in alio casu videlicet in tutoribus ⁊ curatoribus:non in fideiussoribus inter quos non est omnino cōuenientia cum illi sint inuti. fideiussores voluntary.l.si fideius.concordaret qui plane intelligeret tex.sed intelligendo sicut gl.intelligunt obstat huic tex.⁊ glo.in eo.qđ dicūt lit.cōtest.tpe.⁊ ibi dicit ante.¶ Sed potest dici ꝙ vbi ꝓmittitur identitas vel illud qđ seruari a principali nō posset qđ imputetur intelligētia creditori si nō egerit qn̄ erat soluendo principalis:sed inter fideius. forte non posset hoc opponi per hunc.§.nisi ab initio ita fideiussisset ꝙ non pōt seruari ab vno seruetur ab alio per.d. l.C.de fideius.tu.l.fina.
4 ¶ † In ea.glo.cū alleg. l.si a titio.⁊ hoc si sint diuersi debitores .quid si sint duo correi.Dic ideꝫ iurꝫ.ff.e.iter eas.§.duo rei.dic ideꝫ de iur.auł. młtomagꝫ ꝙ iure diuersa est magis obligatio: quia illo iure saltem fideius.diuident ex personis correoꝝ:licet nō ex se sicut.s̄.dictuꝫ est.Itē intellige qđ fideiussores dati a diuersis non impetrant beneficiū diuisionis cum datis ab alio.sꝫ inter se bene impetrant:vt dicto.§.duo.
5 ¶ † In ea glos.ibi cum alleg .l .peremptorias. hec glo.dicit ꝙ habet ꝓ expedito qđ hec exceptio non potest opponi post lit.cōte.⁊ tamen est casus in cōtrariū.C.eo. l.fideius.in fi.Sed nunquid b post sn̄iam ante absolutionem.Uidetur ꝙ sic.ff.eo.l.si fideius.§. fi.sꝫ ibi in cessione accessionum.sꝫ melius facit. ff.eo.l.inter eos.§.fi.sed potest intelligere illā.l. qn̄ fuit appellatū iuxta l.per hāc.C.de tēp.app. vel dicas ꝙ fideius.ꝗ in alio dānato ꝯueniebantur petierūt ⁊ habuerūt diuisionē. qꝛ ꝯdēnatus gaudet beneficio alio-

a ¶ Si plures.Si plures ꝓ eodē fideiubebāt qlibet teneł insolidū:sꝫ bn̄ficio epistole sit diuisio inter eos ꝗ soluēdo sunt tpe litis ꝯtestate.et si fideiussor soluendo soluat insolidū a ꝯfideiussore repetere non pōt.hoc.d. Ange.

b ¶ Sꝫ nūquid.Uide hic Ang.in ÿ.col .ante me.in.℣.sꝫ an possit. Itē querit hic An. an fideiussor possit agere vt actio diuidatur inter eū et alios fideiussores. Itē tractat hic materiā quid iuris qn̄ fideiussor obligat se vt ꝑncipalem.

rum.nō ex se.ff.de separat.l.j.§.si quis de cōtracta.l.si post mortē.§.fi.vñ vere ē anormala.nō em̄ pt dici pemptoria cū ppetuo nō pimat.ff.de ex
6 cep.l.exceptiōes.¶† In e.gl.in fi. de hac.q.ē casus.ff.eo.l.si testō.§.q si duo.in fi,Et ad.l.q̄ exceptionē.posset rñderi qd hec nō est ppetua:vt est dictū.sz h̄:qz dubiuz est an sit ppetua,⁊ ideo pro ppetua hr̄.vt.e.ti.l.sufficit,vñ vr̄ q posset repeti qz alter est soluēdo ⁊ dubiū nō est quin sit fauorabilis:sed forte ipedit repetitio;qz nō est vere peremptoria debiti:immo actio ⁊ debitū remanēt integra saltē quo ad alios effectus ⁊ hoc vult dicere tex.solutione nō indebite quātitatis ⁊c. ¶In glo.ar.cōtra.in fi. sed hic fideius.erat obligatus ibi magister nauis.nō nisi p sua pte.vt e.l.§.cū in eadem.¶Et no.q per hunc.§.reprobatur glo.que est in.l.j.ff.ad.l.rhodi.d iact.que supponit q fideius. qui soluit potest agere contra fideius.quod non est verum nisi esset act.cessa,ff.eo.l,vt fideius.⁊ illa gloss.habet contraria.ff.de nego,gest.l,ex pacto.

1 ☞ Fideiussor si in pl⁹ fideiubet quam principalis teneatur:an saltē obligetur in eo in quo reus principalis tenet.
2 Utile per inutile non vitiatur in quātitatibus.
3 Constitutor mandator fideiussor lz parificētur quo ad aliqua non tñ qd ad oīa imm differunt in multis.
4 Utile per inutile nō vitiatur:hec regula non obtinet quando est defectus i forma.
5 Fideiussor si promisit plus scienter quā reus principalis teneat an obligetur.
6 Quid si iurauit.
7 Plus dicitur quatuor modis,vide re missime.
8 Partes ambe si plus promiserunt fideiussor tamen plus promisit in efficacia pbandi an obliget.ponit exēplū.
9 Fideiussor si se constituat reum principalē:an possit in plus obligari q̄ reus principalis.
10 Duo rei possunt se obligare diuersimode vnus pure alter sub cōditione:⁊ sic reus principalis et fideiussor non:cur tam varie.
11 Quid si fideiussor q̄ erat obligatus sub cōditiōe dedit fideiussorem pure pro obligato an fideiussio teneat.

a 1 **Fideiussores**[a] ¶† In gl. sed num in idipsum.in fin.Hec questio est antiqua ⁊ gl.arguit fortiter i dicto.§.illud sed nō ponit argumēta in forma quare ponam⁹ aliqua ⁊ arguam⁹ p pte affirmatiua.Oēs accedētes obligatiōi alie ne parificant.C.de cōsti.pe.l.fi.sz pstat q cōstitutoris ⁊ mādatoris pmissio nō annullat ppter excessum:imo vz in concurrēte quātitate vt.ff.de cōsti.pe.l.hactenus.mā.l. rogat⁹.§ q̄ fideiubet pro alio ⁊ plus pmittit saltē in quātitate q̄ cū obligatiōe rei pncipalis pcurrit tenet.itē si reqrit paritas i obligatiōe principali ⁊ accessoria:ita i stipulādo ⁊ iter rogatione ⁊ rñsiōe.ff.de ver.obli.l.j.§.si q̄s simplr.de inuti.stipu.§.pterea.sz pstat q si altera plus ptineat altera minus in stipulādo talis diuersitas nō vitiat quin valeat in cōcurrēti summa.ff.de.v.obli.l.j.§.si stipulāti.ergo idē vr
2 in fideius.obligatiōe.¶† Preterea constat q in summis quātitatib⁹ vtile per inutile nō vitiat,C.de dona.l.sancim⁹.C.de vsu.l.eos.ff.de pdi.sine cā.l.q̄ sine.de vsu.l.pecūie.imo vz vtile dēpro inutili:vt ibi ptz.ergo si fideius.plus pmis

a ¶ Fideiussores,fideiussor ñ pōt in plus obligari q̄ pricipalis:et in plus obligari dz ēt qui citeriori tēpore obligat h.d.Angel,

tat vr̄ valere i cōcurrēte quātitate: nec
debeat ꝑpter inutile vitiari. itez ꝑ hoc
facit.ff.e.l.si a reo. vbi obligat̄ si cōditio
i ꝑsonā ꝯ ꝑposita ꝑ̄ncipalis ꝓuenerit: ꝙ̄
nis forte alia ꝓuenire sperat̄. ꝛ sici obli
gatōe fideiuſ. vr̄ vtile attēdēdū ꝛ ꝑ hoc
ff.e.ti.l.fideiuſ.§.stipulatōe.ꝑ̄terea ꝑ ꝑ=
te negatiua pōt sic argui certū ē ꝙ vl'is
iuncta aduerbio negatiuo totum negat
sicut pura negatiua.ff.de le.tu.l.ltimos.
§.in ltimis.cū ḡ.tex dicat i §.illud pla=
cuit eos oīno non obligari ꝑinde ē ac si
dixisset nullo mō vel ī nihilū. Preterea
ad paria iudicant̄ plus re ꝛ tꝑe. vt hoc
§.sz ꝯstat qd̄ vbi ꝑmittit̄ plus tꝑe fide=
iuſ.in nullo obligat̄. vt hic.et.l. si a reo.
ergo nec pl⁹ vbi plus re. Preterea obli
gatiōes correoꝝ et fideiuſ. eq̄parant̄.ff.
ď duo re.l.iij.§.fi.sz ꝯstat qd̄ disparitas
īpedit obligationē duoꝝ reoꝝ oīno. vt
e.ti.l.eādē.§. sz si q̄s. ergo vr̄ ꝙ ꝛ fideiu.
¶ Hāc ꝑtē vr̄ tenere Dy. q̄ i magna ꝑ=
3 te facit hic argumēta. ¶ † Et rn̄det ad
ꝯtria nā primū argumētū ꝑcedit ex fal=
sis: qꝛ licet cōstitutor mādator ꝛ fideiuſ
ſor parificātur q̄ ad aliqua: non tn̄ q̄ ad
oīa. imo in multis differūt: qꝛ cōstitutor
pōt obligari i plus tꝑe. vt.l.sz si certiori
die.ff.de cōst.pe.l.ꝛ in alio. vt.l.j.§.pōt.
sed fideiussor nō vt hic. et.d.l.grece.§.si
q̄s stichū. ¶ Itē ꝯstitutor obligat̄ pacto
fideiuſ.nō vt dixi.s̄.circa ꝑ̄n. Ad.l.roga
tus rn̄det optime gl.in.§.illď.in.l. si reo
nō est durior cā ꝛ sic nil restat: nisi illď.
4 vtile ꝑ inutile ꝛc. ſm ipsum. ¶ † Sz ad
illud qd̄ est fortius pōt rn̄deri ſm Pe.ď
bel.perti. qui parū aut nihil aliud dicit
hic nisi hanc solutionē ꝙ pars illa bro
car. nō obtinet qn̄ est defectus in forma
vt.l. vtilis an inutilis.ff.de accepti. vn̄
quando vtile pōt ab inutili separari se
cundum formam ꝯhentiū ꝛ de sui na=
tura obtinet qd̄ vtile per inutile ꝛc. sed
vbi ex forma contrahentium vtile non
potest separari ab inutili ꝙ̄uis de sua
natura possit. totū vitiatur. vt.l.pedi⁹.
ff.de arbi. dicit tamen ꝙ nō dicit asserē=
do: sz quo ad ꝑ̄sens hoc tenet. Credo ꝙ
illa sit melior rn̄sio q̄ possit dari. vide q̄
dam scripta antiqua referētia qd̄ Dy. i
scholis dicebat se nō videre qūo possit a

rn̄deri: nisi diceret̄ ꝙ hic
tractat̄ de obligatiōe q̄
est iusꝛ indiuiduū cū sit
q̄d incorꝑale.ff. de acq̄.
re. do.l.seru⁹.§. icorpo=
rales. ꝛ iō vtile ꝑ inutile
vitiat̄ sz ego nō video ꝙ
hoc sit verꝝ ꝑ.§.stipulādi
5 i.l.j.ff.ď ṽ.ob. ¶ † Quid
si sciēter ꝑmisit pl⁹ fide
iussor ꝛ forte cautelose
vr̄ idē: quia hec iura lo=
quunt̄ indistincte. ꝛ hec
vident̄ dare certā formā
qua non seruata totum
annihilat̄.C. de iu.hal.
fisca.l.j.ꝛ fin.de rescind.
ven.l.fin. Sed posses ar
guere contra. vt.s̄.ꝑxi.
additione.in princ.titu.
6 ¶ † Quid si iurauit for=
te. Canon. dicerent ob=
seruari iuramentuz: qꝛ
nō vergit ꝛc. vt.c.cū con
tingat. extra de iureiur.
sed ego non compellerē
seruare: quia ex quo de
iure nō cōtrahit̄ obliga
tio ex cōtractu nec actio
posset competere ex iu=
ramēto: vt no.C.de op.
li.l.j.ꝛ no. Inno. dn̄s ca=
nonistarum extra de in
stitu.c.cū venissent. igit̄
cum sine actione nemo
experiatur: vt.l.si pupil
lus.ff.ď nego.geſ.q̄ iure
7 compelletur. ¶ † In gl.
ꝯ hāc regulā ibi cum di
cit. si acceſ. sub fideiusso
ria. ¶ In ea.gloſ.in fin.
vult dicere gl. ꝙ vbi est
plus altero ď dictis.iiij.
modis obtinet is.§.sed
si alias sic plus. Uerbi
gratia. in efficacia siue
substātia obligationis
tūc nō obtinet. ¶ Sed q̄
ē rō. Pōt dici ꝙ dispari
tas q̄ ꝓuenit altero de
dictis quatuor modis a.

a ¶ Qua
tuor mo=
dis. Qn̄ āt
disparitas
inter obli=
gationē rei
ꝛ fideiusso
ris vitiet vi
de plene ꝑ
Ang. hic po
nētē vnam
notabilem
limitatio=
nē ad totā
istā mate=
riā: vz si in
teruenit iu
ramētū qꝛ
faciet rē va
lere eo me=
liori mō q̄
poterit. ar.
l. cū pr̄.§.fi
li⁹ matrez.
de leg.ij.et
sic saltē vt
ꝑ̄ncipal'r te
nebit̄ ipse
fideiussor.
Itē querit
hic Angel.
post Bart.
pricipalis
ē obligat⁹
simpl'r fide
iussor ṽo ē
obligatus
publico in
strumento
qd̄ habeat
ex forma
statuti exe=
cutionē pa
ratā an va
leat. Itē po
ne ꝙ princi=
palis ē sim
pliciter ob
ligatus fi=
deiussor ve
ro promi=

sit penā an teneat. Itē q̄d si fideiussor renūtiauit quibusdā exceptiōibus q̄bus nō renuntiauit p̄ncipalis: an teneat. Itez q̄d de eo q̄ p alio se obligat p̄ncipal' suscipiēdo in se obligationem an possit teneri in plus. Itē quid si fideiussorē p̄ncipalis et ad eū negotiū p̄ncipaliter spectat an possit teneri in plus has quinq3 questiones vide hic per Ange. post alios doc.

ꝓuenit ex facto stipulatoris. et ideo iputet sibi cur sapiēti⁹ suū nō egit negotium. sed vbi est ꝑfect⁹ in substātia et efficacia obligationis: ille
defect⁹ non ꝓuenit sub ipo. imo ex ordinatione iuris. ꝛ ideo non sibi pōt iputari ꝛ ius magis succurrit eidez. ¶ Sz vr̄ q̄ is. §. nō obtineat vbi est pl⁹ cā. ff. e. l. hi q̄. §. fi. Sz dicas q̄ duo attēdūtur pl⁹ ꝛ leui⁹. vnū si sit pl⁹ cā si tn̄ leui⁹ v3 fideius. obligatio dūtn̄ idē promittat: vt. l. grece. §. si q̄s stichū. quā videas cū. §. se. ꝛ. l. fideiussor obligari. in p̄nc. §. d. l. hi q̄. ꝛ. l. si a reo. quasi totā que te-
8 nēt clauē materie. † Sz q̄d si ꝓmiserunt ambe partes: tamē fideiussor plus ꝓmisit in efficacia probādi. Uerbigrā ambo ꝓmiserūt vnū ꝛ promiserūt interesse si non cōplerēt ꝓmissa fideiussor voluit ꝛ ꝓmisit vltra obligationem rei se credere iuramento ꝑtis de valore itcresse. nūq̄d ex hoc erit tota obligatio nulla. Non vr̄ q2 hec disparitas ē efficacia obligādi sine qualitate: vez in mō ꝓbatiōis q̄ nō videtur vitiare. vt. s̄. dictū est. sed in cōtrariū videtur q2 cā vr̄ durior ꝛ pluris: q2 forte pl⁹ iurabit q̄ꝫ sit in rei ꝟitate vel q̄ꝫ ꝓbat: s3 ad hoc posset rn̄deri q̄ ex hoc nō vr̄ durior. ff. d i li. iu. l. j. ¶ Itē p̄missa ꝓcedūt vbi fideiussor plus ꝓmittit i ipa receptione fideiussoria. quid si per interuallu3.

Uerbi gratia. fideiussor ꝛ principalis ꝓmiserunt. x. soluere in festo natiuitatis dñi. post triduū fideius. ꝓmittit eadē soluere et adijcit penā nūq̄d obligatio vitiabit q̄ erat rōne ꝯstituta. Nō vr̄ sed
9 scd̄a tm̄. ff. de duo. re. l. eādē. ¶ † Sz q̄d si ꝯstituat se reū p̄ncipalē. Tūc videretur sec⁹: q2 rei debēdi pn̄t obligari sub diuersis ꝯditiōib⁹. ꝛ vn⁹ pure. ꝛ ali⁹ i diē ff. de du. re. l. ex duob⁹. et hoc verum si constet ipsum principalem. Si aūt constet ipm interuenire pro alio: q̄ꝫuis dicat se reum principalem: dicerem idem qd̄ in fideiussore. et qūo hoc scietur vide. s̄. in rubrica. ¶ Sed pone q̄ principalis se obligauit sub chirographo fideiussor sub sigillo regio ꝛ fuerit cōdēnatus sicut tota die faciunt auditores sigilloꝝ regiorum: nūquid censetur in plus obligatus sic qd̄ nō valeat. Et vr̄ quod nō: q2 hic disparitas est in substātia seu efficacia obligationis q̄ non vitiat: vt. s̄. dixi. In ꝯtrariu3 facit. ff. de so lu. l. si q̄d ex famosa cā ꝑ quā vr̄ in duriorem cām obligatus ꝓpter promptā executionē ꝛ vsuras centesimas. ¶ Sz potest dici q̄ talis duricies seu disparitas que est in substantia obligationis nō vitiat vt dixi. Eodem modo potest dici si principalis nō iurauit. soluere: ꝛ fideiussor iurauit. vel si principalis nō obligauit bona et fideiussor obligauit non enim ex his crescit summa debiti.
10 ¶ † Sed quare duo rei possunt se obligare vnus pure ꝛ alius sub conditiōe. et tamen principalis ꝛ fideiussor nō. vt d. l. ex duobus. respondeo q̄ vbi vtraq3 obligatio est principalis ꝛ potest se sustinere per se hic altera accessoria q̄ recipit maiorem conformitatem cum principali sine qua esse nō pōt. vt. s̄. dictum est. ¶ Sed quid si sint plures cōfideiussores. ꝛ vnus accepit pure ꝛ ali⁹ in diē alius sub conditione. dic q̄ non est locus huic. §. ff. co. l. si plures. quia non est
11 accessoria alterius. ¶ † Sed quid si fideiussor qui erat obligatus sub conditione dedit fideiussorē pure ꝛ ꝓ reo pure obligato nūquid tenet fideiussio. Ur q̄ sic. q2 nō est in plus obligat⁹ q̄ꝫ tenetur principalis: ꝛ sic tene per hec iura: sed

potius posset dici q illa secunda sit accessoria prime obligationis fideiussorie nõ obligatiõis principalis: ꝛ ita nõ teneat.ff.e.l.si plures.§.fi. ¶Sed quid si promisit alio loco q̃ principalis. veruntamen leuius est ibi dare fideiussorē q̃ in loco quo pricipalis ꝓmisit ꝛ forte esset durius principali. Ego dicerē fideiussorē obligari p.l.hi q̃.§.fi.ff.eod.et no.q paucas.ll.repies de plus loco in obligatione fideius.

1 ☞Reus pricipalis si dilapidabat bona sua tpe fideiussiõis an fideiussor possit agere mãdati anteq̃ soluerit.

2 Fideiussor daẗ regulariter ꝓ dilatione habẽda: ꝑfide igiẗ ageret si p̄cipitaret debitorem anteq̃ creditor.

a **Si quid autem.** a ¶In gl.siue per iudicem ibi cũ alle.fideiussores eo.ti.l.si fideius.§.q̃dã. ¶In ea glo.ibi teneatur. Sed tũc ad q̃d agit: cũ lapsu temporis sit liberat⁹.ff.de ver.obli.l.eũ qui.§.q ita.man.l.si fideius.§.fi. Intellige glo.loqui in casu quo fideiussit simpliciẗ verũtñ actũ fuit iter fideiussorē vt

1 eũ liberaret ifra tp̄s vt.l.si ꝓ eo. ¶†In e.gl.ibi si cepit aliõ si tpe fideiussiõis dilapidabat.ff.vt i pos.le.l.si is a q̃.§.fi.cũ l.se. ¶In ea.glo.ibi cũ allegat.l.luci⁹.ꝛ

b istud diu arbitrabitur iudex b.vt no.in l.si ꝓ ea.habita ratione facultatis ꝛ sũme.ff.de iur.fis.l.in fraudez.§.fiscalib⁹. ¶Sed quid si fuerint dati longi ꝛ diuturni termini. Ego reciperem diu a fine illorum terminorum et more. nam tempus quod fuit ante non debet imputari more seu negligentie debitoris cum ante nulla esset petitio.ff.de verb. obligatio.l.si pupillus. Item est quintus si pecuniã obtulit consignauit ꝛ deposuit.ff.man.l.qui mutuũ.§.fideius.ff.e.l.fideius. Ego intelligo hoc si diu stetit alias perfide ageret si statiz offerret consignaret ꝛ deponeret quinimmo ẽt si solueret.C.de dona.l.j.ff.man.l.si mãdato titij.§.j. ¶Item sextus si vult longius proficisci.ꝛ sic not.Spec.in titu.de man.§.specialia.versi.quid si fideiuss. Et hoc obtinet in fideiussore q̃d in alio mandatario pro me obligato. Dic sec⁹ ff.mã.l.si mandato meo ꝛ est ratio que ibi notaẗ.

2 ¶†Item quia fideius. regulariter datur pro dilatione habenda.et pro hoc fidem interponit: igitur per fide ageret si debitorem precipitaret anteq̃ creditor. ¶Item dic secus in duobus socijs vel coheredibus.ff. fami.hercisc.his consequenter.§.celsus.ꝛ breuiter in omnibus qui ꝓ alio tenentur exceptis fideiusso.per rationem predictam. ¶In ea.gl. ibi cum allegat.l.indebitam.ꝛ tunc aget quod reddatur sibi quod soluit.sed quãdo nihil soluit aget vt liberetur ab obligatione qua tenetur. In fine eiusdem gl. vide ibi per totam.l.et maxime in.§.quedam.ꝛ in.l.si pro ea. ¶In glos. si intercesserit ibi vel eo presente fideiussit.alias neg.gest.

Prece. ¶Hoc veruz: dum tamen se intelligant.et repete hic que dixi in.§. verum.

1 ☞Scriptura priuata non facit fidem: nisi sit subscripta trib⁹ testib⁹.

2 Solẽnitas itrinseca presumitur nõ extrinseca. Que aũt sit vtraq̃ vide.

3 Quare aũt nõ presumiẗ extrinseca sed bene intrinseca.

c **In stipulationibus** c. ¶†In gloss. quasi dicat ibi cum allegat.§.si vero. Petrus dicit quod is.§.intelligitur de scriptura publi

1

a ¶Si q̃d aũt. Per actionē mãdati a reo id q̃d soluit fideius. repetit. h.d.s̃m Bal.

b ¶Arbitrabiẗ iudex. Idem tz hic ang. Et in hac materia q̃tidiana vide disticti. ang.hic in iij.col.post me.ṽ.i ea.glo.

c ¶In stipula.in stipulationibus solẽnitas itrinseca p̄sumiẗ.

ca.naȝ priuata nō ꝓba
ret nisi esset subscripta
tribus testibus: vt.l.scri
pturas.C.qui po.in pig.
ha.vł nisi esset sigillata:
sed sigillū non facit fidē
de iure: sed de ↄsuetudi
ne. Si tñ pōt ꝓbari qđ
de iure facit fidē.ff.de ꝓ
cu.l.si ꝓcuratorē.ṡm ipȝ
dicas qđ intelligitur de
publica et priuata quā
do priuata facit fidē.⁊ ē
expssuȝ in priuata.ff.de
verb.oblig.l.sciendū.vi
de.§.ti.j.§.si scriptū.⁊.§.
itē verborū.vel de sigil-
lata litera qñ facit fidez
vide.§.de testi.§.testes.
¶In glo.etiā.in fi.vide
2 pleni⁹.§.in rub.¶†In
glo.sed ꝯ.in fi.intrinse-
ca ꝓsumit: extrinseca nō
ṡm hanc doctrinam. Ad
cuius [a] euidentiā q̄rit q̄
sunt intrinseca ⁊ que ex
trinseca. itē quare intri-
seca presumunt. extrin-
seca non. Respondeo in
trinseca solēnitas ē quā
verborū ꝓlatoruȝ inclu
dit significatio. vt in ver
bo fideiussionis qñ im-
portat stipulationem et
sine ea esse nō pōt: vt.§.
ꝓxime dixi. vnde cū fide
iussio nō possit esse sine
stipulatione: verbū fide
iussionis iportat ⁊ sup-
ponit stipulationē ⁊ idē
vborū ꝓlatoꝝ significa
tio non importat neces-
sario. sed pōt importare
q̄ forte equiuocatū est:
vt verbū ꝓmissionis qđ
potest significare nudā
cautionē seu ꝓmissionē
itē fideiussio cautionez:
vt.ff.de edil.edi.l.sciēdū
vñ talē significationem
assumit qui rem reddit

[a] ¶Ad cuius. Vide h̄ ang. ponētē suam distinctionez an ⁊ qñ solennitas ꝓsumat i fi. j.col.in v.i ea.gl.in fi. Et de hac materia qñ solennitas extrinseca: vel intrinseca ꝓsumitur. vide p do. Feli. solēnissime i c. sicut. extra de re iu di. col.xiij. ante me.in v. extrinseca solēnitas. vbi latissime et pulchre p⁹ oēs doct.

efficacē: vt hoc.§.cum concor.¶Extrin
seca est q̄ nec verborū ꝓlatoꝝ significa
tionē includit: nec apta est icludere: vt
si sit scriptū q mulier intercessit: nō seq
tur qđ velleiano renūtiauerit. si scriptū
sit qđ prediū minoris fuit venditū non
sequitur decretū pretoris fuisse interpo
3 sitū.vt.l.q̄cūq̄.§ fi.¶†Quare aūt non
presumitur extrinseca sed intrinseca ra
tio est: q̄ extrinseca in facto ↄsistit ⁊ ad
positionem vnius facti nō sequitur po
sitio alterius.C.vñ legi.l.nō ob hoc.⁊
ꝓba.l.neq̄ tales. sȝ ad positionē facti
ꝓbationē bñ sequitur positio ⁊ solēnitas
iuris q̄ circa factū requirit: vt.C.de ꝓb
l.ab ea parte. sȝ vr̄ qđ extrinseca ꝓsume
tur.C.de fi.instru.⁊ iu.has.fisca.l.j.li.
sed ibi extrinseca erat i instr̄o expssa: et
ideo cū ꝓ instr̄o ꝓsumat in dubio: vt...
cū precibus. sequitur ⁊c. vt.d.l.j.ṡm D...
cui⁹ est quasi tota hec additio.in.l.sci
dū. vbi hoc scribit.¶Quid ergo si in in
strumēto non exprimant oēs solēnita
tes: sed dr̄ decretū fuisse interpositū iu
ris solēnitate seruata. Vr̄ stādū instr̄o
nisi ꝯ ꝓbetur per hunc.§.sed.l.q̄cunq̄.
facit ad cōtrariū: sed loquit ibi vbi nil
erat expssum de decreto. Unde Spe.di
cit q vbi in instrumēto ↄtinetur decre
tum interpositū presumit solēnitas: et
ita no.in specu.de cōtrahen.empt.⁊ vē.
§.nunc dicendū.v.hoc quoq̄.⁊ de hoc
p Inno.extra de eo qui fur.or.suscep.c.
fi.glo. videtur sentire in.d.l.j.de iu.has
fisca. q in.d.l.scripturas.dicebat illas
solēnitates interuenisse. ⁊ ita supponit
q omnes ille solēnitates erāt expresse.
Preterea instrumentū non est nisi que
dam attestatio: vt dixi.§.de ver.obli.§.
itē verborū. igitur non dȝ vicem tenere
iudicis sed testis. si ergo dicat solēnita
tem debitam fuisse obseruataȝ videtur
indicare que sit solēnitas ⁊ que sit debi
ta. vnde ego hoc non credo obtineri in
instrumento in quo tabellio testificat: ⁊
maxime si tabellio sit ignorās nec sciat
exprimere que sunt solēnitates ad cui⁹
fidem dicere hoc casu recurrēdū iuxta
illa q̄ scripsi.§.titu.j.in.§.item verbo
sed si iudex loqueretur in litera tūc for-
te posset obtineri.d.opi.Spe.⁊ maxime
si nouit

si nouit iura. Secus tñ credo esse ꝙ in instrõ exprimentur ꝛ specificentur solẽnitates: alˀs si pars diceret interuenisse. ꝛ tabellio ꝑduceretur ꝛ nesciret eas specificare apparet notorie instrm̃ esse falsuȝ vel suspectū. ¶ Quid si instrm̃ dicat rẽ fuisse subhastatā cū debitis interuallis a ꝛ ꝑclamationibus: nūqd ꝓbat. Dicas ꝙ nõ. qꝛ nõ solū recitat illud nisi in singulis dieb⁹ ꝛ ꝑclamationib⁹ dicat se interfuisse ꝛ eas specificet. vide in simili ꝑ Inno. extra de fi. instru. c. cum. P. ꝛ. J.

¶ De literarū obligationib⁹. Rub.

1 ☞ Titius cõfessus est se debere decẽ ex causa mutui corā testib⁹ sine scriptura: aut si scriptura sit tm̃ facta ad ꝓbationẽ: an hec exceptio habeat locū.

2 Debitor si ꝓponeret exceptionẽ nõ numerate pecunie intra vel post biẽniū ꝛ lite cõtestata facit positionẽ ꝙ pecunia fuit numerata: quid iuris.

3 Titul⁹ iste de literarū obligatiõib⁹ de qua scriptura intelligatur: de publica vel de priuata.

4 Sup qua aūt cā hȝ fieri hec obligatio.

5 Per que autẽ verba debet contrahi hec obligatio.

6 Obligatio que nascatur ex literarum obligatione.

4 Que autem actio oriatur ex literarum obligatione.

8 Libellus qualiter formatur sup literarum obligatione.

9 Partes agūt iter se ꝙ scriptura fiat tm̃ ad ꝓbationẽ. ꝛ si nõ cõtrahitur obligatio literis an exceptio habeat locum.

10. Actor si succubuit in cõditione ex mutuo an possit redire ad ꝯditionẽ ex lege que oritur ex literarū obligatione.

11 Solutū ex causa literarū obligationis an possit repeti.

12 Debitor ex causa literarū obligatiõis si scdo cauit: ꝛ pecuniā se recepisse recognouit forte ex interuallo: an creditor sufficiẽter ꝓbet numerationẽ ꝑ hoc sm instrm̃ seu scripturam.

13 Testator si ꝯfitetur i testõ se debere decẽ ex mutuo an talis ꝯfessio valeat ꝛ an heres possit excipe de nõ nume. pecunia.

14 Exceptioni non numerate pecunie an possit renuntiari.

15 Debitor si renūtiauit exceptiõi nõ numerate pecunie an videtur renūtiare exceptioni in factum.

Olim scriptura.* ¶ Dixit. s. de oblig. ti. gñali. quatuor modis cõtrahi obligationẽ. re. verbis. lr̃is. consensu. et de duob⁹ dixi: sequitur de tertio materiam continuādo. doct. legunt hūc titulum valde solẽniter vt eos melius tibi tradam. ꝛ vt materiam melius intelligas ego non procedam iuxta morem consuetum per modum additionum ad glo. sed per questiões totā summabo materiam et tangam effectus gl. Primo quero quare hec obligatio dicitur obligatio literarum. Et promptum est respondere: quia literis ꝯtrahitur. j. §. plane sm Jaco. ꝛ Pet. vnde hec materia locum habet quando fit confessio. vel promissio i scriptis ita ꝙ agatur tacite: vel expresse quod fiat scri-
1 ptura. ¶ † Quid ergo si aliquis confessus fuit se debere decem ex causa mutui coram testibus sine scriptura. vel si scriptura facta fuerit tantū ad probationem. et hoc constat non videtur locus huic exceptioni: veȝ ꝙ creditor habeat necesse ꝓbare se numerasse quia tex. hi non pro nihilo dicūt ꝛ ponunt hic de obligatione literarū tantum. ad quid enim

a ¶ Olim scriptura. Diuide vt hic ꝑ ang. et summatur hoc principiū sȝ bal. Exceptiõ nume. pec. q̄ competit ei qui ex cā mutui se aliquid recepisse scpsit intra biennū opponitur efficaciter. Elapso vero biẽnio nisi dbitor clare ꝓbet sibi numeratā nõ eẽ exceptionẽ non numerate pecu. minime se defendit: lȝ olim dictū tps alr limitatū eẽt. h. d. sȝ bal. vsqȝ ad fin. tituli.

facerent mentionem de obligatione li-
terarꝫ magis ꝙ̄ de alijs obligationib⁹
si de alijs obligationibus idē esset. Et
hanc partem videt tenere glo. C. si cert.
pe. l. si nō singuli. Sꝫ ꝯtrariū vr̄ expssū
j. de excep. §. idē iur. vbi expsse dr̄ ꝙ ꝯpe
tit exceptio nō nu. pecu. ⁊ tñ ibi cautio ⁊
obligatio nō erāt ꝯtracte lr̄is: sed ꝑ sti-
pulationē. Glo. q̄ est hic dicit ꝙ hꝫ locū
exceptio in factū in alijs obligationib⁹
ꝑ. l. C. cū nō vltra. C. de non nu. pe. Sed
ob. dictus. §. idē iur. sed expone ibi non
nu. pe. i. in factū: qꝛ pecunia non est nu
merata. vñ veritas est qḋ illa nō com-
petit. nisi vbi est obligatio literarum et
ex illa agit in factū: vt videbis. j. in ꝟ.
opponamus. Sꝫ quero quare in alijs
cōtractibus qui fiunt in scriptis ei qui
vim ⁊ naturā recipiūt ex scriptura: vt
l. ꝯtract⁹. C. de fi. instru. j. de empt. ⁊ vē.
§. j. obligatio nascit ex literis sicut in
mutuo. ⁊ quare nō dr̄ obligatio literarꝫ
sicut in ista. Respondeo in obligationi-
bus q̄ cōsensu ꝯtrahunt nō alterat ma
teria obligationis. s. consensus. qꝛ ille
adhibet in cōtractu q̄ cōsensu cōtrahi-
tur ꝯ̄uis fiet in scriptis: al's non posset
cōtrahi. sed in mutuo qḋ cōtrahitur nō
est materia ex qua oriatur obligatio ex
quo numeratio nō fuit facta. sꝫ ex qua-
dam introductione iuris fuit repertū
ꝙ q̄ñ fiebat in scriptis ꝙ lr̄e obligarēt.
⁊ ideo quia tota materia obligationis
emanat ex lr̄is dr̄ obligatio literarum.
Quid ergo in alijs ꝯtractibus qui re cō
trahunt: vt cōmodatū depositum ⁊ in-
debitū. Uidetur ꝙ ibi cōtrahitur obli-
gatio literarū ⁊ ꝑ cōsequēs habeat locū
hmōi exceptio. per dictā rationem etiā ta
men cauetur ꝯtra. C. de nō nume. pecu.
l. in ꝯtractibus. §. sed qm̄. Ad hoc dicas
ꝙ hec obligatio literarum non erat de
antiquo iure nō em̄ erant nisi tres spe-
cies. ff. de acti. ⁊ oblig. l. consensu. sed ꝑ
iuris prudentiā fuit introducta solum
in mutuo ⁊ simpl'r remediū exceptiōis
nō nu. pecu. ideo ad alios nō extēditur
Aliq̄ tñ dicūt ꝙ lr̄arū obligatio hꝫ locū
in quocūqꝫ contractu: sed exceptio non
nume. pe. nō nisi in mutuo. ¶ Sed ob.
qḋ dixi de cōtractu in scriptis. Ad quid
ergo valēt literarū actiones in alijs cō-
tractibus qui re contrahunt cū ex lr̄is
nō oriatur obligatio nec actio nec ex-
cū res non fuerit tradita. Respōdeo va-
lent qꝛ agit de facto quasi res interue-
nerit ⁊ ꝓbabit ꝑ literam seu cautionē
sed fm̄ hoc videt ꝙ nil ꝓdest hec obliga
tio literarū in mutuo: qꝛ ita posset agi
certi condi. ⁊ si debitor negat ⁊ produ-
ceretur cautio in vim ꝓbatiōis imo
expediētius videretur certi cōdi. agi. qꝛ
tūc nō opponeret exceptio nō nu. pec.
q̄ demū obtinet cū ex lr̄is agit. vt. s. di
xi. sed dicas ꝙ imo ꝓdest: qꝛ ex lr̄is orit
obligatio ⁊ actio ꝯ̄uis pecunia nume-
rata non sit: vt. j. videbis. et sic creditor
actionē hꝫ per hunc tit. quā nō haberet
si esset ꝓuisio hui⁹ materie. ⁊ hec rō red
dit inefficax post bienniū. nec in ipsa cre
ditor habet ponere nec ꝓbare numera
tionē. Incerti cōdi. hꝫ ponere ⁊ ꝓbare
⁊ ita deierabit iuramēto calūnie q̄ agit
certi cōdi. nisi numerauerit. is aūt qui
agit ex lr̄is nihil habet de numeratiōe
ponere nec iurare ⁊ i hoc ē magna vtili
2 tas. ¶ † Sed q̄d si debitor ꝓponeret ex
ceptionē nō nu. pec. īfra biēniū vel post
biēniū. ⁊ lit. ꝯtes. facit positionē ꝙ pecu
nia fuit nume. tunc vr̄ ꝙ hec obligatio
non possit in effectu. qꝛ si creditor dicat
pecuniā nume. dierat si dicat nō nume
ratā repellit. Certe imo ꝓdest infra bie
niū: ⁊ post bienniū nō ꝓdest qꝛ creditor
deieraret si ageret certi ꝯditione falsū
ponendo in libello suo vꝫ numeratio-
nē. sꝫ q̄ñ agit ex lr̄is nō est op⁹ aliq̄d de
numeratiōe ponere. vt. s. dictū est. ideo nō
deierat imo hꝫ rectā intētionē nisi exce
ptiōe elidat. Idcirco appet magn⁹ effe
ctus. post biēniū ꝟo non est magn⁹ fm
opi. illorꝫ q̄ dicūt exceptionē posse oppo
ni: imo etiā fꝫ opi. illorꝫ q̄ dicūt post bie
niū non posse opponi. Et est magnus
effect⁹ primo qꝛ nō deierat agendo vt
dictū est. scḋo qꝛ si opponatur exceptio
vt deferatur ei iuramentum ipse nō hꝫ
iurare in. l. in ꝯtractib⁹. §. sup ceteris. in
fi. C. de nō nu. pec. ⁊ ita nisi debitor ꝯ-
ꝓbet obtinebit: vñ ex quo iurare nō de
bet credo ꝙ nec positioni rn̄dere. Sed
quicq̄d dicā ad minus est cōsciencia le

sus si pecunia nõ fuerit numerata: nec posset retineri ꝯsciẽtia. vt not. doct. 𝔛. q2 plerũq3. extra de iureiurã. ꝛ Dy. extra ð reg. iur. c. locupletari. li. vj. Sz dicas ꝙ casus pñt dari in q̃bus nõ leditur ꝯsciẽtia ꝛ op3 agi ex cautione. Pone ꝙ tu cauisti lr̃is pecuniã te mihi debere nõ numeraui pecuniã: sed credo verosilr̃ pecuniã te habuisse ab actore vel a debitore meo cui precepi eã tibi numerare. si ex cautione agã ꝛ tu excipias de non nũerata post bienniũ ego nõ habeo ꝓbare numerationẽ: ꝛ in bona cõsciẽtia pecuniã exigã totã. ꝛ cũ iuramẽto calũnie ꝛ sic de credulitate possũ etiam iurare in consciẽtia. p3 ergo ꝙ obligatio ꝛ actio descendentes ex literis sunt vtiles ꝛ solũ obtinent in mutuo. vel dic vt dicam. j. in 𝔳. opponamus. ¶ Nunc redeamus iterum ad doctores ꝛ q̃ramus cum ipsis nunquid ex ipis lr̃is debitor obligatur. ꝛ glos. que est hic q̃ incipit. i. per scripturã sequendo Azo. dicit ꝙ nõ p. l. non figura. ff. de act. ꝛ obli. ꝛ hanc sequuntur doc. Jac. ꝛ Pe. ꝙ nõ ex solis literis nec rõne seu itellectu ex eis resultãte sed ex vtroq3 obligatio contrahit. et dant exemplũ in verbo. obligatione in qua non ex solis literis: sed ex 𝔳bis ꝛ intellectu qui resultant ex eis obligatio contrahit ꝛ sic intelligũt. l. non figura. s̃. alleg. Ego nõ audeo dicere ꝙ iste sit intellectus illius. l. nã illa lex nõ potest loqui de hac obligatiõe lr̃aꝝ q̃ illo iure nõ erat introducta: q2 illo iure nõ erant introducte nisi tres species obligationũ: vt. l. ꝯsensu. e. tit. ꝛ s̃. satis tetigi. vñ lex illa loquit de obligationibus que cõsensu cõtrahunt de quibus paulus dixerat in. d. l. consensu. ꝙ poterant per epistolã cõtrahi. ꝛ de illis Ulpi. dixit ꝙ tũc figura literarũ nõ obligat: sed oratio. i. ꝯsensus elicitus ex lr̃is. hec autẽ materia ẽ valde remota ab illa lege q2 materia est introducta post illas leges qð apparet: q2 de ea nõ fecerũt mẽtionem. vñ consensus nihil facit in hac obligatione. sed confessio seu cautio in ipsis lr̃is contenta. vñ illa. l. si faciat nõ facit nisi argumẽtatiue: q2 sicut se habẽt litere ꝛ oratio cõsensum exprimẽs ad gignẽdaz obligationẽ ex ꝯsensu: sic litere et cautio in eis ꝯtenta ad gignendam obligationem ex lr̃is. Sed in primo casu lr̃e nõ obligãt: vt. l. nõ figura. ergo nec in hoc. Sed hec comparatio negari põt: q2 ibi solus consensus causat obligationem hic facit ꝯsensus sed lr̃e: si tñ vis ꝓpter autoritatem doc. potes addere lr̃e obligationis sub. cum intellectu ꝛ cõsulo ꝙ nihil grauet tibi hoc concedere: quia iuris effectus non mutat. ꝛ ex hoc p3 quare melius ðr obligatio lr̃aruz q̃ confessoria: q2 litere sunt forma ꝛ radicalis materia ex q̃ obligatio emanat. ¶ † Querit tertio p doct. de qua scriptura hic loquit an de publica vel priuata. Et dicũt ꝙ de vtraq3. nã de priuata p3 hic cũ dicit si quis se debere scripserit: quia priuate scripture bene credit cõtra scribẽtẽ. ff. de pig. l. fideiussor. §. j. du3 tñ constet eum scripsisse. Itẽ de publica. q2 magis creditur publice q̃ ꝑuate. vt. C. de ꝯhen. ꝛ cõ. stip. l. optima. de ꝓba. l. cũ ꝑcibus. ꝛ hoc dicũt hic doc. in effectu super hoc articu. ꝛ hanc rationẽ reddit gl. hic q̃ incipit homo priuatꝰ. Sed in. l. si ex cautione. C. de nõ nu. pecu. magis procedit. ꝛ in. l. j. de do. cau. non nu. facit eñ differentiam vtrum instrumentum publicũ dicat debitor confessus est se accepisse[a]. vt vtrũ

a ¶ Cõfessus ẽ se accepisse. Ad de q̃d operentur illa ver. i instr. apposita. ꝯfessus est se accepisse per Ro. singula. suis vbi istruit notarios: vt ꝑdicta addant et ista: ꝛ habuisse ꝛ ad huc habere: quia vt innuere videtur tollunt excep. non numerate pecu.

dicat accepit:q2 in primo casu dicūt locum esse exceptioni in secundo nō. Dicas in vtroq3 pōt opponi exceptio. verūtñ in primo casu:q2 instrm̄ ꝯtinet simplicē cōfessionē op3 ꝙ creditor ꝓbet infra bienniū numerationē. ¶ In secūdo op3 ꝙ debitor opponat ꝯ instrumentū ꝑ alterū de modis de qb9 dixi de inutili sti. §. itē verboꝝ. ꝛ hoc ꝓbato incūbet onus ꝓbādi infra bienniū. vñ qualiter ꝓbet ꝯ instrm̄ vide in. d. §. itē verborū. ¶ Itē ꝙ dixi in instrumēto publico intellige etiā in literis sigillatis in casu quo faciūt fidem de cōsuetudine vel de iure. de qb9 vide. s. de test. §. testes. ꝛ vide extra de ꝓba. post cessionem. de fi. instru. c. cum dilectus. ꝛ in litera trino teste approbata nota. ꝯ qua dic vt scripsi C. qui po. in pig. ha. l. scripturas. ꝛ idē in quacūq3 lr̄a q̄ facit fidē de iure seu cōsuetudine. In hoc tamen videtur differentia:q2 si debitor in ꝓpria scriptura dicat habui ꝛ recepi. nō videtur importare nisi simplicem confessionē:ideo videretur ꝙ posset excipere nulla alia reprobatione scripture facta sic pōt intelligi. C. de non nu. pe. l. in contractib9. in pn̄. vbi numerare vel dare esse cōscribuntur. ꝛ. §. super ceteris. ibi eñ repies q9 erat scriptū pecunias esse datas vel esse solutas. quod valet tantū ac si notarius diceret accepit vel esse acceptas ꝛ tamen opponitur exceptio. sed intellige quando notarius hoc non attestatur s3 creditor. ¶ S3 quomodo magis creditur notario ꝙ̄ debitori in facto suo et cōtra se. Respondeo beneficiū iuris est ꝙ non obstante cōfessione debitor excipere pōt ꝛ creditor habet ꝓbare numerationem. igitur quando ipse ꝯscripsit non est nisi cōfessio. vt. s. dixi ideo excipit. Sed vbi notarius refert in instrumento pu. ꝙ pars accepit pecuniā numeratam in sui ꝑsentia:tūc ipse attestatur numerationē ꝛ attestatio sua v3 attestationē duorum testiū vnde sicut creditor ꝓbaret ꝑ duos testes numerationem ita ꝑ instrumentum. Unde ego nō nego qn̄ debitor possit excipere. sed creditor replicabit numerationē esse factā ꝛ ꝓbabit ꝑ illud istrm̄ sicut ꝑ testes ꝓbare posset. sed ꝯfessio debitoris nō h3 illā vim:q2 aduersus tales ꝯfessiōes fuit remediū dicte exceptionis inuētū.

4 ¶ † Quarto q̄rit̄ sup qua cā h3 fieri hec obligatio. Dicunt doc. sup cā mutui nō facti sed faciendi. si eñ pecunia nūerata esset tunc re ꝯtraheretur obligatio. s. q. mo. re. ꝯtra. obli. Itē si stipulatio non interuenerit vt hic cū dicit cū cessante. nā tūc non h3 locū exceptio nō nu. pe. s3 in factū. C. e. l. vltra. al's eñ si q̄s ꝯfiteatur cū cā ex alio ꝯtractu ꝙ̄ mutui statim sibi ꝑiudicat iuxta. l. generaliter. meli9 in. l. i cōtractibus eo. ti. nisi in cā dotis. C. de do. cau. l. fi. cū auc. ibi posita. ¶ Sed q̄ est ratio quare in his duob9 cōtractib9 datur exceptio. Respondeo q2 frequentius cōtingit ꝙ cautio fiat añ numerationē ꝙ̄ in aliis ꝯtractibus. et ideo iura in his duobus casib9 ꝓuiderūt specialr̄. ff. de leg. l. ad ea. ꝛ in his q̄ frequentius fiūt magis est ꝓuidendū. ff. de car. edi. l. j. §. si q̄s. s̄m doct. Iac. ꝛ Pe. Itē hoīes facilius inclinant̄ ad cōfitendū effrenate in his ꝯtrib9 ꝙ̄ in aliis propter affectiones quas habent ad habendas pecunias ꝛ vxores. Sed iuxta hoc quero. an hec materia habeat locū in alia re ꝙ̄ in pecunia nūerata. Dicas ꝙ sic dū tamen sit verum mutuū qd̄ ꝯsistat pondere numero vel mensura. vt. l. in contractib9. in pn̄c. ibi cum dicit. vel res. et ibi de hoc. hec sunt plana nisi illud qd̄ s. dictum est ꝙ vbi pecunia numerata est non contrahit hec obligatio literarū. qd̄ pōt recipere hesitationē. vt. j. videbis.

5 ¶ † Querūt quinto per q̄ verba debet contrahi hec obligatio. ꝛ recitāt opi. gl. que sunt hic in glo. sed post multa verba tenent opi. glo. que est hic cōtra Jo. ꝛ Azo. nam vbicūq3 cōfiteor mutuū siue per verba ꝑsenti vel ꝑteriti tēporis semper videor agere ꝛ me obligare vt reddere tenear. ff. si cert. peta. l. cū quid. ꝛ ita. l. non imponitur verbis qd̄ Joā. ꝛ Azo. dicebant. Nec obstat. l. sub specie. quia ibi ita fuit de facto. vnde ꝙ̄uis fuerunt ibi apposita verba futuri tp̄is de facto non negat̄ qn̄ possit fieri ꝑ alia v̄ba ꝑsentis vel ꝑteriti. Nec ob. qd̄ d̄r de stipulatione:q2 nulla est ꝯformi=

tas inter stipulationẽ ⁊ literarũ obligationẽ ⁊ maxime in obligatione ꝯhendasm ipos. ¶ † Querũt sexto q̃ obligatio
6 nascat̃ ex lr̃aꝝ obligatione. Et vides ꝙ hic sunt opi. in gl. nã quidã dicũt ꝙ oritur ciuilis stati ⁊ naturalis accepit post bienniũ. Alij dicũt ꝙ sola ciuilis oritur post ⁊ ante ⁊ ex ea agit̃. ⁊ hanc sequitur hic gl. ⁊ doc. Jac. ⁊ Pe. arguamus ꝙ ab initio sit vtraqꝫ. certũ est de iure ꝙ vbicũqꝫ est dare actionẽ est dare obligationem naturalẽ ⁊ ciulez: q2 ex altera sola actio nõ nascit̃ vt scriptum est. ſ. satis. de oblig. in pñ. Sed constat ꝙ ante biẽnium est dare actionẽ ⁊ obligationẽ literarũ: ergo ibi est dare naturalẽ ⁊ ciuilẽ. maior est probatio. minor probat̃: q2 omis exceptio supponit actionẽ: q2 excep. non est nisi actionis exclusio. ff. de excep. l. ij. sed ꝯstat ꝙ ante bienniũ competit hmõi excep. ergo ante actio ꝑ text. nostrum iuncta. l. licet. §. ea. ff. de ꝓcur. ⁊ hoc facit expresse ꝙ ante bienniũ agatur. C. eo. si ex cautiõe. ⁊ l. si quasi. ⁊ plures. ll. illius titu. Pro parte illoꝛũ q̃ dicunt ab initio fuisse ciuilẽ ⁊ accedere naturalẽ post biennium. arguitur sic. Certum est si sit in hoc contractu obligatio naturalis. ꝙ aut oritur ex re aut ex consensu. ff. de pac. l. j. de solu. stichum aut pamphiluz. §. naturalis. sed ex neutro põt ante bienniũ causari: ergo non põt dici ꝙ ante bienniũ sit ibi naturalis. q̃d non causet̃ ex re apparet: q2 in hoc ꝯctu supponit̃ nullã numerationẽ factaz vt satis. ſ. dictũ est. Q̃d non ex cõsensu apparet in mutuo nõ orit̃ naturalis ex cõsensu: q2 al's mutuũ nõ defferret ab alijs ꝯctibus qui contrahuntur consensu. vt ff. si cer. pet. l. si q̃s pecuniã. ⁊ ibi de hoc. C. de re. per. l. ex placito. et ibi etiam de hoc. cum igitur numeratio nõ interuenit ergo nec obligatio naturalis contracta fuit ante biẽniũ: sed ꝙ post ꝯhatur apparet: q2 tex. dicit hic hodie icipit obligari sub. naturaliter: q2 ãte erat obligatus ciuiliter per literas. vnde nõ potest intelligi ꝙ hodie incipiat obligari ciuiliter sed naturaliter. Item certũ est ꝙ consensus causat naturalẽ: ⁊ ꝙ ex lapsu tempoꝛis deꝑhendit̃ consensus alicuius. ff. de acqui. here. l. q̃ aliena. versi. sed si non adiecit. de verb. sig. l. alienationis. verbo. cum igitur debitoꝛ ꝑmittit tempus bienniu labi ꝓ̃sumitur cõsentire: ergo ille consensus causat tunc naturalez. Pro hoc videt̃ q2 vbi in actu ciuili est dare consensum est dare naturalem ⁊ ciuilem: vt vides in stipulatione q̃ est introducta de iure ciuili. in qua est ciuilis. ⁊ naturalis propter consensum. ff. de ver. oblig. l. j. §. si quis ita interroget. ⁊ in contractu emphi. ⁊ in q̃busdaz alijs. vt dixi. ſ. tit. de ob. cum ergo post biennium sit dare consensum saltem tacitum videt̃ ꝙ ex tũc sit naturalis obligatio contracta. Pro opi. gloss. ⁊ docto. ꝙ non sit naturalis post biennium potest argui sicut iam arguebam ꝙ nõ sit ante biennium: quia aut illa naturalis causatur re aut consensu: neutrũ est: ergo non est naturalis. q̃d non re ꝑ3: q2 nõ est numeratio. q̃d non cõsensu appatet: q2 in obligationib9 q̃ re contrahuntur consensus obligat nec naturalẽ causat. cũ ergo mutuũ re ꝯhat̃ ꝯstat ex consensu non nasci. vt. ſ. satis probatũ est. ¶ Preterea in actu ciuili in quo expressus non currit consensus constat ꝙ agitur ex sola ciuili nec nascit̃ naturalis. iste ẽ hmõi: ergo ⁊c. maioꝛ ꝓbat̃ q2 s̃nis est casus ciuilis. ff. de orig. iur. l. ij. §. hec disputatio. et ex ipsa oritur sola ciuilis obligatio ⁊ ex illa sola agit̃. vt no. ſ. de obli. in princ. ⁊ ibi dixi. ⁊ t̃n est ibi tacit9 consensus cũ non appellat. igit̃ in n̄ro ꝓposito cũ iste contractus sit ciuilis q̃uis tacitus consensus possit deprehendi videtur ꝙ nõ sit naturalis. ¶ Preterea si tp̃s non est modus tollende obligationis multominus inducẽde: q2 fauorabiliores ⁊c. ff. de act. ⁊ obliga. l. arrianus. sed tp̃s non est modus tollende. vt. l. obligationum fere. ergo nec inducende. nam si lapsus tp̃is induceret consensum causantẽ obligationẽ quid aliud esset dicere q̃ ꝙ induceret obligationẽ. ⁊ t̃n illud est falsum. ergo et hoc. Idem videt̃ ꝙ nulla dictaruz opi. sit vera: ⁊ ꝙ nulla obligatio ꝯhat̃ ante biennium primo ꝑ hũc tex. ⁊ intellectum literalẽ. dicit em̃ sic et sicut hodie ⁊c. vult

dicere hodie tempore elapso. ꝛ ita expo
nit gl. hic secundo. Preterea tacita con
ditio suspendit obligationem ꝛ actio=
nem. ff. de pac. l. item quia. et ibi not. de
verb. obl. l. inter stipulationē. §. sacrā. sꝫ
in ꝓmissione que fit sub spe future nu=
merationis inest tacita conditio: vcꝫ si
numeratio secuta fuerit. C. de non nu.
pecu. l. si ergo. videtur ꝙ āte nulla obli
gatio nascatur. ff. de verbo. sig. l. cedere
diem. Preterea ꝓ hac parte faciunt te=
xtualiter leges. ff. si cer. pet. l. q̄ pecuniā.
de consti. pe. l. ꝙ si marit⁹. §. j. ibi debita
viribus pecunia non est. Quid dicem⁹
hec opi. vltima non est vera: quia ob=
stant omnia argumenta per que ꝓba=
tur obligationē ante natam. ¶ Itē ob.
aliud qd̄ est forte. qꝛ obligationi q̄ non
est fideiussoꝛ accedere non pōt. ꝛ eꝫ vbi
fideiussoꝛ accedit est dare obligationē.
s. titu. j. in princip. satis dictum est. sed
in obligatione literarum intercedit et
obligatur fideius. ante biēnium. vt. l. tā
mandatori. ꝛ. l. si cui. C. de non nu. pec.
ergo erat oblig. ante. Nec dicas ꝙ adhi
betur future obligationi: quia pro=
pter hoc non esset obligatus vt scripsi.
s. ti. j. §. fideiussoꝛ. ꝛ p̄cedēti. vnde cū sup
ponatur fideiussoreꝫ obligari ante per
consequens ꝛ reum. Opinio illorum q̄
dicunt vtrāqꝫ natam ab initio posset sa
tis sustineri: qꝛ ab initio est dare mate=
riam ciuilē. ¶ Iteꝫ est dare consensuꝫ:
quia cauendo ꝛ promittendo consentit
ideo videtur vtraqꝫ causari sicut in sti=
pulatione et in emphi. s. dictū est. Nec
ob. qd̄ dicitur ꝙ in mutuo ꝛ in alijs con
tractibus qui re ꝯhuntur cōsensus nō
causat obligationē naturalē. nā etiam
hoc cōcesso nil facit. qꝛ hic non agitur
de obligatione que re ꝯhitur: sꝫ de obli
gatione q̄ literis est distincta ꝛ separat
obligationis species ab illa q̄ re ꝛ alia
singularia precepta recipit ꝛ ꝓpriā na
turā vt hic. ꝛ. s. de oblig. §. fi. ¶ Itē non
ob. ꝙ in obligatione lr̄arum inest tacita
conditio. per. l. fi. C. de non nu. pe. quia
non est verū. si eñ tacita inesset condi=
tio frustra fuisset introducta hec exce=
ptio cuꝫ ipso iure non esset debitoꝛ obli
gatus nec ꝯpeteret ius agēti. vnde tex.

nō dicit ibi. ꝙ sit tacita ꝯditio: sꝫ q̄ iu
mentum nō ligat sic nec ꝯfessio q̄n pa
sit excipi iuramētū eñ non tollit iur.
beneficiū ꝛ factum qd̄ interpretat̄ scdr.
materiam sup qua adijcit̄ sicut accesso
riū. ff. si q̄s cau. l. si cū. §. qui iniuriā. Itē
nō ob. is tex. cū dicit hodie qꝛ dꝫ subau
diri efficaciter. ante eñ inefficaciter ob
stabat exceptio. ꝛ sic nō videbatur vere
obligat⁹. ff. de ver. sig. l. debitoꝛ. Et eo=
dem modo pōt responderi ad. l. q̄ pecu
niam. ꝛ ad. l. ꝙ si marit⁹. cuꝫ eñ dicit. l.
q̄ pecuniā. ne se astringat ꝛc. subau. effi
caciter. ꝛ in. l. ꝙ si marit⁹. cū dicit debita
viribus ꝛc. sub. efficaciter. Sꝫ illa. l. ob
stat ꝑ aliam viā qꝛ obligatio nō pōt cō
stitui: ergo nō est ibi naturalis. vt. e. ti.
l. j. §. debitū. Sed ego rn̄deo tibi ꝙ tu di
cis hoc nō pōt ꝯstitui. ꝛ ego dico tibi ꝙ
immo. C. de nō nu. pe. l. cū fidē. vñ exem
plū qd̄ das in. l. ꝙ si marit⁹. de hac obli
gatione lr̄arū nō est bonū: nec. l. illa vn
q̄ꝫ voluit de hac obligatione loq̄ q̄ tunc
nō erat in rerū natura nec introducta.
vt. s. dixi. ꝛ ita par facit. l. q̄ pecuniam.
Sed huic ob. qꝛ si sit ibi natural̄. soluen
do nō pōt repeti ꝛ tñ ꝯtrium scribitur in
l. j. ff. de condi. inde. sed illud argumen
tum est de gl. q̄ tñ non obtinet vsqꝫ qua
qꝫ. vt. j. videbitis. hanc questionem satis
duxi. ꝛ tñ est magne vtilitatis in practi
7 ca. ¶ † Septimo q̄runt ijdē doc. q̄ actio
oritur ex hac obligatione. ꝛ dicunt con
di. ex lege cum non sit cautū quo gene=
re actionis agatur. ff. de condi. ex le. l. j.
sed ex qua. l. ipsi nō aperiunt. sed gl. ap
perit ex. l. in ꝯtractibus. sꝫ certe supponit
aliam precessisse queꝫ in parte corrigit
vnde potes dicere ex ꝯstitutione greca
quam nō habemus ꝙ illa lex et is tex.
supponunt p̄cessisse. Et dicūt docto. qd̄
de hac actione nōdum habet̄ alibi. nec
hꝫ circulum in arboꝛe Ioan. ꝛ ideo ipsi
ponunt eius naturaꝫ. Dicūt eñ ꝙ est ci
uilis: qꝛ a iure ciuili introducta. Itē in
personā: qꝛ oēs cōdi. ꝛc. j. de ac. §. appel
lamus. Itē non penalis ꝛ in simplum.
Itē stricti iuris. Itē perpetua: qꝛ perso
nalis. Itē nō infamat. ff. de acti. ꝛ ob. ces
sat. Itē singularis ꝛ simplex directa ex
8 xbis legis sꝫ eos. ¶ † Querit̄ vltra q̄uo

in ea formet libellus. Dicunt ipsi dico q talis scripsit se debere mihi.x.ex cã mutui que.x.peto mihi reddi ꝛc. Uel sic talis confessus fuit instrumẽto manu sua scripto se.x.a me mutuo recepisse q̃.x.peto mihi reddi:ad hoc propono cõditio. ex.l.sed cõtra istud vltimũ videt q confessio non valet nisi ad ꝓbationez.ff. de posi.l. lucius.ergo ex ipsa nõ orit obligatio nec actio. et ego tibi concedo nisi in mutuo ꝛ in scriptis in quo est speciale per hanc materiaz.vt.s̃.dixi. ¶ Deinde opponũt ꝯ hos libellos et contra totam materiã. Tu dicis mihi q hec materia nõ obtinet vbi nũeratio vel stipulatio fuerunt vt hic cũ dicit cessante:sed in hoc nunq̃ obtinebit:qꝛ non põt fieri cautio q̃n sit ibi stipulatio. nã si scribat se debere ex causa mutui ꝛ ꝓmittat soluere:p̄sumitur interrogatio p̄cedere cũ om̃ia presumant solẽniter acta.s̃. tit.j. .§.fi.ꝛ.s̃.tittu.ij.§.si scriptũ.vnde p quecũq̃ verba possit interponi stipulatio. s̃.de verb. obli.§. sed hec solennia. apparet q quecunq̃ verba sint in scripta supponunt stipulationem istud nõ ob. fm eos:qꝛ si pecunia fuit numerata cõcedimus q non est locus huic materie: sed vbi non fuit nũerata est locus. Nec ob.q stipulatio contrahitur p quecunq̃ verba. verum est apta ad ꝯtrahendũ que sapiant interrogationẽ ꝛ respõsionez:sed per alia non. vnde si ꝯstitui me soluturũ.x.q̃ tibi debet nõ sequit q ibi sit stipulatio. Ego nescio q̃d mouit docto. ad faciendam istam oppositionem nisi q vident summare glo.que incipit ex cã. ¶ Item opponũt secundo q non possit cõpetere hec actio.qꝛ certi condi. cõpetit:semp em̃ creditor aget certi cõdi. ꝛ probant per literam.C. de nõ nu. pecu.l.generaliter. melius in.d.l.luci⁹. de depoũ.confessio em̃ facit iudiciũ cõfitenti et omnia presumunt solenniter acta dicũt ipsi q oĩa illa intelligũtur in alio contractu q̃ in mutuo ꝛ dote:qꝛ in illis est speciale. vt.s̃. diximus. Credo q he oppositiones et solutiones fuerunt male reportate:quia nihil bene sedet ꝛ tamen ego posui fere substantiaz scriptorũ eorum. ¶ Opponamus vlterius nõ aperiẽdo magis intellectũ materie. hic dicitur q hec materia nõ habet locum vbi fuit interposita stipulatio:et ita parum vbi fuit secuta numeratio fm doc. ꝛ idẽ tenet gl.ĩ. de empti. et ven.§.j. ego ostẽdo tibi q fm hoc ista materia est inutilis:ꝛ q agens hac conditio.semp d3 cadere a cã.nã si creditor agat infra bienniuz ꝛ excipiatur de nõ nume.pecu.oportet euz replicare q est numerata: al's cadit.vt.l. si ex cautiõe. si hoc dicat statim debitor triplicabit: ego nõ confiteor numeratam: sed recipio confessionem tuam ꝯ te. certum est em̃ q hec conditio non competit q̃n pecunia est numerata:tu confiteris ꝛ ponis eam numeratã.ergo cadis a cã tua et male intentas tuã acti.vt.C.de reuo. his q̃ p frau.ali.l. qui filios.de li. cã.l.j. et.l.interrogatã.de reuo.do.l.cũ cõfiteatis.cadẽ oppositio potest fieri post biẽnium supposita opi.Jo. q post biẽniuz valeat opponi hm̃õi exceptio q̃nimmo dato q hec exceptio non possit opponi post biẽniũ debitor poterit dicere actio quã intẽtas nõ ꝯpetit vbi fuit nũerata pecunia.si ergo numerata fuerit male agis ꝛ ineptam actionez intentas si nõ fuerit numerata: dolo facis q̃ queris locupletare cuz aliena iactura. ¶ Preterea cum solutum repeti possit. vt.ĩ. videbis dolo facis qui petis qd̃ restiturus es.ff. de excep. do.l. dolo. q̃d ad hoc respondemus. Videt necessario dicendũ q hec cautio competat etiã vbi fuit numeratio.ꝛ hoc pt3 euidẽter p.l.si ex cautione.ibi em̃ agebatur ex hm̃õi obligatione et opposita exceptione nõ nu.pecu.h3 ꝓbare numerationẽ ꝛ admittitur ad ꝓbãdũ. ꝛ tamen constat q si nõ esset.de natura actionis q esset numerata nõ admitteret: immo esset factuz impertinens ꝛ se excluderet ꝓponendo numerationẽ.vt.s̃.dictũ ẽ. Preterea si hec actio nõ cõpeteret vbi numeratio esset facta constat q agẽdo ea actor ꝯfitetur malã fidẽ repetẽdo qd̃ nõ soluit ꝛ q deberet repelli. S3 si hoc teneas sequit q ꝯcurrit cu3 certi ꝯdi.ex mutuo ꝛ est superflua. Dic q non est superflua in casu quo nõ fuit numeratio. In casu ꝟo nũera-

tionis dic quod nõ concurrũt: quia hec est natura mutui quod ex numeratiõe ita demum oriatur actio si nõ agatur qualia nascatur. si vero hoc agatur tacite vel expsse: tunc nõ nascitur certi condi. et hoc vides vbi stipulatio interponitur. ff. si cer. pe. l. certi cõdi. §. qm̃. de noua. l. cum em̃. et in qualibet notatur cũ igitur sit obligatio lrĩs agitur inter partes vel agi tacite videtur quod ex literis agitur nõ ex numeratione per predicta iura et si numeratio precesserit et nata fuerit certi cõdi: fingitur non nata obligatione literarum secuta si nõ pcesserit nõ nascitur per predicta iura et scdm hoc obligatio literarum impedit certi cõdi. et stipulatio si intercesserit obligationẽ literarum: quia firmior est. ff. de rescin. ven. l. si id quod. et. d. §. qm̃. cũ §. seq. et sic

9 itelligo hũc text. ¶ † Sz quid si actũ est quod scriptura fiat ad pbationẽ tantũ. et ita nõ ptrahitur obligatio literis nũquid habet locũ exceptio i facto si agatur certi condi. Ego non video cur nõ sicut si stipulatio intercessisset. vt. l. cũ vltra. vbi illatiue vr loqui de ptu quire pnitur. scdm hoc aduocati errãt qui opponũt exceptionẽ nõ nu. pecu. qñ agitur certi cõdi. et deberet cadere ab inepta petitione. et iũge quod scripsi s. in prin. materie in ver. sz. scdm hoc. ¶ Queritur octauo an hec exceptio de nõ nume. pecu. possit a opponi vltra bienniũ[a]. Jo. Hu. et sequaces eorum tenẽt quod sic. verũtamen onus pbatio vt hic no. doc. Jac. et Pe. nõ p quuntur hãc qõnem Dy. aliquantulũ tangit eã ex de regu. iur. c. locupletari. et videtur tenere opi. gl. et Jo. Sine dubio exceptio nõ nu. pecu. nõ põt opponi post bienniũ: nec admittitur p ponẽs et hoc expresse dicit tex. hic in fi. quod vltra biennium non extẽditur. et sic si nõ extenditur quomodo opponetur. Preterea expressum est. C. eo. l. in ptibus. circa princi. ibi cũ dicit nullo modo introduci. ac si diceret nullo modo pponi. Itẽ in. e. l. in ver. si. super ceteris. in fi. ibi nõ esse solutas. vel alias pecunias dicere et expressius in. §. illo. ibi. In quib⁹ non permittitur exceptionẽ non nu. pecu. opponere. vbi no. de pbatiõe loquitur et determinate dicit nõ posse opponi. vñ glos. quod est hic satis colorate rñdet ad illũ. §. quantũ ad iuramẽtum. sed nõ quo ad illa verba. quia forte noluit vel non preuidit. idcirco de exceptione non nu. pecu. dubitari nõ opz quod possit opponi post bienniũ. nec de exceptione in factũ cuz sit eodẽ modo limita. vt. l. cum vltra. eo. ti. j. de excep. ver. si. idẽ iuris. Sed de exceptione doli quod currit cũ eis. vt. l. si ex cautione potest dubitari. et de illa voluerũt loqui Joã. et sequaces. Et credo quod nõ est verosimile quod debuerint dubitasse de exceptione non nu pe. Et de hoc dicit Hostieñ. sequẽdo Jo. ex de solu. c. fi. quod est ppetua. verũtamen debitor hz pbare. et p hac opi. facit quia exceptio doli cõpetit vbi pe. nõ fuit nume. et cõpetebat de iure cõi antequam obligatio ex lrĩs seu exceptio nõ nume. pe. introduceretur. ff. de excep. do. l. ij. §. circa. vers. proinde. ista autẽ erat perpetua. co. tit. pure. §. fin. ergo videtur quod adhuc sit: quia in ea nil reperitur immutatũ. C. de test. l. scimus. ¶ Quãuis em̃ impera. nouã itroduxit obligationẽ et nouã exceptionẽ et illam limitauit: nil videtur immutasse in iurib⁹ antiquis. Preterea si debitor soluisset posset repetere. ff. de pdi. inde. l. si nõ sortẽ. §. debitũ. et agere cõdi. sine cã. C. de nõ nu. pecu. l. si quasi. ff. de condi. sine cã. l. qui sine. ergo multo forti⁹ põt excipere. nã cui dam⁹ etc. ff. de supfi. l. j.

a ¶ Ultra biennium. Adde Feli. late et ad saturitatem tractatẽ de ista except. nõ nu. pec. p. viij. aut x. colũ. in. c. si cautio. ex de fide instr. vbi dat cautelaz quod quis etiam infra bienniũ nõ possit eã pponere.

§.qd ait. Preterea si.l. diceret cōtrariū non teneret. esset enim iniqua. nā natura equū est rc.ff.de cōdi.inde.l.nā hoc natura et cōtra.l. diuin. ā.que oēm illicitā vsurpationē phiberet: vt ptz in exodo r.ff.de offi.psi.l. illicitas. ¶ In 3ⁿū vr. nā exceptio doli r exceptio non nu.pec. parificant in hac materia. et qd constituit in vna ad aliā extendit: sz exceptio non nu. pe.est biennalis. vt.s. probatū est ergo r ista. Qd equiparent r qd exceptio doli i hac materia alteret et sumat naturā exceptionis nō nume.pecu.ptz: qr certū est q qui dolū dicit ipm probare tenet.ff. de pba.l. quoties.§. qui dolū. r hoc est de natura exceptionis doli qd opponēs probet: hec autem natura alteratur in materia nō nume.pecu.qr infra biennium creditor habet pbare oppositam exceptionē doli sicut si exceptio nō nu.pec.opponeret vt ptz in l.si ex cautione.ergo videt r in alijs sumat naturā exceptionis nō nume.pe.vt tpe finiat sicut r ipsa: r maxime cū sit eadē ratio r eadē causa. Et q hoc sit verū q recipiat eādē naturā cū exceptione nō nume.pe.r alteret suā apparet: qr exceptio doli de natura sua est odiosa nec datur cōtra parentes et patronos.ff.de excep.do.l. apud celsum.§.aduersus.et ita tutus ea si solueret non repeteret.ff. de cōdi.inde.l.qui exceptionē.et tamen tutus exceptione nō nu.pe.r doli.q cuz ea cōcurrit repetit.vt.l.si nō sor.§. indebitū.et no.in.l.j.co.ti.et sic exceptio doli put concurrit cū exceptione nō nu.pe. alterat nec reputat odiosa. Sed huic ob.§.aduersus alleg. vbi non concurrit cū exceptione nō nu.pe.qr habet odiuz: sed illud non ex eo: qr importat aliā naturā: sed pter solū honorē parentū et patroni.ff. de obse.l. honori. et.l. licet. Preterea p hoc facit violēter.C. eo.l.si intra.in fi.vbi dicit q si legitimum tps excessit oino debitū soluere cōpellitur. quō autez dicere posses q cōpelleretur oino si exceptio doli superesset q tm valeret r sibi pdesset sicut exceptio nō nu. pecu.itez p hoc facit.l.in 3ctibus.§.sed qm.vbi dicit post excessum memoratorum dierum non esse sibi solutas pecunias: et ibi nō loquit tm de excep.non nu.pe.sed loquit indefinite q non possit dicere nō solutas istud autē haberet dicere si opponeret exceptionem doli: r sic cōtra mētem text. ¶ Itē facit.c.l. circa prin. vbi dicit nullo modo querela nō nu. pe.introduci possit. notāter dicit nullomodo[a] supponēs q multi erāt modi oēs excludere intendēs. Preterea p hoc facit.l.asseueratio.e.tit. q facit differētiam inter pponentē solutionē: et illū semper dicit admitti r pponētē nō nu.pe.r illū dicit nō admitti: qr nullomodo pbari posset. vñ si dices admitti querelā nō nume.pecu. opponendo exceptionē doli diceres exp̄sse ɔtra illā legē. nec faceres differentiā inter allegantē solutionē r nō nu.pecu. quā tamē illa lex facere intēdit. Preterea vbi qs hz exceptionē r actionē seu querimoniā r exceptionē. exceptio est temporalis sicut r actio seu querimonia esset. ff. de iureiu.l.nā r postea.§.si minor. de inoffic. testa. papi.§.fi. iuncta.l.ff. de here.l.si qs libertatez.§. diuus.sed vbi pecunia nō fuit numerata cōpetit actio et querimonia. vt.l.quasi.r.l.si intra.C. eo.tit. ergo exceptio est tpalis r eiusdē tpis quo querimonia. vnde.l. si quasi.loquit infra biennīū qd apparet: qr dicit cōpetere etiaz exceptionē nō nu.pe.agenti ɔdi.

a ¶ Nullo modo. Est enim dictio exclusiua importat ꝗ canonez late snie. vt est glos. singularis r elegās in aut. si qua mulier. C. ad senatus con. velle. quam ad hoc reputat singul. Cardi. i. c. sup lris.ex de rescrip. refert r sequit Anto. corse. sing. suo. in vsi. nullatenꝰ. in lra. N. r Feli. late i ca. ex lris. colū.xij. ex de consti.

sine causa. preterea iura intēdūt puī=
dere creditoribus post bienniū. q̄ autē
esset puisio ꝛ in quo poneret̄ in tuto. et
ad quid pdesset coartasse exceptionez
nō nu. pe. si exceptiō doli admitteretur
non video. Quid ergo dicendū. Credo
ꝙ de rigore iuris non cōpetit doli exce
ptio post bienniū in casu pposito p vl=
timo allegato. Nec ob. ꝙ exceptio doli
est ppetua ꝛ in ea nil reperit̄ immuta=
tum: qꝛ illud verbū de exceptiōe doli q̄
per se cō petit: sꝫ vbi cōcurrit cū alia eiꝰ
naturā sortit̄ sicut. s̄. dictū est. Item nō
ob. qđ dicit̄ ꝙ debitor posset repetere si
soluisset ꝛ si nō soluisset posset agere cō
di. sine causa: qꝛ verū est infra bienniuz
post nō per iura allegata. ꝛ in hoc casu
condi. sine causa est biennalis vel. xxx.
dierū per iura allegata. Itē nō obst. qđ
est iniquum qꝛ hec et maior iniquitas
tolleret̄ pter negligētiā partis: qꝛ tol
lunt̄ dn̄ia ꝛ extinguunt̄ actiōes: vt ptꝫ
p totā materiā de vsuca. ꝛ prescri. ꝛ hoc
introductū est ex magna causa ibi ne
rerū dn̄ia remanerent in incerto: ꝛ hoc
ne creditores possint suis pecunijs diu
tius defraudari: vt in text. videt̄ de iu=
ris rigore ex quo debitor cōfessus fue=
rat/ ꝛ cautionē exposuerat. statiz fiebat
sibi p̄iudiciū. ꝛ si volebat cōqueri de nō
nu. pe. oportebat eū pbare. vñ qꝛ multi
decipiebantur et pbatio erat eis quasi
impossibilis iura ex magna puidentia
statuerūt ꝙ creditor haberet nihilomi
nus pbare numerationē infra tp̄s qđ
taxauerūt breue: ne creditores remane
rent diutius onerati dicta pbatione et
suis debitis defraudarent̄. vñ magna
negligētia pōt imputari debitori si in=
fra bienniū nō deposuerit querimoniā:
ꝛ hoc nec est verosimile ꝙ tm̄ debuerit
tacere quin fuerit ptestatus vel cōque
stus. ꝛ si tacuit imputetur sibi pter qđ
hec iura nō possunt iniqua sed equissi=
ma ꝛ iustissima reputari. Hec aūt vera
sunt vbi directe conquerit̄ de nō nu. pe.
Quid si indirecte. Verbi grā. dicit debi
tor ego cōfiteor ꝙ ita cōfessus sum vt in
tuo instrumēto cōtinetur: sꝫ hoc fuit fa
ctū fictitie nulla numeratione facta ad
mei puisionē forte pter aliquā cām.
ne aliqs reciperet me in fideiussorē
quasi essem tibi in magnā summā o
gatus nūquid audietur. Uel forte ve
ostēdere ꝙ tūc actū fuit ꝙ illa pecunia
nō numeraret̄ vsqꝫ post quatuor ānos
nūquid admittet̄. Uidet̄ ꝙ nō. cū nullo
modo post bienniū possit cōqueri. vt. l.
cū in cōtractibus. et. s̄. satis dixi. sed in
primo casu videt̄ ꝙ non possit refutari
quin admittat̄ sup fictione ɔtractus c
nedum numerationē: immo substāti
cōtractꝰ impugnet: qꝛ si sit fictitie ɔtractꝰ
nō valet. ff. qui ꝛ a quibꝰ. l. ꝛ si priuatꝰ. ꝛ
istud factū est positiuū ꝛ affirmatiuū. et
ideo dꝫ admitti iuxta. l. asseueratio. vn=
de si ex ɔsequētia neget numerationē
nō vr̄ ꝙ debeat repelli. ¶ Sꝫ q̄d i alio
casu pposito qn̄ actū fuit ꝙ post bien=
niū numeraret̄ pecunia verūtñ ɔfessus
fuit sub spe future numeratiōis. Videt̄
idē nō em̄ pōt ei negligētia imputari q
p querimoniā nō pposuit cū non habe
ret cām cōquerendi infra bienniū ꝛ ita
nō currit p̄scriptio. C. de an. excep. l. i. §.
fi. ꝛ idē videt̄ in casu gl. que incipit. i. g
scripturā vcꝫ qn̄ debitor hꝫ lrām a cre=
ditore ꝙ pecunia nō est numerata. non
pōt dici in negligentia ex quo hꝫ lrām
10 ab eo. vt hic no. ¶ † Sꝫ querit̄ nono. s̄.
dixi ꝙ certi condi. ex mutuo vel ex stipu
latione non ɔcurrit cū cōdi. ex. l. ex hac
materia descendēte quid si actor succu
buit in vna: nūquid pōt redire ad aliā
ꝛ nō obstet ei exceptio rei iudicate. Ui=
det̄ ꝙ sic. qꝛ eadē est quantitas eadem
causa petēdi vcꝫ mutuū quare videtur
obstare ꝙuis actiōes mutent̄. ff. de ex=
cept. rei iudi. l. ꝛ an eadē. de iureiurā. l.
duobꝰ. §. exceptio. Sꝫ cōtra vr̄ ꝙ immo
vident̄ hm̄ōi actiones ex diuersis ma=
terijs ꝛ causis pcedere. vna ex re alia ex
lr̄is alia ex stipulatiōe: ꝛ sic nō vr̄ obsta
re. ff. de excep. rei iudi. l. cū querit̄. cū. l.
seq. ¶ Solu. credo ꝙ exceptio rei iudi=
cate obstet si pnūtiatū fuit diffinitiue ꝛ
maxime si pnūtiatū esset eo qꝛ nō fue=
rat numerata pecunia. Sꝫ si pnūtiatū
esset ɔ actorē qꝛ inepte agebat: qꝛ forte
cū deberet agere vna agit alia q̄ nō cō=
petebat dicerē secus. ff. de cōdi. ide. l. cū
11 indebitū. ¶ † Itē redeo ad doc. ꝛ quero

post eos nunqđ solutũ ex hac cã possit repeti. Ipsi dicunt hoc insolubile. nam aperte vr ꝓbari ꝙ possit repeti saltẽ ꝑ condi. sine cã. vt. l. si quasi. C. de nõ nu. pecu. ff. de condi. sine cau. l. q̃ sine. ⁊ hoc gl. hꝫ ꝓ expedito. ff. de cõdi. inde. l. i. ⁊. l. si nõ sor. §. indebitũ. Sꝫ ↄtra: qꝛ naturalis est ibi obligatio. vt. s̄. satis ꝓbatum est que repetitionẽ impedit. ff. de cõdi. inde. l. qđ si dñs. ¶ Ipsi dicũt ꝙ põt repeti q̃uis esset ibi vtrũqȝ vinculum. ex alia tñ causa: qꝛ debitor tut⁹ erat exceptione fauorabili nõ nu. pecu. vel in factũ q̃ sunt fauorabiles ⁊ equitati cõuenientes. idcirco põt repetere. ff. de ↄdi. inde. l. q̃ exceptionem. ¶ Sꝫ hec solutio nõ valet: immo est tota odiosa vcꝫ doli que ↄcurrit: vt. s̄. dictũ est. Sed dic vt ibi. qꝛ illa exceptio doli generalis que cõcurrit habet naturã illius cũ qua cõcurrit: vt ibi dictũ est. ¶ Sꝫ ↄtra: qꝛ hec exceptio est tẽporalis: ergo nõ impedit repetitionẽ. ff. de cõdi. indeb. l. in diem. Docto. dicũt ꝙ is est tutus exceptione perpetua: vcꝫ doli. Ego nõ sum in illa opi. vt dixi. s̄. pxi. ⁊ ad oppositionẽ respõdeo ꝙ hic est perpetua nõ ꝙ ꝑpetuo cõpetat: sꝫ opposita perpetuo causam perimit. ⁊ ista ↄsueuit dici iuxta. l. exceptiones. ff. de excep. Vñ. l. in diẽ. loquit̃ solũ de ea q̃ differt vsqȝ ad tp̃s. hoc aũt puto verũ infra bienniũ: qꝛ post bienniũ nõ credo ꝙ possit repetere: nec vllo mõ de nõ nu. pecu cõqueri. vt dixi. s̄. in viij. q. ¶ Sed cui incũbit onus ꝓbandi infra bienniũ vel repetẽti vel creditori. videt̃ ꝙ creditori cũ per has nouas cõstitutiones ipse creditor ꝓbare debebat. vñ non magis debet operari solutio q̃ȝ confessio: ⁊ cũ ↄfessio non releuat creditorẽ ab onere ꝓbãdi. vt. l. si ex cautione. ⁊ hic ergo multominus erronea solutio. Sed durũ esset dicere ꝙ. l. cum de indebito. ff. de proba. sit correcta. vñ hic sunt duo confessio et solutio. licet erronea: quia si sciens solueret videt̃ donare ⁊ esset indubitabile. C. de nõ nu.
12 pecu. l. cũ fidẽ. ¶ †Sed quid si non soluit. sed scđo cauit ⁊ pecuniã se recepisse cognouit. ⁊ forte ex interuallo nũquid creditor ꝓbat satis numerationem per hoc ſm instrumentum vel scripturam. ¶ Nõ videtur: qꝛ sicut qui his ꝓmittit ipso iure amplius q̃ȝ semel nõ tenet̃ ita qui bis cõfitetur non videtur amplius ꝓpter scđam cõfessionẽ teneri. ff. de v̄b. obli. l. qui bis. repetitio enim nihil addit. ff. de lega. i. l. planc. §. i. de vsufru. le. l. si alij. ⁊ ꝓ hac parte facit multũ. C. ad
13 velle. l. si mulier. ¶ †Docto. querũt q̃d si testator cõfitetur in testamento se debere. x. ex causa mutui nunquid valeat cõfessio: ⁊ an heres poterit excipere de nõ nume. pecu. Ipsi nũc distinguũt: qꝛ aut confitet̃ se debere non capaci: ⁊ tũc nõ valet. vt. ff. de proba. l. qui testiũ. aut capaci: ⁊ tũc aut iurauit ⁊ valet. nec potest ꝓbare contrariũ heres. ff. de leg. iij. l. cuꝫ quis decedẽs. §. codicillos. aut nõ iurauit: ⁊ tunc debetur tanq̃ȝ legatũ nõ tanq̃ȝ cõfessum. ff. de lega. ij. l. lucius. §. quisquis. ⁊ hoc nisi referret se ad aliud documentum: tunc enim non valeret nisi ostẽderetur documentũ illud sicut si dicerẽ. confiteor me debere. x. menio pront in instrumento eius continetur: tũc enĩ non valeret nisi instrumentum ostenderetur C. de fal. cau. adiec. l. si nõ designata. ſm eos. ¶ Aduerte doc. tangũt hic tres articulos. Primo vtrũ confessio testatoris valeat ⁊ que. Secundo vtrũ heres possit ꝓbare contra. Tertio vtrũ adiectio false cause vitiet. qui articuli non sunt de nostra materia. ¶ De primo tamẽ dic vt scripsi. C. de non nu. pecu. l. gñaliter. ¶ De secũdo dic. C. de proba. aut. qđ obtinet. ¶ De tertio dic in. d. l. si non designata. C. de fal. causa. ¶ Sed de hoc solum querimus an heres ex testamẽto confitentis possit excipere de nõ nu. pecu. Et videt̃ ꝙ nõ: sed habet ꝓbare errasse testatorẽ nisi iurauerit: vt. l. rationes. ⁊. d. aut. quod obtinet. et in iurib⁹. s̄. allega. que non sunt immutata. Vñ aliud est dicendũ de confessione facta in testamẽto q̃ nõ põt dici fieri sub spe future nũerationis. ⁊ aliud de cautione que fit creditori que presumitur emitti ꝓpter spem quam habet debitor ad pecuniã recuperandã: vnde
14 illa materia est alia. ¶ †Sed queritur primo vtrũ possit renuntiari huic exce

ptiōi. Et nō vr: qꝛ renūtiatio ⁊ cōfessio videtur ꝯtinere tacitā ꝯditionē: q̄ si nō sequaꝶ nō obligareꝶ renūtiās imo nec iuramētū obligaret. C. de nō nu. pec. l. fi. sicut em̄ in cōfessione decept⁹ fuit: ita rursus i renūtiatione. ff. de do. l. doli mali. ⁊ ita iura debent in vna subuenire sicut in alia. ¶ Preterea hec renūtiatio ē ꝯ̄ bonos mores: qꝛ inuitat ad delinquēdū vꝫ nō soluēdū ⁊ petēdum qđ nō est numerādū ideo non valet. ff. de pac. l. si vn⁹. §. illđ. ⁊ hāc partē videtur tenere Hostien. titu. de sol. c. fin. ⁊ alleg. solum hāc rōnē vltimā. ¶ Ego non video cur renuntiari nō possit. nā fortior debet reputari expressa renuntiatio q̄ꝫ tacita: sed soluendo partem tacite renuntiat et exceptionē nō nu. pecu. perdit. vt. C. de nō nu. pe. l. cum fidē. ergo multo fortius expresse. C. si mater indē. pro. l. sin. quando mulier tu. offic. fun. potest. l. fi. ¶ Preterea hoc est introductum mere in fauorē debitoris: cur ergo nō pōt renūtiari iuxta. l. si q̄s in cōscribēdo. Nec ob. ꝙ insit tacita conditio: quia non est veruꝫ vt dixi. s. in. vj. quest. principali. Nec ob. l. fi. C. de non nu. pu. vbi dicit ꝙ etiā si iurauit pōt excipere: qꝛ hoc cōcedo vbi confessus fuit et promisit reddere ⁊ iurauit hoc: qꝛ totū faciebat sub spe beneficij iuri tamē nō renūtiabat. ¶ Sed vbi renūtiauit beneficio iuris ⁊ iurauit nō excipere cū tale iuramentū possit seruari sine dispēdio ⁊c. nō video quin liget in foro iudiciali. vt. c. cum cōtingat. extra de iureiuran. ⁊ quin deieret si excipiat: ⁊ ita seruaꝶ de facto. Scio tamen ꝙ si sub spe future numeratiōis premissa fecerit: ⁊ si nō numereꝶ ꝙ aīa iurantis non ligatur. vt. c. veniens. ⁊. c. peruenit. de iniur. si enim non sit tacite conditio est tamē tacita cā. ff. de excep. do. l. ij. §. certa. ⁊. perinde. sed in foro iudiciali quando non constat de numeratione non crederem audiendum: immo presumerem numerationeꝫ propter re-
15 nuntiationem ⁊ iuramentū. ¶ † Quid si renuntiauit exceptioni non nume. pecu. nūquid videꝶ renūtiare exceptioni in factū. Nō videꝶ cū sint diuerse et ex diuersis materijs procedentes ⁊ diuersas actiones excludentes vt satis est[...] predictis pcipi pōt: sꝫ exceptiōi do[...] q̄ concurrit. ¶ In oīb⁹ aūt p̄dictis[...] posset dici ꝙ si iudex haberet suspe[...] creditorē ꝙ nō nūerasset ꝙ ex offō p[...] a
set iquirere veritatē q̄ꝫuis ps repelle[...] 1
tur ⁊ exactionē illicitā cohiberet: q[...] ad officium eius pertineat. vt. d. l. [...] tas. ⁊ maxime iudex ecclesiasticus [...] quē magis pertinet purgare cōsciētias hoim. ¶ Ex his satis potest glo. a[...] tionare: et vide intellectum mat[...] quare nil addo ad glo. nisi super ver[...] multū. in fi. gl. similiter multū poni[...] quinquennio. ff. de sepa[...]. l. 1. §. qđ at[...]
net. sed quandoqꝫ lex facit differentiā 2
inter diu ⁊ prolixuꝫ tempus. ff. de re[...] li. l. desertorem. §. emansor. hoc autem arbitrio iudicis cōmittitur q̄ sm̄ materiā ⁊ rerū q̄litates arbitrari dꝫ. ibi no[...] in fi. gl. C. de priui. l. ij. li. xij.

¶ De obligatione que ex consensu. Rubrica.

¶ Semper prosequitur materiā ⁊ suā distinctionē q̄ habeꝶ. s. ti. gn̄ali §. fi. p[...] patet cōtinuatio rubrice. Sꝫ mirādū [...] re de hmōi obligatiōibus tractat vltie cū obligatiōes hmōi sint de iure gē. ff. de iusti. ⁊ iure. l. ex hoc iure. ⁊ stipulatiões ⁊ obligatiōes literarū sunt đ iure ciuili qđ ē noui⁹: ⁊ ꝯmodi⁹ fuisset a vetustiori icipe. s. de re. diuisi. §. singuloꝝ. ¶ Sꝫ pt dici ꝙ hoc factū fuit qꝛ tractus harū obligationū ē longior ideo imperator voluit se primo de breuioribus expedire. sed certe si sit lōgior nō est difficilior vnde in. ff. non est longior: ⁊ tamen ponitur vltimo. vt. ff. de act. ⁊ oblig. l. 1. cum
l. sequen. in talibus non est insistēdum 3
quia iuris dispositio non mutaꝶ q̄uis quandoqꝫ arguatur ex ordine rubricarum ⁊c.

1 ☞ Obligatio ex consensu quare ita [...]caꝶ: ⁊ an sit differentia inter has obligationes ⁊ alias ⁊ nume. 2.

3 Cōtract⁹ innominati an connumerenꝶ cū istis cōtractibus qui dicuntur contrahi consensu.

4 Obligationes quare melius fiunt et substantiā capiunt ex puro consensu in his quam in alijs.

Quid si volēs ɔtrahere mutuū misit epi a stolā vel antiquā ratificat & penituit forte q̄ reuocauit an potest

a 1 Consēsu [a] ¶ † Glo. in hoc titu. sunt plane satis. doc. et nil addūt ex eas: s3 ego oppono sic. tex. dicit q̄ obligatiōes he nō ɔsensu ɔtrahūt: q2 neq̄ scriptura &c. certe idē p̄ot dicit i oib⁹ pactis in q̄b⁹ ɔ̄hitur obligatio ex cōsensu. ff. de sol. l. in his. §. iperator. de pac. l. j. §. adeo tū regulariter non seq̄tur scriptura nec ad aliud. C. de pact. l. pactū q̄d bona fide. ergo vr̄ q̄ de oib⁹ pactis possit dici
2 q̄d hic dicit. † Potest dici q̄ consensu cōtrahuntur he obligatiōes efficaces: ibi non vnde hic de efficacibus loqui intēdit. Quid ergo dices de obligationibus que ex pacto oriuntur et sunt efficaces. vt in donatione et in aliis casibus qui notantur. j. de ac. §. de constituta. nunquid debent annumerari istis. Non videtur quia text⁹ specialiter annumeratiue videtur loqui de istis non exemplificatiue. ideo non videtur q̄ sit licitum ei addere ne repr̄hendat insufficiētia. dicit em̄ in emptiōib⁹ &c. nō dicit vt emptionib⁹. Ad hoc potest dici q̄ nō videt magnū icōueniēs si in illis diceret obligationē fieri ex ɔsensu. sed q2 illi casus rari sunt & aliq̄ de nouo itroducti, iuriscōsul. eos ponere nō curauit i. l. ɔsensu. ff. de ac. et ob. nec impa. hic ei⁹ vestigiis iherēs. & huic opi. vr̄ adherere glo. ff. de pig. l. cōtrahit. et tū est ibi tex. p̄ prima opi. ibi sicuti &c. vbi supponit euidenter q̄ nō est de illis pignoribus obliga-
3 tio q̄ tū nudo ɔsensu ɔ̄hit. ¶ † Sed q̄d de ɔtibus innoīatis in q̄b⁹ orit actio ex consensu re tū secuta. et in hoc differunt a cōtractibus q̄ re contrahuntur vt consueuit dici. C. de re. p̄mu. l. ex placito. cur non annumerantur cum istis. Dicas q̄ non debent annumerari. hic em̄ solum tractatur de obligationibus q̄ fiunt cōsensu & sunt efficaces nullo adminiculo alio requisito: ibi requirit rei traditio. & forte hoc vult dicere text. hic cum dicit nec q̄cq̄ dare &c q̄uis gl. dicat q̄ hic fuit positum vt discrepet a contractib⁹ qui fiūt re. & ego dico q̄ etiā vt discrepet a contractibus qui fiunt ɔsensu in quib⁹ rez dare op3. ff. de re. p̄mu. l. ij. Cur. ergo de illis non fuit facta mētio in diuisione obligationum et in hoc cōtractu. Et cur non faciunt quintaz speciem. Respondeo quia non sunt digni nomine ideo: nec tractatum nec speciē p̄p̄riā habuerūt. ff. de pac. l. iuregē. circa prin. dicta tū diuisio nō est plena. vt dixi. s. de obligationibus ti. gn̄ali. in fi. immo plenior ponitur. ff. de actio. & ob. l. obligamur. sed satis est generalis p̄ cognitione horu3 de quibus est hic
4 tractādū. ¶ † Itē quero quare melius fiunt obligationes & substantia3 capiunt puro consensu in his q̄ in aliis ɔtractibus. R̄ndeo forte p̄pter frequentiam q2 magis hi frequentantur. ideo. ll. magis ei volunt subuenire. ¶ Sed opponitur: hic dicitur q̄ nō est opus presentia. Contra

¶ Cōsensu. Diuide hūc ti. ut hic p̄ Ange. & hoc dicit b3 eū. Tot⁹ ti. in q̄tuor ɔ̄tib⁹ hic enūeratis solo ɔsensu ɔ̄hit obligatio hincinde etiā inter absētes mediāte nūtio vel ep̄la. h. d. ¶ Querit h̄ Ange. q̄d si ego exñs in domo dico do no vl̄ vēdo titio talem meū fundū p̄ decē. & titius transiēs & hoc audiēs dicat: & ego accepto vt p̄. x. emo an dicatur perfectus ɔtus et dicit q̄d nō: q2 cum essem us in p̄ntia req̄rebatur ad hoc specialis nūtius vel ep̄la vt h. & d. l. consensu. qui nō interuenerūt. igit ɔct⁹ nō v3. vt not. gl. in l. illud. C. d sacr. s̄a. ec. et ibi Bar. & bald. Et hoc nota. Bartol. in l. absenti. § fin. ff. de dona. Quid āt si misit nūtiū tibi vl̄ ep̄lam de vēdēdo talem fundum meum. p̄. x. & anteq̄ ep̄la vel nūtius ad me peruenerint reuocauit mādatū: sed nihilomin⁹ nuntius id ignorās ep̄lam tibi p̄ntauit vel vēdidit: an teneat vēditio. & ponit Ange. varias opi. demu3 narrat distinctionem Pau. de castr. quem vide hic p̄ eum in. ij. col. in. ver. Pau. de cast.

qꝛ consensus dicitur simul sensus:qꝛ si mul ꝯtrahētes idē sentiūt.ff.ð ac.ꝛ ob.l.in oībus rebꝰ.qñ ergo simul sentiunt si sint abñtes. Timore huiꝰ opi.glo.ff.ð ac.ꝛ ob.l.ꝯsensu.q̄ vr̄ huic textui ꝯtraria.vr̄ dicere ꝙ simul ꝛ p̄ncipal'r debēt ꝯsentire.s; hec ꝯ̄ria huic textui.vñ dic ꝙ nō est opus p̄ñtia partiū dz tñ aliqd interuenire qđ suppleat p̄ñtiā vt nūtius vel ep'la vel aliqs qui recipiat ꝓ abñte ff.de neg.gest.l.si ego.ꝛ hoc vult dicere tex.cū subijcit.vñ inter absentes ꝛc.ꝛ vide qđ scripsi.C.ð do.l.nec ambigi.ff.de do.l.absenti.vñ si ī p̄ñtia testiū dicerem dono tali:nec mādarē ꝑ ep'la; nec ꝑ nūtium:nec esset qui noīe absenti reciperet nō obligoꝛ.vt no.Dy.in.d.l.absenti.ꝑ.l.nudā.ff.de do.ꝛ hoc vult dicere illa gl.de.l.cōsensu.q̄ est notabilis ꝛ hz similē.C.de sacrosan.eccle.l.illud.ꝓ qbꝰ.ff.

5 de solu.l.si cum cornelius. ¶†Quid ergo si ꝯ̄here volens nūtiū misit ep'lam ꝛ antequā ratificaret penituit ꝛ forte reuocauit:nūqd pōt.Ur̄ ꝙsic:qꝛ cōsensu ꝯtrahitur:nō autē est cōsensus.i.simul sensus quādo alter dissentit.Sed ꝯ̄ facit.ff.man.l.si.in prin.sed ibi sororeꝭ receperant literam:hic autem penituit ante receptionem literarum:ꝛ hoc constat.¶Item facit extra de prebē.c.si tibi absenti.lib.vj.vide qđ scripsi in.d.l.nec ambigi.Glo.tz ꝙ valeat.ff.de ꝯ̄hē.emp.l.j.¶Quid si quis dedit licentia; filio vel filie donādi.Uerbi gratia.pater qui nuptui filiā dabat dedit ei licētiam ꝙ possit dare partem dotis qua; dedit in absentia patris:nūquid valet donatio videt̄ ꝙ non:qꝛ predicta donatio substantiam capit ex consensu p̄ris qui non fuit interpositus de p̄senti.igitur nō videt̄ valere per predicta.¶In ꝯtrariū vr̄ expresse.ff.ð dona.l.filius ffa.ꝛ forte sufficit concurrere ibi cōsensum filij vel filie donātis que habilitata est per licentiam patris vt ibi.¶Sed an possit reuocare pater hmōi licentiā dicā.ī.de māda.§.ratione.¶Item quare tex.dicit ꝙ nō est opus p̄ñtia nunquid sit opus verbis. Textus omisit hic ꝛ tamen fuit extractus.de.l.consensus.vbi videtur dicere quod non:sed si bene re-

spicias ibi dicit.neq; verbū proprijs 1
q.d.ꝙ propria verba non sunt neceſſaria.non tamē negat quin aliqua necessaria sint.¶Sed hoc non videtur per se stare:qꝛ sic nō differerent hi contrac- 2
a stipulatione in qua queq; verba faciūt.s̄.de verb.oblig.§.vtrū.quid ergo dices satis potest dici ꝙ sint neceſſ-
ꝟba saltē inter illos qui loqui poſſ
ꝛ hoc vides quia satis hi contractꝰ perficiunt̄ nudo cōsensu:ita ꝛ nuptie ꝛ sponsalia:ꝛ tamē illis opus est verbis.ff.de 1
sponsa.l.sufficit.ꝛ ibi no.extra de spōs.c.tue.ꝛ ibi plene alioquin haberemus dicere ꝙ si duo trāsirēt ꝑ vicū ꝛ adunicem ꝯsentirent in aīo ꝙ vnus locaret alius conduceret eodem pretio ꝙ esset locatio.qđ videt̄ absonū.Sed bene credo ꝙ si alter esset mutus quod tunc esset opus verbo ex parte sui dūtamen intelligeret ꝛ nutibus consensum exprimeret.vt.ff.de iure do.l.mutꝰ Quinimo credo ꝙ ambo essent muti dūtī nutibꝰ aperirēt qđ intelligerēt si consentirent ꝙ valeret cōtractus.vt si vnꝰ tradat equum alius pretiū ꝛ recipiat ꝛc. non video quin sit venditio ꝛ emptio ꝗuis bene indigerēt proxeneta.ff.de var.ga.iij.l.nutu.C.de fideius.l.ꝛ in ep'la.Uel posset dici ꝙ etiā inter loquentes non sit opus verbis dūm per facta mutuus probari possit cōsensus sicut in exemplo precedenti.Nec ob.c.tue.quia quo ad ecclesiam necesse est qđ interueniāt verba non tamen quo ad substantiam matrimonij.vide.s̄.de pa.po.cir.prin. vnde fertur ꝙ vltra mare illi qui apportant piper de partibus orientalibꝰ non intelliguntur nec intelligunt:sed nutibus ꝛ signis vendunt vel permutāt qꝛ non habent interpretem.¶Et no.ꝙ ꝑ hunc tex.confunditur opini.aliquorū qui voluerūt astruere ꝙ actio empti oritur de soluto vel ablato pretio vt cōsueuerunt notare doct.C.de acti.empti.l.si traditio.qđ est hereticū per hūc tex.nec quicq; dare necesse est ꝛc.vñ certum est quod emptio solo consensu perficitur vt hic.iunge.ī.de man.§.recte.

¶De emptione ꝛ venditione. Rubrica.

1 ¶ Consuetudo regni francie qualis sit sup pstādis laudemiis. et q proximior pōt retrahere rem venditam extraneo et numero. 2.

a Emptio[a]. ¶ In gl. hic not. in fi. hec faciūt ad determinationē duarū questionū. De consuetudine regni frācie debēt vēte dño cēsuali qñ res cēsualis vēdit vocant vēte alicubi et alicubi

1 laudemiū. ¶ † Itē de consuetudine regni frācie est quando quis aliquid vendit extraneo proximior de genere pōt redimere p ptio vel dñs si nō sit proximior iuxta. l. fi. C. de iure emphi. pone ergo rē censualem vel feudalem venditam. nūquid eoipso acquirit ius proximo vel domino vt q̄uis non procedant vltra. vel forte a cōtractu discedant dñs possit vētas petere seu laudemium vel proximior retrahere. Uidetur q sic: qr iam est completa venditio. vt hic. p quo facit. ff. de fideicō. lib. l. quidā. in prin. et. l. lege in rem. ver. si pro parte. §. idez querit. ff. depo. l. j. §. si rem. Sz h̄. ff. d ali. iu. mutan. cā fac. l. ex hoc edicto. §. si quis. de vsucap. l. sequit. §. labeo. ff. de pact. l. ab emptione. C. qñ li. ab empti. disce. l. j. Item facit p hoc qr p dictā ꝯsuetudinez regni licitum est etiam feudales vendere dño etiā inconsulto. sicut olim ante tempus lotharij licebat. et sic re vēdita recuperata nullū ius domino acquirit vel proximo vt i feu. q̄d iuris sit si post alie. feu. vas. re. c. j. vbi videtur de-

2 terminatū. ¶ † P ōt dici q in hoc essent attendenda verba consuetudinis et effectus. nam si vente debētur dño seu laudemia propter inuestiturā nouā nō vr dubiū q ex sola venditione verbalia q̄ discessum est non deberet cū nō sit processum ad translationem dñij nec ad inuestiturā rōne cuius debentur et idem posset dici de proximo de genere q̄ vult retrahere nam cū hoc casu cessat causa cōsuetudinis qñ discedit ante rei traditionē q̄ est vt res trāsferat ex gen⁹ vr q proximus nō possit retrahere. nā nō dicit pprie alienatum qd in dñio remāsit. ff. de ver. sig. l. alienatū. Et ad. l. quidā possit responderi q sit speciale in libertate. quod apparet. quia dicit tentauerit. hic autez requiritur actus perfectus et cōsummat⁹ omni consummatione. Item non obstant alia iura: qr in illis actus fuit consummatus attēta ratione materie. hic nō attenta ratione consuetudinis. et de hoc aliquantulum in feu. de prohi. feu. ali. p fe. c. imperialē. et i Spe. de loca. §. xcvi. et hec q̄stio minus esset dubia si venditio esset conditionalis et pendente cōditione desisterent a contractu. quia tunc nihil videtur fuisse factuz: quia emptio nulla fuit nisi quantū ad effectū q alter penitere nō posset vt h no. i gl. et hoc vbi fuit discessum a contractu ante rei traditionem. nam re tradita videtur ius quesitum saltem proximo: sed forte nō dño nisi venissent ad inuestituram suppositis dictis consuetudinibus per modum quem dixi. et ideo videtur q si quis vendat rem et agit in ꝯtractu q possit recuperare rē vēditā ifra certū tempus reddēdo pretiū q q̄uis reddat pretiū q ius sit acquisitū p ximo de genere si rez tradiderat. et tñ ego expert⁹ sum q seruat ꝯriū de cōsuetudine in multis locis. ſtes illi.

1 ¶ Contractus censetur factus in scriptis qñ in limine contract⁹ agit vt inde fiat scriptura.

a ¶ Emptio. Diuide hūc titulū vt hic p Ang. et fm eū. hoc dicit. istd pncipiū vsq ad. §. ptiū. Emptio cōtrahitur eo ipso q ptio cōuētū est lz nōdū numeratū vl aliq̄ arra data si sine scriptura fiat: aliter aūt scriptura celebrata erit emptio pfecta et nō prius. h. d.

Adde ad idem nu.2.

3 Cõtractus factus in scriptis qñ dicat esse pfect⁹.

4 Emptor aut vẽditor an pñt penitere sine pena.

5 Uẽditor nõ seruãs ɔctũ an vltra pditionẽ dupliciũ arrarũ teneat emptori ad interesse.

Adde ad idẽ nume.6.

7 Prouisio legis facta specialiter nõ tollit prouisionẽ de iure cõmuni cõpetentem.

8 Arre an pdant in ɔctu qui fieri non potest.

1 In his. ¶†In glo. ptz hic alleg.l.cõtrahitur.[a] sm hoc ergo vbicũq in limine ipsius ɔctus incontinenti agitur q inde fiat scriptura censet in scriptis ɔhi. ¶Quid ergo si in ipso cõtractu nulla sit scptura: sz post agitur iter partes q fierent litere de cõsilio peritorũ. Uidetur q sit cõtract⁹ in scriptis. vt no. in Spe. de empt. ꝛ ven. ver. quid sit actuz. ij. col. sm hoc oẽs contractus q̃ sunt hodie sunt in scriptis qꝛ ɔmuniter hodie post tractatus super cõtractibus habitos vocãtur statim tabelliones: vel sigillorũ auditores vt fiant litere: vel agit si nõ sint presentes q vadant ad eos ꝛ transcãt lr̃as: ꝛ sic quilibet poterit penitere anteq̃ istrumentum sit cõpletum. ꝛ tñ istud videt alienum ab eo quo tot⁹ mundus vtit. vnde videtur posse dici q illẽ dicat ɔctus i scriptis: qñ apparet de mẽte cõtrahentiũ q noluerũt obligari q̃uousq scriptura eẽt facta. ꝛ istud vidi ꝛ frequẽter cõtingit inter formidolosos q̃ dubitant decipi notarios. nam tractatu habito sup ɔtractu ꝛ concordato agunt q fiat nota in pñtia partium ꝛ legatur ꝛ ɔcordet: ꝛ ea lecta ꝛ concordata adinuicem ⁊

2 dũt sibi fidem hincinde. ¶†Sz si partes sunt cõcordes in vno negotio ꝛ vocãt notariũ q faciat instr̃z vel lr̃as sub sigillo de concordatis per eos, nec agit als nõ faciat notã ꝛ cõcordet corã ipsis: sed ei⁹ fidei stãt ꝛ recedũt esset per q̃dlibet rum q esset ɔctus i scriptis ꝛ q possent penitere: q̃nimmo sequeret inconueniens videlicet vel q talis ɔctus esset nullus: vel q partes haberẽt iterũ cõuenire: ꝛ tñ tot⁹ mũd⁹ ɔtrario vtit: qꝛ tota die videm⁹ q notarius recepta conuentione facit in domo sua ꝛ per se instr̃m: ꝛ q̃nq notari⁹ reddit suũ istr̃m vnicuiq prius alia nõ vocata ꝛ q̃nq alteri solũ vñ michi videt q nõ possit dici ɔct⁹ in scriptis nisi qñ apparet q partes nolebãt se efficaciter obligari quousq scriptura esset ɔcordata per eas qđ frequenter ɔtingit vt.s. ꝛ sic intelligo illũ text. de.l.ɔtract⁹ ibi cũ dicit quos in scriptis ꝛc. ꝛ facit.ff. de pig.l.ɔtrahit. ¶In ea.glo.in fi. mihi nõ placet vt satis scripsi.s. de lite.obliga. ¶In glo. vt quia lecta.in fi. pro deo quid eligemus vtrum requirimus subscriptionẽ qñ fit a tabellione. glo. vr̃ q sic. vt.l.ɔct⁹. Quidã dicunt hoc verũ qñ cõtract⁹ fit a peritis: sec⁹ si ab imperitis mihi vr̃ q qñ priuata scriptura sine tabellione partes debent subscribere sup tabellionem non requiritur q subscribant: sed requirit q audiant ꝛ claudẽt nec in hoc debuit hesitari: qꝛ text. apte aperiunt ꝛ distinguũt hic ꝛ in.l.cõtractus. sed de vno posset dubitari si contractus fuit positus in no. ꝛ fuit concordata ꝛ laudata per partes. vtrum sufficiat ad essentiã contractus. vel an oporteat q instrumentum ponatur in mundũ ꝛ grosset anteq̃ obligatio sit efficax.

3 ¶†Et certe videt hic expeditũ de plano q instrumentum debeat esse grossatum ꝛ in mundum redactũ. ꝛ hoc vocat hic cõplexiones ꝛ magis videt hoc declarari

a ¶.l.cõtrahitur. Uide hic ang. in ij. col. post princ. in v. in gl. conficiũtur. vbi tractat qñ ɔct⁹ videatur ɔfici in scriptis, et circa fi. illius col. in ver. ex quo dicit q notarius q̃ est rogatus de appellatione que dz i scriptis interponi vel etiã de sententia q̃ dz pferri in scriptis. nã potest ibi aliq̃d addere vt.d.l.contractus.

clarari in.l.cōtract⁹.§.vt nulli.imo ille tex.vr̄ aduersari isti.ibi em̄ dicit q̄ nisi ambe ptes se subscripserint i scheda nō est ɔct⁹ pfect⁹: et tn̄ h supponit ɔriū.P̄ōt dici q̄ si ambe partes subscripserint ,pthocollo vl' scheda qd idē credim⁹ signi ficare q̄ nō est pfect⁹ ɔct⁹ qñ agit q̄ redigat i mūdū: q2 forte scheda erat glossata et fuit signata et tradita scriptori q̄ redigeret in mūdu3 et ferret. Et est rō: q2 nondū ɔpletū est negotiū: sed si partes subscripsissent qñ nō est tabellio vel ipe tabellio fecisset notā et eā partes laudauerūt: videt durū dicere q̄ ɔctus nō sit pfectus. et tn̄ vr̄ de mēte textuū q̄ nō sit quousq3 totū sit grossatū et cōpletū. et iō periculosu3 esset teneri q̄ partes vellēt ɔhere in scriptis p hoc solū qd agit q̄ fiāt instrumēta vel lr̄e: et multi ɔct⁹ possent annihilari. et ideo placet opi. qua3 s̄.dixi. et est amica vsui cōi et ɔsuetudini q̄ est optima interpres.ff.de le.si de in=
4 terpretatione. ¶ † In glo. sed quō.in fi. solutio dz esse omni diminutione extraneu3 ab alio q̄3 a principe imponendū. C.de nup.l.iperialis vel dic q̄ sine pena pōt penitere verum est hoc casu qñ nulle arre date sunt: sed qñ date sunt
a nō vt subijcit. ¶ In gl.ᵃ s3 a qua act. ibi cū dicit vt hic dr. vñ si fuisset vēditio cōpleta ageret ex empto. et condi. ob cām. ff.de act.emp.l.ex empto.§.is qui emit.
5 ¶ † In ea. glos.ᵇ ibi: sed nunquid vltra
b hec questio est multum antiqua et inter magnos agitata. et tn̄ nō vr̄ ,pcedere in casu nr̄o. hic em̄ loq̄mur qñ altera pars penitet non pfecto ɔctu quō g̃ aget ad interesse ex quo nulla obligatio ɔcta ē nec est pena nisi in arris si sint date: al's text. satis declarat q̄ impune peniteat. ,pcedit g̃ in alijs terminis vc3 qñ vēditio erat pfecta. et in hoc casu glossatores intellexerūt hāc q̄stionem vt pt3.s̄. ,ppe fi.glo. qñ dicit duo operarij etc. et supponunt q̄ qñ contractus est pfectus sit locus huic legi: et tn̄ nullo iure ,pbat immo ɔriū: q2 lex ista imponit hāc penam solūmō qñ locus est penitētie: et ɔtract⁹ nullus remanet vt hic. et l.ɔtract⁹.C.de
6 sponsa.l.fi. ¶ † Quō ergo extēdem⁹ hoc ad casum quo cōtratus v3. et non est locus pnie. nō videt. P̄terea expressu3 vr̄ q̄ vbi ɔctus est pfect⁹ arre debēt reddi.ff.de act.emp. l.ex empto.§.is q̄ emit. cū igit p solū cōsensum pficiat ɔstat q̄ reddi debēt et solū peti interesse vel q̄ res tradat: vel saltē emptor dz eas imputare in suo interesse vel vēditor in suo pagamento. vñ videt q̄ ,ppter penitentiā q̄ nō h3 effectū cū penitere nō possit q̄s cadat i penā legis.ff.vt le.no.caueat.l.l3.de le.p̄stā. ɔtra ta.bo.pos.pe.l. filiū.§.si q̄s.ff.de inoffi.testa.l.nihil.§.pe. Qd aūt arra pdat cōstat esse penā hui⁹.§. et.d.l. ɔtract⁹. et hoc credo verū. Si tn̄ dicerē q̄ pena hui⁹.§. obtinet ɔtractu pfecto. videt posse dici q̄ totū possit simul peti etiā vltra interesse.ff.de cōdi.fur.
7 l.si p fure. ¶ † Itē q̄ ,puisio legis special'r fctā nō tollit ,puisionē competentē de iure cōi.ff.de publi.l.j.§.inde querit. et de li.ho.exhib.l.iij.de acti. et obli.l. quoties.C. de sepu.vio.l.qui sepul. fortior aūt videret dubitatio si alter pniam partis alterius admittat licet nō teneret vtrum lucrat arras: et forte i hoc casu posset ɔcedi q̄ sic. et in hoc casu melius potuisset saluari opi. Io. et forte sic intellexit. ¶ In ea.glo. ibi cum alleg.C. de pac.con l.fin. illa est contra: sed ibi ,puisio iuris est de iure speciali. ¶ In ea.glo. ibi cum alleg.l. in traditionibus.

a ¶ In gl. Uide h angel.p⁹ opi. doc.ponentem suā cōclusionē in iij.col. post princi. ver. in gl.compellitur.

b ¶ In ea. glos. Uide hic ang. in iij. colū. in me. ver. in ea.gl. ibi. et C.de pact. do.

a ℂIn ea. glo. Uide h ang. et christofor. usque ad fi. §.

b ℂPretiū Emptio nō pōt esse sine certo p̄tio. sʒ si pretiū in alterius arbitriū ɔferat̄ tūc vr̄ emptio facta sub cōditione. vt si ille fuerit p̄tiū arbitratus valeat emptio: al's secus. et idem in locato. h. d. s̄m angel.

c ℂIn fin. Notat hic ange. ɔ̄ vulgares quia dicunt qñ nō pñt de p̄tio ɔcordare. faciam⁹ estimari et qd̄ estimatum fuerit dabo tibi pretiū noīe q2 nō valet nisi in spē dicat̄ quis esse dʒ talis estimator vel arbitrator.

loquit̄ in casu quo ɔtractus p̄ficit̄ cōsensu. et qd̄ nō est dubia. ℂIn eadē
a gl.[a] i fi. q2 p̄dit qd̄ dedit et nihilominus p̄tiū soluit̄ sʒ s̄m opi. q̄ mihi vr̄ me
8 lior ista cessāt. ℂ†Quid si ɔtractus nō tenuit iuris vel cōsuetudinis p̄hibitione vl' q2 res inalienabilis vt feudū. Uʒ idē ɔp̄derent̄ arre. q2 in ɔtractu imp̄fecto p̄dunt̄ vt hoc. §. sʒ hoc ē i penā penitētis q̄ ɔplere posset si vellet. sed hic nō cōplet: q2 non valet iure impediente. Pōt dici q̄ si habuerit bonam fideʒ qui dedit arrasq̄ recuperet eas al's non argu. C. de agri. l. quēadmodum. in feu. de prohi. feu. ali. per se. §. i. ff. de contrahē. empti. l. sue rei.

1 ☞ Pretiū si nō sit certū tñ instr̄m dicit vendidisse titiuʒ certo pretio: an valeat venditio.
2 Arbiter electus in vēditione si non arbitret̄ an recurratur ad arbitriuʒ boni viri.
3 Judex non debet in dubio reuocare dictū arbitri. nisi appareat manifesta iniquitas.
4 Quid si tēpore ordinationis nō appareat iniqu⁹ verū iuste ordinauit: sed nunc apparet per alias rationes.
5 Contractus collatus in arbitriū alicuius p̄sone an valeat.
6 Quid si q̄s se submittat nude volūtati alicuius.
7 Cōcessio ḡnalis et indeterminata dʒ referri ad licita et iusta.
8 Arbitrio boni viri an renuntiari possit.
9 Arbitrator an possit cogi quod ordinet vel arbitretur.
10 Emptor an p̄cise debet cogi rem tradere vel liberet̄ prestando interesse. Adde ad idem numero. 11.
12 Uēditor si est in mora et agit̄ ad interesse an ēptor vitabit ɔdēnationē interesse.

b # Pretium.

[b] ℂ†In gl. no. du
1 in fin. q̄d si ɔstet re pretio certo: sʒ ibi exhibet̄ lr̄a in qua venditor ɔfitet̄ se vēdidisse certo p̄tio nō tñ declarat̄. Non vr̄ valere nec sufficere p hūc. §. immo cōtractus est suspēsus. C. mā. l. p diuersas. ℂQuid si vēditor vendit rē p modico pretio actori q̄ emptor satisfaceret creditoribus q̄bus res erat obligata. an illud cēset̄ de p̄tio. vr̄ q̄ sic. de dona. cā mor. l. mortis cā capit. §. fi. qd̄ est indubitabile vbi debita erāt certa et specificata. et facit. ff. de fideiuss. l. cū
c is. iūge. j. §. itē p̄tiū. ℂIn gl. q̄d si in fi. et est ibi speciale ex cā q̄ ibi not. et sic rest speciale in dote. C. de do. p. l. si cū ea. ff.
2 de iu. do. l. cū post. §. gener. ℂ†In glo. iniq. ibi cū dicit ad boni viri arbitrium. Sine dubio opi. Azo. videtur vera. et est expressum. ff. de op. li. l. si libertus iurauerit. ibi arbitrat⁹ fuit super principali. extra de iureiurā. c. q̄ntauallis. ℂSʒ videt̄ obstare huic opi. Azo. in eo qd̄ dicit q̄ si non fuit arbitratus non recedit a persona per. l. hec vēditio. alleg. in gl. in ɔ̄. si agit̄. Sup hoc articulo reperies glo. varias. Dicūt enim qñq̄ indistincte q̄ si non arbitret̄ non recurrit̄ ad arbitriū boni viri. vt hic. et l. si q̄s arbitratu. Alibi distinguūt an in arbitratu opponat̄ substātiale cōtractus in accidentale. et tūc distinguūt bonefidei ɔtract⁹ a ɔtactib⁹ stricti iuris. vt not. ff. de reg. iur. l. in personam. §. ḡnaliter. et ideʒ videt̄ ɔfirmare text. ibi: q2 nō absq̄ cā vbi videt̄ loqui in bonefidei ɔtractib⁹: sʒ illā distinctionē reprobat. ff. pro so. l. in p̄posita q2 est ɔtra casuʒ i altero de mēbris co. titu. l. si ita coita. Dicas q̄ siue ponit̄ in arbitrio tertij et tūc non receditur a persona si nō arbitret̄ siue sup accidētali siue sup substātiali. Itē siue in contractibus bonefidei siue stricti iu-

ris:vt.l.si ita coita.⁊.l.si q̄s arbitratu.
Aut arbitrio ptis in casu q̄ pōt trāsfer=
ri in ei⁹ arbitratu:q̄ forte accidentale
⁊ tūc recurrit.⁊ est rō q̄ p ptē stat quo=
minus arbitret.⁊ sic act⁹ nō dz deficere
immo dz haberi ꝓ impleto.ff.de verb.
oblig.l.in executionib⁹.§.fi.⁊ sic pinde
recurrit ad arbitriū boni viri vt si arbi
trat⁹ fuisset inique ⁊ ꝓ tāto habet i sui
p̄iudiciū.hoc autē nō tz in allegatis.vt
d.l.fi.C.cō.de le.ff.de leg.ij.l.j.vide ibi.
3 ¶†In ea.glo.[a] in fi.[b] in dubio tn̄ bon⁹
a vir videlicet iudex non dz reuocare di
b ctū arbitri nisi manifeste appareat iniq̄
4 tas.ff.ꝓ socio.l.inde si nerue.¶†Quid
si tpe ordinationis nō appareat iniqu⁹
immo iuste ordinauit arbitrator ꝓ tūc
sed non apparet forte p rōnes alias q̄s
nunc ps p̄tendit.⁊ tūc non pretēdebat.
¶Videt q̄ debeat reformari sicut con=
sueuit dici de iudice appellationis.C.
de ap.l.eos.de tpe ap.l.p hanc.Si tn̄ ex
noua causa occurreret iniquitas q̄ non
erat tpe ordinationis videt secus.Uer=
bi gratia.vendidi tibi vinū pretiū arbi
tratu titij ꝯstituēdo constituit ⁊ iuste re
clamatū fuit nunc qn̄ procedit in causa
reclamationis non est iustuz pretiū:q̄
forte vinū plus vēditur ꝓpter gelu vel
tempestatē supuenietē nunquid retra=
ctabit arbitrat⁹.nō videtur.ff.de excu.
tu.l.tutor petit⁹.ff.de vaca.mune.l.his
onerib⁹.§.actis.vnde nō debent ad pa
ria per oia iudicari reclamatio ⁊ appel
latio vt apparet:q̄ reclamat iure actio
nis ⁊ post decendiū fm aliquos.nec re
perit q̄ fatalia currant sicut in appella
tionibus.Uerius videtur posse non ob
tinere.l.per hanc.in reclamatione que
solum obtinet vbi appellat a diffiniti=
ua iudiciali.non sic ab interlocutoria:
vel grauamine extra iudiciali extra de
appel.c.appellāti.in cle.vnde q̄ de re=
clamatione ꝯstat q̄ fit ab actu extraiu=
diciali.ideo non obtinet.d.l.p.d.c.im=
mo etiā nō obtineret i casu nouissime
ꝓposito qn̄ nouū ius supuenit:q̄ vt in
casu principali admitti non debēt:vt.l.
s.alleg.hic ergo in reclamatione esset
solū iudicandū p rōnes ꝓpositas corā
arbitratore.⁊ hoc si partes plene audi
uit.Sin autē non video
qn̄ iudex reclamatiōes
audire debeat al's qūo
sciret an iniq̄ arbitrat⁹
5 fuisset.¶†Sup ista ma
teria an valeat cōtract⁹
collat⁹ in arbitratu ali=
cui⁹ psone vident iura
⁊ gl.varie.idcirco distin
gue:q̄ aut ꝯct⁹ ꝯfert in
arbitratu alicui⁹ ꝯhen=
tiū an tertij.Primo ca=
su aut q̄ris in ꝯtractu vl
tro citroq̄ obligatorio
aut ex altera pte tm̄.Si
vltro citroq̄ obligato=
rio distigue:aut ꝯfertur
q̄ d̄ substātialib⁹ aut de
accidētalib⁹.⁊ dic vt hic
no.⁊.s.scripsi:q̄ substā=
tiale non pōt ꝯferri hic
nisi ad tp̄s.vt hic.j.eo.§.
emptio.accidētale sic vt
l.venditio.Scdo casu q̄
ex altera pte tm̄ subdi=
stingue:q̄ aut cōfertur
in voluntate illius cui
erat querēdū ⁊ valet.ff.
de condi.⁊ demō.l.si ita
expressum.ff.de leg.j.l.si
ita.§.illi.et not.ff.de ver
bo.oblig.l.stipulatio nō
valet.licet contra not.et
male.eo.titu.l.a titio.§.
fi.aut illius qui obligan
dus est.⁊ tunc refert per
que verba.ff.de ver.ob.
l.cētesimis.§.fi.Caue ta
men quia glo.alicubi fa
ciunt dr̄iaz inter si ⁊ cū.
vt.l.in ementis.C.e.⁊.d.
l.in personaz.§.genera
liter.de re iudi.sed in.l.
centesimis.⁊.l.hec ven=
ditis faciūt differentiaz
inter verbū volam ⁊ vo
luero siue opponat si:si=
ne cū:⁊ he sunt veriores
fm omnes.Quando ve
ro confert in arbitratu
tertij:tūc aut incerti aut

a ¶In ea.
gl.Iniq̄ po
nit h̄ Ang.
distin.suaz
an ⁊ qn̄ a p
sona arbi=
tratoris re
cedat vide
eū in.ij.co=
lū.in ꝟsi.in
gl.diffinie=
rit.
b ¶In fin.
Ange.com
mēdat istā
gl.tāq̄ val
de notabi=
lez qn̄ quis
dicat lesus
ex arbitra=
mento: vt
possit rcur
ri ad arbi=
triuz boni
viri.vid eū
hic in.ij.co=
lū.ꝟ.in ea.
glo.in fi.

a ¶Possit
renũtiari.
Uide de h̃
p̃ sali.C.de
recep.et ar
cha.i.l.cuz
antea.itez
vtrũ; possit
reductio
peti qñ q̃s
est lesus in
magna q̃ñ=
titate etiaz
si iuramen
tũ iteruene
rit.vid ale
xã.in ɔsi.c=
xxx.i.v.col.
vbi ponit
vtruz suffi
ciat p̱bare
latã culpã
an p̃o do=
lũ ꝛ multa
alia ex q̃b⁹
laudũ põt
dici nulluz
vel saltem
iniquũ:ꝛ p̱
p̱te nullum
ꝛ p̱ p̱te ini
quuz in.ij.
vol. Adde
hanc.q. la=
te tractatã
ꝛ final'r de
cisaz p me
in apos.ad
lanfran.de
oꝛia.in cle.
sepe.

certi.ꝛ si incerti.aut ar=
bitrat̃ aut nõ ꝛ si arbitra
tur aut eq̃ aut inique vt
potes satis colligere ex
his que hic notãt̃. vt.s̃.
scripsi.hec aũt p̱cedunt
in ɔ̃ctu inter viuos i vl=
tima voluntate sic.ff.de
leg.ij.l.j.s̃.de leg.§.nr̃a.
illud autem vr̃ cõe in oĩ
ɔ̃ctu inter viuos ꝛ vlti=
me volũtatis q̃ qñ non
põt poni in exp̃ssa volũ
tate põt i tacita.ff.de cõ
di.ꝛ d̃.l.nõnũq̃z.de reg.
6 iur.l.exp̃ssa. ¶†Et hec
p̱cedũt vbi q̃s se submit
tit arbitrio.Quid si nu=
de voluntati videret̃ q̃
tũc nõ possit reclamari
ꝛ ita tenet Hos.extra de
ma.et obe.c.humilis. p̱
quo.ff.de le.iij.l.fideius.
§.q̃ñq̃z.ꝛ ideo attẽta hac
opi.Host. videret̃ q̃ vix
in regno frãcie posset re
clamari: q꜄ apponat̃ in
arbitris talis cl'a quoꝝ
oꝛdinationi ac nude vo
luntati de alto et basso
supponũt se partes ꝛc.
s꜄ hoc est durum. Unde
põt dici q̃ q̃uis se sub=
iecerit voluntati alicu=
ius q̃ possit reclamare:
quia sicut in arbitratu
ea mens videtur fuisse
supponendum:quia ra=
tione arbitraturũ supe=
rarẽt.vt.l.si libertus iu=
rauerit.ita qñ se suppo=
nũt volũtati cũ sit eadez
rõ.igit̃ sicut in arbitra=
tu põt reclamari.vr̃ q̃ ꝛ
vbi se supponũt p̱tes ali
7 cui⁹ volũtati. ¶†Item
certũ est q̃ oĩs gñalis et
indeterminata cõcessio
d꜄ referri ad iusta ꝛ lici
ta.ꝛ talia q̃ p̃osimile est
ɔcedentẽ specifice:ɔcede

re voluisse.ff.de solu.l.cũ q̃s.ꝛ.l.stich.
.§.vsufr. de fideicõ.li.l. fideic.libert.
ff.de pecu.l.q̃ peculij similiter.ꝛ.l.q̃ñ ti
beronis.§.alia.sed supponere se volun
tati alicuius est generale et indetermi=
natum vt patet de se.ergo referri d꜄ ad
iustã ꝛ licitã volũtatẽ.nõ aũt ad iniustã
arg.ff.de ɔdi.inde.l.si p̱cu.ꝛ p̱ hac p̱te
facit multum.ff. man.l.creditoꝛ.§.fi.ibi
eñi cõmissum fuit volũtati ꝛ tamen in=
telligit̃ de iusta ꝛ oꝛdinata.ꝛ hãc par=
tẽ videtur glo.tenere.ff.de arbi.l.penu.
Ad.l.cum quidem.põt respõderi q̃ vbi
heres rep̃sentat p̱sonam testantis.vn=
de ex quo testatoꝛ posuit in voluntate
heredis p̃inde potest indignum p̃ferre
digno sicut ipse posuisset:quia nõ agit
ibi nisi de gr̃a ꝛ dispositione rei sue.Sz
nos loquimur qñ tractat̃ de dãno cui=
tando ꝛ de iure alteri⁹ ꝛ in casu quoli=
le qui se supponit in iure suo ꝛ sibi q̃ñ=
to leditur.q̃ casus ẽ valde diuersus ab
8 alio.C.de condi.l.fi.§.pe. ¶†Itẽ iuxta
hanc materiam consueuit queri an pos
a sit renuntiari[a] arbitrio boni viri.ꝛ oĩs
tenẽt q̃ non.vide extra de re iudica.in
c.sciẽti.lib.vj.p̱ Dyn.ꝛ Inn.ꝛ Hosti.de
iureiur.c.quintauallis.quinimmo non
valet renũtiatio.ꝛ si exp̃sse renuntians
declararet.casuz p̱ quo renũtiasset ini=
que.vt nota.Specu.in titu.de arbi.§.j.
¶Quid si quis committat iudicio ali=
cuius.Dicas p̃inde esse acsi se cõmitte=
ret arbitratui.ff.de fideicõ.li.l.thais.§.
luci⁹. ¶Itẽ q̃d si mie. Credo idem facit
9 extra d̃ renũ.c.sane.ꝛ.c.veniẽs. ¶†Itẽ
cõsueuit queri an arbitratoꝛ possit co=
gi q̃ oꝛdinet vel arbitret̃.Glos.dicit q̃d
sic.in.l.fi.C.eo.q̃d est verum si se onera
uit al's non.ꝛ sic intellige q̃d no.ff.de le
ga.ij.l.j.ff.de arbi.l.item si vnus. ¶In
gl.ita q̃ fiat in fi.ꝛ sic videt̃ q̃ agẽs ex
empto teneat̃ p̱bare dñiũ pecunie quã
soluit.alioquin succũbat.sic et qui agit
certi condi.ex mutuo debet probare q̃d
propriã numerauit.C.si cer.peta.l.quã
uis.ꝛ.l.non nude.q̃ pauci aduertũt.vi
de plenius.j̃.de actioni.§.sic itaq̃z.ct.§.
sequens. ¶In glos.caute.ibi cum alle=
ga.l.ex empto.circa prin.in casu tamen
cauebit cum fideiussoꝛe.ff.de peri.ꝛ cõ.

rei.ven.l.habitationū.§.fin.¶In fin.e.
a gl.[a] hec gl.videt̄ ɔ̄ria gl.de le.j.ff.de ac.
emp.vbi vr̄ sequi opi.doc.antiquorum
vcȝ Guil.Jo.et Azo.sed hāc sequuntur
doc.nouit hic ꝗuis paꝝ insistāt.Spec.
ti.de fructi.ꝛ li.expen.§.viso.ꝟsi.sȝ quō.
ꝛ Inno.de sen.excō.c.sacro.in fi.magne
glo.ꝑ qua videt̄ qꝛ magis debet teneri
vēditor q̄ pretium recipit ꝗ̄ donator q̄
ex mera liberalitate ꝓcedit ꝛ minus de
bet vēditori subueniri ꝗ̄ donatori.sed
ɔstat ꝙ donator cōpellit̄ rem p̄cise tra=
dere si habeat in feu.si de feu.ɔtro.fue.
c.facta.s̄.de dona.§.pficiunt̄.ergo mul=
tofortiꝰ venditor ꝙ aūt minꝰ subuenia
tur vēditori ꝗ̄ donatori apparet.qꝛ vē
ditor tenet̄ de euictiōe donator nō re=
gulariter.vt dixi.s̄.ti.de dona.ff.de edi.
edic.l.ad res.¶Itē vēditor nō deducit
nec egeat.donator sic.ff.de re iud.l.iter
eos.§.j.¶Itē p hoc certū est ꝙ vbicūꝗ̄
excipienti pōt dolus imputari exceptio
repellit̄ p doli replicationē.ff.de excep.
doli.l.apud celsum.§.quesitum.Itē cer
tum est ꝙ vbi quis venit ɔtra pactuȝ cō
uentum dabitur exceptio doli ɔtra ipȝ
ꝛ per ɔsequens replicatio que est genꝰ
exceptionis.ff.de excep.doli.l.ij.§.item
queritur.de excep.l.j.¶Item ꝙ vbi q̄s
nō restituit qd̄ restituere potest dolo fa
cit.ff.manda.l.si procuratorem.§.dolo.
¶Item quoties exceptio est in qua da
10 tur replicatio ɔtra eam.¶†Nunc ex p̄
missis arguo certum est ꝙ venditor est
obligatus ad rem tradendam vt hic.ꝛ
in.l.ex empto.s̄.allega.si igitur nō tra=
dat cum eam habeat dolo facit venien
do ɔtra pactum.Item nō restituēdo qd̄
restituere potest per iura.s̄.allega.cuȝ
igitur teneatur ad tradendaȝ.ꝛ ad hoc
agatur si tradere possit ꝛ nō velit dicen
do se velle prestare interesse:ꝛ per illud
liberari potest ei replicari de dolo igi=
tur sua predicta exceptio debet ei inef=
ficax remanere nec ea gaudere pōt q̄n
ad tradendum debeat cōdemnari p̄ser
tim cuȝ ad hoc agatur.Si ergo cōdem
natio fiat ad reȝ tradendam opȝ ꝙ fiat
executio si fieri possit iuxta.l.q̄ restitue
re.ff.de rei vendi.al's snīa esset frustra=
toria.ꝛ hec etiā snīa q̄ hic no.in gl.ɔfir=
matur sequendo gl.que
est.ff.de ac.emp.l.j.q̄ di
cit ꝙ nō fuerūt due snīe
qꝛ ꝑm illam opȝ ꝙ in ꝓ
cessu cause venditor ex
cipiat seu dicat se nolle
tradere.ista autem exce
ptio est iniqua ꝛ dolum
implicat allegātis.ꝛ nō
sic est audiēdus:immo
repellēdus per p̄dicta.
¶Preterea nisi sic dicas
sequitur ꝙ infinitis ca=
sibus possit vēditor pe=
nitere ꝛ ꝙ emptor agere
nō possit:qꝛ frequētissi=
me non interest eius vt
scripsi.j.mand.§.recte.ꝛ
hoc esset iniquissimū et
cōtra iura.C.de actio.et
obli.l.sicut.ꝛ scripsi d.§.
recte vide ibi.Nec obst.
rationes.et.ll.q̄ ꝓ parte
ɔtraria allegant̄ q̄ vidē
tur dicere ꝙ fit condem
natio ad interesse:quia
intelliguntur si rem nō
habebat vel non possit
prestare:vnde quando
nō pōt p̄stare bene cōce
ditur ꝙ fit cōdemnatio
ad interesse:etiam sin=
gulare si dolo desijt tra
dere posse:sed si hȝ rem
fit cōdemnatio ꝛ execu=
tio in ipa re.ꝛ ad hoc be
ne facit.ff.de ɔtrahē.em
pti.l.si cum funduȝ.§.fi.
que cōfirmat opi.huius
gl.item ꝛ ꝓ hoc facit.l.si
traditio.C.de act.empt.
ibi cū dicit si ꝓcacia vē=
ditoris nō tradatur.nā
aliqua allegat cur tra=
dere non poterat: licet
forte claumniose:sed si
nihil allegaret tunc fie=
ret ɔdemnatio in tradi
tione.vt ibi supponitur.
11 ¶†Sed adhuc obst.l.si
quis volūtate.ff.q̄.mo.

a ¶In fi.e.
gl.Vid̄ hic
ange.q̄ di=
cit hāc glo.
pro hac ma
teria eē me
liorē q̄ sit i
corpore iu=
rꝫ.Et an et
q̄n vēditor
teneat̄ ad
interesse vi
de Alex.in
ɔsi.lxx. per
totū.in.iiij.
vol.item si
fuit cōpro=
missum in
titiū vt ar=
bitratorem
ꝗ̄to tpe du
rabit eiꝰ ar
bitriū.item
q̄n arbitra
tor vellet
laudare an
requiratur
eiꝰ presen=
tia.vid̄ An
gel.hic in
iij.colum.

a ¶ L. si in sulam. Ubi vide bar. ⁊ pau. de ca. quō pōt pena purgari ⁊ etiā interesse.

b ¶ Nō videt. Idē tz hic Angel. Itē ad probandū pfectū ꝯtractū emptionis ⁊ venditionis q̄ et q̄t reqrat. vid alex. in ꝯsi. xcij. in. iij. col. iiij. vo. kz. item petrū d ferra. in sua practica. in for. li. de emp. ⁊ ven. item qñ vēditor teneat ad iteresse. alexan. in ꝯsil. lxx. p totuz in. iij. vol.

pig. vł hipo. sol. vbi supponitur ꝙ vēditor retinuit rē ⁊ fuit ꝯdemnat⁹ ad iteresse. Sz ad hoc dicas ꝙ bene fuit possibile. nam nō nego quin si emptor velit possit agere ad iteresse ex quo res non tradatur. sed si malit pōt petere ꝙ res tradatur si vēditor habeat ⁊ in hoc facit cōdemnatio. ⁊ hoc est in electione sua. ⁊ ita no. ff. de ꝯhen. emp. l. qui fundū. de vb. obliga. l. vbi autez non apparet. §. fi. ⁊ ideo ad. l. voluntates. ⁊ ad oēs ꝑ contraria pte inductas. respōdeo ꝙ oēs loquuntur vel in casu quo venditor non poterat tradere. vel si poterat emptor ꝑelegit agere ad interesse. vnde quicquid glo. dicat in dicta. l. j. ff. de acti. empt. tene cōstāter ꝙ ex q̄ venditor reqsitus etiā extraiudicialiter nō vult rem tradere ꝙ potest formari petitio in interesse. vt. d. l. q̄ fundū. et est exp̄ssuz. C. de act. empti. l. cum venditor. et. l. sicut. de hered. vendi. l. qui tibi. ff. loca. l. si in lege. §. colonus. et hoc dicit. d. l. j. ff. de actio. empti. dicit eīn si res vēdita nō tradat ad id qd interest agit non dicit ad tradendum agi sed interesse. ⁊ ita etiā in alijs factis pōt formari petitio post morā. ff. de vbo. obl. l. stipulationes non

12 diui. §. celsus. ¶ † Sz q̄d si venditor fuit in mora ⁊ agitur ad interesse: nūquid si velit tradere euitabit cōdemnationē in teresse. Dicas ꝙ sic ante lit. ꝯtesta. ff. de ver. obli. l. si insulā[a]. ꝑ quā euidēter apparet ꝙ agebat ad interesse post mora qr al's semp sine dubio euitaret cōdemnationē interesse faciēdo qd peteretur. ⁊ ideo ꝯcludo ꝙ actio ex empto nō semper cōcludit ad tradenduz: immo qñq ad interesse vt dixi. ¶ Item qñq vt patientia p̄stetur. vt si vendidisti mihi arbores in tuo fundo existentes. vel superficiem nemoris vel herbas prati ꝑ me leuandas vel ius seruitutis. ff. de acti. emp. l. quintus. e. tit. l. tenetur. §. j. ⁊. l. iulī. §. pe. Si tñ vēdidisti vsūfr. fundi: tūc agit ad tradendū fundū. ff. de vsufruct. l. iij. sed ibi: quia al's vti nō pōt. ⁊ de natura seruitutis vsufr. dz tenere ipz fundūz ⁊ possidere naturaliter. ff. de acqr. pos. l. naturaliter. de vsufru. l. fundi trebatiani. in alijs autem seruitutib⁹ non sic. ¶ Quid ergo si quis in libello dicat peto talem rez venditam mihi tradi. et si tradere non possit vel nolit peto interesse. videtur ꝙ talis libellus ꝓcedat ⁊ debeat admitti ꝑ no. in. d. l. j. ff. de act. emp. ⁊ vide in Spec. de lib. cō. §. hec. ꝟ. item no. iunge. J. de ac. §. actionum.

1 ☞ Emptio si facta sit ad marchas vel vncias argenti vel libras auri an sit emptio.

2 An aūt valebit vt cōtract⁹ innoīatus.

3 Quid si emit ad pecuniam reprobatam per principem.

4 Quid si vēdo tibi rē vt satisfacias creditorib⁹: an ista satisfactio sit loco p̄tij.

5 Libris antiquis an sit credendum.

6 Actio ex ꝯsensu quare magis oriť ex cōtractibus innominatis q̄ ex alijs.

1 **Item preciū.** ¶ † In gl. dixit p̄tiū in fin. q̄d si emit ad marchas vel vncias vel ad libras auri vel argenti. Non videtur[b] ꝙ sit emptio: qr nō est pecunia numerata qd requirit vt hic. ⁊. ff. de po. l. j. §. si q̄s. de pres. ver. l. naturalis. §. at cū do. de do. inter vir. ⁊ vxo. l. si vir vxori. in prin. verūtamē si fuerūt ad numeratam pecuniā estimate valeret: ⁊ ita no ta. in. d. l. naturalis. vt ptz. C. de resci. vēdi. l. pretij. ¶ † Sed an saltem valebit vt ꝯctus innominatus qñ emit ad

marchã. vñ ꝙ sic. C. de ꝯhen. emp. l. em- a
pti. ff. eo. titu. l. cum manufacta. §. fin. de
do. cã. mor. l. vbi. et no. ff. eo. l. hec vendi
3 tio. ¶ † Quid si emit ad pecuniã p pnci
pem reprobatã. Non vñ emptio: qꝛ pe-
cunia dꝫ habere autoritatem publicaꝫ
vt. d. l. j. de ꝯhen. emp. ibi forma publi- b
ca ꝑcussa. sꝫ forte tꝫ vt ꝯctus innomina
a tus[a]. vt. s. dixi. ꝛ facit. ff. de solu. l. credi-
4 tor oblatã. ¶ † Quid si rẽ tibi concedaꝫ
acto ꝙ satisfacias creditoribus. nunqd c
satisfactio quaꝫ facis erit de ꝑtio. vt de
illo pretio debeanť vente vel laudemia
dño. nõ vñ: qꝛ nõ est ꝑtiuꝫ certũ. s. §. pre
5 tiũ. ꝛ facit. ff. de do. l. hereditatẽ. ¶ † In
gl. no. ar. i fi. salua pace gl. ibi nõ redar-
guunť. vñ credo ꝙ libris antiquis non
apocryphis quos vsus cõis ꝯsueuit ha
bere ꝑ autoribus sit credẽdũ nisi appa
reret error euidẽs: ꝛ ꝙ dicta antiquoꝝ
poetaꝝ et philosophoꝝ possint ad con-
firmationẽ dicẽdoꝝ adduci ꝛ ẽ pulchrũ
et elegãs adducere. ꝛ fa. s. de adop. §. fi. d
de do §. j. ff. de le. iij. l. legatuꝫ. §. ꝑtorib⁹.
de cada. pu. l. j. C. de sepul. vio. l. ꝯgit. ve
rũtñ est ꝙ nõ est necessario stať eis nisi
in arte eoꝝ vt Prisciano in grãmatica.
Aristoteli in logica ꝛ naturali phia. Hy
pocrat. in medicina q̃ tenenť vt auten-
tici ex quodã vsu. ꝛ hec faciũt ꝯ multos
simplices legistas q̃ nihil sciũt de libris
poetarũ ꝛ phorum. nec de moralib⁹ qd
6 est pei⁹ et damnabili⁹ ꝑ salute. ¶ † In
glos. ꝯctus. s. innoiati. in fin. de hoc not.
plenius in. d. l. iurisgẽ. §. j. vide ibi. vn-
de rõ q̃ hic redditur apperit viã alteri⁹
q̃rendi: quare magis in innoiatis ꝯtra
ctib⁹ oriť actio ex ꝯsensu q̃ꝫ in aliis for-
te ꝑpter frequentiam vt dixi. s. de ob.
ex consensu. ti. generali.

1 Emptor vt subeat periculũ rei em
pte quot sunt necessaria.
2 Uendidit aliqs decẽ corbes vini in ge-
nere generalissimo. totũ vinum illi⁹ re-
gionis periit cui⁹ erit periculum.
3 Quid autem si vinum sit venditum in
genere generalissimo reponendum ta
men in cellario per vasa emptoris po-
nit exemplum.
Quid autem si vinum venditur in spe-
cie. ꝛ nume. 4.

¶ Cõtract⁹ innoiat⁹. Idẽ tꝫ hic ange. lꝫ
nomẽ Jo. fab. taceat. Itẽ qd si trado ti-
bi librũ meũ ꝑ tuo ꝛ ꝑ decẽ in pecunia
nũerata: an sit emptio vel ꝑmutatio. vi
de bar. in. l. aristo. in pnc. ff. de dona.

Cũ autem[b].

1 ¶ † In gl. sꝫ certe ibi sꝫ
nouẽ sũt necessaria. Sal
ua[c] reuerẽtia gl. hec sũt
necessaria ad hoc ꝙ re-
gl'a h data obtineat: qꝛ
de se vera est: sꝫ fallit in
q̃libet casuũ subscripto
rũ. vñ ridiculũ est dice-
re ꝙ ad verificationẽ ei⁹
oẽs hi casus sunt neces-
sarii ꝙ adsint: sꝫ bñ ẽ ne
cessariuꝫ ꝙ adsint ꝛ q̃li-
bet eoꝝ. ¶ In ea. gl cuꝫ
alle. l. itẽ si verberatum
. §. fi.[d] sed illa loquiť vbi
culpa ꝑcessit. ff. depo. l.
si plures. §. fin. vide. s. q̃.
mo. re ꝯ. ob. §. iteꝫ is cui.
¶ In ea. glos. cũ alleg. §.
in his hec non fuit opi.
Azo. immo fuit Mar. vt
no. plenius. ff. de peri. et
con. rei ven. l. j. vt auteꝫ
hoc meli⁹ videas dica-
2 mus ꝑ q̃stiones. ¶ † Pri
mo quero. vendidi tibi
decem corbes vini in ge
nere gñalissimo. totũ vi
nuꝫ regionis periit vel
deterioratum fuit que-
ritur cuius sit periculuꝫ
ꝛ nõ est dubitabile ꝙ vẽ
ditoris. vt. l. cuꝫ cõuenit
C. de peri. ꝛ cõ. rei vend.
¶ Sed quid si vendo ti-
bi deceꝫ corbes de vino
talis cellarii vbi sũt plu
ra vina vl' de tali vinea i
hoc casu dicit bul. ꝙ pi-
culũ ꝑemptionis ꝑtinet
ad venditorem. sꝫ dete-

b ¶ Cũ au
tem. Rei vẽ
dite in spẽ
cõmodum
ꝛ incõmo-
dũ spectat
ad empto-
rẽ nisi i ea
dolum vel
culpã ven-
ditor com-
miserit cu-
ius noie cõ
ueniť ꝛ quo
ties q̃s iõ
teneať: qꝛ
actionẽ hꝫ
eam ceden
do liberať.
c ¶ Salua
Ideꝫ tenet
hic ange.
allegans
Joan. fab.
d ¶. §. fi. vi
de hic con
clusionem
ange. in. ij.
col. vsi. Et
cõlusio est.
ãte me. co-
lũ. Item si
plene vis
videŕ qũo
cognoscať
ꝯctus em-
ptiõis ꝛ vẽ
ditionis. et
quõ pericu
luꝫ spectet
ad empto-
rem. vide
Alex. cõsil.
ciij. i. ij. co-
lũ. i. iij. vol.
et consi. ciij. per totuꝫ. in. iij. volu.

a ¶ Quid ergo. Hãc qõnē format etiã
Ang. hic: z tz cũ Jo. fab. vide eũ in. ij. col.
circa fi. in ꝟ. q̃d si isto casu. itē an degu-
statio sit necessaria ad hoc vt pficiat et
sic periculũ cõtingēs ante degustatio-
nē ptineat
ad empto-
rem. z tz q
ptinet ad
emptorem
etiã añ de-
gustationē
vide eũ in
iij. colũ. in
prin. ibi. sz
queritur.
b ¶ Em-
ptio. Etiaz
sub cõditiõe
põt emptio
celebrari z
accidenta-
lia ptract9
põt in alte
rã ex ꝯhen
tibus cele-
brari. h. d.
ſm Angel.
c ¶ Loca.
Emēsigno
ranter rem
que non est
in commer
cio hz ptra
venditorē actionē ad interesse. h. d. ſm
Ang. stipulatio hr̃e licere ex cui9 fcõ cõ
mittat: z q̃d iportet clausula pmisit de
fendere de iure z de facto. Itē q̃ req̃rãt
vt de euictiõe agi possit. vide p Ang. h z
no. ſm eũ q emptor se legitie defendēs
recupat a vēditore sumpt9 q̃s ab auto
re recupare nequit. Itē si sit pdēnat9 te
net nedũ appellat: sz ēt applõnē pseq.
Materiã aũt isti9 ꝯct9 vide pl'e p eũ et
do. Jas. may. i. d act. §. actionũ aũt. quõ
autez re euicta ab emptore possit agi ꝯ
vēditorē cui ñ fuit denũtiata lis. Alex.
in psi. lxvij. p. totũ. in. iij. vol. Itē vtrũ et
q̃ñ possit agi de euictione ꝯ primũ vel
scdm vēditorē. idē Alex. psi. lxvij. p totũ
in. ij. vo. vbi ponit q̃d de melioramētis.

riorationis ad empto-
rem: Sed oēs docto. hoc
reprehēdũt i. d. l. j. z hoc
dicunt indistincte ptine
re ad vēditorē quousq
fuerit mensuratũ. p. d. l.
cũ cõuenit. nisi emptor
fuisset in mora recipien
3 di vt ibi. ¶ † Quid ergo[a]
a si vinũ fuerit venditum
i genere generalissimo:
reponēdũ tñ in cellario
per vasa emptoris. Uer
bi grã. vēdo tibi decem
modios musti quos in
vedemijs pmitto addu
cere in domũ tuã et po
nere in vasis: ita feci et
post perierũt añq̃ men
surares vel degustares
satis vr̃ q sit periculum
emptoris cũ videat tra-
ditum si emptor claues
cellarij teneret. vt. d. l.
cõuenit. z nedũ perem-
ptionis: immo deterio-
rationis. et imputet sibi
q̃re nõ gustauit. ff. de peri. et cõ. rei ve
l. si vina. ¶ Sed secus dicerē si vēdi-
ipleret dolia emptoris in suo pprio ce
lario qz tũc nulla est traditio. p. d. l. i §
4 in his. ¶ † Sz quid si vinũ vēdit in spe
cie. Uerbi grã. vendo tibi vnũ tinellum
vini tali pretio ante degustationē z tra
ditionē perijt vel deterioratũ fuit. hic
fuerũt opi. Jo. bul. z pla. dicũt q est pe
riculũ vēditoris. Azo z gl. q emptoris.
Mar. idē qd Jo. in vino. sz in ceteris vt
in zinzibere idē qd Azo. multi moderni
sequunt opi. Jo. z Cy. attribuit pet. de
bel. perti. in. d. l. ꝯuenit. Ego scio q hic
Pe. de bel. pti. psequit opi. Azo. z glo. q
vident pbari in. d. l. cõsueuit. et in. § in
his. z in. l. si q̃s vina. §. ex hoc apparet.

b **Emptio.** [b] ¶ In glo. sed videt
ibi cũ dicit: vt. l. con-
trarius. hãc solu. sequit gl. in. l. qd icpe
§. j. ff. eo. z tñ videt ꝯ casum huius. §. qz
hic ipsa emptio cõfertur in. arbitrium
emptoris z totuz cõmerciũ. vñ dic q in
arbitrio contrahentis põt poni accidē
tale. itē z substãtiale dũtamen adijciat
tēpus: vt dixi. s. e. §. ptiũ. vide ibi. ¶ In
ea. glos. ibi cũ dicit sub cõditione facta
qd apparet: qz sunt hec ꝟba de futuro.

1 ☞ Emptio z venditio in quib9 reb9
non valeat.
2 Emptores rerũ inalienabiliũ an repe
tere possunt pretium.
3 Emptor nunquid debet restituere rem
venditori.

c **Loca.** [c] ¶ Ad intellectũ huius. §.
vide. s. de re. di. §. nullius.
1 et. §. religiosum. † Et not. ꝯ laicos q̃ to-
ta die emũt decimas. nã non valet em-
ptio nec vēdens tenet de euic. extra de
deci. c. phibemus. et idē de his q̃ emunt
2 res ecclesiasticas inalienabiles. ¶ † Sz
nunquid tales emptores rerũ inaliena
biliũ possunt repetere pretiuz. videt q
sic. i aut. de nõ alie. §. si q̃s emerc. z hoc
si fuit stipulatum: al's non. C. de euic. l.
si fundum. C. de agri. z cen. l. q̃ue ãdmo
dum. Sed cõtra videtur notari in feu.
de phi. feud. ali. per fed. c. j. quasi dicat
pro quo. C. de litig. l. si. Sed videt q sti
pulatio nihil faciat vbi sciens emit cer
tũ est q stipulatio rei impossibilis non

tenet. ff. de inuti. stipu. in prin. Sed constat q si quis vendat decimā vel forum vel basilicam. et caueat per stipulationem de euictione vel licere rem habere promittit impossibile de iure. vt patet hic cū concor. ergo stipulatio nō astringit. item videtur q nec teneat quo ad interesse: q2 vbi stipulatio adijcitur cōtractui vetito vl' reprobato a iure. sicut non tenet in principali. ita nec in accessorio. sic est hic: ergo &c. ff. de verb. obli. l. si homo mortuus. et. l. stipulatio hoc modo. de fideiuss. l. cū lex. et hoc fuit conclusum pro determinato. ff. de inuti. stipula. §. alteri. ¶ In oppositum videtur q quamuis quis stipulet impossibile q valeat stipulatio ad interesse. Uendidisti seruū promisisti eum sanum esse vel furem non esse. certū est q si sit infirmus vel fur tu pmittis impossibile: et tamen cōstat q teneris. ff. de euict. l. si ita quis pmisisset. et ita videt q illa impossibilitas nō vitiet. itē videt q quamuis res phibeatur vendi. et contractus annullet a iure q nihilominus tenet quo ad accessoria. C. de predi. mino. l. et si is. Et ad. l. si ita qs. posset dici q principalis contractus tenuit et de natura sui venditor tenebat ad interesse ad qd extēditur stipulatio interpretatione iuris nō ad factū impossibile. s3 dic ɔtractus nō tenuit: immo reprobatus est a iure et per cōsequens nec quicquid ad ipsum firmandum adijcit. C. de leg. l. nō dubiū. Ad. l. et si is. potest dici q cōtractus de se non erat ibi phibitus nec rei cōmerciū: verūtamen ad hoc q dñium transferatur debuit certa solēnitas adhiberi. idcirco curator &c. Uel dic latius q qñq ius inhibet cōmercium et nihilominus dat regressum p pretio: et tūc dat regressus etiā scienti. C. de fun. l. fi. quamuis glo. alio modo intelligat in aut. de non alie. §. si quis emere. ¶ Qñq inhibet cōmerciū et recuperationē pretij: et tunc credo q emptor nō recupat etiā si sit stipulat9 q2 illa stipulatio esset ɔtra ius et censet esse apposita ad elidendū penā a iure appositā. ideo nō valet. p. l. non dubiū. C. de lega. ff. de legi. l. fraus legi. et. d. l. cū lex. ff. de fideiuss. et sic pōt intelligi. C. 3

de predi. cur. l. i. li. x. de fun. rei priua. l. fi. li. xi. Qñq inhibet cōmerciū et stat in finib9 suis quo ad pretiū: et tūc aut emptor stipulat9 est ab eo in cuius fauorē phibitio facta fuit. et credo q nihil valeat stipulatio: q2 p hoc ɔueniret ad vetitū et ad faciendū ɔtra legis phibitionem. vt. d. l. nō dubiū. aut alio. et tūc sic. Uerbi grā. vxor vēdidit fundū dotalē et promittit de euictione litere &c. ac reddere pretium &c. credo q oia sint nulla. q2 p hoc conueniret ɔtra id qd lex ordinat. vt. d. l. fraus. et. l. oratio. de ri. nupt. sed si marit9 vēdidit rē dotalē et se obligat vel alius tertius non vr quin possit se obligare ad interesse et ad reddendū pretiū. et idem de curatore vēdente rem minoris. et de vasallo vendēte feudū. et de quocūq vēdente decimā. et de similibus. S3 in hoc posset esse hesitatio si tales pmittant facere garnimentū et habere licere &c. nō facta mētione de ptio nec de interesse vtrū teneant: q2 vident pmittere impossibile et. l. si ita quis. de euic. nihil videt facere q2 loquit in contractu permisso. ¶ Itē nec. l. stipu. ista. §. i. cū se. ff. de vb. obli. q dicūt contrahi obligationē ad interesse. q2 loquunt in contractu licito de cuius natura sequeretur obligatio ad interesse. S3 nos loquimur in cōtractu vetito. et sic videret rigor attēdēdus. s3 melius adheret. l. si ita qs simpliciter. et hoc casu admittit obligatio ad impossibile. vt not. in simi. ff. de act. emp. l. ex empto. §. etiā. ¶ Sed qd si emptor sciebat factū tñ ignorabat ius. nā credebat forte q eēt licitū emere decimā de iure vel forū vel basilicā: videret q possit agere ex empto iuxta hūc. §. et hoc vr sentire gl. in. d. l. quēadmodū. in gl. dedit. ¶ Itē q2 error iuris excusat in suo recuperādo. ff. de iu. et fa. igno. l. error. et not. q vbi emptio est nulla emptor agit si non fuerit sciens vel si fuerit stipulatus: s3 vēditor etiā in casibus illis nō potest agere cum ɔtractus sit nullus. ¶ † S3 nunqd emptor d3 restituere rē vēditori. Uidet q sic q2 al's haberet rē et pretiū qd esset iniquū. vt. d. l. fi. de liti. et facit. l. quēadmodū. qd satis est equū nisi ille ad quē ptinet repetat.

a ¶ Loca=
tio. Diuide
hūc tit. vt h
ẜm Angel.
Et hoc di=
cit istud pn
cipiū. Lo=
catio perfi=
cit cōsensu
eoipso qd
de ptio con
uenit: et in
voluntate
tertij ptiuz
cōferri pōt
sicut in em
ptiōe et ẜm
ei⁹ naturā
qua p oīa
locatio re=
gulat: i cer
to ꝟo ptio
constituto
ꝯtract⁹ ino
minat⁹ effi
citur. Itē si
merces ꝯsi
stit in spem
nō est loca=
tio: sȝ inno
minat⁹ cō=
tractus na
scit ex quo
actio pscr.
ꝟbis dat.
h.d. ẜm an
ge. vsq ad
§. adeo.

b ¶ Queri
tur. Hic p
Ange. in. j.
col. ꝟsic. ex
quo not.

vt. §. si qs emere. s. alle=
gato. et ita intellige. l.
quēadmoduȝ. ff. de act.
empt. l. ex empto. §. si qs
virginē. de ꝯhē. empt. l.
domuȝ. de here. ven. l. ꝙ
si quis nulla. Et not. ꝙ
hoc casu nō cōcluditur
ad tradendū in actione
exempto. sed ad interes
se. vide. s. eod. §. pretiū.
ꝛ iunge. s. de inutili. sti=
pula. in prin.

¶ De locato ꝛ con=
ducto. Rubrica.

¶ Textus rubricā con=
tinuat euidenter.

1 ☞ Lex rē maioris p=
tij. C. de rescin. vēdi. an
habeat locū i locatione
ꝛ conductione.
2 Colon⁹ partiarius im=
proprie dr conductor.
3 Colon⁹ partiarius quā
actionem habet.
4 Colonus partiarius an
possit arbores scindere.

Oca=
a tio a. ¶ In
1 tex. ibi † ijs=
dēq regu=
lis. facit ꝙ in hoc ꝯtu
habeat locū. l. rē maio=
ris ptij. C. de rescin. vē. ꝛ
not. C. e. l. si olei. de vsu=
2 fruct. l. si ea lege. ¶ † In
gl. s. in pecunia. in fi. nū
quid ergo aget ex cōdu
cto. gl. videt velle ꝙ sic.
ff. eo. l. cum in plures. §.
messem. ff. de furtis. l. si
apes. §. fi. et. l. si qs vxo=
ri. §. si sulphurarie. q vi=
dent p leges illas q lo=
quūtur in partiario co
lono qui nō facit fruct⁹
suos quousq sint p euȝ
recepti. sed ille q nūmis
colit facit aūt: vt ibi no.
¶ Sed dic ꝙ nō sunt ve

re. quia nō est locatio nec cōductio ꝗ
mercede in pecuniam cōstituta vt h
d. §. si quis seruuȝ. ꝛ ideo partiarius
agit ex cōducto. ꝛ dicte leges loquunt
in eo qui nūmis colit ad modicū tps. ꝛ
iunge qd scripsi. s. de re. di. §. si qs a
3 domino. ¶ † Querit ergo qua actione
b aget partiarius colon⁹. videt ꝙ actio
pro socio: vt. d. §. vis maior. in fi. ꝛ si fu
ad nō modicum tps videt ꝙ vtili vēdi
catione. ff. si ager. vect. pe. l. j. super hoc
interroga aduocatos. ꝛ si dicāt actione
ex ꝯducto oppone eis de. §. si qs fun. si
dicāt ꝙ n ex ꝯducto: oppone d. §. messē.
cū ꝯcor. iunge. j. de act. §. item seruiana.
¶ Unde querit vtrū partiarius colon⁹
faciat fruct⁹ arboris suos in solidū vel
an dñs recipiet partē. De cōsuetudine
seruat ꝙ dñs nihil recipiat. de hoc in
4 Spe. e. §. j. ꝟ. fi. ¶ † Sed an possit arbo
res scindere. Non videt. ff. de iu. fis. l. in
frau. §. cōductor. de censi. l. forma. §. sed
si vices. nisi essent renascētes. ff. de vsu
fru. l. ex sylua. ¶ Itē intellige ꝙ in hoc
§. dicit si sit talis res q cōsueuit locari ꝛ
cōduci al's non agit ex locato. ¶ Quid
eñ si quis locauit hoies ad bibendum
vinū suuȝ. vt hoc ptȝ in. l. naturalis. §.
at cum do. que hic allegat in glo. ff. eo. l.
si marcellus. Sed qd si pretiū fuit pro=
missuȝ arbitrio lucij cōductor vsus re.
lucius mortuus est anteq ordinet vel
arbitrari nō vult. quō puidebitur loca
tori. Videret ꝙ hoc amiserit quasi nul=
lus sit ꝯctus. s. eo. tit. §. pretiū. Sed hoc
esset iniquū. vnde videt ꝙ arbitrio bo
ni viri debeat satisfacere. ar. C. de misti.
ꝛ subsți. sub cō. fac. l. si testiū. vel dic ẜm
doc. Ja. ꝛ Pe. ꝙ locator seu dñs poterit
repetere estimationeȝ instar illius qui
soluit opera indebita. ff. de condi. inde.
l. si non sortem. §. libertus. vel forte da
tur prescri. ver. j. pri. §.
1 ☞ Merces si nulla sit constituta qua
actione agi debet.

Qua de causa. ¶ In tex.
ibi: sed p
prium genus sine nomine nō enim est
permutatio: qr dominiū non transfert.
ff. de rerū pmu. l. j. ꝛ. ij. de condi. ob tur.
cau. l. fi. nec commodatum cum non sit

gratuitum sꝫ cōtractus innominatus.

1 ¶†In glo.j.ti.man.in fin.doc.dicūt ꝙ in casu in quo nihil conuentum fuit de mercede si sit ꝑsona que ꝯsueuit locare opas suas daṙ in ꝑscriptis verbis vt ex cōditione persone cū retineṙ voluntas partiū.ff.de vsu ꝛ ha.l.plenū.§.equitij. ꝛ ideo dicunt ꝙ quidā iudex male iudi cauit absoluēdo scholarē qui cuidam nūtio tradidit literas vt eas deferret: ꝓmisit ei ꝙ bene satisfacceret.nā ꝯuis salariū incerte pollicitationis ꝛc.vt.ff. man.l.qui mutuā.§.salariū.hoc est ve rum in his quibus ꝯsueuit dari gratia a honoris vel renuntiatiōis gratuite.nō sic in illis qui in talibus lucrantur quo tidie panem suum ¶In glo.que com= petit.ibi cum alleg.l.generaliter.§.j.ij. et.iij.ꝓ contractu facio vt des nō com= petit.sed actio de dolo.que sit ratio.vi de.C.de re.permu.l.ex placito.ꝛ.d.l.na turalis.§.qd̄ si faciā ¶In eadē glo.ibi cū allegat.l.rebus.hoc verū si opponā= tur sup actis talib⁹.sec⁹ si sup substātia libus.vide.ff.de cōtrahē. emp.l.pacta.

1 ☞ Ecclesia cōstantinopolitana nō po test dare in emphy.vltra tertiam gene rationem nec ecclesie ei subiecte.

2 Emphyteota an possit dare alij in em= phyteosim.

3 Quid de vasallo.ꝛ nume.4.

5 Emphyteota quando alienat emphy= teosim an transferat vtile dominium.

6 Quid autem in vasallo.

7 Dominus rei emphy.qualiter agit cō= tra scdm emphyteotam in quē primus alienauit emphyteosim.

8 Scriptura an sit necessaria in cōtractu emphyteotico.

9 Contrahentes super cōtractu emphy. si sic dicunt loco tibi talem fundum ad talem pensionē perpetuo:vel loquunṫ indefinite trado tibi ad perpetuuꝫ talē fundum ꝓ tali pensione:an valeat.

10 Quid si dicaṫ ego vendo tibi talem fun dum tali pretio retenta annua pēsione an erit venditio vel emphyteosis.

11 Pensio que debetur pro re emphyteo.ꝛ census an sint idem.

12 Census est quid publicū sicut tributuꝫ.

13 Contractus censualis ꝛ emphyteotic⁹ an sint ijdem vel non.

14 Instrumentum si conti neat talis dedit in em= phyteosim seu censum talem rem et transtulit omne dominium nihil omnino retinendo nisi pensionē vel censuꝫ:an sit contractus cēsualis.

15 Periculuꝫ interitus rei emphy.ad queꝫ spectat an ad dominum an ad emphyteotam.

Adeo autē[a].

¶Doc.Jac.ꝛ P.e.parū dixerūt in his materijs vltra glo.vt potes perci pere ex his que scripsi. qꝛ vbi reperio eos dixis se aliqua fideliter nomi no.ꝛ etiā hūc.§.trāseūt sicco pede.Ego etiā pa rum hic dicā:qꝛ spe.sa= tis in hac materia dixit ꝓ oibus in ti.de loca.§. nūc aliqua.ꝛ ego in bre uib⁹ multas cōclusiōes posui.C.de iur.emphy. i breuiario meo recurre vel ad vnū vel ad aliū. aliqua tamē hic tangā que ibi non sunt tacta ꝛ non hoc modo.

1 ¶†In glo.interdū.in fi.[b] sꝫ re stat rñdere ad emphy. Sed dic qd̄ loquitur in ecclesia cōstantinopoli= tana ꝛ in subiectis eidē que nō possunt dari in ēphy.vltra tertiā gene= rationē nisi domos rui= nosas:sed alie possunt ad ꝑpetuū.vt scripsi.C. de sacrosan.eccle.auṫ.si quas.ꝛ sic itelligiṫ auṫ. perpetuā.e.ti.que est ca nonizata.x.q.ij. ꝑpetua dꝫ tñ seruari solennitas autentice hoc ius porre ctum.vt scripsi in auṫ.

a ¶Adeo autē.Cōtra ct⁹ emphy teoticus q ꝑficitur cuꝫ alicui res ꝯcediṫ mer cede in pe= cunia vel i specie cōsti tuta a con= tractu lo= cationis ꝛ ab emptio ne in aliq= bus differt: et multipli citer conue nit cum eis qui iure ci uili fuit in troduct⁹:ꝛ interit⁹ to tius rei ꝑti net ad dñꝫ ꝑticularis ad emphy teotam.

b ¶In fin. Uide h̄ An ge.lati⁹ an eccl'ia pos= sit concede re i emphy teosim.i.ij. col.aū me. ꝟ.in ea.gl. in fine.

2 siquas.❡† In gl. ergo
ibi cū alle.§.alienatiōis
ille.§.facit: qꝛ ibi spāle
in ecclia. ergo in ꝯtra=
riū ius cōe. Itē ꝓ hoc ꝙ
vasallus facit alium va
sallū in feu.ꝑ q̄s fi.inue
sti.§.sed ꝛ res.de le.cōꝛ.
.§.silr.de ꝓhi.feu.ali.§.
illud.ꝛ tñ nō ē nisi vtilis
dñs sicut nec emphy.vt
no.ff.cōmo.l.si vt certo.
.§.si duobus.ergo a silr
ꝛ emphyteota aliū em=
phyteotam.❡ Preterea
cū emphy.possit vēdere
saltē req̄sito dño vt hic:
cur nō poterit dare i em
phy.vbi non ē tanta nec
ita ꝓpria alienatio:sed
quedaꝫ interpretatiua:
vt.§.alienationis.vide=
ret ꝙ immo arguēdo sic
si id qd̄ magis ꝛc.facili⁹
em̄ ꝑmittit̃ datio in em
phy.q̄ꝫ vēdere.vt appa
ret in eo qd̄ de ecclesiis
dixi.s̄.i additiōe.ꝓxima
ꝛ ꝓ hoc videt̃ exp̄ssum.
C.de fun.pa.l.j.Et hāc
partē credo verā.bñ tñ
credo ꝙ dñs direct⁹ dꝫ
req̄ri ꝑ.l.iij.C.eo.nō em̄
loquit̃ solū in vēditiōe:
sed in qualibet transla
tione ꝛ forte poterit reti
nere si velit ꝓ eadeꝫ pē
sione.C.de col.p̄di.ci.l.
fi.in fi.li.x.de cōsuetudi
ne seruat̃ ꝙ absqꝫ cōsen
su ꝛ req̄sitiōe dñi possit
3 dare in emphy.❡† Sꝫ
q̄d de vasallo.glo.Colū
bi vr̃ velle ꝙ nō possit a
dare in emphy.i feu.de
prohi.feu.ali.ꝑ fe.circa
p̄n.in gl.si aūt.in fi.quo
nil credo falsi⁹ vt appa
ret ꝑ rōnes supradictas
vñ cū hoc liceat ecclesie
cur nō vasallo.ꝛ hoc est

notoriū ꝑ totū regnū ꝙ ſꝛs nobiles qui te
nēt i feudū nullos haberēt reddit⁹ ꝛ
videm⁹ ꝙ illi q̄ tenent in feudū ꝛ retro
feudū habēt emphy.ꝛ hoīes suos vbi=
4 cūqꝫ terrarū.❡† Preterea cū simplr cō
ductoꝛ possit trāsferre ius suū in alium
vt.j.e.§.fi.i.l.q̄ domū.ff.de iur.fis.l.mo=
chis.§.j.cur hoc nō possunt emphyteo=
ta et vasallus q̄ maius ius habēt cum
sint vtiles dñi vt est dictū nō video hoc
nisi fieret fraus iuxta.§.callidis.d ꝓhi.
5 feu.ali.❡† In ea.glo. ibi cū allegat.l.si
ager vec.ista nō ē q̄stio sic simplr q̄rēdo
qm̄ melioratiōes suas possit transferre
dño iuito.sꝫ tñ req̄sito vt hic.ꝛ.C.e.l.iij.
ꝛ hoc qñ nihil sibi retinet:sed qñ dat in
emphy.ꝛ retinet pēsionē nūq̄d trāsfert
vtile dñium sic ꝙ nihil sibi remaneat
vel an remanet sibi hec ē q̄stio.Et vr̃ ꝙ
nihil sibi r̃maneat:qꝛ d nā ꝯct⁹ emphy.
est ꝙ dñiuꝫ vtile trāseat i emphy.vt.s.
dixi.duo aūt nō possunt eē vtiles dñi i=
solidū.vt.ff.de acq̄.pos.l.iij.§.ex cōtrario
ergo sequit̃ ꝙ trāseat i vltimū.ꝛ ꝓ hoc
facit.ff.ad treb.l.j.§.de illo.ꝛ.l.ex asse.ꝛ
qd̄ ibi no.Posset ā putari ꝛ dici ꝙ quot
quot sunt habēt vtile dñiū diuersis re=
spectib⁹ ꝛ q̄libet est dñs alteri⁹ ēt si per
plures man⁹ descēdit.ꝛ hoc ꝓbat̃ sic.tu
mihi cōcedis ꝙ emphy.pōt dare in em
phy.vt.s̄.ꝓxime dixi.ego nūc ostēdo ꝙ
ipse emphy.q̄ dat aliij hꝫ ius i re.certū ē
ꝙ vbi aliq̄s ꝯct⁹ ꝑmittit̃ credēd⁹ est per
mitti ꝛ̄ꝫ naturā eiusdē.ff.de iniu.rup.l.
si q̄s exhere.filio.§.sed si q̄s.ff.de vsu.ꝛ
habi.l.plenū.§.eq̄tū.loca.l.si vno.Sed
ꝯstat ꝙ de natura ꝯct⁹ emphy.ē ꝙ tra=
dēs hēat certa iura.s.ꝙ possit expellere
si cesset ꝑ biēniū in ecclia.in priuato ꝑ
trienniū ꝛ alia q̄ sunt.C.eo.ꝑ totū.ergo
ex quo ei emphy.ꝑmittit seq̄tur ꝙ p̄di=
cta iura habeāt nec ob.ꝙ nō possunt eē 6
plures dñi insolidūꝫ vtiles nec plures
directi:qꝛ verum est vno respectu:sed
diuersis respectib⁹ sic.vñ p̄mus ēphy.
censet̃ dñs scd̄i scd̄s tertij.habēdo respe
ctum de vno ad aliū ꝛ quo ad se.nā bñ
reperitur alibi qd̄ nō dñs habetur pro
dño quo ad illū qui cām hꝫ ab eo.ff.de
po.l.bona fides.C.loca.l.si quis cōdu=
ctionis.ꝛ hoc videtur probari in feu.de

a ❡ Non
possit. An
aūt feudū
possit lega
ri vel aliēa
ri etiā pro
anima.vid
alex.i cōsi.
xxx.in.iij.
col.i.j.vol.
ꝛ vtrū ꝓce
dat ar.de
ēphyteosi
ad feudū ꝛ
econtra.ꝛ
idem alex.
in cōsi.xxx.
in.x.col.in
j.vo.ꝛ i ꝯsi.
xliiij.in.iij.
col.i.e.vol.
Et vtrū in
gñali alie=
natiōe ve=
niat feudū
idē alex.in
ꝯsi.cxlv.in
iij.col.in.ij.
volu.ꝛc.de
emphyteo
si vide per
doc.in.l.ij.
C.de iure
emphy.

prohi.feu.ali. p fe.§.illud. vbi vasallus q̃ fecit aliũ vasallum vocatr dñs respectu scdi.et hoc necessario dz dici qñ vasallus dat in emphy.vel in feudũ.nam tũc sunt plures vtiles et facit qd no.i.d. l:ex asse.ad treb.ff.de pca.l. cum precario.et ibi no.in simili et idẽ si sint plures vasalli descendendo. ¶In hoc potest 7
dici qd si de volũtate pmi dñi emphy. dedit in emphy.q pmus videatr remittere iura sua.ff.qui.mo. pig. vel. hypo. solu.l.sicut si volũtate.C. de remis. pig. l.fin.et per consequens secũdus videatur verus dominus et hoc si concessit vendere vel donare vel facere suam voluntatem secus si concessit tantum dare in emphy.in feu. si d feu.contro. fue. c.pe. de feu. non ha.propriam nat. feu. §.j.in fi.in hoc enim casu videtr dicẽdũ sicut diceretr qñ sine volũtate dñi dedit et maxime qñ consensit saluo iure suo sicut consueuerunt facere domini quando inuestiunt et in hoc casu et i casu quo non cõsensit potest dici quod omnia iura primi domini sunt salua.ideo credo q si non soluatur sibi sua pensio q res cõmittatur eidem siue dicta pensio deberet solui per manum primi siue per manuz secundi emphyteote.et si res vẽdatr debet requiri et debet habere quadragesimam vel laudemiam vel illud quod competit de consuetudine in tali 8
bus et breuiter credo qd oĩa iura sunt ei salua qualia habebat si non fuissent data scdo i emphy.et hoc dico per.d.l.C.de fun.pa.ar.ff.de ser.expor.l.pe.de acqui. possessio.l. qui vniuersas.§. finali. cum l.sequenti. Quod ergo ius habebit emphyte.qui alij dedit in emphyte.Certe suam pẽsionẽ et cõmittitr sibi res nisi soluatr pensio.et breuiter oĩa iura que quis hz in re emphy.dũtamẽ nõ fiat preiudi
6 ciũ priori dño. †Et idem dicerem in vasallo qui dedit alij in feuduz per dictũ.§.illud.et sic determinarez qd no.in c.similiter.de le.conra. vbi de hoc scio tñ qd quo ad vasallos seruatur contra de consuetudine.nam si tu teneas feudum a titio et ego a te idem feudum et 9
sempronius a me ego inuestituram et laudemiam recipiaz siue vẽtas et si ego vendã tu recipies semp primior et dñs et tñ in censualibus et emphy.seruatr de ɔsuetudine q prim⁹ et direct⁹ dñs inuesti.et vocatur prim⁹ et direct⁹ dñs ille q̃ primo tradidit ad cẽsum vel emphy.q̃uis forte teneat ab alio i feudũ et sic tm̃ vtilis hec de ɔsuetudine de iure tñ credo q sit rõnabile qd dixi.s.¶†In fi.e. gl.hec est vera si cõsensit et renouauit in psonã ei⁹ iuxta illa que.s.dixi.et iuxta l.fi.C.de iure ẽphy.alˀs nõ vr̃ q nõ possit agere actiõe ɔ illũ qui cũ eo nõ cõtraxit et min⁹ ɔ tertiũ si ad tertiũ res euenerit.opz ergo eũ reqrere ad rei vẽ.vt.s. pri.no.et sic opz q pbet dñiũ qd erit difficile.Uel dic q sufficit:qd pbet longas pstationes sibi factas.ex hoc enim psumitr cõtract⁹ emphy.pcessisse.vt not.C. d iure emphy.l.ij.et hec pbatio valebit ad probationẽ dominij si agat rei vendicatione ɔ tertiũ.et de hoc in spe.eo.§. nunc aliqua.ṽ.liiij.et ver.cxvij.et vers. cxlij . et ver.clxiij.et ṽ.clxvj.et ṽ.clxviij. ex cõfesso aũt nõ posset agi de iure ciuili:sed pro pẽsione.ff.de ser.rus.pdi.l.pecoris.et iunge quod nota.ff.vsufructu. quẽad.caue.l.si vsufru.noie iunge.j.de ac.§.eque.et.§.preiudiciales.¶In glos. immo differt ibi cum allega.l.non solet hoc differentia procedit vbi conduxi ad modicũ tps:secus si ad nõ modicũ.ff.si ag.vecti.per totũ.¶In fine.ea. glos.hanc opi.videtr semp glos.sequi q requiratur scriptura i ɔtractu emphy. et hãc fouet tex.specu.tñ tenet q non requiratur scriptura in.d.§.nunc aliqua ver.sed oppo.magna pars modernorũ consueuit sequi glos.hãc. ¶Quid ergo si cõuẽtuz est et contractum sine scriptura nunqd erit contractus nullus vel valebit tanq̃ locatio vel contractus innominatus si pensio non sit in pecunia retenta opinione q scriptura sit necessaria.Credo q si partes agebant q esset emphyteosis quod cõtractus sit ipso iure nullus.Uerbi gratia.qr exprimebãt do tibi in emphy.et ego recipio in emphy.ff.de acceptila.l.an inutilis.de verbo.ob.l.j.§.sed si quis. ¶†Sed qd si dicebãt.loco tibi talem fundum ad talez pensionem perpetuo.vel loquebantur

p verba idefinita trado tibi ad ppetuū talē fundū vel talē domū ad talē pēsio nē.nunqd vz.Nō vr̄:qz talis ɔct⁹ nō est locatio vt hic:qz trāsit vtile dñiū. vt.ff. si ag.vecti.z possessio naturalis.qd nō ē de natura locatiōis:vt hic legit̄ z not. et vr̄ casus isti⁹.§.Ego credo ɔ ꝙ sit ɔct⁹ locatiōis si pēsio sit i pecunia vl' ɔtractus innoiat⁹ si sit in mercede.vel societas si sit partiari⁹ p illa q̄ dixi.s̄.e.§.j.et que ibi no.legūtur.nec obstat iste.§.qui vr̄ casus ɔ:qz ego cōcedo ꝙ nō est locatio nec vēditio:sz tertiū gen⁹ vbi partes hoc agūt vl' vbi nō agūt sz si habeat substantialia sua z scriptura z alia necessaria:sz vbi ptes hoc nō agūt:sed volunt facere aliū cōtractū non credas ꝙ is.§. corrigat quin fundus z q̄libet res possit locari ad nō modicū tp̄s:z quin valeat locatio z hoc ꝓbatur p iura magis noua.vt in auk.de ali.z emphy.§.loca.col. ix.ff.de col.prediorum cur.l.j.z.l.fi.C.de vsufru.l.si domina.z in hoc valde aperitur intellectus hui⁹.§.sed ad hoc obstare vr̄ qd no.i.d.l.fi.vbi not.ꝙ res sic locata vr̄ data i ēphy.Sz dicas ꝙ verū est si partes hoc agāt z etiā i dubio si cōtractus possit ad hoc trahi vt habeat substātialia emphy.vt scriptura alia remaneat in finibus quibus valere pōt vt dixi.nec ob.qz in locatiōe nō trāsfertur dominium nec possessio ꝙ veruz est in locatione ad modicū tp̄s.sed in locatiōe ad nō modicum tp̄s sicut vtile:vt dixi.z possessio naturalis non vt.d.l.j.

10 si ag.vec.¶ †Sed quid dices si partes dicunt sic ego vendo tibi talem fundū tali pretio retenta mihi tali annua pensione nunquid erit vēditio vel emphy. Iste.§.vr̄ determinare qd nō est venditio.sed ego credo qd sit venditio z maxime si retineatur modica pensio z magnum pretiū recipiatur quinimmo crederem hoc casu vltimo ꝙ q̄uis partes agerent expresse ꝙ esset emphy.ꝙ deberet potius venditio noiari.i feu.de prohi.feu.ali.p fe §.validis.¶ Quid enim si recipit centum libras z retinet vnum deñ. pensionum:non videtur emphy. ff.locati.l.si quis conduxerit.de acqui. pos.videtur enim ficte loqui de emphyte.z ideo non.sed si ante videtur pura venditio.ff.de contrahen. emptio.l.... pti.z per dictum.§.validis.vbi tex.vocat emptorem venditorem q̄uis ageretur quod esset res feudalis.si tamen retineret pensionem competētez licet forte minorē q̄ res valeret et reciperet pecuniam non minus iudicarem emphy. ff.de contrahen.emp.l.si qs donatione nec ob.is.§.in his q̄ dixi:quia loquitur casu quo pretiū nō dabatur hic sz sine tradebatur ad perpetuā pēsionez:tunc nō est vēditio.vt hic sed qñ pretiū reci-

11 pit habēt locū que.s̄.dixi.¶ †Sed puto hic loquit̄ d̄ ɔtractu emphy.z depensione ista vocabula sunt nobis ignota in regno francie:sed nos vtimur verbo census.z etiam notarij in literis eorum 14 ponūt.talis dedit vel tradidit talē fundū.p.x.solidis ppetui cēsus.nunquid est vnū z idem quo ad effectum z ... dispositionem non videtur:quia in emphy.particulare periculuz pertinet ad emphy.z tamen non est censualis.ff.de

12 censi.l.formā.§.illam.¶ †Preterea census est quid publicum sicut tributū ... patet in tota materia.ff.de cēsi.z no... de censi.in rubri.ff.de pub.l.j.§.j.in glo. tāq̄ ꝓcurator.z ita vr̄ ꝙ nō possit ... ri p̄uato.¶ Sz i hoc obuiat.C.de agri. censi q̄si p totū.z.l.colonis.in q̄.cau col. cen.do.ac.pos.l.ij.Ut tū hoc plenius videas debes scire ꝙ cēsus sumit̄ multis 15 modis.vno mō.pro tributo.z ita sumitur in.d.titu.ff.de censi.z in glo.s̄.allega.C.sine cen.vel re.l.fin.et per totum. Quādoq3 sumitur pro conditione hominum quorum corpora cū terra sunt astricta dño.vt.C.de agri.et cen.quasi per totum.quandoq3 reperitur pro pensione vel redditu qui prestatur ad perpetuum.extra de censi.in rubri.z.c.peruenit.Qñq3 pro pensione que prestatur ad modicuz tempus.extra ne pl.vi fi.

13 c.fin.¶ †Nunc veniamus ad qōnē nostram nūquid est differētia iter ɔctū censualē ꝓut cēsus sumit̄ ꝓ annua pēsione qz de alijs ptz non esse questionē z emphy.Canoniste dicūt ꝙ sic:qz res censualis non cadit in cōmissum si cessauerūt soluere p triēniū:sz emphy.sic.et ...

reli.do.c.cōstitut⁹.vt ibi not.p oēs.et dicūt q in re censuali dñiu3 trāsit i illū q soluit cēsum nō sic in re emphy.in qua nō trāsit nisi vtile.ista aūt possunt pbari de iure ciuili:qr cēsus nō recipit pro annua pstatione simplici nec reperitur cōtract⁹ cēsualis iter priuatos i ɔditionatis.Scio tñ q de ɔsuetudine seruat inter laicos q res cēsualis cadit in cōmissu3 si cēset p triēniū et qd ille q cēsu3 recipit cēset dñs direct⁹ et recipit laudemia si possessor vēdat.et fere vtuntur sicut de emphy.ɔtract⁹.Sed retēta opi.cañ.q res cēsualis nō cadit i cōmissum qrit qd si in instro cōtinet talis dedit in emphy.seu ad ppetuū cēsum talē rē nū qd erit emphiteotica vel cēsualis.Satis pōt dici q emphy.ff.p socio.l.sed si
14 adyciat.de au.et ar.le.l.spēs.¶ †Sz qd si in instro cōtinet q talis dedit in emphy.seu cēsum talē rē.et trāstulit omne dñiu3 nihil oino retēto nisi pēsione vel cēsu sicut frequēter faciūt notarij q nesciūt qd scribūt.tūc dicerē ɔtractū cēsualem cu3 hoc sit de natura cēsualis et de natura emphy.et i dubio debemus adherere vbis nisi als de cōtrario apparet.ff.de leg.iij.l.nō aliter.ff.de re iud.l.semp in stipulationibus.§.et facit.ff.de vsufru.earū re.que vsu cō.l.hoc senat⁹ .§.fi.et.l.fi. ¶In gl.j.iur.gen.satis videtur per hunc tex.quod ex pacto oriatur actio sicut in donatione.et potes addere ad alios casus qui notātur.j.de act.
15 .§.de ɔstituta.¶ †In glo.j.medietatis.in fi.hāc tenent doct.moderni.Quid si res augmentetur.glos.distinguit.C.eo.l.j.an sit augmētū patēs vel latēs.Sed doc.idistincte dicūt nō augmētari.et idē spe.vt ibi scripsi.dicūt tñ q icremētū patēs nō pertinet ad emphy.sicut ad vsufru.ff.de vsufr.l.itē si fundus.§.huic.s3 i fundo est aliud.i feu.q su.te.c.ij.§.si qs de māso.Itē nō fit ei diminutio pp̄ter sterilitatē:sed si nō posset colere pp̄ter guerras fit diminutio vel quittatio pro illo tpe.vt.s.scripsi.et facit is tex.q si qs dedit bona sua vt nutriret q donatarius non tenetur nutrire si bona perierūt vel sint occupata per inimicos.Sz doct.tenēt contra.vt ibi no.hoc autem qd i hoc.§.dr nō pcedit in tributis.C.de allu.l.ij.et.iij.nec in locatione ad modicū tps.ff.eo.l.si merces.§.vis maior.sed in locatione ad nō modicū tps dicerē idē qd in emphy.cū sit qsi emphyteosis. vt.s.dictū est.vt no.in.d.l.fi.C.d col.fun.ciuili cetera que dicenda essent circa hanc materiam vide in spe.de loca.§.nunc aliqua et vide que scripsi.C.de emphy.vbi multas cōclusiones reperies qua repetere nō esset nisi lauare sinapiū.et qui lauat sinapiū mutat et demutat d vna scutela in aliā queritur concor.ff.eo.l.iij.

a **Item**[a] ¶In.e.gl.demōstrāte.ibi cum allega.l.sabinus.et forte si materia demonstrata pereat perit periculo venditoris sicut si vendidisset.ex.corbes ex illo dolio.s.titu.j.§.cum autem.et ibi dixi.non enim materia videtur vendita s3 anuli.vñ aliud materia aliud species inde extracta.ff.de pig.acti.l.si conuenerit.l.si quis.¶In ea.gl.in fin.ibi cum dicit in dictione sua.vult dicere quod materia non fuit demostrata.sed dictum fuit quod ex auro suo faceret anulos certi ponderis et ita illud certi pōderis cōstruetur cū verbo anulos et ab eo regit:sed sm primum intellectum regitur a nomine aureo.

a ¶Item Cum dñiū rei cōcesse transit pecunia pro mercede cōstituta emptio nō locatio dicit.seque.duo.§.clari sūt.

Cōductor.

¶ In glos. vt vsuras. in 2
fi. et ad alia multa. vide
ff. eodem. l. sed addes. §.
sed illud.

Qui pro vsu

¶ In glos. j. diligens. in
fi. prima videtur verior:
quam enim rationē di-
uersitatis possem⁹ red-
dere nisi dicas q hoc sit
spāle: qꝛ talia facilit̄ p-
dunt̄ ꝛ frustrātur sicuti
Azo dicit qđ est specia-
le in colono. vt in. §. hic
allega.

1 ☞ Usuffructus semp
extinguitur morte illi⁹
in cuius persona est con
stitutus.

2 Scholari mortuo vel re
cedēte an sibi possit sub
stitui in locatione.

a ¶ Mor- a
tuo. Cōtra
ct⁹ locatio
nis ad he-
redē trāsit.
Ang. vide
hic ange. q̄
supplet ad
hunc. §. qđ
Joan. fab.
omisit.

Mortuo [a].

1 ¶ † In glos. ꝓprietatis.
in fi. in hoc dicas q sem
per vsusfru. perīt p mor
tem illius in cuius pso-
na cōstitut⁹ est: sed si cō
stitut⁹ est in psona vni⁹
ꝛ ille voluntate proprie
tarij transfert in alium:
tūc videt̄ reuocatus. sic
intelligūt doc. l. si dña. et
hoc obtinet vbi ius vsu
fruct. ꝯstituit vel simpl'r
vel ad tps. ff. fa. her. l. et
puto. §. j. sꝫ si fructus vē
dant̄ vel locent̄ vsq ad
tēpus. non video quin
talis ꝯtus transeat ad
heredes: vt si qs recepe
rit castruꝫ cū ptinentijs
ꝛ fructibus vsq ad cer-
tos annos. vñ aliud est
ius vel cā recipiēdi fru-
ctus vel alicuius rei. ff.
de vsufru. l. arborib⁹. §.
vsufruc. ꝛ ibi ð hoc. C. ð 1
pet. bo. sub. l. j. ꝛ ibi etiā.

¶ † In ea. gl. C. e. l. viaꝫ. in fi. spec. te[...] 2
idē de iudi. §. generalia. ꝟ. sed nūqu[...]
pe. de bel. pti. dicit idē qđ glo. qñ vn[...]
principaliter cōduxit hospitium: ꝛ po[...] 5
associauit alios et ad hoc q non sit si[...]
plex ꝯductio: immo societas adduci[...] a
quoti. ff. de iu. do. de qua ego mihi no[...]
cauissez ꝛ tñ bñ facit. qꝛ q̄uis estimat[...] 1
venditionem faciat: tā ꝓpter societat[...]
q̄ est inter virū ꝛ vxorē nō cōsiderat̄ v[...]
simplex venditio: immo sapit natur[...]
dotalē quasi eodē mō. ff. ꝓ socio. l. ꝛ u[...]
l. verū. §. in heredē. vbi nō inspicit̄ na
tura societatis tñ per quam non suc[...]
deret heres ex pacto imo ex natura co[...]
ductionis vel melius facit per contra[...]
rium qꝛ in conductione vectigaliū ne[...]
dū contrahitur ꝯductio immo ꝛ taci[...] 2
societas q̄ ipedit nō succedere hered[...]
nisi ex pacto. ergo idē hic q nedū co[...]
hit̄ ꝯductio immo ꝛ societas q̄ imped[...]
ꝛc. dicit tñ qđ hoc casu ille potest p[...]
bere ꝛ nō alij. si tñ ꝓhibere nō vult al[...]
possunt ad hoc cōpellere per act. ex co[...]
ducto. ꝛ idē dicit in casu quo simul [...]
nes conduxerūt credit tñ q si substi[...]
tus sit idone⁹ q debeat eū recipere[...]
de cōsti. pe. l. q̄ aūt. §. sed si quis. cuꝫ [...]
non noceat ꝛ alijs prosit. ff. de euictio[...]
l. in creditore. de rei vendi. l. in fund[...]
ꝫm eum pro quo facit. ff. eodeꝫ. l. idēq[...]
hec sunt vera vbi in conductione act[...] b
est tacite vel expresse q cōmuni burs[...]
debeant viuere alias nō. Uel dic q c[...]
munis habitatio facit presumi societa[...]
tem tacitaꝫ. ff. de his qui deie. l. j. §. fina.
cū. l. seq. et sequen. iunge. j. titu. j. in prin
cip. §. fina.

¶ De societate. Rubri.

¶ Optime ꝓsequitur ordine quē refer[...]
nominādo contractus qui consensu c[...]
trahuntur. s. de oblig. que ex consens[...]
sed nō ꝓsequit̄ ordinē. ff. or. nec. C. [...]
mādati. ꝛ sequit̄ ꝓ socio. post de ꝯtra[...]
emp. sed hic ecōtra sequēdo ordinē qu[...]
posuit in. d. ti. ꝛ qui est in. l. ꝯsensu. [...] 3
act. ꝛ ob. Et no. q. ff. ꝛ. C. nolat actio[...]
ꝓ socio in rubrica hic cōtractū vt pu[...]
melius intelligant ꝛc.

☞ Societas ꝯtrahitur q̄n[...] sue que[...]
stu inter scholares.

Societas

2 Societas non appareat cōtracta ver-
bis exp̄ssis: si tñ p aliquos actus extrin-
secos appareat de presumpta volunta
te an videatur esse societas.
3 Totus tota totuz vnā rē signat vbi ad
vnam rem adijcitur.

a
SOcietatem.[a]

1 ¶†In gl. etiam in fi. istud
vltimum verbum multum
addit qr qñqz contrahitur
societas sine questu vt inter scholares:
vt.s̄.proxi.ti.§.fi. ¶In glos. omniuz. ibi
cū dicit expresse. Quid si nil fuit expres-
sum: sed duo inter se societatē conierūt
nec declarauerunt aliud. Ego credo ꝙ
videatur societas omniuz bonorū quo
ad hoc vt cōicentur inter eos qui ex q̄-
2 stu conuenient.ff.e.l.iij.§.j. ¶†Sed q̄d
si non appareat societatem fuisse coitā
verbis expressis: nunquid est societas
si per aliquos actus extrinsecos appa-
reat de p̄sumpta voluntate non videꝶ.
ff.eo.l. & sic hec questio fuit quesita.s̄.de
ob.ex cōsensu. & spe. aliquātulū agit de
hoc in spec. de iudi.§.generaliter. versi.
hoc etiam. & nō video quin sic possit de
prehēdi per euidentia signa tacitus cō
sensus quin sit societas cum contraha-
tur consensu & in obligationibꝰ que cō
sensu contrahuntur non est opus ver-
bis: vt scripsi.d.ti.de obli. que ex cōsen-
b su. ¶Quid em̄ [b] si simul habitauerunt
diu & oīa bona sua simul habuerunt et
cōibus expeñ. sine computo vixerūt: et
negotia sua ꝑmiscue egerunt. cur non
presumitur societas que etiā ex cōi ha
bitatione p̄sumiꝶ.ff.de his qui deie. vel
effu.l.j.§.fi. cum.l.seq. & maxime si ita fe
cerint per plures annos. C. de fideiuss.
l.j.ff.de ꝓba.l.procula.ff.eo.l.cum duo
bus.§.si fratres parentum. & ita interp̄
tatur consuetudo in patria consuetudi
naria fuerunt per annū & diez facit ad
cohabitationem. in feu. de benefi. fra. et
qualiter frater in feu. suc.c.j. de ista pōt
intelligi.ff.e.l. societatez coire. in eo qd
3 dicit re. ¶† In glo. hoc est veruz vbi ad
vnā rem adijciꝶ: sed vbi ad vniuersita-
tē est collectiuum plurium. veruz est ꝙ
de vniuersitate predicaꝶ quasi de vno.
ff.de re.iu.l.in toto. & ali
bi quem totius nō capit
orbis. ¶In gl. item alijs
duobus. in fi.s. emendo
in specie. vt equum mo-
relluz talē. quando ego
studebā in monte pessu
lano erāt tres vel qua-
tuor carnifices ad emen
dum vnum bouez. vt.s̄.
in proxi. additione.

1 ☞ Partes lucri i socie
tate si sint equales capi-
talia debēt esse equalia.
Adde ad idē nume.2.
3 Quid si vnus socius po
uit pecuniā alius operā
an pecunia erit cōis.
4 Cuius aūt periculo pe-
rit pecunia.

Etquidem.

1 ¶†In glos. sic.ff.de he.
insti. in fi. glo. Quid er-
go si capitalia sint equa
lia. glo. videtur suppo-
nere ꝙ lucrum non erit.
equale. Quid ergo erit.
videtur quod pro quan
titate pecunie seu capi-
talis debēt diuidi. & hoc
si sint eiusdem industrie
& opere. omnia enim bo
nus iudex dz attendere

a ¶Societatē. Diuide hunc tit. ꝯm Are.
& summa sic ꝯm eū. Cum bonorū & vniꝰ
negotiatiōis tm̄ ꝯhi pōt societas i qua
damni & lucri sunt partes equales: nisi
inter socios aliter cōuentum fuerit. Itē
valet ꝯuen
tio inter so
cios: vt ma
iorē partez
lucri ferāt
ꝙ damni & e
ecōtra. Et
lucrū dr qd
superest oi
dāno dedu
cto: qd vnū
lucrū par-
ticipet. & al
ter damnū
nō sentiat.
h.d. vsqz ad
.§. Illud.
Angel. hic
format vti
les q̄ones.
Querit em̄
de q̄stione
q̄tidiana.
duo fratres
simul habi
tant & alter
reperiꝶ ha
bere mul-
tā pecuniā
an p̄sumaꝶ
hr̄e ex bo-
nis cōibus.
Itez si duo
frēs simul
habitant &
hereditatē
cōmunem paternā habent queritur an
cetera q̄ aliūde veniūt debent cōicare.
vide etiā alex. in cōsi.xlviij. in. iiij. col. j.
volu. Itē an lucrū & dānum debeāt cō-
putari de anno in annum. postea ponit
quandā vtilē distin. qualiter dānū & lu
crum diuiduntur inter socios.
b ¶Quid em̄. Uide alex. i ꝯsi.xxiiij. i vlti.
col. in. j. vol. in ꝯsi.xlviij. & ꝯsi.xliiij. eo. j.
vol. itē in cōsi.xxxvij. in. iiij. volu.

Jo.fa. F

a ¶Illud. Particula adiecta i lucro tacite videtur adiecta in dam no. Ang.
b ¶ Diuersus. Et procedit hec regula siue quo ad cognitionez: vt l.j.ff.q̄ sunt sui vel alie.iu. siue quo ad iuris dispositionem: vt eadē sit natura: vt hic ꝛ.l.diem.§. stari. ff. de arbi. siue vt sit eadē natura: sez ꝑ contrariuz dummodo natura negotij et idētitas rationis hoc exposcat: vt hic ꝑ doct. vnum not. ₰m Angel. hic Barto. Dyn. Rapha. et Jo. de imol. ꝑ istum text. et per illuz in.l.qꝛ poterat.ff. ad trebelleia. ꝙ si vnꝰ ex socijs vult ire Uenetias ꝓ mercantijs inuito altero socio: suo tamen periculo ꝙ si lucraẗ nō teneẗ lucruz cōicare si alter socius non voluerit pati dānum.

sicut faceret bonus vir. ff.e.l.si societatez mecū. ꝛ concor. ad hūc.§.ff.eo. l.si nō fuerit. et quod ibi
2 no. ¶† In glo. computatio. Uerbi grā. ambo habēt simul.xxiiij. in capitali lucrati sūt.xij. volūt diuidere. ille q̄ habet duas partes in lucro et ita habebit.xx.tā ꝓ capitali q̄ȝ pro lucro: alius qui hȝ tertiā partem habebit quartā.xij. ꝓ capitali ꝛ ita habebit.xvj. et hoc vbi capitalia sūt eq̄lia ₰m Pe. de bel.pti. In glos. hec pacta. in fi. hoc 1
non videtur approbanda a
duz: qꝛ si cōuentio valet 1
est societas. hodie videreẗ ₰m fidē ꝙ nō valeret b
talis cōuētio sicut est in isto.§. ₰m intellectū Jo. qꝛ esset vsura. et de hoc vide in sum. Hostien. de vsu.§. an aliquis. circa medium. Sed q̄d si duo socij receperūt tertiū cā habēde sue grē q̄ nō posuit operā nec pecuniā ita qȯ lucrū tm̄ ad ipȝ ꝑtineat. gl. dicit ꝙ nō est sociꝰ. vt no.ff.e.l.iij.§.fi.
3 ¶Sed quid si vnus ponit pecuniā aliꝰ operā: nūq̄d erit pecunia cōis. glos. dicit qȯ sic. C.e.l.j. Sed doct. Boñ. contra: vt ibi notatur per Cyn. per.l.cuz duobus.§.dā. ꝛ.§. si in coeunda q̄ opi. pōt esse vera in societate vnius rei: sed in casu quo vellēt esse socij omniū bonoruz opi. glo. est vera vel etiā si illius rei.ff.e.l.si id quod.§.j. in prin.
4 ¶† Item cuius periculo perit pecunia. glo. dicit ꝙ periculo illius qui tradidit eam: vt ibi no. sȝ quidā doct. dicūt ꝙ periculo vtriusq̄ȝ. vt.d.l.cū duo.§.q̄dam. qȯ pōt esse verum supposita opi. glo. in questione ṗcedēte. pro vera in glo. nec. totā glo. alleg. fabulam auiani. ego nescio quis fuit ille Aui. hāc tñ fabulā inuenies in lib. esopi vbi dr̄ ꝙ cū leo oues capre ꝛ iumēta se sociassent ad venandū ceperūt ceruuz qui debuit diuidi in iiij. partes. leo dicit ꝙ primā partez debebat habere causa honoris. scdam ꝓpter maiorē laborē quem adhibuerat tertiā iure suo tanq̄ȝ socius. ꝛ qui quartam vellet nā esset suus amicus. ex quo sequūtur versus prouerbiales optimi Ne fortē societ fragilis vult fabula ṗsens. Nam fragili fidus nescijt esse potens. vnde Salo. nihil cuz potēte cōica. quid enim cacabus ad ollam.

☞ Ratio eadē est ꝯriorū: an aūt semp.

Illud. a ¶† In gl. no. eādē ratione in fi.l. cōmodissime. nihil facit ad notabile: quia ibi est casus omissus diuersus b nō cōtrariꝰ. Si facit cōtra hunc.§. qꝛ ꝓuisio facta in vno debet ad aliū extendi: sed hoc verum nisi natura negotij ꝛ rōnis idētitas hoc faciat sicut hic. nam natura societatis requirit equalitatē: qꝛ vim fraternitatis obtinet. vt.l. veruz.ff.eo. ideo ꝙ in casu expresso lucri detrahiẗ ꝑ idētitatem rationis ad aliuni casuz qui etiam de natura negotij req̄rit equalitatē cuz casu expresso i.l. cōmodissime. oia cessat. Et eodē modo potest responderi ad.l. si q̄s negotia. ibi enim damnum pertinet ad gerentē ꝓpter culpā suā que ratio non pōt extēdi ad lucrū: qꝛ ex culpa sua nō dȝ lucrari. ¶Et eodē modo rn̄de ad.l. ea.l. ibi em̄ ex culpa dānum patiẗ q̄ quidem culpa non debet esse causa premii nec lucri. vt.ff. de neg. gest.l. si hereditaria.ff.eo.l. sed si socius. sed magis ob.ff. de in rem ver.l. si fundum. sed si ꝓpter naturā actionis que desiderat versum esse realiter constat autem verū solummodo de rebus creditis quāti fundus

emptus fuit et non plus quare in plus a act. de in rez ver. cōpetere nō pōt. ¶ Cōclude ergo quod eadem est dispositio vbi natura negotij et rationis idētitas hoc exposcunt.

1 Societas q̄t ꝛ q̄b⁹ modis dissoluit
2 Ubi quis ad suam prouisionez aliquid facit non censetur dolum cōmittere: lex enim talem dolum consuluit.

a
1 **Manet** [a] ¶ † In gl. j. oim. sem per gl. reprehēdit tex. in hoc articulo dic. s̄. circa p̄n. ¶ In gl. no. hic quinq̄ casus in fi. Item dic q̄ is versus obtinet in tribus casibus qñ dolo: vt hic. qñ absenti. qñ itēpestiue. ꝛ ita intellige quod no. ff. e. sed si socius. §. si absente. eo. titu. actione. §. diximus al's. aut post renuntiationē vnusquisq̄ sibi acquirit. vt. s̄. in prin. huius. §. Sed opponitur: q2 vbi agitur de dolo vel fraude ille censetur fraudem cōmittere qui alienat nō qui ꝯditione acquirendi nō vtit. ff. q̄ in frau. cred. l. qui aūt. in prin. de col. bo. l. j. §. cum fert. ff. eo. nemo. §. j. 1
2 ¶ † Preterea vbi quis ad ꝓuisionē sui facit aliquid nō censet dolus immo lex 2 talem dolū consuluit. ff. de leg. ij. l. cum pater. §. titio. de neg. ges. at qui natura. §. cum me. ¶ Preterea v̄sus iste intelligitur vbi al's iuste renūtiaret societati nisi esset dolus al's istud mēbrum esset 3 vnum ꝛ idē cuz alio qñ intēpestiue. nec oporteret fieri mētionē de dolo. Tunc arguit. certū est q̄ nullus videt dolo fa b cere q̄ suo iure vtitur. ff. de reg. iur. l. nemo vr̄. cum igit socius iuri renuntiare 1 posset quō cōmittit dolum vtendo iure suo renuntiando societati ad sui ꝓuisionem ꝛ nō acquirendo societati. nā ꝯ videt ꝑ iura p̄dicta. ¶ Ad primū pōt dici q̄ vbi ꝯct⁹ p̄cedit vel materia que obligata ad acquiren. s̄m bonam fidē tunc est dol⁹ nisi acq̄rat. ꝛ tenetur. ff. de here. ven. l. ij. §. nō tm̄. de pe. here. l. s3 si lege. cū. §. ꝑinde. sed in legibus cōtrarijs talis materia nō precedit. nā in. l. qui aūt nulla p̄cedebat materia q̄ obligaret nō acquirentē ad acquirendum. Item nec in. §. ꝯfert. itē nec i. l. nemo. q̄ ad hoc de quo ibi tractat vez q̄ ad hoc qd debeat priuari illo beneficio nec cōueniat nisi

¶ Manet. Societas soluitur renuntiatione qua soluta lucrum quod post renuntiationem acquiritur non communicatur. Angel. Item not. hic eleganter s̄m Angel. q̄ dissoluta societate vnusquisq̄ d̄ducit suum capitale et lucrum ꝛ dānuz. Et est aduertēdū s̄m eundez q̄ quando est societas omniū bonoꝝ quod etiā stipendia publica q̄ vnus ex socijs ꝑcepit cogetur cōicare ꝛ ponit exē pluz de doctore qui ꝑcipit stipēdia de publico q̄ cogitur salariū suū fratri cōicare. quid autez de eo qd expensuz est ꝓpter delictū vni⁹ socij. dicit q̄ sibi totum imputabitur.

b ¶ Soluitur. Morte vni⁹ socioꝝ. itē interitu rei vel publicatione bonoꝝ. item si vn⁹ ex socijs bonis cesserit soluitur societas. hoc dicit vsq̄ ad. §. solus. s̄m Angel.

inquātū facere pōt: vnde quasi oēs leges tāgētes istud ꝓpositū in diuersis ꝯctib⁹ loquunt ꝛ habent suas diuersas ꝛ separatas rōnes. vt no. in. l. q̄ aūt. ff. de re iud. l. nō fraudāt. de iur. fisca. l. in fraudē. item ad. §. titio. et ad alias. ll. cōcor. potes dicere q̄ ibi illa ꝓuisio permittit: q2 nō fit p̄ncipal'r in dānū tertij. Et ad. l. nemo. potes dicere q̄ obtinet vbi suo iure vtit sine lesione alteri⁹. vt ibi notat in fin.

Societas quare nō transit ad heredem.

Socij decē iurauerūt inter se societatē in via ad romā vl' ad hierl'm: vn⁹ eoꝝ morit an alij sint liberati a societate.

Quid si ꝯhētes societatem iurauerūt an transeat ad heredem.

Soluitur [b]. ¶ † In gl. s. vt duret. i fi. facit ad hūc. §. sequētez. ff. e. l. actiōe. §. renūtiare cū seq. S3 ꝓ deo q̄ p̄t esse rō q̄ societas nō trāseat ad heredē saltē ex pacto vel ꝯuētione cū oēs ꝯct⁹ trāsferant ad heredes ꝛ quisq̄ pōt pacisci heredi suo immo ꝛ in dubio hoc p̄sumit vt. l. si pactū de ꝓba. ff. de ac. ꝛ obli. l. in ꝯctibus. ꝛ cōtractus

a ¶Soci⁹. Soci⁹ tenetur de leui culpa vel de tali diligētia qualē de suis reb⁹ est solitus adhibere. h. d. vsq ad fi. tit.
b ¶. §. ex qbusdā. An & qn̄ det̄ actio directa ab vtraq pte. vel vni directa: et alteri ƶria ange. b remittit ad gl. j. l. ꝯsensu. in fi. ff. d ac. & obli. et ibi bartol. subsequenter ponit cōclusionem bar. ibi cōclude igit̄. itē. i. ij. & iij. col. format plr̄es vtiles qōnes: vtꝝ actio ꝓ socio sit nata durāte societate. Itē si vnus ex fratrib⁹ in vita pr̄is fecit sumpt⁹ nuptiales post mortē pr̄is an alter frat̄ debeat sumpt⁹ nuptiales facere.
Itē an vestes facte vxori dicti ꝑ pr̄em & in vita sua an post mortē pr̄is sint pcipue illi⁹ filij: vel an debeat eas cōicare. Itē an fili⁹ debeat finire studiū suū expēsis cōib⁹ quā pr̄ cepit tenere i studio. Itē an expēse facte filio i studio ꝑ pr̄ez imputent̄ filio. Itē qd de libus emptis et traditis per pr̄em filio in studio. Itē an maior frater debeat facere ptes. Itē qd de duob⁹ fratribus rusticis. Itē qd de duobus fratrib⁹ q lōgo tēpore seorsum habitauerunt. an p̄sumat̄ diuisio. quas qōnes vide hic ꝑ Ang. post alios doc. vide etiā Sali. C. ꝓ so. l. j. ponentez notabiles q̄stiones in hac materia.

legē ex cōuētiōe ptiū acciptūt. vt. ff. depo. l. j. §. si ꝯueniat̄. Itē i feudo vbi tm̄ vel mai⁹ ligamen est pōt pacisci heredib⁹. in feu. de eo q sibi & he. ma scu. &c. c. j. Ego nescio nisi q̄ leges iō hūc ƶctum restrinxerūt ꝓpter lites euitādas q̄s oino parit vt. l. cū pr̄. §. dulcissimis de leg. ij. & ne libertas supma restringat̄. ff. e. l. cū duob⁹. §. idē rn̄det societatē. Itē qd dices i cōfratalijs nūqd morte vni⁹ ꝯfratruz dissoluunt̄. Uꝫ q̄ sic qd sit quedā societas. et sic obtineat is. §. Ego hoc nō credo q̄ obtineat in societatibus q corp⁹ reputāt̄: qꝛ ille ēt remanēt i vno. ff. qd cuiusq vniuer. l. sicut. §. fi. & de illa societate loquitur. e. ti. l. j. Sz h̄ loqtur de societatib⁹ q fiūt ad q̄stū & lucrū vt appet: qꝛ illa societas nō pmittit̄

passiz. vt ibi & hic loquit̄ de ea q ꝯse-
2 ƶhit̄. ¶†Sz qd dices. x. socij iurauerūt sibi societatē in itinere romano vel hierosolymitano. vnus morit̄: nunqd alij liberati sūt a iuramēto. Uꝫ q̄ sic ꝑ hūc. §. Ego nō credo: qꝛ ibi nedū fuit societas imo iuramētū singulare & mutuum hincinde qd durat. & facit qd dixi. s. in
3 . §. fi. †Sed qd si aliqs ƶxit societatē sine heredib⁹ iuramēto hincinde appōsito forte de iure canonico iuramētū faciet tenere i psona heredis nec viui poterit ꝯtrauenire. ex̄ de iureiur. c. cū cōtingat.

Itē si. ¶In gl. vt duo. hoc verum vbi cepissent certū vinū in specie vendendū al's aūt si cepissent tabernā ꝓ emēdo & reuēdēdo duraret vsq ad tp̄s ꝯducte taberne si eaz ꝯduxissent vel quādiu lucrari possent sic qꝛ renūtiatio eēt tēpestiua. vide. ff. e. l. si ꝯuenerit. & l. actione. §. itē si qui societatem. 2

Publicatione. ¶In gl. sic. ff. e. in fin. hoc non videtur verum cum societas sit de iure gen. s̄. de iu. na. §. ex hoc iure. et deportatur nō amittit ea q sunt de iure gen. ff. de pe. l. quidaz. de bo. dā. l. sed si alia. & iunge. j. proxi. §.

Itē si quis. ¶In glo. q. d. idē videtur in deportato. nam sibi querit post deportationē ff. mandati. l. si mandauero. §. is cuius. de lega. iij. si deportatio. preterea non amittit illa q sunt iurisgentiū. vt. s̄. dictum est. sed in damnato in metallum potest esse gl. vera.

1 ☞Actio directa & ƶria quando reperiatur in eodem contractu.
Adde ad idem nume. 2.
3 Societatē cōtraxim⁹ ad aliquid emēdum: ego soluo totuz p̄tiū: possum agere ꝓ socio etiā durante societate vt reddas mihi medietatem.
4 Famulus alterius socij dedit dānū an dominus eius teneatur.
5 Socius si primo credebat̄ diligēs postea apparet negligens an possit renūtiari societati.
a Socius[a] ¶In gl. que est directa ibi. §. ex qbusdam[b]. sed cur non est directa & ƶtraria
b

sicut mādati depositi.dixit Pet.de bel. pti.q᷑ vbi sunt officia ꝯtrariū:tunc est reperire directā ꝛ ꝯtrariā.aliud est em̄ officiū mandātis aliud mādatarij.ítez aliud deponētis et aliud depositarꝫ.et iō est reperire directā ꝛ ꝯriā non sic inter socios qꝺ vterqꝫ p̄ncipalis ꝛ vterqꝫ tēdit ad lucrū.ꝛ ideo quilibet habet directā.¶ Sꝫ ꝯ qꝛ diuersa sūt officia emptoris ꝛ vēditoris ꝛ ex vno ꝯtractu oriunẗ due actiones ꝛ quelibet est directa. gl. facit vim in noībus.ff.de acti.ꝛ obliga. l.consensu ꝛ dicitur qꝺ vbi est vnū nomen vt socius est directa:sed vbi nomē descendit a nomine vt mandatarius a mandante.vna est directa alia cōtraria.

2 †Sed hoc nō est verum:qꝛ in tutela est vnum nomen vꝫ tutoꝛ.ꝛ tn̄ sunt due actiones vna directa alia cōtraria ꝑpter qꝺ dicas q᷑ in cōtractibus in q̄bꝰ vna pars tm̄ obligatur ab initio de sui natura est reperire directam ꝛ ꝯtrariā vt in deposito mandato. pignoratitia. ꝛ alijs in q̄bus ille qui teneẗ directa statim de natura contractus obligatur vt depositarius ꝛ creditoꝛ ad restituendū mandatariꝰ ad implendū mādatuꝫ iō isti teneneẗ directa:qꝛ ꝯtractus hoc habet.Sed qꝺ ipsi obligeneẗ hoc prouenit post contractū initū ꝛ ex quodā accidēti.idcirco daẗ ꝯria nō p̄ma directa cum nō sit ab initio nata de natura ꝯctꝰ nec obligatio ad eā gignendaꝫ in societate vbi ab initio de natura ꝯtractus vnus alij obligatur ꝛ eque p̄ncipaliter.iō eq̄ cōpetit actio:sed hec rō pōt impugnari ꝑ illa q̄ dicam.j.mandati.§.item vide ibi.ꝛ caue:qꝛ in actione ꝓ socio credo q᷑ oritur vna sola que vtriqꝫ cōpetit:vt pꝫ in.§.ex q̄busdā.bene tamē reperiẗ quādoqꝫ vtilis.vt.ff.de his q̄ deie.l. perceptione.in fi.e.glo.dicas q᷑ ille casus nō est specialis.¶ Unde actio ꝓ socio qn̄qꝫ datur pro singularibꝰ vt res empta ponaẗ in cōi.ff.e.l.si q̄s societatem.non em̄ alter alteri q̄rit.ff.de fur.l.si q̄s vxo. §.si ex duobꝰ nisi sint conrei.ff.de arbi. l.si duo.§.si q̄s cau.l.si duo.de libe.le.l. iiij.§.fi.vel nisi ratū habeat factū socij. ff.e.l.iure.vel nisi sit magister societatis.ff.de pac.l.itē magistri.ꝛ hoc singulare oritur durāte societate. 3

¶ †Uerbi gratia.coiuimus societatē ad emendū aliq̄d ꝛ mercandū ego solui totū p̄tiū agam ꝓ socio vt reddas medietatē durante societate.C.e.l.ij.ꝛ idē in pluribꝰ casibꝰ.vt ptꝫ. ff.e. l.cū duo.§.idē rn̄dit. cū seq.al's est sub.l.si inter fratres.Sed gn̄al' oriẗ finita societate:vt.d.l.tādiu. ꝛibi per oēs.ꝛ iunge.j.ti.ij.§.itē si inter aliquos in gl.nisi aliter.in fi.sꝫ si vnus lucrū fecerit in vna re per diligentiam suam in aliā dānum ꝑ culpam .non fit

4 cōpensatio.ff.e.l.nō ob eam.¶ † Pet.q̄rit hic si famulus alterꝰ ex socijs dedit damnū vtrum dn̄s eius teneaẗ.ipse distinguit an famulus socij fuit talis de quo presumebaẗ qꝺ faceret dānū:ꝛ tūc teneatur al's non alle.ff.cōmo.l.eū qui. §.fi.locati ꝛ ꝯducti.l.videamus.iunge j.de noxa.circa p̄n.Et hec faciunt ad illam q̄onē si mittā tibi pecunias ꝑ nuntium ꝛ eas ꝑdit cuius periculo perdiẗ de q̄ no.ff.e.l.non ob eā.in qua distinc. vt ibi no.ꝛ facit ad hoc eo.ti.l.de illo.§. j.in gl.ante fin.Ego credo q᷑ hoc idem in socio.nam si diligentioꝛ factus sit solito credo q᷑ debet taleꝫ diligentiā qualem nunc:sed si negligentioꝛ vel non diligentioꝛ qualem ante:al's esset malafides.

5 ¶ †In glo.sic.s̄.in fi.q̄d si credebatur diligēs ꝛ sapiēs nunc apparet ꝑdigus.pōt dici q᷑ si fuit ab initio iustꝰ erroꝛ vel si mutauit ex tunc conditionem suā in peius q᷑ posset renuntiare societati.ff.de sol.l.si cum corne.de ꝯfir.tut. l.pater.ꝛ.l.vtilitatē.C.de spon.l.fi.Pet. dicit hic q᷑ si sint plures scholares in eadē domo ꝛ vnꝰ vult introducere alium alijs inuitis q᷑ nō pōt.vt.ff.e. l.quicq̄d. ꝛ si sit vnꝰ qui sit rixosus ꝛ turbat alios vel non vult facere septimanam suam alij possunt agere pro socio vt cōpellatur facere qꝺ debet ꝑ.l.perceptione. ff. de his q̄ deiecerūt.sepius allegata.ip̄e tamen audiuit a sapientibꝰ q᷑ haberet locū actio ex cōducto contra locatoꝛem vt ip̄e ageret ꝯtra scholarē ex locato.ff. ad.l.rhodiaꝫ de iactu.l.ij.§.j.Satis potest dici q᷑ cōpetit pro socio vtilis.vt dixi.s̄.titu.j.§.fi.ꝛ agetur vt expellatur.ff. ea.l.si conuenerit.§.fi.

¶ De mãdato. Rub. ¶ Prosequit ordinẽ tex. sui nõ tractatum.ff.ꝛ.C. sicut dixi.s.ti.j.in rubri.

a ¶ Mandatũ. Diuide hũc titu. ꝓut hic ange.tex.clarus est ponit hic ange.qñ q̃s ex ꝯsilio obligetur. ibi i gl. obligatio.

b ¶ Tua. Text⁹ ponit exẽpla cuiuslibet mẽbri. que clara sunt.

c ¶ Distinguẽdũ. Vel dic fm Angel. ꝙ vbi sonat in delictũ nõ adhibetur distinctio an dolo ꝓstiterit ꝯsilium vel al's eẽt factur⁹ an nõ.d.l.nõ solũ. secus vbi nõ sonat in delictũ. vt.d.l. cũ ꝗret. 1

Mandatum.a ¶ In gl.immo videtur.in fin. videtur ꝙ diuisio tex.sit insufficiens. ¶ Sed videt posse dici ꝙ vbi mãdatur mea tua ꝛ aliena mandatum tuũ est supuacuum:igit superest ꝙ mea ꝛ aliena. ¶ Sed certe ita potes dicere quãdo mandatur tibi tua et mea vel tua ꝛ aliena:qꝛ quo ad te facit mẽbrũ ꝛ nõ est supuacuũ ꝛ tñ deberet eẽ supuacuũ si rñsio illa esset vera. Sꝫ potes dicere ꝙ in exẽplo. Jo.est supuacuũ mãdatuꝫ q̃ ad te:qꝛ quo ad te ꝛ partẽ tuã ẽ tm̃ tua gr̃a ꝯsiderata pte tua q̃ ꝑ se dꝫ cõsiderari.ff.de cõdi. ꝛ demon.l.qui here.§.fi. de stipu. seruoꝝ.l.proinde.§.j. ¶ Sed vbi mãdatur tradi pecuniam sub vsuris tua ꝛ mea vl' tua ꝛ aliena nõ est ꝯsiderare c talem parteꝫ intellectiuam ꝑ se que tm̃ tua sit nõ cõiungas multa hic. ¶ In glos.s. mandati.in fine.quia habebit duos obligatos ꝙ eius interest.ff.de li.leg.l.iij. ¶ In glo.scilicet fideiussor.nõ tamen presumitur nouatio in dubio.C.de noua.l.fina.

☞ Consiliũ malũ dãs an teneat ex consilio. Adde ad idem numero 2.3.ꝛ.4. quia totum est vna questio.

b Tua tantum.b ¶ In glo.... no.bon.... regulam in fi.de hoc extra de regu.iu. c.nullus.ex cõsilio bñ põt sic distingui. aut ꝯsiliũ dat cõtrahẽti aut delinquẽti. 1 ¶ † Primo casu aut nõ erat al's ꝯtract. ꝛ tũc tenetur.ff.e.l.si remunerandi.§. tibi.ꝟ.plane.de hoc vide plenius.j. additione.l.illa aut erat al's ꝯtractur. ꝛ tũc de frauduleto tenetur. vt.l.q si scires.ꝛ.l.ij.de ꝓse.ꝛ gula cõsiliũ.de ... non vt hic cũ cõcor.fm eũ ꝛ hoc nisi ... beret cõsilium vt aduocatus:qꝛ tũc teneretur de imprudẽtia.vt dixi.s.q̃ ... q̃bus causis.§.ea.ꝛ.§.fi.vel itellige ... .§.plane.vt dicã.j.§.adeo. Secũdo casu qñ cõsiliũ dat delinquẽti distingue Dy.aut nõ erat factur⁹.ꝛ tenetur.... l.non soluꝫ.de iniur.aut erat factur⁹ ... ꝛ tũc aut prebuit consilium ꝛ nõ opẽ ... nõ tenet.aut cõsiliũ ꝛ opẽ ꝛ tenetur fm eum. 2 ¶ † Sed ob.ꝙ ex solo ꝯsilio nõ teneat de quo articulo soluꝫ hic agit.ꝛ.l. sepe.in fi.ff.de verb.sign.ff.de fur.l.si ... vxori.§.neqꝫ ꝟbo.gl.vl' velle i.d.l.sepe. ꝙ ex solo cõsilio teneatur furti si furtũ erat al's facturus.ꝛ idẽ videtur velle in d.§.neqꝫ. Ego credo ꝙ in ꝯtractatiõe sit aliq̃d speciale.nã furtuꝫ nõ cõmittit sine ꝯtractatiõe.ꝛ ideo nõ credo ꝙ q̃ndo cõsiliũ solũ verbale q̃s cõmittat furtuꝫ nisi opẽ tulerit.vt dictis legib⁹.nec distinguo an esset al's facturus vel non nec video q̃d mouit glo.ꝛ Dy.ad distinguendũc. In alijs criminib⁹ credo simpliciter ꝛ indistincte ꝙ cõsulẽs tenetur illi q̃ dãnificat⁹ est qꝛ tale ꝯsiliũ nõ põt esse q̃n sit fraudulẽtũ.ꝛ de cõsilio frauduloso q̃s tenet in regula iur. vt ptꝫ extra de homi.c.sicut dignũ.ibi plene per doc.sed non tenetur ei cui dedit ꝯsiliũ. j.§.illud.ff.e.l.si remunerandi.§.rei tur pis. ꝛ hoc vbi factum ꝛ lesio fuit subsequuta.al's ille ꝯtra quẽ dat ꝯsiliũ agere nõ põt cũ sua nil intersit.ff.d iniur.l.ij. apud.§.si q̃s curauerit.nisi in casu.C.d fur.l.si q̃s seruo.j.de obli.q̃ ex de.§.vnde. 3 ¶ † Quid si non dedit cõsilium: sed qñ tractabat fuit ꝑsens ꝛ nõ ꝯtradixit. Videt teneri.ꝛ vide q̃d notat extra de homi.c.petr⁹.ꝛ vide.j.de oblig.q̃ ex de

li.§.interdũ.ꝛ qđ scripsi.C.de epis.ꝛ cle. 2
4 l.raptores. ¶ † In gl. nõ aliter ibi cum distinctione.s.illa esset al's facturus vel nõ.ꝛ hanc sequit̃ Azo.in.d.§.plane.ꝛ caue: qꝛ ibi loquit̃ in mandato.ꝛ ideo supple super tex.adeo hec vera sũt ex mandato facto ex grã mandãtis q̃s nõ oblige͡t: vñ credo ꝙ is.§. non obtineret si mandans nõ mãdaret: sꝫ ꝯsuleret. Uerbi grã.cõsulo tibi qđ mutues pecuniaꝫ sub vsuris tali.nã tũc nõ credo ꝙ consulens tenet̃ etiã si al's factur⁹ nõ esset nisi appareret de fraude.nã lꝫ v̄bũ mãdo sit v̄bũ obligatoriũ qñ al's factur⁹ non esset verbũ cõsulo nõ est nisi fraus intercederet in regula ꝯsilij.Et iõ salua reuerentia Dy.et alioꝝ hec iura faciunt ad regulã ꝯsilij nec ꝑ hũc.§. debuit distingui.immo est v̄a indistincte regula qñ ꝯsulit̃ ꝯ̄senti.nec.§.plane.nec.l.ij.§.nec is.§.q̃c͡ꝫ faciunt.nã loquunt̃ in mãdãte nõ ꝯsulente inter quos est differẽtia qñ nõ erat al's factur⁹.et hoc directe dicit is.§. qñ mandat̃ mere grã mãdatarij magis est ꝯsiliũ q̃ꝫ mandatũ. et ob id nõ est obligatoriũ.ꝛ nemo ex cõsilio mãdati obligat̃ expresse cõcludendo ꝙ cõsiliũ non obligat sꝫ mãdatũ obligat vbi nõ hꝫ mere naturã ꝯsilij.qꝛ nõ erat al's facturus qꝛ si haberet mere naturã cõsilij nõ obligaret.ꝛ hũc credo esse intellectum huius ver.ꝛ versi.plane. 3

1 ☞ Mandatũ rei turpis qñ tꝫ vel non.
2 Mandauit quidã scholaris q̃ habebat dissensionem cum quodam socio suo vt veniret cum armis: veniendo perdidit arma an socius teneatur ei reddere vel soluere.
3 Quid aũt in commodante an teneatur.

Illud. ¶ In gl.etiam si iuramentum ibi cũ scenicas nõ so-
a lũ.§.j.[a] idẽ iure cano.extra de reg.iu.c.
b nõ est obligatoriũ.li.vj. ¶ In fi.[b] e.glos. op.ff. de in rem verso.l.iij.§. nec nõ.dici
1 põt † ꝙ mandatũ rei turpis tendẽtis ad dãnum tertij non tenet: sed vbi tertius non dãnificat̃ ꝛ est turpitudo tm̃ ex parte se obligantis: tunc tenet et valet obligatio: nisi in minore.vt.l.si vero non re.§. si adulescẽs. et in prodigo.ff. ꝓ emptore.l.si is cuꝫ sciret.Uel dic vt ibi not.

1 ¶ † Pone ergo ꝙ scholaris q̃ habebat dissensionẽ cuꝫ alio mandauit tibi ꝙ venires cũ eo cuꝫ armis venisti.perdidisti arma: qꝛ forte clientes aut seruiẽtes abstulerũt tibi q̃ semꝑ inimicãtur scholaribus maxime ꝑpter mulieres nũq̃d mãdans reddere tenet̃. Uꝫ ꝙ non. qꝛ turpiter faciebatis ambo. et in.l. iuli. de vi publi.incidebatis et hoc indubitatum vbi mandauit tibi ꝑ assaliẽdo seu inuadẽdo. ¶ Sꝫ quid si ꝑ se defendendo inuaderet̃ qđ videtur licitũ iuxta ea q̃ scripsi de iu.na.§.ius aũt gẽ. videtur idẽ.ff. eo.l.inter cãs §.non omnia.de hoc.C. ad.l.iulia.de.vi. pu.qm̃ multa.ꝛ ibi scripsi et ibi glo. vꝫ tenere hanc partem.ꝛ facit qđ not.ff. de neg. ge.l. q̃ vtiliter. Innocẽ.tenet ꝯtra extra de iureiu.c. sicut mandata
3 rio. ¶ † Sed in commodante dicit bene qđ nõ recuperat.ff. ꝯmo.l. si vt certo.§. interduꝫ.ꝛ in locatore. vt.l. si q̃s domuꝫ.§.fin.et.l.si quis domuꝫ ꝛ.§.non oĩa.intelliguntur in dãnisque nõ erat v̄osimĩle euenire posse.dic plene vt ibi.ꝛ vide q̃ scripsi.in.d.l.quoniam.

1 ☞ Excedẽs fines mãdati lꝫ non habeat mãdati actionem an auteꝫ habeat vtilem actioneꝫ nego. gest.
2 Fines mandati an debeaꝫ seruare qñ mihi aliquid mãdas: ego autẽ scio te errare ꝛ te maius habere.

a ¶ §.j. Uide ang. hic querenteꝫ q̃d sit ꝯ̄ bonos mores in v̄s.in gl. obligatorium.

b ¶ In fin. Dic hoc verum qñ ledit tertiuꝫ al's vꝫ etiã sine iuramento. an ge.hic.

3 Papa si mandat alicui
q provideat tali de bñfi-
cio certi valoris poterit
sibi provideri de benefi
cio minoris valoris.

a Is qui a mandatarius nõ dz excedere fines mãdati: et quatenus excedit non hz actionẽ mãdati. h. d. Ange.

b In fin. Uide h distin. plixã quã ponit Ang. in ds. in gl. actionum.

Is qui. a †In glos. sed certe. in fi. b sed ibi videt fuisse spãlis prohibitio ideo nil vr facere cõtra Mar. vñ opi. Mar. inniitur magne eqtati. nam iniquũ videt q qs locupletur cum aliena iactura. ff. de isti. l. si qs. §. fin. in hoc tñ videt dicẽduz q si expẽsuz fuerit in re irrecuperabili sicut ivolũtarijs picturis vl mo 3 mento, q tunc obtineat opi. glo. et doc. sz vbi res extat et bene valet ptiuz de equitate dz dari exceptio vbi nõ fuit prohibitio expressa et specialis. Itẽ opponit ɔ hũc. §. ff. de relig. l. et si qs. §. idẽ labeo. Solutio dicas q is. §. cum cõcor. nõ obtineret in causis pijs et necessarijs. Uerbi grã. tu q diues homo es mandasti mihi q tuos alerẽ liberos et non darem eis nisi obolũ panis et aquã qui panis nõ sufficeret ad quartã partẽ victus ego alui et dedi sufficientem victũ certe iniquissimũ esset q nõ repeterẽ. vt dcõ. §. et breuiter. vbi trãsgredior fines mãdati in casu quo tu necesse haberes facere et eẽt crudele nõ facere non obtinet is. § immo si te inhibẽte fecero possum age 1
2 re. vt. d. §. †Itẽ credo q nõ debeaz seruare fines mãdati vbi mãdas 2 mihi aliqd et ego scio te errare. et te mai9 ius habere. Uerbi gratia fecisti me pcuratorẽ generalẽ mandans mihi q exigam tm̃ a titio in quo tibi tenetur apparet mihi qd in plus tenetur certe totũ debeo exigere et generaliter vbi mandas dãnum tuuz et ego credo te errare nõ debeo seruare fines mãdati. C. de ca. lar. ti. l. fi. sz debeo ius tuũ quale habes psequi si mandatum extẽdat ad hoc vel tibi rescribere et facere q si plures cause cõtineantur in appellatione et curia vnã recipiat cõmittẽdo causam nec de alijs faciat mentionem q delegatus non posset cognoscere de alijs nõ cõtentis in rescripto q̃uis contineant in appellatiõe. de hoc no. Joan. and. in nouella. de appel. c. cũ causam. et facit qd not. in auk. de iudi. audien. §. de dã. infe. l. iiij. §. duas. †Itẽ facit qd cum mandetur q prouideat alicui de beneficio certi valoris q possit prouidere de beneficio minoris valoris: quia in maiori summa et c. vt hic et ver. q si minoris hoc nõ est verum. immo contrarium est expressum. ex de preben. c. cu. non de sacerdotali. lib. vj. qd. c. videtur obstare huic. §. Solutio et aduerte: quia hoc aperitur valde intellectus hui9 §. Interduz quis mandat suum negotiũ qd tendit ad dãnum vel vtilitatẽ sui et tunc obtinet is ver. q mandatarius nõ debet mandatũ trãsgredi. sed infra fines potest meli9 et vtilius facere: interdũ mandat aliquid qd tãgit ipm preiudiciũ tertij et nõ mãdantis nec mãdatarij vt in casu illius capituli. ibi eñ preiudicatur illi ad quẽ pertinet collatio beneficij: tũc debet in terminis suis teneri tanq̃ odiosum. nec dz ampliari nec restringi q̃uis forte esset vtile illi tertio in odiũ impetrãtis mandatũ. vt. d. c. qd declarat hunc ver. Item cõsueuit queri an vbi plura mãdantur debeant exequi sm ordinẽ scripture als sit pcessus nullus: de q repies satis per Arch. ex de offi. deleg. statuimus, lib. vj.

3
4
5
6
a
1
2

& Mandatum reuocatur voluntate mandãtis. idem in cõmodato deposito societate et precario.

Mandati actio non nascitur nisi quãdo alicuius partis interest.

3 Quid si mādator egit anteq̄ interesset sed post litē contestatā cepit interesse.
4 Quid econtra ante litem contestatam si intererat post litem contestatam desinit interesse.
5 Quid si intersit in aliquo in modico tm̄.
6 Mandans si iurauit nō reuocare mandatum: an poterit reuocare.

a 1 **Recte**[a] ¶ † In glo. spāle ibi cū alleg. §. mandati. idem in cōmodato deposito societate ꝛ precario: vt ibi no. ꝛ idem in cōtractib⁹ innominatis. ff. de cōdi. cau. da. l. si pecuniā. dic ibi ꝛ hoc nisi sapiant donationē vel translationem. C. de trāsact. q̄uis. ff. de dona. l. aristo. ꝛ idem in casu specialissimo. in feu. de feu. guar. c. j. de na. feu. c. j. de feu. d. mi. valua. c. j. ¶ † Et not. ꝙ nō nascit̄ hec actio nisi cum interest vt hic notat̄. ꝛ ꝓbat̄. in. d. §. mādati. cū §. seq. Sed videtur ꝙ nec tūc sed demū finito mādato ad instar societatis. C. ꝓ soc. l. tādiu. Dicas ꝙ est reperire actionē mādati generalē vt qn̄ mādo geri generaliter negotia mea ꝛ de illa potest dici ꝙ demū oritur finito mandato instar tutele. ff. de tu. ꝛ ra. distra. l. si tutor. §. fi. itē singularē ꝓ singulis negotijs vel ꝑstationib⁹ singulis. et illa ante mādatū finitū. vt. d. l. tādiu. ꝯsueuit dici in actiōe ꝓ socio. ꝛ dixit. s̄. tit. j. §. fi. Sed ꝯ est euidenter. s̄. de obli. ex cōsensu. vbi dicit ꝙ sufficit cōtrahētes ꝯsentire neq̄ aliquo alio opus est: tu autē dicis mihi ꝙ op⁹ est qđ intersit: ꝛ tūc demū actio nascit̄ et ita supponit interesse potius cām hui⁹ actionis q̄ cōsensum qđ est absonum. ¶ Preterea fm̄ hoc cōsensus ab initio nullam parit obligationē efficacē. ꝛ ita erit simile mandatū ꝯtrui innoīato: vt sicut ī illo ꝯsensus parit actionē demū re secuta: ita ꝛ in isto demū interesse secuto. vt. l. ex placito. C. de re. ꝑmu. id vr̄ contra mentē textuū ꝛ iuriū. Pōt dici ꝙ in obligationibus q̄ ꝯsensu cōtrahunt̄ statim per ꝯsensum ꝯhitur obligatio et nascit̄ actio ad cōplendū qđ ꝯuenit. vn̄ sicut in emptione contrahit̄ obligatio statim efficiat ex parte vēditoris vt tradat rē venditā ex parte emptoris vt soluat pretiū ita in mādato mādatarius mandatū adimpleat. j. eo. §. mādatū. Sꝫ si mādatarius culpā cōmittat successiue ex qua debeat teneri ad interesse: tunc incipit obligari et nasci actio ad interesse illius in quo cōmittitur. sꝫ bene verū est ꝙ obligatio ꝛ actio erant nate ab initio ad illđ de quo ꝑexistebat materia: vcꝫ ad implendum mandatū. sed non erat nata ad illud qđ nōdum erat. s. ad interesse qđ venit ꝓpter culpā q̄ nondū contracta erat. vn̄ ꝓ singulis talib⁹ ꝛ ꝓ tꝑib⁹ quibus cōmittit̄ nascit̄ ex ꝯsensu precedente. ff. de admi. tu. l. tutorē q̄ tutelam gerit. et ita intelligi pōt hec glo. ꝛ. §. mandati. queꝫ alleg. ¶ † Quid ergo si mādator egit anteq̄ interesset: sꝫ post litē ꝯtesta. cepit interesse. dic ꝙ sufficit. ff. e. l. si mādauero tibi vt a titio. de pig. act. l. si rē alienā. §. fi. ¶ † Sed q̄d ecōtra si intererat tpe lit. ꝯte. sed post desijt interesse vr̄ ꝙ nihilomin⁹ fiat ꝯdēnatio. ff. si q̄s cau. l. q̄ autē. §. fi. de ser. cor. l. doli. §. fi. Sed ꝯrium vr̄ verius fm̄ doc. p. § mādatis. s̄. alleg. ad exhi. l. tigni. §. fi. Has q̄ōnes mouent ꝛ determinant doc. j. in fi. ti. in summa. ꝛ tm̄ de vltima viderer̄ ꝯtra p nota. in. l. tignū. §. fin. ¶ Sed opponit̄ h̄ dr̄ ꝙ mādatū pt̄ reuocari re integra. et dr̄ res integra[b] si mādatariū nō intersit: q̄ tamen non posset reuocari ego ostēdo ꝙ idē est in quo-

2 (margin, beside "de feu. d. mi. valua."); 3 (margin, beside "Quid ergo si mādator"); 4 (margin, beside "Sed q̄d ecōtra"); b (margin, beside "dr̄ res integra")

a ¶ Recte. Mandatū re integra pt̄ reuocari ꝛ re integra finit̄ morte: succurritur tamen ei qui ignorauit mandatum reuocatum. Ange.

b ¶ Res integra. Qn̄ res est integra vel nō vide hic dicit in. doc. et maxie Ange. i. ij. col. ante me. in ꝟsi. in glos. adhuc integro. Itē in ea. gl. in fi. item in. iij. colū. cir. fi. in ꝟ. in gl. liberari. in fin. tractat qn̄ reuocatio mandati debeat puenire in notitiam alterius.

cũq3 alio cõtractu ⁊ ita nil spãle in mã=
dato nec in deposito nec in alijs simili=
bus in effectu.certum est ꝙ nullus põt
agere ex cõtractu etiã ꝑ se inito nisi sua 5
intersit.C.de pact.l.ex ꝯuẽtiõe.sine cen.
vel relig.l.j.ff.loca.l.qui fundum. š.de
inuti.stipul.§.alteri.semꝑ igit alter de
cõtrahẽtibꝰ penitere põt si alteriꝰ non
intersit cũ ille cuius non interest agere
nõ possit nec cõpellere partẽ.⁊ sic peni
tere põt.vñ sicut i mãdato penitere nõ
põt vbi ꝑtis nõ iterest ita ⁊ i alijs sicut
in illo penitere põt si nõ itersit:ita vr̃ ⁊
i alijs qbuscũq3.Cur ergo d̃ ⁊ spãle i mã
dato ⁊ quõ intelligit.l.illa sicut.rñdeo
ꝙ immo est magna diuersitas in man=
dato ⁊ alijs sĩlibus.nã si ego reuocaui
mãdatũ anteq3 tua interesset:⁊ postea
tua interesse incipiat ego nõ teneor qr
licitũ est mihi per hunc.§.nõ sic in eui=
ctione ⁊ vẽditione seu in alijs ꝯtibus
irreuocabilibꝰ.nã si ego vẽdidi tibi rẽ
⁊ post mãdaui ꝙ nõ faceres expensas
ꝑ ea:qr ego reuocabã ⁊ tu nihilominꝰ
fecisti teneor ad interesse:qr reuocatio
nihil facit cũ fieri nõ possit p.l.sicut.est
ergo differẽtia magna interesse.secuto
post reuocationẽ.item ⁊ in multis casi=
bus alijs.nã si vẽditor agat ex vendito
ad pretiũ ꝯtra emptorẽ:⁊ emptor dicat
penitet me emisse.⁊ tu nullu3 interesse 6
habes:qr ita põt vendere alij sicut mi=
hi:nõ est bona exceptio:qr nõ est licitũ
penitere.Itẽ de nõ interesse venditoris
nõ põt emptor excipere:qr vẽditor non
agit ad interesse.vñ illa iura q̃ dicũt nõ
posse agi nisi intersit:loquunt in actio=
nibus in quibꝰ cõcludit ad interesse:qr
tunc iuste excipit:agis ad interesse tua
non interesse.ergo male agis. Sed vbi
ego cõcludo ad pretiũ dandũ vel rẽ ꝑ=
missam dandã.iura illa nõ tangũt nec
faciunt ad ꝓpositũ nec oppo.ꝓcedit in
illis. ¶ Preterea in cõtractibus in qui
bus nõ interest illud non posse agi nisi
cõtingat qr penitere possit:s3 ꝓpter de=
fectum interesse.vñ argumentũ nil fa=
cit ꝯtra nisi ꝯsiderato effectu:qr vt dixi
pnia nil facit. ¶ Itẽ cu3 is.§.generalr.
loquat ipsum generalr intelligo qua=
cũq3 gratia mandatum fuerit contra=
ctum.⁊ ita no.in simili.ff.de condic.
ob cau.l.si pecuniã.in glo.no.nisi
datũ cõtineret donationẽ.ff.de dona.
aristo. ¶ S3 qd si in aliquo intersit
tñ in modico adhuc tpe reuocationis
sed post mandatarius fecit expen.
nũquid tenet mãdans in expẽ.fac.
post reuocationẽ.videtur ꝙ sic
.§.qr reuocatio nõ valuit re integra
hic a cõtrario nõ autẽ erat res inte.
ex quo quãtulũcũq3 intererat:vt.j.ꝑ. 1
.§.do.Et sic videtur ꝙ mãdans ad
expen.teneatur.⁊ ꝓ hoc facit.l.ꝙ
ff.de cõdi.cã da.vbi nõ est locus peni 2
tie datis arris.ff.de ꝑcu.l.ante.In co
trarium facit.l.si pecuniam.š.alle. 3
aperte cõcludit ꝙ non obst.hoc
ptũ fuerat est locus penitentie
do qd̃ arrogatũ est.tñ glo.videt ibi 4
tra tex.suũ:sed illa glo.põt intelligi
vtriusq3 gratia fuit contractũ:tunc 5
ex quo inchoatũ fuerat nõ est locus pe 6
nitẽtie:secus si gratia mãdantis
si bene inspicias text.loquit vbi gra.
vtriusq3.intellige ergo hũc tex.ꝯm illu 7
vt possit reuocare soluendo qd̃ inter
mãdatarij ⁊ hoc offerẽdo:sed qñ 8
reuocat dicit secus si negotium esset
ptũ:qr mãdatarius potest finire 9
ad hãc differentiã.ff.de ma.vin.l.si
¶ † Quid si ꝓmisit nõ reuocare 10
uit. Nõ videt tenere ꝓmissio.ff.de pre.
l.cũ precario.etenim tales ꝯuentiones
sunt contra naturã cõtractus.ff.de
cã mor.l. vbi.sed arg.ꝯtra.ff.cõmo.l.in
commodato.sicut ⁊ hoc credo si gratia
vtriusq3 mãdet ⁊ maxime attẽto rigore
iuris canonici. ¶ Itẽ dic ꝙ.d.c.commu
gat.et de iureiurã.⁊.l.cũ precario.loquunt
in casu suo singulari ⁊ speciali:vel ꝯtra 1
rio qd̃ habet in hoc singularẽ naturã 2
is.§.obtinet:in iudicialibꝰ quo ad re=
uocationẽ: sed in hoc repugnat:qr ibi
reuocat mandatũ ꝯstitutis nõ sit integra.
ff.de iudi.l.iudiciu3 soluitur.⁊ ratio
notat. ¶ Sed nũquid gratia alicui fa=
cta potest reuocari.Verbi gratia.prela
tus fecit gratiã de nõ residendo alicui
beneficiato vsq3 ad certũ tps.nunquid
potest reuocare.Videtur ꝙ sic ex causa
⁊ nõ alr.extra de cleri.nõ resi.c.cu3 ad

hoc. & ibi de hoc p doct. Et idẽ videt de priuilegio concesso q concedens possit reuocare. & de hoc. C. de iude. l. iussio. et ibi scripsi ex. de iudic. c. nouit. per doct. in spe. de instru. edi. §. nunc autẽ. versic. ad si imperatori. ¶ Quid si pater dedit licentiã filie qd possit dare de dote sua nũquid potest reuocare. Videt q sic. ff. de ma. vin. l. si pater. qui & a qui. l. quesitum. §. fi. iunge. s. de obli. ex consensu.

1 ☞ Mandatum soluitur morte mandãtis re integra: & etiam morte mandatarij expirat re intergra.

2 Cõtra has duas regulas opponit multipliciter.

3 Procurator generalis si constitutus est ab aliquo ad negotia & causas an morte constituentis reuocetur.

4 Delegati ad vniuersitatez causarũ an reuocent morte delegantis.

5 Quid de officiali episcopi.

6 Quid de reformatoribus qui mittunt de curia francie ad reformandũ puincias an reuocent morte mãdantis.

7 Salueguardie & guardiatores an reuocentur morte regis.

8 Mandatum reuocatur morte naturali mãdatis. quid de morte ciuili.

9 Mandatũ reuocatur multis modis reintegra. quãdo autẽ dicat res integra.

10 Mandatari⁹ si fuit reuocatus an acta postea cũ eo valeant licet ignoret reuocationem mandati.

Adde ad idem nume. 11.

Item si adhuc. ¶ Vel pot esse §. vel ver. sub. §. precedẽti. Et dic q primo ponit duas regulas. scdo duo dubia similia. determinat que ex illis regulis poterant insurgere. ¶ † Prima regula est
1
a q morte mãdãtis[a] soluitur mãdatum re integra. cõcor. C. eo. l. mãdatuz. ff. eo. l. inter causas. in prin. ¶ Scda regula est q etiã morte mandatarij expirat re integra. ff. eo. si qs alicui. §. morte. e. tit. l. mandatũ distrahendorũ. ¶ Cõtra primã regulã opponitur. ff. de insti. l. si qs mancipijs. §. si impubes. cuz. § seq. glo. ibi dicit q est spãle in institore. sz ob. ff. si cer. pet. l. ei⁹ qui in prouincia. glo. ad hoc soluit dupl'r qñ dicit qd est spãle in institore. & hoc nihil valet: qz in. l. eius qui. poterat dici institor cuz ad vnã rem possit institui. ff. de insti. l. cuicũqz. aliquãdo dicit q vbi institor prosequitur officium suũ sciente herede: vt re institutus: al's nõ valet qd facit post mortẽ vt. l. ei⁹ qui. sed hoc cõfundit per. d. l. si qs mancipijs. §. ei⁹. vbi nõ erat adita hereditas. Doc. ɔsueuerũt dicere q vniuersale mãdatũ nõ reuocat per mortẽ mandãtis. et ita trãseunt et nõ respõdẽt ad. l. eius qui. q̃ supponit mandatũ reuocatuz. pot dici in. l. eius qui. q ex cõiectura ta mente testãtis apparebat de reuocatiõe ex eo q statim institorẽ mutauerat dãdo ei libertatẽ ipsumqz dñm in parte fecerat. et ideo non videbat velle eum in officio remanere cũ nõ posset esse suijpsi⁹ institor idcirco reuocatus videt ex presumpta mẽte testãtis. & hoc apparet in ℣ si. huic simile. vbi reuocat mãdatũ dispẽsatoris p manumissionẽ. ff. de solu. l. q seruus. & l. si qs seruo. et. l. dispensatorez. Dic ergo q mandatũ vniuersale nõ expirat morte mãdãtis nisi ex ɔiectura volũtatis mãdatis morientis aliud appareat. vt. d. l. ei⁹ q̃. ¶ † Itẽ obst. ff. de
2
pcu. l. si defunct⁹. gl. soluit ibi q nõ erat res itegra: qz dñs obligauerat se p eo. Doct. ɔsueuerũt dicere q vbi iteresset cõpleri mãdatũ post mor-

a ¶ Morte mãdantis. Vide dicti. Ang. in. ij. colũ. post medium in ℣. in ea. gl. in fi.

tē nō extinguit morte.p.d.l.sz hoc nō vr̄ de mēte iuriū indistincte. Preterea in.l. si p̄cedēte.ff.mā.vr̄ ita interesse cōpleri post mortē sicut in.l.si defunct⁹.ꝛ tn̄ ibi finit morte.vn̄ sol.gl.pl⁹ placet. ¶ Item opponit.ff.e.l.si vo nō re.§.fi.sol.vt ibi. Itē ad.l.fi.ff.de solu.solue vt ibi.doc.cō sueuerūt dicere ꝙ aut mādat tale qd qd nō pōt cōpleri i vita ꝛ post mortez:ꝛ tūc nō expirat,ꝛ ita notat.ff.d reli.l.at si qs.§.si cui. Sz hec solutio nō vr̄ habere ra tionē q̄ em rō pōt assignari cur nō sit in vno casu sicut in alio. Preterea si i.d.l. fi.tp̄s fuit appositū ad differēdū ꝛ gr̄a debitoris qd in dubio p̄sumit.ff.de an. le.l.eū q̄ al's icipit Jabolen⁹.ita potuit mandatum in vita compleri sicut post mortem,ꝛ sic,l.illa obstaret. ¶ Item opponit contra id qd dicit integro mandato.q2 etiā si nō sit integrū nihilominus reuocatur morte.extra de procu.c. fi.in cle.sed ille casus est specialis:quia ibi erat pcu.a nō dn̄o cōstitutus.ꝛ idez crederem in pcuratore constituto a tutore vel alio administratore quod censeatur reuocatus p morte cōstituētis vl' al's finito officio quantumcūq3 res non sit integra.ff. de acquiren.heredi.l.si p

3 epistolā. ¶ † Queritur iuxta hāc regulam ꝛ eius determinationē. Aliquis fecit procura.generalez ad negotia ꝛ causas.nunquid pcurator huius morte reuocet,videt ꝙ non:q2 vniuersale seu generale.mandatū non reuocatur morte vt.s.dictū est, Sed ego hoc non credo. vnde intellige ꝙ mandatum vniuersale non reuocatur morte.verū est qn̄ qs ex mandato instituitur in officio qd ordinariū reputat:vt qn̄ instituit ad regēdum tabernam vel operatoriū:vn̄ institor censetur habere quasi publicū offm̄ ideo nō sufficit ip̄m simpl'r reuocare nisi reuocetur palā.ff.de insti.l.sed si pupillus.§.proscribere.vnde potestas talium morte nō reuocat.ꝛ ideo nō reuocat iudex ordinari⁹ morte istituētis.ex de offi.dele.c.ij.li.vj. ¶ Sz alia nō ordinaria mādata sicut pcuratio gn̄alis vr̄ quod reuocetur in non ceptis,ar.ff.de neg.gest.l.nam ꝛ seru⁹.§.si vero titio et hoc videtur tenere archi. videlicet qd

pcurator generalis reuocet morte eo ad nō cepta,extra de pcur.c.qui ad agē

4 agēdū.li,vj.in fin. ¶ † Quid ergo dice in delegatis ad vniuersitatem causarū spe.vr̄ dicere ꝙ nō reuocent morte.vn̄ spe.de deleg.§.restat.v.qd si ignorās.v.itē mortuo,ꝛ.§.finit.v.itē pōe qd ordo verū si sit q̄si ordinari⁹ qd vix reperitur al's ꝯ p p̄missa.ex de off.dele.c.licet, vide ibi et q̄ notāt doct.ex de rescrip.c. pastoralis.ꝛ p hoc ex de hereti.c.ne ali qui.li.vj.vbi est sp̄ale ꝙ cōmissio offi inquisitiōis nō reuocet.ꝛ tn̄ ibi erat cōmissus ad oēs causas q̄ emergerent tā gentes fidē,ꝛ ita supponit ꝙ in contrariū sit ius cōe ꝛ ꝙ inqsitor nō ē ordinari⁹.

5 ¶ † Quid de officiali ep̄i doc.iur. cano,dicūt ꝙ reuocat.ꝛ tn̄ dicūt eū ordinarium.vt no.archi.extra de offi.vi 8
ca.c.iij li.vj.quod est contra premissa. a
Sz potest dici ꝙ officialis rep̄sentat personā ep̄i.ꝛ idē auditoriū est vtriusq3 ꝛ eadem iurisditio.extra de ꝯsue.c.nō putamus.li.vj.ideo simul extinguit. Sz nos loquimur in ordinario q̄ h3 iurisdictionē formalē aliā ab istituēte ꝛ ep̄s de iu.om.iu.l.ꝛ quia.ꝛ talis est vere ꝓprie ordinaria nec reuocatur morte p hoc pōt rn̄deri ad aliam questionem an vicari⁹ reuocet morte dn̄i sui. Et di dici ꝙ sic.ꝛ hoc tenet hosti.extra de offi. vica.c.pen.vel potest dici ꝙ sic.secus in officialibus prelatorum ꝛ aliorum:q2 9
sicut eorū procuratores reuocant re integra per eoꝝ mortē cōtra ius cōe:vt.s. dictū est.ita et alij officiales ab eis constituti.ꝛ iō posset dici ꝙ iudices ꝛ bailliui baronū nō reuocant p mortē constituētis dcti bailliui hēant q̄si oimodā conformitatē cū officialib⁹ ep̄oꝝ:q2 barōes q̄ istituūt sūt dn̄i p̄lati nō. De senescal ꝛ regijs nō vr̄ dubiū nec de bailliuis:q2 illi sunt vere ordinarij:sicut presides p̄

6 uinciaꝝ. ¶ † Sz qd de reformatoribus mittūt de curia frācie ad puicias reformāduz nō video cur nō duret eoꝝ offm̄ post mortē mittētis cū debeāt ordinarij ad instar legatorū ꝛ pcōsulū reputari

7 vt.d.c.ij.ex d offi.dle.li.vj. ¶ † Quid de guardiatorib⁹ ꝛ saluis guardijs datis per regē nunqd morte regis reuocātur

vt q̄si expssum q̄ sic.ex de offi.dele.c.fi. li.vi. ¶Sed potest dici q̄ illud in cōseruatorijs seu saluis guardijs simplicis iustitie vcz q̄ q̄s cōseruet a vi ⁊ potētia ⁊ iniurijs manifestis: sed si salua guardia daret per modū grē ⁊ in ea adijcerentur verba grati.ā sapientia.crederē nō reuocari morte ꝯcedētis.e.ti.c.si sup hoc autē pōt percipi ex multis qn̄ adijciuntur verba q̄ nō sunt de simplici iustitia.vel si adyciat hoc verbū cōcessu z de grā speciali vel dicat imperpetuum vel similia. ¶In gl.s3 vsq3 ibi cum allegat ex ꝯctib9.§.fi.i iudicio em̄ finit morte mandatarij etiā re integra.et hoc nisi esset promissum sub nomine dignitatis. extra de offi. deleg.c. qm̄ abbas. de quo no.ff.de pac.l.tale.§.fina.⁊ vide ad hoc quod dicitur de re integra qd̄ scri-
8 psi.s.§.xxi. ¶†Sed de q̄ morte loquit
a hic sine dubio de naturali[a]. ¶Quid de morte ciuili nunq̄d per eam reuocatur mandatū. potest dici q̄ sic.ff. de acqui. hered.l.si q̄s mihi bona.§. fi.et hoc precedens sed nō subsequēs.ff.e.l.si mādauero.§.is cui9.vide.s.tit.j.§. publicatione.⁊.§.se.imo credo q̄ ex quolibet accidēti ex quo debeat presumi mutatio voluntatis mādatum reuocatur ⁊ per fi.de agit mādatarius si cōpleat.ff.de so.l.qd̄ ⁊.l.si cum cornelius. de ꝯfir.tu.l.vtilitatem vide.s. eod.§. is qui dicit ergo hec glo.qd̄ dicitur res integra quando non
9 interest. ¶†Quid in iudicijs vbi nō agitur de tali interesse. Uerbigratia. delegans mortu9 est delegati nullo tp̄e interest qn̄ ergo dicitur res integra vel nō integra doc. iuris ciuilis dicunt re3 nō itegrā qn̄ lis nō est ꝯtestata. ff. de iuris. om.iu.l.⁊ q2.doc.iur. cano.dicūt etia3 si citatio emanauerit dato q̄ non fuerit executa.de hoc.extra de offi.dele.c.gratum.⁊.c.relatum. ⁊.c.licet. ⁊ plenius in nouella Joā.an. de offi. dele.c.fin. plus dicunt q̄ si mandatu3 seu cōmissio plura cōtinuat ꝑpetuatio facta contra vnā personā nō extendit ꝯtra aliā.nec vni9 cause vel rei ad aliā.vt notāt in.d.c.licet. quod ego intelligo nisi coniuncto aliud inducat.ff.de appel.l.si qui separatim.in p̄n.⁊.§.fina.C.si.vn9 ex plu.l.j.

10 ¶†In gl.facit in fi.melius est.ff.de soluti.l.dispensatorē.et.l.qd̄ seruus.⁊.l.si quis seruo.Et videtur q̄ ea q̄ fiūt cū reuocato.non teneant ꝯ̄sonis ignoret reuocationē.ff.d rep.l.si penituit. de acq.hered.l.si q̄s mihi bona.§.pe.extra de renunc.c.j.in cle.extra de ꝓcu.c.fi.li.vi.in contrarium videtur q̄ sit differentia vtrū sit reuocat9 per morte3 vel expresse. ff.de ma. vin.l.si pater. Super hoc dic q̄ aut q̄ritur an reuocatio impediat dn̄ij translationē aut impediat alium effectum mādati.i.quomin9 ꝑficiat id qd̄ mandatum est an ipa3 actionē mandati. Primo casu dic aut dn̄iū erat trāslatū in mandatariu3 sic qd̄ nō erat nudus minister.⁊ tunc reuocatio nō impedit dn̄ij translationē.ff.de do.l.hoc iure.§. si quis.aut non erat in eum translatum dominium: ⁊ tunc non impedit.ff.de do.l.ij.§.sed si quis.⁊.d.l.eius.qui.ff.si cer.pe.de excep.rei iu.l. j.§.j.nisi ex parte altera esset negotiū cōpletum ⁊ ex parte tp̄is solutū p̄tium quo casu prohibitio non impediret.ff.de pub.l.si quis prohibuerit.nec v̄r referre quo ad hoc vtra mādatari9 sciret reuocationē vel non nisi in casu.l.p̄r.de ma. vin.i hoc tn̄ casu q̄ reuocatio impedit translationē dn̄ij dn̄s nō ē nō liberat9 si cōtract9 erat celebrat9 tp̄e reuocatiōis.

a ¶Sine dubio de naturali. Mort3 em̄ si simpliciter fiat mentio itelligit de naturali. non ciuili. vt ꝑ bart.⁊ doc.in.l.ita si q̄s.i fi.ff. d leg.ij.glo. ⁊ ang.i aut d nup.§.s3 occasione3 arc.cardin. ⁊ Jo.an.in c.si ep̄s. de supplē.negli. p̄la.lib. vj.⁊ Dy.in l.cum p̄r.§. hereditat3 ff.de leg.ij.

immo pōt cōueniri vt rē tradat sicut si ipsemet cōtraxisset. ꝛ ad hoc cogeť. ff. de act. emp. l. iul. §. si ꝓcu. nec mirādū si reuocatio impediat dñij translationē: qꝛ si mādās in ꝓpria ꝑsona ꝯxisset vel vēdidisset: nihilominꝰ emptor non posset rē venditā occupare ꝯ volūtatē vēditoris: imo esset predo nec efficereť dñs: vt l. si ex stipulatiōe. ff. ď acq̄. pos. C. e. l. minus. ꝛ ita ptꝫ vbi dñs reuocat mādatū cōtra eius volūtatē cū sit qḋ post reuocationē fit. ¶ Etiā cauēdū ē ꝙ hodie ďr qḋ reuocatio īpedit dñij trāslationē nec refert vtrum mandatarius sciat vel nō reuocationē credo obtinere in casu quo mandatarius nō erat obligatꝰ ad trāsferēdū dñiū ex aliquo contractu precedēti per ipsum facto: qꝛ tūc dicerē ꝙ nō īpedireť dñij trāslatio ꝑ reuocationē nisi tūc reuocationē venisset ad notitiam mandatarij. ff. de acqui. pos. l. fundi. ar. ff. de leg. ij. l. cū pr. §. menio. In secundo casu cū q̄riť an reuocatio impediat quo ad aliū effectū refert an sit tale quid ad cuius esse requirať ꝯsensus dñi tūc reuocatio impedit: vt. d. c. fi. de procu. ꝛ l. pro ista parte allega. ꝫ. Hoc tamen fallit in casu illius. c. j. de renuntia. in cle. et est ratio odium variantis ꝛ renun-
a tiantis: vt ibi in princi. ¶ † Item fallit in liberatiōe vbi pars ignorabat reuocationem. vt. d. l. eius. ff. de solu. l. vero ꝓcu. eo. ti. cum. §. j. ꝛ hic in alijs autem que possunt fieri sine consensu domini 1
videtur quod id quod agitur valeat: vt si mandatarius rem vendidit vel loca- 2
uit illo tamen casu ipse mandatarius 1
tenebiť illi cū quo ꝯtraxit nec recupabit actiōe mādati dāna sit reuocatio ꝑuenit in notitiā suā et hoc si mandatuꝫ reuocari potuit quia res integra: alias videtur ꝙ actus valeat in preiudicium etiam mandantis. ff. eo. l. si mandasseꝫ. ꝛ. l. si precedente. ꝛ. ꝫ. proxi. §. ꝛ hoc in extraiudicialibus. in iudicialibus autem valet quod agitur nisi reuocatio fuerit reducta i notitiā procur. iudicis vel ꝑtis vt consueuit dici. C. de satisd. l. j. dic vt ibi scripsi. In tertio casu valet an reuocatio impediat actionem mandati.
Dic ꝙ sic si sit res integra alias non. vt 2

d. l. si mandassem. dic. ꝫ. proxi. §. ¶ Sed quid si ego dixi ꝙ reuocatio impedi[t ef]fectum actus in multis casibus quando est deducta in notitiam procura[tor]e est deducta in notitia mādatarij [...] non in notitiam partis. dicas quod ni[hil] est necesse nisi quando mandatuꝫ [...] parti ꝛ certe persone directum. ff. q[uod] iussu. l. j. §. si iussu. alias non nisi [...] mandatarius publice institutus. ff. [de] institu. l. sed si pupillus. §. prescriben[...] a
Et hec iura cōsueuerūt adduci an ac[ta] 1
facta per delegatum reuocatum igno-
rantem reuocationem teneant. de qu[o] 2
gloss. modicum tetigit in. l. eius qui. [...]
allega. super quo docto. iuris canonic[i] 3
qui sunt magistri in materijs iudicia-
libus tenent quod non. ꝛ de hoc satis b
plene per archiepisco. extra de offi. de- 1
lega. capitu. si a subdelegato. libro. vj.
Plus dicunt ꝙ potestas delegati non reuocatur ipso iure: sed per exceptio[nem] et ideo posset inferri quod valeret p[ro]cessus si non exciperetur vt ibi nota. ꝛ extra de offi. delegat. capitu. licet pa[...] doctores. vide plene in dicto capit. si a subdelegato vbi multas reperies opiniones. Opinio auteꝫ quod reuoce[tur] ipso iure placet Spec. ꝛ videtur conso[n]tanea legibus sua opini. Quid si fuit re[uocatus] expresse ꝛ nihilominus proces[sit]. dicunt ipsi ꝙ non valet quod egit. ꝛ de hoc no. extra ne cle. vel mo. c. sicut. 2
☞ Mandato renuntiare licitū est re integra sed nō re non integra.
Mandatariꝰ teneť de leuissima culpa.

Mandatum. ¶ † Cōtra. ff. eo. l. si mandauero. §. fi. Sed ob. e. titu. l. si quis alicui. §. si mandatum. Solu. illum. §. intellige ꝺm istum quia verū est quod ibi dicitur re non integra: tunc enim nō pōt sine cā renūtiare: sed vbi est res integra pōt etiā sine cā. vt. d. §. fi. ꝛ hic. ¶ Item oppo. ff. de procu. l. si defunctus. extra de procu. c. j. in cle. Sꝫ dic ꝙ ibi nō erat res integra: qꝛ dominus cauerat iudicatum solui. vnde si procur. suscepisset simplex mandatum sine cautione ego crederez qḋ posset renuntiare re integra per hunc. §. ¶ † In glos. puta casus

a in fi.ª hanc sententiã tenẽt oẽs moderni: vt no. Cy. e. l. a procu. ꝛ Dy. extra de re iudica. c. contractus. lib. vj. ꝛ põt esse rõ qꝛ mãdatarius suscipiendo mãdatũ videt̃ se asserere sufficientẽ. ff. de edil. edic. l. si quis venditor.

Mandatum

¶ Cõcordat ff. e. l. j. ℣. itẽ mãdatum nec difformitas obligatiõis mandantis ꝛ mandatarij vitiat. ff. e. l. si mandauero. ꝛ l. rogatus.

1 ☞ Merces ꝛ salarium an differãt: vel an sint idem.

2 Salariũ interueniẽs in mãdato an peti possit: ꝛ qua actione.

3 Actio mandati nõ cõpetit vbi merces vel pecunia interuenit.

b 1 In summa[b]. ¶ † Ad hoc. ff. eo. l. j. §. fin. oppo. C. eo. l. j. in fi. ff. e. l. si renumerandi gl. itẽ dit soluere hic. ¶ In gl. s. i prin. et vr̃ facere differẽtiã iter mercedẽ ꝛ salariũ: vt merces dicat̃ qñ nõ erat alias factur⁹: salariũ qñ erat alias factur⁹. ꝛ ẽt ita cõsueuerunt dicere doc. i. d. l. j. ꝛ hoc potest discerni in modo: si eñ rogo te vt portes mihi literam apud engolismã. ꝛ tu dixisti. libenter. vt dixi tibi: et ego dabo tibi. x. solidos. salarium est. sed si tu respondisti mihi. domine anteꝗ̃ ego promittam ire volo scire ꝗ̃tum dabitis mihi. tunc est locatio vel cõtractus innominatus: ꝛ proprie nominat̃ mer

2 ces. ¶ † In ea. glo. ibi ꝛ ad huius. hec distinctio ꝓcedit in salario vbi est merces tunc distin. an in pecunia ꝛ talibus ꝛ persona que cõsueuit locari ꝛ est locatio ꝛ agitur locati. sinautem cõtractus innominatus dicas. ĩ. glo. p̃xi. que supplet istam. ¶ In ea. ibi cũ alle. l. qui mutuã. §. j. hoc verum nisi esset de ꝑsonis quibus ex officio ius dz. ff. de va. ꝛ extra ordi. cog. l. j. cum. l. sequen. item hoc verũ nisi esset ꝑsona q̃ cõsueuisset locare operas suas: qꝛ illi debet̃ siue cõuẽctum fuerit siue non. ff. de ꝑs. ℣. l. si tibi. ꝛ dixi. ĩ. de loca. §. j. in fi. ¶ In ea. gl. ibi cũ dicit ꝓrsus incertũ. ff. de verb. oblig. l. vbi aũt nõ apparet. ꝛ l. triticuꝫ. ꝛ vide. ff. de iur. do. l. cũ post. §. gener. ff. de le. j. l. legato gñal̃r. ¶ In. e. gl. ibi certi ꝯdi. pe c tit. ĩ. de ℣bo. ob. in ꝑn. ¶ † In. e. gl. ibi cuꝫ dicit informata. hoc nõ vr̃ verum cuꝫ actio mandati non cõpetat vbi merces vel pecunia interuenit: vt hic. ꝛ. ff. de prescri. ℣. l. naturalis. §. at cuꝫ do. ¶ Preterea sequẽdo hic opinio. docto. actio informata non datur nisi cum sit relatio pacti ad pactum vt cõsueuit dici in. l. petẽs. C. de pact. vñ videt̃ dici ꝙ agat̃ extra ordinẽ. ff. e. l. salariũ. vel prescrip. ver. que deficere nõ põt. vt. l. si tibi. ꝯ alleg. ꝛ ideo non opꝫ distinguere hoc mẽbruꝫ a sequẽti. ¶ Itẽ in salario aduocati sunt aliq̃ specialia. vide in. d. l. salariũ. ꝛ. C. de suffra. l. j. doc. nr̃i Ja. ꝛ Pe. q̃ debiliter legerũt Mo. sũmãt hunc titu. et quasi epilogant effectum textuum et gl. ꝛ formãt libellos i actõe mãdati ꝛ ponũt naturã eius q̃ meli⁹ sederet i lectura arboris actionũ. summã aũt poteris videre in summa Azo. plenius ꝗ̃ ipsi ponunt.

¶ De obligationibus q̃ ex quasi cõtractu nascũtur. Rubri.

¶ Postꝗ̃ egit de obligationib⁹ ex ꝯtctu ꝓsequit̃ de obligatiõib⁹ ex quasi contractu. iuxta ordinẽ datũ. ĩ. de ob. l. generali. §. sequens.

Post genera.[c] ¶ Doc. nr̃i citramõtani qui parum dixerant a titu. de obliga. citra scribũt hic

a ¶ In fin. Tu dic ꝙ de lata leui vel leuissima culpa eaten⁹ tenet̃ ꝗten⁹ id qđ venit in mãdato exactã vel exactissimã requirit diligẽtiã fm ange. hic ꝛ vide hic ꝑ doc. et angel. qual̃r mãdatum susceptum ꝑt per aliũ explicari.

b ¶ In sũma. Mandatũ dꝫ eẽ gratuitum alias trãsit in aliã speciẽ ꝯct⁹. ange. cũ q̃rit̃ an ꝛ quo in re ꝓcurator possit petere salariũ. vide ꝗ dist. ange. in. j. col. in ℣. cuꝫ ergo queritur.

c ¶ Post genera. Diuide hunc ti. vt hic ꝑ angel. ꝛ sic sũmat̃. Valet argumentum a sufficienti partiũ enumeratione Ange.

a ¶In fin. Vide hic p doc. qñ negotiũ dicit̃ vniuersal'r ceptũ. ⁊ per sali. in. l. fi. C. ð ne. ges. qual'r autẽ libell⁹ formet̃ in hac actiõe. viđ hic p Ang. ⁊ p Pet. de fer. in sua practica. et pet. ⁊ Jac. in tit. ð act. neg. gest.

b ¶Itẽ si int̃. Actio fami. herc. vl' cõi diui. non orit̃ ex ɔ̃ctu sed ex q̃si ɔtractu Querunt h̃ docto. ad hoc vt ɔpetãt ista iudicia de q̃bus in hoc q̃d est necessariũ. vide eos hic. ⁊ p ang. i. j. colũ. vsi. q̃ro ad hoc. ⁊ ð forma libelli viđ eũ h̃ ⁊ petrũ iacobi in rubri. de acti. fami. her. ⁊ ð act. cõi di. ⁊ p ange. j. de acti. §. q̃dã in prin.

multa accipiẽdo ⁊ summando quasi oẽs tex. et glo. tit. ff. de nego. gest. ⁊ aliorum titulorũ de quibus tangitur in hoc tit. b que oia ego pretermitto: q2 nõ esset nisi onus repetere q̃ alibi scripta sunt. vtinã oẽs summe ⁊ scripta nisi que vadũt ad intellecum textuum essent delete: q2 p tex. bene intellectos oia habẽtur. ⁊ hec materia de nego. ges. fuit ita bene glossata q nullis aut paucis indiget commentis.

Igitur.

¶Super text. ibi si quis absentis vel presentis ignorantis tñ vide. ff. de ne. ges. l. j. ¶Itẽ sup text. ibi directa que est interdum vtilis. vide. ff. e. l. actio. ¶Quando aũt nascũtur et quot modis gerit̃ alienũ negotium. vide. ff. e. l. si pupilli. §. idẽ ait. ⁊ l. pomponius. ¶In glos. sit in solidum. in fi. ᵃ ff. eo. l. si negotia. ¶In glos. not. in fi. tunc enĩ casus pertinct ad emptorẽ q2 cũ dñs ita demũ teneatur si locupletior sit: non potest dici locupletior si casus perijt.

Tutores.

¶In glo. quõdã. in fin. ibi sequitur de actione non de ob. que oritur ex singulis articul' gestionum. ff. de admini. tuto. l. tutorẽ q̃ tutelã gerit. ¶In gl. s. directã ibi cũ allegat̃ de attil. tu. vide pleni⁹ ð aut. tu. §. sin aũt.

☞ Actio cõi diuidũdo datur inter socios.

Fratres duo si post mortẽ parent. fuerunt longo tpe simul indiuisi: ⁊ vn[us] fecit magnas expẽsas an in diuisi[one] debẽt sibi cõputari. ⁊ nume. 3.

Item si inter.

ᵇ¶†In gl. [...] tũc enĩ [so]cietas. hec glo. supponit q inter so[cios] nõ detur cõi di. ⁊ tñ est falsũ. ff. cõ[muni di]ũ. pro socio. l. si factũ. ⁊ no. j. de ac[tio. §. qui]dam. Sed ideo hic dr̃ sine societate. tunc esset cõtract⁹ ⁊ nõ quasi cõtract. de quo hic text. intẽdit. ¶†In fi. gl. [...] verbo cõsensu tacito vel expresso. [...] xi. §. pro suo. in prin. iste. §. facit ad id [...] quo aliqui dubium faciũnt. si duo fratres post mortem parentũ steterunt simul ⁊ p indiuiso ⁊ vnus facit magnas expensas nunquid in diuisione debe[ant] sibi imputari. Et videtur q sic per h[unc] §. ibi cum dicit q solus fruct⁹ ⁊c. ⁊ si[mi]mile. j. de offi. iud. §. si familie. ⁊ facit. C. de decur. l. licet indiuisa. lib. x. ¶†Au[...] diui aliquos dicentes cõtra per. l. fa[m.] her. l. si filiam. §. neratius. sed ibi pa[...] se pro eo obligauerat: vt ibi. ⁊ l. qui pa[...] ter. fa. her. ¶Unde credo sine dubio q expense veniunt in reputationẽ et [...] damna. vt no. ff. pro socio. l. cũ duob[us] §. si inter fratres. ⁊ hoc nisi tãto tempo[re] fuissent simul q presumeretur soc[ie]tas. iuxta illa que scripsi. §. de so. i p[...] Sed ⁊ tunc crederem societatẽ nisi que[...] 1 stus ⁊ frater nõ tenetur ad illa que al[...] per culpam proiecisset. vt not. in. d. §. 3 inter fratres. ¶Et hoc facit cõtra scho- 4 lares quibus fratres prouidẽt in stu- 5 dio q possint expẽsas eis ministratas imputare in diuisione. ⁊ vide in spec. de iudi. §. sequitur. ver. quid si duo. sc[...] 1 in patria consuetudinaria seruatur cõ- trariũ de cõsuetudine et bene per. l. de quibus. de leg.

☞ Rei vendicatio causatur a solo dominio nec vllam presupponit obligationem.

Idem iuris.

¶In glo. non per omnia sib[i] 2 singularibus quandoq nõ pro plu[ri]bus. ff. cõi. diui. l. hoc iudicium. §. [...] ge que dicam. j. de act. §. quedã. ¶†[In] glo. sc3 actionc ex testõ ibi cũ alleg. [...] d. l. §. [...]

d.l.§.de leg.§.j.in hoc non videtur bona cōparatio: quia rei ven. causat a solo dominio nec aliquam obligationē presupponit: vt glo. et bene dicit. sed hipotheca nascitur ex conuentione. ff. de pactis. l. si tibi. §. de pignore. ff. de pigno. ac. l. j. in prin. ī. de ac. et §. itē seruiana. et supponit obligationem personalē vel esse vel fuisse. C. de luitione pig. l. intelligere debes. vnde potes dicere de hac sicut de actione q oriatur ex quasi contractu. In ea. gl. cum dicit q fit ex quasi cōtractu hoc nō videt verū. qr realis est mere et nō supponit cōtractum nec obligationem: vñ licet reperiatur q heres adeundo videatur quasi cōtrahere cum legatarijs et creditorib9 nō tñ cū res hereditarias possidētibus. vñ de hac dicerem sicut de rei ven. ¶ In fi. e. glo. certe non pōt idē dici sicut in petitione hereditatis que est mere realis. et ista personalis vel saltem mista. ff. fi. reg. l. j. vnde de ista satis pōt cōcedi q oriat ex q̄si contractu. quis glo. notet contra in. d. l. j. que est huic cōtraria. hec videtur verior qr fi. reg. quo ad hoc multū assimilatur fami. herc. et cōi di. incidunt eñi in quadam cōione q̄ de terminis dubitāt sicut ibi i re q̄ cōiter accedit ex successione vel al's de hoc pleni9 ī. de ac. §. quedam. dic vt ibi.

1 ☞ Error in causa tradēdi an ipediat translationē dominij. et nume. 2.
3 Quid si erratur in corpore rei.
4 Quid si sit error in persona.
5 Quid si sit error in cōditione psone: vt qr credebā te liberū et eras seru9: vel pcuratorem et non eras.

1 **Idem is cui.** ¶ † In gl. s. in debiti: in fi. gl. male alleg. nam ibi transfert dominiū vt ibi patet vel saltem obstat exceptio. Et vt plene videas dic q interdum est error in cā tradēdi. interdū in dñio rei. interdū in ipsa re. interdū in persona. interdū in conditione psone. interdum in qualitate cautele. videam9 ergo de
2 singulis. ¶ † Querit ergo vtrum error in cā impediat dñij translationem. Et ad hoc pōt rñderi. qr aut ambe partes cōueniūt in eadē causa quis falsa: et tūc certum est q non impediat. et ita intelligit tota materia de cōdi. inde. Sed tñ si recipiens sciat cām nō esse cōmittit furtū. ff. d fur. l. si iussu. §. j. aut discōueniūt: et tūc aut vtraq est apta. et tūc aut vtraq pcessit verū debitum. et dic vt. ff. de so. l. j. aut ex altera. et tūc imputat in vera ff. de acq̄. re. do. l. cum in corpus. et neutro casu impeditur dominij translatio et hoc cum tradens intēdebat se liberare: secus in nouū cōctū cōstituere vt not. ff. de vsu. l. nunq̄. §. fi. si ex nullla pcedebat debitū: et tunc si tradens agebat de vna causa recipiens de alia et tradens nolebat ex alia transferre nō transfert tñ consumptione acquirit exceptio. ff. si cer. pe. l. si ego. ¶ Scdo q̄rit vtrum error in dñio impediat. dñij translationē. Et hoc etiā distin. qr aut trado tibi rē meā credens esse tuam et nō transfero dñiū: vt. l. dedi. §. subtilius. ff. de cōdi. cā data. Aut trado rem meam credens esse titij. et tūc aut illi9 a quo cām habui et transfero. vt. l. eius q̄. ff. si cer. pe. aut alterius a quo habui dominiū: et tūc aut interueniēte mādato illi9 quē dñm credebam et nō trāsfero: sed si me obligaui de euic. teneor et repellor exceptione. vt. l. seruū titij. hic alleg. Aut nullo mādato interueniēte q cō aliquē nō daretur nisi recursus: et tūc non trāsfero. vt l. si pcu. ff. d acqui. re. do. et teneor de euictione pter errorē vt ibi cū dicit nulla est alienatio. vnde quis esset pcurator ibi tñ nō habebat mandatū ad aliud: si aūt tradā rem alienā vt meam certū est q nō trāsfero. ff. de acqui. re. do. l. tradi-
3 tio. ¶ † Tertio q̄rit vtrū error in corpore rei impediat. Et dic q sic. ff. de acqui.
4 pos. l. si me in vacuam. ¶ † Quarto queritur vtrum error in persona impediat verbi gratia. credebam te martinum cū esses petrus. Et certum est q sic. et recipiēs tenetur furti et rei ven. si est in dolo. ff. de furt. l. si quis vxori. §. cum titio.
5 ¶ † Quinto querit quid si sit error in cōditione persone. credebam te liberum et eras seruus: procuratorē et non eras Tunc videtur q dominium transferatur si recipiēs erat habilis. ff. de acqui. posses. l. quod meo. de furt. l. falsus. §. j.

a ¶ Ex qui busdã. Indebitũ so= 1 lutũ ex cã q̃ crescit p in ficiationez non põt re peti. ⁊ legata soluta a venerabili 1 bus vł pijs locis non pñt repeti.

b ¶ In fin. Intellige si noie debi= toris solue b rit: ał's sec⁹ c l. si pene. §. j. ff. de ↄdi. inde.

c ¶ In fin. Et ẽ rõ: q⁊ lz cesset cã indebiti nõ cessat tñ cõ iectura pie tatis q̃ im= pedit repe titionẽ. l. cũ his. §. mu= lier. ff. de cõ di. inde. p̃= sertiz cũ nõ ita euiden ter relictuz nõ eẽ sicut dãnũ datũ nõ esse ap= parere nõ possit scõm ang.

¶ Sexto querit̃ quid si in qualitate cautele cre debã te diuitem et eras paup. Dic trãsferri dñiũ ff. de fur. l. falsus. §. si q̃s in persona.

&☞ Solutũ p errorẽ an ⁊ q̃n repeti potest.
Adde ad idem nu. 2. vbi cõcludit in ista qõne.

Ex quibus=

dã[a]. ¶ † In gl. lz ponat̃. in fi. hoc intellige si no= mine debitoris soluerit ał's cõtra. ff. de ↄdi. inde l. si pene. §. j. dic plenius. ff. de pe. here. l. si posses= sori. ⁊ vide quasi similẽ glo. s̃. qui. mo. re. cõtra= hi. obliga. §. is cui. ¶ In gl. vt soluẽdo. in fi.[b] me lius allegaret. §. sed ⁊ le 2 gis. et potius. §. itez mi= sta. ¶ Sed p deo adhuc videtur magna iniqui= tas vel q nihil sit specia le: q⁊ si soluit quasi ipse fecerit cum non fecisset ignorantiam non po= test allegare i facto suo. igitur non mirandum si nõ possit repetere quod sciens soluit. ¶ Si vero pro alio qui in veritate fecit soluerit: ita parum põt repetere de iure cõ= muni. vt. l. de heredita= te. C. de pe. here. ff. de cõ= di. ide. l. repetitio. Quis non crederet se nõ tene= ri. igitur nĩl videtur spe ciale sequẽdo hunc intel lectum. Preterea p hũc intellectum non decla= rat an soluerit simplum vel duplũ: quia si solue= rit quod non debebatur videtur magna iniqui= tas si non repetat illud qđ vltra simplum soluit ex quo plus non debebatur. Quid[...] cũt quod hec iniquitas toleratur [...] pena. l. aquil. debuit esse in duplum [...] initio. de natura sui ad instar actio[...] de seruo corrupto. ff. de ser. cor. l. [...] de q⁊ in hoc releuatur ille qui tene[...] aliquid grauatur in alio: sed hoc nõ [...] let: quia non releuatur soluens inde[...] tum. Doc. dicũt in. l. ea que. q. d. l. ea[...] et is. §. loquuntur quando ille qui [...] num dedit soluit duplũ. ⁊ ita solui[...] simplũ qđ excedit indebite hoc simp[...] nõ repetit: quia crescere poterat ⁊ d[...] ri hoc dicitur minus rationale sed ir[...] irrationale ⁊ est cõtra tex. l. ea que. [...] dicit indebitum quod crescere pote[...] solutum non ipsum incrementum [...] id quod crescere poterat supponen[...] id indebitum ⁊ solutum. ¶ Itẽ tex. [...] loquuntur de alio simplo quod per in[...] ciationem crescere poterat indebite [...] luto: sed de ipso legato indebito. vt [...] patet ego cõfiteor tex. ¶ † Et credo q[...] soluens indebituz siue quo ad se siue [...] ad aliuz in his casibus nõ repetit. et [...] ratio quia videtur soluisse propter d[...] bium probationis vt euitet duplũ [...] de sicut ille qui per transactionẽ solu[...] indebitum non repetit sic nec iste: q[...] sicut ille soluit vt euitet litem iste vi[...] tet inficiationẽ ⁊ euentum probationis ⁊ litis et hec potest esse ratio horum §. vnde credo q ipsum dãnum vel legat[...] nõ repetit si soluat vt dixi. Quid si so[...] tur duplũ. Ego non crederem q esset la[...] cus isti. §. immo crederez totum repeti quia cessat p̃dicta ratio. et hoc est irra= tionabile ⁊ cõtra ius cõmune ⁊ non ex tendendum. ⁊ maxime in eccł'ia que est autrix ⁊ cultrix iustitie q̃ non debet ali[...] na iactura locupletari. i feu. de ali. fe[...] §. indẽ. Quid in legatis factis ciuit[...] bus. Videtur idẽ qđ hic: q⁊ pia causa [...] detur vt. l. illud. C. de sa. san. ec. ego [...] nõ credo: q⁊ soluz vr̃ hic loqui de lo[...] pijs ⁊ religiosis: vt ptz ex illo verbo [...] norificãtur. ⁊ istud nõ est extẽdendũ [...] exorbitat prima fecie a rõne cõmu[...]

¶ Per quas psonas nobis obliga= tio acquiritur. Rubrica.

¶ Supra tractauit d̃ natura obliga[...]

nũ nũc tractat de modo eas acq̃rendi. a

a Expositis. a ℂIn glos. q̃ s.obligationes.in fi.Et no. quod d hac materia tracta tuz fuit.s.de inuti.stip.§.si quis aliq.cum.§.seq. ℂIn glo.proprie= c tas.in fi.hodie vero pater omnes intẽ= tat cum consensu filij.ꝛ si nõ appareat de consensu patris debet cauere de ra= to.vide.C.e.l.fi.§.vbi autem.et que ibi scripsi.casus autem sunt multi in qui= bus patri nõ queritur vsufru.ꝛ in illis filius agit et conuenit. vide eos.C.de bo.que lib.l.si autẽ deniq;.cetera q̃ hic dicenda essent.vide in dicta.l.ꝛ.s.de sti pu.seruo.per totum.

ℂQuibus modis tollitur obli gatio. Rub.

ℂCũ ꝓut q̃sq; ꝯtrectãs est ligat⁹ ita sol ui dꝫ.ff.de solu.l.ꝓut q̃sq;.de re.iu.l.ni= hil.ꝛ.l.fere.postq̃ egit de ligandi mo= dis sequitur de modis dissoluendi.

1 ℞ Obligatio orta ex maleficio an tol latur solutione.

2 Creditor an teneat alid recipe ꝓ alio.

3 Moneta fortis si currebat tempore cõ= tractus ꝛ postea mutata est ꝛ currit mi nus fortis an soluendo minus fortem debitor liberetur.

4 An aũt ille qui ꝓmisit certaz monetã si ꝫ princeps eam sustulit liberetur.

b
1 Tollitur. b ℂ† In glos. siue re.ibi cum dicit.rñdeo sic.si hãc rñsionẽ referas ad tex. q tollat solutiõe falsa est: d qꝛ immo soluẽdo ꝛ emẽdãdo dãnũ ciui liter vr ꝯfiteri crimen.vt.ff.de his q̃ no ta.infa.l.athletas.§.fi.cũ.l.se nec solu= tio ciuilis tollit criminalẽ al's crimẽ.C. q̃n ci.acti.cri.piu.l.j.de cõdi.fur.l.ꝓ fu= re.§.j.intellige ergo q sit idẽ in crialib⁹ vt satisfactione tollent q̃tũ tãgit conse cutionẽ rei.itẽ q̃tum tãgit crimẽ puni= tione recepta. ℂIn.e.glo.ibi cũ dicit.s. d liberationẽ.sed vbi sciens soluit nõ re petit:ꝛ ideo tollit obligatio. In ea.glo. ibi cum allegat rẽ meã.ꝛ.l.etiã. ℂIn.e. gl.ibi q̃tũ ad hoc hr.vide qd scripsi.s. 2 de le.§.si res aliena. ℂ† In eadez gl.in

ℂExpositis.Diuide hũc tit.ꝑm ange. hic.ꝛ summa sic.Obligatio acq̃rit etiaz p seruũ vel filiũ.vcꝫ p seruũ in totũ:per filiũ quo ad cõmodũ ꝛ exercitiũ.Itẽ li= beri ꝛ ꝑui bonafide possessi.ꝛ serui vsu= fructuarij et vsuarij: acq̃rũt no= bis exre no stra ex opa ipoꝝ.Item seru⁹ cõis acq̃rit do= minis cõi= ter ꝓ por= tiõe dñica= nisi vni vel iussu vni⁹ fuerit stipu latus. h.d. ꝫ ãge.tot⁹ titulus.

b ℂTollit Diuid hũc ti.ꝑm ang. h.d.Si sol= uitur id qd debet vel alud loco illius ꝯsen tiẽte credi tore ois tol lit obliga= tio tam rei pncipalis q̃ fideiuſ= soris .h.d. vsq; ad.§. item p acce ptilationẽ.

c ℂIn fin. Uide h ãn= gel. ꝯcludẽ tẽ post dicta oĩm doc.ĩ hac materia.i.ij. col.ibi ꝓpe fi.in ver.ex dictis omnium.

fin. c ꝛ vide pleni⁹ rõnes spãlitat;.ff.si cer.pe.l.ij. §.appellata.Et distin= gue qꝛ aut debet spẽs:ꝛ tũc creditor nõ tenetur aliud ꝓ alio recipere ni si in casu quo species de bita solui ꝯmode nõ pt: vt.l.non dubiũ.§.j.ff.de le.iij.ꝛ.l.si dom⁹.hic al= leg.aut quãtitas.ꝛ tunc põt vna ꝓ alia solui nisi intersit creditoris.ff. de solu.l.paulus rñdit. C. de colla.eris.l.j.ꝛ itersit diminutiue vt Dy.not. in.d.l.pau.ꝛ hoc ĩ eodeꝫ genere vt ꝓ scutis flore nos:ſꝫ pro aurea nõ po= test solui argentea: nec ꝓ pura argẽtea argẽto ꝯtaminata.vt gl.tangit aliquãtulũ in.d.l.ij.ff.si cer.pe.C.de do.l.si q̃s ar gentum. ℂ† Quid ergo si mecuꝫ contraxisti tpe fortis monete quã forte rex mutauit ꝛ ꝓ ea facit currere aliã min⁹ fortẽ: nunq̃d soluẽdo hãc mi= nus fortẽ liberaberis d. ℂUidetur q nõ sed de= beas soluere in tali valo re sicut erat tpe cõtract⁹ extra de cẽ.c.oliꝫ.ꝛ.c.pe nul.ꝓ quo.ff.de ꝯtrahẽ=

ℂLiberaberis.Adde de hac.q.p host. in sua summa.in tit.d cẽsi.§.ex qb⁹ cau sis.ṽ.q̃d si moneta mutet.de q̃ p albe.d rosa.plenissime i.l.vxore.§. vxore.ff.de leg.iij.Oldra.ꝯsi.ccv.dixi in apostil.ad Panor.in.c.q̃to.in prin.de iureiur.

da emp.l.i.l.r no. Specu.de ob.et solu.§.nunc aliqua.Credo qd si pnceps decreuit vltimam habere cursū p prima quāuis in valore sit debilitata q debitor liberat soluendo illam si se obligauit ad solidos vl libras:secus si ad certū genus monete r valorem certū ē em q pnceps hz ptātē in talibus r ad ipm ptinet dare cursum r valorē monete vt appet in materia sua.C.d fal.mone.igit pstitutio r ordinatio sua ligat.satz aūt pstitit ex quo ordinat q xij.denarij valeant solidū.r.xx.solidi illius monete librā.r ei dat cursū p legitima.¶ Preterea obligantes se videntur habere aiz obligādi ad vsualem.illa aūt ē vsualis rc.extra de deci.c.j.in cle.de male.c.ij.et facit.ff.de ver.sig.l.labeo.

4 r.l.sabi.† Sed nunqd q pmisit certā monetam liberat si pnceps illam oino sustulit.pe.de bel.per.vr tenere.j.de ac.§.sequēs.qd sic aū moram qr tenet ad genus subalternū qd perire pōt.ff.locа.l.in naue.r scripsi.C.de re.cre.l.incendium.¶ Sz huic opi.ob.ff.de sol.l.pau.respō.creditorē.Sz pōt dici q ibi loqtur in casu in q nō erat obligatus ad certū genus monete:sed ad solidū vel ad librā.secus si ad certam monetam r eius cursus inhibeatur. Curia tū francie videt tenere pstra r q debeat in valore tpis contractus.

a ¶ Pōt dici. Uid hic ange. in.ij. col.ante fi. in versi. in glo.solu.

1 ¶ Solutio facta creditori credit[oris] iuito creditore an liberet dbitorē.r.n.

3 Debitor potest liberari inuitus.[...] rum si creditor recipiat et quid si non vult recipere.

1 **Nec tamen.** ¶ † In glo.p[...] cū alle.si liberto.Super hoc sunt glo.varie. Quandoqz dicūt q liberatur:vt.ff.de exer.l.[...] sed si mutuatus.Qñqz dicunt nisi in casu spāli.ff.de pig.ac.l.solutum.§.solutam.C.de solu.l.inuito.Qñqz liberat per ex

a cep.ff.de exce.do.l.si opa.¶ † pōt dici

2 q aut soluit creditori creditoris cre[di]tore ignorante seu sciente r patiente: tunc si ratum habeat liberat ipso iure si non habeat ratū datur exceptio d. vt.d.l.si opa.Uel dic q hoc casu etiā liberet ipso iure.vt not.in.l.si liber.et [...] excep.doli.sit exceptio intentiōis.r h[...] nisi creditoris interesset nō solui:p[...] interesse tribus modis.vt no.ff.de neg.gest.l.cum pecu.si vero inuito r contra dicente non contingit liberatio.vt.l.in

3 uito.C.de solu.¶ † In ea.gl.vel p[ro]curatori.si repetas hoc inuito credi fal[sum] esset.s.man.§.item adhuc.¶ Sed quaritur hic dicitur q debitor liberatur inuitus.Hoc verum si creditor recipiat. Quid si non vult recipere.adhuc videtur idem si ille qui soluere vult offerat consignet r deponat.vt no.ff.de solu[...] solutionem vel iudicium.an autem ha beat regres.cōtra debitorem.dic vt [...] r de noua.l.si stichum.§.fi.

1 ¶ Exceptio cedēdarū actionū qualiter r qñ pōt opponi pstra creditorē agentem cōtra debitorem principalem.

Adde ad idem nu.2.

1 **Item si reus.** ¶ † In glo.s.fide iussor.ibi cū alle.l.eū is.illa est p.ibi em supponit q non extiguit actio r q semp pōt cedi.ff.m[an]d.l.papi.mādatorē.vt tū hoc plenius vi deas dic q aut soluit illius noie p quē fit cessio siue illius noie r alterius.r tunc cessio est inutilis siue ante siue in solutiōe siue post fiat ēt pacto iteruenēte:qr ac solu.extinguit r ita cedi nō pōt.vt no in d.l.pap.Si naūt fiat solu.noie soluētis siue ante siue post pacto interuenientz siue ante siue post pacto interueni-

te vel nõ:q2 actio durat.ff.de solu.l.stichuz.§.si mandato.si aũt dubitat̃ noie ẽmius tunc aut obligationes sunt eque principales.vt in duobus tutorib⁹ vel in duobus correis ⁊ tũc obtinet qđ hic no.⁊.ff.de solu.l.modestinus. Si autẽ non sunt pares vt̃ in dubio noie suo soluere ideo ac.durat vt valz cessio etiã ex interuallo vt.l.papi.de in rem ver.l. si filius.de ad.tut.l.si minor.de tu.⁊ ra. dis.l.alterius.de le.j.l.si res obligatas. de pec.l.sticho.Hec distinctio est.Dyn. de verbo ad verbũ.in.d.l.modestinus.

2 ¶†Sed contra primum membrũ videtur casus.C.de priui.fi.l.si cũ pec.⁊.l.fi. C.de his q̃ in prio.cre.lo.l.j.in quib⁹ soluebat̃ nomine debitoris.⁊ tñ vz cessio si hoc agatur.Sed põt dici ꝙ valeat qñ hoc expresse agitur:q2 nomen videtur emi.non est em̃ intentio soluẽtis ꝙ vellet liberari debitorem.Sed gl.⁊ Dy.loquunt̃ qñ volebant liberari debitorem ⁊ hoc apparebat.Item Dy.q̃rit ibidez quo iure petitur ibidez fieri cessio.⁊ dic ꝙ si contract⁹ vel materia ex qua possit agi precessit agitur ea actione:si autez officio iudicis.ff.de iu.fis.l.in fraudem. §.qui ꝓ alio.⁊.d.l.si res obligata.§.j.

1 ☞Acceptilatio inutilis rõne rei habet vim pacti:secus si est inutilis rõne inepte conceptionis.

2 Obligatio quare tollit̃ tota ꝑ acceptilationem potius q̃ per pactum.

3 Creditor cogitur recipere solutionem particularem in certis casibus:al's regulariter non.

Itẽ per acceptilationem[a].

a In gl.j.fictam.in fin.caue tamen quando q2 hec fictio ꝓ veritate accipi-
1 tur.ff.de accep.l.si pluribus. ¶†In gl.
b que sunt in fi.[b] hoc magis no.in.d.l.an inutilis.⁊ potest esse ratio s̃m doc.quare est inutilis vbi ratione forme seu cõceptionis verborũ:q2 maius pctm̃ est qđ venit ex propria culpa q̃ qđ ex alieno facto vel sine sua culpa:qñ aũt acceptilatio peccat rõne cõceptiõis verborũ peccatũ ꝓuenit ex culpa cõtrahentium:sed qñ ꝓuenit ex defectu materie
2 seu rei nõ.C.đ na.li.l.legẽ.¶†Sz quęritur quare magis tollitur tota obligatio ꝑ acceptilationem q̃ per pactum cũ in stipulatione sit dare naturalẽ obligationem. Sol.acceptilatio ꝯtinet vtrũq₃.⁊ vi pacti qđ tollit naturalez ⁊ vim actus ciuilis ꝙ tollit ciuilez.⁊ ideo vtraq₃ tollitur.¶Quidã autẽ dicunt in defensione gl. que est hic acceptilatio habet vim pacti vbi fit ab ignorantibus modũ concipiendi acceptilationem ⁊ q̃ credebãt eã valere.sed vbi fit a sciẽtibus q̃ sciebant nil valere nõ valet.⁊ ꝓ eis facit.d.l.an inutilis.vnde illi qui credebãt valere videbant̃ cõsentire in liberatione:alij non qui sciebant q̃ agebãt nõ tenere.ff.de sta.li.l.cuz heres.§.j.sed s̃m hoc videretur ꝙ si creditor sciret nõ valere ⁊ debitor crederet valere ꝙ deberet debitor esse liberat⁹ iure pac.ff.quib⁹ ad li.procla.nõ li.l.fi.§.fi.de icest. nup.l.q̃ cõtra.cũ ibi no. ¶In glo.s.ipsum.in fi. ⁊ sic videtur cessare ista materia nisi agat̃ exp̃sse ꝙ partes volebãt donare stipulando:q2 al's nõ deducit̃ in stipulatione nec nouat̃ nec per cõsequens in acceptilationez deducit̃.Sed põt dici ꝙ satis constat de aio ex quo stipulatio fit ad finem accepto ferẽdi vt
3 dicã.j.pri.¶†In glo.s.volente.in fi.hoc tamen fallit in duob⁹ casibus vbi compellitur recipere ꝑticularẽ solutionez

a ¶Itez ꝑ acceptila. Tollit̃ obligatio verbis ꝯcta ⁊ alie aũt possunt in stipulationez deduci per aquilianã ⁊ demuz ꝑ acceptilatione in totum vel ꝑ parte tolli cuiuscunq₃ forme vel materie existant.h.d. s̃m Areti.

b ¶In fine.De hoc brocardo.si nõ vz vt valere põt vide h angel.in scđa colum.post pn.i ꝟ.⁊ ꝑdicta inducuntur.

a ℭ Preterea. Interuētu noue psone olim fiebat nouatio etiā si a pupillo stipuler qđ alius mihi dꝫ: nō autē a seruo. hodie ꝟbo nō ꝑsumitꝛ nouatio nisi exꝑsse hoc agatur. h. d. areti.

1

b ℭ In fin. No. ꝙ casus in qui2 bus oliꝫ ex ꝟbis exꝑssis insurge3 bat tacita coniectura nouatiōis hodie non corrigūtur a qꝛ in illis fit nouatio saltem ope exceptiōis ſm docto. hic ꝛ ꝑ anse. in. ij. co1 lū. in princ.

ff. de sta. li. l. cū heres. §. itē si. x. C. đ colla. fū. pa. l. placuit. li. xj. Itē caue qꝛ si sit pena deficiēs nō liberatꝛ partē soluendo. ff. de ver. obl. l. in executionib⁹. §. fi. nisi forte in iudicialib⁹. ff. si qs cau. l. si seruus. §. si pluriū. ff. in ius vocā. vt eant aut satis. l. fi. ℭ In gl. his ꝟbis. in fi. hec gl. vꝛ errare: vñ oīa ista q̄ dicūtur in tex. deduci pñt in aqͥl. ꝛ ꝑ modū datiōis pecunie in hanc aqͥlianā nō deducitꝛ nisi dari nec accepto fertꝛ nec text. alio mō dicit nec alꝛs dicere intēdit si bñ inspicias. vnde oīa verba ꝑcedentia nō dicūt nisi ad fineꝫ 2 ꝙ oēs tales ob. possunt b reduci ad donationē pecunie ꝛ in aqͥlianā stipulationem reduci.

☞ Mulier si subducta fuerit de obligatione ꝓpter velleianū an actio restituatur in primum debitorem.

Nouatio an fiebat antiquitus si non erat exꝑsse actum.

Nouatio an fiat si ꝓmittis mihi soluere decem modios vini parrhisius ꝓ decem libris quas mihi debes.

Preterea [a].

ℭ In glo. si fiat. ibi sūte ꝑ iudiciū in casu q̄ seqͥtꝛ. nō eñ fit ꝑ iudiciū intētatum ℨreū q̄n vet⁹ duret vide. C. de iudic. l. j. ff. đ noua. l. aliā. ℭ † In glo. q̄ naturaliter. in fin. vid. š. de auc. tu. §. j. vbi scripsi. ℭ In glo. sed nūc 3 q̄d. ibi cū alle. l. si titius.

istud est magnū argu. glo. nam muli succuritur sine restitutiōe. ꝛ tñ actio priorē reuertitꝛ: ergo eadem ratio vꝛ in pupillo qđ etiā in casu quo nō restituit actio detꝛ contra primū. argu. d. l. si mulier. ꝛ. l. senatus. e. ti. so. non datꝛ contra primum: vt hic. nec ob. ꝙ de muliere dicitur ꝙ ibi ius quod subuenit mulieri per quoddam ius priuilegiatū ꝛ cōtra ius cōmune subuenitꝛ creditori quē noluit ex prouisione iuris damno afficere: ac de iure cōi obligatio pupilli non est valida. ꝛ ideo ius nulli facit iniuriam si ac. veterem non restituit: nec curauit alij prouidere: qꝛ per ipsum ius dānuꝫ non patitur. Sed adhuc videtur obstare. ff. đ rescin. ven. l. si id quod. vbi ꝑ secundam empt. inutilem non receditur a prima. sed ibi inter easdē ꝑsonas agebatur iter quas nō ꝑsumitur nec fit nouatio sicut inter diuersas: vt hic. ꝛ. j. ꝓxi. §. ℭ † In glo. hic no. tria. in fi. [1] op cōtra hunc. §. ꝛ gl. qꝛ immo videtur q̄ antiquitus non fiebat nouatio nisi exꝑsse ageretur. ff. de verb. oblig. l. q̄ vsufru. ꝛ. l. eum qui. §. si a te. de noua. l. si pupillus. §. j. doct. consueuerūt dicere q̄ vbi stipulabatꝛ rem maiorē fiebat nouatio, sed vbi rem minorem non. ꝛ ista cōsueuerunt dicere iuxta. l. fi. C. de noua. sed hoc videtur directe contra hūc. §. q̄ dicit adijciatur seu detrahatꝛ. potes dicere ꝙ vbi in qualitate obligationis aliquid augebatur seu diminuebatur fiebat nouatio. sꝫ nō in ipā re que in obligatione vertitur tunc habet locum. solutio. doc. š. dicunt aut augebatur aut diminuebatur per. ll. contrarias. ℭ Itē vꝛ quod iure antiquo non fieret nouatio ipō iure: sed solum daretur exceptio. ff. de ꝑto. sti. l. valerius. de except. do. l. apud celsum. §. labeo. sed ad vtrūqꝫ potes dicere vt in quolibet no. vel dic qđ in. l. valerius. solus pretor agebat partibus nolentib⁹ vel earuꝫ altera. vnde non mirū si ibi non fiebat nouatio ipso iure. §. labeo. intellige ꝓut ibi no. ꝛ vide. ff. ꝓ socio. ꝛ. d. l. obligationuꝫ fere ꝯ fi. hodie autem nō fit nouatio nisi exꝑsse agatur. vt. d. l. fi. ꝛ hic. ℭ † Quid ergo dices. debes mihi. x. soluenda anglicis

festo natiuitatis dñi eadem. x.promittis mihi soluere in paschate parrhisi⁹. vel sic.ꝓmittis soluere ꝓ.x.libris quas debes.x. modios vini parrhisius. et nō agitur expresse qđ fiat nouatio glos. volunt dicere ꝙ hodie etiam fiat. vnde qñ primus contractus non est bene compassibilis cuꝫ secundo ꝛ ꝑ effectum verborum apparet quod est intētio partiū nouare volentium. videtur quod si sit nouatio saltēꝫ quod debeat obstare exceptio et ita no.in.d.l.fi.C.de noua.ff.eo.l. ij.et hoc doct.sequuntur in glo.vt.s.eo. .§. ibi per nouationē necessariam in casu qui sequitur. ¶ In ea.gl.ibi.ad.l.iuli.de vi.priua.l.pe.sed forte tunc remanet naturalis cum ille constitutiones sint de iure ciuili:sicut sententia. ¶ In eadem glo.in fin.Item per rescrip.tollitur ciuilis et remanet naturalis. vt not.ff.de actio.ꝛ obliga.l.obligationuꝫ fere.circa princi. 2

Hoc amplius[a] ¶ Vid in ꝯtra hunc .§. quod scripsi.s. de cōtrahen. emptio. in princip.

¶ Finit feliciter liber tertius.

¶ Incipit liber quart⁹ institutionū.

¶ De obligationib⁹ que ex delicto nascuntur. Rubrica.

¶ Cōtinuatio apparet hic in text.et ex diuisione que fit.s.de obliga.generaliter.§.fina.

b **Cum sit**[b] **ex.** ¶ In gl. ca

c ue tibi.in fine.istam glo.nō oportuit hic ponere[c]: quia tex.non loquitur de hoc titu.sed de libro.

1 ☞ Amouisse vr̄ qui corrumpit.

2 Furtum an cōmittatur sine animo.

d **Furtum**[d] ¶ In gl.cuꝫ exigere ibi cum allegat.§. si quis asinum.§.neqꝫ verbo.ꝛ vide quod

1 scripsi.s.man.§.i.¶ † In ea glo.ibi ꝯtrectatio de loco ad locuꝫ: amouisse enim videtur qui corrumpit.vt.d.l.qui tabulas.§.fina.¶ In glo.subaudi cum alle. l.si socius.hoc.verum.si ꝯstet ꝙ animo furandi: non tamen presumitur ff. pro socio.l. merito. et ideo vr̄ ꝙ si colon⁹ partiari⁹ portet solidos fructus ad domum suā qđ non committat furtum in dubio. ff. de iniur.l. item apud labeonem.§. si quis seruum. ¶ † In glo. hoc ideo. cum alle. .§.placuit.ꝛ breuiter furtum committit̄ sine aīo ff. e.l. inter oēs.§. recte. ¶ In ea.gl. ibi cū alleg. ff.de condi.ob cām.l.pe. dic vt ibi:qꝛ ibi habuit animum furandi et lucrandi complendo volūtatem suam : vt ibi not. ¶ In glos. vt habes. in fi. quidā distinguūt aut res ꝑuenit ad manū furis de volūtate dñi:ꝛ tūc duplat̄ vel quaduplat̄ estimatio vsus aūt ꝯtra ꝛ tūc estimatio toti⁹ rei. et hec scripsit Cyn.C.de ser.fugiti.l.i. ¶ Sed cōtra hāc di.facit.ff.de cōdi.fur. qui furtum. vbi venerat res ad manum furis de voluntate domini quia commodata. et tamen supponitur rē totam esse furtiuam qꝛ petitur conditione furtiua.vt ibi. ¶ In glos.et hoc dico.in fi.ꝛ pone exēplum vt ibi. ¶ Itē glo.i.

e diuina. hoc nō vr̄[e] verū quia.ff.eo.l.i.§.fi.sunt similia verba pauli ꝗ creditur esse paganus.vnde dic.l.naturali.id est. ratione naturali: quia ratio naturalis docet talia fieri non debere. sic. ff.de verborum signific. l.probrum.

a ¶ Hoc āpli⁹. Contract⁹ ꝗ cōsensu ꝯhit̄ ꝯrio ꝯsensu re nō secuta dissoluitur. h. d. areti. vide ang. super hoc.§.

b ¶ Cū sit. Diuid hūc titu. vt hic ꝑ ang. tex. seipm summat in ꝑn.

c ¶ Hic ponere. Idem dicit hic Angel.

d ¶ Furtū Si vn⁹ furatus fuerit bonoñ. ꝛ portauerat rē furti uā ferrariā an ex mutatione territorij nascat̄ noua actio furti vide ꝑ bartol. in. l. si dñiuꝫ. ff. e. ꝛ in.l. si ab ducta. C.e.

e ¶ Nō vr̄. Idem tꝫ hic ange. in.ij. col. in fi. ꝟ. in glo. naturali.

1 ☞ Actões furti an sint due. vna que ad duplũ. alia que ad quadruplũ competit.

Furtorum.

¶ † In gl. j. casus. nunquid sunt due ac. furti. vna q̃ in duplum. alia q̃ in quadrupluz cõpetat. Dic ꝙ nõ. j. §. fi. ar. qd cõsueuit dici. ff. de bo. pos. l. j. et hoc satis ꝓbat̃: q꞉ furti actio nascit̃ statim ꝑ primã contrectationẽ nec ꝑ aliã ꝯtrectationẽ alia oritur. ff. de fur. l. ei qui si igit̃ cũ primo claz furatũ ⁊ post deprehenditur orietur alia actio: vñ nasceretur. et facit. j. qd cũ eo. §. in rẽ. ℣. licet. ¶ In glo. ꝑ hoc. ibi cuz. allegat. l. ꝓhibere. melius. ff. de iur. fis. l. imperator. ¶ In gl. ibi in tñ. a in fi. hoc verũ eadẽ die: q꞉ si alia die secus. ff. e. l. q̃ destinauerat. Quid si sint plures. vnus rem furtiuã portabat. alij custodiã faciebãt vel erãt socij. Videt̃ idez. ff. ad. l. iul. pe. l. sacrilegij. §. j.

a ¶ In fin. An autem ⁊ qñ stetur assertioni sue de his q̃ pendent ex aio. vide Ang. in §. alie. j. de act.

1 ☞ Furtũ ꝑquirere est hodie ꝓhibitũ exceptis certis casibus.

2 Solennitas si est sublata: an etiã ipe actus qui solẽnitatem requirit sit sublatus.

Conceptũ.

1 ¶ † In glo. immo. in fi. vez in seruo fugitiuo et in alijs reb⁹ que se annuo perdũt: vt vxor monachus seruus ascriptitius. et ita not. in. §. hoc autem. in alijs autẽ secus: q꞉ non expedit põpam rei familiaris detegere. C. qñ et quar. pars. l. ij. de metallis ⁊ metallarios quosdã. ⁊ hoc nisi esset ꝑsona suspecta: et aliqua indicia mouerent̃. nã cũ ꝑsona tunc posset capi: multofortius dñs

2 eius inquiri. ¶ † In gl. hec nõ est semper bona in fi. dicas ꝙ nõ est bona cõsequẽtia sublata est solẽnitas: ergo ipse act⁹ qui solẽnitatẽ requirebat. C. de infa. l. decreto. de nego. gestis. l. actio. sed ista est bona sublato actu ex quo seq̃la dependebat. ⁊ ipsa sequela remouetur. ff. de pec. le. l. j. ⁊. ij. Et idẽ hic cũ act⁹ principalis ex quo actio tanq̃ sequela pendebat sit remotus ⁊ ipsa actio est remota. ⁊ no. hic glo. aureã. q̃ destruxit tex. suũ.

Pena.

¶ In glos. nisi. in fi. Et ratio fauore ciuitatis. et ibi not. qd autẽ q̃druplet̃ vel dupletur. vide. ff. eo. l. in furti. ⁊. l. si vendidero.

☞ Cõtrectãs rẽ alienã si putat dñm permissurũ an cõmittat furtum.

2 Interesse si nullum sit in furto qui duplicabitur.

1 ## Furtum.

a ¶ † In gl. Quid si credat. in fi. a glo. hic intendit dare dr̃iam: an ille qui fur debuit rẽ ab initio de volũtate dñi. ⁊ tunc stulte credẽs excuset̃ a furto. an receperit ꝓpria autoritate: ⁊ tunc nõ excusat̃ et potest esse ratio: q꞉ ex quo dñs semel cõsensit facilius ꝓ̃sumitur scd's cõsensus. ff. de solu. l. qui hominem. §. nullo. Sed certe vr̃ qd hec gl. nõ ꝓcedat: ⁊ qd etiã hoc vltimo casu stulte opinans nõ cõmittit furtũ. Primo q꞉ animus deest sine quo cõmittitur furtũ. ⁊ hoc. §. Secũdo q꞉ nõ tenet̃ vi bo. rap. j. ti. j. §. ⁊ q꞉. Tertio q꞉ stulte opinando cõmittit culpam tñ nõ dolũ. ⁊ sine dolo furtum nõ cõmittit̃. s. eo. ti. §. j. ¶ Preterea si bene respicias est casus in. l. omnes. §. recte. ff. e. ibi eñ autoritate ꝓpria occupauit nec cõmittit furtũ. ibi glos. videt̃ huic cõtraria. dicit eñ quo ad alias actiões cõsiderandum an stulte credidit vel nõ quo ad act. furti. ⁊ hec est veritas. ff. de fur. l. qui rem. in princ. ¶ Sed obicies q꞉ ſm hoc nunq̃ poterit agi furti. semper eñ fur dicet qd credebat dominuz permissurum. Solutio. dico ꝙ predi-

cta opinio loquitur in casu quo certum erat ꝙ credebat dn̄m permissurū. in casu autem quo certuꝫ nō est nunc peruenitur ad has coniecturas: an habuit cām credendi: ⁊ tūc nō presumit̄ dolus nec animus furandi. an nō: ⁊ tūc presumitur. vnde si reꝫ periturā receperit velut ouem: vel animal fugitiuū vel lupo abstulit non presumit̄ malus animus. vel si dn̄s rei sit amicus suus ⁊ recipiēs homo honestus non iudicarem maluꝫ animū. Sed secus econtra si dn̄s rei sit ignotus vel inimicus et recipiens sit de tribu beniamin lupus rapax tunc iudicarem cōtra eum. vnde he glo. debēt intelligi in dubio: sed in casu certi quo crederet dn̄m permissurum ⁊ constaret nunq̄ furtū cōmittitur vt dixi. nec hec glos. ꝓcedit. ⁊ ita est verosil'e glo. intellexisse. vn̄ videtur expediens qđ recipiēs ꝓtestet̄ corā testibus qđ ipse credit dn̄ꝫ permissurū: et qđ in casu quo nō placerēt offerat reddere. nā i dubio nō presumitur velle. ff. eodē. qui vas. §. vetare. ⁊ hoc si ignorat. si scit tunc distinguit̄ an est talis qui resistere seu ꝓhibere nō auderet et non videtur permittere. vt. ff. e l. penult. ¶ Quid ergo si pater recipiat equum filij emancipati ipso sciente et non cōtradicente. Uideret̄ patrē teneri per. d. l. Sed hoc nō credo: q꞉ loquitur de reuerentia seruili: et que metum ingerit: secus i filiali vel fraternali. ¶ In
a glos. nisi.[a] sed nec in illis duobus casibus est speciale. vt ibi not. ¶ In glo. vt furti actio. in fi. et. l. falsus. §. si quis po-
2 testate. ¶ † In glo. vt vnius. in fine sed cum hec actio detur ad duplum interesse et hic nil intersit quid duplabitur. ff. de ser. cor. l. si quis seruuꝫ. §. fi. Dicas ꝙ estimabitur quasi corruptus esset. vt 3
not. in. d. l. si quis seruo. et idem in monacho et vxore. in filio dic. ꝭ. proxi. §. vel verius dic idem in hoc casu. ꝭ. proxi. in alio casu loquitur.

1 ☞ Filius existens in potestate patris si sit surreptus furto qualiter fiet estimatio damni.
2 Fr̄ an possit agere furti fr̄e surrepto.
3 Pater an agat conditione furtiua pro filio surrepto:

Interdum.

¶ † In glos. nō rōne. ibi cuꝫ alleg. §. ob hominē. melius. ff. de his q̄ deie. l. fin̄. si qua. pau. fe. di. l. iij. ¶ Sed hec glo. nō videtur procedere: q꞉ hec actio ⁊ serui corrupti videntur parificari in hac materia. ꝭ. pxi. §. ⁊ tn̄ filio corrupto datur vtilis. ff. de ser. cor. l. et tn̄. §. j. ⁊ ibi etiā not. ꝯtra veꝫ qđ agitur ciuiliter et hr̄ ratio affectionis. Sꝫ nec illa est vera. vn̄ dic ꝙ hr̄ ratio operarū ⁊ dāni qđ pater sustinuit. et illud duplicat̄. et ita not. ff. de fur. l. eū qui. §. si filius. et hāc approbat ibi Dyn̄.
2 ¶ † Et hec est ratio q̄re mater nō agit: q꞉ illi nō dꝫ filius operas. vn̄ reperit̄ casus quo agit in vēdicatione. ff. de fideicōmis. li. l. sed ⁊ nō data. §. j. Sed nūquid frater potest agere furti surrepto fratre. Nōnulli vident̄ inclinare ꝙ sic. i. d. l. si quis seruo. p. l. si frātrē. C. ad le. falci. de pla. Ego credo cōtra ꝑ rōnē predictā: q꞉ nō dꝫ ei operas sicut nec mater. Itē si mater nō agit multominus frater q̄ minus ius habet et ē remotior.
¶ † In ea. glo. ibi vel ad ꝓprietatē. hic nō vr̄ bona ratio: q꞉ dat̄ rei vēdi. que ꝓprietatē cōcernit. ff. de rei vēd. l. j. §. ꝑ hāc. Sed dic ꝙ nō datur rei vēdi. sed quedā que est iure quesitū: vt ibi.

1 ☞ Furtū cōmittit qui iuuat sciens dat cōsiliū licet non principaliter:

a ¶ Nisi. Uide ℏ distin. Ange. cuꝫ querit̄ an q̄s delicto puniat̄ in. §. sed si credat. i. ij. col. an̄ me. in ✓si. vltimo ꝓ ꝑfectione materie. vide do. Cyn̄. in l. si q̄s non dicaꝫ. C. de epi. ⁊ cle.

a ¶ Interdum. Non solum principalis furtum cõmittit: sed etiã opẽ ferens tenet furti. querũt hic docto. qua pena tenet opez ferẽs. item quot modis dicitur quis pstare opẽ. vid Ang. h post alios.

b ¶ In fin. An autem hodie pcedat iste textus. ibi qr nec ex alia cã cuz filius in aduentitijs querat pprietatẽ. vide hic Angel.

c ¶ Furti. Actio furti cõpetit illi cuius iterest furtum nõ esse factuz. hoc verum itellige ad hoc vt duplet: als ratione dñij cõpetit ẽt si nõ intersit: puta vt res alij reddat ff. eo. si tibi vẽdidero.

sed secundario. 1
2 Consiliũ nõ est qd multi sciunt. b
3 Furtum non potest cõmitti sine cõtrectatiõe: iniuria autẽ cõmittitur verbo & literis.

a # Interdum[a].

1 ¶ † In gl. no. hic ibi solo facto. vnde eoipo qd iuuat sciens dat cõsiliũ lz nõ principaliter: sed secundario: vt. l. sepe. ff. de R. si. ff. e. l. si pignore.
2 §. q ferramenta. ¶ † In ea. glo. ibi cuz allegat in l. in furti. §. fi. melius in §. pe. ¶ In fi. eiusdẽ gl. & tñ vulgo dr qd non est cõsiliũ qd multi sciunt. ¶ Et caue: qr glo. vult hic recipe ɔsiliũ p secre 1
to. & si sic dixisset ppius locuta fuisset: lex tñ quã 2
allegat nihil faceret ad c
hoc ppositũ: sz facit qd 1
alibi scribit. secretuz dr q quinq sciũt. de peni. dist. j. c. ecõtra. & facit ex de here. c. statu. lib. vj. & ibi de hoc. ¶ In gl. cum als. ibi cuz allegat. l. sepe. ibi not. contra. et est verius. vide. s. de man. §. j. vbi scripsi. Cõcedo tñ q hoc casu teneat de dolo. ff. de do. l. qd si cuz
3 scires. ¶ † In fin. eiusdẽ glo. sed ob. eo. titu. l. j. §. attilicinus. Dicas. vt. s. 2
qd speciale in furto qd cõmittitur sine cõtrectatione: sed iniuria potest committi verbo et literis. ff. de iniur. l. lex cornelia. §. fina.
1 ☞ Domestici alicuius si rẽ aliquã furripiãt an nascat actio furti inter dñm & domesticum.

1 # Ubi autem. ¶ † In gl. nisi. in fi.[b] idẽ vide: 1
b quocũq domestico. ff. de fur. l. si libertus. et. l. serui et filij. nec iudex potest se 2
intromittere ex officio nec punire nisi esset magnuz furtum & magne rei. ff. de 3
pe. l. inspicendũ. §. furto. C. de pac. pol. cõgruẽtius. & l. precedẽti. qd quidã iudices male seruãt q qñq ex hoc extorquẽt pecunias: pater aũt & dñs possunt a
punire leui pena & incarcerare. vt scripsi. C. de priua. car. l. j. & notat. ff. si quis test. l. j. esse iuf. fue. l. j. §. qd tamẽ. si tamẽ filij vel domestici essent inobedientes & nollẽt reddere res furtiuas pri vel dño. possũt adire iudicẽ & eius officiũ implorare qui seuerius vindicabit. vt. d. l. cõ 1
gruentius. si aũt tradiderũt rẽ furtiuã accipienti tenetur furti recipiens & cõditio. fur. C. de ɔfur. l. eos. ¶ Eadem pñt dici de abbate et monachis. ex. de offi. ordi. quanto. vbi de hoc.
1 ☞ Domini quãdo nihil intersit rẽ suã surripi vide.
2 Actio furti cõpetit qñq lz nõ intersit.
c # Furti[c].
1 ¶ † Oppone qr semp interest dñi rem saluam habere. sz dic q imo põt nõ interesse. 2
ti. j. §. si item. Itẽ si rẽ debebat in specie & fuit surrepta sine culpa sua nil interest dñi; qr fuit liberatus. ff. de dolo. l. arbitrio. §. fi. Itẽ opponit: qr actio furti dat illi cuius nõ iterest: qr dat vẽditori. ff. de fur. l. eũ qui. & tñ res nõ est eius periculo. s. de Ihen. empt. §. cũ autẽ. Solu. immo interest ppter ius retẽtionis qd hz quousq fuerit solutus. ff. de act. emp. b
l. iul. §. offerri. Uel intellige qñ propter malã eius custodiã res fuit surrepta: sz hoc nõ valet: vt ptz. e. l. si vẽdidero. in 3
2 prin. ¶ † Uñ actio furti qñq cõpetit ratiõe dñij & sine interesse. & qd duplex vide ibi: sz hic loquit qñ cõpetit ratiõe dñij & sine interesse: vt ibi no. vñ ac. furti bene cõpetit: cõuis nõ intersit saltẽ qñ tenet cedere alij actionẽ. & sic loq. l. illa q est huic ɔria. intellige ergo qd nõ aliter cõpetit nisi intersit. verũ in duplex interesse: sed rõne dñij bene cõpetit: lz nõ intersit. ¶ In gl. res tñ. in fi. qd aũt duplex. vid plene. ff. d fur. l. cũ.

§. idē scribit. & l. creditor. & l. creditori.
1 Cōmodum ad illuz spectat ad quē pertinet periculum.
2 Fullo cui res est furto surrepta an illō qō exigit debeat restituere domino.
3 Dn̄s rei surrepte si elegit cōmodatariū vt agat cōtra eū quē credebat esse soluendo an potest redire ad furem.

a Item si. a ¶ Hūc. §. itellige. vbi culpa pōt imputari fulloni. alioqui si fullo nō teneť nō video qn̄ dn̄s agere possit cum eius intersit. & cessať ratio q̄ hic reddiť. ff. eo. l. itaqȝ. et j. subjiciť. ¶ In glo. facit. ff. eo. l. itaqȝ. & is versus est iterposito q̄ nō sedet bene
1 hic. ¶ † In gl. & penā exactam. in fi. ista nō vř bona ratio. nā ad cōductorē non pertinet periculū: & tn̄ non restituit. ff. loca. l. is qui. sȝ pōt esse ratio: q: cōmodatarius & conductor amittūt vsum rei que ad eos ptinet. & ita rn̄deť ad creditorē qui debito imputat. ff. de pig. ac. l. si pignore. & ibi not. ¶ In gl. vn̄ dico. in fi. sic ergo dr̄ia est in hoc. §. inter eū qui gratis recepit qn̄ est in electiōe dn̄i: vt hic. & eū qui nō gratis: q: tūc recipiens agit. Et est rō: q: pl⁹ dȝ subueniri dn̄o
2 in ꝯctu liberali q̄ȝ in alio. ¶ † Sȝ nunquid ꝙ fullo exigit restituet dn̄o. Uř ꝙ nō sicut nec cōmodatari⁹. ¶ Sȝ in hoc pōt dici ꝯtra p ea q̄ scripsi. s̄. pxi. q: fullo nō pōt vti re. ff. de fur. l. fullo. Itē dic ꝙ vbi res in qua aliquis hȝ vsūfr. surripiť nō obtinet is. §. vt. ff. e. l. inter eos. §. si seruus. nec vbi res pignori data surripiť. ff. eo. l. eū qui. §. idē scribit. & l. cre-
b ditori. & l. itaqȝ. ¶ Sȝ queriť b hic dr ꝙ si dn̄s ignorabat furtuz cōmissum potest trāsire ad agendū ꝯ furē & dimittere cō-
3 modatariū. ¶ † Quid si sciebat furtuz cōmissum et elegit cōmodatariū quem credebat esse soluēdo & nō erat: nūquid pōt redire ad furē. Ja. bal. dicit ꝙ non. c doc. citramōtani dicūt cōtra. vt no. Cy. in l. manifestissimi. qō vř verius. error em̄ facti nō debet nocere in talib⁹. sec⁹ dicerē si esset lapsus errore iur. ff. si qd in frau. pa. l. si patronus. & facit qō not. de suc. edi. l. fi. & melius. ff. qō cū eo. l. sȝ si ex parte. §. fin̄. ¶ Preterea ter. dicit ꝙ nō est locus huic. §. vbi oino nō est soluendo. vt j. subjicit. et p hoc pōt rn̄deri ad aliaz qōnem si dn̄s egit cōtra illū q̄ in veritate furtuz non fecerat & succubuit. an possit redire ad commodatariū. in qua doc. citramontani tenēt idē. Sȝ vltramōtani ꝯtrium quoꝝ opinio vř posse sustineri: q: hoc casu dn̄s posset agere ꝯ verū furē et nil pdet. Sup text. ibi eadē diffinitiōe. vt dn̄s eligere possit vel cōmodatariū vel furē: si tamē cōmodatarius eēt oino nō soluēdo text. supponit qō nō sit locus huic §. quin dn̄s possit redire ad furē. nec in hoc vř corrigi quo ad hoc antiquitas Sed ob. ff. de v. sig. l. soluēdo. et. s̄. §. fulloni. ff. eo. l. itaqȝ. vbi dr ꝙ qui est nō soluēdo in parte vř non soluēdo in totuz. & hic dr qō vř soluēdo in totū. Sȝ hic est causa fauore electionis que datur dn̄o q̄ dȝ sibi imputare si elegit talē q̄ in parte eēt nō soluēdo. Si vo oino eēt nō soluēdo esset iniquuz si oino haberet carere re sua.
1 Depositarius si sua culpa lata res sit surrepta an possit agere furti actione cōtra furem.

Sedis. ¶ † In gl. s̄. q̄. mo. in fi. Sȝ qd c si p latā culpam depositarij res fuit surrepta. Uř ꝙ tūc agere possit: q: suo periculo est lata culpa ipm obligat sicut dolus. ff. depo. l. qō nerua. & ideo cuz esset ratio huius §. vř ꝙ depositarius age-

a ¶ Itē si. Is q̄ ex locato teneť hȝ actionē furti si res surripiať i idē i bone fidei ēptore. Item si res cōmodata fuerit commodatario surrepta dn̄s hȝ electionē vtrū velit agere ꝯ furē ac. furti: an ꝯ cōmodatariū cōmodati. & vno electo sciēter alius liberať: sec⁹ si fuerit ignorās vel dubitans. h. d. vsqȝ ad. §. sȝ is. Are. Querit h Ang. an qō exegerit fullo rstituet domino. et rȝ Ange. post doc. ꝙ sic.
b ¶ Sed q̄riť. Hanc qōnem format h Ange. post pn̄cipium. ij. col. v. q̄riť hic diciť.
c ¶ Sȝ qd Uide hic Ang. hanc qōnem formantem.

re poſſit furti. vnde lata culpa nō pōt equiparari dolo i caſu hui⁹. §. qñ agit̄ de pena iponenda rōne doli: ⁊ vbi dol⁹ punitur. ff. de in li. iu. l. in 1 actionibus. ad. l. cor. de ſicca. l. in. l. cor. de verb. ſig. l. magna. ⁊ ibi nota.

¶ Itē videret̄ qđ depo= 2 ſitari⁹ poſſet agere furti in caſu quo poſſet retinere rē propter impen a ſas in ea factas ſm illā 1 opinionē. de qua. C. de poſi. l. pe. tunc eñ videt̄ qđ agere poſſit propter ius retentionis. ſ. eo. §. fur. ⁊ facit. ff. vi bo. rap. l. ij. §. in hac actione nō vtiqʒ.

a ¶ Qui res. Diuide hūc tit. ſm Aret. et vide hic angel. multa ſingularia dicētē vſqʒ ad. §. ſane.

In ſumma.

¶ In gl. a decima. ibi cū allegat. §. furioſus: al's eſt. §. pupill⁹. ⁊ vide ibi. Item dic ꝙ miti⁹ dʒ puniri. extra. de deli. pu. c. j. imo nullo modo ſi delinquit ex culpa ſine dolo. vt eo. ti. c. ij. 2

Furti autē.

¶ In gl. j. in perſonam. in fi. hoc verū ſi ſit dñs, 1 ſi vero haberet detētionē tm̄ videt̄ deſtitutus omni auxilio. ſed dic vt no. ff. de ꝯdi. fu. l. ⁊ ideo. §. fi. ⁊ per Inn. extra de 1 reſti. ſpo. c. ſepe. ⁊ in ſpe. de pe. ⁊ poſ. §. j. ver. ſed nunquid depoſitari⁹. ⁊ vide. ſ. de act. §. itaqʒ.

¶ Ui bonorum raptorum. Rub.

¶ Cōtinuatio ptʒ in gl. ꝓetiā de ſe. Et no. ꝙ hec materia habet tria capitula. ⁊ de primo tractat̄ ſolū in hoc ti. Primū qñ ſingularis rapit. Scđm quādo turba acta. ff. e. l. ij. ⁊ l. iiij. §. ſi qs aduētu. Tertiū qñ in turba datuʒ eſt damnū. ... iiij. in prin. ⁊ hec datur in duplum ... de in. d. l. ij. in prin. ⁊c.

☞ Fur manifeſtus ſemꝑ tenet̄ ... norū raptorū: ſʒ nō manifeſt⁹ tenet̄ ... mū ſi habebat animū rapiēdi ſi non ... periſſet qui ei reſiſteret.

Actio furti ⁊ vi bonorum raptorū ... re dantur pro minimo: actio vero de dolo non.

Vires.[a] ¶ † In gl. ... large. ... vide. ſ. ti. j. ſuper gl. ſuba... di. ¶ In gl. ſʒ qūo vult dic... re gl. ꝙ manifeſt⁹ ſemper ... tur vi bo. rap. ſʒ nō manifeſt⁹ demū ... habebat aim rapiēdi ſi nō repeniſſet ... ſiſtētē: alias ſi clā culo facere voluit ... vr̄ qđ debeat teneri vi bo. rap. cū nō ... buit aiʒ rapiēdi. ſ. e. §. qr. ff. e. l. ij. §. ... et hec gl. eſt optima ⁊ bñ interp... Sed quare dr̄ manifeſtus deprehē... cū ⁊c. Rñdeo qr nō pōt negare ... uerſari qñ fur ſit. vnde credo ꝙ ... probare ꝙ ipſe furtū fecerit cū re... uentus ⁊ deprehenſus fuerit. ... credo ꝙ ſi vellet docere ſe ab alio ... titu. habuiſſe quod deberet audiri. C. ... l. ciuile. ¶ † In gl. j. efficax. l fin. Sʒ ... hec actio ⁊ actio furti dātur ꝓ minimo ... ⁊ actio de dolo nō dic. ſ. de ⁊c. di. § ... narum ⁊ ibi ſcripſi.

☞ Fur manifeſt⁹ magis cōtēnit dñm ⁊ ideo magis offendit.

Quadruplū.

¶ Super ... rei ꝑſecu... i. ꝑa rei eſtimatio. ff. e. l. ij. §. i hac ... ¶ † In gl. ... ne. in act. furti dic. ff. de fur. ... nā raptor. in fi. que potuit eſſe cā ... nifeſtus magis cōtēnit dñm. ⁊ ita ... gis offendit ⁊ magis delinqt. vt ... tu. j. §. pena. ff. e. l. ij. §. i hac actiōe. ... rō nō ſufficit qñ clā furat⁹ fuit ⁊ i ... re deꝑhēſus. ſʒ dicas ꝙ. l. xij. ta. fur... qua ⁊ prima ⁊ nō diſcutiebat ſingul... ſed groſſo vniformi modo ſic inſti... ſed pretor ſuperuenit qui ſubtilius ... ſpexit ⁊ magis puniuit illū de quo ... gis certū eſt quod delinquit. Sed ...

to: cur per ac. vi bono. rap. eandem pe nam iposuit manifesto ⁊ nõ manifesto lex. xij. ta. ⁊ ipse ptor diuersas in actiõe furti. põt dici q ptor eãdẽ penã iri bo. rap. iposuit ppter eundẽ aim rapiendi qui semp requirit. vt dixi. §. xxi. s. ðcla rando glo. iunge. j. de act. §. sequẽs. ver. videtur autem.

Quia tamen. ¶ In glos. s. ab actione. i fine. dicas vtramq veram absoluitur enim per iudicẽ si ponatur in cã. sꝫ ius ipsum absolui. i. declarat non teneri. et iunge. s. ti. j. §. placuit. a

Sed nedum. ¶ In glo. p tñ. si sic expo nas nulla bona cõstructio põt sequi vñ hic quando ponitur proprie. et per hoc videt inferri q illa cõstitutio si quis in 1
tantam nõ exigit dolũ. ⁊ ita no. ff. eo. l. ij. §. doli. Sed ꝯ no. in. d. l. si quis in tãtaꝫ 2
ꝑ qua. C. vñ vi. l. inuasor. Põt dici q re quirit dolum: dolus tñ presumitur nisi habuit iustã cãm credendi. vnde nõ suf ficeret allegare bonã causam nec igno 3
rãtiã in hoc infert is. §. ¶ In glos. vt. C. vnde vi. in fi. glos. optime facit vtinã sic semper fecisset q nullas glos. repetisset ⁊ sine dubio fuisset lõge breuior scriptu ra. quare dic vt ibi. ⁊ vide ibi plures cõ clusiones in meo breuiario. et remissio nes. et vide quod notatur. ff. quod me. causa. l. extat.

1 ☞ Furti actio intẽtari põt ciuiliter ⁊ criminaliter an idẽ actio vi bo. rap.

1 **Sane.** ¶ † Uide hunc. §. quasi ð 5
verbo ad verbuꝫ. ff. e. l. ij. §. in hac actione non vtiq. vides er 6
go q vbi põt agi fur. ⁊ vi bo. rap. Sꝫ q̃ ro cum furti potest agi ciuiliter ⁊ crimi naliter nũquid eodẽ mõ vi bo. rap. Su per hoc glo. variãt. nã qñq dicũt posse 7
agi criminaliter: vt no. ff. de priua. deli. l. fi. qñq contra. vt. C. vi bo. rap. l. j. non video cur non possit esse criminalis vt b
alie. ff. de pu. iu. l. infameꝫ. in fi. de accu sa. l. eum qui. 1

¶ De lege aquilia. Rub.

¶ Continua vt in glo. ⁊ no. qð is titul⁹ melius ⁊ propri⁹ situatus est in hoc vo lumine q̃ in. ff. nec. C. ponitur enim hic inter maleficia: ⁊ ibi in ter cõtractus. sed vtru biq bene ex diuersis cõ siderationibus. nam iu riscon. posuit inter con tractus: quia datur ad interesse ⁊ est ciuilis. vi de. j. eo. liberum. sed im perator ponit hic inter maleficia quia ex male ficio oritur. ⁊c.

Damni. ¶ In gl. habebat in fi. ff. e. l. si ser uus seruuꝫ. §. huius rei. ⁊. §. tertio

☞ Fur diurnus an ⁊ qñ possit occidi.

Fureꝫ nocturnũ potest quis occidere idistincte diurnuꝫ verũ nõ nisi se telo defendat.

Quid si fur nocturn⁹ co gnoscatur ad candelaꝫ diurn⁹ nõ: q: fugiebat ⁊ erat extrane⁹: an pos sint hoc casu ambo oc cidi.

Quid si nocturnus non se defendit sed fugit cũ rebus aut forte diurn⁹ fugit ⁊ est omnino inco gnitus.

Quid autẽ si nulli sunt testes de hoc.

Sed qualiter testificari poterunt cum claman do occidatur: ⁊ sic testes tarde venient.

Burgẽses qui faciũt ha stiludia tenentur si ali quis leditur.

Iniuria. b ¶ In glo. scꝫ † diurnã. ista glos. nõ est vera dicit eñ furẽ pos lis. in. l. vt vim. ff. ff. de iur. ⁊ in. l. j. C. vñ vi. vbi Bar. Bal. Sali. Cy. ⁊ alij.

a ¶ Damni. Diuide hsic tit. vt h̃ ꝑ ang. pla nus est tex. nec indiget summario ⁊ vide an gel. h̃ post ꝑncipuꝫ in ꝟ. ⁊ ad itel ligẽtiaꝫ toti⁹ tit. q ali qñ dat di recta aqlia qñq vtilis qñq in fa ctũ. ⁊ pleq̃ tur mate riã istã ple ne. iõ vide eum.

b ¶ Iniu ria. Quoad l. aqliã iiu ria ðr occi disse q̃ do lũ vel cul pã cõmisit occidendo: q: i actiõe. l. aql. venit leuissima culpa: cas⁹ ꝟo occiden tẽ excusat. h. d. Angel. tractat hic post pet. de anc. qũo dꝫ q̃s ꝓbare si hoiẽ occi dit q fecit ad suã de fensionem vide eum h̃ ista ẽ ma teria doct. iuris ciui.

se occidi etiam si se non defendat. et tamen
hoc non est verum. vt. l. furem. ff. ad. l. cor.
de sicca. ff. e. l. itaque. Sed dic quod gl. intendit
hic accipere latronem pro fure diurno. Sed
adhuc obstat. d. l. Unde dic plenius quod est
differentia inter insidiatorem: latronem: et fu-
rem. vt no. in aut. vt nulli iudi. §. pe. nam
videtur quod latronem et insidiatorem itinerum pos
sum occidere indistincte. vt. l. itaque. sed
hec lex obstat in ver. itaque. que videtur
concedere ita demum posse occidere si non
possit periculum euitare. et secundum hoc nil erit
speciale contra insidiatorem: quia ita bene posset
alius occidi. vt. l. scia. §. qui cum aliter.
et tunc lex itaque innuit quod sit aliquid speciale.
vt. C. quando li. se sine iu. vin. In hoc potest
dici quod is versus intelligitur in casu quo
insidiator non aggrediebatur. vnde si ego ag
grediar insidiatorem quem poteram transire
sine periculo: tunc videtur quod tenear si ipsum
occidam. ¶ Dic ergo circa insidiatorem quod
aut poteram transire sine periculo: vt quia non
aggrediebatur me et non possum occide
re: vt hic. aut aggrediebatur vel vole-
bat tollere res meas: et tunc possum oc-
cidere non distincto vtrum alias possem
euadere vel non: vel vtrum moderamen
adhibuerim vel non. et hoc est speciale con
tra insidiatorem. vt. d. l. itaque. nec hoc ca-
su teneor ipsum viuum deprehendere. vt. d. l.
quando li. se sine iudi. vin. Uel dic quod hic im-
proprie accipit latronem pro fure diur
2 no. ¶ In fi. videtur dicere. l. quod noctur-
num possum occidere indistincte: diurnum
non nisi telo se defendat. vt. d. l. itaque. §.
j. sed. l. furem. ff. ad. l. cor. de sic. obstat
primo membro que dicit nocturnum ita
demum posse occidi si se defendat. glos.
dicit ibi quod nocturnum possum occidere pro
saluando personam et res. sed diurnum pro
saluatione persone. Et est ratio. quia diurnus
cognoscetur et accusabitur nocturnus non: vt
3 ibi no. ¶ † Quid ergo si nocturnus co-
gnoscatur ad candelam vel lumen: diurnus quia
fugiebat et erat extraneus. Uidetur at-
tenta hac ratione quod possum occidere
diurnum et nocturnum: et ita videtur idem
in vtroque et non erit differentia vtrum occidam no
cturnum vel diurnum sed vtrum cogno
scatur vel non. Et hanc tenet Petr. de
bel. pti. hic. sed hoc videtur contra. l. itaque: que fa

cit differentiam: ergo dicas quod non possum [occi-]
dere nocturnum si tute possim eum cape[re]
hoc approbat in fure. s. alle. sed si non tute [eum capere]
possem eum occidere. et istud indicat[ur]
ex modo et qualitate facti. Uerbi gratia
fur de nocte sine lumine intrauit [do-]
mum meam: ego sentiens eum infra et pro[pe]
me surgo ense arrepto percutio eum [et oc-]
cido: non teneor. vt. d. l. itaque. sed si sup[er]
intrare presens excitaui familiam secu[m e]t
te accensi lumen et furem cepi nullam [de-]
fensionem adhibentem: tunc si occidam tene[or]
ex quo possum eum capere vel alias eum [co-]
gnoscere et res meas auferre. et ita in[tel-]
ligitur. l. furem. et est ratio: quia quando ego sur[go]
ex arrupto sine lumine: nescio an ve[ne-]
rit proposito occidendi: nec quid ferramen[ti]
portat et ideo in dubio possum occiden[re]
quia non eram tutus de persona nec de bon[is]
in alio casu secus. Que ergo erit diffe[ren-]
tia inter nocturnum et diurnum. Resp[on-]
deo magna. nam nocturno occiso ego [non]
habeo probare quod se defenderet. [ni-]
si accusans ponat et probet aliud con[tra]
me ego non habeo ponere nec probare [quod]
se defenderet: sed secus in diurno [ali-]
ter enim habeo hoc ponere et probare: alias
censeor homicida. et ad hoc bene fac[it. ex-]
4 tra de homi. c. si perfodiens. ¶ † Qu[id]
ergo dices si nocturnus non se defen-
dit sed fugit cum rebus: vel forte diur-
nus fugit et est omnino ignotus nec pot[est at-]
tingi nisi percutiatur a tergo. Credo quod [at-]
tentis rationibus predictis potest impu[ne]
percuti: quia tunc non possum sine per[i-]
culo rerum parcere per. d. l. itaque. §. j. et firm[iter]
oportet ex parte percutientis diurnum [de]
5 qualitatum facti probare per testes. ¶ † Sed
quid si nulli sint de hoc testes sicut fre-
quentius contingit. sed tamen ego qui [occi-]
sum dico quod sic inueni eum furantem
et occidi. In hoc casu crederem recur[ren-]
dum ad coniecturas cuius vite era[t]
ante et ille qui occidit et qui occisus e[st]
vt dixi. s. de iure. na. gen. et ciui. §. ius a[u-]
tem gen. et in dubio absoluerem [occiden-]
tem vt ibi scripsi. dum tamen clamauerit [vt]
d. l. itaque. §. j. et ad hoc valet clamor [vt te-]
6 stes superueniant. ¶ † Sed quando testificari
poterunt: quia clamando occiditur. et ita testes
tarde venient. Sed potest dicere quod re-

stificabũtur de hora ꝛ loco vbi reptus fuerit ex quo p̄sumit̄ cõtra mortuũ. Ex his appet esse periculosũ occidere furẽ etiã se defendẽtẽ quãdo nõ sunt testes. ¶ Quid ergo dices in casu. vir erat in lecto cũ vxore. ꝛ sentiens furẽ sup domo sua dixit clara ꝛ alta voce vxori sue sic ꝙ fur poterat bñ audire. mulier vis tu scire quõ acq̄siui tantas pecunias sicut habeo i domo ista. scias ꝙ ego fui fur ꝛ ascẽdebã sup tecta domorũ de nocte. et qñ bñ radiebat luna sicut mõ facit ego dicebã dñs fortis ꝛ potẽs ꝛ ponebã me sup radio lune ꝛ efficiebar fortis. ꝛ p illũ ascẽdebã ꝛ descendebã. qđ fur audiẽs credẽs verũ postq̄ credidit obdormisse ꝯiuges posuit se sup radio lune q̄ intrabat domũ p fenestrã ꝛ cecidit in terrã ꝛ mortuꝰ est. queritur nunq̄d iacens in lecto teneat̄. Et vr̄ ꝙ sic: qꝛ dolo iduxit eũ 1 ad se p̄cipitãdũ. ff. de ser. cor. l. dolo. Sz hoc nõ vr̄ verũ: qꝛ si licitũ est nocturnũ a occidere multo fortius decipere: sz hoc 1 est licitũ. vt. l. itaq̧ ergo ꝛc. verum est tñ ꝙ debuit clamare dũ audiuit eum cecidisse. vt. d. l. itaq̧. Itẽ ꝙ fur nõ d̄buit ei credere. ff. e. l. item mela. in prin. ¶ Vñ in hoc esset aduertẽdũ vtrũ potuit seruare res suas sine periculo: alias qꝛ forte potuit clamare qñ audiuit eũ sup tectũ vt venissent vicini. si autem esset in loco campestri solus cũ vxore: quia potuit ꝓbabiliter dubitare an essent plures ꝛ q̄ arma portabãt credo ꝙ potuit
7 talẽ dolũ cõmittere p predicta. ¶ † In gl. qꝛ hic nõ ẽ. no. tex. ꝯtra burgẽses qui hastiludũt qđ teneãt̄ si aliq̄s ledat̄ vel occidat̄ etiã si i cãpo ad hoc destinato hastiluderit: vt hoc ℣. si aliꝰ. qñ est notabile: qꝛ in culpa sunt cũ is ludꝰ ei nõ cõpetat. Sed secus si ad ludũ eis cõpetẽtẽ luderẽt vt ad pilã. ff. e. l. itẽ si obstetrix. §. fi. ꝛ. l. itẽ mela. vl' in publico certamine. p ꝯsuetudinẽ vel supiorẽ pmisso. ff. e. l. qua actione. §. si quis in collucta tiõe. Et ideo credo ꝙ si luderẽt ad arcũ vel balistã ꝛ i loco publico ꝙ nõ tenerẽtur. qꝛ ad talia iuuenes burgẽses ꝛ etiã laboratores cõsueuerũt ludere nec forte in casu p̄cedẽti si sit cõsuetũ in regione ꝙ burgenses hastiludẽt. Itẽ caue ꝙ lz tales cedẽtes teneant̄ aq̄lia: nõ tñ d̄berẽt teneri actiõe vel accusatõe q̄ dolũ reqr̄it vt iniuriarũ vel. l. cor. de sic. vid̄. ff. de iniur. l. si cuꝫ seruo. ad. l. iul. maiesta. l. nõ contrahit. ꝛ quod no. ff. e. l. sciẽtiam. §. qui cũ aliter. Itẽ ex eo quod hic loquitur de seruo videtur qđ nõ sit idem de homine libero. sup quo fuerunt varie opiniones. vide in. d. §. si q̄s in colluctatione. Itẽ caue: qꝛ illud qđ in hoc. §. dr̄ itelligit̄ qñ dat̄ dãnũ aliȷ̄ q̄ ludẽti. ff. e. l. si ex plagis. §. fi.

¶ Via vicinalis dr̄ q̄ ducit ad locum priuatũ.

Item[a] ¶ † Sup tex. vicinalẽ. vicinalis dr̄ qui ducit ad locum priuatum. ff. ne quid in loco publico l. ij. §. viarũ. Et no. ꝙ quo ad hoc censetur publica siue collatio a p̄uatore facta ab initio fuerit siue non q̄uis ibi fiat distinctio. ꝛ idẽ crederem in priuato quando licitum est oibus p ipsam p transire vt. e. l. §. priuate qꝛ rõ. l. ad hoc extendit̄. ¶ In glo. nisi forte. quid si non clamauerit: sed si gnum apposuerit sicut faciunt coopertores domorum in viȷs publicis dic idẽ ꝛ ut tñ sit notũ. ff. si cer. pe. l. cũ quid. ¶ Preterea super text. culpe etiam si gratis ab initio fecisset. vt nota. ff. eod. l. idẽ iur. sed si non gratis forte potest deserere ob defectum solutionis. C. de ero. mili. l. p hanc. sed ego non credo: sed agat

a ¶ Item. Nota singul'r ange. sup hoc. §. q̄ numerat culpas et fraudes aduocatorꝫ et in q̄bus titulis ꝛ legibus de his tractat̄.

a ¶ In fi. Et inspicimus propriã et primeuam naturam actionis et fm illã iudicamus: non autem fm accidentalez. facit quod not. glos. in l. si creditori. ff. de leg. j. quando actu surrogatur et capit naturã alterius intelligit fm naturã ordinariã et ppriaz et primeuaz. qd est notãdũ.

b ¶ Sz q̃ritur. An autem probatiões facte in vno iudicio faciant fidẽ in alio vide h̄ Angeluz post Bart. in ℣. quero an pbationes. idem Bar. i. l. cura. §. deficientiũ in. ij. nota. ff. d mune. et hono. itẽ Bart. in l. de etate. in vlti. col. in versi. sed q̃ro quid si i vno iudicio. ff. de mino. An aũt pbatio facta in causa conuentionis probet etiã in causa recõuentionis. vide Alex. in consilio lxxxij. in vlti. colũ. in. j. volu.

p salario suo. C. de iu. l. pperã dũ. §. i onerarijs. ¶ In glo. facit. in fi. et p hoc vr̃ qd nõ punit̃ l. cor. de sic. ff. ad. l. cor. de sicc. l. lege. sed quo ad. l. promotionis censet̃ homicida. ex de ho. c. tua nos. 2

☞ Mulio q̃ nõ potuit retinere mulas pter infirmitatẽ tenet̃ si ab initio erat infirmus: secus si infirmitas superuenit in via.

Impetu.

†In glos. nõ em̃. et hic vbi ab ĩitio erat infirmus: qr in culpa fuit. secus si infirmitas superuenisset sibi in itinere: qr tũc esset extra culpã. ff. eo. l. si ex plagis §. iudicio. et facit ad hũc et sequẽtẽ ℣. de hoc. c. significasti. Sup tex. propter iperitiaz. idẽ si al's nõ potuit retinere si sciebat modũ equi. vt. d. c. significasti. Itẽ intellige hunc. §. qñ talia animalia dãnũ dãt fm naturã sui generis. si aũt cõtra naturã suaz agitur act. in factũ de paupe. ff. si q̃dru. pau. fe. d. l. j. §. itaqz et videbis i quadru. §. j. 1 2 1

☞ Actio legis aquilie an trãseat in heredem. Adde ad idẽ nume. 2.

His autem.

¶ †In glo. opponit̃ hic. in fi. a. Oppositio hec dicit qd qr hec actio est penalis nõ trãsit ɔ̃ heredẽ q̃ trãsiret si nõ fieret estimatio vltr... num. Cõtra hec actio est ex delicto maleficio. s̃. ti. j. in p̃n. ɔstat aũt q actiones ex delicto nõ transeũt: nisi lite... ad heredẽ: vel quatenus puenit. C... delic. defun. l. j. ergo iste text. male... que transitura. et c. pe. de bel. ... istud cõtrarium: licet hoc nõ sic... uerit. et dicit qd hec lr̃a difficilior... qua alia. Dicit etiã post dñm suũ... sus põt dari in quo heres tenet̃ ad... tũ qñ totũ illud qd p̃decessor cepit... ad manũ heredis. ¶ †Sed certe... ius fm lr̃am: qr tunc transit in toto... venit ad manũ heredis et nõ valuit... retro q̃s nunc valeat vnde non poss... negare q̃n lr̃a male sedeat: sed th... ligẽda est q̃ al's transitura estima... sub. et nisi descẽderet ex delicto. ff. de... et obl. l. ex ɔtractib⁹. vnde q̃uis hic... nõ impediens tm̃ ponat̃ in tex. non... tur quin possint esse plures: sed q... ratio est principalior. ideo ponitur fre... quenter sola. j̃. de perp. et tẽ. §. nõ... de re mili. l. penalia. b 2

Illud.

¶ Super tex. nõ ex ... sed interpretatione ... te et vide per Dy. extra de re. iur. ... vi. ¶ In glo. facit. ar. ɔtra. in fi. dic... vbi in cõtractu hic i delicto in ... interesse. ff. de fur. l. inficiãdo. §. ... di. fur. l. iij. d vi et vi ar. l. iterdicto. ... pude. la pria. cũ. l. se. et vide qd ... C. de sen. q̃ pro eo qd interest. l. j. 1 2

☞ Actio legis acq̃lie si fuerit int... pter seruũ occisũ: q̃s diu durat ... intẽtari actio legis cornelie de sicca... cus si fuerit finita. 3

Actio legis acquilie non potest int... ri criminaliter. 1

Liberum.

¶ †In glo. sed in fi. et hoc verũ ... ma sentẽtia fuit condemnatoria. ... solutoria fuerit sunt opinio. C. quan... ci. ac. cri. preiu. doc. tñ voluerunt ... qd aut pnuntiatũ est reum crimen n... commisisse: tunc nõ potest agi secun... aut actorem non probasse: et tunc ... ibi no. per doc. vide ibi. ¶ Sed quer... hic dr̃ qd põt facere reũ capitalis cr... nis. quid si nõ esset crimen capital... 2

fore

forte corrumpit blada vel depast⁹ est: nunqd pōt agi criminaliter. Non vr̄ qr text.notāter dicit.ꝛ capitalis criminis. Itē qr ac.le.aql.cōpetit dāno dato lata a seu levi culpa.ff.ad.l.aql.l.in.l.ꝛ ex culpa nō agit criminaliter: vt no.ff.de ꝟb.signi.l.magna.glo.tenet cōtra.ff.de priua.delic.l.fi.item qr ex culpa quis punitur in persona licet levius.ff.de peñ.l.respiciēdū.§.delinquūt.in gl.aut quis.

2 ¶Solu.credo ꝙ actio.l.aquil.nō possit intētari criminaliter.ꝛ ideo i.ff.et.C.non fuit posita inter crimina vt dixi.s.circa rubricā.Itē hic videt expressuz in l.inde neratius.§.sed si dolo.ff.e.vbi dicit posse.l.cor.de sic.accusari vbi actum est aquilia.et sic supponit ꝙ aquil.l.sit semper ciuilis: qr alias distinxisset vtrū esset actuz ciuiliter vel criminaliter de quo nō distinguit: ꝛ hoc indubitate vbi ex culpa agitur.ff.de incen.rui.nau.l.qcdes.vñ aql.fuit data ad interesse q̄ti plurimi ꝛc.nec ad aliud vr̄ cōpetere: qr aquilius sic eam videtur induxisse.

Caput. ¶Quid dicebat istud secūdū caput. Forte faciebat mētionē de aliquib⁹ q̄ sunt sub tertio: sed nō de oibus: ꝛ post fuit totū tertio arbitrium.

1 Animal si fuerit damnificatum in aliquo mēbro: an fiet estimatio totius animalis.

2 Dicta in precedentibus vidētur repetita in sequentibus: an hec regula sit semper vera.

3 Actio in factū que datur loco legis aquilie est penalis et pretoria et debet anno finiri.

1 **Hoc tamen.** ¶†In glos.sꝫ quare.in fi.q̄ritur si aial dānificatum fuerit in aliquo mēbro estimatio toti⁹ aialis quāti plurimi ꝛc.vel qr est rōnabile ꝙ fiat estimatio nō ſm valorē quez aial valebat tpe dāni illati sed ſm valorē.xxx.dierū.vt q̄tū posset estimari dānū si tūc datū esset ſm qđ aial tūc valebat tm̄ estimetur nunc.ꝛ ita exponit Iac.de ra.j.de act.§.seq.

2 ¶†In glo.q̄ em̄.in fi.l.seio.§.fi.ꝛ.l.sabinus nil faciunt ꝯtra.Ad.l.fi.dic ꝙ repetitio cōtineret ridiculū.ꝛ ideo non videt fuisse de mente testantis.vnde q̄uis sup hoc nō possit dari certa doctrina[a] pōt dicere ꝙ regula est qđ dicta in p̄cedē.ꝛc.hec tm̄ reg'a nō obtinet vbi repetitio vitiaret actuz.vt.l.titia.§.idē rñdit.de leg.j.l.si qs a filio.ꝛ.l.seruo legato.§.si ab ipube.ꝛ.d.l.fi.de fideicō.li. ¶Itē nec obtinet vbi sunt res ꝛ ꝑsone diuerse: nisi esset ꝟbū repetitiuū: vt no.ff.đ le.iij.l.in repetēdis. Item nec vbi sunt eedē si incōtinēti ꝟba sequūt.vide ff.de ꝯdi.ꝛ demō.l.nō ad ea.Itē nec ibi ꝯditio tacite intelligebat.ff.de cōdi.ꝛ demon.l.si in diē.§.fi.de ꝟb.obli.l.si qs ita. Itē nec vbi ꝯditio adhe ret ꝑsone de ꝯdi.ꝛ dem̄.l.legatū.ff.de le.ij.l.fi.§.seio.etiā si sunt diuerse ꝑsone ꝛ eedē res.Itē nec in institutiōib⁹.ff.de he.insti.l.sub ꝯditione.nisi cōditio apposita cōtineret fauorez alteri⁹.C.de cadu.tol.§.p scđo.et §.in nouissimo. In sūma no.ꝙ dictio repetita sicut hoc ꝟbū āpli⁹ ꝛ verbū itē faciūt videri repetitā etiā vbi al's nō videret.d.l.in repetēdis.de ꝯdi.ꝛ de.l.alia. Fallit fauore libertatis.e.ti.l.iulian⁹.de sta.li.l.si seruo. Item vbi lex repetit legata vr̄ ea repetere sub eadē ꝯditione.ff.de leg.ij.l.cum pater.§.ab instituto.ꝛ ibi not.

3 †Itē.§.fi.in fi.doc.dicūt ꝙ hec actio in factū est penalis ꝛ ꝑtoria.ꝛ dꝫ finiri anno vt vr̄.tm̄ qr dat loco actio

[a] ¶Certa doctrina. Immo dari pōt vt ꝑ ang. hic in ꝟ.i. gl.j. ꝑte in fi. vbi de hac materia post alios doct. late scribit.

a ¶ Generaliter. Diuid hũc tit. ſm areti. Sic ſũma. Iniuria pt accipi gñaliter ⁊ specialiter ⁊ committit᷑ non solũ facto: sed ṽbo vl ſcṗtura: vl alijs multꝫ modis. h. d. vſq ad. §. patitur.

b ¶ In fin Uerbuꝫ iniurioſuꝫ dicit᷑ ſiue i genere ſiue i ſpẽ cũ aliqͦd delictũ improperatur cõmiſſum. p bar. ⁊ Bal. in. l. iij. in prin. a ff. de libe. ⁊ poſthu.

nis. l. aquil. ⁊ ad eã supplendã videtur ꝙ ſit ꝑpetua quaſi ſumat eius naturam. ff. ſi q̃s cau. l. ſi eũ. §. q̃ iniuriaruꝫ. ⁊ hoc tꝫ hic expreſſe Jaco.

¶ De iniurijs. Rub.

¶ In glo. rubrice. in fin. fallit hic. C. de epi. ⁊ cle. l. ſi quis in hoc genus. Sed poſſet queri nunq̃d iudex ex ſuo officio poſſet procedere contra iniuriantem ſi pars nõ cõqueratur: videtur qꝛ priuatum crimen eſt: et ideo ponitur inter priuata. quia nõ eſt publicum. ⁊ facit quod not. ff. de priua. deli. l. fin. Sed ſatis põt dici ꝙ immo vbi iniuria eſt atrox. ff. ſi quis iniuriam. vnde cꝫuis in ꝑuatis delictis nõ admittatur ad accuſandũ: niſi ille cuius intereſt tñ admittitur iudex ex officio. Quod apparet: qꝛ furtũ eſt priuatum delictuꝫ. ⁊ tñ ex officio ſuo põt iudex purgare. ff. de offi. preſi. l. congruit. de iure canonico videt᷑ minꝰ dubiuꝫ quo oĩa crimina ſunt publica. ij. q. iij. §. notãduꝫ. vj. q. j. infames. ⁊ videbis. ĩ. de pu. iudi. in rubri. ⁊c.

Generalitꝛ[a]. ¶ In gl. iniquitatẽ. in fi. ⁊ oĩbus modis ſatis poteſt dici iniuria. ff. de euic. l. ſi per imprudentiaꝫ. Et not. cꝫuis gl. ſ. proxime dicat ꝙ primum membrum ponitur in hoc ti. poteſt dici ꝙ etiã ſcõm. naꝫ ſi iudex iniurioſe et iniuſte iniuriaret partem tenetur iniuriarum. ff. e. l. nec magiſtratibus. [illegible] metus cauſa. l. continet. nõ tamen [illegible] ſumitur quod malitioſe faciat [illegible] nuntiat. ff. e. l. iniuriarum. §. is qui [illegible] idem labeo. ⁊ hic. ſed vbi ꝓcedit de facto ſic. vt. ff. de peri. et cõ. rei vẽ. l. lectiſ cum. l. ſequen.

1 ¶ Cherauari facientes male fa[illegible] nec poſſunt aliqua conſuetudine excu ſari: qꝛ eſt contra bonos mores.

2 Actor ſi fecit vocari reum in ius: vt poſ ſideat bona ſua dedit libellum ⁊ ſuc buit: an poterit conueniri actione iniu riarum.

3 Spuriuꝫ aliquẽ vocans ⁊ verũ dicens an teneatur actione iniuriaruꝫ.

4 Quid ſi intereſt publice ſciri.

5 Scribens ſolo aliqua iniurioſa: an te neatur actione iniuriarum.

6 Portatio habitus ad emulationẽ [illegible] cuius parit actionem iniuriarum.

1 b **Iniuria.** ¶ † In gl. quaſi [illegible] ſicut faciunt illi [illegible] ciunt la cherauari cõtra quos [illegible] nec credo quod poſſunt cõſuetudine [illegible] cuſari cuꝫ ſit ꝯ bonos mores: vt in [illegible] vt nulli iudi. §. nulli vero. ¶ In glo. [illegible] affectu. in fi. hoc verũ niſi appareat [illegible] malitioſe hoc faceret. ff. e. l. ſi credit[illegible]

2 ¶ † Sed queritur. hic dicitur ſi fec[illegible] na eius poſſideri quid ſi non fecit [illegible] deri ſed vocauit euꝫ in ius ⁊ dedit li[illegible] lum ⁊ ſuccubuit: nunquid poteſt con[illegible] niri iniuriarum. Dicas ꝙ ſic. ſi a[illegible] riandi ⁊ preſumitur animus iniuri[illegible] ſi ſuccubuit per. d. l. ⁊ ſic creditor [illegible] quis de libertate. C. de li. cã. l. ſi tibi [illegible] uitutis improbe. ff. de ven. inſpi. l. [illegible] omnes. quod eſt indubitabile qñ [illegible] tur ſuper tali vocato: ex quo eſtima[illegible] poteſt ledi. vt ſi dicat eum ſeruũ vel [illegible] bitorem magne qꝫtitatis ⁊ appare[illegible] iniuſtam cauſam habuit agendi: [illegible] gratis ꝓſilijt ad litem animo iniur[illegible] di. et ita intellige qͦd not. ff. ad turpi. quis repetere. §. fi. et qͦd not. in dicta tibi vbi dicit glo. ꝙ etiam criminaliter poteſt puniri quod eſt notabilis. C[illegible] tamen: qꝛ hoc caſu non poteſt agi [illegible] quouſq cã finita. vt. d. l. ſi tibi. C. [illegible]

3 quidem. ¶ † In glos. nisi docens. in fin. Quid si aliquis vocet aliquem spurium a & dicit verũ: nunquid tenetur iniuriarum. 1 Non vr̃ q.d.l. eum qui. doct. consueuerũt dicere quod vbi tale quid obijcitur quod peruenit ex facto damnabili & culpa illius cui dr̃ & interest sciri & diuulgari quod tũc non tenetur al's si vocet eum spurium vel luscum: vel alias alia macula notatum que culpa sua non peruenit: tunc tenetur iniuriarum. & facit quod no. in aut. qui. mo. na. effi. sui. §. j. in glo. no. gloss. ff. e. l. itẽ apud. §. generaliter. & hoc verum nisi hoc dicat ad defensionẽ sui. si enim quis agat petitione here. potest ei obijci quod est de adulterio natus & mater meretrix. ff. e. l. si quis de libertate. si tamen apparet de calũnia tenetur iniur. vt dixi. s. proxi. non tamen presumitur. et

4 iunge. C. de famo. li. l. j. ¶ † Quid si interest publice sciri. & tamẽ est tale quid quod peruenit absque culpa illius cui obijcitur. quia forte vocat eum leprosum. Ad hoc consueuerũt doc. dicere quod non tenetur si talis erat: quia publice intereat scire predicta: doctores iuris canonici dicunt semper sic vocantem teneri: nisi iudicialiter: vel al's ad sui iuris defensionem faciat: quia apparet quod habet intẽtionem infamandi. extra eo. c. si culpa.

5 vbi de hoc per hosti. ¶ † Et not. quod scribens solo tenetur: & nõ est mirabile: quia ille qui legit & non corrumpit tenetur. vt dicta. l. de famo. li. l. j. & facit. ff. eod. l. lex

6 cor. §. si quis liber. ¶ † In glos. pretaxatum. in fin. ex hoc. §. satis apparet quod sit iniuria per habitus portationem. ideo higabaldelli qui assumunt habitũ religiosorum possunt & debent puniri. vide in aut. de san. epi. §. j. itẽ facit quod ille qui rũpit malitiose vestes clerici cadat in sniã cano. si quis suadẽte. ff. eo. l. sed est q̃onis. vide p Inno. ex. de sen. ex. c. nup. in pn. ¶ In glos. q̃ notantur in fi. & in speciali. ff. e. l. item apud. §. generaliter.

1 ☞ Pater non habet actionem iniuriarum pro filio emancipato.

2 Abbas an possit agere actione iniuriarum pro religioso. & nume. 3.

4 Uxor agit actio. iniuriarum si iniuria facta marito eã tangat: vt si quis vocet maritũ coquu gallice.

Patitur[a] ¶ † In glo. licet in potestate. in fine. ista gl. nõ videtur procedere: quia non sine cã. text. dicit hic potestate. & ff. eod. l. j. §. fi. item fortiori rõne retineret sibi pr̃ actionẽ acquisitam quam de nouo acquireret: sed recte q̃sitam emãcipãdo amittit: ergo non vr̃ ei acq̃ri vbi est filius emancipatus. ff. e. l. sed si vnius. §. ait pretor. vẽ. itẽ emãcipatus. & ibi videtur contraria. gl. isti. ¶ Preterea si act. iniur. non competit patri vbi creditur filius paterfa. & non est multominus vbi est vere paterfa. ff. eo. l. eum

2 qui. §. fin. ¶ † Et quod hic dicitur de filio idem intelligo de religioso. vide doct. extra de sen. ex. cum desideres. et. c. non dubiũ. In hoc tñ videretur secus in religioso. quia hic pater agit actiõe iniuriarũ cõpetẽte filio et actione sibi cõpetente pro iniuria facta filio. et ita duobus iudicijs. ff. eo. l. pater. quia proprietas iniuriarum cadit in filio. ff. de actio. & obliga. l. filius. quod in religioso nõ potest dici qui nullam proprietatẽ habere potest: vnde sola actio nascitur que competit monasterio seu ordini suo sicut dicitur i seruo. s. proxi.

3 † Sed si fiat iniuria clerico seculari: tũc oriuntur due. vna que competit clerico iniuriato. alia ecclie: vt. c. cum desideres. et si vnus remittat suam alia nõ est remissa: vt ibi

a ¶ Patitur. Textus clarissimus est.

no. et melius per Inno. eo. ti. c. contingit. ꝛ vide in. c. parochianos. e. ti. p

4 io. an. ¶ † Sup tex. vxor actio. iiur. agere nō pōt hoc verū nisi ipsa parit iniuriaret. tunc em̄ agit ꝓpria iiuria. Uerbi gratia. Si vocat q̄s maritum coquu gallice. vel cogeul. in lingua occitana. vel maritū meretricis lenonē de vxore sua. nam tunc mulier agit ꝓ iniuria sua. vt. d. l. j. §. fi. ff. e. q̄buis ad veritatem fuerint dctā viro. ¶ Super tex. in ꝟ. sed ꝛ socer. Et ita ꝑ hūc. §. vr̄ ꝙ multi poterūt agere. aget si q̄dem pater mariti noīe suo: agit etiā pater mulieris filie noīe ꝛ suo. vt not. ff. eo. l. j. §. fi. ¶ Sed q̄d si oēs cessant ꝛ maritus qui est in ptāte vult agere noīe vxorꝫ sue nū q̄d potest. Non videt ꝙ sic duo specialia cōcurrerēt circa eundē actū: vcꝫ ꝙ filiusfa. agat et ꝙ noīe mulieris. Sed contra videt expressum. ff. de procur. l. filiusfa. §. j. ꝛ facit. ff. eo. l. sed si vnꝰ. §. interdum. ꝛ no. ꝙ vbi fit iniuria vxori que est in potestate patris pōt agere suo noīe: ꝛ noīe filie. ꝛ socer noīe suo ꝛ nomine mariti ꝛ noīe nurꝰ vt inuit is. §. sed ꝛ socer ꝛc. q. d. s̄. dictū fuerat ꝓ patre poterat agere nomine filie: similiter ꝛ socer pater mariti vt hic §. Quid ergo erit si concurrāt pater vxoris tue ꝛ pater tuus ad agendū noīe vxoris tue. Uidet ꝙ pater vxoris deberet p̄ferri: qꝛ maius habet ius q̄ꝫ socer em̄ pater verus socer loco parentis ... so. ma. l. quia parentis.

1 ☞ Religiosus an agat pro iniuria ... facta.

2 Iniuria an sit leuis si quis cum pu... percutiatur.

1 **Seruis.** ¶ † In gl. his ... in fi. idē pōt dici in re... ligioso. vt dixi. s̄. proxi. sup tex. in ver... at si q̄s. Non credo qd̄ hoc obtineat in

a religioso[a]: imo credo ꝙ ꝓ illata iniuria agat: qꝛ licet. §. proxi. cōparauerit religiosum seruo quo ad aliquid n... tamē quo ad hoc. extra de sen. ex. c. parochianos. vnde pro leui quis excōicatus est: lꝫ non debeat remitti ad curiam e. ti. c. peruenit. ꝛ pro leui agitur iniur... lꝫ actio non infamet. extra de sen. ex... iudi. c. cū te. ¶ † Et no. ex hoc. §. ꝙ reputatur leuis si q̄s cū pugno percutiat:

2 hoc verum nisi percutiatur in loco ... liuorem faciat. nisi sint aliqua de il... que faciunt atrocē. j. eo. §. atrox. ff. eo. pretor. §. fi. cum. l. seq. ¶ In tex. ibi ... competit p̄tor tamē nō relinquit iniuriam inultam. ff. eo. l. item apud. §. si ... sic fecerit. vel ibi in casu huius. §. vi... §. pretor.

Si cōmuni seruo.

¶ In glo. immo pro parte. in fi. hec vltima solutio non vr̄ valere. nam ibi dicit ex maioritate. maioritas denotat impa... ritatem. ¶ Item contra primam vr̄ ... in. l. contraria dicitur ꝓportiones ... mande erunt. ꝛ ita vr̄ concludere q̄d ... ipsa estimatione debeant portiōes ... tendi. ¶ Potes dicere ꝙ hic loquitur ... casu quo communi seruo facta est iniuria in contumeliā vnius tm̄: qꝛ tunc persona inspicitur in cuius contumeliam fit iniuria: ꝛ ex ꝑsona illius agit non ꝓ portione. ff. eo. l. itē apud. §. pe ¶ Et ... cit ꝙ si plures sint dn̄i eiusdē castri ... uiēs alterius offendat vel seruiēs ... in contumeliam vnius tm̄ ꝙ ... plicetur emēda: vt. d. §. pe. ꝛ. l. sꝫ si vn... in p̄n. Itē facit ꝙ si sint plures dn̄i ei... dem castri ꝙ emēde ꝛ ꝯfiscationes non applicent ꝓportionibus dn̄i. ꝛ pro hoc

a ¶ Religioso. Vide hic ange. circa fi. §. ver. quero si monacho.

q2 iurisditio est indiuisibilis et indiui= 2 duis non attenduntur partes.ff.de dã. infec.l.si finita.§.cũ autem.z.l.si ex dã.§.fi.de ope.lib.vt.l.vt iureiur. ¶Cõtra 3 ff.de stip.ser.l.cõis.facit p z 5.C.de cõ. ser.ma.l.j.s.de suc.lib.§.sed nr̃a.z hec vltima verior:nisi emenda tangeret al a terum tãtum:quia pro facto,suo vel offensa ei tm̃ facta: vt dixi.s.proxi.C.per 1 quas perso.l.fi.

1 Iniuria si fiat seruitiali qui est liber:an dominus potest agere actione iniuriarum.

2 Uasallo si fiat iniuria:an dñs possit agere.act.iniuriarum.

3 Iniuria si fiat alicui de cognatione:an alij õ illa cognatiõe possint agere actione iniuriarum.

1 **Sed si.** ¶†Sed q̃d si fiat iniuria seruitiali q̃ mercede seruit z est liber:nũq̃d dñs põt agere iniuriarũ. Doc.cõsueuerunt dicere q sic. si exequendo officiũ dñi facta sit z in ei9 contumeliã:q2 potius dño vr̃ fieri q̃ illi cui fit.ff.de offi.ei9 cui mã.est iur.l.j.z l.si pretor.si q̃s.cau.l.pe. C.ad.l.iu.ma. l.quisq̃s.z sic intelligendũ est.ff.e.l.item 2 apud labeonẽ.§.si q̃s fecerit. ¶†Quid si fiat iniuria vasallo vel homini cuius q̃. Spec.vr̃ velle q dñs possit agere in spec.eo.ti.ver.q̃d sit.qd intellige vt statim dixi.si fiat in ɔtumeliã dñi:s3 secus oĩno in extraneo.vt no.Inno.extra de sentẽ.excõi.c.cum contingat.z vide extra de ap.c.dilectis.z scripsi.C.vbi cau. fis.l.cum aliquid.de iureiu.l.j.z facit extra de priui.c.autoritate.li.vj.eo titu.c. 2 3 quanto.vide ibi. ¶†Itẽ vr̃ q si fiat iniuria vel dicatur alicui de cognatione que redũdet in suggillatione3 generis qd quilibet de genere agere poterit: vt q2 vocet alterum de filijs spuriũ.vel aliquẽ de cognatione leprosum vel de infamato gñe.na3 singulos de genere vr̃ iniuriare.z tunc agens ,ppriam sequit̃ iniuriam vt dixi.s.e.§.patit̃.Et idẽ dicerem si fieret iniuria alicui de cognatione in vituperium alteri9 cognati.ff. de lib.causa.l.ij.ff.e.l.item apud labeonem.§.comitem.

1 Actio iiuria2 an possit dici p̃toria.

Iniuria an possit estimari.vel an sit pena certa constituta.

Pena legis.xij.tabula2 ẽ reuocata ẽt si agat̃ criminaliter pro iniuria.

Pena aũt.[a] ¶†Opponitur q actio iniuriarum nõ possit dici pretoria:quia lex.xij. tabula.fuit anteq̃ pretores.vt patet.ff.de ori. iu.l.ij.§.postea.z.§.deniq3.z lex.xij.tabu.penã taxauit in act.iiuria.vt hic ergo erat ante preto res inuenta.ridiculum enim esset dicere qd lex penam statueret actionum nondum creatarũ z sic non videtur pretoria. Sol.q̃uis esset primo inuenta:attamen p p̃torẽ fuit alia pena imposita et actio imutata z sic ẽ p̃toria.ff.de iu.na. gẽ.z ciui.l.ius ciuile z.l. ius autẽ. ¶Item op.qd iudex estimet non pars ff.eo.l.cõstitutionibus. §.j.S3 dic quod iudex estimat et taxat postq̃ pars estimauerit et iurauerit.vt not.ff.eo.l.iniuriarum estimatio.videibi.et.i.pxi.§. ¶†Itẽ oppo.q iudex non habeat estimare nec pars, et quod hodie sit certa in feu.de pa.te,et eius. viola.§.si quis aliquez. z.§.si vero temerarius. Sed potest dici q ibi loquitur in terra in q̃ pax erat spãliter inducta et z in violatore pacis indicte.z forte deberet obtinere inter illos q̃ dederunt sibi in affidagium sicut dãt in regno frãcie

a ¶Pena aũt. Nota. ex hoc tex. q̃d dicatur membrum et habetur in.l.nõ sũt liberi .per glo.z doct. ite3 an de9 dicatur habere membrum in.l. an deus.ff. d edi.edic. vide super hoc Bart. Ang.z Jo. de immol. in.l.ij.ff. de publ.iudi.

in ceteris teneant iura ista ne dicantur correcta: & ad ista se refert in feu. de pace iu. fir. §. iniuria. ¶ Itē opponitur q̄ inter seruos nō sit dña. s. de iu. psona. §. fi. Sed solue vt ibi. ff. e. l. itē apud. §. pretor. ¶ Itē op. q̄ lz p̄tores aliā penā introdixerunt qd̄ non vr̄ prima reuocata. C. de sepul. vio. l. q̄ sepulchra. de pe. l. hodie. Sz dic q̄ hic nedū est adiectio alterius pene: immo dissuetudo prime & iunge. qd̄ scripsi. s. de iure na. §. ex nō
5 scripto. ¶ † Et no. q̄ dicta pena. l. xii. tabu. est reuocata etiā si criminalr̄ agat̄. j. e. §. i summa. Itē no. q̄ antiqui nō fuerunt ita diuites sicut nunc sunt moderni. qd̄ est ver̄ in thesauro. sed in aialibus & in fructibus terre fuerūt multū diuites. vt apparet i Job & in Abraaz. vtinā adhuc sic esset. Unde boetius. Felix nimium prior etas cōtenta fidelib⁹ aruis &c. ¶ In glo. proposita. in fi. vide ibi. & ita proxi. §.

1 Pars an & q̄n pōt estimare iniuriā.
2 Qualiter aūt pars estimabit.
Adde ad idem numero. 3. & 4.
5 Actio iniuriarum pretoria an finiatur anno vtili.
6 Intrans vi porticum vel grangiā ante hospitium existentez: an teneatur actio. iniuriarum.
7 Uiatores qui hospitantur possunt inuitare in suo hospitio quasi ad domuz propriam.

1 **Sed & lex.** ¶ † In gl. s. d. l. cor. Caue q̄r nō p̄pter hoc tollit̄ pretoria in his etiaz casibus vt notat̄. ff. e. l. lex cornelia. circa princ. ¶ In ea. glo. ibi cum allegat. l. cōstitutionibus. Sed nunq̄d pars prima estimabit. glo. distinguit. ff. e. l. iniuriaruz. estimatio q̄ aut q̄rit̄ in p̄toria: aut in ciuili: in pretoria pars estimat: in ciuili q̄ cōpetit his trib⁹ casib⁹ nō estimat. p̄ q̄ facit. s. proxi. §. q̄ loquit̄ de dicta estimatione. & loquit̄ solū de pretoria. & is. §. q̄ loquitur de ciuili nullam facit mētionem de ea. ¶ Preterea. l. ꝯstitutionib⁹. loq̄tur de ciuili q̄ nullā mentionē facit de estimatione partis et vr̄ aliqd̄ spāle cōcludere in illa ciuili. Sz doct. moderni dicunt in vtraq̄ pte debere estimare p̄ quo facit q̄r in oībus talib⁹ in d[…] recurrit̄ ad estimationē pars estim. post iudex. vt videbis. j. de ac. §. cura[…] ff. de in li. iu. l. i. ac. nec obstat q̄ is. §. [...] facit mentionē: q̄r sufficit primo dict[…] fuisse. s. ti. j. §. illud. ¶ Itē nec ob. l. cōsti[…] tutionib⁹ q̄r verum est q̄ iudex estima[…]
2 post estimationē partis. ¶ † Sz q̄ritur q̄uo estimabit pars glo. dicit in. d. l. in[…] iuriar̄ estimatio. q̄ dicat q̄ nollet p[…] to se talē iniuriam passuz fuisse: im[…] mallet tm̄ dez de suo p̄prio amisisse[…] nollet se tm̄ eē lucratū: & al's. ff. de pe[…] pe. & illa. l. allegat̄ minus p̄prie. vn de[…] bes scire quot sunt opiniones inter [an]tiquos. Dicebat Azo. q̄ pars d[…] iurar[et] qd̄ mallet tm̄ de suo p̄prio amisisse. d[…] dicebat q̄ sufficiebat qd̄ iuraret qd̄ nol[…] let se tm̄ fuisse lucratum. Pro Azo. fac[it] l. pe. q̄ dicit q̄ pene sunt molliende. c[…] tum est q̄ actio iniuriarū est penal[is &] tendit ad merā vindictā. vt. l. pretor[…] j. ff. e. ti. Item certū est qd̄ facilius su[s]netur non lucrari q̄z pdere qd̄ suum e[st] & acq̄situ. C. de codicil. l. fi. igitur diff[ici]lius iurabit se malle tm̄ amisisse q̄z [nol]le se nō lucratū tm̄ fuisse. Idcirco te[nen]do opinionem hanc primā Azo. p[…] semper diminuitur & ideo in dubi[o te]nenda p. l. pe. allegatā q̄ ita induc[…] balista. facilius em̄ q̄s permitteret l[…] lucrū. xx. solidorū q̄z solueret. x. solid[os] d̄ sua bursa. Pro dy. facit q̄r tenēdo [opi]nionē Azo. poterūt dari casus q̄bus [in]iuria remanebit ipunita. Pone q̄ fi[…] facta iniuria alicui inopi q̄ nihil h[…] bonis quō poterit iurare qd̄ mallet [tm̄] de suo proprio amisisse. Uel pone fu[…] iniuriatum fratrem minorem qui [nihil] habet propriū: immo nec ordo. quō [fa]ciet tale iuramentuz. Uel pone esse in[…] iuriatum aliquē de monteferrando [in] aluernia q̄ plus diligeret pdidisse o[…] lum q̄z florenuz: quō iurabit. ¶ Ad p[ri]mum & secūdum respondetur qd̄ iura[…] bit quod mallet tm̄ de suo p̄prio am[i]sisse si haberet vel habere posset. ¶ [Ad] tertiā pōt dici q̄ auar⁹ faciliter dic[…] rabit propter lucruz qd̄ ex hoc [...]
3 intendit. ¶ † Quā ergo istar̄ opi. te[ne]bimus. gl. vr̄ tenere vtrāq̄ in. d. l. in[…]

riarum estimatio. vt. s. dixi. doc. moderni sequuntur opi. Azo. et etiã stylus curiarum vt pene molliantur. ¶ Sed pro deo quid mouit doctores ad hoc dicendũ. nã nullo iure reperitur istud quod agens iniuriarum debeat aliquid de his verbis dicere: immo nec quod debeat iurare: sed solũ iniuriam estimare. vñ bñ põt estimare absque illis verbis. põt enim dicere. talis irrogauit mihi talẽ iniuriã cuius emendam estimo centum libras in quib9 peto ipm condẽnari salua vestra legitima taxatione. vnde vr talis libellus de rigore iuris procedere. sed tñ vsus causarum et cõis opinio doctorum et glossarũ est ad contrarium quod pars debet estimare et iurare. vt. s. dixi. et nõ fundantur. ll. sed forte fuerũt moti. quia regulariter vbi in iure cõmittitur aliquid exactioni iudicis primo ps dz iurare. vt ptz. ff. de in lit. iu. l. pe. et quasi per totum. C. de iudi. l. sancim9. cũ autẽtico ibi posito. C. vñ vi. l. si qñ. cum multis similibus vnde sequere eos alioqui iudices refutarẽt libellũ. ¶ † Quid si ps non estimat iniuriam libello nunquid procedit de mente doc. Videtur quod non. et tñ per tex. huius. §. hic videretur contra in versic. sed postea pretores. vbi dicitur quod pretores permittebant: ergo supponitur quod libellus erat datus alrs sequeretur quod primo oporteret pretorẽ adiri pro impetranda actione quod non est verum. C. de formu. l. j. et forte hoc posset sustineri. sed tñ tuti9 est sequi opi. doc. quia stylus causarum hoc hz. ¶ In. e. gl. ibi cũ alle. l. si non conuitij. Doc. tenent opi. Mar. et etiã vidi seruari de fcõ. et glo. adderet. ff. quod me. cau. l. si cum exceptiõe. §. post annũ. ¶ † Sed contrarium videtur dicere. j. de perpe. et tempo. ac. in prin. in. gl. vt condi. ex. l. Sed nunquid pretoria finitur anno cõtinuo vel vtili. Glos. dicit quod continuo. vt no. s. in glo. proposita ad Jac. de ra. dicit contra: quia pretorie habent annum vtilem: vt no. j. de perpe. et tempo. ac. §. j. et non reperitur speciale in ista. sed tamen ibi quis incidisset in sententiã excommunicationis forte attestando clericũ: vel alrs in tali casu iniuriando de quo solum cõpeteret pretoria. credo quod non tollitur anno quin sic excõicatus de-

4 (beside "dices refutarẽt libellũ")
5 (beside "l. si cum exceptiõe")
6 (beside "tione. vnde vr talis libellus de rigore")
7 (beside "co ibi posito. C. vñ vi. l. si qñ. cum multis")

beat emẽdare qñcunque voluerit absolui. Et crederem quod iniuriat9 possit implorare officiũ iudicis: etiam post annum et declaretur excõmunicatus et euitetur. Sed nõ credo quod possit agere iniuriarum: quia extincta est per lapsum anni. et de hoc consueuerunt doct. notare extra de sen. ex. c. ea noscitur. ¶ † In glo. facit. ff. e. in fi. meli9. ff. e le. l. cor. §. domum. sed quid si non intrauit domum sed porticum seu grangiam ante hospitiũ existentem spe disputauit in spe. e. ti. §. pone in statuto. et tenet quod idẽ sit ac si domum intrasset. ¶ † Super tex. ibi i hospitio receptus. sic not. quod viatores q hospitantur possunt inuitare in hospitio quasi ad domũ suã. sua enim est pro sero illo. Et caue. quia non idem si intraret domum vicini sui aio pernoctãdi ibi nõ quasi hospes sed forte cã solatiãdi. et ita itellige dictũ. §. domũ. i fi. quamuis glo. alio modo intelligat ibi. sed tamẽ hoc verum: quia fm rectã grãmaticã hospitiũ dr vbi viator recipitur: sed domus vbi longam moram trahit. et facit. ff. de his qui deie. j. §. pe.

Atrox ¶ per hũc. §. potest intelligi[a] quod scribitur extra de senten. ex. c. puenit. vbi dr quod episcopus põt absoluere de leui iniuria illata in persona clerici. vnde per hũc. §. declaratur que sit atrox et que leuis: et vide melius

a ¶ Intelligi. Idẽ hic Ang. in. ij. col. in principio.

ff.eo.l. pretor.§.fiñ.cū.l. se.⁊ seq.ipsi tamē de cō= suetudine absoluūt in= distincte vbi non fuerit sanguis vel liuor:nō ta men possunt per hūc.§. et.d.c.peruenit.vñ si qs rūperit vestes clerici cē= setur atrox.ff.eo.l.sed et questionis. et facit.C.e. l.atrocē.vide de sen.ex. §.cū illorū. ⁊ quandam Inno.extrauagātē que incipit perlectis.de sen. excōmu.

1 ☞ Actio iniuriarū an cōpetat criminaliter p leui iniuria.

2 Procurator pō interue= nire in omnibus causis criminalibꝰ vsq; ad re= legationem.

Adde ad idē nume.3.

In summa.

1 ¶ † Super text.ibi de oi iniuria. sub . atroci vel leui vel mediocri:sz pro leuissima non credo qđ possit agi criminal'r.ex de sen.et re iu.c.cum te.

a ¶ In glo.[a] s.capitis.ibi. sedeat pensata ⁊ atten= ta facta ⁊ psonarū qua litate.ff.d incē.rui. nau. l.pedius.§.j.et.ff.eo.l.fi. ¶ In fi.eiusdem gl . illa nil facit nec.ff.e.l.fi. imo magis cōtra.vñ vr̄ per illas qđ nō in pecunia: sed in corpe debeat fieri punitio.ex de pe.c.licet. Pro glos.facit in feu.de pa.te.et eiꝰ viol.§.si ꝟo temerariꝰ.⁊ scias q̄ hec sola tenet in practica.p qua facit.ff. de iur.fis.l. imperator. ¶ † In gl.j. accusationē.in fi.mira= bile est qūo glo.dicit qđ hoc sit speciale. qꝛ opi.

a ¶ In glo. Uide h' Angel . qual'r arbitrium iudicis in pena exten dit vsq; ad temp. vide eū in ꝟ. in gl.extraor= dinaria . et vide eū vs= q; ad fi.§.

est glo.q̄ pcurator potest interue= in oibus vsq; ad relegationē. Et ta hec pena non dz excedere relegati= vt vr̄.Quō est spāle in illustribꝰ.ta cōsueuerūt tenere q̄ in criminibus admittit pcur.nisi in casibus spāl= quoꝝ vnus est hic.vñ cū hoc sit spe= 3 le in contrariū est ius cōe. ¶ † Qui sustinere gl.posset respōdere:qꝛ qda sunt crimina que habent pena ta= tas.⁊ in illis loquit glos.qꝛ si exced relegationē nō admittit pcur.als s sed quedā sunt q̄ nō habent penā ta tam:sz est in arbitrio iudicis.et in il est vera opi.docto.qꝛ potest esse q̄ p= rit excedere penā relegationis.⁊ id ppter incertū nō admittit pcu.qꝛ n scit an excedat penā relegationis v nō.ar.ff.de iu.om.iudi.l.idem.§.fi.⁊ ita potes cōcordare glo.⁊ doc.de hoc.ff. pu.iud.l.pe.§.ad crimen.⁊ scripsi.C.de pcur.l.ij.vide ibi.Illud ꝟo no.q̄ a iniuriarū ciuilis potest per pcu.exer ri et sine speciali mādato.ff.eo.l.nō so lum.§.agere.⁊.l.sz si vnꝰ.§.pcur.te

Non solum.

¶ In glos.se. vr̄.in fi.dic in qualibet plene dixi.⁊ not.q̄ punitur pari pena.ff.de iur.fi.l.ij.§.diuus.qꝛ par delictum.C.de epis.⁊ cle.l.si quis in fi.l.nec vnꝰ aliū liberat.C.de auto tu.l.non ideo minus.

1 ☞ Reconciliatio de iniuria qualite fieri possit.

2 Iniuriatꝰ si remisit rācorē ppter aie sa lutem nō vr̄ remisisse satisfactionē.

3 Quid autem si remisit iniuriam an vi deatur remisisse dāna.

4 Iniuria an tollatur dissimulatione et interuallo.

5 Actor an debeat ponere ⁊ pbare q̄ re intulit sibi iniuriā aio iniuriandi.

1 Hec actio.

¶ † In glo.vt si= si.ibi postea:hoc verum si non motu proprio. Quid enim si ambo fuerunt inuitati ad magnū fe stum:⁊ forte fuerunt positi ad vnā me sam vel simul. Non crederem reconci liationem factam:qꝛ ex quadam hone statis necessitate habuit hoc facere. et idem crederē si recipit cū ad osculū pa=

cis in eccl'ia. nā nō potuit salua hone= state refutare. ex̄ de sen. excō. c. fi. in cle. ¶ In gl. j. aboleuit. ibi et ea non recon=
2 cilietur. ff. de adie. l. filio. §. scia. ¶ † In ea. gl. ibi cū allegat. l. iu. rep. In hac que stione pōt dici q̄ si remisit rācorē ₇ idul sit proter saluationē aīe sue nō videtur remittere satisfactionē iniurie. ₇ iō sine dubio agere pōt: immo et etiā sine infir mitate q̄libet bon⁹ xp̄ianus dʒ rancorē statim remittere ₇ pro hoc nō min⁹ agit iniuriarū: al's nullus bon⁹ christianus agere posset iniuriarū q̄d esset absonū ₇ iniquū. ₇ de hoc no. xc. di. c. si q̄s cōtri= status. extra de male. c. j. in glo. pe. ₇ de hoc. c. ij. li. vj. ₇ in spe. de treu. et pa. ver. item not. et de hoc per doct. extra. eo. c.
3 olim. ¶ † Sed q̄d si q̄s remisit iniuriā: nunquid pōt agere ad dāna. Satis vi= detur q̄ sic. ex̄. eo. ti. c. in nostra. ₇ de hoc in specu. de accu. ver q̄d si vulneratus.
4 ¶ † In ea. gl. in fiᵃ. Hec opi. est py. ₇ tñ
8 opi. Azo. fuit contraria. dicebat Azo q̄ hec actio dissimulatione tolliť siue ab initio siue ex interuallo: vt not. in sum= ma huius ti. Py. dicebat q̄ ab ĩitio dis= simulatione tolliť: sed non ex interual= lo. Hanc opi. vr̄ hic sequi glo. et Pet. de bel. pti. multominus tolleret dissimu= latione si lis esset contest. vel citatio fa= cta. ₇ de hoc no. host. in. d. c. olim. et facit
5 ff. eo. l. non solū. ¶ † Itē vr̄ hic obtinere siue sit iniuria realis siue verbalis cuʒ loquať indistincte. Itē cōsueuit q̄ri cir= ca hāc materiā an actor debeat ponere ₇ probare q̄d aīo iniuriandi. ₇ cōsueuit dici q̄ nō si factū vel v̄bū sit de se inin= riosum: al's si ironicuʒ sic. vide. C. eo. l. si non conuitij. dic vt ibi per docto.

¶ De oblig. que ex quasi delicto nascunť. Rub.

1 Iudex si facit litem suā cōdemnať in vera estimatione.
2 Iudex si condēnauit aliquē per ip̄ru dē tiā: an teneatur ad veraʒ estimationē.
3 Quare aūt nō teneť iudex ex maleficio si male iudicauit p̄ imprudētiā sicut tene tur medicus si male fecit p̄ ip̄rudētiā.
4 Aduocatio ₇ officiū medici sunt officia voluntaria: officium autem iudicandi est officium necessarium.

SI iu- dex. ¶ In gl. siue ut in fiᵇ. Dic me lius vt ibi not. sequēdo
1 Azo. ¶ † In gl. j. cōtro= uersiā. ibi cum allegat de pe. iudi. ₇ in verā esti mationeʒ condēnať. vt d. l. si fili⁹. in fi. ¶ In fin. eiusdē glo. vel dic q̄ nō teneť in casu quo est iu= ratū. vt no. in. l. fi. de va. ₇ extraor. coḡ. ₇ hanc vr̄ sequi Spe. ti. de arbi. in j. colū. ver. sed si arbiter. cū ver. se. ¶ Sed q̄d di= ces de assesso. seu ꝯsilia= rio. Spe. videtur tenere idē. de requi. ꝯsi. ver. ꝯsi liarij. Sed q̄d de audi= tore seu referēdario exa minatore testiuʒ. Videť idem cū sit eadē ratio. et idē vr̄ in notario q̄ ip̄e= rite fecit instr̄m cum te= neať scire iura. C. de ta. l. generali. iūge. ā. qui et ex qui. can. §. fiñ. ¶ Sed bene cōcedo q̄ illi nō te nentur pena illius. c. cū eterni. de sen. et re iu. vt ibi no. Archi. q̄ ibi. ap= poniť exaggeratio pe= narū q̄ non sunt extēdē de. vt. l. peñ. ff. de pe. sed hoc licʒ sit pena quo ad soluentē: non tñ quo ad recipiētē: q̄ suū recipit
2 interesse. ¶ † In glos. vt si dubitauerit. vult dice re glos. q̄ non ꝯdēnatur ad veram estimationeʒ litis hoc casu quādo p̄ imprudentiam. Quid si condemnauit hoiem ad mortē iniuste p̄ impru= dentiam ₇ executus est. Credo q̄d hic. l. debeat obtinere: vcʒ q̄ arbitrio

a ¶ In fin. Uide Bar. in. l. si tibi. §. j. ff. de pac.

b ¶ In fin. Iste titul⁹ nō hʒ locū q̄n iudex p̄ dolum vel corruptelā tulit sn̄iaʒ q̄ tūc tene tur p̄prie ex delicto. vt no. bar. i. l. filiusfa. ff. de iudi.

iudicis sit puniendus: si tamē per dolū tenetur. l. cor. ff. ad le. corne. de sic. l. j. §. j. Quid si pars appellauit ꝛ nō est ꝓse- 1 cuta: nunc vult redire cōtra iudicē: nūquid potest. Nō videtur sed sibi imputet: q2 nō videtur damnum sentire qđ quid sua culpa sentit. ff. de procu. l. qui ꝓprio. §. ꝓcurator. in fi. de euic. l. herēnius. §. fi. Contrariū vr̄ tenere Inno. ex
3 de appel. c. sepe. ¶ †Sed cur iudex male ꝑ imprudentiā iudicās non teneť ex maleficio sicut medicus qui male secat qui teneť. l. aql. ꝗ ex maleficio. ȝ. ti. ij. §. imperitia. Pe. de bel. perti. qui solū tangit hoc hic dicit ꝙ Azo. dicit ꝙ secare ē maleficiū sed iudicare nō. sed ipse dicit ꝙ secare nō est maleficiū sicut nec iudicare: ſ3 male secare ꝛ male iudicare sūt maleficia. ¶ Ipse autē rn̄det ꝙ medicꝰ ꝛ aduocatꝰ suscipiēdo curā offoꝝ suoꝝ vidētur se affirmare peritos sed iudex nō: ideo habet qn̄qꝫ adminiculare sibi
4 assessores. ¶ †Preterea prima duo sūt officia volūtaria: ſ3 officiuȝ iudicis est necessariū. ff. de mune. ꝛ hono. l. fi. §. iudicandū. hec est veritas q2 iudex habet necessario iudicare: ille autē nō habuit necessario secare nisi vellet.

Item is. ¶ In gl. hospes. in fi. per hāc glos. cōsueuit dici ꝙ si statutum ville dicat ꝙ qui portat gladiū acutū soluat certā penā ꝙ si reperiatur aduena ignorās portare ꝙ ipse nō debeat penā soluere: q2 ignorabat: ſ3 hospes suus q̄ nō certificauit. ff. de decre. ab ord. fa. l. fin. in test. q2 plerūqꝫ. Si tamē ipē deiecit tenetur ex maleficio. ȷ. eo. §. exercitor.

Cui similis. ¶ In glo. ꝛ iō. in fin. Sed cui applicabiť hec pena. gl. dicit ꝙ medietas parti ꝛ medietas fisco. ff. eo. l. si deo. §. hec actio. veriꝰ tamē vr̄ ꝙ applicet parti. ff. de vb. sig. l. si cui. de sepul. vio. l. iij. de liti. l. fi. ¶ In glo. q2 difficillimū. in fi. habebitur etiā cōsideratio ꝛ etiaȝ fiet vna estimatio arbitraria iuxta. l. hereditariam. ff. ad le. fal.

1 ☞ Dominus teneť de maleficio suorum familiariū propter officium.
2 Quid si dn̄s sit condemnatus propter maleficiū familiariorum: an potest ab eis repetere.

1 **Si filius.** ¶ †Vide. ȝ. in . ff. de iu. l. si fi. Item si exercitor. ¶ Not. ꝙ quis tenetur de facto familiarium qđ est verum propter officiū: al's non tenetur nisi mandasset vel mandasset. vel forte si nō prohibuisset cū posset. ff. de noxa. l. in ois.
2 ff. de publi. l. j. §. familie. ¶ †Si ergo dn̄s fuit condēnatus ꝓpter delictū familiarioꝝ: nunquid potest ab eis repetere. Satis potest dici qđ sic. ff. de aq. plu. ar. l. si colonꝰ. de his qui deiec. effu. l. si vero. §. cum autem.

1 ☞ Delinquentes ex quasi maleficio an teneanť quilibet in solidum. 2

In his autem. ¶ In ... patet ibi cum allegat. l. fi. §. si plures. hoc est cōtra casum. ff. de his qui deie. vel eff. 1 l. ꝛ quidē. ¶ †Vn̄ dic ꝙ quilibet tenetur in solidū. verūtamē vno soluente alii liberanť. vt sequiť in glo. vnde glo. vult dicere hic ꝙ in obligationibus ex maleficio quilibet in solidū conuenitur: vno conuēcto ꝛ soluēte alius potest conueniri. ꝛ quilibet in solidum. non sic in obligationibꝰ que ex quasi maleficio: q2 vno conuento ꝛ soluente alius non potest conueniri nisi sic intellexerit esset ... in his qui deiecerunt. Vel dic ꝙ ... casu speciali ꝛ in aliis quasi maleficiis gl. verū dicit ꝛ de illis intēdebat loq. ¶ In glos. vt. ff. de iudi. in fine. dic. de perpe. §. nō autem. ꝛ vide. ff. nau. cau. l. item. §. pe. ꝛ. l. fi. §. pe. ꝛ fi.

¶ De actionibus. Rubrica.

1 ☞ Textus qn̄ cōtinuat rubricā superfluum est eā continuare.
2 Gerundia important necessitatē: ... mo agere cōpellitur.
3 Imperator quare non posuit simul ... actionibus ꝛ obligationibus.
1 ¶ †Rubricā hanc continuare esset superfluum: q2 tex. eam continuat vt statim videbis. In glos. ideo ponit. ibi omnes actiones. Sed idem posset dicere si in rubrica posuisset de actione ...

cum actio sit verbum generale ita po= a tuisset cōprehendere omnes actiones sub rubrica sicut sub diffinitione. Sed dicas q rubrica ponitur solum ad de= clarandum: de quo actor intendit tra ctare. vnde cu3 intēdat tractare de sin gulis actionibus in specie merito ru= brica ponitur in plurali: sed in diffini= tione ponitur in singulari: quia actio= nem prout est genus diffinire intendit ꝛ illa que est genus est vnica. et ideo in singulari ponitur in diffinitione in fi. glo. pro quo facit: q2 verba importãt factum magis q̃ nomina. ff. de stipul. seruo. l. si cōmunis seruus. §. de stipul.

2 § penul. ¶ † Sed dic^a q gerundia im

a portant necessitatem: ꝛ nemo compel= litur agere. C. vt nemo inuitus. l. j. ꝛ est simile. ff. de eden. l. j. fm Pet. Uel dic q hic actor non tractat de agendo princi pal'r: id est de mō agēdi immo ꝛ de na tura actionū. ꝛ huic vr̃ ꝯcordare Bart. ff. de eden. in rubri. et Jaco. de bu. C. de eden. in rubrica. ¶ S3 queritur quare hic tractat de act. cum hic satis agatur de particularib9 in diuersis materijs: vt. ff. de act. emp. per totu3 titu. de triti. ꝛ de cōdi. furti. ꝛ in multis. dicit Pet. q hic aliter tractatur de actio. et aliter in particularib9. hic em̄ tractatur qual'r diuiduntur: s3 in alijs qualiter ad exer citium applicetur: sicut vides. na3 licet per totum corpus iuris tractetur de le gibus: tamen ponitur titulus genera=

3 lis: vt patet. C. ꝛ. ff. de legi. ¶ † Itē que ritur quare non posuit simul de actio. ꝛ oblig. sicut in. C. et. ff. Dicit Pe. q iste liber est factus pro instructione iuue= num. §. de iusti. et iure. § penul. ꝛ qd di uisim traditur est magis clarum ꝛ faci lioris capacitatis. §. de leg. § s3 nō vsq3. ff. d do. ex. l. j. ideo diuisim tractatur de actionibus. et facit. ff. ad le. cor. de falc. l. filius emancipatus.

Super est. ¶ Titu= lus iste diuiditur fm Ryn. in tres

b partes^b. ¶ In prima mate riam continuat. In secūda actionē diffinit. In tertia diuidit. Pri= ma in prin. Secunda ibi. Actio autem. Tertia in. § omnium. et hic diuidit in sex fm qd ponūtur sex diuisiones actionum in hoc titu. et extra adduntur alie sex diuisiones: vt videbis in glos. j. § sunt preter= ea. vbi omnes specificā tur quare hic inserere nō oportet. quidam ar= guunt hic q ordo sit ser uandus. ꝛ faciunt mihi magnam distinctione3: sed non est de materia. de hoc dixi. §. de leg. § ante.

1 ☞ Actio quandoq3 po nitur pro administra= tione.

2 Causa et actio an sint idem.

Adde ad idem nume= ro. 3. et. 4.

5 Eadem dici nō possunt que tanq̃ diuersa assi= gnantur ꝛ nuncupant.

6 Jus non erat olim: sed impetrabatur.

7 Jus agēdi est ius quod dam incorporale sicut obligatio.

8 Actiones an sint de iu= regentiū vel ciuili.

9 Obligatio naturalis so la oritur de iuregen= tium: ex qua non oritur actio.

10 Actio ꝛ officium iudicis an sint idem.

11 Judex necessario habet facere que incumbunt officio suo.

12 Actio q̃ diffinit in hoc

¶ Sed dic. Dñs Jas. may. hic dicit hoc modo gl. vult dicere q gerundia deno tant actū put est in facto vt dicimus in exercitio eo q deriuant a verbo signifi canti agere vel pati: sed hic nō tractat de actionibus prout sunt i actu sed prout sunt iuris. ita dicunt doct. super hac rubri= ca. ꝛ de ge= rūdijs quō diuersa si= gnificent ꝛ de ipsoru3 materia vi de hic per Ang. in. ij. colū. ante mediu3. in ver. in ea. glo. in fin. Adde pre= alleg. Jas. §. in phe. istius li. in apostil. ad Christofo. por. ꝛ ibi ēt Ang. Bar. Alex. ꝛ do. Jaso. in ru brica. C. de edē. ꝛ Are. in. l. si tu ex parte. in fi. ff. de acq̃r. here.

b ¶ Tres ptes. Hāc diuisione3 in tres par tes etiā po nit Angel. hic licet fa ciat plures subdiuisio nes partiū: vt p eū hic videre poteris.

titulo de actio. an sit per
sonalis tantum: an etiā
realis.
13 Agit aliquis qñq3 ad id
quod sibi non debet.
14 Tutor si agit p pupil-
lo: vel dñs p procur. ipi
agere videntur.

Actio. ¶ In glos. doct. mul-
tum solénizauerūt hunc
ti. et inter ceteros hunc.
§. plusq3 forte expediret
cū illa que in pri. tāgun
tur nō sunt multe vtili-
tatis: q3uis aūt scripto-
res iuris ciuilis ponāt
gl. seu earū effectum in
suis scriptis: ego aūt in
toto hoc volumine con-
trario stylo vs⁹ sum. ad
quid em̄ lōge texuntur
noue scripture de eo qd
sufficiēter scriptū ē. ideo
ipos doc. sup hoc ti. col-
ligā et abbreuiabo i ma-
gna pte p modū apostil
larū ad gl. sicut hucusq3
ꝯsueui. et vltra addā qd
1 dñs administrabit. † In
gl. no. q actio ibi; cū al-
le. l. nihil. Itē ponit pro
administratiōe. in aut.
vt iud. sine quoquo suf-
fra. §. iusiurandū. et facit
ff. de admi. tu. l. act⁹. fm
Dyn. vide. j. in. v. glos.
2 ¶ † In. e. gl. ibi vt sicut
apud dialeticos. hec gl.
est valde obscura: ideo
scire debes qd est qō an
cā et actio sint idem. pla.
dicit[a] q sic. Jo. et Azo. 3.
pla. inducebāt pro se.
certū ē q ar. apud logi-
cos fit ad ꝯfirmādam in
tētionē et declarādū sup
eo qd dubiū est. Sic est
apud legistas ad conse-
quēdā intentionē de eo
qd est dubiū et petit. Sz
ꝯstat q argumētum nō consistit in
cōclusione immo opus ē maiore mi
re et ꝯclusione et totū hoc dr vnū ar. et
idē ergo et in actione cā que accipit
maiore minore et cōclusiōe sunt idē
actio vt in exēplo gl. peto. x. qr p ta
to vēdidi tibi equū. totū hoc est actio
cut apud dialeticos tota ꝓpositio
vnū et idē argumētum. inducebat
pro se pla. licet glo. hic non ponat
tñ ponūt. et Azo. ponit i summa legi
de excep. rei iudi. l. an ea. §. actiōes
hic inducit sic. certū est q obligatio
mater actionis. ff. de procu. l. l3. § ca
eadē sequit sicut matrē. Sed in. d. §
singulas obligatiōes singule cause
quuntur. i. singule actiōes: qr nō pt
qui de alia cā: ergo cā et actio sunt idē
et sinonyma. ibi em̄ ponitur cā p actio
ne: qr de alia cā videlicet de materia
qua obligatio resultat non pōt loq
3 qr nō sequit imo pcedit. ¶ † In ea gl
est aliud causa: aliud actio. hoc argu
mentum non procedit. Illa sunt diuer
sa ergo et ista nō sequit. Sed forte
sic arguere. nō est dubium q maior
diuersitas inter ꝯtractū q est cā re
actionis et actionem: q3 inter actionem
et obligationē q est cā proxima: s3 obli
gatio et actio sūt diuersa: qr vna mater
alia filia et diuersos habent tractatus
ergo multo forti⁹ causa remota et actio
sunt diuersa. ¶ In. e. gl. cū alle. l. sic
hoc argumētū ē forte ꝯct⁹ causat obli
gationē: obligatio actionē. ꝯctus est
cti que est cā remota actiōis. actio
ius: ergo nō sunt idē. hoc argumētū
indissolubile si pla. recipiet ꝯctū
sicut Jo. et Azo. recipiūt. et eodē mō
4 dit fm argumētū. ¶ † In ea. gl. ibi
est cā aliud est actio. In hac qōne do
sunt varij. Dy. nil determinat: s3
q quidā distinguūt. et in veritate
cit ipe nō vr mala distinctio aut q
de cā materiali ex qua procedit actio
sine dubio opi. gl. est vera. aut de effi
ti: vt peto a te. x. qr vēdidi in qb⁹ pet
cōdēnari. tūc opi. pla. et dicit q in veri 5
tate hec opi. nō ꝯtinet absurditatē
etiā membrū vltimū vr tenere Jac.
ra. pe. de bel. pti. tenet opi. glos. ¶ D

a ¶ pla. di
cit si bene
ꝯsideratur
ar. pla. ni-
hil pdest:
qr arguit
a parte ite
grali ad su
um totū: et
sic ꝯmittit
ibi falla-
ciam.

cas q hoc verbum causa diuersimode recipit. nam cã qñq pro materia accipitur sicut p cõtractu ex quo oritur obligatio. r ex illa act. et sic sumit. ff. de trib. l. qd in heredẽ. §. eligere. ff. si cer. pe. l. certi conditio. in prin. r de ista non est dubium quod non est idem q act. ideo. l. dicit quod actio ex ɔtractu oritur si oritur pro facto aliud efficitur: quia aliud mater aliud filia. alius qui gignit: ali9 qui gignitur. ff. de act. r ob. l. actionũ. §. actionum. nec de hoc videtur pla. intellexisse. aliquando causa ponitur pro instantia cause. vt. C. de epis. r cle. aut. cã. de transl. l. causas. C. vbi cause fisc. i aut. de litig. §. omnem. ver. si vo intra. ff., de testi. l. j. et proprie dicit cã in initio iurgij. extra de ver. sig. c. forus. quandoq dicitur vtilitas rei. j. eod. §. huic autem. Ja. et Dy. vocant causam totam materiam libelli. Peto te cõdẽnari in. x. i quibus mihi teneris ex mutuo. r pro eis facit: quia sm Tullium causa est res in dicendo posita in interpretatione certarũ personarũ actoris r rei. et tex. dicit in. d. c. forus. est enim origo r materia negotij: r de ista voluerunt dicere qd sit idem cũ actione. Quod euidenter salua eorũ reuerentia videtur falsum: qr actio est ius: vt hic dicitur. j. videbis. agere et litem ducere in iudicio est factum ergo non sunt idem. ¶ Preterea si causa et actio essent idem: reus non diceret habere causam: quia aliquando non habet actionem: r tamen tex. ita dicunt reũ habere causam sicut actorẽ. in aut. apd quos oportet causam dicere. vj. co. r i. d. aut. causa que fit cum monacho. C. de aut. prestan. l. clarum. ¶ Preterea si causa. s. petitionis substantia esset idem cũ actione sequeretur quod non competeret actioni: nisi in certa materia iurgiũ: quia tunc incipit esse causa sm distinctionem tullij. vt ptz in. d. c. forus. et tamen hoc est ridiculum decere: quia statim competit actio contractu celebrato. vt vidisti. s. de ob. in materia. ff. de
5 act. r ob. l materiales. ¶ † Preterea illa non possunt dici eadem q̃ tanq diuersa assignantur r nuncupantur r que ita se habent quod ad positionem vnius non sequitur positio alterius. C. de cõdi. l. si idem. ff. vnde legitimi. l. inter agnatos: sed ad positionem actionis non ponitur causa immo distinguũtur tanq diuersa: ergo nõ sunt idem q ponantur tanq diuersa. immo nec simul compatiuntur in eodem subiecto apparet. ff. ad trebel. l. qͥuis. in princip. ibi enim facta positione de actionib9 ponit de causa tã q de re diuersa. Item ibi ea resultat ex naturali obligatione. r tamẽ nõ est actio. vt. l. naturales. s. allega. et sic non se compatiuntur in eodem subiecto. ergo non sunt idem. facit. d. §. si vero intra. ibi ponitur tanquam diuersa. ¶ Unde dicas constanter quod actio multis modis sumit. Uno modo prout est quid incorporale p se sonans sicut ius seruitutis vel alia iura incorporalia. r prout sic sumitur nõ procedit opinio. docto. sed quandoq sumitur pro toto libello seu materia libelli. vt. C. de edend. l. edita. et ita sumitur hic. et est diuersa a causa. alio modo sumitur p tota instantia. vt. j. de pe. te. liti. §. finali r de illa potest loqui. nõ ob. argu. pla. videlicet de argu. dialeticorum. Certe arg. est bene dialeticum. vnde non sequitur illud vocatur argumentum. ergo istud actio. Unde respondetur per interpretationem: quia materia petitionis non est actio: sed petitio que fundatur in virtute actionis naturalis: sicut argumentum in virtute rationis naturalis: et tamen non est idem cum ipsa ratione naturali. Item non obst. l. et an eadem. §. actiones. quia ibi non ponitur causa pro actione. alias videret inferre qd actio r obligatio essent idem: sed vult dicere quod singulas obligationes singule cause sequuntur idest singule instantie in iudicio ventilande. Negari tamen potest quin nomen litis significet actionem. ff. de verborum significationib9. l. litis nomen. Sed debet exponi omnem actionem significat idest litem que ex omni actione infertur: non tamen est actio: verũ est large quod litis ductio est actio et iudicium. j. eodem titulo. §. in bonefidei. ¶ Iuxta hoc posset queri nunquid

libell⁹ ꝓcedat sine ꝯclu
sione a .nō vr̄ per p̄dicta
cū sit quasi argumētū ꝯ
extra ď sepul.c.i nostra.
vide ibi per inno.vbi vr̄
ꝙ sic.ꝓ quo facit.ff.ad.l.
rho.de iac.l.de p̄cario.
6 ¶†In glo.patet em̄ ibi
cū alleg.C.de formu.l.j.
vult dicere gl.ꝙ oliꝫ nō
erat ius:sꝫ impetrabat
iuxta.§.deinde ex his.ď
orig.iur.l.ij.satis tn̄ pōt
dici ꝙ olim competebāt
sed nō poterāt i iudicio
deduci:nisi in impetra=
tione facta vt ibi.¶In
fi.e.gl.vide i.d.§.vbi bn̄
colligit dr̄ia inter actio
nes ciuiles ⁊ interdicta
nō inter actiones preto
rias ⁊ interdicta.Sꝫ po
tes dicere ꝙ interdicta
formabātur in casibus
singularib⁹ ⁊ iter duos
vt tu illū deiecisti. vn̄ il=
lū restituas. sꝫ actiones
ꝓponebant gn̄aliter in
albo.ait pretor cuius ne
gotia ⁊c.ff.ď neg.gest.l.
j.fm̄ pe.ď bel.pti.ď hoc
videbis magis plene in
7 d.§.j.de interdic.¶†In
b gl.f.ciuile ibi diffiniri b.
sꝫ hec nō vr̄ mēs text.ꝙ
sit ius pretoriū vl' ciuile
sed est ius quoddam in
corporale: vt obligatio.
de q̄.s̄.de re.cor.⁊ incor.
§.j.Hec sufficiebāt hic.
Jas.ď ra.tn̄ reuocauit i
dubiū vtrū actio sit ius
⁊ tenet qď non.primo qꝛ
actio ē vulgaris formu=
la que ipetrat.vt.ff.de
ori.iur.l.ij.§.deinde.⁊.l.
si seruus hic alleg.sepi⁹
tn̄ ipse arguit.⁊ certū est
ꝙ impetratio ⁊ talis ver
bi conceptio est facti:er
go et actio est factum.

Item agere est facere:ergo actio ...
ctū ꝑ locū a cōiugatis.hic Dy.⁊ p...
bel.pti tenēt ꝯriū qď est ius incor...
le.sicut tex.dicit hic.Sꝫ Jaco.ri...
hunc tex.dicit em̄ ꝙ verbū ius h...
sa significata.Qñ ꝙ em̄ ďr ius ver...
expressio:⁊ ita hic.ď hoc vide.ff.d...
l.si vnus.§.pactus.vbi ďr in stipul...
nibus ius versat in verborū ex...
seu solēnitas.vn̄ alibi dicit.l.si ...
adoptet idem est ac si iure adoptau...
l.ex verbis expressis.ff.de adop.l.p...
naturalis.⁊ sic hic ius sumit vere...
dicit actio est factū.¶Sed dn̄e Jac...
vos scitis ꝙ illa que facti sunt nō...
eunt ad heredes:sed que iuris sunt...
ff.de acqui.pos.l.cū heredes.⁊ tn̄ ...
est ꝙ actiones trāseūt.j.de perpe.⁊ ...
ac.ptꝫ ergo ꝙ nō sunt facti.¶Ad ar...
mēta vestra ptꝫ rn̄sio.⁊ primo ad il...
qꝛ actiōes ipetrātur ⁊c.Certe nō ...
rū hodie imo ꝯpetūt ip̄o iure.vt h...
⁊ supposito ꝙ interpretarentur nō ...
pter hoc sequitur qď impetrate s...
cti.nā bo.pos.impetratur:⁊ tn̄ imp...
ta est ius.ff.de bonorum possessio... 9
.§.bonorum.¶Item ad illud age...
facere ⁊c.ista non est bona conse...
tia apud legistas.vti frui ē factū...
vsufructu.ire agere est facti:e...
eundi non seq̄tur.s̄.de re.cor.in ...
re.di.l.j.Sꝫ de hoc mirandū cū ...
nat obligatiōes iter corpalia:cur ...
8 suit actiōes.¶†In ea.gl.ibi ius ...
vl' ꝓsequēdi.Certe nō est magn...
ciēda.doc.tamē magnā faciūt ...
c vtrū actiōes sint de iuregētiū vel...
⁊ quidā vt Ja.⁊ pe.de bel.pti.te...
actiones sint de iu'egētiū.Dy.te...
glo.ꝙ sint de iure ciui.opi.Jac.⁊ pe...
ꝓbari primo ꝑ rōnes.scďo per.ll.c...
sas.Prima ratio est hec.ꝯtus ⁊ oblig...
tiones sunt de iuregentiū.vt.l.e...
iure.ff.de iu.⁊ iur.si ergo dicas ...
tiones illo iure inuentas:ergo ⁊ ac...
nes:alias sequeretur ꝙ obligati...
inutilis ⁊ inefficax quod est vero...
non em̄ credēdū est qď populus ...
tpe errauerit quin vnusquisq; ...
let repetere.quod non posset nisi ...
actiones:qꝛ sine his nemo experi...

a ¶Sine ꝯclusione. adde quod notaui in apostil. ad Lanfrā.de oria. in.c. qm̄ contra falsam.i.§. petitiōes. nu. xij. in apost. i ꝟ. in gn̄ali.extra de probatio.

b ¶Diffiniri. Clarū est ꝙ actio est ius:lꝫ ꝓducere eaꝫ ad exercitiū sit factū fꝫ omnes docto.

c ¶Querūt vtrum. vid hic do. ange.in.ij. col. ver. in gl.i ꝟ.ius ⁊ do.Jaso. may.

pupilli.§.fi.ff.de nego.gest. ¶ Preterea partus sequit̃ conditionẽ matris.ff.de rei vẽ.l.part⁹ mater vcȝ obligatio ẽ de iuregẽtiũ:ergo vr̃ ꝙfilia. Pro hac parte sunt leges expresse.ff.re. amo.l.rerum. de cõd.inde.l.idebiti. Nec ob.ff.de ori. iur.l.ij.§.ex his.imo facit pro. ¶ Dicit em̃ deinde ex his legibus actiones cõposite sunt cõponere est aliquid ex preexistente materia in melius reponere. vnde cõponere supponit materiã preiacentẽ.vt.l.ij.in prin.de ori.iur.⁊ in prohe.ff.in princi.ideo licet sit verũ qđ iure ciuili ꝯposite sunt ⁊ ordinate ⁊ sublata antiqua solẽnitas primo tamen fuerũt per iusgentiuȝ inuente. ¶ Preterea quoties dubiũ est cui aliquid dȝ attribui:debet in dubio attribui vetustiori. ff.fi.regun.l.in finalibus.cum ergo hic dubitetur quo iure actiones sint introducte fiat attributio iurisgentiũ qđ est vetustius.s.de re.di.§.singuloruȝ. Pro alia vero parte allegat̃.§.deinde.s.alleg.vbi antiqui reputabãt casum. Sed Ja.inducit ꝓ parte ꝯtraria:vt.s.dictũ
9 est ⁊ multũ ꝓbabiliter. ¶ † Itẽ qꝛ de iuregẽtiũ oriebat̃ sola naturalis ex q̃ non oritur actio.ff.de so.l.in his.§.imperator.⁊.l.si is cui.§.fi. Et ex his rationib⁹ glo.⁊ Dy.mouentur pro quibus etiam facit.ff.cõmoda.l.incõmodato.§.sicut fur.aduer.nau.cau.l.j.ff.q̃ in frau.cre. l.cassi. ¶ Super hoc potest dici quod actiones descendentes ex cõtractibus ciuilibus et per ius ciuile inuente sicut ex stipulatione contractus emphi.literarum obligationes ⁊ alij sunt de iure ciuili:qꝛ cum ꝯtus ⁊ obligatio sint adinuenti de iure ciuili:per consequens ⁊ actio que inde descendit:alias sequeretur ꝙ filia esset ante matrem quod esset absonũ:sȝ in ꝯtractib⁹ iurisgẽtiũ credo ꝙ actiones fuerunt create de iuregentiũ:sed post fuerunt ꝯposite ⁊ in forma redacte ꝑ ius ciuile:vt.s.§.deinde.vñ ridiculũ esset dicere ꝙ iusgẽtiũ creasset contractus ⁊ obligationes ⁊ non dedisset actionem:nam sic ⁊ cõtractus ⁊ obligationes essent inutiles.⁊ sic dicit Jaco.si alia opi.esset vera erat tunc optimum contrahere et mutuum recipere quod nullus cõpellabatur reddere:nec cõuẽtiones attendere.⁊ per hoc facit.l.iuregentium.in princ.ff.de pact.⁊ quod scripsi.s.de obligationibus.in prin. Alie autem actiones que descendũt ex.l.xij.tab.⁊ ex alijs.ll. vt ac.l.aquil.furti.⁊ de cõdi.ex.l.et ꝙplures sine dubio sunt inuente ciuiles.⁊ de his non debuit dubitari.sed solum de actionibus que descendunt ex cõtractib⁹ iurisgentium. ¶ In ea. glos.ibi cum alleg.s.de re cor.§.j.hec est vera.et hanc approbat Dyn⁹.
10 ¶ † In ea.glos.in fin.[a] docto.omnes assumunt hanc.q.alte.⁊ videtur ꝙ actio ⁊ offm̃ iudicis sint idem.l.dicit ꝙ actionis verbo etiam persecutio continet̃.ff.de ver.sig.l. actionis.sed offm̃ iudicis đr persecutio:vt.e.ti. l.pecunie.§.j.ergo sequitur ꝙ sunt idem. ¶ Preterea certũ est ꝙ cautio damni infecti petitur ꝑ officium iudicis qđ apparet:qꝛ cõpetit nisi postulatũ sit.ff.de dã.ifec. l.dies cautiõis.§.hoc ãt iudicium.⁊.l.cum postulassem.⁊.l.pretoris.sed constat qđ vocat̃ actio. e.ti.l.inquilino.ergo est idẽ ꝙ actio. ¶ Preterea restitutio petit̃ per offm̃ iudicis.vt videbis.j.eo. §.rursus.⁊ lex dixit ꝙ ex edicto nulla ꝓficiscitur specialis actio vl' ꝓpria sȝ cõis.vcȝ offm̃ iudicis ergo supponit̃ qđ actio ⁊ offm̃ sint idẽ.⁊ pro hoc melius.ff.de do.l.j.§.idẽ

[a] ¶ In fin. Uide hic ang.in.iij. col.in ver. in ea.gl.in fi.videetiã hic do.Jaso.an actio ⁊ offm̃ iudicis sint idẽ.

a ¶Qd personaliter. Immo etiam realis secundum doct. hic. quia cum hec diffinitio fiat in genere debet conuenire vnicuique eius speciei: vt l.j.§.labeo ff.de do.an gel. tamen tacite videtur hic innuere quod diffiniatur tantum actio personalis cum alleg. Bal. de statu.bononie que cauetur quod si quis fuerit negligens in petendo debito per spacium xv.an. quod excluditur a petitione debiti. hoc statutum cum sit odiosum non intelligitur: cum agitur actione reali ex quo quis non petit sibi debitum sed quod suum est.cogita.

pompo.refert. ¶Sed hic dicit Jac.ranfredum dixisse quod officium iudicis et actio non sunt idem:immo est tanta differentia inter eos quanta inter misericordiam et iudicij rigorem.illa enim que per viam actionis veniunt iudex habet facere ex necessitate. sed illa que per officium facit si ei placet:aliter non.
11 ¶†Hanc sententiam idem Jac. impugnat dicendo quod iudex habet necessario facere illa que eius officio incumbunt. vnde si minor petat in integrum restitui et probat lesionem quis diceret quin sit iniuria et quin sit iusta causa appellandi si deneget. et idem de aduocato et de nutrice et de alijs. Sed forte ranfredus volebat dicere quod illud quod veniebat ex officio iudicis venit ex quadam gratia que tamen si denegetur est iiuria.ff.de aqua quoti.l.j.§.permittitur. in fi. ¶Ut tamen bene hoc intelligas dicas quod quodam est officium iudicis quod deseruit exceptioni et imploratur a reo.vt.ff.de pe a ti.here.l.plane. et de hoc non est dubium quod non est idem cum actione. Aliud est quod deseruit actioni: et de illo etiam non est dubium quod non est actio immo valde diuersum est. et ideo dicit quod vsure quando non sunt in obligatione quedam veniunt ex officio iudicis in obligatione.ff.ad trebel.l.deducta euidenter. dando intelligere quod officium iudicis non habet obligationem:sed actio habet obligationem naturalem.vt.l.l3.§.ea. ff.de procur. et sic non sunt

idem.facit.C.de iudi.l.j. Item est quedam officium quod datur loco actionis sicut quando petitur in integrum restitutio vel quando aduocatus [...] larium. et in similibus casibus. et [...] pendet questio: et videtur posse [...] est idem cum actione. Hec tamen [...] aures demulcet secundum Dy. nam [...] le officium datur in loco deficientis actio[...] go non est idem cum ac.ff.de annu.le. quintus.de ali.le.l.seruos. Unde dicit Ja[...] et Pe. quod actio habet naturalem obligatio[nem] officium iudicis non. ideo in actione [...] tur contra partem et videtur obligata:sed in of[ficio iu]dicis non sed verba diriguntur ad iudic[em] minor sum et lesus peto domine iudex [...] restitui in officio iudicis. aduocati [...] dico tali seruiui imploro officium ve[...] quod faciat mihi salarium competens [...] pro hoc facit.ff.de ac.emp.l.quod pro collu[...] Ideo concluditur quod officium iudicis [...] non sint idem. Bene verum est quod officium iud[icis] similitudinem cum actione et quod large [...] pto vocabulo actionis sub appella[tione] actionis posset comprehendi. vt.l.actio[...] alle. et ita sumitur in.l.in quolibet. et in al[...] que vocant officium actionem:per que patet responsio [...] ria. Nec obstat.§.idem pomp. vbi dicitur acti. quasi supponat quod officium iudic[is] [...] quia hec actio alia non implicat:sicut [...] dictio ceteros.ff.de pecu.l.non solum.[...]
12 tur. et ibi de hoc. ¶† In gl. hic duobus [...] dis ibi cum alle.s.de leg.§.si rem.gl.[...] naliter videtur declinare quod personalis [...] miatur tantum. et idem not.ff.e.l.nihil. et tamen [...] dicitur quod glos. tenet hic oppositum.[...] etiam sententiam quod hic diffiniatur personalis [...] tenet Pe.de bel.pti. Dy.tenet quod vtra[que] diffiniatur et vterque mouetur rationibus [...] verosimile est quod vtraque diffiniatur:quia cum tractetur in genere de actione quod ap[...] quia in.§.proxi. statim eam subdiuidit et [...] species descendit credendum est quod actio [...] genere diffinitur cum verba in larga signifi[ca]tione possunt se ad hoc extendere. vt tam[...] in glo. Sed secundum hoc videtur quod etiam officium [...] iudicis diffiniatur cum contineatur sub ve[rbo] actionis. vt.s.ostensum est. Sed dic [...] continetur sub largissima et non contine[tur] substantialiter sed similitudinarie [...] dixi. Et apparet quod hoc non diffiniatur [...]
qui [...]

q2 nec ponit̄ in diuisione.ī.pri.§.nec de eo agitur in hoc tractatu:sed ponit̄ tractat⁹ ad partē.ī.de offic.iudi.Sed nunquid diffinit̄ bo.pos.vr̄ q sic.cum nō sit aliud nisi ius prosequendi 2c.ff.de bo.pos.l.iij.§.bonoru3:Sed dicas cōtra:q2 bo.pos.nō est instrm̄ agendi nec actio: nec ius quo ꝓsequit̄.vt ibi no.Sed q̄ritur vtrū hic diffiniat̄ actio efficax tm̄.an etiā actio nō efficax q̄ pōt exceptione repelli.Et vr̄ qd̄ efficax tm̄ ꝓpter verbu3 ꝓsequendi qn̄ in diffinitione ponit̄.nihil em̄ ꝓsequimur p actionē inefficacē 2 ideo non censet̄ creditor qui exceptione repelli pōt.ff.de act.2 obli.l.is cui.§.fi.ff.de verb.sign.l.creditores.nec debitor q̄ exceptione tut⁹ est.e.tit.l.debitor. igit̄ inefficax nō vr̄ hic diffiniri.Preterea nō reputat̄ esse actor qui exceptione repelli pōt.ff.de do.l.elegāter.§.seru⁹. de reg.iur.l.nihil.Ego credo contra:q2 hic actio diffiniat̄ ꝓut est ius incorporale p se.2 certū est qd̄ l3 exceptione remoueri possit:nō tn̄ trāsfert̄ nec desinit ꝯpetere:2 semp est actio 2 eiusdē nature que esset si exceptio non cōpeteret qd̄ talis diffiniat̄.ī.de except.in prin.l3 em̄ ius actor in iudicio ꝓsequendi qd̄ sibi debet̄ l3 exceptione possit repelli vt ibi p3.nec ob.ll.ꝯrie.q2 cōsiderant effectū. nos vero habitū:2 prout actori cōpetit sicut in diffinitione dicim⁹ q est ꝯstans habitu:licet nō semp actu. vidisti.s̄.de iusti.2 iur.in prin.¶In.e.gl.cū alle.l.fideiussor.§.fideiussor.de sol.l.i his.§.im-
a peratoz.S3 hec sol.nō vr̄ ꝓcedere[a]:q2 cū naturalis sola non pariat actionē q̄ ad hāc materiā.2 debere.de quo hic loquitur nihil faciat naturale debitum.
13 ¶†In ea.gl.ibi pacto.vult dicere glo. qd̄ l3 q̄s ibi agat:nō tn̄ ꝓsequit̄ id qd̄ nō
b debet̄:sed aliud.2 hāc approbat Dy.[b] sed pro deo q̄d sibi volūt verba hic non soluūt ꝯtra:q2 ibi ꝓsequit̄ qd̄ sibi nō debet̄ 2 tn̄ agit:ergo actio est de ꝓsequendo eo qd̄ nō debetur:cuius contrarium supponit diffinitio.Dicas q hoc cōtrariū ꝓcedit supposita opinione Jo.q̄ est in.d.l.si pacto.2.l.nuda.de ꝯtrahē.2 cōmitten.stipu.que dicit qd̄ agitur ad id qd̄ in pacto deductum est anteq̄3 possit agi ad pena3.Sed Azo dicit contra.2 s̄m opini. Azo.nulla est hec oppositio.Dicas tn̄ q etiam supposita opi.Joā.contra.non ob.hic em̄ diffinitur actio ꝓut est ens incorporale ꝯpetens alicui.2 est vera diffinitio. non enim diffinitur non ens qd̄ de facto attenditur. vnde illi cui nulla actio ꝯpetit̄ agit q̄nq3 de facto:et sic intelligebat Jo.ibi.videlicet q agebat̄ de facto.2 tn̄ ei⁹ opi. nō approbatur per moder. ¶Sed quicquid sit responde qd̄ agere non diffinit̄:q2 facti ē 2 multominus agere de facto sed ius incorporale cōpetens diffinit̄:vt dictū est.contrariu3 loquitur de agere de facto.¶In eadem glo.ibi ad vindictam.immo dicas qd̄ licet debet̄ ad vindictā p eā ꝓseq̄t̄ qd̄ nobis debet̄[c]: ve3 penam 2 vindicta3 pecuniariam.s̄.de iniu.§.pena. ¶In ea.gl.ibi. vel quando fuit proposita.hoc non valet:quia in l.quesitum nihil erat in peculio quando fuit incepta actio. ¶In eadem glos.ibi cum alleg. l.solemus.ꝑimmo dicas q in predictis cōtrarijs actori competebat ius agendi.nec erat defect⁹ ex parte ipsius.vnde bene prosequitur quod sibi detur quatenus in eo est in.l.quesitū.sed erat defectus ex parte persone rei vl' materie que nō reddit actionem ipso iure nulla3.ideo dicimus q vbi est defect⁹ ex par-

a ¶Procedere. Ide3 tenet hange.in.vj.colū.post pn.in ꝟ.in ea.glo.ibi.§.fideiussor.

b ¶Approbat Dy.Et hec est veritas s̄m docto.hic.

c ¶Debet̄. Ide3 tenet hic ange.in vij.colū.in princi.

te vel ex persona rei seu defensoris tenet actio. ꝛ sufficit ꝙ ille defect⁹ cesset tpe rei iudicãde: sed vbi esset defect⁹ ex pso-na actoris cui nõ ꝯpeteret ius agẽdi: nõ sufficeret superuenire nouum ius[a]: nisi defenderet ex antiqua cã. sic intellige. ff. de iud. l. non potest vi deri. ff. man. l. si mandauero tibi. ẜm Dy. ꝛ iunge. j. §. proxi. ¶ † In fin. eiusdẽ gl. vel dic ꝙ etiã pupillus seu dñs censetur agere cũ eorum noie agit. ff. de admi. tu. l. ita autem. §. gessisse. ff. si q̃s cau. si pcur. ẜm Dy. hec sufficiũt pro lectura huius. §. Sed dñs Jaco. de ra. altius exorditur ꝛ cumulat hic materiã libellorum q̃ cõsueuit tractari in auẗ. offerat. ¶ Ego ꝟo hic omitto: q2 nõ est propria materia ꝛ sic de hoc videre vis. vide in spe. de libel. ꝯce. ibi reperies satis. Placeret deo ꝙ lectores non attraherẽt materias ꝛ cõtẽtarẽtur his q̃ necessaria sunt pro intellectu. l. quã legunt. ꝛ nõ solẽnizarent forte magis ad ostentationẽ ꝙ̃ instructionẽ et ẜm materias equo processu legerẽt per totum annũ. ꝛ sic possent proficere sibi ꝛ alijs solẽnizationes si quidem ꝛ melancholie quas nouas opiniones vocant sunt quasi vter plenus vẽto ꝛ magis supin⁹ bene ꝑcipit cũ est extra studiũ. illis enim exuflatis insistẽtes talibus remanẽt vacui textibus ꝛ conclusionibus veris glo. ꝛ docto. audeo dicere qđ nescit legere q̃ nõ legit in C. de equo ꝓcessu in anno. ꝛ idẽ de aliis voluminibus et sic fit bononie.

a ¶ Non ũ ius. Uide sup hoc au gel. querẽtem an ius supueniẽs pẽdẽte iudicio veniat in eadem instantia.

b ¶ Etiam pupillus. Tenet idẽ ang. h. vid eũ. in viij. col. ante fi. in ver. in e. glo. in fi.

1 ¶ Actio nulla proponiẗ nisi coram iudicibus ꝛ arbitris.
2 Actiones quedã sunt psonales. q̃dã reales. quedã miste. q̃dam in rem scripte. autem iste sint vide.
3 Actiones aũt miste an faciãt speciem
4 Actiones in rẽ scripte rem comitantur tamen non sunt reales.
5 Actiones q̃ñ dicanẗ oriri ex varijs figuris causarũ. vide remissiue.
6 Actione rei vẽdicatione q̃ teneẗ obligatus. ꝛ numero. 7.
8 Promittere non facere controuersiam titio de tali re: an extendatur ad exceptionem.
9 Actor si ponat aliquẽ alienasse vniuersaliter bona sua: an opus est dicere in fraudandorũ creditorum.
10 Uendicatio quid sit.
11 Que aũt sint necessaria vt cõpetat actio rei vendicatio.
12 Actio vtilis ꝛ directa an sit eadẽ an diuersa.
13 Uasallus vel emphi. si agat rei vendicatione directa cum deberet agere an debeat succumbere.
14 Quid autem si ago rei vẽdicatione directa lite contestata reus desiuit possidere: an vigore dicti libelli fiat condemnatio: vel an sit opus ꝙ edã nouum libellum in vtili.
15 Libelli edictio facit rem litigiosam in realibus.
16 An aũt fiet ꝯdẽnatio virtute directe intentate vel virtute vtilis.
Adde ad idem nume. 17.
18 Dominiũ sicut requiriẗ ex parte agentis: ita possessio ex parte rei.
19 Quid autẽ. Ago rei vendi. expressa causa mota in libello. volo in processu ꝓbare aliã causam an debeo admitti.
20 Rei vendicatio licet cõpetat soli domino: est tamen casus in quo cõpetit non domino.
21 Actor agens rei vendicatione dicit se proprietarium in libello. ꝛ nõ dicit se dominum an sufficiat.

22 Possessio an requiratur ciuilis vel naturalis ex parte rei que conuenitur rei vendicatione.
23 Quid autem si reus non possidet naturaliter vel ciuiliter: sed tantum detinet veluti depositarius vel colunus.
24 Dolus qualiter probari debet: qñ qs dicitur dolo desysse possidere.
25 Rei vendicatio ad quid cõpetat: vel qđ in ea veniat.
26 Libellus qualiter formatur in rei vendicatione.
27 Reus ɔuent⁹ actiõe reali si dolo desijt possidere qualiter formabit̃ libellus.
28 Reus conuentus rei vẽdicatione si petat ꝙ actor declaret: an dicat se dñm directum an vtilem.
29 Actor agens rei vẽdicatione dicit in libello ꝙ res ad eum pertinet: nec declarat an iure dñij: an talis libell⁹ ꝓcedat.
30 Quid si nõ ꝓbat titulũ: sed ꝓbat ꝙ ipse ꝛ predecessores sui tenuerũt tanto tpe ꝙ hominum excedit memoriam.

a Omnium actionũ.a

¶ Post diffinitionẽ imperator ponit diuisionẽ actionũ. Et scias ꝙ totus is titulus vadit per diuisiones vsqꝫ in finẽ. ¶ Ponit eñ titulus tot⁹ sex diuisiones actionũ prout patebit. ꝛ hec est prima. Js aũt. §. diuiditur in duas partes. primo diuidit. secundo declarat membra. prima in princi. secunda ibi. nãqꝫ ꝛc. litera plana est nec ponitur casus. potest tñ sic incipi. Dñe imperator vidi diffinitionem actionis diuidit̃ ne. imperator
1 dicit ꝙ sic: qꝛ oĩm actionũ ꝛc. ¶ † Jn gl. videtur innuere. in fi. qꝛ nulla est qñ ea apud tales experiamur. ff. de iudi. l. pe.
b vnde ꝟbũ qlibet b non excludit hoc casu sicut nec. C. de sum. tri. et fi. catho. l. j. ibi cunctos pplos quos ꝛc. ff. de iusti. ꝛ iur. l. oẽs populi. ¶ Jn glo. s. ɔpromissa
c rio. c ꝛ in fi. melius. C. de arbi. l. pe. ꝛ facit extra de proba. c. qm̃ ɔtra falsam. C. de iudi. l. rem non nouã sed coram arbitratore non opꝫ offerri nec dari: qꝛ ille non procedit more iudiciali: vt nota. in Spec. de lit. conte. §. restat videre. ¶ Jn glo. summa. i. prima: immo deberet esse prima qđ q̃daz ciuiles quedã ꝑtorie. s. de ob. §. j. dicunt quidã ꝙ ibi de diuisione obligationuꝫ. hic de diuisione actionnm. Jstud nõ placet Pet. de bel. perti. qꝛ sequeret̃ ꝙ obligatio ꝛ actio haberent diuersum ius in substãtia. vnde ipse exponit summa id ẽ breuis: vt sequitur in gl. ꝛ facit. ff. de sta. ho l. summa. ¶ Sꝫ quicqđ dicas de facto remanet ꝙ hec est prima. et tamẽ videtur ꝙ alia deberet esse que est. j. eo. §. alie. ꝛ Jo. ponit illã primaꝫ in arbore. ¶ Sed dicas ꝙ cũ tractatur de cognitione originis actionis. illa dꝫ esse prima: sed cuꝫ tractatur de cognitione ei⁹ nature ista est ꝛ dꝫ esse prima. vnde per illã diuisionẽ nõ distinguũtur spẽs actionũ: sꝫ per hanc nã personales nõ sunt reales: nec ecõtra: qꝛ differũt spẽ: sed personales ꝛ reales reperiuntur alique pretorie aliq̃ ciuiles: vt patebit in inferioribus. nec ꝑ illã diuisionẽ spẽs distinguũ-
2 tur. ¶ † Jn. e. gl. in fi. scire debes ꝙ actionũ que dã sunt ꝑsonales. q̃daꝫ reales. q̃dam miste. q̃dã in rem scripte. quare dicant̃ miste ꝛ quare in rẽ scripte. Dy. fecit ħ vnã magnã prosam q̃ in effectu ponit̃. j. eo. §. quedã. vbi magis videbis. vnde finalr̃ dicit Dy. ꝙ imperator ponendo simplex vr̃ ponere mistum seu cõpositũ. Et est sile qꝛ. l. dicit stipulationuꝫ quedã sunt i dãdo: que daꝫ in faciendo ꝛ nihil

a ¶ Oĩm act. Diuide sm Angel. hic.

b ¶ Quilibet. Hoc relatiuũ stat declaratiue qꝛ adijcit̃ qualitati cõueniẽti vnicuiqꝫ ɔtento sub gñe actionis sm Jasonem.

c ¶ Cõpromissarios. Uide ang. ponẽtẽ differentiã et ɔueniẽtiaꝫ inter iudices ꝛ arbitros. i. j. colũ. circa fi. in ꝟ. ꝛ lꝫ sit aliq̃ stuluꝫ. ꝛ ꝑ totã cõlũ. sequẽtẽ.

plus dicit.⁊ tñ ꝯstat ꝙ q̄dam sunt miste in dãdo ⁊ faciendo sicut reddere rõnē.ff.de cõdi.⁊ demõ.l.cũ seruꝰ.⁊ tñ ꝓpter h̄ nõ est insufficiens oino.ff.de ver.obli.l.stipulationũ.¶In hoc aduerte:qꝛ si miste faciāt speciē ꝑ se nõ p̄t negari qñ diuisio sit minꝰ sufficiēs ⁊ glo.vacillat hic vł minus clare loqꝛ.dicit em̄ qđ miste sunt reales qñ agiꝛ ad rē ⁊ ꝑsonales qñ agiꝛ ad ꝑsonales p̄stationes.qđ ergo est hoc dictũ.Et iã simul agiꝛ ad vtrunqꝫ.Verbi grã.ago fa.her.certũ ē ꝙ cuiuislibet particule pars ꝑtinet ad me.et alia ps ad sociũ meũ:nũc peto diuisionē.in eo qđ peto ꝑtez meã est realis.in eo ꝙ peto partē socij ē ꝑsonalis.⁊ sic nõ põt dici ꝙ qñqꝫ sit realis qñqꝫ ꝑsonalis:immo semꝑ mista ⁊ sic vr̄ qđ egrediaꝛ diuisionē ⁊ faciat tertiã spēz a
sicut vides in breuiloq̄ q̄ continet duas vulgares ⁊ duas pupillares ⁊ facit tertiam spēm.ff.de vul.l.luciꝰ.etem̄ ꝯposita ex duobꝰ tertiã spēm faciunt sicut mulꝰ.ff.de pig.ac.l.si cõuenerit.§.pe.de vsu.l.eũ q̄.de vb.sig.l.carbonũ ⁊ ita videtur Jo.sentire in arbore q̄ ponit reales ꝑsonales ⁊ mistas quãlibet singulariter ad partē:⁊ quasi distinctas species ⁊ sub
5 distinctis circulꝛ.¶† In hoc dicendum ꝙ miste nõ faciunt spēm:qꝛ nulla est mista qñ si substãtia realis an personalis

vñ peti.here.dr mista.C.de peti.here.l.hereditatis.⁊ tñ cõstat qđ est vere realis.ff.de pet.here.l.sed si lege.§.petitio.silr fi.regun.dr mista.ĩ.eo.§.q̄dam.⁊ tñ est vere ꝑsonalis.ff.fin.re.l.j.et similiter fa.her.⁊ cõi diui.sunt ꝑsonales oriunꝛ em̄ ex quasi ꝯtu.s̄.de obli.q̄ ex quasi ꝯctu.§.itē si inter aliquos.⁊ tñ ꝯctus nõ pariunt reales immediate.⁊ iõ hec diuisio est sufficiēs quo ad spēs actionũ.⁊ illa diuisio q̄ est.ĩ.eo.q̄dam .nõ est nisi q̄ ad qualitates ⁊ spēs et differētias q̄ nõ ꝯstituunt spēs:vñ lz hoim q̄daz sunt nigri alij rufi alij albi:nõ ob hoc differũt specie.de actionibus in rez scriptis est certũ qđ omnes sunt ꝑsonales.vt vide
4 bis in.§.quedã.¶† In glo.ideo in rem.in fi.meliꝰ.ff.de pec.l.quis ergo.⁊.l.si sticho.ꝓ socio.l.iij.§.de illo.sz certe in rem scripte rem comitanꝛ:⁊ tñ nõ sunt reales vt videbis.ĩ.§.quedã.¶Sed dicas ꝙ non comitantur tali cõcomitãtia:qꝛ in realibus ius agendi oritur ab ipsa re ⁊ ꝑ ipsa:ideo dr ꝙ sentētia predio daꝛ.ff.de publ.l.imperator.ff.de nego gest.l.qui aliena.§.fi.non sic in actionibus in rē scriptis.vt videbis.in.d.§.quedã.¶In glo.j.ex quasi contractu ibi cũ alleg.s̄.titu.j.in princ.hec fuit opi.Rof.et gl.⁊ eam ponit.ff.de acꝛ.⁊ ob.l.j.nec ibi
a reprobaꝛ:⁊ sic tacite vr̄ approbare[a].vñ Dy.satis videtur approbãda.dicitur em̄ in.d.l.j.de ac.⁊ obliga.qđ est aut ex ꝯtractu vel ex maleficio vel ex varijs figuris causarum.⁊ post ꝓsequiꝛ de q̄libet duorum priorũ ⁊ vltimo de quasi contractu et quasi maleficio innuendo quod illa erant de quibus intendebat loqui qñ dicebat ex varijs figuris causaruz ⁊ em̄ priora ⁊ posteriora verba d clarant intentiones.ff.de testa.l.heredes palam.§.sed si notã.de lega.l.si seruus pluriũ.§.fi.de here.insti.l.qui non militabat.§.j.vnde nullam.l.reperies.
que sub appellatione ꝯctꝰ vel maleficij 6
ꝯtinet quasi ꝯctꝰ vł quasi maleficia nisi ꝑ subaudiũ facit tñ.ff.de acꝛ.⁊ obli.ex ꝯctibꝰ.vñ opi.gl.q̄ sequiꝛ est forte magis reprobãda ꝙ̄ ista fm Dyn.veriꝰ tñ vr̄ qđ ex varijs figuris causarũ dicanꝛ q̄ habēt diuersam originē ⁊ fm diuersi

a ¶Approbare. Hãc primaz expositionem lz gl. reprobet: tñ eam sequuntur cõiter doc. hic et inducũt ad hoc.l.j.ff.eo. vt hic per do. Jaso.q̄ ꝓlixe tractat an appellatione contractus veniat quasi contractus et per Ange hic.

tatē factoꝝ: vt dicā in ac.fi.regū.j.eo.§.
5 quedā.¶ † In glo.ibi cū alle.de acti.e[t]
obli.l.j. Et quō dicant oriri ex varijs fi-
[a] guris.vide ibi[a].z.ff.de condi.fur.l.si ꝑ
fure.§.fi. Sed tñ non est verū qd nascat
ex varijs figuris: immo ex furto.ff.ð cō-
pensa.l.si ambo.§.quoties.re. amo.l.si
mulier.§.hec actio.per quas.ll.opi.hic
reprobat.¶ In ea.gl.ibi cū alleg.l.cō-
petit.§.fi.immo orit ex delicto alterius
q fecit op⁹ z extendit cōtra illum q fcm
hʒ sicut z cetere actiones in rē scripte.z
idē in noxa.z in alia q datur ꝯ nō obli-
gatos ad instar realis: sicut actio de pe
cu.ff.de accep.l.an inutilis.§.j.de his q
deie.l.j.§.cū seruus.¶ In fi.glo.sed hic
non obstat qd important verba illa ex
varijs figuris causarū.vnde Jac.z Pe.
dicunt ꝙ important actiones z obliga
tiones datiuas que nō habēt ꝑexistē-
tem materiam.sed legis vel ꝑtoris po
testate inducuntur.vt interdictū quoꝝ
bonorum z quoꝝ legatorum.z actio de
pauperie: z alie datiue q ex varijs figu
ris causarum dantur qñ equū est dari b
actionē sicut actio in factum.ff.ð ꝑscr.
ver.l.quoties.C.de sacrosan.eccl.l.san
cimus. Ego credo ꝙ recte intelligenti
hūc tex.nō fuit op⁹ hic subintrare.text.
em̄ iste nō ꝓsequit vñ nascant obliga-
tiones z actiones.sed ad quid agit per
actiones personales dicit eniʒ ꝑ quas
itēdit aduersariū dare aut facere opor
tere.z alijs quibusdam modis repetere
intendit: quia qñqꝫ ad patientiam ꝑstā
dā: vt si qs mihi vendidit herbas pra-
ti.vel si locauit mihi domuʒ z non per-
mittit me pacifice habitare.vnde mul-
tis modis agitur ꝑsonali act.als ꝯ ad
dandū vel ad faciendū ſm formas con
uentionuʒ.z ita ista verba quibusdam
alijs modis referuntur ad verbū intē-
dit ꝓximum nō ad verbū remotū obli-
gatus.ad qd oporteret referri si sequa-
ris glo.z doc.qd non vr̄ de intentione.
6 tex.¶ † In gl.no.hic.in fi.docto.quidā
dicunt ꝙ hoc nō ꝓcedit imo est obliga-
tus qui rei ven.tenetur.z hoc ostendūt
q: ac.de peculio z realis sunt consimi-
les: quia qlibet sequitur possessorem
ff.de pecu.l.quesitum.sed in ac.de pecu
lio est dare obligationē
qd apparet: q2 accedit fi
deiussor.ff.de fideius.l.
fideiussor obligari.§.fi-
deiussor.ad mace.l.cre-
ditorem z constituitur.
ff.de cōsti.pecu.l.j.§.de
bitum.ergo z in rei ven.
¶ Preterea ibi qd venit
officio iudicis z sine ob-
ligatione non pōt mora
contrahi per interpella
tioneʒ extraiudicialem.
ff.de dam.infec.l.cū po-
stulassem.sed in rei ven
di.reperitur contrariuʒ
ꝙ quis ꝯstituitur in mo
ra ex interpellatione ex
traiudiciali.ff.de rei vē-
di.l.item si verberatum
§.fi.ergo videtur sequi
necessario ꝙ sit ibi obli-
gatio. Pet.de bel.perti.
dicit ꝙ in rei vendi.nul
la est obligatio[b] et hoc
est quod hic expresse le-
gitur qui nullo iure zc.
qui omne dicit nihil ex-
cludit.ff. de here.instit.
l.hoc articulo.¶ Itē q2
si esset obligatio nō tol-
leretur pro eo quod re⁹
desineret sine dolo z cul
pa possidere.cū non sit
de modis tollendi obli-
gationē.de qbus.s.qui.
mo.tolli.obli.z tñ cōstat
qd reus non tenet si pos
sidere desinat.vt.s.dcm̄
est.ff.de rei ven.l.sinau-
tem.§.possidere.z sic nō
est obligatio.¶ Ad con-
traria ptʒ responsio ſm
eum.q2 actio de peculio
hʒ naturaleʒ ꝯtū z ob-
ligationē.s.quaten⁹ cō-
cernit ipm sed quaten⁹
datur cōtra dñm nō nec
illi accedit fideiussor nec
ꝯstituit ſm eum. Salua
eius pace: immo credo

a ¶ Uide ibi. Uide ꝑ ange.i. iiij. colū. post me. ꝟsi. in ea.gl.ibi ð ac.z oblig. vbi etiā ponit de formatione libellorum in actionibus personalibus.

b ¶ Obligatio. Uis Angel. hic in.ix.colū. ꝓpe finem in versi. in ea. glos. in fine.

qd ꝯstituatur ⁊ accedat fideiussor.qr.ll. allegate videntur hoc dicere.⁊ hoc habito respectu ad eius originē ſm quam oritur ex ꝯtctu:⁊ hꝫ naturalē obligationeꝫ vel habito respectu ad quādā obligationē pretoriā qua dn̄s tenet.ff.d accep.l.an inutilis.§.filiꝰ.⁊ de hoc pleniꝰ.j.e.§.ac.de peculio.Ad aliud videlicet ꝙ vbi non est obligatio:non ꝯstituitur mora extraiudicialis.dicas ꝙ verū est vbi officium iudicis competit per se:qr debile ⁊ frigidū est:sꝫ vbi d̄seruit actioni ꝯhitur ꝑpter vim ⁊ virtutem quam recipit ab actione siue sit realis siue ꝑsonalis.¶ †In glo.no.in actione in rē
7 ibi cū dicit ⁊ bonefi.emptore.hoc vr̄ erroneū:qr non agit vtili rei ven.sed publi.vt videbis.j.§.alie.al's sequeret qd preferet vero dn̄o.vt.l.j.ff.si ager vec.ꝙ non est veruꝫ.vt videbis in.d.§.alie.et de materia huiꝰ glo.videbis magis inferius.¶ †In gl.hoc nō est necesse.in
8 fi.vide de ꝓba.l.circa.ff.hec sufficiūt ad apostillationeꝫ glossarum.¶ Proseq̄mur alia q̄ lōgiorem hn̄t caudā.Dy.dicit ꝙ is tex.facit ad questionē.Quidā ꝓmisit nō facere ꝯtrouersiam alicui in aliqua re.ecce res ꝑuenit ad manū ꝓmittētis agit stipulator.ꝓmissor nitit eū repellere ope exceptiōis.stipulator dicit nō potes:qr ꝓmisisti nō facere ꝯtrouersiaꝫ ꝓmissor dicit illud dꝫ itelligi agēdo sꝫ nō excipiendo q̄ritur an bn̄ dicat videtur ꝙ sic ꝑ hūc tex.qui vr̄ dicere ꝙ agēdo mouetur ꝯtrouersia.⁊ ego credo qd mouet agendo:sed tn̄ etiā mouet excipiendo.vt no.ff.de ꝑcu.l.nō solum.§.si status.⁊ ꝓbat.ff.si pars here.peta.l.ꝓmittēdū.rē ra.ha.l.quo eī.§ pe.ad trebel.l.lucius.§.tres heredes.q̄ text.possunt adiūgi ad gl.illam ſm Dy.Jac.de ra.inducit etiam ⁊ hꝫ hūc tex.ad aliam q̄onem.nunq̄d in libello necesse sit allegare p̄sentē obligationē.Ʋbigra.an sufficit dicere mutuaui.x.in q̄bꝰ peto te cōdemnari.Et vr̄ ꝙ sit necesse p̄sentē obligationē allegare si libellus debet concludere ex suis p̄missis.nō autē ꝯcluderet nisi in presenti reꝰ esset obligatus: vt hic in tex.cum dicit agitur ꝯ illū qui obligatus est:ergo vr̄ ꝙ obligatio presens debeat preponi.nam nō sufficeret fuit obligatꝰ nisi in p̄nti sit.C.de ꝓba.l. neq̄ naturales.Preterea vides i actione reali ꝙ opꝫ allegari dn̄iū p̄sens qd est cā ꝓxima rei vē.ergo vr̄ ꝙ in ꝑsonali oporteat allegari cām ꝓximam vꝫ presentē obligationē.ff.de rei ven.l.in rem actio.in prin.¶ Itē dicit ꝙ doc.cōsueuerūt tenere cōtrariū.Dicūt eīm qd eo ipso ꝙ q̄s fuit obligatus ⁊ adhuc p̄sumitur:sicut q̄ semel fuit dn̄s p̄sumit adhuc.C.de ꝓba.l.siue possidetis.si ergo p̄sumitur ergo sufficit hoc dicere ꝙ arg.legistarū ꝓcedit ex ꝓbabilibus.nō eīm ex demonstratiuis sicut in illo syllogismo.ois mater diligit.medea est mater:ergo medea diligit.ꝓbabile est eīm qd ois mater diligit:sed nō est necessarium.sic inter legistas communiter arguitur.Idē Jaco.tenet ꝯtra.vnde dicit sicut talis libellus nō est bonus.fui dn̄s ago rei ven.ita nec in ꝑsonali fuisti obligatus ago ꝯ te.et hoc ꝓbat ſm eum:quia ex diuturna solutione p̄sumitur cā.⁊ tn̄ non sufficit allegare diuturnā p̄stationem:nisi causa allegaret.ff.de vsu.l.cum de in rē verso.¶ †Sed
9 huic opiniōi videt obstare.ff.q̄ in frau.credi.l.omnes.§.lucius.vbi tex.dicit ꝙ vbi q̄s ponit aliquē bona sua alienasse vniuersaliter nō oportet dicere ꝙ fraudā dorū creditorum cā fecit:qr hoc ip̄m p̄sumitur ergo vr̄ ꝙ in libello sufficit ponere factū ex quo obligatio resultat p̄sumptiue.Sed ip̄e respondit ꝙ duplex est p̄sumptio.q̄dam iur.⁊ de iur.⁊ ibi factuꝫ sufficit ponere.⁊ de illa loq̄t.§.lucius.Sed quedā est iur.⁊ in illa opꝫ allegare factū ⁊ causam ſm euꝫ.Hec opi. non seruatur de facto.vn̄ tota die dantur libelli mutuaui tibi.x.peto te condemnari ad reddendū.vnde arg.Ja.et exemplum qd ponit posset esse verū in casu suo.Naꝫ si actor diceret in libello tu fuisti mihi obligatus in.x.ex mutuo peto qd reddas.pōt esse ꝙ nō procederet talis libellus:nec in rei ven.si diceret fui dn̄s.ago rei ven.qr eoipso qd dicit fui dn̄s vr̄ actor ponere qd nunc sit dn̄s:vel qd reus non sit nunc sibi obligatus.Et in hoc casu pōt esse vera opi.

Jac.Quis spec.teneat ɔtra hoc casu.in spec.de ac.ꝛ pe.§.ij.ꝟ.q̄d si ago. Sꝫ vbi nō exprimit hoc: sed dicit mutuaui tibi x. que peto:tunc nō exprimit preteritūꝫ immo p̄sens qd ex preterito causatur.ꝛ ideo videt̄ libellus ꝓcedere ꝛ ita vsus causaꝝ admittit. vnde argumentuꝫ de diuturna p̄stātione nihil facit:qꝛ ibi nō allegatur talis causa ex qua obligatio possit causari.ꝛ nasci: qꝛ tēp⁹ nō est modus ꝛc. Sed nos loquimur qñ tale factum allegat̄ ex quo obligatio descēdit ꝛ creatur.ꝛ hoc satis apparet in obligationibus que ex delicto descendunt: vt in actione iniuriaruꝫ ꝛ furti vbi sufficit allegare malefactuꝫ:nec opꝫ dicere qd reus sit obligatus. sufficit em̄ dicere talem rē meam surripuisti.peto te cōdemnari ꝛc. Et facit ꝓ hac parte.ff.de li.ag. l.j.ꝛ.l.sed si neg.ff.de re.l.in finalib⁹.C.
10 de ꝓba.l.iiij. ¶†Circa rei ven.de qua agitur hic in tex.ꝛ in gl.principaliter q̄runtur quatuor vel quinq̄. Primo quid
a sit rei ven[a]. Secundo q̄ sunt eius principia ꝛ vnde procedit. ꝛ iuxta hec multa queruntur. Tertio ad q̄d cōpetat et q̄ in ea veniant. Quarto qūo in ea formet̄ libellus. Quinto de mō ꝓbādi dominuꝫ. Queritur ergo primo q̄d sit rei vendi. Pe.de bel.per. dicit ꝙ est quedā actio in rē cōpetens alicui ratione dñij vel quasi ꝯ possessorem vel quasi ad declarationem dñij. Huius diffinitionis ꝟba satis declarabūtur p illa q̄ inferi⁹ dicent̄. De vno caue tñ:qꝛ non credo ꝙ ꝯpetat rō q̄si dñij sed publiciana. vt dixi.s.iuxta gl.not.in act.in rem ꝛ in hoc posset reprehendi hec diffinitio. Sed Pe. recipit illud q̄si pro vtili dominio. ¶Si tu velles posses plenius diffinire rei vēdi. est actio in rem dominio directo vel vtili cōtra possidentem vel quasi in reꝫ corporalem competens ad declarationē dominij rei quo ad restitutionē fructuū pendentiū seu extantiū. hic nō est insistēdū. qꝛ inferius singula magis de
11 clarabuntur. ¶†Ueniamus ad secun
b dum[b]. Que sunt eius principia seu que sunt necessaria ad hoc qd cōpetat et ad hoc est breuis responsio. quia quedam sunt necessaria ex parte actoris. quedā ex parte rei. ex parte actoris dominium directum ꝛ vtile ex parte rei possessio vel quasi. quasi dico si dolo desijt possidere.ff.de re.iu.l.p ēp. ꝛ.ff.de rei ven.l.sin autē .§.is qui. vnde directus dñs censetur qui hꝫ plenum dñiuꝫ et nullū aliū superiorem quātum ad dñium. Sed vtilis qui non habet plenum dominium:sed hꝫ aliū superiorem. vt vasallus ꝛ emphi.vt no.i gl.no.in actiōe ꝛc.ff.si ager vec.l. j.§.fin.cōmo.l.si vt certo .§.duob⁹ similiter dr̄ directus possessor q̄ possidet:sꝫ q̄si possessor q̄ dolo desijt. vt i.d.l.p emp. vnde cōsueuerunt dari ꝟba magistralia: qd rei vendicatio qñq̄ ꝯpetit directa directo.qñq̄ directa vtiliter: qñq̄ vtil' directo:qñq̄ vtilis vtiliter.ita ꝙ ꝟba directa et vtilia accipiunt̄ ex parte actoris sꝫ directo ꝛ vtiliter ex pte rei. vñ noia ex pte actoris aduerbia ex parte rei.naꝫ qñ dñs agit ꝯ vere possidentem cōpetit directa directo qñ agit contra illum q̄ dolo desijt possidere cōpetit directa vtiliter. eodē modo qñ vtilis dñs agit contra vere possidētem competit vtilis directo. qñ ꝯ illum q̄ dolo desijt possidere cōpetit vtilis vtiliter. ¶Ista doctrina satis placet Pet. nisi in altero de mēbris in quo dr̄ ꝙ directa cōpetit vtiliter dño directo ꝯ illuꝫ q̄ dolo desijt possidere. istud non est

a ¶Quid si rei vēdi. Dic qd est ius qd causat̄ a dño. quod etiaꝫ est ius ita not. Bart. in.l. naturalit.§. nihil cōe. in iij.col.ff.de acq.pos.de quo plene p Fel. san. in.c. iter dilectos.col. ij. extra de fi.instru.et ang. areti. hic.i.xj.colū. vsq̄ ad fi.§.

b ¶Scdm̄. Hic tractat ang. materiā istā incipiēs.i.x. colū. post pn. in ver, in ea,gl. in fin.lꝫ ordine alio ꝓcedat: tñ q̄si in oibus cōuenit cum Joan. fa.

verum: immo tunc cōpetit vtilis.ff. de nora.l.electio.§.j. de peti.heredi.l.nec vllā.§.q̄ si aliq̄s.al's sub.l.etiā.§.j. Credo qd̄ Pe.verū dicit ꝛ gl.notauit idē.ff. de re.iu.l.qui dolo. nam principia rei ven.sunt dn̄ium ex parte actoris et possessio ex parte rei.vn̄ cum alterū de dictis substantialibus deficit ꝛ rei vendi. directa desinit cōpetere: sȝ datur vtilis: quia iniquuȝ esset q̄ ille qui dolo desijt

12 possidere ex suo dolo lucraret̄. ¶ † Juxta hoc esset querendū pro euidētia an vtilis ꝛ directa actio sint eadem an sint diuerse. Jo.andr.dicit q̄ sunt eedem in substātia.vt no.C.de act̄.et obli.l.ij.pro quo facit.ff.de nego.ge.l.antepe.sȝ illa l.habet aliū intellectū: vt ibi no.vn̄ credo qd̄ sint eedē in substantia: put substantia est genus generalissimum sicut est genus ad hoiem asinuȝ ad lapides. Nō tamē credo q̄ possint dici eedē nec in specie nec in qualitate nec in effectu qd̄ apparet: qꝛ vna cōpetit qn̄ alia deficit: ergo nō sunt eedē: qꝛ ad positionem vnius sequeretur positio alterius.ff. de procura.l.in cause.§.fin.C. ad exhib.l.si res.de pac.con.l.pater.ff.solu. matri.l. caius.Jtē tali datur vtilis cui nō daret̄ directa.C. de act̄.vel here. vē.l.emptor. et.l.postq̄. Jtē vna potest interpretari sine cessione alia nō.Jtem vna noie credentis alia nomine agētis. vt not.C.de act̄.ꝛ obli.l.j.et breuiter vna cōpetit ad vnā rem ad quā alia nō cōpeteret.ff.de do.inter virum ꝛ vxo.l.vxor marito.de do.causa mor.l.qui mortis. cōmo.l. sed si mihi.de seruo corrup.l.vt intm̄.§.j.si pars here.pe.l.nec vllam.§.si q̄s.ꝛ infinitis legib⁹ que faciūt differentiā inter eas. vn̄ non possum videre qd̄ possint dici eedē: vt satis notaui in.d.l.antepe.

13 de neg. ge. ¶ † Quid ergo pone q̄ ago rei ven.directa cū deberē agere vtili: qꝛ sum emphy. vel vasallus: vel qꝛ teneo rem ad censum ab alio qui est directus dn̄s. nūquid succumbā. Non vr̄ per.d. l.antepn̄. sed illa hȝ aliū intellectuȝ: vt ibi not. Unde credo q̄ cum sint diuerse actiones ꝛ vna cōpetit vni cui alia non cōpetit: qd̄ agēs directa succūbit per dictas.ll.ff.de euic.l.si cum venditor.in princi. ¶ Quid ergo dices de libellis q̄ tota die dantur in regno frācie vbi oēs terre vel quasi sunt feudales: vel al's possionib⁹ seu censib⁹ affecte: ita q̄ possessores quasi oēs sunt vtiles dn̄i. ¶ Uidetur q̄ agētes rei ven.succūbant.dicunt doc. Ja.ꝛ Pe.qui hoc solū hic tangunt: qui nō succūbūt: qꝛ videnī agere tali actione que eis competit.s.vtili sm̄ vulgarē modū loquēdi.ff. de fun. instr. l.cū de lanionis.§. asinam. Aduerte hic qd̄ hoc satis pōt sustineri vbi quis agit rei ven.nō declarato an directa vel vtili.sed vbi declaretur: tunc pcedit qd̄ s̄ dixi.qꝛ agens directa succūbit si nō cōpetit vtilis vel ecōtra. ¶ Sed nunquid actor tenet̄ declarare an agat vtili vel directa. ¶ Uidet̄ q̄ sic cū sint diuerse.et vna cōpetit vni que non cōpetit alii.vt s̄.dictū est.ff.de tribu.l. qd̄ in heredē.§. eligere.de leg.ij.l.cū filius.§.varius.nā reus al's non posset deliberare. etenim poterit esse qd̄ cedet vni ꝛ nō alij.ꝛ pro hoc bene facit.ff.de solu.l.si duo rei.si tamen per recitationeȝ facti apparet qua actione agit debet sufficere: qꝛ dicit se emphy.ꝛ ita not.in spe. de act̄.ꝛ peti.§. ij.ver. sed nūquid tenetur.ppe fineȝ.§.

14 ¶ † Quid ergo ago rei vendi. directa. lite ɔtesta.vel dato libello reus desinit dolo possidere: nūquid virtute dicti libelli fiet condemnatio: vel oportebit qd̄ incipiā de nouo edere libelluȝ in vtili. Uidetur qd̄ debeam incipere de nouo: qꝛ cum sint diuerse actiones: vt.s̄.satis pbatū est. pcessus vnius nō contingit alterum.et ideo debent fieri interrogationes vt sciatur qua actione agēdum sit.ff. de rei ven.l. qui petitorio. ¶ Sed cōtra facit qꝛ sic erit in potestate rei pcessum actoris eludere.statim em̄ desinet possidere ꝛ annullabit pcessum directe.ꝛ post cū actor redierit ad vtilem incipiet possidere et frustrabūt pcessuȝ vtilis quod erit inconuenientissimum. Propter qd̄ dicunt doc. q̄ pcessus continuabitur ꝛ fiet condēnatio virtute primi libelli. allegat Jaco. de his qui not. infa. si seruus. allegat Dy. pro casu.ff. de aqua plu.ar.l. q̄ſq̄ȝ.§. iulia. pro quo facit.ff. de pe.he.l. pe.de rei vend.l. iss

quo. ꝛ facit. ff. de interdi. §. retinēde. vbi cōdemnatio refertur ad tps interdicti. Et hoc intelligit etiā Ja. si fiat alienatio ante contest. post dationē libelli ne sit in potestate rei actorem excludere a iure suo. ff. de eo qđ certo loco. l. ij. Sed Spe. videtur tenere cōtrariū hoc casu. ꝛ qđ sit opus nouo libello ti. de interroga §. ij. ver. pe. ¶ Opi. Jaco. tamē plus placet: qꝛ nō debet esse melioris conditionis qui dolo desijt possidere q̄ꝫ qui se liti obtulit. et tamen ille tenetur nec auditur ad variandum. vt. l. sin autē. ff. de rei vendi. ergo nec iste qui dolo desijt.
15 ¶ † Preterea datio libelli facit rem litigiosam in realibus sicut contestatio in personalibꝰ. C. de litig. auc. litigiosa. et perpetuat. et sic videt̄ q hoc habet̄ quo ad hoc pro cōtestatione cū eadeꝫ illusio posset fieri ante cōtest. post datuꝫ libellum: que ꝛ post. vt. s̄. dictū est. Caue tamen qđ oportet in ꝓcessu fieri mētionē ante sententiam de hoc q dolo desierit possidere pēdente processu. qꝛ alius est modus pronūtiandi cōtra illuꝫ q̄ possidet: alius cōtra illū q̄ dolo desijt possidere. vt. ff. de rei ven. l. qui restituere. et maxime vbi ante litis ꝯtest. desijt possidere: qꝛ tunc actor in ipsa cōtestatione oportet qđ hoc dicat. al's poneret falsuꝫ et deieraret si poneret ꝛ iuraret eū possidere q̄ desierat. et hoc si sciuit. ignoranti enim parci debet. ff. de rei vendi. l. is qui se obtulit. vn̄ actor habet super his instituere iudicem alioqui non posset
16 bono modo iudicare. ¶ † Sꝫ queritur nūquid in p̄dicto casu fiet cōdemnatio virtute directe intētate vel virtute vtilis. Uidetur q ꝟtute vtilis. ff. de noxa. l. in dilectis. §. si detractis. de edi. edic. l. bouem §. aliqn̄. de bo. pos. ꝯm tab. l. ij. §. si sub cōditione. Specu. videt̄ tenere q cōdēnabitur vertute directe. vt in. d. §. ver. antepe. ꝓ quo facit. d. l. quā q̄ꝫ. §. ait iulia. et videtur expressum. C. de litig. l. ij. ¶ Quicquid sit ꝯdēnatio fiet per modum vtilis. nā iurabitur in litē iuxta. l. qui restituere. ex quo certuꝫ est q dolo desijt possidere. Req̄rit̄ ergo q sit dn̄s ille q̄ agit rei ven. Pone q erat dn̄s tpe litis ꝯtest. postea desijt esse dn̄s nunq̄d possessor condemnabit̄. Dicit Pet. q sic sufficit em̄ qđ haberet ius tpe litis contesta. ff. de rei ven. l. si post acceptū. ꝛ videt̄ expressum pro Pet. lꝫ nō allegat. C. de liti. l. ij. Dy. dicit cōtra per. l. tigni. §. fi. ff. ad exhi. ibi em̄ expresse cauetur qđ in actione ad exhibendū opꝫ q duobꝰ tpibus intersit tpe contesta. et tpe snie. Sic videt̄ in rei vēdi. cū paribꝰ passibꝰ ambulent. ꝛ actio ad exhi. sit eius ꝓparatoria. Sed ad hanc rn̄det Pet. magister. aperi oculos illa. l. dicit q oportet qđ intersit tpe litis cōtesta. ꝛ tpe snie. i. q tēpore snie intersit rē fuisse tūc restitutā vel q tpe litis contest. nā lꝫ modo non intersit sufficit. ff. si q̄s cau. l. qui autem. §. illud. de eden. l. vbi §. is autem.
17 ¶ † Forte posset dici q vbi actor desijt esse dn̄s sine facto suo: tūc fit condēnatio si dolus mora vel culpa p̄cesserit: q̄ faciūt reū teneri vl' ad rem seu rei ꝓtiū: vel ad fructus. ff. de rei vēdi. l. itē si verberatū §. fi. cū. l. seq. et seq. sed vbi facto suo perdidit dn̄ium: qꝛ forte alienauit: non video quin debeat repelli. magis em̄ dꝫ factum suū eū repellere q̄ꝫ factuꝫ alienū: sed vbi desinit esse dn̄s ex facto alieno desinit actio: ergo magis ex facto ꝓprio. ff. de condi. fur. l. ꝛ ideo. et. l. si seruus. ꝛ facit. ff. de rei vendi. l. ex diuerso. in princi. Nec ob. l. ij. de liti. qꝛ ideo ibi lis suo marte peragit̄: qꝛ vēditio rescindit̄. et res ad pristinū statū redigit̄. vt. l. fi. eo. tit. ¶ Sed q̄d ecōtra. ꝓ one qđ actor nō erat dn̄s tpe litis cōtest. sꝫ post acquisiuit dn̄ium nūquid sufficit. Ut q sic. ff. de pig. ac. l. si rē. §. fi. ꝛ ibi not. post
18 Hug. ¶ † Itē pro hoc: qꝛ sicut requirit̄ ex parte actoris dn̄ium: ita ex parte rei possessio ad hoc q rei ven. cōpetat vt satis dictum est. s̄. per. l. j. de ali. iu. mu. cā fac. sed ex parte rei sufficit qđ possideat tēpore sentētie: ergo videt̄ qđ ex parte actoris sufficit dn̄ium tunc fuisse quesitum. ff. de rei vend. l. sin autē. §. j. facit. ff. de pecu. l. quesituꝫ. Jacobus dicit q de hoc est facta quedam noua decretalis quā ipse vt asserit nō vidit: tamē potes eā videre. ex. de sentē. ꝛ re iudi. c. abbate sane. li. vj. in qua distinguitur: aut agit̄ expressa causa acquerendi dominij: aut

nulla expressa:nisi dñij solũ. Primo ca
su nõ sufficit acquirere dñium post lit.
cõtest. scdo sic. Jacobus tamen tenet cõ
trariũ. ⁊ idem tenet Pe. qui magis hoc
fundat. Primo q2 nõ potest videri in iu
dicium ⁊c. ff. de iudi. l. nõ potest. Scdo
per. l. tigni. §. fiñ. vbi dicit q oportet qd
intersit tpe litis cõtest. Preterea dicunt
expssum. ff. de excep. rei iudi. l. si mater.
in princ. Preterea hoc cõfirmat per ra
tionẽ. Certum est qd dñium solum est
causa rei vẽdicationis. nihil ergo facit
causa remota: q2 illa nõ causat vendica
tionẽ: sed solũ ponit ad pbandũ domi
niũ. siue ponat siue nõ ponatur nõ mi-
nus pcedit libellus. semp eñ dominiũ
deducit in iudiciũ: ⁊ ita videt vtrobiq3
deduci omne dñiu3 vndecũq3 ⁊ ex qua
cunq3 causa quesitũ. vt. d. l. si mater. §. j.
ff. de excep. rei iudi. ⁊ hoc apparet: quia
si appello ex vna causa ⁊ ex alia ius cõ
petit: videor appellasse ex omni causa
ex qua ius põt mihi cõpetere. ⁊ nedum
expressam immo aliã possum prosequi.
ff. de app. l. scio. §. fi. A simili si vnã cau-
sam remotam pposui: possum psequi
aliã. et sic expressio cause remote nihil
facit. Nõ ob. cõtraria. Et primo. §. pos-
sidere. de. l. si autem. q2 ibi nõ est bona
cõsequẽtia nec bona similitudo de reo
ad actorẽ. q2 de psona rei non metimur
ius. ex psona actoris sic. ⁊ ideo op3 q tẽ
pore litis contesta. habeat ius vt appa
reat i. d. peti. here. q2 sufficit ex parte rei
q possideat tẽpore sñie. vt. l. si quo tpe.
ff. de peti. here. ⁊ tamẽ ex parte actoris
op3 qd sit heres tpe litis cõtesta. ¶ Itẽ
nõ ob. l. si rem alienã. §. fi. de pig. act. q2
actio pignoratitia orit ex pignoris da-
tione demum solutiõe secuta. S. quib9
mo. re cõtrahi. oblig. §. is quoq3. ⁊ sic ex
precedẽti causa. ⁊ ideo sufficit ius post
fuisse acquisitũ. ff. man. l. si mandaue-
ro. Secus si nõ ex pcedenti causa: vt. d.
l. nõ põt. vt dixi. S. pri. §. ¶ Hec sñia est
multũ pbabilis: s3 tamen illa decre. vr
fuisse sumpta de rõne. l. si mater. §. ean
dẽ. ff. de excep. rei iudi. vbi admittit di-
stinctio de causa remota fm intellectũ
glo. Uñ tenẽdo opi. ⁊ intellec. gl. ille. §.
est mirabiliter cõtra opi. doct. ⁊ eodem
modo in. l. et an eadẽ. §. actiones. eo ti.
Sed ipsi possunt dicere q illa gl. nõ est
vera ⁊ q ille. §. nõ intẽdit facere differẽ
tiã de expressione cause remote. sed an
dominiũ fuerit de nouo quesitũ vl nõ.
sed durũ est contra stimulũ calcitrare.
oia eñ debent obedire deo ⁊ pape. iun
19 ge. j. eo. ti. §. sic itaq3. ¶ † Quid ergo di-
ces. ago rei vẽdi. causa remota expres-
sa in libello. in pcessu volo pbare aliã
causam: nunquid debeo admitti. vel
admissus fuero ⁊ pbauero nũquid
condẽnatio sequi. Nõ videt per dictã
decretalẽ per quã videtur pbari q nõ
videtur deduci in iudiciu3: nisi dñium
qd ex illa causa cõpetit. et p. d. §. eandẽ
fm intellectũ gl. Qui tenet opi. doc. di-
ceret cõtrariũ: s3 tamẽ durũ est ⁊c. vt. S.
dixi. Sed qd si actor agit causa media-
ta nõ expressa in libello: s3 postea expri-
mit in pcessu cãm certã quã psequitur
⁊ fertur sñia: nunquid ex alia causa põt
agere. Expressum videt q nõ. in. §. ean
dem. ⁊ not. in. l. ⁊ an eandẽ. §. actiones
nec vr immutari aliqd p dictã decre-
talẽ. ⁊ iũge qd dicã. j. e. §. sic itaq3. ¶ Sup
pone aliquis agit rei ven. directa ⁊ suc
cũbit: nũc vult agere vtili. nũquid põt.
Uidetur q sic. cũ sint diuerse actiões ⁊
quodãmodo ex diuersis causis cõpetẽ
tes. vna rõne directi dñij. alia rõne vti
lis. ⁊ sic sñia lata in vna nõ obstat exce
ptio rei iudi. in alia. vt. l. cũ queritur. et
hoc verũ est sine dubio. vbi sñia fertur
rõne ineptitudinis actiõis vt. ff. si agri
fal. mod. l. j. vel vbi actum esset expresse
vna. Sed vbi actũ est gñaliter dicendo
rẽ ad se iure dñij ptinere: adhuc videt
idem q2 in dubio videt fuisse actũ dire
cta. ff. si ager vecti. l. j. §. j. ⁊ hec videtur
fuisse intentio glo. ff. de excep rei iu. l. si
mater. §. eandẽ. ff. de euict. l. minor. §. ...
¶ Sed forte de veritate iuris videtur
probabilius q illo casu videtur totum
ius suum in iudicio deduxisse. vt. d. ca.
abbate. ⁊. d. l. si mater. §. j. ⁊ iunge. j. ver.
20 veniamus ad quartũ. ¶ † Item not. q
q̃uis rei vendi. cõpetat soli domino. vt
l. in rẽ actio. ff. de rei ven. tñ est dari ca
sus vbi cõpetit nõ dño. C. de iu. do. l. in
rebus. ff. de iur. do. l. si sponsalibus. §. j.

C.de prescrip.xxx.vel.xl.an.l.si qs emptionis.ff.hoc sup illis. Et forte posset idẽ dici vbicũqꝫ possessor vel detẽtator hꝫ causam ab agente. Uerbi gratia.cõmodaui vel locaui rẽ tibi si agã contra te non potes referre cãm dñij:sed illud obtinet vbi agit personali.secus in rei ven.vt cõsueuerũt doc.no.C.loc.l.si qs conductionis titulo.¶Itẽ no.ꝙ quãuis reperiat dñiuꝫ directũ ⁊ vtile in immobilibus:nunqꝫ tñ reperit in imobilibꝰ. ⁊ ideo credo qd q̃ ageret rei ven.vtili ꝓ re mobili dicẽdo se dñm vtilẽ qd caderet cũ nullo iure hoc reperiat:sed ꝯtra illũ q̃ dolo desijt possidere posset agere vtili vt.l.electio.§.j.ff.de noxa.dũtamẽ sit directus.¶Itẽ no.ꝙ vbi cõmissa est alicui custodia rerũ custos põt agere ꝓ illis rebꝰ:quãuis nõ sit dñs.C.de sa.san. eccle.l.sancimus.ibi sacrorũ vasoꝝ custodes ⁊c.C.si ꝑ vim vel alio modo.l.fi. sed illa est magis ꝯtra.qꝛ spãle i possessorio.¶Itẽ ꝓ hoc facit.ff.de dã.infec.l. cum emptor.xvj.q.j.in canonibꝰ.⁊ hoc põt esse verum si ille custos habeat officiũ vel administrationẽ ad hoc institutũ per modũ tituli. vt qꝛ sacrista vel castellanꝰ alicuius castri. secus si sit nudus custos ad certũ tꝑs.vt.d.l.fi.a contrario sensu.ff.de cõdi.fur.l.ideo.§.fin.

21 ¶†Sed q̃d si actor dicat se ꝓprietariũ in libello:⁊ nõ dicit se dñm.Uerbi grã. dicit ꝙ talis res ad ipsum iure ꝓprietatis ꝑtinet:nunquid sufficit.videt ꝙ sic: qꝛ ꝓprietas ⁊ dñium vident esse idẽ.C. de ꝓba.l.ꝓprietatis.Uidet tñ ꝙ sit differẽtia:qꝛ ꝓprietas rei dꝛ cuius dñium nullius est.s.de re.di.§.littore.⁊ sic nõ sunt idẽ:qꝛ si essent idẽ in qua re nõ cadit dñium nec caderet ꝓprietas.⁊ tamẽ d.l.dicit ꝯtra.vñ videt differẽtia:qꝛ verbũ ꝓprietatis videt inesse in ipsa re:sꝫ verbũ dñij in ꝑsona illiꝰ ad quẽ dominium ꝑtinet.ff.de rei vend.l.fructus.de vsufruc.l.sꝫ si q̃d.§.fi.de ver.sig.l.q̃stio. melius.ff.q.mo.vsufr.amit.l.si tibi fundum.ibi cũ dicit dñium ꝓprietatis.Satis tamẽ potest dici ꝙ sufficit dicere qd pertinet iure ꝓprietatis.etenim ꝓprietas ꝓ dñio frequẽter accipit.vt.d.l.ꝓprietas.¶Hucusqꝫ satis dixi mꝰ de eo qd requirit in rei vẽdi.ex parte actoris nũc voluamus mantellũ ⁊ queramꝰ de eo qd reqrit ex parte rei.Et certũ est ꝙ possessio vel quasi possessio.vt.s.dictũ

22 est.¶†Queramus circa primũ vcꝫ circa possessionẽ vtrũ requirat vtraqꝫ ciuilis ⁊ naturalis.vl an sufficiat altera tãtum. Et primo vtrũ ciuiliter tñ possidens teneat rei vẽdi.⁊ i hac qõne doc. ⁊ glo.cõsueuerũt dicere ꝙ sic.vt not.in l.ij.C.vbi in rẽ actio.⁊ not.in spe.de ac. seu peti.§.j.ff.sꝫ nunquid.⁊ idẽ doc.hic allegãt quasi prout.ff.de vsufru.l.cum cuiuscũqꝫ.§.si fundus.¶Sꝫ cõtra eoꝝ opi.videt qd nullus tenet rei vẽdi.nisi qui habet facultatẽ restituẽdi.ff.de rei ven.l.officiũ.ad exhi.l.iij.§.fi.sed ciuiliter possidens nõ hꝫ facultatẽ rei restituende.⁊ sic nõ videt teneri qd non habeat facultatẽ apparet:qꝛ ipse nõ detinet rem:sꝫ ille qui possidet naturaliter sicut fructuariꝰ emphyteota vasallus q̃ non crederet dño si vellet rem tradere: ergo vr̃ ꝙ dñs nõ teneat.¶Sꝫ ad hoc posset r̃nderi ꝙ res iudicata ꝯtra dñm noceret eis.ff.d re iudi.l.sepe.⁊ fiet executio cõtra eos.ff.de vsufru.l.locum.§. ꝓprietarius.Uel dic ꝙ si petitur ius ꝙ ciuiliter possidẽs dicit se in re habere: tunc tenetur:qꝛ illud ius põt restituere seu dimittere.Uerbi gratia.aliquis hꝫ vsufr.in re vel est vasallus vel emphy. ego in hoc nõ ꝯtradico:sꝫ peto ꝓprietatem directã.Uerbi gratia.dico ꝙ talis res ad me ꝑtinet iure dñij directi quã tu possides ciuiliter tanqꝫ dñs ꝓprietatis:vel tanqꝫ dñs directus peto ⁊c.sed si peteret res ipsa:⁊ eius restitutio non video ꝙ hoc fieri possit cũ restituere nõ possit vt dixi:sꝫ cõtra naturaliter possidentẽ põt agi:qꝛ ille hꝫ facultatẽ rei re

23 stituende.vt.l.officiũ.s.alleg.¶†Sed q̃d si nõ possidet naturaliter vel ciuilr: sꝫ detinet tñ vt depositarius vel colonus.Expressum videt in.d.l.officiũ.qd cõtra detinentẽ rem põt agi.Doc.iuris canonici dicũt qd illud est verũ quo ad hoc vt procedatur ẜm formã.l.ij.C.vbi in rem actio.vel vbi est incertum: an possidet vel detinet:al's autẽ nõ cõpetit immo actor sciẽs debet cadere:⁊ sic

notāt extra vt li.nō ꝯtes.
c.qm̄.§.in his.que snīa
potest esse vera in his q̄
ad opus alterius detine
ret sicut procur.bailliui
administratores ⁊ pro=
pter hoc fuit īuēta.l.illa
ij.vbi in rē act.nō sic in
alijs. vt si ego deposui
rē meā penes te:vl' loca
ui tibi vel cōmodaui et
eam vēdicē;qꝛ hoc casu
certū est teneri.quinim=
mo in oī casu detinēs q̄
hꝫ facultatē rei restituē
de tenetur:nisi nominet
actorē ⁊ dicat se nolle rē
ꝺfendere.tūc em̄ ꝓcedit
iuxta formam dicte.l.ij.
dat ꝯ rei vē.ꝯ detinētē ⁊
ꝯtra possidētē.¶Itē cō=
tra illū q̄ dolo desijt pos=
sidere siue ante litē ince
ptam siue post.ff.de rei
ven.l.si aūt.§.sed ⁊ is q̄.
¶Sedꝫ cui incūbit onꝰ
ꝓbandi dolū. videt qꝺ
proponēti. ff. de ꝓba.l.
quoties.§.qui dolū. sed
cōtra.ff.de excep.rei iu=
di.si rem.sꝫ solue vt ibi
24 notat in gl.¶† Sed q̄s
erit modus.ꝓbandi do=
lū.Forte si denūtiauerā
rem velle vendicare:vel
alias scribā ꝙ ego eraꝫ
ei daturus libellū ⁊ plu
ribus alijs modis.vide.
ff.ex qui.cau.in pos.ea.
l.fulcinius.§.quid si in
glo.nam volūtas.extra
ꝺ re.iu.c.pro possessore.
li.vj.ꝑ Dy.i spe.de emp.
⁊ vendi.§.nunc dicēdū.
⁊ ver.sꝫ nūq̄d.¶Itē est
dare casum vbi tenetur
ille q̄ possidet ꝗuis sine
dolo ⁊ culpa desinit pos
sidere si habuit malum a
⁊ vitiosum initiuꝫ.ff.de
vi ⁊ vi ar.l.si vt deiece=
ris me.⁊ illo casu nō opꝫ ꝓbare dolum
qꝺ est bñ notādū.q̄d si culpa desijt pos=
sidere. Dic ꝙ tenet post litē ꝯte.immo
etiā si sine culpa tenet ꝑpter accessoriā
vide.ff.de rei vē.l.itē si verberatū.§.fin.
cū.l.seq.⁊.l.si a bo.fi. pos.ff.ad exhi.l.de
eo.§.si post.ꝺ euicti.l.si seruꝰ.§.fi.itē hr
pro possessore is q̄ se obtulit.cuꝫ.l.seq.⁊
25 seq.¶† Nūc videamꝰ de tertio ad q̄d
cōpetit vēdicatio:seu q̄d in ea veniat.
Dicūt doc.ꝙ rei ven.ꝯpetit ad rē corpo
ralē singularē ꝯmercio hoim nō exēptā
Primo dicūt ꝙ ꝯpetit ad rē corporalē:
qꝛ ad incorporalia nō ꝯpetit cū nō pos
sideātur:sed ad illa ꝯpetūt cōfessoria ⁊
negatoria de q̄bꝰ.j.xxi.§.⁊ hoc dicit is
.§.ibi veluti si rē corꝑalē.Nunq̄d ergo
cū ꝑtinen.pōt vēdicari.nec vr̄:qꝛ in ꝑti=
nen̄.sunt multa incorporalia sicut ho=
magiū.iurisditio.¶Pōt dici contra.ff.
de vi ⁊ vi ar.l.j.§.illud.de ꝯhē.emp.in
modi.sed Inno.vr̄ tenere ꝯ extra de re
sti.spo.c.cū ad sedē.vide.j.e.§.ꝑiudicia
les ⁊.§.curare.¶Itē singularē dicūt:qꝛ
nō ꝯpetit ꝓ vniuersitate iuris:sicut ē he
reditas ⁊ peculiū:sed pro vniuersitate
facti sic:sicut est grex.sic.ff.de rei ven.l.
vē.nō vt gregis ⁊.l.j.§.fi.¶Itē dicūt cō
mercio hoim ⁊c.qꝛ res sacre ⁊ religiose
q̄ nulliꝰ dñij sunt nō possunt vendicari
qꝺ est verū ꝯm Pe.nisi adiecta causa iu
sta.l.j.§.ꝑ hanc.de rei vē.vel verius dic
nisi administratores vel prelatos noīe
vniuersitatis vel ecclesie.C.de sac.san.
eccl.l.sancimus.§.j.¶Quid aūt in hac
actiōe veniat.dic ꝙ fructus pēdētes.ff.
de rei vē.l.fructus pēdētes.itē extātes
naturales ⁊ hi veniunt eadē rei vē qꝛ
res ipsa petitur.itē veniūt fructus extā
tes industriales:sed hi eueniūt ꝑ aliā
vendicationē.itē fructus cōsumpti vē=
dicātur a malefidei possessore:qꝛ dolo
desijt possidere.vt no.i.l.ex diuerso.alij
aūt petūtur ꝑ officiū iudi.⁊ alijs actio=
nibus.vt videbis magis.j.de offi.iudi.
.§.ꝑ illorū.ꝯ.ꝺ re.di.§.si quis a nō dño.
Itē veniūt dāna in rei vē.ff.de rei vēdi.
26 l.nō solū.cū.l.seq.⁊ sequē.¶† Veniamꝰ
ad quartū ꝺ formatiōe libelli[a]. Et dñs
Ja.ꝺ ra.refert Roffre.sic formasse libel=
lum.Dico me dominum talis rei.deli=

a ¶Libel
li. De hoc
tractat hic
Ang.in.xj.
col.pꝰ me.
in ver.que
ro ꝯ qūo,
itē viꝺ pe.
ferra.i sua
practica.in
for.libel.in
act.rei vē.
⁊ Pe.Ja.in
ti.ꝺ rei vē.
q̄bꝰ autori=
bus plene
instrui po=
teris super
formationi
bꝰ libello
rū.itē viꝺ
do. Iason,
may.hic in
xx.co.i me.
versi.extra
gloss. vsq
ad fi.§.

gnabit meliori mō quo poterit quā tu possides vn̄ peto illā rē mihi restitui cū fructibus perceptis ꝛ pcipiendis. dicit em̄ Ja. ꝙ ꝯ hmōi libellū doct cōsueuerūt arguere. nā is libellus cōcludit ad restitutionem. ꝛ videtur eadē conclusio que in personali. nā si commodaui tibi rem concludam ꝙ restituas. vnde dicit ipse ꝙ doc. consueuerūt dicere ꝙ dʒ cōcludi ad declarationem et pro restitutione iudicis officiuʒ implorare. ex hoc apparet qꝛ sentētia dʒ esse cōformis libello. vt. l. vt fundus. ff. cōi diui. cōstat aūt qꝺ in rei vēdi. pronuntiatur rem petitoris eē. vt. l. ex diuerso. §. j. ff. ꝺ rei vē. ergo super hoc debet concludere libellus videlicet ꝙ pronūtietur petitor dominus ꝛ hāc sniam tenet Pe. de bel. p. ꝛ ꝙ restitutio non venit iure actionis: sʒ officio iudicis. ꝛ sic tenet cursus causarum cōis. ¶ Idē tamē Ja. inpugnat dictum libellum in alio articulo: quia dicit cum fructibus pceptis ꝛ percipiēdis quia multi sunt possessores qui nō tenētur de perceptis si sint ꝯsumpti: nec de percipiendis quoquo modo. Itē illi tenētur alijs acti. ꝙ rei vē. vt no. plene in ꝺ. l. ex diuerso. ꝛ §. pro illorū. j. de offi. iu. Uult ergo concludere Ja. ꝙ oportet declarare quos fructus petit ꝛ taliter qꝺ appareat quo iure petit. Pe. videt̃ sentire ꝙ ibi declarare non pōt: quia forte nescit quot nec q̄ fruct⁹ extāt: nec q̄ consumpti sunt quia forte nec aduersarius vult declarare quod amittatur talis petitio generalis. ar. ff. quo. le. l. j. §. quod aūt. ꝛ hoc pbat. qꝛ. l. dicit ꝙ cōdēnatio fit in fructibus taxatione iudicis. et sic apparet quod nota erāt certi petiti. qꝛ non fieret taxatio in icerto. C. si q̄s alteri vel sibi. l. cū ppria. hanc sententiam vsus causarū admittit immo plus condemnat in fructibus absq; alia declaratione vt videbis. j. eo. §. curare. ꝛ ibi magis dicā. ¶ Formabis ergo sic dico ego talis contra talem qui rem meam possidet seu tenet ꝛ habet potestatem eam restituendi que pertinet ad me iure dominij quaʒ reʒ peto ad me ptinere iure dn̄ij declarari. et hoc declarato peto eam mihi restitui cum fructibus perceptis ꝛ percipiēdis: necnon et cum damnis que passus sum vsq; ad tales summas salua in omnibus vestra legitima taxatione. petens expensas prolite factas quas tm̄ estimo super faciendis vestrū requirēs officiū ꝛc. iste libellus satis pcedit vbi reus detinet seu possidet sed si dolo desijt possidere nō pcederet immo oporteret de hoc facere mentio-
27 nem. ¶ † Et tunc dicet sic. dico ꝙ talis rem meam talem quam detinebat seu possidebat dolo desijt possidere. que q̄deʒ res ad me iure dominij pertinebat ꝛ pertinet. quare cū de iure idem reus p possessore haberi debeat. peto dictaʒ reʒ ad me ptinere iure dn̄ij declarari. ꝛ hoc declarato dictā rē mihi restitui. ꝙuis enim non possideat videtur ꝙ debeat peti restitutio: sed post cū reus dicet se non posse restituere iurabitur in litē ex dolo vel quanti res est in culpa. iuxta. l. qui restituere. vnde gl. ibi dicit ꝙ aliud agit̃ aliꝺ ꝯsequitur inuēdo qꝺ restitutio ibi repetit̃ ꝛ soluit̃ estimatio. Si aūt culpa desijt possidere ꝉ in casib⁹ quib⁹ tenet̃ ex culpa de q̄bus dixi: tunc oportet fieri de hoc mentionē in libello vel in processu. et nō dicet eum dolo sʒ culpa desijsse possidere valet ergo libel
28 lus si dicat se dominum. ¶ † Sed q̄d si pars qꝺ declaret an dicat se dn̄m directum vel vtilē. Dicas ꝙ tenet̃ declarare an agat vtili vel directa: vt. s̄. dixi. p consequens ꝛ pro quo dominio agit: alias videret̃ vtrūq; ꝛ totū ius vndecūꝙ quesitum in iudicio deduxisse. ff. de excep. rei iudi. l. si mater. §. eandem. l. ꝛ an eandem. §. actiones. Si tamen reus huiusmodi declarationeʒ nō petat forte prudenti⁹ agit. quia si nil fuerit declaratum: ꝛ actor succubuerit. ꝛ post iterū agat vtili obstabit ei exceptio rei iudicate q̄ nō obstaret si declarasset se. vt dixi. s̄. latius. ꝛ p hoc ꝉ vr̃ ꝙ dato libello n̄ specificato dn̄io si det actor articulos seu positiones super vtili tm̄ ꝙ dicat se emphy. vel vasallū vel colonū ad non modicū tp̄s ꝙ tales articuli debēt admitti: qꝛ oē dn̄ium videt̃ in iudiciuʒ deductū. nec ob. qꝺ dicendo dn̄ium intelligitur de directo in dubio. vt. l. j. §. j. ff. si

ager.vect.qđ verꝫ ē đ ꝓ
pria significatiōe ꝛ i mã
in qua alterũ tm̄ dñiuꝫ
cadit:ſꝫ i mã in q̃ vtrũq;
ꝑt ꝯprehēdi ſicut i iudi=
cijs vbi oĩa veniũt:de q̃
bus nō eſt actũ ſpãliter
nec veniãt.vt.l.ſolēnis.
ff.de iudi.dicēdũ eſt qđ
oē dñiũ venit arg.dicti.
29 .§.actiões .j.e. ¶ †Sed
q̃d ſi actor dicat i libello
ꝙ res ꝑtinet ad ipm̃ nec
đclarat an iure dñij.nũ
q̃d vꝫ talis libellus.Ex
peditũ vr̃ ꝙ ſic.extra de
fi.inſtru.c.iter dilectos.
de excep.c.cũ venerabi
lis.ꝛ ſic tenet ſpe.de lit.
cōte.§.de proprietate.ꝟ.
alie ſunt reales.¶ Ego
credo ꝙ libellus ſatis ꝓ
cedit de ſe ſi tñ ꝑs petat
declarari q̃uo ꝑtinet:ac
ctor tenet declarare:qꝛ
verbũ ꝑtinere ē dubiũ ꝛ
latã hꝫ ſignificatiōnē.ꝛ
ſic cũ libellus debeat eē
cert⁹ đclarari dꝫ.ff.đ ꝟ.
oblig.l.ꝟbũ pertinere.
¶ Preterea ſi tenetur a
ctor declarare an agat
vtili vel directa: multo
forti⁹ quare res ad eum
pertinet an iure dñij vel
a debiti.¶ Emphy.ꝟo va
1 ſallus vel alij debent fa
cere mētionē đ ſuo vtili
dñio.ꝛ dicũt ſic.cũ tu ta
lē rē teneas ꝛ poſſideas
2 q̃ ad me iure vtilis dñij
ꝑtineat cũ eã in feudum
3 vel emphy.teneã declã
rari q̃uo teneas peto ꝛc.
¶ Nũc videam⁹ de mō
probãdi dñiũ.ꝛ i hoc ad
uerte ex qua cã voles di
4 cere te dñm.vñ ſm nãm
acq̃ſitiōis opꝫ te articu
5 lare.ꝛ ſuper hoc vide de
acqui.re.do.ꝑ totũ.&.de

re.di.ꝑ totũ.ꝛ hoc ſatis eſt facile videre
ſi vis eã vēdicare dices eã te cepiſſe vel
alium a quo cauſam habuiſti:ꝛ eodem
modo proſequere materiam de re.diui
ſione.in hoc tamen aduerte quia ſi di=
ces te dominum:quia emiſti a domino
oportet ꝙ probes.iiij.primo ꝙ ille ven
ditor eſſet dominus qui vendidit tibi
quod ſolueris precium ꝛ quod tradidit
rē.&.de re.diui.§.vendite.ꝛ idē in alijs
titulis.opꝫ eñ ꝓbare titulum ꝛ tradi
tionē ꝛ dominiũ tradētis.ff.de acq̇.re.
do.l.nũq̃.ꝛ.l.traditio.Item probas do
miniũ ſi tenuiſti cũ titulo ꝛ bonafide re
mobilē tribus annis immobilē.x.vel
xx.iuxta.l.ſi quis emptionis.C.de pre
30 ſcrip.xxx.vel.xl.anno.¶ †Quid ſi non
probet.ſed probat qđ ipſe ꝛ predeceſſo
res ſui tenuerunt rem illã tanq̃ ſuã ja
tanto tꝑe ꝙ hoiꝫ memoriã excedit.Ñ
videtur valere quia illa probato nō ob
tinet:niſi in ſeruitutib⁹ cũ alio caſu nō
reperiat de iure ciuili.vt.l.ſi arbiter.ff.
de ꝓba.de aqua plu.arcen.l.j.§.final.
Forte poſſet ſuſtineri ꝯ.nã cur nō bene
acquirit dñium tãto tꝑe ſicut amitti
ff.de acqui.re do.l.nunq̃.§.theſaurus.
immo forte ſufficeret ſi probaret quod
actor ꝛ predeceſſores geſſerunt ſe pro
dominis rei xxx.annis.ꝛ vltra pro ta
libus habiti fuerunt cõuis non ꝓbētu
tulũ.ꝛ facit qđ no.ff.de condi.inſt.l.qui
dam.Si vis latius videre libellos ꝛ po
ſitiones in rei ven.vade ad ſpe.titu.de
proprie.§.j.de act.ſeu pe.§.ſequi.verſi.
item nota.[a]

☞ Seruitutes quedã ſunt reales que
dã perſonales.itē realiũ quedam ſunt
prediorũ ruſticoꝝ: quedã vrbanoꝝ.et
de ſingulis vide.
Seruitutes q̃ debent a re perſone q̃ ſint
ille vide exempla.
Seruitutes perſonales an ſint ſi pacto
tecũ egi ꝙ poſſiꝫ recipere de lignis ne
moris tui quãtũ mihi ſit neceſſariũ ad
calefactionē hoſpitij mei:an talis ſerui
tus ſit perſonalis.
Quid ſi aliquis dedit mihi vſum in fo
reſta ſua:an ſit ſeruitus perſonalis.
Seruitus an ſit realis ſi conceſſi tibi
vſagium in tali foreſta mea quantum

a ¶ Itē no
ta.et i ſpec.
de loca.ꝟ.
vj.ꝛ ꝟ.lvj.
ꝛ ſe.ꝛ ꝟ.cxl
viij.ꝛ bar.i
l.cũ res. C.
đ ꝓba.vbi
ēt ꝑ bal.ale
xã.ꝯſi. ccij.
ij.perte.vbi
plene.ꝛ ꝯſi.
x.ꝛ.xj.iiij.ꝑ
te.idē alex.
in.l.j.ff. de
vſucap.itē
vide Pe.đ
ferra. i ſua
prac.i for=
ma .libelli
i act.reali.
itē Pet.Ja
co.ti.de rei
vendi.

tibi sit necessarium pro necessitatibꝰ talis castri tui.

6 Quid si per pactum vel stipulationē cō stituatur.

7 Deinde ponit diuisionem textus.

8 Actionis cōfessorie ꝛ negatorie que sint exempla.et nu.9.

10 Usufructuariꝰ vel creditor nō sunt domini rerum.

11 Possessor rei pōt aliqñ vicē petitoris sustinere vt in exemplo.

12 Ciuiliter possidens an teneatur rei vendicatione.

13 Actio confessoria quid sit.

14 Actio ꝯfessoria vñ ꝓcedat ꝛ cui ꝯpetat.

15 Titiꝰ dēbat tibi aliqd̄ dueriū:tu vēdidisti illd̄ sēpronio titiꝰ obligauit se sēpronio:tu q̄ttasti titiū:an ꝑ hoc ē trāslata ꝓpetas ꝛ possessio seruitutꝭ i sēproniū:

16 Seruitꝰ si legat̄ alicui:statim acq̄rit̄ legatario hereditate adita.

17 Seruitꝰ quāto tp̄e prescribit̄ a possessore bonefidei.

18 Quid in seruitute formata.

19 Prescriptio seruitutis acq̄rende a quo tp̄e incipit currere.

20 Quis autem erit modus probandi.

21 Quid si nō possit ꝓbare req̄sita sed probat vsum frequentem.

22 Quid aūt in seruitute formata.

23 Bonafides an debeat probari qui dicit se prescripsisse.

24 Qualiter aūt probabit ꝙ non possedit vi clā vel precario.

25 Possidēs seruitutē.xxx.annis an possit agere confessoria.

26 Agēs possessorio ꝓ iure seruitutꝭ si reꝰ probat se dñꝫ:an debeat fieri executio.

27 Agēs ꝓ seruitute quasi sibi sit ꝯstituta an debeat cōstituentem ꝓbare dñm.

28 Actio cōfessoria contra quem cōpetat. Quare aūt sic vocat̄.ibidē.versi.Quinto queritur.

29 Libellus qualiter formatur in actione confessoria.

30 Cōfessoria an ꝯpetat si dꝫ aliq̄d dari puta rusticus dꝫ par caponū quotannis.

31 Quid aūt magis ꝯseq̄mur ꝑ ꝯfessoriā i effectu q̄͞ꝫ ꝑ interdictū vti possidetis.

32 Actio negatoria q̄d sit ꝛ vñ nascatur.

33 An autē det̄ cōtra quēlibet impediētē. Quare autē sic vocetur ibidē.versi.Quinto queritur.

Itē ad q̄d cōpetit ibidē.

Sexto ꝛ septimo querit̄.

34 Negatoria actio si intētat̄:q̄s dꝫ probare.

35 Conclusio libelli qualis sit in actione negatoria.

36 Negatoria actio q̄͞ꝫto tēpore tollatur.

37 Agens negatoria si constituat aduersariū in cōtumatia:nec vult cōparere quid iuris.

Eque [a] si. ¶Supra dixi de actionibꝰ realibꝰ q̄ cōpetūt pro rebꝰ corporalibus sequitur de realibus que competunt pro rebus incorporalibus que sunt duc:vna datur vendicāti vel defendenti seruitutez que vocatur cōfessoria. alia que datur ad negandam seruitutem que vocatur negatoria.Et pro euidentia casus et dicēdorum debes scire [b] ꝙ quedam seruitutes sunt personales:quedaz reales. ¶†Item realium quedam vrbanorū prediorum quedam. rusticorum. Personales secundum. Dynum.dicūtur dupliciter.quia quedam debētur a persona persone quedā a re persone.a persona persone vt est videre in persona serui qui debet seruitutem domino suo ꝟm eū. Sed certe ibi nō ē seruitus formalis de qua hic tractatur: quia cum sit seruus domini non potest dici ꝙ dominus habet seruitutē i re sua.ff.

a ¶Eque. Istū.§. continuāt Ange.ꝛ do.ia. eodez mō. diuide tñ ꝟm Ang.ꝛ sic summa. Pro seruitute ꝯstituēda vel non cōstituēda ꝓdite sunt actiones in rē tā ꝑ seruitutibꝰ rusticis q̄͞ꝫ vrbanis realibꝰ vl̄ ꝑsonalibꝰ.ꝛ in his ēt agit q̄ possidet: secꝰ i rebꝰ corꝑalibus regularit̄.

b ¶Debes scire. Uide ang.hic in ij.col. ante me.in ℣.et ꝑmitte ad itelligētiā, ꝛ do.Jaso. may.hic in j.colū. post ꝑn.in ℣.ad euidētiam huius.§.

si vsufru.pe.l.vti frui.ꝙ uis dicat̃ seruitus.ꝟ.de iu.pso .§.seruitus.ſ3 ad veritatē nō est seruitus formalis: vt dixi.¶Sed ecce casum vbi pōt esse seruit⁹ formalis ꝛ debet̃ ꝑsona ꝑsone.quando legantur opere serui vel ministerium: tunc est bene formalis : qꝛ legatarius nō est dn̄s serui : ſ3 censet̃ fructuarius.ff de vsufru.le.l.ij.¶†Sʒ illaꝝ que debent̃ a re ꝑsone sunt plura exēpla.vt vsufruct⁹ vsus ꝛ habitatio.vn̄ ſm glo.tres sunt ꝑsonales seruitutes tm̄ vcʒ vsufru.vsus habitatio. addit Dy.quartam opere seu ministeriū seruorum.vt.ꝟ.proxi.dixi.¶Sʒ gl.hoc reprobat. ff.de vsufru.l.si quis binas.et dicunt̃ ꝑsonales que debent̃ ꝑsone ꝛ cū ꝑsona extinguunt̃.ff.qui. mo.vsuf. amit.l.sicut.§.fi.nisi in legato ope serui qd̄ extinguit̃ ꝑ mortē serui nō legatarij.vt.d. l.ij.de vsufru.le. reales debent̃ a re rei.ꝛ nō pn̄t constitui nisi sit res q̄ ex hoc ꝓspiceret̃ cui possit deberi.ff.de ser.l.q̄ties. ꝟ.de ser.§.iō.hec est opi. glo ꝛ videtur eam sequi Dyn.hic.¶†Quid[a] ergo si dices constitui mihi expletum in nemore tuo: vcʒ ꝙ possim recipe de lignis nemoris tui: quātū erit mihi necessaria ꝓ calefaciēdo hospitiū meū.vel rustici cuiusdā māsi debēt mihi braniū vel operatoriū qualibet hebdomada.nūq̄d hec ꝛ similes erūt seruitutes ꝑsonales.vel si concessisti mihi ꝙ possiʒ haurire aquā de fonte vel puteo qd̄ habes in domo tua.glos.noluerunt dicere ꝙ talia debent dici seruitutes.ꝛ sic pro talib⁹ non aget̃ cōfes.ꝛ hoc dicit post Joā.in.l.si q̄s binas.ꝟ.allegata.ff. de ser.l.vt pomū.de ser.rusti.p̄dio.l.pe coꝛuʒ.de ali.ꝛ ciba.lega.l.mela.pe.de bel.perti.tenet contrariū cū Roge.cui⁹ opinio scribitur in.l.mela.vcʒ ꝙ oēs tales sunt seruitutes ꝑsonales ꝛ pro ipsis pōt agi cōfessoria.ꝛ hoc pʒ:qꝛ de eis tractat̃ in materia seruitutum ꝛ sermones ꝛc.ff.loca.l.si vno anno.Itē dicit ꝙ hoc est expressum q̄si in.l.mela.vbi appellantur seruitutes.nec obstat.l.vt pomū.quia qd̄ ibi d̄r nō est seruitus verū est realis sed personalis.ꝛ hanc sentētiā videtur fauere glo.ff.de ser.ti.generali.l.j.ibi cū dicit ꝛ si q̄ sunt similes.ꝛ hāc amplectit̃ vsus causarū tota die formāt̃ur libelli in cōfessoria ꝓ vsibus pascuoꝛū ꝛ explectis foꝛestarū etiā pro tallijs hoim.ꝛ breuiter ꝓ oi iure incoꝛpoꝛali.et hoc satis videnť sentire doct.iuris canonici.extra de reli.do.c.ↄstitutus.ꝛ hoc satis ibi ꝓbat̃ de p̄script.c.veniēs.vn̄ oēs concordāt ꝙ ꝓ decima pōt agi confesso.extra de deci.c.tuā.ꝑ doct.ꝛ.c.ꝓhibemus.Et ideo credo ꝙ possit agi cōfesso.pro iure decime ꝛ alijs iuribus incoꝛpoꝛalibus. vnde non video quare meli⁹ possit agi cōfesso.pro illis trib⁹ vsufru.vsu.ꝛ habitatione ꝙ pro alijs.S; ideo ille tres dicte fuerunt ꝑsonales:qꝛ de illis nominatim tractat̃ in iure:qꝛ nō essent vel esse possent alie.et hoc satis ꝓbat̃ in.d.l.j. vbi non nominantur nisi due:et tn̄ oēs doc.concedunt ꝙ sunt tres.si ergo post nominationē tex.ipi dant aliā cur nos non possumus dare alias vsibus ꝛ consuetudinibus introductas.ꝛ in hoc nō videt̃ magna difficultas.sed hoc videt̃ mihi difficile quomodo cognoscam an sit personalis vł realis.¶†Pone quidaʒ dedit mihi vsum in foꝛesta sua nūquid est realis vel ꝑsonalis seruitus.expedituʒ videt̃ qd̄ sit personalis.ff.de le.j.l.apud iul.§.si quis alicui.ff.de verb. oblig.l.stipulatio ista.§.si quis ita.ꝛ in hoc pōt dici ꝙ vbi aliqua seruitus conceditur

a ¶Quid hanc questionē recitat do.Ias. may.hic in ij.col.in ℣. dubitat hic Ioā. Fab.

ceditur gratis inter viuos ex liberalitate non ex pacto facta mentione de persona non de re que ex hoc posset prosperari vel vbi seruitus sic legatur quod censetur personalis et extinguitur cum persona nisi fiat mentio de heredibus. vt. ll. §. allegatis. et l. non solum. §. talc. ff. de li.
5 le. ¶ † Quid ergo si fiat mentio de re. Uerbi gratia concedo tibi vsagium in tali foresta mea ad calefaciendum et ad vtendum ad necessitates talis castri tui. tunc dicerem eam realem: quia ex hoc castrum emendatur claudit et sustinet: sed vbi non tangeret vtilitatem castri iudicarem personalem. Uerbi gratia. concedo tibi vsagium calefaciendi te in tali castro. hoc non tangit vtilitatem castri et dicerem hanc in dubio personalem. et hoc vult dicere. l. lucius. ff. de ser. rusti. predi. dono tibi digitum aque in domum tuam quam in oschino et c. ille vsus non tangebat domum: quia non indiget irrigatione. ideo contemplatione persone videtur concessum. et ad hoc facit. ff. de dona. l. aquilius. secus si concederet digitum ad fundum vel ad pratum qui indiget irrigatione: vt. l. attilicinus. et l. fundo. §. fin. et l. j. pecorum. eo. titu. nec facio vim an dicat ad talem locum et vbicunque. quibus glo. sensum det in his. vt. l. lucius. quia ex quo certus locus nominatur non minus debet valere quantum ad alium locum ex eo quod postea clausula generalis subijcitur. Solum ergo est inspiciendum vbi nominatur res an seruitus proprius respiciat seruitium et contemplationem persone quam rei: aut rei potius quam persone. Primo casu censetur personalis. Secundo realis: et hoc vbi legatur
6 et conceditur simpliciter. ¶ † Quid si per pactum vel stipulationem constituatur. Tunc dicerem in dubio realem per. l. si pactum. ff. de proba. nisi pactum vel stipulatio apponeretur super seruitute que de sui natura esset personalis: vt. d. §. si quis ita. vel nisi esset talis quod non esset verosimile alij concedi quam cui conceditur: vt si quis concederet filio albergari in domo sua quando veniet ad villam suam vel aliud quod non esset verosimile concedere extraneo. nam tunc est personalis etiam si constitueretur a re rei. vt. ff. de serui. le. l. pater. et hoc intelligo in concessione priuati. Quid in priuilegijs principium. Credo satis idem inspiciendum: videlicet an materia priuilegij concernat locum vel dignitatem vel personam. vnde vbi concernit locum vel eius libertatem vel prosperationem debet iudicari realis. extra de insti. c. cum venissent. alias personalis. C. de excu. mune. l. sordidorum. lib. x. et idem dicerem in sententia. si pronunciatum esset me habere vsagium in foresta. Uel potest dici quod illa sit realis in dubio. ff. de arbi. l. quibus. quia imponit finem omnibus controuersijs. vt ibi. si tamen fieret de loco mentio per modum. §. dictum esset minus dubitabile. ¶ Sed posset queri. nunquid pro annuis prestationibus possit agi confessoria et qua actione agitur vide. j. §. preiudiciales. et ibi. et c hoc. ¶ † His itaque premissis veniamus ad tex. Et est sciendum 7
quod in hoc. §. imperator facit sex. Primo dat exemplum de confessoria que competit pro seruitute personali. Secundo dat duo exempla de confessoria que non competit pro seruitute prediali seu seruitute rustica. Tertio dat quatuor exempla de confessoria que competit pro seruitute vrbana. Quarto dat plura exempla de negatoria. Quinto ponit differentiam inter actiones reales que competunt pro corporalibus et que competunt pro incorporalibus. Sexto infert quandam exceptionem a dicta differentia dependente. litera satis est plana. ¶ Casum potes sic incipere. domine imperator vos dixistis mihi quod actiones reales competunt ad rem corporalem. §. pri. §. quid de incorporalibus. nunquid ac. pro reis competunt. Dicit imperator quod sic reales eque sicut pro corporalibus. Uerbi gratia. pone quod aliquis habet vsumfr. in edibus vel in fundo impeditur quominus vti possit. potest agere confessoria contra impedientem. et hoc exemplum est de seruitute personali. Item sequitur exemplum de seruitute reali et prediali. pone quod habeo seruitutem eundi per fundum tuum ad fundum meum sine iumento: vel agendi cum iumento et vehiculo. possum etiam agere confessoria: et ita prosequere totum. §. aliqua tamen de exemplis recipiunt contrarietatem. vt videbis iuxta

a ¶ In glo.Uide hic ang.in.iij.col.post me.ver.in ea.gl.in fi.vide do.Jaso.hic in.viij.col.in prin.

b ¶ Cõfessorie.Uide hic ang.in.iij.col.añ fi.in ⸿.in gl.magna.⁊.d.Jas.in.viij.col.ante fi.

⸿.glo.magna diuiditur.

c ¶ Dicere Idẽ tꝫ hange.vid h.d.Jas.i.ix.colũ.añ me.i ⸿.in ea.gl.ibi negatoria.Itẽ ange.ponit h formam libelli i vtraqꝫ actione in.iij.col.a princi.vsqꝫ ad fi.colũ.vide Petr.Ja.in ti.de cõfessoria i rem actione.⁊ i ti.de negatoria in rẽ actione ⁊ do.pe.ferra.i forma libelli in actione cõfessoria ⁊ in forma libelli i acti.negatoria.Item ꝑ dominũ Jas.in.xij.col.⁊ xiij.

d ¶ Male dicit.Idẽ tenẽt hic ang.⁊ do.Jaso.Item idem Jaso.hic super glo.in verbo neget tractat egregie duas questiones.Prima est vtrũ possidẽs possit agere rei vẽ.in.xj.col.post me.⸿.ad fi.gl.Scd̃a qd̃ ẽ vtrũ possidẽs si agat rei vẽdi.dicat̃ possessioni sue renũtiasse.i.xij.col.post ꝑn.ver.Circa scd̃m ꝑncipale.

8 gl.¶† In gl.[a] vt si cras in fi.istud exẽplũ nõ placet Dy.dicit eñ ꝙ trufatoriuꝫ est dicere ꝙ inter exẽpla confesso iustinianus poneret exẽplũ non cõpetens negatorie.de qua ꝓxi.tractatur⁹ est:sed huic exemplo lr̃a repugnat.dicit eñ altius edes suas ⁊c.sꝫ dicit dy.edes suas.s.vicini suas agẽtis:sꝫ certe lr̃a videtur sentire de edib⁹ agẽ.Uñ dicit Pet.de bel.pti.pōt poni exẽplũ faciliter in quo actor agit cõfesso.ius sibi esse altius edes suas tollẽdi.Uerbi gratia.tu habes domuꝫ tuam depressam titi⁹ vicinus altã.cõcessisti seruitutẽ titio domũ tuam altius nõ tollẽdi.vis eã nihilomin⁹ eleuare pōt agere titi⁹ cõfesso cõtra vicinũ ius sibi esse edes suas altius tollendi .i.eleuatas habere ꝯm eũ.vel potes ponere sic statutuꝫ vel cõsuetudo ville dicit ꝙ nullus potest facere turrim vel domũ suam eleuare vltra certã mensuram inuito vicino.vicinus cõcessit titio qd possit eleuare.si vicin⁹ ꝓhibeat pōt agere titi⁹ cõfessoria ꝯ vicinũ:vt liceat sibi altius edes suas tollere.¶ Super tex.ꝓhibẽdi inter hec est differẽtia.
9 vide.ff.de ver.sig.malũ.§.j.¶† In glo.
b tollendi ibi exemplũ confessorie[b] hoc est ridiculũ.gl.videtur supponere ꝙ iustinianus nesciebat ponere exempla ꝓpria:sꝫ ea intermiscebat quasi ignorãs qd est ꝯfundere tex.vnde dic qd est exẽplũ negatorie.¶ In ea.glos.ibi non ad hoc exemplũ:sed ad alia sic:qꝛ in hac seruitute negatoria ⸿bis affirmatiuis proponit̃:vt.j.sequitur.¶ In ea.glo.ibi negatoria:qꝛ negatur dicit Dy.ꝙ idem
c voluit dicere[c] ꝑla.non enim cõsiderauit verba sed effectũ:qꝛ confessoria vadit vt quis confiteatur seruitutem negatoriã vt negetur.Pet.dicit ꝙ ꝑla.cõsiderauit verba frequentiora:frequentius eñ contingit ꝙ cõfessoria concipitur ⁊ proponit̃ taꝫ verbis affirmatiuis ꝙ̃ negatiuis:⁊ caue ꝙ de cõfesso loquitur.ff.ad.l.aquil.proinde si occisus.§.j.
10 ¶† In ea.gl.ibi cũ vt fructuario credi-
d tori.Hec glo.euidẽter maledicit⁹:quia nec vsufructuari⁹ nec creditor sunt q̃si domini rerum.licet bene agunt cõfesso non quasi dñi.sed ꝓpter ius qd habent in re.ff.de serui.l.ei qui.non tamẽ ꝑ omnia est similitudo iter eos:nec forte creditor agit hac actiõe:sed hipothecaria vt ibi not.et patet.ff.si vsufru.pet.l.vti frui.§.vtrũ.Pone ergo exemplũ de vtili in vectigali.ff.de ope.no.nũ.l.in prouinciali.§.si ego.⁊ ĩ exempl hy.vas.⁊ alijs quasi dominis et vtilib⁹ dñij.¶ In ea.glo.ibi cuꝫ dicit in rem non decipiaris.qꝛ cõfessoria ⁊ negatoria dantur possidentibus ⁊ non possidentibus ꝯ possidentes ⁊ non possidẽtes.ff.si vsufru.pe.l.vtifrui.§.fi.si ser.vendi.l.et si forte.§.sciendũ.¶ Et not.hic vnã magnam gl.modici effectus.¶ In fi.eiusdem glo.vide plenius eo.tit.l.ij.§.competit.¶ In glo.vt in duplicibus.ibi cũ allegat fa.hercis.l.j.ista exẽpla sequit̃ Dy.⁊ tñ nõ placent Jac.⁊ Pe.nam exemplũ dꝫ esse de regula.Regula dicit ꝙ in corporalibus nõ est prodita actio possidenti per quam neget rẽ actoris esse sanã in vna

casu &c. Si ista exempla essent bona nõ esset vnus casus: sed tres vel quatuor. ¶ Preterea qui agit his actionibus di[rec]torijs non negat rem esse actoris nec agit rei vendicatione qd lr̃a supponit.
11 ¶ † In fi. glos. istud exemplum minus placet eis. q2 iaz nõ esset vnus casus: sz plusq̃ mille. Unde dicit Pe. ecce vnum casum. Possideo rem meam tu petis a me eã tanq̃ tuã. ego nego eaz tuã esse & volo ꝓbare eam meã esse. certe possuz hoc facere & vices petitoris quo ad hoc sustineo. ff. de probati. l. circa. ¶ In veritate credo q̃ is sit intellectus. dicit enim is actoris partes obtinet. non dicit q̃ sit actor ne actio competat: nec est vera exceptio sed quedaz illatio. ¶ Ja. de ra. dat casum in quo oportet quod possidens & tenens agat vel perdat cõtra iustitiam. Uerbi grã: rem meã peregrinat⁹ dimisi vacuaz sic q̃ aio & corpore dimisi possidere. quidam occupauit eã & vẽdidit bo. fi. possessori qui vsuca. vel p̄scribere incepit & quasi ꝑfecit. tãdem idẽ bo. fi. pos. pereginat⁹ etiã retinuit ciuilem aio que sufficit ad vsucapionẽ dimisit naturalem. ego dñs reperi naturalem vacuam eam occupaui & detineo bo. fi. pos. nõ fuit repulsus nec suspicat⁹ se posse repelli. et ita ciuiliter semꝑ possidet & vsucapit: oportet q̃ ego qui rem teneo & sum dñs agam vel perdam. Et idem dicit Jac. q̃ agere possuz contra ipsum rei vendi. q2 ciuiliter possidens tenet rei vẽdicatione: vt. l. cuiuscũq̃. ff. de vsufru.
12 ¶ † Certe nõ credo q̃ hic loquatur de isto casu: quia volue & reuolue nõ reperies hũc casum scriptũ in li. ff. ad quem text. se refert. sed casus pe. bene reperitur. ¶ Sed oppo. rei deposite possessionem retinemus. ff. d de po. l. licet. §. rei. & eodem modo rei commodate: & tamẽ constat q̃ deponens & commodans agunt rei vẽdi. contra depositarium vel commodatarium. ff. de rei vẽdi. l. omnium. ¶ Quidam dixerũt qd rei vẽ. non dat possidẽti. nec obstat arg. predictum: q2 deponẽs vel cõmodans hoc ipso qd agit rei vẽdi. desinit possidere & renũtiat possessioni ꝑm eos hoc nõ est verũ. vt. ff. de acqui. posses. l. naturaliter. §. j. ff. de vi & vi ar. l. cũ fundũ. §. fi. vnde dic q̃ possidẽti nõ dat rei ven. sz possidẽti & nõ detinẽti sic. Ergo errauerũt glo. & doct. antiqui qui dixerũt q̃ rei vendi. & interdictũ retinende possessionis nõ possunt simul intẽtari: q2 intẽtando rei vẽdi. dicit aduersariũ possidere. intẽtando vti possidetis dicit se possidere. & sic est tanq̃ contrari⁹ repellẽdus. & nõ ẽ verũ: q2 vtrũq̃ dat cõtra detẽtatorẽ & nõ possidẽtem. vt. s. dictũ est. De hoc vide. C. de rei vẽdi. l. ordinarij. extra de reg. iur. c. qui ad agẽdũ. lib. vj. per Dy. ¶ Itez oppo. contra hunc. §. ꝑm Dy. hic dicitur q̃ sicut dat vendi. pro rebus corporalibus: ita cõfes. ꝓ incorporalib⁹. Cõtra ea que possidentur vendicantur: incorporalia nõ possidentur. ff. de acqui. pos. l. iij. in pn. de vsuca. l. sequit. §. si viaz. ergo nõ vẽdicant. ergo nec confessoria pro eis datur q̃ habet instar vendicationis. ¶ Sz dicas q̃ incorporalia nõ possident: sed quasi possident: & tm̃ valet i illis quasi possessio quãtum incorporalibus vera possessio. ff. de ser. l. quoties. ¶ Itez pone q̃ si legat vel promittit mihi seruit⁹ possum agere ex testamẽto vel ex stipulatu: & sic videtur confes. inutilis cũ satis sit prouisum per alias actiões. Quidam dicũt q̃ confessoria competit seruitute cõstituta: & tũc nõ competunt ille actiones personales: quia sunt extincte per constitutionem seruitutis sicut per solutionem: sed hoc non est veruz. C. de vsufru. l. corruptionem. Uñ dicendũ q̃ vtilius est habere cõfessoriã ꝓ seruitute constituta q̃ ꝑsonalẽ tm̃: q2 facilius est defendere q̃ iã habes q̃ cõseq̃ de nouo ꝑm Dy. imo ꝯfessoria est necessaria: q2 ꝑsonalis nõ dat: nisi ꝯ ꝯstituẽtem hec dat ꝯ quẽcunq̃ turbantem: vt satis. s. dictũ est. & ff. si ser. ven. l. & si forte. §. sciendũ. Ista sufficiant ꝓ lectura huius. §. verũtamen quia in hoc titulo doctores congerunt quicquid possunt insistendum est circa materiam harum actionũ: vt earum plenior cognitio habeat. ¶ Et scias q̃ Pe. d bel. per. querit hic octo. Primo quid est cõfessoria. Secundo vnde ꝓcedat. Tertio cui datur.

Quarto ꝯ quē. Quinto q̄re sic dicitur. Sexto ad q̄d ꝯpetit. Septimo que veniant in ea. Octauo qualiter formetur libellus: ⁊ p⁹ oia idem querit de negatoria. ⁊ quia aliqua de his modicū importãt effectum: idcirco parū insistam in aliq̄bus.
13 ¶ † Queram⁹ ergo q̄d sit confessoria. Dicit Pet. ꝙ confessoria est actio in rem competens alicui ratiōe seruitutis sibi debite vl̃ fundo suo vel quasi suo ꝯtra impedientē ad declarationē sui iuris. Quod sit in rē appet hic. ¶ Quare dicitur ratione seruitutis sibi debite vel fundo ⁊c. apparet quia personales debentur ꝑsone: reales seu prediales fundo ff. si ser. ven. l. ⁊ si forte. §. etiam. in fi. de neg. gest. l. qui aliena. §. fina. Uel quasi suo dicit ꝓpter creditores vel superficiarios quibus cōpetit vtilis: vt. s̃. no. est in gl. exēplum impedientez quē cunq̧ siue sit dñs fundi seruientis siue non. ff. si ser. vē. l. si quis diutur
14 no. §. fi. ¶ † Secundo q̄ritur vnde procedat. respondeo sicut in vendicatione requiruntur: videlicet dñium ex parte agentis et possessio seu facultas restituendi ex parte rei: sic in ꝯfessoria req̄rit̃ ex parte actoris ꝙ seruitus sit acquisita ⁊ cōpetat ipsi agenti ex parte rei q̄d prestat impedimentū. ¶ Tertio q̄ritur cui cōpetat. Dicit idem Petrus ꝙ illi q̄ habet seruitutem debitam sibi vel fundo suo vel quasi suo. quare hec verba dicātur: satis est. s̃. expositū q̄ꝑuis idē Petr⁹ repetat. ¶ Et caue tibi q̄ꝛ i hoc ꝙ dicit sibi debite supra in multis locis nō dꝫ subaudiri ⁊ ꝑ patientiā ꝯstitute: q̄ꝛ ad hoc ꝙ actio ꝯfessoria cōpetat neduz req̄ritur ꝙ seruit⁹ sit debita ex pacto vel cōuentione: immo opꝫ ꝙ sit quasi tradita ꝑ patientiā. ff. de serui. l. quoties. ij. de serui. rust. predio. l. j. in fi. ⁊ per vsum illi⁹ q̄ acq̄rit. Et vt melius hec materia innotescat tractemus q̄ũo acq̄ratur seruitus: quia in his cōsistit medulla ⁊ ꝑfectio materie. ⁊ certū est q̄d acquirit̃ ꝑ omnem ꝯctum ⁊ cōuentionē sicut cetere res patiētia ⁊ vsu postea subsecutis
15 vt statiz tactū est. ¶ † Quid ergo si titi⁹ debebat tibi seruitutem vel aliq̄d deuerīū. tu vendidisti illud deuerīū sempronio titius obligauit se sempronio ⁊ tu quittasti titium. nūquid ex hoc est trãslata proprietas et possessio seruitutis in sempronium. Dicas ꝙ non: q̄ꝛ sicut in adēptione ꝓprietatis rerū corporalium opus est traditione. sic in seruitutib⁹ q̄rendis op⁹ est vsu. vnde obligatio non est mod⁹ traditionis. ideo op⁹ est vsu reali. ⁊ idē dicerem in adēptione iurisditiōis ⁊ aliorū iuriū. vñ si subiecti recognoscant se subiectos ⁊ ꝓmittant. nō ex hoc est possessio immo nec ꝓprietas iurisditionis acq̄sita q̄usq̧ vti ceperit. Et hāc partē vr̃ tenere Inn. extra d̄ cap. mona. c. cū dilect⁹. ⁊ hoc satis est claꝝ. ⁊ facile quādo sic acq̄rit̃ serui
16 tus. ¶ † Quid si legat̃ tūc non obtinerent p̄dicta immo statim adita hereditate ꝓprietas seruitutis acq̄rit̃ legatario. ff. quemadmodū serui. ami. l. si par
17 tem. in prin. ⁊. §. j. ¶ † Item acq̄rit̃ serui
a tus ꝑ prescriptionem [a]. x. an. inter p̄sentes. vel. xx. inter absentes si habeat causam cōtinuā: si non hꝫ causam ꝯtinuaꝫ non acq̄ritur nisi p̄scriptione tāti tp̄is de cui⁹ initio hoīm memoria non existit. vide. ff. d̄ serui. l. seruitutes. ⁊ hoc sequūtur oēs doct. iuris ciuilis q̄d procedit sine dubio quantū ad primū mēbrū vbi prescribens hꝫ bonā fidē. ¶ Quid si sit malefidei pos. Hic dꝫ dici ꝙ req̄rit̃

a ¶ Prescriptionē. De hoc vid̄ angel. hic in vij. col. ꝓpe fi. ꝟsic. Quero q̄ꝫto tp̄e., vide ꝑ doct. in. l. ij. C. d̄ serui. ⁊ aq̄. Item post omnes. vide do. Felin. in. c. de iiij. col. xv. post med. extra de ꝑ scrip.

¶ Secūda ꝑncipalis questio.

¶ Tertia ꝑncipalis questio.

tur.xxx.ãni:q2 malefidei possessor minori tpe non pscribit.vt in.l.sicut de pscri.xxx.annor.¶ Quid ergo dices in seruitiis & pstationib9 nunquid requiritur tm tẽporis q nõ sit memoria. Uidet q sic cũ cãm discontinuam habeant.¶ Sed in illis potest dici contra q sufficit longi temptoris prescriptio.C.de agri.et cen.l.litib9.&.l.cum satis.& est magna ratio: quia non debet idem ius nec eadem ratio censeri in eo qui patitur & nihil agit & in eo qui prestat & soluit quolibet anno:q2 ille magis sibi preiudicat q propria manu soluit q̃3 ille qui patitur solũmodo forte ex impotentia.& hec pcedunt in seruitute formãda & acq.de no
18 uo.¶ † Quid informata. Uerbi gratia tu habebas denariũ sup fundo castro vel manso cecidisti a possessione aliqs occupauit qui mihi vendidit:ego leuaui vel percepi denarium illũ per.x.vel xx.annos cum titulo & bonafide.nũqd sum tut9 contra te. Uidet q non nisi sit tantũ temporis q excedat memoriam hominũ &c.per dictam.l.seruitutes.cu3 ibi notatis.potest dici q si seruit9 hmõi formata adhereret alicui rei corporali: tũc qstio non est dubia.ff.de vsucapione.l.si aliena.§.hoc iure.sed vbi nõ adhereret vr magis dubia.tamẽ p parte ista facit qđ poterit prescribi debito tpe ex quo formata ẽ semel:q̃uis al's esset prescriptione legitima inacqsibilis & pro hoc q2 seruit9 hominis liberi non potest acqri prescrip.C.de lõg.tẽ.pscri.q pro li.l.fi.& tamen constat q si seru9 sit põt vsucapi & ius seruitutis in eo.C.de vsuca.pro emp.l.venditioni.et de hoc non mirandũ si aliud tps ɔstitutũ sit in seruitute formata acquirenda q̃3 in formanda.quia hoc videmus similiter in amittenda seruitute.etem nõ formata non amittit.x.vel.xx.annis.s3 formata sic.C.de vsufruc.l.corruptionẽ. quẽad.ser.amit.l.si sic.de vsuca.l.seqtur.§.fina. Igitur si in amittenda sit discõueniẽtia cur non in acqrẽda.¶ Canoniste vero vident habere aliã doctrinam in pscriptione hay seruitutũ.nam fm eos ois seruut9 vniformiter.xl. annis pscribit. extra de causa possessio.et proprieta.c. cũ eccl'ia.nisi esset ɔ ius ɔmune.extra de prescri.c.j.lib.vj.Sed Innocẽ. alio modo dicit extra de
19 pscr ip.c.de qrta.¶ † S3 quero a quo tempore incipit prescriptio seruitutis acqrẽde. Dic q a tpe q incipit vti iure suitutis aduersario sciente. C.đ serui.l.ij.ff.de itinere actuq3 priuato.l.fin. & incipit possidere [a] per primu3 & vnicũ actũ.vt no.per doc.extra de causa possessio.& pprie.c.cũ ecclesia.ver est tamẽ q q ad interdictũ de itine.act.prius.requiritur q iuerit.xxx.diebus.ff.de itinere actuq3 priuato.l.j.§.j.oportet ergo q actor probet q vsus sit in re seruitutis aduersario
20 sciente.¶ † Sed qs erit modus probandi. Dicas in negatiuis si prohibuit.Uerbi gratia.vicinus volebat eleuare domũ sua3:tu prohibuisti eũ dicens q hoc non poterat pter seruitutẽ qua3 tibi debebat si obtemperauerit extũc incipis possidere:q2al's si p mille ãnos tenuisset domũ suam dephensa3 nõ pscriberes.ff.đ serui.vr.pdi.l.q luminibus.vbi de hoc.nisi aliqd aliud fieret p quod posset dephendi vsus seruitutis q2 forte stillicidiũ dom9 tue per temp9 sufficiẽs recipet:tũc ei leuare nõ posset q2 seruit9 affirmatiua esset acquisita videlicet stillicidij recipiẽdi.ff.de serui.vrba.predio.l.foramẽ.in fina.de aqua plu.arcẽ.l.ij.§.ij.

[a] ¶ Possidere. Uide hic ang.in vij. colum. prope finẽ ver. quero quando d[illegible]catur.

C.de serui.l.si manifeste.Et ideo credo
ꝙ si in vna villa fuisset furnꝰ ad quem
ppl's loci ꝑ centū annos venisset ꝓ pa=
ne decoquēdo qd ille cuiꝰ est furnꝰ non
pōt ꝓhibere:quominus ppl's vadat ali
bi vel ꝗlibet posset sibi edificare furnuꝫ
nisi al's ꝓhibuisset:qꝛ cōtra illa ꝗ sunt
licita de se ⁊ debenꝫ de iure cōi nō ex cō
uentione non currit ꝑscriptio nisi a tpe
quo ꝗs prohibitus est iure ꝯrio:vt per
predicta.¶Sed in affirmatiuis dicunt
glo.ꝙ oportet probari ꝑ testes ꝗ vide=
runt constitui seruitutē.vt no.ff.de iti=
nere actuq̄ꝫ priua.l.j.§.ij.¶Sꝫ hoc non
vr̄ ꝓcedere:qꝛ sic oporteret ꝓbari ti.cō=
tra.l.si ꝗs diuturno.ff.si serui.vēdi.dic
ergo ꝙ modus ꝓbandi est si probet se
dixisse corā multis se vti iure seruitutꝫ
sic ꝙ ad notitiā aduersarij potuerit de
uenisse vel coram eo:tūc sine dubio sa=
21 tis constat ꝙ eo sciente.¶†Quid si nō
possit hoc ꝓbare:sꝫ ꝓbat frequētē vsuꝫ
aduersario existēte in ꝑsentia ⁊ scire vo
lente.¶Dicas suꝑ hoc:⁊ in hoc bn̄ ad
uerte ꝙ scientia aduersarij bn̄ ꝓbatur
qn̄qꝫ ꝑ actuū frequētiā:qn̄qꝫ ꝑ vnicum
actū:qn̄qꝫ nō ꝓbaꝫ etiaꝫ ꝑ frequētiā:a=
ctuū s̄m diuersitates factoꝝ.nā ꝗdam
sunt facta ꝗ ꝗs nō pōt exercere:nec ad
ea ꝗs ꝯsueuit recipi:nisi habeat ius:vt
ꝙ extraneus ꝗ nō est de collegio inter=
sit electioni alicuiꝰ ꝑlati ⁊ vocē ⁊ ꝯsen=
sum det in electione.et in talibꝰ ꝓbato
vnico actu facto sciente aduersario pre
sumitur qd iure seruitutis hoc fiat ⁊ iu
re debiti.et extunc incipit possidere.ff.
de mor.infer.l.si prius.Quedam sunt ꝗ
possunt ⁊ cōsueuerūt exerceri absqꝫ eo
qd aliꝗs ius habeat.⁊ in istis cadit di=
stinctio.nam quedā sunt ꝗ de sui natu=
ra videntur ⁊ ꝑsumunꝫ cā curialitatis
⁊ familiaritatis.ꝗdam non.sed se ha=
bent indifferēter.Uerbi gratia.tu eras
amicꝰ meus:venisti frequenter ad do=
mū meam ad iacendū vel comedenduꝫ
ego te recipiebā leta facie.⁊ ita fecisti ꝑ
plures vices ⁊ annos.nūc vis trahere
ad ius seruitutis:credo qd non posses
nisi ꝓbes qd iure seruitutis venires et
recipiebaris:qꝛ factum de se importat
ꝑsumptionē familiaritatis.etem̄ tales

receptiones cōsueuerūt iure familiari=
tatis fieri.ff.de acq̄.pos.l.qui iure.de iti=
nere actuqꝫ priua.l.fi.⁊ no.Inno.de cā
posses.c.cū ecclesia.⁊ ideo non obstante
vsu oporteret te ꝓbare qd iure seruitu
tis ⁊ aduersario sciente vsus fueris.Sꝫ
in factis ꝗ se habent indifferenter.Uer=
bi gratia.transiuisti per fundum meū.
hoc consueuit fieri quandoqꝫ absqꝫ iu=
re seruitutis vel causā abbreuiandi iti
neris vel euitandorum lutorum ꝗ sunt
in via publica:vel al's prout placet:et
tūc non presumerem qd iure seruitutis.
In hoc aduertenda est multum quali=
tas facti.nam si fundus meꝰ esset iuxta
viam publicam et itinerator frequēter
ꝑ fundū meū ꝓpter euitanda luta tran
siret ad suū:nunqꝫ ꝑsumerē qd iure ser
uitutis.sed si aliꝗs hꝫ fundū ꝓpe meū
⁊ transeat frequenter ꝑ fundū meuꝫ ad
suum:tunc ꝓbata frequentia ꝑsumereꝫ
qd iure seruitutis.nam ex vsu ꝑsumitur
animꝰ possidētis.vt.d.l.j.§.ij.ff.de vsu.
l.cū de in reꝫ verso.⁊ ita tēpera dictam
glo.ꝗ est in.d.l.j.§.ij.videlicet qd opor=
teat probari qd iure seruitutis ⁊c.quia
non est veꝝ hoc casu:sed bene pōt esse
verū in casibus superioribꝰ qn̄ ex qua=
litate facti nō presumiꝫ qd iure seruitu
tis.vnde in his iudex ex ꝗlitate facti d3
cōiecturare qd equuꝫ est.⁊ ad hec vide
qd no.Inno.extra de post.c.bone.Et
caue ꝙ hoc casu ꝓbatio vsus valet ad
duo:vcꝫ ad probandū qd extūc incepit
possidere ⁊ quod iure seruitutis ⁊ intel
lige ꝙ extūc valet a tempore quo vsus
fuit frequenter:non a tpe quo incepit
vti pmo.Et est ꝓbabile dicere q si plu.
diebus iuerit qd extunc incipiat possi
dere iuxta materiam illaꝫ de itine.actu
qꝫ priuato ⁊ ꝑscribere:qꝛ extūc ꝑsumi=
tur qd aduersariꝰ sciat eū possidere iu
re seruitutis ex illo frequēti vsu.et rec
22 ꝓcedūt in ꝯuitute formāda.¶†Quid
i formata.Uerbi gratia.tu possidebas
vsūfru.in fundo titij vel iurisditionem
vel dominium in aliqua villa aliꝗs oc
cupauit.credo qd non sunt ꝑmissa att
denda:immo credo ꝙ illa possessio per
datꝫ:sicut possessio rei corporalis vide
licet per expulsionem.ꝑ nō admissionē

p obliuionē cum sit eadē ratio iuxta.l. clā possidere.§.qui ad nūdinas.ff.de acq̄ren.pos.de vsucap.l.furtū.§.j. ¶†Sed
23 q̄ritur nunquid requirat q bonafides p betur et quod nō vi aut clam etc. glos.q sic in.d.§.ij. de iti.actuq3 priua.¶Dyn.tenet ibi contra. et dicit q pbato vsu hec oīa p̄sumunt. ¶Opinio tū glos.videtur fulciri p.l. si q̄s diuturno. vbi videt expressum. Item q2 incipiendo vti sine titulo presumit malefidei possessor.ff. de vsuc.l.furtum.§.j.p Dy.facit:q2 tm̄ facit vsus in prescriptione rerū incorporaliu3 quantum facit titulus et possessio in prescriptione rerum corporaliu3 sed pbato titulo et possessionem p̄sumitur bonafides in p̄scriptione rerū corporalium.vt.l. nemo predo est.ff. de re. iu.C.de p̄scri.xxx.an.l.si q̄s.ergo probato vsu p̄sumitur bonafides. ¶Sed an istud posset responderi q tm̄ facit vsus in p̄scriptione rerū incorporaliū etc.verum vt p̄scriptio pcedat alijs assistētibus q̄ sunt necessaria in bo.fi. possessore:sed nō facit tm̄ quo ad bonā fidē p̄sumendā. ¶Quis ergo erit mod9 probādi bonā fidē[a]. Respōdeo si pbet titulū licet forte minus sufficientē.extra de p̄scrip.c.j.li.vj.vel si ceperit predecessorē in possessiōe vel si audiuit a fide dignis q seruitus debebat et multis alijs mo-
24 dis s̄m factorum qualitates. ¶†Sed quomodo probabit quod non vi nō clam non precario. Potest dici q probatis p̄missis vel aliquo eorum probat se non vi nec p̄cario possedisse. vt.ff. quod vi aut clam.l. vim facit.§. j. al's cū si haberet probare quod nō p̄cario vsus fuerit testes haberēt deponere de negatiua quod nullo iure est tolerabile.quod non clam vsus fuerit probat si pbet se vsum pala3 publice aduersario sciente vel scire volente.vt.l.ij.C.de serui. ¶Et nota q q̄uis in prescriptione rerum corporaliu3 sufficiat habere bonam fidem ab initio in prescriptione seruitutis req̄ritur semper.vnde si vsus fuerit vno vel pluribus annis bo.fi.et an̄ cōpletā p̄scriptionē superuenerit malafides:q2 phibitus fuit p dn̄m rei seruiētis nō p̄scribit. vt.d.l.ij. de serui.C.et pōt assignari ratio que ibi redditur in glo.in simili videlicet in eo quod in seruitutibus requirit sciētia aduersarij.in icorporalib9 nō.q2 possessio seruitutis nō est vera possessio:nec p̄scriptibilis de iure cōi.ff.de vsucapi.l. si aliena.§.hoc iure. sed in corporalibus est vera possessio. ¶Sed huic opinioni videt resistere quod.s.dixi.videlicet q in negatiuis seruitutibus nō acquiritur possessio quousq3 volens vti seruitute prohibitus fuerit.vt not.in.l.qui luminibus.ff.de seruitutib9. et sic videtur quod prohibitio nō tollat prescriptionē seruitutis:imo causat eam. ¶Solutio. cōcedo q prohibitio facit possessorem phibentem vna cū patientia subsecuta.sed non dat ei causa3 p̄scribendi:nisi ex iusto titulo fieret:imo causat violentiam et malā fi.vt.l. vi3 facit.§.j.ff. quod vi aut clam.¶Illud autem nota q vbi potens vsus est super non potēte et maxime q̄n gagiabat vel arrestabat vl' gagiari sine cāe cognitiōe faciebat p̄sumit violentia.ff.q met.cā.l.fi.§.pe. Et no. Inno.in.c. bone. de postulādo. an aūt requirat titul9 i hmōi p̄scriptiōe. dic vt in.l. si quis diuturno.vbi d. et q non req̄rit.s3 tū fallit in vsufruc. qui censetur pars dn̄ij. ff. de vsufruc.l. iij. in quo videtur requiri titul9 sicut in dominio. ff.de vsucapi.l.celsus.et l. nulla nec obstat.C.de

[a] ¶Mod9 pbādi bonam fide3. De hoc vide Iaso.in seq.§.i.xxj. col. in me. in ver. ite3 vltra predicta.

prescrip. lon. tēpo. l. fi. vbi dicit parificari alijs seruitutibꝰ quo ad ꝑscriptionē: q̄ verū est quo ad tpis limitationē nō quo ad alia: cōpetit ergo cōfessoria illi cui est acq̄sita seruitus ꝑ legitimā ꝑscriptionē. x. vel. xx. annoꝝ i habētibꝰ cām cōtinuā. ¶ † Quid si acq̄rat. xxx. annis: q̄z forte tm̄ possedit malafide. Non vr̄ qd̄ posset agere cōfessoria sicut non pōt vēdicare rē corporalē. C. de ꝑscrip. xxx. vel. xl. anno. l. si quis emptiōis. sꝫ recurrat ad possessoria. ¶ Sꝫ querit cū confessoria competat dn̄o. vt. l. ij. ff. si serui. vendi. nūquid ille qui agit confessoria debeat se ꝓbare dn̄m si possidet fundū cui seruitus debet. Azo videt dicere q̄ nō si sit in possessione seruitutis: al's sic. vt no. ff. si serui. vē. l. sicuti. §. sed si queratur. ¶ Sed cōtra hoc vꝫ qd̄ possidēti fundū ⁊ nō possidēti seruitutē incumbat onus ꝓbandi dn̄ium videt manifeste: q̄z cōmodū possessionis releuat possessorē a probatione dn̄ij. C. de rei ven. l. fin. de petitio. here. l. cogi. arg. ff. de lib. cau. l. liberis. C. eo. l. ea que. ⁊ de inge. l. fi. ⁊ hoc videt veriꝰ. ¶ Sed obstat q̄z in negatoria opꝫ q̄ agens probet se dn̄m q̄uis possideat. ff. si vsufru. peta. l. vtifrui. ℣. qd̄ forte. ⁊ ideo videret idē in cōfessoria. ¶ Sꝫ pōt r̄nderi qd̄ illud obtinet qn̄ agit ꝯtra vsufru. qui habet possessionē rei quā nō haberet: sed seruitutem tantū. ⁊ hoc vr̄ verius. Et hec ꝓcedunt vbi agitur cōfessoria ꝓ iure seruitutis: sꝫ si agit publiciana ꝓ iure seruitutis qd̄ est possibile. ff. de pub. l. si ego. §. j. nō oportet dominiū ꝓbare. ¶ † Sꝫ quid si agat possessorio ꝓ iure seruitutis ⁊ reus ꝓbat se dn̄m. Nō videtur qd̄ debeat fieri executio ex quo constat de proprietate iuris. nā hec ꝓbatio sufficeret in negatoria: ⁊ sic in possessorio non debet fieri executio. ex̄ de ordi. cogni. c. cū dilectꝰ. et hoc vr̄ verū: ille tn̄ qui agit possessoria nō dꝫ admittere hmōi ꝓbationē nec eū confiteri dominū. et in hoc est caute aduertēdū ⁊ iunge q̄ ēt in materia negatorie dicētur. ¶ In hoc ergo est multū caute aduertēdum q̄ agens hac actiōe articulet fundū cui debetur seruitus ad se iure directi vel vtilis dominiū ꝑtinere vel quasi. nā si alleget solū dn̄ium nō sufficeret sibi ꝓbare quasi dn̄iuꝫ vel vtile qd̄ al's sufficeret. vt not. in l. ij. ff. si serui. vē. ¶ † Sꝫ nunq̄d debet ꝓbare dominū cōstituentē seruitutē. Uidet q̄ sic: cū al's non possit constituere ius in reꝫ. vt patet. s. de serui. §. ideo auteꝫ. ff. de euic. l. fundū. §. j. vel saltē quasi dn̄m. ⁊ hoc casu possunt eadem dici q̄ dicā in hipotheca. j. §. iteꝫ seruiana. ¶ † Expeditis de tertio veniamus ad quartū: vꝫ cōtra quem cōpetat. Et certuꝫ est q̄ cōtra dn̄m rei seruientis qui impedit vti seu quēuis possessorem rei seruientis. ff. si vsufr. pe. l. vtifrui. §. sꝫ vtrū. ¶ Sꝫ an contra quēlibet aliū impedientē. Quidā dicunt q̄ nō qui confessoria se cōformat rei ven. constat autē q̄ in rei vēdicatione requiritur q̄ reus rem petitam detineat vel possideat: ergo ⁊ in ꝯfessoria. Pe. d̄ bel. ꝑti. hoc improbat dicēs eā cōpetere cōtra quēlibet impedientē. ff. si ser. vēdi. l. si q̄s diuturno. §. fi. Un̄ rei vēdi. ideo dat cōtra possidentē vel detinentē: q̄z habet facultatem rei restituēde qd̄ nō habet alius qui non possidet nec detinet. Sꝫ quicunq̄ impediens hꝫ facultatem prestādi patientiā et nō impediendi: ideo secus in illa. et tamē secus est in actiōe aque pluuie. ff. de aqua plu. arcē. l. si publico. §.

Margin numbers: 25 (beside "cōtinuā"), 26 (beside "§. j. nō oportet"), 27 (beside "l. ij. ff. si serui. vē."), 28 (beside "seruiana").

¶ Quarta principalis q̄stio.

fi.eo.tit.l.apud.§.aque. illa eñ tenet solus dñs. et est ratio: quia sol⁹ ille opus restituere põt. Et hec ꝓcedũt qñ confessoria datur cõtra impediẽtem. si eñ daretur cõtra quasi possessorez secus: vt si dicaz me habere aliquẽ denariuz super aliquo manso vel loco quẽ tu possides si agam confessoria cõtra te quomodo possides non videtur ꝙ possim. ⁊ idez vbicũq3 per ꝯfessoriã volo aliqđ consequi aliud ꝗ̄ pecuniaz: vt reparationẽ parietis q̃ debet mihi seruitutẽ vł reparationem aqueductus quaz debet possessor tenere in statu vt.§.ꝓxi.dicã. ¶ Quinto querit̃ quare sic vocat̃. ⁊ de hoc est satis actuz in glo. ⁊ circa eaz. ¶ Sexto querit̃ ad quid competat. ¶ Et septimo que in ea veniũt. Et ego facio tibi de hoc vnũ mẽbruz ⁊ credo qđ Petrus facere debuisset ⁊ ad veritatẽ ambo ꝓseq̄ͭ sub vno et dicit ꝙ docto.dicũt.ꝙ cõpetit ad tria. Primo ꝙ ipediẽs cesset ab impedimento. Secundo ꝙ restituat fruct⁹ ⁊ interesse. Tertio qđ caueat đ nõ ipediendo. ¶ Primũ ꝓbat p.l.si quis diuturno.ff.serui.vẽ. ¶ Secundum per.l.vtifrui.§.in his.ff.si vsufru.peta.si seruit⁹ vẽdicet̃.l.loci corpus.§.in cõfessoria.eođ.tit.l.haberẽ. ¶ Tertiuz in.l.egi.eo.titu. ¶ Petr⁹ dicit ꝙ hoc nõ est verũ ⁊ ꝙ ꝯfessoria nõ potest cõpetere nisi ad declarationem seruitutis sicut rei vẽdi. ad declarationem dñij. vt dictũ est.§.ꝓxi.§.predicta autẽ oia veniũt officio iudicis sicut in rei vẽdi. et qđ hoc sit verũ dicit apparere: qꝛ sentẽtiat̃ sup declaratione.vt.l.sicuti.§.sed si querat̃.et sic declaratio venit iure actiõis tm̃: cetera offi. iudicis mercenario ꝫm euz.vel dic ꝙ interesse ⁊ dãna q̃ contigerũt ante lit.cõtest. veniũt iure actiõis q̃ post officio iudicis. vt not.in

29 l. harũ.§.alle. ¶ † Octauo querit̃ quõ format̃ libell⁹. et dicit Petr⁹ post Iacobuz ꝙ Ranfre. format sic. Dico cõtra talẽ ꝙ licet habeã seruitutẽ itineris per fundũ talez ad funduz meũ talẽ nihilominis ipe impedit ne quominus possim vti seruitute mea predicta: quare peto ipm condẽnari vt desistat fructus ⁊ interesse reddat: et qđ caueat me in futurũ nõ impedituruz. Dicit idez Petrus post Iacobũ ꝙ iste libell⁹ nõ valet obolum: qꝛ dꝫ cõcludere ad declarãdũ.vt.l.sicuti.§.sed si querat̃. vt.§. satis dictũ est. Itẽ ꝙ seruitus debetur ꝫm indigentiã rei.ff.de ser.rust.pđio.l.certo generi.§.ideo. de predicta indigentia dꝫ fieri sermo in libello. et hoc in ꝫuitute reali.idẽ in ꝓsonali nisi in vsufr. qui ꝑtinet insolidũ ad fructuariũ.ff.đ vsufur.l.vsufr.leg. ¶ Formabis ergo sic ꝫm eum. Fundo meo fundus titij dꝫ ser-

¶ Quinta sexta et septima que stiones ꝓn cipales.

¶ Octaua q̃stio ꝓnci palis quõ formatũr libellus.

nitutē eūdi agēdi:cū vti vellē ꝑm indi
gētiā rei.idē titi⁹ me impedit vti serui
tute quare peto seruitutez fundo meo
ꝯpetere ꝛ deberi ꝓnūtiari:quo ꝓnūtia
to dñe iudex vestruz imploro officiū vt
eū cessare faciatis ab impedimēto:ꝛ cō
pellatis eū cauere ne ipediat me in fu
turū:ꝛ qꝛ dānificat⁹ sum in cētuz ꝙ in
illis centū condēnetis eū.iste libellus
ꝓbaṫ in.d.l.sicuti.§.sꝫ si queraṫ.ꝛ.l.ha-
rū.ꝛ.l.egidius.ꝛ.l.loci.§.j.ꝛ.l.si forte.§.
fi.¶Sic pōt formari in oi seruitute ex
cepto vsufru.vbi nihil dꝫ tāgit de indi
gētia ꝑm eū.Iste libellus satis ꝓcedit
in seruitute reali in qua semꝑ ꝯcludiṫ
ꝛ in ꝑsonali vbi ille cui debeṫ seruitus
50 habeat aliqd agere.¶†Sꝫ qd vbi dꝫ
ei aliqd dari:puta rustic⁹ dꝫ dare par
caponū ꝑ fundo:tūc nō vꝛ̄ cōpetere cō
fessoria q̄ solū cōpetit ad patiētiaz ꝑm
Jacobū.Sꝫ ego credo ꝙ ꝓnūtiatio suꝑ
declaratiōe seruitutis veniat officio iu
dicis quo cōpellaṫ dare in futurū:sicut
venit qd reficiat parietē vl' tollat sicut
ı͂.diceṫ.ꝛ vide.ı͂.i.§.ꝑiudiciales.ꝛ nota
ꝙ opꝫ ꝙ specificeṫ modus impediēdi:
forte qꝛ nō sinit trāsire illū cui debetur
iter.modus eñ declarādus est:qꝛ ex eo
variaṫ ꝯclusio.si eñ me ipedit se oppo-
nendo in ꝑsona concludiṫ.vt.s̄.Si aūt
facit parietē in loco vbi habeo ius:con
cludiṫ vt cesset ab impedimēto ꝛ tollat
impedimentū qd apposuit.C.de serui.
l.si quid.si aūt seruitus exigat vt reus
aliqd faciat:vt reficere parietē ꝑ susti
nēdo tigna mea ago vt reficiat.De in-
digētia rei credo qd nō sit necesse ꝓpo
nere nec ꝓponiṫ cōiter ꝫ cōem vsum.
q̄uis Jaco.ꝛ Pe.cōtra:vt.s̄.dictuz est.
¶Itez caue ꝙ agēs dꝫ specificare quō
fundus cui seruitutē deberi asserit ꝑti-
net ad eū vtrū sit dñs.ꝛ si cōpetat ei ve
ra ꝛ directa ꝯfessoria vel bo.fidei posses
sor.ꝛ sic quasi ꝯfessoria.vel an sit vtilis
dñs vt suꝑficiari⁹ vel creditor vt sic ei
cōpetat vtilis.ex modo eñ agēdi dꝫ de
his oibus apparere:vt dixi.s̄.§.proxi.
¶Per ōmissa apparet ꝙ ꝑlati ꝛ mini-
stri ecclesiaꝝ q̄ agūt suo noie tanq̄ ꝑla
ti directa ꝯfessoria debēt succūbere:qꝛ
nō sūt dñi ꝛ debēt intētare q̄si ꝯfessoriā:
sed bene verꝝ est ꝙ noie
ecclie pñt intētare dire
ctā et ꝯfessoriā:qꝛ ecclia
est dña.vide ꝑ Jnn.ex̄ d
offi.ord.c.cōquerēte.de
ver.sig.abbate.ꝛ qd scri
psi.s̄.d re.diui.§.nulli⁹.
Spe.ꝑo vꝛ̄ ponere libel
lū Ranfre.vide in Spe.
31 d cā pos.vlt.col.¶†Sꝫ
queriṫ quid magis ꝯse-
quimur in effectu ꝑ cō-
fessoriā q̄ꝫ ꝑ interdictuz
vti possidet(:qꝛ ꝑ inter-
dictū vti possidetis con
sequimur qd aduersa-
rius ꝓhibeaṫ nō impe-
dire.ꝛ tñ i ꝯfessoria opꝫ
ꝓbare ꝓprietatē serui-
tutis in iterdicto solum
possessionez.ad hoc pōt
rñderi qꝛ cōfessoria lar-
gius ꝯpetit vꝫ possidē
ti ꝛ nō possidēti:sꝫ iter-
dictū possidēti tm̄ daṫ.
vt.l.j.§.iterdictū.¶Itē
snia lata i ꝯfessoria cau-
sat rē iudicatā ꝯ̄ illū cō
tra quē lata est ꝛ ei⁹ suc
cessores:ꝛ cōpelliṫ caue
re ꝑ se ꝛ successorib⁹.vt
l.harū.ff.si ser.vē.¶In
interdicto nihil cauet:
nec ꝑ se:nec ꝑ successo-
rib⁹.qnimmo posset di-
ci qd in iterdicto heres
nō cōpesciṫ ꝑ sniaz latā
contra predecessores:qꝛ
pōt esse qd habeat aliā
cām ipediēdi nec actio
in factuz ex re iudicata
dareṫ ꝯ̄ ipsum ex turba
tione quā ipē facit:sꝫ ex
turbatiōe ꝑdecessoris si
qd interesset:sed sec⁹ in
ꝯfessoria ꝑ dictā.l.harū.
dic melius.ı͂.d.interdic.
§.retinēdc.in ver.nunc
32 de effectu.¶†Nūc cir-
ca negatoriā insistam⁹.
ꝛ primo queriṫ qd sit.et

De actiōe negatoria.

dic ẜm Petrũ ꝙ ē actio in re ꝯpetēs alicui rōne rei sue vel q̄si libere respectu aduersarij ꝯ vtētē in re illa aliqua seruitute ad ꝓnũtiãdũ aduersario ius nõ esse vtēdi. Actio in rē vt hoc.§.rei sue.ff. si serui.vend.l.ij. Uel q̄si sue.ꝯpetit ei bōe fidei possessori superficiario: vt ibi notaꝶ respectu aduersarij.ff. si serui.vēdi.l.loc.§.ꝯpetit.

¶ Secũda questio.

¶ Scđo queriꝶ vnde nascaꝶ.dic vt dixi i alijs realib⁹: qꝛ nõ nascitur sed ꝯpetit ⁊ hꝫ duo principia materialia.ex pte actoris v cꝫ dominiũ seu ius i re ⁊ libertatē.ex parte rei vsuꝫ attentatũ.⁊ hec sunt facilia videre.

¶ Tertia questio.

¶ Tertio q̄riꝶ cui cõpetit. Dicas ꝙ dño vel q̄si sicut.ẜ.dixi in ꝯfessoria.ff.si serui.vēdice.l.ij.

Quarta questio.

¶ Quarto q̄riꝶ cõtra quē daꝶ.⁊ hic fuit dissentio iter docto. placētinus dicebat qđ daꝶ cõtra dñm cui aliq̄n fuit debita seruitus: ⁊ nõ ꝯ aliũ.glos.tenet cõtrariũ. dic vt i.d.l.ij.ff.si serui.vēdice.l.⁊ si forte.§.hec autem actio.

33 ¶ † Sꝫ de hoc magis dubitãduꝫ.nũq̄d daꝶ ꝯtra quēlibet impedientē etiam si contendat sibi deberi seruitutē Petrus dicit ꝙ docto.cõsueuerũt determiare ꝙ sic: qꝛ ista actio ꝯformis est cõfessorie.cõstat autē qđ cõfessoria ꝯpetit cõtra quēlibet.vt.l.si quis diuturno.⁊.ẜ. satꝫ tactũ est: ergo ⁊ ista.sꝫ ipse distinxit: qꝛ aut tale impedimētum apponitur qđ cadit in gñe seruitutis. Uerbi gratia. volo piscari per stagnum meũ tu dicis ꝙ non possum nisi tibi dem decem vel aliquid: ⁊ tunc non dubium: quia seruitutē ex qualitate facti vult vendicare: ⁊ datur negatoria: sꝫ si me impedis tali impedimēto quod ex qualitate facti nõ cadit in materia seruitutis: qꝛ forte dicis rem ad te pertinere: tunc agitur iniuriarum nõ negatoria. vel agitur vti possidetis.ff.de iniur.l.iniuriarum.§.pe.⁊ fiñ. ¶ Sꝫ quomodo hoc scieꝶ: quia forte hoc dicebat ⁊ hoc cõtingit quasi cõiter.nã impediētes dicũt quare faciũt hoc: si n autem recurreret ad interrogatoria.ff. de interrogato. actio.l.j. ẜm eum. Sed forte non teneꝶ respondere talibus interrogatorijs p q̄ cogereꝶ quodãmodo dicere titulum suũ, vt.l.cogi.C.de peti. heredi. ¶ Uñ ꝑt dici dari ꝯ illũ q̄ nõ vtitur iure seruitutis.ff.si serui. vē. l.fistulas.⁊.l.si qñ.de arbo.cedē.l.fi.gl. tñ vr̄ tenuisse opi. Peꝶ.ff.de aq̄ pluuia arcē.l.apud trebatiũ.§.idē trebatius.si serui.vēdi.l.si cũ me⁹.⁊ facit qđ nota.eo. tit.l.ij. ¶ Quinto queriꝶ quare sic voceꝶ: dic vt in glos. ¶ Sexto ⁊ septimo queriꝶ ad q̄d cõpetat ⁊ quid in ea veniat. Doc.ꝯsueuerũt dicere qđ cõpetit ad hoc ꝙ res agentis libera ꝓnũtieꝶ ⁊ ad fruct⁹ ⁊ ad jteresse. P e.hec oia iprobat ⁊ dicit ꝙ ꝯpetit

¶ Quinta sexta et septima pn̄cipales q̄stiones.

ad hoc vt declaretur nō esse ius aduersario vtē di ð tali seruitute vel ta le impedimētuȝ facere. cetera veniūt officio iu dicis.vt.s̄.circa cōfesso riam dictū est.⁊ hoc pro batur sic.nam si ageret vt res pronuntiaretur li bera:n̄ posset agere ille qui debet aliū talē serui tutē.⁊ tñ cōstat qð talis potest agere.ff.si serui= tus vendicet.l.loci cor= pus.§.cōpetit.ergo con cludi non potest vt res pronūtiet libera:qꝛ fal= sum cōcluderet.verū di cit nisi adderet quo ad aduersariū.¶Spec.ve ro non facit tantā solen nitatē:immo cōcludit di recte ꝙ aduersariꝰ ꝓhi beatur:vt in spe.de cau sa possessionis.§.nūc di cendū.ꝓpe fi.§.Sȝ opi nio Petri ꝓbabilior est de iure.sed tamē ꝑ Spe cu.videtur expressuȝ.C. in qui.cau.col.l.j.lib.xj.

¶ Proba= tio per quē in negato= ria.

34 ¶†Itē queritur q̄s ꝓ= bauit i negatoria. Flo. post Jo.dicit ꝙ actor ꝓ babit se dn̄m rei.⁊ q̄uis dicit liberā rem non ha bet necesse hoc probare qꝛ presumitur libera.⁊ eiusmodi p̄sumptio rele uat eum a probatione. Hanc opi.sequitur Pe. dicit enim ꝙ actor ha= bet probare dominium rei:⁊ ꝙ aduersarius eū impedit libertatē autē probare nō habet quia presumitur.de hoc not. ff.si seruitus vēdicetur. l.sicuti.§.sed si queratur ff.si vsufruc. peta.l.vti= frui.in princ.de ope.no. l.priusq̄. Sed ista sen= tentia non videtur vera qꝛ sicut res pre sumit libera.ita ⁊ persona hominis.h constat ꝙ vbi quis habet possessionem serui seu seruitutis incumbit onus pro bandi libertatem illi qui eam allegat. vt.l.igit.§.potest.ff.de con.ergo ⁊ i hoc casu videt ꝙ debebat incumbere pro= batio illi qui libertatem allegat saltem in casu premisso quo aduersarius pos= det seruitutem:⁊ istud fere dixit glo.in d.l.vtifrui.sed postea retrocessit.¶Pre terea in casu quo agitur contra illum q semel seruitutis ius habuit oportet di= ci ꝙ incumbat onus probandi liberta= tem alleganti vel vbi debetur seruitus de iure communi consuetudinario vel alio.Uerbi gratia.de iure cōmuni con= suetudinario debent subiecti subsidiuȝ domino pro filia maritanda.tu allegas libertatem:oportet qð eam probes vel per priuilegiū vel per conuentionē vel prescriptioneȝ.¶In primo casu da exē plū.Agis contra me negatoria:ego di= co ꝙ recte vtor:quia seruitus est mihi quesita:tu dicis eam extinctam prescri ptione vel conuentione ⁊ libertatē tibi quesitam: nemo dubitat quin habeas probare.item habes eam probare in casu dicte.l.si priusq̄.quando fuit cōtu max.Dic ergo ꝙ actor probat libertatē in casu quo aduersarius recte possidet seruitutem:vel in casu quo ius commu ne ei assistit:⁊ in casu quo semel seruitꝰ competijt.et allegatur extincta ex ali= qua causa vel in casu cōtumacie:alias satis pōtest sustineri ⁊ concedi opinio. Jo.⁊ glo.saluo quod probabiliter pos= set dici ꝙ agēs negatoria sit releuatus a probatiōe dominij ꝓbata possessione rei:vt.s̄.dixi in materia ꝯfessoria.¶Itē videtur ꝙ sufficeret probare quasi do= miniū vel vtile ⁊ sic esset propositum ⁊ articulatum vt dixi in confessoria.vide ibi.⁊ facit bñ ad hoc.d.l.j.C.i q̄.cau.col. cē.

35 ¶†Ex his apparet conclusio libelli concluditur enim declarari ius nō esse ita vtēdi.Cetera vero sicut ꝙ opus im pediēs tollatur si factum fuerit vel cau tio damna ⁊ interesse refundantur ad que diuersimode est concludendum si cut dixi in materia confessoria que ve

niunt officio iudicis.
¶ Quantum tps tollat negatoriam.
36 ¶ † Item queritur quanto tempore tollatur negatoria. Sup hoc scias q gl. tenent q triginta annis. Et ad oppositionem que posset fieri qd ita seqret q seruitus q habet causam discontinuam acquireretur triginta an. cum tempus debeat esse vniforme acquirendi et perdendi et tamen hoc est falsum. Rndet q ex qlibet itione dat vna negatoria: et io si negatoria q copetijt p prima itione sit sublata no sequit q illa que copetit pro vltimis. et de hoc. C. de seruitu. l. ij. et hanc sequuntur hic Jaco. & Pe. dicendo q sicut plures vedicationes copetunt si hodie tu possides & desinis & post iterum possidere reincipis ita in negatoria ex qualibet itione vel quolibet expleto seruitutis competit vna. sed sz hoc nunquid prescriberetur negatorie saltem illi que ex vltima itione competit. dicit Pe. q immo: prescribitur nam negatoria habet principiu materiale libertate. ex quo ergo illud principiu deficit quia forte pscripta est seruitus a modo copetere non potest immo illa que nata erat forte per duos dies ante completam prescriptionem est extincta. non enim tempore dati libelli potest dicere liberam rem: et illud principium materiale dficit: & ideo agere non potest sicut nec rei ven. si desijt esse dominus ante datu libellum vt dixi. s. proxi. Sed nunquid saltem competit pro fructibus & interesse. Rndeo q teneret q hec venirent iure actionis certum est q sic. sed per officium iudicis no. ff. de rei vedi. l. solu. §.
37 j. de eo quod cer. loco. l. iiij. ¶ † Hec possunt sufficere circa hanc materiam. nolo tame omittere vnum punctu in quo leges videtur varie. ago negatoria contra te: constituo te in contumacia non vis comparere. quedam leges dicunt: q punieris: qd efficieris de possessore petitor. vt. l. si priusq. d operis noui nutia. alia lex dicit q pfigetur tibi tps ad agendum et post no audieris. vt. l. a q. ff. de damn. infect. alia dicit q fiet missio in possessionem bonorum. ff. si serui. vendi. l. is cuius. ¶ Super hoc dicas q no potest fieri missio in quasi possessionem iuris sine demolitione operis tunc obtinet. l. a quo. aut potest fieri: et tunc si aduersarius est presens et non vult procedere tunc compellitur cauere. vt. l. si priusq. alias si absens sit fit missio. vt. l. is cuius. & hoc vbi reus est cotumax. si sit actor dic vt dicta. l. priusq. vel potest procedi sm auth. qui semel C. quo & quando iu.

1 Actiones queda sunt pretorie de qbus ponit exempla.
2 Actio pretoria q dat sm. §. sed iste qde. de actio. an sit ppetua vel non.
3 Petitio hereditatis q datur bonor possessori est ptoria.
4 Actio publiciana competit ei q emit bonafide ante pscriptionem completam.
5 Publiciana actio & in factu an sint ide: an vero differant.
6 Publiciana actio quid sit.
7 Item cui copetit.
8 Rei vendicatio & publiciana sunt contrarie origine: na vna presupponit dominiu: alia non.
Adde ad ide nu. 9.
10 Res mobilis si alienetur a malefidei possessore sciente re alienaz comittitur furtum.
11 Publiciana no dat nisi illi qui vsucapit vel prescribit.
12 Publiciana vt cpetat reqritur traditio.

13 Tradens rem suam mihi vt meam ex causa iudicati non transfert dominium.

14 Publiciana actio cõtra quem detur.

15 Domini plures vni⁹ rei ĩsolidũ quis eē nõ possint: possunt tñ plures esse quasi domini.

16 Publiciana an detur cõtra eum qui desijt dolo possidere.

17 An aũt reqrat̃ ꝙ ꝑtium sit solutum.

18 Fides de pretio videtur habita ꝓbata traditione cũ actor habeat ꝓbare traditionẽ.

19 Libellus qualiter formatur in actione publiciana.

20 An aũt debeo allegare causam mediatam.

21 Sentẽtia lata in rei vendicatione an obstare faciat exceptionẽ in publiciana.

22 An aũt in hac publiciana debeat ↄcludi ad declarationẽ vel ad rei restitutionem.

23 Publiciana agẽs an teneat̃ ꝓbare autorẽ suũ fuisse dñm.

24 Publiciana quare melius fuit noiata actio ꝑ se ꝛ facit certã speciẽ ĩsolidũ bonorũ possessio hereditatis petitionis.

Si iste qui-

a dẽ. ¶ Quidam[a] faciunt hic. §. qdaꝫ i verbo alie. qui sequit̃ gl. ꝛ vltramõtani faciunt hic. §. ꝛ Jaco. ꝛ citramõtani faciũt in verbo alie. credo ꝙ vltramõtani meli⁹ faciũt. nã hic imperator subintrat aliã diuisionem. vt

not. hic in glo. quam prosequitur vsq; ad. §. appellamus. casus. vix ponitur per modum casus. potes tamen sic dicere. Domine imperator ego audiui vnã diuisionẽ actionum: qꝛ quedam in rẽ: quedã in personã. ꝛ locutus fuisti de tribus actionibus in rẽ de quibus audiui. Quero q̃ sunt he actiones an sint ciuiles vel ꝑtorie. respondeo qꝺ qdam reperiuntur ciuiles: sicut sunt iste tres

1 predicte. ¶ † Quedam pretorie de q̄bus exempla subijcit. Verbi gratia: emis rem bonafide ꝛ titulo ab eo quẽ credebas dominuꝫ: si cadas a possessione vẽdicare nõ potes de iure ciuili: sed ius pretorium dat tibi actionẽ ꝛc. prosequere ponendo casuꝫ iuxta exempla ꝛ verba tex. ¶ In glo. latenter. circa me

b dium[b] ibi cuꝫ dicit in persona actoris Pet. de bel. perti. do. dicit rei vẽdicationẽ pretoriã hoc casu qñ dat̃ cõtra eũ q̄ dolo desijt possidere ꝑ dictã. l. electio. ꝛ per. l. ij. §. fi. C. de ali. iudi. mutã. ¶ Jus pretorium dat nouã formã huic rei vẽdi. faciendo eã ↄpetere cõtra illuꝫ q̄ nõ possidet ↄtra formã ei datã de iure ciuili. ꝛ ideo ius ꝑtoriũ dꝫ dici. ff. de iusti. ꝛ iur. l. ius ciuile. sed ẜꝫ hoc videt̃ q̄ debeat extingui anno: qꝛ pretoria. ꝛ descendit ex delicto ex eo quia dolo desijt possidere. ¶ Sꝫ idẽ Pe. dicit immo est perpetua ĩsolidũ quis ex delicto descendat. ff. de noxa. actio. l. pe. §. he actiones. ꝛ. ff. mulier vẽtris noie. l. j. §. actio. quia surrogata est in locũ ciuilis ꝛ ꝑpetue. nec

2 proprie ex delicto: sed ex dñio causatur ẜm eum. ¶ † In hoc aduerte. nã glo. ꝛ doc. dent̃ sup hoc varie. vnde. ff. de actio. ꝛ obli. l. in honorarijs. videt̃ tenere hanc opi. Pe. sed. ff. de bo. pos. here. peti. l. j. tenent qꝺ hic. Dy. tꝫ ꝙ sit ciuilis. Sed per exceptionẽ dꝛ ꝑtoria: ꝛ sic intelligit dictam. l. ¶ In glo. scꝫ expresse. in fine. ista glo. videtur concludere qꝺ actiones descendentes ex contractu vel quasi ex delicto vel quasi ex varijs figuris causarum sunt ciuiles omnes: ꝛ tamẽ constat multas esse pretorias. vt actiones de constituta negotiorum gestorum ꝛ de ti manifesti vi bonorum raptoruꝫ ꝛ infinitas de quibus in arbore Joan. Fa

a ¶ Quidã Vide hic Jaso. q̃ narrat altercationem fuisse inter vltramõtanos. ꝛ citramontanos an hic sit. §. vl non.

b ¶ Circa mediũ. Vide hic Ange. i. ij. col. ver. in glo. sꝫ iste ꝛ Jason in. vij. co. i prin.

pone ergo et si que sunt alie civiles.i.a simili.iure.s.iure civili iducte.cuius sunt multe partes.vt.s.gl.proxi.no.i fi.Et est verosimile quod hoc voluit dicere glo.quia al's intolerabilem implicaret errorem quod non

3 est verosimile.¶ † In gl.j.tamen ibi cum allegat.§.quedam.Contra:quia petitio hereditatis que datur bonorum possessori est pretoria:vt.l.j.de bono.posses.here.peti.et tamen est mista.ff.de peti.here.l.sed et si lege.§.consuluit.et.C.de peti.here.l.hereditas.§.petitio.Dicit Dyn.et doc.quod peti.heredi.est ad veritatem civilis etiam que datur bo.pos.quia per sena.consulta iducta est.vt.l.item cum predixim9.ff.de peti.here.¶ Sed quia per pretorem extenditur dicitur pretoria licet veridice non sit vt dixi.s.Vel dic quod petitio hereditatis que etiam competit heredi de iure civili non est mista:immo est in rem.vt.ff.de pet.here.l.sed si lege.§.petitio.et dixi.s.in prin.titu.¶ Item opponitur quia omnia interdicta sunt pretoria et sunt in rem scripta.ff.de interdic.l.j.§.j.et sic quodammodo pretoria videntur mista.Solu.non sunt mista:immo ad rei veritatem personalia.vt ea.l.§.penulti.¶ In glo.hoc videtur falsum.in fine.Vel dic quod competit ad dominium.i.ad declara-

4 tionem dominij secundum doc.¶ † In gl.[a] sed num

8 quid publiciana.in fine.hec opinio est vera per argumentum glo.Item quia publiciana competit illi qui emit bonafide ante impletam prescriptionem.vt hoc §.et nisi completa prescriptione adderetur vtilis rei vendicatio complementum prescriptionis nihil augeret quo ad hoc quod non est dicendum.vnde secundum Dy.est reperire triplex dominium directum et illud causat actionem directam in rem.item vtile dominium et illud vtilem.item quasi dominium et illud publici.vnde caue.quia glo.quandoque vocat vtile dominium quasi dominium.vt.ff.de dam.infec.l.cum postulassem.§.j.de acq.rer.do.l.traditio.ff.e.l.si servus.et Azo.in sum.huius titu.sed error est.et corrige.sunt enim diversa vtile dominium et quasi dominium secundum Dy.Ja.vero de ra.dicit quod publici.competit directo et vtili domi-

5 nio vt.j.videbis.¶ † In glo.s.publiciana.in fine.hec gl.est notabilis secundum Dy.pro quo facit.ff.de adulte.l.quod ex his.Sed videtur quod actio in factum et publici sint idem.ff.de iureiuran.sed si possessori.in princip.vide quod ibi not.iuxta magnam glos.apostille.quia in prosecutione materie declarabitur.¶ Veniamus ergo ad materiam iuxta quam primo queritur quid sit publiciana.Secundo cui competat.Tertio contra quem.Quarto que requiruntur ad hoc quod competat.Quinto ad quid competit et quid in ea veniet.Sexto de forma libelli.

6 ¶ † Redeamus ad primum quid est hec actio.Et dic secundum petr.de bel.perti.quod est quedam actio in rem competens alicui ratione iuris sui sibi bonafide quesiti in re vel ad rem commercio dominum non exemptam propter vitium non prohibitam vsucapi ex causa habili ad translationem dominij traditione secuta vel quasi contra eum qui habet facultatem rei restituende ad declarationem iuris sui.Actio in rem.hoc satis apparet hic imperator enim ponit eam exemplum primum de pretorijs realib9.Ratione iuris id est.quasi dominij vt hic cum dicit quasi rem susceperit bonafide quesiti.ff.eo.l.eius que.§.pretor.Vel ad rem.pet.dicit quod ideo dicit ad rem:quia qui habet servitutem habet ius i re:sed qui potest vendicare ratione dominij vel publici.agere ratione quasi do-

¶ Tractatus materie publiciane quem et tractat hic Jason.

a ¶ In gl. Vide hic ange.singular loquentem.et sup fine gl.vide Jaso.in.ix.col.et ibi querit num quid publiciana detur feudatario vel vasallo ad vendicandam rem sibi infeudatam.Item sequenti co.querit numquid publiciana competat vero et directo dominio.

minij hȝ ius ad rē. Sal-
ua pace sua. Ego credo
ꝙ ille qui habet dñium
habet ius in re: ſȝ de eo
qui nō habet dñium ſed
quaſi dñium poſſet ſuſti
neri ꝙ habet ius ad rē.
vide i ſimili extra de cō
ceſ. prebē. c. fi. lib. vj. ⁊ c.
ne captāde. Propter vi
tiū. vide. ff. de publi. cuȝ
ſponſus. §. in vectigali-
bus. Cōmertio hoim. vi
de. ff. eo. l. cū ſponſus. §.
antepe. ex cauſa habili.
ff. eo. l. j. §. fi. cum. l. ſeq. et
l. quecunqȝ. Traditione
ff. eo. l. ſiue. in princip. et
§. j. Reſtituēde. vt in rei
ven. cui eſt ſimilis. ff. eo.
l. eum qui. §. in publicia
na. Ad declarationē de
hoc magis videbis i for
7 matione libelli. ¶ † Se
cūdo querit cui cōpetit.
Ad hoc dicas ꝙ nō dño
qui bonafide acquiſiuit
ab illo quē credebat do-
minū ⁊ iuſto titulo tali
q̄ parat cauſaȝ vſucapiē
di. vñ quinqȝ ſunt neceſ
ſaria ad hoc qđ cōpetat
vt hic no. in glo. ¶ Sup
ponitur ergo per doct. ⁊
glo. ꝙ nō cōpetit dño ve
ro Jaco. de ra. ⁊ Pet. de
bel. perti. dicūt ꝯ. ꝙ im-
mo etiā dño vero cōpe-
tit ⁊ cōcurrit cū rei vēdi.
⁊ hoc ꝓbant per ſimile.
nā pretor q̄ eā introdu-
xit largus eſt. ⁊ nedū ꝓ-
uidere voluit in caſu ne
ceſſario ſicut vides i bo.
poſ. quā dat ab inteſta-
to emācipatus: quā ex-
tēdit ad ſuos q̄ nō indi-
gebāt: q2 ſuccedebāt de
iure ciuili. ℥. de bo. poſ.
circa pñ. Unde ad leges
q̄ dicunt dari nō dño: re

qſtio prin-
cipalis.

ſpōdēt ꝙ verū eſt ꝓprie in caſu ſue
tentionis: nō tñ ex hoc negat nec cō
dit quin dat dño vero. ¶ Hāc opi. ne
credo verā. Primo q2 nullo iure fulci
immo videt contra intētionem textus
ſcđo q2 due actiones q̄ ſunt cōtrarie
originali materia nō cōcurrūt q̄uis cō
petāt ad eundē effectū vt eſt videre
querela inofficioſi teſtamēti ⁊ in que
la falſi. q̄uis em̄ vtraqȝ cōpetat ad a
nullationē teſtamēti: tñ cōtrarie ſu
origine. nam vna ſupponit teſtame
tenere alia ſupponit nullū nō cōcur
nec vna habet locum in caſu quo al
8 C. de inoff. teſt. l. ꝯtra maiores. ¶ †
ergo in ꝓpoſito nā rei vendicatio ⁊ p
bliciana ſunt ꝯrie origine: ⁊ vna ſupp
nit dñium alia nō. Ideo nō videt po
dici ꝙ cōcurrant. nec vna cōpetat in ca
ſu quo alia. Quō ergo ꝓuidebit illi q
dubitat an eſſet dñs vel non ille a quo
acq̄ſiuit: q2 ſi iuret oportet ꝙ anceps iu
ramentū recipiat: ⁊ ſic in periculo pe
rij. vnde q̄uis gloſſator dicat hic conſu
tat ꝙ i dubio ꝓponat publicianā. nō
ꝓuidet ſup ꝯſciētia iuramēti. naȝ ſi ne
ſciat an ſit dñs vel non q̄uo iurabit
vel illud. ¶ Poſſet dici ꝙ iuramētū
de credulitate ⁊ generali: vcȝ ꝙ exiſti
mat ſe iuſtam cauſaȝ habere. vt. l. ij. C.
de iuramento calū. nec aliud hȝ ſpeci
care: ⁊ tale bñ pōt preſtare. Si tñ faciat
poſitiōes tūc oporteret iurare ſpecifice
⁊ eſt maior difficultas. Uñ credo ꝙ non
hȝ ponere in libello vel in articulis
verba. emi vel acquiſiui a tali quē dñ
eſſe credebā ⁊ tali titulo: q̄ nō erat dñs
nec me non dñm eſſe credo: ⁊ hoc nō
ꝓbari. Certū eſt ꝙ agēti ſufficit tale fa
ctū ponere ex q̄ ſua cōcluſio poſſit ſeq
Cōſtat aūt ꝙ ponēdo ꝙ emi a tali quē
dñm credebā: ⁊ tali titulo qui mihi rem
tradidit ego pono factuȝ ſufficiens ad
materiam publiciane: q2 tñ ſufficit ad
vſucapionem ſeu preſcriptionē paran
dā: ⁊ ſic ad publicianā dandā: hec enim
correlatiua ſunt. vt. l. ſi ego. §. idem iu
9 lianus. ff. eo. tit. ¶ † Preterea ſi agēs pu
bliciana haberet dicere nō dñm illum a
quo cām habet cōfiteretur malam fidē
in pñti q̄ ſaltem de iure canonico pſcri
ptionem

ptionē impediret: ꝛ sic publiciana saltē illo iure nō cōpeteret e℥ de p̄scrip.c.vigilanti.ꝛ.c.fi. ¶Uñ ꝗuis de iure ciuili sufficiat habuisse bonāfidez ab initio: d iure cano. requirit͂ semp.vt.d.c.fi. Et sic si haberet dicere se emisse a nō dño: semp illo iure caderet cū non esset in cā vsucapiendi vel p̄scribendi p ꝯfessionē suā. Uñ ego credo ꝙ de q̄nq͡ ꝗ glo.dicit necessaria ad h̄.vt cōpetat publiciana sufficiat ponere tria.vcꝫ tituluꝫ bonāfidem ꝛ traditionem.ꝛ alia non sunt necessaria poni: quia eoipso ꝙ non ponit se dñm apparet ꝙ nō intētat rei vēdicatio.ꝛ ita restat ꝙ intētio cadat in publiciana si poneret p̄scriptionē agēdo vel defendendo sufficeret illā ponere: ergo in publiciana sufficit. ¶Itē vr̄ exp̄ssum ꝙ agēs publiciana nō debeat dicere se nō cadere dñꝫ.ff.e.l.si ego.§.partus.ꝟ. interdū.videt͂ ergo ꝙ de iure canonico publiciana nō ꝯpetat nisi qñ ꝯtinuatur bonafides: ꝛ ita hec materia restringit͂

10 illo iure. ¶†Itē vr̄ ꝙ de iure ciuili restringat͂ multū quo ad reꝫ mobilē.qꝛ si res mobilis alienet͂ a malefidei possessore rē alienā sciente cōmittit͂ furtū.C. qd cū eo.l.si liberā.ꝛ sic res est vitiosa ꝛ inusucapibilis: ꝛ ꝑ cōsequēs nec publiciana cōpetit.vt.l.si ego.§.partus.ff.eo. ¶Itē vr̄ multū restringi in re immobili si alienās habuit malāfidez per aut͂. malefidei.C.de p̄script.lōgi.temp.ꝗ est de corpe.vt spō.lar.§.rursus.vñ in paucis casibus videt͂ hec actio cōpetere qd multi ꝯcedūt. Ia.ꝟo de ra.dicit dominus dñi sui dicebat qd etiam in casibus p̄dictis dat͂ publiciana: ꝗuis p̄scriptio seu vsucapio nō ꝓcedat: qꝛ illa iura nō loquunt͂ de hac materia: sed solū de prescrip.ꝛ sic cū expresse nō corrigant non sunt extēdenda.C.de appel.et maxime cū sit diuersa ratio: qꝛ p̄scriptio preiudicat dño et est ꝯ eq̄tatē.sꝫ publiciana est f̄m eq̄tatē: ꝛ nec p̄iudicat dño nec ꝯ ipꝫ datur: vt.l.peñ.ff.de publi.ꝛ sic transit.

11 ¶†Sꝫ restat rñdere ad ꝯriū: qꝛ publiciana nō dat͂ nisi illi ꝗ vsucabit vl' p̄scribit.vt.l.eū ꝗ.ff.eo.ille nō prescribit ergo ꝛc. Solu. publiciana est inuēta iure.ff. de iusti.ꝛ iur.§.possessores.in dictis casibus prescribūt ergo iure illo dat͂ publiciana.vñ vr̄ sufficere ꝙ iure.ff.possit prescribere cū noua iura quo ad hoc nihil immutent. ¶Preterea hec maxima non est vera simpliciter nō p̄scribit: ergo non dat͂ publiciana: qꝛ ille qui cecidit a possessione nō prescribit: immo interrūpit͂.ff.de vsucap.l.generaliter.ꝛ tñ ille est qui agit publiciana: videlicet qꝛ possessione cecidit.vt hoc.§.vñ solū hic desiderat͂ ꝙ habuerit titulū ꝛ bonam fidē ꝛ ꝙ res fuerit tradita ꝛ ꝙ titulus sit talis ꝗ sit habilis ad parādā vsucapionē.lꝫ qñq͡ vsucapio nō sequat͂ nec precedat.vt.l.cū sponsus.§.i vectigalibus. et notat͂ in.d.l.eum qui. ¶Uides ergo cui ꝯpetit ꝛ ꝗ sunt necessaria ad hoc qd cōpetat. 12

¶†Nunc discutiamus singula quinq͡ ꝗ glossator dicit eē necessaria per ordinē. Primo dicit glo.ꝙ requirit͂ traditio vel quasi. Sꝫ ꝯ hoc oppone de le.ff.eo.l.cū sponsus.§.j. Itē ꝙ operat͂ traditio in cōtractibus inter viuos.hoc operat͂ simplex legatū in vltima voluntate.ff.quēadmodū seruitus amittat͂.l.si partē.§.j.igit͂ in legatis nō est opus traditiōe. ¶Ia.de ra.dicit ꝙ in vltima voluntate ꝯpetit publiciana sine traditione: vcꝫ illa ꝗ competebat testatori et ex ꝑsona ei⁹: sed si legatario non ꝯpetit ex ꝑsona sua nisi dñium traditione facta.hoc idem notauit glo.ff.eo.l.j.in fi. al's.l.ij. Ego tñ credo ꝙ opinio ꝗ ibi primo notatur sit verior: vcꝫ ꝙ publiciana acquirat͂ ex vltima voluntate siue traditione.ꝛ hoc supple hic ad glo. ¶Sed circa hūc articulū q̄rit͂ nunq̄d req̄rit͂ ꝙ transferatur possessio. Et vr̄ ꝙ non hec actio hꝫ instar rei ven.ff.eo.l.eū ꝗ.§.in publiciana in qua sufficit traditio dato ꝙ possessio non transferat͂.ff.de fundo do.l.si fundū.ff.de rei ven.l.si ager. ¶Iac.de ra.dicit ꝯtra ꝙ oportet ꝙ fiat possessor.qꝛ al's prescribere vl' vsucapere non posset ꝛ ita nec publiciana cōpeteret.vt.d.l.eū qui.facit etiam pro ipso eo.tit.l.traditionē. ¶Ad argumentum respondet.publiciana hꝫ instar vendicationis ꝛc.verū est quo ad hoc vt fructus veniāt.ꝛ quo ad aliqua alia sꝫ nō quo ad oia.aliqua enim requirūtur in

publiciana q̄ nō in rei vēdicatiōe ⁊ ecō tra. Sȝ huic opinioni Jacobi videt ob stare.ff.eo.l.si seru⁹.vbi videt exp̄ssum. ¶ Itē q̄ hereditati nō acq̄rit possessio. ff.si q̄s testa.lib.esse ius.fu e.l.j.§.sceuola.⁊ t̄n acquirit publiciana.ff.eodē.l.si ne.§.pe.⁊ in hac opi.est Pe. ¶ Itē dicit glo.q̄ scd̄o req̄rit titul⁹ habilis ad trāsferendū dominiū si tradens esset dn̄s.
13 ¶ † Sed cōtra opinionē opponit:quia si petam rem tuā vt meā ⁊ p̄nuntiet cōtra te ⁊ tu tradas rē autoritate iudicati non transfers dn̄ium.q̄ vbi tradis reȝ tuā vt meā nō transfers dn̄ium.ff.de cōditione causa data.l.iij.§.subtili⁹.⁊ tamen certū est q̄ hoc casu competit.ff.de condi.causa.data.l.iij.§.fi.⁊ sic nō videtur requiri titulus habilis ⁊ eodē mo po pōt opponi cōtra illud qd̄ glo.requirit. Tertio videlicet q̄ res tradat a nō dn̄o. Contra immo si in casu p̄misso tradatur a vero dn̄o nō trāsfert dominiū. ⁊ ita in casu p̄misso nō refert vtrū a vō dn̄o vel nō dn̄o tradatur. ¶ Jac.dicit q̄ he oppositiones procedūt ex falsis.naȝ res iudicata est habilis titulus ad trāsferendū dominium.ff.de reb.eorum.l. iij.§.item queri potest. Et hoc probat p̄ rationem.ista sunt paria transferre dominiū vbi dn̄s tradat vel causam vsucapiendi parat vbi non dn̄s.ff.de ꝯtrahen.empt.l.clauibus.sed causa iudicati dat et parat causam vsucapiendi vbi nō dn̄s tradit:ergo transfert dominiuȝ nec obstat.§.subtili⁹.q̄ illa regula fallit p̄pter autoritatē rei iudicate. ¶ Iteȝ circa id quod glo.dicit requiri quarto et quinto oppo.quia si agerē contra te ad rem ⁊ mihi detuleris iuramentuȝ et iurauero datur mihi publiciana.ff.eo. l.eum qui.§.si mihi petenti. ¶ Si ergo nunc habeā iurare q̄ crederem eū dominiuȝ qui tradidit mihi qd̄ est necesse ex quo ita oportet poni in facto f̄m gl. sequitur q̄ sim periurus:vel nūc q̄n iuro de calumnia data libello i publiciana:vel tunc quādo iuraui reȝ meā esse. vnde si iurem q̄ nō sim dn̄s:quomodo me saluabo de primo iuramēto quo iuraui me dn̄m esse. Ad hoc dices q̄ istud quintū nō debet poni in libello.vt dixi

s̄.in princi.materie.⁊ in hoc vr̄ declinare Jaco.⁊ Pe.post eum. ¶ Itē dicit Jac.q̄ req̄ritur sextū q̄ inceperit vsucapere ⁊ ad hoc adducit hunc.§. istud pēdet ab eo quod dixi.s̄.an requiratur q̄ res fuerit tradita ⁊ possessio adepta fuerit:certum est q̄ nec vsucapio
14 incepta. ¶ † Nūc expedito articulo cui hec actio cōpetit: videamus cōtra quē detur. Et certū est q̄ contra possessorem vel detentorē rei si nō dn̄s.q̄ exceptio dn̄i repelleret agētē.ff.eo.l. pe.nisi in casib⁹ qui hic notant. in fi.glos.quam hic insinua. ¶ Item exceptio dn̄ij q̄n repellit:vide plene.ff.e.l.siue.§.de duobus.vbi de hoc no. plene. ¶ In hoc t̄n aduerte:q̄ illud qd̄ cōiter dr̄ q̄ publiciana nō ꝯpetit ꝯ illū q̄ hȝ cām ab alio.hoc ē verū si iste q̄ rē detinet est i tali statu q̄ possit p̄scribere vel vsucapere:al's sic.vbi gr̄a. emi librū bōafide: liber mihi surripit:fur vendidit tibi: ago ꝯ te publiciana:nūq̄d possum. Ja. dicit determinatuȝ fuit Aurelianis q̄ nō:q̄ melior est ꝯditio possidētis vbi a diuersis dn̄is cām habuit. Ipse t̄n determinat ꝯ:q̄ illa regula obtinet vbi prescribere vel vsucape pōt:qd̄ nō pōt in casu q̄ōnis p̄dicte:q̄ res ē furtiua:⁊ id̄ nō cōcludit aliū q̄ potius ius hȝ ⁊ cui ꝯpetit publiciana cū nō sint in pari cā. ¶ Et hoc satis p̄bat:q̄

¶ Tertia q̄stio principalis.

vbi duo habent cām ab vno et vni fuit res tradita alij nō ille cui fuit tradita ē potior.qr est i cā vsucapiēdi:ali⁹ nō.vñ si vn⁹ hʒ titulū habilē ad acqrēdū dñiū ali⁹ nō:qr vn⁹ forte emit ali⁹ ɔduxit:vel noie ɔmodati vel depositi recepit:potior ē ille q̄ hʒ titu.habilē ſm Pe. ¶ Itē dic ꝙ in casu in q̄ publiciana daṫ titulo de se nō habili ad transferēdū dñiū habilitato tñ ꝑ accidēs ⁊ ꝑꝑ autoritatem rei iudicate vel iurisiurādi ꝙ tūc nō datur ꝯ quēlibet possessorē vel detētorē:sʒ ꝯ illū tm̄ ꝯ quē iuratū est.ff.e.l.eū q̄.§.si petenti.qr publiciana illo casu nō ɔpetit de vera ⁊ regulata natura sua ⁊ nō mirū si restringiṫ.vide pleni⁹.ī.eo.§.itē si qs.

15 ¶ † Et ex his apparet ꝙ q̄uis nō possint esse plures dñi isolidū vni⁹ rei: pñt tñ esse plures q̄si dñi.nā plurib⁹ datur publiciana qñ plures eādē rē emerūt bonafide.vt ptʒ.d.§.⁊ est rō:qr vni⁹ rei vnicū est dñiū qḋ apud vnū tm̄ esse pōt.sʒ plures pñt rē habere bonafide ⁊ titulo absq̧ incōueniēti.ff.de acq̄.pos.l.iij.§.ex plurimis.

16 ¶ † Sʒ nunq̄d publiciana daṫ.ɔ.illū q̄ dolo desijt possidere. Dicas idē ⁊ ꝑ oīa sicut in rei vēdicatione dixi.s.§.proxi.qr oīa q̄ seruanṫ in vna debēt seruari in alia.ff.eo.l.eū q̄.§.in publiciana.nisi repireṫ ɔtriū expssuʒ Et pōt dici qḋ hoc casu publiciana sit vtilis sicut dixi de rei vēdica.s.§.j.Sed an publiciana q̄ cōpetit supficiario vel vectigali est vtilis vel directa.Uideṫ ꝙ vtilis ad istar rei vē.ff.si ager vectigal.l.j.i fi.⁊ ita repireṫ quasi dñiū directū ⁊ quasi vtile ad instar dominij.Sʒ hoc videṫ satis nouū:nec videṫ de mēte legū.vñ ideo ꝙ semꝑ sit directa vñ rei vēdicatio iō dr vtilis:qr cōpetit non vero dño ⁊ extēdiṫ ad dñm nō verū ꝯ substātialia principia sua ꝑ que nō ɔpetit nisi dño vero.sʒ in hac non sic:qr hec nō requirit dñiū sʒ q̄si dñiū non distinguēdo q̄d.vñ ṗtor q̄ eā itroduxit erat larg⁹.⁊ introduxit eā simpliciter ⁊ liberaliter ⁊ vnā ꝓ omni quasi dñio.ff.e.l.cū spōsus.§.in vectigalib⁹.Hec ꝓcedunt vbi publiciana ɔpetit ad corpalia.sʒ vbi ad incorpalia iuxta.l.si ego.§.j.ff.eo.tūc daṫ ɔ ipedientē.lʒ nō possideat vt dixi i ɔfessoria.s.§.pxi.

17 ¶ † Quidā in dubiū reuocāt an reqraṫ ꝙ pretiū sit solutū.Et dicit Jac.ꝙ Ranfre.tʒ ꝙ sic:qr ad hoc ꝙ ɔpetat publiciana reqritur bonafides.certū est autez ꝙ ille q̄ recepit nō hʒ bonāfidē nec titulū: nisi soluerit pretiū vel fides fuerit habita de ṗtio.ff.de ɔhen.empti.l.qḋ hr̄di. ¶ Preterea dominiū non trāsferretur aliter nisi dñs venditor esset.ergo nec cā vsucapiēdi vbi nō est dñs cuʒ ad paria iudicenṫ.e.tit.l.clauibus. Jac.dicit cōtra sequendo tex.⁊ glos.ff.eo.l.de ṗtio.⁊ idē seq̄tur Pe. ¶ Ad argumētū Ranfre.respōdet ꝙ ille q̄ emit debet habere bonā fidē.i.se credere venditorē habere ius vēdēdi ⁊ non esse reʒ alienā: ff.de verb.signi.l.bonefidei:nō autē hoc casu debet credere se factū dñʒ: sed adhuc hoc bene indagatum nō est.⁊ videṫ necessario ꝙ ad hoc qḋ competat publiciana ꝑ re mobili qḋ oporteat pretiuʒ esse solutum vel fidem habitam de pretio:quia emptor qui alio modo recepit cōmittit furtū.ff.de fur.l.eū q̄.ij.respōso.⁊ est predo.ff.de acquirē.pos.l.si ex stipulatione.⁊ ita non pōt vsucapere sicut nec publiciana agere:qr actor nō habet in publiciana ponere nec ꝓbare ꝙ ṗtium sit solutum vel fides habita de pretio et sic itelligiṫ lex de pretio: si tamē reus dicat actor-

¶ Posset dici q̄rta q̄stio principalis.

a ¶ Pōt. vide ang. i. x. co. in fi. ꝟ. qd veniat.

b ¶ Talis libell⁹. Uide hic Jas. sup hāc gl. in. xij. co. et se. zange. h in. v. colū. ꝟ. in gl. dicit. vid Pe. Jac. in tit. de acti. publici.

¶ Quinta q̄stio principalis.

¶ Sexta q̄stio principalis.

c ¶ Titul⁹ An aūt pbare ōbeat agēs publiciana possessionem sui autoris item qs sit effect⁹ isti⁹ actionis et ei⁹ condēnatiōis. vide hic p ange. i vlt. co.

rem esse malefidei possessorem: qꝛ ꝓpria autoritate rē accepit ꝛ ꝯ volūtatez venditoris ꝛ pretio non soluto opꝫ ꝙ actor replicet ꝛ ostēdat ꝙ habuerit ꝺ volūtate vēditoris vel saltē ipo sciēte ꝛ nō ꝯdicēte: quo casu nō est fur nec credo. C. de acqr. pos. l. anim⁹. vel se soluisse p̄tiū. ꝛ sic dꝫ intelligi. d. l. de p̄tio.

18 ¶ † Itē cū actor habeat pbare traditionez: ipsa pbata videt habita fides de p̄tio. vt dixi. s. de rez diuisione. §. vendite. Sequitur videre de quanto qd venit in hac actione. Hoc non reperit bene expssum. dici tamē pōt a ꝙ oia veniūt q̄ i rei vēdicatione sicut restitutio rei fruct⁹ ꝛ dāna. ꝛ in summa dic vt i rei vēdicatiōe dixi. s. eo. tit. §. j. qꝛ instar ei⁹ sequit. ff. eo. l. eū qui. §. in publiciana.

19 ¶ † Uideam⁹ de vltimo vez de forma libelli. ꝛ glo. ponit diuersos modos formandi. ¶ Primos duos reprobat: qꝛ agens mentiret. ꝛ credo ꝙ bn̄ dicit. ꝛ hoc etiā doc. Itē glo. reprobat tertiū modū alternatiuū. ꝛ idē sequunt docto. Uidet tn̄ expeditum ꝙ hodie debeat admitti ꝺ iure canonico. extra de sen. ꝛ re iudi. c. abbate. ꝛ ibi tꝫ Archi. ꝛ notabat de hoc extra de in integ. resti. c. constitut⁹. et Spec. q̄ nō figit pedē de actioni. seu petitio. §. sequit. versi. itē not. de cā pos. ꝛ proprie. §. nūc dicendū. Quicqd tn̄ dicāt b patulo ptꝫ: qꝛ talis libell⁹ b de iure non pcedit nisi i casu quo esset incertitudo pbabilis per. §. qꝛ aūt. ff. quorū lega. l. ij. ꝛ factū aduersarij. Sed Inno. intelligit illū. §. gn̄aliter quocūqꝫ sit incertitudo pbabilis: vt no. in. d. c. constitut⁹. et illo intellectu posuit illa verba in. d. c. abbate. cui⁹ fuit autor ꝛ credo ꝙ sit bonus intellect⁹. ff. si pars here. pet. l. j. §. fina. de rei vendi. l. que de tota. §. fina. Unde fm intellectū illū potest dici qd vbi agēs publiciana habet causaz dubitandi an autor su⁹ esset domin⁹: quia forte emit ab ignoto vel viatore tūc admittatur libellus: sed vbi autor est certus ꝛ notus ꝛ potest se certificare de domino non videt habere colorem ꝙ talis alternatiuus libellus admittatur.

20 ¶ † Sed q̄rit in rei vendicatione sufficit me dicere dn̄z nec habeo ponere causam mediatam. nūqd idē in publiciana. Uidet ꝙ sic per. d. ca. abbate. vbi videtur expssum. ꝛ hoc videt sentire glo. hic in libello quez approbat: vbi ponit solā cām q̄si dn̄ij: sed hoc non vr̄ verū: qꝛ q̄ sunt necessario pbabilia sunt ponibilia: sed necessario oportebat pbare: ergo necessario opꝫ poni. ¶ Primū probatur qꝛ testes nō debēt deponere nisi sup contentis in libello nec interrogati vt notat in. l. si qs libertatē. §. j. ff. de pe. here. Qd aūt probari debeat titul⁹ c pꝫ p totā hāc materiaz. ꝛ. ff. eo. l. q̄cūqꝫ. §. q a pupillo. Spec. in suo libello ponit solū quasi dn̄iū nec qcūqꝫ ponit de cā mediata. vt. d. §. nūc dicedū. Quicqd sit si non debeat poni in libello oportet qd ponatur i articulis sup quib⁹ testes examinabunt.

21 ¶ † Cōsueuit q̄ri circa hāc materiā vtrū snia lata in rei vendicatione obstet exceptio rei iudicate in publiciana vel ecōtra. De hoc non est qd fm Dy. qꝛ expressum est. ff. de euic. l. minor. §. si seru⁹. qd verū est vbi est actum altera. ¶ Sed qd si actū sit vtraqꝫ. quia actor facit libellū alternatiuū dicendo ꝙ res ptinet ad ipm iure dn̄ij vel quasi. Tūc credo contra etiaz si alterutrū tm̄ sit in pcessu psecutus. totū em̄ ius suū in iudicio deduxit. ff. de exce. rei iudi. l. ꝛ an eadē. §. actiones. ꝛ idem crederem

dixisset se quasi dñm ex vna cã: q2 forte emit q2 non poterit agere ex alia di= cẽdo rez forte sibi donatã p dictũ.§.iũ= ge.ĩ.e.l.sic itaq3.hoc qñ ñ exp̃ssit ab ini=
22 tio: vt.e.ti.l.si mr̃.§.si q̃s aũt. ¶ †Sed nunq̃d dz ɔcludi in hac actione ad de= clarationẽ vel rei tm̃ restitutionẽ. Glo. Spe. ⁊ quasi oẽs doc. ɔcludũt ad resti= tutionez. Securi⁹ tñ est q̃ cũ hec actio sit realis ⁊ habeat istar rei ven. vt.l.eũ qui.§.in publiciana. q̃ cõcludat ad de= clarationẽ dñij b̃m Pet. Et potes sic for mare. Corã vobis dño tali iudice: et. di= cit ⁊ proponit titi⁹ actor cõtra sempro= niũ reũ q̃ licet talis res ad ip̃m perti= neat iure q̃si dñij q2 eã emit a tali quez dñm esse credebat: eãq3 per verã tradi= tionem accepit: eiusq3 possessionẽ ade= ptus fuit eratq3 in cã vsucapiendi cũ a possessione cecidit nihilomin⁹ sempro= nius pessessor vel detentator eiusdem eandẽ rem dimittere et restituere dicto titio denegat minus iuste: quare petit dict⁹ titi⁹ dictã rem ad se iure quasi do minij pertinere per sententiã declara= ri per officiũ vestrũ compelli dictam rẽ eidem titio restituere cũ fructib⁹ ⁊ dam nis ⁊c vt dixi in rei vendic.§.eo.§.j. Et hoc quando publiciana competit pro corporalib⁹. Si aũt ad incorporalia iu xta.l.si ego.§.j.ff.eo. tunc formabis sic. Dico ego talis contra talem q̃ l3 talis constituerit mihi seruitutez in tali fun do meo transeũdi per fundũ quem cre= debam esse suũ ad fundũ meũ eiusdem seruitutis quasi possessionem habens bonafide: nihilominus tamen idem ta= lis me impedit: declara impedimentum quomin⁹ vti possum dicta seruitute mi nus iuste: quare peto dictam seuitutẽ quasi competere fundo meo per vestrã sententiam declarari. ⁊ hoc declarato impedimentũ predictũ amoueri ⁊ in fu turũ caueri de non impediẽdo ⁊ inter= esse ⁊ damna ⁊c. Et ɔforma eã ad id qd̃ dixi.§.§.pxi. de ɔfessoria. nisi in hoc. Et dic q̃ in hoc est ista actio vtilis: q2 non teneť p̃bare dñm illum q̃ constituit ser uitutẽ: nec forte se dñm fundi cui est ser uit⁹ constituta qd̃ al's esset necesse. vt.l. ij.ff.si serui. vẽ. q2 de natura publiciane est q̃ in ea nõ oporteat
23 p̃bari dñiũ. ¶ †S3 ad h̃ posset dici q̃ verũ est q̃ non teneť p̃bare dñz suũ autorẽ nec se ex illo ɔctu quo nitiť: q2 titul⁹ ⁊ bonafides habeanť lo co dñij in hoc: s3 quo ad dñiũ fundi sui cui dicit deberi seruitutez super quo nihil allegat nec ti tulũ nec bonã fidẽ nõ vi dereť q̃n p̃bare haberet dñiũ vel saltem q̃si dñiũ in quo casu nõ posside= ret seruitutez iuxta opi. Azo. de qua.§.pxi. Hec p̃cedunt qñ agiť de ser uitute reali debita a re rei. si aũt p̃sonali debita a re p̃sone concludereť sic. Quare petit seruitu= tem talez sibi deberi ⁊c.
24 ¶ †S3 q̃ritur [a] q̃re hec
a actio fuit meli⁹ noiata p se: ⁊ facit certã speciẽ q̃ bonoꝝ possessio heredi= tatis petitionis q̃ nõ est certa species: s3 ciuilis expẽsa. vt not. de bono. posses. hered. pet.l.j. vn de potuisset p̃tor exten disse rei vendi. ciuilẽ ad hũc casum vel confessio nem ciuilẽ. Sed ad hoc põt responderi q2 dñs ⁊ non dñs non habẽt tan tam conformitatẽ inter se sicut heres ⁊ bonoruz possessor vñ rei vendi. ⁊ confessoria q̃ competũt dominis non debuerũt extendi ad casum non dominij sibi contrariuz sed heres et bono. pos= ses. non sunt contrarij. ¶ Sed cur publiciana non datur creditori qui habet cãm a non domi= no sicut seruiana exten ditur. ff. de pigno.l.si ab

a ¶ Sed q̃ritur. Hãc q̃õnem for mat Jason h̃ in.ij.col. post p̃n. in ṽsi. Scõm dubium. ⁊ laudat Jo an. fabr. de hac respon sione sua. ⁊ vide super hoc do. Ja so. i sex vlt. col. multa pulchra et notãda in materia cõ scientie.

eo. ꝛ cōfessoria ꝛ negatoria: vt. §. ꝓxi. notatū est. ff. de seruitute. l. ei q̄. Solutio. qꝛ esset contra naturam publiciane que requirit titulum habilē ad trāsferendum dn̄ium. vt. s. dictum est. ꝛ creditoꝛ non habet titulum dominiȷ. confessoria vero ꝛ negatoria non videntur ei competere: sed vtilis hypote. ꝛ not. dictam. l. ei qui.

1 ☞ Ciuitates alie q̄ romana an restituantur sicut ipsa romana.

2 Presens si petat restitui contra absentem vel absens contra presentem quid iuris.

3 Usucapio quō rescindatur.

4 Judicia duo q̄ cōpetant scilicet rescindens ꝛ rescissoriuȝ: an hoc sit perpetuo verum.

5 Quid si vsucapio q̄ per magnū tp̄s currebat sic cōpleta in presentia.

6 Lesus ꝓpter iustam absentiā restituit̄: ne officiū suū sit sibi damnosum.

7 Lesus qn̄ petit restitui inspicitur tp̄s lesionis nō tempus subseq̄ns in quo restitutio non cōcederetur.

8 Seruari debet circa tempus qd̄ seruatur circa res.

9 Restitutio fuit cōcessa a pretore mortuo tanq̄ beneficium ꝯ ius cōmune.

10 Lesio vbi est in tpe: tempus ad petendam restitutionem in integrum an currat a tempore lesionis.

11 Actio rescissoria an sit distincta species actionis.

12 Actio amissa per vsucapionem ꝛ recuperata per restitutionem an dicatur natiua vel datiua.

13 Actio rescissoria an competat pro immobilibus.

14 Actio rescissoria ꝛ iudiciuȝ rescindens vsq̄ ad qd̄ tempus cōpetant.

15 Restitutio si fuerit concessa post quadriennium an valeat.

16 Judicium rescindens quanto tempore durat.

17 An aūt hec actio possit perpetuari.

18 Rescissio an ꝑpetuet̄ ꝑ litis cōtesta. factam in iudicio rescindenti.

19 Judiciū rescindēs an sit ꝯtinuum si lis vertatur in cōsistoꝛio ꝑncipis.

20 Actio rescissoria an possit opponi ꝑ modum exceptiōis ante restitutionem. Et an possit excipi ꝑpetuo. ibidem. vide ꝟsi. Queritur vtrum possit excipi.

21 Libellus qualiter formatur in iudicio rescindenti.

22 Quid si ꝑ iudiciū rescindēs nō debeat res restitui qualiter tunc dicet actoꝛ.

23 Quid aūt si actoꝛ agat ꝑ̄ma actiōe nulla mentione facta de restitutione an libellus procedat.

24 Restitutio in integrum datur causa cognita: quid si pars se contumaciter absentat quid fiet.

25 Restitui qui petit debet se dicere fuisse lesum an teneatur probare expressim lesionem.

26 Quid autem si petens se restitui ad actionem rescissoriam in iudicio rescindenti onerauit se plena probatione ꝛ ꝓbauit plene reȝ ad se pertinere: pars vero nihil in contrariū dedit: an facta restitutione in integrum in eodem iudicio fiat rei restitutio.

27 Ciuitates si sint lese an restituantur.

28 Absentia sola an sit causa dandi restitutionem legatis.

29 Fiscus. hoc verbum diuersimode accipitur in iure.

30 Prelatus in his q̄ ip̄m tangūt nō restituitur: licet ecclesia restituatur.

Rursus ex diuerso

si q̄s. ¶ Iste. §. hȝ duas ꝑtes. Primo de restitutione ꝯcedenda ꝑn̄ti ꝯ absenteȝ. Secūdo eꝯ de restitutione danda absenti ꝯ presentē ꝛ de multis alijs casib⁹ i q̄bus restitutio cōcedit̄ ꝑ̄ma in principio. secūda ibi. qd̄ genus ꝛc. Casus planus est. ¶ Semproni⁹ emit librū meuȝ a titio bona fide ꝛ ꝑ traditionē accepit. iuit vltra mare vel alicubi extra prouinciā cā reipublice vn̄ finitā vsucapioneȝ ꝛ an̄q̄ agerē ꝯ ip̄m vel forte fuit capt⁹ ab hostib⁹. cū esset in fortia hostiū an q̄ rediret ꝯpleuit vsucapionē libri mei deinde rediȷt. Querit̄ q̄uo mihi ꝓuidebitur ne meū librū amittam: quē petere nō potui ꝓpter eius absentiam. Imꝑator rn̄det q̄ ego librū meū possum petere intra annū rescissa vsucapione quasi meū ꝛ vendicare q̄si meū: ac si possessio

nō vsucepisset. hoc in pmo dicto. ¶Sz pone in ver. qd genus. dñe impator qd erit si pñs vsucepit rē absentis. vl' multis aliis casib⁹ in qb⁹ qs nō pōt rē suaz petere ppter legitimū impedimētū nū qd subueniet illi impedimēto. Impator rñdet q ptor q hanc actionē introducit accōmodat eis hāc actionē simili eqtate mot⁹ vt hoc ex latiore.ff. volumine intelligere lz.h.d. ¶Uiso casu venio ad glo.quas additionare intendo in paucis locis:qr expeditio & declaratio earū cadet in psecutione materie p
1 maiori parte. ¶†In glo.s.ciuitas.in fi. an aūt alie ciuitates a romana restituātur videbis in psecutione materie. In gl.q sint sibi.credo q &c. hoc verū:quia vbi agitur de restitutione cōcedenda psenti ꝯ absentē nō refert de causa absentie.ff.eo.l.itē ait pretor.§.fi.et videbis.J. glo.ij. ¶In ea.glo.in fi.[a] vide.s. de iure naturali gentiū & ciuili.§.is autē.v. bella. ¶In glos.prima seruitute sic sumitur.s. de his qui sunt sui vl' alie. iur. §.j.&.ij. ¶In ea.glo.ibi.i.iurisditione. ff.de iuris.om.iud.l.imperiū.&.l.eum q. §.j.melius.ff. de pigno.l. fideiussor. de edili.edic.l. quid sit fugitiuus.§. penul. ¶In ea.gl.ibi cū plātis.hoc nō reperitur bñ expssum q clerici fiūt sub potestate epi̇scopi nisi recipias potestatem p iurisditiōe. vt.s. prime.sed religiosi sunt sub obediētia cuz nō habeāt velle vel nolle. xix.q.j.c. non dicatis.extra de electi.c.si religiosus.lib.vj.extra de testamen.c.ij. ¶In ea.glos.ibi.lege potestatis. itez sumitur p regimine.s. de tute.§ tutela.item pro facultate restituendi.ff. de noxa.l. quoties. item pro libera detentatione.ff. de vsucapio.l.sequitur.§.tunc in potestate. ¶In ea.glos.in
b fi.[b] non intelligas q ius postliminij habeat locū nisi in peculiaribus.ff.ex qb. cau.maio.l.deniqz.& ibi plenius ex hoc. 3 ¶In glo.q.d. ibi pro quo erat.ff. ex qb. cau.maio.sicut.§.tandiu. ¶In ea glos. ibi.l. si ab hostibus.§. sed quod. de hoc statim videbis in tractatu materie.
2 ¶†In ea.glo. in fin.hec glo.est aliquātulum obscura & intrat materiam quaz nō oportet hic intrare.videlicet ex qua causa absens restituat. de qua.ff. de in integ.restit.l.fi. Unde vult dicere gl. q hoc dictuz duo habet capita. nā interduz psens vult restitui contra absentem interdum ecōtra absens cōtra presentem. Primo casu nō curat ex qua causa aliquis absens fuerit: sed solum q psens nō haberet quem ꝯueniret sic intelligitur is.§. Sz in secundo casu est differentia ex qua cā qs absens fuerit vt plene notatur in.d.l.fin. ¶Item caue quia hic intelligitur videlicet q presens restituatur cōtra absentez si non fuerit qui defenderet absentē. nā si habuerit defensorē pcuratorē vel amicū non restituetur psens.ff.eo.l.j.§. verbo meli⁹.l.itē ait.§. hec autem restitutio. et sic oportet q presens fecerit diligētiaz super hoc. ¶An autē hodie hoc sit correctū. vide plene. ff. ex qui. cau. maio.l.is q. que gl. est necessaria ad intellectum huius.§. et vide eo.ti.l.itē pretor.§. fi. ¶In gl. p in integrū restitutionez.in fi.vide de his in prosecutione materie quaz psequmur per questiones. Et primo qr tex. dicit hic vsucapiōe rescisa potest petere &c. ¶†Querit quō rescindatur vsucapio.& sup hoc sunt opiniones in glos. ¶Quidā dicunt q rescindit p in integrū restitutionē & ita officio iudicis naz restitutio in integrū per officiuz in=

a ¶In fi. Uide h ange.in.ij.colum. circa pnc.v.i gl. hostiū.&v. se.vide do. Jas. hic in viij. colū. post pn. in ver.glo. in v. hostiuz.

b ¶In fin. Doct. cōiter sequūt hic glo.sed do.Jas.reprobat hic ang. quem vide. Item qr tex.dicit q capt⁹ ab hostibus pōt vsucape.exēplificat Jas. de actione psonali in q currit pscriptio nō ex possessiōe pscribētis: sed ex solo cursu tpis negligētia non petentis: vt hic per eum.

dicis expedit.ff. de mino.l. qd si minor.§.fina. Aliq dicunt q rescindit ipso iure & statim sine restitutione: vt hic notat in gl.p in integ. resti. &c. Tamē concors est opi. omnium doct. q per in integ.resti.et ita per officiū iudicis rescindat. et hoc pbat Dy. inter ceteros q restitutio maiorū et minorum equiparant. C.de temp. in integ. restitu.l. fi. Sed restitutio minoris petitur p officiū iudicis:vt.l. qd si minor.§.fi.ff.de mino.ergo & restitutio maiorū.et p hoc facit iste tex.cum dicit recisa. etiam dando intelligi expsse q opz rescindi anteq̄ agatur rescissoria: vt.C. de cap.l. ab hostibus. la.iij. & hoc videt quasi expressum. ff.ex quib.cau. maio.l.si quis stipulatus. Unde scire debes q est iudiciū rescindens & rescissorium s̄m omnes docto. ¶ Judiciū rescindēs est officium iudicis per qd datur in integrū restitutio et rescinditur obstaculū qd impediebat restitutum agere & rē reponi in statu in quo erat tpe quo lesio contingit. ¶ Rescissoriū est qd cōpetit reciso obstaculo. Uerbi gratia.vsucepisti meā rē quaz potuissem vēdicare nisi fuisset tua absentia: datur in integrum restitutio & rescindit vsucapio. ita q ego rem meā vēdicabo pinde ac si nō eēt vsucapta. 5 & hoc dicit is.§. & hec in a integrū restitutio datur

a ¶ Pone q. De hac q. do. Jas. recitat hic eleganter doc. altercantes & cōcordat eos demū opi. subiungit l.x.colū.ast me.ff. i ea. gl.ibi.ff. ex quib9 cau. maio.vide etiam hic Ange.

per officium iudi. & vocatur iudiciū rescindēs.sz rei vēdicatio q̄ recisa vsuca-
4 pione cōpetit vocat rescissoria. ¶ † Sz querit vtrum hec sint vera perpetuo q cōpetāt duo iudicia rescindēs & rescissoriū sicut hic dr. Dicas q non.vnde hoc demū obtinet vbi leso cōpetebat actio ad rem: vel erat cōpetitura si nō fuisset absens vel alr̄a impeditus. Uerbi grā. tu tenebas rem meā:habebā actionem ad eā que est extincta ppter absentiam vel impedimentū: & tunc nō obtinet qd dixi. ¶ Uel pone. stipulat9 sum vel sunt mihi legata decē annua annis quibus essem in patria. Ego abfui causa reipublice:et ita nō fuit mihi q̄sita actio seu nata restituar per officiū vt agere possim ac si presens essem. iuxta.d.l.si quis stipulatus. & hoc casu nō pprie nō dicit rescissoria: immo potius restitutoria. vt ff. ad velleia.l. q̄uis.§.si cū essem. Sed vbi non competebat actio leso: q2 forte possidebat rē vel est lesus alr̄s q̄ in pdēda actione nata vel nascēda: tunc toti expedit per officiuz nec dat rescissoria. Uerbi grā. possidebā fundum tpe quo incepi abesse: tu eū occupasti. reuersus peto in integrum restitui certe ego non restituar ad agendū. & ita rescissoria mihi non cōpetit. Sed ad possessionē meā et ad statum in quo eram tempore quo recessi vel forte constitui pcuratorē qui me in absentia defenderet & exceptionē omisit. peto restitui vt possim eam pponere per officiū vt ad hoc admittat. nec tunc dat rescissoria. ff. de mino.l. in cause.§.interduz.ff. de admi.tu.l.si sine herede.§.interposito. ex qui.cau.ma.l.ab hostib9.§.si dāni. & de hoc.ff. de procur. l.qui pprio.§. itē queritur. et iunge.l.q. pe. ¶ Jtem dic vt ibi. impedimentū qd in absentia mea est appositū fuit appositū de facto nō autoritate iudiciali: sic q actio mihi directa cōpetit absq restitu.in integ. q illā possum intentare.C. de capit.l.ab hostib9. nec tunc hz locum restitutio. ff. de minori.l. in cause. et ex hoc nata fuit questio inter Mar. & Bul. ¶ † Pone q a vsucapio q̄ per magnum tēpus currebat in absentia fuit cōpleta in presentia. Uerbi gratia. tpe reuersa

tionis restabant ad cōplendum sex vel octo mēses de termino qui fuerūt completi in p̄sentia vtriusq₃ partis: nūquid dabitur in integrū restitutio vt subducat᷑ ꝛ restituat᷑ tm̄ tēpus quātū fuit absens. Mar. dicebat ꝙ nō. Bul. contradicebat. vt plene notat᷑ in .l. qđ tp̄e. C. de in integ. resti. mi. ꝛ .l. ab hostibus. §. sed qđ simpliciter. ff. ex qui. cau. ma. Glo. tenet vbiq₃ opiñ. Bul. ꝛ illam etiā sequit᷑ Dy. hic Pe. đ bel. perti. tenet opi. Mar. pro qua casus in .l. ab hostib⁹. §. fiñ. ſm eũ. Azo. in sum. dicit ꝙ s̄nia Bul. nitit᷑ maiori equitate. sed s̄nia Mar. fulcitur maiori autoritate legum. ꝛ ideo tutius est eā tenere. ¶ Hec questio est multũ certa. Inno. videtur tenere opi. Bul. ex̄ de verb. sig. c. dilecto filio in barba. que decretalis facit bene ꝑ Bul. supponit eñ ꝙ nisi totū tempus esset elapsum in presentia ꝙ subducitur tp̄s absentie: sꝫ ibi videtur papa ex gratia procedere. ¶ Preterea pōt responderi qñ ibi đꝛ ꝙ nisi totū tempus ꝛc. sub. tm̄ ꝙ potuerit negligentie imputari. Itē facit ꝑ Bul. qꝛ pena nō đꝫ extendi vltra ꝙ̄ reperiat᷑ delictū. ff. de his quibus vt indig. l. heres. ꝛ .l. rescriptum. ¶ Sed constat ꝙ si tp̄s absentie nō subducatur negligētia subsequētis tp̄is extenderet᷑ ad tp̄s nō negligētie: qđ esset iniquū ꝛ cōtra leges
6 predictas: ergo nō cōcedendū. ¶ † Itēꝫ regula est infalibilis ꝙ lesus per iustaꝫ absentiā restituit᷑ ne officiū sit sibi dānosum. ff. eo. l. necnō. §. fi. ꝛ .l. seq. sed cōstat ꝙ absens est lesus abbreuiatione vite actionis sue: ꝙ̄uis vsucapio cōpleta fuerit in p̄sentia: ergo đꝫ ei subueniri. ff. de leg. j. l. creditori. ¶ Preterea sicut restituit᷑ absens ꝯ p̄ntē et sic ecōtra presens ꝯtra absentē. ff. ex qui. cau. ma. l. j. sꝫ ꝯstat ꝙ vbi miles absens inchoauit prescriptionē et heres cōpleuit. dat᷑ presenti restitutio cōtra heredē: ergo ꝛ in hoc casu dabitur. ff. ex quib. cau. ma. l. cū miles. lex eñ illa supponit heredē fuisse presentē. al's non haberet dubiū.
7 ¶ † Preterea vbi lesus petit restitui inspicit᷑ tp̄s lesionis nō tēpus subsequēs in quo restitutio nō concederetur. ff. de mino. l. iij. §. scio. constat autem in casu nostro ꝙ absens lesus fuit in cursu tēporis: ꝛ vita sue actionis vt satis ē. ꝓbatum est. ergo habito respectu ad tp̄s illius lesionis non ad tēpus subsequēs debet ꝓcedi restitutio. ¶ Preterea hoc est expressum in .l. qđ tēpore. C. de resti. mili. dicit eñ sublata prescriptiōe medij tp̄is ꝛc. ꝙ tp̄s posset dici mediū nisi esset cōpleta in p̄sentia. Et si dicas post reuersionē modico tēpore fuit cōpleta tu diuinas: qꝛ tex. hoc nō dicit. ¶ Item lex aperte dicit ꝙ neduꝫ inspicit᷑ tēpus quo prescriptio cōpletur in restitutiōe cōcedenda ꝛ subducendo tp̄e: immo et tp̄s cuiuslibet absentie precedentis. ff. ex qui. cau. ma. l. necnon. §. si q̄s sepius. per quā cōcludit᷑ ꝙ p̄scriptione cōpleta habet᷑ relatio ad tēpus absentie precedentis. ¶ Preterea leges dicunt indistincte tempus absentie deduci et residuum cōputari nō distincto vtrū concurrerunt ante vel post. ꝛ sic indistincte est tenenda. C. qui. non obli. longi tp̄is prescrip. l. prescriptione. Preterea cum tēpus totū vsucapi. ꝛ prescriptionis in odium negligentiū concedatur ecōtra dños prefigat᷑ si vltimi tp̄is post reuersionem elapsi negligentia excludit restitutionē: cur nō ꝛ primi cuꝫ ita fuerit negligēs in primo sicut in vltimo. ꝛ tamen nullus vnq̄ presumpsit dicere ꝙ negligentia tp̄is precedentis excludat restitutionē. Uerbi grā. Pone ꝙ duob⁹ annis ꝛ mensib⁹ sex vsucepisti in p̄sentia mea vltimis sex mēsibus abfui causa reipublice. nemo diceret ꝙ negligentia p̄cedentis tēporis me excluderet a restitutiōe. Cur ergo subsequens cū totum tp̄s vniformiter concessum sit ad vsucapionē seu p̄scriptionē: et ad me
8 excludendum nō videt᷑ ratio. ¶ † Preterea illud qđ seruat᷑ circa res đꝫ seruari circa tp̄s. ff. de testa. mili. l. miles. §. ꝙ diximus. Sed ita est ꝙ negligentia seu denegatio restitutionis circa vnā rem non excludit ab aliis: ergo nec negligētia vnius temporis excludit quominus detur restitutio de alio. ar. l. j. §. si due. ff. quo lega. ¶ Pro opi. Mar. faciunt iura ꝛ rationes. Certū est ꝙ hec restitutio denegatur vbi potest agēti negligentia

imputari.l3 huic reuerso potest negligentia imputari qui post reuersionem ꝛ modicū tēpus habuit satis tēpus ad agēdū: ergo restitutio denegatur. sub ista via fortissime faciūt.l.ff.ex qui.cau.ma.l.is qui. vbi lite inchoata super statu si ledatur non restituit̄.vt eo.l.item ait pretor.§.fi.vbi nō restituit̄ p̄sens cōtra absentē si habuit ɔtra quē ageret: vt.l.si per pretorē.§.fi.ꝛ.l.is qui rei pu. ¶ Preterea vbi lesio ɔtingit in p̄ntia. restitui petētis restitutio denegat̄.ff.ex qui.cau.maio.l.ab hostibus.§.si damni.negari nō potest quin huic reuerso qui pmisit cōpleri vsucapionē lesio cōtigerit in p̄sentia: q2 per cōsummationem vsucap.ledit̄: ergo nō d3 restitui. cum fuerit negligens euidēter. ¶ Preterea restitutio datur leso in absentia. iste autē nō fuit lesus in absentia: ergo nō datur ei restitutio. Qd̄ nō fuit lesus in absentia apparet: q2 non loquimur in casu quo nō fuit cōpleta vsucapio ī absentia. ꝛ ita ius partis integrū erat ei quādo reuersus fuit: ꝛ sic nōdū erat lesus. ¶ Preterea opi. Bul. nō pōt esse bona quin sequat̄ incōueniēs. ipse ꝛ dicit ꝙ cōpleta vsucapiōe seu p̄scriptiōe in presentia dat̄ restitutio vt subducatur tempus p̄cedens absentie hoc non pōt esse. ¶ Pone ꝙ ille cuius rē tenebā immobilē fuit absens vno vel duobus annis residuo tpe p̄sens. Si tu dicas ꝙ possit restitui cōpleta prescriptiōe sequeretur ꝙ restituat̄ post quadrienniū qd̄ currit a tpe reuersiōis. vt.l.qd̄ tpe.C.de resti.mili. qd̄ nullomodo est cōcedēdū: q2 hoc esset dicere ɔtra legē illā ꝛ cōtra l.superuacuā.C.de tēpo.in integ.resti. ¶ Preterea nullus euaderet sine calūnia.l.ab hostibus.§.fiñ.ibi eñ cauetur expresse qd̄ nō potest restitui nisi infra modicū tp̄s p̄scriptio cōpleta fuerit. vñ si tu dicas ꝙ post modicu3 tp̄s cōpleta vsucapiōe possit restitui. ad qd̄ Ulpia. faceret mētionē de modico tpe cū posset ita restitui vsucapione cōpleta diu post reuersionē sicut post modicum tempus si illa opinio esset vera. ¶ † Ad argumentū in contrariū pōt r̄nderi p euidentiā. tñ scire te volo ꝙ restitutio fuit

9

cōcessa a pretore mortuo tanꝗ̄ bñf[...] contra ius cōe. vt.l.in cause.ij.ff.de[...] no. istud beneficiū nō cōcedit̄ nisi q[...] tenus ipse cōcedens voluit iuriscōsu[...] eius interpretatores declarauerit.cō[...] stat autē ꝙ pretor noluit concedere b[...] neficium restitutiōis negligētibus[...] tēpore impedimēti vel post habuer[...] facultatē experiundi. igitur hmōi be[...] ficiū nō debet ad alios extendi ꝗ̄uis [...] al's iure cōmuni se iuuarēt ratio sua[...] ret extendi. Per hanc viā patet solu[...] quasi ad oēs rationes ad contrari[...] allegatas. Primo ad illam penā nō [...] excedere delictum ꝛc. concedo: sed [...] non est pena immo statur iuri cōmu[...] cum beneficium restitutionis non co[...] ceditur. vñ non potest dici pena ali[...] inflicta si ei non datur gratia cōtra i[...] cōmune. ¶ Ad aliam quādo dicit̄ le[...] datur beneficiū restitutionis: cōcedo[...] sed nō omni leso: quia nō leso neglig[...] ti per iura predicta. ¶ Item potest[...] ꝙ breuiatio vite actionis nō est iu[...] causa dandi restitutionē.ff.de castr[...] pecu.l.pater qui cast rēse.l.fi. ¶ Ad [...] rationē de.§.scio.p quē ɔcludit̄ q[...] citur tp̄s lesionis non tp̄s subseque[...] dic verū est in diligēte sed in neglig[...] maiore nō: q2 nunꝗ̄ fuit intentio p[...] ris illis dare suū beneficiū vt est dic[...] ¶ Preterea pōt dici ꝙ in hoc casu cu[...] rit tp̄s a tpe reuersionis. vt.l.qd̄ t[...] de resti.mili. ¶ Itē ad.l.qd̄ tpe. Resp[...] de vt glo. respondet sequēdo Mar[...] certo illa lex magis facit p Mar. q[...] Bul. ꝛ eodē modo ad.§.si quis sequ[...] ꝛ ad.l.cum miles. in oibus glo. resp[...] det econtra exponēdo s̄m opi.cuiu[...] bet. Itē ad rationē q.ll.ir distinct[...] cūt tempus subduci respōdeo ꝙ [...] distinguūt vbi negligētia subsequ[...] lapsum tpis. vt.l.p Mar. alleg. ¶ [...] ad aliā ꝙ negligentiā precedenti[...] poris non excludit. concedo: sed ne[...] gentia subsequentis excludit: q2 p[...] nō intendit dare suū beneficiū vbi [...] absentiā potest negligentia red[...] ꝛ ita modificauit ipsum: nec in m[...] cando beneficio suo curauit de t[...] precedenti. ¶ Et eodē modo respō[...]

10 ad.l.miles ita.§.qd diximus. ¶ †Hec opi.videtur procedere de mēte iuris ciuilis.Sed hodie de iure canonico videtur q vbi est lesio in tempore q tempus ad petendū in integ.resti.currit a tēpore lesionis:ꝛ ita a fine prescriptionis.ꝛ nihilominus fit restitutio ad tantum tempus quantū fuit lesus.ex de in integ.resti.c.j.in cle.Sed ibi loquit in ecclesia que restituit ita presens sicut absens.Sed nos loquimur in maiore cui non cōcedit restitutio nisi ex causa ꝛ qn nō potest imputari.sed ecclesie ꝛ minori ↄcedit etiā si toto tpe prescriptionis negligentie currisset.Uel dic q ibi loquitur qn lesio fuit in fine lapsus tēporis:qꝛ loquit in ecclesia q̄ semper est presens.Sꝫ questio nostra loquitur in alijs terminis prout ex supradictis clarum est videre.¶ Nūc qꝛ de rescissoria hic tractam⁹:querit an hec rescissoria

a sit distincta species [a] actionis.¶ Et est dicendū q hec rescissoria diceret actio que cōpetit impetrata restitutione:ꝛ est nomē generale fm doc.ꝛ tamē reperio tex.qui vocāt eā sic.ff.ex qui.cau.maio.l.necnon.§.exceptio.C.de cap.l.ab hostibus.Alio modo tamē sumitur.ff.de dona.l.vt mihi.ꝛ alio modo.ff.ad vell.l.q̄uis.quasi per totam legē.illa tamē nō dicit ibi rescissoria sed restitutoria.

11 ¶ †Queram⁹ ergo vt prius vtrū sit distincta species actionis.Dicit Jaco.qd quidā querūt an sit nomen vel cognomen actionis.sed fm eū de hoc non est curandum:qꝛ disputatio nolm ꝛ stricte capientiū est pertinacib⁹ relinquēda. ¶ Sed an sit species actionis p se.ipse dicit q sic.Primo per hūc text.qui dicit q genus actionis ꝛc.vn accipit hic genus p specie:qꝛ legiste nō multū curāt quid si genus:nec qd sit species.immo vocant genus qd logici vocāt speciem. ¶ Scdo pbat q de ea specialis est tractatus inter alias actiones in hoc titulo.et diuisiones q̄ fiunt in hoc tractatu sunt penes differētias specificas:quare cuꝫ ponatur sub altero mēbro videt species actionis.¶ Itē qꝛ est nouū genus agēdi qd inducit a ptore:qꝛ primū sublatū est vn non reuiuiscit:nec scdm potest dici idē cū pmo ff.de ser.vꝛ.pre.l.seruitutes.§.si sublatuꝫ.C.de bel.perti.dicit cōtra. q non est ppie species actionis sed cognomen ad instar actionis de peculio.ff.de pecul.l.iij.§.cui cōgruit.ꝛ ibi de hoc .j.ti.j.§.pe.vn si esset species actiōis:esset realis qn̄q aut psonalis.s.e.§.j.ꝛ tamē constat q est realis quandoq vt qn competit ad rem vendicādam.quādoq psonalis:quando prima erat personalis. Uerbi grā. Si tu tenebarꝫ mihi primo ex mutuo vel cōmodato:ꝛ actio sit extincta restituit mihi personalis ad mutuū meū psequēdum vel cōmodatū: hec non pōt dici realis: ꝛ sic cōcludit nō esse speciē cū non possit reponi sub altero de membris predictis.¶ Huic opi. videnꝫ gl.adherere.Dicunt enim q prima que erat directa cōpetit:nūc vtilis:vt.l.ab hostib⁹.ꝛ in multis locis.Ad istū §.potest responderi vt exponat qd gen⁹ actionis.i.quis modus agendi.¶ Item ad id qd dicitur qd habet specificū tractatū specialem.Respōdeo qꝛ est ptoria.ꝛ lꝫ qn̄q sit realis qn̄q psonalis ponitur hic inter reales:qꝛ principaliter competit p reb⁹ magis q̄ p actionibus personalibus: vt.j.patebit. ¶ Iteꝫ ad id qd dicitur q non potest dici prima resuscitari. Potest dici q non resuscitatur

a ¶ Distincta spēs. An autem actio rescissoria sit natiua vel datiua. vide hic Bal.in ij.col. ppe fi.v.quero vtruꝫ.vide Jas.hic in xv.col. circa pn.ver. nunqd aūt ista actio.

pprie eadē.s3 quedā alia q̄ primo erat
directa ꝛ forte ciuilis:nunc vtilis ꝛ pre
toria.¶Uel dic ꝙ in illa eadē insufflat
spiritu vite.ꝛ hec est intentio gl.ꝛ fictio
ne legis est eadem sicut vides in postli
mi.qḋ fingit viuū mortuū ꝛ ecōtra:ꝛ pa
trē ꝛ filiū ꝛ testatorē ꝛ heredē easdē pso
nas.ff.de cap.quasi per totū.§.de inuti
li stipula.§.ei quoqꝫ.cōcluditur ergo ꝙ
rescissoria nō est nisi cognomē actiōis.
12 ¶†Querit ex hoc an hmōi actio sic re=
stituta.dicat natiua vel datiua.Jaco.
de ra.ꝛ Pet.de bellaperti dicunt dati=
uam quia nō h3 sufficientē materiā ex
qua nasci possit ad instar interdicto=
ru3 quo.bo.ꝛ quo.legatoꝝ.¶Hec que=
stio depēdet a precedēti:qꝛ in prima a=
ctione insufflatur spirit9.vite:ꝛ eadem
restituat erit talis sicut erat in pma na
tiua vel datiua.vnde cu3 restitutio re=
ponat oia in primnm statū.vt.l.ꝙ si mi
nor.§.restitutio.ff.de mino.dicendū est
ꝙ dominia ꝛ obligatiōes restituūtur ex
quib9 ista nascitur supposito ꝙ prima
13 nō restituat.¶†Item q̄rit an hec actio
rescissoria cōpetat pro immobilibus.
Et nō videt:qꝛ q̄diu actio prima durat
nō datur rescissoria.vt.l.ab hostibus.
C.de cap.Jn rebus autem immobilib9
constat quod non perditur dominiū di=
rectū per prescriptionē:immo nec vtile
si possessor fuit malefidei.vt consueuit
dici iuxta aut.nisi.C.de bonis mater.er
go nō est locus rescissorie ex quo prima
durat.Et multominus videtur compe
tere p nominibus seu actiōibus perso
nalibus:qꝛ ille prescriptiones non tol=
luntur cum tempus non sit modus tol=
lēde oblig.ff.de act.ꝛ oblig.l.obligatio=
nū fere.§.placet.Doctores dicūt cōtra
ꝙ hec rescissoria cōpetit p rebus mobi
libus:quia in illis pditur directū domi
niū per vsucapionē.C.de pac.l.traditio
nibus.ꝛ de hoc fuit dubitatū.¶Itē p
immobilibus et personalibus:quia in
immobilib9 non durat quandoqꝫ actio
directa:nec in personalib9 aliqua.Uer
bigratia.Minor vendidit rem immo=
bile3 cum directo.dominium fuit trans
latum nulla remansit actio.C.si aduer.
dona.l.finali.si minor restituitur opor=

tet ꝙ habeat rescissoriam:vel si forte li
berauit debitorem per acceptilatio
oportet ꝙ detur rescissio impetrata re
stitutione.C.si aduer.transacti.l.j.et
ſm Pe.ꝛ hoc pbatur ſm Jacobum
l.C.de pac.l.ab hostibus.ibi enim lo
quitur de vsucapio.liberatione ac p
scriptione.Idem tenet Dy.¶Ad co
traria respondetur quando dicitur
in prescriptione rerū immobiliū re
net dictum dominiū et sit directa a
ꝛ in prescriptione personaru3 rem
prima actio.Respondeo quia supp
quod hoc sit veru3:nihilominus ob
staculum exceptionis:ꝛ aliud quia 14
rebus immobilibus vtile dñiu3 p
tur directo.vt.l.si quis emptionis.C.
prescrip.xxx.anno.que omnia remo
tur p pretorē.ideo dr rescissoria:qꝛ d
inutile reddit vtile ſm Jac.ꝛ Dyn.P
vero respondet p interemptionem.
cit enim ꝙ in rebus immobilibus p
tur directū dñiū p pscriptionē.x.vel.
an.p.l.cu3 qui edes.ff.de vsucap.¶
dicit ꝙ q̄uis olim tps nō esset mod
tollēde obligationis tm̄ hodie est.vn
lex dicit actio tempore extingui.C.
prescrip.xxx.anno.l.sicut.¶In hoc ta
men bene cōcordat ꝙ si possessor mal
fidei tenuerit per.xxx.annos ꝙ ex ho
dñs nō pdit dñiū:nec rei ven.ꝛ si hoc
su videt velle ꝙ nō ꝯpeteret rescisso
Sed dic ꝙ immo competit propter re
motionem obstaculi.vt.§.dixi post Ja
cob.ꝛ Dy.¶Ipse vero.Pet.q̄rit hic
quadam ratione diuersitatis quare
prescriptionem.xxx.anno.in malefid
possesso.non perditur dominium
vendicatio.ꝛ tamen perditur person
lis actio debitore malefidei prescri
bente.Respondet ꝙ dominium non p
dit nisi alio acquirente.vt.l.denique
l.nec vtilem.ff.ex quib.cau.maio.
co cum malefidei possessor non acq
rat dominium semper penes prim
remanet.Sed obligatio personalis
ne potest perdi:licet nulli queratur
beratio contingere potest:ideo p
test perdi ꝛ tolli perscriptione.¶
hoc potest responderi ad aliam q
stionem vtrum hec actio sit vtilis

a directa[a]. Super qua glo. dicunt ꝙ vti-
lis vt hic notat ⁊ in multis locis. et tñ
patet qđ qñq; est directa: qꝛ hic rema-
net directa penes illũ ꝗ restituit̃ ⁊ remo
uetur obstaculũ qđ eã reddebat inuti-
lẽ tũc est directa. Sꝫ vbi p̃ma erat pe-
nit⁹ sublata tũc est directa. Sꝫ vbi pꝛia
erat penit⁹ sublata tũc restituta est vti-
lis: et hoc põt ꝓbari: qꝛ vtiles actiones
nõ formãtur a pretoꝛe nec a iuriscõsul.
quando directe remanent. ff. ad trebel.
l. si heres institut⁹. que tamẽ alias for-
marentur ⁊ competerent. e. ti. l. ex asse.
fm. Dy. sic i ꝓposito ex quo directe ꝯpe
14 tũt nõ est necesse dare vtilem. ¶ † Que
ritur vlterius vsq; ad qđ tp̄s cõpetat.
Ad hoc dicas ꝙ duplex est iudiciũ: re-
scindens ⁊ rescissoꝛium: sicut in superio
ribus dictũ est. De iudicio rescindenti
sunt opiniones qñ fuit lesio in tempo-
re: qꝛ si in ꝯctu vel alias nulla ẽ opinio
qm̃ olim ĩfra annũ hodie infra quadriẽ
niũ. vt. l. fi. C. de tẽpo. in integ. rest. Sed
vbi in tẽpoꝛe fuit lesio sunt opiniones.
Quidam dicunt ꝙ datur quadrienniũ
ẽt si lesio sit minoꝛis tp̄is. Bul. ⁊ glo. di-
cunt ꝙ vbi lesio fuit maioꝛ quadriẽnio
datur quadriennium: si minoꝛ nõ dabi
tur nisi tantum tp̄s quãtum lesus fuit:
⁊ infra illud tp̄s dꝫ petere restitutio-
nem: alias nõ audit̃. vt not. ff. ex q̃. cau.
maio. l. necnon. §. si quis sepius. ⁊ l. sed
si per p̃toꝛem. §. quoties. Hanc opinio.
sequitur Dy. hic reputãs absurdũ ꝙ si
aliq̃s ledatur vna die ꝙ possit restitui
vsq; ad quadriẽniũ per. ll. quas. glo. al-
leg. in. d. §. quoties. Pet. de bel. perti. te-
net contradicens ꝙ lesus etiam in vna
die restituet̃ vsq; ad quadrienniũ sꝫ nõ
restituetur illi nisi illa dies. et pꝛo hoc
facit dicta. l. debitrix. §. si ꝓ eo. ff. ad vel
leia. ibi em̃ dicit̃ ꝙ post restitutionẽ ha
bebit tm̃ tempus quantuꝫ habebat pꝛi
mo. ⁊ hec opinio est canonizata hodie
extra de in integ. rest. c. j. in cle. ¶ Non
obstat. §. si conditionalis. qꝛ ibi nõ agi-
tur de restituẽdo tempoꝛe. cũ ibi nulla
fiat restitutio tempoꝛis: sed de ipsa re ꝓ
qua competit actio absq; restitutione.
ideo non mirum si tempus currat. Sed
hic non competit actio cuꝫ effectu vsq;
post restitutionẽ. ⁊ ideo
non currit. et facit. ff.
quando act. de pecu. est
an. l. j. §. annus. hec au-
tem nõ procedũt vbi q̃s
fuit lesus per absentiaꝫ
⁊ habuit tp̄s sufficiens
post reuersionẽ. nã tunc
non restituitur vt dixi.
15 s. opi. Mar. ¶ † Quid si
restitutio fuerit conces-
sa post quadriennium.
Uidetur ꝙ teneat: quia
sentẽtia lata contra ius
litigatoꝛis tenet. ff. que
sen. sine appel. resci. l. j.
§. itẽ cum cõtra sacras.
de regu. iur. l. pꝛeses. ⁊ l.
cum pꝛelatis. Dy. tenet
contra per. l. ff. de execu.
tu. l. scire opoꝛtet. §. con-
sequẽs. ⁊ facit quod no.
C. de iudi. l. properãdũ.
vbi dꝛ ꝙ si s̃nia lata post
trienniũ nõ tenet. facit
extra de appella. c. si ap-
pel. in cle. ⁊ l. fi. C. de tẽ-
po. in ite. resti. pet. ⁊ hoc
de iudicio rescindẽti. Ui
deam⁹ nũc đ rescissoꝛio.
Et pꝛimo querit̃ ex quo
tp̄e cõpetit. Uidet̃ ꝙ a tẽ
poꝛe reuersiõis. vt. l. qđ
tp̄e. C. de resti. mili. et. l.
ab hostibus. C. de capt.
¶ Preterea actio q̃ non
est tolli nõ põt. C. de iu.
dotiũ. l. in reb⁹. §. oĩs. de
vsufru. l. coꝛruptionem.
ergo si tollitur est: sꝫ hic
tollitur. vt. d. l. ab hosti-
bus. ergo est ante resti-
tutionẽ. doc. dicũt ꝙ oꝛi
tur in ĩtegrũ restitutio-
ne impetrata. vel saltem
extunc effectualiter cõ-
petit vt videtur exp̄ssuꝫ.
C. ex q̃. cau. maio. l. fin. ⁊
hoc cũ dicit rescissa vsu-
capione ⁊c. ⁊ ff. de act. ⁊
obli. l. in honoꝛarijs §.

a ¶ Directa. vid. do. Jas. hic in xxv. columna. p⁹ me. in ver. ea. gl. ibi nũc dicitur ⁊c.

pe.ꝛ ptz in.d.l.quo tēpore.vbi dicit qḋ amota prescriptione infra annū pōt vēdicare ergo extunc incipit ex quo amota est.ꝛ hoc ē expressum in dicta decretali.c.j.i cle. Nō obstat ꝙ tollit̄ qꝛ nō ē verū.vt.j.dicet̄. Preterea nō est bonū argumētū:qꝛ actio q̄ nō ē nata dꝫ tolli cū p̄scribit̄ materie ex qua causari debeat.vt vides i pignoratitia:cui p̄scribit̄ iure offerēdi.C.de p̄scrip.xx.anno. l.cū notissimi.ꝛ pe.here.cū nō intentat̄ querela infra quinquēniū.C.de inoffi. testa.l.scim⁹.§.fi.Sz bñ ꝯcedo ꝙ iudiciū rescindēs cōpetit a tpe reuersiōis si fuit lesio in absētia vel a tpe lesiōis.vt
16 d.c.j.¶†Sz q̄rit̄ quāto tpe durat.Scis ꝙ gl.dicūt ꝙ durat hodie quadriēnio. vt.l.fi.C.de tēpo.in integ.resti.et ibi de hoc.Certe illa lex nō v̄r loq̄ ḋ tpe rescissorie:sz de tpe iudicij rescidētis qḋ oliz erat ann⁹.Hodie quadriēniū vt ibi de illo tpe loquit̄ hic ꝛ in.l.qḋ tpe.Breuiter dicas ꝙ si fuerit lesio in minori tpe quadriēnij restituit̄ tm̄ tp̄s quātū fuit lesus:rescissoria tm̄ durat ꝛ non plus si fuit in maiori tpe. Dy.nō aperit q̄d iuris.Ja.dicit ꝙ durat tāto tpe quāto p̄mo durabat anteꝗ̄ lesio ꝯtigisset ita ꝙ si fuit absens ꝑ septē vel octo ānos durabit tm̄.¶Dicas secure ꝙ olim iudiciū rescindēs habuit annū vt hic.Item ꝛ iudiciū rescissoriū annū.vt.l.in honorarijs.ille annus iudicis rescindētis ē hodie alteratus ꝛ mutatus ad quadriēniū.per.l.fin.de tēpo.in integ.resti.pe. Sed annus rescissorius q̄ dat̄ post impetratā restitutionē nō est alterat⁹ nec immutatus.nec illa.l.fi.de eo loquit̄.imo remanet incorrecta.ꝛ sic dꝫ itelligi. l.fi.ex q̄.cau.maio.ꝛ.d.l.in honorarijs. ff.ex qui.cau.maio.l.si is cui⁹.q̄ nō sunt correcte:nec correcte reperiūt̄. Per hoc ptz respōsio ad q̄stionē ꝙ actio restitutoria si sit lesio in tpe minori anno durat tāto tempore quāto restituit̄:qꝛ pl⁹ nō restituit̄.vt.s̄.dixi.ꝛ ptz i.l.j.s̄.alle. ꝛ ita nō p̄t vlteri⁹ intētari.sz vbi ē lesio in tpe maiori.vel ē alia lesio fortei liberatiōe vel al's.tūc actio rescissoria q̄ data restitutiōe ꝯpetit nō durat nisi anno qꝛ cōtra ius ꝛ dat̄ ex quodā beneficio.

vt.l.in honorarijs.que nō ē correcta:a aūt ann⁹ est vtilis sicut in alijs pretorijs.j.de perpetu.ꝛ tēpo.act.§.eas ve.
17 cū ibi no.¶Querit̄ an hec actio possit perpetuari.Gl.ꝛ oēs doc.dicūt ꝙ sic.vt no.d.l.fi.de tēpo.in integ.res.ꝛ.d.l.sed si per pretorē.§.quoties.vnde licet iudiciū rescindēs nō possit perpetuari.vt d.l.fi.tamen nō de hoc reperit̄ prohibi
18 tū.ꝛ iō video cōcessuz ſm oēs.¶†Sed nunq̄d per litis contestationem facta in iudicio rescindēdi perpetuat̄ rescissio.Jo.dicit ꝙ sic.ꝑ q̄ facit de bo.poss.l.cum quidā.Sed Dy.dicit ꝙ illa lex nihil facit:qꝛ ibi vtrūꝗ̄ remediū simul cōpetebat ꝛ ipso iure.sz hic nō cōpetit rescissoria:nisi demū restitutione impetrata:vt satis.s̄.dictū est.vnde ſm eius sentētia.Joan.necessario conuincitur falsa:quia certum est ꝙ rescissoria nō competit nisi demum restitutione impetrata.ꝛ ꝙ durat anno tantum vt satis.s̄.allegatum est.cum igitur restitutio petatur per iudicium rescindēs: si dicas ꝙ contestatio facta in rescindēti perpetuet in rescissoria: sequitur ꝙ non erit annalis:sed perpetua:saltem per illud accidens.vnde frustra statutum esset eā āno finiri.¶Judiciū ergo rescindēs durat quadriēnio ꝯtinuo hodie.sz quo ad quedā est vtile.vt.no.d.l. fi.C.de tēpo.in integ.resti.ꝛ hoc in iudi
19 cijs et foris ordinarijs.¶†Quid si lis ꝑtatur vel speret̄ verti in ꝯsistorio principis.Pōt dici ꝙ tūc nō sit cōtinuū nec currat.C.de tēpo.appel.aut.si tñ.dū tñ nō sit negligētia in supplicādo.e.ti.l.fi. .§.illud.ꝛ no.Spe.de in integ.rest.§.… ver.ij.¶Jtez q̄rit̄ vtrū actio rescissoria possit opponi in modū exceptionis an
20 restitutionē.†Et v̄r ꝙ sic.qꝛ nō est … restitutione:vbi res ꝑuenit ad dnm̄. … ex q̄.cau.maio.l.si is cui⁹.¶Preterea sicut iudiciū rescidēs rescidit vsuca… ante cōpetit rescissio.ita querela inof… test.rescidit testm̄ nec añ ꝯpetit pe… hereditatis.vt.l.scim⁹.C.de inoffi.te… Sz ꝯstat ꝙ q̄rela pōt opponi in modū exceptiōis.ff.de inoffi.testa.l.papinianus.§.si fili⁹.ergo ꝛ bñficiū restitu… ꝛ eodē mō pōt induci.ff.de bono.p…

tabu.l.si preteritus.nã ad hoc.ꝙ rescindat testm̃ per bono.pos.cõtra tab.op9 est venire corã pretore.vt.l.iij.§.pe.ff.de bono.posse.ꝛ tamen si ille cui ꝯpetebat ꝯ tabu.possideat põt excipere.vt.d.l.si preterit9.¶Gl.ꝛ doc.tenẽt ꝯ.vt no.ff.ex q.cau.maio.l.necnõ.§.exẽplo.q̃ lex multũ facit qꝛ ex exceptiõe ꝓcedit rescissio actiõis:sꝫ rescissoria actio nõ cõpetit nisi restitutiõe p̃habita vt in supioribus satis dictũ est.ergo nec exceptio hoc vr̃ exp̃ssum.ff.de excep.l.exceptiones.ij.in fi.ꝛ hoc ẽt no.gl.ff.d iureiu.l.nã ꝛ postea §.si minor.¶In hoc tñ dicas ꝙ põt opponi in modũ exceptiõis iplorãdo officiũ iudicis sup bñficio restitutiõis dicẽdo.Dñe dico ꝙ si:vnꝗ; actor vsucepit rẽ meã vt asserit:hoc fuit in absentia mea ꝛ debeo restitui:quare ante oĩa imploro vestrũ officiũ ꝙ restituat ꝛ vsucapio rescindat ipsa rescissa dico ipꝫ male petere.ꝛ per hũc modũ dꝫ intelligi.§.si filius dicet si actor possideret.posset intẽtare q̃relã ꝛ agere petitio.here.nũc cuꝫ possideã peto testm̃ iudicari inofficiosum ꝛ ipm rescindi:quo facto dico autorẽ repelli debere ꝭm Dy.ꝑ quo.ff.de minori.l.iij.§.sꝫ verũ.¶Querit vtrũ possit excipi ꝑpetuo.vr̃ ꝙ sic.qꝛ q̃ sunt ãnalia ꝛc.ff.de excep.do.l.pure.§.fi.Ur̃ ꝯ qꝛ exceptio nõ vr̃ durare nisi quãtũ durat officiũ:vt in q̃rela nõ nũerate pecunie.C.de nõ nume.pecu.l.cũ vltra.ꝛ in q̃rela inoffi.test.ff.de pe.here.l.si q̃s libertatẽ.§.diu9.Põt dici ꝙ añ impetratam restitutionẽ quadriẽnalis sed post impetratam restitutionem fit perpetua:ꝛ sic intelligit Dyn.pro et contra.¶Hec opinio satis videtur rationabilis quia illa regula que sunt annalia ꝛc.nõ obtinet vbi possessor agere potest:vel officiuꝫ iudicis iplorare vt ille cui cõpetat q̃rela nõ nume.pecu.inoffi.testa.bñficiũ i integ.resti.sup talib9 põt possessor q̃relã deponere:ꝛ ideo currit p̃scriptio ẽt quo ad accipiẽdũ.sꝫ ex quo testm̃ est scissum nõ põt agi pe.here.nec rescissoria in integrũ restitutiõe petita:qꝛ ille vadũt ad vẽdicãdã rẽ nec possessor põt eas itẽtare.s.e.§.eque.ꝛ iõ ꝑpetuo.põt excipi qꝛ nõ ẽ in ptãte rei agere.vt.d.l. pure.§.fi.de excep.do.et sic potest intelligi.ff.ex qui cau.maio.l.si is cuius.Sed queritur cui competit hec actio Breuiter per superiora apparet ꝙ leso cui restitutio conceditur propter iustam causam.Sed cũ multe cause enumerent in titulo ex quib.causis maio.nunq̃d ex alia dabitur restitutio.Dicas ꝙ sic;vbicunꝗ; p̃tori viuo iustum videtur potest i integruꝫ restituere dũtñ nõ reperiat ꝯtrium expressum in iure.vnde vbicunꝗ; propter iustaꝫ ignorantiã q̃s ledit debet restitui.Et iõ si quis extraneus per ignorantiã cõsuetudinis vel statuti penam damnum incurrit:succurri debet ei.vel si forte aliquis aliquos testes produxit q̃ omnes repelluntur forte propter excommunicationẽ vel aliquos obiectus restituitur.vide ꝛ Inno.extra de i integ.resti.c.auditis.de test.c.cũ venissent.et idem credo ꝙ si fuit peregrinus pro saluanda anima:et in peregrinatiõe lesus fuit vel si ꝑpter mercaturas abfuit.vide i spe.ti.de i integ.resti ꝟ.q̃d d mercatore.li.iiij.ꝛ vide notata in.l.fi.de in integ.resti.¶Itẽ dic ꝙ nedum restituit lesus imo successor.ꝛ alij quorũ interest.vide.ff.de minori.l.ꝙ si minor.ꝛ.l.p̃ri.ex q.cau.l.cum miles.C.de fideiuss.mino.l.j.ꝛ.ij.¶Itẽ q̃rit contra quem datur super hoc dicas ꝙ nedum

Cõtra quẽ datur.

aduersus eū qui imme=
diate sentit lucrū ex le=
sione:immo ꝯ tertiū ad
quem res deuenit.vide
ff.de mino.l.in cause.§.
si.cū.l.seq.ex q̄.cau.ma.

¶ Formatio libelli.

21 l.non solū.¶ † Nunc q̄
ramus de formatione li
belli.Et primo de iudi=
cio rescindēti. ¶ Primo
tamē querit an debeat
dari libellus in iudicio
rescindenti.Et nō videt
q2 expedit iudicis offō:ꝛ
vbi imploraꝫ offm̄ iudi=
cis:nō est opus libello:
vt not.ff.de interroga.
act.in rubrica.¶ Super
hoc videt dicendum ꝙ
vbi restitutio postulat
principaliter:opus sit li
bello.,sinautē incidēter
lit.contest.in causa prin
cipali:tunc nō est opus
arg.extra de offi.iudi.c.
ij.de hoc.in Spec.de in
integ.resti.circa p̄n.lib.
iiij.¶ Videamꝰ ergo de
forma a.Dicūt doct.Ja.
ꝛ Pe.ꝙ quidam formāt
sic.Dico ꝙ talis rē meā
in mea absentia vsuce=
pit.peto restitui ꝛ vsuca
pi.rescindi. Dicunt ipsi
ꝙ is libellus nō proce=
dit q2 sum mihi ꝯtrariꝰ:
ex quo em̄ dico rē vsuca
ptam nō dico meam:q2
vsucapio tollit dn̄iū.ex
hoc qd̄ dico meam non
dico vsucaptam.Preter
ea non sufficit dicere rē
meaꝫ quondā:immo de
bet dici rem meam que
mea erat cum vsucapio
completa fuerat ſm eos
Aduerte q2 sup formatione hm̄oi libelli non
pōt dari certa doctrina.
variatur enim ſm varie
tatem factorum ꝛ in nar

a ¶ De forma. Uide Bal.hic in a iij.col.ang. in.viij.col. post me.✠. quero ergo qūo.et do. Jas.i.xvj. colū.post me.✠si.extra glo.restat.

ratione et in conclusione. ¶ In hoc tñ
aduerte ꝙ ponas causam quare petis
restitui.forte q2 minor vel maior pro=
pter absentiam vel propter aliam iu=
stam cām ꝛ postea ponas lesioneꝫ:de=
inde conclusionem que diuersificatur:
ſm diuersitates factorum naꝫ si petēs
restitui rem possidebat repetet restitui
ad statū in quo erat.ꝛ ꝑ hoc iudiciū ei
restituetur.ꝛ ad hoc concludet.Si ve=
ro petit obstaculum velut vsucapioneꝫ
remoueri concludet ad hoc.Unde ſm
varietates factorū oportet ꝙ varietur
conclusio.aduertendum potissime an ꝑ
iudiciuꝫ rescindens debeat actio resti=
tui vel res.de quo dixi.§.satis plene.ꝛ
ſm hoc conclusio formetur.ꝛ hic facile
est hoc videre cuicunqꝫ facti est.¶ Un=
de qñ restitutio fit per iudicium rescin
dens dicet sic.dico ego talis contra ta=
lem ꝙ tēpore minoris etatis mee a pos
sessione cecidit talis rei mobilis.ꝛ ipse
talis talem rem meam et que mea erat
tempore vsucapionis complete vsuce=
perit ꝛ eā detinet vsucaptam.Unde cū
minoribus lesis debeat per restitutio=
nem in integrum subueniri.ꝛ ego lesus
sum ꝛ sum infra tempus petende resti=
tutionis peto per officiū in integ.resti.
vsucapionēqꝫ predictā rescindi:ꝛ me i
possessionem prestinam restitui ꝛ repo
ni.¶ Uel sic.Tempore minoris etatis
mee vendidit talem rem ꝛ tradidi que
mea erat.Unde cum lesus fuerim in vē
ditione predicta peto in integruꝫ resti=
tui:ac venditionem predictam rescindi
mihiqꝫ rem restitui ꝛc.¶ Ubi vero ma=
ior petit restitui pōt dicere sic.Cum ab
sentaueriꝫ me reipublice causa talis ta
lem rem meā occupauit:ꝛ ipsaꝫ in mei
absentia se vsucepisse dicit.Unde cum
iura dicant absentes reipublice causa
restitui:per vestrum officiuꝫ peto in in
tegrū restitui ac vsucapionem rescindi
dictamqꝫ rem mihi restitui cum restitu
tio me in pristinū statū debeat reduce=
22 re ꝛ reponere ꝛc.¶ † Si vero ꝑ iudiciū
rescindens non debeat res restitui sed
actor q2 forte lesus nō possidebat dicet
sic.Dico ꝙ talis talē rem meaꝫ ꝛ q̄ mea
erat tempore vsucapi cōplete.ꝛ quam

ante mea

ante meam absentiā possidebat tēpore absentie mee vsucepit. vnde cū lesis propter talem absentiaʒ debeat per in integ. resti. beneficiū subueniri. peto p vestrum officium in integrū restitui: ac dictā vsucapionem rescindi actionēqꝫ mihi cōpetentem tpe quo me absentaui restitui ꝛc. Sic poteris formare semper variādo ꝯclusiones ꝑm varietates factorū. Sed quomodo formatur libellus in rescissoria actione. ¶ Super hoc aduertas qꝛ interdū restituitur actio realis. interduʒ ꝑsonalis. Uñ quando actio realis restituitur ꝯclude vt in reali ad declarandū. Si personalis ad dandū rationeʒ: sicut in prima faciendo mentionem de restitutione p̄habita. ¶ Et potes dicere sic cū talis rem meaʒ teneret tpe quo reipublice cā me absentaui: vel quo positus fui in vinculis. eamqꝫ tunc poterā vendicare ꝛ eā vsucepit me absente ꝑpter qđ in integrū restitutus fui dictaqꝫ vsucapio rescissa. peto dictā reʒ ad me pertinere iure dñij declarari eāqꝫ mihi restitui ꝛc. ¶ Uel si prima erat publiciana formet in publicianā. vt. s. §. pxi. vel si erat ꝯfes. vt in illa faciēdo mentionē de restitutione: ꝛ nominādo actionē eodē modo i hypotheca. ¶ Itē in quacūqꝫ actione ꝑsonali sicut in prima. ꝛ si vis videre aliquas formas vide in Specu. de in integr. resti. lib. iiij. non

25 tñ ita plene. † Sʒ qđ si restitutus agat prima actione non facta mētione de restitutione nūquid valet libellus. vt si reus excipiat de vsucap. actor replicet de restitu. non videtur per hunc. §. debet eñ dicere possessorē non vsucepisse ꝛc. nec est ꝟisimile ꝙ tex. dixerit hoc sine cā. Credo ꝙ sit tutum dicere. ¶ Si tamen non dicatur hoc in libello videretur ꝙ ex quo restitutio fuit p̄habita ꝙ posset de ea replicari. ff. de iureiur. l. nam ꝛ postea. §. si minor. ff. de mino. l. iij. §. sʒ vtrū. prima est verior quando rescissoria est vtilis: qꝛ q̄ agit vtili debet tñ exprimereqꝫ appareat an agat vtili vel directa. vt dixi s. §. sʒ secus vbi superest directe: vt dixi

a s. v. p hoc. Sʒ nunqd [a] iudiciū rescindēs ꝛ rescis. possunt eodē libello intētari. Uidetur ꝙ nō. qꝛ iudiciuʒ rescindēs est preparatoriū nec rescissoriū cōpetit nisi restitutione p̄habita: vt s. satis dixi. ꝛ ita nō videntur posse simul intētari. ff. ad exhibēdū. l. gēma. ¶ Preterea vbi plures actiones ita se habēt ꝙ snia lata in vna obstat exceptio rei iudicate in alia nō possūt simul intētari. ff. de excep. l. fundi. ꝛ l. fundū. sed ꝯstat ꝙ snia absolutoria lata in iudicio rescindenti non pōt cōpetere rescissoria q̄ ex eo causatur. ergo ꝛc. ¶ In ꝯtrariū videtur qꝛ querela inoffi. test. ꝛ peti. here. possunt intētari in eodē libello ꝛ eodē modo actio ad exhibēdū ꝛ rei ven. ff. de inoffi. testa. l. q̄ de inoffi. cū ibi no. ¶ Solu. aut queris vtrū possint intētari i eodē libello. i. simul cōplecti. ꝛ ita vt successiue ꝓcedatur. dic ꝙ sic. Aut vt simul ꝓcedatur. et dic ꝙ nō ꝑm Dy. ꝛ facit. ff. de edi. edic. l. cū eiusdeʒ. de iniur. l. ꝑtor. §. si mihi plures. ꝛ hanc opi. tenet etiā Jaco. Et potest formari libellus in iudicio rescindēti. vt s. dixi. ꝛ post cōclusionē libelli iudicij rescindentis. dices qua restitutione prehabita peto vtili rei vendi. rescisso. dictaʒ rem ad me pertinere iure dñij p sniam declarari. ꝛ sicut in rei vendi. de hoc in Spe. de in integ. resti. ver. sed nūquid in eodē libello. et vide ibi positiones actoris ꝛ rei.

24 ¶ † Quia satis vidimus de libellis. Uideamus de ꝓcessu. restitutio i inte-

a ¶ Sʒ nūquid. Hāc q̄onem format ang. h in. vij. colū. ꝓpe fi. i ꝟs. q̄ro an officium. et q̄n pñt cumulari. vide eundem in viij. col. ante fi. versi. q̄ro q̄n sit et qualiter formatur libellus.

¶ De processu.

grum datur causa cognita: et in ea lite
contestata: vt.c.ij.extra de offi.iudi. Po
ne q2 pars vocata contumaciter se ab=
sentat: quid fiet q2 ad diffinitiuã nõ po
test procedi lit.non contest.vt.l.pperã=
dũ.C.de iudi.gl.videt sentire in.d.c.q
fiet missio. Sz certe nõ est puisum suffi
cienter: q2 dictũ iudiciũ nõ ppetuat: vt
l.fi.de tẽporibus appellationũ.ff.de mi
no.l.papinianus.§.fi.z aduersarius ve
niẽs recuperaret possessionem suã etiã
post quadriẽniũ.vt.d.l pperãdũ.§.sin
aũt. ¶ Spec.videtur velle q possit pro
cedi a diffinitiua lite nõ cõtesta.z q sit
speciale sicut in multis alijs casibus: q2
lex hoc videt velle.ff.de mino.l.in cau=
se.§.causa autẽ cognita.ibi vel cõtuma
ciã zc.pro quo.C.si vi minor ab hered.
se ab.auf.si omnes.z hoc satis plene tã
git in Spec.de in integ.rest.§.quis aũt
ꝟ.fi.lib.ij. ¶ Potest dici q vbi p iudiciũ
rescindens d; fieri restitutio rei: q tũc
sufficiat missio nec procedatur ad resti
tutionem lite non cõtest.quia tunc snia
habet vim diffinitiue: vt toti negotio fi
nem imponat. Sed vbi datur solum in
integ.restit.z restituit actio rescissoria
tunc lite non cõtest.põt procedi ad diffi
nitiuam. Et est ratio q2 non est proprie
diffinitiua cuz nõ iponat finẽ toti nego
tio: sed solũmodo pparat aliã actionẽ.
ff.de re iudi.l.j. ¶ Et huius distinctiõis
potest apparere ratio quia in primo ca
su res certa petitur z ita potest fieri mis
sio in ea. Sed in secundo nulla res peti
tur sed sola restitutio z ideo non põt di
ci q fiat missio in possessionem rei peti
te.z idez crederem sicut in hoc secundo
casu in primo quãdo non petit restitui
aduersus certam personam: sicut quã=
do petit restitui aduersus aditionez he
reditatis.vt.d.auf.si oẽs. Sz adhuc re
stat respondere q2 in primo casu non p
uidetur misso cum non perpetuetur a=
ctio. Solu.licet non perpetuet ad mi=
nus tpa non currunt ex quo facit dili=
gentiaz z stat per subterfugia aduersa
ry.vt.ff.de mino.l.itra vtile.C.d admi.
25 tuto.l.si cuz ipse. ¶ † Sed queritur cer=
tum est q is qui petijt restitur habeat
se dicere lesum: nunqd tenetur probare
expressim. Uidetur q sic.ff.de iureiurã.
l.naz z postea.§.si minor.z.ff.de mino.
l.q si minor.§.non aũt. ¶ In contrariũ
videt expressum de in integ.rest.c.audi
tis.z.c.substituta. ¶ Preterea si dicas
q habeo pbare in iudicio rescindẽti rẽ
meã esse tantũ onerabor sicut in vendi
catione vtili rescissoris.qd non vr cõso=
nũ rõni. ¶ Sup hoc articulo est distin
guendũ: q2 aut per iudiciũ rescindens
petit restitutio de iudicialibus: aut de
extra iudicialibus. Primo casu aut pe
titur restitutio cõtra pcessuz z ante sen
tentiã aut ꝯtra sniam.si ꝯ pcessum ...
q2 forte termino peremptorio assigna=
to: vel ante renũtiationẽ z cõclusionẽ
nõ allegauit exceptionẽ tũc nihil pba=
bit de lesione: q2 lesio apparet eo ipso q
non opposuit intra tps.et ita intelligi
c.auditis.ex de in integ.rest.ff.de mino.
l.mino.xxv.an.omissam.bene tñ veruz
est q si peteret restitui ad pponendam
declinatoriã fori vl aliã ex qua ius sui
modicũ prima facie lederet q iudex de
bet ex offõ audire et restitutionem si sit
modica lesio denegare.vide plene ex de
in integ.rest.c.corã.in prin.per Inno.
ideo credo q qui petit restitui dz speci
care allegationẽ quã dicit omissaz. Ubi
ꝟo petit restitui ꝯtra sniam: tũc opz do
cere de lesione plene: z hic doc.retracta
bit snia z processus: z restitut⁹ reponet
in statu quo erat ante sniam.z ideo si rẽ
tradiderat virtute snie restituet ei: z to
tus pcessus reuocabit: z sic itelligitur.
extra de in integ.rest.c.cũ venissent.vbi
papa vidit z isperit puilegia ancq resti
tueret. Et hoc si conqueraf de snia z pe
tat aduersus eã restitui z aduersus p
cessus.si aũt dicat se lesuz pp̃ter aliquã
exceptionẽ nõ pbatã z petat se restitui
ad eã probandã tunc nõ probabit ante
restitutionẽ sed fiet vt dr ex eo.c.substi
tuta.vcz executio snie z restituet ad p
bandũ.z ita tenet Spec.tit.de in integ.
rest.§.si qs aũt.§.illud quoqz. Et est bo
na rõ: q2 hoc ipso apparet lesio q exce
ptionẽ pponit: z multas pbationes p
duxit. ¶ Ubi aũt qs dixit se lesum in ex
traiudicialibus: z petit restitui sicut cõ
tra ꝯtrac.si p hoc iudiciũ rescindẽs ...

beat restitui ꝛ nō actio rescissoria: tunc opꝫ plene probare lesionem. vñ si dicat se dominū rei ꝛ lesum in dominio. ipm plene probabit. Si autē in possessione illam solam. ¶ Si vero actio restitui debeat rescis. tunc non habet probare nisi semiplene. ꝛ forte per iuramētuꝫ. ꝛ hoc vr fuisse de mente Inno. q̄uis multuꝫ variet. extra de in integ. resti. c. cū ex litteris. Et facit ad hoc quia i preparatorijs sufficit semiplena ꝓbatio ꝛ per iuramētuꝫ: vt dꝛ in actione ad exhibēdū. ff. ad exhiben. l. ij. §. sciendū. cū no. Hec sunt de substātia materie: ꝛ tñ incognita legistis. ¶ † Sed q̄d si petens i integrū restitui ad actionē rescissoriā in iudicio rescindenti onerauit se plena probatione ꝛ plene ꝓbauit se dñm vel reꝫ ad se ptinere: pars aduersa nihil dedit ad ꝯtrium. nūquid restitutione facta in integrū eodē iudicio fiet rei restitutio. Non vr qꝛ ad hoc non agit ꝛ iudex nō dꝫ sup alio pronūtiare q̄ꝫ qḋ petit: vt. l. fundus. ff. cōi. di. C. de fideicō. liber. l. fi. satis pōt dici cōtra qꝛ per talia iudicia ꝑparatoria fit restitutio: qñ nil ꝓponitur a parte aduersa. ff. ad exhi. l. celsus. ꝛ. §. ideꝫ celsus. ꝛ. l. tigni. §. fi. cum. l. seq. ¶ Et ad ꝯtriū pōt rñderi cuꝫ dꝛ ꝙ iudex non pōt pronuntiare super eo quod nō est petitū: qꝛ immo qñ sibi ꝯstat ꝛ materiam. tāgit extra de ꝯsue. c. cuꝫ inter. de testa. c. raynaldus. ff. ḋ ver. obli. l. si seruum. §. fi. Insuper no. ꝙ in hac actione rescissoria veniunt fructus ꝛ oia que veniunt in actiōe directa. ff. ex quib. cau. ma. l. necnō. §. fi. ¶ Multa alia possent hic tangi que tangunt materiam: tñ satis sunt clara per tex. ꝛ glo. quas diligēter stude. ꝛ vide Spec. in tit. ḋ in integ. resti. l. ij. ꝛ docto. iuris canoñ. in eo. titu. extra. ¶ Unū tangit Pe. de bel. perti. in princip. huius. §. Utrum respublica ciuitatum aliarū q̄ꝫ rome ꝛ municipiorū restituat. ꝛ arguit ꝙ sic: qꝛ presides in ꝓuincijs destināt ꝛ cognoscūt. ꝛ lex dicit ꝙ vicēgerens presidis cognoscit de restitutione reipublice: ergo de alia re publica loquit q̄ꝫ romanoruꝫ. C. de offic. eius qui vi. al. ge. l. j. ¶ Preterea si legati reipublice alterius q̄ꝫ romane restituunt propter fauorē ꝛ ꝯtēplationē ipsi⁹. ff. ex quib. cau. maio. l. legatis. multo forti⁹ ipsa: qꝛ ꝓpter vnūquoqꝫ tale et ipm magis. C. ḋ sa. san. eccle. aut. multo magis. Ipe tenet ꝯtra dicens ꝙ respublica romana tm̄ restituit: qꝛ hꝫ bona diffusa lōge lateqꝫ. ꝛ ꝑ administratores longinq̄s regit. Ideo subueniendū fuit sibi. q̄ ratio non pōt assignari i alijs ciuitatibus q̄ se regunt ꝑ se ipas. Et ad hoc allegat l. nihil. ad macedonia. ꝑ quā vr ꝙ nō vtant iure minorum: vt ibi no. ꝛ idē dicit in fisco ꝙ nō restituat in rebus suis priuatis: cū hoc nō reperiatur. vñ fiscus ꝛ respublica nō sunt idē qḋ apparet: qꝛ diuersi tractatus ꝛ tituli faciunt de eis vt apparet. C. de iure fisc. ꝛ de iure reipu. ¶ Ad argumentū ꝯtrium cū dꝛ ꝙ subuenit legatꝫ ꝛ ꝓpter vnūquodqꝫ tale ꝛc. verū est nisi alia sit rō q̄ impediat. Unde in legato est alia rō q̄ꝫ in republica: qꝛ ille restituit ꝓpter iustā absentiā. Sꝫ ciuitas est pñs. ẜm eū hec q̄stio est antiqua ꝛ no. ḋ ea in d. l. nihil. ꝛ. C. ex qui. causis maio. l. respublica. vbi glos. tenet opi. quaꝫ Pet. tenet hic. Azo fuit in contraria opi. ꝛ illā sequit gl. C. de iure reipu. l. rēpublicam. ¶ † Quidā dicūt ꝙ ciuitates restituunt: sed nō oppida vl castra. ꝛ de hoc i spec. de in integ. resti. q̄s aūt. ver. ad doctrinā. Inno.

26 (at "Sed qd si petens"); 27 (at "Quidā dicūt")

a ¶ Restitui. Sed infra ꝯtū tēpus dꝫ proponi ista actio rescissoria. vide ꝑ ange. hic in pe. colū. post prin. l vsi. q̄ro ista ꝯtum tps. Itē i eadeꝫ glo. ꝓpe fi. vsi. q̄ro an rescissoria. Querit idē ang. an rescisso. posit ꝓponi ꝑ modū exceptiōis. duas questiones alias. vide ꝑ eundem in vlt. col.

tenet Hzium q ciuitates non restituun
tur.extra de in integ.restit.c.j.p quo fa
cit:qz ciuitates loco priuatorū sunt.vt
l.eū q.ff.de ver.sig.¶Itē qñ verbū pre
dicatur de duobꝰ de vno ꝓprie ꝛ de a=
lio improprie restrigit in materia odio
sa ad illud de quo ꝓprie predicatur.ff.
de ventre in pos.mitten.l.j.§.quare.de
libe.ꝛ posthu.l.cum quidaz.ista ē ma=
tertia odiosa videlicet restitutio.ꝛ ideo
restringenda ad rempublicā romano=
rum que est proprie pub.ff.de verb.sig.
l.bonorum.iuncta.l.j.ff.de ac.ꝛ obl.l.in
onerarijs.§.sed cū recise.¶Salua opi=
nione tantoꝝ.ego credo q quelibet res
publica restituatur.ꝛ credo expeditū
in.d.l.rempublicam.Cōstat eñ q illa
materia loquitur de republica alia q̄
romanoꝝ.vt not.ꝛ ꝓbat in rubrica de
iure reipublice.ꝛ appet quasi p omes
ll.illoꝝ quatuor titulorū.ꝛ ita.d.l.rem
publicā.debet intelligi de alia ciuitate
q̄ romana.¶Preterea cū ciuitates eq̄
parentur ecclesijs ꝛeaꝝ bona censeant
ad pia opera deputata sicut bona eccle
siarū simili priuilegio gaudere debēt.
C.de sacrosan.eccle.l.illud.ꝛ.l.fi.¶Pre
terea certū est q romani trāstulerūt i fi
scum totū ius reipublice.instit.de iur.
natu.§.sed qd principi.igitur fiscꝰ ꝛ res=
publica romanoꝝ idem sunt.vt not.ff.
de iure fisci.l.in fraudē.§.neq̄.C.de iu
re fisci.in rubrica.igit iura post condi=
ta que loquunt de republica debēt in=
telligi de alia republica q̄ romanorū:
qz illa est sopita ꝛ translata in fiscū.ff.
de ver.sig.l.inter publicum.Idcirco.ll.
que dicunt rempublicam debere resti=
tui quas post translationem predictā
tpe imperatoꝝ constat conditas:debe
re intelligi de alia q̄ romanorū:qz ex=
tūc illa potius dr imperialis ꝛ fiscalis
28 q̄ publica.¶†Preterea nō pōt dici q
absentia sola sit causa dandi restitutio
nem legatis ciuitatū ꝛ municipioꝝ:qz
sic sequeret q nuntij priuatorū eodem
priuilegio gauderēt qd nusq̄ auditum
est.ꝛ sic restituūt fauore ciuitatū:ergo
multofortiꝰ ipe ciuitates:ergo solutio
supra data tollit.¶Nec obstat q ciui=
tates loco priuatorum sunt,verum est
nisi reperiant priuilegiate.sz in hoc ca
su reperiunt:vt.d.l.rempublicam.cū
multis alijs notatis in rubrica.C.de iu
re reipubli.¶Item non obstat.l.nihil.
ad macedo.qz licet nō reperiant priui=
legiate in illo casu nō seqtur qn sint in
hoc et in multis alijs.¶Item non ob=
stat q verbū publicū predicatur ꝓprie
de republica romanorū ꝛc.qz materia
restitutionū non est odiosa immo fa=
uorabilis.ff.de mino.l.iij.§.minorem
cum ibi notatis.Sed ɔsueuit queri de
fisco an restituat.Et non vr qd cum fi=
scus ꝛ respublica romanorū sint idem.
vt.S.allegatū est.Doc.dicūt ɔtra q fi=
scus non restituit.ꝛ q fiscus ꝛ respubli
ca romanoꝝ non sunt idem.Qd appa=
ret qz diuersi sunt tractatus de iure fi=
sci ꝛ de iure reipublice.Certe ego credo
q ille tractatꝰ iuris reipublice non lo=
quitur de republica romanorum.vt.S.
dixi.vnde ratio docto.in nullo me mo=
uet.Sed q non sint idem ꝓbatur.ff.de
leg.l.sciēdū.in prin.§.j.ꝛ ibi no.de edi.
edic..l.j.§.illud.de iure fisci.l.nō intel=
ligit.§.si in locis.iuncto.S.de re.diui.
.§.thesauros.ff.ne qd in loco pub.l.j.
29 §.hoc interdictum.¶†Solutio.ver=
bū fiscꝰ diuersas habet significatiōes.
Quandoq̄ sumit pro republica roma
norū prout nominat vniuerso orbi:et
tunc sunt idem.C.de numera.ꝛ actu.l.
in prouincijs.ꝛ tūc pōt restitui sicut in
qualibet alia republica.Quandoq̄ p
priuata bursa imperatoris.ꝛ de illa pt
dici q nō restituitur.ꝛ sic vr sentire gl.
ff.de iure fisci.l.pma super verbo pri..
30 ¶†Unū pretermittere nolo q q̄uis ec
clesia restituat:tamen prelatꝰ in hijs q
tangūt ipm non restituit.Uerbi gratia
prelatus qui facit fructꝰ suos petit ar=
reragia redituū debitorū ecclesie.Cre=
do q in causa restituit.ff.de mino.l.iij.
.§.sed verum.eo.tit.l.patri.in princi.
¶Quid ergo si petat ꝓprietatem red=
dituum et arreragia ꝛ est lesus in pro
cessu.Non videret restituendꝰ quo ad
fructus per predicta.

1 ☞Dolus requiritur ex parte aliena
tis in fraudem creditorū:an aūt et ac
quirentis.

Itē[a] si quis in

fraudem. Iste. §. est satis planus. Casus talis est. Habebaz debitorē q̄ tenebatur mihi in centuz alienauit bona sua in fraudem mei ne meum possem consequi debitum: egi contra ipsuz: feci eum condemnari et missus suz iussu iudicis in possessionem bonorū eiusdem que forte non valent. x. volo agere cōtra illos quibus aliena

a ¶ Item. Diuide §z ang. et summa sic. Aliē natum in fraudē creditorū permittit ipis ex sentētia ptoris bonis debitorum posses sis reuocare. Ange.

nit:queritur nunquid possum. Dicit imperator quod sic. et rem petam et reuocabo ac si non fuisset alienata et semper in bonis debitoris remansisset. hoc dicit iste .§. qui .§. est bene glossatus. nec habet longam materiam. Idcirco eius materiam prosequar apostillando gl. vt breuius transeam. et eas non repetam ne papyrum occupem.

1 ¶ † In glo. not. quod vterque. in fin. vide. §. quod et ex qui. cau. manu. non pos. §. in fraudem. ¶ Queritur de rationibus diuersitatis. Et primo requiritur dolus ex parte alienantis et acquirentis vel saltem alienantis et nihilominus euentus in contractu inter viuos. sed in vltima voluntate sufficit solus euentus. Dicit Pet. de bel. perti. post Ja. ratio est: quia vbi debitor alienat in vltima voluntate non est spes quod vnquam acquirat de quo possit satisfieri creditoribus cum vltra non sit spes quod acquirere debeat: sed ibi inter viuos potest acquirere adhuc de quo possit satisfieri creditoribus. Ideo hoc casu non ita faciliter reuocatur. Primum tamen membrum fallit in libertatibus directis fauore libertatis. et vide quod scripsi in .d. §. in fraudem.

2 ¶ † Secundo quare requiruntur tria vbi alienatur titulo oneroso: sed vbi lucratiuo duo tantum. Dicit ipse quod non est par ratio lucra capere et damna euitare. C. de codi. l. fin. ¶ Tertio quare vbi debitor alienat inter viuos tria requiruntur vbi libertas sufficiunt duo. ¶ Respondet idem Petrus iura magis mihi conseruant id quod meum est: quam quod est mihi debitum. vnde patronus habet ius in tertia. §. de suc. li. §. sed nostra. sed creditor non habet in rebus debitoris. vnde licet tu debeas mihi centum: non propter hoc res tue mee sunt vsque ad centum. Pro hac ratione facit ff. de vsu. l. videamus. §. si actis. vel dicet sic eum quod creditor qui reuocat non reddit pretium. ff. que in fraudem creditorum. l. si debitor. et l. ex his. sed patronus sic. ideo facilius reuocat. ff. si quid in fraudem pa. l. j. §. si quis. et qui in hoc grauatur in alio releuatur. ff. de iureiur. l. eum qui. ¶ Item quod in hac gl. de liberto dicuntur procedunt secundum determinationem .l. ff. de iur. patr. si libertus. ¶ In hoc autem caue. quia vbi legando committitur fraus non habet locum ista materia nec ista actio: sed condictio indebi. vel condi. ex. l. vt. l. fina. §. si vero. de iure deliberandi. nec opus est reuocatoria quia legata sunt ipso iure nulla.

3 ¶ † In glo. large accipe[a] in fi. et hoc siue sit creditor ex contractu vel quasi vel delicto vel quasi secundum intentionem glo. Jac. et Pe. dicunt quod Ranfre. dicit quod reuocatoria non datur creditori ex delicto vel quasi. Et probat sic. Constat quod fraus exigit damnum. damnum proprie dicitur diminutio patrimonii. ff. de dam. infec. l. iii. si agam actione reuocatoria contra illum qui emit ab eo qui tenebatur mihi ex delicto forte actione iniuriarum vel furti ad penam vel vindictam: non ago pro resarciendo damno meo vel patrimonio. igitur hec actio non competit ad hoc. et pro hoc videtur. ff. si quid in frau. pa. l. j. §. et alibi. Attamen ipsi tenent contra dicentes reuocatoriam dari et creditori ex delicto vel quasi. quia ex quo. l. loquitur indistincte intelligenda est. C. de publi. l. de pactio. ¶ Nec obstat argumentum Ranfre. quia vbi agitur ex delicto: non est diminutio patrimonii: quia immo ex quo actio erat acquisita. ff. que in frau. cred. l. qui autem. secundum t. e. ¶ Preterea arg. Ranfre. non procedit vbi agitur ex delicto vel quasi ad interesse vel damnum. sicut in actione. l. aql. §. ad. l. aquiliam. in princi. ff. ad. l.

a ¶ Large accipe. Vide ang. hic in. iiii. colum. in versic. in glos. creditorum.

aquiliã.l. in lege.§. de oblig. q̃ ex quasi
delic.in p̃n. Et facit pro opi.doc.ff.q̃ et
4 a qb.l.si cũ fideiuſ.§.creditores. ¶†Sz
queritur.hic loq̃tur in creditore p̄ſenti.
q̃d de futuro. Uerbi gratia.Quidã vo-
lens recipere magnam pecuniam mu-
tuo:vel ſe obligare alicui ex aliquo cõ-
tractu.alienauit bona anteq̃ ſe ligaret
poſt ſe obligauit:nunq̃d talis creditor
poteſt agere reuocatoria.Ja.dicit q̃ ſic
dũtamen appareat de fraude.ff.que in
frau.cre.l.ait pretor.§.j.⁊ facit.ff.de bo.
dam.l.cum ratio.§.ex bonis. Pet.idem
ſed tamen nullã.l. hoc cogit dicere ſm
eũ.hoc tamen reſtringit ad caſum quo
incontinenti poſt fraudem adhibitam
ↄtrahit.ff.de priui.cre.l.ſi venter.§. fi.ſi
cut pe.l.lecta.§. dicebaz. Hec opi. ſatis
eſt equa ⁊ rationabilis.gl.tamen videt̃
tenere contra.C.de iu.fiſ.l.j.lib.x. pro q̃
facit.ff.q̃ res pig. obli. poſ.l. pe. ¶Sed
p̄ opi.doc.facit.C.de donati. ante nup.
aut.ſed iam neceſſe. ⁊ ibi not.contra in
ſimili.ff.que in frau.cre.l.ſi q̃s cũ habe-
ret. ad municip.l. ſi idem reſcripſerũt.
¶Non ob.d.l. pe. que res pig. obliga.
poſſunt.q̃ ibi nihil agit̃ de fraude. nec
loquitur in caſu ſuo fraus eſſet adhibi-
ta nec facio differentiam an incõtinen
ti vel ex interuallo fraus fuerit adhibi
ta ſi de ea cõſtet. ſed quo ad hoc an pre
ſumat̃ fraus vel nõ bene poſſet eſſe dif.
5 ferentia. vt.j.plenius dicet̃. ¶†Querunt
doc. Jac.⁊ Pet.q̃d de eo q̃ alienauit in
fraudem fiſci anteq̃ delictũ cõmitteret
p̄pter qḋ deberet bona ↄfiſcari. Uerbi
gr̃a.Quidã volẽs interficere hoiem vel
delictũ ↄmittere p̄pter qḋ deberent bo
na cõfiſcari de cõſuetudine vel de iure
alienauit bona ſua tandẽ delictũ com-
miſit ↄdemnatus fuit:fiſcus vult bona
reuocare nunq̃d poſſit. ¶Doc. dicũt q̃
põt nõ p̄ hãc actionẽ:ſed q̃ in fraudem
fiſci alienata ſunt reuocanda.ff.de iure
fi.l.in fraudẽ.et hoc dicunt p̄.l.ff.de do.
cã mor.l ſi aliq̃s de bo.dam.l.fi.§.ex bo-
nis.hec eſt q̃ſtio antiqua de qua.ff. de
do.l.poſt ↄctũ.vbi gl.tenet q̃ alienatio
valet q̃ñcũq̃ facta ante condẽnationẽ.
¶Sed contra argu.quia certum eſt q̃
manumittere eſt alienare.vt.l.ab agna
to.ff.de cura.fu.ſed accuſatus de crimi-
ne non poteſt manumittere etiam ante
ſniam.ff. de manu.l. q̃ pene.ergo nec a-
lienare. ¶Item certũ eſt p̄ delictũ obli-
gatur fiſco tacite.ff.de iure fiſ.l. aufert̃.
§.fiſcus.⁊.l.imperatores.⁊ ſic fiſcus a tẽ-
pore commiſſionis delicti factus eſt cre-
ditor ⁊ põt reuocare p̄.d.l. in fraudem.
qninimmo etiam p̄ hipothe C. rem ali.
geren.l.j. ¶Preterea fiſcus eſt creditor
conditionalis vel equiparat̃ a tempo-
re delicti commiſſi.et ſic videt̃ qḋ poſſit
reuocare ⁊ maxime ſententia ſubſecu-
ta.ff.q̃ potio.in pig.ha.l. potior.ij. r̃n ſq.
¶Preterea videt̃ expreſſum in.d.l.fi.§.
ex bonis.ff.de bo. dam.⁊.d.l. ſi aliq̃s.de
do.cauſa mor.⁊ bene facit.C.de bo.pro
ſcrip.l.ſi.q̃s poſt hãc.§.ſi q̃d.ibi ante tẽ
pus criminis ac reatus ⁊c. ſupponen-
do q̃ ſi poſt non veleret. pro opi. gloſ.
videt̃ q̃ ſpeciale eſt in crimine leſe ma
ieſtatis.⁊ ſic in ↄriũ ius commune.ff.de
do.l.do.§. perfecte.de ac.l. ex iudicioꝝ.
cũ ibi no. Itẽ differentia eſt inter dona-
tiones factas inter extraneos ⁊ inter vi
rum ⁊ vxo.q̃ prima non reuocat̃ p̄ ſen-
tentiã.alia ſic.ff. de do.inter vir.⁊ vxo.
l.cũ hic ſtatus.§.ſi maritus. ¶Itẽ regu-
lariter cui interdicit̃ ſolutiõis receptio
⁊ alienatio. ⁊ econtra.ff.ſi cer. pe.l.non
omnia.§. ſi pupillus. ſed reo criminis
interdicitur ſolutionis receptio. ff. de
ſoluti.l.reo. et.l.q̃inis. ergo nec aliena-
tio. ¶Si vellis ſuſtinere hãc opi. reſpõ
de ad.l.q̃ pene.vt ibi not.in gl.q̃ in ſpe
ciale. vel loq̃tur in donatione liberta-
tis q̃ fit in vltima voluntate. Ad.l. au-
fertur.§.fiſcus.reſponde q̃ fiſcus nõ ha-
bet tacitas hipothe.in delictis.C.de iu
re fiſ.l.j. Ad.l. ſi q̃s poſt hãc r̃n de vt ibi
6 no. ¶†Pro ſolutione huius q̃ſtiõis eſt
diſtinguendũ:q̃ aut q̃rit̃ de do.cã mor.
aut de do.inter viuos. in p̃mo caſu cer
tũ eſt q̃ donatio reuocat̃ per ſententiaz
ſubiectã. vt.l. ſi q̃s. in ſecundo caſu q̃ñ
donat̃ inter viuos.diſtinguit̃ q̃ aut do
natio fit inter coniuges aut inter extra
neos. Primo caſu dic qḋ aut fuit facta
ante reatum aut poſt. ſi ante tenet.ſi
poſt reuocatur: vt dicta.l.res vxoris. et
7 dicto.§. ſi maritus. ¶†Secundo caſu

quãdo fuit facta inter extraneos vr̃ eo modo distinguendum: q2 aut fuit ante reatũ. ⁊ valet. aut post. et est distinguendum: quia aut est tale crimẽ quo bona ipso iure confiscantur. et certũ est ꝙ nõ valet donatio. ff. qui ⁊ a qui. l. quesituz. de donat. l. donatiões. §. perfecte. C. ad le. iul. maiesta. l. fi. ex̃ de here. c. cum ẜm leges. aut nõ confiscant̃ ipso iure tunc sunt opi. vt. ṡ. vidistis. nam glo. dicit ꝙ valet qñcunq3 fiat ante sniam. Alij dicunt ꝙ nõ valet si snia sequat̃ quandocunq3 fuerit facta ante sniam. et hanc Odof. Alibi vident̃ dicere glo. ꝙ nõ valet quãdocũq3 ante sniam ⁊ post contestationem sed ante sic. et no. ff. de admi. tu. l. chyrographis. §. fi. de publi. iud. l. ex iudicioꝝ. ¶ Ja. ⁊ Pe. dicunt ꝙ reuocatur si cõstet ꝙ fuerint facta in fraudẽ fisci per. d. l. in fraudem. ff. de iur. fis. nõ per has actiões. sed per. d. l. in fraudẽ. ¶ Sed queritur qualiter constabit de fraude. ¶ Dicunt ipsi ꝙ per ꝯiecturas q2 dolꝰ ex indicijs perspicuis ꝓbatur. C. de do. l. dolũ. vt si oia bona sua simul dedit: vt. l. oẽs qui. §. lucius. ff. que in fraudẽ credi. ¶ Itẽ si dedit cõiuncto. C. vbi pu. edu. de. l. fi. ¶ Itẽ si iam accusatus erat. C. de euic. l. si fundum. idem si non esset accusatus si crimẽ erat notoriũ. secus si occultuz. ff. de actio. empt̃. l. emptorẽ. ⁊ idẽ si non esset accusatus. s3 si aliquis cõminatus esset se accusaturum: de quo verosimile est ꝙ bene attẽderet q2 cõstans erat. etenim verba pensanda sunt ex persona. C. si quis imperatori male. l. j. Itez si primo donauerit et postea reperiat̃ possidere. C. de na. li. l. ij. §. pe. ẜm eos. ⁊ facit. ff. de bo. eo. qui mor. sibi cõsci. l. j. in prin. Hec autẽ ꝓcedũt vbi post reatũ fit donatio. ¶ Quid si paulopost et sine iteruallo magno cõmisit crimen. Qui presumat̃ in fraudẽ. ff. de priui cred. l. si ventri. §. fin. Melius facit pro eis. ff. si quis test. li. esse iussus fue. l. j. §. proinde. ⁊ l. fi. ff. qua. re. ac. non da. l. j. §. que onerande. et in Spe. tit. de dona. ℣. idẽ pone. Sed ↄ hoc vr̃ in hoc ꝙ nõ presumat̃ fraus ex hoc. ff. qui et a qui. l. sed si maritus. §. fi. vbi non presumitur ex temporꝝ cõtinentia: nisi ꝓbet̃.

8 ¶ † Item certum est ꝙ vbi quis donat tempore non ꝓhibito ꝙ donatio tenet ↄquis casus sine magno interuallo sequatur quo donatio posset infringi. ff. de dona. inter vi. ⁊ vxo. l. inter eos. ergo videtur idem in ꝓposito. nã ex quo donatio fuit facta tpe non ꝓhibito nõ videt̃ ꝙ debeat reuocari ex delicto post cõmisso. et pro hoc facit q2 vbi quis destinauit aliquã obligationez cõtrahere ⁊ anteq3 perficiat cõtra aliã illa predestinatio nil facit: nec impedit: nec facit valere predestinatã: nisi a tpe quo contrahitur. Igitur in ꝓposito si quis destinauerit crimẽ cõmittere: ⁊ anteq3 cõmittat dat bona sua si postea crimẽ cõmittat: posterior obligatio nõ videtur primã infringere. ff. si cer. pe. l. qui pecuniam: que res pig. ob. pos. l. titius. qui po. in pig. habe. l. potior.

9 ¶ † Preterea cũ. ll. dicãt donationes post cõtractum crimen non valere supponendo ꝙ ante facte valeant nec distinguãt. quare nec nos distinguemus. Si eñ dicamus factas ante reuocari: quasi in fraudem factas: leges que faciũt differentiaz inter donationes factas ante cõtractũ crimẽ capitale vel post essent imposite ṽbis ⁊ non rebus et frustra illaz differentiã fecissent. ¶ Videt̃ ergo cõcludendũ vel eas non reuocari. vel si reuocentur opz fraudẽ lucidis ꝓbationibus ꝓbari. nec sufficiant predicte ꝯiecture in casu quo ante reatum donatio facta fuit.

10 ¶ † S3 quid si criminosus vendidit bona. videtur idẽ ꝙ fiscus posset reuocare: etiã si acquirẽs fraudem non participauit. cũ. l. dicat indistincte. alienata in fraudem fisci reuocari. ff. de iur. fis. l. in fraudem. in prin. ff. de admi. tu. l. chyrographis. §. fiñ. et ibi de hoc requirit̃ tamen fraus alienãtis. ff. qui ⁊ a qui. l. in fraudem. ij.

11 ¶ † Sed an fiscus tenetur restituere pretiũ. Videt̃ ꝙ sic si extet. ff. que in frau. credi. l. si debitor. Immo etiam si nõ extet si emptor fuit bo. fi. ff. que in frau. cre. l. qui a debitore. Si qd in fraudem pa. l. j. §. si quis in fraudẽ. q2 fiscus loco heredis est. et heres de euic. tenet̃. C. de fideius. l. j. facit. ff. de admi. tuto. l. titium et meuium. §. lucius.

12 ¶ † posse

etiā queri. Quid si quis volens cōmit-
tere crimen dedit bona sua. post peni-
tuit ꝛ non commisit vult repetere bona
quasi fuerit ficta donatio. et ob causam
que nō est secuta. nūquid potest. Satis
pōt dici ꝙ nō nisi ꝓbaret aľs ꝙ dona-
tio fuerit ficta vel imaginaria. vide in
Specu.ti. de dona.℣. pone. vide etiam
Guil.de cu.in.l.alias.ff. de iureiurā. vt
13 s.notaui. ¶ †Sed quid erit si quis fi-
lio emancipato vel alij secrete donauit
bona sua. et nihilominꝰ ea tenuit sicut
ante. ꝛ cū pluribus cōtraxit vel forte de
eis vendidit vel impignorauit nūc cuȝ
emptores vel creditores agūt venit do
natarius pretendens lr̃as donationis
prius sibi factas: asserēs se factū dn̄m p
retentionē vsufruc. vel aľs donatorē ꝙ
nō potuisse alienasse in sui preiudiciū.
Econtra creditores dicūt donationem
non debere tenere in eoꝝ fraudē factā.
Queritur nūquid bene dicant per predi-
cta. Uidetur ꝙ sic: qꝛ nedum fraus cōmit-
titur cōtra p̄ntes immo ꝛ ꝯtra futuros.
vt.s.dictū est. fraus autē hoc casu p̄su-
mitur ex quo donans reperitur possidere
post donationē rem donatā.ff.qui.mo.
pig.vľ hypo.sol.l. sicut.§. superuacuū.
ff.de acquir.here.l. pro herede.§. papi.
C.de distra.pig.l.et qui sub imagine.ex̃
de renūtia.c.j.lib.vj. ¶ Item ex eo ꝙ fit
clam. C.de dona.l. donatio.ff. de admi.
tu.l.nō estimo. ¶ Item presumitur fraus
si donatarius sciuit patrē rem donatā
vēdere vel obligare. ꝛ tacet. C.ad velle.
l.si sine. de re pig.l.j. de distrac. pigno.l.
14 mulier. ¶ †Itē queritur nūquid legata-
rij et fideicōmissarij habeant hoc casu
loco creditoꝝ. Et nō vr̃. C. de bo. auto.
iud.pos.l.j. Sȝ ꝯ̃rium est verū. C. q̄ ma.
nō pos.l.j.ff.qui ꝛ a qui.l.in fraudē cre-
15 ditorū qui manumittunt. ¶ †In glo.s.
corporalis. Mobilia et immobilia fm
Dy. ¶ In glo.j. possessis.in fi.doct. hāc
a approbant[a]. Dicunt enim ꝙ ad hoc ꝙ
actio cōpetat requiritur ꝙ creditor p̄mo
egerit cōtra debitorēȝ ꝛ fecerit se mitti
in possessionē bonoꝝ que debitor hȝ.
vel ipa faceret exequi. ꝛ illis non suffi-
cientibus aget. ꝛ de hoc debet fieri mē-
tio in libello. ꝛ vult dicere is tex. ꝛ C. de

reuo. his que in frau.l.
pe. Dicūt tamē ꝙ si no-
torium esset qd̓ debitor
esset nō soluēdo: posset
agi hac actiōe.ff. de act.
emp.l.emptorē.in prin.
de ver.obli.l.decē. ꝛ l.fi.
ff.si cer.pe.fm eos. Glo.
alibi distinguit p Azo.
an creditores fraudent
dolo acquirētis. vt tunc
possit icipere ab eo. aut
ab euētu tm̄: tunc nō ho
die semper debet princi
palis primo excuti. vt
nota.C.eo.l.j. Uel dic ꝙ
ius nouum non immu-
tat. vt ibi not. et hoc se-
quuntur ibi doc. ¶ Cre-
do ꝙ illud qd̓ hic notāt
sit verius. qꝛ text. hoc vi
16 dentur sonare. ¶ †In gl.
b s.infra annū in fi.[b] ꝛ vi-
de. qd̓ notatur qꝛ vbi nihil
peruenit nō cōpetit etiā
infra annū cōtra illum
qui habuit ti. lucratiuū
ꝛ non participauit frau
dē: vt ibi no. ¶ Item qd̓
hic dr̓ intellige qn̄ alie-
nauit corporalia. nam si
actionem nō cōpeteret
nisi ifra tp̄s infra quod
actio duraret si duret mi
nori tēpore anno.ff.que
in frau.credi.l.ait p̄tor.
17 §.si cōditiōalis. ¶ †Sȝ
a quo tpe currit annus.
Dicas ꝙ a tpe quo bo-
na fuerunt possessa. vel
quo constat qd̓ debitor
est non soluēdo. vt.s.p-
xime dixi. nam ante non
pōt creditor expediri. et
sic nō currit ei annꝰ vti
lis ante.ff.eo.l.j.in p̄nci.
de diuer. ꝛ tēpo.prescri.
l.j.fm doc. ¶ Sed videtur
expressum qd̓ ex die vē-
ditionis.ff.que in frau.
credi.l.qui autē.§.fi.sed

a ¶ Approbāt. Idem tȝ hic Ang. sup hac gl. ꝛ ceteri docto. ꝛ sic dȝ prius excuti principalis.

b ¶ In fin. De ista natura excussionum bonoꝝ: vide hic late p docto. ꝛ refert hic Iaso. casū singularē in aut. cōtra rogatus. C. ad trebell. vbi etiā in rei vēdi. est necessaria excussio bonorum.

forte intelligit ubi noto rium erat q bona non sufficiebant. ¶ In glos. sed qua actione ibi cum dicit que ad reuocanda corporalia et incorporalia cōpetit. Hanc approbāt docto.[a] Jaco. & Pe. ¶ In ea gl. ibi quidam
18 dicūt. ¶ † Tamē contra vr̄ q fauiana competat creditori & patrono. caluisiana soli p̄rono. ¶ In ea. glo. ibi cū dicit in factū pauliane. Quidam dicūt q sunt sex reuocatorie pauliana: in factū fauiana: caluisiana. vt hec glo. narrat. Itē vtilis caluisiana que dat filio arrogato. de qua. ff. si qd in frau. pa. l. fi. Itē interdictū fraudatoriū. de quo. ff. de so. l. pupilli debitor. ad trebell. l. si postulāte. ¶ Jo. vr̄ sentire i arbore q sint quatuor: paulia. fa. cal. et in factū. Dyn. vr̄ sentire q sint tres sequēdo hanc glo. doc. Ja. et Pe. dicūt q sunt due tm̄. Dicunt eīm q actio in factum et oēs alie sunt idē. nā est in factuz pauliana cal. fa. & interdictū fraudatoriū. Certum est eīm q interdictū & actio in factū sunt idē. C. de interdic. l. fin. J. de interdic. §. fi. igit hic in factū et dictū interdictū sunt idē.
19 ¶ † Item dicūt q illud interdictum est idē cum pauliana. et hoc not. gl. in. d. l. pupilli. & d. l. postulāte. ¶ Idcirco in factū pauliana & illud interdectū sunt vna actio que est in factū cognominata: et pauliana a paulo pretore ei⁹ itroductore. sicut publiciana a publio. sed ob. qr ex quo hz ppriū nomen nō dz donare in factum. ipsi allegāt. ff. de eo per quē factū est. l. fi. melius. S. §. sed iste. & ibi not. in glo. s. publiciana. ¶ Rn̄dent q illud est verū qn̄ ab initio habuit propriū nomen qd hic nō habuit. Sed post per iuriscōsultos fuit sic cognominata a paulo q eaz itroduxit & forte fuit causa vt haberet aliqua cognitio dr̄ie inter illā que creditori cōpetit: & illaz que patrono que sunt diuersa diuersis itroducte. ¶ Jtē dicunt q fauiana & caluisiana sūt vna que cōpetit patrono. vn̄ est in factū que cognominat faui. & caluisiana. & est binomia. sicut reperit in. l. qd qn̄q aliqs hz plura noia: & tamē est eadē psona. & qn̄q lex vocat vno noie tm̄. qn̄q alio. potes allegare. ff. de condi. inde. l. fi. § fi. Et sciunt hoc vascones q coiter sunt quadrimonij raymōguilhē. guido des cap del pont de la caurada o la nostra dona de la dorada de cohuors. ¶ Sed cōtra vr̄ q cōiunctio ponit inter diuersas. C. per quas pso. l. fi. & text. ponūt cōiunctiones inter fa. & cal. qn̄ faciunt de eis mentionē. & sic vr̄ q sint plures. ff. si quid in fraudem pa. l. in fauiana. & l. fi. immo reperit tex. q ponit alternatiuā denotādo maiorē diuersitatē. eo. ti. l. j. §. si pluribus. ¶ Sed dic q illud est causa breuitatis ad denotanduz q altero cognomine solo vti possumus sm̄ Pet. ¶ De illa que cōpetit filio arrogato est certū qd est eadē cum illa q cōpetit patrono nisi qd illa arrogatio ē vtilis. Et idō dicunt q de quatuor circulis quos Jo. ponit in arbore: non debuerūt esse nisi duo. ¶ Super hoc teneas quicqd volueris nō est magn⁹ effectus: neutra opinio potest improbari. quare secure sequere glo. q hic. Doc. tn̄ obliti fuerūt quādā aliā reuocatoriā vez cōditionē ex lege in casu suo. C. de iure deli. l. fi. § si vo. que nō potest dici eadē cum istis. ¶ In ea. glo. ibi reuocatorie dicuntur. Hāc gl. recitant & approbāt[b] oēs doc.
20 ¶ † In ea. glo. ibi ɔtra possidentē. Dy. dicit q vbi datur contra dolosum: oritur ex maleficio. sed vbi cōtra illū q dolum

[a] ¶ Approbāt docto. Hāc intelligūt doct. in alienatis inter viuos: sed in vltima volūtate dat vel cōditio indebiti vl hipothecaris. vt. l. fi. §. si vo creditores. C. de iu. deli. Ange. hic i v. col. circa fi. vo. in glo. petere.

[b] ¶ Approbāt. Sic tz gl. q he reuocatorie sint mere psonales. sz do. Jaso. in hoc reprobat gl. et tz q sint in rē scripte. vt hic per eū.

nõ cõmisit ex varijs figuris causarũ sicut interdictũ qđ vi aut clam qñ datur cõtra illũ q̃ nõ fecit opus. de quo dictũ est. §. in princi. ti. Jaco. ꝛ Pe. dicũt ꝙ he actiones nõ sunt natiue: sed datiue. ex quo nõ habẽt sufficientẽ materiã p̃existentẽ ex qua possint oriri. Et dicit Pet. ꝙ opi. gl. nõ potest ꝓcedere qđ detur ex quasi maleficio. qꝛ immo qñ contra dolosum daretur ex maleficio sicut vides qñ agitur contra illũ qui fecit litẽ suã qui tenetur ex maleficio si ex dolo suo contra ipsum agatur. secus si culpa: qꝛ tũc ex quasi maleficio. §. de obli. q̃ ex quasi male. in prin. ff. de va. ꝛ extraor. cog. l. fi. Salua gr̃a P e. ille leges hoc nõ dicũt

21 ¶ † In fi.[a] eiusdẽ glo. illam glos. approbat hic Dy. qꝛ aut ab initio offert ꝛ admittitur: aut postq̃ est cõuentus ꝛ nõ admittitur. vt ibi no. Et hoc potest esse verum vbi creditor agit rõne debiti in pecunia semel soluẽda. ¶ Quid si debitũ sit perpetuum qꝛ forte debitor dꝫ redditus perpetuos. vel forte ꝓmisit fundũ dare quẽ in fraudẽ alienauit. Tunc vr̃ ꝙ nõ debeat admitti offerendo debitũ: qꝛ nõ potest offerre saltẽ vltimo casu: ꝛ sic potest intelligere dictũ. §. illud. ꝛ facit. ff. de reg. iur. l. a diuo pio. §. ꝙ si res. Iniquũ em̃ esset ꝙ cõpelleretur rẽ vẽdere vt ibi. sꝫ qñ debetur pecunia nulla occurrit iniquitas nec interesse creditoris. habet em̃ qđ petit vcꝫ pecuniã. ꝛ ad hoc facit bene. l. euictus a cõtrario sensu. Per predicta apparet magna pars huiꝰ ma-

22 terie. ¶ † Queramus tamẽ vltra gl. Primo cõtra quẽ cõpetit hec actio. ꝛ super hoc doc. dicũt ꝙ cõpetit cõtra alienantẽ si ita latenter vel particulariter alienauit bona ꝙ recuperari nõ possunt. ff. eo. l. fi. §. fi. ¶ Itẽ datur cõtra illum qui acquisiuit de eo qđ ꝑuenit vel insolidũ si dolum participauit etiã nõ restituto pretio nisi pretiũ reperiretur in bonis debitoris. vide. ff. q̃ in frau. cre. l. si debitor. cũ. l. se. ꝛ se. ¶ Itẽ cõtra heredem de eo qđ peruenit. ff. eo. l. ait pretor. §. pe. et fi. cuꝫ l. seq. ¶ Quid si acquirẽs habuit bonã fidẽ tpe ɔtractus: tpe traditionis malã. Uideretur semꝑ fuisse malefidei saltẽ in ɔctu vẽditiõis. ff. pro solu. l. iij.

¶ Doc. Jaco. ꝛ Pe. dicũt ɔtra ꝙ sufficit qđ tpe cõtractus habuerit bonã fidẽ: qꝛ ꝑ ɔtractum debitor fuit obligatus acquirenti. ideo dato ꝙ tpe traditiõis mala fides superuenerit nõ habet locũ hec reuocatoria: qꝛ emptor tunc suũ recepit seu sibi debituꝫ. ff. q̃ in frau. cre. l. q̃ autẽ. §. apud labeonem. cũ. §. se. ¶ Sed q̃d ecõtra si debitor nõ habuit ꝓpositũ fraudẽdi tpe ɔtctus. sed tpe traditionis habuit. Uidetur idem eadẽ rõne. glo. tamen tenet ɔtra in. §. hoc edictũ. de. l. qui autem.

23 ¶ † Itẽ queritur nunquid hec actio cõpetat creditori qui habet act. hipothe. ꝓ bonis alienatis. Et vr̃ ꝙ nõ: qꝛ nec actio datur quodammodo in subsidium creditoribus chyrographarijs. ꝛ pro ipsis fuit introducta. alijs em̃ ꝓuisuꝫ est per hipo. ideo nõ datur nisi excusso p̃ncipali diri. §. super gloss. i. possessio. ¶ Itẽ ad hoc ꝙ actio cõpetat requiritur euentus fraudis: vt. §. satꝫ dictũ est. constat aũt ꝙ qui hꝫ hipo. nõ fraudatur cre. qꝛ ius suuꝫ semper durat. igitur nõ vr̃ hec actio competere. ¶ Contrariũ vr̃ glo. sentire. ff. q̃ in frau. cre. l. debitori. eo. titu. l. q̃ aũt. §. pe. ꝛ facit. C. de iu. deli. l. fi. §. fin ✝o. ¶ Ad rõnes in ɔriũ põt dici ꝙ hec actio nedũ datur in subsidiũ: immo cõcurrit cuꝫ alia: vt. d. l. debitor. ¶ Itẽ ad hoc qđ dr̃ ꝙ nõ fraudantur creditorꝫ hipo

[a] ¶ In fin. Uide ħ do. Jaso. i. xx. col. singulariter i ✝. in fi. gl. stat ergo. ꝛ Angel. in. ix. columi. post mediuꝫ. ✝. in ea. gl. in fi. ꝛ vide eũdem Ang. ab hoc loco vsq̃ ad fin. §. ꝛ do. Jas. ponentes bonas quasdã cõclusiones i hac materia reuocatorie.

thecarij.in effectu dic q immo quia cre
ditor plus onerat in probationibus et
alijs multis qñ agit hypothe.cõtra ter=
tiũ q̃ si ageret cõtra ip̃m principalẽ de
bitorẽ.vt videbis infra pri.§.¶Preter
ea p̃tor largus est nedũ puidet iproui=
sis:imo ⁊ prouisis.s.de bo.pos.§.quos
24 aũt.¶† Nũc videamus q̃d veniat in
hac actione.Dicit Pe.q venit rei resti=
tutio vt reponat in primũ statũ ⁊ perin
de sit ac si nõ esset alienata.ff.e.l.fi.§.nõ
solũ.⁊.l.j.§.j.meli⁹in.l.ait p̃tor.§.p hãc.
⁊ facit.ff.de mino.l.qd si minor.§.resti=
25 tutio.¶†Sed iuxta hoc quero vtrum
veniat solida rei restitutio si sint plu=
res creditores:⁊ vnus solus agat.Ui=
deretur quod non nisi p parte:q: reus
ei soluere nõ tenet nisi portionẽ suaz.⁊
hanc partẽ tenent quidã per.l.is a quo
ff.de rei ven.¶Jaco.de ra.dicit contra
q tota res restitueretur.lex enim dicit
q res restituitur ⁊ ẽ perinde ac si remã
sisset in bonis debitoris.vt hoc.§.vnde
nõ potest esse perinde nisi restituatur.
¶Preterea si esset i bonis debitoris pri
mo agens haberet eam vel mitteret in
possessionẽ eius.⁊ sic in hoc casu.ff.que
in frau.credi.l.pupillus.⁊.l.qui aũt.§.
sciendũ.fm eum.⁊ hec pñt pcedere de
iure antiquo.sed per ius aut.per qd fit
missio vsq ad mẽsurã debiti declarati
tm̃ nõ vr̃ q pcedat:sed qd possit reuoca
re vsq ad summã sui debiti.C.d bonis
aut.iudi.possi.aut.ei qui.¶Hoc autem
potest pcedere vbi alienauit in tertiũ
sed vbi soluit creditori querit vtrũ ali⁹
creditor possit reuocare:q: super hoc vi
dent iura 9ria.Potes sic distinguere:q:
aut ille qui reuocare vult contẽdit pl⁹
esse solutũ dbito.⁊ certũ est q põt reuo=
care 9di.inde.ff.de cõdi.inde.l.tutores
fa.hercis.l.lucius.C.de iu.delibe.l.fi.§.
sin vero.Aut nõ cõtẽdit plus debito es
se solutũ:⁊ tunc aut pretẽdit hypothe.
aut priuilegiũ aut eẽ iniquũ vnũ plus
habere q̃ aliũ.primo casu qñ pretẽdit
hypote.certum est q datur actio cõtra
tenẽtẽ rẽ:vl qui rẽ dolo habere desiit.
ff.de pig.l.pe.qui po.in pig.ha.l.idẽ q.
.§.fi.de pig.l.si fundus.§.in venditione.
⁊.§.si vo dolo.¶Si vo rem nõ hz:s3 hz
pretiũ vel forte pecunia fuit sibi solum
quã sine dolo consumpsit:tenetur cõdi.
ex lege vel in factũ.ff.qui po.in pig.ha.
l.si prior.⁊.d.l.scimus.§.sin vero here=
des.C.de iure deli.⁊ hoc idem si secun=
dus creditor insolutum rem receperat
per dictas leges.si tamen ille qui rece=
pit habebat hypothe.sicut autor serua
tur potioritas tpis:vt in toto titul.qui 26
portiores in pig.C.⁊.ff.¶In scdo casu
qñ pretendit priuilegiũ certũ est,q pri=
uilegiatus reuocat ab alio non priuile
giato.C.de priui.fisci.l.pecuniam.ff.qd
cũ eo.l.sed an.de pecu.l.ex facto.§.fina 27
¶In terto casu quando pretendit eẽ
iniquum vnum plus habere q̃ alium
tunc aut debitum fuit solutum post bo
na possessa:et debet exequatio fieri.ff
que in frau.cre.l.qui autẽ.§.fi.⁊.l.ait p
tor.§.si debitorem.Aut bonis non pos=
sessis:⁊ tunc aut potest negligentia im=
putari illi qui modo agit ⁊ nõ dz audi=
ri.vt eo.ti.l.pupillus.§.si vero iuste.C
depositi.l.fi.ff.de separa.l.debitor.de re
gu.iu.l.quod quis.C.de alluuio.l.fina.
aut non potest negligentia imputari.
tunc aut debita descendũt ex diuersis ⁊
singularib⁹ 9tractib⁹:aut ex vno.¶Pri
mo casu non reperitur cũ sit melior con
ditio occupantis.ff.d re iu.l.inter cos.
Fallit qñ debitor vni gratificauit.ff.de
bo.aut.iu.possi.l.si non expedierit.§.j.
vel si per vim sine iudice extorsit.vt.d.l.
pupillus.ver.pe.¶Secundo casu qñ
descẽdunt ex vno.tunc aut sunt socij:⁊
diuidit q solutũ est si debitor sit inops
alias non.ff.pro socio.l.veruz.§.si cum
tres.⁊.l.si titius.Aut non sunt socij s3
in cõione inciderunt:quia forte sunt co
heredes:tunc aut erat corp⁹ heredita=
riũ ⁊ tũc coheres põt partẽ i eo vẽdica
re.ff.fa.herci.l.itẽ labeo.de rei ven.l.pre
poni⁹.si ex equis aut nõ erat corpus he
reditarium ⁊ dic vt in alijs creditoribus
dixi nã debitũ diuisum erat inter eos.
C.si cer.pe.l.j.C.si vn⁹ ex pluribus.l.j.
¶Ista distictio est valde notabilis:qui
pe ex facto cadit p oia mẽbra sua.et est
extracta de dictis Jacob.de are.doct.
Bononieñ.optimi.¶Unũ nõ p̃termit
to dixi.s.q creditor q̃ rem hypotheca

desiit sine dolo habere et pretiu͂ consumpsit tenet in subsidiu͂: vt no. gl. ff. de distra. pig. l. j. hoc intelligo si ille consumens habuit ca͂m lucratiua͂ alias non. iuxta l. mater. C. de rei ven. cuz ibi no. et notatur in Spe. de ob. et solu. ver. pone. et forte idez posset dici in casu. l. pecunia. de iur. fis. et maxime quando consumens
26 non est factus locupletior. ¶ † Sed quid si debitor alienauit in plures agitur co͂tra vnum excipit quod non co͂ueniatur nisi pro rata queritur nunquid bene excipiat videtur quod sic. ff. de iur. fis. l. mochis
27 et ibi Dy. tenet hoc. ¶ † Sed queritur nunquid veniant fructus in hac actione. Et clarum est quod sic de fructibus pendentibus tempore alienationis. ite͂ veniat fructus collecti post litem contestatam. ff. e. l. fi. §. non solum. sed de fructibus qui non pendebant et fueru͂t collecti inter alienationem et contestatione͂ dubitatur: quia leges videntur in hoc conuenire. Gl. tamen declinat in hac opinio. quod no͂ veniant. et hanc etiam sequitur Pe. quia hec actio est stricti iuris cu͂ no͂ nominetur inter illas que sunt bo. fidei. et per ipsam actor no͂ petit quod suu͂ est. et sic non veniunt fructus. ff. de vsu. l. videamus. §. si actionez. ¶ Preterea hoc non est expressum in. d. §. non solum. ¶ Nec ob. eo. ti. l. ait pretor. §. per hanc. vt no. d. §. non solum. ¶ Item non obstat: quia saltem possessor deberet teneri vbi participauit dolum. ff. de rei ven. l. si nauis. quia illud est verum si natura actionis hoc haberet quod per ipsam peteretur quod suu͂ est et esset realis, sicut ve͂dicatio. ista autem est personalis stricti iur. et per ipsam petitur quod non est nec fuit suum: vt dixi. s. ¶ Item non obstat quod in fa. et ca. tales fructus veniunt. ff. si quid i frau. pa. l. j. §. fi. cum seq. quia ibi patronus petit quod quasi suum est: vt dixi. s. circa glo. not. vt vterque quia patronus est heres in tertia portione et heres. dicitur quasi heros. idest dn͂s. ff. de libe. et posth. l. in suis. s. de successio. li. §. sz nostra. fz Pe. ¶ Sed queritur quare magis veniunt vsure in stipulatu͂ deducte vel que veniunt officio iudicis de natura contractus: quia contra videretur per. l. si nauis. de rei. ven. ¶ Sed potest respondere quia per hanc actionem solum reuocatur quod fuit in bonis debitoris. ff. que in frau. cre. l. fi. §. non solu͂. cu͂. §. seq. fructus autem illi non fueru͂t in bonis nec pro eis aliqua actio competijt debitori. ideo non veniunt sed pro vsuris in casibus predictis erat nata actio: ideo non mirum si reuocentur. ff. de verbo. obli. l. si stichum. §. stipulatio. de dona. causa mor. l. senatus. §. fi. et ita dicit Dy.
28 in. d. §. preterea. ¶ † Item queritur cu͂ restitutio fiat per hanc actionem in pristinu͂ statum cui fiat restitutio. rei vtru͂ debitori vel creditori agenti. Jacob. de ra. concludit formando libelluz quod actor petet sibi rem restitui. et idem Pe. et idem Specu. titu. de re. eccle. no͂ alie. §. j. ¶ Sed contra hoc videtur quia per hanc actionez fit restitutio in prestinu͂ et omnia reuocantur ac si facta non essent. ff. que in frau. cre. l. ait pretor. §. preterea. et l. hac in factum. et sic videtur quod res deueniat ad debitorem sicut ante erat: alias non redigeretur ad pristinu͂ statum nec esset per oia sicut an͂. Preterea hoc cauetur expresse in hoc. §. dicit enim quod creditor pot rem petere. i. dicere. eam rem traditam non esse. et ob id in bonis debitoris ma͂sisse. si igitur in bonis debitoris res remaneat apparet quod no͂ fit restitutio creditori agenti immo dn͂ium redit ad ipsum debitorem vel actio est extincta per liberationez. et forte ipso iure per prolatione͂ snie. ar. C. de do. que sub modo. l. j. sicut in pacto legis commissorie et adiectio͂is in diem de quibus. C. de pac. l. traditionibus. ¶ Preterea curator agit hac actione. ff. que in frau. cre. l. j. in prin. quod certu͂ est quod ille agit nomine alieno nec pot co͂cludere ad restituendum sibi. credo ergo in hac actione quod debet co͂cludi quod recissa alienatione res in bonis debitoris restituatur. et sic perinde e͂ ac si alienatio facta non esset. et erit effectus: quia lata sente͂tia in hac actione dicta bona restituta possidebuntur et fiet in eis executio sicut in ceteris bonis debitoris et perinde ac si non fuissent alie-
29 nata. ¶ † Quomodo ergo formabitur

a ¶ Libel-lus. Uide ℏ ang. ⁊ Jas. i vlt. co. viđ d. pe. Ja. in ti. đ actiõe i factũ pau-liana. vbi format li-bellũ sup hac actiõe pauliana reuocato-ria.

a libellus[a]. In hoc est ad uertẽdũ an requirat dolus ex vtraqꝫ pte an ex altera: an sufficit solus
30 euẽt⁹. ¶ † In primo casu dicas sic. Corã vobis dño officiali engolisñ. dico ⁊ ꝓpono ego Jo. đ rosinis al's dictus fabri actor ꝯ guillelmũ de camerijs de romana yoreũ ꝙ dict⁹ re⁹ possidet seu õtinet seu facultatẽ restituẽdi hꝫ vel dolo habere desijt quedã fundum suũ in territorio de faysim iuxta talẽ ⁊c. quẽ fũdũ aymar⁹ peye debitor me⁹ ex cã tali in. x. in dictũ reũ alienauit i fraudẽ mei dicto guillelmo fraudẽ pticipante. vnde cũ ego bona dicti aymari excusserĩ: ⁊ iussus fuerim ea possidere. mihiqꝫ non possim satisfacere de eisdẽ nec ad hoc sufficiãt. peto dictũ fundũ in bonis dicti debitoris restitui: meqꝫ in possessionẽ eiusdẽ mitti vna cum alijs bonis dictũqꝫ reuꝫ ad hoc sn̄ialiter cõdẽnari cũ fructib⁹ tũc pẽdẽtibus ac post lit. ꝯtest. percipiẽdis. ⁊ ad hoc ipsuꝫ iuris remedijs cõpelli. vna cũ expẽsis ⁊c. si fuit alienatio facta titulo lucratiuo nõ opꝫ fieri mẽtionẽ de fraude acq̃rentis. Qñqꝫ agit per hanc actionẽ non vt res restituat: sꝫ vt actio cedat: et tũc dꝫ ad hoc ꝯcludi. ff. que in frau. cre. l. hac in factũ. Jtẽ qñqꝫ non agit creditor: sꝫ curator: dat⁹ bonis. e. ti. l. j. i pri. ⁊ tũc opꝫ ꝙ faciat mẽtionẽ de toto facto suo qũo fuit datus curator. ⁊ cõcludat ꝙ recisa alienatione res restituat in bonis rei rõne cure sue ⁊c. Uñ ꝑꝫ varietatẽ factoꝝ opꝫ cõclusiões variare sicut in alijs actiõibus. ⁊ ideo qñ debitor debitorẽ suũ liberauit opꝫ ꝯcludi ꝙ se reponat in pꝛistinã obligationẽ. iuxta. l. ait pretor. §. preterea. ff. que in frau. cre. Qũo aũt formẽt positiones. vide in Spe. de re. eccle. non alie. sn̄ia aũt formabitur iuxta veritatẽ libelli ⁊ facti. ⁊ q̃d sit ei⁹ effect⁹ satis in superioꝛib⁹ declaratũ ẽ. illud aũt vr̃ ꝙ ista actio est i re scripta. ⁊ vr̃ arbitraria ⁊ iurat in ea in litẽ. ff. si quid i frau. patro. l. tenet. i prin. §. j. ff. de in lit. iurã. l. in actionibus. ⁊ ibi de hoc.

1 ☞ Actio seruiana competit locatori pro rebus coloni: quasi seruiana competit alijs creditoꝛibus pro rebus debitoris.
2 Colonus potest esse in ciuitate: inquilinus in villa.
3 Res illata in domum per conductorẽ vt sit obligata: an necesse est quod sit inferentis.
4 Res incluse si sint magni pretij merces autẽ modica: an possint retineri p mercede.
5 Quid si locator prouidit sibi de certo pignore. an res illate nihilominus sint obligate.
6 Quid si filiusfamilias itulit res peculij aduẽtitij.
7 Quid si minor iferat res i domũ p ipm̃ cõductam.
8 Creditor si infert i domũ cõductã instrumẽta vel chyrographa: an debita i eis contẽtata sint obligata pro mercede locationis.
9 Ecclesiastici si inferunt res ecclesie i domũ cõductaꝫ. an sint obligate pro mercede.
10 Locator an potest autoritate propria res inclusas trãsferre in domũ suaꝫ in qua habitat.
11 Seruiana an competat locatori siue colonus sit partiarius siue colat nummis.
12 Locator pt agere actiõe seruiana pro deterioratiõe domus.
13 Melius ẽ pignori incũbere ꝙ in perso

nam agere.

14 Creditor agens quasi seruiana: an debeat ꝓbare debitorē fuisse dñz tpe obligationis.

Quid si agitur contra illuz qui habuit causam a debitore.

16 Quid aūt si possessor rē obligatā vendidit ⁊ pretiū habet: an possit agi contra hypothecaria.

17 Quid si creditor agat ꝯtra emptorē hypothecaria dicēs rē sibi obligatā añ vēditionē: emptor dicit se emisse añ obligationem: quis tenetur probare istam prioritatem.

18 Saluianū interdictū intētās ꝓ rebus debitoris dʒ probare debitorē possedisse tpe obligationis.

19 Saluianū interdictū dat locatori pro inuectis ⁊ illatis.

20 Domus si est in rure gratia fructuū colligendorū dicitur esse rustica.

21 Locator fundi ⁊ ediū in hoc parificant̄ q: vterq; possidet res inuectas.

22 Seruianā actionez quasi sit vtile habere cum competat saluianum interdictum.

23 Seruitus potest constitui ad tempus in effectu.

24 Creditor si nō habet fundum viciniuz an valeat obligatio q: possit seruitutez vendere.

25 Fundus tuus debet seruitutem fundo meo: obligasti eum meuio: an valeat obligatio si meuius non habet fundum cui seruiat.

26 An autē in formali vsufructu sufficiat pactio de vēdēdo sine volūtate domini fundi seruientis.

27 Usufructus cum nō possit vēdi sine voluntate ꝓprietarij quare pōt obligari.

28 Homagiū si debes mihi an illud possim obligare.

29 Quid si castrū obliget̄ cū suis homagijs an tunc homogium obligetur.

30 Decima an possit obligari.

31 Jurisditio: seruitia ⁊ redditus: an possint obligari.

32 Hereditatis petitio est actio in rem.

33 Seruiana vera que cōpetit ꝓ inuectis ⁊ illatis: an sit pretoria.

34 Hypotheca an possit hodie prescribi decem annis.

35 Debitor si vēdidit redditus ꝑpetuos super re obligata quos percepit emptor bona fide decez annis an quo ad illos prescripsit decem annis contra primū creditorē.

36 Actio seruiana q̄ sit: ⁊ q̄ veniant in ea.

37 Libellus qualiter format̄ in actiōe seruiana.

38 Possessor q̄ cōuenit̄ hypothecaria liberat̄ soluendo debitū. Sed vsq; ad qđ tempus.

39 Hypothecaria an ꝯstituat̄ ꝑ talia ꝟba: lego tibi decē ānua. vł sextariū frumēti sup talī fundo.

40 An aūt talia ꝟba vcz ꝓmitto tibi decē modios ex tali fundo important obligationem.

Item seruia-

a na[a] ⁊ q̄si. ¶ † Iste. §. hʒ
1 tres partes que patet in litera. ⁊ casus facilis est et eius materia. Domine imperator vidi. s̄. de aliquibus actionib⁹ pretorijs ⁊ realib⁹: sunt ne alique alie. Imperator rñdet q: sic. s. seruiana ⁊ quasi seruiana. q̄ etiā ⁊c. ¶ Sed domine imperator cui cōpetūt he actiones. Imperator dicit q: seruiana locatori ꝓ rebus coloni ⁊c. Quasi seruiana alijs creditoribus pro rebus sibi obligatis ⁊c. ¶ Sed domine vos iam loquutus estis de pignore et hypotheca est sic aliqua differentia inter eas. imperator respōdet inter pign⁹ ⁊c. prosequere vt in text. lecturam huius. §.

a ¶ Itē seruiana. Diuide ꝭz are ti. hic i pri. ⁊ ꝭz do. ias. hic l. ij. col. i me. ꝟ. his sic breuiter premissis ⁊ h. d. ꝭz are. Actio seruiana vel quasi seruiana est ꝓtoria: ⁊ cōpetit seruiana ꝓ reb⁹ coloni: q̄si seruiana ꝓ reb⁹ aliorū debitorum obligatis. do. Ja. latius sumat. hic l. ij. col. ver. seruiana q̄ ꝯpetit

a ℭ Res pi
gnoris. Et
vide ħan=
gel.

b ℭ Durat 2
locatio.
Quid iudi a
cabit inspe
cta quali=
tate bono=
rū ŝm Jas.
ħ.⁊ aduer=
te ꝙ fruct⁹
naturales
ꝑcepti taci
te sūt obli=
gati ꝓ pen
sione fundi
nō aūt idu
striales. sic
ðcidit bar.
i.l.assiduis
in.ij.col. ꝟ.
q̄ro an ha=
beat locuꝫ
C. q̄ po. in
pig.ha.iteꝫ
q̄rit hic an
ge. quid sit
inq̄lin⁹ qui
daꝫ intulit
postea mu
tato cōsilio
remouet:
an sint ob=
ligata.
c ℭ Quid si
Hanc q̄stio
neꝫ recitat
etiam Jas.
ħ in.ix. col.
ante fin. in
ꝟ. q̄rit etiā
Jo.fab. hic
si res illa=
te.

posses ꝓsequi ꝑ notabi=
lia ⁊ ꝯtraria ⁊ ꝑ aliquas
q̄ōnes: sed q⁊ istud non
esset nisi glos. repetere q̄
sūt breues ⁊ plane ⁊ scri
pturas multiplicare: iō
additiones circa eas tā
tum faciaꝫ more meo so
lito. ℭ † In glo. vel inq̄
lini. ibi cū allegat. l. res
pignoris[a]. immo potest
esse colonus in ciuitate
⁊ inq̄linus in villa non
si in ciuitate q̄s cōducat
rura est colon⁹: si in vil=
la domum inq̄linus est.
vt.d.l. res scd̄m Dy. pro
quo. ff. de verbo. sig. l. vr
bana. vnde glos. debuit
dicere colonus in agro:
inq̄lin⁹ in domo. ℭ Iteꝫ
Ja. ⁊ Pe. reprobāt hanc
glo. dicētes ꝙ seruiana
nō cōpetit pro rebus in
quilini. sed coloni tātuꝫ
⁊ mouent ex hoc q⁊ iter=
dictū saluianū ⁊ saluia=
na sunt correlatiua: sed
interdictū saluianū non
cōpetit nisi ꝓ rebus co=
loni. ff. de sal. inter. ergo
nec seruiana. ℭ Item is
§. dicit seruianā ꝓ reb⁹
coloni ꝯpetere. ergo ad
alia non debet extendi:
quia non est nostrum le
gem extendere. ff. solu.
matrimo. l. si vero. §. de
viro vnde satis ꝓuisum
est per hypothe. locato=
ri in rebus inquilini. et
sic hoc remediū qd̄ vide
tur cōtra ius cōe: vcꝫ ꝙ
res tacite obligent̄ non
est extendenduꝫ. ff. vt in
pos. leg. l. j. §. si debitori.
naꝫ nō est eadē ratio co
loni ⁊ inquilini: q⁊ inq̄li
nus inferēdo res infra
muros vr̄ eas tradere ⁊
pignori obligare. Ideo

quasi seruiana cōpetit. ff. de iur. do. l. g
ergo. §. dotis autem. non sic in colono q̄
infert in loco muris nō circūdato: ideo
non vr̄ tradere nec hypothe. cōpetit de
cōi ratione. ideo ꝓuisum fuit dño hoc
casu per pretorē de seruiana ŝꝫ Pe. ideo
circo videt̄ ꝙ si locator agat hypothe.
pro rebus coloni debeat cadere pro re
bus inquilini seruiana: similiter cadet.
Caueat ergo quaꝫ actionē nominabit.
sed hoc est nimis subtile ⁊ perniciosuꝫ
vnde cum. ll. vtantur promiscue his vo
cabulis vocando q̄si seruianā. ff. de pig.
l. j. §. cum prediū. ⁊. l. si superatus in pi.
⁊. l. si ab eo. ti. nō ex hoc vitiarē libellū.
3 ℭ † In ea. glo. ibi cū dicit. perpetuo q̄
b diu durat locatio[b]: vt not. C. loca. l. cer
ti. Iteꝫ opꝫ ꝙ res inuecta sit inferentis
vel qd̄ habeat aliqd̄ ius in ea. ff. de pig.
l. ⁊ que nondū sunt. §. qd̄ dicit̄. ŝm Pe.
ℭ Glos. tenet cōtra ꝙ immo res aliena
obligatur si sciēte dño fuit illata. vt no.
d. l. certi iur. pro qua. ff. i q̄. cau. pig. ta. ꝯ
l. si gratuitaꝫ. §. j. In hoc posset dici q̄ si
dominus fecit fraudem quia forte com
modauit rem suam inquilino ad finem
ꝙ appareat ditior ⁊ locator alliceret̄ ad
locandū eidē: tunc pōt dici vera opi. gl.
C. ad velleia. l. si siue: al's si tradidi ve
stem vel pannum sarcinatori vel arne
sia reparanda: non credo ꝙ sint obliga
ta. ⁊ de his nō est dubiū: q⁊ non sunt in
uecta vt perpetuo sint ibi. Idem th̄ di
cerem si locarem ⁊ permitterē inferri le
ctos vsq; ad annū vsq; ad quē durat lo
catio: q⁊ cū conductor alienam rem ex
presse obligare non potest multo min⁹
tacite. C. si alie. res pig. da. l. ij. ⁊ quasi ꝑ
4 totum. ℭ † Quid si[c] pensio vel merces
c sit modica: res incluse magni valoris.
Forte non possent retineri nisi vsq; ad
summam cuꝫ hec hypothe. sit tacita in
qua inspicit̄ q̄titas debiti. ff. de iu. fisci.
l. mochis. §. fi. C. de debito. l. ij. li. xj. ⁊ fa
cit. ff. quib. ex cau. pig. ta. contrahi. l. eli
differentia. C. cōia de le. l. ij. de bo. aut.
iudi. possi. aut. ei qui. ℭ Sed quid si in
ferantur tales res quas non est verosi
mile quem obligare. ℭ Dicendum est
ꝙ cum non veniant in generali obliga
tione: nec i hac. C. que res pig. ob. pos. l.
alūnos

aliños.cũ hec obligatio tacita habeat conuenientiam cum generali.vt.d.l.est
5 differentia.¶†Sed quid si locator ꝓuidit sibi de certo pignore.nunquid in uecta ⁊ illata nihilominus obligantur. Non videtur.C.de pac.ꝯuen.l.si forte. Potest dici contra ⁊ facit bene.ff.q̃ po. in pig.ha.l.potior.§.si colon⁹.ff.de pac. Litez q̃ꝛ.ibi cum dixit.etiam si nihil ⁊c.
6 ff.de an.leg.l.fundus.¶†Quid si filius fa.intulit res aduẽtitꝫ pecu lij.Dic eas non obligari.C.de bo.que lib.l.fi.§.filij autem nisi forte esset scholaris qui de voluntate patris iuisset ad studium.ff. de iu.l.si longius.cum ibi no.C.ad mace.l.macedonianam.Uel nisi casu quo pater non haberet vsũfruc.de quo vide
a C.de bo.que lib.auẽ.excipiẽ.¶Sꝫ q̃d[a] si pater dedit licentiam filio suo ꝙ mercaretur:⁊ tradidit ei capitale.filius conduxit operatoriũ ⁊ aliqua de bonis patris intulit nunquid illa sint obligata. Uidetur ꝙ sic per predicta.C.ad mace. l.si ꝑmittente.Uidetur ꝯ.ff.quod iussu. l.dñm vbi videtur expressum ꝙ ꝑpter hoc non possit obligare.vt ibi notatur. ¶Sed credo cõtra hoc casu:q̃ꝛ dando licentiam mercandi vr̃ dare licentiam faciendi oĩa que sunt ad hoc necessaria ⁊ sine quibus res expediri nõ põt:vt.l. ad rem.⁊.l.ad legatum.ff.de procu.constat autez ꝙ mercature non p̃nt exerceri sine operatorio ⁊ illatione rerũ.ideo credo illas posse obligare.¶Sed bene credo ꝙ si inferret alias res patris que non essent de mercatura sua:ꝙ nõ possent retineri.nisi ipso ꝑmittente vel volente essent illate:vt.d.l.dñm.⁊ qḋ de filio dixi dixerez de religioso si iuit de voluntate prelati sui ad studiũ.iuxta no=
7 tata in.d.l.si longi⁹.¶†Sed q̃d de minore res inferente in domo per ip̃m cõducta.¶Glo.dicit ꝙ non obligantur. nam cuꝫ nõ possit expresse obligari sine decreto: multominus tacite.ff.loca.l.q̃ ad certum.quod est verum vbi conduxit minus sapienter.Uerbi gratia.minor cui sufficiebat domus centum solidorum.cõduxit domum.xx.vel.xxx.librarum.hoc casu non obligetur.et pro hoc facit q̃ꝛ tex.dicit ꝙ res tutoris obligant tacite pro mala administratione.C.de admi.tuto.l.pro offõ.nunc dicit lex ꝙ minor.xxv.an. non põt esse tutor:quia eius bona pro malo administratione obligari nõ possent.C.de leg.tu. l.fin.⁊ sic concluditur ꝙ minor non ꝯhit tacitam sicut nec expressam.sed si sapienter conduxisset forte domum qua indigebat tunc q̃ꝛ non est lesus nõ vtitur beneficio minoris etatis.ff.de mino.l.verum.§.item non restituiẽ.⁊ s̃m Pe.idem tenet Jac.de equitate.⁊ facit pro eis.ff.de re.eorum.l.j.§.fi.cuꝫ.l.sequẽ. ¶Opi.glo.videẽ tutior q̃ꝛ pupillus cum autoritate tutoris nõ põt obligari etiaꝫ vtil'r negotiãdo sine decreto:vt.l.lex que.C.de admi.tut.et.ff. de re.eoruꝫ.l.magis puto.§.ne passiꝫ.ergo multominus ipse solus pupillus vtendo iure communi.nec.l.verum.dicit eñi ꝙ vbi vtitur iure cõi denegatur restitutio q̃ est cõtra ius cõe nec datur sine causa nec tñ sequitur ꝙ ex hoc ꝯctus q̃ nullus est pio iure validetur.nec.§.ille loquiẽ in illo casu.¶Satis tñ põt dici ꝙ licet non daẽ nisi seruiana locatori si possessionem non haberet posset tamen retinere illata:saltem vsq; ad q̃titatẽ qua minor vtilitatez habuit.ff.de re.eo. l.si pupillorũ.§.j.¶Itez videtur ꝙ si minor esset in scholis de voluntate patris ꝙ possit bona pa

a ¶Sꝫ q̃d. Uide h̃ Jaso.post Jo. fabri.in.ix. co.post me. ẽ.q̃rit etiã Jo.fab.

a ¶Quid 8 si. Uide de hac q̄stiōe aret.h i.iij. col. añ me. ꝟ.q̄ro inq̄linus.

b ¶Itē q̄ritur. Hanc qōnē ponit ang.hic in j.col.ꝑpe fi. ꝟ.q̄d de emphyteota,

c ¶Seruādo dicta. Hypotheca autē d̄r ab hypos qd̄ est sub τ thesis positio q̄si suppósito: vel obligatio q̄ idē sunt vt ꝓbat̄ ꝑ rubricā de re. eccle. non alie.

tris inferēdo obligare: qr tunc magis pater q̄ ipse obligari vr̄: vt.§.dixi per.d.l.si longius.cū alijs.

8 ¶†Quid si[a] cōductor infert chyrographa seu instrā in domo conducta: nunq̄d debita cōtēta in instrumētis erūt obligata locatori. ¶Uidet̄ q̄ sic: qr ex q̄ instrm̄ infert̄ et obligat̄: vr̄ nomen in eo ꝯtētū obligari.ff.d le.j.l.seruū filij.§.eum qui. de le.iij.l. qui chyrographū. Jac. videtur dicere ꝯ.qr instrā vl̄ chyrographa sub ḡnalitate obligatiōis nō trāseunt.ff.de leg.ij.l.caius. igit̄ cū ius obliget general̄r inuecta et illata: vr̄ q̄ nomē nō sit obligatū. Pe.dicit q̄ pōt dici obligatū si sit modicū.ff.de bo.dā.l.diuus. al̄s non illa parum facit. ibi em̄ agit̄ de p̄iudicio perpetuo parēdo fisco hic autem de sola obligatione per quā non tm̄ fit preiudiciū. vñ nō est eadē ratio τ apparet.C.q̄ res pig.ob.pos.in fi.cum ibi nota.

9 ¶†Sz quid dices de personis eccl'iasticis: que inferunt res ecclesie in domo conducta. ¶R̄ñdeo si sit talis ꝑsona que habeat administrationem τ titulum in beneficio sicut rector vel prior. τ sint res alienabiles: sicut fructus. credo q̄ ille obligantur.ff. de pig.l.si is qui.in prin.sz si essent res sacre vl̄ deo dedicate: sicut sunt calices. indumenta sacra. tales non obligantur nec possent retineri.C.d sac. san eccle.l.scimus. extra de pig.c.j.dat̄ ergo locatori quasi seruiana ꝑ reb⁹ illatis τ inuectis. Item pōt eas includere si adhuc sunt in domo cōducta: vt.l. est differentia.ff.in qui.cau.pig.ta.ꝯhitur.

10 ¶†Sed nunq̄d locator pōt res inclusas autoritate propria transferre ad domum suā forte in qua habitat. Dic q̄ sic. qñ facit ex cā vt tutius seruent̄.ff. de dā.infec.l.vtiq̄.nā eoipso q̄ includitur videnf̄ tradi. τ sic nullā viz cōmittit transferēdo. τ sic non ob.C.de pig.ac l.pe. Pe.dicit q̄ caupo tenetur de illatis in cauponā: etiā si ipso ignorāte fuerint illata per hec iura: qr in talib⁹ tacitis ꝯ per.l.inducunt̄ nō requirit̄ scientia: vt hic pz. Glo.tenet tm̄ ꝯtra.ff.nau.cau.l.j.§.fi. Sed illā reprobat ibi Ja. sicut Pe. hic τ tm̄ magna nitit̄ equitate. ¶Itē q̄ritur[b] nūq̄d res illate in re cēsuali vl̄ emphy. sunt obligate pro censu vel pēsione. Uidet̄ q̄ in predicta.ff.de pub.l.imperator.C.in qui.cau.pig.ta.cōtrahi.l.j.si ꝑpter pub.pē.l.j. ¶Itē forte locatori locatorū sunt. facit qd̄ scripsi.§.de loca.§.adeo.C.q̄ res pig.ob.pos.l.nomē.

11 ¶†In glo.s.dñs ibi nūmis colat. ibi glo.approbāt Jac. τ Pe.doct.dicunt in glo. q̄ Ranfredus tenuit ꝯ. τ ꝑ eo. qr lex loquitur in locatione. locatio autē non dr̄ nisi merx sit in pecunia.§.loca.in princ. igitur non est extēdēda ad aliud. vt.l.si ꝟo.§.de viro.ff.solu.matri. Sed ipsi dicunt qd̄ non est extensio ex quo ad hoc eadē rō se extendit: vt.l.a titio.de verb.obli.C.ad.l.fal.l.fi. Unde dicit Jaco. qd̄ si tibi tradidi domū vsq̄ ad annū. τ tu debes facere librum vel eam reparare: vel aliquid aliud: q̄uis sit ꝯtractus innoiatus hz locū tacita hipothe. qr quasi locatio est.ff.deposi.l.j.§.si q̄s seruum.

12 ¶†In fi.eiusdē glos. vt in fi.l.ij.statim allegate. et hoc si merx sit in pecunia vt statim dixi. qua autē act. agat colonus partiari⁹ dixi.§.loca.in prin. ¶In glo. que ponit̄ ibi vtraq̄ tm̄ seruiana dic.ff.de pig.l.j.§.cum predium. τ.l.si supatus.ff. l.si ab eo.

13 ¶†In eadē glo.ibi. ā seruādo.dicta[c]. qr melius est pignori incumbere τc.§.quib.mod.re ꝯhi.obli.§.fi.de oblig.que ex delic.nascun.§.furti. ¶In

ex.glo.in fi.Similiter glo.in.d.§.interdictum.et.C.d salui.interdict.l.j.¶ Et not. quod quidam habent hic quandam additionẽ que in effectu vult ponere aliã differentiã:q2 interdictũ non reddit nisi ꝯ colonũ vel inqlinũ:seruiana dat ꝯtra aliũ.
14 ¶ † Hãc glo.reprobãt doct.primo in eo qd dicit ꝙ creditor dz ꝓbare debitorẽ dñm tpe obligationis: q2 hoc nulla.l.cauet:immo ꝯriuz.ff.de pig.l.si ab eo.vñ lz leges dicãt ꝙ creditor debeat ꝓbare rẽ fuisse in bonis debitoris:non ex hoc sequit qd debeat ꝓbare dñiũ.aliud est eni fuisse dñm alid rem in bonis.naz rem in bonis habere dicimur quaz bonafide possidemus.ff. de acqui.re.do.l.rem in bonis.de verb. sig.l.bonorũ.ideo glo. hic simplr male dicit.z alibi dicit ꝙ sufficit probare rẽ in bonis.ff.de pig.ac.l.rem alienã.Alibi vr concludere ꝙ sufficit probare debitorez possedisse.C.si res ali.pig.da.l. cum res. Dy.dicit[a] ꝙ aut agit cõtra debitorẽ:z tunc sufficit probare debitorẽ possedisse.z sic intelligit qd no.l.cũ res. Aut contra tertium:z tunc opz qd ꝓbet debitorẽ rem habuisse in bonis:vt not. in.l.rem alienaz.hec distincto videtur ibi notari in vltima solutione.z idez videtur si agerek cõtra debitoris heredez cum censeak eadẽ persona.ff.de diuer. z temp.prescrip.l.cuz heres.
15 ¶ † Quid agitur ꝯ illum qui habuit causam a debitore.Uidek qd sufficit probare ipsum debitorem tpe obligationis possedisse: sicut si ꝯ debitorẽ ageretur.ff.de rei vẽ. l.si a titio.z maxime si habuit titulũ lucratiuũ:z vtatur ei9 accessione.ff.de exceptio.doli.l.apud.cel.§. de autoris.de hoc in spe.de pig.§.j.ver.sed querik.de oblig.z sol.§.j.ver.si probo.cum seq.vide ibi multas qõnes vtiles circa hanc materiã.ergo opz ꝓbare agentẽ debitorẽ rẽ in bonis habuisse tpe obligationis:vez qd possideret bona fide.z tit.vt ff.de pig.l.si ab eo.z ideo non videk sufficere si testes dicant qd viderunt tenere debitorem vt suam sicut cõiter deponunt etiã si deponerẽt ꝙ tenuisset.xxx. an.nisi deponerent de ti.z bonafide.cũ per prescriptionem.xxx.an.non acquiratur possessori malefidei ius agendi.z ꝑ cõsequens nec creditori qui hz ab eo.vñ minus opz probari in hac act.illa q̃ oportet probari i publiciana.de quibus.s.e.§. alie.z in casu debet ꝓbari dñium videlz qñ possessor cõtra quẽ agit excipit z vult ꝓbare se dominum:vt no.in.l.si ab eo.¶ Itez z in casu quo dicit obligantez esse dominum:q2 si hoc non ꝓbet cadit.ex quo sic posuit in facto.Caueat ergo aduocatus ne in libello vel articulis dicat rem fuisse debitoris.sed in bonis z d bonis eiusdem. Sed quid si dicat vtrunqꝫ et alternatiue. Credo ꝙ non debet admitti nisi propter iustaz ignorantiam : vt scripsi in publiciana.s.§. sed iste.¶ Sz pone actor ꝓbat quod dbitor tenuit rem bonafide et titulo viij.annis.z post heres per duos annos vel forte probat ꝙ debitor eaz tenuit bonafide sine titu.xxviij.an.z heres per duos.nunquid sufficiẽter probat si agat cõtra dominuz.Non videtur q2 debitor non fuit dñs z dñiuz qd fuit per heredem acquisitũ non obligak ex obligatiõe defuncti.C.cõia de le.l.j.ff. de pig.l.paulus respon.de peti.here.l.z nõ tantuz. .§.quod si pro emptore. sed ꝯtra ipsum obligantem vel eius heredẽ datur hypothe.hoc casu z sufficeret talis ꝓbatio. vide.ff. de pig.l.si titio.

a ¶ Dy.dicit.De hac materia vide hic ãge.in.iij. col.i vꝰ.cõcludet q̃tuor casus. vid.d.Jas. hic in xij.col.ante me.in vꝰ. in fi.gl.habetis h differentiã.zc. itẽ q̃rit hic Ang.qd si duob9 priuatis obligo bona mea pñtia z futura diuersis tpibus an por creditor erit potior i postea q̃sitis:an simul ꝯcurrant.

¶ Sed nunqd dicitur res esse in bonis
si debitor rē nō possideret sed actionez
habet ad rem. Dic q sic. vt. d. l. rē in bo
nis. ff. d pig. l. grege. §. ij. C. que res pig.
16 ob. pos. l. nomē. ¶ † Sed qd si possessor
rem obligatā vēdidit z habet pretium
nunqd potest agi contra eum hipothe.
Videt q nō: qz pretiū nō fuit in bonis
debitoris. Sed potest dici contra sal-
tem in subsidium vbi causam lucrati-
uam habuit. vide. ff. de distrac. pig. l. j. z
quod scripsi. s. §. proxi. vbi de hoc. Sed
quid si testes non deponant rem in bo-
nis fuisse sed eā ad debitorē ptinere nū
qd sufficit expressum. Videt q sic. ff. de
pba. l. ante oia. qd est verū indubitabi
liter si fuit ita articulatum: z testes di-
cant in ratione dicti sui se hoc scire pro
eo qz viderunt debitorē tenere rem ti-
tulo z bonafide als si dicerent q ipsuz
possidere viderunt non crederē q suf-
ficeret nisi in casu quo ageretur ꝯ debi
torem vel eius heredē: vt. s. dixi. in ca-
su ꝟo quo testes nō redderent cām di-
cti sui nec fuissent interrogati crederez
q sufficeret pper verbuz ptinere. q la
te ptz. ff. de verb. sig. l. verbū ptinere. et
vide. s. eo. §. j. ¶ Opz ergo multa pba-
ri in hac actione: vcz obligationē pnci-
palem validam. ff. de pig. l. cū vitiose. z
ideo in mutuo opz q probet se mutuas
se z numerasse pecuniā vel rez ppriā.
C. si cer. pe. l. quis. que res pig. ob. pos.
l. titius. qui po. in pig. l. potior. in pn. qd
pauci aduocati aduertunt z ad hoc nō
sufficeret cōfessio debitoris: nisi ille cō-
tra quem agitur haberet cām ab eo. C.
de bo. pscri. l. si qs post hac. ff. ad velle.
l. seius. sed nec illo casu ꝯsideret debi-
tor post alienationē p. d. ll. z ideo credi
tores agentes hipo. p mutuo possunt
pbare vix p literas obligatorias ꝯtra
possessores pignoris q communiter nō
continet nisi cōfessionē debitoris. Itez
dz pbare obligationē realez ex q agit.
Item rem in bonis debitoris fuisse tpe
obligatiōis: vel ab alio tpe citra si fuit
obligatio gnalis: als nō sufficeret iu-
xta. l. fi. C. q res pig. Itē rē possidere vel
dolo desijsse zc. z in hoc aduerte qz nun
q bene probabis in hipothe. nisi testes
deponant de tpe obligationis: z iō cum
actor pbat ꝯctum z obligationē p lite-
ras. z inducit testes ad probādū q illa
res que petitur esset i bonis z de bonis
tpe obligationis opz q articulet tēpus
obligationis. z certum als nō possent
deponere nec posset probari q essent
in bonis tēpore obligationis. z sup hoc
vix aut nūq reperies cautum aduoca
tum maxime in curia clericali. vnde si
bene aduertas nō est facilis probatio.
17 ¶ † Quid si creditor agat ꝯ emptorem
hipothe. dicens sibi rem obligatā ante
venditionē. emptor dixit se emisse ante
obligationē qs tenet pbare hanc prio-
ritatem. Dic q creditor. vt no. i Spec.
de oblig. z solu. §. j. versi. qd si ago. Nec
ob. C. de iu. fis. l. j. qz continet casum spe
cialē. in hoc sufficiat vidisse circa primū
membrū huius differentie quā reddit
18 gl. ¶ Redeamus ad scdm. Gl. dicit q in
saluiano interdicto sufficit probare de
bitorē possedisse tpe obligationis. Di-
cunt doc. q sm hoc seruiana nullius vti
litatis est: immo dānosa cū in ea actor
grauetur tot pbationibus. sicut. s. dixi
iam z in saluiano paucis. Jac. z Pet. di
cūt q quidā dixerūt q est vtile seruia-
nam fuisse introductā qz dat contra ter
tiuz possessorē: sed saluianū interdictū
non dat nisi contra colonum vel eius he
redē. Sed ipsi hoc improbant q immo
vtile datur cōtra quēlibet. ff. de sal. in-
terdi. l. j. z ibi de hoc. Alij dicūt q est in
alio vtilis: qz i seruiana disputatur de
iure reali vcz iā in bonis debitoris fuis
se z eius snia facit preiudicium in pto-
rio non sic in saluiano interdicto in q
agitur de possessione solum: sed hoc no
valet sm Pet. qz illa eadē cōseqremur
per hipothe. vn frustra fuisset introdu-
cta vera sruiana. Preterea seruiana nu
dam possessionē aduocat sicut interdi-
ctum. ff. de eui. l. si cum vēditor. Itez di
cunt quidam qd vtile fuit introducere
obligationē tacitā inuectorū z illatorū
z hanc seruianā: qz in hoc pōt creditor
autoritate propria inuecta et illata in-
cludere z capere qd nō potest in actio.
quasi seruiana vel hipothe. nec in alia
hipothe. immo incideret in edictū diui

marci.ff.qđ me.cā.l.extant.Et est rō ħz eos:qr locator vř inuecta ⁊ illata possidere ex quo inferuntur.non sic de alijs creditoribus ⁊ hipothe.que nō tradun tur nec includuntur.Et hoꝝ occasione doc.intrant illam qōnem .vtrū locator possideat inuecta ⁊ illata.Et arguitur ꝙ sic:qr certū est ꝙ pign⁹ ꝓprie dr a pugno:qr traditur vt hic.⁊.ff.de ver.sig.l. plebs.§.pignus.⁊ creditor ipm possidet.ff.de acq̄.pos.l.j.§.per seruū.⁊.l .qui pignori.ſz cōstat ꝙ inuecta ⁊ illata sunt pignori. vt.ff.in q̄.cau .pig. ta .cōtrahi. in rubro ⁊ nigro:ergo sequit̄ ꝙ creditor ea possideat.Preterea pignoratitia da tur contra creditorem detinentem seu possidentē pignus ⁊ cui traditum fuit. ş.qui.mo.re ꝯtrahi.ob.§.fi.Sed pignoratitia datur contra locatorē pro inuectis ⁊ illatis:ergo sequitur ꝙ habeant pro traditis ⁊ ꝙ locator possideat.ff.de

19 pig.ac.l.solutū.†In contrarium vř qsi expressum.⁊ cōstat ꝙ locatori datur interdictum saluianum ꝓ inuectis ⁊ illatis.sed hoc interdictum est adipiscende J.de interdi.§.interdum.ergo sequit̄ ꝙ locator non possidebat:alr̄s esset retinē de vel recuperande.Hoc probatur vltra debitor non pōt manumittere seruū pignori obligatum specialiter traditum.C.de his qui a nō dño ma.l.j.⁊ tamen obstat ꝙ pōt manumittere seruos illatos.ff.q̄.ex cau.pig.ta.contrahi.l.est dña.ergo nō sunt ꝓprie ꝓ pignore nec ꝓ traditis habēt̄:ergo creditor nō possidet.Ja.transit istum passum sine determinatiōe nisi ꝙ vř declinare in hoc ꝙ locator non possidet.Pe.dicit ꝙ in vrbanis locator possidet ex quo illata sūt sed nō in rusticis.⁊ est rō ħm eū.qr conductor inferēdo ⁊ includēdo infra muros ⁊ domū vř tradere possessionem.ff. de iu.do.l.si ego.§.dotis de acq̄.pos.l.j. §.pe.que rō non potest assignari in rusticis cū non sit inclusio ⁊ sic intelligit.ff. qui.mo.pig.ꝯtrahi.l.hoc iure.¶Ad rōnes in ꝯtrium respōdet.Primo qñ dr qđ saluianum interdictū est adipiscende: veꝝ est qr cōpetit ꝓ reb⁹ coloni:vñ non cōpetit ꝓ reb⁹ inquilini sicut nec seruiana vt dixi.ş.in prin.§.⁊ ita facit pro sua opi.magis quā ꝯ.¶Ad l.est dña.respondet ꝙ ꝑ inclusionē acq̄ritur locatori ficta possessio nō vera .vñ ficta possessio nō impedit manumissionē:ſz vera impediret ħz eū hec sunt satꝫ subtilia leges tñ nō vident̄ facere differentiaꝫ inter inuecta ꝑ colonū ⁊ inq̄linū nisi quo ad sciam locatoꝝ.⁊ illam differentiaꝫ intēdit facere.l.hoc iure.nā si intelligeres eaꝫ vt Pet.intelligit veꝫ qđ res coloni non essent pignori esset simplr̄ falsuꝫ ꝙ dicit in secūdo mēbro per.l.certi iuris.C.loca.

20 ¶†Preterea vbi dom⁹ esset in rure grā fructuū conseruandoꝝ esset rustica.[a] ff.de ver.sig.l.vrbana.⁊ ꝑ rationē Petri illata non deberēt eē pignori.et tñ hoc est verū ff.qui.ex cau.pig.ta.cōtrahi.l.hoc iure.§.j . vbi gl.cōcludit ꝙ est ideꝫ de inuectis ⁊ illatis in talibus sicut de inuectis in rure.¶Preterea intellectus.l.est differentia datus ꝑ Pe.non vř bonus qr.l.non aduertit tantū ad traditionem pignoris in impedienda manumissiōe q̄ꝫtū ad obligationem specialem.et ita traditio nihil facit. vñ si obligarē tibi seruū spālīter dato ꝙ nō traderē impediret̄ manumissio.C.de ser.pig.da.ma. l.ab eo.in fi.

21 ¶†Preterea.l.vř parificare locatorē fundi ⁊ edium quo ad hoc.ff.de pig.l.si is q̄ .§.j.per quam videt̄ qđ locator vtriusq̧ possi-

a ¶Esset rustica.Ad de Bart. et Bal . in.l.si prediuꝫ.C. de predijs mino. ⁊ melius ꝑ eundeꝫ Bar.in alle.l.vrbana predia. et.l . fundi appellatio ff.de ser.vr. predio.

det.⁊ sic hec differentia nõ vr̃ ꝓcedere
ꝓpter qđ non possuꝫ credere ꝙ locatoꝛ
possideat res inuectas nisi post inclu=
sionẽ.⁊ hoc innuit.l.est differentia.vbi
apte ꝯcludit ꝙ inclusio quaꝫ fecit loca
toꝛ habeẗ ꝑ traditione ⁊ impedit ma=
numissionẽ.⁊ sic antea non habeaẗ pro
traditione. Nõ obstant contraria. Pri=
mo.l.hoc iure.qꝛ illa intelligitur loqui
⁊ facere differẽtiã inter scientiã ⁊ igno
rantiam ⁊ inq̃linum ⁊ colonuꝫ quo ad
hoc.vt.s̃.dixi.Item non ob.ꝙ.l.dicit cõ
trahi pignus tacite.⁊ sic cũ pignus di=
catur a pugno videẗ tradita possessio
quia ibi recipitur pignus pꝛo hipothe.
vñ frequẽter lex vocat pignus non tra
ditum.ff.qui po.in pigno.ha.l.potioꝛ.
§.si colonus.de vsuca.l.non solum.§.
si rem.Itẽ non ob.l.solutum.§.solutaꝫ.
qꝛ ibi datur pignoꝛatitia post conclu=
sionẽ:al's si res non esset inclusa ⁊ debi
toꝛ posset ad votum recipere esset bene
fatuus si ageret pignoꝛatitia.Item nõ
ob.l.si is qui.§.j.qꝛ ibi dicit retinet pos
sessionem quãꝫ apprehẽsus fuerat per
inclusionẽ.⁊ sic subaudias que est ergo
vtilitas introduxisse seruianam cũ in=
22 terdictum sit longe vtilius.¶ † Certe
põt dici ꝙ sit talis vtilitas sicut itrodu
xisse possessoꝛium ⁊ petitoꝛiũ.nam cuꝫ
sint diuerse conclusiones ⁊ ad diuersa
ꝯpetãt nõ est absurdũ ꝑ diuersis diuer
sa intraducere remedia. Preterea ẽ vti
le habere seruianã ⁊ ipsam intẽtare:qꝛ
si ipsam intẽtaui ⁊ obtinui ꝓbando qđ
res erat debitoꝛis aduersariꝰ nõ audie
tur si agat petitoꝛio nisi satisfaciat qñ
actũ est ꝯ tertiũ:⁊ tñ secus esset si obti=
nuissem in possessoꝛio. ff.de acq̃r.pos.l.
exitus.⁊ de hoc non opoꝛtuit fieri tan=
tum festũ. In glo.mobili vel immobili.
in fi.hoc est difficile ⁊ sicco pede trãseũ
dum ẜm Pe.Uñ dicit ip̃e q̃dã est serui=
tus causalis q̃dam foꝛmalis. Causalis
est q̃ adheret ꝓpꝛietati ⁊ est dñij ꝓpꝛie
tarij:sicut si tu es ꝓpꝛietariꝰ alicuiꝰ fũ
di habes vsũfr.causalẽ in eo:sꝫ foꝛma
lis qñ alicui cõpetit ꝯ̃ ꝓpꝛietario:sicut
si aliq̃s hꝫ vsũfr.vel aliquã seruitutẽ in
re tua.ff.si vsuff.pctaẗ.l.vtifrui.tũc di=
xit ipse ꝙ seruitutẽ causaleꝫ põt q̃s pi=
gnoꝛi obligare nisi sit vꝛbana seruitus
qꝛ illã obligare nõ põt ne vꝛbs defoꝛ=
metur ruinis.foꝛmalẽ aũt obligare nõ
põt etiã rusticã.qꝛ illa cõstituitur ẜꝫ in
digentiaꝫ fundi vel rei pro q̃ vel cui cõ
stituitur.⁊ ideo si alius ea vteretur nõ
posset attendi illa indigentia quinim=
mo esset alia seruitꝰ.ff.de ser.rusti.pdi.
l.ergo.hec autem ratio assignari nõ po
test in vsufru.quia illo non vtimur ẜm
indigentiam:immo soliduꝫ est fructua
rij:vt ꝑꝫ in tota materia de vsufru.⁊ de
vsu ⁊ ha.ẜm eum.hec doctrina videtur
applaudere auribus.⁊ tñ rationes que
hic redduntur non videntur procedere
nam seruitus vꝛbana põt constitui re=
uocabiliter sicut rustica:vnde pꝛecario
põt concedi:⁊ ideo reuocabiliter qñ cõ
cedens voluerit.ff.de pꝛeca.l.ij.§.fi.⁊.l.
23 iij.⁊.l.cum pꝛecario.¶ † Preterea.l.in=
distincte dicit ꝙ seruitus põt constitui
vsq3 ad tempus in effectu.ff.de seruitu.
l.iiij.⁊ ita illa ratione vꝛbs defoꝛmetur
ruinis non pꝛocedit.⁊ maxime in serui
tute foꝛmali si hipotheca simplici con=
uẽtione seruitutẽ foꝛmalẽ ego vtar me
dio tempoꝛe.⁊ sic satisfaciam creditori
seruitus mihi remanebit nec status do
mus mee defoꝛmabiẗ propter simplicẽ
hipothecã:quia durante hipothe.ego
possidebo.⁊ ip̃a soluta remaneat mihi
sicut ante.ff.si ser.ven.l.⁊ ideo.et.l.seq.
in pꝛin.vnde suꝑ hoc videtur dicẽdum
ꝙ de rigoꝛe iuris nulla seruitus potest
obligari cum obligatio pignoris fiat
pꝛo debito conseruãdo vt hoc.§.⁊ ideo.
cum per obligationem seruitus serua=
ri non possit nõ tenet obligatio Quod
autem seruari non possit apparet quia
ꝑ seruitute non põt hipothe. intentari
cuꝫ seruitus non sit in bonis.vt nota=
tur in.d.l.si is qui.§.fi.Item hipotheca
competit ꝯ possessoꝛẽ ⁊ nudã possessio=
nẽ aduocat.constat aũt ꝙ seruitutẽ cau
salẽ nemo possidet q̃ est in ip̃o dñio nec
ẽ ius separatũ.ff.si vsufr.pe.l.vtifrui.
de iu.do.l.cũ in fundo.ergo reus cõue=
niri nõ põt ꝑ seruitute quam non possi
det. Preterea non peteretur causalis sed
foꝛmalis:qꝛ causalis nõ separaẗ pꝛo=
pꝛietate.nec quasi traditur.ideo credi=

tor eam aduocare non potest. Item for malem creditor non põt petere cum nõ possit separari a re cui seruit: nec alij applicari quinimmo nec illi deberi nisi ad indigentiam. ff. de serui rusti. pdi. l. ergo. ad finẽ. & l. ex meo. & l. via. §. si fund⁹ cõmunia pdi. l. cũ fund⁹. igit̃ si ille cui debeatur seruitus ipsam obligauit separari nõ põt a fundo cui fuit. nec alij applicari. ff. de aqua quot. l. hoc iure. §. illud. & p consequens nec creditor vẽdere: nec debitum ꝯseruare. cũ emptor nõ possit alij rei applicare. & hoc si verũ est: q2 nulla seruit⁹ realis possit obligari. ¶ Hoc tñ fallit i seruitute itineris. act⁹ aqueductus. & alijs rusti. duobus interuenientibus. videlicet qd creditor habeat fundũ vicinũ cui deberi possit. & q fiat pactio q possit eam vendere. & hoc
24 admittit̃ d eqtate. ¶ † Quid ergo si creditor non habeat fundũ vicinum: nunquid valet obligatio. Videt̃ q sic. & maxime si actũ fuit q possit vendere: q2 ex hoc poterit seruare debitũ & seruitutẽ vendere vicino. hoc nõ credo. nam. l. sz an vie. de pig. signanter reqrit. duo: vcz q creditor habeat vicinũ fundũ & nihilominus fiet pactio de vendendo: igit̃ non videt̃ alterũ sufficere. et hoc certuz est vbi dñs fundi obligat seruitutem causalẽ: quia non potest obligari qd nõ est. constat aũt q nulla est seruitus nec ꝯstitutio eius nisi sit fundus cui seruiatur. s. de seruitu. §. ideo aũt. opz ergo q formet̃ et obligetur. & sic opz q creditor
25 habeat pdium. ¶ † Sed qd dices de formata. Verbi gratia. fundus tuus dz seruitutẽ fundo meo obligasti euz meuio nunquid valet obligatio si creditor meuius non hz fundum cui seruiat. Videt̃ q sic & cessat ratio pdicta. & res obligatur simplici conuentione dato qd creditor non vtat̃. vt hoc. §. Credo contra: q2 cum talis seruitus nõ possit dari pignori: ergo nec hipoth's. sicut arguit. l. si is qui. in fi. ff. de pig. pignori aũt non põt dari nisi creditor habeat fundũ vicinum: q2 al's non põt capere nec vti vt dictũ est: ergo nec hipotheca. opz ergo in vtraq3 vcz causali & formali q creditor habeat prediũ vicinum & hec proce dũt vbi seruitus ipsa obligat̃. Si autez fundus cui seruitus debet̃. tũc cõstat q obligatur. ff. de serui. l. ei qui. & dixi. s. eo.
26 tit. §. eque. ¶ † Sed nũquid in formali sufficit pactio de vẽdendo sine volũtate dñi fundi seruiẽtis. Videtur q sic ex quo põt eã obligare ille cui debet̃. & hoc vr̃ expressum in. l. si is q. vbi vsufr. obligat vsũfru. nec proprietarius põt contraueuire. Põt dici ꝯtra q hm͠oi pactio nõ possit fieri sine voluntate dñi fundi seruiẽtis. nã si seruitus vni fundo debita nõ põt extendi ad aliũ sine eius volũtate. vt. d. ll. quomodo venditor eam vẽdere potest vt emptor vtatur ad rez cui non fuit cõstituta. Non videtur possibile. & tamen secus est in vsufru. q2 ille nõ debet̃ predio: sed persone. nec debetur ad indigentiam: immo totus fruct⁹ est vsufructuarij: ideo cũ non concernat rẽ non mirum si põt obligari. sed quo ad vẽditionẽ non credo q sit secus: q2 vendi non põt pignoratum sine voluntate proprietarij: immo interiret. s. de vsu
27 fruc. §. finitur. ¶ † Sed tunc magis queritur. s. cũ vẽdi non possit sine volũtate ꝓprietarij: cur põt obligari cũ seruit⁹ instituta nõ põt obligari nisi in casu quo agitur vt vẽdi possit. Põt dici q hoc iõ q2 vsufru. vt i plurib⁹ est maioris emolumenti q̃ sit alia rustica seruitus: vnde lex cogitauit q creditor põt sibi satisfacere de vsufru. absq3 eo q ipm vendat pcipiendo fructus & ipsos in sortez suam ꝯuertẽdo. qd non põt dici de alijs seruientib⁹ q nõ sunt cõiter tanti emolumẽti. vel põt dici q ille. §. loqtur qñ ꝓprietari⁹ consensit vt in. ver. nã cũ & emptorez &c. Vel põt dici q loquit̃ in vẽditione fructuuz. vt dixi iuxta. §. finit̃. sed lr̃a illi⁹. §. non patit̃ hos duos vltimos intellect⁹. Vides ergo fm̃ hec q seruitutes rustice possunt obligari duob⁹ interueniẽtib⁹: q̃ro cur nõ s̃uitutes vrbane saltẽ illis duob⁹ interueniẽtib⁹. Per ꝓmissa ptz in pte rñsio. nã vt supra dcm̃ est nulla s̃uit⁹ de mera ꝟitate põt obligari hic fuit relaxatũ in seruitute rusticã duob⁹ interueniẽtib⁹ & nõ vrbana. & est rõ: q2 vsus rustice est magis habilis ad proficiendum tertio & ad transferẽ

dum de re ad rē q̄ꝫ vsus
vrbane. naz si tu habes
seruitutem vie vel itine
ris per fundum meū ad
tuū si transferatᷓ ad aliū
fundū nō est tante expē
se sicut si trāsferatᷓ serui
tus oneris ferendi ad
aliā domū. nam iter vel
aqueductꝰ faciliter mu
tantur ꝛ facilius ꝛ cū mi
nori incōmodo q̄ꝫ vnus
paries vel vna domus
exaltetᷓ vel deprimatᷓ. et
hoc ptꝫ ad sensum. Iteꝫ
seruitutes rusticoꝝ im=
portant maiorē vtilita=
tem: ꝛ sunt magis fauo=
rabiles ꝓpter agricul=
turas. ꝛ ideo in illis ꝑ=
pter vtilitatē fuit rigor
28 iuris relaxatus. ¶ † Sꝫ
quid dices. tu debes mi
hi homagiuꝫ: nunq̄d il=
lud possuꝫ obligare. Ui
detur ꝙ sic ad instar il=
lius qui habet seruitu=
tem personalem sicut in
vsufr. vt. d. l. si is qui. §.
vsufruc. etenim per ho=
magium obligatᷓ ꝑsona
persone: vt ptꝫ in titulo
de noua fidelitatis for=
ma. ꝛ sic quasi de perso=
nali seruitute iudican=
dū est. In cōtrarium fa=
cit: qꝛ si deberet ꝑsona=
lis seruitꝰ reputari nō
liberaretᷓ vasallus amit
tēdo feu. ꝛ tn̄ cōstat ꝙ li
beratur. in feu. de vasal.
qui cōtra cōsti. feu. alie.
c. j. ꝛ ita videtᷓ reale ius:
sed ꝑ prima parte facit:
qꝛ dn̄s transferre nō po
test in alium nisi de vo=
lūtate vasalli. in feu. de
l. cōtra. §. ex eade. ꝛ ideo
vſ ꝙ oēs rōnes q̄. s. sūt
allegate ꝙ seruitus nō
potest obligari. habeāt
hic locū. ꝛ per ꝯn̄s eadem decisio. ꝛ hic
29 vbi obligatᷓ specialiter. ¶ † Quid si ca=
strū cuꝫ suis homagijs obligetᷓ. vſ tunc
obligari. ff. de ꝯheu. emp. l. in modicis.
ex̄ de iurepatro. c. ex literis. ff. de serui.
l. ei qui. ꝛ maxime qn̄ hoc dr̄ expresse. in
feu. de capi. q̄ cu. ven. c. j. si de feu. ꝯtro.
fue. ca. in generali. si non fieret expressa
mentio nō videretur obligari genera=
liter. ex̄ de sen. ꝛ re iudi. c. cū bertoldus.
a ¶ Quid in iure[a] patronatus ecclesiar.
Uide ibi. ꝛ qđ ibi not. vn̄ nō videtᷓ posse
obligari. nā per ip̄m nō potest credito:
debitū suū ꝯsequi: cuꝫ ex eo nullū ꝑcipiat
emolumentū pecuniarium. vt ibi not.
30 ¶ † Quid in decima. Dicas ꝙ non pōt
obligari cum sit res sp̄ūalis: nec possit
alienari nec possideri per laicū: sed fru
ctus sic. ꝛ de hoc in Spe. de pig. §. j. cir=
ca fin̄. ¶ Quid de ipso feudo seu re feu=
dali: nūquid vasallus pōt ipsum obli=
gare. Expressuꝫ est ꝙ nō. in feu. de ꝓhi.
feu. alie. per fe. c. imperialē. sed fructus
sic. sicut. s. dictū est. hoc nō seruatᷓ de cō
suetudine in regno Francie vbi feuda
vendunᷓ inuito dn̄o ꝛ pignorātur. ideo
credo ꝙ si decima tenetᷓ a laico in feu=
dum ꝙ possit eaꝫ pignorare: supposita
dicta cōsuetudine. immo forte de iure
etiam vna ecclesia potest eā pignorare
alij ecclesie cū decreto. ex̄ de his que fi.
31 a ma. parte ca. c. cū aplica. ¶ † Quid de
iurisditione ꝛ alijs iuribus incorpora=
libus vt seruitutibus et redditibus. Nō vi=
deo cur nō possit pignorari sicut nota.
C. que res pig. obl. pos. l. nomen. In gl.
abundat ibi cum dixit vel nō hipothe.
est hoc verum ꝓprie sumēdo nomē pi=
gnoris. vt. d. §. pignus. ff. de pig. actio.
l. solutuꝫ. §. j. sed largo modo pignus dr̄
de re immobili dūtamen tradatᷓ. et hoc
ptꝫ. C. de pig. l. si dn̄ium. ꝛ l. cū te. ¶ Itē
quia intitulatur solū ibi de pig. ꝛ tamē
ibi satis tractatur de hipothe. ꝛ facit ex̄
de p'ig. in rubrica. et. c. illo vos. ¶ Item
pignus dr̄ lꝫ nō tradatᷓ. ff. de vsuca. l. nō
soluꝫ. §. si rem. ff. de pig. act. l. si necessa=
32 rias. ¶ † In ea. glo. ibi cū allegat de fi=
deicōmis. here. pe. hec glos. cōcludit. he=
reditatis petitio est in rem. ꝛ tn̄ videtᷓ ꝙ
sit mista. C. de pe. here. l. hereditatis pe

a ¶ Quid in iure. De his qōnibꝰ vid do. Jaso. hic i xx. colū. an̄ fi. i ꝟ. hinc sumpta occasiōe Jo. fab. querit de piuribꝰ qōnibus.

titio. ¶ Sz dic. qd quis habeat prestationes personales nihilominus est in re. dic vt dixi. s. eo. titu. §. j. ¶ In fi. glos. Quidã dixerunt q hec actio nõ est realis: quia hec actio ex nuda cõuentione oritur: vt hic. z ff. de pig. act. l. j. z tñ ius reale non formatur ex nuda conuentione nisi fit traditio. C. de pact. l. traditionibus. Pet. dicit q immo est realis. C. de pig. l. pignoris persecutio. ff. de pig. l. si fundus. §. in vẽdicatione. z l. pignoris. vñ hoc casu ex cõuentione nuda agitur z causatur ius reale ppter adherentiã ctus principalis sm eũ. ¶ Quidã aũt tholosani voluerũt dicere q nõ constituitur hipothe. realis nisi res tradatur per l. qui prediũ. C. de distra. pig. sed illa nihil facit. ibi em̃ agitur de dñio querendo nõ de pignore cõstituẽdo vnde illa opi. falsa est. ff. de pac. l. si tibi. x. §. de pig. ff. de pig. ac. l. j. de fur. l. si is qui. ¶ Et facit q plati regni frãcie quib⁹ iterdictũ est vt cognoscãt de actiõe reali nõ possint cognoscere de hipothe. ¶ † Sz nũquid vera seruiana que cõpetit p inuectis z illatis est pretoria. Non videtur qr l. z ius ciuile ea obligant. et sic videtur q lex dat actionẽ: qr frustra introduxisset obligationẽ nisi et actionẽ dedisset. Sed ad hoc potest rñderi per illa q notantur. ff. de fideicõ. here. pe. l. ij. vbi cõcluditur nõ esse absonũ p obligatione ciuili actionẽ pretoriã dari. In gl. in sono ibi cũ dicit habẽti pign⁹ recipere pignus abusiue. cõprehẽdendo etiã rem immobilem. alr̃s glo. nõ procederet. dic vt. s. pxi. in. iij. aditione. In fi. eiusdem glos. dic. vt. d. l. cũ notissimi. notatur. Potes etiã addere alia tẽpora qñ creditor fuit aliquo tpe presens aliquo absens. C. de pscrip. lon. tẽp. aut. q si quibusdã. ¶ Item est aliud tps vcz quatuor annorum. C. de qua prescri. l. oẽs. et. l. bene a zenone. Itẽ in casu sex mẽsiũ. C. de cẽsi. z cẽsito. l. fi. ¶ † Sz nunqd[a] hodie possit pscribi hipothe. decẽ annis. Non vr̃ qr debitor sic obligationẽ. et sic est malefidei. et iõ cessat lõ. tẽp. pscrip. C. de pscrip. lõ tẽ. aut. malefidei. ¶ Sz doc. cõsueuerũt dicere ɔtra: qr illa aut. loquitur quo ad acquisitionẽ dñij. cuius cã sepa

33

34

a

rata est. ff. de pign. l. j. §. cũ prediũ. de vsuca. l. iusto. §. non mutat. Itẽ qd si habuit possessor malãfidem quo ad dñium. bonã quo ad obligationẽ: vel ecõtra. Dic pscribere quo ad hoc q habet bo. fi. sed nõ quo ad hoc qd hz malãfidem vt cõsueuerũt doc. notare in. d. aut. malefi. et scripsi de vsuca. trans. l. fi. et de hoc vide in Spec. de de pscrip. ppe. fi. de pig. §. fi. de obli. z solu. ppe finẽ. in. §. vbi hec multa alia hanc materiã tangentia reperies. ¶ † Itẽ quero qd si debitor vendidit redditus ppetuos super re obligata quos emptor pcepit bonafi. x. annis: nunqd quo ad illos pscripsit cõtra primũ creditorez. Videtur q sic per pmissa: sz. d. l. cuz notissimi. §. sz cuz illud. vr̃ cõtra. Iuxta hãc materiã cõsueuit queri qd est actio seruiana. et qd quasi seruiana. z cui cõpetũt. quorum rñsio ex pdictis ptz. Itẽ ɔsueuit queri cõtra quẽ cõpetit. ¶ Et certũ est q contra illuz qui possidet vel facultatẽ hz restituẽdi vel dolo desijt. vide. ff. d pigno. l. si. fundus. §. in vẽdicatione. ¶ An autem detur ɔtra dñm. Dic q sic si dñs obligauit alr̃s nõ. vide eod. titu. l. si ab eo. Qñq datur cõtra illũ q non possidet: vt qñ nomẽ obligatur vl̃ forte redditus. C. q res pig. obli. pos. l. nomẽ. de quo plenius dicã in formatiõe libellorum. ¶ † Itẽ qrunt

35

36

a ¶ Sz nũquid. De hac. q. vid Iaso. post Io. fab. hic i. xxiij. col. post pn. in V. dubitat tamen Io. fab.

doc.que venient in hac
actione.Et certuꝫ est ꝙ
declaratio et qđ res sit
obligata ⁊ dimissio pos=
sessionis per officiũ.naꝫ
cũ sit realis dꝫ concludi
ad declarationẽ sicut in
aliis supradictũ ẽ.et sic
debet intelligi.ff. de eui
ctio.l. si cum venditor.
¶ Itẽ veniunt fructꝰ.ff.
de pign.l.j.§.cũ prediũ.
sup quo vide ibi.qꝛ aut
pẽdebant:et tũc veniũt
si extent.ff.de rei ven.l.
fructꝰ.Aut fuerunt post
seminati vel supcreue=
rũt:⁊ tũc si fuerũt sati ꝑ
debitorẽ veniunt in hac
actione.ff. de pig.l.pau
lus.§.j. iuncta. l.ij.ff.de
pig.act.l.si cõuenerit.§.
si fundus. si per posses=
sorẽ distinguit an sit bo
nafi.vt tũc suos faciat si
eos pceperit nisi a tpe
lit.cõte.ff.de pig.l.si fun
dus.§.interduꝫ.an ma=
lefi.et tũc nõ.§.de re.di.
.§.si qs a nõ dño.⁊ vsu.
37 l.pterea.¶ † Querit de
formatiõe libelloꝝ [a] in
his actiõibꝰ.⁊ primo in
seruiana.põt dici sic.di
co ꝙ licet talis talẽ rem
possideat seu facultatẽ
restituendi habeat seu
dolo desijt habere q̃ mi
hi obligata est i tali sũ=
ma per talẽ colonũ de=
bita ex locatione talis
fundi mei q̃ colonus ip
sam rem q̃ tunc sua erat
seu ad ipsum ptinebat
seu i bonis habebat in
fundo meo intulit me
sciente eã nihilominꝰ rẽ
mihi denegat dimitte=
re minꝰ iuste.quare pe=
to dictã rẽ mihi ẽẽ obli=
gatã ꝓ summa ⁊ ex cau

a ¶ Libellorum. De hoc vide h Ang. ⁊ Jas. in vlti. col. ⁊ Pe. Ja. in a tit. de hipotheca. act. ⁊ Petrũ de ferra. in ti. de forma libelli qua agit actio. hipothecaria.

sa predicta per sniam declarari.⁊ hoc
declarato dicũt talẽ ad dimittendũ cõ=
pelli super hoc vestrum implorãs offi
ciũ ⁊c.Si agat ꝓ illatis ꝑ inquilinũ nõ
opꝫ ꝙ faciat mẽtionẽ de scientia.et no.
ꝙ is libellꝰ multas põt pati de rigore
iuris obiectiones.nam de rigore iuris
oporteret declarari an possidet.an do
lo desierit possidere ad hoc ꝙ sciat an
agat vtili vel directa.iuxta illa q̃ scri=
psi.§.eo.ti.§.j.¶ Item opꝫ declarari et
forte se restringere ad alterum an esset
res sua vel in bonis ad hoc ꝙ sciret an
agat publiciana seruiana vel vera.Si
de ꝯsuetudine tales libelli admittunt.
ideo sic formarẽ.in quasi seruiana for=
matur eodẽ modo facta recitatione de
obligatione pncipali ⁊ accessoria.Dico
ꝙ talis tenet mihi ad tale debitũ ex ta
li cã pro quo debito obligauit mihi ad
talẽ rẽ vel oia bona sua.vñ cũ dicta res
esset in bonis dicti talis tpe obligatio=
nis predicte vel ex tũc fuit si fuit obliga
tio generalis.sitqꝫ mihi obligata pro
debito pdicto ⁊ tu eã possideas vel fa=
cultatem ⁊c.vl volo ⁊c.⁊ dicta summa
adhuc mihi debeat peto declarari ⁊c.
Et hec ꝓcedũt vbi res corporalis obli
gat.Quid si nomẽ.hic sunt varie opi=
niones.nã glos.dicit in.l.nomẽ.C.que
res pig.obli.pos.qđ agit vtili hipo.vel
vtili que cõpetit directa debitori.⁊ hanc
sequunt ibi doc.nam hipothe. non põt
dari ꝓ noie cũ nõ possideatur nec deti=
neat nec ad ipm dimittendũ põt cõdẽna
ri:sꝫ aget actiõe vtili ꝑsonali q̃ cõpetit
debitori ẜm eos.⁊ hoc etiã sequit Spe.
titu.de pig.ver.sed pone.ego credo qđ
aget vtili hipothe.etiã per eãdẽ rõnes
si hipothe.cõpetebat debitori vt scripsi
in.d.l.nomẽ.sꝫ vbi nõ cõpetebat hipo
the.qꝛ forte debitũ est chyrographariũ
tũc est vera opi.doc.⁊ idẽ credo in cre=
ditibus et aliis iuribus incorporalibꝰ
formatis q̃ obligari pñt de quibꝰ satis
in superioribꝰ dixi.¶ Forma aũt libel
loꝝ satis apparet in his casibꝰ ⁊ forma
bit in ꝑsonali sic.Dicit talis actor con=
talẽ reũ ꝙ licet talis obligatꝰ sit eidẽ i
tali summa ex tali cã.ꝓ qua obligauit
eidẽ tale debitũ in quo dictus reus idẽ

obliganti tunc tpis tenebatur vel alio tēpore citra obligat⁹ fuit. si fuit obligatio generalis dictaqꝫ summa eidē actori adhuc debeatur nihilominus eidem reus dictū debitū eidem actori soluere ꝯdicit min⁹ iuste quare petit dictū reuz ad reddendum ꝛ soluendū dicto actori dictā summā per eū dicto suo debitori per sniam cōdēnari ꝛc. ꝛ hoc si agat vtili personali q̄ directa cōpetit debitori. Si hipothe. q̄ eidē debitori cōpetit dicet sic. Dicit talis actor cōtra talē reum ꝙ sempronius tenet sibi ex tali cā in tali quātitate ꝓ qua obligauit eidē actori oia bona sua. ꝛ ita hoc debitū in quo dictus reus eidem tenet vel forte tale debitū in specie in quo dict⁹ reus eidez tenebatur tūc: ꝛ pro quo debito eidem reus obligauit ꝛ tunc obligauerat eidē sempronio talem rem suā vel forte oia sua bona: quare cū dicte summe adhuc debeant ꝛ hipothe. que cōpetit directa sempronio competat dicto actori vtilis ex causa predicta: dictusqꝫ reus teneat tales res q̄ erant in bonis seu de bonis suis tpe obligationis ꝑ ipsum facte vel ab illo tpe citra si fuit obligatio generalis petit dictus actor dictas res esse obligatas eidem reo pro summa predicta ꝑ sniam declarari. eūdēqꝫ reū ad dimittenduz eidem actori easdē ex causa obligationū ꝛ hipothecarū predictaruz cōpelli ad hoc vestrum implorans officium ꝛc. ¶ Sed potest queri cuz hodie principalis ꝛ fideiussor debeant primo excuti vtrū de hoc debeat fieri mentio in libello. Uidetur ꝙ sic. qꝛ in aut. hoc si debitor. hipothe. al's inhibet. Supponit ergo ꝙ non al's cōpetit. ꝛ pro hoc facit qđ scripsi. s. §. pxi. Potest dici ꝙ non sit de necessitate ꝛ ꝙ sit excipientis cum actio habeat sua essentialia siue non: cautum est tamē poni in libello. hoc tñ nō obtinet in casu qñ nomen fuit obligatum cū nō habeat locum dicta aut. vt ibi scripsi in. d. l. nomen. ꝛ facit ꝙ debeat fieri mētio in libello. C. de iur. do.
38 impe. l. j. ¶ † Sz queritur. certum est ꝙ possessor qui conuenitur hipothe. liberatur soluēdo debitum. ff. qui. mo. pig. vel hipothe. sol. l. paulus respondit. §. j. ꝛ l. mulier. qui po. in pig. habe. Querit vsqꝫ ad qđ tp̄s. doc. tenēt ꝙ vsqꝫ quo iudicati conueniant vel quousqꝫ fit executio cōtra ipsum. per. l. miles. §. j. ff. de re iudi. de peti. heredi. l. itē veniunt. §. idē recte. ¶ Item occasiōe huius, queritur nūquid possit concludi alternatiue in libello: vcꝫ rem dimitti vel debitū solui. Uidetur ꝙ sic. nam duo videntur in obligatione alternatiue concludi: vcꝫ rem dimittere vel debitum soluere per d. ll. ergo alternatiue pōt cōcludi vt videbis. j. eo. §. plus. ꝛ facit qđ not. ff. de ꝟ. oblig. l. eum qui certarum. §. j. de iniur. pretor. §. j. Doc. consueuerūt tenere cōtra. nam hec dimissio venit vi actiōis: sed facultas soluēdi. autoritate legis. ꝛ ideo non cadit in petitione. vt. d. l. miles. §. j. ꝛ videbis. j. de offi. iud. circa pñ. Satis potest dici ꝙ ex hoc non deberet vitiari libellus. nam vi actionis venit declaratio. residuum officio iudicis: vt in aliis realib⁹. igitur ex quo in actione bene ꝯcluditur vr̄ libellus ꝓcedere nec propter accessoria dꝫ vitiari. ꝛ maxime qꝛ hoc casu minus petit q̄̄ debet. ideo non dꝫ repelli. j. § si minus. ꝛ pro hoc videntur iura. C. si vnus ex plurib⁹. here. cre. l. ij. cū de pig. ex lr̄is. ꝛ ita amplectit vsus curie laicalis. ¶ Doc. querūt nunquid ꝑsonalis ꝛ hipothe. possint simul intētari. Uidetur ꝙ nō: qꝛ quoties due actiōes ita se habēt: ꝙ snia lata in vna obstat exceptio rei iudicate in alia non pñt simul intentari: vt. l. fundū. ꝛ. l. fundi. ff. de excep. sic inest duab⁹. vt. ff. qui. mo. pig. vl' hipo. sol. si deferēte. ergo ꝛc. ¶ Preterea hoc videt expssum: qꝛ actio personalis ꝛ hipothe. cōpetūt pro legato. C. cōia de leg. l. j. ꝛ tñ nō possūt simul intētari. ff. de le. ij. l. cū filius. §. variis. Jaco. ꝛ Pe. tenēt cōtra ꝛ dicunt hoc esse expressum in aut. de fideius. §. sed neqꝫ. Ad contraria rñdent. ꝛ primo ad. l. fundi. ꝛ. l. fundum. Dicit Pe. illud obtinet vbi ad diuersos fines tendunt: sed vbi ad vnū finē ꝛ ꝑ eundem actū ꝛ modum tolli possunt: possunt simul intētari: vt d. §. sed neqꝫ. Ad. §. variis. rñdet Jaco. ꝙ ibi non loquitur de hipothe. que tūc nō erat intentata nec competebat ꝑ le

gato:sed iure codicis per.d.l.j.C.cõia de leg. Preterea illa hipothe.ꝛ ꝑsonalis nõ cõpetũt ad idẽ:qꝛ vna ꝓ re legata:alia pro alia re testatoris:vt consueuit notari in d.l.C.cõi.de leg. Dy.dicit ꝙ ab initio pñt simul intẽtari:sed nõ ex postfacto.vt no.extra ꝺ re iud.c.nullus. libꝛ.vj.ꝛ ideo text.dixit mox ꝛ hoc vbi agiᷓ cõtra principalem.secus si ꝯ tertiũ nã tũc seruatᷓ ordo.d.§.sed neqꝫ.in autᷓ. de fideiusso.ꝛ que ibi nota.ꝛ.C.de pig. autᷓ.hoc ita.ꝛ de act.ꝛ oblig.l.fi.cũ autᷓ. ibi posita.vide quod scripsi.¶Unũ non omitto qꝛ quotidianũ ꝛ Ja.vᷓ aliquantulũ tãgere hic.

39 †Uᷓ ꝙ nuda cõuentiõe cõtrahitur hipothe.queriᷓ nũqd cõstituiᷓ ꝑ talia verba lego tibi decẽ annuas vel sextarium frumẽti super tali fundo vel super tali molẽdino ipse dicit ꝙ sic: qꝛ hipothẽ.dicitur ab ipos ꝙ est sub.ꝛ thesis ꝙ est positio quasi sit suppositio. vnde supponere ꝛ obligare idez sunt.ꝛ ad hoc iducit rubricã.ff.de re.eoꝝ q̃ sub tu.vel cu.sunt.in fi.cum dꝛ alienãdis vᷓ supponẽdis de hoc aũt ẜm eũ nõ est questio.sed si molendinum vel fundus nõ valeat tantum an nihilominus tenebitur complere.qꝛ certũ est ꝙ si pignꝰ nõ valeat debitum durat personalis:et sic transit.allegat pro eo.C.de pign.l.j.de ac.ꝛ ob.l.aduersus.Sed huic opi.prime vᷓ obstare.ff.de contrahen.emptio.l.fi. §.si.ff.de trãsac.cũ hi.§.si vni.cũ.§..§.sequẽtibus.vbi de hoc no.ꝛ etiã.ff.de alimẽ.leg.l.luciꝰ.de annuis lega.l.caius. ¶Et vt melius responsionem videas ad ista verba distingue.nam si legatuz sit super re vel ex re:non videtur dubiũ quin contrahitur hipothe.ꝛ super re illa.ꝛ super aliȷs rebus testatoris ꝑ.l.j.C. cõia de legatis.ꝛ sic põt intelligi.ff.de do.prele.l.seia.sed vbi promittiᷓ inter viuos tunc si promissor dicat.ꝛ pro hoc suppono talem rem.tunc crederem contrahi obligationem realem:quia hoc verbum suppono satis hoc importat. vt.d.rubri.ꝛ q̃libet verba ad hoc apta sufficiũt.C.que res pig.oblig.pos.l.fi.et idem vᷓ si ꝓmittat aliqꝺ annuz qꝺ assignet suꝑ tali re:qꝛ hoc quodãmõ videtur importare obligationẽ dũtñ rem nõ tradat:quia tũc assignatio transferre dñiũ.vt scripsi.C.ꝺ dona.l.si q̇s argẽti ff.de vsufr.leg.l.generalis.§.heredis.ꝛ idem multofortius si quis promittat vel cõfiteatur se debere aliquã pensionẽ ratione certe rei.ꝛ ita videntur tenere docto.iuris cano.exᷓ de pac.c.cũ clerici.de deci.c.tua nos.ꝛ idem videᷓ sequi Spe.in casu quo debeᷓ annuũ:secus semel soluendum.in ti.de locato.§ nũc aliqui.ver.lxxxvj.pro quo facit.ff.ꝺ pu

40 bli.l.Imperatori. ¶†Item quia talia onera videntur sequi rẽ.ff.de vsufruc. hactenus.§.j.ff.de iudi.l.fideicõmissum. §.quid tñ.illud vero satis videretur hec ꝟba nõ iportẽt obligationẽ vcꝫ ꝓmitto decẽ modios ex tali fundo vel de tali fundo.vt.d.l.fi.¶Sed si ꝓmitterẽ aliqꝺ annuũ ꝛ assignarẽ suꝑ fundo tali tũc vᷓ fuisse mens cõtrahẽtiũ velle ipsũ fundũ obligare qꝛ quecũqꝫ verba sufficiunt.vt.d.l.fi.C.que res pig.obli.pos. facit.C.ne vxor pro marito.l.cum te. põt esse rõ:quia hoc casu hec ꝟba non possent aliud operari nisi obligatio sꝫ qñ promittit vinum vel bladũ ꝑcipiẽdũ ex illo fundo:tunc satis possunt operari.Quia iterest magis habere in vno fundo q̃ꝫ ex alio:quia forte meliores fructus crescunt ibi.Preterea verba hec ex eo fundo vel de illo fundo nõ sunt ita apta ad obligationẽ realẽ sicut illa assigno super illo fundo.vt ꝑ ... sensum.Alius aũt articulus quẽ ... hic tãgit:vcꝫ an si nõ sit tm̃ i fundo quantũ promissum est debeat suppleri ... de pñti materia:ideo nõ ꝓsequor ... vt dixi.C.de dona.l.si q̇s argentũ ... hac materia satis scripsi in breuiario. Cõsueuit q̃ri quare res aliena nõ pot obligari ꝛ tñ põt vendi.ff.ꝺ pigno.act. rem alienam.de contrahen.emp.l.rem alienã.Solutio.ꝑ cõtractum pignoris constituitur ius in re alias non valeret nec proficeret:sed per venditionem non:quia alias potest prodesse cum venditor teneatur de euictiõe ideo valet in vno casu:in alio non ẜm Pe.si vis ... materiam magis dilatare:vel si alie ... stiones occurant:vel si vis videre modum ponendi et pronuntiandi.vide ...

Specu. de pigno. et ti. de obligatio. et solutio. et in materia de prescriptionibus in.§.§. allegato.

1 Ecclesia vnita alteri retinet sua priuilegia.

a **In personam**[a]. ¶ Is.§. vsque ad.§. penales tractat de tribus actionibus personalibus pretorijs. et quauis sit vnus.§. tamen vsque ad.§. penales. tamen ego diuidam in tres vt appa ret melius tractatus cuiuslibet materie diuisum. In hoc.§. imperator facit duo. Primo noiat tres actiones de quibus tractatur est. Deinde tractatum earum prosequitur

1 particulariter. casus planus est. ¶ † In glo. C. de consti. pec. facit. quod ecclesia alij vnita retinet sua priuilegia. ex. ne se. vacam. c. j. de reli. do. quia mona. et ibi de hoc per docto. vide. §. de fideicom. here.§. sed etiam. C. de rei. vxo. ac. l. j.§. j.

1. De pecunia constituta an sit proprium nomen actionis.

2 Debitum ciuile tamen non potest constitui soluendum.

3 Constituens se soluturum potest obligari nudo pacto.

4 Actio non oritur ex nudo pacto in contractibus innoiatis: sed bene in noiatis.

5 Constituis te mihi soluturum quod mihi debes: si respondes constituo: an sit stipulatio vel pactum de constituta pecunia.

6 Stipulatio si interponitur in constituta pecunia an erit fideiussio vel constitutio.

7 Actio de constituta pecunia et principalis: an possint simul intentari vel cumulari.

8 Actiones due vbi sunt que ita se habent quod sententia lata in vna obstat exceptio rei iudi. in alia non potest fieri cumulatio alias sic. aliam regulam ponit immediate post hanc.

Adde ad idem nu. 9.

10 Libellus qualiter formetur in actione de constituta pecunia.

11 An autem necesse sit probare quod sit debitum.

De pecunia autem constituta.

1 ¶ † In glo. j. in hac doc. reuocant b hic in dubium an de constituta sit proprium nomen actionis[b]. Et tamen non vr dubium recte volenti intelligere tex. qui vocat

2 eam act. C. eo. l. j. et ij. † In glos. vt puta. in fine. in hoc videtur mirum cum fideiussor possit accedere ciuili cui non pot constitui saltem ab illo qui tenetur ciuili. §. de fideius.§. j. ver. ac ne illud cum obligetur fideius. sit magis stricta quam constituta: cum fideiussor non possit obligari in plus quam reus principalis et tamen constitutor potest. ff. de consti. pecu. l. sed si certiori die. et. l. hactenus.§. fi. Potest dicere quod duplex est ciuilis. Quedam efficax ex qua datur actio ciuilis: vt illa que datur ex sententia. alia inefficax ex qua nulla datur actio vt satis vidistis. §. in materia oblig. et §. de li. ob. Nunc potest dici quod ciuilis efficax possit constitui vt possit fideiussor accedere: sed ciuili inefficaci non potest accedere nec illa constitui. et ita videtur idem vtrobique. glo. sentit ibi contra. Et hoc verum quod debitum ciuile non possit constitui nisi promissor sciens debitum inefficax constitueret: tunc enim videtur donare: vt not. glo. in. d. l. quod si maritus.§. j. ¶ Sed Dy. dicit quod sciens non tenetur si vterque hoc sciebat. et creditor et constituens cum in pari causa debeat esse potior condi do nulla stipulatio intercessit.

¶ Actionis. Uide hic ang. i. ij. co. in ver. in glo. de pecunia.

a ¶ In personam. Diuide hunc.§. cum seq. secundum ang. hic in princi. et sic summatur Actio de constituta pecunia est personalis et pretoria: et habet oes vires quas habebat olim: et etiam illas quas habebat receptitia et oritur ex nudo pacto. Uel diuide secundum do. Jas. hic in. ij. colum. ante me. ver. his ita ad euidentiam premissorum. Et summatur sic secundum eum. Actio de constituta pecunia est personalis et pretoria et habet oes vires quas habebat olim receptitia que in eam est transfusa. Et competit contra oes qui constituerunt se soluturos pro se vel pro alijs quan

a ¶ Eū qui. Immo idem est vbiqz q̄ ad obligationē q̄ statim cedit: sz illi decez dies adijciūtur miserationis gr̄a. iuxta l. si cū militi. i ρn. ff. de cōpensa. Itē doc. reprobāt hāc gl. in rōne spālitatis quā assignāt et laborant multum in assignāda rōne. vide do. Ja. hic in. ix. col. añ me. ver. In glo. in ver. Nulla. et aret. hic in iiij. col. vsi. In glos. in ver. nulla. circa finem colum.

b ¶. §. sinautē. Uide hic ang. in v. col. circa med. versic. aduertas et do. Jas. hic in ix. colū. post me. in versi. In. e. glo. ibi. vt. C. vbi multa dicūt de intellectu huius. l. si q̄s argentum. Et vide hic per Angel. an ex nudo pacto de iure canoni. oriat̄ actio in. ix. colū. ante me. in 3 versi. quera rit. Salice.

tio rei. ff. de verb. ob. l. si seruū. §. sequit̄. de exce. do. l. apud cel. §. marcellus. Et facit optime. ff. de contrahen. emptio. l. domū. ⁊. ff. de excep. do. l. ij. §. circa. ¶ Credo φ sciens nō tenet̄ ēt in casu quē creditor ignorabat quia he actiones accessorie nō possunt stare sine principali igitur scientia promittētis nō facit eas substituere ex quo materia deficit: vn̄ leges que dicūt φ sciēs promittendo indebituz videtur donare loquuntur qn̄ principaliter q̄d promittitur: sed si accessorie non credo quia deficit materia. ff. d̄ pigno. l. cum vitiose. ff. de fideiusso. l. si a reo. §. si furioso. ⁊ ibi de hoc. ⁊ hoc apparet: quia si ille q̄ promisit sub conditione cōstituit pure nō tenetur si principalis obligatio cōditione deficiat eo φ p̄ncipalis obligatio nulla vel inefficax. ⁊ ibi nō potest allegari ignorantia: quia idem vtramqz promissionez fecit. ff. de constit. pecu. l. id quod. eo. titu. hactenus. §. fin. hoc satis probaui in simili. s̄. de fideiusso. §. j. ¶ † In glo. ergo ibi cuz allegat. l. eum qui[a]. hec ratio non est bona secūdum docto. Non enim sequitur non potest cōueniri. vsqz post. x. dies ergo ex nudo pacto actio oritur s̄z eos credo φ verum dicunt. Nam in multis actionibus in est dies tacite in quibus nō oritur ex nudo pacto. s̄. de verbo. obliga. §. loca. ff. de verb. ob. l. continuis. §. cū ita. ratio autem est s̄m eos: q: hoc pacto interponit̄ super debito iam cōtracto: iō potius vz q̄ si interponeret̄ super debito cōtrahēdo. Et q2 est accessoriuz alterius. ⁊ iō hipo. nudo cōsensu contrahit̄. quia accedit alij vt dictum

4 fuit. s̄. p xi. §. C. p quas p̄so. l. fin. ¶ † In eadem glo. ibi cum allegat. l. si quis ar

b gentum. §. sinaūt[b]: Hic nō vr̄ fallentia. l. q̄ dicit φ ex nudo pacto non oritur actio loquitur in contractibus innominatis. Nam innominatis bene oritur vt. l. iurisgen. ff. de pac. nunc cōtractus donationis hodie nominatus est. vt. l. si quis argentuz. ideo nō est mirū si pariat actionē. vt. ff. de pac. l. legitima. s̄m Pe. ¶ In ea. glo. ibi cū alleg. de rei vro. acti. l. j. §. j. sed ibi nō est nudū pactū cū semp fingatur stipulatio interposita vt ibi patet s̄m Pe. ¶ In ea. glo. ibi. l. j. : l. pactū. sz ibi non est pactum sed pollicitatio q̄ inter se differunt. vt ibi. Sed ibi bene ageret̄ illo casu ex nudo pacto: q: fortius ex pollicitatione ⁊ hoc fauore rei publice. C. ex qui. cau. maio. l. resp. s̄m Pe. Uide. s̄. in ti. q̄. mo. re contrahi. ob. vbi scripsi. ¶ In ea. glo. ibi periculi i. s. ⁊ est rō ppter periculuz qd̄ pertinet ad creditorē in quo grauatur. ⁊ ideo debat releuari in alio. ff. de iureiu. l. euz q̄ s̄m Pe. ¶ In ea. gloss. ibi frumenti. propter necessariū vsum victualiū s̄m eundem. ¶ In ea. glos. ibi. l. etiam fauore reipu. q̄uis īproprie dicat̄ respu. s̄m pe. vide s̄. e. §. rursus. Itē dicit ip̄e fallit in salario aduocati. C. de suffra. l. j. in salario nūci. C. mā. l. salariū. itez in alio casu. ff. de pac. do. l. inter soceruz. §. conuenit. ⁊ sic sunt. x. Item in alio. s̄. loca. §. adeo. Et sic sunt. xj. idem crederem in quocunqz cōtractu per. l. approbato. ⁊ nominato cōtractu efficaciter itroducto: vt in certi ɔtract⁹ efficaciter itroducto: vt in cōtractu feudali ⁊ alijs similibus. ff. de pact. l. legitima. ⁊ idē si ex cōsuetudine aliquis contractus noie pprio acciperet i aliqua regione sicut libellarij con:

tractus & firme terrarum & talia cũ consuetudo vim.l.habeat.vt.§.ex nõ scripto.hodie Jo de iure canonico ista cessant vt dixi.§.qui.mo.re ɔtra.ob.i prin.
5 ¶†In glo.vel actione ex stipulatu.i fine hoc multum sunt aduertenda verba.quid enim si dicat sic.Constituis te soluturum quod mihi debes.& respondes cõstituo.nũqd est stipulatio vel pactum de ɔstituta.Ja.dicit ꝙ est stipulatio cũ stipulatio cõtrahat per quecũqȝ verba.§.de ver.ob.§.sed hic solẽnia.C.de Jhen.& cõmit.sti.l.omnes.Unde si dicas vendis mihi pro.x.equũ hũc.& tu respondis vendo.stipulatio est ꝓm eũ ꝓm hoc in ꝑpaucis hȝ locũ hec rõ:qꝛ cõiter vtuntur hoĩes interrogatione & rñsione.& sic semp erit stipulatio.ꝑpter quod cõcludit ꝙ vbi est stipulatio nihilominus est de cõstituta & quod he actiones pñt cõcurrere:qꝛ ꝑtor est largus & subuenit egentibus & nõ egentibꝰ.§.de bo.pos.§.quos aũt.nec ob.is text.alioqui si ex stipulatione promiserit iure ciuili teneꝛ verũ est & de cõstituta.nõ eñ intẽdit excludere quin ea possit agi.Et vides in simili.nam tex.dicit ꝙ publiciana datur nõ dño.& tñ propter hoc non excludiꝛ quin deꝛ domino.vt.§.eod.§.alie.ꝓm eũ.Jlla opi.nõ placuit mihi ibi nec ista placet hic Pe.de bel.pti.Dicit enim ꝙ vbi per stipulationẽ constituiꝛ nõ hȝ locum hec actio nam remedium pretoris quod inducit contra equitatẽ nõ cõcurrit cum alio remedio nec extẽditur ad casum quo alio remedio ꝑ ius cõmune ꝓuisum est:vt patet i remedio cautionis qᵭ non obtinet qñ liberatio est legata.ff.vt in pos.le.l.j.§.si debitori.ff.de eden.l.quedã.igitur cũ ꝑtor introduxit contra ius cõe quod hec actio detur ex nudo pacto nõ dȝ extẽdi ad casum quo per stipulationeȝ ꝓuisum est. Preterea hoc videtur probari.ff.de noua.l.si ita stipulatꝰ.§.j.cũ.l.se.per quã l.apparet ꝙ vbi stipulatio iterponiꝛ ꝙ non nascitur actio ex contractu.Unde bene potest cõstitui per pactũ.possum enim ꝓmittere sine interrogatione vel ante interrogationeȝ absenti ꝑ epl̃am vel ex interuallo sic tñ ꝙ non appareat animꝰ stipulãdi.nec obstat.ff.de cõsti.
6 pecu.l.j.§.eũ q.¶†Sȝ:qriꝛ qñ interponiꝛ stipulatio quis cõtractus erit vtrũ erit fideiussio vel cõstitutio in hoc cõsistit magnus effectus.nã fideiussor non obligatur in plus nec in alio.§.de fideiusso.§.fideiussores.cõstitutor sic.ff.de cõsti.pecu.l.sed si anteriori die.&.l.ꝙ si maritus.&.l.itẽ illa verba.§.proinde.l.ij.§.antepe.& vr̃ ꝙ nõ sit cõstitutio per hũc.§.preterea.in hoc vr̃ differentia inter fideiussorẽ & ɔstitutorẽ:qꝛ fideiussor semper per stipulationẽ.C.de fideiusso.l.blãditus.ɔstitutor qñ ꝑ pactũ.ff.de cõsti.pecu.l.j.& hec videtur veritas.& probatur.ff.de constit.pecu.l.j.§.eum qui.vbi aperte concluditur ꝙ aliud est constituere:aliud est promittere per stipulationem vt.C.eod.l.ij.vbi dicitur non est absimilis stipulanti ergo si sit similis:non est eadem nec per eam cõtrahitur:qꝛ aliud est.id cui simile.ff.deposi.l.quod nerua.Concluditur ergo opinio Jaco.supradictam a veritate deuiam esse.Qualiter ergo nominatur talis ꝓmittens per stipulationeȝ.Satis credo ꝙ possit vocari sponsor de quo in auẽ.de fideius.§.j.& vide ibi plura nomina intercedentium que videntur sinonyma.& tñ nõ hic vt ibi no.credo tñ ꝙ illᵭ qᵭ in iure constituitur de fideiussore dȝ habere locũ & nõ in ɔstituente ꝑ.l.fi.C.de cõsti pecu.& per dictũ.§.primũ.nisi i casibꝰ qbus reperiꝛ ɔtrariũ expressum in iure.qᵭ reperiꝛ qñqȝ vt in casibꝰ superioribꝰ.Jtẽ no.ꝙ licet ꝑ stipulationem nõ possit debitũ cõstitui:tñ id qᵭ per stipulationẽ debetur põt cõstitui per pactuȝ.vt.ff.de cõstitu.pecu.l.promissor.
7 ¶†Jtẽ queriꝛ nũqd actio de constituta & principalis possint simul intẽtari seu cumulari.Jaco.dicit ꝙ si primo agitur de cõstituta non põt actio prima cumulari.sed econtra si primo agiꝛ principali põt cumulari.actio de constituta & moueꝛ duabꝰ regulis que cõsueuerũt tradi.Pria ẽ ꝙ vbi sũt due actiões q̃ ita se hñt ꝙ snia lata i vna obstat exceptio rei iudi.i alia nõ ꝑt fieri cumulatio al's
8 sic.¶†Scda ꝙ vbi sũt due actiões ꝑ q̃s idẽ petiꝛ snia lata i vna obstat exceptio

rei iudi.in alia p̄ma ꝓbat̃.ff.de except.
l.fundi.scđa de excep.rei iudi.l.⁊ an ea
dē.in prin.⁊.l.si mater.§.nūc dicit ipse.
actio de ꝯstituta principalis ita se hȝ ꝙ
snia lata in p̄ncipali nō obstat exceptio
rei iudicate in cōstituta ⁊ ideo intētata
prima pōt cumulari de ꝯstituta. Ex hoc
apparet ꝙ si reus absoluat̃ in principa
li qꝛ forte nō est actio efficax: qꝛ debitū
naturale tm̄ nō obstat exceptio rei iudi
cate quominus possit agi de constitu-
ta. qꝛ ad esse cōstitute sufficit obligatio
naturalis in principali debito: igit̃ cu-
mulatio admittit̃: sed ecōtra dato libel
lo in cōstituta non potest cumulari pri
ma actio seu principalis: qꝛ snia lata in
constituta obstaret exceptio rei iudica-
te in prima: qꝛ idē ꝟtit̃ i vtraqꝫ. Nā ad
esse ꝯstitute requirit̃ ꝙ sit dubiū in p̄nci
pali. idē q̄rit̃ an sit dubiū vel nō: qꝛ si nō
sit dubiū pōt intētari. Idcirco cuȝ eadē
res vtrobiqꝫ petat̃ et snia lata in prima
obstaret ergo exceptio rei iudicate i se-
cūda hoc casu nō admittit̃ cumulatio.
Unde in principali pōt absolutio fieri.
duabꝰ de causis. vna quasi nō sit dubiū
efficax: ⁊ tunc nō obstat exceptio rei iu
dicate in cōstituta. alio mō quasi sit oi-
no indebitū. ⁊ tūc obstat. Uerū est qꝛ in
dubio vr̃ ꝓnūtiatū quasi sit oino inde-
bitū. vt.ff.de iureiu.l.duobꝰ.§.colonꝰ.et
l.si duo.§.idē iul.⁊.l.fi.ṡȝ eū. Pet. nō reci
tat opi. Jac. sȝ bene facit hic hanc q̄onē
in qua tȝ totū ꝯ̄riū dicit em̄ ꝙ prima in
tētata nō pōt cumulari de cōstituta sed
ecōtra sic. ⁊ mouetur: qꝛ ex eo ꝙ actio de
cōstituta est accessoria ideo nō pōt intē
tare prima pēdente sed ecōtra sic p.d.l.
fundū.cū.l.se. ⁊ facit ꝓ Pe.ff.de iureiu.
l.si actor. vbi vr̃ quasi expressum. Sup
hoc videret̃ ꝙ opi. Jac. nō ꝓcedat: quia
nedū impedit̃ cumulatio vbi snia lata
in prima obstaret oino exceptio rei iu-
dicate in alia: imo vbi obstare posset ex
mō ꝓnuntiādi. vt not. Dy. ⁊ ꝓbat e.x̃ de
re.iur.c.nullus pluribꝰ. igit̃ cū Ja. cōfi-
teat̃ ꝙ si oino ꝓnūtiaret̃ indebitū p̄ma
obstaret exceptio rei iudicate in ꝯstitu
ta ergo sequit̃ ꝙ nō possit cumulari cū
pria ⁊ principali ꝓpter dubiū euentuȝ.
Preterea opi. Pe. non videt̃ ꝓcedere in

eo. qꝛ cōcedit cumulationē actionis [...]
cōstituta prima intētata: qꝛ idē vr̃ [...]
in vtraqꝫ actiōe vcȝ an sit dubiū. et [...]
snia lata in illa vr̃ obstare excep. rei iu-
di. in alia. ¶ Pōt dici ꝙ aut alius [...]
constituit ꝓ debitore ⁊ tūc videt̃ posse
cumulari actio prima actioni de cōsti-
tuta qꝛ snia lata ꝓ ꝯstituēte vel ꝯ̄ [...]
obstat exceptio rei iudicate in princip[a]
li. ⁊ ita vides in si.ff.mand.l.credito[r]
cū notatis.ff.de pac.l.fideiussor. Sȝ [...]
tra actio de consti. nō pōt cumulari [...]
me: qꝛ reꝰ primo ꝯueniēdus est. in [...]
de fideius.§.j. ⁊ hoc nisi esset renunti[a]
illi aut̃. ⁊ vbi ipsemet ꝯstituit. Et pōt [...]
ci sicut de hipothe. et p̄ncipali dictū [...]
proxi. vcȝ ꝙ ab initio possint cumul[ari]
ex postfacto non principali primo [...]
tata p supradicta. Uel pōt dici ꝙ p[rin]
cipali primo intētata possit fieri cum[u]
latio si sit lis cōtest. ⁊ reus cōfiteatur [...]
bitū: sed dicit se non teneri: qꝛ inch[...]
⁊ ex pacto nudo. nā tūc snia lata in [...]
nō obstabit exceptio rei iudicate in [...]
stituta ⁊ eodē mō si actione de ꝯsti[tuta]
primo intētata ⁊ lite ꝯtes. reus ꝯfi[...]
debitū verūtn̄ negat cōstitutū. vel [...]
non tenere ex alia cā. his em̄ casibus [...]
9 cōcedi posse. ¶ † Quero vltra an cō[sti]
tuens ꝓ alio possit agere ꝯ̄ reū si sol[uit].
In hoc esset distiguēdū an ꝯstituit m[an]
dato an sine. ⁊ sine an ꝓ ignorāte an [...]
sciēte. ⁊ si ꝓ sciēte an inuito vel tacente.
⁊ an animo donādi vel non. vt in fide-
ius.ff.man.l.si remunerandi.⁊.§.si pas-
sus.⁊.l.ex manda.⁊.l.q̇ fide.⁊.l.qui pa[...]
tur. ¶ Itē doc. q̄runt hic. certū est ꝙ c[ō]
stituenti dant̃.x.dies ad soluendum. [...]
l.ꝓmissor.§.j.ff.de ꝯsti.pecu. pone ergo
quidā se cōstituit soluturū quoddi m[a]
gnum debitum sub pena. q̄rit̃ vtrū p[e]
na cōmittat̃ post decēnium absqꝫ al[ia]
interpallatione. Uidet̃ ꝙ sic: qꝛ dies in-
terpellat pro hoie. vt.l.magna.C.de c[on]
trahē. ⁊ cō. stip. Ja. tenet ꝯtra. ⁊ ad.l.[...]
missꝰ.§.j.de ꝯsti. rn̄det qꝛ.l.nō iubet [...]
solui sed ꝓhibet ante exigi. vn̄ si (?) [...]
beret tunc solui haberet locū.l.magna.
Pe. dicit contra: nam vbi q̄s ꝓ [...]
ctum datur tempus p.l.quo facere [...]
tuerit: et tūc tempus illud interpella[t].
ff.de [...]

ff.de veb.ob.l.interdū.⁊.l.cum stipulatus essem abs te.tex.ille hoc non dicit. melius videtur facere.e.ti.l.si insulam. Sed nec illa.⁊ Pet.videtur dixisse ꝯtra §.de ver.obli.§.loca.credo tñ ꝙ hic verum dicit.nā negari nō potest quin hoc tp̄s deꝫ ad absoluendū ꝑ.l.⁊ sic videꝫ interpellare.⁊ videtur exp̄ssum.ff.de acti.⁊ obli.l.traiectitie.§.de illo.sꝫ si tp̄s non adijcereꝫ solutioni tunc videreꝫ obtine
10 re qd̄ scripsi in.d.§.loca.¶†Ex premis
a sis apparet quō sit formādus libellꝰ [a] Dicit talis actor cōtra talē reū ꝙ cū idē reus tenereꝫ eidē in.x.et cōstituerit ea se soluturū eidē actori eaqꝫ soluere recuset petit idem actor dictū reū condēnari ad soluendū ⁊ reddendū sibi eadē x.Si pro alio cōstituit.ꝯcludes eodem mō facta narratione facti vꝫ ꝙ cum talis tenereꝫ ei in tali summa quam talis reus erga euꝫ se cōstituerit soluturū.petit ⁊c.¶Sed contra hunc libellum pōt opponi q2 hic nō specificaꝫ causa debiti.et certū est ꝙ in actione personali debet specificari.ff.de excep.rei iud.l.⁊ an eadem.§.actiones.¶Ad hoc pōt dici ꝙ causa satꝫ specificaꝫ ex quo dicit ꝙ se cōstituit cum ex cōstitutione oriātur obligatio ⁊ actio:vt hoc ti. ¶Itē an debeat poni in libello quod nudo pacto. Uidetur ꝙ sic cum sit de essentia:vt hoc.§.et satis.§.dictum est.sed in his omnibus satis pōt dici ꝙ sufficiat dici ꝙ sit debitum ⁊ ꝙ se constituit.nam hoc dicendo videꝫ poni necessaria.§.de fideius.§.si.
11 ¶†Sed an oporteat ꝓbare ꝙ sit debitum.Pōt dici ꝙ constituendo ꝯstituēs confitetur sicut debitor qui cautionem exponit.ff.de consti.pecu.l.quidam.⁊.l.titius.⁊ hoc si cōstituaꝫ debitum certuꝫ secus si incertū ⁊ debitū quod debeo vel talis debet.ff.de cōsti.pec.l.qui aūt.ꝺm hoc frustra requiriꝫ ꝙ sit debitū ex quo non incūbit creditori onus.et maxime ꝙ cōstituēs vix audieꝫ ꝯ cōfessionē suā iuxta.l.gñalr.C.de nō nu.pec.ꝯstat aūt ꝙ cōsuetudo cōfiteꝫ.vt.l.ex hac scriptura.ff.de dona.C.de dona.l.v.igiꝫ totus ille tractatꝰ qui est.ff.eo.l.j.§.an potest videꝫ quasi inutilis.Item videꝫ ꝙ dato ꝙ debituꝫ nō sit verum ꝙ valeret cōstitutio per.d.l.v.de le.ij.l.lucius.§.quisquis.C.de fal.causa adie.l.ij.de lega.ij.l.si sic.¶Sed ad hoc dic ꝙ pretor introduxit hanc actionem contra ius commune in eo qd̄ eam oriri facit ex nudo pacto ⁊ quasi beneficiuꝫ qd̄ condonauit sicut voluit.vnde conditioneꝫ ⁊ naturā ei dedit ꝙ debituꝫ precedat ⁊ ꝙ debeat ꝓbari nō obstātibus verbis constituentis.nam frustra adiecisset hec si ex modo cōstituendi haberetur semꝑ probatio.et hec videtur fuisse mens pretoris et tex.Et per hoc rñdetur ad ꝯtria ꝙ confessio constituentis debet releuare a probatione debiti. Item falsa demōstratio nō debet nocere ex quo depositio ānectiꝫ qd̄;verum est nisi p̄tor als̄ disposuisset suū beneficiuꝫ moderādo:⁊ quasi similem responsionē dedi.§.§.rursus.

1 ☞ Peculiū hoc nomē multa significat.

2 Actiones.hoc ꝟbū quare poniꝫ hic i plurali cū vna sit actio.

3 Filiꝰ ꝯueniꝫ in peculio castrēsi:in aduētitio aūt pater tanqꝫ administrator legitimus.

4 Filiꝰ si habeat ꝓfectitiū ⁊ castrēse:an possit agi ꝯ patrē de ꝓfectitio si contrahat in castrensibus: quia forte emit equū vel arma.

5 Pr̄ an obligeꝫ ꝑsonalr̄ q̄tenus est in peculio.hoc est an actio de peculio hēat mr̄eꝫ obligationē.

Jo.fab. O

[a] ¶Libellus.Ang.⁊ Bal.⁊ Jas. hic in vlti. col.Et per Pe.Ja.i ti. de ꝯsti.pec.

a ¶Actiones aũt. Sũma sic ſm Ange. Ex cõtractu filij vel serui teneť pater ⁊ dñs peculiotenus de iure pretorio.

b ¶Dicit ꝯ. Tñ scđa opi.gl.cõiter tenetur ꝑ doc.⁊ h̃ aret.i.j.col.v̄. Et ꝓ euidẽtia ꝑmitte.

vsq ꝓpe fi. col.seq.i v. q̃ro vtruz. vbi q̃rit an ista sit natiua vel datiua. Itẽ i colũ.se. an debitũ filij vł ſui sit debitũ sui peculij. Itẽ q̃rit an valeat statutũ quo caueť q̃ p̃r teneať ex ꝯctu filij. itẽ vide h̃ do. Jaso. qđ sit peculiũ ⁊ q̃tuplex i.iij. col.⁊ i seq. col. an act. peculij oriatur ex naturali ⁊ ciuili obligatione. item vide: h̃ per Ãge. ꝓpe fi. iij.col. pulchrã q̃õnẽ an q̃ pater soluit ꝓ cõdẽnatiõe filij cõputeť filio i ltiaz. Itẽ ꝓpe fi. vj.col. q̃rit idẽ Are. an fili⁹ possit esse in iudicio tã de iure antiquo q̃ de nouo.

6 Obligatio q̃nq est ineffica ꝓpter defectũ substantialium: q̃nq ineffica non ꝓpter defectuz substãtialiũ: sed q2 ꝑsona inhabilitata est a iure. exempla ponit.

7 Fideiussor accedit obligationi p̃torie resultãti ex ꝯctu filij vel serui.

8 Actio de peculio an cõpetat ꝓ ꝯctu inito ante constitutionẽ peculij.

a **Actiões au**tem[a]. ¶†Not. q̃ pecu-
1 liũ multas recipit significationes. dic.ff. de pecu. in rubrica. ¶In glo. volunt quidam. in fine. hec est opi. glo. vbiq tamen Jac. de ra. dicit cõ-
b tra[b] q̃ est propriũ nomẽ actionis. et hic apparet q̃ quelibet actio habet distinctum tractatũ. hic aũt habet distinctũ tractatũ ⁊ titulũ ab actione mãdati ⁊ alijs vt ptz h̃.⁊.ff. de pecu.ff. de mã. et deposi. ¶Item nullo iure reperitur q̃ actiones he man. et deposi. et alie ciuiles sint pretorie ⁊ tamẽ de peculio est p̃torie: vt hic. Pet. de bel. perti. tenet opi. gl. q̃ sit cognomen actionis per dictuz. §. cui congruit. et est effectus: quia quandoq est bo. fid. videlicet q̃n cognominat acti. bo. fi. quandoq stricti iuris scđm eũ. Hec opi. videtur satis amica textui. ff. de pecu. l. iij. §. sed si filius. in fi. ⁊ §. se. eo. ti. l. deposui. de noua. l. fi. ꝓ qua facit: quia si esset vna haberet vniforme tempus prescrip. ⁊ tñ constat q̃ habet tale tp̃s quale illa cuius cognomen recipit. ff. quãdo act. de pecu. est annua. l.
cum post mortez. ¶†Item facit is tex. qui dicit actiones in plurali quasi non sit vna. ⁊ potes respõdere ad oẽs tex. q̃ nominant actionẽ de peculio. s. q̃ ꝓ peculio competit: sed si hoc verũ sit videť q̃ non sit pretoria sed ciuilis extensa sicut dr̃ de ciuilibus que competunt bo. pos. ff. de po. pos. here. pe. l. j. et ibi not. ¶Sed potest responderi q̃ illud obtinet quando ciuilis extendiť per pretorem cõtra illum qui al's obligatus fuit sed hic q̃n extẽdiť contra illum qui nullo modo fuit obligatus. et ideo dicitur pretoria quasi per p̃torez de nouo creata ⁊ videtur de mente text. q̃ sit species actionis. et idem de exercitoria ⁊ institoria ⁊ alijs: vt dicam. ĩ. tit. j. §. fi. vnde an sit nomen vel cognomen non est curandum: sed an sit species actiõis vide ibi
3 ¶†In glo. s. fi. istam glo. non oportuit hic poni: q2 satis tractabitur de ea. ĩ. j. ⁊. ij. vnuz tñ aduerte: q2 hec gl. p̃cedit in peculio profectitio. nã in castrẽsi vel quasi cõuenitur ipse filius in aduẽtitio pater tanq legitimus administrator si agnouerit vsũfru. C. de bo. que lib. l. cuz non solum. ⁊. l. cũ oporteat. alioqui ipse filius: vt notatur. ff. de castrẽ. pecu. l. pa
4 ter qui. in princ. ¶†Doctores querunt hic qui si filius habeat castrense ⁊ profectitium nunquid potest agi cõtra patrem de profectitio si contrahat in castrensibus: q2 forte emit arma vel equũ. Dicũt q̃ sic. ff. de pecul. l. hinc queritur. §. potest. qđ põt esse verum in subsidiũ al's non. ff. de testamen. mili. l. si certarum. §. j. ⁊ idem si habet beneficiũ ⁊ profectitium peculium q̃ pater possit conueniri pro his que gessit vt beneficiar⁹. Sed cõtra est extra de iudi. c. si annu.
5 ¶†Queritur nũquid pater obligetur quatenus est in peculio ꝑsonaliter. ꝓ quo est querere vtrum hec actio habeat matrem naturalem obligationem. Dicit Jaco. de ra. q̃ in hoc fuerunt opi. hu.

dicit q sic. Azo dicit q nō est obligatio naturalis sed ciuilis. Jaco.bal.dicit q nulla. ¶ Pro opi. Hug. videtur qr certum est q actiones personales habent matrem obligationem: sed in hoc differunt a realibus vt dixi.s.eo.in princip. z.§.j.sz actio de pecu.est personalis: ergo habet matrem obligationem ciuilē z naturalem: quia al's non potest competere: vt dixi.s.de obliga.in materia.
a ¶ Qd autem hec actio sit personalis [a] apparet: quia descēdit ex cōtractu vel quasi z competit ad dandum. z sic videtur personalis.j.e.§.sic itaqz. Preterea si esset realis cōcluderet ad declarandum.s.eo.§.omniuz.qd nō sit in ista: vt j.videbis. p hac parte faciūt omnes leges que dicunt q de peculio est cognomē actiōis que fuerunt allegate in additione.s.prima quia si nō nisi cognomen actiōis in substantia est talis qualis erat ante. Preterea lex videtur dicere eaz personalem.ff.de pecu.l.summa.§.fin. Preterea iste text. hoc intendit in.§.personam zc. ¶ Item sine obligatione principali fideiussoria non procedit.vt.l.fideiussor obligari.ff.de fideius.sed constat q pater qui tenetur de peculio potest fideiussorem dare.ff. ad maced.l.creditorem .ergo sequitur q sit obligatus. ¶ Pro opi. Azo. q non sit dare in actio.de peculio naturalem videtur vna ratio pro omnibus: quia certum est q naturalis oritur ex consensu et sine cōsensu non cōtrahitur.ff. de pac.l.j.§.adeo. z vidistis.s.in materia de oblig.sed pater z dn̄s obligātur de peculio etiam inuiti.ff.de pec.l.si qs seruum.§.fi.ergo non est ibi obligatio naturalis. ¶ Pro Jac.bal. q de peculio non sit actio personalis nec in ea sit aliqua obligatio facit: quia qui tenetur p̄sonali non liberatur quāuis rez desinat possidere: sz qui tenetur reali liberatur si possidere desinat.ff.de aqua plu.arc. l.emptor.cum.l.seq.z sequen.de rei vē. sinautem.§.possidere.quia actiones p̄sonales adeo sunt infixe oss̄ibus q ambulant cum persona.vt.l.si a sticho.ff. de pecu.sed ita est q pater et dominus desinunt teneri act.hac si desinant sine dolo peculium possidere: ergo non videntur teneri personali nec personaliter obligari.ff.de peculio.l.quesitum.C. quod cum eo.l.pe. Ja. de ra.dicit q potest esse q sit obligatio in actione de peculio quicquid ascribitur rei nō persone.que res subijcitur actioni: vt dictum fuit in rei ven.§.omnium.s.e. tit.et ita transit. Petrus dicit q actio de peculio est cognomē z causatur ex cōtractu est dare obligationez videlicet naturalem z ciuilez ex contractu filij qua filius tenetur: z naturalez ex cōtractu serui qua seruus tenetur: he obligatiōes extenduntur contra patrē z dominū qui de peculio cōueniuntur sicut possessor qui rem possidet cōuenitur rei vend. in hoc casu tamen videtur mirabile q actio q̄ non conpetit cōtra seruuz possit esse efficax cōtra dominum. vnde de actione que oritur ex cōtractu filij non est mirabile: quia illa est efficax contra filium. de actione que oritur ex contractu serui est mirabile.
6 ¶ † Sed ad hoc pōt respōderi s̄m Pe. q interdū actio ē efficax p̄pter defectū substātialiū seu essentialiū: vt qr infans qui nō habet cōsensum se obligat: ibi enim deficit ꝯsensus q̄ est essentia z talis non potest extendi.interdum est efficax non propter defectum: seu diminutionem sub-

a ¶ Personalis. De hac q̄stione vide do. Jaso. in.v. col. in me. ℣.an autez actio de peculio. vbi alleg. Joā. fabri.

stantialium seu essentia
lium.sed q2 psona inha
bilitata iure tūc nō mi=
rū si extenditur hoc. pōt
impugnari p.l.marcel=
lus.ff.de fideiuss.ꝛ si bn̄
inspicias pe.nō tāgit de
terminationez qōnis in
qua videtur dicēduz ꝙ
pater ꝛ dn̄s non obligā
tur naturaliter nec ciui
liter.sed pretorie.ꝛ sic vi
detur expressuz.ff.de ac
cep.l.an inutilis.§.fili9.
ꝛ facit de pecu.l.deposi=
ti.reperitur em̄ obliga=
tio p̄toria.vide.s̄.ō obl.
.§.j.ꝛ p hoc pōt rn̄deri
Hug.hec actio psonalis
est ꝛ ita hz matrem obli
gationē.nā pōt dicit qō
habet matrē obligatio=
nem q̄ resultat ex cōtra=
ctu filij vel serui ex qua
pretor ex eq̄tate dat ꝛ fa
cit oriri obligationem
cōtra patrez ꝛ dn̄m cui
lz sit psonalis dat in ali
quo naturā realis faciē
do eam sequi possesso=
rem peculij.nec est mi=
randum in hoc nā sepe
videm9 ꝙ actiones pso=
nales sequnt vniuersi
tatem patrimonij.ff. de
fideius.l.si debitori.C.de
fideius.l.j.cōstat aūt qō
peculiū est q̄dā vniuersi
tas patrimonij. hinc. l.
queritur.§.pōt.ideo nō
miruz si actio psonalis
7 ipm ꝓseq̄t.¶†Ad.l.cre
ditorē.ad macedo . pōt
rn̄deri ꝙ fideiussor acce
dit p̄torie obligatiōi re=
sultanti ex cōtractu filij
vel serui de qua.s̄.satis
dixi.ꝛ hec materia not.
in.l.fr̄ a fr̄e.ō ꝯdi.inde.
ꝛ iūge.s̄.de obli.§.fina.
a ¶Qualr formet lib ell9 a

apparet ex p̄cedentibus.Dicit.T.con
tra.B.ꝙ talis seru9 ei9 habēs peculiū
contraxit cū eo ꝛ se ei obligauit in tali
summa ꝛ ex tali causa que adhuc debe
tur:quare cum idē dominus dictum pe
culium habeat ꝛ possideat petit eū ꝯdē
nari in summa predicta quatenus vi
res peculij patient.ꝛ eodē modo cōci
pe si agas ꝯ patrē.Si agas contra illū
ad quem pueniit vniuersitas peculij re
citabis factū tuū ꝛ post ꝯcludes veruz
cū ad dictū reuz puenerit peculiū ipm
ꝙ teneat peti ꝛc.Et caue q2 ego credo
ꝙ actio de peculio non possit p vnam re
intentari.ff.de rei ven.l.vendicatio.nō
vt gregis sed pro vniuersitate.ff.de pe
cu.l.quesituz.¶Pōt tn̄ dici ꝙ ille q̄ vnā
rem peculiarem tz tm̄ possit ꝯueniri de
peculio q̄nimmo ꝛ si nulla dūtn̄ asserat
vniuersitatē tenere.ff.de pe.here.l.licet
minimā.ꝛ.ō.l.q̄situm.p quam videtur
vnū mirabile concludi.q2 vniuersitas
peculij remanet i vna re ꝛ idē dico si di
co si nil sit in peculio.ꝛ tn̄ in alijs vni=
uersitatib9 vr̄ ꝯtra.ff.qō cuius.vniuer.
l.sicut.§.fi.sz ibi qn̄ psone desierūt hic
qn̄ res ꝛ facit.ff. de pec.l.peculiū.§.pe.
de xb.sig.l. hereditatis appellatio.et
hoc facit ad id qō scripsi.s̄.de pub.sub.
8 .§.liberis.¶†Sed q̄ro nūq̄d possit agi
de peculio:pro ꝯctu ante ꝯstitutionem
peculij inito.Uerbi gratia.ꝯxi cum ser
uo vel filio añq̄ꝫ constitueret ei peculiū
post ꝯstituit.nunq̄d possuz agere de pe
culio.nō videt.ff.de pec.l.vbi arrogato
rem.in fi.sed ibi ꝯxit cū pfesa.vñ vide=
ret posse agi.ff.de separa.l.j.§.si filij.Et
lz hec nō videant sepe cadere in facto
in suis terminis p ipa possunt termina
ri multa q̄ cadūt in facto.scis ꝙ religio
si ꝛ maxime hospitalarij habēt multos
condonatos q̄ se ꝛ sua deuouerant dño
habent etiā monachi religiosos clau=
strales ꝛ socios prioꝝ forancoꝝ q̄ lz ad
ministrationē non habēt tn̄ tenent ꝛ ha
bent.bona q̄ regūt quasi ꝓpria de ꝯue=
nientia superioꝝ q̄ ꝯniuent frequenter
ꝛ qñq̄ꝫ pmittūt.hos credo posse ꝯueniri
de peculio ex ꝯctib9 cū talib9 religiosis
ꝛ ꝯdonatis initis ad instar dñoꝝ ꝛ pa=
trum.naz cum isti nō possunt habere p

a ¶Libel=
lus . Uide
hic ang.in
v.coluz.in
me.vers.in
practica tu
dic. et do.
iaso.hic. et
pe.ia.in ti.
de actione
de peculio
vide i spe.
de lib.con=
cep.§.xiiij.
Ps.ad hoc.

priū. sicut nec serui vel filij in pfectijs a merito possunt cōparari eis et possibile est ptorē hanc actionē extēdisse ad eos si puidisse tales futuros. et facit. j. ti. j. in pn ci. ¶ Itē no. q ꝫueniēdo ꝯstituit peculiū. ff. de pec. l. q̄stu beronis. §. sunt q̄dā. et l. nō solū. ¶ An aūt hec actio sit ppetua. Dic q sic q̄diu durat peculiū. sed vbi desijt p translationē serui vel emācipationē filij est annalis. Itez in pmo casu credo q sit illius tpis cui' est actio q̄ orit ex ꝯtractu inito. dic vt. ff. qñ ac. d pecu. est anna. l. j. §. annus. et l. cuz post mortē. iunge q̄ scripsi. s. de acq̄. p arro. §. fi. vide ibi et iūge q̄ dicā. j. q̄d cū eo. §. fi. et de noxa. act. §. fi. et in fi. et in prin.

1 ☞ Iuramentuz pstitum parte nō petente cui prodest.

2 Iuramentū si pstat in reali datur actio in factū indistincte et ꝯcurrit cū actione vtili: qñ autē iuratur in psonali distinguitur vtrum formiter vel informiter: quando formiter non datur actio in factum quare hoc ita.

3 Publiciana datur tm̄ contra deferentē vel eius heredem.

4 Iusiurandum et res iudicata equiparantur.

5 Iurans falsum et periurans an puniantur.

6 Iuramentū semp p veritate accipitur

7 Iuramentum delatum recusari nō potest nisi ex causa.

8 Actio in factum q̄ datur p iureiurando vnde oritur.

9 An aūt possit cumulari cum prima.

10 Reus si fuit absolutus qr iurauit non debere si postea ꝯfitetur an agi possit.

11 Emptor et venditor inter se litigāt: emptor iurauit se rem emisse pro decez an ex hoc sit fundata intentio venditoris.

12 Actio an oriatur ex iuramento: puta iurat aliquis se soluturum. x. tali die. an ex hoc iuramento oriatur actio.

13 Prelatus an possit deferre iuramentū in causa ecclesie.

14 Iurari qualiter debeat. et super quib' scripturis.

15 Quid si non fuit delatum iuramentum sed pars dixit se velle credere consciētie et fidei aduersarij: an agi possit.

Itē si quis.[a]

1 postulante. ¶ † In glo. j. pctenti in fi. Et hoc verum[b] iuranti ad vtilitatem suam sed prodesset parti aduerse si iuraret contra se. ff. de interro. ac. l. de etate. §. qui interrogatus. Item posset pdesse si diceret ꝯ se et p se. et aduersarius inniteretur cōfessioni: quia tunc aduersarius haberet recipere contra se sicut p se. ff. depositi. l. publia. §. fina. vide plene in breuiario. C. de confes. l. Litē dic postulante. et extraiudicialiter. ff. d iureiu. l. j. et ibi no. ¶ In gl. sic simpliciter in fin.[c] Not. hanc glos. pleniorem in hac materia de corpore iuris et Dy. hic eam summat et approbat. et sic transit host. eā approbat in summa de

2 iureiur. ¶ † Sed queri potest circa eam que est ratio quādo iuratur in reali datur in factuz indistincte et concurrit cū actione vtili: sed quando iuratur in actione psonali distinguit vtrum formiter vel informiter quando formiter glos. concludit q non datur actio in factum. ¶ Pōt dici q ex delatione et psentatione iuramēti oritur quedā obligatio qr quasi cōtractus est nūc qñ defert in actione reali si nō daretur in factuz non oriretur obligatio: quia in realitate nō est dare obligationē vt plene dictum fuit. s. §. j. iō pretor introduxit ex pre

a ¶ Itez si q̄s. Diuide fz ang. hic Et summa sic. si q̄s iurauerit aduersario deferente in iudicio datur ei ex sacramēto acti. ang. itē do. ias. hic icipiēs cir. fi. j. col. ponit. xij. effectus iuramenti.

b ¶ Hoc verū. Idē tzh Ang. allegās Io fa.

c ¶ In fin. Uid h do. ias. ad longū q̄uo hec gl. i suo fine a doc. reprobat. in vj. colū. v. gl. i vbo deberi. cir. pn co. Itē q̄rit hic are. q̄re i actiōe reali dat actio i fcm etiā si formit iurauerit: secus i act. p sonali. in iiij. co. post me. v. Que rūt ibi doc. itē i pn. co. sequē. q̄rit idē an iuramētū habeat executionē par atā. vide eū.

dicto iuramẽto obligationem ꝛ psonalem actionem in factũ: qꝛ nõ fuit necesse introduci qñ iuraꝶ formiter in actione personali: qꝛ ꝯpetit psonalis ex ꝯtractu. ¶ Quidam autem distinxerũt vtrum in reali iuretur informiter vl' formiter. Primo casu non datur in factum secundo sic. Sed hanc differentiam non approbant doc. dicũt em̃ ꝙ in actione reali semper est vna cã videlicet dominiũ: ideo semp est certa ꝛ formis. ff. de exce. rei iudi. l. ꝛ an eadẽ. §. actiones. ¶ Sed salua eorum reuerentia q̃uis cã immediata sit semp vna nihilominus mediata attendiꝶ. vt extra de senten. ꝛ re iudi. c. abbate. ꝛ dixi. s̃. eo. §. omniũ. vnde rationabiliter posset defendi qð si cã mediata exprimatur ꝛ iuretur super ea ꝙ detur actio personalis vtilis ex contractu q̃ allegaꝶ. quia cũ allegatio predicte cause attendatur quo ad exceptionem rei iudicate. vt. d. c. abbate. merito debet attendi quo ad hoc cum equiparantur. ff. de iureiuran. l. ij. ꝛ ideo potest suppleri huic glo. ꝙ interduꝫ i actione reali daꝶ vtilis ex contractu quando iu-
3 ratur formiter. ¶ † Item super eo qð in hac glo. diciꝶ ꝙ publiciana daꝶ contra quemcũqꝫ. dicit Pet. ꝙ hoc non est verum sed tantũ contra deferentem vel ei⁹ heredẽ ꝛ hoc dicit ea ratione: quia illo casu diciꝶ publiciana quo transferꝶ dominium si tradens erat dñs. ff. de publ. l. eũ qui. sed hoc casu nõ transferꝶ: ergo nec publiciana ꝯpetit ꝙ nõ transferreꝶ apparet qꝛ quando q̃s tradit rem suaꝫ vel alienam dominiũ non transferreꝶ. ff. de condit. ob causam. l. iij. §. subtilius. ergo cũ post iuramentum q̃s tradat iuranti rem suam quasi sit iurantis non transferꝶ dominiũ: ergo nec causaꝫ vsu-
capiendi nec ius publiciane. ff. de con-
4 trahen. emptio. l. clauibus. ¶ † Preterea certum est ꝙ iusiurandum ꝛ res iudic. equiparantur. vt. d. l. ij. ff. de iureiuran. nunc certum est qð res iudicata non nocet nec prodest alij. vt. l. sepe. ff. de re iudi. ergo nec iuramẽtũ. ꝛ hoc expssum in. §. si petẽti. de pub. l. eũ q̃. ¶ Qui vellet sustinere gl. posset respõdere faciliter ad prima duo argumẽta. Et primo ad. §. subtilius respondeꝶ ꝙ fallit in re iudicata propter ei⁹ autoritatem. vt dictum fuit. s̃. eo. §. sed iste. et idem videtur in iureiuran. cum non sit minoris autoritatis. ff. de iureiur. l. ij. ¶ Preterea si illa ratio procederet non daretur pub. etiam contra deferenteꝫ quod est falsum. ¶ Item ad secundum qð iuramentum non debet alij nocere ꝛc. respondetur qð non nocet vt pro veritate quo ad alium habeatur sed tamen quo ad hoc qð causet titulũ et apparẽtẽ causam vsucapiendi nocet. et idem in re iudicata ꝛ venditione seu trãslatione de re aliena facta ex quocũqꝫ contractu. alioqui non noceret dominis ꝛ tamen parant vsucapionem: ꝛ faciũt competere publi. Ad. §. si petẽti. non potest cõmode rñderi sine calũnia ppter vbũ dũtaxat. vñ posset dici ꝙ verum sit publi. competere ꝯ deferentẽ ꝛ ei⁹ successorẽ tm̃. ꝛ est casus illi⁹. §. q̃ non põt pati intellectũ glo. hic potest. si em̃ verbũ dũtaxat ibi positũ excluderet dominiũ ꝛ tum vt hic glo. vult ratio q̃ ibi redditur non est bona ei em̃ soli ꝛc. nec casus ille esset dubitabilis. vis tu scire qd mouit glo. ad restringendũ sic illũ. §. Ecce gl. dicit vbi iuraui rem meam esse ꝛ nõ est mihi tradita daꝶ mihi vtilis in rem sed vbi est tradita daꝶ publiciana cur nõ magis vtilis in rem cũ traditio magis addat ad causandũ vtileꝫ in rẽ. Gl. nesciuit euadere nisi diceret qð contra deferentem dareꝶ vtilis in rem. sed publiciana contra quemcũqꝫ. ꝛ ita supponit vel ꝙ concurrant vel qð publiciana non competat contra deferenteꝫ ꝙ excedat vtilem in rem. Sꝫ pro deo cur non ita bene datur vtilis in reꝫ contra quemcũqꝫ etiaꝫ hoc casu sicut publiciana cũ vtilis in rem deꝶ contra quemcũqꝫ etiaꝫ dominũ. vt. l. j. ff. si ag. vecti. non videꝶ bona ratio ppter qð intellige sane ꝛ plane hic oĩa iura. et dic ꝙ qñqꝫ ex iuramẽto delato in reali cõpetit vtilis in rem. ff. de iureiu. l. sꝫ si possessori. §. fi. qñqꝫ publi. vt. d. § si petenti. quandoqꝫ est hic quia concurrere non possunt vt dixi. s̃. §. alie. ecce non concurrunt. dico ꝙ si aliquis proponat rei vendi. dicens

se esse dñm rei. ⁊ ei deferat iuramentuȝ ⁊ iuret rem suaȝ esse. dat em̄ vtilis in rē contra deferētē tm̄ vel eius successorē. ⁊ hoc casu ꝯpetit publi. sed si diceret se emisse rē ab alio quē dñȝ credebat ⁊ deferatur ei iuramētum ⁊ iuraret rem esse quasi suaȝ datur publiciana ⁊ nō vtilis vendicatio contra deferentem tantum vel eius successorē. vt. d. §. si petenti. ¶ Sed in hoc videtur obstante litera dicti. §. quia ibi iurauit rem suam esse ⁊ ita videtur sibi competere vtilis vendicatio nō publiciana ⁊ tm̄ ibi dicit qđ publiciana. ¶ Sed ego tibi respondeo: q̄r agit publiciana vendicat rē suam vt vidisti in tex. s. §. alie. ⁊ ibi opȝ exponi id est quasi suam: al's tex. ꝯcluderet falsuȝ sic in. d. § si petenti oportet exponi iurauit suam. i. quasi suā. petebatur em̄ res sua. i. quasi sua ⁊ iurauit suā. i. q̄si suam vt. d. §. alie. legitur ⁊ exponit immo plꝰ credo ꝙ si agens publi. iuramento sibi delato iuraret suam rem. i. in veritate suam quod nō daretur ei vtilis in rem sed publiciana. ⁊ est ratio quia iuramētum videtur fuisse delatum ſm formaȝ petitionis. C. de transac. l. si de certa. vn̄ iuramentū non potest se extendere vltra formam datam p deferenteȝ. ⁊ ideo cū defertur in publici. causat tm̄ publicia. vtilē. ff. de iureiu. l. iij. §. fi. cum. l. se. et idem credo in reivendi. vtili q̄ oritur ex re iudi. C. de arbi. l. ne i arbitris. ⁊ nota. C. de iudi. l. j. naȝ si primo agebatur rei vend. oritur vtilis rei vendi. ex sententia publi. vtilis pubiciana. et sic dȝ intelligi. l. iij. § fi. ff. de publ. ⁊ iste due q̄ oriunt ex s̄nia non dant nisi ꝯ illum cōtra quē ꝓnūciatū est vel eius succes. q̄r res iudi. ⁊c. vt. l. nam ⁊ postea. §. fi. item credo ꝙ iurans in actione publ. potest agere in rē post longi tp̄is p̄scriptioneȝ ⁊ ita plane deberet intelligi ille quem glo. destruūt. ff. de iureiur. l. si duo. §. iul. per quem. §. bene fundatur predicta. nā cum ibi dicat ꝙ post p̄scriptionē longi tēporis pōt agere vtili in rē: ergo supponit ꝙ nō ante: sȝ publiciana tm̄. ⁊ dȝ intelligi quādo primo fuit intētata publiciana ⁊ de nouo fuit iuratū. et p hoc pōt responderi ad regulam generalem vtilis in rem ⁊ actio publici. dat ꝯ quēlibet possessorem. vex. est vbi allegat titulus ad hoc cōueniens: sed qn̄ allegat res iudicata vel iurata hi de natura sui non nocēt alijs. ideo nec actiones ex eis ꝓdeuntes ad alios extendūtur. Que ergo fuit vtilitas has actiōes inuenire seu eas intentare cum prime cōpetant. certe magna. nā in primis actionibꝰ opȝ multa ꝓbari vt vidisti. s. §. oīm. et. §. alie. in his sufficit ꝓbare sic iudicatuȝ esse vel iuratū quod valde facilius ꝓbabit. ff. de iureiur. l. duobꝰ. §. fi. cūȝ. l. seq. ⁊ hic in text. crede mihi si vellis ⁊ caue ne peius dicas. ⁊ iunge. s. de publ. iudi. §. fin.

5 ¶ † In glo. etiam si per iurium ibi cum alleg. l. admonendi[a]. Sup hac materia cōsueuit distingui: q̄r aut balsphemat deuȝ vel pncipeȝ ⁊ punitur in aut. vt non luxu. ho. per totum. C. ad l. iul. ma. l. ij. ⁊ ibi ð hoc. Aut. balsphemat: ⁊ tunc aut defertur ad litis decisionem. et dic vt hic in glo. Aut al's iurat et tūc distinguitur. aut alius non damnificatur ⁊ nō punitur de iure ciuili. Aut damnificatur ⁊ punitur. ff. de cri. stelli. l. de piurio. ð iureiu. l. si duo patroni. §. fi. ⁊ distinctio q̄ fit i. l. luciꝰ. ff. de his q̄ no. infa. hȝ locū quo ad infamiā. ⁊ pleniꝰ dic vt scripsi in. l. ij. C. de iureiu. ⁊ breuiaria. ⁊ ibi vide plenius in lectura Cyn.

a ¶ L. admonendi. Not. ꝙ qn̄ primꝰ est i magno piculo ꝯstitutus dȝ q̄s ⁊ tenet ꝓ eo fideiubere nō ob. ꝙ iurauerit nō fideiubere ꝓ aliq̄ p io. an. in additi. spe. in ti. de iureiur. in rubri. q̄ aūt ꝯditiones seu clꝰe tacite subintelligantur in iuramēto. vide p bal. in. l. fi. C. de nō nu. pecu.

6 ¶ †In ea. glo. ibi est no
tandū. §. q̄d in rōnibus.
in hoc tñ caue q̄uis fal-
sum iuret semper ꝑ ve-
ritate accipit̃ nec vltra
querit̃ nisi in duob⁹ ca-
7 sibus p̄dictis. ¶ †In. e.
glo. ibi cū allegat. l. ma-
nifeste. Uel dic q̄ nil cor
rigit̃: sed vna per aliam
determinat̃. q̄ recusari
nō potest nisi ex causa:
q̄ forte ignorat verita-
tem vel de alieno facto.
vt. d. l. general'r. §. sinau
tem referri nō potest. ex
de iureiur. c. fi. ¶ In ea.
glo. in fi. Hāc opi. appro
bant oēs doct. ¶ Super
hac materia multa p̄nt
8 tangi. ¶ †Primo vnde
nascat̃ actio ista. contra
quē cōpetat. ad q̄d cōpe
tat. quoꝝ respōsio colli-
gi pōt ex p̄missis et sunt
v̄ba sine effectu. ¶ Itez
potest queri quare dicit̃
iusiurandū ⁊ nō factum
iurandi cū sup facto iu-
retur. Item quid sit iu-
ramentū[a]. Quot debet
habere comites. Quot
sunt species iuramenti.
Quō censetur illicitum.
Que sit pena. De quib⁹
vide plene in sum. Ho-
stien. de iureiur. Itē pōt
h̄ cumulari materia le-
gis admonendi de qua
dic vt i Spe. de iuramē
ti delatiōe. et in dcā sum
mā Hosti. ⁊ ꝑ doc. in le-
ctura Cy. C. de re. cre. l.
in bo. fi. ⁊ ibi scripsi aliq̄
vltra in breuiario por-
tatili. de quib⁹ solēniza
mus multa poterit ca-
pere. ad que recurras si
cumulare vis. vnum ta
mē nō omitto q̄d Ja. de
ra. tangit ⁊ Pet. nō ꝓse-

a ¶ Quid sit iuramē tū. Addē de hoc plene. ⁊ que sit cā institutionis eius: ⁊ q̄n licitum est. vide gl. a sing. in. c. j. xxij. q. j. super v̄. iuramentum. ⁊ an ⁊ in quo differāt iurare sup facto ⁊ super iure. vide Bart. in. l. si duo pro ni. §. idē iulian⁹. ff. de iureiur.

quitur. Cōsueuit dici q̄ ex ꝯfessione iu-
diciali orial̃ actio ꝑ. l. de etate. §. cuz in-
terrogat̃. ff. de interro. act. ad le. aqui.
l. proinde. ⁊ scripsi. C. de nō nume. pecu.
9 l. generaliter. in prin. ¶ †Querit̃ nun-
quid possit cumulari cum prima. Verbi
grā. Agebā ꝯtra te certi cōdi. ex mutuo:
cōfessus es iudicialiter mutuū: cōtra te
volo agere ex cōfessione: q̄ forte video
q̄ nō possum probare in prima actio.
nunquid possum eam cumulare cū pri-
ma. Dicit idem Jaco. q̄ canoniste di-
rent q̄ sic. quia dicunt cumulationem
permissam vbi ex diuersis causis actio-
nes oriuntur. nunc actio ex mutuo or.
ex mutuo ⁊ actio ex cōfessione oritur ex
ipsa cōfessione idcirco videtur q̄ amb.
possint intentari. Dicit ipse q̄ hoc non
est verum. ex cōfessione eñ vel iuramē
to non oritur actio: sed per confessionē
vel iuramētū ex quadam presumptione
que inde insurgit vnde q̄uis q̄nq̄ ꝯ-
dat in veritate cōtractus nihilominus
ꝓpter dubium probatiōis datur actio
ex confessione iudiciali vel iuramento
ex cōtractu p̄sumpto. dicit ergo ipse q̄
q̄uis he actiōes nō oriant̃ ex eadē cau
sa nihilominus dantur ꝓpter eandē
ita vr̃ q̄ sn̄ia lata in primo obstat exce-
ptio rei iudi. in ali. ⁊ ꝑ hoc videt̃ casus
ff. de iureiurā. l. nā ⁊ postea. §. dantur.
que potest sic induci. ibi dr̃ q̄ si ille qui
iurauerit in actione famosa nihilomi-
nus condēnetur valet sentētia et tollit
effectus iuramenti: ergo supponitur q̄
agebatur prima post secūdaz. finaliter
cōcludit q̄ actiōe prima pendente non
pōt cumulari actio extra cōfessionē vel
ex iuramento sed actio ex iuramēto vel
confessione primo intētata ⁊ pendente
pōt cumulari p̄ma: q̄ sn̄ia lata in prin-
cipali obstat exceptio rei iudi. in acce-
soria: vcz q̄ oritur ex confessione vel iu-
ramento sed nō ecōtra. vt dicto. §. si de-
netur. vbi scdo fuit actuz prima nō ob-
stante iuramento. Ego credo q̄ hec sit
vera ꝑ. l. si ante. ff. d̄ excep. et ꝑ. l. duo.
§. colonus. et. §. idē oīno. ⁊ appareret
dēter cū in hac actiōe nō querit̃ an de-
beat̃: sed solū an iuratū sit. ff. de iureiur.
l. duob⁹. §. fi. vñ possibile est q̄ nō esset.

nõ ꝓbetur iuratũ ⁊ ꝙ pars absoluetur ab instantia actiõis q̃ oritur ex iureiur. vel ex cõfessione. ⁊ nõ obstabit exceptio rei iudi. in actione principali: q2 possibile est deberi dato ꝙ non ꝓbetur iuratum. ⁊ ita sñia lata in illa nõ obstat exceptio rei iudi. in alia principali. Sed secus econtra si agaẽ de principali ⁊ ꝓnuntietur nõ deberi obstaret exceptio rei iudi. ff. de iureiur. l. si actor. caue tamen q2 hec questio nõ videẽ bene habere locũ quãdo iuramẽtũ est prestitũ vel cõfessio est facta iudicialiter: q2 tũc non restat nisi preceptũ tali sñia. et esset bene fatuus qui recurreret ad nouã instãtiã. Itẽ in cõfessione extraiudiciali non põt obtinere: q2 ex illa nõ agitur sed valet tantũ ad ꝓbationẽ. vt. l. publia. §. fi. ff. deposi. solum ergo obtinet ꝙ cumulari possint qδ iuramentũ fuit delatum extraiudicialiter ⁊ agitur ex primo iuramento. Item nec in cõfessione potest ꝓcedere cumulatio: q2 ex illa nõ potest agi nisi fiat iudicialiter. sic pendet prima instantia in principali nec scδa põt

10 cumulari p; predicta. ¶ † S3 qd si quis agit prima actione ⁊ reus absolutꝰ fuit post absolutionẽ reus ꝯfitetur se fuisse obligatũ forte delato iuramẽto vel nõ delato nũquid potest agi. Uideẽ ꝙ nõ quasi obstet exceptio rei iudic. per qua3 ꝓnuntiatũ fuit debitũ non esse. et sic cũ agatur ex eadem causa ⁊ ad ide3 videẽ obstare exceptẽ. rei iudi. ⁊ presertim vbi cõfessus fuisset extraiudicialiter nõ delato iuramento: q2 tunc prima actione nõ potest agi obstãte exceptione rei iudica. ⁊ cõfessione non cũ nõ pariat acẽ. vt. s. dixi. ⁊ sic nulla actio cõpetit et sine actiõe nemo experitur ⁊c. Preterea sententia contra sententiam ferretur et sic non teneret. C. que sen. sine appella. l. j. In hoc potest dici cõtra per. l. si qui. C. de adul. ⁊ ageẽ prima actione: ⁊ si opponatur exceptio rei iudi. replicabitur et de cõfessione predicta post sñiam factã que parte3 aduersam cõmodo rei iudi. debet repellere per. d. l. si qui. ⁊ vide qδ scripsi. C. de accu. l. si quis homicidij. et

11 facit. C. de re. cre. ⁊ iureiur. l. fi. ¶ † Queritur qd si orta qõne inter emptorem et venditorem ⁊ delato iuramẽto emptori: emptor iurauit se emisse rem pro. x. nũquid ex hoc est fundata intentio vẽditoris. Iaco. de ra. dicit ꝙ nõ nisi vltra rẽ tradat vel ꝓbet se tradidisse. ¶ Sed ecõtra si venditor iurasset sibi. x. deberi ex causa venditionis talis rei tũc esset satis fundata. idem si emptor cõfitereẽ se debere ex causa emptiõis. debere em̃ accipiẽ cũ effectu. ff. qδ quisq3 iu. l. j. fm cũ hec nõ sunt multũ dubitabilia. ff. de iureiur. si. l. duo. §. si quis iurauerit. De vno tamen caue: nam si quis agat reali ⁊ litem cõtestetur per negationẽ actori iuramento delato actor iuret rẽ suã: non propter hoc plene probat: immo oportet ꝓbare ꝙ aduersarius rẽ possidet vel habet facultatẽ restituẽdi. totũ em̃ fuit negatum. ⁊ ipse nõ probat p iuramentum nisi vnum articulum. et sic alius restat. ⁊ in hoc potest errare neo-

12 phitus. ¶ † Querit Ia. nũquid ex iuramẽto oritur actio. Uerbi gratia. Iuraste soluturũ. x. ad diem: nũquid post diẽ possum agere ex iuramẽto illo. Ille dicit ꝙ nõ de iure ciuili: sed de iure canonico sic. et hoc ꝓbat sic. certi sunt modi vestiendi pacta. iuramentum nõ est de illis: ergo nõ vestit. sic arguiẽ. ff. de acẽ. ⁊ obli. l. obligationũ fere. §. placet. Item speciale est in ꝓmissione operarũ: ergo in contrarium ius cõmune. ff. de li. cau. l. fi. de ope. lib. l. vt iusiu. ⁊ hoc verũ vbi presentaẽ iuramentũ de aliqua re furtiua faciẽda vel prestãda sed vbi de pñti vel preterito: tunc vestit contractũ. ⁊ est obligatorium. ff. de condi. insti. l. q̃ sub conditione. Et est ratio fm eum: quia futura sunt incerta. et de futuris nõ est determinata veritas. ⁊ si tale iuramentum ligaret oẽs currerent ad iuramenta ⁊ leges viam periurijs aperirent qδ est euitandum. C. de indi. vidui. l. ij. Si bene cogites vix potest dari bonũ exemplum in iuramẽto obligatorio de ꝑsenti vel de preterito: quia quasi oẽs obligationes sunt de futuro. sed hoc iuramentum qδ fit ad lit. decisionem est de presenti. ff. de iureiurã. l. si duo. §. fi. sup principali questione glo. tenet ide3 qδ Iaco. vbiq3 in d. l. vt iusiurã. C. de ops.

li.l.j.et ibi consueuerūt notare doc.⁊ ideo ꝯtractus est nullus:non videtur ꝙ possit agi ex iuramento descripti. C.si aduer.ven.aut.sacra.et dixi.s.q̄ ali.li.vel nō.in prin.⁊ idez videt̃ tenere Inno.etiā de iure canonico.ex̃ de cōsti.c.cū venissent. Sed Hostiē.ibi cōtra.quem sequuntur quasi oēs canoniste per c.cū contingat.ex̃ de iureiurā.

13 ¶†Posset queri nūquid prelatus possit deferre iuramentum in causa ecclesie.Et dici cōsueuit ꝙ sic ad instar ꝓcur.q̄ habet vniuersalē administrationez.ff.de iureiur.l.iusiuran.§.fi. Secus dicerē de baillivis capitulorū ⁊ cōfratrū eo.tit.iusiuran.⁊ ad pecunias.§.defensor.et idē crederē de ꝓcuratore regū vel alioꝝ dn̄oꝝ qui habent ꝓcura.in curijs suis.ff.quod vi aut clā.l.iij.§.sed si promiserit.℣.plane.⁊ tamen tutor vel curator pōt.ff.de iureiur.l.iusiurandum qđ ex cōuentione.§.j.sz illis magis mittit̃ in re priuata ꝙ̃ his in republica.vt no.in.d.§.plane.⁊ in summa notādū est ꝙ iuri defert̃ per modum per quē delatū est. ff.de iureiur.l.iij.§.fi.cū l.seq.et.l.q̄ ꝑ salutē.Sz nunquid pōt deferri in qualibet actione.gl.dicit ꝙ non in causa matrimonij nec cōuersiōis. ff.eo.l.iij.§.quacūqꝫ.sed Host.cōtra.ex̃ de iureiuran.c.mulieri.sed illud forte intellexit necessario.sed dic in oi iuramento.sed in aliquibus non statur iuramēto si contra

14 ꝓbetur.⁊ sic voluit dicere gl.¶†Quid si nō sit declaratus modus iuramenti. videt̃ ꝙ debeat iurare sup sancta euangelia:q̄ ita consuetum est.⁊ nos debemus referre ad consueta.C.que sit lon. cōsue.l.ꝑsens.⁊ not.Inno.ex̃ de iureiu. et si christus.Et crederē ꝙ sufficeret iurare corā imagine dei vel beate Marie si ita deferretur.Uidi turoneñ.in ecclesia beati Martini quādā imaginē beate Marie que fert̃ respōdisse cuidam iurāti corā se.il dit voir.⁊ adhuc vocatur

15 beata Maria il dit voir.¶†Quid si non fuit iuramentū delatū sed pars dixit se credere cōsciētie [a] ⁊ fidei alterius:nūquid pōt agi ⁊ excipi. Nō vr̃ de iure ciuili cū nō reperiat̃ ꝙ ex tali fide actio oriat̃ sz solum ex iuramēto.⁊ sic nō est nostrū.l. extendere:vt.l.obligationū fere.§.placet.⁊ maxime q̄ iura ciuilia multū ponderant iuramentū plus ꝙ̃ simplicē conuentionem vel confessionē.C.si aduer ven.aut.sacra.si minor se ma.di.l.iiij. immo circa canonica multū pōderant faciendo valere ꝯctū in quo interuenit iuramentū qđ nō valeret simplici ꝯuentione. vt.d.c.cuz cōtingat.ex̃ de pac.c.j. li.vj.In ꝯtrium vr̃ q̄ deus nō facit differentiā inter simplicē loquelā ⁊ iuramentum.vt.d.c.⁊ si christus.⁊ no.plene Archi.ex̃ de sepul.c.j.lib.vj.Preterea hoc fit ad decisionē litis sicut iuramentum: ita videt̃ eadē ratio.sz huic pōt rn̄deri q̄ transactio fit ad litis decisionē:⁊ tn̄ nō agitur ex cōuētione nuda.vt.l.fi.C. apud acta.C.de trāsac.vnde prima ratio saltē de iure ciuili.forma libelli satis est clara in hac materia.Si ꝯgas in factū dicere potes sic.Dicit Ty.ꝯtra.M. reum licet dictus Ty.dudum peteret a dicto.M.x.qui dicebat sibi deberi a dictusqꝫ Ty.delato sibi iuramēto per dictum.M.iurauit per modū delatū dicta.x.sibi per dictū Mar.deberi.nihilominus di.M.dicta.x.soluere ⁊ eidē reddere indebite recusat quare petit eundē Mar.condēnari ad soluenduz eidē.ac in act.vtili ex cōtractu dic eodē mō nisi ꝙ adijcies causam ex qua dicebas tibi

a ¶Cōsciētie. Hāc.q. cōmendat D.Jas.tāꝙ̃ pulchram hic i.xj.co. circa prin. ℣.q̄rit Jo.fab.de forma autē libelli vide Jas.hic in pe.col.

deberi. Item in actione vtili in rē quasi in eodē modo. Dicit actor Ty. ꝯ Mar. reū ꝙ idem Ty. vēdicaret seu vēdicare vellet ab eodē M. talē rem vt suaz. idē M. detulit ei iuramētū. ꝛ idē Ty. iurauit eā suā esse ꝛ per modū delatū quare cuz dict⁹ Mar. dictā rē adhuc detineat seu dolo ꝛc. petit idē Ty. dictā rē ad se pertinere iure dñij per sniam vestram declarari. ꝛ hoc declarato ꝛc. sicut in rei vē. vtili. Itē in publiciana eodē modo. Dicit Ty. contra Mar. ꝙ cū idem Ty. peteret seu petere vellet ab eodē Mar. tanq̄ possidēte vel detinēte talem rem quā dicebat se bonafide emisse a tali et sibi traditā fuisse idēq̄ Mar. sibi detulisset iuramentū ꝛ per modū delatū iurasset idēq̄ Mar. rē sibi tradidisset nihilominus dictus Mar. eandem rem adhuc possidet et detinet minus iuste. quare petit dictus Dy. dictas res ad se iure quasi dñij pertinere p sniam declarari. ꝛ hoc declarato ꝛc. Sup hoc tamē non potest dari certa forma qꝛ cū possit iurari in quacūq̄ act. ꝛ ꝯfes. in interdictis ꝛ quasi in oī negotio. vt. ff. de iureiurā. l. iij. §. quacūq̄. cōcludēdum est in qualibet ẜm naturā actionis prime facta narratione de iuramēto. vñ ẜm varietates factoꝝ opꝫ variare cōclusionē concludendo realiter in realibus et ad possessionem in possessorijs ꝛ personalibus ẜm naturam rei que debetur virtute principalis obligatiōis ꝛ actionis.

1 ☞ Actiōes quedā sunt rei ꝑsecutorie: quedā penales: que aūt sunt ille. vide.
2 Actiones ciuiles penales sunt ꝑpetue: secus de pretorijs.
3 Actiones pretorie penales nec multe sunt nec pauce.
4 Pena que cōmittitur ex edicto pretoris cui applicari debet.
5 Aurei q̄ntum valent.
6 Pena que oritur ex edicto pretoris an hodie locum habeat.
7 Libellus qualiter formetur cōtra eum qui corrupit albū pretorijs.

a Penales[a] quoq̄ actiones.

1 ¶ † Pro euidentia huius. §. et illoꝝ que super eo notanꝝ sciendum qd̄ quedā actiōes sunt rei persecutorie: quedā penales rei ꝑsecutorie dicunꝝ quando actori res petita vel ꝑ qua agitur abest ꝛ reo adest. sicut ī superioribus actionib⁹ de quib⁹ tractatum est hucusq̄. si em̄. agam rei vendi. publici. vel alijs ego peto rem que mihi abest qua non habeo: ꝛ adest reo qui eā habet. Sz penales dicunꝝ vbi mihi abest nec alij adest. vel est alteruz. vnde debes scire ꝙ penalium quedā sunt penales ex parte actoris: ex parte rei persecutorie. quedā ecōtra ex parte actoris ꝑsecutorie: ex parte rei penales. q̄daz penales ex parte vtriusq̄. ¶ De primis pone exēpluz in actio. in factū que descēdit ex edicto de calū. si aliq̄s dedit tibi pecuniā vt negotiū mihi facias mihi nihil abest et tibi adest q̄ntū ad simpluz. ff. de calū. l. j. ꝛ quasi ꝑ totum ti. de secūdis pone exēplū in act. l. aquil. si interfecisti seruū meū tibi nihil adest mihi abest. quo ad te est penalꝭ: nō q̄ ad me. ff. ad. l. aq̄. l. iteꝫ mela. §. si plures. de penalib⁹ ex vtraq̄ ꝑte ptꝫ exēplū hic in tribus actiōib⁹ hoc. §. noīatis. nā de his tractaꝝ tm̄ mō ẜm Dy. vide ideꝫ ī gl. §. sequēs diuisio. in gl. sed nōne. hoc viso descende ad casū q̄ clarissim⁹ est. Dñe ego vidi. ꝭ. de aliquib⁹ act. ꝑto. q̄ rei ꝑsecutionē cōtinēt sunt non aliq̄ ꝑtorie penales. im=

a ¶ Penales. Qui edictū in albo ꝑtoris positū corruperit: vꝭ q̄ vocat patrē ꝛ patronuꝫ in ius sine venia: ꝛ eximens dolo aliquē vocatum in ius vꝭ dolo eximi faciens teneꝝ actione ꝑtoria. h. d. ꝫ are. vsq̄ ad. §. preiudiciales.

peratoꝛ rñdet ꝙ sic pena
les quoqꝫ ⁊c.⁊ ꝓsequere
casum tuū iuxta literā.
2 ¶†In gl.dictū est ibi cū
alleg.l.i honorarijs.Ui=
de ibi ⁊ caue qꝛ gl.loqui
tur ꝺ p̄toꝛijs.nā ciuiles
penales sunt perpetue
vt videbis i materia sua
ꝭ.de perpe.⁊ tēpo.¶In
ea.gl.ibi cū alleg.l.iter=
pꝛetatione alique sunt
rei ꝑsecutoꝛie odiose vt
actio de dolo.l.j.§.ait p̄
toꝛ.¶In fi.e.glo.hic gl.
ꝓcedit vbi ē penalis ab
vtraqꝫ parte.⁊ vbi descē
a dit ex delicto.secꝰ [a] si ex
quasi delicto.vel si esset
penalis ab vna parte.⁊
sic intellige.ff.nau. cau.
l.licet.§.fi.de his q̄ deic.
vel effu.l.ꝓce.ne q̄s cuꝫ
q̄ in ius voc.est vi exi.l.
fi.ꝫ Dy.vide.ff.de act.
⁊ obli.l.ex maleficijs.§.
is quoqꝫ.de eo ꝑ quē fa
ctū est.l.j.§.si plures.de
māteria huius glos.vi=
debis pleniꝰ.ꝭ.de ꝑpe.⁊
3 tēp.act.¶†In gl.j.fere
in fi.hoc dicere est tex.re
pꝛehēdere.vnde dic pe=
ne multe.j.fere:qꝛ in rei
veritate nec multe sunt
nec pauce.ꝫ potiꝰ pos=
sent dici multe q̄ȝ pauce
⁊ ꝑꝑ ꝺ dicit pene vt po=
test videre i arboꝛe.oēs
eñ penales p̄toꝛie sunt
ex ꝑte dextra:⁊ hñt duo
pūcta sup lr̄a.C.⁊ ideo
si vis eas nūerare vide
ibi.¶In gl.erat eñ infi.
b doc.Ja.⁊ P et.dicūt [b] ꝙ
triplex est albū.vnū in
quo scribūꝭ gñalia edi=
cta de q̄bus fit mētio q̄si
i oibꝰ ti.coꝛpoꝛis iuris
tractātibꝰ ꝺ p̄toꝛijs actio
nibus. Aliꝺ in quo scri=

a ¶Secus
Uide rōnē
hoꝛuꝫ que
hic dñr per
do.Jas.h̄ i
iiij.col.cir=
ca p̄n.℣.in
e.gl.ad fin.
idem tenet
hic Ange.

b ¶Dicūt
Idē tenet
hic Angel.
⁊ vide do.
Jas.i.v.col.
post princi.
℣.in gl.ex
albo.vbi ēt
ponit sex q̄
stiōes pul=
chꝛas vsqꝫ
ad se.col.i
℣.gl.i ver.
coꝛrupisset

būtur citatiōes publice:vt quicūqꝫ [illegible]
deret denūciaret citato ipsum fuisse [illegible]
tatū.de quo in auꭍ.de litig.§.omnem.[illegible]
qūo ⁊ qñ iudex.auꭍ.q̄ semel.Aliꝺ in qua
describūur noia decurionū.ff.de albo
scribēdo.nūq̄d ergo in his oibus h̄ꝫ lo[illegible]
cū pena de qua hic ꝺꝛ.glo.vr̄ sentire [illegible]
sic.Ipsi dicūt ꝫ ꝙ nō hꝫ locū nisi qñ co[illegible]
rūpitur albū in quo scriptū est edictū [illegible]
petuū cū nō reperiatur de alio ⁊ pene [illegible]
dubio sunt molliēde.ff.de penis.l.inter
pꝛetat one.⁊ hoc videꭍ expꝛessum in.l.
si quis id qꝺ.in pꝛin.ibi ꝑpetue iurisdi
tionis ⁊c.⁊ sic in alijs erit pena arbitra
ria cū nō sit taxata in iure ꝫ Pe.de b[illegible]
per.¶In gl.erit eñ.in fi.⁊ hoc verū [illegible]
aliquid mutuauit vel auxit vel dim[illegible]
nuit:secus si totū amouisset non del[illegible]
uisset qꝛ tūc nō variat veritatē.vt eo.[illegible]
l.j.§.qui in rōnibus est.ꝫ in pena.l.a[illegible]
rcoꝛū nō est quo ad hoc differētia.[illegible]
4 l.si q̄s id qꝺ.¶†Juxta hāc materiā co[illegible]
sueuit queri cui applicabiꭍ ista pena [illegible]
vr̄ ꝙ fisco.ff.de sepul.vio.l.iij.§.diuus
de.l.agra.⁊ termi.amo.l.fi.C.de mede
mul.l.mulctaꝝ genera.Et ecōtra vide
tur ꝙ ꝑti.ff.ad sylla.l.lege.ꝺ sepul.[illegible]
l.iij.§.j.Item vr̄ ꝙ debeat diuidi.C.[illegible]
accesso.l.iij.ad.l.iul.re.l.j.Jac.⁊ Pe.[illegible]
nēt ꝙ appliceꭍ parti.⁊ idē tenuit [illegible]
si quis.id qꝺ ꝓ hoc facit.l.si cui.ff.ꝺ [illegible]
bo.sig.vbi cēsetur creditoꝛ q̄ agit ac[illegible]
ne populari saltē post lit.ꝯtest.⁊ ita [illegible]
poniꭍ ꙗ ei debeꭍ.Plus dicit Pe.ꝙ q̄[illegible]
agiꭍ criminaꝉr per viā accusatiōis [illegible]
si imponaꭍ pena pecuniaria illa ap[illegible]
caꭍ fisco.ꝫ qñ agiꭍ ciuiliter tunc pa[illegible]
verum est regulariter:ꝫ qñqꝫ nō.[illegible]
5 ꝭ.alleg.¶†Querit ēt Ja.de aurcis [illegible]
tū valēt.de quo vide pleniꝰ.ꝭ.de act[illegible]
6 tu.§.nos aūt.¶†Itē pōt queri nūq̄[illegible]
hec pena obtinet hodie.⁊ nō videt[illegible]
iudices non possunt hodie condere [illegible]
ges.ꝭ.de iur.na.§.ꝫ qꝺ pꝛin.Sed [illegible]
ci ꝫ si faciant statutum de his q̄ pe[illegible]
nēt ad iurisditionē suam ꝙ possunt [illegible]
ibi scripsi.Item pōt queri nūq̄d cit[illegible]
facta in albo artet citatum.videtur [illegible]
sic per.d.§.oēm.in auꭍ.de litig.⁊ de [illegible]
no.C.qūo ⁊ qñ iu.l.cōsentaneū.⁊ au[illegible]
semel.vbi no.ꝙ oꝛdinarij et delega[illegible]

principe possunt citare in albo alij nō: c
sz hodie nō ē in vsu. vt no. i Spe. de citatione. §. sequit. ver. & no. Ego credo q imo omnino valeret talis citatio hodie in casu quo pars per malitiā facit q nō possit citatio ad eā peruenire. vel si sit in loco in quo nō possit tute citari. vt videtur extra de iudi. c. j. que licet loquit in papa: tñ videtur q debeat extēdi ad omnes: q2 ei⁹ actio nrā debet esse istructio. §. de codicil. §. j. Per hoc appet for
a ma libelli[a]. † Dico q talis per dolū cor
7 rupit album pretorū in quo edictū perpetuū scriptum erat. quare cum penaz quinquaginta aureorū cōmiserit cuius persecutio ad quēlibet de populo pertinet peto ipsuz cōdemnari ad soluendū & reddēdū quinquaginta aureos predictos &c. Et caue q2 ego credo q debet exprimi nomen pretoris & substātia tenoris edicti et forte locus vbi erat scriptū edictuz: alias videtur incertus libell⁹. ff. de iureiuran. l. pretor. in principio. ff. de iu. fis. l. ita fidei. & ideo hoc addes ad libellum. ¶ Quid si quis deleat statuta d
epi vel capli nō posita in albo sed in libro eccle: an tenet hac pena. vel quid de statutis consultuz redactis in libris non videtur cum pena statuta sit cōtra corrumpentes album pretoris nec debeat extēdi. vt. l. interpretatione. sz potest puniri arbitrarie sicut. §. dictū est. sed forte si falsaret ea radēdo & alia verba ponendo tenetur pena falsi. vel si in libro poneret aliquod edictum falsum sine volūtate capituli. ff. ad. l. cor. de fal. l. j. §. qui rationibus. censetur enim autentica scriptura. ex quo capitulū hz potestatē statuēdi. vt co. titu. l. fi.

1 ¶ Parentes adoptiui an possint vocari in ius sine venia.
2 Patron⁹ ecclesie an possit vocari i ius p presentatum sine venia.
3 Filius beneficiatus an possit patrē cōuenire ratione sui beneficij sine venia.

b **Et in eum.** ¶ In glo. [i] scz ibi cū alle. §. de noxa. §. fi. & facit. §. de pe. te. liti. §. fi. cū not. C. de pa. po. l. iiij. ff. de admi. tu. l. ob fenus
1 §. d pe. l. j. §. fi. ¶ † In gl. subaudi. i fi. an aūt hoc hodie sit correctum i adoptiuis sūt opiniones[c]: vide. ff. e. l. adoptiuū. i pn. & tene
2 opi. Azo. † Sz qd de patrono ecclesie nunquid potest vocari per p̄sentatū ab ipso in ius sine venia. Item quid de patrono q ē pr spiritualis an filiolus potest eum vocare i ius sine venia. Itez nunquid vasallus suum dominum. Non videtur. ff. e. l. gñaliter. Sed potest dici q curia le esset veniam impetrare sed ex quo nō reperit cautū q debeat ipetrari nō vr q sit necesse. sicut dicitur de illis qui phibent vocari in ius. vt no. §. in glo. ibi nō petisset. & hoc nota in vasal. & dño. in. feu. d mili. vas. qui contu. est. c. j. in fi. ¶ In glo. & accipe[d] ibi sine venia. & hic qui casus fauorabilis est: als verbū parētes nō extenditur vltra tritauum. ff. de gradi. l. iure cōi. §. parētes. ¶ In gl. j. ius experiūdi. ibi cum alleg. l. libertus. intellige q dedit libellum supplicatorium per quem petebat causam cōmitti seu delegari. vel dic q porrexit libelluz iudici sup quo petebat patrem vel patronū citari. non tamen citatus fuit. alias si citatus esset & daretur libellus nō dubiū quin pena cōmissa esset rōne citationis. Uel intellige hāc glo. quando iudex scienter concessit citationem contra patrē vel patronum eo enim ipso videt dedisse veniā. vt. d. l. libert⁹. de re iudic. l. qui-

a ¶ Forma libelli. De ista forma libelli vide ēt h Are. in iiij. col. circa me. in §. libellus autem & Pet. & Ja. i ti. de actio. i fctm ex albo corrupto.
b ¶ In gl. Super hac gl. ange. in iiij. & v. col. qrit d aliq bus qōib⁹: s. an hoc edictū cōpetat pri nāli itē an scholaris possit doctorem suū in ius vocare. itē qd i vasallo. & vide h ēt do. Jas.
c ¶ Opiniones Do. ias. tz q nō
d ¶ Accipe Dicit gl. ēt feminā ꝯp hēdi. dicit ang. etiā si esset meretrix nisi eēt nat⁹ ex incestuoso coitu vl als dānato q pos set criminaliter accusari. licet do. ia. videat dubitare quem hic videas.

a ¶ Similitudinem. Istã gl. dicũt doc. mẽti tenẽdã, p declaratõe tituli de in ius vo.

b ¶ In fin. De isto iuramẽto vltra hãc gl. vide late p gl. i. l. ij. §. qð obseruari. C. ðiura. ca. itẽ vide hic tres qões p angr. pria an sufficiat ꝙ pr̄ɔsentiat a pncipio iudicij. secũda an pr̄ possit ex post facto iã incepto iudicio ratificare. tertia an p pcuratorẽ vł nuntiũ pr̄ possit ɔsen 3 tire. vltimo ponit h ange. moduz formãdi libellum.

c ¶ L. fi. vide do. Jaso. hic.

dã consulebat. ¶ In ea. gl. in fi. hãc approbant. docto. ¶ In glo. j. nõ petisset. ibi cum allega. ff. de in ius vo. l. iij. §. j. nõ ergo sufficit petitio venie nisi obtineatur. ⁊ est simile. extra de elec. c. si religiosus. lib. vj. ð test. c. j. lib. vj. ¶ Quid si superior vel iudex nolit cõcedere. respõdeo appellet vel adeat superiorẽ. vt. ð. c. j. de mili. vas. qui contu. alia autem non sunt mere ex arbitrio vt notatur in simili. extra de elec. c. cuz ex eo. li. vj. nec forte pretor potest reuocare cõcessuz vt ibi notat. ¶ Ip. e. gl. ibi ad
a similitudinem[a] istoruz. hanc vident tenere doc. ⁊ tñ nullo iure probat ꝙ temere vocãs puniat nisi in expẽsis vel damno cause vt videbis. j. ð pe.
b te. li. per totũ. ¶ In fi.[b] eiusdem glo. hec glo. est verbosa: ⁊ fuit hic posita sine causa. circa hanc materiam potest queri nunquid pater potest excipere ꝙ nõ teneatur pcedere nisi sit vocat⁹ in ius sine venia. doct. dicunt ꝙ sic. ff. de excep. l. exceptiones. cuz ibi no. ⁊ nihilominus põt petere penam: quia res ⁊ pena legalis siml' peti põt ff. de condi. fur. l. si p fure. §. j. ¶ † An aũt filius beneficiatus possit patrẽ cõuenire nomine beneficij sui sine venia. dic ꝙ sic. ff. eo. l. quesitum. Sed si ipse pater esset beneficiatus ⁊ filius vocaret eum nomine beneficij deberet veniam im-

petrare. vt eo. ti. l. sz si hac. §. fi. illud autem credo ꝙ processus teneret si non … ciperetur: qꝛ teneret sine citatiõe vt di… cam. j. de pe. te. li. §. fi. libelli aũt forma… tio clara est. dicit Pe. ꝙ talis dictus e… filius vocauit euz in ius sine veni… penam quinquaginta aureorũ com… serit petit ipsum condemnari in … quinquaginta aureis sibi dandis … cum expensis ⁊c. de vno caue. glo. di… ꝙ hic filius in potestate non potest p… tem vocare in ius cum venia: nec … venia in ciuili nec in criminali. nun… ergo cõmittit penam his casibus. n… videtur. ff. qð quisꝙ iu. l. j. §. hec verb… Posses arguere pro ⁊ contra de li. q… ibi allegantur. tamen cuz vocatio s… puniatur ⁊ irreuerẽtia. ff. ne quis cũ … in ius vo. est vi exi. l. j. §. j. videtur pena commissa ꝙuis iudex cognoscere etiã nõ posset. C. ð iuris. om. iudi. l. in crimi…

1 ☞ Tituli duo sũt. ff. ne qs eũ ⁊c. ⁊ ali… de eo p quẽ factũ erit ambo sunt penales: sed actio ex prio est magis penalis quare hoc vide.

Adde ad idẽ nu. 2.

3 Tituli. ff. ne qs eũ. ⁊ de eo p quez facti erit. habẽt locum qñ dies actionis … exitura.

Adde ad idẽ nu. 4.

5 Legat⁹ principis maiorẽ ordinario in cã sibi cõmissa.

6 Judex an potest punire vi eximẽtẽ vocatũ ad iudiciũ.

7 Eximẽs vi captũ ⁊ arrestatũ qua pena puniatur.

8 Actiones pretoris penales sunt trigesta.

Item aduersus eu…

1 ¶ † In gl. scz dat act. ibi cũ allega. ff. de
c eo per quẽ factũ est. l. fi.[c] Sed in que e… magis penalis actio ex pria ꝙ ex scða. Glo. ff. de eo per quẽ factũ est in rub… ca. vbi ponit quasi hoc. rñdet ꝙ in pria iurat in lit. in scða venit verũ intere… vñ ẜm doc. vult dicere gl. ꝙ iuramẽ… litẽ ɔtinet vltra verã estimationẽ: … penalis. ⁊ hoc nõ vr̄ verũ ẜz Jac. q… sibile ẽ ꝙ phabit plurimi interesse p… falsos testes ⁊ ita erit scða penalis …

vtraq parte. ¶ Item dicit pe. et gl. sup a ponit q in secunda non probetur interesse per iuramentu: et tn hoc non est veru b c. vnde vi. l. si quando. sm eos hic glo. non procedit minus videntur procedere eoru reprehensiones si bene cogites. vnde si probetur interesse per falsos testes: ridiculum est dicere q propter hoc sit actio penalis. Verbi gratia. peto decem a te ex causa mutui. probo per falsos testes quis auderet dicere q certi codi. pter hoc sit penalis. Item opin. pe. non videtur pcedere. nam licet interesse pbet qnq per iuramentum ratione doli: hoc est vnum interesse veruz b et coe: sed p iuramentu in lite probat singulare qd est aliud. ff. de in lit. iur. l. pe. vnde gl. no dicit q in secunda debeat probari per testes sed bene dicit. q in prima iurat in lite in scda non et veruz dicit. Credo tn cu doc. q licet in prima iuretur in lit. et pter hoc no dicat penalis sicut nec act. bonefi. alie. in quibus iuratur in lit. et maxime supposita opi. 3 q iuramentu in lite no est affectionis sz singularitatis: et videtur notari. j. eod. §. seques. vbi videtur glo. huic contraria. Quare ergo prima est penalis et no secunda. Responde q tendit ad meraz vindicta sicut actio iniuriarum. nec iurans iurat super interesse sed p quato nollet reu fuisse exemptu. Un lz mihi intersit actio competit. ff. eo. ti. l. sed si eximedi. §. item si qs et l. fi. §. j. sz scda considerat interesse. vt. d. l. fi. in prin. ff. de eo per quem fac. est qd in prima no requirat interesse apparet ex vicinitate scripture huius. §. nam primo tractat hic de mere penalibus. si sunt em mere penales prime due et per cosequens hic. ff.
2 de leg. j. l. si seruus plurium. §. fi. ¶ † In ea. glo. ibi ex ordine titulorum hac ap-
a probat doc. cu sit eade ro an q post[a]. ff. ad. l. aql. l. aliud. ¶ In ead. glo. ibi. ff. ne quis eu qui in ius vo. l. j. et ij. in fin. hec est vera. primus enim titulus loquitur qn vi quis exemptus est. scds qn dolo et ideo in primo magis punit qr detestabilior est violetia q habet in vim et dolum q simplex dolus ideo prima datur ad vindicta secunda ad interesse. et hec c

¶ Que post. Vide Bar. in. l. j. ff. de eo p que fac. est tex. in. l. fi. in prin. eo. ti. ¶ Dicut. Vide hic ang. et Ias. et quo puniat q eximit aliqu de manu curialiu vel de carceribus vide hic per doc.

ratio est quare per prima prouidetur solu vocati: qr ptra illud comittebat et in eius sugillatione. no aut vocato. sed qn dolo retinet fit danu vtriq in casu suo. ¶ In ea. gl. ibi tame est penalis. doct. dicut [l] hic loquitur de edicto primi tituli vt apparet. qr loquit tm de excepto per vim. vt ibi cu dicit aduersus eu q vi. et qr tractat d mere penalibus. illud aute est mere penale vt. s. dictu est. ideo de eo tantuz loquit sm eos. ¶ † In ea. gl. ibi cu alleg. l. sicut vult dicere q cu illa edicta locu habeat qn dies actionis exitura est: et facta citatione non exeat per. ll. predictas ergo non habet locum. ff. ne qs euz qui in ius vo. est vi exi. l. sed si eximendi. Et not. q qsi similes gl. reperies. ff. de eo p quez fac. est. l. fi. si quis cau. l. si eum. §. qui in iur. ex q. caus. ma. l. ait pretor. §. pe. ¶ In eadem ibi. cum conuenerat. hoc non pcedit: qr materia hec loqtur quando iudiciali autoritate quis citat fuerat immo oportet q iussu maioris potestatis. vt. ff. ne quis eum qui in ius vo. est vi exi. l. iij. §. j. ¶ In eadem glo. ibi cuz dicit q hoc dicitur per. l. sicut. et per. l. cum notissimi. ¶ In ea. gl. in fin. c

c ¶ In fin. Hac gl. hic impugnat doc. qr. d. l. sicut. et. l. cu notissimi. loquunt ta i psonalib q in realibus vn ias. p solutioe huius ptij premittit q multiplex e pscriptio vt hic videre poteris p eu. et vide hic ang. super formatioe libelli p exímete. ite et p eu q dolo fecit qmin citatus i ius veniret. vide eu hic in vlti. col. vide pe. et Iac. i ti. de actione in factu ex edicto ne qs eu q in ius vocat e vi eximat ite p eunde de actione in factu ex edicto d eo p que factu erit quominus qs in iudicio sistat.

Sed tunc ob.l.constitutionibus. Preterea.l.sicut si bene inspicias loquitur in personalib⁹ sicut realibus.vt ibi patet. Propter qd primo pro euidentia videri oportet aliquãtulum de intellectu dictarũ legũ.Et postea in quo derogetur illis titulis. De primo sciẽdũ est q̃ .l.cõstitutionibus.nihil facit.q2 ibi nõ dicit perpetuari actio sed transitoriam fieri ad hr̃des qd est diuersũ. Preterea ibi non loquitur de simplici citatione immo de quasi contest.que fit per cõtumaciã rei.iuxta illa que notantur in aut.vt oẽs obe.iudi.puin.§.sin aũt ille.s3.l.sicut.⁊.l.cũ notissimi.sine dubio loquuntur de citatiõe.Sup quo aduertẽdũ est ſm Jac.q̃ quãdoq3 citatio fit per executionem:hec interrũpit ⁊ ppetuat.¶Qñq3 fit per edicta vel voce preconia.⁊ de illis non reperitur q̃ perpetuet.et in his duabus citationibus seu modis citandi possunt habere locũ tituli predicti. ¶Uel põt dici q̃ .l.illa sicut obtinet qñ fuit datus libellus prin.⁊ ad supplicationẽ datus iudex.et per executorẽ de iussu iudicis citatio facta.His enim cõcurrẽtibus interruptionem operatur ⁊ perpetuationẽ alias semel citatio hec operatur ⁊ ideo facta simplici citatione obtinẽt dicti tituli ſm eum.¶Hec opi. deuiat a communibus opi.cõiter enim dr̃ q̃ facta citatio per executorem ppetuat maxime dato libello ⁊ misso p executorẽ.vnde dic q̃ hoc edictũ primũ de quo solo hic loquit̃:videlicet qñ quis p vim exẽpt⁹ est hodie obtinet sicut olim q2 hoc edictum est mere penale ⁊ nõ respicit interesse vt satis.s.dictũ est.⁊ habet locum siue exeat dies actionis siue non:sed si dices quare in.l.sed si eximẽdi:facit mentionẽ de hoc:videlicet exitu actionis. Dicas q̃ per factũ recitat quia sic fuit in facto.Uel dic q̃ ibi Paulus ponit significationem verbi eximẽdi.que est lata ⁊ comprehendit violentiam ⁊ dolum sine violentia.¶† No.q̃ vult q̃ ille titu.obtineat.vbi committitur dolus sine violentia non q̃ illud qd ibi dicitur de exitura actione sit necesse ad hoc q̃ ille titu.locum habeat: q2 sic sequeretur quoad esset necesse q̃ inter-

4 (margin, at "tiam ⁊ dolum")

esse q̃ statim denegaretur in.§.item si [...] in.d.l.sed si emendi.Sed solum pos[...] fuit pro declaranda ⁊ interpretanda si[...]gnificatione hui⁹ vocabuli eximere.Et si hec oppo.que etiam in glo.non tan[...]git hũc.§.que solum loquit̃ de illo p[...] edicto vt.s.dictũ est.Sed illud edict[...] de eo per quẽ factũ est qd requirit inte[...]esse.⁊ de illo põt dici q̃ habet locũ sic[...] antiquitus:sed non ita late:q2 facta c[...]tatione p executorẽ nõ est locus hod[...] tali interesse:vc3 q̃ dies exitura sit n[...] hoc nisi in vsucap.in qua etiam hodi[...] obtinet.ff.de rei ven.l.si post acceptam[...] Item obtinet in aliis duobus modis [...]tãdi vt.s.dictũ est.Item obtinet etia[...] quando dies vel actio exitura non e[...] quando fit citatio per executorem.N[...] põt nihilominus interesse.pone cũ q̃ feci te vocari ad iudicium super actio[...]ne perpetua que forte duratura erat l[...]go tempore.Titi⁹ exemit te ⁊ tu [...] interesse põt te nõ fuisse exemptũ [...] actio duret pp̃ter opas quas amisim⁹ de quibus debet haberi ratio.ff.ad tr[...]bi.l.sed si hereditas.Itẽ propter exp[...] ⁊ damna que sustinent vocãs ⁊ vocat⁹ vnde ⁊ olim ⁊ hodie competit pro t[...] interesse.Sed põt queri hic dicit q̃ [...] eximens tenetur vocanti nunq̃d tene[...] in aliquo iudici quẽ videtur offendere põt dici q̃ sic non vi illius ti.seu edict[...] sed ex edicto generali.ff.si quis ius d[...] non obtẽ.C.de sportu.l.ii.Ite3 põt que[...]ri hec actio non habet locum vbi qu[...] vocatus est coram pedaneo iudice c[...] si coram delegato.Nõ videtur obtine[...]re vel si coram arbitrio.vt.ff.si quis c[...] q̃ in ius vo.est vi exi.l.iii.§.j ⁊ ibi no.d[...] arbitrio.¶†Sed põt dici cõtra saltẽ in delegato principis qui maior est ordi[...]nario in cã sibi cõmissa.extra de offi.de[...] leg.c.sane.⁊ equiparat̃ ordinario.C.de iu.l.a iudice.vbi ⁊ apd̃ quos.l.fi.¶Sed in alio delegato nõ videtur obtinere [...] nõ possit mulctare.C.de modo mul.l.fi[...] na.in princip.cum not.ff.de iudi.l.[...] his datur.¶Sed nũq̃d iudex põt pu[...]re vi eximentẽ.Potest dici q̃ sic [...] etiam non sit al's de iurisditione su[...] maxime si in territorio eximat.vt no[...] Inno.

Inn.extra de offic.dele.c.j.vide ibi etiā
si nō animo iniuriandi iudicem hoc fa
ciat vt ibi no.Quomō ergo ꝓuidebitur
illi qui vocauit coram iudice pedaneo
vel delegato ab alio ꝙ̄ a principe con
tra eximentem.dic ꝙ per edictuz de eo
per quem factū est.vt no.in.d.l.iij.§.j.ꝛ
videt̄ ꝙ iudex ordinari⁹ debeat de hoc
agnoscere et punire.arg.d.l.fi.C.vbi et
apud quos.vel pōt dici ꝙ lꝫ hec actio
nō habeat locū ex edicto ne quis euz q̄
ꝛc.nihilominus pedanei ꝛ tales dele=
gati possunt suam iurisditionem defen
7 dere.vt.d.l.siq̄s ius dicē.nō ob.¶†Sꝫ
quero si quis vi eximat captū ꝛ arresta
tū qua pena puniat̄:in hoc aduerte:qꝛ
si fuerat captus ꝓ debito ciuili pōt dici
ꝙ eximens tenetur ad principale debi
tū.vt.C.ꝺ exac.trib.l.quoties.Et; credo
ꝙ hoc casu concurrat pena huius.§.cū
illa.ꝛ ꝙ sit in electione actoris quē ma
gis eliget.Unde licet.l.quoties.loqua=
tur in fisco satis potest ꝯcedi ꝙ habeat
locum in priuato.ꝛ text.satis ibi decla=
rat:lꝫ glo.videatur contra.Sed quid si
esset pro casu criminali tunc certū est ꝙ
eximens tenetur crimine maiestatis si
esset cōfessus ꝛ coniectus in vincula.vt
ff.ad.l.iul.maie.l.iiij.§.penul.¶Sed si
non esset confessus nec cōiectus in vin
cula:vel si esset coniectus sed non con=
fessus non videtur obtinere illa pena.
Item non obtinet in.c.ab alijs iudici=
bus ꝙ̄ imperatoris iuxta illa que dixi.
s.in ꝓhemio super verbo maiestatem.
Unde videtur ꝙ sit pena arbitraria ex
quo nō reperit̄ taxata:vt.l.ait p̄tor.de
iur.deli.vel pōt dici ꝙ sit pena capita=
lis.vt.C.de fal.mo.l.j.ꝛ facit.C.de epis.
8 audi.l.additos.¶†In glo.immo nu=
merari.in fi.vide.s.super verbo pone.
vnde sunt fere.xxx.vide eas in arbore
Joan.a parte dextra libellus autē for=
matur sic.¶Dixit.T.ꝯtra.D.ꝙ cū idez
T.fecisset coraz tali iudice in ius voca
re ad talem diem ꝛ locum sempronium
super tali petitione quā ꝯtra ipsuz face
re intēdebat. idē.D.dictū semproniuz
vi exemit vel dolo procurauit vi eximi
propter qꝺ idez sempronius ad dictos
diē ꝛ locum in iudicio non comparuit:
quare cū idē.D.eidē.T.teneat̄ quantū
idem.T.in lit.iurauerit.ꝛ ipse.T.para
tus sit iurare vsq; ad summā centū.pe=
tit idē.T.se ad iuramentū admitti.ꝛ di
cto iuramento facto et prestito ipm.D.
in centū condēnari ad ea sibi prestāda
ꝛ cōdēnatū ꝯpelli ꝛc.Et caue qꝛ Jac.et
Pet.faciūt mentionē in libello ꝛ de in=
teresse dicendo quare cū actoris tm̄ in=
tersit ꝛc.Sed ego nō audeo hoc dicere:
qꝛ sicut.s.dixi.hec actio cōpetit dato ꝙ
nil itersit:adde ꝙ actor estimat sicut in
actione iniuriarū.igit̄ nō opꝫ facere mē
tionē ꝺ interesse:bene tm̄ cōcedo ꝙ si in
tersit:ꝛ de hoc vult facere mentionē ꝙ
nō minꝰ ꝓcedit libellus:ꝛ tūc nō est me
re penalis.imo venit pena ꝛ interesse.
vt.ff.ne q̄s eū q̄ in ius vo.est.l.fi.§.j.

1 ☞Actiones preiudiciales habēt sin gularē naturam ab alijs actionibꝰ realibus.vide qualiter.

2 Pluralis locutio duo supponit.

3 Actiones p̄iudiciales quare sic dicant̄.

4 Preiudiciales aūt dicūt̄ pluribꝰ modis

5 Joānes fabri excusat glo.ꝙ̄tū pōt:ꝛ hoc habet bonam consuetudinem.

6 Preiudiciales actiones quot sunt.

7 Actiones que cōpetant qn̄ agit̄ de statu filiationis.

8 Que autem competant.vide,

9 Item contra quem.

10 Actio preiudicialis datur patri vel filio quando se gerit pro soluto seu emācipato estne hoc verum indistincte siue pater sit in quasi possessione filiationis siue non.

11 Pater petit filiū detētū ab alio:detentator excipit ꝛ dicit filiū vocandū cū de statu suo agat̄:alꝰs ꝙ nō teneat̄ ꝓcedere.queritur an bene excipiat.

12 Actio p̄iudicialis an possit intentari ꝯ̄ vtrūq;.s.patrē ꝛ filium si est questio de statu filiationis.

13 Filius si cōuenit̄ ꝛ se cōtendit filiū alterius ꝛ alterū esse in possessione eius an requirit̄ autoritas illius alterius alꝰs ꝓcessus sit nullus.

14 Filiatio qualiter probetur.

15 Actio preiudicialis an cōpetat ꝯ̄ filiuz emancipatum vel econtra.

16 Actio preiudicialis alia est que cōpe=

tit dño contra seruū: ꝗs
aūt ꝓbare debeat in ista actione.

17 Libertus meus si detinetur ab aliquo an possum eū vendicare adiecta causa.

18 Quid aūt i ascriptitijs.

Adde ad idem numero 19.ꝛ.20.

21 Preiudicialis rei vēdicatio adiecta causa confessoria et negatoria ad officiū iudicis cōpetunt vbicūqꝫ vendicat aliqs ius in persona.

22 An aūt cōpetat aliquod interdictum.

23 Homines nostri qui nō sunt astricti in personis an possint se libere trāsferre ꝛ recedere dimissa terra.

24 Quid de vasallo qui tꝫ in feudū: an ꝫ cōpetant actiones ꝑiudiciales si se nō recognoscat in vasallū seu se aduocet.

25 Preiudiciales an cōpetāt si sit q̄stio de fraternitate vel cognatione.

26 Preiudicialis in qua q̄rit an quis liber sit: vel seruus quare datur pro iure formali cū res mea mihi seuire nō possit.

27 Actiones q̄ cōpetāt pro ꝑsonis ꝛ rebꝰ simul. ponit exemplum.

Adde ad idē nu.28.

29 Quid autē si sit q̄stio de subiectione vel iurisditione vel alio iure corporali tantum.

30 Actiones que cōpetunt qn̄ agit soluꝫ ꝓ iuribus debitis seu prestationibus absqꝫ hoc ꝙ vendicetur in persona.

Adde ad idem numero. 31.ꝛ.32.

33 Quid aūt in legato annuo perpetuo.

34 Quid si nihil debet de tēpore preterito an possit agi pro tpe futuro.

35 Sed quid si agitur pro tpe preterito petitur reus condēnari in futurū: an ista petitio ꝙ condemnetur ad presentandū i futurū veniat iure actionis vel officio iudicis.

36 An autē virtute huiꝰ ꝓcessus ꝛ sententie fiet executio de annis que fluxerunt pendente processu.

Adde ad idem nume.37.

38 Preiudiciales actiones sunt istius nature ꝙ sententia in eis lata preiudicet oibus: an hoc verū sit indistincte.

39 Quid si agitur de ingenuitate et libertinitate: an sententia faciat ius quo ad alios.

40 Quid in causa legitimationis vel cognationis: an sententia faciat ius quo ad alios.

41 Quid in causa nobilitatis.

42 Sententia lata pro statu facit ius: quid si contra statum.

43 Libellus, qualiter formatur in actione preiudiciali.

a Preiudiciales[a] actiones. Quāuis is.§. fuit bene glo. tamen quia materia quotidiana multas etiam nouas questiones congeram circa eam. Et vides ꝙ imperator duo facit primo preiudiciales enumerat. secundo que sunt pretorie ꝛ que ciuiles declarat. Casum non oportet poni: quia clarissimus est. sed potes sic incipere. Domine imperator vidi. ṡ. de aliquibus actionibus realibus ac personalibus. Item de aliquibus pretorijs ꝛ aliquibus ciuilibꝰ: sunt ne alique alie reales ꝑtorie vel ciuiles. Imperator respondet ꝛ dicit ꝙ sic. nam pre iudiciales ꝛc. prosequere literam. ¶ In glo. pro constanti ibi res petitur id est persona que est loco rei: vt bos vel asinus ẞm docto. quandoqꝫ tamen vendicaretur ius in persona. vt. ĩ. videbis. ¶ In eadem glo. ibi reseruauit[b]. hec ratio nō procedit: qꝛ hic non tractat de ciuilibus immo per hanc rationem debuit poni. ṡ. post. §. alie. vbi fuit tractatum de ciuilibus realibus. Dicit Jaso.

a ¶ Preiudiciales. Iste. §. ẞm ange. diuidit sicut h. ẞm Jo. fab. Et sic summat ẞꝫ eū. Actiōes ꝑiudiciales q̄ hic enūerant sunt i rem: quarū aliq̄ sunt ciuiles alie ꝑtorie.

b ¶ Reseruauit. Uid h ang. post ꝑnci. ꝛ Jas in. iiij. colū post me. in ꝟ. in ea. gl. ibi ꝛ docto. q̄ dicūt hāc glo. in hoc reprobari: vt p eos videre poteris. iteꝫ do. Jaso. dicit hāc gl. esse ꝓlixiorē q̄ sit i toto ti. act. vel in toto isto volu.

q hic ponitur quedaz diuisio actionuz. nam quedaz sunt preiudiciales: quedã non. ideo ad singularez diuisionẽ opor
1 tuit dare singularem tractatũ. ¶ † Itez quia he actiones habent singularẽ naturam ab alijs actionibus realibus: qr in alijs reperiũtur quatuor: actor: reus: iudex: ꝛ res q̃ petit: in his autẽ res que petitur ꝛ reus idem sunt. Et ideo quia probabilius poterat dubitari an essent in rem an in personam: separatim fuerunt apposite: quia separatorũ ꝛc. C. de dona. inter vir. ꝛ vxo. l. si maritus. ¶ In ea. glo. ibi cũ dicit. sunt tres. verũ est in hoc. §. sz bene sunt plures. vt. j. dicetur. ¶ In ea. glo. ibi dic vt ibi. melius in. d.
2 l. si iudex. ¶ † In ea. glo. ibi cũ dicit excepta vna. ꝛ ita pluralis locutio supponit duas. ff. de verb. signi. l. inter illam. de testi. l. vbi numerus. de manu. testa. l. libertas. §. fi. ƀm Dy. ꝛ hoc sequuntur Iaco. ꝛ Pet. nec est dubitabile. ¶ In eadem glo. cum alleg. si quis inge. esse di. l. j. ꝛ. ij. §. j. ille leges parum aut nihil faciũt. sed facit. ff. de rei ven. l. j. §. per hãc ff. de lib. ag. l. iij. §. hoc edictum. Dy. opponit contra hoc officium iudicis non habet locum ex quo actio competit. ff. de mino. l. in cause. de eden. l. quendaz. de dam. infec. l. damni. §. de illo. ¶ Sed illud obtinet quãdo officiũ dat contra ius commune: secus si ƀm ius commune: vt in presenti proposito. ƀm eum. idẽ dicit glo. d. §. per hãc. ¶ Item quod hic dicitur de officio intellige quãdo libertus a nemine detinetur vel si detinetur non inuitus. vt no. in dicto. §. per hanc in filio. ¶ Quidam dicunt qd officium non competit nisi in casu quo se libertum confitetur. ff. de offic. pre. vrb. l. j. §. cum patronus. Et per hoc videtur q in dicto. §. per hanc. loquitur tantum de filio quod satis videtur probabile. Item intellige q officium datur. nam de filio non reperitur q possit officium intentare: ꝛ multominus libertus cõtra patronum. Et in hoc videtur glo. ista corrigẽda. ꝛ hoc nisi concluderetur ad alimenta. nam tunc daretur officium cõtra patrem vel patronum. ff. de libe. agno. l. si quis a liberis. in princip. si vis sustine-

3 re glo. nihil obstat validum. et de hoc etiam. j. in materia. ¶ † In eadẽ glo. ibi cum dicit ꝛ simi-
a les[a]. hãc approbat Dy. ꝛ facit qd not. ff. de acti. et obliga. l. ex consensu. Glos. tamen videtur dicere contra. j. in questione. itez quo iure. sed ibi expones. ¶ In eadẽ gl. cum allegat. §. ius autẽ. vide ibi ꝛ per hãc. ꝛ que ibi scribũtur hic recita. ¶ In ea. glo. ibi cum alleg. l. sed si hac. §. penul. ꝛ fi. Dy. approbat opiñ. Io. Iac. et Pet. dicunt q ideo iste tres dicuntur preiudiciales: quia agitur d maiori preiudicio quod possit esse. videlicet status hominis. ar. ff. de ca. di. l. fi. ꝛ ƀm hãc opi. cessant due questio
4 nes seq̃ntes. ¶ † In ea. glo. cum alleg. C. de pe. here. l. fi. §. j. ꝛ. ij. scire debes quod preiudiciales dicuntur pluribus modis. vno modo quia p̃iudicãt alijs questionibus: qr forte pricipales alie accessorie. ꝛ he sunt plures. vt. ff. de except. l. fundum. ꝛ. l. fundi. alio modo: qr sentẽtia in eis lata preiudicat alijs. Et hec etiaz sunt plures. vt querela inoff. test. vt notat. Item sententia lata super etate. ff. si mino. l. de etate. vel super alio statu persone. C. de decu. l. quoties. et plures alie. C. res iter alios. acta. notãtur. Alio modo qr agitur de statu hominis. et ita sumitur hic. ꝛ de his tractatur hic. et iste non sunt nisi tres: vt

a ¶ Et similes. Istagl. vñ sibi ꝯria ibi. itẽ quo iure ascriptitij. tñ cõmunit approbat per doc. ꝛ vide hic ang. in p̃n. ij. colũ. plene tractantez qñ iste actiones dicant preiudiciales. in ꝟ. in hac ergo q̃stione. ꝛ in hoc vtile ẽ videre do. Ias. q̃ multis passibꝰ allegat io. fab. q̃ lõgũ esset scribere immo tediosum. iõ recurre ad euz hic.

hoc.§.q͂ al's esset insufficiens nisi omes
5 enumeraret.¶ † In.e.glo.in contraria
preiudiciali.hec glo.est contraria sibi-
ipsi.nam.s͂.negauit preiudicialem esse
contrariam qd hic concedit.Item vide
tur continere maximam absurditatez.
Nam vocat vtile͂ & directa͂ & tn͂ constat
q͂ vtilis & directa distinguu͂t tan͂q͂ spe
cies opposite:vt satis dictum fuit.s͂.e.
§.oim.& apparet i arbore.¶ Sz ad hoc
dicas q͂ glo.intelligit ponere hic dire-
ctam respectu contrarie de qua stat im
subijcit.Item inte͂dit ponere contrari
i.q͂ econtra competit.non q͂ contrar...
& directa sint due & diuerse actiones p͂
iudiciales.al's glos.non procederet sic
potest palliari tn͂ non possi͂ negare q͂n
male fuerit compostata ex defectu s[c]ri
6 ptoris vel al's.¶ † In ea.glo.ibi qd ni-
hil est.gl.videt͂ co͂traria.C.in qui.cau.
colo.cen.l.j.vbi dicit posse agere nega-
toria.Ite͂ videtur ɔtraria.vbi dicit agi
officio iudicis.C.de agri.& cen.l.cuz sa
tis.§.caueat.alibi dicit q͂ dat͂ rei ve͂.
adiecta ca͂.vt.d.l.j.§.per hanc.ff.de rei
ven.hic gl.reddet quod dat͂ vtilis non
directa p͂iudicialis.Quid ergo dicem⁹
Uidetur q͂ non detur q̄ preiudiciales
no͂ su͂t nisi tres.si tu des plures redar-
gues text.de isufficientia qd est absur-
dum.Item videtur q͂ non dentur con
fessoria vel negatoria cum non dentur
nisi quando seruit⁹ detur a re rei.ff.de
serui.ti.generali.l.vt pomu͂.officiu͂ iu-
dicis non potest dari cum non exte͂dat͂
ad prestationes futuras.vt.ff.de vsu.l.
j.in fi.& hoc no.Et sic videtur q͂ neutra
gl.procedit.Super hoc distinguenda
sunt facta.interdu͂ em͂ agitur pro statu
personarum: seu iuribus que debe͂t co͂
petere in personis:interduz pro perso
nis iuribus & reb⁹ simul.Circa primu͂
vbi agitur de statu persone sciendu͂ q͂
interduz agitur de statu filiationis:in
terdu͂ de statu seruitutis & libertatis:i
terdu͂ de statu libertinitatis & ingenui
tatis:interduz de alio statu p͂sone.p.l.
vel ɔsuetudines introducte.¶ Redea
mus ad primum vbi agitur de statu fi
7 liationis.¶ † Queritur que actio͂es co͂
petant.Et certuz est q͂ patri competu͂t

quatuor preiudicialis officiuz iudicis
interdictum rei ve͂.adiecta causa de iu
re quiritu͂.vt.l.j.§.p hanc.ff.de rei ven-
di.¶ Querit͂ circa prim͂a͂ videlicet p͂
iudiciale͂ q͂ sit.Et certum est q͂ realis &
pretoria.vt hoc.§.nam hec p͂iudicia.a
de partu agnoscendo vnu͂ & idem sunt.
vnde in.d.§.per hanc.vocatur preiudi
cium.hic de partu agnoscendo.Sed vi
detur q͂ sit ciuilis cum det͂ ex se.con.ff.
de ag.li.l.iij.§.j.constat aute͂ qd se.con.
est de iure ciuili.ff.d iust.& iur.l.ius aut
ciuile.ergo sequit͂ q͂ hec actio sit ciuil.
Ad hoc po͂t responderi q͂ hec actio fuit
introducta p p͂tores originaliter veru͂
est q͂ post fuit confirmata & propagata
per se.con.vnde no͂ propter hoc muta
uit originalem naturam ideo sup p͂to
ria.vt notatur in simili.ff.de bono pos.
8 here.pen.l.j.¶ † Querit͂ cui competat.
dic q͂ patri vt dicit.& filio si pater negat
eu͂ filium vt hic no.& facit.ff.de ag.li.l.
si quis a liberis.in p͂n.& §.si vel pare͂s.
9 ¶ † Queritur co͂tra que͂.Et certu͂ est q͂
illa q͂ competit patri dat͂ ɔ filiu͂ inche-
dientem seu se gerente͂.p emancipato
vel negante͂ se filiu͂ ei⁹ non detentu͂ ab
alio quid si detinetur ab alio.dicit q͂ si
volens datur preiudicialis contra filiu͂
si inuitus non dat͂ sz recurrit͂ ad rei ve͂
di.vt no.§.p ha͂c.& d.§.ius au͂t.s͂.de pa.
po.Pone ergo q͂ filius ab alio detinet͂
q͂ dicit eu͂ suu͂ filiu͂ & fili⁹ dicit se esse illi⁹
qui detinet.& ita detinetur volens.nu-
q͂d p͂t agi ɔ solu͂ filiu͂:vl' an opz agi ɔ il
lu͂ q͂ detinet.Uidet͂ q͂ oporteat agi con
tra detinentem cu͂ eius intersit.ff.de a-
dop.l.na͂ ita.de ve͂.isti.l.j.§.denu͂tiare.
na͂ detinens q͂si possidet ipm͂ vt filiu͂ cu
filiatio quasi possideat͂:& ideo datur in
terdictum possessoriu͂ q͂ no͂ posset com
petere nisi ee͂t quasi possessio:cu͂ o͂a in
terdicta sint possessoria.j͂.de interdi.in
prin.& sic ille q͂ possidet seu quasi co͂ue
niendus est immo videtur q͂ fili⁹ hoc
casu conueniri non possit p͂iudiciali:q̄
p͂iudicialis in rem est & datur ɔ filium
quasi contra possessorem filiationis ad
instar p͂iudicialis que datur contra ser
uum quasi posside͂te͂ libertate͂.ff.de li.
ca͂.l.liberis.§.fi.Et q͂ hec preiudicialis

dekratione quasi talis possessionis no=
tatur in.§.p hanc.prope fi.magne glo.
⁊ sic cũ filius hoc casu non quasi possi=
deat filiationem:sed ille qui eũ detinet
non videtur qd possit conueniri.et pro
hac opi.ff.de li.exhi.l.fi.in fi.videtur er=
go ꝙ dictum glo.positarum in.d.§.ha=
beat locũ vt ille q detinet nulluz ius se
cõtendit habere.⁊ hoc põt addi ad glo.
¶ In residuo glo.videnł satis bone ad
quas recurras.in hoc tamen aduerte.
nã Iaco.videtur hic velle ꝙ officiũ iu=
dicis ita demum detur si nõ sit qstio de
potestate nec de filiatione sed de alimẽ
tis ⁊ alijs iurib⁹ debitis a patre vel ecõ
tra:sed vbi est qstio de filiatione vel po
testate non.p quo.ff.de ag.lib.l.si qs a
li.§.solent.Sed pdicte gl.dicũt ꝯ pro q
bus.ff.de li.exhi.l.iij.§.hic aũt.in fin.vi
10 de.s.in additione illi⁹ legis.¶ † Sz po
test qri hic.p̄iudicialis datur patri vel
filio quando filius se gerit p soluto vel
emancipato:est ne hoc verũ indistincte
siue pater sit in quasi possessione filia=
tionis siue non.Uerbi gratia.pater hz
filiũ in domo:⁊ fili⁹ obedit ei tanꝗ pa=
tri:nihilominus pater dubitãs ꝙ fili⁹
tractu tẽporis posset sibi mouere que=
stionẽ filiationis:vult agere cõtra eum
p̄iudiciali vt pronũtieł filius.vel econ=
tra fili⁹ existẽs in quasi possessione filia
tionis vult agere contra patrẽ vt pnũ=
tietur filius vel existẽs in quasi posses=
sione nõ filiationis vt pnuntieł nõ fili⁹
qrił nũqd põt.Et nõ vł qr possidẽti nõ
dał ac.ff.vti pos.l.j.§.iterdictum Dy.
tangit hic ⁊ tz ꝯ:primo p rationẽ:scdo
p casum legis.Ratio est hec:differẽtia
assignał iter acł.q competũt ad corpo=
ralia ⁊ que ad incorporalia:qr q ad cor
poralia non dał possidenti:q ad incor
poralia dał possidenti.vt.s.eod.§.eq.
nunc cõstat ꝙ hec actio p̄iudicialis da
tur p incorporali:vez p iure filiationis
ergo dał possidẽti.¶ Preterea dicit hic
quasi expssum.nã q nat⁹ est ex iustis nu
ptijs est in quasi possessione filiationis
ff.de his q sunt sui vel ali.iur.l.filiuz.et
tñ agit hac actione.ff.de ag.li.l.fi.§.j.er=
go determinatio qõnis est clara.Dyn.
vł supponere hanc qstionẽ sibi nouam

⁊ tñ Iac.tangit eã hic:⁊ eodẽ modo de
terminat:parũ tamẽ aut nihil allegat.
11 ¶ † Sz pone.pater petit filiũ ab alio q
detinet detentator excipit ⁊ dicit filiuz
vocandũ cũ de ei⁹ statu agał:als dicis
se non teneri pcedere:qritur an bñ di=
cat:vel quare ecõtra pł agit ꝯ filiũ p̄iu
diciali fili⁹ dicit se esse filiũ alteri⁹ quez
dicit vocã.als se non teneri pcedere q=
ratur an bñ dicat.Et non vł ꝙ certum
est ꝙ in actionib⁹ realib⁹ sufficit voca=
ri illũ q detinet ꝗuis nõ sit dñs:vel cã
alium tangat:vt.l.officiũ.ff.de rei vẽd.
igił ꝗuis cã possit tangere filiũ sufficit
vocari ipm patrẽ:sed agił rei vẽ.de iu
re quiritũ contra illũ q dicit se patrem
vel ipm filiũ si agatur p̄iudiciali cõtra
filiũ.⁊ hoc põt probare p naturam con
fesso.q datur contra illuz q impedit me
vti iure seruitutis:ꝗuis nõ habeat pos
sessionẽ vel dñium rei seruiẽtis.vt.ff.si
ser.vẽd.l.si quis diuturno.⁊ dixi.s.eo.
§.eque.igitur videtur ꝙ quilibet tenea
tur respondere videlicet pater ⁊ filius
singulariter super pdictis actionibus
si vocẽtur singulariter.⁊ pro hoc.ff.de
lib.causa.l.si pariter.quando appel.sit.
l.ij.§.si is qui.⁊ hoc satis supponunt le
ges que dicũt ꝙ snia lata contra obstat
exceptio rei iud.contra illum.ergo sup=
ponunt ꝙ contra alterũ separatim agi
põt.ff.de re iudi.l.sepe.C.de lib.cã.l.pn
cipaliter.ij.¶ In contrarium videł ex=
pssum extra de maio.⁊ obe.c.inter.iiij.
⁊.c.fi.sed illud.c.nihil facit:quia ibi cõ=
cludebat contra partez absentem petẽ
do declarari ecclesias sibi subiectas:sz
nos loquimur quando concludit cõtra
psentem.vnde in hoc aduerte quia ve=
rum est indubitate ꝙ non põt excipi p
modum pmissum.Sz bene veruz est ꝙ
pater qui cõuenitur tanꝗ detinens rei
ven.põt dicere ego non cõcedo eũ meũ
filium agas contra ipsum:⁊ talis exce=
ptio debet recipi.ff.de libe.exhi.l.fin.et
l.iij.§.hoc aũt.similiter filius põt dice=
re ego non nego me esse tuũ filiũ:sz ta=
lis me detinet in filiũ:age contra ipm.
ista tñ exceptio non repellit agentem:
immo pronuntiabił contra illum q nõ
12 contẽdit.vt.d.l.fin.de lib.exhi.¶ † Sed

nunq̄d pōt agi cōtra vtrūqꝫ simul. Nō
videbitur qꝛ si sñia ferreť in ꝑiudiciali
obstaret exceptio rei iud.i alia.⁊ sic cu=
mulari nō possunt etiā cōtra diuersos
ff.de pec.l.quo.§.si creditor.⁊ videť ex=
ꝑssum.ff.de lib.ho.exhi.l.iij.§.is q̄.⁊.§.
plane.ff.de peti.her.l.si quis libertatē.
⁊ hoc vbi filius se non contēdit non fi=
liū:immo cōtra filiū vr̄ primo agēdum
13 ꝑ iura ꝓdicta.¶†Item queritur an in
casu quo filius conuenitur ⁊ se conten
dit filium alterius:⁊ dictum alterū ha
bere possessionē filiationis illius req̄=
ritur illi⁹ patris autoritas ⁊ processus
sit nullus si non adhibeať.iuxta.l.fin.§.
necessitatē.C.de bo.q̄ lib.qđ vr̄ verum
cuz patris intersit.⁊ sic non pōt fieri q̄n
pater possessor vocetur ⁊ quin sciat cau
sam agi:⁊ sic magna ex parte cessat que
stio ꝓdicta:quia tunc nō oportet agi cō
tra patrē:sed sufficit victoria contra fi=
lium.vt.d.l.sepe.ff.de re iudi.de sta.ho
14 mi.l.iuregen.¶†Pōt queri⁹ vlterius q̄
liter filiatio ꝓbetur.Et de hoc satis po
tes videre.s̄.de adop.§.fin.vbi multas
allegationes reperies recurrere ad eas
in vtroqꝫ iure.⁊ in summa Host.qui fil.
sint legi.¶Itē q̄ritur nunquid hec ꝑiu
dicialis competat patri adop.⁊ ecōtra.
Et non videtur cum non habeat hodie
in potestate hec actio competit ꝓ filio
qui est in potestate sicut interdictuz de
lib.exhi.ff.de lib.exhi.ꝑ totum.¶Item
quia nihil ad patrē adoptiuuz transit.
vt.s̄.de adop.§.j.⁊.C.de adop.l.cum in
adoptiuis.⁊ hoc nisi dareť in adoptio=
nē alicui de maioribus:tunc crederem
agi ꝑiudiciali.⁊ idem in quocunqꝫ ar=
rogatore vel arrogato cum transeat in
15 potestatem ꝑ iura predicta.¶†Itē q̄ri
tur nunquid competat contra filium
emancipatum vel econtra.Non vr̄ qꝛ
pater non habet ius in ꝑsona sicut di=
ctum est de adoptiuo.¶Sz pōt dici cō=
tra quia multa iura remanēt sicut q͛ te
netur alere.ff.đ ag.li.l.si q̄s a lib.in ꝑn.
nec pōt in ius vocare.C.de in ius voc.l.
fi.¶Sz nunq̄d dať inter matrē ⁊ filiuz.
Pōt dici q͛ sic ꝑ dictam rōnē:⁊ inter su=
periores q̄ non habēt in ptāte ⁊ inter na
turales tantum vt vtilis vēdicatio sal=
tem vbi pater non extat.ff.de fideicom.
li.l.sed si non data.§.j.de iureiuran.l.
si vnius.§.interdum.argu.tamē cōtra
de fur.l.mater.vide.s̄.de ob.q̄ ex delic.
nas.§.interdum.hoc tamē certum est q͛
officium iudicis datur matri.vbi filius
ab alio detineť.ff.de lib.cā.l.iij.§.final.
16 ¶†Nunc loquamur de alia ꝑiudicia
li q̄ competit domino contra seruū vel
ecōtra seruo ꝯ dominuz.⁊ sup hoc non
multum insistēdum:quia certuz est q̄
competit:qꝛ dn̄o vel seruo.Itē certum
est contra quē q̄s cōtra dominū vel se
uum:q̄s aūt habeat probare vide.ff.de
lib.cā.l.liberis.§.fi.ff.de exce.l.genera
liter.qn̄ aūt seruus possideat libertatē
vide de acq̄.pos.l.iij.§.si seru⁹.⁊ plene
ꝑ Innocē.extra de ser.non ordi.c.ij.vi
de ibi.eadēqꝫ ꝑ omnia videntur dicēda
in ꝑiudiciali q̄ competit pro libertate ⁊
ingenuitate:vt ptz satis ꝑ illa q̄ hic li
guntur ⁊ notantur.Et nota.q͛ he ꝑiu
diciales preiudicant aliis questionib.
si principaliter intentētur.si aūt creā
do cognoscitur de eis cum causa prin
cipali.C.de ordi.cog.l.ij.vide ibi ...
proponātur in vim perempto.¶Si
tē ad elidēdum intētionem.Verbi gra
tia non potes agere vel accusare.quia
seruus es vel monachus tunc retardat
principalē cognitionē:credo tamē q͛ ...
gnoscetur ꝑ modum exceptionis non
ꝑ viam libelli.vt.d.l.ij.Et not.q͛ ꝑiu
he ꝑiudiciales de quib⁹ hoc.§.agitur.
sint reales non tamē dantur nisi contra
illos ⁊ illis de quoꝝ statu agiť.nam ...
competūt contra tertiuz ꝯuis aliarū
les competant ꝯ quoscunqꝫ possesso...
vel detinētes vel turbantes vt videtur
s̄.§.omniū.⁊.§.eque.⁊ pōt esse ratio ...
legislator eas adinuenit contra has ...
sonas ⁊ ꝓ eis tantum.qꝛ contra tertium
erat satis prouisum saltē quando de...
netur filius ꝑ rei vēdi.adiecta cā ...
re q̄ritum.vel si detinetur seru⁹ rei ...
17 directa.¶†Quid ergo si libertus ...
a tertio detineť nunq̄d possuz vēdica
adiecta cā.Et non vr̄ qꝛ illi solū vēdi
tur qui sunt in potestate.vt.l.j.§.ꝑ ...
s̄.alleg.libertus aūt non est in potesta
te quare ⁊c.quomodo ergo nihil ꝑiudi

ditur si detinetur volēs: qꝛ non pōt agi interdicto de libero ho. exhi. ff. de li. ho. exhi. l. iij. §. si q̄s volētem. Nec q̄stio non tangitur alicubi. et est adeo dubia sicut

18 illa de ascri. que tangitur in glo. ¶ † Videamꝰ ergo de ascriptitijs ꝛ alijs: quia qđ dicetur de eis poterit dici ꝺ liberto. Quid ergo dicemus glos. sunt diuerse. vt dici. s. in princip. huius additionis. Docto. iuris cano. maxime Spec. videt velle ꝙ oēs actiones q̄ hic nominantur in glo. competant ꝓ ascriptitijs et alijs ꝛ ponit libellos in ti. q̄ fil. sint legi. l. iiij. Breuiter istud nō pōt ꝓcedere ꝑ rationes p̄dictas. s. in prin. huius additionis. nam si sic esset essent plures p̄iudiciales qđ est ꝯcludere ꝯ hunc tex. vt. s. dixi. Pōt tñ dici ꝙ vbicūqꝫ quis vēdicat sibi ius in ꝑsona: ꝛ est talis ꝙ de iure vel consuetudine pōt competere vendicanti ꝙ competant p̄iudiciales vtilis ꝛ ei q̄ dicit tale ius sibi competere et ꝯtra eū: nam he actiones vtiles extēduntur ad casus non cogitatos ꝑ legislatores q̄n equū est ac. dari. vt. l. ac. ff. de neg. gest. vñ quando directa denegat ꝛ vtilis cōceditur. vt dixi. s. §. oim. C. ad exhi. l. si res. ff. de ꝑcu. l. in cause. C. de he. ven. l. emptor. igitur in hoc proposito lꝫ directa deficiat dicā competere vtilē. et hoc probat: qꝛ patri. competit interdictū ꝓ liberis exhi. ꝛ illud cōpetit vtile marito ꝓ exhibēda vxore. ff. de li. exhi. l. immo. C. e. l. ij. si ergo illud extēditur ad vxorē saltē ꝓpter ius qđ maritus in ea hꝫ nō est mirum si actio p̄iudicialis vtilis cōpetit vbi agit de statu seu iure qđ cadit in ꝑsona de ꝯsuetudine vel de iure: igit ꝓ ascriptitijs agricolis cōdonatis vniuersaliter ꝑ illis omnibus de q̄bꝰ satis plene. C. de agri. ꝛ cen. in rubri. ꝛ pleniꝰ in sum. Host. de na. ex li. ven. ac. idē crederem dicēdum de alijs quibuscunqꝫ in quibus agitur de statu persone vel iure qđ habetur in ea sicut obediētiā ratione religionis vel subiectionis iurisditionis credo ꝙ possit p̄iudicialis vtilis intentari. ff. de li. cā. l. igitur. §. si opera. ꝛ hoc q̄n est cōtētio inter ꝑsonas de quarū statu agit. si aūt agere q̄s velit ꝯ tertiū non competit: sicut nec vera p̄iu-

19 dicialis. vt. s. dixi. ¶ † Qua ergo actione agetur si alius talē ꝑsonā detineat glo. dicit in. l. j. §. ꝑ hanc. qđ rei ven. adiecta cā quam dicit cōpetere ꝓ quacūqꝫ ꝑsona in qua habeo ius. ¶ Sꝫ cōtra hoc facit: quia hec rei vē. non competit nisi quando ꝑsona q̄ petit est in potestate: tunc eñ non mirum si competat: sed q̄n habeo aliqđ ius sꝫ nō habeo in ptāte. non video ꝯpetere: sicut nec interdictum. de lib. ho. exhi. ff. de lib. ho. exhi. l. fi. p̄terea interdictū. de lib. exhi. et hic rei vē. concurrunt. vt ptꝫ ꝑ totā hāc materiā. ff. de. lib. ho. exhi. l. iij. §. hoc aūt. ꝛ tñ constat ꝙ illud interdictū non competit nisi ꝓ liberis in potestate cōstitutis: vt ptꝫ ꝑ totū titulū. ꝛ maxime in. l. j. in p̄nc. §. j. ergo nec rei vē. ¶ Solu. satis pōt dici ꝙ competat rei ven. vtilis adiecta cā ꝓ omnibus p̄dictis ad instar illius q̄ cōpetit ꝓ filio in ptāte constituto nō illa eadē sicut dixi. s. in p̄iudiciali. et

20 forte sic voluit itelligere gl. ¶ † Et posset dici ꝙ etiam competunt vtiles confessoria et negatoria. iuxta illa q̄ not. in l. ij. C. in q̄b. cau. colo. cen. et videt expressum extra de maio. ꝛ obe. c. inter. iiij. ibi eñ agebatur ꝯfesso. ad obediētiā ꝑut Inno. ibi no. nec obstat oppositio quā feci. s. in p̄nci. huius additionis: videlicet ꝙ cōfesso. non dat vbi seruitus debetur a re rei: qꝛ verum est in vera confes. sꝫ quasi confesso. sic vt dixi. s. e. §. eq. vide ibi. ꝛ ideo pōt reprobari glos. q̄ est

21 hic. ¶ † Recollige ergo ꝛ dic ꝙ p̄iudicialis rei vē. adiecta cā confessoria ꝛ negatoria ad officium iudicis competūt vbicūqꝫ quis ius vendicat in ꝑsona. Differunt tamen ꝙ p̄iudiciales cōpetūt illis q̄ dicunt se habere ius in ꝑsonis ꝛ ꝯ illas non ꝯ tertiū. ꝛ eodē modo illis qui hoc negant ꝯ illos q̄ dicunt ꝛ asserūt se habere ius: et his p̄iudicialibꝰ agit q̄n est q̄stio de illo iure qđ dicit ꝯpetere ꝑsone: vel ꝙ negat: si autē non sit qđ de hoc: qꝛ forte ꝑsona ꝯfitetur cōditionem suā. sꝫ nō vult soluere vel reddere aliq̄ donaria q̄ rōne subiectionis cōpetunt. Verbi grā tu es meꝰ ascriptitius debes venire semel in septimana opari in opere meo: nō fit qđ q̄n sis ascriptitius: qꝛ nec

tu negas: sz dicis te non teneri ad illas
operas que petuntur: tūc habet locum
offi. iudi. et ecōtra si tu negas dicens te
ad hoc non teneri ꝛ te indebite grauari:
ꝛ sic potest intelligi. C. de agri. et cēsi.
l. cū satis. §. caueāt. de offic. pre. vr. l. j. §.
patron⁹. sz ꝓprie nō habet locū vbi est
questio de statu persone. Potest tamen
dici ꝙ hoc est verū ꝓprie: sed extensiue
potest dari vt dixi in simili. s. per. l. iij.
§. hoc autē. de libe. exhi. sed et hoc casu
potest cōpetere cōfessoria ꝛ negatoria vtilis.
vt. s. dixi. cōtra tertiū ꝓo cōpetit rei
ven. vtilis adiecta causa. Itē potest cōpetere
quasi cōfessoria q̄ cōpetit contra
quēlibet turbantē. vt. l. si quis diutur-
22 no. ¶ † Sz an cōpetit aliqđ interdictū.
Uidetur posse dici ꝙ sic: qꝛ sicut interdi
ctum de libe. exhi. vtile cōpetit ꝓ vxore
ꝓpter ius qđ maritus hz in eam: ita videtur
ꝙ debeat extēdi ad quēlibet casum
quo vendicatur ius in ꝑsona. vt. l. ij. de li.
exhi. C. ꝛ ff. vel officiū iudicis ꝓ posses-
sione. C. de agri. ꝛ cen. l. si coloni. inter-
dictū autē de lib. ho. exhi. nō cōpeteret
ꝓpter ius qđ q̄s contendit se habere in
persona. vt. l. fin. §. fi. ff. de lib. ho. exhi. ff.
de acq̄. pos. l. cum heredes. §. fi. ꝛ ibi no.
cōpetit tamē. qꝛ homo liber detinetur. nā
tales liberi sunt. vt. no. in. l. ne diutius.
C. de agri. ꝛ cen. et hec ꝓcedūt vbi quis
se dicit habere ius in ꝑsona: qꝛ perso-
23 na sit astricta. ¶ † Quid ergo dices de
hominib⁹ nostris q̄ nō astricti in perso-
nis possunt ne se trāsferre libere ꝛ rece-
dere terra dimissa. Certe nō videtur ꝙ
aliqua de predictis remediis cōpetant
pro illis nisi interdictuz de libero hoie
exhi. quādo detinetur volēs et dolo. ideo
si aliq̄s iustitiarius teneat talez hoīem
tuum captū ꝛ petat ipse expeditionem
suam tu nō potest agere ꝓ ipso cū sit li-
ber. vt notāt canoniste extra de appellatio.
c. dilecti. immo nec potest agere īterdi-
cto de lib. ho. exhi. cuz requirat dolū. vt
l. iij. §. j. de lib. ho. exhi. et iuris executio
nō habet iniuriā neq̄ dolū. ff. de iniur.
l. iniuriarū. §. is qui. ¶ Credo tamen ꝙ
posset sibi assistere. vide quod scripsi. C.
vbi cau. fisc. ag. l. fiñ. in breuiario. sed si
haberes ius in persona: quia esset tibi
subiectus ratione iurisditionis vel alr
24 secus dicerem. vt. s. dixi. ¶ † Quid dices
de vasallo qui tenet in feudū nun-
quid he actiones cōtra eū cōpetāt sinō
recognoscat se vasalluz seu se aduocet.
Non credo qꝛ non vendicatur ius in ꝑso-
na. ꝛ ita tenent hic Jaco. ꝛ Pe. qꝛ pauca
tangunt circa hanc materiā. et pro hoc
facit qꝛ persona non est obligata obli-
gatione que in ea ius cōstituat. in feu.
de vasal. qui contra cōstitu. lotha. c. j. in
fi. Quomodo ergo ꝓuidebitur domino.
respondeo capiat feudum suum vel petat
tanq̄ cōmissum. in feu. si de feu. con
trouer. fue. c. vasallus. que sit prima cā
25 benefi. amit. per totū. ¶ † Item querit
nūquid he preiudiciales cōpetant si sit
questio de fraternitate vel cognatiōe.
Uerbi gratia. habeo fratrē vel cognatū
qui nō habet liberos ꝛ cui successurus
sum: dubito ꝙ tractu temporis copia
probationis valeat deperire. volo agere
preiudiciali vt ꝓnuncietur talis nun-
quid possum. ¶ Uidetur ꝙ sic saltē vtili
ad instar ꝑiudicialis de partu agno-
scendo: ex eo maxime: quia sicut in filiatione
cadit quasi possessio: ita et in fra-
ternitate. vt no. C. de ꝓba. l. non nudis.
Sed doc. non consueuerunt approba-
re illā glo. qꝛ cū frater vel cognatus nō
habeat ius in personis alterutrum nō
possunt he actiones cōpetere. ꝛ facit. ff.
de ven. in pos. mitten. l. vbicunq̄. §. in-
terdictuz. ꝛ hāc tenēt. Jaco. et Pe. quo-
modo ergo ꝓuidebitur. Faciat exami-
nari testes ad eternaz memoriam. C. de
fide instru. aut. si quis cōtra legē. et de
testi. ca. significauit. vel petat alimenta
officio iudicis in casu quo frater tenetur
alere fratrē. de quo. C. de ꝯnatu. lib. aut.
26 licet. ¶ † Sed potest queri quomodo
preiudicialis in qua queritur an quis li-
ber sit vel seru⁹ datur pro iure formali:
cum scriptū sit ꝙ res mea mihi seruire
nō potest. Item nō possum habere ius
formale seruitutis in re mea. vt. l. vti-
frui. §. fi. ff. si vsufru. pe. si ergo dicā ser-
uum meuz quomodo agā preiudiciali
pro iure seruitutis qđ dico me habere
in eo qui est meus. ¶ Potest dici ꝙ ille
due regule obtinent in rebus corpora-

libus irrationabilibus que se possidere non possunt: sic in rationalibus que quasi possident libertatē. vnde a seruo corpus suū peti non potest: q2 nec possidet sed libertatem quasi possidet: quia quo ad illā est quasi persona extranea. ⁊ quasi tertius cōuenitur: ideo ius formale cadit in eo sicut si alius rem teneret: et ideo illud ius ab eo petit̃. ¶ Satis vidimus de actionibus que competunt pro personis ⁊ iuribus que in pso
27 nis habem⁹. †Querit̃ que actiones cōpetant ꝓ personis ⁊ rebus simul. Uerbi gatia. habebā villam in qua habebam omnē iurisditionē: et nihilomin⁹ habitātes sunt omnes mei ascriptitij: vel al's condonati denegant mihi iura mea vel alius ea occupauit et detinet requirit̃ qua act̃. agam. ¶ In hoc aduertendum circa factū: q2 aut agitur cōtra illū qui detinet: aut contra ipsos quos dicit tales esse subiectos. in primo casu quādo vult agere contra detinentem: tūc si actor dicat solū et fundum totius ville esse suum: q2 forte mouet tota ab eo ad censum potest illa petere cum hominibus iurisditionis: ⁊ alijs suis iuribus ac pertinentijs vniuersis: et credo ꝙ per rei vendi. vnde licet rei ven. non datur ad incorporalia. vt. l. j. §. ꝑ hanc. ff. de rei ven. tamē incorporalia veniūt cū ipsa re tanꝙ accessoria. ff. de vi et vi ar. l. j. §. illud. argu. C. de bo. vac. l. ij. de fun. limi. l. ij. potest em̄ res peti cū pertinentijs. ex̃ de resti. spo. c. cuz ad sedem.
28 ¶ †Sz quid si tota villa nō est actoris: q2 forte sunt aliqui q̄ non tenent ab eo: sed habent res allodiales vel tenēt ab alijs dn̄is sicut cōiter accidit. ad hunc potest dici ꝙ possit villa vēdicari cum pertinen̄. q2 cū maior pars ville sit sua ⁊ quasi tota videtur ꝙ possit eam suam dicere cum de talibus modicis non curetur. ff. de ꝯtrahen. emp. l. in modicis. ¶ Preterea illud qd̄ nō teneret̃ ab eo non est de pertinen̄. cū actor ius nō habeat in eo qd̄ non mouet ab eo: petendo ergo pertinentias solum petit illud qd̄ pertinet ad se: ⁊ sic petitio sua indubitate procedit: ⁊ in executione venit illud qd̄ pertinet ad ipsum tantū: et si in pluri petat executionē repelletur: sicut in petitione hereditatis. iuxta illa que notant̃. ex̃ de offi. delega. c. cōquerente. per Innoc. ¶ Securius tamen crederē ꝙ si posset detrahere illa que pertinent ad alios ꝙ hec faceret: iste aūt libellus meus procedit quando tota iurisditio pertinet ad actorē: sed nō dn̄ia rerū: q2 tunc attenta vulgari locutione dn̄s iustitiarius potest dicere totā villā suam etenim iurisdici notant̃ cōiter dn̄i. ⁊ talis cōsuetudo est attendēda. ff. de verb. sig. l. anniculus. in prin. de leg. j. l. si ser
29 uus pluriū. §. fi. ¶ †Sz quid si sit q̄stio de subiectione vel iurisditione vel de alio iure incorporali tm̄. Tunc videtur cōpetere quasi confessoria. vt. s. dixi. q2 vt in superioribus dixi nedum ille qui debet seruitutem sed etiā ille qui impedit tenet̃. vt. l. si quis diuturno. ff. si ser. ven. ideo tertius hac actione tenetur. qd̄ dixi in villa intellige de castro ⁊ castellania comitatu ⁊ decu. seu marchionatu. ¶ Sed q̄d de ecclesiasticis dignitatibus. r̄ndeo ille nō possunt vendicari. q2 ille nō sunt in bonis nec in dn̄io: ⁊ hoc nisi noīe ecclesie ad quā pertinent. vide ex̃ de relig. do. c. cum venerabilis. de exces. p̄la. c. inter dilectos. ꝑ Inno. in Specu. de reli. do. c. j. ⁊ ij. de hoc etiaz tractat Ber. in. d. c. cū ad sedē. que dixi de cōsuetudine obseruantur: ⁊ maxime in curia frācie: vbi tota die cōcluditur tā in possessorijs ꝙ in petitorijs ad comitatus castra cū pertinentijs. ⁊ iunge qd̄ scripsi. s. e. §. omniū. ¶ In scd̄o casu qn̄ agitur cōtra ipsos hoīes qui subtrahūt obedientiam ⁊ denegant seruitia: tunc credo ꝙ possit agi quasi preiudiciali que competit: vbi agit̃ de statu. vt s. dixi. ⁊ in hac veniunt presentationes ⁊ alia seruitia ac obedientie sicut in vera p̄iudiciali accessorie veniūt illa que filius erga patrē vel libertus erga patronum. vel ecōtra pater vel patronus illis teneret̃ facere. vt hic not. ⁊ satis. s. tactū est. et hoc in predicto casu quādo contendit̃ de iure qd̄ habet̃ in persona. de rebus ⁊ iurib⁹ simul potest agi quasi ꝯfessio: ⁊ econtra quasi negatoria sicut s. dictū est qn̄ agit̃ de iure qd̄ habet̃ in

perſona tm̄ per.c.inter
quatuor.ex̄ de maio. et
30 obed.¶ † Nunc quera-
mus a q̄ actiones cōpe-
tant qn̄ agitur ſolū pro
iu-ibꝰ debitis ſeu p̄ſta-
tionibꝰ abſq hoc qd̄ vē
dicet̄ in pſona:⁊ iſta eſt
vltima q̄ſtio q̄ tangitur
hic in gl, ⁊ vides qd̄ de
terminat ꝙ officio iudi
cis agit̄ quocū̄ modo
preſentatio debeat̄.Sʒ
mirādū de hoc quomo-
do dabitur officiū iudi-
cis cū alia actio compe
tat:vcʒ ex ꝓmiſſione vl̄
ex teſtamento:vel deſcē
dens ex alia cauſa:ex q̄
p̄ñtatio debet̄.ff.de mi.
l.in cauſe.Preſertim cū
nō reperiat̄ ꝙ hec ſit de
cauſis quibꝰ ſubuenit̄
officio iudicis de quibꝰ
dicitur.ff.de var.⁊ ex̄or.
cog.l.fiñ.¶ Preterea vr̄
gloſ.ſibi cōtraria.nā.§.
maxime dixit ꝙ offi.iu-
di.non dat̄ qd̄ futura:⁊
hic cōcludit contrariū.
31 ¶ † Aduerte vix poſſum
glo.excuſare tm̄ credo ꝙ
gl.vult dicere ꝙ q̄s via
actiōis nō poteſt ad fu
tura cōdēnari:ſʒ offi.iu
di.bene ꝓ preteritis an
nis agā via actionis.et
ꝓ futuris iplorabo offi-
ciuʒ iudi.Verbi gratia.
debes mihi.x.annua ex
ꝓmiſſione vel q̄ vidiſti
agā certi condi,vel exē-
pto ꝓ arreragijs p̄teriti
tpis.⁊ implorando offi.
iudi.ꝓ futuro vt condē
neris ſoluet̄ de cetero.
hoc vides i ſimili:q̄ fu
tura q̄ ſunt acceſſoria ve
niūt offi.iudi.ff.de edil.
edic.l.ediles.§.itē ſcien
dū,⁊ ſic nō ꝯtrat̄ gl.pri.

que loquit̄ vbi agit̄ offi.iudi. principa-
liter.hic qn̄ implorat̄ acceſſorie.Sed ta
men videt̄ cōtra.ff.de iudi.l.nō queād-
modum.Sʒ poteſt dici ꝙ pōt fieri con-
dēnatio vt in futurū preſtet̄ ꝑ officium
mercenariū ſeu acceſſoriū:⁊ poteſt dici
32 ꝙ iſta ſuppleat illā.¶ † Quid dicemꝰ.
Credo indubitate ꝙ vbi allegat̄ cau-
ex qua preſentatio debet̄ qd̄ agi debet
actione q̄ deſcēdit ex illa cauſa:vt ſi vē-
didiſti mihi decem libras rendales
annuas agā actione ex empto.ſi pmi-
ſti per ſtipulationē agam certi cōdi.ex
ſtipulatiōe:ſi fuerit legatū annuū agā
ex teſtamēto:⁊ ſic de ſingulis.⁊ hoc in-
dubitate ꝓ preteritis preſentationibꝰ
An autem pro futuris.Scis quot ſunt
opi.in gl.d.l.non queādmodū.Quidaʒ
diſtinxerunt inter annua legata et ſti-
pulationes in annuis legatis dixerunt
nō agi pro futuris cum tot ſint legata
quot anni in ſtipulatione:ſecus cuʒ ſit
vnica ex illa cōpetat ius pro futuris tē-
poribus.ff.de ver.obli.l.ſi ſtichum.§.ſti-
pulatio.de do.cauſa mor.l.ſenatus.§.
fi.ſed legata videntur conditionalia ꝓ
annis futuris.ff.de an.lega.l.in ſingu-
los.et ſic non poſſunt peti ante condi-
tionē.ff.de verbo.ſigni.l.cedere diem.
33 ¶ † Sed ſi hanc opi.teneas quid dices
de annuo legato ad perpetuuʒ.Ceſſat
ratio predicta:ideo videtur dicendum
ꝙ vbi quis agit pro preſentationibus
preteritis poſſit petere ꝙ reus conde-
netur ad p̄ſentandū in futurū indiſtin
cte.⁊ hoc tenet hic Dy.pro hoc q̄ tu vi-
des agi poſſe nedum vbi ius cōpetit i
preſenti:ſed etiā vbi ſpes eſt cōpetere.
ff.vt leg.no.ca.l.j.§.belliſſime.de iudi.
l.in omnibus.¶ Item q̄ agitur ꝓ dam
no futuro.ff.de aqua plu.arcen.l.j.§.
¶ Preterea tales preſtationes equipa-
rātur iuribꝰ incorporalibꝰ cū ſit quē-
dam genꝰ ſeruitutis:ſ; in iuribꝰ incor-
poralibus agit̄ pro futuro,vt.ff.ſi ſeru.
vēdi.l.harū.⁊.l.legi.ergo ⁊ hic.¶ Pre-
terea hoc videt̄ expreſſum.C.de fideiuſ.
l.j.ex̄ de ſepul.c.in noſtra.⁊ ibi not.per
glo.⁊ Inno.de ꝓcura.c.auditis.ꝑ In.
34 ⁊ hanc approbat conſuetudo.¶ † Sed
quid ſi nihil debetur de tempore preteri-

a ¶ Nunc
queramꝰ.
Uide h̄ ple
ne ꝑ Ang.i
v.col.poſt
me.ꝟ.in.c.
glo,ibi ad
futuras.vi
de hic bal.
in.ij.col.in
me.ꝟ.l ea,
gl.magna.
vbi ponit
queſtioneʒ
ꝓ hac ma-
teria cum
duabꝰ qd̄.
ſeq̄n,vide
doc.in.l.ſi
certis an-
nis.C.de
pactis.

uito. Uidetur non posse agi pro futuro sicut nõ posset agi confessoria pro seruitute reali nisi opponeret impedimentum: vt satis dictum est.s.eo.§.eque.tamen posset agi ⁊ cõcludi qd detur litera de ɔtractu.C.de lib.cã.l.sicut datã. C.de fideius.l.instru.vl' si dubitet actor ne pereat fides pro bonis faciat examinare testes ad eternaʒ memoriã.extra
35 de testi.significauit. ¶ †Sed pone agit̃ ꝓ preterito tẽpore petitur reus ɔdemnari in futurũ querit̃ vtrũ ista petitio. qd cõdẽnetur ad presentandũ in futurum veniat iure actionis vel offi.iudi. ¶ Dixi tibi.s.qd videt̃ qd offi.iudi.cõcordando glo.que vident̃ contrarie.et facit bene.§.item sciendũ.s. ¶ Preterea.hoc videmus in confesso.⁊ negato. in quib⁹ venit declaratio iure actiõis: ⁊ cautio de futuro offi.iudi.vt dixi.s.e.§.eque.quicq̃d sit de iure vsus approbat:⁊ benignitas iuris canonici admittit ꝙ actor nõ habet nominare actionẽ nec officiuʒ.sufficit ergo ꝙ dicat quare peto reũ condẽnari in presentationib⁹ taliũ annoꝝ preteritorum:⁊ ad soluẽdum anno quolibet decetero in futuruʒ implorãdo iudi.offi.in his quibus
36 fuerit implorandũ ⁊c. ¶ †Sed pone talis libellus [a] admissus est.⁊ condemnatio facta pendente processu post libellum datuʒ ⁊ ante sñiam fluxerunt duo anni vel plures.nũquid virtute huius processus et sñie fiet executio de annis qui fluxerũt.pendẽte processu. ¶ Non videtur qꝛ viʒ sñia nõ habet.iudex eñ nõ põt cõdemnare nisi iuxta formã libelli q̃ est ꝙ condẽnet in p̃teritis.⁊ ad soluendũ in futurũ.si sic cõdẽnet clarum est ꝙ cõdẽnatio cõprehendit futurum tẽpus nõ preteritũ.sed illi anni sunt iaʒ preteriti:ergo nõ condẽnat in illis.itẽ cum hi non essent preteriti tempore dati libelli clarũ est ꝙ nõ veniũt in condẽnatione preteritoꝝ:⁊ propter hoc credo ꝙ ille qui agit caute faciet si dicat in libello peto eũ condemnari in preteritis et in his qui cedẽt lite pẽdente ⁊ ad prestanduʒ de cetero implorãs offi.iudi.⁊c.forte iudex põt cõndẽnare in his que cedũt pẽdente lite ex officio q̃uis nõ peteret̃ per.d.§.item sciendũ.sʒ ob.ff.de dã.infec.l.si qs missum.⁊ ibi not.in simili. ¶ Dixit ergo ꝙ dʒ agi ad annuʒ act.descẽdẽte ex causa q̃ ꝓponit̃ deberi:sʒ pone nullã causaʒ scio nisi qꝛ ego ⁊ predecessores cõsueuim⁹ recipere ab antiquo:querit̃
37 q̃ act.agã. ¶ †In hac qõne.gl.iuris ciuilis dixerũt me non posse agere.et ideo consulunt ꝙ aliqua cã vera vel falsa supponatur ⁊ ꝓbat̃ per p̃ntationes frequentes cũ tp̃is lapsu.vt not.in l.cũ de in rẽ.ff.de vsufr. C.de pac.l.si certis annis.ff.de serui.l.seruitutes.ſm hoc hec questio.est expedita:qꝛ semper aget̃ illa actiõe q̃ descẽdit ex cã q̃ supponet̃:sʒ tñ hec cautela videt̃ periculosa aie.quomõ eñ actor salua cõscia poterit iurare cãm quã non credit vel nõ scit:idcirco sup hac qõne crederẽ sic dicẽdũ.qꝛ aut quis agit ad annuũ certũ vl' ſuitiũ qd dicit deberi rõne certe rei imobilis:qꝛ ad hoc effecta ẽ sicut ad canonẽ vel cẽsuʒ vl' alia. ¶ Primo casu aut ag.t simul de ɔditiõe psoneꝛ de seruitio seu de ãnuo ⁊ hoc satis expeditũ est de supiorib⁹.aut de annuo tñ:⁊ tunc credo ꝙ possit agi ex ɔsuetudie:⁊ sufficit ꝓponere ꝙ ita p̃ntare ɔsueuit rõne talis rei maxime si ponat̃ tẽpus de quo non extat memoria:imo etiã sufficeret lõgũ tẽp⁹ de iure

a ¶ Libellus. Formas etiaʒ libellorum in hac materia vide p Pet.Ja. in titu.de ꝑiudiciali actione in rẽ p quam querit̃: an aliquis sit seruus.itẽ in ti.de preiudiciali.i.actiõe per quã querit̃ an aliqs sit libertus.et titulis duobus seq.

canonico.& sic intelligo C.de agri.& cē.l.litib⁹.& l.dñi.C.loca.l.excepto.& hoc no.gl.ex̄ de cōsue.c.fi.& Inno.extra ð causa pos.c.cū ecclesia.nec ob. de cen.c.puenit.q& satis est cā cōsuetudo.itē res pro qua presentat̄ et de hoc vide qđ scripsi.in.d. 38 l.si certis annis.¶In se a cundo casu qñ nō dicit rē affectā credere etiam agi posse ex cōsuetudine p p̄dicta.nec ob.c puenit.q& vt dixi sufficiēs cā est cōsuetudo.¶Preterea loquit̄ qñ fuit iusta ignorātia & pbat̄.nā ppter tāti fluxū tpis pbatio ignorantie allegāti incūbit.vt.d.l.cū de iure ver.secus si nō essent tot p̄stationes.vt.l.cū de indebito.ff.de proba.vł si ius & cōsciētia nō te remordet supponas cām quā probabis p frequētes presentationes cum cursu tpis:& ages actione ex illa cā descēdente. Caue tñ:q& si dicas q ratione certe rei tibi solue rit olim date ad censum vel in emphit̄.oportet te pbare pn̄tatiōes & q rōne illius rei soluerit.& iō si hoc nō possis pbare allega solū frequentiā prestationū: nec facias mētionē de aliqua re rōne cuius p̄stet̄.Cōsueuit q̄ri nūquid possit agi possessorio p annua p̄statione.Et scis q doc.iur.ciui. consueuerunt tenere q non cōpetit petitoriū.sz actio personalis p illis:ergo nec possessorium.Doct.iur. canonici tenent contra: q& expresse hoc habēt extra de elec.c.q̄relā.de cā pos.c.cū ecclesia.Posset dici qđ vbi pēsio seu prestatio annua debet̄ rōne certi rei q det̄ possessoriū q& ēt q̄si cōfesso.cōpetit illo casu vt dixi.s.sed qñ debet̄ simpliciter tūc nō:sz de vsu curia& seruat̄ opinio canonista& indistincte de hoc no.p doc.in.l.si certis annis. & in.c.peruenit.per Jo.an.& Inn.de re.iur.c.qđ latēter.¶†Redeam⁹ a nūc ad aliqua q̄ tāgūt materiā huius.§ hic di q hec actiōes dicūt̄ iō p̄iudiciales: quia snīa in eis lata preiudicat oibus.nūqd hoc est verū indistincte.Dic q non:sed vbi fuit cognitū principaliter.Si ħo incidenter tūc distinguit̄ an plene an minus plene.vide de sta.ho.l pe.in gl.ibi hoc verū.vbi cognitū est iter illos quorū principaliter interest.Quid si inter alios.Uerbi gr̄a.erāt duo fratres inter quos agebat̄ de successione fratris premortui:vel forte agebat̄ de alimentis altero & patre egente.diues ꝯ quē agebat̄ negabat egentē fratrē suū snīa fertur nunqd facit ius.Uel pone qdā qui venerat ð vltra mare dixit se ibidē fuisse genitū & patrē defunctū petit altero de fratribus suis portionem suā pnūtiatur filius nūquid faciet ius ꝯ alium fratrē tertiū.Ja.& Pe.dicunt qđ nō vt hec regula q sententia lata in preiudiciali facit ius obtinet vbi agebat ille cuius principaliter interest veluti pater:secus si alius vt frater vel cognat⁹. hoc vides in simili sententia lata l que rela inoffic.testa.facit ius.ff.de inoffic. testa.l.papi.§.si ex cā.hoc verū principali herede defendēte.sec⁹ si legatario. ff.de exceptio.rei.iudi.l.j.¶Item dicit Pe.q sententia lata in hac act̄.alijs preiudicat non simile ius pretendentibus sz accessorium:vt sententia lata contra patrem preiudicat agnatis:sed nō preiudicat simile ius pretēdentibus.vt si quis vendicauerit aliquem in filium & pronuntietur eius filius non preiudicat alij in filium vendicanti:vel si sit q̄stio de libertinitate et pronuntietur te non esse libertum nō ob.exceptio rei iudi.alij agenti.ff.de iureiuran.l.si duo.si ing.esse di.l.j.de col.de te.l.cum non in

a ¶Redeamus. De hac.q.vide Jas. hic in v.col. ante fi.versi.iuxta p̄dicta Jo. fabri.

tio. hec ꝓcedũt in duob⁹ p̃iudicialib⁹:
vcz ꝑ quas querit an qs liber sit vel ser
39 uus. itẽ de partu agnoscẽdo. ¶ † Quid
in terra vbi agit de genuitatẽ ⁊ liber=
tinitate. Glo. vr sentire q snia nõ facit
ius quo ad alios: qr nõ est ita fauorabi
lis: vt no. d. l. j. si ing. esse di. idẽ tz Jnn.
extra qui fi. sint legi. c. cãm. ij. ⁊ hoc per
d. l. j. ⁊. l. patronũ. Sz põt dici ꝯ. nã. l. in
genuũ. loquit in snia lata sup ingenui
tate ⁊ nõ est restringẽda. ¶ Preterea ẽ
eadẽ rõ. nã igenuitas est valde fauora
bilis. vt apparet per totã materiã. ⁊ p̃
dicta. l. j. ⁊. l. patronũ. loquũtur in casu
quo alius agit q p̃tendit se habere simi
le ius. vt. s̃. dixi. ¶ Sed quid in alijs q̃ñ
p̃iudicialibus in quib⁹ dixi agi ꝓ alijs
stantibus vt si agatur de statu religiosi
vel agricole vel ascriptitij: nũqd sentẽ
tia in eis data facit ius. Non videt qr
nõ reperit: sz satis põt dici idẽ cuz den
tur ad similitudinẽ p̃iudicialiũ. vt. s̃. di
xi. ⁊ iõ qd statim dixi in illis intellige i
his. ⁊ facit bñ. C. de decu. li. x. ¶ Jtẽ hoc
obtiet vbi agit p̃iudiciali. Quid si aga
tur rei ven. vel offi. iudi. vel interdicto.
Põt dici idem qñocũq̃ agat dũtñ ꝓnũ
tietur talis. ff. si inge. esse di. l. fi. ff. de mi
40 no. l. de etate. ¶ † Sz qd i cã legitima
tionis vel cognationis nũqd sententia
facit ius. Uerbi grã. inter patrẽ ⁊ filiuz
nõ erat q̃stio qn esset filius sed negaba
tur legitim⁹. pronũtiatũ fuit legitimuz
vel forte cũ ageret de dignitate vel sa=
cris ordinibus fuit ꝓnũtiatũ esse legi=
timũ: vel si agat de hereditate inter co
gnatos. Jnno videtur tenere q non fa
cit ius in. d. c. cãm. ⁊ idẽ Host. ibidez qr
reperit hic exp̃ssum. ¶ Jn ꝯtriũ facit qr
ex quo agitur de statu vr q preiudicet
sicut in alijs questionibus cum sit ea=
dẽ rõ. Jtẽ i ꝯnexis ob. exceptio rei iudi.
sicut lata sentẽtia in querela ob excep.
rei iudi. in legatis. ⁊ sentẽtia facit ius.
vt. l. papi. §. ex causa. ⁊. ff. de inoffi. testa.
Sed cognatio est quoddam ius conne
xum. idcirco sententia lata videtur ob
stare. Posset dici q si patre agente vel
defendente pronũtiet q snia facit ius
⁊ hec cã par est q̃stionis filiatiõis. vt. ff.
de ag. li. l. si neget. sz si iter alios sit que
stio ⁊ ꝓnuntiet nõ facit ius. vt dixi i su
perioribus. ¶ Sed queritur si quis pro=
nuntiet filius nullo agente. Uerbi grã.
mortuo patre meo cũ dñs tẽporalis oc
cupasset bona ei⁹. ego informaui q erã
filius: ⁊ pronuntiauit me filiuz ⁊ tradi
dit mihi bona: nunquid hec sententia
facit ius. Non videtur cuz non fuerint
vocati alij ad quos poterat hereditas
ꝑtinere. ff. de col. dete. l. cũ nõ iusto. Pre
terea nõ fuit snia lata patre agẽte vel
defendente. ⁊ ita non vr facere ius q̃
ad alios ſm doctrinã. s̃. datam. ⁊ hoc
vr notare satis Jnno. in. d. c. cãm que.
qui dicit q hec snia ita demũ facit ius
si fuit lata iusto contradictore agente
vel defendente. Mihi vr q dñs tpalis
seu eius ꝓcura. sit satis legitimus ꝯdi
ctor: iõ credo q aliquo sic admisso ad
hereditatẽ per sentẽtiã q debitores ⁊
alij teneant ei rñdere ex quadam cõse
quẽtia. C. de pe. he. l. fi. sed si aliquis ꝓ=
basset se legitimã corã epo vel superio
ri suo ad finẽ qd admitteret ad ordies
vel ad dignitates: tunc non videtur qr
nullus fuit contradictor legitimus: vt
l. cũ nõ iusto. s̃. alleg. ⁊. ff. de inoffi. test.
41 l. qui repudiandi. §. fi. ¶ † Sz qd in cã
nobilitatis. Uerbi grã. de cõsuetudine
francie succedunt alio modo nobiles
q̃ ignobiles. alter duorum fratrũ dice
bat se nobilẽ ⁊ petebat annagiũ tanq̃
nobilis. alter negabat se ⁊ ipsum fore
nobiles: lata fuit sententia q erant no
biles nũqd faciet ius nõ videt cũ nõ re
periatur. Tñ credo q immo qr agitur
42 de statu. vt. s̃. dixi. ¶ † Sz vlteri⁹ que=
ritur snia lata ꝓ statu facit ius qd si ꝯ
statum. nõ vr idẽ cũ cesset cã fauoris li
bertatis vel igenuitatis. ¶ Preterea vi
des q snia lata in cã matrimonij ꝓ ma
trimonio transit in rez iudicatam ⁊ tñ
nõ contra matrimoniũ. extra. d sentẽ. ⁊
re iudi. c. lator. Ur exp̃ssum ꝯ. ff. d ag. li.
l. iij. in princip. d lib. cã. l. duobus. Jtẽ q̃
dixi intelligas si iudicet sup statu vez
eũ eẽ liberũ: sec⁹ si pronũtiet nõ esse ser
uũ. ff. de liber. cã. l. si seruus quẽ. Quid
ergo si in qõne. s̃. tacta iudicetur dberi
annagium: ⁊ mihi fuit pronũtiatũ exp̃s
se sup nobilitate. Credo q sufficit. C. de

ordi.cog.l.ij. qr p dictaz consuetudinē annagium non debetur nisi nobili.

43 ¶ † Nouissime q̄rit de formis libelloꝝ.⁊gl.satis format ꝯclusiões.vnū tn̄ aduerte qr ego credo q cū he actiões p̄iudiciales sint reales dz ꝯcludi ad d̄clarādū:⁊ q declaratio veniat iure actionis.cetera offi.iudi.vt i alijs realibus:⁊ hoc qn̄ agit de statu p̄ncipal'r i terdū tn̄ agit icidēter vt in materia de ordi.cog. apparet.⁊ tūc nō ē q̄stio quō formet libellus:qr proponit p modū exceptiōis al's q̄stionū non eēt finis. ¶ De omissis ꝯfiteor culpā d̄ male dictis peto veniā.doc.hic pauca.dixerūt.⁊ vbi dixerūt nō silui eos noiare.Ja.d̄ ra.materiā feudo hic cumulat quā nō ꝓsequor:qr meli⁹ ē i li. feu.⁊ in specu.de feu.q̄ ipse tractet.

a ¶ Sic itaq̄. Diuide f̄m ang.et sūma f̄m eūdē. Dñs rei nō pōt agere ad dādū rem suaz nisi ꝯ furē odio furis:⁊ actiones in rem cōpetūt ad vēdicāduz psonales aūt ad dādū vel faciēduz hoc dicit.

1 ☞ Casum ponit in p̄ncipio.

2 Sic itaq̄.an hec verba ponant illatiue.

3 Dñium nō pōt queri ex pluribus causis successiuis sed bn̄ concurrētibus.

4 Actor si dicat se dominū ex plurib⁹ causis cōcurrētib⁹ an talis libellus sit admittēdus.

5 Quid aūt si plures cause ꝓponātur ex quaruz aliquib⁹ dñiuz q̄ritur sine traditione:veluti ex cā legati.

6 Quid si egisti rei vendi. vna cā adiecta succubuisti:agis iterū ex alia cā an possis.

7 Intētans actiones cōtrarias et successiue repellitur.

8 Quasi dñs:an possit fieri magis quasi dominus.

9 Obligari q̄s pōt ex pluribus causis.

10 Interdicta an sint personalia.

11 Agi pōt cōtra quēlibet actiōe triticaria pro possessione.

12 Conditio furtiua cui cōpetat.

13 Prelati ⁊ rectores ecclesiarū an possint agere cōditione furtiua.Et quid de cōpositarijs ⁊ alijs qui nō habēt ius i re. ⁊ nume.14.

15 Dominus vtilis an possit agere ꝯditione furtiua.

16 Cōditio furtiua ad quid cōpetat.

17 Quid si res interierit an ipsa res petat con di.furtiua.

Adde ad idē nu.18.

19 Agere actiōe triticaria ad possessionē est securius:q̄ agere conditione furtiua propter difficilem probationem dominij.

Sic itaq̄ [a] discretis

1 ¶ † In hoc.§.non sunt multa dicenda ⁊ potest sic poni casus. Dñe imperator ego vidi.s̄.aliquas diuisiones actionū ⁊ inter ceteras q quedam sunt reales quedam personales : ⁊ quod per actiones reales possum rem meam petere. Sed ponamus ego volo per act.personalem petere qd̄ res mea mihi detur nunquid possuz.dicit imperator q nō nec em̄ quod actoris est ⁊c.⁊ prosequere iuxta verba tex.vsq̄ ad.§.vel grossum.versi.⁊ibi reassume per modum. Alius casus. Domine imperator:ego vidi.s̄.quod quedam actiones sunt in rem:quedam in personam:quero a vobis quomodo vocantur actiones in rē ⁊ quomodo act.in personam.Dicit imperator appellamus ⁊c.et prosequere text.⁊ nota.hunc.§.male dictarum et longis verbis.sed.§.preiudiciales.s̄. proximo.fuit melior ⁊ magis succinctis verbis dictatus quam aliquis qui sit in hoc titu.nec forte in corpore iuris ⁊ vix videntur processisse ab eodem.

2 ¶ † In gl.formatur.in fi.hoc nihil est dictu.sz vult dicere si apparet ⁊c.idest

si agat dare oportere. Supponit ergo hec glo. q hec verba sic itaq ponantur illatiue & tn nõ est verum: quia nihil est dictũ .s. a quo possint inferri. Dic ergo q ponuntur recapitulatiue vt possit poni regula sup actiõib9 de qb9 dixerat: &
3 exceptionẽ quã hic ponit bz doc. ¶ † In gl. sz opponit. in fin. Et est gl. regula vera qd ex plurib9 causis nõ põt qri dñiũ
a qd intellige[a] ex pluribus causis successiuis. sz ex plurib9 cõcurrẽtib9 põt. vt no.
4 in. §. ex plurimis. ¶ † Quid ergo si quis agat & dicat se dñm ex plurib9 causis cõcurrẽtib9 nũqd admittit talis libellus. Uerbi gratia. Dico q talis dñs vẽdidit mihi talẽ rẽ. Itẽ & eã mihi donauit: & ex dictis causis mihi tradidit quare peto &c. Et vr q sic cũ possint ꝯcurrere. vt. d. §. nota. ¶ Preterea si due actiões ex diuersis causis ꝓcedẽtes se cõpatiant et possunt ad idẽ: simul intẽtari: qd possũt vt in materia cumulationis videbitis. l. eo. §. si minus. ergo due cause dñiũ acqrendi. Preterea qui agit vendicatione nulla causa expressa intelligit oẽs cãs in iudiciũ deducere. vt. ff. de except. rei iudi. l. & an eadẽ. §. actiões. extra de senten. & re iudica. c. abbate. lib. vj. si ergo plures exprimant nullũ est vitiũ immo nec aliud importãt q si nõ exprimerentur. ff. de cõdi. & demõ. l. cõditiones q extrinsecus. de lega. j. l. iij. cũ oẽs & plures intelligerent proponi tacite. vt. l. si mater. §. j. ¶ In cõtrariũ vr certũ ẽ q actiones personales & reales in hoc eqparãtur qr q iure in vna obseruatur qñ expressa cã ab initio agit: idẽ in alia. nam sicut non ob. exceptio rei iu. vbi in personali ex vna agit si ex alia legat sic nec in reali vna causa ab initio adiecta. ff. de excep. rei iudi. l. si quis mater. §. si qs autem. & l. & an eadem. §. actiones a cõtrario sensu. Sed constat q ex plurib9 causis non potest simul agi in actione personali. vt. d. §. act. de re iud. l. nemo. §. quoties. ergo nec in reali ex plurib9 causis. & hoc videt expressum. C. de cõtrahend. emp. l. cum res. & videtur hoc notari. extra de fide instru. c. inter dilectos. §. ceterũ. [illegible] hec põt dici q libellus debet admitti per p[illegible]mas rationes duntamẽ tales sint cause quod per traditionẽ acquiratur dñium: & hic ptz: qr vna fuit traditio & vna acquisitio dñij & sic totũ vnũ reputatur & vna actio ex hoc resul-
5 tans. ¶ † Sed qd si plures cause proponant ex quarũ aliquibus dominiũ queritur sine traditione sicut ex cã legati. Uerbi gratia. Dico q talis legauit mihi fundũ suum: & nihilominus donauit inter viuos. vl pone in alijs casibus in qbus dominium acquiritur sine traditione. Tũc non credo quod deberet admitti: quia ex illa causa que transfert dicit se dñm: ergo aliam proponendo est sibi cõtrari9 & ita repellẽdus. C. de fur. l. j. C. de codi. l. fina. Nec obst. contraria quia in personalibus nõ est idẽ sicut in realibus. naz in personalibus singulas causas singule actiones sequũtur non sic in reali quando fuit vna sola traditio qr omnes reputant pro vna. ¶ Itẽ nõ ob. l. cum res: qr loquitur vbi fuisse proponuntur plures traditiones quo casu non admittitur talis libellus quia videtur contraria proponere: sed in casu proposito videtur admitti debere: quia nulla contrarietas est et hoc vbi pretendit se habere diuersas causas ab eodẽ. Quid si a diuersis. Tũc nõ videtur q procedat: quia esset contrarius sibyipsi dicendo vtrumq

a ¶ Intellige. Idem tenet hic angel.

dñm simul qđ esse nõ põt. vt. ff. cõmo. l. si vt certo. §. si duobus. Quid si dicat eos fuisse dños successiue ꝛ vtrũq simul tradidisse: vr amittẽdus p rõnes pdictas dũtamẽ cause sunt cõpassibiles vt dixi: ꝛ maxime qñ vnus habuit cãz ab alio vt dixi. Et hec vsa agẽdo sed an defendendo admittet. Uidet q sic indistincte cuz ꝯria pponẽs audiat defendendo. vt. l. nemo. ff. de excep. sed vr obstare. d. l. cũ res. q vr loqui in defensore: vt i vs. sane. Sz dicas q principiũ loquit i auctore: sed vsi. sane. loquit in reo ꝛ diuersificat qñ actor recuperauit rẽ ꝛ alius vult agere qrela.
6 † Sz qđ egisti rei vẽ. vna cã adiecta succubuisti. agis iterum ex alia cã ego tibi dico. amice tu dixisti als te dñz ex tali pma causa qua egisti tu nũc vis dicere cõtra cõfessionez tuam debes repelli queritur an bene dicam. Uidet expeditũ qđ nõ: quia expressum est q qui egit ex vna causa actione reali ꝛ succubuit põt agere ex alia: vt. d. §. qui aũt. et d. l. cum res. sed ad illas põt respõderi qđ veruz est qđ nõ ob. exceptio rei iudi. sed alias exceptiones nõ intẽdit ibi excludere sicut de rei vẽ. vel alia. vnde videretur repellendus: qz bene agit pma causa dicit se dñm ex illa agitur ex alia nõ põt se dicere dñm: quia semel factus dominus nõ potest fieri dñs per hũc. §. ꝛ cõfessio sua quã fecit se dicendo dominũ ex prima causa sibi preiudicat qũuis forte non dicat veruz: quia recipitur p vera in eius preiudiciũ. C. de reuo. do. l. cum confitearis. ff. de ser. pig. da. ma. l. si creditoribus. ꝛ melius extra de adul. c. significasti. cõfessio em̃ preiudicat inter easdẽ personas etiã in alia causa vt 8 consueuit dici. ff. de interrogato. actio.
7 l. fin. ¶ † Preterea ꝯstat qđ vbi qs vult intentare actiones ꝯtrarias etiam successiue qđ repellitur. C. de fur. l. j. de cõdi. l. fi. si seruus expe. l. j. iste aũt qui primo astruxit se dñm ex vna causa ꝛ succubuit: ꝛ nũc vult se dicere dñm ex alia constat qđ dixit contraria. qz si fuit dñs ex illa quã primo astruxit nõ põt se dicere dñm ex ista quã nũc pponit p hũc §. ꝛ. l. cum res. ergo tanq ꝯria pponẽs est repellendus. ¶ Preterea venit contra iuramentũ pprium. nam in primo casu iurauit se dominũ ex causa quam posuit. nunc vult iurare se dñm ex alia que cõtraria ꝛ impossibilia sunt: q si verum iurauit primo non iurat verũ nunc ꝛ ecõtra. ꝛ sic relinquit qđ possit repelli ꝛ p hoc optime. extra de elec. c. vt circa lib. vj. vbi videtur quasi expressuz. ꝛ facit extra de fi. instru. c. inter dilectos. Ceterũ. ꝛ hec vident prurire auribus ꝛ non vident de mente iuriũ predictorum vz. §. si quis autem. ꝛ. l. cum res q esset sine effectu. ¶ Preterea similes oppositiones possent fieri qñ ille q primo egit et succubuit vult agere ex noua causa nam si ex prima succubuit non propter hoc amisit dñiuz. ꝛ sic ex noua causa nõ posset se dicere dñz quin deieraret ꝛ qñ esset cõtrarius sibiipsi ꝛ tñ claro clarius est q supueniente noua causa põt agi. vt. l. si mater. §. eandem. sed ad illum §. posset rñderi qđ agi potest sic. q nõ ob. excep. rei iudi. sed non negatur quin repelli possit alia exceptiõe. hoc nihil est. nam tex. dicit q ex noua causa põt agi ꝛ obtineri. extra de sen. ꝛ re iudi. c. abbate. versi. non pdesset. lib. vj. non autem posset obtineri si sic esset qđ posset repelli. Põt tñ alio mõ rñderi. qz per sententiam perdit dñium saltẽ vtile. dicã. ff. de offi. iudi §. fi. vel posset ille. §. itelligi qñ dominiũ supuenit ex precedenti causa quo casu acquisitũ perdit ꝛ nouum acquiritur ꝛ accedit. ff. ad. l. fal. l. fundo. et ideo ex illo nouo agi põt ꝛ sic nõ obstaret vltima opinio illorum qui tenent q posset repelli. Et p eundẽ modũ posset rñderi ad. l. fi. ff. d excep. rei iudi. vbi est ꝯrietas eadẽ sup quo cogitabis. ¶ † Si qđ dices in quasi dño: nũqđ quasi dñs põt fieri magis quasi dñs. Uerbi gratia dico me quasi dñm quia per traditionẽ accepi a tali quẽ dñz esse credebã: ꝛ tali titulo itẽ ꝛ a tali. nunqđ talis libellus pcedit ꝛ ea que dicta sunt supra in dominio obtineãt in quasi dñio. Non videtur qz dñium est plenum qđ si nõ potest cõpati sibi plenũ: sz minus plenũ cõpatit minus pleno vt vides. qz tutorẽ habẽti non põt dari tutor ꝛ tñ potest dari curator: ꝛ curatorẽ habenti curator. C. in q. cau.

in ḋ.cau.tu.ha.l.lz.ꝛ ibi not. Et ideo videtur quod quasi dn̄ium possit acquiri diuersis titulis ꝛ qḋ non obtineat is.§. item per premissa videtur qḋ actor oēs titulos possit in iudiciū deducere ꝑ rationes predictas.s.in dn̄io.ꝛ ad hoc bene facit dictū.c.abbate.qḋ nedū loquit in dn̄io vero immo in quasi dn̄io ꝛ hoc vbi actor habet illos diuersos titulos ab vno ꝛ fuit vna traditio. Quid si a diuersis. Videt idem qꝛ cessat causa cōtrarietatis quam.s.allegaui in pleno dominio.ꝛ pro hoc quia tacite deduceret totū in iudiciū.si ergo expresse ponatur cur vitiat.vt.s.satis allegatū est.sed cōtra facit.l.nemo ex his.§.quoties.de re iudi. ¶ Itē qꝛ ex quolibet titulo sine aliqua traditione orit actio:ꝛ ita sequit ꝙ agit pluribus ꝛ diuersis actionibus qḋ nō est licitū:vt.d.§.quoties.itē rei ven. nō pōt dici idē:qꝛ nō cōpetit nisi vna nec est nisi vnū dn̄iū. Sz ad hoc pt rn̄deri ꝙ plures publiciane possunt cumalari cum competant ad idem ꝛ ex diuersis causis nec sententia lata in vna ob. exceptio rei iudi.in alia ꝑ eo:qꝛ ab initio oēs cause exprimuntur.vt.§.si quis aūt.s.sepius allegato.ꝛ ideo videt posse agi ex pluribus causis vt predicitur etiam causatis diuersis titulis ꝛ traditionibus. Sed an vtilis dn̄s possit fieri magis dn̄s vtilis:quia quin possit fieri direct⁹ dn̄s nō videt dubitabile. Et dicitur ꝙ sic per dictam rationē.qꝛ min⁹ plene ꝛc. Sz pōt dici ꝙ nō attēta rōne huius.§.ideo que dixi in directo intellige in vtili.bene tn̄ verū est ꝙ vtilis pōt reputari directus diuersis respectibus vn̄.s.de loca.§.adeo.ꝛ.s.eo.§.oīm.et.§.

9 alie.vide in quolibet.† Sed qd dices in obligatiōe reali. Expeditū est ꝙ ex pluribus causis potest obligari.nec est idē sicut in dn̄io.ideo videt ꝙ possit ex pluribus causis similibus agi.ff.de except. rei iud.l.ex sextante.§.latinus. iunge.j.

10 eodem.§.si minus. ¶ † Item quid in interdictis. Videtur ꝙ cum sint personalia quod habeāt quo ad hoc naturā ꝑsonalium.vt dicam.j.de interdic.§.recuperande.ꝛ not. Inno.extra de do.inter dilectos. ¶ In glos.sed in quo.in fi. hec glo.bona est ꝛ vera scōm oēs. ¶ In glo. Quia apparet ibi.ꝛ tamen hic dicit ꝙ sic.hec gl.fortissime arguit nemo ad impossibile obligatur:nec aliqua actio potest dari ad impossibile:sed impossibile est rem meā mihi dari ergo impossibile est agi condi.furtiua ad dandum qḋ meū est. ¶ In ea.glo.cum dicit intenditur.hec glos.nesciēs in lucem euadere cōuertit se ad obscura ne videat.ꝛ cōcedit quod hec actio non datur ad dādum sed restituendum rez nec ob.tex.si appareat eos dare oportere ꝛc.qui videt supponere qḋ agitur ad danduz qꝛ nō refert ad cōdi.furt.de qua statim locutus est sed ad cōditionē ꝑut est genus;et prout ponitur pro omni actione personali.q.d.fur tenetur condi.fur.ad restituendum sicut teneretur quicunqꝫ alius alia condi.ad dandum si apparet eum dare oportere. Hanc arbitror fuisse intentionē gl.de longe adductā ꝛ credo ꝙ ille ḋ cōposuit tex.nunqꝫ hoc cogitauit. ¶ In ea.gl.ibi sed hoc ē speciale vt hic dicit gl.vult respondere ad vnā oppositionem que posset fieri. Vos concluditis ꝙ hac cōdi.agitur ad restituēdū in quo ergo est speciale in ista:quia ꝛ alie videntur ad hoc competere.ꝛ sic nil in ea est speciele.ꝛ tamen tex.supponit ꝙ sit speciale ad hoc intendit glo.respondere qꝛ nulla condi.competit dn̄o pro restitutione rei sue nisi hec.vnde si alique competant ad restituendum dic ꝙ verū est nō dn̄o sed dn̄o nō. Hec responsio nō videtur vera ꝛ reperiuntur alie.condi.competere dn̄o ꝑ restitutione rei sue sicut ꝯdi.sine causa.ff.de rerū amo.l.rerū.§.j.itē.cōdi.inde.ff.de cōdi. inde.l.si vrbana.ꝛ.l.indebiti.§.j.ff.de cōdi.ob causam.l.si procu.itē certi condi. generalis.ff.si certū peta.l.certi condi. §.cōpetit de tritica.l.ij. Nec credo ꝙ iste tex.nec aliquis dicat ꝙ sola cōditio furtiua cōpetat dn̄o ꝯtra furē:immo ꝛ oēs alij degenerant in odiū furis.vnde qn̄ hic dicit hac actione.s.cōdi.fur.vel alia ꝛ ita etiā intelligit.ff.vsufru.quēadmodū ca.l.fi.vbi loquit generaliter rē suā neminē nisi a fure ꝯdicere posse.q.d.ꝙ contra furem pōt agi quacunqꝫ condi.

a ¶In fi. Idē tenet hic ang.cū Jo.fab.
vide eū hic in.ij.col.vsq ad v̄.videam⁹
itaq.q̄ est in seq.col.añ fi.vbi tractat il
lam questionē.nūq̄d q̄ olim possidebat
presumat hodie possidere ⁊ durat hec
q̄stio p totā
col.seq. scz ıı
tertiā vsq a
ad colum.
q̄rtam post
prin.in v̄s.
Quero secundo.
vbi tractat illa
q̄ō an q̄
possidet rē
hodie p̄sumatur
dn̄s
Itē ppe fi.
quarte col.
q̄rit an oliz
dn̄s presumat
hodie
dn̄s.
b ¶Dicas
Uide dn̄m
Jas.hic in
v.col.in v̄.
in fi.glo.p
clara intel
ligentia.
c ¶Rei vēdi.
Querit
hic ang.super
ista gl.
an rei ven
di. tollat p
cōditionez
furtiuā: vl
contra.
d ¶Prima
verior. Idē
tenet h angel.
Itē ang.h in pe.col.post p̄n.in v̄.in
gl.denūtiare.q̄rit an sit de necessitate q
creditor interpellet debitorē ex̄ iudiciū
si vult eū cōuenire.vide ēt h do.Jas.in
vij.col.ppe.fi.in v̄.gl.in v̄bo denūtiare
itē vide p are.in pe.col.in fi.formā libel
li in cōditione furtiua.de hoc p do.Jas.
in penultima col.in fi.

¶†In.e.gl.in fi. a sz fm
hoc nihil speciale esset
in fure:quia cōtra quēlibet
agitur triticaria p
possessiōe.ff.de triti.l.ij.
quod tamen iste tex.innuit. b
¶Quid ergo dicemus
ad contrarium qd
ad hoc obstat. Potest dici
q hec conditio furtiua
habet speciale i hoc:
quia ille qui agit alijs
conditionibus non habet
dicere se dn̄m nec cōcludere
per medium dominij:in
ista sic.ff.de cōdi.fur l.j.vnde qui agit
commodati vel depositi
non agit qz dn̄s sed qz
cōmodauit:secus in condi.fur.
et in hoc speciale
in ea ⁊ cōcluditur ad dimittendam
vel dandaz
rem fm Jaco. ¶Uel potest
dici q conditio furtiua
cōpetit ad dandaz
si res intereat.ff.de condi.fur.l.si
pro fure.⁊.l.et
ideo.⁊ sic is tex.debet intelligi
quod hac condi.
furtiua agitur ad dandū
quādo res nō extat ⁊ c
hoc casu loquit is text.
In veritate is tex.loquitur
quando res extat et
apparet:quia loquit in
casu quo res vendicari pōt vt ibi q̄bus
aduersus ⁊c.que vendicari non potest
nisi extet.s.de re iudi.§.si tamē. Preterea
iste tex.ponit regulā ⁊ exceptionem.
Regula est nemo agit ad dandum rem
suaz nisi ꝯ furem.exceptio debet esse de
regula.ff.de iu.l.j.hic aūt nō esset de regula
nisi possit res sua peti dari.ergo sequitur
quod possit peti dari oportere.⁊
hoc non potest negare qui non voluerit
calūniari tex. ¶Quid ergo ad regulam.
dicas b q quāuis sit impossibile rem
meam mihi dari nihilominus hec petitio
admittitur cōtra omnem rigorē iur.
⁊ contra propriā significationem verbi
dandi odio furis.vnde quādo res extat
hoc verbum dare accipitur pro reddere.
⁊ ideo tex.dicit hic recipiēde rei gratia
⁊ sumit hic dare improprie sicut et
quando reddere pro dare.ff.de verbo.
signi.l.verbum reddendi. sed quando
extat improprie.quia in hac actione venit
estimatio.ff.de condi.fur.l.in re.in
qua certū est pprie dari. ¶Sed quare
inductum est q agat ad dandū. Respondeo
ppria natura cōditionū est q per
eas agit ad dandū.vt.j.§.pri.⁊ frequētissime
cōtingit q estimatio venit i hac
actione.vt.ff.de condi.furt.l.iij.ideo iura
indistincte cōcesserunt agi ad dandū
aduertētia q erat possibile q frequēter
cōtingebat:vcz fieri cōdēnationē in interesse:
seu estimationē.⁊ hoc etiā aduertit
legislator cū dicit q lz rem nostrā nō
possumus stipulari:possumus tamē q
ex causa furtiua debet.ff.de v̄b.signi.l.
scire debemus.§.fi.que multuz facit ad
intellectū hui⁹.§. ¶In gl.j.rei vē. c ibi
cū allegat de triti.l.j.⁊.ij.hec gl.pcedit
in malefidei pos.rei mobilis sciēter eaz
cōtractāte qui cōmittit furtū.C.qd cum
eo.l.si liberā.de fur.l.alienū. ¶In fi.e.
glo.prima verior d.nā per eaz non agit
dn̄s ad dandū nisi cōtra furē:sed ad restituendum:
vel forte ad possessionem.
ff.d triti.l.ij. Doct.tractāt hic materias
quasi oim conditionuz.⁊ satis faciliter
transeunt ponendo ⁊ sumendo aliqua
de materijs earū que melius patēt per
speciales titulos cuiuslibet in textibus
⁊ in glo.qd recitare non esset nisi deni=

12 grare papyrū. ¶ † Queramus tamen
aliqua circa materiā huius cōditionis
furtiue de qua specialiter. primo cui cō
petat. Et certū est qđ domino: vt. ff. de
cōditio. furt. l. j. vel quasi domino vt tu
tori: vt ibi no. Sed certe ille nō est qua
13 si dominus: sed est loco domini. ¶ † Sz
quid dices de prelatis ⁊ rectorib⁹ eccl'ia
rum. nunqd possunt agere condi. furt.
Uidetur ꝙ sic ad instar tutoris et cura
toris p dictū. §. qđ verū est si agant no
mine ecclesie que est domina. vt dixi. s.
§. oim. sz suo non viderent posse agere
qz nō sūt domini sz forte fructib⁹ sepa
ratis possunt qz faciūt eos. vt scripsi. C.
de sacr. sanc. eccle. aut. hoc ius. ¶ Sed
quid de bo. fi. pos. q possset agere publi
ciana. videt ꝙ cōpetat saltez ei vtilis
condi. fur. ff. de pig. l. si ab eo. glo. videt
sentire contra. ff. eo. l. et ideo agat ergo
14 tritica. vt ibi notatur. ¶ † Sz quid de
cōpositarijs ⁊ alijs qui nō habent ius
in re. gl. docit ꝙ subuenit eis offic. iudi.
vel per actionem in factum. C. de agri.
et sen. l. si coloni. illa. l. loquitur in casu
suo speciali. tñ eadē equitate videt suc
currendū alijs licet ibi non loquat de
talibus qui non possident: sed de veris
possessoribus. sz. C. de preto. pig. vide-
tur loqui de misso in possessionē qui nō
possidet. Canoniste ꝟo ꝓuident per cō-
ditio. ex canone reintegrāde. et per. c. se
pe. ex de restitu. spol. dic vt ibi. ⁊ in spe-
cu. de peti. ⁊ pos. §. j. versi. quid si deposi
15 tarius. ¶ † Quid de vtili domino nun-
quid potest agere cōdi. fur. nō videt. qz
colonus nō potest agere. vt. ff. loca. l. cū
in plures. §. messez. sed ibi in colono ad
modicū tps. sec⁹ si ad nō modicū. dic. s.
de re. di. §. is ꝟo. ⁊. §. si tamē. ⁊ dic ꝙ hec
cōpetit domino etiaz si desierit esse dñs
dūtamen sine facto suo. vt ibi. vide. ff. e.
l. siue. §. tandiu. ¶ Queritur ɔ quem cō-
petit. vide. ff. de cōdi. fur. l. si pro fure. §.
16 fi. ⁊. l. lex furtiua. ¶ † Queritur vltra ad
quid competat. ⁊ certū est ꝙ si res extat
ipsa ɔdicitur: vt. d. §. si tamen. ⁊ hoc. ff. de
triti. l. ij. cū oi interesse. vt. l. iij. ff. e. et ne-
dū res ipa immo qđ factū est ex ipsa. ff.
eo. l. ex argento. vel quod superest. e. ti.
17 l. si seruus. §. boue. ¶ † Sed querit po-
ne quid si res interierit. nunquid petet
ipsa res. vel estimatio. gl. dicit ꝙ petet
res ipsa ⁊ fiet condēnatio in estimatio
ne. ff. e. in re furtiua. ⁊ pro illa gl. videt
expressum. e. ti. l. iij. in fi. facit etiaz. ff. de
fur. l. si quis vxori. §. pe. de ꝟbo. obli. l. si
seruum. §. fi. ¶ Contrarium videtur ex
pressum in. d. l. in re furtiua. ff. de do. cā
mor. l. si filio. de condi. indebi. l. in sum
ma. §. in frumēto. ¶ Posset dici ꝙ si cer
tum est rem non extare debet peti esti
matio. ⁊ si repeteret male peteret: ⁊ ita
tenet Inno. ex de excep. c. sacro. ⁊ ita te
net glo. ordinaria iur. ciuilis. Spec. vi-
detur tenere ꝙ potest peti res siue esti
matio. forte vult dicere pōt peti res si
extat. vel estimatio si res non extat. de
hoc in Spe. de lit. concep. §. ad huius.
ꝟsi. itē nota. de ob. et sol. §. sequit. ꝟ sic.
18 quid si petij. ¶ † Quicquid teneas cre-
do ꝙ vbi res nō extat ⁊ est certū. est fa
cienda mentio de hoc sicut dixi quādo
quis dolo desijt possidere. s. eo. §. oim.
vide per tex. s. allegatum qui videt cō
cludere ꝙ etiā res mortua ɔdicit. cre-
derē libellū ꝓcedere etiā si ɔdicat mor
tuā dūtamē eā non exprimat mortuā
in libello. si eñ hoc exprimeret ad im-
possibile ɔcluderet. et credo ꝙ si aduer
sarius excipiat ꝙ res est mortua qđ de
bet ɔcludere ad pretiū qđ male excipit.
¶ Itē credo ꝙ si dicat rē mortuā ⁊ ɔclu
dat ad estimationez qđ bene concludit
per. ll. alleg. pro hac parte. ¶ Item ꝙ si
ꝓbabiliter dubitet an res extet vel nō
potest ɔcludere alternatiue. quare pe
to rem si extet mihi dari si non extet ta
lem estimationē. ff. quo. le. l. j. §. qđ ⁊ ita
nullam de opinionibus ꝑdictis ad li-
teram teneo. Ex predictis patet forma
et cōclusio libelli. quare super eo nihil
19 elaborandū est. ¶ † In summa no. qđ
securius est agere tritica. ad possessio-
nē quā hac actiōe ꝓpter difficilē ꝓba
tionē dominij. vt dixi. s. eo. §. omnium.
1 ☞ Casus positio ponitur.
2 Actio. hoc ꝟbū cōprehēdit vtrāq3 actio
nē tam in rem q̄3 in personam.
3 Consuetudo talis est ꝙ vbi quis voca
tur ad iudicium debetur emēda ab il-
lo qui succubuit. vocaui te ad iudiciuz

tu statim cōfiteris ⁊ dicis te non debe-
re emēdā:quia si reqsiuissem statim sol
uisses.ideo dicis me debere emendam
non te qd iuris.

Appellamus aūt in

1 rem actio.¶ †Quidā faciūt hic.§.qui-
dam nō.Doc.Ja.⁊ Pe.legūt sub.§.pce-
dēti.casus ptz.Dñe ego vidi tractatus
de ac.realib⁹ ⁊ psonalibus.Quero a vo
bis an he actiones habeāt aliqd nomē
gñale.impator respondet ꝙ immo ap-
pellamus ⁊c.pseqre tex.cū is.§.nulli⁹
est vtilitatis : vel modice loquit̃ em̃ de
vna doctrina nominū q̄ grammaticis
ptinacibus relinquat̃.C.de cōsti.pecu.
2 l.ij.quare hic nihil dico. †Illud tamen
no.ꝙ verbū actionis vtrāq3 actionē cō-
prehendit.C.de heredi.vē.l.fi.⁊ ideo si
quis legaret vel cederet actiones videt̃
ꝙ legatarius possit intētare reales ⁊ p
sonales.¶ Sed qd si vni daret vel lega
ret oēs vēdicationes alij condi.⁊ est ibi
aliqd debitū p quo competūt hipo.⁊ p
sonalis:qs intētabit hipothe.⁊ qs pso-
nalez.videtur ꝙ cū hipothe.sit accesso-
ria ꝙ cōpetat illi cui psonalis cōpetit.
iste.§.facit Ƶrium .vide.s.de fideiuss.§.
act.nec.¶ In gl.id dicit.in fin.hoc nihil
est:qꝛ ille cōpetunt ad reddēdum seu re
stituendum .ff.cōmo .l .iij.§.heres. ⁊.l.si
vt certo.§.rem tibi.vnde hic loquit̃ so-
lum de illis psonalibus que competunt
ad dandum vñ non omnes competunt
ad dāduz immo vt qs liberetur.ff.de cō
di.sine causa.l.qui sine.⁊ ad repetendū
qd datum est.vt cōdi.ob tur.causam et
indebiti.vt patet per ti.de cōdi.ob tur.
3 causam.⁊ indebiti.¶ †In glo.dicunt q̄
dam.in fi.doc.hanc approbāt ꝙ si opor-
teret denuntiare:ita oporteret denūtiū
re in reali sicut i personali.nulla tamē
pōt pbari autoritate nisi qꝛ is tex.sic di
cit.Et not.ꝙ p hanc glo.videt̃ determi
nari qstio vbi qs vocat̃ ad iudiciū de-
betur de consuetudine emenda ab illo
qui succūbit.Pone ꝙ vocaui te ad iudi
cium ⁊ peto.x.q̄ mihi debes:tu statiz cō-
fiteris ⁊ dicis non debere te emendā:qꝛ
si reqsiuissem soluisses:quare dicis me
debere non te,nunquid bene dicis.Nō

videtur per hanc glo.tamen posset di-
ci ꝙ hoc casu sit necessaria denuntiatio
cum ego non debeam puniri qui non
sum in mora.quinimmo videtur quod
non debeam expeñ.hoc casu in glo.re-
re.in fi.C.de defen.ci.l.defensores.⁊.ff.
de origi.iu.l.ij.§.ex actis.

1 ☞ Primo ponitur casus positio.
2 Actio penalis non dicit̃ propterea q in
ea iuratur in litem.
Adde ad idem.nu.3.
4 Rei vēdicatio ac alie reales an sint pe-
nales quādo dātur contra eum q dolo
desijt possidere.
5 Penales actiōes in quadruplū an alie
sint q̄ depositi facti tumultus incendij
ruine naufragij.vide.
6 Quid si depositarius contumaciter nō
compareat vel forte presens responde-
re nolit : an condemnabitur in du-
plum.
7 Delinquēs palam an magis puniatur
q̄ qui clam vel econtra.
8 Fur manifestus quid sit.vide remis-
siue.
9 Fur manifestus quare plus punitur q̄
raptor:cum in actione furti manifesti
totum sit pena:in vi bonorum rapt.tri
plum.
10 Executores testamenti si deferant sol-
uere legata relicta locis pijs an puniā
tur pena dubli.
11 Heres qui debet legatum pijs locis:
si conuentus primo negauit postea pe-
nituit:an debeat condemnari in du-
plum.
12 Quid si primo confessus est et postea ne
gauit.
13 Quid si non pōt soluere duplum.
14 Quid aūt si testator apposuit penam:
an habeat locum pena legalis.
15 Libelus in certi conditione ex mutuo
qualiter formatur.
16 Libellans in certi conditione ex mu-
tuo si non dicat pecuniam suam:an li-
bellus procedat.
17 Quid si dicat mutuaui decē q̄ pmisisti
reddere in scriptis ⁊ p lr̃as tali sigillo si
gillatas an libellus procedat.
18 Quid aūt si p instr̃m pductū apparet ꝙ
est interposita stipulatio et lr̃aruz obli.

gatio.an debeat eligere.⁊ quid.
19 Libellus hoc mō conceptus.peto decē q̄ mihi promisisti per stipulationē nullа alia causa adiecta.an talis libellus procedat.
20 Traditio ⁊ ꝓmissio equiparant᷑:⁊ vbi fit traditio absqꜫ causa dominium non transfertur.
21 Stipulatio an valeat vbi ambo scꜫ stipulator ⁊ promissor credebant causaꜫ inesse ⁊ non inest.
22 Promissio rei q̄ pōt ꝑstari vꜫ:lꜫ cōtractus rei q̄ nō est non valeat.
23 Lex indistincte improbat ꝓmissioneꜫ factam sine causa.
24 Libellus an procedat si posui ꝙ rem meam ibi commodaui et non posui ad quem vsum.
25 Quid si instrumentū dicat.talis commodauit ⁊ precario concessit.quis contractus erit.
26 Libell⁹ q̄lr format᷑ in actiōe depositi.
27 An aūt in actiōe depositi q̄ cōpetit ad duplum sufficiat vnus libellus.
28 Snie due an sint necessarie in actione depositi q̄ competit ad duplum.
29 Libellus in actione mādati ⁊ ꝓ socio qualiter formatur.

a Sequens [a] illa diuisio est.¶†Casus isti⁹.§.plan⁹ est. Dñe impator ego vidi.s.quasdaꜫ diuisiōes actionū.est ne alia diuisio.Imperator dicit ꝙ sic. Nam quedā sunt rei ꝑsequēde:quedā pene ⁊c.tex.est plan⁹ in glo. iij.diuisio.in fi.Prima fuit ꝙ quedā reales quedaꜫ personales.s.§.oim.Scda ꝙ q̄dā ciuiles quedā ꝑtorie.s.§.sꜫ iste multe em̄ sunt diuisiōes vt videbis in gl.j.s.e.§.sunt ꝑterea.vid ibi.¶In gl. sed nōne.i fi.[b] Itē iterest cuiuslibet ne q̄d in loc.pu.fiat.ff.ne q̄d in loc.pu.l.ij. §.j.de ope.no.nū.l.nā reipublice.scdꜫ docto.melius.ff.de popul.ac.l.j.In gl. q̄ sunt.x.in fi.¶†Hec glo.[c] videtur aduersari magne glo.s.eo.§.penales ꝟo. item aduersus eam vbi videtur cōcludere ꝙ ibi illa actio dicit᷑ penalis quia in ea iurat᷑ in litē ⁊ tn̄ constat ꝙ illud iuramentū venit ibi officio iudicis sicut in qualitate.⁊ idem no.C.re.amo.

l.ij.¶Sed dic ꝙ hec gl. est vera.nā nulla actio est penalis propter hoc qꜫ iurat᷑ in litē vn̄ illa actio sic dr̄ ibi penal' ex alia cā nō qꜫ iurat᷑ i lit. vt ibi scripsi.¶In gl.ad vtrūqꜫ.in fi.sed in p̄mo casu datur certi cōdi.ex mutuo in secundo certi conditio ex stipulatiōe. vide.ff.si cer.pe.l.cer.cōditi.§.qm̄.⁊ qd scripsi.s. de ver.ob.in p̄n.¶†In gl.sed nōne ibi cū alle. s.e.§.penales.Hoc exēplū non est bonū.plusqꜫ em̄ ridiculū est dicere ꝙ actio exēpto ⁊ bo. fi.in qb⁹ iuratur in liteꜫ sint penales.vt dixi.s. sup glo.q̄ sunt.x.¶Preterea est ꝯ casuꜫ huius §.qm̄ ponit eas rei ꝑsecutorias.¶Itē si dicerētur he penales quia iuratur in liteꜫ in eo ꝙ excedūt veram estimationem potius dicerentur miste qꜫ mere penales i versi.si plane.Pone exēplum in actio.l.aquilie qn̄ iterfecisti seruū meū vl' aial.vt dixi.s.e.§.penales.¶†Sed vr̄ ꝙ rei ven.⁊ alie reales sūt penales qn̄ dant᷑ cōtra illū q̄ dolo desijt possidere vel nihil adest.vt si possessor occidit rē q̄ vēdicat᷑ vl' forte culpa ei⁹ interijt vel forte donauit vl' eā ꝑdidit ad locū vel al's nā tūc reo nihil adest.ff.ad.l.acq.l.item mela.§.si plures.Sol.q̄ dolo vl' cl'pa desijt possidere habet᷑ ꝓ possessore fictione iuris ⁊ quasi tenēs ⁊ possidēs cōuenit᷑ nō deliquēs idcirco nō

Margin numbers: 1 (beside "sio est"), 2 (beside "q̄ sunt.x."), 3 (beside "de ver.ob."), 4 (beside "nales.¶†Sed").

a ¶Seqns Diuide et summa sic ꝭm Angel. Ois actio aut est exꝯctu vel ex maleficio: vel ē rei ꝑsecutoria vl' penalis vel mista. hoc.d. vsqꜫ ad.§.q̄daꜫ.
b ¶In fin. Ista glo.a nullo ꝑprobatur:sꜫ cū ea teāseūt hic docto. Querit hic ang.q̄s admittit᷑ ad vēdicādaꜫ rē eccl'iasticam.puta rē sacrā vl' religiosaꜫ vel feudū eccl'ie.vid hic ꝭm eū.
c ¶Hec gl. Hec eadeꜫ verba resumit hic angel.

reputat ei pena cum fin
gatur possidere. vt. l. pa
rẽ. de re. iu. ⁊ l. qui dolo.
⁊ hoc q₂ possedit. Sʒ vbi
lex dicit aliquem teneri
q̃ nũq̃ possedit ex deli=
cto suo sicut in actione
l. aq̃l. tũc censetur pena
lis. vt. d. §. si plures. Uel
põt dici ꝙ vbi res nõ ex
tat: non agit̃ reali. vt. s.
de re. diui. §. tñ. ¶ In gl.
5 f. heredis. i fi. ¶ †Quid
in aliis casibus in q̃bus
ẽ eadẽ rõ Uerbi gratia.
subito currẽtibꝰ hostibꝰ
habui reʒ deponere vel
forte supuenerunt mihi
noua qd latrones erant
in via q̃ mihi insidiabã
tur. vl' forte pegrinus in
firmitate subita graua=
tus nõ potuit eligere si
bi hospitem vel aliqueʒ
de circũstantibꝰ cui sua
cõmendaret. nunq̃d erit
idem. non vr̃ q₂ hoc est
penale: ⁊ nõ extendẽdũ
vt. l. interp̃tatione. ff. de
pe. ⁊ contra rationẽ iur.
statutũ ⁊ ipsius actiõis
naturam. ⁊ ideo non vi
detur extendendum. vt
l. qd ratione. ff. de legi.
super hoc adeas preto
rem vel augustum pro
lege condenda. ¶ Item
quid si nõ causa tumul=
tus pplorum, sʒ forte vi
dit inimicum suũ in via
⁊ forte aliqua deposuit
vt ei leuiꝰ occurreret nõ
vr̃ locꝰ huic pene ⁊ ma=
xime qñ ipse inuasit. ff.
de mino. l. papi. d suspe.
6 tut. l. decreto. ¶ †Quid
si depositarius ɔtumaci
ter non cõpareat vel for
te respõdere p̃sens nolit
nunq̃d cõdẽnatur in du
plum. Non videt̃ q₂ nõ
negat. immo vr̃ confiteri. C. de iura. ca
lum. l. ii. §. sin autẽ reus. extra de cofes.
c. ii. lib vi. ⁊ ita tenetur in simplum. In
contrarium vr̃ ꝙ debeat haberi p nega
te. ff. de interro. act. l. de etate. §. qui ta
cuit. ⁊ ita tenetur in duplum. Quid ad
hoc doc. consueuerunt dicere hec iura
concordando ꝙ vbi est damnũ contu=
maci haberi p confitente: habet̃ p con
fitẽte. si sit ei damnũ haberi p negante
tũc habetur pro negante. ¶ Ex ista dis=
solutione põt responderi ad q̃õnem nã
si deponens possit bene pbare suum de
positum vtilius est ei ꝙ depositariꝰ ha
beatur p negante q̃̃ p cõfitente: q₂ ha
bebit duplum: vt hic. sʒ in casu quo p=
bare non possit est ei vtilius qd habea
tur p confitente. vide qd scripsi in bre=
7 uiario de iura. calũ. l. ii. ¶ †In glos. sed
a q̃re. in fi. gl. nõ respõdet[a] ppter hoc cõ
trario q₂ ibi punitur magis q̃ clam hic
minus ⁊ ita semp ob. l. illa. Dy. dicit qd
in illicitis oĩno: id est q̃ nunq̃ possunt
esse licita ⁊ illicita magis punitur qui
palam q̃̃ q̃ clam. vt hic. sed in his que
possunt esse licita ⁊ illicita magis puni
tur q̃ clam q̃̃ q̃ palam. vt. l. cõtraria. Et
p hoc q₂ vsurarius manifestus magis
punitur q̃̃ occultus ⁊ disputãs de fide
catholica publice magis q̃̃ priuatim.
extra. de vsu. c. q₂ in omnibꝰ. de homi.
c. ex literis. de here. c. cum ex iniuncto.
C. de summa trini. l. nemo. ⁊ ibi consue=
8 uit tangi de hoc per doct. ¶ †Quis au
teʒ sit fur manifestus vel non. dic. s. de
oblig. que ex delic. nas. §. i. vide ibi. ⁊ vi
bono. rap. §. fi. vide etiam ibi. ¶ In glo.
b f. vsq₃. in fi. [b] Uide. s. vi bono. rap. in prin=
cip. ⁊ in. d. l. si quis ex domo. ⁊ in. d. §. fin.
s. vi bonorum rapto. ⁊ est expressum. ff.
de furtis. l. si vendidero. §. cum raptor.
vñ teneas ꝙ omnis fur tenet̃ vi bo. ra=
pto. si haberet animũ resistendi. al's nõ
9 vt no. ⁊ scripsi. s. vi bo. rap. i pn. ¶ †Sʒ
põt queri quare punit̃ plus fur manife
stus q̃̃ raptor cum in actione furti ma
nifesti totũ sit pena: i vi bo. rap. triplũ
Põt dici ꝙ pretor plus fures punire vo
luit: q₂ magis frequẽtabant̃ furta q̃̃ ra
pine. ff. de pe. l. aut facta. §. fi. Itẽ pot q̃
queri quare est vniformis pena in ra=

a ¶ Nõ rñ
det. Idem
tʒ hic ang.
et Ias. alle
gando Io.
fabri.

b ¶ In fin.
Nullꝰ do=
ctor ɔdicit
huic gloss.
sed omnes
ei consen=
tiunt.

pina ꝛ non in furto. ¶ Item cur magis punitur manifestus ꝗ̃ nõ manifestus. potes respõdere per ea que dixi ibi.ſ. vi bono.rap.in p̃n.ꝛ.§.j. ¶ In glo.ſ. ad l.aquil.in fi. idem in multis alijs vt in constitutione si quis in tantaȝ.et.l. non ab re.C.vñ vi.fi.re.l.si cõstiterit.ꝛ in noibus in quibus aliquid noie pene imponitur vltra interesse cũ sit eadem ratio. ff.de iur.patro.l.adigere.§.ꝗ̃uis.ď fun.
10 l.j.ſm Dy.ꝛ no.ſ.glo.fi. ¶ † In glos.sed heres.in fine. Quid si executores ꝑ quorum manus legata solui debent ex di=spositione testantis differant. Potest di
a ci[a] eos teneri ista pena propter generalitatẽ huius litere: ꝛ maxime qꝛ possunt conueniri ex testamento hoc casu. vt satis plene scripsi.C.de epis.et cle.l. nulli. ꝛ ibi nota.ſȝ possessorem rei legate non crederem teneri hac pena: cum non te=neatur ac.ex testamẽto ſȝ rei ven. ¶ In glo.§.fraudulẽter. ibi cuȝ allegat.l.sciẽ
b dum[b] hoc casu p̃sumitur fraus nisi he=res ꝓbet iustam causam modicuȝ tamẽ tempus dȝ ei dari.ff. de colla. bo.l.si ꝗs filium.§.j. ¶ In ea.glos.ibi cum allegat
c l.pretor §.si seruus[c]. illa facit in hoc qđ dicit non edi.in fi.§.ibi.in auc. de here. et fal.§. si quis autẽ non implens.ibi ꝓ
11 traxerit. ¶ † In ea.glo.ibi.C.de vsu.le. vel fideicom.l.j. dic.ff.de vsur.l. heren=nius. ¶ † In ea.glo.ibi.vt.l.qđ sit fugitiuus.§.j. Solu.ibi fuit delictuȝ consum=matum.ideo sera penitentia.hic non.ff. de fur.l.qui ea mẽte.dic ibi.ff.nau.cau. sta.l.ideꝙ.§. fina.in hoc tamen aduer=te qꝛ si actor innitatur confessioni ꝛ per eam velit probare videtur satis equuȝ qđ glos. dicit. si autem confessioni non innitatur tũc aut debitor stetit in negatione quousꝙ conuentus fuit: ꝛ tũc certum est ꝙ incidit in penam: qꝛ nedũ debetur propter negationeȝ immo ꝑpter ꝓcrastinationẽ ꝛ dilationẽ vt videbis. ſ.§.ſȝ furti.ver.ſȝ illa. ergo siue debitor negauerit siue confessus fuerit dumtñ ꝓtraxerit ꝑ iussu magistratus conuentus fuerit pena est cõmissa ꝛ in hoc casu non ꝓcederet qđ gl.sed põt ꝓcedere qñ primo negauit ꝛ post cõfessus est ante=ꝗ̃ cõueniretur ꝛ hoc casu credo ꝙ pena sit cõmissa ꝑ negationeȝ ꝛ hoc est exp̃ssuȝ.j.§.ſȝ illa.vbi vr̃ concludi ꝙ negans statim cõmittit: ſȝ ꝯfitens sibi deferat quousꝙ ꝯueniať.igitur pe=nitere nõ põt ex q̃ semel negauit ꝛ est pena ꝯmissa.ꝛ de hoc non vr̃ mul=tum dubitandũ.ꝛ idẽ cõcedere in hac.l.aqli.naȝ speciale est in minore ꝙ possit euitare penã quã cõmisit negando si post cõfitetur.ꝛ sic videť contrariũ ius cõe.ff. de mi=no.l.si ea.causa.§.nunc videndum.C. si ad deli. l.j.ꝛ.ij.ꝛ de hoc tãgit specu. aliquantulum: nihil tamẽ eligit sed remittit ad hanc glo.in ti.de cõ=fes.§. nunc videndum.
12 versi. quid si egi. ¶ † In ea.glos.ibi cum allegat. l.illud hec q̃stio ꝓcedit vbi nõ distulit tm̃ ꝙ fuerit in iudicio vocatus: qꝛ tũc etiã deberet ex ꝓcrastinatiõe.j.e.§.ſȝ furti.ꝟ.ſȝ si distulerit.et nõ eẽt qđ. sed qñ extraiudicialiter ꝯfessus ẽ et post negauit. ꝛ intellige has determinationes procedere vbi non fuisset in=stus error: quia forte il=le excusaret.ff. de inter=rog.ac.l. cõfessiõibꝰ.ꝛ.l. q̃ seruũ. ¶ In.e.glo.cum allega.j.§.at ille. ille.§. parũ. facit tñ melius.ff. de his q̃ vt indig.l. post legatum.§.j.l. pe. credo tñ ꝙ prima sit vera quia ex sola cõuẽtiõe debeť vt.d.§.at ille.ꝛ ex sola ꝓcrastinatione vt hic. sed glo. põt saluari vt negotium potest esse dubiuȝ. ff.de petiti.here.l.illud.

a ¶ Põt dici. Hoc idẽ tȝ Ange.et Jason.

b ¶ Sciendũ. Et pro hoc vid bonũ tex. hic ſm. Jaſ.et bal.i.c.vasallꝰ.el.j.ſi de feu.fue.ꝯtro. inter do.ꝛ agna.

¶.§.si seruus. Uide meliorem tex.ſȝ af. in.§ si vero ꝓtraxerit. in autẽ. de heredi. et fal.

¶ Quid si rñdeat dubi=
to. dic nõ incurrere pe=
naz si habeat iustã cau=
sam dubitãdi: al's sic. ff.
de pet. here. l. si debitor.
in feu. si de feu. questio
13 fue. ca. vasallus. ¶ † In
ea. glos. cũ allegat. C. de
fideicõ. l. fi. hec est vera ꝛ
non hz dubium ſm Dy.
¶ In ea. glo. in fi. hoc pt
pcedere si dolose egerit
vt esset in nõ soluẽdo. ff.
q̃ in frau. cre. l. fi. §. fi. se=
cus si esset simplex mo=
ra. ff. man. l. si pcura. §. si
ignorantia. nec ob. ff. de
mino. l. qd si minor. §. si
seruus. qꝛ loquit in do=
lo adhibito in ꝯtractu.
hic extra ꝯctũ. ¶ In gl.
q̃d si in iudicio. ibi cum
alleg. l. interpretatiõe[a].
¶ Hec questio nõ est du
bia qꝛ est casus. j. §. sed
furti. nã si negat statim
cõmittit penã si cõfitet
nõ nisi se pmiserit ꝯue=
niri: vt ibi ptz textual'r.
¶ In ea. gl. ibi cũ alleg.
l. in minor. Ecclesia em
equiparat minori: imo
et pupillo. C. de rei. ven.
l. si vt pponis no. Sed
nũquid duplat totũ: vz
legatũ fructus et vsure.
Uidet q sic. ff. de furt. l.
in furt. act. in prin. ff. eo.
tit. l. inficiendo. §. j. Sed
is text. supponit ꝯtrium.
ibi tũc em ꝛc. Sz retẽta
hãc opi. q interesse non
duplet querit an possit
pena peti et iteresse. Nõ
vr dubiũ q sic cum hec
pena sit legalis. ff. de cõ
di. fur. l. in re furtiua. et
14 l. si p fure. ¶ † Sz quid
si testator penam appo
suit. Uidet q nihilomi=
nus sit locus huic pene:

a ¶ L. in=
terp̃tatiõe.
Hec gl. di=
cit q in pe
nalib' non
fit extensio
de simil'ibus
ad simil'ia. di
cit ƀ Jaso.
pl'chre. qñ
pene ipo=
nunt habi
to respectu
ad priuile
giũ alicui'
psone etiã
si ipi casus
essent a iu
re equipa=
rati. ꝛ alle=
gat ipe Ja
son duas
gl. iuris ca
noni. con=
trarias: vt
videre po=
teris hic p
eum.

sz tamẽ nõ potest exigi vtraq. C. de iu
emphy. l. ij. no. in sim'i. ¶ In ea. glo. in fi.
Dy. approbat has oẽs determinatio=
nes. ista sufficiant circa lecturã hui' §.
qui vellet tñ solẽnizare posset attrahe=
re materias actionũ hic noiatarum q̃d
nõ expedit: qꝛ in suis locis tacte sunt in
parte: vtinã nullus lector aliq̃d attra=
heret sed suis locis materias reserua=
ret et transiret tãgendo solũ necessaria
15 p intellectu casus quez legit. ¶ † Quia
in hoc titulo pp̃riũ est tractare de libel
lis. videam' quõ in his actio. formari
libelli. et primo incerti cõdi. ex mutuo:
de qua primo tractat in prin. huius §.
in qua sic potes incipere. Dico Jo. fa. q̃
Mar. q lz dudũ eidẽ Mar. mutuauerit
tali pecunie mee q̃titatẽ: nihilominus
idẽ Mar. dictã pecunie quãtitatẽ mihi
reddere cõtradicit indebite quare peto
dictũ Mar. in dicta tali quãtitate mihi
reddẽda ꝛ soluẽda per sñiam condẽna
ri. ꝛ ad hoc ppono certi cõdi. ex mutuo.
ꝛ eodẽ modo potes formare in alijs re=
bus mutuatis que cõsistũt põdere nu=
mero vel mẽsura. vide. s. qui. mo. re cõ=
16 trahi. ob. §. mutui. ¶ † Quid si non dicat
pecuniã suam nũquid pcedit libellus.
Non videt qꝛ nõ est mutuuz nisi sit res
mutuantis. ff. de fideius. l. si quis pro.
§. nũmos. C. si cer. peta. l. q̃uis. ff. si cer.
peta. l. ij. §. appellata. Nũquid ergo cre
ditor habet pbare dñium rei mutuate.
Non vr dubiũ quin sic per p̃dicta iura:
al's hac actio. agere nõ potest nisi reci=
piens cõsumpsisset. ff. si cer. pe. l. nam et
si fur. vel cuz suo miscuisset. ff. de solu. l.
si alieni. qd est difficile pbare. ꝛ ſm hoc
vix aut nunq̃ agens ex mutuo obtine=
ret. vnde oẽs moderni dicũt q agẽs ex
mutuo hz ponere se dñm sed nõ opor=te
ret pbare: qꝛ recipiẽs nõ potest ei refer
re qõnẽ seu cãm dominij cũ habeat cau
sam ab illo. C. loca. l. si q̃s cõductionis.
C. de pig. actio. l. nec creditores. Et hãc.
tenet hic Pe. de bel. pti ꝛ allc. ff. depositi.
l. j. §. si p̃do. et facit qd no. C. de non nu.
pe. l. j. ff. cõmo. ita ꝛ si fur. ꝛ hoc satis ap=
probat equitas ꝛ cõis vsus. Sed pone
qd format sic libellus. Dico q mutua=
ui titio. x. que per stipulationez pmise

mihi reddere: quare peto &c. queritur nūquid pcedat. respōdeo nō: qr dubi⁹ est nec per eū scitur qua actiōe agitur. Certū est enī q ubi ex eodem facto plures possunt cōpetere actiones una est eligēda & nomināda. vt plene not.ff. de eden.l.j.in fi.magne glos.ex facto autez pposito possunt cōpetere due actiōes. vz certi cōdi.ex mutuo. & certi condi.ex stipulatione si stipulatio fuerit ex interuallo apposita: & sic vna debet nominari. ¶Preterea dz declarari an stipulatio fuit interposita incōtinenti vel ex interuallo: qr si incōtinenti vna nascit actio vz ex stipulatione: si ex interuallo due.ff.de noua.l.si ita.§.j. cū.l.seq. igit nō videt pcedere nisi declaret an incōtinenti vel ex interuallo fuit stipulat⁹. Sz si dicat et declaret qd incōtinēti tūc bn̄ pcedit: qr tūc cōstat q ex sola stipulatione agit. Si vo dicat q ex interuallo non pcedit nisi declaret qua actione agit.vt.d.glos.no.ff.de reg. iur.l.nemo. §.quoties.cuz sint due actiones: vt hic

17 in tex. ¶†Quid si dicat mutuauit tibi x.que pmisisti reddere in scriptis & per literas tali sigillo sigillatas nūquid pcedit. Dicas q nō eadem rōne: qr obligatio literaruz est hodie modus vestiēdi ɔtractus sicut stipulatio. & ex ea agit vt dixi.§.de lite. obli. igit q in stipulatione interposita post mutuū dixi et hic debet itelligi. & ideo dic vt.§.prime dixi qd parū aduocati aduertūt. ¶Pone ego agebā certi cōdic. ex mutuo pduxi instrumentū seu lrām ad pbandā intētionē meā p quā apparet q in datione & receptiōe pecunie fuit stipulat⁹ & concessa lrā.nunquid cado. Non dubiū qd sic per illa que pduxi luculēter apparet qd male ago certi cōdi.qr ibi est stipulatio & scriptura & ita nō cōpetit certi ɔdi.

18 ex mutuo p.d.l.si ita.§.j. ¶†Quid ergo si per instrm pductū vel lrām apparet qd fuit mutuū stipulatio et literarum obligatio: qr ɔtinet q recepit.x.mutuo que per stipulationē pmisit reddere tenore huius publici instri: querit nunquid debet eligere: & qd. Et videt q debeat eligere ex stipulatione cum sit firmior: & magis firmū pfertur minus firmo.ff. de rei vend.l. si id qd. & vidistis.§. qui.mo. tol. obli.§. pterea. de v. obli.in princi. Hec autē pcedūt & libelli supradicti vbi soluz petitur res mutuata. Si autē petat valor quāti plurimi iuxta.l.vinum.ff. si cer.pe. est de eo faciēda mētio in libello. sz si facta non fuerit nihilominus pōt pcessu pēdēte implorari officiū vbi per officiuz venit. vt plene nota. in Spe.de obli. & solu.§. sequit videre. de cer. ɔdi. Pet.de bel.perti.querit hic an si qs sit obligat⁹ ad certā monetā possit de alia soluere. et an si moneta illa tollatur sit liberatus. Hoc non est hic propriū: ideo nō psequor. de hoc tn̄ satis scripsi.§. quib⁹ mo. tol. obl.in prin.&.C. de solu. aut.hoc itaqz. vide i breuiario. & de hoc.ff. si cer. petat.l.ij.§. appellata. Quomodo autē formet libellus[a] vbi agitur ex mutuo cōtractu in scriptis. vide.§. de lite. ob. vbi satis plene scripsi. Nihilomin⁹ de cer. ɔdi. ex stipulatiōe in qua pz libellus. Dico ɔ Mar. q licet talem summam vel quātitatem pecunie eidem mutuauerim ipsamqz p stipulationem mihi reddere pmisit nihilomin⁹ eā reddere cōtradicit quare peto dictū Mar.cōdēnari &c.et est sciendū q ex stipulatione orit certi condi.ex stipulatiōe vbi certum vertit in obligatione.sz vbi incertū tunc condi.

a ¶Libellus. Uide Ange. hic i iij.col. post me. ver. ex quo seqt. Uide Pet. Ja.in titu. de condic. speciali ex mutuo. itē vide hic ēt Angel.sup for. libelli i act. cōmodati. itē vide hic Angel.in.§.ex maleficijs. de formatione libelli i act.fur. in.ij.col. in me. v. qro quō formabitur libellus. itē vide plene d his libellus i act.ex maleficio. §. ex maleficijs.i.xiij. col.in pnc. vsi.e glos. restat.

incerti.sed doct. moderni cõsueuerunt
dicere ꝙ cõdi.incer.nõ est ꝓpriũ nomẽ
actionis:ꝫ satis põt dici ꝫ vt scripsi.s.
de ꝟbo.obli.in princi.vbi multas.ll.ad
19 hoc alleg.¶ †Occasione ꝑmissorũ Pe.
querit q̃d si q̃s agat ex stipulatione nul
la causa adiecta.Uerbi grã.peto.x.que
mihi promisisti.nunquid talis libellus
ꝓcedit.ipse dicit ꝙ sic.qꝛ stipulatio est
legitimus ꝯtractus de iure ciuili indu=
ctus:igitur actionem parit.ff.de pac.l.
legitima.et.l.cõuentionẽ.Uerum est ꝙ
actor excep.repellit̃.l.ij.§.circa.ꝟ.si q̃s.
ff.de do.ex.Ubi autẽ fuit causa:tũc aut
ꝑterita aut futura.Primo casu aut fuit
falsa vel vera.si falsa repellit̃ nisi sciẽs
falsum promisisset.si vera nõ repellit̃ si
ob futuraꝫ cõpetit actio.ſꝫ nisi impleat
repellitur excep̃.C.de re.ꝑmu.l.ex pla
cito.C.de transactio.l.siue apud facta.
ẜm eum.Est ergo sua intentio reprehẽ
dere glos.q̃ est in.d.l.ij.§.circa.vbi glos.
tenet ꝙ talis libellus non procedit.sed
Pe.dicit ꝙ procedit.sed ob.excep.cum
distinctione quã.s.feci.ista questio sup
ponit aliam vcꝫ an promissio sine cau=
sa teneat.Ad cuius euidentiam opꝫ di
stinguere.nam interdum promittitur
sine aliqua causa exp̃ssa vel tacita: in=
terdum causa expressa vel saltẽ intelle
cta tacite.redeamꝰ ad primũ vbi repe=
ritur nuda ꝓmissio.nec apparet aliq̃
expressa vel tacita ab aliqua partium
queritur an valeat.Et scio ꝙ glo.tenet
in.d.l.ij.§.circa.qꝺ nõ valet.Etiã idem
videtur tenere Pe.nisi qꝺ dicit ꝙ stipu
latio valet ipso iure.Sed obstat exce=
ptio ꝛ ita cõcordat cũ glo.saltem in effe
ctu.ꝛ ita tenet Dy.ex̃ de reg.iu.c.qꝺ se
mel.li.vj.¶ Preterea videt̃ casus in.d.
§.circa.ff.de ꝓba.l.cũ deinde.§.fi.Sed
cõtra hoc videt̃:qꝛ paria sunt indebitũ
ꝓmittere ꝛ soluere.C.ad le.fal.l.fi.ff.de
do.l.si patronus.§.de illo.sed soluens
sciẽter indebitũ scienti nõ repetit cum
donare videatur.vt.l.j.ff.de cõdi.inde.
ꝛ de oper.li.l.cãpanus.ergo ꝓmittens
vr̃ ꝙ debeat efficaciter obligari.¶ Pre
terea pro hoc faciunt.ff.de noua.l.si q̃s
legauerit.de ꝯdi.inde.l.fideicõ.ꝑ quas
videt̃ ꝓbari ꝙ ꝓmittẽs scienter videt̃
donare sicut soluẽs. Solutio.prin
opi.credo verã qꝺ saltẽ obstet exce
20 ꝑ dictũ.§.circa.¶ †Preterea trad
ꝛ ꝓmissio equiparant̃.vt.s.§.allegat
est.sed constat qꝺ vbi fit traditio abs
cã dñium non trãsfert̃.vt.ff.de acq.re.
do.l.nunq̃ꝫ nuda traditio.ꝛ no.s.re
di.§.per traditioneꝫ.ergo vbi fit ꝓm
sine causa videtur ꝙ nõ obliget effi
citer.ꝛ ꝑ hoc facit qꝛ si cõtractus int
ꝛ cũ causa iter sciẽtes nõ inesse cau
veram nõ teneret multominꝰ qñ
nullã.ff.de cõtrahen.emp.l.domũ
¶ Ad ꝯria ptꝫ rñsio ꝙ oĩa loquunt
aliqua causa inter partes suppone
Nos loq̃mur in casu quo nulla est ca
sa:vñ est idẽ nullã cãm inesse nec su
poni:vel aliquã supponi licet nõ ver
vt no.d.§.per traditionẽ.in fi.ꝛ gl.ca
sa precedente ꝛc. Quid si talis ꝓmi
soluit rẽ quã sine causa ꝓmiserat sci
nunquid potest repetere.potest dic
nõ quasi sit melior cõditio possiden
arg.predicte.l.domũ.in fi.ꝛ illoꝝ c
glo.no.in.d.§.circa.ꝛ Dy.in.d.c.qꝺ se
mel.¶ Sed nunq̃d questio trãsfert
minium rei solute.Credo ꝙ nõ pe
nunq̃ꝫ nuda.cum nulla causa sit.
est cã licet nõ vera tũc transfert̃:ſꝫ
nulla nõ:vt.d.§.per traditionẽ no.
ille recipiens nõ posset rẽ vẽdicare
deret a possessio.eiusdẽ cũ nõ eẽt
dñs.Sed quid si ꝓmittatur ob ca
preteritã ꝛ falsam:qꝛ si ob futurã
nõ habet dubiuꝫ.nã illa determina
l.si repetẽdi.C. de cõdi.ob cau.ꝛ in.d
circa.versi.proinde.Sed vbi ob pre
ritã ꝛ presentẽ que credit̃ inesse.glo
stinguit in.d.§.circa.qꝛ aut ambo c
dunt cãm inesse que nõ inest. Aut a
bo sciũt nõ inesse aut alter ꝛ tũc au
21 pulator aut ꝓmissor.¶ †Redeam
ordinẽ ad singula.Querit̃ circa p
vbi ambo credebãt causam inesse
inest.gl.dicit ꝙ nõ valet stipulatio
tra hoc vr̃ expressum qꝛ ꝓmissio ꝛ so
tio equiparant̃.vt.s.satis allegatũ
Sꝫ constat ꝙ si datũ ob falsam cau
credebat̃ inesse nõ repetit̃:vt.l.dam
l.in summa.§.id qꝺ.ff.de cõdi.ide.
nec ꝓmissum impeditur quominꝰ p

possit. Sed ad hoc rñdet Dy.in.d.c.qd semel.qr facilius denegat repetitio ꝙ cõcedat petitio:sed ꝯtra:qr certũ est ꝙ hodie tñ operat sola ꝓmissio in materia donationis quãtum olim ꝓmissio ꝛ traditio.vt.l.si quis.C.de dona.sꝫ sola traditio causat donationẽ ꝑsumptam qñ ex cã q̃ credit inesse fit traditio.vt.d.l.dam⁹.et.d.§.id qd.ergo ꝛ ꝓmissio.sed ad hoc põt respõderi qd.l.si q̃s argentum.loquitur in alijs terminis:vcꝫ vbi ꝯstabat ꝛ agebatur qd esset donatio.sꝫ nos loquimur qñ vterq; credebat cãm inesse si ita nõ erat animus donãdi cũ donatio abhorreat cãm.ff.de donat.l.donari. Et hoc videt expressuꝫ.ff.de cõtrahẽ.empt.l.domũ.in primo rñso.sed illa obstat multũ Dy.in eo qd Dyñ.videt velle qd nõ possit repeti. Sꝫ forte Dy.intẽdit loqui vbi sciẽs tradidit et nõ erat causa finalis:vt.j.tanget. ¶ Videamus quid iuris vbi ambo sciebant causam nõ inesse tñ ambo supponebãt eã inesse.ꝛ hoc cõstat vel p cõfessionem vel al's legitime.ꝛ scis ꝙ gl.q̃ videtur loqui ꝓprie hoc casu tenet ꝙ nõ valet. qr i pari causa.ꝛc.vt no.d.§.circa.si tamẽ soluat nõ põt repeti ꝓut innuit ibi gl.cũ dicit meliorẽ cõditionẽ occupantis.et ita etiã tenet Dy.l.c.qd semel.q̃ etiã vr loqui hoc casu.et hoc videt expressum in.l.domuꝫ.in vltimo dicto.s.

22 allega. ¶ † Sꝫ huic obstat.ff.de ꝟb.ob.l.si diuortio. Sed potest dici ꝙ ꝓmissio rei q̃ ꝑstari potest valet:lꝫ cõtract⁹ rei q̃ nõ est nõ valet.vt.d.l.domũ.ꝛ sic videtur ꝙ valet ꝓmissio hoc casu. Sed i hoc videt mirabile:qr certũ est qd ille qui recipit.indebitum scienter ꝯmittit furtũ.ff.de fur.l.falsus.§.j.ff.de solu.l.cũ quis. Si ergo ꝓmittat q̃s ꝛ tradat sine cã cũ supponeret causaꝫ inesse recipiẽs tenet furti.ꝛ sic repeti põt saltẽ per illã actio. Sꝫ potest rñderi ꝙ illud est verũ vbi sciens recipit ab ignorãte: secus a sciente.vt.l.j.ff.de cõdi. Sꝫ q̃d in tertio casu qñ stipulator scit causaꝫ nõ inesse ꝓmissor credebat Glo.ibi nõ exprimit hunc casuꝫ vr tamẽ ꝙ nõ valeat stipulatio saltẽ in effectu p dictuꝫ §.circa.et p allegata.s.sꝫ q̃d in quarto qñ ꝓmissor sciebat causaꝫ nõ inesse stipulator.credebat qd inesset. Glos.dicit ibi qd videtur donasse. pro qua videt expressum.ff.de cõdi.inde.l.fideicõ.de noua.l.si quis delegauerit.ꝛ faciũt rationes.s.alleg.in prima ratiõe:quãdo sine omni causa ꝓmissum fuit vꝫ ꝙ dominium trasfertur:quãdo est aliqua cã licet falsa:ergo obligatio contrahitur. ¶ In contrariũ videtur qr donatio est cõtractus qui perficitur cõsensu duoꝝ.ff.de pac.l.j.§.j.de dona.l.absenti.C.de dona.l.si quis argentũ.sꝫ cõstat ꝙ ꝯsensus duoꝝ nõ cõcurrit in donatione vbi alter credit causam iesse alter nõ:ergo sequit ꝙ nõ sit donatio.ff.si cer.petat.l.si ego. Preterea qd si nõ donatio appareret:ois enĩ donatio abhorret causam.ff.de do.l.donari.de regu.iur.l.donare. cũ igitur ꝓmissor supponat cãm inesse non videtur habere animum donandi. ¶ Preterea hoc videt expressum in.l.si cũ tibi aurũ.ff.de solu.vbi nõ videt donare sciens cũ tibi dicat ꝙ excipere potest.ꝛ sic nõ dederat. In hoc aduerte qr si q̃s ex causa donationis ꝓmitteret ꝓpter falsam causam:tunc distinguit an esset causa impulsiua an finalis.ꝛ in dubio presumitur impulsiua.de quo.ff.de condi.ꝛ demon.l.cũ tale.§.falsam.ff.de do.l.ij.§.si.et hoc nõ tangit nostrã q̃õnẽ: qr nostra questio querit vbi est simplex promissio nec adijcit causa donationis: qr illa est ꝟa causa.s.donatio ꝙ̃uis forte donatio fieret ob aliã falsam cãm.sꝫ questio procedit vbi ob falsam causam directe ꝓmittit.veluti qr scripsisti mihi librũ.vel qr pro me iuisti romã.in qua videret posse dici ꝓbabiliter ꝙ stipulatio non teneat:saltem in effectu per.ll.ꝛ rationes.s.allega.ꝛ de hoc videtur expressum.ff.de cõtrahẽ.emp.l.domũ.ꝟ.

23 sinautẽ vẽditor. ¶ † Preterea certũ est ꝙ lex indistincte improbat promissionem sine causa.vt.d.§.circa.quomodo ergo scientia partis faciet valere qd de se nõ valet:ꝛ iurꝫ ordinẽ imutare cũ nec pactũ exꝑssum hoc posset.C.d pac.l.pacta q̃ ꝯ.l.ff.de fideius.l.vbi lex. Nec ob.i ꝯtriũ allegata. Et ꝑmo.l.fideius.qr ibi loquit in casu q̃ fideiuss.factũ fuerit de

facto.l.nõ solẽne.ꝛ ita nõ erat oino sine
cã nec erat oino falsa:secꝰ vbi esset oino
falsa ꝛ nulla.ꝛ iõ crederẽ ꝙ si q̃s ꝓmit
teret ex cã ex qua nõ tenereꝛ cũ tñ eẽt
vera ꝙ deberet teneri si sciẽter ꝓmitte
ret per.l.illã.Itẽ nõ obstat.l.si quis de
legauerit per eũdẽ modũ.Itez ibi erat
vera causa ex parte stipulatoris.¶Itẽ
non obstat ꝙ dominiũ trasfertur ex cã
falsa oino:qꝛ nõ est per oia simile vt sa=
tis ex supioribus põt percipi.Vñ tamẽ
credo ꝙ talis promissor nõposset repe
tere si solueret.vt.l.si cũ tibi aurũ ꝛ pro
pter dolum suũ.vt.d.l.domuz.in fine.
¶Nũc videamꝰ de libello in acꝛ.cõmo
dati.ꝛ iste planꝰ est.Dico ego Io.fa.ꝯ
Marti.ꝙ licet equũ meũ eidẽ Mar.rea
liter ꝯmodauerim ad eũdẽ ꝛ redeũdũ
de engolisma vsq; ad burdegal.idem
q; Marti.p̃dictuz vsum expleuerit vel
exp̃sse potuerit nihilominꝰ dictũ equũ
mihi restituere indebite cõtradicit:q̃re
peto ip̃m Mar.condẽnari ad restituen
dum mihi equũ vna cum damnis.ꝛ de
clara ea.ꝛ signa equũ et pullũ ꝛ valorẽ
eodẽ mõ potes formare in alijs rebus
que nõ cõsumũtur vsu:qꝛ in illis nõ cõ
sistit ꝯmodatũ nisi ꝯmodenꝛ vt species
vide.ff.e.l.iij.§.fi.cũ.l.seq.nec refert an
cõmodarenꝛ res mobiles vel imobiles
24 vel iura.ff.cõmu.l.j.§.j.¶†Quid si po
nã in libello qd̃ rẽ meã tibi cõmodaui
nec declaraui ad quẽ vsum:nũquid ꝓ
cedit libellꝰ.¶Nõ videꝛ:qꝛ cõmodatũ
nõ est nisi detur ad certũ vsuz.ff.ꝯmo.
l.in cõmodato.§.sicut.sz est p̃cariuz.vt
no.ff.de p̃ca.l.j.§.j.ꝛ sic tenet Inno.ex
tra de cõmo.c.j.Sed hec differentia nõ
videꝛ bona:qꝛ precariũ datur ad certũ
vsum quãdoq;.ff.de dona.l.lucius.vñ
ad hoc ꝙ tute possis formare libellũ et
agere cõmodati:opz scire qñ est cõmo=
datũ ꝛ qñ est precariũ.qꝛ licet aliqua si
milia habeãt tamẽ nõ cõcurrunt:qꝛ ꝓ
precario nõ cõpetit actio cõmodati:sz
interdictũ.ff.de preca.l.interdictũ.vel
prescript.ver.ff.eo.tit.l.duo.§.fi.ꝛ licet
multe differẽtie assighẽtur nõ tñ p eas
cognosciꝛ an sit p̃cariũ vel cõmodatuz
qũo ergo cognosceretꝛ.P õt dici qd̃ p ṽ
ba.si enim dicit cõmodo cõmodatũ est.
si enim dicit p̃cario cõcedo:p̃cariũ
qꝛ a significatione verborũ nõ debe
recedere.ff.de leg.iij.l.non aliter.de i
pel.le.l.labeo.sed si hoc non appare
qꝛ dicit concedo tibi ꝛc.tunc si ad cert
vsum ꝛ tempus expressum vel tacitu
est cõmodatum.Verbi gratia.tu vole
bas ire parrhisius.Rogasti me q tra
rem tibi equum meum concessi hu
certus vsus.ꝛ tempus tacitum quo p
teris iuisse ꝛ redijsse.hoc est cõmoda
sed si nõ sit tempus tacituz vel exp̃
tũc est p̃cariũ.ꝛ ideo quandolibet re
catur.vt cõcedo tibi habitationem il
domus.¶Et hec est communis opi
nouoruz.Et caue:qꝛ materia multu
facit ad cognoscendum hoc.nam qui
dã sunt in quibus nõ bene sedet cõm
datũ.nec cõtrahiꝛ vltro citroq;:sed p
modũ bñficij conceditur sicut si conce
daz q' possis trãsferre fenũ tuũ per te
ram meam.vel eximere cretam de fu
do vel lapides vel talia.in his enim
non sunt habilia ad commodandũ
cadunt in restitutione p̃sumo precar
ff.de do.l.qui saxum.de dolo.l.sicut
hi.ꝛ hoc bene innuit.l.interdictum
de preca.ꝛ sic debet intelligi.ff.de p
scrip.verbis.l.ꝓmisisti.ꝛ.l.si gratuit
de furto.l.eum qui.§.is qui precario.
25 ¶†Quid ergo si reperiaꝛ instrumẽt
in quo caueatur.Talis commodaui
precario cõcessit.q̃riꝛ q̃s ꝯctus erit.
tes respõdere per ea que dixi in sim
C.loca.§.adeo.quod videtur comm
datum si materia alias sit habilis.
ꝓ soci.l.sed si adijciaꝛ.¶Quid si p
rio cõcedatur ad certũ vsuz ꝛ ad cert
tp̃s.nunq̃d est precariũ.Non videt
opi.doc.ꝛ tñ est cõtrariũ verũ.ff.de p
ca.l.cũ p̃cario.intellige ergo opi.co
quãdo non expresse agebaꝛ quod
precariũ.Cõclude ergo ex his q' vi
necessariũ poni in libello quod ad cer
tum vsum ꝛ tẽpus fuit cõmodatũ
tũ vel expressum.Quidam dicunt co
tra ꝙ sufficiat dicere cõmodaui tibi
lem rem ꝛc.nã dicendo commodaui
deor includere oia necessaria ad cer
modatuz.vide.s.de fideius.§.fi.cer
aũt sũt excipiẽtis.Prima tñ secun

& vt expressum. C. como. l. ij. vbi actor hoc pbat & sic hz ponere. In actio. aut contrario dati cōtraria libell⁹ ē etiā planissimus Jo. fa. dicit cōtra Mar. qđ idē Jo. tales expēsas nō modicas fecit in tali re. cōmodata eidē p eūdez Mar. quas idem Mar eidē Jo. reddere cōtradicit quare petit &c. vide. ff. cōmo. l. in cōmodato. §. j. & l. in rebus. §. fi. & §. possunt. In precario nō reperitur contraria. q ergo remedio subuenit precariū recipiēti. Forte p actionē de dolo. vt. d. l. pmisisti. in fin. & d. l. si cū mihi. Si vis circa materiā magis dilatare. vide. s. qui. mo. re cōtra. ob. §. itez is cui. & in spec. d cōmodato. & i summa Host. e. ti. De hoc autē caue in libellis hmōi qđ ponas realiter cōmodatū factū cum hec obligatio retrahat. vt. d. §.
26 item is cui. ¶ † Sequitur de actio. depositi. & est sciēdū qđ hec actio qñq3 est directa. qñq3 contraria. itē qñ q3 in simplū. qñ q3 in duplū. in directa q cōpetit ad simplū est clarus libellus. Dicit Joā. fa. contra Mar. q licet idē Joā. deposuerit talē rē penes eundem Mar. idq3 Mar. depositum recepit nihilominus eandem rem contradicit reddere minus iuste quare petit eundez Mar. cōdemnari ad reddendum &c. & dico signāter recepit propter id de quo vidi dubitari. ¶ Pone q i tui presentia posuit equum aliquis in domo tua tu non recepisti custodiā. qritur vtrū tenearis depositi. Et certū est q nō q3 depositū te cōtrahitur & opz re agi. vt. l. eum qui. §. is qui precario. ff. de furtis. l. interdictū. ff. de pca. hoc autem casu nullum negotiuz agitur. bene tamē reperit casus quo teneretur vt in nau[ta] caupone: sed ille casus specialis est [&] idcirco contrariuz ius cōe. ff. nau. cau. l. j. §. fi. cū. l. seq. In cōtrarium actio. depositi patet libellus. Dicit. A. cōtra. B. q licet dictus. B. penes dictum. A. deposuerit talem equum dictusq3. A. expeñ. fecerit nutriendo dictum equū vsq3 ad talem summā. nihilomin⁹ dict⁹. B. dicto A. expensas restituere denegat minus iuste qre petit dict⁹. A. dictū. B. cōdēnari in dictā summā sibi soluēdā p vestrā
27 sententiā &c. ff. depositi. l. ei apud. † In actio. aut depositi q cōpetit ad duplū. vt j. vsi. plane posset esse dubiū vtruz sint dādi duo libelli an sufficiat vn⁹. & vr q debeāt dari duo: q3 nō pt peti pena quousq3 negauerit cū non sit ante cōmissa.
28 ff. de iud. l. nō queadmodū. ¶ † Preterea videtur q due snie sint necessarie. ff. de edil. edic. l. redhibitoria. sed pōt dici q sufficiat vnus libellus. Et dicet sic. dicit. A. contra. B. q licet ipse propter periculum ruine vel talis tumultus deposuerit rem suam talem penes dictū. B. nihilominus dictus. B. restituere non vult dictam rem. quare petit dictus. A. dictum. B. condēnari ad restituēdum eidem. A. rem predictam si confiteatur si neget petet condēnari in centū vltra nomine pene. que centum res predicta valet cōi estimatione. Similis modus cōdēdi libellū approbat. C. loca. l. cōductores. in gloss. & p Inno. extra de test. c. raynaldus. & hos libellos reperies in specu. de deposito. §. nūc libellū. Et caue q modus periculi est declarādus & forte dies et locus alias vix possent testes deponere super libello. ¶ Sed queritur nunqd interesse peti possit cū hac pena. Et dic q sic. q3 est pena legalis. ff. de cōdi. furti. l. si pro fure. & l. in re furtiua. §. j. & iūge. s. eo. §. itē mista. & §. sed
29 furti. ¶ † Nunc tractemus de libellis actio. mādati et pro socio. Et est sciendum q iste actiones qñq3 sunt gñales: qñq3 speciales. vt. ff. p socio. l. p socio. Sz certe. l. illa videtur velle q actio mādati sit specialis non generalis sed expone eam vt ibi. Generalis est quando agitur pro vniuersitate bonorum. Uerbi gratia. mādaui tibi negotia mea tractare vel mercari pro me in talibus nūdinis. tunc enim videtur agendum actione generali. ff. mandati. l. si procuratorem. §. mandaui. & l. si negotia. & l. creditor. §. fi. Et pōt sic formari libell⁹. Cū ego mādaui tibi negotia mea agere: & tu gesseris: peto q reddas rōnez administratiōis tue. sic vr gl. ponere i act. nego. gest. ff. de eden. l. j. eodē mō in act. p socio gñali. Dicit. A. contra. B. q lz dudum societatē oīm bonorū cōtraxerint idēq3. B. plurima de dicta societate administrauerit: nihilomin⁹ ea in cōmuni po-

nere ⁊ reddere contradicit. Quare agit dict⁹. A. ꝯ dictū. B. ꝙ dict⁹. B. cōdenet ad reddēdū rōnē ⁊ in cōi ponēduz ⁊c. si tu vis videre libellos ⁊ positiōes in his actionib⁹ vade ad specu. titu. de iudi. §. gnalis. cū. §. se. li. iiij. ⁊ ibi repies i actione ex empto ⁊ vēdito locato ⁊ cōducto in proprijs materijs. vñ ista sunt rudia quare non denigro papyrū nec in his nec sequētibus actio. hic nominatis. ꝑsertim cū de earum materia visum fuerit in titulis suis. ⁊ inuenies satis in dicto libello. ⁊ iunge. ī. eo. §. actionum.

1 ☞. §. iste quare fuit hic positus.
2 Actiones repiunt miste tribus modis.
3 Petitio hereditititatis lз sit realis sequit tñ naturam ꝑsonaliū actionum quo ad prescriptionē.
4 Prescriptio nō currit sine possessione.
5 Actio cōi diuidūdo an cōpetat pro diuidēdo iura incorporalia veluti iurisditiones.
6 Actio familie hercíscūde qualis est vñ oritur qñ oritur.
7 Pater vnū ex filijs instituit heredez in dodrāte: alteri donauit quadrantē per modū donatiōis iter viuos: quā actiōe diuidēt.
8 Possidēs dedit libellū in iudicio familie hircíscunde ⁊ dicebat se coheredem: reus negauit eū coheredem: an debeat fieri cōdēnatio.
9 Actio familie hercíscūde ad q̇d ꝯpetat ⁊ que in ea veniant.
10 An autē veniāt redditus.
11 An veniant feuda.
12 Libellus qualiter formaꝛ in actiōe fami. hercis. ⁊ nu. 13.
14 Quid si actor petat diuidi res hereditarias an libellus procedat.
15 Libellus in actio. fami. hercis. an dз cōtinere ꝑstatiōes exēplū ponit.
16 Quis autem sit modus procedēdi ⁊ iudicandi.
17 Quid si ambo possideant.
18 Quid si ꝑ ignorātiam alique res remāserint ad diuidendū quia latēt post apparent.
19 Familie hercis. act. an possit agi ꝑ vna sola re que remāsit ad diuidendum.
20 Quid aūt si tota hereditatis fuit diuisa mutuo cōsensu rebus paucis excep[...]
21 Actio communi diuidundo qualis [...] que sit.
22 Actio cōi diui. an deꝛ cuilibet habi[...] cōem: sicut detētatori vel bonefide po[...]sessori.
23 Actio cōmuni diui. an detur tutori [...] curatori.
24 Quid de personis ecclesiasticis an p[...] sint agere actione cōi diui.
25 An feudatarij ⁊ vtiles dñi.
26 Actio cōi diui. ad q̇d cōpetit ⁊ que [ve]niant in ea.
27 Actio communi diui. quāto temp[ore] duret.
28 Libellus qualiter formatur in acti[one] cōi diuidūdo.
29 An autē debeat declarari i libello q[ua]re res q̄ petitur diuidi sit cōis.
30 Jtē an res singule sint specificāde q[ue] debēt. diuidi.
31 Actio finiū regūdorū qualis est ⁊ vn[de] oritur.
32 An autē qui agit actio. finiū regun[do]rum debeat se dicere dominum ⁊ p[ro]bare.
33 Quid aūt ago finiū regūdorū petē[s de]clarari fines inter talē ⁊ talē fund[os] dicis ꝙ fund⁹ meus est tu⁹ ⁊ sic vis [me] repellere an possis.
34 Actio finiū regundorū an cōpetat p[ro] bonefidei tutori prelato ecclesie.
35 Jtem quāto tēpore duret. Adde ad idē nu. 36.
37 Quid si actor petat ꝙ mete ponanꝛ i[n]ter illud quod ipse possidet: et illud q[uod] alter se asserit ꝑscripsisse: an repell[i de]beat.
38 Possedisti fundū tuum. xxx. annis [...] nū fundo sempronij sempronius [...]dit a possessione et illa possessio ad [...] peruenit volo agere cōtra te finiu[m re]gun. tu me vis repellere exceptione p[re]scriptionis sicut poteras repellere [sem]pronium: an possis.
39 Actio finiū regundorū q̇d cōtinet.
40 Actio finiū regūdorū. an cōpetat p[ro] iuribus sicut pro diuisione territo[riorum] in quib⁹ habemus iurisditionem.
41 Libellus qualiter formatur in actio[ne] finium regun.

42 Actiones quatuor cōpetunt ꝓ finibus et que sint ille: vide.

a **Quedam actiones** mistā. ¶ Iste. §. planus est. nec oportet poni casum. sic tamen potest incipi. Domine imperator ego audiui statim loqui de quibusdam actionibus mistis. s. §. proxi. Quero a vobis an sint alique alie actiones miste. Imperator respondet ꝙ quedam actiones ꝛc. ꝛ prosequere vsq; ad versi. In quibus et ibi potes sic reincipere. ego audiui vos nominare tres actiones per quas agitur ad dādum. Ponamus ꝙ res diuidi non potest quid faciet iudex. dicit imperator quod in tribus iudicijs permittitur iudici ꝛc. litera plana est. Accedamus ad
1 glo. ¶ † In glo. hic adijcitur. in fi. vide
b ibi[b]. qꝛ hic nulla fit diuisio. vt plene ibi dixi. vnde bene aduerte ꝙ hic non dicit mistas. sed mistam causam habere. sed ꝓ deo quare fuit hic positus iste. §. Scis tu quare. quia iam tractauerat de mistis vt ostenderet alias mistas subijcit de istis. alia tamē est mistura: vt patebit inferius. ¶ In ea. glo. ibi cum allegat. s. eo. §. sic itaq;. recordare ꝙ per actiones reales vendicamus quod nostrū est: per personales id quod nobis debetur. vnde ex eo ꝙ per portionem meam petitio mea cōtinet est actio realis. ex eo ꝙ includit portionem coheredis est personalis. quia in hoc peto qđ
2 meum non est. vt. §. sic itaq;. ¶ † Iuxta quod sciēdū ꝙ actiōes reperiunt̄ miste tribus modis in iure. Uno modo quia sunt rei ꝛ pene ꝓsecutorie. ꝛ de his non agitur hic. sed. s. proxi. §. Alio modo qꝛ ... libet est actor ꝛ reus ꝛ isto mō possunt ... dicit miste. ff. fi. regū. l. iudicium. fami. her. l. ij. §. in familie. de iudi. l. in tribus. ꝛ isto modo possunt intelligi aliqua interdicta mista seu duplicia. j. de
c interdi. §. pe. ꝛ fi. ¶ Itē alio modo[c] quia habent et prosequuntur prestationes personales ꝛ reales. ꝛ hic not. ſm Dyn. sed petitio hereditatis dicit̄ mista alia
3 rōne vt videbis in inferiorib⁹. ¶ † In ea. glo. ibi cū allegat. C. de an. ex. l. j. Sic vides in petitione hereditatis que licet sit realis tñ quo ad ꝓscriptionē seq̄t naturaꝫ personalitatis. C. de petitio. here. l. hereditatis petitio. ꝛ hanc opi. tēnēt omnes. doc. Contra quā videtur quia pactio hic non posset ergo nec prescriptio. sed gl. rñdet. ff. fa. hercis. l. j. vbi plenius de hoc. Itē videt̄ contra qꝛ consors impedit nec prescribatur ꝑ alium cōtra cōsortē. ff. queadmodum ser. amit. l. v. et. vj. ergo prescribere nō pōt ff. si serui. vē. l. altius. sed potest dici ꝙ hic nō prescribitur illud ius quod per eum retinetur quo ad alios. ꝛ quod alij per ipsam impediantur prescribere: sꝫ quoddā aliđ ius vꝫ ꝙ nō cōpellat̄ diuidere. ¶ Item opponitur quia res que non est prescribi non pōt. C. de vsufru. l. corruptionem. ius aūt nō diuidendi nō est corporale nec incorporale: ergo prescribi
4 non potest. ¶ † Item sine possessione non currit prescriptio. vt. l. sine. ff. de vsuca. constat autē ꝙ consors non possidet ius formale incorporale in portiōe sua. ff. si vsufru. pe. l. vtifrui. ergo tale ius ꝓscribi non potest vꝫ nō diuidendi. ¶ Sed ad hoc potest dici ꝙ tale ius nō ꝓscribit̄: sꝫ actio tollitur ꝛ sine actione nemo experit̄: qꝛ oīs actio extinguit̄ tāto tpe: vt. l. sicut. C. de ꝓscri. xxx. vel xl. an. ¶ Item opponit̄ quia ius negatiuū non ꝓscribitur in his q̄ de iure cōi cōpetūt nisi a tpe

a ¶ Quedā Diuide vt hic ſꝫ Are. summa sic. actio fami. her. ꝓ diuidēda hereditate. ꝛ actio cōi diuidū. pro re ꝑticulari. ꝛ actio fi. re. ꝑ diuidendis fundis dicūtur actiones miste. s. tā reales ꝙ ꝑsonales.

b ¶ Uide ibi Uide ħ ange. ꝛ do. Ias. et bal. vide hic in so. i. iij. col. ante me. in ꝟ. glos. j. in ver. tenētē cōtra opi. Dy.

c Alio mō. de hac etiā diuisiōe facit mētionē hic ang. in ij. col. ante me. in ꝟ. ꝓpter qđ est sciendum.

coditionis.C.de serui.l. alti⁹.ff.de serui.vr.pre. l.qui luminib⁹.ꝛ ibi no. et sic videt̃ ꝙ cū de rōne ꝛ iure cōi res cōis diui- di debeat qđ nō prescri- bat̃ nisi a tpe contradi- ctionis cū ante ius con- tradicēdi nō possideat̃. ſʒ ad hoc pōt dici ꝙ illđ vbi nō ē nata āte actio. que prescribi possit hic autem nata erat statim a tpe cōionis.ꝛ dʐ silr̃ in iure offerēdi.C.de ꝓscri. xxx.an.l.cum notissimi.

¶Quid ergo remane- būt ne ꝑpetuo in cōita- te.Ego credo ꝙ non si li- tes et cōtētiones ex hoc insurgerēt:immo iudex ex officio debet eos com pellere ad diuidendum a ff.de vsufruc.l. eqssimū.

¶In ea.gl.in fi.effect⁹ 6 istius questionis est de claratio prime: quia si hec actio oriretur a tpe quo alter ꝓuocat ad di- b uisionē non curreret añ prescrip.si vero a tempo re quo inciderunt in cō munionē currit ante:qđ sequunt̃ oēs doct.ꝛ iun- ge que dicam.ī.de mate ria cōmuni di.in.vij.q. ¶In glo.sine societate. in fi.hec glos.est vera et tamē videt̃ dotari cōtra d.l.quibus.š.de ob.que ex quasi contractu.§.itē si inter aliquos.sed dic vt ibi satis dixi.¶In gl. sed est in fi.immo est per sonalis:vt.š.dixi.§.om-

5 nium.¶†In glo. quid si domos ibi cum alleg. fi.re.l.ij.in princi.Quid si habemus iura incor- poralia cōmunia:vt iu- risditiones spirituales: vel temporales nunqđ hec actio [...] petit.Non videtur cum non comp[...] nisi pro fundo:ſʒ satis potest dici [...] competat saltem vtilis.ꝛ hoc ad i[...] fami.her.et cōi diui.qui competunt p[...] iuribus saltē vtiles:vt.ff.cōmuni diui. l.arbor.de aqua quoti.et esti.l.[...] facit extra de ꝑcu.c.super eo.¶In ead. glo.cū allegat.l.si bo.fi.sed hec est [...] re realis.vt.ff.de peti.here.l.sed ꝛ si le- ge.§.petitio.vide.š.eo.§.omnium [...] men mista dicitur nō tamen illa mi[...] ra qua fami.herc.vʒ:qꝛ competit [...] qđ nō est meū sed qꝛ aliquā sapit na[...] ram personaliū origine ꝛ effectu.or[...] ne quia incipit cōpetere ex quasi [...] š.de ob.que ex quasi cōtractu.§.heres. ff.de acti.ꝛ ob.l.ex maleficijs.§.heres. Item effectu qꝛ datur ad debita per[...] nalia.ff.de pe.he.l.nec illā.al's.l.etiā[...] §.item a debitore.ꝛ.l.sed vtrum.ꝛ.l.[...] tm̃.ꝛ.l.item videndū ſm Dy.¶In [...] glo.in fi.sunt tamē in rem scripte[...] not.d.§.est autem.ſm Dy.¶In cad[...] gl.ꝛ qđ adiudicat.in fi.vide ibi.¶[...] pediti sumus de glo.sed redeamus [...] aliqua vidēda circa naturā harū a[...] num.¶Et primo circa actionem fa[...] hercisc.Querunt doct.[b] qualis est [...] actio ꝛ in hoc non insisto:qꝛ certū est [...] ꝑsonalis vt statim dixi.Secundo que- runt vnde oritur.Et certuʒ est ꝙ ex [...] contractu.š.de oblig.que ex quasi con- tractu.§.itē si inter aliquos.Tertio [...] oritur hec actio.¶Ad istam est resp[...] suʒ in gl.ꝛ vnde eā.Sed de vno p[...] dubitari vltra doct.veʒ quando ori[...] hec actio.vtrum a morte testantis [...] ab adita hereditate.Et videtur quod [...] morte testātis quia hec actio datur a[...] instar communi diui.et certum est q[...] la datur ꝓ re singulari a tempore [...] res data fuit vel legata.š.de ob.q[...] quasi contractu.§.item si inter aliquos sed verius est ꝙ a tempore adite [...] ditatis:quia tunc incipit res esse com munis ꝛ vnus alteri inuicem obliga[...] vt.d.§.versi.idē iuris. ꝛ quia tunc inci pit cōpetere ex quo coheres est.vt.ff.[...] hercis.l.j.ante autem non potest dici [...] prie coheres.vt.d.§.ideʒ iuris.¶Quid ergo si

a ¶Rē scri pte. Dicūt doc.ꝙ oēs actiōes de qb⁹ in glo. sunt ꝑsona les i rē scri pte. vt.d.l. iij.alle.i gl. §.est aūt ꝑ sonalis vbi gl.q̄ dʐ ma gistralis.

b ¶Quert doct. Uide hic diligē- ter do.Jas. incipiendo a.vij.colū. vsq₃ ad fi.§. ꝑ sex.colū. ponētē ma teriā harū actionuʒ.s. fami.herc. fi.reg.ꝛ cōi diui.ꝛ for- matiōes li bellor̃ sup eisdem.

8

ergo si vnus coheredum adiuit statim post mortē testatoris ali9 post.x.vel.xx. annos vr̄ q p̄scriptio icipiat currere a tpe vltime additiōis.p p̄missa. ¶ Quarto q̄rit cui cōpetit hec actio. Dicit Pet. q directa competit heredi.ꝫ heredem vtilis bo.fi.possessori vł fideiuſ.vide.ff. eo.l.j.ꝛ.ij.ꝛ.l.sed hui9.§.j.ꝛ sic transit.et ita supponit q non datur nisi inter co-
7 hr̄des.qd̄ vr̄ exp̄ssum i.d.l.j. ¶ †Quid ergo si q̄s alterū de filijs heredem instituit in dodrantem:alteri donauit quadrantē p modū donatiōis inter viuos. qua actiōe diuidēt:qꝛ nō vr̄ q hec actio possit competere p p̄dicta.sed cōtrariū vr̄ expressum.C.de inoffi.do.l.ij.sꝫ glo. ibi alio modo intelligit ꝛ text.calūniat. Doc.dicunt q cōpetit fami.herci.vt ibi exp̄sse dꝫ.ꝛ ibi scripsi.sꝫ vbi res remāsit in dn̄io testatoris q̄uis fuerit data maxime p modum quote vr̄ q cōpetat fa. hercis. ¶ Quid si quis instituit vnuꝫ ex certa re aliuꝫ vniuersaliter. Uidereł q possent intentare adinuiceꝫ actionē fa. her.per premissa:sed cōtra facit.q institutus in certa re habeł loco legatarij: vt.l.quoties.C.de here.insti.sꝫ illud verum quo ad actio suscipiendas vel intentādas.vt ibi no.doc. ¶ Hec questio non est dubia vbi instituereł in certa re solida:qꝛ tūc nihil esset qd̄ diuidi deberet.ff.fami.her.l.heredes.§.j. ¶ Sꝫ vbi instituit vnū in medietate vnius castri p indiuiso cum pertinē.aliū vniuersaliter tunc videreł melius pcedere ꝛ forte posset tollerari q detur fa.her. ¶ Sꝫ quid si heres vēdidit vł alio titulo trastulit portionē suā in extraneum. Uideł cōpetere fa.her.l.heredes.§.si testator. ad instar peti.here.C.de peti.here.l.emptori.competit ergo hec actio coheredi contra coheredem.ꝛ hoc si agens possideat vel coheres confiteatur eū cohe-
8 redem.vt.d.l.j.ff.eo. ¶ †Quid si possidens dedit libellum in iudicio fa.herc. in quo dicebat se coheredem qui quidē libellus negat9 fuit ex parte rea ad finē perempto.ꝛ lit.contesta.ꝛ sic actor fuit admissus ad pbandum ꝛ in pcessu probat se coheredem. Quid si negeł coheredes esse nunq̄d debet fieri cōdēnatio.

Non vr̄ quis constat ipsum male egisse ꝛ inepte.ꝛ sic debet cadere.ff.si ag; i.fal. mo.di.l.j.sed hoc esset durum:qꝛ certuꝫ est q hec actio ei cōpetebat ipso iure ꝛ veritate inspecta ex quo in veritate coheredes erant:ergo videtur q potuerit intentari.sic ecōtra non posset intentari nisi esset coheredes.ff.e.l.cum putarem. ¶ Item hec exceptio.non es coheres ponił solū ad finē qd̄ pars nō dꝫ admitti ad agendū actione qua agit non ad finē peremptorie nec absolutiōis ppetue.ff.eo.l.j.igił ab initio pponi debuit ꝛ sic admittatur pars nō dꝫ admitti ad pponendū ad finē illū.ff.de adul. l.si maritus.§.prescriptiōes.nec obstat q intēdat act.ineptā ꝛc.qꝛ illud obtinet vbi pponił in libello tale factuꝫ q non pōt se cōpati cū actio.quam intētat.vt si possessor asserēs se possidere agat rei vendi. Sꝫ hic supponił q agens fami. hercis.pponebat essentialia hui9 actionis ꝛ inter cetera se esse coheredē.ꝛ is libell9 fuit admissus:lꝫ potuisset repelli ante ꝯtestationē.vnde nō video cur pcessus nō teneat cū tacite sit renūtiatuꝫ illi exceptioni.facit.C.de anna.ex.l.fi.ꝛ qd̄ no.Inn.extra de iudi.c.examinata.
9 ¶ †Itē querił ad quid ꝯpetit hec actio seu q̄d i ea veniat.Pe.dicit q venit diuisio ꝛ fructus.de hoc videbis.j̄.de offi. iudi.§.si familie.vide plenius.ff.fa.hercis.l.iij.§.fi.cum.l.seq.fere per tria folia ꝛ nihil aliud dicit. Ego vltra procedo. certū est q noia nō veniunt in actio.fa.
10 hercis.C.fa.her.l.ea.que. ¶ †Queritur nunq̄d redditus veniant. Et non vr̄ qꝛ aut dices q sint noia:aut q sint iura si sunt nomina certum est qd̄ non veniūt etiam si tota hereditas cōsistat in nominibus.ff.fa.hercis.l.heredes.§.si sint iura ad ip̄m.ff.fa.hercis.l.fundus cōis.et sic nō pōt cōpetere p redditib9.ꝛ multominus p iurisditione seu iure patronatus seu homagijs vel alijs iurib9 cū sint indiuidua.ꝛ patet.ff.de iu.patro.l. carmelia. ¶ Quid ergo nūq̄d perpetuo erūt cōia. Uidetur q sic nisi coheredes consentirent q fieret assignatio solidi vni ꝛ cuilibet per suā portionem redditū.ꝛ sic intellige.ff.fa.herc.l.plane.vn̄

ibi intelligo nōnunq̄.i.
q̄n coheredes hi consen
tiant nulla etiā interpo
sita stipulatione.et hec
optime procedūt in red
ditibus q̄ diuisa sunt p
se et noīa:⁊ iō nō agitur
hac actiōe.ff.e.l.heres.§.
j.secus si vsufr.q̄ est diui
duus.ff.fa.her.l.sz ⁊ si.§.
j.cū.l.seq.Sz in iuribus
indiuiduis non pōt ita
dici.Quid ergo fiet in il
lis.Certe quilibet vtet
illo iure vt iurisditione
vel iure illo indiuiduo:
vt.d.l.fundus.⁊.d.l.car
melia.ff.eo.l.quedam.et
hoc satis est tolerabile
vbi null⁹ grauat ex hoc
nā si grauaret ex hoc nō
videret ꝙ quilibet cohe
redū posset vti saltē vl=
tra modū quo defunct⁹
vti poterat.Verbi grā.
titi⁹ qui habebat exple=
tuz in foresta mea mor=
tuus est relictis plurib⁹
liberis.si oēs velint vti:
ⁱ qlibet tm̄ ꝯsumere q̄=
tū defunct⁹.credo ꝙ nō
possint:sz si oēs simul ve
lint vti absq̄ maiori gra
uamine q̄ defunct⁹ vti
poterat.credo ꝙ possint
per iura.s.alle.iūcto.ff.
de aq̄ quo.⁊ esti.l.j.§.il=
lud.C.de serui.l.nō mo=
dus.vide ibi.extra de cē
si.c.quāto.Et ꝓpter hoc
vr̄ ꝙ si dn̄s decedat reli
ctis plurib⁹ filijs ꝙ va=
sallus nō teneatur face=
re homagiuz oibus;sed
ꝙ homagiū debeat vni
soli adiudicari.ff.fa.her.
l.itē.⁊ forte hoc casu ⁊ in
similibus pōt intelligi.l.
11 plane.e.titu.¶†Sz an
veniāt feuda ⁊ cēsualia
in hac actione.Pōt dici

a ¶ Forma
libelli. Vi=
de ang. hic
in.iiij.colū.
in me.ver.
libell⁹ aūt.
vide bal.h
in.ij.col. in
actione fa.
herci. vide
Pe.Jac. in
titu.de act.
fa.hercis.

qd̄ sic nō vt diuidant̄ sz vt adiudicet̄.
ff.cōmu.diui.l.cōi di.in feu.si de feu.
tro fue.c.oēs filij.bn̄ tn̄ sunt aliqua feu
da q̄ nō diuidunt̄.ⁱ p his nō darē hec
actio in feu.de ꝓhibita.feu alie.per fe
deri.c.j.§.p̄terea.de hoc in spec.de feu.
℣.xxij.¶ Itē q̄rit̄ nūq̄d acquisita ex vsu
raria prauitate vel male ablata veniāt
in hac actione.expeditū videt̄ ꝙ nō.ff.
fa.her.l.cetere.§.j.qd̄ est verū si sit noto
rium:ⁱ alter coheredū vult ꝙ restitua=
tur.sz si vellet retinere sibi non admitte
ret̄.ff.de peti.here.l.ⁱ ancillarū.§.fi.cū
l.seq.Quinimmo credo ꝙ iudex ex offi
cio debet facere restitui.nā si potest cor
rūpere mala medicamēta:multo fortⁱ
restituere alienū.etem̄ debet fungi par
tibus boni iudicis vt ibi.ⁱ facit in aut.
12 de mā.p̄n.§.ꝙ si delinquētes.¶†Que
a ritur de forma libelli[a].Rofredus for=
mat duobus modis.Primo ago contra
Mar.qui cum sit meus coheres in he=
reditate titij cui ex testō successim⁹ vel
forte ab intestato.si sic in facto eandē
hereditatem diuidi non vult.vel in di
uisione non possumus conuenire.i=
lam hereditatē peto diuidendam.ⁱ ad
hoc ꝓpono act.fa.her.vel potes cōclu=
dere s̄m eū quare peto ꝙ hereditatē di
uidam⁹.isti libelli nō videt̄ ꝓcedere:
aut dices hanc actionē realē aut perso
nalē aut mistam:si realem certum est
debet ꝯcludi ad declarationē ⁱ restitu
tionē.vt satis vidistis.s̄.eo.§.j.si perso
lē oportet cōcludi ad dandū vel facien
dum.vt.s̄.eo.§.si itaq̄.si mistā opor=
cōcludi ad vtrūq̄ p predicta.¶Prete=
ea in libellis his nihil concludit̄ con=
partē immo nec a iudice aliq̄d petit̄.
tn̄ necesse est.naz in reali petit̄ a iudi
ꝙ declarari ⁱ restitui faciat rē is perso
li ꝙ cōdēnet ad faciendū vel dandū
circo nō videt̄ ꝓcedere.P et.de bel.
dicit ꝙ vbi res est cōis pro indiuiso in
me ⁱ te.ego habeo vnā partem in qua
libet particula ⁱ tu aliam particulā
est in mea nō possum ꝯcludere ꝙ mi
detur.sz debeo petere qd̄ restituat̄ p
ticula q̄ tua est nō possum petere par
meam:illam ergo petā mihi dari.¶
cam ergo sic s̄m eū.dico ꝙ habem⁹ h

reditatē cōem pro equalibus ꝛ ꝑ indiuiso quā diuidi volo. quare peto ꝙ hereditatē illā mihi restituas hoc est res diuidat, ꝛ equalr̄ facta diuisiōe assignetis ptes. mihi vnā ꝛ alij aliā ptē. vcȝ q̄ mea est mihi r̄stitui ꝛ nō mea mihi dari. ista sunt fere verba que sunt inepta ꝛ est v̄isimile qd̄ fuerūt male reportata. nec opus est hic impugnare: q2 de se appet inepta ꝯclusio: vcȝ qua repeto ꝙ hereditatē restituas hec ꝯclusio est magis apta peti. here. q̄ȝ fa. hercis. ꝛ qn̄ subiungitur hoc est diuidatis apparet qd̄ nō est bona nec apta expositio restituas. i. diuidas talis expositio non reperit i p̄sciano.

13 ¶ † Unde potes sic cōcipere. Dicit. B. engolismeñ. ꝯtra Guillelmū fratrē suū qd̄ licet idē. B. ꝛ. G. heredes extiterint titio pro equalibus. dictiq̄ȝ titij hereditas communis sit inter eos ꝛ pro indiuiso idem. B. dictam hereditatē diuidi desideret. nihilominus dictus. B. dictam diuisionē fieri cōtradicit. rerūq̄ȝ hereditariarum fructus ꝛ emolumenta ꝑ maiori portione quam ipsum ꝯtingat ꝑcipit. quare petit dict9 actor dictā hereditatē p vos dn̄e iudex diuidi: portiōesq̄ȝ viriles faciēdas vtrilibet adiudicari ꝛ adiudicatas tradi ꝛ in pace dimitti factis cessionibus hinc inde de his q̄bus fuerint faciēde. petens fruct9 ꝛ emolumenta p ipsum. G. receptos vltra d̄bitā sibi portionē vsq̄ȝ ad talē quātitatē in qua sibi reddēda ꝛ soluēda petit ipsuȝ. G. condēnari vna cū expeñ. et prestatiōibus quas sustinuit pro hereditate predicta quas specificare offert in ꝑcessu. petit isup qd̄ si sint aliqua q̄ diuidi non possent cōmode qd̄ adiudicent̄ vni ꝑ p̄tio implorās officiū his super quibus fuerit implorandū petēs expensas ꝛc. ¶ Sed videtur qd̄ is libellus nō procedat in eo qd̄ petit hereditatem diuidi: q2 hereditas est nomē iuris. vt. ff. de verb. signi. l. hereditas. de peti. here. l. hereditas. et sic indiuidua cum sint incorporales ꝛ sic ad eā diuidēdā agi non pōt: q2 iura incorporalia sunt indiuidua. vt. s̄. de re. cor. ꝛ incor. §. fi. ¶ Ad hoc pōt dici quod hoc v̄bū h̄r̄ditatē sumit̄ in verbis libelli ꝑut refert̄ ad res corporales ꝛ prout ip̄as cōtinet ipsa tn̄ hereditas petit̄ diuidēda. vnde tex. qui dicit qd̄ p hoc iudicium diuidit̄ hereditas vult dicere. l. res hereditarie. i effectu fa. her. l. ij. per quem tex. optime excusantur verba libelli p̄dicta.

14 ¶ † Quid ergo si actor petat diuidi res hereditarias ꝛ non hereditatē. Credo ꝙ nō ꝑcedit libell9 de rigore. ff. cōi di. l. iiij. in prin. ¶ Itē opponit̄ ꝙ hec cōclusio nō est realis: q2 non agit̄ ad declarādū. nec p̄sonalis q2 non agit̄ cōtra aduersariū vt det vel aliq̄d faciat: imo ꝯclusio dirigit̄ ad iudicē qd̄ ip̄e faciat. ¶ Ad hoc rn̄. qd̄ nō h3 cōclusionē proprie actio realis vel p̄sonalis ꝛ propter hoc vno respectu dicit̄ mixta. nā nullo iure reperitur qd̄ debeat ps cōpelli diuidere alij immo iudex diuidit. nisi partes cōmuni cōsensu hoc faciāt. vt. ff. e. l. fi. vnde nulla est ꝑprie cōclusio realis vel personalis nisi in prestationib9. ibi em̄ ꝯcluditur personalr̄ ad dandū. Per hoc enim cessat q̄stio de qua vidi qn̄q̄ȝ queri vbi sunt duo coheredes ꝛ alter alterum ad diuisionē ꝓuocat. Queritur quis tūc diuidet. et q̄s eliget. ꝯsuetudinarij dicūt ꝙ prouocās diuidet et prouocatus eliget. ꝛ ita scio seruari i pl̄ib9 terris de facto. ¶ Quid si sint plures prouocati. tunc videt̄ ꝙ minor eligat. C. de meta. l. ij. de his qui se. de. l. j. sed contra facit. C. quando ꝛ q̄. quarta pars. l. ij. de do. l. sancimus. §. sin autem. ¶ De veritate iuris videretur ꝙ iudex debeat facere partes ꝛ singulas singl'is adiudicare iuxta. l. ad officium. C. communi. di. ꝛ̄. de offic. iudi. §. preterea. ff. fami. herci. l. in hoc iudicio.

15 ¶ † Sȝ queritur nunq̄d sit faciēda mētio specifica in libello de prestationib9 que sint faciēde. Uerbi gr̄a. alter coheredū expediuit negotium qd̄ nō pōt ꝑ parte expediri. ꝛ soluit pecuniā de suo ꝑ eo expediēdo nunq̄d d3 hoc specificari in libello. Credo ꝙ nō imo sufficit generalr̄ implorare offi. iudi. sup his q̄s opus esset vno corio bouis si essent mille expense p aliuȝ coheredē facte vt vides in simili in actionib9 vniuersalib9 vbi nulla fit specificatio. vt i peti. her.

immo nec i generalib⁹:
sꝫ post specificatur in ꝓ
cessu: vt scpsi i breuiario
16 C. de indi. l. lꝫ. ¶ † Quis
ergo erit modus ꝓcedē
di in actione ⁊ quis iu=
dicandi. Uideretur ꝙ es
set fctā ꝯtestatio. ⁊ post
completo processu si ap
peat eos coheredes qđ
sit iudicanda diuisio fa
cienda quo iudicio. fa=
cto iudex dabit arbitriū
q̄ ꝑcipiat res hereditaa=
rias exhiberi ⁊ oia iura
sibi declarari. quo facto
ea diuidet cōmodius q̄
poterit. ⁊ si sint alique q̄
non possint commode
diuidi ea vni adiudica
bit. vt hic. et. C. cōi di. l.
ad offici. et adiudicabit
cuilibet portionē suam
⁊ faciet fieri cessiōes al
terutruꝫ. iuxta. l. in hoc
iudicio. e. l. plane. ff. eo.
ꝙ aūt sic đbeat fieri pꝫ.
C. qñ ⁊ a q̄. quarta ps.
l. ij. ¶ Hoc etiā ptꝫ. q² i
oibus actionib⁹ in qb⁹
nō pōt al's ꝓcedi. fit ex=
hibitio. vt ptꝫ. ff. ad exh.
quasi ꝑ totum. de publ.
l. cum ⁊ si. ¶ Quid ergo
fiet si sint aliq̄ res q̄s a=
ctor petit diuidire⁹ di=
cit nō eē hereditarias ⁊
se possidere titu. Dic ab
illa ꝓ diuisiōe supseden
dū eē. ff. e. l. hr̄des. §. idē
scribit. e. ti. l. si ꝙ. ⁊ est re
currendū ad rei vendi.
vel petiti. heredi. vt ibi.
¶ Quid si i processu hu
iusmodi actionis volo
ꝓbare talem rē esse he=
reditariā. Nō vr̄ ꝙ de
beam admitti nisi pro=
bē vel ꝯmunicē illū titu
luꝫ debere haberi ꝑ nō
titulo. Nā tūc vr̄ ꝙ đbe

a ¶ Dic ā=
pli⁹. Hanc
qōnem po
nit angel.
hic i. iij. co.
post me. ꝟ.
q̄ro semel
actum est.
vide Jaso.
hic i. ix. co=
lū. in fi. ꝟs.
an aūt.

ret admitti ad instar pe. here. de pe=
re. l. qui interrogatur cum notatis ibi.
et hoc indubitate vbi coheres meus
17 solus possideat. ¶ † Quid si ambo pos
sideam⁹. Ur̄ ꝯ quia qō proprietatis nō
excludit hanc acti. vbi ambo possident
vt. d. l. i. ff. fa. herciscū. arg. contra. ff. de
exce. l. fundi. de hoc dicaꝫ magis in ma
teria communi di. ⁊ ita ꝑ premissa vide
tur ꝙ ferantur due snie in hac actione
sꝫ forte prima non est snia: sꝫ quedā de
claratio ꝑambula diffinitiue snie. Uel
potes dicere qñ iudex ꝑ ꝓposita ⁊ exhi
bita videt diuisionē faciendā ꝙ nihil
pronuntiabit adhuc: sed faciet sibi bo
na exhiberi iuxta. l. ij. C. qñ ⁊ a q̄. quar.
ps ⁊ ea diuidet ⁊ tunc vna sola vice ꝓ
nūtiabit ⁊ adiudicabit ptes. ⁊ hoc expe
diētius ⁊ securius. ¶ Quid si remanēt
a alique res ad diuidēdum. dic ampli⁹ q̄
non agi. fa. hercis. sꝫ communi di. ff. eo.
l. si filia. §. familie. Sed que est ratio ibi
notatur vna non tamē est bona nisi im
uetur. vnde pōt esse rō: q² petitio here
ditatis datur cōtra quēcūꝗ possessorē
⁊ ꝓ qualibet re etiam minima. ff. de pe
ti. here. l. lꝫ minimā. sꝫ fa. hercis. non da
tur nisi ꝯ coheredē. ⁊ contra illū datur
vniuersaliter etiam ꝓ reb⁹ ab alio pos
sessis. ff. fa. her. l. itē labeo. al's incipit
vnus. §. fi. idcirco imputandū est here
di hac actione agēti si aliq̄ res reman=
18 serint diuidende. ¶ † Quid ergo si per
ignorantiam iustā aliq̄ res remāserint
ad diuidendū. Forte coheres q̄ hꝫ rerū
notitiam iurauit nullas alias res esse
post apparet alias esse. Credo ꝙ cōpe
tat fa. her. Nam fa. herci. iudiciū plu=
ries pōt intentari cā cognita. vt. d. §. fa
milie. in cause aūt cognitione pōt inter
uenire iustus error. ff. fa. her. l. cū putas
rem. de pac. l. tres fratres. ⁊ est vtile
gis agere fa. herci. hoc casu q̄ꝫ cōi di
nō fiet nouus ꝓcessus ꝓ re illa: sed qui
dam executio. ⁊ agēs accipiat alia me
dia q̄ꝫ in ꝑncipali ꝓcessu. poterit eīm di
cere cū talis hereditas eēt cōis iter me
⁊ talē: ⁊ dicta hereditas fuerit diuisa in
ter nos ⁊ partes singulis adiudicate: ⁊
ꝑ ignorātiā talis res remāserit ad diui
dēdū. q̄re peto ꝙ diuidaꝫ ⁊c. ⁊ nō opor

tebit hoc casu se pbare coheredē seu se possidere. nec multa q̄ venerūt in p̄mo pcessu nec litis ɔtest. cū hoc sit quasi q̄daz executio prime snie: vt dr in pe. he. ff. de peti. here. l. si quo tpe. de pecu. ℓ. q̄ situm. ⁊ facit bñ qd not. Innoc. extra de offi. or. c. conquerente.
19 ¶ † Quid si cōi cōsensu sine iudice fuit tota hereditas diuisa excepta vnica re: nunquid p illa sola pōt agi fa. her. Vr expressum q sic. C. fa. hercis. l. j. ¶ Itē quia actio fa. herci. non fuit al's intentata ⁊ pōt saltem semel intentari. Pōt dici contra. naz actio fa. her. est vniuersalis actu ⁊ aptitudine: nec cōpetit p re singulari. ff. fa. her. l. fundus mihi. ⁊ no. in. d. l. si filia. §. familie. et in hoc differt ɔ pe. he. ⁊ sic nō cōpetit hoc casu. p hoc facit. e. ti. l. inter coheredes. in p̄nci. vbi dicit q si actum fuerit cōi di. pōt agi fa. herci. pro ceteris supponendo q plures res remanserūt ad diuidenduz. nec ob. d. l. j. C. fa. hercis. quia debet intelligi q pro non diuisis pōt agi fa. her. qñ plures res remāserūt ad diuidendum: secus si vna. ¶ Sz contra hunc intellectum facit qr in vna re pōt remanere vniuersitas. ff q cuiusq vni. l. sicut. §. fi. sz illud qñ alie perierūt: secus si extant. tunc em oportet plures eē etiā duas ptes. e. ti. l. nulli.
20 ¶ † Quid ergo si tota hereditas fuit diuisa mutuo consensu paucis exceptis. pluribus tamē vr idem cū vniuersitas videatur consistere in duab⁹ partib⁹. vt. d. l. nulli. Sed forte non sic in aliis vniuersitatibus sicut in vniuersitatib⁹ hoim. ff. de pac. l. quesituz. ⁊ dixi. s̄. e. §. actiones. de pec. Sz q̄d si sit vna res sola in hereditate nunq̄d illa petet diuidi p hanc actionē. Nō vr cū sit res singularis ⁊ hec actio cōpetit p vniuersitate actu ⁊ aptitudine. vt. s̄. dixi. Forte hoc casu posset dici contra qñ vniuersitas ɔsistere pōt tota in vna re qñ nihil aliud est. immo forte etiam si nihil esset in vniuersitate a posset dici vniuersitas. vt scripsi. s̄. de pupil. sub. §. liberis. ⁊. s̄. e. §. actiones. et idē posset dici in p̄cedētibus q̄onibus. Sz ɔ̄ est. C. cōia vtriusq iudi. familie. ff. ad trebel. l. nā qd. §. pe. ⁊ fi. cū. l. se. ¶ Sz cū hec actio sit vniuersalis ⁊ debeat p diuisione olim intentari nunq̄d actio pōt excipe in libello aliq̄s res q̄s vult remanere ad diuidendū. Pōt dici q sic. vt no. ff. cōi di. l. in iudiciū. ¶ Sz pone q̄dā format libelluz suum in cōi di. ⁊ petit diuidi in heredi taria q̄ ei ⁊ cōsocio euenerunt ex successione talis p actionem cōi di. q̄ritur nunq̄d bene agat vel an d̄beat cadere ab inepta actione. Et vr q debeat cadere: quia pro hr̄ditate diuidēda fuit introducta actio fa. hercis. ⁊ sic nō vr posse cōpetere actionez cōi di. al's esset fa. her. frustratorie inuēta ex quo cōi di. sufficiebat qd non est dicēdum. ¶ Preterea singulas obligationes singule cause sequūt. i. singule actiōes suas singulares materias ex q̄b⁹ causant. ff. de exce. rei iudi. l. ⁊ an eadē. §. actiones nō ergo pmisceri debēt. ¶ In ɔ̄triū vr expssuz. ff. fa. her. l. iter coheredes in p̄n. ¶ Sup hoc pōt dici q si libellus cōcludat ad hereditatem diuidēdā vniuersaliter q non procedit. Si aūt res certas q̄uis eas dicat communes ex hr̄ditaria causa dumtamē dicat se dominuz ex illa causa etiā potest dici q concludat ⁊ sic intellige. ff. cōi di. l. iij. ¶ Nunc videamus[a] aliqua circa acti. cōi di. circa quam primo queritur qualis esset ista actio ⁊ qñ oritur. Et sup hoc certum est q est psonalis et oritur a tēpore

a ¶ Nunc videam⁹. De actiōe cōi diuidūdo. vid hic etiam p iaso. in. x. col. in me. ℓsic. Ueniamus modo ad actionez cōmuni diuidundo.

cōionis.vt.s.dictum est
21 in actiōe fa.her.¶ † Itē
qritur cui cōpetat. Di-
cunt doc.q cōpetit illi q
habet rem cōmunem p
indiuiso cū alio vel ei q
putat habere cōez.ff.cō
muni di.l.si qs putans.
& hoc vltimo casu ad sū
ptus & dāna:nō aūt ad
diuisionē vt ibi &sic trās
22 eūt.¶ † Sz iuxta h pos
set qri qr habere rē cōez
pōt dici plurib9 modis
nunquid hec actio de-
tur cuilibet habenti rez
communem sicut deten
tatori vel bonefidei pos
sessori.gl.videt sentire
q detur tantum dño.ff.
cōi di.l.p hoc iudicium.
Sz expressum est q da-
tur bo.fi.possessori qn-
immo vtili iuste detinē
ti.eo.ti.l.cōi di.§.qui in
rem.cū.§.seq.¶ Sz qri-
tur.dictū est.s.in actio-
ne fa.her.q detur possi
dēti vel non possidēti si
aduersarius cōfiteat co
heredē.als nō.vt.l.j.ff.
fa.herci.Quid in cōi di-
ui.Certe si aduersarius
totam rē dicit cōis possi
deat & negat rē cōmunē
expssum est q agēs cōi
diui.repellit si excipia-
tur.ff.de excep.l.fundi.
Sed si possidet vterqz al
ter tamē dicit rē non es
se diuidēdam & ad se so
lidaz ptinere videretur
q non possit excipi.im-
mo in hac actiōe qō pro
prietatis veniet hoc ca-
su vt in actione fa.her.
p.d.l.j.ff.fa.her.& in hoc
casu nō obtinet.l.fundi.
Sz solū qn alter totum
possidebat.& ad vitatez
in casu suo locū loquit &

a ¶ Queritur. Uide p ang.hic in iiij.col.vs. qd veniat. vide do.ia fo.hic i ix. col.in fi.vs. ista actio.

b ¶ Itē qritur. Uide ang.hic in pe.colū.in fi.vers.qro qto tpe.

i illa loqtur etiā gl.ff.fa.her.l.j.q vt.
23 subaudienda.¶ † Sed qrit nunqd hec
actio det tutori vel curatori.Ut qō sic.
qr habētur loco dominoꝝ.ff.de fur.l.in
terdū.§.tutor.Expssuz videt contra.C.
de pdijs mino.l.iter oēs.& credo qō pos
sint agere si sit vtilitas pupilli.opus est
tñ decreto si sit res immobilis.vt scripsi
in breuiario meo iuxta.d.l.inter om-
nes.& nota.ff.de auc.tuto.l.inter pupil
24 lum.¶ † Sed qd de psonis ecclesiasti-
cis:nūqd possunt agere hac actiōe p re
bus qs eccl'ia hz cōes cuz alio.Expres-
sum videt qō sic.C.de sacrosan.eccle.l.
iubemus.la.ij.opus tñ esset solennitate
auc.hoc ius porrectuz.vt scripsi in.d.l.
25 inter oēs.¶ † An aūt feudatarij seu va
salli vel alij vtiles dñi possint agere.in
ter se.Uidet q non vbi dominorū con-
ditio fieret deterior.vide.ff.eo.l.cōmu-
ni di.in prin.in feu.si de feu.controuer.
fue.c.oēs filij.¶ Itē querit cōtra quez
detur hec actio.Et certū est q contra so
cium seu consortem si rem possideant.si
ali9 possideat videt q cōtra possessorē
ff.eo.l.cōi di.§.si debitor.&.§.inter eos.
&.C.e.l.ad officiū arbi.ff.de ac.emp.l.iu
lianus.§.idem celsus.Quid ergo si vnꝰ
sit pprietarius alter possidet rem.for
te creditor vel dñs tpalis q rez cepit in
manu.vel forte consors tradidit partē
suā ad firmā ad.x.ānos & tradidit pos-
sessionem querit ɔ quem debet agere.
Lex videtur velle q cum proprietario.
ff.eo.l.si quis putans.§.si fundus com-
munis.Sed cōtrariū videtur in.d.§.si
debitor.Forte pōt agi cōtra vtrūqz.vñ
hec actio non pōt intentari contra non
possidētē.ff.cōmuni diui.l.pe.fami.her
cis.l.item labeo.§.fi.& contra possidētē
quia mista est.vt.d.§.si debitor.& vide
26 C.eo.l.j.¶ † Queritur [a] vltra ad qd
a petit ista actio seu q in ea veniunt.Et
certum est ad diuidendū & ad pstatio-
nes psonales.vide.ff.eo.l.iiij.§.sicut.cū
potest agi pro his pstationibus dato q
non petatur fieri diuisio.vt no.ff.eo.l.
27 si non oēs.¶ † Itē queritur [b] quanto tē
b pore duret hec actio.Et certū est q.xxx.
annis sicut dictū est.s.in actione fami.
her.in glo.& iuxta eaz.p.l.j.§.ad hoc.C.

de anna.excep. et hoc nisi consors solidum possideret cum ti. et bo.fi.q2 tūc excluderetur.x.vel.xx. annis.vt.C. de cōi. re.ali.l.j.sic dr in peti. here.C. in q̄. cau. cessat lon.tēp.p̄scrip.l.hereditatē.z istō idem posset dici in actione fa.her. si q̄s acq̄siuisset solida vniuersitatem iuxta.
28 d.l.j.de cōi.re.ali.¶ † Quō formatur libellus[a]. Super hoc sunt varie forme z conclusiones:q2 interdū agit ad diuisionem:interdum ad diuisionē z prestationes:interduz ad prestationes : vt dixi in superioribus. ¶ In primis duob⁹ casibus potest concludi facta narratione sicut dixi iuxta libellum fa. hercis. et quasi eedez oppositiones z q̄ōnes fieri possunt primis duob⁹ casibus in actione fuerunt ibi tacte. ¶ In tertio casu cōcludit ad prestationem dicēdo si cū talis seu tales res sint cōmunes iter nos z ego decem expenderim. z ex tali causa p̄ vtilitate dicte rei communis peto te condēnari in.x.sed nunq̄d debet addi q̄ non poterat pro parte expediri sicut in acti. fa. hercis. expeditum est. vr̄ q̄ sic.ff.cōi diui.l. si q̄s putans.§.j.C. de
29 neg.gest.l.siue p̄ fratre. ¶ † Si pōt q̄ri nunq̄d debeat declarari in libello cā q̄re est cōis.z nō videt.sufficiens em̄ causa est q̄ q̄s vult a cōione recedere z q̄ dicat rem cōem.z hoc si vterq3 possidet.si reus solidum possideat videret necessariū:q2 quasi vendicatio est nec reus pōt bene deliberare an res cōis sit nisi causa inseratur:vc3 q2 cōiter legata vl' alia causa sit.facit tamē contra.ff. cōi.di.l.ij.
30 ¶ † Sed q̄ritur nunq̄d sint singule res specificande quas q̄s diuidere pōt. Potest dici q̄ sicvbi res singulares petitur diuidi: q2 in oī actiōe qua agat p̄ re singulari res ipsa est designanda.ff. de rei ven.l.si in rem.de fur.l.in furti.si aūt generalit agat p̄ plurib⁹ reb⁹ diuidēdis qd̄ est possibile cū ↄcurrat cū act.p̄ socio q̄ est gn̄alis.ff.pro socio.l.p̄ socio.arbiter non op3 specificari in libello : sed post in p̄cessu z veniunt oia q̄ cōia sunt nisi aliq̄ noiatim excipiant.ff.cōi di.l.in iudiciū.vide qd̄ no.ff.de edē.l.j.C. de iudi.l.l3.Et not. q̄ quo ad alienatiōes est d̄ria iter fa.her. et cōi di.vt no.ff.fa.her.
31 l.alienatiōes. ¶ † Seq̄tur de acti. finium regū
b do.[b] circa quam pōt q̄ri qualis est. Et certu3 est q̄ personalis.vt.s̄.dixi. e.§.oim.z pt3.ff.co.l.j.q̄c q̄d ibi notet. ¶ Item q̄ritur vnde oritur.Glos. dicit q̄ est datiua. vt.d. l.j . Alibi dicit q̄ orit ex quasi contractu. vt not. s̄.de oblig. que ex quasi contractu.§. item si inter aliquos.et hanc seq̄tur hic Pet. de bellapti. et alij modernio . ¶ Sz hoc non vr̄ verum.nam hec actio oritur ex finiū turbatione s̄m oēs docto.vt patebit magis in inferioribus. Turbare est delictū.ff. de interdi. l.fi. ergo videtur q̄ oriatur ex delicto.z p̄ hoc facit.C. de accu.l.j.s̄. eo.l. iiij.§.si dicat.z hoc etia3 videtur apparere q̄ imperator in.d.§.item si inter.dicit q̄ fa.her.z communi di. oriuntur ex q̄si contractu ztacet de hac actione innuēdo q̄ cum ipsis in hoc non conueniat. vn̄ vides q̄ qn̄ he actiōes ↄueniūt legislator ponit oēs tres simul vt hoc.§.z.C. d̄ an.exce. l.j.§. ad hoc.ff. de iudi.l. in trib⁹.q2 nō ↄueniebāt in origine imp̄ator sciēter eā subticuit in.§.p̄dicto itē si inter. ¶ Potest dici q̄ orit ex varijs figuris causaru3 hoc est s̄m diuersa facta diuersas h3 origines. nam interdum hec actio dat p̄ eo q2 fines al's positi anulli sunt seu turbati vel occupati vi:z tūc nō ē dubiū q̄ orit ex delicto si-

a ¶ Libellus. Uide ang. hic in v.col. post me.i v̄.quero q̄liter sit formand⁹ libell⁹. vide bal. hic in . ij. colū. Et Pet.ia. in ti.de ac. cōmuni diuidundo.

b ¶ De actione fini. regū : vide per iaso.in pe.col.post me.v̄si.Accedam⁹ in vlti . ad actio.fini.regundo.

eat interdictũ vnde vi ꝛ
vtiĩpossi. vt no.§.eo.§.j.
in gl.ex quasi. ¶ Inter=
dũ agit vt res cõfinent
absq alia turbatione.
Uerbigratia: habemus
predia vicina quorũ fi=
nes non bene sciunt vel
aliquis q̃ habebat lar=
gum ꝛ amplũ fundũ vẽ
didit vel alio titulo in
me transtulit.x. iugera
de eo fundo pro quibus
assignauit mihi vnam
partẽ. volo agere cõtra
ipm vt pars illa metiat
ꝛ fines ponant non du=
biũ ꝙ hic videtur oriri
actio ex ꝯtractu. Inter=
dum ex quasi ꝯctu. Uer
bi gratia. testator lega=
uit mihi certã partẽ fun
di sui forte vsq ad.x.iu=
gera. volo agere contra
heredẽ vt metiat ꝛ fines
apponant. nõ dubium
ꝙ hic oritur ex quasi cõ
tractu sicut in cõi diui. ꝛ
fa.her. qꝛ nullũ contra=
ctũ gessi cũ herede sicut
nec ille q̃ incidit in cõio
nem. ꝛ hoc casu põt ve=
rificari qd̃ nota.j. in.d.§.
itẽ si inter aliquos. Itez
queritur cui cõpetit.di=
cit Pet.illi q̃ habet fun=
32 dũ vicinũ. ¶ † Sed ego
quero vltra. nũquid ille
q̃ agit hz se dicere dñm
et probare[a] sicut dixi in
materia cõi di. ꝛ an illa
que dixi obtinẽt in hac
actiõe. Uerbi grã. ago ꝯ
te fi.regũ. dicẽdo ꝙ fun
dus meus extendit vsq
ad lapidẽ talẽ. tu negas
dicẽdo ꝙ immo tu9 extẽ
dit versus meũ vsq ad
talem arborẽ. ¶ Querit
nũquid in hac actiõe co
gnoscet de qõne ꝓprie=

a ¶ Dñm ꝛ ꝓbare. Ui de Ange.§ in pe. colũ. ver. quero an q̃ agit. circa prin. colũ.

tatis. ꝛ nõ vr: qꝛ hec actio habet mil
sit̃ia cum actione cõi di. ꝛ in illa ꝯstat q
non venit questio ꝓprietatis.vt.l.fun=
di.ff.de excep.et satis.§.dixi. ¶ In ꝯtra
vr expressuz.C.eo.l.si q̃s. vbi aperte
ꝙ huic actioni questio ꝓprietatis cohe
ret. ꝛ hoc ibi no.per oẽs. ꝛ sic in hoc dif=
cõueniunt ab actione cõi di. ¶ Sz mi=
rum vr qꝛ tex.in.d.l.si q̃s. videtur velle
ꝙ questio possessionis differt a qõne fi=
niũ regundoꝝ ꝛ est primo terminanda
vt hic ptz. ergo multo fortius q̃stio pro=
prietatis que est magis preiudicialis ꝛ
maior. vt.d.l.fundi. Preterea ratio que
hz locũ in cõi di. hz locũ in hac ne p mi=
norẽ fiat preiudiciuz maiori sine dubio
maior est questio ꝓprietatis q̃z finiũ. et
sic videt differenda. Qui vellet hoc di=
cere posset hunc intellectum dare.d.l.si
quis. naz ibi dr prius possessionis que=
stio finiat. ꝛ tũc agrimẽsor ꝛc. vult dice
re ꝙ prius agat de ꝓprietate p actionẽ
cõpetentẽ. itaq expones verbũ posses=
sionis.i. ꝓprietatis. ꝛ hoc nõ est multũ
extraneũ: qꝛ sic exponit.ff. de iud.l.si ex
vi.ff.de verb.sig.l.j. ꝛ ita erit idem sic
in actiõe cõi di. quo ad hoc. Nec ob. q
dr in.d.l.si q̃s. ibi. que ꝓprietates cau=
coheret ꝛc. qꝛ verũ eo ꝙ coheret: q̃stio
proprietatis ei obijcitur non ꝙ in ipsa
actiõe veniat. imo ibi in tex. subijcit ꝙ
illa questio dz primo finiri: et ita sepa=
rat ab alia. ꝛ sic recte tex. cõcordat cũ l.
fundi. ¶ Qui vult sustinere opi. doc. q
in hac rõne veniat qõ ꝓprietatis intel=
ge sicut iacet ꝙ in hac actiõe cognosce
de ꝓpetate ꝛ cã finiet ꝛ post mittet agri=
mẽsor p mẽsurando. et is intellect9 ra
ꝙ causa ꝓprietatis ꝛ finiũ decidat vna
instãtia ꝛ vna actiõe deprehẽdit ex illa
lege. ibi em̃ subijcit ꝙ altera parte ab
sente ꝓcedet ad fines dirimẽdos ꝛc.
me ꝯtest. q̃si sit vna instãtia ad qd̃ ni
cederet si eẽt diuersa instãtia. nisi ꝯ
lis ꝯtest. in ipa vltima sicut in pma p
ꝓperandũ. C. de iudi. Et si bene cogites
illa lex vr fuisse facta p hoc tm̃. ꝛ vltim
dictũ infert ex primo. ꝛ per hñc intelle
ctum vr expressum. ex de ꝓba.c.ex lite
¶ Diuidamus ergo hãc massam p mi=
33 nutas questiunculas. ¶ † Pone ꝙ ago

finiū regundorū petēs declarari fines inter talē fundum meū ⁊ tuum: tu dicis ꝙ fundus meus est tuus ⁊ vis me repellere nūquid potes. Nō videt̃ ꝑ p̄missa: q̄ in hac actione venit questio ꝓprietatis. ¶ Sed hoc non videt̃ verū: vnde in hac actione venit questio proprietatis ipsoꝝ finium: s꜄ non questio ꝓprietatis totius. quid ergo dicemus. Videt̃ dicēdū hic sicut dixi. s̄. in fa. hercis. ⁊ cōi di. ꝙ si ego possideo fundum meum ꝙ nō excludar. et in hac actione veniat q̄stio ꝓprietatis totius. Si vero non possideā ꝙ excludar ꝑ. l. fundi. ⁊ hoc satis ꝓbabile. Sed pone ꝙ nō obijcitur questio de ꝓprietate totius: sed ipsoꝝ finiū quos ꝓuocatus dicit se solū possidere ⁊ ad se pertinere. ⁊ actor contrariū dicit. nunquid hmōi cognitio venit in hac actio=
34 ne. ¶ † Per p̄missa apparet r̄nsio ꝙ sic per. d. l. si quis. s̄m vltimū intellectum qui vr̃ potior: q̄ etiā hoc casu veniret i actiōe cōi di. questio ꝓprietatis si actor assereret se possidere. Quid si re⁹ in primo casu non cōfitetur nec negat actorē dn̄m rei quā petit confirmari. sed dicit se possessorē ipsius. nunq̄d potest repellere agentē finiū regūdoꝝ. videt̃ ꝙ nō: q̄ sicut vides in fa. hercisc. reus ita demum repellit actorē si neget coheredē. vr̃ ergo hoc casu ꝙ op꜄ ip̄m negare dominū. nec sufficit se dicere possessorem. ⁊ hoc videtur in dubitate veꝝ. nā actor ponit in libello se dn̄m vel rē ad se ꝑtinere. ⁊ sic op꜄ reum r̄ndere ad hoc si velit eū repellere. vn̄ si agam petitorio nō esset bona exceptio male agis: q̄ possideo. et per ꝯn̄s nec in ista actiōe in qua causa ꝓprietatis versatur. ¶ Sed huic opi. videtur obstare. d. l. si q̄s. vbi videt̃ ꝙ causa possessionis d꜄ primo terminari. et tunc agrimensor ⁊c. Sed intellige causam possessionis. i. ꝓprietatis sicut s̄. dixi. Na꜄ in hac actione iudex cognoscet de proprietate finium. i. quantum debēt fines cuiuslibet extendi. ⁊ hoc cognito ponet fines vel metas vel mittet agrimēsorē si materia exigat. ⁊ hec s̄nia vr̃ satis ꝓbabilis. Glo. tamē vr̃ contra tenere. ff. eo. l. si irruptione. ¶ Itē queritur an hec actio det̃ bo. fi. pos. tutori prelato eccl'ie. Dic. vt dixi in materia cōi di. s̄. et vide. ff. e. l. iiij. §. finium regundorum. ¶ S꜄ an canonico noie p̄bende. Dic. ꝙ sic ꝯtra canonicū sed non cōtra extraneū. vide ex̄ de ꝓba. c. ex l'ris. per Inn. ¶ S꜄ quid de vasallo et emphi. videt̃ idē ꝙ possint agere contra vasallū vel emphi. sed nō ꝯtra aliū absente dn̄o directo. Sed in vasallo videt̃ cōtra. in feu. de ꝯtro. inter vas. ⁊ aliū.
35 c. j. ¶ † Queritur quāto tp̄e[a] durat hec actio. Pe. dicit ꝙ. xxx. annis a tēpore turbatiōis postea nō nisi vt termini primo positi reformēt̃ur ꝑ l. j. § ad hec. d anna. except. de ꝯsti. pe. l. ij. ⁊ ita se expedit. Istud idē dicit. glos. C. fi. regū. l. fina. ¶ S꜄ hoc nō vr̃ verum. nā si alter vicinoꝝ maiores fines possidet titulo ⁊ bonafi. prescribit. x. annis inter p̄sentes. xx. inter absentes: vt. ff. ꝓ emp. l. ij. §. s꜄ si fundus. ⁊. l. qui fundū. §. j. Unde sup hoc potes pleni⁹ dicere ꝙ interdū agit̃ hac actione ꝓ eo quia fines turbant̃: ⁊ tunc obtinet qd̄ glo. ⁊ Pe. dicūt vel ꝙ durat. xxx. an. a tp̄e turbatiōis. ¶ Quid ergo si pluries turbauit nūq̄d ex qualibet turbatione oriat̃ vna actio. Si dicis sic sequeretur ꝙ hec actio est immortalis: q̄ semper ꝑ vltima turbatiōe aget ⁊ habebit. xxx. annos. qd̄ vr̃ ꝯ mentē legislatoꝝ. Si dicas ꝙ solū agat̃ ex prima videt̃

a ¶ Quāto tempore. Vide Ang. hic in pen. colū. circa fi. vero quāto tp̄e. ⁊ hic ꝑ Ja.

falsum:q2 sic sequeref ꝙ
sequēs faceret impune
sicut dictū fuit in nega=
toria.§.eo.titu.§.eque.
36 ¶†Sz ad hoc potes re
spōdere per ea q̄ ibi scri
psi.sed si bñ cogites illa
nō bene aptanf in pñti
ꝓposito.Vñ si aduersa=
rius nō possidet pōt di=
ci ꝙ a tpe turbationis q̄
in libello exprimif cur=
rat p̄scriptio.caueat er=
go actor ꝙ ꝓponat ⁊ ꝓ
bet turbationez pro qua
agit factā a.xxx.ann.ci=
tra:al's caderet si exci=
piatur de prescriptione.
¶Interdū agif sine tur
batione qñ duo incidūt
in vicinitatē ⁊ nolūt vel
eoꝝ alter cōfinare:vt sa
tis exēplificatū est in se
cūda qōne.§.extūc vr̄ ꝙ
currat p̄scriptio.xxx.an.
a tpe quo in vicinitatez
inciderūt.⁊ hoc si vtebā
tur cōiter vel alter sine
titulo vel malafi.vel si
tenebaf ex ꝯctu facere
vl'supplere supra certū
numerū iugeruz.vt pōt
exemplificari in supiori
bus notatis in.ij.qōne.
Si aūt alter possedisset
titulo ⁊ bonafi.tūc vide
ref tolli.x.vel.xx.ann.vt
d.l.ij.§.sz si.ff.ꝓ emp.ad
instar pe.here.q̄ est ꝑpe
tua.C.de pe.here.l.here
ditatez.⁊ tñ qñ daf ꝯ sic
titulo possidentez tollif
x.ānis.vt.l.hereditatez.
C.in q̄.cau.ces.lon.tēpo.
p̄scrip.nā cū in hoc iudi
cio veniat causa ꝓprieta
tis ⁊ ꝓprietas est p̄scri=
pta quō ꝑ hoc iudicium
restitueref.⁊ vide.d.c.ex
37 lr̄is.¶†Sed qd si actor
petat ꝙ mete ponantur

inter illud qđ ipse possidet et illud q̄
alter se asserit p̄scripsisse:nunq̄d repel
lef.Credo ꝙ nō nisi triginta āni essent
elapsi a tpe vicinitatis:q2 cessat illa.⁊
sic dz intelligi qđ no.in.d.§.sz si fundū.
ff.eo.l.j.⁊.d.§.ad hoc.⁊.d.c.ex lr̄is.⁊ for
te isti.xxx.anni currunt a tpe quo alter
incepit possidere:q2 extūc agere potuit
ad diuidēdū ⁊ sic extūc currit.vt.d.§.ad
hoc.Vel forte prescribif huic diuisorio
a tpe cōplete p̄scriptiōis ꝓprietatis:q2
38 extūc icepit esse vicin⁹ ver⁹.¶†Quid
si tu possedisti fundū tuū ꝑ.xxx.ann.vi
cinū fundo sempronij sempronius ce=
cidit a possessiōe ⁊ possessio ad me ꝑue
nit.Ego volo agere cōtra te fi.regū.tu
vis me repellere exceptiōe p̄scriptiōis
sicut poteras repellere semproniū:nū=
quid potes.Vr̄ ꝙ sic.q2 exceptio p̄scri=
ptiōis est in rem.⁊ sic obstat successori.
ff.cōi di.l.in hoc iudiciū.§.pe.qđ est ve
rum si habes cām a sempronio.⁊ hec ꝓ
cedūt vbi agif ad diuidendū.Si ꝟo ad
dānū qđ pōt.ff.eo.l.iiij.§.post litē.tunc
currit a tpe damni dati:q2 extūc incipit
actio cōpetere.⁊ sic not.doc.C.eo.l.fi.li
cet nō faciūt qōnes quas hic incidēter
cōgessi.In hoc tñ aduerte ꝙ nunq̄ hec
actio competit ꝓ turbatiōe nisi quādo
termini fuerint appositi ⁊ turbati ⁊ sic
non semper oritur hec actio quādo ter
mini nō fuerūt appositi a tpe quo fue=
rūt vicini.⁊ ex illo tpe currit p̄scriptio
vbi fuerūt appositi a tpe turbationis:⁊
hec ꝓcedūt de iure ciuili:q2 de iure ca
nonico limites nō p̄scribunf.xvj.q.iij.
c.q̄cūq̄.⁊.c.inter memoratos.eꝫ de pa=
ro.c.sup eo.qđ intellige de limitib⁹ ꝓ=
uinciarū diocef.vel,parochiarū.secus
de finib⁹ prediorum de quib⁹ leges lo
quunf.⁊ ita iura canonica ⁊ ciuilia cō
cordāt.et sic intellige.ex̄ de p̄scri.c.q2
iudicante.Et ideo credo ꝙ fines castel
laniarum nō possunt prescribi si semel
fuerint limitate.nec ducatuum.nec ba
roniarū per eandē rationē.¶Item dic
ꝙ hec actio durat.xl.ann.in reb⁹ eccle=
siasticis.C.de sacrosan.eccle.aut.quas
39 actiones.⁊.d.c.q2 iudicāte.¶†Querif
vltra que veniant[a] in hac actione.Et
certū est ꝙ venit diuisio fundorum ⁊ ꝙ

---

a ¶Que veniāt.Vi=
de do.Jas.
hic in vlti.
colū.post
princi.℣.q̄
autem ve=
niant.

termini ponantur: vel si fuerũt positi et auulsi q reponant. ff. e. l. in finalibus. eo. ti. l. si irruptione. ¶ Itẽ veniunt dãna et sumptus. vide eo. ti. l. iiij. §. post litis. ¶ Sz nũquid potest agi pro his sumptibus principaliter dato q nõ concludat ad terminos ponẽdos vel reponendos. Uf q sic: qz ita est i fa. her. et cõi di. ff. cõi di. l. et si nõ oẽs. §. venit. et dixi in superiorib⁹. ¶ Itẽ dic q hec actio cõpetit ad predia rustica diuidãda nõ vrbana. vide. ff. eo. l. ij. et l. iiij. §. hoc iudiciũ. cum l. seq. et seq. ¶ Item non cõpetit cõtra socium cũ quo habeo fundũ cõem q̃uis habeam fundũ propriũ vicinũ. ff. eo. l. iiij. §. si cõem. sec⁹ in negatoria. vt. ff. de serui. vrba. pred. l. sz si inter me. et potest queri de ratiõe diuersitatis. et põt rñderi q vbi agitur de seruitute quilibet dominoꝝ est pars sufficiens ad defendendũ vel ad agendũ. ff. si ser. vẽ. l. loci corpus. §. si fundus. cũ. §. seq. non sic in hac actione in qua vnus solus nõ põt defendere rem cõem. Idcirco nõ potest hac actione ↄtra sociũ solũ. et hec actio
40 innuit in. §. si cõem. ¶ † Sz q̃rit nũq̃d cõpetit pro iuribus sicut pro diuisione territorioꝝ in quib⁹ habemus iurisditionem. De hoc dixi. s. iuxta glo. ¶ Sz potest queri. pone q habem⁹ iurisditiões vicinas seu imperiũ. Uerbi gratia. habemus villas ppinquas cũ suis territorijs in quibus habemus omne imperium. volumus cõfinare territoria quo ad. l. iustitie seu imperij. et ponere metas in predijs in quib⁹ territoria confinant. queritur vtruz possumus inuitis dñis quoꝝ sunt fundi. Et non videt cũ in predio alieno non possumus facere inuito dño fundali: immo nec in cõi. ff. cõi di. l. sabinus. ¶ Sz ↄtra nã cõstat q ille q̃ habet imperiũ in territorio habet ibi ius saltẽ tale. ff. de v. sig. l. pupillus. §. territorium. in fi. cum dicit ius tenenti &c. igit ratiõe iuris qd hz vr q possit in qualibet parte facere illa que ad ius illius ptinẽt. ff. de ser. vr. p̃di. l. quidã hiberus. §. fiñ. maxime si possit fieri dãno
41 partis. eo. ti. l. fistul. §. fi. ¶ † Querit de
a formatione libelli[a]. Et ad hoc põt dici q sint diuerse forme et diuerse narrationes fm diuersitatẽ materiaꝝ ex quib⁹ orit hec actio. Si eñ agam ad hoc q termini et mete imponant et sine turbatione dicã sic. dicit Io. ↄ Mar. q cuz ipsi habeãt fundos vicinos in tali loco idem q Io. optet fines p̃dictos distingui pro terminos ne cõfundi valeant in futurũ petit dictus actor dictos fines imponi in locis debitis declarari loca. et adiudicatiões fieri vbi fuerint faciende et si fuerit facta turbatio faciat mentionem de ea. si sustinuerit dãna et expeñ. faciat ẽt mẽtionẽ de eis et imploret officiũ vbi fuerit implorandũ. si agat pro terminis auulsis reponendis: petat q reponent et restituãtur in loco quo erãt et specificetur loc⁹. et petit dãna si q̃ sustinuerit. Si vo termini fuerint positi et indirecte sic q ñ põt vn⁹ arare quin aliũ impediat vel intrat partẽ alteri⁹ põt agi vt melius reponant. ff. e. l. ij. §. fi. et hec sunt satz cla
42 ra. ¶ † Et no. q pro finibus cõpetunt quatuor actiones siue remedia. Primũ fi. regun. de qua satis dictũ est. s. Itẽ cõdi. ex. l. ↄstiterit. C. fi. re. q̃ loquit in casu suo qñ fit inuasio lite ↄtesta. in hac actiõe fi reg. ¶ Itez est accusatio criminalis et pena i psonã ↄ illos q̃ ppellũt terminos iã positos. ff. de ter. amo. l. j. et ij. ¶ Itẽ est pena. l. agrarie. q̃ est quinquaginta aureorũ si ad hoc agat.

[a] ¶ Libelli. Uid Ange. hic i vl. col. in princi. vo. in practica. Pet. Iaco. in ti. de actio. fi. regũdoꝝ.

eod.tit.l.agraria. ꝛ hoc magis placet ꝙ̄ illud ꝙ not.in.d .l.agraria .vbi videtur notari ꝙ hodie nō puniatur in persona extraordinarie. ¶Sed melius est dicere ꝙ vna pena nō tollat aliā.ff.de pe.l.sanctio legū .C .de sepul.vio.l.iij.

Positio casus i terminis.

1 Actio nulla ꝯpetit vltra quadruplū.

2 Actio de seruo corrupto cui cōpetat.

3 Quid de vxore corrupta an deť vtilis.

4 Actio de seruo corrupto an cōpetat ei qui est corruptꝰ a sociardis malis moribus.

5 Actio de seruo corrupto cōtra quē ꝯpetat.

6 Itē quid veniat in ea.

7 Libellus in actione de seruo corrupto qualiter formatur.

8

Oēs autez[a] b

¶Hec ē quarta diuisio actionum ſm Azo.ꝛ gl. sed Jo.posuit hanc pro quinta.ꝛ mouebať qꝛ dicere poterat ꝙ in.§.preiudiciales.erat vna diuisio.ꝺ hoc agiť in sūma Azo.hoc ti. ¶Pria cōiter teneť ꝛ vř fuisse hec diuisio hic posita occasione tertie. dixerat eñ ꝙ quedam sunt actiōes rei persecutorie quedaz pene. q̄dā miste. ¶Nūc iperator vult dicere vsq̄ ad quā summam pena potest extendi.ꝛ licet in hoc.§.nō possit poni proprie casus tamen tu potes formare sic. ¶† Domine imperator ego vidi.§.ꝙ q̄dā actōes sunt rei ꝑsecutorie q̄dā pene.q̄dā miste.ꝑ deo dicatis mihi ad q̄d ꝛ ad quātū ꝯpetāt.dicit ei iperator ꝙ oēs actiones competunt in simplum aut duplum ꝛc.et prosequere literam vnde imperator in hoc.§.ponit primo dictum et post ipsum prosequitur per exempla vsq̄ ad.§.actionuz.sed anteq̄ subintrem glo.nec procedā ad alia ostēdā ꝙ hec diuisio sit supflua.Nā in effectu vř ꝯtinere illď qď dictū fuit.§.i.ꝺ.§.sequēs.Nā ibi dicit ꝙ q̄dā sunt rei ꝑsecutorie.q̄dā pene ꝛc.q̄d aliud ē dicere nisi ꝙ quedam competunt ad simplum vt rei persecutorie.quedam ad dupluz vt penales.ꝛ exempla q̄ hic ponuntur ꝛ ibi.ꝛ ad hoc pōt rñderi ꝙ hec diuisio ē largior ꝛ magis declaratiua.nā hic declarat quasdam esse in dupluz:quasdā in triplum:quasdam in quadruplum.ꝛ potius dz dici q̄daz subdiuisio q̄ diuisio.ꝛ est facta ad clariorem intellectum iuuenum. 2 ¶† In gloss.s.vltra quadruplum.ibi.ex vtraq̄ parte vel dic ſm [illegible] cto.ꝙ nulla actio competit vltra quadruplum.predicte autem actiones cōpetunt ad interesse quātūcūq̄.ideo potius cōpetūt ad simplum q̄ ad duplum vel quadruplum. ¶In.e.glo.ibi.ſꝫ duabus[b].hec verior quo ad primum ꝛ secūdum casum:qꝛ diuerse sunt actiones et plures numero in quolibet casuum pdictoꝝ. ¶In ea.gloss.vltra quadruplum. Preterea sunt diuerse actiones numero ꝛ neutrū vltra quadruplū. ¶In ea c glos.ibi cum dicit accusatio non actio. hec non est vera:quia nō ꝑ accusationē immo extra ordinem per officium iudicis reuocatur in seruitutez.C.de li.[illegible] rum.li.l.j.quare tene sequentem:qꝛ in illa pena non habetur respectus ad quam rem seu rei valorez.quo casu loquitur is.§.immo qñ habeť respectū ad rez. ¶In ea.glo.ibi.vnde respectus ad rem.vult dicere gl.ꝙ vbi pena sertur ad rem seu rei estimationem quia forte imponitur per verba multiplicatiua:vt duplum:triplū: quadruplū.tūc quadruplū nō excedit.alias sic si certa summa.pro pena apponatur.vt scripsi in.§.alteri q̄ statim allegabitur.Uel dic

a ¶Oēs āt Diuide sꝫ are.ꝛ sūma sic. Nulla actio extēditur vltra q̄druplum ꝛ i simpluz agiť regulariť ex oi cōtractu.

b ¶Sꝫ duabus. Doc. hic videnť vtramq̄ solutionē tenere tanq̄ verā.lꝫ ange.dicat secūdā eē veriorem ad vtrū ꝗ contrariū: qꝛ i vtroq̄ diuerse sunt actiōes: sꝫ plures nu.

c ¶Non actio .doc. cōiter reprobāt hāc solutionem qꝛ ibi nō ꝑ accusationē:sꝫ extraordi.ꝑ officium iudicis fit reuocatio.vt .l.j.ꝺ li.ꝛ eo.li.et ꝑ gl.in.l.liberti.ꝟsic.i gratis.e .titu.vide hic 1 ꝑ dcōs doc.

aliud quod ibi non habetur respectus ad
a rem sed ad punitionem[a] delicti. et ita not. xvi.q.iiij.c. cum deuotissima. ¶ In glos. ibi. quid in legali. vide plene quod scripsi in. d. §. alteri. que potes repetere si
3 appetas solennizare. ¶ † Circa istum §. non sunt plura dicenda: quia de acti. de quibus hic tangitur satis dictum est. s. proprijs titulis. et s. eo. §. sequens excepto de acti. de seruo corrupto. circa quam videamus hic aliqua generalia. ¶ Primo cui competit hec actio: et est certum quod domino et bo. fi. possessori. vide. ff. eo. l. j. §. j. sed et fructuario competit vtilis. vide. ff. eo. l. si quis seruum. §. si in seruo. Sed potest queri actio furti competit omnibus quorum interest. C. e. l. manifestissimi. ff. de furtis. l. is cuius. quare non est ista que videtur sibi comparari. et sub eadem intitulatur rubrica quasi compar. C. de fur. et ser. cor. ¶ Ad hoc potest dici quod talis fuit voluntas introducentis quod forte moueri potuit: quia hec actio fuit principaliter inuenta propter personam corruptam. ideo cum nullius intersit ita sicut illius cuius persona est: illi datur tex. videtur reddere aliam rationem que valde videtur mollis. ff. de seruo cor. l. j. §. j. ¶ Item datur patri pro filio vel filia corrupta. vide. ff. e. l. et tam. §. j. sed an fratri. potest dici quod non sicut dixi in actione furti. s. de ob. que ex delic. nas.
4 §. interdum. vide ibi. ¶ † Quid de vxore corrupta. satis potest dici quod datur vtilis. et facit quod scripsi. s. eo. §. preiudi-
5 cialis. ¶ † Sed queritur nunquid competit sibi corrupto. Verbi gratia. scholaris beianus intrauit quandam societatem sociardorum corruperunt eum et fecerunt expendere in malos vsus pecuniam: nunc cogente penuria rediens ad seipsum vult agere hac actione vtili contra eos: nunquid potest. Pet. de bella perti. mouet hoc post Jaco. et dicit quod sic: quia charitas bene ordinata incipit a seipso. si ergo pater potest agere pro filio multo fortius quilibet pro seipso. et hoc mihi placet propter autoritatem Pe. et est bona et equa: quamuis non sit vera. vtinam bene luerent qui iuuenes ad illecebras alliciunt. ¶ Item dic quod hec actio competit heredi. et est perpetua. non autem competit contra heredem. vide. ff.
6 eo. l. hec actio. ¶ † Queritur contra quem competat. Et certum est quod contra corrumpentem dolo. ff. e. l. dolo.
7 cum. l. se. et se. ¶ † Queritur quid veniat in hac actione. Et ad hoc respondetur hic in tex. et in gl. quia ad duplum totius damni. ff. e. l. in hoc iudicio. quod intellige damni tunc estimati. ff. e. l. doli. §. fi. non quod post sequitur. ff. e. l. neratius. Et ideo qui deflorauit virginem non videtur teneri de fornicationibus quas cum alijs post perpetrat. ff. de furtis. l. verum. ℣. et ideo theologi non concordarent in hoc. et hoc vbi seruus corrumpitur. ¶ Sed queritur si filius vel filia vel libera persona corrumpitur quid erit interesse ¶ Glos. variant. vide plene quod scripsi. s. de ob. que ex delicto nas. §. interdum. ¶ Caue tamen ne glo. te decipiat hic: quia quodcunque interesse quis petat oportet ipsum estimare. vt videbis. j. eodem. §. curare. ¶ Item caue quia hec gl. non bene dicit secundum Pet. in eo quod dicit quod alterum simplum venit officio iudicis: quia immo totum iure actionis. non enim est locus purgationi sicut in acti. quod me causa. immo ipsa actio ab initio et de natura sua ad duplum competit secundum eum. et hoc satis apparet hic. et. j. e. §. sed furti dicit enim eam omnino esse dupli. et tamen si alterum simplum veniret offi. iudi. si esset nisi

a ¶ Punitionem. Ut dicit gl. i. c. deuotissima. xvi. q. ij. vel iiij. Item vide hic plures questiones formatas per angel. pro quibus rebus habent locum actiones redhibitorie: vel quantum minoris. Item quid si dixerit venditor tempore venditionis aliquid commendandi causa Item quid si bos vel equus venditus apud venditorem est mortuus an presumatur mortuus ex infirmitate generata et habita apud venditorem vel non. Item quando actione pro vitijs et morbis equi agatur. Item quomodo formabitur libellus in actionibus redhibitorijs: et quanto minoris.

a ¶ Libell⁹. Vide ang. hic in .ij. col. post me. ℣. q̄ro q̄liter formabit libellus vide Bal. hic in .ij. col. ver. libellus.

b ¶ Tripli. Sic summat̃ ẽ Ang. Actor petẽs ꝑ dolũ in libello maiorẽ q̄ntitatẽ quã d̃beat vt reũ maiorib⁹ grauet expẽsis tenet̃ in triplo ei⁹ dãni qd reus passus est. In quo triplo cõtinet̃ simplũ pro dãno .h.d.

c ¶ L. quoties. hic. d. ange. post p̄n. tractat materiã libellorum. Primo qd sit libellus Item in q̄bus causis d̃eat offerri libellus. et deducit has q̄ones vsq3 ad .iij. co.ã. iij. col. post p̄n. q̄rit an vna cũ citatorio debeat offerri libellus. Itẽ i fi. eiusdez col. q̄rit an libellus de cõsensu ꝑtiuz possit omitti. vide hic ẽt de his do. ias. Item in .v. co. in me. ℣. An aũt arbitro debeat̃. vid hic ꝑ ang. vide de q̄one do. ias. hic .i. vij. co. an me. ℣. an aũt arbitro.

8 simpli. ¶ † Q̃uo format̃ libell⁹ a. apparet ex premissis. Dicit .G. engolis meñ. contra titiuz pictauensem q̄ idẽ Ti. talez seruũ dicti. G. iducit ad furãdũ: qua inductione idẽ seru⁹ deteriorat⁹ est in .x. ꝛ surripuit talẽ rez dicit. G. q̃ valebat centuz solidos. quare petit dictus. N. dictũ. T. cõdẽ reri in .xxx. cũ hec actio ad duplũ competat ꝛc. Et caue quia: ego credo q̄ vitium quod incurrit persuasionem est exprimendum. si vero filius vl' filia fuerint corrupti concludere potest secũdum diuersas opiniones. vt scripsi in .§. interduz. S. de obli. que ex delic. nascu. ꝛ repete que no. ꝛ dixi eo. titu. §. ope. faciũt em̃ ad intellectũ huius .§.

1 Libell⁹ in quib⁹ casibus nõ est necessari⁹. vide.

2 Tripli qñ possit agi. vide

3 Expẽse facte volũtarie an repeti p̄nt.

4 Actio i triplũ an hodie aliqua detur.

5 Actio i triplũ an hodie habeat locuz si q̃s plus cõplexus fuerit in libello vt maiorib⁹ expẽsis afficiat aduersariũ ꝑ salario aduocatorũ.

6 Quid si fieret maior petitio coram ... tro an habeat locũ pena tripli.

b **Tripli** [b] **vero cũ quidam.** ¶ Hic est versus ꝛ tñ tota die allegatur .p. §. circa quẽ pauca intendo dicere cũ pauce aut nullius vtilitatis sint

1 vt videbis in inferioribus. ¶ † In glo. hic nota. ibi cum allegat de man. ... in princip. §. sit tibi. melius. i aut. de ... hi. re. §. sancimus. ꝛ si vis plenissime ... dere vide in spe. de li. concep. §. nũc ... dendu3. vbi recitat .xxx. casus in quibus proceditur sine libello. ꝛ ibi etiã ... ries multa de hac materia ꝛ fere quicquid dici potest. ¶ In glo. ead. ibi cum

c allegat .l. quoties [c]. hoc verũ in ciuilibus s3 in criminalibus dabitur. ff. de accu. l. libertorum. vide plene in .§. sancimus in aut. de exhi. ꝛ introdu. re. ¶ In ead. glo. ibi ẽm consuetudinem. quod est ... de iure. C. de episcop. ꝛ cle. aut. sed hodie. Vel dic q̄ vtrũq3 debet attẽdi ... ginquitas itineris ꝛ quantitas cause quod videtur verius. ¶ In ea. glo. ... cum alle. §. ne aũt. hoc intellige dum nõ sit ita parua quin excedat centũ ... reos: al's hec gl. esset falsa ꝛ 3 illũ ...

2 ¶ † In ea. glo. ibi cõsecutiue dictum ... hec gl. est aliquãtulũ obscura: q̄ nõ ... detur bene descẽdere ex precedentibus qñ dicit vel dicas. s3 hic causa fuit ... quendi. S. dictu3 est q̄ agitur tripli ... quis plus petit q̄ sibi debet̃ ꝛ ita ... ponitur q̄ quocũq3 plus petat ... nũc dicit glo. vel dicas q̄ nõ nisi q̄ ... tit pl⁹ vt crescant sportule illa ... ita ex causa ponitur hic causatiue ... consecutiue: quia si ex maiori petitione sequeretur maior datio sportularum ... propter hoc ageretur hac actione ... ex insidijs facta esset maior petitio ... pter hoc. ꝛ de hoc gl. loquit̃ magis ... re .ĩ. in glo. ꝑdi. ex hac .l. ¶ In e. glo. ... cũ alle. l. eũ quem temere. Hec gl. ... tur tenere opi. Pla. quam reprobatur ... cor. de exhib. re. §. sancimus. sed ... illa loquitur in sportulis que dantur ... iudicib⁹: hec in illis que dantur ... tys. s3 ꝛ in illis videtur supponere ... nali. C. d fructi. ꝛ lit. ex. q̄ vterq3 ...

loquit' em̄ ibi de sportulis que dabant' rōne conuentionis. ¶ † In ead. glo. ibi cū alle. §. op3. immo i. §. si tibi. ¶ In ea. gl. ibi qđ veri⁹ est. ⁊ ꝑ hoc q᷑ expēse seu dāna volūtarie facte nō repetūt': vt scri psi in breuiario. C. de iudi. l. sancimus. no. doc. ex̄ de do. ⁊ cōtu. c. snie. Ja. tenet ꝯ: q᷑ quo ad aliquos pōt renūtiare pri uilegio. quo ad alios retinere. ff. ad vel lei. l. iubem⁹. meli⁹ de exc. tu. l. volūta rie. ¶ In fi. eiusdē gl. satis pōt sustineri ꝙ ista ꝓuisio non tollat' per illam. ff. de pe. l. scio. C. de sepul. viol. l. q̄ sepulchra.

4 ¶ † Itē prouisio illius cautionis h3 locum in fine litis vel saltem si actor non ꝓsequitur: ista aūt cōtra illū qui maiorem petitionē fecit ⁊ statim cū ipsam facit. vn̄ sunt diuerse sup diuersis factis ideo vna nō videt' tollere aliam. ¶ In glo. cōdi. ibi consecutiue dicitur sed verius videtur ꝙ cu3 is. §. sit penalis ⁊ loquatur solū casu quo q̄s maiorē quātitatē exꝑssit ad hoc ꝙ reus vexaret' maioribus sportulis ꝙ in illo casu solum locum habeat: ⁊ hoc videtur glo. innuere. s. in glo. not. duo. Jaco. tenet ꝙ ly vt ponitur consecutiue. ¶ In glo. ibi. l. q̄dam in fine hec constitutio nō est in codice nostro sed in antiquo. vnde iste liber fuit factus ante codicem nouum et post antiquum: ideo plerunqꝫ se refert ad constitutiones que erant in illo codice. et quandoqꝫ etiā liber autēticoru3 se ad illud refert. in auţ. de mā. princ. §.

5 sit tibi. et ibi de hoc. ¶ † Circa hunc. § posset queri. Certū est hodie ꝙ de consuetudine salaria nuntiorum [a] non crescunt ꝑpter maiorem quantitatē petitam: sed ꝑm longitudinem itineris vel laborum plus enim habebit executor ꝑ eundo extra villam q̄ꝫ si faceret officiū in villa. et ita is. §. non obtinet de cōsuetudine in illis nec in suis terminis: sed tota die vides ꝙ notarij ⁊ aduocati maiora salaria recipiunt pro magna causa q̄ꝫ pro parua. Nūquid locus est huic pene si quis maiorem quantitatem cōplexus est in libello vt maioribus expēsis ⁊ salarijs aduocatorū afficiat aduersarium. Videret' ꝙ sic cum rō hui⁹. §. duret ⁊ h3 locū. S3 durū est legē penalem extēdere. ff. de legi. l. qđ vero. ¶ S3 satis potest dici ꝙ teneat' actiōe de dolo. vel forte meli⁹ recupabit expēsas rōne temerarie euocatiōis. Itē q̄rit' nunq̄d hodie iudices delegati et pedanei qui nō hn̄t salariū de publico possint recipe sportulas. Ego nō video cur non: ex quo non est correctum. Ordinarij nihil recipiūt. vt in auţ. vt iu. sine quoquo suffra. sed de iure canonico persone ecclesiastice non pn̄t recipere nisi expēsas: et illas demū si exeant locum ⁊ villam vbi habitāt. vide plene extra de rescrip. c. statutum. §. pe. lib. vj. de vi. ⁊ ho. cler. c. cum ab omni. et ideo in illis non potest habere locu3 pena huius. §. sed fit punitio in expeñ. extra de plus pe. c. j. et ibi

6 no. docto. ¶ † Item supposito ꝙ de consuetudine prestarent' tales sportule nuntijs. quero nunquid haberet locū is. §. si fieret maior petitio coram arbitro. ¶ Et posset dici ꝙ sic si fieret conuētio ⁊ nūtiū cōem q̄ reciperet tales sportulas. ⁊ facit qđ no. C. de epi. et cle. auţ. gn̄aliter. Quare dicāt' sportule declarat hic quedā gl. ꝙ sportule dicuntur a sporta quia sporta est vas quod fit de virgis minutis quod in vulgari dicitur corbeillon. vnde paulus. Per murum in sporta a fratribus dimissus sum ⁊c. i. in magno corbellione facto de virgis. vide

[a] ¶ Nūtioru3. Vide h̄ do. iaso. q̄n nuntio publico credi debeat. i. x. col. ꝟ. an q̄t et quando.

plenius in aut.de iudi. .§.nulloq.

1 Conueniri qs dz iussu magistratuum.

2 Jussus citandi an sufficiat vt qs icurrat penã quadrupli.

3 Libellus qualr formet in actione quadrupli.

4 Mine potentis vel excõmunicatio: an sint iust' metus.

5 Sentẽtie due an sint ferende in actione qđ metus causa.

6 Actio quadrupli cui cõpetat.

7 Quid si nõ fuit dictũ expresse ne me accuses calumniose: sed solũ ne me accuses: an possiz agere actione quadrupli.

8 Libelli qualr formant in materia huius.§.quadrupli. vide.

9 Salaria cum hodie sint taxata sm stilũ vel ɔsuetudinẽ curiarũ: si excedatur in talib' salarys: an possit repeti.

10 Pena quadrupli cui' applicatur.

a Quadrupli. Sũmat' est.s. in.§.oẽs.sup b.§.ang. valde plixus est põnẽs qõnes multasqrũ mentionez vix pagina psens caperet: iõ vide eũ hic cum do.ias. similiter latissime tractantem super hoc.§.

a **Quadrupli** agitur veluti. Et hic est versus ꝛ est planus ꝛ de eius materia in magna parte dictum est.s. §.sequẽs.cuz.ꝟ.se. vsq ad.§.quedam. Super tex.in.§.sed furti ibi.oĩmodo.i.immediate duz competunt ad duplum. ff.de fur.l.qui ea mente.

1 †Item super text.ibi iussu magratuũ. No. q de iussu magistratuũ debet quis conuenri.C. de exhi.re.l.fi.sed de cõsuetudine non seruatur hoc in aliquibus locis: immo seruientes adiornẽt ad simp requestã priuatorũ. Quid ergo ... lis partibus in quibus est talis consuetudo seruiens citauit sine iussu: ... est locus huic pene. Uideretur q ... sit eadem ratio: sed durum est pen... extendere. vt.s. dixi. Item caue quis.§. videtur loqui quando fuit in ... tione causa specificata. Quid si fuit ... pliciter citatus hac causa non exp... Durum esset dicere q esset locus ... pene cũ nõ videat esse in vera cõtu... cia. quia nõ esset in certa quid ab eo ...

2 beret peti. †Sz an sufficeret iussu ... di. Dic q non nisi esset facta citatio hic cum dicit conueniatur.C.de pscri. xxx.an.l.sicut in rem. Item super te... ppe finem ibi quod est furti manifesti acti. vcz vt omnino sit quadrupli. nõ ... feras q sit idem sicut in acti.qđ met... Nunc redeamus ad singulas actiones de quibus fit hic mẽtio. ꝛ primo ... actionẽ furti manifesti de qua nihil ... scribo: qz satis dictũ fuit.s. i ppa ... teria videlicet in titu. de obli.que ex ... nas. loquatur ergo lectio aliquantulum de hac qđ met.cã. De qua primo que... tur qualis est. Et est dicendũ q p... sonalis in rẽ scriptã.ff.qđ met.cau... metum.§.cum autem arbitraria ... preterea stricti iuris.j.eo.§.action... Item quid in ea veniat. dic.ff.eo.l... partus.ꝛ.l.videamus.ꝛ.l.si in ipsa ... tra quem datur. Dic q contra me... inferentem etiam contra quencũq ... quem res ablata peruenit.ff.eo.l.si ...

3 exceptiõe.§.in hac. †Quõ formatur libellus. Ad hoc dicendum est sm ... Dico q tu me compulisti q libru... tibi darem. quare peto q librum p... dictũ mihi reddas qđ si distuleris ... ad sententiam cum dictus liber ... c. peto te in.ccc. vltra condemn... isto libello supponit. Pe.q exp... persona que metum intulit: et ... hoc non est necesse.ff.e.l.si cum exc... ne.§.in hac. vñ in hac actione suff... cere q actor fuerit metuz passus ne... piens habet se astringere ad prob... dum per quem. Quid si actor qui ... se metum passum a sempronio non ... ba...

bat se metū passum a sempronio sed ꝓbat se metum passum simpliciter nunquid debet cadere. Uidet̃ ꝙ sic. nam nō ꝓbat factū qđ ꝓposuit. duo eñ proposuit. s. se metum passum. ⁊ a sempronio. istud vltimū nō ꝓbat. quare cadit. ⁊ facit. C. de cōdi. ob tur. causaz. l. j. cū no. de dona. ante nup. l. si ꝑsidi. ex̃ de proba. c. licet. ¶ Sed potest dici contra maxime si non astrinxit se ad oīa probanda sed que sufficerent vt. d. c. licet. no. ff. eo. l. si cū exceptione. §. in a c. ⁊ hoc si dicat sempronium possessorem rei ablate vel rē ablalaz ad eū peruenisse. si aūt agat cōtra eū forte pro eo solum ꝙ vim intulit vt actor alij daret; vel vt aliū liberaret tunc caderet nisi probaret ipm̄ violentiam cōmisisse. ff. eo. l. metū. §. cū autem. ¶ Item credo ꝙ oportet declarari in libello modū metus: q2 nō quilibet metus sufficit. ff. eo. l. metū. cum. l. seq. C. eo.

4 l. metum. cum. l. seq. ¶ † Sed pōt queri an mine potētis vel excōicatio sint iustus metus. Uide in. l. accusationis. in breuiario. C. eo. ¶ Item not. ꝙ diuerse conclusiones sunt faciēde in hac actione ſm diuersitates factorū. nā si te compuli per metuz ad obligādū te mihi. debes concludere vt te liberē. si ad me q̄etandum. debes concludere vt me reponam in priorē obligationē: vel vt si adires metu hereditatē. concludes vt abstinere possis. ff. e. l. si mulier. §. si metu. cum. §. seq. Exprimat̃ tamē summa vel res pro q̄ agit. Et ego credo ꝙ decenti9 petitur quadruplum ꝗ̄ triplum ad partem vnde aptior est cōclusio. quare peto ⁊c. declarando ad quid simplum. Cōcludit ꝙ si facere voluerit peto ipsuz in quadruplū cōdēnari. vnde cōclusio potest fieri per tale si. vt dixi. s. §. sequens. C. loca. l. cōductores. ¶ † Sed iuxta formationē hui9 libelli querit̃ vtrum sint due sn̄ie ferende in hac actione. Uides ꝙ glo. tenet ꝙ sic. Ja. ⁊ Pe. de bel. perti. dicūt contra. vnde dicūt ꝙ hec actio ab initio ꝯpetit in quadruplū ⁊ ad quadruplum debet agi. verūtamē si reus vult pōt euitare penā tripli vsq3 ad sententiā restituēdo rem. Sed si nō restituat sentētia fertur in quadruplū. ⁊ ideo lex dicit ꝙ restituendo rem pōt penā euitare ff. e. l. si cū exceptiōe. §. sat; sic dr̃ vbi agit̃ ad factū. nam faciendo ante sn̄iam euitat cōdēnationē interesse. ff. de v̄b. obl. l. si insulam. de re iu. l. si q̄s ab alio. §. fi. ¶ Sed cōtra hanc opi. facit. q2 videt̃ ꝙ oporteat ꝙ sit inobediēs sup restitutione anteq̄ feratur sententia de quadruplo. ⁊ hoc est hic expressum cū dr̃ vt qui iudicis iussu ⁊c. Pro opin. tñ Pet. facit. ff. de edil. edi. l. redhibitoria. de leg. j. l. si qñ. §. fin. cū ibi no. vnde securius est ꝙ fiat iussus quicquid sit prima sentētia non est nisi iussus vt hic. ¶ Or videam9 modicū de actione q̄ dat̃ ne negotium fiat. Et primo queritur que est hec actio. Et est certum ꝙ est in factum ꝑsonalis. ff. de calū. l. si q̄s ab alio. §. fi. Not. tñ ꝙ in hac materia plura reperiunt̃ remedia de quibus. dic. ff. e. l. j. §. j. in glo. crimi-

6 nalez. ¶ † Sed queritur cui cōpetit. Et in hoc dicendū ꝙ si dedi pecuniā ne me calūniose accuses ꝙ mihi cōpetit actio in quadruplū. ff. e. l. generaliter. §. illđ. Sed si alius dedit tunc aut vt fiat mihi et ille nil repetit: sed ego in cuius datū est lesione repetaz quadruplum: aut ne fiat: ⁊ tunc si me mādante vel ratificante ego repetam quadruplum. sin autez dans repetit simplum ego quadruplū. ff. eo. l. si quis ab alio. §. j. primo responso. ¶ Quid si dedi tibi pecuniaz ne me accuses ⁊ recepisti: nunquid possum repetere. Uideret̃ ꝙ sic per hanc materiā que videtur hoc casu loqui. Sz ego credo contra per. l. accusationis. C. quod metus cau. de contrahē. et com. stip. l. si quidem vnde hec materia debet intelligi quādo datur pecunia vt fiat vel ne fiat negotiuz calūniose. vt patet in tex. huius. §. ⁊ quasi per totam hanc mate-

7 riam. ¶ † Quid si nō fuit dictum expresse. do tibi pecuniam ne me accuses calūniose. sed solum ne me accuses nunc volo repetere dicens ꝙ accusatio quaz minabaris facere vl̃ quā faciebas erat calūniosa. querit̃ vtrū possiz agere hac actiōe ⁊ cui incūbat onus ꝓbādi ꝙ esset calūniosa. ⁊ nō vl̃ posse agi: q2 tex. quasi semper exprimit qñ dat̃ ne fiat calūnia vel vt fieret. ⁊ sic videnī intelligi debe-

re in casu quo loquimur vt hic.z.d.l.in
eu:.¶ Preterea videt lex prouidere in
casu illo per condi.indebi.ff.de cōdi.in
deb.l.in summa.circa prin.¶ Sed con
tra facit.qz lex frequēter dicit dari hāc
actionez.nec addit verba calūne.vt.ff.
eo.l.si q̄s ab alio.z.l.et generaliter.§.i.
z.§.ij.z pro hac parte facit eo.titu.l.pe.
per quam videtur q̄ nisi aduersari⁹ p̄
bauerit euz esse nocētē detur hec actio
z hoc nisi esset datum ob causam trans
actio: z esset tale crimen sup q̄d trāsigi
posset.vide q̄d scripsi in.d.l.siquidem.
in breuiario: et quod not.ff.eo.l.i.§.i.in
8 gl.i.recessuz.¶ † Et caue qz materia vi
detur obtinere q̄n datur ob negotium
calūniosum iudiciale vel quod in iudi
cio verti posset.naz si dedi tibi pecuniā
ne me spoliares: vel ne me verberares:
vel ne mihi flagitiū faceres: tūc recur=
retur ad actionē quod me.causa.et ad
condi.ob tur.cām.forme autē libellorū
z conclusiones sunt diuerse ſm diuersi
tates factoꝝ.si eñ agat ille cui dedit pe
cuniā planū est q̄ potest sic dicere.Cuz
me calumniose accusares de tali crimi=
ne de quo sum z erā innocens vel accu
sare velles si sit in facto dedi vel promi
si.si sit in facto vel tale lucrū fecisti mi=
hi calumniam faceres ne me calumnio
se accusares quare peto te condemnari
in quadruplū zc. An autem totum qua
druplū sit pena.vide plene.ff.e.l.in he=
redem.§.fi.Si autem alius dedit vt ne
gotium mihi fieret.si quidez mandato
meo vel nomine meo me ratum haben
te facta narratione facti concludaz ad
quadruplum.si me non mandante nec
ratum habente ego concludaz ad qua=
druplum quod est totum pena in casu
illo ille qui dedit ad simpluz.vt.l.si q̄s
ab alio an hodie hoc sit correctum.vi=
de plene ibi in glo.si vis plura ad hanc
materiam iungere vide quod no.ff.eo.
l.i.§.i.l.hec actio.cuz.l.seq.z quod scri=
psi.C.de pe.iudi.qui.ma.iudi.l.i.et auk.
sed nouo iure.quādo prouo.nō est ne.l.
venales.in alia actione que datur con=
tra executores de qua hic subiungitur
9 ptz libellus de se.¶ † Potest tamē que
ri cum illa constitutio nō habeatur.sed
hodie ſm curiarum moraz salaria su
taxata per statutum vel ſm cōsuetud
nem queritur nunq̄d possit repeti qua
druplum si excedant.Satis videtur ra
tionabile q̄ sic cum sit eadem ratio sed
durum est penas extendere.ff.de pena
l.interpretatione.¶ Credo tamen q̄ ex
cedētes siue sint executores.siue alij q̄
debeāt puniri extraordinarie officio iu
dicis qui illicitas exactiones coercere
debet.ff.de offi.presi.l.illicitas.Uel po
test dici q̄ puniantur illa pena que po
nitur in auk.vt litigi.iu.§.z hoc quoq.
10 ¶ † Sed nunquid illa pena est eadem
cum ista.hoc est querere cui applicatur
hec pena quadrupli.Et vr̄ ibi expressuz
quod triplum fisco: simpluz pti.¶ Sed
hoc non placet.Ja.de ra.Dicit enim q̄
hec actio competit ad quadruplum.et
supponitur q̄ datur reo et sic ipsi debet
applicari.alias non daretur ipsi reo ni
si ad simplum: et fisco ad triplum: z hoc
etiā apparet ex contextu materie: quia
hic tractatur de acti.que ꝯpetunt par
ti ad quadruplum et non est verosimi
le quod ista misceretur inter eas sic a
alterius nature.bene ſm eum.§.hic lo
quitur in accusatione non in hac actio
ne.nam diuersa remedia et diuerse pe
ne possunt competere pro eodez facto
vt satis dixi in superioribus.¶ Et no.
quod per hoc quod dicitur in.§.tripli.
et in hoc.§.videtur posse sustineri abu
sus qui est in aliq̄b⁹ locis quod seruien
tes possint sibi satisfacere a parte rea
ex adiornamentis z de pignorationib⁹
quas faciūt.z quod possint recipere pi
gnora auctoritate propria penes reum
pro suis salarijs.nam reus debet solue
re vt sonant iura ista.¶ Item in.d.§.cū
hoc videtur concludi quod possint pi
gnorare vsq; ad debitam quantitatem
nam prohibendo q̄ nō possint vltra
detur concedere q̄ possint a contrario
ff.de testi.l.ex eo.q̄d est ꝯ oēm rationē
seruat tñ in aliq̄b⁹ locis de facto.z ita
quib⁹ ꝯriū.Et no.q̄ executores de qui
bus fit hic mētio.z.s̄.§.tripli.multa ha
bent nomina.vt not.in auk.de iudic.§.
nullo.ver.vno.in gl.excepto: z vide q̄d
ibi no.in glos.ingrata zc.

a **Actionū** [a] autē q̄dā bo. ¶ Hec est q̄nta gñalis diuisio actionuz oīm. litera est plana. casus aūt nō potest poni per moduz casus: sic tamē pōt incipi. Dñe imperator ego iam vidi multa de naturis actionum. et per diuisiōes. est ne alia diuisio actionuz. Imperator dicit' q sic. Actionū quedā ꝛc. ꝛ prosequere iuxta verba tex. †Anteq̄ subintrem 1 glo. oppono iuxta literā oīs diuisio dz fieri p species oppositas ꝛ ꝯrias: vt aliud albuz. aliud nigrum. si diceret aliud album. aliud siccum. vel aliud humidum. aliud nigruz. oporteret diuisionem esse ineptā. nūc in ꝓposito imperator dicit qđ actionū alie sunt bonefidei. alie stricti iuris. qđ est hoc dictu. de=

a ¶ Actionum. Oēs actiōes exceptis his que hic in tex. et glos. enumerāt: sunt stricti iuris. h. d. ſm angel. Et diuide ſm eum.

beret dicere alie bonefi
dei.alie malefidei.nō ei
diuisio fit ꝑ opposita.de
beret em̄ dicere si vellet
recte distinguere ꝙ que
dā sunt largi iuris.q̄dā
sunt stricti iuris.¶Sed
ad hoc pōt dici ꝙ impe
rator q̄ has diuisiones
ad instructionē iuuenū
adinuenit nō icepit hāc
distinctionem penes vo
cabula.sed penes effe-
ctū.voluit em̄ dicere qḋ
actionū quedā magis
exuberāt bona in bo.fi.
ꝙ̄ alie.ꝛ ille q̄ magis exu
berant sunt largiores ꝙ̄
alie.ꝛ ideo bene poni:q̄
dā stricti iuris:vt in vo
lucro Azo ponit duas
diuisiōes.q̄dā sunt bo.
fi.sub.exuberātis ꝛ lar-
gioris iuris.q̄dā bone-
fi.min⁹ exuberātis ꝛ stri
cti iuris.In p̄mo mem-
bro vltimū mēbrū pri-
me diuisiōis substituit.
In scḋo primū et scḋm
expressit.nec potuit nec
voluit subdistinguere
ꝑ opposita ꝙ alie bo.fi.
alie malefi.cū nulla sit
malefi.C.de acti.ꝛ ob.l.
2 bonāfidem.¶†In glo.
s.xvij.ibi cū alt.§.videa
mus em̄.vex si cōputes
tm̄ illas q̄ sūt in tex.sꝫ si
cōputes ꝯtrarias de qui
bus.j.in gl.secus cū iste
sint.xxiiij.ꝛ forte sūt plu
res si cōputes actionem
in factum in casib⁹ duo
bus de qua.j.plenius a
3 gēt.¶†Queritur vtrū
actio ex testamēto sit bo
nefi.et debeat cum his
connumerari.Videt qḋ
sic quia in bo.fi.veniunt
v sure.ex mora.vt hic sa
tis nota . et similiter in

a ¶Cū alter.Si autē contractus sit duplex: puta quia in cōtractu bonefi. intercessit stipulatio; tunc dolus dās cām ꝯctui ānullat ipso iure. vt ꝑ bal.in.d. l.dolo .que est in glo.

actione ex testamento.ff.de leg.ij.l.
seio.§.vsuras.C.de vsu.ꝛ fruc.leg.ꝑ to
tum.¶Itē in bo.fi.agitur prima actio
ne si res deterior reddatur.ff.commo.l.
iij.§.si reddita.sic in actione ex testamē
to.ff.de lega.j.l.hmōi.§.edes.de lega.
ij.l.meuius.§.fundo.Contrariū est ve
rum ꝫm Dyn.quia in actione bo.fi.iu
ratur in litem.ff.de in li.iu.l.in actioni
bus.ꝛ certum est ꝙ in actione ex testa
mento non iuratur.eo.ti.l.alias.ꝛ hoc
satis ptꝫ.C.in qui.cau.in inte.resti.non
est ne.l.in minorum.vbi enumerat tan
ꝙ̄ diuersa legata ꝛ actiones bo.fi.Dic
ergo ꝙ est stricti iuris.multa tamen hꝫ
similia cum actione bo.fi.vt in contra
4 riis.¶†In ea.glo.ibi cum alle.l.si qs
cum alter.a Doc.Jac.ꝛ Pe.reprehendūt
vbiqꝫ hanc gl.dicunt em̄ qḋ siue dolus
det causam contractui:quia forte nolē
tem al's vendere induxit per dolum si
ue incidit in contractu:semp tenet con
tractus.ꝛ hoc probant per.l.si dolo.C.
de rei ven.vbi dicit ꝙ rescinditur vēdi
tio.ꝛ sic supponit ꝙ tenebat.ꝛ hoc etiā
ꝓbant quia dolus ꝛ metus equiparan
tur.vt.l.dolo.C.de inutili sti.cōstat au
tem ꝙ contractus initus per metum te
net siue metus det cām siue incidat.C.
de his que vi metus ve cau.fi.ff.qḋ me.
cā.l.si mulier.hoc autem probant:q: cō
tractus hꝫ sua essentialia:videlicet con
sensum.ꝛ sic videtur valere.ꝛ hoc appa
ret satis expresse in.l.iul.§.per contra
rium.ff.de ac.emp.ibi em̄ dedit dolus
causam ꝯctui.ꝛ tn̄ supponitur ꝙ cōtra
ctus tꝫ:quia agitur ex vendito.et in ea.
l.§.ex vendito.in hac tamen dicunt dif
ferētiā iter ꝯctū bonefi.ꝛ stricti iuris:q:
quando dolus dedit causam cōtractui
bo.fi.agitur ad rescindendum actio.ex
eo ꝯtractu:sed vbi incidit in contrac
non agitur ad rescindendū.sꝫ ad deci
piendum:vt.d.l.ꝑ contrariū.in acti.stri
cti iuris excipitur vel agitur acti.de do
lo ad rescindēdū.vt.l.dolo.C.de inut.
stip.l.de dolo.l.eleganter.§.nō solum.
¶Sꝫ ꝯ hanc opi.vr̄.l.elegāter.ff.de do
lo.vbi dicit venditionē nullam.Sꝫ dic
ꝙ nulla est in effectu.¶Item ob.q: ac.
de dote est bo.fi.et in illa est nulla pro

missio ipo iure.ff.qd met.cā.l.si mulier
.§.si dos sed ibi est spāle pter magnā
exuberantiā dilectionis & bo.fi.& eodē
mō est speciale in societate.ff.pro socio
l.iij.§.fi.q2 vim fraternitatis obtinet.e.
ti.verū.& facit q religiosi dolū ɔmittāt
q cōtractus sit nullus:cū in ipsis exu=
berare debeat bo.fi.fm Jac.¶ In.e.gl.
ibi cū alle.in bo.fi.& idē in act.ex testa=
mento q̄ hʒ similia cū bo.fi.C.in q̄.cau.
in integ.resti.non est nessaria.l.in mi=
5 norum.de vsu.& fru.leg.p totū.¶†In
a e.gl.ibi cum alle.l.videam⁹ a.§.si actio
nē.Pe.imponit q hec gl.dicit q fru.ve
niūt iure & ipse dicit q veniūt ex offi.iu
di.& de hoc facit hic vnū magnum fe=
stum tñ nostra gl.hoc nō dicit sʒ bñ di=
cit q in actio.veniūt.sʒ non aperit an
actionis iure vl' offi.iudi.nec est ppria
materia hec hic pseq̄.meli⁹ est.j.de off.
iudi.§.illoꝝ.Ja.dicit q dñs suus dice
bat q fructus veniūt in actione stricti
iuris a tpe more non vt fructus sed vt
pars rei.& hoc dicebat:q2 in actiōe stri
cti iuris res estimaꝛ quātiplurimi fuit
a tempore more.ff.de triti.l.in hac.cuʒ
ibi no.Nunc ɔstat q res plus valebat
qñ erat plena fructib⁹ q̄ʒ vacua igiꝛ cō
stat q fructus tāq̄ʒ pars veniūt & quā
tiplurimi.Sʒ fm hoc dr̄ia.quam facit.
.§.si ac.est imposita verbis & nō rebus
sed non est:q2 multum refert an fruct⁹
veniant vt pars rei an fructus per se.
¶ Primo casu non estimantur nisi quā
tum valebant res pluris quādo depē
debāt:sed si estimarētur vt fruct⁹ esti
marentur quantū valuerunt p se etiā
separati:vñ est lōge aliud.& adducit si
mile de.l.ancille.C.de fur.naʒ ibi dici=
tur q partus cōceptus apud furem in
ancilla furtiua & nō editus furtiu⁹ est
& non pōt p eo agi furti.& hoc est verū
quasi p re separata:sed q̄ʒdiu est i vē
tre eius estimatio venit in actione fur
ti.i.quanti mater plurimi est ppter p=
tum:sed non venit estimatio separata:
quia forte editus creuit:& factus est bo
6 nus medicus vel opifex.¶†Et ista fa
ciunt fm eū ad q̄stionē de cōsuetudine
prim⁹ de genere pōt retrahere res he
reditarias venditas p proximū suum.

Queriꝛ an possit retra=
hēs repetere fruct⁹ ab
emptore.Ipe dicit q nō
videꝛ nisi a tempore li=
tis iam contestate cum
fruct⁹ nō veniant in a=
ctione stricti iuris nisi a
tpe litis contest.& condi
tio ex ɔsuetudie est stri
cti iuris.& hoc veruʒ vt
fructus sed vt interesse
seu parteʒ rei.si p predi
cta saltē a tpe more fm
eum videretur q oēs
fructus deberent resti=
tui.ff.de edil.edic.l.cuʒ
aūt.§.cuʒ redhiberetur
& maxime qui pēdebāt
tempore vēditionis: q2
pars rei sūt.vt.ff.de rei
ven.l.fructus.¶Satis
potest dici q emptor fa
ciat fructus suos ppter
bonam fidem & tituluʒ.
vt.l.si fundū.&.l.certuʒ.
C.de rei vēdi.& facit de
ne.ff.que in frau.cre.l.fi
na.§.non soluʒ.Sed an
a tpe more veniūt per
modum interesse.vt.s.
dictū est.quasi res plu=
rimi fuerint si pēdeant
i re.Sine dubio veniūt
vt pars rei.& iūge.ff.de
cōdi.inde.l.si non sortē
7 .§.libertus.¶†Iteʒ in
ea.gl.ibi.ff.de ac.em.l.j.
b in prin. b Ista gl.fuit ni
mis curiose hic posita.
nam plus q̄ʒ certum est
q in obligationib⁹ d̄s
di non succedit interes=
se siue agaꝛ actiōe bone
fidei siue stricti iuris ni
si in ɔtractib⁹ innolatis
vt notatur vbiq̄ʒ.& ma=
xime.C.de sen.q̄ p eo q
iterest.l.j.& nusq̄ʒ hec gl.
alibi dixit nec aliq̄s do=
cto.vnde de.l.j.de acti.
emp.non erat rem dari

a ¶Uide=
mus. hāc
glo.q in a
ctione bo=
nefidei fru
ct⁹ veniat
iure actio=
nis nō vsu
re not.do.
mathesila.
&.d.ia f.hic
doct.tamē
cōiꝛ tenent
contrariū
& hic p eos
videre po=
teris.

b¶In pn
ci.Rō autē
diuersita=
tis est vt p
bar.in.l.sti
pulatiōes
nō diuidū
tur.in pnc.
ff.de.v.ob.
in.x.colū.

a ¶In fin. Doc. h cōiter approbant opin. Jo. vt vide re potes ꝑ eos.

b ¶Mētionē. Uidias. h in. x. col. ℣. dubitat.

c ¶Et vr̄. Uide h ange. in. j. col. ℣. q̄rit h ƀ Joan. fab.

d ¶In gl. Diuide ꝛ ꝺ clara hanc gl. vt ꝑ do. iaso. hic. lꝫ doc. cōiter cū ea transeant.

e ¶Uid ꝺ plenius. Uide hic ang. in xxxij. colū. circa fi. ℣. si. in gl. de estimato. ꝛ hic do. Jaso. in. xiiij. colū. post ꝓn. ℣. glos. in ver. pro estimato. ꝛ bart. in. l. j. ff. ꝺ estimato. actiōe.

f ¶Bo. fi. vnde hic iaso. post io. fab. in. xvj. colū. post me. in ℣. in ea gl. tenētem cū Joan. fab.

in obligatione: sed rem tradi. eo. titu. l. si fundū prestari. vt plene nota. in. d. l. j. de senten. et de
8 fideicom. lib. l. fi. ¶†In b ead. glos. ibi cum alleg. C. de acti. emp. l. fundi. illa lex non est in rerum natura. sed facit eo. tit. c l. vltra. Et caue. q2 salua gratia gl. in ꝯtibus. stricti iuris veniūt illa de q̄bus verosimile est qꝺ partes cogitauerūt: vn̄ si ꝺbeas mihi domū ꝑ stipulationē vl' ex alio d cōtractu stricti iuris crederem ꝙ affixa venirēt ff. de verbo. obli. l. q̄cq̄d astringēde. ꝛ hoc vides in mutuo in quo veniūt ea de quibus non fuit actū: ꝛ tn̄ est stricti iuris ff. si cer. pe. l. cum quid. Et ideo si promisisti mihi equuz qui consueuit portare frenum: tu de= e bes mihi frenuz sicut in vēditiōe. ff. de edil. edic. l. ediles. §. j. cum nota. ¶In ea. glo. in fi. ꝛ hoc etiam apparet. nam iudex facit cauere i actio. bonefidei etiā ante diei euentuz: sed nō in actione stricti iuris secundū vnam opin. vide. ff. de iu. l. in oibus. ¶Itez in actione bonefidei iura= f tur in litē non in actione stricti iuris. ff. ꝺ in li. iu. l. i actiōib9. ¶In gl. hanc dicunt. in fi. a hec videtur verior: quia ꝑ hoc fauor semper extenditur. j. gl. proxi. ¶†In
9 gl. sed cō. in fi. hāc tenet Dy. ꝑ rationē glos. q̄ est valde debilis vt ipe ꝯfitetur. Hāc etiā Pe. alle. ff. de rescin. vē. l. si iḋ qꝺ

facit i eo qꝺ req̄rit bonā fidē ab vtraq parte. ff. de ar. l. si cū dies. meli9 faceret eo. ti. l. idē ait. vbi qꝺ ꝺr de vna pte ꝺꝫ ꝛ de alia dici. ꝛ est mirabile ꝙ impator ꝺ eis nō fecerat mētionē b cū fecerit mētionē de locato ꝛ ꝯducto ex empto ꝛ vēdito: sed forte ꝓpter breuitatē omisit.
10 ¶†Dy. querit q̄d de actiōe tutele. Et vr̄ c ꝙ sit bo. fi. cuz in ea veniant vsure. ff. de eo q̄ pro tu. l. in protutele. Ipse dicit ꝙ est stricti iuris cum hic nō numeretur. verū est quo ad aliqua hꝫ similitudinē cum actiōe tutele q̄ est bo. fi. ꝛ in vsuris ƀ eū. Itē ꝛ in ꝑui. de tu. ꝛ ra.
11 distrahē. l. fi. ꝛ idē tꝫ Jo. i arbore. ¶†In glo. d q̄ datur inter eos. in fi. hāc approbant Dy. ꝛ Pe. Sed tamē hec rō nō videtur multū bona q2 in actiōe fi. regū. vt plurimū nō peto adiudicari alienū: vt satis vidisti. s. in. §. q̄dā. est ergo rō ꝙ fa. her. ꝛ cōi di. nascunt ex quasi ꝯctu cōionis q̄ nature societatꝫ accedit. sꝫ fi. reg. nascit ex varijs figuris causarum. q̄nq3 ex delicto vt ibi dixi. idcirco obtinet ꝙ nō sit bo. fi. ex quo impator eā subticet: vt dixi satis in materia fi. reg. in simili. ¶In glos. vt sit tibi. in fi. vide pleni9 e in. d. l. j. de estima. ac. ibi em̄ sunt opi. inter Jo. ꝛ Azo. Doc. tn̄ sequunt hanc gl.
12 ¶In glo. que nascitur. ibi. nisi in duobus casibus. Quid si ꝑ pactum incōtinēti appositū fiat ꝑmutatio verbi gratia. Contraximus societatez sup certis mercationibus pacto incōtinēti apposito qꝺ ego darē tibi equuz meū ꝓ tuo: q2 forte tu debebas ꝓstare operaz ꝛ ire ad mercata. ꝛ me9 equ9 erat melior q̄ tuus nunq̄d prescri. ℣. hoc casu erit bo. fi. f Jac. dicit ꝙ sic. ꝛ hoc cōstat ꝑ hūc §. vel forte contracta societate statim cōuenisti equum meū ducere ad forū ꝓ vendendo quem tradidi tibi estimatū ꝑ. x. nō video cur in hoc casu hec ꝓscri. ℣. nō sit bo. fi. etiam si opponeret iuxta ꝯctum stricti iur. iuxta. l. lecta. ff. si cer. pet. Est ergo intelligēda hec gl. in pactis incōtinenti appositis q̄ nō sunt ꝑ
13 mutatio vel estimatio. ¶†Sꝫ nunq̄d ac. bo. fi. informata per pactum nuduz aliud a ꝑmutatiōe ꝛ estimatiōe est bo. fi. scis enim ꝙ ex talib9 pactis resultāt

due actiones: vez pma informata et prescriptis verbis. vt. l. j. et ij. C. de pact. inter emp. gl. mouet hanc qstionem in. §. quinimmo. et determinat q non: qz dat loco pscriptis verbis q no est bo. fi. sed salua reuerentia gl. non datur loco ei9: sz concurrit cum ea. vn concursus non alterat ei9 naturã et hoc vides in certi condi. q est stricti iuris cqquis cocurrat cum acti. bo. fi. vt. j. notabitur et pro hac parte facit. ff. de contrahen. emp. l. fundi. vbi vr supponere q actio ex vedito copetit p pacto incotineti apposito eadem cu principali. et facit. ff. de ac. emp. l. ratio. §. j. ¶ In. e. gl. ibi qn non est per
14 mutatio. ¶ † Pro euidetia horu recordare q quatuor sunt species ctuuz innoiatorum. do vt facias. do vt des. facio vt des. extra horum vulgo patent. et potes videre. ff. de pscrip. v. l. naturalis p tribus primis copetit pscriptis verbis. et est intentio gl. q hec pscriptis vbis sit stricti iuris. i tertio qn do vt des est pmutatio. qz tunc est bo. fi. vt in hoc §. et ita supponit q do vt des non sem
15 per est pmutatio. ¶ † Sed quo pot esse do vt des qn sit pmutatio. si em do tibi rem meã vt des tuam est pmutatio. vt d. l. naturalis. §. j. ¶ Ad hoc dicas qd si tibi do rez meã vt des tuã certã est permutatio. sed si do tibi rem certã p incerta non est pmutatio sed do vt des. Uerbi gra. dedi digestu meu vet9 vt tu des mihi vnum competens inforciatuz vel aliquid in genere non est pmutatio que fit de re certa ad certam. C. de re. pmu. l. j. fm Ja. et Pe. melius in. l. fi. et ide dicit Ranfre. in ti. de pscriptis verbis q ex pmu. orit. Et no. bn hoc. qz sine hoc non potes intelligere glos. et ita supponit q ctus pmutatiois est sub hac specie cotractus do vt des. Jac. dicit q dns suus dicit q no est sub illa specie. imo est species ct9 p se. et hoc appet: qz ad hoc q agi possit ex ctu do vt des opz q res fiat accipientis. vt. ff. de codi. ob. cau. l.
16 fi. ¶ † In ctu pmutationis[a] no sic: sufficit em rem tradi. ff. de re. permuta. l. j. vnde pmutatio videret melius debere reponi sub contractu facio vt facias. qz vterqz dz tradere et tradere est factum.

vt. s. prime dictu est. qz sub do vt des. ¶ Istud est subtile. sed tn non vr bene de mente leguz: qz tex. ponit pmutationem sub ctractu des in. l. naturalis. et si tu recipias bene in materia de re. pmu. semper leges faciut mentione de datioe. dicunt enim semper, dedit ex causa pmutationis. vt. l. j. et. l. qm. et. l. rebus. de re. permuta. Per ista potest determinari questio d qua vidi sepe qri. De consuetudine debetur vende seu laudemia ex contractu venditionis et permutationis in aliquibus locis in alijs non. qda dedi domum suã sepronio p. x. sextarijs frumeti q pmisit sibi in bonis locis copetetibus assignare. vel pro dece quarterijs prati q pmisit acqrere et tradere in tali riparia. querit vtru debeant vende p pmissa. vr expeditu q no qz no est pmutatio sz ctus do vt des cu no sit ibi certa species q ex altera pte datur. Sed quare fuit hec pscriptis verbis posita p se cu pmutatio sit ctus innoiat9 sicut do vt des. et oriatur pscrip. verb. in vno sicut in alio. Pot dici q pper priuilegia q huic adherent magisqz alij qd apparet: qz in hoc casu est bo. fi. in alijs non. et pot esse ro frequetia cotra-
17 ctus. ¶ † In ea. glos. ibi cu alle. l. naturalis. §. at cum facio. ista glos. non est vera indistincte. naz in facio vt des dat qnqz

a ¶ Permutatiois Do. are. et do. ias. h latissime tractant de oibus actioibus q numerant in hoc. §. et satis tn impertineter cu habeat titulos suos pprios in corpore legu in qbus omes doc. latissime de his actionib9 tractant. Tn est valde vtile in vno loco eas cumulatas inuenire: sicut h potes videre p eosde Ang. et ias. q dilatant materiam hui9 §. p. xliij. col. s. ange. Jaso. vo p xxxvj. colu.

prescriptis verbis.de prescrip.ṽb.l.so=
lent.§.i.vñ ẜm Dyñ.debet distingui:qꝛ
aut ex facto qđ feci tibi nihil adestꝛ tũc
datur actio de dolo.C.de do.l.cũ ꝓpo=
nas.Aut adest: et tũc ꝑscriptis verbis
Uerbigr̃a.quietaui te de debito in quo
mihi tenebaris vt mihi dares equum.
tibi adest ex facto meo.ideo ago ꝑscri=
ptis verbis vt des.sed si manumisi ser=
uum meũ vt dares mihi equum: tũc ex
manumissione illa tibi nihil adest.et iõ
agitur de dolo.ꝛ idẽ tenent Ja.ꝛ Pet.et
est ratio ẜm Jaco. qꝛ vbi facio factũ ex
quo nihil adest tibi ius ciuile nõ repu=
tauit equũ ꝗ debetur mihi actio cõtra
te qui nullã vtilitatẽ habes ex hac. Sꝫ
pretoꝛ consideràs ꝗ ex dolo tuo ꝛ ex eo
ꝗ ꝓmissionẽ tuam infringis nihil de=
bes lucrari.dedit actionem de dolo: sꝫ
vbi adest aduersario meo ex facto meo
aliqđ ius ciuile de equitate voluit dare
actionẽ.Sed cur nõ idem in facto vt fa
cias.Uerbi gr̃a.manumisi seruũ meum
vt mihi facias domum tibi nihil adest
ex facto meo cur ius ciuile dat actionẽ.
Dicit em̃ Ja.ꝗ attẽta hac ratione si fa=
cta sint inequalia nõ daꝛ actio prescri=
ptis verbis: sed de dolo. si sint inequa=
lia datur prescriptis verbis.Uerbi gr̃a.
manumisi seruũ meũ ꝛ tu cõuenisti ma
numitteretuum. possum agere prescri=
ptis ṽbis ꝗ tu seruũ tuũ manumittas:
qꝛ neutri aliquid adest ꝛest scriptũ.Tu
quoqꝫ fac silr̃e sic ars deludiꝛ arte. Sed
vbi sunt inequalia. Uerbi gratia. Ma=
numitto seruũ meum vt domũ mihi fa
cias. tunc agitur solũ de dolo. ista sunt
satis subtilia. non tñ videntur de mẽte
legũ.vnde eadem ratio posset assigna=
ri in do vt des ꝛ in dolo vt facias.¶ Po
ne ꝗ ego dedi decem sempꝛonio vt fa=
cias mihi domũ ꝛ eã pro hoc facere ꝓ=
misisti:vel dedi librũ sempꝛonio vt des
mihi equum ex mea datione nihil tibi
adest. et sic per dictã rationẽ debet agi
de dolo.qđ est valde extraneũ et nouũ.
vnde cõsulo ꝗ nõ recedas ad opi. Dy.
ista valent ꝓ formatione libelloꝛuꝫ.qñ
alia cõclusio ꝛ alia narratio est in actio
ne prescriptis verbis ꝗꝫ in actiõe de do
lo. Jtẽ altera perpetua altera bienna=
lis.nisi de eo questio peruenit.C.de ..
na.l.fi.ꝛ multi sunt effectus qui actio=
18 bus cõpetãt.¶ † Jn ea.glos.ibi cũ dicit,
ꝛ tm̃ nemo dicit aliquã conditionẽ esse
bo.fi.Doc.dicũt ꝗ actio prescriptis ver
bis ꝛ actio in factũ sunt eedẽ ꝓut actio
in factũ datur vbi prescriptis verbis.et
hoc ꝓbatur.ff.de prescrip.ver.l.si tibi
aree.ꝛ ideo cõstat ꝗ est bo.fi.in casibus
in quib⁹ prescriptis verbis est bo.fi.in
alijs nõ ẜm Ja.vnde actio in factũ dat
vbi prescriptis verbis vbicũqꝫ est certũ
aliquẽ contractũ factũ nõ per legẽ in=
troductũ: sed ex cõuentionib⁹ hoim de
cuius noie dubitaꝛ:vt si trado tibi mo=
lendinũ ad annũ pacto ꝗ tu facies no=
uas calciatas: nouas molas et rotas
hoc casu actio in factũ ꝛ prescriptis ver
bis sunt eedẽ ẜm doc. vel ꝯcurrunt ẜm
glo.Sꝫ vbi nõ est certũ cõtractũ aliquẽ
factũ esse:sed occurrit casus quo est di=
ctũ actionẽ dari daꝛ in factũ ẜm Dy.et
hec nõ cõcurrit nec est eadẽ cuꝫ prescri
ptis verbis.ꝛ potes ponere exempla.ff.
de prescrip.ṽb.l.q̃ seruandoꝝ.§.licet.ꝛ
§.seq.ꝛ de hac ꝓprie loquiꝛ eo.ti.l.quo
ties. et ista q̃ nascitur ex varijs figuris
causarũ.i.ẜm varietatẽ factoꝝ cõpetit
interdũ ad dãna interdũ ad ipsa precia
rerũ:vt.C. de sac. san.eccle.l.sancimus.
posset dici ꝗ ꝗuis glo.dicat ꝗ hic sunt
quatuoꝛ species actionis in factum.ꝗ
nõ sint due:vꝫ ista gñalis.Jtẽ illa que
datur ex edictis et interdictis: illa q̃ ꝓ
cõcurrere cũ prescriptis verbis non est
actio per se:sed est actio prescriptis ver
bis que interdũ noiatur in factum.Et
scis tu quare sic noiatur ꝛ quare prescri
ptis verbis noiatur:qꝛ prescriptis vel
narratis verbis cõuentionũ in ea con
cluditur.ꝛ eadẽ ratione in factũ:vꝫ ꝗ
facto recitato in ea cõcludiꝛ.et sunt ..
vbi descendũt ex cõtractu ꝛ cõuentioni
bus.sed in factum generalis est alia vt
satis dixi. Sed quare non cõpetit al..
actio ciuilis ex edictis ꝛ interdictis. Re
spõdeo qꝛ sicut pretoꝛ nõ potest facere
heredẽ de iure ciuili:ita nec dare actio
nem ciuilem.sed qꝛ edicta ꝛ interdicta
fundantur super equitate ꝛ equum est
actionẽ dari et nullã noiatam pretoꝛiã

introduci: fuit introductum q̄ daretur actio in factū. iunge. j. de interdi. §. fina.
19 ¶ † In fi. e. glo. hāc approbāt doct. Az. tamen tenuit cōtra in. d. §. hoc interdū. ¶ In glo. j. vsq. in fi. Sed quare dubitatū fuit de ista. Respondeo qꝛ est realis: ꝛ de realibus non reperiť q̄ aliqua sit bo. fi. nisi de hac in qua fuit ita statutum: qꝛ habet mistam naturā ꝛ priuilegium personalitatis ẜm Pet. de hoc verum vbi agitur vniuersaliter. ¶ Quid si vna res petiť ꝑ q̄ cōpetebat actio stricti iuris testatori ꝛ petitori. et petitur ꝑ hereditatis petitionē qḋ est possibile. ff. de peti. here. l. itē videndū. §. fiñ. cum l. seq. nunquid est bo. fi. videť q̄ non: qꝛ debet sapere naturā actionis loco cui⁹ datur. ff. que in frau. cre. l. ait pretor. §. si conditionalis. et. §. preterea. qñ ac. de pecu. est an. l. cū post. et facit optime. ff. vt le. no. ca. l. j. §. bellissime. cū. §. sequen. ¶ Sꝫ ob. ff. de peti. here. l. itē veniūt. §. cū prediximus. Sed in hoc dicas q̄ ibi non venit actio cū natura sua accidentali quā nō habet nisi ex euentu: sed cū natura quā habet originaliter venit. et ita ibi not. post Azo. vñ si actio erat stricti iuris ex natura sua videť q̄ petitio hereditatis quantum loco eius dať sit stricti iuris. et facit. j. proxi. §. vbi actio trāsfusa retinet ꝓpriā naturā ꝛ dat alij
20 in quā trāsfundiť eadē. ¶ † Sed q̄d de fideicō. seu de bo. pos. here. vř idē: qꝛ in fideicōmissaria veniūt fructus a tēpore more quasi sit bo. fi. ff. ad trebel. l. in fideicō. Item qꝛ videť retinere naturam peti. here. vt not. ff. de fideicō. here. pet. l. j. ¶ Sed Jo. ponit eas stricti iuris in arbore. habent eñ vnū punctuꝫ sub figura. Et ista satis sufficerent pro lectura huius. §. Sꝫ qꝛ hic nedū de theorica immo ꝛ de practica agimus: videamus aliqua generalia circa aliquas actiōes hic nominatas ex quibus quisq̄ luculenter cōprehendere poterit conclusio-
21 nes libellorū. ¶ † Et primo queritur ad quid dꝫ cōcludi in actione ex emp. que hic noiatur. Et certū est q̄ sequēdo conclusionē glossarū debet cōcludi ad tradendū: ꝛ si res nō tradatur ad interesse. vt. l. j. de ac. emp. ¶ Tu potes dicere q̄ in actione ex empto veniunt diuersa: ꝛ ẜm diuersitates rerū diuerse sunt conclusiones. et si res tota vendať pōt agi ad tradēdū. ꝛ si res nō tradať ad interesse. ꝛ super hoc dicūt doc. q̄ dꝫ cōcludi ad tradendū. ꝛ si res non tradať ad interesse. ¶ Et dices sic vēdidisti mihi librū tali pretio qḋ tibi solui vel soluere paratus sum ꝛ offero. quare peto te cōdēnari ad tradendū. et si tradere nolis vel non posses peto te condemnari ad meum interesse. hunc libellū videntur approbare gl. ꝛ Spe. vt dixi. s. de emp. ꝛ ven. §. pretiū. ¶ Jaco. de ra. dicit q̄ꝺ is libellus non procedit: qꝛ sic sequereť q̄ esset sciētia alternatiua et quodāmodo incerta: vt vix fieri posset executio. ꝛ eodem modo non ꝓcedit si petat rē tradi vel interesse. vnde. l. condu. C. loca. per quā tales li. consueuerunt sustineri nil facit ad propositū nec illa que dixi. s. §. sequens. qꝛ illa procedūt qñ non est in voluntate actoris quid agat: sed in vo-
22 luntate rei quid dare velit. ¶ † Sꝫ hoc non certuꝫ est q̄ actor possit eligere q̄d agere velit an ad tradēdum vel ad interesse post interpellationē. ideo videť q̄ debeat petere certū. ff. de ꝟb. obli. l. si quis stipulatus. ꝛ. l. fi. in princi. melius eo. ti. l. vbi autē. §. pe. ꝛ ideo opꝫ concludi vel ad rem tradendā solū vel ad interesse solū. si ad rem tradendam libellus de se patet. si ad interesse poterit sic
23 dicere. ¶ † Dicit titius ꝯtra semproniū q̄ lꝫ idē sempronius talē equū tali p̄tio eidē vēdiderit: idēq̄ titius dictū pretiū solueri vel soluere paratus sit et se soluturum obtulerit et adhuc offerat: nihilominus idē semproni⁹ dictū equum requisitū per eundē titiū congruo loco et tp̄e tradere contradicit minus iuste. quare cū dicti titij intersit in centū: petit idē titius eundē semproniū cōdemnari sibi rōne sui interesse in dicta summa soluenda. Et caue q̄ declares causas quare intersit: qꝛ forte res tm̄ valet. vel fuisti dānificatus in tm̄: qꝛ non habuisti. opꝫ eñ cām ꝓbabilē allegare ꝑ interesse nō vnā. ff. ad exhi. l. fi. ¶ Credo q̄ hi libelli sint magis tuti: nihilominus tamē cōsuetudo nō reijcit libel-

lũ glo.ꝛ Specu.ꝛ iũge quod scripsi in.§.
24 pretiũ.s.de ꝯhẽ.emp.†et hoc qñ actio
exempto datur ꝓ re vendita tradenda
vel pro interesse qꝛ nõ tradit.ſz interdũ
agitur ad interesse soluz.nec potest ad
aliud agi: qꝛ vẽditor rem vitiose tradi
dit.ff.de act.emp.l.iul.in princ.vel etiã
si cõtract⁹ nõ tenet.ff.ď act.emp.l.si ste-
rilis.§.ꝯuis. Interdũ ad repetendum
qď datũ est et rescindendũ ꝯctum.ff.de
act.empt.l.ex empto.§.is qui.§.si quis
virginẽ. Interdũ vt caueat de edil.edi.
l.qď si nolit.§.qꝛ assidua. Interdum ad
exhibendum.ff.de actio.emp.l. titius.
Interduz ꝓ dãno dato vt vẽditor agat
vel cedat.ff.de act.emp.l.iul.§.pe.ꝛ.l.si
ea.ꝛ.l.venditor hois. Interdũ ad deci-
piendum.vide.ff.de act.emp.l.iul.§.si
vẽditor.et.§.per ꝯrium. Interdum pro
euictione.C.de euic.l.non dubitat. In
terdum ad factũ.ff.de act.emp.l.tenet.
§.j de pac.inter emp.l.j.et.ij.ꝛ ſm hos
modos opꝫ diuersificare conclusiones
libellorꝫ et cõcludere ad illud qď venit
in actione cũ narratione facti. Eodem
modo actio ex vẽdito cõpetit ad diuer
sa. Interdũ ad pretiũ.ꝛ hec est sua ꝑn
cipalis conclusio.ff.de act.emp.l.iul.§.
ex vẽdito. Interdũ ad reddẽduz.ff.de
act.emp.l.si fundũ.§.si rupta. Interdũ
ad factũ.ff.de ac.emp.l.si is qui. Inter-
dum ad restituendũ.ff.de leg.cõmis.l.si
fundus ꝛ sic conclusiones variare opꝫ.
Itẽ sciendum ꝙ actio ex locato cõpetit
ad diuersa.qñꝙ ad mercedem.qñꝙ ad
dãna.ff.q.mod.pig.taci.ꝯhi.l.ij. ¶ Itez
vt colonus debito tpe colat.ff.loca.l.si
merces §.ꝯductos.qñꝙ vt rẽ dimittat
25 C.loca.l.edẽ.et.l.cõductores. ¶†Item
actio ex ꝯducto ꝯpetit ad diuersa.qñꝙ
vt frui liceat.ff.loca.l.si fundus. Item
vt pensione exoneret.ff.loca.l.hec di.ꝛ
l.si vno. Itez domus vt reficiat.ff.loca.
l.ex conducto. Itẽ ad dãna.vt eo.ti.l.ſz
addes.§.si q̃s dolia. Itẽ ad exhibendũ.
C.loca.l.ex diui. Itẽ ad iteresse.ff.loca.
nos videam⁹.ꝛ.l.ſz addes.§.j. Item ad
expensas ꝛ restitutionẽ merciũ.ff.loca
l.dñs. Itez vt liceat inuecta portare.ff.
loca.l.sed addes.§.si inquilinus. Item
vt locator agat vel cedat actiõi.ff.loca.
l.cũ in plures.§.messem.ſm Jac.de[...]
ꝛ sic ſm qď diuersa veniũt in his actio-
nibus debẽt diuerse conclusiones fieri
in libellis que satis patent factis[...].
26 ¶†Sed querit actiones oneris[...]
si an sit bo.fi.et est sciẽdum ꝙ hec actio
competit qñ conductor recipit rem suo
periculo.ff.loca.l. in naue saupheli.co.
ti.l.opus qď in aduersione. Et nõnulli
dicunt ꝙ hec actio cessat hodie.ꝛ illorũ
opi.videt glo.ibi sequi.alij ꝙ nõ cessat
quorꝫ opi.sequitur Jo.in arbore dãdo
ei ꝓpriũ circulũ ꝛ ponit eam stricti iu-
ris ponẽdo duplicẽ punctũ super figu-
ra.E.quod signat esse eã strictis iuris.
Doc.cõsueuerũt sequi opi.glo.ꝛ [...]
me Rãfre.in libellis suis quicquid [...]
nullus negat quin actio ex locato ad
hoc extendat: qꝛ illa non tollit eã.in.[...]
l.in naue.vñ cum hodie nõ nominet[...]
actio in libellis vel de iure vel de [...]
tudine: sed facta recitant ꝛ cõcludit [...]
est vis sup hoc nisi in eo an esset bo.fi.
vel stricti iuris: qꝛ in hoc esset magnus 27
effectus.iuxta nota.in.d.§.vñ securũ
est dicere ꝯpetere ac.ex locato q̃ esse bo.
fi. ¶ De alijs actionibus de quibus
hic mẽtio tactuz est.s.in suis mater[...]
ꝛ.s.eo.§.sequẽs.ꝛ.§ quedã.ꝛ remitto
ad Spe.ti.de iudi.§.gñalia.q̃ vellet sin-
gulas materias adducere nõ sufficeret
tp̃s calamus nec papyrus. Videamus
tamen aliqua circa actionẽ prescr.[...]
verbis que pro estimato ponit.[...]
habet locum hec actio qñ res esti[...]
tradit vendenda.vt.l.j.de estimat[...]
Sed opponit ꝛ videtur ꝙ nunꝙ [...]
cus huic actioni.qꝛ aut estimatio facit
emptionẽ aut non.si facit emptionẽ [...]
titur pretiũ per actionẽ ex vẽdito.si [...]
res ipsa.ff.loca.l.cuz fundus.C.[...]
do.l.quoties.ꝛ.l.inter.ff.commo.l.
certo.§.cõmodatũ.de in.do.l.ple[...]
.§.pe. Ad hoc potest dici ꝙ vbi res [...]
ditur estimata ad vtilitatem sen[...]
recipientis tũc obtinent ꝯ[...]a.Sed [...]
tradit estimata ꝙ sic recipiens [...]
habere in re nec quo ad dñiuz nec [...]
ad vsum dicte leges nõ obtinẽt.sic [...]
eo ꝓposito: tradidisti mihi rem esti[...]
tam vendendam: hic nõ debebat [...]

aliquid remanere de ea nec in ea sz mi nisteriũ debeo prestare ad vendenduz nõ potest dici q sit mihi vẽdita qui eã mihi acquirere nõ agebã. ¶ Itẽ oppo nitur: qz aut recepistis gratis venden dam: z dat mãdati.ff.man.l.j.aut cum certa mercede.z datur locati.l.j.et.ij.ff. loca.aut sub icerta.z datur prescriptis v̄bis: qz iste act⁹ in quo ope ɔsueuerũt optime locari.ff.depo.l.j.z sic nõ videt hec actio obtinere. ¶ Terti⁹ videt hoc mouere in.d.l.de estima.act.z tamẽ nõ bene declarat.vñ dic q hec actio obti net solũ qñ res vẽdẽda tradit sub incer ta mercede z traditur estimata: si non esset estimata cõpeteret p̄scriptis ver bis.vt in ɔ̄rio.Sed hoc casu qz dubita ri poterat an esset vẽditio: propter du biuz reperta fuit hec actio. Requirunt ergo tria ad hoc q hec actio competat. Primo q res vẽdenda tradatur. Scdo q estimata certo pretio. Tertio q mer cede incerta.vt patet per premissa.ff.e.
27 l.ij. ¶ † Quid ergo si librum meũ tradi disti stationario pro vendendo p decẽ z nihil fuit cõuentũ mercede certa vel incerta: sed de cõsuetudine certuz sala riũ ei debetur: vcz duodecim denarios pro libra. Querit qua actione aget. Et nõ videt q possit agi hac actione.cum nõ sit pmissum salarium nec recipiẽs obligauit se ad reddẽdũ librũ vel decẽ. que oĩa vident necessaria p supradicta Ad hoc dicas q istud esset nimis hanc materiã restringere.naz hec actio dat quoties de noĩe cõtractus ambigitur. vt.l.j.ff.eo.in pposito autẽ satis dubi tatur cuz non sit cõtractus emptionis nec locationis.et sic actio ista cõpetit. Nec obstat q in qõne hmõi nõ promisit reddere librũ aut decẽ: qz credo q non sit necessariũ hoc pmittere in hac act. nec eñ actio cõpetit qñ conueniens est actionẽ dari.nũquid ɔueniens est q ex quo tradidi librũ meũ vẽdendũ q ipz mihi reddas vel estimationẽ ꝗuis ni hil aliud cõuenerit.certũ est q sic.igit vr̄ hec actio cõpetere. ¶ Sed qd si non tradidi librũ vendendũ sed locanduz. forte ad faciendum exemplaria vel pe cias zc.appretiaui librũ nunqd compe tit hec actio.ergo nõ vi deo cur nõ.cũ eadem sit
28 ratio. ¶ † Sed q̄rit cui⁹ est periculũ qñ res esti mata dat vẽdẽda. Lex vr̄ dicere q recipientis. ff.eo.l.j.in fi.scis qd Jo. illud itellexit qñ restra dit estimata certo p̄tio. secus si diceret reddes rẽ vel estimationẽ in ge nere.hec distinctio non placet Ranfre.qz nõ vi det cãm q̄re magis te neatur i vno casu q̄ in alio certe immo põt cã assignari: qz qñ dr reddes rem aut decẽ videt vẽditio: qz est pretiũ cer tum: sz qñ dr reddes rẽ vel estimationẽ tũc nõ põt esse venditio: qz pre tium est incertũ.§.de cõ trahẽ.emp.§.itẽ pretiũ. Sz hec non vr̄ bona: qz lex supponit q in casu hmõi nõ sit vẽditio sicut nec est.et sic nec cã nec dr̄ia videt pcedere.vñ põt dici q aut res ñ erat venalis: z tũc ptinet pe riculũ ad recipiẽtez: vt l.rogasti.ff.si cer.pe.aut al's erat venalis.z tunc distinguitur vt legit te xtualiter.ff.de prescrip. v̄.l.si gratuitã.§.j.et sa tis potest dici q vbi res erat venalis q nõ tenet de casu fortuito: nec sal tẽ ei⁹ culpa p̄cederet se
29 quẽdo opi.Az. ¶ † Que ritur de forma libelli [a]. Ranfre.format sic. Ago ɔtra Marti.cui dedi co dicẽ meũ vẽdendũ pro decẽ.vñ peto q reddat decẽ vel codicẽ incorru ptũ.Iste libellus potest esse dubi⁹: qz supponit q vtrumqz sit in obli-

a ¶ Libelli. Uide h̄ Angel. in xxxiij. col. post me.in versi. et in hac actiõe estimatoria.

gatione.⁊ tñ hoc nõ vr̃ verum maxime
vbi nulla fuit cõuentio de decẽ reddẽ
dis seu rem:sȝ solũ liber fuit traditus
vẽdẽdus pro decẽ.vnde videretur to=
tius ꝙ liber fuit in obligatiõe saltẽ in
casu in quo extat vñ expediẽs videreꝝ
ꝙ premittereꝝ iterrogatio an liber eẽt
vẽdit⁹.vel nõ.si rñdeaꝝ vendit⁹: petaꝝ
p̃ciũ.si ꝟo rñdeaꝝ nõ est venditus:peta
tur liber si nõ vult rñdere ꝓpter incer=
tũ:petaꝝ liber vl' pretiũ.ff.quoꝝ le.l.j.§.
qꝛ aũt.⁊ hoc securi⁹.⁊ Ranfre.satis ad
mittit.¶Quid si dedi tibi librũ vendẽ
dũ pro decẽ tu vendidisti ꝓ quindecim
nũqd debes restituere integra quinde
cim.nõ vr̃.nã cũ periculũ ad te ptĩneat
vr̃ ꝙ emolumentũ.ff.de regu.iur.ẜm
Ranfr.Sȝ secus forte in mãdato gra=
tuito vr̃.vide qđ dixi.s̃.de mã.§.is qui.
Jtẽ secus vbi nõ ptineret ad te pericu
lũ iuxta distictionẽ quã feci.s̃.ꝓxi.⁊ fa
30 cit de pc.l.q̃ ꝓprio.§.ꝓcu.¶† Nũc vi
deam⁹ de actiõe p̃scriptis ꝟbis q̃ ex p
mutatiõe ꝯpetit.⁊ hãc nõ ꝓsequor nisi
solũ ꝓ libelloꝝ formatiõe.Sup q̃ scire
te volo ꝙ actiões q̃ ex pmutatiõe oriũ
tur redduꝝ ad diuersa.nã iterdũ agiꝝ
vt res detur interdũ ad interesse.inter
dũ vt res data restituatur.vt.l.cuȝ pre
cibus.⁊.l.rebus.C.de re.permu.super
quo potes dicere qꝛ aut interuenit sti=
pulatio ⁊ tũc agiꝝ ex stipulatu:vt.d.l.
cuȝ precibus.nec credo ꝙ alia tũc oria
tur:vt dixi in simili qñ pecunia consti
tuiꝝ vel mutuatur.s̃.eo.§.in personaȝ.
ver.de constituta.si aũt non interuenit
tũc cõpleto ꝯctu ab vna parte põt age
re prescriptis verbis vt impleatur qđ
cõuenit ⁊ cõpelleꝝ reus ad hoc si rẽ ha
beat vel cõpellere possit:sin aũt ad iter
esse.vel si actor magis velit põt agere
post morã ad interesse.⁊ est spãle ꝙ in
obligationib⁹ dandi succedat iteresse
vt.s̃.dixi in glo.s.xvij.Si ꝟo actor velit
magis repetere qđ dedit põt agere cõ
ditiõe ob cãm.ff.de ꝯdi.ob cau.l.fi.⁊ eo
dẽ mõ si sua nõ interesset rẽ pmutataȝ
habere.ff.de p̃scrip.ꝟ.l.si tibi.⁊ hoc im
pleto ꝯctu ex pte agẽtis.al's nõ p̃t age
re etiã si offerret implere cũ sit locus p
tinentie.ff.de cõdi.ob cau.l.si pecuniã.

in princi.Et ex his apparet luculenter
qũo debet cõcludi ẜm diuersos modos
agendi.Et caue qꝛ bene agiꝝ ad implẽ
dũ contractũ.ꝯcludeꝝ ad dãdũ non ad
tradendũ rẽ.p.l.fi.ff.de cõdi.ob cau.et
in hoc differt a vẽditione.ff.de re.per=
mu.l.ij.Sed si ageret ad tradendũ nõ
vr̃ ꝙ debeat reprobari libell⁹ quia ad
minus agit.⁊ certum est ꝙ ille cui pl'
debetur potest minus petere.⁊ facit
eod.l.ij.prope fin.Jtẽ debet agi ad tra
dẽdum qñ cõuenit tradere tñ sicut ad
aliud factũ.qñ autem agiꝝ ad interesse
31 cõclusio est clara.¶† Jtẽ caue qꝛ actor
habet ponere in libello ꝙ rẽ dedit ac
cipientis.fecit sicut emptor de pretio
vt dixi.s̃.de ꝯhẽ.emp.§.pretium.Sed
an hȝ probare dñium suũ fuisse ⁊ ita
fecisse rẽ accipiẽtis.Ur̃ ꝙ sic:qꝛ alias nõ
ꝓcederet libellus nisi hoc poneretur:
frustra poneretur nisi probareꝝ.ſȝ põt
dici ꝙ non oportet probari.naȝ cõmo
dũ possessionis est ꝙ releuat ab onere
probandi.ff.de rei ven.l.is qui.probas
to ergo ꝙ actor possidebat qñ trade
di rem ⁊ ita feci aliũ possessorẽ:per cõ
sequẽs p̃sumitur ꝙ ⁊ dominiũ.nec ille
qui causam habet ab eo debẽt referre
questionem de dominio.dixi in mutuo
s̃.§.seq.¶Sed ẜm hoc nõ differret per
mutatio a venditionẽ.⁊ tamẽ ter.s.p
ponit immo differt quo ad hoc.vt.d.l.
ij.Sed ad hoc potest dici quod immo
differt quia si tradidi tibi rem quam
vendidi tu non potes excipere quo mi
nus soluas pretium q̃uis sit res alie
na.Si tradidero tibi rem ex causa per
mutationis et tu excipias quod alie
na est ⁊ hoc probes potes excipere con
tra me:probatio tamen tibi incumbit
alias non prodesset possessio mea
tibi tradidi ⁊ esset contra regulã de
cũberet onus probãdi possidẽti vel
a quo possideꝝ cõtra.l.is qui.s̃.alle
taȝ.iuncta.l.si qs conducti.C.loca
videnꝝ rõnabilia.tñ vix obtineret
cialiter propter rudes fãctistas q̃ vias
planas sequũꝝ.Si vis videre formas
libelloꝝ vade ad Spe.ti.de re.pmu.
li.iiij.⁊ ad Ranfre.titu.de prescript
ver.que ex permu.oritur.Jtẽ pmuta

tione beneficiorũ nõ credere ↄcludẽdũ ad dandũ.sed ꝙ resignare tenebatur beneficiũ ex causa permutationis confe=
32 rẽdũ ⁊c.¶†Sed queritur hic.prescriptis verbis datur in casibus loco actionũ bone fi.⁊ est eis similis.nũquid i illis casibus erit bo.fi.Azo tenet ꝙ nõ.vide.ff.de pre scrip.verb.l.naturalis.§.fi.¶Sȝ quare actões hic nominate sunt magis bo.fi.ꝗ̃ alie.Rñdeo qꝛ cõtractus ex qb⁹ descendũt magis frequentantur.ideo requiritur magis exuberãs bonafides.simile.ff.pro emp.l.ij.in princi.de vsucap.l.iusto.

1 ☞ Actiões due oli ↄpetebãt ꝓ dotib⁹ exigendis:scȝ actio rei vxorie ⁊ actio ex stipulatu.
2 Quare autem melius dicatur rei vxorie actio quã rei maritalis cum dos sit mariti.
3 Maritus an possit ↄstituere vxorẽ suaȝ ꝓcuratricẽ quo ad causas dotales:si se vult absentare.
4 Contractus matrimonij an sit bonefidei.
5 Actio ex stipulatu datur ad dotẽ repetẽdã siue dos sit certa siue incerta.
6 Marit⁹ nõ hȝ priuilegiũ vt preferatur creditorib⁹ anteriorib⁹.
7 Uxor an p̃feratur oĩbus creditorib⁹ indistincte in dote repetenda.
8 Testator si obligauit bona sua ⁊ heredis sui pro dote vxoris:an bona heredis erunt obligata.
Uxor si hẽat filios ex alio matrimonio an cõpetat eis priuilegiũ sup dote matris sue.
An aũt illud priuilegiũ detur procuratori vxoris.
Marit⁹ an habeat tacitã hypothecã ꝓ reddenda donatione propter nuptias.
Actio de dote qñ nascatur.
13 Uxor si sibi ꝓuidit de speciali cõuẽtiõe de hypotheca:an oriatur ista tacita hypotheca.
14 An autẽ agens ex stipulatione vel hypotheca expressa preferatur habẽtibus tacitam.
15 Actio d̄ dote an sit priuilegiata:vel.ipsa a mulier.
16 Uxor si non petat dotẽ:sȝ petat alimẽta an habeat priuilegiũ super dote.
17 Quid si materia nõ conueniat stipulatiõi ponit exemplum.
18 Contrahẽtes matrimoniũ si sint muti qualiter deducetur dos in stipulatum.
19 Actio ex stipulatu sup dote que oritur ex exp̃ssa stipulatiõe:an sit bonefidei.
20 Actio hypothecaria q̃ ↄpetit ꝓ dote:an sit bonefidei.
21 An aũt hec hypothecaria tacita cõpetat ꝓ portione:quã quilibet bonorũ obligatorum possidet.
22 Actio ex stipulatu pro dote repetenda cui competat.
23 Sed quid:pater stipulatus est sibi dotem reddi:agit actiõe ista.mortuus est plurib⁹ heredibus relictis.ad quẽ pertinebit hec actio.
24 Actio ex stipulatu pro dote repetẽda qñ possit intẽtari.
25 Quid si dos sit in nominibus.
26 Quid si fundus fuit datus insolidũ pro debito mulieris pecuniario.
27 Quid si reddit⁹ fuerũt dati in dotem.
28 Hypotheca expressa datur ꝓ solido: tacita pro portione.
29 Actio surrogata an sapiat naturã actiõis loco cuius surrogatur.

Fuerat antea [a] et rei vxorie .act. ¶Quidam faciunt hic.§.alij versic.Dyñ.facit

a¶Fuerat antea. Actio rei vxorie q̃ olim ꝓ dote cõpetebat est hodie trãsfusa i actione ex stipulatu cuȝ oĩ suo iure:q̃ actio ẽ priuilegiata respectu hypothece et prioritatis seu ꝑlationis.h.d.

versi. Doctores citramontani allegant
pro. §. non est vis. casus patet. potest ta
men sic incipi. Domine imperator ego
vidi. §. quasdam actiones que sunt bo=
nefidei. quero a vobis an sint alie bone
fidei. Respondet imperator ꝙ sic fuerat
1 antea ꝛc. prosequere literam ꝛc. ¶† In
glos. nomen actionis in fine. Prima est
vera. vnde debes scire quod antiquitꝰ
due competebant actiones pre dote re
petenda: videlicet rei vxo. ac. quando
stipulatio nō fuerat inetrposita: ꝛ actio
ex stipulatu quando fuerat stipulatio
interposita. hodie vero actio ex stipula
2 tu in vtroq casu vt hic patet. ¶† Sed
quare dicitur melius rei vxo. act. ꝙ̄ rei
maritalis cum dos sit mariti: vt. l. dote.
C. de rei. vend. Respondeo ꝙ vadit ad
repetendam dotem que proprie est pa
trimonium mulieris. ff. de mino. l. iij. §.
sed vtram. vnde in his que tangunt iu=
ra nuptiarum fit denominatio a mulie
re ideo dicitur matrimoniū non patri
moniū vt dixi. §. de nup. in pri. ꝛ hec fa=
ciunt ad questionem de consuetudine
curie frācie. maritꝰ ꝛ vxor agūt et cōue
3 niuntur sil̄ p re dotali. ¶† Pone ꝙ ma
ritꝰ hꝫ se absentare forte vltra mare: et
vult quo ad causas dotales constitue=
re procuratricem vxo. nunquid potest.
Uidetur ꝙ sic: vt dixi. §. de nup. in prin.
quia hec causa censetur proprie mulie
ris cum ad ipsam pertineat damnum ꝛ
lucrum. C. de iu. do. l. in rebus. iuncta.
l. ij. §. in propria. ff. quando appellan=
dum sit. ꝛ ita mulier potest interesse. ff.
de procura. l. minor. §. finali. l. feminas.
et hoc satis patet: quia sicut maritus ꝛ
vxor simul agunt de consuetudine con
stante matrimonio: sic pater et filia ex
soluto. ff. soluto matrimonio. l. ij. et ta=
men certum est ꝙ pater potest filie com
mittere vt sola agat. C. de colla. auten.
quod locum. secundum Jacobū. ꝛ Pe=
trum. immo videtur quod marito ab=
sente vel alias impedito sola mulier
possit agere ne remaneat indotata. ff.
soluto matrimonio. l. ij. §. voluntatem.
de iudic. l. si longius. de iniur. l. sed et
si vnius. §. ait pretor. Sed quid dices.
maritus facit homagia pro rebus do=
talibus dominis a quibus tenentur:
si non facit domini possunt res tener
ad manum ꝛ fructus suos facere de cō=
suetudine. Ponamus ꝙ maritus est ab
sens vel presens: non vult vel non po=
test: quia forte furiosus: facere homa=
gium. Nūquid vxor potest que quam=
uis sit femina potest tenere feudum de
consuetudine regni. Potest dixi ꝙ sic. ꝛ
potest admitti per predictam. l. sed si
vnius. §. filio. Alioqui priuaretur fru=
ctibus rei dotalis de quibus debet ali.
ꝛ maxime viro existente inope. C. de iu.
dotium. l. in rebus. quod esset iniquum.
4 ¶† Sed queritur vtrum ipse contra=
ctus matrimonij sit bonefidei. ꝛ non vi=
detur cum dolus dans causam contra=
ctui ipsum ne vitiet. extra de conuer. cō
iuga. c. veniens. quia tamen vitiat con=
tractum bonefidei. vt. l. eleganter. ff. de
dolo. sed durum est dicere qꝺ actio sit
5 bonefi. ꝛ non sit contractus. ¶† In gl.
que similiter. in fi. ꝛ hoc siue dos fuerit
certa siue incerta. quamuis alias actio
ex stipulatu detur tantum ad certa. vt
not. C. de rei vxo. actione. l. j. ¶ Sed Ja
cobus et Petrus dicunt quod quando
est certa dos datur certi conditio. vt §.
de verborꝫ obligationibus. circa prin
cipiꝫ. Sed opinio glossatoris videtur
6 melior. ¶† In glos. scilicet ex vtraq. in
fine. vir tamen non habet priuilegium
vt preferatur creditoribus anteriori=
bus: cum hoc non reperiatur: vt nota.
C. de rei vxorie actione. in principio se=
cundum doctores. sed extraneus dans
dotem non habet hypothe. ꝙ̄uis stipu=
latus sit sibi dotem reddi nisi prouide=
rit sibi expresse ſm Dynuꝫ. sed an actio
ex stipulatu q̄ competit marito sit bone
fid. Jacob. quod non per hanc litera.
cum dicit cuius prouidentia ꝛc. Sed
Petrus dicit contrarium: quia lex lo=
quatur simul de vtraq ꝛ dicit eam esse bo
nefidei vnde intelligi debet quod lex
vtraq loquatur vt seruetur equalitas
ff. de legatis primo. l. si seruus plurium
§. finali. in autenti. de equalitate dotis
quasi per totum. ¶ Sed ea que datur
extraneo danti dotem et stipulanti do=
tem sibi reddi potest esse vera opinio

7 Jacob. ¶ † In glo. sed nunquid in fi.[a] a
a hanc sequuntur hic Jacob. Pet. et Dy. nec obstat: in auf. de equa do. §. his. C. qui po. in pig. ha. auf. quo iure. quia loquitur de creditorib[9] q̄ nō sunt anteriores: q2 si ante mutuasset mulier nō pferret: eis. et ita no. in. d. §. his ɔsequens. et d. l. assiduis. et ita rñdet Pe. h. et hec opinio practicat̄ vbiq3 opinio tñ mar. erat magis fauorabilis. et vr̄ fuisse de mēte imperatoris illi ergo q̄ habēt expressas c anteriores preferunt̄ mulieri. hoc verū in bonis tūc extātibus. Quid in bonis q̄sitis post constitutionem dotis. Glos. dicit q̄ semper prior prefertur vt no. in l. assiduis. Doc. ɔsueuerūt dicere q̄ immo mulier ad instar fis. ff. de iu. fis. l. si is qui. et hoc i bonis viri. ¶ Quid in bonis soceri. gl. dicit idē si ipse recipit dotē vel fili[9] ei[9] volūtate: vt no. in. d. l. assiduis. in auf. de equa. do. §. illud. Sed q̄d de bonis heredis q̄ successit viro: nūquid obligant̄. Glo. dicit q̄ non: vt not. i. d. l. assiduis. qđ est verum nisi essent nata ex bonis testantis. ff. de pig. l. paul[9]. §. j.
8 † Quid si testator ea obligasset expresse Uerbi gratia obligauit bona sua ac heredis sui. nunquid bona heredis erunt obligata ex quo testator exp̄sse ea obligat. Uidetur q̄ sic. ff. de ma. te. l. si q̄s ita §. j. de lega. ij. l. vnū ex fa. §. si rem. arg. contra. C. de testa. ma. l. seruo. hoc videt̄ verius: q2 alienā rē nō potuit obligare licet potuerit eam legare. s. de lega. §. si res aliena. et sic non obstat. d. l. vnum ex fa. Ad. l. si q̄s ita. potest dici q̄ intestator pōt ligare manum heredis sic q̄ manumittere nō pōt vt ibi et seruum eius affigere. q2 factū ei[9] vr̄ factum heredis: cuz reputentur eadē psona directam aūt libertatā dare nō potest: q2 illa solū nitit̄ ex persona testatoris. hec rō nō est multuz suff. ciēs. et est forte quare cū testator nō pōt dare directā libertatē seruo heredis: et tñ. pōt. phibere et ipedire. tñ videret̄ ecōtra propter fauorē libertatis. sed hoc nō est de p̄senti materia. ¶ † In gl.
9
b vis ē faciēda. ibi q̄ po. i pig. ha. l. fi.[b] gl. vr̄ velle q̄ si mulier hēat filios ex alio matrimonio seu nepotes q̄ cōpetat eis c hoc p̄uilegiū et idē et clari[9] sentit. ff. so.

¶ In fi. Hāc vltimā opi. glo. doct. cōiter sequunt̄ hic multū tñ inter se altercantur an dos ɔfessata de cuius actuali numeratione non ɔstat habeat priuilegia de q̄b[9] hic i. l. assiduis. C. q̄ po. i pig. ha.

matri. l. etiam. in princi. de re iudi. l. si fideiussor. in glo. fi. ¶ † In eadē gl. ibi cū alle. l. minor. hanc approbant oēs[c]: q2 psona pcuratoris reputat̄ psona dñi. nec est durior ɔditio pcurator, q̄ dñi nisi in satisdādo. ff. de pcur. l. sed et he. §. defende re. s̄m Dy. et ptz. ff. de re iudic. l. si cum pcura. de dā. ifec. l. qui bonafide. §. pe. et hoc nō habet dubium de simplici pcuratore: sed de procuratore in rem suam posset dubitari. Uerbi gratia. mulier cessit actionē de dote alicui nunq̄d ille gaudebit priuilegio. Et vr̄ q̄ nō p hanc lr̄am cū ipa mulier. etc. sibi vr̄ expeditū. ¶ Preterea p̄uilegiū qđ non est trāsmissibile ad extraneos heredes: nō est cessibile. ff. de mino. l. quod si minor. et ibi no. istud aūt nō trāsmittit̄ ad heredes vt statim dictū est: ergo nec ad cessionariū. p hoc facit qđ priuilegium actionū tutele non trāsit ad cessionarium. ff. de admit. tut. l. ex pluribus. et. l. si minore. sed econtra. C. de priuile. fis. l. fina. ¶ Sed ibi in alio priuilegio qđ est verius. istud autem modificatum est vt ipsa mulier habeat tantum.

et vide hic d. Jaf. dicētē qđ cessio semp presumit̄ simulata qñ ptiuz pro q̄ facta fuit nō apparet iveritate solutū. Itez q̄ p q̄cūq3 v̄ba a debitore p lata nō impedit̄ exceptio nō numerate pecunie. Itez q̄ exceptio non numerate dotis nō competit nisi qñ marit[9] confessus fuit se recepisse ab vxore vl̄ eius p̄re: secus si a tertio qđ ē notanduz. Et do. Jaf. super hac gl. hic i. xix. colū. ante fi. v̄sic. glo. in v̄si. creditoribus.
b ¶ L. fin. Uide h̄ docto. qñ pat̄ aut mr̄ teneant̄ dotare filiam.

¶ Approbāt oēs. Uide h. d. Jaf. i. xxiij. col. v̄. in fi. hanc glo. post princ. col.

a ¶ Hoc verū. Idē do. Ias. hic i. ij. nota.

11 ¶ † In.e.gl.ibi cū alle=
gat.l.fi.hoc verū a vt pre
ferat anteriorib9 haben
tib9 tacitā hypothecā.
C.de iu.dot.l.vbi. ¶ Sz
an vir habet tacitā hy=
pothecā in bonis mulie
ris ꝓ reddēda donatiōe
propter nuptias que vt
scis reddi dz sol.mat.vt
not.in aut.dos data.C.
de do.ante nup.Jac.di=
cit ꝙ sicut seruet equali
tas.in aut.de eqli.dot.
per totū.sed hoc non re=
perit lege expressum:iō
non est tutum hoc asse=
12 rere. ¶ † In ea.glo.cum
allegat.l.si cōstāte.glos.
hic non querit qñ nascit
actio de dote:sed qñ mu
lier pōt expiri.vñ nō est
idē vt videbis. ¶ Que=
ritur ẜ qñ nascitur actio
de dote.hec q̄stio est an=
tiqua quidā dicūt ꝙ ori
tur a tpe cōtracti matri=
monij.Alij ꝙ demū solu
to ma.nisi in casibus in
quib9 pōt agi matrimo
nio constante.quos dic
plene.ff.solu. mat.l.ij.in
prin.⁊ hāc opi.tenet gl.
ff.de bo.dā.l.et si alia.in
fi.Jac.de ra.tenet hic ꝙ
oritur a tpe cōtracti ma
trimonij ⁊ al's quasi pro
expresso.ff.de pac.l.iur.
gē.§.quinimmo.ibi em̄
dicit ꝙ pactū appositū
tempore constitutionis
dotis informat veterem
actionē:ergo erat nata.
al's nō informaret. hoc
ꝓbat etiā p.d.l.et si al's.
§.fi.dic tñ ꝙ est iefficax
ↄstāte matrimonio:nisi
in casibus q̄bus durāte
matrimonio agi potest
Dy.⁊ Pet.tenēt opi.gl.
que fuit arg.non ꝑ rōnē
glos.que non valet vnam muscam he
Dy.Intendit enim probare glo.ꝙ hec
actio oritur soluto matrimo.qr extunc
incipit ꝑscripto per.l.in rebus.§.cūs.
C.de iu.do.que ratio non valet:qr dato
ꝙ esset ante nata:non curreret prescri=
ptio quousq3 posset efficaciter intētari.
vt.l.j.§.fi.C.de an.excep.qd nō pōt nisi
solu.matrimonio.sed ipse ostēdit vt a
cit inconuincibiliter.Certum est ꝙ vbi
obligatio contrahit sub cōditione ex=
sa vel tacita que se hz adesse vel nō ex=
non nascit actio nisi in euentū cōditio
nis.ff.de verb.sig.l.cedere diem.sed in
actione intelligit tacita conditio si ma
trimonium non fuerit dissolutū culpa
mulieris.C.de repu.l.cōsensu.ff.sol.ma
tri.l.lucius,ergo actio non oritur ante
ꝑm eū.tacita em̄ cōditio facit actum cō
ditionalē.ff.de pac.l.itē qr.⁊ ibi de hoc
Pe.de bel.perti.facit eandem rōnem
vltimo allegat pro expresso.ff.de pac.
iur.gen.§.sed cū nulla.ille leges reuo=
uunt ad vtrūq3 propositū prout ibi no
in glo.sed multū benefacit ꝓ hac opi=
nione.C.de repu.l.j.ibi.ideoq3 ipso iu
re dotis actio nō cōpetit ⁊c.etiā facit
⁊ ↄtra.ff.de tute.⁊ ra.distra.l.si tutor re
pu.§.fi.⁊.l.nisi. ¶ Ad.ll.ↄtrarias pōt re
spōderi ꝑut in qualibet not.de hoc no.
etiā.ff.ꝺ do.prele.l.pater. ¶ In.e.gl.ibi
⁊ hoc subaudi qd ꝺr in hoc.§.non refe=
ras ad hoc dictū est statim in glo. ¶ In
ea.glo.ibi.cū allegat.§.accedit.dic ibi ⁊
intellige pact9 id est stipulat9 si sit extra
neus.ff.sol.mat.l.quoties.C.de iur.do.
l.auia.de pac.cōuen.l.j. ¶ In ea.glo.in
fi.hec glo.est multum probabilis si filia
viuat.sed si sit mortua:⁊ maxime sine li
beris pōt dubitari.⁊ non videtur q̄ ha
beat priuilegium cum non reperiat
ge cautū.immo is.§.facit ad ↄtra
¶ Hec sufficiūt iuxta glo.tñ aliqua
gam vltra que faciūt ad intellectū
ius.§.⁊ materie ⁊ solum conclusio
13 ¶ † Primo quero.hic ꝺr ꝙ mulier ha
bet tacitā hypothecam ⁊ priuilegiū
dote sua.Quid si sibi ꝓuidit de spāli cō
uentione de expressa hypotheca.quer
tur nuuq̄d oriat ista tacita.istud cōsue=
uit tangi iuxta.l.assiduis.C.qui po.in
pig.ha.

pig.hs. Et doc. ꝯsueuerūt dicere ꝙ sic. ⁊
rñdent ad.l.fi.C.de pac.cō.ꝙ in alio ca
su loquit̃ prout etiā ibi satis no. Uidet̃
elegātius posse dici ꝙ olim vbi stipula
tio intercedebat nō erat locꝰ rei vxo.ac.
⁊ sic nec hodie tacite stipulationi vel hy
po.q̄ eiꝰ loco succedit. Dic ergo ꝙ vbi
stipulatio et hypo. exprimunt̃.ille sole
nascūt̃ ⁊ agit̃ ex eis al's ex tacita.et.h.d.
d.l.j.de rei vxo.act. Sed de alio pōt q̄ri
nūquid illa expressa est priuilegiata si
cut ista: vt in illa preferat̃ mulier habē
tibꝰ tacitas sicut in hac. Ad hoc ꝙ hec
q̄stio ꝓcedat memorare ꝙ expressa non
prefert̃ anteriori tacite per.l.C.rez alie.
ge.l.j. Quis glos. videret̃ dicere contra.
14 ff.qui po.in pig.l.si pignus. ¶ † Repro-
bata ergo illa gl. ⁊ supposita opi.doc. ꝓ
vera querit̃: ⁊ primo an agēs ex stipula
tione vel hypo.expressa preferat̃ habē-
tibus tacitā: ⁊ vr̃ ꝙ nō: q² priuilegiū qđ
dat̃ actiōi de dote nō datur si alia actio
ne agat̃.ff.de nest.gest.l.diuortio.cū ibi
no.⁊ facit.ff.de re iud.l.sz hoc ita. ¶ Sz
pōt dici cōtra per hunc.§.nā hoc priui-
legiū dat̃ in fauorē mulieris igit̃ qua-
cunq actione agat vr̃ priuilegiū habe-
re debere: cū videat̃ potius cōcernere p
sonā q̄ꝫ actionē. pro hoc bene facit.ff.de
priuile.cre.l.ij.circa prin.de fideius.l.tu
tor.de cōsti.pecu.l.iij.de do.l.qui id qđ.
⁊ in.l.diuortio priuat̃ priuilegio ꝓpter
suū delictū: vt ibi no. idē diceret̃ si alte-
ra esset expressa vl' stipulatio vel hypo
15 theca solum. ¶ † Occasionē huius que
ramus de quadā questione quā mouet
hic Dy. videlicet an actio de dote sit pri
uilegiata vel ipsa mulier. Dy. dicit ꝙ q̄
dam magne autoritatis dixit ꝙ mulier
est priuilegiata non actio: quia si actio
vel causa esset priuilegiata: priuilegiū
non extingueret̃ cum persona.ff.de re.
iur.l.in oibus.de priuile.cred.l.priui.et
tñ de isto est certū ꝙ extinguit̃ cum ꝑso
na.C.de priui.do.l.vna. Ipse dicit ꝙ im
mo actio est priuilegiata fauore mulie
ris per.d.l.vnicā.vbi videt̃ dicere text.
16 ꝙ priuilegiū adheret actioni. ¶ † Sed
quid si mulier non petat dotē sed petat
alimenta nunq̄d vtitur hoc priuilegio.
Spec. dicit ꝙ sic. in Spe. de do. inter vi a
rum et vxo.§. formatis.
ver. sed nunquid bona.
¶ Itē quid si maritꝰ sit
minor annis: nunq̄d bo
na eiꝰ obligant̃. Dic ꝙ
sic.C.de legi.tu.l.fi. pos
set etiaz hic adduci tota
materia de leg.j.C.d rei
vxo.acti.et de leg.j.vbi.
C.de iur.do.vade ibi ad
glo.⁊ docto.⁊ ad ea que
ibi scripsi in breuiario.
¶ Posset etiā hic tangi
an lex.j.C.de iu.⁊.l.j.C.
de do. ꝓmis. sint corre-
cte. de quo agitur satis
in earū singulis. et maxi
me.l.j.C.de iur.dotium.
17 ¶ † Sed quero q̄d si ma
teria nō cōueniat stipu
lationi. Uerbi gr̃a. cum
tractaret̃ de dote vir pe
tebat nemus: al's offere
bat fundū vel pretiū et
in hoc ꝯsenserūt. vel for
te ꝓmittēs erat absens.
nunq̄d pōt agi ex stipu
latu. Non videt̃.ff.de ꝟ
bo.obl.l.j. ¶ Ego credo
ꝙ difformitas seu absen
tia nō vitiāt l hoc casu:
q² hec stipulatio ꝓcedit
potestate.l.ex nudo cō-
sensu ⁊ sine verbis igit̃
nulla forma est attēdē-
da: sz solūs ꝯsensus. vbi
tñ esset materie defectꝰ
in re que dz dari: q² pro
mitteret̃ in dotē res que
nō est i rerū natura vel
ipossibilis: tunc nec hec
stipulatio ficta oriretur
nisi in casu q̄n incertuz
ꝓmitteret̃. nā tunc ꝯpe
teret hec actio.ff.de iur.
do.l.cuz post.§.gener. sz
stipulatio exp̄ssa in alio
casu non valeret.ff.de ꝟ
borū obliga.l. triticum.
18 ¶ † Quid si contrahen
tes essent muti [a] vel al-

a ¶ Muti.
Uide ang.
hic i.iij.col.
circa pn.te
nētē qđ ha
beat locū d
stipulatio
ficta in mu
to: quia po
tuit stipu-
lari p signa
et vide hic
do. Ang. in
hoc.§.q̄rit.
de multis q̄
stionibus
valde vtili
bus in hac
materia. d
q̄bus hic p
eū ⁊ per.d.
Jas. hic.

ter eorum. Credo stipulationē fingi. nā
inter absentes fingit: vt. l. his verbis. ff.
de adopt. q̄uis non possit esse expressa
¶ Quid si nō fuerit ꝯsensus. Uerbi grā
cū pater differret filiam nuptui colloca
re: filia contraxit patre ignorante mari
tus agit ꝯ patrē vt cōstituat filie dotē:
iuxta illa que notantur. ff. de acti. ꝛ obl.
l. obligamur. de iure do. l. cū post. §. nu-
ptijs. Querit nūquid cōpetat hec actio
ex stipulatu ꝛ an hypotheca. Non au-
deo dicere ꝙ sic: cū nullus ꝯsensus fue
rit. ꝛ lex illa de rei vxo. ac. videt loqͥ vbi
consensus vel promissio interuenit. Sz
quid ꝓdest adinuenisse hāc fictā stipu-
lationē cū pactū etiam nudum sufficiat
C. de do. ꝓmis. l. ad exactionē. Respon-
deo ꝓpter maiorē firmitatē. stipulatio
eñ firmior cōtractus est ꝛ ideo dr a sti-
pite vt dixi. ꝭ. de verb. obliga. in princi.
19 ¶ † Sed quero nunqͩ actio ex stipula-
tu que orit ex expssa stipulatione sit bo.
fi. Credo ꝙ sic. nam. l. j. C. de rei vxo. act.
loquit siue scripta fuerit stipulatio siue
nō scripta. si fuerit scripta: supponitur
interposita. ꝭ. de inut. stipu. §. si scriptū.
Unde in. d. l. j. satis exprimitur quod si
fuerit stipulatio interposita expssa agi
20 tur ex ea ꝛ semper est bone fi. ¶ † Sz an
actio hypothe. est bo. fi. hoc casu. Cre-
do ꝙ non. nec hoc dicit is text. immo cō
trarium verum est: qꝛ cōpetit pro om-
nibus pro quibus actio ex stipulatu: qꝛ
est eius accessoria. et ideo dr ei data hic
in tex. Tene ergo ꝙ vbi stipulatio ꝛ hy
pothe. expresse interponuntur nulle na
scunt tacite sicut nec olim rei vxo. nasce
batur. sed vbi nō fuerūt interposite vel
inutiliter supplentur a lege. et in omni
casu actio ex stipulatu est bone fi. hypo.
est stricti iuris. ꝛ hoc satis declarāt tex.
in. d. l. j. de rei vxo. act. in prin. ꝛ. §. illo. ꝛ
hic. Sed qͩ si mulier agit ex hypo. taci-
ta: creditores offerunt sibi dotē. nunqͩ
tenetur recipere. Consueuit dici ꝙ sic si
agat ad dotem pecunia. secus si pro ali
mentis. vide. C. qui po. in pig. ha. l. cum
21 tibi. ¶ † Sed nunquid hec hypothe. ta
cita competit proportione quam quili-
bet bonoꝝ obligatorū possidet. Satis
videret ꝙ sic. ff. de iu. fis. l. mochis. C. de
defen. ciui. l. fi. cōia de lega. l. j. ꝛ ideo ꝯ
pedit magis expressam habere obliga-
tionem et ex ea agere q̄ hanc tacitam.
22 ¶ † Querit cui competit hec actio. hic
distinguēdū est iter dotē ꝓfectitiā ꝛ ad
uentitiā. ꝑ ꝓfectitia repetēda cōpetit
hec actio patri ꝛ filie: vt. l. ij. sol. ma. nisi
pater esset stipulatus incōtinenti. ff. so.
mat. l. quoties. C. de fur. dot. l. auia. vel
nisi esset dos magna ꝛ speraret esse lo-
cū collationi. C. de colla. aut. qͦd locum.
tunc sola filia posset agere vt ibi. ꝑ ad-
uētitia agit filia cū cōsensu patris: vel
sine ꝯsensu si sit emancipata de hoc no.
satis ple. ff. sol. mat. l. ij. in glo. no. C. de
colla. aut. qͦd locū. de bo. que libe. l. fi. §.
23 necessitatē. in magna glo. ¶ † Sz iuxta
hoc pōt dubitari. pater stipulatus est si
bi dotem reddi. agit hac actione ꝛ mor-
tuus est pluribus relictis heredibꝰ. q̄ri-
tur ad quem pertinebit hec actio: vtru
trāsibit ad filiā vel ad oēs heredes. ex-
pressuz videret ꝙ ad solā filiā. C. de rei
vxo act. §. videamus ꝛ. §. accedit. Jac.
intelligit illud esse verum in stipulatio
ne legali ꝛ in actione que est cōis patri
ꝛ filie. secus in stipulatione expssa p̄is
facta. iuxta. d. l. quoties. sol. ma. Glo. cō
trium notare in. §. videamus. que vide
tur verior p. §. illo ꝓcul. in. l. vna. de rei
vxo. ac. ꝛ p aut. sed q̄uis. vñ cum sit pa
rentū offm filiā dotare: in dubio presu
mā eū stipulari ad opus filie saltē post
mortē. Sed forte opinio Jac. posset p-
cedere; vbi stipularet sibi vt extraneo.
24 ¶ † Querit qñ possit hec actio intētari
ꝛ certū est ꝙ pro immobilibus saltē so
luto matrimonio ꝑ mobilibꝰ ꝛ incor-
poralibus post annū. C. de rei vxo. act.
l. vna. §. exactio. Doctores dicunt ibi q
si mobilia extent statim sunt reddenda
per. l. debitoribus. ff. de re iu. melius
sol. matri. l. diuortio. §. nō solū. sed i
posito ꝙ post annum qͩ erit de fru-
bus ꝛ fetibus medio tpe percepti
det ꝙ sint viri vel eius heredis. vt
ff. re. amo. l. ob res. e. ti. l. mulier. §
Sed mulier interim aletur. vt no. in. d
§. exactio. ꝛ in domo viri si fieri possit si
ne suspitiōe: vt no. in spec. qui fi. sint li
ver. nūc dicamꝰ. cū seq. ꝛ forte maritus

debet satisdare.ff.so.ma.l.si constante.
25 .§.quoties.cũ no. ¶ †Quid si dos sit in oibus. Expeditũ vr̃ q debet fieri restitutio post annum: vt.d.§.exactio.cũ dicit incorporalib⁹.sup hoc põt dici q si noia cõpetebãt p mobilibus debẽt iudicari p mobilib⁹.si p immobilib⁹ tan q̃ immobilia.sic põt determinari p ea q notant in aut.de nõ alie.§.vult eniz. ff.de verb.sig.l.mouentiũ. Ego crederẽ in hoc multũ aduertendũ an noia sint exacta an non sint exacta.et per ea deuentũ sit ad corporales res.ego crede-
26 rem ea statim restituẽda. ¶ †Quid em̃ si fundus fuit insolidũ datus p debito mulieris pecuniario. Credo euz statim restituendũ. Ecõtra si actio cõpetebat p immobili ꝛ possessor fuit cõdẽnatus ad interesse: crederẽ interesse restituẽdum post annũ quasi mobile.ff. de iur. do.l.cum in fundũ.§.si fundus. de pig. act.l.si conuenerit.ij. Quid si nihil fuit exactũ ꝛ mulier agit q vir ei cedat act. iuxta.l.meuia.ff. so.mat.ꝛ.l. si socer.§.j. Ego non video cur sit annus expectandus maxime vbi vir nullas vsuras re-
27 cipere põt hoc pẽdẽte. ¶ †Quid si redditus fuerũt dati in dotẽ. Expeditũ videtur q debeant restitui post annũ: qꝛ sunt incorporales: vt.d.§. exactio. sꝫ cõtra.ff.solu.mat.l.diuortio.§. nõ solum. ꝛ.§.in seruo. ¶ Item qꝛ reputãtur loco immobiliũ.extra de reb.ec.nõ. alie.c.j. in cle. quod videt equũ. intellige ergo ibi incorporalibus.i. nominib⁹. Quid de vsufructu vel alia seruitute incorporali. Crederẽ idẽ.ff.sol.matri.l. vsufru. nõ possum negare quin fiat vis litere: sed pter equitatẽ videt ita dicẽdũ. forma libellorũ satis apparet. Sed si vir agit potes sic dicere. Dico q contraxi matrimoniũ cũ Berta pro qua. T. promisit mihi centũ in dotem que recusat soluere minus iuste quare peto ipsum cõdẽnari ꝛc. Uel si mulier vel ei⁹ heredes agãt contra virũ,vel eius heredes dicunt sic. Dico q dudũ cõtraxi matrimoniũ cum tali cui dedi vel alius pro me centũ in dotẽ. Unde cum matrimonium sit dissolutũ ꝛ dos sit in cã restitutionis:peto ꝛc.libelli sunt ita plani in

actiõe ex stipulatu ꝛ i hypo. q est plus q̃ ridiculum scribere. De vno tñ posset dubitari. nunqd actor hꝫ eligere vtrũ agat ex expressa stipulatione vel hypothe. vel ex tacitis. vel an possit vtrasq cumulare nõ astringendo se ad probãdũ nisi qd sufficiat. Et ego credo q debet declarare ꝛ se restringere vel ad expressas tm̃ vl' tacitas tm̃: qꝛ vt.s.scripsi qñ sunt expsse nõ oriunt tacite nec cõ-
28 currere possunt. ¶ †Item expssa hypa. dat p solido:tacita p portione. vt.s.dixi.ꝛ sic cum sint diuerse ꝛ diuersas ꝯdẽnationes habeant ꝛ effectus dꝫ eligere actor.ff.de tribu.l.qd in heredem.§.eligere. Sed qd si agẽs ex expressis succubuit:nũqd põt redire ad tacitas. Uidetur q sic si appareat.ideo succubuit:qꝛ non pbauit expressas:sed si absoluat a toto negatio nõ vr̃.ff.de except.rei iud. l.si mater.§.si qs.ꝛ.l.ex sextante.in pñ. de iureiur.l.duobus.§.exceptio. sed si agẽs ex tacita succũberet nõ crederẽ q posset redire ad expressas nisi ideo succubuisset: qꝛ male egisset intentãdo ta-
29 citas.nõ sunt plura. ¶ †No.calores intensi ipediunt intellectũ ꝛ calamũ. Uiã tñ brocardicã ad quã is.§.ꝯsueuit allegari nõ penitus pretereo: vcꝫ an actio surrogata sapiat naturã actionis loco cuius surrogat. Sup qua Pet.dicit hic q interdũ surrogat p viã suppletionis ꝛ sortit eius naturã. Exemplũ de actione vtili que cõpetit qñ bipes dat dãnũ: que supplet ad illã qñ quadrupes dãnum dat.ff.si qua.pau.fe. di.l.pe. Interdũ per viaz surrogationis. Tũc aut fit per legem ꝛ sortitur naturaz illius pro qua surrogat vt hic.nisi causa pro qua surrogat aliud inducat sicut in actiõe in factum que surrogatur loco acti.de do.ne infamet.q̃ quo ad hoc non sortitur eius naturam:sed quo ad aliam.ff. de do.l.non debet.de except.do.l.apud celsum.§.celsus. Interdum ex conuentione partium: ꝛ tũc sortit natura quãtum ad principale debituz.sed nõ quo ad accessoria. vt si stipulator rez in qua mihi condemnatus est actione ex stipulatu nõ sortitur eandẽ naturã vt ex ea fiat executio.ff.de re.iu.l.iiij.§.si ex ꝯuẽ-

tione. Interdū p viā cumulationis: & tūc aut cumulatur p legē: aut nō sortit naturā. ff. de pecu. l. iij. §. idē. d noxa. l. quoties. aut p cōuentionē: tunc aut p modū pncipalis & nō sortit naturā vt si stipulor mihi decē q debes ex ɔctu bo. fi. actio ex stipulatu non est bo. fi. ff. p socio. l. si qs. de ɔsti. pec. l. itē illa. §. j. fallit. ff. de dona. l. q id qd. aut p modū accessorij. & sortitur naturā. ff. si qs cau. l. si eū. §. q iniuriarū vt leg. no. ca. l. j. §. sub cōditione. sm Pe. de bel. pti. hec est via brocardica in qua nō repitur fund⁹ sicut nec in alijs. Itē facit is. §. q ecclesia vnita alteri transferuntur priuilegia. dixi. s. de fideic. here. peti. §. sed quia. et iunge. j. eo. §. fi. ver. item de dote.

a ¶ In bonefidei. Hodie ɔpēsatio opposita ab hoīe pimit oēs actiōes vsq ad ɔcurrētes quātitates ipo iur: siue sit actio bone fidi siue sit stricti iur: excepta actione depositi que p ɔpositionem nō tollitur. .d. sm Are.

1 ☞ Libera ptās restringitur ad ea que sunt de bono & equo.

2 Exceptio ɔpensationis et exceptio doli: an sint idem quo ad effectum. Adde ad idem nu. 3.

4 Cōpensatio an semp admittat vbi qtitas hinc inde debetur.

5 Cōpēsatio an fiat si hinc inde est debitū in gñe.

6 Species que soluitur videtur esse in obligatione generis.

7 Cōpensatio an fiat si debetur certus de incertis exemplū ponit.

8 Cōpensatio an admittatur in obligationib⁹ alternatiuis.

9 Quid aūt in redditib⁹ vide exemplum.

10 Compensatio an fiat de quantitate ad speciem.

11 Cito fieri dicitur quod non requirit magnam indaginem.

12 Cōpensatio opposita post sententiā an & quando debeat admitti.

13 Cōpensatio an ipso iure fiat: an autem sit necesse eam opponere.

14 Promisi tibi soluere centū libras infra kalen. maias. & hoc facere iurai: tu debuisti mihi infra easdem kalen. alia centum. Non solui: an sim periurus. Adde ad idem nu. 15.

16 Cōpensatio an admittat ɔ ecclesiam.

17 Compensatio an possit opponi prelato de eo qd ipse debet: si petat pecuniam debitam ecclesie.

18 Cōpensatio an fiat: si debeo alicui monacho summā pecunie: & volo cōpensare illud qd abbas vel alius de monasterio mihi debet.

19 Cōpensatio an possit opponi in debitis aliorum piorum operum.

20 Cōpensare an possit excōicatus.

21 Compensare an possit fideiussor excommunicati.

In bonefidei[a] aūt iu

dicijs. ¶ Semp ɔsequit naturā bo. fi. & bn ɔtinuat. Casus hmōi. §. pōt sic incipi. ¶ Dñe ego vidi. s. q qdam actiones sunt bonefidei: qdā stricti iuris. Ponamus q tu debes mihi decē ex venditiōe libri mei: & ego debebā tibi qnqs ex alio ɔctu. ego agebā ɔ te & petebā. x. tu dicebas excipiendo. vos debetis mihi. v. ex tali ɔctu. volo q illa. v. cōpensent: nunc qd bene dicis. Rñdet impator pmittendo vnum dictū generale q in bonefi. iudicijs libera ptās &c. & iō si qd inuicem &c. & prosequere iuxta tenorem litere vsq ad fi. ¶ † Sup tex. libera ptās. no. q

1 libera potestas restringitur ad ea que sunt de bono & equo: & ideo si pcurator cui data est libera ptās fraudem committeret. non noceret dño. ff. manda. l. creditor. §. fi. & facit q si iudex delegatus iniuste procedat: q pcessus sit nullus: qr nō vr sibi mandatū q procedat iniq & hoc tenent doct. iuris cano. vide. C. de erro. cal. l. j. vbi scripsi. ¶ In glo. q exce.

a ibi cum alle.l.dolo.docto.approbant [a] hanc rationẽ.& sup ista dicũt fundatã equitatẽ compensationis.alia: tñ redditur.ff.de cõpen.l.iij.in tex.& illa videtur melior.tũ pp̃ter auctoritatẽ tex.tũ quia illa regula habet locum quando idẽ debet restitui hic in materia cõpẽ-
2 sationis non idẽ:sed tantũdem.¶ † In
b ea.glo.in.fi. [b] quidã dicunt q immo est differẽtia.q2 exceptio cõpẽsationis põt opponi post sñiam.ff.de cõpen.l.si cũ militi.§.j.C.e.l.si constat.Sed exceptio doli non q2 est pemptoria:& pemptoria non põt opponi post sñiam.C.sentẽ.rescin.non pos.l.pem.Hãc differẽtiã nõ approbant doc.dicũt em̃ q cũ exceptio doli nitatur eadẽ eq̃tate qua exceptio cõpẽsationis.q põt opponi post sñiã sicut exceptio cõpẽsationis.C.de nup.l.si liberta.¶ Alij dicũt q erat differentia:q2 tutus exceptione cõpensationis poterat repetere.sz nõ tutus exceptione doli:q2 odiosa.ff.de condi.ind e.l.q̃ exceptionẽ.Sed & hãc etiã impugnãt quia tutus exceptione odiosa que est contra ius cõe non põt repetere:sed tutus exceptione odiosa cui ius cõmune assistit põt repere.vt cõsueuit notari iuxta.d.l.& probat̃.ff.de cõdi.cã da.l.q̃ se debere.Que ergo erat differẽtia.docto.Ja.& Pe.videnẽ concludere q nulla in effectu:sed solum in modo ɔcludẽdi & p̃ponendi.scis qd sicut in actionibus p̃ponẽdis est q̃dã formula.ita in exceptiõib9.ff.de fur.l.si seruus nauẽ.de flu.l.j.§.labeo.hec aũt formula erat diuisa in actione bonefi.& stricti iuris:q2 in actiõe bonefi.opponebat̃ directe exceptio ɔpensationis.sz in actiõe stricti iuris nõ opponebat̃ sed dicebat̃.tu debes mihi tm̃ est ex tali causa.si soluerem ibi ex cã qua petis:op3 te mihi respõdere dolo facis.q2 petis qd restiturus es.& sic hec dñia erat quo ad v̾ba & modũ p̃ponẽdi & ɔcludẽdi:sz nõ quo ad effectũ.& ideo imp̃ator hoc sustulit
3 in hoc.§.¶ † Hoc non v̾ verũ:q2 text. supponit aliquã fuisse differentiã in effectu al's inutiliter fuisset facta hic dñia. imo nil interesset.ff.de reg.iu.l.nihil in
4 terest.Ideo dic q erat differentia:quia
c i actiõe bo.fi.ɔpẽsatio p̃tinebat ipo iure:i actione stricti iur3 nõ.& h̾ dicit iste tex.in ver.sed nostra.& in hoc est magn9 effect9.vt pt3.ff.de pact.l.si vnus.§.pact9.¶ Itẽ in repetitione.q2 solutũ poterat repeti in bonefi.sed stricti iuris non.& hoc videtur exp̃ssum.ff.de condi.inde.l.qui inuicem.& ibi no.Nec obstat q tutus exceptione odiosa cui ius cõe assistit:põt repetere:q2 verũ est vbi ɔpetit exceptio q̃ nõ p̃posita ius suũ lederet̃ oĩno.s3 hic in nullo ledit̃:q2 põt agere sicut in primo.& in potestate sua erat excipe vel agere:ideo non repetit:sed hoc v̾ bene p̃cedere.de quid sit tñ hodie etiã in ɔctibus stricti iuris põt repetere tanq̃ indebitũ cũ ipo iure i vtroq̃ minuat.& ita põt repetere. ff.de impen.in re.dona.fac.l.qd d̾.§.pe.iuncta.l.q̃ inuicẽ.s.alleg.Item erat effectus:q2 in ɔctibus bo.fid.non competebat pro parte actiõis que poterat compensari cũ minueret̃ ipo iure & equipararet̃ solutiõi.ff.de li.cã.l.vel p̃mutauit.sec9 in cõtractibus stricti iur3:q2 exceptio doli nõ tollit actionẽ:s3 elidit.C.d iud.l.l3.Itẽ põt dici nõ iprobabiliter:q2 exceptio doli non poterat opponi post sñiam cũ nullo iure hoc caueatur exp̃sse.& hec dñia d q̃ is.§.loquitur videt̃ fuisse de iure antiquissimo nõ de iur.ff.¶ † In glo [c].

a ¶ Approbant. Uide hic do.ias.in.viij.col.v̾.in gl.ibi vt.ff.de dolo.

b ¶ In fin. Uide iaso.in eadẽ co.ver.seq.

c ¶ In gl. Uide h do.Ias.in.ix.col.añ me.vers.in ea.gl.magna qui allegat Joan.fab.

j.vbi hincide quātitas debeẗ.hoc verū
vbi sunt tales quātitates que in se reci
piunt functionē:al's non vr̃ cū nō pos
set aliud pro alio solui.Quid em̄ si de=
bes mihi centū florenos legitimi pōde
ris & auri.ꝛ ego debeo tibi centū libras
monete ere ꝯtaminate.nō vr̃ ꝙ admit
tatur cōpensatio.vel si debes mihi tri=
ticum.ego debeo tibi auenā siliginem
vel ordeū ꝛ idez dicerē si deberes mihi
certā quātitatē tritici de certo loco de q̊
vz plusq̄ȝ de alio.ꝛ ego tibi certam quā
titatē tritici de alio territorio i quo va
let minus.ff.de ver.ob.l.triticū.ꝛ est ra
tio:qꝛ compensatio vicē solutionis ob
tinet.vt.l.vel ꝑmutauit.s̄.alleg. sed in
dictis casib⁹ vnum nō pōt solui ꝓ alio:
ergo nec compensari.Ideo tene ꝙ quā=
titatis ad quātitatē fit compēsatio vbi
sunt tales que inter se recipiūt functio
nem.i.ꝙ ꝓ vna pōt alia solui:al's nō ꝺ
quo vide.ff.si cer.pe.l.ij.ꝛ scri.C.de sol.
auẗ.hoc ita.s̄.qui.mo.tol.obl. circa ꝑn
cip.s̄.e.§.sequēs.¶In ea.glo.ibi.si est
quantitas vt species qđ qn̄q̄ȝ contingit
ff.de leg.j.l.plane.§.j.ꝛ.l.sed si certos.e.
titu.¶In ea.glo.ibi quia non ꝑȝ iure
aperto.immo qꝛ in se recipiūt functio
nem.vt.s̄.dictum est.Q̄uis em̄ pateret
iure aperto.quia esset hincinde liqui=
dū nō fieret cōpensatio vt dixi.s̄.proxi.
¶In ea.gl.ibi cū alle.l.si ꝯuenerit.l.ij.
ꝛ ibi cū alle.l.si creditor.§.j.hoc intelli=
ge nisi species esset in estima,deducta
qđ quādoq̄ȝ fit.ff.de leg.iij.non dubiū.
de leg.j.l.si domus.§.qui ꝯfiteẗ.tūc em̄
iudicandum est sicut de quantitate ꝑ il
la q̄ notantur.j.proxi.in ver.sed nonne
argu.ꝺ.l.si conuenerit.de pig.ac. ¶In
ea.gl.ibi cum alle.l.restituere.ar. ff.de
iur.do.l.cum in fundū.§.si fundus.ꝛ.ꝺ.
5 l.si conuenerit.de pig.ac.¶†In ea.gl.
§.sed si vno.he leges potius videntur
loqui de retētione q̄ȝ de vera cōpensa=
tiōe.q̄ sunt diuersa.vt.ff.de impē.in re.
do.fac.l.qđ dr.ꝛ tn̄ oēs doc.hoc dicūt es
se verū qn̄ debeẗ idez genus.sicut si de
bem⁹ adinuicē hoiem aut asinū in ge=
nere:secus si vnus deberet hoiem ali⁹
asinum vel equum ſm oēs. Sed cōtra
hoc pōt sic instari.certum est ꝙ vbi agi
tur de ꝯpensatione ꝯcedenda vel dene
ganda potius inspicimus qđ dȝ venire
in ꝑstatione q̄ȝ qđ est in obligatiōe seu
petitione.Sed cōstat ꝙ in obligatione
generis certa species debet cadere i ꝑ=
statione:ergo iudicandum est sicut de
specie.sed de specie ad speciē non fit cō
pensatio:ergo nec de obligatione gene
ris ad genus.ꝑma est manifesta ꝑ ea q̄
hic leguntur ꝛ no.qꝛ si q̇s teneẗ ad fun
dum dandū vel ad aliquā spēm:ꝛ ꝑue=
niatur ad estimationē non inspiciẗ qđ
petiẗ vel qđ debeẗ sed qđ dȝ prestari.ꝛ
fit compēsatio quasi ab initio pecunia
debereẗ q̄ non fieret inspecta obligatio
ne ꝛ petitiōe:vt hic no.ꝛ.s̄.dixi.ergo est
verꝫ inspici solū qđ prestandū est.¶Se
cundo ꝑȝ ꝙ certa spēs sit ꝑstanda.ff.de
6 leg.j.l.cū incertus.¶†Preterea cōstat
ꝙ obligatione generis spēs q̄ soluitur
vr̃ in obligatiōe fuisse.ff.qui ꝛ a q̇.l.ii.
de accepti.l.j.ꝛ.l.ꝛ ꝑ usū.§.si q̇s hoiez.
Sed cōstat ꝙ in obligatione speciei nō
admittitur cōpensatio:ergo nec in obli
gatione generis sȝ cū speciei ꝯtinere vi
deatur ispecto effectu.ꝛ hoc videẗ vel=
le Papi.dicit em̄ ꝙ si debeẗ homo i ge
nere non pōt mihi solui me⁹.vel q̄ post
ꝑmissionē me⁹ fuit.rō est:qꝛ ille qui se=
quitur vr̃ fuisse in obligatione vt dixi.ꝛ
obligatio de re mea mihi danda nō te=
nuit.ff.de ver.obl.si rē meam.concludi
tur ergo ꝙ obligatio generis refert se
ad naturam obligationis speciei:qꝛ si=
cut in re mea nō potuit sustinere obli=
gatur in speciei.sic nec in genere.ff.de le
ga.ij.l.meui⁹.¶Preterea cōpēsatio vi
cem solutionis obtinet:vt.l.vel permu
tauit sepius allegata.ꝛ tollit ipso iure
acti.ad instar solutiōis:vt hic satis col
ligitur.sed ꝯstat ꝙ si mihi deberes ho
minem in genere ꝛ soluisses certuȝ.et
illum eundē non possuȝ tibi soluere.ar.
ꝺ.l.meui⁹.§.duob⁹.ergo nec cōpensari.
qꝛ qn̄ ius compēsaẗ est perinde ac si tu
solueres mihi ꝛ ego tibi eundē.vt.ꝺ.§.
si quis hominem.qđ non est possibile ꝑ
legem illam.ꝛ hoc videtur satis verum
de rigore.de equitate tamē vr̃ ꝯ.ff.de so
lu.l.si q̇s duos.ꝛ.l.qui.x.§.stichuȝ.vnde
de dicta equitate pōt dici ꝙ in obliga=

tiōe generis saltē possit obijci exceptio doli ne recedamus oino ab opinionib9 antiqs licet ad veritatē regula dolo fa cis. hꝫ locū qñ idem dꝫ restitui et.s̄.dixi qđ nō est hic verum.

7 ¶ †Sꝫ qđ si debea tur certus de incertis. Uerbi gratia.tu teneris mihi ex legato vel ad vnum de seruis tuis quem elegero.et ego tibi ad vnum de meis quē elegeris. qꝛ forte pdecessoꝛ meus ꝛ tuus ipsa disposuerūt vel ita adinuicē nobis promisimus. nūquid fiet compensatio. Uidereť ꝙ sic ea dem ratione qua fit in obligatione generis. Sed in hoc pōt dici contra: quia hec obligatio concernit singulos seruos.vt.d.l.iij.ff.qui et a qui.et sic cū singuli ad singulū nō admittatur compēsatio: nec in hoc casu admittemus. presertim cum hoc casu ad prestationē speciei oino perueniendū sit.nec huiusmodi debita recipiant functionem inter se. possibile est em̄. ꝛ de contingenti ꝙ ego potero eligere meliorē de tuis ꝙ̃ tu poteris de meis qꝛ forte non habeo tales nec tot. ꝛ hec satis patent ad sensum.

8 ¶ †Sed quid de obligationib9 alternatiuis. Promisi tibi stichum aut pāphilum.et tu promisisti menium aut seiuꝫ. In hoc nullū dubium vr̄ ꝙ non admittatur compensatio: qꝛ species sunt hinc inde. ¶ Sꝫ quid dices qñ eadē species videtur hincinde. Uerbi gratia. tu promisisti mihi stichum. testatoꝛ cui9 sum heres legauit tibi. vel ego promisi tibi eūdē: ꝛ suppone ꝙ stichus non erat meus nec tuus: nunqđ si agas possum tibi cōpensare. Non vr̄ ꝙ in speciebus doc.nostri. non admittūt ꝯpensationeꝫ vt hic no. Credo ꝙ negari nō possit qñ p rationem debeat admitti.ista tñ in se recipiunt functionē.i. solutioneꝫ alterutrius.et quicqđ sit non est dubium qđ obstat exceptio doli.ff. de exce.do.l. dolo. ¶ Sed q̃ro qđ in obligationibus facti. Uerbi gratia. promisisti mihi facere insulam certoꝛuꝫ brachioꝝ altitudinis ꝛ latitudinis in certo loco: ꝛ ego pmisi tibi facere talē eiusdē altitudinis in alio loco.nūqđ admitteť ꝯpensatio. Credo ꝙ nō si agať ad factū: qꝛ nō recipiūt functionē solutiōis. si em̄ debeo tibi facere domū in vno loco: nō liberoꝛ si faciaꝫ in alio.ff. de eo qđ certo loco.l.ij.§. item iulianus.ꝛ sic non admititur compensatio. sed si ageretur ad interesse et reus factū qđ sibi fieri dꝫ cōuerteret in interesse ꝛ illud compēsare vellet credo ꝙ deberet audiri cum sit debitum pecuniarium hincinde in quo casu fit cōpēsatio.vt.l.qđ diciur.ff.de impē.in re.do. fac.

9 ¶ †Quid i redditib9. Uerbi gr̄a debes mihi decē libras rendales et ego tibi alias decē.tu agis cōtra me. volo cōpēsare.nunqđ possuꝫ. Uidetur ꝙ sic vel saltem opponere doli exceptionem de equitate sicut dictum est in obligatione generis. ꝛ hoc nisi loca essent designata in quib9 deberet fieri assignatio tūc em̄ non crederē compēsationē admitti quia loca non recipiunt functionē. vt d.l.ꝙ dicať.et p illa que.s̄. dixi. sepe em̄ confines fundos interest nostra acquirere.ff.de lega.ij.l.si cui fundus. de leg. j.l.ꝛ si equo.sed si quis p manum deberet soluere redditus absq̧ eo ꝙ teneretur assignare videretur cōpēsatio admittēda si reddit9 sint in pecunia hincinde al's si esset diuersitas: quia forte vnus deberet redditus in blado. alius in pecuniam. vel vterq̧ in diuersis bladis non crederem admitti vt dixi.s̄. in additione verum ꝛc.

10 ¶ †Sꝫ quero.glo. dicit hic quod speciei ad quantitatē nō fit compēsatio. Quid econtra.nunquid quantitatis ad speciē. Multominus ne compellatur creditoꝛ speciei inuit9 vēdere.ff.re.amo.l. non em̄. C. de contrahen.emp.l.nec emere. ¶ Sed qđ si creditoꝛ speciei velit speciē estimari ad finē an compēset cū debito pecuniario ꝙ ab eo petiť. Uideť eum audiēdū: qꝛ ad hoc ꝙ species non cōpensetur est introductum fauoꝛe illius cui debetur ne vēdat eam inuitus cui renūtiare pōt. Sꝫ hec ratio pōt retorqueri ad contrariuꝫ quia sic sequereť ꝙ debitoꝛ luitus emeret q̇ hꝫ forte speciē ꝛ vult eā dare ꝛ pecuniam suam recuperare. ꝛ hoc vr̄ magis rationabile p rationē generaleꝫ. qꝛ nec inter se non recipiūt functionē. Sꝫ quid econtra. Tu debes mihi decem et ego tibi debeo stichū agis contra me et

petis stichum. ⁊ ego dico
non debeo stichum nec
possum ipm dare in ve=
ritate volo q̄ estimet̄ et
q̄ estimatio cōpenset̄ in
x. in quib⁹ actor mihi te
net̄ residuū soluā ei: nū
quid debeo audiri. Cer=
tū est q̄ sic: q̄r ex q̄ pue=
nit̄ ad estimationē ⁊ de=
bitū est pecuniariū: ꝯpē
satio admittit̄ p notata
hic ⁊ p. l. qd̄ dr̄. ff. de ipē.
in re. do. fac. ¶ Et p ista
pōt dari cautela q̄ oīs
debitor speciei poterit
cōpensare. nā si speciez
nō hz nec habere possit
cōmode fit ꝯdēnatio ad
iteresse seu in estimatio
tionē. ff. de leg. ij. l. non
dubiū. §. fi. et fiet cōpēsa
tio. Si aūt eā habeat et
eam dolo vel culpa desi
nat habere: fiet cōdēna
tio ad interesse. ff. de rei
ven. l. qui restituere. ⁊ sic
fiet semp cōpēsatio per
predicta vt hic no. ¶ In
ea. gl. in fi. ⁊ hoc est verū
nisi qd̄ negat̄ cito possit
fieri liquidū vt. d. l. fi. in
11 prin. ¶ † Sz qd^a vocas
tu cito. Rn̄deo qd̄ nō re
quirit magnam indagi
nē. ⁊ pt decidi ifra duos
menses. ff. de iu. fis. l. au=
fert̄. §. qui cōpēsatis. Et
sic tz hic Dy. Alij vt Ja.
⁊ Pet. hoc remittūt arbi
trio iudicis: vt no. i si ki.
ff. vt i pos. leg. l. si is cui.
in prin. ⁊ hāc ꝯsueuerūt
tenere doc. citramōtani
in. d. l. fi. Sz qd arbitra=
bit̄ iudex. Dicas ex na=
tura cause. nam si oppo
nēs ꝯpēsationē dicat se
testes hr̄e paratos ifra
paucos dies vel doceat
p instra. et aduersarius
neget tm̄: nec proponat aliquid qd̄ lō
gā requirit indaginē: admittet cōpen=
sationem ⁊ faciet partē rn̄dere cōpensa
tioni opposite. si vo opponēs cōpensa=
tionem diceret se habere testes Rome.
vel forte ex altera partiū pponeret̄ fa=
ctum qd̄ altiorē requireret indaginem
non crederē admitti. vnde vr̄ q̄ indago
hic nō debeat tp̄s excedere qd̄ condēna
tis dat̄. ⁊. h. d. §. qui cōpēsationē. qui di
cit de duob⁹ mēsib⁹. qd̄ tp̄s olim dabat̄
cōdēnatis: vt. l. debitorib⁹. ff. de re. iud.
Nunqd ergo dicis hodie istud tp̄s au=
geri vsq̄ ad quadrimestre: vt. l. fi. C. de
vsu. rei iudi. Credo q̄ sic. et est optima
ratio. lex eñi abhorret qd̄ res liquida et
notoria differat̄ ppter oppositionē cō=
pensationis. et ideo q̄r al's iudex posset
differre ad dictū tp̄s: arbitrandū est q̄
exceptio compensationis possit discuti
infra dictū tp̄s: q̄r actoris executio non
differt̄ cū al's esset reus habiturus be=
neficio iuris dictaz dilationē. ¶ Quid
ergo si tpe cōtestationis in causa prin=
cipali fuit opposita cōpensatio. Rn̄deo
tūc nō dicerē ita aptuz tp̄s dari p̄sertim
si reus nō cōfiteret̄ debitū qd̄ ab eo pe=
tebat̄: immo pēdente pcessu ⁊ pbante
causa principalis quantūcūq̄ diu ad=
mitterē liquidationē cause ꝯpēsatiōis:
q̄r cessat ratio legis predicte finalis. nō
eñi differt̄ executio liquidi cū non sit li=
12 quidū adhuc. ¶ † Sz quid si cōpēsatio
opponat̄ post sniam. Judex credēs ci=
to posse fieri liquiduz admisit cōpēsare
volentē ad docēdū de iure suo: ⁊ emer
serūt vel inciderunt aliqua que requi=
rūt altā indaginē que primo nō appa=
rebāt nec possunt decidi ifra tp̄s qua=
drimestre sine dubio si ab initio appa=
ruissent potuissent repulisse. nunquid
nūc poterit. Credo qd̄ sic. nō eñi de ex
cutio retradari propter longas op=
tiones. ex̄ de sen. ⁊ re iudi. c. cū super.
de fal. l. ij. ff. de re iudi. l. a diuo pio.
super. ver. nec sententiam. ¶ Sed quid
erit de illo pcessu facto in casu illo sup
obiectu cōpēsationis. Dic q̄ est nullus
et opponens redibit ad agendum via
actio. et ordinaria si velit. et credo q̄ si
iam testes pduxisset: q̄ iterū potuisset

a ¶ Sz qd. Uide h̄ do. Jas. ⁊ ang. hic. in. iij. col. in me. versi. Quero cū text. Et vid hic late de materia compensatiōis per Ange. ⁊ Jaso. per Sali. in. l. si ꝯstat. ⁊. l. fi. C. de cō pē. itez do. Jason format hic talez qōnem quā dicit a nemine factaz fuisse. pōe q̄ mutuaui famulo meo a decē q̄ mihi postea fuiuit certo tpe: an fiet cōpēsatio. ⁊ rn̄det q̄ d hac. q. est tex. q̄ sic in. l. fi. in v bovl'a parte q̄nquennij vicē referri bn̄ficij. C. de capti. ⁊ postlimi. re.

eosdẽ pducere: q̃uis in causa cõpensa
tiõis fuissent publicati. extra de testi.c.
veniens.ij. sic intellige.ff. de cõpensa.l.
etiã.§.si ratione.z iunge qđ dicã.j. in fi.
13 huius.§.¶†In glos. adeo ibi cũ alleg.
qñ di. vsufr.le.ce.l.j.Dy.tenet hãc opi.
per rões glos.et vltra alleg.ff.que sen.
sine appel.res.l.j.§.fi.illa nõ multuz fa-
cit qr ibi agit de multis petitionib⁹ nõ
de exceptione cõpẽsationis.Jtem etiaz
dato q loqueret de cõpẽsatione.paruz
obstat intentioni Marti. dicit Mar. q
cõpensatio ipso iure tollit. credis tamẽ
tu q Mar.intelligat q nõ sit necessariũ
eã pponere nunq̃ presumo hoc ipsum
intellexisse. sed vult dicere Mar. q cõ-
pensatio tollit ipo iure: nec est op⁹ op-
ponere quo ad hoc q tollat.sz bene est
opus opponere quo ad hoc q condem-
natio que est facti euitet. vñ Mar. non
negaret quin teneret snia si non oppo-
natur cõpensatio. Nã teneret etiã si ni-
hil deberet qr esset cõtra ius partis: vt
l.iulianus.ff.de cõdi.inde.Jo.ꝓ et alij
cũ glo.dicũt q nõ tollit ipso iure donec
fuerit apposita. sz tunc tollit ipso iure.
hic dicunt verũ nisi in delictis.ff. eo.l.
si ambo. et in pignore.C. de distra. pig.
l.j.quo ad debitũ vsurariũ.ff.eo.l. cum
alter.z notat.ff.eo.l.si quid. Jdẽ potest
dici in cõmissiõe pene cum vsura dicat
pena.ff.de neg.gest.l.qui sine. z hoc di-
cunt hic doc.Jac.z Pe.z pro hoc posset
dici q res emphyteothecaria nõ cadit
in cõmissum per cessationez solutionis
census si dñs dz tantũdẽ emphyteo. et
facit qđ no.in Specu.de obli. et solu.§.
nũc aliqua.versic. quid si sub. Pro opi.
doc. faciũt hi tex. faciũt eñ mẽtionem
de oppositione compensationis: vt hic.
ver.excepta.C.eo.l.fi.scđo rñso. vbi di-
14 cit obijci. ¶†Quid ergo dices promisi
tibi soluere centum libras infra kalen.
Maias. z hoc iuraui ad sancta euange
lia.tu debuisti mihi soluere ĩfra easdez
kalen.alia centum non solui. nunquid
deiero.Videtur expeditũ q sic: qr cõpẽ
satio nõ fit:nisi demuz opposita. hic nõ
fuerat opposita ante diẽ et sic ipso iure
erat debituz: ergo sum periurus.¶Et
eadez questio potest fieri in eo qui pro-
misit pecuniã infra diem.z si non solue
ret esset excõicatus. Credo tamen q in
his z alijs similib⁹ non sit periurus nec
excõicatus. Unde credo q in omni ca-
su in quo defectus solutiõis posset por-
tare preiudiciũ seu dãnuz debitori: vel
quantũ ad penã vel vsurã vel interesse
vel al's in quocũq effectu more q quo
ad hoc fiat ipso iure cõpensatio. et hoc
vult dicere ipse tex. nec credo q sit spe-
ciale in dictis trib⁹.z hoc ẽ necesse dice-
re q nulla mora est vbi nulla ẽ petitio
vel est talis q̃ per excep.remouere põt.
ff.de re iudi.l. nulla intelligit.si cer.pe.
l.causa.in fi.cũ igitur effectus cõpensa
tionis repellat effectũ petitio. vel ipso
iure vel per exceptionẽ sequit q z oẽm
effectũ more quocũq modo mora con-
trahi posset.¶Ex hoc ɔcludit q dispu-
tatio glo.et Martini est sine effectu: qr
siue tollat ipso iure actio siue nõ ad mi
nus effectus tollit quatenus posset esse
dãnosus opponẽti z ipso iure ante op-
positionẽ vt satis iã dixi.Et si vis susti-
nere opiñ.Marti.que est amica lr̃e po-
tes rñdere primo ad.l. verum.vbi dr q
male agit:ergo agit. veruz est de facto,
nã qui de facto agit:agit sz male.¶Jtẽ
ad alias.ll. que dicunt q põt eligere in
quã summã zc.cõcedo.sz electiõe facta
etiam anteq cõpensationẽ iudicialiter
opponat cõtingit liberatio ipso iure et
vr cõpetijsse in summã quã opponi sic.
Seruo generaliter legato. vno electo
vr ille fuisse legatus.ff. de leg.j.l. cũ in-
certus.vñ illud nõ pbat quin ipso iure
fiat cõpẽsatio ante oppositionem. me-
lius pbaret q non ante electionẽ. imo
per.l.illã pbat violenter q ipso iure fit
cõpensatio:qr cõcludit fideius. nõ tene
ri in summa q̃ potest cõpensari.vñ opi.
Marti.satis defendi põt non tamẽ ne-
go quin opus sit destinatione vbi sunt
plures summe.ff.eo.l. qđ labeo. et facit
bene.ff. de sta.lib.l.si peculiũ.§. de illo.
Jtẽ vr q vbi constaret iudici de vtroq
debito q possit ɔpensationẽ petere zc.
absq requesta partis.ff.famil.hercis.l
meuius.§. arbitris.z.l. si quis putãs.§.
15 idẽ iulian⁹. ¶†Jn ea.gl.ibi.cuz alleg.j.
eo.§.penult.p premissa apparet q ma-

gnus est effectus: immo maximus. euitant si qui dem pene vsure periuriuz. et oẽs effect⁹ more. ¶ In fi. eiusdẽ glos. hoc forte non est verũ: q2 si tu debes mihi et ego tibi habeo iustã cãm ignorantie an tu voles cõpẽsare vel nõ. vnde potest obijcere q dolo agam. vt. d. §. et gñaliter. nisi ante inceptũ iudiciũ voluntatẽ meã tibi declarassem: q2 tunc vr̃ satis

16 gl. pcedere. ¶ † In gl. a q tu. in fi. vide plenius ibi. Sed iuxta illos casus quero nunquid admittatur cõtra ecclesiã. Videt q sic: q2 cõtra fiscũ admittit. nisi in casibus. vt. d. §. qui cõpensationẽ. qui est ita priuilegiat⁹ sicut ecclesia. imo plus in casib⁹ vt potest videri iuxta materiã de sacrosan. eccle. maxime in. l. placet. ¶ Potest dici q nõ possit opponi cõpensatio in decimis: q2 sunt vel esse debent tributa animarũ egentiũ. et sic potest itelligi. xvij. q. vij. oẽs decime. et qd no. ex̃ de re. c. vt super. et de re. permu. c. fi. de deci. c. tua nobis. vbi aliquãtulum de hoc in ... uella Joan. and. Sed si alijs vt si forte plat⁹ vel rector vendidisset fructus et pecuniã peteret: non video cur nõ possit opponi sicut cõtra fiscũ.

a ¶ In gl. Super hac gl. Do. Angel. hic in viij. col. in princi. tractat de diuersis clausulis q̃ solent inseri i rescriptis ad lites veluti verbũ libet. s. pcedas vt libet vel iudicio tuo et silibus. de quib⁹ vide etiã hic Jaso. i. iij. col. post me. Ꝛ. querit ergo hic Angel. vide p do. Feli. i c. nõnulli. ex̃ de pscri.

17 ¶ † Sed quero nũquid prelato petẽti pecuniã debitaz ecclesie possit opponi cõpẽsatio de eo qd debet vt priuata persona. Verbi gratia. Debebam. x. annua eccl'ie ratiõe certi fundi quẽ ab eo teneo in emphyteo. rector ratione patrimonij sui vel al's vt priuata persona debebat mihi alia. x. annua vl xl. semel soluendo. cessaui per biennium soluere nũquid res quã teneo ab ecclesia cadit in commissum. ¶ Hec questio potest cadere frequẽter in facto. Et videtur q non. q2 patrimonia sunt diuersa diuisa. et de vno potest prelat⁹ testari vendere vel facere quicquid vult de alio non: et sic non videtur admittẽda compensatio de vno ad alium. ff. eo. l. si cum multi. et l. penulti. extra de restitu. spolia. c. frequens. in fi. lib. vj. ¶ Satis potest dici contra in casu predicto supposito pro vero qd prelatus vel rector faciat fructus suos. qd videtur expeditum. extra de cler. non resi. c. j. lib. vj. de quo satis dixi. C. de sacrosan. eccle. aut hoc ius. nã si fruct⁹ sui sunt facti: sunt suuz patrimoniũ priuatũ. et sic possunt compensari. argu. ff. de pecu. l. huic scripture. §. j. Sed si nõ essent sui: q2 forte magister est dom⁹ eleemosynarie et sui destinati ad vsuz pauperũ vel ad aliũ certum vsum piũ: tunc non admitte rem. in reli. prela. non videtur questio procedere q2 illi nihil habent propriũ.

18 ¶ † Sed qd si sim obligatus alicui monacho vel alij religioso agitur contra me illa obligatione volo compensare illud qd Abbas vel aliquis de monasterio mihi debet: nunquid possum. Videtur q sic cum non habeat propriũ et vtraqꝫ causa est monasterij. facit. ff. eo. l. si cum filio. et. l. debitor. ff. de tribu. l. procuratoruz. §. sin autem. et. §. j. Solu. satis potest dici q sic in terminis positis. S. vcz quando abbas vel simplices monachi debent et eis debet. secus ... rem si monachi quib⁹ debetur hab... officia diuisa et administrationes ... tribu. l. procuratoruz. §. si plures. C ... l. j. vbi non admittitur compẽsati... statiõe ad stationem q̃uis sint eiusdẽ domini. ¶ Sz quid si ego debeo abbati et conuentus mihi nunquid possum compensare. dic q sic si nõ sint bona discreta al's non per. d. l. j. ¶ † Sed nun-

19 quid potest opponi cõpensatio in de...

tis aliorum piorũ operũ sicut si immi=net refectio murorũ vel pontium. vel si petantur alimenta. Credo q non cum sit eadem ratio que in stipẽdijs et tributis. et facit tex. de. §. debitorum. in fi. d. l. aufert. ff. de iur. fis. ibi ex causa annonaria. In ↄtrariũ facit generalitas istius tex. et. l. fi. C. eo. qui solã causam depositi excipiunt. sz expone sola. i. quibusdã alijs specialibus. al's text. nõ pcederet. ¶ Queritur vltra. tu debebas mihi. x. egi ↄtra te. fuisti absolut⁹. recipio mutuum a te. agis cõtra me et petis q reddam tibi mutuũ. oppono compensationem de primis. x. nũquid debeo admitti. Expressum vr̃ q sic: qr non obstante absolutione remãsisti obligatus. naturaliter. vt. l. iulk. ff. de cõdi. inde. et sic potest tibi cõpensatio opponi. ff. de cõpensa. l. etiam. ¶ Expressum videt cõtra: qr qui potest exceptione repelli nõ potest compẽsare. vt. l. quecũqȝ. ff. de cõpensa. sed si agerẽ ad. x. possem exceptione rei iudi. repelli. ergo non possum cõpensare. gl. mouet hoc in. d. l. quecũqȝ. et tenet qd non. Sed cõtrariũ vr̃ tenere. ff. rẽ ra. habe. l. pro cer. ad. §. j. per quẽ quidam tenet opi. cõtrariã. Iaco. tamẽ et oẽs tenent cũ glos. que est in. d. l. quecunqȝ. et dicunt q in. d. l. pcuratorẽ. §. j. nõ opponitur exceptio cõpensationis: sed exceptio doli. Et est ratio fm eũ qr soluenti falso procura. datur condi. indebi. loco cuius surrogatur stipulatio rem ra. habe. sed agenti condi. indebi. cõstat exceptio: vt. l. iulk. s. alleg. ergo agenti ex stipulatione que est surrogata. s. eodẽ. §. fuerat. non autem ex equitate nec vi cõpensationis fm Iaco. vñ aduerte bene qr naturale debitũ cuz nihil obstat nisi q ab initio nõ fuit ciuilis. et ideo remãsit debile et inhabile ad agẽdum potest cõpensari: sed naturale debitũ quod ex alia causa potest exceptione repelli: nõ
20 cõpensatur: vt. l. quecũqȝ. ¶ † Sed querit Iaco. vtrũ excõicatus possit cõpensare. Et dicit Ber. q non: quia si excõicatus ageret: posset exceptione repelli: ergo nõ põt cõpensare: vt. d. l. quecũqȝ. Ipse dicit contra. et intelligit. l. illã obtinere quãdo exceptio cõcernit actionez: sed hic cõcernit personã verũ dicit Io. lz non alleget vez q Ber. mouet hanc qõnem et tenet q nõ. extra de excep. c. cũ inter. qd. c. vr̃ facere pro opi. Iaco. quia excõmunicato non denegatur defensio vt ibi. Sed hoc est genus defensionis: ergo nõ debet denegari. Sz facit in cõtrariũ: qr si ei denegat reconuentio cõpensatio habet vim recõuẽtionis: ergo non cõpetit. Super hoc nõnulli canonistarũ dixerũt q si obiectus cõpensationis requirat indaginẽ qd non debet admitti alioqui si pars ↄfiteat debituz: admittatur qr nihil ad iudicem quõ satisfiat. ff. de pig. ack. l. solutuz. Illud videtur satis rationabile qñ gratis pars recipit compensationẽ. sed nos loquimur quãdo nõ vult recipere. tunc nõ videtur admittẽda: qr cui denegat actio et cõpensatio. ff. rem ra. ha. l. amplius. sz excõicato denegatur ack. vt. c. cuz inter.
21 ergo et cõpensatio. ¶ † Sed nunquid fideiussor excõicati potest cõpẽsare id qd debet reo. Non videtur qr sic pvideret excõicato. et per vnã viã cõcederetur q per aliã denegatur. Sed potest dici cõtra: qr delictũ rei nõ debet nocere fideiussori: et maxime supueniens. ff. de pac. l. fi. et fideiussor potest soluere de bonis debitoris etiam ipso inuito. ff. man. l. si pcurator. §. si ignorantes. et de hoc not. Io. an. in nouella. i. d. c. cuz inter. ¶ Itẽ potest queri an exceptio cõpensationis q obstabat cedenti: obstet cessionario. Doc. ↄsueuerũt tenere q sic: vt no. Dy. satis plene ex de re. in. c. cũ qs in ius. li. vj. vide ibi. ¶ Põt etiã vlterius instari et queri iuxta hãc materiã. dixi. s. q debitũ naturale põt cõpensari: ergo ostendo qd si pars velit malitiare qd nunqȝ cõpensabit immo perdet. naz cõpensatio non fit nisi de liquido ad liquidum. Quid ergo faciet ille cui opponit cõpensatio debiti naturalis. Recipiet vnũ falsum factũ et lõgũ qd magnã reqret indaginẽ. et dicet qd hz aliquos testes rome: et sic non admittet cõpẽsatio. ¶ Ad hoc ↄsueuerũt dicere doct. i. l. fi. q tũc iudex nõ dz refutare cõpẽsationẽ: immo expectare tm̃ q fiat liquidũ. nec hz locũ. d. l. fi. illo casu ne res peat. ff. d fer. l. j. ¶ Itẽ

nō hȝ locū vbi re⁹ cōfes sus fuit debitū: qꝛ nunc dȝ re⁹ expectari ꝗ̄tūcū ꝙ longā requirat inda ginē. sed obtinet vbi ne gauit. vt no. in. d. l. fi. qꝺ est satis notabile.

1 Actiōes arbitrarie de quibus in hoc. §. pre terea quasdā, an sint bo nefidei an stricti iuris.

2 Officiū iudicis est tri plex. s. nobile. mercenna rium merum. ⁊ mercen nariū mistū. vid de quo libet.

Adde ad idem nu. 3. 4. 5. ⁊ 6. vbi ponit resolu tionē huius materie.

7 Actiōes arbitrarie qua liter competūt qn̄ quis agit ad exhibēdū ⁊ res non exhibetur. ⁊ nu. 8.

9 Quid si agatur interdi cto de tabulis exhiben dis.

10 Quid si quis promisit dare quātitatē sicut vi nū bladū ⁊ ꝯdēnat⁹ nō soluat.

11 Actiones arbitrarie ꝺȝ gl. sunt ꝗtuor. An pos sit addi quinta: vcȝ obli gatio literarū.

12 An āt sint due instātie: ⁊ an sit necesse offerre li bellū in secūda sicut in prima.

13 Actiōes an sint arbitra rie vel nō ꝗs sit effect⁹.

Preterea[a] quasdā actiōes. ¶ Hic nō est diuisio actionum pꝛicipalis de sex ꝗ̄ po nunt̃ i hoc ti. Sed occa sione illorū que. s̄. dixe rat vcȝ ꝙ in bo. fi. iud. li bera potestas est iudici b ex bono ⁊ equo ⁊c. ponit ꝯ̄ his arbitrarijs que ex arbitrio iudicis pendent. ¶ Et no. ꝙ iste. §. durat vsqȝ ad. §. si quis agens. ⁊ tot⁹ debet legi simul. Sed ego faciam. §. in. §. curare. vt minus onerē. In hoc ergo. §. imperatoꝛ facit tria. Primo ponit q re actiōes hmōi dicant̃ arbitrarie. Se cundo declarat an sint i rem vel in ꝑso nam. Tertio quid sit eius iudicis offi cium prima in prin. scđa in ver. sed iste tertia in ver. in his. §. ꝟo curare est cōis ad oēs actiones vt ibi videbis. ¶ Ca sus potest sic apponi. Dn̄e imperatoꝛ vos dixistis. s̄. in act. bo. fi. libera pote stas est iudici ex bono ⁊ equo estimare ꝗ̄tuȝ restitui oporteat. Quero a vobis nunquid sint alie act. in quibus iudex debeat etiā estimare. Imperatoꝛ respō det ꝙ sic. nam sunt quedē actiōes arbi trarie idest ex arbitrio iudicis pēdētes quas arbitrarias appellamus. Domi ne quare dicūt̃ iste arbitrarie. dicit im peratoꝛ: quia in his arbitrio ⁊c. Et p̄ sequere iuxta ꝟba litere vsqȝ ad ver. si. sed iste. ⁊ ibi pone sic. Domine que ro a vobis vtrū iste arbitrarie actiōes sint in rem vel in ꝑsonam. rn̄det impe ratoꝛ ꝙ iste actiōes tā in rē ⁊c. Sȝ pone in ver. in his. Dn̄e vos dixistis nubi ꝙ iudex in act. debet condēnare arbitrio suo. Quero a vobis qn̄o fiet ista condē natio. Dicit imperatoꝛ ꝙ in his actio nibus ⁊ ceteris similibus ⁊c. prosequere iuxta verba litere notabilia potes per te formare. venio ad glo. ¶ In glo. sed nunquid sunt ibi iure actio idest officio iudicis inherenti actioni, alias esset falsum quod glo. dicit. ff. de actio. emptio. l. qui per collusionē. §. i. ¶ In r fine eiusdem glo. idem not. ff. de in lit. iuran. l. in actiōibus. Pe. recitat quod docto. consueuerunt tenere quod nec sunt stricti iuris nec bonefidei. imo fa ciūt tertiā speciē per. l. ff. de in lit. l. in actionibus. vbi ponit arbitr [illegible] ad partem scilicet in rem ⁊ ad [illegible] dum. vnde ibi ponitur inter illas [illegible] act. bonefi. coniunctio. ⁊ q [illegible] diuersa. ip̄e tamē tenet opin. gl. q sunt stricti iuris b alias non esset sufficiens diuisio act. ⁊ hec est vera sine dubio. ⁊c. nulla. act. bonefi. est arbitraria. imo

a ¶ Preter ea. actiōes arbitrarie ideo dicte sunt: quia mere in ar bitrio iudi cis sunt. et sunt tā rea les ꝗ̄ ꝑso nales āge. et diuidel hūc. §. ꝟm eum.

b ¶ Stricti iuris. Hāc opi. sequū tur cōiter doc. vt hic ꝑ ang. i. ij. co. circa fi. ver. i. e. gl. ī fi. itē āge. hic. i. j. col. ꝟ. ad euidē tiā. ponit ꝗ̄ que dicat̃ actio arbi traria ⁊ de ducit vsqȝ ꝑpe. fin. ij. colū.

distinguũtur per oppositum.ff.de eo qđ cer.lo.l.in bo.fid.vnde hec questio procedit ex nouo intellectu vt videbis.j.in materia. ¶In glos.bene dicit cũ ibi dicit in actiõe in rẽ.ibi eñ nõ est obligatio.s.eo.§.omniũ.satis est dictum. ¶In fi.eiusdẽ glo.no.bene hãc glo.qꝛ magis sentit de intellectu huius.§.ꝙ alia.vt j.videbis. ¶In gl.separatiꝫ.in fi.sꝫ nec in illis casibꝰ:vt dixi in.d.§.qdã. ¶In gl.ibidẽ etiã in fi.nã si in loco quo solui debet peteret:non esset arbitraria.ff.de eo qđ cer.lo.l.qđ si ephesi.ꝛ adde act.de cõstituta pec.ff.de cõsti.pecu.l.si duo.§.j. ¶In gl.s.in rẽ.in fi.de his videbis statim post glo.
2 ¶†In glo.sed nonne.pro euidentia huius glo.ac materie ꝛ intellectu huiusmodi.§.oppone sicut glo.intendit opponere.Hic dicitur ac.ꝙ ideo he dicuntur arbitrarie:quia ex arbitrio iudicis dependent ꝛ quia in his ꝑmittitur iudici estimare ex bono et equo quẽadmodum satisfieri oporteat ego ostendo tibi ꝭm hoc quod omnes actiones bonefi.sunt arbitrarie.nam ille arbitrarie sunt in quibꝰ iudici ex bono et equo permittit̃ estimare et quomodo satisfieri oporteat vt hic.Sed in act.bo.fi.libera potestas est iudici ex bono ꝛ equo estimare quantum actori restituat.vt.s.§.proxi.in prin.ergo sunt arbitrarie. sed hoc est falsum.vt.ff.de eo qđ cer.lo.l.in bo.fi.ergo ꝛ istud qđ hic dicitur ita voluit gloss.arguere. Preterea attenta hac rõne oẽs actiones debent dici arbitrarie:quia nõ.est actio quin habeat iudicis officium annexum:vt in iterro.ff.de interro.l.j.ꝛ in his que ante lit.cõtest.accidunt.ff.de edili.edi.l.ediles.§.item sciendũ.ꝛ in restitutione fructuũ.vt videbis.j.de offi.iudi.§.illorum.ꝛ in multis alijs.ꝛ sic frustra hic loquit̃ de illis arbitrarijs in speciali.Preterea si arbitrarie dicuntur:quia vel arbitrio iudicis dependent:ergo quanto vberius abundat officium:tãto magis debent arbitrarie noiari per argu.de magis ad magis:ꝛ de maxime ad maxime. Sed constat ꝙ officium iudicis magis abundat in act.bo.fi.cum sit de natura actionis et ei inhereat,vt.s.§.proxi,et s.de ob.q̃ ex ꝯtra.§.fina. ergo act.bo.fi.magis debẽt dici arbitrarie.ꝛ tñ hoc est falsuꝫ:qꝛ ille nõ dicuntur arbitrarie.ergo nec iste.in malo ergo calamo vr̃ falsasse penã qui has arbitrarias potius scripsit quaꝫ illas. ¶Preterea arbitrarie dicunt̃ in quibus iudex cõdẽnare hꝫ [a] nisi eius arbitrio satisfiat:vt hic ptꝫ.ostẽdo ergo tibi qđ oẽs actiones sunt arbitrarie ꝭm hoc:qꝛ oẽs tẽdunt vel ad satisfaciendũ:vel restituendũ:vel noxe,vetãdũ.vel exhibẽdũ.verbũ eñ satisfactionis generale est ꝛ q̃si oĩa importat.ff.đ pig.act.l.solutũ.§.solutã.de ꝟbo.sig.l.solutionis. Si ergo iudex iubeat satisfacere:ꝛ non pareat iudex cõdẽnare debebit in interesse.ꝛ hoc ẽ promptũ videre in cõtractibꝰ innoiatis in qbꝰ venit interesse:nisi detur vl̓ fiat qđ cũ venit.C.de rerum ꝑmuta.l.rebꝰ.ꝛ dixi.s.§.actionũ.ꝛ in his in qbꝰ fieri est i obligatiõe:vbi sit cõdẽnatio in interesse nisi fiat quod cõuenit.ff.de re iudi.l.si qs ab alio §.fi.ꝛ etiam i obligationibus dãdi qñ id quod debetur non potest dari ꝑpter morã vel culpaꝫ promissoris.ff.de in lit.iurã.l.in actionibus.§.fina.de verbo.obliga.l.si seruum.§.fina. igitur videtur ꝙ omnis actio possit dici arbitraria ꝭꝫ hoc.ꝛ tamen hoc est falsum:quia text.dicit hic preterea quasdam sup

[a] ¶Cõdẽnare habꝫ. An ãt ꝛ qñ iudex teneatur interponere officiũ suuꝫ ẽt nõ petitũ. vide distinctionẽ ange.hic i.xxiiij.co. post me.in ꝟ.in gl.satisfieri.

3 ponẽdo ꝙ nõ omnes. ¶ † Quid ad hoc
dicem⁹ q̃uo intelligim⁹. vides ꝙ gl. di
stinguit hic triplex officium: quã prose
quere diligẽter ⁊ vt vides. finaliter cõ
cludit ꝙ in actiõibus bo. fi. astringitur
iudex ad faciendũ quod officio incũbit
sed non in arbitrarijs. immo in eis ei li
berũ est facere vel nõ facere. Vult dice
re gl. ꝙ in his arbitriũ magis abũdat
quia iudex faciet si vult ꝙ in bona fi. in
quibus cogitur facere. ⁊ ideo iste dicun
tur arbitrarie non ille: quia in illis nõ
est liberum arbitrium. in istis sic. Hoc
nõ videt verũ: qꝛ iudex in arbitrarijs
non habet cõdẽnare nisi velit. quia sic
seruaret ꝙ act. arbitrarie nihil valerẽt
nec esset effectus in casu quo pars esset
ꝯtumax nisi iudex vellet: quo nil absur
dius. ¶ Preterea text. iste dicit ꝙ con-
demnari debeat in versic. in quibus in
fi. Quod verbum importat necessitatẽ.
Nam in his que ingerũt damnũ pecu
niarum parti: iudex habet de necessita
te facere qđ officio incumbit: sicut i cau
tione dãni infecti in expẽsis ⁊ fructib⁹
que veniunt offi. iudi. C. de iudi. l. pro-
perandum. §. siue. in aut. de iudi. §. opꝫ.
Et in cautione exigẽda. ff. de mag. cõ. l.
j. §. magistratib⁹. ⁊ ita dꝫ intelligi. ff. de
in lit. iurã. l. in act. q̃ vr̃ facere ꝑ glo. vñ
l. nõ quicq̃d. ff. de iudi. loquit in his que
tendunt ad ordinationem iudicij: vt di
lationes ⁊ talia. C. q̃uo et q̃n iu. l. j. Et si
bene inspicias tex. nõ ponũt in arbitrio
iudicis an cõdẽnatio fieri debeat: sꝫ q̃-
liter vt hic ⁊. ff. de eo qđ cer. lo. l. ij. §. nũc
de officio. Et magis laxa potestas dat
iudici i ac. bo. fi. ꝙ̃ i his arbitrarijs: qꝛ i
alijs datur libera ptãs i istis non. vt. S.
§. proximo. Et ita dicta ratio nõ vr̃ va
lere. Alia vero quã glos. reddit minus
valet: vꝫ ꝙ in his arbitrarijs plerũq̃
duplex fertur sentẽtia. Certe ita potest
dici in actio. bo. fi. q̃n agitur ad traden-
dum sicut in act. ex empto. vel redden-
dum sicut in act. cõmo. vel depositi. vñ
hoc nõ vr̃ saporẽ habere: nec se extẽdit
4 ad omnes arbitrarias. ¶ † Quid dice-
mus. doc. nostri citramõtani dicũt ꝙ in
actionibus bo. fi. valde exuberat bona
fides. Et ideo nedũ in illis venit quod
actum est. imo et alia que prestari eq̃ ...
est: sicut vsure: rupta: cessa. ff. de vsu. l.
mora. §. in bona fi. de act. empt. l. fundi.
in prin. §. j. de edil. edic. l. ediles. in pn.
Sed in acti. stricti iur. solũ venit illud
de quo actũ est: ⁊ qđ in formã cõuentio
nis deuenit. Et ideo in nullo alio ꝙ̃ na
tura actiõis poterat fieri cõdemnatio.
Verbi gratia. Rei vẽdi. prosequitur re
de natura actionis. ideo in nullo alio
poterat fieri condẽnatio. ¶ Sed qꝛ cõ
tingit ꝙ q̃nq̃ reus non potest vel non
vult restituere rem oportuit necessario
ꝙ iura prouiderent ⁊ extẽderẽt offi. iu.
ad cõdẽnãdũ in alio ꝙ̃ natura actiõis
prosequeretur. Et ideo rei vẽ. ⁊ alie in
quibus fit talis extensio dicunt arbitra
rie. Et de hoc potes ponere exempla i
oibus realibus. Itẽ i ꝑsonalib⁹. ꝓmisi
sti mihi loco certo. natura actio. dictat
ꝙ cõdemneris ad dandum in illo loco.
Ponamus quod tu fuisti in mora dan
di ibi. cõuenio ꝗ te alibi. Certe iudex ...
quo noluisti dare ibi nec adhuc das cõ
dẽnabit te in toto interesse prestãdo ...
loco vbi conueneris. Et ita fiet conde
natio in alia forma ꝙ̃ fuit cõuentio ...
ideo tales actiões vocant arbitrarie ...
in alio fit ꝯdẽnatio ꝙ̃ forma ꝯuẽtioni ...
habeat seu natura actionis vel obliga
tionis. et facit. S. de lega. §. cui fundus.
¶ Sed contra hoc potest instari. ⁊ vide
tur falsum: qꝛ si promisisti mihi stichũ
⁊ sit mortu⁹: post mortem ego agam ad
stichũ ⁊ fiet condẽnatio in estimatione
⁊ ita in alio ꝙ̃ obligatio vel actio cõti
neat. Et sic vr̃ ꝙ actio ex stipulatu hoc
casu sit arbitraria. qđ vr̃ aperte falsum
¶ Preterea in actione stricti iuris ve
niunt aliqua preter formã obligationis
sicut fructus post lit. contest. ff. de ...
videam⁹. §. in actio. ⁊ sic vr̃ ꝙ sunt
arbitrarie. ¶ Ad hoc rñdet Pe ...
Jac. dicit ipse iterdũ mutat cõd ...
in act. stricti iuris. interdũ nõ m ...
sed auget. Q̃n mutat tũc aut ...
tate partis ree q̃ non paret sente ...
la mutatio facit actionẽ arbitraria ...
hic. Sed q̃n mutat ꝑpter necessitate ...
quia res restitui nõ põt: qꝛ forte pe ...
post morã: tunc non facit arbitraria ...

Ubi vero cōdēnatio nō mutaꝛ s3 augeꝛ tunc si intrinsecus sicut in fructibus nō facit eā arbitrariā. Sed si extrinsecꝰ facit eā arbitrariā vt ī interesse qđ magis prestatur quando alibi petitur vel minus. ⁊ illud facit arbitrariā. ⁊. in hoc residet tractatus de arbitrarijs. Sed Pe. de bel. pti. plus dicit ꝙ ipse non credit ꝙ aliq̄ actiones sint arbitrarie: nisi que hic ī tex. noianꝛ nisi sola fauiana. ¶ De qua. ff. si quis in frau. pa. l. teneꝛ. §. j. et in hoc finit istum. §. ⁊ tñ per hoc nō vꝛ bene rñsum ad oia cōtraria q̄. s. feci. qꝛ ipse ea nō signat. potest tñ collegi rñsio quo ad aliqua. Primo quo ad illud qđ dꝛ qꝛ actiones bo. fi. deberēt meliꝰ dici arbitrarie ꝙ̄ he: qꝛ in eis magis abundat arbitriū. ⁊ possibile est in act. bone fi. duas ferri sentētias sicut in his arbitrarijs.
5 ¶ † Item est possibile ꝙ in act. be. fi. debeꝛ certo loco. ff. commo. l. si vt certo. ⁊ tñ nō ꝓpter hoc sunt arbitrarie vt. l. in bo. fi. ff. de eo quod cer. lo. Rō est quia q̄cq̄d venit ī bo. fi. act. venit de earū virtute ⁊ ex officio eis inherenti: ⁊ ex eis vires accipienti. Et ideo cū eoꝝ vis ⁊ virtus ⁊ officiū ex eis emanās ad oia extēdaꝛ q̄ bonū ⁊ equū est ꝑstari merito totū eis attribuiꝛ nec eis nomen aliud imponiꝛ. Secꝰ aūt ī act. stricti iuris: qꝛ ille nō pñt extēdi nisi ad id qđ ī ꝯuētiōe deuenit ⁊ ad accessoria intrinseca: ad q̄ offiñ inherēs extēdiꝛ sicut fructus ⁊ expēsas. ⁊ illud expirauit ꝑ sententiā. Et ideo oportuit ꝓuideri largiori ꝓuisione in casibus ⁊ actionibus de quibꝰ hic agiꝛ suꝑ quibus nihil statui potuit certi: sed oportuit dimitti arbitrio iudicis ideo arbitrarie fuerunt merito noiate. vñ rei vē. hꝫ duplex offiñ. vnū coherens ⁊ seruiens qđ ei ex ipsa pura emanat. Uerbi grā. Rei vēdicatio de ꝓpria sua natura ⁊ virtute tēdit ad declarationē dominij. Per officiū vero ei adherens ⁊ deseruiēs fit ei restitutio. vt dixi. s. eo. §. j. ⁊ istud non facit eam arbitrariam
6 ¶ † Sed est aliud officiū qñ res nō restituiꝛ. ⁊ ꝑ arbitriū iudicꝫ estimaꝛ. ⁊ istđ facit eā arbitriā. Et ita potes explicare de alijs ⁊ istđ satis ē coloratū. Et ꝑ hoc tria ꝑria argumenta recedunt. ¶ Nec ob. is. §. in v̄si. in his. ibi. sm cuiuscunq̄ rei de qua actū est naturā. vbi vꝛ velle ꝙ sm naturā actiōis fit cōdēnatio. ⁊ ita vi ⁊ ꝟtute eiꝰ ⁊ debes exponere rei. i. negotij nō attēto mō agendi: s3 restat angusta porta. s. quarta oppositio quā. s. feci. tu dicis mihi qđ iste actiones ideo dicunꝛ arbitrarie: qꝛ sunt stricti iuris ⁊ arbitrio iudicis cōdēnatio variaꝛ. cur ergo actio ꝑscrip. ꝟ. q̄ descēdit ex cōtractibꝰ innominatis nō est arbitraria cū ibi varieꝛ cōdēnatio ⁊ forma obligationis ⁊ cōuētionis. forma cōuētionis est vt fiat vel deꝛ qđ cōuētū est. Hec forma variaꝛ: qꝛ nisi reus faciat vel det fit cōdēnatio ad interesse vt dixi. s. e. §. actionū. Et sic est arbitraria. Similiter vbi fieri est ī obligatiōe nisi reꝰ faciat. fit cōdēnatio in interesse. Cur ergo nō sunt arbitrarie actiōes q̄ ad factū cōpetunt nō vꝛ bōa rō. ¶ Preterea tu dicis ꝙ vbi ꝯdēnatio variaꝛ de necessitate talis variatio nō facit act. arbitrariam. Hoc vꝛ euidēter falsum. Nā si cōuētus rei vē. nō possit restituere rē ꝓpter dolū suuꝫ iuraꝛ ꝯ eū in litē. ⁊ si in infinitū iuratū fuerit fit cōdēnatio. ⁊ tñ ibi fit variatio ꝓpter necessitatē. qꝛ rē ꝑstare nō poterat. ⁊ nemo negare pt q̄n rei vē. sit arbitraria. ff. đ rei vē. l. q̄ restituere. ꝟ. nō pt. ¶ Preterea Pe. dt ꝙ si ꝯdēnatio augeatur extrinsecꝰ: ē act. arbitraria. Et sic sequitur ꝙ actio ex stipulatu sit semper arbitraria. cum ibi veniat interesse extrinsecum. ff. de verbo. obli. l. liber homo. §. fi. ⁊ cōditio furtiua. ff. de cōdi. fur. l. iij. de fur. l. inficiādo. §. j. ⁊ actio. l. aq̄l. ff. ad. l. aquil. proinde. De quibus nunꝙ̄ hoc auditū vel relatū ē suꝑ his malē dicere ꝙ̄ docere. Uerūtamen ex quo docentis officium recepi qđ sentio aperiam. Pro euidentia debes scire quod vbi quis tenetur ad aliquā rem certā ⁊ extat: planū est ꝙ illa petitur ⁊ fit executio in illa si reus prestare pōt ⁊ pars hoc velit. Si ꝟo pars actoris magis velit potest petere ꝙ estimetur ⁊ fiet cōdēnatio in estimatione seu interesse propter ꝯtumaciā rei si res nō extat: tūc si actor eā credat extare vel nō est certuꝫ an extat vel non: tunc res ipsa petitur

a ¶Quero nunqd. De hoc. d. Jas. hic in. vj. colū. post Jo. fab. i additione q̄ incipit: tu vltra scribentes.

⁊ fit cōdēnatio in estima
tiōe. Et intellige qn̄ re⁹
nō fuit liberat⁹ interitu
speciei ꝓpter morā do=
lū vel culpā. Et hoc si cō
stat in rem in ꝓcessu nō
posse dari vl' restitui: q̄2
forte re⁹ de hoc excepit.
Si vero de hoc nō cōsti
terit in ꝓcessu fit ꝯdēna
tio in ipsa re ⁊ si post ap
paruerit eaz non extare
nec in ea posse executio=
nē fieri: peruenit ad esti
mationē. Si vero cōstet
ab initio rem nō extare
q̄uis glo. ⁊ Dy. dicāt ꝙ
res debet peti ⁊ cōdēna
tio fieri in estimatione.
Ego post Innoc. credo
verius ꝙ possit agi ⁊ de
beat ad estimationez vt
de his satis scripsi i bre
uiario meo. C. de sent. q̄
ꝓ eo qd̄ interest ꝓferun
tur similiter vbi factum.
est in obligatione credo
ꝙ possit agi ad factum
Et si pars in ꝓcessu di=
cat ꝙ nō posset vl' nollet
facere fit condēnatio in
interesse. Si vero in pro
cessu non fiat mētio de
hoc: sed cum fit executio
dicit se nolle vel nō pos=
se facere peruenit ad in
teresse. Et hoc vbi pars
agit ad factū si velit age
re ad interesse pōt ab ini
tio: vt scpsi in. d. l. de sen.
que pro eo. vbi opi. do=
cto. diuersas recollegi.
7 ¶† Nunc queram⁹ que
actiōes sunt arbitrarie
quasi is tex. factus non
esset. Et rn̄deo cū impe=
ratore ꝙ iste in q̄bus ar
bitrio iudicis ⁊c. videa=
mus ꝙ de singulis. dicit
tex. satisfaciat vel rē re=
a stituat. Quero nunq̄d *

oēs actio. in q̄bus agitur ad restituen
dū sunt arbitrarie. Et ad hoc respōdeo
ꝑ p̄dicta ⁊ dico ꝙ oēs actiones strictiu
ris in q̄bus fit cōdēnatio ad restituen=
dū rem sunt arbitrarie: ⁊ ad hoc rn̄deo
ꝑ p̄dicta si reus non restituat rē sicut cō
dēnatus est: vel q̄2 nolit vel q̄2 nō possit
ꝓpter dolū vel culpā. ⁊ hic nullā act. ex
cipio nec interdictū. ⁊ in hoc patronum
habeo Ulpianū q̄ hoc plenius dicit q̄
possuz scribere. ff. de rei ven. l. q̄ restitu
re. ꝟ. fi. qui incipit. Hec sn̄ia generalis
¶ Quinimmo etiā offi. iudi. qd̄ est loco
actiōis est arbitrariū qn̄ ꝑ illud dz fieri
restitutio rei. q̄2 forte ille q̄ petit i integ
restitui ante rez possidebat. vt dixi. s. §
rursus. Nā si reus ad iussum iudicis re
stituētis in integrū nō restituat rē co
dēnatur arbitritio iudicis. Et hoc inti
dit tex. hic. in his em̄ et similib⁹ volen=
oēs act. amplecti in quib⁹ talis fit cōdē
natio. Nūquid ergo oēs act. strictiu
ris q̄ ad restitutionē cōpetunt sunt ar=
bitrarie. dico ꝙ nō actu sz aptitudine
nā ita demū sunt arbitrarie si condēna
tio fieret ad restituēdū ⁊ restitutio non
fiat vt hic dicit. Unde si reus rē habet
⁊ actor eligat rē ei manu militari au
ri nō est arbitraria actio. vt. l. q̄ restitu
re. vel in ꝓcessu ꝯstet ꝙ res non extat et
fiat cōdēnatio in interesse tm̄ cessat ar=
bitriū. ⁊. h. d. Pau. exp̄sse. ff. de do. l. arbi
trio. §. nō tamen. q̄ recte glossat hūc tex.
Nec moueat te qd̄ glo. ibi no. ꝙ adhuc
remanet arbitraria illo etiā casu. Quia
verū est vt interesse petitū estimetur ar
bitratu iudicis. Sed non est arbitraria
illo arbitratu de quo hic agitur qui so
lum obtinet: quando condēnatus non
restituit vt hic. ⁊ ibi ptz. Alioquin illa
esset Aurelianen. contra textum
sed credas ꝙ glo. sic intellexit. Unde er
go iste articulus satis expeditus
8 condēnatio ad restituēduz. ¶† Se
quitur in text. vel non exhibeat.
tex. intellige sicut statim dixi si fiat cō
dēnatio ꝙ exhibeat ⁊ non exibeat
ff. de appel. l. creditor. §. iussus. ⁊ si age
9 tur act. ad exhibēdum. ¶† Quid si age
tur interdicto de talbulis exhibē. vel a
edicto quēadmodum testa. aperi. qui
bus pōt.

bus pōt agi in suis casibus: vt no.ff.ad
exhibē.l.iij.§.fi.vel offi.iud.C.de eden.
l.j.ff.de tutel.ꝛ ra.distra.l.i.§.officio.vł
act.ex testō que qñ cōpetit ad exhiben=
dā rē.C.de fideiuſ.l.infra.ad.l.fal.l.si
prediorū.rñdeo ꝙ he oēs sunt actiones
arbitrarie.Cū nō se extendat ad hoc qꝛ
reus iussus nō exhibet.¶Quid ergo si
nō fuit iussus qꝛ forte ab initio agit̃ ad
interesse post morā vel in processu con
stat ꝙ dolo vel culpa nō pōt exhibere
quo casu fit ꝯdēnatio ad interesse.ff.ad
exhibē.l.celsus.§.idem celsus.de tab.ex
hibē.l.locū.§.cōdemnatio non credo ꝙ
sint arbitrarie hoc casu.vt dixi.s̄.i reali
bus ꝛ in personalibus que competunt
restitutione rei.ꝛ ꝑ rationes ibi tactas
Sequit̃ in tex.vel soluat.Dicit glo.cum
certo loco est soluendum.¶Quid ergo
si alias soluere tenetur simpliciter ꝛ nō
solueret.videtur ꝙ non sit arbitraria ꝑ
hanc gl.que hoc supponit expresse.et ꝑ
hoc facit qꝛ tex.exemplificauit de eo qd
certo loco ꝓmissum est.j.versi.in ꝑsonā
ꝛ sic supponit ꝙ alie nō sunt arbitrarie.
¶Quid ergo si promisisti mihi dare sti
chum ex contractu innominato ꝛ es da
re condemnatus ꝛ non das cōuertitur
condēnatio ad interesse nunquid est ar
bitraria.Non videretur posse reddi bo
na ratio cur nō sit.Et idem in cōtracti=
bus innoiatis qñ cōdēnatus dare rem
quā debet in specie non dat.vel si non
possit dare.ꝛ hoc qñ agit̃ ꝛ fit ꝯdēnatio
ad ipsam rem.Secus si ab initio agere
tur ad interesse:seu estimationē.vel si
fieret cōdēnatio in prima sñia in inter=
esse.et idem videtur dicendū vbi fieri
est obliga.iuxta illa que dixi.s̄.in eui=
dētia.Alias vr̃ ꝙ vix possint euitari op
positiones.s̄.facte.¶Sed quid si quis
promisit dare pecuniā.rñdeo ibi nō vi=
det̃ ꝙ varietur cōdēnatio ꝛ ideo nō vi
detur ꝙ possit esse actio arbitraria pro
pecunia.ꝛ hoc nisi esset certo loco pro=
missa.Nam tunc est arbitraria pro pe=
cunia.ff.de in litē iuran.l.nummis.de
eo qd certo loco.l.ideo.Uel nisi petere=
tur vt species:qꝛ tunc iudicatur retro
10 idē qd in spē.vt dixi.s̄.§.pxi.¶†Quid
si promisit dare quantitatem vtpote vi
num bladū ꝛ cōdemnatus nō soluat.
Dic idem sicut de pecunia ꝙ condem=
natio nō variatur:semper eñ remanet
principalis forma ꝛ agit̃.ad vinū vel
bladū licet petatur vltra quantipluri=
mi fuerunt.ff.si cer.pet.l.vinū de triti.l.
in hac.nam tale augmētū nō facit actio
nē arbitrariā.vt dicā.j.ꝓxime.Sed nū
quid qñ certo loco soluendo ꝓmittit̃ ꝙ
vel ex mutuo vel ex testamēto debetur
sunt semper arbitrarie.Dicas ꝙ nō:qꝛ
arbitrariū cesset vbi petit̃ in loco i quo
est ꝓmissum:qꝛ ibi nulla fit variatio a
forma obligationis.Uñ ꝗuis condem=
natio augeat̃ ꝑpter fructus ꝛ interesse
semꝑ remanet ꝑncipalis forma:vt ptȝ.
ff.de eo qd cer.lo.l.ꝙ si ephesi.in ꝑn.et
ideo tex.notāter dicit hic.si alibi petat̃.
Quia secus si in loco promisso.vt iuxta
glo.posui.Et hoc qd in hoc.§.dr̃ habet
locū indubitate qñ ꝓmissū certo loco
alibi petit̃:si re⁹ dicit se velle soluere in
loco ꝓmisso iuxta illa que notant̃ in.d.
l.qd si ephesi.§.j.qꝛ tūc condemnat̃ ad
soluēdū ibi ꝛ si nō soluat iussu iudic; fit
ꝯdemnatio ꝛc.ꝛ in hoc ꝯcordat optime
ista litera.¶Sed qd si vna fiat cōdem=
natio in loco in quo nō fuit promissum
quia forte non fuit per eum oppositum
ꝙ vellet in loco in quo ꝓmisit soluere.
Quo casu supponit dictus.§.interdū.
ꝙ fit condēnatio impetitū:tūc non vi=
derent̃ dicte actiones arbitrarie per ea
que.s̄.dicta sunt.ergo cessat ratio q̄ hic
reddit̃ nisi arbitrio iudicis satisfaciat
ꝛc.ꝛ hoc videt̃ ꝑ.§.s̄.sepius alleg.ff.de
do.l.arbitrio.§.nō tñ.sed hoc non videt̃
de mēte illius titu.ff.de eo quod cer.lo.
Nam lex vocat illam actionem arbitra
riam post simplicē morā.e.ti.l.fi.¶Itē
ille.§.interdum supponit ꝙ causaliter
fit condemnatio ad soluendum in loco
promisso:quia dicit interdū.Et hoc sen
tit hic glo.que incipit.i.bonitatē:ꝛ tūc
actio dr̃ semꝑ arbitraria et sic hec vide
tur cōtraria illis que dixi.s̄.§.nō tamē.
Sed hoc debes intelligere:vt.s̄.dixi.
quia quando fit vna condemnatio ꝛ in
alio ꝙ̃ forma ꝑmeua obligationis ha=
bet:actio potest dici arbitraria sumen=
do large arbitrariā:sed ꝓprie sumen=

do put sumit hic solū arbi. dicit qñ arbitrio iudicis non satisfit. ꝛ ideo peruenit ad aliā ꝯdemnationē ꝙ̄ forma obligationis ꝛ petitiōis habeat. Uñ de illis vr̄ hic solū loqui: aľs nō ꝯgruerēt hec exēpla de eo qđ cer. lo. ꝓmittit dicto pn̄
11 cipali qđ ponit in. §. in qb⁹. ¶ † Sꝫ pōt q̄ri. gl. h. ꝛ vbiꝗ dicit ꝙ tres actio. resultāt arbitrarie qñ debet certo loco. ꝛ additur quarta vꝫ de ꝯstituta: vt iuxta gl. scripsi. Quero nūq̄d possit addi quinta vꝫ obligatio lr̄aꝝ: seu actio ex ea resultās. Uerbi gratia. Per lr̄as obligasti te certo loco reddere centū que mutuo recepisti. Pōt dici ꝙ sic cum sit eade ratio sꝫ ꝓ tanto nō fuit noiata in. ff. vbi plus agitur de hac materia ꝙ̄ alibi: qꝛ cōtractus literarū erat incognit⁹ illo iure. vt dixi satis. §. de ob. lite. vide ibi. ¶ Sequitur post tex. Uel ex noxali causa seruuꝫ dedat ista est antiqua grammatica dedo dedis. sꝫ q̄ritur q̄re et quomodo act. noxalis sit arbitraria. glos. reddit vnaꝫ causam ꝛ tex. aliam. glo. dicit ꝙ ideo dicitur arbitraria qꝛ iudex arbitratur an reus liberetur dādo pro noxa. vel non. ¶ Tex. dicit ꝙ ideo qꝛ nisi arbitrio iudicis dedat cōdēnari dꝫ: he cause non videntur se compati: quia causa que per gl. redditur non conuenit cum illo text. Aliud est enim condēnare pro eo: quia ꝓ noxa nō dat ꝙ tex. dicit ꝛ aliud ꝓ eo: qꝛ ipso sciēte ꝛ nō ꝓhibēte cōmissum est delictuꝫ. Uñ hoc qđ gl. dicit non est nisi reprehēdere tex. de insufficienti causa. ¶ Preterea glos. nō defendit tex. Nā is tex. nō videt ꝓcedere. dicit eñ si is cū q̄ agit arbitrio iudicis non det ꝓ noxa dꝫ ꝯdēnari. ergo supponit ꝙ prima ꝯdemnatio est qđ reus det pro noxa. ꝛ tamen istud falsum est. quia noxe deditio non est in condemnatione: sed in solutione. ff. de re iudi. l. miles. §. dotem. et. §. is q̄. vbi recte concluditur ꝙ nunꝙ̄ iubetur dare pro noxa. sed solum est in eius facultate contra hunc tex. ꝛ hoc apparet. J. de noxa. in prin. Ad hoc potest dici ꝙ is. §. procedit in casu singulari quo agitur ꝛ concluditur ad noxam sicut quando dominus conuenitur pro delicto vicarij. ff. de noxa. l. si ex re. §. fi. de fur. l. si seruus nauē. tunc enim si iussus fuer dare pro noxa ꝛ non dat condemnatu Sed istud restringeret nimis hūc. §. vr̄. videtur qđ debeat casus queri ꝛ reperiri quo dñs iussus nō vult dare ꝓ noxa iudicis arbitrio quia in hoc casu loquitur is tex. Propter qđ videret tex. posse dici ꝙ qui agit noxali debet agere vt appareat ꝙ ꝓ noxa agitur. ff. de noxa. l. in delictis. §. si detracta. Et ex hoc possunt diuersi ꝓcessus fieri. Nam si iudex vult potest ante sententiā partē reā interrogare an vult dare ꝓ noxa. Si dixerit sic ꝛ iudex p̄ceperit ꝙ det ꝛ nō dat fiet condemnatio in pecunia ꝛ hoc vult dicere iste tex. ꝛ hoc casu hec act. ē arbitraria. ¶ Si aūt iudex ꝓcedat ad condemnationē pecunie statim absꝗ alio iussu non est arbitraria illo arbitrio de quo hic tractat vꝫ qꝛ arbitrio iudicis nō noxe dat sed bene verum est ꝙ cadit arbitrium iudicis in his q̄ gl. dicit ꝛ in multis alijs q̄ possunt cadere in processu: sꝫ illa non faciunt arbitrariam illo arbitratu d̄ quo loquit hic. ꝛ ita videt posse
12 intelligi is. §. ¶ † Sed pro deo dic mihi tota ista materia clamat ꝙ in his arbitrarijs fit cōdēnatio ꝺm qđ iudici vr̄ ex bono ꝛ equo ꝺm rei naturā nisi arbitrio iudicis satisfiat. ¶ Quero nūquid sint due instantie. ꝛ nunq̄d sit necesse offerre libellū in secūda sicut i prima ꝛ an ferentur due snie. glo vult dicere ꝙ ferentur due snie: ꝛ ꝑ ꝯñs fiant duo ꝓcessus ad instar act. p̄ncipalis ꝛ act. iudicati. ff. de re iu. l. miles. §. fi. ista questio non est noua. spec. mouet etiā de iureiuran. ꝟsi. sed nūq̄d. ꝛ determinat. ꝙ nō sit op⁹ nouo libello nec nouo ꝓcessu. ¶ Quid ergo actor veniet ad iudicē ꝛ dicet dñe vos cōdēnastis vel p̄cepistis tali q̄ restituat soluat ꝛ exhibeat vel noxe dedat talē rē. hoc facere recusat. Peto ꝛ vestrum officiū imploro ꝙ ex quo nō pōt vel nō vult vobis parere vos doceatis eū ꝛ faciatis mihi satisfieri de dāno ꝛ oi interesse. Et hoc iudex dꝫ facere ꝛ rē estimare: et in eo qđ estimauerit cōdēnare. Et vr̄ duplex snia. Et q̄cq̄d sit vltima videret p̄ncipalior. et de vltima fit executio. ¶ Unde tex. vocat hic primā arbitriū

in scda dicit condemnari vt hic in ver. in qbus supponendo q scda sit vera cõdemnatio ꝛ alibi vocet primã iussuz.ff. de appel.l.creditor.§.iussus.sed hoc intellige vbi reus statim confessus fuit.ꝛ fuit sibi factum pceptum de restituẽdo soluẽdo vel exhibendo.iuxta.l.si debitor.de iudi.tunc enim prima est iussus ¶Sz si esset cognitũ plene de negotio ꝛ pria snia esset lata sup peti.ptib⁹ auditis plene ꝛ p pcessuz:tũc pria esset vere diffinitiua q̃ finẽ ꝯtrouersie iponeret:vt apparet in.l.q restituere:vbi fuit declaratũ pro actore ꝛ reus fuit cõdemnat⁹ ad restituendum.vnde illa est vera diffinitiua que finem controuersie imponit.ff.de re iud.l.j.Jllud tamẽ caue qꝛ quandoqꝫ fertur vna sententia tantuz ꝛ vꝫ qñ ante sniam apparet per processum q reus rẽ pstare non vult.vel non põt.vt satis in supioribus dixi ꝛ ita pt intelligi qđ scripsi de act.qđ metus causa.s.e.§.omnes.ꝟs.qdrupli.

13 ¶†Quero vltimo quis sit effect⁹.an actiones sint arbitrarie vel non.et cur super hoc tãtum laborauimus.certe magnus si gl. verũ dicant.dicũt eñ q in arbitrarijs iuraꝛ in litẽ. Jste est maxim⁹ effectus. ꝛ no.ff.de in lit.iuran.l.in actionibus. ꝛ hic sed hoc non probaꝛ aliqua.l.sꝫ tota die allegaꝛ ad hoc is.§.ꝛ nihil facit. immo videretur potius ad ꝯtrium.Dicit enim q pmittitur iudici scdm cuiuscũqꝫ rei:naturã estimare ꝛc.Et ita supponitur q non iuratur in litez quia tũc nil estimaret.sed iuramentum sequeretur:vel estimaret nõ sequeretnr rei naturã.nec verũ ptũ sed singulare interesse.Juxta illa q̃ legunꝛ.ff.đ in lit.iurã. l.videam⁹.§.fi.cũ.l.seq.ꝛ se. ¶Preterea,hoc non est verum indistincte:q iuretur in litez arbitrarijs. Quia quãdo certo loco promittitur est actio arbitraria vt hic patet.constat autẽ q quando certo loco promittitur non iuratur in litem:quia si in litem iuraret veniret singulare interesse.et tamen constat q nõ venit nisi commune. vt.ff.de eo quod certo loco.l.ij.§.nunc de officio.Et not. in.§.fi.eiusdem.l.non est ergo veruz q in omnibus arbitrarijs iuretur in litẽ.

Ad hoc potest dici q in omnibus realibus iuretur in litem et omnes arbitrarie.Et hoc quando p cõtumaciã vel doluz rẽ nõ restituit. ¶Et hoc est expssuz. ff.de in lit.iu.l.in actionibus.ꝛ.d.l.qui restituere.ff.si ser.ven.l.harum.ꝛ.l.egi. ff.de pignori.l.si fundum.ꝛ idẽ in actionibus ad exhibendum.vt.d.l.in actionibus.ff.ad exhiben.l.iij.§.ij.ꝛ idẽ credo i veris arbitrarijs de quibus hic loquitur quando per contumaciam iudicis arbitrio non satisfit: vt.l.arbitrio. ff.de do.finiũ regun.l.iij.§.si dicantur. et idem forte si per dolum.vt nota.ff.de in lit.iurã.l.minimis. ¶Sed obst.ff.ne vis fiat ei qui in pos.missus est.l.j.§.hec verba.de aqua plu.ar.l.si tertius.§.fin. vide.s.de verbo.obliga.§.fin .vbi satis scripsi. ¶Jtem nec obstat is.§.in quo dicit scdm naturam rei estimate et ita supponitur quod non iuretur in litem: vt magis declaraui:quia loquitur de illa estimatione de qua sic loquitur.ff.de in lit.iur.l. videamus.§.iurare.que est scdm rei,naturaz licet non scdm pretiũ vt dixi.posset tractari materia đ offi.iu. de qua vide plenissime ꝛ ordinatissime plusqꝫ ego scribere possem in specul.de offi.iudi.vbi reperies ad satietatem.et vide.j.de offi.iudi.

&☞Casus positio ponitur.

1 Petitio icerta an ꝛ qñ admittatur.

2 Actor petens castrum vel villam cum suis pertinentijs:an debeat iura illa ꝛ pertinentias specificare.

3 Quid si petat fruct⁹ vel expẽsas:an debeat declarare quãtitatem earum.

4 Et an interesse debet estimari si principaliter petitur.

5 Quid si quis petat subiectionẽ vel ius taliandi vel aliquod ius super aliqua villa:an debeat illud specificare.

6 Quid si ago ꝯ titiũ dicẽs q vẽdidit mihi vł donauit mihi qcqd hꝫ i tali villa vł bõa q̃ habuit a tali:an libel.pcedat.

7 Quid si qs petat obedientiã ꝛ subiectionẽ sibi adiudicari sup certe ville hominibus ꝛc.an illa debet declarare.

8 Uniuersitas iuris si non potest peti per actionem realem:an possit peti p actionem person alem.

9

10 Quid si obligasti mihi oia bona tua si ago hipo. an dbeo specificare.

11 Petitio incerta lz non debeat admitti: si tn̄ admissa fuerit processus non vitiatur. dz tn̄ declarari in quacūq3 parte ꝓcessus si petatur.

12 Sentētia qualiter ꝛ qualis dz ferri a iudice certa vel incerta. vide.

13 Judex si cōdēnet titium in his q̄ ex actio. apparebit eum debere: an valeat sententia.

14 Snia incerta sup accessorio valet reseruata taxatione.

15 Curare dbet iudex vt ferat sniam certā: sed sup quo ꝟsatur ista cura iudicis. vide.

a ℂCurare. Diuide ħ ꝑm ange. ꝛ sūma sic. Judex dz ferre sniaz certā etiaz sup libello icerto si incertitudo ē in ꝑtāte iudicis. h. d.

b ℂIncerta admitta tur. de hoc vide Jaso. hic, in ꝑnc. ij. colū. ꝟs. iij. no.

Curare[a] aūt

1 dz iudex. ℂ†Iste. §. tangit practicā ꝛ loquit̄ generaliter de oibus actionib⁹ dando instructionem iudici quō debeat iudicare. Jn quo pōt sic poni casus. ℂDn̄e imperator ego statim audiui qd iudex ex bono ꝛ equo dz estimare quem admodū actori satisfieri debeat. Dicatis mihi nunquid dz estimationē certā exprimere ꝛ declarare. rn̄det impator ꝙ iudex curare dz vt oi modo ꝛc. ꝓsequere text. ℂGl. huiusmodi. §. sunt satis plane quarum effectus patebit per infra 3 scripta. ℂOppo. text. dicit ꝙ quantum est possibile debet certam ferre sententiam. supponitur ergo quod si non sit possibile feret incertam et quando valebit. Et tamen constat ꝙ sententia incerta non tenet. ff. de re iu. l. in sententijs. C. de sentē. que sine cer. quan. l. iij. ℂItem opponitur hic dicitur ꝙ iudex debet curare quod certam ferat sentētiam etiam si de incerta quātitate apud eum actum sit. ꝛ ita supponit quod petitio incerta admittit̄. Cuius contrarium patet. ff. de rei vēdi. l. si in rē. deposi. l. j. §. si quis argētum. de iureiuran. l. pretor. ℂ†Ad hoc quod ista 2 videas. ꝛ ꝑ consequēs intellectum huius. §. qui ex his pēdet preposterum ordinem textus examinando. primo an petitio incerta admittatur[b] ꝛ quando. b Et videtur ꝙ petitio incerta debeat admitti. ff. de rei vēdi. que de tota. §. fina. C. de anna. exce. l. fi. ĵ. proxi. §. super hoc est aduertendum. quia interdum contrahitur obligatio ad incertum: interdum ad certum: vt patet. ff. de ꝟbo. obl. l. stipulationum quedam. cum. l. sequē. ℂIn primo casu si sit talis incertitudo que non vitiet obligationem admittitur petitio incerta iuxta naturam obligationis. vt si promisisti hominē in genere vel duo alternatiue vel si constituisti mihi aliquam seruitutem incertam vt vsum in tuo nemore ad omnes meas necessitates ꝛ in multis alijs exēplis de quibus. ff. de verbo. obligati. l. vbi autem. per totam. l. quia nisi ageretur scd̄m naturam obligationis actor succumberet: vt. ĵ. proxi. §. versi. hic autē. Sed si obligatio continet certum vel res pro qua agitur est certa: tunc obtinet ꝙ petitio dz esse certa vt. d. l. si in rē. Unde tamē verum est ꝙ etiam illo casu incerta petitio admittitur ex causa q̄n certificari non potest. vt. l. que de tota. §. fina. de fur. l. in actio. ꝛ hoc in singularibus actio. in vniuersalibus ꝛ generalibus res non specificatur: ꝛ hoc intēdit gl. ꝛ plenius. ff. de edē. l. j. ℂ†Quid 3 ergo[c] si quis petat castrum vel villam c cum suis iuribus ꝛ pertinen̄. nunquid dz iura illa ꝛ ꝑtinentias specificare. Uidetur ꝙ sic: quia rei vē. est actio singularis. vt. d. l. si in rem. Potest dici ꝙ non quia ista petuntur tanq̄ accessoria. vnde accessoria non habent in libello spe

c ℂQuid ergo. Sed q̄d si iudex ꝓnūtiauit sic. ꝓnūtio vt ꝓnūtiauit talis iudex in tali cā. an valeat snia. vid hic ꝑ ange. circa fin. ij. col. ꝟ. q̄d si iudex. vide Jas. hic in viij. col. cir. fi. ꝟ. q̄rit ergo i ꝑmis.

cificari.extra de excep.c.cum ven.de re
4 sti.spo.c.ad sedē. ¶†Quid si quis petat fruct⁹ vel expēsas:nunqd dz declarare quantitatē eorum doct.iur.cano. dicunt ꝙ non si petantur accessorie. vt not.Inno.de li.obla.c.significantibus. ¶Sed contra hoc videt̄ expresse.ff.de edil.edic.l.ediles.§.item sciēdum. in fi. ibi cum dicit nisi fuerūt nominatim iniuncta.⁊ loquit̄ de accessorijs. Sed dic nominatim iniuncta.i.expresse petita: non autē specificata.nec de hoc intendit ꝑm materiā. tamē iudex bene faceret si faceret specificari ꝑterea hec petēte si possint specificari ꝑ actorē ⁊ hoc de fructib⁹perceptis ante lit.cōte. Futuros enim nō posset estimare cū non sciat q̄ erūt nec quātū lis durabit. Sed
a quid ᵃsi agit̄ ad interesse.nunqd quātitas dz certificari ⁊ declarari.glos.hic sentit ꝙ non.in glo.quando alia actio. Idem gl.finalis alibi dicit ꝙ interesse petitur pro certi conditione. ¶Et ita supponit ꝙ certa quātitas debet peti. Pro prima opi.videt̄ quasi expressum. ff.si quis in ius vocā. non ie.l.fi. de arbi.l.diē proferre.§.fi.de verb.oblig.l. si penam.in fi.eo.tit.§.liber homo.l.fi. in quibus videtur cōcludi interesse incertum peti.⁊ glo.vbiꝗ sic intelligit:videlicet ꝙ petitur incertum tn̄ post certificatur in processu.Pet.de bel. per.q̄ parum aut nihil aliud dicit hic videtur tenere ꝙ vbi interesse petitur principaliter ⁊ ꝑteritū ꝙ dz estimari ⁊ certa quātitas peti:sed vbi petitur accessorie vel futurum non.Uerbi gratia.si promisisti factum ⁊ nō fecisti potest agi ad interesse.vt.l.siquis alio.§. fi.ff.de re iudica.tale interesse petit̄ principaliter et dz estimari in libello. vt si dedisti damnum:⁊ ago actione.l.aquilia.⁊ multis alijs actionibus q̄ ad interesse dantur. Sed accessorie petitur quando agitur principaliter ad rem ⁊ nihilomin⁹ petitur interesse ꝓpter morā.vt in actione ⁊ empt.incerti condi.ex mutuo.tunc sufficit certificari in ꝓcessu et maxime quando debetur ex mora: cū tunc non possit certificari. cū crescat vsꝗ ad sentētiā/quinimo vsꝗ ad executionē quā-

doꝗ.Uide.ff.de triti.l.in hac.ff.si certum peta.l.
5 vinū. ¶†Et ꝙ debeat interesse estimari quando principaliter petit̄. idem Pet.probat: quia illud interesse est preteritū ⁊ preterita sunt certa.s̄. de verbo. oblig.§. conditiones. ⁊ sic quasi certum petendum. Pro opi.facit.ff.de ver.obli. l.stipulationes nō di.in fine primi r̄n̄si.ibi iuxta estimationē facti dādā esse petitionē. Negādū tamē nō est quin ex ista causa admittat̄ sine certificatione cū iuramento etiam vbi principaliter petitur vt dictū est s̄.⁊ hanc opi.amplectit̄
6 consuetudo. ¶† Quid
b si quis ᵇ petat subiectionem vel ius taliādi vel aliquod ius generaliter sup aliqua villa:nunqd oportet specificare singula. videtur quod sic. Qr confessoria est actio singularis et sic non datur pro tali vniuersitate vel generalitate. Sed oportet singula specificari. verius videtur cōtra. vnde credo ꝙ vbicūꝗ agitur de vnico actu faciendo vel declarando ꝙ illud ius possit peti per actionem singularem vniuersaliter vl' generaliter ꝑm formā obligationis.vel rei naturam. Sed vbi concluditur ꝑ modum principalis ad dandum vel restituēdum rē: vel summaz singularē:tūc illa est certificāda ⁊ specificanda. Uerbi grā. Peto declarari ꝙ fullones vel car-

a ¶Sz qd. Quid autē si iudex in snīa expresse se retulit ad quoddā instr̄m qđ non fuerat in cā ꝓductū:an valeat snīa.vide hic per ang.in fin. ij.col. ꝟsic. q̄rit Bal.et ꝑ Jaso. hic in.viij. col. in fi.ꝟsi.qd autez si iudex.

b ¶Quid si qs. Quid autē si iudex dicat cōdemno si ē probatū: al's absoluo.vide hic ꝑ Angel.in iij.colū. cir. me.ꝟsic.qd si iudex dixit condemno.si est ꝓbatum. ⁊ ꝑ Jas. hic in x. col. ante me.in.ꝟsic. querit etiā Ange.

nifices talis ville i suo nouo igressu de
bēt mihi taliā ẜm facl'tates suas. vl' qḋ
sint rusticiabiles mei. talis petitio ad=
mittitur: quia certum petitur videlicet
declaratio talis iuris ⁊ hoc est clarum
⁊ certum. Idcirco nihil aliud habeo de
clarare illi contra quem ago qui forte
me turbat seu impedit vti iure illo. Sz
si peterem mihi aliquid dari vel resti=
tui ab illo contra: quez ago: tunc debeo
declarare ⁊ certuz dicere. Uerbi gratia:
Dico contra vnum de carnificibus ali
cuius ville quod carnifices noui debēt
mihi in nouo ingressu taliam scḋm fa=
cultates suas: et quod ipse est carnifex
nouus quare peto taliaz ab eo mihi da
ri. Sine dubio ego credo ꝙ debeo dice=
re quantum peto pro talia vt possit de=
liberare an talia sit ẜm facultates suas
qui hoc casu taliā petit principaliter. ⁊
hoc argumento predictorum. Quid si
non petitur principaliter sed in conse=
quentiam. Uerbi gratia. Ago contra ti
tium dicens me habere tale ius serui=
tutis super ipso: quod peto declarari ⁊
hoc declarato peto per officium ip̄m co
gi ad prestandum taliam secundum fa
cultatē suam: nūq̄d procedit talis peti=
tio. Uideretur quod sic per predicta. Qr
ipsa talia per modum accessorij. peti=
tur declaratio namq3 est principalis cō
clusio in reali. vt satis dictum est. s. §.
eque. ⁊ sic residuum venit accessorie p
officium iudicis vt ibi. ⁊ facit bene. C.
in quibus causis col. cen. l. p̄ma. lib. xi.
Sed huic obstatur: quia in rei vendi=
catio. declaratio est conclusio principa
lis: ⁊ rei restitutio venit per officium iu
dicis. vt. l. qui restituere. ff. de rei vendi
catio. ⁊ tamen in rei vendicati. res que
venit per modum accessorij debet desi
gnari. vt. l. si in rem eodē titulo. ¶ Sed
ad hoc potest responderi quot res desi
gnatur in rei vendi. quia alias nō pos=
set designari dominium pro quo agi=
tur quod i re insidet nec ipsa causa p̄n=
cipalis agendi. Sed hec causa agendi
bene patet absq3 designatione summe.
Unde in hoc aduerte: quia res super
qua principalis intētio ⁊ cōclusio fun
datur est designāda: sicut in titulo que
stionis nostre designatur villa seu ca
struz. Et hoc designato non oportet de
signari id quod venit accessorie: sed si
principale et accessorium sint idem vel
vnum nō potest designari sine alio: tūc
illud designandum est. Sicut si agem
pro seruitute itineris debita a tali fun
dō oportet designari funduz nec est di
uersum in rei vendicatio. ⁊ confes. quo
7 ad hoc. ¶ †Sed quid si ago contra ti=
tium dicens quod vendidit: vel dona=
uit: vel legauit mihi quicquid habet in
tali villa: vel bona que obuenerūt sibi
a tali. nunquid procedit libellus. vel
an oportet quod declarem et specificez
bona illa singulariter. Uidetur quod
non debeaz specificare in libello. Quia
forma obligationis est talis. et sic suffi
cit ita petere per ea que hic notantur ⁊
que. s. sunt dicta. Et hoc videtur tene
re Specu. titu. de li. §. iam nunc. ⁊. § in
xta. de actio. seu pe. §. j. versicul. quid si
peto. Pro quo facit. ff. de legatis. iij. l.
vxorez. §. legauerat. Quia quodammo
do videtur certa demonstratio. ⁊ ita ha
betur pro designatione. ff. de oper. no=
ui nuntiati. l. de pupillo. §. qui nuntiat.
Et pro hoc facit. ff. de rei vendica. l. si in
rem. §. fina. versi. admittitur petitio ser
ui qui fuit ex tali hereditate. In contra
rium videtur quia libellus certus esse
debet vt per euz reus possit instrui an
cōtendere vel cedere debeat. Unde cuz
ex isto non possit instrui non est admit
tendus. Solu. satis videtur admitten=
dus contra illum qui contraxit. ⁊ cōtra
tio: quia libellus datur vt reus possit
certificari ⁊c. ¶ Nunc reus debet esse
certus magis quam ego de his que si
bi obuenerunt vel que habet in tali lo
co: quare ⁊c. ¶ Sed contra tertium con
tra quem agitur reali: non videtur ad
mittendus. Quia cessat predicta ratio.
¶ Unde si admitterem: cum difficulta=
te admitterem. Et in casu tamen quo
non posset melius declarare. et quic=
quid sit in iuramento oportet qḋ sit cer
tus quia alias non posset iurare quod
reus possideret: nec quod ipse sit do=
minus que oportet ipsum iurare quia
illa sunt de fundamento petitionis.

8 ¶†Sed quid[a] si quis petat obedien-
9 tiam et subiectionē sibi adiudicari sup hominibus certe ville. ꝛ illa que subiecti facere debēt suo domino iustitiario nunquid illa dꝫ declarare. Videretur ꝙ sic. Quia illa nō sunt certa. sed satis potest dici quod sufficit declarare in articulis. extra de prescrip. c. auditis. quia talis obedientia censetur vnum corpꝰ plures species sub se continens. Unde sufficit totum corpus petere sicut sufficit petere gregem. ff. de rei vendicatio. l. j. §. fina. eo. titul. l. vendicatio. non vt gregis: ꝛ hoc si certum sit de consuetudine vel de iure quod verbum importat: alias si esset dubium non videtur
9 cur nō esset opus declaratione. ¶†Sꝫ queritur vltra. certum est quod vniuersitas iuris non potest peti per actionē realem: sed an per personalem. Non videtur. sed singulares res sunt petende. ff. de here. ven. l. qui. filij. §. j. C. de here. ven. l. qui tibi. Contrarium est expressum quia hereditas petitur per actionem ex testamento. C. ad trebel. l. ꝛ sine scriptura. ff. de fideicom. here. pe. l. fin. cum no. ꝛ per act. ex stipulatu. ff. ad trebel. l. facta. §. j. vnde videtur verum qđ hereditas tota possit peti. ꝛ tunc res nō designatur: ꝛ etiam singulares: ꝛ tūc eas designari oportet. vt nota. ff. ad trebel.
10 l. restituta. ¶†Queritur vltra. qđ si obligasti oia bona tua mihi ago hip. vt ea mihi dimittas nunqđ possum sine alia expressione vel an habeo exprimere singula. vr ꝙ habeam exprimere quia hipo. est actio singularis i qua necesse est res exp̄mi vt. s. dixi. ¶Preterea ista omnia bona important vniuersitatē iuris. ff. ad treb. l. nā qđ. §. fi. cū. l. seq. ꝛ vniuersitas iuris non pōt peti p ac. realē. vt. l. vēdito. s. alle. ¶In ɔ̄trium videtur ꝙ q̄s uis hipo. sit realis tñ fundatur ꝛ causatur ex nuda ɔuentione ꝛ obligatione vt satis dixi. s. eo. §. itē seruiana. Ex quo ergo talis obligatio admittitur cur nō talis petitio. videtur ꝙ immo talis petitio admittatur in certa vbi obligatio est incerta. vt dixi in supiorib9. ¶Preterea hip. competit pro fideicommisso vniuersali. C. communia de le. l. j. et. ij.

¶Preterea cessio bonorum vniuersalis admittitur cur nō dimissio bo. pos. q̄ p hipothe. auocatur si talē libellū recipere ego reciperē eum ɔ̄ obligationē non ɔ̄ tertiū possessorē p ea q̄ dixi. s. in q̄stione. sꝫ ad qđ ago de hoc scripsi. s. de acquiren. per arrog. §. j.
11 ¶Nota ꝙ lꝫ petitio incerta non debeat admitti: si tñ admissa fuerit nō vitiatur ꝓcessus verum est ꝙ debet declarari in quacūqꝫ parte ꝓcessus si hoc requiratur. C. de anna. ex. l. fi. vbi erat incertissima. ꝛ tamē tenet als ꝛ non operaretur interruptionē vt ibi scripsi. ꝛ dꝫ fieri ꝓnuntiatio extra de sen. ꝛ re iudic. c. cuꝫ bertoldus. de rescr. cum dilecta. de ordi. co. cum dilectus. de ca. mo. c. dilect9. p doct. ꝛ p Inno. extra de sepul. l. certificari. Ex his appet quo modo agitur de incerta
12 quantitate vel re. †Restat videre quomō sententiandum sit. ꝛ in hoc stat intellect9 huius. §. ꝛ glo. sup quo sciendum ꝙ aut q̄ritur quomodo sententiandū sit super principali. aut quomodo sup accessorio. si sup principali: tunc aut petitio continet certam et designatam q̄ātitatē vel reꝫ: aut incertā. Primo casu certū est ꝙ snia dꝫ esse certa. vel p designationē rei vel q̄ātitatis. vl p certā relationē vl demōstrationē: vt condēno te petituꝫ. ꝛ sic intellige. C. de sen. q̄ sine

a ¶Sꝫ qđ. Quid vero si iudex dicat in snia titiū absoluo ꝛ expensis victū victori nobis ꝛ successorib9 nostris taxatiōe reseruata an videatur fcā cōdemnatio. vid angel. hic in iiij. co. post p̄n. ℣. qđ si iudex dicat titiū obsoluo. et p do. Iaſ. in xj. col. post prin. in ℣s. vlti. vt nihil.

certa quãtitate.l.j. et.ij. ff.de re iudi.l.in senten=tijs. ⁊ hoc dicit is.§. cu=rare debet ⁊c. et adeo cu rare: q2 non valebit snia nisi sic curauerit et fece=rit.C.de sen. q̃ sine certa quãtitate.l. penul. ⁊ fiñ.

13 ¶†Quid si condemnet reũ in his q̃ ex actis[a] ap parebit eũ debere. nun=quid valet snia. Videt̃ q̧ sic: q2 hoc apparebit per processum. vt.d.l.in sententijs.ff.de ma.te.l. noiatim. ⁊ pro hoc vt ex de excep.c.cum venera=bilis. ⁊ hoc videt̃ tenere ibi Inno.s3 gl. videt̃ no tare cõtra.C.de sen.que sine cer.quãti.l.peñ. pro qua facit: q2 acta ⁊ atte=stationes vt plurimum sunt dubie: ideo op3 sen tẽtiã declarare. Potest dici q̧ valet in predictis terminis. Sed si diceret cõdẽno te in quãtitate contenta in instrumẽto pducto p actorem vel p testes in ea concordan=tes. credo q̧ valeret: q2 refert se ad quid certũ ⁊ clarũ p.d.l. in sentẽtijs. caueat tñ iudex q̧ super toto iudicet. vt.j. dicet̃.

a ¶Ex actis. d hoc vide Ang. h post p̃n. ij. col ꝟ. ex quo not. q̧ in dubio.

¶Scdo casu qñ petitio ptinet incertũ. Tũc aut de natura obligationis seu rei ad quã cõcludit̃ nulla est certificatio fa=ciẽda: ⁊ tunc valet snia ita incerta sicut est peti tio. Verbi grã. qñ petit̃ homo pmissus in gene=re vel alternatiue natu ra obligatiõis ⁊ rei que petit̃ h3 vt petat̃ incer=tum nec certificandũ in pcessu: immo caderet si certũ peteret.j. pri.§. ꝟ. huic autem. ideo iudex nõ h3 curare q certã ferat sniam: vt hic not. Exemplũ autẽ tertiũ qđ glo. ponit vc3 qñ agitur noxali: nõ placet: q2 ibi potest ferri cer=ta snia vt videbis.j. de offic. iudi.§.j.ff. de re iudi.l.miles.§.j. sed potes ponere alia exẽpla si pmisisti seruare indẽnem aduersus rem publicam vel aduersus aliquã cui tenerer posse3 forte ex admi nistratione vel al's: isto em̃ casu si ago vt condẽneris ad me seruandũ indẽnẽ valet sentẽtia.C.de sen.q̃ sine cer.quãti ta.l.ij. q2 nihil aliud petebat̃. Sed si pe terẽ dãna vel aliquid aliud q2 nõ serua bat indẽnis secus esset nam illud debe ret declarari in libello ⁊ in snia. vt.s.di xi in materia petitionis. ¶Item potes ponere plura exẽpla si petã pcessus fa ctos tali tpe cõtra me nullos declarari p eo: q2 iudex excõicatus erat vel quia absens. ex de postu. prela.c. tãta. de do. ⁊ cõtu.c. veritatis. vel petam ius epale vel iustitiarius iura que iusticiario de=bentur vel aliquem esse ita habilem de volũtate. ex de sen. excõ.c. cũ venissent. de pcu.c. auditis. de appel.c. bone. ⁊ in nullo talium casuum habet locum is.§. ¶Itẽ de vniuersali actione qñ vniuer saliter agit̃.ff. si pars here. pe.l. nõ pos=sumus. si autem p certa re: tũc esset illa declarãda vt ad restitutionẽ illius con cludatur. Nã res singularis põt peti p actionẽ vniuersale3 ⁊ tanq̃ singularis vt.s. dixi. Si tamẽ cõcluderetur vniuer saliter cõtra illum qui vnã rem tenet ⁊ diceretur cum tenere hereditatẽ nihil haberet specificare actor nisi in execu=tione: et sic nec iudex. extra de offic. or=di.c. conquerente. nec h3 locũ noster.§. ¶Quid in actionibus generalib' sicut tutele pro socio. Credo qđ sicut petitio gñalis ⁊ incerta admittitur qđ snia ge=neralis valeret. si em̃ petitio contineat qđ cõpellat̃ reddere rationẽ de admini stratione sufficere debet q̧ ad hoc reus cõdẽnet̃. s3 postea d3 dari arbiter q sin=gula discutiat: ⁊ iudici referat ⁊ coram illo specificabit̃ p articulos.ff. de cõdi. ⁊ demõ.l. si cui.l.iu.l.vix. ⁊ tũc iudex cer tam pfert sniam ⁊ in certa summa cõdẽ nabit. Et hoc casu obtinet is.§. cũuis,

de incerta quantitate actum ab initio
fuerit nihilominꝰ curare debet qd cer=
tam ferat sñiam negotio vt premittet
examinatio. ꝛ facit. ff. fa. herc. l. item la=
beo. §. sꝫ si. ¶ In tertio casu qñ fuit peti
tio incerta de natura tñ rei vel obliga=
tionis esset certificanda. verũtamẽ fuit
incerta admissa vel de volũtate partiũ
vel al's qꝛ certificari nõ poterat quo ca
su admittit: vt. §. dictũ est tũc ꝓprie hꝫ
locũ is. §. qd iudex hꝫ curare vt certam
ferat sñiam: q̃uis de incerta quãtitate
vel re actũ fuerit. vt. l. qui de dota. et. l.
in furti. ¶ Sed quid si nõ posset iudex
certificare: qꝛ forte testes nõ declarãt rẽ
vel quãtitatem sicut nec actor quid fa=
ciet. Uidetur qd nihilominꝰ ꝓnunciare
debet: qꝛ tex. dicit quãtum est possibile
certã sñiam ꝓferat. ꝛ sic supponit. imo
expresse dicit ꝙ eã ꝓferat saltẽ qualem
poterit. ¶ Istud nõ videtur de mẽte iu
riũ que volũt sñiam certã ferri. vñ istud
impossibile nõ sonat qd det eã incertã:
sed qd eã reddat certã quãtũ plus pote
rit. Uerbi grã. petebas centũ libras nõ
declarabas monetam. iudex in sua sñia
debet eã declarare. vel petebas legatũ
saluo eo qd est p. l. fal. datrahẽdum. iu=
dex dꝫ declarare hoc q̃tuꝫ est sibi possi
bile. si autẽ nõ sit possibile: tũc dꝫ absol
uere reum qꝛ actor nõ ꝓbat. Uerbi gra
tia. tu petis vnũ scyphum quẽ mihi cõ=
modasti vel penes me deposuisti nõ di
xisti põdus qꝛ nesciebas nec testes de=
clarãt. quid fiet. Uidetur qd debes suc=
cũbere qꝛ q̃uis admittatur libellus cũ
iuramẽto nihilominus opꝫ ꝓbare pon
dus ante sñiam. vt notat in. d. l. in fur=
ti. ff. deposi. l. j. §. si quis argẽtũ. cuꝫ igit
nõ ꝓbes succũbis. ꝛ hoc nisi in actioni=
bus ꝛ casibus quibꝰ ex dolo iuratur. de
quibꝰ dixi. §. §. preterea. qꝛ tũc cũ iura=
mento fit condemnatio incerta. ¶ Sed
quid si vterqꝫ ꝓbat equaliter nec con=
stat quis est actor nec quis est reus. Re
sponsio. qꝛ iudex in dubio nõ feret sen=
tentiã. vt ꝯsueuit notari. C. vti possi. l. j.
ex̃ de ꝓba. c. licet. iste tñ casus vix occur
rit: qꝛ vix est quin sciat quis actor quis
reus ꝛ qd ꝓbatur vel nõ vt ibi scripsi ꝛ
in oibus põt ꝓcedi ad qõnes. ex̃ de de=
posi. c. j. ꝛ de hoc. ff. de interdi. §. retinen=
de. ¶ Sꝫ quid si qs petat omne impe=
rium in aliqua villa vel territorio. facit
articulos sup expletis diuersis probat
aliquos alios non. Uerbi grã. ꝓbat qd
cognouit de aliquibus causis misti im=
perij vel iurisditiõis. nõ autem ꝓbat ꝙ
aiaduertit in aliquem vel mulctauerit
nunqd iudex adiudicabit sibi totũ im=
perium. ꝛ an valebit sñia gñalis ex quo
fuerint articuli specificati. Inno. videt
velle qd iudex ꝓnũtiabit sup articulis
ꝓbatis: sup alijs supsedebit. ꝛ ita not.
extra de except. c. cũ venerabilis. et idẽ
sequit Spe. de sen. §. quaŕr. ver. Itẽ qd
est incerta. sed hoc nõ videt verũ. qꝛ ex
quo petitio fuit vna nõ põt ꝓnũtiari ꝓ
parte: ꝛ ꝓ parte dimitti. ff. fa. hercis. l. in
hoc iudicio. c. si ad rẽ. de iud. l. j. ¶ Pre=
terea: sicut sufficit vti parte fundi ad
acquirẽdã possessionẽ totiꝰ sic et aliquo
articulo imperij. ff. de acq̃r. pos. l. possi=
deri. igitur ꝓbatio illa sufficit sibi: ꝛ dꝫ
sñia ferri in totũ ꝓ actore. ꝛ hoc nisi reꝰ
possideret vel explicasset articulos non
ꝓbatos. vt. l. qd meo. §. fi. eo. tit. vide de
his. ex̃ de prescrip. c. aute. ꝛ scripsi in bre
14 uiario. C. de emã. li. l. j. ¶ † Satis ergo
locuti sumꝰ de sentẽtijs ferẽdis sup pñ=
cipali. qd si sup accessorio. Oẽs docto.
iur. cano. tenẽt ꝙ valet sñia incerta re=
seruata taxatiõe. ꝛ hoc sequunt oẽs cu
rie. vñ condẽnãt in fructibus ꝛ expeñ.
reseruata taxatione. idẽ videret dicen=
dum in dãnis et interesse ꝛ quibuscũqꝫ
casibus. vbi accessorie aliqua petũtur.
ita no. in. d. c. tãta. ꝛ est expressum de do
nat. c. inter dilectos. de ꝑcu. ex insinua
tione. cũ multis. hoc etiã videt funda=
ri. p. l. C. si qs alij vl' sibi. l. cũ ꝓpria. in fi.
vbi ꝯducit possessionẽ cũ taxatione fru
ctuũ ꝛc. Sꝫ illa magis diceretur facere
cõtra supponit eñ ꝙ taxent in cõdẽna
tione: sꝫ facit in hoc qꝛ loquit de taxa=
tione supponẽdo ꝙ condẽnatio ꝓcesse
rat. Quicqd sit securiꝰ esset cõdẽnare in
certa summa vl' quãtitate negotio priꝰ
examinato. sicut etiam leges ciuiles vi=
dent velle in expẽsis q̃ primo debẽt ta=
xari ꝛ post iurari ꝛ nouissime adiudica
ri in aut. de iudicibꝰ. §. oportet. et facit

ff.fa.herci.l.itē labeo.§. sz si religionib⁹.in hoc nō insisto:qꝛ tñ vsitatū est de cōtrario ꝙ nō crederetur mihi.in hoc tñ aduerte ꝙ ꝗuis cōdemnatio valet in summa incerta:in accessorijs tamen cōdēnationis modus debet esse certus. Naz si diceret cōdemno te in expensis si que debentur nō valet.ff.de iudi.l.in sententijs.§.qui nō fortez.Ideo nō valet condēnatio in expensis de iure si frequenter fit. sed de qua sententia loquitur hic an de interlocutoria vl' diffinitiua nō est dubiū ꝙ de diffinitiua. Quid de interlocutoria.Uidetur ꝙ valeat incerta. nā condēnatio fit in expensis nulla expressa quātitate interloquēdo forte rōne retardari ꝓcessus:vel alia de causa.ex̄ de ꝓcu.c.audi tis.¶Itē reuocaṫ q̄cq̄d post appellationē factū est.ex̄ de appel.significauit.et.c.cuz causa.super hoc debeat aduerti materia in qua ferṫ interlocutoria.sicut.s.dixi i diffinitiua. Nam si materia exigat certitudinem debet fieri certa al's pōt valere icerta.Uerbi gratia.fiunt positiones vel articuli ego dico aliq̄s esse impertinētes vel captiosas ꝛ non esse respōdendum ꝛ sup hoc peto ius.sine dubio iudex dꝫ declarare specifice q̄b⁹ positionibus est rñdendum ꝛ quib⁹ nō:al's sententia sua esset recisoria. ¶Sz interdū valet icerta.Uerbi gr̄a.petēbā diē ad ꝓponēdas exceptiones.ego dicebam te nō debere admitti ad aliquas ꝓponendas.vel te nō debere admitti ad aliq̄s testes ꝓducēdos.vel dicebā laicos nō debere admitti ad deferendū testimoniū si super hoc detur generalis interlocutoria nō dubiū ꝙ hec valet et tenet quia hoc petebaṫ vt dixi.s.vnde sufficit sentētiare sicut petitur qñ materia hoc requirit sicut est in predictis exēplis et in multis alijs q̄ possunt reperiri. dicit ergo is.§.

15 qꝛ curare debet iudex ꝛc.¶†Sed q̄ est forma ꝛ materia hui⁹ cure.rñdeo debet perfecte videre ꝓcessuz ꝛ cūcta rimari. ꝛ si ex ꝓcessu nō appareat ꝙ possit ctiā ferre sententiā debet vocare partes ꝛ interrogationes facere ꝛ etiā testes si videatur ꝙ minus clare deposuerint vt magis declarēt.ex̄ de ꝓba.c.in pñtia.de test.c.cum clamor.ff.de interro.acṫ.l.vbicūq̧.¶Item dic ꝙ nedum debet iudex sniaz certā dare ꝛ in re ꝛ in quātitate petita:imo in alijs ex quib⁹ posset per sniam dubiū oriri in futurū.concedo tñ ꝙ si hoc nō faciat nō annihilatur ex hoc snia.ff.de fideicō.lib.l.si legatario.§.fi.de suspec.tuto.l.hec em̄.an aūt incertitudo personarū vitiet.dic ex̄. de offi.ordi.c.ij.¶In glo.ꝛ in scriptis in fin.dic multos alios casus rescripsi in.d.l.fina.vide ibi qꝛ hoc non est proprium hic.

1 ☞ Casus positio poniṫ in principio.

2 Jure antiquo an erat introductum q̄d plus petens q̄ȝ sibi deberetur amittebat causam.

3 .§.iste si quis agens.instiṫ.de actio.nihil habet cōmune cuz.l.vnica.C.de pl⁹ peti.et rationem reddit.

4 Plus petēs q̄ȝ sibi debeatur punitur si principal'r pl⁹ petit:an āt si accessoria.

5 Quid si nō exegit sz petijt vel fecit fieri executionem.

6 Quid autem duplicabitur in hoc casu vel.§.

a **Si quis agēs intē**

1 tione sua.¶†Iste.§.planissimus est.et glo.magis plana.ꝛ est vnus.§.et vnus casus cū suis exēplis ꝛ declarationib⁹

a ¶Si q̄s. plus petēs in iudicio loco:cāre vel tpe: olim cadebat a causa: hodie ꝓo pl⁹ petens tpe venit al'r puniēdus qꝛ reo iducie duplicanṫ: et actor ad oē dānū litis tenetur plus ꝓo petens alijs modis in triplū sum pt⁹ quez sustinuit re⁹ litis noie punieṫ, h. d.ſm Ang. vsq̧ ad.§. si minus.et diuide ſm eūdē Ang.

vsq; ad.§.si minus.Casus ꝑ iuuenib⁹ pōt sic incipi.Dñe imperator ego multas naturas actionū vidi ex qb⁹ occurrit mihi talis casus dubius.ego debebā alicui.x.ipse petit a me.xx. queritur nunqd debeat puniri.rñdet imperator ꝙ sic:qr antiquitus si qs agēs ⁊c.casus planus est.ꝓsequere literā.Circa istuz §.primo pōt queri.Utrum intelligit̄ generaliter quacūq; actione agat̄. Et videt̄ ꝙ loquat̄ tm̄ de reali ꝓpter verbuz ptineat:qḋ videt̄ sonare realitatē vt dixi.s.eo.§.omniū.Sed ꝯtrariū est verū. Nā generaliter loquit̄ si qs agēs intentione.hoc em̄ omnē intētionē cōprehēdit qr largū est et hoc apparet ꝑ exēpla j.℣.plus.⁊ ℣.se.vbi loquitur de reali ⁊
2 ꝑsonali.¶†Itē querit̄ hic dicit ꝙ olim rem amittebat nūquid hoc antiquitus erat de iure.ff.vl' iure antiquissimo.Uī ꝙ de iure.ff.ꝑ.l.nō solū.§.tale.allegatā hic in gl.Cōtrariū videt̄.ff.de edi.edic. l.bouē.§.sub cōditione.de pig.l.grege. §.sub cōditione.si cer.pe.l.pecuniaz.ff. ad le.aql.l.in.l.aquilia si deletū.⁊ forte §.tale referebat se ad ius antiquuz vel forte de iure.ff.erat aliud in debito in ꝗ̄ hodie idē.j.eo.ver.tpe. Sed nunqd ꝯ.§.corrigit.l.iustas.ff.de iur.fis.glo.vr̄ hic sentire ꝙ sic. ¶In gl.facit.dicit em̄ idē erat.q.d.ꝙ hodie nō esset ⁊ expresse hoc dicit in.d.l.iustas.sz ego non video quare fuisset posita i.C.si esset correcta. vnde nō puto eū delinquere qui in dubijs qōnibus contra fiscum rñdet.ff.de iur.fis.l.non puto.Idcirco audacter dicas ꝙ.d.l.stat hodie.⁊ is.§.hz locum in priuato nō in fisco:qr adhuc vult ꝓcedere ad bonū exēplū.
3 †Uñ non miruz si fiscus sit peioris cōditionis in his que tēdunt ad correctionē morum ꝙ̄ priuatus:qr ⁊ alibi legitur.ff.ad trebel.l.si legatus.§.fi.cū cōcor.⁊ no.ꝙ is.§.nil habet cōe cū.l.odiosa.C.de plus peti. Nā ibi loquit̄ vbi ꝑ dolū sibi ꝓcurauit caueri.⁊ ex cautione agitur hic.vbi soluz petit etiā sine malitia:sed crassa vel minus iusta ignorantia.vñ alia pena hic alia ibi.Quid ergo si ꝓcuratori fuerat in parte satisfactum dño ignorāte dñs totū petit:vel ꝑdecessores heres ꝗ cautione inuenit totū petit nunqd punit̄ hac pena. Credo ꝙ sic si potuit se certiorare.ff.de re.iur.l. ꝗ in alterius.vñ pondera hic verbū cōstantissi-
4 mus ⁊c. ¶Sup text.re veluti.is. ℣.ꝓcedit sine
a dubio vbi plus petit [a] vna petitione et principaliter.qḋ si accessorie. Uerbi gratia.petit rem cū fructib⁹ vel cū interesse ⁊ constat ꝑ ꝓcessum reū nō teneri ad fruct⁹ vel interesse:sz ad principale.satis vr̄ equū cuz hoc sit penale ꝙ nō debeat extendi ex interpretatione.ff.de pe.⁊ ꝙ nō debeat puniri saltē pena tripli apparet cuz ex hoc maiores sportulas nō soluerit.¶Sup text. tpe.si qs ante diē appositā.de consensu partiū vl' ex natura rei.j.de excep.§.tēporalis.idē sup l.vt in ex actio.dotis rei mobilis.C.ꝺ rei vxo.act. §.accedit.vel in cōstituta pecunia.ff. de consti.
5 pecu.l.ꝓmissor. †Sz qḋ si nō exegit sz petijt vel fecit executionē fieri qr forte iudicatū habebat vel literas sigillatas de quib⁹ fit executio in curia laicali:⁊ in curia ecclesiastica monitio.nunquid est loc⁹ hui⁹.§.credo ꝙ sic multomagis et qr maior ratio.ff.qḋ metus cā.l.fin̄.§.fi. Quid si soluit ante diē vocat⁹ ⁊ ꝑ iudicē iussus nūqd pōt agere ad penā.credo ꝙ nō ꝑ.d.l.ff.de eo qḋ certo loco.l.centuz capue. ¶Sed quid si non fuit dies certa apposita:tūc

a ¶Plus petit.Querit hic Are. an ⁊ qñ admittat̄ penitētia ad hoc vt ipse actor euitet penas ꝑdictas.et tz ꝙ vsq; ad litē cōtest. nisi ipe re⁹ fecisset aliqs expēses ante lit.cōtesta. qr ad illas reficiendas actor dz condēnari.

a ¶ Loco. No. hic ang. q̄ agēs actione arbitraria ꝑpter locū semꝑ dʒ i libello mētionē facere ꝺ loco vbi solutio fieri debebat qñ in loco alio agit: al's aūt tā͞q̄ libell⁹ inept⁹ pōt iudicis offō lacerari. vt. l. j. ff. ꝺ offi. asses. dicit tñ ip̄e se non credere q̄ ꝑpter hoc libell⁹ sit inept⁹ licet sit ꝯ ius litigatoris quia videtur auferre interesse ipsius rei ꝑpter locum q̄ indistincte venit. Item vide hic Angel. materiam qualiter ꝓbantur pretia rerum. in fi. j. colū. ver. ⁊ quoniā iste articulus ⁊c. de hoc viꝺ do. ias. i. §. plus aūt. j. proxi. in .ij. co. post p̄nci. ℣ si. hinc sumpta occasione.

b ¶ Pro euidentia. de hac materia alternatiue diffuse hic tractat Angel. incipiēs in j. colū. vsq̄ ad fi. §.

ideꝫ cū is. §. obtineat. in debito ꝯditionali vt sta 1 tim subijcitur ⁊ dies in-
certus habetur ꝓ condi 2
tione. ff. de cōdi. ⁊ demō. 3
l. dies incertus. ¶ † Sꝫ 6
quid duplicabitur et in
hoc casu videretur q̄ 5
conditio vel dies incer-
tus deberet iteruꝫ expe 7
ctari per hunc. §. sed po-
test dici q̄ duplicabitur 8
tm̄ tempus quantū fuit
a tpe ꝯtract⁹ vsq̄ ad euē
tū cōditiōis vel diei in- 9
certi. ⁊ forte hoc volue-
rūt dicere gl. ff. si cer. pe. 10
l. pecuniā. de pig. l. gre- 11
ge. §. sub conditione. vi-
de. j. de excep. §. tempo-
ralis. ⁊. s̄. §. tripli. ¶ Su 12
per tex. qua ratione. iste
ver. facit q̄ actio que cō
petit ad dandum sit ar-
bitraria: qꝺ non est veꝝ
vsq̄. vide. s̄. §. preterea. 1
¶ In gl. loco[a]. in fin. hec a
est verior et bene facit.
ff. de admi. tu. l. titium et
meuium. §. j. ⁊ vide ple-
nius de materia huius
. §. s̄. eo. §. p̄terea. ¶ Su-
per tex. ibi diuersa sunt
pretia. facit. ff. ad. l. fal. l. 2
ꝑtia. §. fin. de eo qꝺ cer- b
to loco. l. ideo. super tex.
ibi sed ⁊ pecunie nume-
rate sub. diuersa est vtili
tas quia non in omni-
bus ⁊c. sed q̄d est hodie
in terris xp̄ianoꝝ q̄ nō
fenerāt r̄ndeo idē q̄ de-
bitores bene recipiunt
sub vsuris. ¶ Sed quid
si sit notorium quod vti

lius est debitori soluere in loco vbi pe- tit q̄ i loco vbi agit nūq̄d opus ē hmōi cōmemoratione. Credo q̄ sic. q2 petitio dʒ narrare formā obligatiōis. j. ℣. huic autē. in fi. itē sup hoc reus nō habet fa- cere ꝓcessum nec ꝓbatiōes attēdere. ℣. p̄terea. in fi.

☞ Causa quandoq̄ ponitur pro ele- ctione.
Alternatiua quod modis iuenit̄ esse.
An autem. §. iste intelligatur seu locū habeat in omnib⁹ alternatiuis. ⁊ nu-
Adde ad idē nume. 4.
Electio in alternatiuis rerū cui⁹ sit de- bitoris: ad eius cui debet̄.
Quid in alijs alternatiuis q̄ reruꝫ: ar temporis.
Creditor cui debetur aliquid alterna- ne si petit qualiter debeat in libello c- cludere.
Stipulat⁹ sum mihi aut titio peto pe- re mihi dari: an possim.
Quid si sit alternatiua rerū ⁊ locorū.
Stipulat⁹ sum stichū aut pamphilū feci pactū q̄ nō petā stichū: an pāp- remanet in obligatiōe.
Seruus mediocris si debeatur: ⁊ cred- tor petat meliorem. an videatur pl⁹ pe- tere.

Huic autē qui loco.

¶ † In gl. hāc cām. i fi. vel forte vtilita- tē: q2 ex electione descēdit. vt. ff. de vsu. in rub. sꝫ fm̄ hoc posset dici q̄ plus peti- tur causa. s̄. ℣. loco sicut hic sed non ita proprie. ¶ In glo. nisi cum iam. in fine. Quidam habēt hic additionem que in- cipit quare ⁊c. ⁊ finit. l. stichū. circa prin- Si non habeas scribe eam: quia bon. est. ¶ † Pro euidētiā [b] tñ huius gl. ⁊ m- terie scire te volo q̄ reperit̄ alternati- personarum seu alternatiua inter per- sonas. vt. l. cum quidam. C. de verbo- gni. ff. de leg. ij. l. si titio. ꝺ cōsti. pecu. l. si filio. §. j. s̄. de inuti. stipu. §. alij. ¶ Ite- reperitur alternatiua rerum. vt in exē- plo hic posito. ff. ꝺ iu. do. l. plerūq̄. ꝺ le- ga. j. l. cum res. §. sed si stichus. ¶ Iter- alternatiua tpis. ff. de verb. obli. l. si sti- pulatus fuero. x. aut. xv. de le. ij. l. si ita legatum. §. fi. ¶ Item reperitur altern-

tius locorū.ff.de eo quod cert.lo.l.iij.§.qui stichū.¶ Itez locorū ꝛ rerū.vt .e.§.
3 in.fi.¶ † His visis querēdū ē an is ver. obtineat in omnibus his alternatiuis. ¶ Et ad solutionem hmōi est primo q̄rendū quid sit in obligatiōe in alternatiuis rerum.ꝛ videt ꝙ vna res solū videt q̄ soluit.ff.qn̄ di.le.ce.l.cū illud aut illud.ꝺ le.ij.l.si illud aut illud.ar. ff. de le.j.l.cū incertus.¶ Ad hoc rn̄deo quod vtrūqꝫ.ff.de ver.ob.l.si duo.et apparet q꞉ vtrūqꝫ potest cōstitui.ff.de cōsti.pe.l.illud aut illꝺ.ꝛ sic vtrūqꝫ debitū.e.tit.l.j.§.debitū.ꝛ hoc vbi in vtroqꝫ pōt cōsistere obligatio alioqui alterum tm̄ in quo obligatio pōt ꝯsistere.ꝛ hoc verū i alijs ꝙ̄ in alternatiuis q̄titatis vel tēporis.
4 ¶ † Quid in illis.expressuz videt qꝺ in illis est minor q̄titas in obligatiōe vel longius tp̄s.ff.de verb.oblig.l.si ita stipulatus fuero quinqꝫ.eod.ti.l.si ita stipulatus fuero.x.aut.xv.glo.sentit cōtra qꝺ nihilominꝰ totū est in obligatiōe.ff.de.le.ij.l.si ita legatū.§.finali.vbi vr̄ cōcludere qꝺ vtrūqꝫ sit indebito.sꝫ ꝓpter presumptionem censet lōgius tp̄s ꝛ minor q̄titas.Hoc nō credo:immo text.si ut simpliciter loquunt intelligo.ꝛ hoc st quasi expressum.ff.de ꝟbo. obli.l.inter stipulantē.§.si stipulāte.in fi.Si em̄ vtraqꝫ summa esset in obligatione ꝛ respōderet de vna ꝑ facto stipulatio nulla esset ꝑ ꝓmū respōsum illius.§.ꝛ tn̄ cōstat ꝙ ibi valet.ꝛ hoc vbi est electio debitoris:sed quid in casu quo est electio creditoris.Uidetur econtra videlicet ꝙ illud quod maius est sit in obligatione q꞉ qua rōne minus est ipso iure in obligatiōe qn̄ est electio debitoris:q꞉ p̄sumitur ꝙ debitor minus eliget eadez rōne videtur ꝙ sit maius vbi est electio creditoris:q꞉ presumi dꝫ ꝙ plus eligat arguēdo de pari rōne ꝑ cōtrariū sicut ar
5 guit.s.pxi.ꝟ.† Itē querit ꝑ solutione ꝓme ꝛ istius scḋe questionis cuiꝰ sit electio in istis alternatiuis rerū:an debitoris vel illius cui debetur.De hoc satis dixi.s.de lega.§.si generaliter .vide ibi q̄diu res debite extant.sed vbi non extant nihil dixi.ꝛ sicut vides additio que est hic incipit de hoc loqui tamen minus perfecte.Unde dic quod si altera extat alia nō:dic ꝙ aut res perempta ē sine mora ꝛ sine facto alterius cōtrahētium:ꝛ tunc illa que superest ex obligatione:vt.l.stichū.in princi.ff.de solu.vel p̄tiuz perēpte si ipsuz malit debitor prestare.ff.de leg.j.l.cū res.§.sed si stichus. In casu quo est electio sua.ff.ꝺ ꝯtrahen.emp.l.si in emptiōe.§.pe.aut perijt post moram vel facto debitoris ꝛ tūc distinguit cuius erat electio.Nam si erat creditoris pōt petere mortui p̄tium si vult ꝛ sic intelligit.d.l.stichuz.in scḋo dicto ibi cum dicit.Ille solꝰ q̇ decessit ꝛc.sub.si creditor elegerit.si ꝟo esset debitoris electio tunc remanet viuus in obligatione nec debitor pōt afferre p̄tiū mortui si sit viuus.vt.d.l.stichū.ꝟ.enimuero.secus si dicerē si alienasset.ff.de le.j.l.si qn̄.§.fin.si vero alter mortuus sit facto creditoris vel post eiꝰ morā debitor liberatꝰ est:nec alter in obligatione remanet.ff.de verb.obli.l.si stipulatꝰ fuero dāmam aut herotem.
6 † Ex his apparere potest in magna parte solutio questionis principalis ꝛ intellectus huius tex.nunquid iste ver. obtineat in omnibus alternatiuis reruz.Quid aut ambe res supersunt aut non.Si supersunt aut queris de alternatiuis quantitatū seu temporis aut de alijs.ꝛ si de alijs: aut erat electio debitoris aut creditoris.Recipiamus ergo per modum questionis hec mēbra.ponamus ꝙ promisisti mihi.x.aut.xv.vel promisisti infra kalenꝺ.martias vel augusti ad electionez tui.nunquid debeo concludere alternatiue i libello.Ego credo ꝙ non ꝑ d.ll.quia minor summa ꝛ largius tempus sunt in obligatiōe.ꝛ ideo hoc casu non obtinet is.§.Nec potest dici ꝙ petatur plus causa : quia nec plus est in obligatiōe.Sꝫ pone ꝙ est electio creditoris:nunqꝺ dꝫ cōcludere alternatiue. Nō vr̄ ꝙ recisiꝰ tp̄s et amplior summa vr̄ esse in obligatiōe:vt.s.dictū est.qui immo nō videret ꝙ possit petere minorem summā:q꞉ nō est in obligatione per supradicta.Hec aūt vera qn̄ ē eadē quātitas in qua nō cadit iteresse nisi i eo:q꞉ summa maior ē.Sꝫ vbi caderet iteresse

vel affectio:tūc crederē vtrūqͫ in obli-
gatiōe ꝛ esse locū huic.§.qͫuis summa
altera esset maioꝛ vel forte eadē.Uerbi
gratia.ꝓmisisti mihi centū in pecunia
numerata seu moneta vel.xc.vel forte
centū in bonis florenis.hoc casu credo
vtrūqͫ esse in obligatione:qꝛ vtili⁹ est ꝛ
leuius pōt dare vel recipe vnā summā
qͫ aliā.Et idem dicerez in alternatiua
tpis.Pone ꝙ ꝓmissa fuerunt centū sol
uēda kal̄.martij aut maij de moneta q̄
curreret i termio.hic pt cadere magna
affectio ꝓpter monetas q̄ sepe mutant̄
in regno frācie ꝛ frequēter expedienti⁹
est cito soluere qͫ tarde ꝛ econtra expe
diēti⁹ tardi⁹ recipe.ꝛ hoc dico qꝛ cessat
rō dictarū legū.ꝛ ꝑ illa q̄ dixi in siꝉi ma
teria cōpēsationis.s̄.e.§.in bonefidei.ꝛ
in talib⁹ casibus ꝛ siꝉibus crederē esse
7 locū huic.§.¶†Ueniam⁹ ergo ad aliud
mēbrū q̄d in alijs qͫ i alternatiuis quā
titatis seu tpis i casu quo est electio de
bitoris.respōdeo indistincte esse locuz
8 huic.ṽs.seu.§.¶†Sz quid si est electio
creditoris nūq̄d dz cōcludere alternati
ue ƀm determinationez huius.§.credo
ꝙ nō:imo dz cōcludere ad vnū ꝛ illō eli
gere.vt.d.l.stichū.circa prin.de ṽ.obli.
l.vbi aūt.§.q̄ illud.Sed q̄d si vnū petit
ꝑcise absqͫ eo ꝙ se eligere vel elegisse
dicat.Satis pōt dici ꝙ agēdo ꝛ petēdo
illō vr̄ eligere.ff.de leg.l.si is cui.Sz an
teneat̄ saltē facere cōmemorationez de
forma obligationis alternatiua.Uidet̄
debere dici ꝙ sic:vt hic.et versi.qua de
cā sed parū facit vt dixi.totus iste ṽsi.
loquitur qn̄ est electio debitoris:sed qn̄
est creditoris nō videt̄ necesse.per.d.l.
si is cui.ꝛ ꝑ.d.l.stichū.Quid ergo si egis
set quasi ex obligatiōibus puris ꝛ fuit
intentio eius negata in processu pro-
bat actoꝛ obligationem alternatiuā et
electionē sibi datā.nunq̄d dz cadere.vr̄
ꝙ nō per ꝑdicta.¶Itē quia rei nihil in
teresti quicquid sit securius est ꝙ faciat
commemoratione; in libello de forma
obligationis iuxta formam huius lite
re:qꝛ alia est obligatio pura alia alter-
natiua.vt.l.inter stipulantē.§.si stipu-
lante.ff.de ver.obli.negari tn̄ nō pōt ꝙ
rō hmōi.§.nō habeat locū i his casib⁹.

¶Nunc autē recipiam⁹ vltimū mēbrū
qn̄ res nō supsunt:sed tantū altera.nūq̄
q̄d sit locus huic.§.rn̄deo ƀm ꝑdicta q
sic in casu quo debitoꝛ pōt ꝑstare vinuz
vel pretiū in casu quo teneret̄ ad soluz
illū q̄ supest ille solus petēdus est nec ē
locus huic.§.sed bene credo esse secu-
rius ꝙ fiat cōmemoratio toti⁹ facti in
narratione libelli:vt dixi.s̄.pxi.qn̄ a.
dz ꝑstari pretiū vel ip̄a res vidisti in.
per ioꝛib⁹ sine q̄b⁹ vix pōt itelligi
9 ¶†Sz nūquid obtinet in alternati
ꝑsonarū.verbi grā.stipulatus sum
hi aut titio.peto pure mihi dari.nun
possum.Nō videt̄ cū me inuito debi
possit illi soluere.s̄.de inuti.stipu.§.
q̄s alij ꝛ ita videt̄ ꝙ actoꝛ nō possit
trahere illā electionē debitori.ꝛ ꝙ
obtineat in alternatiua personarū
cut rerum.Sed hoc non est verum sal
tem vbi alter est adiectus.Nā iure
netur ꝙ si stipulatoꝛ egerit ꝛ lis cōte
fuerit non potest amplius solui adie
cto.vt.ff.de solu.l.si quis stipulatus fue
rit.x.in melle.§.fi.vbi est expressum.
certuz est ꝙ ibi agebat pure ad dand
sibi.qꝛ si egerit ad danduz sibi vel ti
semp reus liberat̄ dando titio ꝛ fac
do qō petitū est cū nō posset ēt in al
condēnari qͫ qō petitū est.j.de perpe.
tpa.act.§.fi.¶Et sic non tenetur cōclu-
dere alternatiue ƀm istius.§.formam.
ꝛ hoc sine dubio.vbi alter est adiectus.
¶Quid si ambo sint principales.lego
titio aut seio.vel fratribus minoribus.
vel predicatoribus cui heres volet.vel
forte ambo stipulati sunt quilibet alter
natiue:vcz seius promittis mihi aut ti
tio.ꝛ titius ꝓmittis mihi aut seio.Di-
cas idē ꝙ quilibet pōt agere pure nul-
la facta mētione de alternatiua.nec
locus huic.§.ꝛ est exp̄ssum.ff.de leg.
10 si titio aut seio.¶†Quid si sit alterna
tiua rerū ꝛ locorū.ꝓmittis dare equū
parrhisius vel bouē rome.Determinās
per precedentia cuius sit electio.ꝛ vide
ff.de eo qō cer.lo.l.iij.Et idē si sit alter
natiua rerum locorū ꝛ personarū.Uer
bi grā.promittis mihi equū dare par-
rhisius vel titio bouez dare rome.has
ꝛ similes potes determinare ꝑ predicta

visa bene.d.l.iij.ff.de eo quod cert.lo. ¶ Predicta que dixi.§.vbi res nõ extat
n satis procedũt de se. ¶ †Sed põt queri qd si vtraqз extat verũtamen altera est de obligatione forte p pactũ. Uerbi grã pmisisti mihi stichuз aut pãphilũ feci pactũ q non peterẽ stichũ.nunquid remanet obligatio in pamphilo. Hec questio mouet.ff.de pac.l.si vnus.§.sз si generaliter. Et ibi tenet Azo q nõ.p quo facit.ff.d lib.le.l.nõ solũ.§.j. Sз illa magis dicit ɔtra:q2 ibi dicit liberãdũ acceptilatione supponẽdo q si pacto aliud esset ꝛ hoc videtur verũ:cũuis quidã distinxerũt cuius esset electio. Et idem videret si legaret stichus aut pamphilus ꝛ post testator iterũ adimeret vel vẽderet.ff.de leg.j.l.si quando.§.fina. ¶ Preterea in gl.facit ad hoc meli9.ff.de vsu ꝛ habi.l.fina.ꝛ facit q non possit aliud solui pro alio cũuis sit melius.de quo no.ff.si cer.peta.l.cuз quid. Juxta hunc ver.potest queri ad quẽ ptineat electio
a in obligatione generis[a]. Et potest dici q ad promissionẽ indistincte nisi verba dent actori.vt dixi in.d.§.gñalis.et sic tenet hic Dñs.non admissa distinctione q̃ fit in legatis ꝛ cõtractibus inter viuos. ¶ Sed queritur nunquid is §.obtineat qñ est electio actoris.ꝛ ego credo q non per illa que dixi de alternatiua.§.ver.huic.Que possunt hic cõgrue aptari. ¶ Jteз credo q is.§.debet obtineri etiam si incertus de certis est legatus vel pmissus i casu quo spectat electio ad debitorẽ.de quo vide in.d.§. si generaliter. ¶ †Sed quid si debeat mediocris qd ẽ qñqз.vt ibi scripsi.nunqd si actor petat sibi dari mediocrẽ i genere vr plus petere.Ur q sic:q2 forma obligationis non est talis.vnde licet mediocris sit in solutione non tamẽ in obligatione. Et ideo videtur q debeat agere simpliciter.Uidet ɔ q necesse sit ꝛ expediẽs q petat mediocreз sibi dari debere.Q2 al's nõ posset ad mediocrem iudex cõdẽnare.ꝛ facit qd dicã.j.de offi.iudi.§.j.qcqd sit nõ credo q ex hoc plus petat vt puniat hmõi pena.Cetera q̃ hic dicẽda essent vide.j.de excepi.§.tpales vbi ponã practicã hui9.§. ¶ Unum nolo omittere quia frequẽter cadit in fctõ.Pone q aliqs pmisit mihi soluere.x.in vino vel in blado p foro quo valet nõ soluit ago cõtra euз ꝛ peto.x.solũ.Queritur vtrũ peto plus.Uidetur q sic:q2 adimo ei facultatem soluendi res pro pecunia.ar.hui9.§.et.§.pxi.Contrarium est expressum.ff.de sol.l.si qs stipulat9 fuerit.x.i melle vbi fuerunt petita.x.soluз.Si enim ibi peteretur ẽm formam obligationis vel posset prestari vsqз ad sententiaз vt dixi.§.ver.pxi.qd tñ lex illa negat.Unde bene credo q in narratione libelli debet d hoc facere mentionem:sed nõ debet cõcludere nisi ad x.ꝛ forte male ageret nisi faceret mentionem. ¶ Jtem credo q si expediret sibi plus habere species q̃ pecuniam q posset cõcludere ẽm formaз obligationis cũuis non sint species in obligatione.vt.l.si duo.in fi.de ver.obli.sine his non intelliges.

a ¶ Obligatõe gñis. de ista obligatõe gñis s.qñ hõ debet in gñe. vide h Ange.i.§.pterea.in.j.col.ver.q̃ro qd qñ debetur hõ in genere.

☞ Donatio presumit p simplicẽ promissioneз sciẽter factã licet res nõ tradatur. 1

2 Emẽdare ꝛ mutare an ꝛ qualiter differunt.

3 Libell9 an ꝛ qual'r possit emẽdari.

4 Libelluз mutare qual'r actor possit.

Adde ad idem numero 5.vbi ponit tria iura secundũ que licebat actori vel non licebat interrũpere pcessum ꝛ resu=

a ¶ Si minus. Petens minus ꝙ ei debeatur potest coram eodem iudice residuum petere. idem si aliud pro alio petierit ꝑ errorẽ. nã põt libellum mutare. h.d. ſm ang. ⁊ diuidit in duas ꝑtes primo qñ minus petijt. ſcḋo quando aliud ꝓ alio ꝑ errorem.

b ¶ In fi. Ista gl.i se relata ⁊ ad textũ nr̃m est ꝟba. ⁊ ſʒ Jaſ. vnica ⁊ singl'aris nõ tamẽ est simpl'r ꝟba inq̃ntuʒ dicit n̄: ꝙ p̄ſumi donationeʒ nisi interueniat traditio vide ħ ꝑ eũ in ij. col. añ fi. in ꝟ. i fi. gl. notate ⁊c.

c ¶ Scire debes. De hac materia vide ħ ang. i. j. col. añ fi. ꝟ si. in glo. iudicio ⁊ ꝑ. d. Jaſ. ħ in. iij. colũ. post me. in ꝟ. i glo. magna. vide per docto. in. l. edita. C. de eden. Itẽ ang. hic tractat etiam materiã an iudex possit iudicare ſm cõſcientiam vel ſm allegata et probata. vide euʒ ħ in. iiij. col. in me. in verſ.. in ista tñ materia. ⁊ ꝑ Jaſo. hic in v. col. añ me. ꝟ. in ea. glo. ibi nisi habeat ⁊c. ista est materia. l. illicitas. §. veritas ff. de off. ꝓſi. vbi bar. ⁊ doc. late tractãt.

mere instantiã vñ volebat reo inuito.
Adde ad idẽ nu. 6.
7 Libellus qḋ emẽdatur vel mutaṫ: an sit opus nouo libello vel noua litis cõtestatione.
8 Actor si non petijt maiorem summã. testes tñ de b posuerut de summa maiori: an iudex debeat cõdẽnare in summa petita: vel in probata.
9 Actor si primo petijt seruum stichũ postea in eodem iudicio vult petere herotem: an debeat fieri absolutio a prima petitione.
10 Actio ⁊ res si ambo mutantur in libello: an sit opus noua litis contestatione.
11 Quid si non correxit errorem sicut si agebat ex cã ꝯmodati: nõ ꝓbat cõmodatum. sed depositũ nec hoc correxit: sed petijt ius: an debeat condemnari.
12 Quid si causa ex q̃ agiṫ sit iusta ⁊ bene ꝓbata: actio vero inepta an debeat fieri condẽnatio.
13 Quid si actor non vult mutare actionẽ sed aliã addere.
14 Actiones an possint cumulari si i vna veniat plus ꝙ in alia.
15 Actor si petit minorẽ summã ⁊ ad illaʒ reus fuit cõdẽnatus: an possit agere ad residuum.

a Si minus[a] intentione.

¶ Materia bene continuata. s̄. proxi. §. locutus est qñ plus petiṫ ꝙ debetur hic quando minus. casus patet de se nec oportet poni nec īcipi. ⁊ lege ambos. §. §. sub isto vsq; ad. §. sunt preterea.
1 ¶ † In glo. licet in libello. in fi. [b] hec
b glo. verũ dicit. minus tamen sufficiẽter loquitur in eo quod dici non presumit donatio nisi res tradatur. Hoc non est verum immo presumitur per simpliceʒ promissionẽ scienter factã. C. ad. l. fal. fi. ff. de cõsti. pe. hactenus. §. j. cũ no. de ope. li. l. campanus. sed hec nihil faciũt ad propositũ. qꝛ hic nihil agiṫ de traditione vel promissione scienter facta. Sʒ de quadã abstinẽtia: de qua nusꝙ auditum nusꝙ relatum est ꝙ operetur donationẽ vel remissionẽ: ⁊ sic sentiũt ħ
2 Dy. ⁊ Pet. de bel. ꝑti. ¶ † In gl. j. qñ cũ
c ꝙ. in fi. scire debes[c] ꝙ text. ⁊ gl. faciunt hic membra distincta de emẽdatione ⁊ mutatione. C. de edẽ. l. edita. ⁊ hec glos. ꝓmiscue his ꝟbis vtiṫ ⁊ tñ videṫ dicendũ ꝙ sit dr̃ia inter emẽdare ⁊ mutare. ⁊ hoc supponit tex. in. l. edita q̇ ponit inter hec ꝟba alternatiua que sit diuersitas. Emẽdari ꝓprie dr̃ qḋ aliq̇d corrigit absq; mutatiõe substãtie materialis: sʒ Mutari diciṫ qñ materia ipsa mutatur alterãdo eã. ⁊ hoc satis apparet. ff. de re iud. l. actoꝝ ꝟba. ⁊. l. iudex. ¶ Redeam⁹ ergo ad primũ ⁊ queramus vsq; ad qḋ tp̄s liceat emẽdare. ⁊ scis ꝙ gl. dicit q̄ꝰ ꝙ ad litis ꝯtest. post nõ: nisi in vniuersalibus et generalibus. vt not. in dicta. l. edita. et hic vt tamen melius videas intellige ꝙ text. vocat in dicta. l. edita. actionem totum libellum prout etiam dixi. s̄. eo. in prin. Nam de acṫ. prout est ius non potest, intelligi. naʒ illa statim cuʒ nasciṫ est talis q̃lis esse põt nec põt emendari: immutari tamen posset. ⁊ sic frustra lex locuta fuisset de emendatione suffecisset.

ne suffecisset eñ ꝙ locuta fuisset de mu
5 tatione. ¶ †Veniamꝰ ergo ad quesita ad quorum solutionem distinguendũ esset q̃d actor vult emẽdare: q2 aut vult emẽdare in latinitate falsa vl' incõgruitate verborum remanente eadem substantia facti: ⁊ tunc videtur ꝙ possit q̃ncunq₃ ante sententiam. ⁊ hoc dico q2 libellus est de actis iudicialibꝰ. extra de ꝓba. c. quoniam. ⁊ cõstat ꝙ verba actorum possunt emẽdari tenore sententie perseuerante. vt. d. l. actorum verba. ff. de re iudi. ergo ⁊ libellus. Aut vult emẽdare in alio: et tunc sit talis emendatio ex qua non mutatur materia: q2 eadez causa agendi. eadem res ⁊ eadez actio credo ꝙ possit emendare. Verbi gratia agebat quis rei ven. dicens rem ad se iure dominij ꝑtinere. dato libello. vult declarare ⁊ ponere in libello causaz remotam ex qua est dñs: quia forte emit ⁊ per traditionem accepit a tali qui erat dñs. Ego credo ꝙ debet admitti per p̃dictam. l. edita. vel forte dicebat se dñz q2 emerat a tali dño. ⁊ non dicebat ꝙ ꝑ traditionem accepisset. credo ꝙ posset hoc emendare. vel petebat fundum sibi restitui ⁊ non concludebat ad declarationez. Post vult addere ꝙ declaret̃ ⁊c. ⁊ sic intellige. l. edita. que in hoc articulo videlicet de emendatione nõ est correcta. immo stat in terminis suis ⁊ large debet itelligi sicut loquitur vt patet in exemplis p̃dictis ⁊ in alijs que multa possunt occurrere vbi non mutatur causa agendi nec res petita nec actio: q2 hic non dicit̃ ꝓprie mutatio s₃ emendatio seu declaratio que põt fieri in articulis vt no. Spe. de test. § nunc vidẽdum. ꝟ. hoc etiam plene. sed q̃n mutat̃ actio seu causa agendi vel res que petitur. tũc est vera mutatio de vno in aliũ
4 ¶ †Queramus ergo an sit licitum mu
a tare[a]. Et vsq₃ ad qꝺ tp̃s ⁊ hoc nõ videt̃ dubium. q2 in hoc. §. res mutatur augẽdo. in sequenti. §. oino. in alterã i primo rñso in secũdo responso mutatur actio omnino. ⁊ in omni casu dicit esse licituz ⁊ hoc vsq₃ ad contestationẽ ſm omnes glo. ⁊ doc. nouos. ⁊ exponunt hunc tex. qui videtur eis obstare cũ dicit in eodẽ iudicio. i. corã eodẽ iudice ⁊c. ¶ Sed certe hec expositio non videtur bona. Nam fit violẽtia litere. nõ eñ põt dici idẽ iudiciũ si instantia mutet̃. sed solũmodo q̃diu vna agit̃. ⁊ post reperies plane ⁊ textualiter. ff. d̃ noxa. l. i delictis. §. si detracta. ver. donec antẽ. cũ. ꝟ. seq. ¶ Preterea nõ põt dici idẽ iudicium ex quo instantia mutat̃. ff. iudi. sol. l. cũ apꝺ. ¶ Preterea iudicium dicit̃ nõ esse idem vbi res vel actio mutatur. eo. ti. cum querebat̃. cum ergo hic ⁊. ij. ꝑ ri. §. dicat̃ eodẽ iudicio ⁊c. oportet ꝙ ista idẽtitas intelligatur de idẽtitate istãtie: q2 si instãtia mutaret̃ nõ posset dici idem iudiciũ act̃. vl' re mutata vel aucta q̃uis ꝑsone iudicis ⁊ partiuz essent eedez p. d. ll.
5 ¶ †Ad euidentiam istorum cogitãda sunt tria iura. Primũ. ff. Scd̃z. C. Tertiũ autenticoꝝ. De iure. ff. licebat actori q̃ncunq₃ interrumpere ꝓcessum ⁊ instantiã resumere q̃n volebat inuito reo. vt. ff. de iud. l. ⁊ post editũ. §. circũducto. post imperatores vidẽtes ꝙ hoc erat derisoriũ ⁊ iniustum ordinauerũt ꝙ post litem contest. reus posset petere se absolui a tota causa diffinitiue si actor nolit proseq̃ causam suam ante cõtestationem ab instantia. C. de iudi. l. properanduz. Post iperator iustinianus qui plus cogitauit in regimine ciuilium q̃

a ¶ Mutare. Vide angel. hic i. ij. col. añ me. ver. ij. principal'r.

alij vidēs q̄ hoc erat ini
quū ordinauit q̄ etiam
ante litem contest. reus
possit petere se absolui
diffinitiue actore nō p=
sequente s̄m formam ⁊
modum denotatuz ple
ne i autētico. de litig. §.
oīm. qui est. C. quō ⁊ q̄n
iu. aut. qui semel. p quā
dicūt doct. oēs ⁊ gl. hos
.§.§. correctos. Dicunt
eīm q̄ per illā aut. actor
post editum libellum
nō pōt aliq̄d mutare qđ
est valde durum. Quid
ergo dicēdū. timerē mu
tare qđ semp certā iter=
pretationē habuit. ff. de
6 le. l. minime. ¶ † Si fas
esset exaltare calamuz:
dlectarer legū correctio
nes euitare. C. de inoffi.
do. l. j. quapropter vide
7 ret dicēdū q̄uis sit val=
a de nouum q̄ ille. ll. non
tangūt hos. §.§. nec hi
.§.§. illas. ll. ille eniz. ll.
loquūtur quando actor
nō psequit causaz suā.
Hi autē. §.§. ⁊ l. edita.
actio cuius hi. §.§. sunt
glo. ⁊ declaratio. qui lo=
quunt quando actor in
stat ⁊ prosequit. verūta
men vult aliquid muta
8 re vel emēdare in ppo
sitis ille occurunt calū=
nijs ⁊ malignitatib⁹ ne
gligētium et prosequen
tium isti. §.§. subueniūt
instantie ⁊ diligentie p
sequentiū: luculēter er
go apparet q̄ vnū nō tā
git materiā alteri⁹ nec
quicq̄ ergo cōmune ha
bent adinuicem. et q̄ hi
.§.§. nō sūt correcti nec
d. l. edita. que loquunt
prorsus in extraneam a
teria q̄n actor diligēter
prosequit: vnde. §. istum. si minus. inte
ligo sicut iacet literaliter. naz si minus
pretij possum eodez iudicio et instantia
petere plus si debeatur ex eadē causa ⁊
eadē actione sine nouo libello: sine no=
uo pcessu. et est bona ratio. q2 hoc casu
nec causa agēdi: nec actio mutant: nec
prima petitio deserit. ⁊ hoc intendit ex
presse is. §. si minus. ⁊ hoc dicit etiā. §. si
detracta. in quo durāte instātia auge=
tur ⁊ diminuit: q2 nec cā radicalis agē
di nec actio variant: q̄uis cōdemnatio
possit esse maior vel minor. ⁊ hoc pbat
expresse. ff. de excep. do. l. apud celsū. §.
itē querit. C. de appel. l. ampliorez. que
nō est restringēda ad vniuersalē actio=
nem. ff. de lega. ij. l. offidius. in fin. quis
ergo erit modus procedendi. ecce pla= 9
nus est. dicit eīm actor in processu quā=
docunq̄. Cum ergo peterem a tali. x. ex
venditione talis equi. et ad veritatem
idē equus fuerit. xx. venditus peto ip=
sum eadem actione et causa in alijs. x. ⁊
sic in. xx. cōdemnari. nec est opus nouo
libello. ¶ † Sz an noua cōtestatione[a].
Credo q̄ non: quia iaz lis cōtest. est su=
per causa agendi vz venditione et illa
causa nō mutat nec actio igit pp̄ter ta
le augmentum non vr̄ necessaria conte
statio super causa: vt. l. offidius sed be=
ne est veruz q̄ debeat respōderi ad au=
gmentum: sed super causa an venditio
facta fuerit vel non in qua ɔsistit factū
principale non opz fieri noua cōtest. p
hūc. §. facit. ff. de iudi. l. tam ex cōtracti=
bus. ī. ti. j. §. in rē. ⁊ hec vident satis pla
na vbi ps petijt pl⁹ in pcessu. ¶ † Quid
si nō petijt sed testes vel instra maiorē
summā astruūt nunquid iudex debet
cōdemnari in summa petita vel impro
bata quod in petita patet. ff. de verbo. 1
sig. ℟bū oportebit iunge. ī. ℟. quid si nō
correxit. s̄m hoc is. §. pcedit ⁊ fundat
in eo q̄ non variatur causa agendi nec
actio nec res q̄ petebat diminuit sz au=
getur. ¶ Quid ergo si variaretur causa
agēdi vel ipsa actio vel res petita ex to
to non videtur obtinere. ¶ Sed cōtra=
rium est exp̄ssuz in p xi. §. In hoc aduer
te vt bene itelligas. dico q̄ is. §. pcedit
etiā si null⁹ pponat vel pbet error vt

a ¶ Conte
statione.
Quid autē
de dilatiōe
an dāda sit
noua dila=
tio. vide h̄
p Ang. i. vj.
col. ante fi.
℟. hic sum
pta occasio
ne. vbi tra
ctat mate=
riā dilatio
nū p. v. col.
cuz multis
q̄stionibus
pulchris ⁊
vtilibus.

hic no.l.j.gl.fz.§.sequẽs ita demũ si fuerit error. Et hic tex.satis aperit.naz in hoc.§.nulla fit mentio de errore ibi sic. ⁊ est magna ratio qꝛ in hoc.§ non fit tãta mutatio:immo quasi nulla quãta fit in illo.§.ibi eniz mutaẗ ex toto res petita vl'ipa actio hic nõ.⁊ certũ ẽ ꝙ error põt corrigi vsqꝫ ad sniam.ff.de interro. act.l.de etate.C.de iu.⁊ fac.ign.l.error. vnde nõ mirũ si ꝓbato errore possit fieri quod in.d.§.diciẗ.stat ergo iste.§.hodie in terminis in q̃bꝰ loquiẗ qñ auget actor.q̃d si diminuit.dicas ꝙ nõ potes diminuere. Sed in diffinitiua sentẽtia fiet absolutio d̃ eo qd̃ diminuit:al's sententia nõ valeret.vt dixi.s.ꝓxi.§.⁊ ꝑ ea q̃ consueuerũt dixi ⁊ notari.C.si aduersus rem iudica.l.j.

9 ¶ †Sed quid in casu proxi.§.quẽ sub isto legimus. nũq̃d fiet absolutio d̃ prima petitione:qꝛ ibi fit mutatio subardicalis petitiõis. Uideẗ ꝙ sic saltez iure nouo ꝑ.d.§.oẽz.in auẗ.de liti.põt dici cõtra:qꝛ ille.§.oẽz. factꝰ fuit ꝯtra malignãtes q̃ deserebant ex malitia causas inceptas.ille.§.est factus ad subueniẽdũ errãtibus q̃ forte iusto errore fuerũt decepti.quibus permittiẗ errorẽ suũ corrigere ex q̃dã eq̃tate ⁊ dispẽsatione:⁊ ꝓpter hoc dicit ꝑmittimꝰ supponeñ.ꝙ aliud de rigore: sed ex equitate permittiẗ.⁊ i eodẽ iudicio fit condemnatio ⁊ eisdem actis correcto errore:⁊ intelligo iusto qꝛ forte ex facto alterius.vide in.d.l.de etate.§.fi. pro hoc facit.ff.de leg.j.l.huiusmodi.§. qui seruuz.ibi enim non põt dici ꝙ fiat absolutio ab actione ex testamento qꝛ per illam nõ petiẗ pretiũ. Credo tñ ꝙ i diffinitiua fiat mentio ⁊ absolutio vt.j. dicam.⁊ maxime si fiat mutatio post litis contestationem.

10 ¶ †Sed quero vltra iste.§.loquiẗ quando mutaẗ res vel actio:quid si vtrũqꝫ mutetur. Hoc casu non auderem dicere quin opus sit noua contestatione ⁊ nouo libello:saltez tali ꝑ que appareat ꝙ ꝓma petitio erronea dimittiẗ ⁊ petitur ꝯdemnatio ex alijs causa ⁊ re. Quid ergo si actor publicatis testibus videns causaz ex qua petit nõ esse ꝓbatam ⁊ se posse aliã ꝓbare i eadẽ instãtia:cã tñ mutata vult testes sup alia cã ꝓducere nũc,uid põt. Nõ videẗ hodie ꝑ auẗ.de testi.q̃ est.C. de ꝓba.auẗ.at qui semel. ¶ In contrarium videtur:qꝛ iste est nouꝰ articulꝰ ⁊ super nouis articulis possunt produci testes.extra de testi.c.testibus.in cle. sed si hoc cõcedereẗ dareẗ materia falsuz fabricandi.vnde is.§.videẗ debere intelligi qñ fit hmõi mutatio añ publicationẽ testiũ vel post iusto errore ꝓbato.verbi grã.actor petit.x.ex cã vẽditionis facte ab alio a quo cãm habet.post reperto instrumẽto vẽditiõis qd̃ forte erat surreptuz vel in manibꝰ inimicorũ vult mutare cãz petitionis forte qꝛ nõ ille vendidit:sꝫ alius p̃decessor vel rẽ petitã ſm formã instrumẽti vel testamẽti de nouo reperti põt hoc facere ꝓpter iustũ errorem nec fiet noua citatio nec ꝓponẽtur declinatorie iudicij:nec noue dilatorie nisi ex mutatione causareẗ sicut per primas deliberatorias nõ potuit esse plene instructus: vt hic not. Sꝫ nunq̃d iste actor q̃ auget vel mutat ꝯdemnabiẗ in expensis. Uideẗ ꝙ sic:qꝛ reꝰ per ipm vexatus fuit indebite ⁊ temere.ff.d̃ iud.l.eũ quẽ temere.⁊ ex hoc retardatus fuit processus ex quo debẽtur expẽse.C.d̃ fru.⁊ li.ex.l.terminato. Sed hoc non videẗ verũ i casu quo actor iuste errauit:qꝛ expense nõ debenẗ nisi ꝓpter calũniaz.vt.§.opz.in auẗ.de iudi.⁊ non calũniaẗ q̃ iustã cãz habuit erroris vt ibi.⁊.ff.de bo.lib.l.in seruitutẽ.§.j.iunge.s̃.℣.videẗ etiã.⁊.j̃.de pe.te. li.§.hoc aũt.

11 ¶ †Quid si nõ correxit errorẽ. Uerbi grã. Agebat ex causa cõmodati nõ ꝓbat ꝯmodatũ sed ꝓbat depositũ:nec hoc correxit sed petijt ius.durũ videẗ ꝙ debeat fieri cõdẽnatio cum nõ posset ferri snia ꝓ petitionẽ:nec petitio fuit in ꝓcessu correcta:⁊ iõ is text. notabiliter dicit in eodẽ iudicio suũ errorẽ corrigere ei permittimus:innuendo ꝙ si correxerit pericliaẗ.⁊ hoc satis patet.ff.si agrimenſ.fal.mo.l.extra de iud.c.examinata.⁊ hec procedunt vbi fuit petitio negata.et actor probauit ꝑ testes. ¶ Quid si reus ꝯfessus fuit veritatem. Uerbi gratia.cũ agerẽ depositi reus negauit depositũ ⁊ ꝯfessus est cõ=

modatuz: tūc posset dici ꝙ debeat ei fieri ꝑceptū q2 rō esset ꝑcedēs: ⁊ i sententia multe sunt partes iudicis in ꝯfessum nulle nisi vnū ꝑceptū. et ita pōt verificari qḋ no. spec. ti. de ac. seu pe. §. sequit̄.
12 ver. hoc q̊z. ¶ † Sed qḋ si cā ex qua agit̄ sit iusta ⁊ legitima ⁊ bñ ꝓbata actio tñ iepta. Uerbi grā dico me tibi cōmodasse talē rē: ⁊ hoc ꝓbo ⁊ peto a eā mihi restitui ꝑ actionē depositi: vel dico rem talē quā tu possides ad me pertinere iure domi niȷ́ quaz peto declarari ad me ꝑtinere ⁊ mihi restitui. et ad hoc ꝓpono ꝯfessoriam vel actionez ꝯmodati vel aliam ineptam. Inn. dicit ꝙ d3 fieri cōdemnatio. vt nota. in. d. c. examinata. Hos. videt̄ dicere cōtra. ⁊ hāc videtur sentire glos. §. e. in princip. in glos. istud vbi etiā dixi. In hoc pōt dici ꝙ si actor velit corrigere ante sententiaz potest per hunc. §. sed si nō correxerit: ⁊ ita conclu serit in causa adhuc credo ꝙ iudex hoc possit et debeat supplere cum cōstet hoc procedere ex errore iuris quē iudex supplere debet. C. vt que de. adno. l. j. ff. de asses. l. j. et caute faciet si faciat corrigi ante sententiam: s3 hec q̄stio vix potest cadere in facto hodie cum nomen actionis non exprimatur de iure canonico. vt extra de iudic. c. dilecto. nec de consuetudine curie laicalis. Illō ergo quod vulgo dicitur ꝙ actor cadit ab instantia si dat ineptū libellu3 d3 intelligi si perseueret ⁊ non corrigat ⁊ error non sit in iure, q̄ possit ꝑ iudicem corrigi. Uidetur etiam dicendu3, ꝙ si libellus deficiat in forma vel errore iuris ꝙ possit corrigi ante lit. ꝯt. sine expēsis cū error iuris ꝗuis iustus non noceat ante lit. ꝯtest. vt no. ff. de do na. l. quedā. extra de reg. iur. c. ignorantia. lib. vj. ꝑ Dyn. ſm hoc actor pōt crescere summā vel mutare rē petitā vel a
13 ctionē si cognouerit se errasse. ¶ † Sed pone ꝙ non vult mutare sed aliā actionē addere[a]. Uerbi grā. cū ageret actione depositi ad librum dubitans ꝙ non posset probare petiȷ́t etiā eundē libru3 ꝑ actionē ꝯmodati ⁊ vtrā ꝗ vult simul prosequi: nunquid potest ista q̄stio est antiqua videlicet vtrum plures actiones ad idē ex diuersis causis competentes possint cumulari. ⁊ scis ꝙ glo. ⁊ Dy. tenent ꝙ sic nisi essent tales q̄ electione se tollerent. vel s̄nia lata in vno obstet exceptio rei iudi. i alia. vt ibi no. ¶ Alij doc. tenēt cōtra vt plene scribit Dy. extra de reg. iur. c. nullus pluribus. li. vj. ⁊ ꝑ Cy. l. edicta. ego melius non possez scribere ꝗ ipsi. vide ibi. ¶ Si tñ tenere velis opi. Dy. ⁊ gl. vt bene verifices regulā ⁊ exceptionez dic ꝙ cumulatio diuersaꝝ actionu3 ex diuersis causis ad eandē rē ꝯpetētiū admittit̄ si tales sint ꝙ nō sint cōtrarie ab initio ⁊ originaliter: nec electione se tollant nec sint preiudiciales adinuicem: vel s̄nia lata in vno non obstaret nec obstare possit ex modo ꝓnuntiandi exceptio rei iudicate in alia. Si sic sumas. habes conclusionem Dy. ⁊ solutionem cōtrariorum
14 q̄ alleg. ¶ † Solet etiam q̄ri si in altera actionū veniat plus ꝗ i alia an possint cumulari ad hoc qḋ excedit. Itē Dy. ꝑ sequit̄ ibi plene. sed vnu3 nolo ꝑtermittere qḋ ibi nō tāgit̄. nam hodie sicut. §. dixi nō specificatur actio in libello. nunquid ergo plures cause agendi possint cumulari ad vnam petitionē seu cōclusionem. Uerbi gratia. dico ꝙ cōmodaui tibi librū quē etiam ꝓmisisti restituere: quare peto ipm restitui: scio ꝙ de cōsuetudine curiarū tales libelli admit-

a ¶ Actionem addere. De hac cumulatione actionum. vide hic Angel. in. xv. col. i fi. ver. in ea. gl. in fi. vbi late tractat de cumulatiōe actionū cū multis questionibus.

tutur. p quo facit extra de psuetudine c dilecto. de fide instru. c. inter dilectos. de pscri. c. cum olim. De hoc not. Hosti. extra de elec. c. querelã. τ Jo. and. õ lib. obla. c. ij. in nouella. τ hoc est indubitabile vbi vna de causis nouat aliaz. ff. de noua. l. cum em. nã tunc ex vltima resul tat acti. τ vide. s. e. §. sic itaq. ¶ † Quid si actor petit minorem summam τ ad illaz fuit reus cõdemnatus vel soluit forte sine condẽnatione. nunqd potest agere iterum ad residuum. Expeditum est τ videt q sic in. l. apud celsum. §. itẽ qritur. s. alleg. C. de exce. l. si ex maiore. de so. l. inter. τ. l. interest. de fur. l. post deci sionem. Quid in transactione. vide. C. de transac. l. si de certa. ¶ Illud etiã nota. q in vniuersalibus τ generalib⁹ actionibus non fit mutatio magis qz in aliis. nam cã agendi non põt mutari sicut nec in aliis res petita non mutatur nam ille sui natura oia comprehẽdunt que sunt de hereditate vel q sunt administrata vel gesta τ ideo si aliqua superueniant nõ censetur augmentuz in vniuersalib⁹ τ generalibus. sed est qdã declaratio seu specificatio: τ hoc nisi intẽtaret pro re singulari specificata. vide s. eo. §. curare.

☞ Actionum diuisiones quot sunt.

2 Actiones quedaz sunt principales: τ tamen non ponuntur in arbore Joãnis. quare hoc.

a **Sunt preterea**[a] **que**dam. ¶ Is. §. planus est: nec eget alia instructione. vnde hic ponit aliã τ vltimam diuisionem quã exemplificat vsq ad fi. ¶ † In glo. innuit hic in fi. pe. dicit q nescit qd ista glo. vult dicere q ponit. xij. diuisiones actionum: quia sunt xvj. τ plus. nã sunt he. xij. que hic numerantur. Item qtuor vz alie natiue: alie datiue: alie psecutorie solidi: alie non: alie ex pctu: alie ex facto: alie in factum alie arbitrarie: alie nõ. ff. de ac. τ obli. l. quoties. τ. l. obligamur. s. eo. §. preterea τ hoc vnde glo. videtur errare ponẽdo solum. xij. sm eum. Preterea magis errat: quia dicit hanc diuisionem vacãtem. τ tamen tex. ponit causam pncipalem. vt hic. vnde is text. videtur ptra gl. vel glo. contra eum. Dicas qd text. in hoc titulo ponit sex diuisiones actionuz q sunt principales. Prima est q alie sũt reales alie psonales. s. eo. §. j. Secunda q alie sunt ciuiles. alie pretorie. s. e. §. sed iste. Tertia q quedam sunt rei psecutorie quedã penales: quedaz miste. s. eod. §. sequens. Quarta q quedã in simplum: quedã in dupluz quedã in triplum: qdaz in quadruplũ. s. e. l. omnes aũt. Quinta qd quedaz sunt bonefidei: quedã stricti iuris. s. e. §. actionũ. Sexta qd quedã solidi psecutorie: quedã nõ: vt hoc. §. qd ergo voluit dicere glo. τ pet. qd plures ponant: nunqd psumunt tex. reprehẽdere. Ad hoc dicas q glos. intẽdit hic loqui de. xij. diuisionib⁹ que sunt in arbore Joan. τ ad illas se refert non ad diuisiones huius tituli. vbi dabo tibi notitiam arboris. Itẽ pet. nõ se refert ad diuisiones hui⁹ titu. nec ad diuisiones q ponũt in arbore. sz ad oẽs q largo mõ possunt dici diuisiões. i. dñe. qr pro vero non sunt diuisiões vt dixi de mistis in rem τ in personam. s. eo. §. j. τ. §. quedaz. ¶ † Sed dic 2 mihi cum ista diuisio sit textualis et principalis cur nõ ponitur in arbore cum alie ponantur q nõ sunt ita principales. Respondet Dy. q Joã. intẽdit in arbore. docere.

a ¶ Sũt preterea. Iste §. sm ang. vsq ad fin. ti. hoc dicit Actiones oẽs aut sũt psecutorie solidi aut inquantuz qs facet potest vel inquantũ hz vt pbat in exẽplis hic positis. Et diuide sm eũdem. In hoc. §. τ se. doc. pauca scripserũt. exceptis q busdaz notabilib⁹ q nõ sũt magni effect⁹: τ qbusdã, q stiũculis ne oino nudi remaneant. §. §. sequẽtes.

a ¶ Deducendi. Do. Ja. hic.i.ij. col.in pnc. sequit Jo. fa. laudando eū propter hanc opinionem quā hic ponit de modo deducēdi.

b ¶ Solutio gn̄alis Vid hic ange.in.j.col. vs.in eadē glo.in fin.

re et instruere de actionum naturis istud aūt q actio detur ad min⁹ q̄ cōpetat non est de natura actionis :sz eueniт ex q̄dā accidenti.iō Jo. nō curauit hanc diuisionē ponere cuz ista ratio videt apparens:sed impugnatur quia Joā.nedū tractat de diuisionibus ⁊ his q̄ actionib⁹ ex natura competunt:imo de his q̄ ex accidenti.s. e.§.sequēs.vs.sz ⁊ legis. ⁊ vs.itē mista.⁊ vs.tripli. ⁊ vs.sed furti. ¶ Sz pōt dici q illō ibi euenit ex natura actionis ɔcurrēte accidēte hic ɔ naturā ex mero puilegio. ¶ In gl.vt.s.tit.j.in fi.vide de actione de peculio.s. e. §.in psonā.vs. actiōes. ⁊ caue q2 hoc non obtinet vbi pr̄ vel dn̄s sunt in dolo.ff.de pecul.l.in bonefidei.

1 ¶ Marit⁹ tenet ad restitutionez dotis inquātuz facere pōt/sed quis est modus deducēdi ne egeat.

2 Quid si maritus ɔuenitur hipothecaria vel ex pmissione expressa.

3 Maritus si hz liberos ⁊ familiā quā nutrire tenetur an in deductione ne egeat debeat haberi ratio familie.

4 Marit⁹ an gaudeat puilegio vt ɔueniatur p dote inquantum facere potest contra tertium.

5 An autē socer aduersus generum gaudeat hoc priuilegio.

Itē si de do/

te. ¶ In tex.hic ē sm exēplum. Itē sup text.facultates ɔcurrat deducto ne egeat.als implicaret cōtra-
1 rictatē. ¶ † Sz q̄rit q̄s est modus dedu-
a cendi[a]. Dic modū attendi in duobus. in quātitate rei ⁊ tpis. In quātitate rei inspicit facultas ⁊ ɔditio psone.nam si sit miles plus expedit q̄ rustic⁹.itē si habeat artificiū vel officium dz sibi cōputari.ff.de ali.le.l.cum alimētuz.de ope. li.l.interdū.de ag.lib.l.si q̄s a li.§.si q̄s ex his.⁊.§ idē respondit.in quātitate temporis dz attēdi cuius etatis.ff.ad.l.fal. l.hereditatē.⁊ sm illā iudicari sm Dy. Itez dic q is.§.obtinet vbi res data in dotē non extat.Sz quid si extaret.credere q deberet solidam restituere.naz hoc ipo dolo facit q rem hz ⁊ restituere nō vult.ff.d pecu.l.i bonefidei.Itē q̄d si res data in dotē nō extat:sz extat forte res acq̄sita de dicta re:nunq̄d maritus pōt deducere.Vr q sic p hunc.§.Sed probabilius est dicere contra p.l.vxor marito.ff.de do.inter vir.⁊ vxo.et sol.mat. l.si cuz dote.§.fi.itē is.§.loquit.vbi ma-
2 ritus ɔuenit actione de dote. ¶ † Quid si hipothe.vel ex pmissione expressa vel alia act.Vr idē.ff.de consti.pe.l.si maritus.de re iudi.l.non tamen.de fideius. tutor.⁊ p illa que dixi ⁊ allegaui in simili.s.eo.§.fuerat.Sed contra facit.ff.de nego.gest.l.diuortio.Sup hoc pōt da-
b ri solutio gn̄alis[b] sm Dy.quia aut conuenitur maritus ex delicto:⁊ tunc non gaudet hmōi priuilegio:quia delictum non dz sibi esse causa pmij:⁊ sic intelligatur.ff.sol.matri.l.etiam.§.lz.de re iudi.l.si reū.aut ex ɔctu:⁊ tūc aut ex ɔctu dotis aut ex alio.si ex contractu dotis. tunc aut act.de dote aut alia.si acti.de dote clarum est q gaudet vt hic.si alia: aut alia succedūt in locuz act.de dote:⁊ gaudet.vt.l.q si marit⁹.aut n̄ succedit: sz pp̄ter culpā mariti in aliū deuoluit: ⁊ nō gaudet.vt.l.diuortio.si vo ex alio contractu conueniat:tunc aut conuenitur ɔstante matrimonio aut dissoluto. Primo casu gaudet hmōi priuilegio. Secūdo nō etiam si durante matrimonio contraxerit p.d.l.diuortio.⁊ ita not. in.d.l.non tantum.sed certe salua reuerentia glo.⁊ Dy.illa lex nil facit:q2 ibi

cõuenitur ex quasi contractu inito sol.
ma. vt ibi ptz. vnde probabilius vr in-
distincte dicendum q quacũqz actione
cõueniat pro dote siue actio de dote si-
ue alia quocũqz mõ in eius locũ succe-
dẽte q gaudeat hmõi beneficio. 7 idẽ si
alia ac. ex ꝯtu quocũqz descendẽte ini
to durante matrimonio siue post. Sed
si ꝯueniatur ex ꝯtu inito post vel ex q̃si
contractu: tunc nõ gaudet p̃sertim vbi
culpa eius redarguit. vt. d. l. diuortio. sz
quid si maritus nil possit soluere quin
egeret. Uidet ibi vt in nihilo teneat cũ
lex indistincte loquat. 7 q̃ nihil potest.
minus põt. ff. de treb. l. illud. §. j. de fide
ius. l. amissi. 7 hec satis vident rationa-
bilia vbi mulier habet de quo viuat.
Quid si mulier nihil habet nisi illaz do-
tem et illa est tota necessaria ad alimẽ-
ta mulieris durum esset illam egere et
alium de suo nutriri. ff. de alen. lib. l. si
quis a li. §. penul. et contra charitatem
que incipit a seipso. C. de serui. l. preses.
3 ¶ † Sed quid [a] dices maritus habet li
a beros 7 familiam quam de necessitate
nutrire habet. nunquid in deductione
ne egeat debet haberi consideratio fa-
milie. Uidet q sic. vt. d. l. si q̃s ali. §. non
tantum. ff. de vsu. 7 habi. l. ij. ¶ Sed cõ-
trarium videtur verum: qz non habet
ratio eris alieni in donatione. ff. de re.
4 iu. l. inter eos. ¶ † Sed nunquid mari-
tus gaudet hoc priuilegio contra ter-
tium: qz hic dicit muliere egẽte. Dic de
hoc. ff. de re iudi. l. nesenni9. ff. de iu. do.
l. si extraneus. 7 hoc priuilegio vtet so-
cer durante matrimonio. ff. de re iudi. l.
5 sed hoc ita. ¶ † Sed nunquid socer pa-
ter mulieris aduersus generum vel an
ipsa mulier. dic q sic nisi fuerit in dolo
ff. de iu. do. l. pe. Et caue qz dol9 p̃sumi-
tur si quis promiserit qd non habet. vt
ibi patet. Itez dic quod hoc priuilegiũ
denegatur marito si sit in dolo vel lata
culpa. vt nota. in. d. l. etiam. §. licet. vel
si neget dotem debitam vt dicetur in
socio.

1 ☞ Impense que sunt que minuunt
dotem.
2 Quatenus aũt 7 qualiter repetuntur.
3 Marit9 faciẽs impẽsas in re dotali aio
non donandi aut ani-
mo donandi an repetã-
tur.
4 Quid si maritus fecit ex
pensas litigãdo ꝓ re do
tali defendenda vel re-
cuperanda.

Propter re

tentionem. ¶ Sup text.
hic est tertium exẽpluz.
1 ¶ † In glo. dic q impen
se ibi cum dicit. 7 hoc in
necessariis 7 in expẽsis q̃
fiunt ad vtilitatẽ rei ꝓ-
prie: secus si ad tẽp9. ff.
2 de impẽ. l. iij. ¶ † In ea.
glos. ibi cum dicit repe-
tuntur. sed quando aut
quomodo glos. non de-
clarat. Unde dic q aut d
mandato mulieris aut
sine mãdato. Primo ca-
su omnes repetit. ff. eo.
vtiliuz. secũdo casu sub
distinguit: quia aut mu
lier erat vtroqz tempore
non soluẽdo: vcz tẽpore
expeñ. 7 tẽpore petitio-
nis: aut vtroqz soluendo
aut altero soluendo al-
tero non. Prio casu oẽs
repetit. C. de rei vx. acti.
l. j. §. sed nec ob impẽsas
secundo casu nullas. vt
d. l. vtilium. sed datur fa
cultas tollẽdi si prodes-
se possit q tollantur. ff.
de rei vendic. l. in fundo
Tertio casu repetuntur
vt nota. in. d. l. vtilium.
b ¶ In ea. gl. cuz dicit mã
dato [b]. immo etiam sine
mandato. vt. d. §. sz nec
ob impensas et dic vt. ff.
de impensa. l. pro volu-
ptuariis. 7 hoc nisi esset
res prouincialis. eo. ti-
tu. l. qd si. sed tunc dicũ-
3 tur magis vtiles. ¶ † In
fi. eiusdem glo. itẽ dic q

a ¶ Sz qd. Uide h ange. i. ij. col. post me. ẏ. qd si maritus. vbi interp̃tat opini. Io. fab. Itẽ querit hic idẽ ange. an non tm̃ mulier agente vel ei9 filio ꝓ dote maritus habeat hoc priuilegiuz. sz etiã si ali9 agat. vide eum hic.

b ¶ Mãdato. No. speciale eẽ in muliere q expẽsas voluntarias nõ repetit marit9 etiã si mãdato mulieris sint facte. Nã ab alio cuius volũtate essent facte repeterẽtur. vt l. iij. alias. iiij. ff. de in rem ver.

premissa distinctio ꝓce
dit vbi constat ꝙ nõ aio
donandi fecit expẽsas.
nam si ɔstaret ꝙ aio do
nandi: tunc expense fa
cte in ꝯfaciẽdo repetunt
si mulier sit soluendo et
sunt vtiles in reficien=
do. vt not. ff. de do. inter
virũ ⁊ vxo. l. sed si mors
. §. fi. eo. titu. l. ꝙ si vir. in
casu dubio videt donа=
re modicas nõ magnas
ff. de impẽ. l. pe. ⁊ de do.
inter vir. ⁊ vxo. l. vtrum.
et in magnis distingue
hoc casu vt. s. Et q̃ sunt
magne ⁊ q̃ modice relin
quitur arbitrio iudicis
inspectis facultatibus
⁊ cõditionibus persona
rum: vt satis scripsi in
d. §. sed nec ob impen=
sas. ⁊ hec ꝓcedunt quã
do fecit expensas in re=
bus dotalibus. ¶ Quid
si in corpore mulieris.
Uide. C. de nego. gest. l.
4 qd in vxorem. ¶ † Sed
quid si fecit expensas li
tigando ꝓ re dotali de=
fendenda vel recuperã
da. Specu. videtur te=
nere ꝙ nõ repetit. in spe
cula. de dona. inter virũ
⁊ vxo. §. formati. ℣. illud
queritur. ¶ Sed hoc vr̃
perꝗ̃dure. saltẽ vbi no
luit donare. nam mari=
tus nõ tenebatur mini=
strare dictas expensas.
vt no. Inn. extra de do.
inter virum ⁊ vxo. c. per
tuas. in gl. fi. Cur ergo
non repetet. Nõ video
cur debeat iudicari si=
cut d alijs expẽsis. Alia
que possunt tãgere hãc
materiam vide. C. de rei
vxo. acti. et. s. eodem. §.
fuerat.

1 ☞ Parens si agat cũ filio vel alijs de
scendẽtibus an habeant priuilegiũ ꝗ
conueniant vltra ꝗ̃ facere possunt.
2 Quid de fratre.
3 Quid in patrino filiolo prelato si sub=
ditus eũ cõueniat. ⁊ nu. 4.
5 Quid si agat actione reali: puta socius
vendicat a socio partem quam socius
possidet.

Sed ⁊ si quis. ¶ Hic po
nit duo
exempla. Cũ parente vtriusq; serus in
infinitũ. vt not. ff. de reg. iur. l. patron.
1 ¶ † Sed quid si parens agat cum filio
vel alijs descẽdentib⁹ emancipatis. Ui
detur idem cũ priuilegium debeat esse
reciprocũ. ff. qd quisq; iur. l. j. sicut dici=
mus de marito ⁊ muliere. s. ver. item si
de dote. ⁊ qꝛ pater tenetur filiũ alere. et
sic nil interest si filius deducat cuz esset
per aliaz viam habiturus. ff. de vulga.
2 substit. l. si filius. ¶ † Quid in fratre[a].
a Gl. tenet ꝙ insolidũ cõuenit. ff. ꝓ socio.
l. verũ. ¶ Sz põt dici cõtra supposito ꝙ
frater teneat ipsuz alere. qd videt indu
bitabile. vt scripsi. C. de alen. lib. l. j. vn
per dictã rationẽ videt debere conclu=
di ꝙ gaudeat hoc bñficio. Sed quid de
dño ⁊ vasallo. Uidetur idem cũ tenent
se adinuicẽ alere. vt scripsi. C. de alẽ. li.
l. j. ⁊ vr̃ quasi expressum in feu. de notis
3 feu. in prin. ¶ † Quid in patrino vel fi=
liolo. Uide idẽ per ea q̃ no. in. d. l. j. et in
patrono ecclie cũ debeat aliud ibi scri=
4 psi. † Sed qd de prelato si subditus cũ
conueniat. Dic idẽ fortiori rõne: qꝛ ille
gaudet ꝑuilegio armate militie. vt not.
ff. de re iudi. l. miles. Et idez videtur de
rectore ⁊ curatore si parochianus suus
eũ conueniat per predicta. Et idem in
aduocato. vt ibi ꝙ posset procedere si
recipiat salariũ de publico. Uel dic idẽ:
⁊ si non recipiat per illa que scripsi. s. p
quas perso. no. acq̃r. §. j. Et idẽ de scho=
lare ⁊ doctore seu magistro. ar. ꝑdicto=
rũ. ⁊ hoc si miles doctor aduocatus vel
prelatus cõueniat ex ɔctib⁹ tangenti=
bus aduocationẽ vł militiã vel schola=
sticã rẽ. vt not. in. d. l. miles. ¶ Itez hoc
itelligo si tales ꝑsone cõueniãt ex suo
cõtractu vel facto: secus si ex ɔctu alte=

a ¶ Fre. vi
de Angel.
hic añ me.
col. ver. qd
in fratre.
Itẽ querit
hic Aretit.
quãdo põt
oppõi illa
exceptio.
vid eũ hic
in. ij. colũ.
post princ.
ver. quero
qñ põt. qꝛ
dicit ꝙ põt
opponi pẽ
dente iudi
cio etiam
post sniaz.

rius.vt.d.l.veru.§.si pater.super tex.patrono vel cu eoru parentibus vel liberis.ff.de re iudi.l.patronus.et ide si patronus cu liberto.ff. de ag.li.l.alimenta.et hec oia intelligo nisi ille qui vult vti isto beneficio fuerit ingratus. vt.d.l.alimenta.Super tex.Ite si soci⁹.sextu exemplu. Super textu iudicio societatis. Quid si alia act.satis videtur idez. du tame occasione societatis et ex cotractu inito societate durate agat: vt dixi
5 in simili.s.e.§.ite si de dote. ¶ †Quid si ageretur actione reali.Verbi gratia. socius vendicat a socio parte qua socius reus possidet:no credo q sit socius his iuribus vt ibi dixi.sed an obtinet in socijs oim bonorum tm. dic in.d.l.veruz in prin.ff.de re iudi.l.sunt qui putat.¶ Et argumeto istor possset ide dici de pluribus canonicis eiusde eccl'ie. vel de pluribus prioribus vel monachis eiusdez monasterij.vel pluribus scholarib⁹ habitatibus in eade domo p qb⁹ facit generalitas istius tex. de notis feu.in pn. ista em conueniunt morib⁹: ideo extendenda.vt.ff.solu.ma.l. eleganter.§. fin. ¶ In glo.se cofitente.in.fi.ff. de re iudi.l.sed hoc ita.§. fi.et ide credo in omnib⁹ casibus supradictis.ff.qd cuz eo.l.sed si ex parte.§.j. dixi.s. ver. item si de dote. in fine.

1 ☞ Donator si ex donatione sua conueniatur habet priuilegiu vt condenetur in quatu facere potest:secus si ex donatione alterius.

2 Quid aute si donator tradidit rez realiter qua nunc possidet: donatarius ea vendicat.

3 Donasti mihi plures res quas peto mihi tradi. Tu vis deducere ne egeas: et vis eligere de reb⁹ que tibi magis placent:ego autem volo petere alias:queritur quis eliget.

4 Quid si donatarius vult alere donatorem in domo sua: vt non fiat talis deductio.

5 An autez illud qd deducitur debet esse perpetuu ita vt trasmittat ad heredes.

1 **Ide est si quis.** ¶ †Exemplu septimum. Ex donatione sua: secus si alterius.ff.de re iudi.l.et fid eiussor.§.fi.et.l. seq.nisi essent de suis.vt no.in.d.l.et fideius.§.fi.solu.ma.l.etia.in prin. Item hec vera in pura et vera denatione. ¶ Quid si fiat ob cam. Videt secus: qr illa no est proprie donatio vt dixi.s.de dona.in prin.nec liberalitas.et io cessat ratio q reddit.ff.de re iudi.l.exheredatum.§.fi.cu.l.seq.ff. de reg.iur.l. diuus. Pro hoc facit qd cosueuit dici q donatio ob cam no reuocat pter ingratitudinem.C.de reuo. donat.l.fi. In striu facit qr pmittens dote pmittit ob causam:et tn vtit hoc priuilegio.ff. de iure do.l.pe.et non dicas spale in socero: et ide videt in quocuq.ff.de iu.do.l.si extraneus.sol. potest dici q vbi datur ob cam ɔcernente fauore illius cui donat vel cotemplatione cuius datur:tunc est locus huic.§.sed vbi cocernit fauorem vel vtilitate dantis sicut forte recipientis tunc dixerem cotra. Verbi gra.si do tibi in dotem: in nullo ego habeo vtilitatez: vel si do tibi vt emas caligas vel edifices tibi domu totum est mihi liberalitas. sed si dem tibi fundum vt edifices mihi domu tuc videt striu: quia tuc magis est negotiu q liberalitas.ff. de do.l.aristo.et in hoc casu esset aduertendu qd est maius vel id qd donat: vel id qd faciendu est: qr si maius sit notabiliter id qd donat pot dici q si donatio in eo qd excedit et qtum ad illud sit locus priuilegio.ff.de do. inter vi.et vx.l.si sposus.§.circa. nisi principal'r intendere cotrahere aliud negotiu.ff. de contrahe.emp.l.si qs donationis.¶ In gl.j. no potest.in fi. vide qd ibi no. qr fuerut nonnulli qui multu voluerunt restringere hac materia. quoru opi.probat ibi p Jo.et gl. ¶ In gl.condi.ex.l.ibi.§. sin autem.idem in act.ex stipulatu vt dixi.s.

2 eo.v.ite si de dote. ¶ †Sed qd si donator tradidit re realiter qua nuc reperit possidere.donatarius ea vendicat. Vr per ea que.s.dixi q donator non possit deducere qd perq duru videt.vn in superioribus vez qn res dotalis vel pars socij vedicat:no miru si nil deducat:qr ibi nihil vedicat de bonis illor contra quos agit: nec q realiter sua fuerut:sed

3 hic secus. ¶†Sed hic queriť cuius est electio de eo qđ debet deduci. Uerbi grā. dedisti mihi plures res quas peto mihi tradi. tu vis deducere ne egeas et vis eligere de illis rebus illas q̄ tibi plus placent: ego volo petere alias. queritur quis eliget. Uideť ꝙ debeat deduci de oībus. C. ad legē falci. l. ij. quod potest esse verum vbi pluribus donauit ⁊ plures simul agant: secus si vnus. ff. ad le. fal. l. plautius. et l. plane. §. fi. cum. l. sequen. ad trebell. l. marcellus. §. res que. ⁊ debet donans eligere modiocriter. C. de dona. l. si quis argentū. C. quādo et quib⁹ quar. pars. l. ij. de salga. l. j. et ij. ¶†Quid ergo si donatarius vult alere donatorē in domo sua ad finem ne fiat ista deductio. Uideretur ꝙ deberet audiri: q⁊ p̄dicta deductio fit ꝓpter alimenta ex quo ꝓuidere ei satis videtur offerre: sicut heredes viri satis vidēťur offerre si offerant se alere mulierē in domo propria. iuxta illa q̄ notanť. C. de rei vxo. act. l. j. § simili modo. ff. vt in pos. lega. l. que legator. in specu. qui fil. sint leg. ver. nunc dicamus. sed si durū est beneficiū legis restringere que concedit donatori deductionē ⁊ deductio fit de ipsis rebus. ff. ad le. fal. l. liuia. instiť. de fideicō. here. §. si quis. bene tamen credo ꝙ si res esset indiuisibilis qđ iudex deberet cōpellere alterū recipere ius suū in estimatiō. ff. de lega. j. l. nō amplius. §. fi. 5 ¶†S[...] potest vltra queri. nūquid illud qđ deducitur erit perpetuū vt transmittatur ad extraneos. heredes. causa dubitationis occurrit: quia heredes extranei [...] gaudēt hmōi priuilegio. vt. s̄. dictū e[st]. Sed videtur de mente legū ꝙ illud qđ deduciť remaneat donanti pleno iure: ideo credo ꝙ nihil vnꝗ̄ restituiť etiam si donans peruenerit ad pinguiorē fortunam de qua posset etiā dubitari. ⁊ facit quod notatur. ff. de offi. presi. l. illicitas. §. fi. sed huic obstat. j. §. fin. sꝫ in aliq̄ casu loquitur.

a ¶Consueuit q̄ri. Hanc questionē ponit Angel. hic in p̄nc. versic. hinc sumpta occasiōe queritur.

Compensationes.

¶Hic est octauū exemplū: ⁊ vide materiā huius. §. s̄. eo. § in bo. fi. dic vt ibi.

1 ☞ Cessionis bonorū beneficiū quare fuit inuentum.

2 Debitor an possit detrudi in carcerem pro debito ciuili.

3 Clericus si obligat se ad arrestum pro debito ciuili: an teneat talis obligatio.

4 Quid si ex delicto sic quis obligat⁹: an liberetur cedendo bonis.

5 Debitor cedens bonis an liberetur a debito.

6 Debitor an liberetur ab obligatione p[er] cessionem bonorum.

7 Debitor an possit renuntiare beneficio cessionis bonorum.

8 Debitor qui bonis cessit nō potest condemnari nisi habeat emolumētuꝫ idoneū. quid autem dicatur idoneū.

9 Cessio bonoruꝫ an admittať si debitor ex ꝯsuetudine nō p̄t detrudi in carcerē.

10 Uestis an sit auferēda cedenti bonis.

Is quoqꝫ.

¶Nonū exemplū. gl. sunt hic breues ⁊ clare: ideo illas nō apostillo. ¶Sꝫ q[uia] is. § est cauda istius tituli ꝓpono circa eū aliquātulū insistere ⁊ aliquas questiones tangere que faciunt ad intellectum huius. §. ⁊ sue materie.
1 ¶†Et primo quero quare fuit inuētum hmōi beneficiū cessionis. ⁊ ad hoc rn̄det tex. ne iudicati detrudanť in carcerē. C. eo. l. j.
a ¶Occasione huius consueuit queri[a].

Nunquid debitor possit p debito ciuili detrudi i carcerē. Et hoc videt expedi tū ibi. pro hoc. C. de exac. tribu. l. nemo.
2 lib. x. ¶ † In cōtrariū facit qr nemo dubitat quin carcer sit magna seruit9. C. de pe. l. incredibile. ff. de li. ho. exhi. l. ij. τ iure cautum est q ppter debitū ciuile quis non debet seruire. C. de actio. τ obli. l. ob es. sup hoc potest dici q debitor fiscalis possit poni in carcerē. vt. d. l. nemo. vbi est expressum. De debitore priuati potest distingui: qr aut dolose facit vel fecit q esset non soluēdo: τ tūc potest detrudi τ extraordinarie puniri ff. q in frau. credi. l. fi. §. fi. de admi. tuto. l. ob fenus. si aūt al's cōmisit dolum in cōtractu tūc nō potest detrudi. ff. de mi nori. l. q si minor. §. si quis seruus. Aut nō dolose: τ tunc pro notoria τ euidēti cōtumacia pōt detrudi si forte ppter cōtumaciā non vult bona sua iudicare que forte abscōdit que iudicare tenet. vt not. C. eo. l. j. nam talis contumacia dolo equiparat. ff. de admi. tu. l. si plures. et iudex realiter citat cōtumacē. C. quō τ qñ iudex. l. cōsentaneū. igit cū dolosus nō euadat cedendo nec verus cōtumax: immo cessio facta τ admissa nō iuuaret eū in casu quo nollet iudicare: qr cuz teneat oia dimittere dolo facit si quid celat vel retinet. ff. man. l. dolus. al's. nō video q debeat detrudi p debito ciuili: τ si detrudat nō debet detineri presertiz si velit cedere. vt. d. l. j. Et hoc nisi esset obligatus expresse ad arrestū: nam tunc videt posse detineri. Et facit qd dr de obsidibus. ff. de testam. l. obsides. de iur. fis. l. diuus. τ ita vtit curia
3 regis frācie. ¶ † Quid si sit cleric9 q se obligauit ad arrestū pro debito ciuili. Dic q valet τ debet tenere arrestū in curia ecclesie. sed in curia seculari nō. Itē nec debet teneri i curia ecclesie in vinculis nec in clauso carcere. τ vt no. doc. ex. de iur. fis. c. rescripto. vide ibi in nouella. Hec pcedūt vbi quis est obligatus. ad dādum. ¶ Quid si ad faciendum. Uidetur q nō liberetur cedēdo: qr causa quare quis liberatur cedēdo est impotentia soluēdi. vbi ergo tenet ad factuz talis impotentia nō pōt alle
5 gari: qr possibile est sibi facere: igit non liberat cedēdo. ¶ Preterea ex quo facere potest τ non facit cōstat q est i dolo. vt. d. l. dolus. ff. man. τ dolosus non gaudet hmōi bñficio vt satis. s. dictum est. vnde illud qd consueuit dici q ille qui est obligatus ad factū liberat soluendo interesse obtinet vbi vult et pōt prestare interesse: sed vbi nō potest nō obtinet. vt. ff. de ver. oblig. l. in stipulatioib9. §. fin. pluscp frustratoriū em est dicere q promissor facti eligēdo interesse qd nō pōt prestare liberet. ff. de sol'. l. stichū. in prin. ff. de cōtrahen. emp. l. si in emptione. §. fi. et ideo videt indubitate q possit cōpelli ad faciēdū si sciat τ possit facere: nec liberatur cedendo. τ hoc apparet. qr libertus alienus cōpellitur edere operas. ff. de ope. li. l. suo victu. Bene tamen credo q stipulator debet facere expēsas vel dare tm temp9 qd potuerit acquirere vnde facit. vt. d. l. suo victu. cū. l. sequē. τ sic quo ad hoc adhereo additioni q asserit scriptorem precise ɔpelli scribere qd cōuenit. ff. de ope. no. nun. l. stipulatio. §. fine. Et credo q possit intrudi si non faciat per cōtumaciam per ea que. s. dixi. et que ibi notantur. τ hec procedūt vbi pmissor scit et potest facere qd pmisit. al's cum deberet solū condēnari ad interesse liberaretur cedendo bonis cū sit eadem ratio que i pecuniario debito. ff. de v. obli. l. stipulatiōes nō diui. §. j. nec hoc casu distinguo an fuit electa industria persone vel nō: sz an sciat τ possit facere vel nō vt dixi. Hec pcedūt vbi quis
4 tenet ex ɔtractu. ¶ † Quid si ex delicto vel quasi. Dic nō idem sed pena pecuniaria ɔuertitur in corporalē. ff. de pe. l. j. §. generaliter. de in ius vocan. l. pe. etiā si ex culpa ten[e]atur. ff. de icē. l. qui edes. τ ideo credo q si quis agat iniuriarū τ concludat ad pecuniā: τ si reus cōdēnatus cedat bonis q nō se liberet sed pena pecuniaria debet conuerti in corporalē per predicta. τ vide hoc ex. d sol'. c. odoardus. τ facit. ff. qd cuz eo. l. sz si. §. q̄s. Dixi ergo q potest detrudi p debito fiscali vl' qñ se ad hoc obligauit.
5 ¶ † Sed querit nūquid illis casib9 pōt

a ¶ Se liberare. Querit an ge. in .ij. col. post me. ℣. q̄ro an post cessionem. itē an post datā dilationē q̄nquēnalem debitori a creditoribus debitor possit cedere bonis lapsa dilatione. item an debitor possit penitere et nō cedere bonis Itē an cessio bonis pncipalis psit fideiussori. has q̄stiōes vide hic p Ang. et ias. Itē vide doct. i. l. fina. C. qui bo. cedere pos.

b ¶ Renūtiari. Uide Ang. hic. et do. Jas. circa finē huius. §.

se liberare[a] cedēdo. Nō vr̄ q2 sic nihil esset speciale in illis casibus: qd tn̄ iura vident̄ supponere. In ɔtrariū vr̄ expressum. ff. de socie. §. item si qs. C. q̄ bo. ce. pos. l. iij. recipiēdo rēpublicā ꝓ re fiscali. d qua p pri⁹ p̄dicat̄. ff. de ver. sig. l. eum q̄ vect. et l. inter publicū. et ꝓbat̄ manifesti⁹ i vltio casu: q2 i obligādo se ad arrestū nō vr̄ renūtiare huic bn̄ficio cui etiā renūtiare nō p̄t expsse. vt i. videbitis. In q̄ ergo est speciale in illis duobus casibus. Rn̄deo q2 illis casibus statiz debitor detrudit̄ anteq̄ʒ fiat executio de bonis. vt. d. l. nemo. in aliis solum si dolose aut cōtumaciter cōuerset̄ quomin⁹ soluere possit. et ita illi duo casus magnam hn̄t ꝑrogatiuā. Itez circa hoc q̄rit̄ pōe q aliqs fecit aliquē detrudi ꝓpter debituz: ille nō hʒ vn̄ se alat: qs alet euz. Dicas q ille q̄ fecit eū dtineri: et si nolit alet̄ iudex bn̄ faciet si pmittat ipʒ abire. et vr̄ notari. C. de ero. mili. an. l. si. li. xij. et facit. ff. ad exhi. sʒ si hr̄ditas nisi possit alimētari d eleemosynis C. d epi. audi. l. iudices. al's si iudex expediret eū de carcere sine iusta cā. tenetur ad debitum. C. de exac. trib. l. quoties.

6 ¶ † Pōt vlterius queri. nunqd p cessionē bonorū qs liberet̄ ab obligatione. Glo. videtur dicere q sic a ciuili. ff. de fideius. l. vbicūqʒ. sʒ hoc vr̄ ɔ mentē hui⁹ §. et aliorū iuriū q̄ dicūt q nihilominus agit̄ ɔtra ipsum cedētē etiā efficaciter si idone[us] emolumētū habeat: et sic pōr remanet obligatio: q2 si sola naturalis remaneret ex ea sola nō potest agi. vt dixi. ff.
7 obli. in princ. ¶ † Cōsueuit queri vt possit renūtiari[b] huic beneficio. Et so q doc. ɔsueuerūt tenere q nō post Dy qui de hoc not. ff. solu. mat. l. alia. Et i credo q cōstitutiōes prouinciales et synodales quas p̄lati faciunt q excōicati et si cedāt nō tradātur ecclesiastice sepulture nō tenēt. tū q2 ɔ bonos mores p p̄dictā. l. alia. tū q2 hoc bn̄ficiū iuris a canone concessum. vt. d. c. odoard⁹. qd iferior tollere nō debet nec pōt extra d reg. iur. c. indultū. li. vj. et vide q̄ Dy. abi not. q̄ ad hoc possunt adduci. vnde prelati in hoc abutunt̄ in multis locis propter emolumenta. et hac rōne vr̄ q nō possit ɔsuetudo introduci q qs nō liberet̄ cedēdo cū consuetudo nō valeat ɔ bonos mores. et hoc bn̄ficium legis moribus introducat̄. vt. l. de quib⁹. ff. de legi. sʒ mod⁹ cedēdi bn̄ pōt cōsuetudine introduci. vt q cedat nudus sicut fit in multis locis. Dic ergo q ille qui cessit bonis nō pōt ɔdēnari nisi idoneū emo
8 lumētū habeat. ¶ † Sʒ q̄rit̄ qd dicdoneū tex. hoc declarat. ff. de cessio. bo. l. qui bonis. et l. is q̄. vbi expresse d2 q nō pōt cōueniri nisi inquātū facere potest ¶ Quid si haberet altam turrim et p̄tiosam que nullum portat emolumentuʒ nec est i illo loco quo possit cōmode vēdi. dic nō nisi quātū emolumentū afferret vt. d. l. qui bonis. ibi cū dicit non ex qualitate. ¶ Sed nūqd is §. obtinet. in creditoribus qui erant ante cessionem et quos post cedens sortit⁹ est. Uidetur q sic cum loquatur indistincte: tn̄ veri⁹ videtur q non obtineat in creditorib⁹ cum quibus post contraxit: immo illi cōueniēt: illū insolidum. et hoc videtur innuere a ɔrio sensu. l. iij. C. de bo. aut. iudi. pos. et facit q filiusfamilias cōueniatur de his que ɔxit cum in potestate eēt inquātū facere pōt: sʒ de his q̄ ɔxit post insolidū. ff. qd cū eo. li. iu. C. nd ergo faciet cedat iteruz illis. ¶ Quid si qs se obligauerat sub ɔditiōe et an cōdi

...ionis enētū cessit: deinde venit cōditio ... nūqd gaudet beneficio hmōi.§.i hoc pōt dici ꝙ si erat obligatus ex cōtractu inter viuos gaudet. si ex legato non. ff. de ver.oblig.l.si fili⁹.de re iudi.l.que legata.⁊ hoc vbi erat obligatio ad vnam summā vel ad vnā quātitatē. ¶Quid si ad reddit⁹ vł aliqd annuū. di c idē.ff. de do.cā mor.l.senatus.§.fi.de ver.ob. l.stichū.§.j.⁊ vide.ff.qñ di.vsufru.le.ce. l.j.§.j.vbi pōt notari aliquid in vsufr. spāle. Scōm hoc ergo est dare casuz in quo posteriores creditores sunt potiores prioribus cōtra regulā cōez.C. qui po.in pig.ha.l.licet.⁊ hoc si ille qui cessit excipiat de hoc ꝯ primos: sꝫ si nō excipiat ⁊ creditores cōtendāt inter se: videretur ꝙ cōcurrāt in postea quesitis. iuxta illa q̄ scripsi.§.e.§.itē fuiana. nō eñ vr̄ ꝙ creditor possit vti exceptione ex persona rei ex quo reus nō vtit̄ lōge min⁹ q̄ꝫ fideiussor.ꝫ. ne replica.§. fina.

9 ¶†Itē querit̄.dixi.§.ꝙ cessio admittit̄ a in ciuili dbito nec debitor detrudat̄ ⁊c. Pone est consuetudo ꝙ nūq̄ꝫ quis pro debito ciuili incarceret̄ sicut est i regno frācie vbi nō icarcerat̄ q̄s nisi sit ad hoc xp̄sse obligat⁹: nunq̄d admittit̄ cessio. Et videt̄ ꝙ non quia cā cedendi cessat. Et pro hoc facit.C.eo.l.ꝑpter.vbi non admittitur cessio cū per aliud remediū prouidet̄: igitur cum per consuetudinē ꝓuideatur ne in carcerez detrudat̄ nō est locus cessioni.⁊ facit.C.eo.l.fi. Quid dices de illis qui non conueniuntur nisi inquantū facere possunt de quibus §.vidisti.nūq̄d cedere possunt. Credo ꝙ non per dictam rationem.immo generali⁹ credo ꝙ nunq̄ꝫ cessio debeat admitti: nisi creditores instarēt ⁊ peterēt eum detrudi.vel forte in foro ecclesiastico excōicari. Et hoc pōt ꝓbari per dictam rōnē qꝛ hoc beneficium ē miserabile ⁊ subsidiarium: nec conceditur nisi ꝑpter necessitatē.igitur gratis cedens nō dbet admitti.⁊ hoc satis idicat tex. C.eo.l.j.et.l.fina.vbi datur electio creditoribus vel statim admittere vel deferre vt ibi legitur quicquid doc.ibi notant.

10 ¶†Consueuit queri nunquid vestis sit auferēda cedēti Gl.videtur velle ꝙ nihil debeat ei dimitti etiam vnus denarius.ff.eo.l.penulti.pro hoc facit is tex.i humanum ⁊c. Item facit quia vestimenta tollūtur seruis mulieris facto diuortio.ff. sol. matrimo. l. in his.§.j. ¶Item quia in actione de peculio vestimentum estimatur.ff. d pe.l.id vestimentū. Itē facit.ff. de ea.di.l.tutelas.cum dicit nud⁹ exulat.ff.de bo.dam.l.ij. In hoc consueuerunt doctores dicere ꝙ vestis nobilis ei aufertur.sed panicularia non.ff.de bo. dam.l.diuus.⁊ ita etiaꝫ tenent Dy.⁊ ex generalitate huius litere posset dici [a] quod si quis spoliatus sit bonis propter guerram vel aliud infortunium ꝙ non debeat cōueniri insolidūꝫ quod est valde pium et equum. Iteꝫ facit quod monachus vel religiosus qui non habet proprium non possit compelli ad cedendum. Cōtra.C.eodē.l.cum ⁊ filij. sed si in illo qui aliquo casu potest habere proprium: monachus non huiusmodi tele vix esset finis qui semper vellet eā texere. Ego vero hic telā prescindo quantuꝫ ad lecturā huius tituli: quia tamen quidaꝫ habent hic arborem Jo.Aꝫ pauci citramōtani ipaꝫ arborem habeant nec forte eius notitiam: placet dare facilem ⁊ clarā doctrinam per quā ipsa arbor poterit intelligi a quocunq̄.

[a] ¶Posset dici. Hoc dictū seq̄t et laudat hic do. Jas. in.ij.col.in prin.versi. vltimo notate.

Ad euidētiā arboris actionū q̄ ascribit Jo. sciēdū ꝙ multe sunt diuisiōes actionuꝫ. vt. no. §. eo. ꝗ. preterea. ⁊ ibi scripsi. ⁊. ꝭ. tibi declarabo articulatim de oibus diuisionibꝰ. Jo. elegit. xij. lr̄as. et per illas p̄t cognosci natura qua si oim actionuꝫ. ⁊ ad docēdū q̄ sit natura cuiusli bet actionis posuit i singulis circulis singulas actiones. ⁊ sup singulis actiōibꝰ lr̄as. xij. vcꝫ a. b. c. d. e. f. g. h. i. k. l. m. quarum singule designāt singulas diuisiōes. Prima diuisio est ꝙ quedā sunt pretorie quedā ciuiles: hāc designat prima litera. A. Secūda diuisio est ꝙ quedaꝫ sunt in rē: quedam in personam: quedā miste: ⁊ hāc designat litera. B. Et sic per consequens quelibet lr̄a quālibꝫ diuisionē prout articulatim statim tibi subijciam ⁊ litera super qualibet diuisione. Iteꝫ debes scire quod super qualibet lr̄a sunt certi puncti ꝑ quos designat sub qua diuisiōe ē actio. ¶ Unde pria diuisio est ꝙ actionū quedā p̄torie q̄dā ciuiles. Si sit pretoria ponit vnus pūctus super lr̄a. A. designando ꝙ actio d̄ prio mēbro sit p̄toria: si sit ciuilis erunt duo pūcti designādo ꝙ ē d̄ scd̄o mēbro. Si vo diuisio sit trimembris: si actio sit de nā primi mēbri ponit vnus punctꝰ sup. A. si de natura scd̄i mēbri fiūt duo pūcti si de nā tertij fiūt tres pūcti. si de natura q̄rti q̄tuor. vl̄ nō excedit. ꝑ ista facile est itelligere arborem. ⁊ ꝑ glo. que sup ea facte fuerūt quas nō improbo. Sed vide ⁊ lege eas ꝑ te: qꝛ ego ꝓsequi nō intendo cū ꝑ ea q̄ §. dicta ⁊ notata fuerūt posset satis innotescere natura ⁊ materia actionum. Et scias ꝙ hec arbor fuit improprie dicta arbor cum nō habeat radicē trūcū neqꝫ frondes q̄ sunt de esse ⁊ specie arborū: potius debuisset dici tabula.

¶ Sequūtur dicte. xij. diuisiones cū literis ⁊ cū pūctis articulatim omnium actionum.

a. ¶ Alie sunt p̄torie alie ciuiles.

b. ¶ Alie in rem. alie in personam. alie miste.

c. ¶ Alie rei persecutorie. alie pene. alie miste.

d. ¶ Alie in simplū. alie in dup. alie in trip. alie in quadru.

e. ¶ Alie bone fidei. alie stricti iuris.

f. ¶ Alie ꝑpetue. alie tēporales.

g. ¶ Alie trāsitorie ad heredes. alie nō.

h. ¶ Alie q̄ infamant. alie nō.

i. ¶ Alie directe. alie vtiles.

k. Alie directe. alie contrarie.

l. ¶ Alie vniuersales. alie singulares.

m. ¶ Alie simplices. alie duplices.

¶ Per has diuisiones patet intellectꝰ arboris: qꝛ istas diuisiones litere ⁊ pūcti predicti designāt: ⁊ per ipsam dū tamen sit fideliter punctuata. xij. nature actionū. clare patēt: nec mireris si repe ries quādoqꝫ aliquas figuras non punctuatas: quia quando actio est incerta ⁊ vaga sic ꝙ nō potest certa regula dari super membro quod litera designat nūc nil punctuatur prout glo. dicte arboris satis declarāt ad q̄s te remitto.

¶ Quod cū eo qui in alie. ptāte est neg. gest. esse dicitur. Rubri.

1 ☞ Religiosus si ꝯtrahat an agi possit contra eius abbatem.

a Quia tamen.

¶ Hec cōtinuatio textꝰ est melior q̄ꝫ cōtinuatio glo. q̄ est. §. in rubrica. ¶ Nec verbosa fiat disputatio nota sanctissimum

a ¶ Quia tn̄. Diuide hūc tituluꝫ s̄m Are. et summa sic hoc princi. Cognito ꝯtractu seruoꝝ ad obligandum dn̄m erit cognitū quid de cōtractu filij ad obligandū patrem.

verbum contra aliquos lectores qui di ... tant verba vt possint horam constitu... m lectioni transire & legunt vnum vel duos libros in anno cum deberent legere totũ volumẽ & se & scholares destruũt. & facit. C. de appel. l. ampliorẽ. §. in refutatorijs. ¶ † In gl. nã similiũ. in fi. p hunc tex. posset dici q possset agi ex cõtractib9 religiosorũ cõtra abbates et plaatos supiores eorũ cũ sint in eorũ potestate. vt dixi. s. i ti. j. §. actiones de peculio in fine.

1 Actio qd iussu an cõpetat si dñs mãdat creditori vt seruo tradat.

2 Actio qd iussu an cõpetat si abbas iussit religioso suo pecuniã mutuo dari.

3 Famulus me9 liber homo meo iussu recepit mutuo pecuniam seu vinũ &c. an ego possim conueniri.

4 Quid in vxore an maritus cõueniatur pro ea.

5 Exercitor obligat ex facto magistri: & tñ magister ei nõ acquirit: secus in institore. cur tam varie.

6 Exercitoria & institoria dantur si cõtractuz fuerit ei9 rei grã: quis aũt pbabit cui9 rei gratia sit contractum.

7 Quid si expresse fuit mandatũ an creditor teneatur probare.

8 Quid si qs preposit9 fuerit alicui ville ad oia faciẽda q sunt necessaria si accipiat mutuo pecuniã: an ille q eũ prepo suit possit conueniri.

9 Institor quis proprie dicatur.

10 Institor & procurator an & qualiter differant.

11 Procurator cõstitut9 generaliter ab eo q secest absentatur9 ad oia faciẽda &c. an talis procurator possit obligare dominum.

12 Quid si instituit: eũ procuratorez. institorem.

13 Quid de vicario locũ tenente.

14 Institor an obliget cõtrahẽdo in negotio cui est prepositus.

1 **Si igitur**[a]. ¶ † In glo. s. volẽtis. cõ hãc gl. vr expsse. ff. eo. l. fi. vbi vr expressum q nõ agit qd iussu vbi dñs mãdat creditori tradere seruo. ¶ Preterea vr q vbi mãdatũ dirigit creditori q debeat agi mãdati. C. mã. l. sit ibi. Sol. scis q sup hoc sunt opi. inter pla. & Jo. vt no. ff. qd iussu. l. j. & C. e. l. etiã. dic tñ plenis q aut ipse dñs cõtrit in propria persona: & cõtractu facto iussit pecuniã tradi seruo: tũc nõ dat qd iussu vt. d. l. fi. Aut mãdauit credi ipsi seruo tm: tũc aut mãdatum dirigitur ad contrahentẽ & dat mã. & qd iussu. & cõcurrũt ad seruũ & dat qd iussu tm. vt no. d. l. ij. ¶ Sz mirũ vr quo dat qd iussu vbi mãdatũ dirigit ad cõtrahẽtẽ cum null9 iuss9 itercedat: sz põt dici q imo tacit9 ex eo q mãdatũ ei tradit: & per hoc potest dici q si aliquis mandet rem aliquaz tradi vel solui alicui q ex hoc videatur illum cui tradi mandat constituere procuratorem q̃uis ad veritatez nullum aliud mandatum ei fecisset quod est notabile. & facit. ff. quod iussu. l. j. §. sed si mandauerit de noua. l. fi. et caue q: hec actio non habet locũ nisi vbi iubetur seruo proprio vel q: debet haberi pro proprio vide. ff. quod iussu. l. j. §. si pupillus. cum. §. sequen. & l. seq. vnde si nõ esset proprius q̃uis potest fieri proprius non haberet. ff. quod iussu. l. ij. §. fina. ¶ † Quid ergo 2 si abbas iussit religioso suo pecuniã mutuo recipere. nunquid potest agi hac actione. Videt q sic[b]: quia habet illuz in potestate vt dixi. s. in princip. et facit. ff. quod

a ¶ Si igit. Dñs tenet ex cõtractu serui insolidũ si cõtrahi iusserit vl si ipz vel liberuz hoiem i naui vl alicui alij negotiatiõi pposuerit actionib9 cognominatz qd iussu & exercitoria & institoria.

b ¶ Qd sic. Idẽ tz hic do. Ang. in j. col. vs. qd si abbas et mirũ est q tacet de nomine Joã. fab.

a ℂCirca exercitoriã De h ac actione vide hic p Ang. in.j.col.circa fi.ver.et aduer.vbi etiã ponit drĩam iter actionẽ exercitoriã ⁊ tributoriã.

iussu.l.pe.Sʒ si solus cõ
uentus qui habet bona
discreta.iuberet nõ cre
derẽ posse agi hac actio a
ne.⁊ sic itelligo extra de
fideiuſ.c.pe.⁊ idẽ crede
reʒ eadẽ ratione si prior
foraneus vel ruralis iu
beret socio suo qui non
sit inobedientia et pote
state illius qui idem de
põre claustrali nisi fun=
gereť vice abbatis.ff.qđ
iussu.l.j.§.fi.ℂSed con
tra premissa videtur.d.
c.pe.qđ videtur require
re nedũ iussuʒ abbatis
immo ⁊ capituli:sed dic
ꝙ loquitur quo ad hoc
vt capitulum teneatur.
ipse tamen abbas tene
retur si solus p̃cepisset.
Loquitur ergo hec ma
teria qñ iubetur seruo.
3 ℂ†Sʒ q̄d si libero.Uer=
bi gr̃a precepi famulo
meo ꝙ reciperet mutuo
pecuniã vel vinum vel
aliquid aliud:ipse fecit
nunquid possum conue
niri.Dic ꝙ sic vtili insti
toria:nõ tñ hac actione
C.de exerci.l.si mutuaʒ
Nec ob.C.eo.l.fi.qꝛ loq=
tur in seruis vt ibi nota
tur.⁊de his videbis ma
4 gis in iferiorib⁹.ℂ†Sʒ
quid si vir iubeat vxori
in partib⁹ frãcie ⁊ aliȷs
locis que reguntur con
suetudine in q̇bus vxor
est in potestate viri.De
cõsuetudine videretur
ꝙ cõpetat hec actio cuʒ
eadem equitatis rõ in=
terueniat.ſ.℣.ideo aũt.
ℂQuid si pater iussit fi
lio adoptiuo.Distigue:
aut trãsiuit i potestateʒ
vel nõ.C.de adop.l.cuʒ
in adoptiuis.ſ.đ adop.

in prin.in filio arrogato non dubiũ:q
ille transiet in potestatẽ.⁊ ideo videt
habere locũ hec actio in eo indistin..e.
ℂCirca exercitoriã a sciendũ est ꝙ solũ
dať pro negotiatiõe nauali maritima
et fluuiali.ff.eo.l.j.§.nauem.⁊ ſm legẽ
⁊ potestatẽ magistro dataʒ.ff.e.l.j.§.igi
tur ꝑposito.Istã tamẽ ꝑpositionis le=
gẽ dʒ exercitor notã facere.nam al's er
quo vtiť opa magistri obligat dñm ad
omnia ad que officiũ se põt extendere.
ff.de insti.l.sed si pupillus.§.j.⁊ sic intel
lige.ff.de exercito.l.j.§.magistri.in ṽsi.
q̇d tñ sicut armẽta ⁊ victualia ⁊ necessa
ria.nã ⁊ ad ꝯditiões nauigiȷ de quibus
satis apparet in tex.d.l.j.et plenius in
5. summa Azo.eo.ti.℣.tacite aũt.ℂ†De
nuo tñ põt queri.exercitor obligatur ex
facto magistri:⁊ tñ magister ei non acq
rit.vt.ff.e.l.j.§.ecõtrario.sed secus in in
stitore.ff.de insti.l.j.§.fi.cum.l.seq.Sed
cur diuersum.Rñdeo vt tex.rñdet in.d.
§.ecõtrario.qꝛ dñs nauis nõ indigebat
remedio p̃toris cũ sit ei al's ꝓuisum:⁊ si
nõ sit ꝓuisuʒ iputet sibi q̇ ꝑposuit ca.l.
j.§.cui⁹ aũt.Sed certe eadẽ rõ videtur
locũ habere in instituente.vñ ꝓbabili=
ter põt dici idẽ vt neutri acq̇rať regula
riter sed vtriꝗ in subsidiũ.iuxta.d.l.ȷ.
6 de instito.ℂ†Sed ꝓ euidẽtia horũ q=
ro hic dicit tex.in exercitoria ⁊ istitoria
ꝙ danť si q̇s ꝯtrerit eius rei gr̃a cui fuit
prepositus.queriť ad queʒ ꝑtineat hec
probatio.Hoc est expressum.ff.de exer=
ci.l.fin.vide ibi.eo.ti.l.j.§.non autẽ.Et
hoc est verũ vbi virtute officiȷ magister
vel institor recipit ⁊ ex volũtate dñi ta=
7 cita.ℂ†Quid si expressa quia forte sibi
mandatuʒ fuit expresse ꝙ posset recipe
re pecunias mutuo:tũc non crederem q
oporteret aliquid creditorẽ ꝓbare nisi
dictũ mãdatũ:⁊ ꝙ mutuasset qꝛ eo ip̃so
ꝙ dñs permittit recipere exp̃sse se obli=
garet:⁊ sic intelligiť.C.de exerci.l.si ma
tuam.ff.de insti.l.in eum.⁊.l.si quis mã
cipiȷs.de nego.gest.l.liberto.in princip.
vñ.l.illa finalis intelligiť qñ exercitor
vel institor ex cã sui officiȷ aliq̇d ꝯtrerũt
nõ ꝑmittẽte dño expresse:qꝛ tũc dñs nõ
tenetur nisi illa concurrant q̄ illa lex cõ
tinet.Sed si dñs expresse permisit reci=
pere mutuas

pere mutuas pecunias vel aliquē contractum certuꝫ exercere nō credo q̄ obtineat.ℸ hoc satis patet i dicto.§.pe.de fideius.ℸ ibi no.Inno.ℸ hoc videtur innuere.l.habebat.ff.de institο.habet ergo locum hec institoria vbi quis seruū vel liberum alicui negotiationi prepo
8 suit.¶†Quid ergo dices.quidam instituit quendam ad regendaꝫ villā suam vel aliquam domuꝫ suam vbi habebat familiam ℸ dedit ei potestatem agendi defendendi regendi debita et redditus exigendi ℸ omnia alia faciendi que ad regimen ville:vel domus cui preponitur erunt necessario vel oportuna sicut consueuit poni in talibus instrumētis iste recipit mutuo pecunias vel blada pro regimine domus:queritur nunquid dn̄m obliget.Et videtur expeditū q̄ non.C.quod cum eo.l.fi.ff.de instito.l.si cum villico.In contrariuꝫ videtur q̄ si edificio fuit prepositus obligat dominum.eo.titu.l.cuicunq̄.in princ.Itē q̄ iste est quasi generalis ꝑcurator omnium rerum que tangunt dominum ratione ville vel domus sibi commisse.et sic eius factum nocet dn̄o.ff.de pac.l.rescriptuꝫ.§.fi.cum.l.seq.ℸ.seq.ℸ maxime in talibus que nō sapiunt alienationē dn̄ij.ff.de procu.l.procurator tutorum. Preterea procurator generalis potest instituere institorem cuius factum dominū obligabit:ergo multofortius ipse ipsum dominum obligat.ff.de instit.l.cuiusq̄.§.fi.cum.l.seq.vnde ex quo commissa est ei gubernatio ℸ omnia que sequunt̄ ex ea.ff.de instito.l.cuicunq̄.§.
9 item si institor.cum.§.seq.¶†Pro eui-
a dentia horum scire te volo q̄ institor[a] proprie dicitur qui preponitur alicui negotiationi questuarie:vtile qui preponitur alicui mense nummularie vel alicui operatorio in quo currunt mercature.vt dicta.l.si cum vilico que vulgariter mercatores vocant factorem in lingua occitana:et hoc vult dicere hic tex.cū dicit cuꝫ quis taberne.ff.eo.l.iij. Improprie aūt dicitur institor qn̄ instituit̄ aliquis ad vnum negotium in quo non est mercantia:sicut qn̄ preponitur ad recipiendū mutuo pecuniā vel aliquē actū vnicuꝫ in quo cadit obligatio sicut ad emendū vnum equum vł aliquid singulare.C.de exerci.l.si mutuā.Improprijssime dicit̄ quādo preponitur alicui negotio ꝓ adhibenda diligentia:non vt aliquid agat qd̄ obligationē sapiat:vt si quis preponitur operarijs ad hoc tātum vt videat q̄ diligēter ℸ bene operētur.ℸtalis nō pōt dici institor sed procurator nisi improprijssime et abusiue De primo nō est dubiū q̄ obligat dominum cōtrahēdo eius rei gratia ad quam prepositus est ff.eod.l.cuicunq̄.§.non tamē.ℸ hic.ff.de instito.l.j.De secūdo est q̄ obligat etiā dn̄m non directa institoria cuꝫ non sit proprie institor sed vtili vt dicta.l.in eum.ff.de insti.de act.emp.l.iul.§.si procurator.extra de fideius.c.pe.ff.de neg.ge.l.liberto.De tertio ē dicendum q̄ dn̄m nō obligat.vt dicta.l.fin.C.qd̄ cum eo.ℸ.d.c.pe.ℸ sic debet intelligi.ff.de insti.l.cuicunq̄.§.sed cuꝫ fullo.ibi enim ꝑposuit euꝫ vt discipulis imperaret ℸ eos dirigeret i agēdis nō vt vēderet vel emeret vel opatoriū gubernaret recipiendo ℸ excipiēdo opera:tūc enim esset institor.eod.titu.l.institor.et de tali qui habet potestatē recipiendi soluendi ac prouidēdi debet intelligi pri.dicta.l.cuicunq̄.ibi enim prepositus fuit edificio.sci-

[a] ¶Qd̄ institor. De hac actiōe vide hic p Ang.in.ij.col.ante fi.℣.i glo.seruum.

licet administrandum soluendum ꝛ re
cipiendum necessaria pro edificio. Et
ideo in questione proposita videtur ꝙ
talis qui habet administrationem vil-
le seu domus obliget, dominuȝ si dom⁹
sit talis ꝙ consuetum fuerit ꝛ oporteat
emere vel vendere ꝛ negotiari ꝓ sustē
tatione domus ꝛ familie. ff. qđ cum eo.
l. fi. Si autem esset in puris redditibus
nō crederem per predicta: vel si esset in-
stitutus ad faciendum coli tantum vt
operarijs presit. et ita modifico dicta. l.
fi. C. quod cuȝ eo. ¶ Sed quid si ille qui
non potuit obligare conuertit in eius
vtilitatem. Dic dominum teneri. ff. de
insti. l. si quis mancipijs. ꝛ. d. c. pe. de fi-
deiuſ. C. quod cum eod. l. ei qui. in fine.
10 ¶ † Sed queritur nunquid sit differen-
tia inter institorem et ꝓcuratorem. Et
videtur expressum ꝙ sic. nam tex. dicit
ꝙ institor obligat dn̄m: procurator nō
vt. d. l. cuicunqꝫ. §. sed cū fullo. Contra
videtur expresse eo. tit. l. in eum. de act.
emp. l. iul. §. si procurator. ¶ Propterea
tex. promiscue vtitur verbo procurato
ris cum alijs verbis que institutionem
sapiunt. C. quod cum eo. l. fi. Super hoc
videtur dicendum ꝙ vbi ꝓcurator in-
stituitur ad negotiationē questuariam
non refert vtrum dicat facio eum insti
torem vel ꝓcuratorem cū eadem sit in
tentio. extra de procur. c. petitio ꝛ idem
si ad vnam de se obligatoriaȝ ꝗ̄uis non
questuariam. vt dicto. §. si procurator. ꝛ
in dicta. l. in eum. ¶ Quid ergo vult di
cere. §. sed ꝛ cuȝ fullo. Dicas ꝙ ille tex.
vult facere differentiam quam. s. feci:
videlicet an preficiatur negotio. an vt
imperet vt videat ꝙ diligenter agant.
in primo casu obligat dominum: in se-
cundo non: quia in secundo non est in-
stitor sed quasi procurator vnde scias
ꝙ verbum procuratoris plus compre-
hendit ꝛ est magis largum ꝙ̄ verbum
institoris. Nam institor non potest di-
ci nisi quādo preponitur quis negotio
obligatorio nisi sumatur verbuȝ impro
prijssime sed procurator potest dici ad
quodcunqꝫ negotiuȝ: ꝛ hoc vult dicere
is text. quia talis non est relictus vt in-
stitor sed quasi procurator. ¶ Item pro
curator dicitur ad negotia et ad iudi-
cia: sed institor ad negotia tantum ma
xime questuaria: vt patet per totā h[anc]
11 materiam. ¶ † Sed pone aliquis pere
gre proficiscēs dimisit procuratorē suū
generalem omnium bonorum suorum
et dedit ei potestatem defendendi ne-
gotiandi ꝛ omnia faciendi ꝛc. nunquid
procurator potest eum obligare. nō vi-
detur per dictam. l. procurator tutoruȝ
nisi haberet liberam. eo. titu. l. procura.
cui libera. ¶ Sed multum ob. quia ta-
lis procurator potest facere institorem
qui obligat. vt. s. dixi per. l. cuicunqꝫ. §.
fi. Super hoc potest dici ꝙ si dominus
erat talis qui consueuit mercari ꝙ iste
procurator obligabit euȝ in talibus in
quibus consueuit dominus se obliga-
re ꝛ mercari. ff. quod cum eo. l. fin. de pi
gno. act. l. vel vniuersoꝝ. ꝛ de tali presu
mendum est loqui. l. cuicunqꝫ. §. fina. et
ad talem restringenda. ¶ Si autē nō
videtur ꝙ obliget sed mirum quare in
stitor generalis vel specialis ad vnam
negotiationē dn̄m obligat ꝛ non ꝓcur.
generalis nisi in casu predicto: sed ad
hoc potest respōderi ꝙ procuratori in
dubio videtur tantum commissa admi
nistratio vtilis et necessaria domino.
et ideo nihil potest alienare nisi illa q̄
seruando seruari non possunt. ff. de ꝓ
cura. l. procura. tutoruȝ. C. de procura.
l. procuratorem. et per consequens nec
obligare: sed vbi instituitur ad mercā-
dū tūc permittit alienatio illius rei gra
tia cuius institutus est. ꝛ per cōsequēs
12 obligatio. ¶ † Quid si instituit eum ꝓ-
curatorem ꝛ institorem. Uidetur idem
acsi eum constitueret procuratorem:
tantum. ff. pro socio. l. sed si adijciatur.
13 ¶ † Quid si instituit aliquem vicariuȝ
vel locumtenētem. Uidetur quod talis
eum obliget. ff. quod cum eo. l. fina. ibi.
sed quia. Uel dic vt in procuratore. Sȝ
cuȝ institor ꝛ procurator possunt domi
num obligare in suis casibus vt. s. vidi
stis. Queritur vtrum possint res eius
obligari pignori in casibus illis. Uide
tur ꝙ non. ff. quod iussu. l. dominū. nisi
dominus consueuisset pignorare. ff. de
pigno. act. l. vel vniuersorum. quod cuȝ

eo.l.fi.et forte hoc casu debet intelligi 5
ff.de insti.l.cuicunq;.§.item fideiussori.
¶ Item queritur quid si non appareat
q dominus institorem proposuerat: p
batur tamen q domino sciente et per a
mittente mercatur tanq institor vide
tur q sufficiat.ff.de exerci.l.j.§.magistrũ 1
versi.ceterum.de insti.l.cuicunq;.§.si
quis pistor.arg.ff.de pecu.l.quesitum tubero-
nis.§.sunt quidez.&.l.non solum de tri
buto.l.j.& ideo videtur q illi qui pmit
tũt uxores suas publice mercari q te-
neantur de eoruz contractibus per pre
14 dicta.¶ Sed nunquid ipse institor te
netur.videtur q sic ad instar magistri
nauis.ff.de exerci.l.j.§.est autem & pro
cura.ff.de procurato.l.procura.qui pro
euictione. Contra.ff.de institu.l.fina.
sed ibi non contraxit.sed solum confes
sus fuit.vnde per illam legem videtur
q institor confitendo nõ obligat domi
num quéuis contrahendo obliget:& ideo
summe cauendum est q litere que fiũt
cum talibus contineant ipsum contra
ctum:non autem confessionez contra-
ctus tantuz sicut faciũt communiter in
regno francie.vnde videretur q cõfes-
sio talis non deberet nocere dño sicut
nec tutoris.ff.de cõfes.l.certũ.§.sed an
ipsos.immo nec ipi institori.vt dicta.l.
fina.et hoc nisi in literis confessionis cõ
tineret vltra promissio.sicut fit commu
niter:quia tunc virtute obligationis et
promissionis potest conueniri.vt.l.qui-
dem.ff.de constitu.pecu.Super hoc au
tem an institor teneatur:est distinguẽ
dum cuius contemplatione contractuz
est,& in dubio presumitur q contempla
tione vtriusq;.vt not.per glos.& docto.
C.quod cũ eo.l.ei qui.man.l.si literas.
Ista placuit hic tangere q2 quotidiana
sunt.& iunge que dicam.j.§.fi.

1 ¶ Pater vel dñs quando cõueniũtur de peculio habent priuilegiuz vt ante oĩa detrahant quod ipsis debetur: an hoc semper locum habeat.
2 Tributoria actio qñ competat.
3 Merx quid ppie dicitur applicãdo ad propositum huius tituli.
4 Tributoria actio in quibus creditoribus obtineat.

Tributoria actio q dat ex cõtractu vel quasi cõtra non datur in heredez ex dolo defuncti.

Introduxit[a]

¶ † Pro euidentia istius §.et sue materie debes scire q vbi pater vel dominus conueniuntur de peculio habent tale priuilegiuz q ante omnes creditores deducunt quod eis debetur & quod superest soluit creditoribus. ff.de peculio.l.sed si damnã.§.peculium.&.j.§.cũ autez.q pretor moderatus est detrahẽdo casuz quo seruus sciente & patiẽte domino mercabatur.tunc enim erat iniquum q ille qui contraxit cuz illo in illa merce preposteratur dño & forte debitũ suũ perderet. vñ introduxit hãc actio. per quod domin9 cõtribuit: quatenus merx se extendit cum ceteris creditorib9 qui in illa merce contraxerũt cum seruo p quantitate debiti cuiuscũq; & vocatur tributoria:quia per ipsam fit cõtributio debitoris. In hoc tamẽ est differẽtia inter dominũ & creditores:q2 contributio fit omnium debitorum dñi vndecunq; & ex quacũq; causa ei debeatur.¶ Sz non sic de alijs debitis aliorum creditorum: q2 de nullis fit cõtributio nisi de illis que contracta fuerunt in merce illa vel eius gratia p qua agit nec põt agi nisi pro illa in qua est cõtractum si sint diuerse merces et

a ¶ Introduxit. Si seru9 sciẽte dño in merce peculiari negotiatur et inde dñs aliqd recipere dz vocari tributuz vna cũ alijs creditoribus. h.d.angel.

in diuersis locis exercerētur. Et caueat actor quia si egit ista actione nō pōt redire ad actio. de peculio q̄uis plus sit in peculio q̄ in merce: et ideo interdum plus expedit agere de peculio quā hac actiōe prout hec omnia reperies si vis legere tex. et gl. ff. de tributo. p totum. j. §. is quoq;. hoc supposito pone casum

2 q̄ facilis est et planus. ¶ † In glos. hanc actio. Azo. in summa videtur tenere cōtra. pro quo facit multum is tex. doc. tñ consueuerunt approbare hanc gl. vbi q̄ et hic approbant et videtur vera. naz non reperitur edictum nec materia vnde illud officium posset descendere vel causari. Et ad hoc facit. Naz hec actio non est proprium nomen actionis scdz opi. glo. sicut dixi. s. eo. §. j. Sed cognomen actionis que oritur ex ꝯtu ex quo agitur q̄ qñq; cognominatur institoria quandoq; de peulio. quādoq; de i rez verso. prout diuerso modo ꝯcluditur. et certum est q in actio. descendentib9 ex contractibus non reperitur officiū tale.

3 ¶ † Se pro euidētia huius actionis pōt queri quid ꝑprie vocatur merx applicando ad nostruz idioma et ad factū quia nec. l. mercis. de verb. sign. q̄uis sint ibi due leges que sic vocantur. nec l. j. §. licet. ff. de trib. nō bene declarant. Unde ego credo q hoc casu merx dicatur mercatura: videlicet quelibet res q̄ est empta pro reuendēdo et lucrando: et obtinet ꝑpriuz quādo seruus tz opatorium pluriū mercaturarū: sed et vtilis datur etiam vnius rei. vt not. ff. eo. l. j. ¶ Item potest queri cur actio de pecu. et hec se tollunt adinuicem: et cur nō dantur in eo qd plus potest esse in vna q̄ in alia. de hoc videbis. j. §. is quoq;.

4 ¶ † Item queritur in quibus creditoribus hec tributoria obtineat. et est dicēdum quod in chirographarijs tantum secus si omnes vel alter pretenderēt pignora vel realem obligationē. nā tunc obtineret regula fallentie qui prior est ff. de tributo. l. procur. §. si plures. in. fi. Quid si alter ꝑtendebat priuilegium. Uidetur idez acsi pretenderet hipothecam: et sic non fiet distributio iuxta illa que scripsi. s. titu. proxi. §. Item si quis in fraudem. et facit. ff. qd cū eo. l. iij. de in rem verso. l. j. §. item si plures. In ꝯtrar videtur. ff. de pecu. l. ex facto.

5 ¶ † Item queritur quare hec actio que datur ex contractu vel quasi non datur in heredem ex dolo defuncti insolidum. ff. eo. l. illud. §. fina. sicut cetere que ex contractibus oriuntur. ff. de actio. et oblig. l. ex cōtractibus et cur speciale in ista dicit Ja. de ra. q actio tributoria participat in aliquo naturam personalitatis et in aliquo naturam realitatis. nam naturam personalitatis habet in eo quod datur et causatur ex contractu serui: sz habet naturam realitatis in eo quod datur contra dominum qui nusq̄ fuit obligatus nec cōtraxit. Sed pro eo solo inuenitur: quia habet peculium vel habere desijt sicut in reali. nūc natura realis est q quando possessor dolo desijt possidere: heredes nō tenentur nisi de eo qd peruenit: et ideo cum tributoria habeat naturam realitatis in eo q concernit dñm: non miruz si non detur in heredem nisi inquātū ꝑuenit sicut nec realis ꝑm eum. Ista ratio videt bona et fundatur per. l. cuz aūt. ff. de rei vē di. et non est de hoc multum mirandum qz bene reperiūt alie actiōes q̄ causantur ex ꝯtibus vel quasi: et nō dant nisi inq̄tum peruenit. ff. pro socio. l. heres. de here. tu. l. j. et fi.

1 Actio de peculio et act. de in rē verso an sint eedem actiones.
Adde ad idem. nu, 2. 3. 4. et 5.
6 Actio vna vel vnū iudicium dr multis modis. vide quibus.
7 Quid erit: agit aliquis d peculio nulla mētione facta q aliquid fuerit versuz in rem domini probat in processu aliquid versum esse: an fiet condemnatio in eo.
8 An aūt actor dz exꝑmere in libello quātum sit versum.
9 Actio tributoria et de in rē verso an possint intētari vna instantia.
10 Actio de peculio et de in rē verso an se inuicem tollant electione.
11 Actio institoria et actio de peculio et de in rem verso an tollantur inuicem per electionem.

An alit q dicitur hic de actione de peculio r de in rez verso obtineat in actio institoria. Exēplum ponit.
13 Actor compellitur eligere saltem in actione tributoria. vsq ad qd tempus debet eligere.
14 Quid si vero actor nō agit iudicialiter sed cōqueritur extraiudicialiter fuit cōpositum qd reus solueret partem petitam an possit agi de in rem verso vel institoria.
15 In rem versum intelligi dz necessario. Quid autem si vtiliter.

a Preterea [a] introducta est. In gl. caue. in fi. Hec glo. videtur ꝯ text. qui dicit actio in singulari. sz de hoc videbis magis. j. In glos. hoc punctum. ibi: que oppositio. hic dz esse q opi. vel forte voluit dicere que oppositio contra opi. Jo. nam de hoc posset opponi r apparet. quia Joā. ad hoc re-
1 spōdet vt patet in inferioribus. † In fi. eiusdem glo. Jaco. de ra. recitat hanc opi. r non probat nec improbat: r tñ videtur multum dubia r quasi contra mētem istius tex. Pro hac tamē opini. potest sic argui: videlicet q sint due actiones. vna de peculio: alia de in rem verso. certum est q illa censentur diuersa que diuersis nominibus nuncupant et diuersos habent tractatus. C. de codi. l. si rez. ff. de verbo. sig. l. carbonum. de pigno. ac. l. si conuenerit. §. penul. Sz constat qd actiones de peculio r de in rem verso diuersa habent nomina r diuersos titulos r tractatus: ergo non debēt nec possunt dici vna. maior est probata minor patet in titu. de peculio r de in rē verso. ff. qui sunt diuersi nomine et re. Preterea illa non possunt dici vnuz que diuersas habent causas r naturas: sed ita est in actione de peculio de in rē verso: ergo sunt diuerse. maior patet de se r per. d. l. carbonum. minor patet quia vna datur quando est versum. alia si nihil. Item vna datur insolidum. alia quatenus est in peculio: vt
2 patet hoc. §. r in tota materia. † Preterea si essent vna actio vno cursu finirentur: r vna causa complerētur r vni forme tempus haberēt r non possent nisi semel competere. Sed constat q actio de in rem verso competit vbi non cōpetit de peculio. et per oppositum distinguuntur r diuersa habent tēpora qr vna perpetua alia tēporalis: ergo sunt due r diuerse. ff. de in rem verso. l. j. §. j. C. de exerc. l. ij. r sic videtur p opi. Joā. q sunt due r diuerse. In contrarium sunt tres rationes que hic ponunt in gl. r maxime iste text. q dicit vna est actio. in ver. lz r princi. huius. §. vbi dicit. Preterea introducta est actio loqndo in singulari. nec valent solutiones que hic dātur q sint vna quo ad effectuz: qr salua gratia non est idem effect[us]: qr si ageret simpliciter de peculio dñs deduceret qd sibi debetur dato qd esset aliquid versuz. j. §. cum autem: r hoc etiam tz glos. exp̄sse, de in rem verso. l. filius. in glo. penul. r sic non est idem ef-
3 fectus. † Preterea q̄suis veniret in act. de pecu. id qd seru[us] vertit in vtilitatem dñi tanq̄ seruo debitum hoc veniret tanq̄ peculiū serui r ex condēnatione facta simpliciter in act. de peculio r sub estimatione peculij. r sic frustra diceret iste tex. q due fierent cōdemnatiōes: r quod fieri debet estimatio peculij ad partem. et de eo qd in rem est versum ad aliam. vnde non credo quod possit dici qn hec

a Preterea. Ex ꝯctu inito cū seruo domino ignorāte tenet dñs in id quod in rem suam versum est vl de peculio: r dr in rez dñi versum si aliqd in rem dñi impenderit necessario iudex tñ dz prius inspicere vtrū in rez dñi sit versum q̄z d peculio cōdēnet. h. dicit ſm Ang. et vide ipsuz Angel. hic de actione in rez. vso. in. j. colū. et ibi. r p euidentia.

opini.ꝛ solutiones sint
contra mentem huius
litere.¶ Preterea exp̄s=
sum est nisi text.calum=
nietur quod instātia de
peculio cadit instantia
de in rem verso.ff. quan
do actio de peculio est
annalis. l.j.§.quesitum.
alias estll.vnde:ibi non
potest dici qꝺ ageretur
de peculio et de in rem
verso.ex diuersis causis
sicut gloss.videtur vel=
le intelligere in positio=
ne finali:quia text. hoc
nō patitur qui dicit fuis
se actum actione anna=
li.ꝛ ita de peculio tan=
tum.¶ Preterea ſm il=
lam positionem illa lex
nihil valeret:nec dubiū
quod non est dicēdum.
4 ¶ † Quid ẜ dicemus ne
gari non potest nec vn=
ꝗꝫ is text.negare voluit
quin actio de peculio ꝛ
de in rem verso sint due
et quin habeant diuer=
sas naturas ꝛ vias.vt.ẜ.
satis ostensum est.ꝛ hoc
bene et clare dicit text.
etiam hic .j.§.is quoqꝫ.
versicul.certe . vbi dicit
certe qui potest proba=
re in rem domini versuꝫ
de in rem verso agere de
bet sub .non de pecu.ita
enim intēdit inferre ex
precedentibus alias nil
diceret.Item negari nō
potest quin habeat di=
uersos effectus ꝛ maxi=
me vbi domino aliquid
5 debetur.¶ † Quid enim
si domin⁹ noluit esse de
bitor serui de eo quod
in rem domini verteret.
Constat quod non es=
set debitor peculij. vt.l.
ꝗꝫtuberonis.§.sed id,qꝺ.

et ita esset diuersus effectus ꝛ cessarent
omnes solutiones quas gl.reddit hic
¶ Quid ergo voluit dicere iste tex.lic
6 enim vna est actio ꝛc.¶ † Pro euiden=
tia scias quod interdum dicitur vna a=
ctio seu vnum iudiciuꝫ:quia vna est in
stātia ꝗꝫuis diuerse sint actiones:ꝛ hoc
vides in simili.lex dicit qꝺ de pluribus
hereditatibus ex diuersis causis com=
munibus vnum iudicium sumi potest
id est vna instantia:ꝛ tamē sunt plures
actiones.ff. fami.hercis.l.heredes.§.de
pluribus.ꝛ vna actio pro socio intenta
tur pro diuersis societatibus.ff.pro so=
cio.l.cū duobus.§.si plures. Potest igi=
tur hic dici ꝙ vna est actio que ex pecu=
lio ꝛ in rem verso intentatur.id est vna
instantia effectus vtriusqꝫ venit.hoc in
tendit is tex.dicere.in.d.l.quesitū.quan
do actio de peculio est annalis.ꝛ.d.l.fi=
liusfa. togam ex quarum mente scias
7 istum tex.fuisse extractum.¶ † Quid er
a go dices:ago de peculio[a] non facta mē
tione ꝙ fuerit aliquid in rē versum dñi
demum ꝓbo aliquid versum in proces
su:nūqd fiet in eo condēnatio insolidū
ꝛ in residuo peculiotenus:vel quid ecō
tru ago de in rem verso non facta men
tione de peculio nihil ꝓbo versum.nun
quid fiet cōdemnatio in peculio videt̄
expeditum ꝙ sic ꝑ hunc.§.ꝛ per.d.l.que
situm. Potest dici contra.qꝛ snia debet
esse conformis libello.vt.l.fi.C.de fidei=
cō.lib.quomodo ergo iudex posset con=
demnare in eo qꝺ non fuit petitū.Non
videtur.vnde is.§.videtur itelligi de=
bere qñ de cōuersione fit mētio in libel
lo.Et dꝫ dicere sic actor:mutuaui seruo
tuo peculiato.x.de quibus cōuertit qn=
qꝫ in rem tuā peto qꝺ condemneris mi=
hi in q̄nqꝫ ꝟsis in vtilitatē tuā ꝛ in aliis
q̄nqꝫ peculiotenus.talis libellus suffi=
ceret hodie:quia de vsu curiarum non
exprimitur nomen actionis .¶ Quid si
oportet exprimere.Videt̄ per.l.non est
nouum.ff.de ac.emp.ꝙ sufficeret alte=
ram exprimere facta mentione de toto
facto ꝛ fortiori ratione pōt diri hoc ca=
su ꝗꝫ in.l.non est nouū.cum hic sit vna
actio videlicet certi cōdi.ex mutuo vel
alia que descendit ex cōtractu.ꝛ ista no

a ¶ De pe
culio.an āt
actio sit na
tiua vel da
tiua . vide
hic ꝑ ang.
in fi.§.ꝟsic.
an aūt.iteꝫ
an debituꝫ
filij vel ser=
ui sit debi=
tuꝫ peculij
hic ꝑ ange.
remissiue ꝛ
de forma=
tione libel=
li sup ista
actione de
peculio: vi
de ꝑ Ang.
hic remissi
ne.

mine de peculio vel de in rē verso non sunt nisi adiectiones seu agnominia si dictum est.s.in princi. Sz huic opi. videt obstare.ver.certe.j.in.§.is quoqz. vbi est verbū dz p quod dat intelligi q vbi pōt probare in rem versum non dz agi de pecu.sz ibi ponitur dz pro potest vt ibi dicam z continet potius consiliū
8 q̄ pceptuz. ¶ †Sed quid actor dz ne in libello declarare quantum dicit cōuersum z quantum non. Uideretur q sic cū petitio debet fieri certa vt scripsi.s.ti.j. .§.curare. ¶ Sed potest contradici.naz hoc permittitur ex quadaz equitate ppter difficultatem probationis quid sit versuz z qd nō.z ideo non credo q compellat declarare: z maxime vbi iurat qd declarare nō potest vt dixi in.d.§.curare.z ideo securius est simpliciter cōcludere in libello q reus condemnetur in x.z in processu veniet z declarabitur modus condēnandi.vt hoc.§.dz.
9 ¶ †Queritur vtrum actio tributoria z de in rez verso possint vna instantia intentari sicut de in rem verso z de peculio. Et videretur qd sic cum videatur eadem ratio equitatis.s.eo.§.j.ver.istas.et hoc videtur glo.velle in.d.§.eligere.prope finez glo.prime.ergo credo contra z hoc videtur plene probari.j.§.ceterū.z.§.is quoqz.z.ff.de tribu.l.quod in heredē.§.eligere.iuncto hoc.§. nam hic cōcluditur q actio de pecu.z de in rem verso.sunt vna illa vnitate quam.s.dixi.z q actio de peculio intentata videtur de in rem verso intentari.vt in.d.l.quesitum. Sz constat quod actio de peculio z tributoria se non compatiūtur: ergo nec actio de in rem verso. Preterea si actio tributoria se compateretur cū aliis frustra diceretur q actor compelleretur eligere.
10 j.eo.§.versicu.is quoqz. ¶ †Sed queritur nunquid actio de peculio z de in rē verso se tollant electione. Uidetur qd non cum se compatiantur vt hic. Preterea actiones que se tollunt electione non possunt simul intentari etiam vna pro vna parte rei que petitur: alia pro alia.ff.de legatis.ij.l.cum filius.§.variis.sed constat qd de pecu. z de in rem verso se compatiuntur et pro parte fit condemnatio in qualibet: ergo non videntur se adinuicem tollere. glo.se mouet in hoc in dicto.§.eligere. et videtur tenere qnod se tollant per hos.§. isti.§. parum dicunt de his duabus actionibus. immo videtur contrarium in.§.ceterum.verum est quod versus certe.s. sepius allegatus facit q actio de in rez verso debeat eligi:sed vt dixi poti⁹ importat consilium q̄ preceptum.
11 ¶ †Sz queritur vtrum institoria z acti.de peculio seu de in rem verso se tollant electione. videt qd sic.p.§.is quoqz.et quia videtur eadem ratio alioqui qui alterum eligeret non esset ipse stultissimus sicut tex.dicit in.§.ceterum. cum posset ad aliam redire. ¶ In contrarium videtur q non se tollant electione.primo qz non reperitur expressum nisi de tributoria et de peculio. vt dicto.§.eligere et si iurisconsultus voluisset de institoria et de peculio vtiqz hoc scripsisset. Item actio de peculio et institoria videntur oriri ex diuersis causis.vna ex contractu serui: videlicet do pecu.s.titulo.j.§. actiones institoria ex contractu domini.j.eo.§.fin.ff.si cer.peta.l.si institorem. z ita non videntur se tollere. ¶ Sed ista ratio cessat in actione de in rem verso q̄ videtur oriri ex contractu domini.ff.de in rem verso.l.j.in princip.nihilominus tamen videtur q institoria z de in rem verso non se tollant electione: z hoc videtur expressum extra de fideiusso.c.penul. vbi dr q mutuans actionem recupat qd mandatū est z qd in vtilitatē est versum.z sic sequit q se non tollant electione.quia alr impossibile esset qd illud obtineret.opz eū q vnum recuperetur per institoriam: aliud p actionem de in rez verso: vt ibi not. ¶ Sed que est ratio quare melius tollitur tributoria electione q̄ institoria vel de in rem verso. Respondeo tributoria et de in rem verso oriuntur ex eadem radicali materia: videlicet ex contractu serui. et ad idem vadūt. videlicet ad id qd est in peculio. vnde non mirum si electio vnius aliam consumit. Alie autem videntur magis concernere factum dñi: et ita ex alia causa competere. vt satis dixi in

superioribus. ¶ Preterea tributoria datur ex quadam benignitate contra ius commune. Nam de iure communi et equitate dominus potest deducere quod sibi debetur quod ius tributoria ei tollit. vnde non mirum si ipsa facilius tollitur vt tollit aliam. Item qui agit tributoria videtur tentari de merce peculiari: et renuntiare residuo peculij mercem eligendo. quamuis autem ista videantur probabilia: videtur tamen de mente horum. §. §. et mente gl. quod omnes he pretorie se tollant electione.

12 ¶ † Item queritur nunquid istud quod hic dicitur de actio. de pecu. et de in rem verso, obtineat in actione instito. et de in rem verso. Uerbi gratia. quidam fuit institutus ad recipiendum mutuum vsque ad certam summam recepit vltra actor petit mutuum actione institoria videns in processu cause quod non potest probare quod mandatum habuit institor de tota summa recipienda: in eadem instantia vult probare quod illud quod institor recipit vltra summam mandatam conuertit in vtilitatem domini: nunquid debet admitti. Uidetur quod non: quia non fuit ad hoc actum nec conclusum: nec lis fuit super hoc contestata. Satis videtur expresse dici quod immo et hoc videtur expressum in. d. c. penult. de fideiusso. extra. vbi videtur supponi quod per eandem instantiam repetitur et quod mandatum est et quod in vtilitatem versum est. non enim potest dici quod per diuersas instantias: quia ex quo actum est vna istarum actionum: non potest agi alia nisi probaretur iustus error. ff. de instito. l. habebat. in princi. ff. quod cum eo. l. sed si ex parte. §. fina. et facit hoc quod dixi. s. de actio. §. si minus. cum. §. seq. ff. de noxa. l. in delictis. §. si detracta. et idem videtur dicendum de actio. quod iussu et de alijs excepta tributoria que tollitur sola electione et in qua oportet eligere: vt. s. dictum est. ¶ Illud autem constare videtur quod postquam acta est vna istarum actione non potest agi alia nisi esset iustus error: vt d. l. sed si ex parte. §. fi. et in. l. quesitum. s. sepius allegatis. hoc tamen potest intelligi vbi fuit actum simpliciter: vel vbi in priore processu fuit facta mentio de effectu alterius: vt satis. s. dictum est.

immo videtur quod vna consumat aliam etiam in eo quod se extendunt. ff. ne[illegible] cau. sta. l. licet. §. penulti. et fi. Nec ob[illegible] ff. de actio. et obliga. l. qui seruum. pro socio. l. rei communis. quia loquuntur vbi altera oritur ex delicto: vt notatur in dicta. l. qui seruum. Uel dic quod ille leges non obtinent in his pretorijs vt dicam. j. si quadru. pau. fe. §. fi. secundum hoc non videtur magnus effectus querere an he actiones tollant se electione vel non: quia ex quo semel actor vnam elegit in ea cum oportet persistere. per aut. qui semel. C. quomodo et quando iudex. et sic oportet quod perseueretur in ea: et consumetur in alia: quia nullus discordat quin si sententia fuerit lata in vna non possit postea agi alia: vt statim dixi. Item cessat effectus quia quamuis altera sit electa veniet effectus alterius in illa per hunc. §. et per ea que. s. dixi excepta actione tributoria. ¶ † Sed potest vltra queri. hic 13
dicitur quod actor compellitur eligere saltem in actione tributoria. Quero vsque ad quod tempus potest ei obijci quod eligat. Uidetur quod vsque ad litis contestationem: quia hec exceptio videtur dilatoria. et sic non potest opponi post litis contestationem. C. de proba. l. exceptiones. Item quia post litem contesta. nihil est variandum in libello. C. de eden. l. edita. In contrarium videtur: quia videtur inepte agere. et sic possit vsque ad sententiam repelli. extra de iudi. c. examinata. Sed certe bene potest non eligere et apte concludere. Uerbi gratia. 14
dico quod ego mutuaui seruo tuo peculiato decem que conuertit in merce tali peculiari: peto te condemnari in decem. Iste modus agendi videtur satis aptus et potest applicari ad tributoriam de act. de peculio. vnde credo quod cum ad iudicis officium pertineat inspicere super quo et qualem sententiam ferat quod quandocunque ante sententiam potest cogere actorem ad eligendum super quo sibi satisfieri petit. vtrum in merce illa peculiari vel de vniuerso peculio: vt in hoc. §. versi. itaque. quia alias non posset bene sententiare cum condemnationes debeant fieri diuerse: nec adiuui-

rem se compatiantur: sz secus dicerem
illis que se cōpatiantur in condem=
natione sicut de in rem verso: et de pecu
lio: nam in illis fit condēnatio ſm for=
mam probationis. vt dicto versi. itaqȝ
vnde si mutuaui seruo tuo. xv. ⁊ ago cō
tra te ꝙ condemnaberis ad. xv. ⁊ libel=
lus fuit admissus: vt in processu probo
ꝙ seruus habebat mandatum ad reci=
piendum quinqȝ. Item ꝙ quinqȝ cōuer
tit in vtilitatem tuam iudex te condem
nabit insolidum in decem et in quinqȝ
peculiotenus per dictum versi. ⁊ per ea
que. s. dixi. credo tamen ꝙ ab initio iu=
dex potuisset me coegisse ad eligendum
vnam per. l. nemo. §. quoties. ff. de re iu
dica. In illa tamē veniret effectus oim
si hoc dicam in libello vel in processu. ⁊
hoc dico per hunc. §. et per. l. quesitum.
quando act. de pe. est anna. per. l. sed si
ex parte. §. fi. ff. qd cum eo. de instit. l. ha
bebat. et hoc concessum fuit ex benigni=
tate pretoris hanc actionem introdu=
centis: qr de iure cōmuni quādo act. se
extendunt effectus vnius non venit in
alia: immo oportet agi alia pro eo qd
excedit: vt. l. qui seruum. de actio. ⁊ obl.
cū cōcor. que al's obstaret. nec obstat. §.
ceterum. j. eod. qui videtur concludere
contra in ver. sed ille erit stultissimus.
quia debet itelligi vbi agit de peculio 1
vel de in rem verso non facta mētione
de iussu vel mandato. nā tunc hoc non
obtineret et sequitur illa stultitia que
ibi scribitur. sed secus si fieret mentio: 2
14 vt satis. s. dixi. ¶ † Quid si non egit iu=
dicialiter sed cum faceret querimoniā
extra iudicialem fuit cōpositū ꝙ reus
solueret partem petitorij de peculio. a
nunquid potest agi de in rem verso vel
institoria. Uidetur attendendum an in
querimonia faceret mentionem de eo
qd versum erat vel mandatū vel solum
de eo qd erat in peculio vt compositio
seu inquietatio vltra se non extendat
quā de quo agebatur. C. de transac. l. si
de certa. ¶ Sed in dubio crederem de
toto trāsactum attento ꝙ vna actione
agebatur mandati vel certi conditione
cum he sint solum adiectiones. Immo
etiam si diuersis ageretur ex quo idem
factū erat ꝙuis etiam
diuersas haberent con=
demnationes. ff. de iu=
reiuran. l. duobus. §. ex=
cepto. de excep. rei iudi.
l de eadem. ¶ Circa tex. in
rem dñi versum intelli=
go quicqd necessario ⁊c.
15 ¶ † Quid si vtiliter. di=
cas idem quando real'r
conuersum est. Sed si
res perierit anteqȝ con
uertatur distinguit in=
ter necessaria ⁊ vtila: vt
patet. ff. de in rem ver. l.
si res. et. l. seruꝰ. vide in
qualibet eo. titu. l. iij. §.
necnon. cum. §. sequen.
¶ Item dic vtiliter siue
pro vtilitate perpetua
siue pro tēporali dūta=
men dño expediat. vt
no. Inno. extra de fide=
iusso. c. pe. Item requi=
ritur ꝙ sit tale quod do
minus esset facturus. ff.
de impē. l. vtilium. Nec
credo ꝙ hoc casu obti=
neat. l. qd dicitur. eo. tit.
cū loquat in alio casu.

☞ Actio de in rē verso an detur pro facto liberi hominis si in rez meā vertit.

Actio de i rem verso an locum habeat si filius vel seruus non habeāt peculium.

Cum autē.[a]

¶ Dicit hic ꝙ in actio=
ne de peculio dominus
deducit qd ei debetur.
Supponitur ergo ꝙ nō
in actiōe de in rem ver=
so. quod est verum per
modū deductionis. Sz
tamen si quid seruꝰ do=
mino debet impēdit ver
sionem in rem et hanc
actionem nasci. ff. eod. l.

a ¶ Cū au
tē. In pecu
lio dicit eē
ꝙ superest
dducto eo
qd debet
dño dūmo
do nō de=
beatur vi=
cario sui.
item cui cō
petit actio
istitoria vt

exercitoria vel qd iussu: cōpetit etiā de peculio. et in actione de peculio totius ei⁹ qd est in peculio ratio ē habēda: in tributoria solū idcirca qd negotiat᷑: quapropt᷑ quādoq3 expedit ag: vna qn̄q3 alia. ⁊ ex contractu mutui filius non pōt cōueniri nec etia3 eius pater de peculio hoc.d. vsq3 ad.§.i summa.qui est finalis.§. huius titu.

si pro parte.§.si domini.in hoc tamē est differentia: q2 in actione de peculio dn̄s deducit qd sibi et suis debetur. hic istud qd sibi debet᷑ tm̄. vt ibi no.l3.l.non pbet᷑.
1 ¶†Itē pōt vltra queri. ista actio de in rē verso datur p facto serui vel filij. Queritur nunquid detur pro facto liberi si in rem meā vertit. Uerbi gratia. mutuasti famulo meo pecuniā qui in rem meā vertit: nunquid potes me conuenire actione de in re3 verso. Non videtur: q2 specialiter vr̄ statutum de duab⁹ pretorijs de quibus tractat᷑ in hoc titu. q dentur ex cōtractu liberi hoīs supponedo q aliē nō vt patet.s̄.in ℣. istas tamē.⁊ pro hoc facit: q2 actio qd iussu de qua magis videtur nō cōpetit nisi cu3 iubetur pprio seruo.ff.qd iussu.l.si tutoris.§.fi. ¶Item si diligenter respicias tex.in prin.huius tit.vr̄ supponere et dicere qd oēs he actiones dātur ex cōtractib⁹ seruorum ⁊ filioru3 tm̄ nec excipit nisi duas: vt.s̄.dictum est.⁊ hanc parte3 videt᷑ tenere glos.ff.de in rem verso.l.ij. Sed Specu. tenet cōtra q datur vtilis de in rem verso.titu. de solu.⁊ oblig.§.prenotandum.versicu.quid si quis. Et idem tenet Rofred. in suis libellis.et Azo in summa ti.si cer. petatur. pro quibus facit.C.quod cum eo.l.ei qui.in fine.de pcurat᷑.

l.si pretiu3. De actio.mandati ⁊ neg. gest.non est dubiū habita distinctione que no.in dicta.l.ei qui.ff.de negocstis.l.si pupilli. De religiosis nō videt᷑ dubium quin ex contractibus ipsorū possit agi de in rem verso: vt no.ca.pen. extra de fideiusso.⁊ idē ... de alijs psonis ecclesiasticis.vt.C.de sacrosan. eccle.auc.hoc ius porrectum.
2 ¶†Sed quid si seruus vel filius non sint peculiati. Isti.§.§.⁊ quasi tota materia videntur innuere q nō habet locū actio de in re3 verso. supponunt eīm q actio de in rem verso ⁊ de peculio adinuice3 sibi famulantur. vt ibi vna competit ⁊ alia. ⁊ tamen hoc astruere videret᷑ multum extraneū. vnde saltem videt᷑ danda vtilis sicut si cum libero esset contractum. et hoc patet.ff.de neg.gest.l.si filius. ¶In glo.no.quem esse stultum in fi. Unde versus. Qui videt vtilius ⁊ sumit deteriora. Absit ei radius luminis absq3 mora. vnde gallici consueuerūt dicere. Qui peult tore ⁊ prēt lepire il deut bieu dire que ne voit guere.

1 ☞ Filius si condemnatus sit qualiter fiet executio.
2 Religiosus non potest fideiubere.
3 Filius quare melius obligat patre3 de peculio fideiubendo: q̄3 seruus. Adde ad idem nume.4.
5 Serui potestas quare fuit magis restricta ne dn̄m obligaret fideiubendo: q̄3 de alijs contractibus.
6 Filiusfamilias si se dicat patremfami. vt pecunia sibi mutuet᷑: an debeat credi eius assertioni.
7 Filiusfami.si fuerit in scholis de volūtate patris: an recte sibi pecunia mutuetur: ⁊ pater teneatur.
8 Mulier quare melius potest renuntiare velleiano q̄3 filius senatusconsulto macedoniano.
9 Macedonianū senatusconsultū an habeat locū si religiosus mutuū accipiat.

Que diximus. ¶In glo quātū ad actiones ibi cum allegat.C.de iudic.l. seruus.
1 †Qualiter fiet executio filio cōdemnato.dic.s̄.eo.titu.l.j.§.fin.
2 ¶†In ea.glos.in fi.Jaco.de ra.dicit q mona

[..]us non potest fideiubere: qꝛ seruus e[..] hoc dicit per hec iura et sic transit sin[e] dubio. inhibitum est religiosis qꝺ non [f]ideiubeant: sed si contrarium faciant teneãtur. Uidetur qꝺ sic ad instar filij cui cõ[p]arãtur magis ꝙ̃ seruo. quo apparet e[..]nt esse in iudicio sicut filiusfami. ꝛ tamẽ seruꝰ non. C. de epi. ꝛ cleri. auť. causa. in auť. de san. episc. §. monachis. j. ꝛ hoc vides in clericis qui prohibentur fideiubere. si tamen contrafaciant tenentur extra de fideiusso. 6 c. j. ꝛ. ij. ꝛ hanc partẽ videnť tenere glo. in auť. de san. episco. §. aliũ. ꝛ fiet executio in pecu. si qꝺ habeãt. extra de depo. c. j. Hostieñ. tamen ꝛ Joan. post eum vi- a dentur tenere ꝙ non tenentur. extra de fideiuſ. c. pe. ¶ Sed dꝫ intelligi ꝙ nõ tenenť efficaciter cũ nõ habẽt ꝓpriũ nisi habeãt peculiũ. et ideo forte si peculiũ non habeãt nõ possunt excõmunicari.

3 ¶ † Sed potest queri quare melius filius patrẽ obligat de peculio fideiubẽdo ꝙ̃ seruus: cum fideiubere si quodãmodo perdere sicut donare. ꝛ sicut dñs non videť concedere seruo: ita nec pater filio. ff. de dona. l. filiusfami. de pac. l. contra iuris ciuilis. §. si filius. Uix potest reddi bona ratio nisi qꝛ peculiũ filij est magis filij ꝙ̃ peculiũ serui sit serui. ꝛ hoc apparet qꝛ condemnato patre non fit executio in peculio filij: ꝛ tamen fit in peculio serui. ff. de minori. l. iij. §. sed vtrum. ꝛ ideo non mirum si lex magis laxauit filiũ fideiubendo ꝙ̃ seruuꝫ.

4 ¶ † Sed quare magis laxauerit hoc casu ꝙ̃ in casu donationis in quo est ideꝫ vtrobiꝗ̃. vt. s. dictum est. Potest dici qꝛ casus fideiussionis nõ est ita paratꝰ ad perdendũ sicut donationis. ff. ad vell. l. si ego. in fin. Item qꝛ fideiussor habet regressum cõtra principalẽ per actionẽ mandati. sed donator nõ est contra donatariũ.

5 ¶ † Itẽ potest queri quare fuit magis restricta potestas serui vt fideiubendo dñm nõ obligaret de peculio ꝙ̃ de alijs contractibus. Responsio. quia cõtractus fideiussionis est magis habilis ꝛ ordinatus ad perdendũ ꝙ̃ alij cõtractus: vt patet. ff. de solu. l. si cui. §. flauius. vnde legiť prouerbio. v. Fili mi si spoponderis ꝓ amico tuo si dedisti apud extraneum manum tuam illaqueatus es verbis oris tui ꝛc. ¶ In glo. senatuscõ. ibi cũ alleg. C. ad macedo. l. fina. ꝛ hoc intellige vsꝗ̃ ad quantitatem peculij. ff. eo. l. ij. Idẽ dic in quasi castrensi peculio: vt ibi notaui.

6 ¶ † In ea. glo. ibi. C. ad macedonia. l. j. Sꝫ nunquid debet credi eiꝰ simplici assertioni. Glos. vr̃ ibi dicere ꝙ sic[a]. non tamen videť vera: qꝛ macedonianũ cessaret. naꝫ semper filiꝰ assereret se patrem vt pecunias habere posset. vnde creditor debet inq̃rere si non cognoscat eum. si tamẽ inquirendo non possit certificari. qꝛ forte erat de longinquo. vel si forte iustam causam habuerit credẽdi quia forte erat antiquus: tunc sufficit assertio. ꝛ ita potes concordare glo. que videntur cõtrarie in. d. l. j. ꝛ. ff. ad macedo. l. pe. et vide. ff. eo. l. iij. in text. ꝛ glos. ꝛ qꝺ no. ff. eo. l. sed ꝛ iuľ. §. non solũ.

7 b ¶ † In e. glo. ibi. §. qꝺ dicitur[b]. hoc verũ si fuerit de voluntate patris in scholis. Uel distinguitur vt nota. in. d. §. qꝺ diciť. C. eo. l. macedoñ. Et idem videbis in monacho si fuerit de voluntate abbatis in scholis. vide extra ne cler. vel mona. c. ij. libr. vj. per Archidia. ¶ In fine eiusdem glos. querit hic Jaco. vtrum possit renuntiare filius hmõi exceptioni. Vr̃ qꝺ

a ¶ Qꝺ sic. Uide Bar. in. l. iij. C. eo titu.

b ¶ . §. qꝺ dꝛ. Tu dic ꝙ a filio indisticte põt repeti pecunia mutuata. Iteꝫ a p̃re vsꝗ̃ ad eã ꝙ̃titatẽ quam si in domo fuisset ipẽsurꝰ: in resi duo ꝓ nõ repetitur a p̃re si ignorauit filiuꝫ esse in studio vel cõtra eiꝰ volũtatẽ qꝺ i dubio p̃sumitur: vt. l. veriꝰ. ff. de pba. Itẽ si sciuit sed specialr̃ ꝓhibuit pater hãc pecuniã mutuare: aľs repeti põt si filius eã cõsumpsit in bonos vsus: vt hic dꝛ per doc.

sic:qꝛ exceptioni vellei. renuntiat mulier .C .qñ muli.tu.offi .fun.po.l.fi. C.ad vellei.l.fi.Et ipe di cit ꝙ si renuntiari possit videtur qꝺ frustra sunt ista se. con .introducta: quia semper renuntiabunt.ꝛ ita cito inducetur mulier ad renuntiādum sicut ad intercedēdum.ꝛ sic nil ei proderit vellei.beneficium nec filio beneficium macedo. Ipse tamen dicit ꝙ macedo.non potest renuntiare etiam cum iuramēto:quia renūtiatio que de se non tenet non pōt iuramēto firmari .C. de legi.l.non dubium.licet enim reperiatur ꝙ iuramentum tollat ius priuilegiatum non tamen ius cōe vt consueuit dici.C.si aduer.vend .auк. sacramenta vnde istud ius macedonianum nō est priuilegium.sed quodammodo ius cōe licet odiosum . Satis potest dici ꝙ licet.l.non dubiū nō obtineat vsqꝫ quaqꝫ de iure canonito per.c. cum contingat.extra de iureiur.c.licet. eo.ti.lib. vj.tñ hoc casu dici pōt ꝙ non teneat renuntiatio etiam cum iuramento:quia cederet in alterius preiudicium . tum quia moribus hoc itroductū est ꝛ ad extirpandū pestē q̄ ex hoc sequebaꝛ ꝛ malū exēplū.ff. e.l. j.ꝛ hic in fi.ꝛ cōstat ꝙ iuramētū ex quo turpe vꝉ aliquid contra bonos mores sequi posset:non est obligatorium nec tenendum etiaȝ de iure canonico.extra de reg.iur.c.non est obligatoriū.li.vj.Uel posset dici ꝙ talis renuntiatio teneat in preiudiciū filij [illegible] qñ factus fuerit sui iuris:qꝛ tūc pōt seruari sine preiudicio tertij.ꝛ sine detri-
8 mento salutis †Sed que e[illegible]ratio quare melius pōt mulier [illegible] velleiano. Rñsio .qꝛ ibi ex renuntiatione non preiudicatur tertio sicut in macedoniano.ꝛ q̄stum est de ratione Jac.veȝ quia ita mulier induceretur ad renuntiādū sicut ad intercedēdū est prouisum quia opȝ ꝙ renuntiatio fiat in iudicio vel ex interuallo.C.si mater indē.promi.l.fin.
9 ¶ †Sed an exceptio macedoniani ha-
a beat locū si religiosus[a] .mutuum recipiat.Uꝛ ꝙ sic cū videaꝛ eadē rō.ꝛ religiosi equiparanꝛ filijs cū sint in potestate sicut filij.vt.s.satis dixi.Sed duruȝ esset hanc exceptionē que odiosa ē extēdere.¶ Preterea rō que est in filio cessat qꝛ religiosus ꝓpter hoc non succederet abbati vꝉ superiori suo.In ter. ibi qꝛ sepe.ꝑ hoc appet ꝙ hec fuit cā impulsiua:qꝛ q̄tūcūqꝫ sit bone vite fili⁹ nihilominus est locus huic exceptioni.l.s. e.l.j.§.finali.

1 ☞ Qꝺ iussu.exercitoria.istitoria.tributoria de peculio.de in reȝ verso,an sint noīa actionū.
2 Certi cōditio gñalis cōcurrit cū oibus alijs actionibus.
3 Actoꝛ in libello ꝓponit qꝺ directe tibi mutuauit:deinde in processu ꝓbat qꝺ mutuauit seruo tuo:an sufficiēter probauerit.
4 Procuratoꝛ fuit constitutus ab aliquo ad se obligandum coraȝ auditore:procuratoꝛ se obligauit:creditoꝛ agit directe contra constituentem ꝛc.an bene agat.
5 Persona obligaꝛ in matrimonio:[illegible] matrimonium potest contrahi per procuratorem.

b **Illud[b] i summa.** ¶ †[illegible] gl. certi cōdi.directa.in fi. De hoc dixi q̄stum [illegible] git actioneȝ de peculio.s.ti.j.§.actio[illegible] Jac.dicit hic vt ibi qꝺ quelibet est spe-
1 cies actionis .ꝛ est effectus istius questionis ꝑm ipsuȝ.qꝛ si sint species actio-

a ¶Si religiosus. de hac q̄one vide hic ꝑ āg . ꝓpe si. §.quero an exceptio.

b ¶Illud. ex ꝯtu qꝺ iussu vel de i rē ꝟso vꝉ institoria vel exercitoria potest agi ꝯtra ꝯ patrē vꝉ dominum Ange.

... erunt stricti iuris. si vero sint cognomina seu adiectiones erunt bonefidei. ille qb⁹ adijciuntur sunt bonefi. Joã. No in arbore ponit in rubrica eas esse adiectiones ꝛ qd semp sint bo.fi.facit eñ duo ... super figura. E. qd salua ei⁹ gra nõ vr veruz: immo credo ꝙ si adijciat actiõi stricti iuris ꝙ sit stricti iuris ꝛ reguleẗ ꝑm naturam actiõis cui adijcitur. ff. ð pecu. l. iij. §. idẽ scribit ꝛ hoc supponit in. l. bo.fi. e. ti. cuius dubitatio fuit an hec actio esset pinguior qñ adijcitur cõtractib⁹ bo.fi. ꝙ̃ cõtractibus stricti iuris supponendo ꝙ habeat naturaz bonefidei qñ illis adijciẗ sicut prescrip. verbis. quando pro estimato ꝑponiẗ. s. e. ti. l. x. §. actionũ. ꝛ hoc vides qꝛ ꝙ̃tũ ad lapsum tp̃is assumit naturã actionis cui adijciẗ: vt ptz. ff. qñ act. de pe. ẽ anna. ꝛ facit. ff. ad vellei. l. he actiones. de capi. di. l. ij. ꝛ iõ nõ vr effectus in hac questiõe quo ad hoc. Itẽ nõ vr effectus i mõ agẽdi: qꝛ siue sit species actionis siue adiectio semꝑ est idẽ mod⁹ agẽdi. nã opz narrare factũ ꝛ specificare cõtractũ. ꝛ põt sic cõcludere q̃re petit patrẽ vel dñm vsq; ad dictã summã peculiotenus cõdẽnari. ꝛ maxime nõ est effectus hodie: qꝛ nõ opz de iure cano. vel ꝯsuetudine noiare act. ꝛ si noiare oporteat potes secure dicere actionẽ mã. de pecu. vel neg. gest. de pecu. qꝛ supposito ꝙ sit species per se totũ hoc est species vcz nomẽ ꝛ cognomẽ. ideo iura dicunt agi mãdati vel depositi de pec. vt alle. l. d. §. acti. Et pro certo hec actio cognominata est alia a non cognominata: qꝛ vna vocaẗ directa alia nõ: vt hic. ff. commo. l. si mihi. §. si filio. ꝛ vbi vna ꝯcediẗ alia qñq; denegaẗ. ff. de instito. l. cuicũq;. §. si cuz fullo. ꝛ tañ ꝙ̃ diuerse ponuntur eo. ti. l. si quis mãcipijs. in pri. si cer. pe. l. si institorẽ. vñ cõclude ꝙ sunt adiectiões ꝛ cognomẽ aliarũ actionũ differẽtes specie a directa sicut dixi de vtili ꝛ directa. s. de act. §. oĩz. ꝛ sic vtrãq; opi. verã ꝓnũtio. ꝛ si quis grauet appellet ꝛ parum lucrabiẗ: qꝛ vt. s. dixi nõ ẽ magna questionis vtilitas. ¶ † In. gl. s. certi ꝯdi. in fi. Ja. dicit. ꝙ gl. vult dicere qd hic loqẗ de certi ꝯdi. gñali q̃ cõcurrit cũ a oibus alijs. ff. si cer. pe. l. certi cõdi. supponẽdo ꝙ nõ dareẗ actio mãdati. vel ex vẽdito. vł ex alio ꝯctu. ꝛ hoc multũ approbat. Sed huic snie vr obstare. ff. de insti. l. si quis mãcipijs. in princi. ff. de ac. emp. l. iul. l. si vẽditor pro socio. l. fi. ꝛ ad hoc facit qꝛ qd iussu ꝛ mãdati cõcurrũt. vt no. ff. qd iussu. l. j. ꝛ dixi. s. circa prin. hui⁹ ti. ¶ Sed si hec vltima opi. sit vera ad quid fuit vtile introducere has actiões cũ directo agi posset ex eo cõtractu. Rñsio. ꝑtor fuit larg⁹ ꝛ voluit actiões abũdare s. de bo. pos. §. qd autez. ¶ Itez minor probatio sufficit in istis: quia in directis oportet ꝓbare mandatuz vel iussuz expressuz. in his sufficit ꝓbare quod dño vel patre scientibus ibi mercabatur vel exercebat. vt dixi. s. e. §. j. ff. de exerci. l. j. §. magistrum. de insti to. l. quicũq;. §. idem scribit. ¶ † Quid ergo. pone quod ego ago directe contra te ex mutuo: demum in processu probo quod mutuaui seruo tuo de tuo iussu vel institori tuo nunquid sufficienter probo. Uẗ ꝙ sic per hũc. §. ꝛ per. l. si institorem. ff. si cert. peta. pro socio. l. fina. ꝛ scripsi in simili. s. de iur. natu. §. lex est quod tutius est tamen in libello narreẗ veritas facti. vcz ꝙ mutuaui seruo vel institori tuo ꝛ de mandato ꝛc. nam iste libellus nõ potest deficere. ¶ Iuxta a

a ¶ Iuxta Uide ð hac q. ang. hic ante finem. §. huius.

4 premissa quero. †Quidam constituit procuratorem ad se obligandum coram auditore: tamen procurator se obligauit. creditor agit directo contra instituentē dicendo eum sibi obligatum in tali summa ratione mutui sibi facti: nulla facta mentione de procuratore seu obligatione per ipsum contracta lite per negationem contestata. producitur instrumentum in quo continetur quod procurator se obligauit. ⁊ producitur procuratorium continēs mandatum obligandi. Queritur vtrum creditor sufficienter probet. Uidetur quod sic per hunc. §. cum concordanti. ⁊ hoc maxime videtur in contractibus qui consensu contrahuntur qui possunt cōtrahi per nuntiuz vel per epistolam. s. de obligationibus. que ex consensu. ff. de actionibus: ⁊ obligationibus. l. con
5 sensu. ¶ †Preterea in matrimonio obligatur persona ⁊ tamen cōstat ꝙ matrimonium contrahitur per procuratorē. extra de procuratori. c. fina. li. vj. ⁊ spōsalia. ff. de sponsali. l. sufficit. ¶ Preterea iuramentum procurato. obligat animam domini. ergo multofortius obligat persomam. extra de iureiurando. c. fina. libro. vj. In contrariuz videtur ꝙ procurator non obligat dominum. et per consequens non possit agi ex eius obligatione contra dominum directo: sed vtiliter. ff. de actione emptione. l. iulianus. §. si venditor. de institutioni. l. in eum. ⁊ l. habebat. C. de exerci. l. si mutuum. ff. de negotijs gestis. l. liberto. in principi. Si agatur directo succumbit nam alia est vtilis alia directa. vt. s. de actionibus. §. omnium. dixi. ⁊ hoc videtur dicendum necessario: quia procurator. verba cōcipit in persona sua. ⁊ ideo non acquirit domino directe. ⁊ per consequens nec ipsum obligat directe. ¶ Quid ergo respondebis ad hunc. §. ⁊ concordanti. que videntur concludere quod possit agi directo ex facto institoris vel exercitoris. Satis faciliter posset responderi ad primum responsum quia loquitur in actione quod in iussu que habet locum vbi iubetur filio vel seruo qui possūt directe acquirere: [...] recto obligare vbi iussus precess[...] quod iussu. l. prima. ¶ Sed ad [...]undum responsuz quod loquatur de exercitoria et institoria que obt[...]ent etiā inter liberos. s. eodem [...]go. versicu stas. non est ita facilis responsio. potest tamen dici quod illud quod hic dicitur directo cōdici ⁊c. idest directo potest agi quasi principaliter cuz ipso negotiatum esset non facta mentione de his adiectionibus institoria vel exercitoria: non tamen est directa actio sed vtilis: nec agit ita directo quin oporteat narrare varietatem facti. ¶ Sed potest concludi directo sine adiectionibus harum actionum. ⁊ hoc soluz vult dicere is. §. alias obstarent iura procontraria parte allegata huic. §. que dicunt dari vtilem non directam. ⁊ est simile [...] titulo primo. §. ex diuerso. idcirco in questione proposita posset dici de rigore non esse probatum ex quo non fuit facta mentio in narratione de contractu facto cum procuratore. iuxta illa que scripsi. s. titulo primo. §. omnium ⁊ ita intelligo omnia iura p̄dicta que dicunt competere vtilez que alias merito obstarent huic. §.

¶ De noxalibus actionibus. Rubrica.

¶ Glosa. bene continuat rubricam. tamen alio modo ordinantur rubrice in ff. et alio modo in. C. iste tamen modus est planior et facit ad continuationem ⁊c.

1 Agi an possit noxaliter ex q̄si maleficio serui.
2 Agi an possit noxaliter ex cōtractibus vel quasi contractibus.
3 Dn̄s an teneatur de delicto famuli [...] liberi hois.
4 Abbates ⁊ priores tenētur de delicto monachorū suorū claustraliū: nisi [...]tes prohibuerint.
5 Condēnatus actione noxali ꝙtuz [...] habet ad soluendum.

Ex maleficijs[a].

¶ In glo. idem ⁊ in quasi. in fi. ibi satis notatur. ff. eo. l. j.

1 ¶ † Sed tñ nõ vr̃ procedere qd hic dicitur ex quasi maleficio serui agat noxaliter immo de peculio. vt. ff. de fur. l. si seru⁹. vbi loquit de quasi maleficio serui. Uñ lex quã gl. alleg. nil facit q2 loquit de quasi maleficio dñi. Itẽ videtur qd dñs non teneatur noxali ex quasi maleficio serui nec de peculi. sed quod seruus al's castiget. ff. de his qui deie. l. j. §. cũ seru⁹. immo etiam ex maleficio debet castigari. ff. de iur. om. iu. l. si qs id qd. §. in seruos. de mino. l. q si minor. §. j. de iniu. l. sed si vni⁹. §. cũ seru⁹.

2 ¶ † Itẽ reperitur q dñs tenet de pecu. ex maleficio. ff. de do. l. si oleũ. §. pe. quõ ergo intelligemus hãc materiã. Super hoc vix pt dari certa regula tñ põt dici q regulariter ex contractib⁹ vel quasi contractibus non agitur noxaliter. vt patet. ff. de actio. ⁊ obl. l. ex ɔtractib⁹. de neg. gest. l. si filius. ⁊ d. l. si oleũ. §. pe. ff. de minoribus. l. q si minor. §. j. et hoc verũ pro dolo commisso in ɔctu vel extra ɔctũ. Sz interdũ agit noxali actione ex contractu pro delicto cõmisso extra cõtractũ: qñ virtus actionis põt se ad hoc extẽdere. vt ptz. ff. de pig. ac. l. si seruus mã. l. inter causas. §. sz cũ seru⁹. de fur. l. si seruus cõis. §. j. cum seq. pro delicto vero per seruum commisso agitur noxaliter. sed seruus alio modo castigat. vt dictis legibus. sed id qd. §. in seruos. ⁊ l. sed vnius. §. cũ seru⁹. et hoc potest dici regulare quando agitur ad vindictam ⁊ delictum est modicum qd põt experiri verberibus: nã tũc est in arbitrio dñi vt. d. §. cum seruus. in quasi delictis potest dici idem q habeat locum noxalis vel castigatio. Nec ob. l. idẽ ait. §. si seruus. quia ibi agebatur actione in factũ ex recepto. vt not. in. d. §. cũ seruus. de his qui deie. l. j. vbi satis plene de hoc notatur. si qua iura reperies contraria premissis: dicas ea casus speciales continere vel intellige ƀm p̃missa: ⁊ hec procedunt in delictis priuatis. in publicis non videtur agi noxaliter: immo seru⁹ accusat quasi liber. ff. de accusatio. l. hos accusare. §. omnibus. hoc verum ƀm Iacob. vbi agitur ad penam curialem sed si agitur ciuiliter qd potest: vt. ff. de fal. l. qui nomine. videtur posse agi noxaliter. C. de accusa. l. ij. forte posset dici q vbicunq concludit ad pecuniam sit actio noxalis vbi ad penam nõ. nulla habita differẽtia inter publica ⁊ priuata crimina. Sed ideo text. videntur facere differẽtiam inter priuata ⁊ publica: quia vt plurimũ in publicis tenditur ad penam corporalez. ⁊ ita debent intelligi. C. ad. l. iulia. de vi. l. si criminis. ff. de edi. edic. l. quid si fugitiuus. §. quod autẽ. de verborum significatio. l. hec stipulatio noxis. ⁊ vide diligenter. §. in omnibus. in tex. ⁊ gl.

3 ¶ † Sed potest queri nũ quid dominus teneatur ex delicto famuli sui liberi. Uidetur q sic. ff. de his qui deie. vl' effu. l. si vero. §. j. de publicis l. familie. specu. hoc tangit in tit. de iniur. ⁊ dã. da. §. sequitur. prope finem. et tenet quod non. vnde in dicta. l. si vero tenetur ex quasi maleficio propter impossibilem probationem. et in dicto. §. familie. non tenetur nisi noxaliter: vt eadem. l. si vero cum. l. sequen. et sequen. ⁊ hoc verum indubitate si nesciat vel si sciat et non possit prohibere. quid si sciat/ et potest pro=

a ¶ Ex maleficijs. Diuide hunc ti. ƀm ang. ⁊ sũma sic. Ex delicto cõmisso p seruũ dño ignorante vel p̃hibere nõ valẽte dñs tenet noxal'r qd eq̃tatis rõ introduxit q ex delicto rei qs nõ pl⁹ grauet q̃sit valor ipsius rei.

a ¶ Dominus. Pro delicto serui dñs liberabit dando seruū ꝑ noxa. ⁊ in dānū passum trāsfert dominiū qḋ aduocari pōt si dñs emēdet dānuz ⁊ velit eū manumittere. et no. actionū q̄dam sunt ciuiles ⁊ q̄dā ꝑtorie. h.d. ꝑm ange. vsq₃ ad .§. ois autem.

hibere videt̄ ꝙ teneat̄: q₂ tūc delictū alteri⁹ nō obligat ipm immo suuz ꝓprium ⁊ ideo tunc nō agit̄ noxaliter. ff. e. l. ij. et iij. Et pro hoc facit. C. ḋ cōmer. ⁊ merca. l. ij. ff. de his qui not. infa. l. quid ergo. §. j. ver. certe ad. l. aquil. l. scientiā. ⁊ hoc videt̄ verū de delictis illorū quibus iubere possumus rōne potestat̄ quā in ipsis habem⁹ vel rōne iurisditionis vel rōne patrie ꝑtātis vel etiā dñij: q₂ forte sunt familiares: immo plus supposito ꝙ nō essent de familia. si tñ ad mei vindictā delinquāt ⁊ ego sciā ⁊ non prohibeā credo ꝙ debeaz teneri. ⁊ ita pōt depreh̄edi ex his que legunt̄ ⁊ notant̄ per glo. ⁊ doc. extra de sentē. excō. c. quāte. de homi. c. sicut dignum. de sent. excō. c. dilecto. li. vj. ⁊ hoc ē sanctissimū. ⁊ facit ꝯtra plures maleficiosos qui fouēt ꝯsipelles ⁊ gaudēt qḋ vindicantur ꝑ illos 4 †et ꝑ ista apparet ꝙ abbates et ꝑores teneant̄ de maleficijs monachorum claustraliū nisi sciētes ꝓhibuerint verbo ⁊ re. ¶ In alijs vero casibus ⁊ personis sola sciētia non obligaret. extra de homici. petrus. ff. ad l. cor. de parri. l. vtruz. ⁊ ibi not. in casibus. vide C. ḋ epi. ⁊ cle. l. raptores. in breuiario meo extermine̅tur ergo tales maxime potentes praui iustitiarij qui sustinēt gartiones inuasores gētiū quos desauoare post satagunt. ⁊ abbates qui sustinēt stulte iniuriatores monachos de seculo e... tur tanq̄₃ turbulenti pestiferi ꝑdi... si quidē longe sceleratiores sunt ... tiōes qui proprijs moribus s... lera cōmittunt. s. pro socio. §. fin. ... In glos. supple extraneo. in fi. ... seruus domino. ¶ † In glos. puta. x. in fi. quidam dixerūt vsq₃ ad quadrimestre tempus. ⁊ hanc Azo ⁊ doc. consueuerunt approbare vel vsq₃ ad executionē si procedatur per viam executionis. Jacob. de ra. dicit hic duo. Primo ꝙ actio noxa. habet matrem obligationem. vt hic notatur. Secundo ꝙ in libello nō debet agi ad noxe deditionem: sed ad estimationem damni cuz noxe deditio non sit in obligatiōe. ff. de re iu. l. miles. §. is qui. ¶ Sed in hoc potest dici ꝙ si adijciatur in libello non valet minus immo plus ⁊ facit. ff. de his qui deie. vel effu. l. j. §. j. de lega. j. l. si heredis seruus. de fur. l. si seruus nauem. ⁊ l. si seruus communis. §. j. ⁊ facit quod condēnatio potest esse talis. j. de offi. iudi. §. j. et vide ibi. iunge s. de actio. §. curare. et. §. huic autem. et que ibi scripsi.

Christianus si emat mācipiū christianum ab infideli dato pretio cōpellitur eum manumittere.

Dominus noxali.

¶ † In gl. s₃ nōne. in fi. Hec iura faciunt ꝙ si fidelis emit mancipiū xp̄ianum ab infideli qḋ si mancipium possit se redimere ꝙ compellatur recipere pretiuz: seruum manumittere. de hoc per doc. extra de iudi. c. j. iunge. C. de epi. ⁊ cle. l. ... fi. et ibi scripsi. Et qḋ hic dicit̄ videt̄ posse obtinere vbicunq₃ agit̄ de libertate. vnde si q̄s haberet hoies cōditionales vel vasallos: ⁊ cederet bonis. vt̄ ꝙ si ... les vellint redimere libertates suas ... debeant audiri. Et idē videtur si creditores facerēt vendi bona in q̄bus sunt talia iura. tamen cōtra hoc est extra de iudi. c. ij. iuncto. c. j. eo. ti.

Noxalis actio non est per se actio: sed quedam adiectio non tamen talis adiectio qualis est actio de peculio et alie quedam.

Sunt au...

Sunt aūt cōstitute.

¶ Iste §. clare determinat q noxalis actio nō est actio per se: sed quedā adiectio ... tñ est talis adiectio quales sunt ... ꝛ alie de quibus. s. ti. j. q2 ille alterant naturas actionū q̄bus adijciunt ꝛ faciūt eas p̄torias: vt dixi s. tit. j. Sed iste nō mutant: immo relinquūt in sui natura vt hic nec miruz: q2 in his pōt cōcludi directo in libello sine adiectione vt dixi. s. in prin. in illis opz cū adiectione: vt potes colligere in his que dicta sunt in. d. tit. proxi.

1 ☞ Seru⁹ manumissus an teneat de delicto commisso in seruitute.

a # Omnis aūt [a] noxa-

1 lis. ¶ † In glos. hic distinguit ibi tenet directo vt hic. immo plus distinguitur hoc casu: q2 aut feci iussu dñi aut non. Primo casu aut delictum est atrox aut leue. si atrox: obtinet qd̄ hic dr in text. ꝛ in glo. Si leue non videtur obtinere: q2 iussus domini excusat. ff. de reg. iur. l. ad ea. ad. l. aquil. l. liber homo. si vero delinquit iussu domini obtinet etiam qd̄ hic dicitur. Quid si dño sciente ꝛ nō ꝓhibente. Tūc licet dominus obligetur seruus nō excusatur. ꝛ ideo tenetur manumissus. ff. eod. l. ij. et. l. in delictis. §. ij. ¶ In fi. eiusdem glo. vide multos alios casus notatos. C. an seru⁹ ex suo facto. hic tamen nota q hypothecaria semꝑ durat. vt ibi not.

1 ☞ Filius si sit contumax si habeat peculiuz vel quasi fit in eo missio: al's pōt excōmunicari i curia eccl'iastica. Quid autem in curia seculari.

2 Filius si sit citatus ꝛ cōdēnatus: i quo fiet contra eum executio.

3 Quid si filius nullū habet peculium in quo fiat executio.

4 Noxales actiones an cōpetant ex delictis hoim ascriptitiorū: ꝛ aliorum conditionatorum.

5 Filius si habet diuersa peculia castrense vel quasi aduentitium ꝛ profectitiū in quo fiet primo executio.

b # Si seruus [b] domino. 2

¶ In glos. s. noxa. actio in fi. vide ibi plenius de hoc. Sed veteres vetustissimi ante iura. ffozū.

1 ¶ † In gl. scz directo in fi. quid ergo fiet si filius sit ꝯtumax. Respondeo si habeat castrēse peculium vel quasi non dubium q in illo fit missio al's pōt excōicari in curia ecclesiastica: sz in curia seculari nō videtur remedium. Spec. videtur velle q pater tenet filium ex delicto defendere ꝛ cōpellitur. vt no. in spec. de act. ver. sed q̄ritur vtruz pater. ꝛ hoc dicit p. §. necessitate. C. de bo. q̄ libe. l. fina. C. de admini. tut. l. fi. ꝛ ita fieret missio i bonis eius. ff. ex qui. cau. in pos. ea. l. fulcinius. §. si quis. at ille parum faciunt: q2 loquūtur in alijs casibus nec. §. necessitate. cōcludit q pater ꝯpellat defendere: sed solum dare consensum. ¶ Preterea est contra text. qui dicit expresse patrez non posse ex delicto filij cōueniri. ff. de his qui deie. vel effu. l. j. §. sz si fili⁹. Quomodo ergo procedetur. dic q citatur filius realiter iuxta. l. ꝯsentaneū. C. quomodo et quando iudex. vel dic q fiet missio i bonis peculiarib⁹ vocato tamen patre: vt no. in spec. de actore. ℣. sed ecce. ꝛ etiā nō vocato patre si pater non habet vsūfru. ꝛ ver. seq. ibidem. ¶ In ꝓfectitio est certum q debet contra agi: vt patet per totam materiā d pecu. ¶ † Sz

a ¶ Omnis aūt. Clar⁹ est iste. §.

b Si seru⁹ Ex delicto serui nulla ꝯpetit dño actio etiā si postea alienat vel manumittat. idē i seruo alieno.

quid si filius fuit citatus ⁊ condēnatus
querit in quo fiet executio. dic ꝙ aut hꝫ
peculium aut non. Primo casu aut ca=
strense vel quasi ⁊ non dubiū ꝙ fit in il
lis executio: qꝛ in illis habet ꝓ patrefa.
Et idem videtur in aduentitijs in qui=
bus pater non habet vsūfruc. ⁊ hec pñt
colligi. C. de bo. que lib. l. fi. §. si vero ecō
trario ⁊ §. necessitatem. cum. §. seq. et cū
ibi notatis. ¶ Si vero habet aduenti=
tiū tūtū ⁊ tale in quo pater habet vsū=
fru. tūc non videret patrem debere te=
neri. qꝛ ex quo vsufr. ⁊ legitima admini
stratio illiꝰ aduentitij data est patri ꝑ
legem non videt ꝙ ius ei quesitum de=
beat tolli ei ex delicto filijs nec preiudi
cari. ff. de reg. iur. l. alteri. ⁊ in ꝓpria ma
teria. C. ne filiꝰ pro patre. ¶ Glo. tamē
sentit cōtra. ff. eo. l. ⁊ si condēnatus ego
credo hoc casu quo actū est contra filiū
⁊ de consensu patris. ꝙ propter hoc nō
fiat executio contra patrē q̄ habet vsū
fruc. Sed aget cōtra patrem actione iu
dicati de pecu. aduētitio. ⁊ illo cōdem=
nato fiet executio in aduentitio sicut fit
in ꝓfectitio: vt ptꝫ. ff. de pecu. l. iij. §. idē
scribit ⁊ iste est vnꝰ casus in quo actio
iudicati est necessaria. vnde si filiusfa=
milias potest nocere patri per hūc mo
dū in profectitio multofortiꝰ in aduen
titio in quo pater minus ius habet: et
ista obligatio que nocet patri cōtrahi=
tur in iudicio agitato contra filiū et in
sententia lata contra ipsum: vt. d. §. idē
scribit ⁊ patet responsio quare plus fi=
lius preiudicat patri cum agitur ciuili
ter ex delicto q̄ qñ criminaliter quo ca
su peculium etiam castrense vel aduen
titium non confiscatur. C. de bo. ꝓscri. l.
iij. qꝛ nullo modo ex delicto tenetur pa
ter nisi interuenerit quasi ꝯtractꝰ iudi
cialis: qꝛ in criminibꝰ criminaliter intē
tatis proponi non pōt. ⁊ hec videntur in=
dubitata de iure. ff. et huiꝰ voluminis.
ð iure tamē. C. videt ꝙ in casu quo loq̄
mur qñ pater habet vsūfr. ꝙ pōt agi cō
tra patrem ⁊ debet suscipere oēs actio
nes. C. de bo. q̄ libe. l. fi. §. vbi aūt. ¶ Nō
potest dici ꝙ ibi loquat tantū de actio=
nibus quibus pōt filiusesse implicatꝰ
ratione hereditatis: qꝛ etiaꝫ de alijs vt

apparet ꝑ illud qđ ibi subijcit. Si nau
tem es alienum ex defuncti persona
q. d. s̄. dixerat generaliter patrem de
re oēs act. suscipere post declaran ...
restringendo subijcit. ꝓ quibus ... ra ...
vendere bona illa aduenti... In ...
⁊c. ſꝫ hoc videt ꝙ erra... ...
cūbere q̄ ageret hoc casu ex cōtractu
lij vel ex delicto ciuiliter cōtra filium
ita videt ꝙ is. §. ⁊ l. tam ex contractibꝰ
sint correcte in casu predicto quo pater
habet vsūfr. Uel potest dici vt legū cor
rectio euitet ꝙ dictus. §. vbi aūt. loqua
tur de actionibus hereditarijs tantū. ⁊
illud si naūt qđ subijcit nō ponit diuer
satiue quasi mutet materiam: sed ince
ptiue ⁊ declaratiue. ⁊ ita lꝫ ex cōtractu
vel delicto filij ciui etiam illo casu aget
cōtra filiū ⁊ ipo condemnato aget iudi 5
cati cōtra patrē sicut dictū est. s̄. de ꝓfe
ctitio nec aliena iura corrigunt: sed nū
quid ex cōtractu filij pōt agi ꝯtra patrē
de pec. etiam anteq̄ filius sit cōdēnatꝰ.
Ego non video cur in aduentitio nō si
cut in profectitio. Unde cum ius statue
rit hoc peculiū idē dicā de eo sicut de ꝓ
fectitio: nisi quatenus reperiā per ius ex
presse immutatum: sed in delicto non
quousqꝫ filiꝰ fuerit cōdēnatus vt satis
dictū est: nisi contra filiū esset lis conte.
⁊ esset mortuꝰ. ff. de iudi. l. taꝫ ex cōtra
ctibus. vel nisi pater esset factꝰ locuple
tior. ff. de pecu. l. iij. §. ex causa. ⁊ per hoc
puto ꝙ pater non tenetur de aduenti
tio ex cōtractu vel delicto filij nisi pecu
liotenꝰ. Et quodāmodo videt iniquū
ꝙ filius noceat patri in vsufr. tñ proba
3 bile est ꝑ illa que. s̄. dixi. ¶ † Sed quid
in vltimo casu qñ nullū habet peculiū.
Quidam dixerūt ꝙ fiet executio in legi
tima vel in alimentis. sed horū senten
tia non est vera vt plene notat in Spe
de sen. excō. §. sequit. ver. quid si filiꝰ. vi
de ibi plene. Quid ergo fiet dic. ꝙ exer
cetur in curia ecclesiastica. In seculari
castiget ſm exigentiā delicti sicut dixi
in seruo. s̄. in prin. ti. Et ista que dixi de
filijs possunt applicari cōuenienter ad
religiosos vt dixi. s̄. titu. j. et de acti. §.
4 actiones. ¶ † Sed potest queri. iste no
xales competunt ex delictis seruorum.

[illegible]erik an competant ex delictis homi= 1
[illegible]scriptitiorū ⁊ aliorū conditionato=
rū [illegible]dek ꝙ sic cū non videak differētia
inter [illegible]sos seruos .C.de agri.et censi .l. 2
ne diu[illegible] sed tamen contrariū videk
veri⁹ cū [illegible] sint liberi.vt dixi.§.de iu. 3
perso.in [illegible]d bene verum est ꝙ
agik contra dñz de peculio ex contracti
bus ⁊ forte ex delicto ciuili vbi fuerunt 4
condemnati cū maius habeāt in bonis
suis ꝙ̄ fili⁹ in ꝓfectitio.cū pater possit
tollere filio profectitiū:⁊ tamen dñs nō
tollit illis bona.C.in qui.cau.colo.cen.
do.ac.pos.l.ij.vnde de eoꝝ peculio agi= 5
tur contra dñm:vt ibi not.⁊.d.l.ne diu=
tius.Uideam⁹ tamē in multis locis qd
de consuetudine ipsi agunt ⁊ ꝯueniunk
sine licentia dominoꝝ:⁊ fit executio in 6
5 bonis eorū.¶†Sed quid si fili⁹ habet
diuersa peculia castrense vel quasi ad
uentitiū vel profectitiū. Querik in quo
p̄mo fit executio.videk ꝙ debeat inspici
causa vnde descēdit obligatio.⁊ in du= 7
bio fiat in vtroqꝫ.ff.de pecu.l.hinc que=
ritur.§.potest.⁊.ff.de testa.mili.l.si cer=
taruz.sed illa distractio posset obtinere 8
vbi agik de contractu:sed vbi ex delicto
viderek ꝙ esset faciēda executio.Primo
in castrensi vel quasi:q: illud est suum
propriū ⁊ de iure fiet executio super cō=
dēnato:anteꝙ̄ recurrak ad tertium .ff.
de re iudi.l.a diuo pio.§.ij.

¶Si quadrupes pau.fe.di. Rub.

¶In fi.glo.rubrice.Et no.ꝙ hic tit.me
lius situat⁹ est in hoc libro ꝙ̄ in.ff.nam
in.ff.primo tractat de delictis aialium.
post de delictis hoim vt apparet ex pro
cessu noni libri.hic ecōtra ⁊ meli⁹.Pri⁹
eniz agendū fuit de personis.⁊ post de
aialib⁹.cū persone sint nobiliores.§.de
iure na.§.fi.ff.de edil.edic.l.iustissime.
¶Sz iuxta hanc rubr.querik.hic dr in a
glo.ꝙ agik ex delicto rei animate:sz nū 1
quid ex delicto inanimate . Uerbi grā.
dom⁹ tua cecidit ⁊ diruit meam:nunqd
possum agere ꝯtra te.dicit Jac.ꝙ nō.ff.
ad.l.aquil.l.quēadmodū.§.si nauis.de
dā.infect.l.pretor.§.j.male allega. non
est ibi:sed in.§.fina.⁊.l.hoc amplius.§.
nerati⁹.de incen.l.ratis ⁊c.⁊.l.euenit.ff.
de damno infec.

1 Animalia alia sunt rationabilia alia irrationabilia.

2 Aialia lasciuiūt ⁊ saltāt ꝓpter otiū ⁊ cibū ⁊c.

3 Natura qualiter administrat bestijs appetere coniūctionem.

4 Appetit⁹ ⁊ feruor q̇ mouek ex p̄sentia femelle dicik naturalis:sz ꝙ q̇s rūpat ostia dom⁹ videtur contra naturam.

5 Fera bestia si recepta sit in naturalem libertatez si pauperiem fecerit:an aliqua cōpetat actio.

6 Fera si dānū dedit cum esset in naturali libertate:sz postea peruenerit ad potestatē domini:an dominus teneatur.

7 Canis tuus si comedat carnes meas an mihi tenearis.

8 Animalia tua si sine immissiōe depasta fuerint glandā meaz:vel prata vl' blada mea:an agere possim ⁊ qua actione.

Adde ad idē nume.9.

10 Pastor vel bulbuc⁹ si immisit aialia tua in fundū meū : vel negligens fuit:⁊ animalia intrauerint:⁊ dānuz dederunt: an mihi tenearis.

11 An aūt liberek dñs dando aialia pro noxa.

Aĩalia/ liū' que rōne.¶†No. differentia arboris porphirij. Animaliū aliȯ rationabile: aliȯ irratiōabile. ¶In glo.scz quadrupedū.'in

a ¶Aialiū Jo.fab.bñ ⁊ample tractat super hac rub.except; q̇bus=dā q̄stionibus q̄s sup hac rubri. ponit ang. Quid si fera nocuit ⁊ penit⁹ eua sit si redierit an dñs teneak.⁊ tz ꝙ n.itē q̇d si canis comedit carnes meas. itē q̇d si habeā pratuz vel hortuz clausum et bos tuus ꝑ lasciuā rūpēs intrauit ⁊ herbā corrosit.itē quid sit custos tuorū aialiū immisit ea in blada mea itē si misisti animalia tua in ḡnū meū quod erat in herbā:an tenear; ad emēdā ꝯsiderato valore tūc tp̄is vl' i futurū cū erit maturū.Itez q̇d si reperiaz aialia tua in meo damnuz facientia:an possim retinere donec damnū emendetur.

ff.vt si gallus pcutiat hoiem cuz rostro
in facie vel in oculo:si vero comederet
vuas vel semina.sunt opi.vt.j.videbis.
2 ¶†In gl.i.luxuria.in fi.immo dic lasci
uia:q2 aialia lasciuiũt ⁊ saltãt propter
otiũ ⁊ cibũ.vñ legit. Incrassat⁹ impin-
guat⁹ dilatat⁹ recalcitrauit. et Sene.
Ad rabiez nos pducũt delitie.dico tibi
quod nihil tam contrariuz saluti q̃ cu-
pido otiuz ⁊ delitie.vtinam non regna-
3 rent in magnis curijs.¶†In gl.i.amo-
re fi.Sed quomodo hic natura ei⁹ ad-
ministrat bestijs coniũctionem appete-
re.s.de iu.natu.in princip.⁊ si hoc casu
equ⁹ non delinq̃t contra naturam sui
generis.⁊ sic non datur hec actio.j.§.p
xi.et ita hoc exẽplum non videt proce-
4 dere.¶†Ad hoc põt dici qd appetitus
⁊ feruor ille qui commouet ex presen-
tia femelle põt dici naturalis.sz quod
rumpat ostia dom⁹ videt contra natu-
ram ⁊ sic intelligitur hic.Et nota.ꝙ in
manu scribe ꝙ si istud iudicat animali
contra naturam:multoforti⁹ in homi-
ne plusq̃:ergo bestiales sunt homines
qui frãgunt ostia mulierũ.⁊ quasi ver-
ri spumantes:tauri petulantes fetore
hircino aerem inficiẽtes villam circuũt
⁊ ad hoc est notabilis hec glo.per quaz
hec bene probantur immo dico tibi pl⁹
qd illud qd esset naturale in bestijs est
in naturale i homine.Et hoc tibi pbo.
nõ dubiũ ꝙ homo est rationalis a na-
tura:q̃cq̃d igit ratio dissuadet est sibi cõ
tra naturaz.cũ igit naturalis ratio sua
deat fed⁹ cõiugij:ceteros amplex⁹ dis-
suadeat non dubiũ ꝙ homo facit cõtra
naturã ceteros sectãdo quos ratio na-
turalis abhorret.Hanc conclusionem
voluit elicere vlpi.si diligenter ipm in-
tuearis.ff.de verbo.signi.l.probũ.Sis
ergo homo non bestia non te voluptas
vnius hore seruũ faciat corporis tui rei
vilissime.crede mihi sicut cupiditas est
radix omniũ malorũ:sic luxuria vene-
num de singulis peccatis sibi cumulat
5 ⁊ trahit.¶†In glos.j.consuetudinem.
in fi.immo fm Jac.omnis actio dene-
gat:⁊ p consequens vtilis.Unde dicit
ipse qd hec actio cessat vtilis ⁊ directa
vbi fera recepta erat in naturalẽ liber
tatẽ.sed vbi nõ oino recepta erat:q2 ad-
huc habebat cõsuetudinem reuerte[ndi]
tũc potest dici.ꝙ detur vtilis.ff.de [ga-]
stu.l.j.§.bestias.⁊ facit.s.de reru [diui-]
6 sio.§.seruos. cum.§.seq.¶†Quid [ergo]
si fera damnuz dedit cũ [esset] In na[tura-]
li libertate:deinde iteru puenit ad [domi-]
num domini nunquid domin⁹ tene[bi-]
tur.Ipse dicit ꝙ non.immo si ante tene-
bat ⁊ sine culpa sua euasit non videt[ur]
teneri si ad potestatẽ suam redeat.ff.de
soluti.l.qui res.§.aream.de adi.leg.l.[si]
seruus legat⁹.Contra.s.ti.j.§.ex diuer-
so.sed ibi nata fuit actio.⁊ erat materia
super qua poterat fundari:hic non sic.
ergo vides qd hec actio non habet lo-
cum nisi vbi animal mansuetum delin
7 quit ꝯtra naturã sui generis.¶†Quid
si canis tuus comedit carnes meas nũ-
quid mihi teneris.Jaco.dicit ꝙ Rofre.
dicit ꝙ sic saltem vtili.¶Sed hoc vide
tur contra mentem hui⁹ litere que di-
cit non posse agi vbi animal non delin
quit contra naturam sui generis.⁊ sa-
tis est de natura canis comedere car
nes.Uñ ipse dicit ꝙ sicut in actiõe le.a-
quili.consideratur culpa hominis.ita
in hac actione ꝯsiderãduz est an fuerit
aial i culpa accipiẽdo culpã q̃lis possit
cadere in eo:q2 nõ est ꝯa culpa vt eo ca
su detur hec actio.potest ergo concludi
ex verbis suis ꝙ si canis reperit carnes
indiscrete positas ⁊ sine custode in loco
patenti:ꝙ tũc non tenet dominus.Si
vero canis fregit vas vel cistam vbi
erant carnes.vel forte terruit custodem
ferociter rodiendo.vel forte euertit o-
lam bullientem vbi erant carnes ⁊ eas
comedit:sicut quandoq3 vidimus fieri
tunc teneatur.⁊ facit quod dixi.s.in pn
8 cip.huius ti.in gloss.i.amore.¶†Quid
ergo si animalia tua sine imissione de-
pasta fuerunt glãdem meam vel prata
vel blada mea.Queritur an agere pos-
sim ⁊ qua actiõe.glos.dicit quod potest
agi actione de pauperie:vt no.ff.de pre
scriptio. ver.l.seruandarum.§.final.et
idem Spec.tit.de iniur.et dam.da.§.se
quitur.versi.quid si sint.⁊ fuit opi.Azo.
sed hoc non videt verum scdm Jac.
q2 hec actio non datur nisi qñ animal

delinquit contra naturam sui generis in pposito aūt nihil agit ꝯ suā naturā̄ ... secundo fm. ꝛ sic non est loc⁹ huic actioni. credo ꝙ verum dicat ꝛ credo ꝙ illa glo.n ... cōtra mentē illi⁹ tex.l. seruanda
9 rū.§.fi.... Quo ergo prouidebit mihi. Dicas ... tibi actio in factū saltē quando domin⁹ fact⁹ est locupletior.si enim porci sui fuerūt impinguati glā̄de mea vel oues ꝛ armēta herbis meis equū est mihi actionem dari inquantum est fact⁹ locupletior ideo dat in factum.vt.d.§.fin.eo.ti.l.q̄ties. ¶ Posset dari casus quo daret de paupie. Quid enim si habebam pratū clausum:cui⁹ clausulam bos tu⁹ vel taurus rupit lasciuia vel ferocitate ꝛ herbam vel bladū depast⁹ est.hoc casu non esset denegāda hec actio de pauperie:vt.§.i pncip.hui⁹ tit.et ibi satis dixi.vel si dominus presens esset ꝛ permitteret animalia intrare rem meam ꝛ depascere videtur ꝙ debeat teneri etiā insolidū quā uis non immiserit.ꝛ hoc pter doluz suū psentia enim operat consensuz.ff. de fur.l.falsus.§.sꝫ si is. ꝛfacit.ff.de no
10 xali.l.ij. ¶ †Quid si bubulc⁹ vel pastor immisit animalia tua in re mea vel forte passus est malitiose vel negligentia qꝛ forte obdormiuit vel erat alibi:blada vel prata mea depasci:nūquid tu teneris. Uidet ꝙ sic etiam.l.aquilia.propter malam electionem.ff.ad.l.aql.l.si seru⁹ seruū.§.si fornicari⁹.§.de ob.que ex quasi male.§.item exercitor. ff.loca. l.qui insulam.§.qui mulas.ꝛ hoc videtur verū qn̄ potest imputari culpa male electionis que semper imputat nisi probet fecisse diligentiam de inquirendo cum eū recipit.extra de electi.inno
11 tuit. ¶ †Sed nūqd illo casu liberatur dādo animalia pro noxa. Nō videtur. ff.loca.l.videamus.in princip.sed potest dici contra cuz dn̄s non obliget ex delicto animalis nisi ad noxam:vt hoc ti.ꝛ.ff.eo.l.j.in prin. ¶ Preterea qꝛ hec ac.ex maleficio.orit.ꝛ ita habet locū noxalis.vt.ff. nau.cau.l.fin.§. hac autem actione.cū.§.seq. ¶ Querit Jac.hic q̄d si inueniā animalia forte pascentia in re mea.nūqd possum ea propria autoritate capere. Dic ꝙ sic si nesciā cui⁹ sūt al's non sic intelligitur.ff.ad.l.aqlia.l. quintus idem Spec.tit.de acti.ver.sed pone inuenio.

Pauperies. ¶ In gl.mirabilis. ibi legalis.glo.supponit ꝙ legiste non habent rectas expositiones grammaticales ꝙ est in multis articulis. ¶ In gl.qn̄ꝙ in fi.ibi dicit committi culpā.sed ibi culpa ponit pro vitio:vt ibi no.

1 ¶ Liber homo si ita lesus fuit ab vrso vel leone vel cane quos aliq̄s tenebat in loco vbi iter publice fiebat:ita quod mortu⁹ sit:debet condemnari in.cc.solidis que pena diuidetur inter partem ꝛ fiscum.
2 Actiones plures vel accusationes concurrentes.qualiter ꝛ quādo se adinuicem tollant.ꝛ nu.3.
4 Quid autem in actionib⁹ extraordinariis ꝯcurrētib⁹ simul:an ꝛ quando vna tollat aliam.

Hec autem. ¶ †Mansueta animalia q̄ cōtra naturam sui generis delinquūt sꝫ fere non. Quid ergo de illis. Ceter ꝛc.
1 ¶ In glo.j.in corpore ꝛ in fin.ꝛ hec pena.cc.solidorū diuiditur inter fiscum ꝛ partem scd̄m glos.vt nota.in.l.qđ vulgo.de edil.edic.remitto ad notata in.l. si vero.§.penul.de his qui deie.vel effu. Doc.cōsueuerūt dicere ꝙ applicat totū parti.pro quibus facit.ff.de verb. signi.l.si cui.sed pro glo.C.de assesso.l. consiliarios opi.doc.videtur fauorabi
2 lior. ¶ †In glos. hoc est in fine. nota. hanc glos.et sunt fere similes. ff. nau. cau.sta,l.idem ait.§.fina. de regul.iur. l.nūꝙ actiones.ꝛ ibi aliquantulū plenior.ꝛ tamen nulla est cōpleta vt poterit apparere ex his q̄ subiungent.ꝛ qm̄ similem ponit Inno.extra de collu.c.fi. Jac.de ra.facit hic aliquas subdistinctiones post dn̄m suū.ꝛ tamen dicit esse completam.dn̄s Dy.facit vnam magnam distinctionē q̄ est magis ꝯpleta. ff.de ope.no .nū.l.in puinciali. de qua plusꝙ de aliis recipere ppono:non tamē seq̄ ad lrā.ꝛ tn̄ scio ꝙ nō erit ꝯpletū qn̄ supsint cicatrices ꝛ forte vulnera.

a ¶ Est igi 3
tur. Hac di a
stinctionē.
ponit hic
do. āge. ad
plenū reci=
tādo. Joā.
fab. i. ij. col.
post me. N.
verū q2 Jo
an. fab. rc.

¶ † Est igit a sic distin=
guendū cum q̄rit q̄liter
plures actiones seu ac=
cusationes ꝯcurrētes, se
tollant adinuicē distin=
gue. aut oēs sunt crimi=
nales. aut q̄dam crimi=
nales ꝛ q̄dā ciuiles. aut
oēs ciuiles. Si sunt oēs
crimiales. dic ꝙ aut sūt
plures q̄ ad punitionez
seu executionē: aut quo
ad ꝓsecutionem. si quo
ad punitionē. verbi gra
tia. qui sepulturam vio
lat punit diuersis penis
qui violat priuilegia et
libertates ecclesie puni
tur diuersis penis. hoc
casu potest dici quod iu
dex potest eligere ꝛ alte
ra electa alia consumit.
C. de sepul. viol. l. iij. ff.
de accusa. l. senatus. de
effracto. l. j. in fin. nisi lex
ordinaret vtrāq3 infligi
tunc enim videt ꝙ vtra
q3 infligat etiam per di=
uersos iudices. C. de sa=
crosan. eccle. l. placet. in
fin. extra de penis. c. fe=
licis. li. vj. si sint plures
quo ad prosecutionem:
tūc aut omnes descen=
dūt ex eodem facto aut
ex diuersis si ex eodem:
tunc aut oēs idē crimen
ꝛ delictū puniūt qđ solū
ex eodē facto resultat: ꝛ
tūc vna vtendū est. ff. de
accu. l. senat⁹. aut tēdūt
ad punienda diuersa q̄
ex eodē actu resultant ꝛ
subdistiguit: q2 aut vnū
se habet ad aliud tanq3
gen⁹ ad speciē vt homi=
cidiū et parricidiū: ꝛ nō
pñt simul intētari. vt no
ta. in. d. l. senatus. aut se
habent tanq3 diuersa et
specifice differentia: vt

si quis cognouerit cognatam suam cō
iugatam oriūtur crimina duo incest
ꝛ adulteriū tūc possunt concurrere ꝛ [illegible]
test de quolibet accusari eodem [illegible]
eodem a diuersis. C. de accus. l. [illegible]
mine. secūdo dicto. si vero [illegible]
diuersis factis pos[illegible]
tomagis. C. de accusa. l. liberoꝝ. §. sed
aliud. ¶ In secūdo casu quando sunt q̄
daz criminales ꝛ quedam ciuiles: tunc
potest eligere quam vult ante litem cō=
testa. ꝛ tenetur proseq̄ quam eligit post
sententiaz. sunt opi. quando vna est de
re familiari alia ad vindictam an pos=
sit ad aliam redire. vt nota. C. quam ci.
act. cri. pre. in. d. l. j. de quo ibi. s. ad. l. a=
quil. §. liberū. vide in. d. l. j. hodie vero
videtur ꝙ etiam ante litis contesta. te=
netur prosequi electam ꝑ autē. q̄ semel.
C. quomodo ꝛ qñ iudex. verū est tamen
ꝙ ante litis contest. fit absolutio ab in
stātia post a causa. vt ibi consueuit no=
tari. ¶ In tertio casu principali quādo
oēs sunt ciuiles quem casum soluz hic
glo. videt ꝓsequi distingue. q2 aut om=
nes sunt penales. aut omnes rei ꝑsecu=
torie. aut q̄dam penales. q̄dam ꝑsecuto
rie. q̄dam mistc. aut q̄dam penales mi=
ste. aut oēs miste. Primo casu quando
omnes sunt penales glos. distinguit. qđ
aut omnes ex vno delicto aut ex diuer=
sis. Si ex vno. vna tollit aliaz. nisi id qđ
excedit. sed tu distingue in hoc casu: q2
aut competunt contra vnū. ꝛ est verum
qđ glo. dicit. ꝛ hoc casu proprie intelli=
gitur. ff. de act. ꝛ obl. l. plura. aut contra
diuersos. ꝛ tūc subdistinguit. q2 aut de
scendūt ex maleficijs. aut ex quasi male
ficijs. Primo casu vn⁹ alium non libe=
rat. ꝛ ita omnib⁹ vti potest. vt. l. cum ex
vno. ff. de actio. ꝛ obliga. ad. l. aqli. l. ite
mela. §. si plures. Si ex quasi malefici
vnus liberat aliū saltem perceptione.
ff. de his q̄ deie. vel effu. l. perceptione.
ꝛ notat. ff. nau. cau. sta. l. fina. §. pe. s. de
obli. que ex quasi deli. §. fin. ꝛ in hoc est
supplendum primū membrū hui⁹ glos.
ꝛ idez videt vbi ab vna parte tantū est
penalis. ff. de eo ꝑ quem factum est. l. j.
§. si plures. Si ex diuersis delictis com
petūt. glo. dicit ꝙ vna tollit aliam. vt. l.

nūq̃ꝫ plures.ff.de priua.delic.ꝛ hoc verū nisi essent delicta coniūcta et eiusdē effect⁹.vt.ff.ad.l.aql.l.illud.in fin.vel ta[illegible] non vertunt̄ in alteri⁹ iniuriaꝫ.C. de i[illegible]do mul.l.eos. ¶ Itē qñ intentant̄ ab vn[illegible] non debēt distingui.ff.de iniurijs.l. [illegible] secundo casu quando oēs sunt rei persecutorie. Distingue aut cō petunt contra vnum. aut contra diuersos.si cōtra vnū:tūc aut sunt eiusdē generis q̄ꝛ omnes ex ꝯtractu quasi sint diuersarū formarū:tūc vna non tollit aliā verū est qđ effect⁹ vni⁹ venit in alia.ff. de act.empt.l.non est nouū.ꝑ so.l. cum duob⁹.§.si plures.ꝛ hoc nisi ꝓuenirent ex causis lucratiuis.ff.de ac.ꝛ obliga.l. oēs.aut sunt diuersorū generū: q̄ꝛ vna ex cōtractu alia ex delicto: tūc vna tollit aliam.ff.de fur.l.si is cui.de re.iu.l.si q̄s.cū si.ẜm Dy. primū tamē mēbrū fallit.ff. de tribu.l. qđ in heredē.§. eligere. sed forte est speciale.vt dixi.s̄.qđ cū eo. §.introduxit.cū.§.seq. ¶ Iteꝫ fallit vbi actiones nō sunt cōpassibiles ꝓpter cōtrarietatem vel al's.C.de.codi.l.fina. ff. si seruus extero.l.j. ¶ Et pōt dici ꝙ cuꝫ in casu quo rei persecutorie non se tollūt.ꝙ possit agi secūda in eo qđ excedit et ad hoc quidam allegant.ff.commu.l. vnde querit̄. Sed in illa non sunt ambe rei persecutorie. sed facit.ff.ꝑ socio. l.si actum.de ac.ꝛ obli.l.quoties.§.j. Si competat contra diuersos.hoc membrū non prosequitur Dy.nec tetigit.tamen potest dicere qđ aut ambe prosequunt̄ corp⁹ rei in proprietate seu possessione aut interesse. Primo casu aut vn⁹ habet causam ab alio: ꝛ tūc vna tollit̄ ꝑ aliam fctā solutiōe.ff.de re.eo.l.illicite.aut nō habent cām adinuicem: tūc aut primo egit contra possessorem: ꝛ fuit rem assecut⁹.ꝛ vna tollit aliā.sec⁹ econtra.ff. de so.l.stichū aut pamphillū.§.dolo.de peti.here.l. nec vllaꝫ.§.item si q̄s. Secūdo casu qñ interesse:tunc aut agit̄ ratione vni⁹ facti ꝛ vni⁹ persone vel q̄ pro vna reputat̄:et tūc vna tollit aliam.ff. de vi ꝛ vi arma.l.j.§.quoties.aut ratione diuersoꝝ vel que diuersis habent̄: tūc nō ff.de sepul. vio.l. semper.§. si sepulcro. et hec procedunt in realibus et in rem scriptis possessorijs. nam in mere personalibus solutione per vnuꝫ facta alij liberantur.ff.deposi.l.j.§.si apud. de cōstituta pecunia.l.item illa.§.fina. Tertio casu quando quedam penales quedam rei persecutorie. est dare regulam quod vna non tollit aliam.ff. de fur.l.si pignore.§.j.et fallentias quando altera ꝯpetit de iure cōmuni:altera de iure speciali.ff. nau. cau.l. idem ait.§. final. ꝛ sub hoc intellectu potest colligi.C.de furtis.l. manifestissimi.s̄.de obligatio. que ex delicto.§. que de fullone. et hoc de penali autoritate iuris si facto hominis.quia forte aliquis stipulatus est penam distinguitur inter contractus bonefi. et stricti iuris. item et instricti iuris aliud olim et aliud hodie. vide ff.pro socio.l. si quis a socio. de actione emptione.l. predia. de actioni. et obligationi.l. obligationum fere.§. finali. ad.l. fal. l.j.§. item si ita. C. de transactioni.l.si quis maior. et.l. cum proponas.ff. de transactionibus.l. qui fidem de pactis.l.rescriptuꝫ.§.si pacto. Quarto.casu quando altera mista altera rei persecutoria.dicit Dyn. considerandū esse an sit diuersorum generum an eiusdem. Primo casu vna tollit alteram et in totum.ff.de actioni. et obligationi.l. qui seruum.in fin. commo.l. vnde queritur. q̄ sic est intelligenda. nam qđ ibi dicitur videtur habere rationem. et ad superi⁹ refertur non ad primum. et qđ ibi dicitur nisi forte q̄s dixerit sub.ꝛ male.sic intelligitur.ff. de tute. et ratio.distra.l.actione.versic. sed et condi.arbo. fruc. cesa.l. si colonus. sic debet intelligi.ff.loc.l.si merces.§.culpe. q̄uis glos. alio modo intelligat. secūdo casu quādo sunt eiusdem generis ita ꝙ ambe ex contractu vel ambe ex delicto:tunc aut descendūt ex eadem matre.i. ex eadem obligatione: tūc se tollūt etiam in eo ꝙ excedūt.ff.de tute.ꝛ ra.distra.l.j.§. in tutela.iunge.s̄. de attili.tuto.§.fina. Aut habent diuersas matres:tūc actio vna potest agi alia inquantum excedunt. vt in conditio.furtiua que ex furto oritur.et vi bono. raptorū. que ex rapina. que se non tollunt in eo quod excedūt.

ff.de actio.⁊ oblig.l.plura.vi bonorum
rapto.l.j. Quinto casu quãdo quedam
penales. quedam miste. aut ex diuer=
sis obligationibus. tũc vna non tollit
aliam.ff.de tuto.et ratio.distr.l. prima.
§.hũc tutorem. tamen si ex eadem tol=
lit nisi in eo quod excedit.ff. vi bonorũ
raptorum.l.prima.Sexto casu quando
oẽs sunt miste distinguitur quasi eodẽ
modo.q͛ aut omnes ex diuersis factis.
et vna non tollit aliam: vt.l.nunꝙ̃. de
priua.delic.aut ex eodem: tunc sic: nisi
in eo quod excedit.ff. arb.fur.cesa.l. pri
ma.ista sufficiant circa hunc titulum.
¶Et nota.ꝙ similes tex.sunt huic.ff.de
actio.⁊ obliga.l.nunꝙ̃. de regu. iuris.l.
nunꝙ̃.sed hic additur plus. scz preser=
4 tim penales. ¶†Et quare dicãtur pre
sertim penales. potes colligere ex su=
pradictis. Et hec procedunt in actioni
bus ⁊ remedijs ordinarijs.In extraor=
dinarijs potest distingui: quia aut oĩa
sunt extraordinaria: aut quedam ordi
naria: aut quedam extraordinaria. Pri
mo casu aut competũt ad idem aut ad
diuersa.si ad idem: vnũ excluditur per
aliud.potest tamen actor eligere: vt in
actione.l.aquil.vtili.⁊ in factum.ff.ad
legem aquil.l. queadmodum.§. magi=
stratus.C.eo.de pecorib⁹. Si ad diuer=
sa non se impediunt.nec quo ad natiui
tatem.nec quo ad concursum. nec quo
ad aliud.ff.de damno infecto.l. qui bo=
nafide.§. siquis opus.vbi de hoc.¶In
secundo casu principali vbi vnum ordi
narium.aliud extraordinarium. subdi.
stingue. aut cõpetunt contra diuersos
aut contra eundem: si contra diuersos
vnum non excluditur per aliud.C.si tu
to.vel curato.l.etiam. et hoc vbi habet
originem a necessario actu: vt dicta.l.
etiam.ff. de mino.l. etiam si a patre. in
prin. et.§.imperator.de admini.tuto.l.
si minoris. ¶Fallit si modica sit lesio.
C.de iudi.l.properandum.§.fina.de in
integrũ restitu.l.scio.de cõtrahẽ.empt.
l.res bonafide.et hoc quando est cõtra
ius cõmune: q͛ remedium iuris cõmu=
nis datur pro modico.ff. quod cum eo.
l.pma.§.illud.si diceres in iudicijs spe=
ciale.vt quedam glo.dicunt est contra.
C. quãdo prouo.nõ est neces.l. si pater
si aduersus rem iudi.l.fina. Ubi aute
habent originem a voluntario act
detur ꝙ non concurrant ad eund
ctum.ff. de damno infecto.l. de
emptor. de minoribus.l. cu
to.si contra eundem a
rium est de iure communi: aut con
ius commune. si contra ius commu
non videtur quod concurrant.ff.de mi
norib⁹.l.in cause.Si vtrũꝙ de iure cõ
muni aut extraordinarium adinuent
in subsidium ⁊ causa supplendi ius ci
uile et excluditur per ordinarium.ff.de
oper. noui nuncia.l. in prouinciali.§.j.
de damno infecto.l. qui bonafide.§.de
illo.⁊.l.si edibus.⁊.l.inter quos.al's cõ
currũt.hec sufficiant super hoc. Ex his
resultant multa super quibus non insi
sto: quia rationes eorum que consti
tuuntur requirere non oportet: alioquin
multa ex his que certa sunt subuertun=
tur ꝗuis Aurelian.multum in hoc in=
sistant contra.l.⁊ ideo.ff. de legi.

¶De his per quos agere. possumus. Rubrica.

¶In fin.glo.rubrice in.C.et.ff.videtur
melius continuari: quia primo tracta=
ri debuit de personis ꝗ̃ de negotijs.ff.
de iure codicill.l. quidam referunt.§.
primo.§.de iure natura.§. fina. constat
autem ꝙ procura. est de personis que
fundant iudicium: igitur de eo primo
fuit agendum ꝗ̃ de actionibus: vt di=
cto.§.fina. ¶Sed ad hoc potest dici ꝙ
hic parum tractatur de persona procu=
ratoris sed solum de constitutione. ⁊ is
titulus fuit soluz hic positus gratia se=
quentis. ⁊ potius in hoc ⁊ in illo de ne
gotio agitur ꝗ̃ de personis seu earũ ha
bilitate. super hoc nõ est insistendum.

1 ☞Agere nomine alieno multi possũt
veluti sindicus.actor.econom⁹. vicedo
minus.vicecomes ⁊c.
2 Tutor agit ⁊ cõuenitur noĩe pupilli.
3 Procurator an debeat admitti in iudi=
cio etiam si dñs nõ sit impeditus.
4 Impeditus an teneatur constituere pro=
curatorem.

Nunc admonendi. ¶ Primo ponit dictuz generale. Secūdo prosequitur alterū membruz et exemplificat r.. ..ando antiquitatē. Tertio circa equi.... ...rectam duo adijcit. Prima in princ. Secūda in alieno autem. Tertia in §. procurator neqꝫ. ¶ In glo. s. idoneum. in fi. idem videtur in adulto minore .xxv.an. et plenius videbis .j. §. quicūqꝫ. in glo. s. vbi plenius agitur de his que hic notantur. ¶ Super tex. ibi alieno veluti. Prosequitur scđm membruz quia de primo nil hic cōmentaturus est. ¶ Super tex. procuratorio. pōt intelligi etiā de procuratore in rez suā. iuxta

1 illa que notant. ff. de procur. l. j. ¶ † Super tex. et curatorio. hos ponit gratia exempli. quia multi sunt alij qui agūt nomine alieno: vt sindicus actor economus vicedominus vicecomes orphanotrophus castaldus et hipocripharius. Sindicus datur ab vniuersitate et ad causas presentes et futuras. actor ad certas et presentes. economus ad causas et negotia ecclesie. orphanotrophus ad hospitaliuz regimē. vicedominus qui preest rebus episcopalibus. vicecomes cui cōmittit administratio seu regimen iurisditionis. hipocripharius quādoqꝫ vocatur sindicus quandoqꝫ economus. castaldus qui habet curā exteriorū. de his oibus vide ad saturitatem in Spe. de his qui alieno. tu inter. cū seq. rubrica. et iunge .j. §. procurator. neqꝫ vnū tamē vr supponere quod omnes isti agere possunt: ex quo oēs in iudicio dicit alieno noie interuenire. et hos oēs ponit sub illa rubrica quod satis videt admittendū. Et ideo vr quod senescali et bailliui et quicūqꝫ habentes regimen alicuius loci vel rei possunt agere et defendere negotia cōcernentia rem cuius habēt regimē sine alio mādato. et facit extra de procura. q. generaliter. li. vj. de iudi. c. cū deputati. C. de sacrosan. eccle. l. sancimus. ibi. necnon sacrorū vasorū etc. et scripsi. C. de procura. l. j. in fi. et in .d. l. sancimus. vide ibi et iūge id quod ibi notaui. ¶ Super tex. nisi pro populo. i. actione populari. ff. de populari. actio.

2 quasi per totum. ¶ † In tex. pro tutela. Hoc planū: quia tutor agit et cōuenitur noie pupilli. ff. de admi. tuto. l. j. §. sufficit. ¶ In text. pro libertate hic licet necessarij. ff. de libe. cau. l. j. ¶ In tex. tutela essent. iste casus est valde pius: nec reperit correctus. non tamen hic exprimit an liceret agere sine manda. vel cum mandato. verosimile tamen est quod sine mandato ex contextu priorū casuū quibus agit siue mādato. et ita potest notari hic casus specialis quo extraneus agit pro priuata persona sine mandato quod vix als reperit: nisi sit coniūcta persona. de hoc scripsi. C. de procu.

3 l. j. ¶ † In glo. sed quid in fi. hec est enim causa impulsiua. vnuz tamen vr quod vbi pars non posset als cōparere per procuratorē: forte quia talis sit cōsuetudo: sicut in oibus curijs secularibus regni q̄ regunt consuetudine. in quibus ex parte actoris ius seruat antiquitus quod propter legitima impedimēta iudex possit cōtra consuetudinem admittere procuratorez ex illa clausula generali. ff. de insti. l. j. & de act. §. rursus. scio tamen quod in multis curijs seruat cōtrariū et opz recurri ad curiā regis pro gratia.

4 ¶ † An aūt impeditus teneat constituere procuratorem. vide plene in breuiario. C. de in inte. resti. mi. l. j. vbi scripsi. et per docto. et glo. extra de

a ¶ Nunc. Diuide sz Are. et summa. Actiones intentant p nos et p procura. nros q̄ cōstituuntur vbis habilibus iterpositis etiam aduersario absente et ignorāte: quorū procuratoruz vsus est necessarius quando principalis ipeditus est agere vel defendere. olim vero vsus procur. prohibitus erat nisi in certis casibus. h. d. totus titu.

procura.c.ij. et iũge.j.§. pxi. Et not.ex his.§.§. qd consuetudo tollitur cõsuetudine. vide.s.de iu.natu.§.ex nõ scripto.

1 ☞ Procurator.actor. & sindicus.an sint idez: vel an differant.

2 Mãdatum speciale an exigatur in sindico patrie:prelato:et alijs administratoribus.

3 Procurator gñalis omnium bonorum an debeat admitti in casibus in quibus exigitur mandatum speciale.

4 Procurator habens liberam administrationez an & quãdo debeat admitti sine spãli mandato in casibus in quibus requiritur mandatum speciale.

5 Clausula q̃ solet apponi in instrumẽto pcuratorij:videlicet gratũ habiturus &c.an importet mandatũ speciale.

Procurator.

1 ¶ † Sup tex.ibi aduersario.sub.de necessitate.ff.eo.l.j.§.fi.& not.q p hũc.§.videt quod nõ sit differẽtia iter pcuratorem.sindicũ. actorem.& alios de quibus dixi.s. eo.§.j.& idẽ videt per.c. petitio.extra de pcura. de hoc vide satis plene s.de cura.§.fin. que hic repete:qz faciunt ad intellectũ huius.§. ¶ † In glo.immo.in fi.* Et hoc nisi pcu.esset litẽ cõtest. Itẽ secus in sindico patrie:prelato:& alijs administratorib⁹.vide qd scripsi.C.etiã si per pcu. in integ.restit.l.j.Item

a ¶ In fi. Vid h.xxv. casus i quibuz requirit speciale mãdatũ per Ange. in.j.col.V. sunt & multi alij cas⁹.

est aliud in transactio.C.de transact.l. transactionis. ff.de pcura.l.manda. Itez in arbitrio.ex de arbi.§.per tu. Idem in iuramenti delatione.ff.de reiuran.l.iusiurandũ.§.fi.& in acceptilatiõe.ff.de acceptilatio.l.iij. Item in rescriptorũ impetratione.ex [illegible] nonnulli. Idem in matrimonio.ex de pcur.c.fi.lib.vj.Et idem forte in causa matrimoniali.ex quib⁹ ma.ac.pos.c.ex literis.de pcur.accedẽs.vide ibi.& idẽ in sponsalibus.ex qui cle.vel vo.c.veniens.Item alius.ex de voto.c.ex multa.ver.illis.Item alius.ex de fi.instru. c.fi.Item alius.extra de offic.dele.c.qd translationẽ. ¶ Alius in obtinẽda absolutione a snia excõicationis.vide ti de senten.excõica.c.cum desideres.per Inno. ¶ Item alius.de conse.dist.iiij. c. queris. Alius.xxiij.q. iij.c.si habes. ¶ Item in iuramento de calũnia.extra de iura.calũ.c.fin.lib.vj. ¶ Item alius casus est.de elect.c.procurator.eo.lib. ¶ Item alius.C.vt omnes tam ciuiles q̃s criminales.idẽ puto in omni arduo et ponderoso negotio:vt mouere guerram. inire treugas.obligare dominum ad perditionẽ hereditarie rei:vel amissionẽ beneficij.vel magnã penã maxime corporalẽ:& hoc per rationẽ premissorũ casuũ:qz si in illis requirit mandatum speciale:qz sunt magna & ponderosa.cur nõ in alijs q̃ accurrẽt in quibus reperit tanta vel maior ratio.& facit.c. de procura.c.quis.lib.vj.Et hoc valet sint ardui vel nõ:relinquo arbitrio iudicis.Et idem crederem q sit mandatum speciale necessarium vbicunq aliquid petitur contra ius cõmune.vt dispensatio.si enim quando petitur restitutio in integrum que est fauorabilis & rationabilis op⁹ est speciali mandato: multofortius vel saltem pari ratione in alijs que petunt cõtra ius cõmune:& sunt odiosa:vt si pater accusat filiũ de ingratitudine vel dñs vasallũ de felonia.vel si mulier vel vir petit diuortium ppter adulteriũ.& ideo vr qd si procurator pponat crimẽ falsi etiã ciuiliter vel ad finẽ repellẽdi q debeat habere speciale mandato.ar.predictorũ.& ma

xime per. d. l. pcura. ff. de pcura. l. nō so lum. §. fina. de iniurijs. l. sed si vnus. §. pcura. sed forte hoc non procedit vbi p... oneret ad finem repellēdi nisi per illam ... pulsionem prouocaret ad iudicium: ... vellet repellere electū a dignita... ... qd. extra de electio. c. j. lib. vj. vide ibi de ack. super his. per Innoc. Jaco. de raue. qui parum aliud tāgit in hoc titu. dicit q nullus potest facere procuratorem in casib⁹ qui mandatum exigunt speciale: nisi sit impeditus legitimo impedimento per. l. pomponius. in princi. ff. de procura. ¶ Sed obst. dicta. l. non solum. §. fina. ⁊ qd no. in dicta. l. pomponius. et facit qz in iuramenti delatione requiritur speciale mandatum: vt. l. iusiuran. §. finali. ff. de iureiuran. et. tamen defensor presentis iurat et ita non impedit. ff. de iureiurā. l. fina. illa parum facit qz iurat voluntate actoris qz ei detulit ⁊ ita iputare sibi debet qui talem elegit. eo. tit. l. qui iurasse. ¶ Scio qd opi. Jaco. nō seruat de facto. hec autem que dixi procedunt
3 in pcuratore particulari. ¶ † Quid in procuratore generali omniū bonorū. Uidetur q ille debeat admitti etiam in casibus qui mandatū exigunt speciale: cū lex tales equiparat. ff. de iniurijs. l. sed si vnius. §. procuratorem. ff. de iureiuran. l. iusiurā. §. fi. satis potest dici qd si sit procurator generalis omnium bonorū cū libera: qd talis debet admitti. ff. de procur. l. pcurator cui. sed si nō sit cuz libera: quāuis generalis omniū bonorum non in arduis in modicis sic. ff. de procura. l. procurator. ff. ad trebel. l. qui ita. §. j. ⁊ sic intellige. extra de pcur. c. qui generaliter. lib. vj. Et idem crederem si essem pcurator in omnibus causis ⁊ negotijs generaliter sicut tota die
4 fit cuz sit eadem ratio. ¶ † Item in hoc aduerte. q̄uis enim dixerim q ille qui habet liberā adminstrationē admittit in causis requirentib⁹ speciale mandatum hoc intelligo si casus ille respiciat administrationē rerū. nam si tangeret personas nō crederem vt factū matrimonij obligaret personā ad hostagia vel ad pressionē vel cōsilia: qz talia nō videntur de administratione. ff. de pac. l. cōtra iuris ciuilis. §. si filius. immo crederē in administratione rerū qd si dissiparet vel aliquid faceret. qd nō est verosimile dnm cōcessurum. q nō ligaret dnm. ff. de pecu. l. qui peculij. quib. mo. pigno. vl hipo. sol. l. sicut. §. an pacisci. Itē qd dixi q pcurator potest opponere crimina sine speciali mādato ad repellendum intelligo considerato statu persone opponentis ⁊ illius cui opponit. ¶ Quid em̄ si pcurator vtilis opponeret crimen epo. cardinali. comiti vel baroni. nō crederē. ff. de dona. l. filiusfami. §. si. nōnunq̄. de iniur. l. sed si vnus. §. pcura. ver. si tamē. etiā si haberet liberam: qz non est verosimile dnm hoc
5 velle. ar. dicto. l. qui peculij. ¶ † Itē dicit quidā q si i pcur. sit illa clausula et gratū habiturus ⁊c. que cōiter ponitur in pcuratorijs quod importat speciale mandatū. hoc tamē docto. nō approbāt vt dixi. C. de pcu. l. j. de transac. l. transactionis. et an sit necessariū mādatum speciale ad audiendum sniam. Specu. tenet q sic. vide in Spec. de pcu. §. j. v. ex premissis. cū seq. illud autē videt qd si dubitetur de speciali mādato qd admittitur cū cautiōe de rato. ff. de mino. l. qd si de speciali. ⁊ Specu. hoc idē no. ibidem qd potest esse. verū. nisi negotiū esset arduū vel pcu. vilis. sicut dixi statim. ⁊ bene facit. ff. ad trebell. l. qui ita. §. j. Et potest eē dubiū de speciali mādato si pcurator faceret fidē de eo forte per vnum testē vel per instrumentū vel lrām signo vel sigillo ignoti signatam vel sigillatā: vide qd scripsi. C. de pcu. l. j. ⁊ plenius. j. tit. j. §. fin autē. ¶ In glo. ibi cū allega. l. si minor. vide. s. qui ⁊ ex qui. cau. §. fi. ¶ In ea. glo. in fi. q̄uis em̄ edictum de pcura. sit phibitorium: nihilominus tamē multi repellunt. q̄nq̄ rōne persone cōstituentis. q̄nq̄ ratione persone cōstitute. q̄nq̄ ratione forme. vide plene in Spe. de pcura. §. j. et. ij. et quasi per totū titulū seu materiā.

¶ De satisdationibus. Rubrica.

¶ Glo. bene continuat hanc rubricā.
1 ¶ Conuentus olim actione personali an satisdabat.

a ¶ Satisdationum. Diuide sz are.h.summa.oli ɔuētus actiōe reali satisdabat siue suo siue ali 1 eno noie cō ueniebaꝛ. sz agēs reali nullā satisdationez pstabat sz suo noie agebat: sec⁹ si pcuratorio noie: qꝛ satisdabat rē ratā dñz habituruz: agēs ꝟo p sōali ad ea cogebaꝛ ad q̄ agēs reali.ɔuēt⁹ ꝟo alio noie satisdationē pstabat iudica.sol. si alieno nomine satisdabat si ꝟo ad nullā satisd.cogebatur.

b ¶ Sz hec hodie. Ho 1 die ɔuent⁹ suo noie q̄cūqꝫ actiōe nō satisdat iudicatum solui: sz de iudicio sisti si non possi 2 det imobilia q̄ ē cū fideiussore. 3 aliqñ ꝟo ñ.

a Satisdationuz a. ¶ Sup tex. ibi.per vsuz amplexa.ē.No.ꝙ vsus pro consuetudine recipitur.vide.s.de iure natu. §.ex nō scripto. ¶ † In glo.in hoc solo.in fi.hec glos.recte loquitur que supponit ꝙ olim conuētus acti.personali non satisdabat.et idem.ff.de pcura.l.si procurator. sed contrarium dixit.ff. iudic.sol.in rubrica.pro qua.ff.de sol.l.cuz qs.§. de peculio.ꝛ ibi etiā notatur.sed hic verior per hunc tex.qui aperte hoc dicit.ꝛ.ff.ex quib.cau.in pos.ea.l.hoc autem.§.fi. ꝛ.§.de peculio.intelligitur vt ibi nota.vel forte actio de peculio hz naturam realis quo ad aliqua.s.de actio.§.actiones de peculio.ꝛ sic ergo ad hoc habere poterat. ꝛ per hoc videtur ꝙ hec antiquitas erat de iure ff.de quo no.ff.de noxa. l.si plurium.§.qui alienum.non tamen obtineat quod hic dicitur ꝺ tutoribus.ff.de admini. tuto.l.vulgo.

Satisdationes de quibus in hoc.§.sed hodie.licet de consuetudine non prestentur:si tamen in patria iuris scripti pars instaret vt prestarentur deberet prestari.

Fideiussor fideiubens in iudicio pro reo vsqꝫ ad quod tempus teneꝛ.

Interesse quod committitur eo ꝙ quis non cōparuit in iudicio quale et qꝺ erit.

4 Cōtumacia rei in iudicio:an noceat fideiussoribus.

5 Possessiones site alibi an prosint [...] iudicio qs nō teneatur fideiu[...]

6 Possidēs imobilia an te[...] sistere.

7 Extrane⁹ puta alaman⁹ vel anglic[...] an teneꝛ pstare cautionez de iudicat[...] soluendo.

8 Res mobilis si petitur si sit suspitio[...] debet sequestrari:vel dari cautio a[...] de ipsa exhibenda:et non baratan[...]

b Sz hec hodie. b ¶ [...] nō [...] esse.§.semper enim continuat dictum 1 suum. ¶ † In glo.j.nullā.in fi.quidam habent hic quandam additionem talem que tamen de consuetudine non seruatur.ꝛ idem dicit Spe.de procu.§ j.Et caue quia licet prestanꝛ de cōsuetudine nihilominus si in patria iuris scripti pars rea instaret:forte deberēt prestari.non enim lex tolliꝛ per nō vsum nisi contradictum fuerit.vel nisi per cōtrarium vsum.iuxta illa q̄ scripsi.s.de iure natu.§.ex non scripto.C.de iudi.l. 3 rem nō nouā. ¶ Itē caue qꝛ illam cautionez de qua agiꝛ in auꝛ.generaliter. actor dꝫ prestare anteqꝫ cōcedaꝛ citatio:ꝛ anteqꝫ libell⁹ offeraꝛ.vt ibi patz aliā post datū libellū.vnde nō te decipiat hic ordo glo.specu.tamen videtur dicere post Tan.ꝙ vtraqꝫ possit simul pstari facta cautione anteqꝫ deꝛ libellus vt notatur in.d.§.j. ¶ Item hec cautio obtinet in arbitris.vt no.in.d.auꝛ.generaliter.scio ꝙ nunqꝫ vidi seruari alicubi de consuetudine ꝙ he cautiones prestarentur.et no.ꝙ is.§.intell[...] actore.ꝛ signanter qꝛ in illo nil in[...] tatur per hunc.§. ¶ In glo.hec sat[...] tio in fi.vide ibi:qꝛ hodie corrigit[...] auꝛ.offeratur. ¶ Item hec pcedunt ciuilibus ꝛ criminalib⁹.dic.C.qui a[...] 2 cu.poss.l.q̄ crimen. ¶ † In gl.qꝺ est[...] diffinitiue.ibi cum alle.in auꝛ.de e[...] re.§.j.Jacob.impugnat hanc glo.[...] eniz ꝙ in oī cā tenetur vsqꝫ ad diffini[...] uam inclusiue.vt.l.grece.§.ꝛ post lite[...] ff.de fideius.ꝛ glo.non intellexisset le[...]

[...]am. Nam illa.l.loquitur in casu quo [...]r qui recepit cautionez iudicio sisti fu[...] negligēs in agendo.tūc eīm distinguit [...]gl.hic distinguit:sed vbi est diligens [...] indistincte fideiussorem teneri vsq̧ [...] hoc satis vr̄ verum ꝛ omnes docto.sequuntur in.d.l.pen.ꝛ videtur notari.ff.de custo.reo.l.si q̄s reum.qui satisda.cogū.l.j.ꝛ d[...]q̄d fit saltem vsq̧ ad finē instātie ꝛ dico finez facti vel iuris iuxta.l.properandum.et in hoc videtur satis concordare glos.ff.de diuer.ꝛ tēpo.prescrip.l.si seruꝰ.ꝛ hic subijcitur statim ƀm vnū intellectū glo.rō aūt quā hic glo.reddit non videtur procedere:vcz q̄d vsq̧ ad duos menses ꝛc.q̄ꝛ hoc iure non erat illud tempus inductū.ꝛ alia ratio reprobaꝛ̄ i dicta.l.penulti.¶ Preterea tantuz interest rei ꝙ actor sistat se post contestationem sicut an̄:ꝛ ita stipulatio dꝫ se extēdeꝛ̄ ad post sicut ante.¶ In ead.gl.ibi cū alle.l.properandū.ista glo.potest se referre ad fideiussionem factā in causa publica vel in scriptis vel ad fideiussionem simplicem.ꝛ in vtroq̧ casu est vera:vt statim
3 s̄.notaui.¶ † In ea.glo.ibij cum alleg.ff.qui satisda.cogan.l.ij.§.finali.¶ Sed quod est interesse.Quidaz dicunt ꝙ valor totius rei q̄ petitur.ita videtur notari in.d.l.ij.§.fina.sed hoc potest eē verum quando nunq̄ stetit.si aūt stetisset ꝛ vna die defecisset non videꝛ̄ teneri nisi ad interesse illius rei:quia nec principalis in plus tenetur.iuxta.l.sancimꝰ.C.de iudi.ꝛ esset absurdū dicere ꝙ fideiussor in plus teneretur q̄ꝫ principalis.s̄.de fideiuſ.§.fideiussoris.ff.de fideiuſ.l.grece.§.illud.vnde in hoc bene aduerte ꝙ fideiussor q̄ promisit iudicio sisti:tunc teneꝛ̄ ad totale interesse quādo ꝑpter moram sistendi actor damnificaꝛ̄ in toto:q̄ꝛ forte reus fugit.vel non vult cōparere ꝑpter q̄d dies actionis exiuit.nec tunc conuenietur ꝑ interesse particulari.ff.iud.solui.l.fin.sed vbi comparet nec ab eo pn̄t peti nisi interesse expēsarum.non credo ꝙ fideiussor pro tunc teneatur in plus cum nec plus possit a reo principali peti.ꝛ hoc not.in simili.ff.si q̄s ius di.non ob.l.fi.ꝛ ideo videꝛ̄ ꝙ 5
non possit agi contra fideiussorem huiusmodi q̄ꝫdiu principalis est presens ꝛ soluendo:q̄ꝛ primo deberet fieri missio in possessionez.iuxta auṫ.de fideiuſ.sed in casu in quo pars esset absens vel nō haberet bona:tūc fideiussor teneꝛ̄ in pricipali.ꝛ sic potes itelligere.d.l.fideiuſ.§.fi.ff.q̄ satisd.cog.cū.l.se.ꝛ iō optimū est penā subijcere.s̄.d verb.obligatio.§.pen.ꝛ hoc idem quod gloss.dicit hic.videlicet ꝙ iudex non possit cogere ad penam promittendam disputat.ff.de preto.stipu.l.fi.ꝛ hec procedunt in ciuilibus.in criminalibus potest constituere penam vel quantitatem designare.vt no.in.d.§.fi.ff.de custo.reo.l.si q̄s reum.ꝛ est ratio quia ibi non cadit tale interesse.ff.rem ra.ha.l.procurator.§.finali.¶ In ead.gloss.cum allegat.C.
4 de fideiuſ.l.antepe.¶ † Sed potest queri nūquid contumacia rei noceat fideiuſ.si fideiussor nō fuerit requisitꝰ ꝙ ipsum repn̄taret in hoc distin.Spe.an fideiuſ.promisit ipm̄ exhibere:an ipsa ꝑs ꝑmisit se sistere.Primo casu opus est fideiusso.requiri.Secundo non sciat reū principalem fuisse requisitum vel dicit forte ei assignatum alias sic:vt no.Specu.de do.ꝛ contuma.§.j.versicu.sed pone promisi.videtur etiam ꝙ in illo vltimo casu contumacia rei noceat fideiussori.ff.de verb.oblig.l.mora.¶ In ead.gl.in fi.hanc gl.videtur approbare hic Iac.dicit tamen q̄d illa immobilia dn̄t plus valere q̄ꝫ res que petitur.sicut dignus plus q̄ꝫ debitum q̄ꝫuis contrariū reperiatur quando fit missio in possessionem iuxta mensuram debiti declarati.nam tunc fit in eadem quantitate den̄.pro dena.in auṫ.de exhi.re.§.sancimus.hoc tamen dicit arbitrio iudicis remittendū:q̄d etiam ego credo.quia si reus condemneꝛ̄ ꝛ oportet illa immobilia excuti oporteret fieri subhastationes et alia que habent sumptus qui debent solui de bonis debitoris.ꝛ ideo fideiussor daꝛ̄ locuples pro rei qualitate.ff.qui satisda.cog.l.si vero.pro cōdemnato.§.j.in ius voc.vt eant.l.j.ꝛ hec immobilia loco fideiuſ.sunt.vt.d.tit.l.j.ꝑ gloss.facit.ff.pro empti.l.iiij.¶ † Querit

idem Jaco. nunquid possessiones alibi
site prosint. Dicit ipse videtur exp̄ssū ꝙ
sic. C. de prin. agen. in re. l. fi. ℣. ita vez
ibi cū dicit. vel in ꝓuinciis ipse tenet cō
trariū. ff. qui satisda. cog. l. de die. §. tu-
tor. qđ intelligo verū si bona illa essent
i alia iurisditiōe: qꝛ si in eadē videt̄ ꝙ
sufficiāt. vt. e. ti. l. si fideiussor. §. si neces
saria. ꝛ l. sciendū. in pri. ¶ Sed pōt q̄ri
nūq̄d debet dari fideiussor q̄ possideat
immobilia. immo vr̄ ꝙ sic alias nulla
esset prouisio huius iuris videtur con-
tra qꝛ nulla lege tenet̄. lex em̄ nihil exi
git nisi fideiussorē locupletē. ff. q̄ satisd.
cog. l. fideiussor. in prin. Spe. videt̄ di-
cere ꝙ talis fideiussor qui non possidet
immobilia non admittit̄ nisi i casu ne
cessitatis quo reus non potest prestare
aliū. vt in Spe. e. ti. §. dicto. ver. quid si
6 scholaris boñ. ¶ † In gl. si possidet. hec
gl. concludit ꝙ possidens immobilia te
net̄ iurare se sistere. ꝛ idē tz i l. sciēdū. i
pri. ꝛ tñ nō seruat̄ de ꝯsuetudine. ¶ In
e. glo. in fi. itē ꝛ qñ nullā cautionē p̄sta
re potest. C. ď epi. ꝛ cle. aut̄. generaliter.
ꝛ l. si quis ad declinādam. §. pe. ff. si cui
plusꝙ̄ per. l. fal. cū nō facile. ¶ In gl. vt
si sit parens. ibi s̄m distin. possideat im
mobilia vel nec ꝯcludit ergo hic ꝙ re⁹
nō prestat cautionem nisi iudicio sisti.
7 ¶ † Sed nunquid iudicatū solui in ca
su quo est peregrinus pone ꝙ aleman⁹
vel anglicus cōuenit̄ aurelij vel i roma
na curia vbi manet. Spe. tenet ꝙ nō. ꝛ
ita dicit fuisse obtētū. vt no. e. ti. §. d. ℣.
8 sed pone titi⁹. ¶ † Itē qđ i hoc. §. dr̄ fal
lit vbi res mobilis petit̄. nā tūc si sit su
spitio debet res seq̄strari vel cautio ex
poni a reo de ea exhibēda ꝛ nō baratā
da. ff. de of. p̄si. l. senat⁹. qui satis. co. l. si
deius. §. fi. ꝛ sic re⁹ q̄ suo noīe cōuenit̄ cō
pellit̄ fideiubere. ¶ Itē ꝛ i alio casu. ff.
de iudi. l. ij. §. si dubitet̄. vide ibi. ꝛ q̄ ibi
notant̄ recita hic. ¶ Itē reus suo noīe
ꝯuēt⁹ cauet etiam in casu. C. de p̄scrip.
xxx. an. l. si q̄s emptionis. §. fin. ff. de bo.
aut̄. iudi. pos. aut̄. eiꝫqui iurat. in aut̄. de
exhi. ꝛ intro. re. §. sancimus. ꝛ in tali ca
su etiam actor cauet. extra de dolo ꝛ cō
tu. c. actor. li. vj. Sꝫ si casus nō sunt sp̄ā
les de qb⁹ posses oppositiones facere.

¶ Itē q̄ hic dicunt̄ qꝛ re⁹ nō tenet̄ dare
cautionē nisi iudicio sisti. intelligit̄ [illegible]
cautione q̄ vadit ad litis ordiation[illegible]
qñq3 dat alias qñ ad hoc princip[illegible]
agitur. vt cautio de dā. infec[illegible]
tū ti. de dā. infe. de [illegible] ¶ It[illegible]
ueniente die vel co[illegible]one. v[illegible]
le. not. ca. Itē. ff. de iudi. l. in oib⁹. qñ
etiā qñ nō p̄ncipal̄r agit̄ ad hoc cau-
accessorie. vt in materia de ope. no. n[illegible]
ꝛ de remissionib⁹ de quibus is. §. nō [illegible]
quitur.

1 ☞ Lis infert̄ ex parte actoris: ꝛ susci-
pit̄ ex parte rei.

2 Procurator actoris an ꝛ qñ teneat̄ caue-
re de rato.

3 Dubium quando sit de mādato procu-
ratoris.
Adde ad idem nu. 4.

5 Mandatum procuratoris an ꝓpter ne-
gationem et affirmationē efficiatur du-
bium.

6 Affirmatio singularis ꝑsone non facit
rē dubiā i p̄iudiciū tertij: sꝫ bñ in p̄iudi-
ciū affirmantis.

7 Interdictum de tabulis exhibēdis da-
tur quādo est incertum an reus possi-
deat tabulas: ꝛ est incertū ꝑ simplicē
negationē.

8 Incertum esse dicitur quod de se nō ap-
paret.

9 Deinde respondet ad rōnes inductas
ad cōtrariū.

10 Procurator admittit̄ cū cautione vbi
mādatū negatur.

11 Quid si re⁹ nō negat ꝯparētem habere
mandatū. Si dicit doce de mandato.

12 Quid si ꝓcurator docet plene de mā-
to. Re⁹ docet semiplene de reuocatiōe
mandati.

13 Mandatuꝫ procuratoriū quib⁹ literis
potest probari.

14 Quid si cōstituens ꝓcuratorē: hꝫ diue[r]-
sa sigilla. vnū ꝑ ꝓprijs negotijs. aliu[d]
ad cōtract⁹ vel causas: qꝛ forte est im[…]
dicus vide.

15 Quid si ꝓcurator nō ostēdit lr̄as: sꝫ si-
gillum dn̄i.

16 Mādatū ꝓcuratoris an possit probari
per testes.

17 Mandatum ꝓcuratoris si dicat ꝙ de[…]

...inus ratificat que per procuratorez ...time fient: an sit admittēdus procu rat...

18 Qui... procurator vult cauere q̄ die il la solu... qua comparet an sit admit tendus.

19 Appell... iudicialr vel extra iudi cialiter a grauamine. petit ap̄los: non tñ docet de mandato. sed offert cautio nem: an ap̄li debeāt dari.

Si autem. ¶ † Sup text. vel ifert ex par te actoris vel suscipit ex pte rei. In acto ris q̄dē p̄sona. i. si ex parte actoris p̄cu rator interueniat. ¶ In gl. j. q̄ dñs. ibi. ff. de sol. l. iiij. vide pleni⁹ de hoc. ff. de iu reiurā. l. iusiur. qđ ex cōuētione. §. p̄cu rator. i quadā actione, in qua pulcher rima repies de hac materia Cōiter tñ
2 nō hr̄. si nō habeas scribe eā. ¶ † In ea. gl. ibi sed Jo. opin. videt̃ verior. Jaco. de ra. dicit q̄ opi. Ulpi. vr̄ magis p̄ba bilis. q̄r qñ dicit dubito. re⁹ ꝯfitet̃ rem dubiā. Idcirco nō mirū si admittit̃ cuz cautione s3 qñ dicit nō habes mandatū tunc sine dubio respōdendū est: nec est dubia. Idcirco nō mirū si nō admittat̃
3 cū cautiōe de rato. ¶ † Pro euidētia tñ hoꝝ q̄rit̃ qñ sit dubiū de mādato. ⁊ scis q̄ glo tenent q̄ p̄ negationē rei p̄. l. iij. q. ad li. p̄cla. non. li. s3 hoc reprobat Ja co. nā illud verum est q̄ per negationē efficit̃ res dubia in p̄iudiciū affirmā tis ⁊ ad ei⁹ incōmodū: s3 nō ad eius cō modum. hic autem esset eius commo duz q̄ admitteretur. vnde si ego peto a te. c. causa mutui. ⁊ tu negas et ego ni hil probo. propter negationem non est res dubia: imo certa q̄ tu teneris: al's iudex nō iudicaret q̄ iudicat de certis. ⁊ tñ certum est q̄ hoc casu iudicat. vt. l. qui accusare. C. de edē. ⁊ ad hoc addu cit. ff. de car. edic. l. iij. §. cause. vbi videt̃ cōcludere rem esse dubiā qñ dat̃ aliq̄d pro altera partiū q̄ possit facere rez du biaz. Sed vbi p̄ altera parte nil datur non videtur dubia. ⁊ ad hoc vltimū fa cit. §. duc. in fi. ⁊ eadem. l. ⁊ ibi solū dicit p̄curatorē admitti cū cautione qñ ostē dit aliq̄d forte docet de mādato p̄ vnū testem: vel per instrumenta sigillis vel signis notarioꝝ ignotis sigillata vel signata al's dic nō admitti. ⁊ ex hoc con cludit q̄ he opi. q̄ hic recitant̃ in glo. nō procedūt: videlicet q̄ eius sit electio cō petere volentis vel rei. quia neutri⁹ est nam si procurator non docet plene de mandato tunc necessario habet presta re cautionē si velit admitti quā re⁹ re futare non potest. ideo frustra agit̃ in ter doc. de elect. hmōi. Hanc opinionez Ja. sequūtur oēs doc. noui cōtra illa q̄ notātur in. l. j. C. de p̄cura. ⁊. l. nō solū. §. qui alieno. ff. de p̄cur. vbi pleni⁹ no. q̄ꝫ alibi hāc etiā opi. Jaco. tenet Spec. ti. de satisd. §. viso. v̄. s3 qualiter potest dubitari opi. vero glo. sequi videntur canoniste. vt no. in glo. extra de procu.
4 c. j. Hosti. in sum. e. ti. de p̄cu. ¶ † Quid ergo sequemur in tam quotidiano ope re. Scio q̄ rudices cōiter sequūt̃ opi. gl. cōtra quā faciūt rōnes. s. inducte p̄ Ja. itē q̄r si illa opi. vera esset nō eēt dr̄ia in effectu inter cōiūctas parsonas ⁊ alias nō cōiunctas. q̄r ⁊ ꝯiuncte persone de bent cauere de rato. vt. l. pomponi⁹. §. fi. ff. de procur. qđ tñ videtur contra mē tem iurium que videntur speciales cō iunctas personas admittere cum cau tione de rato. Nā sicut ꝯiūcta p̄sona ad mittit̃ cū cautiōe đ rato sic ēt q̄cūq̄ꝫ: sal uo q̄ extrane⁹ simplici v̄bo affirmabit se habere mandatum. qđ est valde faci le p̄sertim in terra mādatoꝝ: ⁊ vbi nō
5 vocati se causis ingerūt. ¶ † Preterea cautio hec admittit̃ vbi incertuz est de mandato. vt. l. j. C. de procur. nunc ego p̄bo q̄ p̄pter affirmationē ⁊ negationē nō efficiat̃ incertū ⁊ arguo sic. illud qđ se ⁊ ex natura rei vel iuris est certū nō desinit esse certū: nec dubiū efficit̃ p̄ sim plicē affirmationē ⁊ negationē; sed cō stat quod, de iuris presumptiōe seu na tura re: nullus presumit̃ habere man datum ab alio nisi ostendat: ergo sequi tur q̄ affirmatio illi⁹ q̄ dicit se habere mandatum: et negatio illius qui dicit ipsum nō habere mādatū: nō faciūt rē incertam nec dubiam. maior probatur per infinita iura. nā ille qui habet̃ no torie pro laico non habetur pro cleri co per affirmationem et negationē vel

econtra.nec simpliciter affirmatio nec
negatio super hoc facit rem dubiaꝫ:im
mo nisi detur aliquid habetur pro tali
qualeꝫ ius presumit.extra de sen.excō.
si iudex.lib.vi.si colonus qui ex longa
⁊ diuturna prestatione colonus est ne-
gauerit se colonum nō facit rem dubiā
nisi aliud prestet.C.de agri.⁊ cen.l.liti
bus.ingenui status non efficitur dubiꝰ
per affirmationem alterius nisi de con
trario doceatur.ff.de li.cā.l.liberis.§.fi.
de acqui.pos.l.iij.§.seruus.Cum igitur
ex dispositione iuris certissima ⁊ noto-
ria nullꝰ agat pro alio nisi habeat man
datum:vel nisi sit certum an habeat il
lud quod est notorium ⁊ certū non pos
sit dici dubium nec incertum p negatio
nem simplicem nisi aliquid detur ad
contrariū per iura predicta.sequitur ꝙ
ꝓcurator affirmādo se habere manda
tū non facit rem incertam nisi aliquid
ostendat.plusqꝫ enī ridiculum esset di-
cere ꝙ si apud acta factus esset procura
tor ꝙ compelleretur satisdare p nega-
tionem nisi de reuocatione vel alˀs ali-
quid decereṫ immo cēsetur de iure cer-
tissimum ꝙ non.C.de satisd.l.j.ergo sic
econtrario vbi nihil constat de manda
to plusqꝫ ridiculū esset dicere ꝙ admit
tiṫ cū cautione nisi aliqd detur cuꝫ hoc
sit ita iure certū.Et hoc etiaꝫ probatur
nam vbi aliquis se talē affirmat ⁊ tāqꝫ
talem petit se admitti alius negat eum
talem nusqꝫ asserens vt talis admittaṫ
nisi de hoc doceat vel plene vel semiple
ne.vnde si aliquis dicat se filium ⁊ pe-
tit se ali ⁊ pater neget non prouidetur
filio nisi sit res dubia.⁊ nō diciṫ res du
bia nisi filius aliqd probet pro se.ff.de
ag.li.l.si quis ali.§.si vel parens.⁊.§.so
lent.⁊.l.si neget.C.de proba.l.cum igiṫ.
Idem video in proposito.⁊ pro hoc fa-
cit bene.ff.de ven.in pos.mitten.l.j.§.si
6 ea.¶ † Preterea certum est ꝙ affirma
tio singularis ꝑsone nō facit rem dubiā
in preiudicium tertij.sed in preiudiciū
affirmantis sic sicut Jacobus.B.allega
uit:sed non probauit.potest tamen sic
probari.Nam heres qui se asserit du-
bitare de viribus testamenti vel de con
ditione testamentorum non potest adi

re:qꝛ dubius est.hoc verū quo ad se
vtilitatem suam:sed non quo ad te[...]
impediṫ aditio nec sit res dubi[...]
de acqr.here.l.heres.cū sua cō[...]
ad tre.l.ille a quo.§.si de te[...]
opi.gl.facit.d.l.[...]
7 licet.cū suis cōcor.¶ † Item in[...]
de tabulis exhibendis daṫ qñ est[...]
tū an reus possideat tabulas ⁊ est[...]
tū per simplicem negationeꝫ.ff.de[...]
exhi.l.j.§.si qs forte.itē cū lex dic[...]
mitti ꝓcur.cū cautione qñ est incer[...]
non exigit aliā ꝓbationē.credend[...]
ꝙ si voluisset adhiberi aliā ꝓbatio[...]
h vtiqꝫ expssisset sicut exprimiṫ.C.[...]
prin.l.j.⁊ hoc facit optime is ter.q[...]
si nō actis vel ꝯfirmauerit ⁊c.quasi [...]
8 hil aliud requiraṫ.¶ † Item incertū[...]
qđ de se nō apparet.vt.l.stipulatio[...]
cū.l.seq.§.j.ij.iij.⁊.iiij.Si igiṫ nō app[...]
ret de mādato sine dubio ꝯstat incer[...]
esse.vnde nō mirandū de hoc ꝙ p a[...]
tionē vniꝰ efficiṫ res dubia.hoc eñ [...]
quēter reperiṫ.nam si mulier q̄ parti[...]
ra esset suū dicat se pregnātē:facit [...]
publicā intm̄ ꝙ heres adire non p[...]
de acq.here.l.cū quidā.§.cū diciṫ.[...]
quid denuntiatio q̄ fit cū causa q[...]
nisi simplex assertio debet reddere [...]
bio denuntiatū.dic ꝙ sic.C.de rei v[...]
si fundum.ff.q̄ in frau.cre.l.ait p̄to[...]
qs particeps.¶ Preterea ꝑ hoc faci[...]
transactio fit de re dubia ⁊ incerta [...]
stat aūt ꝙ neduꝫ diciṫ dubia si p[...]
tur aliquid ab actore immo ⁊ ante [...]
nem etiā ꝓbationē qnimmo ⁊ ante [...]
etiā ꝓpositionē iudicialē etiā p c[...]
uersiā extraiudicialē.vt.ff.de trans[...]
j.iūcta.l.ij.C.de transac.Cōcludiṫ [...]
ꝙ nedū quid dr incertuꝫ si aliquid [...]
betur ex parte asserentis:qnimm[...]
nil detur.dum tñ cōtrouersia sit.[...]
litis cōtest.efficiṫ res dubia.C.de [...]
rem nō nouā.§.patrimonij.qnim[...]
litigiosa ⁊ in aliquibus act.per [...]
ꝯtrouersie mentionē.vt patet.C.de [...]
ꝑ totū.⁊ maxime.l.ij.cū auṫ.ibi p[...]
⁊ tñ ꝯstat ꝙ ante litis cōtest.nil ꝓba[...]
in cā principali.vt.l.exceptionē.C.de [...]
ba.⁊ sic sine aliqua ꝓbatione efficit [...]
dubia.Quare cōcludendum videṫ [...]
glo.[...]

glo. p eius opi. et p parte glo. faciunt ... Lex enim dicit q procuratori qui ca... de rato non potest opponi exceptio ...toria. i. q non habet mandatu. ff. man... fideiussor. §. quedam. hoc vult dicere ... fiat ex calunia. ff. d dam. infec. l. ... alieno. et pro hoc facit. extra de offi. dele. c. coram. vbi pcu. fuit admissus cu cautione nulla alia facta pbatione. et ibi videt quasi expssuz. Et ad rones inductas ad cotrariu pot
9 rnderi. ¶ † Primo ad illam q si sequamur illa opi. no erit dria inter coiuctas personas et alias. qr immo magna. Naz psona coiuncta no habet dicere habeo mandatu alius sic. et qn opponit q quo ad effectu huius videt ide hoc non est veru et maxime exacto iuramento. vt. j. dicet. Itez non obstat illud qd de se certu est iuris dispositione no efficit dubiu p simplice negatione. qd veruz est quo ad hoc vt quis assequat aliquod emolumentu sup negate. sed hoc asseres nihil assequit. solu em admittit absq dano negatis cui habebit omne interesse reddere. ¶ Ite non efficitur dubiu nisi aliquid pbet vel det vltra hic aut dat vltra videlicet cautione quam legislatores rati sunt sufficere q ad hoc q qs ad agendum admittat: qr ex hoc no periclitat causa. et in talib q cause no parant ppetuu piudiciu sed ea preparat facilior est transit. ff. ad exhi. l. iij. §. sciendu. vnu tn credo psideradu q iudex debet summatim videre an sit talis psona q faciliter in talibus mentiretur vel no et quicqd sit sup hoc exigere iurametuz videlicet an mandatu sit vel no si pars hoc requirat. et si no iuret se habere madatum debet eu repellere. si iuret se habere mandatu admittet cu cautione et em in talibus pparatorijs sufficit iuramentu. ff. ad exhi. l. iij. §. sciedu. vbi not. in simili. vide ibi multas pcor. sup hoc. vnde in decreta. coram. sufficiebat pro coparente q habebat pcessum cause ex quo presumi poterat madatum tali qli presumptione. ¶ Quid enim si aliquis homo fide dign et frugi qui absens frequeter alium constituit procur. coparuit pro ipso nunquid facili debet admitti cu cautione q ignotus vagabundus vel baratator q dat fideius. baratatore. Hec oia debet iudex bonus aduertere et calunias repellere. ff. vt i pos. le. l. si is a quo. §. j. de pet. her. l. postq. et ad hoc bnfacit. ff. vt leg. no. ca. l. postq. §. si dies. ¶ Cocludit ergo q vbi negatur mandatu admittitur pcur. cuz cau
10 tioe adhibito salte iurameto. ¶ † Quid si reus non negat comparentem habere mandatu: sed dici doce de mandato.
11 sicut tota die fit in curijs. ¶ † Quida dicut q iudex dz eu interrogare et tenet sup hoc rndere. veri credo q pcurator dz offerre cautione: et potest dicere. amice ego non possum vel nolo docere de mandato. sed ecce cautione de rato. in talibus em que vadut ad ordinationez litis no fit cotestatio vt cosueuit dici. C. de litis cotest. l. j. ¶ Credo tn q si pcur. peteret reu interogari super hoc de facto suo vel sciētia sua q deberet rndere sicut si diceret. tibi costat de madato: qr te presente mihi mandauit. Et credo q p iuramentu: qr in quolibet articulo etia an lit. cotest. iudex pot interrogare et facere iurare de malitia. extra de iudi. c. fi. lib. vj. et posset comitti malitia in onerando cum cautioe. C. de epis. et cle.
12 l. oes. §. preterea. ¶ † Quid si procurator docet plene de madato reus semiplene de reuocatione madati. Jac. de ra. dicit q no debet cauere. Pe. dicit ptra per. l. vulgo. ff. de admi. tut. p quo facit. extra de pcu. c. ex insinuatione. ¶ Quid si sit certum de madato. opponit tn alia exceptio forte p psona. qr sit religiosus et pfessus vel sacerdos pstitutus a laico vel miles vel aliquid qd longa pot requirere indaginem: ipse offert cautione ne causa sui dnij retardet: nuqd dz admitti. Arg. q sic. ff. de sta. li. l. statulib. ratione. C. de test. aut. si testis. ¶ Quid si ondat madatu p lras verutn pars aduersa dicit lras falsas sup quo magna reqritur indagatio. Videt idem. et tn Spe. hoc casu dicit contra vt not. in Spe. de pcu. §. rone aut forme. v. ite q no sunt. Sed ego no video cur non admittat: cu hoc casu mandatu efficiatur dubiu: vt ff. de acq. here. l. cum falsum. Qui vellet

Jo. fab. aa

sustinere aliam opinionem posset dicere, q̄ sit speciale in crimine falsi vbi iudex nulla interlocutoria dz iurare que sentiat postrema sententia qđ sibi licet ꝓditurus. C. de fal. l. vbi ⁊ opponit̄ q̄ si ante sniam super facto nihil faciendu sit nec inuocandū. ¶ Sed pōt dici q̄ sine lr̄is debet admitti cū cautione de rato. vbi .s. dixi q̄ et hoc casu admittatur nec subibit ꝓpter vsum examinationē illi⁹ falsitatis nisi velit vt .l. si falsos. C.
13 de fal. ¶ † Sed querit̄ q̄ lr̄e sufficiāt ad probādū mādatū. Ad hoc rn̄det sic tex. si mandatum in actis iusinuatū sit vel presens dn̄s personā procu. sui ꝯfirmauerit ⁊c. Sed vt melius intelligas videtur q̄ is tex. idem repetat ponēdo hos duos casus ⁊ q̄ sint idem. nā sunt que fiunt in iudicio. ⁊ in hoc differūt ab instrumēto qđ fit extra. vt no. C. de iudi. l. is apud. Igit̄ idem est mandatū actis insinuare vel dn̄m p̄ntem in iudicio p̄sonā ꝓcu. cōfirmare: qꝛ semper in actis ponit̄. Et respōde ad glo. C. de satisd. l. j. vbi est quasi similis text. q̄ ista verba si mādatū actis insinuatū est ⁊c. hec v̄ba volunt dicere qn̄ dn̄s corā iudice in initio cause cōstituit ꝓcuratorem absente parte vel presente. ¶ Sed sequētia itelligūtur qn̄ presens ⁊ in p̄ntia partis in iudicio cōfirmat. et sic primus casus loquitur qn̄ absente parte. scđs qn̄ presente. Ista expositio videtur bona quantū ad textum illum de satisda. C. hic tamē non sunt illa verba ad literā. Unde potest dicere q̄ is primus casus loquit̄ qn̄ probauit mandatū ⁊ fuit actis insinuatum. i. copia seu probatio in actis inserta domino p̄nte nec in iudicio comparente. hoc enim casu non compellitur satisdare. immo nec amplius exhibere mandatum. extra de testi. c. albericus. p Inno. in. c. sepe. de procu. §. ratione. v̄ si. fi. nā mandatū pōt ꝓbari p instrumenta vel p lr̄as sigillo autētico sigillatas vel sigillo ꝯstituentis. vt no. gl. in. d. l. j. C. de satisda. ff. de procu. l. si ꝓcuratorē. ⁊ vide qđ scripsi. s. de test. §. possunt. sed scđs casus qn̄ in actis ꝯstituit vel cōfir
14 mat. ¶ † Sed qđ si cōstituēs hz diuersa sigilla. vnū p negotijs ꝓprijs. aliud ad contractus vel causas: qꝛ est forte iu… dicus. Inn. dicit q̄ sigillū ad causas faceret fidem. vt no. extra de eapp… gnificauit. qđ intelligo nisi can… vel sigillifer ab eodē ꝯstitut⁹ … in literis suis q… idē dn̄s … curatorē corā se ⁊ … gillo. vide i. §. p̄nt. vbi scripsi q̄ hoc sufficeret vbi scriptū esset in lr̄a alicu… sigillo sigillata: ⁊ p hoc nō aduerso…
15 lis q̄ ibi scripsi. ¶ † Quid si ꝓcu. nō … dit literas sed sigillum dn̄i. Dicit Archidi. q̄ nō sufficit. extra de procu. c… nis. lib. vj. vide in Spec. de procur. §…
16 stat. v̄. quid si habet. ¶ † Sed queritur nunquid mandatū possit per testes ꝓbari. Azo in summa dicit q̄ sic. Iaco. dicit hic ꝯtrium. ⁊ idē sequitur Pet. ⁊ nou… doc. in. d. l. C. de ꝓcu. Ber. sequitur opi. Azo. extra de procur. c. j. Specul. vacilat de procuratore. §. ratiōe aūt forme v̄. porro. pro opi. Iac. facit is tex. cu di… cit si non mandatum actis ⁊c. supponēdo q̄ per acta ⁊ scripturā debeat ꝓbari mandatū. vt. d. l. j. C. de satisda. ff. rara. ha. l. nec satisda. in contrariū facit C. de fide instru. l. in exercendis. ⁊ ma… me qꝛ si legislator hoc voluisset hoc dixisset sicut facit in mandato principis. C. de mā. princi. l. j. Credo q̄ cum ꝓcu. debeat venire instructus ⁊ per cum nō debeat causa protellari nec cōditio partis deterior fieri. ff. iudi. solui. l. iā tamē §. si plures. ff. de procu. l. non tamen. q̄ non debeat admitti ad probandū p testes per hanc literā et per. d. l. j. C. de satisd. de iuramen. calum. l. ij. §. sinau… Et ad hoc faciunt iura canonica q̄ quasi semper loquuntur de ꝓcu. literis. extra de procura. c. j. in cle. de elect. c. p… curator. lib. vj. ¶ Idem tamen Iac. dicit q̄ si testes essent parati ⁊ possent … ri prōpta fides q̄ deberet admitti. … facit. nam hec satisdatio est quasi sub… diaria. ideo si incontinenti probari p… sit ad eaz non recurritur. ff. vt in p… le. l. si is a quo. in princip. de car. ed… iij. §. cause. ⁊. §. due. credo citius … bere testes admitti etiam hoc casu … iura hic dant certam formā constit… di procurato. ad euitandum onus …

tionis:igitur alia non est admittenda. Nam al's tex.esset diminutus ⁊ insufficiens. ¶Preterea remedium cautionis [illegible] inuentum propter indemnitatem [illegible]uritatem partis. Si testes admitter[illegible] pars remaneret sine securitate si[illegible] ratificaret. nam illa probatio que facta esset absente domino nõ preiudicaret ei. quia res inter alios acta ⁊c. ⁊ no. in simili in Specu. de rescrip. presen. versi. quod si excipitur. ⁊ per doc. C. de procur. l. licet. ⁊ ibi scripsi. igit̃ iniquũ esset ꝙ testes super hoc admitterent̃. sed qñ exhibẽtur lr̃e ille retinentur ⁊ faciũt semper fidem cõtra dñz vel publicãtur. ⁊ si opponatur quõ publicatio literarũ magis ꝙ̃ testium facit fidem nõ vocato domino. Rñde ꝑ ea q̃

18 Inno. no. extra de testi. c. albericus. Et hãc opi. teneo indubitate: presertiz vbi ille q̃ cõparere vult est homo vilis vite vagabũdus brigosus ⁊ calumniosus ꝑ l. postꝙ̃. §. si dies. vt le. not. ca. š. alleg. ꝑ quã satis concludit̃ ꝙ talis docere debeat ꝑ scripturam. ¶Quid si ꝓcurator mãdatũ exhibet qđ impugnat̃ vel i dubiũ reuocat̃ et offert cautionem in casu quo mandatuz non esset sufficiens vel nullũ forte exhibet: sed offert cautionez sub cõditione si nõ possit docere de mã-

19 dato. Doc. cõsueuerunt dicere ꝙ debet admitti. ff. de dã. infec. l. pretor. ¶Quid si cõtineat̃ in mãdato ꝙ dñs facit eũ ꝓcuratorẽ saluis exceptionib⁹ suis. doc. iuris canoñ. determinãt ꝙ debet admitti. ex̃ de dila. c. fi. ⁊ non poterit omittere exceptiones q̃s al's posset. extra de offi.

17 dele. c. cũ oli. cũ ibi no. ꝑ Inn. ¶†Quid si in ꝓcuratorio ꝯtineat̃ ꝙ dñs ratificat q̃ per constitutũ legitime fient. Doc. dicũt ꝙ nõ est admittendus. vt not. Hosti. in d. c. ⁊ Spec. tit. de ꝓcur. §. rõne. ꝟ. itez excipit̃. ¶Quid si in principio ꝓcuratorij ꝯtinetur ꝙ dñs dat potestatẽ agẽdi ⁊ post in clau. ratũ ⁊ gratũ habiturũ. que cõiter ꝯsueuit apponi i ꝓcuratorijs ponunt̃ hec ꝟba q̃ cũ eo seu ꝑ eũ legitime acta fuerint. videt̃ ꝙ procedat ex quo a principio fuerat data lata ⁊ dedita potestas: nec ꝙ illa clau. restringat. ff. đ legat. iij. l. pater. §. fundũ. extra de dona. c. dilect⁹. Uerius videt̃ cõtra. qr̃ illa clausula totũ repilogat. ff. đ leg. iij. l. nomen. §. fi. de vi. triti. ⁊ oleo le. l. fi. de acq̃. pos. l. si is qui. ¶Quid si procurator fuit admissus cũ cautiõe de rato vel forte cum literis sz non habet speciale mandatuz iurãdi: qñ venit ad iuramentũ calũnie repellit̃: qr̃ non habet speciale mandatũ ꝑ aut̃. principale. C. de iu. calũ. extra e. ti. c. fi. li. vj. ꝓcu. dicit se habere speciale mandatum ad hoc ⁊ vult cauere: nũquid admittetur. videtur ꝙ sic ꝑ ea que scripsi. š. tit. j. §. fi. ¶Quid si peruenit vsq3 ad sñiam in qua audiẽda requiritur speciale mãdatũ ẜm quosdã. C. de trãsact. l. trãsactionis. Uidet̃ idẽ ꝑ eãdẽ rationẽ. vide que scripsi in. d. l. transactionis. ⁊. j. e. ꝟ. alia. ¶†Quid si vult cauere de rato ꝑ illa die solũ qua comparet. Dic ꝙ audit̃ si dicat se solum cõstitutũ ad illam diem. iuxta. l. iij. ff. de ꝓcu. Secus si diceret se ꝯstitutũ ad aliã causaz. idẽ in defensore. vide in Spe. de defen. ꝟ. q̃d si defensor. ⁊. j. e. §. si vero. Sed q̃d in arbitris an procurator debet cũ cautione admitti. Spec. dicit ꝙ sic. in tit. de ꝓcur. §. viso. ꝟ. item queritur. arbiter tamẽ bene põt iubere partes adesse. ff. de arbi. l. non distinguim⁹. §. si dominum. ¶†Quid in extraiudicialibus. Uerbi grã aliquis noie alterius appellat iudicialiter vel extraiudicialiter a grauamine ⁊ petit apostolos non docet de mandato sed offert cautionem nũquid debent apostoli ei dari: vel si ꝓ alio offerat̃ pecunia vl' aliquod aliud ne tp̃s ei currat. Et videt̃ ꝙ sic: qr̃ ex quo admittit̃ iudicialiter ad agendũ requirit̃ ꝑsona magis habilis ⁊ maior solennitas ꝙ̃ in extraiudicialibus. vt dixi. š. qui ⁊ in quib. cau. ma. nõ pos. §. eadẽ. extra de ꝓcur. c. qui ad agendũ. lib. vj. videt̃ ꝙ ex extraiudicialibus de hoc videtur exp̃ssuz. ff. de ope. no. nun. l. de pupillo §. qui ꝓcura. Sed cõtra. ff. rem ra. ha. l. non soluz. in eo qđ ibi dixi si vicẽ p̃sentat ⁊c. quasi dicat ꝙ nisi p̃sentarent non admitterentur. ꝓ hoc qr̃ ꝙ̃uis ꝓcur. admittatur ad agendũ cum cautione non tñ fit ei solutio. ff. đ solu. l. vero procuratori. et facit ff. vt leg. not. ca. l. ij. ¶Quid in procura.

in rē suaꝫ. Rn̄deo non hꝫ cauere sed ꝓbat mandatū seu cessionem in processu al's cadit. vt no. in spec. de instr. edi. §. nūc videamus. versi. sed q̄d ecce. ſm 1 hoc ergo admittit procur. cū cautione. de rato. ⁊ hoc verū si dominꝰ sit absens. 2 ¶ Quid si sit presens. Videt᷑ ꝙ non admittat᷑ nisi dn̄s personam eiꝰ cōfirmet per hūc text. ⁊ hoc dicit Ja. de ra. ⁊ censetur presens si sit in ciuitate vel ꝓpe. ⁊ hoc vult dicere. l. presens. ff. de ꝓcur. ⁊ ibi not. ⁊ est bona ratio: quia hec cautio prestatur in dubio ⁊ idcirco si ilico possit fieri certum. simile. ff. vt le. no. ca. l. si is a quo. ⁊ hoc satis probat᷑. ff. de ꝓcu. l. mutus. §. is q̄. ⁊ idem in defensore ex parte rei. vt no. in. d. l. presens. sed in hoc obstat. ff. de solu. l. solutionem. q꞉ si inuitū defendit multofortius presentem. Sed dic ꝙ inuitum defendit si aduersarius hoc velit: non al's ſm Ja. de ra. ⁊ Spec. ti. de defen. ℟. sed nunq̄d. cōtra tamen videtur notari. ĩ. §. si vero. sꝫ hoc probabiliꝰ. ⁊ facit. ĩ. e. §. si ℟o reus. a contrario sensu. Et idem dicerem si diceret se constitutum coram notario: sꝫ diceret ꝙ instrumentuꝫ non erat grossatum. ⁊ in omni casu quo breuiter potest fieri certum per. d. §. is qui. ¶ Posset etiam queri per que verba interponatur hec cautio. de quo satis scripsi. s̄ de inuti. stipu. §. si quis alium. item cuꝫ dicit hic ꝯpellit᷑ in tex. intellige causatiue si velit admitti. ¶ Item dic ꝙ procu. actoris compellit᷑ dare cautionē de suscipienda lite si aduersariꝰ velit ipꝫ reconuenire vide plene. C. de satisda. l. j. ⁊ ibi scripsi.

1 ☞ Judex pōt agere nomine ville quā regit.

2 Prelati qui agunt nomine aliorum cōstituunt procurato. ante litem contestatam.

3 Tutor ⁊ alie ꝑsone nō cauēt in iudicio si cōstat de eorū fundamento: pater vero cauet si nō constat expresse de assensu filiorum.

4 Patris potestas si reuocatur in dubiū an teneatur cauere si vult agere nomine filij.

5 Cauere debent oēs de quorum fundamento non constat in iudicio.

Eadē obseruand[a]

¶ † In gl. vt patres. vide. s̄. titu[...] ꝑn. ⁊ nota. bene q̄d hic no. ꝙ iu[...] noie ville quam re[g]it. ¶ † In [...] curatorē ibi cū alleg[...] de [...] ue tn̄ q꞉ prelati ecclesiarum q̄ agūt nomine aliorū constituūt ꝓcur. ante litē ꝯtest. vt plene scripsi in. d. l. neqꝫ. ⁊ vide s̄. de cura. §. fi. ⁊ facit is. §. ꝙ executores vltimarū voluntatū possint facere ꝓcu. in eo q̄d generaliter loquit᷑ de omni ꝑsona q̄ alienaꝝ reꝝ ⁊c. de quo scripsi in. d. l. neqꝫ. ¶ † In ea. glo. ibi cum alle. §. defensionē. ista gl. miscet patrē tutorē ⁊ alias ꝑsonas. ⁊ tn̄ nō est eadeꝫ determinatio. nam tutor et alie persone non cauent si constet de eorum fundamento. vt. l. hic alle. sed pr̄ q̄ est fundatus autoritate iuris cauet si nō doceat de exp̄sso consensu liberorū vide. C. de bo. q̄ li. l. fi. §. vbi aūt. ⁊ ita dꝫ intelligi ꝙ no. ff. q̄ satisda. cog. l. filiusfa. vel si agat vel ꝯueniat᷑ al's q̄ꝫ ꝓ aductitio vel ꝓfectitio peculio: vt ibi not. ¶ In ea. gl. ibi cū dicit non sic. Sed q̄s est effectus. potest dici ꝙ magnꝰ: q꞉ si caueret de rato stipulatio committeret᷑ siue esset verus tutor vel nō pupillo nō ratificāte. ff. rē ra. ha. l. si sine. §. cuꝫ aūt. ⁊ §. marcellus. sed secus vbi cauet ꝙ reus damnū non subibit. ff. de dam. infec. l. ptor. §. j. ⁊ hoc sequit᷑ Dy. in. d. l. vulgo. ¶ Sed cur nō idē in alijs administrationibus sicut in tutoribꝰ. Quātū est d̄ patre apparet ꝙ est separata ratio: q꞉ patris ptās nō reuocat᷑ in dubiū sed solū an habeat consensuꝫ liberoꝝ. sed in alijs administrationibus vr̄ idem q̄d in tutoribꝰ cū sit eadem ratio: veꝫ ꝙ caueāt ꝑ modū tutoris. ¶ † Sed q̄d si potestas patris reuocatur in dubiū: q꞉ forte pretēdit᷑ alia dubia emācipatio vel d̄r filiū non esse legitimū. Ego nō video ꝙ tūc nō debeat esse idē modus cauendi in patre sicut in tutore. satis tn̄ potest dici ꝙ. l. vulgo loquat᷑ de cautione de rato ⁊ satis apparet: q꞉ ex vno loquitur de ea in p̄nc. nec exp̄sse diuertit ad aliā q̄d de ea intendat sicut in fi. ex cōtestu. ℟ boꝝ. ff. de

gesta.l.heredes palā.§.sz ꝛ si notā.ꝺ le. ... fuꝰ pluriū.§.fi.Et ex his no.ꝙ oēs ... tes noīe alieno ꝺebēt ostēdere fun ... legitimū vl' cauere ꝺ rato si sit dubiū ... vr ꝺe p̄latis ꝛ psonis eccl'iasticis ... C.de pcur.l.j.ꝛ ad hoc bn̄ fac ... eo ... tu.gest.l.j.vbi vr ꝙ possit fundamētū impugnari.ꝛ ita sup
5 ponitur ꝙ fuit exhibitū.¶†In fi.eiusdem gl.ista gl.nō vr pcedere qꝛ oēs satisdant si fundamētū sit dubiū sicut p cu.ꝛ nō sit dubiū illiꝰ sicut nec pcu.vnde vr idem vtrobiqꝫ.sz forte glo.voluit loq̄ de diuersitate modi cauēdi.de qua s.locuta est.Et caue ꝙ si ptās seu fundamentū taliū gubernatoꝝ in dubium reuocet:ꝛ etiā fundamētū pcu.opꝫ qꝺ procu.prestet ꝺuas cautiones.vnā qualē cōstituēs prestaret:ꝛ aliā ꝺe rato pro primo fundamēto.vide pleniꝰ.ff.rē ra.ha.l.actor.idē posset astrui ꝙ ꝙ̄uis procu.admittatur cū cautione etiam si nihil exhibeat nihilominus tales gubernatores ꝺebēt aliquid exhibere.et pōt esse ratio:qꝛ cū maiori solennitate fiūt.ꝛ ideo v̄isimile est ꝙ possit institutiōes suas exhibere potius ꝙ̄ procu.cui frequenter verbo mandatur.

1 ☞ Notarius ꝺꝫ stipulari parte absente iussu iudicis.
2 Dominus debet promittere ꝛ sui procurato.fideiussor existere : qualiter istud fieri potest.
3 Dn̄s ꝺebet pmittere p procuratore qꝺ ꝺefendet:ꝛ ꝺolū non committet qualiter hoc potest cum promittat factū alienum vide solutionem.
Adde ad idem nu.4.5.ꝛ.6.
7 Procurator actoris admittitur etiam si habeat simplex mandatū:pcurator vero rei ꝺebet cauere:vel ꝺn̄s pro eo.ꝛcur tam varie.
8 Procurator si sit ꝺatꝰ ad vnū articulū: veluti ad lit.contestandam an ꝺn̄s teneatur cauere pro eo.
9 Quid si constituens pcuratorē nō possidet immobilia.
10 Quid in actore ciuitatis vel aliis q̄ habent gubernationem rerum:an sic ꝺebeant releuare p satisdationem.
11 An autem tales ꝺebeant obligare bona pp̄ria:vel an sufficiat obligari bona administratoris.
12 Quid si cauens in iudicio non obligat omnia bona sua:sed vnā rem valentē rem que petitur.vide.
13 Quid si pcurator releuatus ꝛ per cautionem lite contestata substituit alium procuratorem:an ꝺatus ab illo ꝺebet cauere
14 Procurator releuatus per ꝺominū in causa principali:an sit releuatus in cā appellationis.
15 Pactum an sufficiat absqꝫ stipulatiōe quando ꝺn̄s cauet pro suo procuratore in iudicio.

Si vero aliquis. In glo.j.ꝺebet.in fin.ꝺic melius vt ꝺixi.s.§ sin autem.et nota.ꝺ.l.presens.et ptꝫ.ff.ꝺe
1 iudi.l.sol.si aꝺ ꝺefendendū.¶†In glos.actori.in fin.Dic notarium ꝺebere stipulari parte absente ꝛ ꝺe iussu iudicis ff.rē pu.sal.fo.l.ij.vide plenius.s.ꝺe inuti.sti.§ si quis aliū.vsus tamen causaꝝ recipit stipulationem notarij simpliciter hoc casu quicq̄d ibi scribꝫ.¶Quia is.§.videtur minus sufficienter glossatus.pro aperiendo magis eius intelle-
2 ctum queremꝰ ꝛ opponemus.¶†Primo opponamus text.ꝺicit ꝙ ꝺominus ꝺebet promittere ꝛ sui procuratoris fideiussor existere.ꝛ ꝺe hipothe.ꝛc.videtur ꝙ hoc non procedat:qꝛ obligatio fideius.seu hipo.sunt accessorie ꝛ nō possunt esse sine pn̄cipali.ff.ꝺe reg.iur.l.cū principalis.ꝺe fideius.l.fideiussor obligari.§.fideiussor.ꝛ.l.si stichū.§.fin.sed hic nulla est principalis obligatio ergo ꝛc.Doc.consueuerunt ꝺicere ꝙ ista obligatio accedit future obligationi q̄ procurator obligabitur quasi contrahendo iudiciū.Sed hoc non est verum qꝛ procurator qui habet mādatum nō obligat.ff.ꝺe regu.iur.l.si se obtulerit.Dy.ꝺicit et Cy.post eum ꝙ accedet future obligationi.ff.ꝺe fideius.l.stipulatus.§.fi.ꝛ.ꝙ procurator compellet nuda cautione promittere iudicatū solui.Pro quo facit.ff.ꝺe vsufruc.ea.re.q̄ vsu consu.l.tribus heredibus.Sed ibi non promittit principalis sed fideiussor.vt

ibi no.Jr.vñ non video q̄ iure ꝓcu.q̄ in
nullo teneri debet ex quo cōstat de mā
dato debeat compelli ꝓmittere.¶ Pre
terea hoc esset ꝯ mentem hui⁹ tex.q̄ do
cet modum releuādi procu.q̄ non rele-
uaretur si haberet ꝓmittere ⁊ se obliga
re.Propter ꝙ dicas ꝙ hic domin⁹ dicit
fideiussor improprie:id est quasi fide-
iussor vel loco fideiussionis quem ꝓcu.
reorū consueuerūt dare:ipse tñ ver⁹ est
expromissor ⁊ ꝑncipalis obligatus cui
principali accedit hipot.⁊ talis expro-
missor obligat alio principali.vt notat
3 in autē.de fideius.circa princi.¶ † Itez
opponit qꝛ domin⁹ sic promittendo vi
detur factum alienū ꝓmittere:videli-
cet quo ad duas cl'as ꝙ ꝓcur.defendet
⁊ dolū non committet.⁊ sic nō vr̄ vale-
re.ff.de ver.sig.l.stipulatio ista.§.j.spe.
dicit post odofr.ꝙ dn̄s debet promittere
re iudicatū soluere ⁊ vlteri⁹ se curatur
⁊ facturū ꝙ dolus absit ⁊ q̄d procur.de
fendet.hoc non videt de mente iuriū q̄
simpliciter dicūt dominū promittere iu
dicatū solui vt hic.ff.iudic.sol.l.si ad de
fendendū.Unde potes respōdere ꝙ in
his ꝑtorijs tales ꝓmissiones admittū-
tur licet videat includere factum alie-
num vt dixi.s.de inuti.stip.§.si q̄s aliū.
vide ibi.vnde non credo ꝙ teneat spe-
cificare dictas tres clau.sed solum pro
mittat iudicatū solui.cū hoc verbū om
nia importat.ff.de iudi.sol.l.iudicatum
solui.et ideo expone hic text.pro omni-
bus ⁊c.promittendo iudicatuz soluere
in genere si vero specificentur non va-
let mun⁹ procuratoriū.¶ Item oppo-
nit.certū est q̄d cautio superflua nō de-
bet interponi:nec interposita commit-
ti.ff.vt le.no.ca.l.hec stipulatio.§.j.de
procur.l.non cogendū.§.fina.Sed hec
est superflua vt ꝓbabo:ergo ⁊c.Quod
sit superflua apparet quia ꝓ eo q̄d ver
bū sonat nihil operatur:qꝛ ita domin⁹
obligatur ex quo constat de mādato et
fit contra eū executio vel agit iudicati
acsi cauisset.vt.d.l.iiij.ff.de re iudic.igit
4 quo ad illam est superflua.¶ † Item q̄
ad clausulam de defendendo.qꝛ proui-
sum est satis si non defendat per missio
nem in possessoinem.ff.de bo.aut.iudi.

pos.per.totū.⁊ in aut.de exhi.re.per to
tum.⁊ ꝑ sentētias excōicationis in fo
spūali.extra vt lite non cōte.c.accedens.
5 ¶ † Itē quo ad clausulā de dolo [illegible] pro
uisum:qꝛ potest agi cōtra pro[illegible]
ff.de do.l.elegant[illegible].§.si pro[illegible]
cem⁹.Potest dici q̄[illegible] im-
vtilis in omnib⁹ clausulis.Primo qꝛ
accedit hipo.quo ad omnes cl'as cuius
vtilitas est patēs.vt.l.j.C.d̄ rei vxo.act.
6 cōia delega.l.j.¶ † Item est vtilis de se:
qꝛ q̄uis esset prouisum al's de se:nō tn̄
sunt ita tuta ⁊ prompta remedia.vnde
cū iudicia debeant esse certa non' mirū
si lex introduxit ad maiorē cautionem
has cautelas ⁊ ꝓuisiones.Naz al's hic
vides ꝙ fit ex cōuentione partiū:nā p-
curator de cui⁹ mādato constat cauet
de rato ad maiorez securitatē.ff.rē ra.
ha.l.iterdū.cū.l.seq.⁊ se.vnde lz sit al's
ꝓuisum nihilomin⁹ cautio est vtilis et
cōmittit.ff.de dā.infe.l.damni.§.cū pa-
rietem.⁊ hoc patulo apparet ꝙ vtilius
est tenere dominū ex cl'a doli q̄ȝ solū p-
7 curatorez.¶ † Sed q̄ro quare procura
tori actoris sufficit simplex mandatum
et procurator rei habet nihilomin⁹ ca-
uere vel domin⁹ pro eo.¶ Item quare
magis cauet de dolo procuratoris rei
q̄ȝ de dolo procur.actoris cum eq̄ pos-
sint dolū committere.¶ Respondeo iu-
ra habent semper suspectuz de fuga.et
ideo ipsuz olim onerauerūt satisdatio-
ne iudicatū solui quando in rem cōue-
niebat:vt.s.in princip.tit.vnde non mi
rū si maiores cautelas curauerūt adhi-
bere contra fraudes procura.rei q̄ȝ con
tra procuratorem actoris quem verisi
mile est velle semper in seq̄ sicut et oliz
adhibeant quando re⁹ suo nomine in
8 rem conueniebat.vt dicto.§.j.¶ † Itez
querit vtrū is.§.obtineat.vbi procura-
tor dat ad vnū articulū:puta ad lit.cō-
test.vel iuramentum de calūnia q̄d po
test fieri.vt not.doct.extra de procur.
petitio.Et potest dici satis ꝓbabil ter
ꝙ nō cuz cesset ratio hui⁹.§.sed arguit.
contra.i.§.alia.vbi dn̄s cauet pro certo
acticulo.¶ Item q̄ro q̄d si ꝯstituens p-
curatorez nihil habet in bonis forte est
fili⁹ qui potest constituere procuratorē

in casib⁹ in q̄b⁹ potest esse in iudicio.ff. .. iureiur.l.sed si vn⁹.§.idē iul.vel mo.. ..us qui procuratorem constituit in cas.. in q̄bus potest esse in iudicio. vt scrip.. de epis.z cler.aut.cā que sit vel seruus .. li⁹ pauper videt̄ q̄ hec pro missio .. non cum habeant bona que hipothecent̄ nec sua promissio p̄sit. vnde hoc casu dicerem procuratorē debere cauere.ff.q̄ satisd.cogū.l.
9 quoties. ¶ †Quid si cōstituens nō possidet immobilia sz habet mobilia. Crederē satis cautū dum tamē sint ad valorē rei petite.j.§.si vero.ff.q̄ satisd.cogū.l.si vero pro cōdemnato.§.q̄ pro rei qualitate.z vide eo.tit.l.sciendum.z q̄d ibi not. in prima gl. ¶ Caue tamē quia ego dico q̄ hoc casu dn̄s tenet̄ cauere iudicio sisti vltra p̄missionez quam fecit hic pro releuatione procuratoris sui:q̄z si ipse p̄sens esset cogeret̄ vt dictū est s.tis.§.in princi.ergo z nunc. nam p̄sona procuratoris nō facit deteriorē nec meliorē ɔditionē dn̄i.ff.q̄.ex cau.in pos.ea. l.hoc aūt.§.fin.ff.de p̄cur.l.non solum
10 .§.q̄rit̄. ¶ †Sed q̄d in actore ciuitatis vel alijs qui gubernationē rerū habēt nūq̄d debēt ita releuari. Non vr̄ q̄d teneant̄ satisdare iudi.sol. q̄z quasi domini sunt.§.j.C.de admi.tut.l.fin.§.defensionē.vt not.in Spec.e.§.expedito.ver. actor aūt.vnde hūc.§.intellige in p̄curatore rei sicut loquit̄.sed bene credo q̄ ipsi debent releuare p̄curatores ab eis
11 ɔstitutos.vt.s.§.p̄ri. ¶ †Sz nunq̄d tales debēt obligare res proprias:an sufficit obligare bona administratoris. Uerbi gratia.tutor p̄latus vel q̄s administrator cōstituit procuratorem cauet iudicatū solui sub hipotheca rerū administratoris:nunquid sufficit.Scio q̄ quotidie talia procuratoria recipiunt̄. de rigore tamen videtur q̄ non sufficeret cum nō possint bona ecclesie nec pupilli nec suos successores obligare absq̄ decre.extra de re.eccl.per totuz.ff.de reb⁹ eoꝝ.p totū.C.de p̄d.mino.p totuz. ¶ Preterea tex.dicit signāter sub hipo. reꝝ suaꝝ.z p hoc vr̄ q̄.l.neqz.C.de procu.q̄ dicit pupillos z minores posse cuz autoritate tutoꝝ vel curatoꝝ p̄curatorem ad defendēdū ɔstituere.debeat intelligi q̄n tutor vel curator bona p̄pria obligant vel bona pupilli z minoris cū decreto:q̄z al's nō possunt.vt.C.de pre.mino.in rubro z nigro. vl' forte possent mobilia quod sufficit. vel dic q̄ valeat obligatio hoc casu: q̄z rem suam zc. ff.
12 qui satisd.cog.l.de die.§.j.in fi. ¶ †Itē q̄d si nō obligat omnia bona sua sz vnā rem que bene valet valorē petitoꝝ. vel forte habet plura castra vel maneria:z obligat bona vni⁹ manerij tantum.Uidet̄ sufficere ex q̄ ē p̄ qualitate rei petite.vt.d.§.qui pro rei.j.eo.§.si vero. et tamē nō satisfit huic textui q̄ videt̄ req̄rere obligationē generalem omniū re-
13 rum. ¶ †Quid si dn̄s releuauit p̄curatorem p modum hic cōtentum procurator releuatus lite cōtestata dedit alium nūquid dat⁹ ab illo debet cauere. Non videt̄ ex quo semel cautum est.ff.vt in pos.le.si is a quo.§.fi.non cū debet dn̄s tm̄ onerari. vt.l.q̄ absentem.ff.de p̄cu. In cōtrariū facit.ff.iudi.sol.l.cuz apud. ¶ Itē q̄z iste datus posset dolū committere z defensionē frustrare.z ideo videt̄ tutum q̄ dn̄s caueat pro procuratore z pro instituēdis ab eo.Et eodē mō si dedit potestatē substituēdi q̄ caueat pro substituendis.z ita habet vsus causaꝝ. ¶ Quid si dn̄s non cauit pro instituendis vel substituendis sed procurator q̄ instituit vel substituit cauet. Uidet̄ dicendum q̄ si cauet q̄ extraneus faceret pro defensore simplici q̄ sit admittendus. Sed si instituēdo vel substinendo cauet vt in literis institutionis vel substitutionis vr̄ differentia inter institutionē z substitutionē. nā q̄n istituit vtpote dn̄s fact⁹ z p litē ɔtes. vr̄ loc⁹ huic .§.vez q̄ sufficiat p̄mittat iud.solui sub hipo.rerum suarum. nam iste habet̄ loco domini z est dn̄s litis.z ideo quod dicitur hic in principali habet locū in eo sed q̄n substituit ante lit.contesta. tunc nec dn̄s est sed loco dn̄i.z ideo non videtur q̄ sit locus huic.§.z vide extra de p̄cu.c.j.lib.vj. ¶ Sed q̄d.ecce cōparet aliq̄s p̄ p̄te rea cū simplici mādato cū releuatiōe petit q̄ fundet̄ iudiciū ex parte iudicis z actoris z q̄ discernatur copia

z dies ad dicēdū vel petit libellū. actoꝛ
vel eius ꝓcura. dicit ipsum non debere
admitti nisi caueat de iudi. soluendo.
ipse ꝓtestat̄ de cauēdo: sꝫ dicit se debe
re ad hoc admitti. Queritur an bene di
cat. Doc. dicūt ꝙ sic. nā cautio de iudi.
sol. dꝫ esse ꝑ qualitate rei. j. §. si ℣o. qua
litas rei non potest apparere nisi per li
bellū: igitur nō est cauendū quousꝙ li-
bellus sit editus z iudiciū sit firmatuꝫ.
sic tenet Jaco. hic: z Spe. eo. tit. §. expe-
dito. ver. sed pone ꝓcur. Quid si nulluꝫ
exhibet mandatū offert tamē cautionē
de rato in p̄nti z vult ostendere ꝓcura-
torem cū releuatiōe vel cauere de iudi.
soluendo cum libellus erit editus z iu-
risditio fundata. nūquid debet admit-
ti ad premissa. Uidetur ꝙ sic: qꝛ si ꝓcu-
rator actoris admittit̄ cuꝫ cautione de
rato: multo fortius ꝓcurator rei q̄ est fa
uorabilioꝛ in casu quo sufficeret ei sim
plex mandatū sicut in ꝓposito. ista vi-
dētur satis noua factistis qui. ob. C. de
satisda. l. j. §. fi. vbi dicit ipso litis limi-
ne. ff. rem ra. ha. l. amplius. ¶ Sꝫ facit
ꝓ. C. de li. cōtesta. aut̄. offeratur. Dic ꝙ
oblato libello statim tenetur satisdare
anteꝙ alia allegata audiantur. et ideo
actor caute faciet si ante omnē allega-
tionē offerat libellū. vt. ff. qn̄ app. sit. l.
14 fi. ¶ † Sed querit̄ an releuatus ꝑ dn̄m
in causa principali videat̄ releuatus in
causa appel. Dic ꝙ non nisi esset datus
generaliter ad oēs causas. vide. C. de
ꝓcur. l. ij. z ibi scripsi longe q̄d dicā. j. ℣.
alia. Item querit̄ vtrū is. §. obtineat in
causis beneficialib᷒ z sp̄ualibus z ma-
trimonialibus ad statū persone cōcer-
nentibus. Spe. tenet ꝙ non. in eo. tit. §.
expedito. ℣. in summa. ibi enim sufficit
cautio de rato. vel simplex mandatū et
ibi no. iūge. j. §. si vero. ¶ Quid si cōuē-
tus noiat actorē suū vel garātorē. Uer-
bi gr̄a. emptor noiat vēditorē: vel vēdi
tor forte gratis recipit defensionē: nun
quid emptor debet eum releuare. Spe.
vr̄ dicere ꝙ sic in. d. §. ℣. sꝫ nūquid ven-
ditor. z idē gl. ff. de do. ꝑle. l. pater. iūge
15 j. ℣. si vero. ¶ † Sꝫ querit̄. hic dr̄ ꝙ req
ritur stipulatio. nunquid sufficit pactū
saltē de iure canonico quo agit̄ ex nu-
do pacto iuxta. c. antigonus. ex̄ de pac.
Uidet̄ ꝙ sic cū sit idē effect᷒ iuxta l. si
argentum. C. de dona. Preterea in
isto nō vr̄ pactū nudū esse de iure
qꝛ he lr̄e cōtinent mandatū in
cto agitur. z sic vr̄ ꝙ debeat
de ꝓcu. l. si defun
ꝙ pactū non sufficit nec de iure cano
co nec de iure ciuili: qꝛ hec certa solēni
tas stipulationis introducitur sicut in
obligatione fideiussoria vbi requirit̄
stipulatio. vt. l. blāditus. C. de fideius.
et ideo sine illa nil ꝓcederet.

1 ☞ Procurator si fuerit litem contesta
tus nō potest ei opponi ꝙ non cauit vel
dn̄s pro eo.

2 Quid si in istrumēto ꝓcuratoꝛij sit scri
ptū ꝙ ꝓcurator possit audire sn̄iaꝫ: an
sufficiat ita dn̄s nō teneatur cauere: ꝙ
veniat audire sententiam.

3 Fideiussor datus in iudicio tenetur ad
ea que in condēnatione continent̄ nisi
fuerit ꝓuocatū. Quid si fuerit ꝓuoca-
tum z appellans succubuit.

1 Alia. ¶ † In glo. no. in fi. in hoc tn̄
caue ꝙ vbi ꝓcurator est ad
missus vsꝙ ad litis contesta. nō potest
opponi de his satisdationibus. nec eas
ꝓcurator prestare tenet̄. si vero datus
fuerit post litem cōtesta. z fuerūt aliqui
processus habiti cū eo: ita ꝙ non posset
dici res integra extunc prestare non te
netur. de hoc scripsi. C. de ꝓcur. l. licet. z
vide. C. de satisda. l. j. in fi. z no. ꝙ gl. in-
telligit hūc. §. qn̄ ꝓcu. costituit̄ post li.
cōtest. supponēdo ꝙ ꝓcurator constitu
tus ante potest audire sn̄iam sed nō cō
stitutus post. z tn̄ litera non videtur hoc
pati: qꝛ cōtinuat̄ cū p̄cedenti. §. qui lo-
quitur ante et post. z facit. C. de ꝓcur. l.
nihil. vide. C. de transac. l. trāsactionis
placitū. z no. in Spe. ti. de ꝓcu. §. j. ℣. at
excipit̄. sed ibi vr̄ tenere ꝙ ꝯstitutus ad
totam causaꝫ possit audire. ꝓ quo. C.
ꝓcu. l. nulla. z ideo videt̄ ꝙ dn̄s in ca-
bus p̄dictis esset citādus ad sn̄iam
diendam al's esset nulla. nō ob. ꝙ ꝓcu
rator sit presens z habeat mandatū
est valde notabile z in paucis locis
uatur. Sꝫ videt̄ ꝙ hec actio sit superflu-
qꝛ ex quo liquet de causa potest ꝓnun-

tiari nõ obstante absentia dñi. iuxta.l. [o]pperandũ.C.de iudi. Sʒ ad hoc potest [v]ideri ꝙ nihilomin⁹ est superflua immo e[t] inutilis. Primo qꝛ vtilius est ꝙ ipse sit p[re]sens q̃ꝫ eo absente pferet: qꝛ illo casu p[osse]t allegare iustã absentiã vel iustum [impedi]mentum ex quibus posset impugnare sñiam que oĩa cessabũt qñ fertur in eius p̃ntia. itẽ oportebit solennitates citationũ fieri q̄ fiunt ꝯ absentes. de quib⁹.C.quõ et qñ iudex.l.tres.

2 ☐†Sed q̃d si in procuratorio cõtineat ꝙ possit audire sñiam. Nõ videtur sufficere: qꝛ vltra mãdatũ oportet ꝙ dñs caueat qd erit p̃sens tpe sñie & videt reqrere psonã ipsius: cõtrariũ tñ seruat de facto. quicq̃d sit cautũ est ꝙ iudex citet dominũ ad audiendũ sñiam non obstante ꝙ pcurator cõpareat p hũc.§. Et no. ꝙ hec satisdatio est p̃cise de iudicato soluẽdo & plenior q̃ꝫ de iudicio sisti.

3 ☐†Sʒ querit. text. dicit hic ꝙ fideiussor tenet nisi fuerit puocatũ. quid si fuerit puocatũ & appellãs succubuit. Dic nõ teneri a contrario sensu. vt ptʒ.ff. iudi.sol.l. cũ apud.&.l.ij.in prin. sed fm hoc vr ꝙ hec actio sit inutilis: qꝛ semp fideiussor appellabit qd põt.ff.de appell.l.a sñia. §.j.& sic nullo tpe tenebit: qꝛ si obtineat liberatus erit: si succũbat eodẽ modo. ad hoc nõ vr facilis rñsio nisi exponas fuerit puocatũ p pricipalẽ: secus si per fideiussorẽ: qꝛ tũc ipse videt prorogare suam obligationẽ ad sñiam iudicis appellationis quẽ sibi elegit. & ita forte est subaudienda.l.cũ apud. et ideo vr dñs teneri ex sua stipulatione in casu p̃cedẽti.§.licet appellauerit. & forte p aliũ pcuratorem causam appellationis duxerit: alr̃ puisio dicti.§. esset modici effectus. Credo firmiter ꝙ si is tex. nõ fuisset glo. non trãsiuisset sine reprehẽsiõe. ☐Itẽ querit. hic dr ꝙ dñs dʒ prestare fideiussorẽ &c. quero cui p̃stabit. Et si nõ prestet an pcurator qui fuerit releuat⁹ sicut.s.pxi. debeat repelli. Et vr ex cõtinuatione lr̃e ꝙ debeat p̃stari parti vel notario & ꝙ alr̃ pcurator nõ admittat. vt.s.pxi.§. cũ quo is.℣.vel.§. cõtinuat. ista tamẽ nõ sunt in vsu.

1 ☞ Defensor non interuenit in iudicio pro presente.

2 Defensor an admittatur in causa legitimitatis & in causa matrimoniali. & numero.3.et4.

5 Lex vbi precipit sequendũ est: & p̃cipue vbi tollit cõsuetudinẽ expresse. Si vero simpliciter iubet et non tollit consuetudinẽ expsse: tunc iussum nõ sequitur sʒ consuetudinẽ particularem.

6 Defensor an admittat in cã criminali.

7 Clericus si se offerat defensioni laicali an debeat admitti in curia seculari.

8 Quid autẽ in foro ecclesiastico.

9 Alienigena cui non est de foro iudicis neq actoris si vult suscipere defensionem alicuius: vel forte indigena vult dare fideiussorem extraneuʒ: an debeat admitti.

10 Executio cõtra quem fiet qñ laudatus garitor vel auctor noĩatus succũbit.

11 Defensor si sit condemnatus an possit fieri executio contra fideiussorẽ qui pmisit iudicatũ solui: vel an debeat veniri cõtra euʒ per viã actionis.

Si vero re⁹ presto.

1 ☐†In tex. facit p opi. Ja. & glo. quã notaui.s.§. sin autẽ. in fi. vcʒ ꝙ nõ interueniat defensor p p̃sente a ꝯrio sensu: nã supponit ex ordine lr̃e ꝙ si dñs presens fuerit dʒ dare pcuratorem & ipsum releuare. vt.s.§. proxi. ☐In glo. no. ꝙ sine. in fi. mirabile vr de hac glo. qꝛ ex nulla parte tex. põt elici ꝙ hic loquat post li. cõtest.

2 ☐†Sup tex. ibi nulla dñia. queritur an in cã legitimitat⁊ admittat defensor. Inn. tenet ꝙ sicsicut in causa status.ff.rem ra.ha.l.pcur.§. si pcurat. de procur.l.non olim.§. si status.

3 ☐†Iteʒ querit. an in cã matrimoniali. Dicit ꝙ sic quãdo potest pcedi cõtra absentem alr̃ nõ. Itẽ in cã inquisitionis. vt no. ex qui filij sunt legi.c.cãm que. & illud ideʒ sequunt oẽs doc. iuris canonici. & Spe. in ti. de defensore.℣.pe. et fi.

4 ☐†An aũt in his causis caueat iudicatuʒ solui. Vr ꝙ nõ per ea q̄ dixi.s.§. sin vero. Gl. tñ vr sentire ꝙ immo. vt.d.§. si status. q̃ꝫuis em cautio iudic. sol. nõ operat in eo qd verbũ sonat opat tñ qd ad alias duas clausulas. et quõ ferat sñia: an in dñm

vel defensorem no.in.d.c.cām que. Ex quo doc.tāte autoritatis cōcordāt non audeo mutare nec ab eis discedere. scio tñ ꝙ de bono velle meo nunꝗ̄ admitteretur defensor in talibus q̄ estimationē pecuniariā nō recipiūt nisi in casib⁹ in quib⁹ potest ꝑcedi cōtra absentem. de quibus vide ex̄ vt lit.non cōtest.c.quātum.ꝛ per totū. ¶ Super tex.ibi. Pro litis estimatione. expresse determinat ꝙ nō est legitimus defensor nisi defendat totā cām. vñ si velit defendere pro vna die ꝛ pro alia cauere nō sufficit: de quo no.in Spe.de defen.§ si.q̄d si defensor. ꝛ tamē secus in ꝓcuratore. ff.de ꝓcur.

5 l.iij. ¶ † In glo.immo videtur.circa fin. Dic melius ꝙ vbi lex iubet sequēdum est ꝛ maxie vbi tollit ꝯsuetudinē expsse. si vero simpliciter iubet ꝛ nō tollit expresse cōsuetudinem tunc non sequitur iussum: sed cōsuetudinē particularem vbi nil iubet. vide plene.§.de iur.na.§. ex nō scripto.in fiñ.materie.in decre.de

6 cōse.dis.iij.nosse. ¶ † Redeam⁹ adhuc ad materiā huius.§. hic d̄r ꝙ defensor admittitur in omni actione personali ꝛ reali. ꝛ hoc verū in ciuili. quid in criminali. Dic vt.ff.de ꝓcur.l.seruū.§.publice. ꝛ non nisi ꝓcederet per viā inquisitionis. nam tūc admittitur ꝓcurator et defensor i criminalib⁹. vt.§.dixi post Inno. qd̄ verum est nisi in casu quo sequeretur eadem pena quo ad viā accusationis. vt not. Hosti.de accu. inquisitionis. ꝛ ideo cum iudices hodie imponant tantas penas in via inquisitiōis sicut per accusationē nō videtur ꝙ debeat admitti defensor nec ꝓcurator in inquisitione sicut in accu.cū sit eadē ratio. ¶ Sed pone agebā ꝯtra titiū. satis mihi equalem aliquis potens vult ip̄m defendere nunquid admitteretur. videtur ꝙ sic ex generalitate istius litere. Ego credo cōtra: q2 si nō possit in potētiorem expresse in hoc substituere rem vel actionē in eū trāsferendo quomodo talis admittetur sine mādato. Non v̄r ... rationē in qua fundat̄ in tota illa materia. de ali. iudi.mu.cau.fac.C.ꝛ.ff. ꝛ.C.ne li.po.ꝑ totū. nō ergo crederē admitti hominez qui vexare vel grauare posset actorē.§.de alie.iudi.mutā.cau.fac.l.j.§.fi.cū.l.se. ¶ Quid si nō sit talis sed est quidā litigiosus de istis ꝓcuratoribus dilaniatorib⁹ pauperū q̄ sunt in curijs eccl'iasticis q̄ tota die ... rūt in causis: nūquid illi ad... Credo ꝙ nō. Nam ... tio deterior actoris ꝑ interuētu defensoris. ff.de ꝓcu.l.nō tamē. nūc certū ꝙ fieret deterior: q2 forte ꝓ fideli cōputabit barator. vñ nō crederē admittendum. ꝛ hoc not.glo.ff.ex qui.cau.in pos. eat̄.l.ij.in glos. ergo debet per.l.si actor.

7 ff.de ꝓcu.C.de ꝓcu.l.fi. ¶ † Quid si clericus se offerat defensioni laicali: nunquid debet admitti in foro seculari. Uidet̄ ꝙ sic: q2 nō ꝓpter hoc declinabit forū laicale. ff.de iudi.l.venditor. Cōtrariū v̄r verius: q2 defensor obligat̄. et est certū ꝙ clericus nō potest renūtiare priuilegio clericali: nec se obligare vel submittere foro seculari. vt ex̄ de iudi.c.atsi clerici. ꝛ hoc tenet Spe.ti.de primo decre. §.restat.§ si.q̄d si dn̄s. ¶ Quid si clericus dat fideiussorē laicū. Item crederē: q2 ex quo principalis nō obligat̄ nec fideiussor. ff.de fideius.l.vbicūꝗ̄.ꝛ.l.fideiussor.§.fideiussor.de re iudi.l.cū principa

8 lis. ¶ † Quid in foro ecclesiastico. Adhuc nō admitterem ip̄m nisi ꝓ ecclesia vel miserabilib⁹ vel cōiunctis ꝑsonis. in aut̄.de san.epis.§.aliū.ex̄ de postu.c.j.ꝛ hoc nō intelligo de cleri.cōiug. q2 de illis iudicādū est sicut de laicis in causis pecuniarijs. Dic vt ex̄ de cleri.cōiug.c.j.li.vj. item p̄missa intelligo in defensore volūtario q̄ se grat̄ offert. ¶ Quid in necessario vel causatiuo. Uerbi grā. clericus vendidit rem ꝛ de euictione tenetur. res petit̄ ab emptore. cleric⁹ vult defensionē suscipere forte denūtiatus vel laudatus se offert emptore absente nūquid admittet̄. Uidet̄ ꝙ sic per.l.venditor. ff.de iudi. Specu. tenet contra in d.§.restat.ver.q̄d si dn̄s.§.alleg.ibi loquitur in his terminis. ꝯuis.§.adduxerim ad questionē de defensore cuius non interest. qd̄ satis videtur verum in personalibus. Quid in realibus. Spe. etiā loquitur in illis: q2 loquit̄ quando clericus vult accipere defensionem va=

falli vel emphi.sui.Solutio hui9 questionis dependet ex solutione illius an [illegible]icus teneat r[n]dere in actione reali co[illegible] iudice seculari.in qua fuerũt diuerse [illegible] vt no.plene per Archi.ex de cleri.co[illegible] z scripsi.C.de epis.z cle. aut.st[illegible] quicquid sit de iure scio φ cardinales z episcopi respõdẽt in regno francie in foro seculari in realib9 z in talib9 casibus defensiones recipiũt quare cũ ego sim de regno leges regni non impugno.

9 ¶†Quid si alienigena qui non est de foro iudicis nec actoris vult suscipere defensionẽ alicuius: vel forte indigena vult dare fideiussorem extraneũ nunq̃d debet admitti.Credo φ in omnibus casib9 quos excogitare potes per quos posset fieri deterior cõditio actoris ex persona defensoris vel fideiussoris vel ex facilitate conueniendi vel al's φ non admittatur defensor ipso actore inuito.ff.iudi.sol.l.iã tamẽ .§.si tamen.de in ius vocã.l.j.q̃ satisda. cog.l.ij.Sz nũquid defensor laudatus ad quem res pertinet tenetur satisdare.Non videtur qz causam ꝓpriam defendit.Uidetur contra per illa que dixi s.§.sin vero.ꝟ.quid si conuentus.qz verum est cuz alieno noie esset in iudicio q̃muis rem suã agat.z facit.ff.qñ appel. sit.l.ij.§.in ꝓpria.ꝟsi.defensori.¶Sup hoc videtur dicendum φ si conuentus ipsum substituat.defensor debeat cauere ꝓ eo.vt dixi.s.§.sin vero.Si ꝟo ipso absente talis defensionẽ suscipiat ipse caueat per.d.ꝟ. defensori.iuxta generalitate regule que hic traditur nemo enim zc.de hoc dixi.s.ꝟ.sin vero aliq̃s.

10 ¶†Sed queritur contra quẽ fiet executio hoc casu qñ laudat9 garitor seu nominatus auctor succũbit.videt expssuz φ cõtra hũc nominatum: qz is est ꝓcurator in rem suã cum ad ipsum ptineat periculum.z ita in ipsum fiet executio. ff.de ꝓcu.l.plautius.eo.tit.l.si ꝓcurator meus.de re iudi.l.si se nõ obtulit.circa prin.z ita videtur gl.ibi sentire.sed contrariũ videtur sentire.ff.de iudi.l. venditor.ꝓ qua videtur expressuz.ff.de do. preleg.l.pater.¶Potest dici φ debeat fieri executio in actore qui defensionez suscepit.Sed ipso existẽte non soluẽdo in ipsum principalẽ reum.vt.d.l.pater. Uel potest dici qḋ sit in electione actoris:nã certũ est φ ipse actor est ꝓcurator in rem suã et habet mãdatũ ex quo reus principalis loco suo ipsum substituit.z ita quasi mãdare videtur.ff.iud. sol.iam tamẽ.§.in hac.z ideo fit executio in eũ iuxta leges.s.alleg.¶Itẽ potest fieri in ipsum defensorẽ qui factus fuit in rem suã.z quasi talis recepit defensionẽ ꝑ dictas leges.¶Itẽ videret equũ φ si ageretur reali φ fieret executio in ipsa re.z ita cõtra reum principalem qui tenet rẽ iuxta.l.qui restituere. nam iniquũ esset si actor cõpelleret rez suã vendere.ff.rerũ amota.l.nõ enim.z scripsi.s.de actio.§.omniũ.z nisi ita dicas sequerent multe fraudes.nã multi laudarẽt inopes:z illi qui occupassent res alienas laudarent alios ad finez φ rem possent habere pro pecunia quod esset iniquissimum.vbi vero est simplex defensor sine mãdato nec laudatur garitor.Constat φ fit executio in eũ:vt dictis legibus.Sz videtur φ tunc occurrat predicta iniquitas in actione reali: qz sic cõpelleretur vendere.¶Sed ad hoc potest dici φ estimatio ꝓstita ꝑ talem defensorẽ non liberat possessorẽ.ff. de tabu.exhi.l.cũ.§.condẽnatio. vide.ff. de peti.heredi.l.nec vllam.§.si.de sol.l. stichum.§.de lo.

11 ¶†Item querit nunquid cõdemnato defensore posset fieri executio cõtra fideiussorẽ qui promisit iudicatũ solui:vel an oportet venire cõtra eũ per viã acti.¶Super hoc doc.tenent φ immo per viam executionis potest cõtra ipsum procedi vt cõsueuit notari.C.de vsu.rei iudi.l.fina.¶Sed cõtra fideiussorem qui tenetur ex contractu per viam actionis.de hoc not.Dy. ff.de fideiussori.l.si testamento. vide.in Spe.de sen.excõi.§.sequitur.ꝟ.quid si sententia:z ideo no videtur talibus fideiusso.cõpetere.exceptio autem ꝓsente cum sit dilatoria z contra istos ꝓceditur per viam executionis vt ibi scripsi.iunge.s.de repli.§.fiñ.Quia hec materia est quotidiana et parum placuit glossata diutius morari.

a ¶ Hoc loco. Diuide ṡm areti. et summa sic. Actiões ciuiles tā reales q̄ꝫ personales sūt 1 ꝑpetue: pretorie ꝟo penales regulariter durant anno. 2 qḋ fallit in actiōe furti manifesti 3 q̄ perpetua ē: p̄torie vero rei ꝑsecutorie 4 ꝑpetue sūt b ¶ In honorarijs. Qḋ ē verū si lesio durat tāto tē pore: al's si q̄driennio ista dura= a bit tāto tē pore: vt no. bart. in .l. si ab hostib⁹ .§. fi. ff. ex q̄ 1 bus causi. ma. c ¶ .§. pe. Tn̄ ṡz āg. illa ē penalis ex vna pte tn̄: ⁊ iō nō vr̄ bn̄ excipi ṡz bar. in. d. l. i honorarijs. cōcludit q̄ actiones rei ꝑsecutorie ex vtraq̧ pte sūt ꝑpetue: vt h. ⁊. d. l. i honorarijs. ex pte aūt actoris persecutorie ⁊ ex parte rei penales finiūtur anno.

¶ De perpetuis ⁊ tēporalibus actionibus. Rubri.

¶ Glos. bene continuat hāc rubricā q̄ nō male sedisset post tit. de actio. immediate.

1 Actiones omnes dicūtur viuere. xxx. annis. b sicut hois centū. Si vero est vita breuior: hoc ē c per accidens.

2 Actio furti manifesti est ꝑpetua ꝓpter frequētiā delicti.

3 Rei vendicatio vtilis q̄ datur contra eū qui dolo desijt possidere: an sit annalis an ꝟo ꝑpetua.

4 Actiones p̄torie que cō 2 cipiuntur in dolum qui sapit d̄lictū nō sunt annales: que ꝓficiscuntur ex cōtractu q̄ꝫuis nō cōpetant sine dolo sunt ꝑpetue.

Hoc loco. ¶ In gl. vt condictio ex. l. ibi cum alleg. s̄. ad. l. aquil. §. ceterum. immo ē in. §. hoc tn̄. ¶ † In ead. gl. ibi cuꝫ dicit tā in personalibus. Jaco. dicit q̄ vita oim actionū est hodie. xxx. anno. sicut hois centū. sed q̄n̄q̧ est breuior. ⁊ hoc ꝑ accidēs. ⁊ ꝓpter hoc nō vitiatur terminus naturalis. quo aūt iure erat. hec antiq̄tas hoc vr̄. s̄. de vsuc. in prin. vbi scripsi. ⁊ facit. ff. ḋ fur. l. si q̄s in hostiū. §. q̄ꝫdiu. ¶ In eadem glo. ibi cū alleg.

l. si nō cōuitij. Opi. Mar. fuit ꝯria quaꝫ gl. q̄n̄q̧ sequit̃. vt. ff. qḋ met. cā. l. si cū exceptione. §. i. de iniur. l. lex cor. ⁊ approbat̃ cōiter ꝑ doc. vide. s̄. de iniu. §. [illegible] ¶ In. e. gl. in ꝓfi. dicit Ja. q̄ ho[illegible] quo ad actionē cr[illegible]inalē [illegible] la fit mentio: sed quo ad actionem ciuilem est bene fallentia. ¶ In glo. hoc dicit ibi cū alleg. l. in honorarijs. [b] vide. s. de actionibus. §. rursus. ¶ In ea. gl. ibi de eo per quē factum est. l. i. §. pe. [c] illa ē penalis ab vna parte. ⁊ ideo non videt bene excipi. vide melius. s̄. de ac. §. item aduersus. ¶ In glo. vtile ibi cum allegat. l. sciēdū. §. pe. ⁊ ad modū loquendi nos debemus referre. ff. de leg. i. si seru⁹ pluriū. §. fi. ⁊ facit ꝓ opi. illorū q̄ dicunt q̄ actio iniuriarū durat anno vtili. de q̄ no. in. l. si non ꝯuitij. ṡm Jac. vide in. d. §. sed lex. ¶ † In glo. s. p̄tor. in fi. vel ibi loquit̃ de actione in factū. vt. C. de do. l. fi. cū ibi nota. ⁊ potest esse rō q̄re actio furti manifesti est perpetua ꝓpter frequentiam delicti. vix enim reperit̃ quis q̄ꝫ quin aliq̄n̄ furtū fecerit ṡm Ja. ff. de pe. l. aut facta. §. fi. idem dicit gloss. ff. de ac. ⁊ obli. l. in honorarijs. Sed certe dolus frequētius ꝯmittit̃. vide. s̄. de re. diui. §. gallinarū. ⁊ solue ꝑ illa que ibi scripsi. idem Ja. inducit hūc. §. in ver. nam ⁊ ipsius. q̄ statuta legati non extendantur vltra tempus legationis sue seu indulgētie per legatum cōcesse. ff. de iurisdi. oim. iud. l. eū qui. ¶ Item qḋ arbiter non possit diem statuere ad soluenduꝫ vltra tempus arbitrij sui. ff. de arbi. l. si cum dies. §. si intra. hoc videtur expressum eo. ti. l. q̄d tn̄. §. solutioni. itē ipse distinguit an iudex vel superior facit cuꝫ cause cognitiōe: ⁊ tūc durat perpetuo. An sine cognitione: ⁊ tūc nō. ff. ḋ pe. l. fi. C. de postul. l. i. ⁊ est expressum de statutis legati. ex̄ de offi. lega. c. fin. vide ibi. ¶ Redeamus aliquātulū ad intellectū huius textus per quē cōclud̃ q̄ pretorie durant anno vtili qḋ est verū de penalibus ṡz persecutorie sunt perpetue. itē ⁊ penales sunt perpetue ḋ eo qḋ peruenit ṡm Glo. que sunt hic que hoc dicūt in effectu obtinet: ergo solum is tex. in penalibus pretorijs. sed videtur qḋ

obtinet etiam in persecutorijs p infinitas leges q̄ allegabant pro fallentijs. in... in honorarijs. hic allegata vbi plenior... q̄ hic vbi videtur glo. concludere q... regula que hic in text. traditur obtinet... persecutorijs rei in quibus versatur delictum. & ita in duabus videlicet in penalib⁹ & in rei persecutorijs in quibus vertitur delictum
3 ¶ † Occasione huius querit hic Ja. q̄d de vtili rei vendi. que datur contra illū qui dolo desijt possidere. Et videtur q̄ sit annalis: q̄r est pretoria. ff. de noxa. l. electio. §. j. & in dolo concipitur: & ita ex delicto & sic videtur annalia per hanc doctrinam. ff. quod cum fal. tu. l. huius §. has actiones. ipse dicit contra et ponit regulam q̄ vbi pretor ciuilem extendit est perpetua: q̄uis in dolum concipiatur. Uerbi grā. petitio here. est ciuilis pretor eam extendit. vt cōpetat bo. pos. & fideicom. quibus nō cōpetebat directa de iure ciuili. he pretorie sic extense sunt perpetue. vt hic nota. idez in rei vend. que est ciuilis & directe competit contra rei possessionem. pretor extendit eam: vt competat contra illum q̄ dolo desijt possidere. hec ciuilis extensa est perpetua fm euz. & sic regula quā glo. tradit non procedit in talibus. pro hoc facit quia noxales actiōes ciuiles pretor extendit contra illum qui dolo desijt possidere sic quod debet subsequi iuris ciuilis actionem. ff. de noxalib. l. plurimum. intantum quod sunt perpetue. eodem titu. l. si ad libertatem. §. fina. & facit quia actiones que loco alterius dantur assumunt idem tempus. ff. ad velleia. l. hec actio de ca. di. l. ij. in fine ista sententia videtur necessaria in omnibus actionibus que dantur contra illum qui dolo desijt possidere. nam omnes actiones sunt perpetue in eo q̄d peruenit vt hic nota. vbi quis dolo desijt possidere constat quod videtur peruenisse quamuis nunc nihil sibi adest. ff. quod met. cau. l. videamus. de regu. iuris. l. cum pretor. & sic perpetue. & hoc bene probatur. ff. si vend. not. mulier. l. j. §. finali. nam ibi mulier dolo desierat tenere: & tenetur perpetuo: vt ibi patet. & in titu. sequen. l. j. §. hanc autem. est annalis: quia illa datur q̄uis nihil peruenerit et vltra quā peruenerit. vt ea l. §. sub pretextu. et hec videtur vera solutio dictarum legum. et de hoc dixi.
4 s. de actio. §. sequens diuisio. ¶ † Item caue quia pretorie que concipiuntur in dolum: et in quibus versatur dolus qui videtur delictum non sunt annales vbi proficiscuntur ex contractu q̄uis non competant sine dolo immo sunt perpetue. et hoc patet. ff. de tribu. l. illud. §. finali. cum. l. sequenti. nam tales actiones sunt transitorie contra heredes. ff. de actioni. et obligatio. l. ex cōtractibus. et sic non sunt annales. he enim due regule se conformant. vt nota. in dicta. l. in honorarijs. Potes ergo recolligere quod pretorie penales. item et rei persecutorie que descendūt ex delicto sunt annales. rei vero persecutorie que etiam concipiuntur in dolum que proficiscuntur ex contractu. Item et omnes ciuiles extense si non proficiscuntur ex delicto: & maxime ille que competunt contra illum qui dolo desijt possidere. Item & omnes que proueniunt de eo quod peruenit sunt perpetue. hec autez regula de rei persecutorijs fallit in actio. que competunt ad rescindendum quod de iure communi tenet. Item et prima regula in actione furti. & sic potes intelligere quod nota. in dicta. l. in honorarijs. ¶ Item dic q̄d casualiter perpetue efficiuntur annales. ff. de peculio. l. quesitum. ff. quando actio de pecul. est annale. l. prima. Item dic quod extense vel que in locum alterius succedunt sunt perpetue quales erant principales. ff. de exercē. l. si tamen. §. finali. & ibi nota. de instito. l. nouissime.

1 ☞ Actio que datur contra magistratus & officiales an transeat in heredes.
2 Delicta q̄to sunt grauiora tāto grauiꝰ sunt punienda.
3 Crimen publicum an extinguatur morte accusati vel non vide distinctionem.
4 Quid autem in delictis priuatis.

a **Nõ āt^a oēs.**

a ¶ Nõ āt penales actiões ꝓtorie vel ciuiles ꝯ heredes nõ dātur nisi lis ꝯ defūctuꝫ fuerit ꝯtes. heredi ꝟo cõpetūt excepta actione iiuriaꝝ ex ꝯctu ꝟo cõpetunt ꝯ heredes ꝑter actionē de dolo: nisi aliq̄d ad eos ꝑuenerit.h.d. ſm angel. vſqꝫ ad.§.ſuper eſt.

¶ In glo.hic ponit.in fi.
he ſunt de diuiſionib⁹ q̄
ponunt in arbore.vt vi
diſti.ſ.in fi.ti.actionuꝫ.
1 ¶ † In gloſ.ſ. priuatis.
ibi cū alleg.ſ.de obliga.
q̄ ex quaſi delicto.§.fin.
Sed ꝯ hoc videtur.ff.de
dā.īfec.l.iiij.§.fi. vbi gl.
opponit de hoc.§.ſꝫ nõ
ſoluit.Quidaꝫ ibi dicūt
⁊ attribuit Jac.de ra.ꝙ
eſt ſpeciale in actione q̄
datur cõtra officiales et
magiſtrat⁹ vt trāſeat cõ
tra heredes.¶ Sed hoc
nõ videtur verū per.l.iu
lianus.ff.de iud. Alij di
cūt ꝙ vbi eſt quaſi deli-
ctū in ꝯmittēdo obtinet
hec.l.vbi i omittēdo illa
⁊ hanc innuit ibi Dy.ꝓ
quo facit.ff.d.ma.cõue.
l.nõ ſimiliter.⁊.l.qd ad
magiſtrat⁹, que ſimili-
ter obſtant huic glo.Sꝫ
queritur de ratione di-
uerſitatis.Et põt dici ꝙ
illd qd committit.eſt pe
ius ⁊ plus cauſat deli-
ctū q̄ꝫ illd qd omittit.ff.
d act.emp.l.ſi ſterilis.§.
cū per venditorem.⁊ ibi
no.ff.depoſi.l.ſi apud.in
prin.nunc cõſtat ꝙ illa
q̄ plus cõcernūt delictū
defuncti min⁹ ſunt trāſ
miſſib.lia cõtra heredē
q̄ꝫ alia: vt patet per hāc
materiā.⁊ idcirco nõ mi
ruꝫ ſi quaſi maleficia in
committēdo nõ trāſeūt
in heredē:qꝛ plus ſonat
ad delictū q̄ꝫ quaſi ma-
leficia que in omittēdo
2 fiunt. ¶ † Sꝫ hec ratio
videt irrationabilis ⁊ ēt
tota hec materia videt
irrõnabilis:qꝛ de rõne

quāto dlicta ſunt grauiora tāto grauius
debēt puniri.ff.de pe.l.reſpiciēdū.con
ſtat aūt ꝙ hec eſt pena,ꝙ bona auferā
tur heredibus.⁊ ideo in crimine [illegible]
ſtatis pena confiſcationis tr[illegible]
tra heredes ⁊ in [illegible]
ribus alijs de quibus hic [illegible]
propter inhumanitatem et deteſta[tio]
nem eorum.⁊ ſic ſequitur ꝙ qñ mag[is]
ſonat ad delictum magis dꝫ trāſire c[on]
tra heredes vt maior ſit pena.cuius c[on]
trarium cõcludit hec materia ⁊ ſolutio
quam.ſ.poſui.Et hoc videtur etiā ꝓ
bari.qꝛ heredes magiſtrat⁹ tenent ex
quaſi maleficio magiſtratus dolo vel
lata culpa cõmiſſo ⁊ tñ nõ ex cõmiſſo le
ui:quia minus delictum vt dictis legi
bus not.ſimiliter.⁊.l.qd ad magiſtra-
tus.igitur quod plus trahitur ad deli
ctū magis videt trāſmiſſibile.Ad hoc
põt rñderi ꝙ iura in delictis ſemper te
dunt ad punitioneꝫ perſone delinquē
tis principaliter.Et ideo quia ſi tales
actiones trāſirent contra heredem ipſe
delinquens non puniretur ex hoc ſed
heres vel res que non delinquerunt
fuit ſtatutum ꝙ tales actiones nõ trāſ
irent.in aut.de m.ā.prin.§.oportet.au
tem verum eſt tamen ꝙ ex quodā odio
ſpeciale fuit ſtatutum in caſibus hic ſe
quentibus non attenta hac ratione de
quibus eſt arguendum cõtra rationē
cõem,cū ſint ſpāles caſus ⁊ nõ vitia.
ff.de regu.iur.l.j.⁊ ideo quanto magis
trahit ad delictū minus eſt tranſmiſſi
bile quia magis cõcernit punitionem
perſone:ſed vbi quaſi delinquitur in
omittendo tunc eſt modicum delictum
⁊ videtur potius accedere ad cõtractū
q̄ꝫ ad delictū:⁊ ideo trāſit ſicut qñ deſcē
dit ex cõtractu.Et facit quia in tali ca
ſu videt agi de pecu.ff.de ma.con.l.ſi
fi.nau.cau.l.ideꝫ ait.§.ſi filius.¶ Item
videtur obſtare huic gl.eadem.l.ſ.[illegible]
actio.ſed ibi in actione que competit ex
recepto.vt ibi notatur.⁊ in.l.finali ſ
penulti.⁊ fin.eod.titu.¶ In ead glo.in
fine.vide plures caſus in.l.ex iudicio
3 rum.¶ † In glo.hoc in duobus caſibus
Et vt bene hanc glo.videas debes ſcī
re quod in publicis iudicijs interdum

agitur criminaliter ad penam corporalem. interdū ad penā pecuniariam. vbi [illegible] criminaliter: certū est ꝙ crimē extinguitur si re⁹ moriatur ante sententiā etiā lite ɔtesta: [illegible] hoc casu indubitāter verū est ꝙ glo. dicit. Sed vbi agitur pecuniariter sunt opi. Hug. dicit ꝙ post lit. contesta. trāsit cā cōtra heredes ad instar priuatorū. Cyprianus dicit ɔtra: vt hec legūt ꝛ notant. ff. de publi. iudi. l. defuncto. Si intelligas hāc glo. loqui qñ agitur ad pecuniā. ꝛ vr̄ adherere opi. Hug. ꝛ hāc sequūtur cōiter docto. Pro opi. tñ Cyn. vr̄. l. ex iudiciorū. qui videt loqui qñ agit de pecunia: ꝛ facit drīam inter publica ꝛ priuata crimina. ꝛ si opi. Hugo. esset vera nulla videret differentia. ¶ Itē facit quia vbi non sunt expresse adepta bona i publicis criminibus extinguitur causa etiam quo ad bona: et sic videtur pro opinio. Cyn. et tamen Hugo. inducit pro se. ¶ Super hoc est aduertēdū ꝙ interdū agit de adēptione seu cōfiscatione bonorū. interdū nō agit de hoc. sed pars agit pro interesse suo. vt in. l. corne. de fal. ꝛ in. l. iul. de vi. pu. vel priuata: iuxta illa que legūtur ꝛ notant in. l. j. C. qñ ci. ac. cri. preiudi. hi casus sunt valde diuersi. ¶ Uideamus ergo de quolibet ꝑ q̄stiones. Pone ꝙ accusabant titiū criminaliter. l. iul. de vi. pub. vel cor. de fal. vel. l. iul. repetundarū. quarū pene sunt partim in ꝑsona partim in pecunia accusatus morit lite cōtesta. [a] querit nunq̄d accusatio extingat ꝑ mortē quo ad penā pecuniariā. Et nō vr̄ ꝑ. l. defuncto. Ego credo cōtra hoc casu in pu. iudi. ꝛ is est casus. l. ex iudiciorū. in prin. ꝛ ꝓbat. ff. de iu. fis. l. lucius. ibi eñ fuerat appellatū. et ita est ꝑinde ac si nō fuisset ꝓnūtiatum ff. ad turpil. l. j. ꝛ fuit extincta accusatio ꝑ mortē etiā quo ad bona. verū est tñ ꝙ si bona fuerūt scelere quesita auferuntur. sed nō vi accusationis: sꝫ q: turpia lucra ꝛc. ff. ad. l. cor. de fal. l. cū fal. ꝛ. d. l. lucius. ꝛ hoc casu est vera opi. Cy. ꝛ hoc
4 est verū in ꝑua. cri. ¶ † Quid in priuatis sicut scis ex delicto pōt agi criminaliter ꝛ ciuilr. vt ptꝫ. ff. d̄ ꝑua. dl. l. fi. Pone ꝙ accusabāt te crialr de furto nulla fctā ɔclusiōe ad penā ciuilē lit. contest. morieris: nūquid possum age ciuiliter contra heredē tuuꝫ. Credo ꝙ sic q̄ꝑuis nō fuerit lis. cōtest. in ciuili nec ad hoc actū eēt. Et sic intellige. d. l. iudiciorū. §. ex ceteris. ꝛ hec est differentia inter publica iudicia ꝛ priuata. Et pōt esse rō: q: publica plus sapiūt substantiā delicti. vt. s̄. dixi. ¶ Sꝫ quid agebā forte. l. iul. de vi vel actōe i factū ex l. cor. de fal. ad pecuniā nil cōcludēdo ad punitionē corporis sꝫ pro interesse. nūquid hec actio trāsit ɔtra heredes. Credo ꝙ sic siue publicū eēt delictū siue priuatuꝫ. et hoc casu intelligo. C. si ex delic. defun. l. j. q̄ hoc casu ꝓprie loq̄tur ꝛ loq̄tur ēt in publicis: ꝛ i hoc casu dꝫ intelligi. d. l. defūcto. i scdo dicto. ꝛ iūge. j. §. proxi. ¶ Itē dicit ꝙ de crimie pōt excipi cōtra heredes ēt lite nō cōtest. vide. C. de adul. l. fi. ¶ In glo. nisi lis. in fi. ꝛ est ratio in primo casu q̄ ibi reddit. q: pretor ita moderat⁹ fuit auxiliuꝫ suū. vt. s̄. dixi de actio. §. rursus. ¶ Ad scdꝫ pt̄ dici ꝙ nihil sit spāle: et ꝙ actio in factū ꝛ iterdictū sumat ꝓ eodē. vt videbit. j. d̄ iterdic. §. fi. ¶ In gl. nā hec i fi. itē pt̄ poni exēplū. l. fi. C. d̄ reno. do. §. fi. Aliqñ tñ sup tex. ex ꝑmissis dat intelligi ꝙ actiōes ex ɔ̄ctu trāseūt ex q̄ si ališ dictū ē i maleficijs. aliqñ tñ ꝛc. vñ excipit a regula subaudita.

[a] ¶ Accusat⁹ morit lite ɔtest. Adde de hac q. ꝑ Bal. in sua iudicialia practica nouiter sculpta quā addidi ad lanfrā. d̄ oria. i. c. qm̄ cōicet. ꝛ i cle. sepe. i. ij. pte i ti. q̄ crimina morte finiant. ꝛ ibi posui iapostil. ad ipꝫ.

¶ In glo.§.de dolo. Ista glo.nõ procedit ꝯm opi.doc.de qua scripsi.§.de act.§.actionum. ¶ In fi.eiusdem gl. vnde dic ꝙ vbi dolus constituit extra cõtractũ non agit contra heredẽ nisi inquantũ puenit.⁊ no.in.d.l.in heredem.ff.de dolo.sed vbi in cõtractu agit actione ex cõtractu ⁊ dat in heredẽ etiam si nihil puenit regulariter.⁊ de hoc vide plenius ff.depositi.l.si apud.§.dat.ff.de re iudi.l.hoc iure.§.fi.e.ti.l.ad ea.§.fi. illud aũt videt vbi actio est datiua vel competit occasione contractus non directe ex cõtractu ꝙ non transeat si concludatur directe per medium.doli ⁊ principaliter ad punitionem.ff.quod cum fal.tuto.l.huius.§.j.de edẽ.in fi.Sed si principalr fuerit actio reperta,p emẽdatione dãni videt ꝙ transeat.arg.ff.de bo.aut.iudi.pos.l.pretor.§.he actiones.ff.de do.l.sabinus.⁊ sic possunt intelligi multa de fallẽtijs.vñ debes hoc exponere ex cõtractu act.i.q̃ occasione ꝯctus dat.⁊ de his vide plenius in.d.l.hoc iure.§.j.vbi etiã tangitur de quasi contractibus.

1 ☞ Actiones an efficiant transitorie p simplicem citationem.
2 Actiones si non sunt penales descendunt tamẽ ex maleficio: an trãseunt ad heredes.
3 Actio in factũ descendẽs ex interdicto vñ vi aut clam est rei psecutoria: tñ nõ transit ad heredes nisi inquantum ad eos peruenit.
4 Lis si fuerit contestata in actionibus penalibus p principales psonas trãseũt ad heredes. Quid si fuerit contestata p procuratorem.
5 Testator si mandauit emẽdari forefacta: an actio transeat ad heredes.
6 Equitas canonica est dulcis ⁊ rõnabilis.
7 Testator qui deliq̃rat phibuit heredibus ne facerẽt emend[illegible]. vel q̃d si iudeus vel saracenus dedit dãnũ ⁊ morit ante contest.lit. an heredes teneantur.
Actiones ex delicto descẽdẽtes nõ trãseunt in heredes nisi lit.contest.ponit exceptiones.
9 Defunctus in vita sua pmisit emendare damnũ excessum confitendũ: an possit agi cõtra heredes: lz lis nõ fuerit ꝯtest. contra defunctum dum viueret.
10 Accusatus fuit quidã de delicto ex me[illegible]ro officio ad finẽ punitionis: an [illegible]ciat lit.contestatio: aut si gagia[illegible]set emenda.
11 Successor in dig[illegible]ate [illegible] neatur ex delicto predecessoris sui.

1 **Penales.** ¶ In glos.[illegible] vt detur.in fi.C.[illegible] inoffi.testa.l.si quis in suo.⁊ caue quia hec glo.videtur falsum ꝯcludere ꝙ [illegible] fiant transitorie per preparationẽ.[illegible] de in q̃rela est speciale vt ibi patet.[illegible] an fient transitorie per simplicem cita[illegible]tionẽ posset magis dubitari.⁊ glo.vide[illegible]tur quãdoq3 innuere ꝙ sic.vt no.in [illegible] in.l.si eum.§.qui iniuriarum.ff.si quis cau.⁊ in multis alijs locis.vt scripsi.§.de acti.§.item aduersus.pro quibus [illegible] detur.ff.de act.⁊ obliga.l.cõstitutionibus.Sed glo.videtur ibi sentire cõtra[illegible] que videt illis ⁊ isti contraria.vnde [illegible] detur ꝙ exigatur litis contestatio: quia testes semper faciunt mentionem de c[illegible] testatione.vt hic.⁊.ff.si ex delic.defun[illegible] l.j.ff.de acti.⁊ oblig.l.sciendum.⁊.l.[illegible] nes.de reg.iur.l.penalia.nam licet [illegible] tum reperiatur ꝙ citatio ppetuet [illegible] ad prescriptionem: non tamen ꝙ si[illegible] ciat ad transitoriam actionem ad he[illegible] dẽ qd aliud est: vt scripsi in.§.itẽ ad[illegible] sus.⁊ ideo simpliciter dicit glo.non [illegible] veras ⁊ minus istam. Nec obst.l.consti[illegible]tutionibus.qz nõ intẽdit loqui de sim[illegible]plici citatiõe ex qua nihil aliud sec[illegible] est: sed loquitur quando citatio fuit [illegible] cta: [illegible] reus contumax ⁊ positus in [illegible] ctu.tũc enim satis potest fieri transi[illegible] ria: qz talis ꝯtumacia habetur p [illegible] lit.contesta.in aut.vt omnes obe.iud[illegible] prouin.§.sin autẽ ille.⁊ ideo tex.no[illegible] ter ibi dicit quasi lit.contest.cum m[illegible] tuo.⁊ intelligas quando fuit verus [illegible] tumax: si em̃ cãm haberet non veniẽ[illegible] esset secus.ff.ex quib.cau.ma.l.at p[illegible] tor.§.fi.⁊ habetur pro contumace.[illegible] li.prin.da.l.j. ¶ In glos.nisi in duob[illegible] casibus.in fi.Hi casus nil faciunt ad re[illegible]gulam que hic tradit que loquitur [illegible] acti.penalibus que descendunt ex ma[illegible]leficio: vt patet ꝙ actiones que compe[illegible]tunt in

tunt in illis casibus sunt huiusmodi. et ideo frustra fuerunt he fallentie posite.
2 ¶ Redeamus ad materiam huius. §. [illegible] vltra glos. aliqua que faciūt ad [illegible] §. textus dicit hic pena les &c. [illegible] si non [illegible] penales descen dunt [illegible] [illegible]ficio. Uidetur sup ponere q illę transeant a cōtrario sensu: & pro hoc quia conditio furtiua descendit ex delicto. ff. de compen. l. si am bo. §. quoties. que datur cōtra heredes quia rei persecutionē continet. ff. de cō di. furti. l. si p fure. §. cōditio. s. de obliga. que ex malefi. §. fi. et hoc videtur expressū. s. ad. l. aquil. §. his verbis. Nec etiam probatur: quia actio rerum amo tarum descendit ex delicto: & tamē quia rei persecutionem cōtinet datur in heredem. ff. re. amo. l. ii. §. si post diuortiū. iuncta. l. si mulier. §. hec actio. eo. ti. pro hoc facit qr tex. quasi vbiq qn loquuntur de hac materia loquuntur de pena lib⁹ sicut hic. &. s. §. nō aūt. ff. de actio. et obli. l. oēs. de reg. iur. l. penalia. supponendo q aliud esset si non essent penales. ¶ In cōtrariū facit. l. vna. C. si ex de lic. defun. vbi indistincte loqr de actio. descēdentibus ex maleficio nec fit mentio de pena. ¶ Itē qr actio in factū q descendit ex interdic. vn vi aut clā est rei psecutoria: & tamē nō transit ɔtra heredes nisi inquantū peruenit. ff. de vi & vi ar. l. i. §. fi. cum. l. seq. et sequē. in prin. et §. i. quod vi aut clam. l. semp. §. hoc interdictū. ¶ Ad hoc potest dici q omnis actio descendens ex maleficio dicit pe nalis largo sumpto vocabulo. & hoc ap paret quia actio rerum amotarū dicitur persecutoria. vt. d. l. si mulier. §. hec actio. & alibi dicitur penalis: qr descen dit ex maleficio. C. e. l. ii. hoc etiā patet. s. de actio. §. sequens. ver. ex maleficio. vbi dicitur q ex maleficio descendunt penales pure & miste rei & quasi persecutorie. nec fit mentio de puris rei et p secutorijs quasi non sit scdm verā & an tiquā literam. et in quibusdam tamen libris fit mentio de eis sed sciās q non in antiquis. immo notabiliter tex. illa duo membra posuit: et de reis persecu torijs tantum scienter substituit et, bene apparet: quia non ponit exemplum nisi de illis duobus membris: nec plus debet esse in tex. igitur istud verbū penales quod est hic positū non est pōderandum immo plane intelligendū: videlicet q descēdentes ex delicto nō trāseunt contra heredem nisi in qtū perue nit. Nec ob qd dicit de condi. furt. quia pōt negari q descēdat ex delicto. vt no. in. d. l. si p fure. §. ɔditio. Nec facit ad ɔ riū. l. si ambo. §. quoties. ff. de cōpen. immo vr ɔcludere q nō descendunt ex delicto cū ibi sit posita regula de his q descendūt ex delicto postea inferat. idem est & si cum dicatur ex causa &c. quasi diceret q condi. furti. non erat cōprehēsa sub illa regula. vel si dicas q cōdi. furt. descēdat ex dlicto. dicas q denegat ab alijs descendentibus ex delicto sicut in alijs multis habet sua specialia. ¶ Ad §. his verbis. respōde vt ibi scripsi. Ad illud no. q opponitur de ac. rerū amo. non obstat immo facit put ibi not. & C.
4 e. l. fi. ¶ Sequit in tex. Si ab ipsis pncipalibus. Quid si p pcuratorem. Non videt idē cū hic dicat de principalibus & pcur. nō est pncipalis. C. de iura. calū. aut. principalis. Sed dicas idē & h vocat principales illos q causarēt in proprijs psonis obligatiōes ad differētiā heredū nō ad differentiā pcuratorū: vt
5 satis pz de se. ¶ Itē sequit in tex. cōtestate. Quid si delinquēs iussit forefacta emēdari sicut tota die faciūt testantes. nunquid teneantur heredes. Non videtur per hos text. qui requirunt contestationem. ¶ Dicas cōtra. extra de sepul. c. fi. de rap. c. in literis. et idem si nil dixit: si tamen confessus fuerit sacerdoti presumitur enim q voluerit sua fore facta emendari ex quo apparent signa penitentie. vt ibi no. Inno. et hoc casu certum est de hoc facere mentionem in libello seu petitione. Nam si ageretur simpliciter act. descendente ex delicto & reciperetur q non transit contra heredem forte non audiretur si per viam [illegible]plicationis proponeret ordinationem seu penitentiam testantis: qr dispositio testatoris non potest facere actionē transitoriam que de iure non transit. ff.

de leg.j.l.nemo.e.ti.l.si creditori.p quā videt̃ ꝙ debeat eligi ex dispositione q̃ est valida de equitate canonica. Quid si ante disponit vel nō apparēt signa penitentie. Uidetur ꝙ actio sit extincta p hanc.l.nec iura canonica in hoc immutent.ratio enim est iurium illorum vt a peccato defunctꝰ valeat liberari: vt patet.in.c.in literis.in fi.si non apparuit penitētia non liberatur.igitur cum ratio cesset illius iuris videt̃ ꝙ ipsum ius extra de sen ten.excō.c.a nobis. vbi concluditur ꝙ etiam pro tali non est orandum. Quid dicendū. Ista est dura equi
6 tas canonica dulcis ꝛ rōnabilis. †Unde credo ꝙ heredes teneātur de iure canonico etiā si signa penitētie nō appareant. Nam licet ecclesia non presumit p peccatore nisi signa penitentie appareant nihilominus nescit p certo an sit absolutus apud deū qui de intrinsecis iudicat.vt.d.c.a nobis.iō in tāto dubio iudicarē in tutiorē partē ꝙ eiꝰ forefacta emēdarent̃ vt a pctō valeat liberari
7 iuxta dictas decretales. ¶†Sed quid si in fine talis delinquēs inhibuit heredibus ꝙ non facerēt emendā. Uel quid si iudeus vel saracenus dedit dānum ꝛ moritur ante ꝯtestationē litis. Uidet̃ ꝙ cuz cessent oēs rationes p̄dicte. Ego nō video cur heredes illoruz sint melioris cōditionis aliorū vn̄ crederē ꝙ de iure canonico heredes teneant̃ emēdari dāna ꝛ excessu predecessorum indistincte de bonis, eorum quantuz se extendunt ꝛ ꝙ h̓ volūt dicte decretales. Nec credo ꝙ teneantur vltra etiam ꝛ non fecerint inuentarium.sic intelligo dictū.c.in literis.quicquid ibi notet: ꝛ hec est summa equitas.nec obstat ꝙ heres qui non fecit inuentarium tenet̃ insolidū.iuxta aut.de here.ꝛ fal.quia illud verū in act. de natura sua trāsitorijs: s; in alijs q̄ nō trāseunt de iure sufficit ꝙ ius canonicū tm̄ illis iuribꝰ detrahat ex equitate.videlicet ꝙ teneant̃ heredes quātuz supponūt facultates defuncti.ꝛ in hoc ius canonicū modificet rigorem iuris ciui-
8 lis. †Dic ergo ꝙ actiones ex delicto descendētes nō transeunt in heredes.nisi lis fuerit ꝯtesta.vt hic.vel p ꝯtest.habita .vt scripsi.s̄.in princi.§.vel nisi quantū peruenerit.subaudi ex delicto vel occasiōe ipsius. C.si ex delic.defun.l.j.scḋm rigorē iuris ciuilis.vel ex bonis [illegible] cti scḋm equitatez iuris canoni[illegible] seruanda etiaz in curia lai[illegible] di parlamentū pa[illegible]siius obseruan[illegible] presertim dico seruandū in curia laicali: qꝛ tāgit aiam ꝛ liberationē eiusdē [illegible] cuiꝰ foro lex succūbit canoni.vt in aut. vt cle.apud pprios epōs.§.pe.ꝛ d ecc[illegible] ti.§.j.ꝛ dato ꝙ nō esset factꝰ canon op[illegible] dici p rationē supposita fide catholica. nam heres priuat̃ hereditate si neglexerit; redimere testantē captiuū.vt in aut. si captiui.C.de epi.ꝛ cle.ꝛ multofortius si non redimat aiam captiuā que est preciosior.vt.l.scimꝰ.in fi.C.de sacrosanc. ec.ꝛ hoc maxie asserēdū videret̃ de liberis ꝛ propinquis qui tenerent̃ alere parentes si viuerēt: et multofortiꝰ aias re
9 dimere defunctorū. ¶†Sed relicta opi legistarū querit̃ q̇d si non fuerit lis con test.sed defunctº i vita sua pmisit emēdare cōfitendo excessuz.nunq̇d pōt ag[illegible] cōtra heredē.non vr̃: qꝛ si principalis actio non sit transitoria nec actio ex stipulatu.ff.si q̇s cau.l.si eū.§.q̇ iniuria[illegible] vt le.no.ca.l.j.§.si quis sub cōditio[illegible] ¶In contrariū videt̃ ꝙ cōfessio ꝛ [illegible] pmissio ppetuāt.C.de p̄scrip.xxx.an.l. cum notissimi.§.sed ꝛ si quis. Et vide[illegible] ꝙ faciant transitoriam actionē: qꝛ [illegible] sunt cōsecutiua.ff.de actio.ꝛ oblig.l. honorarijs.p hoc facit.ff.de ꝯsti.pec. l.itē illa.§.pinde.ꝛ tota pars illius [illegible] cardi actio subrogata non sortit̃ naturaz alterius.ff.p socio.l.si q̇s. ¶Supra hoc vr̃ dicendū ꝙ transeat.ꝛ hoc vr̃ [illegible] nere Spe.in ti.de interroga.in iudi[illegible] §.nunc interroga.v̓.q̇d si is.ꝛ de acc[illegible] §.j.v̓.quid si latro.nec ob.§.q̇ iniuri[illegible] rum.ꝛ §.si q̇s sub ꝯditione: qꝛ loquit̃ [illegible] qn̄ stipulatio fuit adhibita p modū a[illegible] cessorie: hic autē p modū p̄ncipalis q[illegible] sunt valde diuersa: vt scripsi.s̄.de ac[illegible] §.fuerat.sed hoc vr̃ expressuz.extra [illegible] hereti.c.accu.§.si vero.lib.vi. ¶Super hoc pōt dici ꝙ ex delicto ꝯcludit̃ quandoqꝫ ad interesse seu emēdam parti applicādaz.interdum ꝯcluditur ad penā

fisco vel iustitie applicandam seu penitentiam iniungendam ex quo parti lese nihil acquiritur. ¶ Primo casu obtinet quod superius dixi: videlicet quod heredes tenentur [illegible] confessus fuerit vel si ordinauit emendam vel si promisit secundum opi. Inno. vel si [illegible] promiserit quantum suppetunt facultates. vt. s. dixi. ¶ Sed in secundo casu dico non obtinere: immo indistincte heredes non tenentur nisi iam pena esset declarata: vt. d. c. accus. et de hoc vidi. s. §. non autem. vnde bene caue quod iste § loquitur quando pars agit pro emenda interesse seu damnis suis et sibi applicandis. nam in alijs penis que applicantur fisco non sufficeret etiam contestatio: vt ibi scripsi: et patet in dicto. c. accu.

10 ¶ Quid ergo si aliquis fuit accusatus de aliquo delicto ex mero officio ad finem punitionis. Non videtur quod sufficiat contestatio per predicta. immo nec si gagiasset emendam nisi esset declarata per d. l. accusat⁹. et facit. ff. de dam. infec. l. si infinita. §. si iam ruerunt. Sed quid si reus mortu⁹ fuit antequam potuerit citari nec poni in contumacia. Verbi gratia. aliquis abstulit mihi equum: mortuus fuit casu vel forte occisus antequam possem eum vocare in ius: an tenetur heres de iure ciuili. non videtur per hunc tex. sed satis videtur quod immo argu. ff. de confir. tuto. l. in confirmando. et. l. vtilitatem. et facit. C. de inoffi. testamen. l. si mater. et quicquid sit deberet actor in integrum restitui ex clausula generali. ff. ex quib. cau. maio. l. ait pretor §. fina. ff. de 2 seruitu. rusti. predi. l. attilicin⁹. 1

11 ¶ † Sed quid de successore in dignitate vel officio: nunquid tenetur ex delicto predecessoris. Videtur quod sic. extra de eta. et quali. c. accepim⁹. de ordina. cogni. c. ij. de immuni. eccle. c. aduersus. et hoc 3 videtur dicendum quod successor tenetur in quantum dignitas vel illud quod ministrat sicut respublica vel beneficium sunt facti locupletiores ad instar pupilli. ff. de act. empt. l. iul. §. sed cum in facto. ff. de 1 dolo. l. sed si ex dolo. §. j. de admi. tutor. l. fina. si vero non fuit facta locupletior: tunc successor tenetur. si perseueret et participet in crimine vel non purgaret cum possit: et est excommunicatus eadem sententia canonis: si autem sit hominis non vt not. docto. in. c. aduersus. alias non tenetur nisi delictum afficeret dignitatem vel rem. vt in. c. accepim⁹. de hoc vide Bartol. in. l. j. ff. de priua. delic. ¶ Item credo quod si bona predecessoris propria venerunt ad successorem in officio vel dignitate quod quantum se extendunt illa bona debet emendare parti conquerenti iuxta equitatem. c. parochiano. et c. in literis. s. allega. et hoc dico maxime in viris ecclesiasticis qui debent reputare equum in personis aliorum quam reputentur. Curia francie adheret huic. l. nam si fuerit lis contestata contra prelatum delinquentem cogit successorem procedere vel capit temporale ecclesie. nec prosequitur delinquentem si se transferat quod plus quam iniquum est.

a ¶ Superest. Condemnat⁹ debet absolui ab obseruantia iudicij si ante sententiam soluerit quod debet Angel.

☞ Continuatio huius. §. ad superiora.

Reus si soluat ante sententiam debet absolui diffinitiue: quia erit vtile: si enim forte non possit probare solutionem probabit absolutionem.

Reus si soluit ante sententiam et debeat absolui: qualis erit tenor sententie.

Superest. a

¶ † In gl. hic de vita. in fi. vel dic quod. s. tractauit de naturis actio. a ti. de act. vsque hic. nunc ex quo naturas actionum decla=

a ¶ Seqt. Diuid hūc tit. ſm are. τ. h. d. hoc pncipium. Exceptiones sūt arma reoꝝ et eqtate nitū tur ad excludendū actiones q̄ cōpetunt actori ipo iure q̄re sunt met⁹ doli: τ i factū exceptiones.

b ¶ In fin. Hoc veꝝ i odiuz dolo si: sed in sui p̄iudicium tz Ict⁹ τ eo pōt ꝯueniri. vt nota. gl. ibi i ṽsi. nullaz. nisi lex resistat actu: qꝛ tūc ex neutra pte daṫ actio. vt est glo. in. l. diuo pio. ff. ꝺ ritu. nup. τ bald. in. l. ſ. C. pl⁹ valere qꝺ agiṫ.

2 rauit supest vt ꝺ effectu actiōis ꝺducte i iudiciū aliq̄d tāgat. ¶ † In gl. s. ab obseruatiōe. in fi. immo dic ꝙ diffinitiue. τ ē vtile. qꝛ forte re⁹ nō posset pbare solutionē τ p babit absolutionem. 1

¶ Itē si ad obseruationē iudicij absolueretur: solū acta cā annullarenṫ iuxta. l. properādū. C. de iudi. qꝺ paꝝ pdesset ſm Jac. de ra. p q̄ facit. ff. de iureiu. l. iusiurādū. τ ad pecunias. §. fin. † Sꝫ q̄s erit mod⁹ pnūtiādi. satis pōt dephēdi ex hac lr̄a. etem̄ iudex dicet q̄m uis re⁹ esset i cā ꝯdēnatiōis tpe accipiēdi iudicij: qꝛ tn̄ lite pēdēte soluit ipꝫ absoluo: vl' si nō ꝯstat an eēt in cā ꝯdēnatiōis tpe accepti iudicij pōt dicere ꝙ re⁹ summā petitā lite pēdēte soluit absoluo eū a petitis per actorē. ¶ In hoc tn̄ caue qꝛ hoc qꝺ in hoc. §. dꝛ ꝙ debeat absolui itelligo q̄ ad pncipale. nā i expēsis credo eū debere ꝯdēnari si male ꝺfendebat. 1

¶ Itē si res vel spēs debebaṫ τ erāt accessiōes nihilomin⁹ fit ꝯdēnatio vl' si itersit fieri ppṫ euictionē vel al's. ff. de rei vē. l. itē si ṽberatū. §. fi. cū. l. seq. τ debes intelligere ꝙ fit ꝯdēnatio i accessorijs: sꝫ i pncipali absoluiṫ p hūc. §. et iūge q̄ s̄. dixi. de suspectis tu. §. suspecti. q̄ nō obstāt his q̄ statim dixi de expensis: quia hic sunt expense clare eo quod soluendo cognoscit debitum: ibi non. 1

¶ De exceptionibus. Rubri.

☞ Exceptio τ defensio an sint idē: an vero differant.

¶ Gl. sufficiēter ꝯtinuat hāc rub: q̄m em̄ tractatū est satis de armis ... sequiṫ ꝺ armis reoꝝ. Et si p... tulū de iterdictis an titū nō fuisset ... ¶ † Et not. ꝙ hec materia intitulaṫ diuersis modis. nā hic intitulaṫ solūmō de exceptiōib⁹ siue p̄scriptionib⁹. in. ff. de exce. τ p̄sc. τ p̄iudicijs. τ si ego fuisset ego addidissem τ de defensionib⁹. Nā q̄d ergo est dr̄ia inter hec ṽba. Non ... p rubricā. C q̄ dicit de exce. siue p̄scrip. ponēdo vnū pro alio: sꝫ p rubricā. ff. ... dr̄ia: qꝛ ibi non poniṫ siue immo poniṫ ꝯiunctio τ. q̄ poniṫ inter diuersa. ¶ Ad hoc pōt respōderi ꝙ defensiōes pprie possūt dici qn̄ agit de facto actiōe oīno sublata: sꝫ exceptio qn̄ actio cōpetit. s. elidere p exceptionē: et sic pōt intelligi C. de excep. l. defensiones. illa facit magis contra. ibi em̄ poniṫ seu. τ vr̄ loqui qn̄ actio competebat: qꝛ al's illa lex nō haberet dubiū. Vn̄ satis pōt dici q̄ vnū significēt. vt eo. titu. l. p̄scriptionē. ff. de adulṫ. l. si marit⁹. §. prescriptio. illud tamen verū est ꝙ p̄iudiciū non est ita largū verbū sicut sunt alia. nam non importat nisi exceptionē q̄ opponitur ne p actionē q̄ intentatur fiat p̄iudicium maiori cause. ff. de. excep. l. gn̄aliter tr... eamus ad nigrū τc.

☞ Promittens aliquid per metū vel dolum an sit obligatus naturaliter: vel tantum ciuiliter.

2 Actio in factū proponitur cōtra patronum loco actionis.

3 Pactuz de nō petēdo nō tangit nec elidit ciuilē actionē ipso iure: sed actionē propositam in iudicio perimit exemplum ponit.

4 Obligatio nulla est in actionibus realibus.

5 Sentenția an tollat vel inducat obligationem.

a Equiṫ [a] vt de ex. ¶ In glos. hic in strictu. in fi. [b] Dic. s̄. de actio. §. in bo. fi. ¶ † In glo. s. sui natu

na.in fi. Ja. de ra. dicit q naturalis causatur ex equitate: non est aut equu dolo metu inferenti dari actione vt hic di[illegible]ur: igit naturalis no oritur sed agitur [illegible] ciuili fm eu. ipse redit ad opinionem [illegible] de [illegible] dixi. s. de obligatio. tit. generali. vnde ex quo naturalis oritur ex consensu. & ibi est consensus: satis potest dici q sit ibi naturalis. recurre ad materiam obligationum. s. ti-
2 tu. generali. ¶ † In glo. redde. in fi. hoc non videtur verum: quia exceptio in factum datur propter honorem patroni vel parentu. vbi eoru delictu arguit: hic aut nullum delictu arguitur quando per errorem pmisit fm Jacob. vnde hoc tertio casu in factum & exceptio doli concurrunt vt hic & ibi. ¶ In glos. j. in factum. in fine. vide de hoc plenius. s. de litera obliga. in princi. & ver. sed po-
3 namus. ¶ † In glo. quod factu. in fin.[a]
a Jac. dicit q pactu de no petendo no tangit nec elidit ciuile ipso iure: sed act. p positam in iudicio perimit: sicut milites armati sibi non nocent quousq veniat ad cofflictum & sint in campo scdm eum. ¶ Quid ergo si actione more fiat pactu de no petendo. pot dici q tollit & perimit vtraq sequendo opi. eius. C. de pac. l. postq liti. ¶ Sed quid de renuntiatione seu quietatione. Uidetur q tollant ipso iure. ff. de condi. indebi. l. eleganter. §. si quis post. de edil. edic. l. queritur. §. si venditor. extra de renu. c. super his. & videtur notari in Specu.
4 de excep. §. j. versic. defensiones. ¶ † In glo. quia non ciuilis. in fin. is casus no bene excipit: quia ibi nulla est obligatio ciuilis nec naturalis cum sit realis: & in realibus non est dare obligatione vt dictum fuit. s. de actio. §. omnium et ideo videtur quod pactum de non petendo tollat actionem realem ipso iure: quia ibi non est obligatio scdm Jaco. Hoc no videtur verum. quia per iusiuran. non tollitur realis. j. proxi. §. & co stat qd iusiurandum habet vim pacti. vt nota. j. §. proxi. ff. de iureiuran. l. fina.
5 §. j. ¶ † In glo. si primo. in fin. Jaco. dicit quod sententia non tollit nec inducit obligationem: sed quadam presumptionem que est iuris et de iure ex qua agitur et excipit. Narrat q nonnulli dixerunt q sententia non tollit ciulem sz elidit. quia si tolleret ciuilem non posset agi ex sola naturali & is[illegible] tex. dicit quod aget. & ita supponit q sit vtraq. Sz ipse Ja. respodet q ex sola naturali no agit nisi qn habuit cocomitantiam ciuilem quo casu ex illa sola agitur fm eum. vide. s. de obligatio. titul. generali.

§ Exceptiones peremptorie appellantur tribus modis: ex vita: ex effectu: ex tempore proponendi. de quibus singulis vide. 1
2 Exceptiones peremptorie an durent perpetuo. Adde ad idem nu. 3.
4 Replicatio tantum durat qtum durat actio.
5 Donator & maritus opponunt exceptionem in quantu facere possunt etiam post sententiam.
6 Judex si compellat partem iniuste respondere coram se: an reddat iudicium nullum.
7 Exceptiones declinatarie fori debent proponi in initio iudicij. qd autem sit illud initium. vide.
8 Judex an possit recusari ante ppositione exceptionem dilatoriarum.
9 Pars si compareat per procuratorem et obijcitur contra procuratorem et pronuntiatur: an procurator repelli debeat a recusando iudicem.
10 Quid si declinet de loco:

a ¶ In fin. Uide hic p Ange. late materia exceptionis doli. quod me. cau. et in factum.

qꝛ forte dicit locum non esse insignem: vel se non posse cōueniri extra diocesim.

11 Exceptiones peremptorie dicuntur ab effectu quādo negotiū de quo agitur perimunt non a tempore.

12 Heres condemnatꝰ ad soluendum legatū excipit de beneficio inuentarij.

13 Exceptio opposita ꝙ debitum petitum pure est conditionale: an sit dilatoria.

a ¶Appellātur. Clarus est tex. hic.

Appellant̄[a].

¶Hic est diuisio exceptionum que potius respicit effectū ꝙ̄ vitā: sūt eñ exceptiones q̄ perpetuo perimūt. nec tñ perpetuo opponuntur: vt

1 videbis ī pcessu. ¶†In gl. j. in fin. ibi cū allegat l. pure. §. fin. scire debes ꝙ peremptorie dicūtur tribus modis. Primo ex vita. Secūdo ex effectu. Tertio ex tempore proponendi. Et hoc vltimū est impropriū qd glo. hic

2 adiūgit vltra tex. †Laboremus circa primum videlicet an peremptorie durant perpetuo. tu vides hic ꝙ sic in text. et in glos. ⁊ hoc traditur p regula hic. ⁊ i. l. pure. §. fi. C. e. l. ij. ¶Sed contra hoc cōsueuit opponi qꝛ filio q̄ pōt q̄relare testamentum dat̄ exceptio si possideat. ⁊ tñ est q̄nquēnalis sicut q̄rela. ff. de inoffic. testa. l. papinianus §. si filiꝰ. iuncta. l. si q̄s libertatē. §. diuꝰ. ff. de peti. he. ¶Itē de exceptione beneficij in integrū restitutiōis que nō durat nisi ā no. ff. ꝺ iureiu. l. nā ⁊ post ea. §. si minor. ex q̄b. cau. ma. l. nec pᵒ [illegible] exceptio. Sup hoc cōsueuit dari [illegible] na ꝙ vbi p eodē [illegible] petūt actio [illegible] ꝙ exceptio est eiu[illegible] vite [illegible] actio in dictis ꝯtrarijs: ⁊ hoc vides in nō[illegible] pe. in qua cōpetit actio ⁊ exceptio: ⁊ sū eiusdē vite ⁊ tpis. C. de nō nu. pe. l. cum vltra. et. l. in ꝯctibꝰ. Sed contra hoc [illegible] qꝛ exceptio doli est ppetua. vt. l. pure. §. fi. ⁊ tñ datur illi q̄ hʒ actionē tēporalem. ff. de pac. l. si cū emptore. §. fin. ¶Preterea si testator mihi qd debeaʒ legauerit datur mihi actio ⁊ exceptio. ff. de lib. le. l. qd mihi. ꝟ. de leg. §. sed si debitori. et tñ nemo diceret q̄n exceptio ista perpetuo duret cū ista sit liberatio ppetua. ¶Preterea si cautio fuit penes creditorē inutilis vel qꝛ dissolute quātitatis vel sine cā cōstat ꝙ cōpetit actio. C. de cōdi. sine cā. l. dissolute. ⁊ exceptio doli. ff. de do. excep. l. ij. §. circa. vel solutionis si solutum fuerit. ⁊ tñ nemo diceret hāc exceptionē tēporalē cū per solu. tota obligatio fuerit dissoluta ⁊ in vtroqꝫ casu act. tollat̄. xxx. annis per oēs. C. de pscri. xxx. anno.

3 ¶†Quid dicimꝰ. Innoc. dicit ꝙ vbi ille qui hʒ actionē ⁊ exceptionē est in mora: tūc exceptio est tpalis: al's perpetua: vt no. extra de appella. c. sepe. Sʒ pro deo quomodo pōt esse in mora ille q̄ hʒ exceptionē ⁊ a quo peti non pōt. ff. si cer. pet. l. lecta. §. fi. de reg. iu. l. nulla vis. nō video q̄d voluit dicere Innoc. sed forte voluit hoc dicere ꝙ exceptio est ppetua vbi actor nihil petijt: sed vbi petijt et reus cū posset non excipit: ⁊ forte actor non est cām psecutꝰ vsqꝫ ad finē. vel forte perijt instantia: qꝛ est qd possit reo ad negligētiā imputari: tunc non vr̄ perpetua. Sed hoc non plʒ. q̄d eñ potest reo imputari q̄ hʒ tēpus liberū ad excipiendū vsqꝫ ad sentētiā. vt. l. pempto. C. sen. ten. rescin. non pos. vnde cū in illis terminis sententia nō fuerit lata reus nō fuerit in mora excipiendi q̄ erat adhuc infra tps sibi a iure cōcessuʒ ad excipiēdum. ff. qd met. cā. l. si cuʒ exceptione. §. qd si hō. Item Inno. dicit ꝙ vbi actio ⁊ exceptio simul ⁊ ex eadē cā oriūtur ⁊ ad

idem tēdūt simul: & eodē tempore finiūtur al's non. Sed adhuc obstant q̄ dixi deliberatione legata: & quedā de opinionib⁹ supradictis. Potest dici q̄ vbi actio et exceptio competunt ex gratia vel bñfi. iuris ad tollendū vel rescindendū id qđ de iure cōi tenet obtinent Ꝯtra: al's obtinet regula. vnde bñficiuz in integrū restitutionis q̄rela inoffi. exceptio non nu. pe. fuerūt repte ex quadam gratia Ꝯ ius cōe: vt satis ptz in materiis singulorū casuum predictorū. idcirco non mirū si restringant. & p hoc credo q̄ si q̄s appellauerit a sententia nulla possit nihilominus perpetuo excipere de nullitate q̄uis haberet actionem vel qđ pro actione haberetur: vcz instātia appellationis. De hoc no. Inno. in d.c. sepe. vide hodie. extra de sen. exc. c. lz. lib. vi. & hoc sufficit de vera exceptionis perempt.

4 ¶ † Quid de replicatiōe. Clarū est q̄ durat quantū durat actio. vt no. in l. pure. §. fi. et pbat. ff. de pecu. l. quesitū. §. in dolo. C. de trāsac. l. sub ptextu. ¶ Circa secunduz videlicet circa effectum nō est standum: q2 peremptoria p prie dicit que perpetuo perimit vt hic legitur. al's non est peremp. ¶ Tertium glos. hic Ꝓsequitur. et tamē de hoc non agitur in tex. prosequamur eā apostillando. ¶ In ea. glos. ibi cum alleg. l. minor. xxv. an. is casus nō dz esse inter exceptos: quia hoc fit benefi. in integrum

a restitutionis[a] quo casu rescinditur sententia: & si non rescindatur perinde auditur aci sententia lata nō esset: vt. d. l.

5 minor. xxv. ann. ¶ † In ea. glo. cum allegat. l. nesennii⁹. idez in marito & in aliis qui deducunt. de quibus. s. de actio. §. si quis. ff. sol. ma. l. ex diuerso. §. fina. et no. C. de iur. & fac. igno. l. j. ¶ In ea. glo. ibi cum alleg. de iur. et fac. ignoran. l. j. idem videtur in milite celestis militie & inflicto. vt ibi not. per gl. & doct. ¶ In ea. glo. cum alle. l. licet non sit in alia exceptione falsi q̄ non potest opponi nisi habita restitutione. ff. de re. iud. l. diu⁹. de exce. l. qui agnitis. nisi pars arguere tur falsum cōmisisse. ff. de iudi. l. si p̄tor

6 vide q̄ scripsi. C. de aduo. di. iudi. l. j. vel

b nisi diceretur nulla ꝓpter falsitatem literarū delegationis vel potētis iudicis: tūc eñ videret idem vt in falso pcuratore cum sit eadē ratio: sz hoc poterit via apiri malitiis. semp eñ condēnatus dicet sentētiam nullam & semp vltimā: & veniet de nullitate ad nullitatem: sed ad hoc iudex dēbebit occurrere. vnde nō crederem ipm admittendum tertio sicut nec admittitur appellans. C. ne li. ter. puo. Itez nec sepius in integruz restitui postulās. C. si sepius in integ. rest. postu. Itē nec sepi⁹ testes reprobare volēs extra de testi. c. lz. talib⁹ eñ p iudicē occurri debet: extra de exce. c. pastoralis. ¶ Item qđ hic dicit de iudice incōpetenti: intellige quando post sniam tale q̄d opponit p qđ apparet ipm nō habuisse iurisditionē: alioqui si opponeretur incōpetentia ꝓpter psonaz distinguitur an esset nō capax ꝓpter vitium nature sicut femina vel incōpos mentis: an ꝓpter vitium suū. in pmo casu potest opponi post sniaz. secūdo nō imo est post cōtestationem vt si dicat infamis & hoc no. doc. iur; canonici extra de rescri. c. sciscitatus. de off. deleg. c. cum sup. & in spe. de exce. §. ij. vsi. sed q̄ro. et hoc nisi esset vitium notoriū & publi. extra de sen. & re iudi. c. ad probandum. ¶ † In eadē glos. ibi. ff. de feriis. l. j. [b] idem esset vbicunq3 iudex con

a ¶ Restitutionis. Not. tamē q̄ nō est restituēd⁹ nisi summati doceat qđ potuisset pbare & non pbauit & iā cōstet q̄ sit les⁹. Et talis summaria pbatio nō prodest nec fidē facit in cā pncipali. vt h̄ pulchre p Ange.

b ¶ L. j. do mi. āge. ponit hāc materiā feriarū cū multis q̄ōnib⁹ vtilibus in xj. co. circa me. vsi. et p ista materia.

pelleret aliquē ad respondendū coram se qui al's nō tenereť.ff. ȝ iudi.l.ij.circa prin.ꝛ est speciale ꝙ cōpulsio reddat iudicium nullū: vt ibi no. ¶ Itē intellige qȝ hic diciť ꝙ exceptio ꝑemp.nō opponitur post sniam quādo agitur actione iudicati vel in factū secus si agereť pri ma acť.C.de iudi.l.j.cū ibi nota. ¶ Itē intellige hoc exceptione nata ante sententiā: secus si post.ff.de.trāsac.l.ꝛ post rem iudicatā. ¶ Itē hic dicit de ꝑemp. per quā venitur cōtra sniam: al's secus. ff.de excep.rei iudi.l.duobus.cū nota. ¶ In ea.gl.cū alleg.l.si quidem.in hoc distin.plenius: qꝛ quedā sunt declinatorie fori: quedam dilatorie petitiōis. De declinatorijs fori dic ꝙ debent op-
7 poni ab initio.vt.C.eo.l.fi. ¶ † Sȝ ego quero post quid est hoc initiū. Hic fuerunt diuerse snie presertim inter cano. Quidam dicūt ꝙ in initio debet opponi anteꝗ aliqđ aliud ꝓponať: vel ꝯtra citationē vel cōtra ꝯmissionē seu rescri ptum vel fundamentū partis.ꝑ de cre talem inter monasteriū.eꝫ de sen.et re iudi. Alij dicunt ꝙ vsꝗ ad.xx.dies.per auť.offerať.C.de lit.cōtesta.alij ꝙ vsꝗ ad lit.cōtest.ꝑ.l.nemo.C.de iurisd.om. iudi.ꝛ hāc tenet Specu.in ti.de dila.§. nūc videamꝰ.ꝟ.sȝ nunquid post.xx.Jo. andr.dicit in.c.inter monasteriū.ꝙ ois exceptio ꝑ quā negatur quis esse iudex dȝ primo ꝓponi et post recusari: ad qđ eñ recusareť si nō sit iudex. Quid dicēdum suꝑ his. Potest dici ꝙ declinatorie sunt diuerse: quedā eñ sunt contra ꝑsonā iudicis: quedā cōtra fundamentum eius sicut cōtra rescriptum vel cōmissionē: vel ꝙ cognitio ꝑtinet ad aliū qui forte ꝓuenit: vel corā quo causa pēdet: quedā declinant de loco vbi causa est vētilanda: ꝛ suꝑ his vř diuersimode respōdendum. Loquamur de primis q̄ cōcernūt ꝑsonā iudicis: ꝛ in illis vř siłr distinguēda declinatoria recusationis
8 ab alijs. ¶ † Queramus ergo de recusatione suꝑ qua sunt opiñ.vt.ş.scripsi. Credo tamē ꝙ quādocūꝗ ante ꝓpositionē aliarum dilatoriarū possit iudex recusari nisi pars eiꝰ subierit iudiciū: ꝛ hoc satis ꝓbatur: qꝛ nec petitio libelli: nec induciarum: nec satisdatio de iudicio sisti: nec datio sportularū impediūt quominus possint recusari. vt in auť. offeratur.ꝛ.l.non videť.ff.de iudi. Ista eñ sunt preparatoria ꝛ ingressus: ... ante oia faciēda ... al's pa... quid ergo si pars subijt iudiciū: ... aliquā interlocutoriā. Uideretur ꝯtra qꝛ hoc petēdo videtur consentire.ff.q̄ app.sit.l.fi.ꝛ ibi de hoc videť expressum in.c.inter monasteriū.ş.alle. Suꝑ hoc quidā distinxerūt: an ille qui petijt ... velit recusare ꝛ nō potest: an ille contra quē petiť ꝛ ille pōt. Sȝ hec distinctio nō videť bona: qꝛ ita cōsentit tacite q̄ recepit cū posset dissentire sicut qui petit et hoc vides in querela. nam recipiens le gatuȝ ꝑdit querelā sicut qui petit.ff.de inoffi.testa.l.peñ.ꝛ fi.et facit.d.l.fi.ff.q̄ app.sit.de separa.l.j.§.illud.C.de re iu di.l.ad solutionē. Et suꝑ hoc videť dicendum ꝙ si pars recipit iudicium seu interlocutoriā suꝑ ꝓparatorijs ꝓdictis q̄ parant initiū cause ꝙ ex hoc nō recusatur a recusatione. Uerbi gratia. reus petijt libellū: actor dicit se nō teneri da ri: qꝛ cā vilis vel forte de consuetudine nō dabat. vel petijt caueri iudicio sisti: actor dixit hoc non debere fieri qꝛ possidet immobilia vel ꝓponit ꝗstionē vel aliqȝ aliud ad finē illū: vel dicit se priuilegiatū suꝑ sportulis nō dādis. Credo ꝙ si ferať snia suꝑ istis ꝙ nihilominus sit locꝰ recusationi: qꝛ al's leges.ş.alle imponerenť verbis ꝛ nō rebus: que dicunt post ꝓmissa iudicē recusari. nā facile eēt cuiuslibet ꝓmissa fingere ꝛ obijcere ꝛ facere suꝑ hoc interloqui: ꝛ sic ꝯ
9 pellere partem a recusando. ¶ † Quid ergo si pars compareat ꝑ ꝓcuratorē ꝛ obijciť ꝯtra ꝓcuratorē ꝛ ꝓnunciať ... derē ꝓcuratorē nō debere ꝓpter hoc excludi a recusando: qꝛ al's ꝓcur. recusare nō pōt nisi sit fundatus: vł al's pars nō teneť recusare nisi habeat partē fundatā cū qua eligat arbitros. ꝛ idē crederē si impugnareť potestas iudicis: vt.ş.in opiñ.Jo. nam frustra recusaretur si nō sit iudex: ꝛ frustra iretur ad arbitros. vt ipse Jo.dicit.ꝛ idē videreť in citatione que est preparatoria et initium iudicij:

q2 sine citatione q̄s non teneť ꝓcedere.
j.ti.ij.§.fi.ꝛ hoc satis innuiť in decreta.
qm̄ contra falsam.ex̄ de ꝓba.vbi poniť
ord[illegible]et poniť citatio ante recusationē:
vt ibi [illegible] sꝫ si ꝓcedereť ad alias dilato
10 rias ꝓp[illegible]das dic[illegible]ē aliud.¶†Quid
si declinet de loco: q2 forte dicit locū nō
insignem vel se nō posse cōueniri extra
diocesim vel vltra dietā: vel extra locū
resorti sui adhuc crederē idē: q2 si p̄mo
haberet recusare ꝙ de hoc excipere ha
beret ibi eligere arbitros: ꝛ ibi sup cau
sa suspitiōis litigare: ꝛ sic cōpelleretur
cōtra ius litigare in loco vetito. Super
his tamē est facienda ꝛ p̄mittenda ꝓte
statio ꝙ nō intēdit in iudicē ꝯsentire ꝛc.
ꝛ sic tota die faciunt aduocati: ꝛ hec cre
do vera ꝛ rationabilia: in dubio tamē
tutius est ante oē iudiciū seu interlocu
toriā iudicē recusare vt omniū opinioī
satisfiat. ¶Quid de alijs declinatorijs
cōcernētibus potestatē iudicis. In illis
pōt dici ꝙ debeant ꝓponi etiā in initio
post p̄dicta preparatoria.idem de qui-
buscūqꝫ alijs declinatorijs fori.vt pꝫ in
d.l.fi.C.e.ibi em̄ vult ostēdere doctrinā
inter ipsas et alias dilatorias dicendo
prescriptiōes fori in initio opponi de-
bere.q.d.an̄ alias dilatorias: ꝛ hec ꝓce
dunt nisi contēdať iurisditionē nō cō-
petere ipso iure: q2 tunc potest opponi
qn̄cūqꝫ.vt dixit.s̄.in scd̄a additione.vel
nisi de nouo venerit ad notitiā. vt not.
in.d.l.fi.ꝛ idem Inn.ꝛ Hosti.ex̄ eo.c.pa-
storalis.¶Sed Ber.tenet ibi contra.et
Spec.eo.ti.§.nūc videndū. ꝓ quo.ff. de
e[illegible]u.tuto.l.ij.§.fin̄.in aut. vt cū de app.
cog.§.illud.Et ad decretalē pastoralis
pōt rn̄deri ꝙ loquiť in termino prefixo
ab hoīe: secus si a lege. et hoc idem not.
Arch.in exceptione spoliationis. ex̄ de
resti.spo.c.frequēs. in exceptione excōi
catiōis sunt multa specialia.vide ex̄ de
excepť.c.pia.li.vj.¶Itē q̄ dixi intellige
nisi causa ꝯcedendi semp duret vt forte
de loco non tuto vel de iudice inimico.
vt no.in Spe. de citatione.§.j. v̄si. q̄d si
reus.ꝛ p Archi.de offi.dele.c. statuim⁹.
lib.vj.ꝛ ideo vr̄ ꝙ possit excipi de ferijs
lite etiā cōtesta. contra tamen notať in
Spe.in eo.ti.§.d.ver. quid de exceptiōe

feriarū. ¶Item dicit ꝙ exceptio dilato
ria ꝓponitur ante litis contesta. vt hic
notatur ꝛ post anteꝙ diuertat ad alios
act⁹.vt no.Inno.in.c.pastoralis.¶Itē
dicit ꝙ exceptio dilatoria pōt opponi
qn̄cūqꝫ si resultet ex ꝓcessu.ex̄ de offi.de
11 lega.c.cū olim.cū ibi not.¶†In ea.glo.
ibi cū alleg.§.sup ceteris.Hec gl. nō ꝓ-
cedit q2 peremp. dicunť ab effectu.qn̄
negotiū de quo agitur perimit nō a tpe
vite.vt.s̄.dixi. vn̄ cuꝫ hec exceptio oīno
perimat pꝫ ꝙ est pemp.ꝙuis perpetuo
nō possit opponi fm̄ Iaco. ꝛ idem dicit
de exceptione non nu.dotis. de qua se-
quitur.Sꝫ Spe. videť tenere cū hac gl.
in Spe.eo.ti.§.d.ver.quid de exceptiōe
nō nu.¶In ea.gl.in fi. de hoc dictū est
s̄.circa prin.gl. ꝛ idē potest dici de bn̄fi-
cio cedendaꝝ.ff.man.l. pap. de fideius.
l.cū is.ꝛ.l.si fideius.§.idem respondit. et
idē de bn̄ficio diuidendarū act.vt pꝫ p
epistolā diui adriani. vide.C. d̄ fideius.
l.fideiussor. et scripsi.s̄. de fideiusso.§.si
plures. de exceptione cōpēsationis nō
videť dubium quin possit opponi post
sn̄iam.ff.de cōpē.l. si cuꝫ militi.§.j.C. de
cōpen.l.si ex causa. De exceptione que
datur pignoris possessori vł fideiussori
ꝙ reus primo ꝯueniať sunt opi. qn̄ de-
beat ꝓponi.nam quidam dicūt ꝙ ante
lit.cōtest.alij post vt dixi in.§.si plures.
ꝛ notať plene in Spe.eo.ti.§.dicto.v̄si.
quid de exceptione quā ꝓpōnūt.in his
tamen oībus de quib⁹ dubitatur an sit
dilatoria vel pemp. tutius est ꝙ oppo-
nanť ante lit.cōtest.ꝓut doc. ibi notāt.
illa autē exceptio dolo petis qd̄ restitu
turus es.videť pemp.cū perimat nego
tium. Credo autē posse tradi ꝓ regula
ꝙ oīs exceptio que cōmode non potuit
opponi ante sn̄iam forte ꝓpter dubiuꝫ
facti cū sn̄ia dat certitudinē.ꝛ p quā nō
directo nō cōtradicitur iudicato: ꝛ per
quā non negatur causa ex qua agebať
vera possit opponi post sentētiā. Uerbi
gratia.agebas cōtra me ꝙ traderē tibi
equū quē dicebas me tibi vēdidisse vel
quid aliud ego lit.cōtest. negaui.ꝓ du-
xisti testes: iudex ꝓnuntiauit ꝓ te. volo
excipere ꝙ non teneat rem tradere nisi
offeras pretium credo ꝙ possum: quia

a ¶ Qđ pemp. De excep. pemptorijs vi de hic p Ang. in. xvj. col. in me. ℣. debemus itaq3 hic declarare materiã ꝛc. itẽ nõ omittas q̃n hic videas Ang. in materia rescriptoꝝ quot exceptiões possũt opponi ꝯ rescriptuz: qꝛ põit ibi. xxx. i. xxxvj colũ. circa p̃n. ℣si. vñ cũ iste text. itez i fi. xxviij. col. in cipit tractare de aliq̃bꝰ q̃ sunt regularia circa rescripta. in ℣sic. postq̃ vidimꝰ. Jtem in. xxx. col. circa me in ℣. ꝛ his nota. tractat q̃ exceptiones possunt opponi contra iudicez delegatum. item in. xxxiiij. colum. tractat de arbitris: ꝛ quot opponi pñt ꝯ arbitruz: qꝛ ponit ibi. xviij. exceptiões ꝯ arbitruz. Jtẽ in. xxxj. col. in fi. ℣. videamꝰ nũc incipit tractare de ꝑsonis agẽtiuz suo noie: ꝛ q̃t pñt eis opponi exceptiones: ꝛ ponit ibi. xxxvj. exceptiões q̃ pñt opponi agẽtibꝰ. itẽ in xl. col. ante me. ℣. nũc deueniamꝰ. tractat đ ꝑsona ꝓcuratoꝝ: ꝛ q̃t eis pñt obijci. itẽ in. xxxvj. c. ꝓpe fi. ℣. postq̃. tractat đ ꝓcuratore in rẽ suã: ꝛ q̃t ei pñt obijci. itẽ i. xlviij. co. ꝓpe fi. tractat de sindicis: ꝛ q̃t eis pñt oppõi itẽ i. l. co. añ fi. tractat đ tutore ꝛ q̃t ei pñt obijci. itẽ i. liiij. col. tractat đ curatore et actore: ꝛ q̃t eis pñt obijci. post me. co. ℣. Or vidimꝰ đ tutore. itẽ i. lvij. co. tractat đ orphanotrophis ꝛ hospitalarijs. ꝓpe fi. c. ℣. dicẽdũ ẽ itẽ i fi. lviij. col. tractat de ꝯiũct ꝑsonis q̃ agere pñt ꝓ ꝑsona cõiũcta. i ℣. veꝝ qꝛ aliq̃n. i. lx. co. pꝰ. me. in ℣. sz cũ aliq̃n. tractat đ đfẽsore q̃ i iudicio ꝯpet adplenã cãe đfẽsiõez sine mãdato.

Ante te nõ potui ꝯmode excipere quousq3 certũ esset vẽditionẽ fuisse factam. Uel pone petis a me rẽ quã tibi dic3 tuã. Ego negaui lata sñia ꝓ te: volo excipe de expẽ. quas bõa fide feci in te. credo q possum: qꝛ ante nõ potui cõmode excipere. ꝛ idem in cõsimilibus exẽplis. et ad hoc faciunt. ff. de rescinden. vendi. l. fundus. de iure iu. l. si duo. §. si q̃s iurauerit. cum. §. seq. ꝛ ideo cõdemnatus in act. hypo. offert debitũ. ꝛ in actione noxali dat ꝓ noxa. et cõdemnatus compẽsat

12 Jtẽ cõdẽnatus petitꝰ cessionẽ. ¶ † Jtez heres cõdemnatus ad soluẽdum legatuz excipit de beneficio inuẽtarij. vide s̃. de hered. quali. ꝛ diffe. §. extra[illegible] hoc indubitate vbi condẽnatus [illegible] iustã causam litigãdi: qꝛ [illegible] ꝑdecessoris cõueniebat: vel al's [illegible] iustã causam: qđ tamẽ videtur etiã non haberet ꝓ rationẽ quã dixi in c[illegible] tamen quo malafides ipm nõ excluderet ab excipiendo que excludit q̃n[illegible] quãdo fecit expẽ. malafide in alien[illegible]. ¶ Crederem tñ q vbi ante sñiam [illegible] exceptiões possunt opponi: qꝛ for[illegible] negabat cõtractꝰ vel causa ex qua [illegible] bat q debuerit opponi ante. [illegible] casu est tutius opponere ante sñia3 [illegible] tem conditional'r sic. dico q nõ [illegible] ius: ꝛ sic ius haberes cõpẽso vel habe[illegible] retẽtionẽ. ꝛ facit. s̃. đ act. §. in be[illegible] compensatio fuit apposita ante sñia[illegible] Sed cõtra hoc videt facere. ff. [illegible] l. ex parte. in princ. vbi supponit q [illegible] excipit post sñiam sed agit ꝓ expẽ[illegible] s3 intellige qđ agi potest [illegible] tradidit: qꝛ si nõ tradidisset [illegible] ptio multofortius ; q̃ actio: qꝛ [illegible] mus ꝛc. vt regula iuris inuitꝰ [illegible] autẽ cõstat: qꝛ exceptiones ꝑiudici[illegible] quãdoq3 ꝓponuntur si redd[illegible] nullũ: vt si opponat qđ est seruꝰ [illegible] nachus vel ante lit. cõtest. C. de or[illegible] di. l. j. ꝛ. ij. ꝛ exceptiões ordinis an[illegible] cõtest. ff. de adul. l. si maritus. §. [illegible] ptiones. an autẽ premissa obtine[illegible] causis criminalibꝰ. vide ibi. ¶ † [illegible] 13 si excipiat q debitũ qđ pure [illegible] conditionale. Uidet q sit dilatoria nõ perimit: s3 differt in euentum [illegible] tionis. Spe. tenet contra: qꝛ cum [illegible] biũ an perimere possit. debet [illegible] peremp. iudicari. nã potest esse [illegible] si conditio non impleatur. arg. ff. [illegible] di. indebi. l. sufficit. sicut notat in [illegible] eo. titu. §. j. ver. est quoq3. ꝛ alia [illegible] lis. Et potest distingui an esset [illegible] tiua vel casualis. Jn dubio tamen [illegible] sulerem eam proponi ante lit. c[illegible] ¶ Jtem no. qđ Jnno. dicit q perem[illegible] a potest opponi ante lit. contesta. ꝛ [illegible] ri si reus velit. vt notat in dicto. c[illegible]

storalis.p quo facit.C.sentē.rescin.nō
pos.peremptorias.ibi cum dicit initio.
sed obstat.c.excep.ex de lit.contesta.li.
vj. ¶ Item q vbi est exceptio perem.r
declinatoria opponitur post lit.cōtest.
ex de foro cō. Spe.c.ex parte.et no.Inno.
in.d.c.pastoralis.si tamen opposita se=
mel fuit ad vnū finez r repulsa:nō pōt
opponi secūdo ad alium.vide p Inno.
ex de iura.calum.c.cū dilectus.&.item
si pponit.r hoc si fuit repulsa:qr nō p
bata: alr secus.ff.de compen.l.quo in
diem.§.j.

1 ☞ Couētus in iudicio si repellat acto
rē exceptione tpali:an nihilominus fiat
condēnatio exnūc vt soluat post diez r
inducias duplicatas.

2 Exceptio dilatoria non fuit opposita:
testes tamē pducti super debito depo
nunt de longiori die:an fiet condemna
tio de presenti.

3 Tempus duplicatū qd datur reo cōuē=
to ante diē qd est illud qd duplicatur.

4 Iudex an debeat triplicare tempus p
bata dilatione r condēnare in expēsis.

Temporales. ¶ † Is.§.
fuit lectus
p maiori parte.s.de act.§.si qs agens.
Sed qr ibi remisi:hic queramus aliqua.
pone egi ɔtra te.repellis me exceptiōe
temporali:queritur vtrū fiat nihilomi=
nus exnūc cōdemnatio vt soluas post
diē r post duplicatas inducias.Inno.
r doct iuris canonici dicunt q sic ex de
plus peti.c.j.p.l.in.l.aquilia.si deletū.
ff.ad le.aquil.de iudi.l.de qua re.fami.
her.ci.l.r post.Sz huic opi.refragat lra
manifeste in duobus locis ibi nec eo iu=
dicio rc.et ibi.et post eas finitas rc.vbi
supponit manifeste q post finitas in=
ducias agit prima actione.nec ob.l.in
l.nec.l.quedam.qr agit actio.iam cōpe
tente r dāno iam dato.vnde non mirū
si exnūc fit cōdemnatio:qr ibi erat obli
gatio de presenti:hic non.r tamen vbi
peteretur plus loco vel re dicerem con
trarium:quia tunc fieret condemnatio
in eo de quo cōstaret:r maxime in quā
titatibus.ff.de eo qd certo loco.l.qd si
ephesi.§.j.ad velleia.l.vir vxo.§.fiñ.vi
de de condi.furtiua.l.si seruus.§.bone.

sed in eo qui petit plus causa nō videt
idem:immo videtur reum absoluendū
ab instantia:quia aliud petit.s.de act.
.§.huic autem.ff.de verbo.obligatio.l.
inter stipulantem.§.si stipulāte.r satis
innuitur.extra de plus peti.ca.primo.

2 ¶ † Item queritur quid si exceptio non
fuit opposita testes tamen producti su
per debito deponunt de eo vel forte in
litera contractus continetur dies.nun
quid fiet cōdemnatio de presenti.Inn.
et Hostieñ.tangunt hoc extra eo.c.pa=
storalis.r tenent q sic qd satis videtur
pcedere quādo pbatur per instrumen
tum:sed quādo p testes posset hesitari
qr testes deponūt super quo nō fuerūt
pducti:r ita eorū depositio nulla quo
ad hoc:sed ipsi respōdent q hoc cōtin=
git principale negotium r valet eoruz
3 depositio. ¶ † Item queritur q tēpus
duplicatur.vtrum illud qd restabat de
dilatiōe vel tota dilatio que fuit ab ini
tio data.Uidetur q illud qd supererat
tātum.ff.de pe.l.damnum.§.quisquis.
sed is tex.facit ad contrarium nisi ipm
intelligas quod ab initio dilatiōis pe=
tierit qd est diuinare.vnde potest dici
q tota dilatio duplicetur.r ita contin=
get q hec duplicatio valebit triplica=
tionem si in fine dilatiōis actor petat.
¶ Sed quid in dilatione data a lege:
quia hic loquitur de dilatione data ab
homine vel natura rei. Doctores iu=
ris canonici.dicunt idez in dicto.c.j.de
4 plus peti. ¶ † Item queritur nunquid
iudex debeat triplicare tempus proba
ta dilatione et condemnare in expēsis.
Item doctores dicunt q sic. Sed quid
si nō ɔdēnauerit nec duplicauerit. Cre
do q cum hoc sit beneficiuz iuris quod
competit et potest excipi dato q iudex
non fecerit mentionem.de hoc.C.de iu
di.l.sancimus.extra de dolo r contu.c.
actor.lib.vi.etenim tale tempus datur
a lege.ff.de re iudica.l.iiij.§.si quis con
demnatus.sine his r sine illis que scri=
psi.s.de actio.§ si quis agens.nō intel=
liges hunc.§.coniunge totum.

1 ☞ Exceptiones pcuratorie:id est cō
tra personam pcuratoris quales sunt
r qualiter proponantur.

2 Mulier pro parentibus agere potest: an autem ꝓ liberis.
3 Milites nostri temporis an possint esse ꝓcuratores in iudicio.
4 Procurator an ⁊ qñ repellit ab officio ꝓcurationis ꝓpter infamiam.

1 **Preterea.** ¶†Sup text.quales sunt ꝓcuratorie exceptiones:tales sunt.tu nõ põt eẽ ꝓcurator ex tali causa:vel qꝛ nõ doces de mãdato.ff.de dã.infec.l.inter quos. §.pe.ff.mã.l.fideiussor.§.quedam. sed si dicatur tu nõ es nec fuisti procur.illa non est proprie procuratoria d qua hic loquitur: immo illa qñcũqꝫ opponitur. vt.§.dictũ est.vide extra de procur.c.in
2 nostra.in fi.per Inno. ¶†In glos.que pro alio.in fine.vel pro liberis suis si sint maiores ⁊ agere non possunt:sed si sint minores non: sꝫ petatis tutorẽ vel curatorẽ:⁊ hoc nisi ipa eẽt tutrix:vł nisi ꝓsequeret cãꝫ appellatiõis vel libertatis parẽtũ vel ꝓpinquoꝝ.C.d ꝓcura.l. alienaui.⁊ dicta.l.feminis.ff. de libera.
3 cau.l.j.in fi.cum.l.seq.¶†In gloss.j.hic sic.in fi.an autẽ hec obtinet in militibꝰ nostri tẽporis.Specu.dicit ꝙ nõ.titu.d procura.§.ratione autem sui.ver.item quod est miles. Sed potest dici contra saltem si sint in procinctu.vide.§.de testamẽ.mili.in rubrica.⁊ idem in militibus celestis militie.vt nota.C.de procura.l.militem.⁊ patet in auc. de san. episco.§.alium.sed de iure canoni.videtur ꝙ clericus simplex nõ possit esse ꝓcurator generalis laicorum:sed ad vnã causam sit promptus non nisi in causis spiritualibꝰ vel nisi pro miserabilibus vel coniunctis vel pro ecclesia:⁊ sic itellige qđ Innocen.no.de obli.ad ratioci. c.j.de postu.c.j.in Specu.de procura.§. ratione autem sui.ver.iteꝫ quid est episcopꝰ.in summa Hostien.§.si quis possit dari.religiosi non possunt esse procurato.de iure ciuili:sed de iure canonico [illegible] ꝓ suis monasterijs.cũ licẽtia abbatꝫ [illegible] sit vtilitas monasterij viđ extra đ senten.⁊ re iudica.c.cum.i.⁊.a.de ꝓcurato.
4 c.penulti.in clemẽ.¶†In glo.sꝫ cõtra. in fi.Hec videtur veritas.⁊ est rõ:quia infamia nõ debet releuare ab onere.C. de infa.l.j. procurationis autem offi[cium] est vile ⁊ onerosum.C.de accusa.l.si q[uis] procutatorem.sed aduocati officiuꝫ e[st] laudabile.C.de aduoca.di.iudi.[l.]lauda bile.⁊ hanc opi[nionem] videtur te[nere] [illegible] gloss.decretorum [ii]ij.q.vij.c.j.in p[rin]solutione quod directe obstat hu[ic]. Bernar.dicit indistincte ꝙ procura[tor] infamis non debet admitti.extra de [iu]di.c.cum deputati.Specula. distingu[it] de infamia vtruꝫ sit magna vel parua. vt in tit.de procura.c.ratione auteꝫ su[i]. versi.item quid est infamis.Tu potes facere de toto vnum brodiuꝫ:quia aut cõstituitur a persona ecclesiastica:⁊ tunc non admittitur persona infamis:quia episcopi ⁊ sacerdotes debẽt habere homines bone fame ⁊ bone opinionis.v[ij]. q.iij.quia episcopus.aut a laicis secula ribus:⁊ tũc aut est notorie vilis ⁊ infamis ⁊ maiori infamia:⁊ tunc credere[m] etiam non admitti:quia cessat ratio h[u]ius.§.nedum de his ⁊c.cum in notorio non sit opus cognitione.si non sit notorium tene hunc.§.quidaꝫ consueuerunt dicere ꝙ omnis procurator est infamis ⁊ vilis per dictam.l.si quis procuratorem.⁊ sic dicit ibi And.Alij dicunt [illegible] verum in procura.vilium personarum sed magnorum non:et sic non appa[ret] in curia francie in qua procurator re[gis] est vnus magnus magister:⁊ ita res[pu]gnũt.d.l.si quis procurator.Et ego [di]co tibi quod se non intelligunt vel [se] destruũt:quia in.d.l.procur.fuit co[nsti]tutus ab existẽte in dignitate quod [ap]paret:quia constituens priuatur di[gni]tate:ergo eam habebat.quare dic[o] [illegible] recipere procurationis officium [infa]mia est ⁊ vile homini existenti in d[igni]tate sicut curiali.Sed alij pauper[es] ⁊ ideo docto. et licentiati videntur [in] fames q̃ onus procurationis incip[iunt].

¶De replicatiõibus. Rubri[ca]

¶In alijs voluminibus non reper[itur] hec rubrica per se:sꝫ hic fit ꝓpter [illegible] nes vt frequenter dixi ĩ hoc volum[ine] §.de le.§.sed non vsqꝫ ⁊c.

1 ☞ Iudex debet remedium appone[re] quando aduocati volunt exceptiones replicationes ⁊c.producere in infini[tum]

2 Intẽtio actoris q̃n est de se isufficiẽs nõ a
ptadiuuari replicatiõe. exẽplũ ponit.
3 Replicatio datur vbi equius est dari re
plica... q̃ exceptionez sustinere.

Interdũ[a] ¶ † Textus supponit q possit duplicari triplicari ꝛ q̃druplicari in infinitum. ꝛ sic malitiosi aduocati poterũt facere causam immortalẽ: sed ad hoc est remediandũ per iudicẽ vt dixi in simili. §. ti. j. quando opponit̃ nullitas sententie in curia francie non excedunt duplicationem et bene. ¶ In summa no. q replicatio debet esse talis nature q excludat exceptionem ꝛ directe concludat ad eam repellendaz: al's non est admittenda. Si enim agam cõtra te: ꝛ tu repellas me exceptiõe pacti vel solutionis: ꝛ ego dicam q tu est periurus. talis replicatio non admittitur. ex. e. c. dilecti. ¶ † Item caue q vbi intẽtio actoris est de se insufficiens nõ põt fortificari per replicationẽ. Uerbi grã. peto a te. x. ex causa mutui tibi facti a sempronio tu dicis q non possum agere cum ad me non ptineat. volo replicare q immo ptinet quia sum heres semproniȷ. credo q non possum: quia intentio mea deficiebat et super ea est mihi ius faciendum. verum est quod in mea petitione possum emendare: sed nõ in via replicationis. vide. §. de actioni. §. siminus. quia in replicatione nihil potest cadere nisi repulsio exceptionis ex iure sibi cõpetenti ꝛ q̃sito añ ꝓpositio... exceptiõis vt hic pz. vñ actio q̃ nõ cõpetit nõ viuificatur per replicationem. vide. C. de pac. l. cuz proponas. de trãsactio. l. actione. ff. de pact. l. si vnus. §. si pactus. ¶ † Itez dic q replicatio datur vbi equius est dare replicationez q̃ sustinere exceptionem: alias si non esset equum non datur. vnde aduersus exceptionem doli non datur doli replicatio. vt dicto. c. dilecti. vide in glos. ff. de except. do. l. apud celsum. §. marcellus. Nec pretereo quod sicut actio debet aperte proponi: ita exceptio ꝛ replicatio. sed forte non est necessaria cõclusio: sz adminus debet dici q agitur male. sed non oportet necessario concludi ad absolutionez: quia illud pertinet ad officiũ iudicis. ff. ne quid in flu. pu. l. j. §. sunt qui putãt. de flumi. l. j. §. labeo. iuncto. §. de perpe. ꝛ tẽpo. §. fi.

¶ Interdum. Diuide hunc tit. ſm are. Et sũma sic hoc pncipiũ. Replicatio exceptionẽ tollit que ad tollẽdũ eã nitit̃ eq̃tate q̃ replicatio ad adiuuãdã intentionẽ actoris ꝯpetit ꝛ ecõtra replicationẽ duplicatio ẽ inducta ad submouẽdum eãdẽq̃ pria facie equa vr̃. Contra quẽ duplicationem. actori dat̃ triplicatio. h. d. vide ħ Angel. qui hoc principiũ tractat p. vj. colũ. multa ponẽs ad hãc materiam spectãtia.

1 ¶ Fideiussor dicit̃ qui pro alio fidez astrinxit.
2 Exceptio que alias non daretur fideiussori dat̃ ei quando vt defensor conuenitur.
3 Exceptio personalis extenditur ad fideiussorez in obligationibus faciendi.

Exceptiões[b]

1 ¶ † In glos. appellatione ibi. qui pro alio fidez astrinxit. vide in auť. de fideius. §. j. et. §. de fideius. in rubrica. ¶ In eadem glos. ibi cuz allegat l. exceptiones[c]. in fi. illa est directe contra. Sed dic vt. C. de fideiusso. mino. l. j. §. j. an actori detur

b ¶ Exceptiões. Exceptio cõpetẽs si est in rẽ ꝓderit ꝛ eiꝰ fideiussori propter actionẽ mãdati q̃ reus sibi tenet̃ exceptio vero personalis vt cessiõis bonoꝝ vel silẽs ad fideiussorẽ nullatenus se extendũt. h. d.

¶ L. exceptiões. No. hic Ange. post glo. q restitutio minoris nõ ꝓdest eiꝰ fideiussori q̃uis etiã fctã restõne mior liberaret̃ pacto de nõ petẽdo: qꝛ tale pactũ nõ ꝓdest ẽt fideiussori. l. ij. C. de fideius. mi. qđ tñ dicit eẽ itelligẽdũ hoc vltimũ verũ eẽ si spãliter hoc pacto dictũ sit q minori tm̃ ꝓsit al's simpl'r pactũ factuz minori đ nõ petẽdo ꝓdesset ẽt fideiussori minoris: lz sola resti. i itegrũ nõ ꝓdesset. l. stichũ aut pãphilũ. §. nãlis de so. ꝛ p. l. iusiurandũ. §. q̃ legatoꝝ. ff. de accepti.

a ¶ De interdictis. glos. continuat rubricam.

b ¶ Melius. Idē hic tz Ange. cum Jo. fabri.

c ¶ Seqt. diuide hūc titulū hic ſm Are. et summa ſic hoc princi. Interdicta oli nil aliō erant niſi certe cōceptiōes vbo rū plate a ptore iterdictū inter ponēte cuz inter duos de poſſeſſione agebat. h.d. kz are.

regreſſus contra alium vel nō. vide. ff. ō pcura.
2 l. minor. ¶ † In. e. gl. ibi ff. ſolu. matrimo. l. alia. nota hanc gl. que eſt veriſſima ꝛ notabilis non tamen obtinet niſi quādo reus ꝯuenitur: alias non poteſt fideiuſſor ei⁹ defenſionē recipere. q̄d ergo econtra ſi principalis debitor qui hz exceptionē perſonalem recipiat defenſionē fideiuſſoris ꝯuēti. Nūq̄d ex pſona ſua poterit eū defendere virtute ſui pſonalis priuilegij. Dicas ꝙ ſic ſi ſua interſit. vide. ff. de iure natu. ver. quodcunqꝫ. vnde maritus et donator non poſſunt fideiuſ. defendere: quia ſi fideiuſſor ſolueret haberet regreſſum cōtra eos ꝛ idem de ſocio. nam fideiuſſor agit actiōe mādati contra quē nō ſunt priuilegiati nec contra ipſum fideiuſſorem: ſec⁹ in reo principali qui ceſſit bonis: qꝛ poteſt excipere contra fideiuſſorez ſuum ſicut contra alios cum ſit creditor: ꝛ ideo nil videtur ſua intereſſe vnde q̄uis gl. cumulet omnes q̄ poſſunt deducere quantū facere poſſunt: non tamen eſt idez iudiciū de omnib⁹ quo ad hoc: ꝛ ē vnum mirabile ꝙ reus principalis defendendo fideiuſ. poſſit vti ex perſona ſui exceptione que non cōpetit fideiuſſori. Et videt contra. l. venditor. ff. de iudi. ꝛ contra regulam communem: quia ex pſona defenſoris non fieret deterior cōditio actoris. ſz tamē certuz eſt hoc caſu ſic eſſe. ff. man. l. idem. §. generaliter. pſonalem tamē exceptionem cōpetētem fideiuſ. nō poteſt reus principalis opponere. vide e. ... fideiuſ. §. quedam. vnde poſſet dici ꝙ dicta. l. venditor. loquitur quo ad dilatoriam fori. ꝛ forte ſecus in alijs exceptionibus dilatorijs vel peremptorijs competentibus ſibi ex perſona ſua per pdicta. ¶ In ea. gl. i fi. de hac materia vide. C. de non nume. pecu. l. tam mandatori.
3 ¶ † Item dic quod exceptio perſonalis extenditur ad fideiuſſorem i obligationibus faciendis directe: vt ſ. ... in. d. §. quocūqꝫ. ꝛ hoc dicit Jaco. de ra. qui etiam dicit ꝙ que dicta ſunt procedunt in exceptionibus que competunt poſt fideiuſſionem que ante n... petunt fideiuſſori: niſi erronee promiſſet. ff. de fideiuſ. l. ſi quis poſtea.

a ¶ De interdictis[a]. Rub.

¶ In fi. glo. rubrice. p hoc videt ꝙ m...
b lius[b] fuiſſet is titulus ſituatus ante de exceptionib⁹. ꝛ ſic ſituatur in. ff. ... ſed nō ſit tibi bis in ordine.

1 ☞ Interdictū an formet tm̄ iter duos vel vnum vel plures.
2 Interdicta omnia ſūt vniformiter pretoria: ſed non oēs actiones.
3 Actor poteſt hodie agere interdicto ... actiōe in factū loco interdicti.
4 Sententia lata ſuper proprietate an ſtet in poſſeſſione.
5 Interdictum poſſeſſorium an detur ... preſtationibus vel reddibitus.

c SEquitur[c]. bñ.
1 ... tur. ¶ † In glo. j. dicentur ... cū allegat. §. de his. ... eſt vera ſm Jac. de ra. ... reperiuntur interdicta que formantur in perſona vnius vt vtrobi. ꝛ ne q̄d in loco publico. ff. vtrobi. l. j. ſm ... Credo ꝙ dicat ſatis verum. nam ... dictum quandoqꝫ formatur ꝛ datur generaliter ſicut actio. ff. ne vis fi. ei ... poſ. l. j.
2 ¶ † In ea. gloſ. ibi per totum ... brum. vult dicere glo. ꝙ omnia interdicta ſunt vniformiter pretoria ſed ... omnes actiones: alias male conclu...

ret:quia multe sunt actiones que for= 1
mātur a p̄torib⁹.vt vi dixi i ti.de actio.
s3 hic nō potest dici recte differentia p̄=
sertim realis.vnde sm Jaco.nulla fuit
differentia realis:s3 mod⁹ loquēdi fuit 2
alius i interdictis.ꝛ aliud in actionib⁹.
Melius videtur ꝙ pretores nullam a=
ctionem dederunt quando introduxe= c
runt interdicta ꝛ voluerunt dicta inter
dicta obtinere locum actionis dūtamē 1
solenniter impetrarentur ꝛ certo ordi=
ne.Sz post iuriscōsulti itroduxerūt da=
ri actio.ꝛ agi sine solēnitate.vt.j.§.fi.ex
3 quo patet lōga differētia.¶†In eadē
a glo.in fi.immo est[a] valde aliud ꝛ pro=
posito vno non proponitur aliud:ꝛ ho
die potest agi interdicto vel act.in fa=
ctū ad electionem actoris.ff.ne vis fiat
ei qui in possessionē missus est.l.si quis
missus.§.cu3 pretor.vti posside.l.j.§.re
stituende.ꝛ nota.de vi ꝛ vi arma.l.j.§.
fina.glos.tamen notauit idem quod hic
ff.eo.in rubrica in secunda glo.Dyn.ta
4 men eam reprehendit ibidem.¶†In
glo.hoc ideo dicit cum allegat.§.que=
dam.et in quo contineat causam pro=
prietatis dicit ibi.quia quo ad proba=
tionem et effectum victorie vt ibi nota
tur an autem sententia lata super pro=
prietate obstet in possessione.vide ibi p
Dy.et plenius.C.eo.l.incerti.in breuia
rio.extra de causa possessio.c.cum di=
5 lectus.per doctores.¶†In glo.vt cum
b contenditur in fi.[b]ite3 datur etiā alia.
vt.ff.vnde vi.l.iij.§.vnde vi.et no.ff.vti
posside.l.j.de hoc videbis magis in in=
ferioribus.Jaco.dicit hic ꝙ nullū pos=
sessorium datur pro prestationibus seu
redditibus q̄ sunt iura personalia que
impropriissime dicuntur possideri.vt
nota.ff.de petitio.hered.l.regulariter. 2
hoc potest esse verum de iure ciuili:sed
de iure canonico est contrarium vide
extra de elec.c.querelam.quandoq3 di=
xit quod pro redditibus qui prestantur
ratione certe rei immobilis possit agi
possessorio:pro alijs non.vt scripsi.S.de
actio.§.preiudiciales:consuetudo om=
nium curiarum spiritualium ꝛ tempo=
ralium tenet capitulo querelam.indi=
stincte.

¶ Missus in possessione per pretorez licet nō possideat tamen pretor eum tuetur.

Cōsuetudo frācie ꝙ heres sit saisit⁹ qualiter excusari potest per iura.

Summa[c]

¶†In gl.si quis missus in fi.istud exemplu3 nō est de possidente:sed de misso in possessionem qui non possidet.ff.de acquiren.pos.l.si quis ante.verum est tamen in se:quia nedum possidentem pretor tuetur: immo etiam missum.vt dicto titu.ne vis fiat ei. secundum Jaco.de ra. Et caue ne textus decipiat cum dicit sine vitio.supponit eni3 quod si vitiose possideret ꝙ non daretur interdictū et tamen est contrariū. ff.vti possi.l.iusta.de vi ꝛ vi arma.l.iij.§.cu3 igitur.sed pro tanto loquitur:quia possidenti sine vitio vim fieri prohibet indistincte si vitiose sunt plures distinctiōes an in continēti vel ex interuallo in vnde vi ꝛ in vti possidetis:an possideat vi clam vel precario:ꝛ an ab aduersario vel ab alio.vt.j.videbis ¶In glos.non rerum. in fine.hec est vera.na3 licet vera possessio non trāsferatur ad heredē: fingitur tamen transferri.presertim decreta bono.pos.ꝛ hoc attento dicitur restitutorium. attenta tamen veritate est adipiscende:et per hoc potest excusari sty=

a ¶Immo est.Idez t3 hic Ange. cum Joan. fab.

b ¶In fin. Vide h ange.sup fin. istius glos. in.ij.col.in me.§.i glo. q̄si possessione.

c ¶Summa. Clar⁹ est iste.§.

a ¶ In fin. no. ħ An. si militudinē esse iter interdictū q̄rum bonoruꝫ et petitionē hereditatis: qꝛ ambo dicū tur remedia vniuersalia ꝛ apta nata sunt ad vniuersitatē cōpetere. lꝫ aliq̄n ꝯpetant ad vnā reꝫ tm̄. Sed tm̄ in aliq̄bus differūt. vt per glos. in rubri. C. q̄. bo.

ius curie francie: vbi heredes se dicunt saisitos ꝛ turbati in possessione ꝛ cōcludūt, in casu nouitatis: q̄uis non fuerint adepti realiter possessionem. In glo. per interdictum. in fi. Jaco. dicit ꝙ immo directuꝫ. ff. de vi et vi arma. l. j. §. deijcit quod potest esse verum
3 si intentet̄ ꝓ re in qua est vsusfru. sed si ꝓ iure vsusfru videtur glo. vera. ff. de serui. l. quoties. ꝛ. j. videbis.

1 Hereditatis petitio licet detur ad vnam rē oportet tamen ꝙ sit heres cui competat nō legatarius.

2 Interdictū vel hereditatis petitio an detur ꝯ eum qui possidet ꝓ herede.

3 Adeptus si quis sit possessionem ꝛ eā amiserit pōt agere rei vēdicatione vel interdicto vñ vi: vel alijs remedijs que dantur expulsis.

Sequēs di

uisio. ¶ † Hec ē subdiui
1 sio. hic enim non solum distinguit in interdicta que ad rem familiarem pertinēt. ff. e. l. j. §. hic autē interdicta. ¶ In glo.
a innuitur hic in fi.[a] ꝛ patet. ff. de fur. l. hoc ãpli⁹ oportet tñ ꝙ sit heres: et, in dicta quota vel tali modo qđ non habeatur pro legato. C. de here. instituen. l. quoties.
2 ¶ † In glo. hec orō ibi ꝑ totū. imo ibi q̄nq3 ꝓ falso q̄nq3 est iust⁹ error. ff. de vsuca. l. celsus. ꝛ. l. nō solum. §. quod vulgo. sꝫ

tunc habet̄ pro vo. nūquid ergo interdictum vel petitio hereditatis duretur contra talem. glo. videtur sentire ꝙ sic. C. in quibus cau. ces. longo. tempo. prescri. l. hereditatem. sed minori tempore tollitur. et idē sentit hic Jac. qui impo[illegible] nit illi glo. qđ dicebat cōtrarium. ¶ In glo. vnde in fi. ꝛ quales debeāt fieri interrogationes anteq3 agatur hoc interdicto vel petitio. heredi. dic ibi. C. de[illegible]
3 ti. here. l. cogi. ¶ † In glo. sed aget. in[illegible] vel interdicto vñ vi. vel alijs remedijs que dantur expulsis. j. eo. §. recupera[illegible] de. ꝛ hoc si possessionem fuit nactus pa[illegible] cificam: al's si condemnatā vel al's minus legitime: ita ꝙ potuit expelli: videtur secus. ff. de acqui. pos. l. nō videtur. ¶ Sed potest queri nūquid electus in dignitate possit intētare hoc interdictum saitē vtile. Sed videtur tenere sic in, ti. de causa posses. ꝛ propri. in p[illegible] vnde potest dicere cum tale beneficium fuerit collatū mihi canonice: vl' ego fuerim in tali dignitate electus ꝛ cōfirmatus: ꝛ tu absq3 titulo legitimo ipsuꝫ v[illegible] eam detineas occupatam. peto me admitti ad possessionem eiusdem ꝛ admi[illegible] tendum te mihi condemnari. Et nota ꝙ hoc interdictum videt̄ continere c[illegible] sam proprietatis: qꝛ oportet quod i[illegible] qui agit hoc interdicto probet se here[illegible] dem sicut si ageret peti. heredi. et i[illegible] te de hoc vult loqui. §. quedam. ff. e. l[illegible] cum dicit ꝛ non sit mirū ꝛc. ꝛ ex hoc i[illegible] fertur ꝙ sentētia lata in hoc interdi[illegible] obstat exceptio rei iudi. in petitio. he[illegible] di. ꝛ ꝙ non possunt simul cumulari. [illegible] ob. C. e. l. fi. immo facit pro.

Interdictū.

¶ Js. §. [illegible] lectus. [illegible] actio. §. itē seruiana. vide ibi. sꝫ de [illegible] miror quomodo imperator trāsiuit ꝙ nō faceret mētionē de interdicto [illegible] rum legatorū qđ est adipiscende [illegible] ne iuuenes oneraret.

1 Interdictū vti possidetis cui cō[illegible] tat: et dicitur cōpetere possidenti.

2 Quid si non possidet: sed detinet.

3 Quid si possessio fuerit sequestrata.

4 Remediū qđ cōpetat illis qui detinē[illegible]

5 Interdictum an detur illi qui de[illegible] vel d[illegible]

vel clam omnino possidere.

6 Quid si ego possideo ciuiliter reus naturaliter reuera vi vel clam, a me: nõ tñ credebat q a me. an mihi cõpetat interdictum retinende possessionis.

7 Quid si materia contineat causam vel modũ cõcedens tñ exprimit q sub tali conditione an erit conditio vel modus vel causa.

8 Judex si posuit aliquã rez penes se sibi subiectam ratione iustitie si per aliquẽ turbatur an possit agere interdicto retinende.

9 Successor in dignitate an possit agere interdicto vti possidetis. quis non fuerit adeptus possessionẽ rei de qua agit.

10 Possessio prebende vel dignitatis qualiter acquiratur.

11 Interdictum retinẽde possessionis cõtra quem detur.

12 Quid si possidẽs sit actor. exẽplũ ponit.

13 Reus in causa possessoria vti possidetis an possit excipere et nihilominus cõcludere q actor faciat sibi restitutionem.

14 Interdictũ vti possidetis ad qd detur et que veniant in eo.

15 Interdictũ retinẽde an detur p quasi possessione iurium.

16 Libellus qualiter formatur in interdicto vti possidetis.

17 Quid si qs inhibet debitoribus redditũum ne soluãt vel ne subiecti obediãt an ex tali turbatione cõpetat interdictũ vti possidetis.

18 Inhibere fecit aliquis per iudicez sine cause cognitione ne deueriũ cõsuetum mihi soluatur: vel facit ponit ad manũ iustitie iura mea quorũ possessione habebam: an videatur vis fieri.

19 Cessatio soluẽdi redditus annuos an causet turbatiuam vel expulsiuam.
Adde ad idem nume. 20. vbi cõcludit.

21 Actor quid debet probare in iterdicto vti possidetis.
Adde ad idem nu. 22.

23 Possessio iuriuz an retineatur animo.

24 Turbatio presens an debeat probari in interdicto vti possidetis: sicut possessio presens.

25 Interdicto vti possidetis agens an debeat probare q non possidet vi clã vel precario.

26 Interdictũ vti possidetis facit p illo qui possidet de facto vlti. anno.

27 Testis vnus si deponat de vno actu possessiõis. Alius de alio vl' de alia die qua vidit actorẽ vti: an faciat fidem.

28 Sẽtẽtia qualiter debet formari in iterdicto vti possidetis.

29 Quid si alter pbet titulum vel proprietatẽ ad confirmationẽ sui possessoriĩ: alter non: quis erit potior.
Adde ad idẽ nume. 30.

31 Sententie effect⁹ in interdicto vti possidetis qualis sit.

32 An aũt heres victi virtute talis sentẽtie cõpescatur a turbando.

33 Sententia lata in interdicto vti possidetis an obstet exceptio in interdicto vnde vi.

34 Probatio si non sit liqda vel manifesta in interdicto vti possidetis qd debet iudex facere.

35 Reus in causa iterdicti vti possidetis si sit cõtumax nec vult cõparere, quid faciat iudex.

Retinẽde [a].

1 ¶ † In glo. ob hoc. in fine. ff. vti pos. l. iiij. §. fin. de vi et vi arma. l. interdicto. hec materia est tota practica: maxie in curia frãcie: vbi quasi omnes cause sũt in casu nouitatis quod est fere vti possidetis: pp̃ter quod omisso ordine glos. placet aliqua pro euidẽtia materie in hoc §. tangere. Et primo cui compe

a ¶ Retinẽde. Sũmariũ hui⁹ §. planũ est p ipz tex. qui nulli⁹ ẽ difficultatis. itez in hoc §. do. Joã. fab. latius scribit q̃ ceteri doct. et iõ nihil noui põt h ad di qd ipse nõ dixerit vsq ad §. recuperande. materiã aũt huius interdicti tractat Ange. I. de actio. §. q̃drupli. Itẽ per bart. in l. si duo. ff. vti possidetis. item p Sali. in l. vnica. C. vti pos.

tit hoc interdictum. Se
cundo contra quē. Ter
tio ad quid. Quarto de
modo agendi. Quinto
de modo probandi. Se
xto de modo pronuntiā
di. Septimo de effectu.
Et breuiter transeo po
nenduȝ cōclusiones de
singulis ne onerem iu=
uenes lectores et audi
tores. ¶ Ad primum. vi
delicet cui detur: prom
ptum est respondere ꝙ
possidenti. ff. vti posside
tis. l. prima. §. hoc inter
dictum. et hoc siue pos=
sideat ciuiliter tantum
siue naturaliter tantuȝ
vt ptȝ. C. eo. l. j. ꝛ in exē=
plis que ibi ponuntur.
ff. eodē. l. si duo. in prin.
in interdicto vnde vi. in
quo sufficit altera pos=
sessio. ff. de vi ꝛ vi arma.
2 l. j. §. deijcitur. ¶ † Quid
si non possidet: sed deti
net. Uidetur ꝙ non dex.
vt dicto. §. deijcitur. in fi
ne. ibi. non tamen si co=
lonus ꝛc. ff. eodem tit. l.
si duo. §. creditores. sed
glo. videtur tenere con
tra in interdicto vñ vi.
ff. de vi ꝛ vi arma. l. fulci
nius. quod non dax nisi
illi qui possidebat tem=
poreꝫ quo fuit deiectus.
vt eadem. l. j. §. interdi=
ctum. sicut nec istud nisi
possidenti de presenti. ꝟ.
versi. hodie igitur. sicut
illud datur detinenti. vi
detur ꝙ ꝛ hoc cum vtrū
ꝙ possessioneȝ requirat
suo tēpore. et facit. ff. de
vi ꝛ vi arma. l. j. §. quod
autem ait. Itē facit ex=
tra de dona. et cōtuma.
contingit. vbi Inno. vi=
dex hoc tenere. Pro quo

a ¶ Executores. Ideȝ dicit h̄ angel. ꝑpe fi. ij. col. ℣. ex q̄bus isert Jo. fab.

facit q2 iura plus debent sustinere de=
tinenti legitime ꝙ̄ violento. ff. quod vi
aut clā. l. si seruus. sed violento dax hoc
interdictum contra illos a quibus non
possidet. vt. ff. e. l. j. §. fina. ergo detinē
ti. et pro hoc quia interdictum de vltí
ma atꝗ priuatio habet similitudinem
cum isto. et est retinēde. ꝛ hoc notatur
et patet in materia sua: sed constat ꝙ
illud datur detinenti ꝛ possidēti nomi=
ne alteri⁹: ergo ꝛ istud. ff. de itinere actu
ꝗ priuato. l. j. §. si tibi. cum. §. sequenti.
¶ Item pro hoc. C. de preto. pig. l. fina.
Super hoc videtur dicendum ꝙ nō da
tur detinenti. et hec gl. notatur in dicta
l. j. §. quoties. ff. de itinere actuꝗ priua
to. In glo. quod ita verum est. ꝛ probat
per dictum. §. deijcitur. ꝛ. §. creditores. ꝛ
de tali detinente potest intelligi quod
notat Innocen. extra de prescriptio.
c. veniens. in fine magne glos. vbi dicit
ꝙ qui corporalem possessionem habet 5
non potest agere contra iuste possiden=
tem: nec contra alium. Sed quid si fue=
3 rit possessio sequestrata. † Uidex ꝙ neu
ter agere possit cū neuter possideat: sed
dic contra vt scripsi. C. de prohi. se. l. j.
iunge quod dicam. ꝟ. in vltimo mēbro
videlicet de effectu sententie: quia per
sequestre videtur possidere. Uel dic ꝙ
nō possit agere hoc interdicto sicut nec
ille qui precario vtramꝗ transtulit ꝛ
hic notatur. Nec obstat quod aut. ar.
quia loquitur de mobilibus que acce
sorie perueniunt in quibus non refert
quomodocunꝗ habentur: duntaxat
res ꝑ qua agix principaliter sit immo
bilis et possideatur. ¶ Item nec obst.
cum contingat. cum ibi notatis: q2 ter
nil facit contra opi. vero Inno. non au 6
deo reprehēdere: sed dico procedere
de equitate cañ. vt ibi not. Hosti. ¶ Item
non obstat ꝙ interdictum datur vio
to: ergo multofortius detinenti legiti
me. quia ita esse deberet per rationem
prima facie. alia tamē ratio valet de
ctus principalis materie videlicet pos
sessionis repugnat quaȝ pretor non po
test tueri per hoc interdictum: quia nō
est. ꝛ per hoc credo ꝙ executores a testa
mentorum non possunt hoc interdictū

intentare: quia non possident pro suo
quamuis testator tradidisset eis possessio-
4 nez. ¶ † Quo ergo remedio prouidebi
tur talibus detinentibus quando tur-
bantur. responsio. illi qui missus est in
possessionez causa custodie prouidetur
per edictum ne vis fiat &c. vt notatur
in. §. creditores. In aliis videtur q̄ debeant
se tueri contra illum a quo habent cau
sam actione ciuili. contra alios act. ces
sa. vt. ff. de superfi. l. j. vel per actio. iniu
riarum. ff. de act. empt. l. qui pendentē.
vel per offi. iudi. iuxta notata. ff. de cō-
di. fur. l. & ideo. in fine. Et ideo non vide
tur q̄ detur laico possidere se dicēti de
cimam vel aliud ius spirituale. vel ali
cui dicenti se possidere rem sacram vel
religiosam que possideri non possunt:
nisi pretendant & probant titu. sufficiē
tem: vt scripsi. C. vnde vi. l. j. & no. extra
de resti. spolia. c. ex parte. M. xiiij. q. j. in
5 summa. ¶ † Sed queritur nunquid in
terdictum detur illi qui clam vel preca
rio desijt omnino possidere. videtur q̄
sic. quia semper in hoc interdicto vinci
tur qui vi clam vel p̄cario ab aduersa-
rio possidet: vt patet in hoc. §. et per to-
tam hanc materiaz. ff. e. l. j. §. perpetuo.
Uerius est contrarium: quia qui nullā
possessionem habet non potest agere
hoc interdicto: vt. §. interdictum. & hoc
notatur hic in glos. cum multa sunt &c.
obtinet ergo is. §. quando ambo possi-
dent vnus naturaliter alius ciuiliter:
& ponit exemplū. C. e. l. j. vbi hec opinio
magis confirmatur vel quomodo qui-
libet vel actor dicit se possidere in soli-
dum. si enim actor nullo modo posside
ret non obst. quamuis reus possidet ab eo
6 vi clam vel precario. † Quid si ego pos
sideo ciuiliter reus naturaliter reuera
vi clam a me: non tamen credebat q̄ a
me: nunquid mihi hoc interdictum cō
tra eum cōpetit. Uerbi gratia. cum iuis
sem ad nundinas & domus mee posses
sionem ciuiliter animo retinerem tu in
trasti & occupasti eam gerens in animo
credēs q' possessio esset alterius & non
mea. Ego nō fui repulsus nec suspicor
me posse repelli. sz ago cōtra te vti pos-
sidetis. quia turbas me in possessione
mea. tu dicis te naturaliter possidere
non vi non claz vel precario a me. qua
re dicis te debere tueri. Ego dico q̄ im
mo vi a me possides qui habebam na-
turalem quando exiui: et adhuc habeo
ciuilem queritur vtrum debeam obti-
nere. Glos. mouet hanc questionem. ff.
eo. l. j. §. interduz. Et dicit q̄ non debeo
obtinere inspecta magis opiniōe q̄ ve
ritate. Dyn. dicit ibi contra per. l. ff. qd
vi aut claz. l. aut qui aliter. §. si quis dū
putans. & facit. ff. de iniur. l. eū q̄. §. si in
iuria. Sed si tibi castrum meum tradi-
di sub conditione et forma: videlicet q̄
possim ipsum recipere quoties volue-
ro ibi morari vel quando mihi placue-
rit. vel forte dedi villaz sub conditione
qd facias turrim vel capellam: vel sub
alia cōditione: queritur nunquid ante
cōditionem impletam tu possis agere
vti possidetis si turberis in possessione
rei tibi sic tradite. videtur q̄ nō: quia vbi
possessio alicuius rei traditur sub cōdi
tione recipiēs nō est possessor quousq̄
fuerit ꝯditio impleta. ff. de acqui. pos. l.
qui absenti. §. si quis rem. immo videtur
q̄ ego tradens possum experiri hoc in
terdicto nō tu. & videtur expressuz extra
de resti. spo. c. olim. In cōtrariū facit: qr
ex talibus cōuentionibus nō impendi
tur dominij trāslatio. ergo multominꝰ
possessionis. ff. de ver. ob. l. si ita quis. §.
ea. l. ff. de le. ij. l. cum pater. §. titio. C. de
reuo. do. l. j. Solu. inspiciendum est an
sit vera cōditio in cuius euentum effe-
ctus cōtractus cōfertur: an modus vel
causa. Primo casu nō trāsfertur posses
sio nisi hoc expresse ageretur Secūdo sic:
nisi contrarium ageretur expresse. & sic
intellige. c. olim. s. allegatū. qd videtur
loqui in modo vbi fuit actum expresse
q̄ cōcedens retinebat sibi dominium:
7 vt patet. in litera. ¶ † Quid si materia
cōtineat causam vel modum cōcedens
tamen exprimit quod sub tali conditio
ne. nunquid erit conditio vel modus
vel causa. Dic q̄ materia plus inspi
q̄ verbum. ff. de manu. test. l. meuia. Sz
quid si homines tui turbent in posses-
sionibus quas tenent a te. & de quibus
soluūt tibi redditū vel pensionē. nunquid

potes agere interdicto vnde vi quasi
tu turberis. Rofr. dicit q sic. et ponit li=
bellum. et idem Specul. post eum titul.
de causa posses. et propriec. §. ij. circa prin
ci. sup hoc esset multum aduertendum
an illi homines sint ascriptitij seu cōdi
tionati quales sunt in bailliuis bituri=
cen. et in multis locis regni francie: et de
illis non videtur dubiū quin ipsis tur=
batis dominus turbetur: cum ipsi non
possideantur a domino. ff. de di. et tem=
po. pscrip. l. longe. et in modico differant
a seruis. C. de agri. et cēsi. l. ne diutius. et
idē videtur de colonis ad modicum tē=
pus qui nullo modo possident. i. dicun
tur possidere. sed si homines liberi qui
debent certum redditū domino vel co
loni ad non modicum tempus turben=
tur videretur aduertendus mod⁹ tur=
bandi. quia si turbans intendit mihi si=
bi mansum vel rem acquirere liberam
et absqz redditu: tunc non videtur du=
bium quin turbet dominum qui reddi=
tus recipit. et per consequēs agere pos=
sit pro ciuili turbatione. et idem videtur
si emphyteota turbetur i re emphyteo
tecaria vel vasallus in re feudali. Sed
si ille qui turbat in nullo vult impedi=
re dominū: sed tali iure sicut colonus
emphyte. tenebat vult tenere et soluere
domino quod illi soluunt: tunc non vi=
detur q dominus posset agere. quia in
nullo turbatur in sua ciuili possessione
et nisi turbetur in ea non potest agere.
sed in his omnibus potest dici contra.
nam eo ipso qd ille rem nititur occupa=
re turbat dominū. nisi eñ hi qui ab eo
tenent rem possint ea gaudere non pre
starent ei seruitia debita. ¶ Preterea
quando turbans haberet possessionem
rei si nollet soluere dueria oporteret qd
dominus vendicaret vel ageret de pro
prietate. qd esset sibi durum et damno=
sum. Preterea supposita consuetudine
regni francie et etiam iuribus que vi=
dentur velle qd emphyteo. et vasalli de
beant intrare per manum domini et de
eius voluntate. non dubium qd ei pre=
iudicat qui sine voluntate sua occupa=
re vult. idcirco consideratis omnibus
crederem dominū hoc interdicto age=
re posse contra talem turbantem. et in
hac ratione credo fundatum cap. pisa=
nis. extra de restitutio. spo. et dictum. c.
olim. que licet loquantur in interdicto
vnde vi: possunt congrue adaptari ad
interdictum vti possidetis cum vero
domino vtrobiqz. et facit. ff. de vi et vi ar
ma. l. si de fundo. et hec que dixi mini=
me essent dubia si domin⁹ posuisset remq
ab eo tenebatur ad manum suā reali=
8 ter. ¶ † Quid si iustitiari⁹ posuisset ad
manum suam aliquam rem sibi subie=
ctam ratione iustitie: sicut tota die fa=
ciunt iustitiarij regni francie et ipse sic
tenens turbatur per aliquē: nunquid
pōt agere hoc interdicto. Nō videt. q
non possidet pro suo: sed tanq̄ iustitia=
rius causa custodie. per. §. creditores. di
cta. l. si duo. ff. vti posside. vnde secus
videtur in domino feudali quo possi=
det ciuiliter. ¶ Item quid si coloni tur=
bant dominum nō permittentes ipsū
vti iuribus suis. Rofre. et Specu. dant
ei hoc interdictum. vtile in dictis titu=
lis. et. §. vide que scripsi. s. de actioni=
bus. §. preiudiciales. s. de iniurijs. §. in
9 iuria. ¶ † Sed queritur nunquid suc=
cessor in dignitate possit agere hoc in=
terdicto q̄uis non fuerit adeptus pos=
sessionē rei pro qua agit. Ad hoc potest
dici quod sic si nomine dignitatis agat
si sit talis dignitas que possideat. de
quo dic. s. de reruz diuisione. §. nullius.
sed si nomine suo agat per ea que ibi
notantur: et per premissa apparet q ali
quis non potest agere hoc interdicto
nisi possessionem realem habuerit. q̄u
uis predecessor vel autor suus habuis
set. hoc tamen non seruat curia francie
in succedentibus vniuersaliter ratio
ne sanguinis quos possessores sine ap
prehensione reputat. vt dixi. s. in. §. in
summa. Uerum est tamen q si predeces
sor vel actor turbatus cecisset actione
qd successor posset ageret hoc interdi
cto iure cesso. ¶ Item nō videtur quod
inuestitus per dominum possit agere
hoc interdicto: nec aliquis nisi posses=
sionem hanc realem habeat quem in=
uestitura non dat. extra de consuetudi.
10 capi. ij. per Innocentium. ¶ † Qualiter

a possessio p̄bende[a] vel dignitatis acq̃ra
tur. vide de resti. spo. c. in literis. quali-
ter iurisditionis. de capel. mona. dile-
ctus. in Specu. de iuris. om. iudi. versic.
illud etiã. que oia sunt necessaria ꝑ in-
tellectu huius articuli. ⁊ hoc circa pri-
11 mum. ¶ †Ueniamus[b] ad secũdum. vi-
b delicet contra quem datur hoc interdi
ctum: ⁊ est certum ꝙ contra turbantem
vel inquietantez etiã si possideat: dum
tamen vi vel clam vel p̄cario ab actore
et actor aliquam possessionem habeat.
Uerbi gratia iui extra domũ vel fun-
dum quem plene possidebam ⁊ animo
ciuilem possessionez retinui. tu intrasti
me absente eundem fundũ vel domum
aĩo possidendi. ⁊ ita acquiris naturalẽ
si ego veniam ⁊ agam vti possidetis cõ
tra te possum: eo ꝙ me turbas i mea ci-
uili. Et q̃ tu me clam possides illã na-
turalem illa non tibi ꝓdest quominus
succũbas oĩno. Et idem si a me vi possi-
des naturalẽ. Uerbi gratia. intrasti pos
sessionem meã me ꝓhibẽte: ego nõ fui
repulsus de facto nec suspicor me pos-
se repelli. Et sic teneo ciuilẽ. si agaz hoc
interdicto succũbis. ⁊ idẽ in precario si
tibi tradidi naturalẽ. Et ista patent ꝑ il
la q̃ notantur. j. in gloss. cum multa. ff. de
acq̃. pos. l. clam. §. fi. Itẽ datur ꝯ nõ ꝑpos-
sidentẽ si asserat se nõ possidere. ff. e. l. si
duo. in prin. Sed an hoc interdictũ da-
tur cõtra nõ possidentẽ turbantẽ q̃ non
asserit nec habet animum possidendi.
Non videtur: quia tota hec materia so-
nat quando vterq; asserit possidere. vt
patet hoc. §. et omnibus exceptionib⁹
huius materie. super hoc reperies glos.
ꝯtrarias. nam hic dicit ꝙ sic in magna
glo. ⁊ idem no. ff. eo. l. si duo. Sed cõtra
videtur notare eod. titul. l. j. §. sed si in-
ter duos. Sed veritas est ꝙ detur. vt. d.
l. si duo. §. itẽ videamus. in fi. ⁊. §. hoc in
terdictum. ⁊ talis proprie potest dici in
quietans s̄m Iacob. de hoc notatur ex-
tra de proba. c. licet. in glos. datur ergo
hoc interdictum cõtra illum q̃ ab acto-
re possidet vi vel clã vel p̄cario nec pro
dest ei sñia q̃n condẽnetur. Quid si non
possidet p̄cario sed forte dedi ad temp⁹
vel tradidi ex cã pensionis tpalis. Uide
tur idẽ i feu. de feu. gar.
⁊ cas. c. j. ⁊ vide. j. in vlti-
mo membro. Hec ꝓce-
dunt vbi ille q̃ vi clã vel
p̄cario possidet est reus.
12 ¶ †Quid si sit actor. ver
bi gr̃a. deiecisti me de pos
sessione mea vi. ego te
turb. agis contra me vti
possidetis. ego excipio
ꝙ a me vi possides. ⁊ sic
interdictum non tibi ꝓ-
dest. nũquid bene dico.
Non videtur: quia rea-
lis exceptio non admit-
titur in interdicto vnde
vi. naz ex interuallo nõ
possum licite violentuz
expellere. ff. de vi ⁊ vi ar
ma. l. iij. §. cum igitur. C.
eo. l. j. gloss. determinat
contra. ff. e. l. j. in fin. quã
Dy. ibi sequitur, ꝑ quo,
ff. eo. l. j. §. perpetuo. In
no. ⁊ Hosti. videntur te
nere contra. extra de re-
scrip. c. veniẽs. ⁊ fundan
tur in magna ratiõe: q̃
cum predo sit restituen-
dus: multofortius tuen
dus. ¶ Sed ad hoc po-
test responderi pro glos.
⁊ Dy. quia magis iura
prosequuntur violẽtuz
predonem q̃z turbantez
ideo p̄do a p̄done resti-
tuitur sed turbanti non
inhibetur. nec de iure
datur predoni remediũ
contra turbantem. Et
ad hoc bñ faciunt q̃ con
sueuerunt notari iuxta.
l. si quis in tantam. vbi
consueuit dici ꝙ lex illa
non obtinet contra tur-
bantem. vt ibi vide. et ꝑ
hoc videtur ꝙ exceptio
spoliationis debeat ad-
mitti cõtra agentem hoc
interdicto. cuius cõtra
rium dicit Specu. tit. de

a ¶ Posses
sio p̄bẽde.
Adde pa-
nor. i. c. bo-
ne. lo. j. ⁊ d
postu. p̄la.
eundẽ. i. c.
ad hoc. et
meli⁹ in. c.
ad nr̃m. et
ibi posui i
apostil. ad
ipsuz in fi.
de offic. ar-
chi.

b ¶ Uenia
mus. Uide
Ang. hic in
fi. ij. col. vs.
q̃ro contra
quem com
petit.

peti.ꝛ poſ.§.j.verſic.ſed
nunq̃d intẽtari.Sed il=
lud verũ ſi de alia re op
ponatur.ſꝫ exceptio ad
iurationis nõ poteſt op
poni.vt notatur extra ꝺ
reſti.ſpo.c.cuꝫ veniſſent.
in gloſ.Et ſi bñ videas
Inno.ſatis admittit ex=
ceptionem ſpoliationis
13 in vim dilatorie.¶†Sꝫ
q̃ritur nunquid in ter=
minis predictis reꝰ poſ
ſit excipere:ꝛ nihilomi=
nus concludere quod a
ctoꝛ faciat ſibi reſtitutio
nẽ.Dyñ.dicit ꝙ ſic.ideꝫ
per.l.ff.de contra tabu.l.
ſi pꝛeteritus.de inoffici.
teſta.l.papi.§.ſi filius.
Sꝫ doct.iuris canonici
videntur dicere contra
in.c.veniẽs.quod vr̃ꝰ ve
rius.extra de oꝛdi.cog.
c.cũ dilectꝰ.maxime vbi
turbãs nullam poſſeſſio
neꝫ retinuerat:qꝛ al's ſe
queretur ꝙ nõ poſſeſſoꝛ
teneretur q.ꝫ.negaui=
mus.ſed ſi retinuiſſet ci
uilem poſſet ſatis ſuſti=
neri opi.Dy.Multuꝫ ta
men obſtat.c.cum dile=
ctus.ſed ibi nullo mo=
do excipiẽs poſſidebat
hic ſic.vt in legibꝰ quas
Dy.allegat.¶Itẽ q̃rit̃.
pone ꝙ tu non poſſides
a me vi vel clam vel pꝛe
cario:ſed autoꝛ tuus a
quo cauſam habes vi
vel clam vel pꝛecario a
me poſſidebat:quia foꝛ
te abſente vel ꝓhibente
vl' p̃cario itrauerat poſ
ſeſſionẽ meam quã tibi
tradidi bona fide reci=
piẽti.ago ꝯ te:nunquid
debes obtinere saltẽ in
illa naturali.Uidetur ꝙ
ſic:quia non poſſides a
me vi nec clã nec p̃cario.ꝛ ita q̃ ad na=
turaleꝫ ſuccumbo.ꝛ vr̃ exp̃ſſum.ff.e.l.ſi
duo.§.non videoꝛ.Glo.ꝛ doc.tenẽt ꝯ in
d.l.ſi duo.in pꝛin.in gl.meo.ꝛ dictus.§.
nõ videoꝛ.loquitur in interdicto vnde
vi ſm dot.ſed hoc nõ eſt veroſimile cuꝫ
ſit in materia de vti poſſide.vñ põt dici
ꝙ in terminis p̃dictis glo.ſit vera.ꝛ ma
xime ſi ſit ſucceſſoꝛ vniuerſalis vel ſin=
gularis ex cã lucratiua.ꝛ idẽ econtra ſi
ſucceſſiſſet actoꝛ violẽto:qꝛ vtit̃ acceſſio
ne autoꝛis.ff.de acqui.poſ.l.pompo.§.
cum quis.de diuer.ꝛ tẽpo.pꝛeſcri.l.ac=
vitium.ꝛ.l.cum heres.C.de acq̃.poſſeſ.l.
vitia.Sed ſi eſſet ſucceſſoꝛ ſingularis ex
cã lucratiua ꝛ in nullo vteretur acceſſio
ne autoꝛis:ſꝫ diceret.ego ītraui funduꝫ
vbi neminez reperi ſine vi poſſideo.ſal
tẽ naturaliter in hac peſſeſſione debeo
ſeruari:tunc videret̃ ꝙ actoꝛ debeat ſer=
uari in ſua ciuili ꝛ reus in naturali.quo
modo ergo ſuccurret̃ actoꝛi inferius vi
debis.Sed q̃d ſi reus nõ poſſidet vi vel
p̃cario:fuit tamẽ vis vel p̃cariũ.Uerbi
gratia.tu rogaſti me qͦd ego pmitterem
habitare ſempꝛoniũ in domo mea vel
tenere fundũ meum.vel tu armis venie
bas ꝯ me.metu perterritus fugi.ſem=
pꝛonius intrauit querit̃ nũquid tenea
tur hoc interdicto.Et eſt dicendũ ꝙ nõ
niſi de mandato ſempꝛonij vel eius no
mine rogaſti.ff.de vſucap.l.ſequitur.§.
ſi tu vi a me.ꝛ.l.nõ ſolum.§.ſi dñs.de vi
ꝛ vi arma.l.iij.§.ſin aũt.qͦd vi aut clam
l.j.§.fin.vel niſi q̃s ſempꝛonij iuri ſubie
ctus rogaſſet.ff.de pꝛeca.l.in rebus.§.
14 ¶†Expediti ſumus de ſcdͦo:veniam⁹
a ad tertiumª:videlicet ad quid det̃ ſeu
que veniãt in hoc interdicto.Et eſt cer=
tum ꝙ in hoc interdicto venit qͦd ceſſe
tur a turbatione ſeu impedimento:ſeu
ꝙ non erit vis turbatiua ſeu inquietati
ua.ff.eo.l.j.ꝛ ſi ceſſare nolit vel compel
let̃ manu militari.ff.ne vis fiat.l.ſi qͦs
iuſſus vel condemnabit̃ ad intereſſe ff.
eo.l.ſi duo.§.fi.¶Itẽ veniũt damna ſeu
intereſſe.vt ibi ſm vnã poſitionẽ.¶Itẽ
ꝛ fructus ſꝫ a quo tpe.Uidetur ꝙ lit.cõ
teſt.ff.de interdic.l.interdi.ff.de vi ꝛ vi
ar.l.j.§.ex die.ſed iniquum erit ſi turba
toꝛ eos lucretur quos ante pcepit mala

a ¶Ad ter
tiuꝫ.Ter=
tiũ mẽbrũ
ad q̃d com
petat hoc
interdictũ.

fide.z tñ vr̃ ita tenendũ
etiaz vbi peto qđ meum
est.ff.de p̃ca.l.q̃situm.§.
ex hoc.z cõtrariuz est in
actione ciuili.ff.de vsu.
l.vid'am⁹.§.si actionẽ.
¶Itez quandoqz venit
ipsa possessio quam re⁹
habet. Uerbi gratia. si
vterqz possidebat vnus
naturaliter alius ciuili
ter. si reus habet illã na
turalem ab aduersario
vi vel clam vel precario
cõpescitur a turbatione
ciuili z p consequens in
hibet̃ ne vtatur illa na=
turali.vide.ff.de acqui.
pos.l.clam possidere.§.
qui ad nũdinas.vti pos
si.l.si duo.in prin.¶Itẽ
quando q̃libet se contẽ
dit possidere insolidum
adiudicat̃ solida posses
sio illi qui potiora iura
habet.vt in hoc.§.z.d.l.
§.si duo.in princ.cũ no=
tatis in.l.j.§.hoc inter=
dictũ. z hoc vbi agit̃ de
possessiõe rex imobiliũ
nã p possessiõe mobiliũ
15 nõ dat̃.vt hic pz.¶†Sz
queritur nunq̃d det̃ p
quasi possessione iuriũ.
Scis q gl.tenet q sic.ff.
eo.l.j.§.j.in prin.z Spe.
in tit.de cã posses.ver.z
scias. z hoc tenent om=
nes docto. communiter
quod idubitabiliter est
verum quando iura il=
la adherẽt rei immobili
vt dixi.s.circa prin.tit.
curia tamẽ francie dat
pro oi iure z quasi omẽs
cause sunt de talib⁹. vt

De modo agendi in hoc interdicto.

16 s.dixi. ¶†Sup quarto
videlicet modo agendi
et forma libelli dicendũ
est quod oportet varia=
re narrationem s̃m di=
uersitates factorũ z turbationũ que in
feruntur. nam si modus turbãdi est de
clarandus: nec sufficeret dicere genera
liter q turbat.vt no.Inno.extra de pro
ba.c.licet.Qualiter fit turbatio in pos=
sessione rerum corporaliuz. declaratur
satis.ff.de vi z vi arma.l.vim facit.z est
p regula quocunqz mõ alicuis posses=
sorez impedit quominus libere vtatur
possessione sua vt ibi patet. Sed de in=
corporalib⁹ nõ est ita clarũ.possunt ta=
men dari multa exẽpla. vt si habeo pe=
dagium et turbat leuatores meos quo
minus leuẽt.vel cogit mulieres trans=
ire alibi. vel per vim facit eos transire
per pedagiaria sine vectigali.vel si im=
pedit quominus rustici portent mihĩ
deueria debita vel soluant. vel si nita=
tur iura mea percipere.vel velit vti iu=
risditione in villa mea in qua iurisdi=
tionem habeo. et de hoc agitur in Spe
cu.de restitu.spolis.§.ij.versicu.sed quo
17 modo. ¶†Quid si quis verbo inhibet
debitoribus reddituuz ne soluant vel
ne subiecti obediant. nunquid est talis
turbatio ex qua detur interdictuz. In=
nocen.dicit q non.extra de elect.c.que=
relam.de offici.delega.c.sane.ij. p quo
facit quia hoc interdictuz videtur vim
requirere: et per consequens facti atro
citatem que verbis non committitur.
ff.de vi z vi arma.l.j.§.interdictuz.z qz
per talem phibitionem non impedior
vti iure meo. ego in hoc attenderẽ dif=
ferentiam personarũ. si enim potens et
terribilis hominibus meis inhibeat ne
soluant: iudicarem vim.ff.qđ me.cau.l.
nõ est verosimile.§.j.de dona.cau.mor.
l.iij. et idem dicerem si prohibet pro eo
qđ diceret ad se pertinere. z sic videtur
no.Specu.d.§.sed quomodo. z facit.ff.
si ser.ven.l.z si forte.§.j.z.§.sed z aristo.
in fi. quod vi aut clam.l.vim facit.ff.e.
l.si duo.§.item videamus. in fin. sed in
alia persona simplex hoc faceret starez
18 cum Inno.¶†Quid si quis facit inhi=
bere p iudicez sine cause cognitione
deueriũ cõsuetuz mihi soluat̃. vel facit
poni ad manũ iustitie iura mea de qb⁹
possessionez habebã: sicut tota die mali
tiosi faciunt fatuis iudicib⁹ et seruien=

tibus in multis partib⁹ regni francie. R̃nsio. non videt̃ vis:immo possessio q̃ traditur p iudicẽ vr̃ iuxta.ff.de acquir. pos.l.iuste.ff.de reg.iur.l.q̃ autore. Uerius vr̃ ꝯtra.ꝛ qd̃ talis tenet̃ vñ vi etiã si p iudicez fecit cõpelli vel vti possidetis si turbat. vt not. Inno.in.c. querelam. ꝛ iũge qd̃ no.de offic. dele.c. pastoralis. immo ipse iudex tenet̃.vt not.in.c.querelam.ꝛ facit.ff.qd̃ me.cau.l.fi.§.penul. Narra ergo in libello factũ tuũ sapienter.ꝛ sup oĩa caue qd̃ non narres tale factũ p qd̃ videaris ꝯpulsus vel expulsus desiisse possedisse: qꝛ teipsum excluderes.ff.de vi et vi arma.l. si metu rerum. Aduocati curie francie nõ multum hic attendũt qui semp cõcludunt in turbatiua quecunqꝫ sit vis. ¶ †Itẽ põt queri

19 an cessatio.soluẽdi reddit⁹ vel deueria annua causet turbatiuã vel expulsiuã. Scis ꝙ stylus canonistarum habet qd̃ cessatio causat turbatiuã:contradictio expulsiuã.ꝛ hoc dicunt per illa que no. Inn.in.c.querelã.ꝛ ibi Hostiẽ. idẽ post eum. Sed vr̃ ꝙ simplex cessatio nõ causet interdictũ vti possidetis. Nam hoc interdictum requirit vim.vt.ff.eo.l.j.in prin.ibi cũ dicit vim fieri veto.Tũc arguitur.hoc interdictum nõ cõpetit nisi fiat vis:ſꝫ vis nõ fit sine cõtradictiõe facti vel verbi vt probabo. ergo sequitur qd̃ hoc interdictũ nõ cõpetat per simplicẽ cessationẽ in qua nõ interuenit cõtradictio seu factum.Maior ptꝫ per.d. l.j.Minor pbatur:qꝛ interdictuꝫ qd̃ vi aut clã reqrit viꝫ sicut istd̃.ff. qd̃ vi aut clam.l.j.in prin.ſꝫ constat ꝙ illud nõ cõpetit nisi fuerit contradictio seu factuꝫ importans vim.vt ea.l.§.fina. ergo nec istud.ꝛ qd̃ hoc interdictũ vti possidetis reqrat pbationẽ seu ꝯditionẽ facit bñ. ff.si ser.ven.l.sicuti.§. aristo. in fi.eo.tit. l.si forte.§.j. Preterea istud interdictuꝫ descẽdit ex delicto: et ideo est noxale,ff. de interdic.l.fi. Sꝫ constat ꝙ actiones que ex delicto descendunt ꝛ factũ requirunt non cõpetunt ex eo qd̃ nõ fit quod fieri debuit.vt.ff.de vsufru.l.si cuius.§. deniqꝫ. ergo istud nõ competit ex eo ꝙ non soluitur seu cessatur nisi fuerit contradictio vel aliquid factum. Preterea hoc interdictum non potest dari efficaciter nisi cõtra turbantẽ. vnde si contra turbantem agatur absoluitur quãuis possideat: dũtamen patiẽtiam prestet. ff.de interdi.l.fi.qd̃ vi aut clam.l.cũ petit.§.fi. Sed cõstat ꝙ ille qui cessat soluere ꝛ al's nõ ꝯtradicit:prestat satis patientiã. relinquitur ergo qd̃ nõ tenet̃ hoc interdicto. Preterea cum cessatio simplex non causat morã nisi sit interpellatio vel aliquid quod p interpellatione habeatur:ergo multo forti⁹ vim que magis factum requirit.ff.de vsu.l. mora.et maxime qꝛ possibile est ꝙ ille qui cessat habeat iustam causam cessandi. vel forte cessatur ppter inopiã ꝛ sic cõmittit vim.ff.de iti. actuqꝫ priua.l.veteres.cũ.l. seq. et pro hoc.C.de li. causa.l. solo.in feu.si de feu.cõtro.fue.c.licet vasallus.et.c.si vasallus. ¶ Item vim facere dicit̃ qui non sinit ꝛc.ff.de vi ꝛ vi arma.l.vim facit.nũquid satis sinit qui nil dicit nec facit cõtrariũ. †Quid ergo di-

20 cendũ:si veritatẽ dicã non mihi credet̃. tamẽ dico ꝙ nõ video qd̃ simplex cessatio possit causare hoc interdictum. nec etiaꝫ video quõ pcedat opinio Inno. q̃ dicit ꝙ cessatio cum intẽtione de cetero nõ soluendi operat̃ vim.nam nõ video quomodo ꝯstare possit de illa intentione nisi hoc dicat. et si dicat erit ꝯdictio uerbi: ꝛ semper aget̃ vñ vi.qꝛ eoipso q cõtradicit repellit̃ nec aio retinet̃ cum nõ possit talẽ vim vi repellere:licet sit sec' in corporalibus vt ibi notat̃. et melius de cẽsi.c.significauit. Uidet̃ ergo cõcedendũ ꝙ non possit agi cõtra debitores reddituum vel deueriorum vti pos. ppter cõditionẽ nec ppter cessationẽ:sed vñ vi tm̃. sed si tertius cõtradiceret dicẽs ad se pertinere ꝛ niteretur percipere iura mea:nõ video quin contra illum possim agere vti pos.cũ me turbet p̃... rib⁹ datur vti pos.vt.s̃.dictũ est. ¶ Itẽ ꝛ occasione iurium seu redditũ ... agi vti pos.etiam contra ipsum debitorem. si enĩ cõsueui gagiare quãdo debitor cessat rem pro qua prestat ad ... meam ponere ꝛ in hoc me impedi... dubiũ qd̃ agere possum ex eo ꝙ turbat in tali quasi possessione gagiandi vel

etiam ad manum meã tenẽdi. ⁊ de hoc scripsi in simili. C. vnde vi. l. j. ergo multum cauẽdum est in narratione libelli. Cõclusio autem est manifesta in libello vcꝫ vt reus condẽnetur ne turbet vel ꝙ cesset vel cõpescat ⁊ ab impedimẽto ⁊ forte ꝙ imponatur silentiũ quantum ad possessoriũ. vide tamen de hoc in vltimo mẽbro. ṡ. fructus autem ⁊ dãna de quibꝰ in superioribus dixi veniunt officio iudicis: vt dixi in libellis quos formaui in ti. de actio. et videbis. ĩ eo. tit. ij.

21 ¶ †Circa quintã vcꝫ ꝓbationem querit quid actor habet. ꝓbare. Et certũ est qđ habet probare possessionẽ vcꝫ quod possidẽt tẽpore edicti interdicti seu lit. cõtest. vt patet hoc. §. Nam hoc interdictũ nõ competit nisi possidenti. vt satis * ṡ. est alleg. ¶ Quid ergo si quis ꝓbet se possedisse ante editum interdictũ: nullus tamen testium deponit de tempore presenti. Non viderent̃ sufficienter ꝓbasse: vt notat̃ eẽ de resti. spo. c. cum ad sedem. ¶ Sed Hostiẽ. ibi contra. cuius opinio videtur ꝓbabilior vt dixi. ṡ. de fideicõ. here. §. restituta. ¶ Sed contra opinionẽ Hosti. videt̃ qꝛ si verum sit ꝙ possideat ante: non erit differẽtia inter interdictum de itinere actuqꝫ priuato ⁊ hoc interdictuꝫ quo ad formã ꝓbationis. qꝛ sicut in interdicto de iti. sufficit ꝓbare vsum temporis precedentis: ita etiam in isto ẜm illam opiñ. ⁊ tamẽ tex. videtur facere differentiam. ff. de itine. actuqꝫ priua. l. j. §. hoc interdicto. et ibi no. ¶ Preterea tex. huius. §. hic conuincit euidenter. dicit enĩ ꝙ antiquitꝰ fuit differẽtia inter vti possidetis et vtrobi. qꝛ in interdicto vti possidetis requirebatur presens possessio. in vtrobi non oportebat hoc probare: sed qđ maiore parte ciꝰ anni ⁊c. si igitur in interdicto vti possidetis sufficeret probare possessionem precedenteꝫ ⁊ ea presumeretur posses. pñs vt dicit Hosti. differẽtia illa fuisset nulla in effectu. ⁊ ꝑ nihilo redigerentur hic ad vnum vti possidetis et vtrobi. vnde illa differentia necessario fuit assignata penes modũ ꝓbandi nõ penes modum agendi. nam cuꝫ vtrũqꝫ teneat̃ possessorẽ: oportebat qđ i vtroqꝫ actor se diceret possessorem. sed in vno oportebat probare presentem possessionẽ. in alio nõ. ⁊ eodem modo inducitur. ff. vtrobi. l. j. §. j. ¶ Pro opinione Hostiẽ. videt̃ ratio vna pro omnibꝰ. Nam ciuilis retinetur animo vt clamãt omnia iura: igitur si probẽ me ante possedisse ⁊ dicam me adhuc possidere aio ꝓbatio illa sufficit. Nã presumitur animꝰ nisi probet̃ depositio animi iuxta illa que scripsi. ṡ. de vsuca. §. qđ autẽ. ⁊ sic semper sum possessor. si enĩ dicas me perdidisse possessionem altero de modis perdẽdi tibi incũbit onus ꝓbandi. naꝫ ei qui dicit ⁊c. ff. de ꝓba. l. ei qui dicit.

*De modo ꝓbandi in hoc interdicto.

22 †Quid dicemus. videtur necesse stare opinioni Host. qñ agitur pro re corporali immobili per rationem iam dictã. sed si ꝑ re mobili: ⁊ ita vtrobi agatur: cõstat qđ oportet ꝓbare actorem se habere possessionem corporalẽ tp̃e turbationis: qꝛ rei mobilis non retinetur possessio animo. ff. de acq̃r. posses. l. iij. §. nerua. et. l. rem mobilẽ. et. l. si rem. ¶ Itẽ in re corporali videret̃ aduertendũ vtrũ diceret se possessorẽ ciuiliter tãtũ vel ciuiliter et naturaliter: an naturaliter tantũ. Primo casu sufficit probare ciuilẽ ⁊ se turbatum clam vel vi ab alio ꝑ ingressum naturalis. vt dixi. ṡ. per. §. qui ad nũdinas. Si vo dicat se possessorem ci-

niliter & naturaliter vel simpliciter possessorē: qr tunc omnē possessionē vr cōpleri. ff. p here. l. ij. §. qđ vulgo. videt q habeat hoc pbare: ex quo hic ponit idē si dicat se tm naturalē possessionē habere sz incorporalē: & his casib9 pōt intelligi is. §. qđ oporteat pbare actorē pserti3 possessionē facti tpe iterdicti redditi. sz si diceret se retinuisse naturalē aio qđ pt qn solā naturalē hēat, vt no. ff. de acq. pos. l. j. in pn. tūc crederē i idē qđ dixi i mera ciuili aio retēta. & iō caute aduocat9 ambulet in mō pponendi & articulandi bene declarando possessionem quā habet actor & quā cōtēdit retinere ¶ Crederez ego tn q si ab initio actor diceret se possessorē simpliciter: & i hoc pcessu declararet qualitatem et modū qđ sufficeret & qđ deberet snia fieri in eo q declararet & pbaret: qr iudex habet tueri possessorē modo quo eum reperit possidere: & tollere ipedimētū q ab illa reperit possessiōe appositū. & hoc sonat verbū vti possidetis &c. Et qđ in pcessu declarat est pinde ac si ab initio fuisset ita petitū. ff. de excep. rei iudi. l. & an eadem. §. actiones. cū ibi nota. Fateor tn q nisi positum fuerit q aio retinuerat possessionē: actor nō pbat plene nisi pbet possessionē corporalē tēpore redditi interdicti. & hoc voluit dicere iste tex. ¶ Et ideo consulerem omni agenti hoc interdicto q diceret se possessorē ciuilē tantū nisi habeat possessionē corporalem qn incipiet causam: al's nō videret sufficere actorē probare se habere corporalem possessionez ante inceptā cām per predicta.

23 ¶ † Quid in possessionez iuriū. videt q non retineat animo per iura pdicta de itinere actuq priuato: qr si retineret animo frustra oneraret actor de probādo qđ illo anno vsus sit triginta dieb9: qr semper possessionem animo retineret qzuis pluribus annis vsus nō esset quousq deposuisset animum: sicut dictum est de possessione rei corporalis. s. de vsucap. §. qđ autez. igit quāuis non probaret vsum illius anni semper posset agere: & tamen hoc nō est verū. vt. d. l. j. §. ij. de itinere actuq priuato. & ea. l. §. preterea. et idem de aqua quotidiana & estiua. vbi oportet pbare se fuisse vsum illo anno. ¶ Preterea potest sic pbari. seruitutes nō pscribunt que nō habēt causam cōtinuā: vt satis dixi. s. de actio. §. eque. & patet. ff. de ser. l. seruitutes. & ibi subijcitur ratio: quia non continue possidentur. concluditur ergo qđ eo2 possessio non retinetur aio: qr si retineret possideretur continue. et ratio que ibi redditur esset falsa. et per eundem modum faciunt. ff. de vsucap. l. sequitur. §. si viam. & l. si aliena. §. hoc iure. vñ si ius seruitutis possideret aio: non prescriberetur libertas longo tempore: saltem quousq possidens deposuisset animuz. vt dixi in. d. §. qđ autem. s. de vsucap. et hoc dicit plane dictus. §. si viam. ibi qr nec possideri. intelligitur ius incorporale sub. ciuiliter animo solo: quādo nō habet causam continuam qđ posset si animo retineret. ¶ In contrarium videtur: qr prestatiões annue vel menstrue non habēt causam continuam: & tamen possidentur & lōgo tpe prescribūtur. C. de agri. & censi. l. litib9. illa nihil facit. nā si possidebat domin9 colonus cū terra et prestationes inducuntur ad hoc pbandum. vnde nō mirum si prescribunt cū terra. vt dicta. l. si aliena. §. hoc iure. de diuer. & tempora. prescrip. l. longe. quid ergo dicendum. Jura canonica et cōmentatores ipsorum non faciunt dubiū de hoc quin retineat possessio animo in iuribus etenim dant actionem p possessione pensionum seu reddituum subtracta. vt in. c. querelā. vnde vi. vt in. c. pisanis. de restitu. sp. de causa possessionis & ppriētatis. c. ecclesia sutrina. & multominus facit dubium curia secularis regni francie. & tamen de veritate iuris videretur contrarium in his que habent causam discontinuam per predicta: nisi possiderentur tanq accessoria rei immobilis. vt d. §. hoc iure. Et. fm hoc videtur q sit periculosum agere vti possidetis p annuis prestationibus & alijs iuribus que non habēt cōtinuam causam: qr vix poterit pbari psens possessio. oporteret eni pbare qđ tēpore redditi interdicti actor vteretur & aduersarius ipsum impedi

ret. q esset difficile. et ideo fuit puisum q in illis iterdictis de itinere & de aqua quotidiana probatio antecedens limitati & certi temporis sufficeret. & qd valeret tantu ac si actor probaret se possidere tempore litis cōtestate. que prouisio non reperitur nisi p iuribus illis in dictis titulis specificatis. vt pro interdi. que p eis cōpetunt. nec videtur extendi ad interdictum vti possidetis in quo requiritur possessio de presenti. posset tamē dici q de equietate similis puisio debeat extendi ad vti possidetis vtile qd p alijs iuribus. cōpetit. Item potest dici q si sint talia iura que lōgissimum habeant interuallum ad hoc qd quis eis vti possit vt recipere certuz deueriu quādo rex baro vel alius dns moritur vel de nouo creat q fiat repetitio vsus qui vltima vice fieri potuit. et qd sufficiat pbare se vsum illa vltima vice ex quadam dispensatione equitatis quaz non credo procedere de iuris ciuilis rigore. facit tamen p ea. C. de serui. l. fina. ff. queadmo. ser. amit. l. si sic. & qd notat in dicto titu. de itinere actuqz priuato. l. j. §. hoc interdictu. in glo. fi. de iure canonico videtur sufficere. tamē Inn. videtur velle q ius eligendi & alia iura q cedere possunt causa mortis: et que de sui natura nō habent certum interuallum reputantur habere causam continuam ad instar stillicidij. & sic nil faceret cōtra. ex de causa possessiōis. c. cum ecclesia. vide ex de prescrip. c. de quarta. de iurisditione nō videtur dubium q habeat causam continuam. & maxime qn sunt signa particularia eleuata per. l. foramen. ff. de serui. rusti. predio.

24 ¶ † Itē queritur. hic dicitur q in hoc interdicto debet pponi & probari possessio presens. nunquid debeat proponi & pbari turbatio presens: vcz q reus turbat in psenti. Nō videt. ff. qd vi aut clam. l. iij. §. illud. tutum est tn pponere sz nō opz pbari: immo sm Spe. eoipso qd reus se opponit turbat. vt in Specu. de act. seu peti. §. super. versi. j.

25 ¶ † Sed querit nūquid agēs hoc interdicto habet pbare qd nō vi aut clam seu precario possidet. Videret q sic. et hoc videt tota hec materia clamare. ff. e. l. j. §. ppetuo. hoc etiā vident sentire doctores: & maxime iuris canonici. ex de postu. bone. ij. et quasi in oībus locis in quibus agitur de hac materia. Hoc etiaz dicit in cōfessoria in qua talia requiruntur & fuit dat modus pbandi. s. de act. §. eque hoc etiā tenet glossator in interdicto de itinere actuqz priuato. qd cōuicinant isti. ff. de itine. actuqz priuato. l. j. §. hoc interdicto. in gl. iure seruitutis &c. p. l. si qs diuturno. ff. si ser. ven. Dy. & Ja. vident velle in. d. §. hoc iterdicto. q nō teneatur pbare hoc. & q probata possessione videant hec pbata: qz possessio dz releuare ab onere probandi. vt. §. item. qz hec verba sunt negatiua & negātis &c. C. de pba. l. actor. Dy. dicit qd pbato vsu presumitur bonafides: & per cōsequēs qd nō vi &c. C. de pbat. l. actor. vt scripsi. s. de act. §. eque. in materia cōfessorie. & videretur iustum & rationabile qd hoc deberet pars rei pponere & pbare. et hoc bene pbatur. ff. e. l. si duo. in pn. vbi actor dicebat se possidere non expresso iuste vel iniuste. reus dicebat se iuste possidere et actorez vi vel clam. et ita supponit q ex parte rei opponitur & vincit qui melius probat: als nullus. expedit tamen actori q cōcurrant in pbatione super hoc: qz qui melius pbat obtinet. & si actor pbet titulu vel iustā causam possidendi: satis releuatur a pbatiōe istorum. vt scripsi in. d. §. eque. ¶ Itē videt q possidēs ciuiliter tm dēat hoc de necessitate pbare: als obtineret solu in ciuili q paruz sibi pdesset. vn tene q si actor vult gaudere pacifica possessione oportet q pbet si alter corporaliter possideat. als tenet reus in illa. vt. l. si duo. Quid ergo. pone q iui extra patriam: in mei absentia tu occupasti fundum quē tūc pleno iure possidebam. reuersus ago ꝯ te vti possidet. ego pbo q ego possidebā tpe quo recessi: & pono q aio retinui ciuiliter. tu pbas q a biennio citra tu possedisti palā & publice. querit qs potior.

26 ¶ † Per pmissa apparet q ego suz potior. nā ego retinebā ciuilē. qn tu intrasti claz a me & me absente. igitur vr q obtineam. de

hoc in Spec. de petitio.
& posses. versi. qd si peto
fundū. Curia francie te
net q̄ ille est potior qui
possidet de facto vltimo
anno. qđ etiā pōt proce=
dere de iure in casu quo
possessio anno perdit᷑. vi
de que scripsi. s. de vsu=
27 capio. §. qđ aūt. ¶ † De
illo queri non oportet
an si vnus testis depo=
nat vno actu possessio=
nis: alius de alio vel de
alia die qua vidit acto=
rem vti an faciat fidem.
quia ſm oēs doctores
dicendū est q̄ sic. vt not.
ff. de testib⁹. l. ob carmē.
§. fi. extra de testibus. c.
licet. de accusationibus.
c. qualiter. ij. per Inno.
in Specu. de testibus. §.
nunc videndū. in rubri=
ca in forma interrogato
rij. ver. itē de tēpore ſm
hoc ergo videt᷑ difficilis
probatio in hoc interdi
cto. Et ideo si actor non
incūbat possessioni cor=
porali est expedientius
venire ad locum cū testi
bus si non admittat᷑ vel
repellatur vel suspicet᷑
se posse repelli agat in=
terdicto vnde vi. in quo
longe facilior est proba
tio si fiat sicut dixi. & ma
xime quasi possessiōe iu=
rium vbi nō oportet pro
bari spoliationē. extra
de sententia & re iudica.
c. suborta. p Inn. Scio q̄
aduocati curie francie
semper formāt in turba
tiua. pro eo qr res ꝯten
tiosa ponitur ad manū
de cōsuetudine illi⁹ cu=
28 rie. ¶ † Expediti de his
veniamus ad sententiā
quomodo dꝫ fieri. & scis
qđ Azo tractauit de hoc in summa. & gl.
C. e. l. j. glo. iuris canonici ex̄ de pbati. l.
lꝫ. super quo aduertēdum est qūo agit᷑.
nam si actor dicat se possidere naturalr
tm̄ & turbet᷑ in illa & pbet: inhibet᷑ reo
q̄ non turbet eum in illa nisi reus pbas
set q̄ clā vi vl' p̄cario possideret ab eo.
Si vero dicat se tm̄ possidere ciuiliter:
tūc obtinebit ne in illa turbet᷑ & per illā
ꝯsequet᷑ naturalē si re⁹ habebat illā vi
clā vel p̄cario ab eo: al's non immoret᷑
teneret᷑ in naturali si eam haberet. Si
vero dicat se possidere ciuiliter & natu=
raliter vel simpliciter: possessor tunc ob
tinebit ne turbetur quominus plene &
pacifice possideat: nisi aduersari⁹ ppo
neret se possessorē & pbaret. i q̄ casu qn
vterq̄ pbat et se ēt isolidū possessorē ē
aduertēdū: qr si alt᷑ pbet aliū vi aut clā
aut p̄cario a se possidere: ille obtinere
nō vi nō clā n̄ p̄cario. si v̄o neuter pbet
aliqd sup illo articulo vel vterq̄ eq̄lit᷑
probet tunc iudex debet aduertere nu=
merū & psonas testiū: & quis frequēti⁹ &
magis publice vsus est: & rōnes qb⁹ te=
stes mouent᷑: & qui verosimiliora. & alia
de quibus. ff. de testi. l. ob carmē. § fi. vt
29 semp p potiori iudicet. ¶ † Quid si al=
ter probet titulū vel proprietatē ppo
sitam ad cōfirmationem sui possessorij
alter nō. Uī q̄ nō pbēt equaliter: q̄ ille
qui possedit cū titulo eo ipso q̄ pbat ti
tulū pbat bonā fidē: & sic nō vi nō clā
non precario: & in hoc excedit alium vt
pꝫ extra de proba. c. lꝫ. ¶ Itē habet pre
sumptionē pro se q̄ semper possedit
quia animo retinuit si prius possedit.
sic videtur potior. & hoc vr̄ equū. lꝫ fo
te hoc nō est verū per. l. si duo. in princi.
ff. eo. vnde ille qui habet titulū potuit
occupare vi vel dolo ab alio qui rē tūc
possidebat. Nam si ego emi fundū a ti
tio qđ sempronius possidebat: non du
bium q̄ semproni⁹ est potior me in pos
sessione. vt. d. l. si duo. Uel dic q̄ ibi lo
quitur qn̄ pbatiōes erant pares: alias
multū obstaret. c. lꝫ. Si vero oīa ista ce
sent quid faciet iudex. Credo vltra ad=
uertendum an sit tale ius qđ potest a
quolibet insolidū possideri: et tunc est
pro vtroq̄ iudicādū. Uerbi gratia. ep̄s

... modo
pronuntiā
id in hoc in
terdicto.

scopus & archidiaconus habēt in mul
tis locis iurisditionem: & quelibet inso
lidū. & est melior cōditio occupātis vel
duo barones in eadē villa. vterqꝫ ꝓbat
cur nō ꝓnuntiabitur pro vtroqꝫ non vi
deo. Unde hoc casu duo non possident
proprie insolidū idem ius: sed quilibet
suū & erit forte melior cōditio occupā
tis. ff. de offi. consu. l. j. & hoc nisi esset ar
ticulatū qꝫ vnus solus & isolidū possideat:
vt. d. c. lʒ. extra de probat. si vero non sit
tale ius vel forte erat ex vtraqꝫ pte ar
ticulatum qꝫ quilibet solus et insolidū
possidebat quo casu cessant premissa &
probationes sunt omnino pares. forte
perueniretur ad opinionem illorū qui
dixerūt qꝫ forte res dirimatur quā Ber.
videtur secutus fuisse. in. c. licet. sʒ hoc
reprobatur communiter per omnes. et
consueuit dici qꝫ iudex potest rem con-
tentiosam ad manum suā ponere & tā
diu detinere quousqꝫ fuerit discussum.
vel potest alterum cogere ad agendū
de proprietate & alij sine processu trade
re possessionem. hec omnia potes colli
gere ex his que notantur in Specu. de
seques. versi. nunquid. de peti. & pos. ℞.
in summa. de libel. con. §. nunc dicen-
dum. versi. xxij. & per Hostien. extra de
religio. do. c. j. facit. extra de deci. c. quo
niam & super hoc vide dictū. c. licet. in
text. & in glo. si bene cogites vix potes
contingere hos casus quin appareat p
30 circūstātias quis sit potior. † Et omni
bus cessantibus videretur posse dici qꝫ
quilibet duorū proponat videlicet
insolidū & solum possidere qꝫ cessan
te probatione soliditatis remanet pro
batio quod vterqꝫ insolidum & ita neu
ter vincit. & fertur sententia qꝫ vnus nō
impediat aliū sed quilibet vtatur: & hoc
vult dicere. l. si duo. in fine. Uerum est
tamen quod si esset periculum de scan
dalo iudex potest ponere manum & in
hoc videntur obtinere opinio. doc. alias
videretur durum qꝫ iudex vtrumqꝫ spolia
ret iniuste et contra iura que prohibēt
sequestrationes. C. de prohib. se. Unde
multa exempla possunt occurrere in q
bus iudex debet iudicare pro quolibet
partiū. ponamus qꝫ ego habeo vsum
& expletuʒ in vno nemo
re. tu me turbas & ego te
agimus hoc interdicto
adinuicē. quilibet pro-
bat possessionem equa-
liter. non dubium quod
potest pronuntiari pro
vtroqꝫ & inhiberi ne al-
ter alterum impediat. &
si cōcurramus iudex ex
officio debet interueni-
re & ordinare quomodo
vtamur. ff. de legat. j. l.
hmōi. §. fi. qui. mo. vsus-
fru. amit. l. ij. §. fi. de vsu
fru. l. quoties. Uel pone
qꝫ agitur de quasi posses.
iustitie. vnus ꝓbat exple
ta alte. alius basse. vide
tur qꝫ quilibet obtineat
in casu suo. extra. de pre
scrip. c. auditis. & idē in
oī casu quo plures ha-
bent seruitutē in eodē
loco. ff. de seruitu. rusti.
predi. l. iij. §. aqueductus.
de aqua. plu. arcen. l. in
concedendo. nec obstat
his predictuʒ. c. licet qꝛ
loquitur in casu quo ꝓ-
bationes non erant pa
res & alter dicebat se so
lū & insolidū possidere
31 vt ibi patet. ¶ † Nunc
querendū de effectu sen
tentie. & certuʒ est quod
effectus est qꝫ aduersa-
rius sui succubuit com-
pellatur cessare ab im-
pedimentis. Sed quid
si proponat nouam cau
sam: videtur quod de-
beat admitti. ff. de exce
ptio. rei iudi. l. si mater.
§. ij. iij. et. iiij. res enim
iudicata non extēditur
ad causam nouā. vt ibi.
Sʒ noua turbatio vide
tur noua causa: ergo vr
qꝫ sententia in hoc in-
terdicto lata non prosit

De effectu huius interdicti.

nam est possibile. q̄ victor tempore sen
tentie possidebat: ⁊ tunc qn̄ turbat̃ nō
possidet: ⁊ sic p̄tor ipsum in possessione
tueri nō pōt quā nō habet: naꝫ possibi
le est q̄ turbat⁹ nunc habet causaꝫ iu
stam licet nō tūc. nā si ille qui obtinuit
cecidit post sniaꝫ a possessione quā ego
qui vict⁹ fui sine vi occupaui debeo in
ea teneri: ⁊ ipsum possum impune pro
hibere igitur vr̃ ꝙ snia non afficiat nisi
turbationē iam factam tēpore suo. ⁊ fa
cit bene id q̄ Innocē. not. in. c. cum di
lect⁹. ꝺ causa posses. ⁊ ꝓprie. Sꝫ ad hoc
pōt dici ꝙ snia refert se ad futuraꝫ tur
bationē. nam prohibet fieri vim ⁊ tuet̃
possessorē. male autē tuetur si permitte
ret̃ fieri vim. ⁊ hoc patet in. ꝺ. c. licet. in
fi. ibi perpetuū silētiū. vnde dicendum
est ꝙ ille qui succūbit in hoc interdicto
q̄diu viuet compēsetur. nec audiet̃ ex
cipiēdo se etiā ex noua causa possidere
ff. de excep. rei iudi. l. si quis rem. ⁊ l. si a
te. §. si quis fundum. ꝯm verum intelle
ctum. vn̄ vix reperies ꝙ reus proponē
do nouum ius possit impedire execu=
tionē rei iudicate. sed agat si vult ꝓ iu
re nouo. alias rei possent illudere oīa
iudicia semper allegādo nouū ius sibi
32 questitū. † Sꝫ an heres victi virtute ta
lis sententie cōpescitur a turbando. vi
det̃ ꝙ nō. ff. de ꝟb. obli. l. ex ea parte. de
serui. rustico predio. l. ⁊ attilicin⁹. §. cuꝫ
fundo. Sꝫ pōt dici ꝙ sic. ⁊ successor sin
gularis si vtatur accessione autoris sui
q̄r res iudicata rei coheret. vt. ff. de ex=
cep. l. exceptiōes. §. rei. ⁊ dicta. l. si a te. §.
fi. bn̄ tamē credo ꝙ cōtra heredē nō ꝓ
cedet̃ ꝑ viam executiōis: sed actio. iudi
cati que est necessaria hoc casu. vt scri=
psi. C. de except. rei iudi. l. fi. ⁊ hoc plus
placet q̄ illud q̄ scripsi. s̄. de actio. §.
eque. ¶ Sed quid ecōtra nunqd heres
illius qui vincit reportabit cōmodū: vt
ꝑ hanc sniam tueatur i possessionē. Nō
[illegible]idetur quia non habet illā possessio=
[illegible]em quam habebat predecessor: sꝫ no=
uā. vt. l. cū heredes. ff. de acquiren. pos.
igitur possessio predecessoris tueri non
potest: quia non est de nouo iudicatū.
⁊ facit. ff. de oper. no. nuntia. l. nō soluꝫ
§. morte. Uidetur contrarium per alle
gata in p̄cedēti questiōe. vt. ff. de aqu
plu. arcēd. l. si titius. §. celsus. q̄ vi aut
clam. l. qui aliter. §. hec verba. ⁊ hoc re
rum maxime si talis vis cōcernat res.
Uerbi gr̄a si actor dicat se habere pos=
sessionem alicui⁹ rei ratiōe castri: reus
idē ratione alteri⁹ castri: tunc enim vr̃
extēdi ad quēlibet successorē. ff. de ope.
33 no. nuntia. l. fi. ¶ † Itē q̄rit̃ circa huius
effectum vtrum snia lata in hoc iterdi=
cto obstet exceptio rei iudicate in inter
dicto vnde vi. Uerbi gratia. egi interdi
cto vti possidetis contra te: opposuisti
ꝙ ego te vi expuli. nihilominus obti=
nui vis agere cōtra me interdicto vn
vi. queritur vtrum possis. Nō videtur
ex quo fuit de violentia in priori iudi=
cio. quesitū. ff. de compen. l. quod in diē
. §. j. Inno. tenet ꝯtra. extra de cau. pos=
sessio. c. cum ecclesia. immo videtur di=
cere ꝙ alter agat vti possidē. alter pot
agere vnde vi. ⁊ ꝯcurrent. ⁊ si de se vtro
q̄ simul nequeat: non sentētiabit̃ in vti
posside. vel si sentētiabit̃ non ponetur
sentētia executioni. vt no. extra de pre
scrip. c. veniens. ¶ Item nota. ꝙ agēs
vti possidetis debet succūbere si agat
contra illum qui est fundatus de iure
communi: nisi ꝓbet titulū. ⁊ ideo
si abbas dicat se habere possessionem
iurium episcopalium: ⁊ agat hoc inter
dicto succumbit nisi probet titulum
si spoliatus hoc casu succumbit mul
fortius ille q̄ dicit se turbatuꝫ. extra
resti. spoli. c. ad decimas. li. vj. Et idē
si aliquis dicit se habere iurisditio
infra fines territorij alicuius com
baronis vl̃ episcopi. ⁊ est magna rat
Qr quando aliquid est fundatus de i
re communi: constat de proprietate
circo non debet fieri executio in pos
sione. extra de cau. posses. c. cuꝫ dilect
⁊ idem si nō esset fundatus de iure co
muni. sed alias constaret de iure pro
prietatis notorie vel manifeste. vt p
extra de sentē. excom. c. si iudex la
libro. vj. C. de agri. ⁊ cen. l. litib⁹. de
presby. c. cōstitutus. de diuor. c. por
cum ibi nota. ⁊ idem si constaret q
actor habuisset rem titulo alio q̄ p
suo: ⁊ nūc dicit suā ex alia cā. in feu.

feu.guar.c.j.in his enim casibus et similibus nõ crederē talē tuēdū in possessione: nisi pbaret titulū vel iustū initium possessionis. Et p hoc videtur q si reus velit incontinenti probare se dominuz quod debeat audiri. et ita nota. Dynus extra de regul. iuris. in. c. qui ad agendum. lib. vj. Glo. tamen videtur notare contra. ff. de acquirenda possessio. l. si de eo. §. fin. Pro gl. facit extra de insti. c. cum venissent. sed ibi non offerebatur prompta fides. vnde multum facit pro Dyn. l. litibus. C. de agricol. et censit. ff. de iniurijs. l. iniuriarum. in fin. Sed cōtra ista videtur. quia si actum esset petitorio et possessorio: vcz ab vna parte petitorio ab alia possessorio et cognitum super vtroq; nihilominus ferretur sentētia in possessorio probante: q̄uis non fieret executio. vt. c. cum ecclesia. et c. sequen. et c. cuz dilectus. extra de cau. pos. ergo multo fortius ferenda est sententia vbi actum est possessorio solo et reus probat se dominum. si ergo sentētia condemnatoria ferretur et nulla restat sententia ferenda super petitorio: quia nec illo actum est. cōstat quod de probatione dominij facta in primo processu nihil potest opponi post sentētiā super possessorio cum obstet res iudicata: vt satis dictum est. s. titu. ij. §. appellantur. ergo exceptio dominij non potest retardare iudicati executionez: nec impedire ex quo de viribus eius fuit in primo iudicio quesitum: et ea non obstante cōdēnatum. et sic videtur q oēs conclusiones predicte sunt false. Super hoc aduerte: quia prima facie illa. c. et maxime. c. cum ecclesia. videntur directe obstare. c. ad decimas. quia in. c. cuz ecclesia. erat. c. ecclesia sutrina fundatū de iure cōi. et nihilominus clerici ibi restituuntur ad possessionem qui non probabant titulum: nec allegabant contra. c. ad decimas. Ad hoc potest dici q interdum proprietas in iudicium deducitur ad repellendum possessoriuz et per modum exceptionis interdum per modum actionis. vbi per modum exceptionis proponitur: tunc non est admittenda aliquo modo, sed secundum glos. admittitur si offeratur prompta sm Dy. vel si proponens habeat ius cōmune pro se. vel si ius suum sit notoriū vel manifestum: vel constet reum non habuisse ti. pro suo ab initio. vt. s. dixi. sed si amissa fuerit et probata per cōfessionem vel alias: tunc fertur sententia in possessorio et reus absoluitur: nec habent locum illa. c. cum ecclesia. et c. cum dilectus. que loquuntur quando sentētia fertur in possessorio pro actore: sed hic soluitur reus. et hoc dico per rationem. c. ad decimas. et c. si iudex. quia ex quo constat de proprietate possessoriū est sine effectu per rationem dictorum capitulorum. Hic autem constat quare etc. Fatuus tamē est aduocatus qui talem exceptionem admitti nisi in casibus predictis in quibus est admittēda propter hoc fuit factum dictuz. c. ad decimas. et per hoc declaratur quod talis exceptio admittetur et admissa repellit nec restringas illud. c. ad casum excogitatum in quo videtur intellexisse Archidiaconus. videlicet quando agens possessorio hoc confitetur in suo libello. quia hoc esset nimis restringere dictum capitu. immo fere destruere. Sed vult dicere q si talis exceptio proponatur a parte rea. et de ea constet per confessionem: vel alias manifeste admittatur agēs possessorio repellitur. et in hoc fundatur. c. si iudex laicus. in princip. et
34 l. litibus. s. allegat. ¶ †Quid ergo si premissa non sint manifesta vel probatio nō sit prompta. Credo quod nō differetur sententia possessorij: sed agat reus quando voluerit petitorio: et hoc sonāt iura illa que loquūtur quādo: est manifestum seu notorium innuendo quod al's esset secus. et facit. ff. ad exhiben. l. iij. §. ibidem. sed vbi proprietas deducitur in iudicium per modum actionis et concurrit cuz possessorio et de vtroq; liquet: tunc habent locum predicta capitula cum ecclesia. et c. cum dilectus videlicet quod pronuntiatur sup possessorio. sed non fit executio si liqueat de vtroq;: alias sic et faciunt ad hec que no. Innocen. in. c. bone in magna glo. in versi. et tunc. cū sequen. In omni dubio

credo quod in talibus iuribus incorporalibus expedit reo qui conuenitur vti post quod reconueniat actorem super proprietate si habet promptas probationes super ea vel ius commune pro se. Ad euitandas opiniones potest dici q si ab vna parte ageretur possessorio: ⁊ ab alia petitorio si nihilominus esset contra possessorium de proprietate ⁊ liqueret manifeste per alterum de dictis modis quod non fieret condemnatio etiam verbalis in possessorio non haberent locum capitula predicta per rationem capituli decimas. Curia francie non seruat has subtilitates in casu nouitatis: sed tuetur in possessione illum quem reperit possessorem indistincte quantumcunq per processuz appareat de proprietate. et not. quod iudex potest in sententia imponere silentium victo quantum ad possessorium: vt patet in dicto. c. licet de probationibus. immo secundum Jaco. de rane. potest ipsum compellere ad cauendū ne impediat in futurum. C. eodem. l. j. quam ita intelligit ibi. sed ibi non loquitur de cautione tali: immo de satisdatione vera. que prestatur pro contumacia: vt ibi patet. et ideo intellige vt glo. ibi intelligit. extra de questra. c. j. nam si compelleretur reuz cauere in modico differret hoc interdictum a confessoria. vt dixi in. §. eque. s. de actioni. Hec procedunt vbi partes ambe prosequuntur. Quid si reus est contumax et non vult
35 comparere. ¶ † Quidam dicunt quod prefigitur sibi terminus infra quem cōpareat alioqui imponitur sibi silentiū ¶ Alij dicunt. vt Azo in summa et pronuntiatur pro actore: ⁊ sic seruat curia Francie. sed hoc est periculosum de iure. quia ante litem contestatam non fertur diffinitiua: vt. l. properanduz. C. de iudic. Crederem quod actor debeat poneri in posses. quousq reus veniat et caueat. ff. de operis noui nuntiatione. l. si priusq. vide de hoc in Specula. de primo decreto. §. restat. versicu. sed pone ago contra te coram. ¶ Nunc veniamus ad quedam literalia et ad glos. addi tionandas. Hic dicitur naturalis ⁊ ciuilis ratio ⁊c. supponendo quod quis non potest agere simul petitorio et possessorio. cuius contrarium patet. ff. de vi et vi armata. l. cum fundus. §. finali. ⁊ in. c. cum ecclesia. sepius allegato scis quod glos. et docto. super hoc diuersa locuti fuerunt. C. de rei vendica. l. ordinarij. de interdic. l. incerti. ff. de iudi. l. si de vi. Omissis tamen opinionibus dicas quod interdicta adipiscende et recuperande possunt simul intentari cū petitorio: vt dictis contrarijs. sed interdictum retinende: non vt hic. et hoc verum contra illum qui asserit possidere sed contra illum qui dicitur detentor sic. vel si actor possideret ciuiliter reus naturaliter vt scripsi in dicta. l. ordinarij. et de hoc dic. extra de regulis iuris. c. l. qui ad agendū. libro sexto. et de hoc intelligas de corporalibus. quia incorporalibus agit etiam possessor et qō proprietatis cōcurrit cuz omni possessorio s. de actio. §. eque. ¶ In glos. ob hoc. in fine. ff. vti possidetis. l. ij. in fine. de vi et vi armata. l. in interdicto. ¶ In glos. prima magna ibi. in his enim. idem in alijs pro quibus potest agi interdicto vti possidetis. vt notatur. ff. eodem. l. in principio: et satis fuit supra dictum. ¶ In glos. hic dicitur. in fine. Simul q in vna oratione vnum verbum recipitur proprie et improprie. ff. de acq. possessi. l. j. in fine prime glo. j. ¶ In glos. tempore. in fine: id est quo lis contestatur. j. in fine. §. ¶ In glo. cum multa. cum dicit genera violentiarum. de quibus dixi plene. C. quod metus causa. l. prima. In eadem glos. ibi: cuz dicit inquietatiua vel turbatiua. Est tamē differentia vt dixi. s. in materia. ¶ In eadem glo. ibi. cum allegat. ff. si seruit. vendicetur. l. ij. §. j. Caue: quia in negatoria non attenditur quis possidet cum detur possidenti et non possidenti. s. de actio. §. eque. in vti. posside. bene attenditur: vt dixi in materia. ¶ In eadem glos. ibi cum allegat. l. si duo. § si vicinus. Caue: quia hec glos. non bene sentit. quia per hanc glossam concluderetur q emphy. vasallus et similes qui habent solam naturalem non possiderent si

rent si exirent. Unde dicenduz est quod possidentes naturaliter tantum qui habent ius in re retinent: illam etiam extra vt plene notatuz. ff. de acquirenda possessione. l. prima in principio. et hoc bene probatur in vsufruct. ff. de vi et vi armata. l. iij. §. vnde vi. ¶ In eadē glo. in fine. istam glo. habet fere in dicta. l. et habet. §. eum qui. et quid in dubio. vide ibi: quia solum videt naturalis trāslata: vt ibi no. et iunge quod scripsi. s. in princip. materie.

Colonus et inquilinus an possideant vel non.
Possessio qualiter acquiratur.
Possessio dignitatis vel prebende qualiter acquiratur.

Possidere.

¶ † In glo. cause. in fine. hec est veritas quam omnes approbant. et vide. C. communia. de vsucapio. l. prima ff. de vi et vi arma. l. prima. §. quod seruus. et hoc de colono ad modicum tempus: si non ad modicuz secus. ff. de superfi. l. prima. §. quod ait. quia similis est emphyteo. vt notatur. C. de colla. preben. ciui. l. finali. ¶ In glossa scilicet in villa. in fine. dic. s. de actio. §. itez seruiana et quasi seruiana. ¶ In glos. licet in fine. qui vellet hic solennizare
1 posset tractare totam materiam possessionum. Et primo quomodo diffiniatur et quomodo diuidatur. de quo ple=
2 ne dic. ff. de acquirenda possessione. l. prima. et sequere Joannem quem sequuntur cōmuniter doctores. ¶ † Itez
3 quomodo acquiratur. dic plene. ff. de acquirenda possessione. l. iij. et dicit quod queritur animo et corpore: id est aliquo
4 actu corporali. vnde in omnibus fallētijs: que sunt ibi in glos. est aliquis a=
5 ctus corporalis vel vsus vel receptionis clauium. vt ibi notatur Dyn. et pro
6 batur animus per extrinseca in seruitutibus. vt dixi. s. de actionibus. §. eque. in corporalibus presumitur eoipso quod tenet pro suo. vt not. Innocen. extra de
3 priui. cum olim. ¶ † Quomodo autem acquiratur pessessio dignitatis vel prebende. vide extra de restitutione spoliatorum. c. in literis. Quomodo iurisdi=

tionis. de ca. mona. c. dilectus. in Specula. de iurisditione omnium iudicum. versic. illud. et scripsi in breuiario. C. de eman. li. l. j. ¶ Quomodo autez perdatur dic quod solo animo vt hic qui presumitur si suspicatur se posse repelli vel se non admitti. Secus si propter metum persone non audet venire. et depositio animi percipitur per coniecturas si forte sit potens ille qui tenet vel transcursu temporis. de quibus vide in dicta. l. j. de acquirēda possessione. s. de vsuca. §. quod autem. et dicta. l. licet. An autē: quia possessio iurium habentium causam discōtinuam retineatur animo vel rerum mobilium. dic. s. proximo. §. et iūge quod scripsi in breuiario in dicta. l. licet. C. de acquiren. possessione. illud autem nota quod possessio que per alium retinetur admittitur quādoque sine animo. vt. ff. de vi et vi armata. l. j. §. quod seruus. et. l. peregre. §. quibus explicatis. vide plenius. C. de acquirenda possessi. l. ij. ¶ Item ille qui tenet rem causa custodie presumitur facilius deponere animum. ff. de damno infecto. l. si finita. §. si quis metu. ex his potes facere magnam talem si solēnizare vis et sine his non bene tex. hūc intelliges.

Remedia quot competant cōtra eum qui vi aliquem deiecit, de possessione.
Interdictum recuperande possessionis cōpetit ei qui tempore deiectionis possidebat.
Interdictum vti possidetis et interdictum vnde vi an detur contra tertium possessorem.
Interdictum vnde vi: an detur contra non dolosum.
Interdictum vnde vi: ad quid datur seu quid in eo veniat.
Interdictū vnde vi: an contineat estimationem proprietatis.

Recuperande.

¶ In gl. aliter. in fine. Quidam habent hic. §. qui autem. et debent allegare. §. quod autem. et melius in dicto. §. illud. ¶ In glos. scilicet delictus. in fine. vnde non sunt actus extranei si vocet amicos: vel si vadat ad

a ¶ Securius. Immo plus dicit hic Ange. nō dicitur diuerti ad extraneos actꝰ si spoliatus vadit ad ciuitatez ⁊ conuocat amicos et parat arma et alia necessaria pro recuperatione sue possessionis: lz steterit p plures dies. vt a not. glos. et Bar. i. l. iij. §. cum igitur. ff. de vi et vi ar. in: tantuz qd dixit hugo. i. l. naturale. distinct. j. qd etiam dicitur facere incontinenti: licet steterit p. x. annos scdm casus magnitudinē: vtputa si spoliasti me vna terra vl castro ⁊ pro recuperatione steti per. x. annos semper insistēdo ⁊ faciendo pparamenta pro recuperatione dicte terre vel castri dicor fecisse incontinenti. et hoc etiā tenet Ioā. de imno. ff. de ...r. oblig.

iudicem pro negotiando securiꝰ a. ff. de adul. l. quod ait. §. fina. vide quod scripsi. C. vnde vi l. j. s. de iur. na §. ius au
1 tez gentiū. † Iuxta hāc materiam essent multa videnda. et primo quot remedia cōpetunt contra violentuz. Et dic q octo que vide extra titu. de resti. spol. §. j. versi. predicti autem. Caue tamen quia aliqua competunt de iur. cano. que non competunt de iure ciuili. Itez quod omnia nō cōcurrūt. vt pz ex natura cuiuslibet. ¶ Item sententia lata in vno obstat exceptio rei iudicate in alio. vide eod. §. P. quid si is. sed qz ibi nil determinat: dic quod in hoc aduertendum esset super quo pronūciatur. Nam si pronunciatum sit vim non esse factam obstabit: nam eadē causa videtur in iudiciū deducta. si autem reus nō obtinuit: quia creditori non cōpetebat vnde vi. sed constitutio diui marci. vel quia vnde vi non competebat contra tertium qui non spoliauerat potest recurri ad cōstitutionem. c. sepe. nec obstat exceptio rei iudi. et hoc potest dicere per l. duobus. §. exceptio. ff. de iureiu. ¶ Item de iure cano. est aliud remedium appellationis et

post iter arreptū. et in quo plus prout vide ex de appel. bone memorie. ¶ Et no. q agens hoc interdicto debet declarare modū suum possidendi aut naturaliter tantū: an ciuiliter in vtroqz modo possideret ⁊ modum spoliationis. et si sic declarauerit et succubuerit in illo declarato potest recurrere ad aliū moduz. nec obstat exceptio rei iudi. vt not. Inno. extra de do. inter dilectos. in pn.
2 † Itez esset videndū cui cōpetebat hoc interdictuz. ⁊ est dicendū q illi qui possidebāt tēpore deiectionis. de quo dic vt satis dixi. s. proxi. §. nam inducta et allegata ibi potius loquunt in hoc interdicto q in alio: ⁊ ibi fuerunt introducta per simile. ¶ Item esset videndū cōtra quez. ⁊ est certuz qd cōtra eius deijcientē: vt eius heredē inquantū peruenit. ff. e. l. j. §. fi. ⁊ l. seq. ¶ Item contra illū cuius nomine quis deiectus est iu mādante seu ratum habente. ¶ Itē contra dominum cuius familia deiecit: vt de ple. ff. ⁊ l. j. § ait pretor. cum. §. seq. Contra tertium possessorē nō cōpetit: qui haberet causam a deijciēte. ff. eo. cuz ... te. sed de iure canonico cōpetit beneficium. c. sepe. si scienter recipit. si ignoranter beneficiū. c. reintegrāde. vide d. c. sepe. ⁊ in Spec. de resti. spo. §. ... leg. ⁊ videtur mirabile: quia cum interdicta sint in rez scripta cur non dantur contra quēlibet possessorē sicut qd metus causa. Sed ad hoc patet responsio quia hoc non est in rem scriptaz. ⁊ ideo glos. dicit nō omnino. ff. eo. l. j. §. ... ⁊ quare nō istud sicut interdictū quod vi aut clam potes querere. Azo dicit in summa oia in rem scripta cum ob. d. l. ... a te. q vr irronabilis. ideo ius canonicū ipsam suppleuit in. c. sepe. ⁊ forte ratio illiꝰ legis: qz interdictū vn vi magis concipit in delictū q qd vi aut clam et alia interdicta q dant cōtra tertiū possessorē: ideo minus extēdunt cōtra aliū q ... delinquētem: vt dixi. s. de perpe. ⁊ tēpo.
3 actio. §. nō autē. ¶ † Nam inter violentos pdo est prior. Sed an interdictū vti 5
possidetis daret cōtra tertiū possessorē impeditū. videt q nō sicut nec interdictū vn vi. nā exturbatione quā vnꝰ fa...

nō debet alius ꝯueniri.l.si duo.§.nō videor.s.allega.Quid ergo si dicerez me esse possessorē iurisditiōis alicuius ville vel territorij in qua me turbēdo edifi casti furcas:vel aliqđ signū iustitie rōne castri qđ habes ꝓpinquum.et statiz castrū cū pertineñ.alienasti.Nunquid possum agere ꝯ possessorē vti possi.Nō videtur ꝑ predicta.Sed satis pōt dici ꝙ immo ex turbatione ipiꝰ successoris. eo em̄ ipso te turbat qđ se opponit quominꝰ furce diruāť et sup hoc vide q̄ scripsi.s.xxi.§.¶ Itē no.ꝙ hoc interdictū vr̄ reqrere dolū.ff.e.l.j.§.ad solā et ideo nō vr̄ dari nisi ꝯ dolosuz.dolus tñ p̄sumiť si violēter eiecit vel etiā si sine violētia intrauit sine titu.C.vñ vi.l.cū que

4 rebatur. ¶ † Quid si quis tradat mihi possessionem rei quam tu animo possidebas:vel iussit me eā nancisci.ego bonafide et titulo adeptus fui.tu venis.te nō admitto.agis interdicto vnde vi cōtra me.ego nego te possessorem credēs me habere bonuz ius et te non habere. et sic suz bonefidei semper tu ꝓbas possessionem tuam:nunquid debeo condēnari.Non videtur cum non sim in dolo.et hoc interdictum doluz desiderat. vt est dictum.s.de petitio.here.l.illud. si cer.pet.l.quod te.si mul.ven.no.l.j.§. interesse.et idem potest dici si petas ab aliquo nouo possessore restitui ad possessionem reddituum quos possidebas ratione rei per ipsum possesse quibꝰ te spoliauit cessando et cōtradicēdo solue re. Nam si nouus possessor habeat iustam causam ignorantie:nō videtur te teneri hoc interdicto cuz non sit in dolo. et videtur expressum.ff.eo.l.colonus.§. fi.quo ergo remedio consuletur hoc casu.Potest dici ꝙ hoc casu reccurrať ad condi.sine causa.vel ad triticariā.ff.de tritica.l.ij. vel ad benefi.c.reintegrande vel potest dari beneficium.l.cū querebatur.Sȝ talis vtatur accessione autoris et vix est qui vtatur vt dixi.s.§.ꝑ

5 primo.sub.§ contra quem.¶ † Itez esset prosequenduz ad quid datur seu quid in eo veniat.Et est certum ꝙ restitutio possessionis.et si non restituat omne interesse.ff.e.l.interdicto.et fructꝰ.ff.e.l.j. a §.ex die. et per consequens veniunt damna: quia interesse nihil aliđ est q̄ꝫ damna que probantur per iuramentū. vt notatur in dicta.l.interdicto.quam extende ad casum quo possessio restituitur.licet glos.intelligat quando per cōtumaciaz non restituit. et vide eo.titu.l.prima. §.qui vi deiectus est.et §.quod autez.sed interdū non fit restitutio possessionis: nec condemnatio ad restituendum cuz sit condemnatio ad damna. vt si ego excessi in recuperanda statim possessione mea qua me spoliaueras non restituo rem:sed damna:vt scripsi.C.vnde vi.l.pria ¶ Item interdum venit ipsa proprietas seu eius estimatio:vt videbis statim per glos.seq. super modo probandi possessionem et deiectionem vide que scripsi.s. primo.§. Ex his patet forma libelli et sententie.et si vis videre libellos vade ad Specu.dicto titu.de restitu.spoli.

6 §.i.¶ † In glos.scilicet proprietatis.in fine.hec glos.supponit quod interdicto vnde vi.venit estimatio proprietatis. et idem tenet.ff.eodem. l.interdicto.et tamen nō videtur verū:quia alia est estimatio possessiōis alia ꝓprietatis.vt.l.d.si duo.§.pmo que hic allegatur secundum Dynū.q̄ hoc notat in dicta l.in hoc interdicto. sed tu potes latius dicere a

a ¶ Latius dicere.Idē videtur hic tenere Angel. cū Io. fabri. hanc eius opiñ. recitādo in ij.col. i me. vsi.in glos. estimationem.

a ¶ Tractari. Uide remissiones hic per Ang. in hac materia interdicti recuperande possessionis. in .iij. col. in me. vsi. materiã autẽ huius interdicti.

b ¶ Armis delictuz. Dicit hic Ang. qđ lz appellatiõe armorum lapides contineant̄ ꝛ fustes hoc est improprie vñ dicit ipse ꝙ si statuto caueat̄ vel fiat mẽtio de violẽtia facta armis ꝙ fustes lapides et tela nõ ꝯtinent̄ qꝛ proprie nõ sunt arma per gl. in .c.j.i. cle. de sta.mona. qꝛ statutum debet verificari in verbis ꝓprijs vt .l. constitutionibus a ff. ad munici. qđ dicit eẽ valđ notandũ. ꝛ se vidisse semel bononie de fctõ qñ q̃dã ꝓiecerat aquã fortem qua diuiditur aurũ ab alijs metallis in culos cuiusdaz sacerdotis: an ille non p̄hendatur in statuto puniẽ... violentiam factam cum armis et dicit ꝙ non.

ꝙ interdum agitur interdicto vnde vi. concludendo non solum ad restitutionez possessionis ꝛ damnorum: ꝛ tunc verum est quod Dyn. dicit. interdum concluditur ad restitutionez possessionis nihilominꝰ ꝙ ratione violentie ꝓprietas adiudicetur vel estimatio. iuxta .l. si quis in tantam: ꝛ tũc fit estimatio proprietatis. et hoc casu intendit loqui hic glos. et forte oportet ꝓbare proprietatem quãdo ad eam concluditur et ideo sapientius agit qui ad eam non concludit. restituta sibi possessione poterit excipere ꝙ per violentiam commissum est ei dominum applicatum si quod habebat predo ꝛ non onerabitur aliqua probatione. Hic posset tractari[a] materia de .l. si quis in tantam. sed scripturarũ nõ esset finis q̃ vellet omnia tangere.

Qui autem.

¶ In glos. facit ibi cũ al legat. ff. de vi ꝛ vi arma.

c ¶ Prouocauit. Hic tenet idem Ang. in col. ij. post princi. in versi. Ex quo sequitur ꝙ licet.

l. iij. in ꝓn. immo. in .§. ij. q̃ incipit armis delictũ[b]. ¶ In ea. gl. in fi. vide. s. đ iur. natu. gen. ꝛ ciui. §. ius autem gentium C. vnde vi. l. j. per hunc. §. videtur expeditum qđ schol...res vel religiosi quj tenent in cameris fustes vel lapides sũt excommunicati virtute statuti qđ ex communicat arma tenẽtes. vel posset dicere contra si teneant ad defendẽdũ non offendendum. nam cum defensio sit de iure naturali nõ potest ligari statuto. s. de iure natura. §. sed de naturalia. ꝛ statutum recipit interpretationẽ rõnis naturalis. ff. de mu. ꝛ ho. l. vt gradatim. §. ꝛ si lege. rõ naturalis dictat defensionez ꝛ ꝓ consequens necessaria habilia ad eã: ꝛ hoc verũ maxime si ta les haberent causam sibi retinẽdi... cit. ff. ad. l. iul. de vi. l. ij.

¶ Actor est siue actoris partes sustinet in interdicto vti possidetis: q̃ prim... ad iudicium prouocat.

Tertia diuisio.

¶ Heci tertia diuisio q̃ ad tractatum huiꝰ tit. j. q̃ sunt... in prin. ti. ij. s. e. §. sequẽs. tertia hic. et quinta in. ff. vide. ff. e. l. j. ꝛ ij. ¶ Super tex. prohibitorũ semper ꝓsequitur di stinctionem suam nec facit nouam. sed redit ad alterum membrum diuisionis prime. de quo. s. e. §. j. ¶ † Sup text. sed vnusquisqꝫ. in fin. text. Sed tamẽ act... partes sustinet qui primus ad iudici... prouocauit[c]. vt. l. in tribus. ff. de iudi... si non cõstet dirimitur forte. vt ibi. ... l. j. in princ. ꝛ not. quod vix est quis... sit constare: nisi in casu quo iudex ex... ficio se gereret ne partes venirent a... arma. vt scripsi. s. eo. §. retinẽde. et ill... casu crederẽ ꝙ iudex posset eos face... simul iurare ꝛ proponere facta sua... currere in ꝓbatione: immo qđ plus ... idez credo vbi ꝯstaret qui primo ad iu... diciuz ꝓuocauit. in illo tamen casu p... uocãs iurare prius ꝛ alius incontinenti post concurreret in possessione ꝛ ꝓbatione factorum si vnus faciet tale iuramentum quale alius. ff. fami. hercis cun. l. inter quos heredes. §. qui familie. et hoc satis est clarum quo ad ordinationem iudicij. Sed quid quo ad substans...

tialia. Uerbi gratia. lex dicit ꝙ actore non probante reus absoluitur. vt. s. §. commodum. ¶ Quid in his iudicijs. videretur idem si neuter probat. et sic tenet curia francie. vel forte hoc casu censebitur res vacans et tenebitur in manu iudicis quousqꝫ alter agat sicut dixi in casu cõuerso quando vterqꝫ plene probat. s. §. retinende. in forma sententie.

1 ☞ Actio in factum q̃ ꝛ qualis sit: ꝛ an sit tm̃ vna vel plures.

De ordine. ¶ Iste §. videtur facere differentiam inter interdicta ꝛ actionez in factum. ꝛ ꝙ hodie non possit agi interdicto. de quo vide. s. in princip. et que ibi dixi essent hic repetenda. ¶ † In gl. 1 i. actio. in fin. de hac actio. in factũ multi multa dicunt. vt not. Cyn. C. de re. permuta. l. ex placito. probabiliter tamen posset dici ꝙ non sit nisi vna actio in factum que vocatur in factum: quia reo citato equuz est actionez dari et datur sine nomine proprio et dicitur in factũ quia ex narrato concluditur et descendit: ꝛ ista dicitur descendere ex varijs figuris causaruz: quia ex varijs factis ꝛ varijs medijs causatur non ex eodez vnde actiones nominate descendũt ex vno medio vtpote actio ex vendito: qꝛ fuit venditum. actio ex locato: qꝛ fuit locatum. sed hoc nũc ex vno facto nũc ex alio. ꝛ ideo nominari non potuit certo nomine sed dicitur in factum quia ex facto recitato descendit vel ex edicto vel interdicto ex quibus non competit alia actio nominata sicut ꝛ p̃scriptis verbis seu narratis que etiam videntur eodem. ff. de prescriptis verbis l. si tibi aree. et ad hoc bene facit. ff. de dolo. l. non debet. ibi. verbis temperatis ꝛc. quia in narratione nõ fit mentio de dolo sed soluz factum narratur absqꝫ expressione seu conclusione doli. vñ dicitur actio in factum ꝛ exceptio. ff. de exce. doli. l. apud celsuz. §. aduersus. iũge. s. de act. §. actionum. in additio. doc. to. dicunt.

¶ De pena temere litigantiũ. Rub. ¶ In fin. glos. rubrice. vel dic qd̃. s. dixi de iudicialibus tam ex parte actoris qꝫ ex parte rei sequitur de pena ꝛc. continuatio glos. posset reprehendi[a] cuz neduz s. tractatuz fuerit de acti. immo de excepti. et nedũ hic puniant̃ tutores immo ꝛ rei.

a ¶ Reprehẽdi. Idem tz hic ang. in hac rubri.

1 ☞ Iudex an possit aliã penam imponere temere litiganti seu calũniãti qꝫ imponatur ꝑ iura: aut eam minuere.
2 Calumnians cuz sit piurus quare nõ puniat̃ de periurio.
3 Imperator quare prius agit de iuramento rei qꝫ actoris.
4 Iurans de calũnia q̃ capitula iurare debet. vide coniuncta glo. super verbo ad contradicendum.
5 Iuramentũ calũnie tacite omissum non vitiat processum.
6 Quid si fuit incertuz in processu ꝙ fuit iuratuz de calũnia: nec plus exprimitur.

Tunc admonẽdi. ¶ † In glo. 1 s. magistratus in fi. Põt q̃ri nunqd iudex possit aliã penaz imponere calũnianti qꝫ hic ponatur per ius: vel hanc minorare. Et videtur ꝙ sic[b] cum ad magistratus ꝑtineat officiuz vt hic patet. ꝛ magistratus possint statuere: vt dixi. s. de iu. natu. gen. ꝛ ciui. §. pretorium. ꝛ facit C. ex qui. cau. infa. irro. l. ꝛ si seuerior. ff. de lega. iij. l. siquis. in princip. §.

b ¶ Quod sic Idem tz hic angel. post Io. fa. in. j. col. ... ca fi. ver. in glo. j.

miles.℥.ff.ad muni.l.or=
dine.de fur.l.nō pōt.de
iniur.l.diu⁹.pōt dici ꝙ
possit.ff.de termi.amo.
l.auxilium.§.in delictis.
de penis.l.iij.ꝛ.l.absen=
te.§.fi.ꝛ hoc in his q̄ nō
tangūt partē.nā si tāge
rent vt expense dāna cre
derem ℥ vt scripsi in.d.
l.ꝛ si seuerior.vide ibi.
Sꝫ q̄d si de cōsuetudine
ponaᵵ alia pena: nūq̄d
pōt imponi pena legis.
a Uī̄ ꝙ sic[a] si sit maior.C.
de sepul.viol.l.q̄ sepul=
chra.ꝛ no.in Spe.eo.tit.
in fin.scd̄i libri.sed curie
seculares regni francie
habēt certas emendas
℥ calūniantes nec pate
2 renᵵ alias iponi.¶†In
gl.j.calūnie.in fin.meli⁹
eo.ti.l.j.Sed est miran=
dum cū calūnians deie=
rauerit in p̄iudiciū par=
tis cur nō puniᵵ de piu=
rio.ff.de cri.stel.l.d̄ piu=
rio.Dicas ꝙ immo pu=
nitur diuersis penis.vt
ĩ.seq̄tur p totum hūc tit.
vsqꝫ ad.§.fi.ꝛ leges q̄ hic
allegānᵵ loquunᵵ i alio
iuramento qd̄ parti p li
tis decisiōe deferᵵ.vt.d.
l.j.¶In gl.non dicit.in
b fi[b].Sꝫ mirū est quō hic
agiᵵ primo de iuramēto
3 rei.q̄ꝫ actoris.¶†Sꝫ po
test dici ꝙ impator ma=
gis recordabatur de ca=
lumnia rei quā actoris.
nam rei consueuerunt
plus calumniari ꝛ fuge
re.ideo imperator pri⁹
voluit occurrere.ꝛ d̄ hoc
not.magis in.l.iij.C.eo.
vel dic ꝙ reus quando
qꝫ primo iurat quando
qꝫ opponi: exceptiones
declinatorias ꝛ dilato=

rias vt no.in.d.l.ij.Sꝫ hoc iprobat Spe 6
dicens ꝙ nunq̄ꝫ hoc iuramentum pre
statur ante lit.contesta.sed iurament
de malitia sic si hoc videatur iudica
nota.in Specu.de iuramen.calum.§
et hoc videtur approbatum.extra.de
4 ramen.calum.c.ij.§.fina.lib.vj.¶†
glo.nota diligenter.in fin.quartum
ditur.C.eo.l.ij.videlicet dilationem
petat causa lit.differende.et ibi hoc no
ta.Sed Specula.non consuluit ꝙ hoc
adijciatur: quia raro esset aliquis
non deieraret.vt nota.Specu.de iura=
men.calum.§.nunc dicamus satis
ca princi.sed nec ob.hoc solennitas
ris est omittenda.¶Sed queritur
quid sufficit iurare de calumnia ge
raliter an isti articuli sint specifican
Et videtur quod sufficiat cuꝫ hoc
mentum videatur omnia hec capi. 1
continere sicut fidelitas.in feu.de
ua.fi.for.c.j.ꝛ iudicatum solui.ff.iu
sol.l.iudicatuꝫ.¶Sed contra hoc 2
tur.quia diuersa sunt iura ista iur
ta inducentia ꝛ diuersis temporibus 3
legibus introducta.vnde si iuramen
calumnie qd̄ prestabatur de iure.C.
nia comprehēdisset frustra fuissent
dita illa que adijciuntur per iura a
ticorum.ꝛ ideo videtur dicendū q
nes hi articuli sunt specificandi.et
bene probatur in.§.fi.in auᵵ.de his
ingre.ad appelᵵ.vbi expresse dicitur
q̄uis iuratum sit de calumnia nihil
minus iuratur ꝙ non dilationis ca
ꝛc.qd̄ iuramentum nō prestaretur
tineretur sub iuramento de calum
quia iuramentum non est super co
repetendum: vt ibi in fine subijciti
¶Preterea verba iuramenti de cal
nia nō important omnia capitula.
enim iurat se iuste mouere litem vel
fendere non iurat omnia alia que ex
muntur.vt apparet ex sensu verbo
ꝛ ideo hec sunt iuranda et exprimen
in specie.¶†Quid si fuerūt omissa
spondeo si tacite non est dubium 1
ꝙ non vitiant quia nec iuramentum
lumnie omissum vitiaret.extra eo. 2
libr.vj.si tamen esset petitum ꝛ non
ratum annullaretur processus.per.d.

a ¶Quod
sic.Ideꝫ tꝫ
hic ang.p
pe fi.j.colū.
vers.Scd̄o
querit.
b ¶In fin.
Dicit hic
ang.qd̄ iu=
ramētū ca
lūnie hꝫ lo
cū q̄n agi=
tur iudicio
cōtētioso:
nō autē in
iurisditiōe
volūtaria.
Itē q̄rit an
iuramētuꝫ
cal.p̄steᵵ in
cā spiritua
li quo iure
fuit itrodu
ctuꝫ.an suf
ficiat vnuꝫ
iuramētuꝫ
in tota cā.
Quid in cā
appellatio
ne.Itē q̄n
deꝫ prestari
hoc iura=
mentū.vi=
de p eū hi.
in.ij.col.

6 vt ibi nota.per doct. ¶ †Quid si in pro cessu contineatur q̃ fuit iuratum de ca sicut tota die fit nec plus exprimitur. potest dici q̃ non vitietur processus p d.c.nisi contrario proponeretur et pro= baretur per dictum iuramentum. et su per dictis articulis fuit petitum et non factum. Uel dic q̃ nec tunc vitietur cum non sit de substantia: sed imputet qui si bi non appellauit per dictum.c.j.qđ vi det̃ sigillare oẽs opiniones q̃ dicebant a vitiari ꝓcessum non prestito iuramẽto vt.j.§.item actoris.

At aduersus.

¶ In glo. vt .s.in fi.de ma b teria huius.§.dic vt ibi. ¶ In glos.item alibi. ibi cum dicit. item et alibi vt pu= 1 nitur non tamen pena huius.§. videli= c cet sequitur in glo.

1 ☞ Actor si iuret de calumnia cautum est q̃ ponantur omnia verba presentis ꝛ futuri temporis.

2 Iuramentum calũnie an possit tolli cõ suetudine.

Item actoris.

¶ †Super text.ibi litem mouisse.similia verba sunt.C.e.l sed.ff. famil.herciscun.l.inter heredes.§. qui fami. sic loquitur in presenti. ꝛ in autẽ. de his qui ingre.ad appellan.§.fi. vide tur se referre ad futurum saltem in per sona. vnde cautum est q̃ ponantur om nia verba preteriti temporis et presen tis videlicet non mouisse litem nec eam intendere seu inferre ꝛc. Et eodem mo do ex parte rei iuste peruenisse et inten re sue defensioni ꝛc.et si hoc iuramẽ= m retrotraheretur. ꝛ iunge.§.j.ꝛ titu. ꝓxi.§.prohibitorum. ¶ †In glo.scili= et qđ iustum.in fin. Specu.tenet quod non potest consuetudine tolli titul. de sduo.§.j.vers.item excipitur. quicquid sit ex facto tollitur. verum est q̃ in cu= ria francie iurant quolibet anno fide= liter patrocinare ꝛ certa capitula satis rationabilia. ꝛ eodẽ modo in curijs in= ferioribus secularibus.

1 ☞ Succumbens an presumatur calũ niatus fuisse.

2 Expense non semper debent̃ ab eo qui 2 succumbit. vide de hoc.

3 Quid si litigãs cõtendit de puncto iuris: an de= beat condemnari in ex= pensis.

4 Reus condemnatus nõ semper tenetur ad expẽ sas: sed quãdoq; in par te scilicet quando inci= pit non habere bonam causam.

Hec autem.[a]

¶ In glo. actio ibi cum allegat.§. ad excluden= das[b]. de his sportulis. vide.s.de actioni.§. tri= pli. ¶ †In fine[c]. ea.glo. Sed nunquid presumi tur calumnia ex quo suc cubuit. Glos.tenet q̃ nõ immo presumitur con= tra ex eo q̃ iurauit. nam non presumitur imme= mor sue salutis. vt not. in.d.§. oportet. et idem videntur sentire Inno= cen. ꝛ Hosti.extra de do. ꝛ contuma.c. finem.ꝛ idẽ tenet Ioan.glossator de cre.ij.q.j.in primis. pro quibus facit.ff.iud. sol. l. iam tamen.§. in hoc sed Hosti. et omnes qui post eum venerunt te= nent contra in.d.c. ꝛ spe cul.titu.de expen.§.nũc. de expen.circa princ.qđ videtur verum: quia om nes text.dicunt quod vi ctus condemnatur in ex peñ.et de hoc faciunt re gulam. et si verum esset quod primi dicunt esse regulam ad contrarium et ius commune q̃ non fieret condẽnatio rõne victorie nisi euidens ca lumnia probaret̃. facit tamen pro eis simplex: 2 †q̃ victoria non facit vi ctum calumniosum nisi

a ¶ Hec autem. Olim actor calũ niose liti= gans in de cima parte litis punie bat̃: hodie ꝓ pena p iurij.et vi= ctori cõdẽ= nabitur in expensis.

b ¶ Exclu dẽdas. dic vt ibi p gl. ꝛ Ang. ꝛ vi de text. et bart. Cyn. Bal. ꝛ saly. in aut̃.gña liter. C. de epi. ꝛ cle.

c ¶ In fin. Uide h̃ an ge.q̃ no. ex hac glo.qđ l3 vna lex loquat̃ ge= neraliter ꝛ tñ p alias leges pati tur limita= tiones ꝛ re strictiones ꝛ sic lex pa tit̃ interp= tationem passiuã. vt l.j.§.l. fal cidia. ... Bart.ff.ad l.fal. et.l.j. cũ gl. C. de nox.

hoc per sententiam declararetur.C.de
calum.l.ij.sed illud verum quo ad hoc
vt puniatur calumniosus.sed non est
verum quo ad expensas.que debentur
etiam ratione temere litigationis q̄=
uis non fuerit calumnia.ff. de iudicijs.
eum quem temere.est igitur tenendum
et sic seruatur de facto q̄ victus con=
dēnatur in expensis nisi per coniectu=
ras verosimiles appareat q̄ iustaz cau
sam habuit litigandi: quia forte succes
sit in locuz alterius quem credebat ha
bere ius et hoc ex parte rei forte. sic ex
parte actoris qui ante debet rem dili=
genter explorare.vt.l.qui in alterius.
ff.de regu.iur.que hic debet allegari in
glos.q̄uis quidam aliam allegationez
habeant.si tamen fecit diligentiam et
nihilominus habuit iustam ignoran=
tiam releuatur:vt si forte reperitur in=
strumentum obligationis in arca pa=
tris ⁊ cum interpellaret debitorem ex=
traiudicialiter d̄bitor malitiose noluit
ostendere literam satisfactionis: igi=
tur iudex se debet informare et si repe=
rit q̄ victus habuit iustam causam li=
tigandi releuabit eum ab expensis et
hoc debet exprimere in sententia sin au
tem condemnabit.ff.de peti.her.l.post=
q̄.vt le.no.ca.l.is a quo.§.j.⁊ ideo cau=
tum esset qd̄ pars in processu particula
riter super hoc ad finem quod non cō=
demnaretur in expēsis in casu quo suc
cumberet.et hoc nusq̄ vidi fieri.et ta=
men est tutum facere verum est q̄ hoc
3 quandoq̄ per p̄cessuz apparet.¶†Sz
quid si contendit de puncto iuris. Cō=
muniter omnes tenent q̄ non deben=
tur expeñ.⁊ ita seruatur de facto q̄ per
iudicem stat qui debet nosse iura pro q̄
bus facit: quia nec in talibus iuratur
de calumnia.C. de iuramen.calum.l.j.
Ego credo contra:quia tales temere li
tigant qui friuola allegant.vnde cul=
pa iudicis non releuat partem a culpa
ff.ad tertul.l.ij.§.quid ergo. ¶Preter=
ea vt plurimum non est culpa iudicis
sed partis:nam vt plurimum tales ra
tiones traduntur ⁊ eis respondetur du
plicatur et quadruplicatur in scriptis.
nec iudex scit quid proponitur quous=
q̄ traditur sibi ad iudicandum.⁊ sic ces
sat dicta ratio.Crederem tamen quod
si esset punctus iur.dubius et nouus:
quia tunc neuter teneretur cuz esset iu
4 sta causa litigandi.¶†Item credo qd̄
interdum victus non tenetur ad om=
nes expensas:sed in parte valet ex quo
incepit non habere iustam causam li=
tigandi.verbi gratia.si agebatur de fa
cto quod verosimiliter poterat ignora=
re et visis literis seu probationib⁹ par
tis nihilominus litigat et friuola obij=
cit credo quod extunc debet condem=
nari.argu.C.de prescriptio.longi tem=
poris.auten.quod si quibusdam. Item
nota.casus speciales in quibus victor
soluit expen.in auten.de defen.ciui.§.
et iudicare.et in.c.finem litibus.§.al=
lega.et in.l.properandum.§.et quidaz.
C.de iudi.nonnulli consueuerunt que
rere vtrum victus teneatur ad damna.
Et non videtur:quia aliud est damnū
et aliud expense.extra de iniurijs.c.cū
nostra.et hoc videtur sentire glos.⁊ do=
cto.in.c.finem litibus.de dolo et contu=
ma.sed hic videtur expressum contra
et extra de rescrip.c.primo in clemen.
vnde potest dici q̄ teneatur ad damna
certa non autem ad damna que facto
contingunt prout dicunt docto.iur.ca=
no.debet tamen deduci illud qd̄ expē=
deret in domo sua.vt nota.ff.de iudi.l.
eum quez temere. Et in his veniunt ex
pen.necessarie et vtiles ẜm qualitatem
cause et personarum et consuetudine
fori.vnde si pars oneraret se multis ad
uocatis et hos adduceret cum expē.
non fieret condemnatio in talibus vi
de plene per glo.et doc.in dicto.c.finē.
vide plenius Spec.in tit.de expeñ.vbi
plene reperies non tamen omnia que
S.tetigi.⁊ de his scripsi in breuiario
C.de iudi.l.sancimus,et iunge hec ca
finem.et de pen.c.calumnie.nō conco=
huic.§.

1 ☞Snia arbitri an possit infamare.
2 Pact⁹ super cā turpi infamis efficitur
quia habetur loco confessi.
3 Actio mandati contraria non infamat
licet directa sic.
4 Delicta seu maleficia q̄ infamēt ⁊ q̄ nō.

a 1 Ex quibusdã[a]. ¶†Prose a quit qualiter calũniosi puniunt isamia. de quo §.in prin.tit.dixerat. ¶In glo.[b] scz suo noie in fi. sed cum hoc snia arbitri sit snia.C.de arbi.l.cũ antea.⁊ not.ff.de re iudi.l.ait ptor.in prin. nunqd infamat Videt ꝙ sic:qꝛ cessat ratio.Sz ꝯtrarium vr veri⁹ ne pene exaggerent.⁊ bene facit: qꝛ licet sit snia quo ad hoc vt detur i factũ ex re iudicata:nõ tñ quo ad alia: qꝛ non appellat ab ea sicut nec olim.C.de arbi.l.j.⁊ ibi no. sz ordinatiões arbitrorum vident infamare:qꝛ sunt quedam trãsactiões seu amicabiles cõpositiões. ⁊ ita videt operari pactũ.⁊ sic infamiã. vt hoc.§. sz nec adhuc extẽderẽ ad hũc casum infamiã p̄sertim si arbitrator cũ 2 pena fuit electus ⁊ non dãnati. ¶†Itẽ tex.qꝛ nõ sufficeret si cõfessi.vt not.in.d.§.ex cõpromisso. sed cõtrariũ est veri⁹. C.de interdic.ma.l.pe.et ptz:qꝛ pactus inter infames habet qꝛ habet p ꝯfesso tacite.ff.qui.mo.infa.l.qñ. et sic exp̄ssa cõfessio debet plus nocere. hoc nota.ex de pe.c.felicis.li.vj. Sed forte hoc verũ si cõfiteat iudicialiter:secus si extraiudicialiter vel corã arbitro. et ita loquit in.d.§.ex cõpromisso.de iure cano. sufficit ꝙ possit conuinci.ex de testi.c.super. Itẽ dicit dãnari pviã acti.vel trãsactionis: secus si ex officio. vide.C. de suspe. 3 tu.l.suspectus. ¶†In gl.⁊ ob id.cũ allegat.§.mãdati. sz cur magis illa ꝙ̃ alia. Quidã dicunt ꝙ ois cõtraria infamat vbi perfidia per eam ꝯuincitur.Secus vbi agit de calculo. vt.d.§.mandati.in hãc opi.videtur approbare gl.ff. de pigno.acti.l.si pigno.§. pe. Sz hec opi. non est vera: qꝛ sic nõ esset differẽtia iter directã ⁊ cõtrariã: quã tamẽ tex.euidenter astruũt. vnde nõ ois actio que perfidiã seu dolũ arguit vel infamat. vt vñ vi.ff.vnde vi.l.neqꝫ.qꝺ tñ dolum requirit.eo.ti.l.j.§.ad solã. ¶Item nec cõditio furtiua.ff.de act.⁊ obli.l.cessat.verũ est tamẽ ꝙ infamat de facto.C.ex quib. cau.infa.irro.l.fi.⁊ de tali debet intelligi dicta glo.de.l. si pignore.§. pe.⁊ ideo frustra querit de actione qꝺ metus cau sa.vt not.ff.qꝺ metus cau.l.extat.§.pe.

¶Ex quibusdã. Cõdemnatus vel pactus ex criminib⁹ q̃ hic numerãtur. vel cõdẽnatus actionib⁹ directis vel contrariis descẽdentib⁹ ex cõtractibus hic enumeratis erit infamis.h.d.ſm Ang.

4 ¶†In ea.glo.in fi.vult dicere gl. ꝙ multa sunt alia maleficia que infamant. sed de his ponit gratia exempli.Vñ scire debes publica infamãt sz priuata nõ: nisi actio ciuilis descẽdens ex eodem facto ifamaret. vide.ff. de pu.iudi.l.infamem. sed de iure canonico oia crimina sũt publica et infamant infamia iuris siue sentẽtie. vide.ij.q.iij.§. hic colligitur.iij.q.iiij. cõsanguineorum. ⁊ per archi. ex de consue.c. non est. lib. vj. ¶In glos.vt.ff.eo. in fi.⁊ in quo intersit. vide eo.ti.l.in actionibus.

b ¶In gl. Super hac gl.not. Ange. quod si agit cõtra te de aliq ꝯtractu vl delicto famoso qꝺ nũqꝫ cõpareas nec litiges p te:sz sp ⁊ ab initio p legitimum pcuratorẽ tũc eñ nec pcurator: qui nõ suo noie: sz pcuratorio dãnat⁹ est: nec tu ꝙ p aliũ cõparuisti ⁊ fuisti dãnat⁹ eris infamis. Querit Ang. si qs est dãnat⁹ ex pena alicuius statuti an sit ifamis. itẽ an ꝯfessus de crimine sit ifamis. Itẽ qs põt restituere ad famaz. vide p cur. de his questionib⁹ in iiij.col.

a ¶ Omniũ autez. Citatio prima pars iudicij dicit: cuius respectu etiã fit punitio. Nã si filius vel libertus in ius vocauerint parẽtes vel patronos sine venia puniunt in quinquaginta aureis. hoc di. ẜm Ange.

b ¶ De citatione. do. Ange. posuit in hoc §. materiã citationis per multas questiões. ⁊ pmo querit an in actione cause siue iudicio pars sit citãda. Itẽ an valeat pcessus sine citatiõe. Itẽ an sine citatiõe valeat sñia. Quid si non apparet cõmissionẽ citationis. Itẽ an valeat citatio gñalis: vel requirat spãlis. Itez an valeat cõcessio citationis vez qd citentur oẽs debitores titij. Item an citatio facta die feriata valeat. Quid si fiat citatio sine diei expressione an valeat. Quid si citatur aliqs pro aliqua die in qua impossibile est qd possit cõparere. Itẽ q sunt citãdi. Itẽ an sufficit citationẽ fieri ad domũ. Itẽ quid si ex sui forma cõceptiõe vel inspectione citatio apparet nulla: an virtute talis citationis nõ cõparẽs citatus dicat cõtumax: quid si habet plures domos ad habitãdũ in qua debet citari. Item an citatio per nuntiũ possit fieri in ecclesia. Item quot effect⁹ parit ipsa citatio. Item qñ lex vel statutũ penale requirit triplicez citationẽ an sufficiat vnica peremptoria. Itẽ an citatio ad totaz cãm valeat. ¶ an requirat qd citatio sit peremptoria. Itẽ quid si citatus fuit trib⁹ edictis vel citationib⁹ peremptorie ⁊ nõ compa ret an sit amplius citãdus. de his qõnibus vide hic p ordinẽ ẜm ipm Ang.

2 si qs dñs veluti dux comes vel episcop⁹ pretẽdit ius super aliqua cõmunitate ⁊c.

10 Pupilli an possit citari.

11 Citari procuratorem an sufficiat.

12 Citari dz persona principalis si reperiatur. Quid si non reperiatur b qualiter prouidebitur actori.

13 Latitans citatus patit venditionem.

Omniũ autem[a] actionem.

¶ † Id est causarũ. nam hic nomen actionis ponit pro instantia siue p causa. et sic facit pro Placẽ. in eo quod not. ꝫ. de actioni. in princi. sed hic large sumitur nomen actionis: vt ibi scripsi. ¶ In glossa vel quasi ibi cum allega. §. cum. vide ibi. ¶ potest etiam loqui in filio in potestate constituto in casibus quibus agere potest cum patre. de quibus. ff. de iudicijs. l. lis nulla. ¶ Item in omni filio quando vocat parentes ex linea materna vel naturales tñ. vide. ff. de in ius vocan. l. iiij. §. j. cum sequen. ⁊ eodem. l. qui in potestate. et iunge. ꝫ. de actio. §. in eum. ¶ In fine eiusdem glo. vide. ꝫ. de attillia. tut. §. nos autem. hic b essent multa tractanda de citatione. verum quia hec materia tangitur per multos: et maxime per Specu. in ti. de citatio. ⁊ per Columbrum glosatorem feudorum qui in hac materia gloriatur se habere iuris prudentiam. vt in ti. de mili. vasal. qui contu. c. j. in fine re gne glos. omnia non prosequar nec cumulo que dici possent: aliqua tamen que faciunt ad intellectum huius §. pretermittere non possum: nõ tangunt forte alibi vel si nõ ita. In primis scire illo qd repetitur citatio. monitio. denuntiatio. edictum. conuentio. in ius vocatio. requisitio. de citatione reperies. ff. de iudi. l. sancimus. ⁊ in quibusdã aliis locis ciuilis: iura tamen canonica magis vtuntur illo vocabulo. vt potes videre in multis locis. extra de offic. dele. c. gratum. de probat. quoniam. ⁊ in c. vt lit. penden. c. ij. de senten. ⁊ re iudi. c. pastoralis. de verbo. signifi. c. scp. de monitiõe satis habes in legibus. C. de episco. et cleri. auc. cuz clericis. §. ij. quo modo ⁊ quãdo iudex. l. cõsentaneũ. il. admonefacio. qui accusa. possunt. l. j. in auc. de heredi. ⁊ falc. §. si quis autem non implens. de testi. §. penul. de questo. §. si vero alicui. de hoc vero iure canonico est totum plenum. de hoc. extra de sen. excõmuni. c. romana. §. caueant. et. c. constitutionem. lib. vj. de accusa. ⁊ qualiter. ij. de iudi. c. dispendiosam. in clemẽ. de denuntiatione habes. C. quo et quãdo iudex. l. tres denuntiationes. de rei vendica. l. si fundum. de damn.

infecto.l.iiij.§.pretor.in auf.vt nulli iu-
dic.§.necessarium. de edicto habes in
infinitis locis.ff.de iudi.l.ad perempk.
cum.l.sequen.que senten.sine appella.
rescin.l.j.§.item qui [illegible]dicto.de cōuen
tione sunt omnes li[illegible]i pleni.C.de pre-
scrip.xxx.annorum.l.si cui.ff.de iudi.l.si
quis posteaq̄.de vocatione in ius ad-
huc plus.vt dicet in totis titulis de in
ius vocandi.C.et.ff.de requisitione ha-
bes.C.de iudi.l.properandum.et.l.san
cimus.in fin. ¶ Circa hoc primo potest
queri an hec omnia nomina idem signi
ficent. Ad hoc potest responderi q̄d sic
in larga significatiōe: quia apparet in
materia quod debeant idē significare.
3 †Nam si iudex mandat aliquem voca-
ri coram se nō refert vtrum mandet ci-
tari moneri conueniri vel requiri vel
denuntiare vel edictum proponi quod
reus compareat.totum enim operatur
assignationem diei in effectu per iura
allegata in curia seculari de consuetu-
dine nō sufficeret immo oporteret ordi
nari expresse.sed de propria significa-
tione est magna differentia inter dicta
vocabula.nam citatio proprie figurat
assignationē diei.monitio non nisi ex-
primatur.⁊ hoc bene deprehenditur in
dicto.c.dispendiosam.vbi dicitur q̄d in
causa criminali potest procedi per dif-
ferentiam monitionis supponēdo ali-
quid speciale in eas et inferendo q̄d in
alijs non proceditur per viam moni-
tionis certe nullus.vnde si iudex mo-
[illegible]eat te q̄d soluas ⁊ ecem que debes in
[illegible]tio: vel des vl' facias aliquid in quo
[illegible]seritur te teneri monitio in nullo te-
[illegible]artat.⁊ hoc nisi ius constitueret aliquid
post monitionem vel requestam: quia
tunc monitio haberet effectum quo ad
illud ⁊ horum patent exempla ⁊ proba
tio.extra d̄ cleri.non resi.ca.ex parte.j.
de vita ⁊ honestate cleri.c.j.in clemen.
eo.titu.c.j.lib.vj.in auf.de hered.⁊ fal..
§.si quis autem non implens.et ideo
iudices non possunt nec debent proce-
dere per viam admonitionis nisi in no
torijs vel que tangunt forum anime.ex
tra de foro compe.c.fina.lib.vj.sed de-
bent solum partem citare.⁊ hoc vult di

cere. Ulpianus.ff.de offic.procon.l.nec
quicq̄.§.vbi decretum. illa enim que
cause cognitionē desiderāt non possunt
per libellum expediri id est per moni-
tionem in libello complexam seu per
mandatum in scriptis missum.ff.de re-
gulis iuris.l.omnia.⁊ per hoc videtur
q̄ mandata que emanāt a curia fran-
cie vel a iudicibus per que mandatur
soluere nisi se opponāt sunt iniusta.de-
bet enim procedi per viam citationis:
et petitio edi in scriptis vel sine scriptis
s̄m morem curie.hoc supponit dicto.c.
dispendiosam.vt dictum est.iustifican-
tur tamē quia in casu oppositionis ha-
bent vim simplicis citationis: nihilo-
minus tamen credo q̄ non procedant
de iure ⁊ q̄ sint iniusta.Nam tolluntur
parti deliberatorie.et habet responde-
re coram executore et multa alia a iure
concessa que tolli non possunt.vt regu-
la indultum.extra de regu.iuris.li.vj.
et hoc vult dicere is.§.qui non obtine-
ret nisi talia mādata possint fieri:quia
non inciperetur ab in ius vocando.
4 ¶ †Sed queritur vltra circa intellectū
huius.§.nūquid citatio debeat fieri de
mandato iudicis. Uidetur expressum
quod sic.vt dicto.§.si quis vero nō im-
plens.de heredi.et falci.et in.d.auf.de
questio.C.de exhiben.reis.l.finali.ff.ne
quis eum qui in ius vocat.est vi.l.j.§.
primo.in hoc esset attendenda valde
consuetudo. ¶ Item potestas executo-
rum: quia vt plurimum mandatur eis ptās
gn̄aliter citandi:de iuris tamen rigore
videtur quod non valeret citatio nisi
de precepto iudicis.⁊ maxime quando
fit corā iudice delegato qui debet mit-
tere copiam rescripti seu commissio-
nis sue cum citatione. vide in Specul.
de citatio.§.sequitur.versicu.vtrum au-
tem.extra de offic.delega.c.cum in iu-
re.vel si fiat coram ordinario formalis
vt super tali processu.et hoc maxime
procedit s̄m opinionem illorum q[illegible] di-
cunt quod libellus est inferendus [illegible]
tatione de quo cōuenit dici in auf.o[illegible]
5 ratur.C.de litis contestatio. ¶ †Quid
ergo si non appareat de precepto iudi-
cis. Uidetur processus nullus: quia

citatio est de substantia libus.a vt extra de pba. c.qm̄.de accusatio.l.iiij. & principiū & fūdamētū. vt hoc.§.& sic ipso vitiato totū ruit.& iō cautum est q̄ preceptū & relatio ser uiētis seu executoris re= digantur in actis in pn. processus.& hoc notant docto.in.d.c.qm̄. vel po test dici q̄ q̄uis hoc nō sit factum si tamen repe riat processus rite & legi time al's factus & i psen tia partium nō vitiabit quinimmo credo q̄ non vitiet & si nihil appareat de citatiōe dumtn̄ ptes vel eorum legitimi pcu ratores fuerint presen= tes in omnibus articu= lis processus.& hoc dico 6 quia huiusmodi citatio nes & vocationes non fuerunt inuente nisi ad finem q̄ partis habere= tur presentia vt negotio rum merita pandantur si presens sit & vult pro= cedere.ad quid vocabi= tur non video & qui hoc facit:q2 testes vocari de bēt in testamētis & roga ri:& tamen si pn̄tes sunt sufficit eos certiorare.ff. de testa.l. heredes pa= lam.§.penul.Item lega tarij sunt vocandi in in uētario:& tamē si presen tes sint non oporteret eos euocare:sed sufficit heredi ei suam intentio nem exponere. i auk. de heredi.& fal.§.hinc no= bis.ver.nisi forte.& hoc innuit lex q̄ videt equi= parare creditores esse presentes vel vocatos innuendo quod presen= tes non sunt vocandi.

a ¶Cita= tio ē d̄ sub stantiali= bus.Adde qd̄ intātū ē de substā tialib9 qd̄ etiā p prici pē remitti non pōt.vt plene dixi i apo.ad lā= frā.i.c.qm̄ ꝯ falsam.§. citatiōes.i pe.in extra de proba.

ff.de mino.l.etiā.§.si.facit etiā.ff.de dā. infec.l.iiij.§.abesse.vbi supponitur qd̄ non est denūtiādū illi qui i iure psens ē sed absenti.Et ad hoc pōt induci ratio iurium dicentium quod certus certio= rari nō debet.ff.d̄ ac.emp.l.j.in fin.Uide tur ergo concludendum q̄ processus n̄ possit vitiari dato quod non appareret d̄ citatione dumtamē fuerit processum in presentia partis. Nam sicut declina= torie et dilatorie possunt omitti proce= dendo ad litis contest.sic videtur deci= tatione procedendo ei renuntiare.vt di xi.s̄.de excep.§.appellantur.extra de re gu.iur.c.inter moñ.nec obstāt iura que videntur velle quod citatio sit de sub= stantia processus.vt.c.quoniam.et hoc. verum vbi proceditur contra absentē: ff.que sen.sine appel.l.j.§.itē cuz ex edi= cto.et dicta.l. si accusatoribus.sed vbi contra presentem & non excipientem d̄ diei assignatione credo quod valet pro cessus.¶†Sed quid si pars sit presens: opponat quod non tenetur procedere: quia non est citata.per premissa vide= q̄ non possit excipere.Et ita tenet Spe de li.concep.§.sequitur.versic.item qui dam dicunt.Sed huic opinioni obsta is.§.& scio q̄ vbiq̄ seruatur contrarium de facto nisi in officialibus qui respon dent sine dubio de tangentibus officiū suum de cōsuetudine si reperiantur in 7 iudicio.¶†Item querit vtrū is textus obtineat generaliter vt in omni causa sit opus citatiōe.& videtur q̄ sic.oim ā actionū &c.q̄ est signum vniuersale 9 dic oim actionū in quibus directe cō cludit contra partes in quibus cogni tio est necessaria.sicut aliquādo in noto rij.vel si res dilationē nō receperit ne tempus patitur euocationem propter periculum.vel immineus scandalum i dex prouidere potest vt dixi.s̄.in pro mio huius libelli in materia notorij. Et eodem mō si talis sit casu in quo ꝯdicta partis non admitteret.vt si aliquis sit excommunicatus pro contumacia po test absolui etiam parte non vocata.vt nota.Archidia.extra de ap.romana.sup per verbo reuocant. Et ideo videtur quod si iudex saisiuit vel manum appo

fuit in aliqua re sine cause cognitione q possit eam remouere etiam nō vocata parte ad cuius instantiam posita est immo etiā si possessio[illegible]em alij tradidit sine cognitione iudex potest eam recipere ꝛ retradere illi cui amouit ipo non vocato. ꝛ hec notatur extra ð electio. c. q relam. per Inno. in gloss. dicitur autem. circa medium. in Specu. de primo decre. §. iaz de effectu. extra de accu. c. qualiter. ꝛ probatur. ff. si muli. ven. not. l. j. §. necessario. consuetudinarij tamen non approbant hoc immo vocant partem siue iuste siue iniuste manus fuerit apposita ad requestam partis. ¶ † Sed
8 queritur. hic dicitur omnium actionuz. Quid si non concluditur contra partez qz in actiōe vocatur solum pars cōtra quam cōcluditur ꝛ nullus alius cuius principaliter intersit alterius. vt venditoris vel patroni. iuxta. l. sepe. ff. de reg. iur. Sed in talibus vocantur omnes quorum interest. C. si vt se ab here. absti. auk. si omnes. ff. de mino. l. etiam. §. fi. vide plene extra de maiori. ꝛ obe. c. fi. per Innocen. ¶ Quid ergo si aliqui fuerunt vocati alij nō vel omnes non exaudirent vocem preconis. Innocen. dicit q actus valet quo ad illos qui fuerunt vocati ꝛ in eorum preiudicium. quo ad alios non. vt ibi no. qð intellige si ignoretur: secus si scienter quia forte cōdemnet. extra de ele. c. venerabilem. §. obiectiōi. ꝛ iūge supra de adopti. §. licet. vbi
9 scripsi de hac materia. ¶ † Quid ergo [illegible] si res tangat multos. Verbi gratia. [illegible]ux comes vel episcopus vendicant si[illegible]i aliquod ius forte subiectionem vel [illegible]iud ius super aliqua terra vel aliquo [illegible]dine forte cistercieñ. nunquid singu[illegible] debēt vocari. Uidetur q sic: quia oēs [illegible]angit ꝛc. Satis videretur contrarium q sufficeret vocari prelatos ꝛ administratores. extra de maio. ꝛ obediē. c. fin. ¶ Potest dici q si habēt corpus vel vniuersitatem sufficiat vocari cōsules seu administratores vniuersitatis. si non habeant sufficiat vocari prelatos i personis ecclesiasticis vel barones seu habentes iurisditionem terrarum ꝛ villarum: quia illi habent administrationez reipublice per. d. c. fin. ꝛ ad hoc facit. ff. de ac. ꝛ obliga. l. in honorarijs. §. fina. C. de re mili. l. tam collatores. §. vt autem. li. in his. lib. xj. ꝛ facit quod not. s. de satisda. §. eodem. Et potest dici qð si sint plures consules sufficiat vocare vnum vel duos. vt dicto. §. ꝛ idem in tutoribus. C. si vnus ex plu. tu. l. j. sed non sufficeret vocari sindicum. vt. d. §. facit. ff. de admini. tutorū. l. j. §. j. extra de rescrip. c. edoceri. ꝛ qð not. Inno. extra de ope. noui nuntia. c. cum ex iniuncto. ¶ Scio q curia francie seruat contrarium. vocat enim habitantes ꝛ dat eis licētiam faciēdi procuratorē in causa illa. ¶ Sed quando vult facere collectas seruat bene que dixi. Nam non vocat nisi prelatos
10 tos barones ꝛ villas notabiles. ¶ † De pupillis an possint citari. habes. ff. de in ius voc. l. neqz. ff. de administra. tuto. l. j. §. sufficit. ex quib. cau. in pos. ea. l. apud iulianum. §. fin. cum. l. seq. ꝛ se. per quas videtur quod non possit citari. sed si non sit qui ipsuz defendat veniet actor ad iudicem ꝛ dicet ego habeo talem petitionem contra pupillum talem vocaui amicos. nō habet tutorē. nemo ipm defendit. ponatis me in possessionem
11 ꝛc. ¶ † Sed nunquid sufficit citare procuratorez. dic q sic si sit constitutus ad causas generaliter vel specialiter ad illam causam: alias non. Nam non sufficeret citari procuratorem ad negotia nisi in casu quo dominus esset absens vide. C. vnde vi. l. meminerint. vbi scripsi in breuiario. In curia francie non sufficeret nisi in causa quam dixit et in assignatione quam litigauit. nam elapsa assignatione illa non sufficeret et sic not. q principalis persona debet cita-
12 ri si reperiatur. ¶ † Quid si non reperiatur. Dic quod procurator debet. citari. ꝛ si nō sit procurator potest fieri citatio domi: ꝛ ita q fiat ita publice q familia sciat si sit si autem vicini ꝛ cognati[illegible] lis citatio valet vt fiat missio non autem vt possit procedi ad diffinitiuā vel excommunicationem vel venditionem bonorum nisi ante absentiam esset preuentus personaliter: vel nisi esset talis causa q posset procedi lit. contesta. vel

nisi esset talis qui teneret facere residentiam vt beneficiatus in beneficio: vel vir cum vxore. & hoc plene not. Innocen. extra de eo qui mit. in pos. c. fin. & docto. post eum. & hoc sequuntur docto. ibidem. & de hoc Spec. non tamen ita plene. in Spe. eo. §. sequitur. versi. sed nunquid. in causa criminali videtur idē quo ad annotationem bonorum: plus tamen requiritur quod si scitur vbi est denuntiatur ei. vide in Specu. de accus. §. j. versi. sed nunquid. de hoc nota. in glo. ff. quando appel. sit. l. j §. fina. Dy. vero alio modo distinguit dicit enim quod absens ante litem contesta. non potest citari domi: sed post sic. & ita not. ff. de dam. infec. l. iiij. §. toties. Sed potest dici quod Dyn. intellexit quod absens nō potest citari domi ante litem contesta. vt procedatur ad diffinitiuā: sed bene potest citari vt procedatur quasi cōtra contumacem ad missionem & venditionem vel excommunicationē si ante fuerat preuentus personaliter. & sic potest concordare cum docto. iuris canonici.

13 ¶ † Item hec procedunt in casu quo latitat: quia si de hoc constat citatus domi patitur venditionem. ff. ex qui. cau. in pos. e. l. fulcinius. §. j. & presumitur latitare si tenetur facere residentiam & sit absens sine iusta causa. vt. s. in opinio. Inno. vel restringe opin illā ad casum quo mulier vel ecclesia conqueruntur de absentia. Secus si alij. vt. d. l. fulcinius. §. quid si aduersus. & nota quod talis citatio potius dicit denūtiatio quam citatio: vt. d. §. quoties. ff. quod vi aut clam l. aut qui aliter. §. j. de lib. agno. l. j. §. j. & dictis. c. cām. & c. si aduersarius. ¶ In casu tamen videtur quod non sufficiat citatio facta domi. in aut. de testibus. §. penulti. vide quod scripsi. C. de testibus. aut. si quis. Curia laicalis regni francie indistincte admittit citationem facta in domi: dummodo intimetur alicui de familiaribus. in denuntiatione extraiudiciali dic idē sicut in ista. Naz debet primo fieri domino &c. sicut per dicta leges. ¶ Juxta hanc materiā possunt multa queri. Primo quot & q̄ sunt modi citandi. Secundo qui citare possunt & quomodo. Tertio qui debent citari & in quibus causis. Quarto p quos & an citantibus sit credendum. de omnibus his reperies ad satietatē in Spe. de citatio. quibus iunge que. s. scripsi & de hoc agitur in aut. qui semel. C. quomodo & quādo iud. & ibi scripsi aliqua hodie vero est vnus modus citandi nouus extra de iudi. c. j. in clemen. cui iunge. c. pastoralis. in clemen. de sentē. & re iudica. per quam apparet quod nō potest fieri citatio etiaz verbalis in alieno territorio. cuius contrarium consueuit determinari per. l. frequenti. C. de sacro san. ecclesi. & has decretales non vidit Spe. ideo hic eas allego.

¶ De officio iudicis. Rubri.

Officium iudicis est duplex. quoddam principale: & quoddam mercenarium.

¶ Glo. non continuat rubricaz hic: statim super tex. Tu potes alio modo continuare. Nam. s. dictuz est de actionibus: verum quia officium iudicis loco actionis habetur. ff. de actio. & obliga. l. actionis. & dictum fuit. s. de actionibus in principio. sequitur videre de officio iudicis. ¶ † Et nota quod duplex est officium iudicis. quoddam principale quod locum actionis obtinet: & quoddam quod adheret actioni: quod docto. mercēnarium appellant. et dicitur nomen magistrale ex eo dictum quod sicut famulus vel ancilla qui mercede seruiunt deseruiunt dominis vel dominabus: sic & hoc officium actioni. et de isto agitur hoc titulo. & sic de officio iudicis vis videre etiā vsque ad tertium vide in Spec. eod. ti. in prima parte. s. vbi fuerunt etiam non cumulanda cumulata. &c.

1 Judex si iudicat cōtra legez vel constitutionē an sententia valeat.
2 Judex si iudicet cōtra cōsuetudinē: an sententia teneat.
3 Judex an de equitate possit dispensare in casu speciali.
4 Arbiter si iudicat contra legē: cōstitu

tionē: vel cōsuetudinē: an snia valeat.

a Superest[a] ¶ In gl.i.cō suetudine.in fi. vide de hoc §.de iur.[illegible] ex nō scripto prope finem. ¶ † Circa hoc
1 principium queritur[b] quid si iudex iu-
b dicet contra legem vel constitutionem. Scio quod glos. dicunt q valet sententia nisi error exprimatur in sententia. C.quan.prouo. non est.ne.l.j.et ibi de hoc doc. dicunt q non valet etiam si error non sit expressus: dūm appareat p pcessus vel alias liquide. Pro quibus dicitur expressum. extra de sentē.ꝛ re iu di.c.pastora.in cle.secus si opus sit probationibus.extra de sen.excō.venerabilibus.§.penal.li.vj.C.de adul.l.si qui.ꝛ hoc in ordinario: qꝛ sententia delegati erronea vel iniqua est nulla ipso iure vt scripsi de his omnib⁹.C.de erro.cal.
2 l.j. ¶ † Sed quid si iudicet contra consuetudinem. Per hunc tex. videtur q sicut, sententia lata contra ius non tenet sic nec ꝯ ꝯsuetudinē cū hec ad paria iudicentur.ꝛ facit quia sicut preuaricatores legis ita preuaricatores consuetudinum coercendi sunt.xj.dist.c.in his. In cōtrariū videtur.C.que sit lon.ꝯsue. l.j.in eo quod dicit reuocabit.sꝫ ibi non loquitur de reuocatione sententie.melius est.ff.de appel.l.imperator.§.fin. ¶ Potest dici q si sit cōsuetudo notoria ꝛ iudicata ꝛ iudicetur contra eaꝫ q nō tenet sicut nec contra ius scriptum per ir[illegible] pcedētia.C.d testa.l.testamē.i fi. si [illegible] nō sit notoria vr̄ q valeat sententia [illegible]fertur contra ius litigatoris.consue[illegible]do eñ est probanda nisi sit notoria.ꝛ [illegible] si pronuntietur non videtur facere [illegible]ntra ius partis ideo tenet.ff.de re iu[illegible]di.cum prolatis.si tamen hoc casu ex[illegible]primeret errorem quia diceret nō obstā te tali consuetudine ꝛc.non valeret nisi causam exprimeret quare non admitteret consuetudinem: quia forte diceret irrationabilem tunc eñ tangeret ius partis nisi notorie erraret p predicta. Habes ergo iudex hic qꝺꝫ iudicare fm leges ꝛ cōstitutiones hoc est hodie corrrectum per auk.iusiur.qd presta.ab his

3 que est.C.de iudic.ꝛ incipit hodie glos.tamen tenet contra.et nota.in dicta auk.ꝛ patet in auk. de iudi.§.omnis autem ¶ Sꝫ nūquid potest di-
c spensare[c] de equitate in casu speciali.glo.et Innocen. videntur sentire q non extra de consti.c. j. ¶ † Sed potest dici cō tra in his q̄ non tangūt partem. Item ꝛ in his q̄ tāgunt partē potest dispēsare particulariter si euidēs eqtas suadeat. ff.de pet.here.l.fina.de senten.ꝛ re iudi.c.abbate.lib.vj.et scripsi.C.de iudi.l.placuit. multum tamen oportet q equitas sit vrgens ꝛ euidēs. ꝛ ita notant doc.in.d.c.
4 finali.de consti. ¶ † Sꝫ nunquid quod hic dicitur obtinet in arbitro. Docto.tenent quod nō. in.d.c.fina.de cōsti.per l.qualem.ff.de arbi. Sꝫ potius videtur contra et videtur notari.extra de electione.c.causam que.ꝛ in Specu.titulo. de arbitra.§.excipitur. versi.item q tale.ꝛ not. Joan.and.extra de verbo.signi.c.sepe.in cle.super verbo defensiones. istud autem non videtur obtinere in sentētia excōmunicationis vel in absolutione ab ea q̄ vr̄ valere siue iuste siue iniuste sint late.extra d rescrip.c.ab excōicato.

Ideoqꝫ si nominali. ¶ In glos. scilicet permitto.in fine. Hec ratio nō videt bona: quia plerūqꝫ fertur talis alter-

a ¶ Superest. Vide hic [illegible] fm are. Et sūma hoc pncipiū sic Iudex debet iudicare fm ius scriptū vel cōsuetudinarium: et sniam suā fm naturā actiōis pposite ferre.h.d. fm Areti. vsqꝫ ad.§.ꝛ si in rem.

b ¶ Queritur. Vide h ang.i.ij.co lū.post pn. v.et no.bñ Itē i ea.co. qrit Ange. qd si snia ē lata exp̄sse ꝯ vnā legē de cui⁹ itellectu variatur. Itē qd si est lata exp̄sse ꝯtra acta.itē qd si est lata p pbationes iprobatas.

c ¶ Dispēsare. Vide Ang.hic in iij.col.[illegible]me.v.[illegible]rit hic Jo. fab.

a ¶ Et si in rem. Judex in actione reali reū ad restitutionē rei cū fructib9 cōdēnat in qua statim fiet executio nisi reus nō habeat facultatē rei restituende. nā tūc datis fideiussorib9 executio differt.

b ¶ Incōtinēti. Dicit hic lare. qđ id qđ dicit hic ꝙ incōtinenti fit executio in reali potest etiaz habere locuz qñ agit ꝑsonali ad rez: qꝛ eadē est rō. Ita sentit glo. in. l. fideicōmissi. in prin. i fi. magne gl. ff. de vsu. et 1
ibi p But. et Flo. Et conuentus
ad vnā rez 2
siue actiōe
in rem siue 3
ꝑsonali. et habeat facultatē re- 5
stituēdi dādi vel ꝑstādi stati exigetur adđ
qualr acci a
piat ista dictio incōti- 1
nēti. ꝛ quot modis. ff. đ pact. et per glo. ꝛ doct. in l. iuregē .§. qnim mo. ꝛ. ff. de vi ꝛ vi armata. ꝛ in. l. iij. §. cum igitur et ff. de adult. l. ait lex. de quo per Gemi. in. c. si iudex. et ibi notaui in apostil. in eo. ꝟ. de sen. ex. lib. vj.

natiua sententia: nec ꝑpter hoc vitiatur vt ibi scripsi. vñ dic ꝙ is text. vult dicere ꝙ iudex condemnat in pecunia vel ad dandum pro noxa: non eadē sententia: sed quādoqꝫ in pecunia qñ reus non offert dare ꝑ noxa: quandoqꝫ in noxa quando reus ante sententiam offert. dic vt dixi. §. de acti. §. preterea. verū est ꝙ reperitur casus quo condemnat in noxa. vt ibi scripsi. et. §. de noxa. circa prin.

☞ Judex qualiter debet condemnare si sit actum in personam vel in rem.
Sētētia an sit statiz mā- 2
danda executioni. b
Fruct9 quo iure petant vide distinctionem.
Adde ad idem nu. 4.
Fruct9 possunt peti duobus modis. vno modo tāqꝫ accessorij. Alio modo tanqꝫ principales. s. iure actionis.

Et si in rez[a].

¶ † In glos. idem ꝛ si in fine. siue danda. ff. de ꝟbo. obliga. l. vbi autem. §. fi. sed quando est res certa etiam fit condemnatio ad dandum. et ad hoc agitur. vt eo. titu. l. iij. in principio. ¶ In fine. eiusdem glo et hoc nisi peteretur res per actionem personalē; quia tūc videtur idem quod in reali cum sit eadem ratio. et facit q' scripsi. §. de actionibus. §. fuerat. ¶ Se. contra hoc facit. ff. quod metus causa l. si cum exceptione. §. quod si homo sed ibi homo non erat in presenti. e facit quod notatur. ff. de vsu. l. in fide. in principio magne glosse: vbi quidam habent quandam rationem quare in reali fit executio statim: in personali non. per quam posset dici quod si petam quod meum est per actionem personalem fiat statim post decenniuz a post quatuor menses. Item per hanc rationem videtur quod licet hec lex dicat quod ipsam rem cum fructibus debet restituere quod ꝑ restitutione fructuum dantur quatuor menses si non extant quando condemnatur in consumptibus. argu. d. §. quod si homo quia fit condemnatio in pecunia seu quantitate: idcirco videtur quod debet dicta dilatio. Et hec procedunt in corporalibus. Quid in incorporalibus: detur idem. vide per Innocen. extra de concessi. preben. c. cum nostris. ¶ † In glos. notatur ibi. incontinenti[b] post decennium cum res transit in rem iudicatam. et sic intelligit Specula. in titu. de sententia excommunica. equo. §. videndum restat. quod potest esse vbi fit condemnatio in restituēda: sed in inter esse: quia dolo vel culpa habere desiit videtur quod post quatuor menses inspiciamus potius naturaz rei in qua fit condemnatio et executio qꝫ naturam petitionis. ff. de verborum obligationibus. l. stipulationes non di. §. celsus de pignora. actione. l. si conuenerit notatur in simili. §. de actionibus. § bonefidei. ¶ In glos. sed de quibus. cuz dicit. licet in petitione hereditatis sit secus quando extant. Nam si essent consumpti dicit idem vt in fructib9 singularium rerum. j. eod. §. ꝛ si heredi ꝛ vide. ff. de peti. heredi. item veniunt .§. fructib9. ¶ In eadez glo. ibi cum a legat. l. certum. melius. ff. de cōdi. extra lege. l. mala fide. ¶ In eadem glos. in fine dic vt ib

a dic vt ibi not.ª ꝛ ibi scripsi. ¶ †In glos. 3 hoc verū in fine. hec glo. potest esse vera vbi ab initio fuit bone fidei ꝛ post superuenit mala fides.ff.de vsu.l.qui scit §.fi.ꝛ vide in.§.si [illegible] nō dño.vbi plene de hac materia.ff.de rei vendi.l.ex diuerso. Ut tñ liquide videas hunc arti 5 culū quo iure fructus petanť de quo fuit actum ibi parū vide sub breui doctrina.premitte tñ diuisionē solitā: vʒ ꝙ fructuū alij percepti alij percipiēdi.percepti alij extantes.alij consumpti. Itē alij industriales alij naturales.extātes naturales vendicātur ꝗcūꝗ possessore industriales a malefidei.alia tñ vendicatione ꝗ̄ principali: licet secus in petitio.here.a bo.fi.petunť officio iudicis. consumpti petuntur condi.sine causa a quocunꝗ possessore.ꝛ vltra condi.furt. ꝛ rei vendi a malefid.percipiendi officio iudicis sm oēs hec est intentio glos. ꝛ docto.de hoc in spe.tit de fructib⁹.§.j.Et si vis formare libellos vide i Spe. de cā posses.ꝛ ꝓpri.§.sequiť.ꝟ.porro.

¶ †Rōnes aūt diuersitatū apparēt: qꝛ naturales ideo vendicātur: qꝛ sunt petitoris. nec aliquis possessor facit eos suos.ff.de vsu.l.fructib⁹. industriales vero non vendicantur a bonefi.posses. quia non sunt petitoris sed bonefi.possesso.vt.l.ꝗ̄ scit.§.fi.ff.de vsu. Sed a malefidie vēdicantur: quia sunt petitoris sicut res. Sed quare non veniunt in eadem vendi.sicut in eadem peti.here.vide.ff.de peti.heredi.l.itē veniunt.§.fructus.vbi nota.ratio. Sed illa non declarat quare veniūt in eadē vendicatione Sed pōt dici ꝙ sunt aliud a re ipā.ꝛ iō alia actio est que pro eis cōpetit.sed certe naturales sunt alie res ꝛ tñ veniunt eadem ratione vt supra dictū est. Hec est via certa et cōmunis que pulsat aures: sed non videť tāgere cor presertim in practica.immo si actor incedat p dictas vias vix aut nunꝗ poterit formare libellum certū nec ꝓbare intētionē suā. Nam si tu rem possideas ꝛ fructus recepisti ex ea et in domo tua recondisti et forte miscuisti cum alijs quō sciaʒ ego quantum recepisti quantumꝗ cōsumpsisti. Itē an extent vel nō. Itē an habeas bonā fidem vel malā cū ego ignorē tuū titulū ꝛ tibi incūbat ꝓponere ꝛ probare titulū ꝓbato ꝙ res mea ē iuxta illa ꝗ̄ no.C.de pe.heredi.l.cogi. ¶ †Super hoc aduerte ꝙ fructus duobus modis possunt peti vno modo tāꝗ̄ accessorij.alio modo principaliter iure actiōis vł officio iudi[illegible]cenario vbi petūtur accessorie.credo ꝙ omnia ꝓdicta cessent et omnes fructus qui precedēt litis contesta.possint peti cum re principali.alij ꝗ̄ cadunt post litem contesta.per officiuʒ iudicis. ꝛ hoc dico per.l.ediles. §.item sciendum.ff.de edili.edic.ꝛ hoc clamāt omnia iura que dicunt rem cum fructibus restituendam.ff.de rei vēdica.l.non soluʒ.ꝛ.l.iulianus.ꝛ.l.preterea.ꝛ.l.fructus. Hoc patet.qꝛ fructus veniunt in actio.ꝗ̄ ꝓ re principali intentatur.ff.de condi.furt.l.in re furtiua.§.fi.C.si quis alteri vel sibi.l.cum propria in fi.vnde vi.l.si de vi.de fruct.ꝛ lit.expē.l.ij.ff.de vsu.l.videamus per totaʒ.l.ff.vnde vi.l.ex vie.ꝛ ꝓ certo hoc vult dicere hic.§.ꝗ loquiť qñ res petebať cū fructib⁹ restituať alʼsi ageret diuersis actionib⁹ ꝛ diuersis instantijs non esset vna sententia sed diuerse.in quo casu non loq̄tur is.§.sed vbi petūtur fructus per viam actionis tunc obtinet diuisio ꝛ doctrina docto.supra

a ¶ Ibi notať. Uide hꝭ breuem distinctionē Ange.post me.ij.colū. ꝟs. Ex quo no. Iteʒ an et qñ fiat executio vide hꝭdo.are ti.i.iij.col. post me.ꝟ. in hoc articulo.an et qñ fiat exactio siue executio.

a ¶ Si ad exhib. Iste §. satis planus est in tex.

b ¶ In fin. Notat hic areti. vltra [illegible] vsucapio i reb9 mobilib9: q2 est mere fauorabilis nō interrūpit iudicio moto. z sic p li. contes. nisi in effectu. Quedā vo ē vsucapio mere odiosa z illa interrūpit sola citatiōe. l. cū notissimi. C. de p̄scripti. xxx. anno. Que daz est prescriptio mista. vt p̄scriptio. xx. vl x. an. et ista interrūpit p. lit. cōtes. vt. l. more. C. de rei vē. p Bart. in l. ij. ff. pro em[pto]. iur.

dicta. vnde illa negari nō pōt quin principaliter fructus possint peti. vt ptz. C. de cōdi. ex lege l. malefi. ff. d rei vēdica. non solum. cū. l. sequē. et hoc est in electione actoris: vt ibi ptz. z hoc maxime vbi est actū primo pro re principali fructibus nō petitis. ff. de excep. l. fundi. Caue tamē q2 periculosum est fructus p via actionis seu p̄ncipaliter etiā p offm̄ iudicis petere vt dixi. vn̄ cōsulerē q illo casu fierēt iterrogatoria: al's vix posset fundari certa petitio seu p bari vt dixi. ¶ Sup tex. ibi. z sine frustratione de quo iudex debet se informare extraiudicialiter. z facit. ff. de rei vēdicatione l. q restituere. quod metus causa. l. si cum exceptione. §. quod si homo. ¶ Itē ibi super tex. post inchoatam: per litem cōtesta. in singularibus: p administrationē seu cōtrouersie motionem in vsib9. C. de peti. heredi. l. j. z iunge que scripsi. s. de acti. §. curare.

1 ☞ Actio ad exhibēdū est p̄sonalis: q̄uis possessorem sequatur: z illum qui dolo desijt possidere.

2 Interruptio nō fit i vsucapione in reb9 mobilibus p iudiciū motum. Adō ad idē. nu. 3. 4. z. 5.

Si ad exhibendum

a bendum[a]. ¶ † De hac actione parū fuit dictū in superiorib9. et est sciēduz q est personalis. ff. eodem. l. iij. §. est autē. q̄uis sequat possessorē z illū qui dolo desijt possidere. C. ad exhi. l. ad exhibē. ppter quod al. qui docto. voluerūt eā dicere realē. sed magis standū [illegible] ¶ Et in ea dandus est libellus q̄uis quidā de hoc dubitent. Et not. Specu. de officio iudi. §. postremo. v. iij. z v. v. z sufficit pbare q intersit p iuramentū. vt nota. in. l. iij. §. sciendū. ff. eo. et idem dicit Azo in summa quod est verū nisi euidens calumnia pateat. ff. de car. edi. l. [illegible] in pos. leg. l. si is a quo. z hoc [illegible] fiteri se possidere: al's opo[rtet] pbare ipsum possidere vel dolo [desijsse] possidere: si autez reus absolu[itur] ff. e. l. ad exhibendum. et per han[c] [illegible] fit restitutio actori: nisi reus co[gnoscat] cam ad se pertinere. ff. eodem. l. §. idem celsus veniunt etiam in [illegible] ctus et causa: vt hic: z. ff. eodē. l. si hominem. §. quantum. al's incipit. l.

2 b ¶ † In glos. sed quomodo. in fine. [illegible] cur non fit ita interruptio sicut quādo agitur personali quo casu interrumpitur hipotheca. Potest dici q hec actio non habet tantam confirmationem cū reali vel alia actione principali quātā personalis cum hipo. que se conform[at] sicut principa. z acces. s. de leg. §. si [illegible] ancillas. ff. de pecu. le. l. j. §. tūc in [illegible] Uel posset dici probabiliter q vl [illegible] dicit se agere acti. ad exhiben. q[illegible] tim intendit vendicare rem h[illegible] operatur interruptionem: quia est [illegible] plus q̄ nuda conuentio que interrumpit. vt. l. sicut. nec est negligens qui se [illegible] perat. ff. ex quib. cau. l. ait pretor. §. fina. sed vbi ageret ad exhibēdum simpliciter pro eo q actor diceret se velle rem petere alia actio posset. glossa hec est vera.

3 ¶ † Super text. nihilominus cond[em]nabitur nisi velit recipere ac. quasi repetita die. vt dicta. l. iul. §. fi. super tex. habere iudex. hoc si sit malefi. si cm̄ sit bo. fi. excusatur. vt no. d. l. §. fi. sed illa glos. non est vera: q2 omnis possessor est malefid. post lit. contest. quo ad fructus. vt. s. proximo. §. vnde dic q eadem distinctio est facienda quo ad fructus que in rei vendica. de qua. s. de rerum diuisi.

ne.§.si quis a non domino. Uel forte distinguitur an petat exhiberi quod non est suum an quod est suum vt distinguitur in personalibus aliis.iuxta.l.videamus.§.si actio.ff.de [illegible].
4 ¶†Itez quod hic dicitur intellige vbi reus rem non exhibet cum sua causa: vel quando res restituitur per acti.ad exhiben.de quo §.proximo.§.al's exhibendo rem absolueretur a tota causa: vt dicta.l.iul.§.fi. Super text.sine frustratione. Hoc apparebit per informationem summariã vt.§.dixi proxi.§.et quo loco debeat res exhiberi et cuius expensis.vide.ff.eod.
5 l.sed si hereditas.§.j.¶†In glossa.delato.in fine.[a] et caue quia non estimatur quanti res est: sed quantum interest exhibere.ff.eodem.l.iulia.§.finali.si tamẽ restitutio esset facienda per hanc rationem iuxta dictam.l.celsus.§.item celsus.fieret estimatio: vt ibi satis colligitur.

Si familie. ¶Hic.§.cũ duobus sequentib⁹ fuerunt lecti satis solẽniter.§.de actionibus.§.quedam. et ideo hic nil scribitur.

Contumacie. ¶In gl.scilicet in fine. hec est opinio Azo.vt not.ff.finiuz reg.l.iiij.§.sed si quis.naz quãuis hec actio sit personalis participat in aliquo naturam realitatis.vt dixi in dicto.§.quedã. Et ideo iuratur in ea in litẽ sicut in realibus.ff.de in lit.iuran.l.in actionibus. Uel potes dicere q hoc casu quando nõ obeditur iudici iuretur semper in litẽ. vt scripsi.§.de verbo. obligatio.§.fina. de actio.§.preterea.

1 ☞Sentẽtia iudicis an trãsferat dñiũ Adde ad idem nume.2.
3 Sentẽtia est actus iuris ciuilis qui nõ videtur tollere dñium quod competebat de iuregentium.

1 **Quod autem.** ¶†Iglos.not.ex sententia ibi.sed quid hec glo.videtur re-
3 uocari in dubium quod statim determinate dixerat: sed forte glo.intellexerat in principio loqui in actio.finiuz regund.hic in rei vendi. ¶In fine eiusdẽ glos.de hoc reperies diuersas glossas.naz.ff.de iusti.et iur.l.ex hoc iure. tenet quod hic dicitur. et idem tenet.ff.de publi.l.iij.§.finali. contrarium videtur tenere.ff. de exceptio.rei iudica.l. exceptio.pro prima parte facit ratio glos. que hic allegatur.
2 ¶†Item vltra glossam videtur expressum.ff.de exceptione rei iudicate.si mater.§.eandem.versicu.et si forte.ibi eniz erat actor dominus et succumbit et post superueniente domino ex alia causa agit et sic supponitur quod ex prima causa desierat esse dominus per sentẽtiam: quia al's non potuisset accessisse aliud dominium cum duo dominia non possunt simul concurrere in eiusdem reet persona: vt dixi.§. de actio.§.si itaq3.item hoc videtur etiam expressum.ff.de re.e.l.iij.§.item queritur.de statu libe.l.statuliberis a ceteris.§.j.pro hoc facit ff.de exceptio.rei iudic.l.fina. vbi actor condicit rem quem primũ petierat per rei vendica. et ita supponitur qd desierat esse dominus per sententiaz: al's esset tanq̃ contrarius repellendus vt dixi.§.de actio.§.sic itaq3. In cõtrariũ vr expresse in.d.l.excep. itez faciunt rõnes q̃ ibi allegant in glo. ¶†Itẽ q2 sentẽtia est actus iuris ciuilis q̃ nõ videtur tollere dominiuz quod de iur.gen.competit.vt

a ¶In fin. Dic p̃zare. qd cõdẽnabit q̃tũ interest rẽ nõ fuisse exhibitã: nõ autem in tota re: q2 in tota re nõ interest sua. vt.l. iulia. §.fin.ff.ad exhibẽduz. nisi per ip3 actorẽ fuerit etiã petita res exhiberi et postea restitui. vt.l.cels'.ff. ad exhibẽ. q2 p3 eũ valet talis libellus. peto exhiberi librũ q̃ exhibito peto mihi vt dño restitui.arg.l.j. cuz gl.ff.de act.emp.in p̃nc.de hoc plenius dixit ipse angel.§.de actio.§.rursus.

l.ex hoc iure.ff.de iusti.⁊ iu.ff.de vul.l.ex facto.§. iulian⁹.itē q̄ꝛ res iudi.⁊ iusiu.equiparātur.ff.de iureiu.l.j.sꝫ iureiurādo. delato non transfertur dominiuꝫ.s̄.de excep.§. eque.ergo nec res iudi. Super hoc dicunt quidam [a] ꝙ si ꝓnūtiet̃ pro reo nil transfertur.si ꝑ actore ⁊ re⁹ tradat sic.⁊ hoc satis videtur gl.soluere licet nō procedat: quia titulus habilis ad transferenduꝫ dnminiū cum traditione trāsfert sine traditione re apud aliū constituta.s̄.de re. diui.§.interdū.Si ergo sentētia est habilis ad transferendum cum traditione:ergo ⁊ re apud aliū cōstituta. ¶Potest dici ꝙ si pronūtiet̃ actorē nō probasse quod nil trāsferatur.vt.l.si inter. de exceptioni.rei iudic. hic allegata.Sed si pronūtiet̃ rē ad alterū pertinere pōt cōcedi ꝙ licet dominiū veruꝫ nō transferatur: tamē transfert̃ vtile.⁊ est ꝑinde ac si verū esset trāslatū.⁊ propter hoc dꝫ.C.de iudi.l. j.⁊ ꝓbat̃.C.de arbi.l.iij. .§.si qd̄ victori competit rei vēd.vtilis q̄ nō cōpeteret si eēt trāslatū dominiū imo directa.⁊ sic dꝫ i ꝑsc.x.vł.xx.anno.in aut̃.nisi d̄ bo.ma.C.⁊ sic possunt itelligi oīa iura hincinde allegata.⁊ est spāle ꝙ ēt errās trāsferat dn̄iū ex.l.iij.§.subtilius.ff.de cōdi.cā data ꝑpter autēti.rei iud.vt frequēter al's dixi.⁊ not. d.l.ff.de publi.l.iij.§.fi.⁊ in multis locis.Sed sup hoc posset hesitari vtrum transferatur absq̧ traditione.et credo ꝙ gl.dicit hic ꝙ nō et illud idē dicit in d.l.iij.de arbit.⁊ quasi vbiq̧ pro quib[us] d.l.iij.§.fi.de publi. ff.de iu.fi.l.eius qui.de rescindē.vēdi. l.fundus.sed contrarium videtur tenere.s̄.de acti.§.actiones.versi.item si q̇s. de publi.l.euꝫ qui.§.si petenti.pro quo videtur expressum hoc.sed hec.l.magis facit ad contrarium:quia hic dicitur speciale:et sic contra ius cōmune.⁊ est ratio specialitatis:qꝛ agitur de quadā vniuersitate in qua nō potest fieri cōmode traditio.ff.pro socio.l.ij.et scripsi. s̄.de rerum diuisione.§.per traditionē. secus forte in sententia singulari.⁊ facit.ff.de pigno.actio.l.non est mirum. de hoc notant cañ.sed non eligunt.extra de concessio.preben.c.proposuit.

[a] ¶Dicūt q̇dā.Questio ē multū apd̄ docto.tractata an snia transferat dn̄ium.de q̄ vide hic ꝑ ang.i.iij. col.in me. ꝟ.sꝫ ꝑ pleniori intelligentia vide ꝑ salic. C.ꝯmunia. vtriusq̧ iudic.l.j.vbi etiam per pau.de ca.

¶De publicis iudicijs. Rubri.

¶Uenenū ponitur in cauda ꝑ quod homines moriuntur.Et bene vltimo ponitur:quia impositio penarum capitalium debet esse vltimum remediū iudicis debet enim deuios ad viaꝫ reuocare.nūc terrendo minaciter.nunc verberando.nunc incarcerādo.⁊ alijs leuioribus remedijs.nec ad mortem ꝓperare dꝫ nisi cū alia remedia sint consumpta:vt scripsi.C.de summa trini.l.j.sup verbo clementie.debet enim subiectis paternā exhibere prouidētiam.in auten.de man.ꝓ̄ncip.§.festinabis.versic. taleꝫ.et dolere ⁊ quasi inuitus trahi ad penas.xxiij.q.v.quasi per totū.⁊ maxime in.c.miles ⁊.c.cū minister.nā si glorietur in morte hominis sicut nōnulli faciunt homicida est:vt ibi patet.alias minister dei.eadem.q.c.qui malos.

1 ☞Crimina quedā sunt priuata:quedam publica.que sint illa vide.

2 Publica iudicia.q̄liter deducunt̃ in iudiciū:⁊ qūo formatur libellus ⁊c.vide.

3 Denūtiare q̇s possit in criminibus notorijs ⁊ manifestis.

4 Puniri nemo debet sine accusatore:vł sine infamia.

5 Accusator si ante sniam desistat vel moriatur qualiter potest fieri transit⁹ ad viam inquisitionis.

6 Crimen qñ opponitur ꝑ viam exceptionis nō seruatur solennitas q̄ seruatur qñ ꝓceditur ꝑ viam accusationis: denūtiationis: ⁊ inquisitionis.

7 Accusare aliquē ⁊ se inscribere ad penam tallionis an sit peccatum.

a
1 Publica. a † Not. ꝙ criminū quedā sūt priuata q̄dā publica. de priuatis agitur. ff. de priui. deli. per totū librū. de publicis. ff. de publ. iudi. ꝑ totū dicūtur ⁊ ideo priuata qꝛ priuati eā ꝓsequūtur. nā nulli admittunt̄ ad ea exercēda nisi illi quorum interest. vt not. ff. de priua. delic. l. fi. ⁊ hoc per viam accusationis: qꝛ ex officio pōt iudex ea punire. ff. de offi. presi. l. congruit. publica vero dicunt̄ qꝛ q̄libet de pp̄lo admittit̄. j. §. j. sꝫ de iure cano. oīa sunt publica: vt scripsi. s. de pe. te. li. §. ex q̄busdā. In glo. hoc verbū. ibi cum alleg. C. de fal. l. vbi. sed ⁊ reus quandoq; probat in ciuilibꝰ ff. de proba. l. circa.
2 † In glo. sed qualiter in fi. hāc approbāt doc. vñ vt pleniꝰ videas de hac materia scire debes ꝙ ſm iura canonica tribꝰ modis agit̄ de crimine. per accusationē. ꝑ denūtiationē. ꝑ inquisitionē. Et hec tria ponūtur i rubrica extra de accusa. addūt docto. alios duos modos ꝑ viā exceptionis ⁊ extraordinarie. quorū primꝰ probatur extra de accusa. c. sup̱ his. de ordi. cog. c. ij. secūdus probatur in. l. ea. q̄dem. C. de accusa. de quolibet dicam tibi aliquas principales conclusiones. De primo certum est ꝙ debet procedi prout glo. dicit hic. nam reus vocabit̄ ⁊ offeret̄ ei libellus. quo oblato dabūt̄ inducie. post quas cū reꝰ redierit accusator iscribet se et satisdabit. deinde ꝓcedetur ad lit. contesta. ⁊ ad iuramentuꝫ de calumnia: vt plene notat̄ in specu. de accusa. ⁊ in summa Hosti. eo. tit. Et dic ꝙ inscriptio nō est necessaria nisi petatur. vide in d. ca. super his ī nouella. ⁊ scripsi. C. qui accus. possunt vel non. l. q̄ crimen tibi posui fallentias. ⁊ de accusa. l. fina. in breuiario. De secundo vbi prosequitur per viam denūtiationis. dic ꝙ de iure canonico q̄libet admittit̄ ad denūtiandū qui admittit̄ ad causandū: nō tñ opꝰ est se inscribere. sꝫ tñ succūbens punit̄ extraordinaria. c. ex ꝺ calūnia. c. fina: opꝰ est tñ trina monitiōe si ad penā aget̄. vide extra eo. c. qualiter. ⁊. c. super his. ⁊. c. cum dilectus. ⁊. c. li-
3 cet. † De iure ciuili nō videtur qꝺ aliq̄s admittatur ad denuntiādum nisi soli officiales in criminibus notorijs seu manifestis. iuxta. l. ea quidē. C. de accusationi. ꝺ defen. ciui. l. defen. ciuitatū oblatos. de custo. reo. l. in quacumq;. Pars vero nō admittit̄: sꝫ accuset si vult. ⁊ hoc nisi esset miserabilis ꝑsona q̄ suū factū ꝓsequatur. vt. ff. de alimē. lega. l. seruos. de offic. presi. l. illicitas. et. l. congruit. in autenti. de māda. p̄ncip. §. si tibi. Uel dic qꝺ iudex potest admittere quēcūq; alias habilē si infamia procedat notoria. et sic potest intelligi ff. ad turpil. l. ab accusatiōe. §. nūtiationes. ⁊ sic concordabunt iura ca-

a Publica. Diuide istū titulū vt hic ꝑare. ⁊ summa hoc mō. Judicia ex edictꝫ publicis descēdētia in multis actionibus differūt. Et qꝛ vnicuiq; ꝑmittit̄ accusatio iō dicunt̄ publica: q̄rū pena aliqñ ē corpalis: aliqñ irrogat infamiā cū pena pecuniaria. h. d. istud prin. sꝫ are. Sup̱ hoc i p̄n. i ū. col. circa fi. no. ange. qꝺ crimen dꝛ eē publicuꝫ tribus modꝭ. vno mō largissime. vt omē iudiciū qꝺ fit ad vtilitatē publicā dꝛ publicum. et isto mō accipit̄ i. l. iterduꝫ. ff. e. et. l. qꝺ senatꝰ. ff. ꝺ iniur. Alio mō dꝛ large qñ quilibet de populo p̄t accusare. et hoc mō accipit̄ insti. ꝺ suspe. tu. §. ꝯsequēs Tertio mō accipit̄ publicū iudiciū stricte: ⁊ hoc mō accipit̄ in toto isto tit. vt. d. l. j. ff. e. Et ista su[…] iudicia ex quibus dānatus statim effi[…] infamis. vt. l. j. ff. de his q̄ no. infa. vñ nō seq̄t̄. q̄libet pōt accusare ergo est publicuꝫ iudiciū ꝓut accipit̄ hic vt fiat infamis ⁊ sic strictū publicuꝫ iudicium. Ita etiā no. Azo. in sum. huius titu.

nonica et civilia. nam docto. iuris cano. dicũt qđ denuntiationẽ debet precede re infamia sicut inquisitionẽ. vt scripsi in. l. ea quidẽ. Super tertio videlicet de inquisitione videt̃ qđ de iure civili nõ possit procedi per viam inquisitionis: quia nemo sine accusatore punit̃ nisi in casibus qui hic notant̃. et. ff. de adulte. l. ij. §. si publico. et sic vbiq̃ vident̃ gl. sentire. de iure vero canonico põt dũm̃ infamia precedat. immo scdm Hostien. et Spe. sine infamia. vide plene extra de consuetudi. c. nõ est. li. vj. per Archidiacon. Satis potest dici q̃ de iure cano. et civi. possit iudex ex officio procedere infamia precedente. in autenti. de collatio. §. iubemus. de mãdatis princ. §. qđ si delinquentes. et. §. sit tibi. ff. de qõni. l. fi. de offic. presi. congruit. Et ad. §. si q̃s accusatorẽ. qui dicit qđ nemo punit̃ &c. responde verũ est pena ordinaria sed ex
4 traordinaria sic vt. d. ll. ¶ † Uel põt dici qđ nemo sine accusatore &c. verũ est vel sine infamia que loco accusatoris est. vt. c. qualiter. extra eo. ti. et ita videtur idẽ vtroq̃ iure et sic servat̃ de facto. et hec infamia d3 probari per homines honestos nõ odiosos. et d3 esse tanta q̃ faciat negotiũ quasi manifestũ. vide extra eodẽ. capi. cũ oporteat. et de hac est faciẽda informatio secreta q̃ iudex nõ tenet̃ ostẽdere parti nisi velit. in Spe. eo. tit. §. nũc tractem⁹. ver. hoc aũt scias. sed si non fiat nec pars excipiat non valet minus processus. extra eodẽ. c. j. libro. vj. Et si non sit promotor vel denuntiator iudex põt procedere summarie: sin autem servabit ordinem iuris: extra de dolo et cõtumacia. c. veritas. si tamen promotor vel denuntiator velint desistere vel sint cõtumaces iudex potest per se procedere. immo processus factus ipsis non legitime vocatis valeret extra. eo. olim. per Inno. se... accusatore. in Specul. de aboli. §. j. versic. quid si accusatus. securi⁹ est tamen q̃ vocent̃. in casu tamen quo nõ est promotor vel denũtiator iudex põt poti⁹ volũtatẽ suã de pena facere q̃ si sint: quia tunc nõ põt penam remittere nec quietare. vide in summa Hosti. de inquisi. §. fi. ver. fi. et ideo iudex tenet̃ declarare an habeat denuntiatorem vel promotorẽ. et d3 nomen scribi in articulis qui debent ... reo ab initio. vide in Spec. eo. ti. §. nunc circa. versi. quid inquisitor. Itẽ videt̃ qđ si iudex incepe rit per viam inquisitionis procedere qđ debeat cessare si superveniat accusator. vide per Dyn. extra de re iudi. c. factum legitime. lib. vj. et maxime qui suam vel suorum iniuriam prosequitur. sed promotor non potest redire ad viam accusationis. vide in Specu. de inquisitio. §. nunc videndum. versicu.
5 vlti. ¶ † Item videtur q̃ si accusator ante sententiam desistat vel moriatur q̃ possit fieri transitus ad viam inquisitionis. extra de simo. c. licet. per docto. et si sententia esset lata etiam in via acquisitionis nõ admittitur accusator: nisi ignoretur et suã vel suorũ prosequeret̃ iniuriã: vel nisi doceret de prevaricatiõe: vel nisi patulo appareret iniustitia sententie. vt scripsi. C. eo. l. si q̃s ho
6 micidij. ¶ † De quarto vbi crimẽ opponitur in via exceptionis est certum qđ premissa non servantur nec est opus in scriptione nisi in casibus in quibus punitur ille cõtra quẽ excipitur. de qui bus in. d. l. ij. si publico. vide. C. qui accu. nõ pos. l. qui crimen. vbi scripsi. De quinto non oportet loqui: quia hec via est vna cum via denũtiationis vel inquisitionis nec video quare canoniste fecerunt membrum per se. hec omnia retare curavi pro pauperibus iustitiarijs Si tamen vis videre plenius vide que scripsi. in meo breviario. C. qui accusa. pos. l. qui crimen. de accusatio. l. ea quidem. et. l. si quis ho. et. l. fi. Et si super his velis plenius instrui vide tex. glo. et docto. extra. e. c. super his. et. c. cũ oporteat et. c. inq̃sitionem. et. c. qualiter. de simo. licet hely. de officio ordi. c. j. et in Specu. de accusatore et accusato in prima parte Specula. et de accusa. in tertia parte Specul. cum titul. sequen. et in summa Hostien. de accusa. cum rubricis sequẽtibus extra eod. c. j. lib. vj. de cõsuetu. c. non est eo. lib. et in decret. ij. q. v. et. xiij. q. j. c. iij. iiij. et. vj. Item. vj. q. j. et. ij. Item

7 viij.q.v.z.xvij.qō.j.c.deus. ¶ † De vno dubitaui. nunquid sit peccatuz aliquē accusare de crimine et se inscribere ad penam talionis maxime quando accusator non prosequitur [illegible]am vel suoruz iniuriam. Et videtur quod nō cum hoc fiat iuris permissione et ita licite. vt patet per omnia iura supradicta. In contrariuz videtur: quia iura reputant inimicos tales: vt.s̄. de excusatio. tuto.§. propter litem. si sit inimicitia sequitur rancor: si rancor ergo peccatum. ¶ Preterea omnis actio vadit ad vindictam: et dominus sibi vindictā reseruauit vt ibi. mihi vindictam et ego retribuam. Solu. non peccat si accuset zelo iustitie propter bonum publicum. sed si irato animo seu volens se vlcisci accusaret: peccaret. iij.qō.v. accusatores. et sic potes intelligere leges que dicunt hoc esse laudabile. C. de episco. z cleri. l. nulli. in fine. et. l. si quis in hoc. loca. l. fina. de malefi. l. fina. ad. l. iuliam. repetū. iubemus. in autent. de non alie.§. etiam in vlti. colum. Item credo q etiam causa vlciscendi possit accusare si suam vel suorum iniuriam prosequatur per illa que dixi.s̄. de iniur.§. fina. ff. de iur. fis. l. ij. de bo. libe. l. qui cum maior.§. si libertus. C. d adulterijs. l. ita pudor. et. l. gracchus.

1 ☞ publica iudicia quare ita dicātur.

1 **Publica autem.** ¶ Sup tex. executio. i. prosecutio, scias qd nulla dicuntur publica nisi de quibus. l. cautū. ff. de publi. iud. l. j. ¶ In gl. hec rario. in fi. dic vt in Specula. titu. de accusatore. 2 in prima parte. Specu. in titu. de accusa.§. iij. in tertia parte. z in summa. Hostie. de accusa.§. quis possit.

1 ☞ Mutilatio membri an dicatur capitalis.

2 Pene q̄ sint capitales: et que succedant in locum capitalium de iure canonico. vide.

Publicorum. ¶ In glos. quod morte in fin.[a] Quid de membri mutilatione. ¶ † Non videtur capitalis: quia persona non moritur naturaliter nec ciuiliter nec computatur inter capitalia. ff. de penis. l. capitalium. sed tamen lex videtur equiparare exilio. C. de serui. fugiti. l. si fugit. in auten. vt nulli. in.§. pe. de manda. pri.§. coges. sed dic q non equiparat. sz narrat. Unde capitalis non potest dici nisi adimat vitam ciuitatem vel libertatem. ff. de penis. l. ij. z. l. si quis forte.§. fina. ¶ Et per hoc videtur q possit constitui p cura. in causa que requirit membri mutilationē cū non sit capitalis: sed hoc non credo cum habeat locum ratio legis que requirit presentiam persone in capitalibus: videlicet quia facienda est executio i corpore. et facit in feu. de no. fi. for. c. j. z qualiter de iur. va. c. j. extra ne cleri. vel mo. c. clericis. in quibus eq̄parant vitam et membrum. et ad hoc possunt adduci illa que doc. cōsueuerunt notare. ff. de iurisditio. om. iud. l. imperium. C. de transac. l. tangere. et quod not. C. de eo qui vi al. gene. in glos. ordinaria. ¶ † Que autem pene sint capitales vel non et que succedant in locum capitalium de iure canonico. Uide per Innoc. extra de accusa. c. qualiter. in Specula. de accu.§. illud autem. Nota q in toto iure. ff. non reperitur pena abscisionis membri quod ego recordor. Item not. qd is.§. non obtinet in casu quo

a ¶ In fin. Sup hanc glo. in. ij. colum. circa finem.

a ¶ Publica. Sic sũmatur ẜm Ang. ꝛ bal. Crimẽ lese maiestatis est publicũ ꝛ in duobus casibꝰ morte non extinguitᷓ: sed memoria defuncti dãnatᷓ.

b ¶ In fiñ. Sup finez huiꝰ gl. vide hic Ange. vsqꝫ ad fi. §. ponentem quedã vtilia ad hanc materiam.

c ¶ Itẽ lex. Lex iulia. de adulte. in oibꝰ capitulis est crimen publicuz cuiꝰ pena aliter honestiores: aliter humiliores puniũtur.

lex exprimit de sanguine: qꝛ tunc solum cõprehenditur vltimũ supplicium ad literam: vt. d. l. transigere. et ibi nota. ff. de bo. eoꝛuz qui moꝛ. sibi consci. l. j. Sed forte in illis contineretur mẽbꝛi abscisio propter rationez que ibi redditur de sanguine. ꝛ de hoc cõsueuit ibi notari p docť. ¶ In glo. ꝛ ista. in fi. q̃d si de statuto ciuitatis vľ de consuetudine irrogauit dãnum pecuniariũ ꝛ penã capitalez alternatiue. Uerbi gratia. statutum dicit qđ qui facit tale quid soluat mille libras vel luat in capite. nunquid reputatᷓ capitale. Uidereťqꝫ sic. ff. de pe. lega. l j. §. item si ita. c

1 ☞ Condẽnati ad moꝛtem non sunt damnati in anima. 1

2 Crimẽ legis iulie maiestatis quando transeat ad heredem. 2

3

4

5

6

7

a **Publica**[a] **au**tẽ. ¶ † In gl. j. aiati. i fi. ꝛ ƀ legitᷓ. i psal. nec dãnabit eũ cũ iudicabitᷓ illi. † Aliq̃ fatui credũt qꝫ ꝯdẽnati ad moꝛ. sint dãnati in aia qꝫ plusq̃ fatuũ ẽ dicere. ex̃ de pe. c. qđ in te. et eo. ti. c. j. i cle. 1 2

b ¶ In gl. j. dicere. i fi.[b] ꝛ hec frequẽter dꝛ ꝛ nõ bñ intelligitᷓ. vñ de veritate iuris videtᷓ qꝫ hoc crimẽ nõ trãseat ꝫ heredẽ nisi i casu quo quis se cõstituit hostẽ ppľi Romani vel pncipis. Nã si aľs moliretᷓ vľ q̃d faceret cõtra eos non extẽderetᷓ. ꝛ ƀ satis apparet. nã si q̃si in omnibus casibus cõmittens hoc crimem cõmittit contra imperatoꝛem vel eius statum vt honorẽ directe vel indirecte. ꝛ tamen in nullo alio extenditur. vt. d. l. seq. ꝛ. l. fi. ff. ad le. iuľ. maiesta. hodie ƀo hoc magis elargatᷓ in. l. peñ. ꝛ. fi. C. ad le. iuľ. maiesta. ꝛ iunge que scripsi ꝫ. in pꝛin. pꝛhemij huius libri.

☞ Adulteriũ: stupꝛũ: incestꝰ. Adulterium in nuptã. Supꝛuz in virginẽ vel viduam. Incestus in cognataz.

Adulteriũ punitᷓ tribus iuribꝰ. Iure diuino. Itẽ iure digestoꝝ. Et iure codicis.

Qualiter ẜm quodlibet puniatᷓ. vide.

Pena statuta lege diuina qualiter potuit mutari lege hominum.

Uirgo vľ vidua qualiter possunt dici meretrices.

Concubinatus nõ est licitus ẜm fidem christianam.

Custos carceris si cognoscat mulierem sibi cõmendatã acriter puniri debet.

Incestus punitᷓ pena adulterij.

c **Item lex**[c] **iulia.** ¶ † Pro euidentia huiꝰ. l. serie debes qꝫ reperitur adulterium stupꝛum incestus. adulteriũ in nuptam. stupꝛum in virginẽ vel viduã. incestus in cognatã. vñ versus. Foꝛnicoꝛ in vidua in virginem perpetro stupꝛuz. Alterius thoꝛum violando dicoꝛ adulter. Incestum facit cõsanguineas violando. in hoc tamen caue quia quãuis per versus pꝛedictos videatᷓ concludi qꝫ in vidua non cõmittatᷓ nisi simplex fornicatio: tamen per hũc tex appar qꝫ etiam stupꝛum si sit honesta. ¶ † In gl. sacrilegos. in fi. hoc etiã verũ de iure C. sꝫ de iure. ff. nõ videtᷓ qꝫ esset capitale nec reperitᷓ: vt hic gl. no. ff. de re mili. l. q cũ duo. §. adulterio. de his q̃ no. infa. l. ij. §. miles. de questio. l. si quis viduã. de testib. l. scio. Nota ergo quatuoꝛ iura. Pꝛimo ius diuinũ quo adulter ꝛ adultera occiduntur: vt Deutero. xxi. xxiij. qõne. v. hec imago. cum. §. sequẽ. Item ius. ff. quo non erat certa pena statuta: vt statim dixi. Itẽ ius. C. quo fuit statuta pena capitis: vt ħ. ꝛ. d. l. q̃uis. tam in viro q̃ in muliere: vt ibi no. licet tex. nõ appareat de muliere in auť. vt nulli iu

di.§.si quando. que est.C. de adulter.et inces.auk. sed hodie in viro cōmittente adulteriū nō mutatur.vt ibi no.p oēs. sed in marito accusante est q̄stio. vt ibi
3 scripsi. ¶†Sed de vi. est mirandum quō pena.l. diuina statuta potuit mutari vel tollit per constitutionem hoīm. Potest dici q nō tollitur nec mutatur: sed alia additur que nō tollit aliam.ff. de pe.l. sanctio legū.C. de sepul. vio.l.q̄ sepultura.⁊ ideo videtur q iudex etiaz posset adulteros punire ad mortez q̄zuis de iure vel consuetudine alia pena sit ⁊ multo fortius si non allegatur alia pena statuto cōsuetudine vel.l.statuta. sed dissuetudine.vt scripsi.s̄.de iur.na. gen.et ciui.§. ex nō scripto.prope finem materie. De iure vero canonico clericus deponitur: laicus excommunicatur.lxxxj.distinctiōe.si quis clericus. et reputatur de minoribus criminibus. extra de iudicijs.c.atsi clerici. hodie vero de facto reputatur industria. Prouerbio. Non est sanitas a vertice vsq3 ad plantam cedri lilium conformatur ysopo.quid em̄ nobiles scribunt in hospitiorū parietibꝰ iuxta armorum insignia quin hoc sapiat. ¶In glos.quid si vi.in fi.vide ibi in glos.adijcias ibi. nisi
4 sint meretrices.¶†Sed quomodo virgo vel vidua honesta possunt dici meretrices.Sine dubio hec expt.non bene sedet: sed si ageretur de adulterio vel de raptu melius sederet.C. de adul.l.q̄ adulterium.de rap.vir.l.j.et videbis.j. .§.in autem. Quid ergo si ad virginem ...am deflorauit: vel cum vidua ante honesta frequenter redit:nūquid cōmit...it stuprum pro qualibet vice.Non vi...tur per hāc glo. qr nō est honesta. po...t dici contra.ff.de acqui.posses.l. claz ...ssidere.Itē obstat.ff.de ri.nup.l. stuprū sed illam intellige vt ibi no.¶†In
5 ea.gl.in fi.sed cū cōcubinatus nō sit f̄m fidem christianaz licitus. ex̄ de heredi.
6 c.ad nostram.in cle.videt q hodie non excusaret. ¶In glos. hec distinctio ibi cum alleg.de mulie. que ser.proprijs se immi.idem videtur in quocunq3 qui debet seruare per eandem rationem. †et ideo vr̄ q si custos carceris cognoscat mulierem captam ⁊ sibi cōmendatam acriter de ꝯsuetudine regni suspēdetur.vt dicūt cōsuetudinarij. ¶Item alia pena etiā imponit vasallo in casu. in feud. q̄ sit prima cau. benefi. amit.§. rursus. ¶Item etiā maior pena iponitur quādo stupratur puella nōdū viri potens.ff. de pe. l. si quis aliquid.§. qui nondum. consuetudinarij talem suspendunt.
7 ¶†In ea.glo.in fi.[a] hic nihil agit de pena incestus nec de pena lenocinij: sed dicas q eedem pene ꝑ illis imponunt. ff.de adult.si adulteriuz cum incestu. de mino.l. auxilium. et vide.C de inces. nup.l.qui icēstas. et hec procedunt quando fit sine vi.vt hic pz. si per vim videbis.j.§. sin autem.

a ¶In fin. De materia adulterij stupri et lenocinij: ⁊ de eorꝫ ponis: ⁊ quis possit accusare: ⁊ quis p̄ferat: ⁊ de modo articulādi: itē de mō ꝓbādi in adulterio. ⁊ generalr̄ illā materiam vide in tractatu maleficiorum dn̄i Ange. in glo. che mhai adulterata la mia dona. per totam illam glos.

- 1 Lex cornelia d̄ sicarijs multa hꝫ capita.
- 2 Lex cornelia de sicarijs an habeat locum in suo rigore de cōsuitudine.
- 3 Ensis ⁊ gladius qui nō proijciuntur: an contineantur nomine teli vel armorum.
- 4 Lex cornelia que punit homicidas requirit dolum sꝫ lex cornelia que punit alia crimina non requirit dolum.
- 5 Homo an possit mori vł occidi p incantationes.
- 6 Uenena quedam sunt mala: q̄ non valent nisi ad occidendum: quedā sūt bona mista cuz alijs rebus medicinalibus.

Itē lex cor=

a nelia[a] ď sica. ¶ † In gl. j.
1 ꝓsequiť. in fi. hec est ve-
ritas. nã. l. corñ. de sica.
multa habet capita. vt
d. l. j. ff. eod. ⁊ in aliјs est
deportatio omnium bo
noꝝ puplicatio in ho-
micidio pena capitis vt
2 ibi ptz. ¶ † In gl. lꝫ non
occidãt. hoc verũ in ca-
su quo loquiť qñ cõstat
ꝙ aio occidẽdi: qꝛ forte
hic dicit coraꝫ aliquib⁹
confiteť ⁊ si sit in dubiũ
recurriť ad cõiecturas
si forte erat inimicus et
insidiabatur ⁊ erat vite
damnatus al's. vt satis
scripsi. C. eod. l. j. et vide
qď Dy. no. in. c. in obscu
ris. ex̃ de re. iur. ¶ Qui-
dã aũt dicunt ꝙ hec lex
fuit nimis rigorosa ⁊ ꝙ
nõ obtinet de ꝯsuetudie
vt no. in Spe. ti. ď accu.
ver. q̃d si p̃mo actũ fue-
rit. in fin. si bñ aduertať
in q̃ casu loquiť ẽ sctã ⁊
iusta. Naꝫ loquiť qñ q̃s
portabat telũ cã hoiem
occidẽdi ⁊ ei insidiando
⁊ hoc ꝯstat qꝛ de oi iure
⁊ rõne dꝫ puniri. Nã in
sidie delictũ sũt de se. C.
de accu. l. ꝑꝑ insidias. in
feu. q̃ sit prima cã bñfi.
amit. c. j. §. porro. ď capi.
q̃ cur. vend. c. iij. ff. ad. l.
põpei. l. j. in fi. C. quã. li.
se sine iu. vin. l. fi. ⁊ talis
ꝑpter atrocitatẽ facino
rũ nõ gaudet libertate
eccl'ie ex̃ de immu. eccle.
c. inter alia. sꝫ si q̃s cũ te
lo ĩsequereť hoieꝫ i rixa
vel ex̃ põt cõcedi ꝙ hoc
nõ debeat obtinere. ⁊ sic
põt intelligi. §. diui. ff. e.
l. j. In glo. facit. s̃. in fin.
3 ¶ Quid de ense vel gla
dio q̃ nõ ꝓijciunť manu.

Nõ vr̃ obtinere. ⁊ hoc vltimũ facere ꝓ
opi. quã. s̃. scripsi. Nã si intelligať solũ
de his q̃ a lõge ꝓijciunť appeт ꝙ inten
dit loq̃ de insidijs: qꝛ talia pri⁹ ꝑcutiũt
ꝗ̃ videanť: ⁊ magis sunt insidiosa. sed
obstat ꝙ hic dicit lignũ ⁊ ferrũ. Sed in
tellige apta ad ꝓijciẽdũ ⁊ plũbate ex
4 ferro lãce ⁊ sudes. ¶ † In gl. ẽt sine do
b lo. in fi. Hãc gl. intellige recte[b]. ibi cum
dicit sec⁹ in cornelia sub. q̃ punit homi
cidas req̃riť dolus. sꝫ in cornelia q̃ pu-
nit alia crimia nõ: sꝫ sufficeret lata cul
pa. sꝫ nec adhuc vr̃ hec gl. ꝓcedere: qꝛ
in nulla punitiõe corporis lata culpa
eq̃parať dolo: vt no. ff. ď i li. iur. l. i actio
nib⁹. vñ cũ in oib⁹ cap. l. cor. agať de pe
na corporali vr̃ ꝙ req̃rať dolus. sed si
agereť ad damnuꝫ: vt. l. aquil. propter
seruũ occisum: tunc est verũ ꝙ hac glo.
diciť. ff. si quis test. li. esse iuſ. fu. l. j. §. nõ
autẽ. ⁊ sic debet suppleri et intelligi qď
5 no. ff. de verb. signi. l. magna. ¶ † Item
nõ decipiet te hec glo. in prin. q̃ dicit. l.
sine dolo. innuendo ꝙ non teneť hac. l.
si dolo. qꝛ immo magis. vnde siue do-
lo siue sine dolo homo occisus fuerit te
neretur talis. l. cornel'. vt hic. ff. eo. l. iij.
sed ⁊ senatus. Vñ vbi glo. ponit debuit
etiam dicere ⁊ sine dubio. hec gl. est ma
le posita vitio scriptoris vel al's. ¶ Et
not. hic vnum mirabile ꝙ homo possit
mori per verba seu incantationes: sed
forte intelligiť qñ procediť ad aliquod
factũ sicut ad fractionẽ imagineꝫ. C. de
malefi. l. multi. et de hac materia repe
ries. xxvj. q. iij. c. fiñ. et quasi per totu
6 ¶ † Sup tex. medicamẽta publice. sci
debes ꝙ q̃dã sunt venena q̃ nil valẽ
nisi ad nocẽdũ. q̃dã sunt bona mista c
alijs ⁊ per se mala. ff. de contrahẽ. em
l. ꝙ sepe. §. veneni. de verbo. significa
qui venenum. Primũ non potest ven
di. scdm sic vt ibi patet. ⁊ sic debet intel
ligi hic text. Ego credo ꝙ nullum po-
test vendi publice. ⁊ hoc dicit hec lite-
ra. Et intellige publice: id est cuicumq̃
volenti emere. Nam personis notis et
fidelibus de quib⁹ verosimile est ꝙ in-
digent pro bono vt forte medicis ⁊ ma
rescallis potest vẽdi sine pena. ⁊ sic dz
intelligi hic tex. ⁊. ff. e. l. iij. §. j. et. §. alio.

a ¶ Itẽ lex cornel'. Ho minẽ telo i. quocunq̃ qď manu emittiť. occidens vel cũ telo cau sa occiden di ꝓsequẽs lege corne lia de sica-rijs puniť: q̃ lege casti gabiť vene fic⁹ vel ar-te magica hoiem oc-cidens.

b ¶ Intel-lige recte. Ideꝫ tenet hic Are. cũ Jo. fa. alle-gãs eũ sup hac gl. iteꝫ vide Cy. et doct. in. l. is q̃ cuꝫ telo. C. de sica.

quicquid ibi glo. dicat. Et no. q nō punitur qui tenet sed qui vendit publice: vt hic patet. Joan. de runcinis.

Matrimoniū nō prohibetur vltra quartum gradum.
1 Uolens occidere parentes: et faciens preparationes: an puniat lege pōpeia de parricidijs: licet non occiderit.
2 Homo non subditus moliens mortem principis alicuius terre non tenet crimine lese maiestatis.
3 Occidere vxorem est maius crimen q parricidium.

Alia deinde.

a ¶ † In glos. sed quid. ibi. & primiores. eis forte vsq ad quartū gradū cum hodie ecclia non prohibeat matrimo. vltra illum gradum. extra de con. & aff. c. nō debet. & facit. C. de aduo. diuer. iudi. l. petitionē. Sed nūquid hec lex obtinet inter naturales & legitimos vel extēdit ad naturales tm. Et vr q sit extēdenda ad naturales tm. vt. ff. de ri. nup. l. iulia. C. de adul. l. ij. sz ille. ll. loquunt in suis casibus. vñ vr expressum contra. ff. de accu. l. hos accusare. §. fi. et idē vr in legitimo tm & patrino & filiolo & vasallo & dño: vt scripsi in simili. s. de actio. §. & in eum. Et idez in episcopo et subiecto capitulo & parochiano cū extēdatur ad patronū. ff. eo. l. ¶ † In gl. forte. in fi. immo dic q opi. Pla. est vera [b]. & hoc est expressuz hic. nā ipsa preparatio est delictum dānatum ppter atrocitatē facinoris: vt dixi i isidiatorib9 & de ve... te venenū. s. pri. §. & facit. C. ad. l. cor. de sic. l. fi. ¶ † In gl. no. extraneuz p hic tex. cū gl. possunt multa determinari. Certum est q nō subditus moliens cōtra principē alicuius terre nō cōmittit crimē maiestatis. qd si iuuauit subditum. In hoc vr q cōmittit. Jtem seruitor & familiaris suspēdit p primo furto extrane9 nō. Quid si extrane9 iuuet familiarem. Uidetur q ambo debeant suspendi per hunc. §. et per. l. vtrum. ¶ † In gl. sed nonne. in fi. & vna non tollit aliam: vt. l. qui sepulcra. C. de sepul. viola. & sic debet intelligi. C. ad le. cor. d sica. nā occidere vxorem est maius crimen q parricidium. xxxi. q. ij. c. admonere. & tenet hac. l. ff. eo. l. j. et tamē ibi dicitur q tenetur. l. cor. de sic. Jo. de runcinis.

Scribentes falsas literas et non signātes: qui teneantur: scribentes an signantes.
2 Signans falsas literas signo proprio qua pena puniatur.
3 Tabellio signās falsum instrumentum quod de se non facit fidem propter defectum solennitatis: an puniatur pena falsi.
4 Modi sunt multi falsuz cōmittendi vide remissiue.
5 Pena cōmittētis falsuz: que & qualis sit.
6 Mēsuris falsis vtēs: q pena puniatur.

Itē lex cornelia

c. ¶ † In glo. & ita. in fi. No. hic quasi exp̄ssum contra multos qui scribunt falsas literas & non signant & cū arguūtur d falso dicūt se nō teneri: sed ille qui signauit. Nam per hanc literam scribens videtur teneri pena falsi si scribēs falsum sciebat. & hoc nisi esset talis q teneretur obedire. ff. e. l. j. §. inter filiū. ¶ † Sup text. signifi- 2 cauerit signo suo pprio tanq verū. & hoc siue sit publica psona siue p̄uata cū loquat idistincte. si tm talis sit scriptura q debeat facere fidē: qr forte trino teste notata: als nō videret. ff. eo. l. si qs le. & l. ipuberem. † Sz 3 d tabelliōe ē magna qō si signauit istrumētū fal

a ¶ Alia deide. Lex pōpeia de parricidijs qua cauet qd occidēs parētes vl alios d quibus hic singulari pena plectet: & cōmittēs delictū i se plus punit q committēs i aliū.

b ¶ Est vera. Angel. sequit hic opi. Jo. fa. ipsum allegando pro opi. Pla.

c ¶ Itē lex cor. publici iudicij lex cor. d falsis censet q tenet qcūq aliqd d his q exp̄munt i tex. cōmiserit. & pena ei9 i seruo est vltimū supplicium: i lib... deportato... duo §. seq. plani sunt.

suz qd̄ de se nō facit fidē ꝑpter defectū solēnitatis al's an teneat pena falsi. Dy. tenet ꝙ sic. ff. e. l. q̄ testm̄. pro quo. C. de sepul. viola. l. j. ff. ad sill'. l. si quis in graui. §. si q̄s eo. de adul. l. si' vxo. de his q̄ no. infa. l. q̄d ergo. §. cū aūt. ¶ In cōtrariū faciūt iura. s̄. alleg. ff. de pe. l. si q̄s alicui. §. testamēta 𝔟 qd̄ fuit disputata bononie ꝛ repies disputationē. ex̄ ꝺ reg. iu. c. nō ē sine. li. vj. i nouella. Jo. ād. q̄cq̄d fit nō p̄t agi ꝺ falso ciuilit' nisi detur ad interesse. ꝛ hoc casu nil interest. ff. de fide instru. l. repetita. ¶ Super tex. recitauerit. etiā verū si eēt apd̄ eū depositū ꝑ custodia. Et not. cōtra multos q̄ furtiue dāt copias aduersariis. ff. e. l. j. §. is q̄. ꝺ pe. l. aliq̄d. §.
4 testiū. ¶ † In gl. j. sigillū i fi. imo ꝑpe loq̇t' ꝺ signo tabellionis seu notarij. C. de asses. l. nemo. ꝛ vide multos alios modos cōmittēdi falsum. ff. e. l. j. ꝛ quasi ꝑ totū tit. ¶ In glo. ꝛ oim. ibi publicatio ff. eo. l. j. §. fi. ¶ In ea. gl. in fine. dic ibi in aut. vt iu. sine quoq̄ suffra. §. sicut. ¶ Sz ꝯ hūc. §. potest b oppo. de. l. maiorē. C. e. ff. e. l. q̄ duobus. ꝛ. l. diuus. et. l. pe. qꝛ iura ciuilia et canonica vident' varia i
5 hoc articulo. † Si q̄ras que sit pena cōmittētis falsum. distinguo: qꝛ aut cōmittit' falsum circa rescripta seu lr̄as princi-
a pū * aut aliorū: aut circa cōtractus. Primo casu aut est rescriptuz ad gratias aut ad causas. si ad grās aut fabricauit vł ꝓcurauit fabricari falsuz aut surreptitium ꝛ prohibitū. primo casu punit' vlti[mo s]upplicio si sit laic⁹. ꝯ. d. l. maiorē. si sit cleric⁹ degradat' ꝛ curie seculari reddit'. ex̄ ꝺ cri. fal. c. ad falsariū. scd̄o casu qn̄ obreptitiū ꝛ forte ꝑ fraudē leui⁹ punit'. vt i aut. de nō alie. §. q̄dē. cū ibi no. In tertio casu qn̄ ad cāsā imponēda hec pena cū nō sit tm̄ p̄iudiciū. ex̄ eo. c. accedens. ¶ In quarto casu qn̄ alia lr̄a falsat' vel alteri⁹ q̄ꝫ p̄ncipis pōt dici ꝙ obtineat hec pena. extra eo. c. ad audiētiā. ꝛ hoc in laicis. clerici accusati deponunt' ꝛ in monasteriū detrudunt': sed si ꝑ modū inq̄sitionis ꝓcedat' suspēdunt' ab officio. extra de testi. c. cū
6 ex literis. ꝛ. l. di. si episcop⁹. ¶ † In quinto casu qn̄ vtitur falsis mēsuris q̄nq̄ grauior pena imponit'. vt. d. l. penult. ff. eod. q̄nq̄ꝫ illa q̄ dicit'. ff. ꝺ extraor. cri. l. annonā. in fi. Vn̄ pōt dici gn̄aliter ꝙ hec pena sit arbitraria ꝛ imponat' maior q̄n do maius delictū ꝛ minor qn̄ minus. ff. eo. l. q̄ falsaz. §. fi. C. eo. l. vbi. in fi. ¶ Ex. vr̄ ꝙ vtēs tm̄ nō debeat tm̄ puniri sicut fabricās vel fabricari ꝓcurās ꝛ ita posset intelligi qd̄ no. d. §. hisdē penis. C. l. si falsos. ¶ Nec ob. d. l. maiorē. q̄ intelligi debet qn̄ vtēs fabricauit vel ꝓcurauit fabricari. Et nota ꝙ si q̄s dicat instrumētū quo vteris falsum. qd̄ nihilomin⁹ potes eo secure vti ꝛ sine pena. nō credas falsū quousq̄ꝫ apparuerit cōtrario. cautū est tn̄ ꝓtestari qd̄ si a[ppare]ret falsuz nō itēdis vti. i spec. de instru. edi. §. videndum. ver. si rectis.

Itē. l. iulia de vi.

¶ In gl. n[on] ex maioritate. in fin. quia licet vocetur vis priuata tamen est publicū crim[en]. Et certuz est ꝙ oia publica infamāt. ff. de pu. indi. l. infamē. ¶ Super text. deportatio. et per consequens bonorum publicatio. C. de bo. proscrip. l. j. ꝛ. ij. C. not. C. eod. l. ij. ¶ Item super tex. publicatio ponitur et relegatio. et vide multas alias penas. ff. ad. l. iuli. de vi priua. l. ij. in glos.

Si aūt per vim.

¶ In [gl.] per bl[andimenta]...

a ¶ Lr̄as principum. Adde Guido. pape in decis. capelle tho-lo. ꝛ qd̄ ibi notaui in apostil. ad ipsuz dice. ccccl v. que inci. cōmittit' falsum. vbi etiā de falsificādo lr̄as apostolicas.

b ¶ Not. Idez tenet b[al]. ng. super hac gl.

dimenta & seductorie & sic debet intelligi & restringi.C.de rap.vir.& no. Dy.ex de re iudi.c.scienti.¶Super tex.vel alterius.sub honeste viuentis:vt.d.l.j.de rap. vir.&.eo.§.sz eadem.& ideo si per vim nunc cognoscit illam quam alias volentem frequenter cognouerat non videt locus illi.l. ar.ff.de acq.pos.l.clam.in prin.sz hoc non esset ronabile in casu quo honeste vellet de cetero viuere.C.de nup.l.imperialis.cetera vide in.d.l.j.de rap.vir.vbi satis scripsi.

1 ☞Lex iulia peculat⁹ alio noie dr de residuis:de sacrilegiis.
Et que sint singula vide.
2 Iudex vl administrator si itercipit pecuniam fisci:vl reipublice:q pena puniat.
3 Receptores regis si vtant pecunia regia:an debeant puniri lege iulia peculatus.

[a] Item.l.iuli.[a] peculat⁹.

1 ¶†In gl.s.ciuitatis in fi.gl.debet allegare.l.iiij.§.fi.qui vr contra.sed dz intelligi fm quod hic & ibi no.et no.iuxta hunc.§.qd reperitur.l.iul.peculat⁹.Item de 3 residuis.Item & de sacrilegiis.& de his trib⁹ simul.ff.eo.in rubro & nigro.¶Unde peculatus est pecunie fisci vel reipub.romanorum vl eis debite contractatio seu interceptio.ff.eo.l.j.&.l.sacrilegij.§.eo. capite.& idem si rem in honorem dei in publico positam intercipiat.ff.e.l.lege iul.i pn. & e pena q hic continet.ff.eo.l.peculat⁹. ff.e.l.j.Sacrilegium proprie est vbi res sacra sacro loco aufertur.ff.e.l.diu⁹.& e pena capitalis.quamqz minor.ff.e.l.j.&.l. sacrilegij pena.vide ibi.& ideo vr extra ordinaria.e.tit.l.j.sz de iure cano.magis late[b].qr sacrilegium dr siue sacrum de sacro vl non sacrum de sacro vel sacrum de non sacro tollat.vel si violentia fiat in psona vel re ecclesiastica.vide.xvij.q. iij.c.sacrilegium.&.c.quisquis.& que sit pena sacrilegij de iure cano.vide in.d.c.sacrilegium.Lex vero iulia de residuis punit illum q pecuniam publicam ad certos vsus destinatam retinet sibi in toto vel i parte.& est pena.ff.e.l.lege.§.l.iulia.et
2 videbis.j.§.pe.¶†Super hoc tamen dic pleni⁹ qd aut iudex vel administrator itercipit pecuniam fisci vel reipublice aio sibi appropriandi:& tunc punit capitaliter & consentientes.vt.d.l.j.C.e.videlicet deportatione vt ibi not.aut non animo appropriandi:sz ex inde negotiandi:& tunc si ad vtilitatem fisci vel reipublice punit i quadruplum.si ad sui maiori pena.C.de his q ex pu.ra.l.j.&.ij.& de his q ex pu.colla.l.fi.i penis aliarum ciuitatum vel dnorum non repit pena nisi qr reddit lucrum.ff.de vsu.l.cai⁹.&.l.si bn.C.de debi.ci.l.ij.nisi essent destinate ad certum vsum.in aut.d colla.§.iubemus. de ca.fru.vrbis constan.l.j. Et hec procedunt nisi pecunia eet periculo intercipientis.ff.eo.l.sacrilegij 3 .§.j.&.§.his aut.¶†Quid g dices de receptoribus regis:numqd committunt peculatum si vtatur pecunia ei⁹.Non vr cum sit eorum periculo:sz ego itelligo qr sit eorum periculo tradita expsse:& ipsi i se receperint periculum expsse:als non haberent vnqz locum iura superi⁹ allegata q puniunt administratores qd est dicendum.Credo tn qr si talis receptor reddito computo remanet debitor qr ex hoc non debeat puniri dumtamen confiteat debitum & soluat infra annum.ff.e.l. cum eo aut.Non em ex h est conuict⁹ intercepisse. qr forte adhuc sibi debetur.si tn apparet hanc pecuniam receptorem habuisse & i vsus conuertisse:credo qr haberet locum pe... g.tacte:qr.ll.propr...

a ¶Item lex iulia. Publicam sacram vel religiosam, rem furto subtrahens et talibus opem prestans. l.iul.peculat⁹ q publica e capite punit: aliter aut ex ea delictum committentes deportabit.h.d.

b ¶Magis late. Adde Pa.in.c.cum sit gnale. circa prin. ex de fo.compete.Jo.de ana.i rubrica de fur.& in.c.ex lris eo.tit.lati⁹ p panor.in c.ceterum.& ibi posui iu apo.ad eum co.v.de iudi.& lap... leg.clxv...

a ¶ Intellige. Itē tenet hic angelus. cum Jo. fabri.

b ¶ Cogeret. Dicit h ange. qđ tñ 1 nō cogent vēdere pre 2 tio iniusto. sz iusto. Et dicit h hi q vēdūt in catādo fru 1 mētum: qz vadūt i plateā et offerūt de frumēto plus debito vt aliȷ carius emant: vel i dānū al- 2 teri⁹ offerūt plus ꝺ vno fundo ꝙ valeat. ꝯtra tales est text. iste l. iulie de ano.

quūtur in illo casu. et idē 3 crederē si haberet pecuniā et nollet reddere: qz dol⁹ ē. ff. mā. l. dolo. hoc 4 em̄, casu teneret saltē. l. iul. de residuis. ꝭ. §. fi. vñ l. pdicta cū eo. loqt i casu q qs absfutur⁹ erat. et hoc pdixit sic ꝙ nō pōt ei dol⁹ imputari: vt ibi ptz. ¶ Itē no. ꝙ qdā sūt q h §. legunt q ꝓcedunt qñ agit criminalr. nā si ciuilit est pena qdruplū 1 icorpatis fisco. ff. e. l. pe. et l. sacrilegiȷ penā. §. fi. de iur. fis. l. aufertur. §. j. C. de iur. fis. l. defensionis facultas.

☞ Lex fauia de plagiariȷs quare ita ꝺr.

Liber hō si abstrahat p vim ab vrbe abstrahēs dz puniri pena capitis.

Est et inter.

¶ † In glo. iō sic ibi talē plagā. i. vuln⁹ seu dānū ff. ad. l. aql. l. si ex plagis. alio mō recipit. ff. ꝺ leg. iȷ. l. vxorē. §. agri plagā. ¶ In fi. eiusdē gl. et vide ples casus. ff. e. et. C. i tex. et gl. ¶ In gl. maiorē. i fi. vide. e. ti. l. i fuga. et vide 2 pleni⁹ i. ꝺ. l. fi. ff. e. ¶ † Illud ꝺo no. ꝙ q abstrahit p viz hoiez liberū ab vrbe dz puniri pena capitis. C. e. l. qm̄. et ita fuit ꝺ facto in illis q ꝯsenserāt in capiēdo quēdā lōbardū et extrahēdo de romana curia tempore pape Benedicti sexti. 3

1 ☞ Pecuniā dare ꝓ ho a nore habēdo an sit licitū

2 Lex iulia ambit⁹ differt a crimine symonie: qz symonia i spūalib⁹: lex iu- b lia ambit⁹ in tpalibus.

3 Lex iulia de annona nō cogit locupletes vēdere: nec eos punit. Sz illos punit qui emerunt vt carius vendant.

4 Judex demōstrat summarie qđ querimus: sic iste titulus de publi. iudi. summatiz demōstrat q sint publica iudicia et qualiter puniuntur.

Sūt preterea.

¶ In gl. que hz ibi cū allegat. ff. ad. l. iul. de ambi. l. j. et hoc verū quo ad principē qui est solutus legib⁹: non tñ q ad alios qpecunias dāt vel recipiūt. vt. ꝺ. l. auł. vt iud. sine quo quo suffra. ¶ † In. e. gl. ibi cū alle. l. barbarius. imo nō vr licitū dare pecuniaȝ pro honore habēdo: et maxime pro iudicatura. vt i auł. vt iudi. sine quoquo suffragio. §. fi. ff. de mune. et hono. l. estimationē. C. ad. l. iul. repet. l. fi. de excu. mu. l. illud. li. xiȷ. de re mili. l. ꝯtrarē publicā. ꝺ pfecti. digni. l. j. li. xiȷ. immo nec ꝓ alio officio. ff. de tute. l. in eos. et l. nil faciūt. qz in. l. barbari⁹ non ꝺz qđ fuerit pecunia data. Itē l. si qs. loquit qñ dabat pecunia ꝓ faciēdo ope in honorē psone non vt haberet administrationē vel officiuz: vt ibi patet. et eodē mō intellige. ff. ꝺ dona. l. h iure. ¶ In ea glo ibi cū dicit cā criminali sub. iudice vel ianitore inuito. ff. de iniuriȷs. l. q domi. ¶ In fi. eiusdē gl. vel ibi i casu. quo etiā reperiunt idonei. ff. de mune. et hono. l. honor. §. fi. C. de asses. l. liceat. de mu. et hono. l. inter patrē et filiū. in auł. de defen. ciui. §. fin. ¶ † Et not. ꝙ hec lex iulia 2 ambit⁹ differt a crimine symonie: illa vbi spūle est spūali annexū vel hic vbi ꝺr tpalis administratio. et. vr. de symo. c. ꝯsulere. ¶ In gl. q hz. ibi allegat. ff. e. l. iȷ. et. iiȷ. et. vj. et in multis aliȷs casib⁹ vt ibi ptz. ¶ Itē in ea. gl. alleg. auł. scriptū. exēplar. iūge q. §. ipsi. de actio. §. tripli. ¶ In ea. glo. ibi quadrup. cui⁹ medietas fisco: medietas parti. dic. C. e. l. j. ¶ † In glo. hec lex. in fi. intellige[a] ꝙ hec lex non cogit locupletes vēdere nec eos punit sz eos qui emerūt vt cari⁹ vēdāt: vt no. ff. ꝺ extraordina. crimi. l. annonā. i gl. vt pl⁹. et hoc nisi necessitas vel fames cogeret[b]. ff. de mune. et hono. l. fin. §. item ipsi. C. de episc.

pa.audien.l.ij. Et intellige sane qr hec lex obtinet in his qui emerũt vt carius vendãt. tales enim peccant etiam in foro conscientie non si(?) si p̃uisionem faciant pro sua necessitate vel etiam pro reuendendo tempore caristie propter bonum commune non intentione cupiditatis lucri. vt notant omnes docto. extra de cleri. vel mona.c.j. ¶ Item quod hic dicitur de annona intellige de alijs frugibus. ff. de verbo. signific.l. frugem. ¶ In glo. ₇ hoc in fin. de hac fuit dictum s. in. §. itez lex iul. pecu. ¶ In gl. s. legũ. in fin. ista videtur vera de prima non intẽdit hic loqui. sz de publicis. ¶ † In glo. j. per alium digitum. in fi. vide rudia exempla vnde vult dicere hic breuiter exposuit de publicis iudicijs non dicẽdo cõplete: sed quodãmõ demõstrãdo quid intẽdit. vñ sicut p indicẽ demõstramus quid intendimus sic p hũc tratatum demonstrat de quo intẽdit circa publica crimina. C. ₇ ff.

¶ Joannis Fabri gallici in vtroqz iure doctoris excellẽtissimi: profundissimiqz interpretis lectura super quatuor institutionum libris: cui repertorium alphabeticum additur: cũ multorũ doctorum apostillis: ac summarijs nuprime adiunctis Lugd. impressa fuit p Benedictum Bõnyn. Impensis honesti viri D. Jacobi. q. Frãcisci de Giuncta Florentini. ac sociorum. Anno Domini. M.CCCCC.xxxj. die vero. iiij. Mensis Nouembris.

¶ LAUS DEO.

¶ Registrum.

a b c d e f g h i k l m n o p q r s t v x y z A B C D E F G H I K L M N O P Q R S T U X Y Z aa bb cc dd ee

Omnes sunt quaterni.

FABRUS

SUPER INSTITUTAM

calibrite
colorchecker CLASSIC
mm